

BASILEAE, PER IOANNEM OPORINUM.

AD DIVVM CAROLVM QVINTVM, MAXIMVM, INVICTISSIMVMQVE IMPERATOREM, ANDREAE VESALII IN SVOS de Humani corporis fabrica libros, Præfatio.

VTCVNQVE uaria in artibus ſcientijsq; tractandis grauiter obſtent, quo minus accuratè perdiſcantur, minusq; fœliciter in uſum ſuccedant, Carole clemētiſsime Cæſar, tamen haud mediocre diſpendiū quoque adferre arbitror, nimium diductam diſciplinarum, quæ uni cuipiam arti abſoluendæ famulantur, diuiſionem: & multò adhuc magis eius artis exercitiorum adeò moroſam ad diuerſos artifices diſtributionem, ut qui artis ſcopum ſibi præfixerunt, unam eius partem ita complexentur, ut cęteris, quæ ipſum maximopere ſpectant, & ab illo ſeiungi nequeunt, relictis, nihil unquam egregium præſtent, ac propoſitum finem nunquam attingentes, à uera artis conſtitutione perpetuò declinent. Nam, ut cæteras quidem ſilentio præteream, & de ea quæ ſanitati hominum præficitur, aliquantiſper ſermonem inſtituam, profectò in hac, reliquarum omnium quas hominis ingenium adinuenit, longè commodiſsima, & in primis neceſſaria, perdifficiliq;, ac operoſa, nihil peſtilentius irrepere potuiſſet, quàm quòd aliquando, & præcipuè poſt Gotthorum illuuiem, Manſoremq; Bocharæ in Perſia regem (ſub quo Arabes nobis adhuc cum Græcis meritò familiares uigebant) medicina eouſque lacerari cœperit, quòd primarium eius inſtrumētum, manus operam in curando adhibens, ita neglectum ſit, ut ad plebeios, ac diſciplinis medicæ arti ſubſeruientibus neutiquam inſtructos, id quaſi uideatur eſſe demandatum. Quamuis enim tres medicorum ſectæ olim extiterint, Logica uidelicet, Empirica, & Methodica, nihilominus tamen illarum autores, uniuerſæ artis ſcopūm, ad conſeruandam ſanitatem, morboſq; profligandos direxerunt. deinde huc omnia, quæ ſinguli in ſuis ſectis arti neceſſaria exiſtimabant, referentes, triplici auxiliorum inſtrumento utebantur: quorum primum, uictus fuit ratio: ſecundum, omnis medicaminum uſus: tertium, manus opera, quæ uel præ cæteris medicinam eſſe deficientium additionem, & ſuperfluorum ablationem, eleganter oſtendit, ac nunquam non ſui uſum in affectuum curatione præbet, quoties in re medica obimus, quorum beneficio hanc generi humano ſaluberrimam eſſe, tempora uſusq; docuerunt. Triplex hæc medendi ratio, cuiuſcunque ſectæ medicis æquè erat familiaris: ipſiq; proprias manus pro affectuum natura curationi accommodantes, non minorem induſtriam in illis exercendis impenderunt, quàm inſtituendæ uictus rationi, aut medicamentis dignoſcendis, ac componendis. quemadmodum præter cæteros diuini Hippocratis libros, ij liquidò arguunt, quos de Medici munere, de Oſsium fracturis, Articulorum luxationib. eiusq; generis malis, omniū abſolutiſsimè conſcripſit. Quin & Galenus, poſt Hippocratem medicinæ princeps, præterquam quòd Pergamenſium gladiatorum curationem ſibi ſoli cōmiſſam ſubinde gloriatur, neq; ingraueſcente iam ætate, ſimias ab ipſo ſecandas, famulorum opera excoriari uoluit, crebrò inculcat, quantum manus artificio oblectatus ſit, quamq; ſtudioſe

diosè id cum cæteris Asiæ medicis exercuerit. Imò ueterum nullus non æquè attentè curationem quæ manu fit, atque eam quę uictu ac medicamentis perficitur, posteris tradidisse uidetur. Verùm maximè post Gotthorum uastationem, quando omnes scientiæ, antea pulcherrimè florentes, utq; decebat exercitæ, pessum iuere, lautiores medici primùm in Italia, ad ueterũ Romanorum imitationem, manus operam fastidientes, quæ in ægris manu facienda ducerent, seruis pręscribere, ac illis tantùm architectorum modo astare, cœperunt. Mox quum sensim cęteri quoq; ueram medicinam exercitantium incommoda detrectarent, quæstui honoriq; nihil interim subducentes, à priscis medicis promptè degenerarunt, coquendi modum, omnemq; adeò uictus præparationem ægrorum custodibus, medicaminum compositionem pharmacopolis, manuum uerò munus tonsoribus relinquentes. Atque ita temporis successu, curandi ratio tam miserè diuulsa est, ut medici quidem, se physicorum nomine uenditantes, medicamentorum & uictus ad reconditos affectus præscriptionem sibi duntaxat arrogauerint: reliquam autem medicinã, ijs quos Chirurgos nominant, uixq; famulorũ loco habent, relegarint, turpiter à se, quod præcipuum & antiquissimum est medicinæ membrum, quodq; naturæ speculationi (si modò quod aliud) præcipuè innititur, depellẽtes: id quod tamen hodie apud Indos maximè reges exercent, Persæ hæreditario iure suis liberis, perinde ac quondam tota Asclepiadum ars, tradunt, Thraces cum plerisque nationibus summè colunt, ac uenerantur. ea artis parte propemodum neglecta, quam olim multi, tanquam eludendis interimendisq; hominibus excogitatam, è Republica proscripserunt: ut quæ citra naturæ opem nihil penitus accommodet, imò & illam alioquin in morbo à se explicando satagentem, iuuare studens, frequenter totam pessundet, & ab officio prorsus abstrahat. Vnde etiam illi potissimum debemus, quòd tot conuicijs in medicos iaci solitis, hæc sacratissima ars eluditur: quum tamen ipsius pars, quam liberalibus disciplinis instituti, à se turpiter diuelli sinunt, præcipua laude illam perpetuò illustret. Quando enim ingeniorum fons Homerus medicum uirum multis præstantiorem esse affirmat, & cum uniuersis Græciæ poetis Podalyrium & Machaonem celebrat, hi diui Aesculapij filij non ideo prædicantur, quòd febriculam, & quæ sola Natura, absque medici auxilio leuius, quàm illo adhibito, plerunq; sanat, remouerent, hominum'ue palato in reconditis deploratisque affectibus subseruirent: sed quia luxationum, fracturarum, contusionum, uulnerum, & reliquarum continuitatis solutionum, sanguinisque fluxus curationi potissimùm præessent, ac spiculis, telis, atque alijs eiusmodi malis (quæ bella in primis inferunt, diligentemque medici operã semper expetunt) generosissimos Agamemnonis milites liberarent. Verùm haudquaquam unum medicinæ instrumentum alijs præferre proposui, quum triplex dicta auxiliorum ratio minimè disiungi distrahiq; possit, & tota ad unum artificem attineat: atque ad hanc ut debitè exequatur, omnes medicinæ partes ex æquo ita constitutæ parateq; sint, ut singula eo felicius in usum referantur, quo quis cumulatius omnia inuicem iungat. Quamuis etiam rarus omnino morbus occurrit, qui non statim triplex præsidiorum instrumentum requirat: itaq; opportuna uictus ratio instituenda, & medicamentis, ac demum manu aliquid moliendũ sit. adeò ut huius artis tyrones modis omnibus hortandi ueniant, ut illorum (si Dijs placet) physicorum susurros uilipendẽtes, Græcorum more, ac quemadmodum artis natura & ratio penitus præcipit, manus quoque curationi admoueant, ne laceram deinceps medicinam, in communis hominum uitæ perniciem conuertant.

uertant. Atque hoc eo instigandi sunt diligentius, quo in arte integrius hodie eruditos, à manus opera, tanquam à peste, ideo præsertim abstinere cernimus, ne à medicorum Rabinis apud indoctam plebem pro tonsoribus traducãtur, ipsisq; postmodum neque par cum istis uix dimidiatò medicis quæstus, neque honor, neque apud imperitum uulgus & principes quoq; æstimatio accedat. Hæc etenim detestabilis multorũ opinio in primis remoratur, quo minus totum curandi artificium, uel hoc etiam seculo assumamus, & interiorum affectuum curationem duntaxat nobis asciscentes, magna mortalium noxa (ut semel uereq; dicã) modica solùm ex parte, medici esse studeamus. quippe quum primùm ad pharmacopolas uniuersa medicamentorum compositio relegaretur, mox etiam medici impense ipsis necessariam simplicium medicaminum cognitionem amiserunt: atque ut tot barbaris uocibus, & falsis etiam pharmacis officinæ scaterent, totq; elegantissimæ ueterum compositiones nobis pariter deessent, ac adhuc complures etiam lateant, autores fuere: & inexhaustum denique laborẽ pararunt cùm ætatis nostræ, tum qui ante annos aliquot hanc præcessere eruditissimis uiris, indefesso studio simplicium medicamentorum cognitioni sic incumbentibus, ut illam pristino nitori restituere conati, plurimum cõtulisse uideantur. Cæterùm peruersissima hæc curationis instrumentorum ad uarios artifices diductio, adhuc multo execrabilius naufragium, ac longè atrociorem cladem præcipuæ naturalis philosophiæ parti intulit: cui, quum hominis historiam complectatur, firmissimumq; totius medicæ artis fundamentum, ac constitutionis initium iure habenda sit, Hippocrates & Plato tantũ tribuerunt, ut illi inter medicinæ partes primas esse adscribendas non dubitarint. Hæc namque cum prius à medicis unicè excoleretur, ipsiq; in hac adipiscẽda omnes neruos intenderent, tum demũ miserè collabi cœpit, quum ipsi manuum munus ad alios reijcientes, Anatomen perdiderunt. Dum enim medici solam interiorum affectuum curationẽ ad se pertinere autumabant, uiscerum duntaxat cognitionẽ sibi abundè sufficere arbitrati, ossium, musculorum, neruorum, uenarum, arteriarum quæ ossa musculosq; perreptant, fabricam, ueluti ad ipsos non spectantem, neglexerunt. Ad hæc, quum uniuersa administratio tonsoribus committebatur, non solùm uera uiscerum cognitio medicis perijt, uerùm etiam dissecãdi industria prorsus intercidit: eo quòd scilicet hi resectionem non aggrederentur: illi uerò, quibus manus artificiũ delegabatur, indoctiores essent, quàm ut dissectionis professorum scripta intelligerent: tantum abest, ut difficillimam artem, manu ipsis traditam, id hominum genus nobis asseruaret, utq; hæc deploranda curatiuæ partis dispersio, detestabilem ritũ in Gymnasijs non inueheret, quo alij humani corporis sectionem administrare, alij partium historiam enarrare consueuerunt. his quidem graculorum modo, quæ nunquam aggressi sunt, sed tantùm ex aliorum libris memoriæ commendant, descripta'ue ob oculos ponunt, altè in cathedra egregio fastu occinentibus: illis autem adeò linguarum imperitis, ut dissecta spectatoribus explicare nequeant, atque ex physici præscripto ostendenda lacerent, qui manu sectioni nunquam adhibita, tantum ex commentario nautam non sine supercilio agit. Atque ut sic omnia perperàm docentur, ac ridiculis quæstionibus dies aliquot abeunt: ita quoq; spectatoribus in illo tumultu pauciora proponuntur, quàm lanius in macello medicum docere posset. ut eas prætereàm scholas, ubi de humani corporis compage resecãda uix unquam cogitatur: usqueadeò uetus medicina à pristino decore ante plures annos desciuit. Porrò quum illa iampridem in tanta huius seculi (quod tuo numine prudenter mo-

 derari

derari uolunt superi) felicitate cum omnibus studijs ita reuiuiscere, atq; à profundisſimis tenebris caput suum erigere cœpisset, ut ueterem candorem citra controuersiam in nonnullis Academijs propemodum recuperasse uideretur, nihilq; illa impensius adhuc desideraret, ac prorsus emortuam humani corporis partium scientiam, ipse tot præstantiũ uirorum exemplo prouocatus, huic pro mea uirili, ac ijs quibus possem rationibus opem ferendam duxi. & ne, omnibus aliquid communium studiorum gratia tanto successu attentantibus, solus torpescerem, aut etiam à meis progenitoribus non obscuris sanè medicis, degenerarem, hoc naturalis philosophiæ membrũ ita ab inferis reuocandum putaui, ut si non absolutius apud nos, quàm aliàs unquã, apud priscos dissectionum doctores uersaretur: eò tamen pertingeret, ut aliquando haud puderet asserere, nostram dissectionis rationem cum antiqua illa conferri posse: hacq; tempestate nihil simul ita collapsum, moxq; integritati restitutum, ac Anatomen fuisse. Verùm id studium neutiquam successisset, si, quum Parisijs medicinæ operam darem, huic negocio manus non admouissem ipse, ac obiter mihi & consodalibus à quibusdam tonsoribus in una atque altera publica sectione uisceribus aliquot superficietenus ostensis, acquieuissem. adeò enim perfunctoriè illic, ubi primùm medicinam prosperè renasci uidimus, Anatome tunc tractabatur, ut ipse in brutorũ aliquot sectionibus meo marte exercitatus, tertiam, cui unquam mihi adesse contigit, sectionem (quę circa uiscera solùm potissimumq;, ut illic moris fuit, uersabatur) solito absolutius, & commilitonum & præceptorũ hortatu adductus, publicè administrarẽ. Quum autem secundò illam aggrederer, musculos manus cum accuratiori uiscerũ dissectione conatus sum ostendere. pręter octo enim abdominis musculos turpiter, peruersoq; ordine laceratos, nullũ unquam musculum, ut neq; etiam os aliquod, multoq; minus adhuc neruorũ, uenarum, & arteriarũ seriem, quisquã mihi (quod uerè dixerim) cõmonstrauit. Mox Louanij, quò ob belli tumultus mihi redeundum fuerat, quòd illic decẽ & octo annis de Anatome ne somniauerãt quidem medici, utq; de eius Academiæ studiosis bene mererer, ac ipse in re prorsus abdita, & mihi ad uniuersam medicinã apprimè necessaria, peritior redderer, accuratius paulo quàm Parisijs, humanã fabricam ita inter resecandũ enarraui, ut iuniores eius Academiæ professores nunc magnũ, atq; adeò serium in hominis partibus dignoscendis studiũ impendere uideantur, probè intelligentes, quàm egregiam philosophandi supellectilẽ earum notitia ipsis suppeditet. Porrò Patauij in clarisſimo totius orbis gymnasio, quia ad medicinæ chirurgicæ professionẽ mihi iam annis quinq; ab illustrisſimo, & erga doctrinarũ studia longè liberalisſimo Senatu Veneto concreditã, Anatomes tractatio pertinet, eam in hominis constructione inquirenda nauaui operã, ut modò sæpius hanc ita administrauerim, ridiculoq; scholarũ more exploso, sic docuerim, ut in ipsa nihil quod à ueteribus proditũ ad nos peruenit, desiderare posſimus. At medicorum segnities nimiũ cauit, ne Eudemi, Herophili, Marini, Andreæ, Lyci, ac aliorũ dissectionis procerũ scripta nobis reseruarẽtur, quum ne fragmentum quidẽ alicuius paginæ supersit tot illustriũ autorum, quos uel Galenus secundo cõmentario in Hippocratis librũ de Natura humana, plures uiginti cõmemorat: imò & ipsius Anatomicorũ librorum uix dimidia pars ab interitu est uindicata. Qui uerò Galenũ sunt secuti, in quorũ classem Oribasium, Theophilum, Arabes, & nostros quotquot legere hactenus mihi contigit, recenseo (illorũ bona scripserim uenia) omnes, si modò quid lectu dignũ tradiderunt, ex ipso id sunt mutuati. & per Iouem studiose secanti, nihil unquam minus aggresſi

greſsi uidentur, quàm corporum ſectionem: adeò mordicus horum primarij neſcio cui dicendi generi, aliorumq; in reſecãdo oſcitantiæ fidentes, Galenum in diſpendioſa cõpendia turpiter redegerunt, nunquã ab illo, dum ipſius ſenſa aſſequuntur, ne latũ quidem unguem recedentes: imò librorũ frontibus adijciunt, ipſorũ ſcripta è Galeni placitis penitus conſarcinata, ſuaq; illius eſſe omnia. Atq; ita huic uniuerſi fidẽ dedere, ut nullus repertus ſit medicus, qui in Galeni anatomicis uoluminibus uel leuiſsimũ quidem lapſum unquã deprehenſum eſſe, multoq; minus deprehendi poſſe cenſuerit: quum interim (præterquam quòd Galenus ſe frequenter corrigit, ſuamq; negligentiã in quibuſdam libris cõmiſſam, in alijs, poſtea exercitatior redditus, non ſemel indicat, contrariaq; ſubinde docet) nobis modò ex renata diſſectionis arte, diligentiq; Galeni librorũ prælectione, & in pleriſq; locis eorundẽ non pœnitenda reſtitutione conſtet, nunquã ipſum, nuper mortuũ corpus humanũ reſecuiſſe. At uerò ſuis deceptum ſimijs (licet ipſi arida, ac ueluti ad oſsium inſpectionẽ parata hominum cadauera occurrerint) crebrò ueteres medicos, qui hominũ conſectionibus ſe exercuerãt, immeritò arguere. Quin etiam quamplurima apud illũ inuenias, quæ in ſimijs quoq; minus rectè eſt aſſecutus. Vt taceam, mirandũ eſſe maximè, in multiplici infinitaq; humani corporis organorũ ad ſimiam differẽtia, nullam ferè niſi in digitis, ac poplitis flexu, Galenũ animaduertiſſe: quam cum cæteris procul dubio omiſiſſet, niſi citra hominis diſſectionẽ ipſi fuiſſet obuia. Verùm in præſentia haudquaquam inſtitui, falſa Galeni, diſſectionis profeſſorum facilè primarij, dogmata perſtringere: multoq; adhuc minus in ipſum bonorum omniũ autorem, mox initiò impius, ſuæq; autoritatis parum obſeruãs haberi uelim. Haud enim ignoro, quàm medici (longè ſecus quàm Ariſtotelis ſectatores) turbari ſoleant, quum multo ſępius quàm ducẽties à uera hominis partium harmonię, uſus functioniſq; deſcriptione, Galenũ declinaſſe, in unius, quam modò in ſcholis exhibeo, Anatomes adminiſtratione, obſeruant, toruè interim, & ſummo defendendi ſtudio, diſſectas particulas expendẽtes. Quamuis & hi ueritatis amore ducti, paulatim inde miteſcant, ſuiſq; oculis ac rationibus non inefficacibus plus fidei, quàm Galeni ſcriptis adhibeant: hæc uerè paradoxa non ex aliorũ conatibus emẽdicata, neq; autoritatũ congerie tantum firmata, huc illuc ad amicos tam ſedulò perſcribentes, & ad illorũ inſpectionem, ac demum ad uerę Anatomes cognitionẽ, adeò ſolicitè & amicè hortantes, ut ſpes ſit, hanc breui in omnibus Academijs ita excolendã, quemadmodum in Alexandria olim exerceri conſueuit. Quod quò felicioribus Muſarũ auſpicijs ſuccedat, quantũ in me fuit, pręter illa quæ aliàs huius argumenti in lucẽ edidi, & quæ plagiarij quidã, me procul à Germania abſentẽ arbitrati, tanquam ſua illic emiſerunt, iam de integro humani corporis partiũ hiſtoriam eo ordine in ſeptem libros redegi, quo in hac urbe, & Bononiæ, & Piſis, in illo eruditorũ uirorum cœtu ipſam pertractare ſoleo. Hac ſiquidẽ ratione, qui ſecanti adfuere, demonſtratorũ habebunt cõmentarios, cæteriſq; leuiori negotio Anatomen oſtendent. Quanquã alioquin & his, quibus inſpectio denegatur, minimè futuri ſint inutiles, quum cuiuſq; humani corporis particulæ numerum, ſitum, formam, ſubſtantiã, ad alias partes connexũ, uſum, munus, ac eiuſmodi permulta, quæ in partiũ natura diſſecantes rimari conſueuimus, unà cum mortuorũ uiuorumq; reſectionis artificio, ſatis diffuſè perſequãtur, & partiũ omnium imagines ſermonis contextui inſertas ita contineant, ut ueluti diſſectũ corpus operum Naturæ ſtudioſis ob oculos collocent. Ac primo quidẽ libro omnium oſsium cartilaginumq; naturam enarraui, quæ, quòd illis reliquæ partes ſuffulciantur,

ciantur, & secundum hæc describantur, ab Anatomes studiosis primùm cognoscenda ueniunt. Secundus liber ligamenta, quorũ beneficio ossa cartilagi nesq; inuicem connectuntur, & dein musculos, motus è nostro arbitratu pendentis opifices, cõmemorat. Tertius, uenarum quæ musculis & ossibus, cæte risq; particulis familiarẽ, quo enutriantur, sanguinem deferunt, ac dein arteria rum, insiti caloris spiritusq; uitalis temperiem moderantiũ, frequentissimam seriem cõplectitur. Quartus non modò neruorum, qui musculis animalẽ spi ritum perferunt, sed & reliquorũ quoq; omnium propagines edocet. Quintus organorũ nutritioni, quæ potu & cibo perficitur, famulantiũ constructionem tradit: ac insuper ob sedis uiciniam, instrumenta etiam cõtinet, ad speciei successionem à summo rerũ Opifice fabricata. Sextus cordi uitalis facultatis fomiti, ipsiq; subministrantibus particulis dicatur. Septimus uerò cerebri & sensus organorũ harmoniam ita persequitur, ut illic neruorum à cerebro originem ducentiũ series quarto libro expressa, non repetatur. Quippe in horum librorum ordine digerendo, Galeni sententiã sum sequutus, qui post musculo rum historiam, uenarũ, arteriarum, neruorum, & dein uiscerum Anatomen pertractandam duxit. Quantumuis non ineptè, ac potissimũ apud huius scien tiæ tyronem, aliquis cum uasorũ distributione, uiscerum cognitionẽ ita persequendam contendet, quemadmodũ in Epitome præstiti: quam ueluti horum librorum semitam, ac in illis demonstratorum indicem pręparaui, serenissimi Principis Philippi, Maiestatis tuę filij, uiuiq; paternarum uirtutum exemplaris, splendore decoratã. Verùm hîc quorundã iudicium mihi succurrit, qui non duntaxat herbarũ, sed & humani corporis partium quantumuis etiam exquisitissimas delineationes, rerum naturaliũ studiosis proponi, acriter damnant: quòd has non picturis, uerùm sedula resectione, rerumq; ipsarum intuitu disci oporteat. perinde sanè, ac si hoc nomine uerissimas, et utinã à typographis nun quam deprauandas partiũ icones, sermonis contextui adhibuissem, ut studiosi illis freti, à corporũ sectione temperarent: ac non ijs potius, quibus possem mo dis, medicinę candidatos ad cõsectiones proprijs manibus obeundas hortarer. Profectò si ueterũ, qui pueros domi in cõsectionibus administrandis, perinde atq; in pingendis elemẽtis & lectione exercebant, cõsuetudo huc usq; deducta fuisset, non picturis modò, uerùm & omnibus cõmentarijs, perinde atq; ueteres illos, facilè nos carere permitterẽ: qui tum primùm de Administrãdis dissectionibus scribere sunt aggressi, quum non liberis solũ, sed alienis etiam uiris, quos uirtutis nomine suspiciebant, artem cõmunicare, honestum esse censuerunt. Cum primùm enim pueri non amplius in sectionibus exercebãtur, proti nus necessariò accidit, ut Anatomen infelicius discerẽt, exercitatione, quam in pueritia auspicari solebant, abolita. Adeò ut quum ars Asclepiadũ familia excidisset, multisq; seculis in deterius uergeret, opus fuerit libris, qui speculationẽ ipsius integram conseruarent. Quantum uerò picturæ illis intelligendis opitu lentur, ipsoq; etiam uel explicatissimo sermone rem exactius ob oculos collocent, nemo est qui non in geometria, alijsq; mathematũ disciplinis experiatur. Vtcunq; uerò sit, toto opere id unicè studui, ut in negocio longè reconditissimo, neq; minus arduo, quamplurimis prodessem, humaniq; corporis fabricæ non decem, aut duodecim (uti obiter spectãti apparet) sed aliquot mille diuer sis partibus extructæ historiã, quamuerissimè & absolutissimè pertractarem, ac intelligendis huius doctrinæ Galeni libris, inter cætera ipsius monumenta, præceptoris operã maximè requirẽtibus, non spernendam frugem medicinæ candidatis adferrem. At interim non me latet, quàm conatus iste, meæ ætatis,

qua uigesimum octauum annum nondum excesi, occasione, parum autoritatis habebit, ac quãminimè ob crebrã non uerorum Galeni dogmatũ indicationem, ab illorũ morsibus erit tutus, qui, perinde ac nos in Italicis scholis, Anatomen sedulò non sunt aggresi, quosq; iam senes inuidia ob iuuenũ rectè inuenta tabescẽtes, pudebit cum cęteris Galenũ subsecutis, hactenus cęcutiuisse, eaq; quę modò proponimus, etsi magnũ sibi in arte nomen arrogent, non animaduertisse, nisi magno alicuius numinis patrocinio ex more commendatus, in lucem auspicatò prodeat. Verùm quia maiori nullo, quàm diui Caroli, inuictiss. maximiq; Imperatoris, nunquã intermorituro nomine tutius muniri, splendiusq; ornari potest, tuam Maiestatẽ obsecro, ut iuuenile hoc meũ studiũ, multis rationib. causisq; sibi obnoxiũ, sub ipsius ductu, splendore, ac patrocinio, in hominũ manibus tantisper uersari sinat, donec per rerũ usum, ac quod ætate crescit iudiciũ, eruditionemq;, hũc laborẽ summo optimoq; Principi dignum reddã, aut aliud non reijciẽdum alius ex arte nostra deprompti argumenti munus offerã. Quamuis augurer, ex uniuersa Apollinea disciplina, adeoq; tota naturali philosophia, nihil tuę Maiest. gratius acceptius´ue procudi posse, historia, qua corpus & animũ, ac præterea diuinũ quoddã numen ex utriusq; symphonia, & nosmetipsos deniq; (quod uerè hominis est) cognoscimus. Atq; ut id pluribus colligo argumẽtis, ita inde in primis cõijcio, quòd in illa librorũ frequentia, quę felicis memorię Maximiliano Rom. maximo Imperatori, auo tuo, cõsecrati fuere, nullus pręsentis negocij libello unquã gratior extiterit. Neq; unquã obliuiscar, qua uoluptate tabulas meas Anatomicas inspexeris, quamq; curiose de singulis percũctatus sis, quas pater meus Andreas, Maiest. T. à pharmacis primarius iuxtà ac fidelisimus, aliquando intuendas obtulit. Vt nunc præteream incredibilem illũ, ut in omnes disciplinas, ita etiã multo maximè in mathematicas, & pręsertim eius quæ mundi astrorumq; scientiã pertractat, amorem, & in tãto heroe admirabilẽ eius peritiam. Adeò, ut haud fieri queat, quin ut mundi scientia unicè teneris, ita etiam aliquãdo omnium creaturarũ absolutisimę fabricatione expendenda delecteris, & immortalis animæ diuersorio instrumentoq; cõsiderando uoluptatẽ capias: quod quia permultis nominibus mundo egregiè correspõdet, ueteribus haud ab re paruus mundus nuncupabatur. Cæterùm, uti modò homini dignisimã sui corporis structuræ cognitionem, per se longè cõmendatisimam, & cui tãtopere uel Romę summos uiros, tum rebus, tum disciplinis philosophicis per omnia præcipuos, operam impendere iuuit, minimè hic prædicandã statui: ita quoq; Magni illius Alexandri, qui non nisi ab Apelle pingi, à Lysippo in ære duci, & à Pyrgotele sculpi uoluit, probè memor, multo minus hic laudum tuarum aliquid recensendũ duxi, ne ieiuna & parum exercitata oratione, illis pro luce tenebras offundã. præsertim quum prorsus improbandus sit, nimium receptus in Præfationibus ritus, quo absque omni delectu, & ferè præter meritum, ueluti ex typo & formula quapiam, uilis alicuius præmioli gratia, omnibus ascribi solet, suspicienda doctrina, singularis prudentia, mira mansuetudo, acre iudicium, indefessa liberalitas, erga literatos & studia mirus amor, in rebus agẽdis matura celeritas, omnisq; adeò uirtutum chorus, quo tuam maiestatem non minus quàm dignitate, ac felicitate, rerumq; gestarum triumphis uniuersos mortales anteire, nullus non (quamuis hic à me non dicatur) perspectisimum habet. unde etiam summi numinis loco adhuc uiuus coleris: quod ut Dij studijs & toti orbi non inuideant, sed diutisimè mortalibus incolume, perpetuoq; felix seruent ac tueantur, precor. Patauij. Calend. Augusti, Anno post natum Christum M. D. XLII.

IO. OPORINVS LECTORI.

Quoniam Epistola, quam unà cum Tabulis, ad hosce de Humani corporis fabrica libros & ipsorum Epitomen paratis, ab Andrea Vesalio ex Italia missam accepimus, pleraq; continere nobis uisa est, quorum alioquin Lectorem initiò admonendum putassemus, quæq; Typographis, præcipuè ita parui Principum decreta pendentibus, & ad ea quæ in rei literariæ usum euulgantur deprauanda natis, significanda uidebantur: operæprecium duximus, illam ita quoque, uti ad nos missa est, candidis Lectoribus communicare.

IOANNI OPORINO, GRAECARUM LITERARUM APUD BASILIENSES PROFESSORI, *amico charissimo suo.*

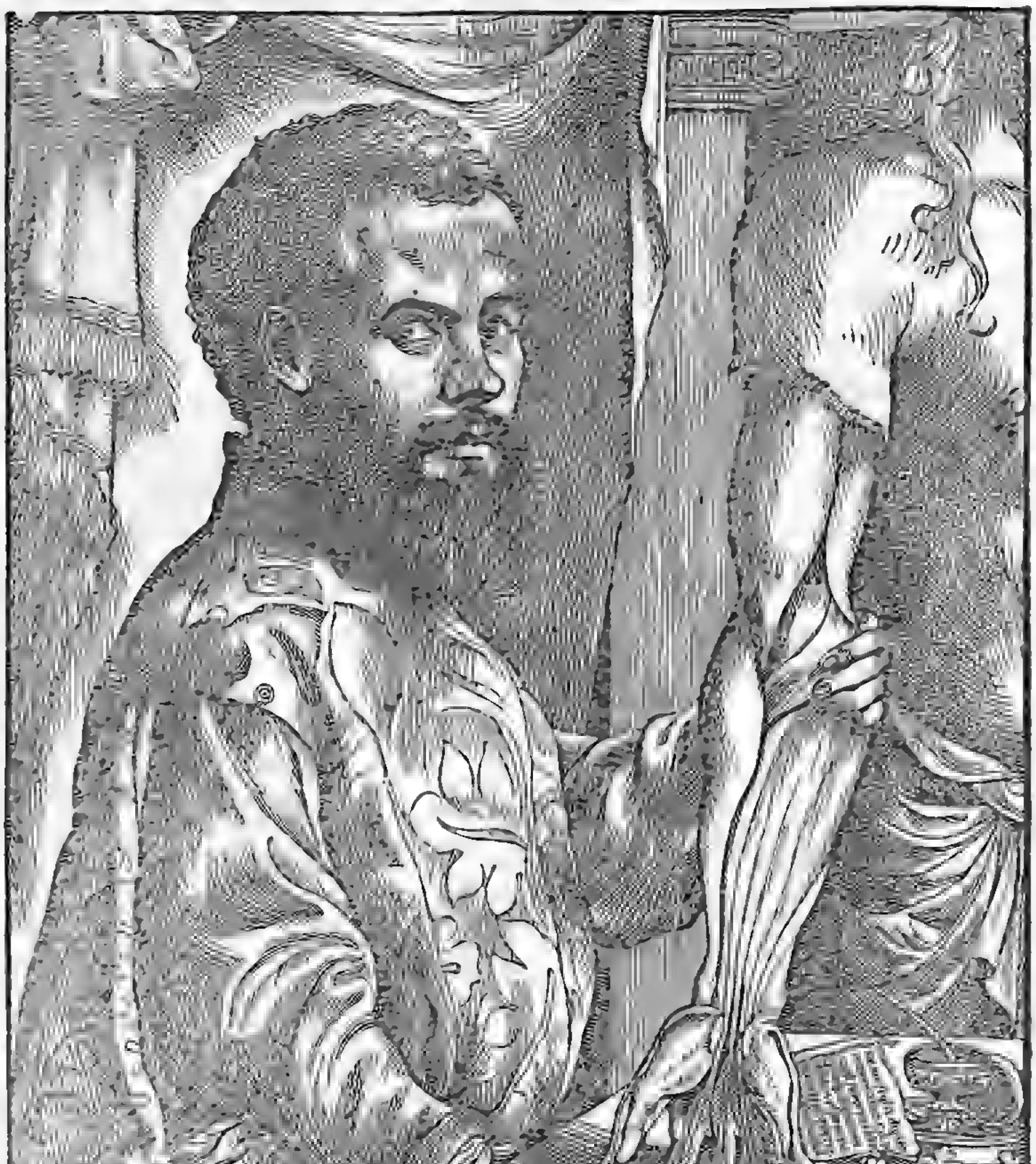
S. *ACCIPIES propediem, mi Oporine, per Mediolanenses mercatores Danonos, tabulas ad meos de Humani corporis fabrica libros, & eorundem Epitomen sculptas. Utinam tam integrè ac tutò Basileam perferantur, atq; sedulò cum sculptore, & Nicolao Stopio, in humanioribus studijs apprimè uersato iuuene, eas composui: ne aliqua ex parte atterantur, aliud'ue incommodum ipsis uectura inferat. Inter tabularum seriem exemplar frustatim reposuimus, simul cum impresso singularum figurarum typo, cui quo quæq; loco reponenda ueniat, asscripsi: ne fortè illarum ordo ac dispositio tibi tuis'ue operis negocium facesseret, figuræq; non ordinatim imprimerentur. In exemplari promptè discernes, ubi genus characterum sit immutandum. quandoquidem scripturæ partem, quæ organorum historiam cōplectitur, continuoq; orationis contextu singulis capitibus absoluitur, lineis ab ea distinxi, quæ ad characterum qui in tabulis sculpti occurrunt, explicationem iuuat: ob idq; figurarum & earundem characterum Index appellatur. In continua orationis serie, nusquam figuris indicandis interrupta, literulas expendes, quas in officinis superlineares nuncupatis: quæ illis respondent annotationibus, quas interiori margini non tanta industria, quanto labore & tædio, adhibui, ut lectori uelut scriptorum essent commentarius, exprimens in qua'nam potissimum figura pars, cuius mentio incidit, spectari possit: uti annotationes in exteriori margine obuiæ, eorum quæ enarrantur seriem & argumentum quodāmodo proponunt. In interioribus, ne essem prolixior, eam rationem obseruaui, ut quotiescunq; figura indicatur, quæ capiti, ubi annotatio spectatur, præfixa est, nullum capitis numerum indicem: quem alioquin appono, si figura alteri præponatur capiti. Rursus, si figura in libro ubi annotatio occurrit, inueniatur, libri numerum figuræ haud subycio. Quamobrem uerò figuras hoc illo'ue loco collocandas duxerim, in librorum titulis, & characterū ferè indicibus explicatum reperies. Notarum enim, quibus partes in delineatione quapiam insigniendæ fuerunt, loco, characteres, quorum in officinis perpetuò usus est, in tabulis sculpsimus: primùm ferè à maiusculis, & dein alijs Latinorum orsi: insuper Græcorum minoribus, mox ab eorundem grandioribus, qui Latinis non sunt familiares. Quum uerò hi omnes non sufficeret, numerorum typos assumpsimus, & si quæ alia notula in communibus typis occurrebat. In horum indicum descriptione obseruatum est, ut indicans, unamq; priuatam explicationem habens character, in margine liber collocetur: si uerò peculiarem non habeat indicem, ac ueluti cum alio charactere exprimatur, ipsi punctū in margine subieci, ut una cum cæteris lectori in serie obuius fieret. Uerùm nunc ijs quibus possum modis hortor, & rogo pariter, ut omnia quàm nitidissimè & ocyus excudantur: utq; in meis conatibus expectationi, quam omnes de tua Officina, nunc primùm magno studiosorum commodo, feliciq; Musarum omine instituta conceperunt, satisfacias. Præcipuum studium in tabularum impressione erit impendendū, quòd non uulgariter ac scholasticè, uelutq; simplicibus duntaxat lineis sint expressæ: nusquam picturæ ratione (si interdum locum, quo res delineatæ suffulciretur, excipias) neglecta. Et quanquam hic iudicio ualeas, nihilq; non de tua industria & sedulitate mihi pollicear, hoc unum percuperem, ut inter excudendū id exemplar quàm proximè imitareris, quod à sculptore speciminis sui loco impressum, unà cum ligneis formis reclusum inuenies. ita enim nullus character, quantumuis etiam in umbra reconditus, oculatum sedulumq; lectorem latitabit. & quod in hac pictura longè est artificiosissimū, mihiq; spectatu perquàm iucundum, linearum in quibusdam partibus crassities simul cum eleganti umbrarum obfuscatione apparebit. Uerùm non est quòd hæc tibi præscribam, quum in papyri leuitate & densitate, ac in primis in uestrarum operarum diligentia positum sit, ut singula nitidissimè ex tua Officina omnibus proponantur, multisq; fiant communia. Dabo operam, ut non ita multo pòst ad uos proficiscar, & si non toto impressionis tempore, saltem aliquādiu Basileæ commorer, mecum formulam decreti Senatus Ueneti allaturus, quo cauetur, ne quis tabularū aliquam absq; meo consensu imprimat, aut quauis ratione meorum scriptorum quicquam imitetur. Cæsaris, quantumuis tu generale in omnes libros, quos primus imprimis, habeas, mater mea ad te Bruxella mittet. dudum enim mihi impetratum*

tratum

tratum fuit: sed ut recentius esset, ad pluresq; annos utile, hactenus non curauimus describendum. Regis Galliæ, se mihi adepturum recepit ipsius apud Venetos Orator, Monspessuli antistes. Licet hac ex parte parum sim anxius: imò diplomatum exemplaribus ne paginam quidem occupandam duxerim. Nam quid Principum decreta apud bibliopolas, & in omnibus angulis nunc densissimè satos typographos ualeant, abundè in meis Anatomicis tabulis, ante annos tres Venetijs primùm impressis, & postmodum miserè passim deprauatis, maioribusq; interim titulis exornatis, est animaduertere. Augustæ enim, mea nuncupatoria subducta epistola, nescio quis rabula Germanicè est præfatus, & præter meritum in Auicennam, reliquosq; Arabes blaterans, me inter quosdam succinctos Galenos connumerat, & (quo emptori fucum faceret) me coegisse in sex tabulas falsò asserit, quæ Galenus pluribus quàm triginta libris diffusè complexus est. Dein Latina se Germanico idiomate donasse subiungens, attestatur Græcas & Arabicas uoces ab ipso adhibitas: quum interim non solùm tales omnino subduxerit, sed ea ex reliquo orationis contextu omiserit, quæ conuertere nequiuit, quorumq; nomine tabulæ in primis debebant esse commendatiores. præterquàm quòd Venetam sculpturam peruersè istic sunt imitati. Hoc Augustano sculptore longè rudior imperitiorq; extitit, qui Coloniæ ijsdem tabulis manum admouit: quantumuis illic nescio quis in typographi gratiam scribat, non tantum ex meis tabulis hominis constructionem melius quàm ex humanæ fabricæ resectione intueri posse, uerùm etiam ipsos ex elegantissimis figuris fecisse multo elegantiores: quum tamen & picturam ualde corruperint, & neruorum delineationem parum feliciter imitatam adiecerint, quam ego characterum adhibito indice, uni atq; alteri amico, qui id tantisper dum ipse eam ederem, à me expetebant, ruditer delineaueram. Parisijs tres priores eleganter expresserunt, alijs interim propter sculpturæ (uti conijcio) difficultatem & in Latina & Gallica editione, omissis: quum potius à prioribus, si studiosorum habenda erat ratio, abstinendum fuisset. Cæterùm apud Argentinenses quidam plagiarius de studijs pessimè est meritus, quòd meas tabulas, quæ alioquin nunquam satis magnæ studiosis proponi poterunt, tam fœdè contraxerit, & turpissimè pictas, ac præter omnem rationem circunscriptas, cum Augustani uersione emiserit. Huius gloriæ is inuidere uisus est, qui undecunq; citra delectū compilatis ex aliorum libris, imaginibus, Marpurgi & Francofordiæ eius generis libros adhuc emittere pergit. Adeò ut diuina illa & fœlicissima Italorum ingenia leuiter feram, & ualde exosculer, quòd aliud in plerisq; Germaniæ medicis iudicium ob sordidorum quorundam typographorum mancipia requirant, quæ nullum non scripti genus, uilis alicuius præmioli à typographis emungendi gratia, absq; omni delectu contrahere, emutare, transcribere, suoq; nomine, ut nouum quid editum uideatur, decretaq; Principum sileant, emittere audent. Hæc eò scribo, ut intelligas, quàm parum illa impressioni tuæ adhibenda putauerim. quin potius significandum duxerim, me multo lubentius tabulas alicui industrio typographo quòcunq; transmissurum, quantumq; in me esset, operam meam in rei literariæ usum communicaturum: quàm ut ineptus aliquis, cui pro mea uirili rationibus omnibus obesse conabor, tabulas tanto labore in communem studiorum usum confectas imitaretur: illæq; turgido quopiam præfixo titulo, cum dispendiosa quorundam meæ corporis humani historiæ contractione, in hominum manus uenirent. Atq; hæc potissima est causa, cur tabulas meo sumptu parauerim: ac nunc iterum atq; iterum abs te contendam, ut quàm integerrimæ & mundissimæ à tuis operis seruentur. Vale. Venetijs, nono Calendas Septembres.

Tuus And. Vesalius.

ANDREAE VESALII.

ANDREAE VESALII DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER PRIMVS, IIS QVAE VNIVERSVM CORPVS ſuſtinent ac ſuffulciunt, quibusq; omnia ſtabiliuntur & adnaſcuntur, dedicatus.

QVID OS, QVISQVE OSSIVM VSVS & differentia. Caput I.

Qvia primum hoc Caput omnibus pariter oßibus eſt commune, ipſi nulla illorum præponitur delineatio, neq; etiam hac ratione ullam ſibi uendicat peculiarem. niſi quis forte omnes figuras arbitraretur hic præfigendas, quæ ſingulorum oßium Capitibus neceſſariò adhibebuntur, quibusq; uniuerſus & integer oßium contextus, cum uarijs eorundem nominibus, ad primi huius libri calcem exprimetur. Verùm omnes huc reponere, uel ideo parum conduceret, quòd tunc eædem ſibiq; ſimiles figuræ paßim eſſent obuiæ, ac præter modum paginas occuparent: quodq; ſtatim initio de Lectoris in totius operis leuiter ſpectandis imaginibus, totoq; adeò librorum & capitũ ordine curſim ante ſeriam lectionẽ expendendo, induſtria & ſtudio nimiũ diffidere uideremur.

Oßis natura.

OS CAETERARVM hominis partium maximè eſt terreum, ac proinde aridiſsimum & duriſsimum. Eius enim temperamenti ſummus rerum opifex Deus ſubſtantiam meritò efformauit, corpori uniuerſo fundamẽti inſtar ſubijciendam. Nam quod parietes & trabes in domibus, & in tentorijs pali, & in nauibus carinæ ſimul cum coſtis præſtant, id in hominis fabrica oſsium præbet ſubſtantia.

Oßium uſus.

Oßiũ differentia ab uſu.

Oſsium ſiquidem alia roboris nomine tanquã corporis fulcra procreantur: è quorum numero ſunt tibiarum & femorum oſſa, & dorſi uertebræ, ac omnis ferè oſsium contextus. Alia, præterquam quòd ſuſtinent, reliquis etiam partibus ueluti propugnacula, tutiſsimiq; ualli & muri à Natura obijciuntur: quemadmodũ caluaria, uertebrarùm ſpinæ, & tranſuerſi earundẽ proceſſus, pectoris os, coſtæ. Alia tendinibus præcipua ſui parte innata, quorundam oſsium articulis prælocantur, tendinũ robori eleganter ſuccurrentia, laxoq; articulorum motui quodammodo præfecta. Hac etenim occaſione, [a] patella in genu occurrit, ipſaq; pariter [b] oſsicula ſeſamo ſemini à diſſectionum peritis aſsimilata ſecundo pollicis manus internodio, & quatuor reliquorum digitorum primis internodijs, & primis etiam internodijs quinq; digitorũ pedis, apponuntur. Dentes porrò incidendis & confringendis & atterendis moliendisq; cibis priuatim cõducunt, perinde ac duo auditus inſtrumenti [c] oſsicula peculiari uſu, audiendi officio famulãtur. Verùm cuiuſq; oſsis primarium munus, Capita quibus ſingula oſſa ſumus deſcripturi, fuſius oſtendent, quandoquidem in præſentia abundè ſit, generatim illorum uſum recenſere: quo (ut ſemel dicam) oſſa fulcrorum modo uniuerſam corporis molem ſuſtentant, & ijs omnia adnaſcuntur & firmantur, & ab ijſdem ſuſpenduntur, adeò ſanè ut ex oſsium uſu aut officio, non alia quàm modò ferè diximus, deſumi poſsit illorũ differentia.

a utraq; fi. ca. 32. s muſcul. tab. k.
b 1. fig. ca. 25 T, V, X. fig. cap. 28. fig. 2. ca. 33. ψ, ω.
c fig. cap. 8

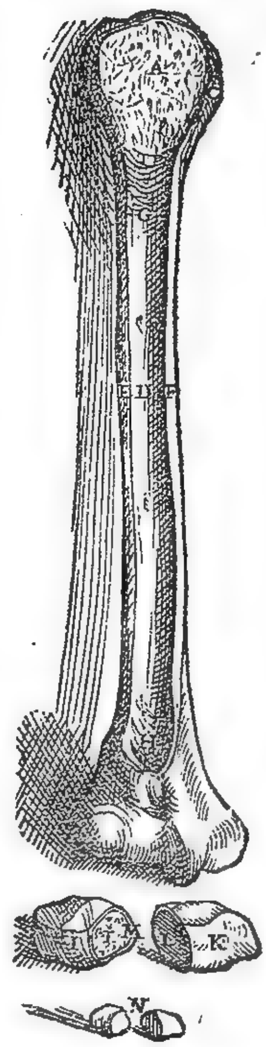
Differentia à magnitudine, & forma.

In magnitudine uerò oſſa uariant, quòd nonnulla quidem ſint grandia, ut femur, tibiæ os, humerus, & oſſa ſacri oſsis lateribus utrinq; connexa: nonnulla autẽ parua exiſtant, ut brachialis oſſa, dentes, & oſsicula quæ ſeſamo comparantur. Alia rurſus ampla ſunt, ut oſſa ſacri oſsis

cri oſsis

cri oſsis lateribus coarctata, ſcapulę, ſacrum os, uerticis oſſa, frontis & occipitij. Alia anguſta & gracilia & lõga, ut fibula, radius, ulna, & coſtæ. Porrò ſatius erit omnes differentias, quas à forma petere integrũ eſſet (cum innumeræ occurrant) ad priuatas oſsium deſcriptiones reſeruare. Arduum quippe eſſet, oſsibus nondum enarratis aſſequi, quæ´nam horũ ſint aſpera: ut ea quæ lapidea in caluariæ baſi uocabimus, quòd præruptæ rupi ſimilia uideantur. item quæ læuia ſint, ut uerticis oſſa, frontis os, pectoris os. deinde quæ triangulum referant, ut ſcapulæ: & quadrangulum, ut uerticis oſſa: & quæ cunei ſpeciem obtineant, ut ſeptimum in capite enumerandum os: & quæ cribri ac ſpongiæ, ut octauum capitis os: & quæ iugis aſsimilentur, ut ea quæ iugalia uocantur: & quæ ſ noſtrum imitentur, ut clauiculæ: & quæ enſis effigiem oſtendant, ut pectoris os: inſuper quæ *v* referant, ut linguæ radici impoſitum os: & quæ radij quo latiores cordulę texuntur, figuram exprimant, ut cubiti os, radij nomine donatum: & quæ cubo teſſeræq; & grandini comparemus, ut pedis os, à cubi forma nomen obtinens: & quæ cymbæ ſeu ſcaphæ modo caua exiſtant, ut pedis os, cui cymbę imago nomẽ dedit: & quæ molę, ſcuto, & patellę ſimilia dicantur, ut os genu articulo præpoſitũ: ad hæc quæ totius Italiæ circunſcriptionem quodãmodo proponant, ut femur: & quæ fibulam repræſentent, ut tenuius in tibia os, fibula appellatum: & quæ coccygis, ſeu cuculi auis roſtro comparentur, ut ſacro oſsi ſuppoſitum os, quod coccyx nuncupatur: dein quę incudis, uel molaris dentis effigiem leuiter repræſentent, ut minus organi auditus oſsiculum: & quæ malleum, ut grandius eiuſdem organi oſsiculum: præterea quæ à uerticuli forma nomen ſortiantur, ut dorſi uertebræ: & quę clauo correſpõdeant, ut dentes: & quæ mediam maiuſculæ piſæ, ſeu ciceris formam præſeferant, ut duo pedis oſsicula, primo pollicis internodio ſuppoſita: eiúſque generis oſsium, quæ forma inuicem uariãt, permulta, non ita obiter ab illo, cui oſſa adhuc incognita ſunt, intelligerẽtur. Atq; hac etiam ratione, quæ in oſsibus proceſſuũ, appendicum, capitum, ſupercilio-rum, ſinuum, & tuberculorum occurrunt imagines, in præſenti neutiquam recẽſendæ ueniunt: quemadmodum neq; aliqua quæ ex hiſce ſumi poſsit oſsium differentia, quum quid proceſſus, appendix, eiuſq; ordinis reliqua ſint, hactenus non expreſſerim, iſta ſecundo ab hoc Capite pertractaturus. Ac proinde etiam differẽtiæ ab oſsium commiſſu-

Differentiæ ab appendicibus, proceſsibus, capitibus, &c.

Quoniam quæ hic traditur oſsium differentia in figuris, Capitibus ſingulis, quibus priuatim os aliquod deſcribitur, præpoſitis, & non fracta oſſa oſtendentibus, ita ut reliqua quæ hoc Capite pertractantur, non eſt obuia, hîc appinximus humeri ſecundum longitudinem diſſecti alteram partem, quæ ipſius capite, quòd ſcapulæ articulatur, cauernulas pumicis modo efformatas, & A inſignitas commonſtrat: quemadmodum & ſquamam illis cauernulis obductam, & B notatam. C autẽ inſcribitur portio exterioris ſuperficiei iſtius oſsis, hic conſpicua, & dictæ ſquamæ cõtermina. Inſuper D ſinum commonſtrat ampliter cauũ, qui ſolidiſsima craſſaq; oſsis parte E ac F indicata circundatus, ſecundum humeri longitudinem exporrigitur. Ad ſinus uerò ſummum, ubi G reponitur, & imum ubi H uiſitur, oſſeæ occurrunt lineæ, medullam hoc ſinu contentam intexentes. Cæterum ſub humero os cymbam referens, ac undecima figura trigeſimi tertij Capitis exprimendum, hic uerò per medium diſſectum, & I & K inſignitum delineauimus, ut oſsis appareret ſubſtantia pumicis inſtar conſtructa. Ac utrunq; quidem L, cauernoſam fungoſam'ue huius oſsis notat ſubſtantiam. M uerò, ſquamam, quæ oſsis conſtituit ſuperficiem, & undiq; illi fungoſæ ſubſtantiæ circumducitur. Præterea huic oſsi unum oſsiculorum ſubiunximus, quæ primo pollicis pedis internodio coarctata, in ſecunda trigeſimitertij Cap. figura ω & ψ oſtendentur. Atq; hoc ideo, N notatum, integrè per medium diuiſimus, ut aliquod os impenſe ſolidum, & cauernulis penè deſtitutum, in conſpectum quouis pacto ueniret.

commissurarum speciebus petitæ, nisi commissuris accuratè explicatis, obuiæ esse non queunt. Quòd autem quamplurimæ sint, & cognitu non admodum faciles, quartum Caput attestabitur. Item differentias quæ à cartilagine dependere possunt, nondum natura cartilaginis exposita, haud promptè quiuis assequeretur. Incognita enim cartilagine, intellectu difficile est, quæ'nam ossa cartilagine prorsus destituantur, ut uerticis ossa: quæ illa undiq; ferè, ut quædā brachialis ossa, aut aliqua tantum ex parte, ut femur, incrustentur: quæ item in cartilaginem degenerent, ut nasi ossa, costæ, pectoris os. His igitur differentijs in suum locum asseruatis, eas quæ à substantia & ossium constitutione colliguntur, sermoni hîc adijciamus. Sunt enim quædam ossa planè solida, neq; quouis pacto effracta, interius cauernulis sinibus'ue obsita uidentur: ut, præter cætera, duo nasi ossa, & quod in oculorum sede minimum, ac superioris maxillæ ossium secundum numerabitur: & ea quæ sesamo semini cōparantur: & duo ossicula auditus organo propria. quæ omnia, nisi tēporis successu impensè resiccata, nullam omnino cauitatem intus ostendunt. Nonnulla uerò exterius, quasi continua crusta aut lamina obducerentur, solida apparent, sed effracta. quædam paruis tantum sinibus cauernulisq; compactissimæ spongiæ, uel læuissimi pumicis foramina quamproximè referentibus, intus oppleta cernuntur, quandam exiccati fungi speciem exprimentia: ut in minorum ossium numero, brachialis ossa, & tarsi ossa: in maiorum autem, sacrum os, uertebrarum corpora, pectoris os, calcis os, talus, deinde & uerticis ossa. quædam uerò præter has cauernulas, nulla serie aut numero positas, amplum aliquem & insigniter cauum ostendunt sinum, qui solidissima ualidissimaq; ossis substantia circundatus, in extremis angulis, osseis ueluti lineis interstinguitur. Hunc sinum singula ossa, quibus obtigit, unicum ferè adipiscuntur. Sunt autem huius classis inter minora ossa, pedij, postbrachialis, & digitorū ossa: atq; ex his potissimum primæ & secundę digitorum acies, quantumuis secus Galeno Anatomes professorum pręcipuo uisum sit, ossa digitorum solida constituenti. Grandiora uerò ossa eiusmodi sinu donata, sunt, femur, tibiæ os, humerus, maxilla inferior, quartum superioris maxillæ os, frontis os, temporum ossa, & plerunq; ipsum cuneiforme os. Dentes autem, qui omnium ossium facilè sunt durissimi, huius generis sinum quoq; obtinent: sed interim dictis nuper cauernulis, & pumicis modo efformatis foraminulis, prorsus destituūtur. Maiores isti sinus, & illa pumici ac fungo non absimilis constructiō, ossibus contigerunt, cùm quò motus nomine, quum necessariò magni alicuius usus occasione crassa, aut alioquin grandia esse debuerunt, leuiora redderētur: tum ut medullam proprium ipsorum nutrimentum illis continerent, aut priuatim aerem, aliquam'ue peculiarem materiam (ut frontis os, & temporum ossa) præter medullam, amplecterentur. Neq; solum in maioribus ijs ossium sinibus, ut quispiam fortè arbitraretur, medulla reponitur: uerùm illæ etiam spongię modo extructæ cauernulæ, non minus quàm insigniores illi sinus, medulla infarciuntur. Pręter cauernulas & sinus, quibus ossa intus scatent, quædam etiam amplis foraminibus sunt peruia: ut occipitis os, & uertebræ, quà dorsalem transmittunt medullam. pubis quoq; ossa, quò pōdere minus grauent, cæteris omnibus grandius foramen obtinent. Alia autem paruis perforantur foraminibus, ut pleraq; capitis & maxillarum ossa, uenis, neruis, arterijs uiam præbētia: & os quod inter capitis ossa octauum numerabitur, odorum gratia tenuibus foraminulis cribri, aut ut quibusdam placuit, spongiæ modo perforatū cernitur. Alia exterius ac in superficie nullum quod sensu dignoscitur, foramen commōstrant: ut brachialis ossa,

Ab ossiū commissuris.

A cartilagine.

Ab ossiū substantia & constitutione.

In 1. de vsu partium, & 2. lib. Commentar. in Hippocr. lib. de Fracturis.

Quæ ossiū parte medulla reponatur.

Ab ossium foraminibus.

& dentes, & digitorum oſsium permulta. Non paucis autem oſsibus foraminula obtingunt, quæ exterius ac in ſuperficie ſunt conſpicua: non tamen uniuerſum os penetrant, ſed tantũ uenis & arterijs craſsiora oſſa ſubeuntibus pręparantur. Eiuſmodi foramina in calcis oſſe, & talo, & craſsioribus ſacri oſsis ſedibus, & in grandium uertebrarum corporibus paſsim occurrunt: quòd uidelicet hęc corpulentiora ſint, quàm ut à uaſis ipſorum ſuperficiem tantum perreptantibus, alimentum commodè poſsint aſſumere.

A ſenſu.

Ab oſsium ſenſu leuis admodum pendet differẽtia. Solos enim dentes ſenſu præditos, reliqua autem oſſa illo deſtituta arbitramur: quamuis non nimium temerè oſsibus omnem ſentiendi uim adimere cõueniat, quum in crebris quas manu obimus curationibus, interdum oſſa dolore affici, etiam præſtantiſsimi medici affirment: non ignorantes interim membranam quandam oſsibus circumduci, quam ob id Gręci περιόστεον (ac ſi circumoſſalem diceres) uocarunt, cuius gratia alijs oſſa (ſi quid modò ſentiunt) ſenſu pollere uiſum fuit.

Ab occultatione.

Pręterea & ſoli dentes tota ſede qua extra gingiuas prominent, nudi ſunt: reliquis interim oſsibus omni ex parte tectis, & ante ſectionem latitantibus.

A membrana oſſa circumcingente.

Ad hæc, dentes ubi prominent, communi membrana oſſa inuoluente deſtituuntur, ut & caluariæ interior ſuperficies, quà cerebrum continetur, quam dura cerebrum induens membrana proximè ſuccingit: quum alioquin cæteris oſsibus dicta prius membrana undiq; circumducatur, ſi eas ſedes exceperis, quibus oſſa uel articulantur inuicem, uel alioquin mutuò conſtruuntur.

QVID CARTILAGO, ET QVIS IPSIVS uſus & differentia. Cap. II.

QVVM & præſens quoq; Caput omnibus ſimul cartilaginibus commune ſit, nullas quibus illæ delineantur figuras (quia ſcilicet omnes alioquin hic adhibendæ erant) ipſi præpoſuimus, earum imagines ad ſingula quibus priuatim deſcribuntur Capita aſſeruantes.

Cartilaginis natura.

CARTILAGO oſſe mollior eſt: terreſtris tamen, ac duriſsima partium corporis ſecundùm os particula, prorſus ſolida, & nullis foraminibus cauernuliſq; oſsium modo intus oppleta, & medullæ ac ſenſus ferè expers.

Vſus communi oſsium uſui reſpondens.

Huius uſus perquàm uarius eſt. Primùm namque idem præſtat quod oſſa, quum uelut fulcrum quoddam ſit, cui proximæ partes adnaſcantur & adſtabiliantur.[a] Cartilagines enim, quibus larynx conſtat, oſsium munere eleganter funguntur. quippe ipſis quidam implantantur muſculi, ac nonnulli ab illis enaſcuntur. Inſuper laryngem perinde effingunt, atq; ruſticorũ domus ex trabibus confectas cernimus, priuſquam ſtramina, tegulæ, & lutum illis adhibentur. Neq; ſanè hominum oſſa & cartilagines carne nudatas, ac poſtmodum unà contextas, propius cuipiam imagini aſsimilaueris, quàm tuguriorum fabricæ iamprimùm erectæ, & nondum ramis aut terra ornatæ. Pari quoq; ratione cartilagines aliæ oſsiũ uicem obeunt, quæ inibi reponuntur, ubi nullo locato oſſe, muſculi ſuam inſertionẽ tentant: quod palpebris euenit. In harum enim extremis[b] oblongæ conſiſtunt cartilagines, in quas[c] muſculi palpebras mouentes inſeruntur. Ad hæc, naſi alæ[d] cartilaginibus efformantur, quæ muſculorũ inſertionem perinde ac oſſa excipientes, unà cum[e] alijs cartilaginibus à naſi[f] oſsibus prognatis, apicem naſi eleganter oſsium ritu ſuffulciunt, erigũtq;. Præterea coſtarum oſſa in cartilagines[g] finiunt, ſuffulciendi munere illis oſsibus reſpondentes: uerùm ex abundanti cartilaginibus oſsium uicem hac in parte ſubeuntibus, peculiaris uſus, ob molliorem,

a figur. ca. 38. & fig. ca. 21. lib. 2.
b fi. ca. 35.
c fig. cap. 10. lib. 2.
d 4. muſc. tab. L.
e 4. muſc. tab. K.
f 2. fig. 9. cap. Ξ, Ξ.
g 2, 3. fig. cap. 19. A in B.

rem, magisq; sequacem, quàm osibus obtigit, temperiem, accedit, quo quàm efformant cauitatem, promptius dilatari & constringi patiuntur, quàm si rigidæ, osisq; modo duræ essent. Atq; ita huius etiam usus occasione, asperæ arteriæ[b] cartilagines C nostri imaginē exprimentes, in hoc ab osibus discrepant, quòd præter id quòd bellè sustinent, citra uarium articulorum contextum, secus quàm ossa comprimi distendiq; possunt. Adde & alium cartilaginis usum neutiquam infimum, quo hæc osibus occasionem præbet, ut in continuis frequentibusq; motibus attritu minus uitientur. Osium namq; cōmissuræ motus gratia extructæ, propter osium siccitatem ex mutuo contactu, leui opera rumperentur, nisi ossa, tota sede qua se inuicem contingunt, articulumq; formant, cartilagine quadam ueluti crusta seorsim obducerentur, & hæc cartilago suo in duritie mollitieq; temperamento osium impetui resisteret, & unà incidentis uim cedēdo leuiter exolueret. Neq; solum cartilago in osium affrictu, quo minus mutuo contactu atterantur, commoda est: at ita læuis planaq; uisitur, ut promptisimè osis caput in suo sinu uoluatur, nullaq; asperitas motus promptitudinē impediat: accedente huc uiscido lubricoq; humore, & ueluti smegmate quopiam, quo rotulas & cardines, ut ad reflectendum reddantur aptiores, oblinimus. Quinetiam sagax rerum Opifex adeò præstantem cartilaginis usum in articulis fore cognouit, ut non solum ad eum quem diximus modum, ossa in mutuo contactu cartilagine læui & lubrica incrustauerit, uerùm in nonnullis articulis priuatorum quorundam motuum gratia, tertiam insuper quandam adhibuerit, quæ neutrius osis cartilagini, sed tantum membraneis articuli ligamentis orbiculatim connascitur, & ueluti cartilaginū osibus obductarum quoddam interstitium efficitur, utrinq;, quà inter alias cartilagines consistit, læue, & lubricū, & multo illis cartilaginibus, quæ osibus obnascuntur (quo promptius comprimatur, assurgatq; iterum) mollius. Huiusmodi[i] cartilaginem inferioris maxillæ ad temporum ossa articulos intercedere, suo loco audies: deinde[k] aliam pectoris osis cum clauicula articulum,[l] & nexum clauiculæ cum superiori scapulæ processu,[m] & ulnæ cum brachiali,[n] & tibiæ osis cum femore: in quo articulo huius generis cartilagines, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, magna Naturæ prouidentia peculiariter augent. Huiusmodi itaq; usum cartilago in articulis suppeditat. ad quem rursus accedit, quòd in plerisq; osium commissuris non ad motum institutis, cartilago quasi glutinis uice interuenit:[o] quemadmodū in pubis osium commissura fieri animaduertimus,[p] & pueris, in appēdicis cum reliquo osse coalitu. Porrò de conglutinantis cartilaginis natura, ubi osium commissurarum differentias persequemur, denuò agendum erit: uti & cartilaginis species, quam ligamenta cartilaginosa aliquando efformare docebimus, in ligamentorum enarratione pertractabitur. Sunt autem eius generis in corporum uertebrarum[q] contextu,[r] in coxēdicis articulo,[s] & in genu. Cartilagines insuper quædam in hoc fabricantur, ut quippiam in ipsis quod cōtinuò erectum esse oportuit, firmetur. Cuius generis palpebrarū sunt cartilagines, quæ cilia seu palpebrarum pilos erectos sustinent: præterea nudæ prominentesq; corporis particulæ, & osium fines alteri osi non commisi, cartilagine adaugentur, ut tali constent substantia, qualis neq; frangi propter molliciē, neq; rumpi propter siccitatem queat. Quòd autem cartilago non minus quàm ungues ea formetur substantia, uel pueri nos docent, qui maiusculam cartilaginei piscis, aut uituli cartilaginem nacti, eam in globulum scindunt, ac ut ualidisimè frequentisimeq; resiliat, lapidi cuipiam inijciunt. Is enim resultus liquidò cartilaginis temperiem

Margin notes:

Cartilaginem osse sequaciorem esse.

b 14. 15 fi. cap. 38

Cartilaginis usus in articulis.

Tertia in articulis quibusdā cartilago.

i fig. capiti 10 inserta.
k 4 fig. ca. 22 S.
l 4 fig. ca. 22 R.
m 1, 2, 3 fi. cap. 24 T.
n 8 fi. ca. 31

Cartilago glutinis uice subiēs.

o in integris osium figuris s.
p fi. ca. 40. lib. 2. character 2, s.

Ligamētorum substantiam ingrediens cartilago.

q eiusdem fig. char. 3.
r 2 fig. ca. 4?. lib. 2. P
s fig. cap. 1. lib. 2. X.

Cartilagines aliquid continuo erigentes.

Extātibus particulis adnatæ cartilagines.

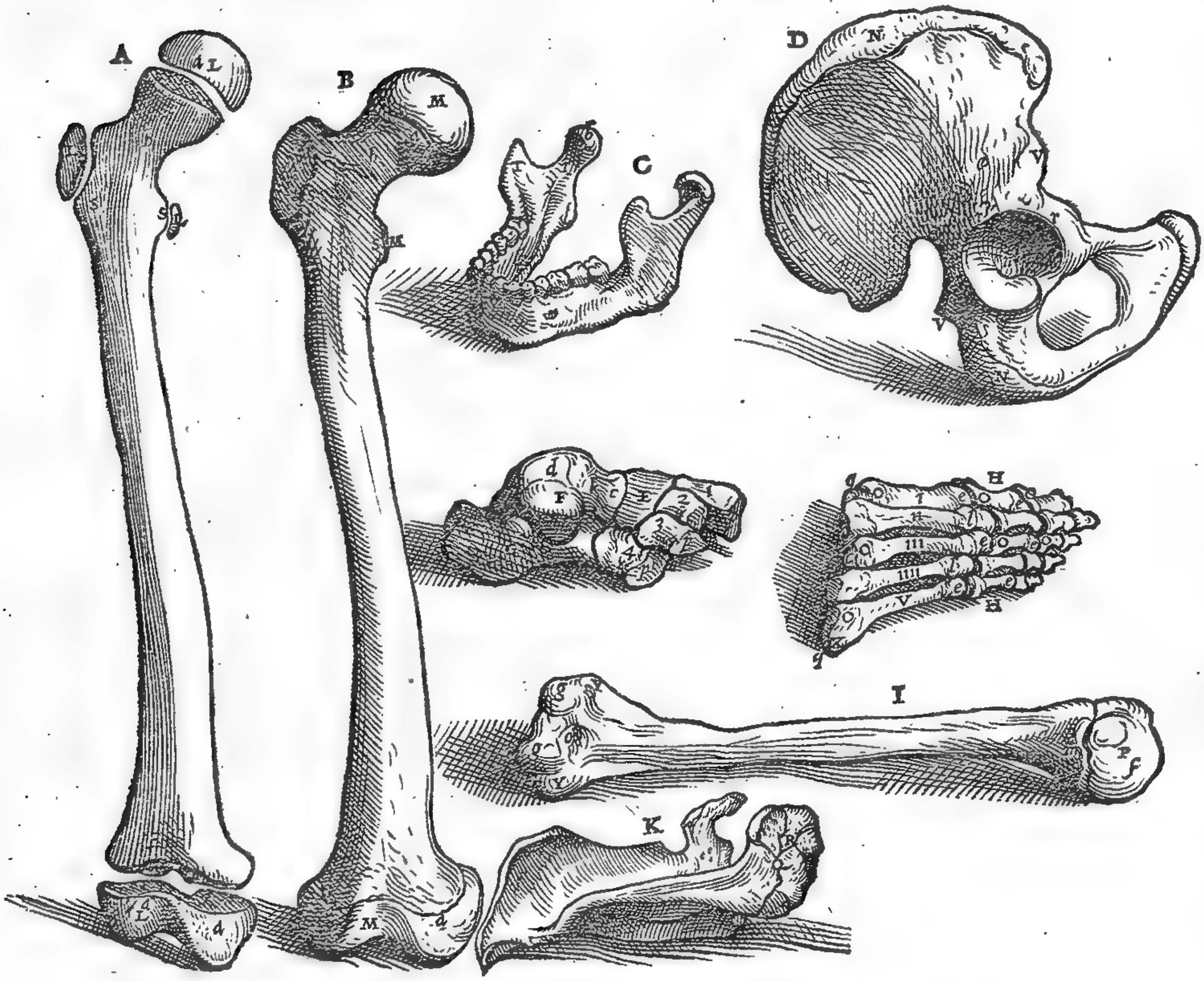
ita arguit, ac quum cæsim punctimq; cartilago superficietenus cultro petitur, & ab illo dein resilit. In cartilaginum, quæ nudis partibus contigerunt, numero, obseruabis nasi cartilagines, [t] eam quæ in mucronem gladij modo à pectoris ossis fine exacuitur, spuriarũ costarum [u] cartilagines, & [x] eam quæ ossis coccygis termino adnascitur: & auris cartilaginem, quæ tenuis mollisq; est, ac cute obducta, auris corpus ossis instar pulchrè suffulcit. Cæterum isti cartilaginum inter se uariantes usus, earundem quoq; differentias explicant, adeò ut nunc neq; has, neq; cartilaginum formas, prolixius enarrare conueniat, præsertim quum singulæ cartilagines perinde ac ossa à nobis priuatim ueniant describendæ. Quamuis fortè aliquis hic adhuc additum uelit, in minoribus natu cartilagines molles esse: in senioribus uerò ita subinde indurari, ut fragilis ac friabilis ossis naturam referant. quod potissimum laryngis accidit cartilaginibus, & illis quas superiores costę educunt. Hæ enim temporis successu, idq; maximè in brutis, osseæ fiunt, exterius duntaxat cartilagine ueluti mẽbrana quapiam obcinctę, quæ ab ossea illa cartilaginis substantia per elixationem leui negotio abscedit & diuellitur.

Cartilaginum differentiæ.

t 1. fig. cap. 19. k
u 1. fig. ca. 19. F, F
x 2, 3. fi. ca. 18. c.

NOMINA, QVIBVS OSSIVM CARTILAGInumq; partes, sedes'ue appellantur. Cap. III.

TERTII CAPITIS FIGVRA.

TERTII

TERTII CAPITIS FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum index.

PROPOSITA modo figura, aliquot ossa in hoc tantum delineantur, ut ossium partes & sedes, quarum nomina hoc Capite persequar, in nonnullis saltem ossibus exprimantur. Cuiusmodi uerò hîc occurrant ossa, characterum index docebit.

A *Dextrum femur, cuius appendices sua sede dimouimus, ac ueluti quodā interstitio à reliquo osse disiunximus.*

B *Dextrum femur, cui appendices suis sedibus adhuc commissæ hærent.*

C *Maxilla inferior, unà cum humiliori dentium serie.*

D *Hîc os dextro sacri ossis lateri coarticulatum, externa sede exprimitur.*

1.2.3.4. E. F. G. H. I, II, III, &c. H H. *Sub iam commemorato osse, & inferiori maxilla, pedis dextri ossa ita uidentur, ut quatuor tarsi ossa, characteribus 1.2.3.4 insignita, cum osse cymbæ non absimili, ac E indicato, & talo F inscripto, & calcis osse G significato, à quinq; pedij ossibus I, II, III, IIII, V notatis, & digitorum ossibus H & H ostensis, adeò remoueantur, ut sedes qua pedij ossa tarsi ossibus committuntur, intueri possit. Hac namq; ratione sinus in superficie tantum insinuati, & capita leuiter admodum protuberantia, opportunè commonstrantur.*

I *Pedi subiacet humerus, anteriorem ipsius sedem ostendens.*

K *Scapulæ portio, in hoc ex dorso posteriori'ue parte depicta, ut spinam ipsius cum sua appēdice lineis interstincta, uarijsq; partibus efformata ostenderet. Reliqui characteres ossium partibus ostendendis hunc in modum seruiunt.*

L &c. *Quatuor L in femore A notato positis, quatuor femoris appendices indicantur.*

M &c. *Quatuor M in femore B notato locatis, etiam quatuor femoris appendices insinuantur, quarum circunscriptionem lineæ notant, quibus illæ à reliquo femoris osse dirimuntur.*

N, N *Superius N in osse sacri ossis lateri commisso, appendicem notat ossis ilium. inferius autem N, appendicē ossis coxendicis.*

O &c. *Aliquot O in pedij ossibus ponuntur, & deinde in primo secundoq; pollicis osse, & primo secundoq; medij digiti appendices aliquot in his ossibus insinuantia.*

P *Humeri appendix.*

Q *Appendix spinæ scapulæ.*

R *Lineæ, quæ plures spinæ scapulæ appendicis portiones intercedunt.*

S, S *In utroq; femore duo scripsimus S, femoris notantes processus.*

T *Processus acutus inferioris maxillæ.*

V, V *Duo sunt processus, in osse alteri sacri ossis lateri coarctato.*

X *Processus superioris appendicis pedij ossis, paruo digito præpositi.*

Y, Y *Duo processus, seu tuber inferioris sedis humeri, qua cubiti ossibus articulatur.*

a, a, a *In utroq; femore ter a ponitur, tria femoris ostendens capita.*

b *Caput maxillæ inferioris dextrum.*

c *Caput tali, sinum ossis quod cymbam refert, subintrans.*

d *Caput tali, tibiæ sinum subiens, quod & F notatur.*

e, e, e, e *Aliquoties in pedis figura e occurrit, capita notans pedij & digitorum ossium.*

f *Caput humeri superius, quod scapulæ articulatur.*

g, g *Duo capita inferiora humeri, seu potius sedes, quibus ulna & radius articulantur.*

h, h *In utroq; femore semel h ponitur, ceruicem capitis indicans, quod coxendicis ossi immittitur.*

i *Ceruix in inferiori maxilla.*

k *Ceruix in talo.*

l, l *Ceruices pedij ossium.*

m *Ceruix in humero.*

n *Acetabulum in coxendicis osse, cui femur inarticulatur.*

o *Acetabulum in humero, anteriorem ulnæ processum admittens.*

p, p, p *Superficietenus exculpti sinus, qui in tarsi ossibus uidentur.*

q, q *Pedij ossium minimè extuberantia tubercula.*

r, r *Supercilia in coxendicis osse, ad superiorem acetabuli sedem conspicua. Si fortè in cartilaginibus eiusmodi quoq; ossium partes aut sedes contueri lubet, omnes ferè quæ in cartilaginibus spectari possunt, effigies cartilaginum trigesimo octauo Capiti præpositæ commonstrabunt.*

Varias esse uoces, quib. ossiũ partes sedesq́ nuncupantur.

VTCVNQVE uocum multitudo,& uarius illarũ uel apud eundem authorem usus,rerum descriptionẽ arduam reddat:nulla tamen æquè uaria pugnansq; dictionum est congeries,ac nominum, quibus ossium partes sedesq; indicantur. Vt enim ad sequens Caput uarias adhuc appellationes asseruem, quibus commissurarũ ossa iungentium species significantur,huc modò referuntúr, ἐπίφυσις, ἀπόφυσις, κορώνη, κεφαλὴ, ἄρθρον, κόνδυλος, τράχηλος, αὐχὴν, κοτύλη, κοτυληδὼν ὀξύβαφον, γλήνη, ἴτυς, ὀφρύς, ἄμβων, χεῖλη, βαθμίδες, eiusq́; generis uoces quamplurimæ, quæ Græcorum sunt nomina:Latinis autem,& si priuatim nonnulla tantum illis habeantur, interpretum tamen lasciuia, tot nominũ myriades passim ita sunt obuiæ, ut iam nobis seorsum unumquodq; Græcorum nomen assumendum ueniat: & quid ueteres,qui pueros domi sedulò dissecandi rationem docebant, illis intellexerint, addendũ, quò tandem cuiusmodi uoce nos quoq; simus usuri, statuatur. ἐπίφυσιν itaq;,quam Latini appẽdicem,applantationem,adnexum,additamentum, adnascentiam, & alijs innumeris profectò modis reddunt, perpetuò appendicem appellabo.Est autem ἐπίφυσις seu appendix,os alteri ossi adnatum, & peculiarem obtinens circunscriptionẽ,neq; illius ossis cui committitur, penitus uera portio. Huiusmodi appendicis naturam, quoties aut uituli, aut hœdi,aut agni,aut alicuius iunioris animalis pars aliqua mensæ apponitur, discere licet. Femore enim, humero, tibia, radio, ulna,aut alio his simili osse à cæteris ossibus carnibusq; liberato, & ualidius nonnihil extremis partibus attrectato,ab illo ueluti aliud quoddam os decidere conspicimus,appendicis nomine donatum.Atq; id in iunioribus duntaxat animantibus intuemur: in ætate enim prouectis, appendices adeò pertinaciter suis ossibus adnascũtur, ut ab osse auelli nequeant, uixq; coniunctionis lineam exprimant, & ueræ suorum ossium portiones esse uideantur:cum interim in nuper natis magnam cartilaginis portionem inter appendicem & os cui ea adnectitur, intercedere uideamus,quæ appendicẽ ossi glutinis modo connectit. Coalitus hic non[a] læui planaq́; cõtingit superficie:uerùm os cui appendix committitur,plerunq; sinibus quibusdam & asperitatibus abundat,quibus appendicis tubercula sinusq́; mutuo ingressu ualidè accommodantur. Præterea[b] connexus iste hoc quoq; priuatim nanciscitur, quòd os cui appendix committitur, nulla prorsus sui sede mollius,& in duritia infirmius,quàm circa ipsum connexum,cernatur.Perpetuò enim os inibi pumicis spongiæ'ue modo multis cauernulis intus plenum est. & quamuis id subinde reliqua propemodum ipsius longitudine unum sinum ampliter cauum,& duntaxat medulla oppletum sibi uendicet, ac durissimum ualidissimumq́; secundum sinus illius longitudinem existat: nihilominus tamen priusquam appendici os annectitur,sinus ille deficit, & ipsum mollius redditum,cauernulis scatet,quemadmodum & appẽdix ipsa, quæ reliqua ossis parte mollior semper cernitur.Atq; id ita perficitur,ut Galenus appendices, sinuum medullam continentium opercula esse tradiderit. quasi uerò appendicum cauernulæ medulla,aut succo ipsi prorsus simili destituerentur, & non quamplurima ossa sinibus quibus medulla ossuosis fibris non intertexta continetur carentia, appendicem asciscerent. Amplis enim ossibus, quæ sacri ossis lateribus coarctantur, eiusmodi sinus neutiquam adest: nihilominus tamen toti ilium ossis spinę[c] appendix coalescit,quemadmodum & toti infimę sedi coxendicis ossis. Quin & scapulæ nulla ferè ex parte medullosæ,[d] quatuor appendices annectuntur. duę quidem ad ipsius basim, una ad mucronem interioris

ἐπίφυσις. Appendix.

In 11. de Vsu partium. Appendices sinuũ medullam continentium non esse opercula.

a Expende femoris appendices fi. A.

b fig. capiti 1. inserta inter G & A

c N, N. fi. D.

d X, Y, E, K fig. 1, 2 cap. 21.

e Q R fi. K.

rioris ſui proceſſus, & quarta ſuperiorem ipſius proceſſum: [e] quæ peculiariter ex pluribus particulis extruitur. Demum dorſi uertebræ eius generis ſinu carent: attamen ipſarum corpora ſuperius inferiusq; ſibi [f] appẽdices uendicant. Imò non modò uertebrarum corpora appendices habent, ſed etiam tranſuerſorum in thorace ac lumbis uertebrarum proceſſuum & ſpinarum mucronibus appendices annectuntur. Inſuper & coſtarum radici uertebris coarticulatæ appendix committitur, etiam ſi coſtarum os nullo amplo ſinu medullam recipiente donetur. Cæterum uertebræ & puerorũ dentes, qui etiam appendicibus decorantur, non ſolum indicant oſſa his ſinibus deſtituta appendices obtinere: uerùm etiam argumẽto ſunt, non ſolis grandibus oſsibus Naturam appendices dediſſe: quantumuis antehac Anatomicorũ præcipui oppoſitum aſſeruiſſe uideantur, appendices magnis tantum oſsibus adſcribentes. adeò ſanè, ut ſi appendicum rationem rectè ſcrutabimur, eas non ſinuum opercula quocunq; tandem modo ſtatuemus, uerùm illis rerum Opificem uſum eſſe, haud immeritò aſſeremus, quum os aliquod parte quapiam mollius quàm reliqua ipſius ſede fabricandum duxit, ſiue commodę opportunæq; articulationis, quæ craſſam, ac proinde non prorſus ſolidam cõpactamq; oſsis ſedem requirebat, ſiue molliorum corporum inſertionis, exortus ue, aut eiuſmodi alicuius occaſione. quantumuis interim Galenus undecimo libro de Partiũ uſu, appendicum ſubſtantiam reliqua oſsium quæ illis donantur ſede ſolidiorem dnrioremq; eſſe cenſuerit: appẽdices in nuper natis parum expendens, quibus magna ex parte ſunt cartilagineæ, quemadmodũ & in ſenibus cætera oſsium ſede (uti iam antea dixi) molliores rarioresq; occurrunt. Oſsium itaq; amplos illos & oſſuoſis fibris non undiq; oppletos ſinus habentium, femori quidem [g] quatuor annectuntur appendices: unus capiti, quo coxendicis oſsi inarticulatur: unus inferiori ipſius parti, quæ tibiæ cõmittitur: & duo alij duobus ipſius proceſsibus, quos ferè rotatores uocamus. Tibię oſsi & fibulę ad genu & ad pedem appendices adnaſcuntur. Radius quoq; iuxta brachiale & humerum appendicibus donatur. Humero autem tantummodo ſuperius, quà ſcapulã ſpectat, appendix contigit: quemadmodum ulnæ duntaxat ad brachiale. quanquam huic interdum in admodum puerulis ad ſupremam ipſius partem parua appendix adnata [h] occurrat, uti & humero [i] tota inferior pars cubiti, articuli portionem efformans, quibuſdam appẽdice efformari uiſa eſt. Atq; hæc oſſa grandia ſunt, quibus inſignes Natura ſinus largitur. Parua autem, quæ & nos quoq; eius generis ſinu cõtra Galeni placitum donari diximus, haudquaquam appendice carent: quippe poſtbrachialis & [a] pedij oſſa ad unum omnia manifeſtiſsimam appendicem obtinent, ubi primorum digitorum oſsium ſinus ad articulationem ſubeunt. Superius uerò quà hæc oſſa brachiale & tarſum reſpiciunt, ſubinde appendicem quidem adipiſcũtur, at firmius ſemper quàm ima parte, ipſorum oſsi coalitam. Item omnia digitorum oſſa ſuperius & inferius appendicibus plerunq; decorantur, ſi ultima excipias, quæ ſuperius tantum appendices habent. ἀπόφυσις, quem interpretes proceſſum, exceſſum, explantationem, & neſcio quibus alijs uocibus uertunt, nobis proceſſus appellabitur: eſtq; oſsis pars, nihil à ſuo oſſe differens, quàm quòd tuberculi ſeu gibbi inſtar ex oſſe procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices & rami extuberare procedereq; uidentur. Eiuſmodi proceſſus, qui & ἐκφύσεις quandoq; uocantur, in oſsibus ſunt quamplurimi. Nulla enim dorſi eſt uertebra, quæ non multis donetur. quandoquidem aliquot [b] ceruicis uertebras etiam plures undecim proceſſus habere, thoracis autem uertebras ſeptem, lumborum uertebras nouem,

Margin notes:

f 1, 2 fi. ca. 17. A, B, &c.

Nõ ſolum grandibus oſsibus appendices contingere.

g Quatuor L fi. A. de- in 4 M. fi. B

Galen. lib. de Oſsibus.

h ad X & Y fig. 6. ca. 24.

i quod ſub N conſiſtit in 1 fig. ca. 23. & ſub O 2 fig.

a O O in fi. pedis.

ἀπόφυσις. Proceſſus.

b 8 fi. 15. ca. numeris no tantur.

uem, suis locis docebimus. Deinde &[c] inferior maxilla processibus utrinque duobus donatur, &[d] humerus quoq;, & omnia corporis ossa processus ostendunt, quoties extra planam superficiem aliqua sui sede extuberant. Porrò processuum, sicut & appendicum, nonnullæ sunt differentiæ. Quibusdam enim processibus appendix adnascitur. nam femoris processus[e] rotatores nuncupati, & scapulæ spina (quæ processus scapulæ est) appendicem obtinent: quemadmodum & interior quoq; scapulæ processus. Alijs processibus nulli sunt appendices. nam maxillæ inferioris, tali, & reliquorum ferè fungosorum ossium processibus appendices rarissimè contingunt, modò & eorum quoq; ossium processus fungosi sint. Rursus ipsi appendices plerunque sibi processus uendicant. Vlnæ enim appendici[f] processus accidit, quem columnæ, & quo scribimus stilo, dissectionum periti assimilarunt. Tibiæ quoq; ossis inferiori appendici[g] processus obtigit, quem interiorem malleolum nuncupamus. Deinde & pedij ossis paruum digitum sustinentis superior appendix[h] processum habet, cui[i] octauus pedem mouentium musculus inseritur. Appendix quoq; infima femoris, in[k] duos processus adeò insignes diuiditur, ut utriq; capitis nomen seorsim mereantur. Ad appendicem itaq; & processum referuntur, quæ iam explicabimus ossium capita, ceruices, sinus, tubercula, & supercilia. Quanquam tamen processus nomen illis tantum processibus adhiberi satius erit, qui alteri ossi non articulãtur. Femoris namq; & humeri capita processus ferè non nuncupamus: quemadmodum sanè acutos maxillæ inferioris processus, & tubera humeri, quæ ad cubiti articuli latera prominent. Deinde & processus appendicibus ornatos, non appẽdices, sed processus simpliciter appellare, opportunius fore putamus. Femoris enim rotatores, & scapulæ & uertebrarum processus, etiam si appendices habeant, processus aliorum Anatomicorum more (qui subinde ἐπίφυσιν cum ἀπόφυσει confundunt) nuncupabimus: Appendicis autem processum simpliciter nunquam, non addito appẽdicis nomine, proferemus. quippe interiorem malleolum, inferioris tibiæ ossis appẽdicis processum esse dicemus. At hæc omnia, obiter tantum intellectis nominibus, in ossium descriptionibus erunt obuia, ut & processuum quoq; usus in singulis ossibus manifestus euadet. Conferunt autem processus præcipuè ad commodam articulationem, & ossium commissuram: deinde ad multarum partium exortum, aut insertionem. Si enim ossa nullibi extuberarent, neq; collium ritu educerentur, ac rursus uallium modo exculperentur, paucissima ex ipsis nasci, ipsisq; inseri possent. Nunc autẽ processus montis instar prominent, à quo plura quàm ex plano pronascuntur, aliaq; ei dein inseruntur, & super ipsum exedificantur. Quinetiam processus quosdam propugnaculi uice quodammodo esse, scapularum & uertebrarum processus testabuntur. κορώνη, seu κορωνὶς, & κορωνὸν, interpretibus quibusdã cornix, alijs corona dicitur. At ueteres Græci in ossibus hac uoce acutũ significabant processum, quem ad arcus cornu & incisionem, ubi neruus sedet, referebant. Huius generis[l] unus utrinq; in inferiore maxilla habetur, cui temporalis musculi tendo inseritur. Deinde in temporum osse[m] alius cernitur, quem mammarũ papillis assimilant. Sic & in eodem osse[n] alius consistit, qui gallorum calcaribus, & scriptorio stilo comparatur. Verùm Galenus non eiusmodi acutos processus, musculorum insertionibus & exortibus paratos, ita solum appellasse uidetur: sed & nonnulla ossium capita, aliorum ossium sinus articulationis ergò subeuntia. Occipitij enim ossis[o] capitula primæ ceruicis uertebræ[p] sinibus articulata, non semel eo nomine appellauit: quum interim, idq; potissimum in homine, acuti processus nomẽ neutiquam mereantur.

Processuum et appendicum differentiæ. — *Processuum usus.* — *κορώνη.* — *In libro de Ossibus.*

c T & in fi. C. — d YY fi. I. — e S S fi. A. B. — f fi. 1, 2 ca. 24 R. — g fig. 3 ca. 31 i. — h X in pede. — i 15 musc. tab. a, b. — k 1, 2 fi. ca. 30 E, F. — l T fi C. et 6 musc. tab. A, B. — m 4, 5 fi. 6 cap. k. — n eiusdem fig. i. — o 1 fi. cap. 15 B. — p 2 fi. cap. 15 N.

mereantur. κεφαλὴ, & κεφάλαιον, Latinis nomine capitis explicantur: qui hac uoce appellant ossis tuberculum, alterius ossis cauum articulationis motusq; arbitrarij occasione subintrans. Et caput rursus prominēs aut depressum nuncupamus, ad ipsius ceruicem id referentes. Femoris enim[q] caput, coxendicis ossis[r] sinui inarticulatum, prominens dicitur, quòd ab ipsius ceruice ad uerticem usq; longus pertingat ductus: quemadmodum & humeri[s] caput scapulæ commissum, prominentis capitis loco numeramus, quòd ipsius eminentissima parte ceruicē aut collum longè excedat. Verùm pedij ossium[t] capita, quæ tarsi ossibus cōmittuntur, adeò depressa planaq; sunt, ut uix dicere queas, num ipsa tarsi ossium sinus subintrent, aut tarsi ossiū tubercula in se recipiant. Præterea neq; in[u] trium interiorum tarsi ossium cum osse cymbam referente contextu, à sinibus capita distinguere licet. dein eiusmodi capitula in plerisq; uertebris[x] haberi, suo loco admonebimus. In præsentia enim sufficit addidisse, Græcos Naturæ operum studio flagrantes, capita prominentia nuncupasse, quæ manifestum ostendunt tuber, & ipsorum medio (quantum ad superficiem spectat) magis quàm lateribus, aut in orbiculo, eminent & extuberāt. depressa autem, quæ adeò obscuro tubere gibbo'ue prædita sunt, ut num caput, num sinus ea uocari debeant, non satis constet. Atq; hæc posteriora capita illi κονδύλους uidentur appellasse, priora autem simpliciter κεφάλαια. At de condylo non ita multo pòst quædā (quum ita uariè à multis id nomen usurpetur) adhuc subijciemus. ἄρθρον, quem nos Articulum dicimus, Græci primùm uocarunt, ossium commissuram ad motum paratam. Verùm Hippocrates crebrò, idq; potissimum in libris de Fracturis & articulis, ac Galenus etiam in eorundem librorum Commentarijs, articulum nominarunt rotundam ossis partem, in proximi ossis cauum sinum'ue immissam, & capitis nomine appellatam. Huiusmodi caput, Latini etiam uertebrum seu uertebram appellare uidentur, quando femoris[a] caput coxendicis ossis[b] sinum subingrediens, ita nominant. quanquam alijs rursus uniuersum coxendicis ossis cum femore articulum ita uocare libuit. Satius tamen fuerit, uertebræ nomen[c] dorsi ossibus tantum accommodare, ut nobis uertebra idem significet, quod Græcis σπόνδυλος, nimirum quoduis dorsi os: quod & uerticulum nonnullis dicitur, à uerticuli uidelicet, quo mulieres fusos aggrauant, forma. Cæterum capita quę iam dicto modo extuberant, quibusdam ossibus simplicia obtigerunt, ut femori qua coxendicis ossi articulatur, pedij &[d] postbrachialis ossibus, qua digitorum prima ossa subeunt. Alijs duplicia sunt, ac gemina, & sinu quodam interstincta, ut[e] femori quà tibiæ committitur,[f] primis & secundis digitorum ossibus, in inferioribus partibus, quæ subsequentium ossium sinus subintrant. Rursus capitum alia rotunda conspiciuntur, ut femoris supremum caput: alia à dextra sede sinistrorsum longius ducuntur, atq; ita quodammodo lata fiunt, ut maxillæ inferioris[g] capita. & alia à priori sede retrorsum longius feruntur, ut[h] capita occipitij ossis primæ uertebræ sinus subeuntia. præter alias innumeras capitū ex forma differentias, in priuatis ossium descriptionibus explicandas. Porrò ossiū capita non semel Galeno ἐπιφύσεις, seu appēdices uocantur, fortassis quòd eorum nonnulla appendice constent: quemadmodū femoris capita, superius humeri caput, pedij & postbrachialis ossium capita, quibus primis digitorum ossibus coarctantur. Sed interim pleraq; ossium capita neutiquam appendice formantur. Talus enim prorsus appendice caret: quemadmodum & maxilla quoq; inferior capita, non autem appendices obtinet. Vnde non admodum recipienda uenit Galeni oratio, qua κώλων, hoc est artuum capita, ἐπιφύσεις & κονδύλους uocari

Marginal notes (right): κεφαλή. κεφάλαιον. Caput. — Capitum alia prominentia, alia depressa. — ἄρθρον. Articulus. — Vertebrum. Vertebra. — σπόνδυλος. — Capitum differentiæ. — In 11 de Vsu partium.

Marginal notes (left): q Metire id à D ad B 1 fig. cap. 30. — r 1, 2 fi. ca. 29 e, f, g. — s Ab m ad f in fi. 1. — t q, q in pede. — u Confer s, t, u 13 fi. ca. 33. cum n, m, l fig. 10. — x 9 fig. 15 ca. d: & figuræ 16 ca. X, Y. — a. b. Immitte A 1 fi. ca. 30 in e, f, g fig. 1 ca. 29. — c. figuræ cap. 14, 15, 16, 17. — d 1 fig. ca. 27 C. — e 1 fig. ca. 30 E, F, I. — f 2 fig. cap. 27 G, H, L. — g 1, 2 fi. ca. 10 A. — h 1 fi. ca. 15 à C ad D.

κόνδυλος.

cari docuit. Porrò κόνδυλον Latini nunc articulum, nunc nodum, nunc gibberum, nunc caput, nunc capitulum, nunc digitorum ossa uertunt: quòd admodum uariè hanc uocem à Græcis haberi cognoscant. In Galeni enim iam dicta oratione, artuum capita eo nomine nuncupari uidentur. In libris autem de Administrandis sectionibus, ita duo inferiora femoris capita uocat, & tubera capita'ue inferiora humeri, perinde ac si eo nomine indicarentur gemina osium capita. quod & Hippocrates in libro de Articulis insinuat, ubi luxatum humerũ κονδύλοις, hoc est digitorũ articulis restituere docet. Verisimile enim est, digitorum ossa ita ab aliquibus fuisse nuncupata, quòd geminis[i] capitibus, quemadmodum femur inferiori sede donentur. & potissimum prima quatuor digitorum ossa, quæ in luxationis restitutione, manu in pugnum acta, humerum extrorsum, & dein sursum præcipuè ducunt. Cæterùm Galenus in primo de Musculorum motu, κόνδυλον appellat, depressum osis capitulum, quando κεφαλὴν seu caput, κοτύλη seu acetabulo, profundo'ue seu alto sinui confert: κόνδυλον uerò, seu depressum, minimeq; extuberãs & planum capitulum, γλήνη, quam sinum esse dicimus, adeò leuiter in osse cælatum, ut an sinus, an capitulum sit, dijudicare uix posis. Atq; in hunc modum à primis dissectionum professoribus, κονδύλου nomen proculdubio institutum fuit. quamuis interim facilè curauero, ne hoc nomen quicquam obscuritatis alibi in nostra oratione pariat: quum non minus promptum fuerit, obscurè & leuiter extuberans capitulum, aut internum externum'ue femoris iuxta genu caput, dicere, quàm ambigua uoce condylum, uel nodum, uel quippiam simile sermoni inserere.

[i] G,H fi. cap. 27.

τράχηλος. αὐχήν. *Collum. Ceruix.*

τράχηλον, & αὐχένα, Latini collum & ceruicem nuncupant, his uocibus osis partem, quæ collo nostro respondet, significantes. Collum namq; & ceruix tenues osium sunt processus, quorum extremum crasius redditum, in osis caput finitur. Huiusmodi ceruices nullibi perinde conspiciuntur, ac in[a] femore, iuxta ipsius caput, coxẽdicis osi inarticulatum. Dein in maxilla inferiori adeò insignis[b] ceruix se offert, ut & caput inferioris maxillæ, ceruicis nomine ab Anatomicis subinde donatum fuerit. Quinetiam in talo quoq;[c] ceruix apparet, ante orbiculatum ipsius caput conspicua, quod nauiformi osi inarticulatur. Ad hæc,[d] pedij & postbrachialis ossa, quà digitis coarctantur, ceruices ostendunt. In reliquis autem osibus illę non æquè manifestò conspiciuntur. Cæterùm aliquando non modò tenuiores osium partes in capita extuberantes, ceruices dicuntur: quinetiam & tenues processus ita uocamus, qui latiores dein redditi, sinum constituunt, cui aliud os coarctatur. quod si in aliquo osse conspicitur, sanè in scapula est manifestisimum: cuius[e] arctior pars ante sinum cui humerus inarticulatur posita, ceruicis quoq; nomen ab Anatomes professoribus obtinuit.

Galenus initio lib. de Osibus.

Galen. in libro de Osibus.

[a] fig. A & B, h h.
[b] fi. C. i & 1, 2 fig. cap. 10 B.
[c] in pede k.
[d] in pede l, l.
[e] 1, 2 fi. ca. 21 C, D.

κοτύλη. ὀξύβαφον. *Acetabulum, &c.*

κοτύλην, & κοτυληδόνα, ac insuper ὀξύβαφον, Latini in osium descriptione (nulla namq; nobis modò mensurarum est ratio) acetabulum & acceptabulum, & uulgò pyxidem, & interdum buccellam uocant: his nominibus sinus indicantes, qui altius profundius'ue descendunt, excauanturq́;, ac osium capita excipiunt. Obseruatur autem eiusmodi sinus[f] in coxendicis osse, quo femoris caput admittitur: dein & in[g] osse cymbam referente, in quem tali caput ingreditur. Neq; sanè in uniuerso corpore alij sinus, quibus osium capita inarticulantur, illis duobus profundiores existunt. Verùm arbitror à primis dissectionis professoribus, non solum insigniter profundos sinus acetabuli nomine appellatos esse, sed omnem sinum alterius osis caput excipientem: modò quiuis illum primo intuitu sinum esse attestaretur. γλήνη autem ab ocularis sinus (quantum coniector) forma sinus dicitur, qui leuiter & superficietenus

[f] n fig. D.
[g] 11 fig. 35 cap. k.

γλήνη.

tantum

tantum cauatus est: ac talis occurrit, ut ignores num aliud os admittat, aut aliud os subeat, nihilo secus quàm si duo plani læuigatiq; asseres inuicem imponerentur. atq; sic γλήνη depresso responderet capiti, quod omnium primum κόνδυλον nuncupatũ esse arbitror. Tales sinus habentur in [h] tarsi osibus, qua pedij ossa ipsis coarctantur. Item [i] osis cymbam referentis sedes, quibus id tarsi ossa excipit, huiusmodi quoq; sunt: ut & [k] brachialis osium nonnullæ, quibus postbrachialis ossa articulantur. Præterea in prima ceruicis uertebra, [l] ubi hæc depressa secundæ uertebræ capitula admittit, uix cauati illi sinus occurrunt. Verùm hæc non ita dico, quasi inhibere uelim, sinus quosdam (qui etsi manifesti sinus formam præseferant, tamen non admodum profundè insinuantur) etiam γλήνας appellari. Nollem enim cõtentiose rixari, num tibiæ osis [m] sinus, quibus inferiora femoris capita insident, κοτύλης aut γλήνης nomen mereantur. Attamen si articulationis species diligẽter discusserimus, meritisimò κοτύλην uocabimus apparentẽ sinum: γλήνην uerò, sinum adeò obscurum, ut ambigamus an uerè sinuum numero ueniat adscribendus. Quamobrem autem sinus nunc leuiter, nunc profundè insculpantur, sequenti Capite, quod osium commissurarum differentias explicabit, ostendemus: quandoquidẽ articulationis gratia tam sinus quàm capita formentur. Hic autẽ suffecerit nomina duntaxat declarasse: & si cui interim uisum fuerit, licebit & alias quasdam sinuum differentias hic quoq; sermoni obiter adijcere. Quippe præterquam quòd alij altè, alij uerò in superficie tantum inciduntur, alij rotundi orbicularesq; sunt, ut coxendicis osis [n] sinus, femoris caput excipiens, & digitorũ osium [o] sinus, quibus postbrachialis ossa inarticulãtur. Alij autẽ oblõgi sunt, ut radij [p] sinus, brachiale admittens: & primæ uertebræ [q] sinus, qui occipitis osis capitula excipiunt: & maxillæ superioris [r] sinus, admittendæ inferiori maxillæ parati, in horũ quoq; sinuum numero reponuntur. Alij gemini sunt, ut tibiæ osis sinus, quibus inferiora femoris capita cõmittuntur: dein digitorũ osium [s] sinus pleriq; gemini quoq; censentur. Alij trochleis rotulisq; respondent, ut humeri [t] sinus, ulnam mutuò admittẽs. Alij C referunt, ut [u] sinus ulnæ, quẽ humerus ingreditur. Cæterùm ut sinus & capita articulorum gratia constituuntur, ita quoque & ἴτυες, ὀφρύες, ἄμβωνες, χείλη, quæ Latinis supercilia & labra nuncupantur. Sunt autem processus ad sinuum orbem instar labrorum prominentes, sinuumq; profunditatem augẽtes. Hi tametsi in omnibus articulis ferè & osium commissuris conspicui sint, euidentisimè tamen ipsorum naturam in profundisimis sinibus ostendunt. Quare etiam in coxendicis osis sinu, cui femur inarticulatur, altisima, maximeq; prominentia uidentur [a] supercilia, ut sinum impensius cauum redderent, femorisq; luxationẽ accuratius prohiberẽt. Quo minus enim ossa promptè luxentur, supercilia in primis conducunt. βαθμίδες autem, sinus quidam esse creduntur, qui basis firmamẽtiq; ritu, ultrà quàm animanti ex usu sit, os moueri haudquaquam sinunt. In [b] anteriori enim humeri sede, & in [c] posteriori sinus exculpitur, ulnæ [d] processum excipiẽs. Anterior namq; sinus priorem ulnæ admittit processum, quando cubitus extremè flectitur: posteriorem autem sinũ posterior ulnæ processus in cubiti extensionibus ingreditur. Quoniam itaq; posterior sinus in anteriorem non est peruius, hi ulnam ultrà quàm expedit, haudquaquã moueri sinũt. Si enim essent peruij, neq; procesibus obuiam irent, cubitum æquè in acutum angulum extenderemus, atq; modò flectimus. Atq; ita primi dissectionum professores, hos sinus βαθμίδας uocarunt: quamuis Hippocrati non huiusmodi tantũ sinus ita appellentur, uerùm etiam reliqui, quibus osium capita pasim inarticulantur. Vlnæ namque [e] sinum, C modo

Margin notes:
h p,p,p in pede, & 12 fig. ca. 33 ι, κ, λ, α, β. — i fig. 10. ca. 33. π, m, l. — k 6 fig. 25 cap. M, L, K. — l Y quartæ fi. ca. 15 excipit c quintæ fig. — m 7 fig. 31 cap. F, G.

Sinuum differentia.

n fig. D. n. — o 1 fig. ca. 27 D. — p 8 fig 24 cap. x, z, y. — q 2 fig. ca. 15 N. — r 5 fig. ca. 6 h. — s 2 fig. 27 cap. I, K. — t 1, 2 fi. 23 cap. K, L, M. — u 1 fig. 24 ca. E, C, D.

Ἴτυες. Ὀφρύες. Ἄμβωνες. Χείλη. Supercilia. Labra.

a in fig. D. r, r. & 1, 2 fi ca. 29 i, i.

Βαθμίδες.

b 1 fig. ca. 23 N. — c 2 fig. cap. 23 O. — d 1 fig. cap. 24 C, D. — e 1 fig. ca. 24 C, E, D.

Libro de Fra-ćturis.

modo exculptum,& quem humeri orbita ſubit, βαθμίδα nuncupauit, quemad-
modum alij totum cubiti cum humero articulum. Illi quos paulo antè in hu-
mero narrabam ſinus, id priuatim ſibi uendicant, quòd illi ferè ſoli omnium ſi
nuum alterius oſsis proceſſus in articulorum motibus excipientium, cartilagi-
ne uix incruſtentur: quemadmodum alij pleriq; oſsium ſinus, articulandis oſsi
bus non parati, ſed ſolum in hoc inciſi; ut ligamenta aut muſculi in ipſis uali-
dius aptioriq; ſede inſerãtur, & interdum quoq; aliqua ex iiſdem initium com
modius ducant. Cuiuſmodi[f] ſinus in interno latere magni externiq; proceſſus
femoris obſeruatur, & in talo & calce, in[g] medio duorum articulorum, quibus
hæc oſſa inuicem coarctantur. At hæc omnia (quemadmodum & ſinus, qui-
bus tendines uehuntur, atq; ne ſua aberrent ſede, continentur,[h] quales in exter
na radij ſede iuxta brachiale non pauci occurrunt) in priuatis oſsiũ deſcriptio-
nibus magis erunt obuia: & ſi aliud quodpiam nomen, quo in oſsium deſcri-
ptione utendum erit, hic prætermiſerim, id ſequentibus Capitibus recenſebo.
Vereor enim ne iſta, utcunq; utilis ſit, ante oſsis cuiuſq; enarrationem prolixi-
tas, ab Anatomes ſtudio aliquem properandi cupidum deterreat, iſq; non me-
diocri diſpendio aliud perquirat compendium. Quamuis non minus Galeni
librorum occaſione, quàm quæ ſubſequetur oſsium deſcriptionis gratia, in
hunc modum nomina prælibauerim.

Sinus articulationis nomine non parati.

f 1 fig. cap. 30 R.
g 4 fig. 33 ca. T, T. et 7, 8 fi. V, V.
h 2 fig. ca. 24 γ, δ, ε, ζ.

DE OSSIVM CARTILAGINVMQVE INTER ſe ſtructura & contextu. Caput IIII.

OSSA humani corporis inſtar unius continuiq; oſsis, lapi-
deæ cuiuſdam ſtatuę modo, ſimul confingi conſtruiq; ne-
quierunt. Nam etſi ita quidem hominis fabrica iniurijs mi
nus foret obnoxia, & ipſius oſſa firmiorem adipiſcerentur
ſedem, neq; luxari ac diſtorqueri poſſent: tamẽ quia homo
motu (qui animali maximè, ſi quid aliud, proprius cenſe-
tur) neutiquã deſtitui debuit: et quum motus citra oſsium
diuiſiones cõmiſſurasq; haud perficiatur, hominem è multis oſsibus fabrefieri
admodum conduxit. Quinetiam oſſa inuicem componuntur non tantum
motus gratia, ſed etiam alicuius corporis tranſitus occaſione, aut ſecuritatis,
ſeu noxas melius ferendi cauſa, aut partium diuerſitatis nomine. Propter mo-
tum quidem digitorum oſſa inuicem committuntur, deinde ulna & radius
cum humero, & humerus cum ſcapula, & femur cum tibia, præter eiuſmodi
innumeros oſsium connexus. Tranſpirationis uerò ſeu tranſitus alicuius cor-
poris gratia, ſuturas capitis efformari, tunc dicam, quando has fortè fuliginoſa
cerebri recrementa tranſmittere, & duræ cerebri membranæ fibris uiam pręe
bere docebo, ex quibus membrana caluariã obcingens conflatur. Pariter quo-
que & in capitis ſuturarũ ſermone, caluariam non uno oſſe, ſed pluribus effor-
mari audies, ne fortè hæc quapiam ex parte læſa, latè rumpatur, uitiumq; uelu-
ti in fictilem ollam longius quàm ad oſsis circunſcriptionem pertingat, ſed ut
ipſum unà cum oſſe ad ſuturam terminetur. Ad hæc, propter partium diffe-
rentiam, uerticis oſſa utcunq; mollia duris temporum oſsibus committi, in eo
rum oſsium cõmiſſurarum ſermone intelliges. Omnia igitur oſſa ſimul cum
cartilaginibus inter ſe ſunt cõtigua, neq; os ullũ (niſi aliquod in cordis baſi cõſi
ſtat) ſeorſim per ſe habetur: ſed aut pars cõtinui eſt, aut aliud os, mediãte ſubin-
de cartilagine, contingit, alteriq; adnectitur: adeò ut ſagax rerũ parens Natura,
oſsibus

Hominem pluribus oſsib. conſtare, motus gratia.

Tranſitus alicuius, ſeu reſpirationis gratia.

Gratia difficultatis patiendi.

Partium differentiæ gratia.

oſsibus ſimul cum cartilaginibus ipſis adnatis, tanquam uno continuoq́; , & tanquam pluribus ad commemoratos uſus hominem uti uoluerit. Cæterùm ut uarius compoſitionis oſsium uſus eſt, ita quoq; multiplex eiuſdem eſt ratio. Primùm itaq; uoluntarij motus gratia, oſsium naturalis fit compoſitio, quæ à Græcis ἄρθρωσις & ἄρθρον, nobis articulatio articulusq́; nuncupatur. Verùm motus huiuſce in omnibus articulis non idem eſt modus: quandoquidem alij motus euidentes ſunt, neque quenquam latent. Nemo enim non caput ſuper collum moueri ſentit, femurq́; ad coxendicis os, & manum ad cubitum. Atq; hæc articulationis ſpecies euidentem motum oſtendens, διάρθρωσις dicitur, quaſi laxa eſſet dearticulatio: quemadmodũ & Hippocrates eam ἀπάρθρωσιν, quaſi abarticulationem, uocauit. Quorundam articulorum neq; ualidus, neq; manifeſtus, ſed obſcurus, adeoq́; difficilis latensq́; motus ſentitur, ut is neutiquam à ſingulis promptè dijudicari queat. Cuiuis enim poſtbrachialis oſsium ad brachialis oſſa coarticulationis motus non eſt obuius: ſi tamen in planam ſuperficiem primùm digitos extenderis, ac indicem dein, minimumq́; digitum medio & annulari inſtar X, ſeu decuſſatim ſubieceris, digitorumq́; radicibus ueluti ſemicirculũ ſtatuere coneris, poſtbrachialis oſſa non prorſus immobilia apparebunt. Atq; idem quoq; in brachialis oſsium inter ſe commiſſuris, & calcis cum talo, taliq́; cum oſſe cymbam exprimẽte, ac rurſum huius cum tribus interioribus tarſi oſsibus, & calcis cum tarſi oſſe cubum referente, tarſiq́; oſsium cum pedij oſsibus nexu, uſuuenit. Harum namq; commiſſurarũ uel maximos motus, niſi mente ſedulò adhibita, animaduertes. Vocata eſt autem hæc articulationis ſpecies, συνάρθρωσις, quaſi coarticulationem dixeris, quæ ſolius motus quantitate à dearticulatione diſcrimen recipit. Cæterùm utramq; articulationis ſpeciem Natura non ſimplici cõpoſitionis genere nexuit, quemadmodum etiam neq; omnibus articulis par motus forma attribuitur. Alij enim flectuntur & extenduntur, atq; in hoc illudq́; latus adducũtur & abducuntur, ac demum ueluti in gyrum quoq; circumuertuntur. Femur enim & brachium hos motus oſtendunt. quippe brachium pectori adducis, & retrorſum ad dorſum agis, dein ſurſum ad caput moues, deorſumq́; ad ilia fers: ac demũ circumagis quoq;, quum pollice in menſam fixo, reliquis digitis circulum quàm potes maximè moliris. Ita & femur antrorſum retrorſumq́; & introrſum ad aliud femur, & extrorſum ab alio ducis, et circumuertis pariter, quum calce in terram firmato, quaſi circulum facturus, digitos huc atq; illuc in latera agis. Hoc enim pacto circũuerſionis motum ſubaudire cõuenit: non autem quum brachium modò antrorſum, modò ſurſum, modò retrorſum, modò deorſum, ſuccedentibus motibus ueluti in circulũ, ac quaſi funda lapidem emiſſurus, moues. Alij articuli duntaxat flectuntur et extendũtur, atq; in latera mouentur, omnis motus circumuerſionis expertes: ut prima digitorũ internodia, & ipſum brachiale quà cubito iungitur. Alij uerò flectuntur & extendũtur, ſimulq́; circumuertuntur, nullum interim in latera motum ſibi uendicantes: ut radius ad humerum flectitur & extenditur, ac etiam circũuertitur, ſeu in pronum ſupinumq́; agitur. Alij ſolum flectuntur & extenduntur: ut ulna ad humerum, & tibia ad femur, & ſecunda & tertia quatuor digitorum internodia, & tertium pollicis. Alij duntaxat circumuertuntur: ut prima ceruicis uertebra ſupra ſecundam, uelut ad axem cum uniuerſo capite circũuoluitur: & radius ſupra ulnam, non niſi in pronum ſupinumq́; circumuerſionis motu ducitur. Quoniam igitur omnes articuli non ſimili pollent motu, nequaquam mirum uideri debet, diuerſa quoque compoſitionis forma ſeu ſpecie eoſdem neceſſariò compingi.

Quibus commiſſurarũ differentijs oſſa inuicem cõpinguntur, et quæ harũ motũ edũt.

ἄρθρον.

Articulus.

διάρθρωσις.

Lib. de Artic.

συνάρθρωσις.

Coarticulatio.

Articulos omnes non ijſdem agi motibus.

Tres articulorum formæ.

Ac species hæc est tripartita, & à uetustissimis Græcorum triplici uoce fuit donata, ἐνάρθρωσει uidelicet, ἀρθρωδία, & γιγγλύμῳ. Quanquam fortassis hæc nomina à Diocle, & illis qui primùm resecandi rationem cōmentarijs tradidere, postmodum fuerint confusa.

ἐνάρθρωσις.

ἐνάρθρωσις itaq; articulationis speciem significabat, in qua excipientis ossis cauum sinus'ue altus, & acetabuli modo exculptus est, caput autem quod illi inarticulatur extuberans. adde & sinum in hac articulationis differentia similiter ac caput esse simplicē, unicum scilicet sinum, & unum caput,[a] perinde ac in femoris articulatione cum coxendicis osse,[b] & in humeri cum scapula,[c] & postbrachialis pedijq; ossium cum primis digitorum ossibus fieri conspicimus. Commemorati modò articuli manifestis pluribusq; motibus donantur. Femur enim & humerus flectuntur ac extenduntur, & ad latera ducuntur, ac dein circumuertuntur. Prima autem digitorum ossa non circumuertuntur, ut neq;[d] brachiale in radio circūuertitur, etsi haud secus quàm illa digitorum ossa flectatur & extendatur, & in latera quoq; agatur. Præterea[e] radius quantumuis ad humerum flectatur, & extendatur, & insuper circumuertatur, motu tamen destituitur laterali, quòd Natura priuatim horum articulorum, qui etiam inarticulatione componuntur, capita non adamussim extruxit rotūda, idq; magni alicuius beneficij, ut suis locis docebimus, occasione. Natura enim etsi hanc articuli speciem in simplicibus articulis tum semper machinetur, quum pluribus simul motibus ossa moueri cupit, non tamen omnibus mox inarticulationibus triplex motuum genus tribuit: at tertium plerunq; genus, quo non indigebant, peculiari structura ipsis abstulit, qua interim articuli consulitur robori: isq; ualidior, & minus luxationi expositus redditur, quàm si ea constaret fabrica, cuius ope triplici motuum differentia polleret. Quanquam interim inarticulatio, non tantum in articulis manifestissimos motus edentibus spectatur, sed[f] tali etiam rotundū caput (ut & obscurorum motuum quædam proponantur exempla) ossi cymbam referenti inarticulatur, perinde ac quædam brachialis[g] ossa inuicem, non minus quàm secundæ, tertiæ, quartæ, & quintæ, sextæq; costarum cartilagines pectoris ossis finibus hac articuli specie[h] committuntur.

ἀρθρωδία.

ἀρθρωδία species articuli est, quæ unius ossis cauum sinum'ue leuiter tantum, ac ueluti superficietenus exculptum habet, & alterius ossis caput depressum, uixq; extuberans adipiscitur, perinde ac si planæ quodammodo superficies hunc contextum efficerent. Vti enim in enarthrosi, quis sinus caputq; sit, iudicatu est facillimū: ita è diuerso in arthrodia, utraq; adeò obscura sunt, ut ignores cui'nam ossi sinus aut capitis nomen opportunè debeas asscribere. Hac specie cōmittuntur[i] tria interiora tarsi ossa, cymbam referenti ossi, &[k] pedij ossa tarsi ossibus,[l] nonnullaq; brachialis ossa postbrachialis ossibus, dein[m] quartum brachialis os tertio brachialis ossi, &[n] clauicula superiori scapulæ processui. In quibus commissuris adeò obscuri sunt motus, ut perquàm arduè sentiri deiudicarique possint. ita sanè, ac si Natura hanc articulationis differentiam in simplici unicoq; duorum ossium articulo fabricaret, quum uix tantillum os moueri statuit.

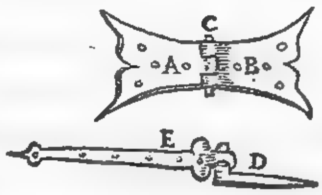
γίγγλυμος.

γίγγλυμος manifestis finibus capitibusq; perficitur, sed nequaquam simplicibus, una'ue tantum superficie, aut gibba, aut caua, aut plana cōstantibus. Occurrit enim ginglymos, quum mutuo ingressu ossa inuicem iunguntur, sic ut unius ossis gibba, alterius caua subintrent: & rursus unius ossis sinus, alterius gibba admittāt. perinde ac ostiorum fenestrarumq; cardines, à quibus tertia hæc articuli species nomen inuenit, contexuntur. Atque ut illorum duæ præcipuæ spectantur differentiæ, ita quoq; mutui ossium contextus, duplex est potissimum ratio. Cardines enim,

quibus

a Immissū hic finge A 1,2 fig. 30. cap. in e, g, f, 1 & 2 fi. 29 capitis.
b 1,2 figurarum cap. 23 in A, B 2 figuræ cap. 21.
c 1 tabellæ fig. cap. 27 C in D.
d characteres 1,2,3 fi. 1,2 ca. 25 in x, y, z. fi. 1 cap. 24.
e q fig. ca. 24 O ad P 1 fig. ca. 23.
f Iunge O 3 fig. ca. 33 in k 11 fig. cap. eiusdē.
g 2 fig. ca. 25 character 7 in 1.
h ac si E 3 fi. ca. 19 immitteres in x aut y fi. 6 cap. eiusdē.
i Iunge s, t, u fig. 13 ca. 33 cū n, m, l fig. 10.
k fig. cap. 3 q, q ad p, p.
l char. 8 ad III, IIII fi. 1,2 ca. 25.
m fig. 1 ca. 25 char. 4 ad 3.
n 3 fig. ca. 22 Q ad L 1 fig. ca. 21.

quibus plerunq; duo asseres inuicem hærent, sic mutuò gibbi sunt & caui, ut unius ferri gibba in alterius ferri caua suscipiantur, & unius caua alterius gibba admittant, & clauus dein omnia simul gibba permeet. Cardines uerò quibus ostia aut fenestræ parietibus firmantur, ita se habent, ut ferrum rectà parieti infixum, tereti & tanquam ex perpẽdiculo sursum ducto emineat tubere, quod cauum ferri ostio fenestræ'ue clauibus firmati orbem subingreditur, adeò ut cauus ille orbis seu anulus aut uertebra teres excipiat tuber, & ferrum ex quo id educitur, uertebrã illam mutuo ingressu admittat. Ad imaginem itaq; priorum cardinum ([o] præcipuè si alterum ipsorum ferrum, unum duntaxat in sui medio gibbum habeat, & suprà infraq́; excisum sit: alterum uerò duo ostendat gibba, in eorumq́; medio excauetur) secundi & tertij quatuor digitorum manus & pedis committuntur[p] articuli, & præter alios quãplurimos, femoris ad tibiam[q] articulus. Vnum namq; horum articulorum os duo habet capita in medio sinu quodam dirempta: alterum uerò duos obtinet sinus, in medio tubere quodam distinctos. atque ita duo unius ossis capita, alterius ossis binos subeunt sinus: & unius ossis sinus, alterius ossis tuber admittit. Ad secundi autem cardinis formam,[r] ulna uidetur humero coniungi, quum orbicularis ulnæ sinus ad humeri orbitã rotulam'ue flectitur & extenditur, seu alioquin aduoluitur. quamuis insuper & in hoc articulo pleraq; cum priori cardine conueniant. Molitur autem Natura mutuos istos contextus, quum articulorum robori in primis uult esse cõsultum, uniq́; tantum motui illos præesse sat est. quod nuper commemorati attestantur articuli, quos tantum flectere extendereq́; possimus, nullo alio interim indigentes motu. Cæterùm dictos hactenus Naturæ in tribus articulorum speciebus formandis scopos, in articulis subaudire conuenit, qui simplices ac unici tantum in duorum ossium applicatione occurrunt. Non uulgaris enim subinde usus occasione impedita, duo ossa simplici articulo neutiquam committere potuit, sed duos, ac interdum quoq; plures à se inuicem distantes, neq; sibi continuos nexus articulos'ue effinxit. Vt enim in media cubiti longitudine radius ab ulna plurimum non leui sanè causa dehisceret, ipsa[s] duplici articulo, non autem simplici per totam cubiti longitudinem tenso, radium ulnæ commisit: iuxta cubiti quidem flexum, radij[t] capitulo[u] sinum ulnę subeunte, & iuxta brachiale, ulnæ[x] capitulo in radij[y] sinum articulato. quum interim duobus illis nexibus radius tantum circũuertatur, seu in pronum supinumq́; ducatur. Dein propter dorsalis medullæ transitum,[z] occipitis os primæ uertebræ duplici articulo nectitur, utroq; ad inarticulationis speciem quodammodo extructo: & tamen illius beneficio, caput supra primam uertebram, meritò ob structurę in distantibus inuicem articulis rationem, in posteriora & anteriora tantum agitur. Insuper[a] prima uertebra, supra secundæ uertebræ corporis latera, duabus ueluti arthrodijs, seu planis contextibus, iungitur: & secundæ uertebræ dens, primæ uertebræ quodãmodo inarticulatur: attamẽ tribus illis articulis prima uertebra cum capite supra secundam, duntaxat (uti suis locis cõtra Galeni sententiam docebimus) circumagitur. Ad hæc, quia dorsalis medullæ quoq; gratia, cæteræ dorsi uertebræ perforandæ, & simul multæ constituendę fuerant, Natura non simplicibus nexibus articulisq́; in duarum uertebrarum composi

Superiori figura cardo exprimitur, quo hic duos asseres hærere scribimus. ac A unum indicat ferrũ, B alterum, quæ clauo C indicato, ad mutuum ipsorum ingressum firmantur. Inferiori figura alius delineatur cardo, in quo D ferrum notat parieti infixum, E autem ferrum quo ostio aut fenestræ clauis affigitur.

o ut hic superior habet figura.

p in 2 tabella figuræ ca. 27 iunge G, H, L ad I, K, M.

q confer G, F, & I 1 fi. cap. 31 cum E, F, & I fig. 1 ca. 30.

r fi. 1, 2 ca. 23 K, L, M ad C, D, E fig. 1 ca. 24

Quã Natura interdum duo ossa pluribus articulis cõmisit.

s 1 fi. ca. 24 h, i.

t 3, 9 fi. ca. 24 m.

u 5, 11 fig.

x 5 fig. ca. 24 p.

y 7 fig. ca. 24 o.

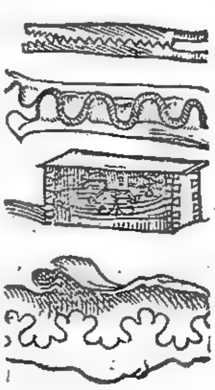
z Confer 1 figurã cum secũda cap. 15.

a Confer 4 figurã cum 5 cap. 15.

tione

tione est usa. prẹter contextum enim rarum & peculiarem, quo uertebrarum[b] corpora non læui lubricoq́;, ut cæteri omnes articuli, attactu, compinguntur, à secunda ceruicis uertebra ad duodecimam usq; thoracis, arthrodia quodammodo subditæ uertebræ ascendentes nobis appellandi processus, superpositæ seu incumbentis uertebræ descendentibus processibus submittuntur. Verùm interim hæ uertebræ præter manifestam flexionem & extensionem, etiam motum in latera experiuntur. quemadmodum & lumborum uertebræ, quæ perinde ac duodecima thoracis descendentibus processibus, in subditæ uertebræ ascendentes processus enarthrosi articulantur. Cæterum quid Galeno in mentem uenerit, nescio, quum uertebrarum cõtextum ad ginglymon refert. nam etsi prẹter primam ceruicis, & duodecimam thoracis (quę suprà infraq; suis ascendentibus & descendentibus processibus à proximis illi uertebris excipitur, uti prima, quasi supra infraq; sibi contermina ossa admittit) omnes uertebræ una parte suscipiantur, altera, uti prius dixi, recipiant: non tamen hic ginglymos, ut ipse arbitratur, est recensendus. Neutiquam enim Galenus expendit, se ita ad ginglymon tribus[c] ossibus, ea ratione opus habere: primo uidelicet, quod superiori sua sede exciperetur: secundo, quod superiorẽ hanc sedem admitteret: tertio, quod à primi ossis inferiori sede susciperetur. At iam tempestiuum fuerit, commissuras omni prorsus motu destitutas aggredi: quarum prima γόμφωσις dicitur. estq́;, cum instar claui os ossi infigitur, qua[d] dentes ad unum omnes maxillarum præsepiolis tanquam claui adeò impinguntur, ut ne tantillum quidem moueantur. Cæterùm ueteres interdum instar claui connexum, etiam ad articulum, sed alia ratione contulerunt, quum ossa inuicem alterius ossis beneficio, tanquam claui cuiusdam interuētu, coarctari dicerent. quemadmodum Aristoteles innuit, quum duo ossa caua in medio clauum habere scribit,[e] tibiam & calcis os sinus obtinere, & talum suis tuberibus eos sinus claui ritu ita subire arbitratus, ac si duo asseres eodem spiculo committerentur. Verùm trigesimo tertio Capite tali historia tradetur, cuius connexus ad tibiam & calcem ginglymo, in hominibus, ut & in quadrupedibus articulatur. Homines enim talo non destituuntur, quamuis is à solipedum ac bisulcorum talo forma (non autem situ, uti suo dicemus loco) discrepet. Sutura, quam ῥαφὴν Græci appellant, compositio quædam est, ad consutarum rerum similitudinem. Hanc nonnulli quum explicare student, serratam cõpagem structuramq́;, alij in unguem commissuram esse definiunt. Sed illi nobis in memoriam reuocant, mutuum serrarum contrario occursu ingressum, quo dentatæ alterius serræ partes in alterius sinus subeunt. Hi uerò, quæ in unguem committi dicuntur, quum gibbæ uidelicet partes ad unguium figuram structæ, in sinus quibus concinnè excipi possunt, inseruntur, qua connexus serie arcarum seu lecticarum asseres subinde inuicem compingi cernimus.

Serrata compago.
Instar unguium commissura.
Asserum nexus.
Limborum uaria insutio.

Cæterùm posteriores, suturæ formam accuratius quàm priores explicant. quemadmodum omnium proximè eam assimilant, qui suturas ad limborum suturæ effigiem cõferunt, quando, ut de unguibus diximus, panni unius flosculi in alterius sinus mutuis ingressibus consuuntur. Eiusmodi[f] suturis ossa capitis magna ex parte compinguntur: & inter reliquas semper suturę speciem elegantissimè ea ostendit,[g] quam Λ literæ in occipitio comparamus. ἁρμονία ossium structura est per simplicem lineam, citra omnem tuberis, sinus, & asperitatis

tatis

Libro de ossibus, & 3 lib. Commentar. in Hippoc. lib. de Artic.

Quæ ossiũ commissurarũ differentiæ nullo prædita sunt motu.

γόμφωσις.

Cap. 9 libri 2 de Partibus animalium.

ῥαφή. Sutura.

ἁρμονία.

[b] fig. ca. 14 R, R. Atq; ita deinceps specta illam figurã & alias trium subsequentium dein cap. ad process. sus ascen. & descen.

[c] quasi spectares 3 figuræ ca. 19 S, T, V. ut T primum sit, S 2, V 3.

[d] Immitte dentium seriẽ A. Ano tatam fi. ca. 11. in quartã fig. ca. 6.

[e] Expẽde qui in 3 integrarũ fi. ā inter φ & α consistit.

[f] 1 fi. 6 ca. & A, B, C, D 3 fi. 6. ca.

[g] B intertia integrarum.

b 1 fi ca. 12 à Z ad ſ.

tatis mutuum ingreſſum commiſſa. Ad hunc[h] modum quædam maxillæ ſuperioris oſſa, & præſertim naſi inter ſe iungi putantur. Cæterùm quia harmoniæ connexus uix unquam ad amuſsim inſtar ſimplicis lineæ perficitur, ſed nonnullæ aſperitates mutuò ingredientes, perpetuò ferè cum oſſa rumpuntur, in harmonia occurrunt, pleriq; ſuturarum uoce etiam harmonias plurimùm complexi uidentur. σύμφυσις eſt naturalis oſsium unio, qua commiſſuræ forma appendices ſuis oſsibus connaſcuntur,[i] in ætate quidem minoribus, quum oſſa adhuc mollia fungoſaq; exiſtunt, cartilaginis interuentu: in grandioribus uerò, ubi iam oſſa induruere, appendices citra alicuius corporis interuentum oſsibus adeò uniuntur, ut coalitus lineã uix conijcere queas. Hac quoque unione, oſſa ſacri oſsis lateribus commiſſa, inuicem[k] in pube coaleſcunt. Dein admodum pueris utriuſq; lateris os tribus formari oſsibus apparet, quæ tribus lineis in coxendicis oſsis acetabulum concurrentibus interſtinguuntur: ut etiam in agnis uidere eſt, in quibus cartilago lineas has ſicut in pueris intercedit. in paulo autem prouectioribus tres illæ partes adeò connaſcuntur, ut ne linearum quidem ſpecies ſe offerat. At de his oſsibus, ipſis dicando Capite pertractabitur: quemadmodum & de uertebris, quæ in pueris quoque pluribus conſtant partibus: quemadmodum & occipitis os, & alia corporis pleraq;: quę alioquin unius oſsis nomine ideo habentur, quòd coalitus imago planè in ætate prouectioribus lateat. Libri Introductorij, ſeu Medici, qui Galeno aſcribitur, author, oſsium diſciplinam inſtituens, non eiuſmodi unionem, quam nos iam deſcripſimus, σύμφυσιν uocat, uerùm ſuturas ad harmoniam quodammodo accedentes. Maxillæ enim ſuperioris oſsium cõmiſſuras, συμφύσεις (at non rectè interim) appellat. Omnes oſsium conſtructuræ ſpecies, aut alicuius, aut nullius corporis beneficio committuntur. Vniuerſi namq; articuli,[l] ligamentis inuicem alligantur, quæ orbiculatim oſſa inueſtiunt. interdum uerò & hæc in oſsium medio conſiſtunt,[m] ut in femoris cum coxendicis oſſe articulo, & in uertebrarum corporum[n] nexu. Hic oſsium connexus, ligamentorum auxilio commiſſus, Gręcis συνδέσμωσις nuncupatur: nerui interim uoce ad ligamenta propriè dicta, & ad tendines, neruosq; qui à cerebro dorſaliq; medulla prodeunt, deducta. Hæc namq; omnia ueteres, ut & uulgus hodie, nerui nomine ſubaudierũt: & pręcipuè Ariſtoteles cùm aliàs ſemper, tum maximè quum oſsium recenſet contextum. Nonnulla uerò oſſa carnis etiam ope committuntur,[o] ut generatim omnes articuli muſculis obducti. Muſculi enim quum ab uno oſſe plerunq; principium ducentes alteri inſerãtur, uinculorum etiam loco iure habentur, oſſaq; inuicem nectunt. Cæterùm quia muſculi ueteribus pleriſque, & potiſsimum Ariſtoteli, carnis nomine appellantur, connexus qui muſculis fit, συσσάρκωσις meritò nuncupatur. Porrò & dentes quoq; in ſuis alueolis carne quapiam firmari uidentur, adeò ut ea quaſi ratione, oſsium conſtructio reperiretur, in qua caro non duntaxat muſculorum modo cõnexum exterius ambiret, ſed & interueniret quoq;. Inſuper alia cartilaginis medio connaſcuntur. quippe[p] appendices in prima ætate cartilaginis interuentu ſuis oſsibus committuntur, quemadmodum &[q] pubis oſſa, &[r] oſsis vimitantis oſsicula. Hæc connexus ſpecies à cartilagine συγχόνδρωσις uocatur. Suturæ autem & harmoniæ nullius corporis beneficio, quàm oſsium ſtructuræ coeunt. Nam & ſi duræ cerebrum inueſtientis membranæ fibræ aliquot ſuturas tranſeant, non tamen ob id eas connectunt: quemadmodum neq; cartilagines in articulis oſſa oblinentes, ad oſsium firmitatem & connexum quicquam auxiliantur. Præterea in ſenioribus appendices non amplius cartilaginis, quæ glutinis uicem

Marginal notes:
- σύμφυσις.
- i fig. ca. 40 li. ſecũdi 1, 2, 4, 5.
- k 1 figura integrarũ c.
- Quorum beneficio oſſa inuicẽ committuntur.
- l fig. cap. 1 lib. 2.
- m fi. ca. 49 lib. 2 P.
- n fi. ca. 24 R, R.
- Ligamẽtorum.
- συνδέσμωσις.
- Lib. 2. de Part. anim. cap. 9.
- o Paſsim in muſculorũ tabul. ut ſeptima tab. Q, X.
- Carnis.
- συσσάρκωσις.
- Cartilaginis.
- p fi. ca. 40 lib. 2. charactere 1, 2, 4, 5.
- q 1 fi. integrarum c.
- r fi. 1, 2. ca. 13 G.
- συγχόνδρωσις.
- Quæ nullius corporis interuentu committantur.

cem ſubeat,interuentu oſsibus connaſcuntur, ſed cartilagine prorſus deperdita,adeò committuntur,ut, quemadmodum iam antea quoq; dixi, coalitus regionem obſeruare arduum ſit. Inſtitutum modò erat huic Capiti finem imponere,atq; ad ſingulares oſsium deſcriptiones ſermonē dirigere, niſi magnopere Galeni authoritas me remoraretur: quæ meritò prohibet,adeò leuiter ea quæ in præſenti Capite ab ipſius placitis deflectunt, prætergredi. Vt enim ex multis,præter prius etiam commemorata, aliquid proponam,primùm ipſius dogmati non acceſsi,quo in libro de Oſsibus,ſuturam,harmoniā,& gomphoſim,ſynarthroſis ſpecies eſſe docet.Ego enim ſynarthroſi obſcurū,& non manifeſtum aſcripſi motum, iiſdemq́; articulationis differentijs ac formis illam atq; diarthroſin fieri commemoraui: deinde ſuturæ,harmoniæ & gomphoſi non obſcurum aut difficilem, ſed nullum prorſus motum dedi, & has connexus ſpecies nequaquā articuli nomine cum Galeno ſum complexus. quod profectò neq; ab ipſo faciundum fuerat,niſi brachialis,& poſtbrachialis,& tarſi,& pedij, & coſtarum cum pectoris oſſe cartilaginum conſtructionem ſuis locis enarrans,hæc per ſynarthroſin committi falſo aſſerere uoluiſſet. Quum enim inibi uerè hæc oſſa ſynarthroſi coarctari diceret,non'ne animaduertendū ipſi fuerat,hæc neq; ſutura,neq; harmonia,neq; gomphoſi cōnecti? Quod ſanè fieret,ſi modò ſynarthroſis ſpecies harmoniam,ſuturā, & gomphoſim rectè ſtatuiſſet. Verùm per me cuiuis integrū erit,de ſynarthroſi ex ſuo arbitratu conſtituere: ſi interim non ignoret,hanc lōgè ſecus plerūq; à Galeno accipi,quàm initio libri de Oſsibus. Nam uel in XIII, XIX, XXI, XXIIII, Capitibus eiuſdem libri, aliter quàm inibi,Galenus ſentit. Deinde Introductorij ſeu Medici author, Galeni decreto non acquieſcens,& ſibi priuatim oſsium connexus diuidens, inquit: Ea aut ad motum componi, uocariq́; eam cōpoſitionis ſeriem ἄρθρον,ſeu articulum:aut ad nullum motum,ac tunc συνάρθρωσιν appellari: cuius ſpecies, ſuturā,gomphoſim, & ſymphyſin enumerat. Verùm hac ratione brachialis, poſtbrachialis,tarſi & pedij oſsium compoſitioni ſynarthroſis accommodari nequaquam poſsit,quum neq; ſutura, neq; gomphoſi, multoq́; minus ſymphyſi inuicem connectantur. Inſuper magis à Galeni dogmate receſsi, quum omnes oſsium commiſſuras,aut alicuius corporis beneficio,aut nullius committi proponerem: quandoquidem Galenus id ſoli ſymphyſi,in libris de Oſsibus tribuerit,atq; ſynneuroſin,ſynſarcoſin, & ſynchōdroſin, ſymphyſeos tantum ſpecies enumerauerit. Quòd autem illum non ſim ſecutus,primā occaſionem mihi ipſius parum uera præſtitit oratio, qua fungoſa molliaq́; inter ſe nullis medijs per ſymphyſin connaſci,ſicciora uerò denſioraq́; nonnullis intermedijs coaleſcere docuit.Comperio enim in mollibus adhuc & teneris oſſibus,appendices cartilaginis interuētu ſuis oſsibus uniri:in duris uerò & aſsiccatis,& in ſenibus,nihil prorſus ſymphyſin intercedere. Deinde nulla prorſus mihi ſe exhibet ſymphyſis, ſeu unio, quam ligamenti interuentu uerè unitam liceret aſſerere. adeò ut ſynneuroſis ſub ſymphyſi cōprehendi nequeat, dummodo nulla unio ligamenti ope perficiatur:uti ſanè articuli ad unum omnes ligamenti beneficio coeunt,nunc (ut & antea dixi) orbiculatim obducti, nunc etiam in mutuo oſsium contactu interuenientis. Præterea ad amuſsim mihi ſingula perpendenti, multo adhuc minus ſymphyſis ſeſe obtulit, quam carnis interuentu committi quis rectè aſſereret.In nullo enim oſsium connexu caro intercedit,niſi fortaſsis in dentium cum maxillis cōnexu, qui gomphoſis, non autem ſymphyſis cenſetur:quantumuis etiam ille dentium connexus nullum oſtendat motum, non magis ſcilicet quàm harmonia,aut ſutura. At carnis interim,

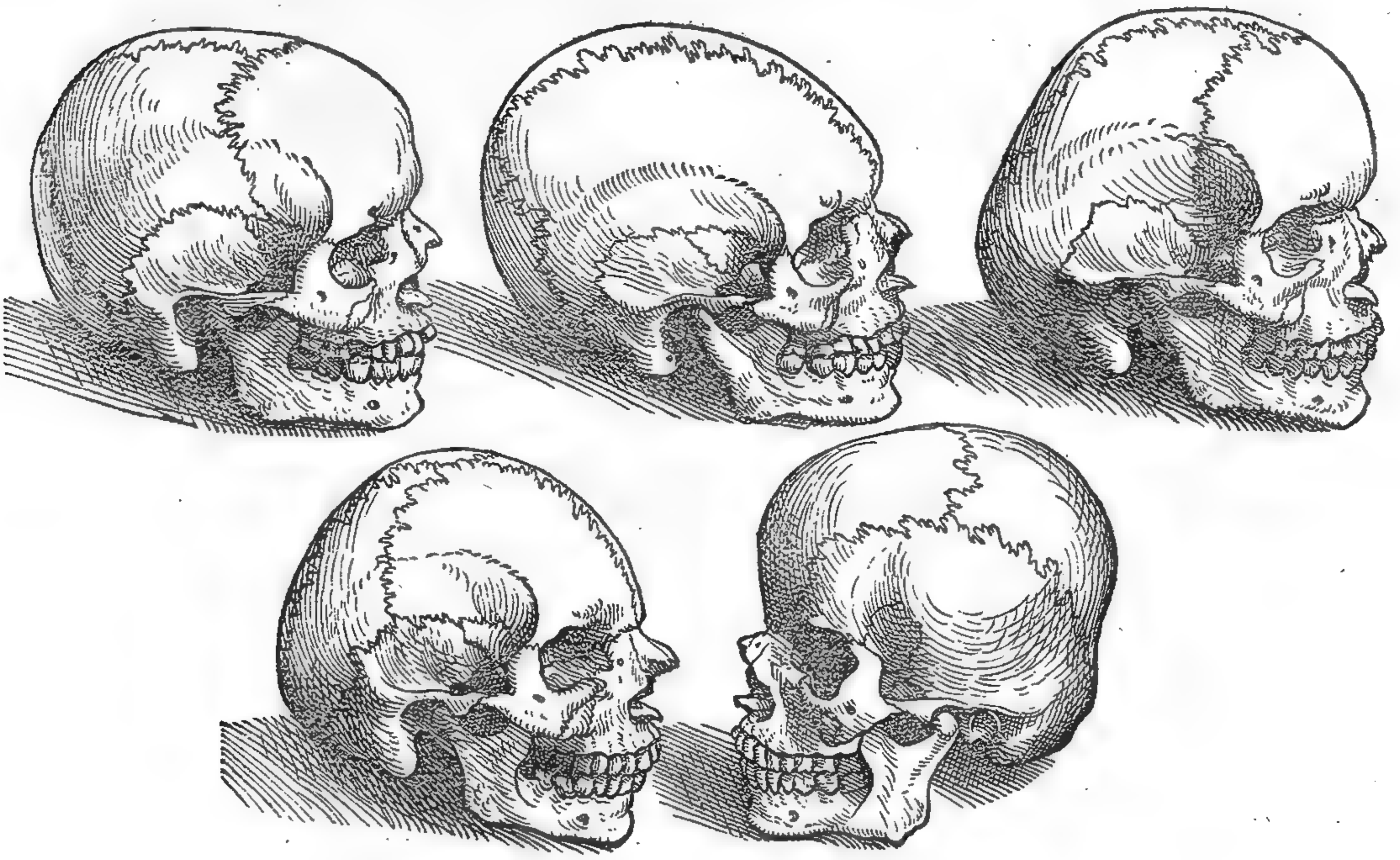
Quæ potiſsimū à Galeni placitis hoc Capite declinant.

terim, hoc eſt muſculorum auxilio, omnes ferè committuntur articuli: quem connexum ſymphyſis ſpeciem nemo dicere poſsit. Ad hæc, Ariſtotelis quoq; locus ſecũdi libri de Partibus animalium, ut promptius à Galeno diſſentirem, admonuit: ubi Ariſtoteles oſſa neruis, carne & cartilagine committi affirmat, eum connexum uniuerſim ad omnes oſsium cõmiſſuras doctiſsimè referens. Quamuis etiam hanc Ariſtotelis ſententiã Galenus haud oſcitanter præterijt, quando eorum quæ in libro de Oſsibus docuit immemor, ad finem ſecundi de Adminiſtrandis ſectionibus libri, oſsium conſtructiones perfunctoriè, licet ſanè eleganter, percurrit, & quodammodo Ariſtotelis uerba recenſet. Cæterùm nunc tandem tempeſtiuum fuerit, priuatas ſingulorum oſsium hiſtorias aggredi, ijsq́; à ſtructuræ capitis ratione, & uarijs eiuſdẽ figuris initium ponere.

Cap. 9.

CAPITIS STRVCTVRAE RATIO, quotq́ eiuſdem figuræ. Caput V.

PRIMA FIGVRA V. CAPITIS. SECVNDA. TERTIA.

QVARTA. QVINTA.

QVINQVE FIGVRARVM QVINTI Capitis index.

PRIMA figura, naturalis capitis ſeu caluariæ forma, oblongam ſphæram utrinq; leuiter depreſſam referens, & anterius poſteriusq́; extuberans, delineatur.

Secunda, primam non naturalem capitis figuram demonſtrat, in qua anterior eminentia perijt.

Tertia, ſecundam capitis figuram non naturalem oſtendit, in qua anterior eminentia deperditur.

Quarta, tertia non naturalis capitis figura indicatur, in qua utrunq; tuber, anterius nimirum & poſterius, intercidit.

Quinta, quartam non naturalem capitis figuram expreſsimus, in qua ambæ naturalis figuræ eminentiæ ad latera, non autem antrorſum retrorſumq́; ſpectant.

HVMA-

Caput oculorum gratia formatum. Lib. 8. de usu partium.

HVMANVM caput, oculorum gratia efformari, cancrorum, locustarum, & quorundam quę capite destituuntur animaliũ oculos manifestò cõmonstrare, Galenus docuit. His siquidẽ oculi super processus prælongos locãtur, neq; imi, quemadmodũ os, nasus, & aures in pectore ipsis conduntur. Oculos enim alta eguisse sede, attestãtur hostium incursus, latronumq́; speculatores, qui muros, montes, & altas turres eodem usu ascendunt, quo nautę nauium antennas, terram ocyus, quàm qui subsunt in naui, conspecturi. Commemoratis igitur animalibus testacea & dura cute obtectis, integrum fuit oculos in oblongis processibus tutò reponi, quòd illi duriores erant futuri, & tunica extrorsum obduci poterant, quę ab illorum animalium cute prognata, simul durissima & testacea esset. Homini uerò, propter corporis substantiam, & mollem tenuemq́;, qua oculi inuestiuntur, membranam, exquisitioremq́; sensum, totos oculos necessariò molles habituro, hi pręlongis processibus citra periculũ apponi nequierunt. Quando itaq; in imo hominis oculos locare, non erat eorum functioni cõmodum, & nudis ceruicibus eos adnectere haudquaquam decebat, Natura nec oculorum usum prohiberi, neq; eorundem securitatẽ uitiari uolens, partem extruxit altam, & eleganter oculos ab iniurijs uindicantẽ. Superius enim palpebras, supercilia, & frontis os collocauit: inferius uerò, præter palpebras, malæ etiam & genæ oculos tutantur. Internis autem partibus nasus muri instar oculis interiectus est, exterius deinde ualidissimum os externum oculorum sedis angulum occupat, adeò ut editis ac extuberantibus undiq; partibus oculi sepiantur, utiliterq́; ueluti in sinuosa ualle latitent. Cæterùm horũ quæ oculos muniunt coaceruatio & congeries, caput minimè est, quamuis etiam illa sine capite consistere nequeant. Quæ igitur fuit necessitas, hic quoq; alias cõponi partes, quarum fabrica capitis nomen meretur? Singula sensus organa, uisus nimirum, odoratus, gustus, & auditus, quæ neruo indigent molli: neruo quidem, quòd ille sit animalis spiritus facultatisq́; uehiculum: molli autem, quoniam affici & disponi quodammodo oportet, ab extrorsum incidente sensibili. Quando itaque oculi mollibus cerebri neruis indigebant, ac mollia omnia si ulterius procederent promptè diuulsa frangerentur, offenderenturq́;, aut etiam uiæ longitudine plus æquo indurescerent, cerebrum iurè non procul ab oculis reponi debuit. Atq; ita colligitur, cerebrum in capite locari oculorum causá, odoratus autem & auditus gustusq́; organa propter cerebrum. Quanquam & hæc organa alioquin altissimam sedem opportunè sortiãtur. Aures enim quum sonum percipere debeant, qui naturà in sublime fertur, rectè in altis corporum partibus locatæ sunt. Item nares, eo quòd omnis odor ad superiora ducitur, meritò sursum sunt: & quòd magnum cibi & potionis iudicium ad nares quoq; pertinet, non sine causa uicinitatem oris illæ sequuntur. Iam gustatus, qui sentire eorum quibus uescimur genera debet, cõmodè habitat in ea oris parte, qua esculentis & poculentis Natura iter patefecit. Tactus autem toto corpore æqualiter fusus est, ut omnes ictus, omnesq́; nimios & frigoris & caloris appulsus sentire possimus. Cæterùm caluariæ[a] figuram maximè naturalem concinnamq́; omnes definiunt, quæ instar sphæræ utrinque in anteriora leuiter compressæ spectatur: ac ueluti compressionis occasione, anteriori parte multo angustior, quàm posteriori, redditur. Formæ huius rationem Galenus ad cerebrum refert, caluariam, quum cerebri sit[b] receptaculum, ac ueluti galea & propugnaculum, illius debere formam exprimere astruens: & addens pariter, quî posteriori

Quî Natura oculos muniuerit.

Cerebrum oculorũ gratia in capite locari, et dein cerebri nomine reliquos sensus.

Naturalis capitis figura.

a prima fi. & pleraeq; 6 cap. fig.

b Apparet id figuris ferè omnibus libri 7.

riori cerebri parti cerebellum allocetur, dorsalisq; medulla illinc prodeat: anteriori uerò parte ad olfactus organa, & ad oculos à cerebro processus educantur. quum interim nos facilè in septimo libro ostendemus, cerebrum nulla peculiari eguisse figura, & posteriorē eius partem retrorsum magis quàm ipsum cerebellum [c] prominere, ac præterea processus illos olfactui seruientes, & uisorios neruos ex cerebri basis quasi medio, non autem ex anteriori ipsius sede initium ducere: adeò ut cerebri ratione nihil obstiterit, quo minus caluariam instar exacti globi, sphæræ'ue, utpote figuræ iniurijs repellendis promptissimæ, efformatā cernamus. Verùm maxillæ superioris, & nasi, oculorumq; sedium, & temporalium musculorum habenda fuit ratio, & insuper connexus caluariæ cum dorsi uertebris gratia, posteriorem capitis partem latiorem capacioremq; fieri decuit, si modò iusti ponderis haud negligenda erat occasio. Hippocrates porrò naturalis appellatæ nobis formæ causam in obstetrices nutricesq; uidetur reiecisse, quum asserit quosdā oblonga capita existimasse esse pulchra, hosq; ideo in puerulis ea cōpressisse, atq; ita tandem natura in hanc oblongam formam procreata esse: eo propè modo, quo plerasq; nationes peculiare quid in capitis forma sibi uendicare constat. Genuensium namque, & magis adhuc Græcorum & Turcarū capita globi ferè imaginem exprimunt, ad hanc quoq; (quam illorum non pauci elegantem, & capitis quibus uariè utūtur tegumentis accommodum censent) obstetricibus nonnunquam magna matrum solicitudine opem ferentibus. Germani uerò compresso plerunq; occipitio, & lato capite spectātur, quòd pueri in cunis dorso semper incumbant, ac manibus ferè citra fasciarum usum, cunarum lateribus utrinq; alligentur. Belgis oblongiora cæteris propemodum reseruantur permanent'ue capita, quòd matres suos puerulos fascijs inuolutos, in latere & temporibus potissimum dormire sinant. Vtcunq; autem sit, Anatomici eam capitis figurā appellant naturalem, quæ ad oblongæ sphæræ formam potissimum extruitur, priorem posterioremq; partem obtinens magis proceram. Omnes autem reliquæ ab hac euariantes figuræ, non naturales censentur: quemadmodum ea, in [d] qua anterior eminentia à syncipite, frontis'ue elatiori sede producta perit: posterior autem, quæ occipitis est, reseruatur. Item [e] quæ huic planè contraria uisitur, ac posteriorem, occipitij nimirum, eminentiam manente anteriore perdidit. Deinde [f] tertia, naturali adhuc magis opponitur, in qua ambę capitis eminentię abolentur, & caput ad amussim rotundum, & instar exactæ sphæræ, ac ueluti scillæ obseruatur: qua figura Thersites ab Homero fuisse traditur. hanc enim ab ipso φοξὸν appellari, nonnulli asserunt: quanquam plerisq; omnes acuminatas capitis figuras eo nomine, & ὀξυκεφάλου, nuncupare libuerit. [g] Quarta species non naturalis figurę ab Hippocrate quoq; enumeratur, in qua caput in latera ad utranq; aurem insignius, quàm in anteriori posterioriq; sede, prominet. Ac hæc naturali capitis figurę omni ex parte dissimilis est, haud secus quàm si ad alteram aurem in naturali figura faciem, ad alteram uerò posteriorem ceruicis sedem fingeres. Verùm Galenus alibi hanc excogitari quidem, non autem in rerum natura consistere posse affirmat: quamuis interim Venetijs puer multis partibus deformis, & admodum amens, hac figura hodie cōspiciatur. Imò apud Bononienses mendicus obambulat, cui caput quadratum, sed latius paulo quàm longius contigit. Præterea Genuæ puellus annos natus fortè tres, à mendica ostiatim circūlatus est, & paulo pòst in nobilissima Belgarum Brabantia ab histrionibus fuit propositus, cuius caput in utrunq; latus protuberans, duobus uirorum capitibus grandius extitit. Verùm arbitror illum puerum simili affectu labo-

Marginal notes (left): c in 1 & 2 fig. cap. 2 lib. 4. — d 2 figura. — e 3 figura. — f 4 figura. — g 5 figura.

Marginal notes (right): In lib. de Aëre, aquis, & locis. — Prima non naturalis capitis figura. — Secunda. — Tertia. — Quarta. — Lib. 9. de Vsu partium. — Variæ insuper capitis figuræ.

laborasse, quem Augustæ Vindelicorum in bienni puella obseruaui, cuius caput in mensibus plus minus septem ita increuerat, ut nullũ uiri caput unquam uiderim, quod non mole illi cederet. Fuitq; is affectus, quem ueteres hydrocephalum uocarunt, ab aqua quæ in capite asseruatur, sensimq; colligitur. Quanquam ea non inter caluariam, & exterius ipsam succingentem membranam, aut cutem (ubi aliàs aquam reponi, medicorum libri docent) huic puellæ fuerit collecta: uerùm in ipsius cerebri cauitate, adeoq; in dextro sinistroq; illius[h] uentriculis: quorum cauitas amplitudoq; ita increuerat, ipsumq; cerebrum ita extensum fuerat, ut nouem ferè aquæ libras, aut tres Augustanas uini mensuras (ita me ament Superi) continuerint. Ad hæc, ut cerebrum in capitis uertice, membranæ quasi modo erat tenue, & quodammodo continuum cum tenui sua membrana corpus: ita quoq; caluaria fuit prorsus membranea, tantúq; duntaxat sede ossea, quanta caluariæ puellæ erat amplitudo, priusquam caput extra modum incresceret: ea ferè ratione, qua in nuper natis pueris, frontis os & uerticis ossa constare cernimus, ubi illa alioquin mutuò sunt contermina, et in admodum pueris, insigni interuallo, amplitudineq; uisuntur membranea. Cerebellum interim, cerebriq; uniuersa basis, secundum naturam habebant, uti & neruorum productiones. Dein nullis prorsus sedibus, quàm in cerebri uentriculis adeò atq; dixi adauctis, aquam reperi, & puella ad mortem usque sensibus omnibus integrè est usa: & quoties caput, quum illã paucis ante mortem diebus conspexi, ab astantibus mouebatur, & nõnihil, quantumuis etiam leuiter, erigebatur, grauis ilico tussis puellæ molesta fuit, cum difficili respiratione, & totius faciei miro rubore, sanguinisq; suffusione, & lacrymarum prouentu. Reliquo corpore mediocriter habuit: etsi laxis infirmisq;, sed non resolutis tamen fuerit articulis, neq; præsente etiam insigni macie, aut etiam seroso in membris tumore, aut morbi comitialis, aut tremoris alicuius notis. Iecur quum paulo post mortem spectaretur, suppallidum, & nonnihil naturali aliàs iecore contractius duriusq; occurrit: liene interim maximo & molli conspicuo, perinde ac si iecoris uices aliquandiu obiuisset: adeò ut cum præsentibus medicis nihil æquè admiratus fuerim, ac tantam aquæ uim in cerebri uentriculis absq; maioribus symptomatibus tam diu fuisse collectam. Quemadmodum eodẽ ferè tempore non uulgariter nos mirari coegit, nobilissimi & unà doctissimi uiri cor, in cuius sinistro uentriculo glandulosæ (sed subnigricantis interim) carnis libras propemodũ duas reperimus, corde instar uteri, ac puellæ illius cerebri, ad eius carnis molem extenso, & homine ante mortem habitu utcunq; melancholico, & admodum uigili, & pulsu prædito miris sanè modis inæquali & uario, quiq; arteriæ contractionem manifestè ostendebat. Ita enim multis mensibus ante mortem (quum tamen alioquin ueluti sanus obambularet) pulsus aut arteria potius cõtrahi uisa fuit, ut trium aut quatuor pulsationum ictuum'ue interuallo contracta maneret, uelutq; expulsionem moliretur. Imò postremis uitæ septimanis, ex nouem ictuum interuallo tres tantum aut duo dilatationes arteriæ, tactui subinde occurrerunt. Dein animalis facultas cum principis animæ functionibus ad mortem usq; satis cõstabat, quę non tam ex cordis uitio proximè obuenit, atq; ex sinistri cruris grangręna, quę ab impedito arterię pulsu occasionem perinde duxit, ac si intermissi illi ex cordis uitio pulsus, cruris illius natiuum calorem parum aptè euentillassent. potissimum quum ex sclopeti ictu ante annos aliquot ipsi uitiata esset[i] arteria quæ fibulam petit. Cæterùm eiusmodi perquam innumera alio Opere latius persequemur, quo dissectorũ à me historias, ad morborũ cognitionem, totiusq; artis

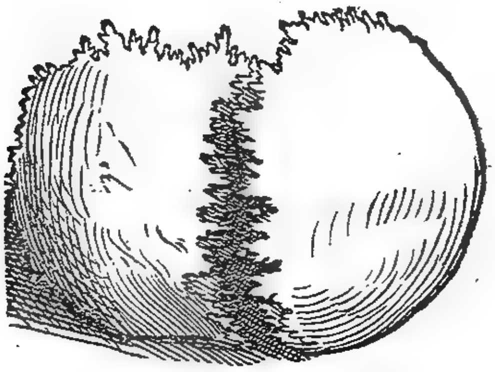
[h] 6 fi. lib. 7 D, D & E, E.

[i] i fig. cap. 11 lib. 3 A.

artis medicæ tractationem apprimè idoneas describemus: quum interim præsenti Opere, corporis humani affabrè cōpositi tantum historiã enarrare instituamus, monstruosa omnia, & quę in malè sanis ægrisq; solum occurrerunt, silentio præterituri. Capitis autem figurarum non naturaliũ hic meminimus, quòd illæ à dissectionum professoribus sunt quoq; passim pertractatę: quodq; non naturales capitis uocatæ effigies, etiam in egregiè prudentibus (quandoquidem scilicet cerebrum nulla, uti iam innuimus, propria admodũ indigeat figura) interdum spectentur, etiamsi tales caluariæ, ac potissimum suturarum specie, ut proximo dicetur Capite, à naturali forma differentes, nobis in cœmiterijs perquàm rarò sese offerant. ut profectò subinde forsan occurrerent, si Alpium quę Stiriam spectant, accolarum cœmiteria scrutaremur: quum illos homines, non dictis modò capitis figuris, sed longè etiam magis discrepantibus deformes esse audiam.

DE OCTO CAPITIS OSSIBVS, ET SVTVris hæc inuicem, & cum conterminis ipsis maxillæ superioris ossibus, committentibus. Caput VI.

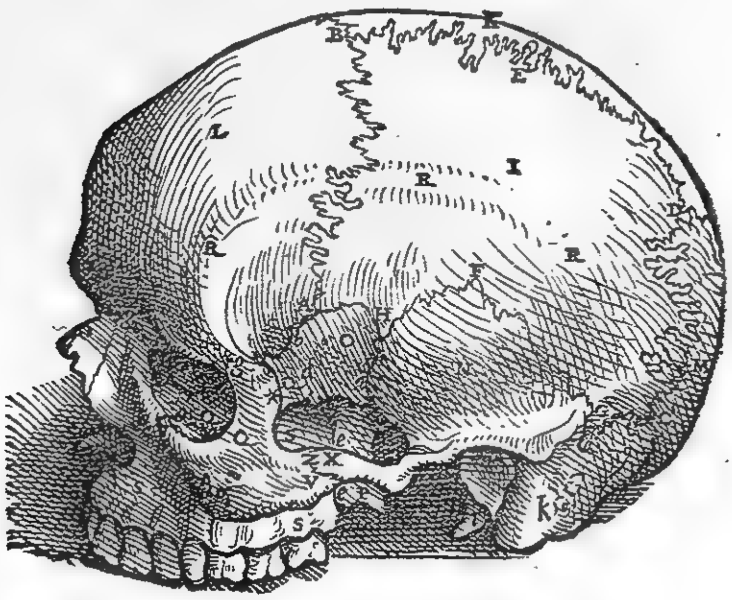
PRIMA SEXTI CAPITIS FIGURA, QUAE DVAS VERTICIS OSSIVM PORTIONES INVICEM nonnihil seiunctas commonstrat, ut commodius artificiosissima suturæ fabrica oculis subijceretur.

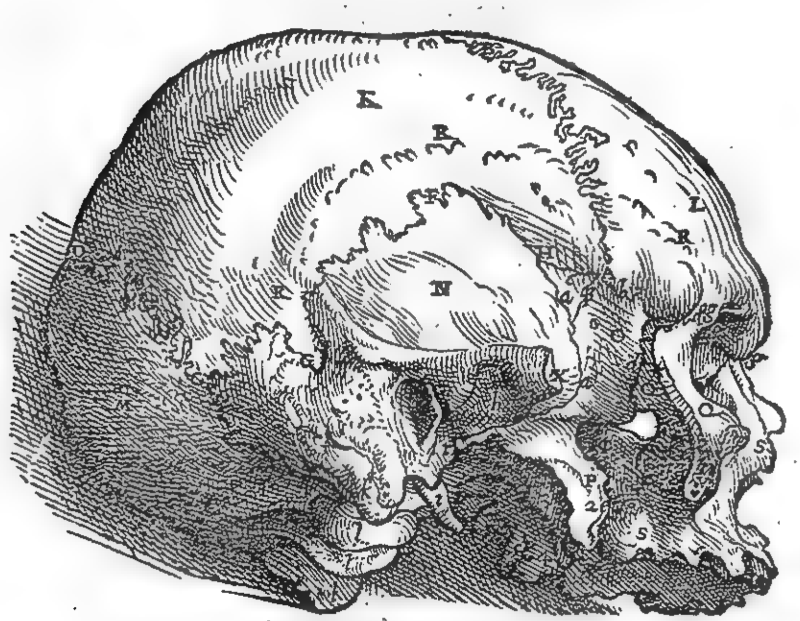
SECUNDA SEXTI CAPITIS FIGURA, PORTIONEM QVANDAM OSTENDENS VERTICIS OSSIS, serra à reliqua ossis parte diuisam, ut caluariæ in fronte, uertice & occipitio proponatur substantia, quæ duabus densis solidisq; efformatur squamis seu laminis, quas uulgò capitis appellamus tabulas & diploas. hicq; ipsarum superior exterior'ue a insignitur, interior autẽ a. In harum medio cauernosa ac ueluti fungosa fistulosa'ue ossis consistit substantia, cui aa inscripsimus.

TERTIA SEXTI CAPITIS FIGURA, INTEGRAM CALVARIAM ABSQUE INFERIORI maxilla in sinistro latere depictam exhibens.

QUARTA SEXTI CAPITIS FIGURA, CALUARIAM SINISTRO LATERI MAGIS INCUMBENTEM exprimit, ut & basis caluariæ in conspectum nonnihil ueniret. Aliquot uerò suturarum causa, ab hac figura os iugale serra ademimus. ipsam namq; superioris maxillæ ossibus cognoscendis, & quibusdam caluariæ foraminibus ostendendis subseruire, suorum characterum insinuabit Index.

CHARACTERVM TERTIAE ET QVARtae figurarum Index.

PRAESENS characterum index, tertiæ ac quartæ figuræ communis erit, quòd scilicet eidem ferè characteres in utraq; collocentur. et si casu quis aut tertiæ, aut quartæ figuræ duntaxat peculiaris occurret, illi pro figuræ ratione, aut 3 *aut* 4 *subijciam.*

A,B *Coronalis anterior'ue sutura earum quæ transuersim ducuntur. Huius dextra pars in tertia, sinistra uerò in quarta spectatur.*

C,D *Posterior sutura transuersarum, quæ Λ Græcorum maiusculæ literæ assimilatur. In tertia huius suturæ sinistra pars conspicitur, in quarta uero dextra.*

E 3 *Sutura à medio suturæ Λ referentis ad medium coronalis, seu à D ad B deducta.*

F *Squamosa conglutinatio, ac in tertia quidem figura uidetur sinistra, in quarta autem dextra. Dein in ambabus*
G *à C ad G interuallum notatur, quod non mutuò incumbentium squamarum, sed ueræ suturæ constructionem*
H *ostendit. Quod autem à G ad H per F porrigitur, uera squamæformis est conglutinatio, uerticis ossi & temporis ossi communis. Ab H autem ad A indicatur glutinatio squamæformis, ossi uerticis & frontis ossi communis.*

I 3 *Sinistrum uerticis os.*

K *Dextrum uerticis os.*

L *Frontis os, quod unicum est.*

M *Occipitis os, similiter unum.*

N *Sinistri temporis os in tertia, dextri autem in quarta ostenditur.*

O *Os cuneiforme, quod unicum est, & coniugis expers.*

P *Cuneiformis ossis processus, uespertilionum alis comparati. Hi utrinq; duo sunt, in quarta figura conspicui, &*
2,3,4,5 *præter P, etiam numeris his* 2,3,4, *&* 5 *notati, ac deniq; in quinta figura accuratius sese offerentes.*

Q,Q,Q *Primum in utroq; latere superioris maxillæ os, quod pluribus Q insignitur, ne fortè sedem Q, quod d uicinius*
* *est, notatam, aliud os à præsenti esse arbitrareris. Linea inter duo Q consistens, ac * insignita, processum eius ossis delineat, qui cauitatem in tempore exculptam ualde auget.*

R,R,R *Lenis in frontis osse & uerticis asperitas, à qua semicirculi modo temporalis musculus pronascitur.*

S S *Quartum maxillæ superioris os: in tertia sinistrum, in quarta dextrum notatur.*

V,X 3 *Caluariæ sedes, quam os iugale appellamus. V hic notat processum temporis ossis, ad iugalis ossis constitutionem*
Z 3 *eductum. X uerò, processum primi maxillæ superioris ossis. Z autem sutura indicatur, dictos nuper processus*
V,X 4 *nectens, quibus iugale os efformatur. Porrò V & X in quarta figura notant sedes, à quibus processus illos serra resecuimus.*

a a *Suturæ cuneiforme os circumscribentis interuallum, illi ossi ac temporis ossi commune.*

b *Suturæ cuneiforme os circumscribentis interuallum, huic & frontis ossi commune.*

c 4 *Pars hæc cuneiformis ossis interdum peculiare uidetur osiculum, squamæ modo tenue, & linea à cuneiformi*
q; *osse diremptum, quam q; in quarta figura indicauimus. Verùm hæc non ita crebrò se offert.*

e *Suturæ os cuneiforme circumscribentis interuallum, ipsi & maximo superioris maxillæ ossi paulo antè S insignito commune.*

f,f 4 *In quarta figura f conspicis, præsenti Capiti nihil seruiens: notatur enim sutura primo & quarto superioris maxillæ ossibus communis, quam cum reliquis maxillæ superioris suturis persequar.*

g g *Sutura, frontis os à cuneiformi & maxilla superiori dirimens.*

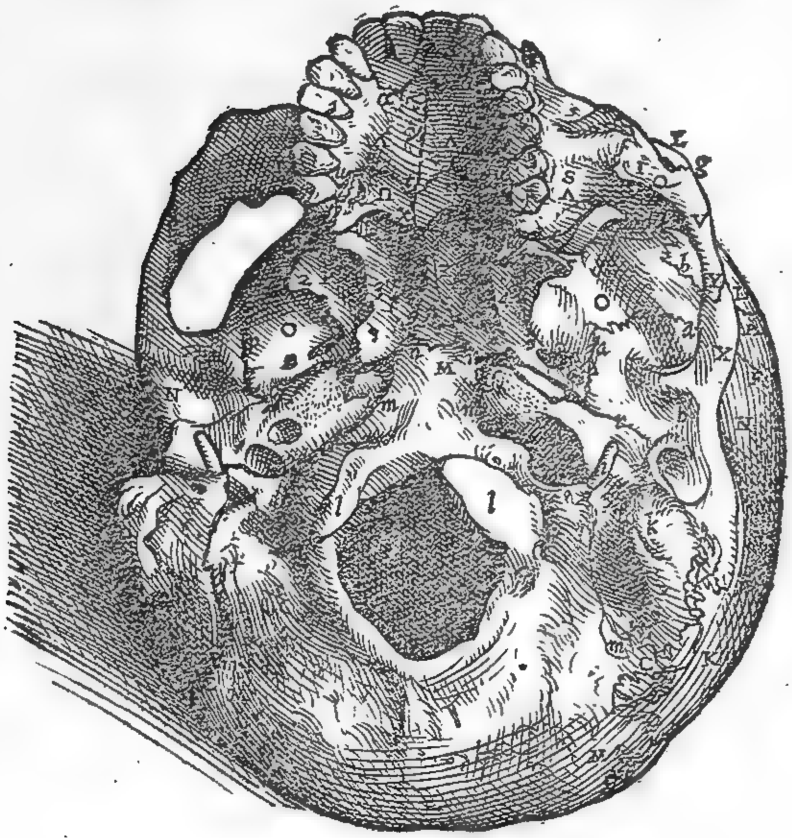
h 4 *Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.*

i *Temporis ossis processus, scriptorij stili modo prominens.*

k *Mammillaris processus, è temporis osse productus. Quarta figura utriusq; lateris processum k notat.*

l,l 4 *Capita occipitij ossis, quæ primæ ceruicis uertebræ sinibus articulantur. In horum medio foramen occurrit, dorsalis medullæ causa cælatum. Verùm ut præsenti Capite ossium foramina enarrare non instituimus, sic neq; eadem*
Φ 4 *dem hic characteribus insignienda duximus. Quamuis priuatim in quarta figura Φ ponatur, ad quod à duodecimo Capite foraminibus dedicando remittêris.*

QUINTA SEXTI CAPITIS FIGURA, BASIM CALVARIAE REferens.

CHARACTERVM QVINTAE FIguræ index.

QVINTAE figuræ multos characteres, tertiæ & quartæ figuris communes, in hunc modum adhibuimus.

A *Coronalis suturæ extremum, in temporis cauo conspicuum.*

C,C *Sutura Λ exprimens: atque hi characteres inferiorem huius suturæ crurum partem notant, ubi hæc non amplius suturæ effigiem accuratè commonstrat.*

F *Squamæformis conglutinatio non omni ex parte hic uisitur. quare etiam alios characteres tertiæ & quartæ figurarum ipsi non accommodauimus.*

K *Uerticis sinistrum os, uerùm modica ipsius conspicitur portio.*

L *Frontis os, cuius etiam modica pars hic occurrit.*

M,M,M *Maximam occipitij ossis partem hic cernere licet, totam nimirum quæ in caluariæ basi consistit.*

N,N *Utrinque unum temporis os notatur.*

O O *Cuneiforme os.*

P P *Processus cuneiformis ossis, uespertilionum alarum imagini respondentes. Qui numero quatuor sunt, his chara-*

2,3,4,5. *cteribus 2,3,4,5 notati.*

Q,Γ *Primum maxillæ superioris os, quod & Γ hic notaui.*

S,Λ *Maximum quartum'ue maxillæ superioris os, & hoc quoque peculiariter aliquot Λ indicatur.*

V,X *Os iugale.*

Y *Sutura ossis iugalis.*

a,a *Suturæ os cuneiforme circunscribentis interuallum, illi & temporum ossi commune.*

b *Suturæ os cuneiforme circunscribentis interuallum, illi ac frontis ossi commune.*

d *Hac sede occultatur suturæ os cuneiforme circunscribentis interuallum commune illi & ossi externum angulum sedis oculorum constituenti.*

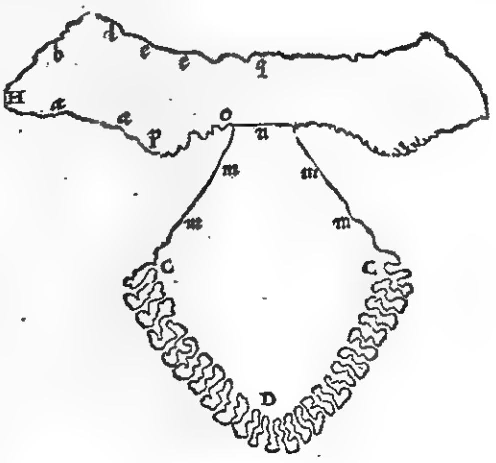
e *Suturæ os cuneiforme circunscribentis interuallum, illi & quarto maxillæ superioris ossi commune.*

f *Hæc sutura superiori maxillæ peculiaris censetur, ac proinde hic non uenit explicanda.*

g *Sutura frontis ossi & superiori maxillæ communis.*

h Sinus,

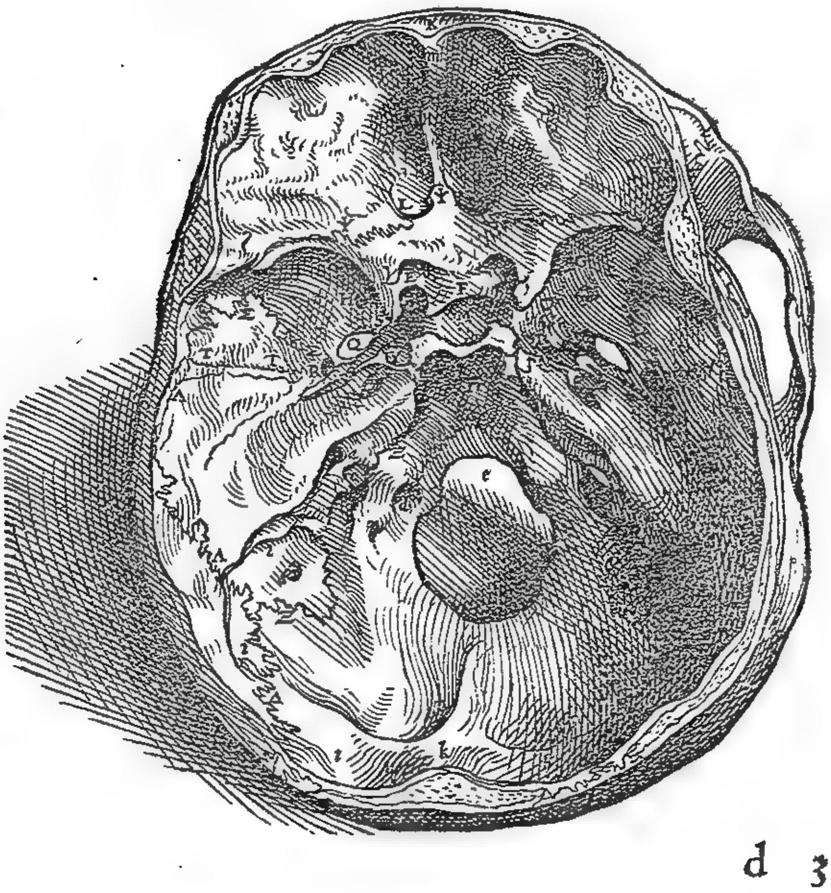
h Sinus, cui capitulum inferioris maxillæ inarticulatur.
i Processus scriptorio stylo non absimilis.
k Mammillaris processus.
l,l Capita occipitij ossis, quæ primæ ceruicis uertebræ coarctantur.
m,m,m His characteribus, qui quintæ figuræ, ut & subsequentes, proprij sunt, notantur suturæ Λ imitantis additamenta, per caluariæ basim antrorsum deducta, atq; ad se inuicem, nempe ad n tendentia.
n,n Linea, dicta nunc additamenta iungens, ac ossi cuneiformi & occipitis ossi communis.
o,p Sutura à linea n indicata, in dextrum latus repens, inter os cuneiforme & sinistri temporis os. Uerùm ab n ad o non propriè sutura est, quemadmodum neq; ab anteriori m ad n: sed rima, & ossis ab osse notabilis distantia, secus nimirum quàm in alijs suturis harmonijs'ue occurrit.
q,q Suturæ os cuneiforme circunscribentis interuallum, illi & sextis superioris maxillæ ossibus Π notatis commune.
Π Uerùm ut cuneiforme os suturis circunscribas, hanc quintam figuram & tertiam cum quarta intuere, singularum animaduertens characteres. Ab n igitur ad o, hinc ad p, a, ω, H, b, d, e, & q procede, atq; ita utrinq; cuneiforme os suturis terminatum fingito, sed non nisi hominis caluaria inspectioni adhibita, ut quæ in omnem partem promptè uerti poterit. quum interim hic tres simul tabulæ inspiciendæ sint, ut uel in externa caluariæ sede id os circũscribas. quod quo leuius præstes, suturam Λ similem cum suis additamentis, & linea occipitis ossi & cuneiformi communi, sutura deniq; cuneiforme os circumscribente, hic delineaui, iisdem characteribus in hac figura, atq; in tertia, quarta, & quinta undiq; adiectis.

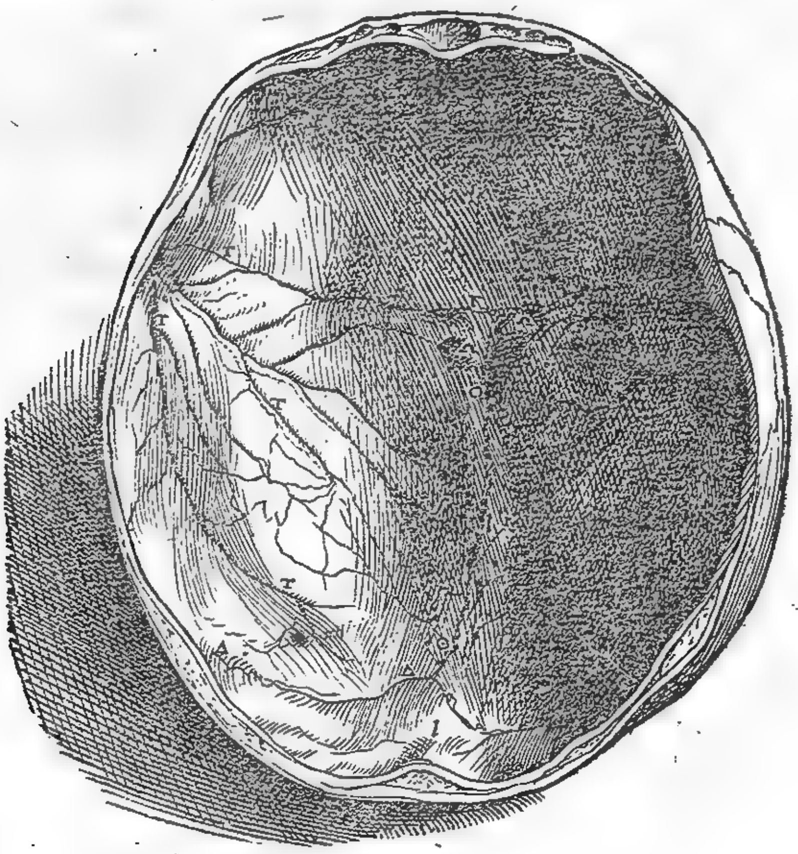
r In hac quinta figura, ut et in quarta, temporis ossis linea notatur, inibi suturæ modo os, cui auditorij meatus initium insculpitur, continens, & ueluti à reliquo osse seiungens.
ſ Ossis temporis asperitas & processus, quo id transuersam respicit lineam, cuneiformi ossi & occipitis ossi communem, & n notatam.
Z Octaui capitis ossis processus, seu septum cauitatem narium intercedens. Reliqui characteres ostendendis superioris maxillæ ossibus priuatim conferunt.

SEXTA SEXTI CAPITIS FIGURA, INTERNAM CALVARIAE BASIS SEDEM OCVLIS SVBIICIens.

Hic namq; caluariam delineauimus, in qua superior ipsius pars, subsequenti figura exprimenda, ad eum modum ablata est, quo cerebri fabricam ostensuri, caput serra diuidere consueuimus.

SEPTIMA SEXTI CAPITIS FIGURA, RELIQUAM INTERNAE SEDIS CALVARIAE PARtem commonstrans, figura sexta non expressam.

CHARACTERVM SEXTAE ET SEPTIMæ figurarum index.

Duae proximè praecedentes figuræ pluribus ornantur characteribus. uerùm huc potissimum seruiunt maiusculi Græcorum, capitis ossium suturas indicantes: quæ in interna caluariæ sede, qua cerebrum cõtinetur, etiam se spectandas offerunt. Reliqui autem characteres in his figuris conspicui, caluariæ foraminibus ostendendis conducent.

ΓΓ7 *Coronalis sutura, non adeò exactam suturæ compagem, ac in externa caluariæ sede, exprimens.*

ΔΔ *Sutura Λ literam referens, notatur in septima. Uerùm & in sexta Δ eam quoque indicat suturam.*

ΘΘ7 *Sagittalis sutura.*

ΛΛ6 *Squamosa sinistri temporis conglutinatio.*

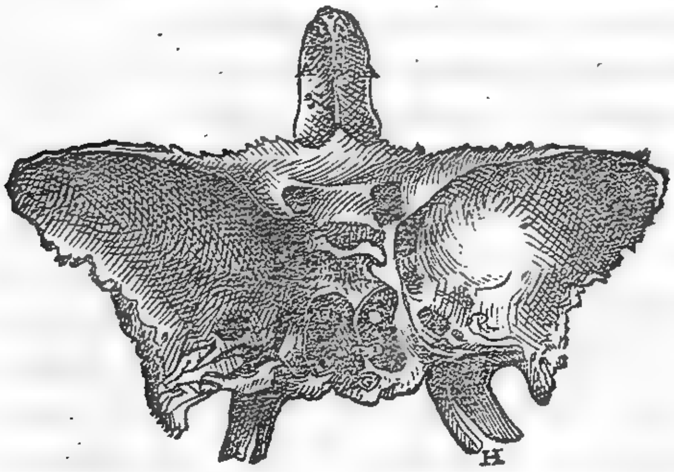
ΞΞ6 *Additamentum sinistri lateris suturæ Λ imitantis, quod per caluariæ basim contendit.*

Π6 *Linea cuneiformi ossi & occipitis ossi communis, quæ duo suturæ Λ imitantis latera additamentaúe iungit.*

ΣΣ6 *Suturæ os cuneiforme circumscribentis interuallum, illi & temporis ossi commune.*

ΥΥ6 *Suturæ cuneiforme os circumscribentis interuallum, commune illi & frontis ossi, & octauo capitis ossi. Si itaque à Π ad Σ, & hinc ad aliud Σ, hinc uerò ad primum Υ, ac inde ad secundum Υ perrexeris, cuneiforme os in sinistro latere internaque caluariæ sede circumscribes. Unde si eosdem characteres in dextro latere ad suas suturas poni finxeris, eodem modo ut in sinistro latere, per characteres pergens, uniuersum cuneiforme os complectêris.*

OCTAUA SEXTI CAPITIS FIGURA.

OCTAVAE FIGURAE, EIUSDEMQUE characterum index.

Quamuis modò tabularum frequentia lectori minimè molestus esse uelim, eoq́ potissimum nomine singula capitis ossa priuatis insuper figuris non exprimam: tamen quia ossis cuneo comparati, & dein octaui capitis ossis circunscriptio, non ita promptè ac cæterorum capitis ossium intelligitur, præsenti figura cuneiforme os cum octauo capitis osse, à cæteris omnibus liberum, ea facie exprimitur, qua internam caluariæ superficiem respicit. quod ideo maximè præstitimus, ut cauernæ in cuneiformi osse plerunq́ occurrentes, in conspectu essent, uti characterum ostendet index.

A, B, A *Octauum capitis os. uerùm B priuatim septum insignitur, olfactus organorum sedes interstinguens.*
C, D *Duæ præcipuæ cuneiformis ossis cauernæ.*
E *Septum indicatas modò cauernas interdiuidens.*
F *Alterius cauernæ seu antri foramen, in narium amplitudinem pertinens.*
G *Cauitas in humiliori sede septi posita, quod duo potissima antra intersepit.*
H *Cuneiformis ossis processus, uespertilionum alis similes.*

Cur uniuersum cerebrum ossibus ambiatur, et quamobrem illa uaria sint, & suturis maxima ex parte commissa.

CEREBRUM rationis sedem (quæ instar regis in altissimo corporis sita, duabus concupiscibilibus animis dominatur ac præest) tuto quodam munimento custodiri magnopere expedit. Quocirca etiam prouidus rerũ Opifex, non soli cuti, carnosisq; partibus, ut in abdomine: aut per interualla à se inuicem remotis ossibus, ut in thorace, cerebri commisit custodiam, sed undiq; os ipsi instar galeæ circumposuit. Verùm etsi nulla occasione galea hæc, totam qua cerebrum continetur cauitatem constituens, uarijs extrui debuit ossibus, quæ inuicem articulata, motu pollerent uoluntario: nihilominus ipsa octo peculiaribus constat [a] ossibus, quæ [b] suturarum, aut alio ualido prorsusq; immobili & tenaci contextu mutuo, & dein alijs insuper duodecim maxillæ superioris ossibus compinguntur, & unà cum illis caluariam, uti in cœmiterijs occurrit, constituunt. Quum enim illa galea differẽtibus admodum sedibus necessariò efformatur, quumq; ideo osseam ipsius substantiam & naturam insigniter in duritie, crassitie, in sinibus processibusq;, & magnis intus cauitatibus effingẽdis uariari oportuit, non unico tota potuit effingi osse. ut taceam nos uulgò arbitrari, illam minus iniurijs esse expositã, si pluribus extruatur partibus: quum scilicet ossiũ fracturæ, aliaq; nõnulla illorũ uitia, cum ipsis ossibus terminẽtur, neq; per totam galeam, perinde ac fictiliũ uasorũ fissuræ, procedant. Dein frequens hic ossium

a Illa adnotabimus, quũ in capitis cõtextu seriatim describentur.

b Suturas, ut & alios contextus, suo loco describemus.

contextus, ad uaporoſorum quoq; & fuliginoſorum excrementorum purgationem conducit. quippe quum caput tectum quoddam calidæ domus referat, excrementa ea quæ ſurſum conſcendunt excipiens, ac proinde copioſiore indigens euacuatione, neceſſum fuit duram ſolidamq;, non uerò intus ac foris cauernoſam, & foraminulis inſtar ſpongiæ aut pumicis obſitam, & ideo prorſus infirmam, & conterminis partibus nimium aſperam & inimicam oſsium[c] ſubſtantiam, illi excremento alicubi egreſſum præbere, quem præſtant uariæ oſsium ſuturæ. Quanquam galea hæc, ſeu caluaria, non dictis tantum occaſionibus ſuturas obtinuit, ſed præcipuè, ut per illam membraneæ tranſirent[d] fibræ, quæ prpter[e] uaſorum quorundam fines, duram cerebri membranam ipſi caluariæ committerent: & huius dein interuētu ac beneficio, cerebrum quod promptè aliàs ob molliciem concideret, ſuosq; met[f] uentriculos & cauitates comprimeret, admodum cōcinnè, uti ſeptimo docebimus libro, ſuſtinerent, ac ueluti ſuſpenſum ſeruarent. adeò ut duræ cerebri membranæ, fibrarū quæ ſuturas tranſeunt, & dilatatæ explicatæq; membranam caluariæ exterius obductam cōſtituunt cauſa, ſuturas potiſsimum parari, easq; pro cerebri formæ, capitis oſsium cauitatem imitātis, ratione digeri arbitremur. Quandoquidem igitur oblongum corpus uinculis & apprehenſionibus ſecundum longitudinem ipſius, & dein tranſuerſim ductis, opportunè ſubleuatur, ac ueluti ſuſpenſum continetur, naturalis uocata capitis figura primùm tres ſuturas obtinet: duas quidem tranſuerſas, quarum[g] altera in ſyncipite eſt, in occipitio[h] altera: [i]tertia à medio poſterioris, ſeu eius quæ in occipitio conſiſtit, per capitis longitudinem ad medium uſq; anterioris extenditur. Anteriorem coronalem uocant, quandoquidem coronæ potiſsimum in ea capitis parte collocantur: poſteriorem à literę Λ imagine, λαμβδοειδῆ nominant: tertia per uerticē capitisq; longitudinem procedens, ὀβελιαία Gręcis nuncupatur, quòd ueru ſagittæ'ue inſtar rectà incedit. unde etiam à uirgæ ductu, ῥαβδοειδὴς fuit appellata. Hæc interdum, & in primis quibus lata anguloſaq; admodum frons obtigit, per[k] frontis medium ad naſi uſq; ſummum, at non adeò inſigni atq; in ipſo uertice complexu, exquiſita'ue adeò ſuturæ compage, prorepit. Atq; id nonnulli uiris omnibus, alij autem mulieribus peculiare eſſe, falſo contendunt: quum rariſsimè in uiris, atq; adhuc multo rarius, aut uix unquam in mulieribus illud accidere, non obiter animaduerterimus. Et hoc uel inde conijcias, quòd ex uiginti quæ in cœmiterijs occurrūt caluarijs, uix duas, cui frontis os diuidatur, reperias: neque ulla, etſi ſecus tradiderit Ariſtoteles, in ſuturarum enarratione prorſus aberrans, uiris ac mulieribus hac in parte uniuerſim uidetur differētia. Cęterùm quadrupedibus à poſteriore ſutura Λ referente, ſagittalis ſutura ad ſuperciliorum uſq; medium protenditur:[l] id quod canum caluariæ, equorum, boum, & id genus animalium, quibus cum fronte maxilla admodum protenditur, maniſeſtè oſtendunt. Non enim audiendus eſt Ariſtoteles, qui canib. continuam, nulliſq; ſuturis diſtinctam aſcribit caluariam: quum canum caluariæ commemoratas hactenus ſuturas, & quæ hoc toto Capite enumerabuntur ferè omnes, eleganter exprimant. Non deſunt etiam, qui infantibus hanc ſuturam per medium occipitij oſsis ad[m] foramen uſq; dorſali medullæ uiam porrigens deſcendere, totumq; occipitij os diuidere aſſerant: quod ſanè & nos quoq; obſeruauimus. uerùm potius ea diuiſio ad unionem coalitumq;, quàm ad ſuturę ſpeciem referenda eſt: quum hæc cartilaginis beneficio in pueris perficiatur, & in ætate prouectioribus nullū eius diuiſionis rudimentū occurrat. Vnde etiam eiuſmodi diuiſionis ratio non hic in ſuturarū ſermone, ſed potius in occipitij oſsis

c Cuiuſmodi excarnis caluariæ ſedis ſit ſubſtãtia, 2 fig. oſtendit.
d 1 fig. lib. 7 G, H, I.
e eiuſdem fig. F.
f Pete hos, ſi lubet, ſeriatim ex 4, 5, 6, 7, 10, 11 fig. lib. 7.

Naturalis figura capitis ſutura.

g 3, 4 fi. A, B, in 7 Γ Γ.
h 3, 4 fi. C, D, in 6, 7 Δ Δ.
i 3 fig. à D per E ad B, in 7 Θ Θ.

Coronalis ſutura.
Λ literam referens.
Sagittalis, & uarius ipſius ductus.

k tale quid oſtendunt 2, 4 fi. 5. cc.

Virorum capita à mulierum non perpetuò uariare.
7. cap. lib. 3. Hiſtor. anim. et 2. de Part. anim.

l Caninæ caluariæ 1 fig. cap. 9.

Lib. 2. cap. 7. de Hiſtor. anim.

m 6 fig. e.

ossis descriptione enarranda uenit. Quòd autem Herodotus, ac præter illum pleriq; etiam alij, in Persia caluarias reperiri scribunt, nullis prorsus suturis interstinctas, ipseq; Aristoteles suo tempore uiri caluariã absq; suturis repertam tradit, neutiquam miror: quum ualde senum caluariæ nobis suturarum situm duntaxat, idq; perquàm obscurè, referant, nulla interim suturæ conspicua imagine. Neq; profectò mirum est, senibus suturas concrescere, siquidem illis uertebras uniri connasciq; cernamus: & ossiũ quoq; supercilia processusq; ita ipsis excrescere constet, ut consuetis motibus illorum ossa agi nequeant. Cæterùm tres iam enarratæ suturæ, caluaria in latus cubante, literã H, aut potius ϰ (propter ipsius extrorsum obliquatas suis apicibus columnas) exprimunt. In capitum autem formis à naturali structura euariantibus, suturæ ad hunc modum se habent.[a] Vbi anterior capitis eminentia perit, sutura coronalis aboletur, seruata ea quæ Λ exprimit, unà cum sagittali, quæ tunc ad medium usq; superciliorum porrigitur.[b] At posteriori eminentia deficiente, sutura Λ referens deperditur, manẽte coronali, & sagittali interim per occipitij mediũ ad caluariæ usq; basim ducta. Quapropter si hanc capitis figuram occipitio inniti finxeris, utraq; remanentium suturarum effigies T literæ similis erit: quemadmodum & primæ quoq; non naturalis figuræ, quum illa fronti innititur, suturæ T, aut magis fortè Y referunt.[c] Anteriori uerò posteriori q; eminẽtia simul concidentibus, binæ quæ tunc uidentur suturę, ad rectos angulos se inuicem intersecantes, X literam repræsentant. Vna namq; transuersa ab unius auris regione, ad alterius auris regionem, per medium caput deducitur: altera autem à[d] foramine in occipitis osse, dorsalis medullæ gratia inciso, per capitis longitudinẽ ad summum usq; nasi pertingit, illius ritu, quam sagittalem uulgò dicimus. Hæc siquidem semper in tribus prioribus capitis figuris à naturali differẽtibus seruatur: duæ autem transuersæ cum totius capitis figura uariè intercidunt.[e] Quinta capitis figura, ut prorsus naturali est contraria, sic quoq; omnino pugnantes cum ipsa suturas nanciscitur. Coronalis enim, & illa quæ Λ refert, secundum capitis procedunt longitudinem, recta interim seu sagittali transuersim lata. Verùm nunc & ad reliquas capitis commissuras sermonem dirigamus. estq; primùm[f] una utrinq; à sagittali sutura quodammodo æquè distans linea, per capitis longitudinem supra aurem porrecta. Huic[g] principium ab humillima suturæ Λ imitantis sede pendet, qua hæc propter occipitij inferiora uix amplius integram suturæ refert effigiem. Hinc nonnihil præsens linea quodammodo recta fertur: &[h] mox sursum ascendens, quasi instar semicirculi ad coronalis suturæ terminum perrepit. Hæc maxima ex parte duobus ossibus constat, mutuò sibi incumbentibus, connexisq;: non per suturã quidem, sed paulatim[i] uerticis os descendens, instar squamæ attenuatur, atq; in[k] os infrà ab auribus ascendens, similiterq; in squamam attenuatũ subintrat, utrisq; ossibus, quà inuicem compinguntur, asperitatem quandam mutuam obtinentibus. Vnde etiam neque Hippocrates, neq; aliquis eorum qui accuratè corporis fabricam expenderunt, suturarum nomine eas lineas dignatus est: sed à squamæ similitudine, eas λεπιδοειδῆ προσκολλήματα, hoc est, squamosas cõglutinationes appellarunt. Non enim cum plerisq; arbitrandum est,[l] has conglutinationes minus quàm[m] tres suturas prius enarratas, in caluarię cauitate qua cerebrum reponitur apparere, ob idq; suturarum nomine neutiquam donari. Quamuis interim tres suturæ, ipsaq; potissimum coronalis, non tam suturæ, quàm harmoniæ effigiem mihi exprimant. Cæterùm squamosarum conglutinationum, de quibus hic sermo est,[n] pars coronali suturæ proxima, etiam uerticis[o] ossi, &[p] illi quod cuneo assimilabimus,

Marginal notes (right): Lib. 9. — *Capita suturis destituta.* — *Non naturaliũ capitis figurarum suturæ.* — *Squamosæ temporum commissuræ.* — *Suturas capitis etiam in interna caluariæ sede conspici.*

Marginal notes (left): a 2 fi. 5 ca. — b 3 fi. 5 ca. — c 4 fi. 5 ca. — d 6 fig. 1. — e 5 fi. 5 ca. — f 3, 4 fig. F, & 6 fig. A, A. — g 3, 4 fig. à C ad G. — h 3, 4 fig. à G per F, H ad A. — i 3 fig. I. & 4 fig. K. — k 3, 4 fi. N. — l 6 fi. A, A. — m 7 fi. Γ, Γ. Δ, Δ. Θ, Θ. — n 3, 4 fig. ab H ad A. — o 3 fig. I. — p 3, 4 fi. O.

milabimus, communis censenda est. quemadmodum etiam maximè antica conglutinationum[q] sedes,[r] ad frontis os & cuneiforme referetur: perinde sanè ac si Natura ipsas potius, quàm suturas hic constituisset, quòd caluariæ sedes temporali[s] musculo, tanquam strato quopiam & puluinari tecta, non æquè crassa (ne scilicet frustra pōdere nimium grauaret) esse debuit, ac excarnes caluariæ regiones, & ipsius basis, quam multarum[t] cauitatum & foraminum occasione insigniter uarieq; crassam esse oportuit: uti illæ, ne nimium breuis uia uulnerantibus aut alioquin lædentibus occurrerent, crassæ spectantur: quamuis tamen non prorsus duræ & solidæ, at inter duas densas squamas, ponderis potissimum uitandi causa,[u] cauernosæ. Quum itaq; tota ea caluariæ sedes, qua conglutinationes illæ excurrunt, tenuis fieri potuit, suturarum cōpositio ampliores crassioresq; ossium sedes requirens, hic fuisset inualida. præterquàm quòd[x] ossa à basi cōscendentia, duriora sunt[y] descendentibus, adeò ut hac quoque gratia conglutinationes sic effingantur, ut duriorū ossium squammæ meritò exterius conscendant, molliorum uerò introrsum dimittantur, ac ueluti à solidioribus in plana alioquin superficie obtegantur. Quòd uerò temporalis musculus præcipua harum conglutinationum sit causa, ipsarum ostendit[a] sedes, suturæ Λ referenti contermina, quæ tanto interuallo suturę exprimit imaginem, quāta excarnis qua incedit caluariæ est portio, quantoq; interuallo ipsa ossa crassa existunt. Quinetiam ad anteriorem conglutinationum[b] sedem, suturæ illic speciem cernimus, ubi[c] ossa superiorem maxillam cōstituentia, cum capitis ossibus crassa euaserunt, adeò ut toto ipsorum ductu conglutinationes istæ non prorsus squamosæ occurrant. Præter dictas hactenus suturas & contextus,[d] alia in capitis cauitate cerebrum ambiente potissimū spectatur, frontis ossi, illiq;[e] ossi communis, quod[f] olfactus organorum sedes constituit, ac instar cribri peruium cernitur. Id enim os ueluti frontis ossis basi insertum, hac sutura ipsum ambiente in capitis cauitate obscurè circumscribitur, aliam quoque suturam obtinens, ipsi & superioris maxillę ossibus communem. Præsens enim os,[g] osseum septum, foramina narium interdiuidens producit, quod[h] sutura quadam per humiliorem sui sedem, ipsiusq; longitudinem ducta à maximis superioris maxillæ ossibus, quę dentes continent, & * ijs quæ ad palati uersus fauces terminum habentur, & sexta superioris maxillæ numerabuntur ossa, dirimitur: perinde ac ab osse cuneum referente[m] inibi etiam separatur, quà narium foramina in fauces pertinent. Cuiusmodi autē hoc cribri modo perforatum sit os, postquam alias insuper suturas expressero, in cæterorum capitis ossium enarratione persequar. Sunt enim & aliæ adhuc suturę capiti cum alijs ossibus communes, nimirum cum superiori maxilla, &[n] eo osse quod à cunei similitudine σφηνοειδὴς uocant, quod similiter unicum, ac, ut permulta corporis ossa, coniugis expers est: ab aliquibus inter capitis ossa, ab alijs inter maxillæ superioris ossa connumeratum. Quamuis tamen capitis ossibus longè rectius, quàm superioris maxillæ ascribetur, quum haud minimam caluarię cauitatis, qua cerebrum reponitur, sedem cum cæteris ossibus constituat, quæ ab omnibus Anatomicis capiti attribuuntur. Quibus uerò id circumscribatur suturis, recensere nunc conabimur. Suturæ Λ imitantis[o] extrema, quæ iuxta occipitij humiliora, non amplius exactam suturę compagem exprimunt, uersus capitis inferiora basim'ue protenduntur, ac per mediam basis sedem (quæ prę ruptæ rupi & imagine & duritia similis est) & quà caput primæ ceruicis uertebræ articulatur, in anteriora prorepunt, mutuò sensim appropinquantia. Quum autem iuxta narium foramina oris amplitudinem spectantia pertigerint,[p] transuersa

Quamobrem in temporibus squamosæ potius occurrant conglutinationes, quàm suturæ.

Suturæ octauum capitis os circumscribentes.

Suturæ capitis ossibus et alijs communes.

Suturæ Λ imitantis additamenta.

Cuneiformis ossis circumscriptio.

q 3,4 fig. à sub A.
r 3,4 fig. ad L & O.
s 4 musc. tab. Γ.
t Hæc præponent temporis ossis et cuneiformis historiæ.
u 2 fig. α cōsistit inter α & u.
x 3 fig. N, O.
y 5 fig. L, l.
a 3,4 fig. à C ad G.
b 3,4 fig. à b uersus g.
c 3,4 fig. Q, Q ad L.
d 6 fig. ad characteres ϑ, L, Υ.
e 8 fig. A, B, A.
f 13 fi. 7 lib. L, dein D.
g 3 5 fi. dein O 1 fi. 9 capitis.
h 1 fi. 9 capitis g.
* 2 fig. ca. 9 Γ, Γ.
m 2 fig. 12 capitis secundum ω, μ, ν, ξ.
n 3, 4, 5 fi. O, P, & tota ferè 8 fi.
o 5 fi. C, C: dein utrinque m, m. Sed potissimum fi. indici characterum inserta huc facit.
p 5 fi. n n. 6 fig. Γ.

uersa linea simul iunguntur, quæ nec sutura nec harmonia meritò dici potest, sed ad coalitum prorsus est referenda. In pueris enim cartilagine in eum modum oppletur, quo in illis appendicum cum suis ossibus unio committi uisitur: in natu uerò grandioribus præsens linea omnino latet, perinde ac unio appendicum in ætate prouectis obscurescit. Vtcunq; sit, hęc linea & occipitis ossi, & ossi cuneum imitanti cõmunis est. &[q] ab hac utrinq; in latera,[q] sutura per temporum caua obliquis anfractibus sursum ducitur, uersus[q] anteriorẽ squamosarum cõglutinationum sedem. Vbi uerò sutura hæc[r] anteriorem illarum sedem attigit (quod notabili interuallo à coronalis suturę in cauis temporum extremo est) in priora modicè deorsum ad coronalis extrema ducitur.[s] Hinc rursus parumper deorsum repit, quousq; superioris maxillæ cõtingat os, quod externum oculi sedis angulum constituere docebitur.[t] Hinc decliuis per caua quoq; temporum incedit: inde ad posteriorem intimorũ dentium sedem ducta,[u] per totam narium amplitudinem transuersim fertur. Hæc sutura à transuersa linea, quam suturæ Λ referentis extrema committere diximus, in hunc modum sursum ad caua temporum utrinq; ducta, & deorsum ad palatum usque ab utroq; latere, eo quo scriptum est modo, rursus descendens, cuneiforme os exterius circumscribit.[a] Interius uerò in capitis cauitate, huius ossis circumscriptio leuiori negotio, quàm externa sede deprehenditur: si modò quis accuratè dictæ iam suturæ progressum expenderit. nam hæc passim ac pluribus locis sedibusq; sese offert. Linea enim primùm ossi occipitis & cuneiformi communis, pariter &[b] exterius, &[c] interius apparet: quemadmodum & suturæ etiam interuallum, à linea obliquè sursum ad caua temporum usq; ad anteriorem conglutinationum squamæformium sedem pertinens, etiam[d] interius &[e] exterius cernitur, & commune est ossibus temporum & cuneiformi, ac demum ueræ suturæ, non autem squamarũ nexus, speciem ostendit. Quod autem ab hac sede antrorsùm ad coronalis extrema ducitur, squamosam refert conglutinationem, uerticis ossi & cuneiformi communem. Interuallum uerò à suturæ coronalis extremis ad ossa externos oculorum sedium angulos constituentia procedens, etiam squamosæ conglutinationis formã commonstrat, estq; frontis ossi & cuneiformi commune. Præsentis suturæ interuallum ductus'ue conglutinationi squamosę respondens, exterius tanto elatius, quàm in interiori caluariæ superficie, apparet, quanto interuallo cuneiforme os instar squamæ attenuatum, frontis & uerticis ossibus committitur. Cæterùm suturæ cuneiforme os circumscribentis[f] interuallum, quod per caua temporum deorsum fertur, in interna caluariæ sede non conspicitur, sed tantum in cauis temporum &[g] oculorum sedibus, in externis scilicet earum sedium angulis. Atq; hoc suturæ interuallum commune est cuneiformi ossi, & ossibus externos oculorum sedium angulos occupantibus.[h] Interuallum autem eius quam modò prosequimur suturæ, iuxta posteriorẽ intimi dentis sedem prorepens, exterius apparet, & in narium etiam amplitudine: estq; commune cuneiformi ossi, & superioris maxillę utrorumq; laterum maximis ossibus. Interuallum uerò eius suturæ in superiori narium amplitudinis sede conspicuũ, in[i] interna caluariæ sede melius quàm in[k] externa, spectanti occurrit: & commune est ipsi ossi cuneiformi, & illi ossi quod cribri modo perforatum dicitur. Porrò interna caluarię sede, non solum præsentis suturę interuallum illi ossi & cuneiformi cõmune obuium est, uerùm etiam utrinq; ad id interuallum,[l] aliud eiusdem suturæ interuallum sese offert, quod cuneiformi & frontis ossi commune censetur. atq; id etiam[m] in oculi sedis radice liquidò cernitur, iuxta eminentiorem

Marginalia (left):
q in 5 fi. ab n per o & p in dextro latere: in sinist. per a & a ad A. in 3, 4 fig. per a, a uersus H.
r 3, 4 fi. ab H ad A.
s 3, 4 fi. ab A ad b.
t 3, 4, 5 fi. à b per d ad e.
u 5 fi. q, q.
a In 6 fi. secundum Γ, Σ, Σ, Y et Y.
b 5 fi. n, n.
c 6 fig. Γ.
d 6 fi. à Γ per Σ, Σ.
e 5 fi. ab n per a, a ad A. In 3, 4 fi. a, a ad H.
Confer 3 et 4 figuras hic sextæ.
f 3, 4 fi. à b per d ad e.
g 1 fig. 9 cap. Q.
h 3, 4, 5 figur. e.
i 6 fi. Y ad sinist. latus L positum.
k 5 fi. q, q.
l 6 fi. Y ad dextr. latus L positum.
m 1 fig. 9 cap. S, T.

Marginalia (right): Quibus sedibus sutura occurrit, cuneiforme os circumscribens.

nentiorem illius regionem. Adeò, ut si ad amussim oculorum sedes expenderis,[n] radicem ipsarum, & magnam externi earum lateris iuxta interiora portionem, à cuneiformi osse constitui spectabis, si modò in hominis fabrica huiusmodi etiam duxeris intuẽda, illisq; caperis, quæ & si ad artis usum non magnopere cõducant, immensi tamen Creatoris admirabilem arguunt industriam, & proculdubio à ueteribus Anatomes professoribus sedulò ac studiose fuerũt examinata. Cæterùm hoc suturæ interuallum, quod & cuneiformi & frontis osi commune existit, magna pars alterius suturæ est duarum, quas capiti cum alijs osibus Galenus communes esse retulit: tunc scilicet, quum unius loco illam enumerat, quæ cuneiforme os inibi circumscribit, quà id occipitis osi, & temporum ac uerticis osibus contiguum esse narrauimus:[o] alteram uerò, à cauis temporum per mediam oculorum sedem ad nasi summum, seu superciliorum medium, pertingere ait. quemadmodum etiam pertingit, illic incipiens, ubi cuneiforme os circumscribens sutura, per caua temporum deorsum uersus intimum dentem primùm descendit. Atq; hæc sutura primo ipsius interuallo, frontis os à superioris maxillæ osse externum oculi sedis angulum constituente seiungit: dein magno interuallo cuneiformi osi & frontis osi commu nis efficitur, toto nimirum ductu, quo cuneiforme os frontis osi in oculorum sedibus & caluariæ interna superficie contiguum esse uisitur. Vnde etiam id interuallum in suturæ cuneiforme os circumscribentis dimensione, non autem in frontis osis à cæteris maxillę osibus separatione, habendum uenit. Vti sanè subsequens suturæ transuersim per oculorum sedem ductę interuallum, frontis os à secundo, tertio, quarto, & quinto maxillæ superioris in altero latere osibus dirimens, frontis osi & illis maxillæ osibus commune existit, tota nimirum sede, qua præsens sutura internum sedis oculi angulum, & superciliorum medium occupat. Verùm de superioris maxillę osibus suturisq; nono agemus Capite, illic necessariò rursus suturæ huius sermonẽ instituturi. nunc autem octo capitis ossa, dictis hactenus suturis circumscripta, priuatim sunt aggredienda. quorum duo uerticis sunt, utrinq; nimirum unum: duo item infra hæc, ad utranq; scilicet aurem unum, quæ temporum uocantur ossa. quintum frontis est os, ut sæpius, unicum. sextum occipitis, similiter unum. septimum cuneiforme, unum quoq;. octauum id est, quod ad cribri aut spongiæ refertur imaginem.[a] Verticis itaq; osibus in superiori parte ea sutura peculiaris est, quę recto tramite secundum capitis longitudinem ducta, hæc ossa inuicem dirimit. In anteriore autem sede uerticis ossa coronali sutura, & posteriore Λ imitante, ab alijs discernuntur. Inferioribus uerò sedibus, squamosis conglutinationibus circumscribuntur: quo fit, uerticis ossa quadrilatera uideri, undique sibi quodammodo similia, præterquàm ubi instar squamæ attenuantur, temporumq; ossa subeunt. Hic enim tenuißima sunt, sed solida, & neutiquam fistulosa: quemadmodũ[b] reliqua ipsorum sede, qua temporalibus musculis non obteguntur, fistulosa cauernosaq; inter suas squamas cernũtur, eandem crasitiem undiq; ea sede obtinentia. quanquam interim qua frontis osi committuntur, tenuiora, quàm iuxta occipitij os appareant. Si uerò aliquibus donantur sinibus, aut foraminibus, illa duodecimo Capite ipsis dedicãdo percurram.[c] Frontis os circumscribitur coronali sutura, & ea quæ octauum capitis os terminat: & illa quæ à temporum cauo incipiens, ac per medium oculorum sedium ducta, ad superciliorum usq; congressum fertur, ac frontis os à maxillę superioris osibus separat, inq; suturarum numero ultimum locum sibi uendicauit. Frontis itaq; os quodãmodo orbiculare est, nullibi tenuius, quàm[d] ubi superiorem oculorum

Galeni locus in libro de oßib. explicatur, & sutura frontis os à maxillæ oßibus, &c. dirimens.

Verticis oßiũ circumscriptio

Frontis oßis circumscriptio.

n 1 fig. 9 cap. N.

o 3, 4 fi. A b ad g. g. Dein 1 fi. 9 ca. R, S, T, V, X, Z. unde & huius suturæ interualla petes.

a 3 fi. I. fi. 4 K. Inutraq; autẽ os circumscribitur B, D. A, B. C, D. C, G, F, H, A.

b Supra R, R 3, 4 fig. Internã uerò ipsius substãtiam 2 ostendit figura ad inter. a & c.

c 3, 4 fi. L. Circũscribitur uerò B, A. A, b, g, g. In 6 fi. secundum, & extra a, L, Y.

d Ad latus n, et L fi. 6.

oculorum sedis regionem constituit, & octauo capitis ossi committitur. Hic enim ueluti duobus tenuibus efformatur squamis, in medio uacuis, & aere opletis, quemadmodum & ipsius[e] cauitas, quam inter suas squamas ad supercilia nasiq; summũ haberi audies. Vbi etiam hoc os cauitatis ergò, reliqua ipsius sede crassius est, ac ueluti protuberat. Verùm altera illarum squamarum, quæ oculi sedem respicit, exteriorq; est, læuis uisitur: quæ autem internam capitis spectat amplitudinem,[f] inæqualibus nubis ferè forma tuberibus eminet, quæ cerebri reuolutionibus mutuò correspondent. In temporibus, ubi temporales musculi consistunt, frontis os tenue etiam est, ac solidum, minimeq; intus cauernosum,[g] præterquàm ubi cum uerticis osse inibi iungitur. Natura enim illic aliquo interuallo utrunque os uersus interiora priuatim crassius effecit, ne fortè nimia ossium tenuitas caluariam ibidem plus æquo infirmam redderet. Cæterùm frontis os in fronte, paulo supra supercilia, & reliquam dein ipsius sedem, quæ excarnis est, nullam inter suas squamas cauitatem ostendit notabilem, & multo crassius spissiusq; quàm uerticis ossa sentitur. Quà tamen illud his committitur,[h] & sagittalis sutura in coronalem incidit, frontis os tenuius infirmiusque est, quàm in ipsa fronte. Hæc sedes, qua dictæ iam suturæ inuicem committuntur, totius caluariæ pars mollissima rarissimaq; occurrit: est enim illa, quæ in nuper natis infantibus adhuc membranea, ac recenti caseo similis tangentibus sentitur, & quæ in puerulis manducantibus respirantibusq; mouetur. Quoniam uerò hæc sedes Arabibus Zeudech nuncupata, inter excarnes capitis partes tenuissima est, & suturæ nusquam laxius hærent, medici huic cauteria uulgò dicta, uel candescente auro, uel ferro, uel urente quopiam medicamine, pro affectus ratione (sed parum tutò interim, exiguoque adeò commodo) adhibent. Locus autem iste in nobis, apice medij digiti promptè conijcitur, si brachialis principium superciliorum medio quis accommodauerit, ac medium digitum ad capitis uerticem rectà depresserit.[i] Occipitis os sutura Λ simili, & eiusdem suturæ additamentis, & linea hæc iungente terminatur. Vnde etiam quinque quodammodo lateribus constat, duobus quidem à Λ imitantis suturæ cruribus efformatis: & alijs duobus, quæ ab eiusdem suturæ additamentis sepiuntur, ac demum quinto à linea quæ occipitis ossi & cuneiformi communis habetur, descripto. Hoc os in crassitie admodum inæquale est, neque omni ex parte sibi respondet. Quicquid enim ipsius in occipitio excarne, ac à musculorum exortibus insertionibusq; liberum est, insigniter crassum cernitur, tanto scilicet osse frontis crassius, quanto illud uerticis ossium crassitiem uincit. Neque etiam occipitis os tota excarni sede parem adipiscitur crassitiem, uerùm ad eius sedis radicem[k] in medio longè crassissimum apparet,[l] illa nimirum regione, qua duos maximos duræ cerebri membranæ sinus, sanguinem & spiritum uitalem uenarum arteriarumq; modo continentes, iungi, aliosq; duos sinus educere, in cerebri uasorum enarratione audies. Videtur enim Natura ossis crassitie huic sinuum concursui prospexisse, tum quòd ex ipsius læsione extremum homini impenderet periculum, tum quòd hanc occipitij sedem oculis destitutam, subinde percutiendam, ac crebrò in terram uarijs casibus illidendam, haud ignoraret. Crassissima hæc occipitij ossis sedes, similiter atque tota excarnis ipsius ossis pars, intus cauernulis constant, utrinque ualida obductis squama: quemadmodum uerticis & frontis ossa, ubi excarnia sunt,[m] constare retulimus. Verùm reliqua occipitij ossis sedes, cui posteriorem colli regionem sibi uendicantes musculi partim inseruntur, & à quo partim principium ducunt, solida, admodumq; densa, sed

Marginal notes (left): e 6,7 fi. K. — f T de quid ostendit 12 & 13 fig. 7 lib. — g 6 fig. ad latus 3. — h 3 fig. B. — i 3,4,5 fi. M,M. Circumscribitur autẽ in 3 C,D. dein in 5 m, m,m,m. & n,n. — k 6 fig. k. — l 7 fig. 7 lib. R. — m quemadmodũ uidere est in 2 figura.

Marginal notes (right): Mollissima rarissimaq; caluariæ pars. — Occipitis ossis circumscriptio. — Occipitis os ubi crassissimum.

perquàm tenuis, neq; cauernulis donata, cernitur. Est autem hæc sedes, quam cerebellum implet. Ne uerò ob insignem illam tenuitatem, ossis robori malè consuleretur, in huius sedis, qua os tenue est, medio,[a] oblongum, & instar lineæ exporrectum eminet tuberculum, ossis robur inibi plurimum adaugens. Porrò quia id in internam caluariæ amplitudinem uergit, duos quasi sinus, utrinque uidelicet unum efformat, quos cerebellum infarcit. Hoc tuberculum, quemadmodum & tenuis ista occipitij ossis pars, pertinet à radice excarnis partis occipitij ossis, ad posteriorem usque regionem foraminis dorsali medullæ parati.[b] Ab anteriori enim parte foraminis dorsalem transmittentis, & quà occipitis os maximè in angustum cogitur, id sensim ita crassescit, ut insigniter etiam crassum, sed appendicis modo rarum uideatur, quà cuneiformi ossi committitur. Hoc os in externa sede ad latera foraminis medullæ dorsalis gratia exculpti,[c] duo proponit capitula, quæ primæ ceruicis uertebræ articulantur, quorumq; beneficio caput proprio motu flectitur & extenditur. Hæc capitula in puerulis, appendicibus constant: quarum coalitus in senioribus, uti & reliquarum appendicum, latet. Præterea puerulis id os tribus extruitur partibus, quæ lineis tribus cartilagine oppletis dirimuntur. Atque harum una à sagittalis suturæ termino ad foraminis dorsali medullæ parati posteriorem pertingit sedem. aliæ duæ à foraminis lateribus transuersim, in suturæ Λ referentis additamenta pertinent. Adeò, ut admodum pueris in occipite duo habeantur occipitis ossa, & unum in basi capitis, cuneiformi ossi commissum. Occipitis os intus læue, minimeq; asperum est: perinde ac exterius tota ipsius sede excarni, etiam læue cernitur. Sede autem huic subiecta, & ubi occipitis os non minimam capitis basis portionem constituit, id egregiè asperum inæqualeq; se offert, ut commodius ab ipso ligamenta & musculi quidam pronascerentur, & rursus quidam alij tutius firmiusq; illi insererentur.[d] Temporum ossa circumscribuntur squamosis conglutinationibus, & suturæ quæ Λ refert additamẽtis, itemq; suturæ cuneiforme os terminãtis interuallo, quod utrinq; à transuersa linea, quæ occipitis ossi & cuneiformi communis est, sursum per caua temporum ad squamosas conglutinationes obliquè contendit. Hæc ossa non perperam dicerẽtur circularia, nisi extra circuli descriptionem ea ossium pars promineret, quæ Λ referẽti suturæ proxima est, capitisq;[e] mammillarem educit processum, qui in utroq; temporis osse unus habetur, non solum ad opportunam caput mouentium musculorũ, qui à pectoris osse & clauiculis principium ducunt, insertionem protuberans, uerùm ut auditus organo apta hic constitueretur sedes, magna cauitate indigens. Ac proinde etiam temporis os, non hic modò mãmillari processu extuberat,[f] sed etiam in capitis cauitatem, ut ampla uacuaq; sedes in ipso constitueretur, qua auditus organum tum suo neruo dilatãdo, tum etiã sinibus efficiendis, & peculiaribus ossiculis reponendis, opportunũ locum adipisceretur. Cuiusmodi uerò hęc sint ossicula, secũdo ab hoc Capite exequar, nunc tẽporis ossis historiã absoluturus: cuius iam recensui processum, qui à uaccini uberis papillę forma Gręcis quidẽ μαστοειδὴς, nobis autem mãmillaris nũcupatur. maior enim est, quàm ut aptè teneris muliercularũ papillis uel maximè etiã turgidulis assimilari possit. Deinde tẽporis os[g] alio donatur processu, qui non lõgè à mãmillaris processus interno latere initiũ ducens, oblõgus, tenuisq;, & perquàm solidus est. unde etiã ab acus imagine illum Græci βελονοειδῆ uocãt, à styli uerò scriptorij specie γραφοειδῆ & στυλοειδῆ, ac dein à galli calcaris imagine πλῆκτρον. Hic etsi solidus uideatur, quũ tamẽ tenuis existat, & admodũ promineat, leuiq; occasione abrũpatur, in caluarijs è terra effossis

raro

Occipitis ossis capitula.

Temporum ossium circumscriptio.

Mammillaris processus.

Temporis ossis cauitas.

Processus scriptorio stylo similis.

a In 6 fi. à k ad foramen e notatum. aut expende hæc in 9 fi. lib. 7.

b In 6 fi. ab e ad r.

c 4, 5 fig. l, l.

d 3, 4, 5 fi. alterũ os N notatur, et in 3, 4 circũscribitur à C per G, F ad H. dein in 5 à C per m, m ad n, & illinc per a, a ad H. figuræ 4, 3.

e 3, 4, 5 fi. k. cui inseritur Θ 4 muscul. tabul.

f Inter T & i 6 fig. aut 8 fi. lib. 7 Z.

g 3, 4, 5 fi. i.

raro occurrit. Ex hoc processu ad os *v* referens, & ad linguam[h] musculi porriguntur, quemadmodum & ad inferiorem maxillam,[i] illi nimirum, quorum beneficio ea deorsum trahitur. Deinde *v* referens os, aut[k] oblongorum teretiumq; osiculorũ, aut ualidi teretisq; ligamenti interuentu huic processui committitur. His[l] alius adhuc in temporis osse accedit processus neutiquam infimus, qui mediam osis iugalis partem efformat: quod proximo Capite nihil aliud esse audies, quàm duorum osium processus, obliqua[m] sutura inuicem nexos. Ad huius processus radicem ante auditorium[n] meatum[o] sinus osi insculpitur, transuersim oblongus, cui inferioris maxillæ[p] capitulum inarticulatur: & hic auditorij meatus initium, quod impense crassum est, ueluti[q] sutura quapiam exigua obscuraq; à reliquo temporis osse alicubi, & potisimũ anteriori inferioriq; sede discernitur. Cætera osis amplitudo, uerticis spectans os, ampla & tenuis admodum, sed solida & cauernulis destituta cernitur, exterius læuis, intus uerò inæqualiter extuberans, secundum cerebri[r] reuolutionum quæ intestinorum gyris comparantur effigiem. Ad basim uerò capitis, hoc os asperum & insigniter inæquale est, & potisimum[s] ubi processus ritu transuersam respicit lineam, occipitis osi & cuneiformi communem. Hac enim parte inæqualiter extuberat, pumicisq; modo asperum occurrit, transuerso foramine peruium, quo soporalis arteriæ[t] præcipuam sobolem in caluariã ferri audies. Cæterùm quibus suturis[a] cuneiforme os circumscribatur, superius abundè diximus. Hoc, si quod aliud, insigniter uarium est: unde etiam non iniuria à multiplici forma Græci id quoq; πολύμορφον nũcupauere. Ad latera enim, & in temporum cauis, tenue & perquàm solidum est, et densum. In sui autem medio, capitisq; adeò basi, omnium totius capitis osium longè spectatur crasisimum, quamuis sanè non simul densisimum & durisimum. In suæ enim crasitiei medio, inter ipsius nimirum superficiem cerebro, seu duræ cerebri membranæ conterminam, & eam quę oris cauitatem respicit, quodammodo instar cauarum imaginum, quas è cera fundi cernimus,[b] uacuum cauum'ue existit, ad eam ferè rationem, qua frontis os[c] ad superciliorum sedem, & quarta maxillæ superioris[d] ossa, ubi narium latera constituunt, inania creantur: idq; tum uocis gratia, tum, ne si tota sua crasitie, quam necessariò, uel communis osium usus occasione nanciscũtur, essent solida, nimio pondere hominem grauarent. Caua itaq; hunc in modum osis cuneiformis sedes, duo insignia ostendit[e] antra, tenui quodam osseo[f] septo interstincta: in cuius inferiori etiam sede, qua ueluti bipartitur, exiguum cõsistit[g] antrum, non secus quàm si septum illud in hac caua sede ad totius osis robur, instar mediæ alicuius in domo parietis conduceret. Cauitas hæc undiq; continua obducitur squamma, neq; usquam est peruia, quàm in narium amplitudinem, ad quam duobus pertinet[h] foraminibus aerem admittentibus. Nihil enim pręter aerem in hac cauitate cõtinetur, cum molli quadam medulla, magnitudine suis quibus amplectitur sedibus non respondente. Si quando uerò in quibusdam caluarijs antra hæc non occurrunt, Natura huius osis crasitiei ea[i] ratione prospexit, qua talus, & calx, aut appendices ipsæ osium formantur. Ipsum namq; tum intus cauernosum ad solidioris compactiorisq; pumicis ac spongię formam effingitur, & eius compositionis superficiebus continuæ, quamuis non crassæ, obducuntur squammæ. Siue enim hoc pacto, siue antris illis, crasities cuneiformis osis constet, interna ipsius[k] superficies, quæ cerebrum spectat, nunquam in integris, & carie non uitiatis osibus mihi aspera & cauernosa, foraminulis'ue plena occurrit, at læuis, perinde ac reliqua ipsi cõtermina capitis superficies. Interior hæc cuneiformis

e 2 osis

Marginal notes (left):
h 1,2 fi. ca. 19 F. & 4 musc. ta. Q.
i 5 musc. tab. H, I.
k 1 fi. cap. 13 L, M, N.
l 3,4,5 fi. X.
m 3 fi. Z.
& 5 fig. Y.
n 2 fig. 12 cap. A.
o 4,5 fi. b.
p 1,2 fig. cap. 10. A.
q 4,5 fi. r.
r 3 fig. lib. 7 C, C.
s 5 fig. ſ.
t fig. cap. 14 lib. 3 L.
a 3,4,5 fi. O, P. et priuatim 8 fi.
b Sedes hæc occurrit in 8 figura ad C. D, E, F, G.
c 3,4 fig. cap. 12. K ostendit cauitatẽ frontis osis.
d 1,2 fig. ca. 9 A, A.
e 8 fi. C, D.
f 8 fig. E.
g 8 fi. G.
h 8 fi. alterum foramen F insignitur.
i Occurrit hæc in figura capiti 1 inserta, ad A, B et dein L, L, M.
k Vbi M consistit, 3 fig. cap. 12.

Marginal notes (right):
Temporis osis processus, iugalis osis portionẽ constituens.
Cuneiforme os.
Media osis cuneiformis sedes qualis.

osſis ſedes,[l] ſinu quodam donatur amplo,&[m] glandem continente,cui cerebri pituita inſtillatur.Sinus huius eminētiſsimæ[n] partes, ueluti quatuor conſtant proceſsibus,quibus dura cerebri membrana ualidè committitur,quiq; inferiorem lecticæ menſæ'ue partem utcunq; exprimunt, & κλινοειδεῖς inde uocātur. Ab ipſo dein ſinu,utrinq; duo diducuntur oblongi[o] ſinus, quibus ſoporales incumbunt[p] arteriæ,& per quos pituita uidetur ad[q] foramina defluere,quæ priuatis uenis, ſeu arterijs, ſeu neruis tranſmittendis primariò exculpuntur, & ad [r] rimas quaſdam cuneiformi oſsi & temporalibus oſsibus communes. Verùm de totius caluariæ foraminibus ſinibusq;,duodecimo agam Capite:hic autem oſsis cuneiformis hiſtoriæ gratia,leuis hæc quorundam neceſſariò incidit mentio, ut conſtaret, id os mihi in ſua ad cerebrum ſuperficie non uideri cauernulis obſitum, aut citra ſquamæ læuis'ue oſsis obductionem, pumicis aut ſpongiæ talem referre ſpeciem,qualem proponit[s] effracta appendix,aut uerticis os [t] inter ſuas ſquamas. quum interim nonnulli autorum potius placitis,quàm ueritati addicti, me eiuſmodi foraminula non uelle conſpicere nugentur, exiſtimantes pituitā debere per cauernulas & foraminula ſpongiæ fabricæ reſpondentia(uti Galenus docuit) tranſcolari. quumq; inſuper aliqui,dum meam de repurganda pituita ſententiam expendunt,Galenum ita non ſenſiſſe arbitrantur,quòd libro de Partium uſu nono uocem ἠθμῷ,quod eſt cribro aut colo,pro σφηνί,quod eſt cuneo,à librarijs aut ſcriptoribus illic poſitam ſibi perſuadeant: ubi Galenus pituitæ ad palatum egreſſum docens,inquit,glandem cui cerebri pituita inſtillatur,ab oſſe cribrū referente excipi. perinde ac ſi Galenus per tortuoſa,& non recto ductu peruia foraminula cauernulasq; pituitam in cuneiformi oſſe tranſcolari,ne per ſomnium quidem (ut ipſi aiunt) cogitaſſet,ſi ſcilicet legeretur,ab oſſe cuneum referēte glandem eam excipi. Verùm hic in cuneiformis oſsis deſcriptione, uti neq; unquā aliàs, unius aut alterius dictionis, quę fortè deprauata eſſet,occaſione,à Galeno non diſſentio. Vtcunq; enim dicta nuper uox immutetur,non tamē totius libri ſeries, ita ut Galeni ſentētiam non aliquo adhuc modo aſſequamur, poterit uitiari. Galenus namq; quum in octauo de Vſu partium,olfactus[u] organa proceſſus neruis ſimiles, ab anterioribus ſedibus priorum cerebri[x] uentriculorum enaſci,& meatuum duorum inſtar pituitā,quum paulo amplius iuſto excedit,ad[y] foraminula odoribus tranſmittendis exculpta diffundere (at non uerè interim) docuiſſet, ac illam per ea tranſcolari dicens,ſedulò tranſcolādi moram,à tranſitus tempore diſtinxiſſet, quo per cribrum rectà pertuſum aliquid transfunditur: in nono inquam de Partium uſu libro ſermonem uniuerſum de excrementorum cerebri purgatione abſoluturus, primùm cauſam perquirit, cur uerticis, frontis,occipitij,& temporum oſſa ad fuliginoſorum adeoq; tenuium excrementorum purgationem debuiſſent eſſe cauernoſa & foraminulenta. dein quum eiuſmodi,utpote aſperam, conſtructionem inibi fieri non potuiſſe deducit, ſuturas ad eam expurgationem auxiliari reperit: & ſenſim rationes texuit, quamobrem in capitis baſi ad pituitæ expurgationem oſſa oportuerit eſſe cauernoſa & foraminulis plena, non uerò continua ſquama interius & exterius incruſtata. Atque ita quum eius compoſitionis neceſsitatem, ut ipſe quidem exiſtimat, admodum callidè inuenit: mox,ut pituitam ad illam uſq; cōpoſitionem deducat,ſubiungit, ſe in octauo libro meatus duos (ipſa nimirum olfactus organa) quibus ad nares pituita educitur,tractaſſe,hicq;[z] alios duos inſuper enarrandos, qui in cerebri ſubſtantia exculpti,& ſuis finibus mutuò[a] coeuntes, pituitā in[b] cyathum & infundibulum à tenui cerebri membrana pronatum deferūt, per quod illa deinceps

l 3 fig. ca. 12 M.
m 16, 18 fi. lib. 7. A.
n quatuor anguli circa M fig. 3 cap. 12.
o 3 fig. ca. 12 O, P.
p 16 fig. lib. 7. E, F.
q 3 fig. ca. 12 G, H, Q, R, S, Y.
r 2, 3 fig. cap. 12. N.
s. figuræ 1 capiti inſertæ A.
t ut a inter a & a.
u 12 fi. lib. 7 C, D. 13 fi. L, L. uerùm non ſunt caua meatuum modo.
x 4 fi. lib. 7 L M, L M.
y 3 fig. ca. 12 I ſupra L. & 13 fi. lib. 7 D, D, G, G.
z 6 fi. lib. 7 Q. & 7 fi. I unus, alter uerò 7 fig. K.
a 14 fi. lib. 7 D.
b eiuſdē fi. C, C. & 15 fig. B ad F.

c 16,15 fi. lib.7 A.

deinceps in [c] glandem quandam defluit. Galenus itaq; hæc commemorans, pituitam uſq; ad oſſeam illam deducit fabricam, quam pituitæ occaſione cauernoſam & foraminulentam debere eſſe, ſuis argumētis collegit. Dein rurſus de tranſcolandi modo ita agit, ut ſermonem octaui libri cum nono communem reddat, neq; aliam deſcenſus pituitæ ad palatū, quàm per foraminula odorum nomine cælata, rationem deſcribat. Quum igitur cauernularum, quam toto hoc contextu Galenus proponit, ſubſtātia, pumicis & ſpongiæ imagini reſpondeat, quumq; tam ſtudioſe colandi per ſpongioſum corpus modum (quem in Venetorum uocatis ciſternis fieri uidemus) ab eo qui per cribrum fit, diſcernit, ueteresq;, quaſi illius uſum ignoraſſent, arguit: cuiq; conſtare debebat, quæ Galeni ſit ſententia, & quî per magna & recta, ſeu utrinq; peruia foramina, quę nobis in cuneiformi oſſe occurrunt, pituitam citra ridiculam & prorſus inartificioſam moram deduci non exiſtimauerit: quouis tandem pacto illa dictio, cuius prius memini, legeretur. Quòd autem Galenus in libro de Partium uſu undecimo, ubi os cuneiforme, quod aliàs in illis libris palati os (etſi palatū uix contingat) undique uocauit, quodq; ex ipſius ſententia uulgus medicorum os colatorij nuncupat, cuneo aſsimilans, denſum ac durum eſſe tradidit, & nihilominus foraminulorum ſuorum pituitam expurgantium inibi non eſt oblitus, eiuſmodi cenſetur, ac permulta in Galeno occurrunt. Vt enim taceam, quàm pulchrè ſibi conſentiat, oſsis cuneiformis uacua inanis'ue [d] ſedes, & antra, totiusq; adeò oſsis hic fabrica atteſtantur, quàm ſua ueritati ſint conſona, qui propter robur ſibi confictum, & in cerebri ſubſtantia, & infundibulo, tenuiq; membrana, & glande pituitam excipiente, et alijs partibus innumeris potius quàm in oſſe ſtatuendum, hîc quædam rara & peculiaria imaginatur, non expendens occipitis os, [e] quà cuneiformi coaleſcit, nullibi quàm illic rarius & minus denſum & durum euaſiſſe, & appendicum quodammodo ſubſtantia iccirco extrui, quòd inibi craſſum, non tamen ideo quoque durum & denſum eſſe debuerit. Verùm quum hic ſermo ijs quæ mihi à quibuſuis tandem obijciuntur diluendis, non ſit dedicatus, neq; hic de pituitæ expurgatione feriò ueniat pertractandum, reliquam adhuc cuneiformis oſsis hiſtoriam modò abſoluemus. In humiliori itaq; ipſius ſuperficie, ubi tunicæ narium cauitatem ſuccingentis potiſsimum nomine aſperum eſt, & oſſeo narium [f] ſepto committitur, quatuor inſignes educit [g] proceſſus, utrinq; binos, & ueſpertilionum alarum modo tenues & prominentes: unde etiam ab illarū imagine, πτερυγοειδεῖς nuncupantur. In duarum alarum medio ſinus cauitasq; occurrit, à qua ualidus enaſcitur [h] muſculus, qui ſui lateris maxillam inferiorem mouentium tertius numerabitur. Adeò ut huius pręcipuè muſculi exortus cauſa, proceſſus iſti extuberent, cùm ut is aptum ex illis duceret principiū, tum etiam ut principium ab ipſis tutò muniretur. * Octauum capitis os in frontis oſsis baſi comprehenſum, ſutura illa circumſcribitur, quæ id à frontis oſſe & cuneiformi terminat, & [i] illa inſuper, quam in humiliori narium ſepti regione incedentem, hoc os à maxillæ ſuperioris oſsibus dirimere, antea diximus. Præſens os, pręter narium ſeptum ab ipſo eductum, & in mediam naſi cartilaginem anteriori in ſede terminatum, [k] olfactus etiam organorum ſedes in caluariæ cauitate conſtituit, & multis inibi foraminulis odorū & aeris ad cerebrum ingreſſus cauſa, peruium eſt. quæ quum pueros Anatomen docentium quidam cribri aut coli foraminulis cōtulerunt, id os à cribri uel coli imagine, ἠθμοειδὴς appellarunt. Alij autem hæc foraminula ſpongiæ potius, quàm cribri foraminibus aſsimilantes, ipſum σπογγοειδὴς uocandum putarunt. quamuis interim tenue, ſubſtātiaq; denſum, ac

d 8 fig.C, D,G.

e 5 fi.M. 6 fig.P.

f 5 fig.Z.

g 4,5 fi.P, P. & dein charact. 1, 2,3,4.

h 6 muſc. tab.D.

* 8 fig.A, B, A. in 6 fig. ſecundū α,A,Y.

i 1 fig.ca. 9 g.

k 12 fi.lib. 7 C,D,E.

Cuneiformis oſsis proceſſus alis ſimiles.

Octauum capitis os.

ueluti solidum sese offerat, non uerò, ut[l] interna crassorum ossium sedes, fungosum & laxum. Dein in caluariæ cauitatem oblongum exerit[m] processum, septi cuiusdam modo sedes interdiuidentem, quibus olfactus organa reponuntur. Quinetiam processui illi, quem gallorum cristæ nonnulli cotulerunt, duræ cerebri[n] membranæ processus ualidè connascitur, qui dextram cerebri partem à sinistra dirimit. Quandoquidem uerò Galenus alicubi cartilagineæ ac osseæ cuiusdam substantiæ meminit, quæ iuxta cerebri[o] glandem nucis pineæ imagini à dissectionum peritis assimilatam consisteret, hincq; forsitan aliquis in mea capitis ossium historia quidpiam ueluti à me prætermissum desideraret, studiosos admonitos uelim, in canis caluaria, secus quàm in hominis, latum tenueq; admodum os spectari, ab occipitis osse pronatum, ac toti superiori cerebelli[p] sedi non secus instratum, quàm duræ cerebri membranæ[q] processum in hominibus cerebello obductum cernimus, qui id à cerebro, quà cerebello innititur, disiungit ac separat, quiq; ea[r] parte est durissimus ac crassissimus, qua in anteriores cerebri uentriculos[s] iuxta dictam nuper glandem, ex proprio ipsi sinu uasa[t] educit. Cuius partis sedis'ue durities quibusdam tanta in nonnullis animalibus uisa est, ut cartilagineam, aut etiam osseam, illam appellauerint. nisi fortassis tenue illud latumq; canis os, de cerebri cartilagine aut osse disputātes subaudiuerint, etiamsi in homine neutiquam occurrat: quum scilicet adeò confusam multorum animalium anatomen plerosque ueteres, perinde ac Galenum, proposuisse, neminem latêre debeat.

Cartilago aut os in cerebro.

Lib. 4. de Administrandis dissectionibus.

l figuræ cap. 1 impositæ L.
m 6 fig. 2.
n 3 fi. lib. 7 D, D & N. dein 12 fi. lib. 7 H.
o 7 fi. lib. 7 M.
p 8 fi. lib. 7 R, R, R.
q 7 fi. lib. 7 O, O, O. et 8 fig. lib. 7 V, V.
r iuxta V fig. 7 lib. 7.
s 7 fi. lib. 7 T.
t 6 fig. lib. 7 H.

DE OSSE IVGALI, ET OSSIBVS PRAEruptæ rupi assimilatis. Caput VII.

HVIC Capiti nulla præfigitur figura, quòd iugale os in præcedentis Capitis tertia & quinta figuris V & X notatum fuerit: quemadmodum & ipsius sutura in tertia quidem Z, in quinta autem Y indicabatur. Ossa uerò quæ rupi præruptæ assimilantur, seu quæ lapidea uocamus, etiam quinta præcedentis Capitis figura ostenduntur, tota sede, qua C, C, M, M, M, m, m, m, m, k, & huiusmodi in caluariæ basi characteres occurrunt.

INTER corporis ossa, quædam proprijs circumscriptionibus terminisq; destituta, non secus quàm si peculiaria essent ossa, dissectionum professoribus describuntur, inq; ossium numerum cum cæteris referuntur. Huius generis est os iugale Latinis, Græcis uerò ζύγωμα ob hoc nuncupatum, quòd utraq; ossa (sunt enim utrinque singula) boum equorum'ue iugis comparentur. Constat autem os iugale, aut potius caluariæ sedes hoc nomine dicta, ex duorum ossium processibus inuicem[a] obliqua sutura coeuntibus.[b] ac posterior quidem eius pars, temporis ossis processus est:[c] anterior autem pars, illius ossis processus existit, quod uniuersum oculi sedis externum angulum efformans, maxillæ superioris ossium primum numerabitur. Vterq; processus, seu sedes, quam iugale os dicimus, medullæ est expers, & solida, suaq; duritie pellendis iniurijs apta, quò[d] idoneū temporali musculo efficeretur propugnaculū, foris quidem gibbum, intus autem cauum. Quamuis interim Natura non sic solum temporalem muniuerit, uerùm insuper ipsum in capitis ossibus magna ex parte occultauit, sinum ossibus insculpens, illo recipiendo apprimè idoneum, & eum undiq; uicinarum partium tuberibus promontorijsq; circumsepientem. Atq; id meritissimò Natura molitur, quandoquidem temporum musculi malè affecti, conuulsiones, febres, sopores, amētias inferant, quòd neruorum principio proximè accedunt, & tan-

Quibusdā ossium sedibus perinde ac si undiq; circumscriberētur, nomina imponi.

Os iugale.

Iugalis ossis usus.

Quî Natura temporalibus musculis prospexerit.

a 3 fig. ca. 6 Z.
b 3, 5 fi. 6 cap. X.
c 3, 5 fig. 6 cap. V.
d 4 musculorum tabula primùm D, dein Γ, post Δ.

e fi. ante 2 ca. lib. 4 posite Q, R, b, c, d.

f Hæc in 5 fi. 6 ca. basi sunt obuia.

g 3, 4, 5 fi. cap. 6 k.

h eiusdem fig. 1.

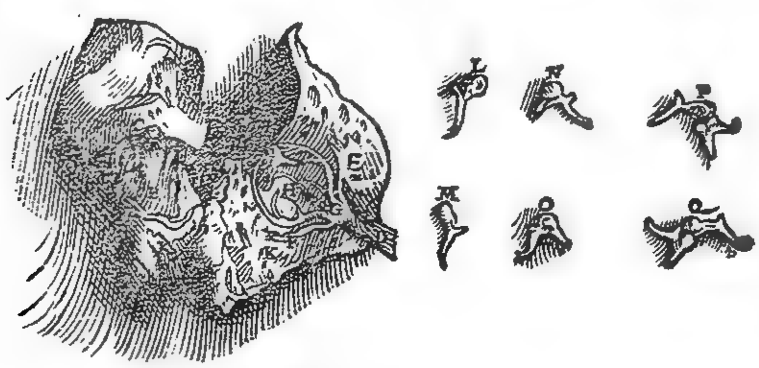
i Tres figure cap. 39.

Ossa prærupta rupi similia.

& tantum os eos à cerebro ipsiusq; membranis dirimit. Adde[e] quinos neruorum cerebri surculos (præter tres enim alijs notos Anatomicis, duos adinueni) singulis musculis exporrigi: ob idq; nõ iniuria diuũ Hippocratem pronunciauisse, plagas præcipuas, ac stuporẽ inducentes, esse temporales. Sed horum musculorum præstantiam in secundo libro cum reliquis ad unum omnibus abundè prosequemur. ubi etiam docebitur, iugale os in hoc præcipuè formatum, ut ab ipso masseter, siue mansorius musculus (quem inferiorẽ maxillam mouentium secundum describemus) opportunè principium ducat. Veteribus[f] λιθοειδῆ, ossa uocabantur, quæ petram & effractam rupem non duritia modò, uerùm etiam imagine referunt. Huiusmodi autem est inferior capitis pars, qua dorsalis medulla è caluaria delabitur, ac ubi[g] mammillares &[h] stylum referentes temporum ossium processus exoriuntur. Eius enim regionis ossa omnium uniuersi corporis durissima & solidissima (auditus organi, uti arbitror, occasione) existunt, commodi musculorum exortus ac insertionis gratia, præruptæ asperæq; rupi quàm simillima. Vnde etiam hanc partem meritò ita nominandam arbitror, nullumq; in corpore os propria finitum circumscriptione petrosum lapideum´ue à ueteribus fuisse appellatum reor. Quanquam rursus non ignorem, plurimos temporum ossa hoc nomine priuatim tantumq; indicauisse, non quidem adhuc uniuersa, uerùm illam ipsorũ portionem, quæ dictos antè processus educit. Per me igitur ita temporum ossa nominare licebit: modò neminem lateat, dictam nobis caluariæ basis regionem, creberrimè petrosum os nuncupari: & dein interdum ossa quædam cõmemorari, ac si propria donarentur circumscriptione: quum tamen nihil aliud uerè censenda ueniant, quàm duorum ossium mutuò coeuntium (ut iam diximus) fines, & aliquãdo unius alicuius ossis una sedes: quemadmodũ euenisse audies in[i] ossibus, quæ sacri ossis lateribus coarctata, triplex nomen pro sediũ ratione assumunt.

DE OSSICVLIS, AVDITVS ORGANI constructionem ingredientibus. Caput VIII.

OCTAVI CAPITIS FIGVRA, VARIIS EFFORMATA PARTIBVS.

OCTAVI CAPITIS FIGVRAE, AC eiusdem characterum Index.

HAEC figura, auditus organi ossicula exprimit. Præcipua enim illius figuræ effigies, portionem ex dextri temporis osse exectam commonstrat: quæ dein per medium diuisa, duas quæ in illius ossis cauitate reponuntur, membranas, unà cum ossiculis ob oculos ponit: uti characterum index hunc in modum explicabit.

A, A Foraminis portio, quod ab aure introrsum ad membranam *B* notandam pertinet.

B *Membrana transuersim foramini obducta, quod ab aure in cauitatem fertur, in temporis osse auditus organi nomine exculptam.*
C *Unum auditus organi osiculum, malleolo assimilatum.*
D *Quinti neruorum cerebri paris neruus.*
E *Quinti paris ramus, per cæcum foramen ad musculum temporalem potissimùm digestus.*
F *Quinti paris ramus, per foramen procedens, quo uena auditus organum petens excipitur.*
G *Series nerui quinti paris ad planam cauitatis sedem hic auditus organi occasione cælatæ.*
H *Sedes orbicularem circulum referens, cuius anteriori sedi auditus organi osiculum iam I notandũ committitur.*
I *Alterum auditus organi osiculum, quod incudi & molari denti comparatur.*
K, K *Cauernulæ indicantur, quibus cauitas auditus organo parata, intus scatet.*
L *Mallei ab omnibus conterminis partibus liberi anterior facies.*
M *Mallei ab omnibus partibus liberi posterior facies.*
N *Incudis, seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi anterior facies.*
O *Incudis seu molaris dentis ab omnibus partibus liberi posterior facies.*
P *Incudis ac mallei, ita ut in aure committuntur, simul nexorum anterior facies.*
Q *Incudis ac mallei unà iunctorum posterior facies.*

ETIAMSI in septimo libro cum reliquorum sensuum organis, auditus instrumenti fabricam simus pertractaturi, nihilominus tamẽ ipsa osiculorum quorundam illam subeuntium occasione, nunc obiter uenit describenda, ne fortè in septimum usque librum ea osicula prorsus asseruantes, in uniuersa alioquin osium historia, illa pręterijsse uideamur. Quanquam neq; Galenum, neque ante illum quemuis alium hæc, uti & alia sanè non pauca, obseruasse, hinc cõijcitur, quòd istorum nusquam inciderit mentio. Temporis itaq; osi magna admodumq; uaria insculpitur[a] cauitas, quatuor à se producẽs foramina, quorum[b] primum utcunq; amplum, sed anfractuosum, in capitis sedem, qua cerebrum continetur, spectat, alterius lateris quinti paris neruorum cerebri[c] neruum admittẽs. [d] Secundum foramen iam dicto breuius, sed multo amplius, ad aurem pertinet.[e] Tertium foramen angustum est, uarieq; implexum: & cæcum, uti suo dicemus loco, appellatum, nerui quinti paris[f] ramum transmittit.[g] Quartum nunc dicto nõnihil amplius occurrit, & neutiquam perinde tortuosum. dein antrorsum, uti illud antrorsum, procedens, præter alium nerui quinti paris[h] ramum, cui iter præbet,[i] uenam transmittit, auditus organũ petentem. Verùm quinti paris neruus haudquaquam totus in binos illos ramos absorbetur, sed insigniori sua[k] portione, cauitatem temporis osi incisam, membranæ quodammodo ritu succingit & oblinit: non quidem uniuersam, sed nonnullas tantum ipsius sedes, haud secus quàm si insignior nerui portio in plures diduceretur membranas, aliquot eius cauitatis regionibus obductas. Inter cæteras autem cauitatis sedes, quarum quædam planæ sunt & læues, quædam uerò laxioris pumicis & spongiæ modo cauernosæ, admodumq; profectò uariæ, sibiq; disimiles,[l] una est orbicularis & plana, osseoq; circulo lineæ in modum extuberante, septa, ac demum pręcipua quinti nerui[m] portione tanquam membranula quapiam obducta. Ad circuli huius exteriorem, auriq; proximam sedem, [n] osiculum reponitur, duobus tenuibus & acutis procesibus, seu cruribus firmatum, astabilitumq;. horum exterius, ac auri uicinius, est breuius & crasius, latiusq;, ac in acutum desinit apicem. Alterum crus, quod interius consistit, & membranæ orbicularem illam cauitatis sedem succingenti magis, quàm exterius crus, innascitur, longius nonnihil & tenuius est, ipsiusq; extremum quasi in unculum cessat, quo membranæ illi implicatur, firmiusq; innectitur. Osiculi

Cauitas auditus organo parata, & foramina ab ipsa educta: ac demum quinti paris neruorũ cerebri in illam series.

Osiculum incudi aut molari denti comparatum.

a in precipua effigie et in penultima fi. contextui cap. 12 inserta.
b 3 fig. ca. 12 d.
c 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 a.
d 2 fig. ca. 12 d.
e 2 fig. ca. 12 b.
f 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 c.
g 2 fi. ca. 12 V.
h 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 b.
i fi. ca. 14 lib. 3 n.
k 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 Φ.
l H.
m G.
n I, N, O.

culi huius pars extra membranam prominens, superius partim plana, partim rotunda cernitur: quemadmodum minores nonnulli incudes effingi solent, quorum amplior pars plana est: altera, quæ ueluti in mucronem desinit, instar coni rotunda. Grandiores enim incudes penitus plani depressi'ue & quadranguli fiunt. Cæterùm si hoc osiculum, quia tantum binis donatur cruribus, incudi assimilare minus placuerit, nihil profectò obstiterit,[o] molari denti duabus tantum radicibus prædito id conferre. [p] Alterum osiculum, à iam commemorato plurimùm uariat, alteriq; innascitur membranæ. Foramen enim cauitatis, seu antri in temporis osse incisi, quod aurem spectat, ea parte qua cauitatis amplitudini uicinum est,[q] membranula tenuissima & prorsus pellucida in eum modum obtegitur, quo uas suo fundo obturari dicimus. Huic itaq; membranulę transuersim id osiculum innascitur, itaq; ipsi intus transuersim insternitur, ac in tympanis fidem unam atq; alteram crassiorem membranæ, seu asinorum pelli, obtendi conspicimus. Vt uerò osiculum ualidius firmaretur, longum tenuemq; habet processum, quo membranæ secundum illius latitudinem innascitur. Hunc processum liceret[r] femoris ossis parti comparare, quæ ab ipsius processibus, quos rotatores uocamus, ad inferiora usq; femoris capita pertinet. imò si hæc inferiora capita à reliquo femore resecta finxeris, uniuersum osiculum femori opportunè assimilabitur. Quemadmodũ enim femur iuxta ipsius ceruicem duos asciscit processus, sic etiam osiculum hoc eadem sede processulos aliquot sibi uendicat, quorum beneficio membranæ suæ firmius innascitur. Dein, ut femoris ossis ceruix obliquè uersus corporis interiora, ad coxendicis ossis sinum uergens, in caput ad amussim rotundum cessat: ita etiam osiculum à membrana introrsum abscedit, in rotundum caput desinens, quod læue minimeq; asperum est, & superiori parti alterius osiculi, quod molari denti, aut incudi assimilauimus, ita tenuissimarum membranarum interuentu[s] committitur, ac si malleus incudi laxè alligaretur: non secus, quàm si osiculum postremò enarratum, malleoli præstaret munus, alterum uerò incudis uicem gereret, sed pro mallei mole nimis quàm parui. Num autem osicula incudis & malleoli officio ita fungantur, atque formam referunt, & leuissimo afflatu secundum osiculum cum membrana cui innascitur, inter dissecandum mouetur, primo osiculo interim quodammodo quiescente, à me haudquaquam assertum uelim, quandoquidem auditus rationem non satis ex sententia percipiam. Non quòd mihi animo exciderit, commune illud medicorum ad partium temperiem, ac formam demum essentialem, asylum, & aeris gyri, quos ex huius percussu in aurem ferri, & quandam membranam ferire, uulgò nobis è lapillorum in aquam iactu persuademus, interim organi huius constructionis prorsus ignari. Longè enim diuiniora rerum Opifex callidissimo artificio hic machinatur, quorum fabricam satis dilucidè in scholis quidem commõstro, usum autem & operandi modum non magis quàm oculi ipsius assequor. Verùm quia de auditus organo postea pertractabitur, hic sat sit osicula recensuisse: quæ si hoc sermone non fueris assecutus, uituli, aut agni, aut alterius animalis capite in mensam posito, temporum os nunc hoc, nunc illo modo diuides. Quanquam multo satius sit, hæc in crudo capite, quàm in cocto aggredi: idq; in homine potius, quàm alio quouis animali. Neque solum hac administratione, spectatu iucundissimam osiculorum constructionem adinuenies, uerùm insuper omnium penè musicorum instrumentorum fabricæ rationem ex auditus organi compage desumptam perinde admiraberis, ac uel hoc in primis nomine, auditus organi harmoniam summa

o fig. ca. 11 K talẽ proponit dentem.

p C, L, M.

q B.

r figuræ cap. 30.

s P, Q.

Osiculum malleolo non admodum dissimile.

Secundi osiculi ad femoris os comparatio.

Auditus organi osiculorum usus.

summa uoluptate intueri solitus est, non modò musicorum absolutissimus, uerùm & nostræ ætatis philosophorum eximium decus, Marcus Antonius Genua, cui rerum naturalium studiosi tantum debebunt, quantum frugis ex hoc meo conatu ipsis accedet: quippe qui ad hunc inchoandum primus autor, ac sedulus monitor haud minus extitit, quàm rarum uirtutis exemplar Vuolphangus Heruuort, patricius Augustanus, ob incredibilem erga literas earumq; cultores amorem, immortalitate dignissimus, ac mihi dum uiuam unicè colendus, quòd ad huius operis absolutionem, quantum in ipso fuit, nihil fecerit reliqui.

Marcus Antonius Genua, et Vuolphangus Heruuort, huius operis & inchoandi & absoluendi autores præcipui.

DE DVODECIM SVPERIORIS MAXILLAE ossibus, in quorum classem nasi ossa etiam referuntur. Caput IX.

PRIMA NONI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE NONI CAPITIS FIGVRAE, eiusdemq; characterum Index.

HAEC figura anteriorem caluariæ sedem exprimit, maxillæ superioris ossa, quàm datum est accuratissimè, ostensura. Humanæ autem caluariæ caninam subiecimus, ut Galeni superioris maxillæ ossium descriptio, leuiori negotio à quouis intelligatur. Præterea, ut oculorum sedes, ac in ijs apparentes suturæ ossaq; apertius spectarentur, hominis caluariam occipitio inniti, & anteriori sede super caninam erigi oportuit. Præsentis autem figuræ characterum indicem ita digeram, ut maiusculi Græcorum, maxillæ superioris ossibus (quæ sex utrinq; erunt) primùm adhibeantur: reliquis autem ossibus & suturis, ut sors fert, omnes accommodentur. Cæterùm priores aliquot characteres ostendendis foraminibus capitis iuuabunt, quare etiam illi ad Caput his dicandum opportunè reseruabuntur. Sunt autem illi A, B, usq; ad I.

I, I *Frontis os. I etiam ponitur in oculorum sedibus, eam frontis ossis partem notans, quæ superiorem oculorum sedium regionem constituit.*

K Verticis os sinistrum.

L Sinistri temporis os.

M Mammillaris processus sinister, iuxta quem processus stylum referens etiam occurrit.

N Cuneiforme os, in sinistri temporis cauo & in dextri oculi sede N insignitur. In sinistri autem oculi sede G & H reponuntur, idem os indicantia: quanquam illi characteres huius sedis foraminibus ostendendis peculiariter subseruiant. Ad hæc, N quoq; reponitur ad intimum sinistri lateris dentem, notans cuneiformis ossis particulam, & dein suturam, id os à superiori maxilla hac in sede diuidentem.

Γ,Γ Hoc os nobis primum maxillæ superioris numerabitur. ac Γ in oculi sede positum, huius ossis partem notat, in oculi sede conspicuam.

Δ In sinistri oculi sede Δ tantum apparet, superioris maxillæ secundum os indicans.

Θ In sinistri quoq; oculi sede Θ tantum occurrit, tertium maxillæ superioris os indicans.

Λ,Λ Quartum maxillæ superioris os. Λ in oculi sede positum, huius ossis partem notat, quæ inferiorem oculi sedis regionem magna ex parte constituit.

Ξ Quintum maxillæ superioris os. Sextum uerò in secunda figura Π notandum, hic nullibi sese offert.

O Narium septum, quod octaui capitis ossis cribri modo perforati processus habetur.

P Sutura duos ossium processus committens, quibus iugale os efformatur.

Q À Q ad S sutura notatur, cuneiforme os à primo maxillæ superioris osse dirimens, ac hic in oculi sede conspicua, in dextriq; oculi sede ad characterem Q clarius ferè, quàm in sinistri, apparens.

R, S, T, V, X, Y, Z, Sutura frontis os à maxilla superiori & cuneiformi diuidens. Ab R enim ad S, suturæ interuallum notatur, frontis ossi & primo maxillæ ossi commune. Ab S ad T suturæ huius interuallum indicatur, frontis ossi & cuneiformi commune. À T ad V interuallum metitur, tertio maxillæ ossi & frontis ossi commune. Ab V ad X interuallum insignitur, commune frontis ossi & secundo maxillæ ossi. Inter X & Y interuallum consistit, quarto maxillæ ossi ac frontis ossi commune. Ab Y uerò ad Z significatur interuallum commune frontis ossi, & quinto maxillæ ossi.

a Maxillæ sedes aspera, inæqualisq;. Verùm ab a ad b sutura indicatur, primo & quarto maxillæ ossibus communis, ubi hæc in anteriori caluariæ sede est conspicua.

b À b ad Q suturæ primum os à quarto diuidentis pars indicatur, quæ in oculi sede est conspicua, quæq; in huius figuræ sinistra oculi sede characteribus paucioribus occupata, est manifestior.

c Ab V ad c sutura notatur, secundo ossi & tertio communis. Quicquid autem sursum per anteriora iuxta C & Δ ad X usq; ducitur, secundum os à quarto dirimit.

d d seruit describendo tertio maxillæ ossi. T enim ad V superiorem eius ossis sedem describit, V ad c anteriorem, T ad d posteriorem, c uerò ad d inferiorem.

e e ad Y suturam notat, quarto maxillæ ossi & quinto communem.

f f ac Z suturam insinuat, quinto unius lateris ossi & quinto alterius lateris ossi communem.

g In narium amplitudine g ponitur, suturam indicans, qua septum narium à quartis maxillæ superioris ossibus disiungitur.

h Sutura, aut harmonia potius, quartis maxillæ superioris ossibus communis, cuius beneficio illa inuicem in mustacis uocata regione dirimuntur.

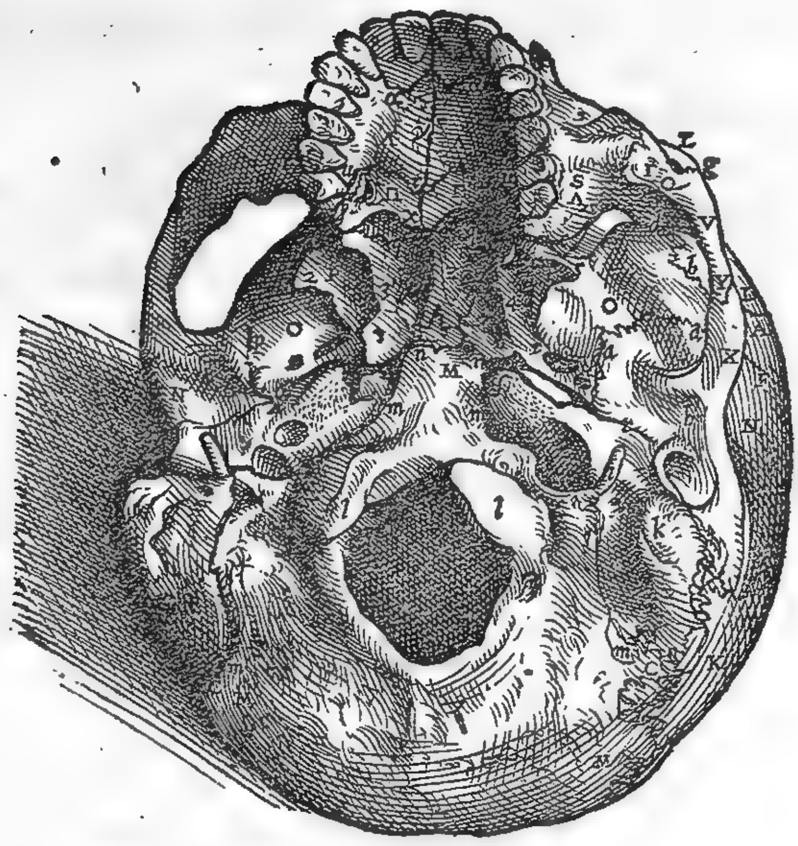
i Ad superiorem foraminis B notati sedem, i ponitur, indicaturum quarti ossis suturam, quæ elatius quàm id foramen consistit, ipsiq; quarto ossi duntaxat peculiaris est.

k Ab hoc charactere, eorũ qui in canis caluaria occurrunt primo, ad l usq;, sutura notatur à mala sursum ascendens, ad medium usq; inferioris ambitus sedis oculi.

l.m Ab l usq; ad m sutura notatur, à medio inferioris regionis ambitus sedis oculi, ad supercilia usq; iuxta internum oculi angulum ascendens.

n Sutura ab illa quæ externum nasi ossium latus circumscribit, inter caninum dentem & incisorium ipsi proximum delata.

SECVNDA NONI CAPITIS FIGVRA.

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum index.

SECVNDA figura, caluariæ basim palatumq́ exprimens, eam maxillæ superioris ossium sedem proponit, quæ præcedēte figura non fuit obuia. Quanquam uerò hæc pluribus insignitur characteribus, eos tamen hic tantum explicabimus, qui ad maxillæ superioris ossium spectant historiam.

L *Hic modica ossis frontis portio in conspectum uenit.*
O O P P. *Cuneiforme os.*
Q, Γ *Primum superioris maxillæ os.*
S, Λ *Quartum superioris maxillæ os.*
U, X *Caluariæ sedes, quam os iugale Anatomes peritis uocari, iam antea dictum est.*
Υ *Sutura, quæ duos processus os iugale efformantes committit.*
d *Hic latitat sutura, primo maxillæ superioris ossi & cuneiformi communis. dein suturæ primo ossi et quarto communis sedes, in temporis cauo conspicua.*
e *Sutura quarto maxillæ ossi & cuneiformi communis.*
f *Suturæ primo maxillæ ossi & quarto communis pars, in anteriori maxillæ regione apparens.*
g *Sutura frontis ossi & primo maxillæ ossi communis.*
Π *Sextum maxillæ superioris os.*
q *Ab e uersus q sutura sexto maxillæ ossi & cuneiformi communis indicatur.*
Ʒ *Septum narium, & sedes qua id à cuneiformi osse dirimitur.*
t.u *A t ad u transuersa notatur sutura, sexto maxillæ ossi & quarto communis.*
x *Ab x ad t sutura indicatur, duobus sextis maxillæ superioris ossibus communis.*
y *Sutura notatur rectà per palatum ducta, & quartis maxillæ ossibus communis.*
z *Priuatim indicatur foramen in anteriori palati sede, posterioriq́ dentium incisoriorum regione apparens: ad cuius latus interdum obscura occurrit sutura, transuersim aliquousq́ in quarto superioris maxillæ osse prorepens, α. & α insignita.*

SVPE-

Quae caluariae pars superior uocetur maxilla.

SVPERIOREM maxillam in osium historia appellamus, eam caluariae partē, quae post octo capitis ossa, sedem qua cerebrum continetur, simul efformantia, & duo utriusq; auditus organi osicula, nobis adhuc commemoranda superest: quaeq; inferiorem oculorum sedis partem, & latera, magnamq; illam narium cauitatem, & altiorem nasi regionem, & palatum constituit, superioremq; dentium seriem complectitur. Hanc non unico quidem, sed pluribus extrui credimus osibus, ut pellendis iniurijs reddatur promptior, noxasq; minori sustineat incommodo: quum scilicet partis suae alicuius uitium simul cum ipsius circumscriptione terminetur, neque in totam maxillam, ueluti per fictile uas, pertingat. Verùm alia insuper copiae osium habetur ratio, ipsa nimirum maxillae sedium uarietas, quae non undique ossa pariter aut densa, aut dura, aut crassa, aut mollia exigit: utcunq; interim hęc maxima ex parte duris constet, sed ijs admodum leuibus. nam praeter narium, quam efformāt, cauitatem, illa intus ad eius cauitatis latera impense existunt caua, insigniaq; antra sic cōtinent, ut maxillae superioris compositionem imaginibus pulchrè asimilaueris, quas intus cauas è cera fundimus: quo scilicet necessariae ipsius magnae moli peculiaris raraque accedat leuitas, quae pondere non grauans, etiam producendae uoci miris modis sit opportuna. Haudquaquam enim Galeno est assentiendum, qui superiorem maxillam medullae expertem, durisq; osibus, nec leuitate indigentibus, efformatam docet, quòd haec perinde ac inferior non moueatur. Quum interim haec illa multo sit ualidior, & osse cōstet iniurijs propellendis longè promptiori.

Cur pluribus constet osibus, & ijs cauis & leuibus.

Lib. 11. de Vsu partium.

Breuis maxillae osium enumeratio.

Caeterùm maxillae superioris ossa (praeter superiores dentes, & tenuia quaedam, fungosa, & quodammodo membranea, cartilagineaq; osicula, in narium cauitatis summo occurrentia) duodecim sunt, ab utroq; latere sena. quorum [a] primum, sedis oculi externum constituit angulum. [b] secundum & [c] tertium, ad oculi sedis internum referuntur angulum. [d] quartum omnes sui lateris suscipit dentes. [e] quintum è duobus quae naso ascribimus osibus, alterum censetur. [f] sextum cum suo coniuge ad palati finem collocatur, quà narium [g] foramina in oris amplitudinem pertinent. Haec inuicem & conterminis ipsis capitis osibus, per suturas & harmonias compinguntur. at quum harmonię istae magna ex parte, si quando effringuntur, intus mutuum quendam contextum referant, quem suturę quodammodo comparare queas, illae suturarum etiam nomine in superioris maxillae historia à dissectionum peritis donantur. Vt uerò has omnes cum circumscriptis ab ipsis osibus opportunè expendas, quîq; Galeni hîc obscurae alioquin, parumq; sibi consentientes descriptiones, canibus & simijs potius, quàm hominibus quadrent, obserues, perinde atq; ego in scholis facere consueui, omnes humanae caluariae, quae tibi undiq; occurrunt, suturas, quantumuis leuiter conspicuas, & harmoniae etiam speciem referentes, in altero latere atramēto obliterabis: ita enim promptius sic ueluti incrassatae & tinctae obuiam uenient, leuioriq; negotio uniuersam osium circumscriptionem, nostra, quam modò subijciam, accommodata historia, comprehendes, canis & simiae dein fabricam consideraturus.

a 1, 2 fig. Γ, Γ.
b 1 fig. Δ.
c 1 fig. Θ.
d 1, 2 fig. Λ, Λ.
e 1 fig. Ξ.
f 2 fig. Γ.
g 2 fi. ca. 12 Π, O.

Primi maxillae osis historia.

[a] Primum itaq; superioris maxillae os, alteram osis iugalis partem cōstituit, & nonnihil temporis, supercilijq;, ac sedis oculi, totum uidelicet exteriorem angulum, in se comprehendit, non minimā malae etiam portionem efformans. Coniungitur autem hoc os, temporis osi, interuentu [b] suturae, quae duos processus os iugale efformantes iungit. Dein committitur osi cuneiformi, [c] eius suturae beneficio, quae per

a 1, 2 fig. Γ, Γ.
b 1 fi. P. 2 figura Y.
c 3, 4 fi. 6 capitis d.

caua temporum decliuis ducta,[a] etiam in oculi sede conspicitur, huicq; primo maxillæ osſi & cuneiformi communis est. In superiori parte[e] nectitur frontis osſi, ea sede, qua supercilij habetur extremum. Fit uerò hæc commiſſura illius[f] suturæ beneficio, quæ à cauis temporum per oculorū sedes ad superciliorum medium fertur, frōtisq; os à maxilla superiori & cuneiformi discernit. Inferiori autem parte insigni amplitudine primum os quarto ea sutura compingitur, quæ tribus locis in cōspicuo est:[g] in cauo scilicet temporum sub osse iugali,[h] in anteriori maxillæ regione iuxta malam,[i] & in oculi sedis inferiori parte. Suturæ pars in cauo temporum conspicua, ab inferiori fine suturæ, os cuneiforme à primo maxillæ osse diuidentis incipit, obliquè deorsum nonnihil in priora tantisper descendens, quousq; ad[k] infimam malæ sedem, ubi hæc aspera inæqualisq; est, pertingat. Pars autem in anteriori maxillę sede occurrens, à mala obliquè sursum contendit, ad mediam regionem inferioris ambitus hîc oculi sedem circumscribentis. Pars uerò in oculi sede apparens, à medio inferioris ambitus sedis oculi, per humiliora eius sedis retrorsum obliquè ad infimam[l] suturæ, cuneiforme os à primo maxillæ osse dirimentis regionem conscendit. Hunc igitur in modum primum os circumscribitur, quatuor (uti diximus) osſibus commiſſum: temporis scilicet osſis processui alteram osſis iugalis partem efformanti, dein cuneiformi osſi, frontis osſi, & quarto maxillæ osſi.

d 1 fi.Q. — e 1 fig.R. — f 1 fi.R.S, T,V,X, Y,Z. — g 4 fig.6. cap.f.f. — h 1 fig.ab a ad b. — i 1 fig.ab per D ad Q. — k 1 fig.a. — l 1 fig.Q.

Secundum maxillæ os.

[a] Secundum os cæteris omnibus longè minus, & squamæ quasi modo tenue, in interno oculi sedis angulo consistit, ubi[b] foramen habetur, cui[c] caruncula præest, internum oculi angulum occupans, & in hoc creata, ne quid pituitæ ad oculi sedem à cerebro expurgatum, in genas defluat, sed totum per id foramen in narium amplitudinem procumbat. Osſiculum hoc superiori parte,[d] modico interuallo suturæ terminatur, frontis os à superiori maxilla distinguentis. unde etiam suturæ illius interuentu, osſiculum id frontis osſi committitur. Ab hac sutura,[e] alia secundùm posteriorem osſiculi regionem descendit, quæ secundùm osſiculi inferiora dein repens, per anteriorem illius regionem sursum in eam suturam denuò ascendit, quam frontis os à superiori maxilla dirimere diximus. Cæterùm sutura, quæ ad eum modum in orbem penè fertur, in posteriore osſiculi regione (quæ oculi sedis conum respicit) secundo osſiculo cōmunis est, & illi quod tertium maxillæ nobis enumeratur. Ad inferiorem uerò osſiculi partem, & secundū anteriorem ipsius regionem, sutura hæc communis est ipsi osſiculo, & quarto maxillæ superioris osſi. Vnde etiam præsens osſiculum superiori parte frontis os, posteriori tertium maxillæ os, inferiori uerò anterioriq; quartum maxillæ os contingit. quod quia laxè hæret, anterioriq; parte quarto osſi harmonia uerius quàm sutura iungitur, in caluarijs è terra effosſis rarò occurrit: potisſimum quum insuper tenue sit, & humida hac sede positum, facilè putrescat. In coctis uerò caluarijs, & arte ad osſium disciplinam paratis, absque negotio seruatur.

a 1 fig.A. — b 1 fig.C. — c fi.19.ca. 14.lib.7.A. — d 1 fig.ab V ad X. — e 1 fig.ab V secundū Δ, et c deorsum, ac illinc rursū sursum ad X.

Tertium maxillæ os.

[a] Tertium os similiter ferè ac secundum tenue, & squamæ instar pellucidum, si quando effringitur, intus amplis sinibus aere oppletis scatere cernitur, paulo minus toto quadrangulum, & in interno latere sedis oculi repositum.[b] Superius enim terminatur sutura frontis osſi, & superiori maxillæ communi.[c] anterius communem suturam cum secundo maxillæ osse adipiscitur.[d] Posterius communem cum cuneiformi osse suturam obtinet.[e] inferiori parte, cum quarto maxillæ osse, communi sutura donatur. Vnde etiam quatuor osſibus tertium hoc os connectitur, superius scilicet frontis osſi, anterius secundo maxillæ osſi, posterius cuneiformi, inferius quarto maxillæ osſi. Interius uerò,

a 1 fig.B. — b 1 fi.AT ad V. — c 1 fig.ab V ad c. — d 1 fi.AT ad d. — e 1 fig.a c ad d.

quà

quà narium spectat amplitudinem, cum inordinata ossium compage intus in narium summo reposita, coit. [a] Quartum superioris maxillæ os, reliquorum ipsius ossium longè maximum, omnes sui lateris dentes excipit, uarijsq; suturis circumscribitur: quemadmodum & ipsum quoq; uarium est, huc atq; illuc in plura loca pertingens. Primùm itaq; sutura illa terminatur, quæ primum os ab ipso discernit: eam dico, quæ simul in [b] cauo temporis, [c] & in anteriori maxillæ regione, & [d] in oculi sede conspicitur. Deinde quartum os terminatur suturis, secundum maxillæ os & tertium ab ipso dirimentibus: [e] quæ secundùm totam sedis oculi longitudinem in inferiori eius sedis parte, & in anteriori regione secundi maxillæ ossis, ducuntur. Ad hæc, iuxta superciliorum medium, quartum os, suturæ superiorem maxillā à frontis osse disiungentis finitur [f] interuallo, quod ab anteriori sede secundi ossis, ad exterius quinti nobis enumerandi ossis latus pertinet. à quo quartum dirimitur, [g] sutura à nasi summo iuxta ipsius externum latus, deorsum ad quinti eius ossis longitudinem porrecta. Secundum narium uerò à facie ad oris usq; amplitudinem incessum, quartum maxillæ os ab illorum septo [h] sutura interstinguitur, per humillimam septi sedem prorepente. In posteriori sede quartum os à cuneiformi dirimitur, [i] tum in oculi sede, [k] tum etiam iuxta intimum dentem, ubi sutura cuneiforme os à superiori maxilla terminans consistit. In palati fine, uersus interiora, quartum os [l] transuersa sutura ab illo osse seiungitur, quod sextum maxillæ appellamus, quodque hic ad narium foramina cum suo coniuge reponitur. Atque has omnes suturas quartum os cum alijs sibi conterminis ossibus habet communes: ijsque [m] alia accedit quarto ossi dextri lateris, & quarto sinistri lateris ossi propria, quæ per palati longitudinem prorepens, non solum in palato, uerùm & in narium amplitudine est conspicua. [n] uti & in anteriori maxillæ sede sub naribus illic cernitur, ubi superioris labri sulculus consistit: etsi interim illic linea potius, quàm sutura censeri debeat. Quartum itaq; os septemdecim conterminum est ossibus, primo uidelicet, secundo, tertio, quinto, & sexto maxillæ superioris: deinde frontis ossi, cuneiformi, & octauo capitis ossi, ipsi uidelicet foraminum narium septo. ac demum quartum maxillæ os suo coniugi, seu alterius lateris quarto ossi iungitur: quemadmodum & octo dentibus sibi ipsi infixis, quoties superior maxilla sedecim dentibus decoratur. Præsens os magna ex parte latera & inferiorem sedem foraminum narium constituit: & ad hæc latera, non uulgari sanè ad uocis productionem usu, cauum est, & cereis imaginibus intus uacuis perquàm simile, neutiquam uerò solidum. Huic ossi, præter alia ipsius foramina, [o] unum accidit, quod ab inferiori oculi sedis regione incipiens, deorsum in anteriorem maxillæ partem porrigitur. Istud ubi primùm in oculi sede inchoatur, notabili interuallo superius, ueluti ossea constat squama: ubi autem in anteriorem maxillæ partem pertinet, iam penitius in osse exculptum uisitur: atque etiam interuallum notatu dignum apparet inter oculi ambitum & superiorem foraminis sedem. Hoc interuallum creberrimè non continuum est, sed [p] sutura donatur, quæ huic quarti ossis particulæ (ubi foramen consistit) propria peculiarisque est. Quis uerò huius foraminis usus censeatur, in communi omnium caluariæ foraminum sermone exequar. in præsentia autem obiter in illius mentionem incidi, quò aptius suturam quarto ossi propriam hic recenserem: ne quis fortè, quum ipsam obseruaret, illam plura constituere ossa, ac altius quàm ab oculi sedis ambitu ad foramen usque ferri arbitraretur. Præterea in anteriori palati sede, ad posteriorem incisoriorum dentium regio-

Quartum maxillæ os.

a 1, 2 fig. A, A.
b 4 fi. ca. 6 f. f.
c 1 fig. ab a ad b.
d 1 fig. à b ad D.
e 1 fi. ab X secūdùm C ad c, dein ad d.
f 1 fi. ab X ad Y.
g 1 fig. ab Y ad e.
h 1 fig. g occurrens in O.
i 1 fig. à D ad H.
k 1 fi. N. 2 fig. e.
l 2 fig. ab u ad t.
m 2 fig. à t per x ad z.
n 1 fig. b.
o 1 fig. A in oculi sede positū, dein B.
p 1 fig. i.

nem, aliud[q] foramen se offert, quartis maxillæ superioris ossibus commune, & ex palato in narium amplitudinem spectans. Ad huius foraminis latera interdum[r] sutura apparet, aut potius linea, in pueris cartilagine oppleta, quæ quasi ad caninorum dentium anterius latus pertingit, nusquam tamen adeò penetrans, ut huius suturæ beneficio, quartum maxillæ os in plura diuisum censeri queat:[s] quod (ut paulo pòst dicam) canibus & simijs porcisq; accidit, in quibus sutura quartum os in duo diuidens, non solum in palato, uerùm exterius in anteriori maxillæ sede, etiam conspicuè cernitur, nullam appendicum cum suis ossibus coalitus speciem referens. [a] Quintum maxillæ superioris os, ex duobus nasi ossibus alterum est, ossiculum uidelicet durum, solidum, latum, tenue, oblongum, & quadrangulo potius quàm triangulo simile.[b] Superiori enim parte non in acutum desinit angulum: uerùm adeò obtusum est, ut inibi duobus donetur angulis, ea ibidem finitum sutura, quæ frontis os à superiori maxilla illic terminat. [c] Externum uerò ossis latus communem suturam nanciscitur cum quarto maxillæ osse, quæ secundum nasi latus, tantum decliuis pertingit, quanta quinti huius ossis est longitudo, quæ in homine longè breuior quàm canibus & simijs uisitur. [d] Internum uerò ossis latus, quo con iugi suo committitur, suturam obtinet harmoniæ non admodum dissimilem, ac utrisque nasi ossibus communem. Hæc à medio superciliorum ex sutura frontis ossi ac superiori maxillæ communi incipiens, decliuis secundum ossium nasi longitudinem porrigitur. [e] Inferiori autem parte, quintum os sutura haud intercipitur, neque alteri ossi iungitur: uerùm hoc unà cum suo con iuge asperum inæqualeq; est, & [f] in cartilaginem finit deorsum procedentem, eoq; molliorem, quo longius ad nasi apicem defertur. Hanc cartilaginem cum reliquis nasi & totius corporis cartilaginibus priuatim post ossium enarrationem prosequemur. [a] Sextum os, cum suo pari non minimam palati & narium amplitudinis portionẽ constituit. Reponitur enim ad palati extremum, quà nares in fauces pertinent: estq; os tenue, sed solidum, latumq;. Id[b] posteriori sede partim cuneiformi committitur ossi, partim liberum est, semiparenthesis (formam referens. Vbi cuneiformi ossi committitur,[c] illa circumscriptum est sutura, quæ iuxta posteriorẽ intimi dentis sedem fertur, maxillamq; superiorem à cuneiformi osse dirimit, ea potissimum parte, ubi os cuneiforme suos educit[d] processus, uespertilionum alis similes. [e] Anteriori parte & externo latere sextum os sutura terminatur, ipsi & quarto maxillæ ossi communi, ac transuersim in palato ducta.[f] Interiori autem latere, quo se cõiugi suo iungit, sutura quadam terminatus, quæ ambobus sextis ossibus communis est, portioq;[g] illius existit, quæ per palati longitudinem prorepens, quarta maxillæ ossa inuicem separat. Contingit igitur sextum os, cuneiforme os, quartum maxillæ, & suum cõiugem, & postremò narium septum: quod etiam à sexto osse, quemadmodum à quarto, ea dirimitur[h] sutura, quam per septi humiliorem sedem duci, antea commemoratum est. Hactenus itaq; sex alterius lateris descripsi ossa, quæ si senis oppositi lateris connumerentur ossibus, omnia superioris maxillæ ossa consurgent duodecim, quibus nullum octo capitis ossium adieci. Cæterùm si ad amussim singula quæ hoc Capite persecutus sum, excusseris, ac demum nõ perfunctoriè Galeni superioris maxillæ descriptionem euolueris, permulta iam occurrerunt, in quibus ab illius placitis declinem. quę etsi omnia in præsentia (tuæ fidens industriæ) non commemorauero, nonnulla tamen subijciam, è quibus meæ diligentiæ specimen aliquod animaduertere queas. Galenus itaque in libro de Ossibus, suturas maxillæ peculiares descri-

Quintum maxillæ os.

Sextum maxillæ os.

Vniuersa superioris maxillæ ossa esse duodecim.

Nõ omnia præsenti Capite hactenus tradita, Galeni placitis respondere. quorum quædã ad Capitis usq; finẽ recensentur.

q 2 fig. Z.
r 2 fi. a, z.
s 1 figu. nina caluaria n.
a 1 fig. Z.
b 1 fig. ds Y ad Z.
c 1 fig. ds Y ad e.
d 1 fig. 1 Z ad f.
e 1 fig. ds f ad e.
f 4 musculorum tabulæ, K, L.
a 2 fig. P.
b 2 fig. ds x uersus e.
c 1, 2 fi. e.
d 1, 2 fi. P.
e 2 fig. à t ad u.
f 2 fig. à t ad x.
g 2 fig. à y, z.
h 1 fig. g.

deſcripturus, earum ſeriem à [i] malæ infima & extima ſede aggreditur, quam ego aſperam inæqualemq́; eſſe recenſui, quòd [a] maſſeter muſculus ſui principij ualidiſsimã nerueamq́; admodum portionem illinc educat. Hîc igitur Galenus ſuturam deſcribit, primum maxillæ os à quarto dirimentẽ: ac primam appellat eius ſuturæ partem, quæ [b] in cauo temporis eſt conſpicua. [c] Secundam uerò numerat, huius ſuturæ partem in anteriori maxillæ ſede occurrentem, quæ ab illa malæ aſperitate ſurſum ad medium inferioris ambitus ſedis oculi pertingit. Hanc poſtmodum tripartitò ait diſcindi, ac [d] primam huius ſecundę ſuturę partem prope magnum ſeu internum oculi ſedis angulum exteriori in parte ad medium ſuperciliorum, & communem frontis & maxillæ ſuturam inquit procedere. Hac ſuturæ parte homines deſtituuntur, uerùm in canibus caudatisq́; ſimijs eſt manifeſtiſsima. [e] quamuis interim non exactè ad ſuperciliorum feratur medium, ſed ad eam tantum ſedem, in qua quartum maxillæ os à ſecundo dirimitur. Vt itaq; Galenum aſſequaris, hanc partem ex canis petes caluaria. Porrò ſecundã partem ſecundæ ſuturæ, inquit Galenus, [f] per concauum ſedis oculi ſub magno angulo ad cõmunem capiti & maxillæ ſuturam pertinere, hancq́; eundem angulum comprehendere. Hæc pars ea eſſet ſutura, quam ſecundum & tertium maxillę oſſa in inferiori ipſorum ſede, à quarto dirimere docuimus. Verùm hæc in homine nequaquam ſecundæ Galeni ſuturæ committitur: multoq́; minus primam partem ſecundæ ſuturæ contingit, quum hæc in canibus tantum & ſimijs, non autem hominibus cernatur. Porrò [g] foramen, quod huic ſecundæ parti Galenus ſubijci ſcribit, id eſſe opinor, quod in oculi ſede oblongum, admodumq́; patulum eſt, inter quartum maxillæ os & cuneiforme conſpicuum. [h] Tertiam partem ſecundæ ſuturæ Galenus appellat portionem ſuturæ primum os à quarto diuidentis, quæ in oculi ſede ſpectatur, unà cum illa quæ cuneiforme os à primo maxillę oſſe diſiungit, atq; in oculi ſede etiam ſpectatur. Galeni enim eſt ſententia, ſub dictis duabus ſuturis (quæ duæ primæ partes ſunt ipſius ſecundæ ſuturæ) tertiam eiuſdem partem inferiorem in ſede oculi ambitum inſcendentem, interius ad imum contendere, ibiq́; cõmuni ſuturæ capiti & maxillæ ſuperiori iungi. His ſuturis Galenus tria maxillæ ſuperioris oſſa circumſcribi, poſtea ſubiecit, quibus hæc capiti cõmittitur. [i] Primum eſſet, quod ego primum maxillæ ſtatui. [k] ſecundum, ea quæ mihi ſecundum & tertium numerabantur: duo enim illa unius oſsis loco ex Galeni placito recenſerẽtur. [l] Tertium, pars eſſet noſtri quarti oſsis, quicquid ſcilicet ipſius in oculi ſede conſiſtit, ea nimirum pars, in qua [m] foramen incipit, ab oculi ſede in anteriorem maxillæ regionem pertinens. Quòd uerò Galenus peculiaria conſtituat oſſa, quibus inciſorij dentes infigũtur, hinc accidit, quòd ſuis nimium fauens ſimijs, eas homini ſimiles eſſe, plus ſatis ſibi perſuadebat. In canibus enim & ſimijs, porcisq́;, ac alijs animalibus, quibus canini dentes ualidi exertiq́; obtigerunt, [n] duæ (uti prius dixi) occurrunt ſuturæ, aut harmoniæ potius, admodũ conſpicuę, quibus homo deſtituitur. A' ſutura enim quintum caninæ maxillæ os à quarto diſtinguente, alia prodit ſutura, obliquè deorſum inter caninum & inciſorium canino proximum delata, & cum illa communis euadens, quæ in palati extremo iuxta inciſorios dentes tranſuerſim in illis animalibus fertur. Hæc ſutura citra omnem cartilaginis interuentum adeò inſignis eſt, ut quartum à me enumeratum maxillæ os, canes in duo diuiſum commonſtrent. Verùm non arbitrandum eſt, ſuturam hanc, inter dentium præſepiola in canibus aut ſimijs ductam, à ſuperciliorum medio deorſum continuo progreſſu (etſi Galenus ita doceat) ferri: quum, uti iam admonuimus, ex medio

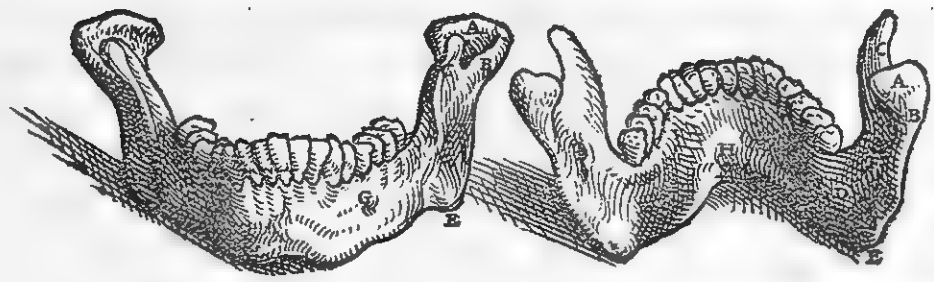
i 1 fi. a in homine, in cane k.
a 4 muſc. tab. Δ.
b 4 fig. 6 ca. f in temporis cauo.
c 1 fi. ab a ad b in homine. in cane à k ad l.
d 1 fig. in cane ab l ad m.
e 1 fi. ad X, non ad Z.
f finge in 1 fi. à b per c & d ad T continuam duci ſuturam, uti in cane eſt conſpicuũ.
g 1 fig. D.
h 1 fi. à b ſecundũ D per Q ad S.
i 1 fig. Γ.
k 1 fig. Δ & Θ.
l 1 fi. Λ in oculi ſede poſitũ. atq; id Galeni os quodãmodo illic circũſcribetur. b, C, c, d, H, D.
m 1 fi. Λ in oculi ſede.
n Caninæ caluaria n.

ex medio ferè ductu illius suturæ incipiat, quæ externum quinti ossis latus terminat. Quod ubi in cane simia'ue inspexeris, accuratè expendito, quàm impossibile sit, hanc suturam porrigi inter dentes hominis, maxillam adepti breuissimam, & dentibus caninis prorsus exiguis donati. Insuper animaduertito, quid in libris de Partium usu Galenus sibi uoluerit, quum duodecim superioris maxillæ esse ossa obiter scripsit: uti & Introductorij seu Medici autor, duodecim tantum maxillæ ossa, è Veterum indubiè placito, enumerat: aut quum Galenus hæc ossa prolixius cõmemorans, nouem tantum recenset, nullumq; os priuatim incisorijs dentibus tribuit, in eo etiam numero cuneiforme os haud complectens.

Lib. 11.

DE MAXILLA INFERIORI
Caput X.

PRIOR FIGVRA.

POSTERIOR.

VTRARVMQVE DECIMI CAPITIS FIGVrarum, & earundem characterum Index.

PRIOR, seù dextra huius Capitis figura, inferiorem maxillam unà cum suis dentibus anteriori facie exprimit. Posterior figura, inferiorem maxillam simul cum humiliori dentium serie, posteriori sede delineatam exhibet. Figura autem tertio huius libri Capiti præposita, & C insignita, maxillam à latere delineatam ostēdit.

- A 1, 2 *Alterum maxillæ inferioris capitulum, quo illa temporis ossi dearticulatur.*
- B 1, 2 *Ceruix, seu collum capitis A insigniti.*
- C 1, 2 *Alterius lateris acutus processus, cui temporalis musculus inseritur.*
- D 2 *D in umbra latitat, sinistræ figuræ amplum indicans sinũ, cui tertius maxillam mouentiũ inseritur musculus.*
- E 1, 2 *Asperitas ad posteriorem inferioremq; maxillæ sedem conspicua, ad quam mansorius inseritur.*
- F 2 *Foramen, tertij paris neruorum cerebri sobolem admittens.*
- G 1 *Foramen, quo dicti nuper nerui surculus in humilius labrum procidit.*
- H 2 *In hæc tubercula maxillã detrahentes musculi implantantur, & quidam linguæ subseruiẽtes ab ipsis oriuntur.*

Homini breuissimam obtigisse inferiorẽ maxillam.

ANIMALIVM omnium homo inferiorem maxillam, pro totius corporis mole, breuissimam adipiscitur. Huic enim facies obtigit rotunda, non autem longa, ut reliquis animalibus, quæ cibum assumptura inclinantur. Duram uerò hominibus maxillam fieri decuit, quòd sola mobilis sit, & uarios atq; fortissimos motus in mordẽdo mandendoq; sustineat. Cæterùm ne sic dura solidaq; nimio pondere ipsam mouentibus musculis incommodo foret, sinus & cauitates notatu dignas, medullaq; infarctas ostendit, interim appendicis undiq; expers. Sinus hi non adeò in posteriori maxillæ parte homini ac quadrupedibus exculpuntur, sed antrorsum magis, uersus menti regionem, & ad maxillæ latera. Plurimis animalium maxilla duobus constat ossibus in summo mento, per unionem connexis. Homini autem, unico cõformatur osse, ac in summo mento lata & crassa,

6 musculorum tabula maxillã per medium sectam proponit.

Maxillam homini ferè unico osse extrui.

crassa, non uerò, ut in cæteris animalibus, acuta cernitur. Nulla enim parte maxilla difficilius quàm hîc discinditur. & coctione, aut carie in terra illam dissolui, nondum animaduerti. Canum uerò, boumq; & asinorũm maxillæ, etiam citra coctionis beneficiũ, inuicem paruo conatu interdum diuellũtur. Quamuis interim Galenus, & alij pleriq; post Hippocratem dissectionum periti, maxillam non unicum esse os asseruerint, sed coctum in summa menti extremitate laxari, ob idq; ipsum coaluisse, manifestum indicium esse. Vtcunq; sit, hactenus mihi nulla gemino constructa osse occurrit. Et licet fortè inter tot hominum myriades, in canino aliquo homuncione, aut puerulo, talem quampiam maxillam aliquando obseruarem, non tamen ideo mox asseram, hominis maxillam duplici osse cõstare: quin Celso potius, aut illi Græco autori, ex quo Celsus, quicquid de ossibus prodidit, mutuatus est, accedam, qui cum Galeno canes (nam de simijs tandem alia ipsi fuit in libro quarto de Administrandis sectionibus sententia) parum curans, maxillam simplici osse componi docuit. Et quamuis hæc in pueris duobus ossibus per unionem commissis efformaretur, non ideo tamen simpliciter duplici osse maxillam constare, rectè diceremus, nisi etiam occipitij os, uertebras, & ossa quæ sacri ossis lateribus coarctantur, pluribus effingi ossibus donaremus. siquidem hæc in pueris compluribus ossibus mutuò per unionem coeuntibus extrui, nemo negauerit. Inferior maxilla utrinq; in duos desinit processus, quorũ[a] alter in mucronem productus, musculi temporalis insertionem excipit, totus ab illius tendine cõplexus.[b] Alter, qui posterior est, in capitulum transuersim oblongum finit, sibi correspondenti[c] sinui inarticulatum, qui ad iugalis ossis radicem & anteriorem auditus organi sedem temporis ossi insculpitur. Huic sinui, ut & maxillæ capitulo, cartilago crustæ modo obducitur. uerùm præter hanc cartilaginem omnibus articulis pariter communem, inter sinum capitulumq; alia reponitur cartilago læuis, tenuis, & mollis, ligamentiq; naturæ, quod ad substantiam spectat, nonnihil compos. Hæc ligamentis articulum in orbem continentibus, non autem ossibus, connata, durorum præsentis articuli ossium impetus exoluit, & quo minus mutuo affrictu inualidis assiduisq; maxillæ motibus ossa rumpantur, scitè unà cum cartilaginibus sinui & capitulo obnatis præstat. Dein maxilla duobus utrinq; donatur foraminibus, quorum[d] alterũ in interiori ipsius regione, non procul à nunc commemoratis processibus,[e] alterum uerò in exteriori sede ad labri inferioris radicem latusq; cernitur. Interius, quod & amplius, & inæquale, seu asperum est, uiam præbet[f] portioni nerui tertij paris neruorum cerebri ad dentium radices dispersæ, unà cum uenula & arteria, quæ dentibus & maxillæ nutriendis hoc foramen subeunt. Exterius uerò, eius nerui[g] sobolem ex maxilla in humilius labrum sinit procidere, estq; longè minus interiori. Porrò si setam exiccatę maxillæ interno foramini indideris, eam ab hoc foramine ad externum usq; leui opera protrudes. & si maxillam effregeris, continuum iter ab uno foramine in alterum canalis modo cælatum obseruabis. Præter hæc foramina, in maxillæ externa superficie, alia prorsus nulla reperias: nisi fortè & alueolos pręsepiolaq; illis annumerare lubeat, quibus dentes instar clauorum infigi, mox trademus. Quòd uerò horum quoq; sinuum alueorumq; gratia, inferior maxilla etiam crassior euaserit, hinc potissimùm constat, quòd in uetulis, illisq; quibus dentes eruti sunt, ac in quibus ipsi dentium alueoli succreuerunt, maxilla ab imo sursum multo tenuior & angustior efficiatur. Maxilla, ubi dentes ipsi non infiguntur, eaq; sede, qua commemoratos nuper educit processus,

Duo utrinq; maxillæ processus.

a 1, 2 fi. C. & 6 musc. tabul. A, B.

b 1, 2 fig. A. B.

c 5 fig. 6 cap. h.

Peculiaris in maxillarum articulo cartilaginis effigies.

Maxillæ foramina.

d 2 fig. F.

e 1 fig. G.

f 2 fi. earũ quæ 2 ca. 4 lib. præponuntur T.

g dictæ figuræ V &

h musculorum tab. G.

Dentium alueoli.

Maxillæ in posteriori sede amplitudo, tenuitas, sinus, asperitates.

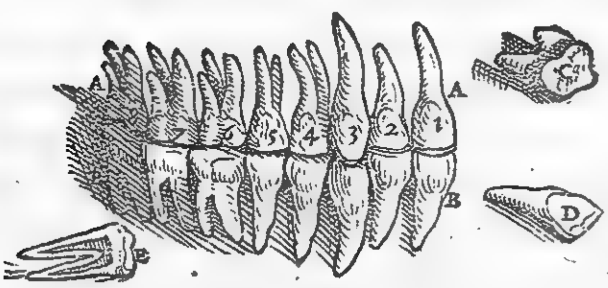
 latissima,

latiſsima,&,ſi latera ſpectes,tenuiſsima,[h] intusq; ac[i] exterius quaſi amplo & in ſuperficie tantum cauato ſinu inſculpta uiſitur, quò aptiùs muſculi maxillam, præter temporalem muſculum attollentes,inſertionem molirentur,[k] isq; qui illorum in ore delitеſcit, minus ſua craſsitie ac mole faucium anguſtiam infarciret : adeò, ut intus magis quàm foris,maxilla meritò inſinuetur. Quinetiam huic latiori maxillæ ſedi id ſeparatim accidit, quòd aſpera inæqualisq; cernitur, idq; potiſsimum iuxta ſedis illius[l] inferiorem poſterioremq; regionem. quod etiam muſculorũ inſertionis occaſione rerum Opifex machinatur, non ignorans aſperis inæqualibusq; locis promptius aliquid adhærere, & adnaſci, quàm planis & glabris. Pari etiam ratione interior maxillæ ſedes ad mentum [m] aliquot tuberculis aſperitatibus'ue extuberat, ut[n] muſculi (quorum ope ipſa deorſum trahitur) ſuam inſertionem ualidius conficerent, ac deniq;[o] nonnulli linguæ peculiares muſculi hinc aptius enaſcerentur. Tale quid etiam uſuuenit in externa inferioris maxillæ ſede, ad ſummi menti regionẽ,[p] ut nimirum labri humilioris muſculi commodius illinc pronaſcerentur.

b 2 fi.D.
i 1,2 fi.E.
k 6 muſc. tabula D.
l 1,2 fi.E.
m 2 fi.H.
n 5 muſc. tab.H,I.
o 1,2 fi.19 ca.lib.2 H.
p 4 muſc. tab.N.

DE DENTIBVS. CAPVT XI.

VNDECIMI CAPITIS FIGVRA, ALIQVOT CONSTANS partibus.

VNDECIMI CAPITIS FIGVRAE, IPSIVS'QVE partium & characterum Index.

HAC figura tam ſuperioris maxillæ, quàm inferioris dentes, in altero tantum latere, quum ſcilicet utriuſque lateris eadem ſit ratio, exprimuntur. Si uerò dentes maxillis adhuc infixos contemplari uiſum ſit, ſuperioris Capitis figuræ inferiorem commonſtrant ſeriem, quemadmodum tertia & quinta ſexti Capitis figuræ ſuperiorem. ubi & quarta eius Capitis figura alueolos promptè oſtendit, quibus dentes inibi euulſi infiguntur.

A A *Dextri lateris octo ſuperiores dentes.*
B B *Dextri lateris dentes octo inferiores.*
1,2 *Duo dextri lateris inciſorij.*
3 *Dens caninus dexter.*
4,5,6,7,8 *Quinq; molares dextri. Porrò numerum hunc tam inferiori quàm ſuperiori dentium claſsi accommodare integrum eſt.*
C *Baſis notatur molaris dentis.*
D *Acies dentis inciſorij.*
E *Media molaris dentis pars hic delineatur, ſinum in dentibus conſpicuum oſtenſura.*

OSSIVM

Dentes ſentire. Libro quinto de Medicamentorum compoſitione ſecundum locos.

OSSIUM ſolos dentes ſentiendi uim obtinere, Galenus non perfunctoriè atteſtatur, aſſerens ſe dentium dolore uexatum, diligenter expendiſſe, num dentes ipſi doleant: ſenſiſſeque manifeſtò, dentem non modò dolere, uerùm etiam pulſare, carnibus inflammatione obſeſsis non diſsimiliter. Applantantur enim dentium radicibus [a] molles quidam neruuli, à tertio neruorum cerebri coniugio propagati, quorum gratia dentes duntaxat euidenti inter oſſa ſentiendi facultate donatos credimus. Nouerat namq; rerum Opifex, hos crebrò occurſuros ijs quæ ſecant, uel frangunt, uel rodunt, uel ualidè excalefaciunt, aut refrigerant, uel alia quauis occaſione alterant: quibus omnibus dentes multo aliter, quàm reliqua oſſa, nudi exponũtur. Verùm hi non ſolum ſenſu, & quia nudi ſunt, ab alijs oſsibus diſtinguuntur: at etiam quia illos plus cæteris oſsibus enutriri, & longiori uitę tempore incrementũ accipere, ideo præcipuè arbitramur, quòd dentes illis quos exemimus oppoſiti, ſubinde in eruti dentis locum extra reliquam dentium ſeriem ſuccreſcant: ob hoc uidelicet, quòd contrarijs dentibus non amplius atterantur. Reliqui enim dentes tantum augentur, quantum læuigandis cibis comminuuntur. Sunt autem dentes plurimùm numero triginta duo, una ſerie in utraque maxilla ſedecim, inſtar iuſtiſsimæ choreæ ſiti. [b] Quatuor priores, aduerſi'ue, quia ſecant, inciſorij uocantur: ſunt enim lati & acuti, quò oblatum ipſis cibum mordendo cultri modo promptè abſcindant, diuidantq;. Deinceps [c] canini utrinq; ſinguli conſtituuntur, ampli quidem ſua baſi gingiuis proxima: ipſorum autem fine à gingiuis remoto, acuti: ut ſi quid propter duritiem ab inciſorijs non præſcinderetur, hoc illi confringerent. Porrò ipſis id nomen inditum eſt, quòd exertis canum (qui hos habent multos, & hac ferè ſede inſignes) dentibus correſpondent. Poſt hos, [d] maxillares ſeu molares quini ab utroq; latere habentur, aſperi, ampli, duri, & magni, quò inciſa ab inciſorijs, effractaq; à caninis in læuorem exactum terere poſsint. Si enim prorſus lęues crearentur, idonei ad proprium munus minimè exiſterent: ſiquidem ab inæqualibus aſperiſq; omnia melius terantur. quare & molas, quibus fruges moliuntur, temporis proceſſu, diuq; minuendo læuigatas, rurſus incîdi atque exaſperari uidemus. Neq; ſi aſperi quidem eſſent, non autem omnium oſsium duriſsimi, plus commodi ex ijs eſſet, ut qui prius contererentur, quàm cibos in læuorem comminuerent. Quinetiam, ſi aſperi & duri facti, non eſſent unà & ampli, neq; tales plus illis concredito accommodarent muneri, ſi modò quæ leuiſsimè atteri debeant, in amplis firmari baſibus oporteat. Inciſorijs enim & caninis niſi lõgiſsima mora quicquam, propter ipſorum ſtrictam & anguſtam aciem, comminuitur. Dentes ad unum omnes in maxillarum finibus clauorum ritu infiguntur, qui propter imaginem, quam cum brutorum pręſepibus habent, Gręcis φάτνια, Latinis autem præſepiola nuncupãtur. quemadmodum & à fouearum ſpecie βόθρια, ac ueluti alueoli & foſſulæ quibuſdam uidentur appellati, ita ſanè dentes ipſis inſertos, adamuſsim ſtringentes continenteſq;, ut non promptè uel tantillum hi commoueantur. Cæterùm dentes omnes non paribus radicibus, dictis iam infiguntur finibus. quandoquidem paruis una radix, duæ uerò maioribus, tres autem & quatuor maximis obtigerunt. Inciſorij enim ſingulis immittuntur radicibus. Canini quoque radices habent ſingulas, quæ inciſoriorũ radicibus multo altius inſeruntur: tantoq; maiores ſunt, quantum caninorum robur excedit. unde & inter inciſorios duo medij altioribus hærent radicibus, quàm duo laterales, caninis proximi: nimirum quòd medij latiores

Margin notes:

a 2 fi. 2 ca. lib. 4 S & XX.

Dentium à cæteris oſsibus differentia.

Dentium numerus.

b 1, 2. D. — *Inciſorij.*

c charact. 3. — *Canini.*

d 4, 5, 6, 7, 8. — *Molares.*

Dens molaris C inſignitur.

Quî dentes maxillis infigantur.

In ca. initio eam quæ ſæpius occurrit radicũ ſeriem expreſsimus. — *Dentium radices.*

latiores grandioresq; sint. Molares radicibus inter se uariant. nam qui maxillæ inferiori sunt infixi, binis radicibus: qui superiori, ternis subinde infigũtur. Differunt tamen & hi interdum. qui namq; suprà sunt, quaternis: qui infrà, ternis radicibus immitti aliquando deprehenduntur, præsertim duo denti intimo proximi. Dein frequẽtissimè duos molares superiores, canino denti succedentes, duobus tantũ immitti radicibus spectabis, tres reliquos ternis: sic & duos inferiores canino proximos, una radice, tres reliquos duabus. Præterea obseruabis quoq; omnium intimos minoribus infigi radicibus, quàm illis attiguos.

Dentium numerũ aliquando uariare. Incisoriorum & caninorum numerus, raro in hominibus, ut molarium, mutatur. Interdum enim in utroq; latere quinque molares occurrunt, interdum quatuor: nonnunquam quatuor à sinistris, quinq; uerò à dextris: uel contrà in sinistris quinque, ex dextris quatuor: uel infrà quatuor, suprà autem quinque. *Genuini dẽtes.* quam differentiam potissimum pariunt postremi dentes, quos pleriq; genuinos uocãt, etiamsi Cicero ita molares uocauerit. Sunt autem illi, qui primùm post pubertatem, uenerisq; usum, hominibus cum maximis subinde cruciatibus prodeunt: id quod medici parum obseruantes, aut alios dentes euellunt, aut humorum uitio eos infestari sibi persuadentes, ægros catapotijs atq; id genus pharmacis obruunt: quum dolore affectis nullum leui gingiuarum ad postremum dentem scarificatione, ac interdum ossis pertusione, præsentius remedium adferri possit. id quod ipse etiam modò experior, cui hęc scribenti trigesimus secundus dens ætatis meæ uigesimo sexto anno succrescit. Atque id etiam arguunt permultæ caluariæ in cœmiterijs occurrentes, in quibus posteriores illi dentes ueluti in cauea quapiam adhuc reponũtur ac latitant, quibusdam suæ basis apicibus os tenuissimum perforantes. Cuiusmodi caluariam nuper mihi exhibuit humanæ fabricæ quàm studiosissimus ac ualde peritus iuuenis, Ioannes Paulus Guiducius Vrbinas, mihi amicissimus. Cæterùm Aristoteles, alijq; complures, uiris copiosiores dentes quàm mulieribus asscribũt. quod cuiuis, num ueritati cõsentiat, non minus promptum est experiri, quàm mihi falsum id esse dicere, quum nulli non dentes numerare liceat: ex quorum frequentia pleriq; etiam uitæ longitudinem breuitatemq; arguunt. Dentes non solum dictos nunc præstant usus, uerùm etiam ad uocis modulationẽ iuuant, *Dentium cauitas.* quum dura lapideaq; conformentur substantia, [e] exiguas, sed notatu dignas cauitates intus obtinente: quæ ut dentes leuiores sint, commodiusq; enutriantur, occasionem præbent. Huius cauitatis causa, si quando dentibus foramina ex humorum acrium erodentiumq; influxu oboriantur, quæ ad eam cauitatem usque pertingant, ocyssimè dentes ad radicis usque extrema eroduntur. *Dentium appendices.* Deinde puerorum dentes imperfectis & mollibus, & quasi medullosis constare radicibus, non prætereundum est: quemadmodum & pueris dentium partem extra gingiuas conspicuam, dentis radici appendicis quasi modo committi. Atq; id quidem uel septennes pueri didicimus, quum uacillantes nobis socijsq; dentes, & præcipuè incisorios, unguibus, aut filo denti circundato, eximere consueuimus. Quin & in mulis quoq;, ac multis canibus, dentium reseruatis radicibus, ipsorum appendices procidere indies obseruamus. Atq; id sanè accuratissimè expendendum est, ne pueris reliquam effracti alicuius ex casu dentis portionem unquam eruamus, sed duntaxat appendicẽ, in cuius locum alia (modò radix seruetur) promptè succrescet. Dein plurimum id quoque in pueris animaduertisse conducit, quibus mox ab ineunte ætate molares dentes erodi uitiariq; solent. In his namq; operæprecium est, molarium dentium appendices (quæ non ita ut incisoriorum procidere in ipsis solent) auferre, quò

e dens E insignitus.

nouæ

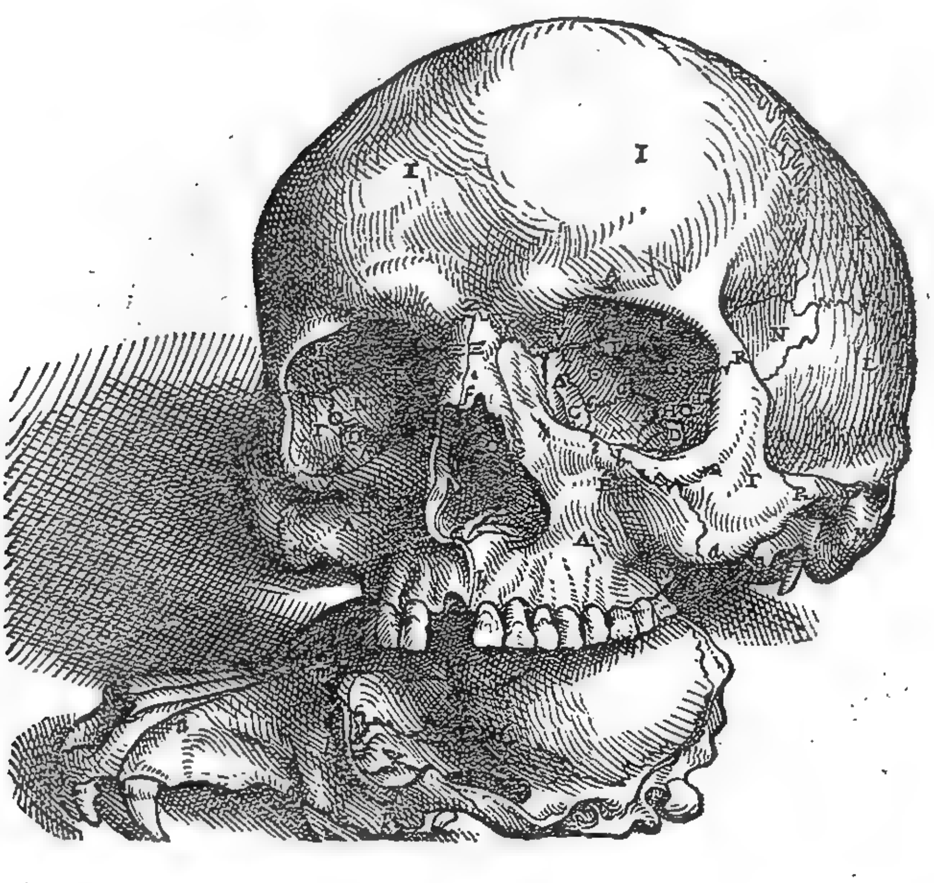
nouæ earum loco ſuccedant, denteſq; integri ſeruentur. Si enim appendicum unio, ætatis progreſſu firmabitur, appendix nunquam decidet. quinimò uel pubertatis tempore aliquot dentes cum radicibus, ob eroſionis uitium, plerunque eruendi uenient.

DE OSSIVM CAPITIS ET MAXILLAE SVperioris foraminibus, & multis in interna caluariæ ſede occurrentibus oſsium finibus. Caput XII.

Cur foraminũ deſcriptio inſti tuatur.

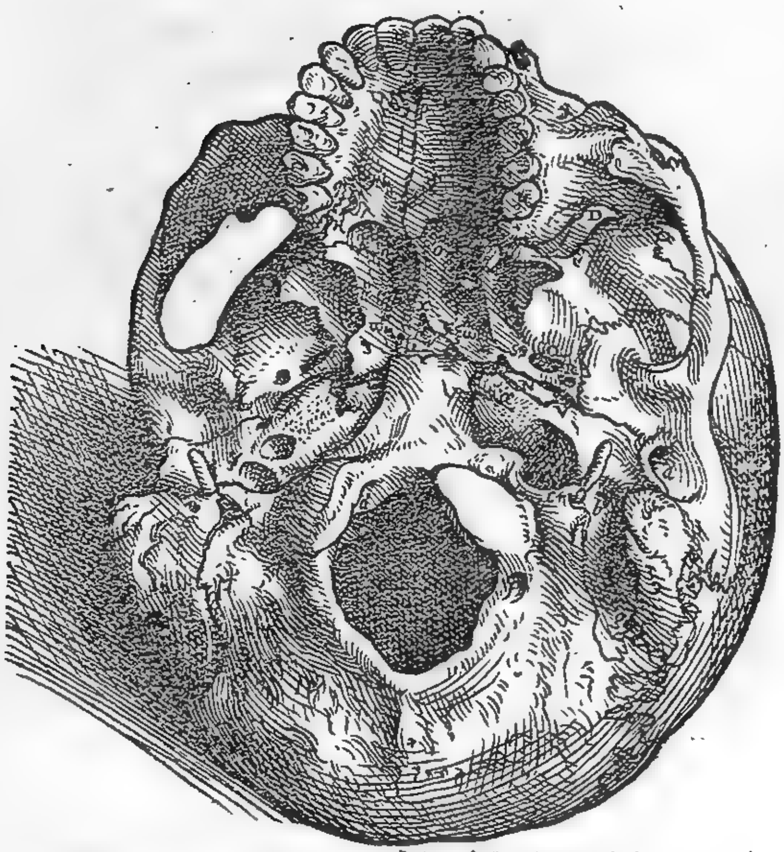
QVANDOQVIDEM in uenarum, neruorum & arteriarum deſcriptionibus, foraminum caluariæ ignorantia non modicum obſcuritatis adferret, quumq; in illis enarrandis (quum cognitu ſint difficillima) Anatomicorum præcipui multum aberrarunt, operæprecium fore duxerim, hoc Caput omnibus illis foraminibus dedicare. Vt uerò id fiat compendioſius, quatuor figuras præſenti negotio famulantes, huc reponam, unumquodq; foramen cum ipſi præfixo charactere ſeorſum ita enarraturus, ut ſermo characterum ſimul Indicis & Capitis contextus uices opportunè ſuppleat. Inde, ſi caſu, aut induſtria aliquis ſinus uel proceſſus eorum quæ hactenus deſcripta ſunt oſsium, fuerit omiſſus, illum etiam nunc deſcribam.

PRIMA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, ANTERIOREM CALVARIAE SEDEM EXPRIMENS, ac proinde omnia etiam foramina in oculi ſede, maxillaq; ſuperiori, in hac ſuperficie apparentia, oſtendens. Caninum autem caput humanæ caluariæ ſubiectum, iam prius maxillæ ſuperioris oſsibus ſuturiſq; indicandis unicè, perinde ac tota hæc figura, iuuit.

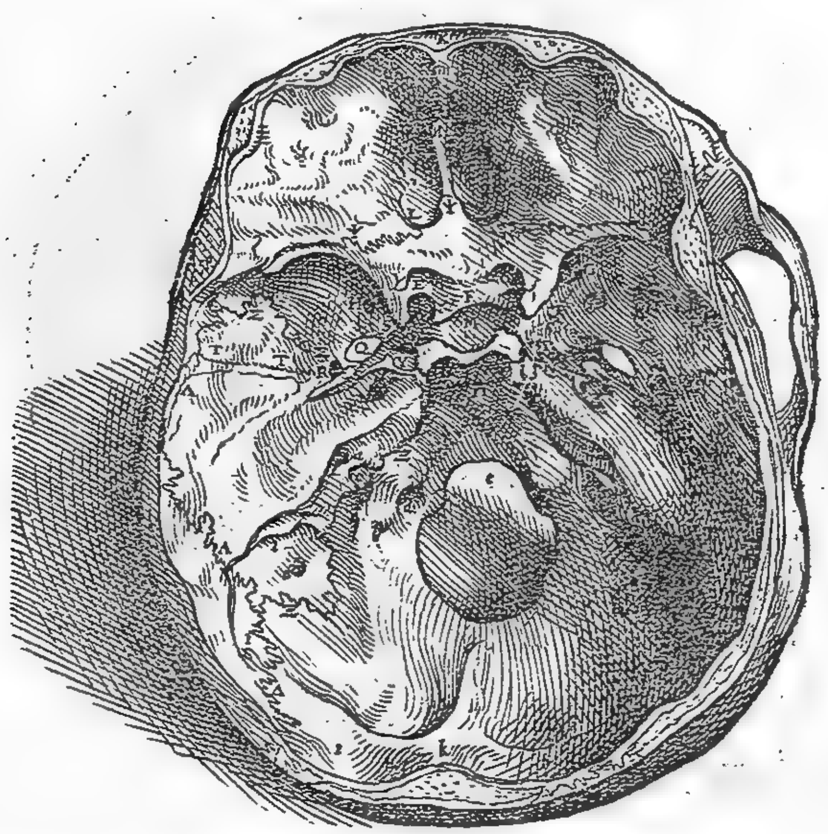

SECVN-

SECVNDA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, EXTERIOREM CALVARIAE BASIS faciem, quà palatum respicit, proponens.

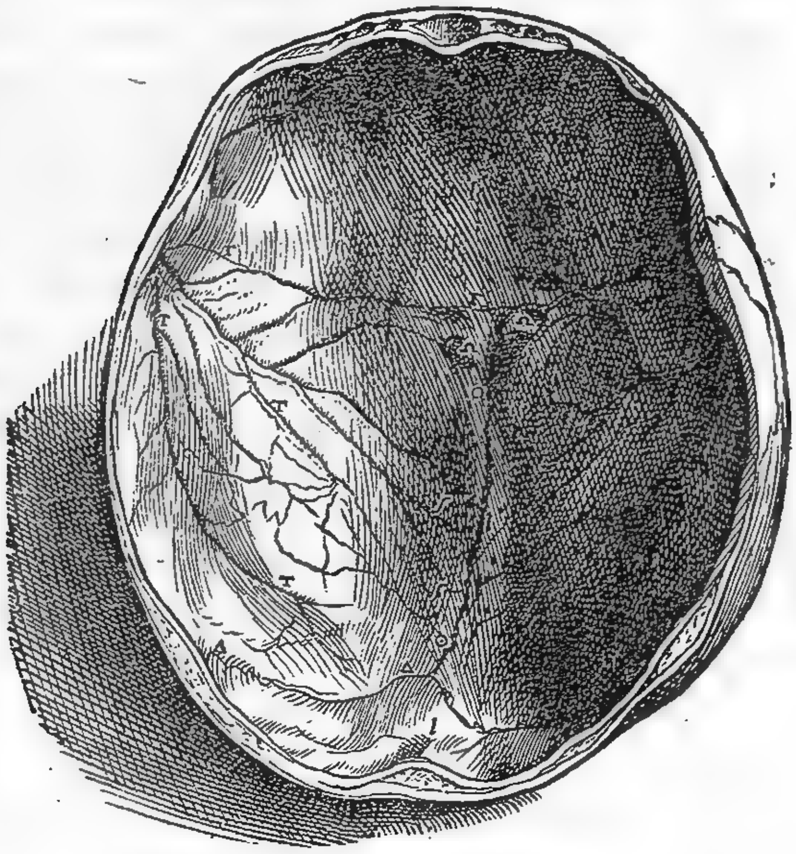
TERTIA DVODECIMI CAPITIS FIGVRA, INTERNAM CALVARIAE BAsis sedem commonstrans.

QUARTA DUODECIMI CAPITIS FIGURA,

SUPERIOREM INTERNAE CALVARIAE

sedis partem spectandam offerens.

Age igitur characterum indicem aggrediamur, singulis characteribus eius figuræ, cuius sunt peculiares, numerum subijcientes. Atq; ita A in prima figura foramen, frontis ossi proprium notatur, ad medium supercilij incisum, quo [a] ramus minoris tertij paris neruorum cerebri radicis ex oculi sede ad frontis musculosam cutem dispergitur. Hoc in utroq; latere non semper perfectum orbiculareq; existit foramen, sed subinde sinus duntaxat semicirculi ritu exculptus apparet. Aliquando in uno quidem latere foramen, in altero autem semicircularis tantum sinus, perinde atque hîc, cernitur.

A 1

a 2 fi. 2 ca. lib. 4 N, & 4 musculorum tab. H.

B 1 Foramen, quo dictæ minoris tertij paris neruorum cerebri radicis[b] soboles, ex oculorum sede in genas ad superioris labri & alarum nasi musculos procidit. Præsens foramen instar oblongi meatus in quarto superioris maxillæ osse sculpitur: & in anteriori maxillæ sede, ubi in prima figura B ponitur, foraminis huius ductus penitius in osse cælatur. per oculi uerò sedem, ubi Λ in ipsa occurrit, tenui tantum ac squamæ simillimo osse tegitur.

b 2 fi. 2 ca. lib. 4. O. et 4 musculorum tab. I.

C 1 Foramen nunc cõmemorato amplius, quod ex magno interno'ue oculi angulo in narium cauitatem rectà deorsum pertinet, secundo superioris maxillę ossi & quarto pariter communę. Istud[c] portiunculæ minoris tertij paris neruorum cerebri radicis uiam præbet, & nonnihil pituitæ ex cerebro ad oculi sedem confluentis, ad nares transmittit. Cæterùm præter id foramen, aliud quoq; grandius pituitæ ex oculi sede in narium amplitudinem, hincq; magis ad fauces quàm nasum defluxui præparatur. Quod quum profundius latitet, neq; ullo pacto prępositis iam figuris indicari posit, quartã sexti Capitis specta figuram, à qua iugale os (quò cauũ temporis exactius oculis subijceretur) execuimus, illi figuræ Φ ascribẽtes, ut saltẽ foraminis huius in cuneiformi osse incisi sedes indicaretur. Quo autẽ id magis in caluarijs cõspectum fugit, eo minus quoq;

c 2 fi. 2 ca. lib. 5. P.

Præcipuũ excolandæ in nares pituitæ paratum foramen.

Φ.

quoq; mirandum est, hoc quacunq; etiam dignum sit animaduersione, hactenus dissectionum peritos latuisse.

D 1,2 Præsens foramen cuneiformi osi & quarto maxillæ superioris osi commune, omnium quæ in oculi sede conspiciuntur, facilè maximum est, ac instar patentis rimæ oblongum, commemoratæ iam sæpius minoris tertij paris neruorum cerebri radicis[a] ramulo uiam dat in[b] temporalem musculum, &[c] mansorium ex oculi sede digesto. Dein[d] neruulo cuidam paratur, quem iuxta quinti paris neruorum cerebri radicem exoriri nos primò reperimus. Simulatque enim neruulus ille proprio ductus[e] foramine, ex caluariæ amplitudine in oculi sedem procidit, foramine nunc D indicato in nuper dictos exporrigitur musculos, &[f] illum qui in ore delitescens, maxillam inferiorem mouentium tertius numerabitur. Quinetiam foramen hoc, præterquam quòd externo suo latere musculi temporalis hinc quoq; educti initio cõmodam unde id prodeat sedem offert, pulchrè unà quoq; iter præbet pituitæ hàc defluenti ad insigne in narium cauitatem pertinens foramen, quod in quarta sexti Capitis figura Φ notauimus.

a 2 fig. 12. lib. 4 Q. b 4 musc. tab. Γ. c 4 musc. tab. Δ. d 1,2 fig. cap. 2 lib. 4. d iuxta 4. e paulò pòst in sua serie notabitur H. f 6 musc. tab. D.

E 1,3 E in tertia figura posito, & E in utrisque oculorum sedibus primæ figuræ obuio, foramen indicatur, in sedis oculi radice seu uertice elatissimum, & in cuneiformi osse incisum, quod foris, quà oculi sedem spectat, prorsus orbiculare cernitur,[g] neruo uisorio (cuius gratia exculptum est) amplitudine respõdens. Verùm interius, ubi cerebro propius accedit, iuxta externum ipsius latus, exiguum eundemq; acutum obtinet angulũ, qui uenulæ cum uisorio neruo hac excidente paratur. Angulum hunc γ notat. Is namq; inter E & γ in tertia huius Capitis figura consistit.

g 13 fi. lib. 7 N, O.

γ.

F 3 Huic sinui cuneiformi osi hac in sede inciso, uisoriorum neruorum[h] coitus innititur.

h 13 fi. lib. 7 M.

G 1,3 G in primæ figuræ sinistra oculi sede occurrit: in tertia autem figura, G dextrum eius figuræ latus ideo occupat, quòd in sinistro latere foramen G indicatum, nusquam obuium sit, eo quòd huius figuræ caluaria in latus uel istius foraminis aliquo modo uidendi causa inflexerimus. Insculpitur autem cuneiformi osi, ac humiliore sui parte paulo minus toto orbiculare est, elatiore uerò in acutum longumq; & angustum desinit angulum. Foramen hoc, etiamsi Galeno secus uisum sit, nerui uisorij foramẽ amplitudine uincit. & si similiter atq; illud prorsus orbiculare esset, facilè triplo aut quadruplo efficeretur amplius. Verùm interim humilior ipsius pars (quam paulo minus toto orbicularem esse diximus) uisorij nerui foraminis amplitudinem adhuc longè superat. Præsens foramen cælatur[i] secundi paris neruorum cerebri, in oculi sedem progrediẽtis gratia: dein[k] minoris etiam tertij paris neruorum cerebri radicis, quę frontis & totius ferè faciei cuti, & occurrentibus sub illa musculis, ac insuper ad nares & musculos inferiorem maxillam attollentes digeritur. Hæc quidem per humiliorem foraminis sedem procidunt, unà cum[l] insigni soporalis arteriæ ramo, ex interna caluariæ amplitudine elabente. Verùm per elatiorem foraminis sedem,[m] uena ex oculi sede, duræ cerebri membranæ hic distribuitur, & suæ distributioni in caluariæ basi sinus exculptos habet, uenularum tuberibus congruentes, & in ea caluariæ sede conspicuos, cui in tertia figura ζ inscribitur. Neq; profectò neruis hic duntaxat, & uenæ, & nuper dictæ insigni arteriæ, amplum id foramen excauatur: uerùm

Quoniã præsens foramen obscurè in huius Capitis figuris cernitur, hic foraminis dextri lateris effigiem delineaui, atq; humiliorẽ ipsius partem δ, superiorem uerò, seu eiusdem foraminis angulum ε insigniui. Quanquam utriusque lateris foramen etiam pulchrè in octaua sexti Capitis figura in conspicuo sit.

Lib. 9. de Vsu partium.

i 14 fig. 7 lib. G. k eadem figura H. l fi. ca. 14 lib. 3 X. m eadẽ fi. G. & 13 fi. lib. 7 H.

ζ.

uerùm etiam pituitæ ex cerebro in oculi sedem, & hinc in narium amplitudinem promananti. adeò ut non iniuria foraminis huius insignis amplitudo, uenæ & arteriæ & neruis ipsam transeuntibus impar conspiciatur.

H 1,3 Foramen istud adamussim orbiculare, multo quàm duo proximè commemorata arctius est, ac in cuneiformi osse, cui etiam insculpitur, longius procedit, [a] neruulum transmittens, quem quum haud procul à quinto pari neruorum cerebri oriatur, minorem eius paris radicem uocabimus, unaq; cum quinto pari describemus. Quia uerò foramen hoc nonnunquam amplius, & ueluti oblongius sese offert, & simul cum dicto neruulo [b] graciliorem tertij paris neruorum cerebri radicem, cum [c] secundo aliàs pari excidentem complectitur, ipsum in sinistro tertiæ figuræ latere sub G, aliter quàm in dextro expressum conspicis.

a 1, 2 fig. cap. 2 lib. 4 d iuxta d.

b 1, 2 fig. cap. 2 lib. 4 L iuxta M.

c eiusdem fig. K.

I 3 Hac sede in octauo capitis osse [a] multa, sed exigua spectantur foramina, odorum & aeris in inspirationibus ad cerebrum ingressus nomine incisa. Hęc non ut hactenus dicta, ipso ductu incessu'ue recta sunt, & utrinque peruia, sed obliqua, & anfractuosa, spongiarumq; foraminibus similia. Inter reliqua tamen utrinque unum est rectum, & grande satis, quod primum quodammodo est, & anteriori frõtis osis sedi proximum, [b] uenam ad duram cerebri membranam ex narium amplitudine exporrectam transmittit. Verùm cætera interim huius sedis foramina, etiam recta & utrinque pertusa uiderentur, si modò interiora narium osicula in ipsorum summo non pari semper numero reposita, & insigniter fungosa, & nõnihil membranea cartilagineaq; eximerētur. Num uerò hæc foraminula pituitæ cerebri expurgandæ secundariò efformentur, septimo libro pertractabimus. In præsentia tamen addendũ duxi, his nunquam nisi oppleto, ac præter naturam affecto cerebro, pituitam excolari, & leuissima pituitæ copia hac defluente, ea foramina obturari, aliaq; grauedinis symptomata induci. Insuper admonendus es, in omnibus caluarijs non æquè frequentia hîc apparere foramina: quemadmodum & [c] sedes, quibus [d] olfactus reponuntur organa, non pariter amplæ in singulis conspiciuntur. Cæterùm canis animal minimè pituitosum, at exactissimo odoratu præditum, ut has sedes habet amplissimas, ita quoq; permulta, admodumq; patentia in illis cernuntur foramina, antrorsum, non autem ut homini deorsum, spectantia.

a 12 fi. lib. 7 E.

b 13 fi. lib. 7 G. & fi. cap. 14 lib. 3 H.

c 12 fig. 7 lib. E.

d eadem figura D.

K 3,4 Cauitas inter duas frontis os cõstituentes squamas, ad superciliorum regionem in fronte & in superiori parte sedium oculorum reposita, & quibusdam reconditis foraminibus in narium amplitudinem pertinens, quam nõnulli olfactus organum esse asserunt, propter aerem in illa cõclusum, quem odoratui mirificè necessarium esse non ambigimus. Quàm uerò hæc cauitas capax sit, promptè obseruabis, si frontis os in superciliorũ regione fregeris: est enim amplissima, & molliusculum corpus membranula obductum cõplectitur, quod medullæ quodammodo respõdet: uniuersum tamen eiusmodi est, ut nullum simile in toto corpore reperias, præterquàm in [e] cauernis antris'ue in cuneiformi osse conspicuis. Præterea quibus Gallico morbo anterior frontis osis squama eroditur, aut uulnere perfringitur, tanto impetu in expiratione aerē ex cauitate illa propelli cernimus, ut is etiam cãdelæ lumen promptissimè exufflet.

e 8 fig. 6 cap. C, D.

L 3 Foramen, aut rima potius, talis formę, qualem unguis apice quis cerę imprimeret, quæ [f] duræ cerebri mēbranæ hîc firmãdæ extruitur. Necessum quippe erat, non hic solũ, ubi ea membrana multis foraminibus est peruia, uerùm alijs compluribus locis caluariæ alligari, & duram membranã fibras uinculaq; per caluariam transmittere. quamuis etiam rimas has aeri in cerebrum ducendo

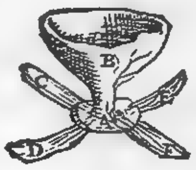
f sub D 13 fig. 7 libri.

aliquid auxiliari intueberis, si illas intrusa seta, in nuperrimè dictam frontis ossis cauitatem, nariumq; amplitudinem desinere expenderis, ac deniq; in ossis cuneum imitantis antra pertinere animaduerteris.

M 3 — *Meatus purganda cerebri pituitæ parati.*

Sinus in cuneiformis ossis medio incisus, ac glandulam continens, cui pituita ex cerebro defluens instillatur. Ab hoc sinu, qui læuis est, ac planus, & quodammodo quadratus, utrinq; duo deriuantur ductus, sinuum modo exculpti: quorum prior ad secundum foramen nobis in oculi sedis radice enarratum, ac G insignitum tendit, & pituitam in oculi sedem, & hinc per foramina, quæ prius C & Φ expresimus, defert. Posterior sinus ad asperum inæqualeq; foramen, seu rimam potius deorsum porrigitur, qua pituita ori palato'ue potissimum influit, & aer quoque inter spirandum caluariam petit. Rimam hanc temporis ossi & cuneiformi

Quoniam hæc septimo libro peculiaris figura, quantumuis rudis, præsenti loco accuratius intelligendo non inutilis est, hîc illã adieci, A glandulam indicãs, cui pituita influit. B peluim, ex tenui membrana cerebri extructam. C, D, E, F quatuor ueluti ductus, à glande aut sinu potius, quo continetur, pituitam deducentes.

N. ossi communem, N notauimus in sinistro latere secundæ figuræ, & in dextro tertiæ. Ductus uerò & sinus non adeò commodè (quum non admodum caui uideantur) in tertia figura se spectandos offerũt. quanquam interim priorem

O.P. sinum O, posteriorem uerò P in eadem figura indicauerimus: ut his adiutus characteribus, sinuum sedem in ueris caluarijs ocyus adinuenias. Processibus, qui orbiculatim circa sinum M insignitum apparent, ac inferiori mensæ aut lecticæ sedi ueteribus comparabantur,[a] dura cerebri membrana firmissimè adnascitur, ac ueluti ea sede sustinetur, qua hîc à caluariæ basi abscedit, insigniores q; soporalium arteriarum ramos sibi subditos habet, qui cõmemoratis nuper pituitam deducẽtibus uijs seu sinibus perinde innituntur, ac si illorum potissimum nomine essent exculpti, ipsaq; pituita secundum arterias difflueret. Cæterùm mediam ossis cuneiformis sedem, in qua quadratus ille sinus M notatus consistit, simul cum sinibus ramos soporalium arteriarum continentibus, non esse extima sua superficie cauernosam, & spongię modo foraminibus obsitam, multoq; minus pituitam ipsi influentem tanquam per spongiam longiori mora (uti Galeni est sententia) colare, in sexto Capite cum totius cuneiformis ossis historia comprehendimus.

a 15 fig. 7 lib.

Lib. 9 potissimum, de Partium usu.

Q 2,3 Ad latus inæqualis asperæq; rimæ seu foraminis N notati, uersus anteriora magis, aliud occurrit foramen, in cuneiformi osse incisum, quod læue est, & non ad amussim orbiculare, sed circulo respondet utrinq; modicè in longum compresso. Hac enim effigie foramen insinuari decuit, quod duo teretia corpora inuicem membranis connexa, simul erat transmissurum.[b] Tertij namq; paris neruorum cerebri crassiori, præcipuæq; radici simul cum[c] quarto pari uiam præbet.

b, c 14 fi. lib. 7 L, K & 2 fig. cap. 4 lib. M, Z.

R 2,3 Rursus ad externum foraminis Q indicati latus, aliud multo minus illo, & exactè orbiculatum, in cuneiformi osse cernitur, quo internæ iugularis uenæ[d] portio à soporali abscedens arteria, caluariam subintrat. Aliquando exiguum foramen ad internum latus foraminis, duo nuper commemorata neruorum paria transmittentis, obseruatur, eiusdem uenæ ramulo paratum. Verùm id in uno caluariæ latere raro uisitur, atq; adhuc multo rarius in utroq;. Nos tamen

d fi. ca. 14 lib. 3 F.

S. id foramen sinistro lateri hîc quoq; appinximus, ac S in secunda & tertia figuris insigniuimus, quod una caluaria cæteris quas unquam uidi elegãtior, uiriq; mediæ ætatis longè formosissimi, id foramen proponat.

T,T 3,4 Sinus à foramine R indicato, per interiora caluariæ uenarum quasi serie ascen-

aſcendentes, & conuexo dimidiatæ uenæ correſpondentes, inque hoc cælati, ne caluariæ os[d] ſinus in dura cerebri membrana uenarum modo ductos premat, conſtringatq́;.

d 1 fig. 7 lib. D, D.

V 2 Foramen hoc in externa tantum infernaq́; caluariæ baſis ſede (idq́; non admodum promptè) eſt obuiũ: hinc enim obliquè uerſus exteriora protenſum,[a] in auditorij organi cauitatem temporis oſsi inſculptã deſinit. Quare etiam id paulo pòſt cum aliquot eius cauitatis foraminibus delineatũ, rurſus ſubijciam. Efformatur autem, ut uiam porrigat quintæ coniugationis neruorum cerebri[b] ramulo, ab auditus organi cauitate hàc ad muſculos inferiorem maxillam attollentes excurrenti. Inſuper hoc etiam foramine iugularis internæ[c] ſoboles auditus organum petit: ac aer etiam in temporis oſsis antrum auditus organo proprium, per id foramen fertur. Id quod facilè perceperis, ſi attracto in os aere, illum quaſi per aures propellere conaberis, in auribus ſonum percepturus uentorum, aut aquæ turbinum ſonis parum abſimilem.

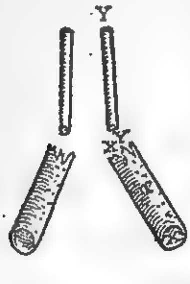
a Præcipua pars ſiguræ 8 capitis.
b 2 fig. 2 ca. lib. 4 b.
c fi. ca. 14 lib. 3 n.

X 2,3 Inſigne foramen, maiori ſoporalis arteriæ[a] ramo caluariam ingredienti excauatum, quod non rectà caluariam perforat, ſed inſtar oblongi meatus, ex poſterioribus obliquè introrſum in priora temporis oſſi inſculpitur. Oſsis pars hoc foramine peruia, ubi deorſum ad fauces ſpectat, ac in ſecunda figura œ notatur, inſtar pumicis aſpera inæqualisq́; uiſitur. Cæterùm huius foraminis progreſſum commonſtrant X in ſecũda & tertia figuris poſitũ, & deinde hæc quam modò adijcimus figura, in qua utraq; X, ut & in maioribus figuris, ſitu inuicem minimè reſpondent. Hunc uerò obliquum, & in oſſe longo tramite procedẽtem ductum, Natura fortaſsis effinxit longioris obliquiorisq́; arteriæ ſoporalis inceſſus gratia: nimirum ut uitalis ſpiritus hoc errabundo ductus itinere, cerebro exquiſitius præpararetur. Quare etiam Galenũ in primis admiror, quem cum pleriſq; alijs foraminibus grande hoc foramen latuit: & qui per foramen tertij & quarti paris neruorum cerebri Q indicatum, ſoporales arterias caluariam ingredi, in ſuo de Simiæ uenarum arteriarumq́; diſſectione libro ſcriptum reliquit. Et quemadmodum de hoc foramine, neq; canes, neque ſimias hìc etiam intuitus, falſa poſteris tradidit: ita non mirum eſt, ipſum mirabilem illum reticularem plexum ſua imaginatione in hominibus quoque confinxiſſe, ac uaſorum cerebri ſeriem non undiquaque ueram poſteris prodidiſſe.

a fi. ca. 14 lib. 3 L.

Præſens figura foraminibus X & Y notatis, promptius oſtendendis iuuat.

œ.

Complectitur enim utriuſq; lateris foraminũ ductus, ea ſerie poſitos, qua illi in caluariã immiſsis ſetis, aut ex plumbo filis ferri cernũtur. Vtrunq; igitur X ſiniſtrum foramen notat, maximo ſiniſtræ ſoporalis arteriæ ramo paratum. Vtrunq; uerò Y foramen indicat, ſoporalis arteriæ ramulum in narium amplitudinem excurrentem tranſmittens.

Y 3 È regione foraminis nunc dicti, ac X inſigniti finis, qui caluariæ cauitatem reſpicit, aliud foramen cuneiformi oſsi proprium inchoatur, rectà antrorſum in narium uſq; amplitudinem, meatus oblongi modo protenſum, & arteriæ[a] ramo uiam exhibens, qui à ſoporalis arteriæ maiori portione caluariam ingrediente, ad naſum uſq; exporrigitur, inibi cum alijs eò porrectis arteriæ ſurculis pulſum edens ſenſibilem.

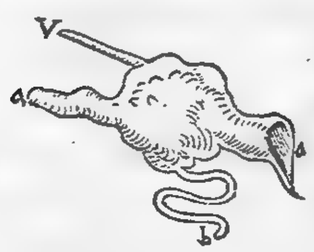
a fi. ca. 14 lib. 3 ſ, t.

a 2,3 Meatus[a] quinto neruorum cerebri pari adaptatus, auditorius'ue porus, cuius principium interiùs in caluariæ amplitudine occurrens, a notatur in tertia figura poſito. Exteriorem autem ipſius partem, quæ ab aure excipitur, ac auriculæ quodammodo imagine reſpondet, aſperaq́; uiſitur, & ſcaphus nonnullis eſt nuncupata, ſecundæ figuræ a indicat. Meatus iſte, etſi intus admodum amplus cauuſq́; ſit, adeò tamen tortuoſus & anfractuoſus, ac impenſe uarius inuenitur,

a 2 fig. ca. 2 lib. 4 d.

nitur, ut non nisi rarisimè, magnoq; casu, impulsam transmittat setam. licet quo minus seta transmittatur, non ipsius meatus gyri anfractus'ue in causa tantum sint, uerùm etiam quòd is ad aurem, & dein quà cerebrum respicit, arctior euaserit, quàm in [b] medio, ubi admodũ amplus latusq;, & impensè uarius occurrit. Verùm interim haudquaquam audiendus est Aristoteles, quum ab aure ad cerebrum nullum asserit pendere meatum. at in oris palatum usq; semitam pertingere, & uenam de cerebro eódem descendere inquit. In caluariæ enim amplitudinem auditorius meatus pertinet, &[c] uenam quoq; admittit: non quidem illam à cerebro assumens, uerùm ab interna iugulari caluariam ingrediente, à qua auditus organo ramus exporrigitur, per foramen iam antea *v* expressum, & quinti quoq; paris neruorum cerebri surculo uiam præbens. Præterea si setam auditus meatui exterius indideris, hancq; modicè in anteriora introrsumq; obliquè protruseris, in foramen V notatum, illam multo facilius quàm in caluariæ amplitudinem ferri conspicies.

Hanc rudem figuram in hoc apposui, ut foraminum ductus in conspectu esset, quæ V & a & b notamus. Significet igitur rudi Minerua, utrunq; a auditoriũ meatum. V foramen, superius V notatum. b autem, id quod mox sub litera b explicabitur.

Lib. 1. Histor. animal. cap. 11.

b fig. 8 cap. lib. 1.

c fi. ca. 14 lib. 3 n.

b 2 Foramen ex auditus organi cauitatis in temporis osse incisæ medio, retrorsum ad hanc externæ caluariæ sedis iuxta[a] mammillarũ processum regionem pertingens, inq; internam caluariæ sedem nusquam pertinens. Hoc quia anfractuum & sui incessus labyrinthorũ occasione impulsam ipsi setam aut plumbeum filum, non promptè ad auditus usq; organi cauitatem transmittit, τυφλὸν Græcè, & cæcum Latinè nuncupatur, [b] ramulo nerui quinti paris neruorum cerebri præparatum: quem quum Natura indurescere uoluit, admodum callidè per durisimi siccisimiq; osis anfractuosum foramen illum deduxit.

a 3, 4, 5 fi. cap. 6 b.

Foramen cæcũ.

b 1 fig. ca. 2 lib. 4 c.

c 2,3 Foramen occipitis osi & temporis osi cõmune, ac[a] sexto pari neruorum cerebri, &[b] maiori internæ iugularis uenæ ramo, [c] minoriq; soporalis arteriæ soboli paratum. Istud, quia hàc transeuntia organa crassa sunt, amplum uisitur, transeuntium corporum formæ respondens. Non enim examusim circulare est, sed quodammodo geminũ intortumq;, & ipsius una pars (quæ interior est) neruo ex caluaria antrorsum quodammodo elabenti paratur: altera uerò (quæ exterior est) uenæ & arteriæ caluariam ad posteriora ingredientibus subseruit.

Hic seorsim quodmodò describitur foramen expreßimus, interiori quidẽ ipsius parti θ, exteriori autem ι ascribentes.

a 9 fig. 7 lib. N.
b fi. ca. 14 lib. 3 C.
c eiusdem fig. I.

d 2,3 Foramen in occipitij osse gratia[a] nerui septimi paris neruorum cerebri incisum, quod quidem orbiculare est, sed ductu oblongum, obliquumq;. Ex posterioribus enim, internaq; caluariæ sede antrorsum descendit, quò citius septimi paris neruus hoc ductus foramine, sexto pari committeretur: amboq; simul cohærentes, tutius aliquousq; proreperent.

a 9 fi. lib. 7 O. & 3 fig. cap. 2. lib. 4 r.

e 2,3 Foramen unicum, cæterisq; omnibus facilè maximum, quod occipitis osis medio[b] dorsalis medullæ gratia insinuatur.

b 9 fi. lib. 7 H.

f 2 Non insigniter amplum foramen, quod ab externa caluariæ sede, ex posteriori nimirum sede[c] capitis occipitij osis, quod primæ ceruicis uertebræ articulatur, incipiens, in internam caluariȩ sedem longo ductu per os fertur, in elatiori sede foraminis, quod septimum trãsmittit par, & d notatur, cessans. Hoc [d] uenæ &[d] arteriæ gratia cælatur, per transuersos uertebrarum ceruicis processus sursum conscendentium. Cæterùm in quibusdam caluarijs id foramen in altero latere aliquando deesse reperies, interdum etiam in utroque: uerùm tunc

c 5 fig. 6 cap. I.

d fig. ca. 14 lib. 3 D & K.

tunc huius foraminis uices gerit septimi paris neruorũ cerebri foramen, quod tunc non adamussim orbiculare cernitur, sed oblongum, & neruo simul cum uena arteriaq; transmittendo idoneum.

g 2,3

a 3,4,5 fi. 6 cap. C.
b fi. ca. 14 lib. 3 E.

Foramen id ad posteriorẽ regionem processus mammillaris, iuxta suturę Λ referentis[a] latus, in temporis osse cælatur, & transuersim caluariã ingrediens, uiam externæ iugularis uenæ[b] ramo hàc caluariam petenti offert. Animaduerti quoq; interdum id foramen, modò in altero latere, modò in utroq; defuisse.

c Vide hic præter figuræ ca. 14 lib. 3 M, N, O, P. etiam 7 fig. lib. 7. P, Q, R, S. dein 9 fi. S, T. insuper 1 fig. C. & 2 fig. B.

d fig. 3. ca. 6 D.

Caluariæ sinus duræ membranæ uasis cedentes.

[c] In tertia figura, non oscitanter sinus in interna caluariæ amplitudine, qua cerebrum continetur, animaduertendus uenit, in quem tria foramina c & f & g insignita, & uenis arterijsq; transmittẽdis parata subeunt. A foramine enim c notato, & interna parte foraminis f insigniti, in dextra sinistraq; caluariæ sede sinus incipit, quem in sinistro latere h, h & h indicauimus, in dextro autem tribus i. Sinus isti obliquè instar quartæ circuli partis sursum in posteriora tantisper cõscendunt, dum dexter sinistro inibi committatur, ubi k reposuimus. Huius enim coitus sedes in media regione occipitis ossis uisitur, quæ inter elatissimam suturæ Λ exprimentis[d] regionem, & posteriorem foraminis dorsalem medullã transmittentis, ac e insigniti regionem, media cõsistit, & k inscribitur, ubi occipitis os crassissimũ densissimumq; esse, in eius ossis historia retulimus. Ex hoc duorũ sinuum cõgressu, alius rectà sursum fertur, sub eminẽtissima parte suturę Λ similis, & sub tota sagittali sutura, & frontis osse, usq; ad olfactus organorũ sedium septum, κ quodãmodo in tertia figura insignitũ. Hunc sinum quarta figura aliquot l notatum gerit: tertia autem in frontis osse, litera m eundem indicat. Cæterùm sinus hi exculpuntur duræ cerebri membranæ gratia: cuius uasis ipsos, ne illa caluariæ ossibus premerentur, cedere tunc audies, quando cerebri uasorum non minus elegantem, quàm parum ab alijs dissectionis professoribus animaduersam seriem, in tertio libro exequar.

h, h, h.
i, i, i.
k.
l l
m

n, o 2
x.

Animum accommoda secundæ figuræ palato, in quo his characteribus ampla narium foramina septo quodam insigni x notato, ab inuicem interstincta, & in faucium amplitudinem à naso tendentia, n ac o indicantur. quæ etsi homini ad plurima conducant, præcipuè tamen naturali inspirationi uociq; censentur idonea.

p 2

e 2 fig. 2 cap. lib. 4. inferius Z.
f eiusdem figuræ humilius P.

Foramen hoc iuxta posteriorem dentium inciforiorum sedem ex palato in narium amplitudinem desinit, quartisq; maxillæ superioris ossibus commune habetur. Deinde hominibus unicũ adest, equis uerò & canibus geminum. Paratur autem gratia cõnexus, consensusq;[e] tunicę palatum succingentis, cum illa[f] quæ narium amplitudini obducitur. Portiuncula enim illius tunicę simul cum uenula, & item arteriola, id pertransit.

q 2
λ.
κ.

Foraminula per caluariæ superficiem sparsim obuia.

Ad palati finem, iuxta maxillæ superioris sexta ossa, utrinq; duo uisuntur foramina: unum quidem altero prius, & amplius. prius enim anterius'ue, ac λ insignitum, notatu dignę est amplitudinis, ex palato sursum in posteriora ad oculi sedis uerticem radicem'ue properans. Inibi enim desinit, ubi foramen occurrit, quod alterum pituitam in nares expurgantium esse retulimus, & sub litera Φ iam antea descripsimus. Posterius autem, κ notatur, estq; exiguum omnino, & sursum ascendens, aliquando in idem foramen cum anteriori λ insignito terminatur: interdum uerò peculiarem terminum, in sutura cuneiformi ossi & quarto superioris maxillæ communi adipiscitur. Præter foramina hactenus commemorata, si caluariam in manus sumpseris, alia quamplurima (sed exilia) obseruabis, uenis transmittendis & membranarum nexibus exculpta. Visuntur uerò huius generis aliqua è directo maioris interioris'ue anguli

ſedis oculi, iuxta ſuturam ſecundo & tertio maxillæ ſuperioris oſsi & frontis oſsi communem. Hæc in cauitatem pertingunt, inter frontis oſsis ſquamas comprehenſam, & K prius indicatam. Horum quoque ſedes in prima præſentis Capitis figura, T & V indicatur: quibus characteribus nuper dictam ſuturam ſuo loco expreſsimus. Deinde in frontis quoque oſſe iuxta ſuperciliorum ſedem huiuſmodi quoque occurrunt foraminula: quemadmodum & in utroque naſi oſſe, quod quintum ſuperioris maxillæ recenſuimus. Inſuper in primo maxillæ oſſe, quod externum oculi ſedis angulum conſtituit, unum aut alterum huius generis foramen inuenitur. Præterea oſsis cuneum referentis latera, quæ temporum caua cum alijs oſsibus conſtituunt, tali quoque foramine donantur. Ad hæc, in lateribus ſagittalis ſuturæ in uerticis oſsibus, & potiſsimùm iuxta ſuturam Λ ſimilem, talia etiam apparent, quorum ſedes in quarta figura aliquot ſ in umbra latitantibus indicantur. Verùm præter commemorata, unum notatu dignæ magnitudinis habetur interiùs in frontis oſſe, quà octaui capitis oſsis anterior pars ipſi committitur, & anterior ſepti olfactus organorum ſinuum pars cernitur, nimirum inter tertiæ figuræ m & *n* conſpicuum. Pertingit autem hoc foramen in frontis oſsis cauitatem, ſuperius K indicatam. In quarto quoq; ſuperioris maxillæ oſſe, iuxta magnũ interiorem'ue oculi ſedis angulum, dicti iam ordinis foramen etiam ſe offert. In baſi uerò oſsis cuneum imitantis, extrinſecus, quà id ſepto narium committitur, ſubinde quina numero uiſuntur, ac tria quidem μ, ν, ξ inſignita poſteriùs conſiſtunt, utrinque nimirum unum, & in horum medio tertium, quæ antrorſum inſtar arctiſsimorum meatuum producta, in narium amplitudinem deſinũt. quamuis interim medij foraminis ν indicati finis, ſetam rarius admittat. Alia autem duo, quæ ϖ & ω inſigniuimus, anteriùs incipiunt, & recto tramite antrorſum quoque conſcendentia, in oculi ſedis uerticem radicemq; terminantur. Cæterùm horum foraminum termini hîc commodè delineari nequeunt. quare etiam eo uehementius hortor, ut ex hominum caluarijs potius, quàm ex nudis oſsium picturis, hæc diſcas, foraminis cuiuſque ſedis coniecturam hinc à characteribus ſumens, & cõſideratè, an me aliquod foramen notatu dignum præterierit, expendens. Superſunt adhuc in tertia figura & quarta Græci maiuſculi characteres, quibus in ſuturis caluariæ indicandis, iampridem uſi ſumus: adeò ut nullus præter Ω in quarta occurrens, ueniat enarrandus. Illo enim ſinus quidam in uertice notantur, quibus[a] duram cerebri membranam innaſci audies. Atque horum ſinuum non eadem ſemper eſt ſeries: quippe modò nulli, modò pauci, modò plures, atque hi uarij, cernuntur: profectò (ſi quis me audit) illis animaduertẽdi, qui nimis promptè hanc uerticis ſedem urunt, aut in oſsium fracturis nimium intrepidè ac confidenter terebrant. Huc quoque referrem[b] ſinus duos cuneiformis oſsis, in ipſius medio antrorum modo repoſitos, niſi iam antè in eius oſsis hiſtoria ipſos deſcripſiſſem, perinde ac amplas cauitates in quartis maxillæ ſuperioris oſsibus ad narium amplitudinis latera repoſitas.

Marginalia: ſ, ſ. — m, n. — μ, ν, ξ. — ϖ, ω. — a 1 fig. lib. 7 K. — b 8 fi. ca. 6 C, D.

DE OSSE υ LITERAE IMAGINI comparato. Caput XIII.

PRIMA DECIMItertij Capitis figura.

SECVNDA FIGVRA.

DECIMITERTII CAPITIS FIGVRARVM, earundemq́ue characterum Index.

PRIMA figura anteriorem faciem exprimit oßis υ imaginem referentis, unà cum minoribus elatioribus'ue ipsius lateribus, & oßiculis, quæ his usq; ad temporũ oßium processus in styli modũ exertos connectuntur.

ALTERA figura posteriorem oßis υ referentis regionem commonstrat, simul cum elatioribus costis: uerùm interim illis oßiculis non delineatis, quæ ad processus styli speciem exprimentes pertingunt.

A, B, C 1 *Grandius mediumq́ oßis υ referentis oßiculum, anteriori sede conspicuum. Verùm A & B gibbam huius sedis regionem indicant. In horum characterum medio peculiare huius regionis apparet tuberculum, * notatum. C autem indicat sinum transuersim oblongum, & in superiore medij istius oßiculi sede obuium.*

D 2 *Posterior grandioris oßiculi sedes, sinuata & caua.*

E, F 1, 2 *Humiliora oßis υ referentis latera, quæ cum medio oßiculo figuram υ similem repræsentant.*

G 1, 2 *Connexus humilioris lateris, cum latiusculo grandioriq́ oßis υ referentis oßiculo.*

H 1, 2 *Humilioris lateris apex, qui laryngis cartilaginis scutum exprimentis processui alligatur.*

I, K 1, 2 *Superiora oßis υ referentis latera, humilioribus longè tenuiora, magisq́ teretia.*

L, M, N 1 *Tria oßicula, superioribus lateribus utrinq; ut plurimùm commißa. Cæterùm ad oßis υ referentis inspectionem etiam faciunt, præter quintã musculorum tabulam ad characterem L, priores aliquot figuræ duodecimi Capitis libri secundi ad A, B, C, D.*

Oßis υ referentis situs & nomina.

EMINENTISSIMAE laryngis parti os unitatis nomine comprehensum, sed uarijs multiplicibusq; osiculis extructum, præponitur, quod nonnulli à literæ υ figura ὑψιλοειδὴς, alij succinctius ὑοειδὴς appellant: qua uoce dissectionum rudes delusi, in Galeno os suem referens uerterunt. Alijs rursus id os à Λ imagine λαμβδοειδὴς nuncupatur: quo etiam nomine interpretes decepti,[a] suturam capitis Λ literæ similem uertere consueuerunt. eiusmodi tamen mendas pro nostra uirili nuper ex Galeno, in Italia & Germania latinè edito, subduximus. Herophylus quoq; id os παραστάτην appellasse dicitur, fortè quòd linguæ, aut laryngi, aut faucibus apponatur, uel adstet: quemadmodum ipsi in organis generationi famulantibus quædam[b] παραστάτης κιρσοειδὴς, &[c] παραστάτης ἀδενοειδὴς uocantur. Non desunt etiam, qui quum in faucibus consistat, id φαρύγγετρον nuncupauere. Nos uerò pasim, os υ referens, aut uoce contractiore, hyoides nominare instituimus. Homo igitur hoc os longè aliter quàm quadrupeda, quæ hactenus aggresi sumus, extructum obtinet, ac maximum[d] osis υ referentis osiculũ est latiusculum, & foris gibbum, priuatoq; tubere prominens: intus autem, seu posteriori sede,

Medium oßis υ referentis oßiculum.

a 3.4 fig. 6 ca. C, D. & 3 integrarum B.

b 22, 23 fi. lib. 5 à 1 ad 4, & etiã 5.

c eisdem figuris 5. & 4 fig. cap. 49 lib. 2 R.

d 1 fi. A. B, *, C. 2 fi D.

sede, cauum. in anteriori etiam sede superiùs quasi in oblongum sinum deprimitur, pro figuræ nimirum ipsi idoneæ, & musculorum ligamentorumq; illi commissorum ratione. Superiori enim sinui implantantur[e] tertius & quartus huius osis peculiares musculi: ad tuberis uerò in hac sede conspicui latera, quæ quodammodo in gibba sede sinuantur, insertionem tentant[f] duo primi huic osi peculiares musculi. Ex posterioris autē sedis cauo, musculi[g] duo priores linguam mouentes, præcipuè enascuntur. Præterquàm quòd gibba extrorsum, caua uerò introrsum, atque ab iniurijs extrinsecus occurrentibus remotius opportunè collocetur. Grandius id osiculum paulo supra laryngem consistens, tangentibus occurrit, ipsius interim lateribus penitius ferè latitantibus. Huic enim latiori osiculo utrinque[h] alia duo uniuntur, quæ osis *v* referentis latera cum Auicenna in Capite de Gutture appellamus: quorum alterum humilius est, alterum superius. Humilius osiculum nonnihil breuius latiusq; superiori est, nulliq; alteri osi committitur,[i] quàm lateri medij ac latiusculi osis *v* referentis osiculi, ad quod cartilaginis ligamentiq; cartilaginei interuentu ualidè, & notatu digna amplitudine nectitur. Verùm[k] finis ipsius[l] superiori sui lateris processui cartilaginis laryngis, quę scuti imaginem exprimit, colligatur. Humiliora hæc osis *v* referentis latera, musculis aliquot admittendis educendisq; apta, simul cum medio grandiori'ue osiculo, *v* imaginem pulchrè exprimunt. Porrò superiori osiculo seu lateri, quod magis teres uisitur, & elatiori sedi lateris medij osis *v* referentis osiculi, tanquam ex puncto committitur,[m] alia rursus oblonga teretiaq; osicula tantisper continua serie uniuntur, quousque ipsorum finis, temporis osis compingatur[n] processui, scriptorij styli imaginem proponenti. Osicula hæc non pari semper obseruātur numero, ut plurimùm tamen terna quaterna'ue utrinq; cernuntur. quanquam etiam interdum, idq; maximè in mulieribus, illa uiderimus simul cum superioribus osis *v* referentis lateribus omnino deesse, & ipsorum uicem teres quoddam, ualidum & oblongum ligamentum gerere, quod ab osis *v* referentis medio osiculo ad stylum imitantem usque processum pertinebat. Os itaque *v* referens, rarò liberum, neque nulli contiguum esse osi, indicant superiora osis latera, temporum osibus connexa: & inferiora, cartilaginis scuto similis procesibus commissa. Cartilagines enim laryngis, ut & costarum cartilagines, osium prębent usum: & quod ad contiguitatem spectat, in osium quoq; classem recensentur. At quum os *v* referens non adeò firma, atque reliqua ossa, nititur basi, proprijs id musculis in omnem positionis differentiam ita trahi, in secundo libro narrabimus, ut neque in latera, neque sursum aut deorsum, neq; prorsum aut retrorsum, secus quàm homini ex usu est, sua sede dimoueri queat, maximos sanè plurimosq; usus, etsi minimum sit, præstans: quos tunc recensebimus, quum[o] aliquot linguæ musculos ab ipso enasci, illudq; linguæ, fundamenti, ac tutisimæ basis modo subijci, &[p] musculorum laryngis quædam principia porrigere ostendemus.

Latera osis v referentis humiliora.

Superiora latera, & cōmissa ipsis osicula.

Quî hyoides os firmetur.

Ipsius usus.

e 4 musc. tabula R.

f 4 musc. tab. S,T. alij eius c. sis musculi Q,V.

g 1,2 fig. cap. 19 lib. 2 D,D.

h Vnū 1,2 fig. E,F, alterum I,K.

i 1,2 fig. G.

k 1,2 fig. E.

l 3,4 fig. ca. 38 A,I.

m 1 fig. L, M,N.

n 3,4 fig. 6 cap. i.

o 1,2 fig. 19 ca. lib. 2 D & E.

p 1,2 fig. cap. 21 lib. 2 F. deinde 2,3 fig. E.

DE DORSO. CAPVT XIIII.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRAE, AC ipsius characterum Index.

HAC figura uniuersi dorsi ossa ex latere expreßimus, ut primùm integer illorū cernatur contextus, ac postmodum singulæ dorsi partes priuatis Capitibus delineentur.

A,B *Collum septem constans uertebris, quæ numeris internæ ipsarum sedi appositis sigillatim notantur.*

C,D *Dorsi pars, thoracem constituens, & duodecim formata uertebris.*

E,F *Dorsi pars, quinq; complectens lumborum uertebras.*

G,H *Os sacrum, sex ossibus seu uertebris efformatum.*

I,K *Os coccyx, quatuor extructum ossiculis.*

L,L *Aliquot uertebras L insigniuimus, nimirum in tota dorsi compage secundam, nonam, decimamoctauam, & uigesimamquartam: ita indicaturi uertebrarum partem, seu sedem, quam ipsarum corpus nuncupamus.*

M,M *In iisdem uertebris M uisitur, in quibus L occurrit, uertebrarum processus notans in latera exporrectos, atq; ideo transuersos, aut laterales nobis appellatos.*

N,N *In octaua totius dorsi fabricæ uertebra N obseruabis, dein in decimaseptima, & uigesimatertia. Notantur autem N quidam uertebrarum processus deorsum nutantes, quibus superiores seu incumbentes uertebræ subditis articulantur uertebris. Hos processus ab ipsorum ductu, descendentes nominabimus.*

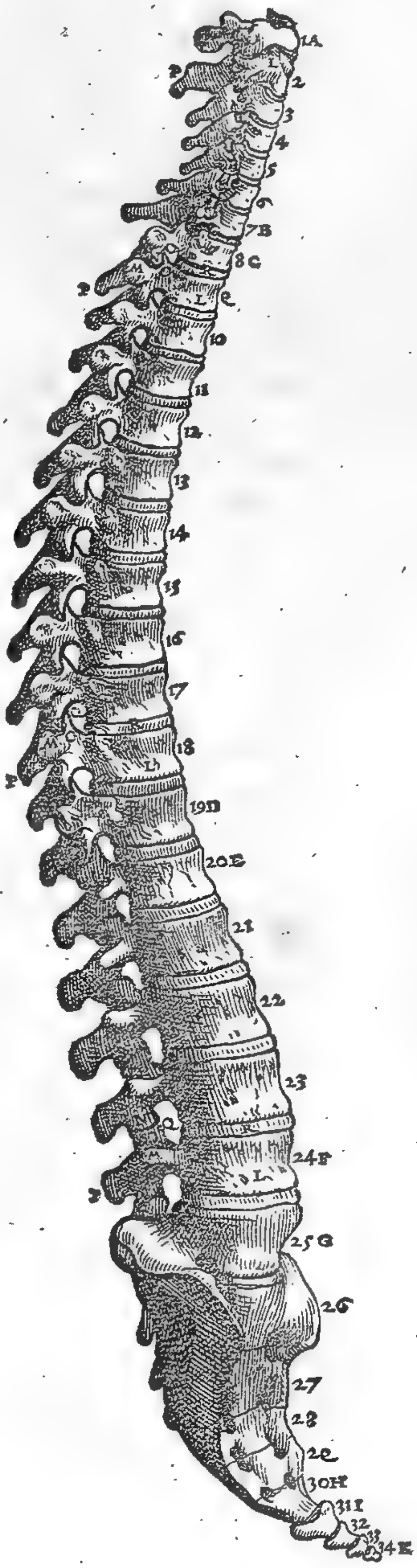
O,O *In uertebris quæ postremò commemoratis subijciuntur, O uisitur, indicans uertebrarum processus sursum spectantes, quibus superpositæ subiacentibus articulantur, quosq; ascendentes processus rectè nuncupabimus.*

P,P *Illis uertebris P inscribitur, quas prius L, M & O insigniuimus. Notantur autem uertebrarum processus in corporis posteriora exerti, & aculeo ac spinæ comparati.*

Q,Q *Prope easdem uertebras Q reperis, quibus postremò enarratos characteres inscripsimus. Ac Q nullam uertebræ notat partem, sed foramen in uertebrarum consistens lateribus, & neruos à dorsali medulla pronatos transmittens.*

R,R *Cartilagineum ligamentum, uertebrarum corpora interueniens. Cæterùm quum tres figuræ, & earum præcipuè tertia, ad præsentis libri calcem positæ, dorsum pariter commonstrent, non abs re illas etiam obiter hic intueberis, unà cum tertij libri figuris, neruorum à dorsali medulla originem ducentium seriem exprimentibus, & ad undecimi eius libri Capitis initium repositis.*

DECIMIQUARTI CAPITIS FIGURA.

RERUM parês Natura homini dorsũ, quod Grȩcis ῥάχις & νῶτρ dicitur, carinæ cuiusdam instar, & fulcri, machinata est. Illius enim ope recti ambulamus, & erecti cõsistimus. Verùm Natura in hoc duntaxat dorsum nõ fabrefecit, sed perinde atq; aliàs subinde membrum aliquod ad uarios simul usus aptum reddit, ita nec hic quoque industriæ suæ est oblita. Dorsi enim ossibus, ne tantum susti-

Dorsum, ut cõmodè cõmuni ossiũ usu sustineat, extructũ.

sustinerent, corpusq; communi ossium usu solum stabilirent, magnum insculpsit[a] foramen, quo idoneum[b] dorsali medullæ per dorsum descensuræ iter, ac ueluti sacra quædam fistula, Græcis ἱερὰ σύριγξ nuncupata, adaptaretur. Atque hoc foramen sic est cęlatum, ut eius gratia dissectionum periti à uerticulorum quibus fusi aggrauantur imagine, ossa dorsi uertebras appellauerint. Dein Natura non ex uno simpliciq; osse dorsum cōstituit, etsi ita ad stabilitatem, & magis à luxationibus distortionibusq; tutam dorsalis medullæ sedem, fuisset commodum: at uariorum motuum, quibus hominem necessariò agi oportuit, occasione, pluribus ossibus dorsum extruxit, utcunq; etiam sic luxationibus magis reddatur expositum. Quamobrem uerò id non ex duobus aut tribus ossibus tam longis, ac in toto brachio est humerus, & ulna cum radio, in crure autem femur & tibiæ os cum fibula, sed quatuor ferè & triginta efformetur[c] ossibus (quorum septem ad ceruicem, duodecim ad thoracem, quinque ad lumbos, sex ad sacrum os, & quatuor ad coccyx os referimus) ipsa potissimum dorsalis medulla in causa est: quam, quum[d] triginta parium neruorū debebat esse origo, quumq; instar cerebri, partibus sub capite locatis, erat futura, ab omni sanè cōpressione ac distortione muniri seruariq; decuit liberam, ne omnes mox partes eiusmodi cuipiam dorsalis medullæ uitio inferiores, sensu careant, motuq; destituantur uoluntario. Quàm promptè autem dorsalis medulla contunderetur, alias'ue grauissimis noxis esset exposita, si dorsum duobus aut tribus tantum ossibus constaret, ex angulari cubiti genuq; flexione, & cuiusuis articuli magno laxoq; motu præditi ossium transpositione discimus. adeò, ut necessum fuerit, dorsum tot paruis ossibus construi, quæ inuicem succedentia, sensimq; simul ad motum aliquid conferentia, dorsum moueri permitterent, & interim nullum prorsus in acutum angulum conficerent motum, dorsali medullæ ob compressionem non leuiter noxium. Hinc itaq; solers Natura in omnibus animalibus, tam auibus, quàm piscibus, & reptilibus, & quadrupedibus, tantam eiusmodi paruorum ossium semper instituit seriem, quanta colli & totius reliqui corporis est pars, quæ dorsalem complectens medullam, moueri debuit. Ossium namque illa parcit multitudini, & magis adhuc laxæ ipsorum compositioni, quum medulla sede quapiā continetur, quam moueri non erat necesse. quēmadmodum testudines pulchrè ostendunt, quæ in collo tantum & circa caudæ initium uertebras obtinentes, in immobili ipsarum testa uiam nanciscuntur longam, quę dorsalem amplectens medullam, nullis constat uertebris. Dein aues quoq; idipsum, ne quid de hominis sacro dicam osse, attestantur, quum illis thorax, secus ac collum, paucis constet uertebris: tantaq; ossis sacri appareat in illis lōgitudo, simplici ferè unico'ue osse fabricata. Mirum namque est, quàm Natura omnibus animalibus, ut ipsis ex usu erat, dorsi ossa constituerit. quod uel in coordinatione magnitudineq; ossium insuper discimus, quum natantium animalium & serpentium ossa mox à capite ueluti à basi sensim diminui cernimus: & gressilium animalium ossa ad eam corporis trunci sedem, quę femoribus firmatur, ipsis'ue aliàs proxima est, maximum ipsorum os habere expendimus: à quo, tanquam à basi, amplissimaq; qua ueluti suffulciuntur sede, reliqua ossa ad caput conscendentia, paulatim redduntur minora. perinde ac illa etiam, quæ à basi ea, maximoq; illo osse, à quo ueluti dependent, deorsum uersus caudam, aut aliquid caudæ proportionatum, pertingūt, redduntur arctiora. Sic itaq; in homine, maximum dorsi ossium,[e] sacrum est os, quod suis lateribus illis committitur ossibus, quæ unà cum ipso corpus concinnè firmant, & femorum ad coxendicem articulationes suscipiūt. Neq; sanè

Vt dorsali medullæ aptū paretur iter.

Dorsi ossiū copiæ causa.

Dorsi ossiū non par magnitudo.

a In quatuor sequentis Capitum figuris id est obuium.
b Tres fig. capiti uti libri 4 proposita.
c Seriatim in figuris huius Capitis occurrunt numeris insignita.
d Spectāda sunt in tribus fig. cap. 11 lib. 4.
e G, H & I fig. ca. 1? A, B, C, D, E, F & integrā fi. M. cui committitur, & illi rursus A.

ſacrum os ideo duntaxat, quòd ſex ueluti peculiaribus oſsibus ſeu uertebris extruitur, & perinde ac ſi ſimplex unum'ue os tantũ eſſet, nominatur, magnum eſſe dicimus: uerùm etiam quòd ſex ipſius oſsium ſupremum, & dein illi ſubditum, ſingula dorſi oſſa ſeorſum magnitudine uincunt, ipſumq; ſupremum ueluti baſis etiam in mole eſt ſtatuendũ. Viginti autem quatuor uertebrarum ipſi incumbentium, [f] ea occurrit maxima, quæ ſacro oſsi proximè coarticulatur. & reliquæ dein, quantum poſitu ab illo diſcedunt, tanto etiam ſpectantur minores. Hæcq; diminutio uſq; ad ipſum perficitur caput, prȩterquàm ſi quando uertebra interueniat paulo maior ſubiecta. quod ſanè non abſq; magna occaſione fieri, primæ ceruicis uertebræ oſtendet hiſtoria, quæ illam reliquis ceruicis uertebris latiorem eſſe docebit, gratia commodæ [g] quinti & [h] ſexti caput mouentium muſculorum inſertionis, & [i] ſecundi ſcapulam attollentium muſculi exortus. Quemadmodum & [k] ſecunda ceruicis uertebra, articulationum cauſa, aliquot ſibi ſubditis ualidior craſsiorq; eſſe docebitur. Oſſa uerò ſex, quibus ſacrum os compingitur, & quatuor oſsicula, quibus coccyx os cõſtituitur, ita in magnitudine ſe habent, ut continua ſerie ueluti in mucronem à lata baſi, adeoq; primo ſecundoq; ſacri oſsis oſsibus [l] imminuantur. Cæterùm etſi dorſi oſsium moles tam ſit inæqualis, neq; illa à capite ſenſim minora reddantur, nihilominus foramen dorſalis medullæ cauſa exculptum, non oſsium magnitudini, ſed dorſalis medullæ proportioni reſpondet. quum enim illa gignendis neruis ſenſim [m] attenuatur, iure in ſuperiorib. oſsibus ampliora foramina, quàm in demiſsioribus ſe offerunt. Præterea ab hac dorſalis medullæ in dorſi oſsibus uia, omnibus neruis ab illa pronaſcentibus iter patet per [n] foramina inter ipſa oſſa ſic inſculpta, ut duo ſemper oſſa ad unius foraminis cõſtitutionem aliquid conferant, quamuis interim non in iiſdem undiq; ſedibus. Nam etſi quamplurima oſſa in ſuis lateribus hæc obtineant foramina, in [o] oſſe tamen ſacro, & [p] ſupremis ceruicis uertebris, illa anteriùs & poſteriùs cõſiſtunt. idq; potiſsimum (uti ſuo dicemus loco) oſsium dorſi tum inter ſe, tum ad alia contermina ipſis oſſa cõtextus occaſione. quem Natura, totius dorſi roboris, & motuum ipſius pariter rationem habens, admodum profectò ſtudioſe molitur. Ampliſsimis namq; oſsium [q] ſedibus, quæ uertebrarum appellamus corpora, tanquam latis baſibus illa inuicem, ac ſi unum ſimul eſſent os, unaq; ſeries, commiſit, non quidem lȩuibus & lubricis [r] ſuperficiebus, uti aliàs ferè ſemper in articulis fieri cernimus: uerùm baſes illas, amplas'ue ſedes exaſperans, [s] cartilagineum ipſis interiecit ligamentum, quod illis ſedibus connatum, uertebrarum corpora ualidiſsimè connectit. & quum impenſe craſſum ſit, molliorisq; cartilaginis temperiem ſibi uendicet, hacq; ratione comprimi & attenuari à prementibus, & muſculorum ui aliquo allectis oſsibus queat, & quum rurſus non cõpreſſum, in priſtinam craſsitiem promptè exurgat, in cauſa ſanè eſt, ut uertebrarum corpora eius interuentu conſtricta, illis quibus indigent motibus agi poſsint: qui leues ſunt, & circulares potius, admodumq; obliqui, quàm quouis tandem pacto in rectum angulũ inclinati. Porrò præter rarum hunc, & nullis ferè quàm dorſi oſsibus communem cõtextum, qui ad anteriorem foraminis dorſalem tranſmittentis ſedem, adeoq; ad totius corporis interiora [t] conſiſtit, iuxta poſteriorem foraminis eius ſedem, Natura utrinq; unum extruxit [u] articulũ, qui lubricis & lȩuibus cæterorum corporis uniuerſi articulorum modo fit ſuperficiebus. Ex elatiori enim uertebrarum ſede, hîc duo ſurſum educuntur [x] proceſſus, quos ideo aſcendentes nuncupamus: & ex humiliori ſede [y] alij totidem deorſum exerũtur, deſcendentes proceſſus iccirco appellati. Hiſq; proceſsibus

h uertebræ

Dorſalis medullæ uiæ proportio.

Foramina neruos tranſmittentia in dorſi oſsibus etiam cælari.

Vertebrarum corpora, & quis eorundem contextus.

Cartilagineũ ligamentum, corpora uertebrarum intercedens.

Articuli aſcẽdentibus & deſcẽdẽtibus proceſsibus parati.

f F aut char. 24.
g 14 muſ. tab. I, H.
h eiuſdem tab. K, L.
i 13 muſc. tab. Q.
k Confer in figura huius Capitis ſecundã uertebrã cum ſubditis, aut id ſpecta in 20 & 11 figur. cap. 15.
l G, H, I, K. & tota 1, 2 fi. ca. 18.
m 1 fig. ca. 11 lib. 4.
n Q, Q.
o 1, 2 fig. ca. 18. char. 2, 3, 4, 5, 6.
p 11 fi. ca. 15 Y, m, r. aut ſpecta 2 & 3 fi. ca. 11 lib. 4.
q L, L, L.
r figurarũ cap. 16 & 17 A.
s R, R, R. & figuræ capiti 40 libri 2 inſertæ char. 3.
t uti ſpectas in 8 muſcul. tab.
u N cũ O.
x O, O, O. & 8 fig. ca. 15 char. 3, 4. & 1 fig. cap. 16 T, V. & 2 fig. X, Y. & 2 fig. cap. 17 I, K.
y N, N, N. & 8 fi. ca. 15 char. 5, 6. & 2, 3 fi. cap. 16 a, b. & 3 fig. ca. 17 N, O.

uertebræ posteriori hac sede articulantur, uerùm non undiq; paribus sinibus & tuberibus, eodemq;, ut sequentibus iam docebitur Capitibus, ingressu. ubi etiam audies,[z] primam ceruicis uertebram, quam supra secundā peculiari motu circumagi oportuit, tribus his cōtextibus à cęteris uertebris uariare. & quia sacri ossis ossa non debebant reliquarum uertebrarū modo moueri, ideo ipsa simul undiq;[a] connata coalita'ue esse intelliges.[b] Ossiculorum autem ossis coccygis contextum (qui simplex & unicus est) illi respondere scribam, quo uertebrarum corpora ligamenti cartilaginei interuentu attexūtur. Porrò quemadmodum Natura dorsi ossium motibus, quoad fieri potuit, ualidis, luxationiq; minus obnoxijs contextibus (ne quid de reliqua ligamentorum adferam serie) prouidit: ita quoque dorsalis medullæ inter hos contextus descendentis gratia, quo scilicet ab extrinsecus occursantibus melius muniretur, alij adhuc dictis nuper insigniores processus, ab ossibus illam continentibus educuntur. Ex posteriori enim illorū sede, longi enascuntur in posteriora[c] processus, quos spinas appellamus, ab illis etiam totius dorsi compagem, spinam uocitantes. Prętereа ex transuersis lateralibusq; sedibus alius utrinq; promitur[d] processus, quem transuersum nuncupamus, in suo mucrone perinde ac posteriores processus cartilagine eo usu donatū, quo ossium extremis alteri ossi non attextis, cartilagines obnasci scimus. Cæterùm hi processus, non tantum ut dorsali medullę & subditis partibus instar propugnaculi sint, creātur: uerùm insuper educendis frequentium musculorū exortibus, & admittendis eorundem insertionibus unicè conducunt, & transuersi pręterea thoracis uertebrarum[e] processus, costarum articulationibus sunt accommodi. quemadmodum sacri ossis transuersi processus contextui famulantur, quem id os cum ossibus ex latere ipsi commissis[f] molitur. Quamobrem uerò prima ceruicis uertebra priuatim spina[g] destituatur, & cur[h] spinæ ceruicis uertebrarum, ut & earundem transuersi[i] processus, spectentur bifidi, & cur thoracis uertebræ (in primis uerò superiores) longissimas educant[k] spinas: contrà autem, quæ in[l] lumbis sunt, & ossis sacri[m] ossa, &[n] demum quàm processus hi omnes ductu formaq; uarient, & quibus priuatim appendices obtigerunt, & quę corporum uertebrarum in singulis sit forma, & quæ appendices suprà infraq; peculiariter obtinent, quatuor sequentibus Capitibus enitar persequi, unum Caput singulis maioribus dorsi sedibus tribuens. Breui namq; & succincto sermone complecti nequit, quàm multa, rara, peculiariaq; Natura in dorsi ossium cōstructione moliatur.

Dorsi ossiū spinæ, seu posteriores processus.

Transuersi processus.

z Spectes 10, 11 fig. cap. 15.

a Spectas 2 fi. ca. 18.

b 3 fig. ca. 18 G, H, I, K.

c P, P, P.

d M, M, M.

e 1, 2 fi. ca. 16 H, I.

f 2 fig. ca. 18 L, M, N, O, P cōmittuntur cum 3 figure ca. 29. A, B, C, D, E, F.

g 3 fig. ca. 15 X.

h 8 fi. ca. 15 ω, ξ.

i eiusdem fig. char. 6, 7 & 9, 10.

k 1, 2 fig. cap. 16 N, O, P.

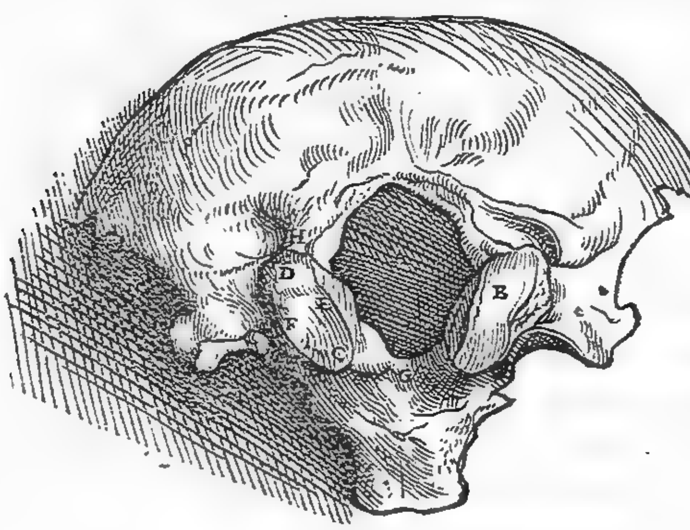
l 2 fig. ca. 17 C, D, E, F, G.

m 2 fi. ca. 18 d, d, d.

n Si lubet has spectare differentias, confer quatuor subsequentium Cap. figuras inter se.

DE COLLI VERTEBRIS. CAPUT XV.

PRIMA XV CAP. FIGURA.

SECUNDA.

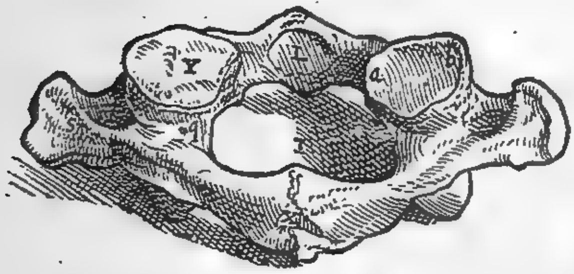

TERTIA.

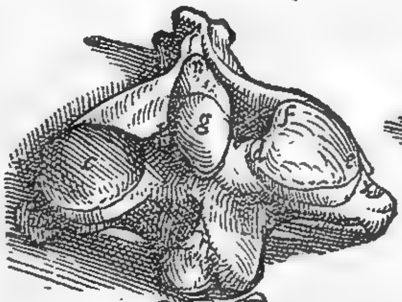

QUARTA

QUARTA.

QUINTA.

SEXTA.

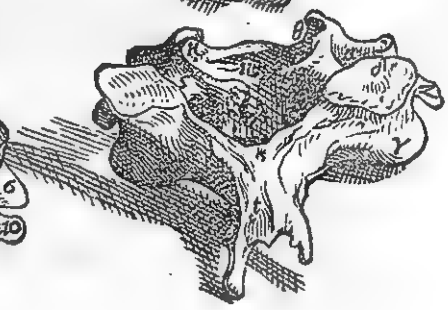

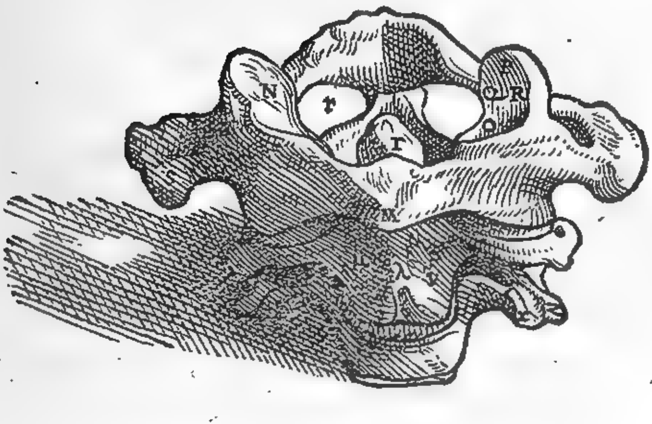
SEPTIMA.

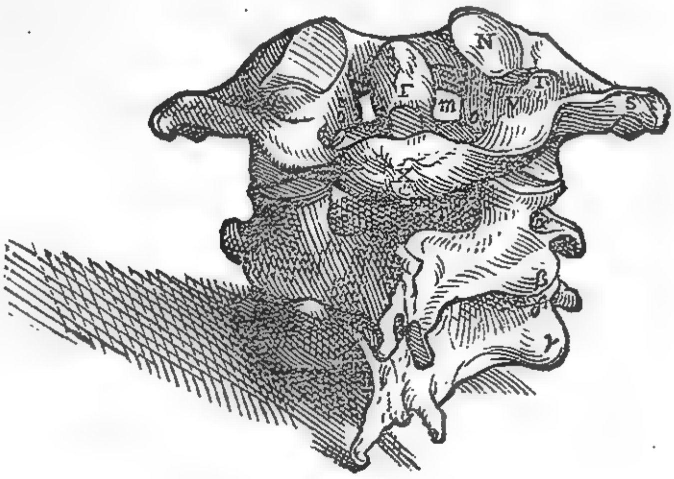
OCTAUA.

NONA.

DECIMA.

UNDECIMA.

VNDECIM CAPITIS DECIMIQVINTI figurarum, & earundem characterum Index.

PRIMA figura, occipitij ossis partem ab alijs ossibus liberam, & in externa caluariæ basis sede conspicuam, proponit.
Secunda, primam colli ceruicis'ue uertebram anteriori superioriq́ facie expressam continet.
Tertia, primæ ceruicis uertebræ superiorem posterioremq́ faciem oculis subijcit.
Quarta, primam ceruicis uertebram inferiori posterioriq́ facie delineatam exhibet.
Quinta, secundæ ceruicis uertebræ anteriorem commonstrat faciem.
Sexta, secundæ ceruicis uertebræ posteriorem faciem designat.
Septima, secundam ceruicis uertebram inferiori facie spectandam offert.
Octaua, tertiæ ceruicis uertebræ anteriorem superioremq́ faciem ostendit.
Nona, tertiæ ceruicis uertebræ posterior superiorq́ facies delineatur. Quoniã uerò huius ceruicis uertebræ inferior sedes secundæ uertebræ inferiori sedi respondet, illam hic non apponimus, ne fortè præsenti Capiti nimius tabularum aceruus præponatur. Atq́ hac etiam ratione, cæteras ceruicis uertebras tertiæ subiectas singulatim non depinximus, præcipuè quum illarum descriptio ex trium superiorum uertebrarum figuris promptè desumi queat.
Decima, trium primarum ceruicis uertebrarum compago anteriori parte depicta cernitur.
Undecima, trium primarum ceruicis uertebrarum contextus posteriori facie exprimitur.
A in 1 Foramen in occipitis osse, dorsalis medullæ gratia excisum.

B 1 Dextrum occipitis oſsis capitulum, quod primæ coarticulatur ceruicis uertebræ. Siniſtrum uerò capitulum,

C,D, E,F 1. C,D, E & F inſignitur. Siquidem C & D capituli notant longitudinem, ſeu ductum, quo longitudinem in horum capitulorum deſcriptione metimur. Dein E inſinuat internum latus capituli, quod magis deorſum, quàm externum F inſignitum protuberat.

G 1 Anterior foraminis dorſalem tranſmittentis ſedes, quæ ob teretis cuiuſdam ligamenti inſertionem aſpera & inæqualis eſt.

H 1 Sinus in poſteriori ſede utrorumq; capitulorum occipitis oſsis inciſus, ac uiam primo dorſalis medullæ neruorum pari porrigens.

I 2,3,4 Foramen tranſmittendæ dorſali medullæ in prima ceruicis uertebra exculptum.

K 2,3 Hic primæ uertebræ corpus exculpitur, ſecundæ uertebræ dentem, qui Γ notabitur, ſuſcepturum.

L 3, 4, 10 Sinus in poſteriori ſede corporis primæ uertebræ inciſus, ac cartilagine incruſtatus.

M 2 Proceſſus & tuberculum, in anteriori corporis primæ ceruicis uertebræ ſede prominens.

N 2,3,10, 11 Dexter primæ uertebræ ſinus, quo dextrum occipitis oſsis capitulum excipitur. Siniſtrum ſinum in ſecun-

O,P,Q, R. da & decima figuris O,P,Q,R notaui: O quidem & P, eius ſinus longitudinem indicaturus: Q uerò, internum latus, longe ipſo exteriori R inſignito, decliuius.

S 2, 3, 4, 10, 11 Tranſuerſus primæ ceruicis uertebræ proceſſus dexter, cui ſiniſter reſpondet.

T 2,11 Foramen tranſuerſo primæ uertebræ proceſſui inſculptum.

V 3,11 In dextro tantum latere ſinus primæ uertebræ indicatur, qui cum occipitij oſsis ſinu H notato communem efficit ductum, quo primum dorſalis medullæ neruorum par elabitur.

X 3,4,11 Hac aſpera ſede prima ceruicis uertebra poſteriori deſtituitur proceſſu.

Y 4 Dexter primæ ceruicis uertebræ ſinus, dextrum ſecundæ uertebræ tuber c ſignandum excipiens.

a,b. Siniſtrum autem ſinum a & b notauimus: a quidem internum ipſius latus, b autem externum indicantes.

c 5,6 Dextrum ſecundæ uertebræ tuber, ſeu inſigniter depreſſum capitulum, commemoratum iam priùs primæ uer-

d,e,f. tebræ ſinum Y inſignitũ ſubingrediens. d,e,f, ſiniſtrum oſtendunt capitulum. uerùm d priuatim latus ipſius notat internum, elatiusq;. e uerò externum, & depreſsius. f autem eam capituli partem, quæ ad poſteriora ueluti extra circuli circumferentiam educitur.

Γ 7,10,11 Secundæ ceruicis uertebræ proceſſus, quem à dentis imagine dentem uocabimus, qui etiam in quinta figura &

g. ſexta conſpicitur, pluribus notatur characteribus, priuatim aliquid ſignificantibus. g enim in quinta, tubercu-

h. lum ipſius notat cartilagine obductum. h in ſexta, notat poſteriorẽ dentis ſedem, quæ craſsior eſt, magisq; quàm

i. dentis radix in poſteriora extuberat. i ſinum indicat, ad quem tranſuerſum ligamentum aduoluitur, quod den-

k,l. tem in prima uertebra conſtringit ac continet. k & l utrinq; ſinus inſignitur, ad dentis principij radicis ue latera inciſus, atq; anterioris ſecundi neruorum dorſalis medullæ paris propagines admodum exiguas tranſmit-

m. tens. Cæterùm foramen, hoc ſinu & primæ uertebræ ſinu efformatum, in undecima figura m ſignatur. Poſtre-

n. mò n in quinta figura dentis notat mucronem.

o 3,11 Sedes dextri lateris notatur aſpera, inter primæ uertebræ ſuperiorem ſinum N indicatum, & inferiorem Y indicatum conſiſtens, ubi foramen non peruium conſpicitur.

p 6 Sinus ad poſteriorem ſecundæ uertebræ tuberis c inſigniti ſedem exculptus, & cum ſinu mox q notando commune foramen conſtituens, quo ſecundum neruorum dorſalis medullæ coniugium in poſteriora proſilit.

q 4 Primæ uertebræ ſinus, quo dicti iam foraminis pars efformatur.

r 10,11 Via, ſeu foramen, dextram portionem ſecundi coniugij in poſteriora tranſmittens.

ſ 5,6,7 Poſterior proceſſus, ſeu ſpina ſecundæ ceruicis uertebræ.

t 9 Tertiæ ceruicis uertebræ ſpina.

u 5,6,7 Dextri lateris tranſuerſus ſecundæ ceruicis uertebræ proceſſus, cui ſiniſter correſpondet.

x 5,6,7 Foramen tranſuerſi ſecundæ ceruicis uertebræ proceſſus.

y, z 9,10 Tranſuerſus ſiniſtri lateris proceſſus, tertiæ ceruicis uertebræ. Verùm y internam partem, z autem externam notant.

α 8,9 Foramen tranſuerſi tertiæ ceruicis uertebræ proceſſus.

β 6,7,11 Dexter deſcendens ſecundæ uertebræ proceſſus, cuius ſinus formam ſeptima figura indicat.

γ 9,11 Dexter deſcendens tertiæ ceruicis uertebræ proceſſus. uerùm γ in nona & undecima poſteriorem ipſius indicat ſedem. Inferior autem ipſius ſedes, ſeu ſinus, imagine ſinui reſpondet in ſeptima β inſignito.

δ 9,11 Dexter aſcendens tertiæ ceruicis uertebræ proceſſus, ac nona quidem figura ipſius tuber oſtendit.

ε 5,6,7,10 Sedes, qua ſecundæ uertebræ corpus deorſum porrigitur.

ζ 9 Sedes, qua tertiæ ceruicis uertebræ corpus decliuius fertur.

η,θ,κ, 9 Superior tertiæ uertebræ corporis ſedes ſinuata. & η quidem ſinum indicat, θ uerò & κ utrinq; prominentem ipſius proceſſum.

λ,μ,ν 10 *Anterior secundæ uertebræ corporis sedes, in qua λ prominens indicat tuber, μ uerò & ν utrinq; depressa tuberis latera.*

ξ,ϖ 8 *Duo apices spinæ tertiæ ceruicis uertebræ.*

ϱ 8 *Inferior corporis tertiæ ceruicis uertebræ sedes. superior autem numeris 1,2 insignitur.*

ς 8,9 *Sinus inferiorem partem constituens foraminis, quo tertium dorsi neruorum par exilit.*

τ,τ 7 *Sinus superiorem dicti iam foraminis partem efformans.*

1,2,3, &c. *Hi characteres in octaua figura, processuum tertiæ ceruicis uertebræ numerũ indicant. Quandoquidem 1,2 notantur duæ eminentes partes superioris sedis corporis uertebræ. 3,4 duo ascendentes processus. 5,6 duo descendentes processus. 7,8,9,10 transuersi processus. 11 spina.*

Homo pulmonis occasione collo donatur.

PVLMONIS, qui in thoracis cauitate reponitur, occasione, homini collum dari, hinc potissimum cõstat, quòd hoc perpetuò cum illo deperditur. Quum enim[a] asperam arteriam, qua inspirantes, aerem attrahimus, & expirãtes, eundem rursus efflamus, ab ore in pulmonem ferri oportuit, necessariò quoq; spacium aliquod inter hunc & fauces intercedere debuit. siquidẽ homo opportuna per longum canalem, seu fistulam potius, efflatione (quæ uocis est materia) donandus fuerat: qui tantam colli nanciscitur longitudinem, quanta asperæ arteriæ ad uocis generationem ex usu est. Præterea quum partes scapulis cõterminas, & brachia, & septum deniq; transuersum,[b] neruos à dorsali medulla collum perreptante adipisci oportebat, illorum quoq; propagationis causa, necessum fuit, in spacio inter caput & thoracem medio uertebras reponi, quibus collum ceruix'ue hominis texeretur. Non enim hîc auium quadrupedumq;, quibus longa obtigerunt crura, colli usum recensere propositum est: quamuis interim collectu promptũ sit, Naturam illis, quòd manibus carent, colli maxillarumq; longitudine ad cibum assumendũ prospexisse, hacq; ratione illis pluribus uertebris quàm homini collum extrui. Constat autem humana ceruix[c] uertebris septem: in quarum historia eam quoq; occipitis ossis[d] partem cõplectar, quæ primæ articulatur uertebræ, quæq; ad ambo[e] foraminis sui, quo dorsalis medulla in dorsum procidit, latera, unum obtinet[f] capitulum, magis ad[g] anteriorem foraminis sedem, quàm posteriorem uergens. Capitula hæc, si[h] priorem[i] posterioremq; ipsorum sedem spectes, oblonga sunt, & arcta, sicq; prorsus extructa, ac si rotundũ aliquod ossis caput (quale femoris est coxendicis ossi[k] articulatum) in duas partes discinderes, ac utrinq; ad foraminis in occipitis osse cælati latera, unam illius capitis partem reponeres. Si enim utraq; occipitis ossis capitula internis lateribus iuncta fingeres, ex ambobus rotundũ quodammodo caput tibi consurgeret, adeò ut constet utrunq; capitulum esse oblongum,[l] interioriq; latere magis quàm[m] exteriori ad eum modũ protuberãs, quo rotũdi alicuius capitis in tota ipsius superficie media, magisq; prominens pars, prociuiùs, quàm partes in orbiculo positæ, exeritur. Hæc capitula, uti mox dicemus,[n] primæ articulantur uertebræ, quæ reliquis omnibus dorsi ossibus undiq; solidior est, & densior, formaq; à cæteris omnibus plurimùm differt.[o] Foramen namq; ipsi, dorsalis medullæ gratia incisum, obtinet amplissimũ, quòd hæc etiam inibi reperiatur crassissima. Deinde ipsius corpus posteriori sua sede, qua dorsalis incedit medulla, admodũ[p] excauatur, ut insignis secundæ uertebræ[q] processus, quem dentẽ appellabimus, axis alicuius modo in primæ uertebræ reponatur corpore, hæcq; (uti postea docebimus apertius) unà cum capite ad illum circumuertatur. Quod ut fieret commodius, anterior excauatæ in primæ uertebræ corpore regionis sedes[r] sinum obtinet leuiter incisum, & carti-

Ceruicis uertebræ septem.

Occipitis ossis capitula, quæ primæ articulantur uertebræ.

Primæ uertebræ foramen, dorsalẽ transmittens medullam.

Quî ipsius corpus excauetur, ut secundæ uertebræ dentem excipiat.

a Hæc ostẽdit fig. 1 ca. 38. Vasa autem per collum repentia, & pulmones, fig. calci 3 lib. apposita, ut & illa quæ 4 lib. fini insuitur.

b 2,3 fi. capiti u præpositæ ϖ, ξ, ς, τ, φ, ∗, δ, dein n.

c fi. ca. 14 A, B. & in tribus integris ab 1 ad K.

d tota 1 fi.

e 1 fig. A.

f dextrum 1 fi. B ostenditur.

g uersus G 1 fig.

h 1 fig. C.

i 1 fig. D.

k 1, 2 fig. cap 30 A.

l 1 fig. E.

m 1 fig. F.

n totæ 2, 3, 4 figuræ.

o 2,3,4 figur. I.

p 2,3 fi. K.

q 7,10,11 fig. F.

r 3,4 fi. L.

Corporis ipsius sinus.

cartilagine incrustatum, cui[s] anteriorem dentis illius sedem extuberantem, cartilagineq; oblitam, congruere audies. Cæterùm ne prima uertebra in suo corpore sic excauata, & corpore propemodum hac occasione destituta, plus æquo imbecillis inualidaq; redderetur,[t] processu quodam & tuberculo in anteriori sede augetur, cuius beneficio illa extra reliquam anteriorem uertebrarum sedem crassescit, robustiorq; efficitur: prę terquàm quod ipsum etiam accommodum sit suscipiendæ insertioni,[u] primi dorsum mouentium musculorum paris. Galenus uerò in quarto de Administrandis dissectionibus, tuberculum id in hoc exertum docet, ut nimium capitis flexum prohiberet, caputq; in flexione sustineret: aut in causa esset, ut flexum caput, alacriùs denuò in posteriora sursum reflecteretur. quum interim nulla ratione caput in ullo ipsius motu tam laxè inclinari posit, ut tuberculum illud cótingat: tantum abest, ut tuberculum ipsi à Galeno ascriptum usum pręstet. Quanquam etiam quousq; is capitis motus sit assecutus, ad Capitis finem non leuibus occasionibus subijciam, reliquo toto Capite orationis contextum dissentientibus mihi Galeni placitis alioquin non interturbaturus. Prima itaq; uertebra ad latera[x] cauitatis, quà secundæ dentem admittit, est ualidissima, & pro sua proportione crassissima, & utrobiq;[y] unum ostendit sinum, quo sui lateris occipitij osis capitulum excipitur. Vt uerò sinus capitulis exquisitè respóderent, ipsi (si[z] priora[a] posterioraq; spectes) oblongi sunt, &[b] exterioribus lateribus assurgunt,[c] interioribus uerò cauantur, non secus profectò, quàm si ambo sinus ex uno rotundo profundoq; sinu essent discisi. Si enim coxendicis osis[d] sinum diuideres, & utrinq; in prima ceruicis uertebra unam ipsius partem collocares, isti primę uertebrę sinus tibi constituerentur, in quibus occipitis osis capitula flectuntur & extenduntur, seu antrorsum retrorsumq; rectissimo, nulloq; pacto in latus inclinante motu agũtur. Ad exteriora horum sinuum latera, prima ceruicis uertebra[e] transuersos suos educit processus: quorum unus utrinq; est, multo proceriùs, quàm cæteri transuersi uertebrarũ ceruicis processus, exertus, & crassiusculus: non tamen æquè in hominibus, ac in canibus caudatisq; simijs instar alæ cuiusdam amplus. Educuntur autem transuersi primæ uertebrę processus insigniùs, ut ex abundanti, & præter reliquos ceruicis transuersos processus, commodam duorum musculorum insertionem singuli acciperent. Illis enim priuatim[f] quinta &[g] sexta musculorum caput mouentium paria inseruntur. & non leuis portio[h] musculorum ab ipsis enascitur, qui scapulas attollentium secundi numerabũtur. Processus isti magno perforantur[i] foramine, per quod[k] arteria & uena hàc caluariam petentes feruntur. Ad posteriorem quoque sinuum, quibus caput inarticulatur, sedem,[l] sinus utrinq; in prima uertebra exculpitur, cui[m] alius in occipitis osse correspondet, ad posteriorem utriusq; capituli sedem cælatus, & unà cum primæ uertebræ sinu uiam præbens[n] primo neruorũ dorsalis medullæ pari. Canibus uerò in prima ceruicis uertebra non sinus tantum neruo cedens, sed integrum foramen utrinq; inciditur, quòd illis prima uertebra, quum insigniter ampla altaq; sit, cómodè perforari queat. Quamuis interim in homine maior uiæ neruum transmittentis portio in uertebra, quàm occipitis osse exculpitur. Hæc uiæ portio in uertebra occurrens, etiam ad posteriorem[o] foraminis sedem pertinet, quo trãsuersus processus est peruius: ut is non neruo duntaxat, sed[p] uenæ etiam & arteriæ iter porrigat caluariam subeuntibus, per[q] foramen ad radicem capituli occipitis osis, posteriori in sede exculptum. Prima ceruicis uertebra, posteriori processu ob hoc inter reliquas uertebras sola[r] destituitur, quòd is, quum nullius musculi occasione procul

Tuberculum.

Sinus, quibus occipitis os inarticulatur.

Transuersi primæ uertebræ processus.

Via primi paris neruorum dorsalis medullæ.

Prima uertebra spina caret.

s 5 fig.
t 2,10 fig. M.
u 8 musc. tab. A, B.
x 3 fi. E.
y 2,3,10 fi. dextrũ notant O.
z 2 fig. O.
a 2 fig. P.
b 2 fig. R.
c 2 fig. Q.
d 1,2 fig. cap. 29 e, f, g.
e 2,3,4,10 fig. S.
f 14 musc. tab. H, I.
g eiusdem tab. K, L.
h 13 musc. tab. Q.
i 2 fig. T.
k ultimæ fig. lib. 3 f.
l 3,10 fig. V.
m 1 fig. H.
n 3 fig. ca. 11 lib. 4 F. dein G.
o 2 fig. T.
p ultimæ fig. lib. 3 f.
q 2 fig. ca. 12 f.
r ubi X occurrit in 3, 4, 11 fig.

procul educi debuit,[s] tertium musculorum caput mouentium par aculei modo uulnerasset, & aptum quo id duceretur iter, ac sedem occupasset. Ea tamen parte, qua aliæ uertebræ in posteriorem processum spinam'ue desinunt, hæc[t] aspera est, & ueluti acuta linea extuberat, quo facilius[u] quartum caput mouentium musculorum par hinc principium sumeret. In inferiori primæ ceruicis uertebræ regione, sub duobus, quibus caput excipitur, sinibus,[x] alij totidem insculpuntur, leuiter ac in superficie tantum caui, ob idq; etiam γληνοειδεῖς appellati. Horum circumferentia orbicularis est,[y] in medio uix aliquid, quod dijudicari posit, caui obtinens, sed[z] exteriora sinuum supercilia longè inferius quàm[a] interiora descendunt. His sinibus cartilagine oberustatis,[b] duo secundæ ceruicis uertebræ excipiuntur capitula, quæ ad latus corporis eius uertebræ habentur minimùm prominentia. Horum circumferētia sinuum quoq; modo orbicularis est, quamuis interim nonnihil[c] posteriori parte extra circuli conuexum deduci uideatur. Ad hæc,[d] internum latus capitulorum elatius[e] exteriori latere assurgit. Verùm hæc laterum altitudo depresioq; non adeò insignis est, atq; superciliorum primæ ceruicis uertebræ sinuum. Deinde capitula in medio seu centro non æquè prominent, ac primæ uertebræ sinus inter supercilia cauantur: non secus sanè, quàm si capitulorum latera procerius quàm ipsorum medium exurgerent. Vnde etiam fit, in nudis osibus inuicem adaptatis, sinus non adamusim capitulis respondere, & in illorum sinuum medio spacium non prorsus oppletum dehiscere. quod hominibus priuatim accidit: canibus autem & equis, alijsq; animantibus plurimùm caput circumducentibus, unum continuum amborum secundæ uertebræ laterum est caput, & sinus quoque in prima ceruicis uertebra continuus apparet, capiti illi concinnè respondens. Hanc in hominibus inæqualitatem Natura subinde peculiari cartilagine corrigit, quæ præter cartilagines osibus crustæ modo obnatas, sinum & capitulum intercedit, ac ligamentis in orbem articulum continentibus duntaxat adnascitur, & superius inferiusq; admodum uiscoso humore, tanquam smegmate, oblinitur. In medio duorum secundæ uertebræ capitulorum, ex superiori corporis sui regione,[f] processus quidam insignis & altus, admodumq; solidus enascitur, quem quòd denti, ac potisimū hominis canino asimiletur, ὀδοντοειδῆ & ὀδόντα Græci uocarunt: quo etiam nomine Hippocrates secundam uertebram nuncupauit, non autem (ut Iulius Pollux, & Cęlius, dissectionum prorsus imperiti malè recensent) primā. Verùm alij hunc processum à turbinis, seu nucis pinei imagine, κωνοειδῆ: alij, quòd cuspidis pyramidis'ue, aut etiam oliuę nuclei modo extuberat, πυρῆνα & πυρηνοειδῆ appellarunt. Processus hic primæ uertebræ[g] cauitatem subit, quam illic haberi scripsimus, ubi primæ uertebræ corpus deberet consistere, & ubi[h] sinum illi insculpi scripsimus, qui cartilagine oblitus, anteriorem dentis partem læui & lubrico[i] tubere capitulo'ue prominulam excipit. Posterior dentis pars, è regione eius capituli[k] posita, magis extuberat, crasiorq; est, quàm ubi primùm is à secunda uertebra producitur. Hîc enim utrinq; ad latera singulos[l] sinus, &[m] tertium in posteriori sede obtinet. Qui in dentis lateribus consistunt, unà cum primæ ceruicis uertebræ sinibus, qui ipsis respondent,[n] foramen utrinque parant,[o] neruulo transmittendo aptum, quem interdum hàc in[p] musculos collum flectentes procidere uidimus, secundiq; paris neruorum dorsalis medullæ surculum censemus. Sinus uerò in posteriori dentis sede conspicuus, in hoc exculpitur, ut ligamentum insigniter

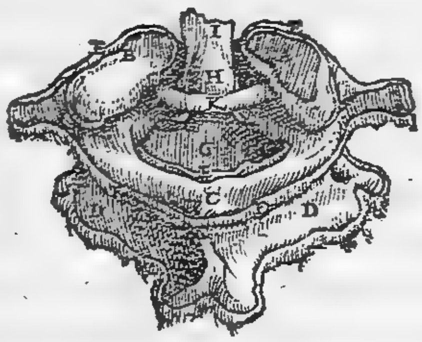
Hîc peculiarē utriusq; lateris cartilaginē nōnunquam à nobis obseruatā depinximus.

Marginal notes (left): s 14 musc. tabul. A, B. — t 3, 4, 11 fig. X. — u 14 musc. tabul. G, F. — x 4 fig. dexter Y. sinister a. b notatur. — y 4 fig. inter a & b. — z 4 fig. b. — a 4 fig. a. — b 5, 6 fig. c dextrū, sinistr. d, e, f. — c 5, 6 fi. f. — d 5, 6 fi. d. — e 5, 6 fi. e. — f 5 fi. g, n. & 6 fig b, i, k, l, n. & 10, 11 fi. r. — g 3 fig K. — h 3 fig. L. — i 5 fig. g. — k 6. fig. h. — l 5, 6 fig. k, l. — m 6 fig. i. — n 11 fig. m. — o 2 fig. ca. 11 lib. 4 N. — p 8 musc. tab. A, B.

Marginal notes (right): *Sinus primæ uertebræ, capitula secundæ excipientes.* — *Capitula secundæ.* — *Secundæ uertebræ dens.* — *Libro de Articulis.* — *Dētis cum prima uertebra contextus.*

ualidum ipsi firmius obuoluatur, quod ab uno primæ uertebræ latere, in[q] interna ipsius sede, ad aliud transuersim procedit, dentem accuratè in cauitate primæ uertebræ continens: & cauens præterea, ne is sua sede aberrans, dorsalem medullam hîc comprimat. Cæterùm ut ligamentum aptius enasceretur, prima uertebra[r] ea sede, qua id originem ducit, siue inseritur, aspera inæqualisq; est, & foramen quoq; non altè penetrans ostendit.[s] Superior dentis pars, seu ipsius apex, in mucronem testudinis capitis modo exacuitur, ut[t] altiùs extra primam uertebram prominens, robustum teresq; educeret ligamentum, quod occipitis ossi ad[u] eam sedem inseritur, quæ in anteriori parte foraminis dorsalem medullam transmittentis, aspera leuiterq; extuberans cernitur, modiceq; insertionis finem admittit[x] primi dorsum mouentium musculorum paris. Eiusmodi itaq; primæ uertebræ cum secunda contextus perficitur, qui uniuersus capitis subseruit motui, quo id ueluti ad axem unà cum affirmata tunc ipsi prima uertebra, supra secundã circũagimus. quæ in posteriori præcipuorum capitulorũ, quibus primæ uertebræ articulatur, sede leuiter[y] exculpitur, ut cõmune cum prima uertebra[z] foramen utrinq; constituat, quo[a] secundum dorsalis medullę neruorum par primaria sua portione in posteriora labitur. Verùm maiorẽ huius foraminis partem prima efformat uertebra, insigniter satis ad posteriorem sedem sinuum, quibus secundæ articulatur uertebræ,[b] insinuata. Reliqua in secunda ceruicis uertebra commemoranda, cæteris etiam quinq; inferioribus uertebris magna ex parte sunt cõmunia.[c] Hæc enim similiter atq; * illæ, spinam obtinet: quæ hoc priuatim in ceruicis uertebris sibi uendicat, quòd suo mucrone[d] bipartitur, ac præcipuè secundæ uertebræ, triumq; ipsi subiacentium spinæ. Sexta enim uertebra admodum obscuræ suæ spinæ diuisionem ostendit, atq; adhuc multo minus septima. quæ priuatim hoc cum sexta sortitur, quòd ipsius spina plerunq; donetur appendice, ac procerius educatur, quodammodoq; ad superiorum thoracis uertebrarum[e] spinarum imaginem suo mucrone accedat. Superiorum uerò ceruicis uertebrarum spinę appendicibus carent, & latæ, inæquales, asperæ, & (ut ita dicam) ramosæ, & inferiùs cauæ, & superiùs gibbæ cernuntur. In superiori dein sede secundum spinæ longitudinem longa extuberat linea, quemadmodum & sede inferiori, ut ambæ educendo admittendoq; seruiant ligamento, quod spinarum occupat interualla, dextrosq; spinis commissos musculos à sinistris dirimit. Cæterùm diuisionis in processulos potissima occasio, musculi censentur, in posteriori ceruicis sede repositi. ut enim hi promptius principium ducerẽt, & ualidius quoq; in uertebrarum spinas insertionem molirentur, spinæ etiam in processulos dirimũtur. Atq; id Natura in his colli uertebris peculiariter machinatur, quòd non adeò lõgas spinas à paruis illis uertebris, atq; à thoracis lumborumq; uertebris producere tutum fuerat. Deinde maior musculorum copia, eaq; admodũ uaria, in ceruicis posteriori sede, quàm in alijs dorsi partibus collocatur: quemadmodũ ubi musculos scapulas, thoracem, caput & dorsum mouentes persequar, audituros es fusissimè. Porrò musculorum etiam gratia, secundæ uertebræ spina proceriùs, quàm aliquot ipsi succedentes spinę, exeritur, cæ-

Quamuis præsens figura priuatim secundo libro sit propria, illam tamen huc reposui, quòd ijs quæ hic traduntur intelligendis non mediocriter iuuet. Significetur itaq; obiter A, B, C, prima ceruicis uertebra. D & D secunda uertebra. G secundæ corpus. H secũdæ uertebræ dens. I teres ligamentũ à dente occipitis ossi insertum. K transuersum ligamentum, dentem in prima uertebra stringens.

Foramen, secundum par dorsalis medullæ neruorum in posteriora transmittens.

Spina sex humiliorũ ceruicis uertebrarum.

q 3 fig. K.
r 3, 11 fig. O, O.
s 5, 6 fi. K.
t 10, 11 fi. I.
u 1 fig. G.
x 8 musc. tab. A, B.
y 6 fig. P.
z fi. 11. T.
a 3 fig. ca. 11 lib. 4 L.
b 4 fig. Q.
c 5, 6, 7 figuris S.
* 9 fig. t. & 8 fi. charactere 11.
d 8 fi. S. u.
e 1 fig. ca. 16 N, O, P. Hæc erunt obuia, si 7 fig. spinam cum spinis cæterarũ figurarũ contuleris. aut N, O, P obserues 1, 2 figuræ capitis 16.

f 14 musc. tabul. A, B.
g eadē tabula, K, L.

tur, cæterisq; latior & crasſior uiſitur, quòd ſcilicet hæc priuatim[f] tertio muſculorum caput mouentium pari, &[g] ſexto quoq; principium præbeat. Ne tamen Natura iniuſtè ex gracili uertebra prolixiorem latioremq; educeret ſpinam, ipſa ſecundam aliquot ſibi ſubditis grandiorem effecit. quanquā id non tam ſpinæ producendæ gratia, quàm ut ſecunda articulationi abundè ſufficeret, quam cum prima molitur uertebra. Atque hoc illud eſt, quod antea innuimus, Naturam ſemel ac iterum ſuperiorem uertebram inferiore maiorem creaſſe. Secunda enim craſsior, & maior ualidiorq; eſt tertia: dein primam uel tranſuerſorum proceſſuum occaſione, omnibus ceruicis uertebris latiorem eſſe, ſuprà docuimus.

Secundam uertebrā aliquot ſibi ſubditis maiorem eſſe.

Trāſuerſorum ceruicis uertebrarum proceſſuū natura.

h 5, 6, 7 figuris u.

Cæterùm tranſuerſi proceſſus in reliquis colli uertebris non admodum exporriguntur, [h] & in primis ſecundæ uertebræ, cui breuis & ſimplex utrinq; tranſuerſus obtigit proceſſus. Videtur autem is in ſecunda uertebra minus quàm in alijs prominere, breuiorq; eſſe, propter huius uertebræ capitulorum, quæ primæ ſinus ſubeunt, amplitudinem, craſsitiemq;. Inſuper ea capitulorum amplitudo in cauſa etiam eſt, [i] foramen quo tranſuerſus ſecundæ uertebræ proceſſus perforatur, non rectà, ſed obliquè exculptum uideri, ſecus atq; in prima ceruicis uertebra, [k] & quinq; ſecūdæ ſubiectis, quarum tranſuerſus proceſſus recto amploq; foramine peruius eſt, à quo ſolę ceruicis ornantur uertebræ, ut [l] uenam arteriamq; ſurſum ducant, quæ dorſali medullæ, ac tandem ipſi cerebro ſanguinem ſpiritumq; deriuant. Præterea quatuor uertebræ, quæ ſtatim ſecundam ſequuntur, hoc etiam peculiariter ſibi uendicant, quòd illorum [m] tranſuerſi proceſſus ampli & bifidi ſunt: non tamen, ut earundem ſpinæ, aſperi & inæquales. Tranſuerſi enim proceſſus, forma inuicem reſpondent, & interior ipſorum pars ſemper latior eſt, elatiusq; ipſa poſteriori effertur. Spinæ autem partium impar in omnibus quaſi uertebris eſt forma, & illæ perpetuò uarijs modis protuberant & exaſperātur. Quamuis interim hęc tranſuerſorum proceſſuū amplitudo ac bipartitio eadem ratione accidat, qua ſpinas bifidas eſſe, prius relatum eſt, nimirum muſculorum in primis ortus inſertionisq; gratia. Vt enim alios huius ſedis pręteream muſculos, utrinq; tranſuerſis uertebrarum proceſsibus priuatim [n] duos cōmitti, in ſecundo libro ſcribemus, quorum beneficio collum, & poſtea ſecundario motu caput in latera ducuntur. Hi muſculi in utroq; latęre ita collocantur, ut unus anteriori tranſuerſorum proceſſuum ſedi, alter uerò poſteriori aſcribatur. Septima interim ceruicis uertebra tranſuęrſos proceſſus (qui canibus & ſimijs raro perforātur) latos quidem obtinet, at admodū obſcurè bipartitos. Quum enim ampli proceriq; ſint, nulla incumbit neceſsitas, eoſdē quoq; bifidos fieri, præcipuè quando muſculi collum in latus ducentes, non adeò ualidè ſeptimæ ac cæteris committantur: quòd hæc obſcurè, non ſecus quàm thoracis uertebræ, in latus moueatur.

i 5, 7, 11 fig. x.

k 8 fig. α.

l ultima 3 lib. figura ſ.

m 8, 10 fi. γ, z. & 9 figuræ numeri 7, 8, 9, 10.

n 8 muſc. tab. alter C notatur. 14 autem tab. alter N.

Aſcendētium & deſcendentium proceſſuum natura.

o 9, 11 fig. d, & numeri 8 fi. 3, 4.
p 6, 7, 9, 11 fig. γ.

[o] Aſcendentes [p] deſcendentesq; proceſſus, quibus uertebrę mutuò articulantur, in omnibus ceruicis uertebris ſecundę ſubiectis ſibi ſimiles ſunt: & ſecunda quoq; deſcendentes proceſſus obtinet, aliarum proceſsibus non diſsimiles. Qui itaq; deorſum ſpectant, & ſubditā admittunt uertebram, orbiculari ſinu ab anteriori ſede inſigniter obliquè deorſum in poſteriora ducto, & nihil minus quàm altè cælato inciſo'ue, ornantur. Aſcendentes uerò proceſſus, qui incumbenti immittuntur uertebræ, capitulum orbiculare habent, quod adeò leuiter ſuperficietenusq; extuberat, ut ignores ſinuum'ne id, an capitum numero aſcribere debeas. Hoc capitulum aſcendentium proceſſuum ſinui congruit: & cartilagine perinde ac ſinus incruſtatum, ab anteriori ſede deorſum in poſteriora admodum

Metire obliquum ductum ab a ad b.

admodum etiam obliquè fertur. id quod non obiter cōsiderandum est. Nam obliquus ille ductus in ceruicis uertebris, quæ thoraci propiores sunt, minor semper, ac secundùm corporis longitudinem rectior euadit, quòd illæ uertebræ non adeò laxè ac superiores moueri, atq; ob id etiā non tam laxè articulari debeant. Verùm Natura non solum his uertebris laxiores communicauit articulos, sed ut collum promptiùs omnino quàm reliquę dorsi partes, insigni usu, moueri posit, ipsa aliud insuper colli uertebris priuatim elargitur. Quum enim uertebrarum thoracis & lumborum corpora inuicem planis minimeq́; extuberantibus committantur superficiebus, ad eum modum, quo duo ampli asseres mutuò incumbunt, Natura[q] inferiorem ceruicis uertebrarum corporis partem oblongam, capitisq; alicuius articuli ad motum euidentem facti ritu, extuberare uoluit, ac[r] superiorem corporis uertebrarum partem amplo sinu ita excauauit, ut oblongum superioris uertebrę corpus in hunc subditæ uertebræ sinum ingrediatur, uertebrarumq́; cōpago ad motum, potissimùm uerò lateralem, & qui uersus humeros fit, promptior cōsurgat. Atq; hæc compago, quę etiam, ut in thorace & lumbis,* cartilaginei, & impēse crassi, pulchreq́; uicissim cedentis & assurgentis ligamēti perficitur interuentu, in secundę uertebræ cum tertia, & deinde in aliquot subiacentium uertebrarum corporibus magis est conspicua. Colli autem septima, primæ thoracis quasi omnino plana innititur superficie, ac etiam ipsius corpus elatiori sede non adeò atq; superiorum uertebrarum excauatur: idq; præcipuè accidit, quòd superiores laxius inferioribus moueri, ex usu sit. Quòd uerò secūdæ uertebræ corpus in[s] anteriori sede non planum reliquorum ceruicis uertebrarū corporum modo uisitur, at tubere secundum longitudinem ducto, amplioris lineæ forma eminet, & utrinq; ad eius tuberis latus deprimitur,[t] musculi illi in causa censendi sunt, qui collum flectentes, & hac sede coeuntes, in istam uertebræ corporis formam ualidius inseruntur. Verùm quum tertia ceruicis uertebra secundæ subiaceat, & utriusq; lateris collum flectēs musculus supra hanc etiam inseratur, non mirum est, anteriorem corporis tertiæ uertebræ faciem secundæ uertebræ nonnihil esse cōsimilem: imò dictorum musculorū occasione anteriorē omnium ceruicis uertebrarum sedem ueluti compressam, non autem ut thoracis lumborumq́; uertebrarum, semicirculi, aut potius nostri C instar, protuberantem uideri. Quæ quum ita se habeant, neminem latet, omnibus ceruicis uertebris non eundē processuum obtigisse numerū. Ne autē aliquid hic prętermisisse uidear, necessum fuerit uel Galeni nomine, alicuius uertebræ ceruicis processus ita recēsere, ut undecim numero in illis processus adinuenias: totidē namq; his uertebris à Galeno ascribuntur. Assumito itaque tertiam, aut quartam, aut quintam, aut sextam colli uertebram, ac primùm duos numerato processus in superiori corporis sede, utrinq; uidelicet unū ad latus cauitatis, cui incumbentis uertebræ oblongū corpus insidet. tertium autem & quartum recense duos ascendentes processus, qui incumbentem subeunt uertebram. quintum uerò & sextum, duos descendentes, quibus subditæ uertebrę ascendentes processus excipiuntur. Porrò septimum, octauum, nonum & decimū, numerabis transuersos processus: qui quum utrinq; sint singuli, ac illi rursus gemini bifidiq́; cernantur, quatuor cōstituunt processus. undecimus erit ipsa spina. Verùm quum uertebræ, quibus geminus utrinq; transuersus accidit processus, spinam quoq;[u] bipartitā gerant, nihil obstiterit, cur minus hic duodecimū quoq; fingas, Galeni numerū aucturus. Itē quia[x] oblongū uertebræ corpus inferiori sede processus modo quoq; educitur, quid prohibebit, & id pariter decimitertij processus loco,

Corporum ceruicis uertebrarum cōtextus.

Hic confer ceruicis uertebras, thoracis et lumborum uertebris fig. cap. 14.

q 9 fig. 1. & 8 fig. 1.

r 9 fig. 6, κ. Nota autē figure numeros.

* fig. cap. 14 R, R.

s 5, 10 fig. λ, μ, ν.

t 8 musc. tab. A, B.

Processuum numerus.

Lib. 13. de usu partium.

Obseruato hic 8 figuram, cuius numeri processus seriatim denotant.

u 8 fig. 5.

x 8 fig. 5. & 9 fig. 5.

loco, cæteris adijcere? Quòd autem in prima ceruicis uertebra, & secunda, septimaq;, alius processuum obseruetur numerus, isq; adhuc uarius, citra negotium ex his quæ hactenus scripsimus, promptè colligitur. [y] Foramina in uertebrarum lateribus, neruis à dorsali medulla transmittendis, & uenis quoq; ac arterijs ad illam admittendis parata, eadem serie sub secunda ceruicis uertebra ad sacrum usq; os cõstituuntur. Inter latus enim posterioris sedis corporis uertebræ, & ascendentes descendẽtesq; processus, sinus quidam [z] suprà [a] infraq; in ambobus lateribus exculpitur, qui cum proximæ uertebræ sinu commune foramen efformat, quo neruus prosilit. Verùm sinus isti in omnibus uertebris non pari se habent modo: in ceruicis enim uertebris semicirculus in superiore uertebra, & semicirculus in inferiore exculpitur, utraq; uertebra parẽ operam ad foraminis constitutionẽ præstante. Aut si quis adamussim singula excutiat, inferior uertebra in ceruice paulo maiorem portionem foraminis constituit, ipsa superiore. [b] Sinus enim in superiore uertebrę parte, [c] inter processum ascendentem, & processum quem elatior corporis uertebræ pars producit, exculptus, profundior est [d] sinu qui [e] inter descendentem processum & corpus uertebræ cælatur. In lumborum uertebris contraria est ratio: superior enim uertebra superiorem foraminis sedem lateraq; efformat, inferiore interim uertebra duntaxat inferiorẽ foraminis partem, seu ueluti tertiam solum circuli portionẽ, constituente. Sinus enim in illis uertebris inter corpus ac descendentem processum exculptus, multis numeris eius cauitatem superat, qui in superiore uertebræ parte inter corpus ipsius & ascendentem processum occurrit. Thoracis autem uertebræ medio se habent modo: quæ enim ex illis collo propius accedunt, colli uertebris hoc neruorum foramine respondent: quæ iuxta lumborum uertebras consistunt, lumborum etiam uertebris in foraminis forma assimilantur. Quamobrem uerò Natura, in alia sede neruorũ foramina [f] inter occipitis os & primam uertebram, ac rursus [g] inter hanc & secundã cælauerit, quàm in reliquis uertebris, cuiuis obuiũ esse arbitror, qui primę uertebrę cum capite, & eiusdem uertebræ cum secunda, articulorũ compagem sedesq; intellexerit. Hæ namq; liquidò cõmonstrant, in lateribus articulo occupatis, uertebras illas insculpi neutiquã potuisse, nisi prorsus infirmum inualidumq; Natura hic fecisset contextũ, & mutuo ossium in assiduis motibus affrictu, neruos rumpi uitiariq; cupiuisset. Qua uerò prouidentia hæc foramina [h] in sacro osse exculpsit, in eius ossis historia percurrã. Cæterùm quod ad præsens Caput adhuc spectat, colli uertebræ aliud nihil sibi priuatim asciscunt. Nam etsi illarum uertebrarum secundam sequentiũ corpora superius inferiusq;, & ipsius etiam secundę corpus infrà appendices in minoribus natu ostendant, id quoq; omnibus thoracis & lumborũ uertebris commune est. Quemadmodum & uertebras non uno osse in puerulis efformari, omnibus commune est uertebris. Prima enim ceruicis duobus constat ossibus, inuicem appendicũ more commissis, ubi primæ [i] anterior pars consistit, & [k] quà aliæ in spinam exacuuntur. [l] Reliquæ autem ceruicis & thoracis & lumborum uertebræ, præter appendices, tribus extruũtur partibus. Vna enim linea cartilagine oppleta, à foramine dorsali medullæ parato ad spinæ usq; apicem pertinet, Aliæ autem duæ ab eodem foramine productæ, corpus uertebræ à duobus transuersis processibus, reliquisq; uertebrę posterioribus partibus dirimũt. Cæterùm in ætate paulo prouectioribus, hęc ossium frequentia aboletur: appendices tamen etiam uigoris tempore aliquando non ita difficulter distinguuntur. In senibus autem non solum appendicum connexus obliteratur, uerùm uertebrarum corpora aliàs magno

Left margin notes: y fig. cap. 14 Q, Q. — z 8,9 fi. s. — a 7 fig. 7. — b 8,9 fi. s. — c 9 fig. inter d & δ. — d 7 fig. 7. — e 7 fig. inter β & ε. — f 2 fig. ca. 11 lib. 4 H, & 3 fig. F. — g 2 fig. ca. 11 lib. 4 N, & 3 fig. I. — h 2 fig. ca. 11 lib. 4 charact. 25. ad 30 usq. & 3 fig. E. ad 56. — i 2 fig. M. 3,4 fig. L. — k 3,4 fi. X. — l prima linea, in 7 fi. à foramine illo per s du ceretur. secũda autem & tertia à foramine per τ et τ.

Right margin notes: Foraminũ neruos in latera transmittentium natura. — In colli uertebris.

In lumborum uertebris.

In thoracis uertebris. — Vertebrarum appendices. — Vertebram in pueris pluribus constare ossibus. — Vertebrarũ in senibus nexus.

magno interuallo ob[m] cartilaginei ligamenti interuentum dissita, adeò coalescunt, ut modò tres, modò quatuor uertebras in illis ita cõcreuisse, ac simul in cœmiterijs effodi uideas, ut inuicẽ diuelli nequeant. Coalitus iste quorundam tempore pronascentium processuum fit interuentu, quos corpus unius uertebræ ab externa ipsius superficie in aliud producit. Cæterùm coalitum hunc in causa esse, cur minus dorsum moueant senes, & quòd nequaquam dorsum extendant, ipsiq; magis incuruentur, neminem ambigere reor, præcipuè si quis aliquando gibbosi uertebras inspexerit, hasq; incuruatas, quodammodoq; luxatas, suisq; corporibus pertinacissimè unitas. Quanquam ad hęc, difficilem in senibus motum augent ossium superciliorum mira asperitas, & ossium tubercula, quæ capita in suis sinibus moueri prohibẽt. Postremò & insignis ligamentorum durities prompto uertebrarum motui obstat. Huic Capiti modò finem imponerem, si in ceruicis uertebrarum historia mihi prorsus cum Galeni scriptis conuenisset. nam ut pleraq; taceam, quibus Galenum ex primæ uertebræ transuersorum processuum amplitudine, ex uijs ramos primi paris & secundi dorsalis medullæ neruorũ transmittẽtibus, ex septimæ uertebræ transuersi processus perforatione, eiusmodique non paucis, simias potius & canes, quàm hominem in illis uertebris descripsisse, leui negotio ostenderem, neutiquam prętereundum est, Galenum de capitis supra primam uertebram, & primæ uertebræ supra secundam, & dein reliquarum ceruicis uertebrarum motibus, longè secus ac ego sentire. Quinimò id tanto diligentius uenit expendendum, quãto maiori studio Galenus, diligentem & eruditum solertemq; & industrium requirit auditorem, qui ea capere possit, quæ in duodecimo de Partium usu libro, de capitis motibus pertractat. Quid multa? tam paucos quę mihi docentur assequuturos contendit, ac uelut rei difficultate lectorem, eumq; in primis qui in Mathematis & demonstrandi methodo parum est exercitatus, ita deterret, ut nemo non conari debeat ipsius sensa eruere, ac deniq; num ex merito ab illis tantopere declinem, hunc in modum mecum obseruare. Galenus capiti duos motus ascribens, unum in annuendo renuendoq;, alterum in latera fieri docet. ac prioris quidem loco eum habet, quo caput antrorsum flectimus, inclinamus, annuimusq;, ac deinde quo caput retrorsum reflectimus, & reclinamus, ea prorsus functione, qua Thraces & Cretensium plerique hac etiam ætate abnuunt. Illi enim abnuẽtes, in posteriora caput rectà remouent, subleuant'ue: non autem ut nos, id circumagunt, seu circumducũt. Cæterùm altero motu Galenus illum subaudit, quo caput in latus inclinamus, ac ueluti humeris seu scapulis admouemus. Quòd autẽ hæc de laterali motu, atq; adeò de renuendo annuendoq; ipsius sit sententia, ex quarto de Administrandis sectionibus libro doceberis, si modò accuratè expendas, quo situ Galenus occipitis ossis capitula, quæ primæ uertebræ inarticulantur, locari, assurgere, innitiq; asserit, quum in hoc illud'ue latus caput agitur, & quum ex Galeni placito renuimus annuimus'ue: qui priorem motum, qui annuendo renuendoq; fit, secundæ ceruicis uertebræ beneficio, aut supra secundam perfici affirmat: posteriorem uerò, quo caput in latera ducitur, supra primam ceruicis uertebrã fieri ait: quemadmodum cùm ex pluribus ipsius locis, tum præcipuè ex quarto de Administrandis sectionibus libro colligere promptissimum est. Vt enim illos libros omnium postremos scripsit, ita quoq; suam sententiam & breuius & apertius in illis, quàm aliàs, explicuit. Num uerò hoc eius placitum ueritati sit consonũ, ipse nunc mecum inquirito: aliter multo quàm Galenus, capitis motus constituens. Caput itaque aut primario motu quiescente collo mouemus, aut se-

m fig. 14 R.

Quæ hoc Capite Galeni scriptis parũ conuenerunt. Lib. 12. de Vsu partium. 4 de Administ. dissect. lib. de Ossibus, cap. 8.

Galeni de capitis motibus sententia.

aut ſecundario, quum ſcilicet caput colli motum ſequitur, etiamſi id in aliam partem, quàm collū mouetur, ducere coneris. Proprij capitis motus duo ſunt. priore id antrorſum flectimus, retrorſumq; inclinamus, extēdimus'ue: quem motum conficis aut rigido immotoq; collo, aut collo etiam ſimul moto, ſiue id pari motu cum capite agas, ſiue contrario. Quamuis enim in anteriora collum ducas, caputq; neceſſariò collū inſequatur, nihilominus tamen caput proprio motu in poſteriora poſsis reflectere, & unà promptè obſeruare, collum & caput ſeorſum proprios & priuatos in flexu reflexuq; motus obtinere. Alter proprius capitis motus, is cenſendus eſt, quo caput ita quodammodo circumducimus, in gyrum'ue agimus, ac rota ad axem reuoluitur, quemq; etiam quieſcente collo obibis, ſi modò dextra, modò ſiniſtra uiciſsim intueri ſtudueris, caput'ue circumuerteris. Præſens motus capiti omnino eſt proprius, & collum illo deſtituitur. unde etiam quocunq; modo collum moueris, hic capitis circumactus commodè perficitur. Flexo enim collo, capiteq; cum illo inclinato, id facilè in gyrum ducis. ſic etiam, ſi collum fuerit extenſum, aut in latus humero admotum, caput promptè circumagis. Cæterùm ut caput uno motu, qui circumactu fit, priuatim donatur: ita collum quoq; peculiarem motum, quo in latus ueluti ad humeros ducitur, ſibi uendicat. Caput enim nullum proprium obtinet motum, quo in latus inclinatur, ſed colli tantum beneficio, motuq; ſecundario illuc fertur. Nobiſq; denegatum eſt, caput huic illi'ue ſcapulæ uel minimum, niſi collo illuc ducto, admouere. Duobus itaque proprijs motibus caput donatur: quorum priorem, qui flexione ac reflexione perficitur, capitis cum prima ceruicis uertebra, articulorum beneficio, celebrari diximus: uti poſteriorem motum, quo caput in gyrum agitur, ſupra ſecundam ceruicis uertebram, uelut ad axem confici, relatum eſt. Mea itaq; ſententia duplicibus capitis cum prima uertebra articulis caput flectitur & extenditur, ſeu antrorſum retrorſumq; rectiſsimo motu ducitur. Nulla autem ratione illorum articulorum ope in latera fertur, quamuis id Galeno tot locis ſit proditum. Immoto namq; collo, caput ne tantillum quidem in latera mouere poſſumus. Et, ſi caput ſupra primam uertebram in latus ageretur, quis ambigit, in eo motu primam uertebram debere immotam ſeruari? ſi modò in motu alterum articuli os oportere quieſcere, Ariſtoteles in libro de Communi animalium greſſu, rectè demonſtrauerit. Præterea, quum primæ uertebræ cum capite articulationes ſint eiuſmodi, ut ne minimo quidem temporis momento paruam exarticulationem ac luxationem ſuſtineant, quin homo mox reſpirationis expers, mutus, & abſq; motu & ſenſu, tanquam affecta neruorū radice, reddatur, quî poterimus cum Galeno Naturæ tantam imponere oſcitantiam, ut fateamur eam in digniſsimis totius corporis articulis ita dormitaſſe, ut neceſſum ſit, oſſis quod mouetur caput, ex ſinu, cui aliàs inarticulatur, ita debere ſubleuari, ut ſinum non amplius cōtingat, ipſiq; non aliqua ex parte ita firmetur & inſiſtat, ut reliqua omnia oſſa penitus ex ſuo ſinu neutiquam in concreditis ipſis motibus abſcedere dehiſcere'ue nouimus? Galenus namque caput ſupra primam uertebram in latus duci arbitratus, in quarto de Adminiſtrādis diſſectionibus aſſerere coactus eſt, capite in dextrum latus ducto, dextrum tunc occipitij oſſis capitulum in dextrum primæ uertebræ ſinum ſtringi, ſiniſtrum uerò capitulum ex ſiniſtro ſinu aſſurgere: & contrà, ſi quando caput in ſiniſtrum latus inclinatur. Non igitur huic gemino capitis cum prima uertebra articulo motum in latus, ſed ſimplicem flexum & reflexum tribuamus: & in Galeni excuſationem haudquaquam ſtudeamus hic comminiſci, ab illo motum in latera

Alia quàm Galeni de capitis motibus ſententia.

Caput ſupra primam uertebram flecti & reflecti, non autem in latera, aut aliter duci.

intellectum, quem ego in gyrum & circumactu fieri dico: neque etiam illum motum ſupra primam uertebram fieri, cum Iulio Polluce concedamus. Præter id enim quòd Galenus illum motum minimè lateralis motus loco habuit, quis adeò ſtupidus eſt, ut duo oblonga occipitis oſsis capitula mutuò diſtantia, & duos primæ uertebrę ſinus altos, ſeu profundos, & ſimiliter oblongos, ac ab inuicem lato interuallo diductos ſubeuntia, circumagi poſſe autumet? Quis enim unquam circinum utriſq; cruribus aſſeri infixum, circumduci animaduertit? Neque eſt quod quis Galeno patrocinaturus, occipitis capitula ſibi depreſſa planaq; cõfingat, hacq; ratione caput ſupra primam uertebram circumagi poſſe contendat. quum Galenus inter reliqua oſsium capita, κορώνης nomine uix ulla unquam dignatus ſit, præter hæc occipitis oſsis capitula, quæ paſsim κορώνας (ſed non rectè admodum) uocat, eo nomine raros, qui in canibus potius quàm hominibus occurrunt, oſsis occipitis capitulorũ mucrones. Quod uerò ad primæ uertebræ cum ſecunda contextum attinet, neutiquam cum Galeno annuere poſſum, caput quouis tandem pacto illius auxilio flecti, & in poſteriora reclinari. Quandoquidem ſi ſingula in horum oſsium fabrica perquiſiueris, ſecũda ceruicis uertebra tibi trabem referet, cui terræ infoſſo axem infigimus. Ipſe autem dens, axis erit: prima uerò uertebra (cui caput in hoc circumactus motu, ac ſi cum illa unum idemq; eſſet corpus, iungitur) trabi aſsimilabitur ad axem reuoluto. Dein ligamẽtum denti tranſuerſim obductum, abundè commonſtrat primam uertebram nequaquam ſuper ſecundam flecti. ſi modò quieto dente, prima uertebra antrorſum retrorſumq; in flexu mouenda eſſet. Quis enim ambigit, ligamentum id dentem in primæ uertebræ cauitate cõtinere? & illi non tantam laxitatem (etſi Galenus ipſi eam tribuat) aſcribi poſſe, ut primam uertebram adeò à dentis contactu in anteriora ferri ſinat, ut caput iuſtum experiatur flexum? Porrò iam duo apud Iulium Pollucem nomina mihi ſuccurrunt, quorum unum primæ accõmodat uertebræ, alterum ſecundæ. ac prima quidem ἐπιστροφεὺς, ſecunda uerò ἄξων ipſi nuncupatur. Hæc nomina proculdubiò à ueteribus manarunt, qui pueros in Anatome exercebant, hoc quidem nomine uertebram uolentes innuere, ad quam uelut ad axem alia circumuertitur: illo autem uertebram, quę tanquam ad axem circumuoluitur. Quòd uerò à ueteribus ante Galenum hæc nomina uſurpata exiſtimem, præter poetas, Celſus mihi autor eſt, qui, tametſi ipſius codex, ubi ceruicis explicat uertebras, uitiatus ſit, ipſeq; minimè à ſe intellecta uerterit, attamen à ueterum quopiam eam ſententiam aſſumpſiſſe uidetur, quæ meæ ac ipſi deniq; ueritati eſt proxima. Quòd autem Natura flexum tantum & reflexum, non uerò inſuper alios duos motus, quorũ alter in latera, alter in gyrum circumactuq; fit, ſupra primam uertebram perfici uoluerit (quemadmodum brachium & femur triplici motuum differentia aguntur) hinc potiſsimùm factum ducito, quòd primam uertebram magis ampliusq; quàm reliquas omnes, dorſalis medullæ cauſa, perforari operæprecium fuerit, quodq; ob id unus duntaxat rotundus amplusq; ſinus in illa efformari nequiuerit, neq; etiam occipitis os foraminis ſui occaſione in unum tantum grande caput extuberare potuerit. quod in illo primæ uertebrę ſinu, perinde ac femur in coxendicis oſſis ſinu, omni motus ſpecie ageretur. Quum itaque duplici articulo, dextro nimirum & ſiniſtro, caput iungendum erat, omniſq; propemodum duplex articulus ſimplici ſolum motui (quum ille inſignis eſt) famuletur, meritò Natura caput ſupra primam uertebram flecti ac reflecti uoluit. Nam ſupra hanc in latus moueri haud potuit: niſi Natura hic ſui oblita, unum occipitis oſsis capitulum

Non ſemel in libro de Oſsib. et 4. de Admin. diſſect.

Supra ſecundã uertebram caput cum prima uertebra circumagi, neutiquàm uerò flecti & reflecti.

Lib. 12. de Vſu partium.

Non potuiſſe caput ſupra primam uertebrã in latus duci, neq; etiam circumagi.

pitulum in uno uertebræ ſinu ſtringi, aliud uerò capitulum egregiè attolli, ac à prima uertebra prorſus diſiungi cupiuiſſet: quæ aliàs ſemper ſtudet, ut articuli oſſa mutuò ſint contigua, neq; ab inuicem abſcedant, & neſcio quam uacuam à Galeno confictam ſedem ſtatuant. Præterea minus adhuc caput in gyrum ſupra primam uertebram moueri potuit, niſi Natura acutum proceſſum in capitis amplitudinem, qua cerebrum cōtinetur, à prima uertebra produxiſſet, ad quem caput perinde ac ad axē uolueretur, ac deinceps alia quàmplurima nunc concinnè efformata, uitiare propoſuiſſet. Super ſecundam itaq; uertebram caput ſummo artificio in gyrū mouetur. ſi enim flecteretur, dens dorſalem frangeret medullam. Quum enim quieſcente dente, prima uertebra deorſum duceretur, poſteriori ſede ſurſum eleuata: tunc dorſalis medulla in primæ uertebræ foramine prorſus coarctata, compreſſaq; abrumperetur. Dein prima uertebra ſupra ſecundam retrorſum nullo modo reflecti poſſet, niſi prima in anteriori ſede, qua dentem continet, prorſus exculperetur: primaq; tunc uertebra à dente non præpedita, retrorſum liberè duceretur. Adde, caput neutiquam in latus ſupra ſecundam moueri potuiſſe: eadem ratione qua probauimus, lateralem motum ſupra primam nequiuiſſe fieri. Aliàs enim neceſſum eſſet, primam uertebram in altero latere à ſecunda plurimùm attolli, quod periculum nunc in circumactu non impendet. Lateralem itaque motum Natura non uulgari induſtria omnibus ceruicis commiſit uertebris, quæ ſingulæ ſeorſum in latus moueri nequeunt: uerùm ſimul omnes ſuccedentibus motibus illuc adeò concinnè inclinantur, ut caput ſecundario motu in latus citra omnem noxam ipſarum auxilio commodè feratur.

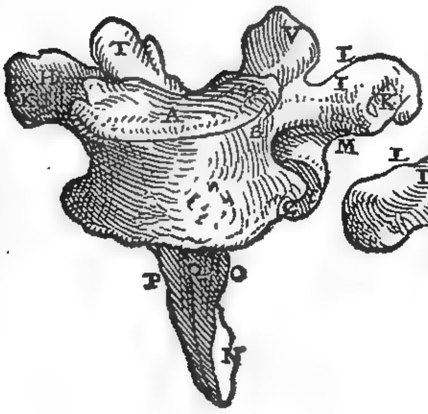
Lib. 4. de Administr. diſſect.

Non potuiſſe caput ſuper ſecundam uertebrā flecti & reflecti, neq; etiam in latus inclinari.

Quibus uertebris motus lateralis committatur.

DE THORACIS VERTEBRIS.
Caput XVI.

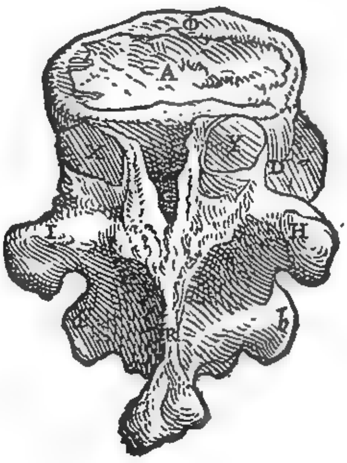
PRIMA XVI CAPITIS FIGURA.

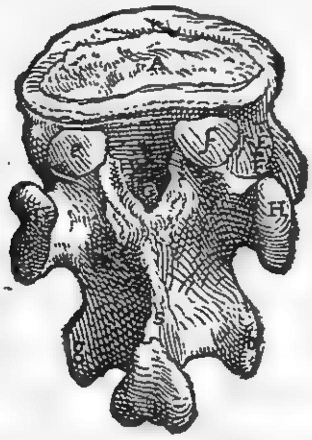
SECUNDA.

TERTIA.

QUARTA

QVATVOR DECIMISEXTI CAPITIS FIgurarum, & earundem characterum Index.

Dvodecim thoracis uertebrarum eas hic delineauimus, quas ostendendæ illarum descriptioni sufficere duximus. Prima enim figura unam ex medijs thoracis uertebris anteriori parte delineatam ostendit, cui decem superiores thoracis uertebræ ferè correspondent.

Secunda, eandem uertebram, quæ prima explicatur figura, posteriori facie spectandam offert.

Tertia figura, thoracis undecima uertebra posteriori facie ostenditur.

Quarta, duodecimam thoracis uertebram posteriori facie expressam continet.

A 1, 2, 3, 4 *In omnibus figuris A obseruatur, superiorem corporis uertebræ partem notans, cui inferior imagine cor-*
Φ. *respondet. Φ uerò in tertia figura positum, appendicem notat superiorem corporis uertebræ, quæ adhuc post ossium coctionem & emundationem ferè relinquitur, & in humiliori corporis sede aliam habet sibi similem.*

B 1 *Medium eius sinus, quem duabus uertebrarum corporibus communem esse dicemus, cuiq; costæ radix inarticulatur.*

C 1 *Eiusmodi sinus pars in inferiori uertebræ corporis sede sculpitur, quæ tanto minor est superiori parte B insignita, quanto communis sinus costæ articulandæ paratus, ad subiacentem uertebram magis quàm ad superpositam pertinet.*

D 3 *Sinus undecimæ uertebræ, cui undecima dextri lateris costa inarticulatur.*

E 4 *Sinus duodecimæ uertebræ, cui duodecima dextri lateris costa coarctatur.*

F 4 *Sinus asper & profundus, ex quo ligamentum prodit, duodecimam costam suæ connectens uertebræ.*

G 2, 3, 4 *Asperum foramen, posteriori uertebræ corporis sedi, quæ dorsalem medullam respicit, incisum.*

H & I 1, 2, 3, 4 *Transuersi processus uertebrarum thoracis.*

K 1 *Sinus in apice transuersi processus, cui costa articulatur, conspicuus.*

L 1 *Sedes transuersi processus, quam gibbam esse dicemus.*

M 1 *Sedes transuersi processus caua.*

N, O, P 1, 2 *Spina, seu posterior processus. ac in secunda quidem figura superior spinæ exprimitur sedes, in qua N & O & P tres lineas notant, triangularem figuram simul constituentes. & interuallum inter N ac O una est superficies superior, & aliud interuallum inter N & P altera est superficies superior. Uerùm prima figura tertiam spinæ superficiem notat, quæ inferior est, ac inter O & P consistit. Quod autem iuxta N in prima figura non umbratum cernitur, alterius superiorum superficierum est portio.*

Q 1 *Linea in tertia superficie extuberans, quæ aspera & inæqualis est.*

R 3 *Spina undecimæ thoracis uertebræ.*

S 4 *Spina duodecimæ thoracis uertebræ.*

T, V 1 *Uertebrarum thoracis, quæ supra duodecimam consistunt, ascendentium processuum anterior sedes.*

X, Y 2, 3 *Ascendentium thoracis uertebrarum processuum posterior sedes, qua illi processus extuberant, & cartilagine incrustantur.*

a, b 2, 3 *Descendentium thoracis uertebrarum processuum exterior sedes.*

c 1 *Hic uidetur dextri descendentis processus anterior sedes, quæ cartilagine obducta sinuatur.*

e, f 4 *Ascendentes duodecimæ thoracis uertebræ processus, undecimam subeuntes uertebram.*

g, h 4 *Descendentes duodecimæ thoracis uertebræ processus, qui ascendentiũ primæ lumborum uertebræ processuum sinibus inarticulantur.*

THORA-

a fig.cap. 14 C,D. integræ fi. K ad L. Dein totus uertebrarũ contextus 1, 2 fig.cap.19.

Plurimũ duodecim thoracis esse uertebras.

THORACIS uertebræ numerantur[a] duodecim, præterquàm quòd aliquando, tametsi raro, aliquibus uel deest
una, uel superest. Sed deesse rarius, quàm superesse, inuenitur. Non semel namque tredecim thoracis uertebræ mihi
occurrerunt, quum interim hactenus undecim tantum
nunquam uiderim. Neq; etiam lumborum ceruicisq; uertebrarum numerus tam crebrò, atq; thoracis, excedit, quę
etiam omnibus suis partibus inuicem minimè correspondent. Primum enim

Quę earũ se habent corpora.

b c Hanc molis differentiã ostẽdit 1 fig. integrarum, ac fi.ca.14.

ipsarum corpora tantum magnitudine inter se[b] discrepant, quantum una, alia
collo est uicinior. atque ita primæ thoracis uertebræ corpus magnitudine admodum duodecimæ corpori cedit.[c] Deinde corpus primę, superiori sua sede,
qua septimæ ceruicis cõnectitur, non omnino planum est, sed modicè utrinq;

d 9 fig.ca. 15 δ, κ, θ.

ad latus extuberat, ceruicisq; uertebrarum[d] corpora obscurè imitatur. Inferior
autem sui corporis pars, plana constat superficie,[e] uti & inferior superiorq; om

e 1, 2, 3 fi. A.

nium thoracis uertebrarũ corporum superficies. Nullum enim thoracis uerte
brarum corpus inferiori parte, uel leuissimè deorsum exeritur, inq; subsequen

f 8 fig.ca. 15 ς. & 9 fig. ς.

tis uertebræ corporis sinum ([f] ceruicis uertebrarum ritu) desinit. Vtcunque
etiam aliter Galenus attestetur, parem quasi articulationẽ thoracis uertebris

Lib. de ossib. cap. 9.

tribuens, quam præcedente Capite ceruicis uertebrarum corpora moliri docuimus. Ad hæc, primæ secundæq; thoracis uertebræ corpus non adeò anteriori parte orbiculatim prominet, ac reliquarum thoracis uertebrarum corpora, quæ multo magis quàm supremarum corpora ad semicirculi, seu potius
literæ C conuexi imaginem accedunt, prôceriusq; in thoracis cauitatem protuberant. Videntur enim duæ superiores thoracis uertebrę, ceruicis uertebrarum modo, in anteriori corporis sui sede depressæ, multoq; magis conuexum
semiparenthesis (, quàm C exprimere. Quod ipsis priuatim cùm articulatio-

g 5 musc. tab. A, B.

nis laxo motui aptæ gratia, tum[g] musculorum collum flectentium occasione
euenit: qui ita primarum thoracis, omniumq; ceruicis uertebrarum corporibus utrinq; insternuntur, ut liquidò ea corpora ab illis in planum cõprimi con
stet. Præterea omnibus thoracis uertebrarum corporibus hoc commune acci

Sinus, quibus costæ ad uertebrarum articulãtur corpora.

dit, quòd utrinq; sinus habeant, costarũ capitibus inarticulandis aptos. Verùm
ut hęc in illo articulo uariant, ita etiam ijsdem omnino sinibus non omnes uer
tebræ decorantur. Vbi enim prima thoracis uertebra secundæ committitur,

h 1 fig. B, C. Sed manifestius 3 fig. cap. 19 X, d.

& secunda tertiæ, atq; ita deinceps ad nonæ usq; cum decima connexum,[h] sinus quidam in ambobus lateribus iuxta[i] foramina neruos transmittentia insculpitur, utrarumque inuicem colligatarum uertebrarum corporibus communis, ac partim in superioris uertebræ corpus, partim in inferioris excisus.

i 1 fig.ca. 14 Q, Q.

quanquam interim grandior ipsius portio ad inferiorẽ potissimùm pertineat
uertebram. Sinus iste cartilagine incrustatus, obtusi anguli penè forma cælatur, quemadmodum & costarum[k] capitulum sinum subiens, anguli obtusio-

k 4 fig. 19 cap. L. Hæc petes ex 4 fig. E, F.

ris modo extuberat. Cæterùm prima thoracis uertebra cũ undecima & duodecima hoc habet proprium, quòd utrinq; peculiarẽ offerat sinum, proximis
ipsi uertebris non communem, in ipsiusq; duntaxat corpore incisum. Ad supe
riorem enim sedem corporis primæ thoracis uertebræ, sinus utrobiq; exculpi
tur rotundus, & satis insigniter cauus, ac deniq; cartilagine oblitus, cui primæ
thoracis costę radix rotundo capitulo inarticulatur. Deinde ad inferiorem hu
ius sinus sedem alius insigniter profundus conspicitur, asper, & foraminibus
quibusdam inæqualis, nullaq; cartilagine inunctus: à quo ualidissimum prodit
ligamentum, costam in suo sinu robustissimè stringens. Pari ratione rotundus

ſinus in duodecima tantum uertebra, duodecimæ coſtæ gratia inſculptus, ad inferiorem ipſius ſedem, alium quoq; aſperum, ſed minus inæquali primæ uertebræ ſinu, profundum adipiſcitur, ligamenti duodecimam coſtam firmius uertebræ adnectentis nomine cælatum.

Cæca foramina in uertebrarũ corporibus.

Poſtremò thoracis uertebrarum corporibus etiam ſubſtantiæ ratione quædam accedit differentia. quanto enim cuiuſq; uertebræ corpus grandius maiuſq; eſt, tanto etiam minus apparet ſolidum, ſed fungoſum, & multis inæqualibus uarijsq; foraminibus incerta ſerie punctum, in quæ uenæ arteriæq; corpus uertebrarum enutrituræ ſubintrant. Niſi enim uaſorum ſurculi craſſorũ oſsium ſubſtantiæ inſinuarentur, impoſsibile eſſet, mediam intimamq;, & à ſuperficie remotiſsimã oſsis ſedem, ſibi nutrimentum (quandoquidem ita à uaſis oſſa perreptantibus diſtat) allicere. Inter cætera huius generis foramina, nullibi inſigniora ſe offerunt,[l] quàm in poſteriori corporis uertebrarũ regione, dorſalem medullam reſpiciente. in qua plurimis uertebris unum peculiare cernitur foramen, pro uertebræ mole magnum, & aſperum, & in multa cęca deſinens foraminula. Et quamuis Galenus hæc priuatim lumborũ uertebris uideatur aſcribere, ſi tamen quis ſingula ſtudioſe rimabitur, conſpiciet primam lumborũ & thoracis duodecimam, & undecimam, aliquotq; uertebras ipſis ſuperpoſitas, ea foramina pro illarũ magnitudine inſigniora, plura & altiora nanciſci, harumq; uertebrarum corpus illorum foraminũ occaſione fungoſius quàm cæterarum omnium eſſe: quòd ſcilicet magnæ ſint uertebrę, & cauæ uenæ[m] caudicẽ promptuarij cuiuſdam modo ſibi innitentẽ non ſortiantur, ac duntaxat[n] uenę pari carentis propaginibus hic ferè exhauſtis & ceſſantib. implicẽtur.

l 2,3,4 fi. G.

Libro de oſsibus, cap. 10.

m fi. 6 ca. lib. 3 prepoſitæ ſ uerſus o.

n eiuſd. fi. F, dein G.

Tranſuerſi proceſſus cuiuſmodi.

Omnibus thoracis uertebris[o] tranſuerſi obtigerũt proceſſus, qui in nouem ſuperioribus uertebris uix quicquam magnitudine differunt, coſtarum quę ipſis articulãtur, ſubſeruientes cõtextui. Decimæ uerò uertebræ proceſſus minus quàm ſuperiorũ uertebrarum extuberant: ut etiam decimæ coſtæ, quæ ipſis articulantur, admodũ paruæ ſunt, & ſpuriæ. Vndecimæ autẽ uertebræ tranſuerſi proceſſus, minores ſunt decimæ proceſsibus: & duodecimæ proceſſus, undecimę cedunt proceſsibus. quòd ſcilicet undecimæ & duodecimæ thoracis coſtæ uertebrarũ duntaxat articulentur corporibus. Ad[p] apices itaq; trãſuerſorum proceſſuũ, nouem ſuperiorum thoracis uertebrarũ ſinus cartilagine incruſtati occurrũt, quibus quoddam coſtarum articulatur[q] capitulũ. In tranſuerſis autem decimæ uertebræ proceſsibus eiuſmodi ſinus aut nulli, aut interdũ obſcuri conſpiciuntur: in duarũ uerò infimarũ proceſsibus nulli penitus occurrũt. Præterea ſinus in tranſuerſorum proceſſuũ apicibus ſculpti, omnes quidẽ anteriore proceſſuum ſede habentur: uerùm alij eius ſedis mediũ magis occupant, alij regionẽ ipſius ſuperiorem, alij inferiorẽ. Primæ enim uertebræ tranſuerſorũ proceſſuum ſinus deorſum ſpectant, nonæ uerò ſurſum, mediæ autẽ medio ſe habent modo. Quod Galenus quidem parũ animaduertiſſe uidetur, quum coſtarũ nexus explicãs, huiuſmodi ſinus omnes deorſum ſpectare, ac inferiori apicis tranſuerſorũ proceſſuum ſedi inſculpi arbitratur. qui decimã thoracis uertebram, & duas huic ſubiectas nequaquam tranſuerſis proceſsibus in 13. de Partium uſu, ob id debebat priuare, quòd illi totius dorſi in latus motũ eſſent præpedituri. Si enim motus illius ratione Natura tranſuerſos proceſſus illis uertebris abeſſe uoluiſſet, non magis uertebras decimę (quam Galenus aſcendentibus ſuis ac deſcendẽtibus proceſſibus, ut paulo pòſt dicemus apertius, à proximis illis uertebris excipi tradidit) ſubditas, quàm ſuperpoſitas, debuiſſet illis proceſsibus priuare. Nam ſi inferiorum uertebrarum tranſuerſi proceſſus motui laterali obſtaculo erant futuri, profectò

o 1,2,3,4 fig. H, I.

p 1 fig. K. & 3 fig. ca. 19 c, b.

q 4 fi. ca. 19 M.

Libro de oſsibus, & octauo de Adminiſt. diſſect.

In lib. de oſsib.

profectò ſuperiores nō minus illi motui, quàm inferiores obſtitiſſent. Quemadmodum enim dorſi pars, quæ uertebræ ſuprà infraq; exceptæ ſubijcitur, ſurſum in illo motu ducitur: ita etiam ſuperiacentem partem deorſum ferri neceſſum eſt, ſi modò ueluti in ſemicirculū dorſum in latus duci debeat, cuius ſemicirculi circūferentię medium punctum uertebra illa meritò cenſetur, quæ ſuprà infraq; (quęcunq; ea tandē ſit) ſuſcipitur. At quid opus eſt huic ſermoni, adhuc propter uertebrā utrinq; ſuſceptā intellectu difficili, immorari? quum decima, & duæ ipſi ſuccumbentes thoracis uertebrę, tam inſignes tranſuerſos proceſſus habeant, quàm illorū uſui in muſculorum exortu inſertioneq; expedit. Quinetiā Galenus ſui neſcio quàm memor, paſsim omnes coſtas duobus internodijs articulari prodidit, uno ſcilicet uertebrę corpori, altero autē tranſuerſo proceſſui. quod ſi eſſet (uti ſanè nō eſt) nunquid & decima thoracis uertebra, & duæ ipſi ſubditæ, neceſſariò tranſuerſis donarētur proceſsibus? Quo autem ductu illi aut ſurſum aut deorſum porrigātur, tunc dicemus, quum thoracis uertebrarum ſpinas ſermoni quoq; addiderimus. Natura enim omnibus thoracis uertebris ſpinā toto inceſſu ſimplicē, minimeq;[r] bifidam largitur, etſi interim in omnibus uertebris nō ſibi forma ſimilē. Superiores namq; nouem uertebrę[s] longiſsimas educunt ſpinas, non admodū amplas, attamen ex ampla baſi in mucronē ſenſim deſinentes, trianguliq; imaginē ita referentes, ac ſi triangulari conſtarent pyramide. Superiori enim ſede[t] rectā acutamq; oſtendunt lineam, ſecundum ipſarum longitudinē exporrectam, & deinde utrinq; ad[u] latera iuxta inferiorem ipſarū ſedem, cōſimilem etiam obtinent lineam. adeò ut ſpinæ unius, tres longę acutæq; lineę, ternas ſuperficies efforment: quarū[x] duæ ſuperiorem ſpinę ſedem cōſtituunt,[y] tertia autem inferiorē. Tres iſtę eiuſdem ſpinę ſuperficies, in nouem ſuperioribus uertebris ut plurimùm pares & æquè amplæ cernūtur, & duæ ſuperficies exactè leues ſunt: tertia autem & inferior aſpera eſt, & ueluti[z] linea ſecundū ipſius longitudinem ducta interdiuiditur. Ab hac tertiæ ſuperficiei linea ligamentū prodit, quod lineę duabus reliquis ſuperficiebus cōmuni inſeritur, quodq; inuicem ſpinas colligans, interuallumq; earundem opplens, dextros ſpinę muſculos à ſiniſtris dirimit, illi reſpondens ligamento, quod[a] inter ulnam & radium,[b] ac inter tibiæ os & fibulam cōſiſtere dicam. Interdū ſuperiores ſuperficies inferiori ampliores apparēt, ipſæq; ſpinæ à lateribus magis (quemadmodū in quadrupedibus occurrit) ſunt depreſſæ. Decima thoracis uertebra non ita prominentem, atq; ſuperiores uertebræ, ſpinam exerit, neq; hæc triangularē illam imaginem adeò ſcitè cōmonſtrat. Duæ enim ſuperiores ſuperficies amplæ admodū ſunt: tertia autem inferior ue anguſta cernitur, eaq; non depreſſa, minimeq; æqualis. Præterea ſpinæ huius mucro obtuſus ampluſq; eſt, non, ut ſuperiorū uertebrarum ſpinæ, acutus & ſtrictus. Vndecimæ uertebræ[c] ſpina adhuc minus quàm decimæ exporrigitur, & utrinq; magis deprimitur, ampliorq; (ſi latera inſpexeris) efficitur. Deinde inferior ipſius ſuperficies in lineā inſigniter extuberat, arctaq; & aſpera uiſitur, huiuſq; ſpinæ mucro admodum obtuſus eſt, ac ſpiſſus. Duodecimæ[d] ſpina adhuc magis à ſuperiorum uertebrarū ſpinis uariat, ad lumborum uertebrarum[e] ſpinæ imaginem magna ex parte accedens, quæ utrinq; admodū depreſſa eſt, & lata & ampla. Cæterùm ut omnibus uertebris non eadem ſpinarū forma accidit, ſic etiā ſpinę inuicem ductu diſcrepāt. Nouem namq; ſuperiorū thoracis uertebrarū ſpinæ, ut & ceruicis, inſigniter decliues ferūtur, ſeu à ſummo ad imū tendunt. Decimę autē thoracis uertebræ ſpina minus quàm ſuperiorū ſpinæ deorſum cōniuet, magisq; rectà retrorſum fertur. Vndecimæ ſpina adhuc

Tum alibi ſæpius, tum maximè octauo de Admin. diſſect.

Thoracis uertebrarū ſpinæ.

Spinarum ductus.

r 8 fig. 15 cap. ξ, ω.
s 1, 2 fig. N, O, P.
t 2 fig. N.
u 1, 2 fig. O, P.
x 2 fi. una ab O ad N, altera ab N ad P.
y 1 fig. inter O et P.
z 1 fig. Q.
a 7 muſc. tab. S, T, V.
b 1 fig. ca. 1 lib. 2 a inter E & I.
c 3 fig. R.
d 4 fig. S.
e 2 fi. ca. 17 C, D, E, F, G. Obſeruato fig. ca. 14. & 2 & 3 fig. integrarum.

rectius erigitur, & huius rectitudinem duodecimæ ſpina uincit. Verùm interim harum nulla adeò rectà fertur, quin ipſius mucro ſemper magis deorſum quàm ſurſum uergat. quod etiam omnium in lumbis uertebrarum ſpinis accidit, deorſum magis quàm ſurſum ſpectãtibus. Atq; hæc in hominis dorſo ſubaudiẽda ſunt. Canibus enim, ſimijs, leporibus, & alijs ferè quadrupedibus prorſus contraria eſt ratio, Galeni dogmatibus pulchrè quadrans. His enim decimę thoracis uertebræ ſpina neq; deorſum neque ſurſum uergit: & duæ deinceps, quæ ſtatim decimæ ſubijciũtur, ſpinam habent obſcurè ſuperiora ſuo mucrone ſpectantem. Reliquæ uerò has adhuc ſubſequentes, ſpinas obtinent ab imo ſurſum porrectas. Tranſuerſi colli uertebrarum proceſſus, quemadmodum & nouem ſuperiorum thoracis, ex Galeni ſententia, decliues, ſeu à ſummo ad imum deberent porrigi: uerùm id adeò obſcurè leuiterq; fit, ut uix mentione dignum uideatur. Quandoquidem ſi tranſuerſos colli uertebrarum proceſſus non perfunctoriè conſideraueris, illos dices [f] externo ſeu poſteriori eorum latere deorſum reſpicere: [g] interno autem, ſeu anteriori latere, quod poſteriori latius eſt, ſurſum tendere. Tranſuerſi autem nouem ſuperiorum thoracis uertebrarum proceſſus, toto ipſorum corpore retrorſum ſurſumq; magis, quàm deorſum feruntur. Verùm [h] ſuperior eorundem pars gibba uiſitur, [i] inferior caua, & nonnihil ſinuata, quaſi hac ratione deſcenſus ad inferiora ſpeciem proceſſus illi referrent. Tranſuerſi autem duodecimæ thoracis uertebræ proceſſus non ſolum ſurſum conniuent, uerùm etiam egregiè retrorſum ducuntur, quemadmodum & undecimæ & decimæ proceſſus nõnihil ſurſum ſpectant. [k] Tranſuerſi uertebrarum in lumbis conſiſtentium proceſſus admodum obſcurè ſurſum ducuntur: quanquam uertebra ſacro oſsi commiſſa, paulo manifeſtius cęteris, ſuos proceſſus ſurſum efferre cernitur. Porrò in paulo antè commemoratis animalibus, tranſuerſi proceſſus colli uertebrarum perquàm conſpicuè & manifeſtò deorſum tendunt. Thoracis autem uertebrarum proceſſus, aut non deorſum feruntur, aut admodum leuiter. Lumborum uerò uertebrarum proceſſus inſigniter in altum obliquè porriguntur, & Galeni deſcriptionibus adamuſsim conueniunt. Quòd uerò ſpinarum & tranſuerſorum proceſſuum ductu ea animalia tantopere ab homine diſcrepent, muſculi dorſum mouentes in cauſa ſunt, ſecus longè in hoc quàm illis occurrẽtes, uti quoque admodũ impar in utriſq; dorſi motuum ſpectatur ratio. Quandoquidem uerò muſculorum hiſtoria in ſecundum uſq; librum nobis eſt differenda, quî aſcendentes deſcendenteſq; thoracis uertebrarum ſe habeant proceſſus, modò non inopportunè aggrediemur. Vertebrarum omniũ quæ ſupra ſacrum os habentur, articulationum, quæ iſtis conſtant proceſsibus, ea eſt ratio, ut ſuccumbens uertebra ſupra iacentem ſubintret, & ab illa ſuſcipiatur, aut ſuccumbens ſuperiorem in ſuos ſinus ita excipiat, ut uniuerſæ, duabus tantum demptis, una parte ſuſcipiant, altera ſuſcipiantur. Prima enim ceruicis uertebra, & ſuperiori & inferiori ſede ſuſcipit. [l] ſuperiori quidem occipitis oſsis capitula, [m] inferiori autem ſecundam ceruicis uertebram. etſi interim hi ad primam pertinentes uertebrã articuli, aſcendentibus deſcendentibuſq; nobis uocatis proceſsibus (quum nimirum hæc illis deſtituatur) non ſint aſcribendi. [n] Duodecima uerò thoracis (niſi alia quæpiam interdum eius uices ſubeat) utrinque, ſeu ſuprà infraq; ſuſcipitur, nullam interim admittens. Omnium itaque hac uertebra ſuperiorum, ad primam uſq; ceruicis, elatior, inferiorem ac ſubſtratam excipit, ut decima thoracis undecimã, & nona decimam. Quæ autem ſub utrinque ſuſcepta locantur, ſuperiori quidem ſui parte ſuperiacentem excipiunt, inferiori

Lib. de oſsib. & libro 13. de Vſu partium.

Trãſuerſorum proceſsuum ductus.

Tum alibi, tũ in lib. de Oſsib.

Differentia ab aſcendentibus & deſcendentibus proceſsibus, eorundemq́; articulationis ratio.

f 8, 10 fig. cap. 15 X.
g eandem fig. Z.
h 1, 2 fi. L.
i 1 fig. M.
k 1, 2, 3 fi. cap. 17 H.
l 2 fig. 15 cap. N ſuſcipit 1 fig. B.
m 4 fi. 15 cap. Y ſuſcipit 5 fig. C.
n fi. ca. 14 E. & 3 integrarũ ad 12 coſtas.

feriori uerò ſubiacentem ingrediuntur. atq; ita prima lumborum uertebra à ſecunda, & hæc à tertia ſuſcipitur. Thoracis uertebræ ſupra utrinq; ſuſceptam repoſitæ, eandem in aſcendentibus deſcendẽtibusq; proceſsibus ſpeciem cum [o] colli uertebris obtinent. Sunt porrò hæ thoracis uertebræ, ſecundum Galeni ſententiam in libro de Oſsibus, nouem ſuperiores: aut alicubi in libris de Vſu partium, decem. Is enim hic undecimam, illic uerò decimam thoracis utrinq; ſuſcipi tradidit, uti in ſimijs & canibus cernebat. Mihi autem nunquam in homine decima utrinque excipi uiſa eſt, ſed plurimùm duodecima. Aliquando enim cum ſacrum os quinq; tantum oſsibus efformatum reperi, undecima mihi utrinq; ſuſcepta occurrit. Verùm Bononiæ Galli cuiuſdam ſacerdotis oſſa contexuimus, in quibus prima lumborum utrinq; ſuſcipitur, & illa trãſuerſos ſuos proceſſus perinde ſibi articulatos gerit, ut duodecima thoracis uertebra duodecimas coſtas. Quum igitur frequentiſsimè duodecima thoracis utrinq; ſuſcipi appareat, ab hac ſequentem modò orationem inſtituemus. Vndecim thoracis uertebrarum aſcendentes [p] proceſſus ſurſum extuberant, & in [q] exteriori poſteriori'ue ſede, notatu digna orbiculariq; circumferentia cartilagine incruſtantur. quæ adeò leuiter ac plana ſuperficie eminet, ut num ſinus, num capitulum cenſenda ſit, uix internoſcas. Deſcendentes autem proceſſus [r] interna anteriori'ue ipſorum ſede, qua foramen dorſalis medullæ gratia cælatum reſpiciunt, ſinum adipiſcuntur quodammodo orbicularem, & leuiter ac ſuperficietenus tantum exculptum, & cartilagine incruſtatum, nuperq; dicto capitulo adamuſsim correſpondentem. Hi ſinus & capitula, à colli uertebrarum proceſſuum ſinibus capitulisq; in ductu ſolum uariant. Colli enim uertebrarum ſinus & capitula obliquè ab anterioribus ſurſum porriguntur, aut contrà obliquè deorſum tendunt. Nihil enim refert, ſiue ſurſum, ſiue deorſum porrigi dixeris, modò obliquitatem illorum intelligas, & cum thoracis uertebrarũ ſinuum capitulorumq; ductu eam conferas: qui quadãtenus recto perficitur tramite, quo firmior, minusq; ad motum ſequax thoracis uertebrarum eſſet cõtextus. Quum igitur thoracis uertebrarum, ut & colli, aſcendentes proceſſus poſteriori ſua ſede protuberent, deſcendentes uerò interna ſede cęlentur, meritò aſcendentes inferioris uertebrę proceſſus, ſubintrant deſcendentes ſuperioris uertebræ proceſſus, inferiorq; uertebra à ſuperiori excipitur. Cæterùm lumborum uertebræ alia ratione coordinantur. [s] Aſcendentes enim illarum proceſſus interno latere, quo ſe inuicem illi reſpiciunt, ſinum habent oblongum, & ampliter ſatis cauum & rectum. [t] Deſcendẽtes autem proceſſus, latere ſuo externo (modicè interim uerſus anteriora) oblongo & ueluti recto protuberant capitulo, quod in inferioris uertebrę aſcendentis proceſſus ſinu aptè excipitur. Adeò, ut in lumborum uertebris inferior uertebra ſuis ſinibus ſuperioris admittat capitula: ſecus quàm in ceruice & thorace, ubi ſuperior ſuis ſinibus inferioris uertebræ capitula excipit. Duodecima autem thoracis uertebra [u] aſcendentes proceſſus ſimiles gerit aſcendentibus ſuperiorum illi thoracis uertebrarum proceſsibus, quos poſteriori ſua ſede extuberare diximus. Atq; ideo duodecima illis proceſsibus undecimæ thoracis uertebræ deſcendentes ſubit, ipſaq; ab undecima excipitur. [x] Deſcendẽtes etiam duodecimæ proceſſus extuberant, non quidem ipſius aſcendentium proceſſuum modo, uerùm ut deſcendentes uertebrarum in lumbis occurrentium proceſſus. Quum igitur hi, aſcendentium primæ lumborum uertebræ proceſſuum ſinus ſubintrent, quid promptius colligi

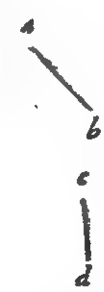
o 7 fig. 15 cap. 5. dein 9 fig. d. & 11 fig. b. d.

Lib. 13.

p 1 fig. T. V.

q 2, 3 fig. X. Y.

r 1 fig. c.

Ab a ad b colli uertebrarũ proceſſuum ductus metitur. à c uerò ad d thoracis.

Quo modo lumborum uertebræ mutuò dearticulentur.

s 1 fig. ca. 17 K, L, M.

t 2, 3 fig. cap. 17 O.

u 4 fi. c. f.

x 4 fi. g. h.

colligi posſit, quàm ſuprà infraq; duodecimam ſuſcipi? Verùm interim non ita multum refert, an hæc, an undecima, an alia quæpiam utrinq; ſuſcipiatur: modò nos ſingularis Naturæ hic non lateat induſtria, quæ in dorſi medio uertebram effinxit ſtabilem, & utrinq; ita ſuſceptam, ut in cameratis & arcualibus ædificijs architectos inter utriuſque lateris lapides unum locare cernimus, qui utrinque ſuſcipitur, ipſo interim nullum ſuſcipiente: quemadmodum cæteri omnes unum lapidem ſuſcipiunt, & ab alio excipiũtur, ſuſtinenturq́;. Vt enim dorſum ſibi dicatis ageretur motibus, hanc uertebram utrinq; ſuſceptam quieſcere, quodãmodoq́; firmari neceſſum fuit, reliquis interim omnibus ab hac & à ſe inuicem leuiter ſecedentibus. Illa enim quieſcente, quum dorſum flectimus, ſuperiores deorſum ducimus, inferiores autem aliquo pacto ſurſum incuruamus. In tẽſione uerò rurſus oppoſito motu uertebras agimus: ſi quidem hi dorſi motus, & alij quos antea commemorauimus laterales, circulari, non autem prorſus angulari figura celebrentur. Quàm parum uerò hæc cum Galeni in decimotertio de Partium uſu, placitis conueniant, ſi mutuò loca contuleris, promptè animaduertes. Hic autem in thoracis uertebris, ad radicẽ aſcendentium deſcendentiumq́; proceſſuum, adeoq; ad poſterioris earundem proceſſus ſeu ſpinæ exortum, inſignes adhuc [y] obſeruãdæ ſunt aſperitates, inæqualiterq; extuberantes proceſſuli, in hoc parati, ut ualida hinc pronaſcerentur ligamenta, tanto robuſtius firmiusq; thoracis uertebras inuicẽ colligantia, quanto obſcuriori motu thoracis uertebras, quàm ceruicis moueri, ex uſu fuit. Quę quum ita ſint, omnes thoracis uertebræ ſeptem donantur proceſsibus: [z] duobus nimirum tranſuerſis, [a] duobus aſcendentibus, [b] & totidem deſcendẽtibus, [c] unoq́; poſteriori, ſeu ſpina. Quî autem foramina neruos tranſmittentia, in thoracis ſe habeant uertebris, ſuperiori Capite expreſsimus.

Quamobrem unam uertebram in dorſi medio utrinq; ſuſcipi oportuerit.

Figura huius Operi fronti addita, uertex arcus oſtendit.

y 23. figȩ circa G.

z 1,2,3,4 fig. H, I.

a 1 fig. T, V. 2,3 fig. X, Y.

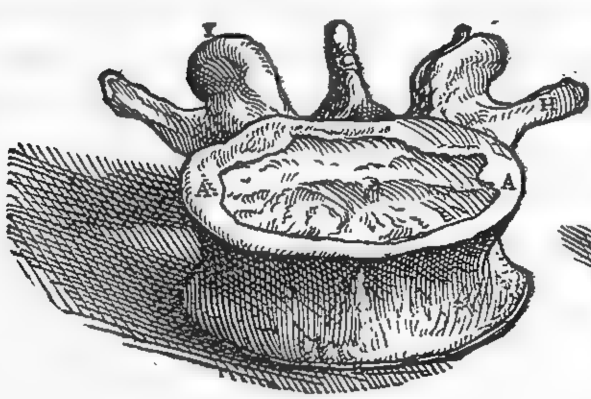
b 2,3 fig. a, b.

c 1,2 fig. N, O, P.

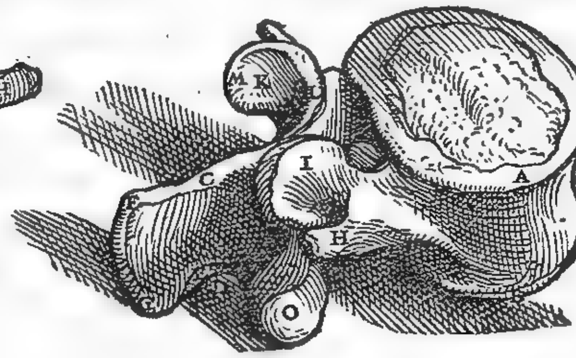
Thoracis uertebrarum proceſſuum numerus.

DE LVMBORVM VERTEBRIS. Caput XVII.

PRIMA XVII CAPITIS FIGVRA.

SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM DECIMISEPTIMI CAPITIS FIGVrarum, & earundem characterum Index.

QVONIAM omnes lumborum uertebræ eadem forma constant, unam duntaxat ipsarum triplici facie hic expreßimus: Prima quidem figura anteriorem uertebræ faciem, Secunda latus, Tertia posteriorem faciem proponentes.

A 1, 2, 3 *Appendix superior corporis uertebræ.*

B 1, 2 *Appendix inferior corporis uertebræ.*

C, D, E, F, G *His characteribus non in eadem figura obuijs, spina simul notatur, ac singuli priuatim in spina aliquid hunc in modum indicant.*

C 1, 2, 3 *Indicatur spinæ lumborum uertebræ superior pars, seu lata asperaq́; ipsius linea.*

D 2 *D latitat in umbra, sub spina secundæ figuræ, notans lineam inferiorem spinæ.*

E 2 *E non procul à D distat, notans alterius lateris sinum, ad latus lineæ D insignitæ consistentem.*

F, G 2, 3 *Appendix spinæ, triangulum referens, qui in basi G notatur, in acuto autem angulo F insignitur.*

H 1, 2, 3 *Alterius lateris transuersus processus.*

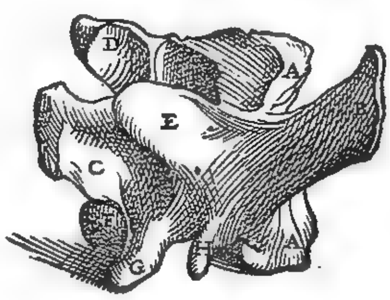
I 1, 2, 3 *Ascendens alterius lateris processus. Verùm K, L & M in secunda figura & tertia expreßiùs alterius lateris ascendens notatur processus. K enim sinus insignitur. L uerò anterius eiusdem sinus labrū, seu supercilium.*

M. *M autem posterius supercilium indicatur.*

O 2, 3 *Descendens alterius lateris processus. O in tertia figura positum, eius processus caput notat.*

QVARTA DECIMISEPTIMI CAPITIS FIGVRA.

QVO leuiori opera processuum hoc Capite priuatim describendorum sedem formamq́; assequaris, præsenti figura caudatæ simiæ lumborum uertebram dextra facie expreßimus. in qua A & A uertebræ illius notant corpus. B transuersum processum hic manifestò sursum spectantem. C spinam, quæ etiam sursum uergit. D & E duos indicant ascendentes processus. F uerò & G duos descẽdẽtes processus insinuat. Postremò H indicatur proceßus, quo humanæ lumborū uertebræ priuatur.

FERE omnia quæ ad lumborum uertebras spectant, antea recensuimus: ac proinde illarum descriptioni modò prolixius non immorãtes, obiter prius commemorata resumemus: dein ea quæ hoc Caput priuatim sibi uendicabit, subiecturi. Sunt itaque lumborum[a] uertebræ numero quinq;, omnium quas hactenus descripsimus maximæ & crasßisimæ: ob quod etiam ipsarum corpora multis foraminibus opplentur, quæ non peruia sunt, at duntaxat uasorum nutrimentum afferentiũ occasione parata. Foramen uerò dorsali medullæ in his exculptum, tanto minus est incumbentium uertebrarum foraminibus, quanto iam toto progressu dorsalis medulla gignendis neruis[b] tenuior graciliorq́; euasit.[c] Foramen emittendo neruo & admittẽdæ uenę arteriæq́; in ambobus uertebarum lateribus cælatum, ferè uniuersum ad superiorem refertur uertebram, quæ eius foraminis superiorem sedem ac latera constituit, quum interim subiecta inferior'ue uertebra duntaxat humiliorẽ foraminis sedem efformet.[d] Transuersi harum processus utrinq; singuli, longè tenuiores sunt thoracis uertebrarum[e] transuersis procesßibus. At interim admodum procerè educuntur, quasi costarum usum in lumbis nõnihil præstarent. ac proinde etiam prima & quinta lumborum uertebræ breuioribus transuersis[f] donantur procesßibus, quàm mediæ, non secus quàm si superiùs infimæ thoracis costæ, & inferiùs iliũ[g] ossa eos pro-

Cuiusmodi sint lumborum uertebrarum corpora.

Foramina.

Transuersi processus.

a fig. cap. 14 E, F. tres integræ L ad M.

b 1 fig. ca. 11 lib. 4 E, F.

c fig. cap. 14 Q.

d 1, 2, 3 fi. H.

e 1, 2 fig. ca. 16 H, I.

f Ostẽdit id 1 fig. integrarum.

g 1 fig. integrarũ Θ, ⊖.

eos processus longius exeri prohibuissent, neque eosdem inibi costarum uices adeò obire necessum fuisset. Præterea nullius uertebræ trãsuersi processus sursum manifestò assurgũt, præter quintæ uertebrę processus, quibus quo minus transuersim aliorum modo porrigantur, ilium quoq; ossa obstant, illius uertebrę corpori uicinius accedentia, quàm mediarum in lumbis uertebrarũ transuersorum processuum est longitudo.[h] Spina his est ualida & crassa, at pro ipsarum mole non admodum procera aut longa. Si dextrum sinistrumq; in spina spectes, ipsa tenuis est:[i] si autem superiora inferioraq; consideres, latissima.[k] superius quidem acuta, & in asperam desinens lineam:[l] inferius uerò crassior, & quasi duobus donata sinibus. in quorum medio linea educitur, à qua ligamentum ad superiorem spinæ inferioris uertebræ lineam pronascitur, quod spinarum interuallum opplens, dextros musculos à sinistris dirimit. Spinæ[m] mucro appendice, ut & thoracis uertebrarum spinę, constat: & ualde obtusus, ac quodammodo triangularis uisitur. si modò utrinque ad latera unam trianguli costam, & tertiam (quæ alijs longè breuior est) in spinæ appendicis basi constituas.[n] Ascendentes processus interno latere, quo se inuicem èregione spectant, [o] sinum adipiscũtur profundum, & si animum superiori & inferiori sinus partibus accommodaueris, rectum & oblongum.[p] Descendentes processus insigniter decliues feruntur, & externo ipsorum latere in[q] oblongum rectumq; capitulum desinunt, quod magis uertebræ anteriora quàm posteriora respicit. Capitula hæc in subiectæ uertebræ ascendentes subeunt processus, quemadmodum etiam antea fusius exequutus sum. Constat itaq; lumborum uertebras septem duntaxat exerere processus, unum scilicet posteriorẽ, seu spinam, duos transuersos, & totidem ascendentes & descendentes. adeò ut huic Capiti hactenus, quod priùs non recensui, nihil ferè adiectum sit. Neq; etiam aliud subnecterem, nisi Galenus lumborum uertebris ex abundanti unum utrinq; tribueret[r] processum, quem ad inferiora uergentem, iuxta foramen situm scribit, quò neruus à dorsali medulla principium ducẽs prolabitur. Ego hunc processum in humanis uertebris nunquam reperi. unde etiam in hoc obseruando eadem uia & ratione mihi utendum duxi, qua ea indagare soleo, quæ à Galeno descripta, in homine haudquaquam mihi occurrerẽt, quæ'ue secus quàm ipse tradidit, habere cernerem. Consueui enim hæc omnia mox in brutis animantibus examinare, quæ Galeni descriptionem persępe mihi ostenderunt: aut ueluti manu ducentia, quid sibi uoluerit, edocuerunt. Hic itaq; processus me tantisper latuit, donec omnium partium dissectionem Bononiæ in simia illa aggrederer, cuius ossa præter humanum sceleton, Ioanni Andreæ Albio, Hippocraticæ medicinæ apud Bononienses professori clarissimo, compegi: quum is, ut uir est splẽdidissimus, omni humanitate, admodumq; liberaliter in ipsius ædibus me Bononiam Anatomes docendæ gratia uocatum, secundò excepisset. In simię igitur lumborum uertebris ad radicem[s] transuersi processus in inferiori ipsius sede,[t] acutus conspicitur processus, rectà deorsum protensus, & sinus qui nerui nomine illic incisus est, externum latus quodammodo constituens, ac ueluti interuallũ cum descendẽte processu efformans, in quod ascendens inferioris uertebræ processus subintrat. Quanquam is præcipuus huius processus non sit usus, ut neq; etiam in hoc potissimùm creatur, quo hàc procidentem neruum ab iniuria uindicet, illiq; instar propugnaculi existat. Peculiari enim cuidam extruitur[u] musculo, quem simię cum canibus communem obtinent, & quo homines inferiorem dorsi partem non æquè ac illa animalia in circulũ flectentes, non minus destituuntur, quàm omni pręsentis processus signo.

Spina.

Ascendentes processus.

Descendentes processus.

Processus, quẽ Galenus ex abundanti lumborũ uertebris ascribit lib. 13. de Vsu part. et lib. de Ossibus cap. 10.

h 2 fig. C, D, E, F, G.
i 2 fig. à C ad D.
k 1, 2, 3 fi. C.
l 2 fig. D lineã, E catem alteri sinũ nota.
m 2, 3 fig. F, G.
n 1, 2, 3 fi. I, K.
o 2, 3 fig. K.
p 2, 3 fig. N, O.
q 5 fig. O.
r 4 fig. H.
s 4 fig. G.
t 4 fig. H.
u Petes hunc ex simiæ aut canis sectione.

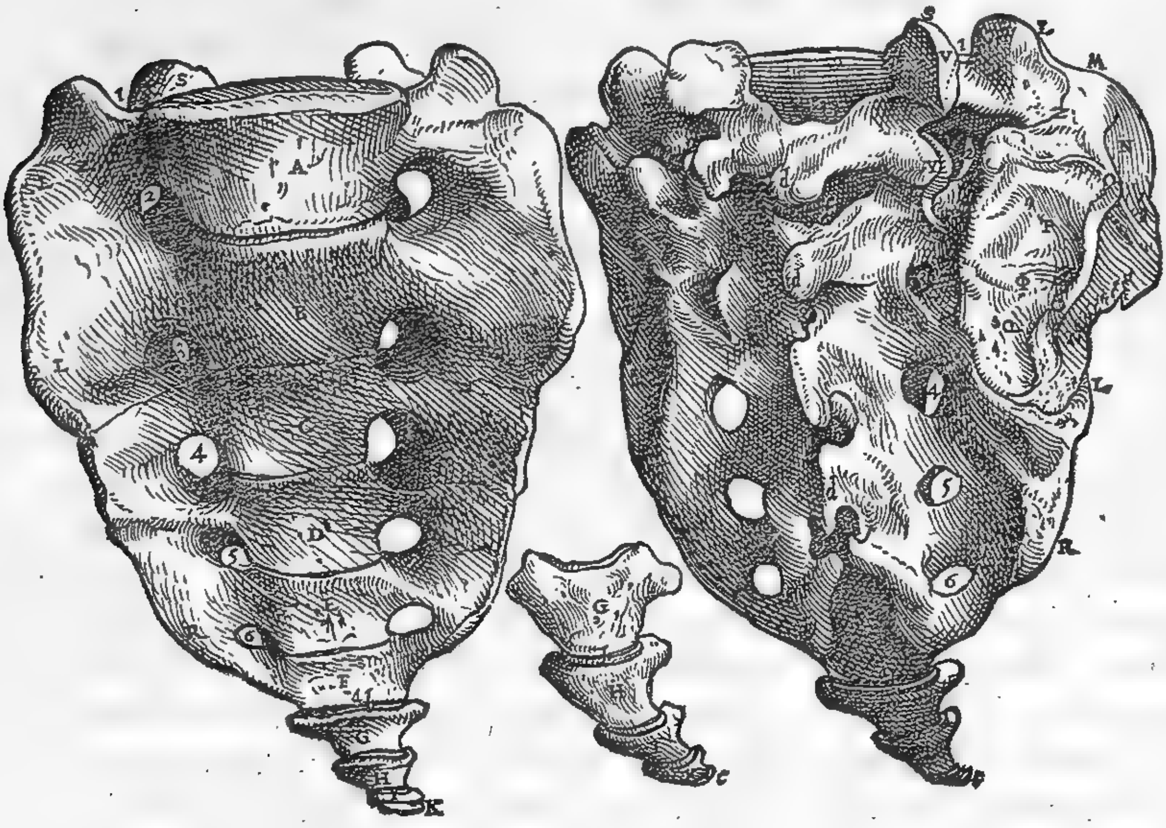
ſigno. Enaſcitur uerò hic muſculus nerueo & utcunque lato principio ex coxendicis oſsis ſede, qua primarij femur flectentes muſculi deorſum conuoluuntur. Hinc obliquè aſcendens, & in lumborum regione primùm carneus euadens, omnibus ſui lateris acutis uertebrarum inſeritur proceſsibus, ſuperiorique inſertionis ſuæ extremo in uertebram ceſſat, illi quæ utrinque ſuſcipitur, mox ſubditam. Inferiori extremo non pariter in canibus ac ſimijs deſcendit, quum in plures lumborum uertebras his, quàm illis inſeratur. uti etiam ſimiarum plures lumborum uertebræ hunc obtinent proceſſum: qui tanto ſemper eſt manifeſtior, longiusque è uertebris exeritur, quo hæ illi quæ utrinque ſuſcipitur uertebræ ſunt uiciniores, muſculusque iſte ualidiorem in illas molitur inſertionem. Adeò ut thoracis etiam uertebræ inferius quàm utrinque ſuſcepta, quæ illis animalibus plurimùm eſt decima, collocatæ, hunc proceſſum ſibi perinde uendicent, ac lumborum uertebræ ſuperiores. nam ſacro oſsi proximæ, & muſculi huius inſertionem non plenè excipientes, proceſſu illo priuantur. Quod à Galeno uenerat obſeruandum, quum ſibi primùm hunc proceſſum innotuiſſe ſcribit, & quum alibi muſculos in lumbis poſitos, dorſique motibus inibi famulantes, parum rectè ueteribus cognitos fuiſſe iactitat, ſuas undique proponens nobis ſimias, ubi accuratius, ac ueluti ſtudio quidpiam perſequitur. Verùm interim omnes à me hactenus diſſectæ ſimiæ, quæ potiſsimùm fuerunt caudatæ, non ſecus quàm canes, in lumbis plures quinque obtinuerunt uertebras: neque ſat ſcio, num aliqua ſimiarum genera breuiori corporis trunco, quàm noſtræ hæ donata, caſu reperiantur, quibus tantum quinque in lumbis, quemadmodum hominibus, conſiſtunt uertebræ. quum Galenus quinque tantum paſsim enumeret, reliquum nihilominus ſuum ſermonem ſimijs (uti iam oſtendimus) potius, quàm homini accommodans. niſi etiam fortè poſito hîc à ueteribus ſimul omnibus numero, ita acquieuerit, ut pauciores uertebras, quàm ipſi in ſimijs offerebantur, poſteris tradiderit: forſan in humanis ipſi ruri oblatis, at ſanè, ut uериſimile eſt, domum non allatis ſceletis, quinarium obſeruans numerum: & in reliqua interim fabrica, plenioriqué oſsium hiſtoria, hominis uertebras ſimiarum uertebris ſimiles pareſq; eſſe, citra diligentius examen, ſibi (quemadmodum aliàs ſæpe) perſuadens.

Lib. 13. de Vſu partium.
Lib. 5. de Adminiſt. diſſect.

Simijs & canibus pauciores quinque in lumbis eſſe uertebras.

DE OSSE SACRO, ET OSSE coccyge. Caput XVIII.

PRIMA XVIII CAPITIS FIGVRA. SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM DECIMIOCTAVI CAPITIS FIGVRARUM, & earundem characterum Index.

PRAESENTES *figuræ uniuersum dorsi oßium, quæ lumborum uertebris subijciuntur, contextum exprimunt. ac prima quidem figura, quæ dextrum latus occupat, anteriorem horum oßium faciem spectandam proponit. Secunda uerò in sinistro consistens latere, posteriorem ostendit faciem, modicè in latus delineatam, sinus commonstrandi gratia, cui dextrum ilium os coarctatur. Tertia autem figura in dictarum medio reposita, integrum coccyx os ea forma magnitudineq; oculis subijcit, qua id in uegetæ ætatis hominibus plurimum obseruatur.*

A, B, C, D, E, F, G, H, I, K *Hi characteres in prima figura decem denotant oßa, quintam lumborũ uertebram subsequentia: quorũ sex superiora, sacri oßis loco in homine habiturus sum: quatuor uerò inferiora (quæ etiam G, H, I, K in tertia figura insinuantur) mihi coccyx, seu (uti interdum loquimur) coccygis os appellabuntur.*

L, L, R *In prima figura notantur transuersi oßium sacrum os constituentium processus. uerùm hic L & L priuatim indicant amplitudinem processus secundi oßis. R autem, & in hac, & in secunda figura, ostẽdit processus transuersi quinti oßis tuberculum, cui nonnulla implantantur ligamenta. In secunda itaq; figura L, M, L & R transuersos processus oßis sacri oßium insinuant.*

M.

N, N, *deinde O, O, postremò P, Q, & Φ in secunda figura oßis sacri dextrum sinum notant, cui dextrum ilium os connectitur, & qui postmodum in plures sinus & tubera subdiuiditur. N enim & N notatur ipsius oblongus sinus, & anterior. O uerò & O tuberculum indicant, instar amplæ cuiusdam lineæ prominens, ac anteriorem sinum N & N notatum, à posteriori P, Φ & Q insignito dirimens. P enim superiorem sinus posterioris sinum notat, Q autem inferiorem. Φ uerò tuberculum designat, superiorem sinum ab inferiori interdiuidens.*

S *In prima & secunda figura, primi oßis dexter ascendens notatur processus.*

T, V, X *Hi characteres in secunda figura tantum apparent. ac T quidem notat sinum ascendentis processus, cui capitulum descendentis dextri processus quintæ lumborum uertebræ inarticulatur. V uerò & X, sinus huius anterius posteriusq; notant supercilium. quanquam interius etiam supercilium in secundæ figuræ ascendente sinistri lateris processu, X insigniuimus.*

Y *In secunda figura connexus frequenter apparens significatur, quo primi sacri oßis descendentes processus, ascendentibus*

dentibus secundi oßis ad eum modum committuntur, quo hac sede lumborum uertebras articulari, iam multo antea didicisti.

Z *In prima secundaq; figuris cōnexus notatur transuersi processus primi oßis, cum transuerso secūdi oßis processu.*

a *In prima figura & secunda, indicatur inferior extuberansq; sexti oßis pars, quæ primo coccygis oßis oßi coarticulatur.*

b,b *In tribus figuris insinuatur cartilaginosum ligamentum, coccygis oßis commissuras intercedens.*

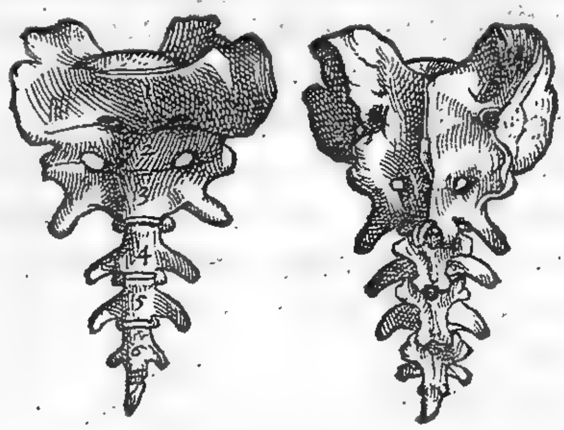
c *In secunda & tertia insignitur cartilago, mucroni coccygis oßis adnata.*

d,d *In secunda, sacri oßis oßium spinæ, posteriores'ue processus ostenduntur.*

e, f, g, h, i, k *Hi characteres in secunda figura admodum latitant, notantes dorsalis medullæ in osse sacro iter, foraminaq; hic inter spinarum interualla subinde conspicua.*

1, 2, 3, 4, 5, 6 *His numeris in prima & secunda, inscribuntur foramina, neruorum à dorsali medulla in sacro osse complexa originem ducentium, quæ sex constituunt paria, quorum quinq; inferiora in anteriori ac posteriori sacri oßis sede excidunt.*

QUARTA XVIII CAP. FIGURA.

QUINTA.

QVARTAE ET QVINTAE DECIMIOCTAVI Capitis figurarum, & earundem characterum Index.

QVONIAM in præsentis Capitis contextu, Galeni gratia, simiarum & canum sacri oßis & coccygis mentio incidet, non ab re duximus, & hic quoq; ea ossa, uti in simijs obseruantur, exprimere: quarta quidem anteriorem sedem sacri oßis & dein coccygis explicantes, quinta uerò eorundem oßium posteriorem sedem proponentes. Numerus igitur ille 1, 2, 3, 4, 5, 6 indicat ossa, quorum sexto cartilago priuatim subnascitur. (*1, 2, 3, 4, 5, 6.*)

(*a fig. cap. 14 E, F. b fig. cap. 14 G, H, et I, K. dein integrarū fi. M, N. et huius Capitis figurarū tota 1, & 2. c fig. cap. 14 charact. 25, 26, 27, 28, 29, 30. et huius Capitis fig. 1 A, B, C, D, E, F. d latißimæ portiones figurarū ca. 29. integr. fig. o.*)

(*Decē ossa adhuc in dorso enarranda.*) (*Quid sacrum, seu amplū os.*)

SVB lumborum[a] uertebris[b] decem reponuntur ossa, quibus reliqua dorsi pars, à lumbis ad anum usque pertinens, constituitur. horumq;[c] sex superiora inuicē ita coalescunt, ut instar unius ferè osis ex sepulchris simul omnia effodi soleant, quod πλατὺ Græcis, latum uerò & amplum Latinis ideo uidetur appellatum, quòd eius latitudo, idq; potissimum in homine, cui illud ad proportionem præ cæteris animalibus, non secus quàm uniuersum aliàs dorsum, obtigit latisimum, facilè reliquarum uertebrarum amplitudinem elatiori sua sede superat, ijs basis tutisimiq; fulcri modo subiectum. Non enim arbitror ueteres id amplitudine omnibus corporis contulisse osibus, quum ilium[d] ossa ipso longè sint ampliora. Vnde uerò id etiam ἱερὸν, seu sacrum uocarint, non satis mihi constat, nisi à rara quadam effigie formaq; id acciderit, aut quòd adeò egregij, & cuiuis (qui uel obiter illud suę basi innitens spectat) uarijs modis obuij propugnaculi imaginem referat: aut quòd diuinitus, citra musculorum auxilium, in partu illius cum ilium osibus connexus reserari, dehiscereq;, ac denuò committi plerisq; (at falso interim) persuasum sit: aut fortè quòd grande magnumque uisitur. quemadmodum apud Poetas Ilium, mare, famem, & alia quædam, sacra nuncupari credimus. Verùm & tunc (uti de amplitudine dictum est) sacrum os

uertebris duntaxat esset conferendum, quum ossa ipsi utrinq; coarctata, &[e] femora, & interna tibiarum[f] ossa, illo grãdiora existant, & tamen unico tantum osse efformentur, sacro ex senis interim cõpacto. Alij huius nominis rationem solicitè indagantes, nescio quid de ueterum sacrificijs comminiscuntur. præterquàm quòd nonnulli alia insuper ipsi indant nomina, cum omnibus cæterorum ossium nomenclaturis ad huius libri calcem ideo subijciẽda, ne hic aut alibi etiam ineptis barbarisq; uocibus orationis cõtextum plus æquo interturbemus.

Quid os coccyx.

[g] Quatuor itaq; ossicula sacro ossi succedentia, à quadam coccygis, seu cuculi auis rostri figura, ac ueluti colore, non secus quàm si unũ aliquod etiam essent os, Grę̨cis, uti & Latinis, κόκκυξ prę̨cipuè appellãtur, quemadmodũ nunc in uniuersa decem horum ossium historia constabit apertius.

Sacri ossis descriptio.

Sex igitur superiora ossa, sacrum os efformantia, inuicem ita construuntur, ut anterioris suæ

Ipsius ossiũ inter se cõnexus.

sedis medio talem ostendant[h] connexum, qualem uertebrarum proponerent corpora, si eousq; coaluissent, ut nihil amplius cartilaginei[i] ligamenti inter ipsa conspiceretur. quamuis interim pueris, quibus hę̨c ossa nondũ plenè, aut æquè ualidè, ac in prouectę̨ ætatis hominibus, coaluerũt, non secus quàm in illorum appendicum nexu, cartilago quædam in hac unione occurrat. In lateribus uerò anterioris sedis, ubi transuersi sex horum ossium uocati processus (qui non minus quàm ossium corpora lati sunt) mutuò compinguntur, longè adhuc obscurior, quàm in medio, connexus apparet species. [k] In posteriori autem sede unio prorsus aboletur, unumq; ueluti os ex illis sex efformatum cernitur. Nulla enim hic unionis se offert linea, nisi interdum in primi ossis cum secundo coalitu. Primum namq; os nonnunquam secundo, posteriori sede ea articuli forma[l] cõmittitur, qua ascendentes descendentesq; in lumbis uertebrarum [m]processus mutuò solent articulari. Verùm etsi illi sacri ossis processus ita iungantur, transuersi tamen primi ossis processus omni ex parte secundi ossis[n] coalescunt processibus: & omnes isti cõnexus adeò sunt ualidi, ut primum os ne tantillum quidem ad secundum moueri queat. Memini tamẽ, sacrum os non semel in cœmiterijs mihi obuium fuisse, cui primum os abruptũ erat, quodq; ac si lumborum penè esset[o] uertebra, seorsum inueniebatur. & nisi primum illud os crassis & amplis donatum fuisset processibus, à lumborũ uertebris forma uix discerni potuisset. Porrò in pueris, sex horum ossium coalitus, etiam in posteriori sede est conspicuus, quemadmodũ in ijs anteriori quoq; parte illum insigniter manifestum esse diximus. Præterea ut nullis hominibus in anterioris sedis medio, coalitus species locus´ue omnino penitusq; obliteratur, ita etiam perpetuò in posteriori sacri ossis sede, coalitus imago se offert, qui ossium

Foramen dorsali medullæ paratum.

corporibus perficitur. Si enim[p] foramini dorsali medullæ in omnibus simul sacri ossis ossibus inciso, animum accommodaueris, per foraminis progressum, ossium corpora ita liquidò inibi cõmitti cernes, atq; in anteriori sede. Vniuersa sex horum ossium[q] series ex ampla basi deorsum in mucronem ducta, est eiusmodi, ut singula ossa tanto reddantur minora, quanto humiliorẽ in sacro osse, ipsaq; adeò serie, locum sibi uendicant. Quanquam nihilominus[r] secundum os, inter reliqua ossis sacri ossa, priuatim amplioribus, crassioribusq;, & antrorsum retrorsumq; magis prominentibus transuersis extruatur[s] processibus.

Superior sacri ossis sedes cuiusmodi.

Primi seu eminentissimi ossis superior[t] pars, superiori cuiusuis lumborum uertebræ[u] sedi forma correspondet. In sui enim medio orbiculari protuberat[x] corpore, appendice donato, & inferiori quintæ lumborum uertebræ corporis sedi in amplitudine congruente. Hoc enim illi perinde[y] committitur, ac uertebrarum corpora in lumbis mutuò[z] crassi ligamẽti cartilaginei interuẽtu con-

necti

e integ. fig. A.
f integ. E, Φ.
g fig. cap. 14 characteres 31, 32, 33, 34. et 1, 3 fig. huius cap. G, H, I, K.
h inmedio A, B, C, D, E, F fig. 1.
i fig. cap. 14 R.
k in 2 fig.
l 2 fig. Y.
m infimũ N & O fi. cap. 14.
n 2 fig. Z.
o figura cap. 17.
p 2 fig. e, f, g, h, i, k.
q hãc proponit 1, 2 fi.
r 1 fig. B.
s 1, 2 fig. L, L.
t suprema sedes 1, 2 fi.
u superior sedes 1, 2 fi. cap. 17.
x supra A fig. 1.
y fig. cap. 14 F committitur G.
z fig. cap. 14 R proximum L.

necti cernimus. Dein posterior primi ossis sedes duos ascendentes educit[a] processus, pari modo exculptos, quo ascendentes uertebrarum in lumbis processus[b] excauantur. Hiq; sacri ossis processus admittunt descendentes quintę lumborum uertebræ processus, eadem penitus ratione, qua lumborum uertebræ inuicem eiusmodi processibus coarctantur. Sexti uerò ossis humilior[c] pars admodum gracilis (uti & ipsum os exiguum occurrit) nullos descendentes adipiscitur processus, quibus sibi subdito ossi coarticularetur: uerùm duntaxat in orbiculare, sed paulo latius, desinit tuberculum, aut corpus, quod primo ossis coccygis[d] ossiculo non aliter committitur, quàm uertebrarum corpora inter se ampli cartilagineiq; ligamenti medio cõstringuntur. Transuersis ossis sacri ossium processibus in externo latere, parumper uersus posteriora,[e] sinus exculpitur, cui alterius lateris ilium[f] os ualidissimè coarctatur. Est autem hic sinus admodum asper & inæqualis, ac primùm quidem per ipsius longitudinem in medio extuberantem habet[g] lineam, aut amplioris lineæ instar prominens tuberculum. quod sinum ipsum rursus ueluti in unum[h] anteriorem sinum, & alterum[i] posteriorem dirimit. Anterior utcunq; simplex est, asper tamen, & inæqualiter admodũ incisus cernitur. Posterior altius cauatur: at in medio[k] processum ostendit transuersim extuberantem, qui sinum hunc posteriorem denuò in unum[l] superiorem & alterum[m] inferiorem interdiuidit. His sinibus tuberibusq; conueniunt ilium ossa,[n] mutuis tuberibus sinibusq; donata. Verùm interim sinus isti & tubera, leui lubricaq; cartilagine aliorũ sinuum capitumq; ad articulationem fabricatarum modo haud obducuntur: quum nihil præter cartilaginea educant ligamenta, sacrum os robustissimè ilium ossibus citra lubricum planumq; contextum ita ferè adnectentia, ut appendices suis compinguntur ossibus. Sinus isti transuersis sacri ossis processibus insculpti, & posteriori sede non peruijs foraminulis ligamẽtorum educendorum gratia exasperati, ad tria potissimùm superiora sacri ossis referuntur ossa. quippe inferiora processus habent tenues, at amplos tamen, & mutuò cõtinuos, ex quibus[o] musculus pronascitur, quem femur mouentiũ quartum statuemus. Verùm transuersus quinti ossis processus ea parte, qua trãsuerso sexti ossis unitur processui,[p] tuberculum utcunq; crassum & prominens in hoc educit, ut opportunè duo[q] ligamenta hic sacro ossi implantarentur: quorum alterum ab acuto coxendicis ossis[r] processu enasci docebitur, alterũ ab elatiori posterioriq;[s] sede appendicis, qua coxendicis os donari audies. Cæterùm[t] spinæ, posteriores ue processus, etiam ossis sacri ossibus obtigerũt, tanto in singulis ossibus proceriores, quanto os ipsum, unde prodeunt, grandius superiusq; est. Sextum tamen os, & quintum ferè, ea[u] sede, qua spinam alia educunt, quaq; dorsalis medullæ porrigitur terminus, dehiscunt, uarieq;, & non omnibus pari semper modo, aperta sunt, & spinis deniq; destituuntur. Vtcunq; uerò sit, nulla sacri ossis spina, si modò quid rectè assequor, ne minimum quidem sursum conniuet, at deorsum omnes potius spectant. & non aliter quàm in cæteris uertebris, cum transuersis processibus interuallum quoddam & sedem constituunt, in quam nonnulli dorsum mouentes[x] musculi aptè reponũtur, & à qua illi iustissimè cum[y] alijs hinc initium ducentibus musculis enascuntur. Vnde etiam posterior hęc sacri ossis sedes insigniter aspera, ac ueluti cariosa est, ut musculorum scilicet principia commodius ab illa cum ligamentis educãtur. Tota dein gibba & curua spectatur, quo ita tutius propugnaculi ritu ijs quas sacrũ os continet partibus prę esset. Anteriori uerò sede id leue ac latius est, non autem asperum, sed sinum cauumq;, quo aptiorem illis organis, quæ cum alijs ipsi commissis[z] ossibus instar

Inferior cuiusmodi.

Latera cuiusmodi.

Posterior sedes cuiusmodi.

Anterior.

peluis cuiuſdam complectitur, ſedem efformet. ac infimam dorſi regionem, ueluti ſemicircularem, non autem rectam cum ſubdito ipſi coccyge oſſe conſtituat. Interdum, neq; id infrequenter, os ſacrum quinq; tantum extruitur oſſibus, in tota ferè ipſius fabrica nihil aliàs peculiare oſtendens, quàm in foraminum neruos ipſius tranſmittentiū, uti paulo pòſt dicam, ſerie.

Foramina neruis emittendis parata.

A' dorſalis enim medullæ[a] parte in ſacro oſſe repoſita, ſex plerunq; neruorum pullulant paria, eorumq́;[b] primum inter quintam lumborum uertebram, & primum ſacri oſſis os perinde egreditur, ac nerui in lumbis & thorace è uertebrarū proſiliunt lateribus. A' tergo namq; corporis primi oſſis, & ante priorem aſcendētis eiuſdem oſſis proceſſus ſedem,[c] ſinus utrinq; cauatur, qui cum quintę lumborum uertebræ ſinu commune foramen conſtituit, quo ſui lateris neruus elabitur, & uena arteriaq́; dorſalem medullam hic petentes ingrediūtur. Porrò reliquis neruorū paribus, foramina non parantur in ſacri oſſis lateribus ſuperiùs ilium oſſium connexu occupatis, & inferiùs ita per tranſuerſum tenuibus, ut in latera nimis longo ductu perforari nequiuerint. adeò, ut quando ſacrum os ſex efformatur[d] oſſibus, in anteriori & poſteriori ipſius ſedibus, decem orbicularia ſpectentur foramina, in utroq; nimirum earum ſedium latere[e] quina, quæ inter oſſa, quà inuicem illa coaleſcunt, exculpta, tanto arctiora reddūtur, quo humiliorem in ſacro oſſe ſedem obtinent. uti &[f] nerui, quibus uiam præbēt, non pari mole inferiùs & ſuperiùs conſtant. Pari etiam occaſione, foramina in poſteriori ſede cælata, illis ſunt minora, quæ in anteriori ſpectantur: quòd hac ſede craſsiores nerui, quàm illa elabuntur, quodq́; plures inſignioresq́; uenæ & arteriæ per anteriora foramina, quàm poſteriora, ſacrum os ſubeunt. Foraminibus itaq; hunc in modum ſe habentibus, ſecundum ſacri oſſis neruorum par duos antrorſum, & totidem retrorſum educit ramos, per quatuor inter primum os & ſecundum apparata illis foramina. Dein alia inſuper paria eum in modum proſiliunt, ut excidens par ad ſubditum os, quemadmodum & in uertebris, numero referatur. Præter hæc autem foramina, neruorum occaſione inciſa, in poſteriori ſacri oſſis ſede,[g] alia ſubinde occurrunt, inter oſſium ſpinas, in uiam, qua dorſalis medulla ducitur, pertinentia, & ligamentis perinde oppleta, ac interualla foraminaúe inter ſpinas reliquarum uertebrarum conſpicua.

a 1 fig. cap. 11 lib. 4 F, G, & char. 24, 30. b 2 fig. cap. 11 lib. 4 charact. 25. c 1, 2 fig. charact. d ut in omnib. noſtris figuris. e 1, 2 fig. charact. 2, 3, 4, 5, 6. f Spectis eos in 2, 3 fig. cap. 11 lib. 4. g 2 fig. f, g, h.

Quid eueniat, oſſe ſacro tantū quinq; oſſibus extructo.

Cæterùm ſi quando ſacrum os quinis tantum conſtat oſſibus, tunc in anteriori ipſius ſede duo deſunt foramina, ſextoq́; pari in poſteriori tantum ſede (at uerſus latera magis) iter exculpitur, alia tunc etiam obuia inferioris ſedis ſacri oſſis cum coccyge oſſe articuli ſpecie.

Coccygis oſſis deſcriptio.

Supremum enim coccygis oſſis oſſiculum, tum ſinu elatiori ſuæ ſedi exculpto, quinti oſſis ſacri corpus nō tantum excipit, uerùm duos etiam inſuper exerit proceſſulos, qui ſurſum educti, quinti oſſis ſacri oſſis proceſſulis deorſum ſpectātibus coaleſcunt: & exigua admodum ligamēti cartilaginei portio, reliquo nexui interuenit, propemodum oſſis ſacri oſſium mutuæ ſtructurę reſpondenti. quum interim, quando ſex ſacri oſſis ſeſe offerunt oſſa, coccygis oſſis[h] elatiſsimum oſſiculum proceſſulos nullos poſteriori in ſede extollat, & laxè ſexti oſſis ſacri oſſis[i] corpori dūtaxat, idq́; cartilaginei[k] ligamenti medio, committatur. Oſſiculum hoc ad ſinus ſui latera utrinq; tranſuerſim ſurſumq́; extuberat, & hinc ſenſim uerſus inferiora anguſtum redditur, & ſecūdo coccygis oſſis[l] oſſiculo perinde ut ſexto oſſis ſacri oſſi[m] firmatur. Secundo oſſiculo dein tertium & quartum ſuccedunt, eodem penitus modo inuicem commiſſa, tantoq́; arctiora breuioraq́;, quanto unumquodq; in ipſa ſerie humiliorem locum obtinet. Quartum[n] oſſiculum ſuo mucrone, quo recti inteſtini poſticam, infimamq́;[o] ſedem contingit, in[p] cartilaginem ter-

h 1, 2, 3 fi. G. i 1, 2 fi. a. k 1, 2 fi. b. l 1, 2, 3 fig H. m 3 fig. b. n 3 fig. K. o 2. tab. f. cap. 49 lib. 2 M. p 3 fig. c.

nem terminatur, eiusdem usus gratia, qua uertebrarum spinis, reliquorumq; ossium extremis cartilagines obnasci retulimus. Preterea his quatuor ossiculis nullũ inciditur foramen, quo dorsalis medulla incedat, aut ex quo ulli exiliant nerui. Horum dein ossiculorum substantia, appendicum substantię correspondet. fungosa namq; est, & rara, & in pueris admodum cartilaginea. Ipsorum insuper uniuersus contextus ex ampliori basi in mucronem desinit, introrsumq; insigniter obliquo flexu incuruatur: & laxi nexus occasione, in partu, ac interdum in magna ani apertione, est mobilis. Quum itaq; is quatuor illorum ossiculorum contextus ueluti ex basi quadam sensim in arctũ cesset, incurueturq;, & quodammodo pectoris ossis modo, priusquã exarescit, obscurè rubeat, uerisimile est, ueteres, qui pueros artem resecandi corpora docebant, hunc ad cuculi rostri contulisse speciem: hincq; κόκκυγα pręcipuè, uti prius diximus, appellasse, ut & ὀῤῥοπύγιον, quòd contextus ille, mobilibus in auiũ cauda ossiculis, non uerò quadrupedum caudæ initio, magna ex parte conueniat. Quàm uerò nostra hæc sacri ossis & coccygis ossis historia, Galeni congruat descriptionibus, promptè expendes, si illas (quum nimirum sibi undiq; haud respondeant) primùm mutuò, & dein cum nostris contuleris. In libris namq; de Partium usu, sacri ossis non semel incidit mentio: idq; inibi quatuor ossibus extrui docetur, nullo interim uerbulo de coccyge osse ascripto. Et præterquàm quòd coccygis ossis Galenus ijs libris non meminerit, haud ambigendum est, hoc ipsi illos libros scribenti, & iustum neruorum numerum neutiquam tradẽti, fuisse incognitum. Quatuor enim ossis sacri ossa esse docens, talem illorum extremo cartilaginem adnasci subiungit, qualem nos coccygis ossis mucroni obtingere diximus, & in quam ossium fines alteri ossi non commissi, perpetuò ferè degenerant. Præterea in duodecimo de Partium usu, trãsuersos sacri ossis processus tenues & subtiles esse asserit: quum in libro de Ossib. eos (uti mehercule sunt) crassos & amplos esse doceat. Dein hoc libro, sacrum os tantũ tribus efformari ossibus percenset, ijs alia tria subijci scribens, quæ coccygis nomine donauit. In libris quoq; de Administrandis sectionibus, sacri ossis & coccygis subinde meminit, quemadmodũ nonnunquam in Commentarijs in Hippocratis librum de Articulis: uerùm ea prorsus (quoad ipsius sentẽtiam assequor) ratione, qua in libro de Ossibus plenius quàm alibi illa describuntur. Vt autem accuratiùs modò iudices, num illic simiæ potius, quàm hominis ossium tradatur constructio, lubens nunc enarrabo, quî ossa sub lumborũ uertebris reposita, in simijs & canibus occurrant. quod uel ideo faciendum est diligentius, ut illorum modis omnibus execranda constet impudentia, qui quum Galenum homines magis quàm simias descripsisse contendunt, ipsius libros ita indies turpissimè deprauant, & nescio quid non tandem librarijs scribisq; imponentes, magis magisq; præstant, ut illi tandem Chimeræ cuiusdã modo, neq; simijs, illis ue quæ Galenus potissimùm secuit brutis, neque hominibus accommodari possint. In simia itaq; & cane, sub infima lumborũ uertebra,[q] os quoddam reponitur, tribus efformatũ ossibus, ita inuicem iunctis, ut in anteriori sede, iuxta eorum medium, talem connexus ostendant speciem, qualem uertebrarũ corpora mutuò cõpacta exhiberent, si quando sic coaluissent, ut ne tantillum quidem moueri possent, & in ipsorum medio omnis cartilago temporis successu iam euanuisset. quanquam & in catulis, trium illorum ossium unio, cartilagine etiam aliqua, perinde ac appendicum connexus, repleatur. In lateribus anterioris dictæ nunc sedis, hæc ossa in ætate prouectis uix aliquã coalitus exprimunt imaginem, quemadmodum & posterior ipsorum sedes, omnino (nisi fortè in ad-

Quî Galenus sacrum os & coccygis descripserit.

Lib. 12. 13. 15. & alibi.

Cap. 11. & 12.

Lib. 2, 6. potissimum. Lib. 3. Commentariorum.

q 4 fi. characte. 1, 2, 3. & figura 5 posteriorẽ ostendit sedem.

Os tribus in simia & cane efformatũ ossibus, quod sacrũ uocamus.

modum catulis) continua conſpicitur. Primum os ſuperiori ſua ſede, non ſecus ac quæpiam lumborum uertebra, orbiculare obtinet corpus, infimæ lumborum uertebræ ita commiſſum, ut lumborũ uertebræ mutuò compinguntur. Dein primum id os aſcendẽtes proceſſus exerit inſinuatos, quibus infimæ lumborum uertebræ deſcendentes excipiuntur proceſſus. Inferior tertij oſsis ſedes inferiori cuiuſuis lumborũ uertebræ ſedi in hoc reſpondet, quòd orbiculari corpore & deſcendentibus proceſsibus, quemadmodũ & illa, donetur, quibus ſubdito ſibi cuidã[r] oſsiculo haud aliter coarticulatur, ac uertebrę in lumbis inuicem cõponuntur. Trium iſtorum oſsium latera, quæ tranſuerſis ipſorum conſtant proceſsibus admodũ amplis & latis, ſibiq; inuicem continuis, ſinum quoq; uerſus poſteriorẽ eorundem ſedem habent inſculptũ, qui aſper & inæqualis, ſui lateris iliũ oſsis ad hæc oſſa nexui famulatur. Sinus iſte ad proportionem tanto humani oſsis ſacri ſinu breuior eſt, quanto iliũ os in homine multo latius quàm in quadrupedibus cernitur. Deinde tranſuerſi proceſſus ſecundi oſsis in his magnitudine non excedunt primi oſsis proceſſus, ſecundũq; os modis omnibus minus eſt primo, ut & tertium ſecundo. Tribus his oſsibus continuum etiam inſculpitur foramẽ, quo dorſalis medulla prorepat, & poſteriori ſua ſede ſingula ſpinã poſteriorem ue proceſſum educũt, ſurſum potius, quàm deorſum, etſi tamen non inſigniter, ſpectantẽ: & tanto minorem, quantò os à quo exoritur, in ſerie minus exiſtit. In ſpinarũ interuallis nulla occurrunt foramina, neq; oſſa quicquã inibi dehiſcunt, imò ſpinæ inſtar unius lineæ inuicem continuæ ſimul plerunq; protuberãt. Foramina tamen neruis emittẽdis parata, in anteriori ſede & poſteriori, quatuor ſe exhibent, utrinq; nimirũ bina, quibus ſecundi & tertij parium neruorũ, qui ad hæc oſſa referuntur, ramis antrorſum retrorſumq; iter prębetur. Primo autẽ pari foramen eo pacto, quo in lumborum uertebris, paratur, ad tergum uidelicet corporis primi oſsis, & humillimæ lumborũ uertebræ. Dorſalis medulla his animalibus neutiquam in tertij oſsis extremo finitur, ſed deorſum per alia inſuper[s] oſsicula incedit, uiam neruis, lumborum uertebrarũ modo offerẽtia, ad poſteriorem nimirum ſuorum corporum ſedem, non uerò etiam anteriùs, quo ſecundũ & tertium oſsis ſacri oſsiũ paria pręcipuos ipſorũ educunt ramos. Nerui itaq; ſub tertio oſſe exilientes, ac primũ dorſalis medullæ in ſubditis illi oſsiculis contentę neruorum par conſtituentes, foramina[t] inter tertiũ os & primũ id oſsiculũ perinde obtinẽt, ac nerui è lumborũ uertebris egredientes, à tergo nimirum corporũ uertebrarum. Sub tertio igitur oſsis ſacri oſſe,[u] alia tria, interdumq; in caudatis ſimijs & quibuſdam canibus plura ſuccedunt oſsicula, lumborũ uertebris cõformatione ſimillima. In nullo namq; ab illis imagine diſcrepant, niſi quòd tranſuerſos proceſſus latiores, quàm lumborũ uertebræ, obtinent, & eoſdem magis deorſum, quàm ſurſum conniuentes: dein quòd ſpinã aut nullam, aut perquàm puſillam à ſe porrigunt. Corporũ enim forma penitus illis reſpondet uertebris, niſi fortè pro oſsiculorũ mole, hęc aliquis, minima queq; expendens, ampliora eſſe aſtrueret. In aſcendẽtibus uerò et deſcendẽtibus proceſsibus ne minimum quidem uariant: pariq; articulatione cõtextu ue illorũ ſupremum cum infima ſacri oſsis parte, & ipſa dein inuicem cõmittuntur, quo lumborũ uertebræ inter ſe. adeò, ut in horum oſsiculorũ quoq; corporum nexu, cartilaginis, aut potius cartilaginei ligamenti notatu digna occurrat portio. Præterea haud ſecus quàm in lumborũ uertebris, uia dorſali medulla in his oſsiculis paratur, illaq; tribus neruorũ paribus iter perinde ac lumborũ uertebræ accõmodant, poſt tergum nimirũ (uti & prius diximus) ſuorum corporum, & ante aſcendentes

deſcen-

Cuiuſmodi oſsicula in ſimia et cane ſub ſacro oſſe occurrant, adeoq; ipſorum coccygis oſsis deſcriptio.

r 4 fig. charact. 4.

s 4 fi. characť. 4, 5, 6. Spectantur tamẽ & in 5 fig.

t 4 fig. inter charact. & 5.

u 4 fi. charact. 4, 5, 6.

descendentesq; eorum processus. Infimum [x] osiculum, è quo dorsalis medulla quodammodo inconiugata simplexq; prosilit, non caudatis simijs aliorum ossium extremis similiter, in cartilaginem fortè cessat. Canibus uerò & caudatis simijs, quibus hæc osicula sunt impense laxa & mobilia, infimo osiculo alia permulta continuo ordine adnectuntur osicula, dorsalis medullæ gratia non perforata, sed solida & oblõga, & superiùs inferiusq;, quà inuicem cartilaginei ligamenti beneficio, quemadmodũ uertebrarum corpora cõpinguntur, crassiuscula: in medio autẽ tenuia, caudamq;, ut semel dicam, constituentia. Quandoquidem igitur in simia & cane, mox sub lumborũ uertebris unum occurrit os, ex tribus [y] osibus, tanquam è uertebris quibusdã sic coalitum, ut ipsorũ nexus à uertebrarum cõmissura potisimùm differat, quòd in illo nullum cartilaginosum ligamentum, perinde ac [z] inter uertebrarum corpora reponatur: & quum os istud spinas sursum magis quàm deorsum uergẽtes profert, quumq; secundo & tertio suorum neruorum paribus (ut hic Galeno aliquid concedamus) foramina anteriùs & posteriùs exculpta habet, arbitror inquam, illi id os in libro de Osibus sacri osis loco descriptũ. Item quia in simijs & canibus sub isto tria ut minimũ succedunt [a] ossa, quæ dorsalem medullam quoq; transmittentia, in corporũ suorum nexu, ligamentũ cartilagineum secus quàm tria eorum animalium osis sacri ossa, adipiscuntur: & quum ideo citra multam longam'ue decoctionem, aut magnam aliàs uim, haud aliter quàm lumborũ uertebræ inuicem promptè diuellantur, quumq; hæc ossa neruos duntaxat à tergo suorum corporum, non uerò antrorsum quoq;, emittant, mihi persuadeo, Galenum illa coccygis osis nomine donasse. existimoq; ipsum inter sacri sui osis cum coccyge osse, in nexu & neruorum eductione ac foraminibus, præcipuas statuisse differẽtias. Quippe quum osis coccygis osibus plus cartilaginis, quàm sacro osi tribuit, eam subaudiendam duco [b] cartilaginem, quam ueteres præcipuum corporum uertebrarũ esse uinculum, secus atq; Galenus, affirmabant, quanquam ego subinde cartilaginosum (uti reuera est) appello ligamentum. Nequaquam enim cum nonnullis sibi admodũ peritis Galeni librorum corruptoribus existimo, illum hic de ea loqui cartilagine, quæ osium adnasceretur lateribus. quum plus eius cartilaginis, ac cartilaginei etiã ligamenti, ilium ossa excipientibus [c] finibus, idq; potisimùm posteriori ipsorũ sede, qua ilium ossa nonnihil à sacro osse dehiscunt, obtingat, quàm osibus quę mox ilium ossium cum sacro connexui, siue in [d] simia, siue in [e] homine subsunt. Quòd uerò corruptores illi, ne Galenus [f] sena humanorũ osium præterijsse aut ignorasse uideretur foramina, in Capite ipsius de coccyge osse adijciunt, neruos illius osis & anteriùs quoque educi, hoc à librarijs omissum, intrepidè contendentes, ideo uenit improbandũ, quòd, uti antea in osium nexu coalitu'ue, sic modò in neruorum ductu egressuq; omnem secludant differentiã, qua Galenus coccygis sui ossa à sacri osibus peritè admodumq; anatomicè ex simiarũ canumq; fabrica distinxit, cui posthac Galeni descriptiones neutiquam accõmodari poterunt. Cæterùm quî uel sic etiam adauctæ, aut deprauatę potius, uitiatæq;, ad hominis decem ossa lumborũ uertebris succumbentia referãtur, nequeo satis colligere. Vt enim sex primorum osium, quæ sacri osis loco mihi describuntur, inter se coalitum, & in una serie ex ampla basi quodãmodo in mucronem contextum, & neruorum parem antrorsum retrorsumq; productionẽ, & spinas haud sursum eminere, taceam, nescio quamobrem quatuor [g] ossa, quę coccygis osis loco à me sunt pertractata, nullamq; dorsali medullę uiam prębent, Galenus neglexisset, quum duo horum superiora tam sint insignia, & illa constent fa-

[x] 4 fi. charactẽ. 6.

[y] 4 fi. charact. 1, 2, 3.

[z] fig. cap. 14 R, R.

[a] 4 fi. charact. 4, 5, 6 quos confe res cũ eiusdem figuræ char. 1, 2, 3.

[b] fig. cap. 14 R, R. et figuræ capiti 40 lib. 2 insertæ charact. 3.

[c] 2 fig. N, N, O, O, P, Q.

[d] 4 fi. charact. 4, 5, 6.

[e] 2 fig. D, E, F.

[f] 1 fig. notantur foramina alterius lateris, cha. 4, 5, 6.

[g] 2, 3 fig. G, H, I, K.

Galeno sacrũ os & coccygis os ut in simia se habent descripta.

In fine capitis 11. ubi etiã primo pari uidetur eundem egressum cum 2 & 3 parũ exquisitè præbere.

Cap. 8. lib. de Osibus.

Talis est Galeni liber, cum Syluij editus commentarijs.

ſtent fabrica, tantumq́; cum reliquis ſuppeditent uſum, ut ab humanum corpus ſecante non debeant facilè prçteriri. Verùm illi librorum Galeni euerſores aiunt, noſtrum coccyx os ab ipſo dedita opera præteritum, quòd è monumentis cum ſacro oſſe non effodiantur. aut quòd Galenus illa perinde ac os υ referens, & cordis os, & oſsicula ſeſamo ſemini comparata, tyronibus non uoluerit in libro de Oſsibus proponere. aut quòd omnia quatuor oſſa, unius cartilaginis loco habuerit. Poſtremumq́; iſtud in primis approbãt, ne in libris de Vſu partium Galenus alijs ſuis ſcriptis minus coaptari poſsit. ut ſcilicet tria ſui oſsis ſacri oſſa trium loco, & tria oſſa ſui coccygis oſsis unius tantum uice enumerarentur: & noſtrum coccyx os cartilago ea eſſet, quam quarti oſsis, ſacri oſsis extremo adnaſci, in ijs libris prodidit. Hæc quum referuntur, ac meæ ſententiæ obijci ſentio, illos mihi audire uideor, qui Galenum & Auicennam, aut neſcio quos tandem medicos & philoſophos, aut pugnantia eiuſdem autoris ſcripta, inter ſe non diſſentire, conantur admodum ridiculè magnoq́; ſupercilio oſtendere: eaq́; autoribus ipſis imponunt, quę ne per ſomnium quidem cogitarunt, quæq́; ab illorum ſententia ſunt prorſus aliena. Si enim Galenus noſtrum coccyx os in Capite libri de Oſsibus undecimo & duodecimo, idcirco omiſiſſet, quòd illius tractatio ad eos qui introducũtur, haud pertineret: indubiè in libri de Oſsibus fine, noſtri coccygis perinde meminiſſet, ac aliorum oſsiculorum, quę alibi plenius deſcripſit. quum tamen in nullis Galeni libris, iſtius noſtri coccygis incidat mentio. Quod autem id è monumẽtis aut ſepulchris à ſacro oſſe diſſolutum occurrit, ipſiusq́; oſsicula uertebrarũ modo diſiuncta ſpectantur, argumẽto eſt, Galenum ueterum deſcriptiones ſuis ſimijs accõmodaſſe, quòd nimirum oſſa ipſarũ ſacro oſsi ſuccedentia inuicem, marceſcentibus ligamentis diſſoluantur, ſecus quàm tria noſtri ſacri oſsis humiliora. Neceſſum namq́; eſt cum his hominib. de nullo ſacro hominis oſſe, quàm quod ſenis extructum ſit oſsibus, ſermonẽ inſtituere. Nam quum quinque aut quatuor tantum in homine reperiuntur oſſa, noſtrum ſacrum os cõſtituentia, tunc illa nullo penitus modo Galeni ſex oſsibus accommodari queunt, quum ne numerus quidem oſsium reſpondeat, dorſali medullæ uiam offerentium. Dein ſi diſſolutorum ab inuicem in cœmiterijs oſsium habenda eſſet ratio, quid de uertebris, coſtis, manus, pedis, pectoris, & omnium ferè partium cenſendũ eſſet oſsibus? quum hæc ſecus quàm noſtri ſacri oſsis oſſa ſeſe offerant dirempta & diducta? Porrò quum fingunt Galenum coccyx noſtrum os meritò cartilaginis loco habuiſſe, quòd ipſius oſſa in pueris mollia & cartilaginea ſpectẽtur, &, ut ipſi aiunt, quatuor tantum cartilagines eſſe appareant, eſt eiuſmodi, ac ſi Galenus puerorum potius, quàm mediæ ætatis hominum, aut brutorum hiſtoriam texuiſſet. At hi nimis obiter expendunt, hanc in multorum oſsium ſubſtãtia, in tota appendicum ratione, & numero in primis, in coſtarũ cartilaginibus, & alibi ferè centies, ſimijs & canibus, utpote ſiccisſimis, maximeq́; oſſeis, ut ſic dicam, animalibus, elegantius cõgruere, quàm homini, præ cæteris ferè humidiſsimo & molli. At per me integrum eſt, quiduis ab illis hominibus comminiſci, ac cum Galeni ab ipſis deprauata ſententia ſuis auditoribus imponere, modò pro mea uirili ueram hominis exhibeam ſtudioſis fabricam. qui tunc maximè Galeni libros, tanquam ſacroſancta, non duxerim emutandos, quum in magno infinitoq́; hominis cum ſimijs & ijs brutis, quæ Galenus potiſsimùm aggreſſus eſt, diſcrimine, Galeni hiſtoria illis quàm homini eſt cõformior: præcipuè ſi quando diſcrimen illud, quantumuis inſigne, à Galeno non uideatur fuiſſe animaduerſum, uel alioquin expreſſum. Quinimò ipſe audiendus eſt initio tertij libri

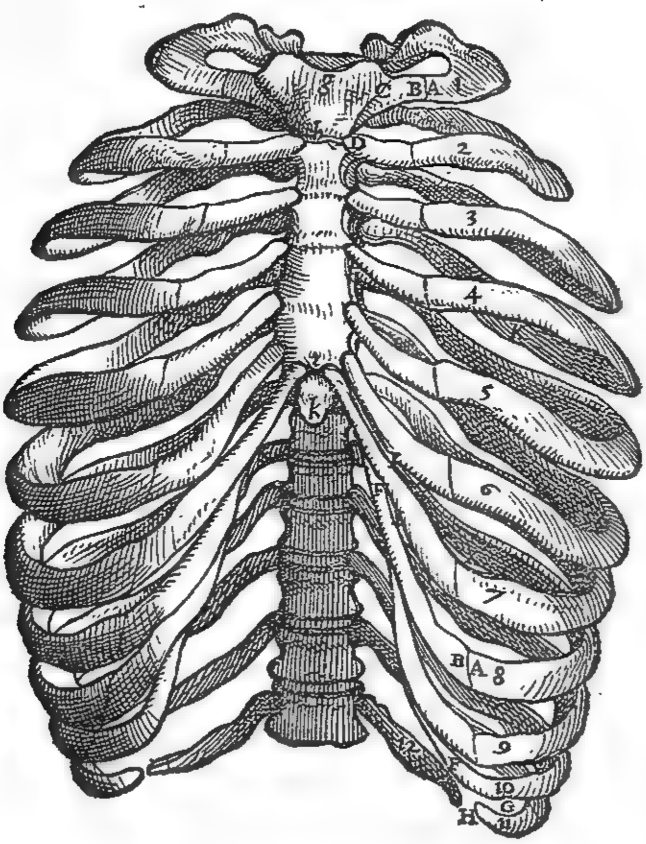
Commen-

Commentariorum in Hippocratis librum de Articulis, quum ait se de Ossibus librum conscripsisse, cum sigillatim quale unumquodque os esset, præcipuè quidem in ipsis hominum aridis cadaueribus, sin minus, in simijs certè, diligenter inspexisset: ita pulchrè indicans, se omni studio saltem simias enarrasse, hasque homini in ossium constructione esse simillimas. Vnde etiam nullus omnium Anatomicorum Galeni librorum mihi magis, quàm hic de Ossibus, illi uidetur ascribendus: isque sanè est, quem toties prædicat, grauiterque dignum censet, qui subinde legatur, totusque, quum ita succinctus sit, memoriæ commendetur. Et quamuis ille exactiùs simijs quàm hominibus respondeat, paucioribus tamen falsis scatet descriptionibus, & mendis profectò, quàm cæteri omnes: uti in scholis apertè, & sanè (ita mea secundent Superi) citra omnem prorsus affectum, candidè solitus sum in rerum præsentia ostendere. utcunque interim quorundam senum maleferiatorum, & inuidia (quòd hæc nimirum ipsos lateant) tabescentium calumnias, falsissimasq; obtrectationes nequeam subterfugere.

Præ cæteris Anatomicis Galeni libris, librum de Ossibus ipsi tribuendum.

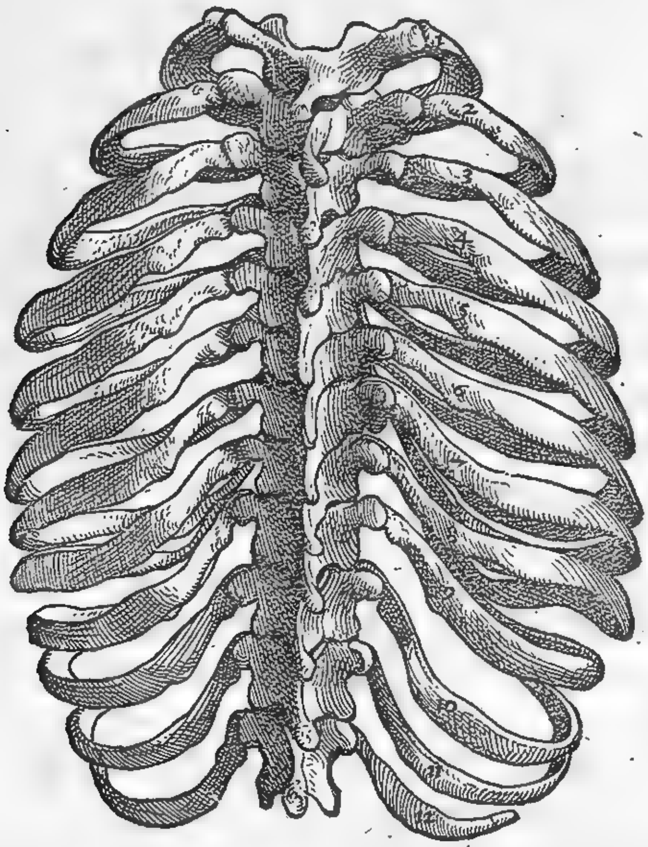
DE THORACIS OSSIBVS.
Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGURA, QUA THORACIS OSSIVM INTEGRA COMPAGO ANTERIORI facie exprimitur, duodecim nimirum thoracis uertebræ, & duodecim utrinq; costæ, unà cum pectoris osse pluribus efformato ossibus.

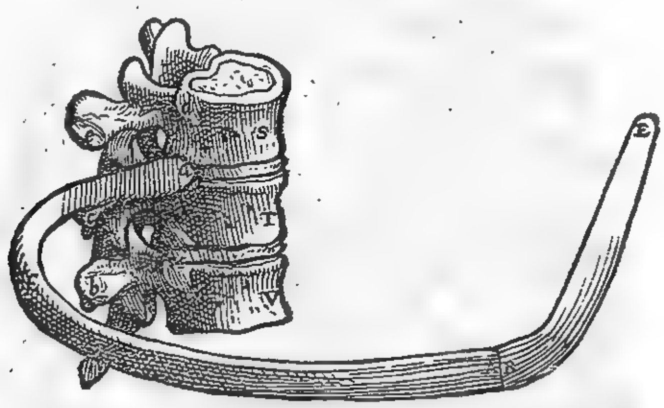

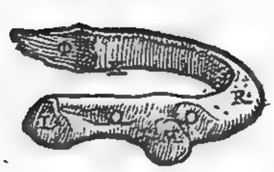
SECUN-

SECUNDA DECIMINONI CAPITIS FIGURA, POSTERIOREM INTEGRÆ THORACIS ossium compagis faciem proponens.

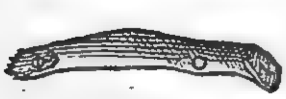

TERTIA FIGURA EX MEDIIS UERTEBRARUM THORACIS, TRES CONTINET VERTEBRAS, DEXTRO latere expressas, unà cum media eiusdem lateris costa. Atq; huius figuræ beneficio, costarum ad uertebras articulatio, dein & costarum quoq; ductus ostenditur.

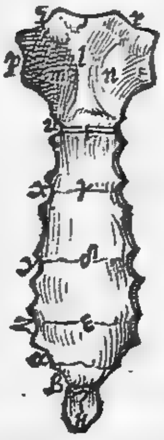

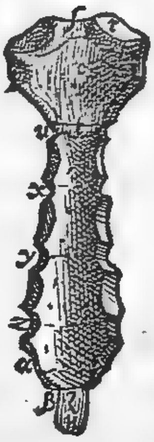
QUARTA FIGURA EXPRIMITUR COSTÆ POSTERIOR ET VERTEBRIS PROXIMA portio, ut capitula exactè in conspectum uenirent, quibus nouem superiores costæ uertebris articulantur. Præterea huius costæ partem effregimus, ut ossea costarum interiori in sede ostenderetur substantia, Φ indicata. Φ.

QUINTA FIGURA PORTIONEM EXHIBET DUODECIMÆ COSTÆ POSTERIORI facie, & qua duodecimæ thoracis uertebræ coarctatur, depicta. Hanc quoq;, ubi Φ positum cernis, à reliqua sua portione effregimus, osseam costæ substantiam ostensuri.

SEXTA FIGURA, ANTERIOREM PECTORIS ossis à cartilaginibus costarum liberi partem proponens.

SEPTIMA, PECTORIS OSSIS CARTILAGInibus costarum liberi posteriorem commonstrans faciem.

B,B 1,3 Cartilagineæ costarum substantiæ principium. Linea enim B & A intercedens, eius substantiæ cum ossea coalitum notat.
C 1 Primæ costæ cartilaginis cum pectoris osse coalitus.
D 1 Secundæ costæ cartilaginis cum pectoris osse articulatio, à qua etiam promptè subsequentium quinq; costarum articuli species colligitur.
E 3 Cartilaginis capitulum, quo secunda costa ac quinq; subsequentes, pectoris ossi inarticulantur.
F,F 1 Terminus cartilaginis illegitimarum costarum, qui acutus spectatur.
G 1 Sedes, qua undecimæ costæ cartilago à decimæ cartilagine frequenter dehiscit.
H 1 Sedes, qua duodecimæ costæ cartilago ab undecimæ perpetuò dirimitur.
I,I 1 His sedibus costarum cartilagines inæqualiter protuberant, sua interualla plerunq; opplentes.
K,K 1, 4 Hac regione internæ mediarū costarum sedi sinus oblongus exculpitur, cui uena, arteria & neruus insidet.
L 4 Capitulum, quo costæ uertebrarum corporibus articulantur.
M 4 Capitulum, quo costæ transuersorum processuum apicibus articulantur.
N 5 Species capituli, quo undecima & duodecima costæ uertebris articulantur.
O 4,5 Tuberculum, in costarum posteriori sede iuxta apicem transuersi uertebræ, cui costa articulatur, processus consistens, ad quod undecimus dorsum mouentium musculus coimplantatur.
Q 4 Interuallum, inter L & M apparens, quod asperum ligamenti producendi gratia efficitur.
R 4 Hæc quoq; sedes, insertionis musculi thoracem mouentium quarti gratia potissimum exasperatur.
S,T,V 3 Tres simul contextæ uertebræ.
X 3 Sinus duobus uertebrarum corporibus communis, cui costæ capitulum inarticulatur.
a 3 Costæ ad uertebræ corpus articulus.
b 3 Sinus in transuerso uertebræ exculptus processu, cui costa etiam articulatur.
c 3 Costæ ad transuersum processum articulus.
d 3 In suprema uertebra S insignita, etiam d talis sinus indicatur, qualem inter mediam & infimam uertebram X expressimus.
e 3 Sinus articulandæ costæ in transuerso processu cælatus, uertebræ S insignitæ.
f 3 Costæ regio in posteriora maximè exporrecta. Ab a igitur & c ad f costa à uertebris deorsum obliquè in posteriora fertur: ab A uerò & B ad E, sursum in anteriora circulatim reflectitur.
g.h.i.k 1 His characteribus in prima figura pectoris os notatur. ac g quidem ad h, primum pectoris indicatur os. h uerò ad i usq; secundum. i ad k usq; tertium. k autem mucronatam pectoris ossis notat cartilaginem. Verùm iam exactius pectoris os in sexta & septima aggrediemur.
l 6 In anteriori primi ossis sede protuberans instar trianguli pars, quæ t, q, & r posset circumscribi.
m,n 6 Sedes utrinq; ad partem eam protuberantem depressa.
o 7 Posterior primi ossis sedes, quæ utcunq; caua cernitur.
p 6,7 Sedes primi ossis, cui primæ costæ cartilago innascitur.
q,r 6 Sinus primi ossis, quibus clauicularū capitula articulantur: ac r etiam in septima figura dextrū indicat sinum.
s 6,7 Sedes inter duos clauicularum nomine insculptos sinus consistens, quæ lunæ modo excauatur.
t 6,7 Hac sede primum os secundo committitur.
u 6,7 Communis primi & secundi ossis sinus, cui secundæ costæ cartilago coarctatur.
x, y, z, α, β 6,7 Sinus secūdi ossis, quib. cartilagines tertiæ, quartæ, quintæ, sextæ & septimæ costarū inarticulatur.
γ, δ, ε 6,7 His sedibus interdum in pueris secundi ossis distinctiones apparent, perinde ac si id ex pluribus efformaretur ossibus, per unionem mutuò coalescentibus.
ζ 6,7 Hoc tertium pectoris ossis os censetur, quod in cartilaginē ensis mucroni non absimilē, ac η in sexta & septima notatam

η. l

notatam, finitur. Foramina, quibus interna pectoris ossis sedes abundat, etsi notis non indicentur, sese facile demonstrant. Iuuerit modò, tres quoq; figuras obiter inspicere, quibus ad præsentis libri calcem totus ossium contextus triplici facie proponitur. Deinde non mediocriter iuuerit, octauæ musculorū tabulæ, & decimæquartæ tabulæ thoracem hic contueri: quòd illæ ueriorem thoracis formam, costarumq; ductum ostendant, quàm ex illis ossibus delineari queunt, quæ nostra industria rursus cōpinguntur, & non satis obliquum costarum ductum commonstrant. unde etiam maius quàm deceat interuallum, inter humillimæ costæ apicem & ilium ossis spinam referunt.

Quid thorax. Lib. 1. Histor. animal. cap. 7.

Omnia thoracis ossa in prima & 2 fig. ostendunt.

Pectus.

Pectoris os.

a integræ figuræ ab 2 ad s.

b 1 fig. 2 b, i.

THORACEM opportunè uocabimus, quicquid costis interceptum circumscriptumq; est: non autem cum Aristotele,[a] uniuersum corporis truncum, quem à iugulo ad pubem usq; metimur. Anteriorem uerò thoracis sedem, Pectus: &[b] latum in ea sede consistens os, cui costæ coarticulantur, Pectoris os ritè nominabimus. quò minus tres Græcorū, & in primis Galeni uoces, θώρακα, στῆθος, & στέρνον, oscitanter uideamur confundere. Pectoris itaq; os, & costæ, itemq; duodecim dorsi uertebræ, quas thoraci hactenus ascripsi, thoracis sunt ossa. Est autem admirabilis summi rerum Opificis industria, qua totus thorax neq; osseus, neque carnosus efficitur, uerùm os cum musculis uicissim alternatimq; cōmutatur. quanquam interim caluaria quidem uniuersa ossea, abdomen uerò musculosum magna ex parte extruatur. Cæterùm decet hæc accuratè, præcipuoq; studio expendere. quum enim tria sint principia hominem dispensantia, os quidem immobile, ac nullis interstinctū musculis, primo principio circundatur, musculi uerò tertio: at secundo ex ossibus musculisq; medium quid circumtexitur. Cerebrum namq; in nullos usus musculis eguit, quum nulla caluariæ pars aut dilatatione, aut compresione indigeat. Quare etiam meritò caluaria, ueluti galea & murus immobilis ipsi circumponitur. Porrò si organis iecori famulantibus, uentriculo scilicet, & intestinis, & uesicæ, ac demum ipsi utero, non minimo sanè generationis instrumento, aliquod tale septum circumponeretur, ubi cibum & potum uentriculus susciperet? quorsum utero gestantium tumor emineret? quà educerentur excrementa, aut quomodo partus felici conatu propelleretur? nullo hîc opem ferente musculo? Thoracis autem motus, quem maximè ad aeris inspirationē requirimus, omnino aboleretur, si solis duntaxat ossibus thorax constaret. Si uerò is solis musculis motuum opificibus cōformaretur, ij pulmoni & cordi, nulla etiam re externa eos urgente, inciderent. Vt igitur aliqua thoracis capacitas intus fiat, ac thorax etiam motu agatur uoluntario, musculi[c] alternatim ossibus sunt interpositi. Mox autem & hoc ad securitatem non parum cordi pulmoniq; conducit: magis enim nunc muniuntur, quàm si solis musculis thorax fabricatus esset. Quinetiā ossea thoracis moles firmandis sustinēdisq; scapulis (quibus dein brachia coarctantur) mirificè confert. has enim solis inniti costis, & clauiculas nullo osse, quàm scapulis & pectoris osse firmari, docebimus. Præterea si nullis ossibus thorax constaret, nullus esset locus, unde scapulis & brachijs & abdomini, ac alijs quibusdam membris musculi pronascerentur: neq; ullis fundamentis musculi hærerent, aut consisterent. Atque hanc sanè ossei thoracis necessitatem, si quid aliud, profectò testudines pulcherrimè edocent: quæ etsi tam tuto sepiantur domicilio, tamen in pectoris & thoracis laterum sedibus elegantissimum & iucundissimum spectatu ossium demonstrant textum, in hoc duntaxat incredibili artificio creatum, ut illi priora crura innitātur: utq; musculi testudinis humerum mouentes, commodè originem sumant. Quum igitur neq; respiratio,

Opificis rerum in thorace creando industria.

Hæc ostendunt 7 & 8 musc. ta.

Hæc commonstrant priores 5. lib. figuræ.

c 6 musc. ta. S, T, V, X. & 11. ta. T, T, V.

Hæc integræ figuræ Q. R. S. T, V. Z. Γ. Δ.

ratio,neq; uox abſq; thorace fieri poſsit: quumq; cor, inſuperq; cum ipſo pulmo,thorace muniri debeãt,ad quatuor uelut ſcopos rerum Opificem in thoracis fabrica potiſsimũ attendere oportuit: uocem nimirum, reſpirationem, cordis & pulmonis magnitudinem. Thorax enim, qui quodammodo ouali conſtat figura,tam amplus eſt,[d] quantam pulmonis molem eſſe oportuit. At pulmo interim thoracis ſequitur formã,non autem thorax pulmonis.In pulmonis enim hiſtoria ipſum diſces nulla peculiari eguiſſe forma, ut neq; iecur, neq; lienem, neq; quodammodo cerebrum. Porrò iam tempeſtiuum erit, thoracis oſſa ſeriatim deſcribere: & cum duodecim eiuſdem uertebras prius[e] enarrauerimus,à coſtis ſermonẽ auſpicari, quæ uiris & mulieribus ab utroq; latere[f] duodeno conſtant numero : à quo ſi quando uariant, tredecim ſæpius quàm undecim ſolum ſeſe offerunt: quemadmodum tredecim quoq; thoracis uertebras ſæpius quàm undecim tantum occurrere, ſuprà retulimus. Singulis enim thoracis uertebris,ſingulæ in ambobus lateribus articulãtur coſtę. Quòd autem uiros coſta quapiã in altero latere deſtitutos, ac uiros unius coſtæ numero à muliere ſuperari,uulgus opinatur, ridiculum planè eſt: etiamſi Euam ex Adæ coſta à Deo procreatã,Moyſes prodiderit. Quamuis enim forſitan Adæ oſſa, ſi quis ea in ſceleton cõpegiſſet, ex altero latere una caruiſſent coſta: non ob id tamen omnibus quoq; uiris unam deficere neceſſe eſt. Ariſtoteles homini octo coſtas tantum tribuit: conceſſurus etiam, quoſdam gentis Turdulorum ſeptenis coſtis creari, ſi modò id alicuius idonei autoris teſtimonio ipſi cõſtitiſſet. Verùm ut hîc Ariſtoteles aliorum duntaxat ſuffragijs ſuum dogma firmaret, ita quoq; non diſsimile uero eſt, illic octo coſtas homini ex aliorum relatu eundẽ aſcripſiſſe, hacq; ratione rem ipſi non uiſam parum rectè nobis tradidiſſe. Quanquam interim dum memoratum iam Ariſtotelis locum aliquando Patauij enarrarem, à ſummæ (propter ſingularẽ literarum ac Iuris ciuilis cognitionẽ) ſpei adoleſcentibus, Iacobo Nigro, & Ioanne Centurione,patricijs Genuenſibus accepi, generoſiſsimos Ligures in ueterũ monumentis ἑπταπλεύρους fuiſſe appellatos: quum tamen is populus, ut eſt nauali terreſtriq; pugna ſtrenuus, optima quoq; membrorum ſymmetria ac numero ſit ſpectatiſsimus. Sunt itaq; plurimùm utrinq; duodecim coſtæ: ac ſeptem ſuperiores pectoris oſsi & uertebris,ut poſtea dicemus,articulantur: quinque autem humiliores ſolis compinguntur uertebris,& ad pectoris uſque os non pertingunt,ſed in thoracis deſinentes lateribus, ſuarum cartilaginum finibus[g] inuicem committuntur: duodecima duntaxat excepta,quæ ab undecima penitus[h] dehiſcit,neq; aliqua ex parte ipſam cõtingit. id quod & undecimæ non rarò uſuuenit,decimæ cartilaginem tunc non[i] attingenti. Quinq; iſtæ humiliores, quòd pectoris oſsi non articulantur, νόθαι, quaſi dicas ſpuriæ & illegitimæ,Græcis appellantur. Omnibus coſtis commune eſt, quòd[k] oſſea ſimul[l] cartilaginoſaq; conſtent ſubſtantia, quodq;[m] appendicem ea ſede ſibi uendicent,qua uertebrarum connectuntur corporibus. Oſſea coſtarum ſubſtantia non omni ex parte ſibi ſimilis eſt. ubi enim coſtæ uertebris coarticulantur, & ubi dorſum conſtituunt,ſolidiores multo durioreſq; ſunt,quàm in thoracis lateribus,& iuxta pectoris regionem, ubi magis fungoſa extruuntur ſubſtantia, quæ tenui ſquama, ſeu lamina obducitur: hæcq; illic demũ tenuiſsima eſt, ubi in cartilaginem degenerat. Cartilago etiam non parem undique oſtendit ſpeciem : inferiorum enim coſtarum cartilago mollior eſt. unde etiam fortaſsis nonnulli illegitimas coſtas priuatim χόνδρους,quaſi cartilagines dicas, uocari tradunt. Superiorum uerò coſtarum cartilago durior eſt, ſolidiorq;, ac in ualde

Side notes (left margin):
d 12,13 fi. lib. 6.
e fig. cap. 14 C, D. et figuræ capitis 17.
f 1, 2 fig. charact. 1, 2 uſq; ad 12
g 1 fig. F.
h 1 fig. H.
i 1 fig. G.
k 3 fi. ab a per ſ ad A.
l eadẽ fig. à B ad E. aut 1 figur. A, B.
m 4 figur. L, M.
4, 5 figur. fractam oſtendũt coſtam ad Φ.

Side notes (right margin):
Coſtarum numerus.
Viris ac mulieribus idem coſtarũ numerus.
In 2. cap. Geneſ.
Lib. 1. Hiſtor. animal. cap. 15.
Corporũ in Liguribus ſymmetria.
Coſtarum ſubſtantia & appendix.
Oſſea ſubſtantia.
Cartilaginea ſubſtantia.

senibus intus ossea efficitur: quemadmodum in ouibus & bobus, alijsq; ferè omnibus eius generis animãtibus mediocris etiam ætatis fieri cernimus, quorum cartilago intus friabili constat osse, exterius tantũ cartilagine ueluti membrana quapiam obuoluto. Atque id etiam in simijs & canibus, utpote sicciori temperie quàm homines constantibus, adeò est manifestum, ut haud mirum sit, Galenum illorum præcipuè animalium fabricam docentem, uerarum costarum cartilagines, osseas: spuriarum autem cartilagines, exquisitas esse cartilagines scripsisse. Huius cartilaginis moles in omnibus costis non eadem est, ut etiam omnium costarum non par est longitudo. prima namq; & duodecima breuissimæ sunt, mox secunda & undecima, quæ omnes breuibus donantur cartilaginibus. Sexta uerò, septima & octaua, longissimæ sunt, ac longissimas etiam obtinent cartilagines. Primæ costæ cartilago amplissima est, quemadmodum & prima costa cæteras quoq; amplitudine superat: mox hanc secunda, & deinde tertia in amplitudine subsequuntur. duodecima uerò & undecima omnium sunt tenuissimæ, & in tenuissimas quoq; terminantur cartilagines. Mediæ autem medio se habent modo: quamuis harum quandoq; cartilagines in progressu, ossea suarum costarũ substantia efficiantur latiores. Quum enim sex superiorum costarum cartilagines dehiscentia efforment interualla, totoq; ductu ab inuicem æquè distent: sextæ tamen, septimę, octauæ, & interdum nonæ costarum cartilagines uariè in progressu latescunt, inuicemq; continuatæ interualla ipsarum suamet substantia[n] implent. Ad hæc, quinq; spuriarum costarum cartilagines in acutum[o] mucronem desinunt, uerarum autem cartilagines non item. Primæ enim costæ cartilago,[p] suo fine qui pectoris ossi ualidè cõnascitur, amplior fit, quàm qua primùm ab ossea costæ educitur substantia. Secundæ ac tertiæ, triumq; subsequentium costarum cartilagines modicè in progressu arctantur, & singulę in[q] capitulum finiunt, quo has pectoris ossi coarticulari postea docebimus. Costis non omni ex parte eadem adest læuitas. interna enim sede, qua membranam ipsas simul omnes succingentẽ spectant, uniuersæ læues minimeq; asperæ apparẽt. tertia tamen, & quæ illam ad decimam usq; subsequũtur, in interna ipsarum sede uersus humiliora[r] sinum ostendunt, ipsis secundum earum longitudinem exculptum, non quidem per uniuersam costæ longitudinem cõspicuum, sed maximè ea sede, qua primùm à uertebris abscedunt, & in thoracis latera ferri incipiunt. Sinus iste paratur[s] ramo, quem uena coniuge carens, costæ exporrigit: deinde etiam illò uehitur arteriæ magnę[t] soboles, &[u] neruus à dorsali medulla pronatus. Verùm quia hęc uasa in medijs costis grandia sunt, ac pari semper incedũt serie, in tribus autem superioribus minima, eademq; sparsim ducta occurrunt: non mirum est, medias costas his sinibus magis quàm superiores ornari. Porrò tres costæ humiliores, etiamsi magna illis attendantur uasa, quum tamen tenues & interna sede depressæ cernantur, etiam citra magnam huiusmodi sinuum operam, illis uasis tutum iter præbent. Sinus iste uasis deducẽdis cælatus, inferiorem costæ partem acutiorem tenuioremq; efficit, quàm sit superior, quæ obtusior magisq; teres cernitur. Externa, eademq; gibba costarum sedes, non omni ex parte læuis est. ea enim[x] parte, qua costæ uertebris alligantur, præterquàm quòd capitula efformant, quibus uertebrarum inarticulantur sinibus, etiam asperæ inæqualesq; sese offerunt, quo aptius hinc ligamenta educantur, costas uertebrarum corporibus & transuersis earundem processibus colligãtia. Præterea in hac externa costarum sede, simulatq; à transuersis uertebrarum abscedunt processibus,[y] tuberculum quoddam asperum inæqualeq; uisitur, tendinibus unde-

Lib. 8. de Administ. sect. & partim in lib. de Ossib. ca. 13.

Costis omnibus non par longitudo.

Non par amplitudo.

Costarum leuitas & asperitas.

Costarũ sinus.

Costarum asperum tuberculum.

n 1 fig. I, I.
o 1 fig. F.
p 1 fig. C.
q 1 fig. D. dein 3 fi. E.
r 1, 4 fi. K.
s fig. 6. ca. lib. 3. G, G.
t fi. ca. 11. lib. 3. k, k.
u 2 fig. ca. 11, libri 4. præcipui rami costarum ductũ seruantes.
x 4 fi. L, M, sed præcipuè Q.
y 4, 5 fi. O.

z 15 muſc. tab. F.
* 4 fig. R.
a 11 muſc. tab. Δ.
b 11 muſc. tab. V.

[z] undecimi dorſum mouentis muſculi excipiendis paratum: qui partim in apices tranſuerſorũ proceſſuum, & partim in hæc coſtarum inſeruntur tubercula. Deinde, quà coſtæ adhuc magis à tranſuerſis uertebrarũ recedunt proceſsibus, in hac poſteriori externaq; ipſarũ ſede, * aſperæ inæqualesq; ſunt, ac etiam ueluti tubere quodã modicè prominenti donantur, ut in illas apta inſertionis ſedes eius[a] muſculi efficeretur, quem in homine thoracem mouentium quartum numerabimus. Dein hæc aſperitas non duntaxat illius muſculi inſertioni idonea eſt, imò etiã[b] externi intercoſtales muſculi hinc enaſci docebuntur, qui hac iuxta uertebras regione non ſolum ab inferiori ſede ſuperioris coſtę in elatiorẽ humilioris coſtę partẽ pertinent, uerùm étiã ab externa unius coſtę ſede ad externã alterius hîc exporrigũtur. Reliqua uerò regione coſtæ leues æqualesq; ſunt, niſi fortè quiſpiam eas modicè aſperas in ſuperiori & inferiori ſede eſſe cõtenderet, à qua intercoſtaliũ muſculorum pendet origo, in quamq; eorundem etiam inſertio perficitur. Prima tamen coſta ſuperiori ſede, qua latiſsima eſt, priuatim aſpera inæqualisq; cernitur, ut[c] muſculus dorſum mouẽtium quartus hinc principiũ opportunè ſumat. Coſtis omnibus non par ad uertebras obtigit articulatio. nouem enim ſuperiores[d] duplici coarctãtur articulo, undecima autem & duodecima ſimplici, quemadmodũ & decima quoq; rariſsimè duobus articulis ſuæ cõmittitur uertebræ: utcunq; etiã ſecus Galeno uiſum fuerit, qui ſingulas coſtas duplici articulo uertebris coarctari docuit. Cæterùm coſtæ duobus nodis articulatæ[e] duo oſtendunt capitula: unum quidem, quo[f] ſinui uertebrarũ corporibus inciſo inarticulãtur: alterum autem, quo[g] internæ ſedi apicis tranſuerſi proceſſus firmãtur. Atq; hæc capitula finibus illis reſpondent, quos uertebris, quum earum recenſeretur cõſtructio, inſculptos retulimus. Prima igitur coſta rotundo capitulo primę thoracis uertebræ corpori inarticulatur: ac deinde tranſuerſum eiuſdẽ uertebrę proceſſum tantiſper aſcendit, quouſq; ipſius apici alio capitulo inarticuletur. Secunda uerò coſta, & ſeptem ſubſequentes, cõmuni ſemper duarum uertebrarũ corporum ſinui, non rotundo, ſed inſtar obtuſi anguli protuberante capitulo inarticulantur: tranſuerſis autem proceſsibus perinde ac prima coarctantur coſta. quanquam & hîc quædam in articulis, propter ſinus non eadem ſede in tranſuerſis proceſsibus exculptos, conſurgat differentia. Superiorũ enim uertebrarum tranſuerſi proceſſus, ſuos ſinus in humiliori parte internæ illarũ ſedis inciſos gerunt, inferiorũ autem (uti ſuprà etiam contra Galeni ſuffragiũ admonuimus) in ſuperiori parte: mediarum uerò uertebrarum ſinus medio ſe habent modo. Cæterùm quòd coſtarũ articulatio, quæ ad uertebræ corpus efficitur, tanto elatior ſit illa quam coſtę ad tranſuerſos proceſſus moliũtur, quanto apex tranſuerſi proceſſus demiſsior eſt, ſinu uertebrę corpori exculpto, hîc etiam non uenit negligendũ. Porrò trium inferiorũ coſtarum articulatio, quę ad uertebrarũ duntaxat corpus perficitur, ſinibus quoq; non admodum altè cauatis, neq; ualde protuberãtibus[h] capitulis perficitur. Atq; hac ratione coſtæ uertebris committuntur. quam autem articuli ſpeciem cum pectoris oſſe moliantur, & quo ductu à uertebris antrorſum cõtendant, tunc primùm opportunè explicabimus, quum pectoris oſsis conſtructionem ſermoni addiderimus: quæ profectò enarratu eſſet facilis, ſi humanum os, ſimiarum & canum & uitulorum, eiuſq; generis animantiũ oſsi reſponderet. In his namq; animalibus (ut etiam inter edendum uidere eſt) pectoris os ſeptem conſtat oſsibus, non admodum inter ſe forma differẽtibus. In canibus enim, porcis, & ouibus, inuicem cõueniunt: in ſimijs uerò, & ſciuris, propter clauicularũ articulationem,

c 5 muſc. tab. C.
d 3 fig. 4, c.
e 4 fi. unũ L, alterum M.
f 3 fi. X, d.
g 3 fig. b, c.
h 5 fig. N.

Coſtarum ad uertebras articulatio.

Tum aliàs ſæpius, tum maximè 8. de Adminiſt. sect.

Quadrupedũ pectoris oſsis deſcriptio.

nem, primum supremumq́; os aliquantulo cæteris amplius uidetur. Septem hæc ossa latiora, quàm profunda crassa'ue sunt: & qua inuicem cõmittuntur, latiora nonnihil, quàm in ipsorũ medio existunt. Horum connexus cartilaginis interuentu interdum tam laxè perficitur, ut à uertebrarũ corporibus suis [i] compage modicũ differat: est tamen is cõnexus ad symphysin seu unionem ita referendus, ut appendicũ cum suis ossibus cõnexus. nisi quòd hunc connexum etiam in admodum decrepitis bobus est cernere. Vnde etiam Galenum in libro de Ossib. miror, qui pectoris ossa synarthrosi scripserit cõmitti: quum tamen neq; harmonia, neq; sutura, multoq; adhuc minus gomphosi componantur, quas cõpositionis species in eius libri initio sub synarthrosi complectitur. In harum commissurarum lateribus sinus utrinq; exculpitur, cui cartilaginis alicuius, in quam costæ degenerant, capitulũ inarticulatur. Ad primi enim ossis cum secundo contextum, secundę utriusq; lateris costæ cartilago immittitur. Ad secundi ossis cum tertio cõmissuram, tertię utriusq; lateris costæ cartilago (ut & reliquæ succedẽtes quatuor utrinq; cartilagines sua serie suorum ossium cõmissuris) coarctatur. Verùm primi ossis lateribus, primæ costæ cartilago non articulatur, sed prorsus adnascitur. Septimum os, quod reliquis gracilius, magisq́; teres est, in cartilaginẽ exacuitur, ipso osse latiorem, ensisq; mucroni quàm similimam. Huiusmodi sanè pectoris ossis in canibus & simijs est ratio. quam Galenũ spectasse annues, quum ipsius de pectoris osse historiam, his quæ modò prælibauimus, contuleris. [k] Verùm si humanum pectoris os (quod, ut generatim dicam, amplum, & si cum aliorum animaliũ ossibus conferatur, longè breuissimum est) intuitus fueris, multo aliter id habere animaduertes: uti etiam homini pectus meritò obtigit breuissimum, & simul latissimum. Nunquã enim, quod certò affirmare possim, in humano pectoris osse mihi septena occurrerũt ossa, neq; etiam hęc in homine eodem semper numero cernuntur. In adultis enim tria ferè conspiciuntur, prorsus inter se uaria. ac [l] primum quidẽ insigniter amplum est, & nõnihil etiam crassum: ita tamen, ut ipsius crassities ab amplitudine plurimũ uincatur. Os id[m] posteriori sede, qua thoracis respicit cauitatem, modicè cauum est: in anteriori autem gibbum, & in medio secundùm ipsius longitudinẽ longè crassius, quàm in lateribus. uidetur enim in anterioris sedis[n] lateribus depressum, atq; ut aptè primæ costæ cartilaginis crassitiei[o] responderet, extenuatũ. In medio autem, roboris gratia,[p] trianguli modo protuberat.[q] Superior etiam ossis pars multo crassior ampliorq́; est[r] inferiore, & utrinq; unum[s] sinum longum, ac uersus posteriora incisum, & cartilagine incrustatũ obtinet, cui clauiculæ[t] caput inarticulatur. In horum sinuum medio, propter extuberantia illorum interiora latera, primum istud os in superiori hac sede[u] lunatum cernitur, & ueluti foueam ostendit, quam σφαγὴν & iugulum uocamus.[x] Inferior ossis pars utcunq; aspera est: & secũdo, quod iam describam, ossi cartilaginei ligamenti interuentu adeò laxè cõmittitur, ut nunquam horum ossium lateat cõnexus, imò & ipsius quoq; motus in magnis respirationibus interdum animaduertitur.[y] Secundum os multo amplius est, quàm crassum:[z] superiori sede, qua primo connectitur ossi, strictius est,[a] quàm prope inferiorẽ. At nullibi interim æquè amplum cernitur, ac elatior primi ossis sedes. Quà secundum os primo cõmittitur, in utroq; cõnexus latere[b] sinus instar obtusi anguli insculpitur, ambobus ossibus cõmunis, & cartilagine incrustatus, cui secundæ costæ[c] cartilago instar obtusioris trianguli uerticis protuberans inarticulatur. Præter hunc sinum præsens os utrinque[d] alios multos sibi uendicat, instar obtusioris anguli cauos, & paribus interuallis ab in-

Humani pectoris ossis descriptio.

i fig. cap. 14 B, E.
k tota 6, 7 figur.
l 1 fi. à g ad h. 6 autem fig. & 7 à f ad t.
m fig. 7 a.
n 6 fi. m, n.
o 6, 7 fi. p.
p 6 fig. q, r, l.
q 6, 7 fig. q, r, s.
r 6, 7 fig. t, u.
s 6, 7 fig. q, r.
t 1 fig. cap. 22 A.
u 6, 7 fi. s.
x 6, 7 fi. t.
y 1 fig. à b ad i.
z 6, 7 fi. t.
a 6 figur. iuxta t.
b 6, 7 fi. x.
c 1 fig. D.
d 6, 7 fi. x, y, z, &, ß.

ab inuicem nequaquam diſtantes. Primus enim in altero latere huic oſsi proprius ſinus, qui tertiæ coſtæ cartilagini paratur, à ſinu ſecundę coſtæ gratia inciſo longius diſtat, quàm ſecundus huius oſsis peculiaris ſinus, quartæ coſtæ gratia cælatus, à ſinu remouetur tertiæ coſtæ cartilaginem ſuſcipiente. Rurſus, plus interualli conſiſtit inter ſecundum ſinum & tertium, quàm inter tertium & quartum: adeò ut ſinus ſextæ & ſeptimæ coſtarum nomine in hoc oſſe ſculpti, ſe inuicem cõtingant, & non tam altè, atq; ſuperiores, excauentur. Suſcipit itaq; hoc os priuatim tertiæ, quartæ, quintæ, ſextæ & ſeptimæ coſtarum cartilagines, ſecundæ coſtæ cartilaginis[e] modo protuberãtes. Secundum os in pueris ex[f] plurimis efformatur oſsibus, inuicem unione per cartilaginis interuentum contextis. Verùm hæc unio, neutiquam canis aut ſimiæ oſsium compagi uenit conferenda, quum longè magis lateat, inferioraq; oſſa multo breuiora ſuperioribus cernantur. Et in cœmiterijs ſecundum os integrum, & à primo diſiunctum ferè ſemper effoditur, quemadmodum uertebrę mutuò diremptæ eximuntur. & ſi fortuitò in ſecundo oſſe aliquam compaginis ſpeciem, ac ſi ex pluribus id conſtaret, obſeruabis, ea potiſsimum apparebit,[g] ubi tertiæ coſtæ cartilago oſsi articulatur, & deinceps[h] ubi quartarum coſtarum cartilagines pectoris oſsi iungũtur.[i] Tertium uerò os exiguum eſt, & inferiori ſecundi oſsis ſedi interna ex parte eadem ratione cõmittitur, qua primum ſecundo iungi relatum eſt: illicq; ſecundo oſsi nectitur, qua ſeptimarũ coſtarum cartilagines infimæ ſecundi oſsis ſedi articulãtur. Hoc os modicè amplum eſt, ac tenue, humilioriq; ſede in mucronatam cartilaginem degenerat. Verùm id non infrequenter, & potiſsimum in minoribus natu, deeſſe reperies, &[k] mucronatam cartilaginẽ inde enaſci cõſpicies, ubi ſeptimarum coſtarum cartilagines mutuò ferè coeunt, ſecundoq; oſsi pectoris oſsis articulantur. Tria hæc pectoris oſſa ſimul iuncta, manubrij alicuius gladij imaginem referunt. primi namq; oſsis ſuperior, admodumq; lata ſedes, illi manubrij parti reſpondet, quę ſub paruo digito in apprehẽſione conſiſtit. Secundum autem os, illi parti congruit, quam manus tota intus complectitur, in qua ſinus coſtarum cartilaginibus parati, eum præſtant uſum, quem in gladijs ex manubrij aſperitate quærimus, quoties intortis nodoſisq; funiculis, aut ſcabra piſcis cute, illud obduci curamus. Tertium os, unà cum cartilagine, (niſi hæc nonnunquam ſuo mucrone bifida geminaq; occurrat) reliquę gladij parti aſsimilatur: adeò ut nonnulli uniuerſam hanc oſsium ſtruem ξιφοειδῆ, ab enſis imagine uocarint. alij, qui canes potius ac ſimias, quàm homines ſpectarunt, mucronatam cartilaginem duntaxat illo nomine dignantur: quòd hæc ſcilicet gladij mucronis formæ accedat: ipſumq; canum pectoris os, enſis imagini non ita aptè, ac humanum os cõferri poſsit. Hæc imaginum collatio atteſtatur, ueteribus illis hominum cadauera, Galeno autem ſimiarum, diſſectioni fuiſſe adhibita. cui ſententiæ, Celſi quoq; oratio, qua ille pectoris os utrinq; lunatum eſſe, ex ueterum quopiam tranſcripſit, ſuffragatur. id enim de ſimijs & canibus falſo protuliſſet, quum tale quid in illis nihil appareat. in homine uerò primũ pectoris os ſuperiùs, & ſecundũ inferiùs, multo latiora ſunt, quàm ubi hæc inuicem cõmittuntur. Pectoris oſsis ſubſtantia admodum fungoſa mollisq; eſt, & anteriori ſede magis continua ſquama, quàm poſteriori obducitur. Poſterioris enim ſedis ſquama multis inæqualibusq; donatur foraminibus, quę haud peruia ſunt, ſed [l] uaſis ſolùm uiam prębẽt, id os enutriẽtibus. Hęcq; foramina in primo oſſe tanto magis ſunt cõſpicua, quãto huius oſsis craſsities ſecũdi oſsis craſsitiem excedit. Quòd itaq; pectoris os, illis coſtis quę orbiculatim thoracis amplitudinem

> e 3 fig. E.
> f 6 fig. 7, A, 1.
> g 6 fig. 7.
> h 6 fig. A.
> i 1 fig. ab i ad k. 6, 7 fig. I.
> k 1 fig. k. 6, 7 fig. u.
> l ſecũdum A, A fig. 2. lib. 6.

> *Pectoris oſsis ad enſem comparatio.*
> *Pectoris os utrinq; lunatũ.*
> *Pectoris oſsis ſubſtantia.*
> *Pectoris oſsis uſus.*

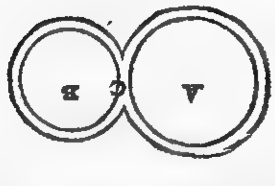
Mucronatæ cartilaginis usus.

efformant, stabiliendis procreatum sit, neminem latêre arbitror: quemadmodum neq;, quod propugnaculi etiam uicem secundariò gerat, eosq; usus homini præstet, quos generatim thoracis ossa prębere, in huius Capitis initio retulimus. Cartilago, in quam pectoris os exacuitur, subditarum quoq; illi partium est propugnaculum, & malum granatum uulgò appellatur, quòd (ut arbitror) unius balaustij apicis imagini illa accedat. A' qua etiam forma, uulgus ipsam epiglottalem appellat cartiliginẽ, ab imagine uidelicet laryngis[m] operculi, pectoris ossis cartilagini specie non admodum absimilis. Verùm huiusmodi nominum copiam ad pręsentis libri calcem, unà cum cæterorũ ossium nominibus subijciemus. modò autem nihil in thoracis ossium historia addendum superest, nisi fortè costarum ductus, qui longè in costarũ ossibus, quàm in cartilaginibus est alius. Costarũ enim ossa[n] quum primùm à uertebris abscedunt, egregiè in posteriora deorsum obliquantur, &[o] hinc ad thoracis latera deorsum semper obliquè uersus anteriora declinant,[p] quousq; in cartilaginem desinunt, obliquè ac circulatim sursum in anteriora conscendentem: adeò ut costæ, ubi cartilaginem primùm educunt, arcuatim & in angulum quodammodo sursum reflectantur.[q] Iste costarum ductus non in illis solum, quæ pectoris ossi committuntur, euidens est: uerùm & in reliquis omnibus, si fortè duodecimam exceperis, cuius cartilago admodum obscurè sursum spectat. quanquam etiam hic inflexus potissimum in medijs, quinta nimirum, sexta, septima, octaua & nona uisitur.

Costarum ductus.

m 12, 13 fi. cap. 38.
n 3 fig. ab a per c ad f.
o 3 fig. ab f ad A.
p eadẽ fig. à B ad E.
q Hæc integræ, & potissimum secunda.

DE CARTILAGINEA QVAE CORDIS BASI ascribitur substantia, seu cordis osse. Caput XX.

HAEC figura magnæ arteriæ & arterialis uenæ radices perfunctoriè exprimit, ab omnibus connatis corporibus partibusúe diuisas, & duobus circulis simillimas. Ac A quidem arteriæ magnæ radicem notat, B uerò arterialis uenæ radicem. C autem connexum, quo uasa ea inuicem in ipso exortu connascuntur. Verùm conduxerit hæc ex sexti libri figuris, potissimum autem octaua & decima, petere: quas huic Capiti præponerem, si non ijsdem figuris paginas occupare uererer.

Lib. 8. de Administ. sect.

NE FORSITAN hoc libro os aliquod prætermisisse uideamur, iam osseæ cordis substantiæ facienda est mentio. Galenus namq; ab elephantis corde, à quopiam suorum familiarium os eximiæ magnitudinis exectum prodidit: & grandium quidem animalium cordibus os, minorum uerò cartilaginem ascribit. Ego autem hactenus, uti in nullo corde, ita neq; in humano (quod humida admodum, si reliquis animalibus conferatur, est constitutione) exquisitum os reperi: eaq; sede, qua Galenus cordis os constituit, substantiam obseruo cartilagineam, quæ mea quidem sententia nihil est aliud, quàm[a] magnæ arteriæ &[b] uenæ arterialis radices, à corde principiũ ducentes. Quippe radices hæ, in quibus membranarum bases consistunt, quæ materierũ è duobus illis uasis in cor refluxui pręficiuntur, multo duriores sunt, quàm reliqua illorũ uasorum substantia, adeò ut radices cartilaginis natura participare nonnihil uideantur: quę in bobus, & magis adhuc in ceruis, siccissima osseaq; temperie donatis, ita tempore indurescit, ut quadrupedũ costarum cartilagines in albũ & friabile os, extrinsecus cartilagine tanquam membrana obductũ, degenerare scripsimus. Hæ itaq; uasorum radices[c] perinde ad se mutuò sunt conterminæ, ac si[d] duos circulos in puncto inuicem cõmitteres, cõtinuaresq;, ita ut dexter circulus uenę arterialis esset

Humanum cor uero osse destitui.
Cartilaginea cordis substantia.

a 10 fi. lib. 6 sub B, C, D.
b 8 fig. lib. 6 sub E, F, G. quibus charact. membranæ notantur.
c C.
d A, B.

eſſet radix, ſiniſter uerò (qui amplior exiſteret) magnæ arteriæ. Vbi autem circuli mutuò cõmitterentur, is locus eſſet, quo hæc uaſa ſuis orbibus ſimul connaſcuntur, uniunturq́;, ac ubi præcipua oſſeæ cartilaginis conſiſteret portio, quæ oblonga & ueluti teres eſſet: tota nimirum ſede, qua illæ radices inuicem committuntur, & reliquæ interim circulorum portiones eſſent reſectæ. Ac proinde per me licebit radices has, pro animalis in quo incides temperamento, & magis adhuc ætate, aut cordis cartilaginem, aut os uocare, modò accuratè ipſarum naturam quis intueatur, neq; unà cum Galeni ſectatoribus, ipſius ſenſa admodũ oſcitanter eruẽtibus, tam ſtolidus ſit, ut cordis os inſtar Λ aut υ efformatum ſibi perſuadeat. Qui enim poſt Galenum humani corporis hiſtoriam ſcribere aggreſsi ſunt, in humani cordis baſi os quoddam extructum recenſent, quod laryngi[e] præpoſito, & ab υ imagine ὑοειδὴς nuncupato oſsi aſsimilant. Neq; ſat fuit illis hominibus, ad hunc modum os in humani cordis baſi cõfingere: quin imò ſermoni adiecere, cordis baſim, atq; ideo etiam uniuerſum cor, ab ipſo non ſecus firmari, quàm linguæ radix illo oſſe quod laryngi præponitur. Arbitrãtur namq;, cor eiuſmodi oſſe firmatum, moueri: non expendentes, cor etiam tali oſſe donatum, ipſo non minus ſuffulciri poſſe, quàm ferreus palus lectum in aere ſuſtineret, quãdo is lecto alligatus, ſimul cum ipſo deorſum ex alto proijceretur. Quamuis interim quatuor cordis uaſorum ad conterminas ſedes cõnexum nonnihil cor ſuſtinere, haud inficiari poſſumus. uti etiam ex uniuerſa Galeni de cordis oſſe hiſtoria, in qua ueteres, ſuiq́; temporis medicos, qui id in homine reperiri negabant, præter meritum arguit: nobis quoq; fatendum eſt, Galenum id quod pertractat os, in humano corde, præ cæteris, uti monuimus, humido & molli, nunquam eſſe aggreſſum.

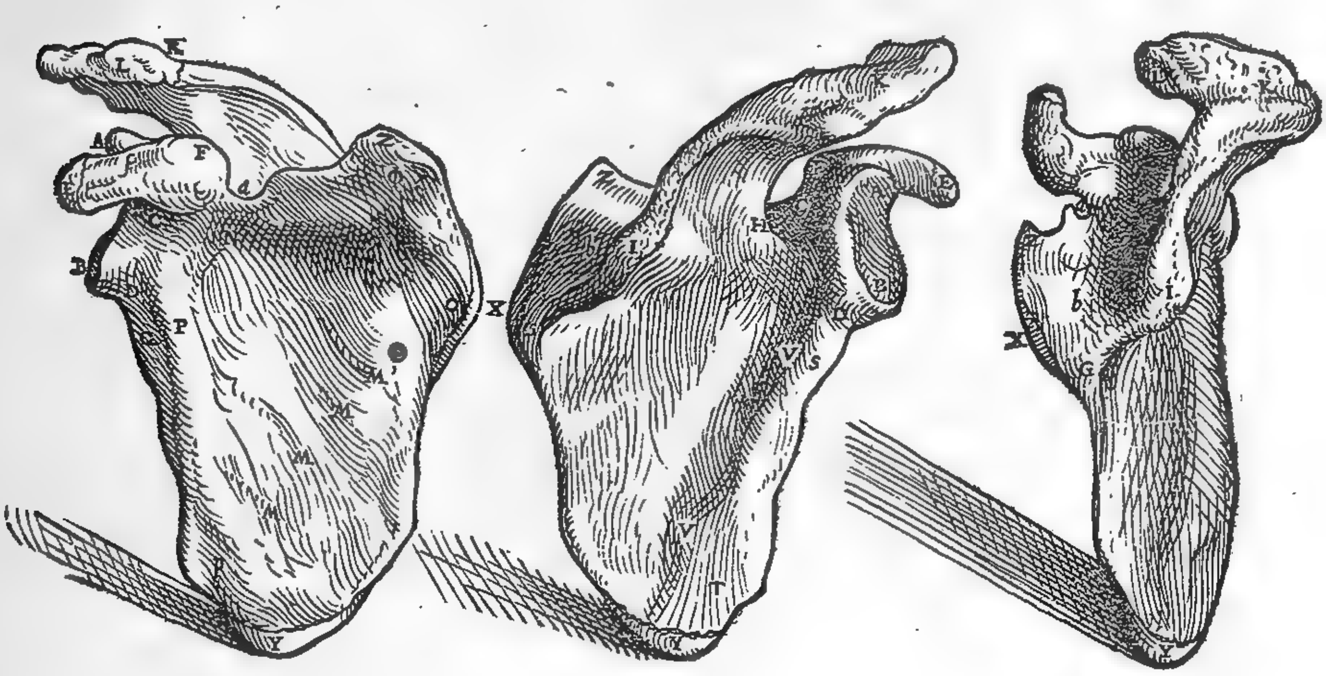
Anatomicorum lapſus.

e 1, 2 fig. 13. cap.

Potiſsimum 8. de Adminiſt. diſſect.

DE SCAPVLIS. CAPVT XXI.

PRIMA FIGVRA XXI. CAP. *SECVNDA.* *TERTIA.*

TRIVM VIGESIMI PRIMI CAPITIS figurarum, earundemq́ characterum Index.

PRIMA figura internam, ſeu anteriorem ſcapulæ dextræ ſedem exprimit.
Secunda, dextræ ſcapulæ externam poſteriorem'ue ſedem oſtendit.
Tertia, ſcapulam dextri lateris in latus depictam continet, ut ſinum gibbæ exteriorisq́; ſcapulæ ſedis propo-neret,

neret, qui inter elatiorem ſcapulæ coſtam, & ſcapulæ ſpinam conſiſtit.

A,B 1,2 Scapulæ ſinus, cui humeri caput articulatur.

C,D 1,2 Ceruix ſeu collum ſcapulæ.

E, f. F in prima figura, & E, F in ſecunda, interiorem inſinuant proceſſum ſcapulæ, in quo F protuberantem notat partem, cui clauicula alligatur, & penè innititur. E uerò, proceſſus huius appendicem. f autem, aſperam commonſtrat partem, à qua ligamentum pronaſcitur, hinc in ſuperiorem ſcapulæ proceſſum pertinens.

G,H 2 Radix ſpinæ ſcapulæ, ſeu ipſa ſcapulæ ſpina, quæ in homine ſuperiorem ſcapulæ educit proceſſum, in quo K & L in prima figura & tertia, & L in ſecunda quoq;, occurrunt, priuatim aliquid indicantia.

I 2,3 Scapulæ ſpinæ pars craſſior, interdum appendice decorata.

K 1,2,3 Ubi K in prima & tertia conſiſtit, coalitus incedit appendicis proceſſus ſuperioris ſcapulæ, cuius mediæ ſedi K ſecundæ figuræ inſiſtit.

L 2,3 Sinus ſuperioris proceſſus ſcapulæ, leuiter cælatus, & articulandæ clauiculæ accommodus.

M,M,M 1 Inſtar obliquarum linearum tubercula, quæ ſinus perinde in ſcapulæ cauo conſtituunt, ac ſi illi à coſtarum conuexis eſſent impreſſi.

N,O 1 Sedes in interna ſcapulæ regione magis cauæ, quæ ſecundæ figuræ literis G & H reſpondent.

P 1 Protuberans craſſiorq; inferioris coſtæ pars, quæ in internam ſcapulæ ſedem prominet.

p 1 Hac ſede inferior ſcapulæ coſta latus'ue efficitur acutius, ideoq; magis prominet, ut tertius brachiū mouentium muſculus hinc promptius exoriretur.

Q 1 Scapulæ inferioris coſtæ aſper ſinus, unde interior cubitum extendentium pronaſcitur muſculus.

S 2 Ad ſcapulæ externam ſedem protuberans inferioris coſtæ pars.

T 2 Impreſsio & amplitudo inferioris coſtæ, unde tertius brachium mouentium muſculus naſcitur.

U,U 2 Hic externa ſcapulæ ſedes propter craſsitiem inferioris coſtæ inſigniter caua cernitur.

X 1,2,3 Appendix baſis ſcapulæ, ad principium ipſius ſpinæ coalita.

Y 1,2,3 Appendix inferioris anguli baſis ſcapulæ.

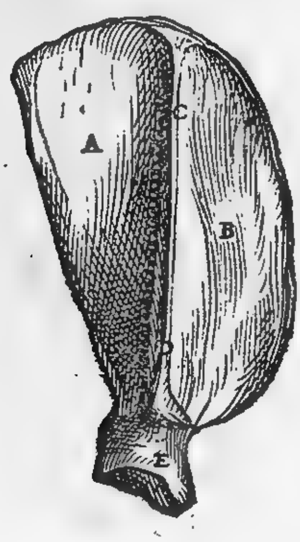
Φ 1 Superioris anguli ſedes, in internam ſcapulæ regionem modicè protuberans.

Z 1,2,3 Superior baſis ſcapulæ angulus.

a 1,3 Semicirculare foramen, ſeu ſinus, in ſuperiore coſta ſcapulæ conſpicuus.

b,c 3 Sedes in externa ſcapulæ regione, inter ſpinam & elatiorem ſcapulæ coſtam conſiſtens. Uerùm b priuatim ſcapulæ ſedem hic notat tenuiſsimam, & quodammodo pellucidam. c autem foraminulum indicat hîc frequenter apparens, & uenulæ inibi ſcapulam nutrituræ uiam præbens.

QUARTA UIGESIMI PRIMI CAPITIS FIGURA.

PRAESENTI figura externam ſeu poſteriorem canis ſcapulæ ſedem in hoc delineauimus, ut promptè expenderetur hominis ſcapulæ ad canis, aut ouis differentia, quam in ſummo humero, aut ſuperiori ſcapulæ proceſſu notabimus. Significet igitur A & B ſcapulæ gibbum, ſeu dorſum. ac A quidem ipſius inferiorem ſedem, B autem ſuperiorem, & animantis collo capiti'ue propinquiorem. C & D ſpinam ſcapulæ notent, ſuper ſcapulæ ceruicem non excedentem. E ſcapulæ ceruicem.

SCAPV-

SCAPVLARVM, utrinq; una, poſteriori thoracis regioni uerſus ſuperiora[a] innititur: & occipitis oſsi, ceruicis thoracisq; uertebris, coſtis ac oſsi *v* referenti, muſculorum duntaxat interuentu copulatur. Occipitis quidem oſsi, beneficio[b] ſecundi ſcapulam mouentiũ, qui etiam hanc plurimarum ceruicis & thoracis uertebrarũ ſpinis committit, quemadmodum &[c] tertius illam tranſuerſis uertebrarum ceruicis nectit proceſsibus. &[d] quartus ipſam aliquot thoracis & ceruicis uertebrarum ſpinis firmat. Coſtis uerò ſcapulam nectunt[e] primus illam mouentium muſculus, & thoracem mouentium[f] ſecundus. Oſsi autem *v* referenti ſcapula[g] ſeptimi eius oſsis peculiarium muſculorum ope hæret. In hominibus pręterea, & ſimijs, & ſciuris, & ſi quæ alia clauiculis donantur, ſcapula ligamentorum auxilio clauiculę[h] contexitur, illiq; eſt contermina. In omnibus uerò animalibus brachij os ſeu humerus ſcapulæ[i] inarticulatur. Ac proinde ſi hominem ſcapula deſtitutum finxeris, nuſquam uocatum humeri articulum opportunè conſtitues. Ad eius namq; fabricam, neceſſum eſt, humeri caput alicuius oſsis ſinum ſubire, ac ut moueatur, in aliquo oſſe ueluti in baſi quapiam ſtabiliri: adeò ut hunc ſcapulæ uſum cenſeri oporteat præcipuum. cui alius mox ſubſequitur, non ſanè pœnitendus, partium nimirum thorace contentarum cuſtodia. Poſteriori enim thoracis ſedi Natura ſcapulas tanquã duos clypeos & ſcuta obiecit. hinc rurſus alium uſum homini acceſſurũ minimè ignorans, quo[k] cõplures muſculi motuum brachij ac thoracis & cubiti autores, ſedem qua ſuffulciantur, & à qua originem ducant, commodè adipiſcuntur. Magnæ igitur ſingularisq; induſtrię eſt, ſcapulas tam uarijs prorſusq; neceſſarijs uſibus adaptare, & undequaq; non ſecus eas extruere, quàm ſi priuatim ad ſingulos uſus, uti nunc deſcribemus, confingerentur. Scapula enim inæqualis eſt admodum, omniq; ex parte ſibi diſsimilis. præter uarios namque ipſius proceſſus, ſinus, tubera, appendices, eiusq; generis reliqua, è quibus oſsium diſcrimina petimus, ſcapula trianguli differenribus coſtis lateribus'ue efformati imaginem quodammodo exprimit.[l] Primum enim ipſius latus, quod ſcapulę baſim perpetuò uocabimus, ea ſcapulæ ſedes eſt, quæ ſecundum dorſi longitudinẽ, thoracis uertebrarum ſpinis proximè exporrigitur, obliquaq; conſtat linea, ſuperiùs & inferiùs ad exteriora corporis'ue latus obliquè tanquam in circuli conuexum inclinata, in medio autem paululũ lunata & caua. Verùm interim ſcapulæ baſis nõnunquam continuo ductu, hunc ferè in modum (, homini, perinde ac cæteris quaſi animantibus, gibba eſt. Deinde baſis hæc admodum tenuis ſpectatur: quamuis inferiore tamen parte & ſuperiore nonnihil quàm in medio craſsior appareat, inferiorisq; partis craſsities, partis ſuperioris craſsitiem adhuc uincat. Huic baſi plerunq;[m] duæ adnaſcuntur appendices: una quidem, quæ grandior craſsiorq; & longior eſt, ad baſis inferiorem conſiſtit angulum, inſigniter obtuſum, ac ueluti orbicularem: altera autem appendix aliquantulum ſub ſuperiore habetur angulo, illiq; baſis ſedi coaleſcit, à qua uocatam nobis ſcapulæ[n] ſpinam principium ducere audies. Præter has appendices, baſi inſuper mollis quædam adnaſcitur cartilago, eius cartilaginum generis, quo oſsium extrema nulli commiſſa oſsi, augeri ſolent. Verùm in hominibus hæc cartilago longè breuior minorq; eſt, quàm in ouibus & bobus, alijsq; quadrupedibus, quorum ſcapulæ thoracis potius incumbunt lateribus, quàm, ut in homine, poſteriori thoracis ſedi uertebris proxima. Atq; ita primum ſcapulæ latus ſe habet: duo autem reliqua inter ſe uariant.[o] Inferius enim, ab humiliore

Scapularum ſitus & nexus.

Scapularum uſus.

Scapulæ forma triangularis.

Baſis ſcapulæ.

Baſis appendices.

Baſis cartilago.

a trium integrarũ R.

b 9 muſc. tab. Γ, Δ.

c 12 muſc. tab. G.

d 10. ta. Γ.

e 5 tab. Γ.

f 7 tab. L.

g 5 ta. R, S.

h integrarũ Q ad λ.

i integrarum fig. S ad R.

k 4 muſc. ta. Ξ. 7 ta. M, & L, et I. 11 tab. L & Γ & G. 7 tab. L. 6 ta. Θ, m, n. 11 tab. Θ, f. 5 tab. R, S.

l 1, 2, 3 fig. à Z per X ad Y.

m 1, 2, 3 fi. una Y, altera X.

n 2 fig. G, H. 3 fig. G.

o 1, 2 fig. à B ad Y.

Superioris inferiorisq́; laterum differentia.

liore basis sede admodum obliquè sursum in exteriora ducitur:[p] superius uerò (quod tanto breuius est inferiore, quanto inferius est ipsa basi breuius) nonnihil deorsum in exteriora fertur, quodammodo transuersim procedens. Duo hæc latera in[q] angulum coeuntia, latiusculam scapulæ partem suis externis finibus complectũtur, quam scapulæ ceruicem dicimus, cuiq; sinus insculpitur articulando humero apparatus. Cæterùm duo hæc latera suis finibus tertium eum scapulæ angulum constituentia, non solum ductu & breuitate inter se discrepant, uerùm etiã crassitie. Inferius enim latus, quo altiùs à basi sursum conscendit, eo[r] crassius & multo spissius efficitur: non aliter quàm si Natura huius lateris beneficio, scapulæ alioquin tenui & infirmæ magnum robur additum uoluisset, ac deinde secũdariò quibusdam musculis commodi exortus locum præparasset. Præter id enim, quòd musculorum quorundam gratia (ut mox subijciam) huius lateris crassities internam scapulæ sedem[s] cauiorem reddit, & in externa sede seu gibbo, ueluti[t] sinum efformat, ipsum quoq; in sua externa sede prope inferiorem basis scapulæ angulum[u] compressionẽ obtinet, deorsumq; quadantenus educitur, ut[x] musculus illinc principiũ sumeret, cuius ope brachium ueluti à pectore retrorsum flectimus. Quinetiã interna huius lateris sede, iuxta elatiorẽ ipsius partem, qua scapulæ ceruicẽ terminat, oblongus quoq; spectatur[y] sinus, aliquantulũ asper & inæqualis,[z] musculoq; principium porrigens, quem cubiti extensionis autorem statuemus. Porrò superius latus, tenue minimeq; crassum est, ad eam usq; sedem, qua scapulæ ceruicis[a] superior pars consistit. illic enim impense crassescit, ipsiq; priuatim iuxta interioris scapulæ, quem hinc enasci audies,[b] processus radicem,[c] sinus quidã seu medium foramen instar semicirculi insculpitur, uiam porrigens quinti paris neruorum dorsalis medullæ[d] surculo, hàc unà cum uenula arteriaq; posteriorem scapulæ sedem adeunti.

Tres scapulæ anguli, ac laterum plenior descriptio.

Ceruix scapulæ.

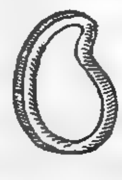
Scapulæ[e] ceruix crassa est, ipsaq; scapula ex ampla tenuiq; basi ad hanc coarctata, & secundum latitudinẽ incrassata cernitur. Ceruicis tamen[f] longitudo seu interuallum, quod à superiori corporis parte ad inferiorem metior, admodum ceruicis crassitiem superat, quæ ab anteriori parte in posteriorem pertinet. Ceruix hinc magis adhuc extrorsum ducta, dilatatur: & ut ipsa oblonga est, ita etiam oblongum efformat[g] sinum, inferiori quidem parte circulari circumferẽtia terminatum, superiori autem parte in acutum quodammodo exporrectum. Atq; id propter[h] impressionem accidit, hîc internæ ceruicis sedi factam, tendinis eius[i] musculi ducendi gratia, qui intrò antrorsumq; brachium circumuertit. Præterea sinus ceruicisq; scapulæ[k] superior pars, in hoc proceriùs extuberat, quò aptius hinc[l] duo ualidissima huius articuli pronascerentur ligamenta, &[m] externum quoq; caput eius musculi commodè hinc principium duceret, qui cubitum flectentium est anterior. Hic scapulæ sinus cartilagine reliquorum articuli sinuum modo incrustatus, non admodum altè cælatur. neq; etiam ipsius longitudo & amplitudo respondent, humeri[n] capitis quod ipsi inarticulatur, lõgitudini & amplitudini, propter uarios eosq; admodum laxos motus, quibus humerus ad hunc sinum agi debuit. Quanquam interim Natura, quum scapulæ sinum ita leuiter non sine maxima occasione exculpsisset, illumq; non ualde amplũ longumq; creasset (præter peculiaria huius articuli ligamenta, quæ in secundo libro unà cum musculis prosequemur: & quosdam scapulæ processus, paulo infrà explicandos) cartilaginem quandam ligamenti substantię compotem, in hoc sinu crebrò effingit, qua ipsum auget, profundioremq; efficit, nimiamq; luxandi promptitudinem impẽse corrigit. In huius enim sinus ambitu ea cartilago ponitur, scapulę interim,

Sinus humero excipiendo paratus.

Cartilago scapulæ sinum frequenter augẽs.

p 1, 2 fig. à Z per F ad A.
q 1, 2 fig. inter A, E.
r ad prim. fig. P. ad 2 fig. S.
s inter 1 fig. N, O, P, p.
t inter 2 fig. G, H, S, T.
u 2 fig. T.
x 8 musc. tab. K. & tab. 13 S.
y 1 fig. Q.
z 12 musc. tab. T.
a 2 fig. C.
b 1, 2 fig. F.
c 1 fig. a.
d 3 fig. cap. 11. lib. 4 i.
e 1, 2 fig. C, D.
f 1, 2 fig. à C ad D.
g 1, 2 fig. A, B.
h 1 fig. C.
i 7 musc. tab. r. & 8 tab. H.
k 1 fig. a.
l 5 musc. tab. u & i & 13 tab. alterũ V not.
m 6 musc. tab. m.
n 1, 2 fig. 23 cap. A, B, C.

interim, neq; etiam humero connata, sed tantum ligamentis articulum in orbem amplexantibus adnexa, illisq;[o] cartilaginibus proximè respondens, quæ instar crescentis lunæ in genu articulo semper occurrunt. Huius itaq; cartilaginis externa sedes crassa est, sensimq; ad sinus centrum ducta gracilescit, ac multo ante centrum desinit: quasi quis sinum in ambitu anulo augeret, cuius corpus instar trianguli esset contusum: & istius trianguli externum latus, exteriorem articuli ambitum respiceret: inferius uerò latus sinui incumberet: superius autem, humeri caput spectaret. adeò ut istius cartilaginis beneficio, quotiescunq; reperitur, sinus scapulæ profundior euadat, & interim cartilago impetui compresioniq; ossium facilè cedens, laxum huius articuli motum minimè cohibeat. Processus uerò, quibus præsenti articulo Natura etiam prospexit, duo censentur: quorum alter[p] superior est, paulo pòst latius describendus:[q] alter uerò interior & minor, qui[r] ampla radice ex superiori sede ceruicis scapulæ principium ducit, & hinc utcunq; latus antrorsum fertur, anteriori articuli parti, at magis uersus superiora,[s] oppositus. Inferior huius processus pars, instar antiquæ Græcorum literæ Ϲ, nostro C non admodum absimilis, caua est: unde etiam is σιγμοειδὴς appellatur. Alij uerò à quadã imagine, quam cum altera obtinet anchoræ parte, quæ terræ infigitur, ἀγκυροειδῆ ipsum uocarunt. Nonnullis quoq; à corniculæ rostri specie, κορακοειδὴς dicitur, inferna sede cauus, & insigniter lęuis, ne munus insertionemq;[t] musculi impediat, brachium in anteriora circumuertentis. Superiori parte processus iste asper & inæqualis occurrit. in elatissima namque sui principij sede, crasior quàm reliquo incessu cernitur, & inæquali prominet[u] tubere, cui clauicula ferè innititur, ualideq; alligatur. In[x] apice uerò, ubi appendicem sibi uendicat, & interno suo latere, etiam asper est, ut aptius internum anterioris cubitum flectentiũ musculi[y] caput ab ipso exoriretur, &[z] ligamentum, quod peculiarium humeri articuli ligamentorũ primum recensebimus, hinc principium obtineret.* Inter apicem quoq; suum, & tuberculũ, superior ipsius sedes exasperatur, ut[a] ligamentum hinc promptius educeretur, ab interiori processu in superiorem scapulæ processum pertinẽs, utq; in totam ipsius longitudinem commoda foret insertio[b] musculi scapulam ad pectus mouentis, cuius sanè potisimum gratia (si accuratè singula expenderimus) processum hunc à Natura homini datum esse fatebimur. Cæterùm nunc tempestiuum erit, superiorem scapulæ processum aggredi, & cum ipsius historia anteriorem posterioremq; scapulæ sedes persequi. Scapula itaq;[c] anteriori sede sima & caua est, ut commodè costarum conuexis respondeat, ac super ipsas stabilita, debitè moueatur. Deinde etiã, ut opportuna hîc sedes adaptaretur musculo, qui totam anteriorem scapulæ sedem implens, intrò antrorsumq; brachium circumuertit. Caua hæc scapulæ sedes læuis quidem est, sed non omni ex parte æqualis. nam iuxta inferiorem ipsius sedem[d] tubercula quædam obtinet, modicè instar obliquioris lineæ extuberantia, quæ quodammodo sinus constituunt, ac si thoracis costæ, quibus scapula hac sede incumbit, temporis successu in scapulam comprimerẽtur, ipsaq; scapula illarum effigiem cedẽdo assumeret. Hi enim sinus tuberaq; in senibus apparent magis, quàm in iuuenibus, quibus omnia minus adhuc cõspicuè excrescũt. Ad hæc, scapulæ anterior sedes[e] ad radicem elatioris anguli basis scapulæ nonnihil protuberat, aptamq; regionem efficit, cui[f] alter scapulam attollentium musculorum ualidè inserta tur.[g] Pręterea scapulę anterior sedes, quà processui, quem ex posteriori scapulę

Hac figura cartilaginẽ scapulæ sinum adaugentem utcunque expressimus.

Duo scapulæ processus.

Interior processus.

Anterior seu costis proxima scapulæ sedes.

o tota 6 figur. cap. 31
p 1, 2, 3 figur. K.
q 1, 2 fig. E, F.
r 1, 2 fig. F.
s integrarum fig. μ.
t 7 musc. tab. Γ. 8 ta. H.
u 1, 2 fig. F.
x 1, 2 fi. E.
y 6 musc. tab. n, o musculi Θ.
z 5 musc. tab. d.
* 1 fig. f.
a 5 musc. tab. c.
b 5 musc. tab. Γ.
c 1 figura.
d 1 fig. M, M, M.
e 1 fig. Φ.
f 12 musc. tab. G.
g Confer hic N, O fi. primæ cũ H et G fi. 2.

ſede educi, illiq́; ſedi inſtar ſpinæ cuiuſdam eſſe audies, correſpondet, inſignius quàm alibi excauatur: non ſecus quàm ſi Natura, quum proceſſum illum fingeret, anteriorem ſcapulæ partem in poſteriora extraxiſſet, ſicq́; ipſius cauitatem dictorũ iam uſuum gratia adauxiſſet. Inter reliquas tamen anterioris ſcapulæ ſedis regiones, ea maximè cauam ſe exhibet, quæ ipſius ceruici eſt proxima. præter id enim, quod in poſteriora inibi uidetur extracta, ſcapulæ etiam[h] ceruix hîc impenſe craſſa, antrorſumq́; protuberãs, hanc cauitatem non læuiter auget: quemadmodum &[i] inferius ſcapulæ latus, quod quum craſſum ſit, illam quoq; profundiorẽ reddit.[k] Poſterior ſcapulæ ſedes, gibba eſt, quòd hanc figuram iniurijs citra noxam ferendis accommodatiorem eſſe, Natura haud ignorauerit. Verùm ſi preſsius hanc ſedem contemplamur, duæ in ipſa occurrunt cauitates, muſculis ſuſcipiendis aptiſsimæ, &[l] proceſſu quodam inſigni, qui inſtar ſpinæ ex hac ſede educitur, diremptę.[m] Vna enim ſub eo proceſſu inter inferiorem ipſius ſedem, & extuberantiorem craſsioremq́; inferioris ſcapulæ lateris partem conſiſtit.[n] Altera uerò inter ſuperiorem proceſſus ſedem, & ſuperius ſcapulæ latus habetur. Atq; hanc quidẽ[o] muſculus occupat, quem brachium circumuertentium primum ſtatuemus: illam autem,[p] qui eiuſdem muneris opificum tertius numeratur. Porrò etſi hæc externa poſterior'ue ſcapulæ ſedes, cùm illius ſcapulæ proceſſus, tum ſuorum laterum gratia, duas has quaſi cauitates oſtẽdit, nihilominus uniuerſa (quoniam extuberare cernitur) ſcapulæ dorſum à ueteribus fuit appellata, ſimilitudinem à uero hominis dorſo ſumentibus. Proceſſum autem, qui ab hoc ſcapulæ dorſo enaſcitur, ſuperioriſq́; ſcapulæ proceſſus radix exiſtit, ſpinam uocarunt, ad poſteriorum uertebrarum proceſſuum ſpinarum'ue imaginem. Summus humerus uerò nobis dicitur, quod illis ἀκρώμιον nuncupabatur: quanquam non adeò promptum ſit diuinare, quid quiſq; hac uoce intellexerit. Neq; etiam uel Hippocratis cauſa nomen id negligendum, aut de ipſo obiter ſtatuendum eſt, ſi modò diuina illius de oſsium fracturis & luxationibus, idq́; genus malis oracula, ad nos quoq; pertinere duxerimus. Quare etiam non ab re fuerit, ſcapulę ſpinã, ſummumq́; humerum, uti uiſum erit, deſcribere, atq; tunc demum Hippocratis & Galeni ſententiam ſermoni adijcere. Ex tota igitur propemodũ latitudine dorſi ſcapulæ[q] ualidus craſſusq́; enaſcitur proceſſus, non quidem è dorſi[r] longitudinis medio, uerùm nõ procul à ſuperiori ipſius ſede. Proceſſus iſte (qui ſcapulæ ſpina eſt) ſenſim magis magiſq́; augetur, ac[s] tandem iuxta ſcapulę ceruicem à ſcapulæ dorſo abſcedens, teresq́; quodàmmodo apparens, modicè antrorſum fertur, inſigniter ſupra ſcapulæ cum humero articulum[t] lateſcens, & ampla donatus appendice, quæ in pueris[u] pluribus oſsiculis cõformatur, cartilaginis interuentu coaleſcentibus. Huius proceſſus pars omnis anterior, & poſterior, & humilior, læuis minimeq́; aſpera cernitur: ſuperior autem ipſius ſedes neutiquam læuis eſt, ſed rudis, & foraminulis quibuſdam non peruijs decorata. idq́; potiſsimum in ſuperiori ſui appendicis ſede, &[x] ubi non procul à ſcapulæ baſi proceſſus iſte craſsior apparet, ac ſubinde appendicem quoq; nãciſcitur. Neq; has ſanè aſperitates fruſtra machinatur Natura, quum[y] maximus ſcapulã ſurſum ducens muſculus illis implantetur, & principium præbeant[z] digniſsimo brachium mouenti muſculo: quem, quòd brachij cum ſcapula articulum eleganter integit, ἐπωμίδα (quemadmodũ & hunc ipſum aliquando proceſſum) diſſectionũ periti uocarũt. In anteriori proceſſus ſede, iuxta ipſius extremum,[a] ſinus adeò leuiter & ſuperficietenus inſculpitur, ut num capitulũ, num ſinus ſit, ægrè dijudices. Huic modicè prominens clauiculę[b] capitulum articulatur, uali-

Poſterior ſcapulæ ſedes, ſeu dorſum.

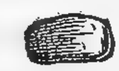
Superior proceſſus, ſeu ſummus humerus, cuius iam diligens inſtituitur deſcriptio.

h 1 fig. C, D.
i 1 fig. P.
k 2 fig. toto.
l 2 fig. G, H, I.
m 2 fig. inter G, H, D, S, T, Y.
n 3 fig. inter Z, a, l, G. & præcipuè b, c.
o 6 muſc. tab. k. 11 tab. G.
p 11 muſc. tab. Γ.
q 2 fig. G, H.
r Nõ in medio Z & Y fi. 2, ſed magis ad Z.
s ab H uerſus K fig. 2.
t 1, 2, 3 figur. K.
u fig. cap. 3 Q, R.
x 2, 3 fi. L.
y 9 muſc. tab. Γ, Δ.
z 10 muſc. tab. Δ.
a 1, 2 fi. L.
b 3 fi. cap. 22. Q.

ualidisimisq; ligamentis constringitur. interueniẽte hîc peculiari cartilagine, illi prorsus simili, quam in maxillę inferioris cum capite articulis obseruari retulimus, quæ scilicet utrinq; quà ossa spectat, læuis & lubrica est, ligamentisq; articulum amplectẽtibus duntaxat continuatur. Dicti itaq; modò processus pars,[c] quæ scapulæ dorso proxima est, Spina, uti iam scripsi, opportunè nominatur: quæ etiam in[d] canibus, ouibus & equis cernitur. Processus uerò[e] partem, quæ à scapula antrorsum uersus exteriora abscedit, ac sensim dilatescit, inq; solis hominibus, & animalibus clauicula donatis, obseruari potest, summum humerum appellamus: id nomen à Græcis mutuantes, qui proculdubio brachij osis cum scapulis articulum, ὦμον nuncuparunt. ac proinde ἀκρώμιον hanc processus partem uocarunt, quòd articuli superiorem extremamq; cõstituat sedem, ac ueluti illius tutisimum habeatur propugnaculum. Atq; ita sanè ab Hippocrate perpetuò accipitur, cùm aliàs sæpius, tum præcipuè quando humerum (quem ipse βραχίονα uocat) nequaquam ad superiora (impediente nimirum summo humero) luxari docet, & quum de effracto summo humero pertractat. Quanquã & hîc Galenus etiam libro de Osibus audiendus est, qui compaginem[f] præsentis processus cum clauicula ἀκρώμιον nonnullis dissectionum professoribus uocari asserit. Vbi etiam subiungit, hîc quosdam tertium os præter processum hunc, & clauiculam in solis hominibus ponere, idq; acromion & κατακλεῖδα uocare. Tertiũ hoc os Galenus decimotertio de Partium usu, in hominibus recenset, & simias illo priuat: quemadmodum & in libris de Administrandis sectionibus, & in suis in Hippocratis de Articulis librum commentarijs. Scribit enim, præter hunc scapulæ superiorem processum, & clauiculam, tertium quoddam os esse cartilagineum, quod clauiculæ ad illum scapulæ processum contextui insternitur, & à quo membranæ ligamentaq; pronascuntur, quorum beneficio contextus iste ualidius cõmittitur. Galenus in quinto de Administrandis consectionibus libro, huiusmodi os Hippocrati ἀκρώμιον uocari ait, ipseq; eo nomine ibidem id appellat: quemadmodum in libro de Osibus testabatur, quosdam hîc tertium quoddã os collocare, idq; ab illis ἀκρώμιον nuncupari. quum interim Galenus subinde in libris de Partiũ usu, & in libris de Administrãdis sectionibus, ac ferè in omnibus in Hippocratem commentarijs, hunc scapulæ processum, aut saltem huius scapulæ processus cum clauicula compagem, ἀκρώμιον uocitauerit. adeò, ut non parum Galeni inconstantiã hîc admirer, multoq; magis tantisper admiraturus sim, dum in homine tertium id cartilaginosum os mihi occurrat. Neutiquam enim arbitror, Galenum peculiarem superiùs commemoratam huius articuli cartilaginem osis loco habere, quum eius generis cartilagines ad ligamenti naturam à uera cartilagine plurimum recedant, multoq; minus osseæ ullo pacto sint: præterquam quòd hęc in simia perinde ac in homine reperiatur. Et si fortè osis loco habenda esset, præterquã quòd Galenus aliter huius meminisset, & articulum interuenire, non autem ipsi insterni scripsisset: etiam reprehensione non careret, quòd peculiare os in clauiculæ cum pectoris osse[g] articulo, & rursus in inferioris maxillę ad temporum ossa[h] articulis, &[i] in genu non statuisset, quum interim illic huius generis cartilagines manifestius quàm hîc in summo humero appareant, etiamsi illæ Galeno prorsus incognitæ & prætermissæ uideantur. Hactenus itaq; mihi hîc nunquam, quantumuis diligẽter secanti, tertium os animaduertere licuit. Satisq; perspectũ habeo, Galenum id nunquã etiam uidisse: & si ausim eousq; in ipsum impietatis progredi, affirmarem illum hu-

c 2 fig. G, H.
d 4 fig. C, D.
e ab H uersus K fig. 2.

Peculiaris cartilago clauiculæ cum superiori scapulæ processu articuli.

f integrarũ Q ad λ.

Tertium os à Galeno in superioris scapulæ processus cum clauicula nexu recenseri.

g Grãdior pars 4 figuræ cap. 22.
h fig. marginis cap. 10.
i 5 figur. cap. 31.

iusmodi os confinxisse à quadam cum[k] osium quæ sesami semen referunt, similitudine, quæ quibusdam musculorũ capitibus uel tendinibus firmata, aliorum osium articulis cõtextibusq; præponi audies. Dein nullum unquam animal, præter hominẽ, simiam, & sciurum, & si rectè memini, glirem, mihi occurrit, superiorem hunc scapulæ obtinens processum: adeò ut uix ambigem, eum qui primus hominem duntaxat ἀκρωμίῳ donari scripsit, intellexisse solum hominem hunc processum obtinere: quando illum in canibus, ouibus, capris, leporibus (qui etiam interiorem scapulę processum separatim nanciscuntur) & alijs quæ mensę apponi solent quadrupedibus, nullum superiorem scapulæ processum (at duntaxat spinam) spectaret, parum de simijs cum Galeno solicitus. Porrò cuius usus gratia is homini & alijs animalibus clauiculas nãciscentibus detur, tum demum melius explicabimus, ubi clauicularũ historiam aggrediemur. Præter hoc enim, quòd humeri ad superiora luxationem is processus prohibeat, & tutisimum humeri articulo propugnaculum sit, & quòd musculorum insertioni & exortui eleganter famuletur, in hoc potisimum iuuat,[l] ut accedẽte clauicula, humeri articulũ à thoracis lateribus & costis quàm longisimè remoueat, illumq; in eo situ reseruet, quo maximè ad suos motus indiget. Cæterùm Galenus etiamsi pasim interiorẽ scapulæ processum ἀγκυροειδῆ appellet, in decimotertio tamen de Vsu partium, superiorem processum eo nomine donauit: quemadmodum & is ὠμοκορακοειδὴς ab illo quoq; nonnunquam est perinde appellatus, ac sibi undiq; Galenũ cõstare cernimus. At iam opportunum fuerit, scapularũ sermoni modum imponere: præcipuè quum nihil narrandum supersit, quàm basim scapulæ, quà appendicibus decoratur, utcunq; fungosam fistulosamq; uideri, & nonnulla foraminula in scapulæ spinam porrigi, quæ ipsi (quum crassa sit) uenas deducunt, nutrimentũ illi suppeditaturas. Cernitur autem[m] unum subinde in illa amplitudine, quam superior scapulæ costa cum ipsius spina efformat: ac etiam in interna scapulæ sede, qua hæc impensius cauatur. Deinde & in ceruicis[n] ambitu, eiusdem usus, producẽdorumq; ligamentorũ gratia, huius quoq; generis occurrũt foraminula.

Quibus tantũ animalibus superior scapulæ processus obtigerit.

Summi humeri usus.

k 1 figu. 25 V. et 2 figu. 33 V. ipsis figu. k insig. in 8 musc. tab.

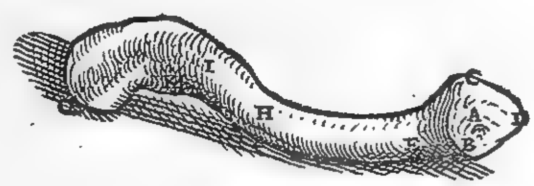
l integrarum figu. Q & λ.

m 3 figu.

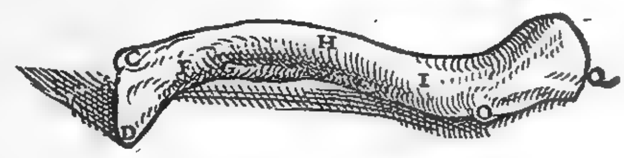
n 1, 2 fig. iuxta C, D.

DE CLAVICVLIS. CAPVT XXII.

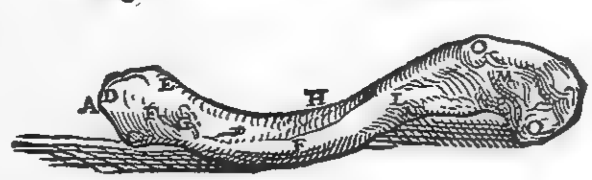
PRIMA VIGESIMI SECVNDI Capitis figura.

SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM VIGESIMI SECVNDI CAPITIS figurarum, & earundem characterum Index.

PRIMA præsentis capitis figura, dextri lateris clauiculam anteriori externá ue & superiori sede expressam habet.

Secunda,

Secunda, posteriorem interioremúe clauiculæ faciem, unà cum superiori ipsius sede ostendit.
Tertia, inferiorem clauiculæ sedem commonstrat.

A 1,2,3	*Clauiculæ capitulum, quod pectoris ossi articulatur.*
B 1	*Capituli huius primus angulus.*
C 1,2,3	*Secundus capituli angulus.*
D 1,2,3	*Capituli nuper commemorati tertius angulus. In prima tamen figura, uniuersa triangularis capituli circumscriptio est conspicua literis B, C & D. perinde ac in figura, manifestioris doctrinæ gratia, indici characteris D hîc superposita.*
E 1,2	*In anteriori clauiculæ sede protuberans notatur linea, è directo primi anguli B insigniti consistens.*
F 2,3	*F & G in tertia figura, protuberans linea inferioris sedis clauiculæ indicatur, quam F & G in secunda figura utcunque etiam ostendunt.*
G 2,3	*G priuatim indicatur asperitas, ad lineæ F insignitæ posteriora apparens.*
H 1,2	*Clauiculæ longitudinis medium, quod teres esset, nisi linea F insignita, inferiori ex parte protuberaret.*
I 1,2	*Hac sede clauicula ad superiorem scapulæ tendens processum, dilatescit, superioríque sede (quæ etiam I ad K usque notatur) gibba est.*
K 1	*Asperitas in ea clauiculæ sede conspicua, ubi hæc anteriori sui parte maximè caua cernitur.*
L, M 3	*Latiusculæ sedis clauiculæ inferior pars, leuiter sinuata, & aspera, non autem superioris partis modo gibba.*
N 3	*Hac sede clauicula etiã aspera est, perinde ac iuxta M, ex qua ligamentũ ad internũ scapulæ processum fertur.*
O 2,3	*Clauiculæ sedes maximè retrorsum introrsúmue protuberans, & huius sedis peculiare tuber.*
P 3	*Locus insigniter asper, in inferiori clauiculæ sede conspicuus, qua superiori scapulæ processui coarticulatur.*
Q 1,2,3	*In tertia figura Q capitulum insignitur, quo clauicula superiori scapulæ processui committitur. In prima uerò figura & secunda, Q sedes indicatur, qua id capitulum consistit.*

QVARTA XXII. CAPITIS FIGVRA.

HANC figuram integrùm erit præsentis Capitis quartam cõstituere, in qua pars R insignita, cartilaginem exprimit articulo clauiculæ cum superiori scapulæ processu peculiarem. Altera autem pars, S indicata, cartilago est peculiaris clauiculæ cum pectoris osse articulo.

R S

Clauicularum numerus.

IN VTRISQVE lateribus clauiculę[a] (quæ Gręcis κλεῖδες nominantur) singulæ consistunt, pectoris osi & superiori scapulæ processui coarctatæ. Pectoris osi in illis articulantur[b] sinibus, quos in primo ipsius osis summæ sedis lateribus exculptos diximus. ac quemadmodum sinus illi oblongi sunt, ab anterioribusq; partibus deorsum in posteriora ducti, & antica sede quàm postica latiores, internoq; latere altiores quàm externo cernuntur: ita quoq; se habent clauicularum[c] capita, pectoris osi connexa. Hæc enim sinuum (in quibus deorsum & sursum præcipuè uoluũtur) modo oblonga sunt, ac depressa: & si quis accuratius eorum circumscriptionẽ animaduerteret, illam quodammodo triangulam iudicaret.[d] Vnus enim angulus in anteriori capitis parte ad humiliora consistit, utcunq; obtusus.[e] Secundus etiam obtusus est, in superiori capitis parte nonnihil uersus posteriora conspicuus.[f] Tertius acutior longiorq; est, in posteriori sede repositus, deorsumq; declinans. Porrò ut præsentes anguli obtusi sunt, ita etiam trianguli lineæ inæquales, extrorsumq; obliquatæ occurrunt.[g] Quæ enim à primo angulo ad secundum ducitur, breuissima est: à secundo autem angulo ad tertium[h] procedens, illa multo longior uisitur.[i] quæ uerò à primo ad tertium fertur, omnium longissima, maximeq; curua est. Caput hoc clauiculæ multa cartilagine incrustatur, læueq; est: cartilagine tamen unà cum tenuissima appendice effracta, caput asperum ac inæquale cernitur. Verùm etsi clauicula hîc cartilagine non minus quàm & pectoris osis sinus abundet, nihilominus tamen Natura huic articulo[k] cartilaginem interiecit, illi similem,

Earundem ad pectoris os articulatio.

[a] integrarum Q ad O & λ.
[b] 7 fi. ca. 19 r.
[c] 1,2,3 figur. A.
[d] 1 fig. B.
[e] 1,2,3 figur. C.
[f] 1,2,3 figur. D.
[g] 1 fig. à B ad C.
[h] 1,2,3 fi. à C ad D.
[i] 1 fig. à B ad D.
[k] 4 fig. S.

Peculiaris cartilago articulationis clauiculæ cum pectoris osse.

quam priuatim in inferioris maxillæ ad temporum ossa articulis reponi commemorauimus. Inter pectoris enim osis sinum, clauiculæq; caput, cartilago quædam adeò ampla interuenit, atq; capitis & sinus est amplitudo. Hæcq; tenuis undecunq; est, ac æqua omni ex parte constat crassitie: & quà sinum & caput articuli respicit, admodum læuis est, & unctuoso humore perfusa, & pectoris osi & clauiculæ nusquam connata, sed tantùm ligamentis, articulum in orbem amplexantibus.

Mira clauiculæ curuitas.

Clauicula hinc non recto tramite, ad [l] alterũ ipsius porrigitur articulum, quo scapulæ superiori processui connectitur, uixq; manifestum motum experitur.[m] A [']pectoris enim osse procedens, extrorsum sensim curuatur, & anteriori parte gibba, posteriori uerò concaua efficitur.[n] Verùm ilico post medium ipsius longitudinis, contrario ductu procedit. introrsum namq; curuatur, & gibba fit, anteriori autem sede concaua uisitur: in anteriora rursus insigniter prominens, ubi superiori scapulæ processui proxima est: adeò ut bis gibba, bisq; caua reddatur. Pars enim ipsius pectoris osi contermina, & σφαγὶς à iuguli uicinio dicta, retrorsum, seu ad thoracis interiora magis pertinet. quæ aũt superiori scapulæ articulatur processui, ac quia humeri articulo insternitur, ἐπωμὶς quibusdã nuncupatur, antrorsum uergit, & ab interna thoracis sede extrorsum remouetur, clauicula interim in medio ductu etiã obliquata. Iuxta ipsius igitur cum pectoris osse articulũ, anteriori parte gibba est, posteriori aũt caua. non procul uerò à superiori scapulæ processu, anteriori parte insigniter breuiq; flexu caua cernitur: posteriori aũt, gibba & conuexa. Atq; ut res sedulò propter crebras clauicularum luxationes fracturasq; expendenda breuiter dicatur, clauiculæ ductus huic nostro ſ respondet, præcipuè si id in medio ductu paulo magis maiusculi S ritu in hunc modũ S obliquari fingeremus. Neq; horum ullum temerè & frustra à rerum Opifice

Curuitatis usus.

factum est. ubi enim clauicula iugulum spectat, meritò posteriori seu interiori parte caua est, quum hàc præter uenas & arterias quàmplurimas, aspera arteria, stomachus, sextum par neruorum cerebri, & in primis insignium neruorum series à dorsali medulla axillam petens, ferri debebãt: quibus potissimum neruis clauicula uiam exporrigit, & propugnaculi etiã loco præfigitur. Quia uerò à iugulo, aut potius à suæ longitudinis medio clauicula in posteriora porrigitur, neq; alicuius usus gratia hìc in anteriori sede gibba esse debuit, necessariò rursus iuxta superiorem scapulæ processum antrorsum uergit, quousque processus illius[o] partem cõtingat, cui aptè coarticulari posset. Tantùm autem inibi antrorsum fertur, quantùm retrorsum ante hunc inflexum[p] abscesserat.

Humeri articulus cur à costis remoueatur, & clauiculæ superiorisq; scapulæ processus usus.

Si enim clauicula à suę longitudinis medio ad colli latera prorepens, duntaxat in posteriora tenderet, neq; elatiori scapulæ processus apici articularetur, nihil profectò inhiberet, totam scapulam, clauiculæ beneficio non firmatam, super thoracem cadere, thoracisq; lateri proximè applicari,[q] articulumq; humeri costis uicinissimum fieri, hacq; occasione quàmplurimos brachij motus aboleri. Brachium namq; ob id potissimùm in homine & simia, & alijs quę clauiculis donãtur animalibus, tam uarijs differẽtibusq; motibus duci potest, quòd ipsius cum scapula articulus à thoracis latere plurimùm distet. Si enim articulus ille thoracis costas contingeret, uel quauis ratione ipsis proximè, quemadmodum in alijs quadrupedibus, locaretur, ipsas manuum circulationes & iactationes ad pectus, dorsum, collum, & ilia, nequaquam moliremur: perinde ac euenire nouimus, quum luxatus humerus in costas procidit, uel scapula instar alę ob effractam clauiculam dependet. Ne igitur adeò necessarijs destitueremur munijs, Natura humeri articulũ à thorace plurimùm seiunxit, id præstans

l ad Q 5, 2, 3 fig.

m 1, 2 fig. ab A uersus H.

n 1, 2 fig. ab H uersus Q.

Hæc organa ferè simul ostendit ultima fig. lib. 3. dein ultima quarti.

o 1 fi. cap. 21 L.

p 2, 3 fig. O.

q Hæc partes ab integris fig. ubi articulus ex R cum S compactus, à costis remouetur, propter nexũ Q ad λ.

Clauicula ad superiorem scapulæ processum nexus.

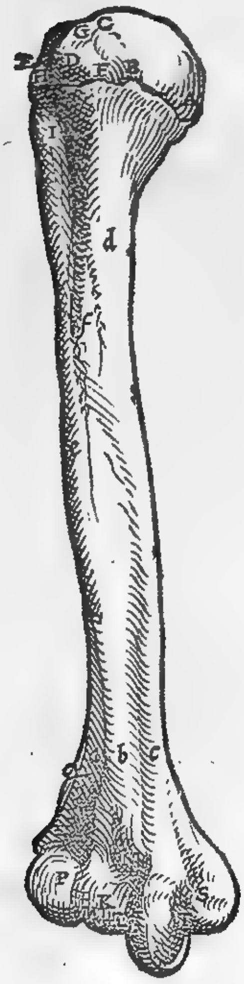
ſtans ſuperiori ſcapulæ proceſſui, qui ita educitur, ut clauiculæ beneficio à pectore detruſus, ſuſtentetur ac ſtabiliatur, ipſeq; articulus hac occaſione procul à thorace abſcedat. Articulatur uerò clauicula huic proceſſui minimùm extuberanti[r] capitulo, eóq; latiore, quàm longo: talisq; hîc conſurgit articulatio, ut quod'nam os ſuſcipiat, ſuſcipiatur'ue, dijudicare uix queas: interueniente hîc etiam peculiari cartilagine, quam ſuperiori Capite propter eos deſcripſimus, qui huic articulo tertium quoddam os, præter ſuperiorē ſcapulæ proceſſum & clauiculam, parum rectè aſcribunt. Clauiculæ[s] pars, quæ ſuperiori ſcapulæ proceſſui connectitur, latiuſcula eſt, quemadmodum & proceſſus quoq; latus ampluſq; cernitur. Præterea hæc clauiculæ pars, ut & illa quæ pectoris oſsi committitur, intus fiſtuloſa, magiſq; rara eſt, quàm reliqua clauiculæ portio, quæ in ſuæ lōgitudinis[t] medio ſolidiſsima eſt, quòd etiam ſit tenuiſsima, quodammodoq; teres. non enim prorſus teres eſt, quum in humiliori ipſius parte ueluti in[u] lineam protuberet, quæ non procul incipit à clauiculæ capite, pectori articulato, iuxta medium ſcilicet poſterioris & anterioris eius capitis angulorum. Pertingit autem hæc linea paululum ultra clauiculæ longitudinis medium, in hoc parata, ut[x] muſculus thoracem mouentium primus ab ipſa principium duceret. Iuxta huius lineæ principium, propter caput clauiculæ,[y] aſperitas ſinuoſa conſpicitur, unde ualidum pronaſcitur ligamentum, clauiculam pectoris oſsi illic colligans,[z] qua ipſi primæ thoracis coſtæ cartilago connaſcitur. Quinetiam ad aliud huius lineæ extremum, altera occurrit[a] aſperitas, & ueluti aſper quidam ſinus, quo clauicula[b] tuberculo radiciq; interioris ſcapulę proceſſus penè incumbit, ac à quo ligamentū promitur, clauiculam illi tuberculo pertinaciter colligans. Porrò inferior hæc clauiculæ ſedes, ubi linea illa deſinit, clauiculaq;[c] ampla uiſitur, ſinuoſa fit, & aſpera, idq; potiſsimùm iuxta connexum clauiculæ ad ſuperiorem ſcapulæ proceſſum, ubi ligamenta articulum hunc continentia, ualidiora quàm ſuperiori ſede enaſcuntur. Superior totius clauiculæ regio læuis omnino eſt, præterquàm iuxta ipſius articulos, ubi ligamentorum producendorum occaſione, quemadmodum & muſculorum gratia, nonnihil exaſperatur. A' clauiculæ enim ſuperiori parte, iuxta pectoris os,[d] muſculus ille enaſcitur, qui etiam à pectoris oſſe pronatus, in[e] mamillarem capitis proceſſum implantatur, caputq; mouentium muſculorum ſeptimi paris alter numerabitur. Superiori uerò clauiculæ parti, ſcapulæ ſuperiori commiſſę proceſſui,[f] muſculus ille inſeritur, qui ſcapulam ſurſum ducentium primus recenſebitur. In anteriori etiam clauiculæ parte, ad radicem primi ſui capitis anguli,[g] linea quoq; protuberat, ante medium longitudinis clauiculæ deſinens, à qua non minima pars[h] muſculi brachium pectori adducentis principium ducit. Ad hæc, in anteriori clauiculæ ſede, ubi retrorſum inflectitur, & ubi non procul ab ipſius cum ſuperiori ſcapulæ proceſſu articulatione caua uiſitur, etiam[i] aſperitas notatu digna conſiſtit,[k] muſculo brachium attollenti parata, cuius principij magna pars hinc pronaſcitur. In poſteriori clauiculæ ſede, nihil quod non dictum ſit, inæquale occurrit, præter quoddam[l] tuberculum, hîc protuberans, ubi clauicula inibi maximè gibba eſt: idq; tuberculum ueluti illius gibbæ ſedis angulum conſtituit, ligamentumq; ad interiorem ſcapulæ proceſſum educit. Præterea, in maximè ſolida clauiculæ parte, idq; potiſsimùm in poſteriori ipſius regione, duo, & interdum tria non peruia ſpectantur foramina, in hoc cælata, ut uenulas admittant, clauiculam enutrientes.

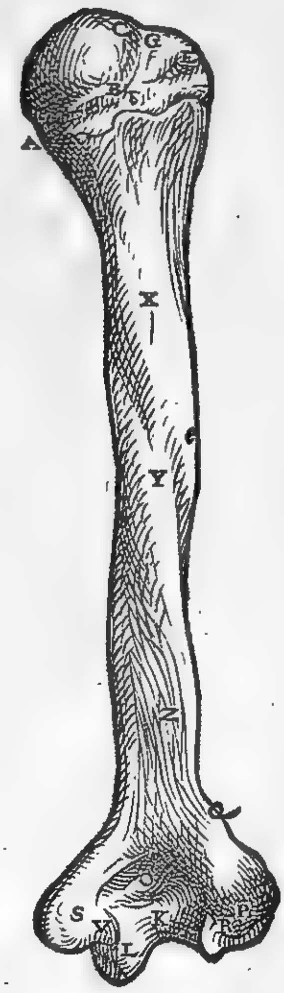
Clauiculæ ſubſtantia, tubera, aſperitates, latitates, & foramina.

r 3 fig. Q.
s 1,2 fig. ab I ad Q.
t 1,2,3 fig. H.
u 2,3 fig. F, G.
x 4 muſc. tab. d.
y 2,3 fig. G.
z 1 fig. cap. 19 C.
a 3 fig. N.
b 1,2 fig. cap. 21 F.
c 3 fig. ab L per M ad Q. præcipuè autem P.
d 4 muſc. tab. Θ.
e 3,4,5 fi. cap. 6 k.
f 9 muſc. tab. Γ, Δ. dein 4 tab. b.
g 1,3 fi. E.
h 3 muſc. tab. Δ. dein à K ad L.
i ad 1 fig. K.
k 4 muſc. tab. ab e ad f iuxta Ξ.
l 1,2,3 figur. O.

DE HVMERO, SEV BRACHII osse. Caput XXIII.

PRIMA VIGESIMI TERtij Capitis figura, dextri humeri anteriorem faciem referens.

SECVNDA HVIVS CAPITIS FIgura, dextri humeri posteriorem faciem proponens.

CHARACTERVM DVARVM VIGESIMI tertij Capitis figurarum Index.

A, B, C D, E, F, G, H Horum characterum alij in prima figura, alij uerò in secunda obuij sunt, indicantes humeri appendicem, uti modò subijciam, ualde uariam.

A, B, C In ambabus figuris rotundum humeri caput circumscribitur, quod scapulæ inarticulatur.

D, E His characteribus in prima figura externum asperumq́ humeri appendicis caput notatur, cui ligamenta articuli inseruntur. Uerùm D rursus externi huius capitis anterius caput tuber'ue indicat. E uerò posterius, quod in secunda figura magis quàm in prima est conspicuum.

F, G Duo isti characteres in prima, & G tantum in secunda, sinum indicant patulum, qui interius humeri appendicis caput ab exteriori dirimit.

H, I 1 Sinus externum caput in duo diuidens, ac externo capiti anterioris musculi cubitum flectentium paratus. Ac H quidem ipsius sedem in humeri appendice notat, I uerò eam quæ in humeri ceruice consistit.

K, L, M 1, 2 Humeri rotula, ad quam ulna flectitur & extenditur. ac K quidem sinum rotulæ notat, L uerò internum sinus latus, M autem externum.

N 1 Sinus ad superiorem rotulæ partem in humeri anteriori sede incisus.

O 2 Sinus ad superiorem rotulæ partem in humeri posteriori sede admodum altè excauatus.

P 1, 2 Humeri caput, cui radius articulatur, cuiq́ exterioris humeri tuberis nomen tribuimus.

Q 1, 2 Hac sede humerus ad magnum usq́ suæ longitudinis interuallum plurium musculorum exortus occasione, instar acutæ lineæ protuberat.

R 2 Sinus in exteriori humeri tubere, quarti manum petentium nerui gratia exculptus.

S 1, 2 Interius nobis appellatum humeri tuber, quod musculorum educendorum nomine potissimum eminet.

T 1 Interioris tuberis sinus, tertio neruo manum adeuntium paratus.

U 2 Sinus interioris tuberis, quo quintus brachium petens neruus uehitur.

X, Y, Z 2 Posterior humeri secundum suam longitudinẽ sedes. ac X quidem notat partem superiorẽ, quæ sinuata est: Z uerò inferiorẽ, quæ gibba cernitur. Y impressionẽ indicat, ad quã quartus neruus brachiũ accedens reuoluitur.

a, b, c, d 1

a,b,c,d 1 *Anterior sedes humeri, in qua b insinuat prominentem eius partem: a uerò & c locum, qui utrinque ad illam partem deprimitur. Deinde tres isti characteres simul notant inferiorem anterioris humeri sedis partem sinuatam: d uerò superiorem, quæ gibba uisitur.*

e 1,2 *Asperitas paulo supra medium longitudinis humeri conspicua, & præcipuam portionem educens musculi cubitum flectentium anterioris.*

f 1 *Asperitas in anteriori humeri sede, potissimum uerò ad latus ipsius externum apparens, cui brachium attollens musculus præcipuè inseritur.*

a integrarũ S ad R, et ad T,V.

Humerus.

Brachium.

HVMERVS Celso, atque alijs compluribus,[a] id os uocatur, quod scapulæ & cubito articulatum, Græcis (uti & Latinorum non paucis) βραχίων nuncupatur. Vt uerò totam ossis & musculorum molem, cum neruis, uenis, arterijs, cute, & alijs quæ brachij constructionem fortè ingrediuntur, ab ipso osse in sermonis contextu distinguamus, quum solius ossis mentio incidet, id Humerus, aut interdum Brachij os appellabitur: quum autem reliquas membri partes unà cum osse indicabimus, Brachij uoce, clarioris doctrinæ studio, utemur. Humerus itaq;, Galeni in libro de Ossibus sententia, omnium totius corporis ossium, femore tantum excepto, maximum est: licet tamen in homine fibula & tibiæ os, humerum longitudine insigniter uincant. dein tibiæ os crassitie ac grauitate, perinde atq; ossa sacri ossis lateribus coarticulata, pondere, humerum longè superant: adeò ut pleraq; nobis præter femur occurrant ossa, quibus humerus magnitudine cedit. Verùm id cum alijs permultis Galeni concedemus autoritati, quum quorundam uenia nobis non liceat ipsius placitis contraire, & neutiquam uel hîc innuere, quæ homini cum simia in femoris, tibiæ, humeri & cubiti longitudine spectetur differentia. Humeri igitur summa pars, qua is scapulæ articulatur, admodum magna[b] constat appendice, quæ in duo dirimitur capita. quippe hæc interna ipsius sede[c] amplum, & in ambitu orbiculare, & paulo minus quàm medij globi modo protuberans efformat caput, quod læue, æqualeq;, & cartilagine incrustatum, scapulæ[d] sinui articulatur. Hoc caput, appendicis internum latus constituens, superioris etiam appendicis sedis aliquantulo plus quàm mediam regionem occupat. Cæterùm appendicis externum latus, in[e] aliud asperum & inæquale protuberat caput, non quidem articulationi cuipiam erectum, sed duntaxat collis modo prominens, in quem ualida multaq; ligamenta, humerum scapulæ nectentia, opportunè implantentur. Ad externum interioris capitis latus, quod in eminentiori & summa appendicis sede habetur, & deinde in anteriori, posterioriq; illius capitis sedibus[f] amplus quidam patulusq; sinus orbiculatim ducitur, interius caput ab exteriori dirimens, & idoneam quoque ligamentorum insertioni sedem parans. In hunc namq; sinum in anteriori humeri sede magis quàm in posteriori patulum, seu amplum, profundumq;, tanquam in uallem, ligamenta inseruntur, perinde ac illa in exterius caput, ueluti in collem & promontorium aliquod implantari dicebam. Et quemadmodũ omnium ossium sedes, in quibus aliquid inseritur, aut principium ducit, asperæ inæqualesq; sunt: sic quoque & præsens sinus, unà cum exteriore capite, asper meritò inæqualisq; cernitur. Porrò præterquam quòd exterius caput inæqualiter prominet, uariumq; est, alio quodam[g] sinu ueluti in duo rursus capita diuiditur, in[h] anterius nimirum, &[i] posterius, quod anteriori multo est grandius. Sinus enim iste paululum uersus exteriora in anteriori appẽdicis sede cælatus, insigniter profundus, longus, & secundùm cauitatẽ seu concauũ ad amussim

Confer hic integrarũ S cum Λ, dein cum Φ & Ψ. insuper cum Θ.

Humerum post femur non esse omniũ ossium grandiorem.

Superioris humeri partis descriptio.

b 1 fig. A, B, F, H.

c 1,2 fig. A, B, C.

d 2 fi. cap. 21 A, B.

e 1 fig. D. 1,2 fig. E.

f 1 fig. G, F. 2 fig. G.

g 1 fi. H, I.

h 1 fig. D.

i 1,2 fi. E.

amuſsim teres perinde uiſitur, ac corpus ſecundùm connexum teres eſt, cuius gratia inſculpitur, quod[k] externum caput eſt muſculi cubitum flectẽtium anterioris. Cæterùm hic ſinus non tantum ad appendicem pertinet, uerùm etiam per eam humeri oſsis[l] ſedem protẽditur, cui appendix coaleſcit, & quæ humeri ceruicem perquàm breuem & impenſe craſſam conſtituit. Inferior humeri pars, quæ[m] duobus in cubito exiſtentibus oſsibus, ulnæ nimirum & radio articulatur, & obſcura appendice in pueris quibuſdam conſtat, longè magis adhuc uaria eſt, tum ſinuum, tum capitum ac tuberum copia & imagine. In medio enim inferioris humeri ſedis,[n] ſinus primùm cum ſuis tuberibus talis prorſus conſpicitur, qualem in trochleæ rotula eſt cernere, ad quam funes uoluuntur. Nam ut rotula hæc rotunda orbicularisq; in ambitu eſt, in lateribus autem plana & lata: ſic etiam in iſta humeri ſede orbicularis rotundaque conſpicitur pars, quam nullæ imagini propiùs quàm rotulę aſsimilaueris. Dein, quemadmodum rotula in ambitu, cui chorda aduoluitur, ſinu quodam (ut ſic dicam) tereti, & læui, ac lubrico exculpitur, & ſinus huius latera utrobique protuberant, funemq; in ſe, quo minus aberret, æquè amplexantur: ita etiam hæc humeri pars in medio ſinuata eſt, & utrinque protuberat. In hoc tamen ab exquiſitæ rotulæ tuberibus differt, quòd rotulæ ſinus latera æqualiter ferè exporriguntur: hæc uerò humeri pars[o] interno quidem latere admodum inſigniter prominet, & ad amuſsim rotulæ reſpondet:[p] externo autem latere, multo minus educitur. idq;[q] capitis humeri occaſione, cui radium articulari audies, quodq; ad externũ humeri orbitæ latus poſitum, citra eminentem ualde ſui productionem, elegãter unà cum radio obſtat, quo minus ulna extrorſum promptè luxetur. Cæterùm in ſuperiori orbitæ ſeu rotulæ huius ſede, Natura duos inſignes exculpſit ſinus:[r] unum quidẽ anteriori in parte,[s] alterum uerò in poſteriori, qui multo amplior, profundior, & quouis modo inſignior eſt anteriori. Sinus hi quaſi ſquama duntaxat directi,[t] proceſſus ulnę in ſuperiori ipſius parte cõſpicuos excipiunt. Atq; horum anteriorem, quum cubitus flectitur, anterior ſinus admittit: quum uerò cubitus extenditur, poſterior ſinus poſteriorem ulnæ proceſſum recipit. Sunt enim hi ſinus extremæ flexionis extenſionisq; termini, tanta prouidentia facti, ut cubitum in acutiſsimum angulũ flecti ſinant, & uix ultra rectam lineam eundem extẽdi permittant: quòd ſcilicet nulla prorſus in angulum extenſione, ſicuti ſanè flexione, indigeamus, præcipuè quum humerus ad ſcapulam admodũ laxè circumuerti, & in poſteriora inſigniter duci queat. Quia uerò pręſentes ſinus in cubiti motibus ueluti baſes & obſtacula ſunt, quæ ulnã non ultrò ferri ſinunt, Hippocrates eos βαθμίδας nuncupauit, cui etiam humeri orbita à quadam[u] cardinum imagine γιγγλιμοειδὴς appellatur. Ad externũ humeri orbitæ latus, uti iam prius obiter monuimus,[x] rotundum & oblongum quodammodo habetur caput, quod ſimiliter atq; orbita, cartilagine incruſtatum & læue, ſuperiorem radij[y] ſinum ſubintrat, radiusq; (ut aliàs fuſius exequar) ad id caput in pronũ ſupinumq; agitur. Deinde capitis longitudo, quam à ſuperiori ipſius parte ad inferiorem ſecundùm humeri longitudinem metior, in cauſa etiam eſt, quòd in cubiti flexione ac tenſione, caput id à radij ſinu (qui rotundus, non autem oblongus eſt) haud elabatur, aberret'ue. Atque hac etiam occaſione, tota capitis pars cartilagine obducta, anteriorem tantum humeri ſpectat ſedem, quòd ſcilicet in nulla cubiti extenſione radius poſteriorẽ humeri ſedem adeat. Veruntamen ad externũ huius capitis latus, humerus inſigniter protuberat, montis rupis'ue imaginẽ oſtendẽs, in hoc paratæ, ut quãplurimi muſculi hinc opportunè

Inferioris humeri partis deſcriptio.

Humeri orbita, cui ulna articulatur.

Externum humeri tuber, cui radius articulatur.

k 6 muſc. tab. muſculus E notatur, caput autem m.
l 1 fig. I.
m Quatuor priores cap. ſequentis figuræ.
n 1, 2 fig. K, L, M.
o 1, 2 fig. L.
p 1, 2 fig. N.
q 1, 2 fig. P.
r 1 fig. N.
s 2 fig. O.
t 1, 5 fig. 24 cap. C, D.
u primæ figure cap. 4 inſerne A.
x 1 fig. P.
y 9 fig. cap. 24 O.

tunè principium ducant.[z] Ab hac enim humeri ſede (quam in muſculorũ, uenarum, arteriarũ & neruorum hiſtoria externũ humeri tuber appellabimus) & acuta linea, ab illa ſurſum aliquouſq; per externũ humeri latus conſcendente, ſex enaſcuntur muſculi, quorum[a] primus & altiſsimus, cæteris latior eſt, & inter radium mouentes facilè longiſsimus, illum in ſupinum ducit.[b] Secundus ſub primo exoritur, bicorni tendine brachiale extendens.[c] Tertius is eſt, cuius ope index, medius & anularis extenduntur.[d] Quartus, quem præcipuum parui digiti extenſionis authorem ponemus.[e] Quintus, qui ulnæ exporrectus, extenſionis quoque brachialis opifex eſt.[f] Sextus, radium in ſupinum agentium alter numerabitur: qui etiam ab infima externi huius humeri tuberis ſede, magna ex parte initium ſumit. Poſterior autem tuberis regio * muſculis cubitum extendentibus intecta,[g] ſinum quendam obtinet, illi iuxta[h] externum latus orbitæ humeri inſculptum, quo[i] quartus brachium adeuntium neruus uehitur. Quemadmodum uerò externum humeri latus inferiore ipſius ſede protuberat, ita quoq; ab interno orbitæ humeri[k] latere, muſculorum neruorumq; ratione inſignis acutuſq; exoritur[l] proceſſus, internum humeri tuber meritò nobis appellandus, quod nullius articulationis gratia, perinde ac[m] externum, radio inarticulatum, prominet. Ab ipſius itaq; apice, nonnihil ampla,[n] muſculus enaſcitur, qui lato tendine internã manus cutem adit: deinde[o] duo flexus brachialis authores. Ex infima uerò tuberis huius ſede, portio eius[p] muſculi exoritur, qui radium in pronum mouentium ſuperior habetur, cum obſcura quorundam digitos flectentium[q] muſculorum principij parte. Cæterùm neruorum occaſione, quibus tuber iſtud commodam ipſorum inceſſus ſedem exporrigit, ac ueluti propugnaculum iiſdem efficitur, in anteriori ſua ſede, iuxta humeri orbitam,[r] ſinum leuiter exculptum oſtendit, quo[s] tertius brachium petentium neruus dirigitur. In poſteriori autem ipſius ſede,[t] alio ſinu,[u] quintum brachij neruum deducit.[x] Porrò utcunque internum humeri tuber grande ſit, & in uiuentibus tactu promptè deprehẽdatur, non tamen ob id Galeno credendum eſt, qui id externo grandius eſſe prodidit, quum externum multo maius interiore ſit. nam quòd tactui non ita atq; internum ſeſe offert, non ipſius quãtitas in cauſa eſt, uerùm radius, cui id articulatur, quiq; quo minus tactu ipſum dijudicari poſsit, prohibet. Nihilominus, ſi ſimiarum, & magis adhuc canum, & inſuper quadrupedum (quibus craſſus inſigniter obtigit radius, ad tenuiſsimam ulnam non mobilis) humerum expendes, Galeni ſententiam illi aptius multo, quàm hominis humero coaptabis. Cæterùm humerus, ut & medias ipſius ſedes unà deſcribamus, per longitudinem teres quodammodo eſt: uerùm poſteriori ſede amplior, magiſq; depreſſus, quàm anteriori. Huius namque ſedis[y] medium, utcunque ſecundum longitudinem tereti forma extuberat, quæ dein in[z] lateribus nonnihil comprimitur. Latera autem humeri magis, ut & anterioris ſedis medium, extuberare, quàm deprimi conſpiciuntur. Hæcque accumbentium muſculorum ratione accidunt, qui, quum ipſorum fabricam rationemq; habueris perſpectam, ſuo uoto eleganter os compreſsiſſe tibi uidebuntur. Ex abundanti autem, in poſteriori humeri ſede, iuxta ſuæ longitudinis medium, * quædam apparet compreſsio, ad quam[a] neruus brachium adeuntium quartus, ab interno brachij latere in externum latus obliquè deorſum repit. Quî uerò anteriores quidem & exteriores humeri ſedes gibbæ, poſteriores autem & interiores ſimæ Galeno in libro de Oſsibus uiſæ fuerint: & cur in ſecundo libro de Partium uſu, humerum exteriùs gibbum eſſe, interiùs autem ſimum prodiderit, non ſatis

Internum tuber inferioris ſedis humeri.

Tum alibi, tum etiam libro de Oſsib. cap. 16.

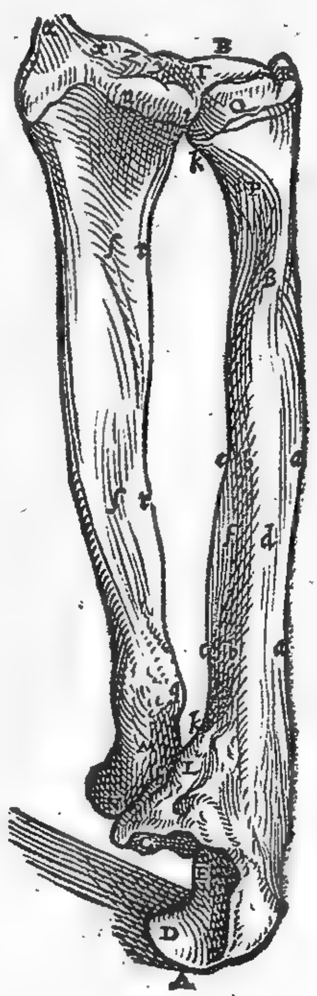
Mediarum humeri partium deſcriptio.

z 2 fig. P. uerſus 1 & 2 fig. Q, quo linea notatur.
a 12 muſc. tab. Θ.
b 11 ta. Λ.
c 9 tab. Z.
d 9 tab. Θ.
e 9 tab. Λ.
f 11 tab. M.
* 13 muſc. tab. b, c, d.
g 2 fig. R.
h 2 fig. M.
i 2, 3 fig. cap. 11. lib. 4 Φ.
k 1, 2 fi. L.
l 1, 2 fig. S.
m 1, 2 fi. P.
n 3 muſc. tab. Γ educens l.
o 3 muſc. tab. Λ, m.
p 7 ta. Q.
q 5 tab. Θ, dein 6 tab. Ξ.
r 1 fig. T.
s 2 fi. cap. 11 lib. 4 τ.
t 2 fig. V.
u 2 fi. cap. 11 lib. 4 *.
x Obſeruato hic integrarũ fig. cubiti articulum.
y 1 fig. b.
z 1 fi. 4, c.
* 1 fig. Y.
a 2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 Φ.

non satis assequor. Nam nisi humerum statuerimus rectum esse, gibbus profe ctò censebitur[b] anteriori superioriq; parte, simus uerò[c] posteriori ac superiori: rursus[d] anteriori inferioriq; simus,[e] posteriori & inferiori gibbus. Deinde, ni fallor, interiùs, & potissimum ad inferiora, gibbus, exteriùs uerò simus. Atque hanc formam musculi potissimum inducunt, cubiti flexionis & extensionis opifices: quãuis interim minor humeri sit obliquitas, quàm quæ in dissensionem uocari debeat.[f] Asperitas autem, quæ in anteriori humeri sede, supra medium suæ longitudinis, uersus exteriora cõsistit, in hoc paratur, ut ualidior musculorum brachium mouentium hîc succedat insertio, &[g] posterior cubitum flectentium musculus hinc idoneum educat principium. Hæcq; asperitas tanta est, ut in admodum senibus hinc insignis processus enasci conspiciatur, in primis ad[h] musculi brachium attollentis insertionem paratus. Præter hanc asperitatem,[i] alia occurrit iuxta sinum, quo externum musculi caput uehitur, qui cubitum flectentium anterior est: cuius interioris capitis[k] carnosa pars, huic asperitati connascitur. Foramina notatu digna in humero nulla occurrunt, præter pauca iuxta sinuum & capitũ supercilia, in hoc incisa, ut hinc ligamenta ualidius educerentur, aut eadem hîc implantarentur. Sunt etiam nonnulla, sed rara foramina, secundum humeri longitudinem conspicua, & uenis admittendis potissimum in interno ipsius latere (quà maxima scilicet uasorum fertur series) cælata, & in amplum[l] sinum medullæ asseruandæ gratia, & humeri læuitatis occasione paratum, pertinentia.

b 1 fig. Z. c 2 fig. Z. d 1 fig. e 2 fig. Z.
f 1, 2 fig.
g 8 musc. tab. Γ, dem L.
h 10 musc. tab. Δ. dein 11 tab. P.
i 1 fig. f.
k 6 musc. tab. O. ubi musculus Θ notatur.
l figura 1. capiti inserta.

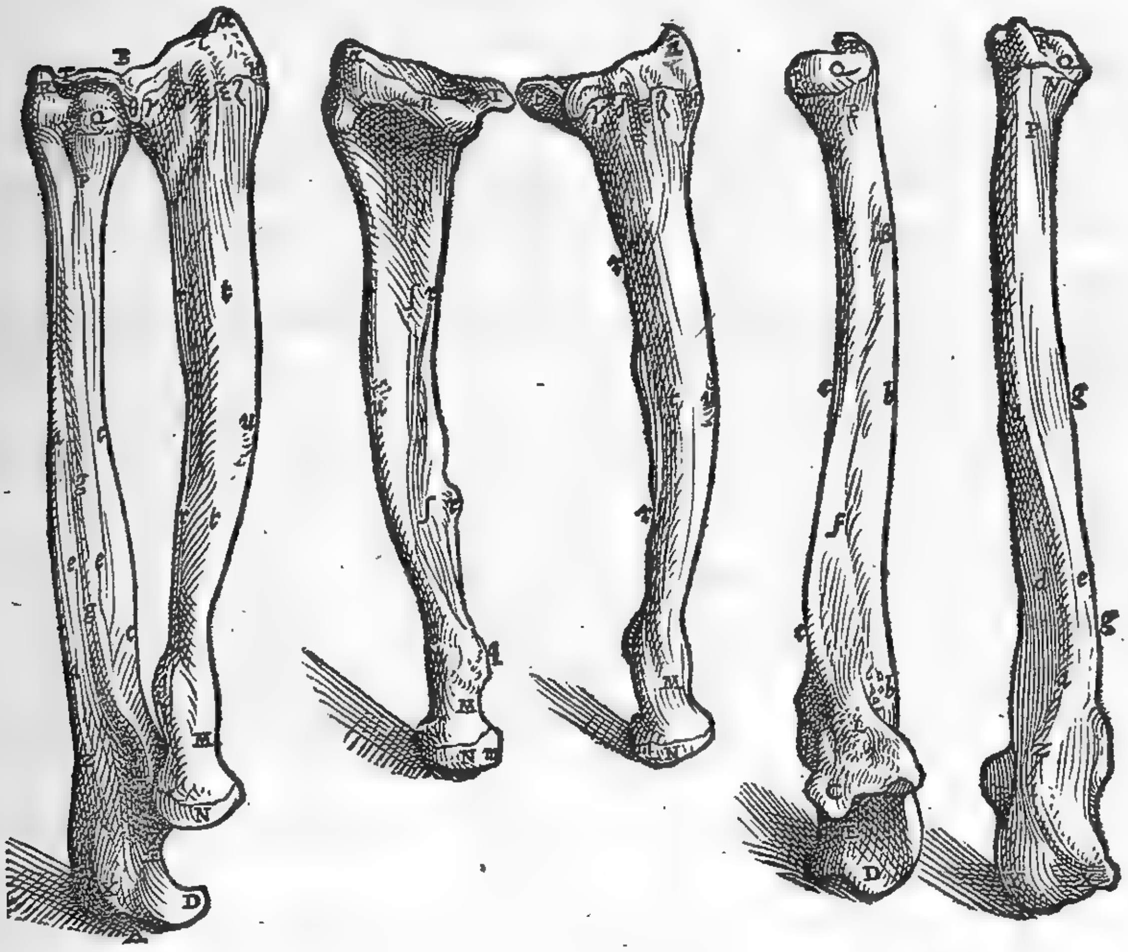
DE CVBITI OSSIBVS, VLNA, ET radio. Caput XXIIII.

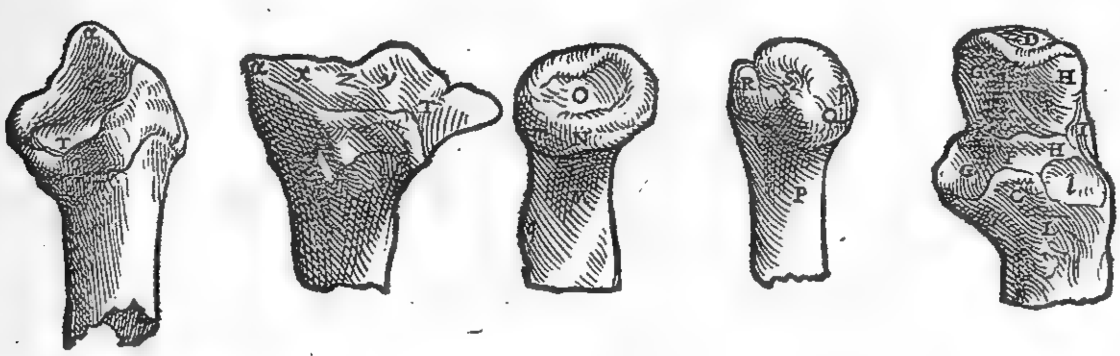
PRIMA VIGESIMI QVARTI CAPITIS FIGURA, *sinistri cubiti duo exprimens ossa, anteriori facie delineata. Quòd uerò in hac, uti & in subsequentibus ferè huius Capitis omnibus figuris, sinistri lateris ossa sint obuia, quum tamen alioquin quodammodo semper dextra potius, quàm sinistra explanentur, fortuitò & casu hinc accidit, quòd in lignis seu formis, pro sinistris dextra hîc depinxerimus. quamuis interim in ossibus, dextrum'ne an sinistrum proponatur, nihil intersit.*

SECVN-

SECUNDA. TERTIA. QUARTA. QUINTA. SEXTA.

SEPTIMA. OCTAVA. NONA. DECIMA. UNDECIMA.

QVID DECEM FIGVRAE, QVAS SERIATIM primæ huius Capitis figuræ ſubiecimus, denotent, ac omnium characterum quæ undecim figuris inſcribuntur, Index.

SECVNDA uigeſimiquarti Capitis figura, utrumq; ſiniſtri cubiti os, radius nimirum & ulna, exteriori facie proponitur. Tertia, ſolus radius interna ſede: quarta autem, radius externa ſede delineatur. Quinta internam ulnæ ſedem, ſexta uerò externam exprimit. Septima ſiniſtri radij inferiorem oſtendit portionem, cui brachiale inarticulatur: atq; hanc partem ueluti ex inferiori, ſeu aliàs ulnam ſpectante facie, ita delineauimus, ut ſinus in conſpicuo ſit, quo ulnæ capitulum hìc iuxta brachiale excipitur. Octaua figura, ad dextrum cubitum, perinde ac tres ipſam ſequentes, pertinens, inferiorem radij portionem exteriori facie ſic delineatam continet, ut ſinus pateat, cui brachiale inarticulatur. Nona ſuperiorem radij portiunculā indicat, in qua ſinus obſeruatur, quem humeri caput ſubintrat. Decima inferiorem ulnæ portiunculā exhibet, partem quæ brachiale ſpectat oſtendens. Undecima ſuperiorem ulnæ partem expreſſam offert, in qua ſinus tuberaq; & proceſſus occurrunt, quibus humeri orbita ſeu rotula adaptatur.

A, B I, 2 *Interuallum his characteribus incluſum, Cubitus uocatur. ac A ſuperiorem ipſius notat partem, quæ humero coarctatur: B uerò inferiorem, quæ brachiale ſpectat.*

C I, 5, II *Anterior proceſſus ulnæ, humeri ſinum ſubiens, in elatioris humeri rotulæ ſedis anteriori parte cælatum. Et C*

quidem in prima figura internam processus notat sedem, cartilagine incrustatam: in quinta uerò & undecima externam sedem indicat, asperam & inæqualem.

D 1,2,5,11 Posterior ulnæ processus, sinum intrans, in humeri posteriori sede ad elatiorem ipsius rotulæ regionem exculptum. Ac D in prima quidem, & secunda, & quinta, internam processus sedem indicat: in undecima autem externam, seu posteriorem.

E 1,2,5 Vlnæ sinus, humeri rotulam excipiens. Hunc sinum undecima figura exactiùs, ut modò subijciam, notat. F & F tuber, quod secundum sinus huius longitudinem fertur. G & G, latus tuberis internum. H & H, latus tuberis, seu, si mauis, sinus ulnæ, externum. I & K, sinus huius sedes, qua in suis lateribus infima ipsius parte à laui circumferentia nonnihil intermittitur, ligamentorumq́ producendorum gratia aliquantulum asper & modicè foratus cernitur.

F,F. G,G. H,H. I,K.

L 1,5,11 Processuli, seu magna asperitas in radice anterioris ulnæ processus C insigniti conspicua, & quorundam musculorum exortui & insertioni aptam sedem parans.

M 1, 2, 3, 4, 9 Ceruix seu collum radij.

N 1, 2, 3, 4, 9 Radij capitulũ, cui sinus insculpitur, quẽ humeri caput ingreditur. Sinũ hũc O in nona figura indicat. O.

P 1, 2, 5, 6, 10 Vlnæ ceruix.

Q 1, 2, 5, 6, 10 Vlnæ appendix notatur.

R 1, 2, 5, 6, 10 Vlnæ appendicis processus, quem stylo scriptorio comparamus.

S 10 Sinus appendicis ulnæ, cui cartilago iam T notanda adnectitur, seu potius innascitur.

T 1, 2, 3, 4, 7, 8 Cartilago, quæ ulnæ appendicis maximam portionẽ à brachiali dirimit. ac T quidem in prima & octaua, cartilaginis sedem indicat, qua primùm à radij appendicis sinu, x, y & z indicando, pronascitur. In secunda uerò sedem notat, qua cartilago radij appẽdici adnascitur. In tertia, cartilaginis sedes indicatur, brachiale respiciens. In quarta, cartilaginis sedes, ulnæ incumbens, occurrit.

V 2,6 Sinus in ulnæ appendice, & ossis ulnæ, cui appendix adnascitur, sede, in hoc paratus, ut alterius brachiale extendentium musculi tendinem deducat.

X,Y,Z Hi tres characteres in sexta, & X ac Z in secunda, triangulum circumscribunt, qui in ulna excarnis gibbusq́ est. Verùm Z priuatim trianguli notat uerticem.

a,a 1,2,6 Prima protuberans ulnæ linea.

b,b 1,2,5 Secunda protuberans ulnæ linea. Verùm β priuatim in prima & quinta figuris, huius lineæ sedem indicat, obliquè secundùm ceruicem ulnæ ductam.

β.

c,c 1,2,5 Tertia protuberans ulnæ linea.

d 1,6 Vlnæ latus, prima linea & secunda circumscriptum.

e 2,6 Vlnæ latus, prima & tertia linea circumscriptum.

f 1,5 Latus ulnæ, inter secundam lineam & tertiam consistens.

g,g 2,6 Linea illi ulnæ lateri peculiaris, quod prima linea tertiaq́ continetur.

h,i 1 Duo hi characteres sedem utranq́ notant, qua radius ulnæ coarctatur. ac h quidem sedes indicatur superior, & humero proxima. i uerò inferior, & brachiali contermina.

k,k 1 Tota hac sede (eo quòd radius arcuatim obliquatur) duo cubiti ossa inuicem dehiscunt.

l 5,11 Sinus ulnæ incisus, in quo radij capitulum uoluitur.

m 3,4,9 Radij capituli sedes, quæ ulnæ sinui, l insignito insidet.

n 1,3 Inferioris radij appendicis interior sedes notatur: in reliquis autem figuris, secunda nimirum, quarta, septima & octaua, exterior sedes extenditur, alijs characteribus ornata.

o 7 Sinus in radij exculptus appendice, in quo ulnæ appendix excipitur.

p 5,10 Protuberans ulnæ appendicis pars, radij sinum o indicatum ingrediens.

q 1,2,3,4, 9 Amplus abruptusq́ radij processus, cui tendo musculi cubitum flectentium anterioris inseritur.

r,r 1,2,3,4 Acuta radij linea, ipsius inferna sede, qua secundùm cubiti longitudinem ulnam respicit, extuberans.

s,s 1,3 Internum lineæ r prius insignitæ latus.

t,t 2,4 Externum lineæ r indicatæ latus.

u 2,4 Hac sede radius asper est, ut duo ex quatuor ipsi peculiaribus musculis, hîc ualidius insererentur.

x,y,z 1,8 Sinus in radij appendice, articulando brachiali incisus. Et z quidem notat sinus tuberculum nonnihil prominens, & sinum ipsum ueluti geminum constituens, cuius partes x & y indicari possunt.

α 1, 3, 4, 6, 7, 8 Radij appẽdicis maximè eminens portio, quæ sinũ cui brachiale articulatur, interiori sede adauget.

γ,δ,ε,ζ,η His characteribus in secunda & quarta figuris gibba externaq́ inferioris radij appendicis regio, cum ipsa ossis cui appendix coalescit sede, notatur. & singuli characteres aliquem huius sedis sinum priuatim indicant. γ quidem primum sinum, δ secundum, ε & ζ tertium, η quartum. In secunda autem figura θ sinum indicat, radio ulnæq́ communem. Sinus isti uehendis seruiunt tendinibus.

θ.

VNI-

a 1,2 fi. A, B. integrarũ fi. T, V.

b tota fi. 5 & 6 aut 2 fig. integrarum Y.

c tota 3, 4 fi. aut 2 fi. integrarum X.

d 1, 2 fig. cap. 23 K, L, M.

e 1, 2, 5, 11 fig. C anterior, D posterior.

f 1 fi. cap. 23 N.

g 2 fi. cap. 23 O.

Cubitus.

Vlna.

Radius.

Vlnæ ad humerum articulatio, & ipsius hic processuum & sinus descriptio.

VNIVERSA [a] pars inter brachium & brachiale posita, Græcis πῆχυς, Latinis uerò Cubitus appellatur. Hæc duobus constat ossibus, inuicem incumbentibus & dearticulatis: quorum [b] inferius, quod & longius est, πῆχυς quoq; ac Cubitus uocatur. Ne autem homonymia sermoni aliquid obscuritatis pariat, quoties integræ duobus illis ossibus extructæ partis mẽtio incidet, Cubiti uoce utendum duximus, inferius quidẽ os ulnam, [c] superius uerò, quod κερκὶς Græcis dicitur, Radium nuncupantes. Duo hæc ossa, longa sunt, & omni propemodum ex parte inter se uaria. Vlna enim ad humeri [d] orbitam, rotulam'ue, apto in hoc exculpta sinu, & idoneis donata processibus articulatur. In superiori namque ipsius sede, admodũ crassa & solida, [e] duos insignes adipiscitur processus: quorum quum unus altero prior anterior'ue est, hunc quidem anteriorem, illum uerò posteriorem haud inopportunè uocabimus. Anterior itaque [f] sinum in priore humeri sede ad elatiorem rotulæ ipsius regionem exculptum respicit, suisq; tuberibus illi sinui adamussim coaptatur, respondetq;. amplus enim est, & obtuso angulo similis, & perquàm durus, ac solidus. Posterior autem processus, anteriori forma quodammodo correspondens, [g] sinum subintrat, qui in posteriori humeri sede ad elatiorem rotulæ regionem cælatur. cum tamen sinus iste anteriore sinu multo profundior ampliorq; existit, processus etiam posterior anteriore crassior ampliorq; meritò euasit, & anguli magis adhuc obtusi speciem referet. Processum hunc Athenienses quidem ὠλέκρανον, Dores autem κύβιτον, Hippocrates uerò ἀγκῶνα, Galenus porrò iam ὠλέκρανον, iam ἀγκῶνα appellarunt. Quæ uoces magno eorum qui Latina legunt incommodo, ab interpretibus confunduntur, non has solum unico cubiti nomine crebrò uertentibus, sed & ulnam, & totam partem inter brachium ac brachiale sitam, & humeri cum ulna ac radio articulũ, & internam eiusdẽ articuli sedem, ipsiusq; flexum. Cæterùm [h] in horum ulnæ processuũ medio, quà se inuicem è regione spectant, grandis exculpitur sinus, humeri rotulam excipiens, illiq; omnino respondẽs. Primùm enim instar semicirculi, aut paulo etiã profundius quàm semicirculus, cælatur: nostriq; C, ac Græcorũ C imagini accedit. unde etiam ab eius characteris forma, Veteres hunc sinum σιγμοειδῆ appellarunt. Deinde sinus iste non tantum obiter ad C, eiusq; potissimùm, cui introrsum curuati eductiq; apices in hunc modum C resecarentur, imaginẽ exculpitur: uerùm ut ad amussim humeri rotulę congrueret, in ipsius medio, [i] tubere obtuso amploq; protuberat, quod secundum sinus illius longitudinem fertur, & utrinq; ad [k] latera ita cõprimitur, sinuaturq;, ut funi chordæ'ue ad trochleæ rotulam conuolutæ, possit conferri. Quemadmodum enim teres chorda, rotulæ sinui pariter secundùm concauum tereti inuoluitur, ita quoq; hoc ulnę sinus tuber sinui rotulæ conuenit: & depressa sinuataq; rursus tuberis latera, rotulæ sinus extuberantibus æquantur lateribus. Quod ut fiat exactius, internũ ulnæ sinus latus altiùs ipso externo cauatur: quum internũ rotulæ latus multo prôcerius externo promineat, extuberetq;. Vniuersus hic ulnæ sinus læuis est, & cartilagine incrustatus, & unà cum suis processibus rotulæ humeri, ut semel dicam, sic coaptatus, ut eius beneficio cubitus duntaxat, citra luxationis periculũ, flectatur & extendatur. ad quod non solum spectatu iucundissimus ille, qui mutuo ingressu perficitur, ossium contextus opitulatur, uerùm etiam ligamentorum articulum stringentium robur. Vt enim ualida articulum ambirent ligamenta, processuum [l] sedes sinum non respicientes, asperæ inæqualesq; sunt.

h 1, 2, 5 fi. C, D. dein E.

i 11 fi. F, F.

k eadẽ fig. G, G. dein H, H. quæ conferes cũ K, L, M 1, 2 fig. cap. 23.

l 11 fi. C, D.

Quanquam denuò non ligamentorum tantum, sed & musculorum nomine processus asperi cernantur. Posterior enim posterioris processus sedes, quę interdum in puerulis appẽdice constare uisa est, ac gibbi & gibberi nomen apud nonnullos meretur, admodũ inæqualiter protuberat, quodãmodoq; sinuata conspicitur, ut cubitũ extendentium[m] musculorũ insertionem fortius exciperet. Ita & anterior prioris cubiti processus pars, in hoc aspera existit, ut ualidior[n] musculi cubitum flectentium posterioris insertio efficeretur, & musculi[o] secundos ac[p] tertios digitorũ articulos flectentes, hinc promptius originem ducerent. Neq; solum hæc anterior prioris processus regio exasperatur, uerùm & iuxta eius processus radicem, eorum musculorum nomine asperis[q] quibusdam tuberculis Natura ulnam decorauit. Ad hæc, ut ualidioribus ligamentis hic articulus amplexaretur, in infima ulnæ sinus C literam referentis sede,[r] utrinq; ad latera sinulus instar anguli cuiusdam imprimi cernitur, & ipse sinus C similis à sua circumferentia inibi desinit, asperq; redditur: non alia sanè occasione, quàm ut ex hac ulnæ parte foraminulis non peruijs obsita, ligamentorum fortiũ penderet exortus. Atq; in hunc modum ulna humero articulatur:

[m 13 musc. tab. b, c, i.] [n 8 musc. tab. Γ.] [o 5 musc. tab. Θ.] [p 6 musc. tab. Ξ.] [q 5, 11 fig. L.] [r 11 fi. I, K.]

Radij ad humerũ articulatio.

radius autem, quà humero iungitur, utcunq; tenuis est, & ex[s] oblonga tenuiq; ceruice, quodãmodo in amplum orbiculatumq; porrigitur[t] capitulum, quod ea parte, qua humerum spectat,[u] sinum obtinet rotundum, & non impensè cauum, quem humeri[x] caput, ad externum orbitæ suæ latus exertum, subintrat. Ad hoc caput radius, quiescente ad humerum ulna, in pronum supinumq; agitur: & interim, quo minus cubitus flectatur, extendaturq;, radij cum humero articulus, nequaquam obstat. Tanta enim est humeri capitis longitudo, tantaq; id sede læui & lubrica cartilagine incrustatur, ut radij sinus in illo quoque motu ab ipso nõ abscedat, ulla'ue ex parte dehiscat.

[s 3, 4, 9 figur. M.] [t eisdem figur. N.] [u 9 fig. O.] [x 1 fi. cap. 23 P.]

Vlnæ ad brachiale ductus, & inferioris ipsius sedis historia.

Cæterùm ulna à suo cum humero articulo deorsum[y] recta penè uersus brachiale fertur, sensim gracilescens, tenuiorq; tantisper facta, dum ad brachiale usque pertingat. illic enim ex[z] tenui longaq; ceruice, rursus nonnihil aucta,[a] appendice donatur instar capituli cuiusdam rotunda, sed interim uaria. Hæc namque inferiori ipsius parte[b] processum obtinet, quem, quia in acutum procedit, Gręci dissectores à scriptorij styli imagine γραφοειδῆ & στυλοειδῆ appellant: in hoc formatum, ut sinum adaugeat, quo brachiale ad cubitum articulari docebimus, utq; ab ipso[c] ligamen articulum hîc continens pronascatur. Verùm huius processus usum paulo pòst, uel Galeni nimiũ illi tribuentis nomine, explicatius aggrediar. Inferior hæc ulnæ appendicis sedes brachiale respiciens, ad internum latus acuti istius processus inæqualem nanciscitur[d] sinum, in quem[e] cartilago firmatur, quam à radio pronatam, magna ex parte ita inter brachiale & ulnam reponi audies, ut neq; brachiali, neq; ulnæ adnascatur, eiusq; generis cartilago sit,[f] quam priuatim in maxillæ inferioris ad temporum ossa articulis,[g] & in claüicularum cum conterminis ossibus nexu, contineri dudum retulimus. Porrò si hunc appendicis ulnæ sinum & acutũ ipsius processum exceperis, tota illius sedes brachiale spectans, obtusi depressiq; capitis superficiẽ refert, ad eumq; modũ cartilagine incrustatur, quò sinus capitaq; articulorũ obduci læuigariq; solent. Ad hæc, ulnæ appẽdix in externa ipsius sede[h] sinum quoq; sibi insculptũ gerit, qui oblongus, & secundũ cauum teres est, tẽdini paratus eius[i] musculi, qui post brachiali ante paruum digitũ insertus, brachialis extensionis autor habetur. Cæterùm præter hanc appendicẽ, ulnæ per ipsius longitudinem forma & impressiones quædam, & ipsius instar linearũ tubera, adhuc obseruanda ueniunt. Humilior enim ulnę sedes ad posterioris ipsius iuxta humerũ processus radicem,

[y 1, 2 fi. ab A uersus B.] [z 1, 2, 5, 6, 10 fig. P.] [a eisdem figur. Q.] [b eisdem figur. R.] [c 12 musc. tab. i.] [d 9 fig. S.] [e 1, 2, 3, 4, 7, 8 fig. T.] [f In margine cap. 10.] [g 4 fi. cap. 22 R, S.] [h 2, 10 figur. V.] [i 9 musc. tab. A.]

quà cu-

k 6 fi.X, Y,Z & 9 musc. ta. V. l eadē tab. S,T. m 2,6 fig. i Z per 4. cuti et prime fi. a,a. n 9 musc. tab. Λ. o eadem tab. Ξ.

quà cubito innitimur, aliquousq;[k] gibba est, sua amplitudine triangulum referens, qui excarnis, & musculis non intectus, mox adempta cute conspicitur, duntaxat neruosam tenuitatem[l] musculorū excipiens, quorum beneficio cubitus extenditur. Huius trianguli[m] uertex deorsum exporrigitur, & lineæ modo ob hoc maximè ultra medium longitudinis ulnæ protuberat, quòd huius lineæ latera à musculis duobus comprimantur, ipsa'ue ulna musculis illis cedat, quorum[n] alter exteriori lineæ lateri exporrigitur, postbrachiali ante paruum digitum insertus, ac brachiale extendens.[o] Alter, qui interno lineæ lateri exporrigitur, & cui ulnæ os impensius cedit, brachiali ante paruum digitum inseritur, idq; flectit. Præter hanc lineam, aliæ adhuc duæ cernuntur, cum nuper dicta sic ulnam constituentes, ut ipsa ab humero uersus brachiale procedens, non teres, sed triangularis quodammodo uideatur.[p] Secunda igitur protuberans linea, ab interiori latere radicis anterioris processus ulnæ rectà deducitur, & commune[q] latus cum prima linea cōstituit, quod ab illo musculo impressum est, quem modò brachiale flectere diximus.[r] Aliud autem ulnæ latus cum secunda linea,[s] tertia efformat linea, quæ trium linearū acutissima asperrimaq; est, & ab externo latere radicis anterioris ulnę processus lōgissimè procedit: inq; hoc educitur, prominet'ue, ut ab ipsa ualidum pronasceretur[t] ligamentum, quod radium ulnæ secundùm cubiti longitudinē robustioris membranæ instar connectit.[u] Latus hoc inter secundam lineam & tertiam repositum, musculorum gratia comprimitur, qui internam cubiti sedem occupant, quibusq; hîc ab ulna & radio apta paratur sedes. Horum autem præcipuus est,[x] quem tertium quatuor digitorū articulum flectere audies. Verùm quia musculi secundum istud latus occupantes, in ipsorum per ulnam progressu, etiam sui exortus portionem ab illa assumunt, ipsum magis asperum occurrit, quàm latus inter secundam lineam & primam cōspicuum: à quo nullus pronascitur musculus, nisi iuxta ulnæ cum humero articulum, ubi[y] is principiū ducit, qui radium in pronum ducentiū superior est. Latus tertia & prima lineis circumscriptum, reliquis duobus minùs est compressum, & priuatim[z] lineam obtusam, sed longam, & modicè prominentem, ac uiciniùs tertiæ lineæ, quàm primæ deductam, adipiscitur. Hanc Natura[a] trium musculorū gratia produxit, qui ab ipsa triplici principio originē ducunt. Ac primum quidem eius musculi est, qui radium in supinum ducentium breuior habebitur. secundum autem & tertium pollicis ac indicis famulari motibus, in secundo libro docebimus: quem eo leuiori negocio intelliges, quo cōsideratius ea quæ modò narramus, in ossibus spectaueris. Sunt enim hæc non minus uisu cognituq; iucūda, quàm cerebri & aliarum, quas hodie solum miramur, partium sectio. ut interim de summo in artis nostræ operibus usu nihil dicam, dum ad has lineas scopum figentes, fractum ac luxatum os ritè nos reposuisse, certissimò cognoscimus. Ad hunc itaq; modum ulna multum etiam ultra medium ipsius longitudinis se habet. Vbi uerò brachiali propinquiùs accedit, teres omnino esset, nisi secūda linea insigniùs inibi[b] protuberaret, ac obliquè deorsum protensa, sedē adaptaret[c] quadrāgulari musculo, qui radij in pronū motus opifex, hinc principium sumere docebitur. Porrò si quid de ulna adhuc dicendum supersit, id iam unà cum radij historia persequar, qui obliquus est, quatenus ulna recta. Radius nāq;[d] suprà[e] infraq; ulnæ committitur: in[f] medio autem, ac per reliquam longitudinem ita arcuatim obliquatur, ut admodū ab ulna dehiscat. quod partim fit, ut radius obliquo ductu ulna suffultus, in pronum supinumq; promptè ageretur: partim, quò apta sedes musculis constitueretur, quos necessariò internam

p 1,2,5 fi. b,b. q 1,6 fi.d. r 2,6 fi.e. s 1,2,5 fi. c,c. t 7 musc. tab. V. u 1,5 fi.f. x 6 musc. tab. Ξ. y 7 musc. tab. Q. z 2,6 fig. g,g. a 10 musc. ta. Λ,Ξ,Γ. b 1,5 fi.B. c 7 musc. tab. X. d 1 fig. h. e 1 fig. i. f 1 fig. inter h & k.

Qui ulna secundum ipsius longitudinem se habeat.

Radij obliquitas.

externamq; cubiti regiones occupare oportuit. Quanquam magis obliqui sui motus occasione, quàm musculorum gratia radium obliquari, plurimumq; in medio ductu duo cubiti ossa inuicem abscedere, illa nos doceant animalia, quibus neq; radius, neq; radij beneficio manus in pronum supinumq; ducitur. Equus namq;, ouis, eiusq; generis animalia, solidis aut bisulcis donata unguibus, tota cubiti longitudine radium ulnæ adeò connatum astabilitumq; obtinent, ut ne tantillum quidem citra ulnam radius moueatur. In canibus uerò, & felibus, & ijs animalibus quibus pedes in digitos dirimuntur, radius mouetur quidem, sed tanto obscurius ac difficilius, quãto nos manuum motus perfectiores obimus. Distat igitur in his quoq; animalibus radius ab ulna, uerùm longè minus quàm in homine: & non adeò laxam articulationis speciem in illis, atq; in homine cernimus. unde etiam haud miror, Galenum nõ accuratius radij ad ulnam explicuisse articulos, inter se admodum uarios: suprà enim ulna radium excipit, infrà uerò hæc à radio excipitur. Ad externum namq; latus anterioris ulnæ iuxta humerum processus,[g] sinus quidam instar quartæ circuli partis transuersim exculpitur, læuis, & cartilagine incrustatus. Huic sinui[h] internum latus capitis radij, cui sinus insculpitur, humeri externum caput excipiens, appositè congruit, ac læue & orbiculatum hîc factum, in illo ulnæ sinu uoluitur. Infrà autem iuxta brachiale, ubi radius crassescit, dilataturq;, & insigni[i] appendice donatur, huius appendicis humillimæ sedi[k] sinus insculpitur, illi nõ absimilis, quem paulo antè in ulnam incisum retulimus. In hunc sinum cartilagine incrustatum, superior appendicis ulnæ[l] sedes, capituli modo protuberans, cartilagineq; obducta, reuoluitur: hacq; ratione radius utriusq; articuli beneficio tantummodo in pronum supinumq; agitur. Non procul à superiori articulo, ubi radij[m] ceruix consistit, radius[n] asperum abruptumq; educit processum, qui internã cubiti sedem respicit, & insertioni anterioris cubitum flectentium[o] musculi aptam sedẽ parat. Rursus reliquo ab humero uersus brachiale ductu, radius non omnino teres & læuis est: uerùm per ipsius longitudinem humiliori sua sede[p] acutã & insigniter extuberantẽ producit lineam, quæ tertiam ulnæ lineam respiciens,[q] ligamentum admittit, membranæ ualidissimæ ritu ambo cubiti ossa, quà inuicem dehiscunt, colligans.[r] Externum huius lineæ latus, perinde ac[s] internum quoq;, compressum sinuatumq; est: ut hoc internam cubiti sedem occupantibus musculis, illud uerò ijs qui in externa habẽtur, cedat. Porrò internum latus externo asperius est, quòd[t] musculus tertium pollicis os flectens, non infimam sui exortus portionem ab illo latere priuatim obtineat. Superior radij sedes è directo dictæ nuper lineæ cõsistens, penè teres est, & iuxta medium suæ longitudinis aliquousq;[u] aspera occurrit, ut in hanc duo musculi ualidiorem molirentur insertionem: quorum[x] alter radium in supinum agentium breuior est,[y] alter uerò radium in pronum ducentium superior, cuius potissimum occasione asperitas illa cęlatur, quòd ipse nerueam potius quàm carneam insertionem efficiat, longiusq; in osse producatur. In radij[z] sede, brachiali contermina, pleraq; examussim inquirenda ueniunt. Primùm enim hanc partem augeri, ac dilatari, incrassariq; oportuit, ut apta cõstitueretur sedes, cui[a] brachiale articulari queat. necessum etenim erat, brachialis cum cubito articulum, in hominibus paulo minus toto ad radium referri: si modò quiescente ad humerum ulna, manus radij beneficio, & uelut secundario, in pronũ supinumq; agi debuit. Si namq; sinus brachiale excipientis par portio, in ulna & radio exculperetur, & ipse interim sinus superiorem brachialis sedẽ imitans, necessariò transuersim oblongus esse deberet, prorsus

foret

Radij ad ulnã articulatio.

Radij per ipsius longitudinẽ leuitas & asperitas.

Inferioris radij partis historia.

g 5,11 fi.l. *h 3,4,9 fig.m.* *i 1,3 fig.n. Verùm in alijs figuris radij illa appendix quoq; est obuia.* *k 7 fig.o.* *l 5,10 fi.p.* *m 1,2,3,4, 9 fig.M.* *n eisdem figuris q.* *o 6 musc. tab.Θ.* *p 1,2,3,4 fig.r,r.* *q 7 musc. ta. T,V,S.* *r 1,3 fig. s,s.* *s 3,4 fi.t,t.* *t 6 musc. tab.n.* *u 2,3,4 fig.u.* *x 12 musc. tab.Λ. & dein d,e.* *y 7 musc. tab.Q.* *z tota 7 & 8 fig.* *a 5 primarum fi.cap. 25 charact. 1,2,3.*

foret impoſsibile, radium & manum ſimul in pronum ſupinum'ue ferri, ulna ad humerum quieſcente, ac ueluti huius motus baſi ac fulcimento. Pars enim brachialis, quæ tunc ulnæ ſinui inarticularetur, claui modo obſtaret, quo minus uel tantillum radius, immota ulna, moueri poſſet. Operæprecium igitur fuit, inferiorem radij partem ſinus cui brachiale inarticularetur occaſione, admodum craſſeſcere. Verùm quia tenue os nimium augeri, nequaquam expediebat, Natura etiam brachialis portionem ab ulna ſuſtineri uoluit: at ita, ut ulna ex puncto, ſuoq; adeò acuto[b] proceſſu, brachiale uix contingeret. Ne enim ulna, reliqua ſui appendicis ſede, brachiali citra alterius corporis interuentum cõmitteretur, Natura ab inferiori ſede[c] ſinus in radij appendice brachialis gratia exculpti[d] cartilaginem deduxit: quæ ulnæ appendicem aſcendens, illam à brachiali dirimit, itaq; articulũ hunc aptat, ut ulna brachiale quidem ſuſtineat, uerùm proximè non contingat, totusq; ſinus (uti ſanè oportuit) ad radium ſpectet. Atq; hæc ſanè tanto uelim inquiri diligentius, quò magis cum Galeni dogmatibus pugnãt. non enim lubet in hoc negocio, alioqui ſatis prolixo, paſſim Galeni loca, à quibus prudens diſſentio, ſubnectere, rationemq; cur aliter ſentiam ſubijcere, quum diligens lector etiam non admonitus, hæc abundè animaduerſurus ſit. Verùm ne nimium ipſius interim placita, eaq; potiſsimùm quæ à ſtudioſis in publicis ſectionibus, ut expendãtur, requirere ſoleo, iam prę terijſſe uidear, in radij ulnęq; Galeni hiſtoria, portionem & particulam modò aſſumam, prolixius ſæpiusq; ab ipſo inculcatã. eſt autem hæc, acutus ulnę proceſſus, quem ſtylo comparamus. Vt itaq; prætercam, quòd magnam, & (quantum ex ipſius ſcriptis aſſequor) dimidiã ſinus cui brachiale inarticulatur portionem, ulnæ aſcribit, acuto huic proceſſui priuatum ad brachiale contexum inibi tribuit, ubi ulnam radiumq; in libro de Oſsibus pertractat. Vbi autẽ paulo pòſt brachialis oſſa recenſet, contextus illius ſpeciem exprimit, quando ſcilicet[e] tertium ſuperioris brachialis oſsiũ ordinis os, quod paruum digitum ſpectat, ſinuatum eſſe, atq; in illud acutum ulnæ proceſſum ingredi commemorat, ac ueluti duos brachialis cum ulna & radio articulos proponit: quorum unum quidem ad radium & ulnam ſimul refert, alterũ uerò ad acutum ulnæ proceſſum. atq; ad hunc quidem articulum pertinere aſſerit, brachiale in obliquum ducere: ad illum uerò, in rectum, cuius opera manum extendimus, inflectimusq;. Arbitror autem Galenum per obliquũ motum, illum intelligere, quo manus in utrunque latus ducitur, pari nimirũ motu, quo digitos inuicem adducimus & reducimus: ita enim obliquum lateralem'ue motum aliàs ferè ſemper Galenus intelligit. Quod ſi eſt, quid dici poſſet abſurdius, quàm hunc motũ acuti illius proceſſus munere celebrari? quum is, ſi brachiale altiùs ſubingrederetur, eum motum haud ſecus impediret, quàm longus aliquis baculus ſecundum ulnam ad cubitum ligatus, & ad externum uſque poſtbrachialis latus ſuo apice pertingens, pulchrè obſtaret, quo minus in externum latus manus abduci poſſet. Porrò ſi Galeni locum in ſecundo de Partium uſu excutere uolueris, inibi illum quoq; duplicem articulũ recenſere, ac eum qui acuto fit proceſſu, in hoc factũ dicere, animaduerſurus es, ut manus illius ope in pronum ſupinumq;, & deinde etiam in latus duceretur. Hanc ſententiam, re ad amuſsim perpẽſa, non minus quàm priorem ueritari repugnare fateberis. idq; tunc potiſsimùm, quando omnem ferè brachialis articulationem, ad radium ob hoc pręcipuè referri diſces, ut radij motum, qui in ſupinum & pronum fit, manus ſecundariò ſequeretur: & inſuper colliges, illos motus debere impediri, ſi acutus ille proceſſus, ex Galeni ſentẽtia, brachiali articularetur. quod oues,

Cartilago brachiale ab ulna dirimens.

Libro de oſsib. Primo de Adminiſt. diſſect. Secundo de Vſu part.

b 1,2 fi. R.
c 1 fig. X, Y, Z.
d 1,2,3,4, 7,8 figurarum T.
e 1,2,4,5 fig. cap. 25. charact. 3.

bouesq́; liquidò ostendunt. nam ipsorũ brachialis ad cubitum articulatio, Galeni descriptionibus, quantum ad acutum spectat processum, respõdens, neq; in latera, neq; in pronum, neq; supinum aptè moueri potest. Illis namq; animalibus acutus ulnæ appendicis processus oblongus est, & sinum priuatim in brachialis ossibus sibi uendicat, nullaq; cartilago peculiaris ulnam ac brachiale interuenit, præter eam quæ ossibus crustæ modo obducitur. cuiusmodi tamen cartilago in homine spectatur, in quo etiam processus ille non tantum cartilaginis illius altitudinem excedit, quantum [f] superior illius qui in radij appendice sculpitur sinus pars porrigi educiq́; cernitur. Eminet autem illa radij pars eadem cum acuto illo processu ratione, ut scilicet sinum efformaret brachiali aptum, [g] hincq́; ualidiora articulum continentia producerentur ligamenta. Quum uerò huic radij sinui non unicum tantum brachialis articuletur os, uerùm inter tria brachialis ossa, quæ radium ulnamq́; spectare docebimus, [h] duo ad solum radij sinum referantur, & [i] tertium cartilaginem illam à radio peculiariter pronatã, & acutũ ulnæ appendicis processum respiciat, radij sinus [k] geminus esse apparet, eo quòd sinus modicè [l] inibi protuberat, ubi secundũ brachialis os primo committi, Capite quod subsequitur dicturi sumus. Nunc uerò insuper considerandum uenit, radij partem, cui appendix sua hîc coalescit, ipsamq́; appendicem [m] interna parte sinuatam & leuiter cauam uideri, cùm ut [n] musculo cederent radium in pronum ducentium inferiori, tum ut exactum iter [o] tendinum seriei adaptaretur, qui cubito exporrecti, digitorum flexui famulantur. Externa autem huius radij sedis pars, quemadmodũ & externa brachialis regio, gibba est, quòd ita (quum extrà ponatur) iniurijs ferendis pertinacior reddatur. Ne tamen musculorum tendines, manum hàc petentes, & gibba illa sede deducti, hinc inde aberrarent, sinus multi huic sedi insculpũtur, quibus tendines [p] transuersis obducti ligamẽtis, tanquam per anulos traijci, in secundo libro describemus. Sunt autem huiusmodi sinus numero quatuor. ac [q] primus quidem amplus est, [r] tendinibus paratus, qui indicem, medium & anularem extendunt. [s] Secundus [t] tendinem transmittit, indicem & medium à pollice in latus abducentem. [u] Tertius quodãmodo geminus est, [x] bicornem transmittens tendinem alterius musculi brachiale extendentiũ, unà cum tendine [y] musculi pollicem uersus indicem euertentis, extendentis'ue. [z] Quartus sinus leuiter admodũ exculptus est, uixq́; sinus nomen meretur: asper tamen locus est, qui ligamentum transuersim [a] tribus tendinibus obuolutum educit: quorum unus brachialis ossi pollicem sustinẽti inseritur, secundus primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio pollicis ossibus. Verùm quarti sinus sedes, ligamẽti illius gratia, nõ duntaxat aspera est, protuberatq́;, uerùm etiam ut [b] tendo illi ualidius implantetur musculi radium in supinum agentium longissimi. Præter hos sinus, etiam in externa articuli, quo radij appẽdix iuxta brachiale appendici ulnę articulatur sede, [c] sinus etiam consistit, qui ulnæ & radio pariter communis, tendinem uehit [d] musculi, cuius potissimum beneficio paruus digitus extenditur. Notatu digna foraminula, prĕter ea quæ neruorum & musculorum exortibus subseruiunt, neq; ulnæ, neq; radio obtigerunt: & undiq;, præterquàm ubi appendices sibi uendicant, solida impenseq́; dura constant substantia. quamuis interim [e] sinum, perinde ac humerus, femur & tibiæ ossa, secundum ipsorum longitudinem intus exculptum obtineant, medullæ reponendæ paratum, & ossium leuitati accommodum.

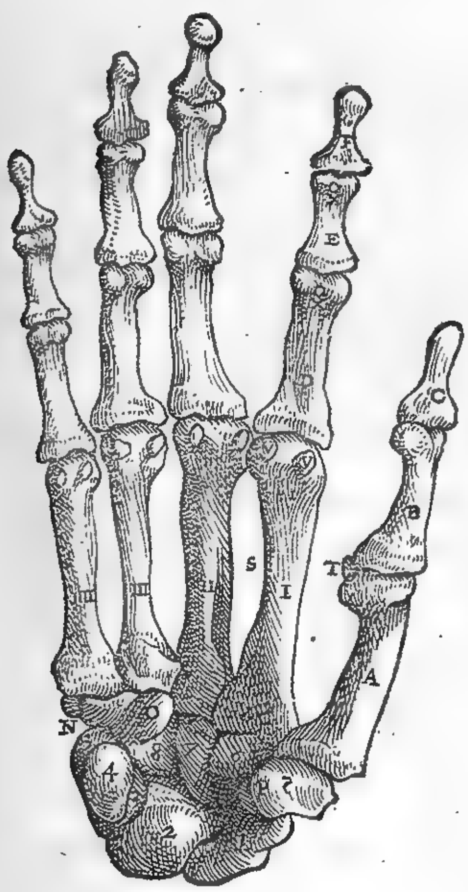
Sinus radij, deducendis locandisq́ musculis & ipsorũ tendinibus apti.

f 1,3,4,5 fig.α. g 12 musc. tab.k & i. h 1,2,4,5 fig.cap.25. charact.1,2. i eandem figur. charact.3. k 8 fi.2,3. l 8 fig.2. m 1,3 fi.α. n 7 musc. tab.X. o in musc. 5 & 6 muscul.tab. p 1,2 musc. tabulæ numeri huius de posit. q 2,4 fi.γ. r 9 musc. tab.Z. s 2,4 fi.δ. t 10 musc. tab.p. u 2,4 fig. ε,ζ. x 11 musc. tab.Λ. y 10 musc. tab.ο. z 2,4 fi.ε. a 10 musc. tab.k,m,n, & 2 tab. b,c. b 11 musc. tab.ε,b. c 2 fig.ι. d 9 musc. tab.θ. e qualis apparet in figura capiti 1 inserta.

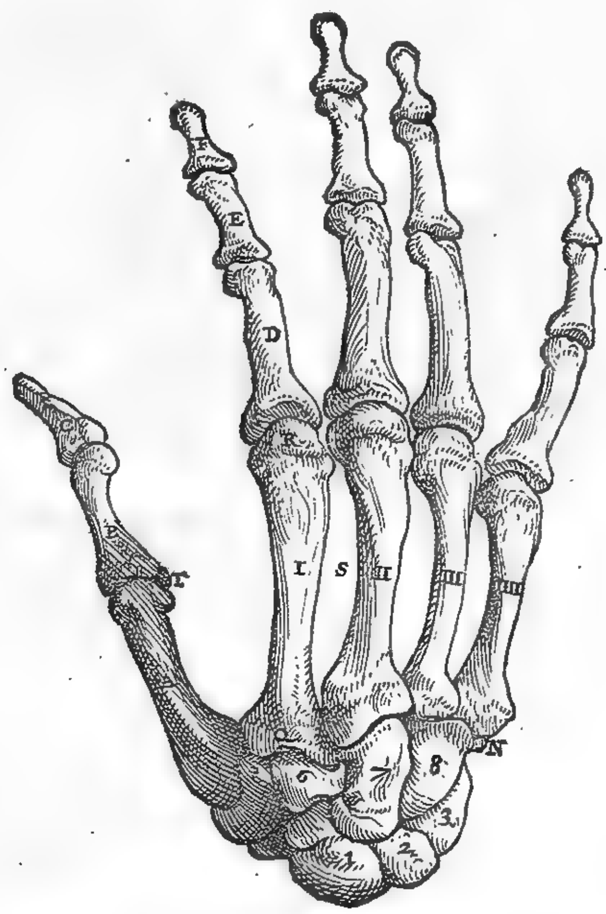
DE

DE BRACHIALI. CAPVT XXV.

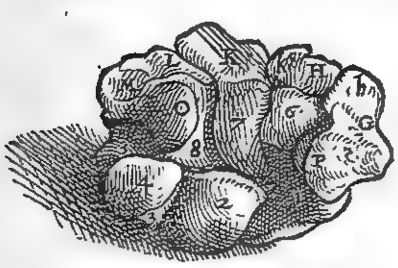
PRIMA VIGESIMI QVINTI CAPITIS FIGVRA.

SECVNDA.

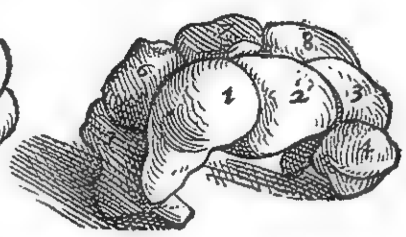
TERTIA.

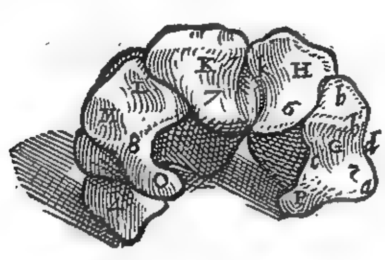
QVARTA.

QVINTA.

SEXTA.

SEX VIGESIMI QVINTI CAPITIS FIGVRARVM, & earundem characterum Index.

DVAE priores figuræ non præsenti tantum seruiunt Capiti, uerùm etiam tribus ordine iam subsequentibus, quibus manus partes quoq; explicantur. Prima enim figura internam manus oßium sedem proponit. Secunda uerò, eorundem oßium externam ostendit faciem. Quatuor autem figuræ, has seriatim subsequẽtes, huic Capiti sunt propriæ, ac duntaxat octo brachialis oßa uaria facie exprimunt. Illa namq; quæ tertia inscribitur, octo brachialis oßium simul in sua sede commissorum internam faciem commonstrat. Quarta, eadem oßa externa facie delineata complectitur. Quinta superiorem brachialis oßium partem continet, qua cubito articulantur. Sexta, brachialis oßium infernam ostendit sedem, cui primum pollicis os, quatuorq́; postbrachialis oßa coarctantur. Characterum uerò index erit huiusmodi.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 *Octo his numeri characteribus, octo brachialis ossa in omnibus sex figuris insigniuntur, si modo in illa superficie, in qua brachiale se offert, omnia in conspectum ueniant.*

I, II, III, IIII *In prima & secunda figura notantur quatuor postbrachialis ossa.*

A, B, C 1, 2 *Tria pollicis ossa.*

D, E, F 1, 2 *Tria indicis ossa. atq; eadem ratio in cæteris est digitis.*

G 3, 6 a, b. c, d. *Quinti brachialis ossis sinus, sedesq; cui primum pollicis os articulatur. Sinus huius longitudinem transuersim in sexta figura ab a ad b metimur. Internam uerò sedem c, externam autem d notat. ac d quidem in quarta figura etiam est conspicuum.*

H 3, 4, 6 h. *Sedes sexti brachialis ossis, cui postbrachialis os indicem suffulciens coarctatur. h uerò in quinto osse sedem indicat, quam idem quoq; postbrachialis os contingit.*

K 3, 4, 6 k. *Sedes septimi brachialis ossis, cui postbrachialis os, medium digitum sustinens, coarctatur. k uerò in eisdem figuris sedes indicatur, qua idem postbrachialis os, sextum brachialis os contingit.*

L 3, 4, 6 *Sedes octaui brachialis ossis, cui postbrachialis os, anulari præpositum, coarctatur.*

M 3, 4, 6 *Sedes octaui brachialis ossis, cui postbrachialis os, paruum digitum sustinens, coarticulatur.*

N 1, 2 *Ossiculum subinde accumbens externo lateri articulationis octaui brachialis ossis, ad postbrachiale os, quo paruus digitus sustinetur.*

O 2, 3, 6 *Processus octaui brachialis ossis, in internam brachialis sedem protuberans.*

P 2, 3, 6 *Processus quinti brachialis ossis, ex quo transuersum pronascitur ligamentum, quod in octaui ossis processum O notatum insertionem tentans, tendinibus obducitur, ex cubito internam manus sedem adeuntibus.*

Q 2 *Appendix postbrachialis ossis indicem sustinentis superior, quæ brachiali coarctatur.*

R 2 *Appendix postbrachialis ossis indici præpositi inferior, quæ capitulum constituit, primi indicis ossis sinum subiens, quæq; longè manifestior est superiori.*

S 1, 2 *Interuallum occurrens inter postbrachialis os indici præpositum, & id quod medium sustinet. In cæteris autem postbrachialis ossibus eadem appendicum interuallorumq; est ratio.*

T 1, 2 *In prima figura, ex duobus sesaminis ossibus internæ secundi pollicis articuli sedi præpositis, internum os notatur: in secunda uerò figura, externum.*

V, V 1 *Duo sesamina ossicula, primo indicis articulo præposita.*

X, X 1 *Inferiori X ossiculum notatur sesaminum, secundo indicis articulo præpositum. Superiori uerò, ossiculum tertio indicis articulo attributum. In cæteris digitis eadem quæ in indicis horum ossiculorum est ratio.*

HIPPOCRATI, quemadmodũ & Galeno subinde, manus (aut χεὶρ potius) uocabatur,[a] quod uulgò brachium appellamus, quum hominem cruribus & brachijs donari dicimus, id scilicet uniuersum, quod à scapula ad extremum usq; digitorũ, unguiumq; terminos pertinet.[b] quod uerò Latinis ferè omnibus manus nuncupatur, & ab infima cubiti[c] sede, laxoq; illo manum cubito iungente articulo, ad digitorũ usq; summum metimur, Hippocrati ἀκρόχειρ, ac si extremam summam ue manum diceres, appellabatur. quæ distinctio, etsi Grecis fortè sit commoda, latinè tamen scribẽtibus non undiq; potest esse usui. Manum itaq; in brachiale tantum, & postbrachiale, & digitos diuidentes, singulis ipsius partibus sua tribuemus Capita, præsente eam[d] partem descripturi, quæ cubito articulatur, & à Græcis καρπός, à nobis uerò Celsum imitantibus, brachiale uocatur, octoq; ossibus duplici ordine distinctis construitur: quæ in natu grandioribus dura sunt, & paruula, intusq; parum fungosa, modicaq; medulla appendicum modo oppleta: non autem prorsus medullæ, uti quibusdam uisum est, expertia, & potissimùm quæ horum occurrunt maiora. Haud parem enim omnia sortiuntur magnitudinem, ut nec formam, nec situm: quum ex omnibus nullum sit, quod alteri omnino respõdeat, & singula priuatim aliquid adipiscentur, quo ab inuicem discerni queant. Porrò utcunq; sint uaria, nihilominus mutuò tam concinnè adaptantur, ad tantamq; compositionis accedunt harmoniam, ut eorum numerus non admodum inuentu facilis sit.[e] Nisi enim ualidissima cartilagineaq; ligamenta, quibus obducuntur, simul cum membranis

Brachiale octo ossibus cõstrui, inter se forma differentibus.

a tota 1 figura cap. 2 lib. 3.

b tota 1 & 2 fig.

c integrorum fig. V. cui ungũtur Z, Z, dein Γ, Γ, & Δ, Δ.

d integrorum Z, Z, & omniũ huius cap. figurarum charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

e 8 uel 9 tab. Δ & 12 tab. I

branis resecueris, & accuratè abraseris, unum esse tibi omnia uidebuntur, aut cum Celso ipsa incerto constare numero, & inter se connata esse opinaberis. [f] Cæterùm cuncta nerueis his cartilaginosisq; nexibus simul constricta, duas integras superficies unà efformãt, exteriori quidem regione, quantum manui ex usu est, gibbam, interiori autem sinuatam, quantumq; & hoc manui expedit, concauã. Hæ tantum superficies ligamentis obuinciuntur. [g] superiùs enim, quà ossa cubito committuntur, læuia sunt, & cartilagine incrustata: quemadmodũ & [h] inferius, quà postbrachialis ossibus, & primo pollicis ossi coarctantur. Quin etiam ubi ossa se inuicem contingunt, læuibus & lubrica cartilagine incrustatis donantur finibus & capitulis, quibus inuicem coarticulãtur. In mutuo enim nullorum brachialis ossium contactu, ligamenta membranæ'ue interueniunt, nisi in inferioris ordinis ossium inter se connexu, ubi nonnihil, sed uix animaduersione dignum, ligamenti cartilaginei ueluti in puncto intercedit: uti inferiora etiam ossa non adeò conterminè inuicem, atq; superiora, constringuntur. Quod etiam meritò Natura molitur, in hoc potissimũ duos brachialis ossium ordines confingens, quòd [i] superior cubito, [k] inferior autem alia prorsus ratione postbrachiali & primo pollicis ossi debuerit committi. His namq; ut distinctis diremptisq; coarticulatur ossibus, cubito autẽ unius ossis instar. adeò ut hoc articulationis discrimen, potissima insuper censenda sit ratio copiæ brachialis ossium. cui dissectionum periti secundariò addunt patiendi difficultatem, existimantes brachiale iniurijs ferendis pertinacius fieri, quia multis componitur ossibus, occursantiũ uim articulorum causa cedẽdo exoluentibus, eo modo, quo hastam sagittam'ue difficilius laxa quàm tensa penetrare conspicimus. Quanquam rursus & ad innumeras manus motuum differentias, hanc ossium uim & copiam à Natura non postremo loco extructam esse animaduertimus. Quatuor in superiori brachialis ordine, qui cubitũ spectat, repositis ossibus, ex ipsorum qua ordinantur serie, nomina non ab re imponemus: [l] primum perpetuò uocantes, quod superioris ordinis internum constituit latus: [m] secundum uerò, quod huic subsequitur, atq; magis ab interno abscedit latere: [n] tertium, quod secundo ad externum latus proximum est: [o] quartum uerò, quod externum latus iam omnino occupat. Quatuor pariter inferioris ordinis [p] ossa, quintum, sextum, septimum & octauum nuncupabimus, atq; in hunc modum singulorũ historiam aggrediemur. Primum itaq; secundum & tertium, inuicem ualidissimè proximeq; committũtur, & uno ordine iuncta, superiorẽ brachialis sedem ita efformãt, ut instar unius alicuius ossis lati, & transuersim oblongi capitis, in radij sinum concinnè articulentur. Ac primum quidem & secundum, in [q] sinu radij appendici insculpto reponuntur: tertium uerò [r] cartilagini innititur, quam à radio pronatam, magna ex parte ulnam à brachiali dirimere scripsimus. Quanquam externum tertij ossis latus etiam [s] acutum appendicis ulnę processum tunc contingit, quum in externum latus manum inclinamus. Verùm interim tertium id os, sinum cartilagine oblitum, qui uisu dignosci queat, in homine nequaquam adipiscitur, quem processus ille sibi propriũ haberet, quum etiam processus ipse nisi secundùm sinus, quo brachiale arctatur, latus perinde extuberet, ac reliquorum sinuum supercilia, ipseq; radij appẽdicis in interiori sinus latere [t] apex. Atq; id uel tactu leuiter dijudicatur, si manu in latus internum ducta inter brachiale & ulnam, alterius manus pollicis apicẽ inserere quis fuerit adnisus. [u] Quartum brachialis os ulnam haudquaquam contingit: at superiori sua sede eam huius articuli ligamenti portionẽ admittit, quæ ab acuto ulnæ appẽdicis processu enascitur.

Dein

Marginalia (left):

f conferes figuram eandem tertiã quartæ.

g 5 figura.

h 6 figura.

i omnium ferè figur. charact. 1, 2, 3, 4.

k omnium fi. charact. 5, 6, 7, 8.

l quinque primarum figur. charact. 1.

m earundem figur. charact. 2.

n earundem figur. charact. 3.

o earundem figur. charact. 4.

p seriatim in omnibus fi. charact. 5, 6, 7, 8.

q 1, 8 fig. ca. 24 X, Y.

r 1, 2, 3, 8 fig. cap. 24 T.

s 1, 2, 5, 10 fi. ca. 24 R.

t 1, 2, 7 fi. cap. 24 α.

u Non est quòd postbac ossa in margine ad notem, quũ numeri characteres in omnibus fi ris cap. figuris sint obuij.

Marginalia (right):

Brachialis ossa quibus sedibus, ligamentis, & quibus cartilagine obducantur.

Cur duo brachialis ossium ordines.

Brachialis ossium nomina.

Brachialis ad cubitum articulus.

Quæ quartum os sibi peculiaria uendicet.

Dein ſuperiori quarti oſsis ſedi[x] tendo muſculi inſeritur, qui brachiale flectentium eſt inferior. Ex humiliori autem ipſius ſede[y] muſculus pronaſcitur, cuius beneficio paruum digitum à reliquis abducimus. Præterea &[z] muſculus ſuæ originis portionem hinc aſſumit, qui duorum primum parui digiti os flectentium habetur exterior. adeò ut quartum hoc os neq; inferiori, neque ſuperiori ipſius ſede, neq; etiam externo ipſius latere, alteri oſsi cõmittatur: ſed tantum interno ipſius latere, depreſſo admodũ capitulo, tertij oſsis externo lateri (magis tamẽ ad manus uolam) in eum modum coarticulatur, quo oſſa per planas omnino ſuperficies, cartilagine interim lubrica oblitas, conſtrui diximus. Hoc itaque quartum brachialis os, id peculiare ſibi uendicat, quòd uni tantum brachialis oſsi iungatur, quodq; omnium brachialis oſsium minimũ ſit, reliquisq; minus protuberet, ſinueturq;. Eſt enim quodammodo ſphæricum, ſed paulo longius quàm craſſum: quia ſcilicet inferiùs muſculos educit, ſuperiùs autem ualidiſsimi tendinis inſertionẽ, uti diximus, excipit, eaq; ratione ſurſum deorſumq; magis quàm in latera protuberare debuit. Vnde etiam ueteres diſſectionum profeſſores, id (uti conijcio) Rectum appellarunt, ambigentes quem in ordinem ipſum referrẽt. nos autem ſuperiori ordini aſcripſimus, quòd tertio huius ordinis oſsi coarticuletur, ac reuera in eo ordine cõſiſtat. Nuncuparunt etiam Anatomici præſens os, cartilaginoſum: non ſecus quàm Marinus[a] os genu articulo præpoſitum, eo nomine donauit, quod molam patellamq; uocamus. Non ſanè (quantum reor) quòd id os molle, omninoq; cartilagineũ eſſe arbitrati ſint, quum omnium brachialis oſsium facilè duriſsimum & ſolidiſsimum ſit: at quòd coctum exteriùs cartilagine obductum uiſatur, propter muſculorum principia, tendinumq; fines, qui poſt elixationem cartilaginis molliuſculæ ſpeciem referunt. Galenus hoc os, octauum brachialis os uidetur recenſuiſſe, id proprium ipſi tribuens, quòd propugnaculũ nerui cuiuſdam ſit, qui ab interna manus ſede ad externam ſecundùm id brachialis os reflectitur. Hic neruus me non latet, uerùm ad hoc oſsiculum in hominibus non reuoluitur. eſt enim[b] ille neruus, quem à quinto brachium petentium, paulo pòſt cubiti longitudinis medium, ab interna cubiti ſede in poſteriorem porrigi, atque duos ſurculos paruo digito, totidemq; anulari, unum autem medio deriuare, in quarto libro audies. Porrò præter quartum brachialis os, nullũ penitus occurrit, non pluribus adnexum cõtiguumq; oſsibus. Primũ enim, præterquàm quòd radio articulatur, etiam ſecundo brachialis iungitur oſsi, amplo utcunq; capitulo in ſecundi oſsis ſinum ſubiens. Deinde alio capite multo ampliore, & ab inferiore ipſius ſede educto, cõmunem ſinum ingreditur, quem quintum brachialis os cum ſexto efformat. Verùm Natura præcauens, ne primũ os undiq; aliorũ oſsium ſinus ingrederetur, & ipſum interim tyrãni more nullum ſuſciperet, inſignẽ in ipſo cælauit ſinum, quo unà cum ſecundo brachialis oſſe (cui is ſinus quoq; cõmunis eſt) ſeptimi oſsis omnium facilè maximi grande rotundumq; admitteret caput. atq; ita primum os radio, & ſecundo brachialis oſsi, & quinto, ſexto, ac ſeptimo committitur. Secundum os (quod tanto minus eſt primo, quanto ipſum maius eſt tertio) connectitur primo oſsi, & ſeptimo, uti iam diximus. tertio autẽ, amplo connexu planis ſuperficiebus conſtringitur: adeò ut ſecundum os radio, & tribus brachialis cõmittatur oſsibus, primo uidelicet, ſeptimo & tertio: neq; etiam multũ ab octauo remouetur. Tertium os, cui quartum articulari, iam prius diximus, modicè protuberante, ſed amplo capitulo ſinum ſubit octaui oſsis: hincq; facilè conſtat, id os & ulnę, magisq; adhuc[c] peculiari huius articuli cartilagini, dein & ſecundo oſsi brachialis, & quarto

Cui oſsi committatur.

Cui ordini adſcribendum ueniat.

Lib. 2. de Vſu part.

Primũ os quot oſsibus contermінum ſit.

Quot ſecundũ.

Quot tertium.

x 4 muſc. tab. 4.
y 3 muſc. tab. 5.
z 4 tab. 5.
a 1, 2 fig. cap. 32. & integrã 33.
b 2 fig. cap. 11 lib. 4 de neruis 46.
Si uiſum fuerit, hic figuras cõſpicies, quot oſsibus quodq; et committatur examinaturus.
c 1, 2 fig. cap. 24

& quarto & octauo conterminum esse. Quintum brachialis os, quod inferioris ordinis primum recensuimus, superiori sua sede in sinum sibi exculptum primi brachialis ossis capitulũ excipit, & externo latere etiam sinuatum, sexti ossis capitulum admittit. Verùm præterea id[d] primum quoq; pollicis os sustinet. inferiori namq; sua sede[e] sinum adipiscitur patulum &[f] oblongum, ac in[g] interna[h] externaq; regione magis quàm in lateribus ac medio exculptum, cui primi pollicis ossis capitulum ea articulationis specie committitur, quæ motum edit omnibus manifestum: aliter multo quàm brachialis ossium inter se connexus, cuius motus ita latet, ut uix dijudicari queat. Atq; hac etiam articuli specie, obscurissimo motu prædita, quatuor[i] postbrachialis ossa, quatuor inferioris ordinis ossibus adnectũtur. Primum enim postbrachialis os indici præpositum, magna ex parte[k] sexto brachialis ossi coarticulatur,[l] portionẽ quoq; quinti ossis attingẽs. Vbi enim quintum os sexto coarctatur, communis sinus utrique ossi exculpitur, cui capitis primi postbrachialis ossis pars articulatur: adeò ut quintum brachialis os, pręter primum sextumq; brachialis ossa, etiam primum pollicis os, unà cum primo postbrachialis osse contingat. Porrò secundum postbrachialis os, medium suffulciens digitum, depresso, sed obliquo, capite[m] septimi ossis brachialis sinui leuissimè, at obliquè interim, exculpto articulatur, acutiore sui parte, latereq; interno,[n] sextum brachialis os modicè etiam contingens. Duo autem reliqua postbrachialis ossa, ea scilicet quæ anularem & paruum sustinent, duntaxat octauo brachialis ossi[o] læuibus, ac in superficie tantum excauatis sinibus coarctantur. Sextum itaque brachialis os duobus committitur postbrachialis ossibus, illi nimirum quod indici præponitur, & obscurè illi quod medio subijcitur digito. brachialis autẽ tribus committitur ossibus: primum enim os suo sinu excipit, & suo capite in quinti ossis sinum subintrat. dein septimo ossi leuissimè protuberãte capitulo, aut potius plana superficie articulatur: estq; inferioris ordinis minimum, queadmodum septimum maximum. quintum autem & octauum medio se habent modo, quanquam octauum quinto paulo grandius cernatur. Septimum os suo capite rotundo, ac impensiùs protuberante, in communem primi secundiq; ossis sinum subit, hacq; ratione duobus illis ossibus committitur. ab interno autem latere sexto ossi articulatur: ab externo uerò articulatur octauo ossi, ampla admodum articulatione, quæ depresso fit capite, sinuq; in superficie tantum cælato. Hanc articulationem aliqua ex parte cartilaginei ligamẽti interuenit portio: quæ etsi septimum os ualidè octauo ossi committat, attamen id omnium brachialis ossium creberrimè uersus interiora luxatur: tum quòd grandius sit, neq; ita facile, ac cõtermina, occurrentium impetum sustineat: tum etiam, quòd ligamentum interna sede hoc os uicinis colligãs, non æquè crassum sit, atq; in reliqua brachialis regione. Atq; id hinc potissimum accidit, quòd Natura ligamenti mole crassitieq;,[p] tendinibus iter prępedire noluerit, qui frequenti multitudine, hàc ad digitos flectendos ab interna cubiti sede prorepunt. Vtcunque uerò sit, septimum os quatuor brachialis connectitur ossibus, primo nimirum, secundo, sexto, octauo, & postbrachialis ossi, medium digitum sustinenti. Octauum os, cunei quodammodo ritu septimum & tertium subintrat, illisq; duobus committitur: septimo quidem, ut paulo antè retulimus. tertium autem, in sinum sibi exculptũ admittit: dein duobus etiam postbrachialis coarctatur ossibus, quæ anulari & paruo pręponuntur: adeò ut quintum os quatuor ossibus conterminum sit. quibus subinde paruulum accedit[q] ossiculum, ex illorũ numero,[r] quæ sesami seminis imagini assimilãtur. Ad externum

Quot quintũ.

Primi pollicis ossis & postbrachialis ossiũ ad brachiale contextus.

Quot ossibus sextum os conterminum sit.

Quot septimũ.

Quot octauum.

d 1,2 fi. A.
e 3,6 fi. G.
f 6 fi. 4, b.
g 6 fig. c.
h 6 fig. d.
i 1,2 fig. I, II, III, IIII cũ charact.
5,6,7,8.
k 3,4,6 figur. H.
l 3,4,6 figur. h.
m 3,4,6 figur. K.
n earundem fig. k.
o 3,4,6 fi. L. dein M.
p 5 musc. tab. Θ. & 6 tab. Ξ.
q 1,2 fi. N.
r 1 fig. V, V, X.

Oßiculum ad nexum quarti poſtbrachialis oßis cum brachiali repoſitũ.

enim latus coarticulationis poſtbrachialis oſsis paruum ſuſtinentis cum octauo brachialis oſſe, eius generis reponitur oſsiculum, ſedem quaſi oppleturum, quę ideo hîc quodammodo uacua relinquitur, quòd hoc poſtbrachialis os ſua ſuperiori parte totum octauo brachialis oſsi inniti nequeat, atq; in externum latus paululum abſcedat. Videtur itaq; id oſsiculum hanc articulationem firmare, ac poſtbrachialis os, paruum ſuſtinens digitum, nonnihil ſuffulcire. niſi etiam communi ferè ſeſaminorũ munere ac uſu,[s] tendini ſubſeruiat, qui huic poſtbrachialis oſsi inſertus, à muſculo brachiale mouentium tertio educitur. Quotieſcunq; igitur oſsiculum iſtud ſe offert, octauum brachialis os ex abundanti illi quoq;, quemadmodum & prius commemoratis oſsibus, cõtiguum uiſitur. Quinetiam & hoc adhuc octauum os ſibi proprium uendicat, quòd ipſius interna ſede, qua manus uolam ſpectat, notatu dignum educit[t] proceſſum, ab externo latere uerſus internum latus inclinantem, & interno ſuo latere C modo exculptum, ut aptam conſtitueret ſedem, qua tendines muſculorum digitos flectentium (qui ex cubito procedunt) opportunè uehi contineriq; poſſent. Vt uerò tanti tendinum moli ſedes hæc aptior redderetur, etiam quintum brachialis os interna ſua ſede[u] proceſſum educit, uerſus externum latus uergentem, & in externo latere pariter exculptum, eiuſdem omnino uſus, quo octaui oſsis proceſſus gratia, nimirum ut tendinibus illis uia exhiberetur, ac poſtmodum ex proceſſuum illorum apicibus ualidiſsimum[x] ligamentum enaſceretur, quod tranſuerſim tẽdinibus circundatum, ipſos, ne à ſua ſede[y] aberrent, exurgant'ue, contineret, amplecteretur'q;. Hæc ſedes tendinum nomine excauata, & ligamentis obducta, utcunq; læuis eſt: quemadmodum & reliquos quoq; ſinus, quibus tendines tanquam in anulis uehuntur, læues & lubricos eſſe nouimus. Quum tamen ligamenta ex hoc ſinu prorſus euellimus, oſſaq; illis omnino libera ſpectantur, is quoq; ſubaſper educendorum ligamentorum occaſione exiſtit: quemadmodum & reliqua brachialis oſsium pars, extra hunc ſinum, easq; ſedes, quibus oſſa articulantur, inæqualis, & inſigniter ſatis aſpera eſt, ut fortiora educat ligamenta, eademq; ualidius excipiat, quibus oſſa obuinciri, ac inuicem colligari, iam antea retulimus.

Octaui oßis proceßus.

Quinti oßis proceßus.

s 9 muſc. tab. d muſculi A.

t 2,3,6 figur. O.

u 2,3,6 figur. P.

x 4 muſc. tab. 6.

y fig. capiti 1 lib. 2 inſerta.

DE POSTBRACHIALI CAPVT XXVI.

POSTBRACHIALIS delineatio ſumenda eſt ex duabus prioribus figuris iam præcedentis Capitis, quibus quatuor poſtbrachialis oſſa I, II, III, IIII inſcribuntur. Verùm ſubſequentis Capitis prima figura ad A poſtbrachialis os indicem ſuſtinens exprimit, omni oſſe liberum.

PARS manus, à brachiali ad radicem uſq; digitorum[a] pertinens, Græciſq; μετακάρπιον appellata, Celſo, & alijs Græcorũ interpretibus permultis, palma dicitur: quibuſdam autem pectus & pecten (uti & Græcorũ nonnullis ϛῆθος, & κτεὶς, ac κτένιον) nuncupatur. Quandoquidem uerò in palma pleriq; etiam brachiale complectuntur, ac alijs rurſus palma idẽ quod uola denotat, quumq; pedis pedio, pectinis & pectoris nomen etiã accõmodatur, ego μετακάρπιον modò, uti & hactenus feci, poſtbrachiale appellabo. quod Galeno quatuor conformatur oſsibus: Eudemo autẽ, Celſo & Ariſtoteli, quinq;: prout nimirũ pollicis[b] os, quinto brachialis oſsi articulatũ, hi quidẽ poſtbrachiali, Galenus uerò digitorum oſsibus adnumerant. Porrò nonnulli id poſtbrachiali adſcribunt, quòd non ut prima reliquorum digitorum[c] oſſa nudum exeratur, ſed quodãmodo poſtbrachialis oſsium

Poſtbrachialis uoce utendum.

Quibuſdã poſtbrachialis oſſa quatuor, quibuſdam quinq; enumerari.

a 1,2 fig. ca. 25 I, II, III, IIII. & integrarum Γ.

b 1,2 fig. cap. 25 A. ad characte. 5.

c 1,2 fig. cap. 25 D.

d 1,2 fig. cap. 25 B, C.

osſium ritu lateat, uulgusq́; ob id pollicẽ duobus tantum donari[d] osſibus exiſtimet: quodq́; primum pollicis os tota ipſius forma poſtbrachialis osſibus multo magis, quàm primis aliorum digitorum osſibus reſpõdeat. Galenus autem id os inter digitorum oſſa recenſet, quòd ſuprà infraq́; per διάρθρωσιν, hoc eſt, laxam, & quæ manifeſtum motum edit, articuli ſpeciem articuletur: ſuprà quidem brachiali, infrà uerò ſecũdo pollicis osſi: quum interim quatuor poſtbrachialis oſſa, infrà tantum, quà digitis committuntur, ea articuli ſpecie coniungantur. Suprà enim, uel Galeni ſuffragio, brachiali per συνάρθρωσιν coarticulantur: hoc eſt, differentia articuli, qui perquàm obſcurum, & quem ſentire uix queas, motum oſtẽdit. Ita namq; arbitror Galenum ſynarthroſeos nomine in Capite libri de Osſibus decimonono uſum. Haudquaquam enim exiſtimandum eſt, ipſum adeò perfunctoriè poſtbrachialis oſſa uel in ſimia, uel cane intuitum eſſe, ut aut ſutura, aut claui ritu, aut harmonia, hæc brachiali coarctari uoluerit. quamuis ea Galeni eſſet ſententia, ſi illum ſui dogmatis non oblitum hîc dixerimus, quo in libro de Osſibus ſynarthroſeos ſpecies diffuſè exequitur. Vtut uerò ſit, quò rectiùs nos ipſius placito accõmodemus, quatuor quidem poſtbrachialis, quindecim autem digitorũ oſſa, ſemper enumerabimus.

In initio libri.

Quatuor poſtbrachialis oſſa cuiuſmodi ſint.

In longitudine.

Sunt itaq; poſtbrachialis oſſa reliquis digitorum osſibus longiora, & magna ex parte teretia. Longisſimum & craſsisſimum indici pręponitur, atq; ita ſenſim fiunt breuiora & tenuiora, ut omnium facilè breuisſimũ tenuisſimumq́; paruo præponatur digito. At quia os indicem ſuſtinens, magis[e] ſuperius brachiali articulatur, ſuo'ue inibi nexu ad cubitũ uicinius accedit, quàm os medio præpoſitum digito, hoc illo in manu adhuc integra meritò lõgius eſſe apparet, & deorſum, adeoq; ad digitos magis deducitur. Cæterùm omnia poſtbrachialis oſſa, digitorum quos ſtabiliunt numero pulchrè correſpõdentia, & longo intus ſinu, quo medulla in ipſis reponatur, quemadmodũ brachij os, donata,[f] ſuperiùs &[g] inferiùs appendices obtinent: quorum ſuperiores, quæ ipſorum ad reliquum os coalitum in pueris nonnunquam ægrè oſtendunt, brachialis osſibus, uti antea diximus, coarctantur: ipſaq́; oſſa hîc externa ſede nõnihil latiora quàm interna occurrunt, ut poſtbrachiale unà cum brachiali ſuperficiem exteriùs gibbam, intus uerò cauam, aptius hîc cõſtitueret. Quin etiam appendices hæ lateribus ſe inuicem contingunt, & cartilaginei ligamenti interuentu inuicem alligantur. Inferiores appendices cõſpicuo nexu osſibus coaleſcunt, grandesq́; ſunt admodum, & in rotundum, ac ab externa manus ſede in internam oblongum caput deſinunt: quod cartilagine obductum, primi digitorũ osſis ſinum ſubintrat. Hæ etiam lateribus ſe contingunt, ſed non adeò uicinè, ac ſuperiores. nihilominus tamen quà inuicem reſpiciunt, ſinuatæ ſunt, ligamentaq́; cartilaginea educunt, quorum opera ualidè mutuò connectuntur. In medio autem ductu, & ſecundùm poſtbrachialis longitudinem, & digno notatu[h] interuallo dehiſcunt, idq́; magni cuiuſdã uſus gratia. in quolibet enim trium interuallorum, quæ quatuor poſtbrachialis oſſa cõſtituunt,[i] duo reponuntur muſculi illorũ octo, qui prima quatuor digitorũ oſſa flectũt: quorum etiam unus ad internum latus poſtbrachialis osſis indicem ſuſtinẽtis habetur, & externo lateri osſis paruo digito præpoſiti unus quoque exporrigitur. Verùm quum hi muſculi uix ipſius osſibus ſint longiores, osſiumq́; interualla non tantum hient, diducantur'ue, ut ſufficiens muſculorum moles in ipſis collocari queat: poſtbrachialis oſſa meritò, quà uolam cõſtituunt, omnia ſimul caua apparent, dictisq́; iam muſculis aptam exporrigũt ſedem, qua præcipua ipſorum reponatur portio. In externam uerò osſium ſedem muſculi nihil prominent:

e Expẽde hanc diuerſam articulorũ ſedem & oßium productionem in 1,2 fig. cap. 25 ad characteres 5,6, 7.I,II.

f 2 fi. cap. 25 Q.

g eadẽ fi. R. atq; ita reliqua deinceps illinc pete, primam figuram ſecũda comparans.

In appẽdicibus.

In mutuo nexu.

Poſtbrachialis oßium interualla.

h 1,2 fig. cap. 25 S.

i Intuere 8 muſc. tabulã ſub Δ, & 12 ta. mi.

Quî poſtbrachialis oſſa muſculis cedãt & adaptentur.

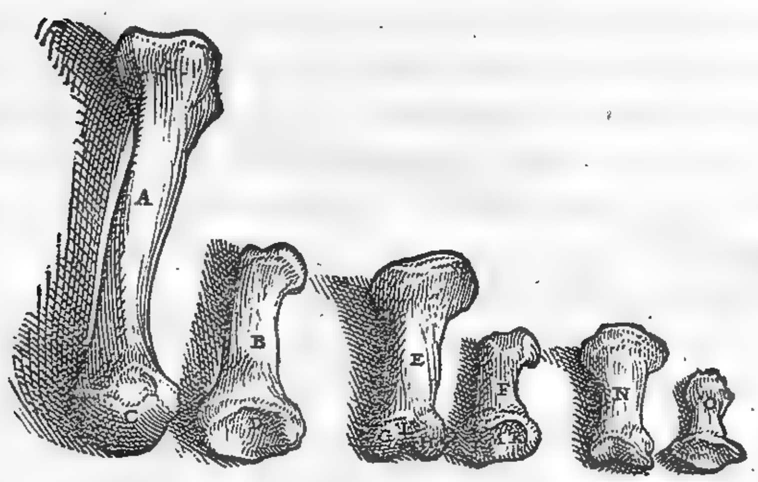
 & parem

& parem inibi cum ossibus superficiem constituentes, illorum gibbum, quod depressum magis, ac planum, quàm teres cernitur, ne minimum quidem excedunt. adeò, ut quemadmodum ulnam & radium attensis ipsis cedere ostendimus musculis, sic quoq; postbrachialis ossa secundùm lõgitudinem angulosa, & lineis quibusdam pulchrè extuberantia spectentur, pro musculorum uidelicet, qui ipsis exporriguntur, ratione. uti etiam postbrachialis os, indicem sustinens, in internã manus sedem, quà brachiali articulatur, notatu dignum educit[k] processum, cui[l] musculus brachiale mouentium secundus inseritur. Dein postbrachialis os, paruo præpositum digito, quà brachiali committitur, externo suo latere, ueluti à brachiali[m] protuberat, ut cõmodè tendinis insertionem admitteret[n] musculi brachiale mouentium tertij. Insuper ossa indicem & medium digitos suffulcientia, ipsorum externa sede ad brachiale[o] ampla quoq; & aspera sunt, ut bifidum excipiant tendinem[p] musculi brachiale mouentium quarti, qui ideo potissimum uidetur bipartiri, & dein latescere, quòd simplex & teres uni alicui processui parũ aptè insereretur, qui extra brachialis & postbrachialis exteriorem gibbamq; sedem extuberasset.

k 1 fi. cap. 25 supra charact. 6 & 7.
l 3 musc. tab. A.
m 1, 2 fig. cap. 25 supra N.
n 9 musc. tab. Ξ.
o 2 fi. cap. 25 supra charact. 5, 6, 7.
p 11 musc. tab. Λ.

DE OSSIBVS DIGITORVM MANVS. Caput XXVII.

FIGVRA VIGESIMI SEPTIMI CAPITIS, TRES CONtinens tabellas.

PRIMA TAbella. SECVNDA. TERTIA.

TRIVM TABELLARVM HVIVS CAPITIS figuræ, & earundem characterum Index.

Ossivm digitorum seriem duæ priores figuræ, ad initium uigesimi quinti Capitis repositæ, commonstrant: quemadmodum & tres integrum ossium contextum exprimentes figuræ, ad huius libri calcem locandæ. Figura autem hic occurrens, ac in tres ueluti tabellas digesta, digitorum articulos oculis subijcit. Harum e-

A. *nim prima, duo exprimit ossa: quorum alterum A insigniui, estq; postbrachialis os, indicem sustinens. alterum*
B. *B indicatur, estq; primum indicis os ab externa sede, quemadmodum & illud postbrachialis os, delineatum.*
C. *Præsenti itaq; tabella, primi digitorum articuli effigies proponitur. C enim caput rotundum notat postbrachia-*
D. *lis ossis. D uerò sinum primi ossis, quo caput C insignitum excipitur.*

E.F. *Secunda tabella primum indicis quoq; os notat, E notatum, & secundum pariter F insignitum: ut horum*
G,H. *ossium delineatio secundi quatuor digitorum articuli speciem proponeret. G itaq; & H duo indicant capitula*
I,K. *primi indicis ossis. I uerò & K sinus secundi ossis, quos duo primi ossis capitula subintrant. L autem sinum si-*
L. *gnificat, in medio capitulorum primi ossis consistentem, ac in quem tuberculum secundi ossis inter duos sinus I*
M. *& K notatos prominens, & M insignitum subingreditur.*

N.O. *Tertia tabella secundum indicis os N insignitum, & tertium O notatum proponit, tertij cuiusq; digiti articuli*

ticuli speciem ostensura, quam quia penitus secundo quatuor digitorum articulo respondet, alijs characteribus non obliterauimus. Uerùm istas articulorum imagines etiam ex duabus primis uigesimiquinti Capitis figuris petere, integrum est. Uarias autem digitorum appellationes, cum cæteris ossium nominibus ad huius libri calcem reperies.

[a] 1,2 fig. cap.25 pollicis ossa A, B, C. indicis uerò D, E, F indicãtur. qualis ratio etiam reliquorũ est.

[b] Hanc speciem, quum simul omnia ossa in sua serie occurrunt.

Singulos digitos tribus ossibus meritò efformari.

OMNES manus digitos[a] ternis constare ossibus, instar[b] aciei cuiusdã & agminis, optima serie positis, superiori Capite recensuimus. Quòd uerò neq; pluribus, neq; paucioribus extrui debuerint, uel hinc promptè colligitur, quòd si ossa illum excederẽt numerum, perfectam ualidamq́; extensionem, qua, tanquam manu unico tantum cõposito osse, utimur, uitiarẽt, hanc minus firmam, quàm nunc sit, efficientia: quodq́;, si paucioribus ossibus digiti efformarentur, in tam uarias pugnantesq; figuras illos agere nequiremus. Quia autem prælocatum os postposito, aut uehens uecto, maius fieri operæpreciũ est: Natura quoq; primum cuiusq; digiti os grandius secundo, & id rursus maius tertio, iurè fabrefecit, inferiora ossa non solum lõgitudine, sed & crassitie & latitudine minuens, hacq; potissimum ratione digitos ex ampliori basi sensim in mucronem coarctans. Ipsa enim non leuiorem digitorũ ossium numeri, magnitudinisq; rationem habuit, quàm integrorũ digitorum, quos meritò quinos ex ijs quibus funguntur munijs extrui uidemus: horumq; quatuor uno ordine collocatis, unũ magnum quodammodo opponi, & instar promanus cuiusdam (unde etiam ἀντίχειρ Græcis, ut nobis à pollẽdo pollex, uocatur) illis existere. Sic pariter digitos adeò mole ac robore inuicem differre cernimus, atq; illorũ officia mutuò uariant. uti quamobrem longitudine inæquales sint, spectamus, quoties rotundum aliquod corpus amplectimur, aut commissis inter se digitis, in manu aquam, uel eiusmodi quid continemus, aut cõiunctos simulq́; extensos digitos aliquò ui inserimus.

Decens illorum moles.

Quæ integrorum digitorum sit forma.

[c] Hos sana & obesula proponit manus.

Cæterùm quo diligentius manuum usus unà cum dissectione expẽderimus, eo etiam magis constabit, non eandem penitus formam digitorũ ossibus, & integris obtigisse digitis, adhuc cute & unguibus obtectis, adipemq́; habentibus duriusculam, qui neruis oppletus, in digitorũ lateribus, & maiori insuper copia, in internis eorundem sedibus, cuti subijcitur.[c] Integri enim digiti paulo minus toto teretes efformantur, quòd eiusmodi figura, nullis eminentijs uariè protuberans, iniurijs minus sit obnoxia. Non ita autem accuratè adamussimq; interna ipsorum sede, atq; externa teretes occurrũt, quòd in hac duntaxat propellendarũ iniuriarum habenda fuerat ratio: illa uerò digiti molliunt, subigunt, terunt & apprehẽdunt: quæ omnia deterius pręstarent, si hîc redderentur teretes. Ad hæc, quum digiti in lateribus minus sint noxis expositi, quumq́; inuicem adducti, uarijs occasionibus cõstringi, in ipsorumq́; medio nullam sedem uacuam relinquere debeant, illos in lateribus teretes fieri, haudquaquam ex usu erat. unde etiam pollex ambo latera, sed internum magis, teretia adipiscitur: paruus autem exterrnum duntaxat, index uerò contrà internum, teres obtinet: quòd his sedibus illi digiti alios non contingant, externæq; propemodum digitorum sedi, quantum ad abigendas pertinet iniurias, respondeant.

Quî digitorum ossa suprà & infrà ab integris digitis forma uarient, & cuiusmodi ossium sit substantia.

Cęterùm nullum digitorum os se offert, quod non suprà infraq́; crassius & amplius sit, quàm secundùm ipsius longitudinẽ: id quod omnibus ferè etiam longis ossibus commune cernitur, ad articulationẽ perpetuò crassescentibus, auctisq;. Si enim undiq; pari atq; in articulis cõstarent crassitie, homini pondere moleq; admodum incommodarent. & ipsi articuli, nisi amplioribus concinnè adaptarentur basibus, & non magis quàm reliqua aliàs ossium

longitudo augerétur, penitus essent infirmi. Hac igitur ratione, etsi digitorum ossa dura sint, & densa, non tamē, ut Galenus arbitratur, medullæ prorsus sunt [d] expertia. Præter id enim, quòd suprà infraq; appendicum ferè modo nonnihil fungosa existunt, etiam singulis sinus contigit grandior, medullæ asseruandæ gratia, ut & in postbrachialis ossibus, paratus. Porrò quibus'nam articulorum formis digitorum ossa articulentur, modò enitar persequi, suo dein loco quam hæc per ipsorum longitudinē referant imaginem, explicaturus. [e] Quinti itaq; brachialis ossis [f] sedes, quæ primi pollicis articuli gratia, læui & lubrica cartilagine incrustatur, transuersim oblongo amploq; prominet [g] tubere, & [h] anterius [i] posteriusq; (sed lōgè magis anterius) insinuatur. [k] Primum uerò pollicis os suprà transuersim, seu ab interno latere ad externum, oblōgo amploq; sinu insculpitur, & anteriùs posteriusq; (at magis anteriùs) extuberat, dictæ quinti brachialis ossis sedi, mutuo ingressu cōgruens. quamuis tamē non adeò insigni, ut hic articulus unico tantum agatur motu, reliquorum ferè articulorum eo ingressu nexorum ritu. Is namq;, etsi potissimū laterali polleat motu, quo pollicem indici admouemus, & ab eodem rursus abducimus, ipseq; articulus ad hunc præcipuè motum extructus uideatur: nihilominus tamen aliquantulum flectitur & extenditur, tantoq; magis flectitur, quàm extenditur, quanto articulus ipse in anteriorem manus sedem, seu uolam, magis quàm in posteriorem externam'ue sedem producitur. Primum pollicis os secundo ue luti [l] inarticulatur: inferior enim ipsius pars in unicum desinit caput, unicum simplicemq; secundi ossis sinum subiens. Verùm id caput non adamussim rotundum est, nec pariter in orbē undiq; deprimitur. In posteriori namq; ipsius sede, & magis adhuc in lateribus non minus ferè, quàm mediæ ipsius sedis uertice extuberat, & ad interiorē tantum sedem eductum, inibi deprimitur, itaq; cartilagine obductum adaptatur, ut secundū pollicis os, supra id caput magis flectimus, quàm extēdimus, ac in latera ducimus. Tertius pollicis [m] articulus, & à primo & à secundo constructionis specie admodum uariat: quippe inferior secundi ossis pars in duo oblonga bipartitur [n] capitula, ab externa sede in internā procedentia, & in hanc priuatim educta & orbiculata. Hęc [o] sinu quodam oblongo dirimuntur, non minus quàm ipsa capitula cartilagine incrustato, & in internam sedem magis quàm in externam pertinente. Superior uerò tertij ossis sedes, duos obtinet [p] sinus, [q] tubere quodam oblongo disiunctos, & duo secundi ossis capitula excipientes. ipsum autem tertij ossis tuber sinū subingreditur, in secundi ossis capitulorum medio cauatum. Hac igitur ratione, secundum os in tertium subit, & uicissim tertium excipit, amboq; ossa mutuo ingressu tam scitè coarctantur, ut tertium os duntaxat extendi flectiq; queat: nequaquam autem, uel minimum etiam, in latus ducatur. Quandoquidē uerò secundi ossis capitula cum eorundem sinu in internam sedem adeò atq; diximus pertingunt, consistunt'ue, tertium os in angulum flectitur, & interim uelut à flexione tantum erectum, non ultra rectam lineam bene articulatis uiris extenditur. Pari prorsus articulationis specie, reliquorū digitorum [r] secundi [s] tertijq; compinguntur articuli, solamq; acutam flexionem, & rectam tantum extensionē, citra omnem in latera motum, experiuntur. Cæterùm primus quatuor digitorum [t] articulus, unico perficitur [u] capite, & unico item [x] sinu. Postbrachialis enim ossa in unum singula desinunt caput, ab externa ossis sede in internam multo longius, quàm ab uno latere ad aliud, transuersim'ue latum & amplum. Dein caput hoc in internā manus sedem lōgè magis, quàm in externam pertinet, longioriq; inibi interuallo cartilagine incrustatur. Sinus tamen

Lib. 1 de usu partium.

Articulorum, quibus digitorum ossa inuicem & conterminis ossibus committuntur, ratio.

Primi pollicis ossis ad brachiale contextus.

Quî primum pollicis os secundo articuletur.

Quî secundum tertio.

Quî secūdi & tertij quatuor digitorum articuli.

Quî illorum primus.

d Hæc parte ex naturæ fractis ossibus.

e figuræ 1 cap. 25 character. 5.

f 3, 6 fig. cap. 25 G.

g 6 fi. cap. 25. ab a ad b.

h eiusdem fig. c.

i eiusdem fig. d.

k 1, 2 fig. cap. 25 A.

l Hic articulus nonnihil respondet 1 tabellæ ad C & D.

m hic prorsus respondet secūdæ tabellæ.

n 2 tab. G, H.

o 2 tab. I.

p 2 ta. I, K.

q 2 ta. M.

r ut secunda ta. G & H in I & K. ac M in L.

s ut 3 habet tabella.

t 1 tab. A cum B.

u 1 tab. C.

x 1 tab. D.

tamen in ſuperiori ſede primi quatuor oſsis digitorum cælatus, utcunq; orbicularis eſt, primumq; os ſupra caput illud flectitur & extenditur, ac in latera utrinque agitur: non uerò, capitis formæ, quam ita oblongam eſſe diximus, occaſione, etiam circumuertitur. Præterea huius articuli extenſio, & laterales motus, non æquè ac flexio ſunt inſignes, aut in acutos pariter celebrantur angulos, quòd caput poſtbrachialis oſsiũ adeò modicè exteriùs & in lateribus deprimitur. Quãto tamẽ id caput magis exteriùs, quàm ſecũdi & tertij articulorũ capita, cartilagine obducitur, tanto etiã magis extra rectã lineã primi articuli, quàm ſecũdi & tertij extendũtur. perinde ac index in internũ latus, & paruus digitus in externũ latus magis quàm cæteri digiti inclinãtur: quòd primi ipſorũ articuli capita in ea latera exporrigũtur, et ueluti in orbẽ dilatẽtur. adeò ſanè, ut undecunq; ſingularis occurrat Naturæ induſtria, tam ſolicitè partium robori cõſulentis, ut primos articulos circũuerti noluerit, quũ manus radij ue in pronũ & ſupinũ motus, abũdè digitorũ circũductui accõmodent. Quẽadmodũ inſuper motus illi, ſimul cum humeri ad ſcapulã circũactu, pręſtãt, quo minus æquè digitorũ extenſione ac flexione indigeamus: ſic quum primos digitorũ articulos in latera agere poſsimus, nihil opus eſt ſecũdos & tertios tam laxè cõponi, ut eodẽ quoq; pollerẽt motu. Atq; ita, quo diligẽtiùs hęc, unũ profectò Naturæ artificiũ ex alio mox proponentia, expendo, eo etiam magis Galenum miror in libris de Partiũ uſu, omnes digitorũ articulos ad mutuum ferè ingreſſum cõparaſſe: & in libro de Oſsibus eandẽ articuli ſpeciem omnibus oſsibus tribuere, quum ait, ſuperioris oſsis caput in ſubſequẽtis ſinum ingredi, non ſecus quàm ſi in articulatione omnes ſimul articulos cõmitti arbitratus fuiſſet. Deinde in libris de Adminiſt. ſect. ita muſculorum undiq; contra ueterum placita inſtituit hiſtoriã, ut tẽdines digitos in latera ducẽtes non minus ſecundis & tertijs, quàm primis digitorũ tribuat oſsibus. Vtcũq; uerò ſit, uel articulorũ ratione digitorũ oſſa ab integrorũ digitorũ imagine plurimũ uariãt. & inſuper tertiũ os inferiori ſua[y] ſede, qua nulli coarctatur oſsi, etiã protuberat, aſperũq; capitulũ duobus quaſi uinculis donatũ obtinet, ut toti internæ huius oſsis ſedi[z] tẽdo, qui ipſum flectit, adnaſcatur, ac demũ ſuo fine, ueluti in oſsis apicẽ, qui nõnihil ſuo extremo cartilaginoſus euadit, ualidiſsimè inſeratur.[a] Atque huius etiam tẽdinis occaſione tertiũ os tota interna ſua ſede, qua modicè protuberat, aſperũ inæqualeq; occurrit. Cæterùm interna primi pollicis oſsis ſedes ſecundũ ipſius longitudinẽ internæ reſpõdet ſedi oſsium poſtbrachialis, quę paulo acutiùs quàm teres forma, extuberat. quum tamẽ prima quatuor digitorũ oſſa, uti & eorũ ſecunda, & ſecundũ quoq; pollicis tota regione inter articulos ipſorum cõſpicua deprimãtur, & potius in plana ſuperficie ſinuentur, quàm extuberẽt: idq; tendinũ qui ipſis exporrigũtur cauſa, qui quum teretes ſint, tereti etiã corpori nequiuiſſent inniti. Quinimò non tantũ eiuſmodi tendines oſsibus illis exporrigũtur, at ligamẽta etiã ab oſsibus educũtur, in quibus tendines ueluti in anulis repunt, quibusq; ad depreſſam oſsium ſedem continentur, ab illaq; exurgere haud permittuntur. Conſiſtit autem in ſecundo pollicis oſſe[b] tendo, tertium ipſius os flectens. in primis uerò quatuor digitorũ oſsibus, duo ſe offerunt tendines, quorum[c] unus ſecundũ ſui digiti flectit os,[d] alter tertiũ, qui etiam ſecundo deducitur oſſe, quum interim primo pollicis oſsi nullus eiuſmodi alligetur tendo, quod ſimiliter ac poſtbrachialis oſſa externa ſede latũ depreſſumq; magis eſt, quàm gibbũ: quantũuis tamẽ reliquorũ oſsiũ digitorũ externa ſedes ſit prorſus gibba, & teres, hisq; ſedib. inſtar membranarũ expanſi dilatatiq; inſerãtur[e] tẽdines, neq; ulli teretes ipſis uehãtur. At tertia

Naturæ in digitorum articulis ſcopi.

Libro 2.

Tertij digitorum oſsis extremum & apex cuiuſmodi.

Interna oſsium ſedes cuiuſmodi ſecundum longitudinem.

y apices 1, 2 fig. ca. 25.

z 6 muſc. tab. Δ muſculi κ. et y muſculi Ξ.

a Cõfer hic undiq; primã fig. ca. 25 ſecũdæ, & oſſa inter ſe.

b 6 muſc. tab. θ muſculi κ.

c 5 muſc. tab. ο muſculi Θ. & 6 muſcul. tab. Δ muſculi ε.

d 6 muſc. tab. γ muſculi Ξ. & 6 tab. ſ muſculi c.

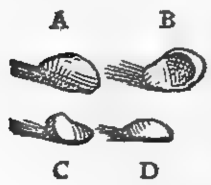
e 9 muſc. tab. tẽdines muſculorũ Z, Θ, ſ.

interim digitorum oſſa, etſi externa ſede teretia ſint, ab articulatione tamen, quo ſecundis committuntur oſsibus, ad ipſorum extremum ducta, non æquè ac reliqua eminent: ſed unguibus cedētia, tanto minus protuberant, quantam ſedē ungues occupant, ne ſcilicet integer digitus in tertio oſſe proceriùs quàm in reliquis oſsibus exurgat. Latera primi pollicis oſsis, uti & tertiorum oſsium latera, ſunt quodāmodo teretia. Primorum uerò oſsium, qui in quatuor ſunt digitis, & ſecundorum oſsium quinq; digitorum latera dimidiæ partis lateri reſpondent, quæ à tereti corpore per medium eſſet reſecta: quòd nimirum ea oſſa ſede interna debuerint eſſe plana, & externa gibba. neq; hîc quicquam pollicis, & indicis, & parui digiti oſsium latera, priuatim (ut integri aliàs digiti) ſibi uendicant: adeò ut Galenus parem integrorum digitorum, & eorundem oſsium formam, minus rectè uideatur proponere.

Latera cuiuſmodi.

DE OSSICVLIS, QVAE SESAMO SEmini comparantur. Caput XXVIII.

*HVIC Capiti præcipuè famulatur prima figura, uigeſimoquinto Capiti præpoſita, & internam manus ſedem unà cum oſsiculis hoc Capite deſcribendis commonſtrans: ad characteres nimirum N, T, U, U, X & X. quorum etiam N & T, in ſecunda eius Capitis figura cernuntur. Item huc impensè facit ſecunda figura, trigeſimotertio Capiti prælocanda, ad characteres μ, ⸸, ω & *. Quin etiam figuræ integram oſsium compagem referentes, & ad primi libri calcem poſitæ, hæc oſsicula k notata proponunt.*

Cæterùm priuatim hac tabella duo delineantur oſsicula, primo pollicis in pede internodio ſubiecta, ac in ſecunda trigeſimitertij Capitis figura ω & ⸸ inſignita. ac A quidēm hîc notat interioris oſsiculi inferiorem ſedem, terræ innitentem: B eiuſdem oſsiculi ſuperiorem ſedem, quæ caput ſpectat pedij oſsis pollicem ſuſtinentis. C exterioris minoriſq; oſsiculi ſuperiorem ſedem indicat: D uerò humiliorem.

PRAETER oſſa tribus iam proximè præcedentibus Capitibus explicata,[a] alia quędam exigua in manu occurrunt, ſeſamo ſemini à diſſectionū peritis comparata. Cuiuſmodi tamē ea ſint, & quibus ſedibus, quoq; numero in homine, aut etiam ſimia reponātur, neminem obſeruaſſe deſcripſiſſe'ue ſcio. atq; adhuc minus illorum oſsiculorum uſus à quoquam exactè uereq; eſt pertractatus. Opportunè igitur quot huius generis oſsicula diligenti muſculorum tendinumq; examine hactenus inuenerim, hic perſequar. Muſculorum namq; magis quàm oſsium inſpectione, præſentium oſsiculorū non pœnitendum numerū, tam in pede, quàm in manu comperi: quum ſcilicet maxima ex parte, ac tota ferè, tendinibus innaſcantur, unaq; tantum ſuperficie, læui & lubrica cartilagine incruſtata, alterius cuiuſdam oſsis lubricam læuemq; ſedem contingant, peculiaribus ligamentis illi oſsi nuſquam commiſſa. perinde ſanè ac[b] os genu articulo præpoſitum, ac patella nobis appellatū, tendinibus quibuſdam tibiam extendentibus innatum cernimus. Imò non aliunde ſeſaminorū oſsium conſtitutionem promptius, quàm ex patellæ fabrica petas. uidentur namq; hæc oſsicula tendinibus immerſa, innataq;, ut ſua duricie in quibuſdam motibus impetum oſsis ſuſtineant, excipiantq;, cui tendo eiuſmodi adauctus munituſq; oſsiculo, prætenditur. Atq; quum impetū illum oſsis reprimunt, unà quoq; in hoc ipſa conferre quis haud immeritò putauerit, ne cui præponūtur os, facilè ex ſua articulatione proſiliat: adeò ut patella, utpote os ſeſaminis longè grādius, horum naturam ſcitè oſtendat. Spectantur autem hæc tanto inſigniora, ac quodāmodo plura, quo ſenioris, magiſq; oſſuoſi hominis corpus ſectioni adhibes. In pueris namq; adhuc ſunt cartilaginea, & non admodum in ſuis, quibus continentur, tendi-

Cuiuſmodi ſeſamina ſint oſsicula.

a 1 fi. cap. 25 T, V, X, X.

Patellæ fabricam ſeſaminorum naturam docere.

*b figuræ cap. 32. de in ſpecta 6 muſc. tab. *. & 8 muſcul. tab. k.*

tendinibus conspicua. unde etiam in canibus & simijs, & alijs ferè quadrupedibus, magis quàm in homine, animali uidelicet humidiore, minusq; duris osSibus prædito, sese offerunt. Homo itaq;, qui iustum attigit incrementum, [c] bina in anteriori sede secũdi pollicis manus articuli habet osSicula, capiti primi pollicis osSis, quod secundi pollicis osSis sinum subit, præposita, tendinibusq; [d] musculorum innata, qui principium ex uola ducẽtes, secundum pollicis flectunt articulum. Consistunt uerò hæc osSicula, fœnugræci seminis molem uix excedentia, ad anterioris articuli sedis latera, [e] tendinemq; per ipsorũ medium conscendere sinunt, qui tertij pollicis articuli flexionis autor habebitur. Ac quemadmodum hæc osSicula ad secundum pollicis cernuntur articulum: ita quoq; ad primos quatuor digitorum articulos, [f] alia duo spectantur, dictis nuper minora, sed pari interim cum illis modo breuibus [g] musculorum tendinibus innexa: qui à postbrachialis osSibus pronati, primos quatuor digitorum flectunt articulos. Insuper in anteriore tertij pollicis articuli sede unicum inuenitur osSiculum, articuli medio præpositum, ac læui sua superficie sinui cõgruens, qui inter duo secũdi pollicis osSis cernitur capitula, tertij osSis sinus ad articulationem subeuntia. Innascitur autem id osSiculum tendini tertium pollicis os flectenti, hicq; ad articulum latescenti. Hoc osSiculo [h] aliud minus multo, & quasi prorsus cartilagineum, in secundo & tertio quatuor digitorum occurrit, situ cum pollicis articulo respondẽs, & tendini innatum, cuius beneficio articulus ad quem osSiculũ refertur, flexionem obtinet. In pede [i] omnia cum manu sunt paria, præterquàm quòd in quatuor pedis digitis hæc osSicula tanto sunt minora, minusq; conspicua, quanto magis manus digiti pedis digitos magnitudine superant. Vt autem pedis pollex amplioribus quàm manus pollex efformatur osSibus, ita quoq; multo grandiora ipsi, quàm manus pollici obtigerunt osSicula. Ac [k] duo satis insignia primo subijciuntur pollicis articulo, capiti apposita pedij osSis, quod primo pollicis osSi inarticulatur. Horum interius dimidio ferè maius est exteriori, ac indici pedis uiciniori, adeò ut dimidiam maiusculæ pisæ iam cortice emundatæ molem quodãmodo æquet, uti etiam forma illi non admodum est disSimile. Innascuntur autem hæc duo pollicis osSicula nerueæ [l] musculorũ iuxta insertionem parti, qui primum pollicis os flectũt. [m] OsSiculum uerò, secundo pollicis subditum articulo, innectitur [n] tendini secundum pollicis os flectenti: multoq; etiam minus est exteriori eorum quę ad primum pollicis referuntur articulum. OsSiculorum quæ hoc Capite tractamus clasSi, quis fortè adnumerabit [o] osSiculum, quod subinde in manu cõspicimus, iuxta connexum postbrachialis osSis, paruum digitum sustinẽtis, ad octauum brachialis os, quod ad [p] tendinem ferè spectat, hîc postbrachiali inserto, & brachialis extensionis opifici. Deinde bina recensebit in poplite occurrentia osSicula, quæ duorum primorũ pedem mouentium musculorũ innascuntur [q] capitibus, mox in illorum ex femoris osSe principio. OsSicula enim hæc læui sua & lubrica superficie, qua extra musculorum substantiã prominent, elatiorem spectant sedem posterioris regionis inferiorũ femoris [r] capitum, quorum impetum illa soluunt & sustinent, hoc priuatim sibi uendicantia, quòd musculorum exortibus, non uerò aliorum ferè omnium osSiculorum sesamo comparatorum modo tendinibus innectantur. Præterea his forsan adijcietur ossea pars, in senum tendine occurrens, qui ad os [s] tesseram referens, singulari Naturæ industria reflexus, septimi pedem mouentium musculi tendo existit. Insuper his accedit [t] osSiculum, non semel repertum ad externum latus articulationis pedij osSis paruum digitum sustinentis, cum pedio, ad insertionem nimi-

rum

Quot in manu occurrant sesamina.

Quot in pede obseruantur sesamina.

Cuiusmodi osSicula sesaminis adnumerari posSint.

c [illegible] 1 fig. cap. 25 T. alterũ 2 fi. ca. 25 T.
d 7 musc. tab. 1, 2, 3.
e 6 musc. tab. & musculi x.
f 1 fi. cap. 25 V, V.
g 8 musc. tab. Δ.
h 1 fi. cap. 25 X, X.
i Ostenditur 2 fi. cap. 33.
k 2 fi. cap. 33 ψ, ω. & figura præsenti capiti præposita.
l 14 musc. tab. β.
m 2 fig. cap. 25 *.
n 14 musc. ta. d, d musculi A.
o 1, 2 fig. cap. 25 N.
p 9 musc. tab. p musculi A.
q 12 musc. tab. ϖ, ρ, ϖ, ρ musculorum Φ, Y.
r 1 fi. cap. 30 E, F.
s 15 musc. tab. X musculi V.
t ad x figure 2 capitis 33.

rum[w] tendinis octaui pedem mouentium musculi. Horum tamen omnium nullum æquè magnum durumq́; est, ac interius osiculũ duorum quæ ad primum pollicis pedis spectãtur articulum. unde etiam suspicor magos & occultæ philosophiæ sectatores huius osis meminisse, quum in homine durum quoddam, & nulli corruptioni obnoxium, & ciceri imagine respondens osiculum esse tradunt: id post mortem in terra reconditum, instar seminis, hominem extremi iudicij die producturum affirmãtes. Illud enim pedis osiculum in infima hominis sede collocatur, insigniter durum: quamuis tamen dẽtibus duritia cedat, neq; minus ipsis dentibus corruptioni obnoxium sit: ipsumq́; etiam[x] octauum brachialis os ciceris imaginem melius, quàm hoc pedis osiculum exprimat. Num tamen Arabes, & uerè occulti illi tenebricosiq́; philosophi, ex hoc osiculo, ipsis Albadaran nuncupato, hominem rursus propagandum rectè sentiant, Theologis disceptandum relinquo, qui liberam sibi de resurrectione, animarumq́; immortalitate ac euentu, disputationem & sententiam uendicant.

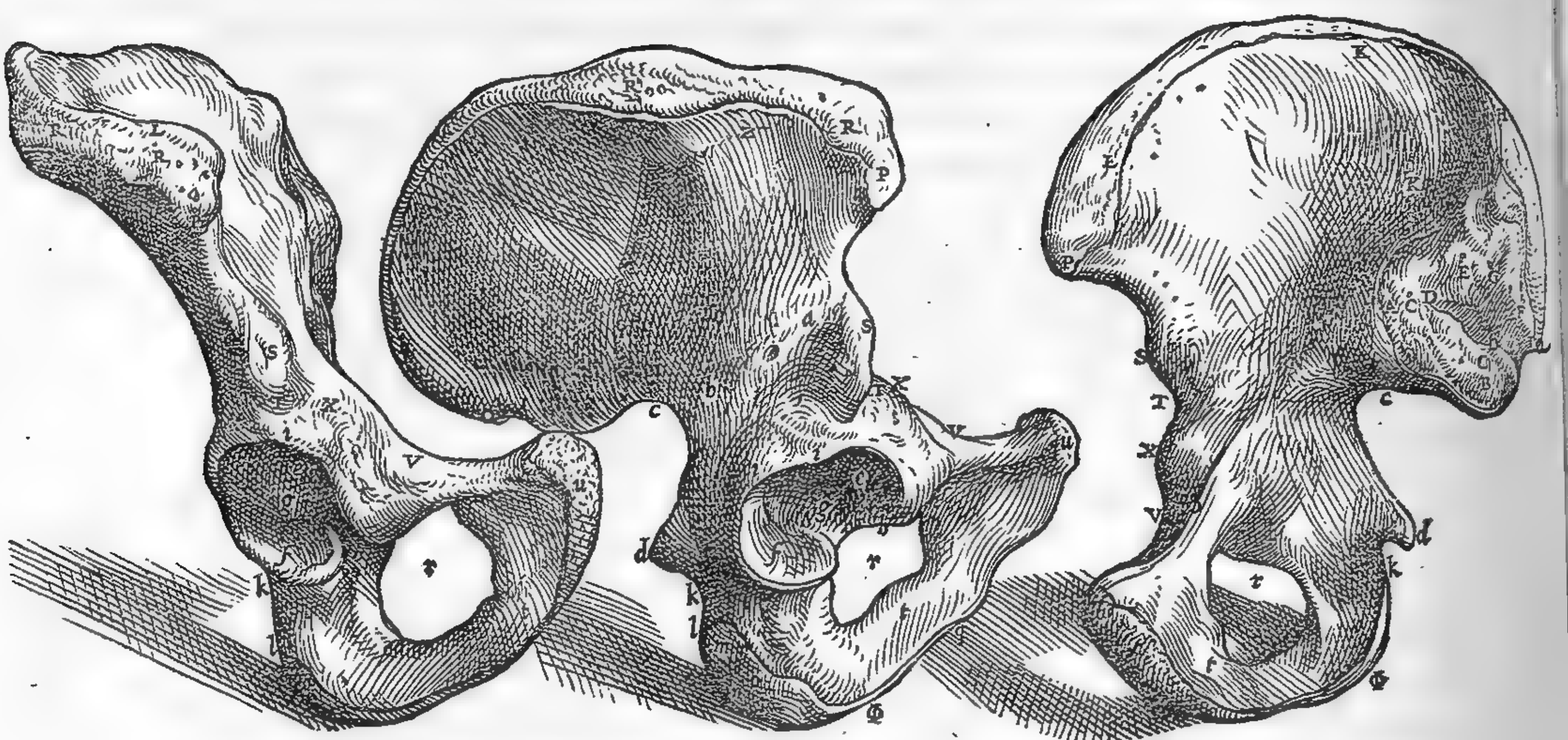
w 13 [illegible] tab. b [illegible] sculi c

x 13 fig. cap. 25 X

Albadaran osiculum.

DE OSSIBVS, SACRI OSSIS LATERIBUS COMMISSIS. Caput XXIX.

PRIMA XXIX. CAP. FIG. *SECVNDA.* *TERTIA.*

TRIVM VIGESIMI NONI CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

His tribus figuris os delineatur, dextro sacri osis lateri commissum. ac prima quidem anteriorem osis sedem eo situ exprimit, quo id in sceleto ab anteriori regione inspecto se offerret. Secunda figura, huius osis sedem undecunq́; exprimit, quæ externa est, corporisq́; interiora non spectat, eo nimirum situ, quo id integram osium compagem ex dextro latere intuenti occurreret. Tertia figura opposito situ internam huius osis sedem appositisime ostendit. Cæterùm etsi omnes harum figurarum notæ priuatim aliquid, ut mox persequar, indicent, ipsis tamen obiter integrum quod hîc delineatur os, in ilium os, & coxendicis, pubisq́;, tanquam in peculiares ipsius sedes, subdiuidere licebit. ut nimirum in secunda figura à c, per b, ad S: ac rursus in tertia, ab S, per N, ad c lineam duci fingeres, ilium os à coxendicis osse quodamodo terminantem. Quicquid enim supra hos habetur characteres, ilium os nuncupabitur. Quod autem inter hos characteres, & in secunda figura inter V, per f, & h,

ad

Φ. *ad Φ: & in tertia inter U, per O, & s, ad Φ intercluditur, coxendicis ossis loco nobis erit. Reliqua uerò totius ossis sedes, pubis os appellabitur: quæ scilicet in secunda figura ad sinistrum latus characterũ U, s, h, & Φ consistit: in tertia autem ad dextrum latus U, O, s, & Φ.*

A, B, C, C, D, D, E, F, G in 3 *Sedes ilium ossis notatur, quæ sacri ossis transuersis nectitur processibus. ac A quidem & B priuatim indicantur sinus, quos anterior trium superiorum ossis sacri ossium transuersorum processuum protuberãs pars subit. Et B rursus ossis ilium pars indicatur, instar cultri acuta, tenuisq́. C & C oblongum tuber ilium ossis, processuum sacri ossis oblongo sinui congruens. D & D longus ilium ossis sinus, qui sacri ossis tuber dorsi spinæ modo protuberãs admittit. E & F & G sedes ilium ossis, non ad amussim sacri ossis sinibus tuberibusq́, respondens. quanquam E & F duo ueluti tubera indicentur, sinus sacri ossis obscurè ingredientia. G autẽ sinus notatur, qui ossis sacri tuber admitteret, transuersim duos illos sacri ossis sinus intercedẽs.*

H, I 2,3 *Quicquid ad dextrum H & I in secunda figura habetur, & in tertia ad sinistrum, portionem ilium ossis indicat, posteriùs quàm transuersorum sacri ossis processuum amplitudo eductam.*

L, R, R, P in prima: Q uerò, H, R, R, P in secunda: & P, L, H, Q in tertia, *appendix ilium ossis indicatur. Cæterùm L internum appendicis latus priuatim notatur. R uerò & R externum appendicis latus, interno minus compressum. P anterius appendicis extremum, Q posterius appendicis extremum.*

K, K 3 *Sedes ad horum characterum sinistrum latus, in ilium ossis interna regione cõsistens, nono dorsum mouentium musculo principium præbet.*

M, N, O 3 *Tuber, à quo principium decimi femur mouentis musculi pendet. Amplitudo autem, quæ P, L, K, K, M, N, S in tertia figura circumscribitur, principium offert septimo femur mouenti musculo.*

T 1,2,3 *Sinus in elatiori coxendicis ossis sede cælatus, & sexto ac septimo femur mouentibus musculis, unà cum primo crus petente neruo, uiam præbens.*

S 1,2,3 *Tuber externum latus dicti nunc sinus constituens, iliumq́ ossi & coxendicis pariter commune.*

X 1,2,3 *Tuber internum dicti nuper sinus latus efformans.*

Z, Y 2 *Prima in ilium ossis dorso admodum obscurè apparens linea.*

a, b 2 *Secunda dorsi ilium ossis linea.*

e, f, g 1,2 *Sinus, acetabulum'ue coxendicis ossis, cui femur inarticulatur. Porrò g separatim huius sinus sedem notat, læui cartilagine non incrustatam, altiusq́ quàm reliqua sinus superficies insculptam.*

i, i 1,2 *Supercilia acetabuli in coxendicis osse cælati.*

h 1,2 *Sedes ubi supercilia intercidunt, ac ueluti sinu quodam insigni donantur.*

c 2,3 *Sedes, qua neruus cæterorum corporis maximus, atq; ex pluribus neruis conflatus porrigitur.*

d 2,3 *Processus coxendicis ossis, à quo ligamentum ad sacrum os enascitur.*

k 1,2,3 *Sinus coxendicis ossis, ad quem decimus femur mouentium musculus, ueluti ad rotulam reflectitur.*

l, m, n, o, p, q in secunda figura, l autem duntaxat in prima, *coxendicis ossis appendix notatur. ac l quidem posterior appendicis terminus insignitur, q uerò anterior: m autem prima appendicis impressio, o secũda, n tertia, p ad q usq; quarta. quæ singulæ peculiarium musculorum parantur initijs.*

u 1,2 *Sedes, qua dextrum pubis os, cartilaginis interuentu sinistro coalescit. Sed u in prima figura priuatim notat ossis asperitatem, à qua cartilago abscessit: in secunda uerò, externa eius ossis sedes uisitur, qua musculorum educendorum occasione aspera est.*

r 1,2,3 *Pubis ossis foramen, omnium ossium foraminum patentissimum.*

U 1,2,3 *Sinus superiori pubis ossis sedi incisus, quo maxima crus petens uena & arteria, ac in uiris seminaria uasa deducuntur.*

s 1,2,3 *Sinus in elatiori foraminis pubis ossis sede insculptus, ac uenæ cuidam & arteriæ, tertioq́ crus petenti neruo, uiam porrigens.*

t 1,2,3 *Hac sede pubis os nõnihil, ne nimium extenuetur, crassescit, & in uiris secundum penis musculum, & alterum ipsius corpus, educit.*

TRANSVERSIS trium superiorũ ossis sacri ossium [a] processibus, utrinq; unum cõnectitur [b] os, cui integro nullum nomen Galenus inditum affirmat: unde & ἀνώνυμον, ac si dicas innominatum, quidam id appellarunt. Verùm lata ipsius, & superior, ac posterior, sacroq; ossi commissa pars, Ilium os uocatur: anterior autem ossis pars, qua in pubis regione cum alterius lateris osse [c] committitur, ampliterq; perforatũ est, Pubis os: media uerò eiusdem sedes, ad femoris ingressum posita,

Lib. de ossib. cap. 10.

Ilium os.

Pubis.

a 2 fi. cap. 18. à superiori L per H ad L. Sinus autẽ tuberaq; processuũ, N, O, P, Q. Φ indicatur. b tota 1,2, 3 fig. Integrarũ uerò figurar. Θ. Quomodo autem horum ossium sedes circumscribendæ sint, ex characterum indice petendum est. *c integrar. fig. 5.*

Coxendicis. posita, Coxendicis os appellatur. adeò ut unius lateris os sibi continuum, non secus denominetur, quàm si tribus propria circumscriptione terminatis extrueretur ossibus: posteriori scilicet, anteriori, & medio: seu ilium osse, pubis osse, & osse coxẽdicis. Cæterùm Celso uniuersum os, coxæ os: autori uerò Introductorij, seu Medici, quemadmodum & Hippocrati, nonnunquam ἰσχίον (quod est coxendix) dicitur. quamuis interim & latiorem posterioremq; huius ossis partem, ilium: anteriorem uerò, pubis os uterq;, aliorum dissectionis professorum modo nuncupet. His ossibus non parua in usu cum scapulis est affinitas. ut enim scapulæ potissimum articulandis humeris formantur, ita sanè hæc ossa in hoc præcipuè sunt accommoda,[d] ut femora ipsis articulentur, horumq; ope homo erigatur & sedeat. Dein, ut scapulæ cernuntur amplæ, uarijsq; processibus donatæ, quo musculis pluribus educendis aptiores essent: sic hæc ossa omnem ferè constructionis rationem in eum modum fabricatam ostendunt, ut ab ipsis omnes propemodum femur mouentes musculi pronascantur: præter alios, qui ab illis principium ducentes, tibiarum & thoracis & dorsi motibus famulantur, & peni in uiris peculiares existunt. At qui nam musculi & ligamenta, penisq; corpora ab his ossibus enascantur, orationis series, ossium partes enarrans, sensim edocebit. Nunc autem minimè prætereundus est ipsorum usus nequaquam infimus, quo multis corporis partibus instar fulcrorum subijciuntur, & plerasq; continent & amplexantur.[e] Duo enim hæc ossa simul cum sacro osse ueluti peluim quandam efformant,[f] quæ intestina concinnè sustinet, & uesicam, & in fœminis uterum elegãtissimè comprehendit, ac demum eas quas amplectitur partes tutò munit. Ilium itaq; ossis[g] sedes, sacro ossi commissa, egregiè uaria est: quemadmodum sacri ossis transuersos processus ea sede, qua illi ossi cõnectuntur, admodum uarios multiplicesq; esse retulimus. Singulis namq; illorum processuum finibus, ilium ossis tubera, & eorundem processuũ tuberibus, ilium ossis sinus ita correspondent, ut multis partibus mutuo ingressu ilium os sacro cõmittatur: non quidem connexu ad motum constructo arbitrarium, aut sinibus tuberibusq; læuibus, & cartilagine lubrica incrustatis: uerùm connexu uadissimo, & in symphysis seu unionis classem quasi referendo: quæ catilaginosi ligamenti, aut potius puræ cartilaginis interuentu perficitur. Ilium ossis sinuum, & tuberum, quibus id sacro ossi committitur, forma, ex sacri ossis descriptione læui negocio petitur. Vt enim transuersos sacri ossis processus primùm oblõgo sinu donari dictum est, ita etiam ilium os,[h] oblongum tuber sinui congruens obtinet. & quia processuum sinus anterior pars, sinus'ue supercilia, satis insigniter extuberant, porriguntur q;, ilium etiam ossi ad anteriorem oblongi sui tuberis sedem[i] sinus insculpuntur, quos extuberantes illæ processuum partes subeunt. Vbi autem humillima eorum[k] sinuum sedes conspicitur, ilium os quasi in cultri aciem exacuitur, ut eandem cum quarti ossis sacri ossis[l] transuerso processu constituat superficiem. Rursus oblõgo sacri ossis tuberi, quod instar latioris lineæ in processuum finibus eminere relatum est,[m] oblongus etiam ilium ossis sinus conuenit, tuber id ad amussim suscipiẽs. Porrò duobus processuum finibus ad posteriorem dicti nunc tuberis sedem consistentibus, & tuberi transuersim in illorum sinuũ medio prominenti, ilium os non æquè accuratè[n] respondet, quum sacrum os ilium ossi non admodum hac sede sit cõterminum: sed plurima cartilago ligamẽti natura participans, hæc ossa intercedat, totam amplitudinem, qua inuicem ossa inibi dehiscunt, infarciens. Vniuersa igitur ilium ossis sedes sacro commissa, aspera est, ac inæqualis, & insigniter crassa: quemadmodum & reliqua

In lib. de Articulis.

Ossiũ sacri ossis lateribus commissorum usus.

Iliũ ossis sedes sacro ossi commissa qualis.

d integrorum fig. A in Θ.

e 1, 3 integ. fi. Θ cũ M.

f Petitur hæc ex 3 li. figuris præcipuè autẽ 22, 24, 25.

g 3 fig. A, B, C, D, E, F, G.

h 3 fi. C, C & dein seriatim cõferendæ fig. cap. 18.

i 3 fi. A, B.

k 3 fig. B.

l 2 fi. ca. 18 humilim. L

m 3 fig. D, D.

n 3 fig. E, F, dein G.

reliqua ossa illis sedibus, quibus inuicem compinguntur, ampla crassáq; ideo esse nouimus, ut ualidiorem ampliorémq; connexũ efficerent. Atq; hæc crassa ilium osis pars[o] in posteriora longè magis quàm transuersorũ sacri osis processuum amplitudo, porrigitur, prominetq;: tum quòd iliũ os amplissimum latissimumq; scapulæ modo esse oportuit, ut femur mouẽtes, & alios plerosq; musculos, paulo pòst enarrandos, à se pronasci sinat: tum ut ad posteriorem sacri osis sedem aptum constitueret locum, à quo[p] quartus hominis thoracem mouentium musculus principium duceret: unà cum dorsum mouentium[q] undecimo, qui simul cum illo thoracis musculo, ab interno latere osis ilium (qua id in posteriora ferri diximus) & ab osis sacri posteriori sede, originem nanciscitur: similiter ac[r] musculus dorsum mouentiũ decimustertius, ab hac etiam osis sacri, & ilium osis sede, initium sumit. Tota ilium osis amplitudo planæ semicirculari figuræ non admodum absimilis, superiori sua sede secundùm totam semicirculi circumferentiã,[s] appendicem obtinet, quæ ueteribus Spina ilium osis dicebatur. Ipsi namq; dorsum ilium osis uocarũt, externam suæ amplitudinis sedem: quia hæc ampla est, & si cum interna cõferatur, quodammodo gibba. Appẽdicis autem sedes extrorsum prominet, ac ueluti illius dorsi censetur spina. Verùm etsi ueteres hæc nomina rectè instituerint, & Galenus etiam eorum nominum, ut & osis sedium quoq; differẽtiam, apud illos fuisse animaduerterit: nihilominus is subinde Dorsum cum Spina in tibiam & femur mouentium musculorum descriptione confudit. quod nos, quoad licebit, euitantes, Dorsum osis ilium suæ amplitudinis externã regionem appellabimus: Spinam uerò, semicircularem ipsius appendicem, quæ aspera, inæqualisq;, &[t] interno[u] externoq; latere superius compressa uisitur. Comprimitur quidem interna sede, ut inibi amplior reddita, carnosam[x] transuersi abdominis musculi partem, illinc aptius educat. Externo autem latere appendix comprimitur, ampliorq; fit, ut potissima obliquè[y] ascendentis abdominis musculi carnea pars hinc principium sumat, & obliquè[z] descendens abdominis musculus illic inseratur. His enim tribus musculis uniuersa superior appẽdicis sedes occupatur. atq; ut illi ampliores carnosioresq; in ilium lateribus, quàm iuxta dorsum, aut in abdominis anteriori sede sunt: ita quoq; appendicis[a] pars, quæ abdominis latera respicit, anteriorq; est, unà cum iliũ osis sede, cui appendix cõmittitur, crassior est, quàm[b] pars uertebris & dorso proxima.[c] Anterius uerò appendicis extremum, anterior'ue spinæ ilium osis pars ideo est crassissima, ac ueluti antrorsum educitur, quòd præter abdominis musculos ipsi commissos, duobus musculis principium porrigat: quorum[d] alter tibiæ motorum primus,[e] alter autem sextus censebitur. Cæterùm ab ilium osis dorso[f] tres potissimum enascuntur musculi, suis principijs id uniuersum occupantes. Quantam uerò ipsius sedem singuli oppleant,[g] duę admodum obscurè in hoc dorso utcunq; aspero eminentes indicant lineæ, quæ instar semicirculi ductæ, totius dorsi amplitudinẽ in tres sedes disterminant: quarum primam, quæ extra posteriorem lineam in posteriori potissimum dorsi regione consistit, musculus sibi uendicat femur mouentium primus. Secundam uerò sedem, inter duas lineas conspicuam, musculus obtinet femur mouentium secundus. Ex tertia sede, à priori breuiorîq; linea, ad coxendicis usq; articulum pertingente, principium porrigitur musculo femur agentium tertio. Ab interna autem ilium osis sede, primùm[h] musculus enascitur, qui dorsi motorum nonus erit, quiq; ex[i] læui, sed utcunq; ampla ilium osis impressione, ad regionem transuersi quintæ lumborum uertebrę processus conspicua, exortus sui portionẽ adipiscitur.

P Dein

Ilium osis pars retrorsum magis quam sacri osis transuersi processus ex porrecta.

Ilium osis appendix.

Spina.

Dorsum.

Lib. 2 de Administ. dissect.

Quibus musculis appendix occupetur.

Ilium osis dorsi lineæ, & quibus id occupatur musculis.

Quibus interna ilium osis amplitudo.

o 2,3 fig. H, I.
p 12 musc. tab. Δ.
q 13 musc. tab. Γ.
r 14 musc. tab. T, V.
s 1 fig. L, R, R. 2 fig. H, R, R, P. 3 fig. P, L, H, Q.
t 1,3 fi. L.
u 1,2 fig. R, R.
x 6 musc. tab. Δ.
y 4 musc. tab. Γ.
z 3 musc. tab. Θ.
a 2 fig. ab R per R ad P.
b 2 fig. ab R per H ad Q.
c 1,2,3 figur. P.
d 3 musc. tab. Σ. dein ſ.
e eiusdẽ ta. Φ. dein x.
f primus 9 musc. tab. Γ. secũdus 10 tab. Σ. tertius 11 tab. Σ.
g 2 fig. Z, Y linea posterior. anterior autẽ ab a ad b eiusdẽ fig.
h 8 musc. tab. Ξ.
i ad sinistrum latus K, K figuræ 3.

Dein præter hanc ilium ossis compresionem,[k] alia insignis in ipsius interna sede est amplitudo caua, & minimum aspera,[l] musculoq; occupata femur mouentium septimo, quem carneo amploq; principio instar semicirculi ex hac amplitudine pronasci, ac deinde sensim arctari, simulq; cum[m] sexti femur mouentium musculi tendine,[n] primoq; crus petente neruo, per[o] sinum ferri docebimus, sibi priuatim in coxendicis osse, seu media uniuersi quod hoc Capite prosequimur, ossis parte exculptum. In elatiori enim coxendicis ossis sede, sinus inciditur amplus, qui in mundato osse foraminulis quibusdam in hoc oppletus cernitur, ut is ligamentum educat, cuius beneficio os inibi læue, lubricumq;, ac ueluti oleo inunctum cernitur, ut rectè ad hunc sinum septimus ille femoris musculus, unà cum sexti musculi tendine, reflecti conuoluiq; posit. Vtrinque ad sinus istius latera,[p] unum insigne prominet tuber, sinum augens, ac quo minus hàc descendentes musculi ex ipso declinent, accommodum. Dein tuber ad externum sinus latus consistens, iliumq; ossi & coxendicis ossi pariter cōmune, priuatim[q] nonum tibiam mouentium producit musculum, cuius etiam usus gratia utcunque amplum inæqualeq; uisitur,[r] paruum sinulum instar scissuræ sibi uendicans, à quo musculus ille fortius enascitur. Interius uerò tuber, plurimùm ad coxendicis ossis robur confert, quod necessariò crassum ualidumq; esse oportuit, tum articulationis roborisq; nomine, tum etiam quòd id totius corporis, uti mox dicemus, altissimo sinu, cui femur articulatur, cælandum fuerit. Atque huius etiam usus occasione, ilium os interna ipsius sede ad elatiorem sui cum sacro osse connexus regionem,[s] crassum ualidumq; redditur, & ueluti ad interni tuberis internam sedem continuo tubere porrigitur: quod non solum coxendicis ossis robur adauget, uerùm etiam principium offert[t] musculo femur mouentium decimo, qui internam pubis ossis sedem occupans, & ex tota interna coxendicis ossis sede etiam pronatus, femur extrorsum circūuertit. Externæ itaq; coxendicis ossis (cuius robori tam solicitè Natura prospexit) sedi[u] amplus rotundusq;, & omnium corporis sinuum, cui ossa articulantur, profundisimus sinus insculpitur, non omni ex parte læuis, lubricaq; cartilagine incrustatus. In anteriori enim sede, non modica ipsius[x] portio altius quàm reliqua illius circumferentia inciditur, ac aspera, cæcisq; foraminulis quibusdam oppleta cernitur,[y] ligamenti producendi gratia, quod teres in uerticem capitis femoris inseritur. Deinde præsentis sinus[z] supercilia, quæ nonnullis puerulis appendice efformata uidimus, in anteriori ipsius sede leuiùs quàm in posteriori protuberant, quòd scilicet femur sedentibus magis in angulum flecti oportebat, quàm stantibus, aut aliud quid agentibus extendi, aut in posteriora duci. Præterea in[a] humiliori coxendicis sinus, acetabuli'ue superciliorum sede, animaduertendum quoq; est, supercilia non continuo ductu orbiculatim ferri, sed incîdi, ac intermitti, ac ueluti iter parare[b] uenulæ hac in asperam & cartilagine non obductam acetabuli sedem exporrectæ, articuloq; alimentum suppeditanti, à quo uiscidus adaptetur humor, cuius auxilio articulus promptè mobilis euadat. Ne tamen sinus huius in supercilio incisi ratione, articulus nimium luxationi obnoxius redderetur, Natura ualidum cartilagineumq; ligamentum orbiculatim superciliјs adnexuit, quod nullibi intermissum apparet, acetabulumq; adhuc magis quàm supercilia adauget, & uenulæ illi uiam præbet, inter os & posteriorem ipsius ligamenti sedem tutò prorepenti. Cæterùm nunc quoq; perpendenda ueniunt cæca foraminula, pasim in coxendicis ossis acetabuli superciliorum externa sede in hoc parata, ut ualidisimum educant

Sinus coxendicis ossis superiori sedi insculptus.

Sinus eius tubera.

Quomodo coxendicis ossis robori sit prospectum.

Acetabulum femori articulando paratū.

k inter: L, K, L, M, N, ... figur. 3.
l 2 musc. tab. A.
m eiusdem tab. Ξ.
n 2 fi. cap. 11 lib. 4. charac. γ.
o 1, 2, 3 figur. T.
p 1, 2, 3 fi. externū tuber S insignitur, internum uerò X.
q 4 musc. tab. Φ.
r S in primæ figuræ sinulo ponitur.
s 3 fig. Π, N, O.
t 16 musc. tab. F, G et 13 tab. Γ.
u 1, 2 fig. e, f, g.
x 1, 2 fig. g.
y 2 fi. cap. 49 lib. 2 P.
z 1, 2 fi. i, i.
a 1, 2 fi. h.
b fig. cap. 6 lib. 3 præposita a.

cant[c] ligamentum, orbiculatim femur coxendicis oſsi colligans. Quinetiam modò[d] ſedes animaduertenda eſt, quæ inter anteriorem ilium oſsis partem, quæ ſacro committitur oſsi, & poſteriorem coxendicis regionem exculpitur, ut[e] neruo uiam præbeat, qui crus adeuntium quartus, omniumque corporis neruorum ex pluribus compoſitus maximusq; exiſtit. Eſt quoq; hîc obſeruandus coxendicis oſsis[f] acutus proceſſus, qui[g] ligamentũ educit, in[h] tranſuerſum proceſſum quinti ſacri oſsis pertinens, & qui[i] muſculo principium porrigit, quem aut decimo femur mouenti muſculo aſcribemus, aut priuatim undecimum femur mouentium numerabimus.[k] Neq; etiam prætereundus eſt ſinus, coxẽdicis oſsis poſteriori externæq; regioni ſub dicto nuper proceſſu exculptus, ad quem mira Naturæ ſolertia, ueluti ad trochleæ rotulam, decimus femur mouentium muſculus reflectitur. Inſuper non perfunctoriè coxendicis oſsis[l] appendix indagabitur, toti infimæ ipſius ſedi, cui ſedentes innitimur, adnata, & oſsis, cui coaleſcit, amplitudinem ſeruans: quod cùm roboris gratia, tum muſculorum exortus cauſa, inſigniter craſſum uiſitur. Ab hac enim appendice, ut minimum quatuor grandes exoriuntur muſculi, quorum ſingula capita[m] priuatim in appendice impreſsionem ſedemq; ſibi uendicant, in emundato integræ ætatis hominis oſſe ſatis conſpicuam.[n] Primus horum muſculorum, tibiam mouentium tertius erit, qui ab elatiore, & maximè poſtica eius appendicis ſede principium ducit.[o] Secundus, tibiam mouentium quartus habebitur, cuius principium minus quàm primi muſculi latum eſt, magisque uerſus anteriora, iuxta extimum primi muſculi latus, pronaſcitur.[p] Tertius, tibiæ motorum quintus numerabitur.[q] Quartus uerò, maxima portio eſt eius muſculi, quem femur mouentium quintum ſtatuemus, quiq; maximam præſentis appendicis ſedem ſuo principio occupans, totius corporis muſculorum facilè craſsiſsimus eſt. Sic itaq; poſterior, lata'ue, & dein media eius quod deſcribimus oſsis partes ſe habent. Anterior uerò, quæ Pubis os dicitur, tenuis utcunque cernitur, & dextrum os ſiniſtro[r] cartilaginis interuentu, quaſi unionis modo committitur. quo enim homo ætate fit prouectior, eo ſemper connexus iſte minus cartilagine oppletur, minus'ue oſtendit cartilaginis. Atque id uiris pariter ac mulieribus commune eſt. neutiquam enim cum plebeijs medicis arbitrandum eſt, pubis oſſa uiris eſſe continua, mulieribus autem in hoc cartilaginis interuentu compacta, ut partus tempore remitti, inuicemq; diſiungi queant. Parturientibus namque mulieribus (uti neque quadrupedibus) hæc oſſa inuicem non diſiunguntur: uerùm id mulieres in hoc oſsium coalitu peculiare ſibi uendicant, quòd ipſis non tam longa linea, atque in uiris, committuntur. Deinde coxendicum oſsium infimę partes (dextram dico & ſiniſtram) in mulieribus mutuò longè magis diſtant, quàm uiris. Præterea infimæ pubis oſsium partes mutuò ſub ipſorum connexu diremptæ, multo etiam magis mulieribus quàm uiris ſeiunguntur, ac ueluti ſinuatæ, tenuesq; redditæ, inuicem diſtant. adeò ut in mulierum oſsibus uacua ſedes inter coccyx os & internas regiones infimarum partium coxendicum oſſium, multo amplior quàm in uiris occurrat. Hæcq; differentia tam eſt inſignis, ut uel ipſa abundè doceret, pubis oſſa in partu non recludi: etiamſi tactus inter pariendum, idem non leui opera atteſtaretur. Hac itaque ratione (ne id quod de[s] coccyge oſſe ſuo loco proditum eſt, adijciam) Natura fœtui excludendo proſpexit. Quo autem minori negocio leuiusq; mulieres uterum gererent, ilium oſſa illis multo ampliora ſunt, ipſorumq;[t] ſpina in latera longè magis quàm in uiris educitur, & etiam illa oſſa extrorſum inſignius cauantur: &

Sinus quo craſſiſsimus corporis neruus fertur.

Coxẽdicis oſsis acutus proceſſus.

Sinus, ad quẽ decimus femur mouentiũ muſculus uoluitur.

Appendix coxendicis oſsis.

Pubis oſsis hiſtoria.

Oſsium ſacro oſsi nexorum in uiris & mulieribus differentia.

c fig. cap. 1 lib. 2 P, P.
d 2, 3 fi. c.
e 2, 3 fi. ca. 11 lib. 4. charac. 71.
f 2, 3 fig. d.
g 13 muſc. tab. o.
h 1, 2 fig. cap. 18 R.
i 13 muſc. tab. x. aut 12 tab. β. ubi decimus muſc. ϰ inſignitur.
k Hic ſpecta 13 muſcul. tab. r, ſ, t, u, x, y, z.
l 2 fi. l poſteriorem, q autem anteriorẽ appendicis ſedem notat.
m 2 fi. prima impreſſio m, ſecũda o, tertia n, quarta à p ad q.
n 10 muſc. tab. Φ.
o eiuſdem tab. Y. & 11 tab. μ, dein ϖ.
p 11 tab. Y.
q 11 ta. charact. &, ac 12 tab. Ξ.
r integrarum fig. r.
s 1, 3 fi. ca. 18 G, H, I, K.
t 1, 3 fig. L. & 1, 2 fig. R, R.

ut ſemel dicam, hæc commodam geſtando fœtui ſedem efformant. Quòd autem nuper natis puellis, partus facilioris gratia, apud nullas gentes pubis oſſa aut comprimantur, aut diſiungantur, neminem diſſectionis ſtudioſum latêre arbitror: quantumuis id pertinaciter uulgus nunc de his, nunc illis nationibus affirmet. Quamobrem uerò pubis os maximo totius corporis oſsium[u] foramine (quod etiam propter magnitudinem, ab oſtij imagine θυρoειδὴς nuncupatur) peruium ſit, illi demum cognoſcunt, qui ad amuſsim inter ſecandum didicere, qui'nam muſculi à coxendicis & pubis oſsibus pronaſcantur: illi enim arguunt, pubis os amplam & aptam educendis muſculis ſedem neceſſariò oportuiſſe fieri. Ne uerò interim fruſtra animal grauaret, ſed ut leue eſſet, eo quo diximus foramine donatur. Neq; eſt quod hàc aliquis[x] uaſa ſeminaria, aut maximas crurũ[y] uenas &[z] arterias, aut etiam[a] neruos deduci arbitretur: quemadmodum nemo non credit, qui Anatomes rudis, nudam oſsium compagem intuetur. Illa enim organa aliam nanciſcuntur uiam: quippe maxima crus petens uena, arteriaq;, ſimul cum[b] ſecundo crus adeunte neruo, proprium[c] ſinum obtinent, in ſuperiori pubis oſsis ſede inſinuatum, è regione elatioris ſedis nuper dicti[d] foraminis. Porrò ſeminarijs uaſis etiam elatiùs quàm pubis os prominet, in abdomine iter paratum eſſe audies. Deinde ingens illud pubis oſsis foramen ualida[e] membrana oppletur, quæ[f] muſculum internæ foraminis ſedi proximum ab illo dirimit,[g] qui externam foraminis ſedem occupat. Neq; profectò aliquid, foramen hoc tranſit, præter[h] uenam, &[i] arteriam, [k] neruumq;, non ad genu uſque ramorum ſerie digeſtos. Præterea hæc uaſa non per foraminis medium feruntur: ſed in elatiori foraminis ſede[l] ſinus cælatur, illis uaſis deducendis paratus. Cæterùm ſuperior pubis oſsium[m] pars, qua inuicem committuntur, idcirco exaſperatur, quòd[n] rectos abdominis muſculos hinc enaſci, Naturæ uiſum fuerit. Deinde anterior quoq; oſsium ſedes inibi aſpera eſt, ut neruoſum caput[o] ſecundi tibiam mouentium muſculi hinc ritè pronaſceretur. Ad hæc, in anteriori pubis ſede,[p] à coxendicis oſsis acetabuli interno latere, ad pubis oſsium uſque commiſſuram, tuber, & quædam ueluti prominentia conſpicitur, à qua[q] octauus femur mouentium muſculus principium ducit. Quemadmodum uerò hæc anterior pubis oſsis ſedes protuberat, ita quoque poſterior[r] acutam oſtendit lineam, à qua muſculus femur mouentium decimus ſui etiam exortus[s] portionem aſſumit. His omnibus accedit pubis oſsis[t] craſsities, iuxta infimam pubis oſsium connexus ſedem, & magni illius foraminis internum latus, ubi pubis os quodãmodo teres craſſumq; ob hoc in uiris uiſitur, ut ipſius oſsis robur adaugeatur: utq; hinc præter quoſdam penis[u] muſculos, alterum corpus[x] eorum quæ penem conſtituunt, originem duceret. Atque in hunc modum oſſa ſe habent, ſacri oſsis lateribus connexa, quorum utrunque in nuper natis pueris, tribus conſtat oſsibus, quæ ternis lineis cartilagine oppletis diſtinguuntur. Hæ lineæ à coxendicis acetabuli centro, ubi inuicem ſunt conterminæ, porriguntur: una quidem ad ſuperiorem acetabuli ſedem, ſecunda ad externum acetabuli latus: tertia autem ad latus internum, quæ etiam per pubis os procedit, ubi id quodammodo teres eſt. adeò ut lineæ alterius lateris os neutiquam in ea ſedes interſecent, quas ilium os, & coxendix os, & pubis os nuncupabimus.

Cur pubis os maximo foramine peruium, & dein ipſius ſinus & tubera.

Oſſa ſacri oſsis lateribus commiſſa, in puerulis tribus efformari oſsibus.

u 1,2,3 figur. r.
x 20 fi. 3. 5 c. & iuxtus u. cur. 22 fig. y ad j.
y fig. cap. 6 lib. 3 s.
z fig. cap. 11 lib. 3 e.
a 2 fi. cap. 11 lib. 4 charac. 71.
b eiuſdẽ fi. charac. 60.
c 1,2,3 figur. V.
d 1,2,3 figur. r.
e 2 fi. cap. 49 lib. 2 O, O.
f 16 muſc. tab. F, G.
g 8 muſc. tab. Y.
h 1 fi. cap. 6 lib. 3 e.
i fi. cap. 12 lib. 3 s.
k 2 fi. cap. 4 lib. 4 charac. 66.
l 1,2,3 fi. f.
m ad dextrũ latus n ſecũdæ fig.
n 5 muſc. tab. Λ.
o 16 muſc. tab. Δ.
p ab h 2 figuræ ad n.
q 7 muſc. tab. α.
r 3 fig. O.
s 16 muſc. tab. G.
t 1,2,3 fi. t.
u 1,2 fig. cap. 49 lib. 2 L, K.
x earũdem fig. A, B.

DE

DE FEMORE. CAPVT XXX.

PRIMA TRIGESIMI CAPITIS figura, dextri femoris os posteriori facie delineatum referens.

SECUNDA FIGVRA, FEMORIS dextri anteriorem faciem ostendens.

CHARACTERVM, QVI DVABVS TRIgesimi Capitis figuris adhibentur, Index.

A 1,2 *Caput femoris, acetabulum ossis coxendicis subiens.*
B 1 *Sinus, femoris capiti insculptus, & teretis ligamenti insertionem à coxendicis osse excipiens.*
C 1,2 *Appendicis, rotundum femoris caput efformantis, cum reliqua femoris portione coalitus.*
D 1,2 *Ceruix femoris.*
E, F 1,2 *Inferiora femoris capita. ac E quidem internum, F uerò externum notat.*
G 1,2 *Hæc linea coalitum indicat appendicis, duo inferiora femoris capita constituentis.*
H 2 *Sinus, qui utrisq; capitibus E & F insignitis est communis, ac quem patella subit.*
I 1 *Sinus ac interuallum, duo inferiora femoris capita inuicem dirimens.*
K 1 *Ab hac sede interioris capitis primus pedem mouentium musculus initium ducit.*
L 1 *Hinc secundus & tertius pariter pedem mouentes musculi exoriuntur.*
M 1 *Huic interni capitis sedi, quinti femur mouentium musculi tendo inseritur.*
N 1,2 *Sinus in externo inferiorū femoris capitum exculptus latere, quo quartus tibiam mouentiū musculus uehitur.*
O 1 *Hac sede internum latus interioris femoris capitis compressum est, ut hàc tendines primi, secundi, tertij & quinti tibiam mouentium musculorum aptius porrigerentur.*
P 1 *Hac regione idē interioris capitis latus insigniter protuberat, & dictorū iam tendinū reflexui est accommodum.*
Q, R, S, U, X, Y *Exterior femoris processus. uerùm singuli characteres non in utraq; figura simul obuij, aliquid pri*

uatim, ut modò subyciam, indicant. Q quidem in prima & secunda coalitum appendicis huius processus ad reliquum os. R autem in prima, sinum internæ præsentis processus sedi cælatum. S uerò in prima figura, primam
T, T. *exterioris processus impreßionem. Cæterùm T, T in prima, insignitur aspera linea, deorsum à prima impreßione ducta: V autem in secunda, exterioris processus secunda impreßio: X uerò, tertia impreßio. At Y in ambabus figuris quarta indicatur impreßio.*

a, b 1, 2 *Interior femoris processus. Verùm b priuatim in secunda, hîc appendicis indicat coalitum.*
c, c 1 *Linea aspera, à radice interioris processus deorsum obliquè gratia octaui femur mouentium musculi procedens.*
d, d 1 *Linea secundùm femoris longitudinem protuberans, & quinti femur mouentis musculi insertionẽ admittens.*
e 2 *Hac sede femur amplum, ac ueluti compressum est, quum interim reliqua ferè longitudine teres sit.*
f 2 *Aspera sedes, à qua octauus tibiam mouentium musculus sui exortus initium ducit.*

FEMORIS[a] os, quod μηρὸν Græci uocant, magnitudine cunctis humanę fabricæ ossibus præstat: in auibus autem & omnibus ferè quadrupedibus, tibiæ ossi & fibulæ, longitudine cedit, suprà quidem coxendicis ossi, infrà autem tibiæ ossi, diuersa articuli ratione, omnibus pariter coarctatum. Superiori enim parte, qua similiter atq; inferiori[b] appendice donatur, rotundissimum[c] caput obtinet, prolixæ[d] ceruici ad interiora inclinatæ adnatum, coxendicisq; ossis[e] acetabulo exquisitè congruens. Vniuersum hoc caput, cuius gratia femur flecti & extendi, & in latera duci, & deniq; circumuerti potest, læue, cartilagineq; incrustatum uisitur: at nonnihil inferiùs, quàm ipsius uerticis medium cõsistit, angustum, profundumq;, & inæqualem obtinet[f] sinum, cui teres[g] ligamentum, à coxendicis ossis acetabulo enatum, robustissimè implantatur. Inferiori autem sede femur insigniter crassum est, & in duo oblonga[h] capita, omnium totius corporis ossium capitum maxima, dirimitur, quæ in posteriorẽ femoris sedem longè magis quàm in anteriorem porriguntur, & in lateribus non minus ferè quàm ipsorum medio extuberant, lateribus´ue uix deprimuntur, quemadmodum etiam ipsorum cum tibiæ osse articulo ex usu fuerat.[i] Hæc namq; ossi tibiæ mutuo ingressu ad eum modum articulantur, ut tibia duntaxat flecti extendiq; posit: nequaquam uerò in latus, uel tantillum quidem, duci. utcunq; etiam id Galeno uisum fuerit, qui in tibiæ motuũ examine, femoris ad coxendicis os motu deludebatur. Cæterùm ista femoris capita retrorsum ideo producuntur, quòd tibiam in angulum flecti, & non extra rectam lineam extẽdi, aut antrorsum erigi satius erat: adeò ut motus illius ratione, femoris capita in anteriori femoris sede nequaquam promineant. Et quamuis hæc, in anteriori eorundem sede,[k] sinum ostendant utrisq; capitibus communem, & impensè patulum, læuiq; cartilagine cinctũ, is tamen aliquo tibiæ ossis tubere excipiendo non paratur: uerùm os orbiculare, & breui scuto non absimile, apto[l] tubere sinum illum subire, altero ab hoc Capite audies. In posteriori femoris sede capita hæc magno[m] interuallo inuicem dirimũtur, atq; in ipsorum medio amplum profundumq; sinum, utcunq; asperum, & cartilagine nequaquam obductum habent, qui asperum inæqualeq; tibiæ ossis[n] tuber excipit, quod in tibiæ ossis sinuum medio protuberat,[o] ligamentumq; educit, quod ualidissimè illi sinui inseritur, unà cum alio admodum robusto ligamẽto, à posteriori tibiæ ossis sede pronato. Iuuat etiam sinus iste, deducẽdo totius corporis maximo[p] neruo, hàc simul cum[q] uena & arteria in tibiam contendenti. Humiliora enim femoris capita, quum tibiæ flexus gratia adeò in posteriora ducantur, etiam id præstant, ut in illorum medio neruum illum simul cum uasis tutissimò deorsum repere sinant: atq; etiam processuum modo, aliquot musculorũ pedem mouentiũ principia porrigant. In posteriori enim femoris regione, ab elatiore

Femoris superius caput.

Duo inferiora femoris capita, & eorundem sinus.

Lib. 3 de usu part. & 2 de Admin. diss.

a tota 1, 2 fi. & integram 1, superius 3, 2, inferius cum 4 articulatam.
b 1, 2 fig. suprà C, infrà G.
c 1, 2 fi. E.
d 1, 2 fi. D.
e 1, 2 fi. [illegible]
29 c, f, g.
f 1 fig. B.
g 1 fi. cap. 49 lib. 1 P.
h 1, 2 fig. E, F.
i tange E, F, I 1, 2 fig. ad G, F, I 7 fi. cap. 2.
k 2 fig. H
l 2 fi. cap. 32 A, B, C, D.
m 1 fig. L
n 7 fi. cap. 31 I.
o fig. cap. 1 lib. 2 X.
p 10 musc. tab. [illegible] z, &.
q ultimæ figur. lib. 3 r, u.

r 1 fig. K. s 12 musc. tab. Θ. interni capitis[r] sede primus pedem mouentium[s] enascitur musculus, cuius capiti haud procul ab exortu sesaminum innectitur osiculum, quod læui sua & lubrica superficie, qua ex musculi substantia prominet, læuem interni femoris capitis regionem spectat, durumq; ipsius contactum excipit, & citra musculi noxam, communi sesaminorū usu, illius impetum dissoluit. Ab externi autem capitis superiori[t] sede, secundus pedem agentiū educitur[u] musculus, cui perinde ac primo sesaminum obtingit osiculum. adeò ut bina ad poplitem eius generis referēda ueniant osicula, in ceruis, canibus & leporibus, utpote siccis animalibus, admodum, ut & in senio cōfectis hominibus, cōspicua. Insuper ab externo femoris capite is quoq;[x] musculus prodit, quem tertium pedis motibus præfectorum statuimus. Præterea si[y] musculus in poplite latitans, ab osse aliquam sui exortus portionem sumit, hanc sanè ab externo hoc femoris capite mutuatur. præcipua enim ipsius origo ex[z] ligamento pendere docebitur, dictum nunc femoris caput tibiæ potisimùm colligante. Deinde in elatiorem capitis interni[a] regionē modicè uersus eius capitis internum latus[b] tendo inseritur, quinti femur mouētis musculi, cuius etiam insertionis occasione hoc femoris caput inibi cōpressam ostendit[c] sedem, tendini excipiendo aptam. Atq; ita anterior & inferior, posteriorq; horum capitum sedes se habent: latera uerò eorundem, nulla cartilagine incrustata, multis cæcis foraminulis opplētur, ut ualidisima genu articulum continentia ligamenta hinc aptè pronascātur. Porrò externum exterioris capitis latus, priuatim[d] sinum nancifcitur, obliquè ipsi iuxta posteriorem eius lateris regionem insculptum, ac[e] quarti tibiam mouentium musculi tendini paratū. Quo minus enim tendo ille hac obliquè reflexus, à suo ductu aberret, Natura ipsi hunc sinum, lubrico & læui ligamento obductum, preparauit. Internum uerò latus interioris capitis femoris, etiamsi ad ipsum plures conuoluantur reflectantur'ue[f] tendines, nullum tamen eiusmodi manifestum adipiscitur sinum. At osse ligamentis emundato, iuxta posteriorem eius lateris sedem lata, sed admodū interim profunda, apparet[g] compresio, qua tutò tendines deferri queant, à sua sede tuberis beneficio non reclinantes, quod in medio dicti nunc lateris latè[h] protuberat, atq; secūdùm ipsius posteriorem sedem tēdines opportunè deferri sinit. Tendines autem hàc deducti, trium primorum & quinti tibiam mouentium musculorum censebuntur.

Duo femoris processus, seu rotatores.

Ad femoris osis ceruicē, cui superius femoris caput adnascitur, duo conspiciūtur processus: quorum[i] alter externū femoris latus occupat, omniumq; corporis processuum, nulli alteri osi commissorum, facilè maximus est,[k] insigni etiam donatus appendice.[l] Alter minor est, & quod ad magnitudinem spectat, priori neutiquam cōparandus, multoq; inferiùs in interno femoris latere nonnihil uersus posteriora conspicuus, &[m] appendice similiter adauctus. Græci ambos τροχαντῆρας, quasi rotatores dicas, nuncupant: hunc interiorem, illum uerò exteriorem appellantes. quum tamen simpliciter τροχαντῆρα dicunt, perpetuò externum subaudiunt: quem etiam propter amplitudinē, & quandam cum nate imaginem, γλουτὸν uocarunt. Horum processuum idem usus cum reliquis ferè osium procesibus est: in hoc enim parantur, ut collis ritu musculorum insertionē probè admittant, alijsq; musculis eleganter principij sui sedem prebeant. Interior namq; femoris processus, qui modicè oblongus, neq; admodum inæqualis est, in hoc prominet, ut illi[n] sexti & septimi femur mouētium musculorum tendines inserātur. Ad huius processus radicem in posteriori femoris sede, aspera quædam ducitur[o] linea, obliquè deorsum in posteriora aliquousq; ducta, & octaui femur mouentis[p] musculi insertioni aptata. Exterior

t 1 fig. L. u 12 musc. tab. Y. x 13 tab. Θ. y 14 ta. Γ. z fi. cap. 1 lib. 2 T. a 1 fig. M. b 11 musc. tab. Ξ. deinde 2 f. c 1 fig. K. d 1, 2 fi. N. e 10 musc. tab. Y. f 16 musc. tab. tendinis musculorū L, Δ, R, V, V. aut 2 tab. q, γ, β, d, d. g 1 fig. O. h 1 fig. P. i 1, 2 figur. Q, Y. k femoris figuræ ca. 3. hic aūt Q. l 1, 2 fig. a. m 2 fig. b. n 8 musc. tab. Vnus Θ, alter Λ. In 14 autē tab. c, d. o 1 fig. c, c. p 7 musc. tab. a.

femoris processus, interna sede, qua femoris caput respicit, asperum inæqualemq; commonstrat[q] sinum, cui[r] nonus &[s] decimus femur mouentes musculi inserũtur. Externa autem sedes gibba est, in osseisq; hominibus & ætate prouectis quatuor impressiones sedesq; proponit,[t] quatuor musculorum insertionibus excipiendis paratas. Ac[u] prima quidem ampla est, & gibba in posteriori processus sede apparẽs, cui primus femur mouentium musculus lata insertione implantatur. Ab huius compressionis radice, aspera quædam[x] linea deorsum per femoris posteriora nonnihil obliquè deducitur, cui primus ille femur mouens musculus ualidissimè etiam inseritur.[y] Secunda compressio in anteriori processus consistit latere, magis quàm prima inæqualis & aspera, & utcunq; sinuata, ac demum secundi femoris motuum autoris musculi seruiens insertioni.[z] Tertia ad superiorem processus regionem uisitur, inter primæ & secundæ elatiores consistens sedes. Hæc gibba est, & insertionem tertij femur mouentis musculi admittit.[a] Quarta, in apice processus se offert, reliquis tribus longè arctior, & quarti femur mouentis musculi tendinem excipiens. Horum sanè musculorum insertionem exterior processus assumit: ab ipsius uerò radice in anteriori externaq; ipsius sede[b] musculo principium præbet, qui tibiæ motorum septimus recensebitur.[c] Quod uerò ad reliquam femoris formam spectat, uniuersum femur anteriori ipsius sede, & in lateribus teres & utcunq; læue est, undiq; ab[d] octauo tibiam mouentium musculo circundatum: cuius gratia anterior femoris sedes iuxta ipsius ceruicis radicem nonnihil ampla est, &[e] aspera, quo ualidiùs & ampliori principio musculus ille enasceretur. In posteriori autem sede femur in acutum quodammodo fertur, &[f] lineam insigniter protuberantem, & asperam inæqualemq; ostendit, quæ à femoris processuum radice aliquousque ultra medium longitudinis femoris prorepit. Huic lineæ[g] quintus femur mouens musculus pertinaciter inseritur:[h] ipsaq; duntaxat ex reliqua femoris amplitudine, ab octauo tibiam mouente musculo non circundatur. Porrò ad inferiorem huius lineæ[i] sedem, ac iuxta inferiorũ femoris capitum radicem, femur amplum depressumq; , non autem teres cernitur, quo tutius hàc maxima tibiam petens uena, cum arteria & neruo feratur: ac ne, si femur hîc gibbum esset, à femore errabunda declinet. Quamuis & leuitatis occasione, Natura hanc femoris partem, quæ necessariò in latera, inferiorum ipsius capitum educendorum gratia, latescere debuit, non uoluerit posteriori in sede esse teretem & prominentem, quum scilicet nullorum musculorum productioni aut insertioni ibidem subseruiat, & iniurijs non sit exposita, inferioribusq; femoris capitibus in posteriora ductis, quodammodo sepiatur. adeò sanè, ut spectatu iucundissimum sit, quî Natura præter partium functionem, pręcipuumq; usum, roboris simul & leuitatis rationem undiq; habuerit, quę etiam femori secundùm illius longitudinem[k] sinum communicauit longum & amplum, qui medulla oppletus, maximum istud corporis os pro sua mole admodum leue efficit. Præterea femoris[l] ductus, non recto tramite à coxendicis ossis acetabulo deorsum tenditur: sed femoris ceruix à capite ipsius ualde extrorsum obliquè, & quasi transuersim fertur, & hinc femur rursus reliquo ipsius corpore obliquè uersus interiora ad genu descendens procedit. Quam sanè figuram non obiter Natura excogitauit: quum omnes quibus à prima conformatione femur rectius quàm homini ex usu est, contigit, uari & claudi in genu reddantur. Hoc autem quàm non modò ad cursum, sed ambulationem, firmamq; stationem noxium sit, quotidie uidentes discimus. Dein si utriusq; femoris ceruix non statim à coxendicis articulo,

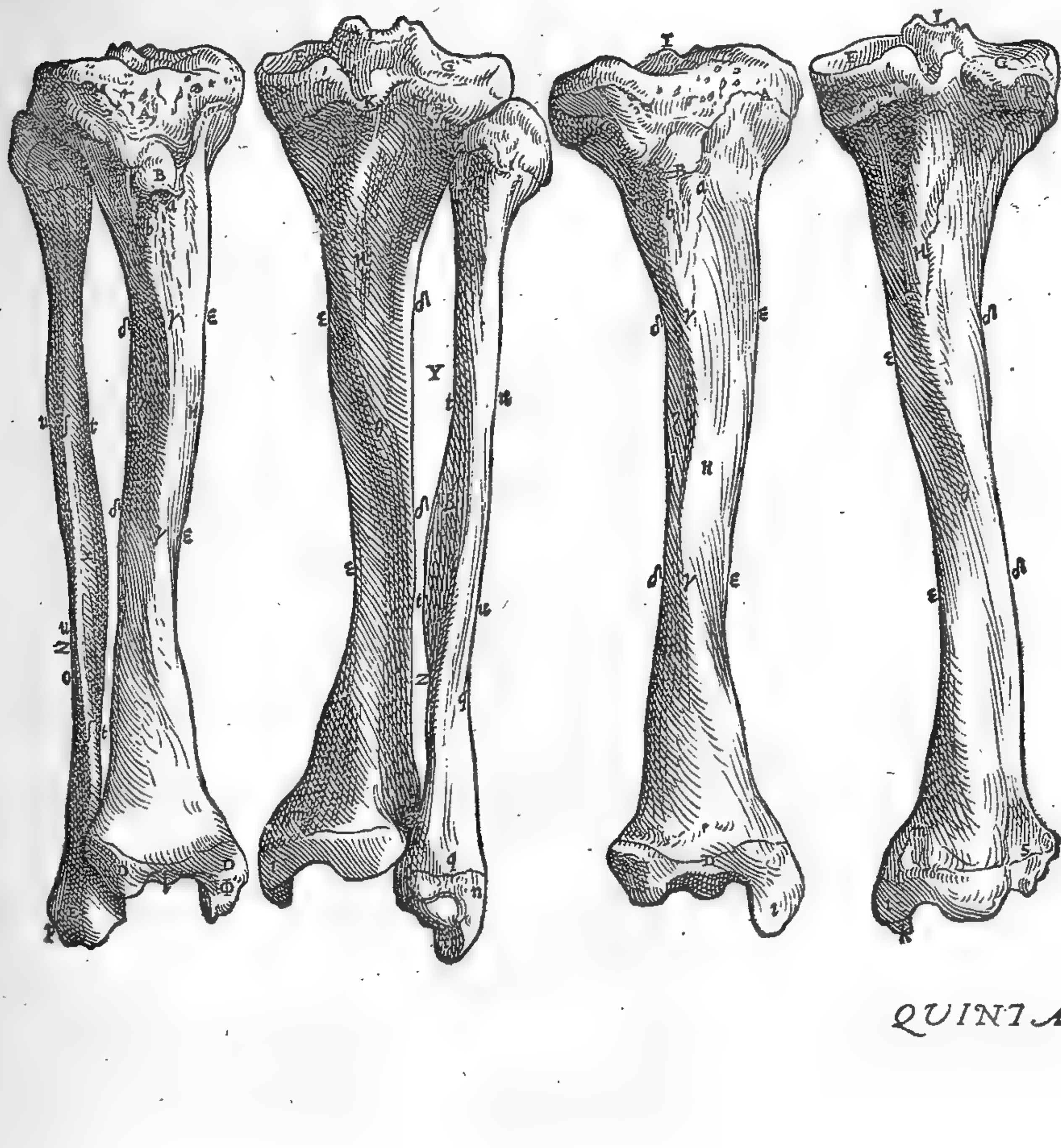
Femoris secundùm ipsius longitudinem forma.

q 1 fig. R.
r 13 musc. tab. Ξ, Β ta. Υ.
s 13 musc. tab. Υ, Χ, Ψ, Ζ.
t primus 9 musc. tab. Ρ. secũdus 10 tab. Σ, tert. 11 ta. Σ. quart. 11 tab. Φ.
u 1 fig. S.
x 1 fi. T, T.
y 2 fig. V.
z 2 fig. X.
a 1, 2 fi. Y.
b 5 musc. tab. Λ. 10 tab. Μ.
c ab f ad G figure 1, & à c ad G figure 3.
d 7 musc. tab. 7, & 13 tab. d, d.
e 2 fig. f.
f 1 fig. d, d.
g 12 musc. tab. Σ, Ξ.
h 13 musc. tab. 5, 5.
i 1 fig. e.
k Pete illũ ex fracto aliquo femore.
l Progressus est ab A per D, C, C, d, d ad 1 figure 1. aut per D, f ad H figure 2. Aut expete de integrarum fig. A.

ticulo,uti diximus, foràs porrigeretur, quæ nam ſedes internis femur amplexantibus muſculis reliqua eſſet? quæ rurſus neruis,uenis, ac arterijs in uniuerſum crus diſtributis? quæ item glandulis,horum uaſorum propagationi præfectis? Non enim per externas cruris regiones hæc deſcendere decebat,quum ita omnibus foris occurſantibus, leui quaque occaſione lædenda,exponerentur. Cæterùm poſterior femoris pars,ſima cauaq; uiſitur: anterior autem gibba,quòd ad ſeſsiones is femoris ductus admodũ ſit idoneus: uti etiam ad multa quæ ſedentes obimus munia, quando ſcilicet unum femur alteri inijcimus. ut modò taceam, quàm eleganter femur muſculis cedat, poſteriorem ipſius ſedem occupantibus.

DE DVOBVS IN TIBIA REPOſitis oſsibus. Caput XXXI.

PRIMA CAP. XXXI FIGVRA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

QVINTA.

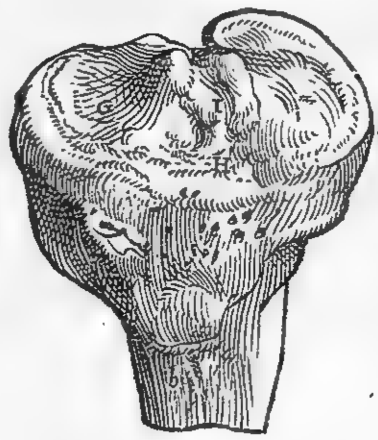
QUINTA.

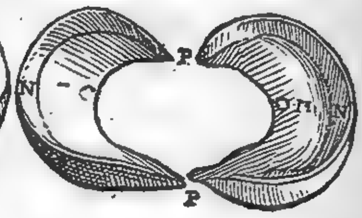
SEXTA.

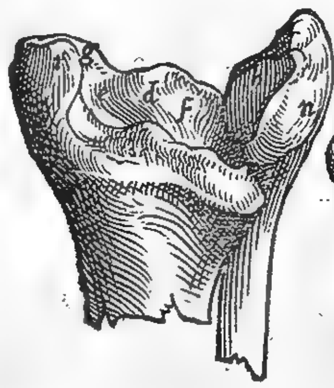
SEPTIMA.

OCTAVA.

NONA.

DECIMA.

XI.

TRIGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVrarum, & earundem characterum Index.

Undecim huius Capitis figuræ ad dextram spectant tibiam, ac prima utrunque in tibia locatum os anteriori facie exprimit, crassius nimirũ, interiusque, quod tibiæ os uocabimus: & gracilius, quod exterius positum, fibula nobis potius quàm sura nuncupabitur. Secunda figura, tibiæ os simul cum fibula posteriori facie appositissimè delineatur. Tertia, solius tibiæ ossis anterior sedes commonstratur. Quarta, tibiæ ossis posterior facies oculis subijcitur. Quinta, fibulam anteriori facie exprimit. Sexta, fibulam posteriori sede delineatam exhibet. Septima, tibiæ ossis superiorem ostendit sedem, cui femur articulatur. Octaua, duas continet cartilagines, quæ sinus adaugent, quibus femoris capita in tibiæ ossis sinibus excipiuntur. Nona, imam tibiæ ossis & fibulæ sedem anteriori parte proponit, ut cauitas in conspectum ueniret, tali cum tibia articulationi parata.

Decima, solam tibiæ ossis infimam sedem posteriori ex parte delineatam offert, qua talus excipitur. Undecima, internum latus inferioris fibulæ sedis commonstrat, quod talo articulatur. Characterum autem index erit huiusmodi.

A, B *His duobus characteribus in prima figura, superior tibiæ ossis appendix notatur. In tertia uerò & secunda, indicatur linea coalitum commonstrans appendicis cum reliqua ossis portione.*

C *Appẽdix superior fibulæ in prima figura indicatur, in quinta aũt coalitus appendicis cũ reliquo osse insignitur.*

D *In prima appendix tibiæ inferior, in tertia appendicis illius coalitus indicatur.*

E *In prima appendix fibulæ inferior, in quinta coalitus appendicis ad os notatur.*

F, G 2, 4, 7 *Sinus tibiæ ossis, quibus inferiora femoris capita articulantur.*

H, I, K 7 *Tibiæ ossis tuber, sinus, quibus femoris capita excipiuntur, dirimens. ac H quidem ipsius anterior sedes indicatur, I uerò media, & impensius prominẽs. K autem posterior. Atque hi characteres in eius tuberis sedibus, quæ sinuantur, obuij sunt. & horum K & I in secunda figura, tertia & quarta, idem quod in septima, indicant.*

L 8 *Cartilago, externum tibiæ ossis sinum adaugens, quo externum femoris caput excipitur.*

M 8 *Cartilago, internum tibiæ ossis sinum augens, cui internum femoris caput articulatur.*

N 8 *Hac sede cartilagines, tibiæ ossis sinus augentes, uidentur crassissimæ.*

O 8 *Hac*

O 8 *Hac ſede nuper dictæ cartilagines ſunt tenuiſsimæ, ac ante ſinuum centrum deficiunt.*
P,P 8 *His ſedibus illæ cartilagines in apices terminantur.*
Q 5 *Fibulæ ſinus leuiter cælatus, cui tibiæ oßis capitulum iam R indicandum coarticulatur.*
R 4 *Tibiæ oßis capitulum, quod fibulæ ſuperiùs coarctatur.*
S 4,10 *Sinus tibiæ oßis, quo id inferiorem fibulæ ſedem excipit.*
T 5, 6, 11 *Internum fibulæ latus, quod tibiæ oßi inferius committitur.*
V 2 *Contextus ſuperior fibulæ ad tibiæ os.*
X 2 *Contextus inferior fibulæ ad tibiæ os.*
Y 2 *Interuallum, quo fibula à tibiæ oſſe inter ſuos articulos dehiſcit.*
Z 1,2 *Hac ſede fibula non rectà ducitur, ſed introrſum nonnihil obliquatur, exterioriq́ latere ſima fit.*
a,b 1, 3, 7 *Anterior tibiæ oßis ſedes, in quam muſculi tibiam extendentes inſeruntur.*
c 5,6 *Superioris fibulæ appendicis proceſſus, cui tendo quarti tibiam mouentis muſculi inſeritur.*
d, e, f, g, h 9 *Sedes, cui ſuperior tali pars lateraq́ articulantur. ac d quidem, & e, & f ſuperiorem huius ſedis regionem in nona & decima figuris commonſtrant. Deinde rurſus d notat eius regionis tuber. e uerò & f partem huius regionis utrinq́ ad tuberis d notati latus altiùs quàm ipſum tuber inſinuatam. Porrò g ſedis huius internum latus indicat, quod ab externo latere conſtituitur proceſſus inferioris appendicis tibiæ oßis, quem Φ in prima figura indicat. Cæterùm h in nona & undecima externum huius ſedis, quæ talo aptatur, latus oſtendit, ab interno conſtitutum latere appendicis inferioris fibulæ, in prima figura E notatæ.*
Φ, i *In prima figura Φ, proceſſus indicatur inferioris appendicis tibiæ oßis, qui exterior eſt malleolus. Cæterùm i in ſecunda, tertia, nona & decima, eundem appendicis proceſſum notat.*
k 4,10 *Sinus interioris malleoli, ex quo cartilagineum ligamentum talo inſeritur.*
l 1,3,9 *Sinus aſper & inæqualis in anteriori ſede inferioris appendicis tibiæ oßis conſpicuus, à quo ligamentum cartilagineum ad tali ceruicem pronaſcitur.*
m 2, 4, 10 *Hac ſede ſinus ſpectantur, qui tres tendines ad pedis inferiora protenſos deducunt.*
n 2, 5, 6, 9 *In prima figura E externum notat malleolum. is namq́ aliud nihil eſt, quàm inferior fibulæ appendix, qui in pleriſq́ figuris n indicatur.*
o, p 1,5 *Vmbrata hac fibulæ ſedes, ab o ad p uſq́ pertinens, ea fibulæ pars eſt, quæ nuda, nulliſq́ muſculis tecta, ante ſectionem ſe offert.*
q, q 2,6 *Hac ſinuata fibulæ ſede, ſeptimi & octaui muſculorum pedem mouentium tendines reflectuntur.*
r 2,6,11 *Sinus inferioris fibulæ appendicis, à quo ligamentum in talum fertur.*
ſ, ſ 1,5 *Prima fibulæ linea, ſeu primus eiuſdem angulus.*
t, t 1, 2, 5, 6 *Secunda fibulæ linea.*
u, u 1, 2, 5, 6 *Tertia fibulæ linea.*
x, x 1,5 *Primum fibulæ latus. Verùm x & x priuatim huius lateris lineam indicant, inibi gratia muſculi pollicem extendentis modicè prominentem.*
α, α 1,5 *Secundum fibulæ latus.*
β, β 2,6 *Tertium fibulæ latus.*
γ, γ 1,3 *Prima tibiæ oßis linea.*
δ, δ 1,2,3,4 *Secunda tibiæ oßis linea.*
ε, ε 1, 2, 3, 4 *Tertia tibiæ oßis linea.*
ζ 1,3 *Primum tibiæ oßis latus.*
η 1,3 *Secundum tibiæ oßis latus.*
θ 2,4 *Tertium tibiæ oßis latus.*
κ 2,4 *Aſpera tertij tibiæ oßis lateris linea, cui muſculus in poplite latitans inſeritur.*

a tota 1 & 2 fig. integrarum Φ & Ψ ad Λ & Ω.
b tota 3,4 figuræ.
c tota 5,6 figuræ.

IN TIBIA, perinde ac in cubito, bina reponuntur[a] oſſa, quæ Hippocrates perpetuò tibiæ oſſa appellat. ac horũ[b] alterum interius eſt, & craſsius, quod totius mẽbri nomine *κνήμη* & tibia nuncupatur:[c] alterum uerò exteriùs locatur, & interiori admodum craſsitie cedit, Græcis quidem *περόνη*, Latinis autem ſura & fibula uocatum. Ego euidentioris doctrinæ ſtudio, craſsius os, tibiæ os appellabo: id à tibia, hoc eſt, toto membro diſtinguens, quod his oſsibus, muſculis, uenis, arterijs, neruis, & cute hæc omnia ambiente formatur. Gracilius autem os, fibula opportunè dicetur: ne, ſi id ſurã uocaremus, eam quis ſubaudiat muſculorum poſteriorem tibiæ ſedem occupantium craſsitiem & pulpam, quæ etiam ſura nobis appellatur, quamq́; Græci, quia ueluti tibiæ uenter eſt, *γαστροκνημίαν* nuncupant.

Tibia. *Fibula.* *Tibiæ os.*

Tibiæ ossis & fibulæ appendices.

cupant. Tibiæ itaq; ossi, & fibulæ, quibus longus sinus, asseruandæ medullæ paratus, ad ossiumq; leuitatem accōmodus, secundùm ipsorum longitudinem insculpitur, suprà infraq; appendix coalescit: ac superior quidem tibiæ ossis [d] appendix admodū crassa lataq; est, & anteriori sede magis quàm posteriori † deorsum ducitur. Huic * duo oblongi insculpuntur sinus, inuicem [e] aspero inæqualiq; tubere distincti, & lubrica cartilagine incrustati, quibus inferiora femoris [f] capita excipiuntur. Tuber autem sinus distinguēs, grandem [g] sinum subit, femoris capita inferiori ac posteriori in sede dirimentem. Dein tuber ex superiori [h] mediaq; ipsius sede, quæ aspera & sinuata, neq; ulla cartilagine inuncta uisitur, ualidissimum emittit [i] ligamentum, nuper dicto femoris capitum interuallo sinui'ue, in posteriori potissimum ipsius sede, insertum. adeò sanè, ut media huius tuberis sedes in hoc aspera sinuataq; sit, quò fœlicius ligamenta in femur porrigat, hæc è maximè protuberante sua sede, ac deinde ex [k] posteriori ipsius regione educens. Ab [l] anteriori namq; tuberis regione, quæ minimum prominet, etiamsi illa similiter aspera sit, ac latè sinuata, nullū tamen ligamentum femori inseritur: sed ligamenta inibi producuntur, quæ [m] cartilagines anteriori huius tuberis sedi colligant, quas nunc tibiæ ossis sinus augere dicam. Quum enim duo tibię ossis sinus, femoris capita admittentes, quodāmodo superficietenus duntaxat insculpantur, neq; ad amussim femoris capitum gibbis (etiāsi Galeno secus uisum fuerit) suis cauis respōdeant, Natura mirabili artificio sinuū profunditatē adauxit. quippe præter lubricas cartilagines tibiæ ossis sinibus & femoris capitibus crustæ modo obductas, utriq; sinui unam adhibuit cartilaginem, neq; femori, neq; tibiæ ossi aliter quàm ligamentorum beneficio connexam. Hæc namq; orbiculatim ligamentis genu articulum amplexantibus solum cōnascitur, & præterea ligamenti interuentu, anteriori posterioriq; sedi tuberis connectitur, quod tibiæ ossis sinus, femoris capita excipientes, dirimit. Istæ cartilagines, exactè simplici cartilagine molliores sunt, & quasi ligamēti naturæ participes. Dein quà ossibus applicātur, impensè æquales, lubricæ, læues, ac deniq; unctuoso humore oblitę spectantur. Ad hæc, in articuli ambitu [n] crassæ sunt, & multo ante sinuū centrum [o] extenuatę desinunt. Harum siquidem figura lunaris est, quemadmodū interioris sinus internum latus, & exterioris sinus externum. Præterea nullibi crassiores, quàm ad lateris sui medium cernuntur. [p] quà enim anteriori posterioriq; tuberis tibiæ ossis sinus distinguentis sedibus appropinquant, tenuissimæ sunt, & in acutos apices finiunt: quorum qui anteriori eius tuberis sedi committuntur, inuicem proximi sunt, dextraq; cartilago sinistræ ibidē alligatur. Apices uerò posteriorem tuberis sedem accedentes, magis mutuò distant, neq; inuicem, ut anteriores, committuntur. Ligamentum enim crassissimū, ex tubere in femur insertum, posteriores cartilaginū apices distinguit. Quæ quum ita sint, leui negocio colligitur, quàm concinnè harum cartilaginum auxilio, ossis tibiæ sinuum cauitas adaugeatur, non solum quidem in hominibus, uerùm in omnibus quæ hactenus uidi quadrupedibus & auibus. His namque in genu articulo eiusmodi quoq; cartilagines reponūtur. unde etiam in mensa cuiuis harum naturā contueri promptissimū est, si modò exactè genu articulum quis inspexerit: neq; passim cum Aristotele, & Galeno in tertio de Partium usu, quadrupedum genu illic esse existimauerit, ubi tibiæ inferior pars illorum talo coarctatur. Atq; hoc sanè modo tibiæ os femori articulatur. Fibula autem non adeò altè conscendit, ut femur contingat: uerùm superior ipsius appendix interno suo latere [q] sinum gerit amplum, & leuiter admodum insinuatū, cui minimum protuberans

Sedes cui femur ad tibiam articulatur.

Cartilagines quibus tibiæ ossis sinus augentur.

Lib. 3. de Usu part. & in cōmentarijs in Hippoc. librum de Fracturis.

Lib. de Communi animalium gressu.

Fibulæ ad tibiæ os nexus.

d tibiæ ossis appendices primum 2, 8

† 1, 3 fi. ...

D 1, 5 fi. fibulæ autem

C 1, 5 fig. insuper E 1 & 5 figu.

† 1, 5 fi. E

* 2, 4, 7 figur. F, G.

e 7 fig. H, I, K.

f 1, 2 fi. 30 cap. E, F.

g 1 fig. 30 cap. I.

h 2, 3, 4, 5 fig. I.

i fig. cap. lib. 2 X.

k 2, 4, 7 figur. K.

l 7 fig. H.

m tota 8 figure, ubi dextra L, sinistra et tem M insignitur.

n 8 fig. N.

o 8 fig. O.

p 8 fig. P, P.

q 5 fig. Q

tuberans tibiæ ossis appendicis[r] caput coarticulatur, quod ad externum tibiæ ossis latus uersus posteriora cõsistens, cartilagine, similiter atq; sinus fibulæ, incrustatur. Porrò[s] ima sede fibula tibię ossi diuersa articuli ratione, quàm[t] suprà coarctatur. externum enim tibiæ ossis latus, oblongum ostendit[u] sinum, cui protuberans internum fibulæ[x] latus immittitur, quod asperum nonnihil est: quemadmodũ & tibiæ ossis sinus asper quoq;, & læui cartilagine neutiquam incrustatus cernitur. Sinus enim ille fibulam lubrico contactu excipit: uerùm quà hæc ossa inuicem committuntur, ualidum intercedit ligamentum, non quidem duntaxat in circuitu ipsa connectens, at etiam ubi mutuò se contingunt. Per reliquam tibiæ longitudinem, fibula à tibiæ osse[y] plurimùm dehiscit. non quidem quòd hæc radij[z] modo obliquè ducatur, ac ueluti à tibiæ osse foràs obliquetur: sed quòd tibiæ os suprà infraq; adeò crassum sit, & in reliqua ipsius longitudine gracile, ut fibula illis tibiæ ossis sedibus, quibus crassum cernitur, commissa, facilè à tota graciliori tibiæ sede multùm distet. quamuis tanto adhuc minus fibula à tibia dehiscat, quanto minus recta conspicitur. Fibula enim[a] paulo sub medio longitudinis tibiæ, introrsum ac uersus tibiæ os nonnihil curuatur, externoq; ipsius latere sima, seu concaua redditur. Cæterùm tibiæ ossis fibulæq; ductum, & per ipsorum longitudinem extuberantes lineas, impresionesq;, tum demum opportuniùs describam, ubi supernas infernasq; illorum partes, quibus alijs coarctantur ossibus, plenè expressero. Superior itaq; tibiæ ossis appendix, ad eum quem dixi modum femori fibulæq; coarctatur. ac[b] anterior proceraq; eiusdem sedes, unà cum tibiæ ossis anteriori sede, appendici proxima, & à plerisque Græcorum ἀντικνήμιον uocata, utcunque aspera & foraminulenta cernitur, ut ualidissimos[c] musculorum tibiam mouentium exciperet tendines: quorum etiam tendinum gratia, superior fibulæ appendix insigniter externo ipsius latere & superiori parte[d] protuberat, robustissimum[e] quarti tibiam mouentis musculi tendinem exceptura: præterquàm quòd hæc fibulæ sedes caput educat[f] septimi pedem mouentis musculi. Inferiores tibiæ ossis & fibulæ appendices, simul[g] sinum sedemq; efformant, cui[h] talus mutuo quasi ingressu articulatur. In infima enim appendicis tibiæ ossis sede, sinus insculpitur amplus, & quodammodo[i] geminus. media namque sua sede, amplo, sed modicè prominente[k] tubere interstinguitur, liquidoq; altiùs ad tuberis eius latera excauatur. Ad internum huius sinus latus, inferior tibiæ ossis appendix, ualido magnoq;[l] processu deorsum fertur, qui externo ipsius[m] latere, quo sinum respicit, cauus, & similiter ac sinus ipse, læuis & cartilagine incrustatus est: interno autem[n] latere, alterum crus respiciente, gibbus est. ac quum[o] excarnis sit, nullisq; musculorũ partibus obtectus, in nobis tactu facilè percipitur, estq; interior malleolus. Processus hic in infima ipsius sede uersus posteriora[p] sinum obtinet asperum, ex quo[q] ligamentum prodit cartilagineum, tibiæ os talo colligans. Atque eiusmodi etiam ligamenti producẽdi gratia, anterior appendicis inferioris tibiæ ossis[r] sedes, in humillima ipsius parte, etiam sinum proponit transuersim oblongum, & asperum, & inæqualẽ: à quo ligamentum prodit, tibiæ ossi[s] ceruicem tali nectens. Posterior etiam huius appendicis sedes, ubi primùm internum educit malleolum,[t] depressa est, sinusq; ostendit, qui transuersis obducti ligamentis, musculorum tendines hàc pedem adeuntes, tutò, ne suis sinibus aberrẽt, ferri sinunt. Sunt autem illi numero tres,[u] quintus scilicet pedem mouentium, & duo pedis digitorum flexui famulantes. Porrò externum inferioris appendicis tibiæ ossis latus, nullum educit processum interno malleolo respondentem: uerùm

q [x] appendix

Marginal notes (left): r 4 fi. R. — s 2 fig. X. — t 2 fig. V. — u 4, 10 figur. S. — x 5, 6, 11 figur. T. — y 2 fig. Y inter V & X cõsistẽs. — z 1 fig. 24 cap. 4 ad k. — a 1, 2 fi. Z. — b 1 fi. A, B. dein 1, 3, 7 fig. 4, b. — c 6 musc. tab. characte 5 6. deinde 8 tab. a, g, h, i, &c. — d 5, 6 fi. c. — e 10 musc. tab. Y, 2 tab. a. — f 2 musc. tab. x, & 6 tab. Φ. — g 9 fig. d, e, f, g, h. — h tota 3, 4, 5, 6 fig. cap. 33. — i 9, 10 fig. e, f. — k 9, 10 fi. d. — l 1 fi. Φ, & 2, 3, 9, 10 figur i. — m 9 fi. g. — n 2, 3, 9, 10 fig. i. — o 2 musc. tab. x. — p 4, 10 figur. k. — q fig. cap. 1 lib. 2 f. — r 1, 3, 9 figur. l. — s fi. 3 cap. 33 N. — t 2, 4, 10 figur. m. & 15 musc. tab. charact. 1, 2, 3. — u eiusdẽ tabul. D, E primus notatur, secũdus O, tertius P.

Marginal notes (right): Vbi fibula à tibiæ osse dehiscat. — Tibiæ ossis sinus & tubera, quibus talo articulatur. — Interior malleolus. — Fibulæ cũ talo articulatio.

[x] appendix fibulæ externo tibiæ ossis lateri adnexa, impense hîc crassescit, deorsumq; magis quàm interior malleolus fertur. ac in causa est, ut rarius in externum pedis latus, quàm in internum, talus luxetur. Tanto enim fibula hîc decliuiùs ipso tibiæ osse descendit, quanto altius tibiæ os ad femur suprà porrigitur: adeò ut fibula ne minimum quidem longitudine à tibiæ osse uincatur. Inferior hæc fibulæ appendix, externum[y] latus sinus constituit, talum excipientis. Verùm appendix interno ipsius latere adeò protuberat, & cartilagine incrustatur, ut eam à[z] talo ueriùs suscipi, quàm eundem excipere, meritò quis dixerit. etiamsi externum tali latus appositè tegat, atque in eum modum unà cum interno malleolo talum comprehendat, ut nusquam in integris hominibus talus contingi queat.[a] Tibiæ enim ossis appendix superiorem ipsius integit sedem, & internum quoque ipsius latus. fibula autem inferiori sua appendice externum tali latus occupat: anterior tali sedes, quæ in nuda ossium compage oculis subijcitur, tẽdinibus occultatur, per pedis superiora ad digitos deductis. ita etiam posterior ipsius sedes, quę non minus in nudis sceletis est conspicua, tendinibus obtegitur in calcem insertis, & quibusdam hàc pedis inferiora subeuntibus. Ima hæc fibulæ pars, talo commissa, externoq; suo latere gibba, & nulla prorsus musculi parte[b] obtecta, exteriorem constituit malleolum, quem simul cum interiori malleolo à quibusdam talum perperàm appellatum fuisse, Galenus testatur. Atqui is error ad nos usque manauit. Nam, ut cæteros taceam, Erasmus noster Roterodamus in suo de talorum lusu Dialogo, malleolos in hominibus talos simul cum Plinio uocari innuit. quod nonnullis Galeni interpretibus adeò arrisit, ut σφυρά, hoc est malleolos, subinde talos reddiderint. Posterior itaque exterioris malleoli sedes amplum ostendit[c] sinum, qui transuerso obductus[d] ligamento, sexti & septimi pedem mouentium musculorum tendines deducit, illos, quo minus à sua sede reclinent, continens. Internum eiusdem malleoli latus in infima ipsius sede uersus posteriora, profundum asperumq; ostendit[e] sinum, ex quo[f] ligamentum prodit cartilagineum, hîc fibulam talo ualidissimè connectens. Cæterùm ex uniuersa fibulæ amplitudine, nulla ipsius pars nuda excarnis'ue est, præter infimę ipsius partis externum[g] latus, quod etiam aliquousq; supra appendicem fibulæ inferiorẽ excarne cernitur. quum interim reliqua ipsius amplitudo musculis obtegatur, ita fibulam amplexantibus, ut hæc passim ipsis cedere, ab illisq; ueluti in angulos comprimi uideatur. Si enim fibulam examinaueris, eam secundum ipsius longitudinem triangulam esse conspicies, atq; id potissimum iuxta suæ longitudinis medium. In anteriori enim fibulæ sede, acuta & insigniter protuberans apparet[h] linea, primum fibulæ angulum constituens. In posteriori autem sede, fibula deprimitur, planaq; est, ac utrinq; unam egregiè extuberãtem obtinet[i] lineam: quarũ interna secundũ fibulę angulũ, externa autem tertium constituit: hisq; tribus angulis, lineis'ue, tria fibulę cõtinentur[k] latera. ac unum quidem inter primam & secundã consistit, quod simul cum tibiæ ossis externo[l] latere aptam sedem prębet illis musculis, qui à tibiæ anteriori sede in pedis superiora feruntur. Sunt autem illi, pedem mouentiũ[m] sextus, deinde quatuor pedis digitos[n] extendens, simul cum[o] nono pedem mouentiũ, & illo qui pollicem[p] extendit, ac priuatim in primo hoc fibulæ latere[q] lineam quandam sibi uendicat, modicè protuberantẽ, à qua illi musculo principiũ offertur. Secundum latus, prima linea & tertia terminatur: & amplum, egregieq; sinuatũ,[r] septimo ac[s] octauo pedem mouentibus musculis locum præbet. Quinetiam latus hoc utcũq; asperũ cernitur, ut octauus ille musculus hinc uniuersum ipsius princi-

Talum ante sectionem tactui non occurrere.

Exterior malleolus.

Lib. de ossib. cap. 22.

Excarnis fibulæ pars.

Fibula secundum ipsius longitudinem triangula.

x 1 fig. deinde 2, 5, 6, 9 fig.
y 9, 11 fig.
z 6 fi. cap. 33 H.
a Confer figuras integrã ossium compagem exprimentes, musc. tab. ulti. in pede.
b 1 musc. tab. 6, 2 tab. Ξ, & integrarum figur. φ.
c 2, 6 fig. q.
d 2 musc. tab. Σ, ligamentũ musculi autem χ & ψ.
e 2, 6, 11 figur. r.
f fi. cap. 1 lib. 2 g.
g 1, 5 fig. o, p.
h 1, 5 fi. ff.
i 1, 2, 5, 6 fig. secũda linea t, tertia autem u, x.
k primum latus 1, 5 fi. x, secũdum 2, 5 fig. z, tertiũ 2, 6 fig. β.
l 1, 2 fig. l.
m 3 musc. tab. Y.
n 4 musc. tab. Y.
o 4 tab. Ω.
p 5 tab. Φ.
q 1, 5 fig. x, x.
r 6 musc. tab. Φ.
s 6 tab. Y.

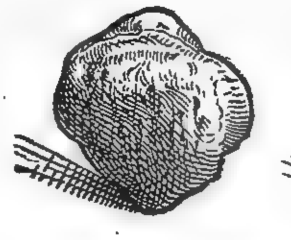
principium pulchrè educat. Tertium latus, ſecunda & tertia lineis circumſcriptum, à muſculis comprimitur poſteriorem tibiæ ſedem occupantibus, & potiſsimum ab eo[t] qui pollicis ſecundũ os flectit, ab hocq; fibulæ latere carneus enaſcitur. Secunda linea priuatim[u] ligamentum educit, fibulam tibiæ oſsi tota illa ſede, qua hæc oſſa inuicem dehiſcunt, colligans, & in[x] ſecundam tibiæ oſsis lineam inſertum. Tibiæ enim os, ſimiliter ac fibula, ſecundùm longitudinem quadantenus triangulare eſt. ac prima ipſius[y] linea in anteriori oſsis ſede conſiſtit, inſigniterq; prominet. unde etiam Spina Anatomes profeſſoribus appellatur. Hæcq; adeò acutè porrigitur, ut nuſquam potius concertantes pueros pedibus inuicem petere uideamus, quàm ad anteriorem tibiæ ſedem, ubi linea proximè cuti ſubiecta, hanc cultri modo ſcindit, quoties ipſa impetu ad tibiæ os colliditur.[z] Secunda &[a] tertia tibiæ oſsis lineæ, poſterioris ſui[b] ſedis angulos conſtituunt. ac tertia quidem eius ſedis internum efformãs angulum, non admodum acutè producitur: ſed obtuſa, propemodumq; teres eſt. Secunda autem externum poſterioris ſedis tibię oſsis angulum educens, paulo eſt acutior, ligamentumq; admittit, fibulam tibię oſsi, quà hæc inuicem diſtant, colligans. His tribus lineis, tria tibiæ oſsis cõficiuntur latera. ac[c] primum quidem prima ſecundáq; linea terminatur, ſinuatumq; eſt, ac planum: eorundemq; muſculorum occaſione cauatur, quibus primũ fibulæ[d] latus cedere dictum eſt.[e] ſecundum uerò tibiæ oſsis latus prima tertiaq; linea terminatur, & inſigniter gibbum eſt, nulloq; prorſus obtectum muſculo: Græcis ὑγρέα, & frequẽtius adhuc ἀντικνήμιον nuncupatur.[f] Tertium tibiæ oſsis latus, ſecunda & tertia circumſcriptum lineis, non ualde depreſſum eſt, ac muſculis occupatur, poſteriorẽ tibiæ ſedem ſibi uendicantibus: præcipuè uerò[g] illo qui quatuor digitorum tertij oſsis flexus autor habebitur, &[h] illo quem pedis motorũ quintum ſtatuemus. Ad hæc, tertium latus in ſuperiori ipſius ſede aſperã oſtendit[i] lineam, obliquè exporrectam, cui[k] muſculus inſeritur, quem in poplite latitantem uocamus. Huiuſmodi ſanè fibulæ tibiæq; oſsis lineæ & latera leui negocio arguũt, quàm ſuffulciendis, educendisq;, & admittendis muſculis hæc oſſa conueniant. Articuli uerò oſtendunt, quàm affabrè motibus, quos cruribus molimur, obeundis, Natura hæc extruxerit: qui tanto ſanè opportunius ſui rationes offerunt, quo omnes ſimul cruris articuli, in coxendice nimirũ, in genu, & tali cum conterminis oſsibus nexu, magis expenduntur: quum unus ſcilicet alteri præſtet, ut non æquè multis omnes ſubſeruire debeant motibus. unde etiam fit, articulos quoſdam extrui potuiſſe ualidiores, & luxationi minus expoſitos.

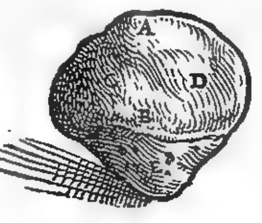
Marginal notes: t 14 tab. A. — u fig. cap. 1 lib. 2 d. — x 1, 2 fig. d, d. — y 13 fi. γ, γ. — z 1, 2, 3, 4 fig. d, d. — a eorũdem fig. 1, 1. — b 2, 4 fi. θ. — c 1, 3 fig. I. — d 1, 5 fi. x. — e 1, 3 fi. n. & 1 muſc. tab. x, y. 2 tab. θ, n. — f 2, 4 fi. θ. — g 14 muſc. tab. Ξ. — h 15 muſc. tab. D, E. — i 2, 4 fi. x. — k 14 muſc. tab. Γ.

Tibiæ oſsis ſecundum ipſius longitudinem figura.

DE PATELLA. CAPVT XXXII.

PRIMA TRIGESIMISECVNDI CApitis figura, anteriorẽ patellæ faciem oſtendens.

SECVNDA FIGVRA, poſteriorem patellæ ſedem proponens.

CHARACTERVM SECVNDAE figuræ Index.

A, B *Dextri cruris patellæ tuber, ſinum inferiorum femoris capitum ſubiens.*
C *Sinus, qui interno femoris capiti adaptatur.*
D *Sinus patellæ, gibbo externi femoris capitis congruens.*

E *Hac parte patella inferiori sua sede tibiæ os spectat, & ueluti processum educit, qui similiter atq; tota anterior ipsius sedes, tendinibus tibiam extendentibus innascitur, quemadmodum pulchre ostendit octaua musculorum tabula, charactere k, qui innascitur characteribus g, h, i. Foraminula uerò hac parte, ut & in patellæ anteriori sede conspicua, etiam citra characterum operam promptè obseruantur.*

Patellæ situs & forma.

ANTERIORI genu sedi[a] os quoddam præponitur orbiculare, & breui scuto non absimile, quod à molaris lapidis rotunditate Gręcis μύλη, & ab ipsius sede ἐπιγονατίς: Latinis autē mola, & à patellæ imagine, patella potissimum uocatur. Hoc posteriori sua sede, qua femur spectat, lęui lubricaq; cartilagine, magna ex parte obductū uisitur, apto tubere sinibusq;[b] anteriori inferiorum femoris capitū sedi eleganter congruens. Secundùm ipsius enim longitudinem[c] tubere amplo & mediocriter prominenti extuberat, quod patulum femoris capitum sinum in anteriori illorum sede exculptum subit.[d] Vtrinq; ad tuberis huius latera, unus habetur sinus, prominentes & cartilagine incrustatas femoris capitum sedes excipiens. Verùm ut exterius femoris caput antrorsum magis, quàm interius caput, porrigitur, & ampliori sede lęui cartilagine obducitur: ita sanè exterior patellæ sinus, ad tuberis sui externum latus consistens, longè amplior latiorq; interiori sinu occurrit. Patella igitur illa parte, qua femoris os contingit, læuis & lubrica, perinde ac illud, cernitur.[e] Anteriori autem ipsius sede, & in lateribus aspera, & cęcis quibusdam foraminulis obsita spectatur: quemadmodum & in posteriori ipsius sede,[f] ubi infima sui parte, tanquam acuto quodam processu deorsum ducitur, elatioremq; tibiæ ossis sedem respicit: aspera etiam, & foraminulis illis ornata est, quò aptius firmiusq; tendinibus tibiam extendentibus innascatur.[g] Vniuersa enim patella, tota ipsius amplitudine sedeq;, ubi lubrica cartilagine non obducitur, tendinibus illis innascitur, neq; femori, neq; tibiæ aliter quàm tendinum beneficio commissa. Hoc enim priuatim patella sibi uendicat, quòd alteri ossi ligamentorum ope non alligetur, sed tendinibus illis genu articulū transcendentibus innata, & unica tantum superficie ex ipsis quodammodo eminens, ad femoris os ualidissimè constringatur. Patellæ substantia in natu grandioribus impense dura & solida est, utcunq; etiam Galenus eam extrinsecus cartilaginosam esse asserat: ac Marinus quoq;, cum alijs Anatomicorum præcipuis, eam separatim cartilaginosum os uocauerit, & suum quod patellis dedicauit Caput, de Cartilaginosis ossibus inscripserit. Atq; isti fortassis animum adhibuere tendinum cui patella innascitur substantiæ, quæ elixa, molliusculæ cartilaginis speciem obtinet, earum partium modo, ex quibus neruosa musculorum capita, aut ligamēta, principium ducunt, aut in quæ eadem inserūtur. Verùm quando patella debitè à tendinibus emundatur, aut sola in cœmiterijs occurrit, nequaquam cartilaginea, sed perquàm solida fortisq; cernitur, non quidem in hominibus tantum, sed in bobus etiam, ouibus, & cæteris quadrupedibus: quorum etiam genu articulo rerum Opifex patellam pręposuit, multo quàm in hominibus longiorem & angustiorem: quemadmodum in plerisq; auibus, inferiorū femoris capitum occasione, latiorem & breuiorem. Creatur autem patella, quo minus promptè femur in tibiæ genu'ue flexu, in anteriora luxetur. Verùm hunc patellæ usum, quem ipsi solum dissectionum periti uidentur tribuisse, quis meritò secundarium indicabit, si haud segniter expendat, quî hæc ualidissimi tendinis, cui inseritur, robori consulat, quoties genu impense flectitur, ipseq; ideo tendo à prominente antrorsum femore

Quî patella femoris ossi connectatur.

Patellæ substantia.

Patellæ usus.

[a] *tota 1, 2 fi. margine rum uerò figur. Z.*
[b] *2 fi. cap. 30 H.*
[c] *2 fi. L, B.*
[d] *2 fi. C, D.*
[e] *tota 1 figura.*
[f] *2 fig. E.*
[g] *8 musc. tab. k.*

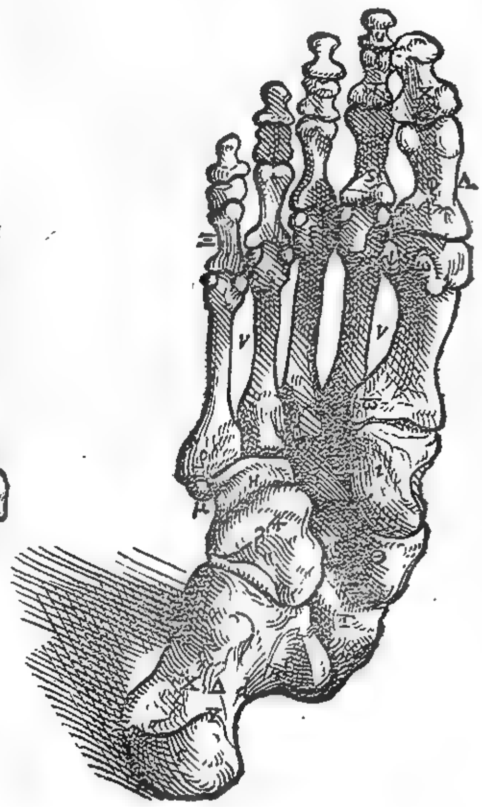
sum femore premendus foret, si patella duritie sua femoris impetum, durumq; contactum non susciperet, innoxieq; pari usu admitteret, quo [h] permulta sesamo semini comparata ossicula, rerum Opificem extruxisse innuimus.

h 1, 2 fig. cap. 25 T, V, X & 2 fig. cap. 33 y, u.

DE PEDIS OSSIBVS.
Caput XXXIII.

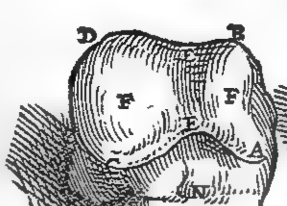
PRIMA XXXIII capitis figura.

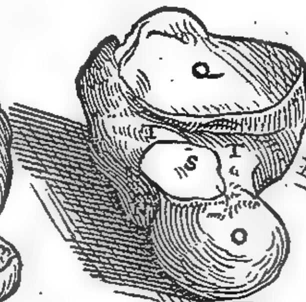

SECVNDA.

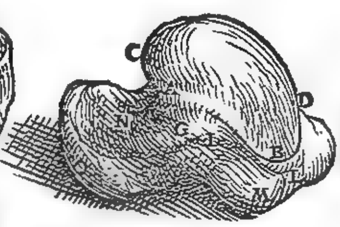
TERTIA.

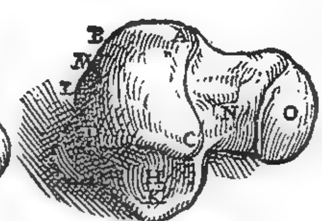
QVARTA.

QVINTA.

SEXTA.

SEPTIMA.

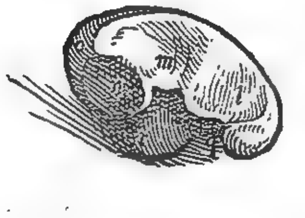

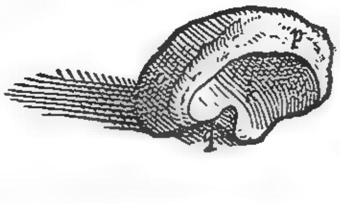
OCTAVA.

NONA.

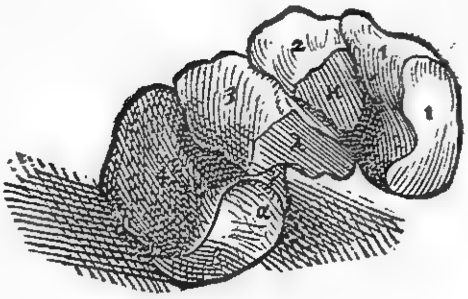
DECIMA.

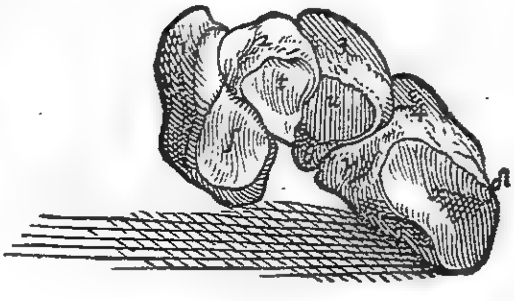

VNDECIMA.

DUODECIMA.

DECIMATERTIA.

TREDECIM PRAESENTIS CAPITIS FIGURARUM, & earundem characterum Index.

PRIMA figura integram dextri pedis oſsium ſtruem ſuperiori facie exprimit. Secunda, dextri quoq; pedis oſsium compagem ea ſede delineatam proponit, cui ſtantes innitimur. Tertia, dextri pedis talus anteriori facie ita oculis ſubijcitur, ut ipſius ſuperior pars in cõſpectum ueniat. Quarta, eiuſdem tali inferior ſedes ab anteriori facie exprimitur. Quinta, talus ab interno latere ſpectatur. Sexta, talum conſpiciendum offert, externo latere deſignatum. Septima, dextri pedis calcis os anteriori ſede ita exprimitur, ut externum ipſius latus magis quàm internum appareat. Octaua, calcis os ab interno latere oſtenditur. Nona, calcis oſsis externum latus commonſtrat, & perinde ac duæ præcedentes, ſuperiorem calcis ſedem depictam exhibet. Decima, pedis os cymbam referens anteriori facie, qua tarſi oſsibus committitur, delineatum cernitur. Undecima, eiuſdem oſsis poſteriorem refert ſedem. Duodecima, quatuor tarſi oſsium ſimul nexorum anterior facies conſpicitur, cui pedij oſſa coarctantur. Decimatertia, quatuor tarſi oſsium poſterior facies ſpectatur, quæ calci & oſsi nauiformi eſt contermina.

Γ 1,2 *Talus.*

Δ 1,2 *Calx.*

Θ 1,2 *Cymbam referens os.*

1,2,3,4 *His numeri characteribus in prima figura, ſecunda, duodecima & decimatertia, quatuor tarſi indicãtur oſſa.*

I, II, III, IIII, V *Quinq; pedij oſſa in prima figura notantur, quæ in ſecunda etiam citra characterum appoſitionem ſunt conſpicua.*

Λ, Ξ 1,2 *Digitorum pedis oſſa.*

A, B, C, D 3,5,6 *Tali tuber, inferiori tibiæ oſsis appendici articulatum. ac A quidem ad B, primum huius tuberis latus indicat: C uerò ad D, ſecundum: & A ad C, tertium: B autem ad D, quartum.*

E, E 3 *Sinus dicti iam tuberis tali, ſecundum ipſius longitudinem inſculptus.*

F, F 3 *Duæ tali tuberis partes, elatius quàm ſinus E indicatus prominentes.*

G 5 *Internum tali tuberis latus, quod cartilagine incruſtatum, interno malleolo committitur.*

H 6 *Tali tuberis ſinus, externo ipſius lateri inſinuatus, qui cartilagine ſimiliter obductus, externũ malleolũ excipit.*

I 5 *Sinus tali aſper, cui ligamentum cartilagineum ab interno procedens malleolo inſeritur.*

K 6 *Tali ſinus, cui ligamentum cartilagineum ab externo malleolo pronatum innaſcitur.*

L, M 5,6 *Duo ſinus, quos poſterior tali regio uerſus internum latus ſpectandos exhibet, qui deducendis reflectendiſq; muſculorum tendinibus parantur, hàc pedis inferiora ſubeuntibus.*

N 3,4,5,6 *Tali ceruix.*

O 3,4,5,6 *Tali caput, oſsis cymbam referentis ſinum ſubiens.*

P 7,8,9 *Calcis oſsis caput, cartilagine obuolutum, & in tali ſinum Q notandum ingrediens.*

Q 4 *Tali amplus ſinus, calcis caput P iam indicatum admittens.*

R 7,8,9 *Calcis oſsis ſinus, cui inferior tali capitis ſedes S iam indicanda articulatur.*

S 4 *Inferior tali capitis, quod oſsi cymbam referenti articulatur, ſedes, calcis ſinum ſubiens.*

T, T 4 *Aſper tali ſinus, ex quo cartilaginea ligamenta calci inſeruntur.*

V, V 7,8,9 *Aſper calcis ſinus, cui cartilaginea ligamenta ex nuper dicto tali ſinu immittuntur.*

X, Y, Z 2 *Calcis oſsis ſedes, quæ pede in terram firmato, deorſum ſpectat. Uerùm Y & Z in ſecunda, & Y in octaua, & Z in nona, priuatim huius ſedis proceſſum notant, muſculis quibuſdam educendis aptum, & propinquiùs reliqua calcis ſede terræ innitentem.*

a, b 7,8,9 *Ab a ad b, ſuperioris calcis ſedis interuallum notatur, à poſteriori tali regione ad poſticam calcis deductum.*

c 2,8,9 *Poſtica calcis ſedes.*

d, e 2,8 *Internũ calcis latus. Uerùm e priuatim ſedẽ notat, qua tendines quidã hàc reflectũtur, pediſq; inferiora petũt.*

f, g 1,7,9 *Externum calcis latus. Uerùm g ſeparatim huius lateris regionem inſinuat, cui ſeptimi & octaui pedem mo-*

nentium

uentium musculorum tendines exporriguntur.

h,i 7 *In septima figura, anterior calcis sedes est conspicua. & h quidem eius sedem indicat, quæ talo committitur. i uerò eam notat, quæ ossi cubum imitanti articulatur.*

k 11 *Admodum cauus ossis cymbam referentis sinus, tali caput O signatum suscipiens.*

l,m,n 10 *Anterior ossis cymbæ assimilati sedes, tres perquàm leuiter prominentes commonstrans superficies, quibus tria interiora tarsi ossa coarticulantur.*

o,p 11, et o in 10 *Superior ossis cymbam referentis sedes, qua pedis superiora spectat.*

q,r 10, & q in 11 *Inferior ossis cymbam referentis sedes, terram intuens. Verùm q priuatim huius sedis sinum indicat, quò sextus pedem mouentium musculus deducitur.*

s,t,u 13 *Tres planæ trium interiorum tarsi ossium superficies, quæ nauiculari coarticulantur ossi.*

x 13 *Ossis cubum referentis sinus, in superficie leuiterq́; cælatus, quo calci id articulatur.*

α,β 12 *Ossis cubum referentis sedes, cui pedij os, anularem suffulciens digitum, & illud quod minimo præponitur, planis superficiebus coarctantur.*

γ 12,13 *Ossis cubo assimilati sedes, quæ tertio tarsi coarctatur ossi.*

δ 12,13 *Ossis cubo assimilati sedes, externum pedis spectans latus.*

ε 12,13 *Ossis cubo assimilati superficies, in pedis superiori consistens sede.*

ζ 2,13 *Ossis cubo assimilati sedes, terræ innitens.*

η 2 *Sinus ossis cubo assimilati, ad quem septimi pedem mouentium musculi tendo reflectitur.*

θ 13 *Processus tertij tarsi ossium, cui quintus pedem mouentium musculus inseritur.*

ι 12 *Sedes intimi tarsi ossium, cui pedij os pollici præpositum articulatur.*

κ 12 *Huic secundi tarsi ossis sedi, pedij os indicem sustinens coarctatur.*

λ 12 *Huic tertij ossium tarsi sedi, os pedij articulatur, cui medius innititur.*

μ 1,2 *Ossiculum ad externum articulationis latus obuium, quo pedij os, paruo præpositum digito, ossi cubum exprimenti committitur.*

ν,ν 1,2 *Interualla, sedesq́; quibus pedij ossa inuicem dehiscunt.*

ξ,ξ 1,2 *Capitula pedij ossium, sinus primorum digitorum ossium subeuntia.*

ϖ 2 *Processus pedij ossis pollicem suffulciens, cui septimi pedem mouentis musculi tendo implantatur.*

ϱ 2 *Processus pedij ossis, minimo præpositi, cui octaui pedem mouentis musculi tendo implantatur.*

σ,τ,υ 1,2 *Tria indicis ossa. Eadem ratio medij, anularis, minimiq́; est.*

φ,χ 1,2 *Duo pollicis ossa.*

ψ,ω 2 *Duo ossicula, pedij ossi pollicem sustinenti supposita, ac in sesaminorum numerum relata.*

* 2 *Ossiculũ secundo pollicis internodio præpositũ. Reliqua autem pedis sesamina ossicula, nullis notis insigniuimus.*

Quadrupedum cum hominis cruribus ac pedibus similitudo.

QVEMADMODVM canes, mustelæ, feles, cuniculi, lepores, ursi, simiæ, sciuri, omniaq; quadrupeda, quibus pedes in digitos finduntur, eandem cum hominibus, femoris ad coxendicis os, & femoris ad tibiam articuli speciem obtinent: ita sanè par quoq; in posteriorũ pedum ossibus illis, & huic cernitur contextus. Quippe si illorum animalium pollicis constructionem à nostro differre, & magis minusq; ad illum accedere, ac plures interdũ paucioresue digitos illis animalibus obtingere subaudias, nullo prorsus osse humanum pedem (cui talum, calcis os, nauiculare os, quatuor tarsi, quinq; pedij, & quatuordecim digitorum ossa, præter non pauca sesamina ossicula, ª ascribimus) donari spectabis, cui penitus simile, tum situ, tum articulatione, tum mouẽdi ratione, in dictis animalibus non reperias: quibus pes illic incipit, ubi Aristoteles proportionalem nostro genu articulũ in omnibus quadrupedibus statuit. Vnde etiã liquet, quàm hoc meum de quadrupedũ ossibus paradoxum, Aristotelis, omniumq́; (quod sciam) philosophorum, & inter Anatomicos facilè principis Galeni de communi animalium gressu, in crurum flexione, extensione, sessione, ac femorum cum dorso ductu, & corporis erectione, dogmata perturbet. Cęterùm ab hac ossium in illis animalibus cum homine similitudine, pedis ossium sermonẽ aggressus sum, quò minus aliquis hîc mox initiò à me requireret, quæ tot chartis

ª quicquid 1 & 2 fig. continent.

Lib. de Communi animalium gressu.

Lib. 3 de vsu part. in tertio de Partium usu Galenus persequitur. quando hominis pedem (qui alioquin breuissimus est) quadrupedũ pede longiorẽ esse scribit, adeoq; diffuse hominem in ossium cõpositione ab alijs animalibus distinguit: ac demum tam solicitè, cur homo erigatur, sedeatq;, ratiocinatur, in Pindaro irridendo magis, quàm spectãdis ossibus occupatus. Arbitror itaq;, studiosos posthac hominum & quadrupedũ, & auium quoq; ossa inuicem collaturos, ac quo'nam pacto nos quatuor ueluti cruribus innixi progrediamur, quaq; ratione felis aut canis (ne quid de simijs & sciuris & currentibus leporibus dicam) sedeat, aut erectus parieti innitatur, ac deniq; singula seorsim, in quo conueniant aut discrepent, indagaturos: ut deinceps placita tantorum uirorum adeò latè pertractata, rectiùs euoluant: tandemq; admoniti agnoscant, quàm manifestò huiusmodi ossium similitudo illa redarguat.

TALI situs, ac ipsius cum tibia osse & fibula articulationis ratio. Hominis itaq;[b] talus (qui forma canum, ursorum, similiumq; animalium, quibus pedes in digitos dirimuntur: non autem bisulcorum, & solidis unguibus præditorum animalium talo respondet, & ἀστράγαλος & ἄστριος Græcis appellatur) sub tibiæ osse & fibula continetur, magna sui sede ab illorum ossium appendicibus, ut suprà retuli, comprehensus. Elatior enim tali pars, quæ sursum, quoties totus pes terrę innititur, spectat, insigni admodum prominet[c] tubere, lubrica cartilagine incrustato, ac deniq; inuersæ in balista, ut uocamus, nuci, aut quartæ rotulæ cuiusdam parti non absimili. Est namq; hoc tali tuber rotulæ illius partis modo orbiculare ac læue, & quatuor lateribus seu costis terminatum. ac[d] prima quidem &[e] secũda ad tuberis latera secundùm ipsius longitudinem ueluti in orbem ducuntur:[f] tertia secundùm anteriorem tuberis terminum,[g] quarta autem secundùm posteriorem feruntur. adeò ut hoc tali tuber quadrangulare quodammodo sit, ob idq; etiam Græcis τέτρωρον, Latinis autem quatrio appelletur. Neq; uerò costis illis duntaxat præsens tuber quartæ illi rotulæ parti correspondet: sed rotulæ etiam, ad quam funis reflectitur, modo,[h] sinu quodam in ipsius medio donatur, qui leuiter admodum cælatus, ad latera[i] utrinq; magis protuberat, illi[k] sedi exactissimè conueniens, quam in ima tibiæ ossis appendicis sede talo excipiendo paratam scripsimus. Cæterùm hoc tali tuber, non superiori sua tantùm sede, illi rotulæ parti assimilatur, uerùm uti rotulæ latera, quibus ipsa ueluti in furcula, aut ut alijs placet, in trochlea, suffulcitur, detrita & læuia, unctaq; uisuntur: ita quoque tali tuber ad latera, quibus malleolos contingit, comprimitur, lęuiq; cartilagine incrustatum cernitur, quamuis non pari modo utrinque. In interno siquidem latere,[l] parua amplitudine & superficietenus tantum comprimitur, quòd scilicet inferioris tibiæ ossis appendicis processus, interiorem malleolum constituens, & hoc tali latus comprehendens, non admodum amplo[m] spacio, læui cartilagine incrustetur. Externum uerò tali tuberis latus[n] ampliter sinuatum, & maiori interuallo cartilagine incrustatum apparet, ut aptam sedem constituat, cui[o] internum exterioris malleoli latus cõcinnè cõgruat,[p] qui magis deorsum, quàm interior malleolus, exporrigitur. Vniuerso itaque hoc tali cum tibiæ osse & fibula articulo, & mutuo ueluti ingressu, talus flectitur & extenditur, absque omni ferè in latera motu: quo etiam canes tanto magis destituuntur, quanto illorum tali tuber profundiore quàm in homine secundũ ipsius lõgitudinem exculpitur sinu, magisq; mutuo ingressu tibiæ coarctatur. Quemadmodum uerò externum interioris malleoli latus asperum[q] sinum obtinere diximus, ex quo[r] ligamentũ cartilagineũ, talum tibiæ ossi colligans, pronascitur: ita quoq; eius ligamenti recipiendi gratia internum tali latus aspero[s] sinu insculpitur, *Sinus tali, quibus à tibia osse & fibula ligamenta assumit.*

perinde

b 1,2 fi.r. & 10.e 3, 4,5,6 figure, ac interpretationed Φ & Y. deinde ad ea tib.
c 3,5,6 fi. A,B,C,D.
d 3,5,6 fi. ab A ad B.
e 3,5,6 fi. à C ad D.
f earundem fig. ab A ad C.
g earundem fig. à B ad D.
h 3 fi. E,E.
i 3 fi. F,F.
k 9,10 fig. ca. 31 d, e,f.
l 5 fig. G.
m 9 fi. cap. 31 g.
n 6 fig H.
o 9,11 fi. cap. 31 h.
p Confer figure cap. 31 E cum.
q 4,10 fi. cap. 31 b.
r fig. cap. lib. 2 f.
s 5 fig.

perinde ac externum quoq; tali latus[t] cęlatur, ut[u] ligamentum admittat, ab interno exterioris malleoli latere eductum. Huiusmodi quoq; ligamentorũ ratione, posterior tali sedes, ad descripti iam tuberis[x] radicem consistens, aspera est, ut inibi ligamenta exciperet, à tibia principium ducentia, & rursus alia in calcem porrigeret. At pręter eiusmodi asperitatem, posterior quoq; tali sedes, [y] sinus ostendit, musculorũ tendinibus, qui hàc pedis inferiora subeunt, uehendis parati.[z] Descendunt autem hàc tendo quinti pedem mouentium musculi, & musculi secundum pollicis os flectentis, & illius tendo, qui tertia quatuor digitorum ossa inflectit. Ab anteriore tali sede, idq; magis ab interno huius sedis latere, oblonga producitur[a] ceruix, quæ aliquousq; progressa, in[b] caput rotundum, lubricaq; cartilagine incrustatum desinit, quod nauicularis ossis alto [c] sinui inarticulatur, cõtextum efformans, cuius beneficio pedem modicè obscuroq; motu in latera agi circumduciq; arbitramur. Inferior tali pars, duplici articulo calcis ossi articulatur, illiq; totus insternitur. ac unus quidem in posteriori consistit regione, ubi calcis os amplo latoq; prominet[d] capite, amplum profundumq; tali[e] sinum ingrediente. Alter uerò anterior est, ac uersus internum pedis latus uergens, secus quàm posterior se habet. Calcis enim os hîc oblongo[f] sinu exculpitur, qui cartilagine incrustatus,[g] humiliorem & transuersim oblongo læuiq; tubere gibbosam tali[h] capitis sedem excipit, quod nauiculari ossi inarticulatur. In horum articulorum medio,[i] talus &[k] calx pariter exasperantur, profundosq; obtinent sinus, ex quibus cartilaginea pronascuntur ligamenta, talum calci ualidissimè connectẽtia. Atq; isti asperi horum ossium sinus adeò altè cælantur, ut in emundatis ossibus, & postmodũ inuicem commissis, magnum inter talum calcemq; inibi pateat interuallum, in uiuentibus cartilaginosis illis ligamẽtis oppletum: quæ adeò pertinaciter talum calci colligant, ut uix tantillum is supra calcem moueatur, suaq; inferiori sede tam sit immobilis, ut superiori, qua tibiæ articulatur, occurrit uersatilis. Talus, quum pari undiq; propemodum indigeat robore, neq; musculorũ insertionem excipiat, neq; iisdem principiũ offerat, nulla donatur appendice: quemadmodum & si magnum sit os, nec sinu quopiam amplo, quo medullam asseruet. adeò ut in tanto suæ imaginis formæ ue discrimine, intus duntaxat rarus fungosusq; spectetur, inibiq; solidissimus densissimusq; euadat, ubi processus constituendis articulis aptos exerit.

Sinus, quibus tendines deducit.

Tali cum osse cymbam referẽte articulus.

Tali ad calcem contextus.

Sinus inter tali cum calce commissuras apparens.

[t] 6 fig. K. [u] 2 fig. cap. 1 lib. 2 g. [x] post B, D fig. 5. [y] 5,6 fi. L, M. aut 15 musc. tab. charact. 1, 2, 3. [z] eiusdem tab. D. E. O, P musculos notant. [a] 3,4,5,6 fig. N. [b] earũdem fig. O. [c] 11 fig. K. [d] 7,8,9 figur. P. [e] 4 fi. Q. [f] 7,8,9 figur. R. [g] 4 fig. S. [h] 4 fi. O. [i] 4 fi. T, T. [k] 7,8,9 figur. V, V.

[l] Calcis os, Græcis πτέρνα nuncupatum, omnium pedis ossium facilè maximum est, ac simili ferè cum talo constat substãtia,[m] eaq; parte, qua ingredimur, non omnino teres spectatur: uerùm tutæ basis, stabilitatisq; gratia, nonnihil latiusculum, & quorundam musculorum occasione asperum & inæquale. Primùm enim in inferiori ipsius sede transuersim iuxta posteriora deorsum prominet, ac asperum educit[n] processum, à cuius anteriori sede[o] musculus principium ducit, qui quatuor pedis digitorum secundum os flectit. Dein illic[p] musculosa substantia enascitur, quaternas producens particulas, quibus quatuor digitos pollici adducimus. Horum enim musculorũ educendi gratia, hæc inferior calcis sedes, latior & inæqualis est, & processus ille ob hoc prominet, terræq; propinquiùs quàm reliquum calcis corpus accedit, quo minus scilicet illorum musculorum capita inter calcandum comprimantur. Superior calcis sedes,[q] à posteriori tali parte ad posticam usq; ipsius calcis regionem pertinens, teretis corporis speciem refert, priuatim nihil præter exiguam asperitatem, in quam tibiæ ossis & tali ligamenta inseruntur, cõmonstrans, & à musculorum exortu & insertione & articulatione libera. Posterior autem hæc calcis regio,

CALCIS ossis sedes terram spectans.

Superior calcis sedes, extra tibiæ rectitudinem retrorsum ducta.

[l] 1,2 fig. Δ. & tota 7,8,9 fig. integrarũ autem 2,3 figura 4. [m] 2 fi. X, Y, Z. [n] 2 fig. Y, Z. & 8 fi. Y. 9 autem figuræ Z. [o] 14 musc. tab. Θ. [p] 14 musc. tab. Λ, μ. et 15. tab. N. [q] 7,8,9 fi. ab a ad b.

extra tibiæ ossis rectitudinem admodum, in hoc retrorsum educitur, ut tibia opportunè instar perpendicularis lineę in pede, tanquam in alia linea transuersim ducta, suffulciatur, utq; totius corporis robustissimus[r] tendo[s] posteriori calcis parti inseratur. Huic enim depressæ, & utcunq; asperæ parti (quę in pueris appendice constat) tendo implantatur, ex primo, secūdo & quarto pedem mouentibus musculis conflatus. In quadrupedibus autem, ut canibus, ouibus, & equis, posterior hæc calcis ossis pars ex abundanti sinum quendam oblongum sibi uendicat, quo tendo is tutò uehitur, qui in illis secus ac in homine latum tendinem plantæ cuti subnatum procreat. Cęterùm calcis laterum, quæ ampliter sunt depressa, lataq;, [t] internum latus læue, & insigniter sinuatū conspicitur, ut aptam cōstituat sedem musculorum tendinibus, hàc pedis inferiora petentibus, tutissimoq; reflexis. Deducuntur uerò ad internum hoc latus, præter præcipuā pedis inferiora petentem[u] uenam, &[x] arteriam, &[y] neruum, [z] tendo quinti pedem mouentis musculi, &[a] tendines duorum musculorùm, qui ultimos pedis digitorum flectunt articulos. Hi tendines potissimū ad posteriorem processus calcis sedem cōuoluuntur, cui Natura[b] sinum insculpsit, tali caput excipientem, & anteriorem tali cum calce articulum cōstituentem. adeò ut is processus, in internum pedis latus protuberās, internum calcis latus impense cauum efficiat, unà hîc opem ferente[c] interno posterioris calcis sedis latere: quod ideo insignius ad pedis interiora prominet, ut[d] musculus ab illo enascatur, cuius beneficio pollicem introrsum à cęteris digitis abducimus. Externum autem calcis[e] latus non sinuatur, sed asperum & inæquale, ac excarne est, si modò humiliorem ipsius[f] sedem exceperis, quæ[g] musculum educit, paruum digitum à cæteris digitis in externum latus abducētem. Deinde anterior huius lateris[h] sedes, aliqua ex parte læuis, modiceq; admodum in superficie sinuata cernitur, tendinibus cedens septimi & octaui[i] musculorum pedem mouentium, qui ad posteriorem[k] externi malleoli sedem reflexi, secundum hanc calcis regionem porriguntur. Cæterùm calcis anteriorum partium,[l] ea quæ è regione magni digiti habetur, & processus modo in internum calcis latus excedit, talo, quemadmodum antea diximus, articulatur, nulli interim alteri ossi contigua. At[m] pars minimo digito situ respondens, in anteriori sua facie læuis est, & lubrica cartilagine incrustatur, depresso amploq; prominēs capite, quod ossis tesserā imitantis[n] sinui coarticulatur: qui similiter lubrica obductus cartilagine, superficietenus duntaxat insculpitur, ea articuli specie calci cōmissus, quam planis ueluti superficiebus fieri dicimus.

Internum calcis latus quale. *Externum latus.* *Anterior calcis pars.*

[o] Nauiculare os, posteriori sede admodum[p] profundo, & transuersim oblongo,[q] caputq; tali (uti suprà diximus) excipiente, donatur sinu: inde etiam à cymbæ, seu scaphæ imagine, σκαφοειδὴς nuncupatum. Anterior ipsius sedes, lubrica quoq; cartilagine incrustatur, & tres admodū leuiter prominentes commonstrat[r] superficies, tribus tarsi[s] ossibus, quæ ipsi articulātur, paratas, adeoq; modicè protuberātes, ut num sinus, num capita sint, penè dijudicare nequeas. Harum superficierū intima, & interno pedis lateri proxima, reliquis duabus amplior est: & insigniùs quàm illæ ideo prominet, quòd tarsi os ipsi coarticulatum, maius & amplius sit, & profundiùs quoq; sinuetur alijs duobus tarsi ossibus, quæ reliquis duabus superficiebus committuntur. Lęues has, adeoq; obscurè protuberantes superficies, dissectionū periti, à planarum cubi tesseræ'ue superficierum imagine, cubos uocāt, quum tria tarsi ossa cubis eius ossis quod cymbā refert, coarctari docent. Superior huius ossis[t] sedes, gibba, & quodammodo rotulæ modo secundùm transuersum orbicularis est, eam obtinens figuram,

OSSIS cymbam referentis sinus. *Anterior ossis sedes, & tres ipsius planæ superficies.* *Superior sedes.*

r 13 musc. tab. à cal. 14 tab. in do ex u, q cōspicua. s 2,8,9 figur. c. — t 2,3 fi. d. e. ac e sinuatam indicat sedem. — u ultime libri 3 fig. d. — x ultime libri 4 fi. e. — y 14 musc. tab. z. — z 14 tab. s, u. — a 7,8,9 figur. R. — b 2,8 fi. Y. — c 6 musc. tab. χ. — d 1,7,9 fig. g. — e 2,9 fi. Z. — f 2 musc. tab. P. & 14 tab. s. — g 1,7,9 figur. g. — h 6 musc. tab. Φ. dein Y. — i 6 tab. u. — k 7 fig. h. — l 7,9 fig. i. — m 11 fig. x. — n 1,2 fi. θ. & tota 10 & 11 fi. integrarum autē b cum Ω, & d, e, f. — o 11 fig. k. — p 3,4 fi. O. — q 10 fig. l, m, n. — r 1,2,11,13 fig. characť. 1,2,3. — s 11 fi. o, p. & 10 fi. o. — t 10 fi. q, r. & 11 fi. q.

guram,

guram, quæ pedi hac in sede fuit optima, iniurijsq; ferendis pertinacior. Atque hæc sedes uniuersa nonnihil aspera est, quò fœlicius ligamenta educat, id os talo & tarsi ossibus connectentia. Inferior ossis cymbæ similis[u] sedes utcunq; sima & angusta uisitur, ut hac parte cauitatem pedi magnopere necessariã adaugeat. Verùm hæc ossis pars, superiori parte asperior ac inæqualior cernitur: quòd hinc ualidiora ligamenta, quàm ex superiori enasci debuerint. Præterea inferior hæc sedes iuxta internum ipsius latus,[x] sinum obtinet, ad quem sexti pedem mouentis[y] musculi tendo appositissimè reflectitur. Nauiculari itaque ossi, ut neq; etiam calci, neq; talo, in manu nullum proportionale os consistit. quę autem adhuc in pede recẽsenda supersunt, manus partibus aliqua ex parte correspondent: cuiusmodi tarsi sunt ossa, brachialis ossibus conferenda.

Inferior.

u 10 fi.q, r. & 11 figur.q.

x 10, 11 figur.q.

y 3 musc. tab.V.

Quibus pedis ossibus in manu nullum respondeat.

TARSUS.

z 1, 2, 12, 13 fi. charact. 1, 2, 3, 4. integrarũ fi. d, e, f, g ad b, c, et b, b.

Vocatur autem Græcis ταρσὸς, quatuor pedis[z] ossium series: quorum tria nauiculari coarctantur, quartum uerò calci. quamuis interim Græci subinde tarsi nomen, quo etiam remorum in nauibus seriem, & palpebrarum cartilagines exprimunt, non his solum ossibus accommodent, uerùm uniuersam pedis superiorem partem eo nomine plerunq; intelligant: uti Galenus in libris de Administrandis sectionibus perpetuò facit, tendines, & uenas, & arterias, neruosq; secundùm tarsum ferri scribens, quę per pedis superiora exporriguntur, digitosq; accedunt. Latinorũ quamplurimi hanc ossium struem, plantam nuncupant: uerùm quando plantæ nomen latiùs patet, non ineptè tarsi nomine, dum aptius sese offerat, mihi utendum duxi. Tarsi igitur ad[a] brachiale constructionis proportio non est obscura: ex quatuor enim ossibus tarsus, ex duplicatis autem brachiale constituitur. Ex pluribus namq; & minoribus particulis apprehendendi organum componi debuit: ex grandioribus uerò, paucioribusq;, ambulandi instrumentum. Tria tarsi ossium interiora, planis quodammodo[b] superficiebus nauiculari ossi coarctata, proprio carent nomine: at nonnullis simul omnia χαλκοειδῆ appellantur. Quartum autem, extrinsecus situm, à cubi seu tesserę forma (quum quasi sex habeat latera) κυβοειδὴς uocatum est. Atq; unum ipsius[c] latus posterius est, quod[d] calci committitur:[e] secundum anterius, quo continua superficie duobus pedij[f] ossibus coarctari docebitur.[g] tertium interius est, quo ipsi proximo tarsi ossi coarticulatur.[h] quartũ pedis exterius respicit latus, uixq; lateris nomen meretur, quum admodum obscurè planum sit.[i] quintum superius est, nulli etiam nexum ossi, sed pedis superiora spectans.[k] sextum terram respicit, nulli similiter ossi commissum, cæterisq; lateribus longè inæqualius, & priuatim oblõgo quodam[l] sinu donatũ, ad quem maxima Naturæ solertia, septimi pedem mouẽtis[m] musculi tendo reuoluitur. Quia uerò aliquot huius ossis latera ad eum modũ obscura & inæqualia sunt, quodq; os non ad amussim tesserę imagini accedit, Arabes ab inæquali effigie, & quadam grandinis imagine, id grandinosum appellarunt. Alij rursus à multiplici forma illi idem nomen cum cuneum referẽte capitis[n] osse indiderunt, id πολύμορφον uocantes. Hoc tarsi os (uti & antea monuimus) calci coarticulatur, terræq; innititur: reliqua autem tria simul cum nauiculari sursum à terra subleuantur, ut pedem hac sede cauum altumq; constituant.[o] Tarsi ossa quantitate & figura inter se discrepant, nec superiori nec inferiori parte æqualiter porriguntur. Os enim cubum referens, & primum os, quod interius pedis latus occupat, duobus quæ in medio habentur, multo maiora sunt. atq; illorum duorum rursus grandius est, quod cubum referẽti nectitur: quemadmodum & cubum referens, intimo osse grandius cernitur. Quinetiam os cubum referens, posteriùs, ad calcem scilicet, uergit: intimum uerò os antrorsum uersus pollicem

a figurarũ 25 cap. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8.

b 13 fig. s, t, u.

Tria tarsi ossa interiora.

Quartum & extimum os.

c 13 fig. x.
d 7 fig. i.
e 12 fi. α, β.
f 1 figur. IIII, V.
g 12, 13 figur. γ.
h 12, 13 figur. δ.
i 12, 13 fi. ε.
k 2 fi. ζ, η. 13 fig. ζ.
l 2 fig. κ.
m 15 musc. tab. V, X.

n 8 figur. cap. 6.

o Confer inuicẽ tarsi ossa primæ fig. cum 2. & rursus duodecimæ cum 13 figure ossibus.

Tarsi ossium formam & quantitatem uariam esse.

pollicem multo magis,quàm cętera,eminet.Ex medijs,quod intimo oſsi proximum eſt,breue occurrit, non adeò antrorſum, atq; id quod cubum referēti committitur,productū.Omnia ſimul iuncta,ſuperiorem eorum ſuperficiem gibbam arcuatamq; efformant, inferiorem uerò cauam, ſimam'ue: quemadmodum & pedi ex uſu eſſe,nemo non nouit.Duo media cunei accedunt imagini. quà enim pedis ſuperiora ſpectant,lata arcuataq; nonnihil ſunt: quà uerò plantam conſtituunt, non ſecus acuta uiſuntur, quàm ſi cuneorum ritu inter intimum & extimum tarſi oſſa ipſa inijcerentur. Deinde tarſi os, oſsi cubo ſimili coarctatum, priuatim acutius & demiſsius in pedis inferiora porrigitur, quàm ſecundum tarſi os,intimo commiſſum, quòd ipſius huc deducto[p] proceſſui tendo quinti pedem mouētis[q] muſculi ualidiſsimè inſeratur. Tarſi oſſa, ubi lateribus inuicem committuntur,tota connexus amplitudine,læui lubricaq; cartilagine non obducuntur, ſed duntaxat in poſteriori laterum ſede, oſsi cymbam referenti proxima: quippe in reliqua parte nonnihil mutuò diſtant, cartilaginoſorum ligamentorum interuentu inuicem copulata. Hæc omnia appendicibus deſtituuntur, & perinde ac nauiculare quoque os, ſubſtantia tali extruuntur.

p 5 fig. 1. q 15 muſc. tab. D,E. dein c,d.

Pedii hiſtoria.

Tarſum ſubſequitur pedis[r] pars, quam Hippocrates à coſtarum in pectore fortaſsis ſerie στῆθος,alij uerò Græci πεδίον,Latini plantam,& nonnulli pecten, ueſtigiumq; appellāt. Cæterùm quum illæ Latinorum uoces in muſculorum narratione,& in uaſorum neruorumq; deſcriptionibus plurimum obſcuritatis (ſi modò illis uteremur) adferrent: cōduxerit profectò,& hîc quoq; à Græcis nomen mutuare. eſt enim & planum (quo nomine alij πεδίον uertunt) in hac ſignificatione,qua pedis partem ſignificat,penè inauditum.Pedion igitur, manus[s] poſtbrachiali reſpondet: uerùm quinq; oſsibus, non autem quatuor, ut poſtbrachiale,conformatur.In manu namq; pollicem reliquis digitis opponi decebat,atq; hac ratione primum ipſius os brachiali,articulo laxiore, quàm quatuor poſtbrachialis oſſa, alligatur. quare etiam primum pollicis os digitis, non autem poſtbrachiali,Galenū ſecuti,aſcripſimus,pollici perinde ac cæteris digitis tria oſſa tribuentes. Quinq; uerò pedij oſſa, quæ tota ſubſtantia & ſinu longo medullam complectente,poſtbrachialis oſsibus reſpondent,[t] tarſi oſsibus planis,ijsq; læuibus ſuperficiebus una ſerie cōmittuntur. Pes enim,quum ambulandi ſit organum,ſtabilitatis ſecuritas illi maximè conuenit,quę in uno ordine locatis indiget,non ſolum quidem pedij, uerùm etiam & digitorū oſsibus.Pedij itaq; os,pollici præpoſitum,intimo tarſi committitur oſsi: quod indicem ſuffulcit,ſecundo: quod medium ſuſtinet,tertio oſsi coarticulatur.duo autem reliqua, oſsi cubum referenti attexuntur:[u] perinde ac octauo brachialis oſsi ea poſtbrachialis oſſa cōmitti proditum eſt, quibus anularis & medius inNituntur.Et quemadmodū articuli,quo poſtbrachialis os,minimum digitum ſuſtinens, brachiali nectitur, externo lateri[x] oſsiculum quoddam apponi diximus: ita etiam non rarò in pede[y] oſsiculum uiſitur, ad externum latus articuli poſitum,quo quintum pedij os cubiformi oſsi articulatur. Porrò quemadmodum tarſi oſſa non eadem linea anteriori parte finiunt, ſic etiam pedij oſsium aliud alio magis in poſteriora porrigitur. Pedij oſſa illic, ubi tarſo committuntur, lateribus ſibi proxima craſſaq; ſunt, & aliqua ex parte planis læuibusq; ſuperficiebus inuicem coarctantur. Quà autem à tarſo ad digitos abſcedunt, tenuiora fiunt, atq; in illorum medio[z] interualla efformant, quibus[a] muſculoſa reponitur ſubſtantia,cuius auxilio primi digitorum articuli flectuntur.Atque ut pedij oſſa illi ſubſtantię aptiorem ſedem porrigant, non adeò acuta tenuiaq; ſuperiori

Pedium quinq; oſsibus cōſtare.

Pedij ad tarſum coarticulatio.

Pedij oſsium interualla.

r 1 fig. I, II, III, IIII, V. integrarum uerò fig. b,b,d d,e,f, g,a i,i. s 1,2 fig. ca. 25 I, II, III, IIII. t Sedes in tarſo ſeruatim notantur a,a,b, α,β. u 2 fi. cap. 25. charac. III, IIII, ad s. x 1,2 fig. cap. 25 N. y 1,2 fi. ρ. z 1,2 fig. ν,ν. a 15 muſc. tab. L.

ſuperiori parte,atq; ea quæ terram ſpectant,uiſuntur. Vbi autem digitis articulantur, omni ex parte poſtbrachialis[b] oſsibus reſpondent, & appendice donata,in unicum[c] caput deſinunt, ſinum primi digitorum oſsis ſubiens. Pedij os, pollici præpoſitum, quod cæterorũ omnium craſsiſsimũ eſt, & caput magis quàm reliqua orbiculatum (ut pollex in latera magis quàm reliqui digiti moueretur) poſsidet, ea parte qua tarſo articulatur, in inferiori ipſius ſede terræ contermina,[d] proceſſum exerit, cui ſeptimus pedem mouentium[e] muſculus inſeritur. Et ſimili etiam occaſione pedij os,minimum ſuſtulciẽs digitum,quà tarſo articulatur,inſignem commonſtrat[f] proceſſum,in externum pedis latus excedentem,in quem octaui pedem mouentium[g] muſculi tendo inſeritur.

Pedij ad digitos articulatio.

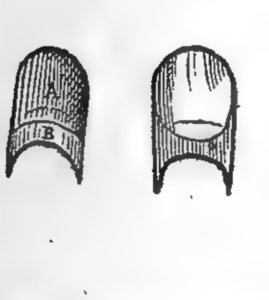
Pedij oſſa,[h] digiti ſubſequuntur,qui ex ternis[i] oſsibus omnes ad eorum quæ in manu ſunt, ſimilitudinem extructis conſtant: pollice tantum excepto, qui inter alios duplici tantum[k] oſſe extruitur, ut anterior cauitatis pedis ſedes firmius terræ innitatur. Cuiuſmodi uerò pedis digitorum articulis,[l] oſsicula ſeſamo ſemini comparata adlocẽtur,ſimul cum manus oſsiculis iam antea recenſuimus,quòd eadem propemodum in iſtis pedum manuumq; ſit ratio. Cæterùm illis ſecluſis oſsiculis,pedẽ à manu uno oſſe uinci ſuperari'ue manifeſtum eſt. hæc enim uigintiſeptẽ efformatur oſsibus: octo nimirum brachialis, quatuor poſtbrachialis,& quindecim digitorum. Pes autem uigintiſex tantum donatur oſsibus: calce nimirũ, talo, nauiculari oſſe, quatuor tarſi oſsibus, quinq; pedij,& quatuordecim digitorum. Atq; id Galeni nomine hîc addendũ duxi, qui in ſecundo libro Commentariorum in Hippocratis librum de Fracturis (ubi is inquit, hominis pedem multis ac paruis oſsibus non ſecus ac manum efformari) ſcribit, pedi non aliter quàm manui uigintiſeptem adeſſe oſſa: parum mehercule perpendens, ſe bis cubum imitans os enumerare: aut præter id os, alia quatuor tarſi recenſere. quemadmodum ſanè facit eodem in libro, quum quatuor tarſi oſſa cubum referenti oſsi,& illi quod cymbæ aſsimilatur, articulari (ſed parum profectò anatomicè) tradit. Cæterùm nunc tempeſtiuum erit,ungues,& quæ adhuc reliquæ ſunt, cartilagines recenſere: ſi modò omnia quæ corpus firmant, ſuſtinentq;, hoc libro, uti inſtitutum fuit, abſoluenda ueniunt.

PEDIS digiti.

Pedem à manu uno oſſe, contra Galeni placitum, ſuperari.

b 1 fi. cap. 27 C. dein D. ac inſuper illinc digitorũ reliquam petε articulationem.
c 1,2 fi. ξ,ξ.
d 2 fig. ω.
e 15 muſc. tab. V, X, dein Y.
f 2 fig. ρ.
g 15 muſc. tab. a, dein b.
h 1,2 fi. Λ, Ξ. integrarum autem i, i ad b, b.
i 1,2 fig. s, τ, υ.
k 1,2 fig. φ, χ.
l 2 fi. ψ, ω, ✱, ſub s, & iuxta ξ.

DE VNGVIBVS. CAPVT XXXIIII.

His duabus figuris unguem ita expreſsimus, quemadmodũ conſpici ſolet, quum à manu ad ſceleti præparationem cocta, aut pede, diuellitur. Ac dextra quidem figura, internam unguis regionem, ſeu cauum ipſius denotat, altera interim unguis gibbum oſtendente. Cæterùm A hîc unguis ſedes indicatur, ante confectionem apparens. B uerò ſedes inſignitur, quæ mollis eſt, nullibiq; detegitur, ac ueluti radix unguis cenſenda uenit.

MANVVM pedumq; digiti unguibus decorãtur, ut ipſis firmamẽti uice ſint. Digiti enim ſuis partibus carneis, quibus in extremo donantur, mollia duntaxat corpora apprehendunt. Dura autem,& propter hoc carnis naturam pellentia, uiolenterq; à ſe cogentia, digiti ſine unguium adminiculo nequeunt amplecti. Ipſorum enim caro, quam poſtea ueluti duriuſculã quandam adipem cuti ſubſtratam eſſe docebimus, tunc reflectitur, ſubuertiturq;, ob id firmamento indigens. Quinetiam pleraq; dein commoda ex unguibus homini accedunt, ſi quando

Cur digiti unguibus donati.

radere quid, aut ſcalpere, aut uellicare, aut excoriare, aut euellere oporteat. Summus rerum Opifex iuſtiſsimè unguium (qui & munimenta & propugnacula digitorum cenſentur) duritiem effinxit. Si enim duriores quàm nunc ſunt, inſtar oſsis cuiuſdam procrearentur, ita quidem ad apprehendendum magis eſſent idonei, ut qui ne minimum reflecti reclinariq; poſſent: at rumperentur promptiſsimè, non ſecus quàm alia, quæ dura fragiliq; conſtant temperie. Itaque ſecuritati ſimul & robori prouidens, illos mediocriter duros extruxit: ut neq; uſui, cuius gratia creati ſunt, quicquam incommodaret: neque ipſi (quòd ſua mollitie extrinſecus incidentium uim, cartilaginum ritu, exoluere poſſunt) leui quaq; occaſione afficiantur. Ob eandem hanc cauſam gibba conſtant ſuperficie, quòd hac figura iniurijs reſiſtendis melius comparentur. Quò minus uerò ſuſpenſi uacillent, ligamento quodam extremi digitorum oſsis iuxta ſuum articulum radici, eorum ſuperiori termino colligantur. Quoniam autem carni cutiq; illos connaſci operæprecium fuit, hæc extrinſecus uniuerſæ unguium radici circundatur, illa interius uſquequaque ipſis ſubnaſcitur. In unguium radicem, non modò arteriam, uenamq;, ſed etiam neruum porrigi, Galenus atteſtatur: ipſoſq; ex his ſenſum, uitam & alimentum, aliarum partium modo, aſſumere ſcribit. Scio quidem, non ſolum duos[a] neruulos ad unguium uſque radicem ferri, ſed eoſdem cum[b] uenis ſub unguibus quoq; ad digiti ſummum repere. ungues autem ſenſus omnis interim expertes eſſe arbitror. Ac proinde non leuiter illorum, qui ungues ex oſsis, nerui, cutis (quidam & carnis addunt) concretione gigni cenſent, ſententiæ accedo. Quòd uerò uenæ, arteriæ & nerui, quemadmodum in hortis alueoli, in unguibus non diſpẽſentur, uel hinc conſtat, quòd pilorum modo ab radice procedentes augeantur. Satius enim erat, & hos pilorum ritu ſemper renouari, atque quum indies atterantur, nunquam non incrementum admittere, quod potius in longum, quàm latum & profundum aſſumunt.

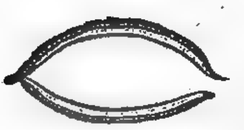
Vnguium naturam eſſe iuſtam.

Vnguium nexus.

Lib. 2 de Adminiſt. diſſect.

a manus figuræ ca. 11 lib. 4.
b manus figuræ cap. 6 lib. 2.

DE PALPEBRARVM CARTILAginibus. Caput XXXV.

HAC figura ſuperioris inferioriſq; palpebræ cartilaginem à reliquis partibus liberam delineauimus.

VTRIQVE palpebræ, tam inferiori, quàm ſuperiori, una contigit cartilago, utcunq; mollis & longa: in palpebrarumq; extremo, quà illæ inuicem conniuent, inter cutem & membranulam palpebras intus ſuccingentem, repoſita. Huic cartilagini, palpebrarum pili (quos cilia uocant) infiguntur, in illaq;, tanquam in durius quoddam ſolum, inſerti eriguntur. Ideo enim cartilagines hæ (quas ab illa pilorum ſerie, remorumq; in longis nauibus, ſeu galeris, ſimilitudine, ταρσοὺς uocamus) potiſsimum creantur, ut pilos illos erectos, neque cæterorum pilorum modo flaccidos dependenteſq; contineant. Dein ſuperior etiam creatur, ut[a] muſculorum ſuam palpebram mouentium implantationi, & opportuno palpebræ motui ſubſeruiat: quemadmodum in ſecundo libro, eorum muſculorum naturam explicantes, non obiter docebimus.

a fig. cap. 10 lib. 2 A, b, C, D, e ac 3 muſc. tab. C, D.

DE

DE AVRIS CARTILAGINE.
Caput XXXVI.

QVONIAM auris cartilago à cute, qua obducitur, exquisitè libera, auris totius formam (ablata interim eius pinnula) exprimit, illam hîc non delineauimus.

QVIS potissimum auris in excipiendis aeris conuolutionibus gyrisq; usus censeatur, quibusq; nominibus auris sedes donentur, in auditus organi constructionis sermone, libro septimo exequendum est. Hîc autem obiter auris recensenda uenit cartilago, quæ auris formam referens, in hoc formatur, ut cute uestita, auris corpus instar uanni constituat, idemq; cõmodè sustineat, & erectum seruet. Est autem hæc cartilago mollis & tenuis, tanto semper à capitis osse uersus auris extrema euadẽs mollior, quanto auris orbiculo propius accedit, & quo minus sustinere aliquid debet. Ac proinde etiam in auris pinnula, huius cartilaginis nulla exporrigitur portio, quòd scilicet hanc propendentẽ, neq; erigi neq; suffulciri oporteat. Ad temporis igitur os hæc cartilago durior sentitur, & ut firmiori radice hæreat, crassior. enascitur enim in orbiculo[a] foraminis auditus meatui in temporis osse cælati: cuius circũferentia ideo exasperatur, ut promptius auris cartilaginem educat. Quamobrem uerò Natura ex huiusmodi cartilagine aurem constituerit, non uerò osseam aliquam substantiam ipsi indiderit, in secundo Capite executus sum: quum Naturam tanta prouidentia cartilaginis temperiem finxisse dicerẽ, ut hæc osis modo nonnulla sustineat commodè: & interim adeò mollis sit, ut occursantium impetu non rumpatur, sed cedendo leuiter eum exoluat: atq; ita extremas partes iniurijs minus expositas, quàm si osseæ essent, reddat.

a 2 fi. cap. 12 A.

DE NASI CARTILAGINIBVS.
Caput XXXVII.

QVANQVAM nasi cartilagines tactu propemodum ante sectionem debitè dignoscantur, nihilominus tamen quartæ musculorum tabulæ nasus has literis K & L insignitas, utcunq; proponit.

RERVM Opificem, nasi terminum extremumq; cartilaginibus eadem ratione extruxisse, qua auris cartilaginem paulo antè procreatam diximus, quadrupedum nasi extremum ferè comprobat: quod ideo minori amplitudine, quàm hominis nasi terminus cartilagineum existit, quòd non æquè ac hominis nasus ex reliqua faciei superficie extuberat. Ab inferiori itaq; nasi osium[a] sede, qua hæc aspera & latiora, quàm superiori[b] sede existunt, duæ enascuntur cartilagines, quæ deorsum in anteriora exporrectæ, inuicemq; coniunctæ, sensim molliores euadunt: ac in nasi extremo, ueluti in cartilagineum ligamentum degenerantes, totam anteriorem nasi regionem constituunt, quæ à nasi osium inferiori sede ad nasi terminum apicemq; pertinet. Ab osseo autem[c] septo, narium foramina dirimente, quod octaui Capitis[d] osis partem esse, suprà commemorauimus, alia enascitur cartilago, quæ à tota anteriori septi illius sede antrorsum procedens, internæ duarum primarum cartilaginum regioni secundum ipsarum longitudinem adnascitur, tanto magis ligamenti naturæ compos mollisq;, quo nasi extremo fit uicinior. Hæc pari ratione in ea nasi parte, quę ueluti ex faciei

a 1 fi. ca. 9 ab f ad e.
b eadẽ fig. à Z ad Y.
c eiusdem fig. O.
d 8 fi. cap. 6 A, B, A.

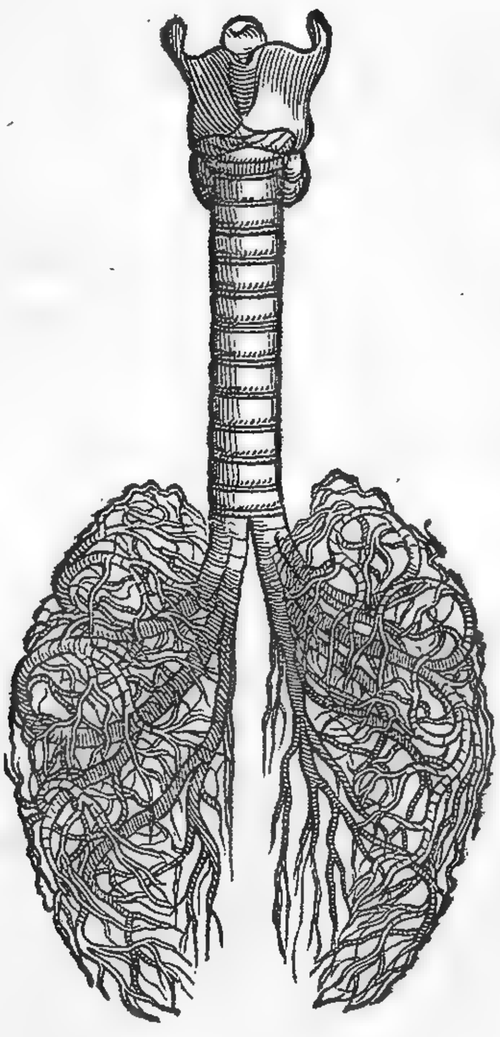
ex faciei planicie porrigitur, nasi foramina interdiuidit, qua osseū illud septum ipsa[e] foramina ibidem disiungit, ubi super palati regionē, à naso ad fauces usq; ducuntur. His tribus nasi cartilaginibus, aliæ duæ, utrinque nimirum singulæ accedunt, quæ magis adhuc alijs cartilaginibus ligamentorum natura participant, & orbiculatim singulæ unum nasi foramen cōstituunt. Cartilagines hæ internis suis lateribus inuicem colligantur, & aliarum nasi cartilaginum extrema integunt, solæq; motu pollent uoluntario, cuius ope sursum deorsumq;, & introrsum extrorsumq; uelluntur, proprijs in hoc donatæ[f] musculis. Harum cartilaginū latiores molliores q; partes in nasi lateribus, uersus posteriora, consistunt, ac nasi alę nuncupantur: quòd quasi alarum modo nares occludant, referentq;, homini ita inter respirandum haud uulgarem usum præbentes.

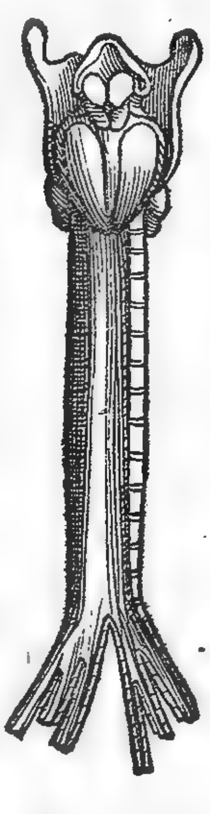
e 2 f.c.q. 12 o.a.

f 3 musc. tab. F. 4 tab. K.

DE ASPERAE ARTERIAE CARTILAGINIBUS. Caput XXXVIII.

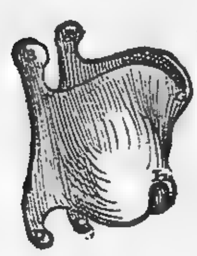
PRIMA TRIGESIMI OCTAui Capitis figura, totius asperæ arteriæ, ab omnibus partibus liberæ, anteriorem faciem exprimens.

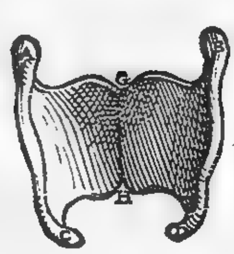

SECUNDA FIGURA, ASPERæ arteriæ caudicis tātum, posterior facies delineatur. ab re enim fuisset, huic etiam figuræ, ramorum in pulmonis substantiā pertinentium seriem appingere, quum illam prima figura abundè oculis subyciat.

TERTIA.

IIII.

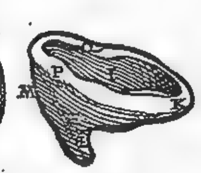
V.

VI.

VII.

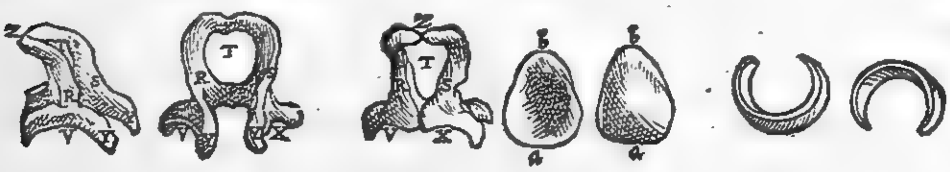

VIII.

IX.

IX. X. XI. XII. XIII. XIIII. XV.

TERTIAE ET RELIQVARVM DVODECIM hic seriatim positarum figurarum, & earundem characterum Index.

HARUM figurarum prima, quæ tertia inscribitur, primam laryngis cartilaginem ex dextro latere expressam ostendit. Figura autem, quæ quarta ordine est, eiusdem cartilaginis internam seu posteriorem faciem proponit. Quinta, eadem cartilago externa seu anteriori facie delineatur. Sexta, secundæ laryngis cartilaginis anteriorem cõmonstrat faciem. Septima, secundam laryngis cartilaginem ex dextro latere expressam continet. Octaua, secundam laryngis cartilaginẽ posteriori ex facie depictam offert. Nona, laryngis tertia cartilago ex dextro latere delineatur. Decima, tertiæ cartilaginis anterior sedes occurrit. Undecima, eandẽ cartilaginem posteriori facie oculis subijcit. Duodecima, inferiorẽ laryngis operculi sedẽ ostendit, qua id laryngis cauitatem spectat. Decimatertia, superiorẽ laryngis operculi sedem continet, quæ palatũ respicit. Decimaquarta, unam asperæ arteriæ trunci cartilaginẽ, C modo extructam, anteriori externa'ue facie uidendã obijcit. Decimaquinta, eandem cartilaginem posteriori facie proponit, quæ internam asperæ arteriæ amplitudinem spectat.

A,B 3, 4, 5 *Duo elatiores primæ cartilaginis processus.*

C,D 3, 4, 5 *Duo humiliores primæ cartilaginis processus.*

E,F in 8, in 7 uerò duntaxat E. *Secundæ cartilaginis sedes, quibus inferiores primæ cartilaginis processus coalescunt.*

G,H 3, 4, 5 *Hac sede prima cartilago arctissima breuissimaq́ uisitur, subinde lineam ostendens, quæ dextram cartilaginis partem à sinistra instar duarum cartilaginum dirimit.*

I 6, 7 *His sedibus secundæ cartilaginis regio spectatur, laryngis internam amplitudinem respiciens. Reliquis autem sedibus, quæ his tribus figuris cõspiciuntur, secũda cartilago exteriorẽ laryngis regionẽ seu amplitudinẽ constituit.*

K,L 6, 7 *Inferior secundæ cartilaginis sedes, perfectum efformans circulum. ac K quidem huius partis anteriorem notat regionem. L uerò posteriorem inferioris huius sedis regionem indicat, deorsum processus instar eductam, ac in octaua etiam figura L insignitam.*

M 7, 8 *Linea, spinæ modo in posteriori secundæ cartilaginis sede protuberans.*

N,O 8 *Sinus in posteriori secundæ cartilaginis sede, ad lineæ illius M notatæ latera incisi.*

P,Q 6, 7, 8 *Duo secundæ cartilaginis tubercula, seu capita, sinus tertiæ cartilaginis subeuntia.*

R,S 9, 10, 11 *Duæ tertiæ cartilaginis partes.*

T 9, 10, 11 *Hæc tertiæ cartilaginis regio uacua est, ac duntaxat membraneis ligamentis occupatur.*

V,X 9, 10, 11 *Tertiæ cartilaginis sedes, quibus secundæ cartilagini articulatur.*

Y,Y 9, 10 *Tertiæ cartilaginis processus, qui lingulam laryngis efformant.*

Z 9, 10, 11 *Tertiæ cartilaginis regio, uasorum parti assimilata, qua manus lauaturis aquam affundimus.*

a 12, 13 *Laryngis operculi basis, quæ primæ laryngis cartilagini continuatur.*

b 12, 13 *Apex, seu in posteriora antrorsumq́ uersus dorsum eminens laryngis operculi regio. Præter quindecim figuras modo explicatas, huc cũ primis faciũt figuræ Capiti uigesimoprimo lib. secũdi præponẽdæ, quibus laryngis musculi explicabũtur. inter cæteras autẽ, illas opportunè non minus quàm si hîc locaretur, inspicies, quæ illarũ figurarũ tres postremæ habebũtur, quib. laryngis lingulæ seu rimæ imago, quàm fieri potuit accuratissimè, delineatur.*

Vbi aspera arteriæ natura pertractabitur.

LICET sextus liber, cordi respirationisq; organis dedicandus,[a] asperæ arteriæ naturam diffuse pertractabit, in præsentia tamen ipsius cartilagines explicandæ ueniunt, ne quicquam osseum cartilagineumq; hîc non expressum, in musculorum enarratione nos remoretur. In sexto igitur libro docebimus, asperam arteriam à faucibus in thoracis cauitatem deduci, & multiplici ramorũ sobole in pulmonem diffundi, ut aerem illi reddat, & eundẽ rursus ab ipso educat. Neq; solum hanc respirationis instrumentum ponemus, uerùm etiam principalissimum ipsam uocis esse organum attestabimur, exactè tum suæ substantiæ rationem pertracturi. Cõstat enim partim cartilaginibus, partim membraneis uinculis, simplici-

[a] a tota 1 & 2 fig. cap. 9 lib. 4 H, I, K, L, M, M.

simplicibusq; membranis, seu tunicis, ac demum musculis ipsius capiti peculiaribus. Ac caput quidem hoc asperæ arteriǫ (quod laryngē potius quàm guttur mihi appellandum putauerim) primùm tribus cōstituitur cartilaginibus: quarum[b] prima, maxima amplißimaq; & anterior est, foris quidem gibba, intus autem caua, scuto quodammodo similis, non rotundo, sed prǫlongo, quali ueteres in prælijs usos, & Turcarum aliquot adhuc, in nauibus præsertim, uti cernimus. Atq; hanc ob causam dissectionum periti eam θυρεοειδῆ (quasi scutiformem, aut scuto similem diceremus) uocarunt. Hæc in homine superiori sede amplior, quàm inferiori conspicitur: quod tamen ad imaginis spectat speciem, ipsa ambabus sedibus sibi respondet. [c] Suprà enim [d] infraq; binos educit processus, utrinq; in lateribus singulos. ac horum quidem duo superiores prociùs inferioribus educti, membraneis uinculis, ossis υ referentis humilioribus[e] lateribus [f] alligantur. Inferiores autem, [g] lateribus secūdæ cartilaginis uersus posteriorem ipsius sedem uniuntur. Scutiformis hæc cartilago, quæ uiris antrorsum magis quàm mulieribus prominet, tactuiq; magis exponitur, subinde gemina, idq; potißimum in uiris obseruatur. In ipsius enim [h] medio, ubi breuißima est, maximeq; antrorsum extuberat, secundùm suam lōgitudinem crebrò linea ducitur, quæ ad amußim à membranulis repurgata, duas cartilaginis partes mutuò commissas etiam ante sectionem fuisse arguit. Atq; id sanè hominibus peculiare obtigit. boum enim cartilago simplex est, & plurimum ab hominis cartilagine forma uariat: quā sedulò ab architectis spectari uelim. mirum namq; est, quàm scitè boum scutiformis cartilago propugnaculi formæ accedat, quamq; affabrè id speculatoribus in ipsius elatiori sede (ob priuatos ipsi incisos sinus) accommodum sit, & quàm aptè bombardarum ictibus retorquendis cōparetur: haud secus profectò, quàm si machina quædam esset portatilis, quæ duobus processibus suis humilioribus, tanquam duobus palis terræ infigi, ac exercitui præponi poßit. [i] Secunda cartilago minor est prima, & maior tertia, maximaq́; sui portione in posterioribus laryngis sedibus reponitur, quà[k] stomachus deorsum à faucibus fertur. Quantū enim scutiformis cartilago à perfecta circuli figura deficit, hoc ipsa superiori posterioriq; eius parte supplet. Ima autem ipsius[l] sede perfectum conficit circulum, cuius anteriorem partem sub scutiformis cartilaginis radice, tactu in antica laryngis regione percipimus. Interna huius cartilaginis[m] amplitudo exactè leuis est: posterior autem ipsius sedes, stomachum spectans, lōga extuberat[n] linea, secundum cartilaginis longitudinem, spinæ quasi modo exporrecta. Hæc duos præsentis cartilaginis[o] sinus dirimit, magnaq́; ex parte constituit, in quibus duo figuntur [p] musculi, recto ductu à secunda cartilagine in tertiam inserti. Superior huius cartilaginis sedes, qua posteriorem laryngis regionem efformat, in duo desinit [q] tubercula oblonga, & utrinq; singula, quæ tertiæ cartilaginis[r] finibus inarticulari mox audies. Secunda cartilago primæ eo modo committitur, quem suprà exposui, quum humiliores primæ cartilaginis processus ipsi uniri dicebā. Vt uerò firmior eorum processuum fieret connexus, secunda cartilago inibi, qua processus ipsi coalescūt, modicè[s] extuberat, craßiorq; est: & in hac utrinq; protuberante sede, sinus uisitur, sui lateris ualidißimè excipiens.[t] Inferior cartilaginis secundæ pars, ubi laryngis posteriora cōstituit, nonnihil tenuis cernitur, deorsum magis, quàm reliqua ipsius inferioris partis sedes, porrecta: idq́;, ut[u] musculi ex remotiori sede initium ducerent, qui rectà per cartilaginis secundæ longitudinem expansi, tertiæ cartilagini inseruntur. Huic cartilagini nullum nomen est inditum: ac idcirco peculiari quodammodo nomine, Innominata

PRIMA laryngis cartilago.

SECVNDA laryngis cartilago.

b tota 3,4,5 fig. & figurarū ca. 21 lib. 2 g & h.
c 3,4,5 fi. A,B.
d earūdem fig. C,D.
e 1,2 fi. ca. 13 E,F.
f 2,3 fi. ca. 21 lib. 2 C.
g 8 fi. E,F. & 7 fi. E.
h 1,2,3 figur. G,H.
i tota 6,7,8 fig. & figurarū ca. 21 lib. 2 i, dein k.
k 2,3,5 fi. cap. 21 lib. 2 H. & 14, 15 fig. lib. 3 A,B,C,D.
l 6,7 fig. K,L.
m 6 fig. I.
n 8 fig. L, M. 7 fi. N.
o 8 figur. N,O.
p 6,7 fig. cap. 21 lib. 2 P.
q 6,7,8 figur. P,Q.
r 10 figur. V,X.
s 8 fi. E,F.
t 6,7,8 figur. L.
u 6 fi. cap. 21 lib. 2 P.

nominata uocari poteſt. Si quis tamen ſedulò eius effigiem inſpexerit, atq; alicuius rei formæ illã conferre, tandemq; hinc nomẽ indere uoluerit, uix aliam ipſi conformiorem adinueniet, illo Turcarum anulo, quem ſagittãtes dextro imponunt pollici, ut eius anuli beneficio arcus neruũ robuſtiùs trahãt. Is enim anulus illa parte, qua pollicis interiora reſpicit, anteriori ſecundæ cartilaginis ſedi ſimilis uiſitur: qua uerò externam pollicis ſedem tegit, poſteriori ſecundę cartilaginis regioni utcunq; cõuenit. [x] Tertiam laryngis cartilaginem Græci ἀρύταιναν & ἀρυταινοειδῆ uocarunt, quòd quum integra adhuc eſt, & membrana aſperam arteriam intus ſuccingente adhuc obducitur, illi ollarum parti ſimillima ſit, qua aquam manus lauaturis affundimus, quamq; Gręci ἀρύταιναν, & Latinorum aliqui gutturnium appellarunt. Illi namq; ollarũ oris ſedi aptius congruit, quàm ligneis illis & longis conchis, quibus nautas uela, olitores autẽ hortos irrigare cõſpicimus. ſiquidem & eiuſmodi obliquatis uaſculis Græci hanc cartilaginem contuliſſe uidentur, non quidem toti uaſculo, ſed ipſius mucroni. Vtcunq; ſit, tertiam laryngis cartilaginem unicam ſimplicemq; omnes deſcripſere: quum interim membranis ſuis liberata, perpetuò duabus conſtituatur [y] cartilaginibus, ligamentorum & laryngem ſuccingentis membranę duntaxat beneficio, inuicem admodum laxè commiſsis. Ac harum una quidem dextro ſecũdæ cartilagins [z] lateri, altera uerò ſiniſtro innititur, [a] ſinum læuem & altè ſatis cælatum obtinens, quo ſecundæ cartilaginis tuberculum excipit: itaq; articulatur, ut ad internam laryngis amplitudinem, ac rurſus extra illam moueri poſsit, hæcq; cæteris laryngis cartilaginibus maximè mobilis exiſtat. Vtriuſq; cartilaginis baſis ampla eſt, & anteriori ſede in longum [b] proceſſum finit, in interiora laryngis exporrectũ. Superiores uerò harum cartilaginũ [c] partes ſenſim à baſi inuicem [d] dehiſcentes, ac dein tenuiores, mollioreſq;, & adipoſæ redditæ, mutuò uniuntur: & dextræ cartilaginis ſuperior pars, ſiniſtræ cartilaginis parti cõiuncta, eam laryngis [e] ſedem extruit, quæ illi uaſorum parti congruit, qua aquam manibus affundi, paulo antè commemorauimus. Hæc laryngis ſedes adeò mollis flexiliſq; eſt, ut uomentibus in internam laryngis amplitudinem antrorſum reclinetur, aſperamq; arteriam adeò exquiſitè integat, ut ne minimum quidem ex uomitu arteriæ ipſi illabatur. Cæterùm etſi tertia hæc cartilago gemina ſit, duabuſq; meritò ſui officij cauſa extruatur cartilaginibus, ob id tamen eam duarum cartilaginum loco non enumerabimus: ſed unius tantum, aliorum Anatomicorum more, nobis habebitur, quo minus illorum placita (etſi cartilagines interim numerauerint potius, quàm deſcripſerint) plus æquo turbare uidear. His tribus laryngis cartilaginibus, [f] alia quædam accedit, quæ laryngis perelegans efficitur operculũ, accuratè prohibens, ne quid cibi aut potus in illam defluat. Enaſcitur autem hoc laryngis operculum ampla & antrorſum curuata [g] baſi, ab interiori ſcutiformis cartilaginis regione, iuxta partem ipſius elatiorem. Hinc introrſum [h] procedẽs, trianguli, aut ut Hippocrates pulchrè docuit, hederæ folij imaginem exprimit: cuius baſim operculi à ſcutiformi cartilagine exortus, ipſius'ue cum ea cartilagine connexus efformat. Verticem uerò ea pars conſtituit, quæ introrſum ueluti ad ſtomachi regionem producitur. Corpus hoc, quà palatum reſpicit, gibbum eſt, ac mollius: quà autem laryngi innititur, cauum, ſimumq;, ac multo quàm ſuperiori parte durius. In extremo autem ipſius, quo ſtomachũ ſpectat, inſigniter molle eſt: pinguiq; obductum membrana, ligamenti quodammodo naturam refert, ſuperioriq; tertiæ cartilaginis ſedi ſubſtantia cõuenit. quà uerò ſcutiformi committitur cartilagini, etiam multa abundat adipe: neq; inibi adeò

Anuli, quo Turcæ ſagittantes utuntur, effigies.

TERTIA laryngis cartilago.

LARYNGIS operculum.

Lib. 4 de Morbis.

x tota 9, 10, 11 fi. & figurarum cap. 21 lib. 1 L.

y 9, 10, 11 fig. R, S.

z 6, 7, 8 figur. Q, P.

a 10, 11 figur. V, X.

b 9, 10 figur. Y.

c 9, 10, 11 fig. Z.

d 10, 11 figur. T.

e 3, 9, 10, 11 fig. cap. 21 lib. 1 L.

f tota 12, 13 fi. & 3, 4, 5, 6, 11 fig. cap. 21 lib. 1 L.

g 12, 13 figur. a.

h earundem fig. b.

 durum,

Laryngis lingula, seu rima, & præcipuum uocis organum.

durum, atq; in suo medio, cernitur. Pleriq; corpus hoc, præcipuum uocis organum esse putauerunt, id temerè γλωττίδα & ἐπιγλωττίδα uocitātes: quum tamen hæc nomina penitus pugnantes, diuersasq; prorsus partes ueteribus significét. Γλωττὶς enim laryngis [i] rimam indicat, quam duo tertiæ cartilaginis [k] processus, in media laryngis cauitate pingui membrana obducti, constituunt, & quam præcipuum uocis esse organum, suo loco demonstrabimus. Veteres namque eiusmodi rimam γλωττίδα, seu lingulam uocarunt, ab ea lingularum similitudine, quas ex duabus arundinum laminis compactas, tibijs accōmodamus. [l] Ἐπιγλωττὶς autem nuncupatur laryngis operculū, dictæ iam laryngis lingulæ impositum, & ne quid inter edendū in eam decidat, cauens. Quòd uerò hæc nostri seculi medicos lateant, non ipsi tantum in causa sunt, nihil prętér autorum sensa, citra omnē dissectionis usum, sectantes: uerùm & Celsus etiam ista perperàm (uti sanè quæ ad Anatomen spectant permulta) intelligens, laryngis operculum, lingulā appellauit, non expendens, id Græcis ἐπιγλωττίδα fuisse appellatum, quod laryngis rimæ, quam lingulæ fistularum asimilamus, incumbat. Quinetiam Celsi (qui forsan laryngis operculum, humanæ linguæ imagini cōtulit) errore Theodorus Gaza delusus, in Aristotele ἐπιγλωττίδα lingulam uertit, quum interim Aristoteles laryngis intelligat operculū. Vt modò prætercam, quoties apud Galenum, tum interpretū, tum etiam græci exemplaris scriptorū uitio, γλωττὶς pro ἐπιγλωττὶς, ac rursus diuerso ordine, legatur. Verùm hæc latius suo loco exequar. hîc namq; tantum de laryngis cartilaginibus sermonem instituisse sat est, quanto ad musculorum in secundo libro tractationem indigemus. Ac proinde etiam [m] cartilagines, quæ C nostri formæ magna ex parte conueniunt, & mox sub larynge per uniuersum asperæ arteriæ caudicem, & omnes ipsius in pulmonis substantia digestos ramos, seriatim occurrunt, unà cum cæteris ad asperæ arteriæ historiam pertinentibus, in sexto libro pertractabuntur.

i 11 fi. cap. 21 lib. 2 c deīn 12, 13 fig. d.
k 9, 10 fig. Y, Y.
l Cōfer L cum c fig. 11 cap 21 lib. 2.

Lib. 2 de Partibus animalium, cap. 3.
Præcipuè in 8 lib. de Vsu part.

Reliquæ cartilagines asperæ arteriæ, C similes.

m tote 14, 15 fig. & sub larynge in asperæ arteriæ caudice & ramis 1 & 2 figuris.

DE OSSIVM CARTILAGINVMQVE numero. Caput XXXIX.

Ossium numerus.

QVANDOQVIDEM parum dubito, plerosq; absoluta nunc singulorum ossium & cartilaginum historia, hîc alicubi illorum numerum, perinde ac in nostris scholis studiosi solent, à me desideraturos: modò ossa & cartilagines obiter sic recensebo, ut qui'nam certo cōprehendi queant numero, quisq; promptè percipiat. In prouectæ igitur ætatis homine, cui appendices iam suis ossibus plenè coaluerunt, licebit ossa hunc ferè in modum numerare. Caluariæ uiginti sunt ossa, octo nimirum capitis uocata, & maxillæ superioris duodecim: ita tamen, ut frontis os unicum hîc duntaxat statuamus, & dein iugalia & lapidea priuatim non enumeremus, quum quorundam illorum uiginti ossium partes sedes'ue tantum sint, propriaq; circūscriptione destituantur. Auditus organi ossicula quatuor sunt, duo scilicet ad singulas aures. Dentes utplurimum censentur triginta duo. Maxillæ inferioris os unicum. Ossis υ referētis ossicula, sunt ferè undecim, ceruicis uertebræ septem, thoracis duodecim, lumborum quinq;. ossa sacri ossis sex, ossicula coccygis ossis quatuor: costæ uigintiquatuor. Pectoris ossis tria enumerauimus ossa, alijs autem septena recensentur. sed agè, hoc catalogo tria tantum sint: & aliàs, quotquot ex tuo arbitratu uisum fuerit. Scapulæ duæ, totidem clauiculæ, humeri duo, ulnæ duæ, radij duo: brachialium ossa

ossa sedecim, utriusq; scilicet manus octo: postbrachialium item ossa octo, in utraq; nimirum manu quatuor. digitorū ossa triginta, utriusq; scilicet manus quindecim. Sesamina osicula in singulis manibus ut minimū occurrunt duodecim. ac proinde iam uigintiquatuor illa in manibus statuamus. Ossa sacri ossis lateribus commissa, duo, utrinq; nimirum unum. femora duo. in utroq; poplite duo sesamina osicula. duo tibiarum ossa. fibulæ duæ, patellæ duæ, calces duæ, tali duo, nauicularia ossa duo: tarsi ossa in utroq; pede quatuor, pedij ossa in utroq; pede quinq;, digitorū ossa in utroq; pede quatuordecim: pedis unius sesamina osicula uel minimo numero sunt duodecim. Ac proinde si hæc ossa in unum numerum reijcies, uniuersa erunt (si rectè addo) trecēta & septem: quibus si pectoris ossa quatuor adhuc adijci uelles, & duo maxillæ inferioris ossa statueres, & cordis deniq; cartilagineā substantiam in osium classe unius osis loco haberes, trecēta & tredecim cōsurgerent. Porrò si priuatim omnes insuper appēdices, eo quòd ossa sint, propria omnino in pueris saltem circunscriptione terminata, enumerare lubebit, facilè dictum nuper numerū semel, ac rursus dimidio duplicabis. quod uel hinc colliges, si uertebras, scapulas, femora, tibiæ ossa, & alia, quæ multis appendicibus donantur, in memoriam reuocaueris: ac dein etiam recorderis, unam subinde appendicē pluribus quoq; efformatam esse partibus: uti in illa euenit, quæ superiori scapulæ obtigit processui. Rursus, si ossa, ut in pueris uisuntur, subduxeris, Dij boni, quantū osium aceruum cumulabis? quum occipitis os ferè tribus, & multæ uertebræ, non habita appendicum ratione, duobus, plurimæ autem tribus constent osibus: quumq; pectoris os in illis quoq; pluribus, quàm in ijs qui iustum attigere incrementum, osibus cōpingatur: & ossa, quæ sacro coarctantur, etiam singula tribus fabricentur osibus. adeò ut cuiq; suo uoto numerū osium confingere sit integrum. Quanquam in certo cartilaginum numero diffiniendo, plus adhuc sit operæ, quum tam reperiantur uariæ, ac non in omnibus ætatibus eædem. Nihilominus, ut num quauis tandem ratione in numerū redigi posint, expendas, eæ primùm recenseantur, quæ osibus sunt prorsus continuæ: ut utriusq; auris cartilago, ex temporis osse pronata: duæ nasi, à duobus nasi osibus exortæ: ea quæ à narium septo pronascens, ad nasum quoq; refertur: uigintiquatuor costarū cartilagines: eæ in quas totius dorsi osium spinę, & multi eorundem transuersi processus finiunt: ea in quam pectoris os exacuitur: basis utriusque scapulæ cartilago: ea quæ osis coccygis mucroni obtigit: exiguæ, quæ ultimis digitorum manus & pedis obtigerunt osibus. Dein omnes læues & lubricæ cartilagines, quibus ossa ad articulorum fabricam incrustantur, quæq; non secus quàm articulorum superficies, sunt quàmplurimæ, ac trecentorum & quinq; osium numerum longè excedunt. Insuper quæ in appendicum cum suis osibus cōnexu spectantur, quæ etiam dictum osium numerum superant, præter eas quæ osium quorundam partes mutuò in pueris priuatim committunt. Adduntur his, quæ in sacri osis osium mutuo contextu interueniunt, ea quæ pubis ossa inuicem nectit. Item illæ, quæ ligamenti natura participantes, etiam osibus sunt continuæ: ut eæ quibus osis *v* referentis osicula compinguntur, eæ quæ uertebrarum interueniunt corpora, eæ quæ sunt inter tria pectoris ossa: eæ quę occurrūt inter sacrum os, & ossa ipsi commissa: eæ quæ osicula coccygis osis mutuò iungunt. Cæterùm earum quæ osibus non sunt continuę, utriusq; oculi statuuntur duæ: quarum una in superiori, altera in humiliori consistit ipsius palpebra. alarum nasi duæ. in larynge tres præcipuę: quarū prima subinde, tertia autem perpetuò reperitur gemina.

Cartilaginum numerus.

laryngis

laryngis operculum: cartilagines C imaginem exprimentes, quæ in aſperæ arteriæ caudice, & ipſius in pulmonem digeſtis ramis ſunt innumeræ: cartilaginea cordis baſis ſubſtãtia. Poſtremò, quæ in articulis ſunt liberę, ac oſsibus non prorſus continuæ: quales nonnunquam in duobus humilioribus primæ uertebræ ad ſecundam nexibus duę occurrunt, & aliquando in utriuſq; lateris humeri ad ſcapulam articulo una. ſemper autem in articulis maxillę inferioris ad temporum oſſa, duæ: in clauicularum cum pectoris oſſe, & dein cum ſuperioribus ſcapularum proceſsibus, quatuor: in utroq; genu duæ. quæ uerò inter ulnam & brachiale quodammodo ſpectatur libera, radio eſt continua. Quum itaq; cartilaginum tam multiplex ſit ratio, non facilè ex cuiuſq; ſententia ipſarum numerum diffinire poſſem. ac proinde iam tempeſtiuum erit, modum ſubijcere, quo oſſa & cartilagines ad diſciplinam parentur, aut per Anatomen diſcãtur: ad eam uidelicet methodũ, qua ſemper poſt partiũ deſcriptionẽ, illarum ſecandi artificiũ (prout id ſuo loco aptius fieri poſſe putauero) ſubijciam.

QVO ARTIFICIO HVMANI CORPORIS oſſa & cartilagines inſpectioni apparentur. Caput XL.

Oſsium in calce macerãdorum, ac dein in flumine emundandorum ratio.

CONSVEVERVNT medici, Hippocraticę arti dignè incumbẽtes, non mediocri labore oſſa, quę ad diſciplinam ſeruantur, apparare, ſiue ea inuicem iuncta, ſiue ſingula ſeparatim eſſent inſpecturi. Solent enim ſuſpẽſum, uel aliàs mortuum cadauer, magna ex parte primùm carnibus liberare: & uiſcera, nullo ſoluto corporis articulo, exſecare. poſtea oblongæ arcæ ita diſſectum corpus immittebãt, hanc calce opplentes, ac nonnihil aquę dein aſpergentes. Deinceps ubi arcã ad hunc modum octiduo obſeruaſſent, eam undiq; anguſtis foraminibus perforatam, rapido illigabant fluuio, ut calx unà cum marceſcentibus iam carniũ reliquijs, temporis ſucceſſu deflueret, ac undiq; ab oſsibus abſcederet. Poſt dies aliquot, exemptum cadauer paſsim cultrorum beneficio emundabatur, mente adhibita, ne aliquis oſsium connexus in eo opere diſſolueretur, ligamentaq; oſſa colligantia (quorum ſcilicet interuentu in poſterum adhuc hærerent) integra cuſtodirentur: ac demum omnia, præter oſsium articulos, niterẽt. Emundatum cadauer, eo ſitu, quo id aut ſedẽs, aut erectum, hacq; aut illa forma cõpoſitum ſpectari uolebant, ſoli exponebatur: ut ligamẽta ſolis æſtu reſiccata, oſsium articulos in eo poſitu continerent. Verùm hæc præparandi ratio, præterquàm quòd moleſta, ſordida, ac difficilis eſt, nullos ferè oſsium oſtendit proceſſus, appendices, capita, ſinus, & eius generis reliqua, in oſsibus præcipuo ſanè ſtudio ſpectanda: quòd ſcilicet hęc omnia inſigniter nigricantibus ligamentis adhuc obducantur. adeò, ut hic oſsium mundandi repurgandi'ue modus, ad doctrinam penè nihil accommodet. Quemadmodũ neq; ridicula muſculorum, tendinum, ligamentorum, neruorum, uenarum & arteriarum uidendi ratio, qua hactenus Medicinæ candidatis noſtræ artis profeſſores impoſuerunt, quicquam commodi adfert: ſed duntaxat ſtudioſorum animos cohibet, ne eorum quæ iam dicebam organorum demonſtrationem à Rabinis illis expetant. Hi namq; aſſerebant, illa ſolum è corporibus in aquarũ gurgitibus (ſi Dijs placet) emaciatis, non autem è nuper mortuis diſcenda eſſe. quaſi uerò quicquam eruditione dignum, in corporibus ad eum modum coaptatis, prorſus'ue hac ratione corruptis, diſci poſsit. Cęterùm quo'nam pacto aliæ corporis particulæ

ſint ag-

Oßium per coctionem parandi modus.

ſint aggrediẽdæ,ſuis locis affatim proſequar. Oſſa autem,ut modò ſubijciam, leui negocio concinnabis,ſi diſcendi ſaltem cupidus, & quod in diſſectionum ſtudioſo Galenus in primis requirit,laborum patiens,ac induſtrius fueris. Alicunde itaq; nactus cadauer,qualecunq; id ſit (quamuis tamen morbo emaciatum, longè aptius cenſebis) uas unum,carnibus & uiſceribus & cuti reponendis,& ſanguini denique admittendo,ad manum eſſe curabis,unà cum magno grandiq; lebete,aut cacabo, cuiuſmodi illi ſunt, quibus lixiuium mulieres igni adhibent. is namq; coquendis oſsibus eſt aptiſsimus, illiq; oſſa opportunè inijcies. Prẹterea & ampla papyrus charta'ue in aſſere quopiã diſtendetur,ut huic cartilagines non elixandæ applicari, ſeriatimq; imponi poſsint. Mox acutiori cultro orbiculatim per frontem & tempora & occipitium,ſectionem tentabis,ad caluariam uſque penetrantem. Ad huius deinceps ſectionis orbiculum, ſerra caluariam diuides,parum ſolicitus,etiamſi cerebrum uities,aut paulo humilius elatius'ue caluariam diuidas: quandoquidem nunc duntaxat oſſa ac cartilagines intueri,ſeruareq; propoſitum eſt.[a] Diſſecta igitur caluaria,cerebrum ſolis manibus ex ipſa euulſum,uaſi inijciendum eſt: ac caluariæ pars, à reliquo capite adempta,cacabo indetur, liberata tamen prius ab illa uerticis cute. Iam utranq; aurem proximè à temporum oſſe abſectam, ſeorſum in chartam, cui cartilagines adhibentur, collocato, unà cum palpebris, & naſi extremo, quod cartilaginibus conſtat, quæ uiciniſsimè ab illis quibus committuntur oſsibus, ſimul cum cute ſunt reſecandæ.Deinceps maxillam inferiorem à ſuo cum capitis oſsibus connexu liberabis: ac cartilagines,quas priuatim in ipſius cum capite articulis haberi diximus, cultello à ligamentis articulũ continentibus diſſecabis: eas chartæ illi,cui promptè hærebunt,ſeriatim applicans. Quando inferiorem maxillam adimis,& eam obiter cute & lingua (relictis, ſi uoles, muſculorum applantationibus) liberas, ac tandem in cacabum reijcis, integram quoq; laryngem,cum oſſe *υ* referente,& lingua, & ſtomachi aſperæq; arteriæ portione, è faucibus auferes, ac chartæ illi non aliter emundatã impones. Iam à pectoris oſsis mucrone ad pubem uſq; ſectionẽ molieris, ad omentum uſq; penetrantem.cui deinceps aliam ſectionem, quæ tranſuerſim à dextro ilio ad ſiniſtrum pertingat,adiũges,& abſq; delectu omnia quæ peritonæo continentur,laniorũ more euelles,eaq; uaſi inijcies. Abdominis cutem unà cum ipſius muſculis obiter ab oſsibus diſſecabis: & ſanguinem ſpongijs excipiens,eum in uas exprimes. Dein à iugulo ad pectoris oſsis uſq; mucronẽ,adeò profundam duces ſectionem,ut illa ad pectoris uſq; os penetrante,ſimul cum cute muſculos thoraci inſtratos, à coſtarum oſsibus, earundemq; cartilaginibus, adimere poſsis,& clauiculæ ſimul nudæ,carnibusq; liberæ appareant. Quippe hæ acutiori cultello à pectoris oſſe ueniunt liberãdæ,& cartilagines his articulis propriæ (quemadmodum inferioris maxillæ cartilagines aggreſſus es) accuratè ſunt adimendæ,& dein chartæ ſeriatim adhibendæ. Pectoris os, unà cum coſtarum cartilaginibus,ſtudioſe à coſtarum oſsibus liberabitur, ſectionibus acutiori & non admodũ craſſo cultro per cartilagines inibi ductis, ubi coſtarum oſſa in has degenerant. Atq; id promptè obitur,ſi modò memoria non exciderit, primæ coſtæ cartilaginem à pectoris oſsis medio magis in latus, quàm ſecundæ coſtæ cartilaginem ferri. Neq; tantum cartilagines pectoris oſsi coarctatæ,à coſtis ſunt dirimendæ: uerùm etiam omnes ſpuriarum coſtarum cartilagines,quæ uel intercoſtalium muſculorum interuentu ſuperioribus cartilaginibus hærebunt. Diſiunctis hunc in modum cartilaginibus, pectoris os à iugulo attolles,& id uenis & arterijs à iugulo ad ipſum porrectis, & mẽbranis quoq;

[a] Vã diuides,ut ſeptima fig. ca. 6 à ſexta figura liberata cernitur. Verùm nõ eſt ut tibi modò in oſsib. cartilaginibusq; probè inſtituto, hoc Capite aliquid adnotem,potiſsimum quũ ſingulis ferè dictionibus alioquin characteres eſsẽt adhibendi.

quoq; liberabis, quæ thoracis cauitatem interſepiunt. Poſtremò cartilagines à ſepto tranſuerſo reſecabis, & ipſas ſimul cum pectoris oſſe non aliter mundatas, in chartam repones. Dein alterius lateris ſcapulã unà cum clauicula à thorace diſſecaturus, longam ſectionem à ſummo humero per brachium & cubitum ad pollicem uſq; duces, & ſcapulam, humerũ, cubitum, & manum cute carnibusq́; nudabis, non admodum anxius, etiamſi aliqua tendinum carniſq́; portio oſsibus adhuc appenſa relinquatur. adeò, ut etiam ſuffecerit, relicta manus cute, illam aliquot ſectionibus hîc atq; illic ſcindere, quo poſtea leuiori negocio manus elixetur. Modò clauicula à ſuperiori ſcapulę proceſſu ſecabitur, mente adhibita, num pręter illum proceſſum, quem ſummum humerum appellamus, & clauiculam, inibi aliud tertium os occurrat. Hoc ubi pręſtiteris, ac peculiarem eius articuli cartilaginem chartæ adhibueris, clauiculam in cacabum conijcies, ſcapulamq; ab humero, & deinde humerũ à cubiti oſsibus ſeparabis: & cubitum cum manu connexum relinquens, ſimul omnia in cacabum quoq; locabis. Priuſquam tamen ſcapula cacabo indetur, opportunè feceris, ſi cartilaginem, ſcapulæ ſinũ, quo humeri caput excipitur, aliquando augentem, à ſcapula diremeris, chartæq́; cum cęteris cartilaginibus applicueris. Iſtud ſimiliter in altero latere eſt præſtandũ, ac ilico ad thoracem denuò accedendum, ex quo primùm pulmonem cum corde & ſepto tranſuerſo execabis: & priuſquam cor in uas conijcias, cordis baſim per tranſuerſum à reliquo cordis corpore diuides: & deinde baſim rurſus à uaſis, quæ ab ipſa prodeunt, ſic auferes, ut ita uenæ arterialis & magnæ arteriæ orificia illæſa habeas, ac poſtmodum (ſi uiſum fuerit) in cartilaginum numero illa ſeruaturus, chartæ applices: aut etiam, num mutua illorum duorũ uaſorum radix os quoq; in homine ſit, expendas. Vbi igitur reliqua quę in thorace inueniuntur, in uas reieceris, cadauer in pronum uertes: & utcunq; licebit, ceruicem, reliquumq́; dorſum, unà cum tota thoracis amplitudine, carnibus emundabis: ſtudioſe cauẽs, ne coſtam aliquam (utpote fragilem) rumpas: aut nimiùm uicinè carnem diſſecans, proceſſum aliquem uities. Atq; id adhuc magis cauendum eſt, quum iam ſingulas coſtas ſeorſum à uertebris thoracis es liberaturus. Etenim reſupinato cadauere, cultello acutiore coſtæ cuiuſq; capitulum à uertebrę corporis ſinu uenit ſeparandum: & deinde ligamentis ſenſim diuiſis, à tranſuerſis quoq; uertebrarum proceſsibus coſtæ ſunt adimendæ, obiterq; repurgatæ, in cacabum mittendæ. Crura ad eum modum, quo brachia & manus aggreſſus es, attrectabis, femur uniuerſum carnibus emundans, mox & tibiã, & pedem. Quum tamen genu nudas, & ad poſteriorem radicis inferiorũ femoris capitum ſedem, num inibi ſeſamina quæpiã conſiſtant oſsicula, expendis, ex tendinibus anteriorem genu ſedem occupantibus, patellã execabis, & in cacabum non ſecus ac femur conijcies ilico, atq; id à coxendicis oſſe tibiaq; liberaueris, & cartilagines reſecueris, quæ tibiæ oſsis ſinus, femoris capita excipientes, adaugent. quippe & illas non inopportunè chartæ agglutinabis: ac deinceps tibiæ os, unà cum fibula & pede, cacabo indes. Id ubi in utroq; crure præſtitum erit, & oſſa ſacri oſsis lateribus coarctata, aliquantulum repurgata fuerint, cartilaginea ligamenta, uertebrarum corpora intercedentia, ad amuſsim ueniunt execanda, & chartę ſeriatim accommodanda. Ligamentis igitur, quę uertebrarum corporibus in ſuperficie obducuntur, acutiori cultro ademptis, inter oſsis ſacri ſummum & cartilagineum ligamentum, os ſacrum ac infimam lumborum uertebram interueniens, ſectionem tentabis, quæ ligamentum id ab oſſe ſacro diuidat. Rurſus inter infimæ lumborum uertebræ corpus, & elatiorem dicti nunc cartilaginei

ginei ligamenti regionem, similem duces sectionem, hacq; ratione integrum auferes ligamentum. quod ubi chartæ imposueris, sequentia tantisper excindes, dum ad secundam usq; ceruicis uertebram deueneris. Quum igitur uigintitria ligamenta cartilaginea ad hunc modum chartæ erunt adhibita, dorsum in tres quatuor'ue partes cautè & leniter disiungendum uenit, ne impetu id tentans, casu aliquē uertebræ processum confringas. Quare etiam cauendum est, ne primam uertebram à capite negligentius liberare studeas. Licebit enim cum capite ceruicis uertebras cacabo imponere, ut & thoracis uertebras cum lumborum uertebris: modò illas à sacro osse prius disiunxeris. Os sacrum autem, unà cum osibus ipsi utrinq; commissis, quæ ilium, coxendicis & pubis ossa cōstituunt, & dein cum coccyge osse, nihil prohibet cacabo indere: quum scilicet ilium ossa adhuc cruda, à sacro difficulter & arduè separentur, & pubis osium cartilago etiam tunc uitietur: quam aliàs integram asseruabis, si pubis ossa non dirempta, cacabo inieceris. Osibus ad hunc modum cacabo immissis, aqua is uniuersus implebitur, ut osibus altè in aquam subsidētibus, nulla osis pars emineat. Hoc enim in primis toto coctionis tēpore obseruandum est, ne os aliquod aqua non tegatur: multoq; magis, ne id ex cacabo prominēs, fumum excipiat, cuius etiam occasione grandem cacabum esse cōuenit. Vniuersæ coctioni nullum peculiare adhibetur artificium: sed ut in cæteris elixationibus, spuma sedulò auferenda est, quo ius clarius reddas, ipsaq; ossa minus sordida extrahas. Pari etiam ratione pinguedo omnis (quæ plurima nonnunquam ijs qui morbis non fuerunt emaciati, supernatare solet) est haurienda, ac in uas aliquod uel uulgi nomine reponenda, quod illi in obliterandis cicatricibus, & neruis tendinibusq; producendis multum tribuit. Coctioni nullum tempus præfinitur, quum id ex ætatum ratione plurimū uariet. Duabus enim aut tribus horis plusquam satis sit, dum puerulorū ossa coquuntur præcipuè: quum in illis studendū sit, ne quum ossa mundas, appēdices decidant: quarum interim coalitus in prouectioris ætatis hominibus uix unquam, quantumuis coxeris, dissoluitur. Is itaque coctionis scopus est, ut ossa cultrorum beneficio, uti inter edendum fit, aptè mundari queant. ut autem id facias opportunius, pedetentim nonnulla ossa inter elixandum forcipe eximes, eaq; solus repurgabis: nisi fortasse studiosus adsit sodalis, qui unà manus operi adhibeat. Summopere enim cauendum est, ne imperitior aliquis osium supercilia, processus, capita & sinus radendo uitiet, aut alicunde cartilaginem læuem, & crustæ modo osibus obductam imprudens auferat. hæc namq;, quum carnem, ligamenta, tendines & membranas ossa ambientes adimis, accuratisimè seruanda uenit. Neq; uerò officium id hac duntaxat ratione inepto alicui, & Anatomes parum studioso, minus committi uelim: at ut unumquodq; os priuatim purgans, sinus ipsius & capita, & potisimum ligamentorum naturam, & tendinum insertionem, musculorumq; exortum sedulò cōtempleris. Non enim facilè dixerim, quantum cognitionis partiū eo opere tibi paraturus sis. Quando igitur hunc in modum seriatim ossa ex bulliente iure extrahis, ac mundata terræ aut sportulæ alicui imponis, non admodum anxiè expēdito, quod'nam os prius tibi occurrat. Manum tamen cum cubiti osibus extrahens, obseruabis, ne uiolētius brachiale à cubiti osibus seiungas: sed cultro articuli ligamenta sensim diuidens, brachiale à cubiti osibus accuratè liberabis, uti & in postbrachialis osium à brachiale separatione. Caueri enim cuperem, ne brachialis ossa inuicem dirimātur. unde etiam ilico atq; id integrum à cubito, & pollicis primo osse, & postbrachiale disiunxeris, obiter duntaxat tendines ligamen-

taq; ipsi obnata diuelles: id studens, ne ossa in interna externaq; ipsorum superficie penitus ligamentis emundentur, sed ut ligamentorum beneficio adhuc inuicem hæreant. Brachiale enim ita igni adhibito, ligamenta inde sensim resiccata, ipsius ossa firmiter continent, leuioriq; negocio in ossium connexu illud cubiti & postbrachialis ossibus committitur: nisi fortè in iungendis ossibus peritior, brachialis ossa mutuò dirimere, ac ligamentis emundare, postmodumq; æneis filis inuicem committere audeas, aut etiam disiuncta asseruare uelis. Mox ubi brachiale in eum modum igni apposueris, chartam quamuis assumes, cui postbrachialis & digitorum ossa, non prætermissis undiq; sesaminis ossiculis, exactè emundata imponas: quo minus hæc illi chartæ inuoluta, neq; alterius manus ossibus confusa, in committendis ossibus negotium augeant. Conduxerit igitur, manuum pedumq; ossa separatim in quatuor chartas recludere. Priusquam tamen huius illius'ue manus aut pedis ossa chartæ implicas, antea semper indagandum est, num aliquod os non mundatum supersit: ne quum putamina & ius abijciendum curas, unà aliquot ossa oscitanter auferenda porrigas. Si fortè unguem quoq; asseruare uisum sit, illum, dum pedis manusq; digitorum ossa expurgas, auelles. Non minus enim humanos ungues, quàm auium & quadrupedum ungues, elixatione, aut calentis aquæ ui, abscedere conspicimus. Porrò quum ulnam & radium emundas, cartilago non negligetur, quæ à radio profecta, magna ex parte ulnam à brachiale dirimit. Hęc namq; ab ulna liberatur, ut radio adhuc connata, in ossium connexu, rursus ulnam & brachiale intercedat. Quinetiam quum caput purgas, accuratissimè caueto, ne membranam, quæ auditus organi foramen succingit, euellens, ossicula illa negligenter eximas, quæ eius organi constructionem subintrat: quippe illa stylo quopiam in foramen misso, sunt studiose euellenda, & pariter excutienda. Hæc ossicula ad reliquam ossium colligationem, aliquò recondes, & uertebras omnium postremo è iure eximes, quemadmodum & sacrum os: nisi fortè post aliquantulam elixationem, coccyx os à sacro liberare lubeat: quòd scilicet huius ossicula, ob cartilaginea ligaméta, quæ ipsa connectunt, si diutius coquantur, ab inuicem seiungi soleant. Si tamen coccygis ossis præscindendi gratia, os sacrum prius exemeris, id denuò cacabo est immittendum, coccyxq; os priuatim in chartam aut sportulam conijciendum, in quam minuta locabis ossicula: cuiusmodi dentes sunt, si fortè ipsorum aliquis exciderit, aut aliqua ossis portio oscitanter effracta fuerit. Verùm ut pubis ossium cartilaginem serues, priusquam ilium ossa à sacro liberas, pubis ossa anteriori posterioriq; sede leuiter sunt à ligamentis ac ambientibus membranis emundanda, ac dein inuicem solis manibus seiungéda, ut ipsa intercedens cartilago, ab altero osse abscedat, uniq; duntaxat commissa maneat, leui negotio postmodum in ossium connexu, cum altero pubis osse iungenda. Ossa hac ratione purgata, denuò numerabis, non quidem manuum & pedum ossa, quæ iam seorsum chartis prius inuoluisti: uerùm recésebis caluariæ partem, quam serra à reliquo capite ademisti: in qua considerabis, num portiunculæ temporum ossium, quæ instar squamæ uerticis ossibus applicātur, atq; serra à cætera temporum portione auferri solét, ex elixatione deciderint, ne fortè illas cum ossium spolijs aut iure dones reijcienda. Deinde, num dens aliquis ex superiori inferiori'ue maxilla exciderit, perpendes: & uigintiquatuor uertebras, totidemq; costas enumerabis, duas clauiculas, duas scapulas, duos humeros, duas ulnas, & radios duos: sacrum os, à quo iam antea coccyx os ademptũ est: duo grandia ossa, sacri ossis lateribus nexa: femora duo, tibiæ ossa duo, & fibulas duas,

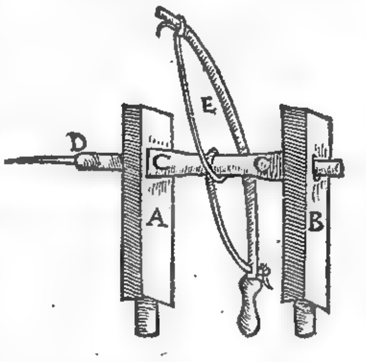
duas,item patellas similiter duas. Vbi omnia enumeraueris, magnopere conduxerit, ossa denuò mundæ & bullienti aquæ indere: ac mox exempta, seorsum aspero rudiq; linteo abstergere: & si quę ligamentorum, aut membranarum, aut musculorum insertionis exortus ue sint reliquiæ, eas defricare ac abstergere: studio interim adhibito, ne lubrica, & crustæ modo osibus adhibita cartilago simul auferatur. Interea uerò dum hæc in orbem igni apposita leuiter desiccantur, aurium cartilagines cute detegentur, chartæ cum reliquis cartilaginibus applicandæ. Idem quoque in palpebrarum & nasi cartilaginibus moliendum est: ac deinceps acutis cultellis os υ referens, à musculis ipsi commisis, quàm licebit exactisimè, crudum emundabis. Purgato illo osse, laryngis cartilagines similiter crudas accuratè carnibus membranisq; liberabis, simul cum una atq; altera asperæ arteriæ trunci cartilagine, C imagini comparata. Iam pectoris os, ipsiq; connexas cartilagines, sedulò emundabis: quod eo minus promptè perfeceris, quo id pluribus obducitur membranis, pingueq; est, & interim coquendum neutiquam uenit, uixq; calente aqua aspergēdum. Quum uerò cartilagines carne spolias, cauendum est, ne membranam cartilaginibus proximè obductam, illiq; correspondentē auferas, quam circumossalem dicimus. Quippe hac membrana à cartilaginibus discerpta, illæ infirmiùs pectoris osi committuntur, & contractę, breues & intortæ euadunt. Insuper quo minus cartilagines hæ contrahantur, pectoris os ad ignem non est exiccandum: sed alicubi tantisper, dum ossa nectere proposueris, in loco non nimis humido reponendum, ne rursus cartilagines plus æquo flaccescant, ac postea deformem thoracis osium fabricam cōstituant. Nihil enim æquè elegantem sceleti struem uitiat, atq; pectoris os cum cartilaginibus, si modò illę negligentius obseruentur, & non iam compactis osibus potius quàm antea exiccari permittātur. Reliquas autem cartilagines, chartæ adhibitas, licebit igni nonnihil admouere: at ita, ne nimium conuellantur: quum satius sit, & has quoq; post compactionem siccari. Iam integrum tibi est, ossa & cartilagines ad eum quem mox dicam modū contexere, aut dissoluta asseruare: quod longè etiam pręstiterit, si modò aut cōnexis, aut dissolutis carendū esset. Ossa namq; disiuncta, & in oblongam arcam seriatim posita, quouis tempore seorsum conspici, ac omnia quæ ad osium cognitionem spectant, edocere possunt. quæ autem erecta, simulq; commissa sunt, sinus capitaq; osium non admodum accuratè commonstrant: sed ut uerè dicam, ad ostentationem potius quàm ad disciplinam conducunt. Quanquam rursus ad hanc illa ossa accommodatisima sint, quæ ex Italicis subducuntur monumētis, penus modo (ut hîc ferè omnia) extructis, & sub impluuio aliquo, aut alioquin aeri ita expositis, ut hęc pluuialem aquam quādoq; excipiant. Præter id namq;, quòd monumēta eiusmodi humida sunt, etiam aqua subinde accedit, cuius beneficio omnia quæ osibus adnascuntur, promptisimè marcescūt: adeò ut illa ossa post aliquod tempus exempta, & dein abluta, sint integerrima, nihilq; nō in osibus spectandum cōmonstrent, modò in arcā seriatim citra connexū reponātur. ad coniungendū enim propter deperditas costarū totiusq; corporis cartilagines, prorsus quodāmodo sunt inutilia. si namq; illarū fortè aliquæ reperiūtur, ob putredinē sunt friabiles, & undiq; ab osibus liberæ. Rursus ossa ad hunc usum sunt inepta, quæ è terra apud alias nationes effodiuntur, & cumulatim in cœmiterijs asseruātur. Præter hoc enim, quòd illa carie ob terrę siccitatē afficiuntur, omnia eiusdem hominis ossa nunquam, uelut in dictis nuper monumētis reperias, uel Parisijs etiam in Innocentū cœmiterio: ubi, si usquā modò mehercule, quāplurimos

Quæ ossa ad disciplinam utilisima.

 osium

osſium quæ è terra fodiuntur, habes aceruos: qui mihi primùm cognoſcendis oſsibus uacanti, adeò uberem ſuppeditarũt copiam, ut longo indefeſſoq; ſpectandi uſu edoctus, etiam obuinctis oculis cum ſodalibus interdum deponere auſus fuerim, unius mediæ horæ ſpacio nullum os ex tot aceruis porrigi poſſe, quod, cuiuſmodi eſſet, tactu non dijudicarem. Atq; id eo faciendum erat ſtudioſius, quo diſcendi cupidus, magis præceptorũ opera, in hac medicinæ parte (quod uerè dixerim) deſtituebar. Porrò quod ad coctorum oſsium connexum erectionemq; attinet, ea mox poſt emundationem (ne nimium indureſcant) cõmittenda ſunt. nam ſtatim à coctione, oſſa ſolis ſubulis, quibus ſuppinguntur calcei, citra negotium perforantur, æneisq; filis mutuò alligantur: quod quiſq;, prout manũ nactus eſt induſtriam, & ad ea quæ hactenus toto libro deſcripſimus, minus obaudiuit, ſuo marte perficiet. Verùm interim ſi quando oſſa alicui aridiora durioraq; obtingent, quàm ut illorum qui coria ſubulis perforant ritu, illa ex uoto terebrare poſſet, haudquaquam abs re erit, id inſtrumentum operi adhibere, quod aliquãdo in hunc uſum, quum in duriſsima quædam oſſa, ſpectatu ob ſiccam hominis medię ætatis temperiem iucundiſsima, incidiſſem, oſsibus perforandis paraui: ſumptis uidelicet duobus ſtipitibus, trium ferè palmarum longitudine, & craſsitie trium propemodum digitorum: qui deinde altera parte, non procul ab extremo orbiculari, & quod pollicem admitteret, foramine, perforabãtur, ut axis in illis uolui poſſet, quæ longa erat palmas ferè tres, & ſuis extremis craſsitie pollicis, in medio autem duplicata craſsitie, teres, ut ſcilicet extrema, ſtipitũ foraminibus conuenirent, ac in illis commodè uoluerentur: & media craſsitudo axem ita cohiberet, ut ſtipitibus ſecundùm eius craſsitiei longitudinem ualidè alicuius menſæ uel ſcamni angulo intruſis, & cum axe illis indita firmatis, ipſa duntaxat in ſtipitibus circumduci poſſet, non autem antrorſum aut retrorſum ageretur. Atque ita unum axis extremum, ad trium ferè digitorum latitudinẽ, pollicis modo teres erat: ad quatuor autem, uel quinq; digitorum latitudinem, duplo craſsius. & reliquum axis, pollicis craſsitiem ita æquabat, ut extra alterum ſtipitem, & ultra menſæ ſcamni'ue amplitudinẽ aliquouſq; promineret, illiq; ferrum immitteretur, quo oſſa perforabam: modò tenuius, modò craſsius, pro rei uſu, illorum ratione aſſumens, qui ſphærulas, orationibus Dominicis, & ad diuam Virginem ſalutationibus ſanctè enumerandis aptas, indies præparant. Cæterùm media illa axis craſsities, inter firmatos conſiſtens ſtipites, exactiſsimè fuit teres, ut tenue lorum ipſi aptius circumuolueretur, quod ſemel axi circumductum, oblongi baculi extremis tanquam arcui nectebatur: ut baculo ſurſum & deorſum ſiniſtra manu, tanquã lyra ludente, uiciſsim ducto, axis cum ferro ipſi indito, in ſtipitibus circumageretur, ac os, quod dextra manu adhibebam, perforaret. Hoc itaq; inſtrumento, aut ſolarum ſubularum ope, oſſa perforabuntur. & ad manum erit æneũ filum, partim craſsius, partim tenuius: quod poſtmodum, quo magis ſequax reddatur, & quo rariùs, quantũuis intortum, frangatur, erit igni, ut aliquandiu candeſcat, imponendum. His aderunt duæ tenaculæ, ſeu forcipes: unus quidem, quo filũ intorquebitur: alter autem, quo iam intortum abſecabitur. Inchoabis autem oſsium colligationem à pedibus, ac primùm

Emundata oſſa quomodo iungenda.

Hac figura inſtrumentum id expreſsimus, quo duriora oſſa leui negotio perforantur. Significẽt itaq; A & B duos ſtipites, qui menſæ aut ſcamni alicuius angulo poſſunt infigi. C, C axim. D axis partem, cui ferrum, ſubulæ in modum inditur. E uerò arculum, quo axis circũuoluitur.

Huiuſmodi inſtrumenta ferè ſeriatim proponit tabula cap. 43 ad charact. S, T, V, X, Y.

ac primùm calci talum iunges,& deinde cubiforme os calci, & cymbam referens talo, & tria interiora tarsi ossa cymbam referenti: deinde his committes pedij ossa,hisq; seriatim digitorum ossa,cum osiculis sesamo comparatis.quæ ideo cautius & tenuiori subula perforabis,quòd duriora solidioraq; sunt,& ex subulæ impetu promptius diuisa disiliunt. Vbi utrunq; pedem iunxeris,tibiæ osis tuber,quod sinus femoris capita excipientes dirimit,tanto foramine in tibiæ usq; cauitatem, qua ipsius medulla reponitur, terebrandum est, quantum excipiendo duriori baculo sufficiat: qui femori etiam intrusus, claui ritu ita tibiam femori committat, uti fundi uasis asseres absq; glutine necti cernimus. Est enim in femoris inferiori sede aliud foramen moliendũ, illi è directo consistens,quod in tibia fieri uolebam,ut idem baculus & femori & tibię indatur, huiusq; ope articulus genu inflexus maneat. Præter hunc baculum tamen, femur tibiæ osi utrinq; crasiori filo committendum est,non prætermisis cartilaginibus,tibiæ osis sinus augentibus. quæ quum hæc ossa iungentur, simul cum illis constricta, in articulo genu seruabuntur. Mox fibula tibiæ osi suprà infraq; alligabitur, & patella simul femori ac tibiæ osi firmabitur. Hoc ubi in utroq; crure præstitum erit,sacri osis lateribus ilium ossa crasiori filo sunt nectenda: ac deinde pubis ossa,interueniente etiam illorum cartilagine,iungenda. Iam ad manũ erit orbicularis asser,in quem ossa erigentur. cõuenit autem, huius asseris orbem tantũ esse,ut pedes illi eo situ,quo ossa erigenda ducis,aptè firmari queant. In huius asseris medio foramen paratur, ut quum ossa in erectam arcam recondes,inferior arcæ fundus axem habeat,quæ foramini illi indita,orbem conuolui sinat.Præter hoc foramen,aliud iuxta orbis circunferentiam aptabitur,in quo lignum firmari queat,quod instar teli,aut hastæ,aut falcis (utcunq; uisum erit) paratum, sceleti manus suffulciet. Extructo in hunc modum orbi pedes impones, & astantis alicuius ope super pedes reliqua crurum ossa inniti curabis: ac deinde femorum capita in coxendicum osium acetabulis indes, ut rectè filo aut uirgula interuallũ metiaris, quod ab orbe ad humiliorem sedẽ foraminis pertinet, in sacro osse dorsalis medullæ gratia incisi. Hoc etenim interuallum edocebit, qua mensura ferrum fabricandũ sit, quod orbi affixum,& osis sacri reliquarumq; uertebrarum foramini dorsalem medullam transmittẽti inditum,uniuersa ossa pulchrè sustinebit. Ferrum namq; ita aptandum est,ut ualidè orbis medio clauis affigatur,& ab orbe ad infimam usq; nuper dicti foraminis sedem, teres aut quadratum sit. ab illa autem sede sursum latius quàm crasius esse conuenit, ut postmodum ad dorsi inflexum obliquari queat,uertebræq; ipsi ita latioribus quoq; adhibitis intrusisq; bacillis adaptetur,ut immotæ maneant,neq; ad ferrum circumuertantur. Atq; ideo ferrum inibi primùm tenuius fiet,ubi sacrum os,ne deorsum subsideat,suffulciendum uenit.Nisi enim hoc os firmetur,sustineaturq;,unà cum ipso reliquę uertebræ sensim descendent, temporisq; successu sceleti crura turpiter obliquabuntur. Verùm quia os sacrum (quantumuis foramen dorsalis medullæ gratia in illo cælatum, cultri ope rectum agas, ut ferrum per ipsum transmittas) in hac quam modò paramus osium strue,non satis in posteriora obliquatur, neq; ad pubis os collatum satis sursum spectat: soleo interdum ex[a] medio corporis secũdi osis sacri osis foramen rectà sursum in debito sacri osis situ, in foramen usq; dorsalis medullæ exculpere,ubi id in altisima sede primi osis sacri osis consistit. Accuratè igitur ab orbe ad sacri osis foraminis,siue id sit finis eius quod dorsali paratũ est medullæ, siue nouum prorsus ipsi osi, uti iam dicebam,insculpseris,præparandi ferri longitudo metienda uenit. De reliqua

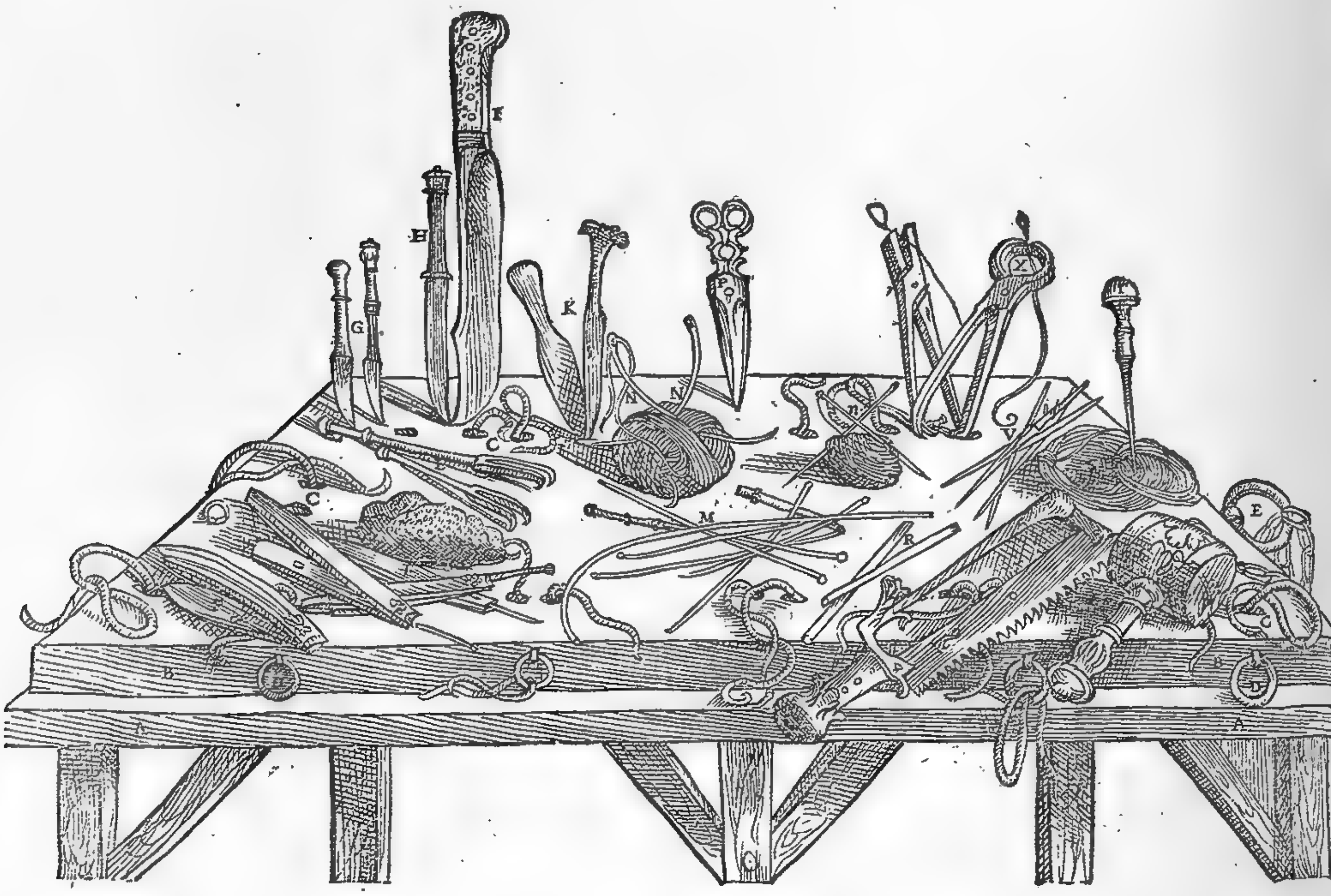
[a] Quæ sit à B primæ figur. cap. 18 foramen ducere supra c secũdæ figur. eiusdẽ cap.

autem ferri longitudine non adeò curandum est: quum hæc, si fortè longior sit, post ossium compactionem facilè præscindatur. Et etiamsi ossa arcæ impo nenda duxeris, magnopere iuuerit, ferrum plus minus duabus palmis longius quàm uniuersum sit sceleton, fieri: ut ipsius portio extra uerticem eminens, su perioris arcæ fundi foramini possit indi, in ipsoq; conuolui. Cæterùm osse sacro, cum ipsi utrinq; nexis ilium ossibus, uti iam diximus, ad ferrũ orbi fixum suffulto, crassiori filo femoris capita coxendicum acetabulis innectes: diligenter perpendens, quantũ hęc aut extrorsum aut introrsum intorqueas, ne fortè crura turpiter intorta committas: aut patellæ, interiora potius crurum, quàm anteriora respiciant. quod sanè futurum est, nisi ad amussim secundum totius cruris situm, femoris capita suis sinibus iunxeris. Vtcunq; tamen feceris, in hoc connexu filum prorsus intorquendum non est, priusquam pedes orbi & tibijs eo situ commiseris, qui tibi apparebit elegantior. Hunc à baculi, quo manus sta bilientur, forma, potissimũ petes: alium quippe situm messoria falx, & alium hasta, aut Neptuni tridens, aut aliud quoduis instrumentum expetit. Modò uertebræ omnes seriatim accõmodandæ sunt, quo cuiusq; situm ordinemq; inuentu non arduum obserues. hunc namq; uertebrarum forma, & articulationis ratio promptè ostendunt. Quum primùm itaque ordinatim omnes in mensam reposueris, quinq; lumborum uertebras inuicem cõmittes duobus nexibus, in corporum lateribus factis, qui unà cartilagineũ ligamentum contineant, quod uertebrarum corpora interuenit. Huiusmodi ligamẽta seriatim à charta, cui illa applicasti, sunt assumenda: eo semper relicto, quod eas intercedit uertebas, quas inuicem nunc non alligas. quemadmodum in præsentia est ligamentum, seu cartilago, sacrum os & infimam lumborum intercedens uer tebram, idq; quod supremam lumborũ & infimam thoracis uertebras interuenit. Iunctis enim lumborum uertebris, sex inferiores thoracis inuicem, & postmodum sex superiores unà cum ceruicis humiliori connectentur. Reliquæ autem ceruicis mutuò non sunt colligandæ: sed eas interueniens cartilagineum ligamentum, corpori inferioris uertebræ duntaxat est glutinandum. quandoquidem ceruicis uertebræ, ferro tantum inditæ, suam seruant sedem, neq; thoracis uertebrarum modo costas sustinere debent. Ilico igitur atq; uertebras ad eam quam præcepi rationẽ, priusquam ferrum illis traijciatur, commiseris, lumborũ uertebras ita connexas ferro impones, idq; sedulò ad eorum inflexum obliquabis: ac infimam uertebram unà cum sacro osse ita cõmittes, ut iam prius lumborũ uertebras mutuò uinxisti. Mox his inferiores thoracis adiunges, perpetuò quàm licebit accuratissimè ferrum, secundum totius dorsi ductum, complicans, & infimam thoracis uertebram supremæ lumborum adnectens. His pari modo superiores thoracis uertebræ addentur: & harum infima supremæ earum quæ iam ferro appositæ fuerant, alligata, latiusculum & longum, nigroq; colore intinctum adaptabis baculum, qui posteriori ferri parti appositus, quàm licebit demissè inter ferrum & uertebras intrudetur, ut huius baculi beneficio uertebræ ad ferrum firmius contineantur, neq; ulla ratione uersatiles sint, ne postmodum uniuersus thorax in hoc illud'ue latus tur piter conuolui queat. Vt autem caluaria ferro applicetur, necessum est uerticem foramine quodam perforari, ad amussim ferri amplitudini & crassiciei correspondente: ne si quando orbiculari alicui uerticis foramini ferrum traijceres, caluaria quauis occasione quoquouersum circumuertatur. prout enim faciem anteriora exactè, aut uersus latera spectare uolueris, foramen uerticis aut transuersim, aut obliquè insculpi oportet. Iam caluaria quoq; perforanda est, ut

eſt,ut ligulis ea ſectio, quam ſerra in caluaria molitus es, cõmittatur: & quum uiſum fuerit,caluaria à ferro adempta,rurſus diſſolui queat.ſummopere namque conducet, internam caluariæ amplitudinem, qua cerebrum continetur, quotieſcunq; libuerit,intueri. quod ut fiat, utraq; caluariæ pars tribus foraminibus ſibi mutuò correſpondẽtibus perforabitur. ac unum quidem foramen opportunè in occipitio perficietur, & in utroq; tẽpore unum. At inferiorem maxillã, non neglectis hîc peculiaribus cartilaginibus, æneo filo in ipſius temporum oſsium ſinibus committes. Verùm quum hic connexus non adeò firmus ſit,ut accuratè dentes mutuò applicet,ſed inferior maxilla dependeat, elegansq; ſit,hanc ſuperiori modò iungi,& modò ab illa diſiungi: præter dictum nexum,maxillæ inferioris acuti proceſſus etiam perforandi ſunt, & funiculus ipſis illigandus,qui ſub iugalibus traiectus, oſsibus & uertici incumbens, nunc uerſus frontem,nunc uerſus occipitiũ tendi poſsit, denteſq; ita collidi queant. Porrò nunc tempeſtiuum erit, coſtas uertebris & ſuis cartilaginibus alligare: quod ſanè ut ad amuſsim & ſedulò facias, primùm omnes dextras coſtas à ſiniſtris diſcernes,coniectura uel à ſinu ſumpta,quo uena,neruus & arteria ſecundum coſtas exporrigitur: dein à ſuperiori coſtarum ſede, quæ latior ſpiſsiorq; inferiori occurrit. Deinceps in hunc ferè modum ((())) coſtas menſæ ſeriatim impones,ut dextræ ſiniſtris reſpõdeant,curans.Promptum enim erit,ſingulas ſuis ſedibus ponere: ſi ea modò memoriæ non exciderint, quæ ad internoſcendas coſtas ſuprà cõmemorauimus.Ex hac coſtarũ ſerie,primam utriuſque lateris coſtam ſuæ cartilagini ad pectoris os adnectes, & deinde ſodali pectoris os cum adnexis ipſi cartilaginibus in ſua ſede tenendum porriges, ac deinceps primas coſtas primæ thoracis uertebræ tranſuerſis proceſsibus alligabis.Inſuper ſecundas coſtas ſuæ committes uertebrę, & poſtmodum ipſarum cartilaginibus,atq; ita ſeriatim omnes: obſeruãs interim,ut illas coſtas toto interuallo prorſus dehiſcere ſinas, quę ante ſectionem cartilaginibus inuicem diremptæ fuerant.Nunc humeros ſpiſsiori filo ſcapulis nectes,& deinde tenuiori filo clauiculas ſuperioribus ſcapularum proceſsibus, mox ſcapulas coſtis, & clauiculas pectoris oſsi.Quum tamen humeros ſcapulis aduincies, expendendum eſt, quo'nam ſitu manus collocandas duxeris. Hic enim multum refert, quomodo ſcapulæ ſinui, caput humeri committatur. In quo etiam connexu cartilago neutiquam prætereunda eſt, cuius auxilio ſcapulæ ſinus interdũ adaugetur: atq; ita etiam cartilagines, clauicularum articulis peculiares, non neglectæ,ſuis articulis nectentur. Cæterùm cubiti oſſa humero uincienda non ſunt,priuſquam manus tota ipſi fuerit nexa. Radius itaque,habita ad futurum manus ſitũ ratione,ſuprà infraq; ulnæ eſt colligandus. deinde ſi brachialis oſſa diſiuncta,ſuiſq; ligamentis libera ſunt, ea inuicem ueniunt committẽda: aliàs autem ſuorum ligamentorum interuentu abundè continentur.Inferiori ipſorum ſedi primùm pollicis os,& quatuor poſtbrachialis oſſa,ac deinde his digitorum oſſa, unà cum ſeſaminis oſsiculis adnectes. Poſtremò autem brachiale radio iunges,& deinde ulnam humero. Atq; ubi id in utroq; latere præſtitum erit, manus baculo illi alligabis, quem ualidè orbi infixum, inſtar falcis, aut aliter extruendum dixi. Erectis nunc oſsibus,& ex oſſe υ referenti,& auditus organi oſsiculis, ac aſperæ arteriæ, auriumq; & palpebrarum cartilaginibus, & ungue,cordiſq; cartilaginea portione, monile licebit confingere: his omnibus catenulæ,aut exiccato cruris aut manus neruo adnexis.

DE INSTRVMENTIS, QVAE ANATOMES ſtudioſo debent eſſe ad manum. Caput XLI.

ANATOMICORVM INSTRVMENTORVM DELINEATIO.

QVADRAGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVrarum, eiuſdemq́; characterum Index.

PRAESENTI figura, menſæ cuidam incumbentē finximus aſſerem, quo in uiuorum ſectionibus utimur: dein huic aſſeri omnia propemodum accōmodauimus, quibus in diſſectionum adminiſtrationibus, adeoq; tota Anatome quis uti poſſet.

- *A, A* *Menſa, cui reliqua omnia modò ſeriatim indicanda ſuperſternuntur.*
- *B, B* *Aſſer, uiuis ſectionibus adminiſtrandis idoneus.*
- *C, C* *Varia foramina, quibus laqueos pro animalis mole adhibemus, quum femora & brachia uincimus.*
- *D, D* *Eiuſmodi anuli manibus pedibusq́; ligandis adaptantur.*
- *E* *Huic anulo maxilla ſuperior, libera inferiori, catenula alligatur, ut caput immotum ſeruetur, ac interim neq; uox, neq; reſpiratio uinculorum aliàs occaſione præpediantur.*
- *F, F* *Diuerſa nouacularum genera, quibus ſpongia accumbit.*
- *G* *Cultelli, ad earum ſpeciem formati, quibus calami adaptantur.*
- *H* *Vulgaris qui menſæ adhibetur culter.*
- *I* *Grandis ac ualidus culter.*
- *K* *Cultri è buxo parati.*
- *L* *Hamuli.*
- *M* *Varij ſtyli, unà cum ſiphone.*
- *N, N* *Obliquatæ acus cum filo craßiore, quibus literarum faſciculos colligamus.*
- *n* *Minores acus, quas uulneribus ſuendis accommodamus.*
- *O* *Serra.*
- *P* *Forficula.*
- *Q* *Malleus ligneus.*
- *R* *Arundines, inflando pulmoni & alijs quibuſdam partibus idoneæ.*

S Filum

S Filum æneum, ossibus nectendis aptum.
T Subula forandis ossibus parata.
U Varia subularum ferramenta.
X Forpex, intorquendis filorum extremis comparatus.
Y Forpex, quo intorti, & ossa iam committentis fili reliquias præscindimus.

QVANDOQVIDEM superiori Capite in nonnullorum instrumentorum mentionem incidimus, quibus ad Anatomen utimur, quumq; non infrequens horum similiumq; in subsequentibus libris sermo occurret: haud abs re fore duxerim, ea omnia obiter, ut in huius Capitis figura exprimuntur, utq; dissectionum studiosis ad manum esse debent, recensere. Primùm itaq; plures comparandi sunt[a] cultri, quibus tonsores in abradendis pilis utuntur, & quos uulgò nouaculas dicimus. ac harum quasdam acutas esse conuenit, quasdam uerò retusiores. quamuis istarum maior semper, quàm ipse uelis, futura tibi sit copia. Eligendæ sunt minores & leuiores: quamuis etiam grandes aliquot adesse, nihil prohibeat. plures uerò coemendę sunt, quòd leui quaq; occasione in membranis, aut tendinibus, ligamentisq; findendis corrumpantur: & quum fragili admodum constent ferro, promptè exiliant, præcipuè si nouas, & acuendo non detritas, operi adhibueris. Quibusdam ex his, & potissimum minoribus, illud ferri tuberculum non inutiliter aufertur, quod cultrum extra manubrij rectitudinem extendi prohibet. atq; id tunc in primis tentandum uenit, quum nullæ reperiuntur nouaculę obliquo extructę manubrio: quales illæ sunt, quibus nostrates & Galli tonsores utuntur. Italis enim, ut & Anglis ferè, rudes, & magnis erectisq; capulis seu manubrijs præditæ nouaculæ sunt in usu: quarum capuli subinde in obliquis sectionibus, quo minus scilicet manum ex sentẽtia inflectas, obstaculo sunt. His[b] paruos cultellos, quibus calamos adaptamus, addere oportet: & ex his nonnullos orbiculato cuspide, nonnullos uerò oblongo acutoq; esse conuenit. Horum autem potiores sunt, penitus ferrei: alijs enim, quum[c] transuersa ligamenta scindere conamur, capulus promptè frangitur: ipsumq; ferrum imbecillius, emollita nimirum ex calidę aquæ lotione resina, in capulis firmatur. Prorsus respuendi sunt incuruati, ac falcibus similes: quoniam solo propemodum mucrone inter dissecandum utimur, qui introrsum in curuis illis cultellis reflexus, difficulter transuersis ligamẽtis, & potissimum per uniuersam interiorem digitorum sedem, subijcitur. Præterea non inutiliter adhibentur[d] cultri aliquot illorũ, quos mensæ apponimus. quorum unum & alterum maiorem esse conuenit, sed retusum & crassum, ferreumq; potius quàm chalybeum, aut saltem non impense fragilẽ. Si uisum fuerit, poteris his adijcere[e] duos è buxo, aut ligno guaiaco confictos: atq; ex his alterum tenuem & oblonga cuspide scindes, alterũ uerò latum & orbiculari cuspide esse sines. Verùm illos rarò admodum sectionibus adhibeo, quum retusiores nouaculæ semper sint ad manum. Licebit etiam[f] hamulos duos effingere, illos referentes, quos Capitis initio appinximus. Consueui autem illos parare ex furculis, quæ Italorũ mensæ indies apponuntur, & à pyramide nomen sibi uendicant. Si enim utraque eiusmodi furculæ crura magis lima attenuaueris, & dein eorum apices obliquè nõnihil instar semicirculi inflexeris, hamulum tibi elegantem paraueris, cuius mucrones lima ex arbitrio acuere est integrum. atque ita unum hamulum obtusiorem, alterum uerò acutiorem comparare iuuerit. Quanquam interim relictis hamulis, ungues subinde operi in eleuandis quibusdam

a F. — *Nouaculæ.*

b G. — *Parui cultri, quibus calami adaptantur.*

c 1 musc. tab. chara. 1,2,3,4,5, 6. a, c, Ξ.

d H, I. — *Vulgares cultri.*

e K. — *Buxei.*

f L. — *Hamuli.*

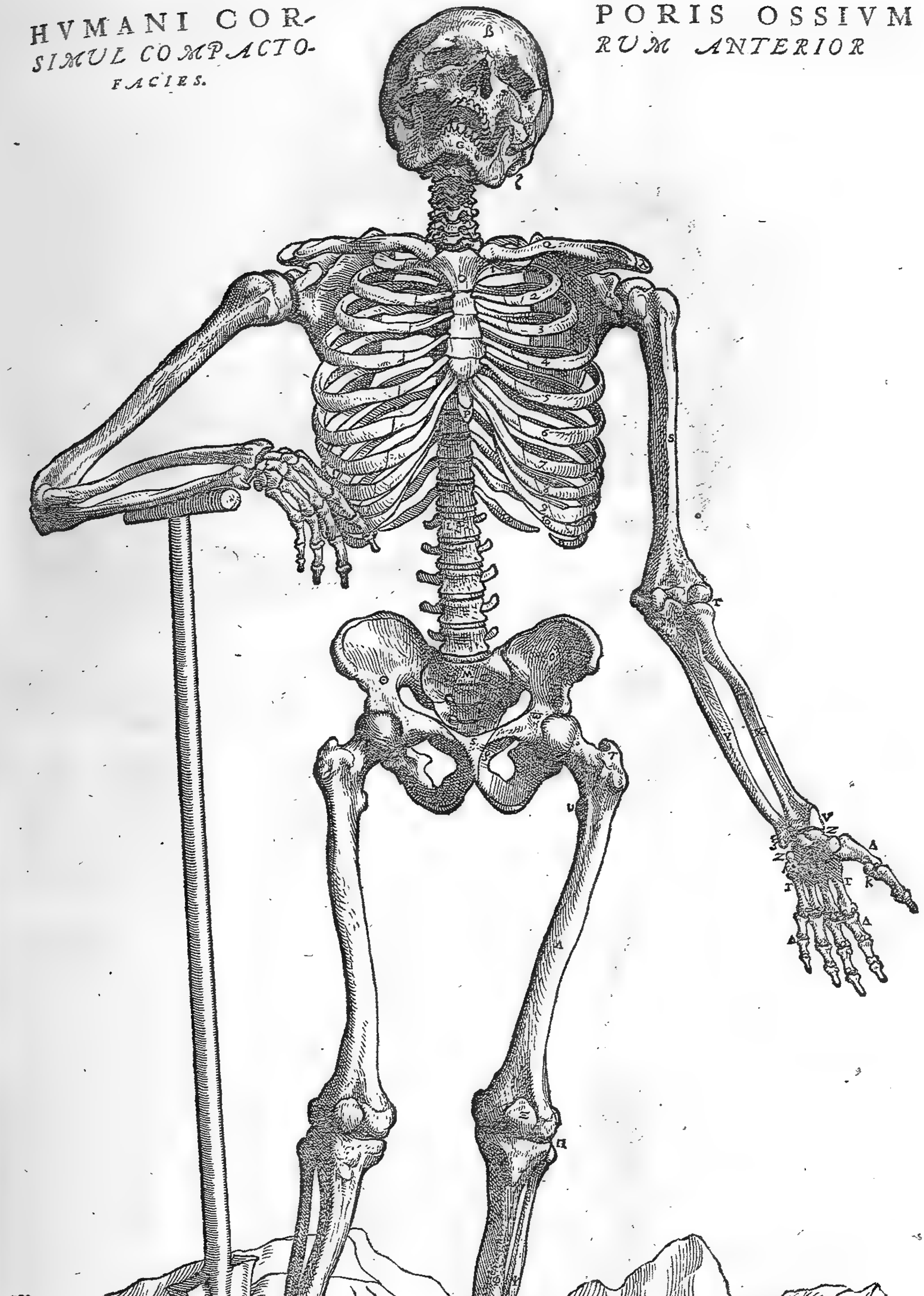
busdam corporibus utilius adhiberes, nisi sinistræ manus umbra sectionẽ obtenebraret. Insuper[g] stylos longos, breues, & crassitie uarios, ex argenteo aut æneo filo tibi dissecari curabis, & quosdam ex mollissimo maximeq; sequaci plumbo, ab aurifabro quopiam educi trahiq; instar filorum fines. Hi enim unà cum porcinis aliquot setis, ad uarios usus, & præsertim ad obliquorum ductuum foraminumq; naturam inueniendam, mirè conferunt. Iuuerit quoq; syphonem adesse, si fortassis illum per penem aliquando uesicæ indere liberet, ut in eo opere reddereris exercitatior. Et quemadmodum nucleum syphoni affinximus, ita quoq; quibusdã stylis illum adhiberi, & quosdam etiam syphonis modo incuruari conduxerit. Neq; profectò mediocriter utiles sunt styli aliquot, instar mediæ canalis extructi: ita nimirum, ut syphones parantur, in quorum cauitatem sectio tentatur, ex qua è uesica calculus euellitur: aut ad eam stylorum formam, in quibus pilosi serici textores sericum in pilos seriatim secant. Conferunt namque illi styli in sectionibus, quibus membranam longa sectione diuidimus, cauentes, ne quid subditorum aut in membrana complexorum lædatur. [h] Acus quasdam habere conuenit, instar (literæ, aut (obliquatas. quod ilico præstabitur, si uulgares acus ignitas, ac ueluti ductiles redditas, obliquaueris. Conduxerit uerò has esse magnas & paruas, ut filum funiculosq; graciles transmittant. Præter incuruas has, & retusiori quasi cuspide præditas acus,[i] tales quoque ad manum sint, quibus in consuendis uulneribus utimur, aut quibus chirothecæ aut pelles alioquin consuuntur: ut cutem aliquando suere ualeas, quoties metuis, te absente, aliquid à spectatoribus discendi cupidis uitiandum. His acubus[k] filum adaptatur sericum, quo uulnera committuntur, aut peculiare aliquod, si fortè quæpiam consuta dissolui turbariq; ab alijs, quum abes, uereris. Cæterùm ad uasa religanda, communi illo utêris filo, quo literarum fasciculos colligamus, quod præstantissimũ ex Germania in Italiam adfertur: apud alias autem nationes imbecillius & crassius, minusq; intortum & læue reperitur.[l] Forficula, non nisi abscindendis post ligationem funiculis est accommoda, quod etiam quouis obitur cultro.[m] Serra uerò, quam interdum operi adhibemus, ea cõducet, qua gangræna, aut eius generis affectibus uitiata membra præscindimus: cui muneri illæ magis sunt idoneæ, quæ à pectinum artificibus petuntur, quàm quæ impense tenues, & ob id nimium uibratiles, apud chirurgos magno supercilio seruantur.[n] Malleus, si quando illo ad[o] grandiorem cultrum impellendum, quum aliorum animalium effringes caluarias, aliud'ue os illo discindes, quiuis ferè erit accommodus. Non inopportunè etiam ex arundinibus oblongi aptabuntur[p] calami, quibus minister aliquis hoc illud'ue corpus commodiùs quàm folle inflare possit. [q] Forpicum uerò, quibus æneum filum in ossium compactione intorquemus, &[r] aliarum, quibus id præscindimus, uti &[s] subularum, &[t] æneorum filorum, & dein[u] instrumenti cuiusdam, quo ossa promptè terebrantur, rationem, in præcedente Capite complexi sumus.[x] Asseres uerò, quibus magno usu uiuas obimus sectiones, paratu quoque faciles sunt: & illos ad finem septimi libri describemus, ubi uiuorum persequemur Anatomen.

Styli. — *Acus uariæ.* — *Filum.* — *Forficula.* — *Malleus.* — *Canulæ.* — *Instrumẽta connectendis ossibus idonea.* — *Asseres uiuis sectionibus accommodi.*

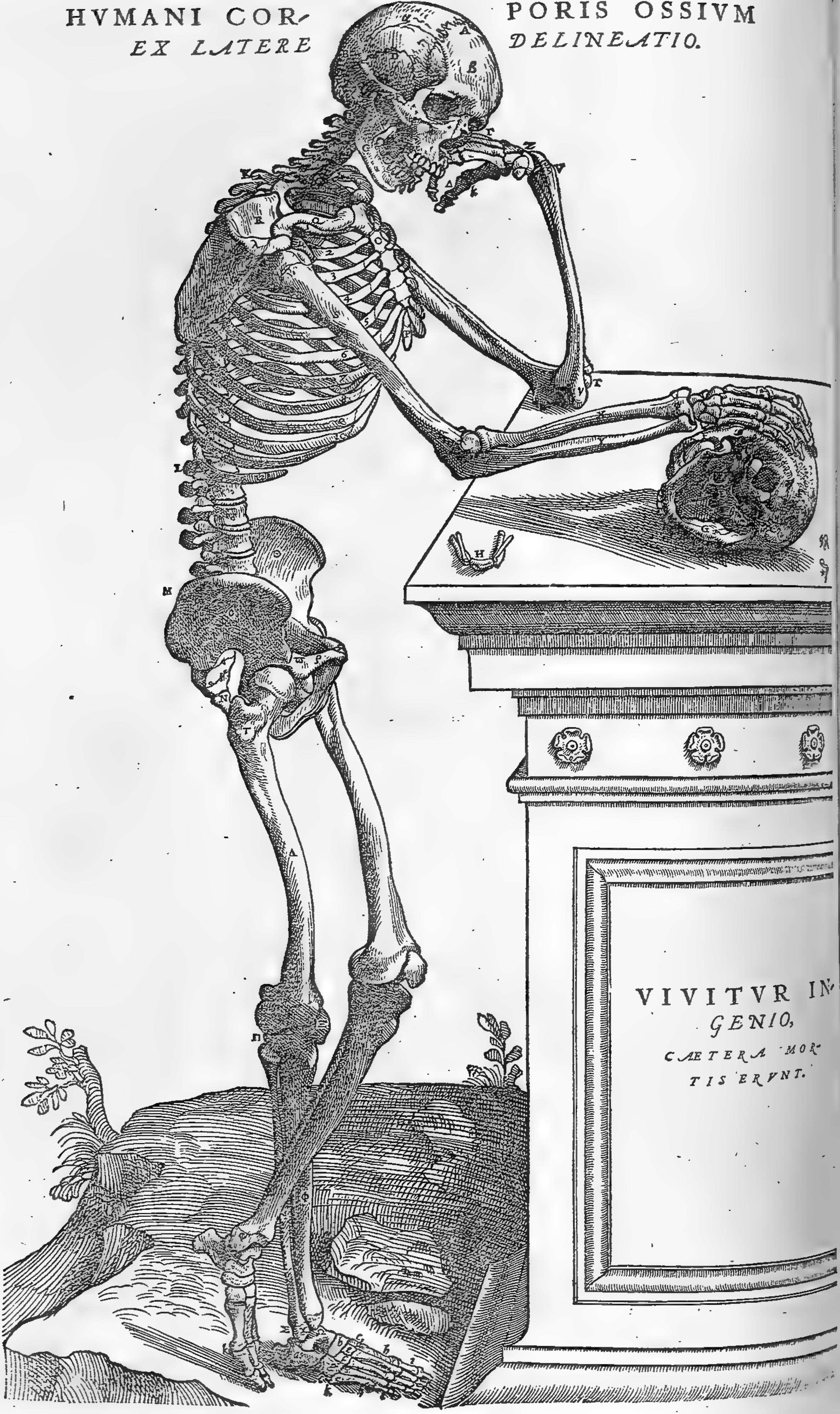
g N. h N. i R. k ipsi sūt acue sunt infixa. l P. m O. n Q. o I. p R. q Y. r X. s T. t S. u in contextu cap. 40. x B, B, C fig. occurrens in cōtextu cap. 19 lib. 7 & in infima sede figuræ in fronte operis positæ.

HVMANI

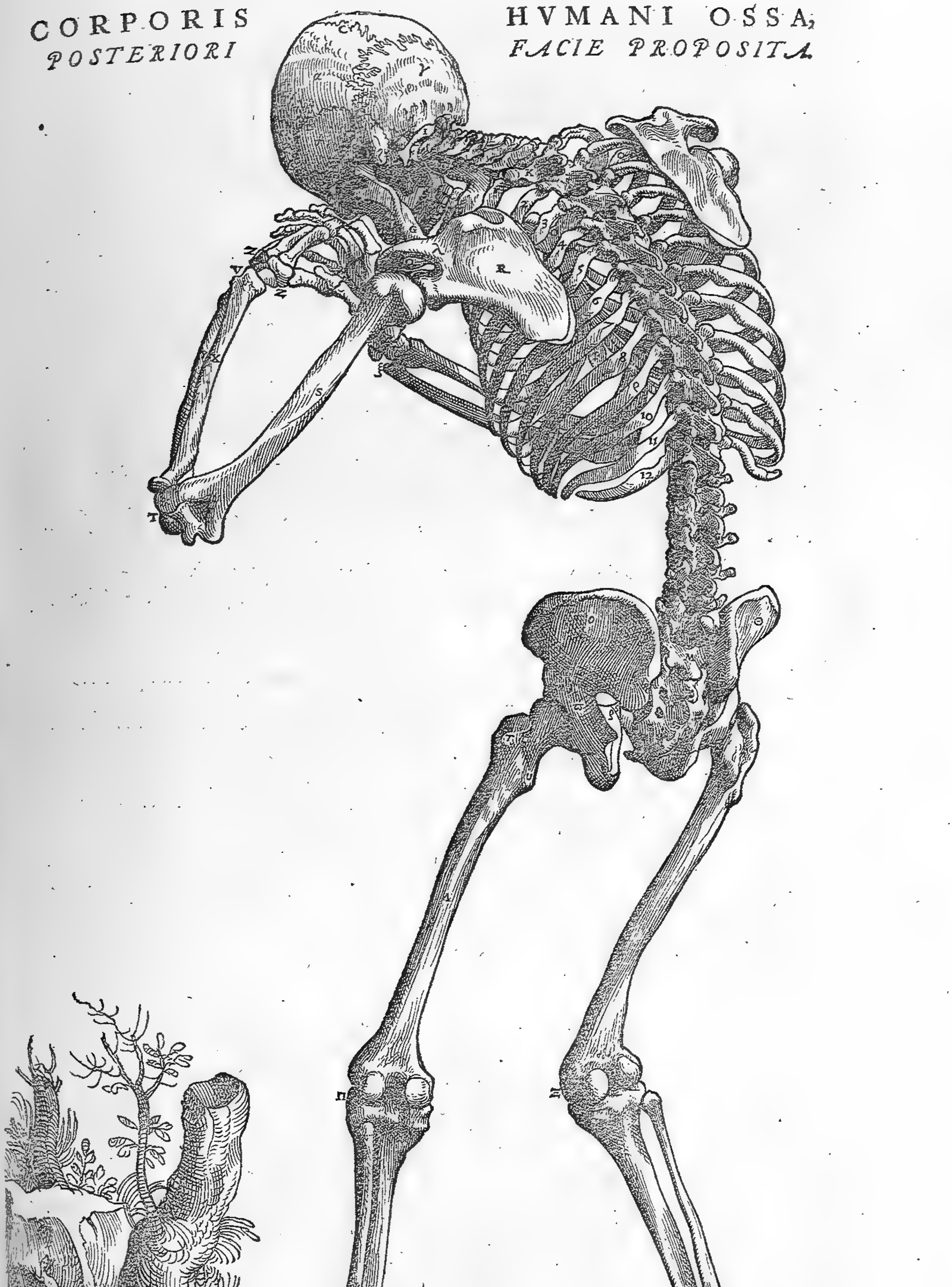
HVMANI CORPORIS OSSIVM SIMUL COMPACTORUM ANTERIOR FACIES.

HVMANI CORPORIS OSSIVM EX LATERE DELINEATIO.

CORPORIS HVMANI OSSA,
POSTERIORI FACIE PROPOSITA.

CHARACTERVM, QVI TRIBVS VNIVERSVM sceleton exprimentibus figuris adhibentur, Index, unà cum uarijs ossium nominibus.

Tribus figuris, quibus tota ossium strues exprimitur, quasq; integras nuncupare soleo, ijdem ferè inscribuntur characteres. quanquam si quis illarum alicui peculiaris tantum sit, ex numero promptè obseruabitur, quem singulis characteribus modò in Indice subijciã, quo potissimùm institui ossium nomina (sed citra ipsorum rationem) ascribere: primùm ea collocaturus, quibus toto sermonis contextu præcipuè utor: dein Græca, mox (si quæ alia sint) Latina, probatioribus recepta autoribus: idq; ita, ut ordo hic uim quandam habeat. His succedent Hebræa, uerùm aliqua ex parte adhuc Arabica, quum scilicet ex Hebræo Auicenæ interprete propemodum omnia, à familiari mihi amico Lazaro Hebræo de Frigeis (cum quo in Auicennæ lectione uersari soleo) sint transcripta. Atq; illis nominibus ideo latinas literas subiungendas duxi, quòd horum pleraq; in Arabum libris latinitate donatis adhuc occurrãt: ac proinde etiam meritò post hæc locum habebunt alia in Latinis Arabum interpretibus passim obuia, simul cum ijs quæ in nostræ ætatis manualiũ medicorum libris leguntur. Os itaq; Græcis nominatur ὀστέον, Hebræis autem עצם hezem. Cartilago autem χόνδρος, חשחוסים hascechusim. Cæterùm ossium nomina opportunè auspicabimur à caluaria, quæ Græcis dicitur κρανίον, κόγχος, κύτος, κωδεία, σκαφίον. Calua, cerebri galea. Atq; ita nonnullis totam capitis molem, uti in cœmiterijs occurrit, aut alioquin uulgò pingitur, uocare libuit: aliquibus uerò eam duntaxat partem, quæ crinibus ornatur, cuius circulus στεφάνη & περίδρομος nũcupatur. תיק הומח tkech hamoah, סדרות חמוח chederath hamoach. thecà & olla capitis, testa capitis, & scutella capitis, asoan.

Suturæ, quibus capitis ossa inuicem committuntur, generatim uocantur ῥαφαὶ, שלבים scelauim. senan, direzan, adoren, complosa.

A 2,3 *Sutura coronalis, στεφανιαία. חבלילי hachlily, כשתיי chascthy. arcualis, sutura puppis.*

B 2,3 *Græcorum maiusculum Λ referens sutura, λαμβδοειδὴς, & ab υ similitudine ὑψιλοειδὴς. למדיי lamdy. laude, hypsili, sutura proræ.*

C 3 *Sagittalis sutura, ὀβολιαία, ῥαβδοειδὴς. Instar teli, ueru, aut uirgæ secundum capitis longitudinem prorepens sutura. החיי checy, שפודיי scefody. nerualis, idq; potissimùm, ubi hæc coronali committitur: qui locus etiam zeudech, idq; in primis Mesuæ uocatur.*

D 2,3 *Hæc compago, ueræ suturæ imaginem non exprimens, cum sua coniuge uocatur, contextus squamarum modo commissi, λεπιδοειδεῖς, κροταφίαι, temporales, squamæformes. קלפיים chelaphym. Corticales, mẽdosæ. Reliquæ caluariæ suturæ, & contextus alij ipsius omnes, proprijs destituuntur nominibus.*

α 2,3 *Hoc os, perinde ac suũ coniunx, uocatur os uerticis, βρέγματος, κορυφῆς. Sunt quibus utraq; syncipitis ossa nuncupantur. עצם הקדקד hezem hachodchod. Nerualia, paria, arcualia: quanquam alij ita iugalia uocitent ossa. Parietalia, quo nomine nonnullis temporum ossa dicuntur. ossa rationis, seu cogitationis.*

β 1,2,3 *Frontis os, μετώπου, quibusdam sincipitis. עצם המצח hezem hamezzech. Coronale, os puppis capitis, os inuerecundum, os sensus communis.*

γ 2,3 *Occipitis, seu occipitij os, ἰνίου. עצם הערות hezem haboreph. Laude os, pyxis os, os proræ, os memoriæ. Sunt qui & basillare (quòd magnam capitis basis portionem constituat) nuncupent: etiamsi id nomen cuneiformi ossi priuatim inditum fuerit.*

δ 2,3 *Temporum ossa utrinq; singula, κροταφῶν, κορσῶν, κορρῶν, λεπιδοειδῆ, aliquibus etiam λιθοειδῆ. lapidea, lapidosa. חצדעים hazedahim, עצמות האבניים hazzamoth haaunym. aurium: etiamsi id nomen duobus ossiculis accommodari possit, auditus organi constructionem ingredientibus, & in scamno, cui secũda figura*

q;.*. *cubitis innititur, q; & * expressis. Quandoquidem q; ossiculum notat incudi aut molari denti assimilatum: * uerò, id quod malleolo, aut femoris ossi comparamus. Quia uerò hæc ossicula priscis Anatomes professoribus fuerunt incognita, non mirum est, illa nominibus destitui. Cæterùm temporum ossa quibusdam tymparum, mendosa, parietalia, dura, armalia dicuntur.*

ε 2 *In temporis osse processus, styli acus' ue imaginem referens, στυλοειδὴς, γραφοειδὴς, βελονοειδὴς, πλῆκτρον. calcar capitis. חמו מרחץ chemo marhezz. Os calaminum, sagittale, clauale, acuale.*

ζ 1,2,3 *Temporis ossis processus, uberis papillam referens. μαστοειδὴς, mamillaris, עצם פטמיי hezem potmy.*

E 2,3 *Os cuneo cõparatum. σφηνοειδὲς, Galeno κατὰ τὴν ὑπερῴαν ὀστοῦν (etiamsi palatum uix contingat) circũscribitur, πολύμορφον. Cuneiforme, palati os, basillare: quamuis sic etiam appellent occipitis os. מושב המוח moscau hamoach. Baxillare, paxillũ, os colatorij, os cribratum, cauilla: quanquam & ita talum quoq; uocent.*

η 2 *Sedes caluariæ, quam lapidosam dicimus.*

θ 2 *Cuneiformis ossis processus, uespertilionum alis assimilati. πτερυγοειδεῖς. עצם כנפיי hezzem chenaphy.*

F 1,2,3 *Hæc sedes, simul cum sua coniuge in altero latere, uocatur ossa iugalia & coniugalia. ζυγώματα, ζυγοειδῆ, ζυγώδη, συζυγώδη, ἰσχυρὸς. עצמות הזוג hazamoth hazogh. Ossa paris, paria, quæ nomina illi etiam temporum ascri-*

rum asscribun ossibus, ansæ ossium temporum, arcualia ossa. Octauum capitis nobis enumeratum os, quod cribro, aut colo, & quibusdam spongiæ confertur, ob idq; ἠθμοειδὴς & σπογγοειδὴς nuncupatur: uti & uulgò cristatum dicitur, nullibi sese offert in tribus his integram ossium compagem exprimētibus tabulis, quum in interna tantum occurrat caluariæ amplitudine, quemadmodum ostendit octaua figura Capitis sexti, ad A, B, A. Nisi fortè, quia nariū septum constituit extra dictam amplitudinē, id aliqua ex parte uideri quis cōtendat.

Superioris maxillæ duodecim ossibus nullum inscripsimus characterem, quòd priuatis destituantur nominibus. Cæterùm superior maxilla dicitur σιάγων, γένυς, γένυ. mandibula. הלחי העליון halechi haheliõi.

G. quæ nomina & inferiori maxillæ, G in tribus figuris notatæ, accommodantur, quam Halyabatis interpres priuatim Faucem uocat.

Dentes, ὀδόντες, שנים scinaym, plurimùm in utraq; maxilla sedecim figuntur: quorum quatuor medij anterioresq; incisorij uocantur. τομεῖς, δικασῆρες, κτένες, γελασῖνοι. risorij, quaterij. המחתכים hamechatechim. quadrupli. Verùm duo medij barbaris priuatim duales appellantur. Qui utrinq; incisorijs proximus est, caninus uocatur: suntq; ita utriusq; maxillæ duo canini. κυνόδοντες. כלבים או מתלעות chelauym, aut metaleboth. Mordentes, hos quidam quoq; risorios uocauerunt. Quinq; autem utrinq; insequentes, molares appellantur μυλῖται, γόμφοι. molares, maxillares, paxillares, mensales, Cicero genuinos: quo nomine alij eos appellant, qui post pubertatem ferè crescunt, ac Græcis σωφρονιστῆρες, κραντῆρες, ὀψίγονοι uocantur: nostris dentes sensus ac sapientiæ & intellectus, serotini, ætatem complentes, dein cayseles. נגאויד naghuid, neguegidi, nanged, alhalm. Molares uerò, Hebræis dicuntur טוחנות tochanoh.

H 2 Os υ referens (quod in secundæ figuræ mensa depictum iacet) ὑψιλοειδὴς, ὑοειδὴς, λαμβδοειδὴς, παραστάτης, φαρύγετρον. os υ aut Λ imaginem exprimens. עצם לאמי או למדי hezem lhami aut lamdij. Linguæ os, & fulcrum, gutturis os, os laudē, os morsus Adam. Alfaic.

I, K, L, M, N His characteribus, in tribus figuris ferè conspicuis, dorsum notatur, quod ῥάχις, ἄκανθα, νῶτον, ἱερὰ σῦριγξ. spina, tergum, hominis carina, שדרה scidra nuncupatum, multis extruitur uertebris, σπονδύλοις, cubus. חוליות chulioth. Verticulis, ossibus fusi, quæ in posteriori sede acutū educunt processum, qui spina, ἄκανθα, Siminea, adsenascem, senasem uocatur. Cæterùm ab I ad K indicatur ceruix. τράχηλος, αὐχὴν, collum. צואר או גרון zauor uel gharron. Tenon, athlas, quod nomen alij septimæ ceruicis uertebræ duntaxat tribuunt. Porrò à K ad L uertebræ insigniuntur thoracis, θώρακος, aliquando & νώτου, μεταφρένου. pectoris, interdum dorsi simpliciter. חזה chaze. Interscapilij. Ab L ad M uertebræ lumborum. ὀσφύος, ἰξύος, ψοιῶν. renum. מתנים mothnaim. Alchatin. Ab M ad N os sacrum proponitur. ἱερὸν, πλατὺ. latum, עצם פי הטבעת hezen pi hatabahath. Lumbare, ossa clunium, clauium, alagas, agit, abhans, abhaum, uetula, osamium, osanum, quæ nomina subsequenti iam ossi à quibusdam tribuuntur. N itaq; inscribitur coccyx os. κόκκυξ, σπονδύλιον, ὀρροπύγιον. עצה haaze. Caudæ os, alhosos: dein reliqua, quæ ossi sacro ex quorundam interpretum sententia asscripsimus nomina.

O 1, 2, 3 Pectoris os. στέρνον. quo nomine nōnulli superiorem ossis partem appellant, inferiorem tunc στῆθος nuncupantes. עצם החזה hezem hehace. thorax, asser, cassos, scutum cordis. Superiorem huius ossis sedem, quæ iugulum constituit, uocant furculam superiorem: & sedem inferiorem, appellant furculam humiliorem.

P 1, 2, 3 Mucronata pectoris cartilago, ensi cōparata. ξιφοειδὴς, ensiformis. עצם בדליי רחב hezem bedelij rachauch. גרוני gheroni, אלחנגרי alchangri: quibus nominibus uniuersum pectoris os subinde donatur. Malum granatum, ensifoidis, cultralis, epiglottalis cartilago, scutum, clypeus oris stomachi, medium furculæ inferioris.

1, 2, 3, &c. usq; ad 12. In tribus figuris duodecim thoracis costæ, tam ueræ ac legitimæ, quàm nothæ, spuriæ' ue, uel mendosæ indicantur. πλευραί. צלעות zelahoth. Spuriæ uocantur etiam νόθαι.

Q 1, 2, 3 Claviculæ. κλεῖδες. claues, iugula. Sunt qui & has humeros appellarunt. סכם scechem. Furculæ.

R 1, 2, 3 Scapula. ὠμοπλάτη, ἐπινώτιον, πλάτη, ὦμος. Hæc Latinis plerunq; etiam humerus nuncupatur, scoptulum opertum, scoptula. כתף chatheph. Spatula, clypeus & scutum thoracis. Cæterùm λ in tribus figuris, superior scapulæ insignitur processus, quem summum humerum ferè uocamus, ἀκρώμιον: aliquando autem Hippocrati τὸ ἀκρωμίου ὀστέον, Galeno etiam nonnunquam ἀγκυροειδὴς, κορακοειδὴς, κατακλεὶς, ἐπωμίς dictus. Summus armus, אגרסו חרטום agrasso chartom, פי העורב pi hahoreuh. Rostrum porcinum, caput scapulæ. alacharam, manchar, algorab, destructum. Processus autem scapulæ interior inferior' ue, in prima figura

μ. μ indicatus, dicitur ἀγκυροειδὴς, & Galeno interdum κορακοειδὴς, σιγμοειδὴς. Anchoræformis, C literam referēs processus. עין הכתף hayn hacateph. Oculus scapulæ, quo etiam nomine scapulæ spina nuncupatur.

S 1, 2, 3 Humerus, seu brachij os, βραχίων. Brachium. sunt quibus ulna uocetur. קנה הזרוע chane hazeroha, עצר hazad. Paruum brachium, adiutorium brachij, canna brachij, aseth.

T, U 1, 2, 3 Tota hæc sedes, cubitus nūcupatur. πῆχυς, ὠλένη. ὤλενος, πυγών. Cubitus, ulna: quæ nomina etiā inferiori huius sedis ossi tribuūtur. זדין zādin, זרוע zeroha. שתי עמודים scete hamudim. Asaid, aseid, alsahad.

X 1, 2, 3 Superius in cubito os, radius nobis appellatum. κερκὶς, παραπήχιον. עמוד העליון hamud haelion. Focile

minus brachij, canna, arundo minor brachij.

Υ I,2,3 Cubiti inferius os, ulna nobis dictum, eisdemq́ cum toto cubito uocibus donatum. πρόπηχυον. עמוד התחתון hamud hatachthon. Focile maius brachij, canna, ac arundo maior & inferior brachij. Huius processum, in se-
υ. cunda figura υ insignitum, Græci nuncupant ὠλέκρανον, κύβιτον, ἀγκῶνα: Latinorum quidam gibberum,
ξ. gibbum. Additamentum necatum. Processus autem ξ insignitus, ac stylum referens, στυλοειδὴς nuncupatur.

Z,Z I,2,3 Brachiale. καρπός. Palma quibusdam. רסג rasegh. Rascha, raseta. ascam, ossa rasete.

Γ I,2 Postbrachiale. μετακάρπιον, ἄνθρων, στῆθος, κτείς, κτένιον. permultis palma, pectus manus, pecten. מסרס כף היד masrech chaph haiad. alselanuat.

Δ,Δ I,2,3 Digiti. δάκτυλοι. אצבעות hezbahoth. Horum ossa dicũtur φάλαγγες, σκυταλίδες, κόνδυλοι. Agmina, acies, articuli, internodia. Dein singulis digitis priuata tribuuntur nomina. Pollex enim, seu primus, dicitur μέγας, ἀντίχειρ, magnus, promanus. Secundus, λιχανὸς, index. Tertius, μέσος, medius, impudicus, infamis, uerpus. Quartus, παράμεσος, ἰατρικός. anularis, medicus, cordis digitus, & potißimum sinister. Quintus, μικρὸς, paruus, minimus, auricularis.

Θ I,2,3 Ossa sacri oßis lateribus commissa, quorum utrinq; unum est, in tres ueluti sedes (etsi cõtinuum sit) à dissectio-
o. nis professoribus distinctum. ac prima quidem o insignitur, ilium os nuncupata, λαγόνων, עצם הכסל hezem
ϖ. hachesel. Alharta, anchæ, interdũ lumbare. Secunda autem sedes, mediaq́, ac ϖ insignita, coxendicis os nuncupatur, ἰσχίον, עצם הירך hezem haiarech, coxæ os: quibus nominibus plerisq; totum os etiam uocatur, uti &
ϛ. ἀνώνυμον. Althauorat, pixis os, femoris os, sed ualde perperàm. Tertia uerò sedes, anteriorq́, ac ϛ insignita, pubis os dicitur, ἥβης, pectinis, גבי הערוה gabe haherua, אלעאנא helhaua. Penis os, pudibundũ, & fenestratum os. hoc etiam barbari femoris os subinde appellitant. Verùm uniuersum os Hebræis dicitur עצמות גב הערות hazamoth ghau haherua.

ϛ I,2,3 Coalitus pubis oßium. uerùm priuatim cartilago hîc insignitur, eorum oßium unionem interueniens.

Λ I,2,3 Femur, seu femoris os, femen. μηρόν. פחד הירך pachad, haiarech. Os coxæ, coxa, agis, anchæ os. Quibusdam crus appellatur.

τ I,2,3 Exterior femoris processus, qui rotator & natis ferè nuncupatur, τροχαντὴρ μέγας, γλουτός. Malum gra-
υ. natum testiculorum. tharuca, trachametra maior. Minor uerò interiorq́ processus, υ insignitur.

Ξ I,2,3 Patella. μύλη, ἐπιμυλὶς, μυλακρὶς, κόγχη, κόγχος, ἐπιγονατίς. Mola, scutiforme os, genu rotula. עין או מגן הארכובה hayn au maghen haharcuba. Oculus genu, polus, adaicon, rasga, alrasafe, aresfatu.

Π,Σ I,2,3 Hæc pars uniuersa Celso crus nuncupatur. quanquã Galeno σκέλος dicitur, quicquid à coxẽdicis osse, ipsis'ue inguinibus, ad extremum usq; digitorum pedis pertinet: femur nimirum, tibia, & pes ipse. Nominatur itaq; secus pars hæc, Π & Σ intersepta, tibia, κνήμη, שוק scoch. Quibus nominibus huius quoq; sedis grandius inte-
Φ. riusq́ os, cui Φ inscripsimus, obuium est, quod tibiæ os ferè nuncupamus, προκνήμιον, & interdum ἀντικνήμιον appellatum, קנה הגדול chane hagadol. Focile maius, & arundo, & canna maior, seu domestica cruris.
Υ. Cæterùm exterius graciliusq́ os, Υ insignitum, ac fibula nobis dictum, appellatur περόνη, παρακνήμιον. Sura. קנה הקטן chane hachaton. Focile minus, canna, & arundo minor cruris.

Φ,Χ I,2,3 Inferiores tibiæ oßis & fibulæ sedes, malleoli appellatæ, σφυρὰ, πέζα: Latinorum autem nonnullis malè tali appellantur. שתי קצוות הבולטים משני הקנים sete chezzauoth haboletim miscene hachanim. Clauiculæ, cauillæ, cahabin. Ac φ quidem interiorem indicat malleolum, χ autem exteriorem.

Ω I,2,3 Talus, ἀστράγαλος, ἄστριος. Latinis interpretibus quibusdam parum rectè malleolus appellatur, fortaßis huc quondam non Anatomicorum sententia ductis, qui τὴν σφῦραν malleum, neutro autem genere τὰ σφυρὰ talos potius significare contendunt. הקרסול hacharsul, ערקום haarcchom. Balistæ os, seu balistæ nux, cauilla, chahab, alsochi.

a 2,3 Calx. πτέρνα, πτερνιαῖος. Calcis os. עקב haacheu. Alrip, calcar pedis.

b I,2 Os cymbam scapham'ue referens. σκαφοειδὴς. Nauiculare, nauiforme. עצם השוית או ספינה קטנה hezem hascaue, aut sephinachotena.

c,c I,2,3 Hæc pedis pars, quatuor efformata oßibus, nobis tarsus, ut & Græcis, ferè nuncupatur. רסג rasegh. Raseta pe-
d,e,f. dis, & ossa rasetæ pedis. Tria autem interiora, d, e, f insignita, priuatim χαλκοειδῆ quibusdam appellantur.
g. extimum uerò, ac g notatum, uocamus os cubum tesseram'ue referens. κυβοειδὲς, πολύμορφον. Cubiforme, quadratum. כרדי chardij, עצם נפירר hezem nipirat. Grandinosum, uarium, nerdi.

h,h I,2,3 πεδίον. planta, planũ, uestigium, & solum. μετάταρσος, στῆθος. Pectus, & pecten. מסרס הרגל masrech hareghel. Alselameet.

i,i I,2,3 Pedis digiti.

k I,2,3 Charactere k oßicula notantur sesamina, σησαμοειδῆ. הלהסמיניאת helthesaminiath. Alsemseminiæ.

LIBRI PRIMI FINIS.

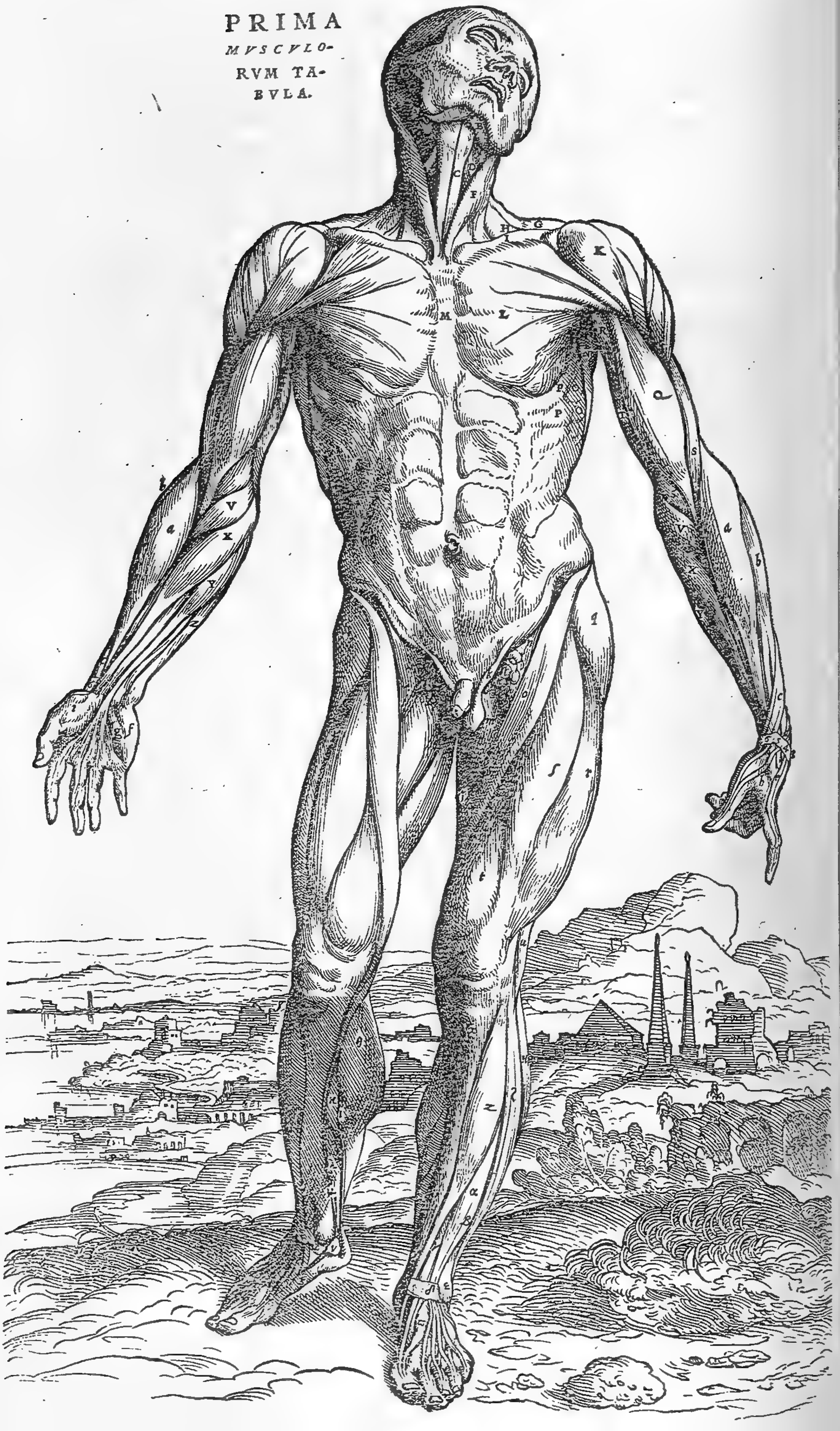
ANDREAE VESALII,

DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER SECVNDVS, LIGAMENTIS OSSA CARTILAginesq; inuicem committentibus, & Musculis, uoluntariorum motuum instrumētis, dedicatus: & figuras ipsi proprias, uti nunc describetur, proponens.

TABVLAE seriatim modò sequentes, omnibus ferè secundi libri Capitibus communes erunt. Primæ enim quatuordecim, integros exprimunt homines: harumq; ordine prima, anteriorem uiri faciem delineatam continet: secunda latus ostendit: tertia, quarta, quinta, sexta, septima, octaua, anteriorē faciem quoq; proponunt, in hoc illud ue latus, pro musculorum, qui indicantur, natura & situ, magis repositam. Sex uerò octauam consequentes, posteriorem corporis faciem referunt, omnes propemodum ita effigiatæ, ut musculi in præcedente tabula omnino conspicui, in sequente resecti, ab insertione pendeant. Deinde omnes tabulæ ita inuicem congruunt, ut uni, quæ anteriorem exprimit faciem, alia succedere possit, posteriorem exhibens. Integrum namq; erat, tertiæ subiugi nonam, mox quartam, dein decimam: insuper quintam, illi uerò undecimam: postmodum sextam, ab hac duodecimam: deinceps septimam, quam sequeretur decimatertia: cui rursus succederet octaua, & huic decimaquarta. Unde etiam non inopportunè feceris, si utraq; serie has musculorum tabulas intuearis, atq; quid singulæ potissimùm exprimant, ex ipsarum earundemq; characterum indicibus obiter requiras, quò promptius à Capitum contextu ad eas recurras. Perpaucis enim secundi libri Capitibus peculiares figuræ præponentur: ijs nimirum duntaxat, quorum musculi communibus figuris scitè omnes exprimi nequiuerunt. in quorum numero sunt, oculum mouentes musculi, laryngis musculi, peni peculiares, & recto intestino & ceruici uesicæ proprij. Dein primi Capitis fronti tabella adhibebitur, ligamentorum differentijs ostendendis præcipuè apta: & secundi Capitis initium eas ostendet figuras, quæ musculorum compositioni intelligendæ sunt idoneæ.

Porrò non sufficerit, in una tabula musculum aliquem intueri, etiamsi illum charactere insigniuerim: sed ut uideas, ubi nam quisq; emineat, alteri ue succumbat, passim tibi is uenit inquirendus, & potissimùm spectandus, ubi totus se offert. quod ferè fit, ubi peculiariter uni musculo plures characteres adhibentur, præcipuè quum is extra aliorum ordinem maiusculo Græcis charactere peculiari notatur. Quòd uerò in integras tabulas, musculorum effigies ita digesserim, neq; singulis Capitibus singuli articuli cum suis musculis appicti sint, ea potissimum occasione factum puta, quòd illi, si priuatim articuli pingerentur, à nemine, nisi Anatomes peritissimo, possent distingui. Nunc autem, quum omnia cohæreant, cuiuis obuium est, qua sede quisq; musculus reperiatur: adeò sanè, ut prorsus fuisset operæprecium, integras ad hunc modum tabulas delineari, quantumuis etiam seorsim articuli fuissent expressi. Insuper si singulis Capitibus suos musculos adhibere, uel aliqua ratione necessarium fore putassem, non hoc usu studiosi caruissent: quandoquidem præter sumptum, nullus labor insuper mihi impendendus erat. Ex his namque integris tabulis necessariò sculptis, particulas singulas articulos ue seorsim transcindendos dare, non maioris mihi esset operæ, quàm ex chartis, quibus tabulæ iam impressæ sunt, nunc caput, nunc brachium, nunc crus aut thoracē, utut uisum esset, abscindere, & sculptori offerre. Ad hæc, idem semper labor lectori in uertendis folijs impendisset, quum eadem pagina & musculorum effigiem, & characterum indicem, ac deinde musculorum descriptionem historiamq; continere nequeat.

PRIMA
MVSCVLO-
RVM TA-
BVLA.

PRIMAE MVSCVLORVM TABVLAE characterum Index.

PRIMA tabula anteriorem corporis faciem exprimit, à quo cutis cum adipe, & omnibus in superficie extantibus neruis, uenis & arterijs resecui, nulla etiam relicta carneæ uocatæ nobis membranæ portione, uel in illis sedibus, quibus hæc musculosa euadit, quasq; omnes in tertia potius tabula, iam multis locis dissecta, quàm in hac expreßimus, ut ista simul cum secunda & nona illis carneæ membranæ sedibus non ita obscurarentur: quin commodè id uniuersum proponerent, quod pictores & sculptores in musculorum ratione solum ferè expendunt. Verùm quid aliæ potißimum commonstrent tabulæ, ipsarum characterum edocebit index. Præsentis autem tabulæ characteres, ut modò subijciam, se habent.

A Glandulæ quàmplurimæ notantur, quæ sub aurium radice, ad posteriorem inferioris maxillæ sedem repositæ, cauitatem hîc opplent, tutæq; uasorum distributioni præficiuntur. Hac sede, qua glandulæ reponuntur, citra characteris adminiculum, præscissæ hîc auris foramen obseruatu est facillimum.

B Sinistri lateris musculus, ab inferiori maxilla in os υ referens insertus.

C Musculus à pectoris osse pronatus, qui cum suo coniuge inseritur in os υ referens.

D Musculus gracillimus, à superiori scapulæ costa, in os υ referens insertus: ac in quarta musculorum figura V & V, in quinta autem R & S notatus. Sedes, quæ utrinq; ad literæ D latera uisitur, cauáq; est, neruos continet sexti paris neruorum cerebri, interioribus uenis iugularibus, & arterijs soporalibus concomitatos.

F Musculus, à pectoris osse & clauicula, in mamillarem temporis oßis processum, carnea insertione implantatus, & caput mouentium septimi paris alter.

G Portio musculi scapulam mouentium secundi. Præsentis musculi aliud nihil hic est conspicuum, quàm quòd in clauiculam, & summi humeri sedem clauiculæ connexam, inseritur. Verùm in nona figura totus apparet musculus, Γ & Δ insignitus.

H Sedes hæc iugulares uenas exteriores transmittit. quare etiam citra omnem musculi distinctionem, in uiuis (nisi fortè qui spiritum ualidius contineant, iugularesq; turgidas reddant) solum caua apparet. Vena autem hinc resecta, & mucosis quibusdam membranulis ademptis, ille occurrit musculus, quem D insigniui: & etiam unus, qui à prima thoracis costa, in anteriorem transuersorum processuum ceruicis uertebrarum sedem insertus, C in octaua musculorum tabula notatur.

I Clauiculæ anterior sedes, quæ excarnis occurrit.

K Musculus brachium attollẽs, cuius principium à clauicula, summo humero, & scapulæ spina enascitur: atq; hîc ipsius pars spectatur, à clauicula & summo humero pronata.

L Musculus, brachium pectori adducens.

M Pectoris os, excarne apparens. nam musculus pectori brachium adducens ad oßis latus, primùm carneus esse incipit. & quamuis dexter sinistrum neruoso, & membranæ modo tenui exortu contingat, ob hoc tamen in uiuis adhuc hominibus pectoris os non prorsus occultatur.

N Sub axilla N latitat, partem notans musculi, brachium deorsum uersus dorsum detrahentis, ac sequenti tabula Γ indicandi.

O, O Hæc digitorum imago, musculi aliquot insertiones indicat, qui in octo superiores thoracis costas insertus, inspirationi famulatur, & in octaua musculorum tabula F & F insignitur.

P, P Ista digitorum effigies, exortus est musculi abdominis obliquè descendentis, quem pluribus characteribus hîc notare non libuit: quemadmodum neq; recto etiam abdominis musculo notam adhibui, quòd prorsus adhuc sub obliquorum neruosis tenuitatibus, & musculo brachium pectori adducente, reconditus sit: utcunq; etiam tubera, quæ secundùm abdominis longitudinem porrecta conspicis, recti abdominis musculi sint. quæ quo minus extuberent, obliquorum tendinum tenuitatibus non inhibentur: quemadmodum neq; cutis craßities in non admodum obesis obstat, quo minus eadem ante sectionem spectentur.

Q Anterior cubitum flectentium musculus.

R Sub axilla R reconditur, notans dicti iam musculi, interioris capitis carnosam partem, peculiaris musculi ritu hic extuberantem.

S,S Musculus posterior cubitum flectentium, quem duobus insigniui characteribus, ne sedes illis characteribus notatas, diuersos esse musculos quis arbitraretur.

T Musculus ab inferiori scapulæ costa enatus, cubitiq́ extensioni subseruiens.

V Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt. Cæterùm quum præsentis figuræ cubitorũ & manuum non eadem sit facies, haud inopportunè dextro & sinistro lateri V ac subsequentes aliquot characteres adhibui.

X Musculus, ante indicem postbrachiali insertus, idq́ flectens.

Y Musculus, latum tendinem in manum producens. Sedes autem, quæ utrinq́ ad huius tendinis latus in cubiti longitudine protenditur, nulloq́ charactere insignitur, musculus est, flexionis secundi quatuor digitorum articuli autor, quem quintæ figuræ Θ indicat.

Z In dextro cubito indicatur musculus, ab interno humeri tubere principium ducens, qui recto brachialis ossi insertus, brachiale flectit.

a In utroq́ cubito musculus notatur, radium in supinum ducens: qui ab humeri osse natus, inferiori radij appendici implantatur.

b In utroq́ cubito musculus insinuatur, bicorni tendine brachiale extendens.

c In utroque cubito indicantur duo musculi, ex ulna originem ducentes: quorum unus tendinem brachialis ossi offert, pollicem sustinenti: alter in binos dissectus tendines, unum primo pollicis ossi, alterum secundo & tertio inserit.

d In sinistra manu hîc occurrit tendo musculi, pollicem uersus indicem euertentis.

e In sinistra manu spectantur tendines, in exteriorem indicis sedem exporrecti.

3,4,5,6 In sinistra manu notatur transuersum ligamentum, in cubiti externa sede conspicuum. uerùm numeri characteres seorsim indicant, quot in hac manus superficie sinus anuliq́ dissecantibus apparere possunt. Sunt autem omnes quatuor radio proprij, illisq́ tendinibus adaptati, in quorum regione numerũ conspicis. In dextro cubito etiam 6 spectatur, idem quod in sinistro indicans.

f Musculus in dextra manu spectatur, externum uolæ latus occupans, ac paruum digitum à cæteris abducens.

g Ad internum latus musculi f insigniti, se offert portio musculi duorum parui digiti primum os flectentium exterioris, seu os illud in externum latus magis inflectens.

h In sinistra manu, sedes musculi indicatur, pollicem indici proximè adducentis.

i In dextra manu musculus occurrit, pollicem ab indice plurimum abducens: atq́ ad demissius huius latus, portio eius musculi uisitur, qui primum pollicis os flectentium est superior.

k Tunica, testem ac ipsius uasa seminaria inuoluens, quæ hàc in uiris prorepunt. Mulieribus enim hæc uasa, cum reliquis generationi famulantibus organis, in alto corporis reconduntur.

l Ad sinistri testis latus l occultatur, notans glandulas cauitatem hic in inguinibus replentes, qua insignis uena cum arteria crus adit. Glandulis enim resectis, hic magnus exurgeret sinus.

m Musculus, à pubis osse in femur procedens, & in octaua tabula Σ notatus, femurq́ mouentium octauus.

n Hac prorepunt duo musculi, quorum alter femoris motorum sextus habebitur, in octaua tabula Θ notandus: alter uerò septimus, in eadem tabula Λ indicandus.

o Ab ilium osse pronatus musculus, qui tibiæ insertus, illius motorum primus est.

p À pubis ossium commissura enatus musculus, ac tibiam mouentium secundus.

q Sextus inter tibiam mouentes musculus, cuius carnosa substantia hîc conspicitur: tendo autem ipsius adeò tenuis est, ut subiectorum illi musculorum circunscriptionem non obliteret. Quapropter etiam priuatim hîc se non ostendit, quemadmodum neq́ in secunda musculorum figura. in tertia tamen & quarta, adhibita scilicet sectionis quadam ratione, utcunque oculis subijcitur, in hac quidem charactere 3, in illa uerò Φ notatus.

r Præsens musculus, etsi cum alijs inibi ad superficiem repositis, nuper dicto membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obducatur, attamen sese ostendit: quemadmodum neq́ in musculosis, integra adhuc cute, conspectum fugit. Notat autem r priuatim septimum tibiam mouentium musculum.

s Musculus supra coxendicis ossis articulum principium ducens, & inter tibiæ motores nonus. Verùm & hic membraneo obtegitur tendine, musculi tibiam mouentium sexti.

t Musculus, femoris os uniuersum quodammodo amplectens, tibiamq; mouentium octauus, sexti etiam musculi tendine hic obtectus.

u Sedes hæc u notata, ad sinistrum spectatur genu, estq; quarti tibiam mouentis musculi pars.

x, y Tota hæc tibiæ ossis regio excarnis est, nulloq; obtegitur musculo.

z Musculus, pedis motorum ordine sextus, ac per transuersum ligamentum in anteriori tibiæ sede positum, & δ indicandum, descendens, pedisq; ossi pollicem sustinenti insertus.

α Musculus, quatuor pedis digitos extendens, qui sub musculo z insignito, maxima sui portione occultatur.

β Quatuor digitos extendentis musculi portio, quæ pedi in anteriora attollendo suppetias ferens, pedem mouentium nonus censetur.

γ Pollicem extendens tendo. Carnosa autem musculi hunc tendinem educentis pars, in alto alijs subijcitur musculis.

δ Transuersum ligamen, in anteriori tibiæ sede locatum, & quatuor ultimò notatis musculis uiam porrigens.

ε Exterior malleolus, seu fibulæ excarnis pars.

ζ Musculus fibulæ exporrectus, qui in pedis os pollicem sustinens, insertionem molitur, ac pedem mouentium septimus numerabitur.

η Musculus, ab externo femoris capite pronatus, & pedem mouentium secundus.

θ Hunc characterem, & aliquot subsequentes, in dextro crure reposui, quòd illis indicandi musculi, in eo sint conspectiores. θ itaq; notatur musculus, ab interno femoris capite pronatus, pedemq; mouentium primus.

ι Tendo totius corporis gracillimus, ab illo enatus musculo, qui ab externo femoris capite principium ducens, pedem mouentium tertius describitur.

κ Maximus suræ musculus, à commissura fibulæ ad tibiæ os enatus, pedisq; motorum facile robustissimus, & quartus.

λ Musculus, quatuor pedis digitorum os flectens, modica sua parte hic se offert.

μ Portiuncula quoq; hic uisitur, pedem mouentium quinti. Verùm hæc, ut & musculi paulo antè in dextra potissimùm tibia commemorati, dilucidiùs multo in dextra sequentis tabulæ tibia, quàm hîc modò conspiciuntur.

ν Transuersum ligamentum, à tibia in calcem pertinens.

ξ Musculus pollicem in internum latus agens, hicq; interno pedis lateri totus exporrectus.

ϖ In dextro pede musculus notatur, pollicem alijs digitis adducens, seu illum in latus externum mouens. Apparent ad hæc, sub tendinibus musculi quatuor digitos extendentis, ac α notati, tendines indicem, medium & anularem in externum latus abducentes, qui commune sibi uendicant caput cum ea portione, quæ pollici seruit, ac ϖ inscribitur.

SECVNDA

SECVNDA MVSCVLORVM TABVLA.

SECVNDAE MVSCVLORVM TABVLAE characterum Index.

SECVNDA tabula primæ, quod ad ſectionem ſpectat, omnino correſpondet, & in latus uerſa, eoſdem cum illa commonſtrat muſculos, unà cum oßium ſedibus, in ſuperficie prominentibus, quodammodoq́ excarnibus. Facies itaq́ propemodum uniuerſa, & caput quoq́, quum paulo minus toto ſit oſſeum, literis niſi paucißimis in hunc modum inſignitur.

A *Temporalis muſculus. Quicquid autem ſupra ſemicirculum hunc, quo temporalis muſculi exortus circumſcribitur, conſiſtit, prorſus excarne eſt.*

B *Os iugale. Foramen illud ad oßis huius terminum ſeſe offerens, auditorius eſt meatus.*

C *Muſculus, à mandendo manſorius præcipuè nuncupatus, & inter maxillam inferiorem mouentes ſecundus deſcribendus.*

D *Muſculus, buccarum motibus ſubſeruiens, qui ex una maxilla in alteram pronaſcitur.*

E *Muſculus ſiniſter, ab inferiori maxilla in os υ referens productus.*

F *Muſculus, à pectoris oſſe in os υ referens inſertus.*

G *Muſculus ſiniſter, à ſuperiori pectoris oßis ſede principium ducens, & in humiliorē cartilaginis ſcuti imaginem repræſentantis regionem inſertus. Is enim, quum ſub muſculo F inſignito latitet, non prorſus in latere hîc conſpectum fugit.*

H,H *Muſculus à ſuperiori ſcapulæ coſta ad os υ imagini ſimile properans, qui ablato adipe, & iugulari externa hinc diligenter execta, iuxta humilius H eſt conſpicuus. Deinde ſuperius H indicat etiam glandulas, ad auris radicem & internam inferioris maxillæ ſedem hîc repoſitas.*

I *À pectoris oſſe & clauicula principium ducens muſculus, & in mamillarē temporis oßis proceſſum inſertus.*

K,L *Muſculus ſcapulam mouentium ſecundus. ac K quidem notat ſuperiorem ipſius partem, quæ ſcapulam ſurſum trahit. L uerò inferiorem, cuius beneficio ſcapula deorſum agitur. Ad dextrum latus L hîc quoq́ dextri muſculi portio ſeſe ita offert, ut ad ſiniſtram natem, dextram hac quoq́ figura conſpicimus. Verùm in nona muſculorum tabula, utriuſq́ lateris muſculus literis Γ & Δ eſt ſpectatißimus.*

M *Muſculus brachium attollēs, qui longè accuratiùs in quarta figura Ξ, & in decima Δ indicabitur. quod ideo additum uolui, ne quis hunc muſculum multis donatum impreßionibus, plures eſſe ex uera hac integraq́ delineatione ſibi perſuadeat, præcipuè quum hæ impreßiones, peritos ſculptores pictoresq́ ludant: quos non hic ſolum, ſed & in toto externo brachij latere uelim eſſe attentißimos, quòd malè muſculum, quem iam N notabimus, ueluti in cubiti exteriora protrahant. Quanquam ſanè difficile ſit, muſculorum initia, quæ ab externo humeri tubere, & linea ab ipſo ſurſum ducta, ſeriatim oriūtur, in mortuis pulchrè exprimere: quòd uel leui ſolum inter excoriandum cubiti flexione & extenſione, muſculi ab illis capitibus educti, in cubiti flexus regione flacceſcant, aliumq́ inflexum in mortuis quàm uiuis oſtendant. Vnde etiam quum ſubſequentes aliquot muſculos explico, abs te quoq́ ſpectari uelim nonæ tabulæ dextrum brachium: uti & decimæ tabulæ brachia, cum ſecunda figura ſecundi huius libri Capitis: quòd ſcilicet in illis fœlicius Naturam, quàm in præſentis brachij muſculorum S, T, V, X notandorum exortibus imitati fuerimus.*

N *Quanquam ex ſubſequentibus characteribus nonnullos in utroq́ brachio repoſitos cernis, tantiſper tamen ſiniſtro duntaxat animum adhibebis, donec & dextri meminero. N itaq́ notatur poſterior cubitum flectentium, qui in uiuis altiùs ſupra brachium attollentis muſculi inſertionem enaſci uidetur, quàm reuera principium ducit: licet hic non nimis inferiùs incipiat, ſed (quod pictoribus animaduertendum eſt) fortaßis etiam elatiùs quàm deceat.*

O *Muſculus cubitum extendens, qui ab humeri capitis ſcapulæ articulati ceruice principium adipiſcitur.*

P *Muſculus cubitum quoq́ extendens, cuius origo ab inferiori ſcapulæ coſta pendet.*

Q *Hac ſede duo dicti nuper muſculi cubitum extendentes, in unum coeunt, non amplius duplicis muſculi imaginem repræſentantes. Quòd autem hîc inſignius quàm reliquo progreſſu extuberant, præter ipſorum partem ſummè carnoſam alius cubitum extendentium in cauſa eſt, qui hic ſub illis occultatus, ab humero ſeu brachij oſſe pronaſcitur, in duodecima figura X, in decimatertia autem d indicandus.*

R *Hac parte cubiti extenſionis autores in poſteriorem ulnæ proceſſum, & articuli ligamenta implantantur, nerueam ſuæ inſertionis partem in triangularem hanc ſedem porrigentes, quæ excarnis ulnæ eſt portio.*

S *Muſculus ab humero enatus, qui in inferiorem radij appendicem inſertus, radium in ſupinum ducit.*

T *Muſculus, bicorni tendine brachiale extendens.*

V *Muſculus indicem, medium, & anularem præcipuè extendens.*

X *Muſculus, extenſionis parui digiti primarius autor.*

Y *Muſculus brachiale extendentium inferior.*

a Musculus brachiale flectentium inferior.

b,c Duo hic indicatur musculi, quorum superior b insignitus, brachiali inseritur: inferior autem, cui c inscriptum est, in duos diducitur tendines, unum primo pollicis internodio inserens, alterum duobus superioribus eiusdem internodijs implantans.

1, 2, 3, 4, 5, 6 His numeris notatur transuersum ligamentum, in exteriori sede cubiti repositum, in totq; rursus anulos diuisum, quot numeros scripsimus. 1 enim indicat ligamentum radio ulnaéq; commune. 2 ligamentum ulnæ proprium. 3,4,5,6 uerò insinuant quatuor ligamenta radio peculiaria.

d Sedes musculi, aut ipse etiam musculus, pollicem indici proximè adducens.

e Tendo musculi pollicem ad indicem euertentis. Uerùm modò tempestiuum est, & dextro brachio animum accommodare: ac partim easdem notas, quas in sinistro spectasti, partim uerò nouas intueri. Idem igitur significat N ac N,P,S,T,a. sed uix hîc musculi a insigniti linea conspicitur. dein b,c, & 4,5,6, & d ac e idem in dextra, quod in sinistra manu referunt. Cæterùm priuatæ dextræ manus notæ sunt huiusmodi.

Z Anterior cubitum flectentium musculus.

f Musculus superior radium in pronum mouentium.

g Musculus superior brachiale flectentium.

h Latum in uola producens tendinem musculus.

i Musculus gibbam scapulæ sedem occupans, qui extrorsum brachium circumuertens, illud mouentium septimus numerabitur.

k Musculus brachium mouentium tertius, quo illud retrorsum ad dorsum elatiùs, quàm iam signandò musculo ducitur.

Γ Præsentem musculum, qui brachium mouentium quartus habebitur, nona tabula O, & detectum adhuc magis decima Θ ostendent. At quum externum secundumúe ipsius latus nullibi opportuniùs quàm in hac tabula ostendetur, hîc aliquot characteres adijcere erit operæprecium. Est itaq; musculus hic, cuius beneficio brachium agitur deorsum, triangularis quodammodo figuræ, cuius internum latus spinarum apicibus exporrigitur

l,m. (qui præsenti musculo principium offerunt) ab l ad m pertinens. Exterius uerò latus, quod à sacro osse sursum

n. obliquè in priora ad insertionem properat, ab m ad n usq; pertinet. n enim insinuat huius musculi partem, suæ insertioni proximam, quæ citra alterius musculi dissectionem conspici nequit. Atq; hoc latus est, quod in prima tabula N notat, in sequenti uerò U. & rursus longè accuratiùs dextrum septimæ tabulæ brachium O litera hanc insertionem commonstrat. Tertium latus ab l ad n porrigitur, quod transuersim ductum, humiliori basis scapulæ angulo insternitur. Atq; l etiam indicat huius musculi parte, musculo cui E inscripsimus subiectam.

Δ Ne paruum o in umbra ad pectoris sedes plus satis lateret, Δ inibi positum habes, musculum indicans, quo brachium pectori adducitur.

o,o,o Huiusmodi formæ, quasi anguli acutioris ritu procedẽtes, insertiones musculi sunt eius qui in octo superiores thoracis costas, manus modo insertatur.

p,p,p Exortus abdominis musculi obliquè descendentis, qui mutuò cum musculi iam dicti, & aliquot o insigniti insertionibus ingrediuntur. Quod autem in uniuersa abdominis sede conspicitur, obliquus ille est musculus: quanquam rectus abdominis musculus nonnihil propter obliquorum tendinum tenuitatem (quemadmodum & ante sectionem) hîc extuberet.

q Principium primi tibiam mouentium musculi, quem sequenti figura Σ notatum cernes. Hic autem in dextro femore q etiam indicatur.

r Musculus tibiam mouentium sextus, qui latum producit tendinem, omnibus ferè femur amplexantibus musculis obductum. uerùm quum iste membranæ propemodum ritu tenuis sit, subditorum ipsi musculorum inspectionem multo minus quàm cutis ipsa hic occupat. Musculum hunc in tertia tabula Φ, & in quarta charactere 3 notabimus.

ſ Portio musculi tibiam mouentium noni, quem in quarta tabula Φ exprimam.

t Musculus tibiam mouentium septimus, membraneo tendine sexti tibiam mouentis musculi obtectus.

u Musculus sinistrũ femur mouentiũ primus. Qui uerò dextrum femur agit, etiam magna ex parte hic se offert.

x Regio maioris exterioris'ue processus femoris, quem rotatorem dicimus.

y Conspicua, iam ablata cute, secundi femur mouẽtis musculi pars. Reliqua autem primo femur mouente musculo u superiùs indicato, & illo quem latum producere diximus tendinem, quemq; r notauimus, occultatur.

α Quartus tibiam mouentium musculus, qui hic externo ipsius latere est spectatissimus, ac nullibi in dextro crure apparet.

β In utroq; femore tertius notatur tibiam mouentium musculus.

γ In dextro tantum femore indicatur secundus tibiam mouentium musculus.

δ In dextro crure bis δ posui, musculum indicaturus, quem quintum femoris motorem enumeraturus sum. In sinistro

sinistro autem crure δ *iuxta poplitem ponitur, quintum quoq; eius cruris notans musculum.*

ε, ζ *In dextro femore indicatur quintus femur mouentium musculus. ac* ε *quidem huius musculi posteriorem partem indicat,* ζ *uerò posteriorem anterioris partis portionem, quanta scilicet sese hac figura (quod & de cæteris adhuc magna ex parte latitantibus musculis intelligendum est) spectandam offert.*

η *Musculus hîc extuberans, tibiam mouentium octauus censebitur.*

κ, θ *Excarnis tibiæ ossis pars: uerùm interior malleolus priuatim* κ *notatur.*

λ *In utroq; crure suram constituentium indicatur musculus, quem pedem mouentium primum numerabimus.*

μ *Musculus in utroq; notatur crure, pedem mouentium secundus.*

ν *Gracillimus totius corporis tendo, à musculo enatus, qui pedem mouentium tertius habebitur.*

ξ *Maximus suram constituentium musculus, ac pedem mouentium quartus.*

π *Musculus, tertios quatuor digitorum pedis flectens articulos.*

ρ *Portiuncula musculi, qui pedem mouentium quintus erit.*

ς *Transuersum ligamen, ab interno malleolo in calcem pronatum.*

τ *Musculus pollicem in internum latus ab alijs abducens digitis.*

υ *Ligamentum, musculo secunda quatuor digitorum internodia flectenti obnatum, & lati manus tendinis uicem in planta gerens.*

φ *In utroq; crure musculus modicè conspicitur, qui in anteriori tibiæ sede locatus, pedem mouentium est sextus.*

χ *Musculus fibulæ exporrectus, qui pedis motorum septimus numeratur.*

ψ *Musculus nuper dicto substratus, pedemq; mouentium octauus. huius tendo, ut & septimi, sub transuerso ligamento, mox* Σ *notando, est conspicuus.*

ω *Musculus quatuor digitos extendens. ad latus autem sinistrum characteris* ω, *occurrit huius musculi portio, bicorni tendine in pedij os ante paruum digitum inserta, quam pedem mouentium musculorum nonum appellabimus, in quarta musculorum tabula* Ω *aptius expressum.*

Θ *Tendo musculi, pedis pollicem extendentis.*

Λ *Transuersum ligamentum, tibiæ ossi & fibulæ commune, in utroq; crure indicatur.*

Ξ *Exterior malleolus, seu fibulæ ossis excarnis sedes, triangulum quasi referens.*

Σ *Transuersum ligamentum, à fibula in calcem pertinens.*

Π *Musculus, abductionis parui digiti à reliquis autor.*

TERTIAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS PROPONET PAgina, characterum Index.

PRAESENS tabula, anteriorem corporis faciem exprimens, in hoc à prima musculorũ tabula differt, quòd musculos ex carnosa membrana constitutos, & aliquot etiam faciei musculos, ab adipe adamussim liberatos, commonstret: quodq; magis ad musculorum disciplinam, quàm priores duæ, sit comparata, uti subsequens characterum index nunc insinuabit.

A *Rectæ secundùm frontem ductæ lineæ, frontis & superioris nasi sedis musculosam constituunt substantiam.*

B *Temporalis musculus, supra quem carnea membrana fibris etiam carneis aliquando enutritur, & aures utcunq; mouet.*

C *Musculus, interiorem oculi occupans angulum, & palpebram attollens.*

D *Musculus, palpebram deorsum trahens, & minorem exterioremue angulum sibi uendicans.*

E *Mutuus palpebræ musculorum secundùm palpebræ longitudinem connexus.*

F *Musculus, media sui parte nasi alam, altera uerò superius labrum petens. Quemadmodũ sanè uarium musculorum fibrarum in labijs implexum indicare non licuit, ita quoq; characterum copia faciem alioquin satis obscuram, non sum aliter hîc occupaturus.*

G *Malum, ac iugalis ossis anterior sedes, quæ prorsus excarnia sunt.*

H *Musculus superiori labro proprius, ac à malo quasi à G pronatus.*

I *Musculi maxillam inferiorem mouentium secundi origo, ipsaq; adeò iugalis ossis sedes, musculo iam* Γ *notando uix obtecta.*

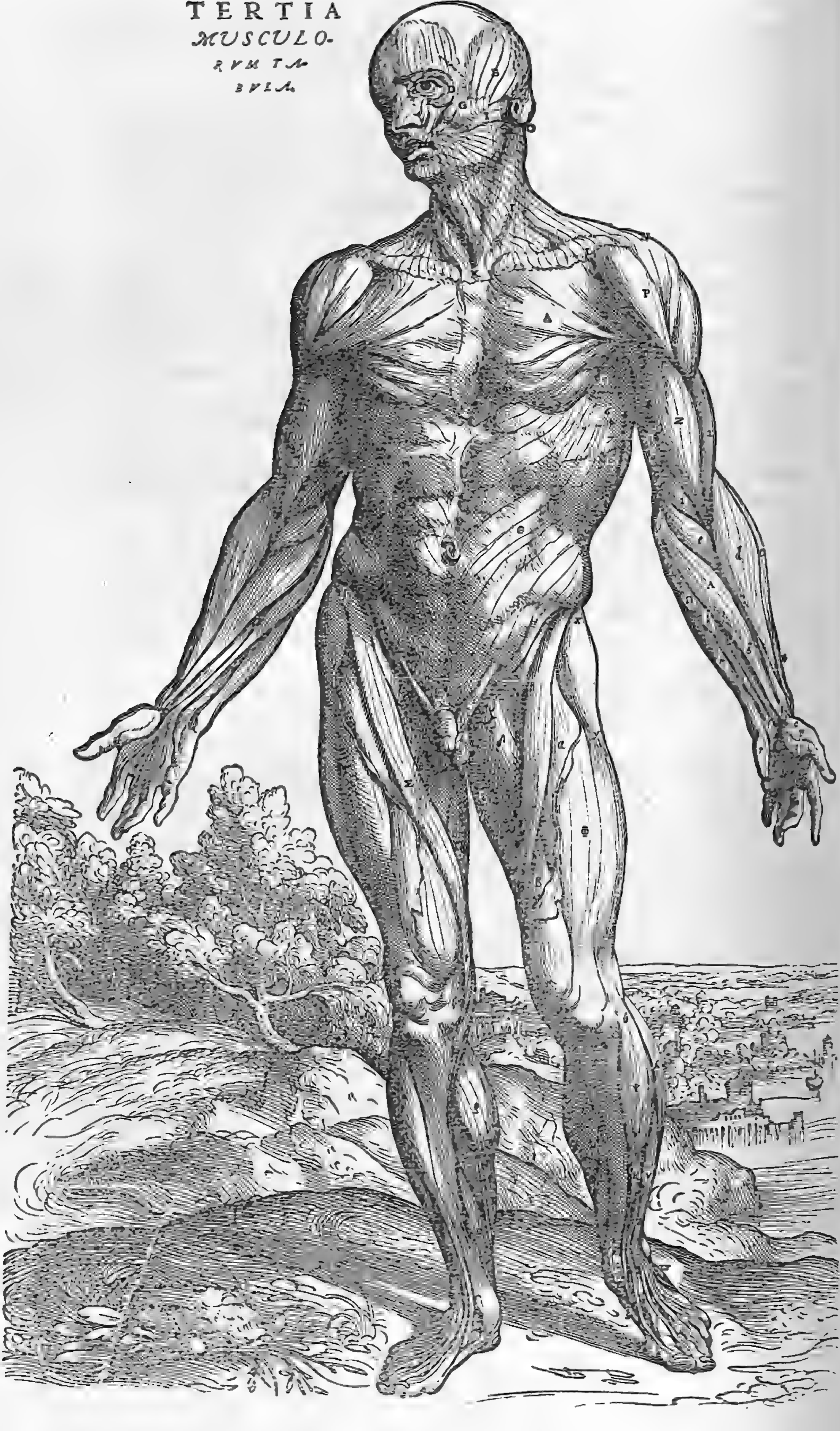
Γ *Musculus, carnosa constans membrana, & præcipuus buccarum labiorumq; & anterioris colli cutis motuum dux, qui hîc subditis sedibus in utroq; latere hæret, reliqua carnosæ membranæ parte, quæ carnea non efficitur,*

K, L. *à corpore iam resecta. Quod autem ad præsentis musculi fibrarum progressum attinet, K ad L usq; musculi principium notat, è regione ossis pectoris, ac mediæ claiuculæ sedis ossi pectoris proximæ incipiens; cuius fibræ re-*

M. *cto tramite sursum ad M exporriguntur. Ab L uerò ad N, principij pars notatur, è regione reliquæ sedis*

N. *clauiculæ & summi humeri sedis incipiens, cuius fibræ obliquè sursum in anteriora porriguntur. Deinde etsi ea*

TERTIA MUSCULORUM TABULA.

O. musculi pars, quæ in posteriori ceruicis sede consistit, non sese spectandam offerat, nihilominus O ad auris radicem positum, transuersas fibras illinc prorepentes utcunque ostendit. Quare etiam in musculi lateribus describendis, primum latus tibi fingendum est ab N ad O, secundum ab O ad H. K uerò per L ad N, tertium indicabit latus. A K autem ad M, quartũ habes latus. Intensiùs enim nigricans linea, à K ad M ducta, dextri musculi cum sinistro interstitij loco habenda est.

P Brachium attollens musculus, quem hic in anteriore corporis facie L, N & Q circunscribunt. quanquam in-

Q. feriùs, quàm Q consistat, sua insertione prorepat.

Δ Musculus brachium pectori adducens, qui in sequenti tabula simul uenit inspiciendus. ibidem namque à suis liberatus initijs, Δ perinde ac hîc notatur, ijsdemque ferè characteribus ibidem atque hîc ita circunscribitur. K ad L usque, principij ipsius pars, à clauicula originem ducens. K uerò ad R, principij pars, ex media latitudine ossis pe-

R. ctoris pronata. Quinetiam R notat musculi membraneam partem, quæ ad mucronatæ cartilaginis latus, obli-

S. què descendentis musculi abdominis neruosæ tenuitati exporrigitur. S autem significat carneam musculi partem, à sextæ & septimæ costarum cartilaginibus, propter obliquè descendentem abdominis musculum peculia-

Q. riter exortam. Q præsentis musculi insertionis index est, qua inter brachium attollentem (qui P notatur) & priorem cubitum flectentium, Z indicandum, in humerum inseritur. Porrò si latera ipsius, & fibrarum inser

T. tionem intueri animus sit, sequentem etiam inspicito tabulam, qua præsentis musculi insertionem, Q & T (qui character illi tabulæ est peculiaris) notatam exhibet: quo ad hunc modum, ambarum tabularum characteribus simul iunctis, quinque musculi latera metiaris. Primum à K ad L. Secundum à K ad R. Tertium ab L ad Q. Quartum ab R ad T. Uerùm in præsenti tabula lata musculi insertio occultatur. unde etiam fit quintum latus, à Q ad T pertinens, in quarta duntaxat tabula esse conspicuum.

U Musculus brachium deorsum trahens, idque mouentium quartus.

5,6,7,8. His numeris, insertiones aliquot musculi thoracem mouentium secundi notantur. ac singuli numeri earum costarum, in quas hîc conspicuæ insertiones fiunt, sedes denotant.

Θ Abdominis musculus, obliquè descendens, qui cum suo coniuge uniuersam abdominis sedem cooperit, & magnam quoque thoracis sedem integit. Præsentis musculi exortus, qui è costis pendet, etiam quodammodo numeris indicatur, quibus secundi thoracem mouẽtis musculi insertiones significantur, quum scilicet exortus ille mutuò his insertionibus respondeat. Cæterùm R ad X albam excarnemque abdominis ostẽdit lineam, quam aliter simplici colore non datur exprimere. & quanquam fortè omnium exemplariũ tabulas suis coloribus distinguere, esset quidem operæprecium, sumptus tamen quibusdam esset non admodum mediocris.

X Penis, sua cute, quam præputium uocant, liberatus.

Y Uasa seminaria, sua adhuc tunica, quam peritonæum educit, intecta.

Z Musculus anterior cubitum flectentium.

a,a Posterior cubitum flectentium musculus.

b Musculus cubitum extendens, qui ab humiliori scapulæ costa principium sumit.

c Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.

d Musculus, radium in supinum ducens, qui inferiori radij appendici implantatur.

e Superior radium in pronum mouentium musculus.

Λ Musculus brachiale flectentium is, qui post brachiali ante indicem inseritur. Ac f ipsius notat principium, g

f,g,h. tendinis ex musculi uentre exortum: h sedem, qua tendo negligentiùs secantibus desinere putaretur.

Π Musculus, latum manus producens tendinem, cuius caput i indicatur, tendinis autem ipsius principium k. at

i,k,l. l locum insinuat, ubi tendo primùm dilatescere incipit.

m Musculus alter inferiorque brachiale flectentium, qui quarto brachialis ossi præcipuè implantatur.

n Hic obscurè uidetur portio musculorum, quorum alter brachiali, alter uero pollici tendines offert: quibus in decima Ξ, & dein k & l inscribuntur.

o Excarnis primi pollicis internodij sedes.

p Musculus, ab indice pollicem remotissimè abducens.

q Insignior duorum primum pollicis os flectentium.

r Musculus, minimum digitum maximè à reliquis in latus amouens.

Σ In dextro crure primus notatur tibiæ motuum opifex, cuius initium s insignitur, t tendinis illius principium, u

s,t,u. eiusdem insertio. Cæterùm character 2, insertionem secundi notat tibiam mouentis musculi: 3 uerò, insertio-

2,3. nem tertij.

Φ Sextus tibiam mouentium musculus, cuius principium x notat: y uerò sedem, qua carnosus esse desinit, mem-

x,y. branæque modo toti femoris amplitudini obducitur. Non licuit aliter ipsius tendinem membranamue exprimere, quàm hic modo in utroque femore obseruatur: in quo tenuissimam ipsius partem, interiori femoris sedi obductam, ueluti laceram membranam dissecuimus, ut sectio aliquantisper membranæ naturam commonstraret.

Quicquid enim ad externum inæqualis illius lineæ sectionis'ue latus habetur, ipsa adhuc est sexti musculi membrana, seu tendo.

α Musculus tibiam mouentium nonus.

β Octauus tibiam mouentiũ, magis in sinistro crure, quàm in dextro, à sexto tibiæ motuũ autore detectus musculo. Septimo tibiam mouentium musculo charactere non adhibui. nam etsi aliquo pacto sub sexti tibiam mouentium tendine, seu membrana, perinde ac in musculosis uiris sub cute, protuberare uideatur: hac tamen figura, nulla sui portione est detectus.

γ In inguinum regione indicantur musculi, quos femur mouentium sextum & septimum recensebimus. Cæterùm γ glandulas quoq; inguinum insinuat, unà cum sinu, ex quo uasa crus petentia resecui.

δ Musculus femoris motorum octauus.

ε Musculus, tibiæ motus opificum secundus, cuius tendinem character 2 commonstrat.

ζ,η Excarnis tibiæ ossis pars. uerùm η priuatim internum notat malleolum.

Υ Sextus pedem mouentium musculus. cuius exortum θ indicat: κ autem principium sui tendinis, cuius ductus

θ,κ. citra characterum appositionem manifestus est, quanquam ξ insertionis quasi ipsius sedem ostendat.

λ Musculus septimus pedem mouentium.

μ Musculi pollicem extendentis tendo.

ν Musculus quatuor digitos extendens.

ξ Musculus pollicem à cæteris digitis in internum latus abducens.

ο Transuersum ligamen, in anteriori tibiæ sede positum, & facta sectione, hìc in latera reflexum.

ϖ Tendo bicornis musculi pedem mouentium noni.

ρ Primus pedem mouentium musculus.

σ Pedem mouentium quartus musculus.

τ Longissimus gracillimusq; tendo, à tertio pedis motuum autore productus musculo.

υ Musculus, tertium quatuor digitorum os flectens.

φ Musculus pedem mouentium quintus.

CHARACTERVM QVARTAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS proponet pagina, Index.

QVARTA tabula quamplurimos præcedentis tabulæ musculos, sectionis serie ademptos, commonstrat: & deinde plerosq;, qui prioribus figuris nondum in conspectum uenêre, uidendos offert. quod omnes ad octauam usq; musculorum tabulam subsequentes, tantisper præstabunt, dum ossa anteriori facie nuda occurrant.

Γ Musculus temporalis, cuius principium, semicirculo non absimile, A, B & C circunscribitur.

D Ossis iugalis externa sedes, quæ excarnis est.

Δ Masseter, qui inter musculos inferiorem maxillam mouentes secundus describetur. E huius musculi princi-

E,F. pium indicatur, à malo exortum. F principij ipsius portio, auri proxima. Atq; ita ab E ad F totus ipsius prin

G. cipij ductus secundùm iugalis ossis longitudinem metitur. G infima musculi insertionis sedes notatur. Porrò si musculum hunc triangulo assimilare lubet, E, F & G tres angulos tibi proponere finges: quorum tertius, G indicatus, tam est obtusus, ut etiam latus dici queat.

H Neruulus minoris radicis tertij paris neruorum cerebri, hàc frontis musculosam compagem & elatiorem palpebram petens.

I Neruulus dictæ modò radicis, ad superius labrum & externam alæ nasi sedem propagatus.

K Cartilago, in quam sinistrum nasi os desinit.

L Ala nasi sinistra, dictæ modò cartilaginis extremo alligata, incumbésq;. Inter K & L, narium cute iam cum quibusdam membraneis ligamentis ablata, in conspectum uenit anterior alæ nasi musculus, nimisquàm tenuis.

M Musculus, à superiori maxilla in inferiorem insertus, ac buccas mouentium in altero latere secundus.

N Musculus sinister inferiori labro peculiariũ, cuius sanè corpus minori negocio, quàm multiplex ipsius fibrarum intersectio delineari potest: quod etiam in musculo M notato usuuenit. Auris autem foramen citra O appositionem sese ostendit: uti etiam auris radici subditæ glandulæ, eum characterem quodammodo exprimentes.

O Vix conspicua est eius musculi portio, qui inferiorem maxillam deorsum uellit.

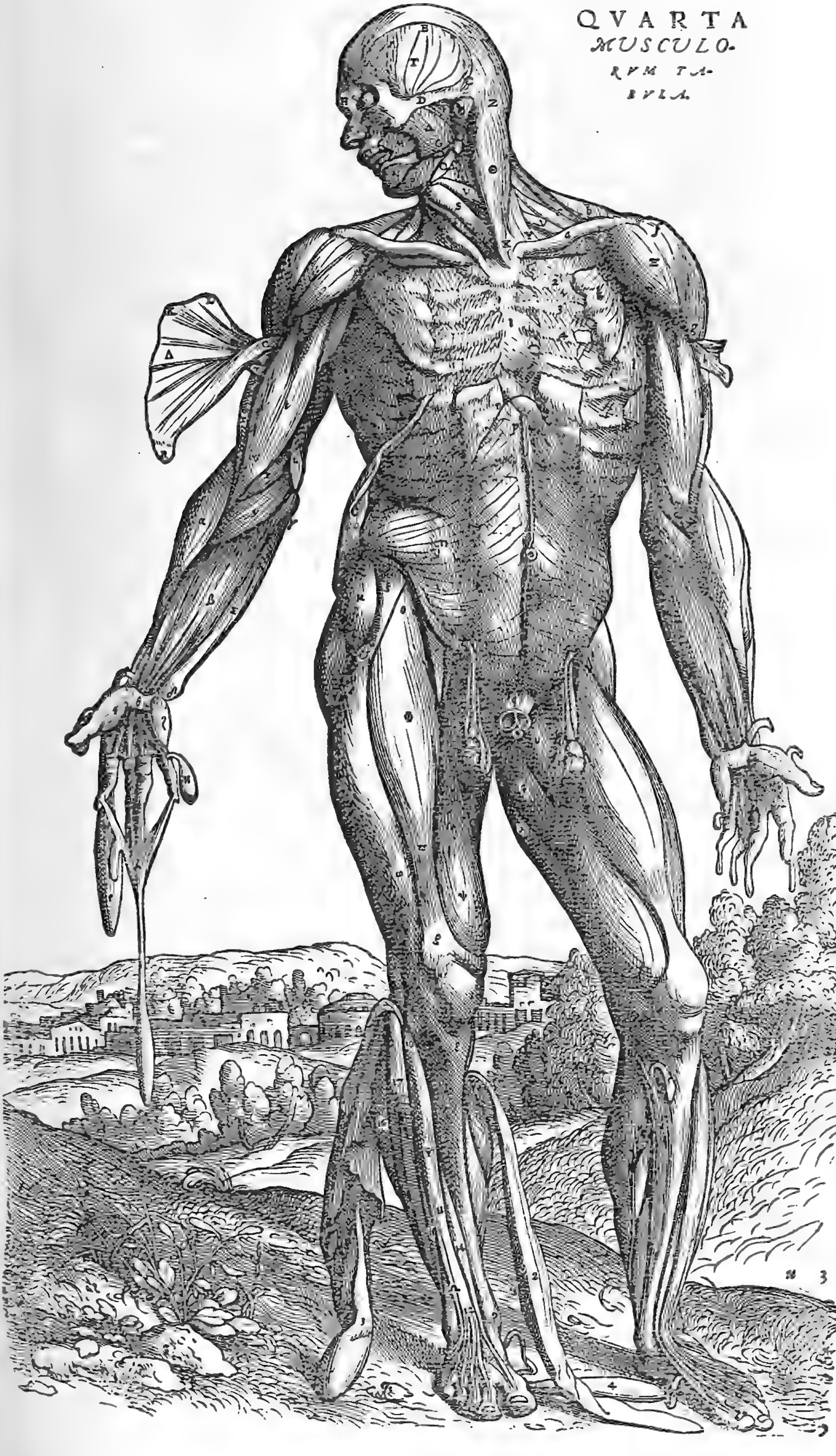
P Hac sede os υ referens reponitur.

Q Musculus, à temporum ossis processu styli formam imitante enatus, ac ossi υ referenti insertus.

R Musculus sinister, ab inferiori maxilla in os υ referens, insertionem tentans, cuius coniunx nonnihil quoq; hic se spectandum præbet.

S,T Dexter & sinister ossis υ referentis musculi, à pectoris ossis summo pronati.

QVARTA MUSCULORUM TABULA.

V,V Musculus gracilis & longus, qui à superiori scapulæ costa ossi v referenti implantatur.

Θ Musculus capitis motibus subseruiens, qui ab osse pectoris principium X notatum sumit: deinde aliam principij partem, Y indicatam, à clauiculæ sede, pectoris ossi proxima, obtinet. Cæterùm Z insertionẽ ipsius insinuat, qua uniuersum mamillarem capitis processum amplexatur.

X, Y. Z.

a Clauicula, magna ex parte anteriori ipsius sede excarnis.

b Musculi scapulam mouentium secundi in latiorem clauiculæ partem & summum humerum insertio.

c Musculorum hîc magnam obscuritatem pariunt uasa caput adeuntia, & nerui in brachium excurrentes.

d Musculus, à clauicula in primam thoracis costam insertus, thoracemq́ue mouentium primus.

Ξ Musculi brachium attollentis anterior pars: posteriorem uerò decima ostendit tabula, adhuc in sua sede repositam, ac Δ præcipuè insignitam. Proximè autem sequens tabula anteriorem hanc partem ab exortu liberam, reflexamq́ue, ac γ notatam commonstrat. Porrò in præsenti tabula, e, f & g conspicuam hîc musculi brachium attollentis partem, trianguli ritu circunscribunt.

e, f, g.

h Musculi brachium pectori adducentis insertio, quam in dextro brachio Q & T notaui, & ipsi musculo Δ quoque imposui, ut hi characteres ad præcedentis tabulæ notas referantur, ad quam quoque K, L & R spectant.

Q, T, Δ. K, L, R

i Pectoris os, liberum ab initijs musculorum brachia pectori adducentium.

2, 3, 4 Secunda, tertia & quarta thoracis costæ, ad quas reliquæ seriatim subsequuntur: atque in harum interuallis, exteriores musculi intercostales sunt obuij. Lineæ autem in costis ductæ, atque ad characterum sinistram consistentes, ossa costarum ab earundem cartilaginibus determinant: sunt enim illæ notæ cartilaginibus inscriptæ.

k Musculus scapulam mouentium primus.

l Musculus thoracem mouentium secundus.

m In dextra axilla m latitat, musculũ notãs, quo brachiũ deorsum trahitur, idq́ue mouẽtiũ quartus nobis habetur.

n Dextri lateris rectus abdominis musculus, hîc altiùs q̃ obliquè ascendentis musculi neruosa tenuitas cõscendens.

o Abdominis musculus, obliquè descendens, quem hîc in posteriora ab abdomine reflexum finximus.

Π Abdominis musculus, obliquè ascendens, ac totam sui lateris abdominis sedem amplectens. Hunc quodammodo circunscribũt o, n, p, q, & linea secundùm inferiorẽ abdominis sedẽ, ad iliũ os, & coxendicis, & pubis ducta.

p, q Portio abdominis musculorum obliquè descendentium, quæ ad albam in abdomine apparentem lineam est relicta. Cæterùm q priuatim significat penis constructionem, qui ad pubis os, quà primùm flaccidus, deorsum denuò propendet, dissectus est. Duo itaque uelut insigniores circuli, duo ipsius sunt corpora: circulus autem sub illis consistens, meatus est, urinæ seminiq́ue communis.

r Ablatis iam testium & uasorum seminalium exterioribus inuolucris, testes hîc cum suis uasis rectà deorsum propendent.

ſ Exterioris tunicæ testis ea hîc adseruata est portio, quæ uocatum testis constituit musculum.

t Musculus cubitum flectentium anterior, cuius interioris principij carnosæ, & hîc in dextro brachio ualde conspicuæ parti, nullum adhibui characterem: quum is hîc, uti neque in sequenti tabula, adhuc auferri posit. Interuallum autem, inter duo ipsius apparens principia, humeri seu brachij os existit.

u Musculus cubitum extendens, cui ab humiliori scapulæ costa principium præbetur.

x, x Posterior cubitum flectentium musculus.

y Musculus superior radium in pronum ducentium.

α Musculus radium in supinum agentium longior.

β Musculus quatuor digitorum secundos flectens articulos.

Σ Musculus, qui ab interiori humeri tubere ortus, & ulnæ lõgitudini exporrectus, brachiale flectit. ac γ quidem ipsius denotat initium: δ uerò, ipsius in quartum brachialis os insertionem.

γ, δ.

ε Alter brachiale flectentium musculus, qui à cubito sectionis serie resectus, deorsum hîc pendet.

ζ Musculus, primum parui digiti internodium uersus exteriora flectens.

η Hic musculus propendet, paruum digitum à reliquis in externum latus abducens.

θ Transuersum ligamen, in interna brachialis sede obuium, tendinibusq́ue hàc repentibus obductum.

ι Musculus maior primum pollicis os flectentium.

κ Propendet hîc ab insertione musculus, cuius beneficio pollicem ab indice remouemus.

λ Latus tendo manus, unà cum ipsius musculo, à summis quatuor digitorum aciebus in dextra manu dependens. Præterea hîc in utriusque manus uola tendines occurrunt, mucosis membranis induti, atque ad digitos, quo illos flectant, protensi.

μ Secundus femur mouentium musculus.

ν Primus femur mouentium musculus, nonnihil hîc quoque sese offerens: quòd tabulæ huius imago, ut externam tibiæ sedem magis ostenderet, in latus sit posita.

ξ Ossis dextro sacri ossis lateri commissi sedes, à qua primum & sextum tibiam mouentes resecuimus.

& Chara-

& Charactere & sedes insignitur, maioris exteriorisq; femoris processus.

Φ Nonus tibiam mouentium musculus, cuius initium supra coxendicis articulũ incipiens, o notatur. ϖ uerò tendinis ipsius principium: ϱ autem sedes indicatur, qua præsentis musculi tendo subditis connascitur tendinibus.

ς Musculus femur mouentium septimus, hàc descendens, se offert.

τ Musculus femur mouentium sextus, suo tendine cum septimo musculo hàc prorepens.

υ In sinistro femore musculus υ insignitur, femur mouentium octauus.

φ Quinti femoris motibus seruientium musculi anterior portio hîc spectatur.

χ Secundus tibiam mouentium musculus.

ψ Octauus tibiam mouentium.

ω Septimus tibiam mouentium musculus, in dextro femore insignitus, quòd ibidem is sit conspectior.

2 Primus tibiam mouentiũ musculus, ab ilium ossis spina resectus, & à femore auulsus, ab insertione sua propẽdet.

3 Sextus tibiam mouentium musculus, ab ilium etiam osse liberatus, & à cæteris amplexantibus femur musculis, cutis modo abstractus, ab ea sede propendet, cui ualidissimè iuxta superiorem fibulæ appendicem inseritur.

4 Sextus pedem mouentium musculus, ab anteriori tibiæ sede resectus, humi hîc procumbit, ipsius tendine ad insertionem adhuc relicto, quæ in sinistro pede magis quàm dextro est conspicua, ad characterem 6. quemadmodum & sub dextro genu, tendinis primi tibiam mouentium musculi insertio est eadem ratione asseruata, charactereq; 5 insignita.

7 Septimus pedem mouentium musculus.

8,9 Excarnis tibiæ ossis pars, à cuius externo latere sextus pedem mouentium musculus ablatus est. Verùm 9 priuatim interiorem notat malleolum.

Υ Musculus quatuor pedis extendens digitos. Charactere 10 ipsius exortus insignitur. 11 uerò ipsius sedes, qua portionem suam emittit, quam noni pedem mouentis musculi loco numerabimus, & hîc Ω notauimus. Cæterùm charactere 12 musculi Υ insigniti sedes inscribitur, quatuor tendines, quibus quatuor digiti extenduntur, pullulans.

Ω Vti & iam paulo antè scripsi, Ω musculus notatur inter pedis motores nonus, qui bicorni tendine in pedij os, paruum digitum sustinens, insertionem 13 indicatam molitur.

14 Musculus pollicem extendens.

15 Musculus pedem mouentium octauus, hîc sese parum offert spectandum.

16 Musculus pedem mouentium secundus. Reliquos autem in posteriori tibiæ sede non notabimus, quòd eadem hic cum tribus tabulis præcedentibus sit ratio.

17 Portio musculi hic sese in pedis superiori parte offert, qui pollicem indici adducit.

CHARACTERVM QVINTAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS habet pagina, Index.

QVEMADMODVM quarta tabula multos dissectos ablatosq; ostendebat musculos, qui in tertia tabula erant integrè conspicui: ita sanè hæc quinta sectionis serie plurimos ademptos habet, quos quarta penitus detexerat. unde etiam hæc plerosq; omnino proponit, quos sexta tabula resectos commonstrabit. Interim uerò haud negligendum est, quod statim in huius libri initio monuimus, tabulas anteriorem corporis faciem exprimentes, mutuo cum illis sectionis ordine respondere, quæ posteriorem faciem ostendunt: perinde scilicet, ac si hæc decimam subsequeretur tabulã. Musculos namq;, quos decima tabula resectos continet, hæc nullibi facit obuios.

A Foramen, quo neruulus tertij paris neruorum cerebri frontis, & superioris palpebræ musculosam petit substantiam.

B Temporalis musculus.

C Hic magna ossis iugalis portio est execta, ut temporalis musculi cum musculo nunc D indicando coitus in conspectum ueniret.

D Secundus inferiorem maxillam mouentium musculus, quem mansorium ferè appellamus.

E Foramen, quo surculus tertij paris neruorum cerebri, ad superius labrum & alam nasi deducitur.

F Amplus musculus, à superiori maxilla in inferiorem productus, ac buccarum motibus seruientium in altero latere secundus.

G Nerui utrinq; ad hunc characterem occurrentes, labro inferiori exporriguntur. Cæterùm superior characteris sedes, fungosam labrorum substantiam insinuat, ad utrunq; labrum conspicuam.

H,I Musculus, inferiorem maxillam deorsum trahens. Singuli characteres singulos eius musculi uentres notant, in quorum medio excarnis teresq; musculi pars consistit.

K Portio musculi caput mouentis, qui à pectoris osse & clauicula enatus, toti mamillari processui inseritur.

QVINTA MUSCULORUM TABULA.

L Os v imaginem referens, à quo primum & secundum & tertium par eorum qui id mouent musculorum resecuimus.

M Primus & secundus linguæ musculi ab osse v referente pronati.

N Laryngis cartilago, scutum referens, & iam narrandis musculis adhuc obtecta.

O Dexter duorum musculorum, qui ab osse v referente, in cartilaginem scuto similem inseruntur.

P Dexter duorum musculorum, qui à pectoris osse scutum imitanti laryngis cartilagini inseruntur. Ad huius musculi exterius latus, congeries uisitur soporariæ arteriæ, interioris uenæ iugularis, & sexti cerebri neruorum paris.

Q Asperæ arteriæ anterior sedes.

R, S Musculus ossi v referenti proprius, & à scapulæ superiori costa enatus. Singuli characteres singulos ipsius indicant uentres. Pars autem in horum medio consistens, eius musculi sedes est, tendinis substantiæ non absimilis.

T Portio musculorum secundi paris caput mouentium.

V Tertius scapulam mouentium musculus, ex transuersis superiorum ceruicis uertebrarum processibus initium ducens.

X Quoniam hic locus nihil aliud peculiariter, quàm septima tabula in homine ostendisset: & quia in Galeni uerba iurati, ipsius sententiæ, quum hæc pingerentur, plus æquo fauimus: musculum hîc ex cane delineatum cernis, quo homines prorsus destituuntur, & qui Galeno tertius thoracem mouentium habetur, sequenti tabula integer Γ notandus.

Y Dextri lateris clauiculam hîc à pectoris osse auulsimus, adhuc summo humero connexam, & sibi adhuc mu-

Z. sculum seruantem, qui thoracis motorum primus numerabitur, hicq; Z insignitur.

a Summus humerus, seu scapulæ elatior processus.

b Interior demissior'ue scapulæ processus.

c Ligamentum brachij ossis ad scapulam articuli peculiarium quartum ab interiori scapulæ processu summum petens humerum.

d Ligamentum teres, ab apice interioris scapulæ processus, in anteriorem sedem externi capitis humeri insertum, ac huius articuli, post membraneum omnibus articulis commune, primum.

e Aliud teres ligamentum, ex eminentissima scapulæ acetabuli sede, ad externum quoq; humeri caput procedens, atq; huius articuli peculiarium ligamentorum secundum.

f Hac sede duo ligamenta, d & e insignita, suis lateribus uniuntur, & uelut transuersum efformant ligamentum, transmittens caput externum musculi cubitum flectentium anterioris, ac mox ζ notandi.

g Pectoris os, cui septem superiorum costarum cartilagines utrinq; connectuntur.

h Prima thoracis costa: reliquæ dein etiam, unà cum ipsarum interuallis, citra characterum opem sunt cõspicuæ.

Γ Musculus scapulam mouentium primus. i & k huius musculi principium notant, quandam manus speciem

i, k, l. perinde in exortu, ac musculus ipsi succumbens, & m insignitus, in insertione repræsentans. l tendinem præsentis musculi indicat. Porrò i, k & l simul, huius musculi trianguli speciem quodammodo ostendunt.

m Musculus, qui à scapulæ basi pronatus, octo superioribus thoracis costis inseritur.

Δ Dexter rectorum abdominis musculorum. Ac n carneum recti abdominis musculi principium, triangulo non

n, o. absimile notat. o principium eiusdem musculi nerueum inscribitur, penè uniuersum efformans musculum. To-

p, q. to interuallo, à p ad q pertinẽte, recti abdominis musculi internis suis lateribus inuicem cõtingunt. Tota autem sede supra q, aut mox supra umbilicum consistente, tanto magis musculi mutuò seiunguntur, quanto altius conscendunt. Cæterùm q notabit etiam obliquorum abdominis musculorum neruosæ tenuitatis, ad transuersum

r. abdominis musculum, hac in parte ad pectoris usq; sedem connexum. Porrò r linea insignitur, quæ carneam recti musculi partem finit, quæq; ultima ipsius insertionis in homine est portio, uti in quarta tabula ad characte-

s. rem n est cernere. Intercapedine igitur ab r ad s pertinente, se offert recti simiæ abdominis musculi tendo seu

t. membrana, excarnis'ue musculi pars. t autem indicat carneam musculi sedem, primæ costæ & secundæ thoracis insertam. estq; latus ille tendo & carnea hæc pars is musculus, quem Galenus quintum thoracẽ mouentium enumerat, in hominibus haudquaquam, ut in caudatis simijs & canibus, conspicuus. Nos autem hîc illum, Galenum intelligendi gratia, delineauimus, quòd alioquin hæc pectoris sedes, sequentium duarum tabularum pe-

u, u, u. ctoribus erat absq; his musculis responsura. Postremò, u, u, u notantur inscriptiones, seu neruea delineamenta, transuersim recto musculo impressa, quibus obliquè ascendentis musculi neruosa exilitas pertinacissimè connascitur.

x Linea hæc portiunculam notat musculi abdominis obliquè ascendentis, qua is transuerso abdominis musculo inibi adeò ualidè committitur, ut inter dissecandum, nisi relicto eiusmodi signo, à transuerso liberari nequeat.

y Transuersus abdominis musculus.

α Obliquè ascendens abdominis musculus, ab abdomine hîc reflexus.

β Vasorum seminalium portio. Cæterùm tres illi quodãmodo circuli, ad rectorum musculorũ radicem, seu iuxta n & o ac p conspicui, idem quod in mox præcedente tabula, absecti nimirum penis constructionẽ ac naturam, oculis subijciunt.

γ Reuersa est musculi brachium attollentis anterior pars: adeò ut sedes ipsius in conspicuo sit, quæ anteriorem humeri articuli regionem proximè integebat.

δ In sinistro brachio insertionis pars adhuc reliqua est, musculi brachium attollentis.

ε Excarnis nunc humeri pars, inter duo capita apparens, musculi cubitum flectentium anterioris.

ζ Musculus cubitum flectentium anterior.

η Musculus, cubiti extensionis autor, cuius principium ab inferiori scapulæ costa pronascitur.

θ,θ Posterior musculus cubitum flectentium.

ι Superior musculus eorum qui radium in pronum agunt.

κ Radium mouentium longissimus, cuius auxilio radius in supinum ducitur.

Θ Quatuor digitorum secundum os flectens musculus, cuius principium sub musculo radium in pronum agentium

λ,μ. superiore, & ι notato, reconditum, λ insignitur. μ uerò, musculi huius in quatuor carneas partes distributio indicatur, quæ postmodum in singulos tendines degenerant.

ν,ξ Transuersum interioris brachialis sedis ligamentum, longa sectione diuisum, & utrinq; in latus reflexum. Verùm ν praterea musculum priorem primum pollicis os flectentium cõmonstrat. ξ autem musculum, cuius ope primum parui digiti internodium extrorsum flectitur. Porrò quod ad quatuor tendinum, secundum quatuor digitorum os flectentium seriem attinet, omnia sunt cõspicua: quamuis interim tendinibus indicem & paruum

o. digitum petentibus o inscripserim.

ϖ Nonnihil hîc sese offert musculus, quatuor digitorum tertium flectens os.

ρ Portio musculi tertium pollicis os flectentis, qui in sinistro cubito est conspectior.

* Musculus ulnæ exporrectus, quo brachiale flectitur, hîc ab exortu & ulna liberatus, à sua pendet insertione.

ς Secundus femur mouentium musculus.

τ Apparet hîc obscurè femoris caput coxendicis ossis sinum subiens, & ligamento adhuc obductum: sed τ in hoc præcipuè adhibetur, ut ceruix seu collum femoris hîc indicaretur.

υ Femoris magnus exterior'ue processus.

φ Femur mouentium septimus, qui perinde ac tres modò subsequentes, modica tantum ex parte est conspicuus.

χ Musculus femur mouentium sextus.

ψ Femur mouentium octauus.

ω Quintus femur mouentium musculus.

Λ Septimus tibiam mouentium musculus. Charactere 2 ipsius amplum principium, à radice magni femoris pro-

2,3. cessus enatum, indicatur. 3 hîc in tendinem latum desinit, cum octaui & noni musculorũ tibiam mouentium

4. tendinibus commixtum, unitumq;. 4 hæc linea illum in anteriori femoris sede terminat, ubi octauus musculus ipsi primùm subijci incipit.

Ξ Octauus tibiam mouentium musculus.

Π Π octauum tibiam mouentium musculum indicat: sed priuatim sinum ostendit, cui nonus tibiam mouentium musculus insidebat, quem mox charactere 5 notabimus. Maximam itaq; sinus sedem octauus musculus constituit: uerùm septimus eius tantam portionem efformat, quanta à linea, charactere 4 insignita, ad umbram septimi musculi usq; protenditur: ita sanè, ut ab utrisq; musculis sinus iste consurgat.

5 Hoc charactere musculus insignitur tibiam mouentium nonus, qui à suo exortu liberatus, & à femore auulsus, illic à genu pendet, ubi septimi & octaui tibiam mouentium musculorum tendinibus commiscetur.

6 Hîc suo liberatus etiam initio, & à femore abstractus, ab insertione propendet tibiam mouentium secundus musculus.

Σ In hac tibia, tibiæ os anteriori sede prorsus excarne cernitur, propter hactenus resectos musculos: superest enim ex omnibus illi adnatis, tantum is quem modò Φ notabimus.

Φ Musculus, ab interno tibiæ ossis latere & ligamento membraneo in tibiæ longitudine ossa colligante enatus, ac

7. pollicem pedis extendens. Huius tendinem 7 inscriptum conspicis.

8 Septimus pedem mouentium musculus.

9 Octauus pedem mouentium musculus, parùm se spectandum, quum septimo recondatur, offerens.

Υ Carnea moles, in superiori pedis sede reposita: quæ in quatuor carneas partes digesta, quatuor educit tendines, & pollicem tresq; ipsi proximos digitos in latus externum mouet.

Ω Hic prosternitur musculus quatuor extendẽs digitos, unà cum ipsius portione, quam noni pedem mouentiũ mu

&. sculi uice recensuimus, ac cui iam (&) characterem inscriptum cernis. Musculis posteriorem tibiæ sedem occupantibus nullos adhibui characteres, quòd ipsorum eadem cum præcedentibus tabulis adhuc sit series & copia.

SEXTAE

SEXTAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS PROPONET PAgina, characterum Index.

SEXTAE tabulæ caput in posteriora reflexum est, & maxillam inferiorem in summo mento diuisam, & utrinq; in latera diductam refert.

A Hic eadem iugalis ossis portio resecta est, quam in quinta tabula quoq; ademeramus. Notatur uerò A priuatim temporalis musculus, ablato iam mansorio musculo.

B Acutus maxillæ inferioris processus, cui temporalis musculus ualidissimè inseritur.

C Sinistra maxillæ inferioris pars.

D Musculus in ore delitescens, qui internæ inferioris maxillæ sedi, ubi latissima est, inseritur, eamq; mouentium tertius habetur.

E Gurgulio, à palati fine propendens.

F Glandula sinistra, amygdalæ non absimilis, ac eminentissimæ laryngis sedi apposita: nisi etiam paulo altius in faucibus, quàm larynx, consistat.

G Lingua: uerùm superior characteris pars, laryngis operculo est contermina.

H Hac sede plures capitis & colli motibus famulantes musculi confunduntur.

I Musculus inferiorem maxillam deorsum trahens, hîc ab exortu pendet.

K Tertius hominis scapulam mouentium.

L Glandula insigniter carnea, quæ sinistro laryngis radicis lateri adnascitur, ac in altero latere coniugem obtinet.

M Aspera arteria, ipsi incumbentibus musculis iam libera.

N Hæc congeries, est uasorum & neruorum lateribus asperæ arteriæ exporrectorum. quanquam & musculi dorsum mouentium primi aliqua ex parte hîc se ostendant.

Γ Quoniam hanc pectoris colliq; sedem, illi similem delineare oportuisset, quam sequens ostendit tabula: non abs re fore duxi, ex cane hunc Galeni musculum exprimere, qui à transuersis uertebrarum ceruicis processibus ori-
O. ginem O notatam ducens, ad quartam usq; costam carnosus fertur: ubi P notatus, in membraneum cessat ten-
P,Q. dinem Q insignitum, & deorsum ad aliquot adhuc costas pertinentem.

R Musculus, à scapulæ basi principium ducens, thoracemq; mouentium secundus.

Pectoris os citra characterum impositionem conspicuum est, quemadmodũ & costæ, & earundem interual-
S. la, unà cum exterioribus musculis intercostalibus. Quo tamen meliùs singula expendas, significet S tertiæ costæ
T,U. os, T tertiæ costæ cartilaginem, U musculum exteriorem intercostalium, in tertiæ & secũdæ costarum ossium
X. interuallo repositum, cuius fibræ deorsum in priora feruntur. X uerò denotabit exteriorem intercostalium musculum, inter secundæ & tertiæ costarum cartilagines conspicuum, cuius fibræ sursum in anteriora prorepunt.

a Arteria & uena, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora propagatæ, hicq; à rectis abdominis musculis resectæ.

Δ Transuersus abdominis musculus, quem costarum ductus, seu fines, & ossis sacri ossis sinistro lateri commissi re-
b. gio, abundè hic circunscribunt. Cæterùm b sedem notat, qua obliquè ascendentis musculi tendo, transuerso ab-
c. dominis musculo pertinacissimè adnascitur, priusquam rectum conscendat. c autem indicat asperitatem, quam musculorum obliquè ductorum cum transuersis musculis connexus inibi molitur, ubi recti musculi supra umbilici sedem, uersus pectoris os mutuò dehiscunt.

d Foramen, uasis seminarijs uirorum uiam præbens.

e Uena & arteria, in rectos abdominis musculos, conterminasq; sedes sursum excurrentes, à magna uasorum cruradeuntium distributione.

f Hic sinistri lateris rectus abdominis musculus, à pubis osse dependet, uasorum posteriori ipsius sedi commissorum seriem quoq; proponens.

g Spina ossis ilium, carnosis partibus duorum obliquorum abdominis musculorum liberata.

h Scapulis & sinistro brachio mentem accommoda. ibidem namq; h superiorem notat scapulæ angulum, cui musculus scapulam mouentium tertius, & K insignitus, inseritur.

i Summus humerus, seu scapulæ elatior processus.

k Musculus brachium mouentium quintus, scapulæ sinum occupans, qui inter elatiorem ipsius costam, & superioris processus radicem, seu scapulæ spinam, consistit.

l Interior scapulæ processus, anchoræ imaginem referens.

Θ Musculus anterior cubitum flectentium, cuius exterius caput, quod à scapulæ acetabuli supercilio nascitur, m
m,n. notat. n uerò indicat internum caput, ab interiori scapulæ processu enatum. Quo tamen huius capitis nerueam partem à carnea exquisitiùs discernas, huius tabulæ dextrum brachiũ spectabis, in quo n nerueã partem de-
o,p,q. notat, o aũt carneã. Cæterùm p duorũ capitũ coitũ indicat: q uerò tendinis, quẽ musculus hîc educit, principiũ.

r,r Muscu-

SEXTA MVSCVLORVM TABVLA.

r,r Musculus posterior cubitum flectentium.

ſ Musculus, cubiti extensionis autor, cuius principium ab humiliori scapulæ costa enascitur.

Λ Musculus radium mouentium longißimus, cuius altißimã partem, quæ hic oculis subijci potest, t indicat: ipsius
t. enim ortus in nona musculorum tabula spectari potest, quæ hunc musculum X insignitum habet, uti decima
u. tabula illum litera e ostendit. Cæterùm in hac tabula u præsentis musculi insertionem notat, quam in inferiorem radij appendicem molitur.

x Musculus superior duorum, qui radium in pronum ducunt.

Ξ Musculus, tertium quatuor digitorum os flectens. & α quidem huius musculi caput insinuat. β autem sedem,
α,β. qua musculus in quatuor partes carneas discinditur, quæ singulos postmodũ porrigunt tendines. Porrò qua ratione ad tertium usq; digitorum internodium tendines huius musculi porrigantur, & incumbentis musculi ten
γ. dines transeant, hîc in utraq; manu est conspicuum. Sit tamen, doctrinæ gratia, γ tendo, tertium medij digiti os
δ. accedens. δ autem tendo, qui secundum os flectit, ut nunc dicam, cum cæteris sui musculi tendinibus, ex uola ad insertionem usq; auulsus.

ε Musculus secundum quatuor digitorum flectens articulum, qui suo principio, adeoq; à cubito liberatus, à tendinum ipsius in secunda quatuor digitorum ossa insertione propendet.

ζ,ζ Hos characteres referre oportet ad quatuor musculos, quorum beneficio quatuor digiti adducuntur pollici, atq; hi interno lateri tendinum tertium os flectentium exporriguntur.

η,θ Musculus tertium pollicis os flectens, η notatur. θ autem ipsius tendinem proponit, inter musculos primum pollicis os flectentes, & eos qui secundum pollicis os flectunt, prorepentem.

κ Musculus maior primum pollicis os flectentium, hic ab insertione dependet.

λ Musculus minor primum pollicis os flectentium, qui sub maiori κ indicato recondebatur. Inter λ uerò & κ, primum pollicis os nudum excarneq; apparet.

μ Musculus primum parui digiti os uersus exteriora flectens. Tuberculum uerò ante huius musculi initium apparens, ulnæ est sedes, qua ualidiorem ligamenti exporrigit portionem brachiale cubito colligantis.

ν Tertius femur mouentium musculus, hîc magna ex parte conspicuus.

ξ Magnus exterior'ue femoris oßis processus.

ο Musculus femur mouentium septimus.

ϖ Musculus femur mouentium sextus.

ϱ Musculus femur mouentium octauus.

ς Quintus femur mouentium musculus.

Π Octauus tibiam mouentium musculus, uniuersum femoris os quodammodo amplectens. τ insinuatur amplum
τ. huius musculi principium, à radice magni femoris processus, & femoris collo enatum. Deinde Π priuatim indicat sinus illius portionem, quo nonus tibiam mouentium musculus continetur. Cæterùm carnosæ huius muscu
υ. li partis terminus, instar semiglobi extuberans, in utroq; femore υ insignitur.

φ Dependet hic musculus tibiam mouentium septimus, cuius cauitas argumento est, qui octauum tibiam mouentium amplexetur musculum, & qui horum tendines unà coeant. Quod ut commodiùs expenderes, in dextro genu septimus musculus adeò ab octaui musculi tendine dissectus est, ut & patellæ seu molæ pars ibidem in con-
*. spectum ueniat, * notata.

χ,✝ Hæc sedes, ad exteriorem genu regionem occurrẽs, ostendit portionem quarti tibiam mouentis musculi. atq; hic χ notat quarti musculi sedem, ipsius insertioni proximam. ✝ autem eam partem abscectam ostendit, cui coxendicis oßis appendix principium præbet, quum reliqua à femoris osse initium ducat.

Σ In sinistra tibia totum externum tibiæ oßis latus conspicuum est. Id dico latus, quod ad externam sedem excarnis etiam ante sectionem partis habetur, quam & dextra tibia totam oculis subijcit. Cæterùm Σ priuatim notat ligamentum, tibiæ os & fibulam, quà hæc inuicem dehiscunt, intercedens.

Θ Externus malleolus, & pars fibulæ excarnis.

Φ Musculus pedem mouentium septimus. Character 2 ipsius exortum indicat. 5 tendinis principium, quod an-
2,5. teriori & posteriori parte, ac dein interiùs, quà fibulam spectat, carne adnutritur, ac 4 partem notat anterio-
4,3. rem carneam, 3 uerò posteriorem.

✝ Octauus musculus pedem mouentium, magna sui portione sub septimo occultatus. Cæterùm charactere 6 hu-
6. ius musculi tendo, ad posteriorem exterioris malleoli sedem reflexus, indicatur.

Ω Musculosa moles, cuius beneficio pollex & tres ipsi proximi digiti in externum latus ducuntur.

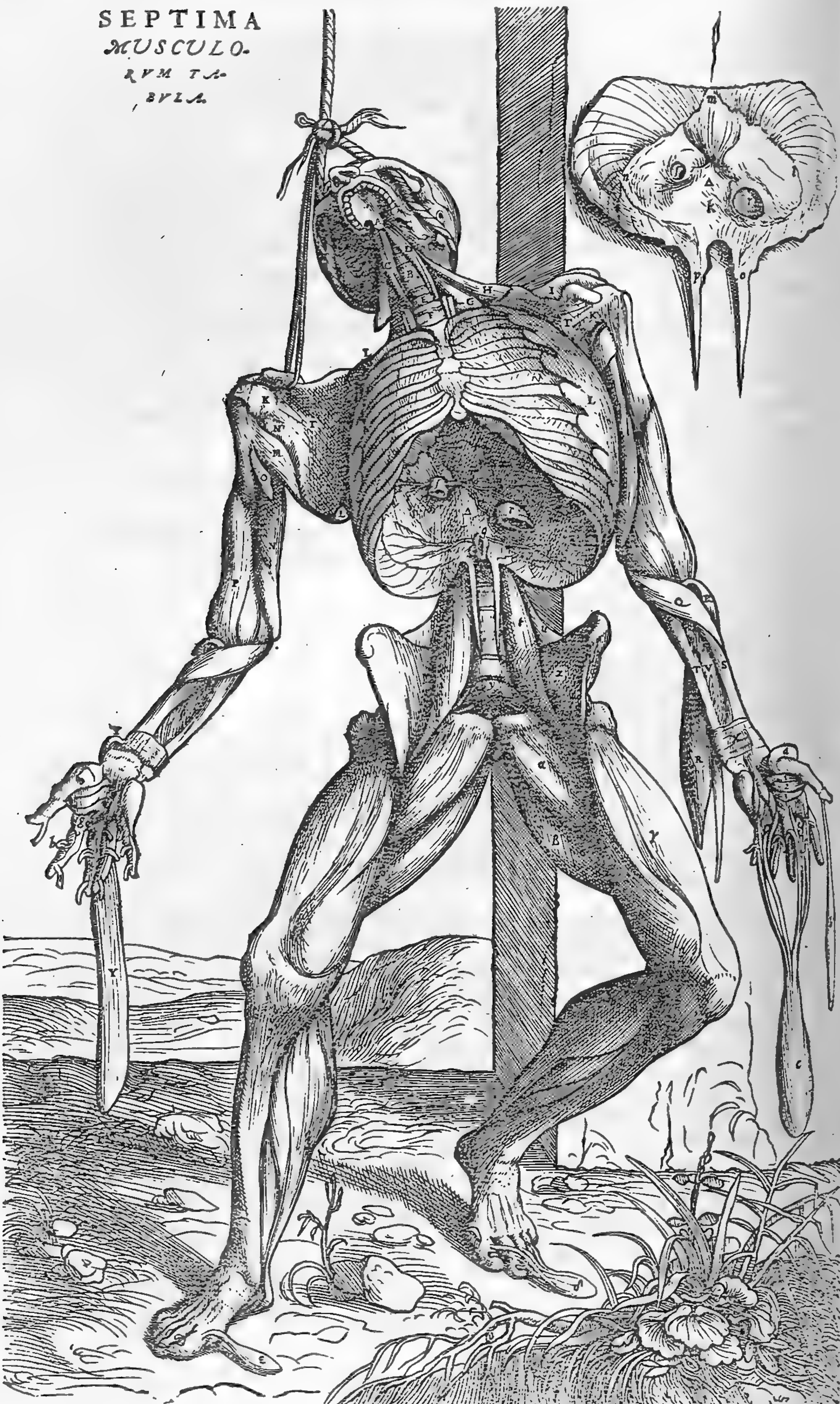
7 Hic procumbit musculus pollicem extendens, suæq; insertioni adhuc hærens.

8 Musculus paruum digitum in exteriora abducens, hac sede obuius est.

9 Secundus musculus pedem mouentium.

ᚷ Musculus in dextro pede insignitur, pollicem in internum latus à cæteris digitis abducens. Posteriori dextræ tibiæ sedi nullos adhibuimus characteres, quòd ea cum præcedentibus tabulis prorsus respondeat.

SEPTIMA MUSCULORUM TABULA.

SEPTIMAE MVSCVLORVM TAbulæ characterum Index.

Septimae musculorum tabulæ corpus laxato fine, à quo inter pingendũ pendebat, in posteriora tantùm procidit, quantùm resecto iam peritonæo, & omnibus quæ illo amplexantur, uidendo septo transuerso suffi cit. quod etiam in præsenti tabula ad sinistram ea forma appictum cernis, qua exectum, parietiq; suo lentore hærens, nobis apparuit. Quo minus autem dextra scapula, effractæ alæ ritu deorsum decumberet, illam funiculo ita suspendimus, ut uniuersum ipsius cauum in conspectu sit.

A *Gurgulio, à palati termino propendens, inferiori interim maxilla prorsus amota.*

B *Aliquot ceruicis uertebrarum corpora anteriori sede, qua musculis non obteguntur, se hîc ostendunt.*

C,D *Primum par musculorum dorsum mouentium.*

E *Stomachi seu gulæ hîc præsectæ pars.*

F *Asperæ arteriæ stomacho instratæ pars, hîc quoq; iuxta iugulum à reliqua caudicis sui portione liberata. Cæterùm uasa utrinq; ad asperæ arteriæ latera occurrentia, soporales sunt arteriæ, cum internis iugularibus uenis, & sexto neruorum cerebri pari.*

G *Musculus alter secundi paris dorsum mouentium.*

H *Scapulam mouentium tertius, qui in dextro latere transectus est.*

I *Musculus brachium mouentium quintus, inter elatiorem scapulæ costam, & superioris ipsius processus radicem repositus.*

Γ *Musculus brachium mouentium sextus, totam scapulæ cauam anterioremue occupans sedem. Huius insertio*

K. *K insignitur, reliquaq; ipsius forma ex scapulæ imagine deprehenditur. quanquam si præsentis musculi triangularem figuram uolueris constituere, licebit K, L & L simul conferre.*

L,L *Musculus thoracem mouentium secundus, octo superioribus costis manus modo insertus.*

M *Brachium agentium tertius, & ab inferiori scapulæ costa, iuxta basis scapulæ inferiorem angulum enatus.*

N,N *Musculus cubitum extendentium, cuius initium superiori N insignitum, à scapula educitur.*

O *Portio tendinis musculi brachium mouentium quarti.*

P *Cubitum flectentium posterior, qui totus ferè hîc est conspicuus.*

Q *Radium in pronum constituentium superior.*

R,R *Anterior cubitum flectentium, qui ab ossibus, unde initium duxit, liberatus, ac à brachio auulsus, à sua dependet insertione.*

S *Radius.*

T *Ulna.*

V *Ligamentum inter radium & ulnam, quà inuicem dehiscunt, intercedens.*

X *Radium in pronum mouentium inferior musculus, propemodum quadratus.*

Y,Y *A dextro radio (qui cum uniuersa manu magis quàm sinistra attollitur) dependet à sua insertione longior radium in supinum ducentium musculus.*

a *Minor primum pollicis os flectentium musculus, suo initio liberatus, ab illo cui inseritur osse tantum pendet.*

1,2,3 *Tribus his characteribus musculi notantur secundum pollicis os flectentes.*

b *Dependet à sua insertione musculus tertium pollicis internodium flectens.*

c *Musculus tertij quatuor digitorum ossis flexus autor, à cubito resectus, deorsum est reflexus. Hunc sedulò intuebere, quòd illius tendinibus musculi attendantur, quatuor digitos pollici adducentes: quorum is qui indicem mo*

d. *uet, d insignitur, perinde ac reliqui tres, ab insertione dependens. Quinetiam tendinum musculi secundum qua-*

e. *tuor digitorum os flectentis portiones hîc adhuc seruantur. ac portioni quidem indici propriæ e inscripsi: tendini*

f. *autem tertium indicis os flectenti, f. Cæterùm in dextra manu dictorum musculorum duntaxat conspiciuntur*

g.h. *insertiones. ac g in indice insertionem indicat musculi indicem pollici adducentis: h insertionem tendinis secun-*

i. *dum indicis os flectentis. i insertionem tendinis, qui tertij eius digiti ossis flexioni præficitur.*

Præsentis tabulæ thorax, quòd ad intercostales spectat musculos, præcedentis tabulæ thoraci respondet: unde etiam characteribus non uenit obliterandus.

Δ *Septum transuersum, cuius membraneus circulus in septo extra corpus expanso, & suo mucore parieti agglutik,l,m,n. nato, circũscribitur k, l, m, n. quod uerò exteriùs hos characteres ambit, & foris existit, fibrisq; interstinguitur,*

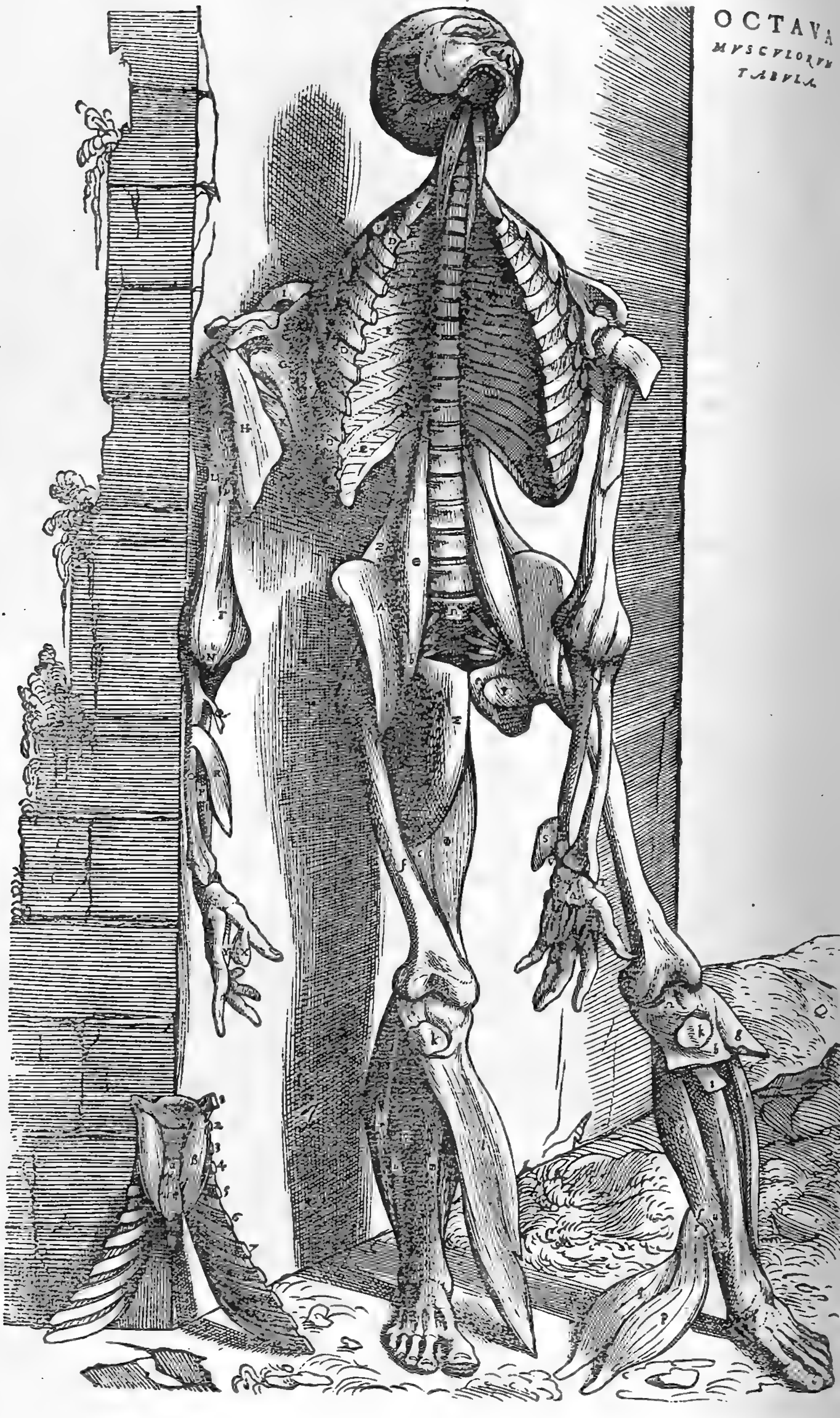
o,p. *carneam septi partem esse putato.* o,p *Duo ligamenta, seu tendines septi, uertebrarum in lumbis consisten-*

q. *tium corporibus inserti.* q *Septi scissura, qua id uertebrarum incumbit corporibus, ac magnam arteriam, uenamq; coniugis expertem transmittit, aut illis cedit, quarum orificia q in corpore huius tabulæ positum indi-*

r. *cat, quemadmodum & arteriæ ramos in septum excurrẽtes.* r *Foramen septi, stomacho uiam præbens, qui*

ſ. *etiam r in corpore insignitur.* ſ *Foramen in septo trãsuerso, uenæ cauæ caudici paratũ, qui in corpore ſ notatus conspicitur.*

OCTAVA
MVSCVLORVM
TABVLA.

t *Musculus femur mouentium sextus.*
u *Musculus dorsum mouentium nonus.*
x *Femur mouentium septimus, qui perinde ac sextus, propter ablatum peritonæum, magis quàm in præcedentibus tabulis se offert.*
y *Sacrum os hic insignitur, neruiq́ aliquot ab ipsius medulla educti, obuij sunt.*
α *Femur mouentium octauus.*
β *Quintus femur mouentium.*
γ *Tibiam mouentium octauus.*
δ *Musculus pollicem à cæteris digitis amouens, sua tantum hæret insertione.*
ε *Dependet & hic quoq́ ab insertione musculosa moles, pollicem & tres ipsi proximos digitos in externum latus ducens. Quæ uerò in præsentis tabulæ tibijs occurrunt, illis respondent, quæ prioribus tabulis fuere obuia. hactenus namq́ ex posteriori tibiæ sede nullus est absectus musculus: & in anteriori tibiæ regione, hoc figuræ situ, nihil præter excarnem, etiam ante anatomen, tibiæ ossis partem, est obuium.*

CHARACTERVM OCTAVAE MVSCVlorum tabulæ Index.

HAEC tabularum anteriorem corporis faciem exprimentium postrema est, musculos in anteriori hac sede ex sectionis serie adhuc reliquos proponens. Ut uerò interiores intercostalium ostenderet musculos, & eos qui in interna thoracis sede pectoris ossis attenduntur lateribus, os illud unà cum costarum cartilaginibus exectum, & sub dextræ manus indice ita propositum cernis, ut internam ipsius referat faciem, thoracis cauitatem respicientem.

A,B *Musculi collum, superioremue dorsi partem flectentes, dorsumq́ mouentium primum coniugium.*
C *Musculus à prima enatus costa, secundiq́ dorsum mouentium paris alter.*
D,D *Exteriores musculi intercostales, in costarum ossium interuallis conspicui.*
E,E *Interiores musculi intercostales, in costarum ossium interuallis obuij.*
F,F *Musculus octo thoracis costis insertus, ipsiusq́ motorum secundus.*
G *Utrinq́ scapula modò nuda excarnisq́ est, musculi F insigniti ope adhuc corpori hærens.*
H *Musculus dependet, brachium antrorsum circumuertens, scapulæq́ cauum occupans.*
I *Musculus superiori scapulæ basis angulo insertus, ipsamq́ agentium tertius, ab insertione pendens.*
Γ, L,M,N. *Posterior cubitum flectentium musculus, cuius principij elatior exteriorq́ pars L insignitur, demissior uerò interiorq́ pars M. Insertio autem præsentis musculi N indicatur.*
O *Radius.*
P *Ulna.*
Q *Tendinis musculi cubitum flectentium anterioris pars.*
R *Musculus ab insertione dependet, radium in pronum mouentium superior.*
S *Musculus à sinistra ulna dependet, radium in pronum ducentium inferior.*
T,U *Sede T insignita, ligamentum, brachiale ad cubitum nectens, crassius apparet, ut etiam sede U notata.*
X *Musculi ab insertione propendent, secundum pollicis internodium flectentes.*
Δ, Υ. *In postbrachiali dilucidiùs exprimi nequierunt octo musculi, quatuor digitorum primos articulos flectentes. Cæterùm dextra manus in latus picta est, ut musculũ Υ insignitum offerret, qui primũ indicis os introrsum flectit.*
Θ, a,b. *Sextus femur mouentium musculus, cuius initium è uertebrarum procedens corporibus, a insignitur. b uerò ipsius sedes indicatur, qua tendinem educere incipit.*
Λ *Septimus femur mouentium musculus.*
Ξ *Musculus dorsum mouentium nonus.*
Π *Sacrum os, ex cuius anterioribus foraminibus nerui prosilire hic uidentur.*
Σ *Octauus femur mouentium musculus, qui ut ualde est carneus, nonnihil hic laxus propendet.*
Φ, c. *Quintus femur mouentium musculus. Uerùm Φ priuatim huius musculi partem notat posteriorem, c autem anteriorem.*
e *Pubis ossis anterior sedes, quæ hoc latere ex sectionis serie, carne est denudata.*
Ψ *Musculus femur mouentium nonus, anteriorem pubis ossis foraminis sedem occupans.*
Ω, g,h,i. k,l *In sinistro genu tendines, septimi tibiam mouentium musculi g insigniti, & octaui h indicati, & noni i notati, à genu reflexi sunt: ac patellam ipsis innatam, ac k insignitam, oculis subijciunt. In dextro autem crure octauus tibiam mouentium musculus, solus ab insertione ac integer dependet, l notatus, & patellam sibi innatam seruans, cui etiam k inscripsimus.*
m *Tibiæ ossis anterior sedes, omni prorsus musculo libera.*

NONA MUSCULORUM tabula.

n Fibulæ anterior sedes, ex dissectionis serie musculis omnibus iam denudata.

o Ligamentum inter tibiæ os & fibulam inibi repositum, ubi hæc ossa inuicem dehiscunt.

* Qui hic spectantur musculi, illi sunt, quos sexta musculorū tabula expressit literis Φ & Ψ, septimus nimirum & octauus pedem mouentium. In superiori pedis sede modo nulli adhuc reliqui sunt musculi, ossaq́ duntaxat ligamentis obducta, in conspectum ueniunt. Cæterum musculi, qui hactenus in tibiæ posteriori sede fuere obuij, p,q. sectionis serie nunc auferri incipiunt. ac p,q notant primum ac secundum pedem mouentium, à quarto eiusdem s,t. motus autore musculo, t insignito, ad characterem s propendentes, quo priuatim notatur tendo tertij pedem mouentium musculi, qui inter s & u deducitur.

u Musculi pars hic occurrit, quatuor digitorum tertium articulum flectentis.

x Hic obscurè se offert pedem mouentium quintus.

α Pectoris ossis posterior, seu cor spectans sedes.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 His characteribus septem uerarum costarum indicantur cartilagines. Reliquæ autem quatuor cartilagines, octauæ, nonæ, decimæ & undecimæ costarum cartilagines sunt.

β Musculus humanum thoracem mouentium sextus.

NONAE MVSCVLORVM TABVLAE characterum Index.

NONA tabula, omnium posteriorem corporis faciem exprimentium prima occurrit, nullum absectum habens musculum, præter eos quos carnea membrana constituit, tertiaq́ tabula obuios fecit. Uerùm transuersa in externa cubiti sede iuxta brachiale reposita ligamenta hic dissecuimus, quòd prima & secunda tabulis abundè fuerint conspicua, & numerorum characteribus insignita.

A Temporalis musculus.

B Os iugale.

C Masseter præcipuè appellatus musculus, seu inter musculos maxillam inferiorem mouentes secundus describendus. Auris uero foramen, cum ipsi subiectis glandulis, citra characterem est obuium.

D Musculus caput mouentium, qui à pectoris osse & clauicula enatus, in mamillarem temporis ossis processum inseritur.

Γ,Δ Musculus secundo loco inter scapulam mouentes recensendus. Atq́ huius principium, ab occipitij osse prona-E,F,G. tum, E ac F insignitur. E uerò usq́ ad G, musculi notatur principium ab occipite, ad octauæ usq́ thoracis uer-H,I. tebræ spinam, à mediarum uertebrarum apicibus quodammodo enatum. H, I insertio indicatur, quam muscu-* lus in scapulæ spinam, & summum humerum, latiusculamq́ clauiculæ sedem molitur. * hac sede præsens musculus, quasi membraneum semicirculum obtinet, seu carnosæ ipsius fibræ in semicirculi hic cessant circunferen-K. tiam. Hac parte K insignita, ceruix collum'ue, thoracis elatissimæ parti committitur. Lineæ autem, latera'ue musculum circunscribentia, in hunc modum colliguntur. Ab E ad F prima protenditur, ad occiput transuersim ducta. Quòd autem huius extremum F notatū, non tantum ab auris radice distare hic uideatur, quantum F remouetur ab E, pictura in causa est, oculum fugiens: quod & sinistrum brachium, in anteriora porrectum, liquidò commonstrat. quod fortè ὀπτικῆς ignarus, plus æquo breuius esse arbitraretur. Porrò secunda linea præsentis musculi ab E per K ad G metitur. Tertia autem ab F ad H. Quarta ab H ad G. Atq́ his lineis musculus terminatur. Insertionis autem linea, ab H ad I protensa, & ille quoq́ ductus, qui ab I ad K metiri posset, nullæ prorsus separationis diuisionis'ue musculi in partes, notæ existunt.

L Musculus brachium attollens, eiusq́ motorum secundus.

M Musculus gibbam scapulæ sedem occupans, brachiumq́ mouentium septimus.

N Musculus ab humiliori scapulæ costa pronatus, & brachium mouentium tertius.

O Musculus brachium agentium quartus, sequenti tabula Θ insigniendus.

P In præsentis tabulæ dextro latere, P indicat portionem abdominis musculi, quem obliquè descendentem uocamus.

Q Nonnihil in dextro brachio occurrit anterior brachium flectentium musculus.

R Posterior cubitum flectentium musculus.

S Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humeri pendet ceruice.

T Musculus cubitum extendentium, cuius principium ab humiliori scapulæ costa pronascitur.

U Ulnæ sedes triangula, nullis obtecta musculis, excarnis'ue, ac præcipuè insertionem excipiens neruosæ cubitum extendentium musculorum insertionis.

X Musculus radium in supinum agentium, qui in inferiorem radij appendicem inseritur.

Y Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.

Z *Musculum Z insignitum, autorem extensionis indicis, medij ac anularis recensebimus, cuius initium a indi-*
a,b. *catur. Sedes uerò, qua carneus esse desinit, tendinesq́ educit, b insignitur.*

Θ *Musculus, qui nobis parui digiti extensionis autor recensebitur. Cæterùm etsi in externa postbrachialis sede, & ad digitorum radicem aliquo modo exprimere conati sumus, quî duorum musculorum, quos Z & Θ insigniuimus, tendines commisceantur, & uariè latescentes, suismet ipsorum portionibus rursus uniantur: nihilominus tamen, quum hæc commixtio omnibus non sit eadem, hanc ex uarijs sectionibus te potius quàm ex hac unica delineatione, petere optauerim.*

Λ *Musculus brachiale extendentium, cuius principium c insignitum, ab humero pendet: insertio autem d indi-*
c,d. *cata, in postbrachialis os perficitur, paruum digitum sustinens.*

Ξ *In utroq́ cubito Ξ insignitur musculus, brachiale flectens, quartoq́ brachialis ossi insertus, ac in nulla musculorum tabula æquè atq́ hic conspicuus. Quemadmodũ & musculi latum manus tendinem producentis initium,*
q́. *hic ad characterem q́ est obuium, unà cum exortu musculi brachiale flectentis, qui postbrachiali insertus, Λ in tertia musculorum tabula notatur.*

e *Musculi hàc obliquè prorepentes, illi sunt, quorum alter unum tendinem brachialis ossi pollicem suffulcienti inserit: alter uerò unum tendinem primo pollicis ossi offert, alium secundo & tertio pollicis ossi inserens.*

f *Musculus tribus pollicis ossibus externa sede insertus, & pollicem uersus indicem euertens.*

g *Musculus pollicem indici proximè adducens.*

h *Musculus, parui digiti à reliquis abductionis autor.*

Π *Primus femur mouentium musculus, i, k, l, m & n circunscriptus. Quandoquidem i usq́ ad k, sui principij*
i,k,l,m,n. *partem notat, quæ ex ossis ilium spina enascitur. k autem ad l, principij partem indicat, ab osse coccyge, infimaq́ sacri ossis sede pendentem, ubi etiam sinister musculus dextro contiguus est. m indicat elatiorem ipsius insertionis partem. n autem insertionis infimam notat partem: quæ quia inter musculos tibiam mouentes hic penitiùs se insinuat, reconditáq́, omni ex parte non est conspicua.*

o *Secundus femur mouentium musculus, magna ex parte primo adhuc obtectus.*

p *Sextus tibiam mouentium musculus, in latum illum degenerans tendinem, qui femur amplexantibus musculis obuoluitur: attamen non ad eam pertingit craßitiem, ut subditos ipsi musculos obscurare poßit, adèo ut illis quo-*
q. *que characteres iam sim inscripturus. Cæterùm q notat huius sexti tibiam mouentium musculi carnosæ partis terminum.*

r *Septimus tibiam mouentium musculus, membraneo tendine sexti tibiam mouentium musculi obtectus.*

ſ *Quartus tibiam mouentium musculus, septimi musculi posteriori sedi attensus.*

t *Tertius tibiam mouentium musculus, in utroq́ crure (quemadmodum & subsequentes aliquot) notatus.*

u *Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus.*

x *Apparet & hic quoq́ portio musculi femur mouentium quinti.*

y *Musculus secundus tibiam mouentium.*

α *Musculus tibiam mouentium primus.*

β *Octauus tibiam mouentium musculus.*

γ *Nonus tibiam mouentium musculus, modica ex parte, ut & duo proximè præcedentes musculi, conspicuus.*

δ *Hoc sinu, tibiam accedens arteria, unà cum maxima cruris uena, & neruo quoq́ totius corporis craßißimo uehuntur.*

ε *Musculus primus pedem mouentium.*

ζ *Secundus pedem mouentium musculus.*

η *Septimus pedem mouentium musculus.*

θ *Octauus pedem mouentium musculus, sub septimo occultatus, modicè admodum se hic spectandum offert.*

ι *Excarnis fibulæ pars, ipseq́ adeò exterior malleolus.*

κ *Aliqua ex parte portiuncula hic occurrit, musculi pedem mouentium noni: hic enim ipsius tendo ad insertionem suam se offert.*

λ *Musculus paruum digitum à cæteris abducens.*

μ *In sinistra sura, tendo tertij pedem mouentium musculi notatur.*

ν *Interior malleolus.*

DECIMAE MVSCVLORVM TABVLAE, QVAM SEQVENS PROPONET PAgina, characterum Index.

IN HAC omnium tabularum decima, poſteriorem uerò faciem exprimentium ſecũda, muſculi aliquot, qui in præcedente tabula erant prorſus cõſpicui, iam ſectionis ſerie adempti dependent: multiq́ in illa non obuij, hîc ſeſe commonſtrant. Verùm interim prorſus ablatus eſt ille muſculus, quem nona tabula Γ & Δ inſigniuimus, quòd uidelicet nuſquam aptè formam ipſius dependens oſtendere potuiſſet, quorundamq́ muſculorum inſpectionem occupaſſet.

A *Dexter primi paris caput mouentium muſculus.*

B, B *Secundi paris caput mouentium dexter.*

C *Scapulam mouentium tertius muſculus.*

D *Clauicula, ſectionis ſerie muſculis hîc denudata.*

E *Muſculus humani thoracis motorum tertius, ſequenti tabula F notandus.*

Γ *Muſculus ſcapulam mouentium quartus, cuius primum latus ad dorſi uertebrarum aliquot ſpinas deductum,*
G, H. *à G ad H metitur. Secundum uerò latus, ad ſcapulæ baſim pertinens, ab I ad K protenditur. Tertium latus à*
I, K. *G ad I, & quartum ab H ad K pertinet.*

L *Muſculus brachium mouentium quintus, inter ſcapulæ ſpinam, & elatiorem ſcapulæ coſtam locatus.*

M *Scapulæ ſpina, ac ſummus humerus, à ſecundo ſcapulam mouentium muſculo liber.*

Δ *Muſculus brachium mouentium ſecundus, quem in poſteriori corporis ſede promptè circunſcripſeris, ſi P mu-*
P. *ſculi inſertionem eſſe cognoueris. P namq; ac N & O, trianguli modo, dictam muſculi partem terminant, an-*
N, O. *teriori interim parte Ξ in quarta tabula muſculorum inſignita.*

Q *Brachium mouentium ſeptimus muſculus, gibbam ſcapulæ ſedem occupans.*

R *Muſculus brachium mouentium tertius, ab humiliori ſcapulæ coſta circa eius baſim enatus.*

& *Hac ſede aliquot dorſum mouentes muſculi exporriguntur, unà cum humanum thoracem mouentiũ quarto.*

Θ *Hunc muſculum ſecunda tabula Γ inſignitum proponebat: eſt autem is, cuius beneficio brachium deorſum,*
S, T. *uerſus dorſum uellitur, idq́ mouentium quartus. S & T, muſculi huius principij indicant longitudinẽ: V par-*
V. *tem ipſius inſertioni proximam, quæ hic oſtendi nequit: uerùm in ſeptima tabula O inſignita, utcunq; fuit ob-*
X. *uia. X autem muſculi latus ea ſede indicat, ubi ab ilium oſſe non amplius enaſcitur. Circunſcribes uerò præſentis*
Y. *muſculi latera ab S ad T, dein à T per X ad V, inſuper ab S ad V. Cæterùm Y notabit inferiorem ſcapulæ baſis angulum hic extuberantem, & tertio muſculi latere intectum.*

Z *Obliquè deſcendentis abdominis muſculi portio.*

a *Muſculus, ab humiliori ſcapulæ coſta principium ducens, & cubiti extenſionis opifex.*

b *Muſculus, à ceruice capitis humeri iuxta ſcapulam originem ducens, ac cubiti extenſionis autor.*

c *Portio anterioris cubitum flectentium muſculi.*

d *Portio poſterioris cubitum flectentium muſculi.*

e *Muſculus radium in ſupinum agentium longior, qui à brachio ad humiliorẽ uſq; radij appendicem protẽditur.*

f *Muſculus, bicorni tendine brachiale extendens.*

g *Hac ſede ligamentum conſpicitur membraneum, ſuperiorem radij partem humero colligans. Sunt uerò ab hac ſede reſecti tres muſculi, qui deorſum à manu pendent.*

h, h *Hac ſede, inter utrunq; h, h occurrente, ulna iam carne omni, muſculiſ'ue libera cernitur.*

i *Muſculus brachiale flectentium, qui quarto brachialis oſſi inſeritur.*

Λ, Ξ, Π *Tres iſti characteres, tria notant muſculorũ principia, ab ulna pronata. Primum Λ inſignitum, illud eſt, quod radio ante medium illius longitudinis inſertum, muſculum cõſtituit, radium in ſupinum agentium breuiorem.*
k, l. *Secundum principium Ξ indicatum, illud eſt, quod in duas portiones, k & l notatas, dirimitur. k enim eam ſignificat portionem, quæ tendinem brachialis oſſi pollicem proximè ſuſtinenti offert. l uerò inferiorem inſinuat*
m, n. *portionem, quæ dein bipartita, unam partem, quæ m inſcribitur, primo pollicis oſſi inſerit: alteram n indicatam, in ſecundum & tertium pollicis oſſa implantat. Porrò tertium principium, Π inſignitum, illud demum*
o, p. *eſt, quod in duas quoq; partes, o & p indicatas diſcinditur: quarum ſuperior, o notata, tribus pollicis oſſibus inſeritur: inferior uerò, p indicata, indicem ac medium à pollice abducere creditur, etſi potiſſimũ indicem adeat.*

q *Propendet ab inſertione muſculus, brachiale unico tendine extendens.*

r *Propendet hîc quoq; ab inſertione muſculus, paruum digitum præcipuè extendens.*

ſ *Muſculus à digitorum radicibus hic dependet, qui indicem, medium & anularem in primis extendit.*

t *Muſculus, pollicem indici proximè adducens.*

Σ *Secundus femur mouentium muſculus, cuius exortum, ſemicirculi formæ quodammodo reſpondentem, u & x*
u, x. *notant. quanquam u in anteriora magis adhuc deberet exporrigi, ſi præſens tabula in latus magis uerteretur.*

Cæterùm

DECIMA MUSCULORUM TABULA.

y. Caeterùm y huius musculi indicat insertionē. unde etiam u, & x, & y, uniuersum musculum circunscribunt.

α Magnus exteriorq́ femoris processus.

β Quartus femur mouentium musculus.

γ Ligamentum à transuerso quinti oßis sacri oßis processu, in acutum coxendicis oßis processum pertinens.

δ Ligamentum à dicto nunc sacri oßis processu in posteriorē elatioremq́ appendicis oßis coxendicis sedē insertum.

ε Musculus femur mouentium decimus, qui hàc à posteriori pubis oßis sede reflexus, alium ueluti musculum suprà infraq́ ipsi attensum commonstrat.

ζ Quoniam haec sedes, quantum ad musculorum seriem attinet, sequenti tabula, perinde atq́ hic erit conspicua, neruum ab hac tabula non resecuimus, quem quartum femur petentium numerabimus, eum secunda tertiaq́ figuris, Capiti undecimo libri quarti praeponendis, charactere 71 indicaturi. Praesens etenim neruus, is profectò est, secundùm quem ex caluariae cauitate, per dorsi uertebrarum foramen, quod dorsali medullae transmittendae paratur, descendens humor, in pedes confluit, quem nonnulli haud infrequenter instar tepentis, alij instar frigidae aquae demanare, ac in crus profluere sentiunt. Ad haec, eundem neruum in poplite η notatū cernis. quanquam η priuatim ipsius grandiorem indicet portionem: quae etsi in alias quamplurimas soboles disseminetur, praecipua tamen ipsius parte, pedis inferiora inter calcem & interiorem malleolum petit. θ uerò praesentis nerui in poplite bipartiti minorem insinuat ramum, maxima sui parte in musculos digestum, exterius tibiae latus, & anteriorem eiusdem sedem occupantes: qui mehercule non minus quoq́ accuratè, quàm quiuis corporis neruus est obseruandus, si non ob aliud, saltem propter urentia medicamina, quae subinde hic aegris adhibentur, ut ulcus eorum ui inustum, humorem secundùm hunc neruum decurrentem expurget. Nam quod inuritur ulcus, huic nerui ramo, θ indicato, uicinum est: & quum paulo inferiùs fiat, quàm superior fibulae consistit appendix, ramus ille praecipua sua portione contingi nequit. Atq́ eiusmodi sanè pleraq́ crebro sermoni adijcerem, nisi ridiculum arbitrarer, reliquas medicinae partes huic Anatomicae misceri, aut ego etiam eiusmodi aliqua non essem priuatim suo tempore, uti iam coepi, exaraturus.

κ,κ In utroq́ femore κ occurrit, musculum notans femur mouentium primum, qui in sinistro crure integer à sua sede reflexus est, insertione duntaxat corpori commissus, quae in dextro crure solùm inibi reliqua est, ubi ualidißima spectatur: ubi autem leniter, membranaeq́ tantùm ritu inserebatur, λ asscriptum cernis.

μ Septimus tibiam mouentium musculus, non amplius membraneo sexti musculi tendine obtectus.

Φ Tertius tibiam mouentium musculus, cuius caput ν insignitur: sedes uerò tendinem primùm educens, ξ. Insertionem autem tertia musculorum tabula proponebat, charactere 3 insignitam.

Υ Quartus tibiam mouentium musculus.

ϖ,ϖ Quintus tibiam mouentium musculus.

ϱ Quinti femur mouentis musculi portio.

ς Secundus tibiam mouentium musculus.

τ Portio octaui tibiam mouentis musculi, resecto iam interim primo tibiam mouente, qui aliàs hic in orbe occurreret. Quod uerò ad musculos in tibia pedeq́ repositos attinet, omnia praecedenti conueniunt tabulae, ut & duodecima, quam inibi characteribus primùm occupabimus.

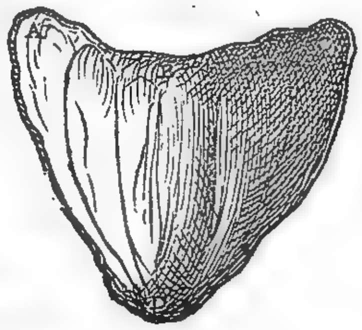
UNDE-

VNDECIMA MVSCVLORVM TABVLA.

VNDECIMAE MVSCVLORVM TAbulæ characterum Index.

A,A SINISTER primi caput mouentium paris musculus.
B,B Secundum par musculorum caput mouentium, in sinistro tantùm latere characteribus insignitum.
* Musculus hîc obscurè occurrit, cuius beneficio inferiorem maxillam deorsum agimus.
C Musculus scapulam mouentium tertius.
D Clauicula, hac in parte nunc musculis denudata.
E Dependet hîc musculus, à scapula ossi υ referenti insertus.
F Humanum thoracem mouentium tertius.
G Brachium mouentium quintus.
Γ Musculus, scapulæ gibbum sub illius spina occupans, ac brachium mouentium septimus, cuius initium ab H ad
H,I,K. I pertinet, insertionis uerò sedes K indicatur: atq; ita totus trianguli modo H, I & K circunscribitur.
L Musculus ab humiliori scapulæ costa ad humiliorem basis ipsius angulum originem ducens, brachiumq; mouentium tertius.
M Hîc musculus brachium mouentium secundus, ab exortu liberatus, antrorsum tota parte reflectitur, quam proximè præcedens tabula, O, N & P circunscribebant. Atq; ita interna musculi sedes, qua humeri articulo incumbit, hac tabula in conspectum uenit, & trianguli uertex etiam quodammodo proponitur, ad cuius similitu-
N. dinem ueteres huius musculi initium describebant. N enim ea musculi pars est, quæ basi scapulæ fuit proxima:
O. O autem illa, cuius initium à summi humeri cum clauicula articulo pendet. Dein si D eam musculi partem esse finxeris, cui clauicula initium largitur, promptè assequêris, musculi suo exortu liberi principium insigniter obtusum angulum referre, uti figura modò inserta comprobat, qua tota musculi interna sedes exprimitur, articulum proximè integens. Atq; hîc A, B, C, musculi indicant principium: ab A quidem ad B, principij portionem, à summo humero & scapulæ spina pronatam: à B uerò ad C, reliquam principij partem, quæ clauiculæ debetur. Postremò D musculi insertionis sedes insignitur. Quod autem ad trianguli obtusum attinet uerticem, nulli non obuium est, B humiliùs poni, quàm A & C, quibus characteribus triangulum terminari promptè animaduertis.

P Dictus nuper brachium mouentium musculus, ab omnibus, unde principium ducit, sedibus liberatus, ac ab insertione duntaxat in dextro brachio pendens, pulchrè ostendit, hanc transuersim in humerum fieri.
Q Humanum thoracem mouentium quartus.
R Musculus dorsum mouentium undecimus.
S Dorsum mouentium decimusquintus, seu octaui dorsum mouentium paris alter.
T,T,V Characteribus T, T, duas costas earum quæ iam sectionis serie deteguntur, insigniuimus; V uerò earundem costarum interuallum: ut intercostalium musculorum exterioris species obseruaretur, qui in costarum ossium interuallis consistunt.
X Musculus thoracem mouentium secundus.
Δ Quintus humanum thoracem mouentium musculus, hîc uniuersum se spectandum offerens.
a,b Obscurum impenseq; membraneum musculi obliquè ascendentis abdominis initium, à spinarum apicibus inter a ac b pronatum.
c Musculus ab insertione hîc dependet, brachium mouentium quartus.
Θ Musculus cubitum extendens, cuius initium d insignitum, à ceruice capitis humeri educitur, quod scapulæ ar
d,e. ticulatur. e autem sedem indicat, qua præsens musculus ab alio cubitum extendentium musculo, mox f indicando, amplius propter mutuum connexum distingui nequit.
f Cubitum extendentium musculus, ab humiliori scapulæ costa pronatus, ac cum musculo Θ insignito ad characterem e coiens.
g Musculus cubitum flectentium posterior.
h,h Longior musculus radium in supinum ducentium.
Λ Musculus bicorni tendine brachiale extendens, cuius initiū in dextro brachio i insignitur. sedes uerò, qua ten-
i,k,l. dinem educit, k indicatur. tendinum autem ipsius insertio, l notatur.
m Musculus radium in supinum ducentium breuior.
n Radius, dissectionis serie magna ex parte denudatus.
o Vlna. In horum ossium medio ligamentum occurrit, tota sede illa ossa intercedens, committensq;, qua inuicem dehiscunt.

Ξ Secundum principium trium principiorum, quibus ulna seriatim originem præbet, ab ulna hic est resectum: & ut commodè eius series tota constaret, illud, quasi quis manu id eleuasset, depinximus: ne ab insertionibus deorsum pendens, manum obscuraret: aut si per manus interiora dependisset, ipsummet obscurum euasisset. Cæterùm p eius principij pars est, quæ tendinem brachiali offert. q autem tendo, primo pollicis ossi insertus. r uerò is tendo, qui secundo & tertio pollicis inseritur ossibus.

p, q, r.

ſ Musculus pollicem indici proximè admouens.

Π Tertium principium eorum quæ ab ulna pronascuntur, hic ab insertione sua pendens. Ac t quidem notat eius principij portionem, quæ indici ac medio præcipuè tribuitur: u uerò eam quæ pollici est peculiaris.

t, u.

Σ Tertius femur mouentium musculus, cuius initium z, y, x circunscribitur. Quod uerò ad horum characterum latera, superiusq́ue spectatur, ilium ossis dorsum est, primo secundóq́ue femur mouentibus musculis liberum.

x, y, z.

α. Cæterùm α tertij illius musculi insertionem proponit.

Φ Quartus femur mouentium musculus, à tribus humilioribus sacri ossis ossibus initium sumens, & illic primùm tendinem educens, ubi β conspicitur. Insertio autem ipsius sub α quoq́ue consistit.

β.

γ Magnus femoris processus.

δ Secundus femur mouentium musculus, ab insertione duntaxat deorsum pendet.

ε Septimus tibiam mouentium musculus. Quid uerò ζ indicetur, ad characterem Ω paulo pòst commemoraturus sum.

ζ.

η Ligamentum ab osse sacro, in coxendicis ossis acutum pertinens processum.

θ Musculus decimus femur mouentium, hàc ab interiori pubis ossis sede reflexus, ac ueluti inter duos musculos, ι & κ insignitos, prorepens.

ι, κ.

λ Caput tertij tibiam mouentium musculi, quod primum eorum censetur, quæ à coxendicis ossis appendice pronascuntur. Musculus interim ipse, à femore auulsus, deorsum ab insertione pendet, mox ς notandus.

μ Caput quarti tibiam mouentium, quod quatuor ut minimùm capitum, à coxendicis ossis appendice pronatorum, secundum numeramus. Musculus autem ab hoc eductus capite, à femore est auulsus, ϖ paulo pòst insigniendus.

Ψ Musculus, quem quinti tibiam mouentium loco habemus, cuius initium ν insignitur, quod tertium eorum capitum habetur, hinc à coxendicis osse eductorũ. ξ uerò præsentis musculi ostendit sinum, cui tertius tibiam mouentium alioquin insidet. ο hic quintus musculus in tendinem desinit, anteriori tibiæ ossis sedi implantandum.

ν, ξ. ο.

Ω Subsequenti tabula musculum explicabo, quem femur mouentium quintum recensemus, characteribus Ξ, Σ & Π inibi indicandum. In præsenti autem idem musculus, characteribus & ac &, tum ζ ac Ω insignitur, singulisq́ue peculiaris musculi pars indicatur. Uterq́ue enim character &, posteriorem notat musculi partem, ζ uerò & Ω anteriorem. Cæterùm ζ priuatim indicat eius anterioris partis anteriorem portionem. Ω autem posteriorem significat portionem anterioris partis.

&, &.

ϖ Quartus tibiam mouentium musculus, hic ab ipsius parte, quam femoris os educit, quæq́ue ϱ insignitur, pendet, ipsius capitis portione adhuc in exortu relicta, & μ superius notata.

ϱ.

ς Musculus tibiam mouentium tertius, ab insertione pendens, cuius capitis portio in ipsius origine adhuc est relicta, superius λ insignita.

τ Musculi tibiam mouentium octaui portio. Tibiæ autem nullum adhibui characterem, quòd sequenti tabula ijdem, qui hic modò, proponantur musculi, illic characteribus ex sectionis serie occupandi.

DUO-

DUODECIMAE MUSCULORUM TABULAE, QUAM SEQUENS PROPONIT PAgina, characterum Index.

Γ A,B. C,D. E. SINISTER primi caput mouentium musculorum paris musculus, cuius principium A notat: B uerò & C insertionē, quam in occipitis os molitur. D. autem sedem indicat, qua dexter musculus à sinistro primùm abscedit. Postremò E insinuat internum insertionis dextri musculi latus. Quare si illum musculum in triangu liformam agere uisum fuerit, illum circunscribes lineis, A,B. A,C. B,C. Quinetiam si interuallum inter dextrum musculum & sinistrum consistens, quoq; trianguli modo spectare uolueris, circunscribes id opportunè, à B ad E, dein à B ad D, & ab E ad D.

F,F Sinistri lateris musculus secundi paris caput mouentium, qui uarijs musculis, ut sequens tabula pulchrè ostendet, est conformatus.

G Scapulam mouentium tertius.

H,H Brachium mouentium quintus.

I Summus humerus, à connatis ipsi musculis liber. Cæterùm neq; costas, neq; earundem interualla characteribus in præsente tabula insigniuimus, quòd in hac eadem, quæ in præcedente tabula, ad characteres T, T, U sit ratio.

Δ K,L. M,M. Musculus humanum thoracem mouentiū quartus, cuius initium K insignitur: L uerò sedes indicatur, qua primùm longißimo dorsum mouentium musculorum, N mox notando, non ampliùs pertinaciter (quemadmo dum inferiùs à K ad L usq;) adnascitur. Tendines autem præsentis musculi aliquot M, M indicantur.

N Dorsum mouentium undecimus musculus, seu dorsum mouentium sexti paris dexter.

O Dorsum mouentium decimusquintus musculus, hic modicè conspicuus.

P Scapulæ dorsi sedes, sub summi humeri radice, aut scapulæ spina consistens, modò excarnis est, ob liberatum musculum, quem nunc Q notabo.

Q Musculus brachium mouentium septimus, dictam nuper scapulæ sedem occupans. uerùm hic ab illa exectus, à sua dependet insertione.

R Musculus brachium mouentium tertius.

S Secundus thoracem mouentium musculus.

T Musculus cubitum extendentium, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit.

U In sinistro brachio musculus cubitum extendentium exterior, ab ea sede propendet, qua cum interiori, T notato, impensè commiscetur. In dextro autem brachio propendens ea pars, resecta cernitur.

X Hac sede ab humero carnea exoritur portio, quam secundi musculorum cubitum extendentium loco habebimus, sequentiq; tabula d notabimus.

Y Musculus cubitum flectentium posterior.

Θ a,b. Musculus radium in supinum ducens, qui ab humero multo superiùs, quàm externum illius consistit tuber, inibi exoritur, ubi a ascripsimus, ipsius insertionem, quam in humiliorem radij appendicem molitur, b indicantes.

Λ Musculus alter, cuius ope radius in supinum agitur. Huius initium c indicatur, insertio autem d insignitur. c,d.

e Neruea portio, seu insertionis terminus musculi superioris radium in pronum agentium.

f Radius.

g Ulna.

h Ligamentum, radium ulnamq;, quà inuicem dehiscunt, committens.

i,k Hanc sedem, sinuum uehendis musculorum tendinibus paratorum, & cartilaginis ulnam à brachiali dirimentis nomine, pluribus ornassem characteribus, nisi illa superiori libro pulchrè fuissent obuia, præcipuè autem in secunda & quarta figuris Capitis uigesimiquarti.

l Hac sede, iam ex sectionis serie musculis tendinibusq; libera, aliter ligamenta, quibus ossa compinguntur, proponi nequeunt.

m Postbrachialis os, anularem suffulciens digitum: quod ideo priuatim notauimus, ut ossa postbrachialis ab ipsorum interuallis, musculisq; illa occupantibus, interstingueres.

n Hîc musculus reponitur, pollicem indici proximè adducens.

o Musculus, bicorni tendine brachiale extendens, ab insertione in dextra manu propendet: in sinistra autem suæ insertionis termini duntaxat sunt asseruati.

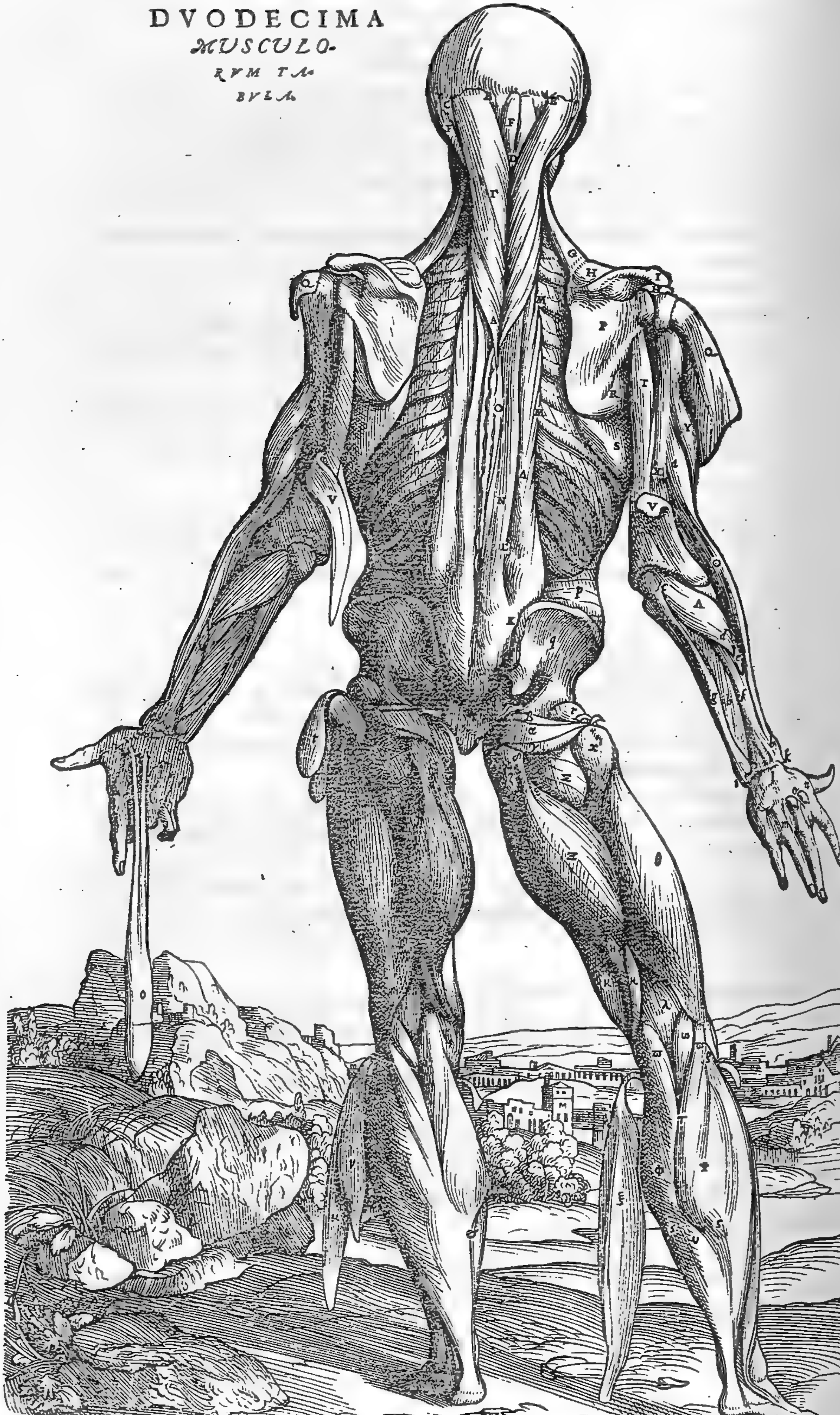
p Hîc bona transuersi abdominis musculi pars occurrit.

q Ilium oßis dorsum, nunc prorsus excarne, musculisq; liberum spectatur.

r Femoris caput, coxendicis oßis acetabulū subiens: aut ipsum potius ligamentū, præsentem ambiens articulum.

s Ligamentum, à sacro osse in acutum coxendicis oßis processum desinens.

DVODECIMA MVSCVLORVM TABVLA.

t Dependet hic ab insertione tertius femur mouentium musculus.

u Quartus femur mouentium musculus, hîc quoque ab insertione propendens.

x Magnus exterior ue femoris processus.

α Decimus femur mouentium musculus, cuius præcipuam partem in decimasexta musculorum tabula opportunè spectabis, ad characteres F, G, H. Præsens autem tabula eam musculi partem commonstrat, quæ ad peculiarem ipsi in coxendicis osse cælatum sinum reflexa, ad magnum femoris ducitur processum.

β Musculus gracilis, ab acuto coxendicis ossis enatus processu, elatiorique musculi α insigniti sedi exporrectus.

γ Musculus similiter gracilis, à coxendicis osse etiam pronatus, & inferiori exporrectus parti eius musculi, quem α notauimus.

Ξ, Σ, Π Musculus femur mouentium quintus. Uerùm Ξ priuatim notat posteriorem huius musculi partem, cuius caput partim nerueum, ac δ insignitum: & partim carneum, ε notatum, à coxendicis ossis appendice enascitur, hincque prodeuntium capitum numero quartum censetur. ζ Hac sede posterior hæc quinti femur mouentis musculi pars, admodum carnea est, ueri muris, ut ita dicam, effigiem præ se ferens. η Hîc posterior quinti musculi pars in tendinem degenerat, interiori capitum femoris insertum. Cæterùm Π & Σ, anteriorem quinti femur mouentium musculi indicant partem: ac Π quidem eius partis posteriorē portionem, Σ uerò anteriorem. Quo autem hæc non admodum sanè obuia, promptiùs percipias, eosdem illos Græcorum maiusculos characteres in sequenti tabula repositurus sum, in qua musculus suis principijs liberatus, duntaxat illa insertione adhuc fixus propendet, quam in interius femoris caput circa poplitem molitur: & characteres inibi ijsdem quibus in præsenti tabula, musculi quinti sedibus, erunt obuij.

θ Musculus tibiam mouentium septimus.

κ, κ Musculus tibiam mouentium octauus.

λ Ampla depressaque femoris ossis sedes, supra radicem inferiorum ipsius capitum, posteriori in sede consistens.

μ, ν Quartus tibiam mouentium musculus, in sinistro crure ab insertione pendens. ac μ quidem partem illius indicat, à coxendicis osse enatam: ν uerò partem, cui femur principium præbet.

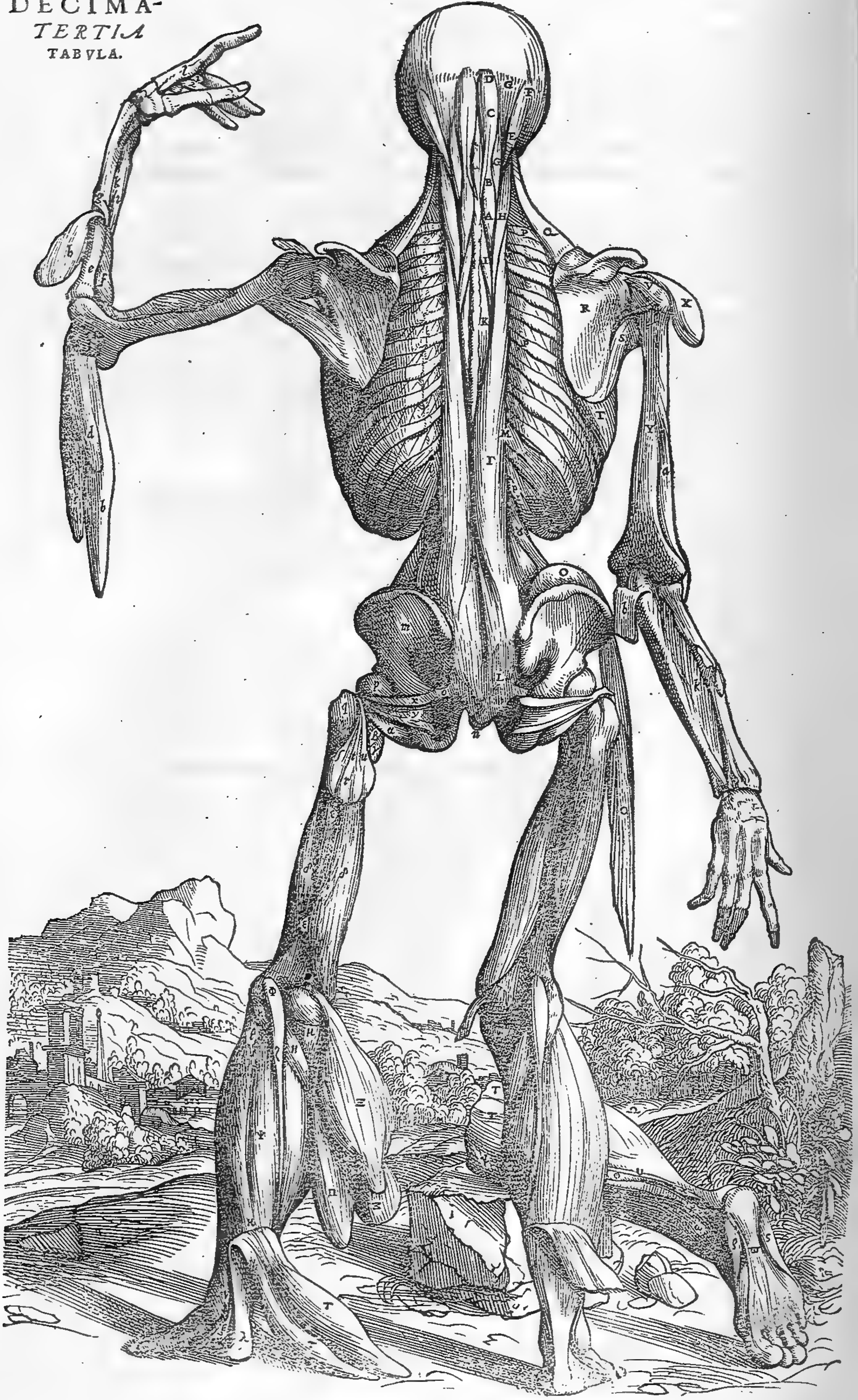
ξ Tibiam mouentium quintus musculus, à femore auulsus, & ab insertione tantum pendens.

Φ Primus pedem mouentium musculus.

Υ Secundus pedem mouentium musculus. Cæterùm huius musculi (perinde ac primi) principium duobus notatur characteribus, ut duæ utriusque principij partes melius occurrerent. Est enim principium partim carneum, ac ϖ insignitū: partim nerueum, ac ϱ indicatū. τ autem sedes significatur, ubi primùm duo isti primi pedem mouentium musculi contigui fiunt. ς Hactenus musculi illi in sura extuberant, hicque carnei esse desinunt: uerùm hæc tubera, nona tabula etiam accuratè exprimuntur. υ Tendinis, qui è duobus præsentibus musculis educitur, principium.

ω Initium musculi pedem mouentium tertij, cuius tendinem proponit character &, in sinistra positus tibia. &.

DECIMA-
TERTIA
TABVLA.

DECIMAETERTIAE MUSCULORUM TAbulæ characterum Index.

A, B, C, D, E, F, G, G Dextra portio secundi musculorum caput mouentium paris, in quo singuli characteres aliquid priuatim insinuant. A enim indicatur musculus secundi paris, acuto principio ex transuersis quintæ & quartæ thoracis uertebrarum processibus enatus. B musculi huius sedes, qua carneus esse desinit, ac uelut in tendinem degenerat. Porrò B quoque musculum significare debet, qui à septimæ ceruicis uertebræ spina enascitur, & cum musculo A insignito commiscetur. Congressus autem sedi, C inscriptum est, ubi uterque exactè carneus efficitur. D utriusque musculi insertionem notat. E secundi paris tertius in altero latere musculus indicatur, cuius etiam principium in alto latitat, insertione interim ipsius ad F conspicua. Postremò G ac G, secundi paris carnea moles insignitur.

H Musculus dorsum mouentium quintus.

I Portio musculi dorsum mouentium sexti.

K Decimusquintus dorsum mouentium, seu eorum musculorum octaui paris alter.

Γ Undecimus dorsum agentium, cuius principium à sacro osse pendens, L insignitur: ipsius uerò ansulæ, tendi-

L, M. nes'ue, M, M notantur, superiori interim M ad huius musculi summum reposito.

ϰ Character ϰ, loco N positus, musculum dorsum mouentium nonum indicat.

O, O Musculus hic ab exortu propendet, thoracem hominis mouentium quartus.

P, P Hæ costarum asperitates, earum tubercula referunt, in quæ quartus thoracem mouentium musculus inserebatur. Quod autem ad costas, earundemque interualla attinet, eadem hic atque in aliquot præcedentibus tabulis est ratio.

Q Scapulam mouentium tertius.

R Scapula, posteriori parte prorsus iam musculis liberata.

S Brachium mouentium tertius, hic pulchrè conspicuus.

T Secundus thoracem mouentium musculus.

V Tertium ligamentum peculiare articuli humeri.

X Dependet musculus brachium mouentium quintus.

Y In utroque brachio posterior humeri pars, excarnis prorsus, musculisque libera cernitur.

a Posterior cubitum flectentium musculus.

b, c, d Musculi cubitum extendentes. Ac b is insignitur, qui ab humiliori scapulæ costa initium ducit: c ille, qui ab humeri capitis ceruice exoritur: d autem, carnosa pars, quæ ab humero ad medium ferè longitudinis ipsius originem sumit.

e Radius.

f, g Musculus radium in pronum ducentium superior, cuius insertionem priuatim g insinuat.

h Dependet hic ab insertione musculus radium in supinum mouentium breuior.

i Ulna.

k Ligamentum, radium ulnæ, quà hæc ossa inuicem dehiscunt, committens.

l Resecto musculo, pollicem indici proximè adducente, hic notatur is qui primum indicis os introrsum flectit.

1, 2, 3 Tribus his characteribus tres notantur musculi, secundum pollicis articulum flectentes. Quod ad ossa hic in manu, & ligamenta spectat, omnia præcedenti tabulæ respondent.

m Ilium ossis dorsum, quemadmodum & coxendicis ossis exterior sedes, prorsus excarne occurrit.

n Coccyx os excarne, seu musculis ipsi adnatis liberum cernitur.

o Ligamentum à sacro osse, coxendicis acuto processui insertum.

p Femoris caput.

q Magnus exteriorque femoris processus.

r Hic ab insertione propendet decimus femur mouentium musculus, internam ipsius sedem, quæ ossibus undique

s, t, u. attenditur, commonstrans. Atque ita s, t, u, huius musculi tendines notant, ad coxendicis os reflexos.

x, y, z. Tribus his characteribus, carnosa indicatur pars, uaginæ quasi modo decimum femur mouentium musculum inibi deducens, quà ad coxendicis os reflectitur. Atque ita x huius carnosæ partis supremam indicat sedem, y mediam, z autem infimam.

α Musculus femur mouentiū nonus, hàc ab anteriori ossis pubis foraminis sede magnum petēs femoris processum.

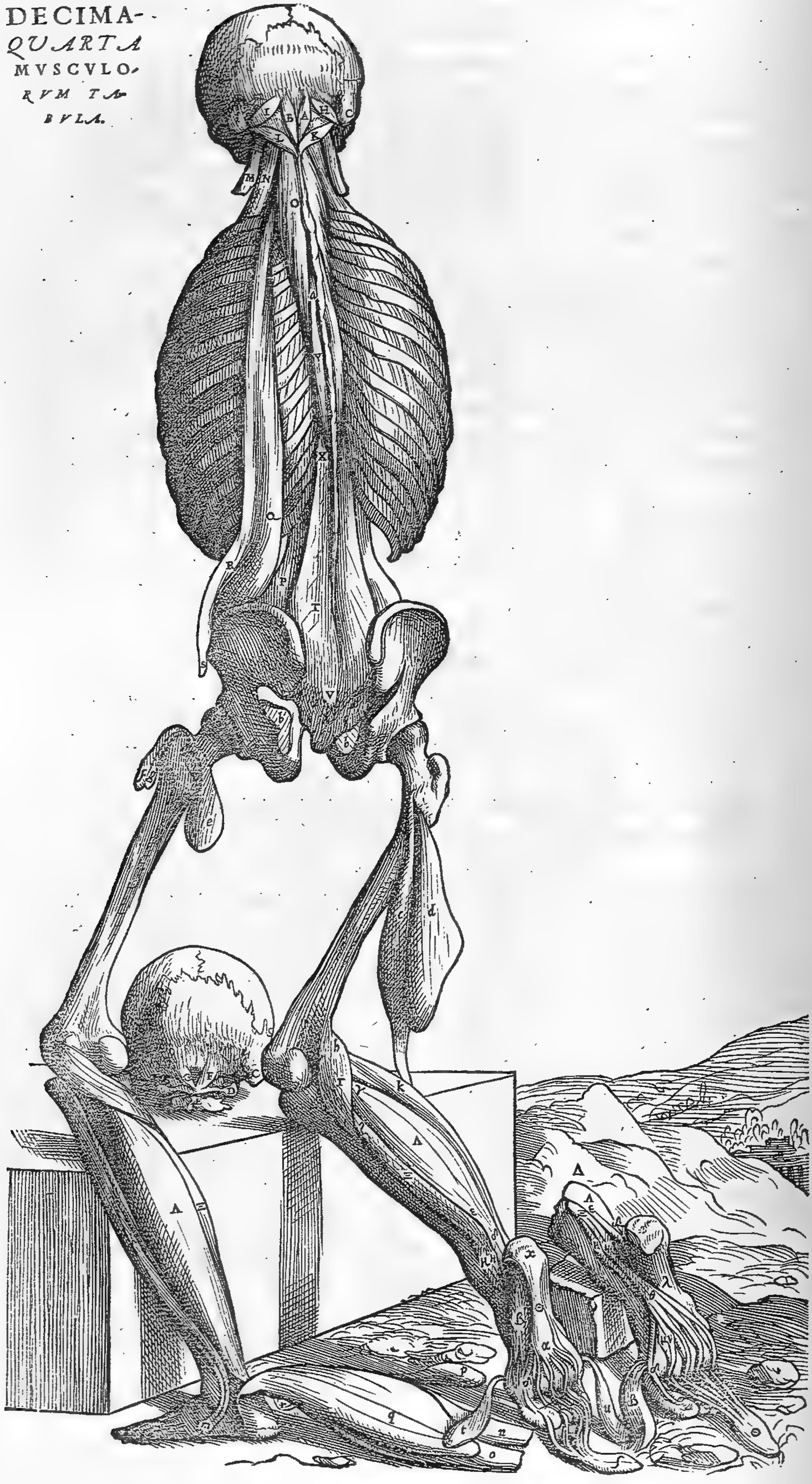
β, γ In dextro femore duæ musculorum notantur insertiones, in paruum femoris factæ processum. Ac β quidem insertionem indicat musculi femur mouentium sexti, γ autem femur agentium septimi.

δ, δ Musculus tibiam mouentium octauus, uniuersum femur propemodum ambiens.

ε, ε Aspera femoris indicatur linea, cui quintus femur mouentium musculus inseritur.

Ξ, Π, Σ Quintus femur mouentium musculus, ab interno femoris capite propendet, in quo Ξ posteriorem ipsius notat

DECIMA-
QUARTA
MUSCULO-
RUM TA-
BULA.

partem, Π uerò & Σ anteriorem. atq; hic rursus priuatim Π posteriorẽ indicat portionem partis anterioris, Σ uerò anteriorem partis anterioris portionem.

Φ Musculus, in pedem mouentium classe tertius enumeratus, ac principium Φ indicatum, à femoris externo ob-

ʒ. tinens capite: tendinem autem illic educens, ubi ʒ insignitur.

η,η Musculus, quem in poplite latitantem uocamus.

Ψ Quartus pedem mouentium musculus, cuius initium θ indicatur. ipsius autem sedem, qua tendo duorum pri-

θ,κ. morum pedem mouentium musculorum illi primùm pertinacissimè adnascitur, κ notauimus. λ uerò tendinis

λ. insignitur insertio, qui è duobus illis primis pedem mouentibus & tertio consurgit.

μ Hac sede tibiæ os musculis liberum conspicitur, quemadmodum & magna portio exterioris capitis duorum humiliorum femoris capitum.

ν Tendo musculi pedem mouentium octaui.

ξ Tendo septimi pedem mouentium, qui secundùm posteriorem externi malleoli sedem, quemadmodum & tendo ν insignitus, hàc reflectitur.

Θ Præsenti charactere indicatam uolui figuram, ad dextrum integri hominis hac decimatertia tabula expressi crus repositam, lapidiq; innitentem: quo tandem inferior pedis sedes oculis subijciatur, & sectionis serie, musculi

ϖ. in hac apparentes, sensim in sequentibus tabulis proponantur. Significetur itaq; primùm ϖ ligamentum, seu membranea substantia, primo digitos mouentium musculo obnata, latiq; tendinis uicem in planta subiens.

ρ Musculus, pollicem à cæteris digitis introrsum abducens.

σ Musculus, abductionis parui digiti à cæteris opifex.

τ,τ Primus secundusq; pedem mouentium musculi, in integro quidem homine à quarto pedem mouentium propendentes: in ista autem figura, quam Ω proponit, sua sede adhuc repositi.

υ Tendo tertij pedem mouentium musculi, qui ʒ in integro homine notabatur.

φ Portio quarti pedem mouentium musculi, quem in integro homine Ψ insignitum cernis.

χ Tendo ex primo, secundo & quarto pedem mouentium musculis conflatus, calciq; insertus: quanquam χ hic priuatim cauitatem proponat, inter anteriorem huius tendinis partem, & posteriorem sedem aliorum musculorum conspicuam, qui hanc tibiæ sedem occupant.

ψ,ω Excarnis, nullisq; musculis, uel ante sectionem, obtecta tibiæ ossis pars.

* Hic portiones occurrunt musculi tertium quatuor digitorũ articulum flectentis, & quinti pedem mouentium.

DECIMAE QVARTAE MVSCVLORVM tabulæ characterum Index.

PRAECIPVA huius tabulæ imago, iam sectionis serie scapulis & brachijs caret, & genua flectit, ut plantam altero crure spectandam proponeret. Ad genua uerò, ne alia quæpiam integra delineanda esset tabula, caput unà cum duabus primis ceruicis uertebris reponitur, quartum musculorum caput mouentium par ostensurum. Deinde dextro pedi (qui sectionis serie illi succedit, quem figura iuxta integriorem decimætertiæ tabulæ imaginem reposita, & Ω indicata, commonstrat) alia accumbit figura, sectionis quoq; ordine integrioris

Δ. hic imaginis pedem subsequens, ac Δ insignita.

A,B Tertium caput mouentium par, à secundæ ceruicis uertebræ spina occipiti insertum.

C Mamillaris processus, tam in præcipua imagine, quàm illa quæ ad genua spectatur, conspicuus.

D Hic character, cum tribus subsequentibus, figuræ ad genua locatæ proprius est, transuersum primæ ceruicis uertebræ indicans processum.

E Spina secundæ ceruicis uertebræ, atq; ita etiam E secundam ceruicis denotat uertebram.

F,G Quartum caput mouentium musculorum par, à prima ceruicis uertebra occipiti insertum.

H,I In ceruice præcipuæ imaginis insinuatur quintum par musculorum caput mouentium.

K,L Sextum caput mouentium par, à spina secundæ uertebræ, transuersis primæ processibus insertum.

M Musculi scapulam mouentium tertij pars, in primo musculi exortu relicta.

N Dorsum mouentium musculorum tertius.

O Dorsum mouentium septimus musculus, seu quarti paris alter.

P Character P in lumbis reponitur, notans nonum dorsum mouentium musculum.

Q Undecimus dorsum mouentium musculus, hic ab ultima ipsius insertione pendens, ac sinum R insignitũ osten-

R,S. dens, quo decimotertio dorsum mouentium cedit: ipsius autem principium S indicatur.

T Decimustertius dorsum mouentium musculus, cuius principium V notatur, finis uerò X: quod etiam princi-

V,X. pium decimiquinti dorsum mouentium musculi indicat, iam Y insigniendi.

Y Decimusquintus dorsum mouentiũ, cuius superius extremũ, a insignitũ, sub septimo dorsum agentiũ recõditur.

Costis

Costis & intercostalibus musculis nullos adhibui characteres, quòd hæc cum præcedētibus tribus tabulis sunt communia. atq; eadem etiam ratione, ossa iam sectionis ordine denudata non explicantur, quòd hæc ex integris ossium figuris sint petenda. Conduxerit tamen, huius thoracis, ut & octauæ tabulæ thoracis, formam & costarum ductum cum illis conferre, quòd omnia hic magis suo situ exprimuntur, quàm ex ossibus, nostra industria rursus compactis, delineari queunt. Quocunq; enim modo ossa connecto, semper mihi maius inter humillimæ costæ apicem & ilium os interuallum consurgit, quàm omnibus suo situ in homine positis occurrit.

b,b Ligamentum, seu membrana, pubis ossis foramen occupans.

c Musculus sextus femur mouentium, ab insertione propendens.

d Musculus septimus femur mouentium, ab insertione quoq; propendens.

e Hic musculus propendet femur mouentium nonus.

f,g Pendet hìc carnea pars, seu, si uoles, priuati musculi, decimum femur mouentium deducentes.

Γ Musculus, quem in poplite latitantē uocamus, cuius exortū h insigniuimus, ipsius interim insertione i notata. h,i.

k,k Septimus pedem mouentium musculus, in utraq; occurrens tibia.

l In sinistra tantum tibia notatur octaui pedem mouentis musculi tendo, cuius insertio in pedis os, paruum sustinens, facta, m insignitur. m.

n,o,p,q A sinistri pedis calce quatuor humi prostrati pendent musculi, pedis motorum opifices. n enim & o, duos primos pedem mouentium insinuant, p autem tertium, q uerò quartum. Cæterùm r priuatim tertij musculi tendinem hic notat. r.

ſ Ligamentum, seu membrana pedis, à digitorum terminis pendet, & lati in manu tendinis uicem gerebat.

t Dependet musculus, pollicem à cæteris digitis abducens.

u Musculus hìc à sua insertione dependet, minimum digitum à reliquis in latus abducens.

Θ Musculus secundum quatuor digitorum os flectens. x ipsius principium à calce enatum, α illius in quatuor tendines partitio. Cæterùm qua ratione huius tendines diuisi, subditos transmittant tendines, in dextro integrioris imaginis pede expressum habes. quanquam & figura Δ notata, hæc etiam commonstret, musculum illum ab insertione propendentem, & Θ quoq; insignitum obtinens. x,α.

β Musculus, primum pollicis os introrsum flectens: qui in uno pede, suo loco asseruatus, in altero ab insertione dependet.

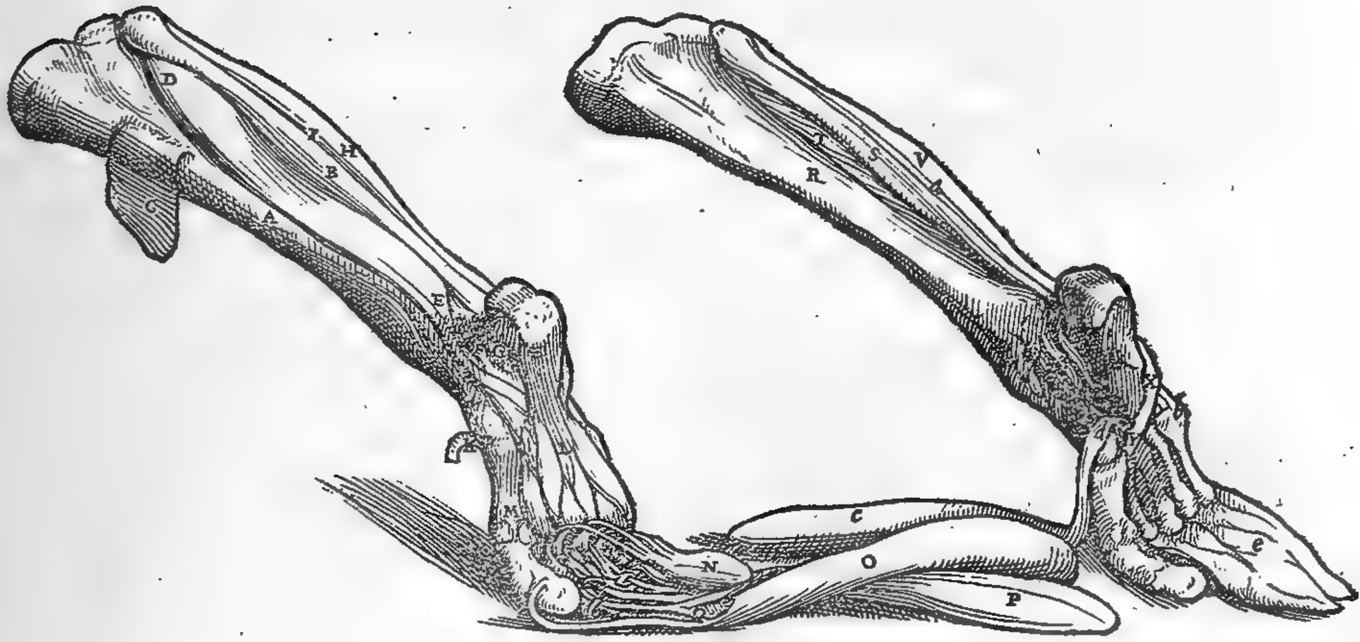
Λ Musculus, secundum pollicis os flectens. γ in dextra tibia huius musculi notatur principium. Ea sede, qua superius δ occurrit, præsens musculus ab interno ipsius latere tendinem educit, qui in carnea ipsius substantia aliquousq; incœperat, iuxta characterem ε. Humilius autem δ in utraq; etiam figura plantam referente, tendinem indicat, pollici iam proximum. γ,δ. ε.

Ξ Musculus, quatuor digitorum tertium os flectens, cuius principium aliquantisper altiùs adhuc, quàm ζ, sub musculo in poplite latitante consistit. η tendo illius, ab interno etiam latere carnosæ suæ substantiæ enatus, atq; in pedis planta, in quatuor alios tendines inibi, ubi θ occurrit, diuisus. ζ,η. θ.

κ Hic sese ostendit portio musculi, quem inter pedis motores quintum numeramus.

λ Musculosa caro, quæ in quatuor portiones diducta, tendinibus tertium quatuor digitorum os flectentibus exporrigitur, & quatuor pedis digitos ad pollicem mouet. Ut uerò & tendines illos, & has musculosæ substantiæ portiones accuratiùs cognoscas, tendinem, qui tertium indicis os flectit, ν notatum conspicis: portionem uerò, indicem pollici adducentem, μ. ν. μ.

DECIMAQVINTA MVSCVLO- *RUM TABULA.*

DVARVM DECIMAEQVINTAE MVSCVLO- RVM TABVLAE FIGVRARVM, EARVN- demq́ue characterum Index.

*D*VAE *præsentis tabulæ figuræ, in ea seruantur effigie, in qua interioris imaginis decimæquartæ tabulæ dextra tibia simul cum sese exhibuit. Atque prior hîc figura in sectionis serie figuram subsequitur, quam præcedens tabula △ notatam ostenderat. Posterior autem huius tabulæ figura succedit priori. Notæ uerò harum figurarum ita se habent.*

A 1 *Tibiæ os.*

B 1 *Fibula.*

C 1 *Musculus à tibiæ osse dependet, qui in poplite latitat.*

D,E 1 *Musculus quintus pedem mouentium: ac D quidem ipsius notat principium, E uerò tendinem, ab interno musculi latere pronatum.*

F 1 *Sinus, quo tendo uehitur musculi tertium quatuor digitorum os flectentis.*

G 1 *Sinus, cui tendo insidet, secundi pollicis internodij flexionis opifex.*

H 1 *Musculus pedem mouentium septimus, hic adhuc ad fibulam, uti & subsequens, illiq́ue substratus, se offert.*

I 1 *Musculus pedem mouentium octauus.*

K 1 *Sexti pedem mouentium musculi tendinis portio, ad ipsius insertionem hic asseruata.*

L 1 *Musculosa congeries, primum quatuor digitorum os flectens, absecta nimirum iam eius cõgeriei parte, primum pollicis os flectente.*

M 1 *Ossicula ad primum pollicis internodium reposita, quæ à sesami seminis imagine nomen inuenerunt, quæq́ue ab Arabibus & Occultis philosophis dimidiati ciceris formæ assimilantur.*

N 1 *Pendet hic musculosa substantia, quæ singulis quatuor digitorum internis lateribus portionem exporrigit, digitos pollici adducentem.*

O 1 *Musculus secundum pollicis os flectens, humi prostratus iacet, insertione sua tantum hærens.*

P 1 *Musculus tertium quatuor digitorum os flectens, ab insertione tantum hæret, ac humi extensus uisitur.*

Q 1 *Portio tendinis secundum pollicis os flectentis, illi tendini commixta, qui tertium indicis os flectit.*

R 2 *Tibiæ os.*

S 2 *Fibula, similiter ac tibiæ os posteriori sede iam prorsus musculis libera.*

T 2 *Ligamentum membraneum, fibulam tibiæ ossi illic committens, ubi hæc ossa inuicem dehiscunt.*

V 2 *Musculus pedem mouentium septimus. X hàc septimi musculi tendo, sub osse cubum tesseram'ue imitante*

X,Y. *reflectitur, & latescit quoque. Y tendinis huius in pedij os pollicem sustinens insertio.*

a 2 *Musculus sub septimo occultatus, & pedem mouentium octauus, cuius insertionem b notat, quæ in pedij os,* b. *paruum*

paruum suffulciens digitum, perficitur.

1,2,3 Tribus his characteribus, in secunda sinistrá ue figura, tres sinus indicantur, tendinibus à posteriori tibiæ sede inferiora pedis subeuntibus exculpti. Atq; 1 sinum notat, quo quinti pedem mouentium musculi tendo uehitur. 2 sinum tendini tertium, quatuor digitorum os flectenti insinuatum. 3 uerò sinum indicat, nomine tendinis celatum, cuius beneficio secundus pollicis articulus flectitur.

c 2 d. Musculus humi dependet pedem mouentium quintus, in dextra figura D & E notatus, ac in sinistra figura ad insertionem d insignitus.

e 2 Musculosa moles, primum quatuor digitorum os flectens, hic ab insertione pendet, à pedis ossibus, quæ iam nuda excarneaq; spectantur, liberata.

DECIMA-SEXTA MUSCULORUM TABULA.

DECIMAESEXTAE TABVLAE, EIVSdemq́; characterum Index.

DECIMAMSEXTAM tabulam licuisset statim tertiæ musculorum tabulæ subijcere: sed quoniam corporis duntaxat pars existit, huc eam reponere magis uisum fuit, qua sinistri femoris, tibiæ, pedisq́; interna facies, nullo liberata musculo, exprimitur, unà cum osse sacro, & osse ipsius sinistro lateri commisso, ut decimus femur mouentium musculus ea sui parte alicubi in conspectum ueniret, quæ internam pubis ossis & coxendicis ossis sedem occupat.

A *Os sacrum.*

B *Ossis sacri latus, cui dextrum ilium os committebatur.*

C *Ligamentum à sacro osse, in coxendicis ossis appendicem pertinens.*

D *Sinistri pubis ossis sedes, quæ dextro pubis ossi committebatur.*

E *Notatur quartus femur subiens neruus.*

E,F,G *Decimus femur mouentium musculus, cuius tres ueluti partes, E, F, G insignitæ, inscriptionibus quodammodo distinguuntur. Atq; his partibus ab interna pubis ossis sede, & interna quoq; coxendicis ossis regione, musculus*

H. *iste carneus pronascitur. Ad sedem uerò H indicatam, arctior redditur, & ad sinum sibi in coxendicis osse insculptum reflexus, ad magnum femoris perfertur processum.*

I *Conspicua est portio septimi femur mouentium musculi.*

K *Portio sexti femur mouentium musculi.*

L *Primus tibiam mouentium musculus, cuius sedes, qua iuxta internum femoris caput in tendinem cessat, M*

M. *indicatur.*

Δ *Secundus tibiam mouentium musculus. N & O musculi huius principium, ab ossis pubis commissura prona-*

N,O. *tum indicant. M quoq;, etsi in primo tibiam mouentium ponatur musculo, huius secundi musculi etiam sedem notat, qua prorsus in tendinem desinit.*

P *Nonus musculus tibiam mouentium, parua ipsius portione hic conspicuus.*

Q *Octauus tibiam mouentium musculus.*

R *Tertius tibiam mouentium musculus, cuius tendo, quemadmodum & primi & secundi tibiam mouentiũ musculorum, M quoq; indicari potest. & promptissimum etiam est intueri, ubi nam musculorum tendines in anteriorem tibiæ ossis sedem inserantur.*

S,T *Quintus femur mouentium musculus. uerùm S posteriorem eius musculi partem notat. T autem eius musculi anterioris partis posteriorem indicat portionem.*

V,V *Quintus tibiam mouentium musculus.*

X,Y *Excarnis tibiæ ossis pars. uerùm Y interiorem notat malleolum.*

a *Primus pedem mouentium musculus.*

b *Secundus pedem mouentium musculus.*

c *Tendo tenuissimus, idemq́; summè gracilis, qui à tertio pedem mouentium musculo educitur.*

d *Musculus suram constituentium maximus, pedemq́; mouentium quartus.*

e *Musculus, quatuor pedis digitorum tertium os flectens.*

f *Portio musculi pedem mouentium quinti.*

g *Tendo sexti pedem mouentium musculi.*

h *Tendines digitos extendentes.*

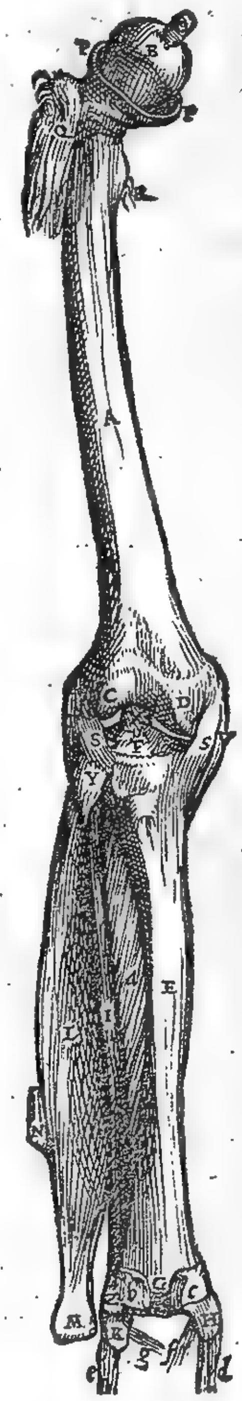
i *Musculus, pollicem à cæteris digitis introrsum abducens.*

TABVLARVM MVSCVLORVM, ET EARVNDEM characterum indicum finis.

QVID LIGAMENTVM, AC QVIS ligamenti usus & differentia.

Caput I.

FIGVRA hic in latere posita, uniuersum femoris os exprimit, unà cum tibiæ osse, & fibula: quibus ea ligamenta adhuc connata hærent, quæ primi Capitis contextu intelligendo subseruiunt.

- A,B,C,D *Femoris os.*
- B *Femoris ossis caput, sinum coxendicis ossis subiens.*
- C,D *Femoris ossis humiliora capita, quæ tibiæ articulantur.*
- E,F,G,H *Tibiæ os.*
- F *Eminens superioris sedis tibiæ ossis processus, qui sinum subingreditur, quem duo humiliora femoris ossis capita in ipsorum medio cõtinent, & qui ligamentum mox X insinuandum educit.*
- G *Sedes tibiæ ossis, qua complures uehuntur tendines eorum musculorum, qui anteriorem tibiæ regionem occupant.*
- H *Interior malleolus.*
- I,K *Fibula. uerùm K exterior malleolus priuatim insignitur.*
- L,M *Musculus notatur in sura maximus, pedemq́ mouentium quartus, atq́ inter reliquos corporis musculos intensißimè liuens. Verùm M huius musculi tendinem, calcis oßi insertum, particulatim indicat.*
- N *N autem portiunculam tendinis primi & secundi pedem mouentium musculorum ostendit, quæ quarto pedem mouenti musculo connascitur, ac simul cum illo unita, calci inseritur.*
- O *Teres ligamentum, femoris os coxendicis oßi iungens.*
- P,P *Ligamentum, orbiculatim femoris cum coxendicis osse articulum amplectens.*
- Q *Ligamentorum portiones, ex magno externoq́ femoris processu in musculorum substantiam absumptæ, ac potißimùm in tibiam mouentium septimi.*
- R *Portiunculæ ligamentorum quoq́, à radice interioris minorisq́ processus femoris pronatæ, & in octauum tibiam mouentem musculum præcipuè degenerantes.*
- S,S *Membraneum ligamentum, reliquis etiam omnibus articulis commune, quod uniuersum genu articulum ambit: ea tantùm parte excepta, cui mola patellà ue præponitur.*
- T *Ligamentũ, genu articulo proprium, quod externo ipsius lateri attenditur.*
- V *Ligamentum hoc, etiam genu articulo peculiare censetur, interno ipsius lateri attensum.*
- X *Ligamentum, ex tibiæ oßis processu F notato, in femoris os insertum.*
- Y *Ligamentum, superiorem fibulæ partem tibiæ oßi connectens.*
- Z *Ligamentum, inferiorem fibulæ partem tibiæ alligans.*
- a *Membraneum ligamentum, fibulam tibiæ oßi toto ductu, quo inuicem hæc ossa dehiscunt, committens.*
- b,c *Hic ligamentum notatur, tendines anuli ritu amplectens, qui à tibiæ anteriori sede, in pedis superiora porriguntur. Ut uerò ipsius natura exactiùs oculis subijceretur, id sectione secundùm longitudinem ducta diuisum, unaq́ sui parte in latus reflexum finximus.*
- d *Ligamentum, à tibia osse ad calcem insertum, & tendines hàc ad pedis inferiora descendentes continens.*
- e *Ligamentum, à fibula ad calcem porrectum, & tendinibus hàc pedis inferiora petentibus obductum.*
- f *Ligamentum cartilagineum, ab interno malleolo, in tali internum latus insertum.*
- g *Ligamentum cartilagineum, fibulam talo colligans.*

Huc

Huc ſanè & tabulam retuliſſem, trigeſimo præſentis libri Capite proponendam, quæ primæ ceruicis uertebræ ad ſecundam & primæ ſecundæq; ad caput connexum exprimit: niſi quam hic modò exhibui, omnem utcunq; ligamenti differentiam & uſum commonſtraret.

QVANDOQVIDEM primus liber omnia quæ ad oſsium cartilaginumq; hiſtoriam ſpectare duximus, recenſuit: præſens ipſorum ligamenta, & eos quibus mouentur muſculos, peropportunè proſequetur.

a undiq; in figura, Capitis huius initio præpoſita, ligamenta occurrunt.

[a] Ligamentum itaq;, quod nerui generatim dicti nomine etiam cōprehendimus, Græcisq; σύνδεσμος nuncupatur, corpus eſt ſimilare, primario ex oſſe, aut cartilagine principium ducens, durum, ſed tamen cartilagine mollius, albū, uariosq; in colligando, continendo, obtegendo, dirimendo, & muſculis conſtituendis, uſus præſtans.

Quid ligamentum.

Ligamētorum uſus in colligando.

b O.P.S. T.V.

Niſi enim oſsium & cartilaginum articuli, non læui ſanè occaſione extructi,[b] ligamentis tenerentur, nihil ſanè prohiberet, illos quouis ferè motu luxari, & à ſua naturali ſede ingredi. Vnde etiam miranda eſt rerum Opificis Dei induſtria, qui ex mutuò coarticulatis partibus ſubſtantiā quandam pronaſci uoluerit, ita duram, ut eas ſimul adamuſsim tutoq; colliget: & quo minus per uiolētos & cōtinuos, propemodūq; indefeſſos motus à ſe inuicē rumpantur & diſsiliant, pulchrè præſtet. & interim in mollitie ita tēperatur, ut tantū tendi remittiq; poſsit, ut articulorū, quibus ſinguli ex ſua cōſtructionis ratione agi debent, motus haudquaquā prohibeat, & quo minus cōcinnè celebrētur, obſtet. adeò ut iſte præcipuus primariusq; ligamēti habeatur uſus, à quo etiā ſuum nomen potiſsimū inuenit.

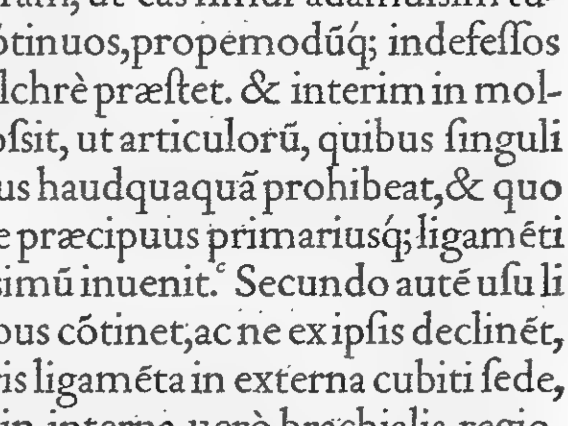
Ligamenti ſubſtantia.

c b, c.

[c] Secundo autē uſu ligamentū, tendines ſuis, quibus uehūtur, ſinibus cōtinet, ac ne ex ipſis declinēt, aut ab illis eleuentur, præcauet. Huius generis ligamēta in externa cubiti ſede, quà brachiale illi articulatur,[d] ſex uiſuntur: in interna uerò brachialis regione,[e] unicum inſigniter ualidū. deinde in interna digitorū manus ac pedis ſede, unicū quoq; in tota ferè ipſorū longitudine conſiſtit. In anteriori inſuper ſede, quà pedi articulatur,[f] unum quoq; occurrit, amplum & ualidū. &[g] alia deniq; inter tibiā & calcem, ac inter fibulā & calcem obſeruātur, omnia potiſsimū in hoc creata, ne tendo in muſculi cōtractione è proprio ſinu aſſurgat. Niſi enim huiuſmodi ligamentū anteriori tibiæ ſedi iuxta pedem præpoſitum, inter reliquos, quibus uiam præbet, tendines, eos qui digitorum extenſionis authores ſunt, transmitteret & cōtineret: illi, quoties digitos tenderemus, antrorſum à tibiæ & pedis articulo prominerent nihilo minus ſanè, quàm ſi funiculū uni digito alligatum, ad genu uſq; protenderes, illoq; digitū eleuare conareris. funiculus namq; ille, uerſus genu attractus, plurimū à pedis cum tibia articulo abſcederet. At ſi aliū funiculum tranſuerſim infimę tibiæ ſedi obligaueris, & ſub illo eum quo digitum extendi uolebā, traduxeris, funiculus iſte, etiamſi protrahatur, non amplius à tibia rectus abſcedet: ſed tibiæ pediq;, tranſuerſi uinculi occaſione toto ductu exporrectus, digitum eleuabit. Hanc Naturæ ſolertiam

Ligamenti in tendinibus continendis uſus.

d 1 muſc. ta. charact. 3, 4, 5, 6. ſecundæ autē ta. charact. 2, 2, 3, 4, 5, 6.
e 4 tab. θ.
f 1 tab. Δ. 2 tab. λ.
g 2 tab. s. dein Σ uerùm ſuffecerit ſemper unum atq; alterum in ſingulis exemplis adnotaſſe.

lertiam aurigas anulis illis imitari cernimus, quos equorum iugis connectunt, ut oblongiori habena per anulū traiecta, equos, quibus non insident, opportuniùs reflectāt. Quia uerò ligamēta hęc, perinde ac anulus habenę, transuersim tēdinibus obducūtur, aut potius illos orbiculatim amplexātur, Gręcis ἐγκάρσια fuere nuncupata. nos autē illa nunc transuersa, nunc anularia appellamus. Interior eiusmodi ligamentorū superficies anulis, per quos funes traijciūtur, penitus respōdet, quum secundùm cauum (uti tendo secundùm conuexū) orbicularis sit, & lęuis, & uiscido humore, ceu oleo quopiā, perfusa. Quippe hæc ligamenta non solùm tēdinibus, qua cutē spectant, extrinsecus obducūtur: uerùm etiam uelut stratū ipsis fiunt, ossisq; duritiē correctura, inter os & tēdines sese insinuant, undiquaq; in orbē eos, citra omnem prorsus connexū amplexantia, & ut anulus habenā, transmittētia. Horum ligamentorū ferè ordini asscribendæ sunt membranę, trāsuersim alicui integræ musculorū congeriei obductę, ac ne illi inter se implicētur, sua'ue sede aberrēt, pulchrè auxiliātes. huiusmodi enim membranas in tota cubiti, femoris & tibiæ lōgitudine, musculis præesse recēsebimus. Insuper & transuersum primæ ceruicis uertebræ [h] ligamentum, dentem secūdę uertebræ in suo sinu cōtinens, ac ne ille aliquādo dorsalem medullam cōprimat, instar ualli prohibens, in horū quoq; numero haberi potest. Præterea, si non fictos penitus arbitrarer cerebelli [i] processuum, qui uermibus cōparantur, motus, inter hæc ligamēta quoq; enumerarē, tenuis cerebri membranę partes, quæ anteriorē cerebelli sedem, cerebri [k] natibus, & posteriorem [l] dorsali medullę cōnectunt. Quandoquidē Galenus illas membranæ partes in hoc formari arbitratus est, ne processus uermiū modo extructi, à sua sede reclinarent. His itaq; tenuis mēbranæ omissis partibus, huc quoq; referam mēbranas, seu ligamēta potiùs ex ossibus pronata, & quosdam ossiū sinus ideo succingentia, ut, etsi musculum tendinem'ue sinui incumbentē, anuli modo orbiculatim undiq; non amplexentur, nihilominus tamen (quum nullus eleuationis tendinis alioquin metus ingruat) sinum ita subungant, & ipsa uiscido quoque humore sic oblinentur, & læuia sint, ut pinguis rotulæ modo, musculū & tendinem sibi superuehi sinant, & quo minus is atteratur præstent. [m] Reperies autem non sine summa uoluptate huiusmodi ligamentum, in posteriori coxendicis ossis sede, sinui obnatum, ad quem musculus reflectitur, qui internam pubis ossis sedem occupans, femur extrorsum circumagit: deinde etiam in superiori coxendicis ossis [n] regione, qua [o] duo musculi descendunt, primarij femoris flexus opifices. Huc quoq; spectant ligamenta, cartilagineam ligamētorum naturam seruantia, quæ ossium acetabulorum cauitatem augent, cuiusmodi ad coxendicis sinus, quo femur excipitur, supercilium obnascitur. Et fortassis huc reponendæ essent ligamētosæ [p] cartilagines, quas in genu articulo haberi, in primo libro retulimus. Videtur namq; Galenus & genu cartilaginibus, ligamentorum nomen indidisse, licet ad colligationem nimis quàm parum (uti ad femoris capita cōtinenda plurimum) conducant. Porrò tertius ligamentorum usus censebitur, quo illa instar indumenti & propugnaculi, corporibus quibusdam obducuntur, in quorum albo in primis transuersa secundi usus ligamenta comprehēdimus, & priuatim mucosas quasdam membranulas, tendinibus tunicæ ritu circundatas, [q] cuiusmodi in manu præcipuè obseruantur. Tendines enim musculorum, qui ex cubito ad digitos procedunt, membranulis proprijs obteguntur: & potissimùm ea tendinum portio, quæ in brachialis sinu, & manus uola, ad digitorum usq; radices habetur. Cæterùm hæ membranæ à tendinibus, ipsisq; musculorū peculiaribus membranis potius, quàm ab osse,

Lib. 8 de Vsu part.

Ligamenta aut membranæ sinibus obducta, ad quos musculi reflectuntur.

Ligamenta, ossium acetabula augentia.

Lib. 2 de Administ. sect.

Vsus ligamentorum, quæ instar propugnaculi sunt.

h fig. cap. 30 K.

i 12 fi. lib. 7 B, D. c, d. H. I.

k 10 fi. lib. 7 E, F, G, H.

l 9 fig. lib. 7 H, a E ad H.

m spectetur tabulæ 4, 7, deinde 13 tab. f, t, u, x, y, z.

n 1 fi. cap. 29 lib. 1 T.

o 8 tab. e, A.

p 8 fi. cap. 31 lib. 1.

q 4 tabula manus usque L.

ab osse, primariò ortum ducunt: unde etiam membranarũ ordini non ineptè asscribuntur. & si huius generis membranas inter ligamenta cum Galeno enumerauerimus, reliquæ propemodum corporis membranę huc quoq; non inopportunè referentur: quoniam quibusdam obducũtur corporibus, & uelut uincula eorum existunt. Essent autem ex harum numero, peritonæum præcipuè, membrana costas succingens, intersepiẽtes thoracis cauitatem membranæ: dura, & magis adhuc tenuis cerebri membranæ, unà cum omnibus quos educũt processibus. Pręterquàm enim quòd non minus ab ossibus ferè, quàm cætera ligamenta, enasci cõspiciuntur, etiam in se aliquid colligant, continent & amplexantur, proximisq; ossibus astabiliunt. Quartus ligamẽtorum usus haberi poterit, quo septi alicuius ac interstitij uice illa musculos intercedunt. cuius notæ[r] ligamentum illud profectò est, quod inter ulnam radiumq; secundùm cubiti longitudinem porrectum, musculos internam cubiti sedem occupantes ab exterioribus interdiuidit. &[s] illud quoque, quod tibiæ ossi fibulam, membranæ cuiusdam ualidioris ritu, ubi inuicem ossa hæc dehiscunt, connectit. dein pręter[t] ligamentũ in spinarum interuallo occurrens, & dextros musculos à sinistris dirimens, his quoq; adnumerari possent[u] membranæ, pubis ossium foramina occupantes, musculosq; anteriori foraminum sedi attensos, ab illis qui posteriori committuntur, ossis quasi modo discernentes. [x] Quintus ligamentorum usus neutiquam infimus est: in huius enim ordinem ea ligamentorum portio reponenda uenit, quæ musculi constitutionem ingreditur, musculoq; non infimam substantiam suppetit. Qua autem ratione id fiat, sequenti Capite, quod musculorũ constructionem enarrabit, opportunè prosequemur. Hîc uerò suffecerit addidisse, musculum etiam ad ossium cartilaginumq; colligationẽ plurimum auxiliari, quum capite suo ex uno osse aut cartilagine principium ducat, & ipsius fine in aliud os uel cartilaginẽ implantetur. Hac itaq; ratione ligamentorum usus commiscere, promptum erit. sunt enim primi duntaxat usus omnia, quę femoris os coxendicis ossi, & tibiã femori colligant. nullum enim aliud homini, quàm colligandi officiũ præstãt: nisi etiam forsitan aliquis tertio ligamentorum usu, ipsa ossibus obduci assereret. Secũdi uerò dũtaxat usus nullũ reperies: quum omnia tertio usu instar propugnaculi, aut ab ossis iniuria uindicis instar, tendinibus sint. Verùm ex his occurrẽt nonnulla, quæ aliud nullum beneficiũ, quàm secundi & tertij usus conferunt, neq; ossa aut cartilagines inuicẽ nectunt: qualia omnia sunt, quæ uni solummodo ossi propria cõtinua'ue censentur. ut[y] quatuor illa, quæ in externa cubiti sede, radij appendici asscribũtur, &[z] unum ulnæ propriũ. Ea autẽ secundi usus ligamẽta, quę duobus ossibus sunt cõmunia, primi etiam ligamentorũ usus uicem supplent. tendinẽ namq;, quem trãsmittunt, tuẽtur, & ossa etiam inuicẽ ligant: ut[a] illud sex transuersorum cubiti ligamentorũ, quod radio & ulnæ cõmune dicemus. deinde trãsuersum quoq;[b] ligamentũ, anteriorẽ tibiæ sedem iuxta pedem occupans, & ad fibulã tibiæq; os relatũ, & transuersum internæ[c] brachialis sedis ligamentũ, pluribus omnino ossibus cõmune. Tertij duntaxat usus illa sunt, quæ tendinibus secundùm ipsorũ longitudinẽ obuoluuntur: nisi etiã primi usus sint, quòd tendines uicinis sedibus cõmissos seruent, aut ligent. Quanquam rursus ex his quædã & quinti usus uicem gerant:[d] quandoquidẽ mucosę membranæ, tendinibus tertiũ quatuor digitorũ os flectẽtibus, in brachiale & uola obductæ, etiam musculis gracilibus, quatuor digitos pollici adducẽtibus, principium præbent. Cæterùm in quarti solũmodo usus numero propemodum habendæ sunt[e] membranæ, in pubis ossiũ foraminibus obuiæ. Id autem,

Lib. 1 de Administ. dissect.

Hæc ostendunt priores figuræ 5, 6, 7 librorum.

Ligamẽtorum usus, quæ instar interstitij sunt.

r 7 tab. V. dein S, T.

s huius ca. fig. a.

t 14 tab. b, b.

u 2 I. b figuræ cap. 43 O, O.

x Q. R. & 1 fig cap. 2 C.

Ligamẽtorum usus, quo musculi constructionẽ subeunt.

Quæ ligamẽta unicũ tantùm præstant usum, quæ plures.

y 2 tab cha racte. 3, 4, 5, 6.

z 2 ta. cha ract. 2.

a 2 tab. I.

b 2 tab. A.

c 4 tab. Δ.

d uide 6 ta bulæ γ, ξ. et 7 tab. d, f.

e 14 tab. b, b.

quod in [f] cubito & [g] tibia habetur, etiam primi usus ligamentum existit, quum & ad ossium connexũ egregiè auxilietur. quamuis etiã hęc omnia & ad quinti usus ligamentorũ classem reijci possent, quòd non obscurè musculis etiã principium porrigant. Qui enim internã & externã pubis ossis foraminis sedẽ obtegũt musculi, ab illius quoq; foraminis membrana partim enasci dicentur: uti etiam ab eiusmodi ligamẽto in tibia nõnulli musculi originis portionem assumunt.

f 7 fig. g 14 et 15 fig. 24

Ligamẽtorum differentiæ. Ab usu. Porrò ut ligamentorũ non idem usus est, & plures inter ligamẽta eius gratia consurgunt differentiæ: ita quoq; in ortu, insertioneq;, & partibus quas cõmittunt, uariant: *Ab ortu.* quum alia ad solas spectent cartilagines, ut laryngis, & nasi alarũ ligamẽta: alia ad sola ossa, ut genu, cubiti, humeri, & alia permulta corporis ligamẽta: alia ad cartilaginẽ & os pertineant, ut ea quę pectoris ossi, costarũ nectunt cartilagines. *A' partibus, quas connectunt.* Alia uerò aliã partem quampiã ossi aut cartilagini cõmittunt, ut corporis mẽbranæ ad unã ferè omnes: atq; hæc semper duabus partibus sunt cõmunia. *A' partibus, quibus committuntur.* Alia uerò uni dũtaxat ossi priuata cẽsentur, ut sex cubiti exteriorum ligamentorũ, quæ transuersim ducuntur quinq;. nam primũ, quod ulnæ radioq; cõmune est, non ad unicum tantum os referetur. Insuper & quæ pubis ossiũ foramina opplent mẽbranę, huc quoq; spectãt, si modò illę (quum non ligent) in ligamentorũ numero habeãtur. *A' substantia.* Substantia demũ alia constant molliori, magisq; membranea, ut omnia ferè quæ in orbem articulos ambiũt: quanquam in illis rursus quædam sit differentia. Digitorum enim internodia mollius ambit ligamentũ, quàm humeri articulum: & huius denuò duritiem, coxendicis articuli ligamentũ longè superat. Alia autem dura sunt, mediamq; inter ligamenta quæ articulos ambire dixi, & cartilagines, naturam sortiũtur. unde etiam Græci hæc νευροχονδρώδη σύνδεσμα, quasi ligamenta cartilaginea dicas, appellant. Huius generis omnia propemodum sunt, quæ extrinsecus articulis non obtenduntur, sed inter ossa ipsa latitant: quale illud est, [h] quod ex medio capitis femoris in coxendicis acetabulum fertur, & [i] ea quæ uertebrarum corpora intercedunt, & [k] id quod ex media tibiæ sede, quà hæc femur respicit, inter femoris capita ducitur, & [l] quædam malleolos talo nectentia, & quod sacrum os iliumq; ossa interuenit, & generatim omnia quæ inter ossa sedem habent. *A' situ.* Vnde etiam & situ ligamenta inter se pugnant, quum alia extrinsecus ossibus obducantur, ut molliora illa: alia autem inter ipsa ossa, ubi se inuicem respiciunt, cõtinguntq;, situentur, quemadmodum cartilaginea propemodum uniuersa. *A' forma.* A' forma quoq; ligamenta differentiam mutuantur: sunt enim quędam prorsus lata, membranea & tenuia: uti illud, quod secundùm cubiti longitudinem inter ulnam radiumq; cõspicimus: & illud, quod pari modo inter fibulam & tibiæ os, ubi hæc mutuò dehiscunt, obseruatur, & etiam pleraq; in orbem articulos circundãtia: eaq; tandem omnia, quæ tendinibus musculisq; obuoluuntur. Alia autem crassa sunt, & ex his quædã teretia: ut [m] ligamentum ex dente secundæ ceruicis uertebræ, in occipitis os procedens: & [n] id pariter, quod transuersim denti obducitur, primæq; uertebræ est peculiare: deinde & [o] ligamentum, femoris caput coxẽdicis ossi in articuli medio committens, teres etiam uisitur. Alia ampla lataq; sunt, ut [p] tertium peculiarium humeri articuli ligamentorũ: præter membraneũ quoddã, in orbem articulũ ambiens. Insuper genu articuli peculiaria omnia, crassa quidem sunt, non tamẽ prorsus teretia: ut & cartilaginea, talũ tibiæ & fibulæ colligãtia. Rursum quædam continua, & nullo foramine peruia cernũtur, ut ligamentorum maxima multitudo. quædã uerò aliquid transmissura perforantur, ut ligamẽta anuli modo tendines transmittentia: & membrana pubis ossis foraminis, neruo cum uena & arteria

h O. i fig. cap. 14 lib. 1 B. k X. l fig.

m fig. P cap. 1 n eiusdem fig. H. o 3 f. cap. 49 P. p 15 lib. V.

arteria uiam præbens: ut & membraneum ligamentum, inter tibiæ os & fibulam consistens. Commune autem omnibus ligamẽtis est, quòd obtuso admodum sensu (nollem enim dicere nullo) participent: ne propter crebrum frequentemq; motum, & cõtinuum affrictum, dolore uexentur. Qua etiam ferè ratione (quum scilicet natura sicca sunt) ne ocyus exsiccẽtur, ligamẽta mucoso quodam lentoq; humore, ut etiam articulorum cartilagines, oblinuntur.

Ligamentis communia.

Viscidus ligamentorum humor.

QVID MVSCVLVS. CAPVT II.

PRIMA huius Capitis figura, musculi structuræ ratio, qua omnes dissectionis professores musculum formari hactenus tradiderunt, utcunq; exprimitur. Quod enim inter Φ & Ω continetur, nerui cuiusdã est portio suprà infraq; abtruncata. uerùm hæc characterum indice opportuniùs explicabuntur.

Φ, Ω

- A *Nerui in plures soboles distribuendi portio.*
- B *Nerui A notati soboles, musculi constitutionem subiens.*
- C *Ligamentum, quod ab osse ad musculum constituendum pronascitur, cui æqua ferè cum nerui sobole debebat esse proportio.*
- D *Ligamenti & nerui ad musculum efformandum congressus, ac prima in fibras distributio, musculiq; caput.*
- E *Sedes, qua fibrarum maxima est diuisio, & qua musculi uenter consistit.*
- F *Diuisionis fibrarum concursus, commixtioq;, & tendinis seu caudæ musculi initium.*
- G *Tendinis pars, quæ mouendo ossi inseritur.*

PRIMA SECVNDI CAPITIS figura.

SECVNDAE FIGVRÆ, eiusdemq; characterum Index.

SECVNDA figura, musculorum humeri, seu brachij os, & cubiti ossa, & extremam manus sedem ambientium fibras, à carne quodammodo liberas, commonstrat, unà cum quarto brachiũ adeuntium neruo: ut hic, quàm fieri posset commodissimè, musculi fabricæ natura oculis subijceretur.

- H *Humeri caput, quod scapulæ articulatur.*
- I *Quartus brachium petens neruus.*
- K *Principium musculi cubitum extendentis, qui ab humeri capitis radice exoritur.*
- L *Principium alterius cubitum extendentis musculi, qui ab humiliori scapulæ costa pronascitur.*
- M *Sedes, qua quartus brachiũ accedens neruus, duobus cubitum extendentibus musculis propagines offert.*
- N *Cubitum extendentium musculorum finis, seu eorundẽ in posteriorem ulnæ processum insertio.*
- O *Posterioris ulnæ processus pars, quæ excarnis perpetuò cernitur.*
- P *Quartus brachium petens neruus, inibi conspicuus, quà posteriori sedi exterioris tuberis humeri innititur, ac musculis hinc ab hu*

SECVNDA FIGVRA.

ab humero principium ducentibus ramos offert.

Q *Initium est cubitum flectentium musculorum posterioris.*

R *Caput oblongi musculi, qui radij appendici iuxta brachiale insertus, radium in pronum ducit.*

S *Musculus, bicorni tendine brachiale extendens.*

T *Musculus brachiale extendentium alter, qui è regione minimi digiti post brachiali implantatur.*

V *Musculus ulnæ exporrectus, & brachiale flectens.*

X *Musculus indicem, medium & anularem extendens.*

Y *Musculus, quo minimum digitum præcipuè extendi docebo.*

Z *Carnea pars eius musculi, qui in tres diductus tendines, unum brachialis ossi pollicem sustinenti inserit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio.*

a *Musculus, cuius beneficio pollex indici adducitur.*

MVSCVLVM motus uoluntarij, ex nostroq; arbitratu pendentis proprium esse instrumentum, omnibus concessum uidetur dissectionum professoribus: idemq; ab omnibus musculi constructionis modus enarratur. Qui equidē probabilis apparet, magnumq; Naturæ artificium commōstrat: attamen quum in paucissimis musculis, aut potius in nullis illum obseruem, secus profectò quàm illi, de musculorum cōstructione sentire cogor. Quæ autem omnium ferè sit sententia, nunc quàm potero breuissimè, & simul explicatissimè subijciā: eorum placita in continuam orationis seriem, quæ ueritati proximè sit consona, congesturus. Diffiniunt itaq; musculum, partem esse instrumentalem ex neruo, ligamento, carne, uenis & arterijs confabricatam, motusq; uoluntarij peculiare organum, in cuius fabrica ad hunc ferè modum Naturæ opus recensent. Quum bina sint corpora, quibus in præsenti sermone (qui de musculi constitutione est) indigemus, ligamētum scilicet, & neruus sua propria uoce dictus: quumq; ligamentum sit durum, neruus uerò mollis: miranda Creatoris est industria, qui in singulis motui uoluntario præfectis partibus, utroq; utitur, neq; in ligamenti locum neruum aliquando transponens, neq; in nerui regionem ligamentum. Concessum enim est omnibus, neq; durum ad sensum (utpote quod non facilè afficiatur) neq; molle ad motum (quum imbecillius sit) esse idoneum. Ergo neq; per solos neruos mouetur aliqua particula, neq; per ligamenta. Neruus enim sensitiuus quidē est, quatenus mollis: inualidior autem, quàm ut moueret & transferret totum membrum. Ligamentum uerò tutò quidem colligare, & interim membrorū motibus non obstare poterat: ipsum tamen motus uolūtarij organum per se nequiuit produci, quum originem ex osse aut cartilagine, non autem nerui modo, ex cerebro uoluntarij motus fonte obtineat. Nemo enim ambigit, huiusmodi fontis seu principij corpus molle oportuisse fieri: quandoquidem neque ex molli perfectè durum, neq; ex duro molle quicquam enasci, possibile est. His igitur occasionibus, Natura neq; solis ligamentis uti ad motus uoluntarios potuit: quoniam neq; sensu, neque motu prædita sunt, ut quæ animæ principatus sedi non continuentur. neque neruis etiam solis utendum fuerat, cum hi propter mollitiem tenuitatemq; transferre tam magna pōdera minimè ualerent. Permixtum igitur ex ambobus oportebat aliquod creari motus organum, quod omnino neruo esset durius, & ligamento mollius: & ideo quoq; participare sensu, minus quidem quàm neruus, magis autem quàm ligamentum. Insuper decuit & id quoq; in medio roboris & imbecillitatis, aliorumq; contrariorum, quæ ligamentis & neruis insunt, existere. Atq; hac occasione motus instrumentum, utrisq; ipsum componentibus substantijs cōmunicat: non tamen exactè alteram, neq; solam, neq; eam im-

Quid musculus, ipsiusq; cōpositionis ratio, secundum aliorum Anatomicorum sententiam.

Ligamenti & nerui in musculo necessitas.

Hec exprima figura seria. xi. pe tet.

Musculum natura inter ligamentū & neruum esse medium.

Ligamenti & nerui permixtio.

eam impermixtam obtinet, ſed ex ambabus commiſcetur. Verùm quum nihil alicui per totum confundi poteſt, non confractum prius in minimas particulas, neceſſarium fuit utrunq;, neruum uidelicet & ligamentum, in fibras tenues diſcindi, deinde ſibi inuicem eas copulari ad uoluntarij motus organi generationem. Perficitur autem nerui ac ligamenti in fibras diſtributio in hunc modum. neruus accedit ligamentum, ac ſimul commixta in fibras duas quodam modo digeruntur, illæ rurſus ſingulæ in alias, & hæ iterum in plures tantiſper diuiduntur, donec in tenuiſsimas membraneasq́; fibras procedant. poſtquam hæ ad extremum diffuſionis peruenere, rurſus ut diuiſæ fuerũt, mutuo concurſu coaleſcentes, & commixtæ in unum colliguntur. Et quemadmodum[a] prima diuiſio, muſculi caput conſtituebat: ita hæc[b] poſtrema collectio finem muſculi efformat, quem Græci ἀπονεύρωσιν, quaſi eneruationem dixeris, & ut nos quoq;, tendinem muſculorum appellant.[c] Medium uerò, in quo diuiſionis ſeries conſiſtit, muſculi uentrem nuncupamus, ſimilitudinem à mure, & lacerta, & piſcis muſculi, aut alioquin communi piſcium forma mutuãtes. Muſculi namq; ſeu lacerti caput, muris lacertęq́; capiti conferimus: tendinem autem caudæ, & uentrem uentri. Cæterùm ſi Natura ſolũmodo ita neruum & ligamentum diuiſiſſet, nec medias regiones, fibrarumq́; interſtitia molli infarſiſſet ſubſtãtia, quæ fibris, thori ac texturæ alicuius, & firmę ſedis loco eſſet, haudquaquam muſculi uel tantillo temporis ſpacio fibras illas infractas incorruptasq́; ſeruarent. Eſt autem ſedes ea, ac thorus, ſimplex caro fibris obducta, quæ non aliter fibris cõmittitur, quàm calathis alijsq́; fiſcellis lac, dum harum rerum periti id in illis coagulant. Finge igitur fibras ex neruo & ligamẽto diffuſas, iuncis reſpondere, lacti uerò ipſi ſanguinem, & caſeo carnem proportionari. nam ut ille ex lacte, ita hæc ex ſanguine paratur. Quanquam tanto ueriorem tibi confinges imaginẽ, quanto per caſeum plures crebrioresq́; iuncos funiculos'ue porrectos, & non ſolum ad caſei latera attenſos, imaginatus fueris. Ne autem caro hæc, reliquaq́; muſculi ſubſtantia, ſanguine nutrimentoq́; indiga relinqueretur, & ſuus innatus calor non refocillaretur, uenas ac arterias, tanquam riuulos quoſdam, muſculis immiſceri fuit neceſſarium. Deinde quoq; membranam, uniuerſum muſculi corpus integentem, à ligamentis, quæ muſculi caput & finem oſsibus committunt, produci oportebat. Commemorata iam muſculi conſtructio, quantumuis concinna & elegans diſſectionum imperito apparere queat, ad amuſsim nulli prorſus conuenit muſculo: quum nullum in uniuerſo corpore adinuenias, qui parem ligamenti, ſeu ex oſſe aut cartilagine exortus ſui, & nerui portionem ſibi aſſumat. Nam ut cæteros taceam,[d] tendo in poſteriorem calcis ſedem inſertus, ſolus craſsior eſt[e] quatuor femur petentium neruorum radicibus, utcunq; eas ſimul collegeris. Deinde ſi nunc omnes tibiæ inſertos tendines, ac reliquos pedis oſſa accedentes perpenderis: quæ nunc cum tendine illo, in calcem inſerto, erit proportio, ut illa ſcilicet mediam tendinũ portionem neruo, & mediam ligamento formari oſtendat? Profectò ſi tendines neruis hîc cõparabuntur, neutiquam nonageſimam tendinum portionem neruis conſtare fatebimur. Deinde ſi fortaſsis aliquis muſculus parem ligamenti & nerui portionẽ ſibi uendicare reperiretur, eſſet profectò[f] temporalis, &[g] ſeptũ tranſuerſum, quippe in hoc[h] duo ſatis inſignes nerui implantantur: illum uerò etiam[i] quinq; neruorum propagines adire docebo, quãuis interim in neutro neq; trigecupla nerui cum ligamẽto uideatur proportio. Sed quid tantopere Galeni præcepta, tanquam oracula ſubuerẽtes, & ipſius libros de Muſculorum motu exoſculantes, de illis dicemus muſculis, qui la-

a 1 fig. D.
b 1 fig. F.
c 1 fig. E.

Muſculi caput

Finis, ſeu cauda, & tendo.

Venter.

Carnis in muſculo uſus.

Venæ & arteriæ in muſculo neceſsitas.

Muſculi membrana.

Muſculum non aquè nerui ac ligamenti naturæ participare.

d 14 ta. tendo muſculorum n, o, q.
e 2 fi. cap. 11 lib. 4 charac. 57, 60, 66, 71, licet uera proportio ex neruorũ tabulis, ut neq; è uenarum, peti nequeat.
f 4 tab. Γ.
g 7 tab. Δ.
h 2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 n.
i 2 fi. cap. 2 lib. 4 Q, R, b, c, d.

qui latiſsimo oriuntur principio, ac ſenſim in anguſtum uerſus ipſorum inſertionem deſinunt? cuiuſmodi, præter temporalem, inter reliquos, brachium[k] attollens eſt: deinde[l] is qui brachium pectori admouet, & femoris motibus famulantes propemodũ omnes: in quorum exortibus neruum, qui, ut Galenus cenſet, cum ligamento diffundi poſsit, confingere nequimus. Nam ſtatim in eiuſmodi muſculorum origine multo maior fibrarum eſt copia, quàm in muſculi reliqua parte: ſiquidem in illis muſculis, & pręcipuè qui femoris motibus præſunt, fibræ ab ipſo ortu non amplius in plures diuiduntur: imò ſenſim ad inſertionem properantes, inuicem colliguntur, muſculos triangularis figuræ efformantes. Vnde etiam conſpicuum euadit, ſi modò illam, quę Anatomicis proponitur, nerui ac ligamenti diuiſionem commixtionemq́; in muſculis fieri oporteret, ſingulis fibris in ortu neruulũ debere miſceri: quod neutiquam accidere, ipſa neruorum ſeries commonſtrat. Quandoquidem in pleriſq; muſculis duntaxat neruulum admodum gracilem, neq; magis quàm uenam diuiſum, ad ſuperficiem muſculi nunc interiorem, nunc exteriorem, uenæ ac arteriæ modo exporrigi, membranæq́; muſculi adhærere conſpicies, neutiquam autem in fibras per muſculi ſubſtantiam diffundi. Quod inter pleroſq; corporis muſculos in[m] illis liquidò condiſces, qui ab ilium oſſe, femoris os accedunt. ex quibus etiam quoſdam reperias, quorum ne ſuperficiei quidem neruus, uti neq; uena & arteria, uix ut cõtiguus omnino ſit, attendatur. Neq; id hîc ſolum obſeruabis, imò etiam in quadrato[n] muſculo, radium in pronum mouẽte, cui nunquam neruum, uenam & arteriã exporrigi intuitus ſum: præter illos neruos, uenas ac arterias, quæ cum tendinibus digitos flectẽtibus ad manum prorepunt: quę etſi à muſculo illo non multum diſtent, ipſum tamen non contingunt, & minus adhuc illi adnaſcuntur & inſeruntur. Adde neq; neruulum obſeruari inſertum in graciles[o] muſculos, qui quatuor digitos pollici adducunt: ut neq; in[p] illos, qui primi quatuor digitorũ oſsis flexionibus pręſunt. Adiunge præter hos, abdominis etiam[q] muſculos (quos prius, quia omnibus notiores uidentur, recenſere decuerat) nullam nerui cum ligamento proportionem oſtendere: quum nequaquam in ſingulis muſculorũ, qui obliquè & tranſuerſim fibras porrigunt, principiorũ ſedibus neruus implantetur: quumq́; ipſorum eneruatio ſeu tendo multo latior eorundẽ origine exiſtat, quod cum pleriſq; muſculis habent commune. Non eſt itaq; muſculus inter ligamentum & neruum natura medius: neq; etiam illa, quam uulgò imaginantur, ligamenti & nerui fit commixtio. Nam etſi fortè neruum in muſculi alicuius caput inſeri animaduerſurus ſis, nunquam ſanè nerui ſoboles, ligamẽti fibrarum modo, ad tendinis uſq; principium diffundi, aut aliquo pacto ligamẽti fibris uniri, ueréq; permiſceri reperies. Quod profectò in nullo muſculo perpendes facilius, quàm in illis[r] qui ab interno humeri tubere principium capiunt: illorum etenim capita ſunt acuta, & neruorum inſertiones in ipſorum ſubſtantia, non ſolum autem in ſuperficie adipiſcuntur. Atq; id etiam in[s] illo animaduertes, qui à fibulæ ſuperiori appendice principium ſumens, ad pedem prorepit: ſic & in [t]ijs, qui ab inferiorũ femoris capitum radicibus ad calcem feruntur. Non enim omnes muſculi, nerui implantationem (etiam ſi quando in ipſorum ſubſtantiam neruus porrigitur) in capitis exortu adipiſcuntur: ſed ſubinde multo inferiùs quàm caput habetur, & in medio ſui quodammodo ductus & longitudinis. quod, præter temporalem muſculum,[u] anterior cubitum flectentium muſculorum oſtendit, nerui primùm[x] propaginem aſſumens, ubi duo ipſius capita in unũ coeunt. Idem in nonnullis femoris os amplexãtibus obſeruatur, & in

Neruum ſingulis muſculis, ita ut alijs diſſectionũ profeſſorib. uiſum fuit, non miſceri.

Omnium muſculorum capitib. neruos non inſeri, aut alioquin attendi, etiamſi aliàs ipſorum ſubſtantiæ neruus inſeratur.

k 4 tab. 1. 10 tab. l 3 tab.
m 9 tab. 1. 10 tab. 2. 11 tab. 2.
n 7 tab. 2.
o 6 tab. 7 tab. 2.
p 8 tab.
q ſiniſtra abdominis regio 3, 4, 5, 6 tabularum.
r 5 tab. 1. A, m, & 9 tab. 4.
s 6 tab. 2.
t 11 tab. 2. Y, a.
u 6 tab. 2.
x 2 fi. cap. 11 lib. 4 charac. 36

& in abdominis musculis, & plerisq; qui in collo habentur, & in omnibus ferè qui costis insternuntur. Verùm utcunq; nerui, uel in musculi substantiam sese insinuent, siue ipsius tantum superficiei attendantur, semper ferè sua serie & propaginibus, secundùm musculi ductũ (quod &[y] recurrẽtes nerui arguunt) porriguntur. Rursus tendo elixus, neq; sapore, neq; colore, neq; substantia à ligamento uariat: nisi fortassis illum molliorẽ, non quidem omnibus ligamentis, sed tantum quibusdam esse quis cõtenderet. utut tamen sit, tendo musculi capitis molliciei nequaquam cedit: quamuis id statim in ortu purum, & neruo minimè mixtum esse ligamentum, nemo inficias ire possit. Neq; etiam mirandum esset, tendinem ligamento ossa colliganti utplurimum molliorem, minusq; cartilagineum esse: cum ligamentorum, quæ ossa mutuò colligant, substantiæ, in duritie eadem non sit ratio. Adde etiam, tendinem elixum cum neruo non proportionari: hic enim elixus aut crudus, si per transuersum diuidatur, ex multis quasi funiculis constructus apparebit, non aliter, quàm si chordam aliquam crassiorem diuisisses. tendo autem solidior, & magis ut ligamentum similaris, continuusq; uisetur: præcipuè si crassum aliquem tendinem ex illis qui pedem, aut tibiã, aut manum adeunt, examini adhibueris. In latis enim & quodammodo membraneis tendinibus series fibrarum aliquanto est manifestior: quo etiam nomine à ueris membranis inter dissecandũ distinguuntur,[z] quemadmodum in peritonæi cum obliquorum & transuersorum abdominis musculorum neruosis tenuitatibus collatione est cernere. Ac licet id in quouis animante inter edendum intueri integrum sit: in bubula tamen carne id feceris aptissimè, cum pars aliqua mensæ apponetur, quam insignis perreptat neruus, qui plerunq; cum uena & arteria inter glandulas conspici consueuit. Inuento autem neruo, nunquam tendo deesse poterit, qui modò proposita non edoceat. Deinde id, quo alij tendinem neruo misceri, atq; ex ligamento & neruo æqualiter, aut plus minus confusis fieri, maximè probare cõtendunt, prius num ita ut illi proponunt, res se haberet, perpendẽdum erat, priusquam aliquid inferrent. Dicunt namq;, tendinem capite musculi ob id crassiorẽ esse, quòd is non capitis solũ musculi substantia, sed & neruo quoq; constet.[a] Quasi uerò quis rectè asserere possit, exortus musculorũ suræ simul collectos, quod ad nerueam generatim dictam attinet substantiam, minores esse suorum musculorum tendine, qui calci inseritur. perinde ac si[b] brachium attollens musculus, pauciores fibras in ortu haberet, quàm ipsarum collectio ad insertionem ostendit. Erat itaq; id prius probandũ, quàm falsa conclusio inducẽda. Quemadmodum & hæc quoq; inefficax assumptio est: Tendo sensu exactissimo participat, neruo igitur & ligamento constat. Quasi uerò musculorum capita, & præcipuè ligamẽtosa, & prorsus excarnea, minus ipsis tendinibus sentiendi ui pollerent, & læsa conuulsionis periculum minus quàm tendines inducerent, etiamsi capitibus mox in exortu neruus non inseratur, sed tantum attensus occurrat, isq; etiam subinde notabili interuallo à capite remotus. Hac igitur occasione, & huiusmodi pluribus, quas recensere prolixum foret, efficitur, ut fateri cogar, nullam prorsus aliam nerui in musculos, quàm uenæ & arteriæ distributionem esse: & pari etiam ratione neruum, qua uenam arteriamq;, musculum accedere. Neq; ullam aliam in uena arteriaq; cum neruo differentiam statuo, quàm quòd ad finem seu insertionem musculi neruus nunquam, ut aliquãdo illa uasa, implantetur, quanquam etiam paucissimos prorsus musculos eius generis enumerare possem. Sunt uerò inter alios[c] recti abdominis, qui & à uenis & arterijs, sub pectoris osse deorsum repentibus, ramulos assumunt, &[d] temporalis

Tendinem ligamento, non autem neruo respondere.

Ex carne musculi caput tendine nõ semper esse tenuius.

Musculorũ capita, maximè carnis expertia, non minus quàm tendinem sentire.

Quid nerui musculis uerè præstent.

y 3 f. cap. 2 lib. 4 m. p. & fig. cap. 9 lib. 4 insertæ Q, S.

z Cõfer abdomen 6 tabulæ cũ abdomine 1 figuræ lib. 5.

a collige id ex 14 tab. n, o, q.

b Cõfer A, B, C, cũ D in figura in dice 11 tabulæ insertæ.

c obserua 6 tab f. 4.

d 3 tab. r.

poralis etiam ab inferioribus suis sedibus uasa admittit, quum is tamen ex elatioribus principium deducat. Vt itaq; uena nutriendo musculo subseruit, & arteria ipsius innatum calorem recreat: ita quoq; neruum animalem spiritum continuè ipsi deferre, neruumq; illo spiritu musculum nunquam indigum relinquere arbitror, ut neq; uena alimento musculum destituit. Deinde spiritus animalis ui, & debitæ peculiarisq; musculi constructionis, essentialisq; formæ beneficio, musculum contrahi & laxari sentio: neq; aliter suum munus obire, quàm oculum, reliquaq; sensuum organa: quæ singula propriã peculiaremq; fabricam obtinent, & animali spiritu (quem per neruos cerebrum ipsis porrigit) imbuta, suis fungũtur munijs. Non enim alius animalis spiritus oculo, aut linguæ, aut auditus organo, quàm musculis diffunditur: uerùm suæ constructionis ratione, & accedente spiritu, oculus uidet, lingua gustat, auditus organum sonos percipit, & sanè musculus ipse uolũtarijs motibus præest. Atq; hac etiam ratione omnia, quibus neruus attenditur, sentiendi ui pollent, nisi propria eorum substantia id prohibeat. Cæterùm ut quamplurimos musculos arteria non contingit, quorundam autem superficiei tantum attenditur, & aliquando adnascitur, interdum uerò etiam in musculorum substantiam penitius ramos exporrigit, & interim omnium calorem temperat, tam eorum scilicet quos non proximè contingit, quàm illorum quorum superficiei adnascitur, ac in quorum substantiã penitius disseminatur: ita profectò & neruis usu uenit, qui suam facultatem tam illis musculis exporrigũt, quibus uix attenduntur, quàm quorum superficiei adnascuntur, & in quorum substantiam aliqua ramorum serie digeruntur. quanquam neruos propinquius uenis quàm arterijs assimilare queas. Pauciores enim musculi uenæ, quàm arteriarum attactu insertioneq; destituuntur: licet etiam quosdam prius recensuerim, quos neq; neruo, neque uena proximè contingi obseruabis, qui nihilominus interim, ut neq; alimento, & uitali facultate, ita quoque spiritu animali non priuantur. Est itaq; musculus, uoluntarij motus instrumentum, uti oculus uisus, & lingua gustus, ex ligamenti natura in fibras complures diuisa, & carne has continente firmanteq; fabricatum, uenarum, arteriarum & neruorum surculos in se interdum assumens, ac neruorum beneficio animali spiritu nunquam, dum sanum est animal, destitutũ. Atq; hanc carnem, non solum stratum aliquod, & ueluti thorum & fulcrum esse existimo, quo musculorum fibræ, nerueæ'ue generatim dictę diuisiones contineantur: aut etiam carni cum Platone & Aristotele (quibus musculorum ratio penitus latuit) tam leuem usum duntaxat tribuo, ut adipis & pinguedinis, ac uestimenti alicuius modo, in æstu calori obstare, & in frigore frigus potissimùm arcere concedam: uerùm musculorum carnem, cui alia nulla in uniuerso corpore est similis, præcipuũ autorem esse, mihi persuadeo, cuius beneficio (non deficientibus interim neruis, animalium facultatum nuncijs) musculus crassior effectus, sese breuiat & colligit, itaq; partẽ cui inseritur, ad se allicit & mouet: & cuius dein occasione se rursus laxat & educit, attractamq; partẽ remittit: perinde sanè ac cerebri, cordis, iecoris, pulmonum, lienis, renum, uentriculi & testium propriam substantiam, primarium suarum functionum autorem esse, nobis constat. Quòd uerò musculorũ carni, aut carni simpliciter, nullum adipem intexi, omnes hactenus falso prodiderint, obesi boues, quos Brabanti sale condiunt, attestantur, in quorum musculorum fibris per carnem adeps attenditur. Adde etiam, obesarum mulierum musculos, qui femur extendunt pinguitudine, adeò oppletos inter dissecandùm uideri, ut ambigas, num caro adipi, an adeps carni cõmisceatur. Neq; hîc de mu-

Qualiter musculi suum munus obeant.

Quid uerè musculus sit.

Caro, præcipuã musculi substantia.

Adipẽ etiam carni passim attendi.

de musculorum superficie solùm loquor, uerùm de intima & maximè carnea ipsorum substantia, quam præcipuam musculi partem esse asserui. Tendines autem, & eneruationes illæ, quas caro destituit, in illis tantum musculis habentur, qui longo ductu feruntur, plusq; habent spacij, quàm carnea musculi substantia requirit. Breues enim, & succincto arcto'ue loco repositi musculi, tendine carent, & undiq; carnosi sunt: ut laryngis omnes, si [f] duos rectos exceperis, quatuor musculorum tertiam cartilaginem primæ iungentium: illi enim longi, in insertione nerueam naturam obscurè exprimunt. Deinde inter eos qui ossa mouent, [g] qui primum pollicis flectunt articulum, & [h] qui pollicem indici maximè admouet. Inter magnos autem huius generis est quadratus [i] musculus, scapulam dorso admoués: & [k] musculus, qui à scapulæ basi enatus, octo elatioribus costis implantatur. Verùm de innumeris musculis tendine carentibus, tendinumq; generibus, iam agemus, musculorũ differentias aggredientes, quæ insuper musculorum constructionis rationem, à me propositam, pulchrè docebunt.

Tendines quando musculis dentur.

Musculi tendinibus destituti.

f 6, 7 fig. cap. 11 P. Obliqui autem 7, 8 figur. R. g 6 tab. κ, λ. h 11 tab. f. i 10 tab. Γ. k 7 tab. L.

DE MVSCVLORVM DIFFERENTIJS. Caput III.

DIFFERENTIAS musculorum non paucas recensere, promptissimum est, ab illorum substantia, ortu, insertione, quam mouent particula, forma, foraminibus, colore, situ, fibrarum specie, & musculi capite, uentre, tendine, ac deniq; ex mutuo musculorũ cõcursu, aut unius musculi uelut in plures separatione. Quæ igitur à substãtia petuntur differentiæ, ex uenis, arterijs, neruisq; potissimum pendent. Nullum enim corporis musculũ reperias, qui non aliqua ligamẽti membranæq; portione in fibras desecta, & carne illas cõtinente firmanteq;, ac præcipua adeò musculi substantia cõstituitur. Verùm præter hæc, alij neruum, arteriam & uenam in suum corpus quoq; diffundi sinunt: ut [a] septum transuersum, & maximus totius corporis [b] musculus, qui femur mouentium quintus erit: præterea abdominis omnes, ac præcipuè [c] recti. In alios neruus nullus, neque uena, neq; arteria (quod animaduerti potest) inseritur: ex quorum classe [d] musculus est, qui latum in manu educit tendinem: deinde præter alios quàmplurimos, quadratus [e] musculus, radium in pronum uertẽs: & [f] graciles illi, qui digitos ad pollicem in latera agunt. Solus neruus quibusdam propaginibus in illorum [g] musculorũ capita distribuitur, qui à radicibus capitum femoris principium sumunt, atq; ad calcem ducuntur. horum namq; substantiæ neq; uena, neq; arteria penitius inseritur. Latus in collo [h] musculus, qui genas mouet, uenis abundat & neruis, arteria interim destitutus. Qui uerò solam nanciscitur arteriam, nullus occurrit. Cæterùm adeps, quem interdum musculorum fibris per carnem digestis attendi diximus, in macilẽtis non reperitur. In obesis autem illi musculi adipe potissimum abundant, [i] qui ilium ossibus obducuntur, ac clunes, & ueluti sedentibus puluinaria constituunt. In ortu magis adhuc musculi uariant: alij enim ab osse originem sumunt, ut [k] qui à femoris osse & coxendicis osse ad tibiam procedunt, & plurima musculorum multitudo. Alij à cartilagine ipsorum ortum obtinent: ut omnes laryngis musculi, quos laryngis proprios nuncupabimus: deinde intercostales musculi, [l] qui inter costarum cartilaginum habentur interualla. Alij à membrana quapiam enascuntur: cuiusmodi sunt oculi omnes [m] musculi, à dura membrana uisoriũ neruum

Vnde musculorum differentiæ petantur.

A substantia.

Ab ortu.

a 7 tab. Δ. b 12 tab. Σ, Ξ. c 6 tab. f. d 3 tab. P. e 7 tab. X. f 6 tab. ʒ. 7 tab. d. g 12 tab. Φ, Ψ, ω. h 3 tab. Γ. i 9 tab. P. 10 Σ. 11 Σ. k Isti in sedibus, quas occupãt, in tabulis sunt citra notarum opem cõspiciedi. l 6 tab. X. m 1, 2 fig. cap. 11.

inuoluente nati: deinde duo[n] musculi stomachum retrò amplexãtes, & in scutiformis cartilaginis latera inserti. his namq; ab externa stomachi tunica principium pendet. Idẽ & de[o] circulari ani & uesicæ ceruicis musculo censendum uenit. Alij à membrana tendines obuoluente enascuntur: ut quatuor graciles [p] musculi, quatuor manus digitos ad pollicẽ in latus ducentes. Alij ab alio quouis ligamento originem petunt: ut[q] duo pollicis primum internodiũ flectentes, qui à transuerso[r] ligamento tendines in brachialis interna sede transmittente enascuntur. Tales etiam sunt,[s] qui in superiori pedis regione locati, pedis digitos extrorsum ad latus mouent, qui à ligamentis tibiam talo, & talum calci & nauiformi osi, calcemq; cubiformi osi colligantibus enascuntur. Alij ueluti ex altero musculo prodeunt: ut[t] qui à circulari ani musculo, ueluti digiti duo, meatum urinarium, quà sub penis corporibus ferri incipit, amplexantur. Alij uelut ex nullo corpore principiũ obtinent: uerùm membraneæ partes aliqua sui sede carneæ, ac musculosæ, seu musculi euadunt: ut omnes[u] musculi ex carnea membrana constituti, qui in collo & facie in hominibus habentur: deinde & testis[x] musculus, in rubicundo testis & uasorum seminalium inuolucro, instar carnosioris lineæ innatus. Quinetiam[y] septi transuersi ortum, ex peritonæi & tunicæ costas succingentis partibus, ipsius centro adnatis, pendere fateamur necesse est: nisi illius ortum, contra aliorum musculorum rationem, ubi costis inseritur, esse dicamus. Cæterùm nõ omnes musculi ab una duntaxat parte originem sumunt: permulti enim ex pluribus osibus enascuntur. nam dorsum mouentibus musculis plures plerunq; uertebræ principium præbent. Sic & abdominis[z] musculus, obliquè descendẽs, à pluribus costis exorditur.[a] Qui brachium pectori admouet, ex pectoris osse, & quarundã costarum cartilaginibus, & ipsa demum clauicula enascitur: quemadmodũ &[b] is, cuius auxilio brachium attollitur, ex scapula quoq; & clauicula procedit. Pariter etiam[c] recti abdominis musculi, à[d] cartilagine, pubis ossa interueniente, & ab ipsis osibus enascuntur. adeò, ut quidam musculi ex pluribus osibus, alij ex osse cartilagineq; non ineptè principiũ habere dicantur. Alij ex pluribus eiusdem osis processibus enascuntur: ut[e] prior flectentium cubitum, qui ab eminentiori sede ceruicis scapulæ, & processu ipsius interiore educitur.

Ab insertione. Ab insertione uerò integrum est dicere, musculorum alios in os, ut qui femur & tibiam, caputq; mouent, inseri. alios uerò in cartilaginem: ut laryngis omnes, & qui palpebrarum motuum autores sunt, & qui narium alis asscribuntur. alios in cutem, ut labrorum musculos. alios in aliud quiduis: ut oculorum musculos, in duram oculi tunicam: & penis quatuor musculos, in penis corpora, & urinæ meatum: dein testis musculũ, in uas semen à teste sursum deferens. Ad hæc, musculos recto intestino proprios, in eius intestini exteriorem tunicam: & circularem uesicæ colli musculum, ad meatus urinæ corpus applantari inseriq; cernimus. Cæterùm & ab insertione musculi isto quoq; modo differũt. Quidam à pluribus partibus enati, in unicã inseruntur: ut musculus brachium pectori admouens, & is qui brachiũ attollit, ex pluribus orti sedibus, duntaxat in humerum inseruntur. Ita etiam[f] qui brachium deorsum trahit, ex plurium uertebrarum spinis oritur, attamen in humerum tantummodo desinit. Pari etiam ratione & scapulæ motuum autores musculi ad unum omnes, ex pluribus osibus initium sumunt, & uni tantum scapulę implantantur. Quidam uerò ex uno osse exorti, in plura inseruntur.[g] Musculus enim, qui à scapulæ basi prodit, respirationiq; subministrat, in octo superiores thoracis costas inseritur. Eius quoq; generis sunt,[h] qui quatuor pedis & manus digitos extendunt. deinde

n 3,4,5 f. cap. 42 | o 5,6,7 f. cap. 49 | dex. 4,5,6 N. | p 6 tab. 7 tab. | q 6 tab. | r 4 tab. | s 6 tab. | t 1,2 fig. cap. 49 I. | u 3 tab. dein r. | x 11 fig. lib. 5 Y. | y 7 tab. | z 3 tab. e. | a 3 tab. | b 4 tab. 10 tab. | c 5 tab. | d integri fig. lib. 5 r. | e 6 tab. | f 10 tab. | g 7 tab. | h 5 tab. 6 tab. tab. e, dein z.

i 3 tab. F. inde[i] qui nasi alas, simul & superius labrum mouent, in cutem cartilaginemq; implantantur: quemadmodum & septum transuersum, quod alicubi osi, alicubi cartilagini innascitur. Quidã etiam à plurib. enati osibus, in plura quoq; k 11 tab. F. inseruntur: ut[k] musculus à ceruicis uertebrarũ spinis enatus, qui in aliquot superiores thoracis costas implãtatur, thoracemq; mouentiũ in homine tertius habebitur. Præterea dorsum mouentes musculi ad unum ferè omnes, in hunc ordinem referuntur. Item his differentijs illæ consentiunt, quæ ab ea quam musculus mouet, particula desumi possent: quum omnes musculi eius, cui inseruntur, partis uoluntario motui præsint. Porrò ab insertione & ortu simul, alia sumitur differentia, quum alij musculi ab illo oriantur osse, quod mouendo ab ipsis osi, cui etiam inserũtur, alligatum est, proximumq; uisitur: ut[l] tres musculi ex ilium osse in femoris os inserti,[m] septimus &[n] octauus tibiam mouentium, qui à femoris osse enati, tibiæ implantantur. Alij uerò à superiori aliquo osse, & non illi, cui inseruntur, proximo, originem ducunt: ut musculi tibiæ motibus famulantes, qui à magnis osibus sacro osi connexis principium obtinent: ex quorũ numero sunt uniuersi tibiam mouentes, septimo & octauo tantum exceptis. Istis respondent, qui secundum cubiti aut tibiæ longitudinem extensi, digitos adeunt. Forma etiam omnium musculorum haud eadem est. Quidam enim sunt, quos muri aut lacertæ (si ipsis pedes abscectos finxeris) ac pisci musculo, quem & mytulum uocãt, & alijs multis piscibus appositè conferas: ut scilicet musculi caput, lacertæ, aut piscis, aut muris capiti, uentrem autem corporis trunco, tendinem uerò caudæ asimilare queas. Est autem huius ordinis musculus,[o] qui ab interno humeri tubere enatus, ac radici postbrachialis osis, quo index sustinetur, insertus, brachialis flexioni subseruit. Talis etiã est,[p] qui primus in tibiæ anteriori sede occurrit, & in pedij os, cui magnus digitus articulatur, insertus, ad pedis eleuationem famulatur. Qui autor est longisimæ pollicis abductionis à cęteris digitis, & alius, qui paruũ digitum à cæteris maximè in latus amouet, tam in pede, quàm in manu, ad nuper dictam quoq; figuram eleganter * accedunt. Vnde etiam arbitror, inter reliquos corporis musculos (quasi nulli essent alij) illos,[q] qui ad pollicis manus primũ articulum habentur, Bruxellensibus, & alijs quibusdã nationibus mures nuncupari, alijs uerò ita appellari cubitũ flectentium[r] anteriorẽ. Italorum autem uulgus in quibusdã corporis partibus, nescio quem pisciculũ esse fingit, eo nomine indicãs musculos, piscis imagini non absimiles. Vtcunq; sit, ab eiusmodi similitudine omnes musculi à Græcis & Latinis suũ nomen sortiuntur, etiãsi quamplurimi musculi illorum animaliũ effigiem nulla ex parte referant. Quidam enim figura constant triãgulari: ut brachiũ[s] attollens musculus, &[t] is qui scapulã pectori adducit, &[u] qui brachiũ decliuè ad dorsum uellit. Alij quatuor efformantur angulis: ut scapulã dorso admouẽs[x] musculus, &[y] qui ad brachiale positus, radij motus in pronum autor est, qui ambo etiam quodãmodo quadrati sunt: ut & latus sub colli & genarũ cute occurrens[z] musculus, qui ex carnea membrana cõstituitur. Alij quinq; angulos exprimũt, ut is † qui brachium pectori adducit.[a] Qui ex scapulæ basi natus, octo superioribus costis inseritur, si obiter spectetur, quadrangularis apparebit: at si ipsius in costas insertiones quis perpẽderit, tot angulos suæ insertionis lateri tribuet, quot digitis illud implantatur. Atq; huius etiam figuræ est, abdominis[b] musculi obliquè descẽdentis exortus, & quorundam thoracem mouentium insertio. Sed plures anguli etiam tribuuntur musculo latum tendinem sub manus cute producenti, & alijs omnibus in plures tendines cessantibus. Verùm angulis his postpositis,

Marginal notes:
l 9 tab. F. / m 10 tab. Σ. / n 11 tab. Σ. / m 5 ta. A. / n 5 tab. F.

Ab ea quæ mouetur particula.

A forma.

o 3 tab. A. / p 1 tab. Σ.

* In manu notantur 3 ta. p & x. in pede autem 2 tab. r & F.

q 3 ta. p, q; r 1 tab. Q.

Musculi nomen unde desumptum.

s fig. indici u tabulæ inserta. t 5 tab. Γ. u 10 ta. Θ. x 10 ta. Γ. y 7 ta. X. z 3 tab. Γ. † 3 & 4 tabulæ Δ. a 7 tab. L.

b 3 tab. Θ. & charact. 6, 7, 8.

mirabilis formæ est[c] musculus, singulis costarum radicibus tendines exporrigens, quem palmiti non ineptè assimilaueris: ut palmitis quidem lignosa pars, musculi carnosa esset portio: folia autem ab altero duntaxat latere educta, ipsi tendines. Quinetiam huius quoque ordinis est, longissimus dorsum mouentium[d] musculus, qui in apices transuersorum processuum thoracis uertebrarum potissimùm inseritur.[e] Septi quoq; transuersi figura admodum rara est: accedit autem raiæ (quem βάτον Græci appellant) piscis effigiei, si modò illi prius caudam secundùm longitudinem diuisam finxeris. Anulis uerò respondent, qui fæcium excretionibus præficiuntur: tam is scilicet[f] qui ad anum spectat, quàm[g] qui orbiculatim uesicæ ceruicem ambit. Piramidem uerò & turbinē[h] musculus refert, inter oculi musculos ordine septimus.[i] Musculus quem palpebram deorsum agere credimus, nostro C similis uisitur. In tibiæ etiam hominis posteriori sede, iuxta calcem,[k] musculorum imagines occurrunt, laniorum securi aliquantulū similes: ut musculus secundū pollicis os flectens, & qui tertium quatuor digitorum os flectit, & unus qui sub planta tendinem porrigens, ad pedis in posteriora reflexionem iuuat. Horum namq; musculorum uenter, securis ferro, tendo autem capulo obscurè respondet. Iam si utriusq; lateris[l] musculum, qui secundus inter scapulæ motores habebitur, consideraueris, nō cum quibusdam parum religiosis, à satanæ qui Iesum in deserto tentauit, sed ab horum musculorum forma Franciscanos, Iacobitas, & præcipuè Benedictinos suæ cucullæ imaginem mutuasse contendes, quantùm scilicet eius, dorsum scapulasq; integit. Verùm ne in musculorum figuris recensendis, & potissimùm eorum qui ad femur tibiamq; pertinent, in monachos alicubi impingam, duntaxat cōmemoratis à figura differentijs adijciam, quosdam musculos ampliorem multo habere insertionem, quàm ortum. qualis[m] ille est, qui à scapula pronatus, octo thoracis costis inseritur: dein[n] transuersus abdominis musculus, quemadmodum &[o] obliquè descendens. Alij latum obtinent principium, & sensim coarctati, in acutum feruntur: ut[p] musculus brachium sursum agens, &[q] alius qui id deorsum ad dorsum trahit, præterea omnes ab ilium osse in femur inserti. Alij ortum insertioni æqualem nanciscuntur: ut[r] qui scapulæ basi insertus, eam dorso attrahit, dein &[s] intercostales omnes: præterea quadratus[t] musculus in cubito, iuxta brachiale reconditus, radiumq; in pronum circumuertens. Ex enarratis musculorum differentijs liquidò constat, alios esse longos & graciles: ut eum[u] qui ab ilium ossis appendicis anteriori parte in tibiam fertur, totiusq; corporis longissimus est, & etiam gracilis.[x] Musculus à scapula ad os υ referens deductus, pro sua proportione similiter longus & gracilis est, quemadmodum & testium[y] musculi. Alij autem ampli admodum sunt: ut abdominis[z] obliquè descendētes musculi, & septum transuersum. Huc quoque referri possent insertionis principijq; formæ. nam aliud principium uelut puncto tantum fit: ut[a] musculi latum tendinem in manu producētis principium, & principia eorum[b] musculorum, qui à coxendicis ossis appendice pronati, in tibiæ os & fibulam inseruntur. Quidam uerò instar simplicis lineæ principium obtinent: ut[c] is quo brachium deorsum, uersus dorsum trahitur: &[d] is quoque, qui scapulæ basi insertus, eam dorso attrahit: deinde cum alijs compluribus,[e] qui inter scapulam sursum trahentes prior maiorque recensebitur. Alij rursus musculi non lineæ simplicis modo, uerùm latæ superficiei ritu enascuntur: ut[f] tres, qui ab ilium ossis dorso femur adeunt, &[g] musculi cauam gibbamque scapulæ sedem occupantes, quorum ope brachium circumagitur. Quinetiam hæ lineæ superficiesque, in rectas,

c 11 tab. ; d 11 tab. ; e 7 tab. ; f 1, 2 fig. cap. 49 ; g 4 fi. cap. 49 N. ; h 2 fi. cap. 11 O. ; i fig. cap. 10 D, C tab. 3 D. ; k 1 fi. 12, 13 D, E, O, P. ; l 2 tab. K, L. 9 tab. Γ, Δ. ; m 7 tab. L. ; n 6 tab. Δ. ; o 4 tab. F. ; p 4 tab. Ξ. 10 tab. Δ. ; q 10 tab. Θ. ; r 10 tab. Γ. ; s 6 fig. X, V. 11 tab. V. ; t 7 tab. X. ; u 3 tab. Σ ; x 5 tab. R, S. ; y 22 fig. lib. 5 ; z 3 tab. S. ; a 3 tab. F. ; b 10 tab. 11 tab. ; c 10 tab. Ξ. ; d 10 tab. Γ. ; e 9 tab. Λ, Δ. ; f 9 tab. F. 10 tab. Σ 11 tab. Σ ; g 7 tab. Γ. 11 tab. Γ, G.

in rectas, circulares & angulares rursus subdiuidi possent. at ne hæc curiosiùs quàm decet, aliquis me persequi arbitretur, ad alias differentias orationem reflectam, si prius addidero, insertiones similiter alias, rectæ lineę instar, & secundùm osſis longitudinem fieri, cuiusmodi est musculi brachium pectori admouentis[i] insertio: alias per transuersum, & lata apprehensione, ut[k] musculi brachium attollētis insertio. Velut punctum autem inseritur,[l] tendo prioris musculi flectentium cubitum. Cæterùm & ad formam quoq; foramina fortaſsis spectant, quæ quibusdā musculis insunt: ut[m] septo transuerso bina obtigerunt foramina, quibus uenam cauam stomachumq́; trāsmittit: quà autem magnæ cedit arterię, & uertebris uiam præbet, uix foramine peruium est, sed sectione quadam inibi diuisum dici debet. Præterea[n] orbicularis recti intestini musculus, &[o] ille qui uesicæ ceruicem ambit, anulum referunt, perforatorumq́; loco habendi sunt. Est & unus quoq; perforatorum is[p] musculus, qui à prima thoracis costa pronatus, anteriori transuersorū ceruicis uertebrarum processuum sedi inseritur, ac uenam in brachium cum arteria tendentem, unà cum multis neruis transmittit. Alij foramine nullo sunt peruij, ut corporis reliqui ferè omnes. nam fortaſsis quis intercostales ideo perforatos esse dixerit, quòd uenas, neruos & arterias, ad musculos costis instratos transmittāt. Et aliquot insuper abdominis musculi in perforatorū quoq; classem non immeritò fortè numerabuntur, quòd * seminalibus uasis alicubi uiam in uiris præbent. Quanquam etiam perforati dici posſint[q] musculi, qui secundo digitorum quatuor manus & pedis osſi tendines, qui id flectant, largiūtur: quum illi longa sectione diuisi, subditum ipsis tendinem ad tertium digitorū os conscendere sinant. In magnitudine autem musculi uariant, quòd alij maxima constent mole: ut maximus corporis[r] musculus, qui toti propemodum femoris longitudini implantatus, femoris motorum quintus numerabitur. Deinde magnus quoq; est femur mouentium[s] primus: insuper & tibiæ motorum nonnulli, præcipuè autem[t] septimus &[u] octauus: sic & pedis motus autorum[x] quartus, à fibula principium obtinens. Minimi uerò sunt,[y] qui in tertiæ cartilaginis laryngis basi reponuntur, &[z] qui primam cartilaginem secundę copulant: dein proprij laryngis ferè omnes, ut & penis musculi. Reliqui in horum medio consistunt, nunc maioribus, nunc minoribus accedentes. Omnibus musculis ferè communis obtigit color: ubi enim carne uacant, neruosorum corporum modo albent, quod in principijs & eneruationibus præcipuè accidit: ubi autem carne abundant, carnis quoq; modo rubent, cui fibræ nerueæ permiscētur. Porrò ea parte, qua rubent, interdum candorem unà obtinent: quod illis musculis usuuenit, qui tendinem, priusquam caro desinat, in sui etiam uentris medio educere uidentur. Est autem talis,[a] qui à fibula enatus, inter calcem & fibulam, suo tendine inferiora pedis subit, ac tandem in os pedij pollici præpositum inseritur, pedisq́; motorum septimus erit. Sunt etiam & eius generis in tibia nonnulli, quemadmodum & in cubito. Alij tale quid in ipsa insertione ostendunt:[b] musculus enim brachium sursum trahens, propter ipsam insertionē, interna quidem sede, qua os respicit, cādicat, externa autem magis rubet. Alij musculi aliqua sui parte prorsus liuidi plumbei'ue conspiciuntur: ut suræ[c] musculorum facilè maximus, qui pedem mouentium quartus recensebitur: deinde & nonnulli, ab ilium osse enati, & præcipuè[d] qui ex illis articulum proximè integit, femurq́; mouentiū tertius erit:[e] præterea & ex tibiæ motoribus aliquot, præcipuè autem septimus & octauus, ubi nonum tanquam in proprio sinu continent. Liuor iste musculis accidit, peculiaris ipsorum membranæ gratia: quæ

A 3 interdum

A foraminibus.

A magnitudine.

A colore.

i 4 tab. Q, T.
k 11 tab. P.
l 6 ta. Θ, q.
m 7 tab. Δ. dein 7, 8, ac q.
n 1, 2 fig. cap. 49 M.
o 4 fi. cap. 49 N.
p Specta hunc in epitomes figuris, hic autē 8 tab. C.
* 3 tab. Y. in Θ. 4 tab.
r in Γ. 5 ta. β in γ.
q 5 tab. Θ. et 14 ta. Θ.
r 13 tab. Ξ, Π, Σ.
s 9 tab. Γ.
t 5 tab. Λ.
u 6 tab. Γ.
x 13 tab. Y.
y 6, 7, 8 fi. cap. 21 V.
z 1, 4 fig. cap. 21 N. & 5 fig. O.
a 6 tab. Φ.
b 4 tab. Ξ.
c 13 tab. Y.
d 11 tab. Ξ.
e Seriatim spectes 5 tabulae A, Γ, 4, 5.

interdum adeò crassa est, ut prorsus non uideatur pellucida. unde quum crassa nerueaq; sit, & caro subtus rubeat, aut nigricet potius, facilè color ex nigro & albo permixtus consurgit. quamuis non idem carnis rubor in omnibus hominibus occurrat: uti sanè neq; sanguinis, quo caro enutritur, natura eadem est.

Neruea musculorum pars.

Porrò albam hanc musculi substantiam, quæ adhuc excarnis est, in sermonis contextu nerueam, quasi diceremus ligamentosam, appellabimus, hac uoce illam à carnea distinguentes:

Carnea.

uerùm quæ in harum partium media est, non inopportunè liuida nobis uocabitur.

Liuida.

Differentia à situ.

Par etiam situs omnibus musculis non contigit: quoniam alij ad corporis habentur superficiem, cutiq; accumbunt, ut omnes ex carnea membrana constituti: & alij innumeri, quos ferè semper inter articulorũ motores primos recensebo. Alij penitus recõditi delitescunt: ut in poplite latitans[f] musculus, pubis ossium foraminibus proximè[g] attensi, sub stomacho[h] latitantes. Alij rursus secundum membri longitudinem locantur, ut omnes in tibia repositi: illo tantum excepto, qui in poplite occultatur, obliquumq; situm sibi peculiariter uendicat: ut &[i] illi, qui radij medię propemodum longitudini inseruntur, proprijsq; radij motibus subseruiunt. Transuersim autem fertur,[k] qui iuxta brachiale locatus, radium in pronum mouet. Quin etiam diuersum musculorum situm, seu potius fibrarum ductum, abdominis musculi eleganter ostendunt: quum[l] alij obliquè deorsum in priora ferantur,[m] alij sursum obliquè in priora,[n] alij rectà sursum,[o] alij prorsus orbiculatim, transuersimq;.

f 14 tab. P. g 15 ta. P. G. 8 tab. Y. h 6 tab. Δ, B. i 7 tab. Q. 11 tab. X. k 7 ta. X. l 3 tab. Θ. m 4 tab. F. n 5 tab. Δ. o 6 tab. Δ.

A fibrarum genere.

Fibrarum genus omnibus ferè musculis unum duntaxat simplexq; est: nisi enim[p] musculo brachium pectori adducenti, & etiam illi qui[q] secundus inter scapulam mouentes est, duplex, & genarũ labrorumq;[r] musculis multiplicius adhuc fibrarũ genus tribuerimus, singulis prorsus musculis unicum tantum fibrarum genus, musculorum ductui & formæ magna ex parte respondens asscribetur. Musculi autem, quos ab aliorum numero uidebamur secludere, ita se habent. Musculus brachium pectori admouẽs, fibras quasdam ex superioribus deorsum, uersus exteriora ductas adipiscitur: quasdam uerò ab inferioribus sursum, etiam uersus exteriora. Qui scapulã mouentium secũdus est, quasdam etiam à superioribus deorsum in priora, seu extrorsum protensas obtinet: alias autem ab inferioribus sursum similiter in priora, aut extrorsum. Vnde illis duobus duplex fibrarum genus accidit, quæ in illo, cuius ope brachium pectori admouemus, in aliqua sui sede, idq; potissimum iuxta insertionem, instar X se intersecant, seu decussatim feruntur. Rursus, si labra mouentium musculorum, eos qui ab inferiori maxilla & malis ortum ducunt, inspexerimus, uariam profectò fibrarum iuxta insertionem differẽtiam intuebimur. Quemadmodum & latum musculum, qui carnea constat membrana, fibras rectas, obliquas & transuersas obtinere conspicimus. & prout etiam diuersę fibræ his musculis obtingunt, ita quoq; diuersis famulantur motibus, ad harum illarum'ue fibrarum tensionis remissionisq; rationẽ. Ad hæc, quid de lingua dicemus,[s] omni fibrarum genere intertexta? aliud sanè nihil, quàm & musculis diuersas adesse fibras, & has seorsum suis subseruire motibus. Nequaquam enim hanc fibrarum in eodem musculo contrariam seriem penitus inficiari possumus, & præcipuè in illis musculis, ubi mutua perficitur fibrarum intersectio, seu ubi fibræ decussatim aguntur: adeò sanè, ut prorsus aliorum Anatomicorum (qui omnibus musculis simplex & unicũ fibrarum genus asscribunt) placito acquiescere nequeam. etsi interim per me licebit unumquemq; de fibrarũ genere suo arbitratu statuere, modò has ab ipsarũ incessu petitas musculorum differentias, uti nunc ferè proposui, subintellexerit,

p 3, 4 ta. Δ. q 9 ta. Γ, Δ. r 3 tab. Γ, H, F. 4 tab. M, N. s 3 fig. 19 cap.

Galenus cum alibi sæpius, tum maximè ubi cor non esse musculũ, probare nititur: se eius tamen lib. 2 de Admi. sect.

ac etiam

ac etiam fibras non æquè in omnibus muſculi partibus collectas & tenues eſſe didicerit. In muſculis enim acuto capite enatis, & in craſſum tendinem finientibus, in uentris muſculi medio, ubi is craſsiſsimus eſt, fibræ tenuiſsimæ, inuicem propter carnis interuentum magis diſtant, quàm in capitis & tẽdinis initio. Alijs autem muſculis in principio & origine, plures, & magis diſsitæ, laxioresq́; obtingunt fibræ, quàm in fine: ut omnibus ferè, qui ex lato principio inſtar trianguli in acutum ferũtur, & ampla ſuperficie principium ducunt. Alijs muſculis in ortu fibræ magis cõſtringuntur, quàm in ipſa inſertione: quod illi accidit[t] muſculo, qui à ſcapulę baſi enatus, octo thoracis coſtis inſeritur. Quin etiam id in[u] ſepto tranſuerſo uſuuenit, cuius fibræ plures, magisq́; inuicem remotæ ſunt in ipſa inſertione, quàm in capite, uel reliquo ipſius corpore. Alijs propemodum æqualis undecunq; fibrarum eſt ratio: ut[x] illi, qui ad brachiale locatus, radium in pronum ducit,[y] intercoſtales, & laryngis primam cartilaginem ſecũdæ[z] nectentes, &[a] muſculi orbiculares, qui recto inteſtino & ueſicæ ceruici obducuntur. Alij rurſus muſculi toto ipſorum corpore rectà ferri uidentur, obliquas tamen habent fibras: ut dorſum mouentium[b] ſextum par, cuius muſculi tendines in apices trãſuerſorum proceſſuum præcipuè inſerũtur. Verùm illis etiam muſculis aliquid priuatim euenit, qui duobus donãtur uentribus: ex quorum albo illi ſunt,[c] qui inferiorem maxillam deorſum trahunt: &[d] illi, qui à ſcapulis ad os υ referens porriguntur. His enim in fibris accidit, ac ſi duo, unus poſt alium ſcilicet, poſiti eſſent muſculi, qui acutum caput & teretem tendinem oſtenderent.

A fibrarum compactione.

t 7 tab. L.
u 7 tab. Δ.
x 7 tab. X.
y 6 tabulæ V, X.
z 4, 5 fig. cap. 21 N, O.
a 1, 2 fig. cap. 49 M. & 4 fi. N.
b 13 tab. Γ.
c 5 ta. H, I.
d 5 ta. R, S.

In muſculorum capitibus exortibusq́; quàmplures cõſurgũt differentiæ: quarum prima à forma craſsitieq́; muſculorum deſumi poſſet, quam ſuperiùs commemorauimus. Secunda uerò à ſubſtantia ad hunc modum accipi poterit, quòd alij penitus carnei in exortu appareant, fibris duntaxat raris & incompactis interſtincti, ut[e] qui ab ilium oſſe femur accedunt. Alij neruei in ortu apparent, & rurſus quidam ex his illicò in ipſius oſſis cõtactu carnei euadunt: ut[f] maximi in ſura muſculi origo, & in externa internaq́; cubiti ſede plurium muſculorũ principia. Quidam uerò longo ductu neruei permanent, priuſquam carnem adipiſcantur: ut inter reliquos tibiam mouentes,[g] qui tertium caput à coxendicis oſsis[h] appendice aſſumit, & tibiæ motorum quintus cenſebitur: dein[i] muſculus brachium deorſum ad dorſum trahens. Alij unico quidem capite oriũtur: uerùm haud ſecus, quàm ſi duo obtinerent. quædam enim ipſorũ principij pars aliquouſq; neruea apparet, quædam prorſus carnea, quod[k] rectis abdominis euenit muſculis, quà ex pubis oſſibus enaſcuntur: dein[l] duobus ex radice capitum femoris principium ducentibus, & calci inſertis. Alij, duo ſortiũtur capita: & unum nerueum prorſus eſt, longoq́; ductu tale permanet: alterum uerò, ut rectorum abdominis muſculorum principia, carneum nerueumq́; ſimul uiſitur. Atq; id in[m] anteriori cubitum flectentiũ muſculo uſuuenit, cuius caput à ſcapulæ ceruice enatum, prorſus nerueum cernitur: quod uerò ab anchoram imitante proceſſu enaſcitur, nerueum carneumq́; ſimul exiſtit. Iſte etiam muſculus ilicò cõmonſtrat, quoſdam muſculos plura habere capita, in ipſo exortu inuicem neq; continua, neq; contigua: hoc namq; illi ultimo cõmemorato euenit muſculo. Alijs unicum eſt caput, ut uniuerſis qui tibiam cubitumq́; amplexãtur, quibus omnibus aut in inferiori, aut ſuperiori parte capita ſunt: ſepto tamẽ tranſuerſo caput in medio cõſiſtere credimus, non autem in altero extremorum. Dein oſsiculorum quæ ſeſamo ſemini comparantur ratione, ipſa muſculorum capita uariant. inter reliquos namq; muſculos, capita duorum primorum pedem mouentium,

A musculorum capitibus.

e 9 tab. Γ. 10 tab. Σ 11 Σ 8 tab. Δ.
f 13 tab. Y.
g 11 tab. Y.
h 2 fi. cap. 19 lib. 1 l, q.
i 10 tab. Θ.
k 5 tab. Δ. & n, o.
l 12 tab. Φ, Y. & m, ſ.
m 6 tab. Θ. & m, n, o.

mox in exortu, sesaminum sibi priuatim innatum habent osiculum, quo infe

A uentribus.

riorum femoris capitum uim reprimunt & exoluunt. Quæ à musculorum uentribus sumuntur differentiæ, præcedentibus differentijs ferè omnes explicatæ sunt, quum musculorum formas & fibras recenserem. Neq; hîc aliud addendum est, quàm uentrem musculi illic propriè reponendum esse, ubi fibræ musculi inuicem minus compinguntur, ac copiosiore carne continentur. ac proinde quibusdam musculis, in ipso exortu uentres potisimum habentur, ut qui ab ilium osse in femoris os inseruntur: alijs ad finem, ac ad insertionem magis quàm ad caput, uentres consistunt: ut septo transuerso, quod carnosius in extremis, atq; ipsis adeò insertionibus, quàm alibi conspicitur. Alijs musculis uentres statim post ortum incipiunt, ut suram[n] constituentibus. Alijs musculis uenter longiùs ab ortu conspicitur: ex quorum numero is est,[o] qui brachium deorsum ad dorsum trahit: &[p] unus inter tibiæ motores, qui à coxendicis ossis appendice enatus, suum caput diu neruosum obtinet, tibiamq; mouêtium quintus mihi habebitur. Alijs uenter per uniuersum musculi corpus permanet: ut intercostalibus, & illi qui ad brachiale repositus, radiũ in pronum agit, & laryngis non paucis. Atq; ita aliqui musculi uentrem ad ipsam usq; insertionem seruant: ut nunc postremò commemorati. Aliorum uentres longè admodum ab insertione distant: ut[q] musculi illius, qui à femoris externo capite natus, in calcem tenuisimo longoq; tendine fertur: & illorum omnium, qui ex cubito tibia'ue procedentes, digitorum motibus famulantur: &[r] eius qui membraneum tendinem, musculis secundùm femoris longitudinem protensis obductum profert. Alij rursus geminum uentrem ostendunt: cuius generis musculi sunt, quos paulo antè inferiorem maxillam deorsum trahere, & quos à scapulis in os *υ* referens pertinere dicebam. Deinde[s] recto abdominis musculo ex abundanti quædam transuersim ductæ impresiones insunt, quæ illum musculum ita exornant, ac si pluribus efformaretur uentribus. Huiusmodi uerò impresiones, seu lineamenta, & circunscriptiones, quas Græci περιγραφὰς uocauere, sunt ueluti albæ quædam lineæ, in musculi alicuius substantia impressę: quarum quum frequens nobis mentio incidet, non abs re feceris, si has in rectis musculis, atq; ijs etiam[t] qui sub stomacho latitant, in musculorum tabulis intueri non grauaberis.

n 14 tab. A, o P,Q. o 10 ta. 9. p 11 tab. Y.

q 13 ta. 9, f. r 3 tab. 9. s 5 tab. A & 11, 12. t 8 tab. A, B.

Musculorum impresiones.

A tēdinibus.

Quæ à tendinibus sumi possent differentiæ, ex commemoratis ferè etiam pendent. Quidam enim in tendinem eneruationem'ue prorsus non desinunt: ut labrorum[u] musculi, &[x] rectum intestinum &[y] uesicę ceruicem ambientes, & laryngis omnes: illis tantum exceptis,[z] qui recto donantur situ, ac secundæ cartilagini tertiam committunt: hi siquidem in insertione neruеum quid commonstrant. At non solum illi, qui aliud præter os mouent, tendinibus destituũtur: uerùm (etiamsi secus in primo de Musculorum motu, & alibi quoq; Galenus sentiat) eorum quibus ossa mouentur, quàmplurimi tendinibus carent: neq; in insertione magis neruеum quid, quàm omnes musculi in suis uentribus commonstrant. Est autem eius clasis in manu,[a] qui pollicem indici proximè adducit: dein duo,[b] qui primum pollicis os inflectunt: ac[c] qui ad brachiale positus, radij motus in pronum autor est. Intercostales etiam musculi tendine priuãtur: ut & ille grandis[d] musculus, qui à scapula ortus, octo superioribus thoracis costis inseritur: deinde[e] is qui à clauicula in primam fertur costam. Atq; ita etiam insignis[f] musculus, inter mouentes dorsum non infimus, qui ab ilium osse in uertebras lumborum & infimam costam ducitur, flexionisq; dorsi autor est, nullibi neruеum quid (perinde ac dorsum mouentium alij permulti) ostendit. His accedit septum transuersum,

u 3 tab. F, H, F. x 1 fi. cap. 49 N. y 4 fi. cap. 49 N. z 6, 7 fig. cap. 21 P. a 11 tab. f. b 6 ta. E, A. c 7 tab. X. d 7 tab. L. e 4 tab. d. f 8 tab. Ξ.

uersum, in insertione nullibi nerueam substantiam exprimens,[g] præterquam ubi lumborum uertebris exporrigitur. Neq; etiam in homine recti abdominis musculi,[h] ubi costarum cartilaginibus implantantur, tendinem commonstrant: ut[i] neq; in simijs & canibus, quibus ad primã usq; costam conscendunt. At in illis, quà pectoris ossi exporriguntur, in medio ductu nerueam naturam habent, ac si inter illos prorsus reponendi essent, qui duos commonstrant uentres. Neq; etiam complures musculi, in occipitij os capitis motuum gratia inserti, tendinem magis in insertione, quàm in ipsorum uentre ostendunt, præter alios sanè quàmplurimos corporis musculos. Porrò alij musculi tendines habent, ut eorũ qui aliud quàm os mouent,[k] sex oculi musculi: septimus enim in nerueam substantiam non desinit. Ex musculis ossa mouentibus omnes qui ex cubito manum adeunt, tendinibus ornantur. Tendinum quidã lati membraneiq; sunt: ut sex oculi musculorũ tendines, &[l] obliquorum, &[m] transuersorum abdominis. Alij omnino teretes: ut[n] qui ex cubito procedentes, digitos flectunt. Alij paulo minus toto teretes, & latiores nonnihil, quàm profundiores: ut[o] tendo in calcem insertus, &[p] tendo in latum cessans tendinem, priusquam brachiale attingit. Et alij tendines breues sunt: ut[q] circumuertentium brachium musculorum tendines, & radium mouentium,[r] qui circa mediam radij longitudinem insertionem moliuntur. Alij autem lõgissimos edunt tendines: ut[s] musculus ab externo femoris capite natus, & gracilem tendinem, priusquam genu articulum prorsus superauit, educẽs. quin etiam is qui latum in manu educit tendinem, & omnes qui ex cubito & tibia procedentes, digitorum motibus subseruiunt: & præter nonnullos tibiæ insertos, is etiam,[t] qui ex ilium osse natus, in membranam omnibus femoris amplexantibus musculis obductam desinit, ac tibiæ ossi fibulæq; inseritur. Musculi qui tendines educunt, illos alicubi ab extremo porrigũt: temporalis tamen, ex sui corporis medio tendinem emittere, Galeno in libris de Vsu partium dicitur. Quid autem hac de re sentiam, Capite de musculis maxillam inferiorem mouentibus scribam. Priuatim etiam robustissimo tendini, ad tibię extensionem auxilianti, os ipsa nimirum patella[u] innascitur: perinde ac breuibus[x] musculorum tendinibus, quorum beneficio secundum manus pollicis os, & primum quatuor digitorum manus, & primum quinq; pedis digitorũ os flecti docebimus, quibus sesamo comparata[y] ossicula peculiariter ad insertionem propemodum innascuntur. uti etiam alijs quibusdam tendinibus, reliquorum digitorum ossium flexioni præfectis, eius generis ossicula quædam inserta innataq; audies. Sic &[z] tendo ex tibia inter fibulã calcemq; ductus, & sub cubiformi osse, priusquam in pedij os, quod pollicem sustinet, inseratur, protensus, quà sub illo osse reflectitur, instar ossis, durioris'ue cartilaginis indurescit, modicè ibidem dilatatus. Ad hæc, unus musculus plures emittit tendines, singulos quasi ex priuatis sui uentris carnosis propaginibus educens: ut * qui in cubito locati, ad quatuor digitorum manus flexionẽ auxiliantur. Alij unum quidem educunt tendinem, at is postmodum in plures discinditur: ut[a] musculi ex tibia enati tendo, qui in pedis planta, tertijs quatuor digitorũ ossibus tendines exporrigit: deinde[b] qui bicorni tendine in postbrachialis ossa inseritur, & ad brachialis extensionem iuuat.[c] Qui autem indicem, medium & anularem manus extendit, in harum differentiarũ medio consistit. is namq; neq; plures educit tendines, neq; etiam ipsius tendo in plures diuiditur, sed medium quid inter iam dictos commonstrat. Rursus plures musculi unum efficiunt tendinem:[d] tres enim furæ maximi, tendinẽ unum in calcem inserunt. Insuper & cubitũ extendentes[e] musculi in unum

in unum coeunt, unamq; simul insertionẽ efformant. [f] Prętetea & tres tibiam extendentium maximi, in unum quoq; tendinẽ, cui patellam innasci diximus, colliguntur. At de musculorum numero & concursu aliquid nunc subijciendum uenit: & si quid ex musculorum differentijs omissum sit, quum seorsum singulos percurram, in libri huius progressu explicabitur. Quemadmodũ & hæc esse posit, musculos quosdam habere alios, qui suo motui opponuntur: ut flectentibus digitos opponuntur, qui eosdem extendunt. Sic qui caput inclinant, cõtrarios sortiuntur, qui idem rursus in posteriora releuant. At quidam, motus sui nullum habent cõtrarium. testium namq; [g] musculis nulli, qui testes deorsum trahant, opponuntur. Neq; etiam anum sursum [h] uellentes, qui eundem priuatim deorsum trahant, oppositos adipiscuntur. Vt neq; etiam circulares illi, qui recti intestini finem, & uesicæ ceruicem amplexantur: & postmodum [i] musculi à nobis inuenti, qui laryngis operculum sursum atq; in anteriora mouent, nullos quoq; oppositi motus socios obtinent. Sic etiam à musculorum munere differẽtia pendet: quum alij rectis præsint motibus, ut qui quatuor & manus & pedis digitos extendũt. Alij duntaxat obliquis subministrant motibus, ut radij motores omnes. Alij utrunq; motum præstant: si enim [k] musculus à pectoris osse & clauicula enatus, ac in mamillarem occipitij ossis processum insertus, qui in dextro est latere, unà cum sinistro contrahitur, caput flexionem rectissimam experitur: si uerò is solus, quiescente sinistro agit, caput sinistrorsum in anteriora circumuertitur.

A mutua musculorũ in officio oppositione.

A munere.

f 8 tab. 5. h 11 tab. 5.

g 22 fig. 5 ℣. h fig. cap. 51 B, C.

i 2, 3, 4 fig. cap. 21 K.

k 4 tab. 5.

MVSCVLORVM NVMERVM NON promptè diffiniri. Caput IIII.

ARDVVM difficileq; esse, musculorum numerum persequi, ac semel, quot uniuersi corporis sint, recensere, pręcedens Caput liquidò satis commonstrasse reor. non sanè quòd illum describere, prorsus imposibile sit: sed quòd uaria, eademq; non admodum absurda de musculorum numero unicuiq; posit esse sentẽtia. Aliquis namq; unum dicet esse musculum, [a] qui brachium pectori adducit, eo quòd nulla sui parte sibi non continuus contiguusq; sit. Alius uerò duorum musculorum loco illum fortasis censendum contendet, quòd omnes ipsius fibræ non parem ductum obseruent, ipseq; musculus utcunq; contrarios motus obeat. Eius enim pars, cui clauicula, & media pectoris osis pars, clauiculæ proxima, principium præbent, deorsum obliquè, uersus musculi in brachium insertionem, suas fibras porrigit, & brachium pectori elatius, quasi ad guttur clauiculamq; trahit. Inferior autẽ pars, quæ à reliqua pectoris osis sede, & quibusdam costarũ cartilaginibus enascitur, sursum obliquè ad brachium fibras dirigit, brachiumq; humiliori pectoris sedi adducit. Vtrisq; autem musculi partibus in se collectis, brachium pectoris medio admouetur. Præterea ad hanc musculorum continuitatem, & unius instar partis circunscriptionem, & nullam, ut inter duos manus digitos, sectionem, sed diuersum fibrarum ductum, ac latum musculi principiũ, uariumq; eiusdẽ munus, non solum, quem nunc recensuimus, musculum quis referre potest: uerùm & illum, [b] quem inter scapulam mouentium secundum recensebo, qui continuus quidem est, attamen superiori sua parte sursum, uersus occipitium scapulam attrahit: inferiori uerò deorsum, uersus dorsum: media autem sede, aut utraq; ipsius parte, rectà retrorsum scapulam mouet. Dein huius musculi fibræ, supra scapulæ spinam conspicuæ,

Alijs aliũ musculorum numerum propter fibras & motus statui.

a 3, 4 tab. 5. Δ.

b 9 tab. 5. Δ.

conſpicuæ, deorſum in exteriora feruntur: quæ autem ſub ſcapulæ ſpina uidentur, ſurſum in exteriora contendunt: uerùm nullæ interim decuſſatim ſe mutuò interſecant. Item[c] qui brachium attollit, unus quidem cõtinuitate eſt: uerùm apud Anatomicorum præcipuos non defuiſſe uidẽtur, qui duos hunc eſſe dicerent, unum à clauicula, alterum à ſcapula oriri contendentes, ac motibus, non autem continuitati animum adhibentes. Quinetiam præter alios pleroſq; his adnumerari poſsint, femoris motibus famulantes omnes,[d] qui triangulæ figuræ proximi ſunt, & interim nullam diſiunctionis aut incontinuitatis notam referunt: uerùm fibras ueluti ex latiori baſi ad conum tendentes, & ideo non pari prorſus ductu delatas, ſibi uendicant. Fibrarum etiam ductus diuerſitas, alijs[e] quatuor intercoſtales muſculos in uerarum coſtarum interuallis conſtituit, propter diuerſam illarum inter coſtarũ oſſa & cartilagines ſeriem, nihilominus tamen continuitas ſeruatur: unde etiam alijs duo tantummodo in toto interuallo recẽſentur. Sed & muſculorũ dorſum mouentium[f] quàmplurimi, uarium muſculis aſſcribi numerum indicant: quum alius continuitatem perpendens, unum utrinq; ſtomacho ſubiectum eſſe dicet: alius fibris & explantationibus implantationibusq; attendens, tot muſculos recenſebit, ex quot oſsibus is enaſcitur, & in quot inſeritur. alius non oſsibus, ſed quibuſdam leuibus impreſsionibus inſcriptionibusq; attendens, tot muſculos enumerabit, quot inſcriptiones uiderit. Atq; id maximè in[g] ſecundo caput mouentium pari uſuuenit, quod ex pluribus enaſcitur oſsibus, & multas oſtendit fibras: & præterea in hominibus adeò uarias priuatorum muſculorum deſcriptiones obtinet, ut id par quibuſdam neutiquam duorum muſculorum loco haberi poſsit, ſed plurium, neq; id quidem adhuc eodem numero omnibus. Cæterùm & muſculorum capita numerum turbant. non enim dubito,[h] muſculum à pectoris oſſe & clauicula enatum, ac poſtmodum in mamillarem temporis oſsis proceſſum inſertum, duorum muſculorum numero nonnullis Anatomicorum proceribus cõprehenſum fuiſſe, quòd eam principij partem, quam à pectoris oſſe educit, ab illa quæ à clauicula prodit, nonnihil diremptam putarint, quodq́; una aliquantulum neruoſior altera ſit, etiamſi reliquo ductu muſculus non ſeparetur, neq; diuerſam fibrarum naturam habeat. Pari etiam ratione certiſsimum eſt, non defuiſſe, qui[i] primum & ſecundũ pedem mouentes muſculos, à radicibus femoris capitum originem ducentes, ſeorſum ſingulos poſuerint eſſe duplices: quòd unam originis partem nerueam, alteram carneam, ut &[k] recti abdominis, proponant. Alij tamen eam originis diuerſitatem non tanti, ut eius gratia muſculorũ numerus ipſis excreſceret, fecerunt, & ſingulos unius loco habuerunt. At hoc poſtremum magis adhuc uſuueniret, in anteriori cubitum flectentiũ[l] muſculo: qui etſi nullis, quod ſciam, duorum numero habitus fuit, duo tamen diſtincta nãciſcitur capita, magis quàm nuper dictorum muſculorum capita inuicem dirempta: quamuis in communem conueniant muſculi uentrem, qui unicum tandem educit tendinẽ. adeò, ut ad capita reſpicientibus, non idem omnibus placitum fuerit. Quanquam id illis cõſtitutum fuiſſe uidebatur, ut unum dicerent muſculum, cuius capita in eundem muſculi uentrem porriguntur, quod iam dictis fit muſculis: atq; plurium muſculorum uice eos haberent, qui etſi in unum coeunt tendinem, uentribus tamen non continuantur. Quod exactiſsimè in ſuræ muſculis obſeruatum eſt, quum[m] muſculos ualidum illum calcis tendinem conſtituentes, tot numero eſſe uolunt, quot uentres, qui tres uiſuntur: duo nimirum à femore producti, quos etiam quatuor alijs enumeratos dixi: & tertius, qui pedem mo-

uentium

c 4 tab. Δ. 10 tab. Δ. & primatim figura initio 11 tabulæ inserta.

d 9 tab. F. 10 tab. Σ. 11 tab. Σ. 8 tab. Λ.

e 6 tab. V, X. dein 8 tabulæ E, E, & interior pectoris ſedes, bu[ius] illic poſita.

f 8 tab. A, B. 14 ta. O.

Ab impreſsionibus.

g 13 tab. A, B, C, D, E, F.

h 4 tab. Θ.

A capitibus.

i 12 tab. Φ. dein Ψ. inſuper m, g.

k 5 tab. Δ. dein n, o.

l 6 tab. Θ. dein m, n ac o.

m 14 tab. n, o, q.

uentium est quartus. Idem quoq; maximis tibiam extendentibus[n] musculis, septimo uidelicet, octauo & nono tibiam mouentium contingit: qui etsi unum tendinem tibiæ insertum unà producant, tamen quoniam uentribus non continuantur, plurium musculorum loco censentur. Cæterùm tendinum ratio talis est, ut omnes unum numerent musculum, qui uno enatus capite, unicum educit tendinem, etiamsi ille postmodum in plures diuidatur: quemadmodum[o] musculo accidit, qui tertios quatuor digitorum pedis flectit articulos. Ita etiam musculus unum caput habens, & adhuc carneus, in plures tendines dissectus, qui eiusdem motus autores existūt, unius musculi loco comprehendebatur: quemadmodum[p] musculus quatuor manus digitorum secundos flectens articulos: & is etiam,[q] qui tertios inflectit: à quo nos illum suo distinguemus loco,[r] qui pollicis tertium internodium flectit, quòd is ab illo prorsus sit seiunctus: & si alibi fortè ipsi cōtinuus cernatur, id obscurè admodum in primo tantum est exortu. In dictorū modò classe etiam ferè, præter aliquot alios musculos, habetur,[s] qui indicem & medium atq; anularem manifestè extendit. Verùm si tendines in diuersa specie ossa inserantur, dissectionū periti musculum, qui tendines educit, plurium musculorum numero recensent. quemadmodum nonnulli[t] musculum, qui pollici duos tendines, & unum brachialis ossi pollicē sustinenti exporrigit, duorū loco enumerarunt, etiamsi omnes isti tendines ad euersionem faciant: pollicis quidem tendines, ad pollicis motum: brachialis autem, ad brachialis. Verùm tale quid in anteriori tibiæ sede magis adhuc est[u] conspicuum: ad medium enim longitudinis tibiæ, à musculo quatuor pedis digitos extendente, carnosus educitur musculus, qui in pedij os minimo digito præpositum inseritur, ad pedisq; eleuationem in anteriora iuuat, quum digitorum interim tendines digitos extendant. Adeò ut alicui uideatur duos hîc enumerandos esse musculos, alij uerò unicum: prout hic exortus continuitati, ille uerò diuersis tendinibus, & in uaria ossa insertionibus, differentibusq; functionibus animum adhibuerit. Neq; minorem in numero obscuritatem parit mutuus musculorum connexus.[x] Qui enim à pectoris ossis summo enati, in os υ referens inseruntur, internis suis lateribus adeò inuicem adnectuntur, ut quis hos duos esse, alius autem unicum, non ineptè dixerit. Quod etiam illi commonstrant,[y] qui à circulari ani musculo enati, uesicæ meatum, ubi primùm sub penis corporibus exporrigi incipit, tanquam duo digiti, amplexantur. Numeri etiam musculorum obscuritatē auget eorundem concursus: ex quorum albo, si quis alius,[z] quartus tibiam mouentium profectò est, qui à coxendicis ossis appendice enatus, ualidus deorsum fertur: & ad medium longitudinis femoris nerueus factus, alteri carnosæ parti cōnascitur, cui femoris os initium præbet. Dein ambæ hæ partes, ea scilicet quæ à coxendice ducitur, & ea quam femori asscribimus, unum tendinē simul efformant, elatissimæ fibulæ parti robustissimè insertum: adeò ut & unum & duos musculos hunc recenseri, nihil prohibeat, dummodò à uera descriptione non declinetur. Porrò & ad hunc uariarum partium concursum,[a] illi musculi referri possunt, qui cubiti extēsionis habentur opifices: quum & tres & duo & unus, ante insertionem, tendinisq; productionem, connexus continuitatisq; ratione, enumerari poterunt. Vti & uario numero[b] decimum femur mouentium musculum haberi, nihil prohibet, propter carneas partes, quas sibi ueluti nouos musculos assumit, ad ipsius secundùm posteriorē coxendicis ossis sedem, reflexum: quos alius fortè à decimo, propter uarium exortum, numero seiunget: alius, quòd simul cum decimo concurrant, & ante insertionem, totiusq; tendinis

Marginalia (left): A' tēdinibus. — A' mutuo connexu. — A' concursu.

Marginalia (right): n 5 tab. P. dextra S. — o 4 tab. Z. — p 5 tab. Z. — q 6 tab. Z. — r 6 tab. Z. — s 9 tab. Z. — t 10, 11 tab. Z. — u 4 tab. Γ, Ω. — x 4 tab. S, T. — y 1, 2 fig. cap. 49 H, I ab M. — z 10 tab. Γ. 11 tab. Z, γ. — a 2 tab. O, P, Q, R. 2 tab. Z, f, A. 12 tab. T, V, X. 13 tab. b, c, d. — b 16 tab. F, G, H. dextra 12 tab. a, b. γ. & 13 tab. r, s, t, x, z, y, z.

tendinis productionem decimo connaſcantur, uniantur'ue, hos cum reliqua decimi muſculi portione, unius tantum loco recenſebit. Atq; hinc fit, ut toto ſermonis progreſſu accuratè mihi de muſculorū numero ueniat conſtituendum, ad quos iam tempeſtiuum eſt accedere, ne prolixiùs in generali muſculorum explicatione hæſiſſe uideat. Cæterùm ne quid obſcuritatis ſequens pariat oratio, & præcipuè quum cutis motores pertractaturus ſum, aut quoties crebra carnoſæ membranæ mentio incidet, nunc cutis & membranæ eius naturam proſequar.

DE CVTE, CVTICVLA, ET MEMBRANA per uniuerſum corpus cuti ſubiecta, præterea & adipe inter cutem membranamq; illam repoſito. Caput V.

PARTES hoc Capite deſcribendæ, uigeſima quinti libri figura utcunq; exprimuntur, iuxta r, ſ, t: dein & in uigeſimaquinta figura eiuſdem libri, iuxta dextram mamillam.

CVTIS quid.

CVTIS, omnium corporis partium eſt indumentum, corpori inſtar natiui tegumenti obductum, non duntaxat omnium hominis partium, ſed uniuerſæ ſubſtantiæ, quam generationi & corruptioni ſubiectā ſcimus, duritie mollitieq; media. Eſt enim cutis, ueluti ſanguine præditus neruus, ac inter neruum muſculorūq; carnem quiddam planè medium, perinde ac ſi ex mixtis utriſq; conſtitueretur. Hæc in homine, Herodoto ἀνθρωπὴ aut ἀνθρωπεὴ dicta, boum & equorum tergoribus, ex quibus coria adaptantur, reſpondet, & non pari ratione omnibus ſubiectis ipſi partibus adhæret, connectiturq;. Secus enim in manus uola & pedis planta ſubditis partibus adnaſcitur: aliter rurſus in fronte ſibi ſubditæ muſculoſæ ſubſtantiæ, & aliter in labris, palpebris, auribus, naſo, ano, ac pudendo, & aliter per uniuerſum corpus, ſubſtratis partibus cutis committitur, ac inter ſecandum, diuerſa ratione à ſubditis aufertur. Deinde in omnes cutis regiones non æqualis eſt neruorū diſtributio, nec cutis etiam undecunq; eadem craſſities: internæ enim manuum cuti, plurimæ neruorum fibræ porriguntur, uerticis uerò cuti paucißimæ. Quinetiam faciei cutis mollior & tenuior, uerticis autem & plantæ pedum durior uiſitur. Quæ internam manus ſedem inueſtit (niſi labore calloſior euaſerit) exquiſitißimè in duritie mollitieq; inter reliquam cutem, & omnia prorſus corpora, media eſt, quàm proximè æquali ad pondus temperamento accedens. Vtcunq; uerò ſit, cutis homini pro magnitudine corporis tenuior, quàm animantibus quadrupedibus obtigit: quanquam etiam homini profectò in uertice, dorſo, cruribus, & pedis planta, craſſa ſit admodum, ſed non omnibus æqualiter. Quinetiam aliæ cutis partes prorſus immobiles ſunt, & circumactu difficiles: ut uolæ & plantæ cutis. aliæ uerſatiles quidem ſunt, ſed nullo aguntur motu uoluntario: ut tota corporis cutis, ea excepta quæ mouetur, ut eſt frōtis & faciei uniuerſa, & quæ anteriorem colli ſedem lateraq; complectitur. Atq; hæc motu participat, aut proprijs in hoc famulātibus muſculis, ut cutis frontis, colli, genarum & labrorum: aut uicinæ ipſius cutis gratia, ut malarum cutis, quæ muſculis deſtituta, ſimul cum proxima ipſi cute (at obſcurè interim) mouetur. Quòd quidē alia cutis ſedes piloſa ſit, ut uerticis, axillarum, pudendorū, in uiris menti: alia autem penitus pilis orbata, ut palmæ & plātæ cutis, omnibus conſpicuū eſſe arbitror. Quemadmodum neminem latêre ſcio, cutem maximā totius corporis partem eſſe, perpetuo contextu efformatam: niſi quòd tenuibus foraminulis, ad fuligino-

Cutis ſubſtantia.

Cutis differentia.

A connexu.

A neruorum copia.

A mollitie.

A motu.

A pilis.

A foraminibus.

sorum excrementorum propulsionem, & pilorum generationē paratis, peruia sit: atq; etiam in palpebris, naso, auribus, ore, ano, pudendo, & ubi unguibus uiam præbet, interpellitur, perforataq; conspicitur. Ad hæc, ex cætera cutis regione, interna manus cutis (ut & pedis plantam inuestiens) maximè cōtinua, minimeq; perforata uisitur: quod & nuper natorum cuti aliquibus asscribere libuit. Cuti alia tenuis, & prorsus exanguis cuticula obducitur, propemodum ceparum tenuioribus ac pellucidis respondens inuolucris: nisi quòd alicubi, & præsertim in uola, & pedis planta, crassior duriorq; occurrit. Hanc quum cutis (quæ δέρμα Græcis uocatur) uelut quędam efflorescentia sit, ἐπιδερμίδα illi appellant. Quod si aliquando attritu in scabie, aut in uulneribus, ex unguentorum applicatione, aut ignis admotione, aut feruentis aquæ infusione, aut ex longo itinere auferatur, & interdum uesiculę ac papulæ instar à cute abscedat, promptissimè, aliterq; ac uera cutis renascitur, quæ sola sanguinis & uitalis spiritus compos est, ob quod uenarum arteriarumq; alicubi, & neruorū tenuissimæ partes, finesq; ad eam confluunt, ipsamq; simul concretę quibusdam efformare creduntur. Neq; sanè audiendus est Aristoteles, cutem sensu destituens, non secus, quàm si carnis cuti subditæ duntaxat beneficio tactus sensus perficeretur: quum cuti proprios, certaq; serie neruos exporrigi, ex Anatome discamus, illi præcipuè, quæ in facie est, ac brachio, cubito & manu, deinde & cruribus & pedibus. Per reliquum autem corpus, etiamsi non ordinata serie nerui ad cutem deducantur, attamen complures in illam desinunt, sub ipsaq;, & potissimùm ad thoracis latera exporriguntur, membrana cuti subdita (ut & uenæ ipsæ) suffulti: quemadmodum etiam in quarto libro, qui neruis dedicabitur, enarraturus sum explicatius. Atq; ita musculorum (quos carnem Aristoteles appellabat) gratia, cutis nequaquam sentit: uerùm, uti diximus, propriorum neruorum occasione. Et quamuis uerticis cutis obscuriori sensu sit prædita, attamen sentit, utcunq; etiam incōmodissimum Naturæ fuerit, sursum ad uerticem neruos distribuere, ipsaq; etiam cutis hic non admodum sensu indiguerit. Deinde quis non quotidiana experientia edoctus, cutem à subditis musculis, aut ossibus quoque auulsam, & postmodum scalpello ictam, unguibusq; compressam, sentire non didicit? Neq; est, quod Aristotelis sectatorum quispiam hîc nescio quam Terresteritatem mihi astruat: quum nerui à dorsali medulla (& potissimum humiliori ipsius sede) enati, ipsa cute duriores sint, & his adhuc ipsi tendines, quos potissimùm facilè affici, nemo inficiatur. Imò si non minus rationi, quàm experientiæ simul fides habenda erit, ausim asserere, musculorum uentres quamplurimos (ut quorundam femur amplexantium) obtusius quàm ipsam faciei manusq; cutem affici. Atque etiam mihi ridendi uidentur, qui cutem ob hoc sentire posse auersantur, quòd nullum hîc sit medium: quasi uerò etiam neruum proprijs membranis prorsus denudatum, aut etiam in medio diuisum, grauissimè cruciari non uideremus, quoties ipsius denudatæ substātiæ acriores pulueres inspergūtur. Et si medium etiam præter rationem in tactus sensu ridiculè desideraremus, non'ne in promptu est ipsa cuticula cuti obnata, & interim (ut putamus) sensu priuata? At nunc membranam quoq; aggrediamur, cuti per uniuersum corpus subditam, quæ cuticula longè robustior crassiorq; est, & fibris quibusdā raris, his qui substernuntur illi musculis adhæret, cuti uerò pertinacius committitur. Siquidem quamplurimæ uenæ, & paucissimæ tenuissimæq; arteriæ, cutem nutrientes, & neruorum propagines, cuti sensum communicantes, hanc membranam transeunt, ipsæq; inter cutem & illam prorepentes, hac suffulciuntur, membranamq;

CUTICULA quid.

Cuti uenas & arterias ac neruos porrigi, ipsamq; sensus esse compotem.

Lib. 2. de Anima, cap. 11.

CARNOSA membrana

branamq; cuti copulant, præter continuam quandam, sibiq; proximam fibrarum membranearũ seriem, cuius etiam beneficio membrana ualidissimè cuti connascitur. Hęc non eandẽ in uniuerso corpore crassitiẽ obtinet: uerùm quibusdam corporis sedibus, carnosis fibris adaugetur: & crassior reddita, adeò carnosa efficitur, ut musculi nomine donetur. Huiusmodi regio in tota[a] colli amplitudine habetur, & in[b] frõte, & in reliqua propemodũ facie: quibusdam autem animalibus undecunq; ferè carnosis oppletur fibris, & præsertim illis quę totius corporis cutem (ut nos frontis) mouent. Audio & homines fuisse, qui in thoracis regione, & alibi etiã in corpore cutem mouere ualuerint, quibus proculdubio membrana hæc, similis equorũ asinorumq; carnosis membranis contigit. Porrò huic membranæ, quam aliarum membranarũ nomine ὑμένα Græci appellant, non perperàm uocem Carnosa adiectã arbitror, quum inter reliquas corporis membranas hæc sola propemodum carnosa appareat, uereq; talis censenda sit. Quod Arabes paulo exactiùs perpendẽtes, primi omnium, quod sciam, hanc membranam Carnosam appellauisse uidẽtur. Atq; id sanè penitius huius nostræ ætatis medicorum præcipuis indagandum fuerat, qui panniculum carnosum, à Barbaris quibusdam non malè mehercules eo nomine appellatum, octo abdominis musculos esse cõtendunt, & contra Galeni sententiam, ac rei ueritatem, cuti membranam in uniuerso corpore, & in ipso demum abdomine (de quo duntaxat sapere uidentur) subtendi inficiantur. Alij, etsi per uniuersum corpus à me hanc membranam demonstrari con spexerint, adeò ineptiunt, ut hanc non fateantur eam esse, cuius Galenus tum alibi sæpius, tum in tertio de Administrandis sectionibus meminit, eo quòd ego adipem inter cutem & hanc membranam ostendo, sæpe trium etiam digitorum crassitudine: quodq; hominis membrana tantum à cute semper abscedat, quanta adipis est crassities. Debebant profectò eiusmodi Naturæ & ueritatis hostes perpendere, Galenum de suis simijs, non autem hominibus locu tum, quibus nullus adeps inter membranam & cutem interuenit: ipsaq; mem brana non fibris duntaxat cuti continuatur, sed prorsus undique citra alterius corporis interuentum ipsi cõtigua est. Vnde etiam non adeò arduum est, in homine cutem solam illæsa membrana diuidere, ac in simijs, canibus, & illis animalibus, ex quibus Galenus Anatomen descripsit. Huic membranæ ea parte, qua musculorũ proprias respicit membranas, lentor ille mucosus, quem cuti Aristoteles tribuit, obducitur, ob hoc fortassis, ne ipsa subiectorũ musculorum motũ præpediat. Membranis enim omnibus, quæ corpus, quod situm locumq; aliquando mutat, continent, ambiunt'ue, mucoso quodam lentoq; humore, quà corpus id respiciunt, oblini, commune habetur. Sunt itaque tria, uniuersum hominis corpus perpetuò cingentia: cuticula nimirum, cutis, & membrana hæc carnosa. quibus & quartum accedit, ipsa uidelicet pinguedo, seu adeps, πιμελὴ Græcis nuncupatus: qui, nisi extremè homo emacietur, undique propemodum inter cutem, & quam nuper diximus membranam, copiosissimè continetur. Ex uenis enim compluribus, & arterijs (si quæ reperiantur) membranam perreptantibus, atque inter illam cutemq; propagatis, plurimus sanguis resudat, membranæ frigiditate, calorisq; inopia, in adipem, seu pinguedinem, aut ut alij etiam in cornutis animalibus uocant, axungiam degenerans. Est namq; hæc adipis ad uniuersi corporis membranas, ligamenta, & (ut semel dicam) ad omnia sanguine indiga, frigidaq; corpora, generatio nis ratio: uidelicet quòd ex uenis emanans sanguis, frigoris ui congeletur, illisq; adhæreat corporibus. Verùm interim à Natura cautum est accuratissi-

a 3 tab. F.
b 3 tab. A. ac in eius tabulę figurae.

Præsens membrana cur carnosa dicatur.

Ex Auicenna Hebræo.
קְרוּם המכסה הגלגלת או הקדירה
therum hamechase hagulgoloth, aut hachedera.

Panniculus carnosus.

ADEPS, seu pinguedo.

Vbi adeps copiosior sit.

mè, ne adeps nascatur, ubi noxia inutilis'ue esse posit. Non enim Natura adipem cerebri membranis obduxit, non testium inuolucris, non internæ sedi cordis inuolucri, quamuis tamen cor hac non destituerit: non internæ ligamentorum sedi, quæ tendinibus transuersim obuoluuntur: neq; etiam palpebrarum, aut frontis, aut penis cuti adipem subiecit, neq; etiam adeò multum manus pedisq; externæ sedi. quemadmodum profectò copiosissimum clunibus obduxit, ut illi adipe, puluinaris uice uterentur. Adeps humidis frigidisq; animãtibus (ex quorum numero homo & porcus sunt) plurimus colligitur: siccis uerò & calidis nullus, aut perquàm exiguus: ut leonibus, & canibus uenaticis, ipsiq; etiam simię. Quanquam præter hominem, & porcum, & ericium, nunquam aliud terrestre occurrerit quadrupes, quod inter cutẽ & carneam membranam, adipem nãciscitur, utcunq; etiam aliàs oues & glires illi subinde reperiantur præpingues. Albet autem adeps, etsi in omnibus animalibus non æquè, & in homine minus adhuc quàm in cæteris omnibus, quòd membranæ, cutisq;, & alia, quibus adhæret, corpora, alba, & nõ carnis modo rubra sint: omnia enim quæ in nostro corpore ab aliquo emutantur, mutantis alterantisq; colorem quàm possunt proximè etiam sortiuntur. Et ridiculum prorsus est, ob hoc adipem album arbitrari, quòd aereæ substantiæ compos sit: quum osse, & cartilagine, & ligamẽto, & tendinibus uix aliquid candidius occurrat, quibus nihil æquè terreum in corpore reperias. Adipi inter cutem membranamq; collecto, eum usum asscribere possumus, quem uesti tribuimus: ut corpus scilicet calefaciat frigoris tempore, & si Soli homo exponatur, uestis quoque modo refrigeret, calorem, quo minus penetret, inhibens. Atque tam leuis est adipis usus, ut homini necessariam corporis partem aut substantiam nequaquam deesse putemus, si adipe fortassis destituatur. Vnde etiam haud mirum est, nuper natos pueros, aliorumq; animalium fœtus, nihil adipis, quibusuis etiam membranis attensum adnatum'ue ostendere.

Quibus animalibus adipis copia.

Adipis usus.

QVI CVTICVLAE, CVTIS, ADIPIS, ET carnosæ membranæ natura per sectionem obseruari debeat. Caput VI.

VTI præcedente libro, postquam osium cartilaginumq; historiam absolui, rationem modumq; tradidi, quo quis hæc ad disciplinam opportunè sibi parare queat: ita quoq; hoc libro, omnium quæ seriatim tradentur, secandi artificium post cuiusq; enarrationem sic subiungam, ut quis in uno corpore omnem musculorum ac ligamentorũ dissectionem rectè aggressurus, & ordine absoluturus est. Vnde etiam alia modò musculorum describendorum tradendorum'ue series, quàm in mea horum librorum Epitome, nonnunquam incidet, in qua uiciniæ potius quàm sectionis rationem in ordine digerendo habuimus: adeò ut uarijs scopis, uarij præfigantur ordines. Quanquam & hîc fortè uicinitatis rationem habuissem, musculorumq; secãdi modum ad libri calcem ueluti uno quopiam Capite, unaq; serie reiecissem: nisi is longior omnino esset, & subinde aliquid ad musculorum historiam pertinens contineret, quod alioquin in ipsorum descriptionibus fuisset cõplectendum, ne dicam Galeno (qui in musculorum quàm in aliarum corporis partium historia prolixior & diligentior est) intelligendo, nos d ebere aliquando accommodare. Varius itaq; in eodem libro ordo non tantum esset ineptus ac incommodus, uerùm insuper prolixitatem

Qui musculorum secandi ratio ipsorum interijcietur historiæ.

tatem frustra augeret. Vtcunq; interim per me licebit unicuiq; mea Capita lectione suo arbitratu transponere, qui eos quoq; ferre cogar, qui ne per somniū quidem in sectionibus exercitati, & aliorum laboribus quouis tandem praetextu sibi uindicandis dediti, ac deniq; auream quandam mediocritatem se assecutos arbitrati, meos conatus & uigilias in epitomen, aut dispendium potius aliquod turpiter concinnabunt, pestilentiq; fuco studiosis imponent: nuncq; mihi profectò autores sunt, ut praeter animi sententiam subinde breuitati studere, ab ijsq; non semel, quae alioquin utilissima forent, me temperare cogar. Ea igitur ratione, quam modò praestantiorem ducimus, partium praecedente Capite traditarum anatomen auspicaturus, nouacula acutiori, in abdomine, aut quacunq; uisum fuerit corporis parte, adipe non destituta, cutē ad adipem usq; recta sectione, & deinde transuersa (ut saltem unum, aut plures angulos moliaris) incides, tam leuiter ac moderatè cuti nouaculam admouens, ut solam ipsam, illaesa interim carnea membrana, diuidas. Quod sine negotio in homine facies, & praecipuè pinguiori: quum subinde, & potissimum in mulieribus, adipis crassities duorum digitorum latitudinem in thorace & abdomine superet: in coxis autem ac clunibus etiam palmae latitudinem, in mulieribus non extremè etiam obesis uincere, in publicis sectionibus uiderimus. Ac proinde sectiones ducendae sunt eo accuratiùs, quo macilentius obtigerit corpus. Deinde etiam conandum est, ut hanc sectionem citra negocium obire assuescas, cùm propter musculos ex carnea membrana cōformatos, tum ad discendas neruorū uenarumq; series, inter cutem membranamq; hanc sparsas. Postquam igitur cutem ad adipē usq; (non tacta interim carnea membrana) dissecueris, hamulo aut unguibus, in aliquo ex sectionibus angulo cutem attolles: & diligēter transuersis acutiori nouacula ad cutem ductis sectionibus, cutem ab adipe, quousq; libuerit, separabis. Cuti deinde reflexae ardentem candelam admouebis, ut cuticula ignis ui uesiculę instar abscedat, seorsimq; cutem & cuticulam intuearis. Dum uerò cutem ab adipe liberas, neruulos indagare conuenit, & uenas, quae super membranam in adipe prorepentes, cutem adeunt: deinde ipsa quoq; membrana, fibris illis frequētibus cuti cōmissa, sedulò inspicienda est. Iam si obesum ad manum sit cadauer, adipem à membrana liberare contendito: quod eadem prorsus ratione, qua cutem ab adipe seiungebas, prę-standum est. Cauendumq;, ne membrana oscitanter cum adipe auferatur: in quo Galenum secuti Anatomici aberrarunt, eam membranam in homine reperiri inficiantes, hacq; potissimùm occasione necessariò ignorantes musculos, ex carnea membrana cōstitutos, & per illam exporrectas uenas & neruos. Ablato adipe, leuem sectionem per carnosam membranam ad subiectos ipsi musculos usq; induces: & parua opera, solis ferè digitis per transuersum hinc inde actis, aut buxeo cultello, aut si uoles, nouacula, illam à subditis partibus separabis: aliamq; membranae à cute separationem esse disces, quàm membranae ab illis quibus incumbit corporibus auulsionem, quam Herophilus δαρσιν nuncupauit. Haec enim factu facilis est, ocyusq; perficitur, illi operationi penitus respondens, qua bobus, uitulis, ouibus, leporibus cutem citra negocium auferri uidemus: imò auulsio haec adeò prompta est, ut solo flatu hoedis, agnis, & etiam iunioribus uitulis, membranā hanc cum cute à subditis corporibus separari indies cernamus. Verùm cutis ab adipe aut à membrana separatio, non nisi frequentissimis sectionibus, acutissimisq; nouaculis, longoq; spacio completur. Quod etiam & lanij nos docent, quoties sub axillis cutem auferre conantur, carnosam membranam, corpori bouis adnexam (ne nimium carnis auferant)

Cutis administratio.

Cuticula.

Adipis.

Carnosae membranae.

Discrimen sectionis inter cutem & carnosam membranam, & dein inter carnosam & subditos illi musculos.

ferant) relinquentes. Neq; ista tantum apud lanios discuntur, uerùm etiam cuticulæ natura, quum lanij obustos prius porcos deradunt: aut potius, quum calidæ aquæ ipsos immergentes, unà cum cuticula pilos descalpunt.

DE MVSCVLOSA FRONTIS CVTEM mouente substantia. Caput VII.

CARNEAM membranam, quæ uniuersæ cuti subijcitur, quibusdam corporis sedibus carneis fibris augeri, & alicubi in musculi naturam degenerare, prius commemoraui. Nunc autem pertractabitur, cur & quo'nam pacto id sub frontis cute accidat, quam προμετωπίδιον Græci uocant: quemadmodum & insinuatas illi lineas, ῥυτίδας & ἀμαρυγὰς appellant. Vt itaq; supercilia attollantur, & interdum demissa, oculi sedem angustã reddant, ipsamq; corrugata muniant, frontis cutis uniuersa, quæ depilis est, simul cum nasi cute, motu uoluntario opportunè agitur: quod carnosæ membranæ, totius frontis & nasi cuti subtensæ, fit beneficio.[a] hæc namq; carneis fibris augetur quàmplurimis, & musculosa reddita, plures neruorum propagines mutuatur. Deinde frontis nasiq; cuti membrana hæc tenacius, & citra adipis alicuius, aut perquàm modici interuentum connascitur, quàm per reliquum corpus cuti adnecti consueuit. Quod etiam alijs imposuit Anatomicis, arbitrantibus frontis cutem, carnosam musculosamq; substantiam esse: quum cutis non magis hîc, quàm alibi, carniformi substantia donetur, sed duntaxat præsens membrana carnosior reddatur, cuti ipsi (quemadmodũ iam diximus) pertinacius, quàm in abdomine, aut dorso, aut cruribus cõnata, haud secus, quàm si membrana unum corpus cum cute esset efformatura: quandoquidem sic rectè idem motus amborum, membranæ scilicet & cutis perficitur. Porrò huius musculosæ compaginis fibræ, mutuò ad latera accumbentes, à nasi summo usq; ad mediam frontis sedem (quæ inter primas capillorum radices & supercilia consistit) & ad huius quoq; loci latera, carnosiores uisuntur, omnes sursum recto tramite procurrentes, si modò interim perquàm raras exceperis, obliquo ductu exporrectas. Atque hæc sanè recta fibrarũ series, non perfunctoriè à medicis uenit perpendenda, ne in fronte transuersas potius, quàm rectas moliantur sectiones. Accidit enim, quum transuersim quandoq; sectionem inibi, & maximè iuxta supercilia, ubi carnosiores esse fibras dixi, aliquis tentat, ad palpebrarũ radices, tum supercilia, tum contiguam ipsis cutem deorsum ita conuolui, & oculos, quibus incumbunt, aggrauare, ut neq; aperiri ex sententia queant, neq; liberè suo munere fungi.

Frontis musculosa substantia.

a Hæc uti aliter quàm in 3 tabula fronte delineare licuit, ad a.

Fibrarum in fronte series.

In frõte transuersas sectiones non tentandas.

MVSCVLOSAE FRONTIS SVBSTANtiæ administratio. Caput VIII.

Duplex administratio.

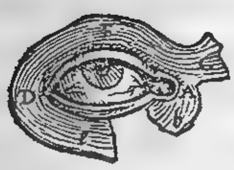
DESCRIPTAE modò musculosæ[a] substantiæ administratio, duplex tibi erit. Vna quidem, qua simul cum carnosa membrana cutem à membrana caluariam cingente auferes. Altera autem, qua cutem à musculosa substantia separabis, carneam membranam capiti affixam relinquens. Vt uerò utranq; in uno cadauere ex sententia perficias, detonsis crinibus, à uertice rectà per frontem & superciliorum medium, ad nasi usq; extremum, sectionem nouacula per cutem duces: deinde

a 3 tab. A.

deinde aliam in sincipite, secundùm coronalis suturæ ductum, ad tempora & aurium radices usq; moliere. Ductis sectionibus, in altero latere, hamulo, aut summis digitis, cutis propter sectionum angulos (qui in elatissima frontis sede, & ipso ferè uertice erunt) eleuanda est, ac simul cum carnea membrana ad supercilia usq; auellenda, eodem prorsus modo, quo carneam membranam à subditis musculis separari, superiùs relatū est. At in alio latere, uarias easdemq; transuersas sectiones experieris: donec relicta ad caluariam carnea membrana, cutem cōmodè ab ipsa, ad supercilia usq; adimas, iam in palpebrarum[b] musculos incidens. Neq; id tam factu arduum est, atq; alij uidentur innuere dissectionis proceres: quum, uti antea testatus sum, membrana non eo pacto cuti connascatur, ut unum prorsus ex ambobus simul confusis corpus consurgat.

Prior. *Posterior.* b 3 tab. C, D.

DE MUSCULIS PALPEBRARUM. Caput IX.

QUAMVIS tertia musculorum tabula, ad characteres C, D, E, hos musculos utcunq; exprimat, hic tamen istam peculiarem locauimus figuram, in qua A primum indicat palpebræ musculum: B uerò & C, musculi illius principium. D autem secundum musculum insinuat, cuius initium e notatur. Mutuus uerò duorum musculorum connexus, F insignitur.

PALPEBRAM utranq;, tam inferiorem, quàm superiorem, efformat membrana, quæ à caluariam succingente membrana principium ducit, & unum continuum cum adhærente alba'ue oculi[a] tunica corpus existit, deinde & cutis quoq; cum carnea membrana. Atq; hæc simul ad palpebrarum fines, & ubi[b] cartilago cilia erigens, & tarsus dicta, consistit, firmissimè uniuntur. Per reliquam uerò palpebrarum regionem, cutis carnosæ membranæ, ut in cæteris ferè omnibus corporis partibus, quod ad connexum attinet, committitur: at nullus interim adeps, sed unctuosus duntaxat quidam humor, inter cutem membranamq; iacet. In superiori quoque palpebra, secundùm uniuersam ipsius amplitudinem ex abundanti, carnea membrana musculosis adaugetur fibris, ac uelut duos efficit musculos, in medio cutis & eius membranæ, quam adhærenti oculi tunicæ continuam esse diximus, repositos. Moueri enim oportebat ex nostro arbitratu superiorem palpebram, alioqui in nullum usum nobis accommodaturam. Etenim frustra palpebras Natura largiretur, si aliquando extrinsecus illato, uersus hominis oculos, scarabæorum & cancrorum oculis longè molliores, quòd percussurum ipsos & læsurum esset, ex nostro arbitratu eas non clauderemus. Duos itaq; tenues, latos, membraneos, ac substantia propemodum omni ex parte sibi similes musculos Natura produxit, unum in maiori oculi ponens angulo, alterum in minori.[c] Qui portionem maioris anguli occupat, ex media anguli sede ad nasi latus incipit, suo principio etiam superciliorum partem naso proximam contingens. Huius finis amplus, quemadmodum totus etiam musculus, cartilagini, in quam pili firmantur, applantatur, mediam ipsius sedem, quæ maiorem respicit angulum, uniuersam occupans.[d] Alter uerò musculus totum minorem angulum amplectitur, ductum quodammodo semicirculare obtinens. A' medio namq; inferioris palpebræ exortus, per minorem angulum circunducitur, & in superiorem palpebram ascendens, in reliquam cartilaginis dimidiam sedem sese inserit: prioriq; musculo, non ad car-

Palpebrarum constitutio. a 18 fig. cap. 14 lib. 7 & c. b fig. cap. 35 lib. 1. *Duo palpebræ musculi.* *Superiorē palpebram cur moueri oportuerit.* c A. dein C, b. & 3 tab. C. *Unus musculus.* d D. dein e. & 3 tab. D. *Alter.*

 tilaginem

tilaginem tantùm, sed etiam per reliquam superioris palpebræ longitudinem ita[e] committitur, ut nisi fibris ambos distinxeris, uterq; unus esse apparebit. Fibræ enim secundi, nostro C, palpebra sursum ducta, respódent: ea autem conniuente, acutum magis efficiunt angulum. Prioris uerò musculi fibræ, minus obliquæ conspiciuntur, & uelut ex duplici ducuntur principio:[f] nimirum ex angulo maiori,[g] & supercilij parte naso contermina. Musculus iste superiorem palpebram attollit, secundus uerò eam deorsum agit. Simul namq; semper attrahitur, tam altera tarsi pars, cui cótractus musculus non implantatur, quàm reliqua: idq́; tarsi, cui musculi inseruntur cartilagineæ cóstitutionis, beneficio. si namq; is esset membranosus, uel carnosus, uel quomodocunq; libet (ut reliqua palpebræ sedes) mollis, præterquàm quòd cilia non reseruaret erecta, attractam ex musculi collectione partē reliqua haudquaquã sequeretur. Quemadmodum enim si baculum aliquem obliquum & retortum, utra uoles parte apprehensum, attraxeris, se totus sequitur: pari modo tarsus nunc utrunq; etiã musculũ uniuersus alternatim sequitur. Quod uerò palpebræ motus, eodem ritu, quo reliqui totius corporis motus, qui oppositis perficiuntur musculis, celebrentur, omnibus conspicuum esse debet, uno scilicet musculo in se contracto, altero uerò à propria functione quiescente, & longiore reddito, laxatoq;. Si enim uterq; musculus conuelleretur, & ad seipsum sibi continuam tarsi partem alliceret, sursum quidem pars eius, quæ magnum respicit angulum, reuelleretur, deorsum autem traheretur ea quæ paruo uicinior est: ac ita non magis aperiretur oculus, quàm clauderetur: eaq́; uideretur palpebra, quã in Præsagiorum libris retortam uocauit Hippocrates. Cuius sanè oraculi gratia non oscitanter palpebrarum musculos à studiosis obseruari uelim: est enim, ut omnium propemodum in facie motuum, eorum quoq; speculatio ardua. Quod uel Galenus facilè attestatur, qui in libris de Affectorum locorum cognitione, tres palpebræ musculos secus atq; alibi recésuit. Duos enim illos, quos iam enumeraui, innuit palpebrã deorsum trahere: & tertium à fronte natum, ductus palpebræ ad superiora autorem ponit. Neq; adeò adhuc palpebrarum motus admirandus uenit, atq; pelliculæ illius, quam in auibus & testudinibus, alijsq́; plurimis animalibus, ex maiore oculi angulo, quoties oculus cóniuet, toti oculo obduci conspicimus, & quæ aperto oculo, rursus ad maiorem oculi angulum collecta, quid simile commonstrat, nostræ[h] carunculæ, in maiore oculi angulo repositæ. Quæ itaq; ad superioris palpebræ motum pertinent, sic se habent, inferiori interim palpebra optimis rationibus & minori & immobili.

Cur tarsus perinde ac reliqua palpebra non est mollis.

Difficilem esse palpebras mouentiũ musculorum cognitionem.

Inferior palpebra immobilis.

e F. e, 1 tab. E.
f b.
g c.
h 19 fig. cap. 14 lib. 7 a.

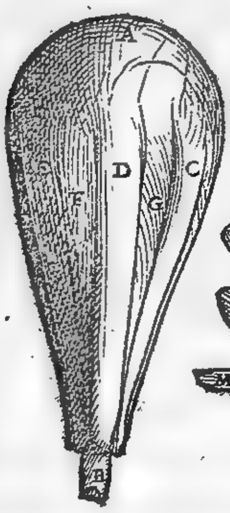
MVSCVLORVM PALPEBRAS MOVENTIUM ADMINISTRATIO. Caput X.

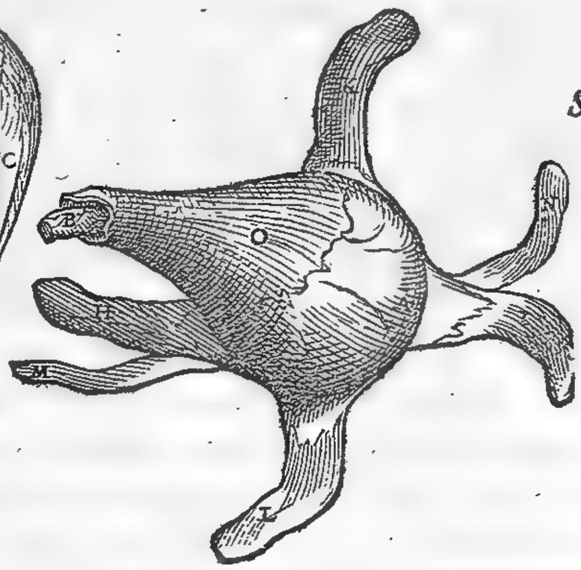
MVSCVLORVM palpebras mouentium administrationem illi respondere conuenit, qua musculosam frontis substantiam es aggressus: nimirum, ut in unius lateris palpebris, musculos unà cum cute ad ipsarum usq; insertionem auferas: ac dein musculos à cute, quoad id tibi concessum erit, integros separes. In alterius uerò lateris palpebris, cutis à musculis ad ipsos usq; tarsos est auferenda, musculis ad illam membranam integrè asseruatis, aut dimisis, quæ ab adhærente alba'ue oculi tunica pronascitur, & internam palpebrarum sedem constituit, interq; se & cutem musculos superiorem palpebram mouentes comprehendit, citra omnem (quemadmodum ferè & in fronte) adipis interuẽtum. Vbi

igitur musculos, aut potius carneam membranam, hîc superioris palpebræ motuum gratia musculosam redditã, à cute liberasti, nitêris dein illam à subdita ipsi membrana transuersis undique sectionibus adimere, quo palpebrarum motuum rationem, perquàm sanè obscuram & difficilem, absolutiùs perdiscas: ne quid interim de affectibus dicam, his sedibus tam crebrò oboriuntibus, diligentemq; manus operam expetentibus.

DE OCVLORVM MVSCVLIS. Caput XI.

PRIMA OCVLI MVSCVLOrum figura.

SECVNDA OCVLI MVsculorum figura.

VNDECIMI CAPITIS FIGVRARVM, ET earundem characterum Index.

QVANDOQVIDEM in integris musculorum tabulis, oculi musculos depingere non dabatur, ipseq; oculus ex caluaria ad musculorum ostensionem euellendus sit, hic ipsorum delineationẽ extra reliquorum musculorum proportionem reposuimus. Ac in harum prima quidem, oculus simul cum suis musculis, in ipsorum sede adhuc repositis, una facie delineatur. Secunda uerò sex primos oculi musculos, ab insertione humi prostratos, commonstrat, septimo adhuc ad uisorium neruum sua in sede asseruato.

A 1,2 *Anterior oculi sedes, in qua iris consistit.*

B 1,2 *Uisorius neruus, inibi resectus, quà primùm ex caluaria in oculi sedem delabitur.*

C, D, E 1 *Tres in hac facie musculi occurrunt, nondum scilicet aliquo musculo sua sede liberato.*

F, G 1 *Interuallorum inter sex primos musculos consistentium, & adipe oppletorum, duo in hac facie apparent.*

H, I, K, L, M, N *Primi sex oculi musculi. Uerùm H musculum notat, quo oculus sursum agitur: I, quo deorsum: M & N, quibus leuiter circumagitur: K, quo ad maiorem oculi angulum ducitur: L, quo ad minorem angulum fertur.*

O *Septimus oculi musculus, nulla ex parte à uisorio neruo liberatus, sed ab adipe ipsum alioquin integente omnino detectus.*

QVVM neq; ex lateribus, neq; alijs omnino sedibus, quàm ad pupillæ rectitudinem, oculorum perficiatur uisio, paucissima sanè uideremus, si oculi penitus essent immobiles. At quia tres oculorum nobis occurrunt motus: unus nimirum, quo hi intrò uersus nasum adducũtur, & quo extrorsum ad paruum angulum aguntur: secundus, quo sursum tenduntur uersus supercilia, & deorsum ad malas trahuntur: tertius, quo obscuro admodum motu circumuertuntur: meritò singulis motibus bini adaptantur musculi, quorum[1] primus ad internum oculi consistit

Oculos motu uoluntario moueri.

Primi quatuor oculum mouentes musculi.

1: fig. K.

consistit latus, introrsumq; oculum agit.[b] Secundus autem ad externum latus repositus, illum extrorsum ducit.[c] Tertius suprà habetur, oculumq; sursum mouet: uti[d] quartus, qui infrà locatur, deorsum. Hi quatuor musculi, ut rectis oculi præsunt motibus, ita quoq; rectum situm obtinent, sibiq; omni ex parte similes sunt. Capita enim ipsorum ex dura cerebri[e] membrana, neruum uisorium obtegente, & è neruo[f] secundi paris neruorum cerebri, mox in nerui uisorij è caluariæ cauitate prolapsu originem ducunt: dein ipsorum uenter amplior, quàm profundior, attamen propemodum teres uisitur: & quum ad oculi usq; regionem, quæ inter posteriorem & anteriorem media habetur, uenter ille peruenit, in latam membraneamque cessat eneruationem, quæ ultra mediam eam oculi regionem in anteriora perfertur, & duræ oculi[g] tunicæ, tanquam mouendo ossi, non procul ab[h] iride, maioriq; oculi circulo inseritur, recta secundùm oculi latitudinem incedente linea. Porrò[i] quintus &[k] sextus, circumductionis sunt opifices, dictisq; nunc quatuor forma quidem & ortu respondent: at minores, & ductu & insertione ab illis differunt. Vnus namque à dura cerebri membrana, uisorium neruum ambiente, è regione minoris anguli originem ducit, & in humiliorem oculi sedem, neruosa sua tenuitate iuxta iridem obliqua linea implantatur. Alter uerò à uisorij nerui membrana, è regione maioris anguli enascitur, & duræ oculi tunicæ, neruosam ipsius tenuitatem obliqua quoque linea ad superiorem oculi sedem inserit. Cæterùm etsi hi ambo circumuersioni præcipuè conducant, attamen & sursum deorsumq; oculum quodammodo agunt. Sex isti musculi, quum simul omnes suum adhuc seruant situm, unaq; committuntur,[l] figuram constituunt turbinatam: cuius conus, ipsorum est exortus: basis uerò, eorundem insertio. Breuissimo enim ductu, neruo connectuntur uisorio: quum in illorum quam unà conformant capacitate, multus contineatur[m] adeps duriusculus, & albus admodum, qui rursus alteri cuidam obuoluitur musculo. Est enim præter commemoratos oculi musculos,[n] alius adhuc grandis, & undecũq; ab illis & eo quem diximus adipe circundatus, ac solus similem figuram illi quam priores sex simul efformabant, constituens. Nam musculus iste paulo anteriùs, quàm sex illi, à dura quoque membrana, neruum uisorium inuoluente, principium assumit carneum, quod neruum illum orbiculatim ambiens, in prioraq; porrectum, instar turbinis tantisper dilatescit, dum musculus posteriorem oculi sedem cõtingat, illiq; circuli modo carneus implantetur, non quidem proximè ad neruum uisorium, sed ferè ubi oculus hac posteriori sede amplissimus fieri incipit. Quemadmodũ uerò inter hunc musculum, & sex priores, adipem repositum dixi: ita etiam inter neruum ipsum, & præsentem musculũ, eo interuallo, quo is à neruo abscedit, adeps colligitur. Musculus hic nullam prorsùs inscriptionem obtinet, nisi fortassis unam in inferiori sede, secundùm ipsius longitudinem protensam. Vnde etiã miror, hunc non unius musculi loco ab Anatomicis enumeratum fuisse, sed ab alijs duorum, ab alijs trium: quum interim musculum hunc uix obiter omnes descripserint. Ac proinde etiã uereor, ipsos non admodum aptè illius usum expressisse, dum hunc priuatim retentionis oculi in sua sede autorem esse asserunt, nullum pręterea illi usum asscribentes. Quum tamen sex priores musculi id munus sibi aptius uẽdicare possint, quòd externa ipsorum superficie, membranę oculi sedem in caluaria exculptam succingenti, fibris quodammodo cõnascantur, septimum musculum undiq; in se occultantes, ac ne caluariã ullibi cõtingat, arcẽtes. Quinimo fortè non deerũt, qui sex

Quintus & sextus.

Adeps oculi musculis interpositus.

Septimus musculus.

Septimi officium.

b 2 fig. c 2 fig. d 2 fig. e Spect. 7 fig. 17 cap. 14 lib. 7. f 1, 2 fig. cap. 2 lib. 4 K. g fig. 15 & 17 cap. 14 lib. 7. h conuiz fig. 2. i 2 fig. H. k 2 fig. S. l totus prima fig. m 1 fig. E. G. n 2 fig. C. Ostendit hæc præsens figura.

qui sex musculorum exortum non à membrana neruum inuestiente, uerùm ab illa quæ os succingit, pendêre contendent, quum interim septimus musculus multis interuallis undiquaq; ab os succingēte membrana distet: quod profectò factum non fuisset, si modò huius beneficio oculum in sua sede retineri, ac quodammodo ad cerebrum trahi oporteret. Proinde si ipsius naturam accuratè rimatus fueris, illum instar tegumenti uisorio neruo obduci concedes, & postmodum etiam oculum rectis motibus agere fateberis, prout nimirum has illas'ue sui corporis fibras contraxerit, laxauerit'ue.

OCVLI MVSCVLORVM ADMINIstratio. Caput XII.

Administratio in oculo à caluaria resecto, & hunc eximendi modus.

a 1 fi. cap. 9 lib. 1 T, V, Θ, & alij multi characteres.

RECTIVS musculorum oculum mouentium administrationem, illo ex caluariæ[a] sinu euulso, perficies. Euellitur autem promptè uniuersus, integra adhuc caluaria, si omni ex parte oblongo cultello, ad os semper ductis in circuitu sectionibus, à suo sinu ipsum liberaueris, & tandem neruum uisorium, ubi primùm ex caluaria procedit, abscueris. Si uerò caluaria fortè ad cerebri inspectionē prius fuerit dissecta, ipsumq; cerebrum auulsum, cōduxerit duabus lineis caluariam serra diuidere: una quidem linea à regione maioris anguli, uersus uisorij nerui foramen facta: altera autē à minori angulo, ad prioris sectionis, iuxta foramen illud, terminum. Si enim ad eum modum serram in oculi usq; sedem penetrare coegeris, totam superiorem sedis partem, instar cuiusdam trianguli auferes: ac deinceps undiq; oculo à pinguedine liberato, illū adimes: aut si uisum erit, oculum ab osse undecunq; liberatum, solius uisorij nerui interuentu, caluariæ appendêre sines. Euulsum sodali tenendū porriges sic, ut summis dextræ manus digitis nerui uisorij finem (quem & eleuabit) sinistra autem manu uelut in pugnum coacta, in indice ac pollice anteriorem oculi partem comprehendat. Mox adipem oculo circūpositum, & glandulas, uenarum & arteriarum diuisionem intercedentes, adimito. Dein consideratis musculorum ductibus, &, quam simul omnes constituunt, forma, sex capita primorum à neruo uisorio, cultello acutiori liberato: ac singulos deinde musculos leuiter secando, ad mediam usq; oculi regionem deducito, unumquemq; supra lęuam sodalis manum, quasi stellam effigiaturus, extendens. hac namq; ratione cuiusq; implantationem, formam, & usum leui negocio condisces. Porrò nihil æquè diligenter præcauendum uenit, ac ne[b] adhærentem albam'ue oculi tunicam à[c] cornea prorsus abradas, nimiumq; oculum emungas, priusquā sex musculorum insertionem intuitus fueris: aliàs enim (nisi fortè exercitatior sis) eam uitiabis, neruosam alicuius musculi tenuitatem unà cum adhærēte membrana incuriose abscecans. Iam ubi adipem in media horum musculorum cauitate coaceruatum, unguibus aut cultello à septimo oculi musculo ademperis, illum quoq; aggredi integrum est. Quî itaq; neruum ambiat, circulatimq; in oculi radicem implantetur, examina, ipsum à neruo prorsus ad duram usq; oculi tunicam radendo. Cæterùm si oculum, caluariæ adhuc hærentem, administrare animus sit, musculorū capita primùm liberans, ad eum quem iam dixi modum, musculos attrectabis, capita scilicet à neruo adhuc fixo, ad insertionem usq; deducens. Commodiùs tamen, minoriq; molestia priorem sectionē obibis. In utroq; tamen administrādi modo, oculi situs semper perpendendus est, quem[d] caruncula indicabit, maiorem angulum in homine occupans, & (ut creditur)

Hæc quasi ostendunt duæ cap. 11 figuræ.

b 18 fig. cap. 14 lib. 7 a, u.

c 17 fig. cap. 14 lib. 7 x.

Administratio oculi musculorum, quum is adhuc caluariæ hæret.

d 19 fig. cap. 14 lib. 7 λ.

creditur) pituitam in genas defluere præcauens. Hæc namq; (dummodo cognoſcas, an dextrum, an ſiniſtrum oculum in manus aſſumpſeris) oculi regionem, quæ magnum ſpectat angulum, perpetuò commōſtrabit, à qua ilico reliqua oculi latera opportunè petes. Aut ſi lubet, neglecta caruncula, potius cultello corneam membranam, priuſquā oculum à caluaria reſecabis, punctim in aliqua parte radere, hincq; oculi regiones ſemper augurari. Intereſt autem, oculi regiones, propter obliquos muſculos potiſsimùm, cognoſcere.

DE BVCCARVM, LABRORVM, ET naſi alarum muſculis. Caput XIII.

LIBRO ſuperiore,[a] duo naſi oſſa in[b] duas deſinere cartilagines, atq; horū extremo ſecundùm latera alias[c] duas molles & latas cartilagines (quas alas uocant) accumbere alligariq;, ſcriptum fuit. Nunc uerò muſculos, qui eas mouēt, ſimul cum buccarū labrorumq; motoribus exequemur, buccarum & labrorum motus hic intelligētes, quos quieſcente etiam inferioris maxillæ oſſe obimus. Alijs ſiquidem muſculis maxillæ os, alijs uerò buccæ labraq;, motu aguntur uoluntario. Duorum itaq; primorum, qui buccas & labra mouent, in utroq; latere[d] ſinguli habentur membranei, admodumq; ampli. Ex omnium enim uertebrarum ceruicis ſpinarum regionibus, deinde ſcapularum, & clauicularum, & pectoris oſsis ſedibus originē ducunt, uſq; ad faciei medium protenſi. Suntq; hi aliud nihil omnino, quàm carnea mēbrana, carnoſis fibris adaucta, & dictis iam regionibus muſculoſa penitus reddita. Cæterùm fibræ à nullo prorſus oſſe originem (ut fortaſsis quiſpiam, ab alijs Anatomicis luſus, arbitraretur) ducunt, neq; etiam quis muſculos hos ab aliquo oſſe principiū petere, non perperam dicturus eſt. At quia fibris his multi[e] neruorum ſurculi exporriguntur, qui à ſubditis membranæ corporibus in illam excurrunt, membrana ſubſtratis ſibi ſedibus ualidius hîc, quàm in reliquo ferè corpore affirmatur, uarium ſanè fibrarum proponens inceſſum. Fibræ enim[f] à pectoris oſsis ſede, mediaq; clauiculæ regione, pectoris os ſpectante, ſurſum uerſus faciem conſcendentes, ſecundùm colli longitudinem recto tramite protenduntur.[g] Quæ autem ex reliqua clauiculæ ſede, & ſummi humeri, & ſcapulæ ſedibus, ad ceruicis uſq; ſpinam incipiunt, obliquè ſurſum cōtendunt, tantoq; obliquiores uiſuntur, quanto ceruicis ſpinę ſunt propinquiores. Omnes enim carneę fibræ, à ceruicis uertebrarum ſpinarum ſedibus prorepentes, ſurſum tranſuerſim feruntur, idq; eo magis, quo muſculus occipitio uicinior exiſtit. Porrò eiuſmodi fibrarū ductus, in collo admodum conſpicuus eſt: nullaq; fibrarum interſectio, ut neque etiam in ſummo mento, & in inferioris maxillæ iuxta aurem regione ſeſe offert. Verùm ubi fibræ iam labra[h] contingunt, inter ſe adeò confunduntur, ut rectas & obliquas & tranſuerſas iam amplius diſtinguere, prorſus arduum & impoſsibile ſit, idq; præcipuè ſecundum totam inferioris labri regionem. Superior enim huius muſculi[i] pars, ab elatiore ſui principij, quod per ſpinæ ceruicis ſumit lōgitudinem, ſede, ſecundum occipitij oſsis baſim fertur, mox ſub aurem, ut ipſius radicem perreptando contingat, incedens. Imò interdum hîc adeò carneis ſuis fibris aſcendit, ut & auris ipſius beneficio quibuſdam hominibus, uti & ſimijs, moueatur. Muſculus dein ab aure in faciem ductus,[k] illum quem inferiorem maxillam mouentiū ſecundum ſtatuemus, integit muſculum: & paulo ualidius oſsi in mala, quàm alibi in reliquo ipſius progreſſu connaſcitur,

Alterius lateris primus muſculus, uel ſimul omniū primus ac ſecundus.

Lib. 4 de Adminiſtrandis ſectionibus.

Nonnullis hominibus aures moueri.

a 1 fig. 9 cap. lib. 1 Ξ, Ξ.
b 4 tab. X
c 4 tab. L.
d 3 tab. muſculus (in ea) tatur circūſcriptus H, I, O, S, L, K, M.
e Hic neruorum ſeriē aliqua pactio oſtēdit collum 3 fig. cap. 11 lib. 4.
f 3 tab. à K ad L.
g 3 tab. ab L ad O.
h iuxta H. M 3 tab.
i 3 tab. O ad H.
k 4 tab. L.

nascitur, hinc ad nasi usq; radicem pertingẽs. unde etiam fit,[l] primum quidem musculi latus per ceruicis spinæ longitudinem,[m] secundum autem ab occipitij medio ad superius usq; labrum opportunè ac manifestò diffiniri. Reliqua uerò duo ipsius latera (sortitur enim quatuor) haud æquè sunt distincta.[n] Quod enim à spina ad summum usque pectoris ossis, secundùm scapulam & clauiculam exporrigitur, inæquale est, ac uarium. Quandoquidem non instar rectæ lineæ carnosarum fibrarum hic apparet principium, sed instar obliquæ, admodumq; inæqualis, nunc paululum sub scapulæ spina & clauicula incipiẽs, nunc paulo superius, & nunc è regione.[o] Quartum autẽ latus, quod à summo mento, ad superiorem pectoris ossis sedem protenditur, uix ob id distingui potest, quòd hominibus utriusque lateris musculi hic adeò coeant, ut duo musculi unus esse uideantur: quodque hac in parte carnosiores longè, quàm in reliqua ipsorum sede existant. Hi musculi buccas, & totum inferius labrum deorsum retrahunt, & ad latera simul cum superiori labro abducunt: aut, ut dicam uerius, reliquam faciei cutem, quæ à musculosa frontis & nasi substantia, & palpebræ musculis non mouetur, circumagit, ad hoc opitulante[p] lato quoque, & quodammodo orbiculari musculo, à tota ferè superioris maxillæ longitudine, in inferioris longitudinem, ad gingiuarum radicem inserto. Est autem hic musculus similiter membraneus, & uaria fibrarum specie intertextus, totam eam buccarum sedem complectens, quam inflare possimus. Neque sanè aliud corpus id uniuersum, quod inflatur, censendum est, quàm cutis, cui immediatè succumbit[q] primus iam commemoratus musculus: deinde, prout obesiores homines sunt, adipis maior minor'ue copia: & postmodum quidam superioris labri[r] musculus, &[s] alius, labro quoq; eidem, & alę nasi cõmunis, quos postea describemus. pręterea orbicularis & amplus musculus, cuius naturam explicare iam contendimus, cuiusque internam superficiem os succingens tunica oblinit, ipsique adeò connascitur, ut nullo prorsus modo illacera à musculo, aut musculus ab illa auferri queat. Imò secundus hic buccarum musculus, uix aliud est, quàm carnosarum fibrarum implexus admodum tenuis, ac quodammodo membraneus. Cognosces autem eam, quam diximus, utriusque iam commemorati buccarum musculi, & potissimùm primi functionem promptissimè, si inferiore maxilla superiori adducta, immotaque, plurimùm ad quamcunque partem, sedem'ue, labra & buccas duxeris: unaque etiam obseruaueris, quî anteriorem colli cutem, primi musculi beneficio, unà cum buccis deorsum uellere possis. Rursus si immota colli cute, totam buccarum sedem, quam inflare integrum est, nunc in oris amplitudinem uolueris: nunc autem extrorsum, nunc sursum, nunc deorsum, nunc prorsum, nunc retrorsum duxeris, secundi musculi functionem, & motus, quos illius & aeris in ore uiobimus, plurimùm admiraberis. Cæterùm Galenus[t] primo utriusque lateris musculo, qui ipsum, quum libros de Vsu partium conscriberet, latuit, quemq; à se tandem inuentum fuisse, non semel in libris de Administrandis sectionibus inculcat, adeò fauit, illumque, ut ueterum oscitantiam magis argueret, tanti momenti esse tradidit, ut in quarto de Administrandis sectionibus, ipsum duntaxat omnium functionum, quas labris & ore, edentes, aut bibentes, aut differentes obimus, autorem uideatur statuere,[u] neruis quoque huc concurrentibus mouendi officium priuatim tribuens, & nullam ferè (uti tamen decebat) aliorum insuper musculorum mentionem faciens. Sunt autem nerui eiusmodi utrinque bini: quorum unum ex foramine inferioris maxillæ, ad inferius labrum elabi, suo loco docebimus: alterum, ex oculorum sede per peculiare

Marginal notes: l 1, 2 quasi a O ad S. m 3 tab. ab O ad H, M. n 3, 12 quasi ab N per L ad K. o 3 tab. ab H ad K. p 4 tab. M. 5 tab. E. q 3 tab. F. r 3 tab. G, H. s 3 tab. F. t 3 tab. F. u 4 tab. I. 5 tab. G. & 2 lib. cap. 2 lib. 4 O, V.

Secundus alterius lateris, seu omnium 3 & 4.

 culiare

culiare foramen deductum, in malarum regionem decumbere audies. Verùm quum eiusmodi nerui (si modò motibus præesse debuerint) musculis indigeant, & omnes labrorum motus illis[x] latis & tenuibus tantùm peragi nequeant, ipsiq; alios exigant auxiliares, meritò Natura alios[y] quatuor musculos mouendis labris construxit. Quorum principia, euidentia quidem & manifesta sunt, anteaquam labrorum extremis permiscentur: concreta uerò illis, omnifariam redduntur obscura, & inseparabilia à reliqua labrorum substantia. Vniuersa enim labrorum cute, & oris amplitudinem succingente tunica, toti musculosæ naturæ commixtis, ac musculis, ut quispiam non ineptè dixerit, ibidem corruptis, unà cum[z] fungosa, quam postea explicabimus, substantia, hominis labra procreantur. Quatuor itaque enarrandorum iam musculorum duo primi, labro superiori peculiares sunt, ipsorumque in utroque latere[a] unus habetur, qui à maxillæ superioris osse, ubi mala consistit, carnoso principio enatus, deorsum obliquè in priora fertur, quousque in sui labri latus sese inserat. Duorum inferiorum utrinque etiam[b] unus obseruatur, superiori musculo latior, sed breuior. Exoritur namque carneus & hic quoque, ab inferioris maxillæ humiliori parte, ad menti quasi latera, hinc sursum obliquè in priora protensus, latusque permanens, in mediam inferioris labri sedem implantatur. Sunt itaque omnes quatuor lati, ac quodammodo, quod ad fibras attinet, duplici donati initio: ipsorumque fibræ circa insertionem, X literæ modo sese intersecant, pertinaciter (uti admonuimus) labrorum cuti immixtæ. His musculis duodecim motus ut minimùm obimus: quatuor quidem obliquos, in utroque labro duos: & alios octo rectos, in utroque labro quatuor. Duo quidem ad amussim recti fiunt, quando labra plurimùm à se inuicem distant: hoc quidem à duobus musculis sursum agentibus ad nares tenso, altero autem deorsum ad mentum ducto, dum duo inferiores musculi laborant. dein quando ad sese labra retrahuntur, & inuicem coeunt, uno ex superiore loco deorsum, altero ex humiliore sursum protenso. Cæterùm ab internis horum musculorum fibris, labra introrsum conuertuntur & subimplicantur, ab exterioribus uerò foras euelluntur: ut ita & duo alij in singulis labris recti consurgant motus, qui paulo minus toto ad obliquos quasi referendi sunt. Quatuor uerò obliqui motus, unico duntaxat laborante musculo, reliquo interim laxato, celebrantur. Si enim dexter superioris labri musculus, remisso sinistro, contrahitur, dextra labri pars obliquo motu, sinistra dependente, attollitur: atque hac ratione reliqui tres obliqui motus labrorum peraguntur. Vt uerò ualidiùs adhuc superius labrum moueretur, & secundùm totam ipsius substantiam musculis participaret, illi alia portio[c] musculi elargitur, qui narium[d] alam extrorsum sursumque agit. A[e] mala enim, iuxta proprium superioris labri[e] musculum, carneus quidam, sed tenuis membraneusq; enascitur musculus, qui in ipso modicè uersus priora descensu, in duas portiones partitur, unam nasi alæ radici, alteram superioris labri parti, quam Latini mustacem, Græci uerò ὑπήνην uocant, inserẽs. Portio nasi alæ exporrecta, eã extrorsum sursumq; mouet: quæ autem labro propria est, id quoq; sursum uellit: & tãtus huius portionis cum alæ portione est cõnexus, ut superius labrũ, immota ala, sursum uehementer mouere nequeas. Verùm pręter hunc alæ musculũ,[f] alius in interna nariũ amplitudine habetur: qui ad suæ cauitatis externũ latus, sub tunica nares succingente reconditus, impẽse tenuis est, ac mẽbraneus: inq; interiorẽ alę regionẽ insertus, illam introducit & colligit: hacq; ratione cum opposito sibi musculo in repentinis inspira-

Labrorum constitutio, dein quatuor musculi labris proprij, seu in altero latere tertius, & postea quartus, uel omnium 5, 6, 7, 8.

Alarum nasi musculus, præsentis Capitis in altero latere 5, aut omnium 9 & 10.

In altero latere 6, aut omnium 11 & 12.

x 3 tab.

y dextro lateris numeris G, H, 3 tab. dextro 4 tab. X notatur.

z 5 tab. G.

a 3 tab. G, H.

b 4 tab. X.

c 3 tab. P.

d 4 tab. L.

e 3 tab. G.

f ad regionem K tab. 4.

inspirationibus & expirationibus homini accommodus redditur. Sunt itaq; hoc Capite nobis enumerati duodecim musculi, si omnes utriusq; lateris iunxerimus: duo quidem lati, ex carnea constantes membrana: duo admodum uarij, ex una quasi maxilla in aliam pronati: & quatuor labris proprij, & totidem alarum nasi. nisi fortasis illum, qui labrum superius & alam simul adit, propter ipsius[g] dissectionem in progressu, & in diuersas partes insertionem, duos fingere, atq; ita quatuordecim musculos statuere, uisum fuerit. Sic etiam nihil obstat, & duos qui carnea membrana efformantur, unum dicere, quum adeò in anteriori colli parte continuentur, ut[h] diuisionem nullam notatu dignam ostendant.

Musculorum epilogus.

g sub F 3 tab.

h 3 tab. ab H ad K.

MVSCVLORVM BVCCAS, LABRA, ET nasi alas mouentium administratio. Caput XIIII.

a 3 tab. r.

HORVM musculorum administrationem, à[a] latis, & ex carnea cõstantibus membrana musculis, opportunisimè auspicaberis, ac primùm acutiori nouacula in cute rectã sectionem, à summo mento, mediaq; inferioris labri sede (ubi cutis in ruborem desinit) ad pectus usq;, secundùm colli longitudinem duces, ita quidem ad amusim, ut sola cutis ad subiectum usq; musculum, carneam'ue membranam diuidatur. Deinde alia ducenda est sectio, ad utriusq; labri extremum, secundùm ruboris finẽ, sic ut orbiculari sectione os uniuersum obducatur. His alia per nasi longitudinem addetur sectio: & si prius frontis musculosam compagem, & palpebræ musculos aggressus fueris, nulla præter has (nisi sub aure, ad medium usq; occipitij) in facie est ducenda: aliàs enim ex summo narium, sub inferiori palpebra & aure, uersus occipitiũ transuersam moliri deberes sectionem. Cæterùm à fine sectionis ad pectoris usque os ductæ, transuersa una sub clauicula, & summo humero, & scapulæ spina ad dorsum usque perficietur. Licebit & his transuersam ex faucibus, seu ex gutturis regione, usque ad spinam adijcere. His tentatis sectionibus, hamulo cutis leuabitur: ac in altero latere, acutiori nouacula, cutis à subiecto membraneo musculo, omni industria liberabitur. quod nullibi feceris molestiùs, quàm ubi laqueus ceruicem compresit: hîc enim laquei occasione, cutis membraneo musculo pertinacisimè connata reperitur: & etiam cutis instar cornu adeò inibi mox indurescit, ut uix nouaculam admittat. Quanquam musculorum sectioni corpus opportunius adhibebitur, ex quo uenæ prius sectæ, uniuersum sanguinem in aquam calentem effuderint: quandoquidem tunc non toties uenæ sanguine inanitæ, dum musculos diuidis, uenient colligandæ, atque adeò frequenter spongijs abstergendæ. Ex altero autem cadaueris latere, unà cum cute (quod factu facillimum est) musculum latum tenuemque auferes: & utrinque musculi naturam, & fibras, neruosque, ac munia (si hinc inde suas, quas prius enarrauimus, partes attraxeris) intuebere. Fibrarum autem huius musculi seriem nequaquam oscitabundus in tota humiliore inferioris maxillę sede præteribis: quin prius eas strumarum, uel, ut uulgò dicimus, scrophularum gratia diligenter examinaueris, quo in eo abscessus genere, quum usus expetet, fœlicius ac magis industriè tumẽtes glandulas exseces. Administratio enim sectionis in hoc affectu extra fibrarum ductum tentata, admodũ obscœnè hinc inde colli cutẽ aut tendit, aut corrugat. Vbi hæc igitur sedulò obseruaueris, eius lateris musculum, quem subditis corporibus adempta cute affixum reliquisti,

Primi ac secundi duodecim præcedentis Capitis musculorum administratio.

Corpus musculorum sectioni opportunum.

Administratio 5,6,7,8.

omni ex parte adimes, administrationemq; ad proprios labrorum musculos conuertes, qui in conspectum ueniunt, quamprimùm adipem ademeris, qui his præcipuè in buccarum regione incumbit, & unà cum lato, qui ex carnea constituitur membrana, permiscetur musculo. Liberabis itaq; ab inferiori maxilla primùm[b] duorum, qui inferiori labro elargiuntur capita, sensim ea ad insertionem usq;, ut fibras examines, deducens. Atq; hîc labra fungosæ cuiusdam[c] substantiæ interuentu, maxillæ ossi connata reperies, quæ labris opitulatur, quoties distrahuntur, tenuesq; fiunt, & quoties contracta incrassantur, ac corrugantur. Quippe eiusmodi substantia omnino & inanitur, & repletur promptè: inanita quidem submittitur, repleta uerò attollitur. Præter hanc substantiam occurrent &[d] nerui duo, maioris tertij paris neruorum cerebri radicis ramuli, ex maxilla inferiori in eos quos iam dissecas, musculos diffusi. Cæterùm posteaquam inferiores liberati fuerint, à malis[e] duos quoq; superiores dissecabis: illisq; ad superius usq; labrum deductis, quatuor musculorum functiones, capita huc illuc trahens, spectabis. Dein[f] musculo alæ nasi, & superiori labro communi, à malis deraso, ac ad alam usq; & labrum deducto, eius quoq; usum contemplabere. Hîc uolens prætermitto[g] neruum, minoris gracilioris'ue tertij paris neruorum cerebri radicis propaginem, ex superiori maxilla excidentem, ac nuper dictis musculis cõmunicatum: siquidem neruorum omnium seriem, quàm dabitur accuratissimè in quarto libro prosequar. Atq; eadem ratione hîc nullam neq; uenarum, neq; arteriarum mentionem facio, etiamsi lato musculo[h] externa iugularis sit contermina, quum tertius liber uenis arterijsq; dedicabitur. Integrum itaq; est, ut consideres membranosa ligamina, narium alas cæteris nasi cartilaginibus colligãtia, & deinde mutuum earum cartilaginum connexum. nam de narium[i] tunica, in neruorum distributione similiter pertractabitur. In præsentia autem suffecerit, adhuc sermoni adiecisse, tunicam illam, quę narium cauitatem ambit, aliquousq; cultello à subditis partibus abradendam esse, ut commodè tenuem membraneumq;[k] musculum, intrò alam mouentem, intuearis. His omnibus resectis, secundus alterius lateris enarratus mihi[l] musculus, externa ipsius superficie spectatissimus est. Vt tamen ipsius naturam quoq; examussim obserues, undecunq; unguibus hamulisq; est diuellendus: ac postmodum à maxillis & dentium gingiuis derasus, à tunica, oris cauitatem oblinente, quoad fieri potest commodè, uenit liberandus. Et quo huius musculi rarior, magisq; admirãda est cõstructio, fibrarumq; mirabilior implexus, eo studiosiùs illum in multas particulas non mediocri delectatione discerpes: & ad buccarum motum, non uerò maxillæ inferioris, illum auxiliari speculaberis.

Labrorum fungosa substãtia.

Administratio 9 & 10.

Administratio 11 & 12.

Administratio 3 & 4.

b 4 ta.S.
c 5 tab.G.
d ad literas G tab.5. et 2 fig. cap.2 lib.4 V.
e 3 tab. à G ad H.
f 3 tab.F.
g 4 tab.L & 2 fi.ca. 2 lib.4 O.
h fi.cap.6 lib.3 T, V.
i 2 fi.cap. 2 lib.4 huius P.
k 4 ta.K.
l 4 ta.H.

DE MVSCVLIS INFERIOREM MAXILlam mouentibus. Caput XV.

Inferiorem maxillam, superiore quiescente, moueri.

INFERIOR[a] maxilla homini, quiescente interim immotaq; superiore, motu agitur uoluntario: quemadmodum animalibus ad unum omnibus, si fluuiatilem crocodilum exceperis, cui unico superior maxilla mobilis uisitur, inferiore interim cum temporum ossibus adeò unita, ut ne tantillum quidem moueri queat, ipsaque duos sinus nanciscatur, quibus superior singulis utrinq; capitulis latis, nec[b] nostris admodum dissimilibus inarticulatur, magna ex parte lacertarum testudinumq; inferiori maxillæ respondens: quemadmodũ etiam totus crocodilus

a figuræ ca.10 lib.1
b 1,2 fig. cap.10 lib. 1 A.

crocodilus imagine (non autem magnitudine, & geniculatis caudæ tuberibus) lacertæ similis uisitur. Hominis inferior maxilla ad superiorem, quum os claudimus, insigni ualidoq; admodum motu sursum ducitur, & deinde manducantibus prorsum ac retrorsum in lateraq; circumfertur: & deniq; quum os aperimus, nunc rectà, nunc paululum in alterutrum latus declinans, deorsum agitur. Complemus uerò hos maxillæ motus,[c] quatuor utrinq; musculis: quorum[d] unus, sui lateris tempus occupans, ac proinde temporalis ab omnibus nuncupatus, principium ducit[e] à uerticis & temporis & frontis ossibus, & osse cuneum imitante, & eo osse, quod minorem externumue sedis oculi angulum amplectitur, maxillæq; superioris ossium mihi primum habetur.[f] Instar tertiæ enim circuli partis musculus iste à uerticis ac frontis osse multo elatius enascitur, quàm[g] commissura squamæformis consistit: & hinc sensim crassescens, & carnosior redditus, arctatusq;, in cauitatem inibi in capitis ossibus concinnè, magnaq; Naturæ industria, totius musculi gratia exculptam, & uallis pulchrè circundatam, septamq;, descendit, à temporis osse, & cuneum imitante, & frontis, & illo quod externum oculi sedis angulum efformat, toto suo incessu enatus. Quum uerò ad[h] iugale usq; os pertingit, admodumq; crassus (sed angustus interim) euasit, superiori quoq; iugalis ossis sedi adnascitur,[i] musculo illi admodum[k] continuus, quem secundo loco enumeraturi, à iugali potissimum osse enasci docebimus. Vniuersum itaq; temporalis musculi corpus, ad iugale usq; os carneum est, & exteriori tantum sede, propter propriæ membranæ crassitiem, perquàm liuidum: idq; potissimum ad exortus sui initium, & ipsius ad os iugale connexum. Vbi uerò acutum maxillæ inferioris[l] processum contingit, in breuem, quanquam insigniter ualidum, nerueumq;, finit[m] tendinem, sua amplitudine processum amplectentem, illiq; ualidissimè insertum. Ad tendinem hunc omnes temporalis musculi fibræ, tanquam ex tribus circuli partibus, ad suum centrum procurrunt: tendinemq; hunc efformant illorum musculorum ritu,[n] quos gibbum & cauum scapulæ implere audies, & qui ex ilium osse pronati, femoris motibus famulantur. ita profectò, ut satis mirari nequeam, quidnam peculiare illud sit, tãtopere in temporali musculo à Galeno decantatum. Neq; satis assequor, quamobrem is Naturam tot laudibus efferat, quasi hîc magno singulariq; artificio ab aliorũ musculorum forma declinasset, tendinem educens non ex musculi extremo, ut aliàs semper, sed ex musculi medio: quum ego in tẽdinis productione hîc nihil rarum, ac à commemoratis musculis sanè quàmplurimis diuersum reperiam. adeò, ut non mirer, Galenum secus de tẽporali musculo in quarto de Administrandis sectionibus libro (dum iam sectionum esset peritior) sermonem, quàm in undecimo de Partium usu instituisse. Quod uerò temporalis musculi sit munus, tum opportunè explicabitur, ubi duos adhuc musculos orationi adiecero.[o] Secundus itaq; hoc Capite commemorandorum, ille est musculus, quem ad posteriorem maxillæ inferioris sedem, sub osse[p] iugali possimus manu amplecti. Dum enim pollicem inter auris radicem & inferiorem maxillam inferis, medium uerò digitum genę admoues, illumq; quasi in oris amplitudinem protrudere tentas, totam præsentis musculi externam superficiem contines. quam denuò tactu dignosces, si mutuò adductas prius maxillas, adhuc ualidius comprimere adnisus fueris: quia tunc musculus ille in se magis collectus, pollicem & indicem feriet, sese dilatans & cõtrahens. Præterea & hunc quoq; musculum in equis uides spectatissimum: is enim cum[q] illo quem tertium in uniuersa serie statuemus, ij sunt musculi, quos crebrò in equis amplectimur,

Maxillæ inferioris motus, quos octo complent musculi.

Primus alterius lateris musculus, seu temporalis.

Lib. 11 de usu partium.

Secundus, seu masseter.

c 4 musc. tab. Γ. & Δ. & 6 ta. D. & 5 ta. H, I.
d 4 tab. Γ. 3, 5 tab. B. 2, 6, 9 tab. A.
e 3, 4 fig. cap. 6. lib. 1 R, R. unde hæc ossa petes.
f 4 tab. A, B, C.
g 3, 4 fig. cap. 6. lib. 1 F.
h 2 tab B. 4 tab. D.
i 4 tab. Δ.
k 5 tab. C.
l 1, 2 fig. cap. 10. lib. 1 C. & 6 tab. B.
m 6 ta. A.
n 11 tab. Γ. 7 tab. Γ. 9 tab. Ρ. 10 ta. Σ. 11 ta. Σ. 8 tab. A.
o 3 tab. A. 2, 9 tab. C. 5 tab. D.
p 4 tab. D supra Δ.
q 6 tab. D.

obseruaturi, num carneus aut nerueus nobis equus proponatur, & num is fauces mollibus laxisq; glandulis oppletas infarctasq; habeat.[r] Enascitur itaque secundus hic musculus nerueo & amplo ualidissimoque principio, ab ea malarum[s] sede, qua infima pars suturæ illius consistit, quæ maxillæ superioris[t] os, totum minorem oculi sedis angulum occupans,[u] mediamq; ossis iugalis portionem educens, maximo eiusdem maxillæ[x] ossi coniungit: quod dentium superiorum præsepeola continere, ac nariũ amplitudinem magna ex parte constituere, superior liber edocuit.[y] Deinde hoc musculi principium à malis in posteriora ducitur, è tota inferiori interioriq; ossis iugalis sede ad aurem usq; pronatum. Vt uerò id in malis impense nerueum esse dicebam, ita quoq; ubi ab inferiore exterioris iugalis ossis superficiei parte prodit, nerueũ liuidumq; conspicitur:[z] ubi autem ab interiore iugalis ossis sede originem ducit, ac magna amplitudine inibi consistenti, tendinemq; suum producenti musculo temporali adnascitur, carneum est. Musculus hoc enatus principio, deorsum tendit, totamq; inferioris maxillæ amplitudinem, in externa posterioriq; ipsius sede conspicuam amplectitur, illi ualidissimè partim carneus, partim nerueus latissima insertione[b] implantatus. Ex tota autem insertionis amplitudine, nulla insignior, nullaq; ualidior est ea quam musculus molitur in[c] asperitatem, in infima maxillæ inferioris sede uelut processulis aliquot extuberantem:[d] ubi musculus etiam est angustissimus, & obtusiorem trianguli alicuius angulum quodammodo exprimit. Totus enim quadantenus triangularis est. una namq; ipsius linea secundum totam principij amplitudinem porrigitur: secunda à malis, seu anteriori principij parte, ad infimã maxillæ inferioris sedem retrorsum ducitur, illam quam nuper diximus maxillæ asperitatem contingens: tertia linea, ab aure, seu posteriore principij sede, in anteriora deorsum ad demissiorem secundæ lineæ sedem fertur, angulum cum illa linea tam obtusum constituens, ut ferè hîc musculo aliud latus possit asscribi. Vtcunq; uerò sit, obtusus hic angulus, seu, si modò ita uelis, quartum hoc musculi latus, multo strictius est amplo illius principio. unde etiam ilico fibrarũ ipsius quoq; ductum uariare necesse est.[e] Fibræ enim ab anteriore principij parte originem sumentes, deorsum in posteriora feruntur:[f] quæ autem à posteriore principij sede prodeunt, obliquè deorsum in anteriora repunt, omnes ex amplo principio ad obtusum quem recensui angulum protensæ, maxillæq; inferioris amplitudini citra tendinis eductionem insertæ. Galenus hunc tantum maxillam mouentium musculũ, masseterem seu mansorium undecũq; appellauit: quumq; in quarto de Administrãdis sectionibus libro illum describit, satis uidetur innuere, quosdam fuisse Anatomicos, qui duos masseteres in uno latere enumerarunt, fibrarũ præsentis musculi ductui & lato principio (ut ipse censet) animum adhibentes. & dein alios extitisse quodammodo insinuat, qui tres masseteres utrinq; recensuerũt, musculi huius principijs & insertionibus attendentes: perinde ac si singulos musculi angulos, unius musculi loco, præter omnẽ sanè rationem, enumerassent. Verùm mihi musculus iste unius tantum loco, quouis tandem pacto habetur: arbitrorq;, eos qui duos masseteres statuerunt (in quorum classe fuit Hippocrates)[g] unum quidem masseterem commemorasse præsentem musculum: alterum uerò masseterem, ipsum[h] temporalem, cum[i] eo quem in ore delitescentem, temporaliq; admodum continuum esse, ac insuper ad manducandum apprimè etiam cõducere audies. Atq; quum alij hunc à temporali numero disiungerent,[k] tres masseteres constituerunt, quòd mordẽtibus manducãtibusq; omnes tres (uti mox dicemus) suppetias ferant.

quantumuis

r 4 tab. s 1 fi. cap. 5 lib. 1. t eiusdem fig. I. u 3. 5 fig. cap. 6 lib. 1 V. x 1 fi. cap. 9 lib. 1. y 4 tab. à E ad F à D. z 5 tab. C. b 4 tab. G. c 1 fi. cap. 10 lib. 1 E. d 4 tab. G. ubi totum musculum circumscribes E, F, G. e 4 tab. à E ad G. f 4 tab. à F ad G. g 4 tab. A. h 4 tab. I. i 6 tab. D. k 4 tab. A & 4 ta. I. & 6 ta. D.

quantumuis ego interim, dictionis fugiens æquiuocum, secundum maxillam mouentium musculum, masseterem passim cum Galeno appellauerim.[l] Tertius itaq; musculus principium perquàm neruosum assumit, ex tota cauitate sinu'ue ossis cuneum referentis[m] processuum, qui uespertilionum alis comparati, unà cum eorundem sinu in hoc extruũtur, ut musculi huius principium concinnè ambiant, idq; ab ipsis opportunè enascatur. Cæterùm ilico atq; nerueum illud principium dictorum iam processuum cauitatem sinum'ue egreditur, ipsum carneus, amplus & crassus efficitur musculus, internæ temporalis musculi parti iuxta sui tendinis productionem insertionemq; admodum connatus, & magna ex parte masseteri, seu secundo maxillam mouentiũ musculo similis, itaq; in internam posterioremq; maxillæ sedem ampla & lata, impenseq; etiam neruea insertione implantatus, atq; ille in externam maxillæ sedem figitur. Vt uerò tertius hic musculus sua crassitie oris spaciũ faucesq; minus occuparet, maxillæ (uti & in primo libro explicuimus) amplus patensq;[n] sinus insculpitur, in quem musculus commodè reponatur, magnaq; sui portione latitet. Tribus his musculis, cum suis in altero latere coniugibus, primario concreditur, ut maxillam inferiorem nobis mordẽtibus simul sursum ducant & contrahant. nulli enim priuatim id munus commissum existimo: etsi fortè temporalis & masseter, utpote grandiores, amplioresq;, ualidius quàm tertius id præstent. Quàm uerò musculi isti hoc munus alacriter ualideq; compleant, etsi in omnibus hominibus ferè sit obuium, histriones tamen permulti id liquidò attestãtur, quorum quidam ferreos quosdã palos dentibus perinde ac manibus ferè tractant: quidam uerò maximas trabes, inferioribus tantum dentibus innitentes, miro robore sustinent. Vidimus namq; Patauij Tridentinum histrionem, mira articulorũ tamen laxitate prȩditum, qui ferreum palum uigintiquinq; librarum, dentibus à terra subleuatum, & aliquandiu in ore erectũ, retrorsum à tergo punctim parieti iniecit, quem triginta pedum interuallo ab histrione destitisse, ipse metitus sum. Turcum insuper quendam, ut & Mantuanum, non admodum proceræ staturæ histrionem, à duobus adductam erectamq; uiris trabem, solis inferioribus dentibus suffulcisse, & aliquandiu gestasse, sæpius uidi, quum interim astantium pleriq; trabem à terra subleuare uix possent. Cæterùm maxillæ uersus priora posterioraq; motum, quem manducantes potissimum obimus, secundis seu masseteribus præcipuè conficitur, idq; latorum suorum principiorum, ductusq; fibrarum gratia. Anterioribus enim principiorum partibus contractis, inferior maxilla prorsum ducitur, mentumq; in anteriora prominet. Posterioribus uerò principiorum sedibus in se collectis, retrorsum, ac uelut ad aures maxilla retrahitur: quamuis huic etiam motui tẽporales musculi latis principijs pronati, & in acutum uersus suas insertiones desinentes, suppetias nonnihil ferre uideantur, prout has illas'ue suorum corporum fibras colligunt, aut remittunt. Insuper masseterum, & in ore delitescentium musculorum in primis opera, inferior maxilla in latera circũducitur: dextro enim massetere duntaxat, & sinistro in ore delitescente, simul contractis, maxilla in dextrum latus agitur: à sinistri autem lateris massetere, & dextri lateris in ore delitescente, unà contractionem molientibus, inferior maxilla in sinistrum latus mordentibus manducantibusq; circunfertur. Enarrationi adhuc supersunt duo[o] musculi, utrinq; singuli & graciles & oblongi, originem ducentes ex prominentibus ossium temporum[p] processibus, qui scriptorij styli imaginem referunt. Hinc membraneo latiusculoq; capite exorti, statim carnosi teretesq; fiunt: ac uersus priora maxillæ, ubi summum men-

Margin notes:
l 6 tab. D.
m 5 fi. cap. 6 lib. 1 P. dein characteres 2, 3, 4, 5.
n 2 fi. cap. 10. lib. 1 D.
o Alterius lateris musculus notatur in 5 fi. H, I, 4 tab. O. 6 tab I.
p 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 i.

Tertius musculus, qui in ore latitat.

Descriptorum hactenus musculorum munus.

Alterius lateris maxillam mouentium quartus, aut omniũ 7 & 8.

mum mentum habetur, obliquè procurrentes, interiori eius parti inseruntur: & dexter musculus sinistro, in ea inferioris maxillæ[q] sede unitur, ubi uel horum musculorum occasione, ea exasperatur, processulosq; inæqualiter extuberantes gerit. Musculi hi, quum ambo in se colligũtur, os aperiũt, maxillamq; inferiorem rectà deorsum uellunt. ac dein obliqui ipsorum situs ductusq; gratia, quum alteruter solum agit, is obliquæ, ac ad suum latus deductionis maxillæ, autor existit. Cæterùm utrisq; his musculis peculiare aliquid, & nulli totius corporis musculo, præterquàm[r] uni, quem contra Galeni placitum osi υ referenti asscribam, commune obtigit. His namq; in[s] medio itinere, quod ab exortu ad insertionem usq; emetiuntur, pars carnosa prorsus aboletur, & exanguis neruosaq; efficitur, ceu tendo, uel ligamentũ quodpiam, carniformibus fibris neutiquam enutritum: ita sanè, ac si quis ex duobus musculorum uẽtribus, in quorum medio teretis tendinis species cerneretur, utrunq; musculum cõflari diceret. Verùm hîc non perperàm, neq; ociose à consueta musculorum fabrica rerum Opifex declinauit. quod ego, perinde ac Galenus, non ad exortũ ipsorum referam, quem ille è directo eorundem insertionis aliàs debuisse fieri (si loci ratio id modò admisisset) asserit: quum obliqui motus, cui etiam præesse debuerunt, occasione, is quem nunc obtinent exortus, ipsis sit impẽse necessarius: isq; interim rectum maxillæ motum, quum ambo unà laborant, neutiquàm impediat. Neq; etiam ad organorum in faucibus & in maxillæ inferioris amplitudine consistentium frequentiam (quasi hæc musculos istos in ipsorum medio carneos esse uetasset) istud rerum Opificis artificium adeò referendum duxerim, atq; ad reflexũ eum, quem musculi secundùm inferiorem maxillæ[t] angulum moliuntur, ubi[u] tertij maxillam mouentium musculi infima pars consistit. Quum enim musculi maxillam detrahẽtes, ad angulũ hunc in ipsorum collectione insigniter ualideq; contrahi debuerunt, & quum graciles omnino sunt, suæ tẽsionis impetum innoxiè non sustinuissent, nisi ibidem neruei excarnesq; ac duri facti fuissent, ac deniq; musculorum naturam assumpsissent, qui neruei illis saltem sedibus euadunt, quibus ad os aliquod ueluti ad trochleam reflectuntur: quemadmodum uidere est in[x] sexto &[y] septimo, & magis adhuc in[z] decimo femur mouentiũ musculis. Insuper & roboris quoq; causa,[a] gracilis longissimusq; ille musculus, qui à scapula osi υ referenti inseritur, in medio ductu prorsus nerueus euadere docebitur: nimirũ ut impetum promptius repellat sustineatq; ualidissimi illi accumbentis[b] musculi, quem septimi caput mouentium musculorum paris alterum statuemus. Ligamenta inferiorem maxillam temporum ossibus alligantia, ligamentis alios articulos membranæ instar ambientibus correspondent, nihil sibi quicquam peculiare uendicantia.

Lib. 11 de Partium usu.

Ligamenta maxillæ articulorum.

q 5 fig. 10 lib. 1. — r 5 tab. S. — s 5 tab. inter H et L — t 2 fig. 10 lib. 1 E. — u 6 tab. D. — x 8 tab. e. — y 8 tab. A. — z 13 tab. fig. u. — a 5 tab. R, S. — b 4 tab. ε.

MVSCVLORVM INFERIOREM MAXILLAM mouentium administratio. Caput XVI.

EORVM qui maxillam inferiorẽ mouent, musculorum administrationem à[a] temporali opportunè aggredieris. Capite igitur in latus reclinato, grandiori cultro, & admoto etiam malleo,[b] iugale os ad aurem & malam excindes, & acutiori cultello undequaq; à musculo temporali liberabis, exactè tum tẽporalis musculi ad illud os connexum, & masseteris exortum cõsiderans. Ablato iugali osse, temporalis musculi principium, quod secundùm capitis longitudinem trium ferè circuli

Temporalis administratio.

a 4 tab. I. — b ut in 5 tabula ad C, inter B & D.

circuli partium instar exoriri dicebatur, undecunq; cultello proximè ab osse abrades, quousq; totum musculum à capitis & maxillæ superioris ossibus ademeris. Iam temporali musculo deorsum & extrorsum reflexo, intuebere neruosissimum ipsius tendinem, acutum maxillę inferioris processum amplexantem. deinceps quî is musculo in ore delitescenti, & masseteri committatur, spectabis. postremò, si aperto ore, musculi temporalis initia sursum trahere non detrectaueris, ipsius quoque munus promptè condisces. Nunc integrum est,[c] masseterem à iugali osse & malis liberatum, ab humiliori maxilla similiter cultello deradere, atque illius insertionem munusq; non oscitanter perpendere.[d] Musculum in ore delitescentē ad amussim, non nisi inferiori maxilla in menti regione per medium dissecta, administrare poteris: ac proinde grandiori cultro operi adhibito, ipsam à summo mento auspicatus, per medium dentium incisorium diuides: illamq; manibus apprehendens, ui utranq; ipsius partem in latera reflectes, & à temporis ossis illi insculpto[e] sinu luxabis. Mox circa maxillæ extrema, oris tunicam à subditis sibi corporibus, cutis instar separabis, quousq; musculus in ore reconditus sese omni ex parte offerat: quem, si uisum fuerit, aut ossibus commissum relinques, aut ab ipsis derasum abijcies, ipsius quoq; functionem non oscitanter expendens.[f] Musculum maxillam deorsum trahentem, inferiori sedi maxillę secundum ipsius longitudinē exporrectum, & maxillæ in interna summi menti sede insertum, modò reperies: quum is nulla peculiari opus habeat administratione, musculo massetere iam cū[g] glandulis & uenis & arterijs, quæ auribus subijciuntur, resectis. Quanquam interim quarti huius musculi, suiq; coniugis, perinde ac tertiorum, seu in ore delitescentium musculorū sectionem, & officij muneris'ue eorundem examen, tum demum opportunius aggredieris, quum linguæ & ossis *v* referentis & laryngis musculos perscrutaberis.

c 4 tab. A. — d 6 tab. D. — e 4. 5 fig. cap. 6 lib. 1 b. — f 5 ta. H, I. — g sub F 4 tabulæ.

Masseteris. — Musculi in ore delitescentis. — Musculi maxillam deorsum trahentis.

DE MVSCVLIS OSSI *v* REFERENTI commißis. Caput XVII.

OS[a] *v* referens, in faucibus superiori laryngis sedi prælocari, & radici linguæ fundamēti uice, super quod moueri eam oporteat, & plurium musculorum uelut anchoram esse, iam antea diximus. Ex musculis uerò qui osi committuntur, alij quidē ipsi sunt proprij, & solius sui gratia constructi, qui omnes ab alijs ossibus principium sumentes, osi *v* simili inseruntur: alij autem ex osse hoc procedentes, alijs organis famulantur. Qui igitur osi ipsi peculiares proprijq; sunt, potissimùm præstare credūtur, ne os non admodum stabili firmatum basi, hinc inde ad latera, uel sursum aut deorsum, uel prorsum aut retrorsum præter rationē conuellatur. Sunt porrò hi ad minimū numerum redacti septem, ad maximum autem octo, utrinq; nimirum quatuor, ut uniuersi quatuor constituant paria.[b] Primus cæteris ualidior & crasior, bifidus aut geminus est, scutiformi laryngis cartilagini, & asperæ arteriæ in collo exporrectus. Lato namque & carneo principio ex eminentiori pectoris osis sede, ad partem magis internam exoritur: rectaq; sursum tensus, ac parem semper ipsi origini latitudinem seruans, in[c] anteriorem osis *v* referentis sedem inseritur, carnoso innexu totam amplitudinem medij osiculi, cui osis *v* referētis latera firmantur, apprehēdens. Huic musculo secundùm ipsius longitudinem in medio linea incisa est, cuius occasione, ex duobus, dextro uidelicet & sinistro musculis cōstare, non ineptè dicitur:

*a tota 1, 2 fig. cap. 13 lib. 1. & 1 fig. cap. 21 lib. 2 A. — b 4 tab. S, T. 1 tab. C. 2 tab. F. — c consule 1 figuram capitis 13 lib. 1 ad * A, B, & cæt.*

Musculi osi v referenti commissi, partim ipsi, partim alijs subseruiūt partibus. — Ipsi propriorū primum par, seu alterius lateris 1.

dicitur: ac duorum musculorum, seu unius paris uice enumeratur, qui os υ referens deorsum, si quando uiolentiùs à superioribus musculis sursum uellitur, retrahunt: &[d] scutiformi cartilagini, & asperæ arteriæ, propugnaculi loco haberi possunt.[e] Tertius & quartus, utrinq; nimirum unus, his duobus opponuntur: & ampli, breues, ac omni ex parte carnei, à maxilla inferiori, sub summo mento interiùs enascuntur: hincq; descendẽtes, ac admodum modicè arctiores redditi, υ referenti ossi duobus primis contermini inseruntur,[f] eandẽ prorsus insertionis latitudinem in anteriori osis sede cum illis obtinentes. Ac proinde hi os sursum, opposito duorum inferiorum motu, deinde & modicè in exteriora protrahunt: quemadmodum & illi quoq; in exteriora os perquàm obscurè promouent.[g] Quintus ac sextus, ab utroq; uidelicet latere singuli, admodum graciles teretesq; sunt musculi, qui à[h] processuum, stylum & galli calcaria referentium, radicibus explantati, υ referenti osi ad latus amplitudinis inseruntur, quam primi quatuor musculi occuparũt. est autem hæc regio, ubi osis latera cum medio osiculo coeunt. Musculi hi toto ductu[i] illis exteriùs attenduntur, quos maxillam inferiorem deorsum trahere retuli: qui etiam ab eisdem stylum imitantibus processibus, sed paulo humiliùs, quàm hi osis υ referentis musculi, exoriuntur: quibus ne os aut in dextrum, aut in sinistrum reuellatur, prohibendi munus concreditum est, & præterea illud quoq; sursum nonnihil, introrsumq; cõtrahunt. At[k] septimus & octauus præsentis osis musculi, utrinq; etiam singuli, graciles longiq; uisuntur: nullus enim uniuersi corporis his simul & gracilior & longior occurrit. Deinde uterq; eneruationem quandam, perinde ac musculi maxillam deorsum trahentes, priuatim uendicat.[l] in medio namq; ipsius ductu carneus esse desinit, tendinis aliquousq; naturam ostendens, à qua denuò carneus euadit, itaq; duos ueluti uentres nanciscitur. Principium etenim carneum, ex elatiori scapulæ costa, iuxta ipsius ceruicem, & processus anchoram imitantis[m] radicem obtinet: & sub[n] musculo scapulam attollentium primo occultatus, sursum obliquè protenditur, sub[o] musculo à pectoris osse & clauicula in mamillarem capitis processum inserto, qui hunc osis υ referentis musculum adeò comprimit, ut carnosus sub illo esse desinat, tendinisq; speciem ostendat, perinde ac si digniori illi caput mouenti musculo cederet, aut ipse durior factus, in cõtractione impetum incumbentis musculi faciliùs exolueret. Nam simul atq; illum superauit, rursus carneus apparet, quousq; in eam osis υ referentis regionẽ implantetur, in[p] quam quintum aut sextum insertionem moliri dictum est. Galenus quarto de Administrãdis sectionibus libro, istos quarti paris musculos scapulis proprios esse arbitratur, horum ope illas sursum ad guttur agi asserens. Quàm uerò id ueritati consonum sit, obseruari peroptarim: mihi enim osi υ referenti, non uerò scapulis, proprij uidentur, nec quicquam his cum scapularum motu commune esse existimo. Quippe minores sunt, minusq; firma (quum υ referenti osi committantur) basi stabiliuntur, quàm qui scapulas (quibus brachia, cubiti & manus appendent) attollere obliquo motu posint. Deinde substãtia formaq; cæteris osis υ referentis musculis, nequaquam autem scapularum motuum autoribus, respondent. Quod Veteres pulchrè norunt, ex quorum sententia Galenus in libro undecimo de Partium usu, hos musculos osi υ referẽti asscribit: licet rursus sui oblitus, in decimotertio de Partium usu, eosdem inter scapulæ motores commemoret, facilè in illis, ut & in alijs plerisq; scapulæ musculis, aberrans. Quinetiam os υ referens his musculis omnino indiget, si demum id contrario motu agi debuit illi, quem quintus & sextus musculi perficiunt.

Videntur

Secundũ par. *Tertium par.* *Quartum par.* *Quartum par, scapularũ motibus non subseruire.*

d 5 tab. S. dein Q. e 4 tab. R. 1 tab. E. 2 tab. E. f Confer 1 tabulæ B cum C. g 4 ta. Q. h 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 i. i 4 tab. O. 5 tab. H, L. k 5 tab. R, S. 4 ta. V, V. 1 tab. D. 2 tab. H. l inter R & S tab. 5. m 1 fi. cap. 21 lib. 1 F. n 4 tab. b. aut 9 ta. f. o 4 tab. θ. p 4 tab. P.

Videntur itaq; mihi postremo loco enumerati musculi, deorsum ac utrinque ad latera os *υ* referens detrahere. & nisi his illa concrederetur actio, ossis *υ* referentis situs prorsus fallax esset. Adde, musculis his, ubi scapulæ cõmittuntur, [q] neruulum applantari: nequaquam autem, ubi ossi *υ* referenti inserũtur. Sunt igitur, mea quidem sententia, octo musculi, solius ossis *υ* referentis occasione efformati, in hoc scilicet, ne hinc inde ex sua sede id turbetur, fundamentumq; plus satis infirmum linguæ, & ipsi quoq; laryngi efficiatur. Cæterùm musculi, quos huic ossi non proprios esse dixi, ex ipso originem mutuantur: horumq; quatuor laryngi, & alij linguæ porriguntur.[r] Primi duo laryngem adeuntes, lati & carnosi sunt: & ab inferiori ossis *υ* referẽtis sede enati, ac postea anteriori scutiformis cartilaginis parti attensi, tandem humiliori eius cartilaginis sedi secundùm latitudinẽ inseruntur.[s] Alij duo paulo minus toto teretes sunt, & graciles: ex[t] mediaq; ossis *υ* referentis interna sede principium ducentes, radici laryngis[u] operculi implantãtur. Quod uerò horum quatuor sit munus, & quos ex his Galenus prętermiserit, in musculorum laryngis enarratione docebitur. Linguæ autem[x] musculorum sermo, mox post subsequens Caput instituetur.

q ramo i noct.o fig. 2 cap.11 lib.4.
r 1 fi. cap. 21 F.
s 2,3 fig. cap.21 K.
t 2 fig. cap. 13 lib.1 D.
u 2,3 fig. cap.21 L.
x 1,2 fig. cap.19 H.

Musculi hyoidi ossi non propry.

PROPRIORUM OSSI *υ* REFERENTI MUsculorum administratio. Caput XVIII.

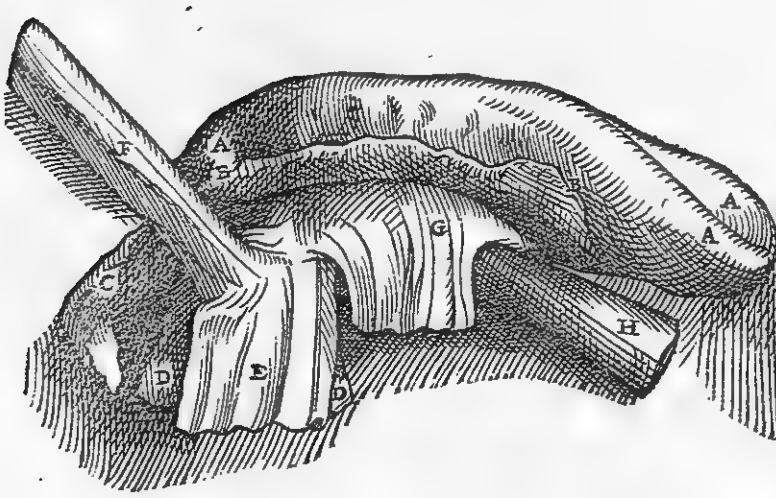
COMMODE' horum musculorum sectionem administraturus, ceruici (ut in posteriora pendente capite, ea exporrigatur) trunculum aut oblongum lapidem subijcies: & uenis, arterijs, ac glandulis, quæ in harum distributioni bus locantur, utcunq; resectis, minoribus cultellis sectionem auspicabere. Ac primùm quidem ab inferiori maxilla, quæ adhuc integra est (nisi illam[a] musculi ipsam deorsum trahentis, &[b] eius qui in ore delitescens, maxillam attollit, occasione fregeris) obliquos & latos musculos, qui[c] tertij & quarti loco habebantur, derades, eos usq; ad regionem, qua ossi *υ* referenti implantantur, dissecans. Deinde [d] primi & secundi capite à pectoris osse liberato, utrosq; uersus os deducito, illos à[e] musculis separãs, qui ipsis substrati, à pectoris osse in scutiformem laryngis cartilaginem pertinent. Quum enim primorum ossis *υ* referentis musculorum originem aggredieris, studendum est, ne initia[f] musculorum, à pectoris osse & clauicula ad mamillarem capitis processum ascendentium, uities: ac ne ex eadem sede natos, nuperq; dictos scutiformis cartilaginis musculos unà auferas.[g] Quintum & sextum summis digitis, aut exiguo cultello à conterminis partibus, usq; ad stylum referentes capitis processus deduces, illorumq; initia illinc liberabis.[h] Septimum & octauum uix, nisi secundo scapulam mouentium[i] musculo, & illo qui à pectoris osse & clauicula mamillarem processum petit, absectis, aggredi promptum est. nihil tamen prohibet, ipsos à uicinis partibus, exiguo longoq; cultello buxeo, aut solis digitis liberare, ipsorumq; capite apprehenso, id à scapula cultello diuidere. Quanquã hos, donec musculos scapulam mouentes aggredieris, interdum seruandos duco: ut, quemadmodum non semel ipse tentaui, tu quoque experiaris, num musculi illi scapulam, omni prorsus carne liberam, sursum agere possint: contemplerisq;, quàm bellè primo quoq; tensionis impetu rumpentur. Musculorum uerò ossi *υ* referenti non propriorum sectio, in eum locum reseruabitur, qui earum quibus illi inseruntur partium anatomen pertractabit.

a 5 ta. H, I.
b 6 tab. D.
c 4 tab. R.
d 4 tab. S, T.
e 5 tab. P.
f 4 tab. Θ.
g 5 ta. Q.
h 5 tab. R, S.
i 9 tab. Γ, Δ.

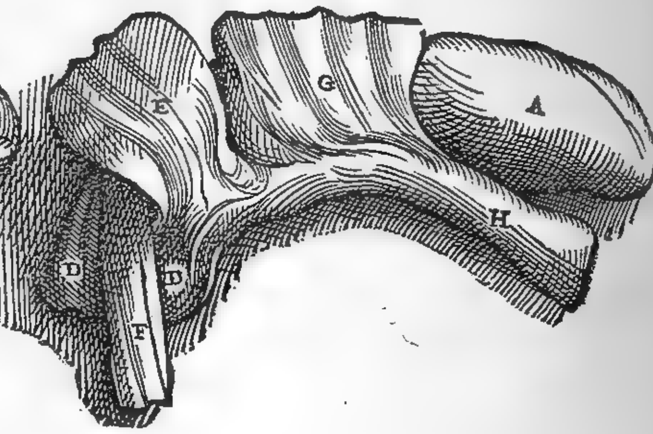
Secundi paris administratio.
Primi paris.
Tertij paris.
Quarti paris.

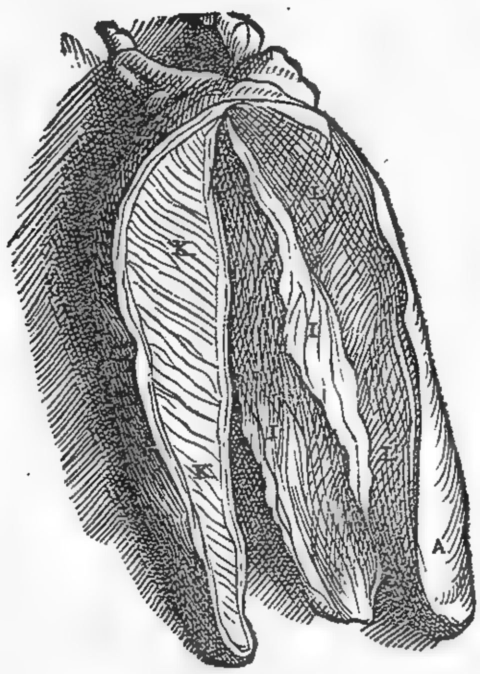
DE LINGVAE MVSCVLIS.
Caput XIX.

PRIMA DECIMINONI CAPITIS FIGVRA.

SECVNDA.

TERTIA FIGVRA.

TRIVM DECIMINONI CAPITIS FIGVrarum, & earundem characterum Index.

PRIMA figura linguam, unà cum ipsius musculis, à reliquo corpore liberatam, ex dextro latere commonstrat, musculorum dextri lateris naturam ac situm, quàm fieri licet, proximè exprimens.

Secunda figura eadem, quæ prima, oculis subijcit: uerùm ut primi linguæ musculi, ac item noni natura aliquo pacto hic magis, quàm in prima conspiceretur, tertium & septimum linguæ musculos sursum refleximus, quinto interim deorsum ab ipsius insertione propendente.

Tertia figura nouem linguæ musculos abse∂tos habet: ac lingua secundùm longitudinem diuisa cernitur, linguæ ligamento hic ab utrisq; linguæ corporibus dirempto, & corporum superficie, quæ ligamento continuatur, hic apparente. Atq; eum in modum hominis (ut semel dicam) linguæ constructio est expressa, quo nobis hanc picturis assequi datum fuit.

A, A, A 1, 2, 3 *Linguæ portio, ante consectionem in hiante ore conspicua, & tunica adhuc obtecta, ipsi, ac toti ori, & stomacho, item & asperæ arteriæ communi.*

B, B 1 *Hæc linea dictæ nuper tunicæ partem notat, secundùm inferioris maxillæ latera ab ore dissectam. Linguæ enim portio supra lineam consistens, illa adhuc obtegitur tunica: quæ autem sub linea cernitur pars, hîc (uti etiam nunquam) illa tunica non succingitur.*

C 1 *Iam dictæ prius tunicæ portio, quam hic ab intimo palati unà cum lingua præscidimus.*

D, D 1, 2

D, D 1,2 Primus linguæ musculus.
E 1,2 Tertius linguæ musculus.
F 1,2 Quintus linguæ musculus.
G 1,2 Septimus linguæ musculus.
H 1,2 Nonus linguæ musculus.
I, I 3 Linguæ ligamentum, cui linguæ corporum fibræ continuantur.
K, K 3 Dextri linguæ corporis fibrarum species.
L, L 3 Sinistri linguæ corporis fibrarum species. Verùm hæ adeò confunduntur, inuicemq́; permiscentur, ut uisu, nedum pictura, eas queamus assequi.

LINGVAE moles ori exquisitè congruit, in omnẽ enim eius sedem commodè pertingit: quod sanè, si minor esset, ipsi negaretur. neque rursus præ oris angustia impeditur: quamuis tamen id facillimè contingit, si aliquando in magnitudinem præter naturam excreuerit. Quoniam uerò promptè ipsam nostro arbitratu, quócunq; agi conueniebat, hanc musculosam fieri summus rerũ Opifex uoluit: operæpreciumq́; fuit, multos illi elargiri musculos, qui uariorum motuum autores existerent. Cæterùm qui, qualesq́;, & quot numero ipsam agant, cognitu est quàmdifficillimum: adeò enim inuicem connectuntur, ipsorumq; fibræ mutuò tam uariè coeunt, ut iustum numerum formamq́; musculorũ, & motuum linguæ differentias cognoscere, non iniuria arduum censeatur. Imò linguæ constructionem hactenus à nemine ad amussim perspectam fuisse, neq; etiam ocyus fore metuo: ita, ut fateri cogamur, eò Conditoris nostri in effingendo ex terra Adamo artem industriamq́; processisse, ut tota hæc non inueniatur, quantumuis longo temporis spacio, idq́; à uiris illustribus, fuerit indagata. Quousq; tamen in linguæ constructione Galenus eximium Naturæ miraculum artificiumq́; perspexerit, minimè constat: ea siquidem libri de Administrandis sectionibus pars, in qua linguæ musculos proculdubio recensuit, nobis unà cum libris de Musculorum resectione interijt. In libris autem de Partium usu, per transennam, leuiterq́; duntaxat de linguæ motu, absq; peculiari alicuius musculi enarratione meminit. Ego, quantũ hactenus assecutus sum, linguam rarum quippiam, ac peculiare præter cæteros musculos sortiri obseruo. Ad radicẽ enim, qua ampla lataq́; est, ac ueluti stabilitur (uti suo fine, ut ad motum promptior existat, in obtusum mucronem desinit, tenuisq́; uisitur) proprios quosdam, ac suis fibris utcunq; distinctos obtinet musculos: & quorundam ipsorum fines illic terminantur, ubi lingua in longitudinem ferri incipit, cum sua radice quodammodo angulum illic constituens, ubi[a] corpus, laryngem in ciborum uoratu obturans, sese offert. Alij eorum musculorum hic neutiquam cessant: sed mixti inuicẽ, raram corporis partem efformant, nempe duorum ueluti oblongorum musculorum concursum, qui ligamentum quoddam tenuissimum, membraneum, ac ad linguæ crassitudinem latum, in ipsorum medio plerunq; adipiscuntur. sic sanè, ut uniuersum linguæ corpus, ante sectionẽ nobis apparens, ex duobus illis musculosis corporibus, ligamento hoc, accurrentibus uenis, arterijs & neruis, ac binis hæc omnia integẽtibus membranis conformetur: una quidem musculis omnibus communi, quæ est interior: altera autem eius tunicæ pars censetur, quæ uniuersam oris amplitudinem succingit, & eadem continuaq́; cum interna asperæ arteriæ ac stomachi tunica existit, priuatimq́; tertij paris neruorum cerebri præcipuas[b] portiones sibi uendicat, quarum etiam beneficio lingua gustatorium efficitur organum. Rarum uerò id, atque peculiare, quod duo hæc musculosa corpora obtinere

Linguæ magnitudinẽ iustam esse, illamq́; musculis egere, quorum cognitio difficilis est.

Quid linguæ in musculis rarum obtigerit.

a 2 fi. cap. 21 L.

Hæc ferè tertia fig. seruatim proponit literis K, K. L, L. I, I.

Linguæ pars ante sectionem conspicua, quibus constet particulis.

b 2 fi. cap. 2 lib. 4 Y, Y.

nere diximus,ad hunc quasi modum sese habet. Quum cęteri corporis muscu li unicum ferè fibrarum genus,aut rectum scilicet,aut obliquum, aut transuer sum duntaxat obtineant: hæc tamen corpora obliquas,transuersas, rectasq́; fibras simul adepta mihi uidentur, quæ inuicem adeò coeunt, commiscéturq́;, ut in his aliquod fibrarum genus sectione assequi propemodum sit imposibile. imò musculosa hæc corpora quippiam non absimile cordis[c] substantiæ, in ea fibrarum contrariarum commixtione adipiscuntur: quanquam non adeò, atq; cor,solida constent substantia. Nam carnosæ fibræ in pinguioribus,& iam ætate prouectis animalibus,pinguedinem in lingua, spongiosum quid & fungosum exprimente, adnatam obtinent: & fibræ multo quoq; rariùs in lingua conseruntur,quàm in cõpactissima cordis substantia. Atq; hæc uel inter edendum cuiuis euadunt perspicua, quàm scilicet à uulgaris musculorũ carnis natura,formaq́;, & gustu,linguæ pars,quã in delicijs habemus,uariet. Verùm ex quibus'nam musculis ea cõformetur,ac unde musculi linguæ,quos inter dissecandum obseruaui,originem ducant,nunc opportunè subijcietur.[d] Duo sunt recti,& impẽse crassi,obscureq́; ab inuicem, ac si plures duobus essent,aliquot locis discreti: qui ex media, superiorique[e] ossis *υ* referentis sede, carnei,sed utcunq; fungosi, principium ducunt: ac secundùm linguæ longitudinem protensi, ipsius medio inseruntur, hancq́; contracti rectà intrò,& uelut ad posteriora uellunt. [f]Tertius & quartus,ex[g] duobus superioribus ossis *υ* referentis ossiculis oriuntur: quæ ad ipsius latera haberi, ac ipsorum fine ad stylos usque imitantes capitis processus desinere diximus. Quanquam etiam interdum hi musculi ab[h] humilioribus eius ossis lateribus, quæ superioribus scutiformis cartilaginis processibus colligãtur,principium sumant, tunc nimirum, quum superiora ossis latera non planè ossea,cum ligamentorum natura aliquid commune adipiscuntur,quod potissimùm in mulieribus obseruatur. Musculi igitur illinc exortum adepti, & obliquè quodammodo procedentes, linguæ lateribus implantantur. Si horum alter,uno remisso laxatoq́;, contrahatur, lingua,& potissimùm sua radice,in latus deorsum uellitur: at si simul uterq; agat, lingua in neutrã partem inclinans,deorsum uersus interiora quoq; mouetur. [i]Quintus ac sextus,similiter carnosi,& utcunq; crassi,duobus nuper dictis opponuntur: ac à temporum ossium[k] processibus, qui styli acusq́; imaginem referunt, explantati, linguæ ad nuper[l] dictorum fines innascuntur. Hi, quoties ambo conuelluntur,uersus interiora linguã sursum agunt: at si alter duntaxat in se colligatur,lingua sursum tracta, ad alterum latus inclinatur. Sunt &[m] alij duo,linguam ad inferiora cõtrahentes,ad lateraq́; inuoluentes: qui ex inferioris maxillæ lateribus,intus ad dentium molarium radicem utrinq; lato, & utcunq; mucoso principio enati,linguæ,secundùm ipsius longitudinẽ,usq; ad ligamenti finem,quo faucibus illa colligatur, sese inserunt,non quidem prorsus in linguæ medium, sed[n] duorum,quos primos enumerauimus, musculorum latera. Horum altero tantùm suas fibras colligente,conspicua ante sectionẽ linguæ pars,in contracti musculi latus cõniuet: at utroq; laborante, pertinaciter lingua faucibus recto motu adigitur. Post hos[o] carnea quædã moles ab[p] interna quoq; inferioris maxillæ sede, ex menti regione enascitur, ab illis præcipuè processulis,ipsorumq́; lateribus, qui inæqualiter in interna inferioris maxillæ ad summũ mentum sede extuberãt. Presens moles sursum retrorsumq́; ad fauces ducta, in linguæ radicẽ, amplam insertionẽ molitur,quemadmodũ etiam lato principio originẽ sumit. Hęc moles linguã ad mentũ contrahere uidetur, nunc exquisitè ad labrorũ medium, nunc autem ad latus, prout nimirum has illas'ue

Margin notes: *Inter manifestos linguæ musculos duo primi.* — *Tertius & quartus.* — *Quintus & sextus.* — *Septimus & octauus.* — *Nonus.*

Margin references: c 11 fi. 13. 6 I, L. — d 1, 2 fig. D, D. — e figuræ 1 capitis 13 lib. 1, sed præcipuè figuræ D, et 1 fig C. — f 1, 2 fi. E. — g 1, 2 fig. cap. 13 lib. 1 I, K. — h eandem fig. E, F. — i 1, 2 fig. F. — k 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 i. — l 1, 2 fi. E. — m 1, 2 fig. G. — n 1, 2 fig. D, D. — o 1, 2 fi. H. — p 2 fi. cap. 10 lib. 1 H.

illasúe fibras laxat & intendit: fibræ enim ipſius, ſecundùm totam illius amplitudinem, ab anteriori ſede retrorſum rectà ducũtur. Deinde muſculus iſte, præter fibras, uelut quaſdam inſcriptiones quoq; rectà progredientes ita obtinet, ac ſi harum occaſione plurium muſculorũ numero etiam habendus eſſet. Enarratos iam muſculos, qui undiq; attenſum habent adipem, inter diſſecandum ad linguam porrigi cernimus, & horum plurimos circa ipſorũ fines inuicem confundi, ac[q] duo muſculoſa linguæ corpora conſtituere: quæ triplex fibrarum genus adeò cõfuſum permixtumq; obtinent, ut fibras internoſcere ſit quàm difficillimũ. Reliquarum tamen omnium obliquæ tranſuerſæq; in corporum medio plurimæ reperiuntur, quæ mihi utrinq; in proprium linguæ[r] ligamentum longè tenuiſsimũ, & membranæ non abſimile, tanquam in ipſorum firmamentũ, hominibus, canibus & ſimijs ſecus quàm bobus & ouibus propemodum, deſinere uidentur: rectæ uerò pauciores ſeſe offerunt, omnes propemodum in externa illorum corporum ſuperficie excurrẽtes. Tranſuerſarum fibrarum beneficio, linguæ corpus ante ſectionem apparens, in ſe contrahi, incraſſariq;, & rurſus egeri tenuariq; arbitror: id enim in ligamentum fibrarum inſertio tibi diſſecanti utcunq; cõmonſtrabit. Rectis autem fibris, lingua in ſemicirculum, ad palatum fauceſq; cõuolui ſpectatur: prout nimirum aut ſuperiores, aut inferiores collectę fuerint. Porrò obliquis fibris in latera linguam agi omnino coniector, ſic ſanè, ut alij interim muſculi linguæ moueant radicem: alij uerò linguæ corpus, ante confectionẽ in hiante ore conſpicuum. Ligamentũ uerò, cui fibræ firmantur, linguæ oſsis uice datum eſt. Haud enim decuiſſet, linguæ ſecundùm ipſius longitudinem os, aut cartilaginem, quantumuis etiam in exiguas diuiſam uertebras, innaſci, quum tam uarijs diuerſiſq; motibus inter mandendum loquendumq; moueri linguam oportuerit, ipſaq; interim nullum corpus ſuffulciat, ac quouis etiã ſerpente agilior fluctuoſiorq; eſſe debeat. Atq; hęc ſanè ita trado, ut mihi occurrerunt: lubens, ſi quid ſeſe notius ueriuſq; mihi offerret, id impertiturus. Porrò[s] neruos à ſeptimo pręcipuè pari neruorum cerebri, & à ſexto, lingue muſculis motus principium præbentes, de induſtria, ut & cæteros neruos, in quartum librum reijcio: & iccirco etiam hîc, niſi de ligamento linguam faucibus colligante, paucisſima recenſenda ſuperſunt. Eſt autem id quod ad palatũ, reflexa lingua, apertoq; ore, ſub ipſa conſpicitur, magni uſus gratia efformatum. Niſi enim id eſſet ligamentum, lingua nimium aliquando retrorſum in ſe colligeretur, nec facilè exerta intrò traheretur: pręterea neq; ſedem obtineret ſtabilem & tutam, ut quæ undiq; eſſet ſoluta. Vtroq; enim munere ligamentum fungi, ex artis operibus experimur, quoties id præſcindimus, aut propter nimiam humiditatẽ laxum reſiccamus.

q 3 fig. K, K,L,L.

r 3 fig. I,I.

s 2 fi. cap. 2 lib. 4 z, dein g.

Muſculoſa ſubſtantia linguæ partis, ante ſectionem conſpicua.

Ligamentum linguam faucibus colligans.

LINGVAE MVSCVLORVM ADMINIſtratio. Caput XX.

MVSCVLORVM linguæ ſectio, cum hactenus commemoratorum in ore muſculorum ſectione communis erit. Deducta igitur, quantum licet, utraq; maxilla, &[a] oris tunica, cutis modo à ſubditis organis, quàm licet exquiſitisſimè cultello undecunq; detracta, omnium primi ſecabuntur[b] obliqui, quorum principiũ à proceſsibus ſtylum imitantibus uenit liberandũ. Iam hos ad linguæ radicem ſtudioſe ſecutus, eam[c] carneam molem, quam nono loco recenſui, ab inferiori maxilla liberabis: atq; quàm poteris accuratiſsimè, ipſius inſcriptiones, & ipſi

a 1 fi. cap. 19 B,B,C.

b 1,2 fig. cap. 19 F.

c earundē fig. H.

Adminiſtratio quinti & ſexti.

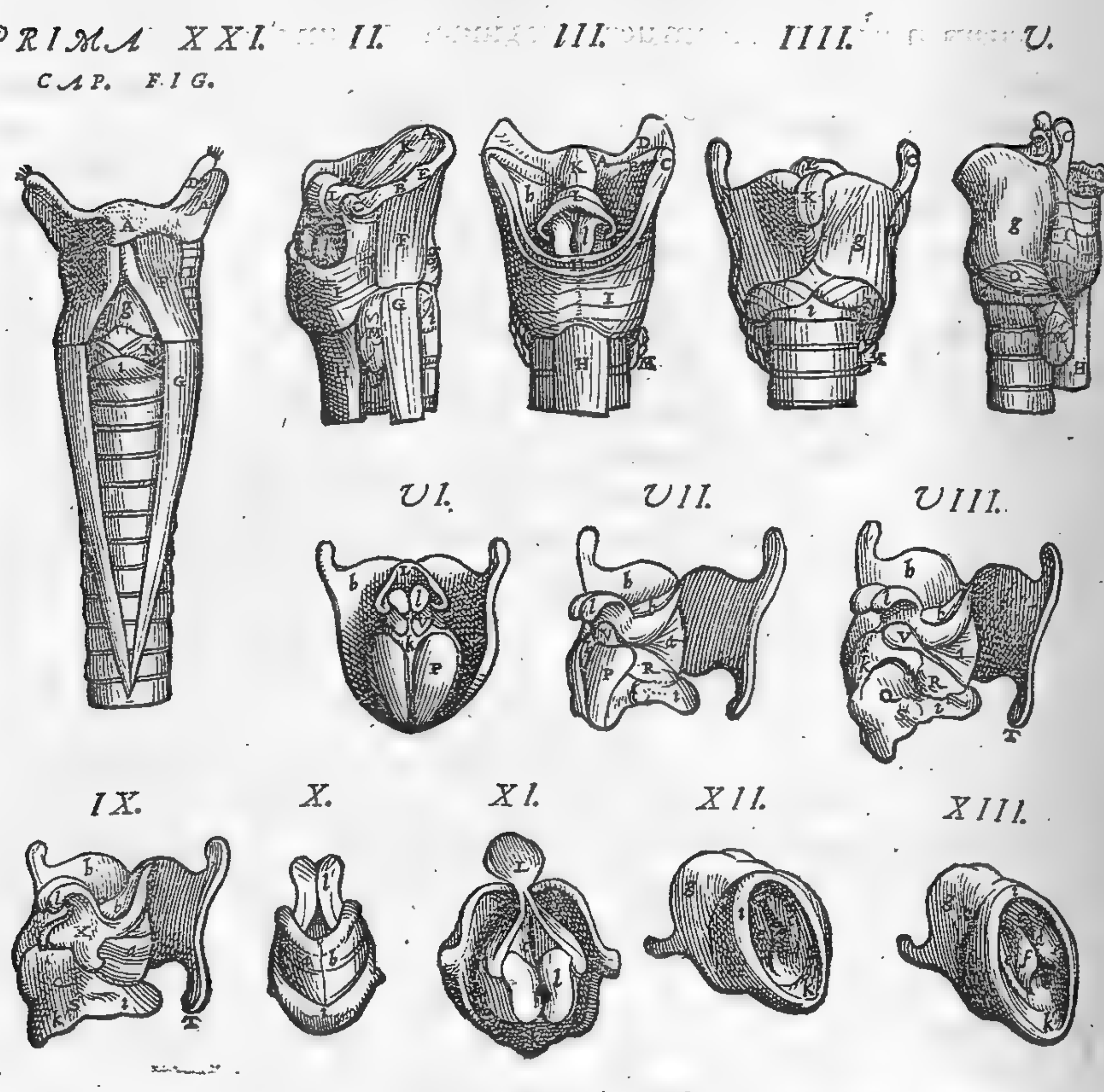
Noni.

immixtum adipem, deinde illius etiam exortus & implãtationis latitudinem spectabis. Atq; hæc perfeceris promptisimè, si modò ad dentiũ inciſoriorum radicem, & ſub mento uiciſsim ſectionem tentaueris. Mox poſt hos aggredieris,[d] qui ab internæ maxillæ ſedis lateribus enaſcũtur, & linguam ad latera mouent. Poſt hos autem, aliorum[e] duorum obliquorum, ab oſsis *v* referentis lateribus originem ducentium, principia liberabis. Poſtremò autem[f] illi ab oſſe *v* referente adimentur, quos primos recenſuimus, quiq; maximam linguæ radicis partem conſtituere uidebuntur. In huiuſmodi adminiſtratione, exiguum cultellum liberandis muſculorum capitibus operi accõmodabis: ad reliquam uerò ſeparationem, buxeum cultellum, quòd mucoſi admodum ſint muſculi, adhibere, nihil prohibet. Cæterùm linguæ reliquũ corpus ad hunc modum aggredi conſulo. Ante omnia id ambiens craſsior membrana, toti communis ori deradetur: firmiùs enim connaſcitur, quàm ut citra coctionem, cutis modo à lingua auferri poſsit. Deinde illa membrana, quæ muſculis omnibus eſt communis, quamq; fruſtra ſeparare contenderes, relicta, ſectio ad linguæ medium, ſuper id quod diximus[g] ligamentum, & ſecundùm linguæ longitudinem ducetur, non ſuperficialis tantùm, ſed quæ ad medium uſq; linguæ penetret, aut etiam uniuerſam diuidat. Mox hamulis & cultellis, fibrarum corporis linguæ naturam ſedulò inquires: ac quî fibræ ligamento committantur, eæq; inuicem uarient & commiſceantur, perſpicies.

Septimi & octaui. *Tertij & quarti.* *Primi & ſecundi.* *Reliqui linguæ corporis adminiſtratio.*

d earum fig. G. e earum fig. E. f earum fig. D, D. g 81 fi. cap. 19 h, i.

DE LARYNGIS MVSCVLIS. Caput XXI.

TREDE-

TREDECIM VIGESIMIPRIMI CAPITIS FIgurarum, & earundem characterum Index.

QVONIAM in integris musculorum tabulis, in præsentis libri initio seriatim positis, omnes laryngis musculi oculis subijci nequierunt, non abs re fore putaui, in huius Capitis fronte priuatim laryngis musculos hac figurarum copia exhibere.

PRIMA figura, ossis υ referentis, & hîc suis musculis omnibus proprijs liberati anterior facies exprimitur, una cum anteriori laryngis, & asperæ arteriæ caudicis (qui in collo consistit) sede, nullo interim laryngis musculo resecto. Qui uerò musculi hic sint conspicui, characterum index dilucidè explicabit.

Secunda figura, eadem quæ prima ex dextro latere commonstrat. quanquam hic non tantam asperæ arteriæ caudicis portionem (quum id frustra factum fuisset) asseruauerimus: dein superiora ossis υ referentis latera hinc etiam resecuimus.

Tertia, secundæ penitus respondet: nisi quòd hæc ex posteriori facie eadem quæ illa ex latere commonstrat. Verùm & hîc studiò superiora ossis υ referentis latera, perinde ac in prima, delineantur.

Quarta anteriorem laryngis sedem, cum portione caudicis asperæ arteriæ proponit, resecto iam υ referente osse, cum musculis ab illo & à pectoris osse laryngi oblatis. Seruantur itaq; adhuc ex communibus laryngis musculis, quintus & sextus, ac dein musculi laryngis operculo proprij.

Quinta figura, à quarta sectionis ordine nihil uariat, sed eadem quæ quarta, ex sinistro latere eleganter spectanda offert.

Sexta laryngem, à reliquo asperæ arteriæ caudicis liberatam, ita posteriori facie exprimit, ut neq; stomachi, neque cōmunis alicuius musculi portionem adhuc reliquerim, interea tamen nulla laryngis cartilaginum sua sede dimota.

Septima laryngem ex dextro latere ita expressam continet, ut ipsius operculum iam resectum sit, unà cum musculis primæ cartilagini secundam nectentibus. Dein primæ cartilaginis in hoc latere inferior processus, à secūnda liberatus est: ipsaq; prima antrorsum, atq; à secunda sic reflexa occurrit, ut media primæ cartilaginis sedes, in posteriori regione nuda se spectandam offerat.

Octaua à septima in hoc differt, quòd hîc rectos musculos illorum quatuor, qui tertiam cartilaginem secundæ nectunt, rescidimus, ipsaq; secunda cartilago magis detecta appareat.

Nona ab octaua in hoc uariat, quòd præter musculos nuper dictos, etiam quatuor musculorum tertiam secundæ iungentium obliquos, & dein duos in tertiæ cartilaginis basi positos, abstulimus, seruatis duntaxat cum tribus cartilaginibus illis musculis, qui tertiam primæ alligant.

Decima, ex anteriori laryngis sede se spectandam præbet, ablata iam prima cartilagine, & duntaxat cum secunda & tertia apparentibus musculis, tertiam primæ committentibus.

Vndecimam, ut & duas sequentes, ostendendæ laryngis linguæ seu rimæ gratia delineauimus. Exprimitur itaq; hîc larynx, à reliquo asperæ arteriæ trunco, & suis communibus musculis libera: atq; hæc, asseruato adhuc ipsius operculo, posteriori suæ sedi incumbit, superiorem faciem commonstrans.

Duodecima in hoc ab undecima differt, quòd hæc inferiorem laryngis sedem delineatam contineat.

Decimatertia hoc à duodecima habet uarium, quòd laryngis rimam, seu lingulam, magis coarctatam occlusam'ue repræsentet. Cæterùm characterum index erit eiusmodi.

A In prima, secunda & tertia figuris, υ referens notatur os, non prorsus suis membranulis liberum.

B In prima, secunda & tertia, humilius ossis υ referentis latus, superiori scutiformis cartilaginis alligatum pro-
C cessui, qui C in secunda, tertia & quarta figuris indicatur.

D In prima & tertia, superius notatur ossis υ referētis latus, à secūda figura inibi resectū, ubi E asscriptū cernis. E.

F Musculus ab ossis υ referentis inferiori sede enatus, ac humiliori primæ cartilaginis sedi insertus. In prima figura dexter & sinister est conspicuus, in secunda dexter duntaxat.

G Musculus ex pectoris ossis summo, ad humiliorem primæ cartilaginis sedem deductus. Prima dextrum & sinistrum exprimit, at secunda dextri tantummodo portionem.

H Gula, seu stomachus, in secunda, tertia & quinta conspicuus.

I Musculus ex posteriori sede stomachi, primæ cartilaginis lateri insertus. Ac tertia dextrum & læuum ferè uniuersum ostendit, & potissimum utriusq; initium: secunda dextrum, & minimam sinistri portionem. Quinta uerò sinistri insertionem exprimit, ut etiam prima & quarta utriusq; insertionem proponit.

K Duo musculi, ab osse υ referente enati, ac in laryngis operculi radicem inserti. Hi occurrunt in secunda figura, & tertia, & quarta.

L Laryngis operculum, in secunda figura, & dein in 3, 4, 5, 6, & 11 conspicuum.

M Glandulæ, laryngis radici ad asperæ arteriæ latera adnexæ, in 2, 3, 4 & 5.

N Musculus à prima cartilagine ad secundam protensus, exterior'ue primam cartilaginem secundæ iungentium.

Dextri musculi & sinistri pars in prima uidetur, uterq; autem integer in quarta.

O *Musculus à secunda cartilagine in primam protensus, alterius'ue lateris interior secundam cartilaginem primæ connectentium. In quinta solus sinister exprimitur.*

P *Musculus ab infima secundæ cartilaginis sede, posteriori in parte principium ducens, & tertiæ cartilagini insertus. Sexta dextrum & sinistrum ostendit, septima dextrum, & quodammodo sinistrum.*

Q *Sedes iam dicti, ac P insigniti musculi, in octaua & nona.*

R *Musculus à latere secundæ cartilaginis, in tertiam cartilaginem insertus. Septima & octaua dextrum duntaxat ostendunt.*

S *Sinus secundæ cartilaginis, in octaua & nona notatur, cui inferior primæ cartilaginis processus, T in octaua &*

T. *nona insignitus, connascitur.*

V *Alter musculus duorum in tertiæ cartilaginis basi locatorum. Sexta utriusq; lateris musculum repræsentat, septima dextrum, & sinistri portiunculam, octaua etiam dextrum.*

X *In nona figura sinus indicatur, cui musculus insidet, tertiæ cartilaginis basim in altero latere occupans, ac V iam expressus.*

a *Musculus ex tota primæ cartilaginis longitudine enatus, ac tertiæ insertus, aut musculus primæ cartilagini ter-*

b. *tiam copulans. Decima dextrum a insignitum, & sinistrum b notatum indicat, ablata interim prima cartilagine. Septima uerò, octaua & nona, integrum dextri lateris musculum a indicatum exprimunt, & elatiorem sinistri sedem, quam ob hoc quoq; b litera in illis figuris notaui.*

c *Lingulæ, seu rimæ, in medio laryngis obuiæ, superior sedes, in decima figura conspicitur.*

d *Inferior facies lingulæ, quam in decimatertia magis, quàm duodecima apertam expressimus.*

e, e *Duo sinus, utrinq; unus, qui clausa lingula, seu rima, in humiliori ipsius sede ad latera euadunt cōspicui, in duodecima & decimatertia.*

f *Callus in medio rimæ laryngis apparens, ubi ipsa potissimùm conniuet, in decimatertia exprimitur.*

g *Ne fortasse aliquid obscuritatis cartilagines literis non insignitæ adferant, illas quoq; notabimus. g itaq; prima est cartilago, in anteriori parte se offerens, in prima figura, dein in 2, 4, 5, 12, 13.*

h *Prima cartilago, in tertia figura, & 6, 7, 8, 9, posteriori facie se offerens.*

i *Secunda cartilago, anteriori facie conspicua, in prima, 2, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 12, 13.*

k *Secunda cartilago posteriori facie spectatur, in sexta, 7, 8, 9, 11, 12, 13.*

l *Tertia cartilago occurrit in secunda, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11.*

TRES laryngis[a] cartilagines libro superiore descripsi, tertiam cartilaginem, etiamsi[b] gemina sit, ne aliorum dissectionis professorū placita nimium interturbarētur, unius loco enumerans. Præterea his cartilaginibus[c] corpus similiter cartilaginosum, sed adiposæ membraneæq; substantiæ etiam compos, incumbere retuli, quod ἐπιγλωττὶς nuncupatur.[d] Γλωττίδα enim, corpus quoddam, aut potius laryngis sedem, in medio ipsius locatam esse recensui, rimulæ seu fissuræ lingularum, quibus tibiæ inflātur, perquàm similem. Nunc itaq; laryngis persequar musculos. Quum enim hęc ex pluribus cartilaginibus, ut aptè clauderetur, aperireturq;, cōstruitur: quumq; spiritus retentionis, & uocis item occasione, motu eam agi oportet uoluntario, iurè musculos cartilaginum motores Natura ipsi communicauit: quorum quidam & exortibus & insertionibus, solis committuntur cartilaginibus, proprijq; idcirco laryngis appellantur: alij autem, ab alijs partibus enati, laryngis cartilaginibus, ipsiusq; operculo inseruntur, ob id communes ferè nuncupati.[e] Proprios humana larynx duodecim nanciscitur: horumq; quatuor primam cartilaginem secundæ iungunt, quatuor tertiam secundæ connectunt, duo tertiam primæ copulant, & duo in basi tertiæ cartilaginis sedem habent. Communes autem octo numeramus: sex quidem primæ cartilagini, duos autē laryngis operculo insertos. Cuiusmodi uerò omnes sint, iam ordine prosequar, à proprijs sumpto sermonis initio. Quatuor itaque primam secundæ iungentium, ad inferiora laryngis utrinq;[f] duo habentur, in priori

a Spectade sunt fig. ca. 31 lib. 1.
b 9, 10, 11 fig. cap. 31 lib. 1 R. S.
c tota 12, 13 fig. cap. 38 lib. 1.
d Conspicitur in 11, 12, 13 fig.

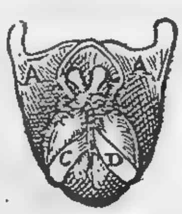
Duodecim proprios esse laryngis musculos, comunes octo.

e Paulo pòst singuli seorsum adnotabuntur.

Propriorum 1, 2, 3, 4.

f 1, 4 figuris S, d ter 5 fi. O.

priori parte ipsius, uersus latera locati. atq; hi breues sunt, sed lati, tenues, ac carnosi: unusq; alteri incumbit, ac ambo se inuicem fibris ad X literæ similitudinem intersecāt. Exterior namq; ab inferiori primæ cartilaginis sede fibrarum originem ducit, quæ deorsum obliquè in priora procedentes, secundæ cartilaginis parti, priora laryngis spectanti, inseruntur. Interior huic subiectus, ac forma exteriori similis, à secundæ cartilaginis sede, quæ primæ subijcitur, originem ducit, primæ cartilaginis humiliori sedi implantatus, & fibris ex postica parte obliquè in anticam ascendētibus præditus. Quatuor isti musculi,[g] intercostalibus musculis apprimè respondētes, primam secundamq; cartilaginem inuicem adducunt, laryngis rimulam clausuri. Ad hunc sanè modum hos quatuor musculos locari, non infrequēter ostendi: aliquando tamen unicum duntaxat utrinq; reperi, ductum fibrarum[h] anterioris enarrati nobis musculi seruantem, sed interim paulo crassiorem. Preterea, quum alterū duntaxat adesse obseruaui, non semel, idq; præcipuè in uiris, duos graciles, sed carneos animaduerti musculos: qui ex media longitudine[i] spinæ secundæ cartilaginis enati, ac tandem deorsum obliquè ducti, in inferiores primæ cartilaginis[k] processus insertionem moliebantur. atq; hi manifestò primam quoq; cartilaginem secundæ propinquiùs accommodabant, rimulam laryngis hac functione arctantes. Quatuor uerò musculorum, secundæ cartilaginis tertiam cōmittentium, duo quoq; utrinq; habentur:[l] ac unus quidem exactè in tota sui lateris posteriori secundæ cartilaginis sede, secundum ipsius longitudinē, qua stomachum spectat, locatur: & carneo principio ab infima secundæ cartilaginis[m] parte enatus, ac deinde rectà sursum procedens, tantisper latescit, donec tertiæ cartilaginis radici,[n] qua secundæ coarticulatur, utcunq; neruosus implantetur.[o] Alter musculus, nunc dicto cōtiguus, & omnino carneus, à secundæ cartilaginis sede enascitur, quæ primæ cartilaginis internam regionem respicit, primæq; inferiorem processum[p] admittit. Ex hac itaq; sede præsens musculus, carnosum latumq; ducens principium, ac sursum obliquè protensus, tertiæ cartilagini inseritur, totam sui lateris tertiæ cartilaginis radicis sedem occupās, à priori ac recto musculo non amplexam. Hi quatuor tertiam cartilaginē ad exteriora laryngis retrorsum euertunt, lingulam, aut ipsam, si uoles, laryngem aperientes. Ac duo quidem primi, posteriorem cartilaginis secundę sedem (quæ horum gratia utrinq; secundum longitudinem[q] exculpitur, & in medio acuta ueluti[r] linea, ac dorsi quodammodo spina, prominet) occupantes, recto motu id præstant: reliqui autem, ut obliquo situ præditi sunt, ita quoq; tertiam cartilaginem in posteriora obliquè reuellunt.[s] Nonus & decimus, qui tertiam primæ copulant, etiam utrinq; singuli sunt lati & carnei: enascuntur autem inuicem cōtinui, ex[t] media primæ cartilaginis sede, secundum totam ipsius internę sedis longitudinē. Dexter (idem de sinistro subaudi) uelut triplex sui principium ostendit, propter quasdam ipsius inscriptiones, adeò impressas, ut harum occasione triplex musculus esse uideatur, à principio obliquè sursum ascendens, & dextræ tertiæ cartilaginis partis anteriori sedi implantatus. Duobus his ualidis sanè musculis tertia cartilago primę adducitur, illorumq; beneficio duæ tertiæ cartilaginis[u] partes, contractis nimirum musculis cōniuent, ipsaq; lingula horum potissimum auxilio

Præsens figura, sextæ huius Capitis fronti præpositæ omni ex parte correspōdet: nisi quòd hæc priuatim musculos spectandos exhibet, quos à secundæ cartilaginis spina, ad inferiores primæ cartilaginis processus aliquando deductos uidi. A itaq; & A prima laryngis notatur cartilago, B uerò spina secundæ cartilaginis. C autem & D duo musculi, à secundæ cartilaginis spina principium sumētes, ac in primam cartilaginem inserti.

Margin notes:

g 5 tab. V, X sed potius confer 8 tabulæ D cum E.

h 3 fig. N.

i 8 fig. cap. 38 lib. 1 M.

k 3, 4, 5 fi. cap. 38 lib. 1 C, D.

l 6, 7 fi. P.

m 8 fi. cap. 38 lib. 1 L.

n P, Q 6, 7 fig. cap. 38 lib. 1 cōmittuntur V & X figuræ 10 & 11 eiusdem cap.

o 7, 8 fig. R.

p 8, 9 fig. T ad Q.

q 8, 9 fig. Q & 8 fi. cap. 38 lib. 1 N aut O.

r 8 fi. cap. 38 lib. 1 M.

s 7, 8, 9, 10 fig. unus a. alter b.

t 4 fi. cap. 38 lib. 1 G, H.

u 9, 10 fi. cap. 38 lib. 1 Y, Y.

Propriorum 5, 6, 7, 8.

Propriorum 9 & 10.

Propriorum 11 & 12.

comprimitur.[x] Vndecimus ac duodecimus, in basi tertiæ cartilaginis consi-stunt, ea regione, qua[y] stomacho larynx committitur, tertiaq; cartilago secundæ coarticulatur. Sunt autem ab utroq; latere singuli, qui ex radice tertiæ cartilaginis, quà hæc primę proxima est, principium sumunt: & secundùm basim tertiæ cartilaginis modicè sursum protesi, ad tertiæ cartilaginis medium (ubi duæ ipsius partes inuicem colligantur) finiunt, se mutuò inibi contingentes. Præsentes itaq; musculi breues, & exteriùs quodãmodo pyri modo rotundi, intus uerò omni ex parte cartilagini tertiæ connati spectantur: & ubi se inuicem contingunt, latiores crassioresq́; sunt, quàm statim in ipsorũ exortu. Ambo musculi, tertiæ cartilaginis basim cõstringentes, duasq́; eius cartilaginis partes inuicem comprimentes, lingulam claudunt, arctantq́;: & unà argumento sunt, tertiam cartilaginem necessariò esse geminam: quum, si simplex esset, ab illis musculis constringi nequiret: uti neq; à[z] duobus tertiam primæ iungentibus occludi, neq; à[a] quatuor secundæ tertiam nectentibus aperiri potuisset. Ex duodecim igitur laryngis peculiaribus musculis, octo laryngẽ arctant, quatuor scilicet primam secundæ nectentes, & duo tertiam primæ committentes, ac demum duo in basi tertiæ cartilaginis repositi: quatuor uerò ipsam reserant, aperiunt'ue, illi nimirum, qui tertiam secundæ iungunt. Alij quoq; musculi, quos communes uocamus, utriusq; etiam motus quodammodo duces sunt, per quem spiritalis meatus lingula'ue amplificatur & comprimitur. Horum enim primi duo, utrinq;[b] singuli, ex tota propemodum inferiori[c] ossis υ referentis sede principium ducunt: ac lati & carnei, & internis lateribus inuicem proximi, contiguiq; uisuntur. Hinc deorsum protensi, & mutuò internis lateribus abscedẽtes, singuli in sui lateris inferiorem primæ cartilaginis sedem implantantur, tanta latitudine, atq; ipsorum originũ est latitudo. Toto autem descensu, qua anteriori primæ cartilaginis sedi exporriguntur, ipsi fibrosis tantùm nexibus in eum modum hærent, quo aliàs incumbentes inuicem musculi, mutuò committuntur. Ad præsentium musculorum insertiones, quæ non minus quàm sui exortus carneæ existunt,[d] alij duo musculi, æquè propemodum ampli, primæ cartilagini implantantur, ab interiori[e] regione ossis pectoris, in iugulo carneis, sed non latis principijs ortum ducẽtes: qui sursum secundùm anteriorem asperæ arteriæ sedem protensi, ac sensim latiores redditi, illi quam diximus primæ cartilaginis sedi inseruntur.[f] Quintus ac sextus communium laryngis musculorum, transuersi sunt, & ipsorum utrinq; habentur singuli,[g] stomachum amplexantes. Ex stomachi enim postica parte, uertebras ceruicis respiciẽte, secundùm stomachi longitudinem principium sumunt, adeò inuicem cõtinui, ut utrorumq; musculorum idem unitumq; principium esse uideatur. Hinc ampli & carnosi, uersus priora transuersim protensi, lateribus primę cartilaginis, secundùm ipsorum laterum longitudinem implantantur, tota amplitudine, qua stomachũ contingunt, impense ipsi connati, cõtinuiq;. Hi ad posteriora cõtrahunt primæ cartilaginis latera, secundæ cartilagini eam ita applicantes, ut laryngem quoq;, seu lingulam coarctent. Qui uerò ab osse υ referente procedunt, primam cartilaginem à posterioribus sursum quodammodo abducentes, laryngem dilatant. Verùm his contrariam functionem adipiscuntur musculi, à pectoris osse primæ cartilagini inserti. illi namq; humiliores primæ cartilaginis sedes contrahunt, easdemq́; deorsum uellunt, nonnihil unà contrahentes stringentesq;[h] asperam arteriam, ne quicquam, quum uocem edit homo, reduplicetur, ipsa'ue plurimùm dilatetur. Præter hos sex, alios[i] duos animaduerti, propemodum teretes, ac ex media interiori ossis υ referentis

Communium primus & 2. — *Communium 3 & 4.* — *Communium 5 & 6.* — *Descriptorum iam communium musculorum functio.* — *Duo musculi laryngis operculi.*

x 6, 7 fig. T. y 3, 4, 5 fig. H. z 7, 8, 9, 10 fig. 4, 5. a 7 fig. P, R. b 1, 2 fig. F. 5 mus. tab. O. c 1, 2 fig. A. d Alter 1, fig. G, 5 ta. P. e 7 fig. cap. 19 lib. 1 s uersus O. f 3, 4, 5 fig. I. g 3, 4, 5 fig. H. h 5 tab. Q. i 2, 3, 4 fig. K.

ferentis

ferentis sede explantatos, & radici laryngis[k] operculi insertos. Hos Galeno, quum in nullis quę hodie extant operibus, illorũ meminerit, incognitos fuisse opinor: non enim (quod fortè quis arbitraretur) in Galeni communium laryngis musculorum numerum sunt reijciendi. Quamuis enim hos octo esse dixerit, tamen sex tantùm describens, omnes octo primæ cartilagini committi, postmodum sermoni subnexuit. Duobus his id munus concreditum est, ut laryngis operculum, cibis potuq; depressum, denuò eleuent. ipsorum namque principijs uersus[l] os *v* referens tractis, operculum illud erigitur. Veruntamen musculos, qui his duobus opposito munere fungerẽtur, nullos obseruaui. Neque id mirum est, quum cibus & potus suo pondere euersum eleuatumq; laryngis operculum facilè cõprimant, & ipsummet mole etiam sua grauatum, laryngi promptè applicetur. Quamuis non hi solum musculi oppositis destituantur, sed &[m] illi, quorum beneficio rectum intestinum & testes sursum alliciunt. Corpora enim, quæ sua natura plus satis deorsum tendunt, nec peculiarem motum in ductu, qui deorsum fit, exigunt, ad eam actionem minimè proprijs indigent musculis. Larynx rarum aut peculiare ligamentum prorsus nullum obtinet, pręter membranea, articulos orbiculatim cingentia: adeò, ut priuatim nobis neutiquam ueniant describenda. & si quid fortè larynx, propter membranam, qua oblinitur, succingitur´ue, proprium sibi uendicet, id ad[n] lingulæ refertur historiam.

k 2,3,4,5 fig. L.
l 2,3 fig. A.
m fi. cap. 51 B, C intestini musculi notãtur, figura autem 22 lib. 5 ij testis.
n Spectatur 11, 12, 13 figuris.
Lib. 7 de Vsu part.
Laryngis ligamenta.

LARYNGIS MVSCVLORVM ADMInistratio. Caput XXII.

FABRICAM laryngis in boue primùm, si uisum fuerit, deinde exercitatior redditus, in homine aggredieris. Administratis itaque nunc sectionis serie proprijs ossi *v* referenti[a] musculis, statim tibi occurrent[b] duo, ab illo osse ad primam cartilaginẽ procedentes: quorum principia paruo cultello ab osse liberans, paulatimq; musculos à cartilagine radens, eos ad ipsorum usq; insertionem deduces. pariq; ratione[c] musculos, à pectoris osse ad primam cartilaginẽ ductos, primùm ab osse separabis: ac postea ipsos ab aspera arteria leuiter diuellens, ad primam usq; cartilaginem, cui inseruntur, eosdem consequêris. Quatuor his diligenter inspectis, sectionem per palati tunicam, fauciumq; intima duces, ac laryngem cum stomacho è faucibus eximes, ad eum prorsus modum, quo lanij boum laryngas execare consueuerunt. Liberatam dein, & à corpore cum asperæ arteriæ & stomachi portione resectam laryngem, sodali tenendam porriges: ac mox[d] musculos ex stomachi posteriori parte ad primæ cartilaginis latera productos inspicies. quod ut fiat promptiùs, ipsos longa sectione, ubi illorum capita sese cõtingunt, diuidito: & hamulo aut summis digitis alterius capite apprehenso, totum à stomacho ad primæ usq; cartilaginis latera accuratè separato. Licebit modò sex horum musculorum laryngi cõmunium actionem discere, dummodo ipsorum capita huc illuc, uersus sua principia attraxeris. quo facto, omnes ilico à prima cartilagine liberabis, atq; ad[e] duos, quos operculi laryngis radici implantari dictum est, sectionem cõferes. Linguæ igitur[f] tunicam, quæ cum palati tunica, & laryngis & stomachi interiori, ipsiusq; demum operculi communis est, ad operculi radicem lunari linea incîdes, ac hamo exceptam, cutis modo excoriabis. Mox enim illorum musculorũ fines in promptu erunt: quos posteaquam ad os *v* referens, leniter ipsos ab adipe illis proximè accumbente

a 4 tab. S, T. R. Q. V, V.
b 5 tab. O.
c 5 tab. P.
d 2,3,5 fig. cap. 21 I.
e 2,3,4 fig. cap. 21 K.
f 1 fi. cap. 19 C.
Administratio primi & 2 communium.
Communium tertij & 4.
Communium 5 & 6.
Duorum laryngis operculi.

bente

bente separando deduxeris, ab osse eos dissecabis. Vt autem illorum functionem discas, laryngis operculum digito deprimes: ipsorumq; capitibus uersus *v* referens os attractis, operculum euerti, antrorsumq; tendi & eleuari conspicies. Modò & hos quoq; musculos, & stomachum, ipsumq; (si libuerit) operculum à larynge in totum adimes, ut tres laryngis cartilagines cum duodecim ipsi proprijs musculis solæ relinquantur. Quum tamen reliquam asperæ arteriæ partem à secunda cartilagine abscecas, inspicito[g] glandulas, hominis laryngi appositas, & ut in sexto libro exequar, utcunq; carneas. In boue autem harum loco carneam prorsus reperies substantiam, ad secundæ cartilaginis latera repositam, & musculo cuipiam similem, qui septimus & octauus communium laryngis musculorum in boue censeri posit: quum interim homo eius substantiæ, seu musculorum uice, quemadmodum nuper dixi, grandes insignesq; obtineat glandulas. Cæterùm nunc tempus est, ut ad amussim[h] lingulæ seu rimæ formam intuearis. cernes enim, laryngem superiori parte & inferiori amplam esse: in medio autem rimam oblongam habere, ex ea quam in primo libro explicuimus substantia cõformatam. Vt uerò hanc proprijs manibus subinde distendas, aperiasq;, priusquam musculorũ sectionem auspiceris, dextræ manus pollice, medioq; digito, laryngis latera comprehendes, indice interim interiori tertiæ cartilaginis amplitudini inserto: sinistræ autem manus pollicem ac indicem inferiori laryngis orificio immittes, ac duobus illis sinistrę manus digitis secundam cartilaginem à prima abducere conaberis, dextræq; manus indice tertiam cartilaginem extrorsum euertes. liquidissimè enim hac ratione inspicies, quî lingula aperiatur. Si uerò sinistra manu secundã primæ adduxeris, & dextrę manus pollice ac indice tertiam cartilaginẽ uersus interiora protruseris, ac inuicem duas ipsius partes cõniuere feceris, lingulam ad amussim claudi intuebere. Scribo autem hęc paulo fusiùs, ut Galenus aliquando intelligatur: nec posthac laryngis operculum, uocis principalissimum esse organum, qui hodie sese Galenicos profitẽtur, cõtendant: & idem corpus, γλωττίδα uel lingulam, & ἐπιγλωττίδα, seu laryngis nobis uocatum operculũ existere opinentur, ignorantes profectò lingulam in medio esse laryngis, ac tibiarum linguis, quibus illæ inflantur, quàm simillimam. Quum itaq; lingulam tuis manibus, utcunq; uisum fuerit, & clauseris, & aperueris, proprios laryngis musculos dissecabis, à[i] quatuor primæ cartilagini secundam nectentibus auspicatus. Leui igitur ac transuersa sectione exteriorem musculum à prima cartilagine liberabis, pręcauens, ne interiorem simul conuulneres. hoc ablato, interiorem similiter à secunda cartilagine abrades, mentem adhibens illi quam dixi fibrarum intersectioni. Neq; hoc duntaxat ad amussim, num scilicet unus duóue sint, rimaberis: sed etiam, dum stomachum à larynge liberas, diligenter expendes, num[k] eos quos interdum obseruari dicebam, musculos reperturus sis, qui à secundæ cartilaginis spina in humiliores primæ cartilaginis processus inseruntur. Quatuor itaq; secundam cartilaginem primæ iungentibus à larynge resectis, in altero laryngis latere[l] processum inferiorem primæ cartilaginis à secunda liberabis: ac primam hac ratione à secũda antrorsum reflectes,[m] duos inspecturus musculos, tertiam primę colligantes. Vbi hos utcunq; examinaueris, integrum erit, acutiori cultello primam cartilaginem à reliquis duabus adimere, aut si uoles, ad duos musculos illi tertiam nectẽtes appensam seruare, ac postmodum te ad[n] quatuor tertiam secundæ nectentes conferre: quos licebit à suis principijs, quæ ex secũda cartilagine sumunt, liberare, atq; ad tertiam, cui inseruntur, deducere. Postremò[o] qui in tertiæ cartilaginis sunt basi, auferes, similiter

Hominis glandes, quarum loco in bobus sunt musculi.

Laryngis rimula seu lingula quomodo spectanda.

Administratio propriorum 1, 2, 3 & 4.

Propriorum 9 & 10.

Propriorum 5, 6, 7 & 8.

Propriorum 11 & 12.

g [illegible] fig. cap. [illegible] M.

h quemad modũ cernere est [illegible] 11, 12, 13 fig. cap. 21.

i 21 cap. fig. 4 N, deinde 5 fig. O.

k fig. cap. 21 insert. C, D.

l in T 8 fig. 8, 9 cap. 21.

m 7, 8, 9

n fig. cap. 21 [illegible]

n 7 fig. cap. 21 P, R.

o 7, 8 fig. cap. 21 V.

militer

militer quoq; eorum principia primùm liberans, ac ad finem usq;, quo se mutuò cötingunt, deradens. Ablatis musculis, cartilagines inuicem separabis. nec fieri poterit, quin nunc accuratè linguę substantiā habeas perspectam: quemadmodum & naturam illius quoq;, & usum, & formam, ex administrationibus nimirum, quas proprijs manibus iam es aggressus.

DE MVSCVLIS BRACHIVM MOuentibus. Caput XXIII.

Alius uiciniæ quàm sectionis ordo.

VICINITATIS quidē ordo, ante musculos brachium mouentes, capitis & dorsi, & scapulæ motuū duces oportuisse describi indicabit, si demū partes iam enarratis propinquiores aggredi, institutū esset. Verùm quum integris adhuc brachium mouentibus musculis, scapulam mouentes administrari nequeāt, quumq; multo minus, illis nondum ablatis, aut capitis aut dorsi dissecare datum sit: operæprecium me facturum duxi, si brachij, & dein scapulæ motores, ante caput mouentes musculos, sectionis nomine, uti & Galeni ordinis in quarto & quinto de Administrandis sectionibus, occasione persequar. Brachium itaq; antrorsum ad pectus, & retrorsum uersus dorsum, & sursum ad ceruicē caputq;, & deorsum ad thoracis latera mouetur: & præter hos motus, brachium, quacunq; sede ductum sit, quodammodo in gyrum quoq; agitur, ita'ue circumuertitur, ac si baculum aliquem in utrasq; manus non flexas, sed secundùm longitudinem tantùm mutuò appositas acciperes, ac deinde alternatim, prorsum retrorsumq; actis manibus, baculum uolueres: adeò, ut triplici motuum genere brachium agi constet. Pectori brachiū[a] unicus adducit musculus, originem sumens[b] ex media pectoris ossis latitudine, & ipsi insertis cartilaginibus: deinde quoq; priuatim[c] ex septimæ & octauæ costæ cartilaginibus, &[d] ex media clauiculæ sede, qua hæc pectoris os spectat. Principij pars à clauicula procedēs, omnino carnosa apparet: quæ uerò ex pectoris ossis secundùm dextrum sinistrumq; medio enascitur, alteriusq; lateris musculi initio contigua est, neruosior, membranosiorq;, & minus crassa uisitur. Attamen quæ ex ossis pectoris latere, ipsiq; inarticulatis cartilaginibus pronascitur, penitus iam carnosa existit: quæ uerò priuatim ex septimæ octauæq; costarū cartilaginibus, iuxta mucronatam cartilaginem exoritur, membranea & tenuis aliquousq; cōspicitur. Musculus ex his sedibus prodiens, & paulatim crassior carnosiorq; redditus, sensim arctatur: atq; in acutum tantisper procedit, quousq; amplo & nerueo, admodumq; robusto, sed breui[e] tendine, humero seu brachij ossi secundùm ipsius longitudinem implātetur,[f] subter humeri capitis ceruicem, in interiore ipsius regione, nonnihil interim in priora uergens.[g] Huius musculi fibræ inuicem uariant: & paulo ante tendinis productionem, adhuc in carnea musculi parte, deinde & secundùm totam tendinis amplitudinem sese decussatim intersecant. Quæ enim ex clauicula, & medio pectoris ossis longitudinis clauiculæ contermino enascūtur, ex superioribus deorsum obliquè in exteriora procedentes, superiorē tendinis partem, secundùm totam ipsius amplitudinem efficiunt: carnosæq; toto ductu, præterquàm in musculi ad humerum insertione, permanēt. Sed quæ ex reliqua pectoris ossis sede, ac priuatim ex septimę & octauę costarum cartilaginibus originem mutuantur, obliquè sursum protensæ, inferiorem tendinis partem secundùm ipsius latitudinem constituunt: & citiùs carnem ipsarum, qua implentur, suffulciunturque, quàm superiores amittunt.

Brachij motus quot.

Primus brachium mouentium.

a 2, 3, 4 ta. Δ, 1 ta. L.
b 3 tab. à K ad R.
c 3 ta. ab R uersus S.
d 3 tab. à K ad L.
e 3 ta. Q. 4 tab. Q. T in brachio.
f iuxta f, e fig. 1 cap. 2; lib. 1.
g Hic cōfe res 3 tabulæ musculum Δ cū musculo Δ 4 tabulæ.

amittunt. Superiùs enim ad insertionem usq;, musculus carneam naturam reseruat: inferiùs autem, multò ante insertionem, liuidus nerueusq; conspicitur: quod superiores fibræ proculdubio, propter breuiorem ductum adeptę sunt. Id namq; omnibus commune esse diximus musculis, ut tanto breuiori donentur tendine, quo succinctiori ductu, pro motus ipsorum ratione feruntur. Cæterùm superiora inferioraq; in tendine uoco, non quæ humeri caput propinquiùs accedunt, aut remotiùs ab illo reclinant: sed ad tendinis, quæ secundùm latitudinem perficitur, insertionem, has positionis differentias in præsenti refero non secus, quàm si hanc chartam subdita altiorem, aut etiam anteriorem diceres. Est itaque musculus hic quodammodo quinquilatris, sed inæqualibus costis constitutus. [h] Vna namq; secundùm mediam clauiculæ longitudiné ducitur: secunda, ad ossis pectoris longitudinem procedit: tertia, secundùm insertionis longitudinem fertur: quarta, à media clauiculæ sede, ad insertionis partem, humeri capiti propinquiorem, proficiscitur: quinta uerò à remotiore ab humeri capite insertionis parte, ad pectoris ossis mucronatā cartilaginem protenditur. hæcq; costa, illa demum est, quæ anterioré cauitatis axillę sedem efformat, posteriore interim illo constituta [i] musculo, quem brachium deorsum dorso admouere audies. Cęterùm ut brachium pectori adducens musculus, differentes fibras, ac latum & amplum, uariumq; principium sortitur, sic quoq; alijs atq; alijs pectoris regionibus brachium admouet. Si enim superiores ipsius fibræ, à clauicula & superiori pectoris ossis sede eductæ, contrahantur, uersus pectoris superiora, & ad clauiculam brachium adducitur: sin inferiores fibræ contendantur, pręsens musculus humilioris brachij ad pectus adductionis opifex redditur, siquidem tunc ad [k] mucronatam pectoris cartilaginem & spurias costas brachium fertur. At si utræq;, & potissimùm mediæ, laborauerint, in neutram partem brachium inclinans pectori adigent. Quia igitur hic musculus amplum, atq; ex uarijs natum ossibus principium obtinet, & fibras sese intersecantes, contrariaq; serie ductas, & ad hæc differentes etiam motus adipiscitur: nihil obstiterit fortassis, ipsum geminum pronunciare, ac duorum musculorum loco cum aliquot dissectionis proceribus enumerare, quanquam unius duntaxat uice mihi toto orationis cōtextu habebitur. Quandoquidem uerò inferior musculi pars, quæ humiliores fibras producit, uersus inferiora brachium pectori adducit, meritò quoq; minor, & secundùm profundum tenuior superiori parte euasit, quæ sursum agit, cuiq; uehemētior ualidiorq; functio concreditur. Præter hunc musculum (pace interim Galeni dixerim) nullus alius brachiū pectori admouet. Nam quem is inter brachij musculos primùm enumerat, quemq; iuxta mamillas exiguum, ad humeri articulum ascendere, ac ad spurias costas brachium adigere scribit, in homine neutiquam reperies. Non enim nos fugere posset, quum hunc obliquè sub cute, in aliorum superficie extantem, sursum ad articulū humeri prorepere Galenus recenseat, & illum in membraneam desinentem exilitatem, articulo inseri affirmet, propter humeri ossis [l] sinum, [m] exterius caput musculi flectentium cubitum anterioris amplexantem. Nec quispiam sanè illum me oscitanter cum cute auferre arbitrabitur, qui aut humeri articuli musculorum sectionem aggressus fuerit, aut administranti adstiterit. Et quomodo, quæso, musculus aliquis ex mammarū regione incipiens, & aliorum superficiei incumbés, etiamsi uel fibræ cuiusdam crassitiem duntaxat æquaret, à quopiam in homine ignorari posset? si demum [n] inter illum quem modò recensui musculum, & illum quem brachium attollere audies, ad articulum conscenderet. Nam etsi eius musculi

Musculus brachium pectori adducens, quo simia abūdat.

Lib. 5 de Administran. sect. & 13 de Partium usu.

h prima fig. 3.4.5. K.L. secunda à I ad R. tertia 4 tab. Q.T. quarta à L ad Q. quinta à R ad T.

i 3 tab. V. 10 tab. E.

k 1 fi. cap. 19 libri 1.

l 1 fi. cap. 23 lib. 1 E. L

m 6 tab. musculi 2.

n 3 tab. inter Δ & P, in linea à L ad Q.

musculi pars, cuti subiecta, imperitè adimeretur, illa nihilominus pars sese offerret, quæ inter duos illos brachium mouentes musculos sese insinuans, articulo esset proxima. At quorsum attinet, oscitantiæ excusationem hic prætexere, quum Galenum simiarũ, me autem pro uiribus, hominum constructionem describere, uel hic brachij musculus attestetur? homines enim illo priuantur, & in simijs ad hunc modum obseruatur. Cute detracta,[o] is quem nos in homine primùm occurrere diximus, pari modo in simijs ac hominibus conspicitur, nullò prorsus alio tectus musculo. Verùm sub huius humillima[p] costa, seu latere, super * obliqui abdominis musculi (quem descendentem uulgò dicimus) principium, gracile membraneumq; musculi initium reperitur, longè sub papillæ regione consistens. Initium hoc carnosum euadens, sed gracile interim permanens, sub magno illo brachium pectori adducente musculo, sursum obliquè ad humeri articulum porrigitur, eam prorsus, quam Galenus tradidit, insertionem tentans. Ac proinde neq; huius musculi insertio, neque ipsius ductus, nisi magno illo musculo penitus eleuato, in conspectum ueniunt: quod non perfunctoriè, ut Galenum intelligas, uenit obseruandũ. Nisi enim hunc Galeni musculum, suo progressu ita occultatum, & tantùm membraneo principio modicè admodum extare cognoueris, erroneus omnino, atq; admodum difficilis quintus de Administrandis sectionibus liber statim in ipsa fronte uidebitur, quum is passim illum in aliorum, ac proinde etiam in eius, quem nos brachium pectori attrahere diximus, superficie, sub cute expor rectum, minus rectè tradiderit. Præter hunc, Galenus alium describit[q] muscu lũm, quem altioris brachij ad pectus ductionis autorẽ esse existimat. Iste profectò in homine nequaquã me fugit: at minimè tamen, ut Galenus autumat, brachium pectori uersus elatiora admouet: imò scapulæ gratia, ut scilicet eam ad pectus ducat, creatus est: quod & ipsius origo & ductus, suiq; tendinis inser tio, luce clariùs demonstrant.[r] Principium enim sub[s] musculo, quem ego brachium pectori accommodare retuli, sumit, illiq; omnino substernitur.[t] Enascitur autem carnoso principio à secunda, tertia, quarta & quinta, nonnunquam (sed perquàm raro) & sexta, superioribus thoracis costis, non quidem (etsi Galenus non semel aliter affirmet) ubi pectoris ossi coarctantur, & ex ipso pectoris osse, sed anteaquàm costarum ossa in cartilaginem pectoris ossi inarticulandam desinere incipiunt: nec prorsus recto tramite, recta'ue linea enascitur, sed quasi digitis quibusdam, ex costarũ ossibus longiùs exortis, procedit. Hinc ad exteriora porrectus, angustior & crassior efficitur, quousq; ad humeri cum scapula articulum, in latum nerueumque[u] tendinem, carne mixtum finiat, quo[x] processus anchoræ imaginem referentis interno lateri implantatur, illic neruosior euadens, ubi is processus ex suo appendice[y] neruosiorem interni capitis partem emittit, eius musculi, quem inter cubitum flectentes anteriorem recẽsebimus. Nequaquam autem tendo iste, articuli ligamentum in homine contingit, ut sanè, sed admodum adhuc obscurè, in caudatis simijs, quibus anchoram imitans processus modicè extuberat: deinde nullam scapulæ regionem uacare, pręter hunc processum, reperias, cui tendo ille commodè implantari possit. Ad hæc, si musculi huius fabricam ad amussim perpenderis, proculdubio suæ potissimùm insertionis gratia illum exeri astrues. Istius musculi fibræ sese non decussatim intersecant, quemadmodum[z] muscu li, qui nobis brachium pectori adducere dictus est. Quum itaq; hoc situ ac figu ra musculus iste à Natura creatus sit, quî obsecro ad altiora, quàm primi musculi[a] superior pars, brachium pectori admouebit? Eius enim principiũ longè

Musculum qui scapulã antrorsum agit, à Galeno male pro brachij motore haberi.

Lib. 5 de Administ. sect.

o 5 tab. Δ.
p inter R & S tabulæ 3.
* tab. 5 Θ.
q 5 tab. r. 4 tab. k.
r 5 tab. ab i ad k.
s 3 tab. Δ.
t Hæc petes ex 4 ta. l, dein characteribus 2,3,4 & k.
u 5 tab. l iuxta b.
x 5 tab. b. aut 1 fi ca. 21 lib. 1 E, f, F.
y 6 tab. n musculi Θ.
z 3,4 tab. Δ.
a 3,4 tab. K, L.

à prioris musculi superiori principio superatur: quum hoc à clauicula, & superiori pectoris ossis sede, insigniter etiam deorsum obliquè feratur: illud uerò ex secunda costa, & tertia, primùm, ut uel elatissimè procedat, longeq; inferiùs habeatur, ac minus obliquum ductum (qui & iam ad [b] superiora ferè pertinet) moliatur. Quamobrem si hæc omnia haud segniter perpenderis, & Galeno concesseris, musculi [c] insertionem, quæ è regione humeri capitis in internum scapulæ processum perficitur, nonnihil articuli ligamentũ apprehendere: necessariò fateberis, eam quam musculus iste moliretur brachij adductionẽ, neq; humiliorem, neq; altiorem fieri ea quam à primo musculo effici, dudum dixi.

b 5 tab. Δ, ad L quem ductũ cõferes cũ K, L ad Q, 3 tabulæ.
c 5 tab. L

Secundus brachium mouentium.

Vnum igitur [d] musculum, omnium adductionum brachij ad pectus autorem esse censeo: & [e] eum qui brachium ad superiora attollit, unum quoque statuo. Est porrò hic musculus carnosus, uaria etiam, sed continua principia sortitus, ac uelut ex diuersis musculis (si lato ipsius principio, & uarijs inscriptionibus attenderis) conformatus. [f] Ex media enim clauiculæ parte, secundùm ipsius longitudinem, quæ scapulam spectat, principium ducit, musculo brachium pectori adducenti [g] contiguus: deinde ex superiori scapulæ processu, seu summo humero, [h] ubi is clauiculæ committitur, [i] & tota quoque scapulæ spina, [k] prodit, continua ueluti linea, & principio nerueo, quod uix bene pronatum, ilico carnosum, crassumq; admodum & extuberans efficitur. Mox à principio musculus carnosus permanens, [l] in angustum, tanquam in trianguli uerticem tantisper porrigitur, donec humero tẽdine amplo, & ex carne neruosaq; substantia mixto, robustoq;, ad humeri ossis latitudinem, non modicè sub ipsius ceruice [m] inseratur. Ipsius insertio, quæ intus quàm extra neruosior est, non ad amussim secundùm transuersum perficitur: sed modicè obliqua ab anterioribus, deorsum in posteriora nonnihil uergit, nihilq; minus quàm decliuis, rectáue (etsi Galenus secus attestetur) occurrit, qui ipsi eandem insertionis formam tribuit, cum [n] musculo brachium pectori adducente, quam secundùm rectum, ac humeri longitudinem perfici diximus. Totus itaque musculus, si quis illum obiter intueatur, trianguli imaginem præ se fert: ac proinde à Δ similitudine, Græci illum δελτοειδῆ appellarunt: quemadmodum etiam ob id, quòd humeri ad scapulam articulo, quem ὦμον uocarunt, insternitur, illumq; quodammodo contegit, eundem ἐπωμίδα nominarunt. Ego autem toto sermonis contextu, musculum appellabo brachium attollentem, musculumúe brachium mouentium secundum. Cæterùm costæ hunc describentes, ita sese habent. [o] Prima, à media clauiculæ longitudinis sede, ad summum humerum contendit, & hinc per scapulæ spinam, ad eiusdem usque basim. Secunda, à clauicula obliquè deorsum ad insertionis internum latus ducitur. Tertia, à scapulæ basi, ubi eius spina eminere incipit, ad externum latus insertionis obliquè deorsum in priora contendit. Cæterùm ueteres Græci uidentur & exortum præsentis musculi cuidam trianguli uertici assimilasse, quem musculus uix antea ostendit, quàm suo principio undiq; liberatus, in planum ponitur. Tunc enim principij pars, quæ brachium pectori adducenti musculo proxima est, & deinde quæ ad basim scapulæ habetur, ambæ magis ea principij parte prominent & attollũtur, quæ à summo humero pẽdet, & quasi ualde obtusum trianguli uerticẽ exprimit. Huius fibræ inuicẽ non aliter uariant, quàm quòd anteriores, quæ clauiculę debẽtur, deorsum obliquè in posteriora ferãtur: posteriores uerò, quæ à scapulæ spina pendent, obliquè in priora descendant. Quæ autem à summo humero, & ipsius cum clauicula articulo pronascuntur, rectà deorsum procurrunt. Quamuis interim nullæ se inuicem fibrarum musculi

Lib. 5 & etiã 3 de Administrandis sect.

A notat trianguli, de quo hic agitur, uerticem.

d 3 tab. Δ
e 4 tab. Ξ, 10 tab. Δ, dein 1 tab. K, 2 tab. H, 3 tab. P, 5 tab. 7, 9 tab. L, 11 tab. M, P, & præcipuè figuræ cum tabulæ indici insertæ.
f 4 tab. ab e ultra f.
g 3 tab. linea ab L ad Q.
h ultimarum fi. lib. 1 Q ad λ.
i 2 fi. cap. 21 lib. 1 à K per I ad G.
k 10 tab. ab N per M ad O.
l figuræ indici 11 tab. insertæ A, B, C cõcurrunt ad D.
m 11 tab. dependet P.
n 4 tab. Δ ad Q, T.
o figuræ indici 11 tabulæ insertæ A per B ad C primã notat, secundã ab A ad D, 3 à C ad D. Aut cõfule 4, 10, 11 tabulas, ne hic in notando nimius sim.

brachium pectori adducentis ritu, decussatim intersecent: etsi tamen ob inscriptiones nonnullas obliquè ductas, fibræ parumper implicari conspiciantur. Si itaque musculi pars, à clauicula principium ducens, in se colligitur, brachium sursum ad anteriora colli & faciem attollitur. Si uerò fibræ à summo humero, & clauiculæ sede ipsi commissa, originem mutuantes, cõtrahuntur, brachium rectà, & in neutram partem uergens, assurgit. At si posterior musculi pars, ex scapulæ spina prodiens, in se conglobatur, ad posteriora ceruicis, ipsumq; occiput, brachium uergit. Musculi huius initia, ex tota amplitudine illorum quæ diximus osium non exoriũtur: sed duntaxat instar crasioris lineæ, undecunq; à prominentiori ipsorum sede, adeò ut parua omnino initij crasities occurrat. Neq; id prorsus negligendũ est: quum præter hunc musculum, qui brachium motu proprio attollat, nullus sit, neque etiam brachium alio egeat, qui eodem cum illo fungatur munere. Quanquam non ignorem, Galenum hîc alios quosdam describere, at id tam uerè, ut sibi in decimotertio de Partium usu, & quinto de Administrandis sectionibus, minimè constet: cuius loca si omnia prosequerer, in nimiam prolixitatem præsens Caput excresceret. Addam tamen cercopithecis prorsus eandem esse speciem musculi brachium attollentis, cum hominum musculo. Canes autem, equi, boues, in hoc articulo, non solùm in osibus, sed maximè in musculis & ligamentis, ab hominis constructione uariant. [p] Musculus brachium rectà ad dorsum agens, carnosus est, & crassus, & inter cæteros huius articuli musculos utcunq; teres. Oritur autem carneo principio, ex inferiori scapulæ basis[q] angulo, à basi quidem modicam principij partem assumens, sed insignem ab inferiori scapulæ costa: ex media enim costæ illius longitudine, basi scapulæ propinqua, & ab externa gibba'ue humilioris anguli basis sede, continua carnosaq; origine enascitur. Iuxta medium uerò longitudinis costæ inferioris, musculus hic à scapulæ osse abscedit: & modicè sursum in priora tensus, humerumq; accedens, in ualidum, breuemq;, sed latum cessat tendinem, qui non solum forma (quam ad latitudinem & crasitiem ac insertionem refero)[r] illius tendini correspondet, qui ad pectus mouet: uerùm hi duo musculi in eandem ferè regionem implantantur, in eorum medio interuallum demittentes, cui[s] tendo[t] musculi inseritur, quem retrorsum ad ilia brachium mouere, paulo pòst subijciam. Quamuis interim tendo musculi ab inferiori scapulæ costa pronati, paulo uiciniùs humeri capiti implantetur, quàm illius tendo, quem brachium pectori adigere relatum est. Hîc rursus non me fugit, præsentem musculum inter brachium circumuertentes à Galeno perperàm recenseri, atq; ab illo[u] musculum triangularem, & scapulę gibbum occupantem, & mihi in circumuertentium brachium classem ponendum, ab ipso autorem ductus brachij ad dorsum poni. Brachium deorsum trahitur, à[x] magno quodam, latoq; admodum musculo, qui à spinarum apicibus, quæ à sexta thoracis uertebræ spina, ad osis sacri usque medium habentur,[y] principium sumit, omnino instar amplæ membranæ tenue, continuumque, ac recta linea pronatum. Verùm ubi musculos dorsum mouentes id principium perreptauit, eamq; costarum regionem contingit, quę maximè in dorso, uersus posteriora extuberat, carnosum densumq; efficitur: & uniuersus musculus ad eum modum auctus, in[z] angustum tantisper procedit, donec tendinem latum & ualidum humero inserat, subter ipsius ceruicem, & secundùm ipsius lõgitudinem, in medio[a] tendinis brachium pectori admouentis, &[b] tendinis qui brachium in posteriora ad dorsum agit. Hic itaq; musculus etiam triangularis est, sed planè inæqualibus conformatur

p 13 tab. S. 7 tab. M. 8 K. 9 N. 10 R. 11 L. 12 R.

q 1, 2, 3 fi. cap. 21 lib. 1 Y. sedes autem, unde musculus prodit, 1 fig. p, & 2 fig. T.

r 4 ta. Q, T musculi Δ.

s 7 tab. O.

t 10 ta. Θ.

u 11 tab. Γ.

x 2 tab. Γ. 10 tab. Θ. 1 N. 3 V. 4 m. 7, 9 O. 11 C.

y 10 ta. ab S ad T.

z 2 tab. l, m uersus n. 10 tab. S, T, X uersus V.

a 4 ta. Q, T musculi Δ.

b 7 ta. M.

Tertius brachium mouentium.

Lib. 13 de Partium usu, lib. 5 de Administ. dissect.

Quartus brachium mouentium.

[c] costis. Duas enim longissimas obtinet: unam, quæ secundùm dorsi longitudinem porrigitur: alteram, quæ ab osse sacro, per ilia & inferiorem thoracis partem, sursum ad tendinis insertionem cōscendit, alterumq; axillæ cauitatis uallum constituit. Tertia uerò costa, cæteris multo breuior, à sextæ thoracis uertebræ spina,[d] super angulum scapulæ, quem ipsius basis humilior pars ostendit, ad insertionem tendinis transuersim uehitur. Pro trianguli costarum inæqualitate, etiam musculi fibræ differunt: quæ enim per ilia & spuriarum costarum extrema sursum porrigūtur, prolixissimæ, ac minus obliquę sunt: quæ uerò ab inferiorum uertebrarum thoracis spinis enascuntur, breuiores sunt, & transuersim magis prorepunt. Musculus iste, motus brachij deorsum opifex est, non quidem id simplici motu, sed uario, pro fibrarum discrimine, præstans: quandoquidem prout superiores fibræ, aut inferiores in se colliguntur, contrahunturúe, ita quoq; deorsum, nunc ad superiora, nunc ad inferiora, brachium uersus dorsum deprimitur. Porrò musculum hunc, dum scapulæ humiliorem[e] transcendit angulum, fibris quibusdam scapulæ committi, atq; ipsi aliqua insigniori apprehēsione adnasci, Galenus scriptum reliquit: deinde non modò brachium duntaxat ab hoc musculo moueri asseruit, imò etiam illum insertionis huius beneficio, detractionis scapulæ ad inferiora autorē esse commemorat. Profectò etsi quàm maximè uerear, Galeni placitis obuiam ire, & lubens hoc Capite saltem unicum musculum citra controuersiam plenè describere optem: haudquaquam tamen, ut res sese habet, hîc subticere queo. Præsens enim musculus, dum humiliorem scapulæ basis angulum integit, scapulæ ossi, non nisi musculorum, qui ab illo pronascuntur, interuentu, contiguus uisitur: neutiquam autem ossi connatus, ut neq; etiam, cui incumbit ibidem musculorum regioni, aliqua peculiari insertione committitur, connasciturq;. Non enim aliter inibi subditis adnectitur musculis, quàm musculis dorsum mouētibus, & thoracis & abdominis, qui huic musculo nō minus quàm illi scapulam occupantes substernūtur. Quum itaq; musculus hic nullā in scapulam moliatur insertionem, proprio etiam motu unà cum brachio eam nequaquam, ut Galenus opinabatur, deorsum uellit. Et si illum tota ea sede, qua angulo scapulæ superuehitur, scapulæ innasci, aut quouis tandem pacto ualidius hærere aut necti darem, id tantum mehercules transuersis perficietur fibris, illis inquam, quæ in elatissima suæ originis sede habentur, & à sextæ, septimæ, octauæ, nonæ & decimæ thoracis uertebrarum spinis dependent, quæ sanè non deorsum scapulam mouerent, sed rectà ad dorsum. Quod Galenus facilè animaduertisset, si sedulò præsentis musculi initium obseruasset. Nam etsi in quinto de Administrandis sectionibus libro obiter scripserit, musculum hunc ex spinis uertebrarum, præcipuè autem quibus spuriæ costæ coarctantur, principium ducere: attamen (ut sibi undique pulchrè constat) istum musculum inibi exortus sui uerticem assumere tradidit, ubi[f] secundus noster scapulam mouentium musculus cessat, cuius inferiorem partem Galenus demissiorem humilioremúe musculum uocat posteriorum scapulam mouentium, quemque in quarto de Administrandis sectionibus libro, ad duodecimæ usque thoracis uertebræ spinam pertingere affirmat: etsi interim homini ad octauæ propemodum thoracis uertebræ spinam terminetur, suoque etiam fine, notatu digno interuallo brachij musculo incumbat, cuius modò historiam instituimus. Quia autem de scapulam agentibus musculis, peculiari pertractabimus Capite, ad brachij motuum opifices, qui adhuc reliqui sunt, sermonem iam opportunè reflectemus, inter quos Galenus

Margin notes:

[c] c tab. ... ma capi... ab S ad T. ... T ... X ad V. ab S ad T.

[d] d ad sedem Y tab. ...

[e] e ad sedem Y tab. ...

Lib. 13 de Partium usu, & 5 de Administ. dissect.

[f] f 9 tab. 5, Δ. uerùm hic de parte ipsius Δ insigniori tantum agimus.

Musculus alius, quo simiæ & canes abundant.

Lib.1 & 5 de Adminiſt.diſſect. & 13 lib. de Vſu part.

Galenus alium enumerat muſculū, eiuſdem ferè functionis, cui nuper dictus præeſt,gratia efformatum,ut ſcilicet brachium deorſum trahat: atq; hunc quidem latum amplumq; eſſe recenſet, ſed tenuem interim. Membranam enim, quam nos carnoſam uocamus, fibris carneis augeri narrat,quum primùm ilia contingit: ac fibras has ſurſum tenſas,carnoſiores tantiſper effici tradit,donec membrana ampli & tenuis[g] muſculi naturæ, quem buccas mouere diximus, reſpondeat,humeroq; implantetur. Deinde hunc muſculum Galenus omnes qui illum præceſſerunt latuiſſe,atq; ab ipſo in ſimijs inuentum, nuſquam non iactitat. Ego profectò in ſimijs & canibus, plurimiſq; quadrupedibus ipſum obſeruaui, non tamen in omnibus æquè latum, carnoſum'ue. At in ſimia (ut id priuatim dicam) ad hunc modum mihi apparuit: Membrana carnoſa, ſecundùm ſpinæ totius longitudinem firmiùs ſubditis organis,quàm alibi connaſcitur,haud aliter,quàm ſi ex ſpinarum apicibus,tanquam ex oſsibus aut cartilaginibus, principij ſui portionem, aliorum ligamentorum modo educeret. Verùm in ea ſede, qua membrana è regione quinq; lumborum uertebrarum conſiſtit,iliumq; os cōtingit,carneis,ſed tenuibus rariſq; fibris adaugetur: quæ ſurſum obliquè uerſus axillam prorepētes,ac ex lata baſi ſenſim in arctum collectę,muſculum amplum,at tenuem exprimunt,qui in mucronem deſinens, obſcurè,uixq; admodum,in humerū implantatur,tendini eius[h] muſculi continuus,quem brachium pectori adducere cōmemoratum eſt. In canibus manifeſtam inſertionē in humerum non oſtendit, & uidetur muſculi brachium pectori adducētis tendini aliquo pacto admiſceri, aut potius propriæ eius muſculi membranæ adnaſci. In equis quoq;,bobus & ouibus,& id genus animalibus,admodum euadit conſpicuus. unde etiam conſulo, illum in boue potiſsimùm perpendi: quod fiet promptiſsimè, ſi excoriati bouis axillam inſpexeris. Apparebit namq; is amplus,& conterminis ſedibus rubicundior: illiuſq; maximam portionem ablatam eſſe cōperies, quam lanij cuti adnatam relinquunt, eo quòd carnoſam membranam unà cum cute auferre inter excoriandū conſueuere: atq; ideo etiam tantam præſentis muſculi partem, quanta nondum prorſus,& inſigniter carnoſa apparet,auferūt. Quapropter etiam iuuabit, excoriantes lanios uidere,qui longè acutiori cultello,maioriq; mora in axillis cutem adimunt,quàm in reliquo corpore, ubi membranā unà cum cute à ſubditis corporibus ſeparant. Non inutile quoq; erit, excoriatam cutem iubere tibi exporrigi,ut & cuti eorum muſculorum portionem adhuc adnatam contempleris: obſerueſq;,huic muſculoſæ carni paulo rectiores fibras intertextas eſſe, quàm amplo illi[i] muſculo,quem brachium deorſum ad ſpinam mouere teſtamur. Atq; hæc in ſimia,& quæ proximè nominata ſunt animantibus didici: at in homine me eiuſmodi quid reperiſſe, nequeo affirmare, quantumuis rectè cutem ab adipe, & quum obeſius accidit corpus, adipem à membrana carnoſa,& membranā à ſubditis illi muſculis,per totum thoracem abdomenq; non laceram ſemper diſſecem. Qui brachium circumagunt,tres mihi conſtituuntur muſculi,omnes ex ſcapula ducentes originē,& latis tendinibus, articulum continentibus ligamentis implantati.[k] Primus itaq;,qui ordine brachium mouentium quintus haberi poteſt,ſcapulæ[l] ſinum occupat,qui inter ſuperiorem ſcapulæ coſtam, & eiuſdem ſpinam, ſeu ſuperioris proceſſus ſui radicem uiſitur.Procedit enim à ſcapulæ baſi: & omnino carnoſus,totum,quem diximus, ſcapulæ ſinum implet,oſsi ſemper ualidè,ac ſi ab ipſo toto progreſſu enaſceretur,connatus. Quum uerò ad ſuperiorē ceruicis ſcapulæ ſedem pertingit, ſub[m] ligamento ualidiſsimo,ſummum humerum interiori ſcapulæ proceſſui colligante,

g 3 tab.5.

h 3,4 ta.4.

i 10 tab.6.

k 12 ta.H, H.13 X.6 K.7,10 L. 11 G.

l 3 fi.cap. 21 lib.1 b, c.

m 5 tab. c liter a,b.

Quintus brachium mouentium.

ligante, in anteriora contendit: & in amplum ualidumq; cessans tendinem, humeri ad scapulam articulũ superat, eius articuli ligamento pertinacißimè, obliqua quodammodo insertione implantatus. Est itaq; musculus hic oblongus, & exteriùs gibbus: intus autem illi respondet sinui, seu cauitati, quam implet. deinde fibras secundum sui longitudinẽ exporrectas habet: quæ si brachium attollentis[n] musculi fibris conferantur, transuersæ prorsus existunt. Huius musculi Galenum non meminisse opinor, nisi fortè inter brachium attollentes (quos uarios, neq; semper eosdem recenset) illum reponat: quamuis ipsi brachij ad superiora cõtractio, quam obscurè uersus anteriora molitur, præcipuè demandata non sit. Deinde Galeni descriptionum nulla illi congruit, etiamsi scapulæ eminẽtiori costæ quendam exporrectum obiter narret: quem si quis hunc nostrum esse dixerit, non tamen ipsi insignem cum brachium attollẽte musculo connexum (imò uix contactũ) tribuere poterit.

n 4 tab. Z, 10 tab. ...

Sextus brachium mouentium.

[o] Sextus brachium mouentium musculus admodum est carnosus, ac concauam internamq; scapulæ sedem opplet, ex[p] basi totius scapulæ carneam originem deducens, & in trianguli[q] uerticem, ad scapulæ formam tãtisper arctatus, dum ad interiorem articuli regionem pertingat, cui amplo tendine quasi in semicirculum implantatur, brachium introrsum circumuertens. Huius musculi superius latus[r] illi admodum continuum existit, quem postremò recensui: adeò sanè, ut nisi diligenter animũ adhibueris, uterq; unus esse tibi apparebit: sextumq; musculum ad[s] elatiorem scapulę costam, inflexionem in posteriora fecisse, atq; ita portionem gibbæ sedis scapulę etiam occupare, & eum quem quintum uocauimus, constituere asseres.

o 7 tab. I, 8 tab. H. p 7 tab. à L ad L. q 7 tab. à L, L uersus K. r 7 tab. L. s 1 fi. cap. 21 lib. 1 à A per a ad Z.

Septimus.

[t] Septimus uerò brachium mouentium musculus ille est, quem Galenus decimotertio de Partium usu (nam quinto de Administrãdis sectionibus, omnes à scapula in humerum porrecti musculi mirè confunduntur, & præsens musculus ferè inter brachium attollentes inibi recenseri uidetur) brachium retrorsum ad dorsum agi credidit:[u] illum enim, qui uerè id munus præstat, quemq; inter huius Capitis musculos tertio loco recẽsui, Galenus circũmuertẽtis ad exteriora uice descripsit. Cæterùm hic septimus musculus, cuius ope brachium ad exteriora circumagi scio, uniuersum scapulæ gibbum, [x] quod sub ipsius spina habetur, implet.[y] Exoritur enim carnosus ex scapulæ basi: deinde arctior ad scapulæ formam[z] redditus, tandem articuli ligamento, tendine amplo, at breui, tanquam in semicirculum extrinsecus inseritur, ita ut trium musculorum brachium circumagẽtium tendines, in orbem quasi uniuersum articuli ligamentum amplexentur, & qua ratione singuli suis fungantur munijs, facilè demonstrent.

t 11 tab. I, 2 tab. I, 9 M, 10, 11 Q. u 13 tab. S. x 2 fi. cap. 21 lib. 1 à ter G, I, H, D, T, Y. y 11 tab. ab H, I. z 11 tab. à H, I ad K.

MVSCVLORVM BRACHIVM MOVENtium administratio. Caput XXIIII.

SI hactenus ad brachium mouentes usq; musculos, cęteros dissectionis nostrę serie, & in primis[a] latum illum, qui buccarum motibus præest, carneaq; membrana efformatur, administraueris, cutem quoq; ex superiori scapulæ parte, & pectoris elatiori sede ademisti: ac proinde hæc à brachio, abdomine, & uniuerso thorace, usq; ad femora & nates, nunc ita cum adipe auferetur, ut carnea membrana illæsa, corpori adnata maneat. Quod profectò, nisi laborum sis patiens, discendiq; cupidus, molestè perfeceris: cum tot sectionibus cutis prorsus aliter liberanda ueniat, quàm si carnosam membranam unà cum cute adimeres. Ablata cute,

a 3 tab. C.

Musculi, quem carnosa membrana in simiarum & canũ axillis constituit, examen.

cute, unam rursus lineam, à media pectoris regione, ad pubis usq; os, in membrana carnosa duces: & deinde aliã à pubis osse transuersim, secundùm coxendicis articulum, ad sacri osis usq; spinam: & tertiam à summo humero, adusq; mediam brachij regionem. His ductis sectionibus, membranam carnosam hamulo aut unguibus apprehendes, & ab uniuerso thorace & abdomine auferes, ipsam interim glandulis, quæ in axillis habentur, adhuc connexam sinens. Auulsa itaq; ad axillæ usq; cauitatem membrana, hæc ad lucem extendẽda est: ac diligenter animaduertendũ, num ea sub axillis in carnosum degeneret musculum, à lumbis & spurijs costis (ut Galenus docuit) incipientem. Verùm interim sedulò cauebis, ne eò ruditatis uenias, ut adeps, qui in thoracis lateribus, totoq; dorso occurrit, carnis loco tibi imponat. Vidi enim quosdam tam rudes, ac in similaribus partibus dignoscendis adeò negligenter uersatos, ut primo intuitu adipem dorsi, carnem esse arbitrarentur, quòd multo magis illum hîc, quàm alibi propter incubitum rubere cernerent. Quando enim cadauer longo morbo non extenuatum, una atq; altera die dorso incubuit, tota incubitus sedes, quasi inflammatione obsessa rubet, atq; ideo & eius sedis adeps. Cæterùm uniuersa iam membrana à corporis trunco & media brachij regione liberata, brachium pectori adducentem[b] musculum aggredieris, ante omnia perpendens, num alicubi promineat ille gracilis musculus, quo caudatę simiæ donantur, quiq; à mamillarũ regionibus sursum obliquè fertur. Verùm quum isto homines destituuntur, iam musculi brachium pectori adducentis caput, à clauicula, & tota osis pectoris regione, ipsiq; insertis cartilaginibus, nouacula aut cultello abrades, ac hamulis aut summis digitis apprehensum, ad humerum usq; à subiectis corporibus separabis. Dum uerò musculi huius caput nouacula liberas, accuratę studendum est, ne quid aliud unà cum illo auferas. In canibus enim ac simijs, uerarum costarum cartilaginibus[c] musculus obtenditur, quem ferè[d] recti abdominis musculi partem esse dicemus, & qui à Galeno uice proprij thoracis musculi habetur, quemadmodum in musculorum thoracem mouentiũ enarratione dicturi sumus latiùs. Nunc autem eius memini, ut etiamsi ego in homine illum minus reperiam, studiosi tamen ipsum obseruare conentur: cõmilitonesq; inter dissecandum sese admoneant, eiusmodi musculum ex Galeni sententia hîc latêre, ac proinde non oscitanter musculum brachium pectori adducentem oportere suo principio liberari, aut liberatum, non deberi negligenter abijci. Neq; huic solùm animus accommodandus est, uerùm & illi, qui in simijs sub musculo brachium ad pectus mouente occultatus, ad articuli ligamentum exporrigi aliter atque in hominibus dicebatur. Cæterùm magnum hunc pectori brachium adigentem musculum in præsentia humero adhuc appensum relinquens, ad reliquos brachij accedes: quos commodè administrare nequis, nisi prius ablato[e] musculo, qui ab occipitij osse procedens, per totam ceruicem extenditur, &[f] toti scapulæ spinæ, summoque humero, unà & huic proximæ clauiculæ[g] sedi inseritur, quique hinc per scapulæ gibba & basim deorsum protenditur, donec mucrone suo octauæ thoracis uertebræ spinæ committatur. Est enim musculus iste ab occipitio, ad octauam usque thoracis uertebram, spinarum apicibus quodammodo connexus, ab ipsisque principium sumit. Verùm de hoc musculo, & cæteris scapulam mouentibus, postea agemus. nunc autem obiter eius mentio incidit, quòd posteriores brachium mouentes conspici aptè nequeant, nisi ille à spina & occipitio ad ipsius usque insertionem liberatus fuerit. Administratur uerò nouacula aut cultello, secundùm spinæ

Primi brachiũ mouentiũ musculi administratio.

b 3 tab. Δ.

c 5 tab. ab r ad s & t.
d 5 tab. Δ.

Lib. 6 de Administ. conject.

Administratio secundi scapulam mouentiũ, ut reliquos brachij scitè aggrediaris.

e 9 tab. r, Δ. ubi musculus iste plenè circumscribitur.
f 2 f. cap. 21 lib. 1 G, I. K.
g 1. 2 fig. cap. 22 lib. 1 à I uersus Q.

dorſi longitudinem facta ſectione, quę muſculum illum duntaxat ad ſubiecta uſq; uulneret: deinde altera ſecundùm occipitiũ eſt ducenda, quæ ibidẽ etiam muſculi principium ab occipitij oſſe liberet. At ſi fortaſsis ſubiectum aliquem muſculum illis ſectionibus uitiandum metuis, buxeum cultellũ exterioribus muſculi lateribus ſubdes, illi ſcilicet lateri, quod ab occipitio ad clauiculam fertur: & deinde illi, quod à ſummo humero, ſeu clauicula, ad octauæ thoracis uertebræ ſpinam deſcendit. Cultello enim lateribus indito, & ſurſum deorſumq; acto, à ſubditis muſculis illum ſcapulæ muſculum abſcedere coges, atq; ipſius neruei principij craſsitiem facilè tunc coniecturabis, muſculumq; à ſubſtratis corporibus iam liberatum, paruo negocio ad ipſius inſertionem perduces. Verùm rurſus ſub hoc, uti etiam in peculiari huius muſculi enarratione audies, obſeruandũ eſt, ne unà cum ipſo muſculus ab occipitio in ſcapulam procedens auferatur, quem Galenus ſcapulã quoq; ſurſum trahere prodidit. Neq; hoc eò dico, quaſi homines hunc cum ſimijs cõmunem haberent: uerùm ut non perfunctoriè, an illo quoq; homines donẽtur, animaduertas, & ſimia adminiſtrationi ſimul adhibita, hæc noſtra cum Galeno (ſi modò diligens Naturæ ſis admirator) conferas: neq; etiam canibus hic confidas, qui quemadmodum equi, & boues, & cętera quæ clauiculis carent animalia, plurimùm in brachium & ſcapulam mouentibus muſculis, à ſimijs uariant. Quæ adhuc aliũm inſuper habent muſculum, ab externa ſede tranſuerſorũ proceſſuum quatuor primarum ceruicis uertebrarum enatum, & in ſcapulæ ſpinam inſertum, quo homines etiam carent: eſſet tamen & iſte quoq; in hominibus, ſi reperiretur, iam diſſecandus. In ſimijs igitur, tribus his ſcapulam attollentibus muſculis ad ipſorum uſq; inſertionem poſt liberata eorundem principia deductis, in homine autem unico duntaxat, quem is tantum ex tribus illis ſimiarũ muſculis obtinet, uerſus inſertionem perducto, [h] muſculum, cuius beneficio brachium eleuamus, aggredieris, eius caput ab uniuerſa ſcapulæ ſpina, ſummo humero, & clauiculæ media ſede, nouacula aut cultello proximè oſsi adiecto abſecans, donec illum tranſuerſam in humerum inſertionem moliri conſpexeris. Poſteaquàm uerò huius muſculi triangularem figuram, & ſui capitis, quod iam obtuſum trianguli uerticem oſtendet, formam perpenderis, non ſolùm in ſuperficie is undiq; eſt intuendus: ſed ſumma diligentia inquirendum uenit, num tota illa moles, articulum exteriùs integens, quamq; nos unius muſculi loco habemus, plures muſculi ſint, mutuò ſibi incumbentes: quemadmodum Galenus in quinto libro de Adminiſtrandis cõſectionibus uidetur innuere, immeritò, uti aliàs ſæpius, ueteribus diſſectionis profeſſoribus (qui in hominum cadaueribus ſeſe exercebant) neſcio quam oſcitantiam imponens. Examinabis itaq; uniuerſum muſculi principiũ, ac quomodo craſſeſcat, carnoſusq; ſenſim muſculus efficiatur, conſiderabis: ac inſuper tendine etiam (qui ſimplex eſt) examinato, per tranſuerſum undiq; muſculum hunc diuides: ut aliquando fatearis, illum nihil minus quàm duplicatum eſſe, neque illam referre ſpeciem, quam [i] tres primi, ab ilium oſſe enati, & femoris motibus famulantes muſculi, ſimul mutuò incumbentes, pulchrè exprimunt. Cæterùm duobus primis brachium mouentibus muſculis ab humero abſectis, [k] muſculũ, qui brachium deorſum mouet, à ſubditis illi partibus ad inſertionem uſq; liberabis. quod factu eſt facillimum, ſi ſecundùm ſpinæ longitudinẽ, à qua principium aſſumit, lineam duxeris, quę membraneũ ipſius principium duntaxat perſecet. Quum itaq; principiũ liberaueris, hamulo aut digitis id apprehendes, uniuerſum muſculum retuſiori nouacula à ſubditis muſculis ſeparãs. In hac adminiſtratione, [l] qualiter

Adminiſtratio ſecundi brachium mouentium.

Quarti adminiſtratio.

h 4 tab. 2, 10 tab. 4.

i 9 tab. 7, 10 tab. 5, 11 tab. 5.

k 10 tab. 3.

l 10 tab. T. [l] qualiter musculus iste basis scapulæ humiliorem angulum transcendat, scapulæq; adhæreat, contueberis: & deinde, si principium ipsius uariè ad originis locum protenderis, manifestè quo modo hic musculus brachium detrahat, & nihil minus quàm scapulam primariò moueat, addisces. Porrò quum lineam illam moliris, qua eius musculi principium à spinarum apicibus liberas, cauendum sanè est, ne unà quoq; disseces [m] initiũ abdominis musculi obliquè ascendentis: & deinde [n] illius, qui transuersim à spinis quoq; uertebrarum enatus, in decimam & undecimam thoracis costas inseri dicetur. Quapropter si tuis manibus parum fidis, idem in hoc musculo tentabis, quod in illo experiendũ probauimus, qui [o] secundus scapulam mouentiũ nobis numeratur: ut scilicet protensam manum, aut buxeum cultellum externo musculi lateri subdas, atq; illum transuersim sursum deorsumq; actum, tantisper moueas, donec ad spinarum usq; apices musculũ à subditis organis diuisum esse conieceris. hac namq; ratione principij sui membranei crasitiem promptè cognosces, & quàm altè cultellus aut nouacula ad hoc separandũ immitti debeat, exquisitè intelliges. Verùm omnino opportunè feceris, si stylum aliquem longiorem, rotundoq; ornatum tuberculo, sub musculi principio rectè protenderis, & sensim cultello sub musculo ad styli latus demisso, principium diuiseris, cultelli semper acie extrorsum ducta, & leuiter obliquata, sursumq; semper cum stylo protusa, ad eum ferè modum, quo chartã diuidimus. nisi etiam eo artificio uti uelis, quod eruendis è uesica calculis adhibemus, quum siphonem instar dimidiæ canalis effictum, uesicæ ceruici indimus, ut dein in eius cauitatem sectio moliatur, eo prorsus modo, quo pilosi serici textores sericum in pilos diuidunt: his enim rationibus omnia pulchrè diuiduntur, quæ secundùm styli longitudinem dissecanda, in posterum subinde audies. Quando igitur [p] musculum, quo brachium decliue agitur, ad humerum perduxeris, tendinem ipsius ab humero liberabis: ac demum [q] musculo retrorsum brachium trahenti te accingẽs, ipsius initium similiter ab humiliori scapulæ costa abscindes: & accuratè indagabis, num Galenus ueriùs huic circumuertendi munus attribuerit, quàm nos [r] musculo gibbam scapulæ sedem occupãti. Poteris itaq; tertium brachij motuum opificem musculum, tam diu humero appensum relinquere, donec illum qui scapulæ gibbũ opplet, & septimus nobis enumeratur, à scapula ad articuli usq; ligamentum abraseris, ut scilicet eo ueriùs singula expendas. [s] Musculum, qui scapulæ cauitati incumbit, quæ inter spinam & superiorem ipsius costam uisitur, à scapula ad ipsius usq; insertionem derades duabus lineis, una per spinæ scapulę superius latus, altera secundùm elatiorem eiusdem costam, ductis. Brachium circumagentium [t] musculus, qui internam scapulæ sedem sibi uendicat, non nisi priùs scapulam sectionis serie à clauiculis solueris, cõmodè se spectandum offert. Verùm quia integris adhuc scapulam mouentibus musculis, inopportunè hanc à clauicula separaueris, aut etiam unà cum clauicula à thorace ipsam præter rationem modò seiungeres, ab eius musculi, quem ordine brachium mouentium sextum esse retuli, administratione tantisper temperabis, dum sectionis serie cauum scapulæ tibi occurret, & musculum hunc ex illo promptè deradere queas. Conduxerit quoq; interdum & [u] quintum brachium mouentium musculum hucusq; reseruare, ut quî sexto continuus sit, pulchrè & commodè perspiciatur.

Margin notes: m 11 tab. a.b. — n 11 tab. Δ. — o 9 tab. Γ, Δ. — p 10 tab. Θ. — q 13 tab. S. — r 14 tab. Γ. — s 11 tab. H, H. — t 7 tab. Γ. — u 7 tab. L. — *Tertij administratio.* — *Septimi.* — *Quinti.* — *Sexti.*

DE LIGAMENTIS HVMERI AD ſcapulam articuli. Caput XXV.

PRIMO libro[a] rotundum magnumq́; humeri caput, & non admodum latum, neq; inſigniter profundum ſcapulæ[b] acetabulū (propter uarios, quos brachio obimus, motus) meritò extructa eſſe retuli. Ne autem laxus adeò articulus malè cuſtodiretur, & humerus quouis ferè motu ſua ſede excideret,[c] proceſſus quoſdam ſcapulæ, & uaria deinde ligamenta, inuicem oſſa colligātia, Naturam produxiſſe ſubiunxi. Cæterùm quum iam articulum quodammodo munientes proceſſus, ac pleroſq; hunc ſtringentes[d] muſculos abſolui, tempus ſanè poſtulat, ut articuli etiam ligamēta ſeriatim nunc pertractem. Tria itaq; robuſta humerum in ſcapulæ acetabulum connectunt ligamenta, præter commune, omnes articulos inſtar mēbranæ, nunc tenuioris, nunc craſsioris ambiens uinculum.[e] Quod igitur amplum & membranoſum eſt, omnibusq́; articulis commune, orbiculatim ex ſupercilijs ceruicis ſcapulæ principiū aſſumit, ac totum articulum ambiens, in radicē interni capitis humeri primùm inſeritur: & deinde totius exterioris capitis amplitudini, ac utriuſq; ceruici implantatur. Aliorum uerò trium[f] duo quidem ad amuſsim inſtar neruorum teretia uiſuntur,[g] tertium uerò nonnihil amplum. Enaſcitur autem[h] primum ex[i] apice interioris proceſſus ſcapulæ: & hinc procedens, internis anterioribusq́;[k] partibus exterioris humeri capitis circuntenditur, ualidiſsimè huius capitis ſedis impreſsioni adnatum.[l] Alterum uerò, quod craſsius maiusq́; iſto eſt, ex ceruicis ſcapulæ ſuperiori[m] parte, ubi ſummo humero ſubmittitur, ortum ducit: & interius humeri caput ſuperans, inſeritur toti illi exterioris capitis[n] regioni, quæ ad externum latus eius ſinus extuberat, qui exteriori[o] capiti muſculi cubitū flectentium anterioris uiam præbet. Huius ligamenti anterius latus, poſteriori primi ligamenti connaſcitur lateri,[p] ac ſimul ambo uelut tranſuerſum ligamentum efformant, caput dicti nunc muſculi in ſuum ſinum ſeruans.[q] Reliquum uerò tertium, ex eadem cum ſecundo regione principium nanciſcitur: ac obliquè hinc porrectum, inſeritur in totam poſteriorem exterioris capitis humeri[r] ſedem, adeò ut præſens ligamentum poſteriorem articuli ambiat regionem: ut enim amplum obtinet principiū, ita quoq; ampliorem molitur in humerum inſertionem. Cæterùm præter hæc tria, quæ præcipuè humerū, ne deorſum extrorſumq́; ab acetabulo ſcapulę labatur, continent, aliud eſt adhuc[s] ligamentum, humerum ſurſum & in anteriora, ad mediam nimirum inter ſummum humerum, & interiorē ſcapulę proceſſum, ſedem luxari prohibens: hoc enim ſimiliter ualidum, ab interiori proceſſu ſcapulæ, ſurſum obliquè ad ſummum humerum porrigitur, articulum humeri cum ſcapula nuſquam contingens. Atq; huic eidem muneri ſubſeruit[t] nerueum caput anterioris cubitū flectentium muſculi, quod ab eminentiſsima ſcapulæ acetabuli ſede enatum, inter articuli ligamēta humeri caput tranſcendere, illiusq́;[u] ſinui incumbens, deorſum ferri audies. Horum quoque ligamentorum adminiſtratio, non niſi ſcapulam mouentibus muſculis, & cubitum flectentibus diſſectis, aggredienda eſt, quæ tunc cultellis paruulis, ſed acutioribus celebrabitur. atq; omnium primùm id ſecandum ueniet, quod ex interiori ſcapulę proceſſu exoritur: deinde alia duo peculiaria, ab ipſorum radice ea liberans, uſque ad humerum ſingula deduces. Neque hîc interim oſcitanter animus adhibendus erit, ne quum ſecundum ligamentum aggredieris, unà quoq; caput exterius cubitum flectentiū muſculorum

Ligamenta humerum ſcapulæ connectētia.

Cæteris articulis commune.

Tria propria.

Primum.

Secundum.

Tertium.

Ligamen ab interiori ſcapulæ proceſſu in ſuperiorem pertinens.

LIGAmentorum adminiſtratio.

a Pen[illegible] rietum [illegible] tes ex 1 [illegible] 2 fi. cap. [illegible] lib. 1 [illegible] C, D, E, [illegible] G.
b 2 fi. cap. 21 lib. 1 [illegible] B.
c 1 fig. ul timæ [illegible] 1 A λ
d magna ex parte qui brachium mouē[illegible]
e Id quam nullā obtineat craſſitiem, ſecari delineari nequit, quàm illic occurrit, ubi in tabulis oſſa detecta ſpectantur, &
8 tabulæ.
f 5 tab. d & e.
g 13 ta. V.
h 5 tab. d.
i 5 tab. b.
k 1 fi. cap. 23 lib. 1 D.
l 5 tab. e.
m 1 fi. cap. 21 lib. 1 A.
n 1, 2 fig. cap. 23 lib. 1 E, iuxta H figuræ.
o 6 tab. a muſculi c.
p 5 tab. f.
q 13 tab. V.
r ab E ad F 2 fi. cap. 23 lib. 1.
s 5 tab. c, à b ad c.
t 6 tab. caput m muſculi c.
u 1 fi. cap. 23 lib. 1 H, I.

lorum anterioris præscindatur, nisi fortaſsis antea ademptum unà cum toto muſculo eſſet. Porrò ligamentum ab interiori ſcapulæ proceſſu, in ſummum humerum pertinens,[x] muſculo brachium attollente ablato, citra ſectionem euadit conſpicuum.[y] Illud uerò, quod ſcapulæ acetabuli cauitatem aliquando auget, diuiſo prorſus articulo, in conſpectum uenit.

x 4 tab. Ξ 5 tab. Y.
y 1 fig. occurrens in cōtextu 22 cap. lib. 1.

DE MVSCVLIS SCAPVLAM MOuentibus. Caput XXVI.

SCAPVLA iiſdem quo brachium agitur motibus, ſi illum duntaxat exceperis, quo id circūuerti diximus. Hanc itaq; pectori admouet triangularis[a] muſculus, illi ſubſtratus[b] muſculo, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Eſt namq; hic primus ſcapulæ muſculus, quem in uigeſimotertio Capite ex ſecunda, tertia, quarta, quinta, & interdum ſexta, ſuperioribus thoracis coſtis, paulo antequàm in cartilagines illæ ceſſant,[c] principiū aſſumere, ac ualde à Galeni deſcriptionibus uariare docui. adeò ut hîc neq; ipſius ſubſtantia, quæ tota, niſi iuxta breuiſsimum tendinem, carnea eſt: neque[d] inſertio, quam in interius latus anchoram imitantis proceſſus molitur: neq; fibrarum ductus, qui ex amplo principio in obtuſum uerticem, nuſquam interſectæ feruntur, diffuſiùs recenſenda ueniant. Si itaq; huius muſculi altiores fibræ contrahantur, elatiùs ſcapulam pectori admouent: inferioribus uerò in ſe contractis, uerſus pectus demiſsiùs ſcapula adigitur. At totius muſculi fibris, aut medijs potius laborantibus, ſcapula in neutram partem declinans, pectori adducitur. Quanquam interim ſcapula pectoris oſsis ſummo, aut mucronatæ cartilagini non æquè atq; brachium adducitur, quod inſignibus in motu differentijs, nunc pectoris elatiori ſedi, nunc demiſsiori admouetur,[e] quemadmodum ipſius quoq; muſculus elatiùs & demiſsiùs ipſo ſcapulæ muſculo initium ducit. Porrò ſcapulam ſurſum ad caput ualidi attollunt muſculi: ſiquidem & ipſa grandi mole conſtat, plurimamq; ipſi carnem adnatā ſuſtinet.[f] Primus eſt, quem ante aliquot brachium mouentes muſculos diſſecandum diximus, quiq; oritur ab occipitij oſſe tranſuerſa[g] linea, ab eius oſsis medio, uerſus auris radicem porrecta, & cuius externum latus ab auris pinnula tantum remouetur, quanta ipſius muſculi ab occipitio exortus eſt longitudo. Si enim occipitij interuallum, quod ab ipſius medio ad aurem pertinet, in duas æquales regiones diuiſeris, earum unam, quæ occipitij medio uicinior eſt, præſentis muſculi principium (quod carneum, ſed tenue interim exiſtit) occupare intueberis. In occipitij medio dexter muſculus ſiniſtrum contingit: ac ambo inuicem iuncti, unaq; ueluti ex ſpinarum uertebrarum apicibus[h] principium ducentes, per ceruicis thoracisq; ſpinam, uſq; ad octauam thoracis uertebram protenduntur. Dexter (idem de ſiniſtro intelliges) qua quodammodo ex ſpinarum apicibus enaſcitur, membranoſus tanta ferè amplitudine apparet, quanta uertebrarum in ſuo latere eſt[i] latitudo: reliqua uerò tota regione carneus (ſi unicum duntaxat[k] locum exceperis) conſpicitur, quem paulo pòſt explicabimus. Duæ itaq; huius muſculi iam enarratæ ſunt lineæ, quarum una ſecundùm occiput, altera ſecundùm ſpinas fertur. Præter has autem, aliæ duæ obliquæ ſunt:[l] una ex termino tranſuerſæ lineæ, quo aurem ſpectat, obliquè deorſum uerſus anteriora tantiſper protenditur, quouſq; latiorem clauiculæ[m] partem contingat, ſummo humero coarticulatam.[n] Alia à lineæ poſtremò commemoratæ fine, quo ipſa clauiculam tangit,

a 5 tab. Γ.
b 3, 4 tab. Δ.
c 5 tab. ab i ad k.
d 5 tabulæ l in b.
e cōfer K, R 3 tab. cū i, k tab. 5.
f 9 tab. Γ, Δ. 1 tab. G. 2 K, L. 4 tab.
g 9 tab. ab E ad F.
h 9 tab. ab E per K ad G.
i 6 fi. cap. 15 lib. 1 ab ſ ad u. & 9 fig. à t ad z.
k 9 tab. ✕.
l 9 tab. ab F ad H.
m 1, 2 fig. cap. 22 lib. 1 ab I ad Q. cum L fig. 1 cap. 21 lib. 1.
n ab H ad G 9 tab.

Primus ſcapulam mouentiū.

Secundus ſcapulam mouentium.

tangit, deorſum uerſus poſteriora obliquè tantiſper deſcendit, dum unà cum termino rectæ[o] lineæ, ſecundùm ſpinam exporrectæ, acutum angulum conſtituat, è regione octauæ thoracis uertebræ conſiſtentem. Quatuor his lineis muſculus circunſcribitur. uerùm præter has,[p] aliam tranſuerſam in ipſius medio quodammodo nanciſcitur, qua[q] toti ſcapulæ ſpinæ, & ſummo humero, & clauiculæ latiori parti inſertatur. Hac parte, qua ſuam molitur inſertionem, neruoſus ſimul & carnoſus uiſitur:[r] ea uerò ſede, qua ſcapulæ ceruicem ſpectat, & quarta ipſius linea à clauicula, deorſum ad octauam thoracis uertebram prorepit, ſemicirculum quodammodo membraneum ac nerueum commonſtrat, quaſi hîc (ne fortè ſcapulæ gibbum[s] occupantes muſculos arctiùs premat, aut minus pertinaciter illorum impetum ſuſtineat) carneus ac mollis eſſe nequiret. Reliqua autem ſede, uti iam admonuimus (niſi quà dorſi ſpinæ cõmittitur) omnino carnoſus exiſtit: ſed tamen undique tenuis eſt, ea ſui[t] ſede excepta, qua toti ſuperiori ſummi humeri ſedi, & latiori clauiculæ parti ualidiſsimè implantatur.[u] Fibras non uno omnes modo porrectas habet. nam quæ ab occipitio, ceruicisq; uertebrarum ſpinis protenduntur, obliquè, ut & exterior eius muſculi partis linea, antrorſum ad ſcapulæ ſpinam, & ſummum humerum, & latiorem clauiculę ſedem deſcendunt, tanto ſemper obliquiores, magis'ue trãſuerſæ, quo magis à ceruicis uertebrarum ſpinis, thoraci propinquioribus, principium ducunt, adeò ut illæ, quas ceruicis radix exporrigit, iam paulo minùs toto tranſuerſæ ſint. Quæ uerò à thoracis uertebrarum ſpinis uerè enaſcũtur, ſurſum uerſus anteriora tenſæ, tanto quoque rectiores, minusq; trãſuerſæ uiſuntur, quo octauæ thoracis uertebræ ſunt uiciniores. Eiuſmodi fibrarum ſeries commonſtrat, huius muſculi beneficio non modò uniuerſam ſcapulam ſurſum attrahi, ſed etiam deorſum uelli, rectaq; ad dorſum agi. Si namque[x] ſuperior muſculi pars inter ſecandum uerſus ſuam originem trahatur, totam ſcapulam ſurſum attolli cõſpicis. At ſi[y] humilior muſculi pars, quæ inter ſcapulæ ſpinam, & octauam thoracis uertebram conſiſtit, in ſe collecta fuerit, ſcapula deorſum uellitur. Deinde[z] media muſculi parte inter diſſecandum attracta, ſcapulæ molem rectà retrorſum duci cernimus. Atq; hinc fit, præſentem muſculũ motibus omnino pugnantibus præfici, fibrasq; contraria ſerie ductas obtinere: quamuis interim nulla prorſus ſui ſede hunc diſiunctum, inconiunctum'ue eſſe, quis uerè dixerit. Proinde unitatis ratione, muſculus iſte unius loco mihi habebitur: quo minus autẽ functionis gratia is duorum aut plurium uice à quopiam recenſeri queat, per me non obſtiterit. At Galenum miror, qui hunc muſculum diſiungens, ad medium ferè libri quarti de Adminiſtrandis ſectionibus, ſuperioris muſculi partis prolixiùs, quàm de aliquo totius corporis, contra Lycum nimis profectò inuidioſe diſceptans, meminit: ad calcem uerò eius libri, inferiorẽ muſculi partem uix obiter nominauit, tunc ſcilicet, quum ſcapulam duobus proprijs muſculis ad dorſum

QVAMVIS muſculi huius, de quo in præſentia agimus, effigies, ex nona tabula ad Γ & Δ, alijsq; his circumductis characteribus peti poſsit, nihilominus rudibus lineis in ſuperiori figura hic illius circumſcriptionem expreſsi. Inferiori uerò effigie trapeζion, quam obſcurè Galenus in quarto de Adminiſtrãdis ſectionibus libro proponit, delineaui. Pertinet itaq; ab A ad B tranſuerſa linea, ſecundùm occipitium protenſa. Ab A uerò ad C, linea recta ab occipitio, ad octauæ uſq; thoracis uertebræ ſpinam ducta. A B uerò ad D, linea obliquè ab occipitio ad clauiculam pertinens. A D ad C, linea obliquè à clauicula ad ſpinam octauæ thoracis uertebræ procedens. Poſtremò à D ad E, inſertio muſculi in ſpinam ſcapulæ, & ſummum humerum, & elatiorem clauiculæ partem facta notatur. In humiliori porrò figura, F indicat trianguli rectangulum, & baſim etiam: G uerò lineã, toto ductu æquè diſtantem à baſi. Vniuerſum autem ſpacium, quod ab F ad G habetur, τραπέζιον, ſeu menſalem figuram notat, à qua ſecluditur acutiſsimus præſentis trianguli angulus, ſupra G conſiſtens.

o 9 tab. à E ad C.
p 9 tab. à H ad I.
q 3 fi. cap. 21 lib. 1 à G, per I, K ad L.
r Inter H & G occurrit 9 tab.
s præcipuè M 9 tab.
t 4 tab.
u H ad L nec reſpõdent in 9 tab. muſculo ducta.
x 9 tab. Γ.
y 9 tab. Δ.
z ad K tabulæ 9.

dorsum agi insinuaret: quorum inferior, est huius nostri musculi humilior pars, ab octo superioribus, non autem (ut Galenus inibi docet) duodecim thoracis uertebrarum spinis præcipuè originem assumens, quam etiam alibi demissiorem scapulæ musculum appellauit. Vtcunque sit, parua hîc nobis cum Galeno futura est dissensio, si ambos ipsi enarratos musculos, unum continuum corpus esse annuerit. Nam etsi fortasis musculi huius[z] insertio, quæ instar latæ, ac obliquè admodum procedentis lineæ perficitur (quantumuis etiam & in hac tota musculus continuus sit) illum in duos distinguere appareret, nulla tamen prorsus discriminis nota[a] inter dorsi spinam & scapulæ basim habebitur. ubi tamen distinctionem lineamque, secus ac res se habet, confingere debes, si modò superiorem Galeni musculum, trapeziæ figuræ quouis pacto assimilaturus sis. Ea siquidem[b] linea, quæ à ceruicis radice, secundùm scapulæ spinam, & summum humerum, & latiorem clauiculæ sedem duceretur, comparanda uenit basi trianguli rectanguli, in cuius summo linea æquè distans à basi ducta sit. Quemadmodum ea musculi[c] linea, quæ secundùm spinæ ceruicis longitudinem fertur, illi trianguli lineæ asimilatur, quæ perpendiculariter trianguli illius basi incidit.[d] Quæ autem ad occipitium transuersim ducitur, illi lineæ correspondet, quæ in trianguli uertice æquè cum basi distat. At[e] quæ ab occipitio ad clauiculam procedit, obliquo trianguli lateri confertur. Cæterùm nunc magis à Galeni dogmatibus mihi reclinandum est, idque præcipuè propter simiarum ad homines differentiam. Primùm enim, si Galeno credideris, teipsum inscitiæ oscitantiæque inter secandum insimulabis, quum deinceps alios musculos scapulam attollentes, in homine sedulò indagare conaberis. Ex Galeni namque placito, sub eminentiori nobis dicti iam musculi parte alium inquires, qui illo longè gracilior, minorq́; sed totus tamen carnosus esse deberet: & qui ex occipitij osse, sub nuper dicto musculo enatus, deorsum modicè uersus anteriora obliquè descenderet, & altiori basis scapulæ angulo exporrectus, in latum tendinem desineret, ad medium usque basis scapulæ interiùs insertum, è regione radicis spinæ scapulæ. Huic id munus concreditum esset, ut scapulæ basim uersus occiput attolleret. Verùm hunc frustra mecum in homine (quòd ipse illo destituatur) indagabis: quum interim promptisimè is in caudatis simijs occurrat, eam prorsus fabricam, quam Galenus ipsi tribuit, quamque ego iam descripsi, seruans. Rursus in caudatis simijs alium obseruamus musculum, à Galeno quoque enumeratum, qui carnoso principio, ex primæ ceruicis uertebræ transuerso processu, dein & ex tertiæ & quartæ uertebræ transuersis processibus enascitur, non quidem ex interna ipsorum sede, sed ab externa magis. Hic musculus, postquàm primùm ex reliquis musculis, qui ceruicis uertebris adnascuntur, emersit, teres, sed tamen latior, quàm profundior apparens, deorsum in posteriora, uersus scapulæ basis superiorem angulum perfertur, illiusque internæ sedi carnosus ac latior redditus insertatur. Insuper simiæ alio quoque musculo donantur, quem inter Galeni musculos scapulas attollentes, si quartum de Administrandis sectionibus adamussim discusseris, quarto loco enumerari reperies. Atque hic mihi ab interna transuersi primæ ceruicis uertebræ processus sede, deinceps & tertiæ quoque & quartæ ceruicis uertebrarum transuersis processibus, carneo principio enasci uisus est: quod prædicto nunc musculo latius redditum, deorsum quoque, sed minus in posteriora tantisper ducitur, dum carnea lataque insertione in scapulæ spinam inseratur, in ea spinæ sede,

Marginal notes:
z 9 tab. ab H ad I.
a 9 tab. ab I ad K.
b 9 tab. à K per I ad H.
c 9 tab. ab E ad K.
d 9 tab. ab E ad F.
e 9 tab. ab F ad H.

Musculus scapulam attollēs, quo simia abundat.

Tertius musculus simiæ scapulam attollentium.

Quartus, quē simiæ sibi priuatim secus quàm homines uendicant.

qua hæc ſummum humerum producit, ac quæ quodammodo è regione ceruicis ſcapulæ conſiſtit. Cæterùm ut homines prorſus ſecundo Galeni muſculo, qui ab occipite in ſimijs exoriri dictus eſt, deſtituuntur, ita etiam & quarto. Verùm [f] tertium muſculum homo cum ſimijs communem nanciſcitur, ſed nonnihil quàm ſimiæ ualidiorem. Exoritur enim homini muſculus ualidus à [g] tranſuerſo primæ ceruicis uertebræ proceſſu: deinde & [h] tranſuerſo proceſſu tertiæ uertebræ, quartæ & quintæ, quaſi diſiunctis conſtaret principijs: uno nimirum, quod primæ ceruicis debetur uertebræ: altero autem, quod tribus ſecundæ uertebræ proximè ſubiectis aſcribitur. quanquam etiam interdum à [i] tranſuerſo ſecundæ ceruicis uertebræ proceſſu muſculus hîc, ſed parua origine enaſci uiſus ſit. Principia hæc, ſimulatque ex reliquis uertebras ceruicis amplexantibus muſculis emergunt, unà coeunt, & ualidum efformant muſculum, nonnihil latiorem, quàm profundum, qui lata carneaq; inſertione in [k] internam ſuperioris anguli ſcapulæ baſis ſedem inſeritur, ſcapulam ſurſum uerſus anteriora, ceruicisq; latera trahens. Non inopportunè itaq; hic muſculus nobis ſcapulam attollentium alter dicetur, aut ſaltem omnium ſcapulæ motorum tertius in hac noſtra ſerie locabitur. Galenus ſuis omnibus ſcapulam attollentibus muſculis, addidit oblongum gracilemq; [l] muſculum, quem ex oſsis *υ* referentis lateribus procedentem, ſcapulæ, propter ipſius ceruicem, interiori ex parte inſeri, ſcriptum reliquit, & eius muſculi beneficio in anteriora colli ſcapulam attolli opinatus eſt. Ego autem in Capite de oſsis *υ* referentis muſculis, huius oſsis gratia, non autem ſcapulæ, muſculum hunc efformatum aſſerui: ac proinde cuius'nam motus autor is cenſeri debeat, diligenti ſectione uenit indagandum. In hoc enim ſimijs nulla cum hominibus eſt differentia, niſi quòd ſimijs toto progreſſu carneus uideatur: hominibus autem in medio ductu graciles cit, tendinis ſpeciem commonſtrans, & duobus quaſi muſculorum uentribus donatus. quod ſanè Galenus, ſi hominem unquam ſecuiſſet, non minus animaduertiſſet, quàm [m] muſculos inferiorem maxillam deorſum ducentes duobus donari uentribus obſeruauit. [n] Vnus adhuc muſculorum ſcapulam mouentium reliquus eſt, qui hanc retrorſum ad dorſi ſpinam, uerſus ſuperiora nonnihil agit. Hic muſculus amplus & tenuis, ſed omni ex parte carneus uiſitur: & à quartæ, quintæ, ſextæ & ſeptimæ ceruicis uertebrarum, deinde quatuor aut quinq; primarum thoracis uertebrarum ſpinis [o] principium ducens, toti propemodum ſcapulæ baſi carneus, ac æquè ut in exortu [p] latus inſeritur, fibras obtinens non prorſus tranſuerſas, at nonnihil obliquè à dorſo, ad ſcapulæ baſim deorſum ductas. Quibus uerò muſculis hic quadrilateris muſculus (cui Galenus nimium latum initium aſcripſit) & alij omnes tegantur, quibus'ue illi obducantur, ſectionis ſemper ſeries, & muſculorum tabulæ leui negocio commonſtrant. Quod profectò non oſcitanter in illo [q] muſculo obſeruandum præcepimus, qui brachij ad dorſum uerſus inferiora motus autor eſt: quem Galenus in libro decimotertio de Vſu partium, ſcapulam quoq; deorſum ducere, parum rectè prodidit. Ego autem huius quoq; modò memini, ne quis in muſculorum ſcapulam mouentium numero, Galeni nomine alium inſuper, quàm hactenus enarraui, requirat.

Tertius hominis ſcapulam mouentium.

Muſculus, inter ſcapulã attollentes à Galeno perperàm deſcriptus.

Quartus hominis ſcapulã mouentium.

Lib. 4 de Adminiſt. ſect.

Muſculum quo brachium detrahitur, ſcapulam non mouere.

f 7 tab. E. 6 tab. K. L 10, 11 C. 12 G. 13 Q.

g 10 fi. ca. 15 lib. 1 S.

h eiuſdem fig. Z.

i 5, 6, 7 f. cap. 15 lib. 1 u.

k 1 fi. cap. 21 lib. 1 φ.

l 5 tab. R, S.

m 5 tab. H, I.

n 10 tab. Γ.

o 10 tab. à G ad H.

p 10 tab. ab I ad K.

q 11 tab. E.

MVSCV-

MVSCVLORVM SCAPVLAM MOVENTIUM administratio. Caput XXVII.

HORVM musculorum administrationem pari, qua reliquos omnes, methodo aggredieris.[a] Primi enim, quo scapula pectori adducitur, principium, nouacula à costis, unde prodit, liberandum est: & deinde toto musculo à thorace ad internũ usq; scapulæ processum separato, ipsiusq; attractis principijs, cuius potissimùm motus opifex habendus sit, inquires: num scilicet brachium potius, ut Galenus docebat, quàm scapulam, uti ego dicebam, moueat.[b] Secundum musculum, quem & scapulam attollere & deorsum trahere dixi, in musculorum brachium mouentium administratione iam antea es aggressus: unde etiam hîc ipsius sectionem neutiquam oportet repetere, quemadmodum nec eorum musculorum obseruationem, qui simijs in collo priuatim tribuuntur, & à Galeno, perinde ac si hominibus quoq; communes forent, describuntur. Verùm [c]tertius scapulam mouentium, qui à ceruicis uertebris ad superiorem scapulæ basis angulum ducitur, suo principio prorsus liberãdus non est, nisi aliquot ceruicis musculis antea præsectis. Ac proinde operæprecium erit, illum transuersim, ubi primùm ex ceruicis musculis emergit, abscindere: ipsiusq; principio ad uertebras relicto, illum à scapula liberare, illius tamen functione prius perpensa.[d] Quartum musculum leui longaq; sectione à spinarum apicibus secabis: & ubi ipsius insertionem adamussim obseruaueris, eundem à scapula amouebis, sedulò cauens, ne * tertium hominis thoracem mouentium musculum simul reseces, aut saltem imprudenter suo exortu liberes. Deinde si[e] longus ille musculus, quem contra Galeni sententiam, ossi *v* referenti proprium esse retuli, adhuc asseruatus sit, non oscitanter specta, num scapulæ, an illius ossis gratia, hunc rerum Opifex procreauerit. Nunc cultello, quàm licebit proximè, ligamenta à summo humero & clauiculis, quà inuicem committuntur, resecabis, summum humerum à clauiculis liberans, &[f] peculiarem huius articuli cartilaginem obseruans, quæ illi similis est,[g] quæ in maxillæ inferioris ad temporum ossa articulis, &[h] clauiculæ rursus cum pectoris osse nexu adinuenitur. Deinde accuratè perpendes, num tertium aliquod os hîc, prẹter clauiculam, & summum humerum, cum ipsius appendice, dictaque nunc cartilagine existat: cuius Hippocratem in libro de Articulis, de brachij luxationibus differentem meminisse, Galenus docet. Sed quid de illo osse sentiam, primo libro sum executus. Vbi itaque clauiculam à scapula diremeris, hæc in sua sede diligenter seruanda uenit. Verùm uasis ex thorace in brachium proreptantibus funiculis binis interceptis, & deinde in funiculorum medio resectis, scapulam à thorace euertes, ut iam circumuertentis brachium[i] musculi naturam inspicias, qui cauam scapulæ sedem occupat. Hoc itaque ab osse undique eraso, atque ad articuli ligamentum deducto, & eius functione perpensa, illum quoque abijcies, ut nunc scapula nulli alteri firmata parti, à thorace maximi[k] musculi interuentu hæreat, qui thoracem mouentium secundus enumerabitur.

Primi administratio. — *Secundi.* — *Tertij.* — *Quarti.* — *Clauiculæ à scapula liberatio.*

a 5 tab. T. — b 9 tab. T, Δ. — c 7 tab. H. 13 tab. Q. — d 10 ta. T. — * 10 ta. E. 11 tab. F. — e 5 tab. R, S. — f 4 fi. cap. 22 lib. 1 R. — g in margine cap. 10 lib. 1. — h 4 fi. cap. 32 lib. 1 S. — i 7 tab. T. — k 8 tab. E.

DE MVSCVLIS CAPVT MOVENTIBUS. Caput XXVIII.

Capitis motus.

SVPERIORI libro, ceruicis uertebrarũ fabricam describentes, & Galeni sententijs nos meritò parum accommodantes, caput proprijs motibus & secundarijs moueri retulimus. Quot enim proprijs motibus ceruix agitur, totidem etiam secũdarijs caput mouetur: ac ceruix quidem extenditur, seu in posteriora uersus dorsum ducitur, & in anteriora flectitur: deinde utrinq; ad latera, ad humeros scilicet etiam inclinatur. Caput autem uno proprio motu, uel quiescẽte etiam ceruice, flectitur & extẽditur, seu antrorsum & retrorsum, idq; supra primam ceruicis uertebram, fertur: & dein alio ipsi prorsus peculiari motu supra secundam uertebram, ueluti ad axim circũducitur, siue flexum, siue extensum cum ceruice, aut citra ceruicẽ existat. In latera uerò, seu uersus humeros, caput non, nisi ceruicis beneficio, ac ueluti secũdario, inclinatur: quum immota rigidaq; ceruice, ne minimũ quidem caput proprio motu humeris adducamus. Tempestiuum itaq; nunc fuerit, ijs musculis, qui ceruicis præsunt motibus, in suum locum asseruatis, eos aggredi, qui proprijs capitis motibus famulantur, septenis complexi paribus, partim caput, partim primam ceruicis uertebram agentibus, quorum sex in posteriori ceruicis consistunt sede, à quibus sermo modò est inchoandus. Verùm anteaquam ad horum enarrationem Galenus accessit, duo alia musculorũ paria ex dissectionis serie præposuit, scapulæ motibus seruientia: quorum[a] unum homines cum simijs commune nanciscuntur, id scilicet, cuius alterius lateris musculus in scapulæ spinam, summũ humerum, & latiusculam clauiculæ partem inseri dictus est. altero autem pari homines destituuntur, cuius in altero latere musculus ab occipitio enatus, ad altiorem basis scapulæ angulum in simijs protendi commemoratus est. Atque hinc fit,[b] primum caput mouentium par Galeno tertia serie inter musculos ceruicem occupantes enumerari, quod duobus constat musculis,[c] principium ducentibus ex apice quintæ thoracis uertebræ spinæ: dein etiam ex quartæ, tertiæ, secundæ & primæ uertebrarum thoracis spinarum apicibus. Principium hoc, quà primùm ex quinta thoracis prodit uertebra, acutum refert angulum, qui sursum tensus, sensim ita latescit, ut ad tertiam secundamq́ue thoracis uertebram iam porrectum, adeò amplificetur, ut externum ipsius latus è regione transuersorum processuum earundem uertebrarum consistat. Ambo musculi hanc seruantes latitudinem, sursum feruntur, à quinq; etiam inferiorum ceruicis uertebrarũ spinis (sed nimis quàm leuiter) exortum assumentes.[d] Quando autem ad tertię ceruicis uertebræ usq; spinam conscenderunt, quum hactenus toto progressu dexter sinistro coniunctus fuerit, utriq; ab inuicem sensim magis magisq; tantisper abscedũt, dum transuersa[e] linea occipitis ossi carnea lataq; insertione implãtentur. Eius enim insertionis tãta est amplitudo, quãtum internum alterius musculi latus à media occipitij sede, & externũ latus ab auris radice remouentur: adeò, ut insertionis amplitudo utriusq; musculi tanta sit, quantum ab una aure ad alterã occipitij est interualli, quod musculorũ insertione non occupatur. Cæterùm istius musculorũ ab inuicem recessus forma,[f] triangularis exactè uisitur, si modò unam lineam transuersim ad occipitium, ab interno unius musculi latere, ad internũ latus alterius duxeris: & deinde alias duas ab eius lineæ terminis, secundùm utriusq; musculi internum latus, ad tertiæ ceruicis uertebræ spinam, ueluti ad trianguli uerticẽ porrexeris.

Rursus

In 4 libro de Admin. sect.

Primum par musculorũ aut caput, aut primam uertebrã mouentium.

a 9 tab. I.
b 11 tab. I. 10, 11 tab. A.
c 11 tab. A.
d 11 tab. D.
e 11 tab. B, C.
f 11 tab. B, E, D.

g 12 tab. B, A, C, A. C, B.

Rursus singuli musculi[g] triangulari forma constant, si lineam secundùm spinæ longitudinem ad occipitium usq; ductam, unius lateris loco habueris: & secundi lateris uice, lineam secundùm externum musculi latus exporrectam: & tertij lateris loco lineam, quæ transuersim musculi insertionem ad occipitium describit. Fibræ horum musculorum, à spinis uertebrarum sursum obliquè, quasi ad transuersos superiorum uertebrarum processus tantisper ducuntur, dum simul omnes in occipitium finiant: præsentes enim musculi modicum prorsus & exiguum in transuersos uertebrarum processus nexum moliuntur. [h] Secundum musculorum par, admodum sanè uarium, & secus multò in homine, quàm canibus & simijs, obseruamus. His namque ex transuersis tertiæ quartæ'ue thoracis uertebrę processibus, & insuper secundæ ac primæ quoq; thoracis, & quinq; humiliorum ceruicis uertebrarum transuersis processibus, musculi istius paris enascuntur, & ad earundem uertebrarum spinas procedentes, ipsis nonnullis insertionibus applantantur. Deinde dexter nusquam toto progressu à sinistro recedit, simulq; ambo in occipitij medium ampla insertione innascuntur, nullibi nerueum aliquid, quod notatu dignum sit, ostendentes: etsi interim obliquas quasdam impreßiones exprimant, ex transuersis inferiorum uertebrarum processibus, ad superiorum quodãmodo spinas excurrẽtes. at illæ leuiores censendæ sunt, minusq; penetrant, quàm ut his aliqua ex parte musculum diuidi quis dicere queat. Quanquam Galenus nonnullos dissectionum professores, non duos huius paris tantùm musculos enumerasse, uerùm quosdam quatuor, quosdam uerò sex ibidẽ recensuisse, uideatur testari, qui aliter ac Galenus homines aggrediebantur. In simijs enim & canibus (de quibus hactenus in hoc secundo pari locutus sum) unum duntaxat utrinq; musculum recenserem: quandoquidem si illis attendendum foret impreßionibus, totidem ferè musculorum loco uterq; habendus esset, quot sunt ex transuersis uertebrarum processibus exortus, & in earundem spinas insertiones. In homine itaq; multo aliter hanc cõiugationem, quàm Galenus illam descripsit, aut enumerauit potiùs, obseruaui. Apparent enim quàmplurimi utrinq; musculi, serie multiplici inuicem commixti, & admodum uariè principium obtinẽtes, & diuersis omnino rationibus insertiones in occipitium molientes. Ilico enim atq; primum musculorũ par subductum est,[i] musculus occurrit, qui acutum principium ex medio transuersorum processuum quintæ & quartæ thoracis uertebrę educit, & ilico ab exortu carneus apparens, muris & lacertæ formam adipiscitur: quum uerò sursum ad ceruicis initium[k] perreptat, carnosus esse desinit, ac ueluti in teretis tendinis naturam cessat,[l] musculum imitatus, qui maxillam humiliorem deorsum trahit, duobusq; uentribus donatur. quandoquidem[m] inibi, quà musculus iste secundi paris caput mouentium, ceruicis radicem superauit, carnosus denuò esse incipit, quousq; in occipitij osis medium[n] inseratur. Verùm ante ipsius insertionem, cum illo alius[o] coit musculus, qui ex septimæ ceruicis uertebræ spina, nerueo teretiq; principio enatus, sursumq; ascendens, carnosus quoq; euadit, & unà cum dicto musculo occipitio inseritur, ubi dextri lateris musculi, sinistri lateris musculis contigui sunt, neq; ab inuicem (ut primum par) remouentur.[p] Alius deinceps occurrit, qui ueluti alterius lateris tertius esse poßit, ac ex apicibus trãsuersorum secundę & primæ thoracis uertebrarum processuum, partim carneus, partim nerueus enascitur: & sursum uersus exteriora obliquè exporrectus, carnosusq; ac latior redditus, occipitio ad radicem[q] mamillaris in capite processus ualidè inseritur. Sub his[r] magna moles carnea consistit, secundo in canibus pari quodammodo

Marginal references: h 13 tab. A, B usq; ad G, 5 tab. T. 10, 11 B. 12 F, F. — i 13 tab. A. — k 13 tab. B. — l 5 tab. H, I. — m 13 tab. C. — n 13 tab. D. — o 13 tab. à C ad D. — p 13 tab. E ad F. — q 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 k. — r 12 tab. G, G.

Secundum par impensè uarium.

dammodo reſpondens, quæ à tranſuerſis uertebrarum proceſsibus obliquè ſurſum ad ſpinas exporrecta, occipitij oſsi implantatur, fibras obtinens ab exterioribus ſurſum intrò obliquè repentes. Huiuſmodi itaque ſecundum muſculorum homini eſt coniugium: in quo cuiuis integrum erit, utrinque quatuor collocare muſculos: primum ſcilicet, ſecundum & tertium, tres illos ante carneam molem enarratos: & quartum, ipſam carneam molem. Niſi fortaſsis quis denuò illam carnem in tot muſculos ſubdiuidere propoſuiſſet, quot in ipſa impreſsiones, aut exortus inſertionesq́; uiſuntur. At conſultius fore arbitror, unicum tantum par ex omnibus his, & unum duntaxat utrinque muſculum numero ſtatuere, quum cætera paria duobus tantùm conformentur muſculis, & omnes huius ſecundi paris muſculi eiuſdem functionis gratia procreati ſint. Hoc enim (ut primum quoque par) capitis, & obſcurè admodum ceruicis etiam extenſionem, aut in poſteriora ductum perficit. Si igitur muſculi utriuſque lateris contrahantur, caput rectiſsimè extendent: at ſi alternatim laborauerint, circumuerſionis capitis motui famulabuntur.

Primi ac ſecundi parium munus.

Tertium par.

[s] Tertium par duobus gracilibus conſtat muſculis, qui neutiquam prædictis mole correſpondent. Ex ſecundæ enim ceruicis uertebræ[t] ſpinæ extremo, duo enaſcuntur muſculi, non admodum neruei, qui ſurſum porrecti, in occipitij medium teretes inſeruntur, in ipſa inſertione minus quàm in ortu inuicem contigui: ab ipſo enim nonnihil obliquè ſurſum ducuntur, ſenſim mutuò abſcedentes. Hi ſi ſimul contrahantur, caput quoque ſolum in poſteriora agunt: at ſi alter tantùm in ſe colligatur, ſui inceſſus ratione, circumuerſionis capitis, ut duo priora paria, opifex erit.

[s] 14 tab. A,B.

[t] 14 tab. E.

Quartum par.

[u] Quartum par, capitis etiam extenſioni præfectum, ſub tertio reconditur, illi, quod ad ſubſtantiam, formam, ductumq́ue attinet, ſimile. A[x] poſteriori enim primæ uertebræ[x] ſede, ubi aliæ in ſpinam deſinunt, ipſaq́; lineæ modo prominens tuberculum proceſſum'ue obtinet, utrinque ad proceſſus eius latera unus enaſcitur muſculus gracilis, & omnino carneus. amboq́; huius paris muſculi in exortu contigui ſunt: & ſurſum porrecti, modicè ab inuicem diducuntur: & nonnihil mutuò dirempti, in occipitium inſeruntur.

[u] 14 tab. F,G.

[x] 3,4,11 ſi. cap. 15 lib. 1 X.

Quintum par.

[y] Quintum par, forma & ſubſtantia duobus prædictis iam paribus reſpondens, iuxta externum latus tertij paris, ab occipitij oſſe principium obtinet: atque illinc deorſum obliquè deſcendens, in apicem[z] tranſuerſi primæ ceruicis uertebræ proceſſus inſeritur, dexter quidem muſculus in dextrum proceſſum, ſiniſter uerò in ſiniſtrum.

[y] 14 tab. H,I.

[z] 14 tab. D.

Sextum par.

[a] Sextum par[b] à ſpina ſecundæ ceruicis uertebræ enaſcitur: & obliquè ſurſum procedens, in tranſuerſum quoque primæ ceruicis uertebræ proceſſum implantatur, pari prorſus cum quinto coniugio ratione, formaq́ue. Sunt enim utriuſque paris muſculi oblōgi, carnei, & paulò minus toto teretes. In cane uerò & ſimijs multò quàm in hominibus ſunt craſsiores & inſigniores, ut etiam horum animalium ſecundæ ceruicis uertebræ ſpina perquàm ampla lataque occurrit, perinde ac tranſuerſi etiam primæ uertebræ proceſſus ampli exiſtunt: etſi interim illis animalibus æquè ac hominibus tertium par cum quinto & ſexto pares æqualesq́; triangulos utrinque formare conſpicitur. Si enim trium illorum parium dextros muſculos unà contuleris, in dextro latere[c] triangulum ſtatues: ſi uerò ſiniſtri lateris muſculos inuicem comparaueris, etiam & hic triangulum fieri obſeruabis: cuius unus angulus conſiſtit in occipitij medio, ſecundus ad ſecundæ uertebræ ſpinam, tertius in ſiniſtri lateris tranſuerſo primæ uertebræ proceſſu. Cæterùm quinti & ſexti parium munus eſt, primam uertebrā unà cum capite ſupra ſecundam circumuertere: utriuſque enim paris dextris muſculis in ſe

[a] 14 tab. K,L.

[b] ab E ad D 14 tab.

[c] Huius coſtæ in 14 tab ſunt B, H,K. alterius autem trianguli coſtæ B, I,L.

in se contractis, prima uertebra in posteriora sinistrorsum circumuertitur: sinistris autem laborantibus, in posteriora dextrorsum conuoluitur. Atque ad hunc modum posteriores capitis musculi habent,[d] anteriores uerò hac ratione.[e] Vtrinque à media superioris ossis pectoris sedis regione, secundùm ipsius amplitudinem, &[f] clauiculæ parte, pectoris ossi ibidem coarticulata, amplum ac neruosum membraneumque musculi prodit caput, neruosius ex pectoris osse, quàm à clauicula pronatum. Caput hoc obliquè uersus superiora procedens, carnosum, densumq́;, & paulo latiorem quàm profundum efficit musculum, qui carnoso crassoque admodum[g] fine,[h] mamillari temporis ossis processui innascitur, illum sua amplitudine uniuersum amplexus: sic sanè, ut unicus duntaxat utrobique in hominibus mihi repertus sit musculus, membraneo latoque in collo occurrente[i] musculo proximè subditus, ac citra sectionem omnibus ferè hominibus conspicuus. Cæterùm in quibusdam quadrupedibus, musculum hunc in medio ductu, quo sursum fertur, diuisum bipartitum'ue obseruaui, una quidem parte mamillari processui, altera autem ad auris radicem caluariæ insertum. Tres uerò huius musculi fines ac insertiones hactenus in nullo comperi animante: multoque minus principium à pectoris osse & clauicula procedens, in duas tres'ue partes manifestè dissectum, mihi occurrit. quamuis interim hos musculos utrinque ab aliquibus Anatomicis tres, aliquando & duos enumeratos fuisse, non ignorem. Verùm hic numerus pro musculi finium ratione, in simijs & canibus inter dissectionis peritos uariat: licet plerique hos à capite natos, pectoris ossi & clauiculis inseri, thoracisque motibus præfici contenderint. At neminem interim lego, qui mentione digna descriptione eos donauerit, tantum abest ut quis uerè ipsorum functionem naturamque nobis expresserit. Vtriusque enim lateris musculus contrarijs prorsus munijs quatuor primorum parium præficitur: ambobus enim contractis, caput in anteriora, siue rigida, siue inclinata ceruice, flectitur. Si uerò dexter duntaxat contrahatur, caput in anteriora sinistrorsum circumuertitur: sinistro autem solo laborante, caput in anteriora dextrorsum circumagitur. Porrò præter hos,[k] alij conspiciuntur musculi, quos ferè sub[l] stomacho latitantes, ueteres appellasse uidentur. Hi namque quatuor primarum thoracis uertebrarum, & omnium ceruicis uertebrarum corporibus connascuntur, ac partim ab ijsdem principium ducunt, partimque ipsis inseruntur, non minus liquidò postmodum in occipitis os inserti, iuxta[m] anteriorem foraminis dorsalem medullam transmittentis sedem. At hos exactiùs inter dorsum mouentes musculos recensebimus: flectunt enim superiorem dorsi partem, capite interim proprio motu horum ope uix flexo. Quamobrem etiam inter capitis musculos uix eueniunt enumerandi: quemadmodum neque[n] alij adhuc quatuor (utrinque nimirum duæ coniugationes) ad ceruicis latera repositi, qui ceruicem, non autem caput proprio motu in latus agunt. Et rursus[o] alia coniugatio ceruicem extendens, hîc prætereunda est, ac ad reliquum de dorsum mouentibus musculis sermonem asseruanda: quum & illa quoque non nisi secundariò caput moueat, ea nimirum ratione, qua brachium mouentes musculi, cubitum manumq́; ducunt.

Musculi à pectoris osse & clauiculis in caput inserti, atque in huius capitis numero 13 & 14.

Munus 13 & 14 musculorũ.

Musculi solius ceruicis motibus præfecti.

d [illegible] e [illegible] 4 tab. E. 1 tab. F. 1 tab. I. 5 tab. K. 9 tab. D. e 4 tab. X. f 4 tab. Y. g 4 tab. Z. h 3, 4, 5 fi. cap. 6 lib. 1 k. i 3 tab. F. k 1 tab. A. B. l 7 tab. E. 14 fig. lib. 5 A, B. m 1 fi. cap. 15 G. n 8 tab. C. 13 tab. H. o 4 tab. O.

CAPVT MOVENTIVM MVSCVLORVM administratio. Caput XXIX.

Primi paris administratio.

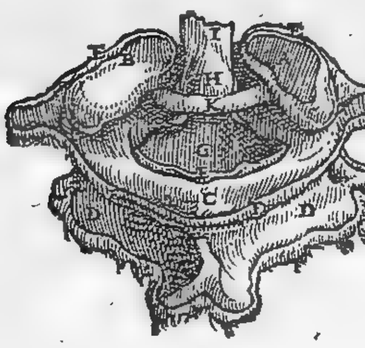
EORVM qui capitis motibus præſunt muſculorum administrationem à [a] primo pari auſpicaberis, perpendens membraneum [b] cuiuſdam muſculi principium, quod ex inferiorum ceruicis uertebrarum ſpinis enatum, primo capitis muſculorum pari, reliquisq́; hîc dorſum mouentibus muſculis inſternitur: ac tandem aliquot ſuperioribus thoracis coſtis inſertum, reſpirationis opifex efficitur. Licebit itaq; huius muſculi (qui hominis thoracem mouentiũ tertius erit) principium à uertebrarum ſpinis cultello liberare: & muſculo ad inſertionem uſque à ſubditis diuulſo, illum ibidem à coſtis appenſum tantiſper ſinere, dum thoracis muſculos aggredieris. In præſentia enim cultellum retuſiorem, aut buxeum, ſub externo primi paris muſculi latere ſubijcies, & illum à ſubditis liberare conaberis: deinde ſecundùm ſpinæ longitudinẽ ducta ſectione, ipſum ad inſertionem uſq; in occiput duces. quod ubi in utroq; latere præſtiteris, huius paris muſculos, ab occipitio non amputatos, ita ad latus aliquò reflectes, ut reliquam ſectionem non impediant. Mox uarios [c] ſecundi paris muſculos conſiderabis, ea illos ſerie, qua enumeraui, à uertebris abſecans, & ad occipitium deducens, ut modò illorum tractis principijs, quarum functionũ potiſsimùm autores ſint, rectè perſpicias: quod tunc demum optimè uiſitur, quum cerebrum ex caluaria ademptum eſt, ipſaq; inferior maxilla, quò caput leuius, magisq; ſequax ſit, abſecta. [d] Tertium par à ſpina ſecundæ ceruicis uertebræ poſtmodum liberabis, ſenſim illud ad occipitiũ uſq; à [e] quarto pari ſubleuans, præcauensq́;, nè & id unà imprudens auferas: hoc enim nunc à prima uertebra ſeparandum uenit, atq; ut cætera, ad ſuam, quam molitur, inſertionem ducendum. [f] Quintum inſuper par, ab occipitio liberatũ, ad tranſuerſos primæ uertebræ proceſſus, quemadmodũ [g] ſextum à ſpina ſecundæ uertebræ ad eoſdem proceſſus, ducetur. Reflexo iam cadauere, à pectoris oſſe & clauiculis, [h] anteriorum muſculorum principia ſunt acuto cultello reſecanda, mente interim adhibita, num plura muſculorum principia ſimul concurrant, aut utrinq; plures muſculi obſeruari queant. Vbi itaq; & hos ad mamillares proceſſus perduxeris, illorumq́; inſertionem rimatus fueris, eos à capite abſecato: & proprijs ceruicis muſculis in præſentia relictis, ad ligamenta capiti & duarum primarum ceruicis uertebrarum peculiaria, ſectionem confer, quibus nunc priuatum Caput dedicabimus.

Secundi paris. *Tertij.* *Quarti.* *Quinti.* *Sexti.* *Decimitertij & decimiquarti muſculorũ.*

a 11 tab. L, 12 F. b 11 tab. F. c 13 tab. B uſq; ad G. d 14 tab. A, B. e 14 tab. G, F. f 14 tab. H, I. g 14 tab. L, K. h 4 tab. O.

DE CAPITIS ET PRIMAE SECVNDAE'QVE ceruicis uertebrarum ligamentis. Caput XXX.

CAPITIS TRIGESIMI FIGVRA.

TRIGE-

TRIGESIMI CAPITIS FIGVRAE, ET eiuſdem characterum Index.

PRAESENS figura primam ſecundamq́ ceruicis exprimit uertebras, poſteriori ſede delineatas, unà cum earundem ligamentis, hoc Capite deſcribendis.

A, B, C Prima ceruicis uertebra, ſecundæ connexa. Verùm A priuatim dexter primæ uertebræ ſinus, qui dextrum occipitis oſsis caput ſuſcipit, indicatur. B autem ſiniſter ſinus, cui ſiniſtrũ occipitis oſsis caput inſidet. C uerò primæ uertebræ ſedes, ubi in ſpinam aliæ terminantur.

D, D, G, H Secunda ceruicis uertebra.

E, E, E Membraneum ligamentum, primam ceruicis uertebram occipitis oſsi colligans, aliqua ex parte hîc primæ uertebræ adhuc adnatum cernitur.

F, F Ligamentum membraneum, primam ceruicis uertebram ſecundæ nectens uertebræ.

G Corpus ſecundæ uertebræ, dentem producens.

H Dens, acutus'ue ſecundæ ceruicis uertebræ proceſſus.

I Teres ligamentum, à dente in occipitis os inſertum, hic tranſuerſim abſectum occurrit.

K Tranſuerſum ligamentum, dentem in ſinu continens, qui dentis gratia in prima ceruicis uertebra cælatur.

CAPITIS cum prima ceruicis uertebra articulationem, & ſecundæ item uertebræ cum prima, ſecundæq; rurſus cum capite coniunctionem, omni dignas eſſe admiratione, libri ſuperioris decimumquintum Caput explicauit. Præſens autem ligamenta articulos hos continentia perſtringet. Quum itaque primam ceruicis uertebram capiti copulari neceſſum fuit, meritò uniuerſum articulum ambiens[a] ligamentum (quod & cæteris articulis commune cenſetur) forte robuſtumq; Natura procreauit: rarum tamen nihil, aut peculiare, præter robur craſsitiemq;, id ligamentum adipiſcitur.[b] Quod uerò ſecundam ceruicis uertebram capiti cõmittit, teres & ualidiſsimum eſt, & cartilaginis naturam participat, & ex uertice[c] dentis enatum, occipitis oſsi inſeritur,[d] quà anteriorem foraminis, quo dorſalis medulla delabitur, regionem cõſtituit. Id ligamentum firmiſsimè ſecundam uertebram occipitis oſsi colligans, unà cum dente ueluti axem efformat, ſecundùm quam caput, primæ uertebræ (quæ tum ueluti continuum os cum capite efficitur) interuentu in gyrum agitur. Verùm ne dens ille[e] internam primæ uertebræ ſedem occupans, & dorſali medullæ ibidem prælocatus, quandoque ex ſuo ſinu in uehementioribus capitis motibus deuiet, luxetur'ue, atq; tunc dorſalem medullam cõprimat, aut frangat,[f] aliud ligamentum rerum Opifex procreauit, quod ex uno latere interioris regionis primæ uertebræ prodiens, alteri lateri inſeritur, poſteriori dentis ſedi tranſuerſim obductum, & egregiè robuſtũ, cartilaginisq; naturæ compos. Reliquum eſt[g] aliud ligamentum, primam uertebram ſecundæ colligans, quod eiuſdem cum alijs membraneis articulos continentibus ligamenti fabricæ & uſus cenſetur. Vt autem hæc ligamenta examuſsim adminiſtres, conduxerit muſculos ceruicẽ mouentes prius eſſe diſſectos: ac tunc demum acuto cultello membraneum ligamentum, primam uertebram capiti colligans, opportunè diuidetur: & capite ad anteriora inflexo, dorſalem medullam quoq; per tranſuerſum abſecabis, ut teres ligamentum, dentem capiti colligans, in conſpectum ueniat. Quod ubi intuitus fueris, tranſuerſo quoq; ictu id diuides: ac ligamentum tranſuerſim denti obuolutum, dentemq́; in ſua cauitate continens, diligenter obſeruabis: & mota omni ex parte prima uertebra, qui motus ſupra ſecundam & primam complentur, diſces. Poſtremò membraneum ligamentum, primam uertebram ſecundæ copulans, in circuitu quoq; acuto cultello aggredieris: & auulſa prima uertebra, denuò dentis ſinum, & ligamentũ dentem complectens, & quod ex ipſius uertice procedit, conſiderabis.

Marginal references: a E, E, E. — b I. — c H. — d 1 ſi. cap. 15 lib. 1 G. — e 3 ſi. cap. 15 lib. 1 K. — f K. — g F, F.

Ligamentum primam uertebram capiti committens. — *Secundam uertebram capiti.* — *Ligamentum tranſuerſim denti obductũ.* — *Primam ſecundæ colligans.* — *Ligamentorũ adminiſtratio.*

DE MVSCVLIS ABDOMINIS.

Caput XXXI.

VEREOR ne & hîc pariter morosior quispiam discipli-
nę ordinem culpaturus sit, quòd ante musculos abdomen
constituentes, aut cubiti, aut thoracis, aut dorsi motores
non aggredior: nihil enim prohibet, cubitum mouentes
musculos modò pertractare. Sed quum hos, uicinitatis ra
tione dorsum agentes musculi præcedant, & ante dorsi
musculos, quod ad sectionis seriem attinet, thoracem mo
uentes, & ante hos illi, quos abdominis uocamus, dissecari debeāt: proximum
est, abdominis musculos persequi, quibus à fibrarum ductu nomina imponi-
mus, quosq; octonario numero comprehendimus, quatuor obliquos, & duos
rectos, & totidem transuersos enumerantes. Obliquorum igitur in utroq; la-
tere bini sunt, qui inuicem incumbunt, & contrarias, seq; mutuò decussatim
intersecantes fibras obtinent.[a] Superioris enim fibræ deorsum uersus priora
obliquè procedunt:[b] inferioris uerò sursum obliquè ad anteriora tendunt. Re
ctorum ab utroq; latere[c] unicus est, suas fibras secundùm corporis longitudi-
nem extensas obtinens.[d] Transuersorum similiter unus utrinq; habetur, cuius
fibræ secundùm corporis latitudinem, aut à dextris ad sinistra nullo obliquo
ductu transuersim feruntur.[e] Obliquè descendens, cæteris abdominis muscu-
lis supersternitur,[f] & ex sexta, septima, octaua & nona costis, priusquam in car-
tilaginem finiant, carnosum principium sumit, propter musculum, quem ex
scapulæ basi pronatum, octo elatioribus thoracis costis inseri, thoracemq; mo
uere dicemus. Hoc amplum principium non instar rectæ prodit lineę, uerùm
instar manus. ille enim thoracis musculus, costis, quasi digitos singulis porri-
gendo, inseritur: ex quorum interuallis prominentiores obliquè descenden-
tis musculi partes, digitorum ritu enascuntur, non secus, quàm si sinistræ ma-
nus digitorũ interuallis, dextræ manus digitos insereres. Deinde post nonam
costam, à tribus etiam inferioribus costis iste musculus enascitur, illam semper
originē imitatus, quam ad magni thoracis musculi interualla adipiscitur, non
quidem amplius cum illo thoracis musculo ingressu mutuo cōmissus, uerùm
cum[g] alio quodam, qui ab inferiorũ thoracis uertebrarum, & unius alteriusq;
in lumbis positarum spinis enatus, thoracis decimæ & undecimę costis potis-
simùm inseri, in thoracis musculorũ enarratione dicetur. Is enim manus quo-
que ritu costis, priusquam in cartilaginem cessare incipiunt, implantatur: &
obliquè descendentis musculi principium, manus quoq; modo ex eius muscu
li interuallis, ab ipsis costis alternatim procedit. Hoc obliqui musculi princi-
pium, undiq; carnosum quidē est, sed tenue: uerùm musculus ipse sensim car-
nosior crassiorq; euadens, deorsum in priora fertur, ilia (quę quasi inania inter
ilium os & infimam costam, λαγνεῶνας & λαγόνας Græci uocant) carnosa ipsius
parte amplectēs, quousq; ad ilium os perrepserit, cuius[h] summitati secundùm
totum eius ossis appendicis ductum, carneus inseritur. Quum uerò carnosa
musculi pars, ex iliũ regionibus, ad corporis anteriora mediaq;, secundùm to-
tam abdominis longitudinem properat, in neruosam exilitatem, membranæ
quàmsimillimam degenerat, quæ sextæ & septimæ costarum cartilaginibus,
& pectoris ossis mucroni, & rectis musculis expanditur, firmissimeq; superio-
ri ossis coxendicis, & pubis regioni, ubi hanc excarnem reperit, implantatur.
Quà enim[i] sextus &[k] septimus femur mouentium musculi, super coxendicis
& pubis os descendunt, obliquus hic musculus ossi proximè non cōmittitur.
[l] Secundùm

Octo abdominis musculorũ breuis enumeratio.

Obliquè descendens.

a 3 tab. e.
b 4 tab. r.
c 5 tab. z.
d 6 tab. s.
e 3 tab. e. 4 tab. o. q p.
f 3 tab. dextrâ 6, r, 8. & 1 tab. O, O, P, P. 2 tab. o, o, o, p, p, p.
g 11 tab. A.
h 2 fi. cap. 29 lib. 1 R, R, R, P.
i 8 tab. E.
k 8 tab. A.

[l 3 tab. & l & X.] [l] Secundùm autem corporis longitudinem, in abdominis medio dexter musculus cum mẽbranea tenuitate sinistri ita sanè coit, ut simul utriq; descendentes, ueluti tunicam quandam uniuerso abdomini obductã efforment. [m] Obliquus huic substratus, ex superiori ossis ilium regione, quam ipsius spina & appendix circunscribunt, carneus enascitur, ac simul impensè tenuem membraneamq; originem à lumborum uertebrarum & ossis sacri spinis assumit, quæ in musculi progressu carnosis fibris tandem adaugetur, enutritur'ue. Musculus iste sursum tendens, ilia carnosa sui parte integit, & quatuor infimarum costarum finibus carnosus inseritur. Vbi autem abdominis priora & mediũ conscendit, in neruosam desinit exilitatem, quæ inter rectum musculum, qui ipsi subijcitur, & membraneum obliquè descendentis tendinem, media intercedit, pubisq; ossi, & mucronatę pectoris ossis cartilagini inseritur: per reliquam uerò abdominis longitudinem, cum alterius lateris obliquè ascendentis musculi tendine sic unitur, ut ex utriusq; lateris musculo, simul toti quoque abdomini tegumentum efficiatur. Membranei horum musculorum tendines, eundem ferè cum reliqua musculorum parte, fibrarum ductum sibi uendicant. Cæterùm ea sede, qua tendines super abdominis medium inuicem insternuntur, utriq; firmissimè simul tanta amplitudine connati occurrunt, quanta media recti musculi est latitudo: atq; id adeò ualidè secundùm totam abdominis longitudinem perficitur, ut hîc in abdominis medio, quatuor obliquorũ musculorum tendines, unum producere quis arbitraretur, nisi duos utrinq; haberi, accuratissima sectio, fibrarumq; ductus commonstrarent. Vbi dextri sinistris uniuntur, nullam prorsus separationis neq; coitus lineam exprimunt: sed paulo crassiores redditi, ac sese inter rectos musculos, [n] ubi illi inuicem distant, imprimentes, robustissimè transuersorum musculorũ neruosis tenuitatibus, ipsiq; adeò peritonæo [o] connascuntur. [p] Quod etiam obliquè ascendentiũ neruosis tenuitatibus usuuenit, secundùm externa rectorum musculorum latera, priusquam illos conscendunt: per abdominis enim longitudinem, instar lineæ insertionem ualidam moliuntur in neruosas transuersorum tenuitates, & etiam ad quasdam rectorum musculorũ [q] impressiones nunc commemorandas. Sub obliquorum itaq; neruosis tenuitatibus [r] recti abdominis musculi reconduntur, singuli ex media ossis pubis regione, [s] duplici quodammodo principio ducentes originem, uno quidem superiore interioreq;, altero inferiore ac exteriore: non quòd hæc principia singulis musculis disiuncta incontinua'ue sint, sed ipsa musculi origo diuersam substantiã ad hunc modum exprimit. Superior originis pars, seu superius (ut ita dicam) principiũ, introrsum nonnihil uergens, exactè carneum est: ac ex lato in angustum desinens, priusquam ad mediam suminis regionem pertingit, in acutum quasi angulum terminatur. Inferius uerò, quod & extrorsum paulo magis prominet, neruosum est, carnis omnino expers: uerùm sursum porrectum, sensim assumpta carne dilatescit, totumq; rectum musculum producere uidetur. Recti itaq; musculi, duobus eiusmodi principijs singuli ex pubis osse nati, [t] inuicẽ contigui sunt, rectà sursum porrecti, donec ad umbilicũ peruenerint: [u] ibidem enim nonnihil mutuò distãtes, modiceq; ampliores facti, ad pectus usq; ferũtur, cui supra mucronatam cartilaginem, ad ossis pectoris latera, illiq; connexas cartilagines, lati carnosiq; [x] implantantur. Musculi hi non uno fibrarũ ductu, secundùm totam longitudinem ferri uidentur: sed singuli in abdominis regione diuersa [y] delineamenta, seu inscriptiones transuersim, & incurua albaq; linea, ipsis inductas exprimunt, non aliter sanè, quàm si rectorum singuli plurium musculorum numero

Marginalia (left): m 4 tab. F. 5 tab. & attamen hîc positum in 6 tab. a, b. — Hic sedulò cõfer inter se 3 & 4 & 5 & 6 tabulas. — n 5 tab. à q sursum. — o 6 tab. c. p 5 tab. x. 6 tab. b. — q 5 tab. u, u. — r 5 tab. Δ. 4 tab. n. 6 tab. f. — s 5 tab. n. notatur superius, o inferius principium. — t 5 tab. p ad q. — u 5 tab. à q sursum. — x 5 tab. r. 4 tab. n. — y 5 tab. u, u.

Marginalia (right): Obliquè ascendens. — Recti.

numero essent habēdi. Non enim rectà ab osse pubis, ad pectus fibrę nusquam inclinantes ferūtur: sed ad nunc dictas circūscriptiones impressiones´ue nonnihil implicatæ obliquātur, atq; ex alijs aliæ produci quodammodo apparent. Deinde musculis rectis, non propter pubis os nerui duntaxat inserūtur, sed interiori quoq; ex parte, ubi his impressionibus musculi donantur. Istarum impressionum duæ plurimùm supra umbilicum cōsistunt, & interdum una sub umbilico in sumine, aliquādo etiam tres supra umbilicum. Neq; has Naturam musculis frustra largitam arbitror, uerùm ut cōmodiùs sursum in priora nonnihil uergentes porrigerentur, & secundùm orbicularem abdominis regionem obliquati, peritonæum appositè premerent, eoq; quod narraturi sumus munere opportuniùs fungerentur.

Recti musculi pars, qua simiæ abundant.

Quum thoracem mouentes exequemur musculos,[z] unum in simijs & canibus enumerabimus, qui inter ipsos ordine quintus futurus est, quemq; uerarum costarum cartilaginibus ad pectoris ossis latus exporrectum, docebimus totum esse membraneum, prçterquàm ad primæ secundæq; costæ interuallum, ubi carnosior redditus, in primam costam desinit. Profectò musculus hic in omnibus animalibus, in quibus sectione illum deprehendi, pars recti abdominis musculi mihi esse uidetur, & rectū musculum ad primam usq; thoracis costam in illis animalibus ascendere prorsus assero. quod in canibus, caudatisq; simijs maximè euadit cōspicuum: in hominibus autem (ut uerum fatear) hunc musculum nunquam obseruaui: hominesq; illo, quum breuissimo donentur pectore, facilè destituuntur.

[z] 5 tab. & 7 persalt.

Transuersi.

Omnibus modò commemoratis musculis subsunt[a] transuersi, utrinque unus, qui ex transuersis lumborum uertebrarum processibus, tenui membraneoq; principio enascitur: deinde in progressu ex dorsum mouentibus emergens musculis, & carnosis adauctus fibris, superiori ilium ossis regioni, & spuriarum costarum finibus exactè carneus cōnascitur, carnosa ipsius parte uniuersa inuestiés ilia. Vbi uerò uersus abdominis medium,[b] ad exterius recti musculi latus usq; prorepsit, in neruosam finit exilitatem, quæ pubis ossi & mucronatæ cartilagini implantatur: per reliquam inter hæc extrema longitudinē, membranosus iste tendo neruosæ exilitati transuersi alterius lateris musculi continuatur, ac simul ambo tunicę instar uniuersum abdomen circumcingunt, in hoc obliquos musculos imitati. Verùm neruosa horum musculorū tenuitas non æquè atq; obliquorum lata est: transuersi enim nonnihil sub rectis musculis, & potissimùm iuxta pectoris regionem, carnei cōspiciuntur. Transuersis musculis [c] peritonæum, seu membrana nutritioni famulantibus organis circumposita, adeò ualidè subnascitur, ut arduum sit, illos ab hac, idq; potissimùm in homine, illaceros liberare. Carnosæ tamen musculorum partes uix aliter peritonęo committuntur, quàm mutuò incumbentes musculi inuicem hærere solent. Transuersi enim musculi propria musculorū membrana illic, quà peritonæo obducuntur, neutiquam (etsi pleriq; secus arbitrētur) destituti secantibus occurrunt. neq; unquam alius musculorū abdominis, quàm nunc enarrauimus, situs uisitur: uti forsitan aliquis, librorum duntaxat ope nautam agens, promptè colligeret, pugnantibus nimirum Galeni locis delusus. Quandoquidē hos aliter recenset in libris de Affectorum locorum cognitione, rursus aliter in libris de Partium usu, & aliter prorsus in libris de Administrandis sectionibus, ubi eos ita enumerat, ut in sexto libro curatiuæ methodi ipsorum situm rectè describit.

[a] 6 tab. A. 5 tab. Y. 12 tab. P.

[b] 6 tab. B.

[c] primus fi. 5 lib.

Abdominis musculorum usus.

Octo abdominis musculi, præter communem omnium musculorum usum, quo corpori calefaciendo refrigerandoq; auxiliantur, & propugnacula quædam cēsentur, primario usu thoracis motibus præsunt, ut in proprio de

prio de thoracem mouentium musculorum Capite dicturi sumus prolixiùs. Deinde homini ad durorum recrementorum expulsionem aptissimè subseruiunt: quando enim omnes unà in se collecti cõtractiq; laborant,[d] septo transuerso interim ex spiritus retentione depresso, ita intestina comprimunt, ut ex angusto loco in ampliorem (qui inferior est) fæces protrudant, expellantq;: & rursus ad uentriculũ superiora ue illas deferri, præcaueant nihilo secus, quàm si duabus ad brachiale iunctis manibus, & semper magis magisq; sensim ad extremam usq; digitorum aciem distantibus, madentem spongiam imponeres, manibusq; paulatim coeuntibus, aquam exprimere nitereris. Verùm hoc musculorũ abdominis munus, nisi cognita septi transuersi functione situq;, apertè percipi nequit. Pari etiam ratione, quo pacto abdominis musculi parientibus (ut commodiùs fœtus propellatur) cõferant, non aptè cognoscitur. Atq; hæc adhuc minus ab illis assequuntur, qui septum transuersum, dum contrahitur, thoracẽq; adaperit, deorsum pelli arbitrantur, non animaduertẽtes, quum aerem intrò ducimus, ac thoracem continuò, citra spiritus retentionẽ, thoracisq; repleti compreßionẽ, distendimus, septum transuersum nullũ impetum in excretione moliri, quòd scilicet perpetuò sursum tractũ, non deprimatur: quemadmodũ id spiritum retinentibus, & ui interim thoracem cõprimentibus, in firma sede permanet. Cæterùm nostri seculi medicos, qui hos tantum musculos recensere ita uidentur, ac si alij in corpore nulli essent, omnino delirare existimandũ est: qui rectis musculis cibũ in uentrem attrahi, trãsuersis autem expelli, & obliquis retineri cõtendunt, præsentibus musculis attribuẽtes, quod uerè uentriculi intestinorũq; fibris asscribendũ fuerat. Sed hæc absurdiora sunt, quàm quæ in mediũ adduci debeãt, quum aliæ fibræ uolũtario motui, aliæ uerò naturali, qui à nostro non pendet impetu, famulẽtur. Neutiquã sanè hæc ab ipsis cõfingenda uenerant: at laudandus erat rerum Opifex, qui quum abdomen osse destitutũ necessariò creari uoluit, tam affabras tunicas inuolucraq; ipsi parauit, quæ præterquàm quòd tegumenta & aptißima propugnacula sunt, thoracis quoq; motibus, uti monuimus, utilißimè subseruiunt.

d 7 tab. 2.

ABDOMINIS MVSCVLORVM ADMINISTRATIO. Caput XXXII.

ADMINISTRATIONEM hanc, aut à musculorum capitibus, aut tendinum terminis aggredi, nihil prohibet: uerùm facilior est, musculorũq; naturam accuratiùs commonstrat, quæ ab exortibus auspicatur. Qualitercunq; igitur sectionem exordiri proposueris, cutem unà cum carnosa membrana, ab uniuerso abdomine, & lumborum regionibus, ad femora usq; liberatam esse oportet, unà cum[a] musculo, quem brachium deorsum trahere ostendimus, quiq; iampridem ex sectionis hactenus cõmemoratæ serie ablatus est. His igitur ademptis, & membrana insuper perquàm tenui & fibrosa, quæ musculis, præter carneam, obducitur, unguibus hinc inde leuiter (ut ipsius naturam discas) diuulsa, priorem sectionem hunc in modum aggredieris. Cadauere ad alterum latus inuoluto, ut commodè & lumborum uertebris, & abdominis medio manus adhibeas, à sexta costa nitêris[b] musculi abdominis obliquè descendentis principium paruo cultello, aut exigua nouacula liberare, leui sectione ducta secundũ reliquas costas, uersus dorsum, & secundùm superiorẽ ilium osis regionem, ad pubis osis usque medium. Hanc sectionem adeò duces leuiter, ut nihil præter præ-

Duplicem esse horum musculorum administrationem.

a 10 tab. 9.

Administratio à musculorum exortu. Obliquè descendentis.

b 3 tab. 9.

sentem musculum uulneres. Mox ab his ossium regionibus eleuato musculi principio, conaberis paulatim ab[c] obliquè ascendente descendentem eousque liberare, dum ad abdominis usq; medium illum perduxeris, præcauens, ne unà tanquam obliquè descendentis musculi partem auferas, tenuem[d] musculum, qui ad decimam undecimamque thoracis costam cum obliquo mutuis interuallis committitur. Si enim hunc scopulum uitaueris, & in uiris quoq; à[e] tunica uasa seminaria inuoluente abstinueris, musculum obliquè descendentem, uersus medium abdominis promptissimè duces. Cæterùm ubi ad[f] mediam usq; recti musculi amplitudinem peruentum erit, pertinaciùs cum ascendentis musculi tendine, obliquè descendentis tendo coire uidebitur, quàm ut integrum, & non uulneratum, lacerum'ue, ad lineam usq; (quæ in abdominis medio ambientibus meritò, quòd illi nulla subsit caro, candidior apparet) ipsum dissecare ualeas, utcunq; acuta nouacula usus fueris: retusiori enim nihil penitus promouebis. Quamobrem reflexo pendenteq; à media recti musculi amplitudine primo abdominis musculo,[g] ascendentem, qui secundus est, similiter aggredieris, ducta nimirum à pubis osse, per superiorem ilium ossis regionem, & lumborum uertebras, & fines quatuor infimarum costarum sectione, quæ ab his omnibus musculum separare possit: & ab illo etiam respirationis[h] musculo abstineat, qui decimæ & undecimę costæ potissimùm inseritur. Post sectionẽ, musculi huius principia hamulo aut unguibus attolles, & à[i] trãsuerso, cui insidet, in priora procedens, liberabis. Quod[k] usq; ad exteriorem costam, latus'ue recti abdominis musculi, mediocri negocio perfeceris, si modò in uiris uasorum seminalium tunicis (quæ ad testium[l] musculorũ sectionem seruandæ sunt) animum adhibeas, ne unà etiam illæ præscindantur. Vbi uerò membranosus obliquè ascendentis musculi tendo externum recti musculi latus spectat, acutiori nouacula à subditis separandus est: neq; id quidem oscitanter, ne eum tendinẽ pertundas, ipsumq; hîc finire arbitreris. Tantus enim huius tendinis cum neruosa transuersi musculi exilitate iuxta externũ recti musculi latus, occurrit nexus, ut aliquando obliquè ascendentis tendinem diuidi putauerim: & unam ipsius partem, transuerso musculo connatã, sub recto musculo procedere, alteram uerò super rectum expandi arbitratus fuerim, atq; id potissimùm supra umbilici regionẽ est manifestius. Verùm si ad amussim obliquè ascendentis tendinẽ à transuerso liberaueris, recto musculo illum supersterni cõperies, à quo ad albam usq; abdominis lineam accuratè separandus uenit: quod in carnosis recti musculi partibus factu est promptissimũ, at in[m] nerueis illis recti musculi inscriptionibus id arduũ esse obseruabis. Hîc modò doceberis, quî ascendẽtis descendentisq; tendines circa abdominis medium inuicem cõnascantur, ubi recti musculi mediæ amplitudini (quæ interior est) incumbunt: nec nisi maxima industria, & acutiori nouacula, ad albam usq; abdominis lineam mutuò separari queunt. Cæterùm posteaquã unius lateris, cuius iam sectionẽ aggrederis, obliquos abdominis musculos ad albã usq; lineã perduxeris, expẽde,[n] qualiter obliquorum tendines rursus transuersorũ tenuitatibus in ea abdominis regione adnascantur, qua recti musculi ab inuicem magis seiunguntur. Vtroq; obliquo musculo in illud cadaueris latus, quod mensæ incumbit, pendente, sola manu[o] rectum musculũ à transuersi neruea tenuitate separabis, dextræ manus digitis ab exteriori musculi latere iniectis, & secundùm abdominis longitudinẽ hinc inde sub musculo ductis. Quũ primùm rectus musculus à trãsuerso abscessit, integrũ est, eius fibras unà cum[p] transuersis ipsius inscriptionib. cõtueri, ac tandẽ musculũ à thorace nouacula liberatũ, ab abdomine

Candidior in abdomine linea.

Obliquè ascendentis.

Nexus neruosæ tenuitatis obliquè ascendentis musculi cum trãsuerso.

Recti administratio.

c 4 tab. ...
d 11 tab. ...
e 3 tab. Y.
f Hæc essent, in qua recta duceretur linea per u, u, in tab. 5.
g 4 tab. P.
h 11 tab. A.
i 5 tab. γ.
k 5 tab. X.
l 22 fi. lib. 5 Y.
m 5 tab. u, u.
n 5 tab. supra q. 6 tab. c.
o 5 tab. ...
p 5 tab. u, u.

[q 5 tab. f.] abdomine detrahere:[q] ita tamẽ, ut adhuc pubis oſsi hęreat, ipſiuſq; hîc initium accuratè examines. At quum hunc à pectore in cane aut ſimia adimes, ſtudendum eſt, ne[r] [r 5 tab. r. ſt.] continuum illi membraneum tendinem ſimul auferas, aut uulneres, qui ſecundùm pectoris longitudinẽ, à recto muſculo ad primam uſq; thoracis coſtam porrigitur, ac re uera in eiuſmodi animantibus recti pars eſſe conſpicitur.[s] [s 6 tab. Δ.] Tranſuerſum pari modo, quo obliquos aggreſſus es, opportunè adminiſtrabis, ducta ſimiliter à pubis oſſe, per iliũ os, & tranſuerſos uertebrarum lumborum proceſſus, aut potius[t] [t 13 tab. r.] muſculorũ dorſum hic mouentiũ exterius latus, & demum ad fines ſpuriarũ coſtarum, leui ſectione, quæ intacto peritonæo, ſolum muſculũ penetret. Mox trãſuerſi principia hamulo eleuabis, & nouacula quàm poteris attentiſsimè à[u] [u 1 fig. 5 libri.] peritonæo paulatim liberabis, donec ad neruoſam ipſius deueneris exilitatẽ: quæ maiori adhibita cura, à peritonęo ita ſeparanda eſt, ut neq; peritonæũ, neq; neruoſa ea tenuitas lacerentur. quod quidem non adeò arduũ eſt, atq; operoſum, & pręcipuè iuxta abdominis elatiora, non procul à pectore. nam in ſumine tendo ipſe (ut etiam peritonæũ) nimis quàm tenuis occurrit. Nunc uerò, ubi & hunc muſculũ ad medium abdominis perduxeris, ac à peritonæo, ut licuit, optimè liberaueris, rurſus in ſuum locum quatuor huius lateris muſculos repones: ac cadauere in dorſum reflexo, ſecundam adminiſtrãdi rationem aggredieris, quæ à tendinũ finibus, in abdominis medio auſpicatur. Duces itaq; à pectore ad pubem uſq;, per totam abdominis longitudinẽ, ſuper medium recti muſculi eius lateris, cuius adminiſtrationem moliris, adeò leuem ſectionem, ut nihil præter[x] [x 3 tab. Θ.] obliquè deſcendentis muſculi tendinẽ uulneret. Atq; hanc ſectionẽ ad mediam recti muſculi amplitudinem tentandã ſcribo, quòd nollem fruſtra per albam lineam, quę in abdominis medio occurrit, eam ſectionẽ fieri. ſiquidẽ impoſsibile arbitror, deſcendentis tendinem, non uulnerato illæſoq; aſcendentis tendine, ſeorſum hinc liberari poſſe. quanquã & ab alba linea interdum ſectionẽ inchoari experiri'ue non improbauerim, utcunq; etiam laceratos tẽdines inuicem ſeparares. Quapropter hac illa'ue ſectione ducta, adnitêris hamulo deſcendentis tendinẽ attollere, ac à ſubiecto ipſi muſculo nouacula diſſecare, quouſq; uniuerſum muſculum uerſus dorſi ſpinã à coſtis & ilium oſſe liberatũ deduxeris. [y 4 tab. r.] Poſt hunc,[y] aſcendentis tendinem à recto ſeparabis, principiũ ſeparationis ab alba linea exorſus. In hoc opere rurſus intueberis, quî tendo ille trãſuerſis recti muſculi inſcriptionibus adnaſcatur, ac cum neruoſa tranſuerſi muſculi tenuitate, ad externum recti muſculi latus coaleſcat. Quod ſimulatq; obſeruaueris, à reliqua tranſuerſi muſculi parte, obliquè aſcendentẽ auelles ipſum à pubis & coxendicis & iliũ oſsibus, & inferioribus thoracis coſtis, ad lumborũ uſq; uertebrarum ſpinas abſecans.[z] [z 5 tab. Δ.] Rectũ ſimiliter, ut alterius lateris rectũ in priori adminiſtratione diſſecaſti, à tranſuerſo muſculo attolles: & ipſius capite à pubis oſſe abſecto, illum ſuper thoracẽ reflectes. Modò recta ſectione ſecundùm albæ lineæ longitudinẽ ducta, quæ duntaxat neruoſam[a] [a 6 tab. Δ.] trãſuerſi muſculi tenuitatẽ illęſo peritonæo diuidat, conaberis eã à peritonæo diligẽter ſeparare. quod quidem in homine, & potiſsimũ iuxta pubẽ,[b] [b 5 tab. f.] uaſorumq; ſeminaliũ tranſitum, facturus es difficillimè, in porcis autẽ minimo negocio. Cęterùm trãſuerſi muſculi tendine ad carneã uſq; ipſius regionẽ à peritonęo liberato, eam quoq; tantiſper ab ijs quibus cõmittitur partibus reſecabis, quouſq; uniuerſus muſculus à peritonæo diſſectus pẽdeat. Integrũ iam quoq; eſt, & huius lateris muſculos in priſtinum locũ reponere, & adamuſsim eorũ formam, ſitũ, & fibrarũ ductũ examinare: ac demũ illis reſectis, ad teſtiũ muſculos cõtinua quadã ſerie te accingere.

Tranſuerſi.

Altera abdominis muſculorum adminiſtratio, uerſus ipſorum initia.

Obliquè deſcendentis.

Obliquè aſcendentis.

Recti.

Tranſuerſi.

DE VIRILIVM TESTIVM ET MVLIEbris uteri musculis. Caput XXXIII.

Licvisset huc aliquot quinti libri figuras reponere, ex quibus testium uteriq; musculorum natura utcunq; peti posset: uerùm ne easdem figuras diuersis in locis proponamus, hic tantùm adijcietur, in quibusnam figuris præsentes musculi sint obuij. Testis itaq; musculus nonnihil spectatur tertia musculorum tabula ad S, & uigesimasecunda figura libri quinti ✠. Uteri autem musculosa substantia, eiusdem libri uigesimaquarta figura ad characterem O, quoad id fieri potuit, exprimitur.

Virilis testis musculus.

IAM tempestiuum est, ad musculorum thoracem & dorsum & femur mouentium inspectionē, peritonæum administrare, atq; cum eo quoq; testium musculos aggredi. Pertingunt itaque ad unumquēq; testem[a] singuli musculi graciles admodū, ex ea uasorum seminaliū & testis tunica efformati, quæ à peritonæo principiū ducens, uasa simul cum teste continet. Hæc enim in posteriori sua sede, mox in ipso à peritonæo exortu, longis, ac inuicem sibi proximis, carneisq; fibris ita adaugetur, ut fibrę illæ gracilis oblongiq; musculi naturā exprimant, qui illi testis tunicæ semper innatus, deorsum protēditur, ac tandem iuxta infimā testis sedem, unà cum illa tunica[b] uasi ei seminario applātatur, quod à teste paratum iam semen assumit, idq; sursum in peritonæi cauitatē deducens, in uesicæ ceruicem[c] profundit. Neq; aliqua prorsus parte, testi aut seminario uasi tunica illa pertinaciter adnascitur, quàm ubi unà cum musculosa ipsius substantia, insertionem ad uasis inflexum tentat, qui ad infimam testis sedem perficitur, unde etiam musculus ipse nusquā testem contingit. Respondet itaq; testis musculus illis qui ex carnosa membrana efformantur: quum is aliud nihil sit, quàm carneæ fibræ, uasorum seminaliū & testis inuolucro innatæ: quemadmodū carnosæ membranæ[d] musculi, carneis quoq; fibris per membranā digestis constituuntur. Testium musculorum beneficio, uiri arbitrario motu testes modicè (ut & ipsi musculi graciles tenuesq; sunt) sursum alliciunt: ne testes fortè plus æquo laxati, deorsumq; pendentes, nimio oneri[e] seminarijs uasis sint. Hunc usum musculi in coitu quodammodo conuulsi, potissimùm præstant: si enim testes uasis seminarijs oneri semper essent, atq; hæc ad inferiora protracta, perpetuò arctarentur, non adeò cōmodè semen transmitterēt, atq; modò, quum testium à musculis iam attractorū pondere subleuata, magis patescūt. Vtcunq; uerò sit, constat musculos hos (qui κρεμαστῆρες Gręcis uocantur) ex eorū classe censendos esse, qui nullum sortiuntur musculū, contrarij motus autorē. Nulli enim, qui testes ad inferiora reuellant, extruuntur: quum testes, quos nisi rectà deorsum, nec in ullam partē inclinantes prolabi decebat, abūdè à naturali ipsis indita grauitate dimittātur: idq; subinde adeò, ut ne minimùm quidē sursum ægris senibusq; horum musculorū beneficio allici queāt. Quid uerò Arabibus in mentē uenerit, ignoro, qui binos in uiris cuiusq; testis musculos, in mulieribus autem unicū haberi, scriptū reliquerunt: unicū enim hactenus ad singulos porrigi testes, semper in masculis obseruaui.

Musculi muliebris uteri.

Mulieribus porrò Natura similiter musculos largitur, quos in magna peritonęi amplitudine, ut & reliqua ipsarum generationis organa, recōdidit. Ea nāq; peritonæi[f] pars, seu processus, qui utrinq; à laterib. ad uterū instar[g] mesenterij pertingit, uenasq; & arterias utero deducit, & testes sibi innatos obtinet, & demū cum alterius lateris peritonæi processu, exteriorē uteri[h] tunicā procreat,[i] carnosis quoq; adaugetur fibris, ex ilium regionibus deorsum obliquè ad uteri latera, ipsosq; testes perreptātibus: adeò sanè, ut & mulieribus utrinq; singuli sint musculi, illis specie similes, quibus ui-

a 22 fi. lib. 5 V. atque ex illa figura & 23 seriatim huic subsequentis petes.
b 22 fi. lib. 5 x,y,z. 23 fi. lib. 5 a,b,c.
c 23 fi. lib. 5 ξ,ξ.
d 3 tab. lib. 2 C.E.F.
e 22 fi. lib. 5 d,e.
f 24 fi. lib. 5 O,P,Q & 26 fig. E,E & 27 I,I.
g 10 fi. lib. 5 L,L,N, M.
h 27 fi. lib. 5 H,H.
i 24 fig. 5 lib. O.

bus uirorum testes donantur. Et quamuis plerunq; graciles sint, neque admodum carnei, crassi'ue: ego tamen eos aliquando in nonnullis mulieribus uteri cornua esse arbitratus sum, Galeni uteri descriptione elegāter delusus, qui non muliebrem, sed uaccinum caprinum'ue describit[k] uterum, cornua arietum cornibus longè simillima obtinentem, secus multo quàm muliebris uterus. Porrò his uteri musculis, obscura uteri, sed magis adhuc testium, ad superiora attractio perficitur, quam mulieres tunc ferè percipiunt, quum ilia iuxta sacrum os trahere colligereq; conantur, atque adeò (ut sic dicam) uteri ceruicis[l] os, totumq; uterum penitiùs in peritonæi cauitatem allicere student.

k 19 fig. lib. 5. *l 25 fig. lib. 4.*

In libro de Vteri sectione.

MVSCVLORVM TESTIVM ADMInistratio. Caput XXXIIII.

QVEMADMODVM in quinto libro, musculorum, quos testibus asscripsi, mentionē incidere necessum erit: ita quoq; eorum administrationem, cum reliquarum partium illo libro enarrandarū, sectione pertractabo. Quod tamen ad administrationem hoc libro persequendam spectat,[a] à mucronata pectoris ossis cartilagine, ad pubis usq; os, nouacula peritonæum diuides, alia rursus sectione per transuersum utrinq; ab umbilici regione ducta. Mox absq; delectu, in uiris omnia quæ peritonæo cinguntur, præter recti intestini[b] finem, & uesicam, auferes. His ita ademptis,[c] & etiam scorto à testibus, unà cum carnea membrana ipsi subdita, liberato, exiguum stylum ab interiori peritonæi parte meatui[d] indes, qui seminarijs uasis in humiliori peritonæi regione, ad inguina uiam præbet. Posteaquam uerò stylum ad testem usq; protruseris, atq; ad illius latus, seu (si modò talis stylus ad manum sit) in ipsius rimam aut canalem, cultellū indideris, longa sectione à peritonęo ad testem usq; secundùm styli longitudinem facta, membranam tunicam'ue, uasa cum teste inuestientem, diuides: hacq; ducta & extensa, gracilem testis[e] musculū, quo tunica ea uelut enutritur, conspicies. Hoc musculo ab humillima uasis à teste semen deferentis inflexione liberato, eius naturam promptissimè condisces, qualiterq; testem sursum trahat, intueberis. Liceret modò, testibus cum suis uasis musculisq; absectis, penis & uesicæ ceruicis musculos aggredi: at quum ante hos integrum sit, & thoracis & dorsi & brachij & cubiti & manus dissecare, ad thoracis musculos sese iam conuertet oratio. [f] Cæterùm mulierum musculi, aperto iam peritonæo, & intestinis ad latera sursumq; reductis, & mulieris testibus quoq; subleuatis, in conspectum citra aliam sectionē ueniunt, dummodo uteri lateribus membranisq;, illum peritonæo alligantibus, animum accommodare non pigeat.

a uti factū est in 2 fig. lib. 5. *b 20 fi. lib. 5 c, dein p.* *c uti in 20 fig lib. 5 ad r, s, t, u, x.* *d id factura, quo 22 fig. lib. 5 à uigesima differt.* *e 22 fi. lib. 5 Ψ.* *f uti ferè se offert 24 fig. lib. 5.*

Quæ ea quæ peritonæo continentur, modò resecanda ueniant. *Virilis musculi administratio.* *Muliebris musculi administratio.*

DE MVSCVLIS THORACEM MOuentibus. Caput XXXV.

THORACEM eius motus, quo respirantes indigemus, gratia,[a] non unico cōformatum osse, aut omnino osseum esse, superiori libro declaratum est. Iam uerò proximum erit, thoracis motum ex nostro arbitratu debuisse pendêre, non autem naturalem esse, sermone persequi: dein, si uoluntariū esse, ex usu homini fuerit, quibus is motus perficiatur musculis, subiungere. Summus itaq; rerum Opifex respirationem homini, animalis spiritus reficiendi, & cordis occasione largitus est:

a 1, 2 fig. cap. 29 lib. 1.

Thoracis motum iure arbitrarium esse.

gitus est: quòd & ipsum quidem substãtia aeris indigeat, & plurimùm feruens in eo calor refrigerari expetat. Inspiratio quidem cor refrigerat, suppeditata ei frigida qualitate: expiratio autem, feruentis in corde, & quasi combusti & fuliginosi recrementi effusione expulsioneq;, illi etiã refrigerando conducit. Atq; ita cordis potissimùm causa, respiratio duobus contrarijs motibus perficitur: attrahit enim hæc in distentione & dilatatione, euacuat uerò in constrictione, eisdem scilicet motibus, quibus & cor ipsum perpetuò agitur. Quanquam respirationis cordisq; motus aliàs genere plurimum uarient. siquidem cor naturali motu, uelimus nolimus, mouetur: respiratio autem adeò ex nostra pendet uoluntate, ut quosdam spiritus retẽtione sese necauisse (etiamsi unde tandem uires illis suppeditauerint, mirer) legamus. atq; id magnopere non ad bene uiuendum duntaxat, sed etiam ad ipsam uitã homini utile cẽsetur. Si enim idem rhythmus consonantiaq; respirationis cum cordis motu necessariò esset, neq; ipsa respiratio ex nostro impetu uolũtateq; penderet, multum diuq; loqui nequiremus. ne quid de submersione in aquam, & per fumum, alium'ue corruptum aerem, dicam transitu. Cæterùm quum pulmo thoracis motum, quoties ille cõprimitur, dilatatur'ue, uacui potissimùm ui sequatur, musculos debuisse extrui certissimum est, qui thoracem dilatarent, arctarentq;. Erunt autem hi in uniuersum, unà cum octo abdominis musculis in homine,[b] octuaginta nouem, utrinque scilicet quatuor & quadraginta, ac postmodum unus, utriq; lateri communis. Verùm canes & simiæ duobus abundant utrinq;, ut simul tres habeant & nonaginta, quos Galeni intelligendi occasione, in serie sua enumerare haud grauabor.[c] Primus itaq; alterius lateris musculus, ex inferiori interioriq; clauiculę regione, secundùm ipsius longitudinem, quà primam respicit costam, exoritur, principiũ carnosum undiq; obtinens: & carnoso quoq; termino primæ costæ, quà pectoris ossi cõmittitur, ipsiq; etiam pectoris ossi, ubi eius costæ cartilaginem excipit, insertus. Musculus hic breuis, sed amplus est, & tenuis, fibrasq; sortitur impense obliquas, & propemodum transuersas: huiusq; beneficio prima costa sursum uersus exteriora retrahitur, hacq; ratione thorax ibidem dilatatur.[d] Secundus musculus grandis est: carnoso enim principio, ex tota scapulæ basi interiore in parte enatus, & hinc carnosus perpetuò procedens, ac costis exporrectus, admodum latescit, & octo, interdum uerò nouem superioribus costis sese inserit, ad mediam potissimùm illarum longitudinis sedẽ. Reliqua autem parte, qua musculus costis exporrigitur, ipsis duntaxat incumbit, exiguisq; tantùm fibris (ut mutuò instrati solent musculi) illis committitur. Cæterùm non recta simpliciq; linea, ipsius insertio costis implantatur: sed musculus hîc tanquam in digitos discretus est, qui per costarum ossa longiùs quàm eius pars, quæ costarum interuallis cõnascitur, in priora procedunt:[e] contrario nimirum modo, quàm obliquè descendens abdominis musculus, ex inferioribus sex costis suam assumit originẽ. Is enim ex costarum interuallis prolixiùs suos digitos educit, cum secũdo respirationis musculo serratam efformans compagem. Secundi huius musculi fibræ, si quando in se colliguntur, uniuersas costas, quibus musculus inseritur, uersus exteriora uellunt, thoracem dilatãtes. Hic musculus in hominibus ita ferè habet, in canibus uerò & caudatis simijs secus: non enim solum ipsis in octo costas inseritur, sed etiam ualidissimè transuersis septimæ & sextæ & quintæ & quartæ ceruicis uertebrarum processibus implantatur, aut potius (ut quispiam fortè non admodum absurdè cõtenderit) ab illis processibus sui principij portionem assumit.[f] Tertius, qui ob Galeni doctrinam in serie occurrit, musculus, homini nequaquam

Musculorum thoracem mouentium numerus.

Primus in altero latere thoracem mouentiũ.

Secundus.

Tertius canũ thoracem mo-

b Sẽsim singulos seorsim adnotabimus.

c 4 tab. I. 5 tab. Z.

d 1 tab. O, O, O. 2 ta. O, O, O. 3 ta. charact. 5, 6, 7. tab. 4 I. 5 tab. II. 6 R. 7 L. 8 F. 11 X. 12 S. 13 T.

e Obseruatur id 1 ta. O, O, O, P, P, P. & 2 tab. O, O, O, P, P, P.

f 6 tab. asfictus est, & Γ notatus.

nequaquam perinde ac cani & simiæ communis est: ideoq; duntaxat à me describitur, illoq; orationem, hominis fabricam enarrantem, interpello, ut Galenus promptius intelligatur, & ne quis me aliquem in homine musculum præterijsse nugetur. Hic itaque secundùm anteriora insertionis[g] secundi musculi exporrectus, ab interiori parte transuersi secūdæ ceruicis uertebræ processus, carneo exortu[h] enascitur: deorsumq; protensus, ex transuersis insuper aliquot subditarum uertebrarum processibus principium ducit, donec uarijs auctus exortibus, primæ thoracis costæ committatur: hîc enim latior, sed tenuior efficitur, & quatuor superioribus costis undique carnosus inijcitur.[i] Vbi uerò quartam, interdum autem, idq; præcipuè in canibus, quintam prætergreditur costam, in[k] membraneum neruosumq; tendinem desinit, qui subsequentibus costis ad septimam, aliquando & octauam usque exporrigitur, singulis, quibus incumbit, costis firmiter adnatus: quas quum attollit, dilatando thoraci pulchrè præest. Hoc autem canes tanto magis indigere uidentur, quanto longiori pectore quàm homines donātur, isto Galeni musculo prorsus destituti.[l] Quartum in musculorum hoc Capite descriptorum serie, homines iuxta ac simiæ canesq; adipiscuntur, sed nonnihil diuersum. Hominibus enim ex trium inferiorum ceruicis uertebrarum, ac primæ thoracis uertebræ spinis, membraneum latumq; exoritur principium: quod[m] primo caput mouentium musculorum pari, & hac sede[n] repositis, dorsum thoracemq; mouentibus musculis instratum, in priora, seu si dextrum spectas musculū, dextrorsum decliue exporrigitur, carneum euadens, latiq; musculi naturā ostendens, simulatq; primi illius paris externum latus superauit. Deinde ubi primam thoracis costam contingit, in latera sensim obliquè ductus, in tres ueluti digitos tripartitur, singulos tribus quatuor primarum costarum interuallis exporrigens, illisq; sese costis inserēs. Canibus porrò ex eodem principio musculus iste prodit, nisi etiam altiùs nonnihil exoriatur. Verùm ubi membraneum eius principium magis obliquè, quàm transuersim descendens, ad tertiam thoracis deuenit costam, musculus ipse carnosus latusq; inibi conspicitur: ac tertiæ costæ, & tribus ordine deorsum ipsi succedentibus implantatus, in priora, seu in latus semper obliquè tantisper descendit, donec aliquousq; sub[o] secundi thoracem mouētis musculi principio reconditus, atq; in digitos discretus finiat. Musculus iste, si quando contrahitur, eas quibus implantatur costas sursum alliciens, thoracem manifestò dilatat, hominis thoracem mouentium tertius, simiarū uerò quartus statuendus.[p] Musculo, qui quinto loco iam uenit cōmemorandus, homines carent: isq; anteriori costarum parti, qua pectoris ossi proximæ sunt, exporrigitur: paulò enim supra latus mucronatæ cartilaginis, tendo membranei ualidiq; ligamenti instar, super costarum cartilaginū fines, sursum nonnihil in posteriora inclinans procedit, quousque secundæ costæ supersternatur. Ibidem namq; tendo ille carnosis adaugetur fibris, ex ipsoq; carnosa & tendinis ritu latiuscula musculi cōstituitur portio, quæ primę costæ cartilaginis principio, & ipsius ossis fini adnata, ad superiorē eius costæ regionē terminatur, eminētiori sua sede semiorbicularis, & externo latere longiùs, quàm interno carnosa. Musculum hunc (ut in abdominis musculorum enarratione admonui) nullum peculiarē esse arbitror: nam recti abdominis musculi portio, quantumuis accuratè dissecāti apparet. Videtur enim carnosa[q] recti musculi pars, quæ paulo supra mucronatæ cartilaginis latus cōsistit, in hunc membraneū ualidūq; tendinē desinere: atq; ita sursum cōscendens, denuò carnoso fine primę costæ inseri:[r] eiusq; musculi naturā referre, qui maxillā inferiorē deorsum trahit, qui in

uentium, quo homines destituuntur.

Tertius hominis, qui canum & simiarum quartus est.

Quintus canū, quo humanus thorax destituitur.

g 5 tab. R.
h 6 tab. O.
i 6 tab. P.
k 6 tab. Q.
l 11 tab. F. 10 tab. E.
m 11 tab. A, A.
n 11 tab. Q, R, S.
o 11 tab. X.
p 5 tab. r, s, t.
q 5 tab. A.
r 5 tab. H, I.

medio tendinis speciem exprimens, duobus uentribus donatur. Aut si hæc costis exporrecta portio, recti musculi pars non censenda sit, nemo illius termino firmissimè connatam, aut potius ex ipso enatam, ibit inficias. Vtcunq; uerò res habeat, siue peculiaris sit musculus, siue recti portio, eiusdem semper functionis opifex erit: nimirum uerarum costarum terminos, pectoris ossi coarticulatos, comprimendi, constringendiq;, ob idq; & thoracem arctandi. Cæterùm quum in hominibus mihi nunquam uisus sit (uti neque ijs qui Galenum præcesserunt Anatomicis, sese in hominum corporibus exercentibus) hominis duntaxat tres musculos hactenus recensui, in caudatis uerò simijs & canibus quinq;: atq; id adhuc ea conditione, ut reclamantibus oculis, quintum musculum à recto abdominis distinctum, Galeni gratia recenseamus. [s] Sextus itaq; simiarum, & quartus hominum, ad dorsum mouentium musculorũ latera, costarum radicibus, & transuersorum uertebrarum processuum apicibus exporrigitur. [t] Originem enim ducit cum [u] longissimo dorsum mouentium musculo, ex posteriori ossis sacri regione, & interiori ilium ossis sede, quam extra sacrum os in posteriora prominere nouimus. Hinc cum undecimo dorsum mouente musculo, transuersis uertebrarum lumborum processibus innixus, sursum deducitur, tam pertinaciter [x] toto per lumbos ductu illi musculo commixtus, cõnatusq;, ut meritò ipsius pars censeri queat, neq; facilè ab ipso sectione dirimi possit. Quum primùm uerò uterque duodecimam thoracis respicit uertebram, sextus hic musculus à dorsum mouente undecimo, notatu digno interuallo abscedit: adeò ut inibi incuriose secãtibus, ex illo principium sumere uideretur. Hinc modicè obliquus sursum in latus conscendit, & decem superioribus costis ex carnosa sua substantia [y] tendines paulo minus toto teretes diffundit, non perpetuò carneis cõstans partibus: quantumuis etiam Galenus hunc undiq; carnosis partibus constare, in quarto de Administrandis sectionibus libro prodiderit. Inseruntur autem illi tendines, costarum [z] tuberculis, quę ex ipsis paulo postea, quàm à transuersis uertebrarum processibus abscesserũt, extuberare relatum est. Cessat autem musculus hic ad primam thoracis uertebram: interdum tamen adeò cõscendit, ut & transuerso septimæ ceruicis uertebræ processui tendinem quoq; non minus quàm costis offerat. Vndecimæ & duodecimæ costæ carnosus duntaxat inijcitur: quo enim altiùs musculus ascendit, eo nunc dicti tendines magis euadunt cõspicui: ipseq; musculus, quasi à tendinum generatione absumptus, sensim gracilior redditur, thoracis costas deorsum trahens, easq; comprimens, ac deniq; thoracem arctans. [a] Septimus canum, & quintus hominum, in posteriori thoracis sede, secundùm inferiora collocatur, originem ducens membraneã latamq;, ex undecimæ & duodecimæ, ac aliquãdo decimæ thoracis uertebrarum spinis, tum aliquot etiam primarum lumborum uertebrarũ spinis. Principium hoc [b] musculis dorsum agẽtibus, & quarto humani thoracis supersternitur, transuersim rectà in priora porrectum. Vbi autem præsens musculus hos transcendit, costarumq; ossibus committitur, statim carneis adaugetur fibris: & tandem uelut in aliquot diuisus digitos, nonæ, decimæ, undecimæ & duodecimæ costarum interuallis, ipsisq; costis sese inserit, multo antè, quàm in cartilaginem cessant. Hic musculus hominibus lõgè latior est, quàm simijs & canibus: quamuis etiam in canibus insignior quàm in simijs uisitur, & in omnibus serratam quoq; compagem, cum abdominis [c] musculo obliquè descendente efformat: & quum retractionis earum quibus inseritur costarum opifex est, thoracem distendentium numero etiam opportunè asscribitur. [d] Octauus canum simiarũq;, & sextus hominum,

Hominis quartus, simiarũ 6.

Hominis 5. Simiarum 7.

Hominis 6. Simiarum 8.

s 11 tab. L. 12 tab. Q. 13 tab. O. O.
t 12 tab. R.
u 13 tab. T.
12 tab. X.
x 12 tab. K ad L.
y 12 tab. M. M.
z 4 fi. cap. 19 lib. 1 O uersus R.
a 12 tab. A.
b ijs qui hac sede in 13 tabula & 14 occurrunt.
c 3 tab. θ.
d 6 tab. Δ.

hominum, in thoracis cauitate ſitum ſibi peculiariter uendicat, extenditurq́; per uniuerſum pectoris oſsis latus, ſub tota uerarum coſtarum cartilaginum regione, propemodum coſtarum os exteriori ipſius latere contingens. Eſt autem muſculus iſte triangularis, ex duobus longiſsimis lateribus, unoq́; breui conſtructus, & tenuis, omniq́ue ex parte carnoſus. Fibras ſortitur obliquas, ex oſsis pectoris lateribus ſurſum in poſteriora protenſas. niſi fortaſsis mauis aſſerere, ipſas à coſtis ad pectus, à poſterioribus deorſum in priora ferri, huncq́; muſculum huius ſedis intercoſtalibus annumerare. Adnaſcitur autem omnibus uerarum coſtarũ cartilaginibus,[e] illas ad pectoris os, in ſinus nimirum, quibus illæ inarticulãtur, attrahens, & eo motu thoracem quoq; arctans, & coſtarum cartilagines inuicem colligens. [f] Superſunt præter utriq; lateri communem adhuc, utrinq; duo & uiginti, ac deinde duodecim. In ſingulis enim coſtarum interuallis, quæ undecim in alterutro latere ſunt, bini producuntur muſculi, inde intercoſtales nuncupati. Ad illorum ſiquidem generationem, per totam coſtarum longitudinem,[g] ab inferiori regione ſuperioris coſtæ, in ſuperiorem humilioris, & in deſcenſu proximæ ſedem, neruoſæ quædam fibræ, mox ab ortu carni commixtæ, deorſum producuntur.[h] Et rurſus à ſuperiori parte inferioris coſtæ, aliæ fibræ in inferiorem elatioris coſtæ ſedem obliquè ſurſum procedunt, ſic ſanè, ut in ſingulis coſtarum interuallis duo intercoſtales muſculi habeantur, qui mutuò incumbunt, ac fibras decuſſatim prorepentes ſortiuntur, & per uniuerſum interuallum ſemper carnoſi permanent, nec ob loci anguſtiam in tendinem ceſſant. ac proinde intercoſtaliũ muſculorum alios exteriores, alios uerò interiores non ineptè dicimus.[i] Externi in ſingulis coſtarum interuallis, ſimulatq; coſtæ[k] à tranſuerſo uertebrarũ proceſſu abſcedunt, principium habent, ac fibris conſtant, ex ſuperiori coſta in inferiorem obliquè in priora deorſum proreptantibus. Hunc fibrarum ductum, per uniuerſa ſpuriarum coſtarum interualla, tam quæ inter oſſa, quàm quæ inter cartilagines conſiſtunt, exteriores muſculi ſeruant: & uerarum coſtarum muſculi, uſq; ad coſtarum partem, qua in cartilaginem finiunt, eum quoq; ductum retinent. [l] Vbi autem uerarum coſtarum oſſa in cartilaginem degenerant, mox fibrarum ductus uariat. ab inferioris namq; coſtæ cartilagine, ſurſum in priora obliquè, uerſus ſuperioris coſtæ cartilaginem, fibræ inibi procedunt, donec & in hac parte exterior muſculus pectoris oſsi committatur. Externis his intercoſtalibus muſculis id priuatim accidit, quòd longè magis neruoſi excarnesq́; uiſuntur in ea coſtarum ſedé, quæ à uertebris primùm abſcedit, quàm per reliquam interualli longitudinem: deinde non ſolum ab inferiori ſede ſuperioris coſtæ, in ſuperiorem humilioris coſtę ſedem ducuntur, uerùm etiam ab externa ſuperioris coſtę incipiunt ſede, & in externam inferioris inſeruntur.[m] Internorum intercoſtalium muſculorum fibræ, ſitum prædictis contrarium obtinent: quà enim uertebrarum corporibus proximi ſunt, ex inferioris coſtæ ſuperiori ſede, in inferiorẽ elatioris coſtæ ſedem, fibras obliquè ſurſum in priora protenſas mittunt. Hanc fibrarum ſeriem interiores muſculi per tota ſpuriarum coſtarum interualla retinent: ut & in uerarum quoq; interuallis, ad eam uſq; coſtarum ſedem, ubi in cartilaginem degenerant: ibidem enim ilico ac interni eò deuenerint, fibrarũ ductum emutant. nam à ſuperioris coſtæ cartilagine, in inferioris coſtæ cartilaginem, fibræ in priora deorſum obliquè protenduntur. Atq; ut ſemel dicam, in uerarũ coſtarum interuallis muſculi, qui inter coſtarum oſſa habentur, omnino his qui inter cartilagines exiſtunt, cõtrario fibrarum ſitu donãtur. quod quum preſsiùs Arabes animaduerterẽt, in ſingulis

interuallis

e 5 fi. cap. 19 lib. 1 E in 2, aut X, aut Y fig. 6 uel 7.

f Specta 6 tab. V, X.

g 12 D, E. & figurã illi tabulæ appoſitã, dein V 11 tab.

g 6, 11 tab. V.

h 8 tab. E.

i 6 tab. V, X 8 tab. D. 11 V.

k 5 fi. cap. 19 lib. 1 à c per ſ ad A.

l eiuſdem fig. à B ad E. aut potius 6 tab. T, dein X.

m 8 tab. E, E, ac dein figura illic internã pectoris ſedẽ oſtendens.

Intercoſtales muſculi utrinque triginta quatuor.

Externi intercoſtales.

Interni intercoſtales.

interuallis non duos, sed quatuor musculos esse, ueterum quorundam Anatomicorum modo tradiderunt: quanquam de sex tantum uerarum costarum (quæ septem numero censentur) interuallis id uerè asseruerint. nam in spurijs costis bini duntaxat musculi numerari queunt. Quum itaque sex sint uerarum costarum interualla, nihil ex fibrarum serie obstiterit, in utroq; latere quatuor & triginta intercostales musculos enumerare: quemadmodum & ego paulo antè, quum adhuc utrinque duos & uiginti, ac deinde etiam duodecim, præter[n] musculum ambobus lateribus communem, enarrationi deesse dicerem. Intercostalium musculorum beneficio Galenus plerisq; locis thoracem stringi & laxari censet: at quum duplices hi sint, exteriores expirationem moliri prodidit, quod est costas simul adducere, thoracemq; comprimere: interioribus autem inspirandi munus asscripsit, quod est costas ab inuicem abducere, ampilioremq; thoracis cauitatem efficere. Interdum uerò non sibi constans, exteriores inspirationi, interiores autē expirationi præesse uoluit. Num uerò uel altera, quæcunq; magis tibi arridet, harum sententiarum ueritati sit consona, diligenter (at seposito interim affectu) perpendas uelim. Ego enim, quantumuis Galeni doctrinæ deditus, neutiquā ipsius placitis hîc queo assentiri: quandoquidē hactenus, qua ratione intercostales, siue interiores siue exteriores musculi, costas dirimere, ac ab inuicē deducere possint, haudquaquam comperi: quantumuis etiam uiuas Galeni sectiones animaduerterim, & primùm solus mihi has, & deinde in scholis easdem aggressus fuerim: quæ profectò contrarium potius Galeni dogmatibus probant, quàm quòd illis subscribant. Ad hæc, intercostalium musculorum situs, figura, fibræ, aliaq; omnia ad eorundem fabricam spectantia, dilucidiùs hos musculos inuicem costas adducere, quàm laxare suadent. Exteriores quidem inter uerarum costarū ossa, & per uniuersa spuriarum interualla repositi, inferiorem costam superiori adducere apparent: interiores autem, superiorem inferiori. Deinde exteriores musculos, inter uerarum costarum cartilagines collocatos, superiorem cartilaginem inferiori, & interiores inferiorem cartilaginem superiori attrahere existimo. quod si sit, quid id aliud est, quàm simul omnes thoracē arctare, angustioremq; efficere? Neq; mehercule à ratione absonum est, ad expirationem, thoracis'ue arctationē, Naturā omnes musculos intercostales produxisse: quum fortiori motu impetuq; ad efflationem, uocem, tussim, sternutationē, fæcium excretionem, ad partum faciliùs excludendum, breuiter ad thoracis compressionem, quàm ad inspirationem, thoracis'ue dilatationem, indigeamus: adeò, ut musculi inspirationis autores meritò inualidi paucíq; sint, quorum præcipuus nunc recensebitur. Quum itaq; hactenus omnes unius lateris musculos, qui in altero latere pares sortiuntur, explicauimus, opportunum modò erit, orationem ad[o] musculum utriq; lateri communem deflectere. Est autem is, quem Græci φρένας, & διάφραγμα, & αἰω κοιλίαν, & παραπίδα: Latini uerò septum transuersum, nonnunquam & præcordia uocarunt. Hic neq; situ, neq; forma, ulli totius corporis musculo respondet: siquidem amplus est, & orbicularis, & in ipsius medio[p] caput suum, principium'ue gerit. Inibi enim ampla latitudine exactè membraneus existit, ex qua fibræ instar linearum ex centro ad circuli circumferentiam eductarum excurrunt, ijs quibus septum inferitur, partibus exporrectæ. Hæ peculiari musculorum carne adauctæ, reliquam musculi partem carnosam efficiunt, quæ paulatim in progressu densior carnosiorq;, pro fibrarum ductus lōgitudine redditur. Procedunt itaq; fibræ ex membraneo circulo,[q] ad inferiorem ossis pectoris regionem, iuxta mucronatæ cartilaginis radicem:

Intercostalium musculorum munus.

In fragmēto de Respirationis causis.

Ad finem libri de Motu musc.

Septum transuersum, seu musculus utrique lateri cōmunis.

n 7 tab. A.

o 7 tab. A. 1 fig. lib. 6 I, L. 2 fi. R. R. 3 fig. H. 4 Q. 5 E 6 n, o. 12 I.

p 7 tab. iter k, l, m, n.

q Insertionem uniuersam 7 ostēdit tab.

dicem, deinceps alię sese succedentes ordine, ad spuriarum costarum extrema inseruntur: non quidem exteriori cartilaginum sede, at interiori, ut costarum cartilagines simul cum mucronata pectoris ossis cartilagine, tutissimum septi transuersi propugnaculum efficiantur. Duodecimæ autem costæ cartilagini non solùm inseritur, sed toti costæ longitudini carnosus adnascitur, & ad inferiorum costarum extrema, obliquè ascendente abdominis[r] musculo, & longè magis[s] transuerso admodum unitur. Cæterùm septi fibræ, ad uertebras dorsi prorepentes, non in undecimam thoracis uertebram, quam spectant, insertionem moliuntur, quòd magna[t] arteria sub septo transuerso repens, &[u] sextus femur mouens musculus, adeò undecimæ uertebræ obducantur, ut septum ipsi connasci nequeat. Ac proinde septi fibræ, quas hîc undecimæ thoracis uertebræ connecti oportebat, in[x] duos membraneos, sed perquàm ualidos desinunt tendines: qui deorsum ad magnæ arteriæ latera protensi, lumborũ musculis inibi cohærent: & sensim arctiores redditi, ac arteriæ nonnihil sese subijcientes, tantisper porrigũtur, donec lumborum uertebras excarnes reperiant, ipsisq; robustissimè & longo ductu inserantur. Vniuersum itaq; septum paulo minus toto orbiculare est, situmq; obliquum commonstrat: à pectoris enim osse, per spuriarum costarum extrema, ad eam quam diximus, in lumborum uertebris regionem protenditur, situmq; ob id à prioribus deorsum ad posteriora uergentem obtinet. Quinetiam[y] duos sortitur circulos: unum membraneum, qui caput ipsius putatur: alterum hunc succingentem, qui carneus est. Verùm quemadmodũ hic, quo costis propinquiùs accedit, sensim carnosior efficitur: ita & ille, quo septi centro uicinior est, membranosior euadit: non tamen ambo exacti circuli imaginem referunt, sed, ut ita dicam, lati, & una parte in acutum angulum cessantis. Membraneus enim sursum, atq; in anteriora acutum porrigit angulum: carneus autem deorsum, atq; ad inferiora, illis reticulis quàm simillimus, quibus in paruæ pilæ ludo utimur, & præcipuè si eius reticuli capulus dissolutus, modiceq; patescens fuerit, & ipsum lignũ (quo breuius & latius reddatur) nõ segniter parietibus attusum. Cæterùm uniuersum septi trãsuersi corpus duabus obducitur membranis. totam enim inferiorem ipsius amplitudinem, qua nutritionis organa spectat, peritonæum succingit: superior uerò uniuersa latitudo, cor pulmonemq; respiciẽs, membrana costas succingẽte obducitur. Quinetiam contra aliorum musculorũ naturam,[z] paucis demptis, septum transuersum quibusdã foraminibus peruium est, quæ Galenus ex Hippocratis sententia duo esse recensuit:[a] unum, quod uertebris, arteriæ magnæ, & descendẽti ad uentriculi orificium stomacho uiam præbet:[b] alterum, quo uena caua in thoracem transcendit. Nobis uerò tria esse obseruantur:[c] primum, ubi ab inuicem deducuntur[d] tendinum illorum principia, quæ solam transmittunt arteriam, & finem[e] uenæ pari carentis, &[f] ramos deinde sexti paris neruorum cerebri, qui ad costarum radices, sub membrana costas succingẽte propagantur, ac postmodũ iecori, lieni, renibus, intestinis & omento numerosa serie inseruntur. Si quis modò uertebras his cum Galeno adnumerare uelit, permitto quidem, quanquam impropriè admodũ uertebris septum uiam præbere uideatur: imò uix appositè, uiam, qua arteria fertur, foraminis nomine donamus, quum hæc potius semicirculũ in septi transuersi circumferentia exculptum, quàm foramen referat, septumq; superiori seu anteriori uertebrarum corporum parti, non autem lateribus cõmittatur.[g] Secundum foramen, ad septi transuersi medium, uersus dextrum tamen cõsistit,[h] uenæ cauæ in thoracem reptanti extructum, cuius corpori septum firmissimè, membra-

Marginalia (left): r 4 tab. F. — s 6 tab. A. — t 7 tab. q. — u 25 fig. lib. 5 Q. — u 7 tab. t. — x 7 ta. o, p. — y 7 tab. membranosus interi k, l, m, n, alter extra. — Hæc ex 5 & 6 lib. figuris sunt petenda. — z 8 tab. C. — a 7 tab. q. — b 7 tab. f. — c 7 tab. q. — d 7 ta. o, p. — e fig. 6 ca. lib. 3 G. — f 2 fig. cap. 2 lib. 4 b. — g 7 tab. f. — h fi. cap. 6 lib. 3 B.

Marginalia (right): Septi foramina.

membranarum ipſi obnatarum beneficio connaſcitur: quemadmodum & hæ membranæ reliquis quoq;, quibus ſeptum iter præbet, pertinaciter committuntur.[i] Tertium foramen, inferiùs quàm media ſepti ſedes, ad ſiniſtrum latus modicè uergens habetur, quo[k] ſtomachus, & ſexti neruorum paris rami, ad uentriculi orificium dimittuntur: longè profectò ſecus, ac Hippocrates, Galenus, cæteriq; Anatomicorum proceres arbitrati ſunt. Meæ huic ſententiæ non ſectio duntaxat, ſed & ipſa ratio quoq; aſtipulatur. Arduus enim fuiſſet ſtomachi anfractus, ſi dorſo propter duodecimam thoracis uertebram in primo foramine innixus, ſurſum ad priora in uentriculi ſuperius orificium detorqueretur. Eſt enim primũ foramen paulo inferiùs, quàm[l] media uentriculi ſecundùm corporis longitudinem metita regio: & ipſe uentriculus ea parte, qua ſtomachus illum ingreditur, teres exiſtit: neq; magis uerſus priora, quàm poſteriora, ſtomachus cum ipſo cõtinuuum corpus efficitur. Cæterùm quum hæc de ſepti fabrica dixiſſe ſufficiat, meritò nunc ipſius functionem enarrabimus.

Septi munus.

Plato exiſtimauit ipſum duntaxat concupiſcibilis, ſeu naturalis animæ, & animoſæ ſeptum eſſe tranſuerſum. Ariſtoteles uerò, quum has animas, unius tantùm in cor repoſitæ partes eſſe arbitraretur, in hoc ſeptum à Natura procreatum affirmauit, ut cordis ſedem à uentre dirimat, & animæ originem inoffenſam à ciborum exhalationibus, & caloris aduentitij copia ſeruet. uerùm eiuſmodi non modò præſtat, ſed inter muſculos thoracem mouentes, ad reſpirationem, ac ad propellenda uentris recremẽta, in primis cõducit. huius tamen officium, quo thoracem mouet, obſcurum eſt: neq; ſat ſcio, an quiſpiam uerè id ſcriptum poſteris reliquerit, aut etiam illud condignè tradere aggreſſus ſit. Id enim Galeno (ſi auſim proloqui) peculiare eſt, ut quum alioquin prolixiſsimus ſit, id quod maximè explicandum eſt, nonnunquam tacitus, at non ueluti ex propoſito, prętereat, & fabula quapiam, aut aliquo in cæteros conuicio ſeſe ſurripiat. Porrò quantũ hactenus aſſequor, ſeptum tranſuerſum proprio motu oſsis pectoris inferiorem terminum, & ſpuriarum coſtarum extrema, ad ſuum caput, tanquam ad centrum intrò trahit, nõnihil quoq; ſurſum uellens. Septi enim tranſuerſi caput in medio mouendarũ partium reponitur: & elatiori ſui capitis ſedi, quæ thoracis amplitudinem reſpicit,[m] nerui à ceruice decurrentes inſeruntur. Quum itaq; ſeptum in ſe conuellitur, & ſpuriarum coſtarum extrema quodammodo ad centrum colligit, ſolam inferiorem, eandemq; anteriorem thoracis partem, quam ſpuriarum coſtarum cartilagines conſtituunt, arctat: poſteriorem uerò, quæ ab harum cartilaginibus ad uertebras uſq; habetur, dilatat, ac inuicem quinq; inferiores coſtas dirimit, unà cum ſexta & ſeptima thoracis coſtis, quarum etiam cartilaginibus ſeptum applantatur. Hac igitur ratione inferiorem thoracis partem ſeptum tranſuerſum dilatat, ac diſtendit. Vt uerò, quod dico, aſſequaris manifeſtiùs, primùm utranq; manum notharum coſtarum cartilaginibus accommodato: & ui attracto ſpiritu, quî intrò ſurſumq; cartilaginũ extrema uellantur, ſentito. deinde hîc una manu relicta, alteram poſteriori coſtarum regioni extenſam impone: & rurſus ſpiritu aſſumpto, qualiter iuxta dorſum coſtæ dirimantur, & cartilagines inuicem cõniueant, examinato: niſi fortaſsis canis, aliud'ue animal ad manum ſit, cuius uiua ſectio, ſepti functionem doceat. Atq; in hac adminiſtratione cauendum eſt, ne dum animal intrò ſpiritum ducit, id expirare arbitreris: quod ſanè faceres promptiſsimè, ſi duntaxat ſpuriarum coſtarum extremis, illiſq; ſedibus animum adhiberes, quibus ſeptum implantatur. Neque adhuc me latet, quoſdã noſtræ ætatis pręcipuos uiros, qui mihi adminiſtrãti aliquando obiter

aſtitere,

i 7 lib. 7
k 14, 15 lib. 5 T, V
l 15 fig. lib. 5 M, N
m 2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 N, O, O, 1 fig. lib. 6 P, P.

aſtitere, proprium ſepti motum ad inferiora fieri contendere: quos præter ui-
uam ſectionem longè euidentiſsimam, docere oportuit, quòd aluum exone-
rantes, ſpiritum, ualidè cõpreſſo interim thorace, retineamus, non autem con
tinuò inſpiremus, & thoracem dilatemus. quod ſanè tum faciendũ eſſet, ſi in
thoracis dilatatione ſeptum deorſum duceretur, ut ſcilicet tunc cum abdomi
nis muſculis excretioni opitularetur. Atq; id etiam docet ualidiſsima inſpira-
tio, quoties illã ita moliri conaris, ac ſi ſpuriarũ coſtarum cartilagines ſurſum
introrſumq; moueri non ſtatueres: quandoquidẽ cum ui illas retines, una atq;
altera inſpiratione facta, cartilaginũ ſedes non ſecus laborat, quàm ſi ui eam pu
gnis colliſiſſes. Verùm opinor & te quoq; uarijs modis hæc experiri: quemad-
modum & ego nunc adeò uarijs reſpirationibus attento, ut præ laſsitudine ca
lamus è manibus ueniat reponendus. Addã tamen, & ſuffocatos, aut alia etiam
ratione mortuos, qui extremum ſpiritũ aſſumunt, eundem non remittentes
(quod & mirũ ſanè eſt) liquidò meæ ſentẽtiæ ſubſcribere. His namq; ſeptum
tranſuerſum, ad ſuperiora attractũ conuulſumq; adeò, inter ſecandũ apparet,
ut ſeptum in thoracis amplitudinẽ allatum, iecur & uentriculũ in thoracẽ tra
hat, difficilemq; illorum ſectionem nobis exhibeat: quæ tamen ilico prompta
euadit, ſi thorax alicubi inter coſtas aut ipſum ſeptũ perforetur: id enim tunc
ſtatim flaccidum, inſtar madidi panni deorſum cõcidit, ac plus quàm uoles, ie-
cur & uentriculũ propendère ſinit. quod quo'nam pacto fiat, illi demum non
ignorant, quibus muſculorum contractionis & laxationis ratio perſpecta eſt.

Muſculorũ thoracem mouentium enumeratio, & quando illi ſuo fungantur officio.

Hactenus omnes muſculos, ſolis coſtarũ motibus ſubſeruiẽtes, explicauimus,
qui ſimul omnes in ſimijs numero ſunt octuagintaquinq;, in hominibus au-
tem octuaginta unus. Quum uerò & his octo abdominis muſculos, in thora-
cem cõprimentium claſſem prorſus reponẽdos ſubnectimus, in homine om-
nes ſunt octuagintanouem, in ſimijs autem tres & nonaginta.[n] Obliquè enim
deſcendẽtes abdominis muſculi, ſi tendantur, admodũ humiliorem thoracis
ſedem cõprimentes, thoracem arctant.[o] Recti uerò, cum[p] obliquè aſcendenti
bus coſtas deorſum trahunt, thoracẽq; non parum conſtringunt.[q] Tranſuerſi
etiam, intrò coſtas adducẽtes, ad arctandũ thoracem faciũt. Porrò eos qui bra-
chium & ſcapulã mouent, parum etiam thoracis motibus auxiliari, aliquis ar-
bitrari poſſet, ſi aliquãdo thoracem fortiùs cõſtringerent. uerùm ita longè ad-
huc magis reſpirationis muſculorum numerus excreſceret, qui omnes non in
omnibus reſpirationibus ſimul operari creduntur. Sunt autem primùm reſpi
rationis duo genera, inſpiratio ſcilicet, & expiratio: & hęc rurſus ſingula dupli
ces partes habent. Expirationũ enim alia eſt naturalis, & non uiolẽta, quę nulla
niſi naturali urgente neceſsitate fit: alia uehemens & uiolenta, quam efflatio-
nem nuncupamus. Sic quoque inſpiratio alia naturalis, alia ad uocis generatio-
nem, aut ad aliud quippiã uiolenta exiſtit: atq; hæ rurſus differẽtiæ plurimum
maioris minoris'ue ratione inter ſe uariant. Naturalis inſpirationis & expira-
tionis[r] ſeptũ duntaxat manifeſtus autor cẽſetur: ipſo enim cõtracto, tenſo'ue,
medici thoracẽ abundè dilatari, inſpirationẽq; illam perfici arbitrãtur. deinde
rurſus laxato ſepto, thoracẽ ſua grauitate promptè concidere, expirationemq;
moliri affirmant. Atq; id eſt, quòd Galenus naturalem expirationem citra mu
ſculorum opem perfici, ſcriptum reliquit. At ſi aut cordis caloris qualitas in-
creſcat, aut ad uocẽ, aliud'ue munus maiori indigueris aere, mox[s] primus,[t] ſe-
cundus, & hominis[u] tertius &[x] quintus, ac ſimiarũ canumq;[y] tertius, utrinq;
unà cum ſepto ad inſpirationẽ operabuntur, & ex Galeni ſuffragio[z] interiores
interc oſtales muſculi quoq; agent. Quanquam neſciam, num[a] exterioribus, an

Lib. de Motu muſculorũ, & aliter nonnihil alicubi lib. 8 de Admin. ſect.

n 3 tab.Θ. — o 5 tab.Δ. — p 4 tab.Γ. — q 6 tab.Δ. — r 7 tab.Δ. — s 4 tab.d. — t 7 tab.L. — u 11 tab.F. — x 11 tab.Δ. — y 6 tab.Γ. — z 8 tab.E, E. — a 8 tab.D, D.

H uerò

uerò interioribus musculis intercostalibus inspirandi munus Galenus, quum ita uarius sit, asignauerit. Si autē maioris expirationis efflationis'ue, ad uocem, clamores, tibias ac tubas, & id genus instrumēta inflanda, necessitas ingruerit, exteriores intercostalium musculi sese operi accingent, unà cum interioribus. nam & hos quoq; costas inuicem adducere, thoracemq; arctare (quicquid Galenus interim sentiat) autumo. His statim in opere succedet,[b] qui in simijs recti abdominis musculi pars esse dicebatur: præterea[c] qui ad lōgissimi dorsum mouentis musculi latus utrinq; porrigitur, &[d] qui in thoracis cauitate sub uerarum costarum cartilaginibus latitat: postremò ipsi abdominis musculi, uix autem aut brachium, aut scapulam mouentium aliqui.

b 5 tab. T, S, T.
c 12 tab. Δ.
d 8 tab. β.

MVSCVLORVM THORACEM MOVENtium administratio. Caput XXXVI.

OMNIBVS musculis, quos hucusq; dissecari docuimus, reiectis, thoracem mouentium administrationem à[a] primo auspicabere, haudquaquam omittens, quin Galeni doctrinæ gratia, simiam, aut si eius non detur copia, canem unà operi adhibeas. Acuto igitur cultello membraneum, sed impense ualidum ligamētum, quo clauicula pectoris ossi nectitur, primùm discindes, mollem nerueamq;[b] cartilaginem expendens, quæ præter cartilaginem ossibus obnatam, pectoris os & clauiculam interuenit. Ad hæc, inter reliqua huius articuli ligamenta, ualidum quoddam ligamentum inquires, quod ab humiliori clauiculæ sede enatum, illic pectoris ossi inseritur, ubi primæ costæ cartilago pectoris ossi adnascitur. Mox clauiculam à prima thoracis costa nunc sursum, nunc deorsum reflectes, ac primi musculi originem & insertionem, simul cum ipsius fibrarum ductu considerabis: & musculo dein à clauicula liberato, illum pectori adhuc adhærere sines. [c] Secundus musculus, quoniā scapula modò à thorace dependet, totus sese offert: unde etiam citra aliam operam, à scapulæ basi dissecādus est, & usq; ad insertiones, quas in costas molitur, deducēdus. In hac administratione sedulò animaduertes, num secundus musculus, à scapulæ basi in costas porrectus, thoracis motibus suppetias ferat: num uerò à costis initium ducēs, in scapulam inseratur, ipsamq; moueat. Atq; ad hanc speculationem non mediocriter confert, quòd in canibus tot transuersis uertebrarū ceruicis processibus illum aut inseri, aut ab eisdem enasci intueberis. Adempta nunc pariter cum brachio scapula, illam aliquò repones, quo postmodum hæc ad musculorum brachium & cubitum & manum occupantiū sectionem subseruiat. Cæterùm iam[d] tertium canini thoracis musculum aggredieris, & illo à uertebris liberato, ac ad insertionem diuulso,[e] tendinis ipsius naturam ad amussim examinabis. Quum itaq; hunc musculum in cane obseruaueris, in homine quoq; est quærendus. quod ubi frustra aliquandiu præstiteris, ad[f] quartū canis, hominis uerò tertiū musculum sectionē conferes: huiusq; membraneo principio à uertebrarū, unde prodit, spinis longa sectione liberato, musculū ad suas, quibus inseritur, costas, à subiectis illi sedibus detrahes: nisi fortassis huius principium, quando capitis aggrediebaris musculos, à spina diremeris, & à[g] primo illorum musculorū pari auulseris. [h] Septimum canis, hominis autem quintum, similiter à suis quoq;, unde enascitur, spinis auferes: ac ipsum à dorsum hîc mouentibus musculis, & canis[i] sexto, hominis autem quarto thoracem mouentium, ad terminum usq;, quo costis implantatur, liberatum, thoraci appēdêre sines.

Ligamenta claviculæ ad pectoris os.
Primi musculi administratio.
Secundi.
Tertij canis musculi administratio.
Tertij hominis, 4 canis.
Quinti hominis, 7 canis.

a 4 tab. A.
b 4 fi. cap. 22 lib. 1 S.
c 7 tab. L.
d 6 tab. I.
e 6 tab. Q.
f 11 tab. F.
g 11 tab. A, A.
h 11 tab. Δ.
i 12 tab. Δ.

ſines. Poſtquam hos prędicta modò ratione adminiſtraueris, integrum eſt, ſingulos ad ſuum principium tuis manibus trahere, ipſorumq; motum, quo thoracem dilatare creduntur, obſeruare, ac poſtmodum in totum à thorace illos reijcere. Vt uerò[k] quintum canis ad amuſsim examines, dummodo abdominis muſculos aggredienti is ſeſe tibi non obtulerit, aut eoſdem nondum diſſecueris, optarim te trāſuerſa linea, recti muſculi carnoſam[l] partem, quæ pectus conſcendere incipit, in totum diuidere: ac ſuperiori parte hamulo aut digitis eleuata, eam à coſtarum cartilaginibus nouacula liberare. Cōſpicies enim unà cum carnoſa muſculi recti parte, latum tendinem à coſtarū cartilaginibus ſeparari, atq;, ut dixi, à carnoſa recti parte enaſci: ac quintum nobis inter thoracis motores enarratum muſculum, recti abdominis muſculi portionem cenſendum eſſe. Atq; id quidem in canibus & caudatis ſimijs inuenies, in hominibus autem (utpote quibus breuiſsimum pectus contigit) minimè. Hæc intuitus,[m] quarti hominis, canis uerò ſexti muſculi caput, ab[n] undecimo dorſum mouente diuides: ac illum à coſtis omnibus diſſecans, quî ipſis inſeratur, inueſtigabis. Huius itaq; functione obſeruata, & ipſo muſculo à thorace abſecto, intercoſtales muſculi exteriores uniuerſi manifeſtiſsimè oculis ſeſe obijciunt. Quò autem & interiores contuearis, leui admodū ſectione, in uno coſtarum interuallo, ſecundùm inferiorem coſtę ſedem, conaberis exteriorem muſculum diuidere, ac paulatim hamulo eleuatū, ab interiori ſeparare: ilico enim intercoſtalium natura & fibræ occurrent, inuicem contrario ſitu incumbētes. quanquam & interiores, aperto thorace, rurſus licebit examinare. Hortor interim, utcunq; eos indagaueris, ut diligentiſsimè inquiras, num interiores alijs quàm exteriores fungantur munijs, ac illi inſpirationi, hi uerò expirationi (aut contrà) famulentur: an ſimul omnes, mea ſententia, eidem muneri præficiantur, omneſq; thoracē arctent. Quoniam autem iam antea, quæ peritonæo obcinguntur, exempta ſunt, iecur inquam, lien, uentriculus, inteſtina & renes, nulla ſectione adhibita, inferior[o] ſepti tranſuerſi pars cōſpicua euadit: ubi mox duos inſpicis circulos, membraneum unum, & carnoſum alterum: ad hęc tria, quæ dixi, foramina, & tēdines, lumborū uertebris adnatos. Vt uerò fibras ad amuſsim, reliquamq; ſedem ſepti inferiorē exactiùs intuearis, peritonæum à ſepto manibus uenit dirimendum: quod in porcis citra omne fiet negocium, in homine autem & cane non item. Cæterùm ut ſuperior ſepti pars, thoracis amplitudinem reſpiciens, in conſpectum quoq; ueniat, in homine cultro aliquo mediocri,[p] à primæ coſtæ cartilagine, quà oſsi ipſius coſtæ cōmittitur, ſectionem ad infimam uſq; coſtam, per cartilagines utrinq; molieris: deinde mucronata cartilagine, ſiniſtra manu eleuata, ab inferiori oſsis pectoris regione, & huius loci cartilaginibus, ſeptum tranſuerſum abrades. Deinceps erectis cum pectoris oſſe cartilaginibus,[q] membranas interiori oſsis ſedi cōnatas, ac thoracis amplitudinem interſepientes, & uenas ſimul & arterias, è iugulo pectori exporrectas, abſecabis, donec pectoris os ab omnibus liberatum, cum cartilaginibus à thorace commodè auferas. Repoſito itaque pauliſper pectoris oſſe, à ſepto membranæ thoracis amplitudinem interſepientes, & cordis etiam inuolucrum, reſcindentur.[r] quod longè ſecus, quàm Galenus undiq; arbitratur, magna ſui parte ſepto in hominibus adnaſcitur, multo ſanè aliter, quàm in canibus, & Galeni ſimijs. Inſuper à ſepto neruos ipſi inſertos, uenam cauam, & ſtomachum abſecabis, id à lumbis ſenſim cum ſuis tendinibus abradens: liberatum uerò, ac menſæ exporrectum, rurſus, ſi libuerit, examinabis. Iam pectoris os in manus aſſumens, in parte ipſius interiori, ſecundùm illius longitudinem

Marginalia (left): k 5 tab. r. ſi. — l inter ſuperiorem ... G r. — m 12 ta. A. n 12 ta. N. 13 tab. Γ. — Pete hec ex 8 tabula. — o 7 tab. Δ. — p uti ſectū eſt in 8 tabula. — q Hec petes à 2 fig. lib. 6. — r Spectas ſeriatim 3 & 4 fig. lib. 6.

Marginalia (right): Quinti canis. — Quarti hominis, 6 canis. — Septi trāſuerſi. — Sexti hominis, canis octaui.

ſingulos utrinque musculos tenues, carnoſos & amplos exporrigi conſpicies. Licebit hos à pectoris oſſe ac cartilaginibus nouacula acutiori liberare, & cuius motus autores ſint inquirere. Vbi & hos abſecueris, interiores intercoſtalium contemplaberis: ac corde, pulmone, uenis, arterijs, ſtomacho, & ſi quæ alia in thoracis capacitate habentur, ablatis, thoracis muſculorum adminiſtrationi ſummam manum impones.

DE THORACIS LIGAMENTIS. Caput XXXVII.

THORACIS ligamenta notatu digniora, prȩter ea quæ ſuperiori Capite in clauiculæ ad pectoris os nexu deſcripſimus, unaq; diſſecuimus, ad duodecim thoracis uertebras ſpectant: unde & hæc cum reliquis dorſi ligamentis examinanda ueniunt. Coſtis autem ad uertebras nullum peculiare ligamentum obducitur, præter membraneum, articulis omnibus commune, quod hîc duriſsimum eſt, & cartilaginis naturæ particeps: atq; id potiſsimùm[a] inter tranſuerſi proceſſus radicem, ſeu primum coſtæ ad uertebram articulum, & tranſuerſi proceſſus apicem, uel ſecundum articulum accidit. Dein prima coſta, quòd maius ferè cæteris onus ſuſtinet, ualidiori ac ueluti peculiari ligamento primæ uertebræ corpori, quàm decem inſequentes, nectitur. Duodecima enim, quum prorſus ab undecima undiq; dehiſcit, nulloq; pacto tranſuerſo ſuæ uertebræ committitur proceſſui, etiam inſigniter ualido ac quaſi proprio nectitur ligamẽto, cuius gratia duodecimã uertebram priuatum ſinum (uti & prima, ſui ligamenti etiam occaſione) nãciſci diximus. Coſtarũ cartilagines ſuis oſsibus non alligantur, quum hæc in illas degenerẽt. Vbi autẽ pectoris oſsi oblongis capitulis inarticulantur, nulla quoq; propria ſibi uendicant ligamẽta, præter mẽbranea, alijs quoq; articulis cõmunia. Pectoris etiam os, in ligamentis nihil peculiare obtinet. nam ut & cȩteris oſsibus mẽbrana quȩdam, quam, quòd os ambit, περιόστεον Græci uocant, pectoris oſsi obducitur, atq; hæc ualida ac quaſi duplicata eſt, & hanc etiam ipſæ coſtarũ cartilagines, unà cum coſtarũ oſsibus cõmunem obtinent. Licebit itaq; eiuſmodi mẽbranas & ligamẽta exiguis cultellis in pectoris oſſe & cartilaginibus obſeruare. quȩ autem coſtas uertebris cõmittunt ligamenta, non niſi ablatis dorſum mouẽtibus muſculis, opportunè aggrediũtur.

a 3 ſi. cap. 19 lib. 1 ab a ad c. atq; ita ex oſsiũ ſedibus, ligamentorũ pete naturam, quæ quum membranea ſint, picturis noſtris proponi nequeant.

Ligamẽtorum adminiſtratio.

DE MVSCVLIS DORSVM MOVENtibus. Caput XXXVIII.

MVSCVLORVM ſanè uicinitas, ilico muſculis caput mouentibus illos qui dorſi motibus præſunt, ſubiungi oportuiſſe, nobis inſinuat: uerùm quum ante thoracis & abdominis muſculos, dorſum agentes muſculi aptè adminiſtrari nequeãt, nunc primùm eorum quoq; ſermonem aggredi tempeſtiuum fuerit. In quo mehercule (ſi modò in aliqua muſculorũ enarratione, oſsium cognitio neceſſaria ſit) memoriam in promptu habere oportet eorum quæ ſuperiori libro de dorſi fabrica narrauimus. Non altiùs itaq; uniuerſum dorſum in ceruicẽ, thoracem, lumbos, ſacrum os, & coccyx os partiẽtes, neq; diuerſam uertebrarum articulationis rationẽ repetentes, neq; etiã duodecimȩ thoracis uertebræ, aut quæcunq; ea ſit, quæ ſuprà infraq; ſuſcipitur, & oſsis ſacri quietem enarrantes,

Figura cap. 14 lib. 1 hæc ferè proponit.

quot

Quot motibus dorſum agatur.

quot motibus dorſum agatur, modò recenſeamus. Vniuerſum itaq; dorſum, à
capite ad ſacrum uſq; os, inſtar ſemicirculi quodãmodo in neutrum latus incli
nans, flectitur: deinde in rectam ueluti lineam, in neutram uergẽs partem, eri-
gitur: poſtea in latus quoque, nec antrorſum, nec retrorſum exporrectũ, inſtar
ſemicirculi quoq; inuoluitur: ut iam quatuor ſimplices ſint dorſi totius mo-
tus, flexio ſcilicet, & extenſio, & ad dextrum ac ſiniſtrum latus inclinatio. atq;
hi motus (ſi qui alij corporis) in obliquum quoq;, ſeu in alteram partem uer-
gentes fiunt. Flectimus enim dorſum non ſolùm rectà, ſed etiam dextrorſum
aut ſiniſtrorſum magis inclinatum. ſic etiam, quum uelut in ſemicirculum ad
latus id inuoluimus, ad anteriora quoq;, & ad poſteriora, non autem ſolũm re-
ctà in latus, illud ducere ualemus: adeò, ut etiam obſcurus quidam circũactus
ſimul toti dorſo adſit. Rurſus hos motus, uti iam diximus, ſimul omnes pera-
gunt uertebræ: aut dorſi parte, quæ ſub ceruice eſt, quieſcente, ſola ceruix eiſ-
dem prorſus, quos iam toti dorſo tribuimus, motibus pollet: quos non ſolùm
quieſcẽte reliqua dorſi parte ceruix obit, ſed etiam reliquo dorſo aut flexo, aut
extenſo, aut in latus inclinato: quandoquidem laxè admodum & priuatim cer
uicem moueri, homini utiliſsimum fuit, & in primis quum in contrarios op-
poſitos'ue motus reliquis dorſi partibus ceruix agitur. Vtcunq; enim lumbo-
rum uertebras unà cum thorace in anteriora flexeris, atq; in flexione reſerua-
ueris, nihil obſtiterit, quo minùs ceruix in poſteriora ualidè reclinari extẽdiq;
poſsit. Lumborum autem uertebrarũ motus, à thoracis uertebrarum motu
non admodũ diſtinctus eſt: unà enim ferè mouentur, præterquàm quòd lum
borum uertebris laxior motus in omni differentia concreditus ſit: quod tum
coſtarum uertebris, thoracis adnexarum occaſione euenit, tum etiam muſcu-
lorum, qui ipſis motibus præficiũtur. Totus enim thorax unà quodammodo
in latus inclinatur, quum tamen ſingulæ lumborum uertebrę priuatim id ma
gis poſsint. Verùm ut hæc omnia oſsium articulatio commonſtrat, ita multo
maximè hos motus ipſi dorſales docẽt muſculi, nimis quàm frigidè, & nequa-
quam omnes à Galeno deſcripti. Erunt autem omnes utriuſq; lateris[a] muſculi
ſimul in minimum numerum redacti, ſexdecim, octo nimirum paribus com
plexi.[b] Primus itaq;, qui parem in altero latere ſecundum habet, à quintæ tho-
racis uertebræ corporis latere, ubi ipſi coſta coarticulatur, principium ſumit,
quod carneum, tenueq;, & acuti inſtar anguli uiſitur: & ſurſum obliquè con-
ſcendens, uerſus medium magis quartæ thoracis uertebræ corporis, obliquo
fibrarum ductu proficiſcitur. Illæ namq; ab exterioribus, ſurſum obliquè in in
teriora prorepunt adeò, ut iam ad tertiæ thoracis uertebræ corpus utriuſq; la-
teris muſculi ampliores facti, inuicem quodammodo contermini fiant: in ex-
ortu autem tantum ab inuicem diſtant, quanta corporis uertebrę eſt latitudo.
Hanc ſeriem (ut ſcilicet ex inferioris uertebræ corporis latere principium ſeu
explantationem ducant, atq; magis uerſus medium ſuperioris uertebrę corpo
ris, inſertionem moliantur) perpetuò ſeruant, quouſq; ſenſim mutuò appro-
pinquantes, ad anteriorem primæ ceruicis uertebrę ſedem uſq; cõſcenderint:
cuius ibidem extuberãti[c] proceſſui, neruoſa inſertione ſimul ambo coeuntes,
tanquam trianguli uertice inſeruntur, non admodum manifeſtè occipitis oſsi
ad anteriorem dorſalis medullæ foraminis[d] ſedem implantati. Ego hos mu-
ſculos, magna ex parte[e] ſtomacho ſubditos, duorum duntaxat loco, ut ſcilicet
unus utrinq; habeatur, numero: quamuis ex Galeni ſentẽtia ſingulos, duorum
uice, aut trium etiam, nonnulli enumeraſſe uideantur, quòd quibuſdã (uti opi
nor) inſcriptionibus, ſecundùm ipſorum fibrarũ ductum exporrectis, inſtarq;

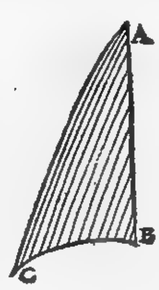
a Seorſim ſingulos adnotabimus.
b 8 tab. A, B. 7 tab. C, D.
c 2, 10 fig. cap. 15 lib. 1 M.
d 1 fi. cap. 15 lib. 1 G.
e 7 tab. E. & 14, 15 fi. lib. 5 A, B.

Sedecim dorſum mouentes muſculi.
Primus ac ſecundus; ſeu primum par.

albæ lineæ apparentibus, animum attenderint. quamuis interim hæ neq; ſemper eædem, neq; tam paucæ appareant, ut earum beneficio utrinq; ſolùm duo tres'ue recenſeri poſſent muſculi. deinde etiam longè minus penetrant, quàm ut in plures muſculos alterius lateris muſculum diſtinguere queant. At ſi fortè muſculi principijs inſertionibusq; diſſectionum proceres animum adhibuere, multo pluribus, quàm tribus muſculis hic noſter conformaretur. nam tres muſculi ad tres ſuperiores thoracis uertebras referrētur, & ſeptem ad ſeptem ceruicis. quare ſatius longè eſt, utrinq; unum enumerare muſculũ, aut, uti iam dixi (quantumuis etiam præter rationem) decem. Duobus his muſculis proprio motu ceruix, & uix admodũ caput ipſum flectitur: ſi enim utriuſq; muſculi partes ſimul omnes egerint, recta efficietur ceruicis flexio, uertebris ſcilicet mutuò ſeſe ſuccedentibus: at ſi alteruter tantùm in ſe colligatur, in contracti latus ceruix inclinabitur: uti etiam muſculorum exortus, inſertio, & fibrarum ductus, ipſorumq; continuitas, luce clariùs commonſtrant. Cæterùm hi muſculi non ſolùm ceruicem creduntur flectere, at etiam, uti paulo pòſt audies, thoracis uertebras ſuperiores. Quòd uerò Galenus parum rectè in decimotertio de Partium uſu, hos muſculos caput releuare, & ſurſum ducere docuerit, etiamſi non prolixiùs id modò exequar, neminem latēre ſat ſcio. [f] Tertius & quartus, quorum alter in dextro eſt latere, alter uerò in ſiniſtro, ad hunc modum habent. Dexter ex ſuperiori exterioriq; primę thoracis coſtę ſede, carnoſus ampluſq; enaſcitur, ex totius nimirum dextri lateris primæ coſtæ ſede, quæ à uertebris ad eam uſq; coſtæ oſsis[g] regionem pertingit, quæ iam in cartilaginem degenerata eſt. Muſculus ex hac enatus baſi, ſenſim arctatur, & in omnium ceruicis uertebrarum tranſuerſos proceſſus, interiore ipſorum ſede implantatur, fibras ſurſum obliquè intrò producens. Fibræ enim à coſtæ regione uertebris proxima principium ducentes, in tranſuerſum ſeptimæ ceruicis uertebræ proceſſum inſeruntur. Deinde huic ſedi proximè in ortu ſubſequentes, tranſuerſo ſextæ uertebræ proceſſui adnaſcuntur: ſicq; continua ſerie inſertionem moliuntur, ut illæ tandem, quæ coſtæ cartilagini proximæ ſunt, primis ceruicis uertebris implantētur, totuſq; muſculus triangularem figuram referat, cuius primũ latus primæ thoracis coſtę exporrigitur: cui & id priuatim obtigit, quòd [h] foramine quodã peruium ſit, quo uenæ & arteriæ in brachiũ excurrentibus iter exhibet. Secundum latus ad ceruicis longitudinem, ipſiuſq; in tranſuerſos proceſſus inſertionẽ fertur. tertium uerò, à coſtæ cartilagine, ad tranſuerſum primæ ceruicis uertebræ proceſſum pertinet. Huius muſculi, ſuiq; coniugis functionem orationi adijciam, ubi quintum & ſextũ expreſſero. [i] Quintus itaq; qui ſextum in ſiniſtro latere ſibi parem ſortitur, principium in dorſo aſſumit, ex tranſuerſi ſextæ thoracis uertebræ proceſſus radice, ad primum eius uertebræ poſterioris proceſſus, ſeu ſpinæ exortum. Hinc aſcendens, ex reliquarum quinq; ſuperiorum thoracis uertebrarũ tranſuerſis proceſsibus enaſcitur, ſenſim craſsior ualidiorq; redditus, quouſq; admodum pertinaciter in externam ſedem tranſuerſi proceſſus ſeptimæ ceruicis uertebræ inſertionẽ tentet: huic enim primùm muſculus inſeritur, & deinde reliquarũ omnium ceruicis uertebrarum tranſuerſis proceſsibus, ad[k] exteriorem eorundẽ ſedem. quanquam in [l] tranſuerſum primæ uertebræ proceſſum inualidam, & non admodum patentem

Tertius & quartus.

Quintus & ſextus.

Præſenti figura, muſculi, quem hic deſcribimus, fibrarum naturam & ſeriem, ac latera ruditer delineauimus. Significet igitur A ad B, ipſius latus uertebris exporrectum. C ad B, latus ſecundum coſtã ductum. C autem ad A, latus, quod ab anteriori coſtæ ſede, obliquè ſurſum ad muſculi apicem contendit.

f 7 tab. G. 8 C. 14 tab. N.

g 1 fig. 19 cap. lib. 1 A, B elatiſsima.

h Id expreſsimus in tabulis epitomes horum librorum.

i 13 tab. H.

k 9, 10 fig. cap. 15 lib. 1 & 1 fig. charact. 5, 6.

l 2, 3 fig. cap. 5 lib. 1 S.

Musculi 3, 4, 5, 6 munus.

tentem implantationem (ut neq; etiam tertius musculus) perficiat. Quinto itaq; & tertio musculo, qui dextris uertebrarum processibus inserũtur, ceruix duntaxat in dextrũ latus inclinatur: recto quidem ductu, utrisq; musculis unà laborantibus: obliquo autem, alterutro duntaxat se colligente. Tertius enim, quiescente quinto, in latus quidem, sed magis antrorsum ceruicem inclinat, quintus autem in posteriora magis. [m] Septimus musculus, cui in sinistro latere octauus respondet, à septimæ thoracis uertebræ spinæ radice, deinceps & à reliquarum succedentium thoracis uertebrarum spinarum quoq; radicibus, ubi inuicem uertebræ articulantur, principium sumit: non autem à spinarũ lateribus, quę [n] musculo occupãtur, quem decimumquintũ enumerabo. Quando septimus hic musculus, sensim ad ceruicem exporrectus, infimam ceruicis uertebram cõtingit, uehemẽtiùs ampliorię; sede ab illa enascitur, & obscuram admodum insertionẽ illarum fibrarum, quæ à thoracis uertebris originẽ duxere, in illius uertebrę spinam molitur. Reliquis autem ceruicis uertebrarũ spinis ualidè innascitur, atq; ab earundem transuersorum processuum radice, noua semper initia educit, enatas perpetuò fibras, spinæ superioris uertebræ tantisper inserens, donec ualidissimè in totam [o] inferiorem spinæ secundæ ceruicis uertebræ sedem implantetur, dexterq; musculus sinistro coniungatur, uti & toto per ceruicem progressu mutuò accumbunt, hęrentq;, duntaxat uertebrarum spinis inuicem dirempti. Horum musculorũ fibræ non prorsus rectà sursum conscendunt, uerùm ab exterioribus sursum modicè intrò feruntur: quare etiam & hi quoq; musculi obliquis præsunt motibus. Si enim septimus unà cum octauo cõtrahatur, recta ceruicis peragetur extensio: at sinistro laborante, & quiescente dextro, sinistrorsum extensio fiet: quemadmodum solius dextri lateris musculo cõtracto, in dextrum quoq; latus ceruix magis extenditur. Atq; hi omnes, ceruicis potissimùm famulantur motibus, ac inter musculos caput agentes subinde recensentur, etiamsi caput secundariò duntaxat mouent. [p] Nonus autem & decimus, quorum utrinq; etiam unus est, in illorum musculorum habentur numero, qui ψόαι, & νευρομήτραι, & ἀλώπεκες Græcis dicuntur. quanquam Clearchus exteriores quoq;, quos [q] undecimum, & duodecimum, & [r] decimumtertium, & decimumquartũ in sermonis progressu numerabo, sic appellauerit. Quàm uerò dilucidè uereq; Galenus hos musculos, seu lumborum carnes (ut interpretis uoce utar) descripserit, & num etiam simię, aut cani (qui hîc musculis admodum ab homine uariat) ipsius enarratio, qua ueteres, hominũ corpora secãtes, immeritò arguit, cõueniat, penes te esto iudicium. ipsa enim simię non admodũ quadrat, & lõgè minus homini: quod tum demum abundè intelliges, quãdo hæc nostra, adhibitis sectionibus, cum ipsius oraculis cõtuleris. Nolo enim prolixiùs sermonẽ uera narrantẽ, & aliàs satis diffusum, quibusdã disceptationibus hic interturbare: id satis esse ratus, si mea hæc cum Galeno pugnare moneã. In lumborũ itaq; interna sede, quando iam omnia intestina simul cum peritonæo resecta sunt, in hominibus utrinq; tantùm * duo apparent musculi, quorũ alter femoris famulatur motibus, alter uerò huius Capitis, seu dorsum mouentiũ nonus erit. Qui femoris motui pręest, in Capite musculorũ femur mouentiũ sextus habebitur. quãuis nunc obiter, Galeni gratia, illum & hîc describere, nihil prohibeat: ut pręsens sermo, Galeni de lumborum carnibus enarrationi abundè cõferri posit. Ab undecimæ itaq; & duodecimę thoracis uertebræ corporis latere, quo costæ tuberculum excipit, carnosus [s] oritur musculus, qui etiam à duarum, aliquando & trium, superiorum in lumbis uertebrarum corporibus carnosus similiter prodit,

Septimus & octauus.

Nonus & decimus.

In quinto & secũdo de Administ. sect.

Qui musculi in anteriori lumborum sede occurrant.

m 11 tab. O.
5 tab. L.
n 14 ta. Y.
o 7 si. cap. 15 lib. 1 s.
p 7 tab. u. 8 tab. Ξ. 13 & 14 P.
q 13 tab. r.
r 14 tab. T.
* unus 7 tab. u, alter uero dein 8 ta. ∂ unus, Ξ alter.
s 8 tab. 4.

& teres effectus, ab interioribus deorsum uersus exteriora obliquè descendit, semper, quousq; coxendicis[t] os contingat, carneus.[u] inibi enim arctatus, & excarnis redditus, in teretem finit tendinem: qui tandem in[x] minorem interiorem'ue femoris processum[y] insertus, femoris flexui auxiliatur. Hic musculus in lumbis modò magis, modò minus apparet liuidus, & potissimũ iuxta ipsius tendinis productionem. Atq; hic unus lumborum interiorum est: non quòd lumbi uertebrarum motibus presit, sed quòd hîc situetur.[z] Musculum autem, qui ex ilium ossis cauitate enatus, eandẽ cum prædicto in femur insertionem molitur, in lumborum musculorum numerum, uti nemo, quòd sciam, fecit hactenus, non repono. [a] Secundus itaq; lumborum musculus, insignis, crassus & carnosus est, priori subiectus, sed illo longè breuior & amplior. Enascitur enim ex[b] posteriori superioriq; ossis ilium cauitatis sede, quæ è regione superioris[c] sedis primi sacri ossis trãsuersi processus habetur. deinde etiam ex tota illa ossis sacri quoq; parte, musculus iste carneo crassoq; admodum principio exoritur: & modicè angustior redditus, sursum ad duodecimam thoracis costam protenditur, cui carnea insertione inferiori in parte inseritur. Ab interno autem latere musculus iste[d] transuersis omnium quinq; lumborũ uertebrarum processibus, secundùm ipsarum longitudinem, ab interna sede inseritur, lateribus etiam uertebrarum, unde nerui primùm emergunt, applantatus: adeò ut quadrangulum musculus hic cõstituat, cuius unum latus in ilium osse, & sacro, ad exortus radicem censetur: secundum, duodecimę thoracis costæ longitudinis pars: tertium, ipsæ lumborum uertebræ: quartum uerò, à duodecima costa, ubi iam à duodecima uertebra aliquousq; abscessit, ad externam exortus partem producitur, quę propemodum ad[e] medium ossis ilium spinæ longitudinis consistit. Fibræ autẽ ipsius, ab exterioribus introrsum obliquè ad superiora ascendunt: & quæ ab osse sacro principium ducunt, quintæ & infimæ lumborum uertebræ inserũtur: quæ autem has ordine uersus ilium os, exteriusq; latus insequuntur, sensim in superiores uertebras desinunt. Huic musculo, qui inter dorsum mouentes nonus mihi enumeratur, & decimo, qui noni musculi coniunx est, lumborum uertebrarum flectendi munus cõcreditum est, ipsiq; ambo duntaxat illius motus autores sunt. Sed quum horum utrinq; unus consistat, & is obliquis donetur fibris, præsentes musculi obliquã quoq; flexionem moliuntur, prout hic ille'ue solus in se colligitur. Sola itaq; inferior dorsi pars, & superior, proprios musculos flexionis opifices sibi adnatos obtinent: quorum etiam beneficio media dorsi pars, ipsæ uidelicet thoracis uertebræ,[f] quorum corpora sunt excarnea, nõnihil inclinãtur, superioribus scilicet unà cum ceruice, inferioribus uerò simul cum uertebris lumborũ inflexis. Quanquam non ineptè fortassis quispiam dixerit, thoracis flexioni (quæ non nisi uniuerso thorace simul inflexo perficitur) etiam[g] rectos abdominis musculos, thoracem deorsum trahentes, suppetias ferre. [h] Vndecimus & duodecimus utrobiq; sunt singuli, & soli duntaxat ex sex adhuc recensendis, in posterioriq; dorsi sede positis, Galeno cogniti: quamuis etiam neq; horum descriptionẽ rectè nobis tradiderit. Vndecimus enim, ex longioribus totius corporis est[i] musculis, ab infima ossis sacri sede, ad primam usq; thoracis uertebram exporrectus, illiq; thoracis[k] musculo imagine similis, quem ipsi in exortu, & per lumbos progressu cõnatum, in omnium costarum radices insertionẽ moliri diximus.

Iste

Præsens figura, musculi quem hic persequimur, circũscriptionem aliquo pacto proponit, & D ad B latus, quod modò primum appellatur, terminat. C ad A, secũdum. A ad B, tertium. C ad D, quartum.

Vndecimus & duodecimus.

Ad finem 5 libri de Administ. sect.

t 1, 2, 3 fig. cap. 23 lib. 1 T.
u 8 tab. E.
x 1, 2 fig. cap. 32 lib. 1 a.
y 13 tab. E, 14 tab. C.
z 8 tab. A.
a 8 tab. Z, 14 tab. P.
b 3 fi. cap. 29 lib. 1 sedes ad latus sinistrũ K, K cõiũctas.
c ad Z 1 fig. cap. 18 lib. 1.
d Si ex musculorũ tabulis cõtinuã seriẽ nõ sequeris, illam ex tribus ultimis lib. 1 petes.
e ad dextrũ K 3 fi. cap. 29 lib. 1.
f Ostendit hoc 8 tab.
g 5 tab. A.
h 13 tab. I, 12 tab. N, 14 tab. Q, R, S.
i 16 tab. L et Δ, sic cũ ferè tibiam mouentes.
k 12 tab. Δ.

Iſte itaq; dorſum mouentium muſculus, ex totius oſsis ſacri ſpinæ ſummo, ſecundùm ipſius longitudinem, & deinde ex ſpinis quinq; uertebrarum lumborum, nerueo ualidoq; admodum principio enaſcitur, quod[l] illi, quem in tota ſerie decimumtertium appellabimus, inſternitur: deinde à tota quoque oſsis ilium interna ſede,[m] quæ extra tranſuerſam oſsis ſacri regioné retrorſum prominet, principium hoc carnoſum omnino educitur: & ut ſedes, à qua muſculus hîc exoritur, acuta eſt,[n] ita quoq; acuti inſtar anguli muſculus inibi uiſitur. Hinc ſurſum aſcendens, carnoſior paulatim ad externum ipſius latus efficitur, tranſuerſis lumborum uertebrarum proceſsibus inſertus, ac ueluti teretis muſculi imaginem[o] carnoſa ſua ſede exprimens. Si enim &[p] neruoſo ipſius, quod ex uertebrarum ſpinis pendet, principio attenderes, latior multo quàm profundior dicendus eſſet. attamen externa ipſius ſede læuis æqualis'ue eſt: interna autem parte, propter ſuæ carnoſę partis craſsitiem, & neruoſę tenuitatem, ſecundùm ipſius longitudinem[q] ſinus quodammodo illi inciſus uidetur, quo decimotertio nobis enarrando muſculo cedit, & locum porrigit. Vbi uerò ad undecimam uſq; thoracis uertebram conſcendit, arctior longè redditus, neq; reliquis ſuperiorũ uertebrarum ſpinis adeò connatus, ſenſim ad primam uſq; thoracis uertebram anguſtior redditur, tranſuerſis omnibus thoracis uertebrarum proceſsibus innixus, quibus ſingulis ex interna ſua ſede,[r] tendinem inſtar anſulę cuiuſdam exporrigit, ipſorum proceſſuum apicibus, & ueluti coſtæ cum ipſis articuli termino inſertum: pari omnino modo, quo[s] quartus hominis thoracem moués muſculus, qui coſtis ſingulis tendinem quoq; offerebat. Verùm is thoracis muſculus, ab externo ipſius latere eiuſmodi tendines remotiùs à ſe diſpargit. dorſi autem muſculus, non ex altero latere, ſed potius ab interna anteriori'ue ſede tendines emittit, non recto tramite, uerùm obliquè uerſus exteriora ſurſum expanſos: quemadmodũ etiam muſculi fibræ omnes obliquæ ſunt. Vnde quoq; euenit, thoracem lumboſq; horum muſculorum, undecimi ſcilicet & duodecimi ope, rectà, & etiam in latera extédi. Ambobus enim æquè contractis, tota illa dorſi pars, cui præſentes muſculi inſeruntur, in neutrum latus uergens extenditur: at altero tantùm contracto, in ipſius latus ſpina extenſionem experta inuoluitur. [t]Decimustertius, cui in ſiniſtro latere decimusquartus reſpondet, ſub[u] undecimo occultatur, ab illa oſsis ſacri ſede[x] principium obtinens, quæ ab ipſius ſpina ad eius cum ilium oſſe connexũ pertinet. Atque ut illa ſedes ſurſum aſcendens, modicè lateſcit, ita muſculi huius quoq; initium infima ſede acutum eſt, & latius modicè effectum, tandem ad tranſuerſum quintæ lumborum uertebræ proceſſum ducitur: & illic rurſus reliqua ipſius ſede latior redditus, & à tranſuerſis reliquarum uertebrarũ proceſsibus initiũ ducens,[y] ad undecimæ uſq; thoracis uertebræ ſpinam conſcendit: & progreſſu gracilior tenuiorq; factus, inibi in acutum finitur angulũ. Exortus, quem decimustertius muſculus ab oſſe ſacro ducit, ſui coniugis muſculi exortui contiguus eſt: quemadmodum etiam per reliquum in altiora progreſſum præſentes muſculi inuicem cõmittuntur, inter ſpinarum interualla tantum mutuò dehiſcentes, quanta ligamenti eſt craſsities, quod in ſpinarum interuallis reponi, ſecundo ab hoc Capite audies. Horum muſculorum fibræ, ab inferioribus ſurſum uerſus interiora obliquè aſſurgunt, & ex inferiorũ uertebrarum trãſuerſis proceſsibus, & ſpinarum radicibus enatæ, in ſuperiorum uertebrarum ſpinæ amplitudinem perpetuò ſeſe inſerunt. Quotieſcunq; igitur utriuſq; lateris muſculus in ſe colligitur, ſuaſq; fibras cõtrahit, lumborum uertebrarũ, & ſi quæ thoracis ſub uertebra utrinq; ſuſcepta reperiantur, ſpinæ

ad ſe

Decimustertius & 14.

l 14 ta. T. — m cuius con- ſpicuũ ad ſi- niſtram H, I, 5, 6 cap. 19 lib. 1. — n 14 ta. S. — o 14 ta. Q. — p 14 ta. R. — q 14 tab. inter Q & R. — r 13 tab. M, M. — s 12 tab. Δ. dein M, M. — t 14 tab. T. — u 14 tab. Q, R, S. — x 14 ta. V. — y 14 ta. X.

ad se inuicem conniuent: earundemq; interualla cõstringuntur adeò, ut simul contracti musculi, totam illam spinæ partem, cui committuntur, appositissimè extendant: at altero in se tantùm collecto, in obliquum hæc dorsi pars extenditur, lateralemq; illam in semicirculum quodammodo inuolutionem patitur. [z] Decimusquintus & decimussextus (utrinq; etiam unus) ab undecima thoracis uertebra ad primam usq; ipsius protenduntur, totam spinarum amplitudinem, quæ ab ipsarum radice ad apicem usq; consistit, amplexantes, & similiter ac postremò dicti, carnei, sed ualidissimis interim neruosisq; fibris admodum intertexti. Hi musculi[a] ad duodecimam thoracis uertebram, aut ad eam quæ suprà infráque suscipitur, tenues sunt, quemadmodum decimitertij quoq; ad eandem uertebram insertio tenuis prorsus uisitur: at sursum exporrecti, paulatim crassescũt,[b] quousq; ad quintæ thoracis uertebræ spinam ascendunt. hîc enim tota sua mole crassiores euadunt, & sursum tensi, denuò[c] extenuantur, propter primæ thoracis uertebræ spinam, parem crassitiem cum illa quę ad undecimam est, sortiti. His quoq; musculis interualla spinarum opplentur, & inuicem inibi cõtigui sunt: quum inter illos nihil mediet, præter membraneum ligamentum, à superiori spina in inferiorem porrectum. Functio uerò horum musculorum potissima est, spinas, quibus inseruntur, mutuò colligere, itaq; eam dorsi partem, cui adnascuntur, cum reliquis musculis extendere. Sed ut pręsentes musculi, inter reliquos dorsi motuum autores, rectis fibris magna ex parte donantur, sic quoq; admodũ modicè obliquis motib. pręsunt.

Decimusquintus & 16.

z 14 t. Y. — *a inter Y 14 tab.* — *b ad Y 14 tab.* — *c propter* — *d 14 tab.*

MVSCVLORVM DORSVM MOVENTIVM administratio. Caput XXXIX.

Administratio primi & 2.

DORSVM mouentium administrãdi ratio in promptu iam est, si hucusq; sectionis nostræ seriem obseruaueris. In anteriori enim dorsi parte, illi etiam citra sectionem conspicui sunt, quos[a] primum & secundum nominauimus. Si uerò horum ortum & insertionem lubet exactiùs condiscere, illos à suis uertebris paruo & acutiori cultello abrades. deinde[b] tertio à prima thoracis costa liberato, quî trãsuersis ceruicis uertebrarũ is inseratur processibus, examinabis. In lumbis, quoniam peritonæum & septum quoq; transuersum dudum ademisti, licebit musculum, quem nos[c] primum in lumbis recẽsuimus, ac femoris motibus famulari diximus, suo principio à uertebrarum corporibus liberare, & ad coxendicis usq; os, à subdito ipsi[d] musculo, qui noster lumborum secundus est, dorsum autem mouentiũ nonus, solis manibus diuellere, ut omni ex parte nonus musculus in conspectum ueniat, quem ab osse ilium & sacro osse erasum, à transuersis lumborum uertebrarũ processibus, & earundem corporibus, & duodecima thoracis costa acutiori cultello discindes, eius naturã munusq; non oscitanter examinans. At si canis, aut caudata simia ad manũ sit, primò illum dissecabis, quem in illis animalibus membraneo nerueoq; principio, à coxendicis ossis elatiori sede enasci cõspicies, quiq; obliquè uersus interiora sursum ascendens, ac carnosa auctus substantia, in superiorum lumborum & inferiorũ aliquot thoracis uertebrarum corporibus inseritur, dorsi quoq; flexioni subseruiens, quam canes in circulum magis quàm homines moliũtur. Si enim hunc indagaueris, Galeni de lumborum carnibus enarratio tibi aliquantulo reddetur dilucidior. Hoc igitur, quo homines destituũtur, adempto, reliquos duos, canibus & hominibus in lumbis communes, in cane quoq; dissecabis, ut nonnullam

Tertij & 4. — *Noni & 10.* — *Ad finem 5 de Admin. diss.*

a 5 tab. A, B. — *b 8 tab. C* — *c 8 tab. e.* — *d 8 Ξ.*

nullam in illis quoq; musculis differentiam, Galeni intelligendi gratia intuearis. Resupinato iam cadauere,[e] quintum musculum à thoracis uertebris paruo cultello continuò derades, donec illum in omnibus insertionibus cõspexeris. Huic[f] septimus succedet, similiter à uertebris deradẽdus. At in hac functione cauendum est, ne[g] decimiquinti musculi portionem, septimi loco abscindas: inuicem enim pertinaciter hærent, & decimusquintus septimi musculi principium aliquousq;[h] subit. Nunc nouacula, acutiori'ue cultello, secundùm spinarum in lumbis & in osse sacro ductum, tentanda est sectio, quæ[i] undecimi musculi principium à spinis liberet. Ne uerò simul[k] decimumtertium (ut Galenus proculdubio in simijs, alioquin ad sectionem aptissimis, fecit) imprudẽs auferas, ac undecimi partem esse arbitreris, sectio illa non altiùs inijcienda est, quàm ut undecimi duntaxat exortum diuidat: cuius crassitiem facilè coniecturabis, si paruo cultello musculum à transuersis lumborum uertebrarũ processibus dissecabis, & à decimotertio subleuatũ, ad spinas quoq; uertebrarum inuerteris. Hoc itaq; musculo à lumborum & ossis sacri spinis liberato, cauendum est, ne illum thoracis uertebrarũ spinis adeò connatum arbitreris, ut[l] decimumquintum musculum unà cum ipso undecimo auferas, cumq; reliquis omnibus Anatomicis hallucineris. Postquam igitur internum quoq; musculi latus, utcunq; à subditis cõnatisq; sibi partibus diremptũ conspexeris, ab ilium etiã osse deradetur, & principio ipsius apprehenso, sensim attolletur: ut ipsum ab illis quibus inseritur partibus liberãs, tandem intuearis[m] tendines illos, quos à se palmitis instar, in transuersorum thoracis uertebrarum processuum apices elegantissima serie digerit. Hoc adempto, citra aliam sectionem[n] decimustertius, &[o] decimusquintus, sunt in conspicuo. Vt tamen illorum naturam ad amussim inquiras, necessum est & hos quoque à uertebris sedulò deradere: quod sanè in spinæ musculis eo operosiùs præstiteris, quo ijdem pluribus ossibus & innascantur, & à pluribus ortum ducant. Ob quod laudandus etiam uenit rerum Opifex, qui ita musculos hos fabrefecit, ut seorsum unamquamque dorsi partem succedentibus motibus agere possimus: ne simul uniuersum, multas actiones impedituri, semper mouere cogamur. Cæterùm ubi & hos abstuleris, transuersam duces sectionem, quæ sacrum os & infimam lumborum uertebram, ab anteriori sede, ad dorsalem usque medullam penetret: ut deinde inflexo unà cum costis thorace, dorsum ab osse sacro diuidere queas, uertebrarum ligamenta iam indagaturus.

Margin (left): e 15 tab. H. — f 14 ta. O. — g 14 ta. Y. — h d 1 14 tabule. — i 11 tab. Γ. — k 14 ta. T. — l 14 tab. Y. — m 13 tab. M, M. — n 14 ta. T. — o 14 ta. Y.

Margin (right): *Quinti & 6 administratio.* — *Septimi & 8.* — *Vndecimi & duodecimi.* — *Decimitertij & 14, 15, 16.*

DE VERTEBRARVM LIGAmentis. Caput XL.

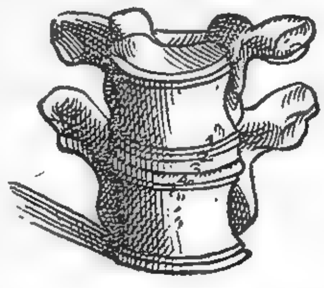
LIGAMENTA primam uertebrã capiti, & secundam primæ, & secundam rursus capiti[a] colligantia, superiùs enarraui:[b] quæ autem reliquas uertebras inuicem conuinciunt, nunc pertractabo, ab illis quæ uertebrarũ corpora colligant, sermonis facturus initium. Inter secũdæ itaq; & tertiæ uertebræ ceruicis, ac deinceps inter reliquarũ omnium uertebrarũ corpora,[c] substantia quędam reponitur, quam Galenus cartilaginem uocat, & qua uertebras inuicem haud colligari, contra eorum qui illum pręcesserunt dissectionis Procerum sententiam, asserit. Nam non huius cartilaginis beneficio ipsas committi uult, uerùm tertiæ dorsalis medullæ tunicæ, inter uertebrarum corpora se insinuantis. Cuiusmodi uerò hæc sit, in dorsalis medullę sermone persequar, tunc nimirum, quãdo

præter

Margin (left): a fig. cap. 30. — b Neque hec etiam ligamenta secus quàm quis ad ossium circũscriptionẽ fingere posset, proponere nobis licuit: quare etiã ad ossa te conferes. — c fi. cap 14 lib. 1 R, R.

Margin (right): *Ligamẽta, uertebrarum corpora committentia.* — *Cap. 8 lib. de Ossibus.*

præter duas cerebri membranas, dorsali medullæ proximè adnatas, uertebrarum foramina, seu cauitatem (quæ dorsali uiam præbet) membrana quadam osibus undiq; connata succingi audies. Hæc membrana nihil prorsus, nisi fortassis crassitie ab illa differt, quam circumossalem uulgò dicimus. Num uerò Galeni sententiæ, an Veterum illorum, qui in dissectionibus, quantum Galeni scripta ostendunt, admodum fuere seduli, accedendum sit, penes te esto iudicium. Nam etsi humanum cadauer ad manum non sit, non tamen fieri poterit, quin tibi iàm à lectione surgenti, alicuius animalis dorsum mensæ adhibeatur, uel etiamsi pisce uescendum erit. ac proinde uel ludi causa (dummodo diuina illa Hippocratis in libro de Articulis oracula non fastidiueris) unam uertebrã ab alia seiungito: & quacunq; etiam corporis adhibita cartilagine, tecũ perpendito, num illa uertebrarum cartilago, exquisitæ cartilaginis naturam obtineat, num uerò ligamenti cartilaginosi. Hac enim ratione manibus pedibusque

Vt leuiori negocio, quæ hic pertracto, assequaris, duas è thorace uertebras, anteriori facie ex puerili corpore depictas habes. In quibus 1 notat superioris uertebræ cartilaginem, sui corporis inferiorem appẽdicem, ipsumq; corpus interuenientem. 2 eiusdem uertebræ humiliorem appendicem. 3 cartilagineum ligamentum, superioris inferiorisq; uertebræ appendices intercedens. 4 superiorem inferioris uertebræ appendicem. 5 cartilaginem, dictam modò appendicem suæ uertebræ copulantem.

in Veterum sententiam, relicto procul Galeni placito, iturus es: neq; tibi persuaderi sines, membranam quandam, cuius beneficio uertebræ inuicem connecterentur, duci inter uertebræ os, & cartilaginẽ hanc ligamentosam, fibrosam, mollem, mucosam, neq; cartilaginis modo solidam, cõtinuam´ue, ne fortè duntaxat de duritie loqui uideamur. Quum tamen hæc expendes, sedulò cauendum est, ne in agni, aut hœdi, aut uituli spinam incidenti, cartilago inter appendicem corporis uertebræ, & ipsum corpus occurrẽs, tibi imponat, illamq; cartilaginem eam esse arbitreris, de qua hîc sermonem instituimus. Quin potius in illis uertebris perpendito tres cartilaginum, ut sic dicam, ordines, duobus osibus inter duas uertebras diremptos: ac postmodum illis ordinibus animaduersis, cartilaginũ naturas obserua, firmiusq; adhuc Veterum dogmati subscribito. Conspicies enim duas cartilagines inter utrarunq; uertebrarũ corpora, & ipsarum appẽdices positas, ad amussim esse cartilagines, nihilq; ab illis differre, quæ reliquos appendices & ossa interueniunt. At cartilaginem inter appendices mediam, profectò (nisi Galeni nomine oculis parum fidas tuis) nihil prorsus aliud quàm ligamentũ esse dices, quod Asclepiadum familiæ, quæ pueros suos in cadauerum sectionibus tanta cura exercebant, νευροχονδρώδη σύνδεσμα appellarunt: atq; huius interuentu, non autem tertiæ dorsalis medullæ tunicæ, uertebrarũ corpora colligari astrues, nulla interim interueniẽte membrana. Quapropter si Veteribus accedis, inter ligamẽta, cartilaginis natura pollentia, has uertebrarum cartilagines cõnumera: expenditoq; pariter magnam Naturæ industriam, quæ cartilaginosum hoc ligamentũ ita adaptauit, ut dorsi quoq; motibus (uti iam prius à me comprehensum est) cedendo assurgendoq; opituletur. Cæterùm alijs adhuc ligamentis uertebrarum corpora colligantur: per totam enim dorsi longitudinem, ualidissima ligamenta toti uertebrarum corporum ambitui obuoluuntur: quæ etsi undiq; crassa, spissa & robusta, sed mucoso interim humore oblita sint, attamen in anteriori corporis sede, ad utrunq; latus, ob sui crassitiem conspectiora euadunt. Quum itaq; hęc ligamenta, aut (si unius nomine omnia complecti uelis) ligamentum hoc durum forteq; euaserit, & omnibus uertebris ex æquo obducatur, obstaculo sanè est, ne

est, ne in extensione dorsum nimium porrigatur, incuruetur'ue. Dorsum enim, si plurimùm reflecteretur, stomacho, arteriæ magnæ, & uenæ cauæ fuisset summè noxium. Rursus ex singulis transuersis processibus in conterminos processus transuersos membraneum ligamentum tota interualli amplitudine porrigitur: & in spinarum interuallis, ab una spina ad alteram, membranea ligamenta continentur, spinas inuicem colligantia, & ueluti musculorum interstitia. Hæ membranæ in spinarum apicibus adeò crassescunt, ut ad apices simul coeuntes, quasi toti spinæ dorsi ligamentum constituant, cartilaginis etiam naturæ compos. Deinde ubi ascendentes uertebrarum processus descendentibus coarticulantur, membranea quoq; ligamenta (sed perquàm ualida) articulum undiq; ambiunt. Insuper priuatum quoddam, idq; subflauum ligamentum, ex interna sede foraminis uertebræ, quod dorsali medullæ exculptum est, ad radicem spinæ, posterioris'ue uertebræ processus, inter duos ascendentes aut descendentes processus exoritur, semper in subsequentis uertebræ eandem sedem insertum. In canibus, & illis animalibus, quæ rictum tergo leui opera accommodant, & longè laxiores ceruicis uertebrarum articulos, & etiam longiores ceruicis uertebras, quàm homo, obtinent, ligamentum quoddam obseruamus, cuius naturam Galeni gratia hîc non grauabor subiungere. In canibus igitur, simulatq; secundum par musculorum capitis motibus famulantium aggressus es, in ceruice ligamentum sese offert rarum, & nulli in uniuerso corpore respondens, nisi fortasis illis uertebrarum ligamentis, quæ postremo loco recensuimus: id enim cæteris robustius est, & colore flauum, in fibras multas dissolui potest. Enascitur autem id ex apicis septimæ ceruicis uertebræ spinæ lateribus: & sursum ascendens, nulli connascitur uertebræ, quousq; ad secundam ceruicis pertigerit, cuius spinæ lateribus in summo apice inseritur. aliquibus quoq; animalibus, ut ouibus, occipitij osi inseritur. Ligamentum hoc peculiari inuolutum est membrana, geminumq; apparet, ob impresionem illius longitudini exporrectam. Porrò huius ligamẽti naturam discere licebit, quoties uituli, aut porcelli, aut hœdi, aut uetustioris etiam bouis ceruix mensæ apponitur. Est enim ligamentũ hoc, flauum illud corpus, quod ex carnibus liberatum, canibus offerre solemus. nam inter reliqua corporis ligamenta solum, tanquã esui ineptum, reijcitur. Vnde etiam à robore Bruxellensibus Vast nuncupatur, qui huius esum puellis ad comam prolixiorem conciliandam commendant, hinc (opinor) ipsas ridentes, quòd uelut in flauam pallidamq; comam promptè dissoluitur, pręcipuo usu accommodum, ne uertebræ ceruicis suo loco promptè exiliant, quum illæ laxè admodum coarticulentur, & præ cæteris uertebris admodum obliquè agantur. Atq; ita etiam in quibusdam quadrupedibus, secundùm totius dorsi longitudinem ferè, utrinque unum amplum huius naturæ ligamentum, inter musculos dorsum mouentes occultatum, secundùm spinas ferri conspicimus, quale Galenus hominibus ferè in libris de Partium usu tribuit. Ligamentorum dorsi administratio peculiare nihil obtinet. quum enim dorsales musculi omnes adempti sunt, in anteriori dorsi parte, secundùm omnem corporis uertebrarum circunferentiam, membranea illa, duraq;, & mucore quodam imbibita ligamenta in conspectu sunt, quæ cultellis paruis, transuersim ipsis subditis, à uertebrarum corporibus liberare potes: non pręteriens, haud unum hîc, simplexq; ligamentum apparere, at ueluti multas membranulas inuicem incumbẽtes, adnatasq;. Postmodum costis à uertebris dearticulatis, earum quoq; ligamenta inspicies: quemadmodum & membranea illa, transuersorũ processuum & spinarum

Ligamẽta alijs sedibus quàm ad corpora uertebrarũ posita.

Propria canum ligamenta.

ADMINIstratio ligamentorum.

interualla occupantia. Vt uerò ad amussim cartilagineum inter uertebrarum corpora uideas ligamentum, aliquot uertebræ inuicem sunt cultro aliquo dirimendæ. Dum uerò uertebras, quarum corpora iam seiunxisti, retrorsum reflectis, & dorsalem medullam extrahis, tunicam, membranam'ue, uertebrarum cauitatem sublinentem, intueris: atq; uertebris ab inuicem prorsus dissectis, ualidum illud ligamentum occurret, in medio ascendentium descendentiumq; processuum locatum. Reiectis nunc uertebris, & aliquò quod adhuc ex reliquo corpore superest, reposito, scapulam & brachium, quod reponi antea uolebam, repetes, musculos qui humerum, cubitum & manum amplexantur, iam seriatim aggressurus.

DE MVSCVLO, NERVOSA SVA EXILITATE mediæ uolæ, & internæ digitorum sedis cuti subnato. Caput XLI.

Quo ordine musculi tradentur, à Galeno in 1 lib. de Administ. sect. & in 1 & 2 de Vsu partium descripti.

QVANDOQVIDEM musculos ea doctrinę serie exequi institutũ est, quo in uno corpore omnes administrare soleo, cõmodum fore arbitratus sum, nunc musculos in brachio & cubito & manu repositos, priuatis Capitibus aggredi, ac postmodũ communi omniũ capite, ipsorum confectionẽ subnectere. Vt itaq; Galeni ordini in his musculis, quos cæteris omnibus prolixiùs descripsit, me accommodem, à[a] musculo exordiar, qui internæ manus regioni, dilatescẽte neruosa ipsius exilitate subtẽditur, ac neruoso teretiq;[b] principio, ex interioris humeri[c] tuberis apice enascitur, medio[d] duorũ brachiale flectentiũ musculorum (qui ex eodẽ tubere prodeunt) incumbens, adnatusq;, non tamen in illorũ capitum medio (ut alij scribũt) repositus. Principium hoc ilico carnosum crassiusq; redditũ, musculi uentrẽ non impense crassum cõstituit, qui priusquã ad medium lõgitudinis cubiti, obliquè nõnihil uersus medium internę cubiti sedis ductus prorepserit,[e] denuò tenuis gracilisq; factus, in tendinem angustum, sed ampliorem, quàm profundũ, & neutiquam prorsus teretẽ cessat. Hinc ad brachialis usq; radicẽ pertingens, sensim in brachialis interiori sede[f] latescere incipit, ac manus cuti, ad extremã ferè usq; digitorũ aciem subnascitur. Atq; id fibrosis nexibus adeò ualidis continuisq; perficitur, ut internã manus cutem à neruosa tendinis tenuitate, uel etiã acutiori nouacula liberare arduum sit. Verùm interim Galeni suffragio acquiescendum minimè est, si hunc toti depili manus cuti in hominibus subnasci (ut de suis docet simijs) arbitratus fuerit. Siquidem tendo mediæ uolæ cuti in palma tantum subnascitur, non autẽ cutem cõtingit,[g] musculo obductũ, quem paruum digitũ à cæteris in obliquum abducere docebimus: neq; etiã cuti subtenditur,[h] musculosam carnem inuestienti, quæ primo pollicis articulo incũbens, ex pluribus musculis cõstituitur. Ad hæc, nullę huius tendinis portiones in digitorũ latera excurrunt: quinimo præsens tendo perquàm obscurè internæ etiam digitorum regioni obnasci uisitur. Musculus tendinem hunc producens, gracilis est, atq; in cubiti medio, super reliquos huius regionis, uti monuimus, exporrigitur: non enim decuisset hunc magnum extrui, quum nullius ossis motu illum præfici credamus.

a 1 tab. Y. 2 tab. b. 3 tab. F. 4 tab. λ.
b 3 tab. i.
c 1, 2 fig. cap. 23 lib. 1 S.
d 4 tab. unus Λ, alter m, qui etiã 9 tab. Ξ indicatur, ubi etiam spectatis characteq.
e 3 tab. k ad l.
f sub l 3 tabula.
g 3 tab. π
h 3 ta. p. q.

Cuiusmodi internã summæ manus cutem parari decuit.

Vt enim cutis circumactu pertinax depilisq; fieret, ac proinde manus ad accuratiùs sentiendum aptior efficeretur, cuti internę manus hunc tendinem substerni (sed nimium fortè) nobis persuasum habemus. Conueniebat namq;, ut manus apprehendẽs instrumentũ, internã ipsius cutẽ adipisceretur, nõ modò

ægrè

ægrè mobilem, cùm ob alia quædam, tum maximè ob exactiorẽ tutioremq́; corporum comprehensionem, sed reliqua totius corporis cute sensu exactiori præditam. Quanquam non huius tendinis beneficio, manus accuratum tactus sensum nanciscitur, uerùm plurium neruorum auxilio, ex quibus ad singulos digitos[i] quatuor surculos propagari, suo loco docebimus, duos nimirum externæ digitorum sedi, & totidem internæ. Confert quoque non parum ad exquisitum tactum, depilem esse interiorẽ manus cutem, quod eam à tendine sub illa dilatato præcipuè obtinere Galenus affirmat: si enim admodum pilosa foret, nequaquam sibi appropinquantia tangeret, quòd pili nimirum tangendo corpori ante cutem occurrerent, illiusq́; contactum arcerent. Quoniam autem tendo iste etiam huius regionis cutem subduram efficit, cuius manifestum est, & id ad plurimos usus nobis conducere. Horum itaq; gratia, tendo internæ manus cuti subnasci creditur. Ostendi uerò non semel in scholis, hunc quem narramus musculum, certò defuisse, ac portionem[k] tendinum brachiale flectentium, priusquam illi brachiale ascendant, in latum tendinem desijsse. Interdum uerò non ab illis tendinibus portionem, quæ lati tendinis uicem gerit, porrigi uidimus, uerùm à[l] ligamento transuerso, tendinibus in interna brachialis sede obducto: quemadmodum etiam in hominibus secus atque in simijs, sub pede nullus tendo dilatescit. nam à calcis osse[m] membranam in homine enasci audies, lati tendinis naturam appositissimè exprimentem. Cæterùm interim ob nonnulla Galeni loca haud colligendum est, hos tendines, neruea m'ue naturam, cuti citra alicuius interuentum adnasci, aut nullo interuallo cutem à tendine semoueri. Inter tendinem namque & cutem in manu & pede, adeps plurimus cõtinetur, cuius naturam iamiam explicabo: neque homines hanc solùm habent, imò canes plurimam quoque obtinent. Vniuersum enim tuberculum, quod ad illorum quatuor digitorum radicem prominet, & quo pedem præcipuè figunt, adiposæ eius substantiæ præsentia extuberat, utcunque interim adipe inter carneam membranam & cutem simiæ ac canes prorsus alioquin destituantur.

[Margin: i Neruos 3 ... cap. 11 ... 4 & ... ti manus ... libri ... fig.]

[Margin: k 3 tab. h & m.]

[Margin: l 4 tab. 6.]

[Margin: m 13 ta. m.]

[Margin: Musculum sua tendine latescentem, non semel deesse.]

[Margin: Inter cutem & tendinem, adipem reponi. Lib. 1, 2, 3 de Vsu part. & 1, 2 lib. de Administ. sect.]

DE CARNEA SVBSTANTIA, INTERIORI digitorum regioni, ipsorumq́; radicibus, & mediæ sedi uolæ superstrata. Caput XLII.

SVBSTANTIAM præsenti Capite describendam, nulla figura expressimus, neq; illam secus delineare integrum erat, quàm cutem & adipem in dextro pectoris latere fingere conati sumus uigesimaquinta libri quinti figura.

PER uniuersam quatuor digitorum, & secundi tertijq́; articuli pollicis longitudinem, ac quatuor manus monticulos, quos in Chiromantia ad quatuor digitorũ radices reponimus, & ad uolæ medium, carnea quædam substantia reperitur, quæ inter latum[a] tendinem & cutem partim interiacet, partim (sed minori portione) tẽdini subijcitur. Cęterùm hæc substantia, musculorum carni, aut propriæ peculiariq́; illorũ substantiæ, aut, ut fortè quispiam diceret, simplici carni, non respondet: uerùm substantia quædam est subalba & duriori, neruosóq; (quo id aptiùs explicem) adipi seu pinguedini quodammodo similis. Opinor enim ab ossium neruosarumq́; partium huic substantię ac ueluti pinguedini accumbentium attactu & uicinio illam duriorem effici, illius adipis quasi modo, qui in ossium articulis subinde colligitur. Quanquam non duritia solùm hæc sub-

[Margin: a musculi 3 tabula insigniti.]

ſtantia ab adipe differt, uerùm & frequẽti neruoſarum fibrarum & tenuium uenarum implexu. Ad hæc, in extremè emaciatis huius ſemper ſubſtantię portio quædam occurrit, perinde ac ſi propria peculiarisq́; corporis eſſet pars, ſecus ferè, quàm adeps, qui in admodum pueris, & prorſus extenuatis, & maraſmo de mortuis hominibus, inter ſecandum uix deprehẽditur. Verùm Arabes mihi hallucinari uidẽtur, hanc ſubſtantiam extra muſculi corpus, carnem ſimplicem immixtamq́; eſſe affirmantes, illorum modo, qui neſcio quam ſimplicem carnem in gingiuis ac pene collocant. Haudquaquam enim expenderunt innumeras neruorum fibras, & capillorum modo tenues uenas, hanc ſubſtantiam intercurrentes, illamq́; nec colore (quum ad album potius quàm rubrum uergat) nec ſubſtantia, nec æqualitate continuitate'ue etiam muſculorum carnem (quæ alioquin tot fibris implicatur, nihilque ferè quàm fibra quædam eſt) referre, Natura huiuſmodi ſubſtantiam, quam non niſi duriuſculæ conglobatæq́; pinguedini examuſsim aſsimilaueris, tanquam ſtratum aliquod, aut terram præparauit, cui aptè infiniti neruulorum ſurculi implantentur, quos ob exquiſitum tactus ſenſum, à maioribus neruorum propaginibus, internam manus ſedem adeuntibus, diffundi undiq́; oportuit. Cæterùm etſi hæc pinguedo durior, admodumq́; neruea ſit, nihilominus in uniuerſa rerum ſubſtantia mollis eſt: ac proinde occurſantibus cedit, & ad aliud quippiam, neque id minimum, digitis conducit. Media enim inter tendines digitos flectentes, & dura, quæ apprehendimus, corpora reponitur: & aptiſsimè tendines, ne aut premantur, aut contundantur, munit: unde etiam meritò huius ſubſtantiæ quàmplurimum infernæ pedis cuti ſubijcitur. præterea oſsium rectitudinem tunc corrigit, quando in circulum manus quippiam eſt comprehenſura. Ac proinde externæ digitorũ regioni hanc rerum Opifex minimè communicauit, ut quæ ibidem inutile pondus digitis inferret: quum hæc regio, neq́; illo abſolutiſsimo indigeat tactus ſenſu, neq́; quicquam in obliquum apprehendat, neque toties ſubulas, ſcalpella'ue, & id genus artium inſtrumenta propellat, multaq́; molliat & terat. Quinetiam in interna manus ſede, ipſis quidem articulis minimum, in partibus uerò inter articulos medijs, plurimum huiuſmodi ſubſtantiæ induſtrius rerum Conditor produxit. Haudquaquam enim oſsium ſedes, quibus illa inuicem coarticulantur, huiuſmodi ſubſtantia indiguerunt, quum flecti, atq́; ideo ab apprehendendo corpore abſcedere debeant. & ſubſtantia ea, pręterquàm quòd nihil commodi in illis præſtaret, obſtaculo motui fieret, tum grauans, ut ſuperflua: tum etiam prohibens, quo minùs articuli in acutos angulos flecti poſſent. Lateribus autem digitorum Natura tantum eius ſubſtantiæ adnutriuit, quantum medias ibidem regiones, quæ ob articulorum tubera uacuæ manſiſſent, replere potuit, quo & inde manus, non ſolùm ut diuiſum in multas partes organum, ſed etiam uelut uariè indiuiſum, ſuo munere fungeretur. Adductis enim inuicem digitis, ita eorum media regio ab hac ſubſtantia oppletur: ut ſi quid etiam liquidi manu ſupina continere libuerit, id non elabatur. Quantum uerò huiuſmodi ſubſtantia ad corpora ſummis digitis apprehendenda auxilij præſtet, nemini non perſpectiſsimum eſt, quem minimè latet, ſi oſsium finibus nihil, quod cederet, appoſitum fuiſſet, ea facilè debuiſſe rumpi, nec illis potuiſſe plurima corpora eleuari: quod modò huius ſubſtantiæ, & renitentium illi unguium opera obimus feliciſsimè.

DE MVSCVLIS, MANVS DIGITOS mouentibus. Caput XLIII.

Digitorum motus.

a Seriatim hæc ostendunt figuræ cap. 27 lib. 1.

QVVM superiore libro quinq; digitorũ ossium constructionem persequerer, longè[a] aliam articuli speciem in primis quinq; digitorum internodijs, & in secundo pollicis haberi scripsi, quàm in secundo & tertio quatuor digitorum, & tertio pollicis internodio. Illa namq; mutuò ea articuli specie ingrediuntur, quam γίγγλυμον Græci uocant. Superius enim os in suum sinum inferioris ossis tuber excipit, ipsumq; inferius os in suis sinibus superioris ossis capitula admittit. Vnde etiam simplicem tantum motum hęc internodia obtinent, qui extensione & flexione nusquam ne tantillum quidem in latus declinantibus perficitur. At quatuor digitorũ prima ossa inarticulatione cum illis quibus sustinentur ossibus coarctantur: unicus enim digiti ossis sinus unicum postbrachialis ossis caput excipit. quapropter etiam illa prima digitorum ossa, ut & primus quoque pollicis articulus, duplici motu agi possunt, quo flectuntur & extenduntur, insuperq; ad latera inclinãtur, seu, ut semper loqui instituimus, ad hos illos'ue digitos adducuntur, uel ab ijsdem abducũtur. Cæterùm omnes digitorum motus, uiginti & octo compleri docebimus musculis: at quum in illorum sermone[b] musculus quidam brachiali insertus, necessariò etiam pertractãdus uenit, hoc Capite nouem & uiginti describentur. [c] Primi musculi[d] principium teres, & statim ab exortu grande, ac ex carnea nerueaq; substantia mixtum, ab interiori humeri[e] tubere enascitur: non quidẽ ex superiori, magisq; prominente tuberis sede, uerùm ab interiore, sub[f] musculi ad internam manus cutem latum tendinem porrigentis, &[g] duorum, quos brachiale flectere audies, capitibus: præterea & sub[h] illius ferè musculi origine, qui inter radium in pronum agentes superior enumerabitur. quanquã potius ex anteriori sede, & inferiùs illa origine, primus hic digitorum musculus initium ducat, mox ab illo latior redditus, & ad ulnæ radijq; medium perreptans: quò quum peruenit, exactè iam carnosus & teres (in amplitudinẽ tamen modicè depressus) ad brachiale fertur. anteaquàm uerò brachialis radicem contingit, notabili satis interuallo, ipsius uenter in angustũ magis[i] coactus, in quatuor carnosas partes diuiditur, quæ singulę neruosiores angustioresq; factæ, ilico in exactos cessant tendines: qui examussim teretes, & simul communi membrana utcunq; tenui mucosaq; inuoluti, brachialis cum cubito articulũ, ipsumq; brachiale transcendunt, communi omnes[k] ligamento in brachialis sinu obducti. Est autem ligamentum id ualidum & transuersum, anuliq; formam (quod ad eius cauitatem spectat) præcipuè referens, & totam brachialis sinus amplitudinem, quà ex ipsa originem ducit, succingens. Simulatq; uerò tendines ligamentũ id pręteriere, inuicem diducti, tres acutos & interuallis pares constituunt angulos, & singuli unum quatuor digitorum sibi pręposìtum adeunt, & latiores membraneiq; facti, secundi digitorum ossis radici, & dein toti ossis longitudini inseruntur. Dum uerò prima digitorum ossa perreptant,[l] transuerso quoq; obuoluuntur ligamento, quod ex tota internæ ossis sedis amplitudine enatum, canalem oblongum seu anulum effingit, quo primi musculi tendo, unà cum[m] alio, quem huic subijci dicemus, secundùm digiti longitudinẽ securissimè deducitur, ac ne sua sede à digito declinet, aut contractus, suo'ue munere fungens, eleuetur, pulchrè amplectitur: ita tamen, ut tendini liberum iter citra omnem connexum per ligamentum pateat. Tendines enim, quà primis digitorum ossibus

Digitos mouentes musculi 28.

Primus.

b 10 tab. k. 11 tab. p.
c 5 tab. Θ. 4 tab. 6. 6 tab. ε.
d 5 tab. λ.
e 1, 2 fig. cap. 23 lib. 1 S.
f 3 tab. Γ.
g 3 tab. Λ, m.
h 5 tab. ι. 7 tab. Q.
i 5 tab. μ. & ita sensim 5 tabulam & 6 specta.
k 4 tab. θ.
l Id secus exprimi nequit, quàm digiti 4 tabulæ id proponunt.
m 6 tab. γ.

porriguntur, neq; transuersis ligamentis, neq; ossibus, uel quouis pacto adnexi hærent: sed ligamenta uelut per lubricos & læues anulos, sibi laxè exculptos, minimè impediti perreptant. Cæterùm his primi musculi tendinibus,[n] ubi primo digitorũ ossi incumbunt, & priusquam secundum conscenderunt (quanquam secus Galeno uisum fuit) peculiare rarumq; accidit, quòd longa sectione diuisi, alium ipsis substratum transmittant tendinem, de quo statim ac præsentis musculi functionem sermoni addidero, sum pertractaturus. Functio autem ipsius est, secundum quatuor digitorum os flectere, illud brachialis medio, ubi inuicem adhuc ipsius colligantur tendines, quàm potest proximè admouens. Et quemadmodum minimi digiti secundum os, cæteris digitorum secundis ossibus minus est, ita quoq; & eius digiti tendo reliquis tribus gracilior uisitur: ut & carnosa musculi pars, tendinem parui digiti promens, cæteras gracilitate superat. [o] Secundus musculus,[p] primo subiectus, ab interiore humeri[q] tubere, sub primi capite, sui initij uix aliquam portionem assumit: sed ex anteriori ulnæ[r] processu (quo illa humero coarticulatur) potissimùm enascitur, idq; præcipuè ab eius processus radice: quandoquidem ipsius superior pars, seu apex, illius[s] musculi excipitur insertione, qui cubitum flectentium est posterior. Secundus itaque musculus hinc[t] prodiens, exactè carnosus & teres (nonnihil latus tamen, & ut primus, modicè depressus) euadit, & mediam cubiti sedem comprehendens, ulnæ adhuc adnascitur, à qua exortus sui robur non modicum ea sede ascisit, qua ulnæ[u] membraneo connectitur ligamento, inter radium & ulnam tota cubiti ferè longitudine consistenti. Quando uerò musculus parum ultra medium longitudinis cubiti descendit, aliquanto angustior redditus,[x] in quatuor carnosas portiones similiter ac primus finditur. Quæ ante brachiale in teretes cessant tendines, tanto primi musculi tendinibus spisiores, quantum secundi musculi moles primi magnitudinem excedit. Hi tendines communi membrana perquàm mucosa, ac cæteris omnibus non carneis membranis rubicundiori inuoluuntur, simulque cohærentes, sub primi musculi tendinibus per[y] transuersum internæ brachialis sedis ligamentum, in manus uolam contendunt, in qua æquales angulos efficientes, mox inuicem dirimuntur, singuli ad unum quatuor digitorum excurrentes. Quemadmodum autem per uniuersam cubiti longitudinem & brachiale secundus musculus primo substernitur, ita quoq; primi tendinibus, secundi tendines subijciuntur, & eodem simul ambo secundùm primi ossis digitorum longitudinem, transuerso ligamento obducti, æquè inibi atque in uola & brachialis sinu spectantur, teretes. Minimè enim ueritati consonum est, secundi musculi tendinem in primo internodio, ut Galenus alicubi asserit, dilatari. [z] Porrò ut secundi musculi tendines concinnè ad tertium digiti internodium pertingerent, primi iam musculi tendinibus in secundum os necessariò insertionem molientibus, operæprecium fuit, secundi musculi tendines aut ad tendinum primi musculi latera porrigi, aut quum ipsis rectà subijciuntur, incumbentem illis tendinem perforari, hacque ratione substratum secundi musculi tendinem transmitti. At quum ossium latitudo, ut tendines secundi musculi ad latus declinent, minimè admittit: quumque, si fortè ad latus ducerentur, obliquum sanè situm obtinerent, ac proinde obliquo etiam motui præessent: reliquum fuit, longa sectione superiorem tendinem mirabili industria findi, ut ea sectione secundi musculi tendo uectus, ad tertij ossis radicem pertingeret, ipsius flexionis, ut postea dicam, autor. Verùm etsi tendines primi musculi perforentur, ob id tamen cum Galeno neutiquam

Lib. 1 de Usu part.

Secundus.

Lib. 1 de Partium usu.

Secundi musculi tendinũ per primi tendines transitus.

n 4 & 5 tab. aut spectas d & 7 & 6 tab.

o 6 tab. z. 7 tab. c.
p 5 tab. e.
q 1 fi. cap. 23 lib. 1. S.
r 5, 11 fig. cap. 24 lib. 1 C. dein L.
s 8 tab. Γ.
t 6 tab. A.
u 7 tab. V inter S & T.
x 6 tab. A.
y 7 tab. A.
z Hic seriatim spectas extremas manus 5, 6, 7 tabularum.

Lib. 1 de Administ. sect. & multo aliter 2 lib. de Usu par.

a inferius X 1 figuræ ca. 25 lib. 1. b Figuræ cap. 32 lib. 1. & 8 muscul. tab. K. c 2 fi. cap. 27 lib. 1 L. inter G & H. d eiusdem fig. I, K. e superius X 1 figuræ ca. 25 lib. 1. f Spectatur 1 fi. ca. 25 lib. 7.

tiquam credendum est, eos secundi digitorum ossis lateribus inseri, quum maximè internæ illorum sedi implantentur, ac suis apicibus post perforationem, sub secundi musculi tendinibus colligantur: & perinde ac si non fuissent perforati, sed tantùm latiores redditi, insertionem moliantur, nonnihil ante hanc insertionem in senibus, impenseque osseis, ut sic loquar, hominibus,[a] ossiculum sibi innatum uendicantes, quod ossiculorum sesamo semini comparatorum classi asscribitur, &[b] patellæ genu usum formamque quodammodo, ut & reliqua sesamina ossicula, refert, suaq; lubrica superficie (quæ ex tendinis substantia tantùm prominet)[c] sinui præponitur, inter duo capitula occurrenti, quibus primum quatuor digitorum os secundi ossis[d] sinus subit. Atq; ut primi musculi tendinibus eiusmodi innascuntur ossicula, sic quoq; alia secundi musculi obtingunt tendinibus, priusquam tertijs digitorum ossibus inserantur. Horum tendinum[e] ossiculum sinui prælocatur, respõdetq;, quem in suo medio habent secundi digitorum ossis capitula, tertij ossis sinibus inarticulata. Quanquam interim[f] omnibus aliàs nobis conspicuis in manu sesaminis ossiculis, hæc quæ dictis iam duorum musculorum tendinibus innascuntur, sint minima, obseruatuq; difficillima. Cæterùm ut in brachiale, & tota primi digitorum ossis longitudine, primi secundiq; musculi tendines transuerso ligamento cingũtur: sic quoq; in tota secundi ossis longitudine aliud ligamentum tendinem secundi musculi hàc porrectum obuoluit, aut, ut semel dicam, eiusmodi ligamentũ toti internæ digitorũ sedi obtenditur, quod nulla membrana, nullo'ue alio uinculo, aut fibra etiam, tendinibus adnascitur, nec ibidem quicquam membraneũ inter duos tendines inuicem suffultos interuenit. In uola tamen, priusquam tendines, digitorũ ligamenta subeunt, singuli proprijs induuntur membranulis, quæ tendinibus, quibusdam fibrosis nexibus adnascuntur.

Tertius musculus.

g 6 tab. x. 5 tab. g. 7 tab. b. h 6 tab. Ξ. i 1 fi. cap. 24 lib. 1 L. & dein b. k 7 tab. V inter S, T. l 6 tab. θ. m 6 tab. Ξ. n 4 tab. θ. o 1, 2, 4 fi. cap. 25 lib. 1 processus P notatur, ad cuius internum latus sinus iste spectatur. p 6 tab. x, λ & 7 tab. charact. 1, 23.

[g] Tertius musculus à[h] secundo mihi prorsus distinguitur, non anxiè interim solicito, num secundo illum adnumeres, ac secundum tunc in quinq; carnosas partes, totidemq; tendines difscissum proferas, dummodo uera tertij musculi descriptio non reticeatur, qui tota cubiti longitudine, superiori lateri secundi musculi exporrigitur, illi nusquam, nisi fortaſsis ad cubiti cum humero articulum, continuus: sed perinde ac cæteri musculi mutuò accumbentes solent, toto progressu illi duntaxat cohærens. Enascitur quidem carneo teretiq; principio ex ulnæ[i] sede, qua hæc radij capitulum in proprium sinum excipit: & hinc prodiens, radio attenditur, illi uniuersa ipsius propemodum longitudine adnatus, & ab ipso principium cõtinuè ducens, ex ea potisimùm sede, ubi[k] membraneum ligamen, secundùm cubiti longitudinem porrectum, ex radio ad ulnam enascitur, quod etiam huic musculo principij portionẽ offert. Quum uerò musculus radio ad hunc modum expãsus, ad brachiale properat, in teretem cessat[l] tendinem, peculiari membrana, quam mucor imbuit, obtectum: non autem communi membrana, quæ in brachialis sinu[m] secundi musculi tendines inuestit. Quinetiam tertij musculi tendo nulli quatuor secundi musculi tendinum subijcitur: quamuis interim per transuersum brachialis feratur[n] ligamentum, illius attensus lateri, quod ad pollicis radicem cõsistit: ubi etiam brachialis os, pollicem sustinens,[o] sinum huius tendinis potisimùm occasione insculptum habet, ad quem tendo reflexus, mediusq; inter[p] musculos primum pollicis os & secundum flectentes occultatus, ad secundum pollicis repit internodium, ubi transuerso ligamento in tota secundi ossis longitudine exceptus, tertium os accedit, cui latescens ualidè inseritur, eius ossis flexionis, uti mox subiungã, futurus opifex. Priusquam uerò tertium pollicis articulum

tendo iste ad suam usq; insertionem omnino superat, illi sesaminũ innascitur ossiculum, quod sua læui & lubrica superficie, qua extra tendinem prominet, anteriori sinus sedi præponitur, inter duo capitula cõspicui, quibus secundum pollicis os, tertij ossis sinus subingreditur. In caudatis simijs tertium hunc musculum non reperies: uerùm in uolæ medio, à [q] tendine secundi musculi, medium digitum petente, exigua portio enascitur, quæ transuersim ad pollicem ducta, ultimo ipsius ossi implantatur. Atq; ita hæc tendinis portiuncula peculiarem portionem carnosam, ut cæteri quatuor secũdi musculi tendines, neutiquam adipiscitur, aut etiam accedenti medium digitum tendini alligatur: at ab ipso prorsus enascitur, super indicis tendinem transuersim uecta. Cęterùm non caudatæ simiæ, magis humanæ constructioni accedentes, [r] tertium musculum hominis musculo figura ductuq; (nisi quòd etiam insigniùs [s] secundo musculo continuus sit) similem nanciscũtur: uerùm uti illis quoq; simijs pollex multo minor inualidiorq; quàm homini obtigit, ita etiam tertius ipsarum musculus ad proportionem minor graciliorq; quàm hominis musculus spectatur. Quinimo, quum earum simiarum pollex etiam adhuc breuioribus gracilioribusq; ossibus extruatur, quàm cęteri illarum digiti, tertius musculus graciliorem meritò tendinem in ipsis profert, quàm secundi musculi sunt tendines: quum interim in homine tertij musculi tendo, secundi musculi tendines crassitie insigniter uincat, quemadmodum & humanus pollex mole & robore cæteros anteit digitos. Adeò, ut haud mirum sit, Galenũ iam exactiùs dissectiones aggredientem, in primo de illis Administrandis libro scripsisse, tertij nobis ita uocati musculi tendinem illis tendinibus graciliorẽ esse, qui à secundo musculo producuntur. quod sanè haud fecisset, si hominis perinde ac simiarum historiã posteris tradere studuisset, aut homines alioquin sectioni accommodasset, uel tunc præcipuè, quum Epicuri philosophos, & Asclepiadis medicos, ea quæ hominis pollici cum simiæ pollice in magnitudine & robore est differentia, tam prolixè irridet, ipseq; eos reprehendẽdo facilè ostendit, quàm hominis pollicem nunquam secuerit. Porrò si insuper nostrum de uera hominis fabrica sermonẽ permulta hactenus Galeni placitis in primo de Partium usu libro renitentia adduxisse expenderis, & potissimùm illi figmento, quo is adhuc in anatomicis rudior, pollicem non ad brachialis medium, cæterorum digitorum modo, sed super alios, uersus uolæ medium flecti comminiscitur: non me inscitiæ, aut in Galenum communem præceptorem impietatis prius insimulato, quàm proprijs manibus (ut & id cum ipso dicam) sectionẽ obieris, aut alteri accuratè illam tractanti, admonitus iam astiteris, rem uniuersam diligẽter in simijs & hominibus obseruans. Reperies namq;, non modò nunc commemorata, Galeni sententiæ doctrinęq; meritò reluctari: sed & id quoq; maximè, quod de secundi ac tertij musculorum functione subnexurus sum. Opinatur enim Galenus, & cum illo omnis resectionis professorum chorus, secundum musculum quatuor digitorum primum tertiumq; os flectere: & quem nos tertium recensuimus, secundi pollicis ossis & tertij flexum moliri: quum tamen ambo suorum digitorum duntaxat tertij ossis, ut primus secundi, flexionis reuera opifices sint. Nullum enim musculum primariò os mouere, nisi eidem inseratur, Galeno cæterisq; Anatomicis firmissimi axiomatis loco habetur. at secundi musculi tendines neq; primis quatuor digitorum ossibus, neq; tertij tendo pollicis secundo ossi, ne obscurissimè quidem inseritur, applantatur'ue: ergo nec eorum quodpiam hi musculi agũt. Neminem enim fore arbitror, qui (etsi Galenus id primo de Partiũ usu astruat) secũdi musculi tendinem

Margin notes:

q Quæ à tẽdine, in 6 tab. [illegible] to ad ē portio ducetur.

r 6 tab. [illegible]

s 6 tab. [illegible]

Primo libro de Partium usu.

Pleraq; hic Galeni placitis cõtraria proponi.

Ad finem 1 libri de Administ. sect.

tendinem primo oſsi dilateſcentem implantari dicturus ſit: quum Galenus in diſſectione temporis ſucceſſu exercitatior, tribus interiectis de tranſuerſo ligamento uocibus, integrã paginam ibidem reſtituere conatus fuerit: parum tamen ſui memor, quum poſtea inſertiones tendinum in digitos, ſimul in numerum colligit. Ac proinde ſi beneficio tranſuerſi ligamenti, quod in primis quatuor digitorum oſsibus, & ſecũdo pollicis exiſtit, hæc oſſa à ſecundi & tertij muſculi tendinibus flecti, quis pro Galeno certans, illiusq; poſteriora uerioraq; ſenſa capiens contenderit, reſpondeat is quæſo, cur minus & [t] primi muſculi tendines, prima quatuor digitorum oſſa flectant? quum & hi eodem ligamento contineantur. Non enim quicquam prorſus eſt, cuius beneficio potius ſecundi muſculi, quàm primi tendinibus prima internodia flecti, quis demonſtrare poſſet. Quinetiam in medium adferat obſecro, quamobrem Galenus non ſenſerit, ſecundi quatuor digitorum oſsis flexionis, tendines ſecundi muſculi omnino autores eſſe? quum tamen & in ſecundi oſsis radice, totaque ipſius longitudine, hi tendines tranſuerſo obuelentur ligamento. Ad hæc, illum me docere optarim, quamobrem & primus & ſecundus & tertius digitos mouẽtium muſculi, etiam brachiale non flectant, quum & in interna brachialis ſede [u] tranſuerſo ualidoq; ligamento non mediocri ductus longitudine contineantur. Similiter rationem comminiſci uelim, quapropter quamplurimi tibiam occupantes muſculi, qui pedem adeuntes, [x] tranſuerſis ligamentis inter tibiæ oſsis extremum & calcem, ac rurſus inter fibulæ apicem, exteriorem'ue malleolum ac calcem obuoluuntur, non illorum ligamentorum etiam auxilio pedem moueant, quum tamen in his omnibus par ſit ratio: uti etiam in omnibus cæteris muſculis, qui tranſuerſo ligamẽto in alio oſſe, quàm unde principium duxere, induuntur. Ac proinde pleroſq; in [y] cubiti exteriori ſede, & in [z] tibiæ anteriori regione, tendines ibidem ligamentis circundatos, in medium, ad robur huic meo paradoxo conciliandum, non adfero. Vt itaq; tres hactenus ex digitorum muſculis enarratos brachiale non flectere, certo certiùs conſtat, ita quoq; niſi ſuorum, quibus inſeruntur, oſsium flexionis opifices cenſendi ſunt. Si quis tamen nihilominus (etſi præterea Naturam primis quatuor digitorum ſingulis oſsibus [a] duos peculiares muſculos, & ſecundo pollicis oſsi tres, eorum oſsium flexionis autores elargitam eſſe, mox docebimus) tranſuerſi ligamenti interuentu, primo & ſecundo muſculo primum quatuor digitorum os, & tertio item muſculo ſecundum pollicis os flecti arbitratus fuerit, non oſcitanter cuiuſq; internodij flexionis uim perpẽdat. nam primum internodium, quod ex ipſius ſentẽtia, primi ac ſecundi muſculorum tendinibus, ac dein alijs duobus paulo pòſt explicandis muſculis inflecteretur, uix firmius flexionis robur, quàm tertium internodium commõſtrat, utcunque etiam unicus tantùm tendo huius motus dux cenſeatur. Inſuper ſi quis tranſuerſorum ligamentorum beneficio flexum peragi contendet, rationem ſanè adferat oportet, quî eueniat, tertia & ſecunda digitorum oſſa, extenſis & immotis primis, poſſe flecti: ſi enim tranſuerſorum ligaminum auxilio ſecundi muſculi tendines prima oſſa inflecterent, neceſſariò tertijs oſsibus flexis, prima quoque flexionem ſemper experirentur, quum contractum tendinem in ſuum quo obuoluitur ligamentum, perpetuò uim & renixum moliri neceſſum ſit. [b] Tres itaq; nunc dictos muſculos, ex diſsitis regionibus, per totam nimirum cubiti longitudinem Natura produxit: ne ſi fortè in manu principium aſſumerent, eam carne obruentes, magnam ponderoſamq; redderent: quod quantum ad uaria, quæ manu obeuntur, munia incommodi intuliſſet, quiuis

t 5 tab. 9.
u 4 tab. 6.
x 3 tab. 5, 6.
y 2 tab. cha racter. 1, 2, 3, 4, 5, 6.
z 1 tab. 4.
a 3 tab. 4.
a 7 tab. charact. 1, 2, 3.
8 tab. 4.
b 6 tab. 5, 7, 8.

quiuis promptissimè colligit. Deinde robur in flexione maius requirebatur, quàm quod breuibus musculis præstari ualebat, qui ex proximis ijs quæ mouenda erant ossibus principium ducerent. Atq; hanc pariter ob causam, ut digiti scilicet ualida flexione pollerent, non unius tantum musculi ope tres digitorum articuli flectuntur, sed singuli proprios exigunt. Illi quidē articuli, quos recta duntaxat, & in neutrum latus inclinante flexione agi oportuit, unico eodemq; ualido contenti fuere tendine: illi uerò, qui flexu suo in latera etiam inclinari debebant, pluribus tendinibus musculisq;, & illis non admodum ualidis (ut etiam illorum flexio infirma est) eguerunt. Porrò tendinibus transuersa ligamenta secundùm digitorum ossa (uti hactenus satis constat) obducuntur: ne quoties secundum aut tertium digitorum os inflectimus, tendines tanquam recti protensique funiculi, & uirgulæ secundùm ossium flexionem non incuruatæ, à flexo iam osse ad cubitum tensæ exurgerent, & cutem in miram altitudinē eleuantes, manus uolam turpiter implerent. Ligamenta enim, etsi tendines contrahantur, eos tamen ossibus, quibus non inseruntur, adiacere cogunt. In uola uerò & brachialis sede mucosis membranis tēdines induuntur, quo tutiores procederent, easq; membranas tanquam propugnacula & muros sortirentur. Sed secundi musculi membranę alius quoq; usus existit: siquidem[c] musculos oblongos & paruos, quorum opera digitos quatuor pollici adducimus, ab illa enasci audies. Cæterùm iam opportunum erit, musculos prima quatuor digitorum ossa, & primum secundumq; pollicis flectentes, aggredi. Sunt autem hi omnes numero tredecim: ad singulos nimirum quinq; digitorum primos articulos bini, & ad secundum pollicis terni.[d] Qui quatuor famulantur digitis, omnes rectà secundùm postbrachialis longitudinem digitos adeunt, omni propemodum ex parte carnei, ac postbrachialis[e] ossibus connati, & deniq; primorū in digitis ossium lateribus interiori in sede inserti. Duorum igitur paruum digitum flectentium[f] unus ab exteriori latere superioris partis postbrachialis ossis, quod paruo prælocatur, carnoso principio oritur, etiam nonnihil inibi adnatus brachiali. Hinc rectà ascendens, ad primum usq; digiti os carnosus permanet: ubi uerò os contingit, latiusculo tendine exterioris ossis lateri, uersus interiora tamen, inseritur. Alter ex interiori eiusdē postbrachialis ossis latere, ad ipsius iuxta brachiale extremum, originem ducit: & inter id os & sibi proximum ad digitum tendens, carnosum quoq; permanet, donec lato ac ueluti membraneo tendine interiori lateri primi ossis parui digiti implantetur. Quando utriq; musculi colliguntur, primum digiti os in neutrum latus uergens flectitur: si uerò exterior egerit, interiore quiescente, digitus in exteriorem partem nonnihil inclinans flectitur: at solo interiore laborante, digitus ad interiora conniuens, flexionem experitur. Ad hunc sanè modum aliorum trium digitorum musculi habent, adeò ut bini in singulis postbrachialis ossium interuallis (quæ tria sunt) reponantur, &[g] is qui indicis interiori lateri inseritur, interno postbrachialis ossis indicem sustinentis lateri adnascatur, in uolam magis quàm in externam manus regionem, & ut cęteri primos articulos flectentes musculi, protuberans. Horum musculorum tendinibus, qui admodum breues sunt, &, uti iam monuimus, latiusculi,[h] sesamina ossicula illis manifestiora innascuntur,[i] quæ[k] primi &[l] secundi digitos mouentium musculorum tendinibus peculiaria esse diximus. In mulieribus namque, & non admodum exiccatis, senibusq; aut osseis uiris, ea ossicula inter dissecandum etiam facilè occurrunt, quæ læui sua & lubrica superficie, qua ex suo, cui innascuntur, tendine prominent, anteriorem cōtingunt[m] capitis sedem, quod primo

Trāsuersorum ligamentorum usus.

Mucosarum membranarum usus.

Tredecim post tertium in numero, ordine succedentes.

Illorū octo, qui quatuor subseruiunt digitis.

c 6 tab. ad 7. 7 tab. d ad f.

d sub Δ 5 tabula.

e 1, 2 fig cap. 25 lib. 1, II, III, IIII.

f 4 tab. f.

g 8 tab. Y.

h 1 fi. cap. 25 lib. 1 V. V.

i 1 fig. cap. 25 lib. 1 X, X.

k 5 tab. Ξ.

l 6 tab. Ξ.

m 1 fi. cap. 27 lib. 1 C.

primo digitorũ oſsis[n] ſinui inarticulatur: ita ut ſingulis poſtbrachialis oſsium capitibus unũ utrinq; in anteriori ipſius regione præfigatur oſsiculũ, eius uſus gratia, quem in primo libro, horum oſsiculorũ naturam explicans, cõmemoraui. Cęterùm[o] muſculi, quorum beneficio primum pollicis internodium flectitur, unà cum[p] muſculo, qui pollicem à cæteris digitis maximè abducere dicetur, carneam molem conſtituunt, quæ ad pollicis radicẽ repoſita, montem, quem chiromanticorum alij Veneri, alij Marti aſſcribunt, effingit. Galenus autem in libris de Vſu partium, hanc molem falſo unicum eſſe muſculum arbitratus eſt, quem pollicis ab indice abductionis autorem recẽſuit, cuiq; ualidiorem motum, craſsioremq; tendinẽ, quàm muſculo tertiũ pollicis articulum flectenti, perperàm aſcripſit. Quemadmodũ etiam ueritati parcens,[q] molem illam carneam, quam chiromantici Lunæ monti tribuunt, unum quoq; muſculum, quo paruus ab alijs abducitur, eſſe, ibidem docuit, quum interim maiorem ipſius portionem exterior muſculus primum minimi digiti os flectentium procreet.[r] Primus itaq; pollicis muſculus, ex ſuperiori[s] trãſuerſi brachialis ligamenti ſede carneus enaſcitur, & toti primi pollicis oſsis longitudini interna regione attẽſus, perpetuò carneus illi inſeritur, perquàm obſcurè ſecundum pollicis contingens internodiũ.[t] Secundus, qui nuper dicto prorſus occulitur, longeq; minor illo eſt, ex tranſuerſo quoq; ligamento, &[u] oſſe brachialis pollicem fulciente enatus, in primi pollicis oſsis radicẽ implantatur, non ultra mediũ longitudinis primi eius oſsis pertingẽs. Sunt itaq; hi duo pollicis muſculi inter digitorum motores duodecimus & decimustertius, ſi modò octo muſculos, quatuor digitorũ prima internodia flectentes, ante hos enumraueris. Porrò qui ſecundũ pollicis os flectunt,[x] tres numero cẽſentur, magis differentem ſitum ab illis qui quatuor digitorũ prima oſſa flectunt, obtinentes, quàm duo primi pollicis oſsis flexus opifices. Qui enim quatuor famulantur digitis, rectà ſecundùm manus longitudinẽ procedunt: qui autem primum pollicis os flectunt, nõnihil obliquè ducuntur: ſed muſculi, ſecundi pollicis internodij flexionis autores, quodãmodo tranſuerſi cernuntur. Operæprecium namq; erat, quatuor digitos uerſus brachiale inclinari: pollicẽ uerò illis in functione oppoſitum, ad ipſos inflecti. Meritò igitur tres muſculi, ſecundũ pollicis os flectentes, ex uola, tanquam è quarta circuli parte, principia ſortiũtur: nimirum ad eius lineæ circunſcriptionem, quæ uitalis & cordis chiromanticis appellari conſueuit. quamuis nonnihil ulteriùs, quàm ea conſiſtat linea, ex uola initium ducant, ad trianguli nimirum illius, quem chiromantici in media uola collocant, ſuperius & exterius latus. Primus itaq; muſculus obliquũ latumq; principium ducit ex poſtbrachialis oſſe, cui medius innititur, modicè ſubter ipſius capitulũ digito inarticulatũ. Hinc carnoſus prorepens, nonnihil anguſtior redditur, & mẽbraneo tendine, ſecundi pollicis oſsis lateri, quod indicem ſpectat, uerſus interiora ſe inſerit. Secũdus inferiore ſuo latere iam dicto muſculo contiguus, ex media ſede poſtbrachialis oſsis, quod medio præponitur, originẽ ducit, nonnihil tamen & os, quo anularis fulcitur, cõtingens. Origo huius quoq; tenuis lataq; eſt, & ſtatim carnea ad inſertionem uſq; conſpicitur, quam in medio interioris partis ſecundi pollicis internodij tentat. Tertius huic proximus, ex poſtbrachialis oſsis anularẽ ſuſtinentis radice, quæ brachiali coarctatur, originẽ pariter latiuſculã ſumit: & obliquè pollicẽ accedẽs, lateri interiori ſecũdi pollicis internodij uerſus priora implãtatur, tẽdine etiã latiuſculo & breui, cui pręcipuũ maximũ'ue ſeſaminorũ oſsiculorũ circa manus digitos repertorum[y] oſsiculũ innaſcitur: uti & primi ſecundũ pollicis os flectentiũ muſculorum tendini

Illorũ duo, qui pollicis primo oſsi famulãtur.

Tres, qui ſecun do pollicis oſsi famulantur.

n 2 cap. fig. D. o 6 tab. 2. p 3 tab. p. 4 tab. 2. q 3 tab. 3, ac dein 4 tab. 2, 5. r 4 tab. 1. 6 tab. 2. s 4 tab. 6. t 6 tab. 2. 7 tab. 4. u figurarũ cap. 25 lib. 1 charact. 5. x 7, 13 tab. charact. 1, 2, 3. 8 tab. X. y 1 fi. cap. 25 lib. 1 T.

tendini aliud,ſed paulo minus,obtigit[z] oſsiculum.Contingunt uerò, aut prælocantur duo hæc oſsicula,læui & lubrica ſua ſuperficie, qua ex tẽdinibus prominent,anteriori ſedi capitis primi pollicis oſsis, quod ſecundi oſsis ſinui inarticulatur: itaq; oſsicula hæc eius ſedis latera ſpectant, ut inter ipſa[a] tendinem tertij digitos mouentium muſculi tutò ac citra compreſsionem, fallacem'ue aliàs ſedem,ad tertium pollicis os ferri ſinant. Cæterùm tres iſti muſculi,dum unà contrahuntur,in ſeſeq; colliguntur,fortiſsimè ſecundum pollicis interno dium flectunt: primo autem duntaxat agẽte, ad ſuperiora uerſus indicem pollex dirigitur. dum uerò ſecundus ſolus contrahitur, ad medios digitos pollex flectitur: quemadmodum infimo ad ſuum principium contracto,pollicis deorſum,& magis uerſus paruum digitũ flexio perficitur. Hos tres, etſi in ſimijs quoq; obſeruẽtur, Galenus non modò ignorauit, uerùm etiam falſas rationes in primo de Partium uſu aſtruit,quibus imperitior aliquis animum adhibens, ne hos quidem inter ſecandum aggredi tentaret. Neque etiam ueriſimile eſt, quum ſecundò Adminiſtrationes anatomicas emitteret,ac in ſecundo de Partium uſu libro lineam unam de muſculis primos digitorum articulos flectentibus, poſt illorum librorum indubiè editionem, & non ex totius in ipſis alioquin occurrentis enarrationis ſententia,interijceret, hos muſculos ipſi cognitos fuiſſe,quum illos nullibi deſcripſerit: quemadmodũ fecerunt Arabes,hos, quantum auguror,cognoſcentes,& duos,qui primi pollicis oſsis flexioni præſunt,negligentes. Vndecim namq; muſculos in manu digitis flectendis extructos recenſuerunt, octo quidem ad quatuor digitos, tres autem ad pollicem referẽtes. Quanquam rurſus ambigem,num caſu ipſi Vndecim,loco Decem, ex Galeno ſcripſerint: quum citra aliam deſcriptionẽ, muſculos tantum Oribaſij more enumerent. Quinetiam in primo de Adminiſtrandis ſectionibus Galeni libro, omnes quos hactenus uidi codices, tres mendas in numeris habent. Octo namq; duorum loco illic legitur, ubi manus muſculi,pollicis in latera motibus ſeruientes enarrantur. & rurſus ad calcem propemodum libri, quo cubitum mouentes muſculi recenſentur, Tres ſcribitur,ubi Duo,inſuper Duo, ubi Tres ſcribendũ fuerat: non ſecus ſanè, ac malè etiam Primi uſus, pro Secundi illic legitur, ubi Galenus in eodem libro ligamentorum uſus commemorat. Verùm hæc, cum innumeris ſanè alijs,pro mea uirili in Galeno candidè ſunt reſtituta,quem nuper Italia & Germania latinum dederũt. Hactenus itaq; ſedecim muſculos, quibus digiti flectuntur, commemoraui: ac proinde nunc[b] decimusſeptimus, digitos extendentium primus futurus, opportunè deſcribetur,qui[c] principio ex carnea nerueaq; ſubſtantia mixto, & utcunq; lato,à prominentiori ſede exterioris humeri[d] tuberis enaſcitur, & per mediam cubiti ſedem magnus & carnoſus, & paulo minùs toto teres porrigitur, nulli alteri cõnatus oſsi,neq; aliunde quàm ab humero principium ducens. Quum uerò propter radij extremum, cui brachiale inarticulatur,[e] pertingit, arctior redditus,in tres portiones carnoſas finditur,quæ ſimul communi membrana indutæ,fibriſq; tenuibus inuicem cohærentes,in tendinem ilico ab ipſarum à muſculi uentre diductu degenerant: ac unà per[f] ſinum, in radij exteriori ſede exculptum, ad brachiale contendunt. Eſt autem ſinus ille,ex quatuor in exteriori ſede appendicis radij excauatis, radij cum ulna[g] articulo proximus. Huic itaq; ſinui utcunq; amplo,& admittendorũ corporum magnitudini ad amuſſim reſpondenti,tres iſti tendines incumbunt,tranſuerſoq;[h] ligamẽto ipſis peculiari obuoluuntur,ne aliquando ex ſinu declinent,& ne contracto ipſorum muſculo in altum exurgant. Vbi uerò ligamentum perrepſerunt, brachialiq; iam in-

Tres ſecundũ pollicis os flectentes muſculi, Galeno ignorati.

Decimusſeptimus digitos mouentium.

z 1 [illegible] 3 [illegible] 1 I.
a 6 [illegible] tab. 6 [illegible] ſcali [illegible] gniti.
b 9 tab. Z. 2 tab. V. 10 tab. ſ.
c 9 tab. 4.
d 2 ſi. cap. 23 lib. 1 P.
e 9 tab. b.
f 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 7.
g 1 ſi. cap. 24 lib. 1 L. aut potius 2 figuræ L.
h 1, 2 [illegible] characts.

iam insternuntur, latescentes, & ab inuicem semoti, unus indicem, secundus medium, tertius anularem petunt. Mox autem atq; suorum digitorum radices contingunt, adhuc multo tenuiores amplioresq; redditi, ac, ut postea dicemus, uariè inuicem[i] permixti, primi osis radici inseruntur, & per totam digiti longitudinē ascendentes, medio exterioris trium osium regionis adnascuntur, trium illorum digitorum extensionis potissimùm opifices. [k] Decimusoctauus musculus, gracilis lōgusq; est, ab[l] exteriore humeri tubere principium sumens, inter decimiseptimi musculi caput, &[m] exortum musculi, qui postbrachialis osi, quo minimus digitus suffulcitur, insertus, brachiale extendit. Hinc itaq; decimusoctauus secundùm inferius latus decimiseptimi carnosus fertur, quousq; cubiti finem attingat, ubi in unum cessans tendinem, cōmuni radio & ulnæ[n] sinu & transuerso[o] ligamento utitur. Tendo iste statim atq; brachiale superauit, ad paruum cōtendit digitum: & latior redditus, nonnihilq; cum tendinis anularē à decimoseptimo adeuntis portione, ad parui digiti radicem commixtus, & illi quodammodo tendini portionem unà offerens, posteriori trium parui digiti osium regioni implantatur, illorum extensionis opifex.

Decimusoctauus.

[p] Decimusnonus, duobus ultimò descriptis in cubito substratus, obliquo ductu donatur. A' posteriori namq; ulnæ processu, usq; ad ulnæ sedem, qua non multo ante brachiale ueluti exactè teres euadit, continua serie, tanquam ex recta[q] linea,[r] musculi quidam enascuntur, omnes obliquo situ prædit. Atque hi tres obtinent radices, principia'ue: ac primum quidem, quod elatissimum, & brachio uicinius est, ad[s] musculum refertur radio peculiarem. Secundùm autem, primo iam ordine succedens, ad pollicem & brachiale spectat: cuius ductum, ac in plures ueluti musculos distributionem, musculorum pollicem extendentium enarratio docebit. [t] Tertiū autem, quo in præsentia potissimùm egemus, quodq; secūdo principio ordine succedit, ab ulnæ osse ultra medium ipsius longitudinis, uersus brachiale enascitur, exactè carneum, & instar oblongæ lineæ originem ducens, paulo angustius ab exortu redditur: & obliquè deorsum uersus radij ad brachiale appendicem conscendens, in[u] duas carnosas portiones discinditur: quarum inferior decimumnonū efformat musculum, à superiori illius principij parte distinctum, quam doctrinę gratia uigesimum primum, & pollicem uersus alios digitos euertentē musculum appellaturus sum. Hoc igitur tertium principium in duos musculos distinguam: quamuis interim principij ratione nō obstem, quo minùs ambas ipsius partes, unius musculi loco quiuis recensere posit. Decimus itaq; nonus, ab ulna eo quo dixi modo enatus, obliquè radij appendicem petit: ac priusquam hunc contingit, in duos inuicem cohærentes finitur tendines: qui proprio[x] sinui in radij appendice incumbentes, & peculiari[y] ligamēto transuersim obuincti, super brachiale expanduntur. Sinus autem horum tendinum nomine, in radij extremo sculptus, inter[z] sinum, decimiseptimi musculi gratia incisum, & illum consistit, quo bicornis tendo eius[a] musculi uehitur, cuius beneficio brachiale extenditur. Hic bicornis tendinis sinus[b] alteram quoque portionem tertij illius ex ulna prodeuntis principij transmittit, quam pollicis motibus famulari audies. Haud enim arbitrandum est, ambas tertij principij portiones unico sinu ac ligamento uti, & huic decimonono musculo ligamentū peculiare non obduci. Porrò ubi iam deciminoni musculi tendines brachiale superarūt, compresiq; admodum sunt, indicis & medij digiti radicē petunt, illi ut eorum digitorum, ac in primis indicis, à pollice abductionis autores sint, inserti. Obliquus namq; totius musculi ductus affatim attestatur, illum nō nisi obliquo pręfici potuisse

Decimusnonus.

Tres musculorum radices, ab ulnæ longitudine procedentes, quarū tertiæ, 19 musculus est pars.

i Vnguis ... ii in extre... 9 tab.
k 9 tab. Θ.
l tab. X. 10 tab. Γ.
l 1 fi. cap. 23 lib. 1 P.
m 9 tab. K, C.
n 1 fi. cap. 24 lib. 1 ∆.
o 2 tab. characte. 1.
p 10 tab. p.
q per g, g 1 & 6 fig. cap. 24 lib. 1.
r 10 tab. A, Z, Γ.
s 10, 13 tab. A.
t 10 tab. Γ.
u 10 tab. o superior, p uerò inferior notatur.
x 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 ∆.
y 2 ta. charact. 4.
z 2, 4 fig. cap. 24 lib. unus γ, alter ε & ζ notatur.
a 11 tab. A.
b 10 tab. o.

motui: uti contrà, decimumoctauum parui digiti extensionem potius, quàm ipsius à cęteris digitis abductionem moliri, rectus ipsius per cubitum incessus, & magis adhuc ipsius situs arguit, qui sub paruo digito neutiquam uersus inferiora obliquus cernitur. Atq; istud non obiter sanè in ipsa resectione tibi spectandum uenit. neq; uulgariter profectò animus adhibendus est uarię, & non omnibus hominibus pari commixtioni, quam tendines ad digitorum radices moliuntur, à tribus postremò commemoratis musculis educti: ut diligenter expendas, quàm multa Galeni placitis pugnantia, necessariò in illorum musculorum historia scripserim. Is namq; decimumseptimū musculum, anteaquàm brachiale conscendat, in quatuor tendines scindi tradidit, horum unum paruo quoq; digito tribuens: quum tamen in tres tantùm tendines eum musculum dissecari innuerim. Pręterea Galenus tendines hos digitorum ossibus illic tantum connasci scripsit, ubi ad articuli cōpagem accedunt, quum tamen toti ossium longitudini æquè adnascantur. Ad hæc, [c] musculum digitos extendentem, per [d] sinum, transuersumq́; [e] ligamentum ferri ait, quod radio & ulnæ est commune: quum id decimooctauo seruiat musculo, & proprium [f] ligamentum & [g] sinū in radij appendice decimusseptimus sibi uendicet. Deinde, quum deciminoni musculi fabricam enarrat, multo secus quàm res se habet, huius [h] principium à tota ulna, aut ulnæ superiori parte brachio uicina pendère commemorat: quum tamen trium principiorū radicum'ue, ab ulna seriatim prodeuntium, decimumnonū musculum tertij ac infimi principij humiliorem, ac brachiali propinquiorem esse portionem (uti reuera est) descripserim. Insuper decimooctauo duos tribuit tendines, illumq; anularis & parui digitorum à pollice abductionis autorem statuit, nulla rarę illius à nobis commemoratæ tendinum mixtionis habita ratione: quum ego interim decimumoctauum, in primis paruum digitum extendere, dictis antea occasionibus contendam.

In 1 de Partiū usu, & 1 de Admin. sect.

c 9 tab. Z. d 2 fi. cap. 24 lib. 1 I. e 2 tab. cha ract. 1. f 2 tab. cha ract. 3. g 2 fi. cap. 24 lib. 1 Y. h 10 tab. F. & expēde simul dia duo princi pia.

Vigesimus.

Verùm quia paruum digitum (ne in contrarijs mihi cum Galeno descriptionibus enarrandis nimius sim) adeò ac uelut ex abundanti à cęteris abduci oportuit, quoties rotundas figuras manu cōplectimur, & quia huiusmodi motus [i] decimooctauo musculo acceptus ferri nequeat, rerū Opifex [k] musculum breuem, sed ualidū in manu reposuit, illi motui præfectū. A [l] quarto enim brachialis osse, quod rectū appellauimus, musculi huius principium prodit, quod per Lunæ monticulū ad paruum digitū pergens, toto ductu carneum uisitur, muris seu lacertæ formā eleganter exprimens. quippe musculus iste in exortu utcunq; tenuis, in medio teres crassusq; est: in insertione autem, quam in externū primi ossis parui digiti latus molitur, gracilis, tenuisq; & nerueus euadit. sit itaq; hic ordine uigesimus. Cęterùm [m] uigesimusprimus, pollici peculiaris censetur: estq; ille altera [n] tertij ex ulna pendētis principij portio, quam à [o] decimonono, qui ad indicē potissimùm fertur, distinguimus. Ab ulnæ itaq; exteriori sede, iuxta [p] ligamentū membraneū, inter cubiti ossa, qua inuicē dehiscūt, consistēs, & iuxta mediū lōgitudinis cubiti iste musculus enascitur, uersus radium obliquè properans. Priusquam uerò radij inferiorē contingit appendicem, in paulo minus toto teretem cessat tendinem, qui communi cum bicorni [q] tendine, brachiale mouente [r] sinu, & [s] ligamento plerunq; (nanciscitur enim aliquando proprium) deductus, ad manum contendit, & ilico latescens, totius pollicis longitudini inseritur, non quidem in medio exterioris regionis, sed in exteriore eius regionis latere, quod indicem spectat. Quo tamen tendo magis ad tertium pollicis os contendit, eo magis quoq; medium exterioris sedis pollicis sibi uendicat. Cuius autem motus hic musculus opifex sit, ilico subijciam,

i 9 tab. e. k 1 tab. f. 3 tab. 4 tab. 2. 9 tab. h. l 1, 3, 5 fig. ca. 25 lib. 1 charact. 4.

Vigesimusprimus.

m 10 ta. o. 11 tab. u. 1 d. 2 e. 9 f. n 10, 11 ta. F. o 10 tab. p p 11 tab. b inter f & g. q 11 ta. m[...] sculi Δ [...]tati. r 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 e, f. s 1, 2 tab. charact.

Vigesimussecundus, qui simul cum 23 recensetur.

atq;

atq; duos sequentes nunc musculos descripsero. Ex[t] tribus itaq; musculorum principijs, quæ ab ulna secundùm ipsius longitudinem exoriri relata sunt,[u] medium principiũ utcunq; amplum, longa'ue satis linea enatum uisitur: & obliquè super radium conscendens, illi insternitur[x] musculo, quem bicorni tendine in brachiale extendere docebo. Simulatq; uerò principiũ hoc eum musculum integit, in[y] duas impares portiones diuiditur, à sese nullo interuallo distantes, sed mutuò accumbentium musculorum ritu inuicem hærentes. Superior portio aliquandiu carnea permanens, in teretem quodãmodo tendinẽ cessat, insertum exteriori brachialis[z] ossis sedi, quod pollicẽ sustinet. Inferior autem principij portio, statim ac aliquousq; in anteriora prorepsit, in[a] duas rursus carneas partes distinguitur, quæ singulæ in tendinem finiunt, ac cum superioris portionis tendine, proprio[b] sinui in radij appendice leuiter, sed latè inciso insident, peculiariq;[c] ligamento tres simul tendines mutuò accumbentes obducuntur: etsi interim nonnunquam singulos tendines singulis anulis, seu transuersis ligamentis donari uiderimus. Postquam autem inferioris portionis tendines brachiale superarunt, unus in primi pollicis ossis radicem implantatur, illic in externã ipsius regionem iuxta internũ latus finiens. Alter tendo, membranoso tantùm nexu primi pollicis ossis longitudini adhærens, in secundi ossis radicẽ exteriori sede, uersus internũ latus inseritur, non totus inibi cessans, uerùm ad summum usq; pollicis apicem, secundo & tertio ossibus pertinaciter, ac instar membranę adnatus. Nobis itaq; integrum erit,[d] principij secundi, quod ulna profert, occasione, unum hic statuere musculum: aut tendinum, ac ueluti carnosi principij[e] diuisionis gratia, tres musculos enumerare, ut scilicet singulis tendinibus singulos asscribamus musculos: aut propter[f] continuitatem inferioris portionis carnosæ, &[g] tendinum ipsius in eundem digitum insertionem, duos tantum recensere licebit musculos: ut scilicet[h] superior portio ad brachiale spectans, unius loco habeatur: &[i] inferior portio suo incessu in duas carneas partes & totidem tendines diuisa, unius musculi uice commemoretur. Quod Galeni etiam sententiæ magis erit accommodum, quum is quauis etiam enumeratione inferiorem portionem unius tantùm musculi loco recensuerit, ut qui unicum ipsius tantùm[k] tendinem tribus pollicis ossibus communem cognouerit, descripserit'ue. quanquam & non caudatę simiæ eo destituantur[l] tendine, quem hominibus primo tantum pollicis ossi insertum esse diximus. imò caudatarũ simiarum, ab hominis fabrica magis adhuc quàm non caudatæ uariantium, totum secundũ seu medium ex ulna prodiens[m] principium, unicum tantùm educit tendinem, qui in brachialis regione modico interuallo primùm dissectus, parua portione brachialis ossi pollicem sustinenti inseritur, maiori portione pollicem ita ac in cęteris apparet simijs, accedens. Sit igitur in nostro musculorum numero ac serie, inferior ea medij principij portio, in duos tendines digesta, mouentium digitos musculorum uigesimussecundus: ipsa uerò superior portio ad brachiale pertinens, musculorum hoc Capite hactenus commemoratorum uigesimustertius: etsi interim is digitorum uix famuletur motibus, uerùm cuidam brachialis extensioni & obscuro radij circumductui opem secundariò ferat. Porrò[n] uigesimosecundo (ut tandem ipsius munus explicem) & qui prius descriptus est,[o] uigesimoprimo pollex rectà euertitur, extendtur'ue, quoties ambo musculi unà contrahuntur: quippe uigesimosecundo tantùm in se collecto, pollex obliquè ac ueluti in latus à cæteris abductus digitis, extensionem patitur, à uigesimo autem primo ad indicem magis euerti solet. Cæterùm adhuc reliqui sunt[p] duo lateralibus

Marginal notes (left):
t 2,11 ta. Δ,Ξ,F.
u 10 tab. Ξ 1 tab. c. 9 tab. e.
x 11 tab. A.
y 11 tab. superior portio k, inferior l. sic 2 tab. b, c.
z 2 fi. cap. 25 lib. 1 charact. 5.
a 10 ta. m, n. 11 tab. q, r.
b 3, 4 fig. cap. 24 lib. 1 &.
c 1, 2 tab. charact. 6.
d 10, 11 ta. Ξ.
e 10 tab. Ξ in k & l, & dein in m & n.
f ubi in 10 tab. m & n ducuntur ab l.
g 11 tab. q, r.
h 10 tab. k. 11 tab. p.
i 10 tab. l in m & n.
k 10 tab. n. 11 tab. r.
l 1 tab. m. 11 tab. q.
m 10 ta. Ξ.
n 10 tab. l & m, n. 11 tab. q, r.
o 10 tab. o. 11 tab. u.
p 3 tab. p. 4 tab. μ unus, alter uerò 11 ta. f.

Marginal notes (right):
In 1 lib. de Administ. dissect.
Vigesimitertij musculi munus, non ad digitos pertinẽs.
Munus 21 & 22 musculorũ.

Sex musculi digitos mouentes adhuc reliqui.

pollicis motibus subseruientes musculi: &[q] alij insuper quatuor, quibus quatuor digiti ad pollicem ducuntur. Pollex enim, quum instar alterius manus, reliquis digitis opponi debuit, meritò musculos sibi uendicat, quorum beneficio ab illis maximè abducitur, & rursus uariarum actionum gratia, indici proximè admouetur.[r] Qui igitur pollicem maximè abducit, ab anteriori sede ossis brachialis, cui pollex innititur, nerueo principio, quod statim carneum euadit, enascitur: ac deorsum protēsus, secundo pollicis articulo, membraneo tendine inseritur. Hic musculus, unà cum[s] duobus, primum pollicis internodium flectentibus, quibus iste insternitur, carnosam uolæ partem efformat, quæ ad pollicis radicem consistit. Galenus autem in libris de Partium usu, præsentem musculum non admodū uerè in primum pollicis os inseri, scriptum reliquit: quum notabili & uera insertione ipsi non adnascatur, sed duntaxat fibrosis nexibus inualidè hæreat. Verùm non mirū est, Galenum eiusmodi insertionem nos docuisse, quum id scribens, duos musculos primum pollicis os flectentes ignorauerit, ac illos præsentis musculi partes esse arbitratus fuerit. Musculus iste[t] interioris pollicem euertentiū, qui ordine uigesimussecundus erat, actionem excipit: atq; ita quàm maximè pollicem ab indice remouet, id priuatim adeptus, quòd inter musculos manum & cubitum occupātes, solus quodammodo liueat, propriæ ipsius, quæ crassior est, membranæ gratia.[u] Alter musculus, lateralibus pollicis motibus seruiēs, ex interiori latere, uersus posteriora tamen,[x] ossis postbrachialis, quod indici præponitur, initium ducit carneum, & secundùm totam eius ossis longitudinem enatum. Musculus iste inseritur carnea implantatione, toti externo lateri primi pollicis ossis, membraneum tendinem radici quoq; secundi ossis porrigens. unde etiam huius fibræ transuersę quodāmodo sunt, à postbrachiali ad pollicē ductę, ac proinde etiam illū indici proximè accōmodantes, & musculi pollicem ad exteriora[y] euertentis (qui in nostra serie uigesimusprimus est) actionem excipientes. Porrò[z] musculi, quatuor digitos pollici adducentes, graciles & teretes sunt, singulis quatuor secundi musculi tendinibus (qui quatuor digitorū tertium os flectunt) singuli exporrecti: oriuntur enim ex mēbraneo inuolucro, tendines illos, cum brachialis sinum, &[a] transuersum ipsius ligamentum perreptant, induēte. Hinc simul cum tendinibus ad digitos procedentes, ac interiori tendinum lateri attensi, in digitorum radicem inseruntur, ad internum eorundem latus, uersus interiora insertionem membraneam moliti. ista namq; sede illos inseri decuit, qui in latus ad pollicem quatuor digitos erant inclinaturi. Præsentibus musculis hoc sanè rarum, perinde ac oculi[b] musculis obuenit, quòd non ex osse, aut cartilagine, sed ex membraneo tendinum inuolucro originem sumpserint. Iam si his quoq; musculis tuum numerum, disciplinę gratia auxeris, in uniuersum uigintinouem in hoc Capite descripti exurgent: quorum uigintiocto, digitorum duces sunt,[c] uigesimotertio interim ad brachiale relato. Porrò mirabitur forsitan aliquis, cur minus[d] musculos, quatuor digitos pollici adducentes, &[e] eum qui paruum à cęteris abducit, primo quatuor digitorum ossi dixerim inseri, nulla interim mentione succedētium internodiorum ossium'ue facta: quum tamen Galenus in omnibus digitorum ossibus, secundùm totam illorum longitudinem, eorum musculorum tendines, membranæ modo inseri, connasciq;, in primo de Administrandis sectionibus studiò serioq; scriptū reliquerit: secus quàm in libro de Partiū usu, ac illo etiam priores Anatomici. Ego nequaquam inficias eo, digitorum ossa secundùm eorum longitudinem, eregionè insertionis illorum musculorū membranis obduci, uerùm non talibus, quales

Ex uigintinouem descriptis musculis, 28 digitorum motibus famulari.

De tendinum insertionibus nonnulla.

q 6 tab. 5, 7 tab. 4.
r 1 tab. 5, tab. p. 4 tab. p.
s 6 tab. 5, λ.
t 10 tab. n. 11 tab. q. r.
u 1 tab. h. 2 d. 9 g. 10 t. 11 f. 12 i.
x 1, 2 fig. cap. 24 lib. 1.
y 10 tab. o.
z 6 tab. 5, ad 7 tab. d ad f.
a 4 tab. d.
b 1, 2 fig. cap. 11.
c 10 tab. k. 11 tab. p.
d 6 tab. [illegible]
e 3 tab. x.

quales commemorati modò musculi porrigere deberent. quandoquidem illæ nullum fibrarum genus, secundùm longitudinẽ excurrens ostendunt, neq; parem etiam ductum cum [f] musculorum ex cubito in exteriorem digitorum sedem insertorũ tendinibus retinent. Quinetiam solius primi in quatuor digitis articuli, & primi secũdiq; quodammodo in pollice beneficio, digiti in obliquum & latus aguntur: cuius causa, dum digitorum ossa persequerer, articulationis differentia esse commemorabatur. Si itaq; quispiam eiusmodi membranas, musculorũ in latera agentium tendines cum Galeno (quem articulorum in digitis discrimina & differentię latuerunt) esse contenderit, frustra eos & ligamenti tantùm uice secundis & tertijs digitorum ossibus cõmissos fateatur oportet. Rursus studiosior aliquis in Galeni libris uersatus, illumq; admodum contraria de insertione tendinum docere animaduertens, opperietur, donec omnes musculorum digitos mouentium insertiones in unum numerum redegero, Galenum in primo de Partiũ usu imitaturus, qui eas parum rectè persequitur: quoniam [g] tredecim musculos, qui in manu locati, digitorum flexus autores sunt, omittens, falsò [h] secundi musculi tendines, primo quatuor digitorum ossi implantatos, inibi tradidit. Deinde etiam [i] decimoseptimo musculo, & [k] decimooctauo, & [l] decimonono, alios quàm educũt tendines, Galenus tribuit, ac proinde alias quoq; quàm moliuntur insertiones. Et sanè nisi uaria illa tendinum, quos tres dicti proferunt musculi, ad digitorum radices cõmixtio, ac ipsorum ueluti in plures surculos diuisa per externam digitorum sedem series, obstarent, quo minus certum illorum omnium insertionũ numerum statuere ipse breui oratione queam, Galenum intelligẽdi gratia, uniuersorum digitos mouentium musculorum insertiones tecum in catalogum recenserem. Si tamen singulis quatuor digitorũ ossibus, ex tribus dictis musculis quasi geminam (quum ego interim quibusdam illorum, & præcipuè parui digiti ossibus, simplicem ferè asscribam) in posteriori ipsorum sede implantationẽ, Galeni nomine, & succinctę orationis causa, asscriberes, omniaq; deinde, ut ex nostra sententia habent, subaudires, sexaginta omnes ueræ insertiones (non accubitus, leues'ue annexus dico) erũt: in primum scilicet pollicis articulũ quinq;, in secundũ septem, in tertium tres, in minimi digiti primum internodiũ sex, in reliquorũ autem trium digitorũ prima internodia duntaxat quinq;, in quatuor uerò digitorũ secundum & tertium internodiũ tres. Quæ porrò eiusmodi sint insertiones, ipse tecum, ut musculos rursus in memoriam, quasi in epilogum contrahas, repetito: ac deinde rursus perpendito, quot uniuersæ essent, si etiam [m] musculi lateralibus motibus præfecti, qui in manu reponuntur, insertiones in succedentia ossa, quæ in latus (nisi secũdariò) non aguntur, ex Galeni sententia molirentur: & deinde etiam, si [n] uigesimisecũdi musculi utrunq; tendinem, primo pollicis ossi inseri uera insertione admiseris, ut nunc primũ pollicis internodiũ sex admitteret insertiones ([o] qui enim pollicem maximè abducit, in primum ipsius os non uerè inseritur) tertium autem pollicis os quinq;, & secunda tertiaq; internodia indicis, medij, & anularis etiam quatuor, parui autem digiti secundum & tertium internodiũ quinq; insertiones obtinerent, consurgẽt omnes septuagintatres. Si etiam dein transuersorũ ligamentorum beneficio factas ossibus applicationes adnumeraueris, & secundum quinq; digitorum internodiũ una applicatione, & primum quatuor digitorũ duabus auxeris, inuenies (nisi me additio fugerit) octuagintasex. nam primo pollicis internodio [p] tertij musculi tendinẽ tribuere nequis: quamuis hic numerus adhuc & [q] lati tẽdinis applicationes sibi uẽdicare posset, ut tria quatuor digitorũ,

Musculorum insertionum collectio.

f 9 tab. Z, & 10 tab. ſ, r, p, o.

g 6 tab. π, λ 7 ta. cha ract. 1, 2, 3. tab. 8 sub Δ.

h 6 tab. Ξ.

i 9 tab. Z.

k 9 tab. Θ.

l 10 tab. p. 11 tab. t.

m 3 tab. r, p. 6 tab. ʒ, ʒ. 11 tab. f.

n 10 tab. l, dein m, n.

o 3 tab. p.

p 6 tab. o, dein θ.

q musculi r tab. 3, ubi tendo l insignitur.

&duo

& duo pollicis internodia, adhuc una augerentur cōmissione, numerusq́; nonagintaocto constitueret. Quem si ad utranq; manum cōferens duplicaueris, quot numeris centum & octodecim Galeni ἐμφύσεις & παραφύσεις modò superasti? ac facilè expendis, quàm promptū sit, cognita hominis fabrica, in Naturę laudes expaciari, multasq́; paginas in partiū usu diffuse recensendo absumere.

Lib. 1 de usu partium.

DE MVSCVLIS MOTVVM BRACHIALIS OPIFICIBVS. Caput XLIIII.

Brachiale mouentium primus.

CVM brachiali reliqua manus pars flectitur, ac extenditur: deinde etiam in utrūq; latus agitur, idq́; quatuor maximè musculorum beneficio. Quorum[a] primus ex[b] interiore humeri tubere[c] principium ex carnea nerueaq́; substantia mixtum assumit, hinc totius ulnæ longitudini adnatus, & in progressu ab ipsa exortus sui robur assumens. Exporrigitur autem hic musculus inferiori lateri musculorum,[d] qui per cubitum repentes, digitorū flexionibus præsunt, unde etiam internam ulnæ sedem[e] magna ex parte amplectitur: quemadmodū & medium quoq; inferioris sedis cubiti occupat, cui scribentes innitimur. [f] Reliquum autem inferioris illius cubiti sedis, quod exterius est,[g] alius musculus sibi uendicat, quem ante paruum digitum postbrachiali insertum, illius extensionē moliri audies. Duo enim illi musculi, inuicem fibrosis nexibus ualidè hærētes, uelut stratum quoddam & puluinar, cui cōmodè totum cubitum inniti sinimus, efformãt. Cęterùm primus hic musculus, quum ad ulnæ usq; finem prorepsit, paulo ante cubiti cum brachiali articulum, in[h] ualidum, & quodāmodo teretem cessat tendinem, carniformi semper substantia interiori sua sede ad brachiale usq; auctum: ubi uerò id transcendit, prorsus excarnis est, ualidissima insertione superiori[i] quarti brachialis ossis sedi implantatus: quod rectum cartilaginosumq́; appellari, ac[k] unico tantum ossi cōmitti, primo libro diximus. Præsens tendo, qua ulnæ appendice articuloq́; brachialis suffulcitur, peculiare ligamentum, quod ipsi transuersim obducatur, nullum obtinet: sed cōmuni omnium musculorum membrana, quæ ligamenti uice est, quamq́; inter manus ligamenta quodammodo etiam recensebimus, circundatur, & perquàm ualidè brachialis cum cubito articuli ligamentis connectitur. [l] Secundus brachiale mouentium musculus, ab interiori quoque humeri tubere[m] exoritur, illius, quod nuper cōmemorauimus, capiti proximus, & instratum quoq; habens[n] caput eius musculi, qui internæ manus cuti dilatescentem exporrigit tendinem. Secundus hic musculus à suo initio ingressu obliquo ad elatius[o] primi digitos flectentis musculi latus contendit, ipsi magna ex parte innitens, radioq́; exporrectus. [p] Ante brachialis autem radicem, in teretem cessat tendinem: qui simulatque brachiale ad pollicis radicem[q] cōtingit, incuriose illum secantibus, ibidem brachialis ossibus inseri putatur. uerùm ubi[r] musculus ab indice pollicem abducens, unà cum duobus primum pollicis internodium flectentibus, à brachiali liberatus est, hic brachialis musculus conspicitur internam brachialis sedem præterire, & latescēs in postbrachialis[s] ossis, quod indici præponitur, radicem inseri, internæq́; transuersi hîc[t] ligamenti sedi ualidè adnasci. Duobus internis alij totidem externi respondent.[u] unus ab[x] exterioris humeri tuberis radice principium capit, ad latus eius[y] musculi, qui præcipuus extensionis minimi digiti autor est. Plurium enim ex eo tubere certa serie prodeuntium capitum, hic brachialis musculus humillimam & ulnę proximam sedem obtinet. unde etiam

Secundus.

Tertius.

*a 4 tab. Z. 1 tab. Z. 2 d. 3 m. 5 *. 9 Ξ.*
b 1 fi. cap. 23 lib. 1 S.
c 4 tab. γ.
d 4 tab. δ. & 5 tab. ϑ. & 6 ta. Ξ.
e 1, 6 fig. cap. 24 lib. 1 d.
f 2, 6 fig. cap. 24 lib. 1 e iuxta d, d.
g 9 tab. Λ. quod dein est contiguum Ξ.
h 4 tab. d.
i 1, 3, 5 fig. cap. 25 lib. 1 char. 4.
k earundē fig. char. 4.
l 3 tab. Λ. 1 tab. X. 2 g. 4 c.
m 3 tab. f.
n 3 tab. i musculi F.
o 4 tab. δ.
p 3 tab. g.
q 3 tab. h.
r 3 tab. p. dein 6 tab. κ, λ.
s 1 fi. cap. 25 lib. 1 L.
t 4 tab. ł.
u 9 tab. Λ. 2 Y. 10 q.
x 2 fi. cap. 23 lib. 1 P.
y 9 tab. ϑ. aut uide qui in 2 ta. Y ducitur inter X & 4.

etiam & ex[z] posteriori ulnæ processu, qui humero articulatur, hic musculus nonnihil principium ducit, illi instratus[a] musculo, qui originem inibi quoq; sumens, radium adit, illumq; in supinum agit. Hinc itaq; tertius brachialis musculus[b] prodiens, humiliorem exterioremq; ulnæ regionem amplexatur,[c] inter primum brachiale mouentium, & eum qui paruum digitum extendit, exporrectus. Quando uerò brachiali appropinquat, in teretem finit[d] tendinem, qui[e] sinui in appendice ulnæ exculpto innititur,[f] transuerso ligamento, quod unicum ulna proprium nãcifcitur, obductus. Quum primùm superato ligamento, brachiali superuehitur, latior factus, postbrachialis[g] osśis minimũ sustinentis radici inseritur, nonnunquam ante insertionẽ osśiculum sibi innatum obtinens sesaminum, quod nonnihil dictum modò postbrachialis os etiam suffulcire uidetur. [h] Alter exteriorum, qui ordine quartus est, latiusculo[i] principio longè supra exterius humeri tuber enascitur, ubi humerus uelut in oblongam[k] acutiem lineamq; prominet. Hinc carnosus, & longa utcunq; linea prodiens, radio insternitur, & paulo sub illius longitudinis medio, in robustum desinit[l] tendinem, qui bicornis bipartitus'ue statim ab ortu spectatur, utranq; partem paulo minus toto teretem gerens: est enim nõnihil latior, quàm profundior. Hæ partes, aut tendines, etsi inuicem dirimãtur, non tamen digno notatu interuallo disiti, recto tramite radio exporriguntur, ad illius appendicem iuxta brachiale contendentes: quò quum peruenerint, illis exculpto[m] sinui incumbunt, & cõmuni ipsis & illi[n] musculo, qui pollicem uersus indicem euertit,[o] ligamento circundãtur. Quod deinceps superantes, magis tum quàm prius, inuicem distant, in postbrachiale amplis insertionibus (ne fortè crasśis & teretibus extra reliquam manus superficiem hîc emineant)[p] implantati: unus enim in radicem osśis indicem sustinentis, alter uerò in radicem eius cui medius innititur, insertionem tentat. Quartus hic musculus, unà cum tertio, brachiale, si ambo in se colligantur, extrorsum reflectunt, extendunt'ue. hisq; auxiliatur[q] musculus, quem brachialis osśi, quo pollex sustinetur, inseri docuimus, quem superiore Capite illum in tota inibi descriptorum musculorum serie uigesimumtertium nominaremus: & ut his duobus brachiale extenditur, ita etiam duobus interioribus seu primis idem pulchrè flectitur. Dein eisdem musculis, quibus brachialis flexio extensioq; cõcreditur, brachiale ad latera quoq; ducimus.[r] Si enim interior musculus, & exterior, qui indicẽ spectant,[s] reliquis duobus laxatis contrahantur, brachiale introrsum atq; ad interius latus agitur: at si his laxatis, alij duo, qui minimum respiciunt digitũ, in se colliguntur, brachiale ad exteriora in latus mouetur. Cæterùm præter hos, quos brachiali tribuimus, motus, Galenus ipsi uersionem in pronum ac supinum adscripsit, peculiarem ab ea quam secundariò manus radij beneficio adipiscitur. Mihi tamen manus aut brachialis, quiescẽte radio, in pronum supinum'ue motũ aliquem perfici, hactenus percipere non licuit.[t] Deinde radij sinus, cui brachiale inarticulatur, oblongus est: & ipsum brachiale, quà sinui imponitur, oblongũ quoque, neq; ut humeri, aut femoris superius caput, rotundum uisitur: adeò ut hîc osśium articulus consurgat, prorsus ad circumactum ineptus. Verùm ut Galenus proprios in pronum & supinum motus brachiali asścribit, ita quoq; quatuor enarratos musculos, illorum autores esse contendit: prout hic nimirum, ille'ue contrahatur, aut quiescat. Cuius sententiam si non oscitanter perpenderis, hæc illum finxisse, imaginatumq; citiùs, quàm in resectione perspexisse (ut alia in libris de Vsu partium per Iouem pleraque) animaduertes.

Marginal notes (left): z 1,2 fig. cap. 24 lib. 1 D. — a 12, 11 tab. A. — b 9 tab. c. — c 9 tab. inter Z & Θ. — d 9 tab. d. — e 2 fi. cap. 24 lib. 1 V. — f 1 tab. characte. 2. — g 1,2 fig. cap. 25 lib. 1 IIII. cui subiect osśiculum N notatum. — h 11 tab. A. 1 b. 2 T. 3 c. 9 Y. 10 f. 12 o. — i 11 tab. i. — k 1,2 fig. cap. 23 lib. 1 Q. — l 11 tab. k. — m 2,4 fig. cap. 24 lib. 1 5, f. — n 10 tab. o. — o 1,2 tab. charact. 5. — p 11 tab. l. — q 2 tab. b. 10 k, 11 p. — r 3 tab. A. unus, alter 11 tab. A. — s 9 tab. unus A, alter Z. — t 1,2,3,4,5 figurarũ ca. 25 lib. 1 cha raƈt. 1, 2, 3 in x, y, z figurarum cap. 24 lib. 1.

Marginal notes (right): Quartus. — Musculorum munus. — Brachiale proprio motu in supinum & pronum non agi. — Lib. 2 de Partium usu.

DE MVSCVLIS RADIVM IN PRONVM & ſupinum agentibus. Caput XLV.

DVMMODO in preſenti eorum memineris, quæ[a] de radij ad rotundum humeri caput articulo,[b] & brachialis rurſus cum radio,[c] radijq; & ulnæ inter ſe cõmiſſuris, ſuperiore libro tradidimus: nũc mediocri negocio percipies, qua ratione radius à proprijs tractus muſculis, quieſcente interim ad humerum ulna, in pronum ſupinumq; circũducatur, & quo'nam pacto radij beneficio manus eoſdem motus ſecũdariò obtineat. Quum itaq; radius ulnæ & ſuperiori ipſius & inferiori extremo articuletur, quumq; per reliquam longitudinẽ duo illa oſſa inuicem diſtent, operæpreciũ fuit, ſuprà & infrà muſculos illum moturos extrui. Sunt autem hi quatuor, duo quidem ſuperiori radij extremo ſubſeruientes, reliqui autem duo inferiori. atq; ex his duo internam cubiti ſedem, alij duo externam occupant: interioresq; radium in pronum mouent, exteriores eundem ad ſupinum conuellunt.

Quatuor radium peculiariter agentes muſculi.

Primus. [d] Interior, qui radij partem brachiali proximam mouet, ſecundùm ulnæ longitudinem, ex tota amplitudine interioris ipſius ſedis, qua brachiali proxima eſt, enaſcitur: hincq; carneus, ad interiorem radij regionem tranſuerſim procedens, ipſi carneus adhuc inſeritur. Habet itaque muſculus hic, ſi cum reliquis ſecundùm cubiti longitudinem expanſis conferatur, fibras tranſuerſas, ex ulna nimirum in radium tranſuerſim conſcendentes. Neq; hic muſculus, ut uiſum eſt diſſectionis profeſſoribus, radium ulnamq; intercedit: ſed ſecundùm cubiti amplitudinẽ, totam interiorem radij ulnæq; ſedem complectitur, adamuſsimq; quadratus eſt. Tantam enim obtinet longitudinem, quanta eſt latitudo interioris cubiti regionis, quam ſimul cum radio ulna conſtituit: deinde tam latus uiſitur, quàm longus. ad hæc omni ex parte carneus, & in ipſius medio ſpiſſus extuberãſq; obſeruatur, inſtar puluinaris ipſum tranſcendentibus ad digitos[e] tendinibus ſubſtratus. Huius muſculi fibræ, radij partem, quæ brachiale ſpectat, introrſum trahentes, radium in pronum adigunt.

Lib. 1 de Adminiſt. ſect.

Secundus. [f] Exterior muſculus, contrarij motus autor, & huic neq; ſitu neque figura reſpondens, omnium qui cubitum perreptant longiſsimus eſt, quantum ſcilicet ad muſculi uentrem, & longiorem carnis ductum attinet. Aliàs namque perperàm illum omnium longiſsimum eſſe Galenus dixiſſet, quum plerique ad digitos protenſi, ſimpliciter multo longiores ſint. Ab externa itaq; humeri regione[g] elatius, quàm muſculi bifido tendine brachiale extendentis caput conſiſtit, huius radij muſculi[h] principiũ educitur: quod quia ſecundùm humeri longitudinẽ latum naſcitur, carneumq; eſt, longè ſupra exterius humeri[i] tuber elatiori ſua ſede reponitur. Muſculus hinc deorſum expanſus, & latus ualidusq; apparens, radio inſternitur, ſuperiori lateri muſculi bifido tendine brachiale extendentis contiguus. Vbi uerò ad radij finem, cui brachiale coarctatur, proceſsit, in exactum finit[k] tendinem, qui membranæ modo lateſcens, radij appendicis ſuperiori[l] regioni inſeritur, quadantenus in interiora productus.

Primo de Adminiſt. ſect.

Tertius. Muſculorum ſuperiorem radij partem mouentium[m] interior, ex interioris humeri tuberis[n] radice, &[o] ex interiori ulnæ latere, quà humero articulatur, carnoſo ualidoq; principio enaſcitur: & hinc admodum obliquè internam radij ſedem cõſcendens, carnea[p] inſertione ante mediũ radij longitudinis ipſi implãtatur. A' carnea hac inſertione, neruea implantatio ad medium uſq; radij lõgitudinis educitur, radijq; ſuperiori regioni ualidiſsimè inſeritur, peculiarem inibi in radio[q] aſperitatem, cui firmetur, ſibi uendicans. Muſculus iſte, quoties

a 9 fi. cap. 24 lib. 1 O ad P 1 fig. cap. 23.
b 1, 2, 5 figurarũ ca. 25 lib. 1 characteres 1, 2, 3, in 2, 5, 7 fi.
8 cap. 24 lib. 1.
c cap. 24 lib. 1 fig. 1 i, k. aut m 2, 9 fig. in l 11 fig. & rurſus p 5, 10 fig. m 6 7 figuræ.
d 7 tab. X. 8 S.
e 5 tab. muſculi b. 6 tab. muſculi Ξ & a.
f 6 tab. Λ. 12 Θ, 1 d. 2 S. 3 d. 4 a. 5 ※. 7 Y. 9 X. 10 c. 11 b.
g in 9 tab. X elatius eſt quàm Y, in 10 ta. e quàm f.
h 12 tab. a. 6 tab. b.
i 2 fi. cap. 23 lib. 1 P. & in 10 ta. e diſtat à g.
k 6 tab. ※. 12 tab. b.
l 2 fig. cap. 24 lib. 1 a uerſus 2.
m 7 ta. Q. 1 V. 2 f. 3 c. 4 Y. 5 t. 6 ※. 8 R. 12 c. 13 f.
n ſub S & T 1 fi. cap. 23 lib. 1.
o ſub L fi. 1 cap. 24 lib. 1.
p 12 tab. e. 13 g.
q 2, 4 fig. cap. 24 lib. 1 m.

r 2, 12 fi. 1. & 13 b. s 12 tab. c. t 1, 2, 11 fi. cap. 24 lib. 1 D. u 12 tab. d inter c. x 7 ta. X. y 12 ta. A.

quoties contrahitur, intrò radium ducens, illum cõstituit pronum.[r] Exterior, qui peculiarium radij musculorum quartus est, ductu figuraq; nunc dicto propemodùm par,[s] enascitur ab exteriori articuli cubiti regione, ex articulum circundante ligamento, ualidè etiam ex ulnæ posterioris[t] processus externo latere, principij sui portionem sumens. Hinc ad radium in priora conscendit, & radio propter interioris musculi insertionem[u] applantatur. uerùm huius insertio non æquè atq; interioris neruosa est, neq; adeò in radij longitudinẽ producitur. Attamẽ ductus breuitas hos duos, ut &[x] primum, qui ad brachiale habetur, exacto tendine destituit.[y] Musculus itaq;, quem postremò recensui, superiorem radij partem extrorsum obliquè cõuellens, radium in supinũ mouet.

Quartus.

DE MVSCVLIS CVBITVM FLECTENtibus & extendentibus. Caput XLVI.

a figure 9 cap 24 lib 1 O cum P fig. 1 cap. 25 lib. 1. b 1, 2 fig. cap. 23 lib. 1 K, L, M cum C, D, E 1, 5, 11 fi. ca. 24 lib. 1.

QVEMADMODVM radius sui cum humero[a] articuli beneficio pronus supinusq; constituitur, ita quoq; ulnæ cum humero[b] articulus appositissimè cubiti totius flexioni extensioniq; famulatur: & interim radius in eum modum humero est articulatus, ut simul cum ulna ad humerum flecti extẽdiq; queat. Musculi uerò, horum motuum duces, si in maximum redigantur numerum, duo flexionem, & tres extensionẽ perficiunt. si autem ad minorem referantur, aut duo, aut unus, erunt extendentes: duo tamen, utcunq; numeraueris, flectentes. In canibus & caudatis simijs necessariò tres extendentes perpetuò recensentur: quorum etiam descriptionem ilico atq; hominis musculos enarrauero, subnectam, quo accuratiùs primi de Administrãdis sectionibus Galeni libri calcem assequaris. Atq; hos ea tradam lege, ut omnia de cubitũ mouentibus musculis figmenta secundi de Vsu partiũ libri non cogar recẽsere. quandoquidẽ quum ueram illorum musculorũ naturam didiceris, abũdè ea tuo Marte refelles, stupens profectò, qua ratione eiusmodi sensui repugnãtia Galenus posteris tradiderit, ac postea sectione peritior factus, ea cum alijs quibusdam in libris de Partium usu non recognouerit.[c] Primus itaq; flectentium, duobus ualidissimis & mutuò distãtibus enascitur principijs:[d] unum quidem exactè nerueum, & ad amussim teres, exoritur ab eminẽtiori[e] parte ceruicis scapulæ, seu ex superiore supercilij ipsius acetabuli sede. Hoc sub[f] ligamẽtis humeri articulũ continentibus, & huic principio transuersi instar ligamẽti obductis, super humeri caput in anteriora procedit,[g] sinuq; uehitur, ipsi in prioribus capitis & ceruicis humeri regionibus priuatim cælato.[h] Alterum huius musculi principiũ, à tota inferiori sede & apice interioris[i] processus scapulæ, quem anchoræ comparamus, duplex quodãmodo enascitur, non quidem disiunctũ, sed duplicem substãtiæ speciem exprimẽs, & dicto nuper[k] principio (etsi Galeno secus uisum fuerit) multo latius. Principij enim[l] pars, ab apice processus initiũ ducens, exactè neruea est, & crassa, & propemodũ teres:[m] pars autem huic continua, ac ex reliqua processus sede prodiens, carnea lataq; uisitur. Neutrum istorũ principiorum, statim ab exortu deorsum tendens, humeri ossi adnascitur. Verùm aliquantulo sub humeri capitis ceruice, ubi ambo[n] inuicẽ coitura, unum efformare musculum incipiunt, carnosa pars interioris principij, ab interno scapulæ processu enata, humeri osi lata & utcunque carnea insertione aut nexu adnascitur, priuatam osis[o] asperitatem, cui aptè committatur, nanciscens. Consistit autem hæc asperitas ad radicem eius[p] sinus, quem externo præsentis musculi principio

Cubitum mouentes musculi aut 5, aut 4, aut 3.

c 6 tab. Θ. 1, 9 Q. 2, 3 Z. 4 1, 5 ʃ. 7 R. 10 c. 11 g. d 6 tab. m. e 1 fi. cap. 21 lib. 1 A. f 5 tab. d, e ad f. g 1 fi. cap. 23 lib. 1 H, I. h 6 tab. n, o. i 1, 2 fi. ca. 21 lib. 1 E. k 6 tab. m. l 6 tab. n. m 6 tab. o. 1 tab. R. n 6 tab. p. o 1 fi. cap. 23 lib. 1 f. p eiusdem fig. L.

Primus flectentium.

Lib. 3 de Administ. sect.

principio

principio incisum diximus. Eiusmodi nexus adeò ualidus interdum mihi apparuit, & carnosam illam interioris principij partem adeò proceram uidi, ut proprium musculum à scapulæ interiori processu in humerum inseri arbitratus fuerim, qui brachium etiam attolleret. Postquam uerò hic anterior cubitum flectentium musculus, ex duobus illis efformatus principijs, hunc nexum in humerum molitus est, ab humero iam abscedens, & ad amussim teretis carnosiq;[q] musculi effigiem, ante resectionem in musculosis egregiè conspicuam præ se ferens, alium conscendit[r] musculū, ipsi toto progressu subtensum: non amplius enim, uel puncto etiam, humerum seu brachij os cōtingit. Cæterùm paulo supra cubiti articulum,[s] neruosior excarnisq; redditus, in robustum & crassum, & ad amussim teretem finit tendinem, qui articulo expansus, & subdito ipsi musculo suffultus, in interiorem radij partem modicè latescens[t] inseritur, nonnihil & articuli ligamento adnatus. Vt uerò commodior tendinis in radium efficeretur insertio,[u] latum, & modicè prominentem, inæqualemq; admodum in radij superiori fine processum extrui, iam antea diximus. Atque hæc primi musculi est series, hoc sibi cum alijs quibusdā proprium uendicantis, quòd liuidus comperiatur. [x] Secundus musculus huic succumbit, omnino carneus, & nusquam insigniter nerueam ostendens substantiam: præterea longè primo musculo breuior, multoq; iuxta humiliorem ipsius[y] sedem latior existit. Ex humero enim ea sede principium ducere incipit, ubi infima musculorum brachium mouentium fit[z] insertio, quam attollens brachium musculus, cum illo qui brachiū pectori admouet, molitur. A' latere namq; exteriori insertionis brachiū attollentis musculi, secundus hic musculus carneum[a] principium ab humero sumit, quod acutū est, & sensim deorsum obliquè in priora humeri tendens, secundùm attollentis brachium musculi insertionis formam (quę transuersa est) dilatescit, ac ab exterioribus introrsum modicè uersus inferiora declinat. Quum autem principium id ad infimam insertionis brachium attollentis musculi sedem prorepsit,[b] sursum denuò ad internum insertionis latus modicè fertur, non adeò altè cōscendens, atq; iuxta externū ipsius latus enascebatur. Propter medium igitur longitudinis humeri, secundus cubitum mouentium musculus enascitur carneo latoq; principio, quod[c] bicorne est, & in sui medio obtusum exprimit angulum. Quandoquidem principij exortus linea ab externo latere humeri in anteriora deorsum obliquè repit, & hinc ab anteriori parte sursum obliquè uersus internū humeri latus ducitur: adeò ut unum principij cornu in externo humeri habeatur latere, alterum uerò quodammodo in interno, & angulus in antica humeri sede cōsistat. Porrò si præsentem obliquæ huius lineæ ductum, illaq; duo principij cornua tanti æstimes, ut duplici principio posteriorē hunc musculum cum nonnullis Anatomicis enasci dicas, nunc me uerißimè, & multo aliter quàm ipsos, huius musculi initia enarrasse putato, atq; mihi unius principij loco duo, quæ ponis, principia haberi sinito, ne omnibus latis musculorū exortibus, præter morem plura principia cogar asscribere. Nisi enim id mihi donares, omnia lata musculorum principia geminãda, aut, si cum hoc secundi musculi principio conferantur, pleraq; principia etiam decuplanda pręter omnem rationem forent. Præsens itaq; musculus hoc enatus principio, sensim crasior carnosiorq; efficitur, deorsum rectà protēsus, & humero ualidißimè adnatus, ex ipsoq; exortus sui robur toto descensu tantisper assumens, quousq; cubiti articulum contingat, quem[d] sua amplitudine carneaq; substantia in tota anteriori sede integens, ualidißimè articuli ligamento, & anteriori ulnæ ac radij sedi, ampla implantatione

Secundus, seu flectentium posterior.

q 6 tab. e. r 6 tab. z. r. 8 tab. r. s 6 tab. ς. t 8 tab. Q. u 13 fig. cap. 24 lib. 1 q. x 8 tab. r. 1 S, S. 2 K, 3, 13 d, d. 4 z, x. 5 6. 6 r, r. 7 P. 9 R. 10 d. 11 g. 12 Y. y 8 tab. inter r & K. z 4 tab. g. b. 11 tab. P. a 8 tab. L. b Ductio in 8 tab. a g, lum ab L ad M. c 8 tab. L, M. d 8 tab. K.

tione inſeritur, ea parte, qua articulum tranſcendit, montis ſpeciem appoſitiſſimè repræſentans. Cæterùm ut huius muſculi ductus recto perficitur tramite, ita quoq; prorſus rectas obtinet fibras, quemadmodũ & primus, quem nulla ratione ſecundi muſculi fibris inſtar X literæ aut decuſſatim incumbere, auſim aſſerere. Et quantumuis accuratè horum muſculorũ functionẽ intueor, haud aliud colligo, quàm utrunq; rectiſsimi cubiti flexionis autorem eſſe, ſiue ambos unà, ſiue ſeorſim ſingulos duntaxat cõtrahi demus. Et cur, quæſo, Galeni diſſectionis profeſſorũ principis gratia, quas nunquam conſpicimus, cubiti flexiones nos decet cõfingere? ut ſcilicet cubitum rectà primùm, & deinde in alterum latus inclinantẽ, flecti dicamus, ac dein utriſq; ſimul muſculis rectam flexionem, & inſuper ſingulis priuatam ad latera flexionẽ tribuamus. quando interim Galenus ſibi non conſtat, utri nam muſculo, in internum latus, aut in externum, flexionis munus aſsignare debeat. Aliter enim lõgè in libris de Partium uſu, quàm in libris de Adminiſtrandis conſectionibus, de horum muſculorum dignitate uſuq; ſentit. In his namq; poſteriorem muſculum cubiti flexionis in exteriora inclinantis autorem eſſe cenſet: anteriorem uerò, flexum moliri tradit, introrſum uergentem. In illis autem, muſculum anteriorem extrorſum magis, poſteriorẽ uerò introrſum magis flectere, ſcriptum reliquit. Verùm non ignoro, quum hæc perpendis, te cubiti flexionem ſedulò moliri, atq; quum digitos ſummo humero adducis, arbitrari rectam flexionem effici: quum uerò ad clauiculam, pectoriſq; oſsis ſummum, manum ducis, in internum latus flexionem fieri: dum autem uerſus ſcapulam digitos agis, in externum latus inclinantẽ cubiti flexionem celebrari. Ac proinde, ſimiliter ac ego quondam, Galeno nimium fidens, ſolebam, pulchrè colligis, ipſum rectiſsimè has flexionũ ſpecies propoſuiſſe: quantumuis etiam in enarrãda muſculorum functione, ſibi in cõmemoratis modò libris haudquaquam conſentiat. Gæterùm paulo pòſt ſecus autumabis, quando iam humeri quoq; in ſcapulæ acetabulo motum unà expenderis. Conare igitur nudis alicunde aſcitis oſsibus, quę unà perſpiciẽdo negocio adhibeas, ab omni circunductu tuũ ipſius brachium immotum ſeruare, atq; tum demum ſtude in eodẽ brachij ſitu diuerſam cubiti flexionẽ moliri: quam ſi tunc obſeruaueris, tempus erit, fibrarũ decuſſationem ſeu interſectionẽ, & diuerſum cubiti flexionis opificum muſculorũ ductum cum Galeno (etiamſi tale quid nihil ſit) cõminiſci. Porrò quum præter rectiſsimã flexionẽ aliam nullã fieri conſpicies, ſummi rerũ Opificis ſolertiam encomio celebrabis, quòd huic motui duos ualidiſsimos pręfecerit muſculos, quia illum ualidũ, & ad plurima utilẽ homini futurũ cognoſceret, ne inſuper alias in medium adferam rationes. Quæ modò de flexione dixi, de extẽſione quoq; propoſita arbitrator: quam etſi uarijs modis experiri queas, nullo tamẽ melius cubitum ne tantillũ quidem in latus agi animaduertes, quàm ſi exactè protẽſum, uel pilo in alterũ latus, quieſcẽte brachio, dimouere fruſtra conatus fueris. Inter cubitũ itaq; extendẽtes muſculos,[e] primus ualido latoq; & nerueo prorſus principio,[f] ex humiliori ſcapulæ coſta nõ procul ab eiuſdẽ ceruice exoritur, peculiarẽ illic, unde prodeat, ſinũ obtinẽs. Principiũ id paulo poſt exortũ carne adaugetur, muſculũq; cõſtituit, qui rectà deorſum ad internũ latus poſterioris ſedis humeri fertur, illi nõ niſi magno ſatis ſub ceruicis ipſius interuallo firmiter adnatus. Iuxta infimã namq; ſedẽ inſertionis[g] muſculi brachiũ ad dorſum uerſus inferiora trahẽtis, iſte cubitũ mouens muſculus primùm humero cõnaſcitur: aut potius [h]alia ex humero inibi enata carnoſi muſculi pars ipſi cõmiſcetur, qua muſculus adauctus, deorſum rectà fertur, medio interni lateris humeri,

Primi & ſecundi muſculorum munus.

Extendentium primus.

e 11 tab. f. 1, 2, 12 T. 2 P. 23 b. 4 R. 5 & 6 f. 7 N. 10 a.

f 1 ſi. cap. 21 lib. 1 Q.

g 10 tab. Θ. 11 C.

h 12 tab. X. 13 tab. d.

Carnosa pars, qua primus extendentium augetur, quem secundum constituere licet.

humeri,& medio posterioris sedis humeri tantisper adnatus, dum partim carneus,partim nerueus, amplissimè in internum latus[i] posterioris ulnæ processus inseratur, in descensu semper ab ea quam dixi humeri sede ad finem usque ipsius,humero adnatus,ac ex ipso principij robur assumens.Integrum itaq; est, in homine hunc musculum uniuersum, aut unum dicere, aut duos: ut[k] unus quidem à scapula enascatur,[l] alter autem ab humero,qui cum illo cõfunditur, cui scapula principium prębet. At Galeni nomine,illos duorum loco nunc recenseamus,[m] tertium extendentium enumerantes, qui extendentium à posteriori sede ceruicis humeri neruosus[n] enascitur, & sensim rectà deorsum descendens,& externam sedem posterioris humeri regionis occupans, carnosus euadit, & pertinacissimè humero adnatus, ab ipso principij sui uigorem mutuatur.[o] Priusquam uerò medium longitudinis brachij superauit, duobus nuper dictis ita commiscetur,& cum ipsis adeò coit,ut nullo prorsus pacto in hominibus ab illis ad insertionem usq; integer discerni queat, nihilq; aliud quàm unum ueluti corpus ex tribus musculis constitui uideatur. quãuis interim tertius musculus,suum seruans incessum, ualidissimè in externum latus posterioris ulnæ[p] processus partim carneus,partim nerueus inseratur.Atque ita tribus his musculis mutuò coeuntibus, totus ille posterior ulnæ processus amplexatur,in sui sedis inferiori parte,[q] cui innitimur,neruosiorem insertionis portionem,quàm in lateribus,& superiùs,assumens. Mutuus enim ille musculorum concursus, in posteriori sede admodum liuidus conspicitur, tanto neruosior euadens,quanto ulnæ processui propiùs accedit. Vtcunq; uerò inter se musculi hi cõcurrant, nullus tamen ab initio inceptum fibrarum ductum deperdit: sed rectæ omnes deorsum,nusquam implexæ,neq; sese decussatim intersecantes ferũtur, & eandem omnes functionem obeunt, qua cubitum in neutrum latus inclinantem extendunt. Constat igitur, tres hos musculos unius loco recenseri posse,qui ex tribus conformatus esset principijs: aut duorum, si uidelicet primum & secundũ unius loco habueris. At in caudatis simijs & canibus fieri id nequit.nam his animalibus, perinde ac equo, & boui, & alijs plerisque, quę anterioribus cruribus innituntur, atq; in ingressu ualida cubiti extensione indigent,tres obtigerunt musculi,egregiè conspicui,præter unũ gracillimum in caudatis simijs, à scapula ad ulnam porrectum,& penitus à Galeno prætermissum. Quum interim canibus unicus tantum flexionis autor adsit,ut sanè simijs duo,illis prorsus similes,qui in homine uisuntur: nisi quòd posterior nõnihil posteriùs ab humero in simijs procedit, & neruosior in ipsa insertione conspicitur,adeoq; Galeni in primo de Administrãdis sectionibus libro historiæ per omnia melius quàm hominum musculus conueniat. Cæterùm caudatis simijs extendentium cubitum musculorum primus ex scapulæ humiliori costa, ut hominibus, oritur: sed duo principia mox inuicem coeuntia obtinet: & deorsum tensus,carnosusq; admodum redditus,nulli connascitur musculo: sed paulo supra cubiti articulum extenuatus, nerueusq; factus, internæ sedi posterioris ulnæ processus inseritur.Secundus huic subiacet,& ubi homini secundus enasci dictus est,exoritur,toti humeri longitudini tantisper adnatus, quousq; ualida insertione mediæ & posticæ processus ulnæ sedi inseratur. Tertius,ut in hominibus, ab humeri ceruice principium ducit: inde carnosus euadens,& nulli musculo,pręterquàm fibrosis nexibus,hęrens,in exteriorem sedem posterioris ulnæ processus implantatur. Atq; hi sunt musculi,quos post scriptos de Vsu partium libros Galenus diligẽter secuit, & obscurè in libris de Administrandis sectionibus descripsit, etiamsi interim prorsus nihil à prima editione

Lib. 1 de Administ. sect. Tertius extendentium.

Quomodo in canibus cubitum agentes musculi habent.

[i] 1 tab. 2 cap. 24 lib. 1 D.
[k] 13 tab.
[l] 13 tab.
[m] 11 tab. 2 tab. O, S, 10 h. V, &c.
[n] 11 tab.
[o] 11 tab. 2 tab. Q.
[p] 2 tab. R.
[q] 6 fi. cap. 24 lib. 1 triangulus in X, Y, Z conclusus.

editione libris de Partium uſu, ad muſculorum cubitum mouentium hiſtoriam adiecisſe uideatur, uti aliàs ſępe lineas quaſdam ſuo exemplari poſteris asſeruato immiſcuit, quæ tanquam notæ illi fuerunt, quibus per ocium temporisq; rationem libros de Partium uſu, perinde ac libros de Adminiſtrandis ſectionibus, magis ueritati cõſonos reddidiſſet. Occurrunt uerò eiuſmodi lineę aut notæ, in[r] muſculorum, qui in manu & pede poſiti, primorum digitorum oſsium flexioni præſunt, & in tranſuerſorũ[s] ligamentorũ in digitis, & in[t] muſculi in poplite latitantis leui & perfunctoria (ſed ſeria tamen) mentione, & aliàs mehercule ſæpius: quemadmodum facilè conſtabit, meis in Galeni anatomica annotationibus, iampridẽ non infœliciter cœptis, ac ſeorſum, aut cum Galeni libris, multo quàm antea emendatioribus, aliquando cudendis.

r 6 tab. X. 3 tab. Δ. 14 tab. ξ. 13 tab. L, c. s digiti ma[illegible] 4 tabule. t 4 tab. Γ.

In Galeni anatomica annotationes.

DE LIGAMENTIS, AB HVMERI CVM ſcapula articulo ad extremam uſq; digitorum aciem conſiſtentibus. Caput XLVII.

INTER ligamenta in brachio, cubito & manu occurrentia, quędam omnium ferè ligamentorum differentiarum ac uſuum occurrũt. Quæ in horum itaq; numero ſint[a] inuolucra, prius enarrauimus, quum ſingulis tendinibus per brachiale & uolam ad digitos reptantibus, obductas diximus membranas, mucore quodam imbutas, & ligamentorum ritu tendinibus circũdatas. Quæ uerò ſubditis corporibus munimẽta, & ne ex ipſorũ cauitatibus declinent, ſimul quoq; uincula cenſentur, tranſuerſa ſunt ligamẽta, tendines in ſuis ſinibus, ne ab illis aſſurgãt, aut uagẽtur, cõtinentia. Horum uniuerſæ propemodũ interiori[b] ſedi quatuor digitorum unũ exporrigitur, & pollicis etiã ſecũdo & quaſi tertio internodio unum eius generis expãditur: illis nimirũ ſedibus, quibus[c] tendines digitos flectentes, ab illis ligamentis amplexantur, & ueluti anulis cõtinentur. In interna brachialis regione[d] unum cõſpicitur, omnes digitorũ tendines, qui hàc prorepunt, cõſtringens. atq; hoc latũ eſt, & cęteris omnibus huius generis robuſtius: ſed interim neq; poſtbrachiali, neq; cubito commune. Cęterùm ut in externis cubiti partibus, quà brachiali articulatur,[e] ſex trãſuerſa ligamẽta ſeſe offerunt, quorum beneficio tendines in oſsiũ ſinibus reſeruãtur. At hæc, ſi in ſuperficie tantùm ſpectẽtur, unicum eſſe uidebuntur, totius cubiti latitudini expanſum: quod diſſectũ, ſex ſpectãdos offert anulos, tranſeuntibus tendinibus obductos. Vnde etiã id in ſex ligamẽta, perinde ac cæteri Anatomici, diſtinguimus: non ſanè, quòd omnia ipſis cognita fuerint (nam Galenũ ut minimùm duo latuerunt) ſed quòd ipſi hic tot ligamẽta recenſuerint, quot reperiêre anulos.[f] Primum ex ulna in radiũ procedit, & ad cõmunem ulnæ & radio[g] ſinũ refertur. at non[h] tẽdinibus decimiſeptimi digitos mouentiũ muſculi (ut Galenus arbitratur) obuoluitur: uerùm illi peculiare eſt[i] muſculo, quem paruum digitum extendere aſſeruimus, eum digitos mouentium decimumoctauũ enumerantes.[k] Secundum, ad externũ primi ligamẽti latus repoſitũ, ſoli ulnæ, illiq;[l] muſculo proprium eſt, qui ante paruum digitum poſtbrachiali inſertus, brachialis extenſionis opifex cenſetur.[m] Tertium, ad internum primi ligamenti latus habetur, ſoliq; radio proprium eſt, eos amplectens[n] tendines, qui indicis, medij & anularis extenſionibus præſunt.[o] Quartum, ad internum latus tertij poſitum, anguſtiſsimum efficit anulum: ut & tendo, quem tranſmittit, gracilis eſt. ille enim à[p] muſculo procedit, qui indicem & medium à pollice deberet abducere.

a in 3 tab. uola. b manus 4 tabule. c 5 tab. ε. 6 tab. δ, γ, β. d 4 tab. θ. 5 τ, ξ. e 2 tab. charact. 1, 2, 3, 4, 5, 6. & tab. 1 charact. 3, 4, 5, 6. f 2 tab. charact. 1. g 2 fi. cap. 24 lib. 1 θ. h 2 tab. muſculi V. aut 9 tab. Z, dein b. i 2 tab. X. 9 Θ. k 2 tab. charact. 2. l 2 tab. Y. 9 Λ. m 1, 2 tab. charact. 3. n 2 tab. muſculi V. o 1, 2 tab. charact. 4. p 1 2 tab. p.

Ligamẽtorum in brachio, cubito & manu occurrentium, quæ inſtar inuolucrorum habeantur.

Ligamenta, anulorum modo tendines continentia.

Lib. 1 de Adminiſt. ſect.

abducere. [q] Quintum bicorni [r] tendini, quo brachiale extenditur, & [s] illi qui pollicem uersus indicem euertit, uiam largitur: quanquam interdum pollicis musculo priuatum quoq; ligamentum obducatur, adeò ut septem tunc ligamenta in externa cubiti sede reponantur. Alioquin enim [t] sextum [u] tres tendines transmittit: quorum unus brachialis ossi ante pollicem, alter primo pollicis ossi, tertius autem secundo & tertio inseritur. Sanè & hos tendines, quum hæc ligamẽta ad amussim, magnaq́; cura perpendimus, singuos sua ligamenta sortiri, non semel obseruauimus. Præter hæc ligamẽta, per uniuersam cubiti longitudinem, omnibus musculis ualida [x] mẽbrana obnascitur, musculos inuicem committens, atq; ne sua sede illi dimoueantur, aut inter sese implicentur, transuersi alicuius ligamẽti ritu cõtinens: cuiusmodi etiam in tibia quandã haberi audies, omnibus illic repositis musculis eleganter obductã. Quum itaq; & huius mẽbranæ ligamenti´ue naturã inter dissecandũ ad amussim didiceris, id quoq; in transuersorũ ligamentorũ classe reponito: quanquã non laxè, sed pertinaciter musculis adnascitur, propriæ musculorũ membranæ modo. Ligamenta quę ossa inuicẽ colligant, in omnibus sunt articulis, nullam peculiarem naturam à cæteris articulos ambiẽtibus ligamentis ferè sortita. [y] Membraneis enim & articulum solum circundãtibus ligamentis, digitorum nectuntur internodia. Postbrachiale etiam brachiali ualidis ligamentis per exteriora ductis colligatur. At postbrachialis ossa, quà mutuò in ipsarum radice iuxta brachiale se spectant, cartilaginis naturam referẽtibus ligamentis inuicem committuntur, quæ non orbiculatim ossa tantùm ambiunt, uerùm & in ipsorũ medio habentur, quà, uti diximus, ossa se inuicẽ respiciunt. Brachialis ossa ualidissimis ligamentis, cartilaginis naturam referentibus, simul unita hęrent: atq; hæc ligamenta ipsis undiq; obducuntur, & quibusdam etiam sedibus illa intercedunt: idq́; potissimùm in illorum ossium interuallis, quæ in secundo reponũtur ordine, quibusq́; postbrachiale coarctatur. Quæ cubitum seu radium ulnamq́; brachiali colligant, membraneis reliquorum articulorum ligamentis respondent. sed ab apice [z] processus stylum imitantis, ligamentum huius articuli durius efficitur, quasi hinc peculiare quodammodo teres in brachialis [a] os duceretur, quod rectũ est, & cæteris magis cartilaginosum, uniq́; tantùm ossi commissum. Huic ligamento Galenus digniorẽ, quàm ego assequor, usum tribuit. nam ad nullum mihi motum priuatim magis, quàm uniuersum huius articuli ligamentum, famulari uidetur. Quinetiam ex apice radij appẽdicis simile & insignius quoq; in brachiale fertur, quod liquidissimè eum usum, quem Galenus alteri asscribit ligamento, uanum esse commonstrat. Radius uerò & ulna, propter brachiale & cubiti cum humero articulum, ligamentis ualidis, in circuitu ossa ambientibus, alligatur. At accuratissimè tibi in memoriam reuocanda uenit ea [b] cartilago, quam à radio procedentẽ ulnam à brachiali distinguere diximus, quæ ualidè etiam ulnæ ad radicẽ acuti illius processus, quasi ligamẽti naturam nacta, inseritur. Per totam longitudinẽ, qua inuicẽ radius & ulna dehiscunt, ualidũ & membraneum [c] ligamentũ habetur, ab acutiori ulnæ [d] linea in radij quoq; [e] lineam insertũ. Hoc non simplex cõspicitur membrana, uerùm (ut pleraq; ligamẽta) ex fibris conflatũ spectatur, à radio deorsum in ulnã obliquè proreptãtibus. Huius beneficio, præterquã quòd ipso ossa inuicẽ alligãtur, interiores cubiti musculi ab exteriorib. dirimuntur, & ut antea monui, ex ipso [f] musculi etiam nõnulli suorum principiorũ robur asciscũt: quemadmodũ & ab inuolucris [g] tendinũ tertiũ quatuor digitorũ os flectentiũ musculi prodeũt graciles, & hos digitos pollici adducentes. Radius humeri exteriori tuberi seu capiti

Mẽbrana musculis obnata.

Ligamẽta ossa inuicem committentia.

q 1,2 tab. charact. s.
r 11 tab. et sedis t.
s 10 tab. e.
t 1,2 tab. charact. t.
u 10 tab. h, m, n.

x Hanc, quum tenuissima et pellucida sit, picturis aliter proponere nequiuimus, quàm tecta 1,2,9 tab. le se offerunt.

y Et hæc ex ossibus duntaxat petenda sunt.

z 1,2,5 fig. cap. 14 lib. 1 R.
a Poteris et tem hic spectare 1,8 et tab.
a 1,3 fig. ca. 25 lib. 1 charact. 4.

b 1,2,3 fig. cap. 24 lib. 1 T.

c 7 tab. V inter S et T. 13 tab. S inter et c i.
d 1 fi. cap. 24 lib. 1 c, C.
e eiusdem fig. r, r.
f 6 ta. Z, 2. 10 ta. 3, F.
g 6 ta. 7, 8. 7 tab. 2, 8.

capiti ualidis, ſed membraneis ligamentis, perinde ac cæteri articuli, alligatur. Et quamuis tutiſsimus ſit ulnæ cum humero articulus, tamen robuſtis quoq; ligamentis Natura humerum ulnæ commiſit, quæ ſimiliter articulum in circuitu amplexantur. Præter hæc ligamina, in manu aut cubito nulla ſunt: niſi & horum albo [b] ligamenta, quæ in muſculorum conſtitutionẽ ingrediuntur, & proprias ipſorum membranas efformãt, reponere ſtatueris: quæ interdum in tantam pertingunt craſsitiem, ut quum muſculi caro ipſis ſubſit, liuorem quendam muſculis inducant. Atq; eiuſmodi craſsius ligamentum uentri obducitur [i] muſculi, pollicem à cæteris digitis maximè abducentis. Præter hunc, [k] muſculus anterior flectentium cubitum, uentrem quoque liueſcentem, ob membranæ craſsitiem adipiſcitur: quemadmodũ etiam illi (idq; admodum clarè) qui cubitum extendunt, [l] multo ante ipſorum inſertionem, quam in ulnæ poſteriorem proceſſum, moliuntur.

b Tales omnium muſculorum ſunt principia.
i 3 tab. p.
k 6 tab. e.
l 2 tab. ſub Q ad R.

Ligamenta, muſculorum conſtitutionem ſubeuntia.

ADMINISTRATIO MVSCVLORVM ET LIgamentorum brachium, cubitum & manum occupantium. Caput XLVIII.

NVNC brachium id cum ſcapula depromendũ eſt, quod ad muſculorũ cubitum, radiũ, brachiale & digitos mouentium adminiſtrationem, quum thoracis aggredereris muſculos, aliquò relocandũ præcepi. Priuſquam uerò ſectionem auſpiceris, quot ſingulis partibus muſculi reponãtur, in memoriã reuoca. Vt autem id promptiùs facias, nunc omnes in cõpendiũm tibi digerã. In manu itaq; uiginti nobis ſunt enumerati: [a] decem nimirũ, quibus prima quinq; digitorũ internodia flectuntur, quorũ bini ad ſingulos referũtur digitos. [b] tres, quibus ſecundũ pollicis flectitur internodiũ. [c] unus, pollicem maximè à reliquis digitis abducens. [d] unus, eundẽ proximè cæteris digitis admouens. [e] unus, qui minimũ à cæteris ualidiſsimè in latus remouet. poſtremò [f] quatuor illi graciles muſculi, quorum beneficio quatuor digiti ad pollicẽ laterali ductu aguntur. Internã cubiti ſedem octo muſculi occupant: quorum [g] primus latum educit tendinẽ. [h] ſecundus & [i] tertius, quibus brachiale flectitur. [k] quartus, ſecundum quatuor digitorum flectens os. [l] quintus, qui tertiũ quatuor digitorũ os flectit. [m] ſextus, qui tertij pollicis oſsis flexus eſt autor. [n] ſeptimus & [o] octauus, radiũ in pronũ ducunt. Si uerò muſculũ, tertium quatuor digitorum os flectentẽ, unum eſſe cum illo qui tertio pollicis oſsi famulatur, putaueris, interna cubiti ſedes ſeptẽ tantùm muſculos habitura eſt. In externa cubiti regione decẽ deſcripſimus: quorum primus eſt [p] decimusſeptimus digitos mouentiũ: ſecundus, [q] decimusoctauus: tertius, [r] decimusnonus ſimiliter digitos agentiũ. Deinde hîc recenſuimus [s] unum, qui pollicem ad indicem magis euertit: [t] alium, qui pollicẽ euertens, eundem ab indice magis remouet: [u] alium illi proximũ, ac ad brachialis extenſionem aliquid accõmodantem: [x] duos inſignes, brachiale extendentes: & [y] duos, quorum ope radius in ſupinũ ducitur. Si uerò [z] tertium principiũ, quod ex ulna enaſci, & in [a] duas carnoſas partes diffundi diximus (quarum altera indicem pręcipuè, & medium digitũ, altera pollicẽ petebat) unius muſculi uice enumeratum eſſe uelis, hîc reponẽtur nouem: deinde ſi [b] ſecundũ principium iunxeris, [c] uniuſq; muſculi loco habueris, octo erunt. nam bis unũ, ubi nos duos conſtituimus, recenſeres. In anteriori brachij ſede, [d] duo flectentes cubitũ ſunt: in poſteriori autem, aut [e] tres, aut duo, aut unus, extendẽtes, pro ratione nimirum

a 6 tab. π, λ, & 8 tab. ſub Δ.
b 7 ta. charact. 1, 2, 3.
c 3 tab. p. 4 μ.
d 11 tab. ſ.
e 3 tab. r. 4 r.
f 6 tab. ʒ, ʒ. 7 tab. d.
g 3 tab. P.
h 3 tab. Λ.
i 3 tab. m.
k 4 tab. β. 5 tab. Θ.
l 6 tab. Ξ.
m 6 tab. r.
n 7 ta. Q.
o 7 ta. X.
p 9 tab. Z.
q 9 tab. Θ.
r 10 tab. p.
s 10 tab. o.
t 10 tab. l, & dein m, n, 11 ta. q, r.
u 10 ta. k. 11 tab. p.
x 11 ta. unus Λ. alter 9 ta. Z.
y 12 ta. unus Θ. alter Λ.
z 10 ta. P.
a 10 ta o, p.
b 10 ta. Ξ.
c ut k & l unus eſſet muſculus in 10 tab.
d 6 tab. Θ unus, alter 8 tab. r.
e in 13 tab. omnes tres dependẽt, b, c, d inſigniti.

Quot muſculi in manu.

In interna cubiti ſede.

In externa.

In brachio.

collectio-

collectionis in pauciores, uel distributionis in plures: quam tuo arbitratu proponere nihil obstat, si modò accuratè illorum situm, connexum, amplitudinem, compositionem, functionem, & id genus alia secando didiceris. Eo itaq;, quod iam prius dixi, brachio in manus assumpto, cutẽ primùm cum adipe & membrana, quam carnosam uocare libuit, adimes: atq; id perfeceris commodissimè, si ab externa brachij sede, secundùm radij ductum, & pollicis exteriora, sectionem duxeris, quæ cutem membranãq; carnosam simul diuidat. Dein ad cuiusq; digiti latus alia ducenda est sectio, quæ depilẽ manus cutem ab exteriori dirimat, ut illa cum brachij & cubiti cute auelli queat, ea quæ internam manus sedem integit, adhuc relicta. Neq; in cute adimenda nunc alio indiges artificio, quàm quo lanij boues excoriant. Quum tamen ad brachialis radicem, in interna manus sede peruentum fuerit, trãsuersa sectione cutem nunc liberatam, ab illa quæ in uola adhuc reliqua est, resecabis. hæc namque latescentis [f] tendinis nomine asseruanda uenit. Priusquam uerò tendinem illum aggrediaris, accuratè perpendito, totam cubiti sedem, paulo minus toto liuescentem, ob membranam, quæ musculis proximè adnata, illos inuicem committit, neque sua sede declinent, amplectitur. In conspectum enim cubitum occupantes musculi iam ueniunt, sed ita commissi, ut solùm lineas, quæ ipsos dirimant, intuearis: qui tamen mutuò prorsus disiuncti apparebunt, si leues duntaxat sectiones secundùm dictas modò lineas duxeris. Huius uerò membranæ naturam eo obseruabis diligentiùs, quo magis perfunctoriè, imò nihil prorsus Anatomici illius meminerint. Cæterùm ut latescentem uideãs tendinem, animum accõmoda cubiti internæ sedi, in cuius longitudine ipsius musculus, & tendo, quum adhuc gracilis est, exporrigitur. Cultello itaq; à brachialis radice sectionem leuem, ad tendinis, suiq; musculi latus utrinq;, [g] uersus internum humeri tuber molieris, & postmodũ iuxta brachiale tendinem à subditis organis liberabis: & cultello transuersim ipsi subiecto, & sinistræ manus digitis tendine eleuato, uniuersum musculum ad ipsius usque caput à cõmissis ipsi musculis separabis. Deinceps acutiori nouacula cutem manus adhuc reliquam à uola & digitis abscare conator, à brachiali sectiones semper transuersas molitus, eadem omnino ratione, qua cutem à carnea membrana diuidere iamdudum assueuisti. Quemadmodum enim in illa sectione membranã corpori affixam seruas, ita quoq; tendinem dilatescentẽ manui iam hærere sinis. Quum uerò id tentas, duriusculus sese offeret adeps, cutem & tendinẽ illum intercedẽs: qui tanto accuratiùs quoq; animaduertẽdus est, quanto tendinem magis à cute dirimit, & tendinẽ non toti cuti proximè adnatum, sed duntaxat fibrosis nexibus, membranæ carnosæ modo, & suimet ipsius interuentu pertinacissimè cõmissum ostendit. Examinata cute, musculi caput ab humero liberatum, à brachiali pendêre sines, latescentẽ tendinem à subditis quoq; aut nouacula, aut paruo & acutiori cultello auulsurus. Si uerò aliquando uisum fuerit, licebit tendinem, priusquam cutem separas, unà cum cute adimere. at tunc arduum erit, tendinem à cute integrum liberare: quamuis non adeò, ut Galenus arbitratus est, nihil medium inter cutem & tendinem recensens. Porrò si hic musculus se in interna cubiti sede non offerat, [h] duorumq; musculorum, qui brachiale flectunt, capitibus, ad interius humeri tuber, nullum musculum incumbere uideris, presentem musculũ, à quo latescens educitur tendo, deesse conijcito: quod sanè non infrequẽter tibi occursurũ scio. Non quòd negligentia illũ preteriturus sis, uerùm quòd prorsus deerit, eius uicẽ tunc supplẽte [i] inferiori, interdũ etiam [k] superiori brachiale flectentiũ musculo, aut [l] trãsuersi in brachiali

Brachij, cubiti & manus excoriatio.

Mẽbrana præter carnosam musculis in cubito obnata administratio.

Musculi latescentem tendinem educentis.

Lib. 1 de Administ. sect.

f 3 tab. musculi F.

g uersus 3 tabulæ.

h 3 tab. A, m.

i 3 tab. m.

k 3 tab. A.

l 4 tab. A.

brachiali ligamenti portione, quam pari modo, ut latum tendinem, indagabis. Iam itaq; omnia cute libera sunt: unde etiam & quosdam manus musculos citra aliam sectionem aggredi possis, eum uidelicet,[m] qui pollicem à reliquis digitis remotissimè abducit, & deinde[n] duos primum ipsius internodium flectentes, &[o] musculum, cuius beneficio paruus digitus à reliquis abducitur, &[p] exteriorem primum eius digiti os flectentium. At opportuniùs feceris, si, donec omnes manus musculos unà adimere queas, hos seruaueris, ad internamq; cubiti sedem te rursus contuleris, in qua nunc administrandi ueniunt[q] duo brachiale flectentes, quos primùm ab ipsorũ tendinibus, iuxta brachialis radicem commodè aggredieris. Si enim hos à subditis musculis aliquantisper auulsos eleuaueris, ac deinde transuersis sectionibus illos ad internum usq; humeri tuber à subditis liberaueris, uniuersam ipsorum ferè naturam mediocri negocio spectabis. Inferioris namq; capite absecto, & musculo dein ab ulna liberato, ut is duntaxat ab insertione[r] dependat, ipsum, ut uisum fuerit, illinc aut adimes, aut adhuc appensum sines. Superioris autem tendo à brachiali non est abscecandus: uerùm aut musculus suo liberatus capite, in latus est reponendus, aut[s] tendo nonnihil ante brachiale uenit resecandus, ut in sectionis serie, eius tendinis insertio reddatur conspicua. Cęterùm nunc[t] primus digitos mouentium sese totus offert, quem uel solis digitis à subdito dirimes: quemadmodum etiam omnes, quorum latera non committit neruosa illa membrana, quæ communis ligamẽti munere fungitur. Vbi itaq; ipsius capite adhuc ad exortum commisso, quatuor ipsius ante brachiale carnosas portiones inspexeris, ualidus cultellus in transuersum brachialis[u] ligamentũ rectà est inijciendus, ut huius acie antrorsum ducta, id ligamentũ diuidatur. Dein eadem ratione secundùm indicis longitudinẽ, transuersum internæ ipsius sedis ligamentum diuides, mentem accommodans, nè hàc prorepentes tendines lędas: quod optimè caueris, dummodo cultelli dorsum semper tẽdines respiciat, ipseq; cultellus rectus sit. Eandem sectionem in tribus reliquis digitis moliri in præsentia posses, nisi sensim magis magisq; horum ligamentorum naturam aut discere, aut alijs ostendere propositũ esset. In indice itaq; duntaxat, aut alio quouis digito hac ducta sectione, primi musculi digitos mouentium caput liberato: & illo apprehenso, & ad te sursum tracto, musculũ ex brachialis sinu tantisper reponito, quousq; quatuor ipsius tendines ad quatuor digitos porrigi conspexeris, & deinde priuatim illius tendinis insertionẽ obseruaueris, qui indici exporrigitur. Hac enim inspecta, & musculo rursus in suam sedem reposito, eius caput trahendum uenit, ut ipsius innotescat munus, intuearisq;, qua ratione primo indicis articulo in flexu secundi, tendo ille adniti nolit: uti sanè reliqui transuersis adhuc ligamentis inuoluti tendines, suis quibus accumbunt ossibus innituntur, proximeq; attendũtur. Nunc ligamentis trium reliquorum digitorum, ac cuiusq; tendinis insertione & perforatione, qua subditum trãsmittit tendinem, notatis, musculum à manu in anteriora reflexum mensæ exporriges: aut si in sinu manum habueris, propendêre à digitis sines,[x] eumq; qui tertium quatuor digitorum internodium flectit, suo capite liberabis, quod nõnihil occultatur sub[y] musculo, superiorem radij partem in pronum ducẽte. Priusquam tamen id ab ulna abradas, conducet ex brachialis sinu quatuor ipsius tendines attollere, & animũ adhibere, quî citra omnem operam musculus hos tendines producens, ab[z] illo diuellatur, qui ipsius superiori lateri accumbens, tertij pollicis ossis flexionis autor habetur, adeò ut utrunque musculi unius loco in homine habere nequeas. Liberato itaq; secundi musculi capite, & ipsius quoq; exortu,

Primi & secundi brachiale mouentium.

Primi digitos mouentium.

Secundi.

m 5 tab. p. n 6 tab. z, λ. o 3 tab. r. p 4 tab. ſ. q 3 tab. A, m. r ut 5 ta. *. s ut in 4 tabulæ sinistra manu. t 5 tab. Θ. atq; ita seriatim notatã in margine tabulam, & ipsam præcedentẽ & sequentem uni, uti in cæteris administrationibus, inspicito. u 4 tab. ℓ. x 6 tab. Ξ. y 6 tab. x, & 7 ta. Q. z 6 tab. a.

quem ab ulnæ[a] ligamento aſſumit (quod inter radium & ulnam, ubi inuicem hæc oſſa dehiſcunt, obuium eſt) uniuerſum muſculũ ex brachialis ſinu repones, eius mucoſam perpendens membranã, & tendinum ipſius ſeriem. Cauendum tamen eſt, ne quum eos attollere ſtudes, gracilem[b] muſculũ, ſingulis tendinibus exporrectum, uioles: is enim, quum tendini committitur, atq; etiam primo digiti oſsi (eius ad pollicẽ adductioni ſubſeruiens) implantatur, ad tertium uſq; articulum ſecundi muſculi tendinem oſcitanter eleuare prohibet. Quum itaq; hos tendines[c] primi muſculi tendinibus traijci, atq; in tertium os inſeri uideris, utrunq; muſculũ in ſuum locum reponito, examinaturus, num ſecundi muſculi tẽdines primum digitorũ os flectant ſoli, aut ſimul cum ipſis primi muſculi tendines, & eius generis reliqua, quæ in horum muſculorũ functionis enarratione propoſuimus. Primo nunc muſculo à digitis reſecto, ac ſuis, ſi quę habet, ſeſaminis oſsiculis aliquantulum obſeruatis, ſecundum in brachialis ſinu tranſuerſim diuides, ut ipſius tendines adhuc in uola reſeruentur, illorum gracilium muſculorũ cauſa, qui quatuor digitos pollici adducunt. Modò[d] tertium muſculũ, pollici ſubſeruientẽ, à radio liberabis, & ad tertium pollicis internodiũ duces, ipſius tamen tranſuerſo ligamẽto, ut in reliquis digitis, prius diuiſo. Hunc ubi abſtuleris, ac ipſius ſeſaminum oſsiculũ animaduerteris,[e] muſculi brachiale flectentiũ ſuperioris inſertionẽ ſpeculabere, quam in radicem poſtbrachialis[f] oſsis indicẽ ſuſtinentis molitur. Atq; nunc tibi in interna cubiti ſede adhuc[g] duo tantum muſculi ſuperſunt, radium uidelicet in pronum mouentes: qui quum citra aliam operam cõſpicui ſint, donec & horum oppoſitos uideas, opportuniùs ſeruabuntur. In præſenti itaq; ad externam cubiti ſedem accedas, in ea primùm obſeruaturus[h] tranſuerſa ligamenta, quæ ac ſi unum eſſent, ſeſe offerent. Verùm dum tendinibus, quos ligamenta continent, mentem accommodabis, ac ſeorſum unumquodq;, ut in interna digitorum ſede præcepimus, diſſecueris, ut minimùm ſex numero occurrent, quæ, antequam muſculos ſepares, diuidere poſsis, niſi prius in cubito cuiuſq; muſculi tendinem ſeparare ſtatueres. At commodiùs erit, aut ſimul omnia ante muſculos, aut priuatim unumquodq; ſaltem ante ſuum, quem tranſmittit, muſculum aggredi. Primus autem eſſe poteſt,[i] qui poſtbrachiali ante paruũ digitum inſertus, id extendit, cuius tendo ex ſuo[k] ſinu eleuabitur: & deinde acuto cultello, aut nouacula, totus muſculus ab ulna liberabitur, accuratè interim ab illo,[l] qui ſuperiori ipſius lateri committitur, quiq; parui digiti extenſioni potiſsimùm famulatur, diuiſus. Vbi itaq; huius caput ab externo humeri tubere diſſecueris, illum poſtmodũ à poſtbrachiali liberabis: niſi appenſum ipſi aſſeruare lubeat, quo tandem brachiale extendentiũ & flectentium muſculorũ munus conſpicari ualeas. Poſt hunc[m] is ex ſuo[n] ſinu & ligamẽto attolletur, quem decimumoctauũ enumerauimus, paruiq; digiti extẽſionis autorẽ ſtatuimus, cuius tendo ad digitos ducendus non eſt, niſi ab externo humeri tubere is, cum[o] ſubſequẽti iam in enarratione muſculo (qui digitos mouentiũ decimuſſeptimus numerabatur) liberatus fuerit. Illum autem diligẽter ex ſuo, quem nos ipſi tribuimus,[p] ſinu attolles: atq; ab illis, qui ſuperiori ipſius lateri exporrigũtur, muſculis, diuulſum, ab humero quoq; reſecabis, nunc ſedulò animaduertẽs, num in tres aut quatuor ducatur tẽdines, & quibus nam digitis illi inſerãtur, quæq; ipſorum ad digitorũ radices ſit cõmixtio. Idem in illo qui paruum digitũ præcipuè extẽdit, molieris, neutrũ ab ipſis digitis abſecãs, niſi & modò[q] ſubſequentem ad inſertionẽ uſq; deduxeris. Occurrẽt enim nunc[r] tria illa, quæ ulna producit, muſculorũ principia: quorum infimum & brachiali proximum, obſeruandum

Tertij digitos mouentiũ administratio.

Tranſuerſorũ ligamentorum in externa cubiti ſede.

Tertij brachiale mouentium.

Decimioctaui & 17 digitos mouentium.

Decimінoni administratio.

a 7 tab. y inter S, T.

b 6 tab. 2. l. 7 tab. Δ.

c 6 tab. 1 tranſmittit tẽdines Ξ.

d 6 tab. A.

e 5 tab. A.

f 1 fig. cap. 25 lib. 1 L.

g 7 ta. Q, X.

h 2 tab. characte. 1, 2, 3, 4, 5, 6.

i 9 tab. A. 2 tab. Y.

k 2 fi. cap. 24 lib. 1 V.

l 9 tab. Θ. 2 tab. X.

m 2 fi. cap. 24 lib. 1 ſinus. ligamentum autem 2 tab. charact. 1.

n 9 tab. Z. 2 tab. V.

o 2 fi. cap. 24 lib. 1 γ. 2 tab. charact. 3.

p 10 tab.

q 10 tab. A, Ξ, F.

uandum uenit, à quo musculus pronascitur, qui indicem & medium à pollice abducit. Huius itaq; principij portionẽ, quæ illum musculũ constituit, ab ulna diuides: & ex suo peculiari[r] sinu & ligamẽto eleuatam, sensimq; à brachiali & postbrachiali, quibus fibroso nexu hæret, liberatã, ad digitos usq; deduces, adamussim nunc[s] trium illorum musculorũ tendines & insertionẽ perpendens, quæ multo accuratiùs se offeret, quàm ego illam (quum uaria sit) describere possim. Cæterùm illis à quatuor digitorũ internodijs ad unguiũ usq; radicem resectis, qui pollicẽ euertunt, aggredieris. Ab ulna itaq;,[t] reliqua tertij principij parte resecta, musculus pollicẽ uersus indicẽ euertens, ad ipsius insertionẽ ducetur: similiter[u] secũdi principij musculi, qui bicornẽ transcendũt tendinem, ad pollicẽ & brachiale usq; auellẽtur, atq; unà cum reliquis à digitis reijciẽtur. [x]Qui bicorni tendine brachiale extẽdit musculus, modò prorsus est cõspicuus, nisi quòd nõnihil sub[y] musculo longiori radiũ in supinum mouentiũ occultatur. Hic itaq; suo exortu liberatus, ad postbrachiale ducetur: & ipsius examinata functione, etiã cum cęteris abijci poterit. Supersunt adhuc in externa cubiti sede,[z] duo radiũ in supinũ agentes, qui citra sectionẽ etiam, ut &[a] interiores radij duces, occurrũt, longissimi, tantùm[b] capite excepto, quod penitiùs nõnihil inter[c] posteriorẽ cubitum flectentiũ musculum, & extendentiũ[d] exteriorem latitat, non tamen adeò impẽse, ut non liceat ipsius capite ab humero resecto, illum ad insertionẽ usq; cum reliquis radium mouentibus perducere. Si itaq; nunc[e] ligamentũ in cubiti longitudine inter ossa obuium animaduerteris, repositos in manu musculos ordine aggredi tempestiuũ fuerit: ex quibus[f] quatuor statim graciles euadunt cõspicui, quos Natura[g] tendinibus tertium quatuor digitorũ os flectẽtibus exporrexit. Deinceps[h] ille liberatur, qui pollicẽ ab indice maximè remouet, mox[i] duo primũ pollicis internodiũ flectentes. Deinde[k] tres secundũ pollicis os flectentes: quos eo diligẽtiùs obseruare oportet, quo magis antehac dissectionum professoribus fuerunt incogniti, quodq; illorum tendinibus præcipua manus sesamina[l] ossicula sint innata. Hos subsequetur,[m] qui pollicem indici proximè accõmodat, dein[n] qui paruum ualidissimè abducit: ut tantùm[o] octo adhuc sint reliqui, quorum ope prima quatuor digitorum internodia flectimus, quorumq; tendinibus exigua innascuntur[p] ossicula, quæ sesamo comparamus, quæq; hîc in primis sunt perscrutanda. Cæterùm nunc digitorum articulos diuidens, ipsorum ligamentorũ naturam, eorundemq; speciẽ perquires: ac brachialis postbrachialisq; nexibus haud neglectis, longè diligẽtissimè brachialis ad cubitũ articulo animum accõmodabis: quòd hîc[q] cartilago examinãda ueniat, ulnam à brachiali dirimẽs. Quinetiam perpende, obsecro,[r] stylum imitantẽ processum, non proceriùs extra sinũ, quo brachiale excipitur, prominere, quàm radij appendicis[s] mucronem. Dein expendito, parem ligamenti huius articuli in utroq; latere[t] formam esse, ut unà mecum omnibus quoq; similem usum ascribas: ne fortè quum Naturam celebrare instituis, illi inartificiosissimam constructionem cum Galeno imponas. Reiecta nunc manu,[u] priorem cubitum flectentium musculum suis principijs liberato, quorum exterius ex suo sinu eleuandum est: &[x] ligamento articuli humeri, ipsum continente, recta sectione dissecto, id à scapulæ collo adimetur.[y] Interius ualido quoq; cultello ab interiori scapulę processu diuidetur: & utroq; principio deorsum reflexo, huius musculi[z] carnosa insertio in os humeri animaduertetur: qua dissecta ad radium usq;, sola manu à subdito musculo iste prior auelletur. Vbi uerò huius insertionem intuitus fueris, is[a] appensus seruabitur, &[b] posterior ab humero derasus, ad ipsius quoque insertionem

 ducetur.

21,22 digitos mouẽtium, & dein eius qui in illorum descriptione 23 numeratur.

Quarti brachiale mouentium.

Radiũ mouentium administratio.

Musculorum manum occupantium.

Ligamẽtorum reliquorum administratio.

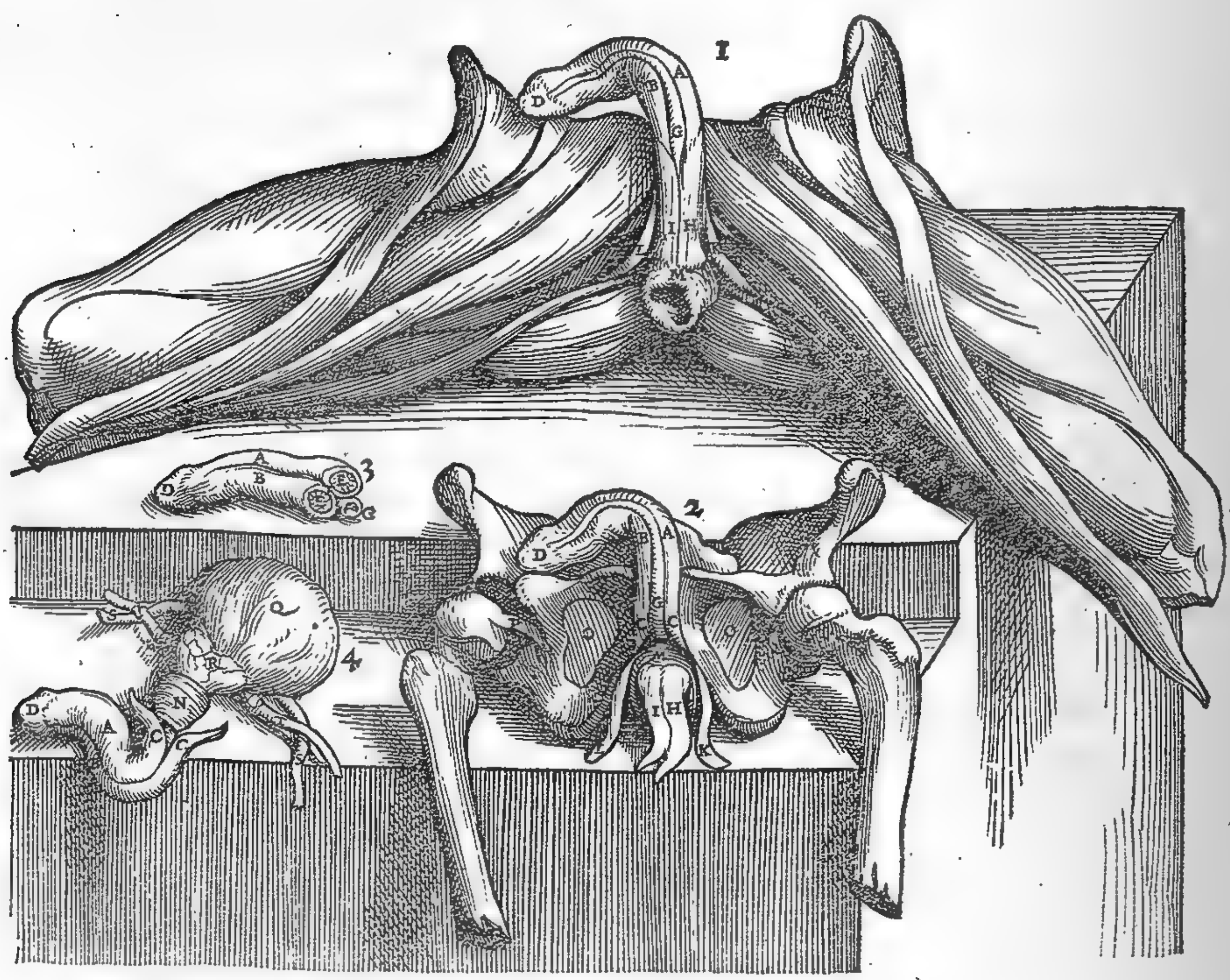
Cubitum mouentium administratio.

r 2,4 fig. cap. 24 lib. 1 & similis li geneneum eiũs tab. charact. 4. s 9 tab. Z, & 10 ta. p. t 10 tab. o. u 10 ta. Ξ, dein k, l, transcendentes f. x 11 ta. Λ. y 12 ta. Θ. z 12 tab. Θ, Λ. a 7 tab. Q, X. b 12 tab. a. c 12 tab. Y. 8 tab. Γ. d 11 tab. Θ. aut illic inter Θ & g occulitur h. e 7 tab. V, inter S, T. 12 tab b. f 6 tab. ζ, ſ. 7 tab. d. g 6 tab. y. 7 f. h 3 tab. p. i 6 ta. π, λ. k 1,2 fig. cap. 25 lib. 1 T. l 7 tab. charact. 1, 2, 3. m 11 tab. ſ. n 3 tab. r. o sub Δ 8 tabula. p 1 fi. cap. 25 lib. 1 V, V. q 1,2 fig. cap. 24 lib. 1 T. r earundẽ fig. R. s ead. fi. α. t 12 ta. i, k. u 6 tab. Θ. x 5 tab. f. y 6 ta. n, o. z 1 tab. R. a 7 tab. R, R. b 8 tab. Γ.

ducetur. Posteriorum, seu cubitum extendentium,[c] illum primùm ab humero derades, quem tertium nominauimus. dein[d] primus à scapula absecabitur: ut illo postmodum deorsum tracto,[e] secundum animaduertas ipsi innatum, ac sub illo ab humero prodeuntem. Quando itaq; hi ad insertionem producti sunt, neque ullam fibrarum intersectionem animaduerteris, cubiti articulum subinde flectito & reflectito, examinaturus, num uel tantillum quidem extra rectum tramitem dimoueri queat. quod quum in articulo solis ligamentis hę renti, & iam propemodum luxato, obseruas, quid fieri in nobis arbitrabere, articulo tot musculis adhuc uestito? Vt tamen hæc omnia exactiùs rimeris, ossa inuicem seiungenda sunt, non solùm humeri cum ulna articuli gratia, uerùm & radij cum humero, & radij rursus cum ulna. Præter hoc enim, quòd nihil utilius sese inspiciendũ in tota resectione, luxationum gratia offert, nulla profectò eiusmodi articulorum inspectione, in uniuersa Anatome mihi iucundior occurrit speculatio.

DE MVSCVLIS PENI PECVLIAribus. Caput XLIX.

QVADRAGESIMINONI CAPITIS TABVLA, QVATVOR FIGVris comprehensa.

QVADRAGESIMINONI CAPITIS TABVlæ, eiusdemq́ue figurarum & characterum Index.

HAEC quadragesiminoni Capitis tabula, quatuor complectens figuras, numero insignitas, non huic tantùm Capiti, uerùm etiam & alijs plerisq; utilis erit. Ne uerò dein pluribus præfigẽda sit Capitibus, hic omnes suarum notarum indices sum explicaturus.

Prima

1 *Prima figura, corporis in mensa proni femora ostendit, in latera admodum distensa, & penis corpus, uniuerso interim scorto cum testibus, cute, adipe, uenis, neruis & arterijs undiq; abscissis.*

2 *Secunda figura, nuda quodammodo commonstrat ossa, quæ sacri ossis lateribus committuntur, quibusq; hic femorum ossium portiones adhuc appendent, unà cum ani & penis musculis, quos ab ipsorum exortu dependere finximus, ut penis corporum origo, urinæq; & semini communis meatus inibi in conspectu esset, quà sursum sub pubis ossibus flectitur.*

3 *Tertia, penem transuersim dissectum in hoc ostendit, ut penis corporum substantia, & eorundem cum urinæ meatu connexus oculis subijcerentur.*

4 *Quarta figura integrum commonstrat penem, unà cum uesica hic exporrectum, ut proprius uesicæ ceruicis musculus aliquo pacto intueri possit.*

A,B 1, 2, 3, 4 *Duo corpora, penem quodammodo uniuersum constituentia.*
C,C 2, 4 *Duorum penis corporum exortus.*
D 1, 2, 3, 4 *Penis glans.*
E,E 3 *Fungosa rubraq; penis corporum substantia.*
F 3 *Mutuus penis corporum connexus, & neruea eorundem substantia, quæ orbiculatim fungosam substantiam complectitur.*
G 1, 2, 3, 4 *Uesicæ meatus, urinæ seminiq; genitali communis.*
H,I 1, 2 *Duo primi penis musculi, in prima quidem figura suam seruantes sedem, in secunda autem ab eorundem principio dependentes.*
K,L 1, 2 *Tertius & quartus penis musculi, qui in prima figura integri, in secunda uerò ab insertione pendentes conspiciuntur.*
M 1, 2 *Musculus orbiculatim recti intestini finem ambiens, fæciumq; excretioni præfectus.*
N 4 *Uesicæ ceruicis musculus, urinam, ne præter nostrum arbitrium defluat, cohibens.*
O,O 2 *Membrana, pubis ossium foramina occupans.*
P 2 *Teres ligamentum, à coxendicis osse in rotundum femoris caput insertum.*
Q 4 *Uesicæ corpus.*
R 4 *Glandosum corpus, uasorum semen à testibus deferentium insertionem excipiens.*
S,S 4 *Portiunculæ meatuum, quibus urina è renibus in uesicam ducitur.*
T,T 4 *Portiunculæ meatuum, semen in uesicæ ceruicem eiaculantium. Musculos autem in prima figura femur amplexantes, characteribus non insigniuimus, quòd illi in musculorum tabulis diligentissimè annotati fuerint.*

ETSI penis constructionis enarratio in quintum librum, ubi generationis organa commemorabuntur, opportunè reseruanda uenit, nihilominus tantam huius mentionem modò facere expedit, quanta ad musculorum penis descriptionem ex usu est. Penem itaq;, præter[a] cutem, qua inuoluitur,[b] duo grandia & neruea, &[c] intus spongiæ modo caua efformãt corpora: quorum dextrũ à pubis ossis dextri[d] sede enascitur, paulo inferiùs quàm ubi inuicem pubis ossa dehiscere incipiũt. Hoc uersus sinistrum latus modicè exporrectum, cum sinistro coit corpore, à pubis osse sinistro principium ducente. His corporibus præcipua penis constat moles. atque hæc corpora ad inferiorem ipsorum sedem, qua coeunt, uesicæ[e] meatum sibi toto ipsorum ductu ad[f] glandis usque radicem subnatum obtinent, ubi meatum hunc urinæ seminiq; cõmunem, corpora illa in unum penitus corpus confusa amplexantur, quemadmodum quinto libro auditurus es prolixiùs: ad quatuor enim penis musculorum descriptionem, modò dicta abundè sufficiunt. Ab anteriori itaq; anularis[g] musculi sede, quem recto intestino, ut excrementorum præsit egestioni, obnatum esse docebimus,[h] duo carnei enascuntur musculi,[i] illis prorsus similes, qui à pectoris osse ad os υ referens porrigũtur. Ambo enim inuicem proximi sunt, & internis lateribus mutuò committuntur: rectaq; sursum in priora, ad urinarij[k] meatus, sub corporibus illis ad superiora reflexum ascendentes, eius meatus lateribus inseruntur: & inuicem dirempti, corpora penis nonnihil digitorum modo amplexantur.

Penis constitutio.

Primi duo penis musculi.

a 20 fi. lib. 5 r.
b præsentis cap. figurarũ A, B.
c 3 fi. E, E.
d 2 fi. cap. 29 lib. 1 q. uerùm hic 2, 4 fig. C, C exortus notatur.
e 1, 2, 3 fig. G.
f 1, 2, 3, 4 fig. D.
g 1, 2 fig. M.
h 1, 2 fig. H, I.
i 4 tab. S, T.
k 1, 2 fi. G.

Alij

Tertius & quartus.

[l] Alij duo utrinq; habentur singuli, ab[m] appendice ossis coxendicis, paulo inferiùs quàm penis corpora, principium ducentes: quod carneum, ac gracile, sursum obliquè procedentem efficit musculum, qui carnosus semper permanẽs, sui lateris corpori non procul ab exortu inseritur. Quatuor his musculis penis radix uoluntario impetu trahitur, hinc & erectionis tentiginis'ue quandam uim, præter naturalem facultatẽ ipsi insitam, obtinens. Quanquam duo priores musculi in urinæ seminisq; excretionibus, communem illum urinæ seminiq; meatum ueluti digiti quidam aperire uideãtur, ne meatus in obliquo hoc inflexu restrictus, eiusmodi humorum expulsionẽ prohiberet, & potissimùm seminis, cuius eiaculationẽ (etsi urina multo crassius sit) Natura impetu perfici uoluit. Nisi enim fortè hi musculi inferiorem meatus sedem in hoc reflexu deorsum uellerent, in penis tentigine totus meatus occluderetur, quòd ipsius superior pars à distentis corporibus adeò pertinaciter huc illuc alliceretur.

Musculorum officium.

l 1,2 fig. K, L.
m 2 fig. 25 lit. 0, p, q, & circa 1 secunda musculus.

ADMINIstratio.

Porrò ut musculos hos commodè aggrediaris, reliqua cadaueris pars, quæ adhuc ex quadragesimo Capite superest, resumetur: ac distentis quàm maximè possis femoribus, orbicularem sectionem in ani ambitu duces, qua cutem ad adipem usq; (quem hic habes copiosissimum, maximeq; humidum) diuidas. Deinde longam sectionẽ per suturam, in penis inferiori sede ac scorto conspicuam, in cute per perinæum (quod interfemineum alij uocant) molieris, quæ ad anteriorem usq; orbicularis lineæ sedem pertingat. Postmodum cutem hamulis aut digitis eleuatam, hinc inde à subditis organis nouacula diuelles: & musculos, qui sese abscecta cute offerunt, paruo cultello à suis exortibus liberatos, ad insertionẽ usq; perduces, non per transennam singulos seorsum expendens, cùm calculorum eruendorum gratia, tum fistularum ulcerumq; nomine, hac sede non infrequenter homines infestantium. Deinde eo obseruandi sunt quoq; exactiùs, quo minus aliquid à Galeno de his proditum habemus. Quandoquidem locus, in quo illos in opere de Administrandis sectionibus prosecutus est, unà cum quinq; & dimidio eius operis libris, incuria temporum intercidit, simul cum ipsius de Musculis peculiari libro. Quantum uerò ex libris de Partium usu augurari possumus, uidẽtur hoc Capite à me descripti[n] musculi parum à Galeno fuisse animaduersi, quum inibi nullos ad penem referat, quàm duos, secundùm[o] meatus urinarij longitudinem per totum penem digestos, & à me hactenus (quod lubens fateor) non repertos. Vt modò taceam, Galenum penis[p] corporum originem non rectè assecutũ esse, quum is unum duntaxat, idq; prorsus cauum, & nullo humore intus imbutum proponens corpus, illud ex superioribus pubis ossiũ sedibus pronasci[q] doceat: non expendens, penis præcipuam molem inferiùs multo, quàm humillima pubis ossium[r] cõmissuræ consistit sedes, enasci, penemq; mox[s] ad anum & per scorti regionem æquè crassum corpulentumq; esse, atq;[t] ea parte, quæ à superiori pubis ossium sede propẽdet, aut erigitur. adeò, ut quum penis origo Galenum latêret, neque is secus quàm Anatomes imperitus aliquis de illa senserit, uerisimile sit, ipsum quoq; eos non aggressum esse musculos, qui peni non multo ultra ipsius initium exporriguntur.

Lib. 15 de Partium usu.

n 1,2 fig. H, I, K, L.
o 1,2 fi. G.
p 1,2,3 fig. A, B. dein C, C.
q ac si scriberetur ad q 4 musc. tab.
r 1 fig. ubi marum lit. 1 s.
s 2 fi. C, C sunt iuxta N.
t ubi G cõsistit 1 figura.

DE CERVICIS VESICAE MVSCVLO.
Caput L.

HVIVS musculi effigiem in uiris quarta figura tabulæ præcedenti Capiti præpositæ commonstrat, N litera notatam: quemadmodum & uigesimasecunda & uigesimatertia figuræ libri quinti, ad characterem ę. Muliebris uerò uesicæ musculum proponit uigesimæquinta libri quinti figura y.

AD

a 2 f. cap. 49 Q. b eiusdem fig. R. c eiusdem fig. N. d inter M & G. fig. cap. 49.

Virilis uesicæ musculus.

AD uirilis[a] uesicæ finem, ubi in collum ceruicem'ue terminatur,[b] glandosum quoddam corpus ipsi obnasci, quintus liber declarabit.[c] Musculus autem iam nobis propositus, inter glandosum id corpus &[d] reflexum præcipuè consistit, quem uesicæ ceruix, posteaquam modicè descendit, sursum ducta, sub pubis osse primùm molitur. Musculus enim totam hanc meatus sedē ambit, orbicularis, & oblongi anuli, aut oblongi rotundiq; meatus effigiem exprimens, ac fibris transuersim circularibus intertextus, & superiùs iuxta glandosum corpus, quàm inferiùs, crasſior. In mulieribus uerò, quarum[e] uesicæ[f] ceruici eiusmodi corpus glandosum non adnascitur,[g] musculus totum meatū ambit, qui à uesicæ corpore in superiorem sedem colli uteri, non procul à pudendo[h] subingreditur.

Muliebris.

e 25 f. lib. 5 B. f eiusdem fig. A. g eiusdem fig. Γ. h 27 f. lib. 5 L.

Musculi usus.

Musculus iste in mulieribus & uiris parem præstat usum, in hocq; primariò à Natura cōditus est, ut meatui uesicæ præficiatur, obstaculo futurus, ne transuersæ uesicæ fibræ motu suo naturali urinā, quoties aut copia, aut praua qualitate illi molesta esset, præter nostram uoluntatem & impetum excernant, & quouis abdominis compressu, ualidaq; spiritus retentione, illa mox profluat. Operæprecium enim fuit, egerendis ex corpore recrementis motus præesse uoluntarios. si casu enim naturali duntaxat motui excremētorum propulsio committeretur, cōtinuò recrementa emanarent: quod non duntaxat fœdissimum esset, uerùm insuper plurimis munijs, quæ tota uita obimus, insignes noxas inferret. Quo minus igitur urina non nostro arbitratu profluat, Natura meatui uesicæ hunc musculum circundedit, instarq; fidi ianitoris præfecit, qui sese colligere ac stringere posset, quum pressam alioquin à uesica, &[i] abdominis musculis, &[k] septo transuerso, urinam emittere nolumus: quique etiam cum communi musculorum ratione sese non contrahit, sed media sua (ut sic dicam) habetur figura, pressæ à superioribus corporibus urinæ cedit, seque extra figuram illam & habitum ab ea educi laxarique patitur. Quum uerò supernarum partium cessat compresſio, ipsa'ue urina uniuersa effluxit, musculus sese colligens & constringens, quicquid ex urina reliquum meatui adhuc inhæret, protrudit. Relinquuntur autem tres quatuor'ue guttulæ, quæ emissa continuo fluxu, & patente prorsus meatu urina, promanare solent. Atque is urinæ, quæ meatui adhuc fortè inhæreret, aut sensim tantùm promanaret, compressus, alter præsentis musculi usus habetur. Quòd uerò ad excretionis promptitudinem uelocitatemque quicquam (ut Galenus asserit) alioquin auxilietur, quodque is præcipuus ipsius sit usus, satis assequi nequeo. Quanto enim magis remittitur, suamque comprimendi uim impensiùs laxat, seseque non secus ac quiescentes, & ab alijs oppositis producti musculi, educi dilatarique permittit: tanto liberiorem reddit meatum, qui apertus & amplus, maiorem urinæ à superioribus sedibus pressæ copiam transmittit, quàm si musculus non prorsus laxatus, solutus'ue, nonnihil suas fibras, ad expulsionem fluente urina, intenderet: ac nescio qua ratione per uniuersum egerendi tempus, musculorū munere, quod cōtractione fit, fungeretur, meatum angustiorem necessariò reddens, fœliciorem q; aut crasſiorem urinæ excretionem uitians: quicquid hîc tandem de urinæ acrimonia, prauaq; qualitate, laxiorem alioquin & magis solutum musculū requirentibus, comminiscemur. Cæterùm quòd ad urinæ retentionem, præter hunc musculum, meatus longitudinem & circumactum cōducere Galenus attestatur, in uiris fortasſis locum habebit. nam muliercularum[l] meatus breuis omnino est, rectaq; deorsum pro-

i 3 tab. Θ. 4 tab. Γ. 5 Δ. 6 Δ. k 7 tab. Δ.

Lib. 15 de usu partium.

l 25 f. lib. 5 Δ.

Problemate 22 sectionis 10.

sum protensus, nusquam deflectitur, aut conuoluitur. Quod Aristotelem latuisse uidetur, quum fœminarum uesicam, adeò in corporis alto repositam, non uerè arbitratur.

DE RECTI INTESTINI MVSCVLIS. Caput LI.

QVINQVAGESIMIPRIMI CAPITIS FIGVRA.

QVINQVAGESIMIPRIMI CAPITIS FIgurae, eiusdem'q; characterum Index.

Recti intestini hic delineatur portio, cum suis musculis à corpore resecta, quam alias ferè, dum reliqua eximimus intestina, in corpore adhuc relinquere solemus.

- A *Rectum intestinum, quod in libri quinti figuris euadet cōspicuum, præsertim autem octaua figura, & uigesima.*
- B, C *Duo musculi, intestinum post egestionem sursum trahentes.*
- D *Musculosa substantia, penis radici adnata, in mulieribus porrò ad infimam pudendi partem commissa. Insuper D sedes notatur, à qua in penem musculi duo pronascuntur.*
- E *Circularis musculus, ne præter arbitrium excrementa deijciantur, præcauens.*

LAVDATA nunquam satis Natura,[a] recti intestini extremo musculos largitur, qui in fæciū excretione protrusum recti intestini finem, alacriter sursum reuellūt: dein alium ipsi dedit musculum, qui intempestiuam inuoluntariam'q; excrementorum egestionē prohibet.[b] Musculi itaq; sedem sursum attrahentes, lati & tenues, neq; admodum carnosi aut rubentes sunt, uix ab aliquibus ossibus originem ducentes. A ligamētis enim ex pubis ossibus, & coxendicis osse, & sacro exortis, quæ huius regionis musculis obducuntur, ipsaq; demum peritonæi infima sede, utrinq; singuli enascuntur musculi, qui deorsum protensi, rectum intestinum amplexantur,[c] extimæ ipsius tunicæ inserti. Præsentes musculi, quum lati admodum sint, & suis finibus totam intestini latitudinē ambiant, ipsorum[d] portio radici quoq; penis, mulieribus uerò uteri collo adnascitur. Quod nonnulli perpendentes, tres sedem sursum agentes musculos recensuerunt. Vtcunq; uerò sit, omnes horum musculorū partes pari præficiuntur muneri, quo sedem ilico ab excretione sursum alliciūt, qui deorsum pellebatur ui abdominis musculorum, & septi transuersi: auxiliantibus etiam subinde omnibus thoracem arctantibus, spiritum'q; cōtinentibus musculis. Cęterùm his qui anum sursum ducunt musculis, nullus eregionè opponitur cōtrariæ functionis opifex, quēadmodum in omnibus ferè alijs partibus, musculi equidem opponi consueuerunt. Neq; oscitanter hic Natura priuatim ab aliorum musculorum constru-

Musculi sedem attollentes.

*a 8 fig. lib. 5 ab Y ad a. & 20 fig. lib. 5 o. & 22 *.*
b B, C & 8 fig. lib. 5 b, c.
c 9 fig. lib. 5 L.
d D.

ctione

ctione aberrauit: quum à musculis octo abdominis, unà cum septo transuerso, sedes adeò interdum propellatur, ut ne à relatis quidem musculis promptè queat retrahi. [c] Alius præterea musculus extremũ recti intestini amplectitur, qui prædictis similiter non admodum carneus, sed mucore quodam oblitus existit, fibras orbiculares transuersas'ue adeptus, & elatiori sede quàm inferiori crassior, & quà cuti (ut labrorum [f] musculi) permiscetur, commune cum ipsa corpus efformans. Cohæret autem fibrosis nexibus [g] meatui uesicæ in uiris, in mulieribus uerò [h] ceruicis uteri principio. quanquam etiam [i] duorum musculorum, quibus in uiris principium porrigit, interuentu, peni committatur. Cæterùm posteriori sua regione, [k] quatuor ad ossis sacri finem locatis ossiculis (quæ coccyx os nuncupauimus) adnascitur. Ex lateribus connectitur teretibus [l] ligamentis, à sacro osse, in coxendicis os pronatis. Præsens musculus non adeò atque medentium uulgus arbitratur, breuis est: sed longus, secundumq; magnum recti intestini longitudinis interuallum exporrectus uisitur, mirè sedem attollentiũ musculorum insertioni commixtus. Quod non perfunctoriè ab illis uenit perpendendũ, qui sedis fistulas & excrescentias subinde scindere uerentur, huius musculi muneris abolẽdi metu. Licet enim musculi portio aut ferro diuidatur, aut quauis alia occasione diuulsa laceretur, tamen quum latior secundùm intestini longitudinẽ sit, eius usus non ita promptè, atque uulgò arbitrantur, in eiusmodi administrationibus deperditur. Musculus iste circulatim intestinum ambiens, quum in media sua figura, ac ueluti quiete consistit, intestini recti finem ita collectum, in seq; cõcidentem seruat, ut excrementa suo duntaxat pondere defluentia, & non magnũ conatum ad excretionem molientia, haudquaquam transmittat: dein si quando illa ab intestinis, aut abdominis etiam [m] musculis, & [n] septo transuerso cõprimuntur, uimq; ad egressum tentant, musculus propria functione sua, extra mediam figuram & habitum ita colligitur, cõstringiturq;, ut non uoluntariã excrementorum eductionem concinnè prohibeat. Quæ si fortè est tempestiua, musculumq; proprio munere fungi noluerimus, is extra mediam figuram sic sese exeuntium ui laxari educiq; permittit, ut excremẽtis egressus pateat: post quem musculus denuò cum cute, intestiniq; substãtia, in mediam redit figuram, ceruicis uesicæ [o] musculo, ut imagine, substantia & conformatione, ita quoq; functione respondens, seduliq́ue ianitoris uices gerens, & perinde ac ille σφιγκτὴρ Græcis, Latinis autem constrictor & anulus nuncupatus.

Musculus orbiculatim intestino obductus.

c E & 5 fig. lib. 5 & 6 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2 M. f 3 tab. F, G, H, I. 4 tab. M. g 1, 2 fig. cap. 49 G. h 25 fi. lib. 5 X, X. i 1, 2 fig. cap. 49 H, I. k 1, 2 fig. ca. 15 lib. 1 G, H, I, K. l 10 tab. 7, d. m 3 tab. Θ. 4 tab. F. 5 tab. Δ. 6 tab. Δ. n 7 tab. Δ. o 4 fi. cap. 49 N.

COLLI VESICAE ET ANI MUSCULorum administratio. Caput LII.

COLLI uesicæ & ani musculorum administratio, ab ipsa uesica inchoabitur: [a] hanc enim à peritonæo, quà internæ pubis ossis regioni obtenditur, cultello aut nouacula liberare adeò conuenit, ut ipsa non amplius aliqua sua sede peritonæo sit continua. Deinde penem à pubis ossibus dirimere oportet: quod, ubi inuicem hæc cõmittuntur, mediocri negocio perficies, quum nerueis duntaxat & fibrosis nexibus penis ibidem hereat. At ubi inuicem ossa remouentur, penisq; corpora [b] initium ducunt, acutiori cultello horum corporũ initia proximè ab exortu sunt abradẽda, ut penis ab ossibus liber pendeat. Mox cultro aliquo pubis ossa inuicem dirimes, sectione per ipsorum [c] cartilaginem ducta. quam sanè leuiori opera, quàm plerique autumant, perfeceris, si modò ossium medium ad

In uiris administratio.

a 3 fig. lib. 5 O. b 2 fi. cap. 49 C, C. c ultimæ fig. lib. 1 S.

amuſsim tetigeris. Hæc ſectio, quoniam prius femora in penis muſculorum adminiſtratione erant diſtenſa, ilico ut inuicem oſſa abſcedant, occaſio erit. [d] Quo uerò remotiùs oſſa diſiungas, uehementiùs quoq; adhuc femora abducenda ſunt. quod feceris longè commodiſsimè, ſi uno cadaueris crure à menſa pendente, & reliquo adhuc illi incumbente, os ſacrum in menſæ latus acutum'ue collocaueris, & deinde utrinque femoribus & ilium oſsibus reflexis, oſſa pubis, quantum lubet, diduxeris. Nunc ueſica uniuerſa cum pene in conſpectu adeò iacet, ut etiam [e] muſculũ ueſicæ collo obductũ, promptè animaduerſurus ſis. Vt autem ſedis [f] muſculos pariter intuearis, cultello ſenſim ueſica ſimul cum ipſius ceruice à recto inteſtino tranſuerſis ſectionibus ſeparãda eſt. In quo opere ſanguinem, ſi is ex uenis & arterijs profluxerit, ſpongia ſedulò elues. Vix enim (niſi fortaſsis admodum operoſe omnia uaſa uinculis ita intercipere poſsis) fiet, quin inter diſſecandũ, uas aliquod, aut caſu punctim ictum, aut tranſuerſim neceſſariò inciſum, ſanguinem profundat. Ablata igitur ueſica, & connexu recti inteſtini muſculorum ad penis radicem, & ad muſculum ueſicæ propẽſo, ipſius inteſtini muſculos aggredieris: qui ſanè citra operoſam ſectionem ſunt ſummè conſpicui, ſi modò diligenter ab ipſis ſanguinem, qui hîc ſolet eſſe moleſtiſsimus, abſterſeris. Hæc adminiſtratio propemodum & mulieri communis eſſe poterit. ut enim ueſicæ ceruicis [g] muſculus in ipſa uideatur, ueſica ſimiliter ac in uiris, eſt à peritonęo & pubis oſsibus liberanda: ut diuiſis dein diductisq; pubis oſsibus, in propatulo ſit muliebris ueſicæ collum, quod ſuo circulari muſculo potiſsimùm conformatur. Recto autem inteſtino peculiares muſculi, execto utero, erunt perinde ac in uiris examinandi. Operæprecium nunc foret, ualidiùs adhuc pubis oſsibus diremptis, cultro aliquo acutiori ligamentum, ſacrum os ilium oſsi cõnectens, in ſiniſtro latere diuidere, ut utrunq; crus cum oſſe, quod ſacro cõmittitur, ſeorſum tractari poſſit, dextroq́; cruri ſacrum adhuc hæreat, aut [h] ſiniſtro, prout nimirum muſculos, qui adhuc reliqui ſunt, in dextro aut ſiniſtro crure aggredi uiſum erit.

In mulieribus.

d Vti ſ[...] eſt in 22 ſi. lib. 5.

e 22 ſi. lib. 5 c.

f ſi. cap. 51 B, C, D, E.

g 25 ſi. lib. 5, quę hac adminiſtratione parta eſt.

h Talis ferè eſt 16 tab.

DE MVSCVLIS TIBIAM MOVENTIBUS. Caput LIII.

PROXIMVM quidem nunc erat, femur mouentes muſculos deſcribere, ſi demum explicatis antea muſculis, ſitu uiciniores aggredi inſtitutũ fuiſſet: uerùm quando ſectionis potius, quàm uiciniꝗ ſeriem ſequi propoſitum eſt, ante muſculos femoris motuũ opifices, tibiæ motores in præſentia ueniunt pertractãdi. nam quouſq; hos aſſeruas integros, commodè illos adminiſtrare nequis. Cæterùm quo tibiam mouentes muſculi inſigniores & proceriores, magiſq; conſpicui ſunt, eo etiam minus Galeni ſentẽtiæ paſsim aſſentiri queo, quamuis interim etiam non omni ex parte is ſibi conſentiat. Haud procul enim à calce tertij de Vſu partium, tibiæ motuum opifices muſculos recenſens, eos hac breui oratione nouem enumerat. Tres, qui anteriorẽ femoris ſedem occupant, atq; omnium huius loci muſculorum maximi ſunt, rectà ad genu feruntur: horum quidem unus implantatur patellæ carnoſa apprehenſione: duo autem reliqui unum maximum procreant tendinem, qui lateſcens, implantatur toti patellæ, ſtringens eam exquiſitè, & continens cum ſubiectis. Deinde autem præteruectus articulum, anterioribus tibiæ partibus inſeritur, eam, ſi iubeatur, extendens, unà cum toto ipſius genu articulo. Alij uerò duo muſculi, utraque prædi-

Galeni in lib. 3 de vſu part. de tibiam mouentibus muſculis ſententia.

Quoniã in enarrationis ſerie tibiã mouentes muſculos ſeorſum ſingulos pertractabimus, ante noſtra[...]

prædictorum parte, hic quidem externus, ille autem internus, in tibiæ lateri- "
bus inseruntur, ambo obliqui motus opifices. Qui namq; internus est, crus in- "
trò adducit, alter autem extrorsum abducit. Enascitur autem ille quidem ex "
commissura osium pubis, hic uerò ab extremis partibus osis coxendicis: opti "
mè enim sic utriq; crus ad motus obliquos abducturi erant. In medio autē in- "
ter hos spacio, aliæ tres sunt musculorū explantationes, paruis motibus ipsum "
genu mouētes. Flectit enim genu, & ad interiora adducit tibiā, is qui est conti- "
nuus interioribus: abducit autem extrorsum simul flectēdo, uelut inuoluens "
eam, is qui tangit externos. Reliquus, qui & medius omnium est, in femoris ca "
put internum insertus, flectit quidē totum quoq; femur, cum eo autem simul "
& totam tibiam euellit, immittēs se eis quæ articulum ambiunt [ligamentis] "
usq; ad [a] alterum maximorum musculorum, qui in tibia reponuntur, ut simul "
quoq; tibiam ipsam totam trahat. Reliquus uerò nouem musculorum articu- "
lum genu mouentium, gracilis & longus, ex ilium osse enatus, tibiam sursum "
extendit, in ea potisimùm figura crus totū statuens, in qua mollientes, ac subi- "
gentes, pedem ad inguina alterius cruris sursum ducimus. Post hęc uerba Gale "
nus, Naturā in horum musculorum cōstructione laudaturus, proculdubio in
primis exemplaribus subiunxerat, Mirificè & hîc Naturam omnia prouidisse: "
& quæ reliquo contextu subsequūtur. At eum [b] musculum, quem in poplite la
titare innuit, temporis successu, & in resectione simiarū peritior, cognoscens,
hæc quoq; suo, quod ad nos demanauit, exemplari interiecit: Præter autē hos "
omnes, est paruus musculus in poplite, genu quoq; flectens. ut simul omnes ab "
ipso hac serie enarrati, numero decem censeantur. Hæc sanè ipsius oratio cla-
risima est, ex qua quiuis etiam citra inspectionē, cuiusmodi enarrat musculos,
imaginatione sibi pulchrè cōfingit: at quàm sit ueritati cōsona, partim ab ipso
in secundo de Administrandis sectionibus, partim uerò ex ipsa inspectione di-
scito. Verùm quando ipsius orationis series in secundo de Administrandis se-
ctionibus longior est, quàm ut tota hîc describi debeat, ego femoris musculos
eo ordine, quo ibidem recēsentur, enarraturus sum, Galeni sententiā post mu-
sculi cuiusq; descriptionē continuò ferè subijciens, ac pariter addens, quotum
in præscripta ex libris de Partium usu oratione unumquemq; enumerauerit.
Priusquā uerò musculos aggrediar, id summo studio abs te contendo, ut quot
motibus tibiam agas, accuratè examines. Galenus enim in libris de Vsu partiū,
ut pręcedens attestatur oratio, tibiam extendi simpliciter dixit: non adiungēs,
eam magis aut introrsum, aut extrorsum, aut prorsus in medium rectà extēdi.
At flexionem uidetur triplicem enumerare: unam, qua tibiam retrorsum, seu
in posteriora sursum uersus exteriora duci innuit: alterā, qua introrsum illam
sursum tractam agi dicit: tertiam, qua tibiam in neutrū latus inclinantē, rectà
flectimus. quanquam tertiū hunc ductum duntaxat flexionis nomine, & præ
cipuè in secūdo de Administrādis sectionibus donare uideatur. Deinde in prę-
scripta ipsius oratione, secus atq; in libris de Administrādis sectionibus, tibiam
in latera moueri affirmat, quum unum musculū hanc extrorsum abducere, al
terum introrsum adducere scribit. Verùm tamen in ambobus libris, tibię mo
tum asignat, quo hæc sursum obliquè, uelut ad alterius cruris femur ducitur:
& quo tibiam agi ab illis conspicimus, qui pedibus coria in ligneis stratis emol-
liunt, aut quum pistores massam apud plerasq; nationes calcant. Hos motus o-
mnes ita Galenus enarrat, ut proprios prorsus tibiæ illos esse arbitretur, ipsisq;
peculiares musculos asignet: quum interim tibia, quiescente femore, rectisi-
ma fle-

Enarratio-nem nullus [illegible] gui adij-ciemus.

[a] Intelligit opinor pri mum pedē mouentiū, o in 12 tab. insignitū.

[b] 14 ta. r.

Galeni in 2 de Admin. sect. sententia cum uera musculorum descriptione enarratur.

Tibiæ motus.

ma flexione & extensione solum agatur. Si enim tibia cum pede in latus digna animaduersione ducitur, id sanè femoris fit beneficio. Neq; est quòd huic paradoxo corroborando prolixiùs insistam, quum ipse iam admonitus, luce clariùs animaduertas, tuam tibiam, immoto prorsus femore, duntaxat rectissimo tramite flecti, extendiq;. Quanquam quum motus hos, adhibitis etiam nudis ossibus, examinas, non perfunctoriè animus femoris motibus adhibendus sit. nisi enim gnauiter attēderis, te inscio femoris caput in coxēdicis osse situm mutabit, moxq; alia tibiæ flexio extensioq;, quàm prius, apparebit. Cæterùm

Primus tibiam mouentium.

iam tempestiuum fuerit, musculos ipsos aggredi: quorum [c] primus acuto exortu [d] principium, è neruea substantia & modica carne cōmixtum ducit, ab [e] anteriori ossis ilium spinæ sede, seu ab ilium ossis appendicis anteriori extremo. Hic musculus non procul ab origine totus carneus euadit, & modicè dilatescens, gracilis permanet: eius tamē latitudo, ipsius crassitiem spissitudinem'ue duplo (ut sic dicam) superat: musculusq; hac forma deorsum obliquè uersus interiora sensim adeò prorepit, ut internū femoris latus iuxtà medium longitudinis femoris exquisitè occupet: hinc adhuc magis in interiora retrorsum paulatim procedens, e regionè [f] interni femoris capitis iuxta genu tandē consistit: ad quod ueluti obliquo ductu reflexus, & [g] angustior excarnisq; redditus, antrorsum descendit, tendinem educens, qui non latus, sed ad amussim (quicquid Galenus, suis fidens simijs, afferat) teres est, tibię ossi ad internū latus acutæ suæ [h] lineæ, secundùm ipsius longitudinē exporrectæ, [i] insertus. Hunc musculum Galenus in secundo de Administ. sectionibus primū enumerat, in prę scripta autem oratione nonum: & utrobiq; huius musculi beneficio tibiā sursum ad alterius cruris inguina, aut ad femur allici arbitratur: qui motus nō huius solum musculi opera, uerùm femur mouentium & tibiæ musculorū auxilio unà perficitur. Tibia namq; suis musculis flexa, & femore deinde suorum musculorum ope sursum in anteriora flexo, & simul extrorsum ualidissimè circumacto, motus ille succedit. Nisi enim flexa prius tibia, dictum iam femoris motum sequeretur, eiusmodi motu tibia nequaquam alterius cruris femori aut tibiæ obduceretur.

Lib. 2 de Administ. sect.

c 3 tab. Z, tab 0. 2 q, 4 tab. characł. 2. 9
ta. z. 16 L.
d 3 ta. f.
e 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 2 P.
f 1, 2 fig. cap. 30 lib. 2 E.
g 3 tab. t.
h 1, 3 fig. cap 31 lib. 2 γ. γ.
i 3 tab. charact. 2.

Secundus.

[k] Secūdus musculus amplo & prorsus nerueo [l] principio ex pubis osse enascitur. Vbi enim pubis ossa inuicem [m] cartilagine committuntur, per commissuræ longitudinem duo sibi contigua oriuntur musculorum principia: quorum alterum ad dextrum crus, alterum uerò ad sinistrum defertur, secundum hunc musculum cōstituens. Tanta itaq; huius musculi principij est amplitudo, quanta ferè pubis ossium cōmissuræ est longitudo. Principium hoc non procul ab origine strictius, sed crassius, carnosumq; prorsus ita efficitur, ut eius latitudini crassities uix cedat, & musculus paulo minus toto teres euadat: qui deorsum per femoris interiora descendens, sensim gracilior efficitur, ut iam internum femoris caput non procul à genu articulo contingens, in exactum teretemq; [n] tendinem finiat, eadem sede, qua primi musculi tendo, tibiæ innatum: sed tanto interiùs, seu posteriùs, quanta primi musculi tendinis est crassities. Hic musculus in parum obesis mulieribus, si quando femora diducunt, rigidum quoddam & durum ligamentum, seu neruus, aut tale quid esse apparet, eo quòd excarnis quodammodo in illis musculus nerueam substantiam duntaxat habeat, nulloq; obtegatur adipe. Præsentis musculi beneficio Galenus in præscripta oratione, tibiam ad internum latus duci attestatur, illum in serie quintum enumerans. In secundo autem de Administrādis sectionibus, tibiam elatiùs & interiùs musculi huius auxilio attolli prodidit.

k 16 ta. A.
l p. 2 γ. 3 t. 4 χ. 5 characł. 6. 9 γ. 10 t.
l 16 ta. N.
m ultimarum fi. lib. 2 s.
n 3 tab. charact. 2, tertia quam confisis characł. 2.

prodidit. hoc est (si modò rectè ipsius sententiam assequor) musculum hunc tibiam uersus interiora maximè inclinantẽ flectere. quod enim attollere ipse dixit, mihi flexum insinuat. Perficeres autem eiusmodi motũ, si erecto prius corpore, dextram tibiam sinistro popliti, aut flexuræ genu nonnihil transuersim subijceres: qui motus nuper dicto, ac quem Galenus primo musculo tribuebat, tanto minus respondet, quo femur in exteriora minus est circumuersum: adeò ut & præsens motus, flexa tibia, & femore in anteriora subleuato, extrorsumq; simul circumacto, fieri debeat, quod sanè à Galeno haud perfunctoriè obseruandum fuerat. [o] Tertius, cum alijs ut minimùm tribus musculis, ex infima coxendicis ossis sede enascitur. Ab eius namq; ossis[p] appendice (quæ nobis stantibus, in eius ossis infima sede: in simijs uerò & canibus, quum anterioribus innituntur pedibus, in extima, & maximè postica habetur) ordinata serie, multorum musculorum capita principium ducunt, quorum tertius hic musculus omnium[q] postremum obtinet. Ab elatiori enim, & maximè posteriori eius appendicis[r] sede, nerueum gracileq; principiũ educitur: quod deorsum descendens, aliquantulum sub origine carneum fit, teretem quodãmodo constituens musculum, suo principio iam longè crassiorem. Hic deorsum per femoris posteriora prorepit, aliquantulum obliquè tantisper ductus, donec ad posteriorem sedem interni femoris capitis propter genu pertingat.[s] Ibidem enim extenuatus, & in teretẽ quoque (non uerò, ut Galenus docet, ac in simijs ferè occurrit, latum) degenerans[t] tendinem, in tibiæ anteriora reflectitur, eadem regione, qua nuper commemorati, insertionem tentans. Sed eius musculi tendo hoc sibi priuatim uendicat, quòd anteriori tibię sedi ad internũ acutæ illius lineæ latus hærens, ad medium usq; longitudinis tibiæ properet, alijs tendinibus tibię insertis, haud æquè descendẽtibus. Galenus nulli musculo tibiam mouenti, adeò obliquum adsignat ductum, atq; huic tertio, non animaduertens, primum[u] musculum longè obliquiùs duci, quum is scilicet ab ilium osse antrorsum, & hinc in interiora femoris ad posteriora usq; propemodũ descendat, & inde rursus obliquo ductu in priora tibiæ feratur. Deinde[x] musculus, qui ordine quartus erit, obliquior tertio uisitur. illũ namq;, similiter atq; hunc à coxẽdicis osse pronatũ, in anteriora tibiæ, secundùm femoris externũ caput, prorepere audies. Vnde etiam tanto obliquiorẽ ipso tertio quartus iste situm nanciscitur, quanto coxẽdicis ossis sedes, unde uterq; principium sumit, femoris interiora magis spectat. Tertius musculus, in præscripta Galeni oratione sextus est, quem inibi inquit tibiam in internum latus inclinantem flectere. In libris uerò de Administrandis sectionibus, ut obliquissimum illi ductum assignat, ita quoque obliquissimi motus ipsum autorem statuit. Necesse enim (inquit) est, tibiam hac tractam ansa, retrorsum sursumq; ferri, & hac in orbem conuolui. Atq; hunc quidem motum obimus, at non quiescente femore: necesse enim est, hoc motu tibiã flecti, & femur extrorsum non leuiter circumuerti. [y] Quartus musculus non æquè latum principium, atq; tertius, ex coxendicis ossis[z] appendice ducit. Huius enim[a] principium gracilius est, sed spissum tamen. Deinde ad tertij musculi[b] externũ latus, nonnihil sub ipso occultatum enascitur. Veritati enim parũ consentit, quod à Galeno in quinti musculi enarratione, de capitibus à coxendicis ossis appendice principium ducentibus asseritur, quum quatuor capitum, ab illo osse originem ducentium, quarti huius musculi extimum esse, & deinde tertij musculi caput succedere scribit. Cæterùm principium quarti musculi paulo sub exortu primùm efficitur carneum, exacti musculi formam multo quàm tertij crassiorem referẽs, ac per femoris

Marginal notes (left): o 10 ta. Θ. — z f. 9 l. 11 tab. characte. f. 16 tab. R. — p 2 fi. cap. 29 lib. 1 ab l ad q per Θ. — q 10 tab. Γ. 11 tab. Λ. — r 2 fi. cap. 29 lib. 1 m. — s 10 tab. ς. — t 13 tab. charact. 3. — u 16 tab. L, H. — x 10 ta. Υ. — y 10 ta. Υ. — z 2, f. 1 8. — a 6 tab. ΔΥ. 12 ΗΥ. — z 2 fi. cap. 29 lib. 1 0. — a 11 tab. ... — b 11 tab. Λ.

Marginal notes (right): Tertium. — Lib. 2 de Administ. sect. — Quartus. — Lib. 2 de Administ. sect.

posteriora sensim deorsum, uersus exteriora descendens. Quum uerò musculus medium lógitudinis femoris superauit, tenuior redditur, & externa sui sede nerueus admodum, quasi tendinem educturus, apparet. In interna autem sede,[c] alia pars carnosa, ex femore pronata, ipsi, ubi tendinem uidetur procreaturus, ita adnascitur, ac si alius hîc oriretur musculus, qui quartum augeret: simulq; ex ambobus unus efformaretur musculus, qui denuò crassescens, carnei cuiusdam musculi imaginē exprimit, & deorsum protensus, exteriorìq; parte admodum neruosus, insigni tendine fibulæ implātatur, ualidam insertionem in[d] processum superioris appēdicis illius pertinaciter molitus. Huius enim tendinis occasione, fibula acutū huiusmodi processum, quà tibiæ coarctatur, exerit. Quinetiam femoris externū caput, in externo ipsius latere oblongum[e] sinum gerit, tendinis huius occasione, ut aptè ac tutò ueheretur, priuatim exculptum, læuiq; & lubrico ligamento incrustatum. Cæterùm siue quartum hunc musculum unius loco, aut duorum enumeres, nihil interest; quanquam Galeni gratia, ne ordinē perturbes, unicū opportuniùs statues. Is enim, quum hunc musculum in homine non uiderit, unicum duntaxat ipsum recēset, utq; in caudatis simijs illum ego reperi, describit. In simijs enim nulla à femoris osse enascens portio, quarto musculo admiscetur: sed is unicus est, admodum insignis & latus. unde etiam Galenus illum perpetuò latum, in libris de Administrandis sectionibus appellat. Hunc musculū præscriptæ ex tertio de Partium usu orationis, septimum collocabimus, quo Galenus asserit tibiam extrorsum simul cum flexione abduci, & quodammodo inuolui. In secundo autem de Administrandis sectionibus, totam tibiam huius ope simplici motu in externam partem agi attestatur, eorum quæ in libris de Vsu partiū tradiderat, oblitus, & proculdubio huius musculi naturam exactissimè, propter cursorem illum, cui hunc in certamine auulsum putauit, cognoscens. Verisimile enim est, Galenum illo cursoris (cui alij tibiam flectentes adhuc famulabātur) symptomate allectum, sedulò huius musculi naturam in simijs perpendisse, atq; tunc (ut sanè debuisset in omnibus) didicisse, hunc simplici, quod ad genu articulum attinet, motui à Natura fuisse præfectum, & flexionem in neutrum latus inclinantem moliri, utcunq; etiam obliquo ductu quartus hic musculus ad tibiam prorepat: quem sanè ossium situs compositionisq; ratione, & femoris formæ gratia, potius quàm ut non recto præesset motui, obtinet. Verùm interim ego Galeni sermonem, quo in exteriora tibiam simplici motu hoc quarto musculo duci scribit, ita interpretor, ac si per exteriora, posteriora intellexisset, itaq; flexionem, non uerò in externū latus ductum innueret. Aliàs enim Galeni sententia à ueritate nimium declinaret: quum tibiam in externū latus, idq; simplici motu, neutiquā agi, certo certius sit. [f] Quintus musculus etiam[g] à coxendicis ossis appendice pronascitur, initium ducens inter[h] capita tertij & quarti musculorum tibiam mouentium, &[i] caput eius musculi, quem femur agentium quintum enumerabimus, cuiq; quartum caput eorū quibus coxendicis ossis appendix initium præbet, asscribemus: uti huic quinto tibiæ motibus præfectorum musculo, tertium[k] caput meritò tribuimus, quod prorsus nerueum est, & non nisi longè sub exortu carneum euadit, crassescitq;, hoc sibi præ cæteris corporis musculis rarum & peculiare uendicans. Nullus namq; alius tam longo ab ipsius principio ductu nerueus uisitur, præterquàm quòd in posteriori sua sede, etiam ultra medium longitudinis femoris, impense liuidus appareat,[l] sinumq; sibi elegāter & cócinnè insculptum habeat, secundùm longitudinem musculi teretem, cui anterior[m] tertij tibiam mouentiū musculi pars

Lib. 2 de Administ. sect.

Quintus tibiā mouentium.

c 11 tab. [illegible]

d 5, 6 fig. cap. 31 lib. 1 C.

e 1, 2 fig. cap. 30 lib. 1 N.

f 11 tab. Y. 2 tab. ε, λ. 9 tab. & 10 tab. η, π. 12 g.

g 2 fi. cap. 29 lib. 1 a.

h 11 tab. λ, μ, quibus subest r.

i 12 tab. d musculi ξ, Σ, F.

k 11 tab. λ.

l Y posita est in ipso sinu 11 & 10 tab.

m 10 & 11 [illegible] posteriori [illegible]

pars ita pulchrè innititur, ut prorsus existimem, tertium musculum cum quinto, unius musculi uice à multis Anatomicis ablatum dissectumq; fuisse. Vt uerò tertius musculus, mox ab exortu crassus, carneusq;, & teres deniq; efficitur, ac longè supra genu articulū extenuatur, in tendinemq; cessat: ita contrà quintus musculus, ut superiori sede diu nerueus permanet, sic humiliori sede crassescit, ac ueluti carneus & teres cōspicitur, ad posteriorem primùm regionem [n] interioris capitis femoris, iuxta genu, tendinem[o] producēs teretem, qui ad id femoris caput cum tertij musculi tendine reflexus, interiori lateri anterioris tibiæ ossis sedis insertatur, non adeò in tibiam descendens, uel etiam antrorsum prorepens, ac trium primorum tibiam mouentium musculorum tendines, quos hac in sede insertionem[p] moliri scripsimus. Quanquam uerò quinti musculi tendo non æquè demissam insertionē, atq; nuper dicti tentet, non tamen interno femoris capiti, iuxta[q] initium musculi inseritur, quem pedem mouentium primum enumeraturi, ab interno illo femoris capite principiū ducere testabimur. Et quemadmodum quinti musculi tendo in illud femoris caput non implantatur, ita neq; tibiam femori committentibus[r] ligamentis præcipuo nexu firmatur, aut inseritur. Quod sanè haud oscitanter Galeni gratia est obseruandum, qui quinto suo musculo, in secundo de Administrandis sectionibus libro, in femoris caput & articuli genu ligamēta insertionem tribuit, & miris modis de huius musculi officio & munere solicitus, sibi parum constat. Primò enim ait, quinto loco enumeratum ab ipso musculum, tibiam sensim in exteriora circumuertere, ac motu tertij musculi fungi, quamuis non æquè magno. Secundò autem inquit, si hunc musculum ad caput suum tendas, cum femore etiam tibia retrorsum introrsumq; ferri uidetur. Tertiò uerò scribit, se propemodum dicturum, quintum ipsi enarratum musculum, tibiæ flexus solum autorē existere: addens, ipsum non magis tibiam flectere, quàm ad internam regionem abducere uideatur. Quartò addit, hunc musculum leuiter & obscurè quodāmodo genu articulum mouere, aut flectere, ac[s] alium quendam in poplitis articulo latenter repositū esse, qui uel solus ipsum flectere potest, uel maxima potentia præditus est: eum subaudiens musculum, quem nos in poplite latitantem ferè nuncupamus, quemq; priuato Capite post nouem tibiam mouentium musculorū historiam describemus, cuiq; Galenus dignissimum munus, quòd primus illum obseruauerit, immeritò asscribit. Ad hæc, in secundo de Administrandis sectionibus libro, Galenus ueteres (qui[t] quintum nostrum musculū, simul cum tertio fortassis, cum ita mutuò hæreāt, unumq; quasi musculum efformare uideantur, unius musculi loco, inter dissecandum unà abstulerunt) non semel irridet, quòd quendam femur mouentem musculum, tibiam flectere scripserint: illum insinuans[u] musculum, qui omnium corporis musculorum crassissimus est, & femur mouentiū quintus mihi, perinde ac Galeno in libris de Vsu partium, enumerabitur: qui eundē in libris de Administrandis sectionibus, femur mouentium primum recenset, & in tibiam non pertinere admodum uerè asserit. Vnde etiam miror, quî tertium de Vsu partium librum in præscripta oratione tum non restituerit, quum in poplite latitantis[x] musculi, post libros iam indubiè prius editos, mentionem fecit. In præscripta enim oratione, octaui musculi loco, non secus quàm Veteres factitasse innuit, unum enarrat, quem ego prorsus arbitror esse, posteriorem quinti femur mouentium musculi[y] portionem, suo tendine in internum femoris caput insertam, iuxta initium primi pedem mouentium musculi. quanquam interim illi eius quinti femur mouentiū musculi portioni cum tibiæ motibus

n 1 fig. cap. 3. fig. 1 E.
o 11 tab. O.
p 3 tab. 1, 2, 3.
q 11 tab. iuxta α, φ musculi Φ.
r fig. cap. 1 S, V.
Galeni de quinto musculo sententia.
s 14 tab. T.
t 11 tab. Y.
u 12, 13 ta. Ξ, Ξ, Γ.
Lib. 15.
x 14 ta. Γ.
y 12, 13 ta. Ξ.

 nihil

nihil prorſus ſit commune: uti[z] quintus tibiam mouentium muſculus mihi enarratus, ſolius tibiæ flexioni, non uerò femoris motibus, famulatur. Ac proinde ſi quando (ne hîc in Galeni ſententijs recenſendis nimius ſim) humani corporis fabricæ cognitionẽ adeptus eris, unà mecum promptè iudicabis, ex ſedula diſſectione Galenum potius poſſe intelligi, quàm ex ipſius libris adeò diſſonis, illã poſſe ad amuſsim & uerè diſci. At nunc deinceps reliquos tibiam mouentes aggrediamur, Galeni communis præceptoris, & Anatomes profeſſorum facilè principis autoritate ob oculos ſemper poſita. [a] Sextus itaque muſculus (quem primo loco, niſi Galeni habita fuiſſet ratio, deſcripſiſſem) eo accuratiùs uenit inſpiciẽdus, quo rariorem inter reliquos muſculos naturam adipiſcitur. A' latere enim externo primi[b] muſculi, ab ilium oſsis ſpina enaſcitur, intus acutum carneumq́;[c] caput obtinens, quod muris lacertæ'ue modo lateſcens, deorſum ad regionem coxendicis articuli fertur, ubi rurſus caput id ſeu muſculus anguſtior redditur, & priuſquam magnum exterioremq́; femoris[d] proceſſum perreptet, non[e] amplius carneus cõſpicitur. adeò ut ſextus muſculus aliud nihil tandem ſit, quàm longiſsima & latiſsima membrana, tendinis naturam referẽs, cui nunc deſcripta & carnei exactiq́; muſculi formam repræſentans pars innaſcitur. Statim enim ab initio in exteriori parte, inſtar latæ membranæ in conſpectum uenit, aliquouſq; coxendicis articulum amplexantibus muſculis obductæ. Quum uerò membrana magnũ femoris proceſſum ſuperauit, totam anteriorem femur amplexantiũ muſculorum ſedem, deinde & poſteriorem & exteriorem cutis quaſi modo tantiſper integit, quouſq; ad genu articulum deſcẽdat: quem ubi ſimiliter quoq; membrana obuoluit, ipſa in anteriorem tibiæ ſedem & externum illius latus inſeritur. Cæterùm huius membranæ, ſeu tendinis, utcunq; appellare lubeat, non eadem undiq; eſt craſſities. Tota namq; pars, quæ anteriori femoris ſedi, & poſteriori obducitur, tenuiſsima eſt: atq; hæc tanto tenuior conſpicitur, quanto interiorem femoris regionem uiciniùs accedit. Ea uerò membranæ pars, quæ externo femoris lateri exporrigitur, ualida craſſaq; eſt, & accuratè lati tendinis ſpeciem exprimit. Huius fibræ recto tramite, quouſq; anteriori tibiæ parti ad latus magis externum & ad fibulam inſerantur, decliues deſcendunt. Tendo autem hic ad inſertionis ſedem illis tendinibus commiſcetur, qui cum ipſo quoq; tibiam extendere dicentur. Præſens namq; muſculus extendentium numero uenit aſſcribendus. quanquam inſignem uſum femur ambientibus muſculis etiam præſtet, tranſuerſi cuiuſdam ligamenti ritu omnes quos amplectitur muſculos, in ſua ſede (ne aliquo ſcilicet permutentur) continens. Atq; ita eius membranæ uices gerit, quam cubitum occupantibus muſculis circulatim obnaſci, prius inſinuauimus. Quàm uerò perfunctoriè Galenus hunc muſculum deſcribat, tria, quibus illum dignatur, uerba, in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus oſtẽdunt. Arbitror enim hunc in libris de Vſu partiũ Galenum latuiſſe, quum in trium, quos ibidem recenſet, tibiam extendentium claſſem illum non repoſuerit, quumq́; quarti pręſcriptæ orationis muſculi ortum ſermoni addiderit. Si enim ſimpliciter (ut de cæteris muſculis loquitur) quarti inſertionẽ & motum tantum expreſsiſſet, arbitratus fuiſſem, hunc[f] ſextum ab ipſo eius muſculi loco haberi, quem in externum latus tibiam abducere tradidit. Quod ſanè hic muſculus, ſi ſitũ ipſius ductumq́; ſpectes, præſtaret, modò tibia uel minimùm in latus ageretur. Verùm quum explicatiùs de quarto muſculo locutus, eius originem ſermoni addidit, liquidò Galenus commõſtrat, ſe ſextum hunc non proponere: quandoquidẽ hic non ab[g] appẽdice coxendicis oſsis, cum[h] tertio, quarto

Sextus.

z 11 tab.
a 3 tab. 9. 1 q. 2 t. 4 char. 3. 9 tab. p.
b 3 tab. Z
c 3 tab. Δ x ad y.
d 1, 2 fig. cap. 30 lib. 1 Y, Q.
e ſub 3 tab.
f 3 tab. n.
g 2 fig. cap. 29 lib. 1 ad ç.
h 11 tab. 4 a. r. & ch. raſt. σ.

quarto & quinto nobis enarratis principium ducit: ut ipse tamen innuebat, ab extima sede osis coxēdicis abducentem musculū exoriri affirmans. adeò sanè, ut fateri cogamur, hunc musculū Galeno in prescripta oratione incognitū fuisse: & quemadmodū falsos tibiæ motus sibi effinxit, ita quoq; musculum aliquem, sua imaginatione excogitatum, nobis tradidisse. [i] Tres, qui adhuc enarrandi supersunt, dilucidiùs fortaßis recenserentur, si quem Galenus postremū numerat, nunc septimi loco describeremus: uerùm quum hoc Capite Galeni ordinem sequi uisum sit, eos etiā qui adhuc reliqui sunt, sua serie aggrediamur. [k] Septimus itaq; neruea, lataq; & ampla [l] origine ab externo femoris osis latere nascitur, totam radicē magni femoris [m] processus in orbē amplexus. Origo hęc statim ab initio crassa carnosaq; efficitur: & ilico à femoris osse abscedēs, illi insternitur [n] musculo, quem octauū nominabimus. Is namq; aliqua sui portione huic septimo subtēsus, in causa est, quo minùs septimus tota femoris longitudine ipsius osi, quemadmodū ipse octauus, adnascatur. Septimus itaq; musculus sua amplitudine totum externū femoris latus citra omnē, præterquā in exortu, ad os cōnexum amplectitur, magnā quoq; anterioris & posterioris sedis femoris partē occupans. Hic toto descēsu carnosus uisitur, [o] paulo supra molā aut patellam in amplū [p] tendinem desinēs, quem octaui musculi & noni [q] tendinibus cōmixtum, simul cum illis patellā apprehendere, tandemq; in anteriorē tibiæ sedē inseri audies. Quanquā etiam septimi musculi tendinis posterior pars ualidè sexti [r] musculi permisceatur tendini, qui huius septimi externam sedem præ cæteris femur occupātibus musculis integit. Posteriori autem septimi sedi [s] quartus tibiam mouentiū musculus attenditur, quemadmodū anteriori is qui [t] nonus omniū futurus est. Quotus uerò ordine septimus hic musculus in præscripta Galeni oratione habēdus sit, ubi & duos alios adhuc absoluero, ipse augurabere. [u] Octauus musculus totam propemodū femoris osis amplitudinem obcingit. In posteriori enim duntaxat sede, iuxta femoris lōgitudinis medium, nudam relinquit [x] lineā, cui maximus totius corporis [y] musculus, seu femur mouentiū quintus, inseri docebitur. Dein ad radicē quoq; inferiorum femoris capitum, posteriorē osis femoris [z] amplitudinē octauus hic musculus non integit, cuius [a] principiū à femoris osis ceruice nerueum exoritur: sed sensim carne adauctum, à femoris quoq; magni processus radice ipsius portio ita enascitur, ac si eius obliqui ductus gratia, duo principia obtinere nō perperàm diceretur: ac unum quidem femoris ceruici, alterum uerò magno illius processui ferendum esset acceptum. Vtcunq; sit, musculus obliqua hac & ampla origine enatus, deorsum descendit, femoris os, uti diximus, adeò ambiens, ut duo ipsius latera in posteriori femoris regione paulo minus toto sint cōtigua. Quo uerò magis descendit, craßior semper carnosiorq; efficitur, quousq; ad internum latus anterioris in femore regionis, quodāmodo in crassum & admodum carneum [b] semicirculum propter patellam extuberet, ex quo latus ualidusq; enatus tendo, [c] patellam, sicuti paulo pòst dicam, amplectitur. Hic musculus tota ipsius longitudine è directo semper illius carnei semicirculi & ceruicis femoris carnosior craßiorq; apparet, quàm quà [d] septimo musculo substernitur: sub illo enim tenuior euasit, attamen carnosus inibi quoque permanet. Quando itaq; secundùm femoris longitudinem in anterioris ipsius sedis interno latere octauus musculus proceriùs extuberat, & septimi quoq; anterior pars è directo lateris exterioris eius sedis femoris, quæ anterior est, exporrigitur, in medio anterioris femoris sedis septimus unà cum octauo [e] sinum efformant impense liuidum, cui tota femoris longitudine musculus innititur, quem

Septimus

Octauus

i 4 tab. 6. 5 tab. A. 6 tab. F.
k 5 tab. A.
l 5 tab. cha racte. 2.
m 5 tab. V.
o 5 tab. cha racte. 3.
p 8 tab. g.
q 8 tab. i.
r 3 tab. 6. 4 tab. cha racte. 3.
s 10 tab. Y.
t 4 ta. 6
u 5, 6 ta. F.
b 6 tab. v.
c 8 ta. k pa tella nota tur, tendo autem b.
d 5 tab. A.
e 5 ta. F. ex cuius cha racteris in dice pre sentis pe tes.

quem ordine nonum esse dicam, simulatq; octauum musculum in Galeni oratione proculdubio primum esse addidero: quandoquidem adhuc quodammodo carnosus, molæ seu patellæ inijcitur. [f] Nonus (cui Galenus exortus sedem perperàm assignat) non ex femoris osse enascitur, uerùm ex iliũ ossis[g] tuberculo, in anteriori ipsius regione, super coxendicis ossis acetabulum prominēte. Ab hoc enim tuberculo nonus musculus[h] principiũ nerueum acutumq́; assumit, & deorsum rectà in femoris anteriora descendēs, lacertæ murisq́; formam adipiscitur, carnea substantia auctus, & illi sinui incumbens, quem septimum musculum cum octauo efformare nuper retulimus. Priusquã uerò nonus medium longitudinis femoris descendendo superarit,[i] arctior graciliorq́; sensim efficitur, multoq; supra genu articulũ in[k] tendinem finit utcumq; amplum, sed tenuem: qui rectà patellam accedens, in anteriori ipsius sede denuò dilatatur,[l] tendinibus septimi & octaui musculi permixtus. Attamen hic tendo alijs non adeò ualidè, atq; septimi & octaui musculi tendines inuicem, connascitur. quandoquidem transuersis, quæ nouacula ducũtur, sectionibus, non admodum laceratus, à subditis tendinibus ad anteriorē usq; tibiæ sedem auelli potest. Vtcunq; sit, ex tribus postremò enarratis musculis, unus hîc tendo conflatur, cui patellæ corpus uniuersum innascitur. Nihil enim patellæ ipsius tendine non obducitur, præter interiorē posterioremúe ipsius superficiem, quæ læui cartilagine incrustata, sinum inferiorum femoris capitum respicit, mutuoq́; ingressu cum illo respondet. Quum uerò tendo iste ad eum modum patellã amplexus, & posteriori ipsius sede, qua femoris ossi non connascitur, multo duriusculoque adipe, & mucoso ac uiscido humore imbutus, genu articulum transcendit, arctior & crassior efficitur, ualidissimè in anteriorē tibiæ[m] sedem, non procul sub articulo, implãtatus. In caudatis uerò simijs non æquè arctatur, neq; etiam pariter crassescit: sed membraneus quodammodo, tibiæ inferiùs multo, quàm hominibus, inseritur. Deinde illis quoq; simijs reliqui tendines in tibiam implantati, membranosiores latioresq; quàm hominibus obtigerunt. Quod uel Galeni nomine expendendum est diligētissimè, qui omnes propemodum teretes tibiam mouentiũ musculorum[n] tendines, ac si lati ampliq́; essent, ut in simijs uiderat, describit, ac aliorum ueluti Anatomicorum in hominum corporibus exercitatorum oscitantiam pręter meritum subnotat. Si igitur septimum & nonum secundi & tertij loco in præscripta ex tertio de Vsu partium oratione enumerari uoles, per me quidem licet: si modò neq; numero duntaxat nimium attentus, neq; libris plus æquo fidens, rem ipsam aggrediaris, aut alteri sedulò administrãti astes. Quod non solùm in nouem enarratis tibiæ motoribus præstabis, uerùm etiam in[o] musculo sub alijs in poplite recõdito, cuius naturã secundo ab hoc Capite ipsi dedicãdo sum explicaturus.

Nonus. *Lib.2 de Administ. sect. & aliter lib.15 de Vsu partium.*

Lib.2 de Administ. sect.

f 4 tab. 9. — g 5 tab. cha. racte. 5, 12, 14. & 3 tab. 2, 3, 7, 16 P. — g 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 S. — h 4 tab. 2. — i 4 tab. 2. — k 4 tab. 9. — l Specta hic 8 tab. G, b, i, k. — m 1 fi. cap. 31 lib. 1 A, B, a, b. — n 3 tab. characte. 1, 2, 3. — o 4 tab. 5.

TIBIAM MOVENTIVM MVSCVLORVM administratio. Caput LIIII.

SECTIONEM tibiam mouentium musculorum in illo crure aggredieris, cui, dum pubis ossa in ani musculorum administratione seiungeres, sacrum os adnexum siuisti. Ab ilium igitur ossis summo, ad medium usq; tibiæ, longa ducetur sectio, cutem, adipē, & carneam membranam diuidens: absque omni enim arte cutis cum carnea membrana, laniorum artificio, ad medium usq; longitudinis tibiæ auferēda est. Mox secundùm femoris longitudinem in interna ipsius parte

parte obseruabitur[a] sexti musculi membrana, seu tendo, quem cutis modo à subiectis liberare conuenit. Eius igitur parte, quæ anteriorem femoris sedem ambit, ad externum femoris latus deducta, eam quoq;, quę posteriorem femoris sedem integit, similiter uersus externũ latus à subditis dirimere necessum est: quo manu transuersim inter ipsius tendinẽ &[b] septimum musculũ interiecta, & sursum deorsumq; mota, tendinis insertionẽ, & sui quoq; musculi originem expendas. Vbi originis locum inueneris, nouacula aut cultello hanc ab ilium ossis spina abscecabis: & illam digitis attollens, ad tibiã usq; totum musculum auelles, accuratè tendinis istius amplissimi naturã, & carnosam huius musculi partem inspiciens, & musculum à sua insertione pendentem relinquens, quo postea ipsius functio, præter insignem illum, quem cæteris musculis præstitit, usum, rectiùs innotescat. Post hũc,[c] primi musculi caput ab anteriori summaq; ossis iliũ parte cultello liberabis: & ipsius capite digitis apprehenso, absq; negocio ad insertionẽ usq; à subditis diuelles. Mox nouacula à pubis osse,[d] quà id alterius lateris pubis ossi cartilaginis interuentu cõmittebatur,[e] secundi musculi initium dirimes: & illo similiter digitis apprehenso, musculum uniuersum ad insertionem usq; perduces. Iam[f] nonum aggredi liceret: uerùm commodiùs feceris, si uerso crure, illos[g] qui à coxendicis osse oriuntur, priùs administraueris. Quod ut rectè succedat, necesse est[h] insignem musculum, qui alteram natem constituit, auferre: qui à spina ossis coccygis & posteriori parte ossis ilium spinæ & dorsi enatus, magno femoris processui potissimũm inseritur, femur, uti suo loco audies, moturus. Nouacula igitur huius musculi carneum principiũ ab illis, unde prodit, ossium sedibus est abradendũ, ut à subditis musculis quoq; eleuatum, in latus commodè uersus suam insertionem reflecti possit: aliàs enim ex coxendicis ossis appendice pronati musculi, sese suis capitibus non ostenderent, quæ sua exortus serie iam ueniunt dirimenda. Cæterùm ut exactiùs uoti compos fias, digitis in posteriori femoris sede musculos inuicem seiunges, ut[i] capitum mutuò incumbentiũ crassitiem leuiori cura coniectari queas. Animum itaque hic adhibebis, num[k] tertij musculi caput, ut ego dixi,[l] quarti insternatur capite: num uerò tertij caput, quarti musculi capiti, ut Galeno uidetur, succumbat, & quo'nam pacto eregionè illa inuicem magna ex parte situentur, connascanturq;. Quod ubi præstiteris, utrunque à coxendicis osse abscecabis: & tertij capite in manum sumpto, illum ad ipsius usque insertionem à subditis detrahes, hoc solum perpendens, qualiter[m] quinti à me commemorati musculi sinui incumbat. Quum uerò quarti etiam musculi caput similiter diuellis, sedulò attendendum est[n] illi carnosæ parti, quæ à femore pronata, quartum auget. Hæc enim cultello à femoris osse liberanda est, priusquam totus musculus ad insertionẽ perduci possit. Posteaquã igitur tertij musculi[o] caput ab ossis coxendicis appendice resectum erit, ac totus[p] musculus à[q] quinto tibiam mouentiũ, ad ipsius usq; insertionem distractus, quinti[r] caput ab exortu liberabitur: & ubi uniuersum musculũ à[s] quinto femur mouentium diuulseris, ipsius insertionem sedulò expendes, quo cõstet, num in internum femoris[t] caput, & articuli genu[u] ligamenta, ut Galeni est sententia: an in tibię os, uti ego scripsi, musculus inseratur: modò Galeni quintum musculum eundem cum meo esse statuas: & non fortè quinti tibiam mouentiũ loco,[x] posteriorem partem quinti femur mouẽtium musculi, Galenum habuisse, haud admodum fortè præter rationem existimes. Cæterùm uerso nunc crure,[y] noni musculi principiũ, altiùs nonnihil inter[z] quosdam femoris motores reconditum, ab ossis coxendicis[a] tuberculo separabis. quod ubi digitis attraxeris, ad

genu

Marginalia (left): a 13 tab. Φ. — b 13 tab. Ψ. — c 13 tab. Σ. — d ultimarũ fig. lib. 1 c. — e 16 ta. Δ. — f 4 tab. Φ. — g 10 ta. Φ. — h 11 tab. Υ, Ψ. — i 9 tab. F. — i 11 tab. Λ. — k Ψ, Ψ 12 tab. Δ. — k 10 ta. Φ. — l 10 tab. Υ. — m 11 ta. Υ. — n 11 tab. Γ. — o 11 tab. Λ. — p 11 tab. Ξ. — q 11 tab. Υ. — r 11 tab. Ξ. — s 11 tab. Ξ, Σ, Γ. — t 1 fig. cap. 30 E. — u fig. cap. 1 S, V. — x 11, 13 ta. Ξ. — y 4 tab. Φ. — z 4 tab. S, T. — a 1, 2, 5 fig. cap. 29 lib. 1 S.

Marginalia (right): Septimi musculi administratio. — Primi. — Eorum qui à coxendicis ossis appendice enascuntur. — Tertij & quarti. — Lib. 2 de Administ. sect. — Quinti. — Noni.

genu usq; citra sectionem adimetur: & liuida ipsius substantia, quę[b] sinui octaui & septimi musculi insidet, unà cum ipso sinu spectandã sese exhibebit. Nono hoc musculo ad genu relicto,[c] septimi musculi exortum ab osse sedulò derades: & musculi principio sensim in exteriora reflexo, ab octauo musculo illum ad patellam usq; liberabis.[d] Octauum uerò operosiùs à femore deradere conuenit, quum undiq; ferè ossi adnascatur: ubi tamen ad patellam usq; abrasus, unaq; cum septimo & nono à femoris osse reflexus erit, operæprecium feceris, si singulorum musculorum motum expenderis: quod pari ratione atq; in alijs musculis, præstiturus es, illorum scilicet capitibus ad sedes, unde pronascuntur, attractis. Verùm hîc tibiæ motuum consideratio propter frequentia in genu & femore uulnera, tibi tanta esse debet, ut pede à tibia absecto, & tibiæ carnibus quàm possis examussim citra musculorũ tibiam mouentium, in eorum insertionibus læsionem, ipsos nonnunquam aggredi debeas, ut num ego de tibiæ motibus immeritò secus atq; alij omnes senserim, discas. Neq; tunc sanè pedem cum tibiæ carnibus ademptum esse, sat foret: imò nihil æquè conduceret, atq; omnem carnem coxendicis articulo incumbentem unà auferre, ne femoris motus tibi cum alijs Anatomicis in hoc opere illuderet. Nudo enim articulo, semper unà intuebere, num femoris caput uel tantillum in suo sinu mutetur. Et quo minus præter rectam flexionem extensionemq;, tibia, immoto femore, aliam ullam moliri cõspicaberis, expẽde quanto minus id in nobis tibia præstet, quum tot carnibus undique femur circumuestitur. Porrò extendentium tibiam[e] tendinum permixtio nouacula inquirẽda uenit: ut scilicet intuearis, quis musculorum insigniorem commixti tendinis portionem obtulerit. Quinetiam attendendum erit, cuiusmodi patellę in illo tendine nexus sit: ac demum, quî nullius ligamenti beneficio, imò nullius prorsus corporis interuentu, patella femori innitatur.

Septimi. *Octaui.*

b 5 tab. c 5 tab. d 6 tab. e 8 tab. deinde 9, 10, ac insuper 11.

DE MVSCVLO IN POPLITE OCCVLTATO, qui non rectè Galeno præcipuus tibiæ flexionis autor habetur. Caput LV.

Lib. 2 de Administ. sect.

INTER tibiæ motuum duces, Galenum quendam[a] musculum in poplite latitantẽ recensuisse, antè diximus: modò autem, qua sede is contineatur, cuiusq; formæ, ductus, & magnitudinis sit, narrabimus. Ex ligamẽtis itaq; femur tibiæ connectentibus (quorum naturam peculiari Capite, unà cum coxendicis articuli & pedis ossium ligamẽtis persequar)[b] unũ in externo genu articuli latere habetur, admodum ualidũ & crassum, à cuius posteriori parte nerueum musculi[c] principium exoritur, quod sua amplitudine in exteriori latere posteriorẽ genu articuli sedem contingit, femoris ossi nusquam interim pertinaciter cõnatum. Hinc carnosis adauctum fibris, admodum obliquè deorsum uersus interiora descendit, musculum efformãs paulo admodum longiorem, quàm amplum.[d] Finis enim huius, seu insertio, iuxta radicem[e] appendicis tibiæ ossis, in ipsius posterioris sedis interno latere adeò ampla cõsistit, atq; totius musculi uisitur latitudo. Deinde ut musculus hic obliquus est, obliquam quoq; molitur insertionem: à posterioris enim tibiæ sedis externo latere musculus iste deorsum uersus internum latus obliquè ita descendit, ut minima ipsius pars genu ligamentis, maxima uerò tibiæ cõmittatur. Præsenti musculo alius nullus, aut in exortu, aut in insertione subijcitur: sed articuli ligamentis & ossibus proximè attensus,

a 14 tab. 13 tab. 15 tab. C. b fig. cap. 1 V. c 14 tab. d 14 tab. e 2 fig. cap. 13 lib. 1 B.

f 12 tab. ⊙ attensus, sub illis[f] musculis occultatur, qui ab inferioribus femoris capitibus g 7, & 13 tab. Φ. enati, suram cum[g] quarto pedem mouentiũ musculo potissimùm efformant: g 13 tab. Y. adeò, ut non iniuria hunc in poplite latitantem Galenus uocauerit. num uerò huic tibiæ flectendæ munus rectè tribuerit, ipse ratiocinator. Eousq; enim illi musculo (quòd fortè ipsum primus inuenisset, aut quòd alij Dissectores illum flectendi opificem non recensuissent) fauit, ut in secundo de Administrandis sectionibus, hunc solum posse poplitem flectere, aut maxima potentia præditum esse scripserit. Mihi uerò non modò haud maxima potentia ad tibiam flectendam ualere uidetur, sed nulla prorsus. quandoquidem musculus hic obliquus omnino, ac penè transuersus, recto motui præfici nequeat: deinde adeò est inualidus, ut ne tantillum tibiam sursum uellere posit. Ad hæc, nulla huic cum reliquis tibiã agentibus est proportio, quum breuissimus & tenuissimus h 1, 2, 3 fig. cap. 19 lib. 1. sit, femorisq; osi, & multo minus[h] illi osi quod sacri osis lateri cõmissum uidemus, non connascatur. At hæc inter secandum exactiùs multo obseruabis, quum hic musculus inuẽtu facilis sit. ilico namq; ac suræ musculi, è femoris capitibus nati, à femore liberãtur, deorsumq; reflexi pendent, is musculus est admodum conspicuus. Priusquam uerò ex dissectionis ordine detegetur, femur mouentes musculos describemus: quorũ administratione absoluta, pedis, & deinde digitorũ motoribus nos accingemus, in quorum anatome musculus in poplite latitans spectandum se offert: ac ostendit pariter, num commune i 7 tab. Q. aliquod munus obeat cum[i] superiori radium in pronum mouente musculo.

DE MVSCVLIS FEMVR MOVENTIBUS. Caput LVI.

FEMVR decem, aut si in maximum redigantur numerum, quatuordecim proprijs agitur musculis, qui id extendunt, flectunt, introrsum alteri cruri adducũt, extrorsum in latus amouent & circumagũt. Flectitur itaq; femur, nobis id sursum antrorsumq; ferentibus: extenditur autem, nobis stantibus, ac deorsum & uersus terram, in posterioraq; id deducentibus. Vnde etiam meritò Natura magnis & fortibus multisq; musculis extensionem concredidit, quos iam enitar persequi, eum Galeni ordinẽ seruaturus, quem ad calcem decimiquinti de Partium usu est secutus. ille namq; mihi lõgè potior, & ex aliorũ dissectionis procerum suffragio magis descriptus apparet, quàm is quo coxæ articuli musculos in secundo de Administrandis sectionibus nimis quàm obscurè, & secus quàm hu- *Femoris motus.* a 9 tab. F. 2 tab. u. 10 u. mana ostẽdit fabrica, pertractat, uti ad Capitis finem obiter adijciam. [a]Primus itaq; ipsorũ mox sub cute consistit, alterius lateris natem præcipuè efformans. *Primus femur mouentium.* b 9 tab. i, k, l. [b]Exoritur enim lato & admodũ carnoso principio, ex[c] tota spinæ osis iliũ c Osis circũscriptionem petes ex 2 fi. cap. 29 lib. 1. posteriori parte, quæ uersus os sacrum magis eminet, deinde etiam spinę superioris regionis portionẽ suo quoq; exortu apprehendit. Infimam autem sui exortus partẽ à coccygis osis & humillimi osis sacri osis posteriori sede assumit, inibiq; alterius lateris primo musculo est contiguus. Ex his sedibus, uelut ex semicirculo pronatus, in corporis latus nonnihil obliquè deorsum prorepit, toti coxendicis articulo superuectus.[d] d 9 tab. m. Vbi uerò articulo insternitur,[e] e 9 tab. ab m ad n. gracilior angustiorq; tantisper efficitur, donec in latum & ualidũ finiat tendinẽ, quo[f] f 1 fi. cap. 30 lib. 1 S, dein T. exteriori magni femoris processus parti secundùm ipsius longitudinem obliquè inseritur. Principiũ enim insertionis paulo sub superiori eius processus apice, nõnihil uersus anteriora molitur: hinc deorsum in posteriora modicè descen-

dens,& magnam,eandemq; ualidam sui tẽdinis[g] portionem, in processus eius radicem, longa linea secundùm femoris posteriora inserens. [h] Secundus magna ex parte[i] primo substratus,ab anteriori superioriq; ossis ilium spinæ regione,lato quoq; & carneo exortu enascitur,[k] totam ferè ilium ossis spinæ sedem occupans,à qua primus initium non mutuauit. Verùm hac tantùm sede secundus musculus non cõtentus,ab ilium ossis dorso, ubi primus musculus ab osse primùm abscedit, sub illo quoq; enascitur: adeò, ut huius quoq;[l] initium tanquam ex semicirculo prodeat, posteriori sua inferioriq; sede primo musculo subiectum. Ex his ossis ilium regionibus,musculus deorsum obliquè nonnihil ad latus descendit: & sensim arctior redditus,primum musculum totus subit, articulum quoq; coxendicis integens: è cuius regione in membraneũ, sed ualidum cessat[m] tendinem, qui elatiori magni femoris processus parti implantatus,[n] anteriorem quoq; processus regionem aliquantulum comprehendit, latam transuersamq; insertionem (si cum primo conferatur) molitus. Quum itaq; primi musculi fibræ, quasi transuersim in latus, minimùm scilicet deorsum inclinatæ,prorepant: secundi autem fibræ,recto quasi ductu decliues, & modicè admodum in latus propagentur,utriusq; musculi fibræ sibi mutuò X literæ modo decussatim incumbunt. Hic musculus, similiter ac primus, nulla ex parte aut crasior, aut carnosior conspicitur, quàm ubi ab ilium osse (unde principium ducit) primùm abscedit, ac[o] tertio insterni musculo incipit, qui tanto minor est secundo, quanto secundus primo. Subijcitur autem penitus secundo,[p] initiũ ducens ab[q] externis demisioribusq; ossis ilium dorsi sedibus, ubi id coxendicis ossis nomen primùm obtinet: atq; id tertij musculi initium similiter latum & semicirculare est, & ut duorum primorum principia, carneum,crassumq;. Præterea,hoc in priora modicè deorsum procedens,coxendicis articuli[r] ligamento fibrosis nexibus hæret: & arctius quoq; redditum, in latum robustumq; cessat[s] tendinẽ, qui maiori femoris processui expansus, anteriori ipsius[t] parti,atq; adeò apici innascitur. Hic musculus admodũ, idq; præcipuè in musculosis,& non insigniter obesis, liuidus apparet: in quibus & secundus,quà tertio incumbit,pariter liuet: ut etiam tota ipsius pars, primo musculo non obtecta,quę pręterquàm quòd liuet,etiam ualida membrana obducitur, superiori lateri primi musculi pertinaciter ea sede connatus, qua illum subit. In obesis autẽ & præpinguibus,nimis quàm parum liuent: imò plerunq; nerueæ fibræ,per hos musculos exporrectę, in mulieribus per totam musculi carnosam partem,adipe enutritæ cõspiciuntur, ita cõmodiùs stratum sedentibus futuri. [u] Quartus musculus,magna etiam ex parte liuidus,& paulo minus toto teres,nõ autem dictorũ modo amplus existit, neq; cęterorũ ritu ab ilium osse principiũ adipiscitur: at à lateribus[x] trium inferiorũ ossis sacri ossium,quibus ilium ossa non coarctãtur, carneum crassumq; educit caput, non quidem duntaxat ab illorũ ossium lateribus enatum, at nonnihil quoq; ita ex illorũ interna sede prodiens, ut utriusq; lateris musculi sese initijs aliquando in interna ea sede contingant. Hinc ad femoris magnũ processum transuersim excurrẽs, carneus aliquousq; permanet: & tandem arctior redditus, priusquam femur cõtingat, in teretem cessat[y] tendinẽ, posteriori maioris femoris processus sedi implantatum,iuxta ipsius[z] summum & apicem. [a] Quintus musculus,sub[b] tribus capitibus,quæ à coxendicis ossis appendice pronata, tertium, quartum & quintum tibiã mouentes musculos constituere scripsimus,suum obtinet[c] initium. À tota namq; appendicis[d] sede, tribus modò dictis capitibus non occupata, ad pubis usque regionem, qua inferior pubis ossium[e] commissuræ sedes habetur,

Secundus femur mouentium.

Tertius.

Quartus.

Quintus.

g 10 ta. a versus z.
h 10 ta. z.
i tab. 3. 4 tab. a. 5 & 9 o. 11 d.
i 9 tab. P.
k Hic conferes 9. 10 & 11 tabulas inter se.
l 10 tab. a, z.
m 10 tab. y.
n 2 fi. cap. 30 lib. 1 V.
o 11 ta. Ξ 6 r. 12 t.
p 11 tab. x, y, z.
q 2 fi. cap. 29 lib. 1 a, b, versus i, i.
r fig. cap. 1 P, P.
s 11 tab. a.
t 2 fi. cap. 30 lib. 1 X.
u 11 ta. Φ. 12 tab. u.
x 1 fi. cap. 18 lib. 1 D, E, F.
y 11 tab. A
z 1 fi. cap. 30 lib. 1 Y.
a 12, 13 ta. Ξ, Σ, P. 2 & 5 ω. 6 r. 7 S. 8 Φ, c. 9 z. 10 g. 11 σ.
b 11 tab. λ, μ, ν.
c 12 tab. λ
d 2 fi. cap. 29 lib. 1 p ad q.
e ultima 2 fig. lib. 1 &

habetur, quintus hic musculus omnium totius corporis musculorum crassissimus, & ut semel dicam, mole maximus, principium ducit: quod secundum appendicis illius amplitudinem prodiens, exactè carneum uisitur, ea tantum [f] parte excepta, quæ tribus commemoratis tibiæ musculorum capitibus proximè succedit, & neruea, admodumq; ualida existit. Musculus iste, eiusmodi enatus principio,[g] statim parui femoris [h] processus radicem, ad posteriorem ipsius regionem amplectitur, & deinde ab hac in acutam asperamq; femoris ossis [i] lineam continuò inseritur: quam in posteriori femoris sede, secundùm ipsius longitudinem deorsum à parui processus radice protendi, in primo libro dictum est. Quemadmodum autem musculi huius principij continuus est ortus, ita quoque continua eiusdem uisitur insertio, si modò [k] posteriorem musculi partem ab anteriore, quasi inscriptione quadam distinctam, subaudias, quæ [l] tendinem in interni femoris capitis radicem inserit. Hæc enim pars à coxendicis appendice nerueo, ac dein [m] carneo exortu pronata, musculum quodammodo per se efformat: qui in miram uentris amplitudinē dilatatus, deorsum rectà per femoris posteriora fertur, donec denuò gracilescens, teretem educat tendinem,[n] in internum femoris caput insertum. Et nisi huic quinti femur mouentiū musculi parti, reliqua musculi pars [o] adnasceretur, illa distincti & peculiaris musculi uice ab omnibus meritò haberetur. Nunc autem, quum posterior hæc pars adnatam continuamq; eiusdem musculi aliam habeat partem, nihil obstabit, diuersis doctrinæ modis, aut unum (uti nos hactenus fecimus) uniuersum hunc musculū appellare, aut primùm in [p] duos illum distinguere: ut scilicet unus esset, qui femoris interno capiti tendinem porrigat: alter uerò, qui paruo femoris processui, & dein acutæ femoris lineæ implantetur. Atq; hæc una est [q] inscriptio, istam posteriorem partem ab anteriori distinguens. Præterea [r] anterior pars priuatam quoq; inscriptionem obtinet, non tamen adeò manifestam, ac modò narrata: uerùm talem, cuius gratia hanc partem in duas portiones, aut si quis uelit, in duos musculos subdiuidere, integrum sit. Huius namq; anterioris quinti musculi partis portio, quæ enascitur ab anteriori appendicis ossis coxendicis sede, quæ à pubis ossium commissura, ad infimam usque coxendicis partem pertinet, ab illa anterioris musculi partis portione, inscriptione quadam dirimitur, quæ à reliqua appendicis sede, usq; ad posterioris partis musculi totius anteriorem regionem pronascitur. Dein duæ hæ anterioris partis portiones, non inscriptione impressione'ue solùm distinguuntur, sed etiam fibrarum ductu, ac item insertione: quemadmodum etiam totius musculi posterior pars ab anteriore, fibrarum insertionisq; occasione uariat.[s] Portio namque anterioris partis, quæ pubis ossium commissuræ proxima est, admodum obliquas, & ferè transuersas obtinet fibras, quæ ab exortu retrorsum ad radicem parui femoris processus contendunt, & superiori parti acutæ femoris lineæ inseruntur. Reliqua autem anterioris partis portio, quæ ad infimam magis coxendicis ossis sedem principium ducit, obliquas quidem nanciscitur fibras, sed propemodum rectas, & inferiori asperæ prominentisq; lineæ sedi continuò implantatas, & posterior dein pars penitus quodammodo rectas sibi uendicat fibras. Ac proinde aut mecum unum constituito in uno femore musculum, aut si uisum fuerit, ambas partes duorum musculorum uice enumerato: aut si maiori adhuc numero, iam in sectione peritior, caperis, anteriorem partem in duos musculos subdiuidito, tres tum enarraturus: ea tamen ratione, ut memineris, me de hominum, non autem simiarum musculis, secus quàm Galenum, loqui: ne fortè aliquando illum legens,

f 12 tab. A.
g 12 tab. Σ.
h 12 fig. cap. 30 lib. 1 a.
i 1 fig. cap. 30 lib. 1 d, d.
k 12 tab. Ξ.
l 12 tab. π.
m 12 ta. τ, ς.
n 1 fi. cap. 30 lib. 1 K.
o 12 tab. ad Φ in 8 tab.
p 13 tab. Ξ distinguitur à Σ & Γ.
q inter Φ & e 8 tab.
r 13 tab. Σ, Γ, quæ distinguitur in Γ & Σ.
s Cōfer inter se 12 ta. Σ, Γ, Ξ.

me poſteriorem huius quinti muſculi partem, quæ radici interioris capitis femoris implantatur, oſcitanter ſpectaſſe arbitreris, quòd illam tendine inſertionem moliri ſcripſerim, quum interim carneam inſertionē in caudatis ſimijs tentet.

Quinq; primorum femorum muſculorum munus.

Hactenus commemoratis quinq; muſculis, tenſio femoris primariò concreditur, & ijdem quoque femori in motu, qui in latus, & qui circumactu fit, famulantur. [t] Primus enim ualidæ extenſionis autor eſt, femur retrorſum, ac quaſi extrorſum in latus magis agens, prout ampli ſui principij hanc illā'ue partem, aut ſe ſimul uniuerſum colligit. [u] Secundus autem extēdit quoq; non ſegniter: ſed multo magis quàm primus, femur uerſus exteriora in latus ſurſum agit. [x] Tertius & [y] quartus ſurſum modicè, ac in poſteriora trahentes, femur extendunt: uerùm & ad femoris in exteriora circumactū uterq; (ſed magis quartus) pulchrè iuuat. At interim ambo infirmiùs multo huic qui in gyrum fit motui ſubminiſtrāt, quàm muſculi, quibus hoc munus peculiariter ac ueluti proprium delegari, paulo pòſt audies. Cæterùm [z] quinti muſculi fibræ poſteriores, ſeu muſculi illius poſterior pars, rectis donata fibris, crus firmum ſtabilit, ac terræ affigit, femur extendens. Anterioris autem partis poſterior portio, non minus id ipſum ſuis fibris præſtat, cum modica tamen femoris ad interiora, ac uelut ad aliud femur adductione. Altiores uerò fibræ, quæ oſsis pubis [a] cartilagini uicinæ ſunt: aut potius anterioris muſculi partis prior portio, introrſum ducit femur, flexioniſq; quodammodo autor euadit.

Nunc enarratis quinque muſculis, flectentes opponuntur, qui illis pauciores ſunt: nempe tres tantum proprij, quos ſextum, ſeptimum & octauum, memoriæ iuuandæ gratia uocabimus.

Sextus.

[b] Sextus itaque is eſt muſculus, quem, dum dorſum mouentes recenſerem, ac de lumborum muſculis ſermo incidiſſet, Galeni gratia deſcripſi, quòd is in lumborum muſculorū, ſeu carnium enarratione, ab hominum cōpoſitione, ſuis ſimijs delectatus, aberrauerit.

Lib. 2 & 5 de Admin. ſect.

Hic igitur muſculus, ex undecimæ & duodecimæ thoracis, & primæ & ſecundæ & tertiæ lumborum uertebrarū lateribus, carneo enaſcitur [c] principio: quod ſimulatq; prodijt, muſculum teretem conſtituit, deorſum obliquè uerſus exteriora deſcendentem. Procurrit enim per interiora oſsis ilium, ſemper carnoſus permanens, [d] quouſque ad eam oſsis pubis [e] regionem deuenit, quà coxendicis oſsis nomen aſſumit. Hîc namque in ualidum & teretem ceſſans tendinem, dictam nunc pubis oſsis ſedem tranſcendit: & deorſum productus, tandem interiori ſeu minori femoris [f] proceſſui [g] implantatur, elatiorē proceſſus partem occupans. Muſculi huius gratia, ubi pubis oſsi expanditur, ſinus aliquis oſsi inſculpitur, ligamento læui & lubrico, ac ex oſſe nato, obductus: ut ſimul tutò, nec errabundus, hàc ſexti muſculi tendo deſcenderet, nec intenſus laxatus'ue, oſsis duritie uitiaretur.

Septimus.

[h] Septimus ex tota interiori oſsis iliū [i] regione, tanquam ex ſemicirculo quoq; carnoſam originē accipit: & lato hoc eductus principio, paulatim arctior craſsiorq; redditur, deorſum in priora corporis procedens. Ex omnibus enim lati principij fibris, teres efformatur muſculus, qui per altiorē oſsis coxendicis [k] regionē uectus, adhuc carnoſus, ad minorē femoris proceſſum deſcendit. Vbi uerò proceſſui uiciniùs appropinquat, in teretem quoq; ceſſat [l] tendinem, qui humiliori eius proceſſus parti, prędicto nunc tendini proximus inſeritur. Porrò quà hic muſculus ſuper coxendicis oſsis elatiora deorſum tēdit, cauitatem quoq; quodāmodo & ſinū ſimiliter læuē & lubricum, ne uagabundus feratur, in oſſe obtinet: eaq; parte, qua muſculus iſte ſinum eū contingit, liuidus, nerueuſq;, ac ualidus eſt, ut faciliùs in hoc ad os reflexu, quoties cōtrahitur, laxatur'ue, oſsis impetū & duritiē ſuſtineat.

Octauus.

[m] Octauus muſculus,

musculus, oscitanter secantibus femur mouentium[n] quinti portio censetur, ex pubis osse carneo amploq; initio in homine enatus. Ex tota enim ossis pubis[o] linea, ab anteriori coxēdicis ossis acetabuli sede, ad ossium pubis usq; commissuram extuberāte, musculus hic principium ducit, quod ad posteriora admodum obliquè descendens, æquè amplum tantisper asseruatur, donec breui, sed amplo tendine femoris ossi[p] inseratur. Fit uerò ipsius insertio eregionè parui femoris processus, in interius femoris latus, obliquè deorsum uersus posteriora tendens. Hic musculus in hominibus liuidum se spectandum offert: at non æquè atq; in caudatis simijs, quibus musculus iste minor, & non similiter lato principio enatus conspicitur.[q] Tribus his musculis Natura, ut simul femur flecteret, & introrsum uersus alterum crus admouerent, cōmisit. Sextus enim, quem flectentium primum recensuimus, sursum ualidè femur attrahit, flectitq;, ad interiora id agens. Septimus similiter femur sursum attollendo flectit, sed multo minus sexto uersus interiora admouet. Octauus modicè sursum femur contrahit, infirmæq; flexionis autor censetur: uerùm femur ualidè introrsum uellit, ita profectò, ut flectentes & extendentes musculos, duobus quoq; reliquis, ijsque lateralibus ad interiora exterioraque motibus Natura præfecerit. Galenus, quum femur flectentium munus in libris de Vsu partium recenset,[r] unum tibiam mouentium, femoris quoq; flexionis opificem facit, eum uidelicet, quem nos nonum enumerauimus, quiq; elatius quàm coxendicis est articulus (quod[s] septimo &[t] octauo tibiam mouētibus haud euenit) principiū mutuatur: non quòd proprio motu musculus id efficeret, sed secundario. Num uerò id ueritati consentiat, tecum expendito, unà animaduertens, an cæteris quoq; tibiam mouentibus, qui elatiùs quàm femur consistit, aut non ab ipso femore principium mutuantur, aliquod in femoris motibus officium asscribere uelis. Ego, quo minus id faciam, ex multis musculis rationem sumo, qui non ex osse, quod mouendo, aut cui inseruntur ossi proximum est, originem ducunt: cuiusmodi in tibia & cubito & brachio occurrūt permulti, quibus secundarium munus (uti hîc fecit Galenus) à nemine, idq; meritò, attribuitur. ut taceam, si uera esset Galeni sententia, debuisse femoris flexionem cum tibiæ extensione semper cōcurrere, aut saltem homini femoris extensionem, extensa tibia, molestam esse: quemadmodum flexis in uolam digitis, ægrè brachialis extensionē ferremus: aut brachio retrorsum acto, non lubenter cubitum flecteremus. Posthabitis itaq; secūdarijs illis, aut ex accidente euenientibus Galeni musculorum functionibus, duos, qui adhuc supersunt, ac femur contorquent, musculos sermoni addamus, eos nonum & decimum enumerantes.[u] Nonus igitur sub[x] octauo nobis cōmemorato occultatus musculo, anteriorem[y] foraminis ossis pubis regionem sibi uendicat, hicq; ex ossis &[z] membranæ foramen occupātis amplitudine principium ducit carneum, & anteriori sede liuens, elegantisq; musculi speciem præ se ferens: qui transuersim in exteriora, secundùm posteriora coxendicis articuli, &[a] ceruicis femoris superiora ductus, ac sensim angustior redditus, ualido satis & utcunq; amplo tendine insertionem molitur, in magni femoris processus[b] sinum, qui femoris ceruicem & caput, ossis coxendicis acetabulum subintrans, è directo respicit.[c] Decimus internam dicti nuper foraminis sedem occupat, & nono longè ualidior, principium ducit à tota[d] linea, quæ ab interna ilium ossis sede, qua primi ossis sacri ossis transuerso processui committitur, per internam coxendicis ossis & pubis ossis regionem, ad pubis usq; ossium cōmissuræ elatiorem partem procedit. Latum hoc principium, quod ueluti tribus lineis seu inscri-

Sexti, 7 & 8 munus.

Num aliqui musculi secundariò femur flectant.

Lib. 15.

Nonus.

Decimus.

n 5 tab. Θ, σ, ς. o 2 fi. cap. 29 lib. 1 se- cūdum X, Y ad Ω. p 1 fi. cap. 31 lib. 1 ς, ς. q 5 tab. Θ, Λ, Σ. r 4 tab. Φ. s 5 tab. Λ. t 5 tab. Γ. u 8 tab. Ψ. 13 tab. α. 14 c. x 8 tab. Σ. y 1, 2, 3 fi. cap. 29 lib. 1 Γ. z 14 tab. b, b. a 1 fi. cap. 30 lib. 1 D. b eiusdem fig. R. c 10 tab. ς. 11 δ. 12 α. 13 Γ. 16 F, G, H. d 3 fi. cap. 29 lib. 1 M, N, O.

ptionibus insignitur, carnosum est: & totam internam ossis pubis & ossis coxendicis sedem occupans, liuidumq; apparens, sensim adeò[e] arctatur, ut eius amplitudo coxendicis ossis[f] interuallũ non uincat, quod inter acutum ipsius processum, & posteriorem sui appendicis sedem habetur. Ad hoc enim interuallum, quod amplum sinum sibi insculptum gerit, decimus musculus extrorsum[g] reflectitur, magnum femoris accedens processum. Hunc sanè reflexum magna Cõditoris industria musculus molitur: quà enim ad[h] sinum hunc circumuoluitur, externa parte carnosus est: ea autẽ parte, qua sinũ tangit, omnino neruosus cõspicitur, & ueluti[i] tres teretes cõmonstrat tendines, serie quadam ad sinum reflexos. Tendines hi in musculi substãtia, paulo anteaquã musculus sinum contingat, lati existunt: sed quà sinui obuoluũtur, strictiores euadunt, singuli rursus in magno hoc sinu peculiarẽ sinum sibi uendicantes. Amplus enim sinus duas leuiter extuberantes ostendit lineas, quæ transuersim ductæ, illum ueluti in tres partiũtur, tribus eius musculi tendinibus cælatos. Tendines, ubi sinum superarunt, inuicem collecti, in unum finiunt tendinem,[k] sinui magni femoris processus unà cum nono musculo implantatum. Quum itaq; tres hos tendines, qui exteriori parte carnem obnatã habent, intueberis, facilè colliges, hîc Naturam decimo musculo robur additum uoluisse: ne si carneus omnino esset (uti & de septimo femur mouentiũ musculo superiùs monuimus) in reflexu & motu, ossis duritia compressus laceraretur. Vnde etiam sinui ligamentum, seu crassa ualidaq; membrana obnascitur, ne ossis contactus musculum in reflexu uitiaret. Ad hæc, ligamentum id læue admodum, & uiscido unctuosoq; humore oblitum est, quo facilior musculi ad sinum efficeretur circumactus. quod Naturæ artificium in rotulis & cardinibus sedulò imitamur, non solùm motum accelerantes, uerùm ut seriùs, qui reflectitur funis, attritu corrumpatur, studentes. Præterea ut solo rotulæ sinui funem non committimus, sed rotulam in trochlea aut furcula (ne ex sinu funis labatur) firmamus: ita quoq; Natura, ossium sinu non contenta, à superiori sinus parte[l] unum, & ab inferiori alterum eduxit musculum: qui ambo unà cum decimo porrecti, illum, quo minus sua sede declinet, quodãmodo asseruant. Ab acuto enim coxendicis ossis[m] processu carneus enascitur musculus, superiori parti decimi musculi, ad ipsius usq; insertionem adnatus. Deinde ab[n] appendice quoq; ossis coxendicis, alius similiter carnosus & gracilis prodit, inferiori decimi musculi sedi ad insertionẽ usq; exporrectus. Vterq; enim in sinum magni femoris processus, insertionẽ cum decimo molitur, & cum ipso circũductui femoris subministrat. Cæterùm subinde non solùm eiusmodi musculos ad elatiorẽ & humiliorem reflexus seu orbitæ sedem pronasci conspicies,[o] imò etiam ab interna regione, ubi iam flexus ac orbita non amplius obliquatur, carnosam substantiam à coxẽdicis osse enasci obseruaturus es: quasi[p] tres illi tendines in[q] carneam à coxendicis osse pronatam substantiam, post illorum circumactum immitterentur, itaq; inuoluti, ad magnum femoris processum contenderent. In tuo igitur est arbitratu, aut hos musculos, aut carneam molem, tendines excipientem, decimo iungere, itaq; proprios femoris musculos decem enumerare: aut si mauis, utrunq; distingues, & duodecim recẽsebis. Rursus si quintum musculum in tres diuiseris, omnes erunt quatuordecim. In nostro itaque numero decimus unà cum duobus illis gracilibus femur in posteriora circumagit, nonus uerò in anteriora, nihilo secus, quàm si baculum inter duas manus extensas repositũ, alternatim in priora & posteriora ductis manibus, circumuerteres. Hactenus itaq; quàm potui uerisimè, femur mouentes musculos recensui:

Carneæ portiones, decimo musculo attensæ.

Quot femur mouentes musculi poßint constitui.

e 15 tab. 7 & G characteres ad H.
f 2 fig. cap. 29 lib. 1 inter d & l.
g 12 tab. 2.
h 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 k. 13 tab. 7.
i 13 tab. 5 t, u.
k 1 fi. cap. 30 lib. 1 R.
l unus 12 tab. 1. 12 &. 13 x. 14 f. alter eorundem tab. 4 y, z, &.
m 2 fi. cap. 29 lib. 1 d.
n 2 fi. cap. 29 lib. 1 l.
o 13 tab. 7.
p 13 tab. 5 t, u.
q 13 tab. x, y, z.

censui:

censui: quos posteaquam diligenti sectione uideris, ac simiam hîc hominis fabricæ adhibueris, licebit secundum librum Galeni de Administrandis sectionibus accuratè euoluere, augurariq;, quam is tandem seriem in horum musculorum enarratione obseruet. Diuinandum enim potius, & cõijciendum inibi est, quàm certò aliquid statuendũ, in primis, quum nemo non sibi hodie concessum putet, sibiq; non deroget, Galeni scripta ex libito emutare, & non uulgariter deprauare: quum alij ipsius scripta neutiquam assequantur, alij autem illa homini, non autem simijs conuenire cupiant: id tandem præstituri, ut neq; homini, neq; simijs, Galeni scripta à studiosis in posterum accommodari possint. Quo tamen per ea, uti adhuc sese habent, meliùs, & tanquam filo quodam ducaris, addam, me ipsius sententiam sic modò assequi, ut arbitrer Galenum eum musculũ primo loco enarrare, quem [r] quintum appellauimus: dein obiter eum describit, quem [s] nonũ statuimus, quemq; postea Galenus pleniùs aggreditur. Post hunc [t] octauum, in simijs aliter quàm hominibus conspicuum, pertractat: & insuper [u] sextum & [x] septimũ sibi proponit, at uariè admodum, & ob hominis hic cum simijs discrimẽ, perquàm obscurè. His succedunt [y] primus, [z] secundus, [a] tertius, & [b] quartus, in simijs quoq; aliter quàm in hominibus sese offerentes: ac denuò [c] nonus, & postremò [d] decimus. Quàm uerò interim & horum musculorum historia & munus à Galeno inibi commemorentur, promptè dijudicabis, si, quemadmodum prius monui, mea scripta cum Galeni sententia, quæcunq; tandem fingetur, & quouis pacto ipsius libri indies magis uitiabuntur, sedulò, adhibita quoq; rerum inspectione, contuleris.

Quem horum musculorum ordinẽ Galenus instituit in 2 libro de Admini. dissect.

r 12, 13 ta. Ξ, Σ, Γ. s 8 tab. Υ. t 8 tab. Σ. u 8 tab. Θ. 14 tab. c. x 8 tab. Λ. 14 tab. d. y 9 tab. Γ. z 10 ta. Σ. a 11 tab. Σ. b 11 ta. Φ. c 8 tab. Υ. & 13 ta. α. d 12 tab. α. h.y. & 16 tab. F, G.

MVSCVLORVM FEMVR MOVENTIVM administratio. Caput LVII.

EORVM qui femoris motibus præsunt musculorum administrationem, ab extendentibus meritò in illo crure, in quo tibiæ motores aggressus es, exordieris. Assumpta itaq; ex minus fragili ferro nouacula, quæ ossis impetũ aliquando sustinere possit, [a] primi musculi caput (si modò, dum mouentes tibiã musculos dissecares, illud non abstuleris) ab osse coccyge, & ilium ossis spina dorsoq;, transuersis sectionibus nitêris abradere, quousq; in [b] secundum musculum incidas. Quando autem uniuersi musculi principium ab osse derasum erit, licebit hoc reflectere, & solis manibus (nisi nouacula quoque uti uoles) à subditis partibus ad magnum usque femoris processum liberare. Quod ubi præstiteris, ipsius longam intueberis [c] insertionem, procul etiam sub magni femoris processus radice descendentem. Hæc enim non uulgariter uenit perpendenda: uti neque huius musculi forma, substantia, fibrarum ductus, & munus, uel abscessuum duntaxat nomine, quos crebrò in ipso, & præcipuè iuxta magnum processum, in illius tendine incidimus. Secundus dein pariter ab ilium osse nouacula dirimendus est, mente adhibita, ne tertij quoq; principium unà adimatur. exortus enim cõtinuitas, quæ linea duntaxat interstinguitur, utrunq; musculũ unà facilè auferri sinit. Vbi itaq; sensim reflexo secũdi musculi initio, & transuersis semper secundùm iliũ ossis dorsum factis sectionibus, ad tertij musculi principium deueneris, secũdus iam totus uenit reflectẽdus, & manibus attractus, ad insertionẽ usq; à tertio diuellẽdus. [d] Tertius quoq; eadẽ ratione ab ossis iliũ dorso, post secundũ abradetur: atq; hoc ad ipsius etiã insertionẽ deducto, [e] quartus ab ossis sacri laterib. cultello auferetur, & manibus apprehẽsus, ad magnũ usq; femoris

Primi musculi administratio.

a 9 tab. Γ. b 10 ta. Σ. c 10 tab. Ξ in sinistro crure. d 11 tab. Σ. e 11 tab. Φ.

Secundi. *Tertij.* *Quarti.*

femoris processum, à [f] ligamento, cui innititur, & coxendicis articulo, dirimetur. Facillima enim horum quatuor musculorũ, postquam primũ administraueris, est aggresio: qua obita, licebit singulorum motibus examinatis, omnes abijcere. [g] Quintum post hos musculũ à coxendicis ossis infima sede, & pubis osse, acutiori nouacula simul totum callidè abrades: & hunc ad suam in femur insertionem perduces, eam accuratè obseruabis, non neglectis ipsius musculi inscriptionibus, seu delineamẽtis, fibrarumq; ductus differẽtia. Animũ etiam, dum hunc præscindis, accómoda, ne simul quoq; [h] octauũ musculũ, tanquam quinti partẽ, incautus auferas. Quinto itaq; à femore rescisso, acutiori cultello à lateribus corporũ undecimę & duodecimę thoracis uertebrarũ, & trium primarum lumborũ, [i] sexti musculi caput uenit liberandũ: & capite eius apprehenso, totus musculus ad paruũ usq; femoris processum, à subditis est dirimendus: quod, si uoles, solius manus ope perfeceris. nisi fortè & hunc musculum, quum dorsum mouẽtes administrares, iamdudũ inspexeris. Postquam uerò ipsius tendinẽ, & quo super pubis os fertur, [k] sinũ indagaueris, [l] septimus opportunè aggredietur. Hunc itaq; nouacula trãsuersis ductis sectionibus, ab interna ossis ilium sede, ad coxendicis usq; os, quà descendit, erades: & musculo manibus eleuato, ad minorẽ usq; femoris processum, ipsius insertionẽ consideraturus, detrahes, non pręterita interim sinus sui, quo deducitur, inspectione. Mox [m] octauum trãsuersa linea à pubis osse abseсtũ, usq; ad insertionẽ, quæ similiter suo principio lata est, diuelles: obseruãs interea, ne [n] nonũ quoq; imprudẽs adimas. Duo qui adhuc supersunt musculi, quoniã pubis ossa, dum uesicæ & sedis spectares musculos, dirępta sunt, atq; iam unum tantũ crus, in quo tibiam mouentes musculi administrabas, ad manũ habes, facilè secabũtur. Nonũ itaq; & [o] decimũ à pubis osse & coxẽdicis abrades, & ipsorũ connexum & in maioris femoris processus sinum implantationẽ examinabis, nequaquã perfunctoriè præteriẽs decimi reflexũ, & quæ ad huius latera undiq; nascitur, [p] musculosam substantiã, cum decimo musculo ad insertionẽ usq; ipsius exporrectã. His femur circũuertentibus resectis, [q] mẽbrana se spectandã offert, totũ pubis ossis foramen comprehendens, & hoc loco sibi utrinq; incumbẽtes musculos dirimens. Similiter etiã ab acuto coxẽdicis ossis processu, in quinti sacri ossis latus [r] durũ ligamentũ produci cõtueberis, cui [s] quartus femur mouentiũ musculus innitebatur, quodq; hęc ossa firmiùs cõmittit. Deinde [t] aliud iãdudũ sese obtulit, ab eodẽ sacri ossis latere, cui nuper dictũ inseritur, enatũ, atq; in posteriorẽ, illicq; elatiorẽ coxendicis ossis appẽdicis [u] sedem insertũ, quod [x] recti intestini, ut & mox in enarratione præcedẽs, musculorũ firmamentũ efficitur. Articuli uerò coxẽdicis ligamẽta, unà cum genu articuli & pedis ligamẽtis, in unũ Caput reijciã, pedẽ & ipsius digitos mouentiũ musculorũ sermoni subnectendũ.

Quinti. — *Sexti.* — *Septimi.* — *Octaui.* — *Noni & decimi.* — *Quorundam ligamentorum inspectio.*

f 11 tab. — g 12, 13 tab. Ξ, Ζ, F. — h 8 tab. Ζ — i 8 tab. Θ. — k 1, 2, 3 fi. cap. 29 lib. 2 T. — l 8 tab. Λ. — m 8 tab. Ζ. — n 8 tab. Υ. — o 16 tab. F, G, H. 12 ε. — p 15 tab. Χ, Υ, Ζ. — q 14 tab. b, b. — r 10 tab. γ. 11 ε. — s 10 tab. β. 11 Φ. — t 10 tab. α. — u 2 fi. cap. 29 lib. 1 L. — x 8 fig. lib. 5 ab Y ad a. dein b, c.

DE LATESCENTE TENDINE, CVTI plantæ subnato. Caput LVIII.

OMNES quos hactenus non commemorauimus musculi, in tibia & pede reponuntur, pedis ipsiusq; digitorũ motibus famulantes. Quo autem & hi aptiùs pertractentur, primùm pedis motores recensebimus, & deinde qui digitorum duces existunt: ut tunc postmodum, quot quaq; sede reponantur, unà colligentes, eorundem administrationem subnectamus. Verùm quanto Galeni oratio in secundo de Administrandis sectionibus obscurior imperfectiorq; est, & non undiq;

Ordo in reliquorum adhuc musculorũ tractatione obseruandus.

diq; suis in tertio de Partium usu placitis respondet, tanto eiusmodi musculorum diligentior nobis sermo instituendus uenit. Neq; profectò cum Galeno arbitrari conuenit, simiam ab homine duntaxat in pedis digitorum diductu differre: quòd scilicet simia longiores & magis discretos digitos, quàm homines, adipiscatur: & insuper quòd[a] unico tantùm tendine simia hominem uincat, quem Galenus ad tarsum reflecti, cartilagineumq; inibi fieri, ac in pedij os, pollici præpositum, inseri docet, musculi tendinem intelligens, quem nos pedem mouentium septimum statuemus: quiq; talem in homine profert tendinem, qualem Galenus priuatim simiæ tribuit, & quo hominem, falsam proponens differentiam, priuat: facileq; attestatur, quàm hominis pedem nunquam sectione aggressus fuerit. Verùm aliàs homini cum simia in musculis, eorundemq; tendinibus, magnum est discrimen: quod si non uniuersum, ne prolixior fiam, explicuero, prout tamen orationis series, in eorum qui adhuc commemorandi supersunt musculorũ historia, suppeditabit, id quod animo mihi obuersabitur, lubens enarrabo, amicè studiosos hîc admonens, ut non solùm uera hominis musculorum enarratione & inspectione cõtenti, simiam quoq; aggrediantur, quo Galenum (qui nusquam æquè ac in Anatome arduus est) fœliciùs intelligant: ne quum hunc (uti profectò debemus omnes) profiteri instituerint, suos præceptores imitati, elegantissimã maximamq; ipsius librorum copiam, qui Anatomica cõplectuntur, negligant: & solùm illis quos quiuis mediocriter in liberalibus studijs eruditus, citra omnem præceptoris operam assequitur, sese totos dedant: memores, quàm turpiter in leuibus Galeni operibus pedem, qui sese Galenicos hodie appellitãt, retrahere cogantur, quoties in sectionis & corporis partium mentionẽ Galenus incidit. incidit autem creberrimè, tum quòd dissectionibus mirificè oblectabatur, tum quòd medico in corporis quod sibi curandum proponit, mentionẽ subinde sit prorumpendum. At age,[b] tendinem plantæ cati subtensum aggrediamur, in quo in primis homo à simia egregiè differt. Hæc namq; propriũ, qui hunc producat tendinem, obtinet musculum, ab externi femoris capitis radice in posteriori sede, carnoso principio enatum, & sub[c] duobus musculis occultatum, qui ab inferioribus femoris capitibus enati, prominentem in sura partem efformare, atq; in calcis os inseri dicetur. His itaq; musculis is simiæ musculus coopertus, deorsum carnosus fertur,[d] illi forma perquàm similis, qui latum in manu producit tendinem. Postquam uerò ad medium usq; longitudinis tibiæ descendit, in gracilem cessat tendinem, qui duobus illis musculis non amplius obtectus, ad horum tendinis, quem ipsi producunt, internum latus porrigitur, decliuis ad posteriorem calcis sedem descendens: quæ priuatim in caudatis simijs, ut & canibus, sinum sibi exculptũ gerit, quo hic tendo non errabundo ductu tutò uehitur: calcis ossi interim, nisi fortassis transuersi alicuius, quo obducitur, ligamenti interuentu, non adnatus: atq; in hoc à Galeni descriptione in primo de Administrandis sectionibus libro uarians, quòd in duas non discindatur partes, altera quidem calci insertus, altera uerò in latum tendinem explicatus. Calcem enim totus superat, & in pedis plantam dilatatur,[e] musculo, quem secundum quatuor digitorum articulum flectere audies, obnatus, manifestiusq; in inferiorem quinq; pedis digitorũ sedem protensus, quàm latus manus tendo digitos accedit. Deinde ut latus tendo manus cuti citra alicuius corporis medium non adnascitur, ita neq; in pede: quandoquidẽ multus adeps tendinem & cutem intercedit, idq; potissimùm in hominibus, quibus nullus omnino musculus latum tendinem educit. Verùm ab infima calcis parte, qua terræ innitimur,

Magna simiæ ad hominem differentia.

Lib. 2 de Administ. sect.

Simiæ ab homine in tendine pedi subnato differentia.

a 11 musc. tab. V, & in X, Y.

b 13 tab. Π, 24 Σ.

c 12 tab. Φ, Ψ.

d 3 tab. Γ.

e 4 tab. Θ.

nitimur,[f] ualidum ligamentum prodit, totam inferiorē pedis amplitudinem subiens, si unum utrinq; musculū exceperis, cui id non obducitur. In interno quidem pedis latere is[g] musculus est, qui pollicem à cæteris abducere dicetur: in externo autem,[h] qui minimum digitum à cæteris amouet. Obnascitur itaq; hoc ligamentum longè manus tendine crassius & robustius, toti inferiori sedi eius[i] musculi, quem secundos quatuor digitorū articulos flectere docebimus. Atq; id eo fit pacto, ut quis propriam eius musculi membranam hoc ligamentum diceret: nisi iuxta digitorum radices, quà eius musculi tendines transuersum quatuor digitorum ligamentū subeunt, id à musculo abscederet: & dein transuersis digitorum ligamentis obductum, ac in quinq; partes discretū, inferiori quinq; digitorum sedi obnasceretur. Cęterùm (uti etiam paulo antè monuimus) plurima duriusculi adipis copia ligamentū id (aut utcunq; appellare tibi uisum sit) & cutem intercedit: quanquam interim fibrosis nexibus admodum frequentibus ipsi cōmittatur. Eiusmodi itaq; ligamentum priuatim homines tendinis lati uice sortiuntur: quod si fortè ab aliquo ducendum fuisset tendine, profectò illum ualidum crassumq; admodum procreari oportuisset. Nam si manus tendinem cum hoc corpore ligamentoso contuleris, quadrupla tendinis per cubitum exporrecti crasities in tibia neutiquā suffecerit. Nihilominus tamen in posteriori hominis tibiæ sede[k] musculum reponi audies, qui carnoso principio ab exteriori femoris capite enatus, & carnosus, priusquam bene poplitem superauit, esse desinens, tendinē producit, longè illo qui manus latum tendinem emittit, graciliorē. Verùm hic tendo, pedis plantam hactenus mihi neutiquam subire uisus est: at interno calcis lateri, ad posteriorem ipsius sedem implantatur, neutiquam summè posticam calcis sedem, ut ille caudatarum simiarum musculi tendo, attingens, multoq; adhuc minus sinum in hac calcis osis sede sibi uendicans, quo non errabūdus uehatur. Quòd uerò mihi commemoratum in hominis pede ligamentum, & simię latus tendo, parem usum cum lato, qui manum subit, tendine præstent, conformationis similitudo argumento est. atq; id eo adhuc firmiùs persuadet, lati in manu tendinis non infrequens defectus. Haud semel enim illum in manu deesse, &[l] transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentū, sui portionem porrigere, quæ tendinis lati uicem supplebat, in homine secus multo quàm in simijs comperi. Vti etiam à[m] tendinibus brachiale flectētibus, eum tendinem produci, interdum obseruatum est, nunc ab illo qui quarto brachialis osi inseritur, nunc ab illo qui per transuersum brachialis internæ sedis ligamentū ductus, postbrachialis osi indicem suffulcienti multò antè inseri dicebatur.

f 3 tab. 2. 4 f. g 3 tab. h 3 tab. i 4 tab. 3. k 4 tab. 6. l 4 tab. 6. m 3 tab. 4. m.

DE MVSCVLIS PEDEM MOVENTIBUS. Caput LIX.

Pedis motus.

PEDEM uniuersum perinde ac manū flectimus & extendimus, & deinde in latera ducimus. Quibus autem id fiat articulis, in pedis osium enarratione, superiori libro non obiter percurrimus: hîc pedem mouētium musculorum historiam, à posteriorē tibiæ sedem occupantibus, opportunè inchoaturi. [a] Primus itaque à radice interni femoris genu articulum[b] capitis, unico enascitur principio, si modò ipsius continuitatē spectes. si autem substantiæ animum attenderis, id principium duplex apparebit:[c] unum quidem superius, & magis iuxta femoris medium interius:[d] alterū uerò inferius, & nonnihil exterius, pari omnino modo, quo re-

Primus pedem mouentium.

a 11 tab. 6. 2 f. 2. 3 f. 8 p. 9. 15. 7. 14. 16. a. b 1 fi. cap. 30 lib. 1. E. c 11 tab. 2. d 11 tab. 2.

quo rectum abdominis musculum[e] enasci retulimus. Superior namq; principij huius musculi pars, carnea lataq; est: & deorsum protensa, paulo sub genu articulo cum reliqua initij parte cōfunditur, quæ exactè neruea liuidaq; in exortu erat: & deorsum rectà per genu articuli posteriora descendens, ualde carneum crassumq; efformat musculum, qui formam exacti (ut sic dicam) musculi refert.[f] Priusquam uerò ad medium tibiæ lōgitudinis, iam angustior redditus, pertingat, carnosus esse desinit, & ex suæ inferioris partis amplitudine tendinem latum educit, in cuius medium aliquandiu adhuc carnosa musculi pars porrigitur. Hic itaq; musculus in interno posterioris tibiæ sedis latere ducitur: in externo autem latere[g] secundus musculus consistit, qui ab externo femoris capite enatus, deorsum fertur, omni ex parte primo musculo similis. Quum uerò utriq; à femoris capitibus deorsum tendunt, non procul ab exortu sese[h] contingunt, inuicem fibrosis nexibus hærentes. & quo magis deorsum prorepunt, eò ualidiùs connascuntur: ut iam tendo, quem ambo producunt,[i] unus omnino existat. Interior tamen, seu primus musculus, prolixiùs nonnihil carneus, quàm secūdus, deorsum ducitur: quod in musculosis citra confectionem est euidentissimū. Duo enim in sura prominentes musculorum uentres, carneæ partes sunt præsentiū musculorum, suræ magnam molem efformantium. Tēdo autem ab ambobus musculis enatus, & paulo angustior redditus, in caudatis simijs in posteriorem calcis sedem ualidissimè inseritur. In hominibus uerò non multo sub carnosa musculorum sede, subiecto cuidam[k] musculo[l] adnascitur, quem quartum inter pedis motores recēsebimus. Atq; hic connexus adeò est pertinax, ut nulla ratione hunc tendinem ad calcem usq; à subiecto musculo dirimere queas, & asserere cogaris, ab hoc tēdine & quarti musculi tendine[m] unum efformari, in posteriorē calcis sedem insertū. Ac proinde etiam fortè Galeno succensebis, dum alios sectionis professores falso increpat, quòd duorum primorum musculorum tendines tertio cuidam tendini commisceri, neq; alteri non connexos in calcem inseri scripserint. Hoc namq; uerè de hominibus illi prodiderunt, parum soliciti, num tendines secus in simijs calci implantarentur. Duobus his musculis hoc priuatim inter cæteros ferè totius corporis obtigit, quòd in ipsorum capitibus non procul ab exortu singula innascuntur sesamo comparata ossicula, quæ leui sua & lubrica superficie, qua ex musculorum eminent substantia, læuem spectant inferiorum femoris capitum superficiem, cui innituntur, cuiusq; uim & impetum excipiūt, sic communi sesaminorum ossiculorum usu ad robur musculorum haud obiter conducentia. [n] Tertius musculus ille est, quem superiori Capite tendinē insigniter gracilem producere diximus. Ab externo enim femoris capite teres enascitur principium, iamiam in ipso exortu carneum & gracile. Ab ortu tamē non ita procul dilatescit, exacti musculi uentrem utcunq; crassiusculum referens: uerùm mox sub poplite uenter iste[o] gracilescens, summè gracilem tenuemq; educit tendinem, qui quemadmodum & musculi uenter, sub duobus nuper commemoratis musculis occultatus, & super quartum expansus, sensim obliquè deorsum prorepit, quousq; ad internum duorum primorū musculorum tendinis latus[p] elabatur, ubi is quarto musculo ualidissimè cōnecti incipit. Tertij musculi tendo hinc deorsum ad internum usq; calcis latus fertur, iuxta posteriorem calcis sedem ipsi implantatus, non autem pedis plantam subiens, illius musculi modo, quem in simia latum plantæ tendinem educere, priùs recensui. [q] Quartus non solùm suram cōstituentium musculorū, uerùm etiam omnium tibiam amplexantium maximus, posteriorem tibiæ regionem sua ampli-

Margin notes: e 22 tab. 4. — f 22 tab. r. — g 22 tab. r. — i 22 tab. 4 — 22 tab. 16. — 6 tab. cha- racter. 9 — tab. 13 r. — 14 o. 16 b. — h 22 tab. r. — i 22 tab. r. — k 13 tab. r. — l 13 tab. ad n. — m 13 tab. 2. — est 5 tab. r ad s. — n 13 tab. 6. — 1 tab. 1. 2 r. — 37. 8 s. 9 u. — 12 o. 14 p. r. 16 c. — o 13 tab. s super r. — p 2 tab. r. 16 c. — q 13 tab. r. — 1 tab. 2. 2 s. — 3. 5 tab. t. — 14 q. 16 d.

Secundus. — *Lib. 2 de Administ. sect.* — *Tertius.* — *Quartus.*

amplitudine occupat.[r] Enascitur enim ex posteriori sede[s] coarticulationis fibulæ ad tibiam, nerueo & ualido initio, quod deorsum modicè ductum, adeò dilatescit, ut latitudinem tibiæ ossis & fibulæ uincat: non tamen æquè crassus est, ac latus, amplus'ue. Ex hac uerò amplitudine, priusquã medium tibiæ longitudinis superauit, sensim arctatur, & paulo supra calcis regionem in ualidissimum & crassum degenerat tendinẽ, non solùm ab ipso[t] formatũ, sed etiam à primi & secundi musculi tendinis concursu. Ex tribus itaq; his musculis procreatus tendo, uniuersæ posteriori calcis[u] sedi implantatur, quam Natura, quo facilior promptiorq; tendinis perficeretur insertio, depressam asperamq; effinxit. Cæterùm quia calcis os extra tibiæ ossis rectitudinem[x] prominet, & ipse quartus musculus propemodum toto progressu tibiæ ossi & fibulę incumbit, paulo ante insertionem tendo à tibiæ osse procul[y] abscedit, triangulam efformans cauitatem, cuius basis est longitudo calcis extra tibiæ ossis rectitudinem prominentis: alia autem duo cauitatis latera cõstituuntur, unum quidem tendinis ipsius anteriori sede, alterum uerò posteriori regione illorum[z] musculorum, qui sub quarto reconditi, posteriorem tibiæ regionem occupant. Atque hæc ea demum est cauitas, cui Homerus Achillem in Hectoris crure funem traiecisse, illumq; ad currum religatum, circum mœnia Troię traxisse cecinit. Quod etiam lanios, quum boues aut oues iugulatas attollunt, imitari conspicimus, baculum transuersim sub hoc tendine transmittentes. Porrò quartus musculus externa posteriori'ue sede, qua primi duo, illi incumbũt, admodum liuidus est: quemadmodũ & primus quoq;, & secundus, ea potissimùm parte, qua quartum respiciunt musculum. Interna uerò, seu anteriori sede, quartus non admodum liuet: & ipsius etiam tendo in anteriori sede longiùs carniformi substantia enutritur, quàm in posteriori. Non enim à fine carniformis musculi huius substantiæ, ad calcem usq;, insigne interuallum in hominibus uisitur, quamuis & id quoq; notatu dignum sit. In simijs uerò quartus hic musculus quodãmodo etiam carneus calci inseritur: quod Galenus animaduertens, alios Anatomicos insimulat, quos hominum cadauera, non autem cum ipso duntaxat simiarum, secuisse, uel ex ijs constat, quæ præter meritum illis à Galeno imponuntur, digno sanè qui interdum (nisi ipsius obstaret autoritas, & quam illi tribuimus fides) à nobis notaretur, idq; tunc potissimùm, dum pro hominum Anatome, suarum simiarũ historiam, secus ac ueteres illi, nobis obtrudit.

Lib. 2 de Administ. sect. & 3. lib. de Vsu partium.

Quintus.

[a] Quintus pedem mouentium musculus, in posteriori etiam tibiæ sede locatus, sub[b] duobus musculis adhuc occultatur, quos digitorũ pedis flexui famulari docebimus. Priusquam enim quintus in conspectũ ueniat,[c] quatuor commemoratos iam pedis musculos, pariter cum duobus illis, digitorũ flexui subseruientibus, ademptos esse conuenit. Quintus namq;[d] ligamento membraneo proximè incumbit, quod secundùm tibiæ longitudinem, tibiæ ossi fibulam colligat.[e] Principium siquidẽ quinti musculi, à tibiæ osse & fibula, quà hæc ossa inuicem dehiscere incipiunt, exoritur, & statim ab exortu carneum latumq; uisitur, eadem prorsus latitudine ad inferiorem usq; tibiæ ossis appendicem progrediens. Hac latitudine pręsens musculus posteriorem illius membranei ligamenti sedem, & magnam quoq; posterioris tibię ossis regionis partem integit, ligamento interim & interno fibulæ lateri adnatus, ab ipsisq; toto progressu, exortus sui robur asciscens.[f] Cæterùm ilico atq; inferiorẽ tibiæ contigit sedem, & propemodum æquè latus adhuc, atque in media tibiæ regione conspicitur, ab interno ipsius latere teretem profert tendinẽ, qui iam aliquousq; in musculi carniformi substantia incipere uidebatur. Est enim hic musculus ex

r 13 tab. s 2 & 31 lib. 1 t 13 tab. à consp. tur à tz. & Y. u 2, 3 fig. cap. 33 lib. 1. x Obseru. id in 2 & 1 ultimarum fig. lib. 1. y 13 tab. X z 14 tab. Λ, Ξ. a 15 tab. D, E, dem c. Δ, 2 p, 3 f, 3 X, 14, X, 15 f. b 14 tab. Λ, Ξ. c 14 tab. N, O, P, Q. d 15 tab. T inter S, R. e 15 tab. D, uersus E. f 15 tab. B

lus ex

lus ex[g] illorum numero, qui sua carniformi substantia non coarctati, ex altero tantùm latere teretem emittunt tendinem. Vbi igitur tendo prorsus excarnis est, deorsum fertur,[h] sinui incumbens, in posteriori sede appendicis tibiæ processus, qui interiorem malleolum cõstituit, exculpto. In hoc sinu transuersum ligamentum tendini obducitur, hinc obliquè pedis inferiora[i] subeunti. Sub omnibus enim[k] musculis inferiorem pedis sedem occupãtibus tantisper prorepit, dum in inferiorẽ[l] tarsi ossis sedem ualidè inseratur, quod cubitum tesseram'ue imitanti ossi proximum est: quodq; cum alio sibi commisso, cunei formam appositissimè exprimere, præsentisq; musculi gratia priuato[m] processu donari, in primo libro diximus. Quinti enim musculi tendo, non in[n] primum tarsi os, quemadmodũ Galenus scripsit, insertionẽ tentat. [o] Sextus pedem mouentium, in anteriori tibiæ sede locatur, omnium huius regionis anterior, & exacti musculi formã repræsentans.[p] Enascitur autem ab anteriori sede coarticulationis fibulæ cum tibiæ osse, ex utrisq; ossibus, & cõmuni illorum[q] ligamento, exortus sui portionem assumens, qui acuto incipit angulo, & ilico dilatatus, musculi uentrem cõstituit nonnihil latiorem quàm profundiorẽ. Priusquam uerò musculus medium longitudinis tibiæ superat, sensim arctatur, & multo supra pedem, in teretem finit[r] tendinẽ, qui deorsum per tibiẹ ossis anteriora prorepẽs, transuersum[s] ligamentũ à tibiæ osse in fibulam pronatũ subit: & simulatq; id superauit, deorsum in pedis interiora descendẽs, modicè patenti sinu, in intimi ossis tarsi,[t] cum osse cymbam referente, ligamentũ impresso, tantisper uehitur, quousq; ad internum latus pedij ossis pertingat, quod pollici præponitur. Illius enim ossis peculiari[u] processui[x] inseritur, ualida sanè applanatione ossis pedij cum tarso commissuram apprehendens. Sexti itaq; musculi anteriori sedi alius nullus obtenditur: posteriore autem sede illis incũbit[y] musculis, qui sub eodem transuerso tibiæ[z] ligamento contineri, & digitorum extensionibus præcipuè famulari dicẽtur. Verùm sextus musculus latere suo interiore cõmittitur lateri externo acutæ tibiæ ossis[a] lineæ, quæ externum excarnis tibiæ sedis latus constituit, quæ etiam secundùm sexti musculi latus introrsum obliquatur, tum ut huic cedat musculo, tum ut alijs quoq; sedes exhibeatur, qui sub sexto reponi cõmemorabuntur. Externum sexti musculi latus, in ipso ortu, & toto quo dilatescit progressu, cõmittitur musculo, quem iam descripturus, pedem mouentium[b] septimũ appellabo: qui quemadmodum &[c] octauus, à fibula principium ducit, totiusq; fibulæ externo ferè lateri attenditur: adeò, ut neq; inter tibiæ musculos anteriores, neq; posteriores recenseri deberet, sed priuatim in externo tibiæ latere reponi, aptè diceretur. Septimus itaq; musculus nerueum ualidumq;[d] principiũ circa genu, ab externo[e] appendicis fibulæ latere, & ligamẽtis ossa hîc connectẽtibus inibi assumit, quà[f] quartum tibiam mouentium musculum insertionẽ moliri diximus. Principiũ id non longo progressu fibulæ cõnatum, ab ipsa abscedit, sibi substratũ obtinens caput[g] musculi pedem mouentiũ octaui. Quum igitur septimus musculus à fibula abscedit, externa ipsius sede liuidus semper apparet: interna autẽ, qua alijs accumbit musculis, rubicundus, & exactè quasi carneus uisitur. Non enim ita multo ab origine carneus factus, dilatescit, muris speciem exprimẽs. Ad hunc modum carnosus, paulo ultra medium longitudinis fibulæ rectà decliuis fertur, in exteriori ipsius sede non exquisitè carneus. Quandoquidẽ hic musculus istud sibi priuatim uendicat, quòd in externa ipsius sede, etiam supra medium longitudinis tibiẹ,[h] utrinq; ad latera carneus sit, & inter duo illa latera ualidissimum[i] tendinem cõmonstret interna sede, & à lateribus carne enutritum. Vbi

Lib. 2 de Administ. sect.

Sextus.

Septimus.

autem musculus digno notatu interuallo medium longitudinis fibulæ superauit, totus excarnis efficitur, teretem procreans tendinē, qui sensim obliquè retrorsum uersus fibulę posteriora cōtendit. Non enim amplius tēdo, perinde atq; carnosa musculi pars, totum externū fibulæ latus integit: sed iam in posteriora reflexus,[k] externum malleolū excarnem nudumq; trianguli quodāmodo forma relinquit: & posteriorē inferioris fibulæ appendicis[l] sedem adiens, hîc sinum proprium, & transuersum quoq;[m] ligamentū obtinet. Tendo itaq; hoc ligamento inuolutus, quod à fibula in calcē talumq; procedit, deorsum in priora uersus pedis plantam[n] ducitur, adeò sanè inflexus, ut in radicē pedij ossis inseratur, quod pollici præiacet, quodq; in externo ipsius latere[o] processum exerit, cui septimi huius musculi tendo aptè implātatur. Aliquando tamē non in hoc pedij os septimus musculus insertionē moliri uisus est, at in radicem pedij[p] ossis, medium digitum suffulcientis. Cæterùm Natura non obiter, neque negligenter obliquum huius tendinis ductum molitur, sed tendinē inter ossa & musculos, pedis inferiora occupantes, medium[q] deduxit: ne si fortè inter cutem & musculos illum duxisset, is sursum contractus, musculos in planta locatos comprimeret, & ijs, quo minus suo fungi possent munere, obstaculo esset. Cæterùm quum non solùm ad posteriorem sedem exterioris malleoli tendinem hunc reflecti oportuerit, sed etiam ad aliud quoddam in externo pedis latere locatū[r] os, Natura incredibili artificio huic etiam reflexui prouidit. In inferiori enim sede ossis tesseram imitantis, quæ plantam & externum pedis latus spectat,[s] sinum latiusculū, neq; admodū profundum exculpsit, quem uiscido humore obliniuit, & perquàm læui lubricoq; ligamēto circundedit. Dein ad hunc sinum Natura tendinem circumduxit, non quidem, ut reliqua ipsius regione, teretem: sed[t] quà tendo ad sinum reflectitur, illum dilatauit, ut eo firmiùs ad modicè patentē sinum reuolueretur: & ne, si teres permansisset, hinc aliquò declinaret. Deniq; hac latitudine nequaquam cōtenta, tendinem etiam peculiari artificio eousque inibi indurescere uoluit, ut cartilaginis speciem exprimat: imò interdum cartilaginis duritiem uincens, tendo ibidem osseus ac ueluti sesamino osiculo donatus, conspicitur, quo is promptiùs ad acutum angulum flexuræ uim exoluat. Cæterùm quo diligentiùs hoc Naturæ artificium intueor, eo etiam magis Galenum admiror, quòd quum discrimen hominis digitorum in pede ad simiam in pręsentium musculorum historia proposuisset, admodum apertè subiunxerit, discriminis eius occasione, homines illo priuari tendine, quem ad tarsum ita cōcinnè industrieq; reflecti diximus. Hac namq; ratione, quum homines eum tendinem adeò elegāter proponant, Galenus facilè attestatur, quàm parum hominis pedē dissecuerit: quamq; nos turpiter demus, quando Galeni (qui etiam pręsentis musculi officium parum est assecutus) historiam hominibus conuenire uolumus. nostrorumq; aliqui eousq; insuper insaniunt, ut ad homines potius, quàm ad simias, Galeni doctrinam inibi referant, ubi simiarum cum hominibus insignis occurrit differentia, & interim Galeni sermo simiarum fabricæ ad amussim congruit. [u] Octauus musculus, qui sub septimo prorsus (si tendinis ipsius anteriorē sedem excipias) reconditur, ex fibula quoq; prodit. Aliquantulo enim sub fibulæ superiori appendice, ab externo fibulæ latere, uersus anteriora nonnihil enascitur: & ad amussim carneus, fibulæq; semper attensus, sub septimo deorsum prorepit. Quum autem medium longitudinis fibulæ aliquousq; superauit, in teretem quoque cessat tendinem, qui similiter atque septimi tendo, deorsum uersus fibulæ posteriora reflectitur. Verùm hic tendo septimi tendine omnino non integi-

Marginal notes:

k 6 tab. x.
l 6 fig. cap. 31 lib. 1 q, q.
m 2 tab. x.
n 15 ta. X, Y.
o 2 fi. cap. 33 lib. 1 n.
p 1 fi. cap. 33 lib. 1 l, l.
q Ostēdit hæc sinistra figura 15 tabulæ ad X, Y.
r 1, 2, 12, 13 fig. cap. 33 lib. 1 characte. 4.
s 2 fi. cap. 33 lib. 1 a.
t 15 ta. X.
Lib. 2 de Administ. sect.
Octauus.
u 2 tab. V. 4 tab. charact. 15. 5 ta. charact. 9. 6 tab. V. 9 θ. 13 r. 14 l, m. 15 a sub V, ab b.

integitur: sed in priora prominens, anteriori septimi tendinis lateri attēditur, & sinui in posteriori fibulæ appendicis sede exculpto incumbens, transuerso etiam ligamento circundatur. Hinc rursus in priora descendens,[x] processui pedij osis ualidissimè inseritur, quod tesseram referenti osi adnexum, paruum pedis digitum sustinet. Verùm hic tendo, aliorũ hactenus dictorum ritu, non simplicem[y] insertionem perficit: uerùm nōnihil ante ipsius insertionem tendo bicornis redditur, duplici & lata (ne fortè tereti & simplici nimium extuberaret) insertione dicto osi implantatus. Neq; est, quòd quispiã Galeno confisus,[z] sextum nobis commemoratum musculum, in duos quoq; tendines diuidi arbitretur. Hominibus enim ad eum quem scripsi modum, sextus musculus habet, aliter sanè, quàm in caudatis simijs obseruatur: non enim in his tantùm duplex tendo uisitur, uerùm etiam duo sunt musculi, admodum conspicui, quorũ anterior posteriore minor est, ambo in pedij os pollici præpositum implantati. Cæterùm quando his (etsi ad Galenum intelligendũ iuuent) non admodum concinnè sermonẽ uera enarrantem interpellimus,[a] nonum musculum iam prædictis addamus: quem quis proprium per se musculum recensere poterit, alius uerò cuiusdam[b] alterius partem non ineptè dicet: prout nimirum ille motui & insertioni, hic uerò connexui & principio attenderit. A musculo enim, qui in anteriori tibiæ sede locatus, quatuor pedis digitos extendit,[c] carnosa quędã portio iuxta medium tibiæ longitudinis, ab externo ipsius latere enascitur: quæ deorsum ducta, in tendinem degenerat, qui[d] transuersum anterioris tibiæ sedis ligamentum subit: & superiori pedis regioni expor rectus, fibrosisq; nexibus[e] musculis succumbentibus commissus, in[f] duas portiunculas bipartitur, quas pedij osi, paruum digitum suffulcienti, latè inserit, non procul ab eius osis superiori sede, qua imitanti tesseram osi alligatur. Nihil itaq; prohibet, hunc musculum aut partem digitos extendentis recensere, aut illum numero ab extensionis opifice distinguere, illumq; nonum pedem mouentium musculum enumerare: ut hactenus descripti, nouem censeantur, pedis motibus famulantes: quorum primus & secundus & quartus,[g] qui suram seu tibiæ uentrem præcipuè efformant, robustissimi pedis motus autores sunt. Calcem enim sursum in posteriora trahunt, pedemq; terræ firmant, seu in posteriora deorsum reflectunt. atque his[h] quintus suppetias fert, pedem quoq; terræ admouẽs, & interdum, ut summis tantum digitis erigi queamus, in posteriora ducens. Quod uerò munus tertio pedem mouentium[i] musculo concredatur, non ita affirmare possum. nam latum tendinem in pedem non producit, & sanè inualidior uisitur, quàm qui cum insignibus illis quatuor musculis in pedis extensione conferri queat. Si tamen hunc tantum opus subire posse quis crediderit, id addendum prorsus erit, eum obliquo & in internum latus, pedis motui suppetias ferre. Cæterùm[k] sextus &[l] septimus, unà cum[m] octauo &[n] nono, contrarij quàm primus, secundus, quartus & quintus musculi, motus, quum simul tenduntur, duces sunt: pedem enim sursum ad tibiæ anteriora flectunt, motu sanè non æquè atq; posteriores digno & ualido. Si uerò isti alternatim cum musculis posteriorem tibiæ sedem occupantibus contrahantur, in hoc illud'ue latus pedem agunt: atq; ita, qui flexionis extensionisq; autores sunt, etiam motus in latera appositissimè obeunt, quemadmodum de brachialis[o] motoribus abundè proposuimus.

Marginal notes (left): x 5 cap. 33 fig. — y 6 tab. cha ract. 6 in 21 & 15 tab. b. — z 1 tab. Z. 3 tab. Y. — a 14 ta. & 32 & 5 charact. & 9 x. — b 4 tab. Y. — c 4 tab. Ω & Y. — d 1 tab. d. — e 5 tab. Y. — f 4 tab. charact. 13. — g 13 tab. r, τ, Y. — h 15 tab. D, E. — i 13 tab. Φ. — k 5 tab. Y. — l 6 tab. Φ. — m 6 tab. Y. — n 4 tab. Ω. — o 3 tab. A, m. & 9 ta. A. 11 ta. A.

Marginal notes (right): *Nonus.* — *Nouem musculorum pedem mouentium munus.*

DE MVSCVLIS, PEDIS DIGITOS MOuentibus. Caput LX.

Pedis digitorum motus.

DIGITI pedis iisdẽ prorsus motibus aguntur, quibus quatuor manus digitos duci relatum est. Pedis enim pollicis (qui duobus tantùm ossibus donatur) primum internodium pari omnino ratione cum primis reliquorum digitorum internodijs flectitur: non autem, ut in manu, oppo sito flexu alijs digitis obducitur. Atq; hic primorum articulorum flexus, aut rectus est, aut in alteram partem modicè inclinans, quemadmodum primos quatuor manus digitorum articulos moueri diximus. Secundum autem pollicis internodium, & secunda quoq; & tertia reliquorum digitorum internodia, simplici duntaxat, ac in neutrum latus uergente donantur flexione ac extensione, nullo interim proprio motu in latus prædita, quum interim prima internodia & adductionis & abductionis motum insuper nanciscantur. Cæterùm ut motus digitorum manus & pedis par quodammodo est ratio, ita ferè etiam similis musculorum in utrisq; est series. unde etiam in illorum descriptione non inopportunè eundem ordinem, quem in manus musculis obseruauimus, aggrediemur. [a] Primus itaq; is futurus est, qui quatuor digitorum secunda flectit internodia, in hoc à manus[b] musculo uarians, quòd breuior sit, & pro sua mole amplior & depressior, quodq; non ex tibia (quemadmodum musculus digitorum manus è cubito) porrigitur. Totus namq; infernam duntaxat pedis sedem occupat, uniuersę ipsius carnosæ substãtiæ pertinaciter subnatũ habens[c] ligamentum, quod lati in manu[d] tendinis uices gerere, iam antea proditũ est.[e] Ab inferna itaq; calcis ossis sede, & anteriori illius calcis tuberculi parte, quod terræ innititur, primus hic musculus[f] principiũ ducit partim nerueum, & partim carneum, quod ilico ab exortu prorsus carnosum euadẽs, sensim dilatatur, multo latius quàm crassius redditum. Quum uerò mediam pedis longitudinem, ad digitos repens,[g] superauit, in quatuor carnosas portiũculas dirimitur, quæ inuicem diductę, & æquales cõstituentes angulos, singulę unum producunt tendinem, ad sibi præpositum digitũ excurrentem. Tẽdo iste, similiter ac in manu, ad primi digitorum internodij radicẽ transuerso ligamento excipitur, quousq; longa sectione diuisus, & subiecto sibi tendini[h] uiam præbens, in secũdi internodij radicẽ implantetur, & toti ossis sui lõgitudini latescens innascatur. Huius musculi beneficio, secundum quatuor digitorũ flectimus articulum, eum quàm possumus proximè uersus calcem protrahentes. [i] Secundus uerò &[k] tertius digitorũ musculi, tertij quatuor digitorum & secũdi pollicis articuli flexus opifices sunt. Atq; hi integri non in pedis planta reponuntur: sed in tibiæ etiam posteriori sede locati, totam illius ferè longitudinem perreptant. Sunt porrò hi, quos[l] quarto pedem mouentium musculo, qui suram constituentium maximus est, proximè substerni, &[m] quinto pedem mouentium musculo incumbere diximus. Vt uerò eandem cum eo musculo sedem occupant, ita quoq; illi forma admodũ similes sunt. latiores enim, quàm spissiores uisuntur: deinde toti propemodum carnei, in tibiæ regione existunt. & quum ad calcem usq; descẽdêre, ab interno tantùm[n] latere non admodũ prius arctati, unum singuli teretẽ promunt tendinem. Eorũ itaq;[o] posterior, surę́q; (ut sic dicam) uicinior, qui digitos mouentium secundus censebitur, à posteriori sede cõnexus fibulæ ad tibiã[p] enascitur, statim ab ortu carnosus, & latus utcunq;, uersus tibiæ extremum prorepens. Toto hoc progressu, maximo surã efformante[q] musculo cõtegitur: anteriore autem

Primus pedis digitos mouentium.

Secundus & tertius.

a 14 ta. e. — b 5 tab. θ. — c 13 tab. π. — d 3 tab. musculi r. — e 2 fig. cap. 33 lib. 1 Y, Z. — f 14 tab. x. — g 14 tab. α. — h ut in 5 tabulæ musculus iuxta c, aut 6 tabulæ γ per d. — i 14 ta. Λ. 15 O. — k 14 ta. Ξ. 15 P. — l 13 tab. Y. 14 tab. q. — m 15 tab. D, E. — n 14 tab. d, π. — o 14 tab. Λ. 15 O. — p 14 tab. γ. — q 13 tab. Y.

autem sua sede, posteriori fibulæ[r] parti attenditur, ipsi etiam aliquandiu adnatus: deinde qui ordine[s] tertius digitos mouentium futurus est, externo suo latere ipsi secundo hîc quoq; subijcitur. Ilico uerò atq; secundus ad infimam tibiæ sedem descendit, ab interno ipsius latere[t] tendinẽ edit teretem, qui[u] prius aliquandiu in carne pronasci uisus est. Huius tendinis nomine, ad internũ calcis latus, ubi talum excipit,[x] sinus insculpitur, qui transuerso[y] ligamento obductus, præsentis musculi tendinẽ tutissimè deducit. Postquam tendo ligamentum id superauit, pedis inferiora obliquè subintrat: & inter[z] illos qui quatuor digitos pollici adducere dicentur, &[z] eos quibus primum digitorum internodium flectendi munus asscribitur,[a] prorepit, totus propemodum ad pollicem contendens. A[a] præsenti enim tendine, circiter plantæ medium,[b] portiuncula diffunditur, quæ aliquot[c] tendinibus eius quem tertium digitos mouentium numerabo, commiscetur, atq; unà cum illis ad tertij indicis, & quasi ad medij quoq; digiti, articuli flexionem auxiliatur. Reliqua autem tendinis secundi digitos mouentium musculi portio (quę profectò ualidissima est) ad pollicem, uti diximus, obliquè perfertur, secundumq́; primi pollicis ossis longitudinem transuerso ligamento excepta, in secundi pollicis ossis longitudinem lata insertione implantatur, flexionis eius ossis autor. Huic tendini, priusquam secundo pollicis ossi inseritur, sesaminum accedit[d] ossiculum utcunq; grande, & lubrica sua & læui superficie sinui præpositũ, quem in sui medio habent primi pollicis ossis capitula, secundi ossis sinus subeuntia. [e] Tertius musculus, qui quinto pedem mouentium insternitur, pari prorsus cum secundo digitorum musculo ratione, in posteriori tibiæ sede exporrigitur, ad internũ magis latus, quàm secũdus, respiciens: lõgè enim[f] magis tibiæ ossi, quàm fibulæ innititur. Quum autem ad calcem ferè descendit, atq; adhuc latus conspicitur, ab interno ipsius[g] latere teretem promit tendinem, cui peculiarem[h] sinum & transuersum ligamentum Natura fabrefecit, in medio duorũ qui hîc quoq; habẽtur sinuum. Tertij itaq; musculi tendo, hoc ductus sinu, teres adhuc pedis inferiora subit, secundi musculi[i] tendini uersus plantæ cutem subiectus, & cum illo X literæ imaginem efformãs. Secundi enim musculi tendo ab exterioribus introrsum obliquè in anteriora fertur: tertij autem tendo quodãmodo ab interioribus extrorsum contendit, ob idq́; in plantæ medio cum secundi tendine decussatim constituitur. Tertij musculi tendo, pedis plantam hoc modo subintrans, aciam in pedis ferè longitudinis medio repositus, modicè[k] dilatatur, ac in quatuor alios tendines digeritur, ad quatuor digitos excurrẽtes, illisq; manus[l] tendinibus respondentes, qui tertium quatuor digitorum inflectunt articulum. Sub primi enim musculi tendinibus occultati, digitorũ radices subeunt, unà cum[m] primi musculi tendinibus, transuerso ligamento, ut in manu quoq;, obducti. Vt uerò ad tertium usq; os prorepperẽt, primi musculi tendines sectione per longum diuisos permeant: & latiores redditi, tertij ossis longitudini implantantur. Cæterùm tendini indicẽ adeunti, & interdum illi pariter, qui medio exporrigitur, hoc priuatim obtingit, ut in plantæ medio[n] portiunculam secundi musculi tendinis ad pollicem proficiscentis nanciscantur, quæ cum illis digitorum tendinibus omnino coit & permiscetur. Interdum uerò, quantumuis accuratè singula obserues, à secundi tendine nihil porrigi, sed hunc totum in pollicem absumi conspicies. Atq; ita sanè tres digitorum primi habent musculi, quorum primus secundum quatuor digitorũ flectit internodiũ: reliqui autem duo, ultimi quinq; digitorum internodij flexionis opifices sunt.

Verùm hîc non ambigo, studiosissimum quemq;, qui accuratissimè Galeni

r 15 tab. B & S. | s 14 ta. Ξ. 15 tab. P. | t 14 tab. κ, & l. | u 14 tab. ε. | x 15 ta. G, & charact. 3. | y 1 tab. ν. | z 14 tab. λ & A 15 ta. N. | a 15 tab. L. | b 15 ta. Q. | c 14 tab. θ. | d 2 fi. cap. 33 lib. 1 ✶. | e 14 ta. Ξ. 15 tab. P. 1 λ. 2 π. 3 ο. 8 μ. 16 ε. | f 15 tab. magis A quàm B. | g 14 tab. κ. | h 15 tab. F, & charact. 2. | i 14 tab. d, d. | k 14 ta. b. | l 6 tab. γ, musculi scilicet z insigniti. | m 14 ta. Θ. | n 15 ta. Q.

Lib. 3 de vsu part.
Lib. 2 de Administ. sect.

loca iampridem euoluit, & illum sibi haud cõformia dicere, librosq; ipsius hîc quoq; uitiatos esse intelligit, auidè expectare, quamobrẽ à Galeno dissentiam. Cui in præsentia aliud nihil additum esse uelim, quàm uerissima me hactenus de pedis digitorũ musculis in hominibus enarrauisse, & Galeni loca (ut iam, simulatq; aliquid de musculorum functione addidero, audies) uix simijs conuenire. Trium itaq; dictorum musculorũ functionem, cum manus digitorum musculis communem esse censui, quum [o] secundus musculus secundi pollicis internodij flexus autor poneretur, nulla primi articuli, quod ad flexũ attinet, facta mentione: quemadmodũ [p] tertij musculi beneficio tertium reliquorum digitorum internodium moueri, iam antea scripsi: quum interim ex Galeni sentẽtia, primos etiam articulos duobus posterioribus musculis flecti, dictum esse oportuerit. Arbitratur enim Galenus, eandem hîc atque in manu horum musculorum functionẽ esse. imò exactè in secundo de Administrandis sectionibus, suum ipsius perpendens placitum, quo transuersorum ligamentorum ope primos manus digitorum articulos flecti innuerat, dixit, ab illis qui tertio digitorum internodio inseruntur in pede, non solùm tertios primosq; articulos in flexionem duci, uerùm primum, secundum & tertium internodiũ ipsorum ope flecti. quod sanè necessum esset, si modò transuersi ligamenti ui tendines illa quibus tantùm incumbunt, non autem inseruntur, ossa mouere donaremus. At ita non suffecisset adhuc illis [q] tendinibus, quos nos tertium internodium flectere diximus, à Galeno insigne illud flectẽdi munus asscribi: quin etiam [r] primum musculum, qui secundis quatuor digitorum internodijs inseritur, prima quoq; internodia flectere, orationi addendum uenerat, quum & illius musculi tendines eodem cum alijs tendinibus in primo digitorum osse ligamento obuelentur. Quia igitur transuersorum ligamentorũ gratia, oportere ossibus motum asscribi, non admodum concedimus: haud mirum quoq; esse debet, nostrum placitum à Galeni decreto dissentire. Cęterùm functione postposita, qualiter in caudatis simijs præsentes musculi habeãt, enarrare non grauabor: haud interim immemor Galeni loci, quo tendines non eodem semper modo permisceri tradidit: ne fortè quis me ipsius dogmata nimis perfunctoriè arbitretur expendere. Simię igitur primum musculum, quo secunda digitorum flectuntur internodia, cum hominibus communem habent: at tanto longioribus donatum tendinibus, quanto interuallo simiæ pes hominũ pedem unà cum digitis in longitudine pro proportione superat. Secundus quoque & tertius in tibia eodem modo simijs atq; hominibus collocantur. quum tamen tendinem educũt, non ex altero latere illum promunt: sed cæterorum musculorum modo coarctati, illum emittunt: quod etiam in simiarum quinto pedem mouentium musculo usuuenit. Vnde etiam haud mirum uideri nobis debet, si Galenus raræ illius peculiarisq; tendinum eductionis nullo prorsus modo meminerit. Verùm interim tendines caudatarum simiarum, pedis plantam, ut in hominibus, subeunt: & ubi X literæ instar insectionẽ moliuntur, secundi musculi tendo tendini tertij musculi prorsus permiscetur, atq; ex ambobus unus quodammodo consurgit tendo, à quo transuersim portiuncula ad pollicem fertur, illi prorsus similis, quam in caudatarũ simiarum manu, à tendine indicem accedẽte, è uolæ medio ad pollicem ferri retulimus. Reliqua uerò huius tendinũ permixtionis pars in quatuor tendines diuiditur, eam portionem, quæ pollici exporrigitur, mole uincentes. Hi ut in homine sub primi musculi tendinibus deducti, & hos permeantes, tandemq; latiores redditi, tertio internodio inseruntur. [s] Musculi primos quinq; digitorum pedis articulos flectentes,

o 14 ta. L.
p 14 ta. Z.
q 14 ta. A, Δ, Λ, Θ.
r 14 ta. Θ.

Primus & 2 & 3 musculi quomodo in simijs se habeãt.

Hæc ex hominis fabrica sunt obvia.

s 15 tab. Δ, deis a.

flectentes, in homine illis respondent,[t] qui in manu inter postbrachialis ossa repositi, primorum quatuor digitorum ossium flexioni præsunt: quamuis interim in pede non ita exacto numero, atq; in manu, comprehēdi distingui'ue queant. Rudis enim indigestaq; moles in planta conspicitur, quæ ad amussim carnea est, & fibris rectis interstincta: deinde secundùm pedij longitudinem ducta, & illius quoq;[u] interualla opplens, in quinq; digitorum radicem implantatur, utrinq; ad primi internodij latus uersus interiora inferiora'ue insertionem tentans. Hanc itaq; carneā molem ex sententia in musculos proprios subdiuidere nequeo, quantumuis etiam sibi implicatas quasdā inscriptiones commonstret. Vtcunq; tamen sit, hæc non minus quàm in manu ualida est, & primorum articulorū flexionem perficit, quam primus pollicis articulus parem cum cæteris digitis adipiscitur. Vnde etiam carneæ illius molis[x] pars, ad pollicem porrecta, illis respondet partibus, quę reliquos adeunt digitos. Atq; huius etiam partis tendinibus admodum breuibus & latiusculis, maxima totius corporis sesamina innascuntur[y] ossicula, quorum interius exteriori longè maius esse diximus. Hæc lubrica sua & læui superficie inferiorem terram'ue spectantem contingunt sedem capitis pedij ossis, quod primo pollicis ossi inarticulatur, utrinq; ad eius sedis latera mutuò recedētia, hacq; secundi digitos mouentium musculi[z] tendini iter quodammodo parantia. His dein sesaminis ossiculis longè[a] minora reliquis etiam tēdinibus carneæ huius in pede molis innexa sunt: adeò, ut ad singula reliquorū pedij ossium capita digitis inarticulata, duo reponantur sesamina ossicula,[b] illis grandiora, quæ ad quatuor manus digitorum radicem, musculis eorum prima ossa flectētibus innata scripsimus. Quandoquidem igitur carneę huius molis tanta cum musculis quatuor digitorum manus primos articulos flectentibus est similitudo, integrum sanè erit, hic decem musculos, primis quinq; digitorum articulis in flexione famulantes, enumerare, ut bini ad singulos referantur digitos, atq; hi decem tribus reliquis flexionis autoribus ascribantur. [c] Decimusquartus itaq;, cui quatuor digitos extendendi munus concreditur, in anteriori tibiæ sede locatus, & sub[d] sexto pedem mouentium musculo reconditus, à tibiæ osse, qua id fibulæ sub genu articulo connectitur, nerueum sumit[e] principiū, quod ilico ab exortu carneum euadens, recto tramite deorsum uersus pedem descendit, in medio propemodum[f] ductu carnosam quandam sui[g] portionem ab externo latere diffundēs: quę deorsum protensa, ea est, quam nonum inter pedem mouentes musculos recensuimus. Postquam uerò eam eduxit portionem, reliquo suo corpore carnosus adhuc deorsum tantisper fertur, dum transuersum[h] ligamentum, anteriorem tibiæ sedem occupans, contingat. Ibidem enim in[i] tendinem degenerat, qui per id ligamentū, ueluti per anulum prorepit. Priusquam tamen ligamentum prætergreditur, in quatuor alios scinditur tendines, qui inuicem diducti, ac per pedis superiora æquales angulos cōstituentes, ad quatuor digitos pertingunt, & toti illorū longitudini, ampliores redditi, inseruntur, tres simul ipsorum articulos extendentes. [k] Decimusquintus musculus ad pollicem spectat, & in anteriori tibiæ sede collocatus, partim nuper cōmemorato[l] musculo subijcitur, partim uerò illius interno lateri exporrigitur. A[m] tibiæ enim ossis externo latere, ubi membraneum[n] ligamentum in tibiæ lōgitudine fibulam tibiæ ossi colligās, ab ipsa educitur, hic musculus principiū sumit, quod carnosum in ea sede exoritur, qua tibiæ os à fibula primùm dehiscit. Musculus hinc deorsum protensus, ac ligamento illi pertinaciter adnatus, anteriorem tibiæ ossis sedem adit: ac in[o] tendinem finiens, per transuersum[p] ligamentum, in anteriori

Margin notes (left): t 1 tab. sub Δ. — u 2 fi. cap. 31 lib. 1 γ. — x 14 tab. A. — y 2 fi. cap. 31 lib. 1 V. u. — z 14 tab. A. — a musculi A. — a Spectantur 2 figura cap. 33 lib. 1. — b 2 fi. cap. 35 lib. 1 V, V. — c 4 tab. Y. 1. 2. 6. 3 Y. 5 Ω. — d 3 tab. Y. — e 4 ta. cha ract. 10. — f 4 tab. cha ract. 11. — g 4 tab. Ω. — h 1 tab. A. — i 4 tab. cha ract. 12. — k 5 tab. Φ. 1. 2. 3. 2 Θ. 18. 4 cha ract. 14. 6 tab. cha ract. 7. — l 4 tab. Y. — m 1. 3 fig. cap. 31 lib. 1 ʃ. — n 6 tab. Σ. 15 tab. T inter R, S. — o 5 tab. cha ract. 5. — p 1 tab. A.

Musculi primos articulos flectentes, qui tertium musculum in numero succedunt, ac decem nobis enumerantur.

Decimusquartus.

Decimusquintus.

teriori tibiæ regione conſiſtens, ducitur: dein per pedis ſuperiora ad pollicem prorepens, toti ipſius longitudini inſeritur. Huius muſculi beneficio, pollex in neutrum latus inſigniter uergens, extenditur. neq; alius ex tibia homini in ſuperiorem pollicis ſedem inſeritur: uerùm [q] quidam toti pedis ſuperiori regioni ſecundùm longitudinẽ obductus, externo ſuperioris pollicis ſedis lateri tendinem inſerit, cuius ope pollex alijs digitis adducitur. Iuxta latus enim tali, [r] ubi calcis oſsi os teſſeram referens coarticulatur, ab eius ſedis ligamẽtis ampla moles carnea enaſcitur, quæ antrorſum obliquè uerſus digitos porrecta, in quatuor carnoſas partes dirimitur, quæ ſingulę teretem efformant tendinem. Horum quatuor tendinum intimus & maximus, pollicis externo lateri uerſus ſuperiora inſeritur: ſecundus, indicis externo lateri implãtatur: tertius uerò, medij digiti, quartus autem anularis. adeò, ut ſolus paruus huiuſmodi tendine deſtituatur: quanquam ſemel, & admodũ obſcurè, illi quoq; exiguum tendinem exporrigi animaduerterim. Tendinum iſtorum beneficio, quatuor digiti illis donati, in externũ latus abducuntur. Num uerò huiuſmodi carneum corpus, in hos diductum tendines, unius aut plurium muſculorũ uice numerandum ſit, non uehementer inſtandum arbitror: quum in ortu unicus uideatur eſſe muſculus, & poſtmodum, uti diximus, in quatuor tendines diuidatur. Verùm ex Galeni ſentẽtia, duo hic eſſent muſculi: quorum unus indicem & medium à pollice abduceret, alter uerò anularem & paruum extrorſum in latus amouerent: deinde ex tibia in pollicem alius inſereretur, eius tendinis uicem ſupplens, quem ab hoc carneo corpore, in pedis ſuperiori ſede locato, in pollicem inſeri commemorauimus. At non mirum eſt, Galeni deſcriptionem hic plurimum à noſtra uariare, ueterumq; placitis contradicere, quum ſimiæ ab hominibus hac in ſede inſigniter differãt. Illis namq; in pollicis ſuperiora à tibia duo exporriguntur muſculi, quemadmodum in manu accidit: deinde duo in ſuperiori pedis ſede repoſiti uiſuntur, quatuor digitos à pollice abducentes, quibus perinde ac muſculoſo corpori, ſuperiorẽ humani pedis ſedem occupanti, obliquus admodũ ſitus obtigit. Age igitur, doctrinę gratia, in homine nobis enarratum iam muſculoſum corpus, unius loco habeatur, ſitq; is decimusſextus pedis digitos mouentium. [s] Decimusſeptimus igitur in externo latere pedis reponitur, inſignis utcunq; muſculus, & ab externo latere calcis oſsis, ubi id [t] tuberculum quoddam gerit, nerueo principio enatus, quod non procul ab exortu carnoſum efficitur, exquiſiti muſculi formam exprimens. Priuſquam uerò ad primum parui digiti articulum pertingat, in teretem finit tendinem, externo lateri primi illius oſsis inſertum. Hic muſculus, quum ualidus admodũ ſit, etiamſi paruus digitus à decimoſexto nullum nanciſcatur tendinem, eius digiti abductionem abundè perficit, quemadmodum etiam in hominis manu factum eſſe affirmauimus. [u] Decimusoctauus, cuius beneficio pollex introrſum à cęteris digitis abducitur, interno pedis lateri ſecundùm totam ipſius longitudinem protenditur, muris quoq; effigiem proximè referens. à ligamẽtis enim calcem talo connectentibus, nerueum aſſumit principium, quod craſsius carnoſiusq; effectum, tandem in teretem degenerat tendinẽ, externo lateri prioris articuli pollicis implantatũ. In ſimijs adhuc unus eſt, à pedij oſſe indici præpoſito in pollicem pronatus, illumq; indici quàm poteſt proximè admouens, quo homines meritò deſtituuntur, quemq; interim Galenus (etſi digitorum in homine cum ſimia diſcrimen cognouerit) in ſecundo de Adminiſtrandis ſectionibus, cum cæteris in pede repoſitis muſculis recenſet, planè ac ſtudio oſtendens, ſe ſimiarum undiq; hiſtoriam potius quàm hominum proponere.

Poſt de-

Muſculus in ſuperiori pedis ſede locatus, & pollicem tresq; ipſi proximos digitos extrorſum abducens, & numero 16.

Decimusſeptimus.

Decimusoctauus.

q 5 tab. Y, 6 tab. Ω, 1 ϖ. 4 tabulæ rad. 17. 7 d.
r 1 fig. cap. 33 lib. 2 cha rad. 4 ad Δ.
s 2 tab. F, 9 λ, 13 &.
t 1, 9 fig. cap. 33 lib. 1 f.
u 1, 3 tab. S, 2 tab. T, 6 X, 7 & 13 S, 14 &.

x 11 tab. 2. & 11 tab. X. y 12 tab. 6. dein.

Post decimum itaq; octauum, in homine[x] quatuor tantùm adhuc enarrandi supersunt musculi, quatuor digitos in internum latus ducentes: qui similiter atq; in manu, illis[y] tendinibus exporriguntur, qui tertium digitorum flectunt internodium. quamuis in hoc pedis musculi à manus uarient, quòd illi non à tendinum inuolucris horum modo, sed à calcis osse exoriantur. A ligamentis namq; ossa tarsi posterioribus pedis ossibus in plāta colligātibus, musculosum corpus enascitur, quod in quatuor postea graciles diductū musculos, interno quoq; lateri quatuor digitorum inseritur. Si itaq; carneam hanc molem, quatuor musculorum loco habueris, omnes pedis digitorum in homine musculi, duo erunt & uiginti: si uerò unius loco id corpus numeraueris, tantùm erunt decem & nouem. Rursus, prout id[z] corpus, quod pollicē & tres ipsi proximos digitos in externū latus abducit, in plures dissecueris, numerū quoq; augebis.

Quatuor musculi, digitos quatuor pollici adducētes, seu 19, 20, 21, 22.

z 6 tab. 2.

DE LIGAMENTIS, ILIVM OSSA SACRO COLligantibus, & coxendicis ac genu articulorum, deq; reliquis omnibus, quæ in tibia & pede habentur ligamentis. Caput LXI.

Perpauca ligamenta delineauimus: & quum membranea sint, ab ossiū potissimum circūscriptionibus petenda & confingendaueniūt.

Ligamenta sacri ossis, & ipsi adnexorum ossium.

LIGAMENTVM, ilium ossis ad sacrum os cōtextum ambiens, membraneum quidem est, sed admodum robustum. Ligamenti autem portio, sese ubi ossa inuicem committuntur, inserens, ita ualidū crassumq; euadit ligamentum, ut cartilaginei ligamenti naturam prorsus repręsentet: cuius beneficio, & demū cartilaginis quoq; interuētu, ilium os sacro ualidissimè nectitur. Quemadmodū enim cartilaginis intercessu, & ligamēto orbiculatim cōmissuram ambiente, pubis ossa inuicem cōtexuntur, ita quoq; ilium os sacro coarctatur. Præter hæc sacri ossis ligamenta,[a] aliud ex latere cōnexus quinti ossis sacri cum sexto quodāmodo teres enascitur, in acutum processum coxendicis ossis insertū. Quinetiam ab eadem sacri ossis sede, in ossis coxendicis appendicem, aliud[b] ligamentum fertur, quod unà cum prædicto ossa hæc firmiùs connectit, & præterea recti intestini, & musculorum ipsius fulcrum existit. Postremò, in pubis ossis foramine[c] membrana uisitur, illi[d] ligamento omnino similis, quod secundùm cubiti longitudinem radium ulnæ colligat: substantia enim huic ad amussim respondet, & fibris constat deorsum in latus obliquè procurrētibus. Ligamenta femur coxendicis ossi adnectētia, duo magis pręcipua censentur,[e] unum orbiculatim articulū amplectens, cuiusmodi etiam alijs articulis est cōmune. Cæterùm ne aliquando femoris caput luxaretur, quoties uarijs motibus femur, magnam corporis molem sustentans, mouetur, ligamen hoc quod diximus, crassissimum robustissimūq; euasit, nulli ligamēto ex his quæ articulos circundant, crassitie secundū. Et tanti momenti ususq; id ligamentū Græci esse putarunt, ut etiam totius articuli nomine illud ἰσχίον appellare non dubitauerint. Quin etiam huic ligamēto articulū ambienti, non solùm priuata crassities duritiesq; accessit: uerùm hoc peculiariter sibi uendicat, quòd neq; capitis femoris, neq; acetabuli ossis coxēdicis supercilio inseritur, aut ab illis prodit: totam enim femoris ceruicē ambit, illi nusquā quàm ad magni femoris processus radicem orbiculatim circumnatū: reliquæ autem parti tantum citra omnē connexum incūbit. deinde acetabuli supercilio non adnascitur, sed paulo supra supercilij radicē ossi coxendicis. Atq; hîc prouidè Natura ab aliorū articulos ambientium ligamentorū fabrica reclinauit. nam si hoc coxēdicis ligamentū aliorum ligamentorū ritu supercilijs cōnatum fuisset, neutiquā oblongū femoris caput

a 13 tab. o.

b 10 tab. A.

c 14 tab. b. d 7 tab. V inter S, T.

e fig cap. 1 P, P.

Membrana, pubis ossis foramen occupans.

Femoris ad coxendicis os ligamenta.

caput aptè moueri permisisset. quod sanè ad amussim spectabis, quum inter se candum femora inuicē adducere, & rursus abducere conaberis. Mirum enim dictu est, quàm femoris caput antrorsum extra sinum feratur, dum alterius pedis calcem, ueluti perpendiculi lineam, medio interioris lateris alterius pedis adhibemus: quod in illo pedum situ fieri cernimus, quum in choreis notam, quam bis simplicem uocant, hocq; signo .ss. indicant, erecti fingimus. Ad hæc, præterquàm quòd coxendicis ossis sinus admodum cauatus est, aliud adhuc ligamentum, etsi non colliget, orbiculatim sinus supercilio adnascitur, quod sinum adauget, & eorum ligamentorum naturæ participat, quæ cartilaginea sunt. Verùm id cauitatem non solùm auget, sed etiam in causa est, cur minus ossis supercilium in uehementibus femoris motibus, quum fragile sit, abrumpatur: sua enim duritie ligamentū impetui resistit, & sua mollitie cedens, eundem exoluit. Porrò [f] aliud coxendicis articulo peculiare ligamentum, teres est, & adeò durum, ut cartilagineus neruus meritò ab alijs appellatus fuerit. Hoc ex medio capitis femoris enatum, non in acetabuli centrum inseritur, at in humillimam ipsius sedem, [g] ubi adeps, non autē cartilago sinui oblinitur, ipsumq; coxendicis ossis acetabuli supercilium [h] deficit. [i] In genu uerò articulo, præter commune ligamentum, omnibus obductum articulis, alia quædam ualida robustaq; (potissimùm quum illud uniuersum articulum certis rationibus ambire non posset) rerum Opifex fabrefecit. quando enim quinq; sunt genu articuli regiones, anterior, posterior, interior, exterior, & media, singulis peculiare quippiam Natura præposuit. Anteriori quidem, quæ membraneo ligamento prorsus destituitur, & tamen regio admodum fallax, & summopere laboratura est, [k] mola patella'ue simul cum illam continentibus tendinibus prætenditur: quæ quum abundè articulum stringat, nullo hîc opus erat ligamento, neq; etiam (ut dixi) membraneo, omnes articulos ambiente, quod malè inter femoris os & patellam fuisset repositum. Posteriori similiter laboraturæ, robustum neruosumq; ligamentum preponitur, quod ex media posteriori tibiæ regione originem capiens, rectà sursum fertur, & bifidum [l] utrorumq; femoris capitum posteriori sedi, qua maximè illa dehiscunt, implantatur. Cæterùm mediæ regioni duabus nuper dictis digniori maioriq; egenti firmamento, Natura ualidissimum & cartilagineum largitur ligamentū, quod ex tota prominentiori inter duos tibię sinus [m] parte enatū, femoris posteriori parti, quà ipsius capita maximè inuicem distant, cum paulo antè dicto inseritur. Verùm pręter hoc ligamentum, interdum adhuc mucosum quoddam & gracile reperias, in medio genu articuli locatum, ad anteriorem iam dicti ligamenti regionem, quod similiter à tibia in femur pronascitur. Exteriori genu regioni iniurijs magis quàm interior patenti, crassum quoq; & quodāmodo teres obductum est ligamen, femoris & fibulæ tibiæq; ossa inuicem colligans. Huius ligamenti humilius extremum, capiti [n] musculi substernitur, cuius tendinem ad posteriora inferioris fibulæ appendicis perreptantem, uersus pedij os pollici prępositum protendi relatum est. Porrò interior genu regio, quæ cęteris omnibus in tibiæ motibus minus debebat dehiscere, & ijs quæ cruri occursant, minus obuiam ire, ligamen nanciscitur, iam dicto tum gracilius, tum mollius. quod etsi ex interiori femoris latere enascatur, in tibiæ tamen latus non insertatur, sed uelut ad aliud exterius ligamentum in tibiæ priora maiori sua portione contendit. Cæterùm præter hæc omnia, peculiaris huic articulo, quemadmodum superiori libro scripsi, [o] cartilago inijcitur, quæ duritia exquisitæ cartilagini nonnihil cedit, & cum ligamento quippiam commune obtinet. Quantum uerò ad articuli

Ligamenta genu articuli.

f fig. cap. 1 O. & 2 fig. cap. 49 P.

g 1, 2 fig. cap. 29 lib. 1 g.

h 1, 2 fig. cap. 29 lib. 1 h.

i Petebatur ex figura 1 cap. X, S, V, T, &c.

k 8 tab. k.

l 1 fi. cap. 30 lib. 1 E, F.

m 7 fi. cap. 31 lib. 1 littera F, G.

n 6 tab. θ.

o 8 fi. cap. 31 lib. 1.

articuli genu securitatem ea cartilago ualeat, illic quoq; diximus. nunc autem in exteriori ipsius circumferētia, qua quodammodo ex articulo eminet, membraneis ligamētis ex ipsa prodeuntibus, femori & tibiæ colligari, additum esse uoluimus.[p] Ligamen fibulam tibiæ iuxta genu articulum colligans, forte quidem est: sed ut in aliorum osium commissuris, ab exteriori tantùm parte, ossium connexum circundat. Quà uerò tibia fibulaq; inuicem dehiscunt, per ossium longitudinem[q] ligamentum membraneum habetur, illi par,[r] quod in cubito repositum esse commemorauimus. atq; id à tibiæ osse in fibulam porrigitur, fibris intertextum, à tibiæ osse deorsum obliquè in fibulam excurrentibus. Quemadmodum uerò conformatione hoc tibiæ ligamentum cubiti ligamento respondet, ita etiam parem cum illo usum præstat: fibulam enim tibiæ alligat, & interstitij ritu anteriores tibiam occupātes musculos à posterioribus dirimit, illisq; qui ipsi adnascuntur, exortus robur porrigit. Pedis ligamentorum nonnulla prius exposita sunt,[s] transuersa nimirum, quæ tendinibus obducuntur: quorum quædam ad osium cōmissuram simul faciunt, alia uerò duntaxat munimenta quædam tendinū, & ne illi è suis finibus exurgant, uincula ac anuli existunt. Sunt uerò transuersa pedis ligamenta, si obiter considerentur, tria. [t] Primum in anteriori tibiæ sede, ad ipsius cum pede articulum consistit, & ad tibiæ os & fibulam refertur: hoc enim ossa connectit, & plurimos tendines transmittit. Istud utcunq; perpendas, unum simpliciter est. [u] Secundum ab interno malleolo in calcis os inseritur, osiumq́; etiam colligationi auxiliatur. si uerò exactè diuidatur, tres anulos, & ueluti tria ligamenta efformare uisitur, quę priuatim ad suos quosq; spectant[x] sinus, trium tendinum nomine, ut & ipsi tres sunt, exculptos: quorū calci proximus,[y] musculi tendinem admittit, qui pollicis secundum flectit internodium. Sinus huic accumbens, secundusq́;,[z] tendini uiam prębet, tertios quatuor digitorum articulos flectenti. Tertius uerò sinus, unà cum ligamēto in posteriori interioris malleoli sede repositus, à Natura illi tendini pręparatus est, quem[a] musculus efformat, inter pedis motores quintus. [b] Tertium porrò transuersum pedis ligamentum, à fibula in calcem fertur, itaq; ad osium colligationem iuuat: quà autem duobus, quibus commune est, sinibus obducitur (quum illi sinus in uno duntaxat cauentur osse) tantùm tendinibus famulatur,[c] septimi &[d] octaui musculorum pedem mouentium. Ad hæc, in inferna pedis digitorum regione, transuersa ligamenta perinde consistunt, ac in manu. Verùm prēter transuersa ligamenta, quæ etiam prius expresimus, in pede alia permulta habētur. Primum ex tibiæ osse in fibulam procedens, inferiùs tibiæ osi fibulam colligat, membraneum similiter ac aliorum articulorum ligamēta existens. Deinde & aliud quoq; reliquis articulorum ligamētis respondet, quod uniuersum articulum tibiæ cum talo amplectitur. Post hæc, quatuor sunt ligamenta cartilaginosa, ex quibus nonnulla in alto conduntur, alia exteriùs ossa ambiunt: quæ simul omnia talum quatuor, quibus firmatur, osibus cōnectunt. Primum ex internis tali partibus, quibus interno malleolo excipitur, originem obtinet, & in tibię osis partem, quę talum respicit, innascitur, id os talo colligans. Secundum exterius est, interioriq; respondet, fibulam talo nectens. Tertium cæteris robustius, & admodum insigniter cartilagineum, ab inferiori tali sede, propter ipsius ceruicis radicem, nimirum quà calci is committitur, principium ducit, & calci inter duas, quibus talo coarticulatur, cōmissuras innascitur. Quartum, tali caput osi nauiformi connectit: ex tali enim ceruicis termino originē ducens, iam dicto osi inseritur, uniuersumq́; ambit articulum. Verùm præter cartilaginea hæc, membra-

Margin notes (left): p fi. 2 cap. Y. — q fig. cap. 1 a. 15 tab. T inter S, R. — r 7 tab. V inter S, T. — s 1 tab. d, y. 2 ta. A, Σ, ς. — t 1 ta. d, A. — u 1 tab. x. 2 tab. s — x 15 ta. cha racte. 1, 2, 3. — y 14 ta. A. — z 14 tab. a & b mu sculi Ξ. — a 15 tab. D, E. — b 2 tab. Σ. — c 2 tab. χ. — d 2 tab. ψ. — Hæc nullibi picturis proposuimus, sed ex osium delineationibus petuntur, ex figuris scilicet cap. 31 & 33 lib. 1.

Margin notes (right): Ligamenta fibulā tibiæ osi committentia. — Pedis ligamenta transuersa. — Alia pedis ligamenta, ossa tantùm committentia.

membraneum aliud ligamentum omni ex parte calcis cum talo obducitur connexu, & ualidum quoq; aliud à tali ceruice in tesseram imitans os implantatur. Porrò ligamen, calcis os huic tesseræ simili osſi committens, robustum quoq; est, & cartilagineum, ſed duntaxat articulum amplectitur. Quemadmodum uerò in manu brachialis oſſa inuicem durisſimis cartilagineisq; ligamentis colligantur, ita quoq; tarſi oſſa tum inuicem committuntur, tum etiam osſi cymbam imitanti. Validisſimum autem & peculiare uinculum in inferiori parte tarſi oſſa obtinent, quod non ſolùm extrema uincit, imò penitiùs ſingulis inſertum, osſium quoq; media inuicem conſtringit. Pedij autem & digitorum ligamenta, manus ligamentis correſpondent. Sunt enim omnia membranea, his tantùm exceptis, quæ ſuperiori pedij osſium interuallorum parti immittuntur: illa ſiquidem cartilaginea ſunt, & in profundo ſeu medio articuli genu repoſiti,[e] ligamenti naturam referunt.

e fig. 4. X

MVSCVLORVM IN TIBIA ET PEDE SEDEM obtinentium, & ligamentorum omnium quæ hactenus non reſecta ſunt, adminiſtrandi ratio. Caput LXII.

Quot musculi in posteriori tibiæ sede consistant.

SI modò omnes muſculos, pedis ac digitorum motibus famulantes, memoriæ cõfirmandæ cauſa, in ſuis ſedibus ordine recenſebis, in poſteriori tibiæ ſede primùm[a] duo occurrent, à radice inferiorum femoris capitum ducentes originem, & ſuræ non mediocrem portionem efformantes. Poſt hos ſeſe exhibet,[b] qui totius corporis lõgisſimum promit tendinẽ. Sub hoc ſuræ[c] maximus, ſeu pedem mouentium quartus conſiſtit, in calcem cum nuper cõmemoratis inſertus. Huic ſuccumbit,[d] qui pollicis ſecundum internodium flectit: deinde,[e] qui quatuor digitorum tertij internodij flexionis pręcipuus autor eſt. Omnium autem intimus habetur,[f] qui pedem mouentium quintus enumerabatur, uniq; tarſi osſium implantatur. adeò, ut iam omnes poſterioris tibiæ ſedis muſculi ſeptenarium cõſtituant numerum, præter[g] muſculum in poplite latitantem. Si enim & illum poſterioribus tibiam amplexãtibus muſculis adnumerare uiſum fuerit, octo tunc in poſteriori tibiæ ſede conſtitues. In anteriori tibiæ ſede, unà cum illis[h] qui propriè externum ipſius latus occupant, ſex numero deſcripſimus:[i] primum quidem, qui pedij osſi pollicem ſuſtinenti inſeritur, ac pedem mouentium ſextus recenſebatur:[k] ſecundũ, qui quatuor digitos extendit. huius autem[l] portio, quæ in pedij os minimo prælocatum digito inſeritur, tertius erit. Aut ſi hanc portionem à ſecundo non diſtinxeris, iam duo duntaxat hactenus tibi in anteriori tibiæ ſede habentur. At age, tres eſſe dona, ac[m] quartum enumera, cuius ope pollex extenditur:[n] quintum uerò, qui fibulæ exporrectus, pedisq; inferiora ſubiens, in os pedij pollicem ſuſtentans inſeritur:[o] ſextum autem, qui iam dicto ſuccumbens, pedij osſi ante minimum collocato implantatur. In inferiori pedis ſede[p] ligamentum primum ſeſe offert, lati tendinis uicem gerens: poſtmodum[q] muſculus ſecundum quatuor digitorum os flectens: deinde[r] utrinq; ad huius latera unus, hic quidem pollicem introrſum ducens in latus, ille uerò minimum extrorſum abducens. Poſt hos in conſpectum ueniunt[s] tendines, tertia quatuor digitorum internodia flectentes: quibus exporriguntur[t] quatuor muſculi, quatuor digitos pollici admouentes. Omnium autem intimi illi cõſiſtunt,[u] qui primos digitorũ articulos flectunt.

Quot in anteriori tibiæ sede.

Quot in pede.

In ſuperiori autẽ pedis ſede illud duntaxat[x] muſculoſum corpus reponitur, quod

a 12 tab. θ, Y. — b 13 tab. θ. — c 13 tab. Y. — d 14 tab. Λ. — e 14 tab. Ξ. — f 15 tab. D, E. — g 14 tab. Γ. — h 2 tab. ψ. — i 3 tab. Y. — k 4 tab. Y. — l 4 tab. Ω. — m 5 tab. θ. — n 6 tab. θ. — o 6 tab. Y. — p 13 tab. Z. — q 14 tab. θ. — r 13 tab. Φ. — s 14 tab. Δ, θ. — t 14 tab. Δ, 15 tab. Σ. — u 15 tab. Δ, C. — x 6 tab. Ω.

quod pollicem & tres illi proximos digitos in latus externum abducit. Cęterùm dicta iam muſculorũ ſeries, etiam ſectionis rationem cõmonſtrat, quam in eo crure aggredieris, in quo iam antè tibiam mouentes muſculos reſecuiſti. Per ſuræ itaq; longitudinẽ ſectio in cute & adipe & carnoſa membrana ad calcem uſq; ducetur: deinde alia ab interno pollicis latere ad calcem uſq;, & hinc per pedis éxteriora ad paruum uſq; digitũ tentabitur. adeò, ut uniuerſam tibiæ & pedis cutem auferre poſsis, ea tantùm relicta, quæ plantã induit. Quum primùm igitur laniorũ more hoc pręſtiteris, acutiori nouacula à calce cutem adimes, per adipem tranſuerſis ſemper ductis ſectionibus. In quo opere, attento animo cutis connexus ſpectandus uenit, qui ad liueſcentem perficitur[y] ſedem muſculi ſecundum quatuor digitorum os flectẽtis, num ſcilicet tendo aliquis (uti quorundam uidetur eſſe ſententia) citra adipis interuentũ cuti proximè adnaſcatur: ac deinde, quum nullus erit tendo, cuiuſmodi ligamentum id cenſere debeas, quod ego nunc primus lati tendinis in manu uices gerere dixi. Vbi hæc (adhibita ſectioni quoq; ſimia) in pedis planta eo diligentiùs, quo ego hic plura recenſuerim paradoxa, intuitus fueris, ad tibiam te conferes, ligamento illo, uel membrana, utcunq; id tandem appellare tibi uiſum eſt, à muſculo, qui ſecundos quatuor digitorũ articulos flectit, nondũ deraſo. Atq; hic omnium primùm ſpectabis, quî ex tota excarni tibię oſsis[z] ſede membraneũ ualidumq; ligamentũ prodit, quod pertinaciter omnibus in tibia repoſitis muſculis obnaſcitur, & eorum ſummas ſuperficies unà connectit, & ueluti uinculi uſum præſtat, cuius beneficio muſculi in ſua ſede non errantes, cõtinentur. Mox nouacula aut cultello à femoris inferioribus capitibus,[a] duorum muſculorũ principia liberabis, quos primos in poſteriori tibiæ ſede dicebam occurrere. In horum capitum diſſectione aliud nihil cauendum eſt, quàm ne cum externo muſculo, tertij[b] muſculi caput ab externo femoris capite unà imprudens auferas. Illud enim caput opportuniſsimè ſeruatur, donec primos duos à quarto eouſque diuulſeris, ut iam non amplius communem illorum tendinem à quarto[c] diſſecare ualeas. Reflexis itaque his duobus muſculis, & ſeſaminis, quæ illis innaſcuntur, oſsiculis unà quoq; obſeruatis, tertij quoq; caput liberabis: quod in manu ſiniſtra aſſumens, à quarto[d] muſculo deorſum uelles. atq; id citra negocium tantiſper feceris, dum ad quarti muſculi internum latus peruenias: hic enim cultello acutiori à ſubditis ad calcem uſq; eſt diſſecandus. Dein ipſius inſertio tanto accuratiùs eſt animaduertenda, quanto hęc in hominibus à ſimijs magis uariat. Hoc itaq; muſculo à calcis oſſe reſecto, pedem mouentium quartum, & totius ſuræ maximum ſuo exortu libera, & utrinq; ad ipſius latus, quà ſubditis incumbit corporibus, longam ſectionem ducito, quæ membraneum id ligamentum inuolucrum'ue diuidat, cuius auxilio muſculos inuicem externa ſuperficie connecti diximus. Siquidem ilico atque muſculum ſuis lateribus & capite liberaueris, promptiſsimum erit, illum à ſubditis ad calcem uſq; detrahere. Vt uerò accuratiùs inſertionem ſpectes, profuerit illum proximè à calcis oſſe acutiori nouacula ſeparare: & dein ſtudioſe expendere, num fortaſsis aliqua tendinis huius portio latum in pede produceret tendinem. nam & id quoque ſemel Galenus uidetur innuere. Tempeſtiuum nunc erit, à[e] muſculo quatuor digitorum ſecundum internodium flectente,[f] ligamentum illud abradere, quod ego tendinis lati uicem gerere protuli. Deinde ſedulò à calcis oſſe[g] muſculus ille liberabitur, qui paruum digitum in externum latus abducit, & ſtatim ille[h] qui pollicem in internum latus à cæteris digitis amouet: ut[i] muſculus quatuor digitorum ſecundum articulũ flectens, ſeſe offerat, iſq; à calcis

Ligamenti lateſcentis tendinis uicem ſubeuntis.

Primi & ſecundi pedem mouentium.

Tertij.

Quarti.

Lib. 2. de Adminiſt. ſect.

Primi digitos mouentium.

Decimiſeptimi.

Decimioctaui.

y 13 tab. π.
z 1 tab. x, y.
a 11 tab. φ, ψ.
b 13 tab. φ.
c 8 tab. r abſ.
d 13 tab. ψ.
e 14 tab. θ.
f 13 tab. π.
g 13 tab. ς.
h 13 tab. ρ.
i 14 tab. θ.

osse liberari, ac postmodum ad digitorum radices duci queat. In tendinum uerò ipsius administratione, pari modo, ut in manu fieri pręcepimus, cultello exiguo transuersum digitorum ligamentum per ipsius longitudinem diuides: ac deinde, qualiter id subditos tendines transmittat, ac quî in secundos articulos illi inserantur, spectabis, sectionem rursus ad tibiæ posteriora conferens. Iam enim in poplite latitans[k] musculus, adeò pulchrè occurrit, ut ipsius naturam non minus, atq; ego illam describere possim, intueri ualeas: & non oscitanter animaduertere integrũ sit, num uel minimùm tibiæ flexioni opitulari queat. Hæc intuitus, illum à genu articulo liberabis: & nisi articulum ad ligamentorum inspectionem seruare propositum sit, nihil prohibet, à tibia femur liberare, quo commodiùs tibiam & pedem postmodum pertractes. Absecto igitur, aut relicto, utut lubet, femore,[l] musculum, pollicis secundum flectentem internodium, suo principio liberatum, à subditis ad calcem usq; detrahes. Deinde & illum quoq; similiter auelles,[m] qui tertium quatuor digitorũ os flectit: ut iam utrisq; ad suos sinus deductis, transuersa ipsorum ligamenta, longa sectione diuidere, ac postmodum illorum X literæ instar incubitum examinare liceat. Ille enim euestigiò obuius est, quum ex suis sinibus detractos tẽdines, à pedis planta deorsum reflectis. Neq; ita duntaxat incubitus ille conspicitur: imò etiam[n] portiuncula se offert, à musculi pollicem flectentis tendine, illi admixta tendini, qui tertium indicis internodium flexurus est. Quinetiam hac administratione occurrunt[o] musculi, quatuor digitos pollici adducentes: quos à calcis osse liberatos, atque ad insertionem perductos, unà cum tendinibus, quibus illi porriguntur, adimere conuenit, ut[p] carnea moles, primos digitorum articulos flectens, inspiciatur: quam ex tuo arbitratu, aut prorsus à pedij ossibus abrades, aut illis connexam sines: neutiquam hic præteriens sesaminorum ossiculorum examen, quæ carneæ illius molis tendinibus diximus esse peculiaria. Iam[q] musculus, qui adhuc in posteriori tibiæ sede reliquus est, quiq; pedis motibus famulatur, à fibula & tibiæ osse, & horum membraneo ligamento, ad posteriorem usque interni malleoli sedem liberabitur: ac proprio ipsius transuerso ligamento longa sectione diuiso, musculus ille ad insertionem usque ducetur. Cæterùm iam opportunum est, & anteriores tibiæ musculos aggredi, hicq; omnium primùm transuersum in humiliori sede tibiæ iuxta pedem occurrens[r] ligamentũ longa sectione diuidere. In quo opere magna tendinũ congeries sese exhibebit, quorũ (ut singulos ordine intuearis) primùm attolles, qui à[s] sexto pedem mouentium musculo producitur: cuius capite, aliorum musculorum modo, ab exortu liberato, is ad insertionem usque ducendus est. quod mediocri fit negocio, si utrinque musculi latera ab ipsi connatis cultello aut nouacula diuiseris. Post hunc, totũ sese ostendit quatuor digitos extendens[t] musculus, unà cum portione illa,[u] quam nonum pedem mouentium enumeraui. Vbi hic à tibia liberatus, ad insertionem ductus erit, is aggredietur,[x] qui pollicem extendit: quem similiter à tibia liberatum, ad insertionem ducere expedit: mente adhibita, quî eius musculi tendo, quà caput pedij ossis primo pollicis ossi inarticulatum superat, calli in modum indurescit, perinde ac quà primi pollicis ossis sedem secundum os subeuntem contingit. eo namq; usu, quo innumeris sanè tendinibus sesamo comparata ossicula innascuntur, tendo iste cartilagineus, & in senibus penè osseus, dictis nunc locis efficitur. quod etiam cęteris tam manus quàm pedis digitos extendẽtibus tendinibus inibi quodammodo euenit, ubi ossium læuem & cartilagine obcrusta tam tangunt superficiem, quæ ossibus articulatur, quibus tendines, ut illa moueant,

Musculi in poplite latitantis. — k 14 tab.

Secũdi & tertij digitos mouentium. — l 14 tab. — m 14 tab.

n 15 tab. Q.

Musculorum tres digitos pollici adducentiũ, & prima quinq; digitorum ossa flectentium. — o 14 tab. λ, μ. & 15 tab. N. — p 14 tab. θ, & 15 tab. Σ, deinc.

Quinti pedem mouentium. — q 15 tab. D, E.

r 2 tab. A.

Sexti pedem mouentium. — s 2 tab. Z. 3 tab. Y.

Decimiquarti digitos mouentium, unà & noni pedem mouentium. — t 4 tab. Y. u 4 tab. Ω.

Decimiquinti. — x 5 tab. Φ.

Sesaminis ossibus in tendinibus digitos pedis & manus extendentibus respondentium sediũ examen.

ueant, inferuntur. Superfunt adhuc in tibia[y] duo pedis motibus famulantes musculi, qui fibulæ exporriguntur: quorum administratio à[z] ligamentorum transuersorum, inter calcem & fibulam existentium, dissectione inchoabitur: & deinde illorum tendinibus eleuatis, uniuersum musculorum corpus à fibula dirimetur, ut postmodum ipsorum insertionem liquidò uideas. ac demum [a] musculosum corpus, quod superiorem pedis sedem occupat, suis principijs liberatum, ad ipsius tendinum insertionem perducas: atq; ita uniuersæ musculorum fabricæ unà nunc mecum summam manum imponas, ac ligamentorum, quæ adhuc reliqua sunt, naturam spectes, quorum administratio priuatim nihil, aut peculiare exigit. Si enim iam[b] ligamenta, ex latere ossis sacri, ubi quintum os sexto committitur, prodeuntia, simul cum[c] membrana, pubis ossis foramen occupante, inspexeris, integrum erit, ilium os à sacro, impetu abrumpere, & cõmissuram ambiens ligamen simul cum cartilagineis ligamentis intueri. Mox ad coxendicis articulũ accedens, orbiculatim ipsum ambiens, [d] ligamentum acutiori cultello transuersim diuidito, eiusq; crassitiẽ & ortum & insertionem inspicito. Si modò femur in exteriora modicè duxeris, ex acetabulo ipsius caput elabetur, & teres[e] ligamentum se spectandum exhibebit: quo transuersim dissecto, acetabulum accuratè obseruandum uenit, propter iam commemorati ligamenti insertionem, & id ligamentum, quod sinum augere diximus. Priusquam uerò genu[f] ligamenta administretur, opportunum est perpendere, anteriori articuli sedi, præter[g] patellam, cum extendentibus tibiam tendinibus nullum ligamentum prę poni. id enim ubi constabit, exterius ligamentum à femoris capite liberatum, ad fibulam deduces. Post hoc, internum quoq; à femoris interno capite liberatũ, similiter uersus anteriora tibiæ dissecabis: posterioris uerò regionis ligamentũ, opportunè à tibia dissectum, ad ipsius in femur insertionem perduces. Diuiso postmodum omni ex parte ligamento articulum ambiente, in latus tibiam postmodum reflecte, ac cartilagineum huius articuli ligamentum ad amussim obserua,[h] cartilagines tibiæ ossis sinum augentes, ab articulo acutiori cultello separans. [i] Ligamenti, quod tibiæ fibulam alligat, natura, si ad commissuram id diuidatur, citra negocium conspicitur. [k] Membrana quoq;, isthæc ossa, quà inuicem distant, intercedens, sese iam citra ullam sectionem offert. Transuersa omnia modò dissecta sunt: atque idcirco superest duntaxat, fibulam à tibia disrumpere, & ligamen hac humiliori sede ambo ossa colligans inquirere: dein acutiori cultello fibulam à talo, & postmodum à tibiæ osse talum liberare: ita enim duo sese offerunt tali ligamenta, cartilaginis specie donata. Duo autem reliqua disces, si cultello talum ab osse cymbam imitante diuiseris, & à calce talum abraseris: quod difficulter, idq; nisi acuto cultello perfeceris. Ad hunc modum reliqua pedis ligamenta aggredieris, nempe ipsis secundùm ossium commissuras circumsectis. Quàm uerò concinnè hæc omnia sint formata, ex cuiusq; ossis usu, & generali ligamentorum facultate, cuiuis notum esse arbitror. Quapropter neq; hîc, neque aliàs sæpius ad summi rerum Opificis encomia digressus sum, ne eadem semper aut de musculis aut ligamentis repetenti, in nimiam molem hæc excrescerent. præcipuè, quum nihil facilius sit, quàm prolixè in usus enarrationem excurrere: si modò partium munus & officium, à me semper descripta, non lateant.

Septimi & 8 pedem mouentium.

Decimisexti digitos mouentium.

Ligamẽtorum adhuc reliquorum administratio.

LIBRI SECUNDI FINIS.

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER TERTIVS, QVO VENARVM ARTERIARVMQVE per uniuersum corpus series describitur, & peculiares ipsi figuræ, quibus potissimùm conueniunt, Capitibus præponuntur.

QVID VENA, ET QVAE IPSIVS SVBstantia & usus. Caput I.

Quid tertio libro docendum.

OSSIVM musculorumq; historia superioribus libris enarrata, proximum uidetur, uenarum arteriarũq; per uniuersum corpus distributionem aggredi: siquidem Galenus in primo de Administrãdis sectionibus libro, hunc in Anatome discenda ordinem obseruandum rectè pręceperit. Nam alius fortasse quispiã earum[a] partium, quæ peritonęo & costas succingẽte membrana & caluaria continentur, descriptioné, non uenarum modò, ac arteriarum, uerùm & neruorum quoq; descriptionem oportere necessariò præcedere, haud ineptè arbitrabitur: quòd absq; earum partium notitia, omnis de uenis, arterijs & neruis sermo tam difficilis futurus sit, ut ego nequaquam improbauerim, hunc librum, & quartũ, qui neruis dedicabitur, quinto libro, sexto ac septimo subijci, eosq; præsenté anteire: atq; id maximè, cum quis sectionum prorsus rudis, in istos libros primùm inciderit, & non in nostra Epitome uel obiter sese exercuerit. Ne tamen longiùs in pręsentia à Galeni & cæterorum qui ipsum præcessere dissectionis professorum placito declinem, hunc librum uenis arterijsq; consecrabo, à uenis, quòd plures sint, arterijsq; magna ex parte insternantur, sumpto sermonis exordio, liberaq; sententia lectori in nostris libris transponendis relicta.

a Ostẽdunt has 5, 6, 7 librorum figuræ.

Quid uena.

[b] Vena igitur pars est instrumentaria, teres, fistulæq; instar cauata: & sanguinem, corporis partes enutriturum, unà cum naturali spiritu, insigniter (si quis modò sit) caliginoso, deferés.

b fig. cap. 5. fi. cap. 6.

Venæ corpus in quo à membrana differat.

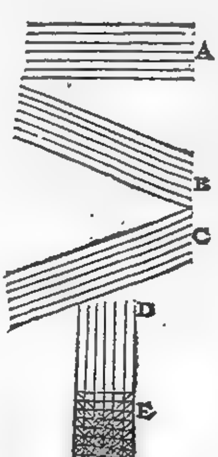
Hæc unica peculiari propria'ue constat tunica, quæ colore, ac quodammodo crassitie & forma membranis respõdet, sed aliàs ab illarum natura plurimum discrepat. Membrana namq;, simplex ac similare corpus censetur: & omni ex parte, quomodocũq; discerpatur, perpetuò membranę nomen retinet. Venæ autem tunica, corpus est instrumentariũ, ex similaribus partibus, fibris uidelicet, conformatum. Quemadmodum enim membranei musculorũ tendines ferè unico fibrarum genere intexũtur, atq; hac occasione non in similarium, sed instrumentaliũ partium classem reponuntur, ita uenę tunica triplici fibrarum genere cõstituitur.

Fibrarum quæ naturali motui præsunt, ab ijs quæ arbitrario famulantur, differentia.

Huiusmodi fibræ Græcis ἶνες nuncupãtur: & substantia quidem, forma & colore, musculorũ fibris respondent, actione autem plurimum ab illis uariant. Hæ enim maxima ex parte, carnea musculorũ substantia obsitæ, arbitrario: illæ uerò nulla eiusmodi carne implicitę, naturali motui præficiũtur. quippe ut motus è nostro arbitratu pendẽtes, fibrarũ in musculis auxilio perficimus: sic naturales motus, uniuerso corpori subseruientes, fibris quibusdam obeũtur, quæ organis toti corpori famulantibus intertextæ sunt.

Quanquam naturales motus non omnes, ſed materiæ duntaxat alicuius attractio, retentio & expulſio, huiuſmodi fibris adimpleantur. Voco autem in præſentiarum uim attractricem, retentricem & expultricem, non quæ ſingulis partibus ad ſui nutritionem à Natura eſt ingenita, ſed qua quædam corporis partes commune aliquod uniuerſo corpori munus præſtant. Etenim prorſus alia mihi cenſetur attractio cibi per ſtomachum in uentriculum, & ſanguinis è caua uena in dextrum cordis ſinum, & aeris ex arteria uenali in ſiniſtrũ cordis ſinũ, & ſeminis in uterũ, & ſanguinis in uenas, & ſpiritus in arterias, quàm attractio, cuius beneficio partes illę nutrimentum ſibi familiare, & quo priuatim aluntur, ad ſeſe pelliciunt. Rurſus longè alia excretrix facultas eſt, qua uentriculus cibum à ſe confectum, in inteſtina propellit, & qua rurſus inteſtina ſuperiora eundem in inferiora protrudunt, & qua cor ſanguinem in pulmones, uitalemq; ſpiritũ ſimul cum ſanguine, impetu per corpus ruente, in magnam arteriam mittit, & qua ſanguinem una uenæ pars in ſubſequentem continuò deriuat, & qua uterus fœtum & ueſica urinã excernunt: quàm ea ſit, qua nunc dictæ partes proprij nutrimenti recrementa à ſe abigunt. Ad hæc, prorſus alia putatur cibi potusq; in uentriculo, & fœtus in utero, & urinæ in ueſica, & ſanguinis in uenis, & ſpiritus ac ſanguinis pariter in corde retẽtio: quàm ea ſit, cuius beneficio cor, uentriculus, ueſica, uterusq; familiare nutrimentum ſibi ſeruant & retinẽt. Motus igitur omnibus ſimiliter partibus proprij, atq; alijs non ſubminiſtrantes, inſita partibus duntaxat ui, citra fibrarũ opem omnino fiunt. Sed partes, quas aut attractionem, aut retentionem, aut expulſionem partibus alijs, uel toti etiam corpori ſubſeruientem & commodam obire neceſſum eſt, ad eam functionem fibras quaſdam ſibi uendicant, quarum auxilio illam complent. Et quemadmodũ tres ſpecie ſunt motus, ita quoq; triplex fibrarum genus à Natura conſtructũ eſſe credimus: rectum uidelicet, obliquum, & tranſuerſum. Ac rectæ quidem fibræ attractioni conducunt, obliquæ autem retentioni, tranſuerſæ expulſioni. Rectæ enim ſunt, quæ ſecundùm organi longitudinẽ expanduntur. Obliquæ autem, quæ ſecundùm obliquum organo obducuntur. Atq; hæ circulares ſunt: ſed quum in duplici ſint differentia, inuicẽ contrariantur, ac ſe mutuò X literæ, aut potius duorum inuicem implexorum circulorum modo decuſſatim interſecant, ita commodè, quicquid organi cauitate comprehenditur, retinentes. Tranſuerſę ſecundùm corporis latitudinem exactè tranſuerſim locantur, corpusq; orbiculatim, quemadmodũ obliquæ, ambiunt: quanquam tranſuerſæ interim, circulares orbicularesq; priuatim nuncupentur. Diſcet porrò quiuis fibrarum naturam, ſi quum uentriculus, aut inteſtina alicuius animalis, menſæ apponentur, unguibus illorum fibras inuicem diuellere, eaq; corpora nihil præter fibras quaſdã inter ſe ordine, & prout parti ex uſu erat, intertextas eſſe, expendere haud grauabitur. Idem ſpectabit, dum nuper mactati bouis ueſicam, aut anſerum ingluuiem inflari intuebitur: quandoquidem triplex illud fibrarum genus in modicè diſtenta iam ueſica manifeſtò ſeſe ſpectandum offeret. Contrà, ſi membranam aliquam, ut quæ coſtas ſuccingit, aut peritonæum, in manus quis aſſumpſerit, leui negocio diſcet, hanc ſimplex ſimilareque corpus

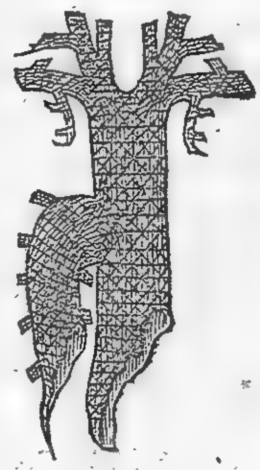
Fibrarum ſpecies & functio.

Rudis fibrarũ delineatio, in qua A trãſuerſas indicat, B autem & C utriuſque obliquarũ generis differentias, D uerò rectas. At E triplicis fibrarum generis implexum quodãmodo exprimit, quem mox ſubijcienda uenæ effigies accuratiùs proponet.

Venæ compositionis usus. esse omni ex parte sibi par, nullisq; eiusmodi fibris conformatum. Quum itaq; uena organum sit, uniuerso corpori in sanguinis administratione utiliter subseruiens, Natura corpus ipsius membraneum, ac fistulæ instar cauum constituit, ac certis quibusdam fibris, non autem ut sors ferebat, intertexuit: ijs nempe, quas sanguinis administrationi utiles fore cognouit. Quamobrem quum sciret, uenam necessariò sanguinẽ ad se admissuram, rectas illi communicauit fibras, quibus uena sanguinem in ipsius alliceret cauitatem. Deinde quia sanguinis ad subsequentem uenæ partem, tanquã per riuum, propulsione opus erat, transuersis quoq; fibris eam donauit. Ne uerò statim uniuersus sanguis in proximã uenæ partem citra moram ex alia assumeretur, propelleretur'ue, obliquas etiam fibras uenę corpori implicuit. Ex tribus itaq; fibrarũ generibus, uenæ corpus instar albæ, membraneæq;, seu neruæ tunicæ cõflatum est, distendi, & rursus (ut contentæ materiei appositè congruat) in se collabi aptum.

Venæ cauæ portio, à dextro cordis sinu ad iugulũ usq; conscendens, qua fibrarũ in uenarum corpore naturã, doctrinæ gratia studiosè finximus. Si fortè interim ramorum hic paßim abtruncatorum rationem expetis, hanc uenæ portionẽ integræ cauæ uenæ delineationi quinti Capitis fini subijciendæ confer, in illa quid D, F, G, H, I, K, N, S, T, & A indicent, perpendens.

Ascititia & non peculiaris uenæ tunica. Præter hanc peculiarem tunicam, uena aliam subinde ascifcit, plerisq; etiam corporis partibus communem. Quandocunq; enim uenæ longo tramite aliquò ducuntur, aut ossi, aut duriori cuipiam corpori incumbunt, aut alicubi suspenduntur, tum ex conterminis membranis alia quædam instar membranæ tenuis tunica ipsis obuoluitur, cùm tutioris ductus, tum ad uicinas partes firmioris nexus gratia. Cæterùm uenæ uisceri alicui insertę, aut per musculi corpus digestæ, huiusmodi tunica toto insertionis progressu destituuntur, eaq; neutiquam indigent, quòd abundè in illis corporibus firmentur: quodq; ea tunica impedimento esset, quo minùs promptè sanguis ex uenis sudaret: aut ut sanguis in uenis collectus, substantiæ alicuius uisceris uim tardiùs experiretur.

Venarũ usus. Omnes uenas primaria ratione, ut sanguinem singulis corporis partibus deferant, ac ueluti canales & ductus sint, ex quibus partes omnes suum alimentum sugant, rerum Opifex procreauit: quanquam quibusdam earum ramis, ut[c] portæ uenæ propaginibus, ad succi in uentriculo elaborati ad iecoris portas attractionem, ceu alijs, ad excrementorum (ut[d] quæ in renes serosum sanguinem deferunt) repurgationem quoque utatur, quas omnes suo loco commemorabimus. *Lib. 4 de usu part.* Num uerò ipse (ne sanguis frustra nullam à uenę corpore elaborationem sentiens, per uenas deflueret) quandam sanguificationis uim uenis indiderit, non adeò promptè assertum uelim, quantumuis id omnibus confessum sit dissectionis professoribus. & si fortaßis hæc uirtus uenis tribuitur, ea non rubicundum parabit sanguinem, sed uenæ corporis instar album: siquidem in omni naturali corporis nostri partium concoctione, concoctum necessariò sibi concoquentis colorem ascifcit. Verùm iam tempestiuum erit, ex quibus'nam partibus arteria fabricetur, persequi.

[c] *fig. cap. 5. fi. 12 lib. 5 k.*
[d] *fig. cap. 6 t. & fig. 22 lib. 1 m, n.*

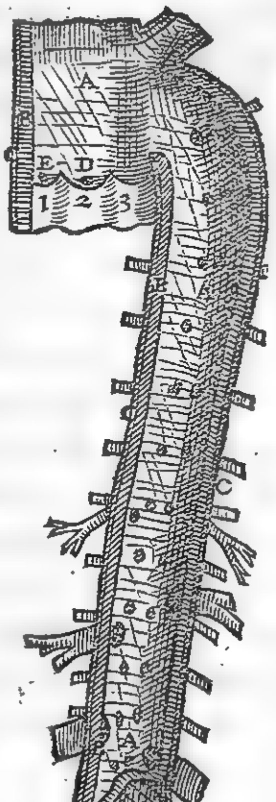
QVID

QVID SIT ARTERIA, QVAEQVE IPSIVS ſubſtantia & uſus. Caput II.

Quid arteria, & quis eius uſus.

ARTERIA uas eſt, ſimiliter ut uena, membraneum, teres, ac fiſtulæ modo cauum,[a] quo uitalis ſpiritus, & impetu ruens calidusq; ſanguis per uniuerſum corpus diffunduntur: quorum beneficio, accedēte arteriæ ipſius motu (qui dilatatione ac cōtractione fit) naturalis ſingularum partium calor, uitalisq; ſpiritus refocillātur. Porrò Hippocratis adhuc, & Platonis & Ariſtotelis tēpore, arteria nuncupabatur,[b] qua inſpirantes, è naribus aut ore aerem in pulmones attrahimus: quaq; rurſus expirantes, è pulmonibus eundem educimus. Nobis uerò uocatas arterias, illi uenas appellabant: atque arterias à uenis nonnulli ea ætate diſtinguebant, quum has quidē non pulſantes, illas autem pulſantes appellarent. Ad hunc ſanè modum Hippocrati ſecundo de Vulgaribus morbis libro, arteria uenæ nomine donatur: cuius agitatio, quum in infantis partu uelox & magna & ualida reperitur, ualidam, ac uegeto feruidoq; calore præditam, in corde iraſcibilem uim eſſe teſtatur. Cæterùm ſexto libro ſatis innuit, arterias ſubinde calidas uenas fuiſſe appellatas: uti arteriæ etiam nonnullis nominabantur uenæ, flauum & ſpirituoſum, ac per corpus impetu diffuſum, & tenuis ſubtilisque ſubſtantiæ ſanguinem uniuerſo corpori deducentes. Ita enim Platoni arterias, uenas uocare libuit, quando in Timæo atteſtatur, cor ſimul & uenarum fontem eſſe, & ſanguinis, qui per omnia membra uehementer circumfunditur. Ariſtoteles autem in libris de Animalium partibus, & eorundem hiſtoria, ſubinde arterijs uenarum nomen elargitur. Nam ut reliqua prætercam loca, is magnam arteriam cauæ uenæ comparans, in tertio hiſtoriæ de Animalibus, illam minorem uenam crebrò appellat. Sed ſucceſſu temporis, eam quæ ex ore in pulmones pertingit, aſperam uocare ueteres cœperunt: uaſa autem pulſantia, naturalémque calorem recreātia, leues arterias nuncupauere. Verùm nunc ſola quæ ab ore in pulmones diffunditur, ſuum nomen ſeruauit, aſperaq; arteria uocatur. Arteria itaq;, cuius modò hiſtoriam inſtituimus, ſimiliter ac uena, membraneo cōſtat corpore, comprimi, ac in ſe collabi, & rurſus diſtendi idoneo: at longè ſolidiori, duriori, ac ex pluribus tunicis conformato. Arteria enim duas peculiares ſibi uendicat tunicas: quarū exterior profectò robore ac craſsitie uenarum peculiari tunicæ reſpondet: interior autem, plurium diſſectionis procerum ſuffragio, ipſa exteriori tunica quintuplo ferè putatur craſsior: & dein totum arteriæ corpus ad uenam collatum, ſextuplum cenſetur. Interior tunica quibuſdā, quia durior, & quauis membrana longè craſsior exiſtit, χονδρώδης, ſeu cartilaginea appellatur. Vnde etiam Arabes forſitan, arteriam neruum pulſatilem uocauerunt. Tunicæ arteriæ, ſi-

Arteriæ corpus quale, & duæ ipſius peculiares tunicæ.

Arteriæ magnæ, quà ex corde pronaſcitur, portionem hic diſſectā apertamq; finximus, ut arteriæ conſpicerentur tunicæ. ac A quidem locum indicat, in quo potiſsimum ea occurrit tunica, quam araneæ telæ aſsimilamus. B autem & B interiorem notant arteriæ tunicam. Numerus autem ille 1, 2, 3 inſinuat tres membranas, magnæ arteriæ orificio præfectas, ac in decima ſexti libri figura B, C, D notandas. Hic uerò E & D duarum coronaliū arteriarum originem oſtendunt. Foramina autē in arteriæ trunco ad uertebras deorſum deflexo conſpicua, earum propaginū ſunt ora, quæ coſtis, dein ſepto, & alijs ad renes uſq; organis digeruntur. Verùm hæc ſuo loco erunt dilucidiora: in præſenti enim figura tantū arteriæ tunicas obiter adnotare uiſum fuit.

[a] 1 figuræ cap. 12.

[b] 1 fig. 38 cap. lib. 1.

militer ut uenæ, fibris cõformantur: ac interior quidem transuersis duntaxat intertexitur, exterior uerò rectis, & quibusdam mediocriter obliquis, transuersis autem nullis constat. Interior arteriæ tunica, ceu cutem quandam internæ intestinorum & uentriculi superficiei modo continet, latæ cõtinuæq; araneorum telæ manifestò persimilem, & in grandioribus arterijs præcipuè conspicuam, & à nonnullis tertiæ arteriæ tunicæ loco descriptam. Quarta uerò alia peculiaris nulla est: sed ueluti quibusdam uenarum, ita quoq; arterijs alicubi membrana tenuis obhærescit & circumtenditur, contegens eas, aut stabiliens, connectens'ue ipsas proximis partibus, quemadmodum de altera uenarum tunica retulimus. Atq; hæc omnia iustissimè à summo rerũ Opifice sunt extructa. Fibras enim arteriæ corpus, eiusdem quo uenæ usus gratia sortitur: ac plurimas quidem transuersas obtinet, ut ocyus ipsi ex[c] sinistro cordis sinu immissum sanguinem & uitalem spiritum toti corpori dispenset, neq; alium in transmittẽdo recipiendoq; rhythmũ, quàm cor ipsum, efficiat. Ad hoc namq; munus magnopere transuersæ cõducunt, quas expulsioni à Natura præfectas esse, dudum asseruimus. Quia autem expulsioni admodum obsunt obliquæ, ut quæ materias retineant ac reseruent, Natura paucissimas obliquas arterijs elargitur. Quæ quum tenuiorem rarioremq;, & uelociori impetu ruentem substantiam, quàm uenæ, erant amplexuræ, ac dum uiuit animal, perpetuò dilatandæ, constringendæq;, meritò etiam duriori & crassiori, pluribusq; tunicis conformato corpore extruuntur.

Ascititia arteriarũ tunica.

Arteriæ constructionis ratio.

c Patet in 9 & 10 fig. lib. 6.

QVIS VENARVM ET ARTERIARVM numerus. Caput III.

AD hoc Caput omnes simul uenarum & arteriarum spectant imagines: uerùm quia alijs locis opportunius quàm hîc, reponendæ ueniunt, ab interiori margine ad illas commodè remitteris.

QVOT in uniuersum corpus uenæ, & item arteriæ deriuentur, si uniuersæ soboles, uasorumq; omnes prorsus distributiones enumerandæ sint, indicare arduum est, propemodumq; impossibile. At si uenæ arteriæq; propriam obtinentes circũscriptionem, ac proprijs ueluti terminis finitæ duntaxat, numero quodam sint complectendæ, in procinctu illarum est numerus. In natis enim absolutisq; hominibus omnes uenæ ut plurimùm quaternario numero comprehẽduntur, quæ cæterarum omnium radices censentur. Atq;[a] una, ex caua iecoris sede prodiens, in bilis uesiculam, uentriculum, lienem, intestina, mesenterium & omentum excurrit.[b] Secunda, ex gibbis iecoris, aut ut quibusdam uisum est, ex dextro cordis[c] sinu originẽ sumens, in reliquum corpus, solis duntaxat exceptis pulmonibus, innumera ramorum serie dispensatur. ita tamen in iecoris substantia huius rami, primæ enumeratæ uenæ propaginibus attenduntur, & quibusdam ferè sedibus eum in modum conuenire, uniriq; suis mucronibus & terminis uidentur: ut quidam non dubitauerint, primam uenam secundæ esse continuam, astruere, utcunq; duarum uenarum loco iam dictæ nobis recenseantur. [d] Tertia itaq; è dextro etiam cordis sinu pronata, frequenti admodum propagine in pulmones digeritur. Verùm hanc uenam hoc sibi priuatim uendicare audies, quòd arteriarum constat[e] corpore, hinc etiam arterialis uena nuncupata: quæ etsi cauæ uenæ corpori citra alterius substãtiæ medium non est continua (quum scilicet ambas uenas, quà inuicem proximæ sunt, cordis quædam substantia intercedat) in cõmunem nihilominus ambæ spectant cauitatem,

Quatuor uenæ in maximum numerum redactæ.

a 5 cap. figura, & 12 fig. lib. 5 h, k.

b figura 6 capiti præpos. 14. & 5 fig. lib. 6 C, D, E.

c Patet in 7 & 8 fig. lib. 6.

d 1 fi. cap. 15. & 6 fi. lib. 6 I. & 8 fig. C, D.

e 1 fi. cap. 15 B, C.

cauitatem, quam dextrum cordis ſinum eſſe, in ſexto libro docebimus. His [f] quarta fortè adnumerabitur, quæ ab umbilico, ut ſic dicam, repēs, in iecur abſumitur, ad fœtus enutritionem duntaxat animali ſubſeruiens. unde etiam hîc in uenarum claſſe uix haberi debet, & potiſsimùm uenæ circūſcriptione propria finitæ loco: quum ſi ad amuſsim ſingula examinentur, hæc non minus in iecoris uenas pertineat, quàm fœtui peculiares[g] arteriæ, in magnum arteriæ truncum, ipſius'ue ramos aperiri, ac tanquam trunci illius quodāmodo propagines eſſe ſpectantur. A' commemoratis itaq; uenis, utcunq; eas in numerum redigere uoles, totius corporis uenarum ſoboles diſtributionesq; pendent, ac ipſis reuera ſunt continuæ. Arteriæ uerò, in maximum etiam numerum redactæ, duntaxat binæ cenſentur:[h] una, quæ ex ſiniſtro cordis ſinu originem capiens, in uniuerſum corpus, præterquàm in pulmones, diſpergitur.[i] Altera ex eodē cordis ſinu pronata, in ſolos pulmones diſtribuitur: quæ quia uenæ conſtat corpore, uenalis arteriæ nomen obtinuit. Cæterùm ſi fœtus interim arteriæ & uenæ peculiare quid nanciſcuntur, id ſuis locis, ubi uaſorum fœtus tradetur hiſtoria, fiet obuium. iam enim operæprecium eſt, à perfectorum uenis exordium ſermonis ſumere: ac ſingularum enarrata ſerie, ipſarum uſum, diſtributionisq; rationem ſubiungere, ſimulatq; nonnulla de glandulis addidero, quas Natura ſectionis partitionis'ue uaſorum robori præeſſe uoluit.

f 1 fig. lib. 5 E.

g fig. capiti 12 præpoſitæ g. & 2 fi. lib. 5 K, L.

h fig. capiti 12 præpoſitæ. & 10 fig. lib. 6 A.

i 2 fi. cap. 15. & 9 fi. lib 6 C, C.

Duæ arteriæ.

DE GLANDVLIS, VASORVM DIDVCTIBVS roboris gratia immiſsis, adnexisq́. Caput IIII.

PRAESENTI Capiti nullam figuram duxi præponendam, quòd quàmplurimæ huc ſimul locari debuiſſent quinti ac ſexti & ſeptimi librorum figuræ, præter aliquot etiam muſculorum tabulas, ad quas ab interiori margine opportunè remitteris.

HAVD ſecus quàm Natura uenæ & arteriæ, propter proprias ipſarum tunicas, aliam ſubinde membranam circundedit, cuius beneficio illæ conterminis partibus aptè alligentur, tutoq; prorepant: ſic quoq;, quum minimè ignoraret, unūquodq; uas inibi noxijs opportuniùs expoſitum eſſe, ubi in ramos diſcinditur, tutæ fiſsionis gratia, ſubſtantiam inſuper quandam utcunq; mollem, & nonnihil cedentem condidit, qua nodorum in arboribus ritu, uaſorum diuaricationes ſic paſsim repleuit, hancq; ramorū ſciſsionibus ſubſtrauit ac circundedit, ut nulla ipſarum facilè findi, uel inualida fieri poſsit. At quoniam uiolentiori motu uaſorum diuaricationes iniurijs potiſsimùm patet, & ſuper molli mediocriterq; cedente ſubſtātia ſuauius uaſa quieſcunt, & demum eius auxilio, quamuis moueantur uehementiùs, impercuſſa integraq; cuſtodiuntur: haudquaquam, ut ſors ferebat, ſingulis uaſorum diſtributionibus huiuſmodi ſubſtantiam (quæ communi nomine Græcis ἀδὴν & ὄγκος, Latinis uerò glans & glādula & glandium, & interdum caro dicitur) Natura interiecit. Quandoquidem illa pauciſsimam, aut nullam propemodum diuiſionibus, quæ neq; ſuſpenſæ feruntur, neq; articulis, uario admodumq; laxo motu prȩditis, incumbunt, communicauit, quòd illas uaſorum partitiones ex uiolento motu nihil paſſuras, ei perſpectum eſſet. Verùm ubi diuiſiones quapiam membrana ſuſpenſæ, aut ſuper articulos, qui in acutos mouentur angulos, longius porrigūtur, eæq; plures in iſtiuſmodi ſedibus numero habētur: Natura hanc, de qua agimus, ſubſtantiam non mediocri copia illis uaſorū diuiſionibus circūdedit:[a] uti per uniuerſam uenæ portæ diſtributionem eſt cernere, quòd hæc nimirum uniuerſa membranis

Cur & quando uaſorum diſtributionibus glandulæ immittantur.

a Spectā id in 3 figura lib. 5. & in 4 ad z, x, &c. deīn in 10 fig. L. & 11 fi. L, L, M, M.

branis duntaxat suffulta, ad uentriculum, lienem & intestina excurrit. Pari insuper ratione in[b] membranis cauitatem thoracis intersepientibus, & in[c] cerebro, super[d] cerebri testes, ac[e] in anterioribus cerebri uentriculis (quòd inibi uasa in membranis suspensa ferātur) hanc, quæ distributionis robori præest, substantiam progigni, ex resectione doceberis: perinde ac[f] aliam, huic non admodum dissimilem, inter uteri superficiem, exteriusq; fœtum integens inuolucrum, cōtineri audies, quæ multiplici, uariæq; uasorum, de nouo in fœtus productione generatorum, distributioni & ductui implicatur, attexiturq;: ac demum illorum uasorum, quæ membranis quodammodo suffulcienda erant, robori miris modis auxiliatur. uti & umbilici[g] uasis eiusmodi substantia usui est, quà ab interiori fœtus inuolucro in ipsius umbilicum pertinent. Cęterùm[h] sub superiori pectoris ossis fine,[i] sub auribus, in axillis, in cubiti flexu,[k] in inguinibus, in poplite, & alijs nonnullis corporis sedibus, propter adiacentium partium motus, numerosæ uasorum distributioni glandulosam hanc substātiam attexi adhiberiq; cernimus: etiamsi illa cauitatibus quoq; quibusdam implendis, infarciendisq;, ea qua reponitur regione, subseruiat. quemadmodū & glandulas quasdam, ad uasorum securitatem ac robur etiam auxiliantes, alicuius maioris usus, quàm tuendorum uasorum gratia, à Natura procreatas scimus. Cerebri enim[l] glans, nuci pineæ aut coni imagini comparata, & cerebri testibus incumbens, prætarquàm quòd[m] partitionis ipsi incumbentium uasorum robori cōfert, in causa etiam est, quo minus ea uasa deorsum dependētia, meatus[n] initium obstruant, qui ab anterioribus cerebri uētriculis ad quartum per cerebri testes natesq;[o] ducitur. Item[p] glans nonnihil quadrata, ac ossis cuneum referentis[q] cauitati seu sinui in interna caluariæ sede incumbens,[r] adstratis ipsi arterijs uasis´ue aliquid accommodat, sed potissimùm excipiendæ cerebri pituitæ gratia procreatur. Dein[s] glandulæ superiori asperæ arteriæ laryngis´ue sedi in faucibus appositæ, ac amygdalis cōparatæ, insuper[t] quæ laryngis radici totæ propemodū carneæ accumbunt, etsi uasorum distributioni conducant, in hoc tamen magis creatæ sunt, ut saliuam parent, faucesq; humore imbuant: uti & mamillarum propria[u] substantia quodammodo glandulosa, lactis generationi præest. imò[x] glandosæ substantię, in omento & mesenterio passim occurrenti, à dissectionum professoribus uis quædam tribuitur, qua humorem quendam irrorandis intestinis aptū progignunt: non secus quàm stomachum humectat[y] glandosum corpus, in medio stomachi ductu ad cordis sedem dissecantibus subinde occurrens. Rursus mulierum[z] testes, etsi insigniter uasorum uterum adeuntium distributioni consulere uideantur, attamen ad seminis generationem in primis conducunt. Virorum uerò[a] testes, quantumuis fortè in glandularum classe recenseri possent, uasorū tamen distributioni parum conferunt: etsi interim Aristoteles hos ideo potissimùm creatos attestetur, ut tanquam textricum planulæ uasa erecta & dependentia seruarent.[b] Glandosum autem corpus, ad uesicæ ceruicem in uiris positum, etsi uasorum inibi uariæ partitioni opem ferat, excipiēdis tamen uasis seminarijs, & peculiari humore procreando, potissimùm famulatur. Quandoquidem uerò singularum glandularum formam, substantiā, & proprium priuatumq; usum, suis locis sumus pertractaturi, harum hîc longior non est instituendus sermo, oratione nunc ad uenarum seriem conuertenda: simulatq; addidero cōmemoratis iam glandulis, non duntaxat illarum distributionis robori prospectū esse, uerùm etiam uenarum corpus inibi[c] crassius compactiusq; cōspici, ubi ramus aliquis ueluti à cau-

Nō omnes glandes, uasorū distributioni accōmodas, huic tantùm muneri subseruire.

Quî proprij uasorum corporis in horū distributionis crassitie eorundē robori Natura prospexerit.

b 1 fi. lib. 5 circa X, M, O & 2 fi. ad F, G, G, L, L. c 6 fig. lib. 7 H, 7 fi. 7. d 7 fig. lib. 7 M, N. e 4 fig. lib. 7 O, O, & 6 fig. F, G, H, I, K, L, M, N. f 1 tabella fig. 30 lib. 5 E, E, E, 2 ta. I, I, L fi. 31 lib. 5 A, A. fi. 32 lib. 5 B, B. g Noduli apparentes in 4 tabella fi. 30 lib. 5 ad X, X. h 2 fig. lib. 6 F iuxta B, C. i 1 muscul. tab. A. k 1 muscul. tab. I. l 7 fi. lib. 7 L incūbens M, N, & 10 fig. D supra E, G. m 6 fi. lib. 7 H. & 7 fig. V. n 7 fig. lib. 7 K. o 8 fig. lib. 7 K ductū per N, O, & P, Q. aut 10 fig. B, C. p 16, 15 fi. lib. 7 A. q 6 fi. cap. 6 lib. 1 M. r 16 fi. lib. 7 E, F. s 6 musc. ta. F. & 14 fi. lib. 5 E, E. t 6 musc. ta. L. & 1, 3 fi. cap. 21 lib. 2 M. u 25 fi. lib. 5 C, D, D. x 3, 4 fig. lib. 5 a, x, & fig. lib. 5 i. & 10, 11 fig. L, L, M, M. y 14, 15 fi. lib. 5 F. z 24 fi. lib. 5 M. & 25

fig. r. & 26 fig. F. a 22, 23 fig. lib. 5 ?. b earundem fig. ?. c Tale quid apparet sub interiori A & B figuræ 3 cap. 6 insertæ.

à caudice diducitur, aut truncus aliquis in ramos partitur: adeò, ut protuberãs quid in ipsis ramorum orificijs occurrat,[d] crassiori uentriculi substantiæ non absimile, quam instar circuli cuiusdam in ambobus ipsius orificijs non leui industria, roboris occasione procreatam audies. Imò uenarum hæc crassior substantia, quum uenæ sanguine inanitæ, intus conspiciuntur, flaccidæq; secundum ipsarum ductum dissectæ propendent, ita uersus uenarũ amplitudinem conniuet, ut inter secandum astantium nonnulli eam instar[e] membranei corporis procreatam, aliquando contenderint, quod urinam in[f] meatus, hanc à renibus in uesicam deferẽtes, refluere retrudi'ue prohibet: uti etiam nonnunquam eminentem illam uenarum corporis substantiam[g] membranis compa rare studuerũt, quæ magnæ arteriæ & uenæ articulis, ubi hæ è corde prodeũt, spectantur orificijs. perinde sanè, ac si è uena sine pari, & è uenis brachia, caput, renes & crura adeuntibus, eiusmodiq; compluribus uenis, sanguinem in cauæ caudicem, uel in sanguinis missione, & uarijs animi motibus, eiusmodiq; occasionibus remeare, refluere'ue, secus multo quàm ego existimo, foret impossibile: qui crassiorem eam uenę corporis in ipsa ramorum dissectione occurrentem substantiam, roboris cuiusdam gratia à Natura procreatam esse, in scholis contendere soleo, praui quorundã iudicij haud ignarus, qui integris uenis ne flatum quidẽ è uena pari carẽte in cauę caudicẽ duci posse, turpiter cõfingunt.

d 16 fig. 5 lib. k.

e 23 fig. lib. 5 F.

f 23 fig. lib. 5 q. q.

g 8 fig. lib. 6 E, F, G. & fig. 10 B, C, D.

VENAE PORTAE PROPAGINVM series. Caput V.

NVDAE VENAE PORTAE DELINEATIONIS, QVAM sequens proponit pagina, characterum Index.

A, A, &c. *QVINQVE his characteribus, portæ uenæ propagines indicantur, per iecoris corpus diffusæ, & hîc ueluti iecoris formam secundùm cauam ipsius sedem exprimentes.*

B Vena portæ, quà primùm à iecoris substantia libera & amplissima cernitur, ac ueluti suum caudicẽ constituit.

C, C Duo ramuli, bilis uesiculam adeuntes.

D Vena ad posteriorem inferioris orificij uentriculi sedem excurrens.

E Hac sede uena porta in duos maximos bipartitur truncos.

F Truncus sinister & elatior.

G Truncus dexter & humilior maximæ distributionis uenæ portæ.

H Vena dextram fundi uentriculi sedem perreptans, & geniculatim illi sedi ac superioris membranæ omenti dextræ parti ramulos præbens.

I Vena duodeno intestino & ieiuni principio exprompta.

K Vena, in dextram regionem gibbi uentriculi, quà id dorsum respicit, aliquot surculis digesta.

L Vena, in dextram sedem inferioris omenti membranæ, & colum intestinum, quà hàc fertur, excurrens.

M Soboles quædam à sinistro trunco in glandosum corpus inferiori membranæ omenti innatum, sparsæ.

N Vena insignis sub uentriculo, ubi dorso is innititur, uersus elatius ipsius orificium obliquè conscendens: quò priusquam pertingat, utrinq; unam educit propaginem, O insignitam, & in uentriculum hac sede, qua dorso incumbit, digestam. P uerò indicat præsentis uenæ reflexum, quem per dextrum orificij uentriculi latus in anteriorem uentriculi sedem molitur. Q autem reliquam præsentis uenæ seriem notat, quæ instar coronæ id orificium amplexatur.

O, O. P. Q.

R Ramus uenæ superius uentriculi orificium ambientis, qui secundùm elatiora uentriculi procedens, inferiori orificio surculos exhibet, soboles etiam satis frequentes in progressu ad anteriora posterioraq; uentriculi dispergens.

S Grandis utcunq; uena, in inferiorem omenti membranam & colum intestinum, quà uentriculo exporrigitur, numerosa sobole procurrens.

T, T Sinistri trunci, ubi is iam lienem est accessurus, partitio.

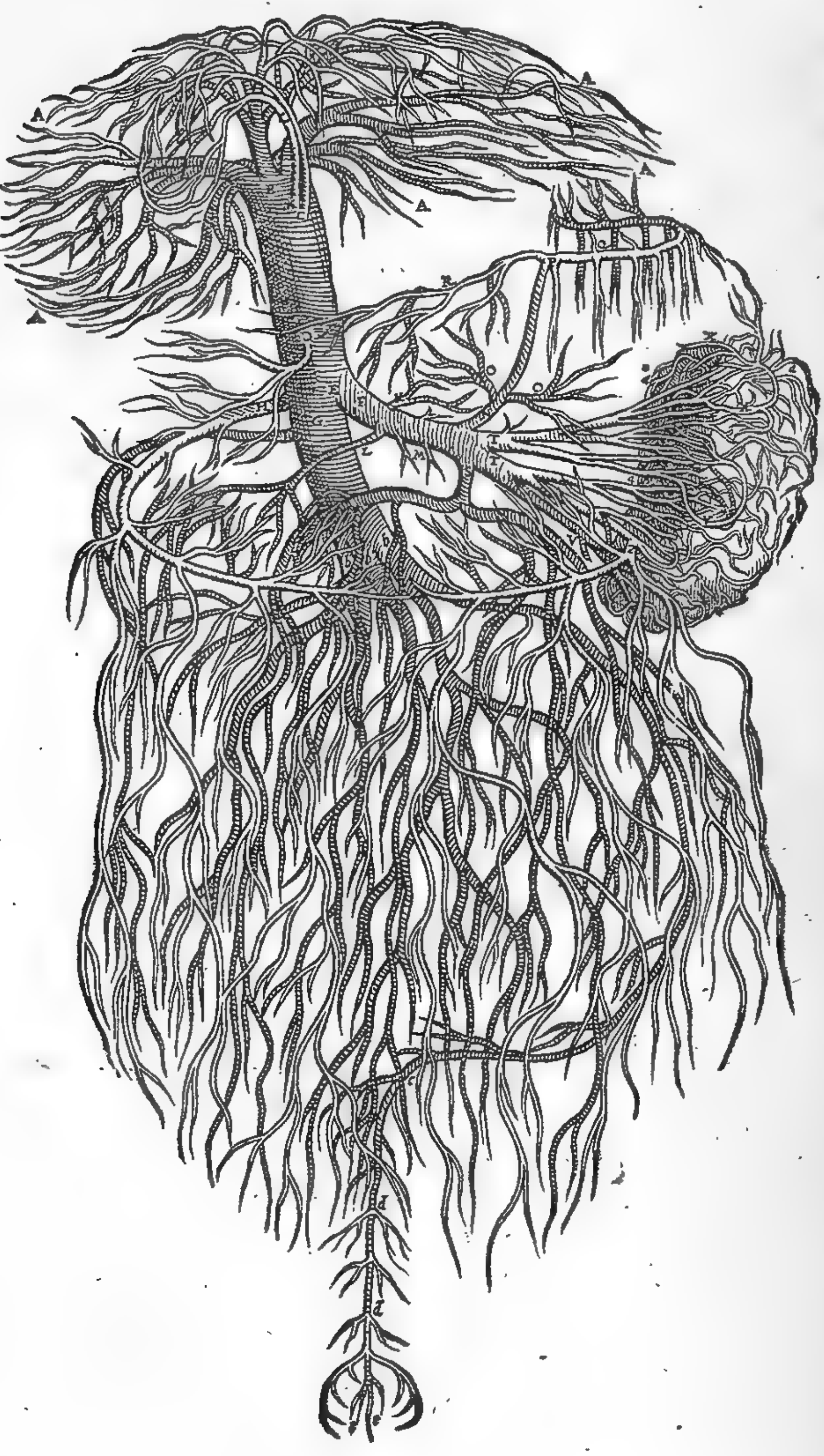
V Venula in sinistram sedem inferioris membranæ omenti distributa, cuius radicem in integra figura (quod subinde desit) duntaxat delineauimus, eius seriem hac peculiari figura, quam margini adhibemus, exprimentes, in qua T uenam, quæ lieni exporrigitur, commonstrat utrinq; abtruncatam. præsens uerò uenula, V insignitur.

X, X Vena ab illis quæ elatiora lienis petunt, in sinistrum uentriculi latus dispensata.

Y Eius-

VENAE PORTAE, AB VNIVERSIS QVIBVS COMMITTITVR PARTIBVS LIBERAE, INTEGRA delineatio, in ea proportione expressa, ad quam secundùm præsentem figuram aliquis iecur, bilis uesiculam, uentriculum, lienem, omentum, mesenterium & intestina, ex ipsorum magnitudine, ac insuper in illorum situ depingeret.

Y *Eiusmodi etiam uena hîc, qualem utrunq; X indicabat, insignitur.*

Z *Vena in sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, multasq́; soboles uentriculo superioriq́; omenti membranæ offerens.*

a,a,a,a *Venarum in lienis substantia distributio, adeò frequens, ut lienis imaginem facilè ostendat.*

b,b,b *Prima dextri portæ uenæ trunci in mesenterium series, quæ dein sanè est infinita, & impēse uaria, priusquam suis extremis in intestina implicetur.*

c *Vena colo intestino, quà recto continuatur, exporrecta, ac à uenis diducta sinistram mesenterij partem potissimùm intercurrentibus.*

d,d Vena

c,d Vena sub recto intestino prorepens, & ramulos illi in progressu offerens.

e,f Venularum soboles, recti intestini finem amplexantes.

Præter hanc figuram, cuius modò characterum indicem absolui, aliæ complures, quinto libro dedicatæ, præsenti Capiti subseruiunt, quibus illa exprimuntur organa, in quæ portæ soboles diffunduntur. Præcipuè autem huc spectant secunda, tertia, quarta, decima, duodecima, decimatertia, decimaquarta, decimaquinta. Quinetiam ad præsentem historiam maximè facit figura ex horum librorum Epitome sumpta, quam ad huius libri calcem in hoc subnectam, ut uenarum & arteriarum mutua series oculis obuersetur.

Portæ ramorũ in iecoris substantia series.

IN iecoris substantia, ab omnibus[a] demißioribus, & quæ orbiculatim consistunt, extremis ipsius partibus,[b] exiguæ admodum, numerosæq; uenarum propagines incipiunt, quæ uersus iecoris medium porrectæ, sensim in maiores soboles, & inde in grandiores adhuc tantisper coeunt, donec omnes (quæ profectò sunt quàm frequentisimæ) in caua iecoris regione, uersus eius[c] medium, ad interiora tamen & posteriora, iuxta dorsum magis, unitæ, ac in maiores ramos congresse,[d] unam grandem & impense amplam cõstituant uenam, quæ nobis portæ uena nũcupabitur. Hæc ad eum modum ex iecoris cauo enata, aut (si non minus uerè, quàm clarè loqui uoles) omnes nuper dictos ramos, soboles & propagines in iecoris substantiam[e] dispergens, obliquè sinistrorsum descendit, in multos uenarum surculos, ad bilis uesiculam, uentriculũ, intestina, lienem, omentum, mesenterium, enarranda iam serie digesta. Primùm[f] duos ualde exiguos ramulos ex superiori, seu anteriori sui corporis parte, bilis uesiculæ ceruici distribuit: qui eam ceruicem amplexantes, ac in surculos capillorum modo prætenues diducti, in uniuersum uesiculę corpus eo pacto excurrunt, quo in[g] alba adhærente'ue oculi tunica uenulas porrigi cernimus. Post hos aliquanto inferiùs ab elatiori quoq; & anteriori uenæ corporis sede, uersus dextrum tamen latus magis,[h] alius promitur ramus, nuper commemoratis insignior, qui humilius uentriculi orificium, & uentriculi portionem, huic iuxta dorsum proximam, aliquot ramulis adit, nulla prorsus sobole anteriorem uẽtriculi sedem perreptans. Portæ uenæ caudex, postquam hos diffudit ramos, deorsum magis protensus,[i] in duos maximos bipartitur truncos: quorum elatior (quem & sinistrum, doctrinæ studio, opportunè nominabimus) propemodum uniuersus in uentriculũ & omentum, & quandam coli intestini[k] regionem, quæ secundùm humiliorem uentriculi sedem fertur, deinde & in lienem absumitur. Alter, qui & humilior & grãdior est, ac dexter meritò appellabitur, totus, præter unam aut alteram sobolem, in mesenteriũ & intestina exhauritur. Ab huius namq; dextro latere, iuxta ipsam caudicis portæ in duos truncos distributionem, utcunque[l] insignis soboles uena'ue uentriculo exporrigitur, quæ omenti membrana superiori suffulta, & sub dextra uẽtriculi fundi sede transuersim producta,[m] exiguas frequentesq; uenulas certo ordine, ac quodammodo geniculatim uentriculo diuaricat, qui & anteriorem & posteriorem fundi uentriculi regionem multis surculis aliquousq; intertexunt. Hæc uena, ubi[n] ad mediam fundi uentriculi sedem procesit, in quosdam exiguos ramulos finitur,[o] illi uenæ contiguos, quam non multo pòst reliquam fundi uentriculi regionem occupare audies. Porrò quemadmodum hæc uena plurimas uenulas seriatim ex elatiori ipsius sede uentriculo offert, ita quoq; innumeras uenularum soboles per totam dextram superioris membranę omenti regionem diffundit, illis ferè numero (quanquam non longitudine, & uario per omentum implexu) correspõdentes, quas in uẽtriculi fundum spargi, paulo antè dicebã.

Portæ caudicis extra iecur distributio.

Ad bilis uesiculam.

Ad uentriculi humilius orificium.

Portæ caudicis in duos præcipuos truncos sectio.

Ad dextram uentriculi fundi sede, & ipsi proximam omenti partem.

a 12 fi. lib. 5 I, K, M, N, O.
b A, A, A.
c 12 fi. lib. 5 inter N, N & T.
d B. & 12 fig. lib. 5 b. & 20 fig. I.
e à B spargerentur A, A, A.
f C, C & 13 fig. lib. 5 g ad V. aut ab I ad H fig. 20.
g 18 fi. cap. 14 lib. 7 n, n.
h D. 15 fi. lib. 5 d.
i E partitur in F & G.
k 6, 8 fig. lib. 5, à P ad Q.
l H. 14, 15 fig. lib. 5 c. & 2 fi. R.
m 2 fi. lib. 5 V. 4 fig. p, p.
n 2 fig. lib. 5 ad T.
o Z.

Verùm præsens uena[q] interdum, neq; id sanè infrequenter, à portę uena, supra quam illa in duos grandes truncos bipartitur, originē obtinet: imò quandoq; à[r] sinistro portæ trūco non semel hanc ipsam pronasci obseruauimus. Quemadmodum uerò hæc subinde in ortu uariat, ita etiam[s] uena quæ ipsam subsequitur, non idem semper principium exigit. nunc enim à dextro dextri trunci latere, nunc uerò à latere dextro uenæ portæ caudicis, priusquā is in duos eiusmodi truncos dirimitur, uena quædam originem ducit, quæ[t] primum intestinorum, quod duodenum uulgò uocamus, numerosa serie implicat. Hęc enim intestinum id ad medium ferè ipsius longitudinis primùm contingens, deorsum ad reliquam intestini longitudinē paulo ultra ieiuni[u] principium exporrigitur: & superiori membrana omēti, &[x] glandoso corpore huic intestino adnato suffulta, geniculatim intestinorū sedi, quam perreptat, ramulos dispergit, non negligens interim glandosum, quo sustinetur, corpus. nam & illi, & membranæ, quà prorepit, surculos quosdam impartitur. [y] Sinister portæ truncus transuersim ad inferiorē omenti membranam, quà hæc posteriori uentriculi subijcitur regioni, properat: hacq; omēti sede, dein &[z] glandoso corpori, huic membranæ innato, sustinetur, apteq; suffulcitus, in plurimas notatu dignas soboles digeritur. Non procul enim ab ea sede, qua à portæ caudice truncus iste discinditur, inferioriq; omenti membrana implicatur, ab elatiori ipsius regione[a] uenam germinat, quæ non admodum frequenti ramorū serie in gibbum uentriculi, quà dextram dorsi sedem id spectat, diffunditur. Ab humiliori autem trunci sede,[b] alia diducitur uena, nuper dictæ quodāmodo in ortu respondens, quæ deorsum in dextram inferioris omēti membranæ regionē surculos aliquot deriuat, & in colum intestinū, quà hac omēti membrana id cōtinetur, quibusdam ramulis pertinet. Porrò ulteriùs in sinistri trunci uersus lienē progressu, præter[c] exiguas soboles, quas is priuatim glanduloso ipsum suffulcienti corpori elargitur, ab elatiori sua sede[d] uenā promit, omniū uentriculū adeuntium facilè capacissimā, quæ inferiore etiam omenti membrana cōtinetur, & obliquè sinistrorsum sub uentriculo, quà dorso id innititur, conscendēs, mox uentriculo[e] duos cōmunicat ramos, utrinq; singulos, in hanc uētriculi sedem multis etiam surculis dispersos. Reliquum uenæ sursum ad[f] elatius uentriculi orificium, per uentriculi posteriora exporrectum, ad dextrum orificij latus, ad anteriora ipsius orificij[g] emergit: & totam anteriorem sedem ambiens, per sinistrum eius latus denuò in posteriora retorquetur, ac (ut semel dicam) coronæ prorsus modo uentriculi superius orificiū concinnè (quod in canibus spectatu est iucundissimū)[h] perreptat, in progressu ramos rectà deorsum in uentriculi corpus geniculatim offerens, qui magnam uentriculi sedem occupant. A' superiori autem sede, uena hæc ramulos etiam diffundit, sed exiguos prorsus, & in stomachi terminū, quà is uentriculo cōtinuatur, excurrentes. Porrò inter cæteras propagines, ab hac uena coronę instar elatius uētriculi orificium succingēte exortas,[i] utcunq; insignis uena ab ipsa pronascitur, quà à posteriori uentriculi regione secundùm dextrum orificij latus antrorsum cōtendit. Atq; hæc propago, à dextro eius uenę latere nata, secundùm superiorem uentriculi sedem, inferius uentriculi adit orificium, id frequentibus utcunq; surculis amplexans, & in progressu geniculatim ramulos in priorem posterioremq; uentriculi sedem spargens. Iam cōmemoratæ uenæ tot propaginibus in uentriculum pertinenti,[k] alia respondet, ab humiliori sede sinistri uenæ portæ trunci prodiēs, ac inferiori omenti mēbranę implicita, quę non lōgè ab initio in duos ramos plurimū ab inuicē discedētes bipartitur, ex quibus denuò quàmplures surculi

Ad duodenũ intestinum.

Sinistri trunci series.

q et c 3, in 4 fig. lib. 5.
r à F.
s L & deinde 4 fig. lib. 5 r. 12 fig. b.
t 7 fig. lib. 5 I, K.
u 7 fig. lib. 5 L.
x 12 fi. lib. 5 i, i.
y P.
z 4 fi. lib. 5 π, κ, λ.
a K. 4 fig. lib. 5 u. 15 fig. b.
b L. 4 fig. lib. 5 χ.
c inter K & N suprà, infrà M.
d N. 4 fig. lib. 5 γ. 14, 15 fig. d.
e O, O.
f 14, 15 fig. lib. 5 G.
g P.
h Q.
i R à P. 14 fig. lib. 5 e contēdens ad H.
k S respondet N. 4 fi. lib. 5 γ.

ſurculi deorſum prorepunt,in coli inteſtini partem (quæ inferioris membranæ omenti beneficio, tanquam à meſenterio ad dorſum committitur) excurrentes, & nõnullis propaginibus in partem inferioris membranę omenti pertingentes,quæ inteſtinis incumbit,ac ueluti à colo inteſtino pronaſcitur. Atq; hæc quidem de hominibus me dixiſſe arbitrator.nam à ſiniſtro portæ trunco ne minima quidem ſoboles canibus ad colum inteſtinum digeritur, uti etiam in ipſis colum inteſtinum nulla ex parte omento alligatur. adeò,ut neq; mirandum ſit,ſi hac orationis ſerie interdũ à Galeni placitis recedam, qui ſimiarum uenas (uti ipſe etiam ad Antiſthenem ſcribit) ex profeſſo docens,hominũ uenas non perſequitur. Cæterùm poſtquam ſiniſter portę truncus commemoratas eduxit propagines, ad lienem tranſuerſim accedens, in[m] duos ſecatur ramos,qui rurſus in alios partiuntur: atque hi duo in alios tantiſper dirimuntur, quouſq; inferiori membrana omenti perpetuò ſuffulti, numeroſa ſerie in[n] cauam ſimam'ue lienis ſedem recta linea ſecundùm totam ipſius longitudinem implantentur,&[o] infinita ſobole uenulas oppidò quàm graciles,inuicemq; implexas,per uniuerſum lienis corpus digerant. Ab infimo ramo,lienis inferiora petente, priuſquam ſiniſter portæ truncus in frequentiſsimas ſoboles illas diſpargatur,interdum[p] tenuis uena prodit,quæ in ſiniſtram inferioris membranæ omenti ſedem uno atq; altero ſurculo diſpenſatur: idq; tunc potiſsimùm, quando primus[q] maioris in humiliorē omenti membranam pertinentis uenę diductus,anguſtior eſt,quàm ut commodè uniuerſæ membranæ inibi ſurculos cómmunicet. Præterea à ramo quopiam illorum qui ad ſuperiorem lienis regionem repunt,quum is iuxta lienem conſiſtit,[r] uena exoritur,quæ dextrorſum lata,& omenti membranæ ſuperiori intertexta, in eam uentriculi ſedem pertingit,quæ elatiori lienis ſedi propinquior uiſitur. Hæc quandoque,ſed rariùs,in uentriculi tunicas adeò excurrit, ut non admodum procul à ſiniſtra ſede ſuperioris orificij uentriculi diſtet. Quòd autem hæc uena illud contigerit (ut ingenuè fatear) uidi nunquam. Neq; etiam præſens uena ab elatiſsimo lienem adeuntiũ ramo promitur,ſed ab illo qui ferè huic proximus eſt.Quemadmodum uerò hæc iuxta eminentiorem lienis partem principium ducit, ſic à maiuſculo ramo, imam lienis ſedem accedente,[s] alia exurgit uena, utcunq; inſigni amplitudine donata: quæ perinde atq; nuper[t] dicta dextrorſum retorquetur, & ſiniſtram uentriculi fundi regionem perreptans,[u] illi accuratè conuenit uenæ, quam ad fundi[x] mediũ uſq; dextram eius ſedem amplecti retulimus: ambæ enim iuxta hoc mediũ in exiguos deſinunt ramulos,mutuoq; implicantur.Dein ſiniſtra,perinde ac dextra in ſuo latere,ad ſiniſtrã fundi uentriculi ſedē ſurculos geniculatim antrorſum retrorſumq; diſpergit, ac ſuperiori mēbranæ omenti in ſiniſtrã ipſius partem oblongas frequētesq; ſoboles communicat. Cęterùm canes ea quam fundi uētriculi dextram ſedem adire cõmemoraui,deſtituũtur: & illius uicem ea ſupplet,quæ ſiniſtrã fundi ſedem ramis conſerit.Atq; ad hunc modum frequētiſsimè ſiniſtrum portę uenæ truncum abſumi ſpectabis. non rarò autem adhuc in hominibus,ex ſingulis ferè uenis concauę lienis regioni iam inſerēdis,[y] ſingulas uenas in uentriculũ ad eum modum digeri cõperies,quo[z] duas nuper cõmemoratas, à uenis lienem accedētibus propagari ſcripſimus. Atq; hîc ſedulò obſeruandũ uenit,huiuſmodi uenas ab eis quæ lienem accedunt, in uentriculũ digeſtas,& lienem pertinaciter uentriculo colligantes, neq; diſtributionis forma,neq; colore,neq; implantationis ſpecie,quicquã ab alijs in uentriculum excurrētibus uenis differre.[a] Dexter uenæ portæ truncus (quē in inteſtina potiſsimũ diffundi narrabã) quà primùm

In lib. de uenarum & arteriarũ ſectione.

m T,T.

n Spectata tabulas fig. 19 lib. 5.

o c,c,c.

p V.4 fig. lib. 5 d.

q S.

r X,X. 14,15 fig. lib. 5 g.

s Z.2 fig. lib. 5 S.4 fig. ſ.

t X.

u H.

x 2 fig. lib. 5 T.

y Y.14 fi. lib. 5 g.g.

z X,Z.

a G.4 fig. lib. 5 t.12 fig. k.

Dextri caudicis portæ trunci ſeries.

meſenterio à dorſo naſcenti committitur, in[b] tres præcipuos diſcinditur ramos: qui in alias denuò innumeras uenarũ ſoboles diſtributi, inter duas meſenterij membranas producũtur, ac inferiorem poſteriorem'ue inteſtinorũ partem, quę meſenterio alligatur, & quam diſſectionũ profeſſoribus cauã uócare libuit, amplectentes, in ieiunũ, ileum, cęcum, & dextrã coli ſedẽ, qua id dextro reni & iecori adiacet, finiũtur. Et à tertio dextri portæ trunci ramo, qui in ſiniſtram partem medij meſenterij potiſsimùm diſcinditur,[c] inſignis uena in[d] ſiniſtrum meſenteriũ, quod colon à lienis regione ad rectum uſq; inteſtinũ dorſo alligat, porrigitur: atq; nunc dictis uenis, in inteſtina diffuſis ſimiliter, in plures deriuata ramos, eam coli regionem, quæ à uentriculi ſiniſtra ſede, ad rectum uſq; inteſtinũ pertinet, adit. Cæterùm omnium horum ſiniſtri meſenterij uenæ ramorũ,[e] unus inſigni magnitudine inter duas ſui meſenterij membranas intertextus, ſecundùm coli finem deorſum ſub recto inteſtino prorepit, multas uenulas ex ſuperiori anteriori'ue ipſius ſede, ad eam inteſtini partẽ, qua porrigitur, depromẽs. Hic ramus, quum ad recti inteſtini extremũ uſq; contendit, non amplius rectà ſub inteſtino deducitur: ſed in[f] plures utcunq; exiles diffuſus ſurculos, finem recti inteſtini orbiculatim amplectitur. Porrò etſi frequentiſsimę ſint trium nunc dictorũ dextri portę trunci ramorum ſoboles, tamen plures numeroſioresq; in gracilia, quàm craſsiora inteſtina diſtribui, cuius ex diſſectione obuium eſt. Quo enim inteſtina uentriculo ſunt magis cõtinua, eo pluribus uenarũ implicantur ſurculis: quoniam ex illis plus ſucci, quàm ex ſedi uicinioribus ſit exugendum. Quemadmodum uerò nonnullis priùs enarratis uenæ portæ ramis,[g] corpora quædam glanduloſa, atq; ad amuſsim quodammodo carnea attendi circumduciq; dicebam: ſic etiam ramorũ per meſenterium ad inteſtina diffuſorũ ſectionibus,[h] glandulæ quædam interiacent, proportionem in magnitudine cum diſtributis propaginibus ſeruãtes. In grandioribus enim propaginũ diductibus (quemadmodũ ubi dexter portæ truncus in tres primos ipſius ramos finditur) magnæ reponuntur glandulæ, in ſubſequentibus uerò horum ramorũ diuaricationibus minores: quæ omnes capillorum modo prætenues uenulas, à uenis quas interiacent, mutuantur. In has igitur propagines portæ uena digeritur, quæ omnes aut ad nutritionẽ, aut excrementi alicuius expurgationem, aut in uentriculo excocti cibi in iecoris portas deductionẽ, propagatæ cenſentur: quippe[i] quas bilis ueſiculæ oblatas dixi, alimentum illi ſubminiſtraturæ, ad eam excurrũt. Pari modo[k] propagines numeroſa ſobole in omentum diffuſæ duntaxat, ut illud enutriãt, multoq; adipe imbuant, à portæ uena deriuantur.[l] Surculi etiam, capillorũ modo tenues, in glandulas digeſti, duntaxat ſanguini ad enutritionẽ deducẽdo utiles ſunt.[m] Propagines uerò lienem petentes rerum Conditor feciſſe cõijcitur, ut ſimul lieni alimentum deferant, atq; ex iecore fæculentũ ſanguinem, ſeu melancholicum ſuccum, in ipſum expurgent. Quum enim craſsius ſanguificationis recrementum his propaginibus in lienẽ uehatur, & quum hę illud lieni porrigant, ſimul quoq; neceſſariò lieni nutrimentũ offerunt. Siquidem, ut in quinto libro, non ſine religione tamen quadã, & metu (quum de his impenſe dubitem) ſcripturus ſum, lien atrum illud ſanguificationis recrementũ in ſui nutritionẽ conficit, & lien per[n] uenas, ab illis quę ipſi inſerũtur, in uentriculũ profuſas, quod illi ex fæculentiori ſanguine reliquũ eſt, neq; ſibi concoquere ac adaptare ualet, in uentriculũ eructat, id non (ut diſſectionũ profeſſores malè arbitrãtur) in ſuperius uẽtriculi orificiũ diffundẽs, ſed ad fundũ pręcipuè, quòd huc[o] maior uena, à uenis lienẽ adeuntib. exorta, in uentriculũ pertinet. Cęterùm[p] reliquę omnes portæ

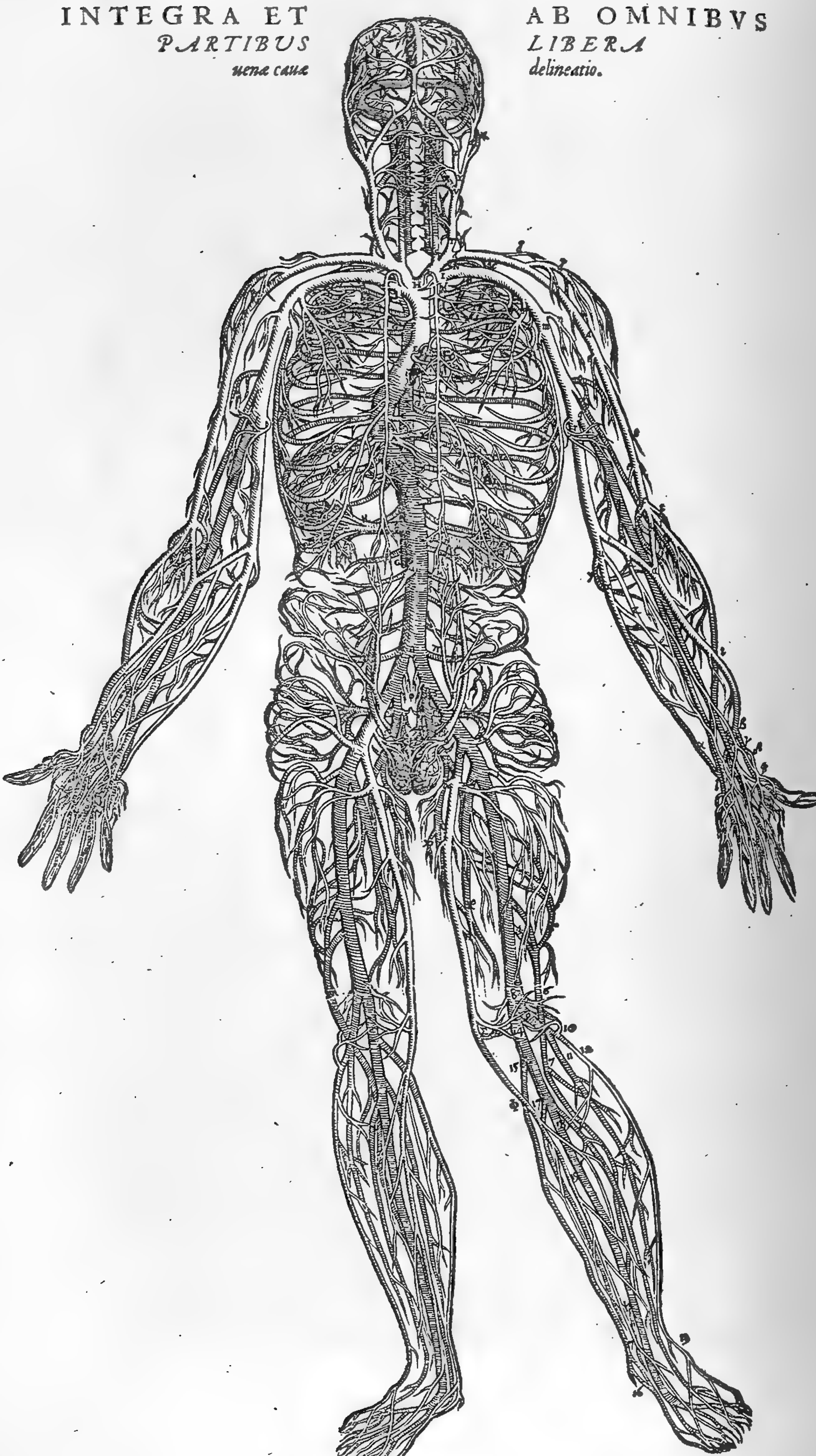
Venæ portæ distributionis ratio.

b 1,3,5. dein sequẽ 10,11,12 fig. lib. 5.
c c,c. 11 fi. lib. 5 n.
d 11 fi. lib. 5 R,S,T.
e d,d. 5 fi. lib. 5 k,k.
f e,e.
g 3,4 fig. lib. 5 n,o,11,12 fig. i.
h 10,11 fi. lib. 5 L,M.
i C,C.
k 4 fi. lib. 5 q,r,x,y,d.
l M.
m T,T.
n X,Y,Z.
o Z.
p D,I,K, N,G.

portæ propagines, in uentriculum & inteſtina digeſtæ, duplici nomine extruuntur, partim ut illis nutrimentũ ſubminiſtrent, partim ut ſuis finibus & oſculis, in uentriculum & inteſtina hiantibus, confectum à uentriculo cibum, ex ipſo ac inteſtinis exugant, atq; ad iecur, tanquam concoctionis officinam toti humano corpori communem, transferãt. Ingreſſus autem & aſcenſus in hanc regionem, ex multis, quæ nunc narrauimus, ſtrictis itineribus unus præparatur: ipſe nimirum portæ uenæ[q] caudex, quem ueterum quiſpiam Naturæ operum peritus, ante Hippocratem πύλας nuncupauit, à quo in hunc uſq; diem portæ uenæ nomen ad nos manauit, ipſaq; (ut & Galenus teſtatur) à nonnullis porta iecoris, ab alijs ianitrix appellatur. Verùm nonnulli totam uenam hoc nomine donari nolunt, ſed partem ipſius duntaxat, quę primùm à iecoris ſubſtantia cernitur libera. Dicitur & caudicis nomine στελεχιαῖα: quod etiam nomen Galenus interdum cauæ uenæ,[r] quà iecori eſt proxima, & præterea magnæ[s] arteriæ, quà è corde pronaſcitur, tribuiſſe uidetur: quemadmodum & in quinto libro de Adminiſtrandis ſectionibus, & quinto de Partium uſu, portam uenam Magnam appellauit. Dein portæ uena ab alijs etiam iecoris manus nuncupatur, quòd iecur ea ad elaborati in uentriculo cibi attractionem tanquam manu utatur. Sunt qui lacteam appellent, quòd ſuccus, quem hæc ab inteſtinis iecori defert, lacteus ſit. Porrò uenam portæ, ſuccum eum, quem è uentriculo, præcipuè autem ex inteſtinis ad ſe allicit, & in iecur deducit, iecoris modo in ipſo deductu concoquere, ac eidem præparare, & in rudem ſanguinem mutare, haud facilè conceſſero, quantumuis grauiter id in quarto de Vſu partium libro Galenus aſſerat. Nullam enim ſanguificationis uim membraneo & coriaceo uenæ corpori aſsignare poſſum: & ſi quæ eſſet, illa profectò album pararet ſanguinem, non ſecus quàm à uentriculo emutata, lacteum colorem referunt: uti & uentriculi ſubſtantiam albam, non autem iecoris modo concreti ſanguinis inſtar rubram eſſe liquidò cernimus. Atque hoc Galeni placitum, non ſemel ab ipſo repetitum, altiùs refellerem, niſi Galenus ipſe ſexto de Dogmatibus Hippocratis & Platonis, eam mutaſſet ſententiam, ſui ipſius, quo acriùs Ariſtotelem oppugnaret, oblitus. [t]Ramum portæ, quem ſub recto inteſtino decliuem, ac meſenterio ſuffultũ porrigi ſcripſimus, nonnunquam ad fæculenti ſanguinis per ani uenulas, ſanguine interdum manantes, expurgationem plurimùm cõducere arbitror. Quandoquidem dum aut ob lienis obſtructionem, aut aliud quodcunque ipſius uitium, fæculentus ſanguis non uniuerſus, uel nullus planè in lienem abſumitur, uel lien eundem ad uentriculum eructare nequit, huius rami beneficio, certis quibuſdam interuallis, uti mulierum menſtruæ purgationes ſolent, per anum excerni credo. Rariùs enim ex uniuerſo corpore, hæmorrhoidum uitio laborantibus, ad uenæ cauæ[u] ramulos, in ſedem pertinentes, lutoſum eiuſmodi ſanguinem regurgitare, ueriſimile nobis uidetur, dum ueram uenæ portæ diſtributionem perſpectam habemus. Quippe ex hac coniecturari eſt promptiſsimum, quî is ſanguis, à liene non attractus, aut ob meatuum obturationem non admiſſus, unde fluebat, rurſus regurgitet, atque ſua grauitate per ramum ad inteſtinum rectum pertinentem, deorſum procumbat: ibiq; tantiſper reſeruetur, colligaturq;, donec nimium turgẽtes uenæ, oſculis reſeratis, per anum manare illum ſinant. Huic meæ ſententię magnum robur adiecit is, quem hoc ſanguinis defluxu per interualla laborantem, non ita pridem reſecuimus. Huic enim minor, ſed durior lien fuit: & uena ſub recto inteſtino excurrens, pollicis quaſi craſsitiem ſuperauit: eoq; modo ſanguine turgebat, quo iam parturientium

Margin notes: q B. — *Porta nomina.* — *Lib. 6 de Placitis.* — r fig. cap. 6 B, s fig. 12 cap. A, C. — *Portæ uenam ſanguinem non conficere.* — t d, d. — *Melãcholicum ſuccum per portæ ramos purgari.* — u fig. cap. 6 ad Y.

INTEGRA ET AB OMNIBVS PARTIBVS LIBERA *uenæ cauæ delineatio.*

animalium uenas, uterum amplexantes, insigniter amplas distentasq; cernimus. Verùm hæc paulo latiùs à nobis relata sunt in epistola, qua dextram axillarem in laterali morbo (si modò dextram aut sinistram seces, quicquam intersit) aperiendam docui. ac proinde nunc ad uenæ cauæ seriem est accedendum: nam portæ uenam secandi modum, ad finem quinti libri reijciendum duxi, in quo omnium nutritionis generationisq; organorum administrationem unà persequar.

CHARACTERVM TOTIVS VENAE CAVAE DELINEATIONIS, ADEOQVE FIGVRAE QVATVOR Capitibus iam seriatim subsequentibus communis, Index.

A, A, A T r e s *isti characteres, in regione, qua iecur in huius figuræ proportione consisteret, obuij, propaginem notant, à uena caua in iecur perquàm numerosa ramorum serie sinistrorsum distributã. Alteram autem propaginem, in dextram iecoris sedem similiter diffusam, characteribus non insigniuimus: uti etiam nullas dextras uenæ cauæ soboles, quæ pariter utrinq; habentur, & priuatim nihil in altero latere sibi uendicant, ne fortaßis characterum copia delineationem obscuraremus.*

a *Gracilis soboles, à caua iecori sub grandibus illis propaginibus A indicatis digesta.*

B *Uenæ cauæ sedes, inter iecoris gibbum & septum transuersum consistens.*

C *Sinistra propago duarum, quas caua septo transuerso offert, & à quibus etiam surculi in cordis inuolucrum septo obnatum pertingunt.*

D *Cauæ uenæ orificium, in dextrum cordis sinum pertinens, ipsum'ue forsan cauæ initium.*

E *Uena, coronæ modo cordis basim amplectens, ac deorsum per cordis substantiæ exteriora ad ipsius usq; mucronem surculos à se deriuans.*

F,F *Uena coniugis expers, quæ à cauæ dextro latere supra cor prodiens, decliuis secundùm dextrum uertebrarum latus ad secundam ferè lumborum usq; uertebram descendit.*

G,G *Uenæ pari carentis propagines, quæ costarum offeruntur interuallis, ac postmodum in dorsalem medullam, & in musculos uertebris, ipsisq; costis instratos, ac etiam in membranas, thoracis cauitatem intersepientes, surculos promunt.*

H *Cauæ sub pectoris oßis elatiori sede iuxta iugulum bipartitio.*

I *Uena, prima thoracis costæ innixa, atq; ad alam transuersim perducta, brachijq; axillarem, postquam aliquot propagines diffudit, constituens.*

K *Exilis uena, in sui lateris succingentem costas membranam soboles deriuans, ad trium ferè superiorum costarum interualla.*

L *Uena sub pectoris oßis sinistro latere ad abdominis usq; superiora descendens, ramosq; uerarum costarum cartilaginum interuallis, ac demum thoracem intersepienti sui lateris membranæ, ac etiam musculis pectori instratis, & abdominis cuti ramos exhibens. Præcipuum autem ramum sub recto abdominis musculo dispergit, qui supra umbilicum in aliquot finiens surculos, alterius uenæ, ab imo sursum ascendentis, ac Γ notandæ, terminos*

M *respicit, ea nimirum sede, ubi M asscripsimus.*

N,N *Uena per foramina transuersis proceßibus uertebrarum ceruicis insculpta, ad caluariam properans, ac dorsali medullæ geniculatim ramos offerens: ut & in musculos quoq;, inibi ceruicis uertebris adnatos, soboles dispensat.*

O *Uena musculis humiliorem ceruicis, & superiorem thoracis sedem iuxta uertebras occupantibus, multiplici utcunq; sobole exporrecta.*

P *Uena ad musculos pectori instratos, & huius regionis cutem, & mamillam excurrens.*

Q *Uena in posteriora thoracis proficiscens, ac in cauam scapulæ sedem, uicinosq; musculos deriuata. Huic proximæ sunt uenulæ in glandium axilla excurrentes; quarum hìc una inter P & R est expressa.*

R *Propago secundùm thoracis latera deorsum ducta, & potißimùm distributa in musculum, quo posterior axillæ cauitatis sedes constituitur, brachiumq; in posteriora deorsum uellitur.*

S *Interior iugularis, quæ graciles surculos asperæ arteriæ lateri, & hàc deductis neruis spargit. quod uerò ipsius præter aliquot propagines reliquum est, in caluariam prorepit, & uariè, ut in cerebri uasorum descriptione prosequar, inibi discinditur.*

T *Exterior seu superficiaria iugularis.*

V *Exterioris uenæ iugularis iuxta fauces in duos ramos distributio.*

X *Exterioris iugularis ramus, oris interiora subiens, ac uariè in laryngem & oßis υ referẽtis musculos, linguam, palatũ, narium cauitatẽ, ac demum in caluariã tribus propaginibus, ac etiam aliquot surculis in oculos digestus.*

Υ Exterior ramus diuisionis externæ iugularis, iuxta fauces factæ, qui numerosa uenarum serie in faciei musculos & cutem, deinde ad tempora, & post aures, uniuersamq; capitis cutem digeritur. Ac Z quidem portionem huius rami Υ notati insinuat, quæ in faciem exporrigitur. Character uerò 9, frontis uenam indicat. æ, portionem secundùm tempora sursum repentem. & * eam notat, quæ post aures & ad occipitis cutem fertur. Reliqua uenarum hîc in capite series, ad cerebri uasa spectat: quam ob id characteribus non insigniui, quòd hæc peculiari figura, decimoquarto Capiti præponenda, explicabitur. Quanquam interim si quis hanc cauæ uenæ effigiem characteribus occupare uoluerit, ad eum modum, quo nos illā finximus, quæ huius libri adhibita calci, uenas simul cum arterijs ostendet, primum characterē apponere licebit dextro lateri: ut is dextrum, seu primum, mihi sic appellandum, duræ cerebri membranæ sinum hîc, quasi instar semicirculi porrectum, indicaret. Secundus character sinistro, seu secundo eius membranæ sinui inscriberetur, qui in sinistro latere semicirculi quoq; modo fertur. Tertius character tertio duræ membranæ sinui adhiberetur, qui illic incipit, ubi primus & secundus sinus, seu duo illi semicirculi inuicem congrediuntur, & ubi ab ipsis alius semicirculus quodammodo sursum exporrigitur, cuius posterior pars, occipitio propinquior, adumbrata cernitur: anterior autem, quæ frontem adit, lucida. Quartus autem duræ membranæ sinus, quem ex anteriori sede trium dictorum sinuum concursus pronasci, atq; rectà antrorsum duci, suo loco audies, hîc non est delineatus. in figura tamen, huius libri calci insuta, y insignitur. Præterea tribus illis characteribus quartus succederet, qui in primi duræ membranæ sinus radice positus, ingressum indicaret uenæ N notatæ: deinde ingressum rami interioris iugularis etiam insinuaret, qui per foramen sexto neruorum cerebri pari præcipuè exculptum, caluariam subit. Quinto charactere interna iugularis ramus per proprium foramen in latera duræ cerebri membranæ excurrens insigniretur. Sextus ramum exterioris iugularis notaret, qui proprio foramine ad radicem posterioremq; sedem processus mamillaris temporum ossi exculpto, caluariā subit. Ad hæc, præter alios characteres, etiam unus illis uenulis inscribi posset, quæ sub frontis uena 9 insignita, hîc umbratæ ferūtur: ut scilicet uenæ etiā indicarentur, quæ per caluariæ sedem, cui olfactus organa incumbūt, & per foramē, secundi neruorū cerebri paris gratia cælatum, in caluariā repunt.

a,a Utrunq; a uenam humerariam indicat. uerùm superiori a ipsius exortus ab externa iugulari T notata significatur: inferius autem a humerariæ sedem notat, qua iam humeraria ex alto in brachij superficiem cutemq; emerget. Uerùm quando hanc tabulam delineaui, profectò meis oculis fidem derogans, & Galeno nimium credens, hunc ortum humerariæ uenæ tribui, quum alioquin hanc à uena I insignita, ad externum latus characteris N debuissem deducere: uti in sinistro latere eius figuræ factum cernis, quæ ad finem huius libri posita, post præsentem est picta, iam me in propria sententia aperienda audaciore. unde etiam hunc meum errorem, meæ in Galenum pietati asscribes.

b Humerariæ propago, ab ipsius elatiori sede, non procul ab exortu, in posteriores ceruicem occupantium musculos, ipsamq; huius regionis cutem sparsa.

c Humerariæ propago, in gibbam scapulæ sedem frequenti utcunq; sobole excurrens.

d,d Uenæ ab humeraria, priusquam ipsa penitiùs sub summo humero contorquetur, pronatæ, ac in summi humeri sedis cutem, & superficiem musculi brachium attollentis, interdum quoq; & ad mamillam digestæ.

e,e,e Tenues uenulæ, ab humeraria in externæ brachij sedis cutem, anterioremq; regionem musculi cubitum flectentium prioris propagatæ.

f Humerariæ iuxta externum humeri tuber in ramos partitio, qui inuicem amplitudine inæquales uisuntur.

g Dictæ humerariæ partitionis ramus, non semper conspicuus, qui in altum immergēs, iuxta musculos internum cubiti articuli latus ad inferiora occupantes, mox absumitur.

h Alius dictæ nuper partitionis ramus, qui sub cute deorsum obliquè ad mediā sedem flexus cubiti deductus, cum axillaris uenæ ramo t notando coit, ac cum illo uenam communem constituit, cui α asscriptum est.

i,i Humerariæ ramus, per radium in externā cubiti regionem obliquè cōtendens, ac uenulas passim in proximam ipsi cutem dispergens: inter quas ferè præcipua superiori k insignitur, quam ad exteriorem cubiti articuli sedis cutem ad posteriora quodammodo digerit. Quando præsens ramus, in eum modum obliquè repens, ad brachialis usq; radicem eregionè appendicis ulnæ pertingit (nimirum ubi hic l spectatur) axillaris uenæ propaginis x notandæ soboles ipsi commiscetur, ac una ab hac axillaris sobole & humerariæ ramo uena consurgit, brachialis & postbrachialis sedem sub paruo digito, ipsumq; adeò paruum digitum, & quodammodo anularem, uaria ramulorum serie in externa manus sede accedens.

m Axillaris uena, cuius nomina paulo pòst, perinde ac humerariæ, recensebuntur.

n Axillaris uenæ ramus, in capita deriuatus musculorum cubitum extendentium.

o Ramus nuper dictis musculis & posteriori brachij sedis cuti exporrectus.

p Insignis propago, obliquè deorsum sub humero, brachij'ue osse, uersus exterius illius tuber ducta, quæ musculis hinc principium ducentibus ramos exhibens, aliquousq; in externam cubiti sedem cum quarto brachium petentium neruo fertur.

q,r Axillaris

q,r *Axillaris uenæ in duos truncos distributio: quorum alter binis q insignitus, in alto semper, totoq; ipsius ductu occultatur, ac eodem prorsus modo, quo manus arteria digeritur, quam in totius magnæ arteriæ figura, duodecimo Capiti præponenda, licebit intueri. Alter uerò axillaris truncus (cui r inscribitur, & quæ tota orationis serie nobis axillaris uocabitur) paßim sub cute excurrit, ac in uarias soboles dispensatur. Cæterùm hanc axillaris uenæ distributionem etiam superiùs fieri, quàm hîc delineauimus, obseruabis.*

ſ *Vena ab axillari in anterioris brachij sedis cutem, & nonnihil quoq; in posterioris sedis cutem digesta.*

t *Anterior axillaris uenæ ramus, eius diuisionis, quæ hic iuxta interioris humeri tuberis cutē est conspicua. Præsens ramus, t insignitus, obliquè ad mediam cubiti articuli flexus sedem sub cute fertur: ac cum humerariæ ramo h notato coiens, communem efformat uenam, α indicandam.*

u *Axillaris iuxta interius humeri tuber bipartitionis posterior uena, quæ plures easdemq; uarias à se soboles diffundit.*

x,x *Posterioris uenæ u notatæ ramus, qui sub ulna deorsum ad brachiale porrigitur, & paßim in cōterminam ipsi cutem digestus, sobolem offert humerariæ ramo, brachiale iuxta minimum digitum conscendenti.*

y *Vena in posterioris articuli cubiti sedis cutem excurrens.*

z,z *Notatur multiplex uenarum series, in interioris cubiti sedis cutem diffusa, & dein in interioris manus sedis cutem excurrens. Ac superius quidem z uenam notat, ab axillaris uenæ ramo t insignito principiū ducentem. Inferius autē z indicat propagines, quas axillaris uenæ ramus, x & x insignitus, internæ cubiti regioni offert.*

q; *Venularum Veneris monticulum implicantium, cum ramo δ notando coitus. est namq; ramus is propago illarum uenarum, quæ externam manus sedem inter pollicem & indicem perreptant.*

α *Vena communis, ab axillaris ramo t insignito, & humerariæ ramo, quem h notauimus, conflata: quæ per internam cubiti sedem, deorsum obliquè radium conscendens, exporrigitur: ac tandem radium supergressa, in exteriorem cubiti sedem, propter inferiorem ipsius regionem, excurrit, ramulos quosdam in progressu ad proximam ipsi cutem dispergens.*

β *Communis uenæ iuxta humiliorem radij partem, qua brachiale respicit, diuisio, γ aut Υ aut Λ non absimi-*
γ. *lis: cuius quidem alterum crus, γ insignitum, externam manus sedem, pollici ac indici subiectam, ipsumq; polli-*
δ. *cem & indicem accedit, & ramulum δ indicatū, in internam manus sedem digerit. Alterum autem crus, ε*
ε. *insignitum, uersus medium & anularem potißimùm absumitur.*

Varia uenarū brachij, cubiti & manus cutem perreptantium nomina.

Ramis externam manus sedem adeuntibus, uaria à nostris medicis imponuntur nomina: quæ quum inter se admodum pugnent, & paßim sint obuia, aliquid de ipsis iam dicendum arbitror, hunc characterum indicem lubentiùs barbaris nominibus occupaturus, quàm orationis, qua has uenas describam, seriem. Græci igitur & Latiniores medici, in cubito & manu paucas uenas proprijs nominibus appellarūt. Venam namq; per brachij interiora alamq; excurrentē, ac r, aut etiam m notatam, in utroq; brachio, quia axillam seu alam perreptat, axillarem uocauerunt: quemadmodum & cubiti interiorem, quòd scilicet per cubiti interiora potißimùm exporrigatur. Verùm priuatim dextri brachij axillarem, iecorariam uocarunt, quòd in iecoris affectibus illam diuidere soleant. Sinistri autem brachij axillaris, lienaria ipsis dicitur, quòd in lienis morbis hanc plerunq; aperiant. Sic rursus ὠμιαῖα, seu humeralis, a insignita, simpliciter suum nomen obtinuit, quòd per humerum in manum feratur. & cubiti etiam exterior est nuncupata, quoniam cubiti exterius latus perreptat. Hippocrates in libris de Articulis, hanc uidetur crassam uenam nuncupasse. Quia uerò hæc capitis morbis mederi creditur, etiam capitis uena uocitatur. Ramos uerò h & t notatos, & uenam communem, quam α notauimus, constituentes, medias uenas nuncuparunt, quòd scilicet ad flexus cubiti medium ducerentur, aut quòd inter cubiti exteriorem uenam & interiorem essent mediæ. Ab obliquo autem ipsorum ductu, obliquas quoq; illas uocarunt. Communem (quæ α insignitur) nuncuparunt, quæ ab illis ramis h & t notatis consurgit, atq; interiori & exteriori cubiti uenis communis est. Præter hæc nomina, uix alia apud illos reperias. At si Arabum libros leges, nominum acerui paßim occurrent, eidem uenæ uix unquam accommodatorum. Quo autem aliquid certius de his quoq; depromam, studiosorum gratia, qui me his nominibus in Anatome remorari solent, non grauabor Auicennæ interpretis nomina hic recensere, quæ Fen prima libri primi, doctrina quinta, Capite quarto leguntur. In quo Capite Auicenna ex proposito brachij uenas describit, earum seriem à Galeni libro tertio de Administrandis sectionibus, aut potiùs ab Oribasio petens. Auicenna igitur, aut ipsius interpres, Spatularem uocat humerariæ partem, à iugulari externa ad eam usq; sedem ductam, qua humeraria brachij cutem primùm subit, quæ pars duobus a in nostra delineatione complectitur. Quà autem humeralis brachio exporrigitur, illam Cephalicam, quasi capitis uenam nuncupat. Hæc inter inferius a & f continetur. Humerariæ ramum, quem i insigniuimus, Funem brachij appellat. Axillaris ipsi Asellaris dicitur. Communis uerò, α notata, Nigra: ubi autem hæc obliquè ad radium contendit, Basilica ipsi uocatur. Alterum communis uenæ diuisionis, quam β notatam, γ aut Υ aßimilauimus, crus ε insignitum, ac anularem & medium quodammodo petens, in postbrachialis sede Syelen Auicennæ appellatur. Verùm aliàs subinde apud Arabes & barbaros illam

illam Syelem uocari obseruabis, quæ iuxta brachiale ab humerariæ ramo i notato, & axillaris uenæ propagine x insignita, constituitur, & l notatur. cui eadem quæ axillari medicorum uulgus nomina imponit, hanc quoq; Saluatellam & Salubrem uocans. Quanquam rursus communis uenæ ramum y notatum, uersus pollicis & indicis regionem exporrectum, alij Saluatellam uocent, huic eadem quæ humerariæ nomina largientes. Ad hæc, axillaris medicis potissimùm Basilica, interdum & Nigra, aliquando & Funis brachij nuncupatur. Humeraria etiam ocularis & auris, quòd scilicet earum partium inflammationibus medeatur. Nisi fortè horum nominum impositores adeò stulti fuerint, ut cum Aristotele, & illis qui hodie uenas, à me rectè antea pictas, turpiter in lucem suo nomine emiserunt, arbitrati sint, humerariæ ortum sub aure primùm esse. Cæterùm communis uena, etiam Media, Mediana, & Corporalis uulgò dicitur.

ζ VENÆ cauæ portio, qua partibus sub iecore repositis nutrimentum administratur.

η Uena in pinguem membraneamq; sinistri renis tunicam, conterminasq; sedes excurrens.

θ Grandis uena, ad dextrum renem exporrecta.

ι Grandis uena, sinistrum renem petens.

κ Propago à uena in dextrum renem deducta, in pinguem renis dextri tunicam excurrens.

λ,λ Seminalis uena sinistra.

μ,μ Seminalis uena dextra.

ν Seminalium uenarum sedes, qua hæ primùm implicari, uaricumq; modo conuolui incipiunt.

ξ Uenæ geniculatim à caua in dorsalem medullam, quæ lumborum uertebris continetur, ac demum ad ipsas lumborum uertebras, ipsisq; accumbentes musculos & peritonæum digestæ.

ο Uenæ cauæ supra ossis sacri initium in duos truncos distributio, Λ, aut inuerso υ, aut V non absimilis.

π Ramus transuersim in peritonæum & lumborum carnes, abdominisq; musculos distributus.

φ Ramuli aliquot, in superiora ossis sacri foramina missi.

ϱ,ς Sinistri trunci magnæ illius super os sacrum bipartitionis in duos ramos distributio, quorum interior ϱ notatur, exterior ς.

τ,τ Interioris rami, quem ϱ notauimus, exterior propago, in musculos exteriorem ilium ossis sedem occupantes, & in clunium cutem conterminasq; partes frequenti ramorum serie transuersim digesta.

υ Interioris rami ϱ insigniti interior propago, eiusq; propaginis rami humilioribus sacri ossis foraminibus distributi; χ uerò & ψ reliquas interioris huius propaginis soboles, uti hac parua tabella eas delineare datum est, exprimunt. Porriguntur autem illæ ad ani musculos, uesicæ fundum & ceruicem: mulieribus etiam ad humiliorem fundi uteri sedem, ipsumq; adeò uteri collum.

χ,ψ.

ω Uena ab exteriori ramo, quem ς indicatum conspicis, deprompta, atq; cum reliquo interioris rami ϱ notati coiens, quà id pubis ossis foramen perreptat.

ει Hac sede uena, pubis ossis foramen permeans, præter alios ipsius surculos, uenulam in coxendicis acetabulũ porrigit, hicq; in istius regionis musculos disseminatur.

ȣ Uenæ pubis ossis foramen transeuntis ramus, cutem ad internam femoris sedem subiens.

οχ Congressus dictæ nuper uenæ, cum ramo magnæ in crus distributæ uenæ, quem 2 notabimus.

Γ Uena ab elatiori sede exterioris magni illius trunci rami s insigniti, quà is peritonæum perforat, principium ducens, quæ peritonæo & abdominis musculis cutiq; ramos offert: quorum præcipuus sub recto abdominis musculo sursum conscendit, & supra umbilici regionem in aliquot dissectus surculos, eas respicit soboles, quæ huc, ubi M consistit, à uena sub pectoris osse deducta pertingunt.

Δ Propago uenæ in crus tendentis, quæ transuersim ad genitalia conterminasq; sedes excurrit.

Θ Prima magnæ crus petentis uenæ propago, per interiorem femoris tibiæq; sedem sub cute deorsum ad summum usq; digitorum pedis perreptans.

Λ Propaginis Θ insignitæ ramus, femoris interiora ad inguina accedens.

Ξ Dictæ propaginis ramus, ad anterioris femoris regionis cutem uersus exteriora digestus.

Π Propaginis Θ insignitæ ramus, primo tibiam mouentium musculo oblatus.

Σ Dictæ propaginis soboles, in anteriorem & posteriorem genu sedes dispensatæ.

Φ Hac sede propago Θ indicata, per sedem tibiæ interiorem, sub cute in uarios multiplicesq; ramos disscinditur, hicq; opportunè, dum sanguinem mittimus, aperitur.

Ψ Hàc ad anteriorem interioris malleoli sedem nuper dicta propago ducitur, atq; uti cernere est, in pedis superiora terminatur.

Ω Ramus à grandi uena crus petente, in anteriorem coxendicis articuli regionem exporrectus, eiusq; sedis musculis & cuti soboles utcunq; frequentes deriuans.

1 Ramus septimo nonoq; tibiam mouentiũ musculis, & cuti femoris iuxta externã ipsius sedem surculos deducẽs.

2 Grandis ramus, in quintum femur mouentium musculum digestus.

3,4 *His duabus propaginibus inuicem coeuntibus uena conſtituitur, quæ inter muſculos poſteriorem femoris ſedem*
5,6. *occupantes excidens, ſurſum in femoris cutem ramos 5 inſignitos porrigit, & maiori præcipuaq; ſua portione 6*
7,7. *indicata, ſub cute per poplitē genúue flexum fertur, & in ſuræ cutem ad calcem uſq; digeritur, 7 & 7 notata.*

8 *Vtrinq; ad characterem 8 conſpicitur ſoboles, à magna crus petente uena muſculis oblata, qui ab inferioribus femoris capitibus principium ſumunt. Atq; ita præſens character uenam inibi notat, ubi inter commemorata nunc femoris capita repens, in duos truncos diſcinditur.*

9 *Exterior truncus bipartitionis à magna uena in poplite facta.*

10 *Ramulus exterioris trunci 9 inſigniti, ad genu anteriorem exterioremq; regionem ſub cute exporrectus.*

11 *Portio exterioris trunci ſecundùm fibulã internæ ſeptimi & octaui muſculorũ pedem mouentium ſedi oblata.*

12 *Portio exterioris trunci, externam tibiæ pedisq; ſedem ſub cute perreptans. Cæterùm ubi hæc portio externæ pe*
13. *dis ſedi exporrigitur, cæterisq; pedis cutem adeuntibus uenis commiſcetur, 13 inſcriptum obtinet.*

14 *Interior truncus diuiſionis, quam magna uena in poplite molitur.*

15 *Ramus interioris trunci 14 inſigniti, per internam tibiæ ſedem, uerſus poſteriora tamen magis, in ſurculos diſſe*
16. *ctus, pedisq; internum latus ſub cute accedens, ubi etiam 16 inſcriptum habet.*

17 *Ramus interioris trunci, ſecundùm quartum pedem mouentium muſculum in tibiam digeſtus.*

18 *Interioris trunci propago, quæ inter tibiæ os & fibulam, uerſus anteriores tibiam amplexantes muſculos ducta, per tranſuerſum ligamentum in anteriori tibiæ ſede iuxta pedem occurrens fertur, ac in muſculos finitur, digitos in externum latus mouentes.*

19 *Reliquum interioris trunci, quod inter muſculos reconditum, poſt interiorem malleolum inferiora pedis ſubit, ac tandem in omnes digitos abſumitur.*

Præter hanc uenæ cauæ nudam delineationem, cuius characterum indici modò finem impoſui, ac dein pleraſq; quinti, ſexti & ſeptimi librorũ figuras, huc in primis ea ſpectat, quæ ad tertij huius libri calcem, uenarum arteriarumq; ſimul ſeriem exprimere conatus ſum. Quotieſcunq; igitur in quatuor ſubſequentium Capitum interiori margine ſimplex character occurret, illum ad nudam cauæ delineationem referendum putato.

QVO'NAM PACTO VENAE CAVAE SOBOLES in iecoris ſubſtantia, portæ uenæ propaginibus committantur, quaq; ratione uena caua iecori eas ſoboles offerat. Caput VI.

QVOTIES alicubi in interioribus marginibus ſcribimus, fig. cap. 6. lib. 3. nudam uenæ cauæ delineationem, quæ modò præceſsit, indicamus: non enim ſemper prolixè ſcribendum putauimus, Figuræ ſexto Capiti libri tertij præpoſitæ.

a tota figuræ huic capiti præpoſita.

Prolixam autoribus de uenæ cauæ ortu eſſe diſceptationē.

PROLIXE admodum de[a] uenæ cauæ exortu agendum eſſe, ſi quis autorum controuerſiam in medium adferendam arbitraretur, cùm pleraq; Galeni loca, ipſius operibus paſsim interiecta, tum maximè ſextus de Hippocratis & Platonis dogmatibus liber atteſtantur, quem uniuerſum huic quæſtioni, ex quo'nam uiſcere uenis origo ducatur, dedicauit. Si enim ex propoſito eadē diſceptatio mihi aggredienda foret, neutiquã Galeni argumēta oſcitanter præterire liceret: quin ſingula ſeorſim eſſent accuratiſsimo ſtudio examinanda, & quæ uera & quæ falſa ducerem, enarranda. Haudquaquam enim adeò Galeni uerbis eſt acquieſcendum, ut omnia quæ illic in Ariſtotelem congerit, uera indubitataq; eſſe ducamus: uti iam in ſermonis progreſſu, qui ueram uenæ cauæ ſeriem enarraturus eſt, cuius reddetur obuium. quippe relicta de uenę cauæ ortu contentione, ipſius diſtributionem aggrediar: quam quidem[b] à corde auſpicarer, ſi modò à maxima ampliſsimaq; uenæ cauæ ſede hanc inchoandam opinarer. Nam contra Galeni placitum, in Ariſtotelicæ ſententiæ robur, uelimus nolimus, nobis quantumuis etiam ringētibus, fatendum erit, uenæ cauæ[c] orificium, quod ad dextrum cordis ſinum pertinet, multo[d] amplius eſſe, quàm uenæ cauæ corporis amplitudinē, quacunq; etiam ex parte hanc metiendam duxeris. Deinde ſubſequens Caput commentum Galeni falſum eſſe docebit, quo cauam, quà iecoris gibbo committitur, ampliſsimam eſſe aſtruit: quodq; illam ſtatim ab exortu

Galeni argumenta de uenæ cauæ ortu in Ariſtotelem ſcripta, non omnia ex tripode dicta.

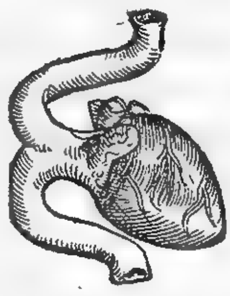
b 2 D.

c 7 fig. lib. 6 C, C.

d D amplius eſt, quam B, ſ.

exortu in duos truncos,[e] arteriæ magnæ modo findi, ac unum ſuperiora petere, alterum uerò deorſum explicari, & poſtmodũ ex illis truncis eum qui deorſum ſecundùm lumborum uertebras fertur, grandiorẽ eſſe tradit. unde etiam ilico in Galenum propria ipſius iacula, quæ ex fontium fluuiorumq; ductibus & arborum radicibus tanta induſtria & callidè texuit, repellẽda ueniunt. Eodem modo Galeni dogma prorſus eſt reſpuendũ, quo uenam cauam ex corde prodire inficiatur:[f] quòd illic non ſimiliter, ut magna arteria, enaſcatur: hoc eſt, quòd mox ab ortu in duos truncos non diuidatur, ſed rectà ſecundùm cordis latus ducatur. Primùm enim, ut falſum, & diſſectionis profeſſori indigniſsimum eſt, Galeni axioma, quo uenam è iecoris gibbo pronatam, in duos truncos, perinde ac magnam arteriam, partiri affirmat: ita etiam non ſua demonſtratiua methodo concludit, hac occaſione cauam à corde non oriri, quòd rectà ſecundùm cordis latus porrigatur. Nam ſi quis arteriæ ortum attentè examinauerit, animaduertet profectò, illam è cordis baſis medio, tanquã ex ipſius centro enaſci: ac proinde ſi arteriæ pars aliqua deorſum ducenda fuerit, non ita multo poſt ortum arteriã neceſſariò diuidi oportuiſſe. Venam autem, quæ ex cordis baſis latere (utpote uas mollius quàm arteria) ſecundùm Ariſtotelis ſententiam enaſceretur, non oportuit in duos truncos ſtatim ab ipſo ortu diſcindi: quum citra diuiſionem peropportunè ſurſum deorſumq; repere poſſit, illaq; diuiſio incaſſum fieret, præterquàm quòd prorſus eſſet inartificioſa. Nam ſi hinc prodiens uena, arteriæ modo bifurcaretur, primùm ipſius origo & caudex aliquouſq; in dextram thoracis ſedem omnino proreperet, ac inde tandem diuideretur, eiuſq; diuiſionis trũci denuò ſiniſtrorſum deberent duci: ſi modò uerſus corporis medium (ut nunc fit) cauæ partes porrigi debuiſſent. Accedit huc Galeni argumentũ, nunquam non grauiſsimè ab ipſo reſumptũ:

HAC figura finxi cauæ ſeriem, quam neceſſariò moliretur, ſi uno principio aliquouſq; progredienti enata, in duos truncos ad cordis dextrum latus diſcinderetur. Quò autem hoc Galeni argumentum toties ab ipſo repetitum, & hactenus optimæ demonſtrationis loco habitum, accuratiùs obſerues, confer præſentem figuram cum aliquot ſexti libri, & potiſsimùm cum quinta, & etiã cum totius cauæ figura: ut animaduertas, quã illam citra diuiſionem adhuc obliquari oportuerit, ut ex dextro dorſi latere ad ipſius medium tandem pertingeret.

Si cor uenarum eſſet principiũ, omnes uenas neceſſariò oportuiſſe ad cor pertingere, uti ſanè ad iecur pertingunt. quaſi uerò[g] arterialis uena ad iecur non minus, quàm[h] portæ uena ad cor, accederet: quamuis interim ramulos non paucos uenæ portæ cum cauæ uenæ propaginibus in iecore ita uniri uideamus, perinde ac ſi cauam uenam quis non immeritò portæ uenæ continuam eſſe, hacq; ratione etiam portæ uenam cordi communicari aſſereret, ſecus nimirum, quàm arterialis uena ad iecur pertingit. At ſi fortè Galeni ſententiæ ſuffragaturi, contenderimus, arterialem uenam ob id ad iecur non pertinere, quòd arteriæ conſtet corpore: cõcedamus rurſus oportet,[i] uenalem arteriam uenæ corpore efformari,[k] atq; ab illa ſiniſtri cordis ſinus ſede principium petere, à qua caua è dextro cordis ſinu naſcitur. Adde & hanc non ſecus ab origine, citra unius caudicis aliquouſq; productionem & inceſſum, in dextram pulmonis ſedem & in ſiniſtram duci, quàm caua ſurſum ac deorſum à corde fertur. ac dein adijce, uenam arterialem aliquandiu unum caudicem ab ortu ſeruare, ac poſtea in duos truncos diuidi: perinde ſanè ac magnam arteriam, quæ ſimiliter ut uena illa arterialis è cordis baſis medio pronaſcitur. quod ſanè Galeni etiam anatomici argumenti robur oſtendit, quo conatur docere, uenam cauam arteriæ magnæ modo debuiſſe diuidi, ſi illa à corde, non autem à iecore initium duceret. Quod uerò ad Galeni rationem ſpectat, uenas omnes ad

cor, perinde

e fi. cap. 2 C à uaca ... in 1 ac V cum D.

f Hic confer 5 fi. lib. 6 C, D, F, cum O, P, R figuræ 6. Dein ſpecta hanc ſedem in ultima 3 lib. figura.

g 1 fig. 15 cap.

h fi. cap. 5.

i 2 fig. cap. 15.

k Cõfer C 5 fig. lib. 6 cum G 6 figuræ, ubi aliã ſeriem etiã uidebis l quàm G.

l 2 fig. lib. 5 F.

m 11 cap. fig. 12 fig. lib. 5 K, L.

cor, perinde ac ad iecur, non pertinere asserentem, aliquid sanè de umbilici uena in medium adferrem, si uenam in humano fœtu examinassem, quæ in canum fœtibus ab umbilici uena, maiori sua portione iecur petente, in mesenterium ac lumbos dirigitur. hæc namq; doceret, umbilici uenam non debuisse in cor inseri, etiamsi cor uenarum statueretur initium, præcipuè quum umbilici[m] arteriæ non in cor cessent: sed sat ipsis fuerit, magnæ arteriæ illic continuas euasisse, ubi hæc in crura est deducenda. Pari quoque occasione, de primo in fœtus generatione organo nihil dico: quandoquidem etsi cæterorum Anatomicorum inuicem, sibiq; met ipsis pugnantium decreta facilè in multis improbare refellereq; queam, nihilominus quod mihi ipsi undique sanum ac indubitatum uideretur, nihil adferrem, adeò de fœtus formatione, cordisq; mehercule usu præcipua quædam mihi sunt obscura, & dubijs plena. Verùm irrefutabilis illa (ut Galenus inquit) demonstratio, quam in Aristotelem de animalibus dextro cordis sinu destitutis contexit, minimè efficax est: quandoquidem illis animalibus caua uena unico cordis sinui eum in modum tunc committitur, ut in alijs dextro sinui, quum & his animalibus sanguis à iecore ad cor, arteriarum saltem nomine (etiamsi non pulmonis occasione) diffundatur. Et quis obsecro eò uenit stupiditatis, ut Aristotelem cauam uenam eiusmodi animalibus ex dextro uentriculo, quem non habent, exoriri uoluisse, cum Galeno dicat: & non cognoscat, Aristotelem aliud orationis genus de animalibus pulmone destitutis, quàm de illis quæ hoc non priuantur, instituturum fuisse? Ad hæc, quis uel perfunctoriè in dissectionibus uersatus ambigit, argumentum quod à[n] membranulis uenæ cauæ orificio præfectis ducitur, per uenalis arteriæ[o] membranas dilui posse? Neq; sat scio, quid de auium uenæ cauæ distributione Galenus comminiscatur, quum nihil peculiare in uenæ cauæ serie in illis obseruem; nisi quòd iecur duabus fibris seu lobis ipsis priuatim constituatur, à quibus si caua principium ducit, profectò arteriæ magnæ ritu ab origine in duos truncos non diuiditur. Insuper Galeno, quum cauam à corde non oriri asserit, eo quòd arteriæ modo non pulset, animaduertenda uenerat arterialis uenæ ac uenalis itidem arteriæ natura. Pariter quando obijcit, cor sanguificationis uim iecori per cauam non offerre, quòd illa coriacea sit, ipsi expendendum erat, quàm breue interuallum inter cor & iecur consistat: & quo pacto ipse in quarto libro de Partium usu, toti uenæ portæ sanguificationis facultatem, iecoris uirtuti simillimam tribuerit. Cuius uenæ distributionis seriem Anatomici à iecore incœperunt recensere, non autem ab intestinis & uentriculo, à quibus cōfectum ex cibo & potu succum in iecur deducit: qui quum ex ipso sanguis, urina & bilis, lienemq; petens recrementum, consurgant, neutiquam proportione illi respondet sanguini, qui per portæ uenam remeans, illis quibus hæc cōmittitur partibus alimentum suppeditat. Adeò, ut planè rhetoricum sit argumentum, quod Galenus à quorundam Anatomicorum in uenarum serie enarranda descriptionibus, cōtra Aristotelem colligit. Sed ne hîc Galeni dissectionis, atque adeò totius medicinæ principis placita uilipendere, ac seriatim ipsius argumenta refellere uidear, à iecore seriem uenæ cauæ iam auspicabor, quòd ab hoc sanguinē in cauam deriuari, aut saltem ex portæ propaginibus in cauæ soboles assumi adhuc credam: etsi cauæ ortum hinc esse, non ita annuam, neq; quicquam à me de ipsius origine assertum uelim, quicquid etiam casu mihi inter scribendū exciderit: ne hircosis quibusdam medicis calumniādi ansam ipse suggeram, qui non nisi huius generis nugas morantur, & osium interim ac musculorum cognitionē, &

n 17 fig. lib. 6 K, L, M.

o 9 fig. lib. 6 E, F.

Venæ cauæ distributionis descriptionem à iecore incipiendam.

uasorum reliquam seriem, tanquam ad ipsos nihil pertinentem, reijciunt. Verùm & ideo de cauę principio ex iecore nihil absolutiùs subijciam, quòd iecur mihi potiùs è uenis, quæ ipsi intexuntur, quàm uenas ab ipso, uel etiam in prima fœtus cõformatione, originē ducere uideatur. Aliud enim nihil in quinto libro iecur esse audies, quàm uenularum infinitam sobolem, cui concretus sanguis (qui propria iecoris est substantia) obnascitur: quum interim uenæ cauæ [p] os ad cor pertinens, simile prorsus sit magnæ arteriæ, & uenalis arteriæ, arterialisq; uenæ orificijs: quæ à corde enasci, nemo sanæ mentis inficiari potest. Cæterùm quemadmodum (ne fortè rursus aliò excurrat oratio) ab extremis iecoris partibus, orbiculatim ex ipsius concaua sede,[q] exiguas uenularum propagines, paulatim ad iecoris medium uersus posteriora contendētes, inuicem coire, maioresq; uenas constituere diximus: & deinde ex maioribus illis rursus grandiores tantisper effici, quousq; omnes illæ soboles in uenæ portæ caudicem finiant:[r] pari etiam ratione, ad concauæ uenæ generationem (ut ita modò loquar) ex summis orbicularibusq; iecoris finibus, in gibba ipsius sedę, innumeræ uenularum propagines exoriuntur, quæ sensim uersus medium posterioris sedis iecoris prorepentes, in insigniores uenas coeunt: atq; hæ rursus in ampliores eò usque colliguntur, donec tandem in elatiori iecoris parte, eius regionis quæ dextram dorsi sedem respicit, in unam congrediantur[s] uenam, quæ ab insigni amplitudine Græcis uocatur κοίλη μεγάλη, & interdum (quemadmodum & portæ uena) στελεχιαία, deinde & ἡπατική: Latinis uerò caua, magna, & iecoraria, rariùs autem caudicis uena nuncupatur. Huius uenæ rami, per iecoris corpus exporrecti, portę ramis[t] incumbunt, & utriusq; uenæ ramulorum extrema osculis inter se conniuent, & multis locis congredi continuariq; iam dissecantibus apparent. Ipse autem ramorum in uenæ cauæ caudicem extremus coitus & cõgressus, non in medio gibbi iecoris perficitur, ut Anatomicorum uulgus ridiculè arbitratur: sed, ut iam prius admonui, in ea iecoris parte, quæ dorsi dextro lateri proxima est. adeò sanè, ut nihil prorsus substantiæ iecoris, toti posteriori uenæ cauæ parti, quà dorsum spectat, obduci cernatur. Neq; rursus, etsi Galeno & omnibus dissectionũ professorib. aliter uisum sit, uenæ cauæ rami, ex iecore procedētes, cauam in eum modum constituunt, quo radices ad arboris caudicē pertinere colligiq́ue conspicimus. Nam cauæ rami, ac si uenam per posteriorem iecoris sedem, rectà quodãmodo deorsum porrectam, & duntaxat iecoris cuidam sinui innatam ingrederentur, ipsi continuantur. Sunt autem hi[u] duo insigniores

Caua in iecore series.

Caua uena nomina.

[p] 7 fig. lib. 6 C,C,C, atq; ita inuicem confer 6, 8, 9, 10 figuræ lib. 6.

[q] fig. cap. 5 A,A,A uersus B.

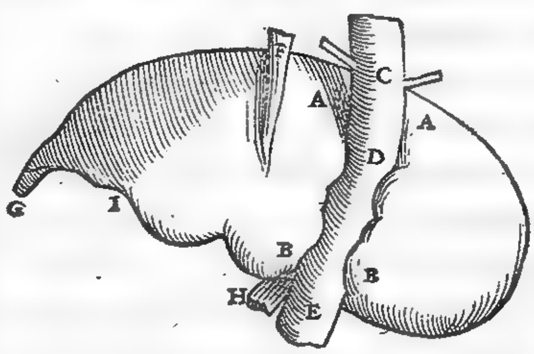
[r] A,A,A ad B.

[s] B, s.

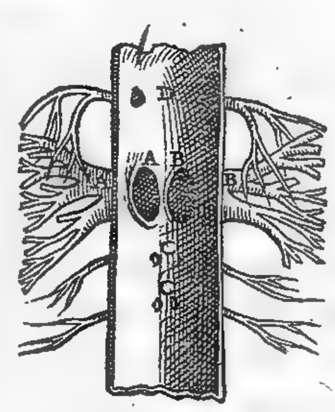
[t] 13 fig. lib. 5 Z incumbit Y.

[u] Alter A insignior.

In qua iecoris sede caua caudex cõsistat, ramosq; primùm proferat.

Præsens figura, iecoris gibbum, posterioremq; ipsius sedem commonstrat. ac A quidem & A indicant elatiorem gibbi regionem, septo transuerso uersus anteriora cõterminam. B uerò & B regionē humiliorē. C cauæ uenæ pars notatur, qua hæc septũ permeat, ipsiq; ramos exporrigit. D ad E usq; sedē indicat, qua caua iecoris substantiæ adnascitur. H portæ uenæ portiunculam insinuat. Cæteri characteres aliò quàm ad præsens Caput referuntur.

Hæc figura uenæ cauæ portionem oculis subijcit, posteriori iecoris sedi exporrectam, quam longa sectione secundùm posteriorē uenæ sedem ducta dissecui, ac dein distendi, ut propaginum foramina, quæ caua in iecur diffundit, aut quæ cauam constituunt, in conspectum uenirent. Ac utrunq; A, propaginis, quæ à caua in dextram iecoris sedem disseminatur, orificiũ, & ipsam deniq; propaginem notat. B uerò & B propaginem indicant, quæ per sinistram iecoris sedem spargitur. C autem & C paruas soboles insinuant, quæ iecori etiam à caua, præter duas maximas propagines, diffunduntur. Nihil enim interesse uelim, an propagines has, & soboles, à iecore enatas, cauam constituere, an à caua in iecoris substantiam diffusas esse dicam. Cæterùm D cauæ uenæ sedes notatur, qua hæc septum permeat, ipsiq; ramos depromit.

ſigniores rami, propter iecoris elatiora, in anteriorem cauæ ſedem, non autem latera, aut poſteriorem ſedem, ſubingredientes, & neutiquam cum uenæ cauæ amplitudine comparandi. imò ſi non nimis anxiè in Galeni uerba mecum iuraueris, proculdubio aſſeres, uenam cauam à corde deorſum per iecoris poſteriora ferri, atq; ab huius anteriori ſede duas inſignes uenas pullulare, numeroſa ſerie in iecoris ſubſtantiam diffuſas, portæq; uenæ ramulis continuatas. Prȩter has inſuper uenas, quæ à caua iecori offeruntur, in reliquo ipſius per uiſceris poſteriora deſcenſu (qui ſanè breuiſsimus eſt)[x] paruulos etiam ſpectabis ramulos, ab anteriori cauæ ſede etiam in iecoris ſubſtantiam excurrentes, & in omnibus hominibus numero neutiquam pares. Atque hæc omnia hominem accuratè ſecanti, adeò ſunt obuia, ut nullus nunc uenæ cauæ ſeriem ſpectans, non multo magis probauerit hanc, quod ad ſeriem attinet, oportere à corde primùm deſcribi, ac demum ipſius ad ſuperiora inferioraque ductum enarrari. Sed quum ſanguinem, qui in caua paſsim continetur, à iecore confici, cum Galeno adhuc arbitramur, uenæ cauæ ramorum diſtributionem à iecore quodammodo cum ipſo auſpicati ſumus, deinceps eam uenæ partem deſcripturi, quæ ſupra iecur conſiſtit.

x 4.

EIVS VENAE CAVAE PARTIS, QVAE SVpra iecur conſiſtit, diſtributionis ſeries. Caput VII.

HAVDQVAQVAM Galeno ſatis fuit, neſcio quàm uerum uenæ cauæ ortum à iecore comminiſci: ac, ut ab Ariſtotelis placito ueriùs, magiſq; ex merito declinare uideretur, fingere, uenam cauam mox à ſuo è iecoris gibbo progreſſu, in duos truncos, arteriæ magnæ modo bipartiri, unumq; ad ſuperiora corporis, alterum uerò ad inferiora duci: quinimò, ut etiam probaret, ſanguinem in corde non generari, adijcere non eſt ueritus, truncum qui ſuperiora petit, multo ſtrictiorem eſſe, minuſq; amplum illo qui deorſum porrigitur. Sed iam aſſeruimus, cauam in eiuſmodi truncos non diuidi.[a] Et etiam ueritati neutiquã conſonum eſt, cauæ uenæ partem, quæ inter iecur,[b] dextramq; cordis aurem conſpicitur, anguſtiorem illa uideri, quæ ſub iecore lumborum uertebris explicatur. quod non perfunctoriè inter diſſecandum obſeruari uelim. Nam ſi quis obiter ſectioni ſtudium impendat, & iecur, aut cor, aut aliud membrum inter ſecandum mouens, plus ſanguinis in uenæ partem, uertebris lumborũ exporrectam, quàm in illam quæ ſupra iecur habetur, propulerit, is ſanè Galeni ſententiæ ſubſcribet: at ſi uiciſsim ex hac uenæ parte ſanguinem cõpreſſum, in illam ſurſum duxerit, leui opera Galeno non amplius aſſentietur. Quum uerò hæc ſectione conſtabunt, cõduxerit Galeni rationem preſsiùs expendere, qua conficit, aſcendentẽ uenæ partem multo oportere minorẽ eſſe deſcendente, quòd hȩc ſcilicet plures quàm illa partes enutriat. Nam ſi iſta Galeni ratio uera eſt, etiã citra ſectionẽ ipſius commentũ nulli non innoteſcet; quandoquidem aſcendens pars plus ſanguinis, cõtra Galeni dogma, quàm inferior, quȩ lumborum uertebris exporrigitur, requirit. unde etiam mox inferendũ eſt, hanc partem illa anguſtiorẽ meritò oportuiſſe cõfici. Primùm enim neq; bilis ueſicula, neq; uentriculus, neq; inteſtina, neq; omentũ, neq; meſenteriũ, neq; lien, ramulum aliquem à caua aſſumunt, hæcq; ſub iecore collocãtur. Verùm ſoli renes, altera ueſica, teſtes & crura, & inferior abdominis pars, ab ea quæ deſcendit cauæ parte ſanguinem adipiſcũtur. Ab aſcendente uerò, ſeptum tranſuerſum, &

a reſpondet B, ſ. b 5 fig. lib. 6 B.

Cauæ partem ſeptũ tranſeuntem, illa quæ ſub iecore conſiſtit, non arctiorem eſſe.

uniuersus thorax, & superior abdominis sedes ad umbilicum usq; alitur. nam & thoracis partem iecori proximam, ad secundam usq; lumborũ uertebram pertinentem, à[c] uena coniugis experte nutrimentum obtinere audies. deinde brachia, collum, & caput uniuersum, ab ascendẽte uenæ portione alimentum assumũt. ut taceam nunc sanguinis copiam, in cerebrũ tot uenis scaturientem, & eam quę in cor defertur, non solùm cordis & pulmonis, omniũ maximi uisceris nomine, uerùm & omnium arteriarum, quas sanguine ad cor delato impleri credimus. Sed quorsum spectat, eiusmodi rationes, ut Galeni placitũ subuertatur, colligere? quum sectio iam admonitis studiosis abundè non hoc solùm infirmet, uerùm & alia, quæ in ipsius libris, de Hippocratis & Platonis decretis legũtur, quàmplurima, à medicis, propter secandi imperitiã, & nimiam quam autoribus damus fidem, tanquam Apollinis oracula, libenter concessa. Cæterùm nunc tandem tempestiuum fuerit, cauæ uenæ[d] partis supra iecur consistentis ueram seriem aliquousq; persequi: ac postmodũ, ubi sermo à Galeni sententia dissenserit (ne plus æquo ipsius autoritatem spernere uideamur) adijcere.

Caua per septum transitus, ac ipsius in septum rami.

Vena itaq; caua neruosam septi transuersi partem in dextro ipsius latere, peculiari foramine[e] permeat, unà etiam cordis[f] inuolucrum perforans, ac septo[g] duas non uulgares offerens propagines, per uniuersam septi sedem multiplici sobole excurrẽtes, & ramulos quoq; cordis inuolucro, quà id septo committitur, diffundentes.

Cauæ in cordis dextrũ sinum adapertio.

Quum primùm uerò caua septum[h] superauit, modicè sinistrorsum, uersus dextrum cordis[i] basis latus procedens, sinistro ipsius latere[k] adaperitur, atq; in dextrum cordis sinum pertinet: non quidẽ, ut Anatomicorum fęx scribit, aliqua propagine, aut ramo quopiam, uerùm duntaxat foramine quodam, seu scisione tam ampla, quanta ex uenæ cauæ partis sub corde consistẽtis, & eius quę mox supra cor habetur, amplitudinibus in unum circulum deductis, consurgeret.

Cordis basim cingens uena.

Anteriori cauæ uenæ sedi hîc[l] dextra cordis auricula connascitur. A' posteriori uerò cauæ ad cor connexus sede,[m] insignis uena promitur, quæ secundùm cordis posteriora & sinistrum latus antrorsum ita porrigitur, ut cordis basim coronæ modo succingat, ac ab inferiori ipsius sede[n] ramos deorsum ad cordis usque mucronem dispergat: quorum præcipui sunt, qui cordis substantiam illic petunt, ubi hæc est[o] crassissima. unde etiam frequẽtiores uenas sinistro cordis lateri, & ubi sinuum ipsius septum consistit, sparsas cernimus. Hæc uena interdum gemina uisitur, grandiori quidem à posteriori sede orificij cauæ initium ducente, minori uerò ab anteriori sede. Vena caua, à cordis basi sursum ascensura, cordis inuolucrum perforat: & uersus corporis medium sensim ducta, multoque quàm sub corde gracilior, magnæ arteriæ[p] innititur: non autem magis retrorsum repens, uertebrarum corporibus insidet, ut quæ à stomacho occupantur, cui rursus aspera incumbit arteria, & huic non infima magnæ arteriæ propago, cui ultimo caua insternitur.

Quî uenã coniugis expertem à caua educi oportuerit.

adeò sanè, ut quum caua tantùm à uertebris distet, mirabili artificio illis uena fuerit offerenda, quæ ipsis costisque sanguinem subministraret. Quum enim septum transuersum impedimento sit, quo minus caua,[q] ubi sub iecore exporrigitur, ac renibus soboles dispensat, uertebris ac costis propagines tribuere queat: & deinde, quum cordis basis adeò à uertebris eleuetur, & uasa in pulmonem diffusa, cauam à uertebris ita subleuent, ut etiam hinc ad ipsas caua nullos deriuare queat ramos: rerum Opifex ab illa[r] magnam eduxit propaginem, postquam cordis inuolucrum transcendit, atque pulmonis dextræ partis cum sinistra[s] connexum superauit, ipsaque dorso propinquiùs quàm antea accedit. Hæc propago, seu uena, à dextro cauæ latere

c F,F.
d B.
e 7 musc. tab. ſ prope Δ, 5 fig. lib. 6 D transit per E.
f 3 fig. lib. 6 C, D, E, F, G. 4 fig. B, B.
g C altera notatur.
h 5 fig. lib. 6 D.
i 4 fig. lib. 6 C, D.
k D. & 7 fig. lib. 6 C, C, quæ conferẽda sunt cum A, B.
l 5 fig. lib. 6 B.
m E. & 7 fi. lib. 6 G. & 6 fi. D.
n 6 fig. lib. 6 E, E.
o Specta 11 fig. lib. 6.
p F super H 4 & 5 fi. lib. 6. aut specta hic ultimam 3 lib. fig.
q [illegible]
r F, F. ult. fig. & 5 fig. lib. 6 G.
s Specta 12 fig. lib. 6.

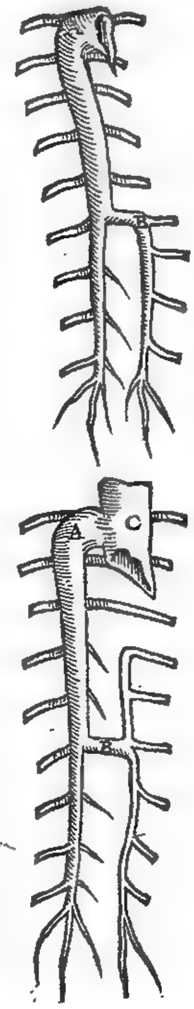
latere pronata, deorſum ad quartæ propemodum thoracis uertebræ corpus contorquetur: & decliuis ſecundùm dextrum uertebrarum latus porrecta, ſuo[t] fine unà cum magna arteria,[u] ſub ſepto tranſuerſo ad aliquot uſq; lumborum uertebras pertingit. Hæc uena, cauæ uicē toto progreſſu gerit, quo ipſius caudex uertebras ita[x] atq; in lumborum regione nequiuit contingere, ac geniculatim ramos ad uertebras, ipſasq; adeò dorſi partes offerre. Meritò igitur caua hanc uenam à ſe tam grandem deprompſit,[y] ut arteriæ magnæ ritu utrinq; ad coſtarū interualla[z] ramos germinare poſſet, quos quidem à lateribus non diffudit, ſed ex[a] media regione poſterioris ipſius ſedis, quæ uertebris innititur. Quia uerò coniuge priuatur, neq; in altero latere parem aſciſcit à caua propaginem, Græci eam ἄζυγον, nos uenam abſq; coniuge, & paris expertem nominamus. Oritur autem potius à dextro cauæ latere, quàm à ſiniſtro: quòd ſecundùm dextram dorſi ſedem explicari debuit, ſiniſtra nimirum ſede, & media quodammodo à magna arteria digniſsimo organo occupandis. Ab anteriori etiam cauæ ſede non enaſcitur: ne fruſtra tunc longiori ductu, quàm modò, uerſus dextrum reflecti, itaq; ſpinam accedere deberet. A' poſteriori quoque principium ſumere nequiuit, quòd hæc ſedes alijs incumbat organis, quodq; hinc uenam coniugis expertem dextrorſum magis deduci, quàm nunc, oportuiſſet. Ab hac igitur uena utrinq; geniculatim pullulant propagines, ſingulæ ad nouem coſtarum inferiorum ſingula interualla perreptantes, quæ in uerarum quidem coſtarum interuallis ad eam uſq;[b] ſedem contendunt, ubi hæ in cartilaginem degenerant: in ſpuriarum uerò coſtarum interuallis, etiam in anteriora magis abdominis, quàm interualla pertinent, propagines hæ pertingunt, abdominis muſculis etiam[c] implicitę. In ipſo autem per coſtarum interualla progreſſu ramulos diffundūt, qui in muſculos illi thoracis ſedi, quam ipſę perreptant, incumbētes, diſpergūtur. Pręterea ab hac ſine pari uena, ad omnes ſecundùm quas deducitur uertebras, ſoboles quædam pertinent, quæ in uertebrarum corpora, & dorſalem medullam, & in muſculos his ſedibus accumbentes excurrunt. Inſuper[d] membranis thoracem interſepientibus, quà illæ dorſo continuantur, ab hac uena ſurculi etiam offeruntur. Deinde non obaudiendum eſt, ab hac uena, quum primùm ab ortu uertebras contingit, ſubinde ramum quoq; educi: eumq; in tenues propagines diuiſum, etiam ſui lateris ſuperiores coſtas adire, atq; inibi in membranam coſtas ſuccingentem numeroſis, ſed gracilibus ſurculis diſtribui. atq; hi non ſeriatim ac rectà ſecundùm coſtæ ductum ferūtur, quemadmodum propagines inferioribus coſtis digeſtæ, uerùm errabundo inceſſu excurrunt. Atque id adeò frequenter in hominibus (quòd his ſcilicet multo breuior thorax, quàm quadrupedibus, à Natura datus ſit) uſuuenit, ut pręſenti anno in publica ſectione, uiro & item mulieri omnes thoracis coſtas uenæ ſine pari propaginibus enutriri, hîc Patauij uiderimus. Et Bononiæ etiam (ut priuatas ſileam ſectiones) quum primùm illic diſſectioni præeſſem, atq; de uenæ ſectione in laterali morbo ſatis pertinaciter contenderetur, una eademq; lectione tria nobis obtigerunt hominum cadauera, quibus omnes thoracis coſtas huius uenæ ramis enutriri, nemo ex tanto eruditorum uirorum cœtu inficiari potuit. Atque ut id ſubinde obſeruatur, ita ſanè interdum hanc ſine pari uenā, quum ad nonam ferè thoracis pertingit uertebram, in duos truncos diuidi cernes: quorum unus quidem dextri lateris coſtarum radicibus, alter autem ſiniſtri exporrigitur, ſuiq; lateris coſtis, quà prorepit, ramos offert. Interdum uerò à ſiniſtro uenę pari carentis latere, in eadem propemodum regione, grandem uenam pronaſci obſeruabis,[e] illi ramo prorſus ſi-

Varia uenæ pari carentis series.

b 1, 3 fig. cap. 19 lib. 1 A, B.
c 1 fig. lib. 5 E.
d 1 fig. lib. 6 H, H. aut 2 fig. G, G. I, I.
e 5 cap. fig. & 4 fig. lib. 5 y.

milem, qui à portæ uena inferiorem omenti membranam adeuntium facilè maximus est. Hæc enim ubi primùm transuersim uertebræ illius, cui exporrigitur, corpus transcendit, in duos ramos diffunditur: quorum alter sursum, alter deorsum secundùm costarum radices fertur, ac suarum costarum interuallis propagines deriuat. Non secus sanè, quàm si Natura aliquãdo maluisset, unum grandẽ ramum à dextro latere hic ad sinistrum porrigi, quàm super singulas uertebras unum tenuem gracilemq́; ramulum ferri. Adeò, ut mihi etiam persuasum sit (quamuis id nunquam uiderim) interdum à sinistro cauæ caudicis latere, ubi iugulum contingit, uenam depromi, quæ secundùm sinistrum uertebrarum latus decliuis ducta, sinistris costis ramos offerat, illa quam sine pari uenam nũcupamus, dextras costas duntaxat alente. Atq; huiusmodi uenæ ortũ non tantùm à iugulo primùm posse fieri, sed paulo inferiùs, etiam agnus attestatur, in quo tale aliquid semel obseruaui. Verùm eiusmodi non nisi rarissimè occurrentes uenarum series, Anatomes studioso non aliter expendendas putauerim, quàm si interdum sextum in manu digitum, aliud'ue monstruosum se spectandum offerret. Adeò, ut si quando in publicis sectionibus hæc obseruo, ea tanquam non essent, tacitè prętercam, ne artis candidati in omnibus corporibus hæc obseruari arbitrentur. Idq́; tanto, non in sectionibus solùm, sed modò in absoluti hominis historia persequenda, faciendum duxi studiosiùs, quanto ipsos monstruosa illa magis admirari, experientia non semel didici. Porrò iam sermoni adijciendum est, mihi hactenus in homine nihil esse prætermissum: uti sanè arbitrabitur, qui Galeni placita sedulò euoluẽs, primùm à me quintã pulmonis fibram seu lobum requiret, quo caua in interuallo inter septum & transuersum cordis inuolucrum, ex Galeni sententia suffulciretur. Quippe quùm hunc lobum Galenus in simijs reperisset, oscitantiæ alios dissectionis proceres arguit, quasi illum ignorassent: uti sanè & Galenum is latêret, si hominum cadauera potius cum illis, quàm simiarum secare aggressus fuisset. Quum enim in homine nullum sit interuallum ductus uenæ cauæ à septo in cordis inuolucrum, sed hæc duo simul connata, unà semelq́; perforentur, nullus sanè pulmonis lobus hic cõsistere potest, qui in illo interuallo uenam sustineret. In caudatis uerò simijs, & magis adhuc in canibus, amplum occurrit interuallum, inter septum transuersum, & inuolucri cordis mucronem: ac hîc inter membranas thoracẽ intersepientes, inane uacuum'ue est spacium, per quod caua prorepit, sibi substratum habens pulmonis lobum, quo is cauæ caudex mirabili Naturæ beneficio tanquam manu apprehenditur & suffulcitur. Proinde quando Galeni descriptionem canibus, nostram autem hominibus conferes, utranq; ueram esse fatebere. Verùm Galeni sentẽtia nusquam non à caua, priusquam ad cor pertingat, uenas in membranas thoracem intercipientes, deduci ac distribui docens, ueritati parcit: quum hæ membranæ uenas assumant, partim ab f illis ramis, quos à iugulo ad has ferri audies, partim à uena sine pari. Caua autem, quum ad cor fertur, intersepientes thoracis cauitatem membranas ne contingit quidem: tantum abest ut ramulos ipsis ita tenues, ut in illas digeri debẽt, priuatim

offerat.

Duabus his figuris geminas uenæ pari carentis series expreßimus, quæ ab illa uariãt, quam integra uenæ cauæ delineatio indicauit. Notat autẽ hîc A uenæ sine pari truncum. B ipsius ramũ, qui in sinistrã ductus, in plures digeritur propagines. C uerò priuatim in inferiori figura, insinuat cauæ uenæ caudicis portionẽ.

Licebit hic 6 libri 3, 4, 5, 6 figuras, & ultimam huius libri spectare.

Lib. 7 de Administ. sect.

Lib. 6 de Placitis. lib. de Sect. uena. lib. 7 de Admin. & 2 Commentariorum in Hippoc. de Victus rat. in morbis acutis.

f L. 1 fig. lib. 6 M, N, O.

offerat. Præterea alius, Galenum in libro de Venarum sectione probè assecutus, mirabitur, quî, priusquam cauæ supra cor progressum attingerem, à caua statim atq; in cor pertingit,[g] uenam arterialē in pulmonem porrigi, non ascripserim: quum interim illud Galeni sit dogma. quod quàm ueritati consentiat, ipsa uasorū uicinia arguit. quippe quum nihil ab alio pronasci uerè dicamus, nisi id ei sit contiguum, aut saltem attiguum, arterialem uenam à caua principium ducere, neutiquam quis asseret. Præterquàm enim quòd arterialis uena sextuplo crassiori constat[h] corpore, quàm caua, illa hanc non cōtingit, & non mediocris cordis substantiæ portio inter cauæ orificij elatiorem sedem, & dextram orificij arterialis uenæ, intercedit. Dein arterialis uenæ orificiū non minus in cordis dextrum sinum, quàm orificiū cauę orbiculatim liberumq; pertingit: nihilq; minus apparet, quàm soboles aliqua, à caua ad arterialem producta. Vnde etiam hæc, quia propriam obtinet circunscriptionem, non minus priuatim, quàm caua uenit pertractanda. Dein quis forsan me culpabit, quòd coronalem uenam dixerim esse (uti quoq; profectò existit) insignem: quum in libro de Venarum arteriarumq; sectione Galenus illam scripserit esse exiguam: uti contrà in septimo libro de Administrandis sectionibus, hanc perpetuò geminam reperiri tradidit. Huc accedit Galeni, de uenæ pari carētis principio, sibi non constans sententia. Primùm enim in commentario decimo secundi libri in Hippocratem de Victus ratione morborum acutorum, sibijpsi ter pugnat. nam in initio sermonis de uenæ cauæ per thoracem distributione, uniuersim inquit uenam octo inferiores costas enutrientem, à caua pronasci, anteaquàm ad cor pertingat. Mox subijcit, in quibusdam animalibus supra cor hanc à caua depromi: in homine autem ex ea cauæ sede eandem emergere, qua hæc dextram cordis aurem contingit. Rursus sui oblitus, aliquanto inferiùs subnectit, hominis infernas costas à uena enutriri, quæ sub corde à caua exorditur. Huic sententiæ propemodum conformis est, quæ in sexto libro de Hippocratis & Platonis dogmatibus legitur, quum scribit, cordis inuolucrum, simul cum omnibus membranis, quæ tum thoracis cauitatem intersepiunt, tum quæ pulmonem ambiunt, alimentum ex caua, priusquam ad cor deferatur, sumere. In libro de Venarum sectione, uenam sine pari à dextra auris sede ad sinistras thoracis partes proficisci, atque ad quintam thoracis uertebram perferri in quibusdam animalibus, attestatur. In simijs autem, paulo supra aurem in dextris partibus hanc poni docet: pluraq; hic quàm in libro de Victus ratione, costarum interualla præsenti uena enutriri fatetur. Eandem sententiam in septimo de Administrādis sectionibus complectitur, nisi quòd hîc ipsam à uena, quę iuxta dextrum cordis sinum consistit, pronasci simpliciter tradit: quum illic ad sinistras thoracis partes illam proficisci, malè adiecerit. Quinetiam alio septimi eius libri loco hanc sine pari uenam ex dextro cordis sinu, non secus ac[i] coronalem pronasci docet: quamuis id in simijs haud euenit. At non est quòd prolixiùs alia huius ordinis loca ex libro de Fœtus formatione & aliunde in mediū adferam, quum ex modò propositis, Galeni de uenæ pari carentis ortu progressuq; sententia utcunq; constet: quæ quàm ueritati consentiat, ex nostra enarratione, ueram eius uenæ seriem prosequente, petere licet. In homine enim non minus quàm in simijs, & canibus, & suibus, & bobus, & quotquot uidi quadrupedibus, uena pari carens à caua procedit, postquam hæc cordis inuolucrum superauit, ac eousque pertingit, ubi nullus amplius, qui uasorum interuentu perficitur, pulmonum apparet connexus. Et si quis sectioni fidem derogans, rationem huius uenæ exortus petierit,

g 5 fig. lib. 6 L 3 fig. C, D.

h 1 fi. cap. 15 B, C.

Galeni de uenæ sine pari ortu sententia.

i E.

illam ſanè adinueniet ex noſtro ſermone, qui Naturæ artificium in illius uenæ propagatione ſuperiùs enarrauit. Haudquaquam enim hæc pari carens uena, à cauæ caudice ſub corde enaſci potuit: tum quòd nimium periculoſe ſuſpenſa fuiſſet, propter ingens interuallum, ab ea uenę cauę ſede ad uertebras uſq; conſpicuum: tum etiam, quòd ſi illinc uena pari carens exoriretur, tota dorſi pars ſub corde, & ea ſede, qua eius uenæ principiũ nunc exporrigitur, conſiſtens, uenis indiga relinqueretur: aut Natura denuò aliam uenam illinc, unde nunc illa enaſcitur, producere debuiſſet, illi dorſi ſedi alimentum ſubminiſtraturã. Eregionè autem[k] dextræ auriculæ pronaſci nullo prorſus modo quiuit: quòd uaſa pulmonem adeũtia, uenalis ſcilicet arteria, & arterialis uena, & aſpera quoq; arteria, illam ad dorſum ferri prohibuiſſent, niſi ipſa aliquouſq; prius aut deorſum aut ſurſum prorepens, aptam deſcenſus ſui ſedem callidè inueniſſet. Præterea ſi eregionè dextræ cordis auriculæ uena paris expers diffunderetur, ipſa etiam cordis inuolucrum peculiari foramine, ſecus atq; nunc, permearet. unde etiam uel hinc affatim docet, quàm procul à corde principium ducat. Neq; eſt quòd ad huius ſententiæ robur, hominis dorſi, quà id cor ſpectat, obliquitatem adferam: quæ quum multo maior in homine, quàm quadrupedibus aut auibus ſit, facilè liceret conficere, ſine pari uenam homini etiam altiùs quàm illis animalibus à caua oportere enaſci, quòd his ſcilicet ſuccinctior ductus eregionè dextræ auris ad dorſum, quàm illi uiſitur: uti profectò inter ſecandum non ſolùm iucundum eſt expendere, ſed etiam promptum. Quamobrem uerò Galenus ita uariè, & de hominis uena pari carente, ipſi nunquam indubiè uiſa, magis perperàm adhuc, quàm de ſimiarũ uena ſenſerit, in ea Epiſtola utcunq; perſtrinxi, qua dextri cubiti axillarem in laterali morbo (ſi modò quid interſit, cuius lateris uenam diuidas) ſecandam docui. Galenus enim aliquam rationem alicunde comminiſci ſtuduit, qua Hippocratis ſententiam probabiliorem redderet, qua is ſanguinem non mittendum docet, quum dolor inferiora ac ſub ſeptum petit. Quaſi uerò Hippocrates arbitratus fuiſſet, à[l] uena ſine coniuge per phlebotomiam nihil educi poſſe, aut eam remotiùs ab[m] axillari diſtare, quàm ut hæc aut alia quæuis, illius gratia aperiri poſſet. quum interim in pulmonum, cordis, iecoris, uentriculi, lienis & renum affectibus, uenam in cubito non Hippocrates ſolùm, ſed omnis medicorũ chorus ſecet. Cæterùm quoniam Epiſtola nuper commemorata, hæc prolixiùs cum aliquot alijs paradoxis perſequitur, cauæ uenæ diſtributionem deinceps, ſed quàm minimè potero interrupta ſermonis ſerie, aggrediar. Vena igitur caua, poſtquam ſine pari uenam à ſe diduxit, ad iugulum rectà ſub pectoris oſſe[n] conſcendit, membranis thoracem interſepientibus eleganter ſuffulta,[o] molleq; & glandoſum corpus hic in iugulo paſsim adſtratũ obtinens, quod Græci θυμὸν, Latini uerò communi glandularum nomine glandium uocant. Eſt autem glandium id in elatiſsima thoracis ſede extructum, ut ab omni noxa frequẽtiſsimas uaſorum diſtributiones hic ſuſpenſas, immunes ſeruaret. Vena enim caua[p] inibi primùm in duos inſignes truncos tota diſcinditur: & à ſiniſtro trunco, quẽadmodum & à dextro,[q] grandis uena promitur, quæ primæ thoracis coſtæ innixa, poſtquam aliquot à ſe diſparſit ramos, ſub clauicula in axillam[r] properat. Ab huius etenim radice[s] exilis uena enaſcitur, deorſum per coſtarum radices ad tertiam uſq; coſtam exporrecta, & exiguas ſoboles tribus, aliquando autem duntaxat duobus, ſuperioribus coſtarum interuallis deriuans. Pręſens uena non ſemper ab eius quæ axillam petit radice pronaſcitur: uerùm nonnunquam à caua, priuſquam in duos illos grandes truncos bipartiatur, principiũ ducit. Quinetiam

interdum

Vnde uenam pari carentem enaſci oportuerit.

Caua ad iugulum inceſſus, & ipſius inibi bipartitio.

Venæ axillam adeuntis ortus.

Venæ ſuperiora coſtarũ interualla petẽs.

k 5 fig. lib. 6 B.
l F.
m M, N, μ
n ab F ad H.
o 2 fig. lib. 6 F.
p H.
q L.
r ut F ſub E in 1 figura lib. 6.
s K.

interdum hanc penitus abesse obseruaturus es, aut araneę filorum modo prætenuem existere: quum breuiora illarum costarum interualla, ab ipsis incumbente uena, quæ axillam petit, aliquando autem à uenæ pari carentis propaginibus (idq; potissimùm in dextro latere) satis nutrimenti assumant. Ab anteriori sede illius[t] magnæ in iugulo bipartitionis,[u] duæ prodeunt uenæ, quæ antrorsum ductæ, ad elatiorē pectoris ossis sedem contendunt, secundùm ipsius latera, quibus costarū cartilagines coarctātur, deorsum ad abdominis usq; superiora perreptātes, numerosasq; soboles diffundentes. In progressu enim, ad sex superiorum utriusq; lateris septem costarum interualla, singulas distribuunt propagines, quæ ad terminū ossis costarum, ubi uenæ cōiuge carentis[x] ramos cessare diximus, finiunt. Quemadmodū uerò à ramis uenæ pari carentis, propagines extra thoracis cauitatē ad musculos costis instratos excidere relatū est: sic quoq; à uenis ad cartilaginū interualla disseminatis, ramuli notatu digni, in musculos pectori incumbētes, ipsasq; adeò mamillas propagantur, si modò ad has à uenis pectoris ossi exporrectis, surculi deriuentur. Porrò quod ex uenis sub pectoris osse deductis[y] reliquum adhuc est, ad latus mucronatæ cartilaginis deorsum in carnosam rectorum abdominis musculorū partem distribuitur. Venæ enim è thoracis cauitate prolapsæ, sub rectis musculis ad mediā usq; abdominis sedem feruntur, ramulos quosdā in proximas partes utrinq; transmittentes: quorum præcipuus ad abdominis cutem subit, atq; obliquè secundùm costarum cartilaginum terminos propagatus, in gracillimas & capillorum modo subtiles uenulas cessat. Cæterùm insigniores uenarum rami, sub rectis musculis exporrecti, in plures surculos[z] supra umbilici sedem terminantur, qui rectorum abdominis musculorum substantiæ implexi,[a] illarum uenarum terminos finesq; spectant, quas in sermonis progressu, ab imo sursum sub rectis musculis conscendere audies. Harum uenarum sub pectoris osse reptantium originē, ex anteriori mediaq; in iugulo bifurcationis sede, utplurimùm educi animaduerti. interdum uerò eas ab[b] axillariū uenarum radicibus, postquàm illæ nōnihil à iuguli medio in latera recesserāt, enatas obseruaui: quemadmodum aliquando alteram ipsarum, & præsertim sinistram, ab axillari, alteram uerò ab ipsa bifurcatione pronatam uidi: quemadmodum etiam non infrequenter occurrit ab anteriori uenæ cauæ sede, ubi in duos insignes truncos partitur, unicam pronasci, quæ sursum ad pectoris os ducta, in duas discinditur uenas: ac unam dextro pectoris ossis lateri, alteram sinistro exporrigit. Ab his quoque uenis, secundùm pectoris os deductis, membranæ thoracis cauitatem interdiuidentes primos mutuantur surculos: ac subinde etiam à caua, ubi nunc dictas promit uenas,[c] graciles quasdam propagines sibi uendicant, secundùm totam membranarum longitudinē, cum[d] neruis septi transuersi exporrectas. Quinetiam, ut & antea monui, à[e] uena pari carente, in membranas thoracis cauitatem intersepientes, surculi accedunt, uenis quæ[f] adhærentem oculi tunicam implicant, quàm simillimi. A uenis dein has thoracis membranas intertexētibus, etiam soboles in cordis inuolucrum, ubi illæ[g] hoc continent, pertingunt. Cæterùm[h] uena axillam accedens, priusquam è thorace procidit, non ita procul ab ipsius initio, ex elatiori sede,[i] uenam utcunque amplam promit, quę sursum obliquè in posteriora tendens, ad transuersos uertebrarū ceruicis processus deducitur: & per[k] foramina illis priuatim exculpta conscendens, in musculos uertebris proximè adnatos, soboles spargit. At præter illas, certo ordine, & ueluti geniculatim singulas soboles unicuiq; foramini neruorum exortibus in ceruicis uertebris inciso deriuat, dorsaliq; medullæ, ipsisq;

Venæ sub pectoris osse deorsum repentes.

Aliquot rami à uena axillam petente sparsi, priusquam brachium subeat.

t H.
u Altera L uisitur. illarum utraq; 2 fig. lib. 6 B, C.
x G, G.
y 1 fig. lib. 5 K. 6 musc. tab. 4. ubi etiam rectū musculum f insignitū spectabis.
z M.
a T.
b ab I.
c 1 fig. lib. 6 Q.
d 1 fig. lib. 6 P, P.
e F.
f 18 fi. cap. 14 lib. 7 x, x.
g Id licet colligere ex 1, 2 fig. lib. 6.
h I.
i N, N ultime fig. s.
k 2 fi. cap. 15 lib. 1 T. 7 fig. x. 8 fig. a.

ipsisq; adeò uertebris alimentum suppeditat. Quod uerò eius uenæ reliquum est, in caluariam contendit,[l] peculiare sibi cum[m] sua coniuge arteria foramen obtinens, quod ad posteriorem occipitis osis capituli sedem excauatur. Cæterùm quando uena in caluariæ amplitudinem pertingit, in[n] secundum seu sinistrum duræ cerebri membranæ sinum, uti postea auditurus es diffusiùs, exhauritur. Præter hanc uenam,[o] alia adhuc ab illa quæ in axillã contendit, priusquam è thoracis cauitate omnino labitur, ex ipsius posteriori regione principium ducit, quę in musculos, humilioribus ceruicis & thoracis elatioribus uertebris adnatos, ac capitis dorsiq; & thoracis motibus famulantes, dispensatur. Simulatq; uerò axillam petens uena, inter primam thoracis costam & clauiculam, ex thoracis cauitate est egressa,[p] musculumq́; perforauit, qui secundi paris dorsum mouentium alter est,[q] eam, uti pòst audies,[r] promit uenam, quam humeralem uocabimus: & ilico atq; decliuis ducta, glandulas in axilla ad firmam uasorum distributionem à Natura procreatas contingit, quas nunc dicam, à se diducit propagines. Primùm utrinq; singulas emittit uenas: ad thoracis quidem anteriora[s] unam, ad posteriora autem[t] alteram. Quæ antrorsum exporrigitur, in[u] musculos à pectoris osse & costis ad brachij os & scapulam pertingentes diffunditur, & pectoris cutem simul & mamillas frequenti admodum ramorum serie in mulieribus adit. Vena autem retrorsum proficiscens, in musculos cauam scapulæ sedem occupantes, uicinasq; sedes multiplici etiam sobole digeritur. Cæterùm nonnunquam à[x] priori, & quæ pectus accedit uena, interdum uerò ab ipso qui in axilla consistit[y] trunco,[z] alia grandis utcunq; uena exoritur, quæ deorsum secundùm thoracis latus exporrecta, potissimùm absumitur in[a] musculũ, cuius beneficio brachium decliue dorso admouemus. Præter hos ramos, maior uena, quæ in axilla habetur,[b] exiguos ablegat surculos glandulis & membranis, quę inibi uasorum distributionibus, eorundemq́; colligationibus præsunt. Qua autem serie axillaris uenæ reliquum, in totum brachium excurrat, peculiari Capite mox atq; cęteras ascendentis uenæ cauæ partis soboles absoluero, expediam. Proinde ad iugulum rursus sermone conuerso, cæteros truncorum[c] magnę illius in iugulo diuisionis ramos aggrediar. Vena itaq; caua, ad eum quem dixi modum, priusquã pectoris osis summum transcendat, in duos truncos diducitur: ac statim à diuisione, nuper[d] commemorata uena, quæ axillam petit, principium obtinet. quod autem alterius diuisionis illius trunci adhuc superest, à media iuguli sede, cui priùs innitebatur, modicè recedens, sursum extra thoracem protenditur: & simulatq; clauiculam pectorisq; osis summum superauit, in[e] duos impares ramos scinditur. Interior namq; exteriori gracilior est, & secundùm asperæ arteriæ latus[f] ascendens, nonnullas uenulas, in speciem capillorum exiles, asperæ arteriæ conterminisq; membranis communicat. Hæc interior censetur iugularis, quæ cum sui lateris[g] soporali arteria uersus cerebrum fertur, ac in ascensu graciles ramulos membranulis[h] sexti neruorum cerebri paris in collo, & in faucibus etiam septimi paris neruos colligantibus digerit, uniuerso ductu soporariæ arteriæ, ad caluariæ usq; basim cõmissa: quò cum[i] peruenit, in duos inæquales amplitudine ramos discinditur: ac[k] amplior obliquè retrorsum, secundùm caluarię basim ductus, caluariam simul cum quodam soporalis arteriæ ramo ingreditur,[l] foramine utens, sexti neruorum cerebri paris gratia exculpto. Qua uerò serie in caluariæ cauitate præsens ramus digeratur, in cerebri uasorum descriptione affatim persequar: modò autem sat erit, ad caluariæ usq; cauitatem uenas, quæ eò pertingunt, sermone deducere. Ab ampliori hoc iugularis internę ramo,

Caua per collum caputq́; series.

Interior iugularis.

l 2 fig. cap. 12 lib. 1 f. — m fig. cap. 12 F. — n ulti. fig. t.t. & 7 fi. lib. 7 Q. Q. — o O. — p 8 musc. tab. C. aut potius quæ re cum musculum in Epitomes tabulis. — q 4,4. — r ut in ult. fig. sinistro latere à z α oritur, estq; hæc figura hac in parte cæteris uerior. — s P. — t Q. — u 3 musc. tab. Δ 4 tab. Γ. — x P. — y m. — z R. — a 10 musc. tab. Θ. — b inter P & R. — c H. — d I. — e S & T. — f ult. fig. à d ad E. — g fi. cap. 12 Z, aut X. aut potius seriatim hic specta ult. fig. — h 2 fi. cap. 2 lib. 4 c, c. dein r. — i fig. 14 cap. A. — k eiusdem fig. C cũ L. — l 2, 3 fi. cap. 12 lib. 1 c.

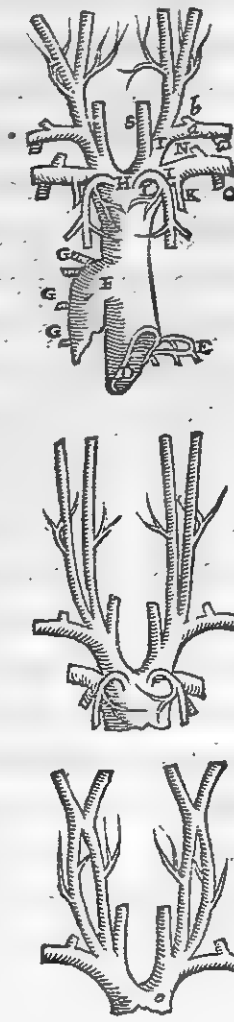
ramo, quum (uti diximus) in posteriora secundùm caluariæ basim is contendit,[m] propago diducitur, in elatiorem sedem[n] musculorum pertinens, qui anteriorem ceruicis uertebrarum regionem occupant, stomachoq́; subiacent. [o] Gracilior uerò internæ iugularis ramus, soporali arteria penitus relicta,[p] priuato foramine caluariam subit, quod iuxta foramen tertio[q] & quarto pari neruorum cerebri commune, cælatur. Priusquam uerò ramus ille in duram cerebri membranam pertingit, totusq́; in caluariam mergitur,[r] sobolem non admodum insignẽ ad auditus organum depromit, eam per[s] foramen quoddam transuersum mittens, quod huic soboli &[t] neruulo cuidam quinti paris neruorum cerebri commune censetur. Porrò[u] exterior, idemq́; grandior supra iugulum factæ diuisionis ramus, ab exteriori ipsius latere, postquã musculorum dorsum mouentium secundi paris[x] alterum perforauit,[y] insignem ex Galeni sentẽtia profert uenam, quæ deorsum uersus clauiculã reuoluta, ad summum humerum, ipsumq́; adeò brachium contendit, humerariamq́; nobis nuncupatam uenam constituit. Quum tamen propter Aristotelem, qui humerariæ ortum sub aure esse, falso tradiderat: & Galeni locorum, quibus uenarum in iugulo & collo seriem persequitur, obscuritatem, studiosiùs solito humerariæ originem indagatus sum, uenam hanc non ita ut Galenus censet, ab externa iugulari, seu maiori, quem paulo antè narrare cœpi, ramo, enatam uidi: uerùm ab ea uena, quam transuersim supra primam costam in axillam tendere scripsimus. uti sanè rationi uidebatur cõsonum, quæ tritiùs unum caudicẽ, quàm duos ramos, mutuò æquè distantes, aliquousq; simul progredi attestatur. Oritur autem humeraria, ab eius uenæ medio ferè ductu, qui à iugulo ad axillam metiri posset. Atq; hinc humeraria sub summo humero trãsuersim brachium petit, illa uerò sub humeri articulo magis obliquè in axillam descendit. Cæterùm priusquam humeraria brachium subeat, non procul ab ipsius ortu[z] ramum edit, qui in cutem posteriori ceruicis sedi obductam, & externos eius sedis musculos, numerosa uenularum serie digeritur. Pręter hunc,[a] alium quoq; grandiorem depromit ramum, in gibbam scapulæ sedem frequenti etiam sobole dispersum. Deinde quando ad[b] summum pertendit humerum, atq; sub illo in brachium prorepit, priusquã penitus demergitur, in summi humeri cutem[c] propagines deriuat, quarum præcipuæ in cutem digeruntur, quæ[d] musculum integit brachium attollentem. Eiusmodi propagines interdum, idq́; potissimùm in mulieribus, ad mamillarem usq; cutem[e] excurrunt, deorsum in priora secundùm clauiculam errabundo progressu deductæ, & ante sectionem in plerisq; mulieribus uirescente quodammodo aut cæruleo colore conspicuæ. Qua autem serie eius uenę brachium adeuntis reliquum digeratur, posteriùs dicam, quando peculiari Capite, ipsius axillarisq; uenæ distributionem persequar. Cæterùm[f] maior ramus, quem supra clauiculam haberi, atq; ab externo suo latere, secundùm Galeni placitum, humerariã germinare diximus, sub lato buccas mouente[g] musculo, per colli latus ad fauces porrigitur, exteriorem efformans iugularem, quę non pari semper modo (uti in uociferantibus, aut aliàs ui spiritũ retinentibus, & uetulis, indies obseruamus) per colli cutem fertur: sed ferè quadruplicem, aut magis adhuc uariam distributionis speciem proponit. Prima (quam frequẽtiùs est cernere) ea est, qua unus tantùm ramus hîc sub cute ad fauces usq; procedit, in ipso progressu nullibi insigniter discissus: sed duntaxat graciles ramos, in musculos, conterminamq́; cutem partim rectà, partim obliquè, & interdum transuersim cõscendentes, uariè spargens. Secunda autẽ ea uisitur, qua in medio ductu iuxta colli longitudinis medium, iugularis

Exterior iugularis, humerariaq́; ortus, & priusquam brachium subit, series.

Exterioris iugularis series.

m 13 fig. cap. 14 O.
n 1 musc. tab. A, B.
o 13 fig. cap. 14 F, inscius ramos O, O, O.
p 13 fig. cap. 12 lib. 1 R iuxta Q.
q 14 fi. lib. 7 I & K.
r fig. 14 cap. 12.
s 12 fi. cap. 12 lib. 1 V.
t 12 fi. cap. 3 lib. 4 b ab eo notatum.
u T.
x 8 musc. tab. C.
y fi. 6 cap. Galeni sententiæ conuenit ad T, a uerùm ultimæ fig. sinistrum latus ueram delineationem ostendit ad z & a.
z b.
a c.
b ultimæ fig. lib. 1 λ.
c d, d.
d 4 musc. tab. Z, 10 tab. A.
e 25 fi. lib. 5 A, A.
f T.
g 3 musc. tab. Γ.

iugularis in duos insignes ramos dirimitur: & unus quidem in priora, alter in posteriora quodammodo sursum properat. Tertiam cõspicimus, qua propter clauiculam adhuc exterior iugularis in duas propagines diffunditur, quæ sursum sub cute inuicem distantes ferũtur. Quarta ex tertia paratur: aliquoties enim illæ propagines inuicẽ perpetuò distant, ac nusquam se mutuò cõtingunt: interdum uerò ad humiliorem faucium sedem mutuò rursus coeunt, ac ex ambabus una constituitur uena, quæ mox bipartita, uti modò subiungam, in ramos cessat. Verùm subinde & ex tertia serie alia adhuc consurgit differẽtia. Nam aliquando altera, neq; illa sanè minor propago, cuti non subtenditur,[h] musculo recõdita, qui à pectoris ossis summo & clauicula pronatus, mamillari temporis ossis processui inseritur: atq; ea propago in eum modum submersa, frequenter adeò insignis occurrit, ut etiam nonnulli dissectionum professores hanc internam iugularem uideantur appellasse: illam[i] uerò interim negligentes, quæ secundùm asperæ arteriæ latus exporrigitur. Vtcunq; uerò exterior iugularis, aut unica utrinq;, aut in medio per collum ductu, aut statim à clauiculis gemina ascẽdat, semper cuti, quà prorepit, insignes notatuq; dignos offert surculos: ac quum ad fauces usque, iuxta inferioris maxillæ humiliorem sedem, sub aurium regione[k] contendit, sui[l] portionem ad oris interiora & duram cerebri membranam transmittit:[m] reliquum uerò ipsius, in faciei cutem, & illius musculos, & ad tempora, & post aures, & uniuersam breuiter capitis cutem transfunditur.[n] Portio interiora oris subiens, in primis suis scissionibus[o] glandulas obtinet interiectas, quas tertium glandularum in faucibus consistentium genus in sexto libro numerabimus. His glandulis, quæ uasorum hic præsunt distributionibus, ab interiori externæ iugularis portione ramuli dispensantur: mox notatu digni in laryngem, &[p] glandulas ipsi proximè adnatas, & musculos ossis *υ* referẽtis, & linguæ, & uniuersim ad omnes faucium sedes, surculi deriuãtur: quorum insignis sub lingua, secundùm ipsius longitudinẽ prorepit, in multiplices & errabunda serie prorepentes[q] ramulos scissus. Quinetiam ab hac iugularis portione, præter[r] grandem ramum, qui in caluariam per[s] foramen subit, ad posteriorem mamillaris processus sedem cęlatum: rami etiam in palatum, & tunicam narium cauitati obductam, digeruntur, à quibus postmodum non negligẽdæ[t] soboles caluariam petunt. Vna enim per[u] foramen, quod secundo cerebri neruorum pari insculpitur, caluariam accedens, in duram membranam aliquot surculis excurrit: quemadmodum & altera soboles duræ membranæ offertur, caluariam ingrediens per grandius foramen[x] illorum quæ in octauo capitis osse, odorum gratia exculpuntur. Hæ soboles, quum caluariam ingrediũtur, surculos quosdam oculo elargiuntur, in frontis cutem interdum disseminatos.[y] Exterior externæ iugularis portio, per capitis exteriora passim repens, mox glandulas suis quoq; distributionibus præfectas obtinet, quæ inibi sub aure reponuntur, ubi inferior maxilla superiori articulatur. Pręsens portio inter has glandulas bipartitur: &[z] uno ramo in buccas, narium alas, & ad[a] frontem uariè exporrigitur, [b] altero

PRIMAM distributiõis externæ iugularis uenæ seriem, nuda cauæ delineatio docet: reliquas uerò tres, priuatis & nunc seriatim hic repositis formulis expressi, ac earum primæ eosdem characteres, quos integræ delineationi, accommodaui, ratus ex illa hãc ita facilius posse perpendi.

h 4 musc. tab. Θ.
i S.
k V.
l X.
m Ý.
n X.
o 1 musc. tab. A.
p 6 musc. tab. L.
q Hi sublata lingua conspiciuntur.
r fig. cap. 14 E. & ultimæ fig. λ.
s 2, 3 fi. cap. 12 lib. 1 g.
t sub 9. & ult. fig. μ. & fig. cap. 14 G, H.
u 1, 3 fig. cap. 12 lib. 1 G.
x 3 fi. cap. 12 lib. 1 L.
y Y.
z Z.
a 9.

b e,+. [b] altero autem tempus & auris regionem adit. Hic enim ramus denuò in duos c e. præcipuos surculos diuisus, [c] unum in sui lateris tempus admodum errabun- d +. do & inuoluto ductu digerendum offert: [d] alterum uerò post aurem & ad occipitis cutem diffundit. Exterioris iugularis soboles, in faciem ac capitis cutem digestæ, hoc sibi priuatim uendicant, quòd dextri lateris uenæ, sinistri lateris uenis, quibusdam sedibus permisceantur, ac inuicem coeant, idq; potissimùm in facie & uertice, & in primis adhuc in fronte. adeò, ut frontis uena plerunq; ab utrarumq; iugularium propaginibus, per internos oculorum angulos sursum deductis, confletur. Ad hæc, per [e] exigua uerticis osium foramina & su- e 4 fi.cap. 11 lib. 1 f,f. turas, [f] gracillimæ uenulæ in caluariam procidunt: non aliter atque rursus ex f 1 fig lib. 7 F,F. caluaria in cutem alias emergere tum dicam, quando cerebri uasorum seriem priuatim enarrabo. Quippe hæc opportunè tantisper dum in caluariam arterias quoq; sermone perduxero, asseruabitur, quòd uaria cerebri uenarum arteriarumq; sit commixtio: quam incognito adhuc arteriarum ad caluariam ductu, arduum foret percipere. Quanquam interim cuiuis integrum sit, Caput decimumquartum, cerebri uasis dedicandum, aut hîc, aut suo, quo id reponam, loco aggredi.

VENAE AXILLARIS ET HVMERARIAE per brachium cubitumq; & manum series. Caput VIII.

a m & a. ult. fig. z & α. b ult. fig. α nascitur quodammodo à z. c sub λ & Q ult. fig. lib. 1.

VENAS [a] duas à caua in brachiũ propagari, prius relatum est, quibus una eademq; radix à iugulo extra thoracẽ usq; extitit. Gracilior, quę ueluti ab alia crasiore [b] enascebatur, quòd [c] sub summo humero, ipsaq; adeò clauicula, in externam brachij sedẽ procidat, humeraria & cubiti exterior dicitur: crasior autem, amplior'ue, quòd per axillã internamq; brachij sedem prorepat, axillaris interiorq; cubiti uena nuncupatur. & quanto hæc grãdior amplior q; humeraria uisitur, tanto etiam in frequẽtiores numerosioresq; soboles diffunditur. Humeraria namq; d b,c,d,d. [d] illos quos pręcedente Capite recensuimus ramos dispergens, ad posteriorem clauiculæ sedem cõtorquetur: ac sub summo humero, uti diximus, prorepẽs, e 3 musc. t4. [e] inter internum latus musculi brachium attollentis, & ualidũ tendinem mu- inter P & Δ per lineã ab L ad Q. sculi brachiũ ad pectus ducentis, in brachiũ procedit. Dein carnea membrana sub cute suffulcitur: deorsumq; porrecta, etiã ante sectionẽ in omnibus euadit conspicua: nisi fortè graciliores omnino uenas homo obtineat, obesior'ue sit. Porrigitur autem recto tramite per anteriorẽ (uersus exteriora tamen magis) f 6 musc. tab. Θ. brachij regionem, secundùm exterius latus [f] musculi cubitum flectentiũ ante- g e,e,e. rioris. In descẽsu uerò ad cubiti usq; articulũ, [g] graciles duntaxat ramos utrinq; in cutem sibi proximam, anterioremq; dicti musculi sedem dispensat, qui partim rectà, partim obliquè & transuersim in cute ita prorepunt, ut interdum h f. uersus internã brachij sedem ad axillaris uenæ [h] soboles in cutem digestas per- i f. tinere, cum illisq; coire uideantur. [i] Quando humeraria cubiti attingit articu- k 2 fi. cap. 22 lib. 1 P. lum, iuxta [k] exterius humeri tuber, in tres ferè ramos tota diducitur. [l] Primus l g. (quem frequentisimè, & potisimùm in hominibus, deesse conspicies) quo- m 5 musc. tab. Θ. 6 tab. Ξ. tiescunq; se offert, gracillimus uisitur: & penitiùs quàm sub cute immergens, exteriori sedi capitum [m] musculorum præcipuè offertur, qui quatuor digito- n 6 musc. tab. A. 12 tab. Θ. rum secundos & tertios flectunt articulos, & interno lateri eius [n] musculi, qui radium in supinum mouentium longior existit. Ramus iste, mox in paucos

Humerariæ series iuxta cubiti articulum.

Lib. de Venarum dissect. & potissimum 3 lib. de Administ. sect.

surculos dissectus, cessat: neq; ut Galenus scribit, alicui axillaris uenæ ramo ita commiscetur, ut[o] præcipuũ humerariæ ramum, qui enarratione secũdus erit, cum[p] quadã axillaris uenę propagine, in cubiti flexu sub cute uniri mox audies. Vt enim Galenum axillaris uenæ[q] pręcipuam portionẽ, in alto inter musculos reconditam, minus uerè descripsisse, ex sedula resectione obseruabis: sic quoq; primi huius humerarię rami (si quando is unquam cernitur, & Natura pręter consuetum sibi artificiũ, à cute ad corporis penitiora, non autẽ ab his, utpote sedibus ad uasorum custodiã tutioribus, uersus corporis superficiẽ, cutemq́; uenas porrigi uoluit) seriem non est assecutus, aut imaginatione illam sibi admodum inartificiosam cõfinxit. quanquam interim pereleganter uereq́; eas Galenus enarrauerit uenas, quæ citra sectionẽ in nudato (uti in uenæ sectione fit) brachio, plurimùm & frequẽter illi occurrerunt. Quas quum simijs cõuenire uidit, quàm illarũ corpus humano simile sit, longa oratione inducere conatus est, nullam, nisi ante dissectionẽ omnibus obuiam, sibi perspectã habens differentiam: quum interim tam uarias & innumeras hactenus in ossibus, musculis, & uenis quoq; proposuerim, mihiq́; inde non uulgariter persuadeã, humanum corpus nunquã à Galeno fuisse aggressum.[r] Secundus itaq; & præcipuus humerariæ ramus, eorum in quos iuxta exterius humeri tuber ea discinditur, obliquè sub cute, ad cubiti cum humero articuli flexus medium descendit: ac cum axillaris uenæ[s] ramo, quem postmodum commemorabo, coit:[t] unaq́; ex ambobus ramis, humerariæ nimirũ & axillaris, uena cõflatur.[u] Tertius humerarię ramus,[x] musculũ qui radio iuxta brachiale insertus, radij in supinũ motus autor est, cõscendit: & paulatim deorsum prorepẽs, obliquus per radium ante medium ipsius lõgitudinis in externã cubiti regionẽ perfertur: quam ubi attigit,[y] surculos quosdam, ut & reliquo, quem hactenus cõfecit, ductu, in proximam sibi cutem depromit: quorum non[z] infimus esse solet, qui ab ipso educitur, quà humeraria in tres illos ramos iuxta externũ humeri tuber partitur. Cęterùm tertius hic ramus sensim obliquè uersus ulnæ appendicem, brachialisq́; radicem prorepẽs, tandem[a] alteri cuipiam inibi[b] cõmiscetur uenæ: hacq́; adauctus, externam brachialis sedem conscendit: & in aliquot surculos, errabundo incessu sparsos, dissectus, regionem intercurrit, quæ ante paruum digitum & anularem habetur, externa etiam illorum digitorũ sede soboles quasdam ab hoc ramo sibi uendicante. Cuius uerò uenæ propago illa demum sit, quam tertio humerariæ ramo uniri iam scripsimus, subiungam, ubi primùm aliquot axillaris uenæ propagines absoluero: quippe à quodam axillaris ramo, sub cute per totam ulnæ longitudinẽ exporrecto, illius propaginis initiũ pendet.

Axillaris in brachio consistentis series.

Axillaris itaq;[c] quum primùm axillã superat, brachiumq́; subingreditur, inter musculos brachij os amplexantes delitescit, præcipuè uerò inter anteriorem sedem[d] primi cubitum extendentiũ, & posteriorẽ sedem tendinis[e] musculi, quo brachiũ pectori admouetur, & dein iuxta musculorũ cubitum flectentium[f] posteriorẽ. Hęc primùm capitibus[g] musculorũ, quorum ope cubitus extenditur,[h] propaginem offert, illis[i] uenulis e regionẽ eductam, quæ ab ipsa in glandulas hic repositas digeruntur. Post hanc, demissius axillaris ex posteriori sua sede[k] uenã ijsdem musculis dispẽsat, à qua mediocris etiã magnitudinis soboles in externæ brachij sedis cutem disseminãtur. Ab externo latere axillaris uenæ,[l] alia notatu dignæ amplitudinis propago diffunditur, obliquè deorsum sub humero, seu brachij osse, ad[m] externum usq; huius tuber descendens, ac sub[n] musculis cubitum extendentibus occultata:[o] musculorumq́; capitibus, ab externo humeri tubere pronascẽtibus, ramulos quosdam exhibens: ac demum aliquousq;

o b. p t mutua cũ b ad a. q q.q.ult. fig.f.f. r b. s t. t a. u i. x 6 musc. tab.A,12 tab.Θ. y k.k. z superius k. a x.x. b l. c f. d 1,12 musc. tab.T. e 3 tab.Δ. f 1 tab.Γ. g 11 tab. Θ,f. h n. i inter P & R. k o. l q. m 2 fi cap. 23 lib. 1 P. n 9 musc. tab.T,S. o eiusdē tab. Y,Z,Ə,A.

aliquousq; semper profundè occultata, in externam cubiti sedem prorepens, simul cum[p] neruo, qui brachium petentiũ quartus opportunè enumerabitur. Has propagines axillaris adhuc in alto latitans edit, ipsaq; in[q] duos truncos discinditur, quos sanè accuratissimè examinatos uelim, non tantùm Galeni nomine, quem hæc axillaris diuisio latuit, uel quam iuxta cubitum, atque adeò in brachij extremo fieri scripsit: sed eorum quoque occasione, qui se operæpretium aliquõd in Anatome arbitrantur præstitisse, dum sectionem semel atq; iterum aggressi, simul cum axillari uena humerariã porrigi, se animaduertisse scribunt, oscitãter humerariam (quæ etiam uel ante sectionem notissima esse debuit) unà cum carnea membrana à brachio auferentes, & postmodum[r] alteram axillaris uenæ partem (quam modò persequar) humerariæ loco describentes. Axillaris itaq; hominis uena, non procul ab ipsius è thoracis cauitate in axillam egressu, in duos quodammodo pares discinditur truncos: quorũ alter, qui ferè & crassior uisitur, toto ductu in profundo latitat,[s] arteriæq; in brachiũ exporrectæ perpetuò attensus, eadẽ ferè cum ea distributionis serie digeritur, simul etiam[t] neruo brachium adeuntiũ tertio cõcomitatus. Inter[u] duos enim cubitum flectẽtes musculos, deorsum ad mediam sedem flexus articuli cubiti porrigitur, illis musculis, & dein membranis, quibus nerui induũtur, ramulos spargens. Quando autem cubiti articulum superauit, atq; inter musculos digitorum flexus autores ferri incipit, in[x] duos dirimitur ramos, qui modicè ab inuicem recedentes, ac musculos quos perreptant surculis implicãtes, unà cum tendinibus internam manus sedem petunt, qui per[y] ligamentum, in interna brachialis regione anuli modo conspicuum, porriguntur. Rami inibi in alias soboles partiti, sub[z] tendine feruntur, qui latescens, uolæ cuti subnascitur: atq; hinc ita in internam digitorum sedem digeruntur, ut binæ soboles pollici, & totidem indici, & una medio offerãtur, à ramo qui secundùm radium per cubitum porrigitur. Ab illo autem, qui ulnæ attenditur, binæ soboles anulari & minimo, & una medio exhibentur: ab illoque ramo surculus[a] musculos adit, externam uolæ sedem occupantes. atque ita ab altero etiam ramo surculus in [b] musculos penitiùs pertinet, qui primo pollicis ossi cõnascuntur. [c] Alter axillaris truncus sensim ex alto ad internæ brachij sedis cutem emergit, uersus humeri[d] interius tuber properans, ac ante sectionem sub media brachij longitudinis sede, non minus quàm humeralis supra cubitum, conspicuus. Vbi autem interiori humeri tuberi ferè incumbit, ad elatiorẽ eius tuberis sedem, in[e] duas magnitudine propemodũ æquales partitur uenas: quarum anterior cuti substrata (quemadmodum & omnes præsentis trunci soboles) obliquè deorsum ad mediam cubiti articuli flexus sedem repit, ac cum[f] secundo humerariæ ramo ad humiliorẽ mediamq; flexus illius sedem coit,[g] unaq; inibi ex ambabus consurgit uena, quam cõmunem, quia ex axillari & humeraria cõstituitur, meritò appellamus. uulgus tamẽ medianam uocat: etiamsi Græci, & Latinorum præcipui,[h] ramos qui hanc cõmunem efformant, medias, ut & obliquas, nuncupauerint. uerùm interim Galenus in primo libro de Curandi methodo ad Glauconem, mediam uidetur appellare, quam aliàs cõmunem uocitat.[i] Posterior uena illius axillaris trũci iuxta interius humeri tuber bipartitionis, frequẽtes ramos deriuat inferioris cubiti sedis cuti, & interioris itidẽ exteriorisq; sedis humiliorũ, ac secundùm ulnam sitarum regionũ cuti. Ramorum per has sedes excurrentiũ,[k] unus primarius, secundùm ulnæ inferiorẽ sedem, ad exteriora tamen magis declinãs, uersus brachiale porrigitur, & ipsius soboles cum humerariæ[l] ramo illuc contendẽte[m] coit: cõsurgensq; ex ramo hoc & sobole illa pro-

Lib. 3 de Administ. sect.

Præcipua axillaris in duos truncos distributio.

Axillaris uenæ portionis cutem subeuntis series.

Communis uenæ constitutio.

p 2.3 fig. cap. 11 lib. 4 Θ. | q 1.2 q & r. | r q.q. & alt. fig. f.f. | s fig. cap. 12 N. | t 1 fi. cap. 11 lib. 4 r. | u 6 musc. tab. inter Θ & r, r. | x Petit hæc ex arteriæ serie. | y 4 musc. tab. 6. | z 4 tab ten do muscu li r. | a 4 musc. tab. s.s. | b 6 musc. tab. x.λ. 7 tab. chart. 1.2.3. 11 tab. f. | c r. | d 1.2 fig. cap. 23 lib. 1 s. | e t.u. ac t anteriorẽ notat. | f b. | g a. | h t.b. | i u. | k x.x. | l i. | m l.

 illa pro-

illa propago, perinde ac prius enarratum est, in externam manus sedem dirigitur. Interdum autem illo humerariæ ramo deficiēte, ea axillaris uenæ soboles abundè eius rami uices in manu gerit. Rursus ramorū[n] posterioris illius uenæ trunci axillaris, qui sub cute cōsistit,[o] alius haud negligēdus cutem adit, qua posterior cubiti articuli sedes induitur: quanquā is in externā cubiti sedem non admodum procul perreptet. Insuper[p] alij etiā rami notatu digni, ab hac posteriori uena in internæ cubiti sedis cutem digerūtur, qui uario & admodū incerto implexu, modò inuicem permiscentur & coeunt, modò iterū mutuò abducuntur, surculos à primario illo[q] ramo, quem ulnæ exporrigi dicebā, assumentes, aliosq; rursus illi surculos impartiētes. His surculis & propaginibus in eum modum per cubiti interiora reptantibus,[r] alia frequētissimè accedit non contemnenda, quam axillaris uenæ[s] ramus, cōmunem uenam cum humerariæ ramo efformās, ab humiliori sede & ex medio progressu emittit. Hæc interdum rectà, interdū uerò errabundo ductu ad brachiale contendit, alijsq; huius sedis propaginibus cōmiscetur: quæ adeò graciles sunt, uarieq; inuicem implicātur, ut interna cubiti regio non minus frequēter quàm tibiæ uenter, seu sura, uaricibus molestetur, hîcq; quidpiā retis imagini non absimile cōmonstret. Propagines hæ neutiquā ad brachiale terminātur: sed partim obliquè, partim rectà, partim uerò trāsuersim, & modò inuicem cōmixtæ, modò rursus diremptæ, totam manus internā cutem perreptāt, ipsi cuti passim cōnatæ. Porrò harum propaginum, quæ pollicis radicē, seu Veneris, aut ut alijs uisum est, Martis collem accedunt, priuatim id sibi uendicant, quòd ipsis[t] ramus ab illis uenis[u] permiscetur, quas à communi uena in externam pollicis regionē diffundi, iam dicturus sum.[x] Cōmunis enim uena ilico atq; è[y] duabus illis axillaris & humerariæ propaginibus cōflatur, obliquè deorsum ducitur, ad elatiorē cubiti sedem paulatim contendēs, quousq; radium paulo ultra ipsius longitudinis medium transcendat hinc inde: neq; id eodem semper modo, in progressu ramulos diffundens, & nonnunquam à propaginibus, internā cubiti sedem sub cute perreptantibus, alios, qui cum ipsa coeunt, assumens, donec tandem in externā cubiti sedem pertingat. Vbi itaq; cōmunis uena eam sedē attingit,[z] supra radium nonnihil ante illius cum brachiali articulum, in[a] duos ramos discinditur, sectionemq; ostendit, quam non inopportunè Græcorum γ, aut Y, aut Λ, non autem Γ assimilaueris. [b] Alter istius sectionis ramus, qui elatior est,[c] portiunculam ad internam brachialis sedem, uersus pollicis radicem dispensat, quæ dictis nuper hanc sedem perreptantibus surculis[d] commiscetur. Quod uerò elatioris rami reliquum est, exteriùs inter pollicem & indicem sursum repit: atque hîc in uarias soboles, inuicem nunc unitas, nunc autem rursus seiunctas, dispergitur.[e] Alter ramus, qui inferius γ aut Y caput constituit, indicis & medij, & aliquousque anularis sedem petens, in uarias quoq; soboles exhauritur. Quippe hæc uenarum in manus cutem series adeò uaria est, pugnansque, ut hanc explicare prorsus arduum sit, præsertim quum inter quàmplurimos homines, uix duos æquali correspondentiq; uenarum in ramos distributione inuenias. Adde, eiusdem hominis dextram sinistræ rarò admodum congruere. Operæprecium itaque fuerit, uenarum in manum propagines non hinc, sed ex sectione, & ante consectionem, in brachijs uinculo interceptis, quum uenam diuidimus, condiscere: atque ad amussim expendere, quàm in uenarum sectionibus nostri, si dijs placet, Aesculapij hallucinētur, qui grauiter num humeraria, aut cōmunis, aut axillaris in manu diuidenda sit, ridiculè contendentes, humerariā sese aperire existimāt, quoties uenam inter pollicem & indicis

Communis uenæ series.

Variam manus cutem implicantium uenarum esse seriem.

&indicis radicem aperiunt: & axillarem, si uenam ad anularem & minimum digitos exporrectam incîdunt. Ad hęc, quis non conspicit, ipsos in cubito propemodum nullam, pręter axillaris uenæ[f] ramum, ad communem uenam exporrectum, diuidere? utcunq; etiam ante uenarum sectionem (quod sanè absonum est, & parum anatomicum) de aperienda uena non secus contendant, quàm si peculiaris quæpiam uena, à singulis partibus, quas inflammatione, aut aliter affectas suspicantur, in brachium duceretur, & non, uti nos docuimus, ab[g] uno trunco, ex magna cauę uenæ in iugulo partitione educto, omnes quas hoc Capite descripsimus uenæ pullulent. Quanquam ridiculæ huic uulgi medicorum opinioni, Hippocratis, aut eius qui libros de Morbis conscripsit autoritas satis congruat, qua hepatitis & splenitis ipsi uocatarum uenarum ductus & series, imaginatione tantũ traditur: & fortè qua nos de uenæ sectione perpetuò disceptãtes, tantopere deuexamus, rectitudinis fundamentum iacitur. Cęterùm ut in manus cute (ne fortè aliò quàm ad humani corporis fabricam lubens nostra expacietur oratio) etiam in eodem homine uenarum distributio uariat, pari quoq; ratione & in cubito subinde diuersam uenarum propagationem uidere est. Interdum enim[h] duarum mediarum ad communis uenæ generationem concursus non in cubiti fit flexu, sed multo humiliùs, non procul à medio longitudinis cubiti. Aliquando humerariæ ramus, communem accedens, occultatur, axillaris ramo uisum non fugiente. nonnunquam rursus contraria est ratio. Contingit etiam non semel, axillaris ramum, qui ad communem fertur, humerariæ ramo longè aut graciliorem, aut ampliorem esse: & interdum hunc, aut illum geminũ uideri. Quandoq; (& id non infrequenter)[i] tertius humerariæ ramus, externam cubiti sedem accedens, omnino deest, ipsius uicem ramulis tunc supplentibus, qui à[k] communi uena in cutem excurrunt, ac subinde etiam axillaris[l] ramo, qui toti ulnæ longitudini exporrigitur. Ne uerò hanc orationis seriem barbaris nominibus implerem, ac alioquin satis obscuram, difficiliorem redderem, in uenæ cauæ delineationis characterum indice, eiusmodi nominum ratio mihi fuit instituta.

f t.

g & z in ultima fig. à uno pendens trūco.

Venarum seriem crebrò uariare.

h b, & d.

i i.

k a.

l x, x.

VENAE CAVAE PORTIONIS AD PARTES infra septum transuersum locatas distributæ series.

Caput IX.

SIMVLATQVE uena caua secundùm posteriorem iecoris sedem deorsum[a] prorepens, non amplius iecori connascitur, nonnihil obliqua ex dextris quodammodo corporis partibus introrsum, ad mediũ dorsi fertur, ilico[b] ramum non admodũ grandem ex sinistro latere promens, qui potissimùm numerosa uenularum serie in pinguem membraneamq; sinistri renis tunicam digeritur, quæ à peritonæo pronata, renem inuestit, eundemq; dorso alligatum continet. Hic ramus infrequenter ex dextro cauæ caudicis latere, uenam coniugem adipiscitur: quòd[c] uena dextri renis pinguem tunicam, conterminasq; ipsi peritonæi sedes accedens, non à cauæ caudice principium ducat, sed ab elatiori regione[d] eius uenæ, qua dextro reni serosum sanguinem deferri audies. Caua enim, ubi iam mediæ uertebrarum sedi innititur, ab utroq; latere[e] amplissimam propaginem in renes distribuit, dextram quidem propaginẽ dextro reni, sinistram autem sinistro transuersim deriuans. Atq; ut situs renum uarius est, ita quoq; harum propaginum exortus è directo sibi neutiquam correspondet. Quando

a ʃ. & 20 fi. lib. 5 Q. 22 fig. g. 25 P.

b 8. & 20 fig. lib. 5 X ad V.

Ad renis inuolucrum uena.

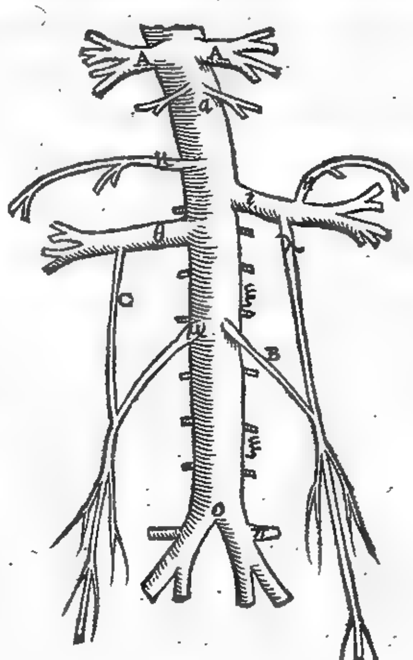
c z. & 20 fig. lib. 5 Y.

d θ.

Ad renis corpus uena.

e θ, z. & 20 fig. lib. 5 a, b. 22, 23 fig. m, n.

enim dexter ren (uti plerunque accidit) ſiniſtro elatiùs locatur, dextri lateris propago altiùs quàm ſiniſtri renis, principiũ ducit: ſi uerò ſiniſter ren dextro ſuperior ſit, propago quoq; in ipſum repens, elatiùs quàm dextra propago, à cauæ caudice exoritur. Atq; tunc etiam uena ſiniſtri renis, pinguem implicans tunicam, ex medio huius propaginis ductu originẽ ſumit, ea quæ dextri renis offertur tunicæ, à dextro cauæ uenæ latere initium mutuante. Hæ itaq; propagines, ſeroſum ſanguinem ad renes, ut illum excolent, ac ab urina liberent, deferentes, ob idq́; emulgentes uulgò dictæ, admodũ craſſę ſunt: ac quamprimùm concauam renum ſedem contingunt, hominibus in [f] duos ramos partiuntur: ac dein in renum ſubſtantiã, mirabili quodam artificio, hactenus nemini Anatomicorum cognito, digeruntur. Quod nam uerò id ſit, in quinto libro perſtringam, unà quoq; rationem additurus, cur harum propaginum ortus nunquam è directo ſibi reſpondeat. Cæterùm priuatim ab humiliori ſede [g] propaginis ſiniſtrum renem petentis, iuxta ductus ipſius ferè medium, [h] uena pronaſcitur, in uiris ad ſiniſtrum teſtem tota excurrens: præterquàm quòd graciles [i] exiguosq́; ſurculos in peritonæũ, quà porrigitur, ac in membranas tunicasúe, ſiniſtrum teſtem & ſeminaria ipſius uaſa ambientes, producat. Hæc enim uena peritonæo, quà id lumborum [k] carnibus inſternitur, adnata, deorſum ſuper pubis os incedit. quod quum ſuperauit, atq; ex magna peritonęi cauitate elabitur, in [l] uarios anfractus gyrosq́; conuoluitur: quorum baſis, ſuperiori teſtis ſedi connata, ramulos in tunicam, teſtis ſubſtantiam proximè continentẽ, digerit, & alijs frequẽtioribus ramis in teſtis ſubſtantiam paſsim diſſeminatur: quemadmodum quintus liber, ubi generationis organa perſequar, diffuſiùs docebit. Vena hæc, ſiniſtrum teſtem accedens, aliquando propaginem à cauę caudice, ſub uenæ ad ſiniſtrum renem exporrectę, principio enatum aſciſcit: quæ non procul ab exortu ſiniſtrorſum deſcendens, cum reliqua teſtem petente coit, unaq́; ſeminalis uena ex ambabus cõſurgit. [m] Vena autem dextrum accedens teſtem, non à [n] uena in eius lateris renem protenſa, originem ſumit: at à cauæ caudice, aliquanto inferiùs quàm uenæ renibus oblatæ, principium ducunt. Huius ſeminalis uenæ exortus, non ut reliquarum ferè propaginum, in cauæ conſiſtit latere: uerùm ex ipſius eminentiori anterioríue ſede, uerſus dextrum latus nonnihil, extuberanti ac ueluti rotunda origine enaſcitur. Præſenti uenæ ramulũ quoq; ex ea quæ in dextrum renem procurrit, acceſsiſſe, ac ſimul cum ea coiuiſſe, Galenus ſibi ſemel obſeruatum teſtatur. Et nos quoq; totam dextri teſtis uenã, à uena quæ reni offertur pronatam, ſemel uidimus. In mulieribus alia [o] harum teſtes adeuntium uenarum eſt diſtributio. quamuis enim illis par cum uirorum uenis ſit exortus, ipſæ tamen ex magna peritonæi cauitate haud elabuntur, neque ad pubis oſſa pertingunt: uerùm ad mulierum [p] teſtes, [q] pinguibus membranis ſuffultæ porrigũtur, non uniuerſæ in ſeminaria uaſa ceſſantes, aut totæ in teſtes exhauſtæ. Nam priuſquam ad

Quoniam in nuda integraq́; cauæ uenæ figura, uenarum ad renes, eorundemq́; pinguem tunicam pertinentium, ac dein ſeminalium uenarum originem, ita atq; frequentiùs ſecantibus occurrit, expreſsimus: præſenti figura quandam differentiam, quæ hic deſcribitur, pingere uiſum eſt. Notet itaq; A, A, a, κ, θ, ι, υ, λ, μ, ξ, ξ, o, & π, idẽ quod in nuda cauæ figura. B uerò ramum, à cauæ caudice ad ſiniſtri lateris ſeminalem uenam porrectum, ac cum ipſa coeuntem. C ramulum ſignificet, à uena pronatũ, quæ dextro reni offertur, atq; is ramus dextræ ſeminali uenæ commiſcetur.

Seminalium uenarum in uiris ſeries.

Lib. de venarum ſectione.

Mulieris ſeminalium uenarum ſeries.

f Spectā il in 20, 22, 23, 25 fig. lib. 5 ubi renum cauo.
g ι.
h λ, λ.
i 20 fi. lib. 5 g ab e. unde etiã, uti & ex 22, 23 figuris, huius uenæ ſeriẽ petes.
k 8 muſc. tab. Θ, Ξ.
l ν. aut ſpecta 22, 23 fi. lib. 5 d. a d e, aut 23 fig. N, O. ac dein Q & T.
m μ, μ. & 20 fig. lib. 5 f. & 22, 23 fig. u, t.
n θ.
o 25 fi. lib. 5 e, d.
p 25 fi. lib. 5 r.
q In 26 fi. lib. 5 hæc uaſis ſpectantur.

quam ad testes deueniunt, utriusq; lateris[r] uena bipartitur: ac[s] una portio, ue-
næ uirorum testi implicitæ modo, seminariũ uas efficitur.[t] Altera uerò, mem
branis quoq; pinguibus intertexta, in uteri latera digeritur, elatiorẽ ipsius fun-
di sedem potissimùm implicans. Præter commemoratas propagines, caua,
ubi lumborum uertebris, ac magnę[u] arterię colligatur, ab ipsius inferiori sede,
quæ uertebras spectat,[x] uenas geniculatim diffundit, per[y] foramina, neruis in
uertebrarum lateribus exculpta, ad dorsalẽ medullam digestas, & ramos dein
à se spargẽtes in musculos uertebris adnatos, à quibus rursus aliæ soboles in ab-
dominis musculos orbiculatim ad abdominis usq; latera conscendunt, & illis
quas perreptant sedibus alimentũ elargiuntur.[z] Quum primùm uerò caua ad
sacri ossis usq;[a] summum descẽdit,[b] atq; iam magnæ arteriæ (quæ ipsi prius ad
sinistrum subijciebatur) tanquam digniori organo cedens, ipsi arteriæ se sub-
sternit, in duos æquales partitur truncos: quorũ hic dextro cruri, ille sinistro
(ubi eas quas modò dicam deprõpsere soboles) offerũtur.[c] Sinister enim trun
cus, perinde ac dexter quoque, statim in ipsa partitione, aut potius ubi caua in
duos truncos supra os sacrum diuiditur, ab exteriori ipsius latere[d] uenam pro-
mit maiorẽ ijs quas ad lumborũ uertebras, & abdominis musculos, & alios ibi
dem dorso cõnexos, disseminari diximus. Vena hęc etiam interdũ altius ac an-
te cauæ supra os sacrum partitionẽ, principiũ ducens, transuersim lumborum
[e] carnibus insternitur, ipsis & peritonęo abdominisq; musculis ramulos disper
gens, & in canibus multo quàm in hominibus manifestior. Posteaquam sini-
ster truncus hanc deriuauit uenam, obliquè deorsum uersus exteriora fertur,
figuram cum dextri lateris trunco Λ literæ, aut Y in hunc modum ⅄ inuer-
si non absimilem constituens, & aliquot[f] surculos superioribus sacri ossis fo-
raminibus offerens. Deinde mox in progressu in[g] duos impares ramos findi-
tur: interior namque gracilior est exteriore. ac mox duas edit propagines, quã
rum alteram[h] interiorem, alteram[i] exteriorem, manifestioris doctrinæ gra-
tia appellare consueui. Exterior itaque propago tota quodammodo[k] inter sa-
crum & coxendicis os, quà[l] maximus neruorum crus petentium ducitur, in
exteriora transuersim prorepit, & numerosa ramorum serie in omnes muscu
los, ab ilium ossis externa sede pronatos, femorisq; motibus famulãtes, dispen-
satur, surculos[l] etiam deorsum in musculos diffundens, qui ab inferiori coxen-
dicis ossis sede principiũ ducunt: atq; ita articuli coxendicis ossis cum femore
posterior sedes, & clunium cutis, ab exteriori hac propagine uenas mutuãtur.
[m] Interior autẽ propago ab interiori ipsius latere exiguas soboles sacri ossis quo-
que foraminibus dispensat:[n] & alias his maiores, in recti intestini[o] musculos, cũ
temq; ani digerit, quæ fęculentum sanguinem hàc expurgant, si quando is per
uenam cauam huc decumbat, eodemq; colligatur. Deinceps hęc interior pro-
pago notatu dignum diffundit[p] ramum, qui in uiris dextrum uesicæ latus am
plectitur: & in plures scissus surculos, uesicæ ceruicẽ seu penem adit, in eumq;
numerose digeritur, ea semper serie, ut ceruici uesicæ crassiores amplioresq;
surculi, quàm ipsius fundo, exporrigãtur. In mulieribus uerò[q] præsens ramus,
ab interna diductus propagine, pingui mẽbrana suffulcitur: ac quibusdã surcu
lis uesicã quidem adit, uerùm frequẽtioribus inferiorẽ fundi uteri sedẽ inter-
currit, ramulos quoq; spectabiles in uteri ceruicẽ dispergens, per quos uirgini-
bus mẽstruas purgationes defluere, hactenus medici sunt arbitrati, hymenem
in puellis corpus quoddã sibi confingentes, non peruiũ, & obstans, quo minus
quicquam ex uteri fundo per ipsius ceruicem defluere possit. ac proinde colli-
gunt, sanguinẽ illum oportere per uenas manare, sub hymene uersus ceruicis

Caua rami lumborum uertebris carnibusq; oblati.

Quã caua arteriæ magnæ supra sacri ossis initium subijciatur, ipsiusq; hîc series.

uteri os, pudendum'ue spectantes: qui alioquin iam mulieribus, ac ex coitu, alio'ue petulanti affrictu, lacerum abolitum'ue hymenem obtinētibus, ab uteri fundo, aut uenis hymene superioribus distillaret. Verùm si medicis hymenis fabrica, natura'ue, quam quinto libro cum uteri descriptione meritò pertractabimus, cognita esset, neutiquā alias uenas uirginibus, quàm mulieribus sanguinem menstruum emittere contēderent: quum hymen carneam membranam transuersim in uteri ceruice repositam referens, oblonga sectione ita sit peruius, ut sanguinem illum facilè transmittat: perinde ac album illud profluuium, inuoluntario seminis fluxui non absimile, quod etiam admodū puellis nonnunquam obuenire Aristoteles uerissimè docuit. Cæterùm ut medici hymenis constructionem non sunt assecuti, ita quoq; Arabum nōnulli parum rectè scripserunt, quinq; numero uenulas in medium longitudinis uteri ceruicis diffundi, & dextrarum uenarum ora cum sinistrarum oris cōniuere, committiq;, ac ab illis puellarum hymenem cōstitui, quam uenarum huc pertinentium copiam, centonē nuncupant. Quod uerò[r] interioris rami sinistri trunci eius supra os sacrum factæ diuisionis adhuc post[s] duas iam ipsius cōmemoratas propagines reliquum est, ad pubis os contēdit, &[t] ab externo ramo trunci uenæ cauæ sobolem assumit, quæ cum eo interioris rami reliquo cōgressa, unam cum ipso[u] uenam efformat, quæ primùm peritonæum, ac dein[x] decimum femur mouentium perforat musculum: & ossis pubis[y] foramen permeans,[z] propriū sinum in elatiori eius foraminis sede sibi uendicat, quo simul cum sua coniuge[a] arteria, ac item[b] neruo fertur: ac foraminis eius[c] membranam, &[d] nonum femur mouentium musculum transiens, illis quos perreptat musculis ramos porrigit. Quando autem in crus pertēdit, in elatiorem[e] secundi tibiam mouentium musculi sedem, & in[f] quinti femur mouentium musculi partem, à pubis osse pronatam, ac postmodū in[g] octauum femur agentium, & penis[h] musculos, ramis nonnullis diffunditur, à quibus[i] surculi nimis quàm exiles in femoris internæ sedis cutem in inguinum regione prodeunt. Præter hos ramos,[k] unus etiam articulum coxendicis accedit, proprio[l] sinu coxendicis ossis acetabulū priuatim subiens. Et utcunq; multifariam hæc in crus prolabens uena digeritur, modicè tamen medium longitudinis femoris superat: & interdum præcipuus ipsius ramus quinto femur mouenti musculo dispensatus, propagini[m] commiscetur,[n] quæ huc pertinet, à maiori uena in crus deducta. [o] Exterior uenæ cauæ diuisionis supra os sacrū factæ trunci ramus, quum obliquè crus accedit, priusquam peritonæū perforat, ab elatiori ipsius sede[p] uenam mediocris magnitudinis expromit, quæ sursum ad abdominis anteriora per peritonæum ducta, ipsi ramulos quosdam utrobiq; communicat. Vbi hęc ad istum modum peritonæo connexa, ad rectum abdominis musculum[q] conscendit, peritonæum permeans, in internam posteriorem'ue recti abdominis musculi sedem inseritur, & utrinq; uarias soboles in transuersum abdominis musculum, & ipsi incumbētes obliquos, reliquasq; proximas sedes distribuit, recto tramite sursum sub recto musculo protensus. [r] Vbi uerò ad abdominis medium paulo supra umbilici regionē prorepsit, ipsius extremum in plures surculos disseminatur, qui ramulos spectant, quos à[s] uena sub pectoris osse ab elatiori thoracis sede delata, diffundi commemorauimus. Huius uenæ interuentu, mamillis cum utero communionem consortiumq; existere uulgò creditur. eius quippe beneficio, ex mamillarū uenis in uterum, quum fœtus enutritur, sanguinis retractionē: quum autem mulier lactat, ex uteri uenis in mamillarum uenas menstrui sanguinis reuulsionem perfici, medicis pariter concessum

Vena, è quibus falsò uirginibus mēstruæ purgationes manare creduntur.

Vena per pubis ossis foramen femur petens.

Inferiori abdominis sedi exporrecta uena.

r 5.
s 7, 8.
t à sorti-tur u.
u e.
x 16 musc. ta. F, G, H.
y 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 r.
z earundem fig. s.
a fig. cap. 12 s.
b 2 fi. cap. 11 lib. 4 chara. 66.
c 14 musc. tab. b.
d 8 musc. tab. Y.
e 16 ta. A.
f 8 ta. O, C.
g 8 tab. Z.
h 1, 2 fig. cap. 49 lib. 2 H, K.
i x.
k ad regionem e.
l 1, 2 fi. cap. 29 lib. 1 b.
m ad y.
n chara. 2.
o s.
p r.
q 6 musc. tab. e ad f.
r M.
s L.

cessum

cessum est omnibus. Quid uerò me, cur minus in eam sentētiam totus descendam, remoretur, in mamillarum & uteri historia explicabo. Vena interim ab imo sursum conscendens,[t] non ita procul ab uteri uenis originem ducit: &[u] alteram uenam in ortu quasi coniugem sortitur, ad pudendum excurrentem. [x]Exterior enim uenæ cauæ sinistri trunci, quem nunc describimus, ramus, quando supra coxendicis os in femur procidens, peritonæum transit, ab interiori ipsius regione aliam promit uenam, quæ ad ossium pubis medium, quà inuicem[y] cartilaginis interuentu hæc uniuntur, accedens, uiris in penis[z] inuolucrum & scortum, mulieribus autem in pudendi colliculos, & in[a] coriaceas carunculas (quas νυμφὴν uocant) uicinasq; sedes numerosa ramorum serie digeritur. Porrò reliquum[b] rami illius sinistri trunci, quod in crus copiosa propaginum serie digeritur, peculiari nunc Capite prosequemur, illo uniuersam cauæ uenæ distributionem absoluturi.

t Tnō pro cal b x. ææt 25 fig. lib. 5
u æt pro cal ab y.
x Δ.
x s.
y dic. fig. lib. 1 s.
z 20 fi. lib. 5 T, s.
a 25 fi. lib. 5 s.
b s.

VENAE CAVAE SOBOLES IN CRVS digestæ. Caput X.

PRAETER cauæ[a] propaginem, secundùm posteriorem coxendicis ossis sedem, in femur aliquousq; propagatam, ad crus duæ descendunt uenæ:[b] una quidē gracilior, quam per pubis ossis foramen ad quosdam interiora femoris amplexantes musculos perrepentem, ad medium longitudinis femoris[c] cessare, iam antea narrauimus.[d] Altera uerò crassior, cæterarumq; uenarum in crus excurrentium caudex, ab[e] externo ramo alterius trunci uenæ cauæ supra os sacrum factæ partitionis pendet: & simulatq; è peritonæo elabitur, per[f] superiorem coxendicis ossis regionem, ad internum latus[g] sedis, qua sextus & septimus femur mouentium[h] musculi descendunt, in inguina fertur, anterioremq; (uersus interiora tamen magis) femoris regionem subit: & nullo occultata musculo,[i] sinui cauitati'ue insidet, quæ in inguine efficitur, à[k] longo graciliq; musculo, tibiam mouentium primo, &[l] octauo femoris motuum autore. Vena itaq; huic cauitati incumbens, in plures ramos discinditur: atque quo iniurijs minus redderetur obnoxia, primis suis distributionibus Natura[m] frequentes glandulas (uti in axillis, ac sub auribus) hîc circumposuit, quæ firmam stabilemq; uenæ propagationem redderent, & quam diximus cauitatem cum uena simul, &[n] arteria,[o] neruoq; hac descendentibus opplerent, propugnaculumq; quoddam his uasis efficerētur.[p] Prima huius uenæ propago insignis est, ac ab interiori ipsius latere principium ducens, ad cutem femoris interiora inuestientē properat, & hàc deorsum per genu interiora, & hinc rursus per internam tibiæ regionem uersus[q] malleolum interiorem sub cute exporrigitur: ac demum in pedis superiora descendens, uariè inibi digeritur, alijs huc pertinētibus uenarum surculis cōmixta. Hæc propago, quà interiori exporrigitur malleolo, uniuersim non eundem seruat ductum. quandoquidē nonnunquã ab interna tibiæ sede, secundùm anteriorē malleoli regionem, ad pedis superiora[r] excurrit: aliquando uerò (sed rariùs) sub malleolo cōtorquetur, illàc pedis superiora conscendens. Deinde in ramorū ad pedis digitos & supra pedion serie plurimum uariat.[s] aliquando enim alijs quibusdam ramis hîc cōmixta, ad minimum digitum, ipsiq; proximū præcipuè deducitur, aliquando uersus pollicē & indicem excurrit. Breuiter, in eodem homine uix parem unquam reperias huius propaginis ramorum in utrisque pedibus seriem. Rami quoque, quos in descensu profert,

a r.
b a.
c ad χ.
d truncus inter Θ & Ω.
e s.
f 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 V.
g earundē fig. T.
h 8 musc. ta. Θ, Λ.
i 1 musc. tab. l.
k 1 tab. o.
l 1 tab. m.
m 1 tab. l.
n fig. cap. 12 φ.
o 2 fi. cap. 11 lib. 4 char. 60.
p Θ.
q ultimarū fig. lib. 1 φ.
r v.
s Iuuerit & hic quoque continuò figurã 6 cap. præpositã & ultimam inspicere.

Quòt uenarum radices femur petant.

Maioris femoris uenæ series.

profert,rarissimè inuicem aut numero,aut amplitudine correspondent:siquidem inordinatè ad cutem permeant. utplurimùm tamen in superiorem internæ femoris regionis cutem, non procul à suo ortu, utrobiq; unam emittit sobolem.ac[t] interior quidem, femoris interiora & inguina, ipsumq; quasi perinæum seu interfœmineum accedit:[u] exterior autem, quæ & crassior est, femoris anteriora & exteriora sub cute perreptans,similiter ac interior,in surculos quosdam cessat. Quum[x] grandis hæc propago ad medium femoris longitudinis quasi deuenit, notatu dignos ramos hîc etiam in cutē dispergit, & inter cæteros[y] unum[z] gracili longoq; musculo porrigit, quem tibiam mouentium primum recensuimus. Cæterùm quando ad genu articulum, uelut ad posteriora orbiculatim ea propago nonnihil conuoluitur,[a] duas quoq; emittit soboles, mutuò quidē mole pares, sed exiguas. una in anterioris genu sedis cutem secundùm patellam dispergitur: altera interioris genu sedis, uersus genu flexum, cutem accedit.Hæc posterior soboles aliquādo penitus deest,aliquando impense gracilis reperitur: tunc scilicet, cum[b] propria genu flexus cutem accedens uena,solito amplior uisitur.[c] Ad interioris sedis tibiæ cutē, à magna hac propagine, & antrorsum & retrorsum ramuli diffunduntur, qui impari numero sparsi,rursus cum proximis uenis uariè coeunt, inuicemq; rursus diri muntur. Præter istam propaginem, maxima crus subiens uena, eregionè illius[d] aliam promit,quę extrorsum ducta,in anteriorem articuli coxendicis cutem, & eius sedis musculos quoq; distribuitur. Postquam uerò maxima uena has edidit propagines,penitiùs inter musculos femoris os amplexātes immergitur, &[e] insignem ramum[f] septimo &[g] nono tibiam mouentibus musculis cōmunicat,à quo etiam tenues surculi in cutem deriuantur. Deinceps[h] alium magis in profundum distribuit ramum, nunc cōmemorato ampliorem, qui per [i] quintum femur mouentiū musculum digeritur, sobolesq; in[k] octauum tibiæ motuum autorem dispensat. Ab hoc etiam ramo plures uenarum surculi in uniuersos propemodū hîc femoris os ambientes musculos propagantur: inter cæteros autem præcipuus finem eius[l] uenæ, quam per pubis ossis foramen in femur delabi dictum est,ad se[m] assumit: eoq; adauctus, deorsum magis ad genu usq; quodammodo,inter musculos occultatus,descendit. Cæterùm maxima uena sensim ad femoris os,uersus posteriora contorta, ramulos oppidò quàm exiles[n] grandioribus femur petentibus neruis offert,qui in membranas neruis obductas digeruntur.Dein[o] aliam emittit propaginem, quæ in posteriorem femoris cutem excurrens, surculos etiam sursum cutem subeuntes deriuat.Huic propagini frequenter à[p] ramo,quem in quintum femur mouentium musculum dispensari diximus, soboles quædam accedit, quæ unà cum ipsa commiscetur: & uena ex duabus confluens,sicuti relatum est,cutem adit. Crebriùs tamen[q] duæ à grandi cruris uena enascuntur propagines,una humilior altera, & ex posteriori magis sede, quàm ex latere enata. Hæ in progressu inuicem unitæ,eam cōstituunt uenam,quæ hîc in cutem promitur: ac ubi[r] ramulos sursum in posteriorem femoris cutem germinauit, recto tramite deorsum per mediam flexus genu sedem, seu poplitem, ad suræ cutem[s] descendit, ipsi [t] numerosam ramulorum seriem porrigens,quæ sibi in omnibus minimè correspondet.Verùm ramulorum alij rectà,alij obliquè, alij transuersim in cutem excurrunt: & denuò nonnulli inuicem coeuntes,permiscētur: & deniq; cum aliarum uenarum,quas sub cute[u] tum internum latus suræ,[x] tum externam tibiæ regionem perrepere mox audies, propaginibus, subinde uniuntur. Atq; ita pręsens,quæ per poplitis flexū sub cute delabitur,uena, nonnunquam

ad calcem

t Λ.
u Ξ.
x Θ.
y Γ.
z 3 musc. tab. Ξ.
a Σ.
b char. 6.
c. Φ ad Υ usq;.
d Ω.
e char. 1.
f 1 musc. tab. 1.
g 1 tab. 5.
h char. 2.
i 5 musc. ta.
Φ, c. 12 ta. Ξ, Σ, Γ.
k 5 tab. 2.
l e.
m Χ.
n 10 musc. tab. 5.
o char. 3.
p char. 2.
q char. 2. 3, 4. & char. 4. et posteriori uenæ magnæ procedit sede.
r char. 5.
s char. 6.
t char. 7.
u char. 15.
x char. 12.

ad calcem uſq; duntaxat[y] incedit: nõnunquam uerò & ramulos in externum pedis latus depromit, nullibi interim in altum ſubmerſa. Cæterùm grandis crus ſubiens uena, poſteriori femoris ſedi, quemadmodum diximus, accumbens, exiguam ſobolem[z] utrinq; diffundit in exortus[a] muſculorũ, qui pedem mouentium tres primi enumerãtur, hicq; ex humilioribus femoris capitibus prodeunt. Vbi autem uena in horum capitum medio iam ferè[b] exiſtit, in duos impares diſcinditur truncos: quorum[c] exterior, qui[d] interiore longè eſt gracilior, obliquè uerſus fibulæ cum tibiæ oſſe iuxta genu connexum fertur,[e] ramulum in cutem externæ & anteriori genu regioni obductam digerens: ac mox inibi in[f] duas portiones diſſectus, quarum[g] pręcipua poſteriori interioriq; ſedi [h] muſculorum pedem mouentium ſeptimi & octaui ſeſe inſinuat, ſecundùm fibulam deorſum tantiſper protẽſa, ac dicti nuper muſculi carnei permanent, ſecundumq; poſteriorẽ malleoli exterioris ſedem reflecti incipiũt: inibi enim portio hæc ceſſat, in progreſſu ipſis muſculis ſoboles offerens, & nullibi ad cutem emergens.[i] Altera uerò, eademq; tenuior portio uniuerſa cutem adit, & ſecundùm externam tibiæ ſedem, exterioremq; malleolum, ad pedis ſuperiora, uerſus externum ipſius latus contendit, in progreſſu pari cum[k] uena ſub poplitis cute ſuram accedente, modo, ſurculos uariè diffundens, ad cõterminam, quà deſcendit, ipſi cutem. Et quanquã eiuſmodi ſurculi proximis uenulis permiſceantur,[l] inſignior tamen huius portionis coitus, & mutuus denuò diductus, in ſuperiori pedis regione cum illius[m] propaginis ſurculis ſpectatur, quam à magna crus petente uena, non procul ab inguine pullulantem, per femoris tibiæq; interiora, ad pedem ferri narramus. Ab illius enim propaginis, & iſtius quam modò narramus portionis ramulis, uarius ille uenarum conſurgit implexus, qui in pedis ſuperiori ſede, & digitis ipſis, ante ſectionem ſub cute eſt conſpicuus, nec ſibi ſemper uel in eiuſdem hominis pedibus reſpõdet. Verùm interim, uti externum pedis latus uenulas ſibi nonnunquã à uena, per poplitis flexum ſub cute deducta, aſſumit: ita quoq; internum pedis latus à calce ad pollicem uſq; ramulos perpetuò ſibi uendicat, ab ea[n] uena, quæ ſola tibiæ cutem adeuntium adhuc nobis eſt enarranda.[o] Interior enim & craſsior truncus diuiſionis, quam grandis uena in poplite recondita molitur, rectà deorſum tendens, ab interno ferè ipſius latere[p] ramum depromit, qui ex alto emergens, per internam tibiæ ſedem, uerſus poſteriora tamen magis, ad internum uſque calcis ac pollicis denique latus, ſub cute diſſeminatur, & ſuis ſurculis conterminarum uenarum ramulis ita permiſcetur, ab eiſdemque rurſus diducitur, uti hactenus de tribus cutem implicantibus uenis recenſere conatus ſum. Conſurgit enim (ut ſemel dicam) eiuſmodi harum uenarum implexus & digeſtio, ut crebrius cutem hanc, perinde ac temporũ & cubiti manuſq; cutem uaricibus infeſtari, haud mirum cẽſeri debeat. Videtur enim Natura ſub cute undecunq; propemodũ multiplici illo uenarum implexu ſeu coitu, & rurſus earundem diductu, perpulchrè luſiſſe: ne quum uenæ per cutem latæ, crebrò multiſq; occaſionibus ſunt uulnerãdæ, & tranſuerſim abſecãdæ, mox conterminã & ſubſequẽs ſectioni cutis, alimẽto deſtituatur. Porrò[q] interior ille truncus diuiſionis, quam grandis uena in poplite tentabat, poſteaquã[r] ramũ illum, quem poſtremũ tibię cutem petentiũ enarrauimus, à ſe deprompſit, uniuerſo ſuo inceſſu recõditus, & in alto latitãs, ilico[s] ramũ educit, qui ſecundùm poſteriorem[t] quarti pedem mouentiũ muſculi ſedem exporrectus, exiguoſq; ſurculos à ſe diffundens, paulo humiliùs ceſſat, quàm[u] duorum primorum pedem mouentium muſculorũ tendo, quarti muſculi tendini cõmiſcetur. Atq; ut is

ramus

y ad infe- rior char. 7 cuſ ſitit.
z string.
a d char. 8.
a 12 muſc. 11. 0, Y, u.
b ad cha- ract. 8.
c char. 9.
d char. 14.
e char. 10.
f in char. 11 & 12.
g char. 11.
h 14 muſc. tab. k, l.
i char. 12.
k char. 7, 7.
l char. 13.
m 0, 0, Y.
n char. 15, 16.
o char. 14.
p char. 15.
q char. 14.
r char. 15.
s char. 17.
t 13 muſc. tab. Y.
u 13 muſc. tab. 7, Y.

ramus ex posteriori ferè interioris trunci sede pronascitur, ita quoq; simulatq; is inter quartum &[x] quintum pedem mouentium, &[y] secundum[z] tertiumq; pedis digitos agentium musculos recondi incipit, ad eamq; regionem pertingit,[a] ubi fibula à tibiæ osse primùm dehiscit, notatu dignæ amplitudinis educit[b] propaginẽ, ab anteriori sua sede enatam. Hæc antrorsum ducta,[c] ligamentum, fibulam tibiæ osi, quà mutuò distant, membranæ modo colligans, permeat, & secundùm tibiæ longitudinem inter musculos anteriorem tibiæ sedem occupantes prorepit, præcipuè attensa[d] musculo quatuor digitos extendenti, &[e] illi qui pollicis extensioni præficitur. In hoc descensu, propago nonnullos surculos proximis sibi musculis exporrigit: & per[f] transuersum, quod in anteriori tibiæ sede occurrit, ligamentum ducta, in superiori pedis sede terminatur: &[g] musculosæ substantiæ, cui pollicem tresq; ipsi proximos digitos in externum latus ducendi munus asscribimus, ramulos offert, ligamentis ossium hac in parte attensa, & cutem nullibi subiens. Quod autem[h] trunci interioris, per tibiæ posteriora descendentis, adhuc[i] reliquum est, & inter dictos hac in sede musculos exporrigitur, simul quoq; cum illorum tendinibus inter calcem & interiorem malleolum, pedis humiliora petit, & modicas soboles in conterminas ipsi sedes digerit, inter[k] musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, &[l] tendines repens, quorum beneficio ultimi digitorum articuli flexũ experiuntur. Atq; ita huc pertinens eius trunci reliquum, in multos ramulos seriatim absumitur, quorum ferè bini inferiorem cuiusq; digiti sedem perreptant. Hac igitur propemodũ serie uenam cauam in crus digeri, sedula resectione didicimus. Quàm uerò nostra historia, Galeni descriptionibus undiquaq; conueniat, illi demum intelligent, qui hanc cum tertio libro de Administrandis sectionibus, & libro de Venarum arteriarumq; sectione, non oscitanter conferent, ac pariter expendent, quàm pulchrè Galenus in duobus illis libris sibi consentiat, non leuiter, neque uno tantùm loco à uera humani corporis uenarum descriptione aberrans. Longum namq; foret, pugnantia ea loca hic commemorare, præsertim quum præter compendia, nostræ ætatis medici uix quicquam perlegãt, prolixè interim de superficiarijs pedem adeuntibus uenis, si quando earum aliquam aperiendã existimant, perinde disceptantes, ac si illæ ab uno trunco inguina subeunte tandem non deriuarentur, sed peculiares, sibiq; non continui essent riuuli, ex priuatis uisceribus, corporis'ue trunci sedibus educti. Quum enim alicubi[m] quatuor uenas ad pedis superiora pertinere, in Galeno legerunt, totidem uenas pedi tribuunt, singulis rarum propriumq; sanguinis educendi munus asscribentes. ac primam statuunt, quæ internum perreptat malleolum, & Saphena & matricis uena & uirginalis ipsis uocatur. Secundam exteriori asignant malleolo, Schiaticam illam nuncupantes. Tertiam in superiori pedis sede recensent, ex uenarum ramulo quopiam, pollici porrigendo eductam, illiq; Popleticæ uenæ nomen accommodant. Quartam renalem uocant, ipsam ex ramulis quibusdam confingentes, qui minimo digito sunt proximi. Verùm interim uenas in poplite & sub genu, in sanguinis misione magis quàm pedis uenæ aperiẽdas, negligunt, uti & omnes in corporis alto reconditas. Quî autem uenæ cauæ series resectione sit perdiscenda, sedulò ad quinti, sexti & septimi librorum finem cõmemorabo, ubi earum partium, quas cauæ uenæ soboles implicant, perreptantq;, administratio describetur.

Galeni de uenæ cauæ per crus serie descriptiones uariæ, & parum ueræ.

Ad finem tractationis uenarum, in libro de Sectione uenarum & art.

x 15 musc. tab. D, Ξ.
y 14 musc. tab. A.
z 14 musc. tab. Ξ.
a 15 musc. tab. ubi S distat ab R.
b char. 18.
c 15 musc. tab. T.
d 4 musc. tab. Y.
e 5 musc. tab. Φ.
f 1 musc. tab. Δ.
g 5 musc. tab. Y.
h char. 14.
i char. 19.
k 14 musc. tab. Θ.
l 14 musc. tab. Δ, Δ, Θ, Ψ.
m Quàm medici sibi tam parũ constent, uix quas illi proponũt uenas, in figura indicare queo.

DE VMBILICI VENA. CAPVT XI.

Vmbilici uenam, ut & alia eiusdem uasa, quæ in nati iam fœtus corpore relinquũtur, secunda figura libri quinti refert, ad literas E, F, G, dein K, L & M. Series uerò umbilici uenæ, quæ extra fœtum adhuc in utero repositum, inter dissecandum conspicitur, in quatuor tabellis figuræ trigesimæ libri quinti occurrit, ad literas E, E. I, I. L, N. R, S, S, X & X.

IN uenarum historia, dissectionum professores, umbilici [a] uenam nuncupant, quæ ex uarijs uteri fundũ petentibus uenis collecta, & tandem per fœtus umbilicũ subiens, in ipsius potissimùm iecur exporrigitur, sanguinemq; ad fœtus enutritionẽ perinde defert, ac cæteræ matris uenæ illis quas perreptant partibus sanguinem cõmunicant. Quandoquidem uerò hæc peculiaris quædã, & à [b] cauæ & [c] portæ uenarũ corporibus quodãmodo distincta putatur: ac post partũ, quicquid ipsius in corpore adhuc remanet, aridũ, ac ueluti exangue, solidiorisq; instar funiculi efficitur: nõ inopportunè me facturũ existimo, si priuato Capite ipsius historiam uel obiter saltẽ persequar: quòd quum umbilici etiã [d] arterijs, quæ fœtui quoq;, quum utero geratur, tantùm sunt utiles, nõnihil cõmune esse debet, ipsum sanè ad finẽ usq; præsentis libri asseruassem, & Capiti quod [e] uenæ arteriali, ac [f] arteriæ uenali dedicabitur, adhibuissem: nisi arterias umbilici promptè cum magnæ arteriæ ramis describere liceret, quum illæ tanquã huius propagines omnino haberi queant. Quócunq; igitur hoc Caput trãspones, necessum sanè fuit, fœtũ tantisper dum in utero cõsistit, perinde à matris uenis enutriri, & ab eiusdẽ arterijs illius calorẽ temperari, ac crus aliquod aut brachiũ matris, suis uenis arterijsq; frui nouimus. Quum itaq; semẽ tam maris quàm fœminæ in uteri [g] sinum receptũ est, ac ueluti formationẽ integram in se primùm assumit, etiã ab ipso [h] mẽbranula generatur, quæ semini tanquã crassiori quopiam iam refrigescẽti iusculo circũdata, alicui uteri parti ualidiùs nouo quodã uasorum interuẽtu [i] adnascitur. Vteri enim [k] uenæ ac arteriæ sese in huius nexus regione aperiũt, & cõmunes statim fiũt cum uasis in mẽbranula ea formationẽ assumẽtibus, quæ tot numero primùm sunt, quot uasorũ ora in uterũ tunc sese aperiũt, uasisq; illis nouis cõtinuantur: adeò, ut hîc ferè umbilici nobis uocatæ uenæ statuendũ sit initiũ. Frequẽtes enim uenæ, in uteri sinũ ita pertinẽtes, ac per exteriorẽ illam membranã (quæ exterius fœtũ ambiens est inuolucrũ) exporrectæ, sensim (ne omnes simul diuersis sedibus fœtũ subeuntes, illum innumeris foraminibus perforarẽt) in se colligũtur: atq; ex pluribus gracilioribusq; propaginibus semper crassiores paucioresq; eũ in modũ exurgunt, ut tandem omnes in duas quasi uenas coaceruẽtur, quæ ab exteriori fœtus inuolucro [l] proficiscẽtes, [m] interius inuolucrũ permeãt: & posteaquã illi exiguos ramulos per ipsius amplitudinẽ sparsos obtulerũt (quicquid hac de re parũ rectè sentiat Galenus) in unã mox homini coeunt uenã, quæ tandẽ ad fœtus umbilicũ longo [n] incessu, instar funis aut cordæ properat, arterijs duabus, & [o] meatu, quo fœtus urina expurgatur, concomitata, & quasi cõmuni corpore firmata. Post ipsum autem per umbilicũ ingressum, uena ab arterijs eoq; meatu recedit: & anteriori peritonæi sedi in interna eius superficie nexa, uersus iecur cõtendit, & homini per propriã peculiaremq; [p] rimã, ac dein foramẽ in iecur fertur, ad ipsius usq; cauum illuc [q] pertingẽs, qua [r] portæ uenæ caudex è iecore labitur. Vbi hæc umbilici uena bipartitò scissa (si quid iudico) in quendã portæ uenæ ramũ inseritur, illius'ue ramis cõmunis efficitur, perinde atq; in canibus, & quibusdã alijs animalibus, ab umbilici uena, posteaquã umbilicũ subijt, ramum quoq; ad mesenterij [s] centrũ deduci cernimus, qui portæ uenæ [t] præcipuo trunco in mesen-

Quid umbilici uena appelletur.

Vnde umbilici uena exurgat initiũ; & quæ ipsius series.

a 2 fig. lib. 5 F, G.
b fi. cap. 6.
c fi. cap. 5.
d fi. cap. 12
e 5. & 2 fi. lib. 5 K, L.
e 1 fig. cap. 15.
f 2 fig. cap. 15.
g 27 fi. lib. 5 A, A, B, B.
h 1 tabellæ fig. 30 lib. 5 F, F. & 2 tab. K, K. & 31 fi. lib. 5 B, B. & 32 fig. lib. 5 A, A, A.
i 1 tab. fig. 30 lib. 5 E, E, E. & 2 tab. I, I, I. & 31 fi. lib. 5 A, A. & 32 fig. B, B, B.
k 25 fi. lib. 5 I & Y.
l Specta primũ 3 tabellæ 30 fi. lib. 5 N. deinde tabellæ 4 S, S ad T.
m 3 tab. 30 fi. lib. 5 O, O. & 4 ta. V, V, X, X.
n 4 ta. fig. 30 lib. 5 Y, Y.
o 2 fig. lib. 5 M.
p 2 fig. lib. 5 G inter H, H.
q 12 fi. lib. 5 N. 20 fig. lib. 5 G.
r 20 fi. lib. 5 I.
s 12 fi. lib. 5 L. & 11 fi. lib. 5 L, L.
t 12 fi. lib. 5 k.

terium disperso committitur: quanquam sanè obscuriùs quàm umbilici arterias, magnæ arteriæ communes esse conspicimus. Dictis namque uenis undecunq; ab interna uteri superficie, ad fœtus usq; umbilicum, arteriæ attenduntur, prorsus eandem cum uenis seriem seruantes. quum tamen peritonæi cauitatem duæ arteriæ ingrediuntur, ab inuicem diductæ, ac anteriori peritonæi sedi in ipsius interna regione nexæ, deorsum feruntur: ac secundùm[u] uesicæ latera (uti suo dicemus loco) prorepētes, in magnæ arteriæ[x] propagines, paulo pòst per pubis ossium[y] foramina prolapsuras, ita inseruntur, illisq; propaginibus ita communes fiunt, ac si ab ipsis principium ducerent, illarumq; rami ac soboles essent. Cæterùm quia in quinto libro, ubi generationis organa prosequemur, de fœtui peculiaribus uasis & inuolucris, eiusmodiq; alijs quibusdam agendũ erit, iam totius magnæ arteriæ seriē opportunè aggrediemur.

Vmbilici arteriarum series.

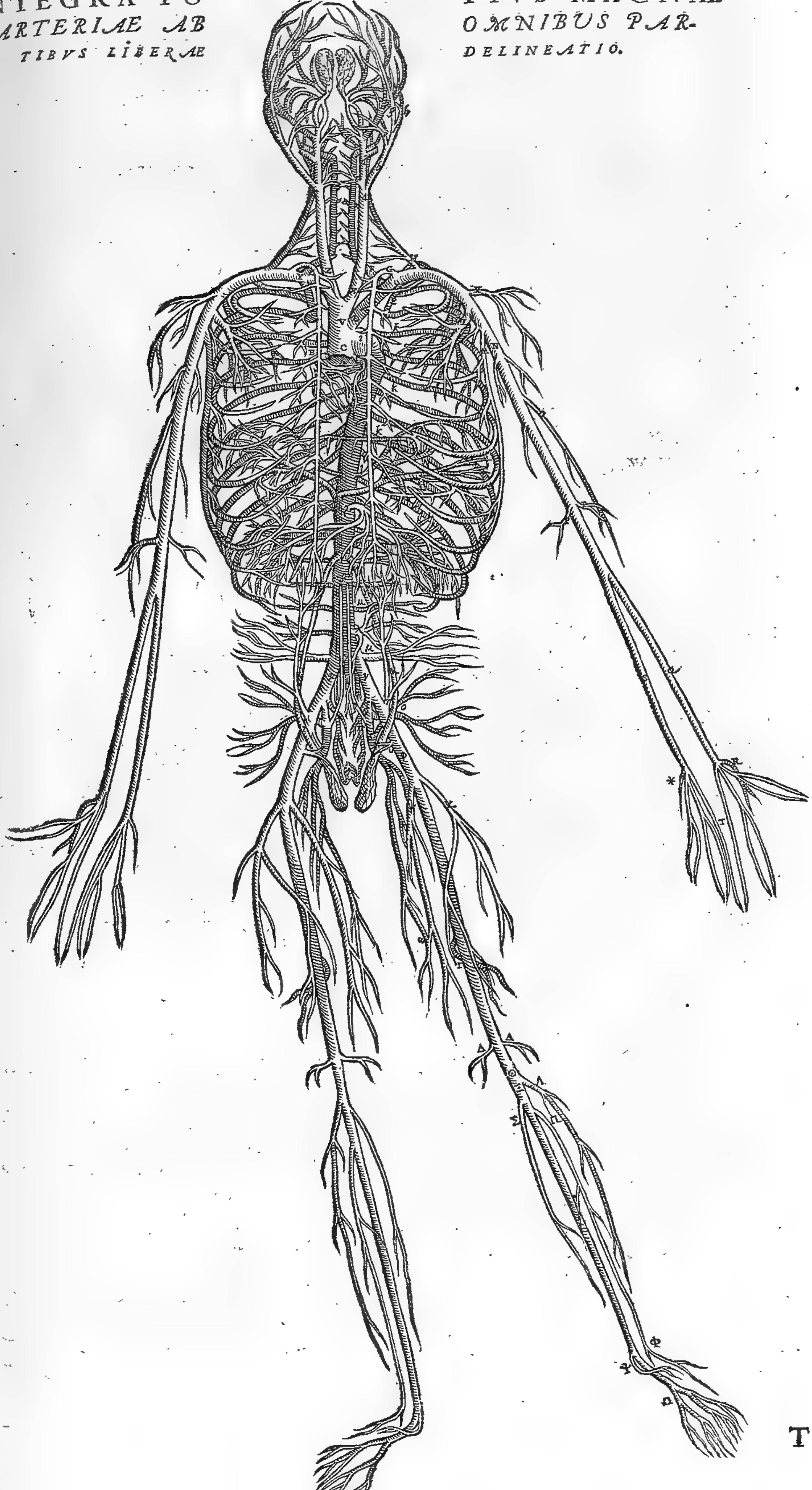
u 5 fig. lib. 5 N.
x fi. cap. 12
y continuatur inter y & r.
y 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 r.

TOTIVS MAGNAE ARTERIAE DELINEAtionis, adeoq; figuræ duobus proximè sequentibus Capitibus communis, characterum Index.

- A *Arteriæ magnæ initium, quod ex sinistro cordis sinu educitur.*
- B, B *Duæ arteriæ, cordis basim coronæ modo succingentes.*
- C *Magnæ arteriæ caudicis in duos truncos bipartitio.*
- D *Arteria obliquè sursum ad primam sinistri lateris costam contendens.*
- E *Ramus, qui quatuor superiorum sinistri lateris costarum interuallis soboles deriuat.*
- F *Ramus per transuersos ceruicis uertebrarum processus ad caluariam usq; prorepens, & geniculatim dorsali medullæ uicinisq; musculis soboles offerens, ac in sinistrum duræ membranæ sinum cessans.*
- G *Ramus sub sinistro pectoris ossis latere ad umbilici usq; sedem excurrens, à quo surculi digeruntur in uerarum costarum cartilaginum interualla, & hinc in musculos pectori instratos: insuper in sinistram, qua thoracis cauitas intercipitur, membranam, & abdominis musculos.*
- H *Ramus posteriores ceruicem occupantium musculos accedens.*
- I *Ramus ad cauam scapulæ regionem ac adstratos illi musculos prorepens.*
- K *Ramus ad humeri cum scapula articulum & summi humeri inferiora propagatus, nusquam interim ad cutem excidens.*
- L *Propago in musculos anteriorem thoracis sedem integentes sparsa.*
- M *Propago secundùm thoracis latera deorsum procidens, ac musculo brachium deorsum trahenti intertexta. Inter L & M ramulus occurrit, eorum unus qui hic in alæ glandulas disparguntur.*
- N *Arteria simul cum interiori axillaris uenæ trunco in brachium excurrens: ac primi illi surculi, sub N mox conspicui, in musculos humerum seu brachij os amplexantes propagantur.*
- O *Ramus secundùm posteriorē humeri sedem, unà cum quarto in brachium pertinente neruo, aliquousq; in externam cubiti sedem reuolutus, ac undiq; in alto interim latitans.*
- P, P *Hi ramuli articulo cubiti cum humero sunt peculiares.*
- Q *Arteriæ brachiũ petentis ramus, radio exporrectus, ac tandem pollici & indici medioq; digitis surculos offerēs.*
- R *Surculus ab arteriæ ramo Q insignito, uersùs manus exteriora, inter primum pollicis os, & postbrachialis os, quo index suffulcitur, deductus.*
- S *Ramus ulnæ exporrectus, & paruo, anulari, medioq; digitis soboles communicans.*
- * *Ramulus musculis elargitus, externum uolæ latus constituentibus.*
- T *Arteriarum in manu series.*
- V *Amplior ascendentis arteriæ trunci portio, quæ rectà ad iugulum cōtendens, in duos impares ramos dirimitur.*
- X *Sinister graciliorq; diuisionis in iugulo factæ ramus, sinistram soporalem constituens arteriam.*
- Y, Z *Duobus his characteribus dexter in iugulo factæ diuisionis insignitur ramus, sinistro longè amplior. Verùm Y priuatim propaginem indicat, quæ in dextro latere prorsus in easdem soboles digeritur, in quas arteriam D insignitam, in sinistro latere disseminari conspicis. Z autem priuatim dextram soporalem notat, quam, uti & sinistram, Arabum interpretes apopleticam, & somni, & letargicā, & subeteni, & decolationis uenam appellant, quæ nomina pleriq; iugularibus uenis accommodant.*
- a *Sinistræ soporalis arteriæ in faucium regionibus in duos ramos distributio.*
- b *Exterior dictæ iam & à insignitæ distributionis ramus, in faciem & tempora posterioraq; auris excurrens. Interiorem uerò ramum, sub characteribus c & d nunc explicabimus.*
- c *Arteriarum ad laryngem, fauces & linguam series.*

d *Soporalis*

INTEGRA TOTIVS MAGNAE ARTERIAE AB OMNIBVS PARTIBVS LIBERAE DELINEATIO.

d Soporalis arteriæ pars, caluariam petens, atq; iuxta basim caluariæ in duos distributa ramos: quorum alter, qui sinistrum duræ membranæ sinum subit, hîc quà in caluariam mergitur, abtruncatus est: quod præsenti figura eius membranæ sinus non duxerim delineandos, eos postmodum cum integra cerebri uasorum serie, ad frontem decimiquarti Capitis, peculiari figura exhibiturus: ex qua etiam alterius rami, soporalis arteriæ caluariam ingredientis, distributionem petes: & si uisum fuerit, huic delineationi ex illa characteres adijcies, qui ferè essent, L, q, r, s, u, u, x, α, β, γ, δ.

e Propago rami paulo antè b indicati, penitiùs inter faciei musculos excurrens.

f Rami b insigniti sub auris radice distributio: cuius anterior ramus, g notatus, per tempora fertur: posterior

g, h. uerò, cui h inscripsi, secundùm auris posteriora sub cute pariter atq; ille spargitur.

i TRUNCUS magnæ arteriæ, deorsum ad dorsi uertebras explicatus.

k, k, k Propagines utrinq; ad octo inferiorum costarum interualla protensæ, à quibus dorsali etiam medullæ, ac musculis dorso & thoraci adnatis, ramuli offeruntur.

l Septi transuersi arteriæ.

Veritus ne characterum copia integram magnæ arteriæ delineationem, alioquin hîc satis obscuram, penitus corrumperet, priuata hac effigie modò utendum duxi: quæ superiùs, ubi septo transuerso arteriæ l indicatæ offeruntur, inferiùs uerò ad seminalium arteriarum, quas ι, & κ indicabimus, exortum, ueluti ex magnæ arteriæ caudice dissecta cernitur. In præsenti itaq; figura, iam enarrandis propaginibus duas radices pinxi, quum integra arteriæ delineatio unicam (ut frequenter etiam occurrit)

m. tantum habeat. Indicet igitur m utriusq;, aut unius duntaxat

n, o. radicis exortum. n dextrum ramum. o surculum in humilio-

p. rem omenti membranam hic exporrectum. p propaginem in dextram uentriculi sedem, qua dorsum spectat, atq; inferius orifi-

q. cium educit, excurrentem. q ramum duodeno intestino & ieiu-

r. ni initio exporrectum. r propaginem ad dextram fundi uen-

s. triculi sedem deductam, uentriculoq; & superiori membranæ omenti ramulos exhibentem. s bilis uesiculæ ar-

t, u, x. teriolas. t arteriam iecori distributam. Cæterùm u insignitur sinister ramus, qui potissimùm lienem adit. x

y. propago secundùm posteriorem uentriculi sedem, ad ipsius usq; elatius orificium progrediens. y eius propaginis

z. ramuli, in uentriculum, quà dorso innititur, deriuati. z ramus, orificium uentriculi superius coronæ modo cin-

α, β. gens. α ramus, secundùm elatiorem uentriculi sedem inferius illius orificium accedens. β grandis in demissio-

γ. rem omenti membranam excurrens propago, quæ etiam colo intestino multis surculis implicatur. γ surculus

δ. in humiliorem omenti membranam hîc ad sinistrum latus excurrens. δ & δ arteriæ, lienis cauum subeun-

ε. tes. ε arteria sinistram fundi uentriculi sedem petens, ac uentriculo ipsiq; superiori membranæ omenti soboles

ζ. deriuans. ζ ramuli ab alijs lienem accedentibus arterijs, in læuum uentriculi latus deprompti.

ζ In integra delineatione, & ea quam hic indici adhibuimus, aliud ζ occurrit, quo insignitur arteria, in superiorem ac propemodum uniuersam mesenterij sedem propagata, & suis propaginibus in ieiunum intestinum, & ilium, & coli partem, à iecore ad dextrum renem conspicuam, sparsa.

η Dextrum renem accedens arteria.

θ Arteria, quæ in sinistrum renem exporrigitur.

ι, ι Dextri lateris seminalis arteria.

κ, κ Sinistri testis seminalis arteria.

λ Arteria humiliorem mesenterij sedem subiens, ac potissimùm in colon intestinum excurrens, quà id à lienis regione ad rectum intestinum pertinet, cui etiam à præsenti arteria soboles diffunduntur.

μ, μ Propagines geniculatim lumborum uertebras accedentes, & in peritonæum & musculos uertebris adnatos distributæ. Propago autem ad humilius μ consistens, cæterisq; grandior, ad abdominis usq; latera excurrit.

ν, ν, ν Magnæ arteriæ supra os sacrum in duos truncos distributio. Verùm isti characteres etiam surculos notant, ab humiliori arteriæ regione in ossis sacri foramina deriuatos.

ξ Interior ramus sinistri trunci iam dictæ diuisionis.

ο Interioris rami exterior propago, in musculos excurrens, qui externam ilium ossis sedem & coxendicis articulum integunt.

π Interioris rami ξ notati interior propago, in humiliorem ossis sacri sedem, uesicam, & uesicæ ceruicem, ipsumq; penem: in mulieribus uerò, in inferiorem uteri fundi regionē, & pariter in illius ceruicem, surculos diffundens.

ς, ς Hic etiam arterias appinximus, quarū sinistra ab umbilico hic inter ξ & ς ad interiorē ramum ξ insignitum

perinde

perinde pertinet, ac si uersus umbilicum ab ipso deriuaretur.

ϛ Interioris rami ξ insigniti reliquum, quod ab externo ramo trunci diuisionis quæ supra os sacrum fit, portionem asciscens, per pubis ossis foramen in crus delabitur: & inibi in musculos pubis os occupantes digestum, suo termino cum alia arteria, ⳩ mox signanda, coit.

τ Propago exterioris rami, sursum ad rectum abdominis sui lateris musculum conscendens, atque præcipua ipsius sobole umbilici regionem petens, reliquos autem surculos transuersim in humiliore abdominis sedem dispensans.

υ Surculus transuersim secundùm pubis os ad pudenda prorepens.

φ Sedes exterioris rami, qua is modò in crus delabitur, in ipsamque disseminari incipit.

χ Ramus maioris crus petentis arteriæ, in musculos propagatus, anteriorem femoris sedem occupantes.

⳩ Ramus ad quintum femur mouentem musculum, & eos qui internam femoris sedem occupant, digestus, unoque

ω. ipsius surculo, inibi ubi ω repositum est, cum illius arteriæ coiens fine, quam per pubis ossis foramen procidere diximus, ac ϛ insigniuimus.

Γ Ramus in musculos posteriorem femoris sedem occupantes excurrens.

Δ, Δ Hic grandis arteria inter duo humiliora femoris capita reconditur, & utrinque ramulum offert genu articulo & pedem mouentium musculorum capitibus, inibi principium ducentibus.

Θ In poplite iam consistens magna arteria, ipsiusque in impares portiones diuisio.

Λ Ramus fibulæ exporrectus, sub septimo & octauo pedem mouentium musculis.

Ξ Præcipua magnæ arteriæ crus adeuntis portio, per tibiæ posteriora descendens.

Σ Ramus quarti pedem mouentium musculi posteriori sedi oblatus.

Π Ramus, qui per membraneum ligamentum, tibiæ ossi fibulam colligans, in tibiæ anteriora excurrit, pedisque supe-

Φ. riora inibi ubi Φ insignitur, per transuersum anterioris tibiæ sedis ligamentum accedit.

Υ Propago internam pedis sedem uersus eius superiora petens.

Ω Arteriæ in humiliori pedis regione ad digitos series.

Subsequentibus modò duobus Capitibus non solùm hæc, cuius indicem absoluimus, figura cōuenit: sed etiam huc attinet, præter crebras quinti libri & sexti & septimi figuras, ea quam huius libri fini subiungam.

VNDE ARTERIA MAGNA PRINCIPIVM ducat, & in quos ramos ipsius ascendens pars digeratur. Caput XII.

QVANDO in interiori margine alicubi scribitur, fig. cap. 12. ea subaudienda est, qua integram arteriæ magnæ seriem ante præsens Caput proposuimus.

LONGE' minor medicorum philosophorumque proceribus, de[a] grandis arteriæ, quàm de uenarum neruorumque principijs, est dissensio. Hippocrates namque, Plato, Aristoteles ac Galenus pariter, cor arteriarum fontem ac originem (uti sanè est) statuunt. Et falsa prorsus est Pelopis Galeni præceptoris sentētia, arterias simul & uenas cum neruis è cerebro nasci docēs, & ab eo autore propemodū tradita, qui spurium tractatulū de uenis, Hippocratis libro de Natura humana interiecit. Quandoquidē, ut cætera taceam, cerebrū uitalis spiritus, & sanguinis feruidi, ac impetu per corpus ruentis, quemadmodū cor, non est principium: arteriaque nullibi, quàm[b] ubi è corde pronascitur, amplior occurrit. Dein hæc quoque illorum dogma improbant, qui arterias ab extremis summisque corporis partibus non secus passim oriri arbitrātur, quàm si quis ab extremis arborum uirgulis illarū initium recēseret. Cæterùm etiamsi philosophiæ & medicinæ principes, cor arteriarū fontem statuerint, nihilominus tamen de cordis sinu, à quo grandis arteria pronasceretur, nōnihil inter se dissentiūt: quum illi quidem ex cordis medio sinu, hi autem ex sinistro eam oriri contendant. Quia uerò eiusmodi controuersia, de cordis uentriculis sinibus'ue potius, quàm de arteriæ exortu, accidit, quumque duos tantùm cordis esse sinus, uerè censeamus, ex elatiori sede[c] sinistri sinus, propter basis cordis centrum, magnam arteriam[d] originem ducere attestabimur. qua etiam sede ([e] post dextram nimirū mem-

Non prolixam de arteriæ magnæ ortu esse disceptationē.

Arterias neque à cerebro, neque extremis corporis partibus nasci.

Arteriæ ortus sedes.

a Tota figura huic capiti præposita.

b A. & fi. 10 lib. 6 A.

c Patet in 9 fig. lib. 6. quam conferes cum 7 figura.

d 4 & 5 fi. lib. 6 H. 6 fig O.

e 9 fig. lib. 6 L ponitur post E, & arteria à quoque insignitur.

branam, arteriæ uenalis orificio præfectam) Aristoteles tertium cordis sinum uentriculum'ue reposuit, instar peculiaris ac à reliqua sinistri sinus amplitudine discretæ cauitatis. Neutiquam enim Galeno in libro de Venarum arteriarumq; dissectione assentiri queo, quum tertium cordis sinum, cui Aristoteles arteriarum originem tribuit, ad dextrum cordis refert uentriculum, eiusq; non autem uti ego iam sinistri, portionem esse affirmat. Magna igitur arteria (quam Aristoteles, eo quòd neruosam ipsius partem uel in mortuis conspici posse diceret, instar uaginæ fortaßis Macedonibus ἀορτὴς nuncupatæ, ἀορτὴν appellauit) in hoc ortu[f] orbicularis est, hicq; ipsius amplißima sedes & durior & cartilaginosior consistit. Ipsa autem arteria simulatq; enascitur,[g] duos graciles promit surculos, qui coronæ modo, cordis basim unà cum coronali uena amplectentes, cordi secundùm ipsius longitudinē[h] ramulos transfundunt: quorum plures amplioresq; inibi se offerunt, ubi cordis substantia craßior uisitur. est autem id potißimùm in ea cordis sede, ubi sinistrum ipsius sinum cōtinet, & quà septum utrisq; sinibus commune porrigitur. Coronalium arteriarum ortus post membranulas consistit, quas resumptionem spiritus sanguinisq; ex ipsa arteria in sinistrum cordis sinum prohibere credimus. Verùm etsi utrarumq; coronalium arteriarum par quodāmodo sit amplitudo, ea tamen amplior lōgiorq; cernitur, quæ ex dextro magnæ arteriæ orificij latere originem ducit. una namq; hinc à tergo dextræ membranæ pronascitur, altera autem à posteriori arteriæ orificij sede principium sibi uendicat, à tergo uidelicet posterioris membranæ, à[i] sinistræ interim, ut sic dicam, membranæ tergo, aut sinistra orificij arteriæ sede, nulla pronascente coronali arteria. Postquam uerò magna arteria coronales deprompsit, à cordis basis centro sursum quodāmodo[k] sub uenæ arterialis caudice cōscendit: ac cordis inuolucrum[l] perforans, bipartitò scinditur, ac[m] unam ipsius partem, quæ grandior est, deorsum ad quintam thoracis uertebrā, & deinde per reliquā dorsi sedem detorquet, in omnes quæ cordi subsunt regiones, ramos exhibiturā. At minor pars, sedibus supra cor repositis distribuēda, sursum cōtendit: ac statim in progressu asperæ arteriæ[n] innitens, ac uenæ cauæ inter membranas thoracē intersepientes substrata, ex sinistro ipsius latere[o] ramum distribuit, obliquè sursum ad primā sinistri lateris costam exporrectū. qui quidem, quà pulmoni accūbit, atq; sinistræ thoracem intersepiēti membranæ alligatur, nullas deriuat propagines: uerùm simulatq; primam thoracis attigit costam, ab humiliori ipsius sede[p] propaginē deorsum diffundit, quæ costarum radicibus attensa, in tria quatuor superiorum costarum sinistri lateris interualla singulas soboles spargit: à quibus rursus surculi in dorsalem medullam, & musculos thoraci uertebrisq; hic instratos excurrunt. Cæterùm ab elatiori sede[q] eius obliquè ad primam costam cōscendentis rami,[r] alia enascitur propago, nuper cōmemorata multo amplior, quæ ad sinistrum septimæ ceruicis uertebræ latus repens, in huius lateris transuersi processus foramen se inserit: ac deinde per transuersorum reliquarum uertebrarum processuum[s] foramina conscendens, perinde atq; hàc[t] excurrens uena digeritur. Nam in progressu dorsali medullæ surculos communicat, ea subingredientes foramina, quæ neruis emittendis rerum Opifex exculpsit. Deinde & musculis ceruicem hîc occupātibus, ab illa propagine ramuli quoq; sparguntur. Quod uerò eius reliquum est, simul cum comite uena per[u] foramē in posteriori sede sinistri capituli occipitis osis insculptū, caluariam subit, atq; in[x] sinistrum duræ cerebri membranæ sinum exhauritur. Præter hanc propaginem uertebris exporrectam,[y] arteria primam adiens costam,[z] aliam ab anteriori ipsius sede pullulat,

Coronales arteriæ.

Caudicis arteriæ bipartitio.

Ascendentis partis series, ac primum arteriæ ad sinistri lateris primam costam obliquè tendentis.

f A. aut 10 fig. lib. 6 S, S.
g B, B. 10 fig. lib. 6 E, E post B, C.
h 5 fig. lib. 6 E, E & D.
i 10 fi. lib. 6 D.
k 6 fig. lib. 6 O sub L
l 4 fig. lib. 6 H per A.
m i.
n 6 fig. lib. 6 R super Y. aut spectata sedulò ultimā fig. præsentis libri.
o D.
p E.
q D.
r F.
s 2 fi. cap. 15 lib. 1 T. 7 fig. x 8 fig. a.
t fi. 6 cap. N.
u 2 fi. cap. 12 lib. 1 f.
x 7 fi. lib. 7 Q, Q. 9 fig. T, T.
y D.
z G. & 2 fi. lib. 6 E.

pullulat, quæ pectoris ossis summum accedens, ac sinistræ thoracem intersepientis membranæ adhærens, decliuis perfertur secundùm pectoris ossis sinistrum latus, quà ipsi costarũ coarctantur cartilagines. Hæc propago in eosdem omnino ramos digeritur, in quos[a] uenam hàc repentem dispensari retulimus, præterquàm quòd nullæ soboles à præsenti propagine cutẽ accedant: nisi forsitan obscurissimæ, & mihi hactenus parum repertę, in mamillæ[b] corpus pertingant. Quà itaq; hæc arterię propago pectoris ossi exporrigitur, uerarum costarum cartilaginum interuallis ramos offert, à quibus alij ramuli in musculos assurgunt, cartilaginibus incumbentes. Deinde & ab hac propagine in sui lateris membranam, quæ thoracis cauitatem intersepit, & in[c] glandium in iugulo repositum, surculi mittuntur. Quod autem ipsius[d] reliquum est, secundùm sinistrum mucronatæ cartilaginis latus, thoracis cauitatem egreditur: & recto hìc abdominis musculo subnatum, ad umbilici quodammodo regionem concedit, in progressu utrinq; ad superiores abdominis partes ramulos offerens, & iuxta umbilicum in plures dissectum soboles,[e] alteriusq; arteriæ terminos respiciens, quam huc ab imo sursum contendere docebimus. Vbi[f] arteria obliquè ad primam protensa costam, hactenus cõmemoratas edidit propagines, sinistram aditura axillã, &[g] musculum perforatura dorsi motorum secundi paris sinistrum, ab ipsius elatiori parte, priusquam penitus è thorace labitur, notatu etiam dignæ magnitudinis[h] ramum deriuat, qui in posteriores ceruicem occupantes musculos ad occipitium usque discinditur, nullibi interim cutem subiens. At quum primùm illa arteria, thoracis cauitatem & primam costam euicit, iamq; uicinior axillæ redditur, ex posteriori ipsius sede[i] ramum utcunque insignem spargit in cauam scapulæ regionem, & eius sedis musculos absumendum. Post hunc, ex superiori ipsius regione[k] aliam, sed non adeò crassam, depromit sobolem, quæ ad humeri cum scapula articulum, iuxta summum humerum & scapulæ gibbum, in ramulos digeritur: quorũ unus cum[l] humerali uena, ubi adhuc in alto reconditur, aliquousq; prorepit. Huic soboli[m] alius succedit ramus, nonnihil demissiùs ab axillam petente arteria enatus, ac in musculos anteriori thoracis sedi instratos, numerosa utcunq; propagine digestus. Dehinc[n] ramuli in glandes axillæ cauitatem opplentes, ab hac arteria admodum rari sparguntur. Quinetiam priusquam tota arteria in brachium feratur,[o] propago quædam thoracis lateri exporrigitur, potissimùm in[p] musculum excurrens, cuius beneficio brachium decliue dorso adigitur.[q] Quod præsentis arteriæ iam superest,[r] axillari uena concomitatum, ac in brachium procedens, penitiùs occultatur: & primùm[s] graciles ramos internæ musculorum humerum amplexantiũ sedi, & membranis neruos hic continentibus distribuit. Insuper deorsum sensim adhuc prorepens, & cõtinuò[t] interiori axillaris trunco attensa,[u] aliam emittit propaginẽ, quæ secundùm[x] posteriorẽ humeri sedem, quà ipsi cubitum extendẽtes musculi adnascuntur, obliquè prorepit, ad externum humeri tuber cõtendens. Hæc enim propago, unà cum[y] uena, quam hàc duci retulimus, & dein cum[z] quarto brachiũ petente neruo, ad externam cubiti sedem pertingit, & sub musculorũ capitibus aliquousq; deducta cessat, qui hìc ab humeri externo tubere principium ducunt: & partim radij, partim autem brachialis, partim uerò digitorum motibus famulãtur. Vbi autem sinistri brachij[a] arteria has soboles digessit, inter[b] duos cubitum flectentes musculos recondita, ipsisq; ramulum præbens, ad medium cubiti articuli flexus prorepit, hìc utrinq;[c] sobolem ipsi articulo exhibens, & musculi cubitum flectentis posterioris[d] insertioni innitens, hicq; subinde pulsum euidentem edens. Hinc

Sinistram axillam petẽtis portionis series.

a fig. cap. 6 L.
b 5 fi. lib. 5 C, D, D.
c 2 fig. lib. 6 F.
d 6 musc. tab. 4. & deinde in musculo f notato.
e T.
f D.
g 8 musc. tab. C.
h H.
i I.
k K.
l fig. cap. 6 d, d.
m L.
n inter L & M.
o M.
p 10 musc. tab. Θ.
q N.
r fig. cap. 6 m.
s paulo sub N.
t fi. 6 cap. q. q.
u O.
x 2 fi. cap. 23 lib. 1 per
y uersus P.
y fig. cap. 6 p.
z 2, 3 fig. cap. 11 lib. 4 Φ.
a N.
b 6 musc. tab. Θ, r, r.
c P, P.
d 8 musc. tab. N musculi r.

arteria inter[e] musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, &[f] illum qui tertios eorundem digitorum articulos flectit, mergitur: ac ubi nonnihil per cubiti internam sedem prorepsit, bipartitò scissa,[g] unum ramum radio,[h] alterũ ulnæ exporrigit. Qui secundùm radium fertur, cuiusq; pulsum indies in ægris exploramus, non procul à brachialis radice[i] sobolem deriuat, quę sub[k] tendinibus pollicem extendentibus, ad manus externam sedem procurrit, in[l] musculos digesta, qui inter primum pollicis os, & postbrachialis os indicem sustinens, collocantur. Quando ramus radio exporrectus, illam emisit sobolem, unà cum tendinibus digitos flectentibus,[m] transuersum brachialis ligamentum transgreditur, & sub[n] dilatescente in manu tendine, similiter ac pertinens huc[o] uena, &[p] neruus quoque illi attensus, in tres ramos discinditur: quorum unus, in duas diremptus propagines, internam pollicis regionem accedit, secundus uerò duplici ramo internam indicis sedem implicat: tertius autem indiuisus, internum latus interioris medij digiti sedis conscendit.[q] Ramus arteriæ, qui ulnæ exporrigitur, similiter per transuersum brachialis ligamentum, manus uolam subit:[r] & duos ramulos minimo digito, & totidem anulari, unum autem medio offert: sed interim nullam sobolẽ in externam manus sedem dispẽsat. quamuis interim[s] unam[t] illis musculis porrigat, qui externum latus postbrachialis ossis occupant, quo minimus digitus suffulcitur. Rami ulnæ exporrecti motum haud manifestò percipimus, nisi homo admodum gracilis ac macilentus, aut magno pulsu pręditus fuerit. Quippe Natura, ut omnes propemodum arterias, hunc quoq; ramum in alto retinet, tendinibus magis quàm is qui radio exporrigitur, occultatum: atq; ita nusquam earum portionem Natura in cutem conspicuè emittit, quemadmodum soboles à uenis passim & frequenter perferri, prius commemoratum est. Meritò igitur nullam in externa manus sede aliam à nuper[u] dicta, quam pollici ac indici ascripsimus, reperies arteriam. Ad hunc sanè modum[x] primus arteriæ magnæ partis superiora petentis ramus diuaricatur, qui ad primam sinistri lateris costam contendit.[y] Maior autem amplior'q; ascendentis arteriæ partis portio, asperæ[z] innitens arteriæ, rectà sursum ad[a] glandium in iugulo repositũ properat: id enim arteriæ huic, similiter ac uenæ, lectuli modo adsternitur, ipsiusq; beneficio ramorum scissio iniurijs innoxiè ferendis promptior efficitur. Quum uerò in hunc modum arteria sursum tendit, priusquam elatiorẽ pectoris ossis sedem superat, adhuc in thoracis cauitate, in[b] duos impares ramos finditur.[c] Sinister, qui gracilior est (amplus tamen & ipse) nonnihil obliquè in læuum deflexus, sursum cum[d] interiori iugulari, secundùm asperæ arteriæ sinistrum latus, per ceruicem exporrigitur, ipsaq; soporalis eius lateris arteria censetur. Dexter[e] ramus, sinistro crassior, similiter sursum tendit: & simulatque primam thoracis costam contigit, ex dextro ipsius latere[f] arteriam promit, in easdem prorsus soboles discissam, quas à[g] ramo, qui sinistræ axillæ offertur, distribui scripsimus: ad superiorum uidelicet costarum interualla, ad transuersos ceruicis uertebrarum processus, ad pectoris os, ad posteriores in collo locatos musculos: & ut rem in pauca contraham, arteria illa dextrorsum ducta, in eosdem omnino ramos digeritur, in quos sinistri brachij arteriam desinere commemorauimus. [h] Quod uerò maioris dextriq; rami illius in iugulo diuisionis adhuc superest, crassitie illi congruit[i] ramo, quem secundùm asperæ arteriæ sinistrum latus prorepere, paulo antè diximus. atq; ut iste illac exporrigitur, ita & illud dextri rami reliquum, secundùm asperæ arteriæ dextrum latus sursum conscendit, huius lateris soporalem efformans arteriam, quæ, uti & sinistra, Gręcis καρωτὶς nuncupa-

Arteriæ ramus cuius pulsum ante brachiale exploramus.

Naturam arterias recondere.

Series maioris portionis magnæ arteriæ partis, quæ superiora corporis petit.

Sinistra soporalis.

Dextrum brachium petens arteria.

Dextra soporalis.

e 6 tab. a. f 5 tab. a. g Q. h S. i R. k 11 musc. tab. a, q, r. l 11 tab. f. & 8 tab. Y. m 4 musc. tab. e. n 3 musc. ta. l musculi P. o à q fig. cap. 6. p fig. cap. 11 lib. 4 char. 44. q S. r Spectantur hec iuxta T. s *. t 4 musc. tab. x, l. u R. x D. y V. z 6 fig. lib. 6 R super Y. a 2 fig. lib. 6 F. b 6 fig. lib. 6 in X & S. c X. d fi. cap. 6 S. aut spe-cta potius ultimã fig. huius lib. hac in sede. e fig. 6 lib. S collatam cum X. f Y. g D, ac cuius characteribus conferes arteriam Y insignitã. h Z. i X.

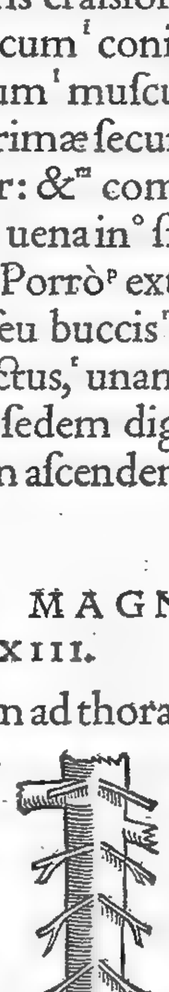
nuncupatur. Quum autem ſiniſtri lateris arteria (perinde ac dextri etiam) ad fauces uſq;[k] pertingit, in duos diſcinditur ramos: quorum grandior, idemq; interior, fauces ſubit: ac mox laryngi & linguæ[l] ſoboles deriuans, ad caluariæ baſim[m] properat: priuſquam uerò in caluariam mergitur, in duas impares diducitur propagines.[n] maior per[o] peculiare foramen, nulla cõcomitante uena, caluariam inibi ingreditur, ubi[p] glandula, cerebri pituitam excipiens, in quodam oſsis cuneum referẽtis[q] ſinu ponitur. Hęc propago mox in ipſo ingreſſu utrinque ſingulas emittit ſoboles: ac[r] unam per[s] proprium foramen ad narium cauitatem diſpenſat, quæ ſuo extremo inter naſi cartilagines, adeoq; ad naſi uſq; extremum ita cum aliquot faciei arteriolis deperditur, ut tactu, ipſius quoque motum inibi percipiamus.[t] Altera maioris eius propaginis ſoboles, in latus ſiniſtrum duræ cerebri membranæ[u] multipliciter diſcinditur.[x] ipſa autem propago, iam caluariæ cauitatem ingreſſa, bipartitur: & caluariæ baſi ſuffulta, in anteriora nonnihil tantiſper repit, donec denuò colligatur. Subinde uerò hucuſq; non diuiſa, neq; collecta rurſus, ſed ſimplex prorſus fertur. Vtcunq; autem ſit, ſiue ſimplex huc pertingat, ſiue prius in duas partes diuiſa, hîc ſe rurſus colligat, inibi[y] inſignem utcunq; ramum per[z] ſecundi neruorum cerebri paris[a] foramen, ad oculum & interiorẽ[b] temporalis muſculi ſedem, diſtribuit. Quod uerò ipſius[c] reliquum eſt, duram cerebri membranam[d] perforat: ac[e] partim in tenuem cerebri membranam,[f] partim ad ſiniſtrum cerebri uentriculum conſcendit, plexum inibi faciens, quem ſecundinis, potiſsimùm uerò exterioris fœtus[g] inuolucro tum comparabimus, quando cerebri uaſorum ſeriem ſecundo ab hoc Capite perſequemur, inibi etiam paulo diffuſiùs nunc poſtremò commemorata explicaturi.[h] Altera propago interioris craſsiorisq; rami eius diuiſionis, quam ſoporalis arteria in faucibus molitur, cum[i] coniuge uena in poſteriora ſecundùm caluariæ baſim fertur, &[k] ramulum[l] muſculis ceruicis uertebrarum anteriorem ſedem occupantibus, iuxta primæ ſecundęq; uertebrarum interuallum offert, ac dein caluariam ingreditur: &[m] commune foramen cum[n] ſexto cerebri neruorũ pari nacta, ſimul cum uena in[o] ſiniſtrum, ſeu ſecundùm durę cerebri membranę ſinum exhauritur. Porrò[p] exterior graciliorq; dictæ nunc in faucibus[q] diuiſionis ramus, genis ſeu buccis[r] ſobolem offert, penitiùs latitantem.[s] Inſuper in duas propagines ſectus,[t] unam ſiniſtro tempori,[u] alteram ſecundùm ſiniſtræ auris poſteriorem ſedem digerit, pulſum etiam edentes ſenſibilem. Atque in hunc ſanè modum aſcendens arteriæ pars in ramos finitur.

Soporalis ad caluariam ſeries.

AMPLIORIS DESCENDENTISQVE MAGNAE arteriæ trunci in ſuos ramos ſeries. Caput XIII.

TRVNCVS magnæ arterię, deorſum ad thoracis uertebras[a] explicatus, ab inferiori poſteriori'ue ipſius ſede, qua uertebris incumbit, non autem lateribus, utrinq;[b] propagines in octo inferiora thoracis interualla deriuat: quæ ſimiliter ac[c] uenæ cõiuge carentis rami, ſecundùm interuallorũ ductum, ad coſtarum uſq; cartilagines in ueris coſtis prorepunt, ſpuriarum uerò coſtarum interualla excedunt, in abdominis latera magis quàm ipſæ coſtę pertinentes. Ab his propaginibus ramuli in dorſalem medullam, per[d] foramina, neruorum

Ad inferiora coſtarũ interualla arteriæ.

HAC figura portionẽ arteriæ à tergo finximus, ut aliquo pacto ſeries proponeretur, qua hac ramos coſtarũ interuallis ex poſteriori ipſius ſede digerit.

k 4. l c. m d. & fi. cap. 14 B. n fig. cap. 14 L. o 2, 3 fig. cap. 12 lib. 1 X. p 16 fi. lib. 7 A. q 3 fig. cap. 12 lib. 1 M. r fig. cap. 14 f. s 3 fig. cap. 12 lib. 1 Y. t fig. cap. 14 r. u 1 fig lib. 7 D, D. x fi. cap. 14 q diuiditur u, u, quæ coeũt in &. y fecta 15 fi. lib. 7. z fig. cap. 14 x. a 14 fig. lib. 7 G. b 2, 3 fi. cal. 12 lib. 1 G. c 4 muſc. tab. r. d fig. cap. 14 α. e fig. 15 lib. 7 C. f fig. cap. 14 β. g fi. cap. 14 7. aut 6 fig. lib. 7 G, N. h 2 tab. fig. 30 lib. 5 I, I, K, K. i truncatus ramus iuxta d. & fig. cap. 14 I à B. k eiuſdem fig. C. l eiuſdem fig. Φ. m 8 muſc. tab. A, B. n 2, 3 fig. cap. 12 lib. 1 C. o 14 fig. lib. 7 N. p 9 fig. lib. 7 T, T. q b. r a. s c. t f. u g. x h. a i. b k, k. c fi. cap. 6 F, F educit G, G. d fig. cap. 14 lib. 1 Q.

neruorum gratia in uertebris sculpta, ac dein ad musculos uertebris thoraciq; adnatos sparguntur, pari omnino serie, qua uenam coniugis expertem dissemi nari, superius proditum est.[e] Ipse autem arteriæ truncus, sinistræ uertebrarum corporum sedi quodammodo innitens, deorsum[f] sub septo transuerso, quà id undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, extra thoracis cauitatẽ labitur: ac mox utrobiq; septo transuerso[g] unam offert propaginẽ, quæ in plures secta surculos, in humiliorem septi iuxta uertebras sedem pręcipuè deperditur, exiguas soboles sursum ad septi elatiora, adeoq; ipsum cordis[h] inuolucrum, quà id septo adnascitur, spargens. Post commemoratas propagines, magna arteria, ex elatiori sui corporis sede[i] unum promit truncum, soboles in uentriculum, iecur, bilis uesiculam, lienem, omentum, & duodenũ intestinum, & colon quoque, ubi uentriculo id exporrigitur, hunc in modum offerentẽ. Præsens truncus simulatq;[k] prodijt, elatiori sede inferioris membranæ omenti suffulcitur: ac in duos magnitudine propemodum æquales ramos diremptus, hunc[l] qui gracilior paulo est, dextrorsum,[m] illum uerò qui modicè amplior uisitur, sinistrorsum mittit. Dexter ramus uenæ portæ, in[n] glandoso corpore, quod sub uentriculi posteriori sede huic omenti membranæ intertextum cernitur, adnexus, sursum ad iecoris cauum cõtendit, in medio ductu ex humiliori ipsius sede[o] surculum inferiori omenti membranę, ipsiq; adeò colo intestino hîc offerens. Post hunc, ab elatiori parte[p] sobolem uentriculo exporrigit, quæ in posteriorem ipsius sedem, qua is dorsum spectat, pauculis ramulis digeritur. Ex humiliori rursus sede, dexter arteriæ ramus, ad iecoris cauum tendẽs, duas denuò profert soboles.[q] unam cum uenæ portæ ramo intestino diffundit, quod duodenum appellamus, secundùm cuius mediam longitudinẽ, & aliquousq; ad ieiuni intestini initium, ea soboles porrigitur.[r] altera soboles, nuper commemorata paulo amplior, ad dextram fundi uentriculi sedem retorquetur: & superiori omenti membranæ innexa, ex elatiori sede in anteriora & posteriora fundi uentriculi, ramulos frequenti serie spargit, perinde ac ab inferiori sua sede alios in omenti superiorem membranam educit.[s] Atq; hæc arteriæ soboles, cum portæ uenæ ramo hàc exporrecto, ad medium fundi uentriculi cessat. Quod uerò dextri arteriæ rami adhuc superest, postquam[t] duos insigniter exiles surculos bilis uesiculæ transmisit, in[u] ramulos aliquot sectum, ad iecoris cauum terminatur, non admodum altè in iecoris substantiam excurrens.[x] Sinister ramus, quem[y] dextro modicè crassiorem esse dicebamus, inferiori quoq; omenti mẽbranæ, ipsiusq; glandoso corpori cõmittitur, seq; ramo uenæ portæ hàc excurrenti sociat, in totidem quot ille soboles digerendus. Mox enim præsens arteriæ ramus ab eminentiori sede[z] propaginem uentriculo, qua dorso innititur, offert, quæ primùm[a] sobolem unam utrinq; in mediam uentriculi sedem eius quæ dorso incumbit regionis exporrigit: deinde sursum ascendens, uenæ portæ[b] modo, superius uentriculi orificium coronæ instar apposi tissimè[c] cingit, ramulos uentriculi corpori, & graciles surculos stomachi termino, quo is uentriculo continuatur, distribuens. Inter reliquos autem ramulos,[d] unus secundùm uentriculi superiora dextrorsum exporrectus, uentriculi humilius adit orificium, surculos quoq; in progressu, anteriori & posteriori sedibus uentriculi depromens.[e] Sinister dein ramus, ad lienem properans, ab humiliori ipsius sede[f] propaginem in inferiorẽ omenti membranam diffundit, quæ paulo post exortum in duos ramos inuicem ualde diductos discinditur, numerosam arteriarum sobolem deorsum in nunc dictam omenti membranam & colon intestinũ propagantes. Hac edita propagine,[g] sinister ille arteriæ

ramus

Ad septum transuersum arteria.

Arteriæ magnæ rami, omentum, iecur, bilis uesiculã, uentriculum, lienem, duodenũ, & coli partem accedentes.

e i.
f 7 mesc. tab. q m.
g l.
h 3 fig. lib. 6 C, D, E, F, G.
i Spectes simul cum integra delineatione figurã ipsam indici inser tam m.
k 3 & 4 fig. lib. 5 h. uideri eius huius arteriæ seriem petes, uenæ portæ ramis expor rectam.
l n.
m u.
n 3, 4 fig. lib. 5 s.s.
o o.
p p.
q q.
r r.
s 2 fig. lib. 5 R ad T. aut 14, 15 fi. lib. 5 c. uerùm si hæc in quinto libro spectare uisum est, recurri to ad marginem portæ descriptionis, ne hîc nimius in notando sim.
t s.
u t.
x u.
y n.
z x.
a y.
b 14, 15 fi. lib. 5 d.
c z.
d a.
e u.
f β.
g u.

ramus ſiniſtrorſum magis ducitur, & uenæ ipſi attenſæ ritu, in duas diffunditur arterias: & hæ rurſus in alias tantiſper dirimuntur, donec [h] frequenti ramorum ſerie, lienis cauo ſecundùm rectam lineam implantentur. Priuſquam uerò omnes arteriæ in lienem ceſſent, ab humiliore parte eius quæ demiſsiorem lienis ſedem adit, plerunque [i] ramulus inferiori membranæ omenti offertur. Deinceps ab illa arteria, quæ infimæ lienis arteriæ proxima eſt, priuſquam hęc in lienem deperditur, [k] propago pullulat, quæ ſuperiori membrana omenti ſuffulta, dextrorſum ad uentriculi fundum contorquetur: ſiniſtramq́; uentriculi fundi ſedem perreptans, geniculatim ramulos anteriori & poſteriori ſedibus, ac dein ſuperiori membranæ omenti ſoboles ſpargit. Item ab alijs lienem adeuntibus arterijs [l] ramuli enaſcuntur, qui ſiniſtrum uentriculi latus illo prorſus modo adeunt, quo à uenis lienem petentibus propagines eódem pertinere, ſuperiùs commemoratum eſt. Cæterùm à magna arteria, paulo inferius quàm [m] truncus, cuius iam ſeriem abſoluimus, principiũ ducit, ab elatiori quoque anteriori'ue arteriæ corporis parte, [n] alia promitur arteria, quæ in ſuperiorem meſenterij ſedem in plurimas ſoboles diffuſa, uenæ portę modo excurrit in ieiunum & ilium, & coli inteſtini partem, quę à iecoris cauo ad dextrum renem uſq; pertinet. Poſt hanc, inferiùs paululum ab utroq; magnæ arteriæ latere, [o] ampla educitur arteria, in ſui lateris renem, [p] quemadmodũ & uena, tranſuerſim prorepens. Hæ arteriæ ortu, quum una elatiùs quàm altera, renum ſitus occaſione, pronaſcatur, è directo ſibi non correſpondentes, integræ in renes abſumuntur, uixq; uenarum modo ramulos notatu dignos in [q] pinguem renum tunicam diſſeminant. Inſuper ab arteria ſiniſtrum renem accedente, ſiniſtra [r] ſeminalis arteria non depromitur: ſed frequentiſsimè (ut & dextri teſtis [s] arteria) ab arteriæ magnæ quaſi caudice originẽ ducit. Aliquantulo enim humiliùs quàm dextræ ſeminalis uenæ [t] initium à caua exurgit, ab anteriori arteriæ magnæ ſede, ſeminaliũ arteriarum [u] exortus pendet, quæ ſuis principijs exortibus'ue inuicem ſunt conterminę: ac dextra quidem cauæ uenæ corpus [x] tranſcendens, dextræ ſeminali uenæ attenditur, quouſq; pubis os ſuperans, ac ex magna peritonæi cauitate excidẽs, ipſi uenæ permiſceatur, atq; cum illa anfractus gyroſq; efformet, quorum baſis, humilior'ue ſedes, ſuperiori teſtis regioni implantatur, ac teſtis ſubſtantiæ & hanc proximè inuoluenti tunicæ ramos præbet. Ad hunc quoq; modum ſiniſtra ſeminalis arteria ſiniſtræ congreditur uenæ, & in mulieribus quoq; [y] arteriarum ſeries [z] earundem uenarũ diſtributioni penitus congruit: ut ſcilicet [a] media arteriarum pars teſtes adeat, ſeminaliaq́; uaſa conſtituat, [b] altera autem fundum uteri implicet. Enarratis hactenus propaginibus [c] alia ſuccedit, inferiùs quàm ſeminales arteriæ, ab anteriori etiam magnæ arteriæ ſede principium ducens, & in humiliorem meſenterij ſedem diſtributa, ac in colum inteſtinũ, quà à liene ad rectum uſq; inteſtinum prorepit, ac dein in ipſum quoq; rectum in primis digeſta. A' poſteriori autem ſeu inferiori magnæ arteriæ ſede, qua hæc uertebris committitur, geniculatim [d] rami utrinq; ad ſingulas lumborum uertebras promuntur, qui deinceps in dorſalem medullam & muſculos uertebris hic adnatos excurrunt. Atq; huiuſmodi rami inuicem ferè amplitudinis ductuſq́; ſpecie conueniunt, ſi modò [e] unicum utrobiq; ramum exceperis, qui quum cæteris inſignior multoq́; craſsior ſit, ac iuxta ſacri oſsis ſummũ præcipuè prodeat, non ſolùm muſculos uertebris attenſos accedit, uerùm tranſuerſim per peritonæũ abdominiſq; muſculos ad latera uſq; abdominis exporrigitur. [f] Hactenus magna arteria in lumborũ regione ſiniſtro uenę cauę lateri ſuccubuit: quũ uerò ſacri oſsis

principium

Præcipua meſenterium accedens arteria.

Renum arteria.

Seminales arteria.

Ad humiliorem meſenterij ſedem arteria.

Ad lumborum uertebras & carnes, abdominiſq́; latera.

h λ,λ.
i γ.
k ι.
l ſ ſuperius.
m m.
n ſ in integris arteriae delineatore. dein conſules 3, 4, 6, 7, 8, aliquotq́; ſequentes lib. 5 figuras.
o π,θ.
p 22, 23 fig. lib. 5 m, n.
q 20 fi. lib. 5 T, V.
r π,π.
s . ι,ι.
t 22, 23 fig. lib. 5 u.
u earundẽ fig. α.
x eiſdẽ ſpectatur figuris, u, x & ſubſequentia pleraq́;.
y 25 fi. lib. 5 g, h.
z eiuſdem fig. d, e.
a eiuſdem fig. o.
b eiuſdem fig. π.
c λ, & 20 fig. lib. 5 k.
d μ,μ.
e inferius μ.
f Oſtendũt hæc 20, 22, 23, 25 fig. lib. 5.

Arteriæ magnæ supra sacrum os diuisio, arteriæq; super cauam ascensus.

principium attingit, uenæ supersternitur, in[g] duos grandes truncos instar Y ad hunc modū ⅄ inuersi bipartita. Fit uerò situs huius permutatio propter arteriꝫ dignitatē: quum enim hęc dignior nobiliorq; cēseatur, nō immeritò ipsam magis quàm uenam recondi, occultari, & in alto corporis ferri, ac demum iniurijs ferendis pertinacem effici oportuit. Ne uerò hîc ab excarni ossis sacri initio ea in dorsi motibus promptè lædatur, subditam prius arteriam inibi uena superiorem esse, illamq; hanc conscendere, persuasum est omnibus: ut scilicet uena instar substerniculi cuiusdam arteriæ inibi subderetur.[h] unde etiam, priusquam uenæ cum arterijs in crus delabuntur, quum iam sacrum os uasa superarunt, uenæ arterijs superiores uehuntur: arterięq;, quoniam digniores sunt, sub uenis reconduntur. Cæterùm rami, qui à magnæ arteriæ supra sacri ossis initium diuisione prodeunt, uenarum ramis exactissimè correspondēt, si[i] exiguos fortè surculos secluseris, qui ab humiliori arteriæ sede, quà hæc primùm bipartitò scinditur, deorsum ducti, ac osse sacro suffulti, ipsius[k] foramina subeunt, hàc dorsalem medullam posterioremq; sacri ossis sedem petentes.[l] Sinister itaque, quemadmodum & dexter, huius supra os sacrum factæ diuisionis truncus, non procul à diuisione in duos grandes partitur ramos, quorum[m] interior[n] exteriore gracilior est: ac ilico duas à se diffundit propagines, quarum[o] unam rursus interiorem,[p] alteram uerò exteriorē, doctrinę studio non ineptè appellaueris. Exterior simul cum[q] uena inter sacrum os & coxendicis os, quà hæc inuicem dehiscunt, in exteriora transuersim exporrigitur, & frequenti utcunq; sobole musculos ilium os amplexantes, ipsumq; adeò coxendicis articulum implicat. Interior autem propago, soboles in uiris quidem uesicæ fundo, & ceruici ipsius, seu peni, & paucas admodum etiam podici offert: in mulieribus autem (quibus hæc[r] propago grandior obtigit) in humiliorem fundi uteri regionē numerosa serie distribuitur, muliebremq; uesicam & uteri ceruicem ramulis quibusdā intertexit. Quod interioris rami, qui binas nunc explicatas eduxit propagines,[s] reliquum est, deorsum repit, sui lateris[t] arteriam, quę per umbilicū fertur, admittens.[u] Arteriæ etenim ab umbilico secundùm fundi uesicæ latera deorsum ductæ, ac in natis hominibus coriaceæ inanesq; redditæ, sui lateris arteriæ portioni[x] continuantur, quam modò ab interiori illo ramo reliquam esse, deorsumq; ferri dicebam. Hæc namq; non minus quàm uena ipsi attensa, pubis ossis[y] foramen petit: priusquam uerò id transit,[z] propaginem assumit ab externo trunci magnæ supra os sacrum factæ diuisionis ramo, ubi is iam in crus est prolapsurus. Præsens itaque interioris rami portio, ea propagine adaucta, per pubis ossis foramen ducitur, & in musculos foramen id occupātes, & illos qui à pubis osse principium sumunt, dispergitur, perinde ac[a] uena, pubis ossis foramen transiens. Ac quemadmodū hæc paulo infra longitudinis femoris mediū, extremo quodam ipsius surculo, alteri uenę in[b] quintum femur mouentium musculum dispēsatæ[c] cōmiscetur: ita sanè & arteria per pubis ossis foramen procidēs, suo fine cum alia[d] coit[e] arteria, quam illi musculo à maxima crus petēte arteria distribui, non ita multo pòst subijciam. Exterior namq; ramus sinistri trunci eius[f] diuisionis, quam supra os sacrum fieri dicebam, per inguina in læuum crus[g] descēdit: anteaquàm uerò peritonæum permeat,[h] propaginem sursum ipsi exporrigit,[i] quæ ad rectum abdominis sui lateris musculum accedens, surculos in cōterminas sedes transuersim utrinq; digerit: & sursum ad umbilici usq; regionem properans, in ramulos tandem discinditur, qui[k] arteriæ eódem à pectoris regionibus tendentis soboles spectant. Quum uerò grandis arteria in crus descendens, peritonæum superauit, [l]ramulum

Truncorum diuisionis supra os sacrum factæ series.

Vmbilici arteriæ.

Arteria pubis ossis foramen transiens.

g Y. | h Hæc, ut & totam quoq; arteriæ seriem, ab ultima huius libri peteris fig. | i sub Y, Y. | k 1 fi. cap. 18 lib. 1 cha ract. 2, 3, &c. | l sinistrū Y. | m ξ. | n à Y ad ξ. | o Z. | p α. | q fig. cap. 6 Z. | r 25 fi. lib. 5 Y. | s τ. | t φ. φ. | u 2 fig. lib. 5 K, L. | x inter ξ & τ. | y 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 1 Γ. | z accedit ad τ. | a fig. cap. 6 ϑ. | b 8 musc. tab. ϑ, τ. | c fig. cap. 6 χ. | d ω. | e ψ ortum à φ. | f Y, Y. | g φ. | h τ. | i 6 musc. ta. e ad f. | k G. 6 musc. tab. a ad f.

ramulum ad pubis osſium commiſſuram mittit, qui exiguus eſt, neq; ut eò excurrens uena, in multas ſoboles diſpergitur: quarum ne una quidem cutem ſubit, niſi fortè exilis quępiam in penis inuolucrũ diffundatur. In crure autem arteria ramum in anteriores femoris os amplexantes muſculos digerit, qui etiamſi in frequẽtes ſcindatur ſoboles, nullam tamen cuti exporrigit. Deinde à grandi arteria alius educitur ramus, in quintum femur mouentium muſculum, & eos qui internã femoris ſedem occupant muſculos, ad genu uſq; quodammodo in propagines ſparſus, & quadam ſua ſobole illius arterię extremo commixtus, unitusq́;, quam per pubis oſsis foramẽ in crus pertingere ſcripſimus. Cæterùm ipſa grandis arteria ſenſim deorſum prorepens, ſecundùm femoris os ita cõuoluitur, ut ab anteriori inguinum ſede inter duo inferiora femoris capita in poplite feratur; nuſquã non uena grandiori, quæ crus accedit, concomitata. In hoc per femoris poſteriora deſcẽſu, arteria propaginẽ educit, quę in muſculos poſteriorẽ femoris ſedem occupantes excurrit, & aliquouſq; cum illis uenarũ propaginibus deducitur, quas uenam efformare docui, quæ per genu flexum, ſeu poſteriorẽ ipſius ſedem, in ſuræ cutem ſparſa ſobole pertingit, arteriæ interim nulla propagine ad cutem emergente. At grandis arteria in ipſo poplite, uti diximus, recondita, utrinq; propaginem emittit, in alto quoq; occultatam, & in genu articuli latus penitiùs digeſtam, illiſq́; muſculorum capitibus pariter cõmunem, quæ à femore inibi principiũ ducunt, ac tres primos pedem mouentiũ muſculos efformant. Poſteaquàm uerò arteria tibiam primùm ſubit, ab externo ipſius latere notatu dignę amplitudinis depromit ramum, fibulæ oſsis externo lateri præcipuè attenſum, ac ſub muſculis pedem mouentiũ ſeptimo & octauo reconditũ, illorumq́; internæ ſedi ſurculos exporrigentem. Hic ramus tantiſper deorſum fertur, ac muſculi illi adhuc carnei permanent, & ſecundùm exteriorẽ malleolum contorqueri reuoluiq́; incipiunt. Dein paulo humilius quàm dictus modò ramus initium ducit, ex poſteriori grandioris arterię ſede, alia educitur propago, per poſteriorẽ quarti pedis motuum autoris muſculi regionẽ ad eum uſq; locum excurrens, quo duorum primorũ pedem agentium muſculorũ tendo, illi quarto muſculo ualidè connatus cernitur. Ipſa uerò grandis arteria, ſeſe inter quartũ eum pedem mouentium, & ſecundum & tertium muſculos, qui pedis digitorũ motibus præficiuntur, & quintum pedem mouentium ſubmergit: & mox ſimulatq; eam tibiæ ſedem contingit, qua tibiæ os à fibula primùm ſeiungitur, ramum educit, qui per membraneum ligamentũ tibiæ oſsi fibulam toto interuallo, quo inuicem hæc oſſa dehiſcunt, colligante, in anteriorem tibię ſedem fertur, muſculis inibi repoſitis occultata, pręcipuè autem ſexto pedem mouentium, & alijs duobus: quorum uni quatuor pedis digitos, alteri pollicem extendẽti munus concreditur. Verùm hic ramus cum carnea illorum muſculorũ ſede haudquaquam ceſſat: quinimò cum eorundem tendinibus per tranſuerſum ligamentum in anteriori tibiæ ſede obuium, ad pedis ſuperiora cõtendit, oblatus muſculis, quorum beneficio digiti in externum latus abducũtur. Atq; hic ramus inibi non adeò ſubmergitur, reconditur'ue, quin plerunq; hac in parte ipſius motum pulſumq́; tactu deprehendamus. Quod uerò craſsioris arteriæ adhuc reliquum eſt, ac inter ſecundum & tertium pedis digitos mouentium muſculorum, & quintum eorum qui pedis motibus pręſunt, reponitur, rectà deorſum incedit, ac cum illorum muſculorũ tendinibus inter calcem & malleolum interiorem, pedis humiliora ſubit, in progreſſu ramulum internæ

Arteriæ in femore ſeries.

Arteriæ per tibiã & pedem diſtributio.

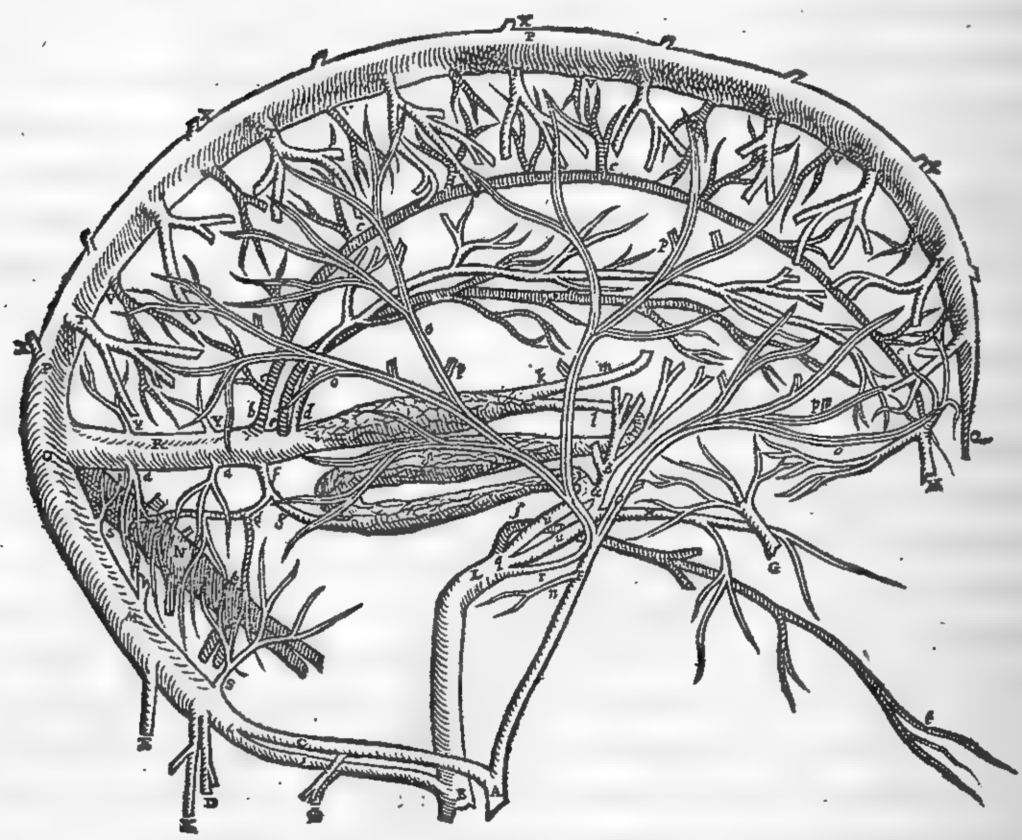
l r. m 3 fig. cap. 6 Δ. n 3 fig. lib. 5 r. o arteriam inter ſedulò uniuerſam crus ultimæ fig. p X. q Ψ. r s. s ω. t 1 fig. cap. 3 lib. 1 I. inter E & F. x fig. cap. 6 inter Ω & Θ. x Γ. y fi. cap. 6. charact. 3, 4, dens charact. 6 & 7. z Δ, Δ. a 11 muſc. tab. Φ, Ψ, ω. b Θ. c Λ. d 14 muſc. tab. K, L & 15 tab. H, I ad B. e Σ. f 13 muſc. tab. Y. g 13 muſc. tab. Ξ. h 14 muſc. tab. A. i 14 muſc. tab. Ξ. k 15 muſc. tab. D, E. l F. m 15 muſc. tab. T inter R & S. n 3 muſcul. tab. Y. o 4 muſc. tab. Y. p 5 muſc. tab. Φ. q 1 muſc. tab. A. r ubi Φ notatur. s 5 muſcul. tab. Y. t Ξ. u Y.

pedis regioni offerens, qui[x] musculo pollicem in internum latus ducenti communicatus, ad ossis scapham referentis usq; sedem, superiora pedis perreptat. Ipsum autem arteriæ[y] reliquum, inter[z] primum digitos mouentium musculum, &[&] tendines secundi & tertij musculorum digitos quoque mouentium, iam cõsistens, ita in surculos digestum cessat, ut bini ferè ramuli ad inferiorem cuiusq; digiti sedem contendant. Huiusmodi itaq; magnæ arteriæ per crus seriem diligenti resectione didicimus. quandoquidẽ uerò Galeni scriptis hanc omni ex parte neutiquam respondere, facilè expendes, optauerim sedulò obseruari, quàm Galenus in tertio de Administrandis sectionibus, & in libro de Venarum arteriarumq; sectione sibi respondeat: ut dein partium anatome simul quoq; adhibita, tandem constet, quoties ex merito nostra humani corporis fabricæ historia, ijs quæ Galenus posteris reliquit, parum conueniat: quod insuper manifestiùs cerebri uasorum indicabit series, quam modò opportunè aggrediemur.

x 6 musc. tab. 23.
y 2.
z 14 musc. tab. 6.
& 14 musc. tab. 8. A.

VENARVM ARTERIARVMQVE cerebri series. Caput XIIII.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRA.

DECIMIQVARTI CAPITIS FIGVRAE, eiusdemq́ue characterum Index.

PRAESENTI figura, uasorum cerebri nuda proponitur delineatio, à uenis arterijsq́ incœpta, priusquàm illæ penitus in caluariam merguntur. Ne autem ramorum frequentia, pleraq́ obscurarentur, unius duntaxat lateris uasorum seriem (nisi quandoq́ res secus exigat) delineatam conspicis.

A Interior

A Interior iugularis, quà iam caluariæ proxima est.
B Soporalis arteria.
D Prima caluariam petens uena. C Secunda uena. F Tertia uena.
E Quarta uena. G Quinta uena. H Sexta uena.
K Prima caluariam ingrediens arteria. I Secunda arteria. L Tertia arteria.
M Dexter seu primus duræ membranæ sinus.
N Sinister duræ membranæ sinus, quem secundum nuncupamus.
O Primi & secundi sinuum congressus.
P,P Tertius duræ membranæ sinus.
Q Tertij sinus finis, osseo commissus septo, quo olfactus organorum sedes interdiuiduntur.
R Quartus duræ membranæ sinus.
S,S Ductus à dextro sinu in duræ tenuisq; membranarum sedes ipsi proximas excurrentes.
T,T Ductus ex tertij sinus latere in tenuem membranam diffusi, & ac si abtruncati essent, hic depicti.
V,V Ramuli ab infimo tertij sinus angulo in eum duræ membranæ processum deriuati, qui dextram cerebri partem à sinistra seiungit.
X,X Tertij sinus surculi, cum illis commissi uasculis, quæ per uerticem caluariam subingrediuntur.
Y,Y Exiguæ propagines, ab elatissimo quarti sinus angulo in duræ membranæ processum aliquousq; excurrentes, qui dextram cerebri partem à sinistra hic supra cerebellum interdiuidit.
a,a Ductus à dextro quarti sinus angulo deprompti, & in duram cerebri membranam, quà cerebello hîc incumbit, ac dein in tenuem & cerebelli & cerebri membranam diffusi.
b Ductus à quarto pendens sinu, ac secundùm totam longitudinem, humilioremq; sedem eius duræ membranæ processus excurrens, qui dextram cerebri partem à sinistra dirimit.
c,c,c Surculi sursum à commemorato iam ductu, in dictum quoq; duræ membranæ processum deriuati.
d,e À quarto sinu propagati ductus, qui uenarum prorsus modo, tenui membrana suffulti, secundùm cerebri longitudinem, supra callosum cerebri corpus ducuntur. Ac unus quidem d insignitus, parti dextræ cerebri attenditur: alter uerò e notatus, sinistræ parti exporrigitur.
f Ductus à quarti sinus humiliori sede in tenuem cerebelli membranam propagatus.
g Ductus f notati propago, per cerebri anfractus gyrosq; in humillimam dextri cerebri uentriculi sedem pertingens, ac cum hàc ascendente arteria, quam y notabimus, coiens.
h Ductus f notati propago retrorsum repens, uarieq; in tenuem cerebelli membranam dissectus.
i Præcipua quarti sinus propago, sub cerebri corpore, fornicis cameræ'ue modo extructo, ad interiorē usq; sedem tertij uentriculi cerebri procurrens, & uariè in ramos dissecta, rursusq; instar reticuli cuiusdam in se collecta, & carnea quadam substantia undiq; intertexta, quæ illi respondet, quam inter uterum & externum fœtus inuolucrum haberi cernimus.
k Propaginis i notatæ in duas partes dissectio: in qua l partem indicat dextro exporrectam cerebri uentriculo,
l,m. m uerò eam quæ sinistrum adit, hicq; abtruncata cernitur.
n Tertiæ caluariam ingredientis uenæ surculus, ad auditus organum exporrectus.
o,o,o Series sinus duræ membranæ, in quem tertia uena exhauritur, cui perpetuò sinus attenditur, in quem tertiæ arteriæ ramus r notandus absumitur.
p,p Propagines eorum quos iam ultimò commemorauimus sinuum, in tenuem cerebri membranam sparsæ.
q Diuisio tertiæ & maximæ caluariam subeuntis arteriæ, quam mox ab ingressu molitur.
r Ramulus tertiæ arteriæ, qui in duræ membranæ sinum absumitur, secundùm cerebri latera excurrentem, & o,o,o notatum.
s Ramulus tertiæ arteriæ, per proprium foramen in narium cauitatem digestus, & quodam surculo t insignito,
t. nasi extremum accedens.
u,u Duo grandes rami eius diuisionis, cui q inscribitur.
x Propago ex grandium illorum ramorum, quos u & u notauimus, coitu, per secundi paris neruorum cerebri foramen, ad oculum præcipuè excidens.
α Propago crassior dicti modò congressus, quæ duram cerebri membranam perforat, ac mox in duos ramos bipartitur, β & γ insignandos.
β Ramus propaginis α notatæ, in tenuem cerebri membranam frequenti sobole hic dispersus.
γ Ramus propaginis α insignitæ, dextrum accedens cerebri uentriculum, & plexum efformans, qui secundinis
δ. confertur, & hic δ notatur.

Præter hanc figuram, cuius modò characterum indicem absoluimus, huc ferè spectant omnes septimi libri figuræ: & ea quoq; quam huius libri calci adhibemus.

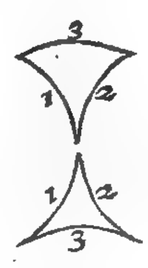
Sex uenæ, caluariam ex altero latere ingredientes.

DVM superiùs uenæ cauæ rami, caluariæ basim subeuntes, recensebantur, utrinq; sex eos obseruari relatum est. Arteriarum uerò distributionis historia, utrobique tres earum propagines caluariam ingrediẽtes enumerauit. Ac[a] prima quidẽ illius enarrationis uena, propago ea censebatur, quæ per transuersos ceruicis uertebrarũ processus conscendẽs, caluariam petebat. Secunda ac tertia internæ iugularis uenæ,[b] rami erant:[c] unus, qui cæteris caluariæ immissis uenarum propaginibus crassior ampliorq́; uisitur, ac per[d] grande foramen, quod etiam[e] sexto cerebri neruorum pari paratum est, caluariam ingreditur, prius[f] propaginẽ in anteriorem uertebrarũ sedem, uersus primam & secundam ceruicis uertebrã diffundens.[g] Alter[h] peculiari foramine iuxta tertij quartiq́;[i] parium cerebri neruorum foramen inciso utitur, caluariamq́; citra arteriæ consortium subit.[k] Quartam externæ iugularis sobolem esse scripsi, quæ[l] priuato foramine caluariam petit,[m] ubi Λ imitans sutura, postremæ parti temporis commissuræ iungitur.[n] Quinta est, quam per[o] foramen[p] secundo cerebri neruorum pari exculptum, in caluariam porrigi dicebam.[q] Sexta caluariam subintrat, per foramen in octauo capitis osse exculptum, quod eorum[r] foraminum, quæ odoris gratia cælari putamus, maximè anticum amplissimũq; cernitur.[s] Prima uerò arteria, quum magnæ arteriæ seriem persequerer, illa occurrit, quæ unà cum prima caluariam subeunte uena, per transuersos ceruicis uertebrarum processus sursum attollitur, ac communi cum ea uena foramine in caluariam mergitur: secunda autem & tertia, rami[t] soporalis arteriæ censebantur.[u] Vnus, quem uenæ coniunctum, per foramen nerui sexti paris cerebri caluariã ingredi, atq;[x] propaginem ad anteriorem ceruicis uertebrarum sedem deriuare dictum est.[y] Alter uerò, qui commemorato nuper ramo amplior apparens, absque uena comite per[z] proprium sibi foramen caluariam petit. Atque huiusmodi ferè arteriarum uenarumq́ue in altero tantùm latere caluariam subeuntium est numerus. Qua autem ratione & serie inuicem committantur & coeant, rursusq́; dirimantur, ac uariè in cerebri membranas excurrant, hîc enitar persequi: id ante omnia monens, nullam prorsus uenam aut arteriam in cerebri[a] substantiam ad eum modum intexi, quo pulmonibus, lieni, iecori, & plerisque etiam musculis eiusmodi uasa implicari nouimus. Nam uasa cerebri membranis duntaxat contenta, passim cerebro accumbunt,[b] uixq́; ullibi ipsius substantiæ adnascuntur, quemadmodum in sermonis progressu audietur diffusiùs.[c] Dura igitur cerebri membrana, ubi quadam ipsius[d] portione seu processu inter dextram & sinistram cerebri partem consistit, ac dein[e] ubi inter cerebrum & cerebellum implicatur, penitiusque uelut septum quoddam subintrat,[f] sinus quosdam obtinet, uenarum modo oblongos, & uenis caluariam petentibus capaciores, sed interim uenarum modo neutiquam teretes. Horum enim sinuum cauitas, secundùm ipsorum ductus longitudinem insinuata, trianguli speciem exprimit, qui tribus costis longitudine paribus, & instar quartæ partis circuli incuruatis cõstat. Verùm hęc trianguli costarum obliquitas, seu incuruatio, in omnibus sinibus non eadem existit. ipsa enim (uti postea auditurus es latiùs) alicubi trianguli imaginem refert, cuius una costa extrorsum obliquatur, reliquis duabus introrsum flexis: alicubi

Tres arteriæ, ex altero latere caluariam subeuntes.

Cerebri substantiæ uenas non innasci, sed ipsius membranis implicari, membranasq́ uenarum modo cauari.

VTERQVE triangulus, tam superior, quàm inferior, tribus costis quartæ circuli partis modo curuatis constat, 1, 2, 3 insignitis. Verùm superior duo latera 1, 2 introrsum obliquata gerit: tertium autem 3 insignitum, extrorsum. Inferior triangulus tria latera 1, 2, 3 notata, introrsum curuata exhibet.

a D. fi. ca. 6 X. ult. fig. ſ. — b ult. fig. à d educti. — c C. — d 2, 3 fig. cap. 12 lib. 1 c. — e 14 fi. lib. 7 N. — f Φ. — g F. — h 2, 3 fig. cap. 12 lib. 1 R iuxta Q. — i 14 fi. lib. 7 I, K. — k E. ult. fig. λ. — l 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 g. — m 4, 5 fig. cap. 6 lib. 1 C. — n G. ult. fig. alter ramus μ. — o 1, 2 fi. ca. 12 lib. 1 G. — p 14 fi. lib. 7 G. — q H ult. fi. alter ramus μ. — r 3 fi. cap. 12 lib. 1 I. — s K. fi. cap. 12 F. ult. fig. ſ. — t fig. cap. 12 X. — u L. ult. fig. ξ. — x Φ. — y L. ult. fig. o. — z 3 fi. cap. 12 lib. 1 X. — a Hec obuia est in 3, 4, 5, 6, 7, 8 fig. lib. 7. — b 4, 5 fig. lib. 7 P. 6 fig O. — c potissimum spectatur in 1, 2, 3, & 14 fig. lib. 7. — d 3 fig. lib. 7 D, D inter A, A & B, B. — e 7 fi. lib. 7 O, O. — f 2 fig. lib. 7 B, B. 7 fi. P, Q, R, S, T.

alicubi uerò trianguli formæ cauitas hæc accedit, cuius tres simul costę æqualiter introrsum obliquantur. Sinus isti non solùm uenarum usum, sed & arteriarum quoq; præstant. quanquam id à Galeno, cæterisq; dissectionum professoribus, haud animaduersum fuerit, quum illi hos sinus uenarum munere tantùm fungi arbitrentur: neq; sinus eos arteriarum ritu pulsare, è uiuorum sectione, aut uulneratorum inspectione obseruauerint. Quinetiam ipsis non uidetur perspectum fuisse, in istos sinus & uenas & arterias pariter exhauriri, suamq;, quam amplexantur & continent, materiam infundere: uenas quidem sanguinem crasiorem, arterias uerò uitalem spiritum, unà cum sanguine, impetu per corpus diffuso. Præter istos sinus, in duræ membranę processibus excauatos, ipsa[g] alios quàmplurimos obtinet: ex quibus (quemadmodũ & nuper commemoratis)[h] frequentes ductus in tenuem cerebri membranam, ac cum hac quoq; in cerebri uentriculos excurrũt, qui omnes exactè teretes uenarum modo cauitates referunt. non tamen uniuersi parem animanti usum prębent: quum nonnulli uenarum pariter arteriarumq; munere fungantur, alij uenarum duntaxat, alij solùm arteriarum. Atq; hæc duo, cerebri membranæ inter reliquas corporis partes peculiaria, rara & priuata sortiuntur: eandẽ nimirum ipsarum cauitatem, ductum´ue, arteriæ ac uenæ pariter munus obire, & interim in membranarum corporibus paratos ductus, seu sinus, neq; uenam, neq; arteriam propriè censeri posse: uerùm proprias quasdam, talesq; omnino fistulas sinus´ue existere, quales quis formaret, quando stylos crasiori cuipiam corio secundùm ipsius crasitiem in longum, quasi uenarum sinus extructurus, impingeret. Horum itaq; sinuum, aut fistularũ, aut cauitatum, aut uenarum, aut arteriarũ, si mauis, seriem enarraturo, uariè nunc hac, nunc illa uoce, prout negocio accommodum uidebitur, uti, quid prohibebit? In dextro igitur latere (quod & de sinistro, quum utrorũq; eadem sit ratio, subaudies) caluariam sex ingredi diximus uenas, & tres arterias. ac[i] prima uena, simul cum[k] prima arteria, deinde[l] secunda uena, &[m] secunda arteria, omnes simul in dextri durę cerebri membranæ[n] sinus initium confluunt, qui ad earũ quas modò retulimus uenarum & arteriarũ in caluariam ingressum[o] incipit, ad latus nimirum maximi in occipitis osse foraminis, quo dorsali medullę uia præbetur: deinde & ad eminentiorem foraminis sedem, quod sexti paris neruorum cerebri gratia insculpitur. Sinus hic occipitis osi semper attensus, secundùm[p] cerebelli circunscriptionem ex[q] prioribus uersus exteriora obliquè retrorsum sursumq; conscendit, & ilico in progressu[r] quartã assumit uenam, quam ab externa iugulari proprio foramine caluariam ingredi recensuimus. Præsens sinus hinc rursus retrorsum modiceq; sursum instar quartæ circuli partis protenditur, quousq; elatisimam cerebelli partem occipitis osi contiguam attingat:[s] ibidem enim dextri lateris sinus cum sinistro coit, atq; ex ambobus una communis cauitas efficitur. Iste amborum sinuum congressus, occipitis osi, quemadmodum & sinus ipsi, contiguus est, non quidem ad amusim sub[t] elatisima parte eius suturæ, quam Λ asimilamus, uerùm multo[u] humiliùs, & propemodum in media regione consistit, quæ inter postremã foraminis, quo dorsalis medulla ducitur, sedem, & dictæ modò suturæ uerticem habetur. Ex mutuo hoc amborum sinuum[x] congressu, alij duo exoriuntur sinus, longitudine & cauitatis forma inuicem uariantes: quippe[y] unus longior est, & caluariæ semper, quemadmodum prędicti duo, contiguus, secundùm capitis longitudinem antrorsum procedit. Ex eminentisima enim sede congressus dextri sinus & sinistri principium ducẽs,[z] sub elatisima suturę Λ imitãtis parte, & sub ea quæ secundùm

Duræ cerebri membranæ sinuum usus.

Lib. 9 de Administ. sect.

g 1 fig. lib. 7 D, D, D. 3 fig. G, G. 7 fig. circum O, O.

h 2 fig. lib. 7 D, D, G, G. & 6 fig. H.

Cuiusmodi cerebri membranarum sint sinus.

i D.

k K.

l C.

m I.

n M.

o infimum S, aut T 9 fi. lib. 7. uel 3 fi. cap. 12 lib. 1 i proximũ c, ad latus e. aut semel spectas sedulò ultimã fig. præsentis libri.

Vena & arteriæ in primum duræ membranæ sinũ exhaustæ, ipsiusq́; sinus series.

p 7 fi. lib. 7 X, X. 8 fig. R, R. 9 fig. B, C, D.

q 9 fig. lib. 7 secũdùm S, S, S, aut T, T, T.

r E.

s M. N coeunt ad O.

t 7 fi. lib. 7 ad R coit sinus P, P cũ Q, Q.

Primi & secundi sinus congressus.

t 3 fig. cap. 6 lib. 1 D.

u 3 fi. cap. 12 lib. 1 k.

x O. 7 fig. lib. 7 R.

Tertius sinus.

y P, P. 1 fi. lib. 7 C. C.

z fig. B, B. 7 fig. S.

z secũdùm l, l, l fig. 4 cap. 12 lib. 1.

 capitis

capitis longitudinem fertur, & deinde sub frōtis ossis medio, sinus ille protenditur usq; ad[a] osseum septum, ab octauo capitis osse, in caluariæ cauitatem deducto. Quemadmodum uerò dexter & sinister sinus (nisi mauis illum primum, hunc uerò secundum nuncupare) inter cerebrum & cerebellum, quà hæc ossi proxima sunt, in dura cerebri membrana feruntur: ita quoq; tertius sinus, quem priorem ex mutuo duorum primorū congressu enatum recensui, in ea duræ membranæ cōsistit[b] sede, quæ in ipsius[c] processu, dextram cerebri partem à sinistra dirimente, secundùm totius capitis longitudinē est eminentissima, & caluariæ semper cōtermina.[d] Alter uerò sinus, ex cōmuni duorum primorum sinuum congressu pronatus, & qui opportunè quartus enumerabitur, dissectionum professores, quantum coniector, latuit. Porrigitur autem ab anteriori sede communis primi secundiq; sinuum cōgressus, recto tramite uersus priora cerebri, nusquam deorsum neq; sursum uergens. Consistit enim in dura cerebri membrana,[e] ubi secundùm cerebelli longitudinem id & cerebrum, ad eas usq; cerebri[f] sedes intercedit, quas testium & cluniū imagini assimilamus. Quartus itaq; sinus suo ductu cerebelli longitudinē, & duræ cerebri membranę inter cerebellū & cerebrum processum haud excedit, dextræ & sinistrę cerebri partibus & cerebello æquè cōterminus: ac proinde id sibi priuatim uendicans, quòd sit breuissimus, & nusquam caluariæ uicinus. Præterea ipsius cauitas correspondet triangulo trium æqualium costarum, quæ omnes ex æquo introrsum curuantur. Infimam enim costam imprimit[g] extuberātior, ac teres quodammodo in cerebelli lōgitudine prominēs portio: duas uerò superiores costas incuruant[h] dextra sinistraq; cerebri partes, hic non in acutum, sed in obtusum angulum cessantes. Cæterùm tres priores sinus, duas costas introrsum, tertiā uerò extrorsum obliquatas gerunt. Horum enim sinuum costa, ossi attēsa, extrorsum curuatur: quandoquidem istorum duræ mēbranæ sinuum, & reliquorū ipsius uasorū seu ductuum, qui passim per alias membranæ sedes excurrunt, occasione, Natura caluariā exculpsit,[i] sinus quosdam efformās, secundùm semicirculi cauum incisos, qui duræ membranæ sinus ea parte, qua caluariā spectant,[k] cōuexos gibbosq; excipiunt & admittunt: ac deniq; in causa sunt, quo minus membranæ sinus à caluaria comprimantur, ipsorum'ue motus, qui arteriarum modo fit, impediatur. Verùm reliquæ duæ trium primorū sinuum costæ introrsum curuantur: in primo quidem sinu & secundo, à cerebello & cerebro: in tertio autem sinu, à dextra & sinistra cerebri partibus. Hæ enim, perinde ac cerebellū, quà ipsis sinus accumbunt, obtusos & ueluti in quartam circuli partem extuberātes angulos efficiunt. Quas uerò propagines, quatuor nunc commemorati sinus, deinceps in duram cerebri membranam & tenuem, ac demum ad cerebri uentriculos diffundant, subsequens modò sermo enarrabit. A' primo itaq; & secundo duræ membranæ sinibus, in[l] uniuersam eius membranæ partē, qua cerebellum operitur,[m] uarij surculi deriuantur, instar uenarum sinuati & sparsi. Ab his deinde surculis, & ipsis, dextro inquam sinistroque sinibus, extra duram cerebri membranam,[n] ductus aliquot, uenarum corpore donati, propagantur, in tenuem, quæ cerebellum ambit, membranam, & eam quæ cerebrum, quà id cerebello innititur, implicat, excurrentes. Porrò à tertio sinu[o] plurimi, ijdemq; ampli ductus utrinq; ex lateribus pronascūtur, non quidem ulteriùs in duram cerebri

Quartus sinus.

Cuiusmodi quatuor sinuū sint cauitates.

TRIANGVLI species, cauitati quarti sinus correspondens.

TRIANGVLVS, cauitati respondens primi, secundi & tertij duræ membranæ sinuum.

Propagines à 1 & 2 sinibus enatæ.

Propagines à tertio.

a 5 fi. cap. 12 lib. 1.
b 1 fig. lib. 7 C,C,C.
c 3 fig. lib. 7 D,D.
d R. 7 fig. lib. 7 T ab R.
e 7 fig. lib. 7 O,O,O.
f eiusdem fig. M,N.
g 8 fig. lib. 7 medium R. 9 fig. C.
h 3 fig. lib. 7 A,A. & B,B.
i 3 fig. cap. 12 lib. 1 i,i, k. & 4 fig. l,l,l.
k 1 fig. lib. 7 C,C,C.
l 7 fig. lib. 7 O,O. & 8 fig. V,V. 9 fig. P, Q,R.
m S,S.
n 8 fig. lib. 7 X,X.
o T,T. & fig. 2 lib. 7 C,C. D,D. fig. 3 E,E. unde etiam tenuis membranæ & cerebri anfractuū natură petes.

cerebri membranam, uerùm in tenuem, quà hęc dextram sinistramq; cerebri partes secundùm elatiorem cerebri sedem amplexatur & cótinet. Præsentes ductus, quemadmodum & alij, paulo antè commemorati, simulatq; tenuem membranam contingunt, numerosa admodum serie, uarijsq; anfractibus per eam excurrunt, disperguntur q;. Qua uerò id fiat ratione, quisq; ductuum sit numerus (quia multiplex is uisitur, raròq; eandē retinet seriem) hic non enitar prolixiùs commemorare, quum id etiam ex cerebri anfractuum, instar[p] tenuium intestinorum inuolutorum, forma numeroq; pendeat. Præter hos ductus, à tertio sinu in tenuem membranā dispersos,[q] graciles aliquot surculi ex demisiore cauitatis tertij sinus sede, in eum duræ membranæ processum decliues propagātur, qui dextram cerebri partem à sinistra interdiuidit. Deinde ex elatissima tertij sinus sede,[r] tenues admodū portiunculæ illis cōmittuntur uenis, quæ ex uerticis cute in caluariā per[s] exigua ipsorum occasione insculpta foramina procidunt. Quartus duræ membranę sinus frequētes etiam educit propagines, pari quodammodo serie perpetuò diffusas. Quum primùm enim hic sinus ad eas cerebri[t] particulas, quas clunibus & testibus cóparamus, pertingit, atq; iam[u] ramulos quosdam exiles ex elatissima ipsius sede in eum quoq; duræ membranæ processum, qui dextrā sedem cerebri à sinistra disterminat, ac dein ex lateribus in eam durę membranę sedem, quæ cerebellū integit, in progressu obtulit, ex superiori ipsius regione[x] propaginem educit, cauitate uenis simillimam, & quæ in humillimam dicti iam duræ membranæ processus regionem, secundùm capitis longitudinē, usq; ad[y] septum sinuū olfactus organorum perfertur, & in itinere[z] surculos ex elatiori sua sede sursum in eundem duræ membranæ processum diffundit. Præter hanc notatu dignam propaginem, quartus sinus ex eadem sede, qua illam deprompsit, utrinque secundùm dextram & sinistrā cerebri partem,[a] unum edit ductum, uenarū corpori similimum, qui[b] calloso cerebri nobis uocando corpori proximè secundùm capitis longitudinem propagatus, tenuiq; membrana suffultus, in progressu tenui membranæ ramulos aliquot cōmunicat: ac dexter quidem ductus dextræ cerebri parti, sinister uerò sinistræ exporrigitur. Quemadmodū uerò quartus sinus ad utramq; cerebri partem nuper dictas deprompsit soboles, sic quoq; ab infima ipsius sede, propter suum iuxta cerebri testes terminū,[c] propagines distribuit in tenuem membranā cerebellum amplectentē. Harum propaginum[d] nonnullæ retrorsum tensæ, superiorē cerebelli sedem perambulāt:[e] nonnullæ uerò per humiles cerebri anfractus, qui iuxta cerebri testes cōsistunt, etiam ad anteriores cerebri uentriculos repunt, plexui quem illic haberi docebimus, cōmiscendæ. Cęterùm præter has quarti sinus propagines, is[f] aliam insignem & amplā educit, quæ ex sinus ad cerebri testes extremo, recto tramite antrorsum uersus cerebri uentriculos excurrit,[g] plexum efformatura, quem Gręci secundinis fœtus cóparantes, χοροειδῆ nuncupant. Hęc namq; propago, simulatq; è quarto sinu prodit, aut ubi ipse sinus in hanc propaginem degenerat, illa pręter proprium ipsius corpus, à tenui membrana processus quosdam, seu membranulas adipiscitur, quæ ipsi obuolutæ, tutò illius ramos atq; implexus colligant, ac suspensos aptè suffulciunt. Simplex namq; & absq; cóiuge ex quarto sinu enascitur,[h] testiū medio supertensa: quod ubi attigit, uelut in[i] multos discinditur surculos, qui unius retis instar inuicem dirimūtur & coeunt. Hæc propago[k] glandulam, cerebri testibus innixam, & nucis pineæ seu turbinis formæ haud absimilem, transcendit, ac sub[l] ea cerebri particula prorepit, quæ cameræ aut testudinis imagini à ueteribus fuit comparata. Quum uerò propago ad

Propagines à quarto.

Processus à quarto sinu, cerebri petens uentriculos.

p tota 7 fi. lib. 5.
q V, V. 3 fig. lib. 7 H, H.
r X, X. 1 fig. lib. 7 F, F.
s 4 fi. cap. 11 lib. 1 f, f.
t 7 fig. lib. 7 M, N.
u Y, Y. dein d, d.
x b. 3 fig. lib. 7 F.
y 11 fi. lib. 7 G.
z c, c, c. 3 fig. lib. 7 G, G.
a d, e. 3 fig. lib. 7 I, I.
b 3 fig. lib. 7 L, L.
c f.
d b. 8 fig. lib. 7 S, S.
e g commiscendum cum 7. 8 fi. lib. 7 T cōmiscendum cum G.
f i. 3 fi. lib. 7 K. 6 fi. H. 7 fig. V.
g d.
h 7 fig. lib. 7 M, N. 10 fig. E, G.
i t uersus k. 6 fig. lib. 7 H uersus I.
k 7 fig. lib. 7 L.
l 6 fig. lib. 7 A, A, A. atq; eius figuræ & 5 fig. characterum indicem hic expedito.

anteriorem usq; communis dextri & sinistri uentriculorum cerebri cauitatis, tertij'ue cerebri uentriculi sedem[m] pertingit, bipartitò scinditur,[n] unã partem dextro offerens uentriculo,[o] alteram sinistro. Cæterùm quo'nam modo partes hæ, retis semper forma quasi contextæ, & membranulis ipsis adnatis, ac carnea ueluti substantia quadam contentæ,[p] arterijs eódem pertinentibus commisceantur, opportunè subiungam, ubi arterias sermone in illos quoque uentriculos deduxero. At arbitrabitur fortasis quispiam, in hac duræ membranæ sinuum enarratione aliquid à me prætermissum, quòd nulla adhuc mentio regionis inciderit, à torculari ληνὸν Græcis nuncupatæ: quam sanè non prætеrijssem, si modò quæ'nam pars ita appellata fuerit, mihi certò constitisset. Apud Galenum namq; ambiguum est, an[q] communem primi secundiq; duræ membranæ sinuum congressum, à quo & tertius & quartus prodeunt, ita primùm Græci appellauerint: num uerò quarti duræ membranæ sinus[r] terminum, cerebri testes respicientem, atq; in uentriculos exporrectum. uidetur namq; Galenus modò huic, modò illi parti, torcularis nomen accommodare: uti sanè utramq; torcular dici, nihil obstat. Concursus enim ille in quartum & tertium sinum, sanguinem tanquam uinum è torculari promit: perinde ac terminus quarti sinus, in omnes quas emittit propagines, sanguinem dispensat. adeò, ut per me liceat, quamuis sinuum sedem torcular appellare, ac in illis regionem constituere, in qua Arabes sanguinem extra uenas consistere putarunt, modò sinuum ac cerebri uasorum seriem non perturbes: quorum quia iam primæ, secundæ & quartæ uenarum, & item duarum primarum arteriarum distributionem exequutus sum, modò proximum est, reliquarum uenarum & tertiæ arteriæ seriem subnectere.[s] Tertia igitur uena, quæ minor est internæ iugularis portio, simulatq;[t] ramulum per[u] foramen ipsi &[x] neruulo cuidam quinti paris commune, ad auditus organum transmisit, caluariam ingreditur: ac duram contingens cerebri membranam, in[y] sinum uenæ prorsus modo cauatum & prorepentè cessat, qui nullam arteriæ sobolem in suijpsius cauitatem admittit, sed pasim alium sinum sibi comitem ascicit, in quem tertiæ arteriæ[z] ramum exhauriri mox dicam.[a] Præsens sinus, in quem tertia absumitur uena, uarias soboles in totam duræ membranæ sedẽ, cerebri basi substratam, diffundit, à quibus denuò[b] ductus aliquot in tenuem cerebri membranam deducuntur. Inter cæteras autem huius sinus propagines, per duram membranam excurrentes, una secundùm cerebri latus sursum ad uerticẽ usq; contendit, uenæ modo in multam sobolem deriuata. Ad hanc quoq; speciem[c] quinta uena per foramen secundi neruorum cerebri paris ingressa, dein &[d] sexta, per maius octaui osis capitis foramen, quà illi olfactus[e] organa incumbunt, caluariam petens, in proximam sibi duræ membranæ sedem exhauriuntur. Harum utrarumq; & tertiæ uenarum sinibus (quia illi caluariæ perpetuò attenduntur) caluaria aptis[f] cauitatibus cedit, quas ipsi elegantisimè insculptos, primo libro recẽsuimus.[g] Tertia arteria, peculiari transuersoq; foramine in caluariã ingressa, in duos graciles & totidẽ crassos dirimitur ramos.[h] Vnus gracilium, qui exterior est, tertiæ uenæ mox attenditur, & in duræ membranæ sinum exhauritur, illi undique attensum & commissum, in quem tertiam uenam absumi diximus.[i] Alter gracilium ramus, qui interior humiliorq; uisitur, per[k] propriũ & sibi duntaxat exculptum foramẽ rectà ductus, in narium cauitatem procurrit: atq; in plures dissectus ramulos,[l] unum nasi extremo offert. Verùm[m] duo grandes rami in dextro latere (quod, nisi aliud subiunxero, de sinistro quoq; intelligendum est) nonnihil inuicem deducti, & adhuc caluariæ

Quid cerebri torcular.

Tertiæ caluariam petentis uenæ series.

Quintæ ac sextæ uenarum series.

Tertiæ arteriæ series.

m k.6 fig. lib.7 I. n L.6 fig. lib.7 K. o m.6 fig. lib.7 L. p γ obliqueuersus cfertur.6, 7, 8 fig. lib. 7 F, G. q O.7 fig. lib.7 R. r ante i.7 fig. lib.7 ante V. s F. ult. fig. alter ramus diuisionis ε insignitæ. t n. u 2 fi. cap. 12 lib.1 V. x 1 fi. cap. 2 lib.4 b. y 13 fi. lib. 7 K. z r. a o,o,o utriq; sinus simul commissi notantur. & 1 fig. lib.7 D, D. b p,p.2 fi. lib.7 G, G, G. c G.13 fig. lib.7 H. d H.13 fig. lib.7. à G quodãmodo ad F. e 13 fi. lib. 7 L.L. f 3 fig. cap. 12 lib.1 T, ſ. & 4 fig. T, T. g L. ult. fi. a. Specta hic pariter 16 fi. lib.7. h r procedens cum F per o,o,o. & 1 fi. lib. 7 D, D. i ſ. k 3 fi. cap. 12 lib.1 Y. l t. m u,x,u. ult. fig. s.x.

uariæ instrati, antrorsum prorepũt, & mox in[n] unum denuò cöeunt, statimq́; à congressu in duos impares ramos diuiduntur.[o] Minor quidem,[p] commune cum[q] secundo neruorum pari foramen sibi uendicans, tandem cum[r] uisorio neruo ad oculum prorepit, internæq́; temporalis musculi sedi surculos communicat.[s] Grandior autem ramus, sursum cõscendens, duram perforat membranam ad latus[t] glandulæ cerebri pituitam excipientis. Quum primùm uerò in duræ cerebri membranæ cauitatem contendit, in duos denuò ramos partitur: ac horum[u] unus multiplici sobole in tenuem membranam, hîc cerebro obductam, spargitur:[x] alter uerò tenuis membranæ portiuncula concomitatus, in uarios surculos inuicem complicatos discinditur, ac in cerebri anfractus tantisper ascendit, dum in humillimam dextri uentriculi sedem pertingat. Hinc in posteriora primùm sursum ad postremam usque eius uentriculi sedem fertur, in ascensu[y] portiunculam propaginis cuiusdam assumens, quæ à quarto duræ membranę sinu, cerebri anfractibus inibi offertur. Quum uerò hic arteriæ ramus, retis quasi modo implexus, posteriorem dextri uentriculi cerebri sedem[z] superauit, secundùm eius uentriculi ductum in anteriora porrigitur, donec ipsi[a] altera pars eius propaginis misceatur, quam sub cerebri corpore, fornicis aut cameræ modo extructo, à quarto duræ membranæ sinu huc pertingere, dictum est. Ab hac itaq; arteria, & dextra eius propaginis parte, plexus ille, implicato sibiq́; inuoluto reti admodum sanè similis, ac hinc forsan aliquando primumq́; reticularis plexus à primis dissectionum professoribus appellatus, in dextro cerebri uentriculo conflatur, quem etiam Græci χοροειδῆ nuncupant, comparatione assumpta à membranea inuolucrorum fœtus substantia, uasorumque per illam excurrentium serie: dein à fusca quadam & subrubra[b] carne, glandulosa'ue substantia, quæ huic cerebri plexui quodammodo intertexitur, & aliquid commune obtinet cum[c] ea substantia, quæ inter uterum & exterius fœtus inuolucrum reperitur, uasorumq́; distributionibus pulcherrimè præest.[d] In sinistro cerebri uentriculo, plexus iste secundinis asimilatus, constituitur ex præcipuo tertiæ eius lateris arteriæ ramo, & eódem tendente altera parte eius propaginis, quam ad cerebri uentriculos à quarto sinu pertinere, superiùs scriptum est. De reticulari uerò Galeni plexu nihil hic mentiendum duxi, quòd iam cerebri uasorum seriem mihi perspectam esse haud dubitem. Atque ideo minus quoque modò aliquid confingendum est, quòd nouimus Galenum, boum cerebri dissectione delusum, non hominis cerebrum, uti neque ipsius uasa, sed bouis, idq́; etiam parum exactè, recensuisse.[e] Si enim tertiæ caluariam petentis arteriæ seriem in homine examinaueris, illam, uti ego nunc enarraui, comperies: interdum tamen unicum obseruabis esse ramum, duos illos, quos aliquousque protensos, inuicem coire dixi. Cæterùm si bouis arteriam indagaueris, duramq́; cerebri membranam iuxta glandis pituitam cerebri excipientis latera diuiseris, aliquid Galeni reticulari plexui simile comperies. Verùm hæc ad septimum spectant librum, qui principis animæ sedi consecrandus, horum uasorum dissecandi rationem lucidissimè persequetur.

Plexus in prioribus cerebri uentriculis constitutio.

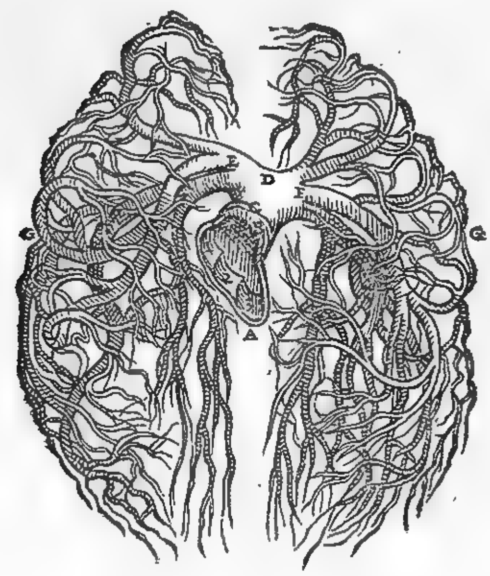
Quis Galeni reticularis sit plexus.

n fig. 2. o 2. p 14 fi. ca. 12 lib. 1 G. q 14 fi. lib. 7 G. r 15 fig. lib. 7 N. s 2. 13 fig. lib. 7 P. 14 E. 15 D. t 16 fi. lib. 7 A. u f. 13 fig. lib. 7 Q. x 7. 13 fig. lib. 7 R. dein 6, 7, 8 fi. F aut G. y g. 8 fig. lib. 7 T. z d. 6 fig. lib. 7 F, dein M. a l. 6 fi. lib. 7 K ductũ ab H & I repentibus sub A, A. b tabellæ fi. 30 lib. 5. c Hanc aliter nõ potuimus exprimere, quàm apparet ad 1, d, & 6 fi. lib. 7 F, G, H, M, N. d 2 tab. fig. 30 lib. 5 I, I, I. e Expende 6 figuram lib. 7.

DE

DE VENA ARTERIALI, ET ARteria uenali. Caput XV.

PRIMA DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRA.

PRIMAE DECIMIQVINTI CAPITIS FIGURAE, EIUSDEMQUE CHARACTERUM INDEX.

Prima figura exhibetur nudæ, & ab omnibus partibus liberæ uenæ arteriosæ delineatio: cuius orificium apertum finxi, ut tres membranæ, sanguinem è pulmone in dextrum cordis sinum regurgitare prohibentes, in conspectum uenirent. notantur autem illæ notis 1, 2, 3. (1, 2, 3.)

A *Sedes, qua arterialis uena ex cordis dextro sinu originem ducit.*

B *Interior arterialis uenæ tunica, quintuplo propria uenæ tunica craßior.*

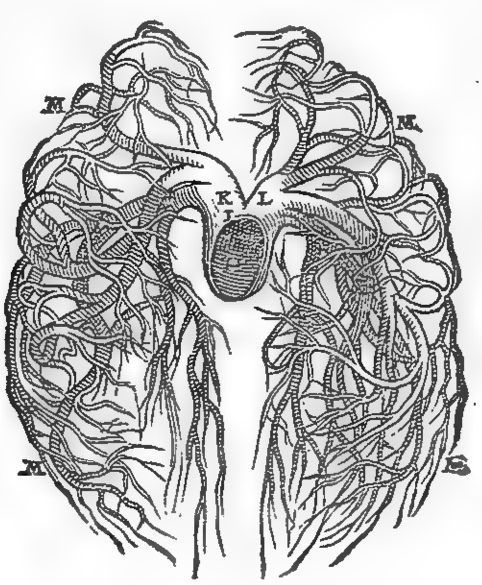
C *Exterior uenæ arterialis tunica, peculiari uenarum tunicæ craßitie respondens.*

D *Arterialis uenæ caudicis in duos truncos diuisio. ac E quidem dextrum truncum indicat, multiplici sobole*

E, F. *dextræ pulmonis sedi distributum. F uerò sinistrum indicat truncum.*

G, G *Arterialis uenæ per pulmonis substantiam series.*

SECUNDA DECIMIQVINTI CAPITIS FIGVRA.

SECVNDAE

SECVNDAE PRAESENTIS CAPITIS FIGVRAE, eiusdemq́; characterum Index.

Hæc figura nudæ omnibusq́; partibus liberæ uenalis arteriæ delineationem proponit, ipsiusq́; characteres ita se habent.

H Uenalis arteriæ à corde pronascens initium. Huius uasis orificij membranas, quia in corde consistunt, hic simul cum uase, ut in arteriali uena, non expressimus.

I Indicatur crassities simplicis arteriæ uenalis tunicæ.

K, L Prima uenalis arteriæ in duos truncos diuisio, mox in ipsius ortu facta.

M, M Series uenalis arteriæ, per pulmonis corpus innumeris propaginibus digesta.

RELIQVA adhuc in uenarum arteriarumq; sermone duo sunt uasa, quæ singula duabus uocibus à dissectionum peritis explicantur:[a] ac unum quidem uenam arterialem,[b] alterum uerò arteriam uenalem appellant, nomen nimirum ab usu, & appendicem ab ea qua constant substantia indentes. Vena itaque arterialis,[c] uas dicitur, ex elatiori sede dextri cordis uentriculi in pulmonem numerosissima ramorum serie digestum, sanguinemque in eo cordis uentriculo elaboratum, pulmoni subministrans. Atque hoc uas non[d] uenæ, sed[e] arteriæ constat corpore. unde etiam quia sanguinem uenarum modo defert, uenæ nomen obtinuit: quia uerò arteriarum tunicis conformatur, appendix iste arterialis illi adijcitur. Porrò alterum[f] uas, à sinistro latere basis sinistri cordis uentriculi egressum, sparsa etiam sobole in pulmonem discinditur, ac aere ex pulmone in sinistrum cordis uentriculum deferendo potissimùm famulatur, & interim uenarum[g] corpore constituitur. unde quia aeris deductui subministrat, spiritaleq; organum est, arteria appellatur: à substantia autem & conformatione, uenalis dicitur. Quamobrem uerò hæc uasa & ortu & usu ac substantiæ conformatione à uena arteriaque discrepent, deinde cuiusmodi[h] membranæ ipsorum orificijs præficiantur, in sexto libro, qui uitalis animæ partibus dedicabitur, exequemur. Nobis uerò huic libro finem imponentibus, nemini mirum uideri debet, prolixum Caput hîc non subnecti, quod uenas citra arteriæ consortium in corpus diffusas, item arterias citra uenę consortium excurrentes, recenseret. Quandoquidem si quis earum desideret (uti sanè debent omnes) enumerationem, ilico hanc ex uenarum & arteriarum tabulis, cum has mutuò conferet, spectabit. Integræ enim magnæ arteriæ delineationi nuda uenæ cauæ effigies proportione respondet, ambasq; in eandem circumferentiam digessimus. Cæterùm quo minus hac in parte meam operam quis requirat, ad tertij huius libri finem, præsentis Operis Epitomes tabulam impono, uenas & item arterias unà exprimentem: ac proinde etiam non obiter commonstrantem, quæ'nam uena citra arteriæ consortium, & quæ rursus arteria absque uena coniuge per corpus digeratur. Verùm quum uenarum seriem superiùs prosequerer, non semel sanè ad uenæ sectionis, qua sanguinem minuimus, tractationem, sermo lubens prorupisset: modò uenam huic illi'ue parti uiciniorem, modò remotiorem, eamq; aut grandem aut exilem, & secundùm rectitudinem, undecunque hæc tandem petatur, fibrarumq; tam rectarum quàm transuersarum consensum, huic aut illi parti correspondentem, enarraturus: & non uulgariter admoniturus, sanguinem è secta uena fluentem, in totius uenæ corpore complecti: ideoque non partium uenis accumbentium situm, sed uenarum ductum atque distributionem in illa quæ

Marginal notes: a 1 fig. — b 2 fig. — c 6 fig. lib. 6 L & 8 fi. C, D prodiens ex aperto illic sinu. — d 2 fig. I. — e 1 fi. B, C. — f 6 fig. lib. 6 G 9 fig. C, C enatū ex patente illic uentriculo. — g 2 fig. I. — h 5 fig. lib. 6 E, F, G. & 9 fig. E, F.

Vena arterialis.

Arteria uenalis.

VNDE *uenarum & arteriarū simul aut citra cōsortium excurrentium petenda sit historia.*

illa quæ omnibus in ore est, rectitudine, animaduertendam: itaq; de uenæ sectione agendum, atque de utero quopiam, qui hinc inde uarios processus educeret, & interim unicus continuusq; esset. at semper, quantumuis inuitus, sermonem cohibui: quandoquidem ex uenæ distributionis enarratione, adeoq; ex uenarum effigie, cuius (qui modò tres euacuationis species, & præsentis aut eminentis affectus naturam minimè ignorat) promptissimum sit dignoscere, quæ'nam uena huic illi'ue membro, aut situ aut ductu propinquior sit, quæq; amplior, uel gracilior: deinde, quæ leui aut difficili opera diuidi posit: postremò, quæ fibras & rectitudinem cum laborantis membri uenis participet.

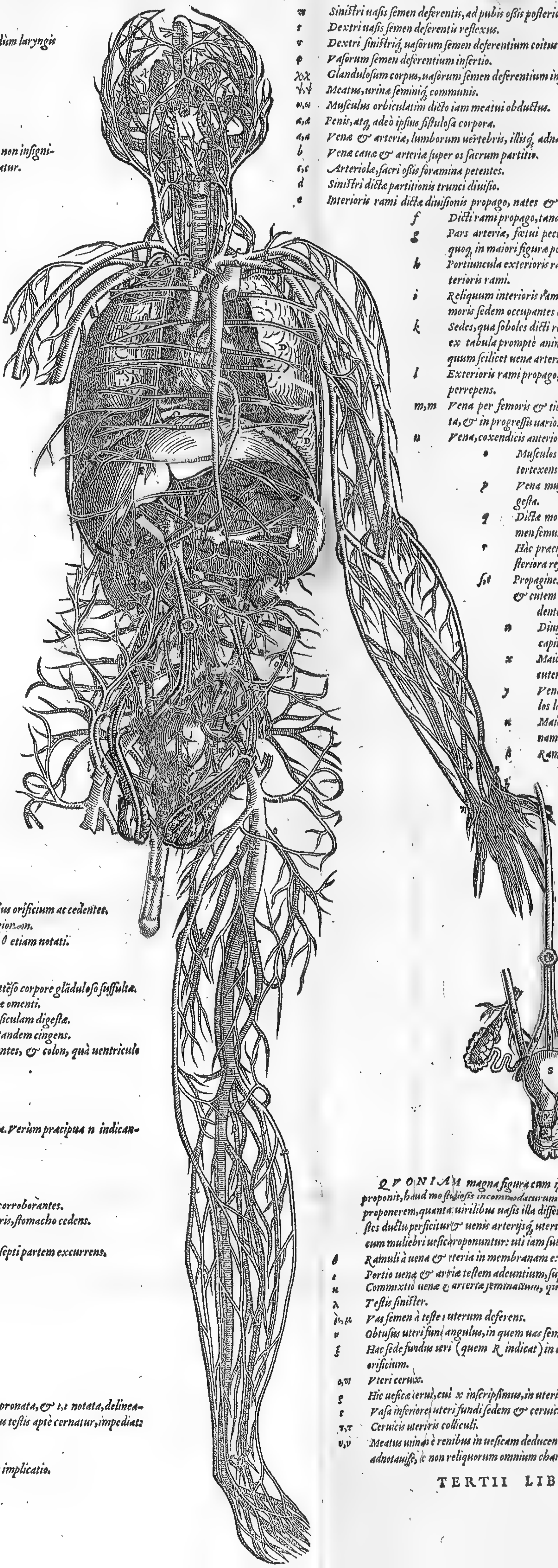
CHARACTERVM OMNIVM IN SEQVENTI figura cum suis partibus contexta occurrentium Index.

IN sequenti figura primùm maiusculi Latinorum spectādi sunt characteres, organa præter uenas arteriasq; obuia notātes. Significatur itaq;,

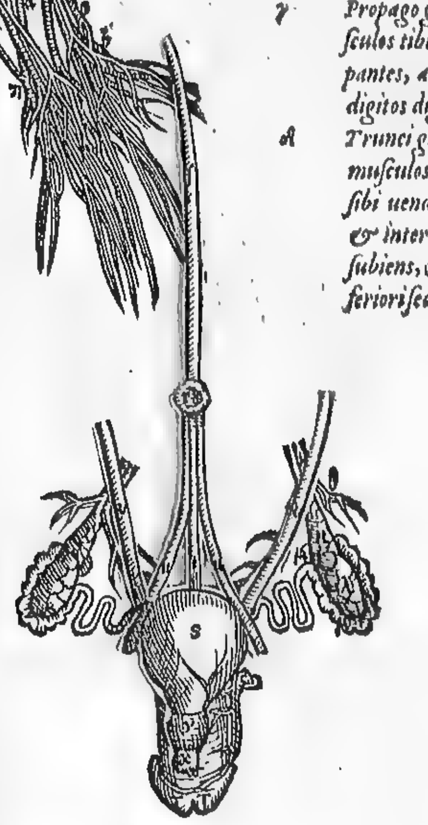
- A, A, A — *Septum transuersum.*
- B — *Cordis inuolucri portio, inibi asseruata, ubi id septo continuatur.*
- C — *Cor, sua sede repositum.*
- D, D, D, D — *Quatuor pulmonis fibræ, lobi'ue.*
- E — *Aspera arteria.*
- F, F — *Gibbi iecoris magna portio.*
- G, G — *Cauum iecoris.*
- H — *Vesicula, excipiendæ bili flauæ parata. Si interim ex characterū serie aliqui omittantur, non ideo aliquid præsenti figura expressum, nos innotatum præteriisse arbitraberis: quum ex Epitomes nostræ tabulis huc duntaxat tantum assumpserimus, quantum uenarum arteriarumq; digestioni ostendendæ sufficere duximus.*
- O — *Lienis caua sedes.*
- P — *Dextri renis anterior sedes.*
- Q — *Sinister ren.*
- S — *Virilis uesica, simul cum umbilico, & uasis umbilico ascriptis, reliquisq; partibus, quas sparsim in characterum explicatione indicabimus.*
- T — *Vena caua caudicis sedes, inter septum transuersum & cor consistens.*
- V, X — *Vasorum coronarum ritu cordis basim ambientium sedes, atq; adeò cordis basis.*
- Y — *Cordis mucro.*
- Z — *Rami ab arterijs uenisq; coronalibus deorsum per cordis exteriora diffusi.*
- a — *Hac parte cauæ caudex in dextrū cordis sinum dehiscit.*
- b — *Dextra cordis auricula.*
- c — *Sinistræ auriculæ cordis mucro.*
- d — *Venæ arterialis caudex. Venalis autem arteriæ initium, quia in sinistro cordis latere (ut hic cauæ orificium in dextro) consistit, conspici hac figura nequit. Notant tamen*
- e, e. — *e & e uenalis arteriæ & uenæ arterialis in dextram pulmonis partem progressus, nondum pulmonis substantia undiq; circundatos.*
- f — *Magnæ arteriæ caudex.*
- g — *Magnæ arteriæ truncus, partes cordi subditas petens.*
- h — *Superiora petentis magnæ arteriæ trunci portio, sinistro brachio potissimùm oblata.*
- i — *Dicti modò trūci insignior portio, atq; adeò ipsius in duos impares ramos distributio: quorum alter, sinistra est soporalis,*
- k. — *k notata: grandior uerò dextram format soporalem,*
- l. — *l insignitam, & arteriam potissimùm in dextrum*
- m. — *brachium excurrentem, & m notatam.*
- n, n — *Hac excurrunt septi transuersi nerui, suis principijs abtruncati.*
- o — *Venæ pari destitutæ initium: ipsius uerò series in præsentis figuræ tergo est conspicua.*
- p — *Cauæ in iugulo bipartitio, ac utrinq; ad latera p exortus apparent uenarum pectoris ossi propriarum, ac ad umbi-*
- *. — *lici usq; regionem excurrentiū. Harum altera simul cum*
- q. — *coniuge sibi arteria * insignita, in uno latere q notatur.*
- r — *Venæ superiora aliquot costarū interualla adeūtis initiū.*
- s, s — *Vena per transuersos ceruicis uertebrarum processus caluariam petens, atq; in secundum duræ membranæ sinum*
- t, t. u, u. — *simul cum cōiuge arteria absumpta. Notatur enim pri-*
- x, x. — *mus sinus t, t. secundus u, u. tertius x, x. quarti ini-*
- y. — *tium y.*
- z — *Axillam petens uena, quæ in sinistro latere humerariam*
- α. — *α indicatam promit. In dextro autem latere illius initium hic ab externa pendet iugulari: & delineatio Galeni potius sententiæ, quàm ueritati respondet.*
- β, γ — *Hic abtruncatæ propagines, illæ sunt, quæ ab axillam petente uena, in thoracis anteriora, posteriora & latera digeruntur.*
- δ — *Interior iugularis.*
- ε — *Interioris iugularis in duas uenas distributio: quarum altera secundum duræ membranæ petit sinum, altera in latus sinistrum duræ membranæ excurrit.*
- ζ — *Exterior iugularis.*
- η — *Exterioris iugularis ad fauces distributio. θ ipsius pars*
- θ, ι. — *post aures ad occipitium excurrens notatur, ι pars ex-*
- κ. — *currens ad tempus & uerticem, κ pars excurrens ad fa-*
- λ. — *ciem & frontem, λ portio accedens secundū duræ mem-*
- μ. — *branæ sinum. μ uerò duo ipsius rami indicantur: quorum alter per octauum capitis os, alter per secundi paris neruorum cerebri foramen, caluariam ingreditur.*
- ν — *Aliquot subsequentes characteres in dextro ponuntur latere, soporalis arteriæ seriem indicantes. Atq; hic ν arteriæ portionem indicat, caluariam petentem, postquàm ramum à se diffudit, cum externa iugulari ad faciem & ad tempus & post aurem digestum.*
- ξ — *Soporalis ramus, primum duræ membranæ petēs sinum.*
- ο — *Præcipua soporalis portio, per priuatum foramen caluariam petens.*
- π — *Versus narium amplitudinem exporrectus ramus.*
- ρ — *Ramus in dextrum latus duræ membranæ excurrens.*
- σ, τ — *Rami soporalis præcipui.*
- υ — *Ramus oculos petens, ac præcipuorum ramorum congressus.*

VENARVM ET ITEM ARTERIARVM OMNIVM INTEGRA DELINEATIO, IN HOC *POTISSIMUM PARATA, UT IN CONSPICUO ESSET, QUAE'NAM UENAE CUM*

arterijs porrigantur, & quæ absq; arteriarum consortio per corpus repant, ac rursus cuiusmodi arterias Natura coniugibus uenis destituerit.

φ Ramus tenuem adiens membranam, cerebri basi obuolutam.
χ Plexus, quem fœtus inuolucris comparamus.
ψ Sexti paris neruorum cerebri dexter neruus, illic abscissus, quà secundùm laryngis latus deorsum fertur.
ω,ω Dexter recurrens neruus.
1 Sexti paris neruorum cerebri truncus sinister.
2,2 Recurrens neruus sinister.
3 Neruulus, cordis basim accedens.
4 Posteriora ceruicis & occipitium adiens uena.
5 Scapulæ posteriora petens uena. Verùm etsi posthac arteriam priuatim non insigniamus, promptè ex delineatione liquet, cui'nam uenæ arteria exporrigatur.
6 Vena ad cutem, quà summus humerus integitur, excurrens.
7 Humeraria, quà cutem subit, cubitumq; adit.
8 Humerariæ ramus, altiora cubiti articuli admodum rarò petens.
9 Ramus ab humeraria ad communis uenæ constitutionem repens. Verùm modò conduxerit potius minores latinos characteres assumere, ne quum arithmetici characteres geminandi essent, plura ipsis obliterentur.
a,a Humerariæ ramus, per radium cubitiq; exteriora ad ulnæ appendicem & brachiale properans, axillarisq; ramo p notando, illic
π. ubi π uisitur, aucta, & paruum digitum, deinde & anularem præcipuè accedens.
b Axillaris ramus, cuti anteriorem interioremq; brachij sedem inuestienti dispensatus.
c Ad musculos cubitum extendentes oblata propago.
d Ramus quartum brachij neruum ad cubiti usq; exteriora concomitans.
e Axillaris in duos truncos partitio.
f,f Truncus in alto latitans, & arteria undiq; concomitatus, & per cubiti flexum in cubitum tendens.
g Dicti trunci ramus, radio exporrectus, & surculos pollici, indici & medio exhibens.
h Arteriæ dictum ramum concomitantis soboles, externam manus sedem inter indicem ac pollicem accedens.
i Reconditi illius trunci ramus, ulnæ exporrectus, & paruo digito, anulari & medio soboles depromens.
k Sub cute excurrẽtis axillaris trunci iuxta cubiti articulũ diuisio.
l Axillaris ramus, communem constituens uenam.
m Communis uena.
n Communis uenæ instar Y diuisio, ac dein ipsius per externam manus sedem series.
o Surculus communis uenæ, internam manus adiens sedem, & hic alijs commixtus ramulis.
p Axillaris ramus, ulnæ exporrectus, uarieq; in cutẽ dissectus, &
π. suo extremo cum quodã humerariæ ramo coiẽs, ubi π posuimus.
q,q Series uenarum internam cubiti cutem & uolam implicantium.
r Vmbilici portio.
s,s,s Vena ab umbilico in iecur exporrecta.
t Meatus, urinam fœtus inter exterius ipsius inuolucrum & interius deferens.
u,u,u,u Arteriæ fœtui peculiares.
ε Portiuncula nerui, iecoris cauo à uentriculi neruis deprompta.
σ,σ Meatus bilis uesiculæ duodeno intestino insertus.
τ Venæ portæ caudex.
υ Iecori inserta arteria, & neruus quoq; illi exporrectus arteriæ.
φ Arteria & neruus, bilis uesiculam accedentes.
χ Venæ bilis uesiculam adeuntes.
ψ Vena & item arteria, posteriorem uentriculi sedem iuxta ipsius inferius orificium accedentes.
ω Vena uentriculum petens, quà posterior ipsius sedes dextram spectat regionem.
a Vena, arteria, neruus, dextram fundi uentriculi sedem implicantes, ac θ etiam notati.
b Minor portæ maximæ distributionis truncus.
c Grandior truncus maximæ partitionis uenæ portæ.
d Vena & arteria, duodeno intestino potissimùm exporrectæ, & ipsis attẽso corpore glãduloso suffultæ.
e Vena cum coniuge arteria, dextram sedem adiens inferioris membranæ omenti.
f,f Radix arteriæ in iecur, uentriculum, lienem & omentum, & bilis uesiculam digestæ.
g Vena cum coniuge arteria, superius uentriculi orificium coronæ modo tandem cingens.
h Vena & arteria, præcipuam inferioris membranæ omenti sedem petentes, & colon, quà uentriculo exporrigitur, implicantes.
i,i Glandulosum corpus, uasorum distributioni hic præfectum.
k Inferioris omenti membranæ sinistram sedem accedens uena.
l,l Vasorum series ad lienem.
m,m,n Vasa ab illis quæ lieni inseruntur, sinistram uentriculi sedem adeuntia. Verùm præcipua n indicantur, sinistram sedem fundi uentriculi implicantia.
o,o,o Series uenarum & item arteriarum intestinis propriarum.
p,p Radix præcipuæ arteriæ intestina petentis.
q,q Minor arteria intestinis propria.
r,r Glandulæ in mesenterio positæ, & nuper narratos uasorum diductus corroborantes.
s Foramen septi transuersi, stomachum transmittens, atq; adeò sinus iecoris, stomacho cedens.
t Iecoris ligamentum, quo sinistra ipsius pars septo nectitur.
u Magna arteria, septum permeans, atq; adeò ipsius ramus, in dextram septi partem excurrens.
x Cauæ uenæ caudex.
y Vena, sinistri renis pinguem accedens tunicam.
α Vena & arteria reni dextro oblatæ.
β Vena, dextri renis pinguem tunicam intexens.
γ Sinistrum renem accedens uena & arteria.
δ Sinistra seminalis uena.
ε Dextra seminalis uena.
ζ Arteriarum seminalium ortus.
η,η Sinistræ seminalis uenæ & arteriæ congressus.
Sinistrum testem unà cum tunica adhuc ipsi propria, atq; à peritonæo pronata, & ι,ι notata, delinea-
ι,ι. uimus. ita tamen ea tunica hic est dissecta, apertaq;, ut nihil, quo minus testis aptè cernatur, impediat:
κ. imò etiam musculus illi tunicæ innatus commonstratur, κ indicatus.
λ Hàc uena & arteria seminales peritonæi amplitudinem egrediuntur.
μ Varicosum corpus, ipsaq; adeò uenæ & arteriæ uaria & admirabilis implicatio.
ν Sinister testis, tunica ipsi proxima obtectus.
ξ,ξ Vasis semen deferentis, ad testem reuolutio.
o,ξ Vasis semen deferentis ascensus ad pubis os.
π Sinistri uasis semen deferentis, ad pubis ossis posteriora reflexus.
ρ Dextri uasis semen deferentis reflexus.
σ Dextri sinistriq; uasorum semen deferentium coitus.
φ Vasorum semen deferentium insertio.
X,X Glandulosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens.
ψ,ψ Meatus, urinæ seminiq; communis.
ω,ω Musculus orbiculatim dicto iam meatui obductus.
a,a Penis, atq; adeò ipsius fistulosa corpora.
a,a Venæ & arteriæ, lumborum uertebris, illisq; adnatis musculis, & abdominis lateribus exporrectæ.
b Venæ cauæ & arteriæ super os sacrum partitio.
c,c Arteriolæ, sacri ossis foramina petentes.
d Sinistri dictæ partitionis trunci diuisio.
e Interioris rami dictæ diuisionis propago, nates & coxendicis ossi adnexa petens.
f Dicti rami propago, tandem uesicæ & utero digesta.
g Pars arteriæ, fœtui peculiaris, quam antea ad uesicæ latera u, uti & hic quoq; in maiori figuræ portione notauimus.
h Portiuncula exterioris rami dictæ antea diuisionis, ad reliquum accedens interioris rami.
i Reliquum interioris rami, per pubis ossis foramen in musculos interiorem femoris sedem occupantes distributum.
k Sedes, qua soboles dicti reliqui alteri uenæ cõmiscetur. Verùm & hic quoq; ex tabula promptè animaduertis, quando & arteria subaudiendum est, quum scilicet uenæ arteriam attendi cernis.
l Exterioris rami propago, abdominis inferiorem sedem ad umbilicum usque perrepens.
m,m Vena per femoris & tibiæ inferiora sub cute ad digitos usq; pedis distributa, & in progressu uarios edens surculos.
n Vena, coxendicis anteriora petens, sub cute tamen.
o Musculos & cutem femoris exteriorem sedem occupãtes intertexens uena.
p Vena musculis anteriorem sedem femoris occupantibus digesta.
q Dictæ modò uenæ cõgressus cum ea quæ per pubis ossis foramen femur adit.
r Hæc præcipua femur petens uena secundùm femoris os in posteriora reflectitur.
s,t Propagines musculos posteriorem femoris sedem occupantes, & cutem huius sedis ad suram ac ueluti calcem usq; accedentes.
u Diuisio in poplite, atq; adeò rami in musculos à femoris capitibus hic pronascentes distributi.
x Maioris dictæ diuisionis trunci uena, externam tibiæ cutem ad summum usq; pedis implicans.
y Vena & arteria, fibulæ exporrecta, ac inter musculos latitans.
α Maioris dictæ diuisionis trunci ramus, cutem, internam tibiæ sedem integentẽ, ad digitos usq; uariè subiẽs.
β Ramus dicti trunci suram ad calcem usq; petens.
γ Propago grãdioris trunci inter musculos tibiæ anteriorem sedem occupantes, ad pedis usq; superiora & digitos digesta.
δ Trunci grandioris reliquum, inter musculos posteriorem tibiæ sedem sibi uendicantes deorsum repens, & inter tibiam ac calcem pedem subiens, & ramulos digitorum inferiori sedi communicans.

QVONIAM magna figura cum ipsi annexis partibus, uiri uenas ac arterias omnes proponit, haud mo studiosis incommodaturum duxi, si muliebrium uasorum tantam seriem hic proponerem, quanta uirilibus uasis illa differt. Quod duntaxat in seminalium uasorum ad testes ductu perficitur, & uenis arterijsq; uterum implicantibus. quæ omnia præsenti figura simul cum muliebri uesica proponuntur: uti iam subsequens characterum edocebit index.

θ Ramuli à uena & arteria in membranam excurrentes, quà illæ peritonæo committuntur.
ι Portio uenæ & arteriæ testem adeuntium, superiorem fundi uteri sedem petens.
κ Commixtio uenæ & arteriæ seminalium, quæ instar pyramidis est, & [illegible]
λ Testis sinister.
μ,μ Vas semen à teste in uterum deferens.
ν Obtusus uteri fundi angulus, in quem uas semen deferens insertionem molitur.
ξ Hac sede fundus uteri (quem R indicat) in ceruicem terminatur, hacq; regione ipsius consistit orificium.
o,π Vteri ceruix.
ρ Hic uesicæ ceruix, cui x inscripsimus, in uteri ceruicem producitur ac desinit.
σ Vasa inferiorem uteri fundi sedem & ceruicem implicantia.
τ,τ Ceruicis uteri colliculi.
υ,υ Meatus urinam è renibus in uesicam deducentes. quanquam hic abundè sit, uasorum rationem adnotauisse, & non reliquorum omnium characterum huc non spectantium rationem habere.

TERTII LIBRI FINIS.

ANDREAE VESALII, DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER QVARTVS, NERVIS PROPRIVS, AC IPSI peculiares figuras in Capitum, quibus præcipuè conueniunt, fronte exhibens.

QVIBVS CORPORIS PARTIBVS NERVI NOmen tribuatur, ac quid propriè neruus uocetur, & demum quid is sit, unà cum ipsius differentia & usu. Caput I.

TERTIO libro uenarum, sanguinem à iecore in uniuersum corpus deferentium, & arteriarum quæ uitalem spiritũ simul cum sanguine, impetu diffuso à corde, corpori subministrant, distributionis seriem complexus sum. nunc uerò proximum est, neruorum à cerebro animalem spiritum membris, qui illo ad ipsorũ munia indigent, communicantium propagationem persequi, à generali neruorum differentia sumpto sermonis exordio. Dissectionum enim periti triplicem neruorum differentiam (uti & antea alicubi monuimus) statuunt: quandoquidem [a] ligamentis ossa colligantibus, & non minimam musculorũ portionem cõstituentibus, nerui nomen, perinde ac uulgus, accommodant. dein [b] tendines, & uniuersas musculorum eneruationes, sub neruorum nomine, uulgi quoq; ritu complectuntur. & tertium insuper neruorum genus enumerant, quod nos in præsenti aggrediendum duximus: [c] organa uidelicet longa, teretia, nullamq; intus cauitatem, quæ sensu dignosci queat, sortita, & animalem spiritum à cerebro ad corporis partes deferentia. Atq; hæc organa dissectionum professores nerui nomine citra appendicem præcipuè dignantur. quod à Græcis ad nos demanauit, qui à functione seu munere unicum instrumẽtum duobus nominibus nuncuparunt, νεῦρον id à νεύειν, & τόνον à τείνειν appellãtes, quòd musculi neruorũ potissimùm ope & nutare & tendere ualeant: quippe quòd nulla corporis particula neq; motum arbitrariũ, & qui è nostra pendet uoluntate, neq; sensum sine neruo nanciscatur: ac quòd neruo præciso, aut laqueis intercepto, aut alioquin corrupto, cõpresso'ue, pars quam is accedit, confestim motu & sensu priuetur, concessum est omnibus. Quòd autem cerebrum, dorsalis medullæ origo ac principium sit, quodq; nerui partim ex cerebro, partim à dorsali medulla oriãtur, minimè omnibus notum exploratumq; fuit. Alij enim cor neruorum iudicarunt esse principiũ, nonnulli duram crassam'ue cerebri membranã: nullus interim iecur, aut aliud eius generis uiscus. Verùm Hippocrates, Erasistratus, Herophilus, Galenus, cæteriq; Anatomicorũ præcipui, ex his quæ in corporũ resectione conspiciuntur, uerissimè asserunt, cerebrum neruorũ esse initium: & præterea neruos ab illo spiritum animalẽ assumere, atq; ad eas partes, quæ illo aut ad sensum aliquem, aut motum arbitrariũ indigent, deriuare, est quoq; fatendum. A` corde enim neruos (ut Aristoteli potissimùm, & alijs non paucis uisum est) neutiquam principiũ ducere, uel hinc liquidò colligitur, quòd dissectione nullus neruus ab illo pronasci uideatur. Nullus namque omnino cordi

[a] fig. cap. 1 lib. 2.
[b] 1 fi. cap. 1 lib. 2 F. & paßim in musculorũ tabulis.
[c] paßim in 1, 2 fig. cap. 2. & 2, 3 fi. cap. 11.

Ligamẽta, tendines & processus cerebri, dorsalisq; medulla, neruos generatim uocari.

Organum nerui nomine priuatim nuncupatum.

Neruorum ortus à cerebro.

Non à corde.

 commit-

committitur, præter[d] unum impensè gracilem, ac uix tandem summo studio à me inuentum, & à sinistro sexti paris neruorum cerebri neruo distributum. Quà enim neruus ille per sinistrum cordis latus decliuis fertur, atque sinistræ pulmonis parti, ac item cordis inuolucro ramusculos prætenues offert,[e] neruumq; recurrentem sinistrum constituit, à se neruulum deducit, qui cordis inuolucrum, ubi sinistræ[f] arterialis uenæ sedi id adnascitur, permeat, in cordis basim, iuxta sinistram posterioremq́ue arterialis uenæ sedem absumptus. Quum itaq; huiusmodi neruulus perinde cordi à sexto cerebri neruorum pari exhibeatur, ac reliquis uisceribus uniuersis neruulos offerri docebimus, quumq́; cordis neruulus maximè gracilis sit, promptè colligitur, cor ne sinistro quidem sexti paris neruo principium dare. tantum abest, quòd cæterorum omnium neruorum origo neruulus ille haberi posit. Præterea fibræ, quas cordis carni intertextas nouimus, non magis nerui sunt, quàm aliorum organorum, puta uentriculi, intestinorum, uenarum ac arteriarum fibræ. Ad hæc,[g] fibræ, quæ in cordis sinibus uentriculis'ue excarnes occurrunt, quia duntaxat membranarum processus sunt, in neruorum etiam numero minimè ueniunt reponendæ. Nam fibræ in dextro cordis uentriculo se offerentes, trium membranarum processus censentur, uenæ cauæ orificio pręfectarum. Fibræ autem in sinistro cordis uentriculo apparentes, processuli sunt duarum membranarum, quas arteriæ uenalis orificium sibi peculiares uẽdicat. Quum itaq; eiusmodi cordis fibræ neutiquam in eorum neruorum classem referendæ sint, qui animalem spiritum tanquam riuuli quidam ad corporis partes perferunt: annuendum quoq; est, fibrarum illarum gratia, non posse cor neruorum censeri initium, præcipuè quum ab illis membranarum procesibus, extra cordis substantiam nihil prorsus aliò educatur. Cæterùm qui ex[h] dura cerebri membrana neruorum originem pendêre affirmarunt (in quorum numero ad extremum usque senium fuit Erasistratus) exteriorem nerui partem duntaxat conspexere à dura cerebri membrana enatam. Vnusquisque enim neruus[i] triplici constat substantia: nimirum media quadam, & intimæ arborum medullæ quàm simillima, quæ haud dubiè à cerebro initium ducit, coagulatæ induratæq́; cerebri substantiæ omnino respondens. exterioribus duabus: una, eademq́; intimæ substantiæ propinquiori, quam à[k] tenui membrana cerebri: altera, quam à dura oriri, compertum habemus. Non aliter enim quàm cerebrum duabus illis membranis induitur, ita quoque processus à cerebro propagati (ipsi nimirum nerui) illis integuntur, sicq́; inuoluti per corpus excurrunt. Adeò sanè, ut nemo suis oculis fidem non derogans, inficiari posit, neruorum principium à cerebro pendêre. ac proinde etiam uix ambigere licet, num neruis à cerebro, an uerò à corde animalis spiritus, quem partibus deducunt, influat. Nonnulli enim (ut inter cæteros Chrysippus) etiamsi cerebrum neruorum darent esse principium, non tamen id sensus motusq́ue arbitrarij principium statuebant. Quos profectò uiua sectio plus satis redarguit, in qua[l] omnia à corde ad cerebrum pertinentia colliduntur, aut laqueis intercipiuntur, aut etiam præsecantur. Hæc namque, si debitè administretur, uti in publicis sectionibus non semel à me est tentata, edocebit sanè, quantum cordis munere, hoc est, uitali spiritu, cerebrum indigeat: non minus scilicet, quàm cor illum quem inspiramus aerem, & iecoris sanguinem, ad sua officia exigit. Dein ea sectio ostendet, cor neruis non magis animalem spiritum porrigere, quàm uitalem spiritum cordi

Neruos non è dura cerebri membrana oriri.

Quibus partibus neruus constet.

Vnde neruis spiritus animalis præbeatur.

d 6 fig. lib. 6 b & 2 desectum.

e eiusdem fig. f, g.

f eiusdem fig. L.

g 7 fig. lib. 6 sub K, L, M. & 9 fi. G, G sub E, F.

h 1 fig. lib. 7 A, A, B, B. 2 fig. H, H.

i 17 fi. cap. 14 lib. 7 a, b, y.

k 2 fig. lib. 7 E, E. 3 fig. O, O.

l Illa simul omnia pulchrè ostendit ultima fig. 3 lib. in collo.

à iecore deduci cognoſcimus. Verùm quia huiuſmodi diſceptatio ad cordis cerebriq; hiſtoriã potiùs quàm ad neruorũ naturam ſpectat, hac modò poſtpoſita, neruorum propriè dictorũ differentias aggrediemur. Quemadmodum igitur cerebri, & ex ipſo pronaſcẽtis medullæ dorſalis ſubſtantia, omni ex parte non eandem ſeruat duritiem: ita quoq; nerui ab his originem ſumentes, inuicem ſubſtantia non correſpondent, ſed duritie ac mollitie plurimũ uariant. Principij enim, à quo nerui prodeunt, ſubſtantiæ occaſione,[m] uiſorij nerui, perinde ac linguæ inſigniter[n] molles cenſentur: qui autem à dorſali medulla,[o] ubi hæc in ſacro oſſe cõſiſtit, originem ſortiuntur, duriſsimi ſunt. Deinde aũt propter lõgiorem uel ſuccinctiorem progreſſum, nerui uel molliores uel duriores comperiuntur. uiſus namque, guſtus & auditus,[p] nerui molles ſunt, quòd breuiſsimo prorepant interuallo. Gratia itineris uerò, uiæq; anfractuum occaſione, tertij neruorum cerebri paris[q] ramus, uitis aut cucurbitę capreoli inſtar inuolutus, durior euadit. Præterea nerui per durum aut molle corpus tranſitus, eiuſce'ue corporis contactus, illum molliorem aut duriorem efficit. Viſorius etenim neruus breuiſsimo ductu per[r] foramen in oſſe cælatum fertur: quemadmodum &[s] præcipua quoq; tertij neruorũ cerebri paris portio, quæ idcirco ex oſsium contactu, perinde etiam ac uiſorius neruus, minimùm induratur. At quinti neruorum paris[t] ſurculus, qui[u] cęcum tortuoſumq; temporis oſsis foramen perreptat, &[x] unus tertij paris neruorũ cerebri ramulus, ab oculi ſede ad genas, ac[y] alius item, ad humilius labrum procidentes, quia longo itinere per os incedunt, oſsis cõtactus beneficio magis quàm ipſorum principia indureſcunt. Pari quoq; cauſa, ob itineris longitudinem, & durarum membranarum cõtactum, omnes propemodum nerui muſculis exporrecti, duriores fieri conſpiciuntur, quàm ubi primùm à principio prodeunt. Quæ omnia mirabili induſtria à rerum Opifice ſunt excogitata. ſenſus namq; organum neruo indiget molli: neruo quidem, quia ſenſus eſt inſtrumentũ, quodq́; ad ſuum munus obeundum multo animali ſpiritu indigeat: molli autem, quoniam affici & diſponi quodãmodo oporteat, & pati aliquid ab extrinſecus occurrente ſenſibili. Eſt enim ad patiendum quidem aptius molle, ad agendum uerò & ad robur (quo neruus in longo ductu indiget) durum. Propterea igitur ſenſus organa neceſſariò mollibus, cęteræ partes, quas moueri neceſſum eſt, durioribus neruis donãtur. Vnde etiam ſenſus inſtrumenta, quæ motu aguntur arbitrario, ut oculus & lingua, duplex neruorum genus ſibi uendicant:[z] unum quidem ſenſui,[a] alterum uerò motui præfectum. Meritò itaq; neruorum ex cerebro & dorſali medulla proceſſus, non eandem exortus ſedem nanciſcuntur, neque ij dem ductus meatusq; mollibus ac duris neruis exculpuntur: illi enim ex mollibus & anterioribus cerebri baſis ſedibus, hi uerò ex poſterioribus, ipſaq; dorſali medulla principium ducunt: rurſus illi quidem rectà, hi autem tortuoſe longoq; itinere prorepunt. Cæterùm Naturæ triplex in neruoſi generis diſtributione uidetur fuiſſe ſcopus. Primus, gratia ſenſus in ſenſorijs organis: ſecundus, occaſione motus ad partes, quas moueri operæprecium fuit: tertius autem in cæteris partibus uniuerſis ad triſtantium dignotionem. niſi fortè cuipiam magis uiſum ſit, & tertium hunc ſcopum, quia ad ſenſum pertinet, eundem cum primo conſtituere. Senſus igitur nomine, oculis, linguæ, auribus maximi offeruntur nerui: uti etiam[b] internæ manus ſedi, &[c] elatiori orificio uentriculi, quæ uelut propria præcipuaq; tactus, ſicut oculi uiſus, & lingua guſtus, organa non ineptè cenſerentur. Per manus enim magis exacta, quàm per

Neruorum diſcrimen à mollitie & duritie, quarum gratia multæ oriũtur neruorum differentiæ.

Cur alij nerui alijs molliores aut duriores reddantur.

Naturæ in neruis digerendis ſcopus.

m 1, 2 fig. cap. 2 G.
n eaundẽ fig. M.
o 1 fi. cap. 11 ab F ad G.
p 1, 2 fig. cap. 2 G, M, 4.
q 2 fi. cap. 2 R.
r 1, 3 fi. ca. 12 lib. 1 E.
s 1, 2 fig. cap. 2 M.
t 1, 2 fig. cap. 2 C.
u 2 fig. cap. 12 lib. 1 b.
x 2 fi. cap. 2 O.
y eiuſdem fig. V à T pronatum.
z 2 fi. cap. 2 G. dein ab M, Y.
a 2 fi cap. 3 K. dein à r, w.
b Specta manus 2 fi. cap. 11.
c 14, 15 fi. lib. 5 V, T.

aliam partem, quamuis plures ſentiant, eſt tactus ipſius dignotio. In ore autem uentriculi ſenſum penuriæ eſſe credimus eorum quibus animal nutriendum eſt, quem famem nuncupamus: in omnibus enim ijs tanquam ſenſus instrumentis, maximi inſeruntur nerui. Motus uerò cauſa nerui ad muſculos arbitrarij motus inſtrumenta diſpenſantur: qui propterea quòd corporis partibus mouendis extructi ſunt, grandes neruos admittunt, aut ſaltem circumtenſos habent. At quoniã ex neceſsitate tactus ſenſus omni adeſt neruo, propter hoc muſculos & ſenſus organa uirtus amplior, quàm egebant ad tactilium dignotionem, ſubſecuta eſt. Reliquis autem partibus, tactus ſenſu tantùm indigentibus, ex proportione nerui offeruntur. Viſceribus enim, ut[d] pulmoni,[e] iecori,[f] lieni, quia in alto latitant, graciles tantùm neruorum ſurculi offeruntur: in cutem uerò, quòd prima extrinſecus occurſantibus obuiam eat, complures ſoboles paſsim digeruntur. Porrò neruorum originis ſpecies, forma'ue, non eadem undiq; uiſitur.[g] aliqui enim, & præcipuè molliores, continuò neq; quaſi in plures ſurculos diducto corpore exoriuntur, proceduntq;: in quorum numero uiſorij nerui, & ſecundum quoq; cerebri neruorum par, habentur.[h] Alij, tanquam plures funiculi inuicem connexi, ex cerebro prodeunt: quales ſunt tertij & quarti & quinti paris nerui.[i] Alij etiam in ipſo ortu ſurculos hos, uelu ti funiculos inuicem diſtantes, ac ſingulos propria tenuis membranæ portione circundatos habent: qui quum caluariã egrediuntur, omnes inuicem commiſsi, unica duriori membrana induũtur. atq; id potiſsimùm in[k] pluribus dorſalis medullæ neruis obſeruatur, ut & in ſexto pari & ſeptimo neruorum cerebri. Vnde etiam in multorum neruorum diſtributionis in ramos enarratione nihil intereſſe uidetur, ſiue prædictorum funiculorũ frequentiam ſolui dicas, an totum neruum in ramos ad diuerſas partes exporrectos diſcindi. At neſcio qua fronte quidam Anatomicorum principes aſſerere auſi fuerint, ex huiuſmodi ſurculis funiculis'ue alios quidẽ motui, alios autem ſenſui ſeruire: haud ſecus ſanè, quàm ſi quoſdam neruorũ ſurculos tactus ſenſu Natura deſtituiſſet. Atq; huiuſmodi funiculorum imaginem diſces, ſi inter edendum alicuius animalis ex axilla, aut inguine diſſecta caro, menſæ apponatur, atque in illa nerui aliquam portiunculam uena & arteria plerunque concomitatam ſpectaueris. Cernes enim nerui extremum alicui chordæ craſsiori reſpondere, quæ ex pluribus torta funiculis, tranſuerſim obtuſiori cultro diuiſa ſit. Cæterùm à neruorum cauitate uix ullam auſim petere differentiam, quum ne[l] uiſorium quidem neruum unquam cauum perforatumq; uiderim: etiamſi neruos non minus quàm uenas & arterias, uaſa uocari, haud dubitem, uiſorijq; nerui diſſectionum profeſſoribus forati dicantur. Ab ipſa autem ſerie, ſeu diſtributione, hunc in modum differentiam ſumere licet, quòd alij integri in aliquam partem abſumantur, ut uiſorij nerui in oculos: alij in plures dirempti ſurculos, quoſdam muſculis offerunt, quoſdam cuti, quoſdam oſsibus, quoſdam ſenſus organo:[m] ut tertium neruorum par,[n] quod quum linguæ quodammodo ſit proprium,[o] etiam muſculis quibuſdam, ut inter cæteros[p] temporali, motus gratia,[q] & cuti, ſenſus nomine, ad labra nimirum, & dentibus quoq; dirigitur. Alij rurſus incommixti, neq; cum alijs neruis coeuntes uniti'ue feruntur:[r] ut ſecundum cerebri par nulli neruo commiſcetur, ac uerè cõgreditur, licet ipſi[s] minor tertij paris radix in progreſſu attendatur. Alij uerò inter ſe commiſcentur, ut primi paris neruus dexter ſiniſtro[t] permiſcetur. Alij alijs cõmiſcentur: ut[u] qui brachium adeunt nerui, ſimulatque è uertebris proſilierunt, non ſecus

Differentia ab originis forma.

Neruũ omnem tactus ſenſu præditum.

Differentia à neruorum cauitate.

A ſerie.

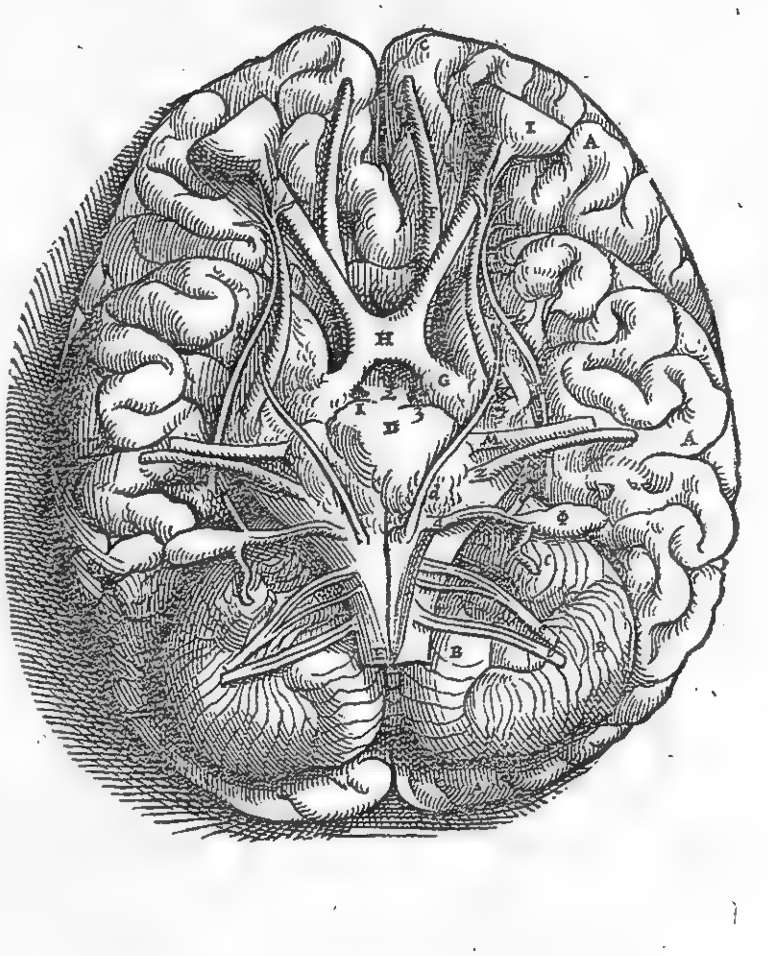
d 1 fi. cap. 2 q.
e 2 fi. cap. 2 x.
f 2 fi. cap. 2 x.
g 1, 2 fig. cap. 2 G, K.
h 1, 2 fig. cap. 2 H, Z, a.
i 1, 2 fi. ca. 2 e, r. atq; ita etiã hic ſpectabis 9 & 14 fig. lib. 7.
k Vide 1 fig. cap. 11.
l 1, 2 fi. ca. 2 G. fig. 14 lib. 7 B, B. 13 fig. cap. 14 lib. 7 k.
m 2 fi. cap. 2 M.
n eiuſdem fig Y.
o eiuſdem fig. R.
p 4 muſc. tab. r.
q 2 fi. cap. 2 T, V, X.
r 1, 2 fig. cap. 2 K.
s 1, 2 fig. cap. 2 L.
t 1 fig. cap. 2 H.
u Vide bos in 2, 3 fig. cap. 11. & ult. fig. huius libri.

ſecus uniuntur, quàm pictores galerorum funiculos delineare ſolent. Verùm quum hæc in priuatis neruorum deſcriptionibus abundè ſim perſequuturus, iam tempeſtiuum fuerit, ſingulorũ neruorum ſeriem oratione cõplecti: ac primùm paria, quę à cerebro exoriũtur, deinceps quę dorſalis medulla educit, recenſere. ſiquidem nullus neruus neq; à cerebro, neq; à dorſali medulla inconiugatus prodit: ſed perpetuò alter ad dextram, alter ad ſiniſtram eadem prorſus ſerie ſitum obtinet. eodemq́ue prorſus modo dextri ac ſiniſtri nerui in ramos diffunduntur, ſi ſextum cerebri neruorum par exceperis, quod nonnihil ſecus in dextro latere, quàm ſiniſtro,[x] digeri audies.

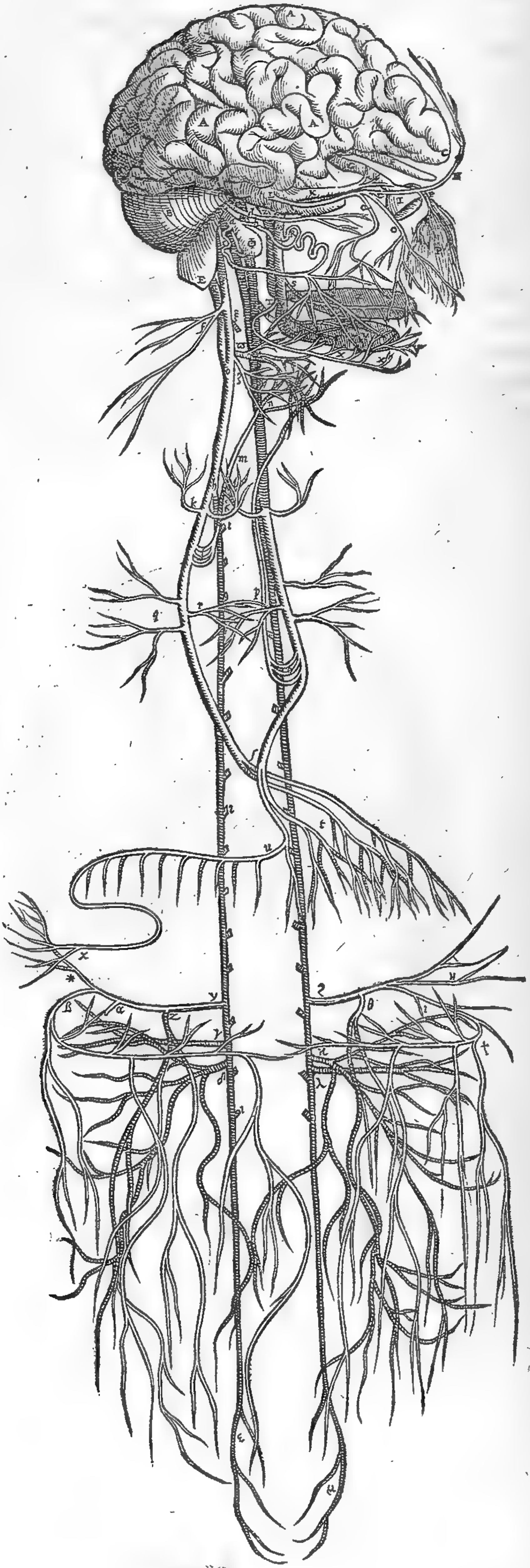
Neruos coniugatim enaſci.

x Cõfer in 2 fig. cap. 2 dextrũ neruum ſiniſtro.

DVARVM FIGVRARVM, QVAE NOVEM SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS COMMVNES ERVNT, PRIOR figura, qua totius cerebri & cerebelli à membranis ipſa inuoluentibus liberorum baſis exprimitur, ut neruorum cerebri exortus opportunè oculis ſubijceretur. Hic enim ſimul cum primis illorum neruorum exortibus, tota ea dorſalis medullæ pars delineata eſt, quæ à primo ipſius principio ad eam uſq; ſedem pertinet, quà hæc in ceruicis uertebras labitur.

DUARUM FIGURARUM, nouem modo subsequẽtibus Capitibus communium secũda, dextrum latus proponens integri cerebri ac cerebelli, dictæq; in priori figura dorsalis medullæ partis, cum nuda septem cerebri neruorum parium serie, in dextro latere expressa. Quanquam & sinistros septimi sextiq; parium neruos hic quoq; delineauerimus, propter uariam sexti paris in utroq; latere seriem. Cæterùm uniuersæ figuræ proportio, ea depicta est magnitudine, qua corpus circunscriberes, cuius uesica in infima figuræ sede consisteret, & cuius thorax & abdomẽ ex anteriori parte cõspiceretur, facie interim uersus sinistrũ humerum conuersa, prorsusq; ex dextro latere sese offerente.

CHARACTERVM DVARVM NOVEM SVBsequentibus Capitibus communium figurarum Index.

A,A 1,2 Cerebrum notatur.
B,B 1,2 Cerebellum.
C 1,2 Substantiæ cerebri tuber, huius lateris, cui characteres adhibiti sunt, mamillarem cerebri processum uulgò nuncupatum efformans.
D 1 Dorsalis medullæ principium, ex cerebri pendens basi.
E 1,2 Dorsalis medullæ pars, iam caluariæ amplitudinem egressura, & in utrisq; figuris inibi abtruncata, ubi hæc elatissimam subit uertebram.
F 1,2 Olfactus organo subseruientes processus, neruis similes: at caluariæ cauitatem, qua cerebrum continetur, notatu digna portione non egredientes.
G 1,2 Visorij nerui, seu primum cerebri neruorum par. In prima figura sinistri nerui principium G insignitur, in altera autem dextri nerui in oculi sedem ductus.
H 1 Visoriorum neruorum coitus.
I 1,2 Oculi tunica, in quam uisorius neruus expanditur.
K 1,2 Secundum neruorum cerebri par.
L 1,2 Tertij neruorum paris minor & gracilior duriorq; radix.
M 1,2 Tertij paris maior craßior'ue radix.
N 2 Minoris radicis tertij paris propago, frontis musculosam cutem accedens.
O 2 Minoris radicis tertij paris propago, ad superiorem maxillam procidens.
P,P 2 Propago minoris tertij paris radicis, in narium degenerans tunicam, quæ humiliori P priuatim indicatur.
Q 2 Minoris radicis tertij paris propago, in temporalem musculum digesta.
R 2 Maioris tertij paris radicis ramus, capreoli uitis instar conuolutus, qui in temporalem inseritur musculum: ac duos à quinto neruorum pari ramos, b & c notandos, admittens, in mansorium musculum, & buccarum musculos, & cutem quoq; diffunditur.
S 2 Maioris tertij paris radicis ramus, superiorum molarium dentium gingiuis, ipsisq; adeò dentibus soboles seriatim distribuens.
T 2 Maioris radicis tertij paris propago, in maxillæ inferioris os prorepens.
V 2 Propaginis T insignitæ ramus, inferiori labro multiplici sobole oblatus.
X,X 2 Surculi à propagine T notata ordinatim in dentium inferiorum radices diffusi.
Y,Y 2 Maxima maioris tertij paris radicis portio, in tunicam linguæ soluta.
Z 1,2 Quartum neruorum cerebri par. Verùm humilius Z in secunda figura palati tunicam denotat.
a 1,2 Quintum neruorum par, auditui dicatum. Φ autem in utraq; figura priuatim huius paris portionem indicat,
Φ. quæ in concauitatem temporis oßi, auditus organi gratia insculptam, expanditur.
b 1,2 Ramulus quinti paris, ex ipsius anteriori parte enatus.
c 1,2 Quinti paris ramulus, qui per cæcum repens foramen, tandem, ut & ramulus b insignitus, cum tertij paris propagine, capreoli modo intorta, ac R in secunda figura notata, coit.
d 1,2 Neruus non procul à quinti paris principio enatus, qui ab alijs Anatomes professoribus præteritus, in musculos maxillam inferiorem mouentes exporrigitur, nobisq; minor quinti paris radix quodammodo appellatur.
e 1,2 Sextum neruorum cerebri par, cuius utrorumq; neruorum series in secunda figura exprimitur. ac sinister quidem neruus est, qui umbrosus sub quinto pari quodammodo ducitur. Dexter autem magis candicat, & ipsi aliquot subsequentes characteres priuatim adhibitos cernis.
f 2 Sexti paris ramus, musculos posteriorem ceruicis sedem occupantes accedens.
g 2 Sexti paris ramuli, in quosdam laryngis musculos hic in descensu transuersim propagati.
h 2 Sexti paris ramus, costarum dextri lateris radicibus exporrectus.
i,i 2 Portiunculæ intercostalium neruorum, sexti paris ramum hàc descendentem adaugentes.
k,k 2 Rami neruorum sexti paris, in musculorum deprompti capita, quæ à superiori pectoris oßis sede, & clauiculis principium ducentia, sursum feruntur.
l 2 Dextri nerui sexti paris ramuli, recurrentem dextri lateris neruum efficientes.
m 2 Dexter neruus recurrens, seu reuersiuus.
n 2 Soboles dextri recurrentis nerui, laryngis dispensatæ musculis.
o 2 Sinistri sexti paris nerui soboles, recurrentem sinistri lateris neruum constituentes.
p 2 Sinister neruus recurrens.
q 2 Sexti paris ramuli, in pulmonis tunicam excurrentes.
r 2. Ramuli sexti paris, membraneo cordis inuolucro implicitì. A sinistri nerui surculis, ijs quos r indicauimus,

 correspon-

correſpondentibus, cordis neruulus principium ducit.

ſ 2 *Sexti paris neruorum portio, quæ ſtomacho committitur, & series quoq;, qua utriuſq; lateris neruus bipartitò ſcinditur. ac dexter ſiniſtrã ſuperioris uentriculi oris ſede adit, ſiniſter uerò eius orificij dextræ parti implicatur.*

t 2 *Sexti paris ſurculi, in ſuperius uentriculi orificium & proximas illi uentriculi ſedes diſſeminati.*

u 2 *Ramus ſexti paris neruorum dextram orificij uentriculi ſedem adeuntium, qui ſecundùm elatiorem uentriculi regionem ductus, tandem in iecoris cauum abſumitur, ubi x aſcriptum conſpicis.*

x.

y 2 *Prima propago rami neruorum ſexti paris, qui dextri lateris coſtarum radicibus exporrigitur, atq; ut proximi aliquot characteres oſtendent, in ramulos diffunditur.*

z 2 *Ramulus propaginis y notatæ, qui in dextrã ſedem inferioris omenti mẽbranæ & colon inteſtinũ hic digeritur.*

α 2 *Soboles primæ illius propaginis, duodenum accedens inteſtinum, & ieiuni initium.*

β 2 *Soboles, dextram fundi uentriculi ſedem perreptans, ac frequentes ſurculos uẽtriculo & ſuperiori omenti membranæ diſpergens.*

* 2 *Propaginis y notatæ ſeries, in iecur & bilis ueſiculam.*

γ 2 *Propago dextrum accedens renem.*

δ 2 *Propago in dextram meſenterij regionem, & huius ſedis inteſtina frequenti ſerie diffuſa.*

ε 2 *Neruorum ſeries, dextram ueſicæ regionem ſubinde implicans.*

ζ 2 *Prima propago nerui ſexti paris rami, ſiniſtri lateris coſtarum radicibus exporrecti.*

θ, ι 2 *Duæ propaginis ζ inſignitæ ſoboles, quæ inferiori membranæ omenti, & colo inteſtino, quà ſub uentriculo repit, offeruntur.*

η 2 *Series neruorum qui lieni inſeruntur.*

† 2 *Hac cruce ramum propaginis ζ notatæ inſigniui, qui ſiniſtram fundi uentriculi ſedem perreptans, uentriculo & ſuperiori membranæ omenti ſurculos deriuat.*

κ 2 *Propago in ſiniſtrum meſenterij & eius ſedis inteſtina excurrens.*

λ 2 *Siniſtrum renem accedens propago.*

μ 2 *Series ramulorum ſiniſtrum ueſicæ latus admodum obſcurè implicantium.*

ν 1, 2 *Septimum cerebri neruorum par. In ſecunda etiam figura ambos huius paris neruos delineauimus, ν inſignitos.*

ξ 2 *Septimi paris propago, muſculis diſpenſata, à ſtylum imitante temporum oſsis proceſſu enatis.*

ο 2 *Septimi paris cum ſexto coitus.*

ϖ 2 *Septimi paris ſeries, compluribus linguæ ac oſsis υ referentis, & laryngis muſculis intertexta.*

1, 2, 3 *Numeri characteres in priori figura ad dorſalis medullæ principium iuxta D conſpicui, tria indicant foramina: quorum duo lateralia, 1 & 3 inſignita, illa demum ſunt, per quæ arteriarũ ſoporalium rami ad dextrum & ſiniſtrum cerebri accedunt uentriculos. Medium uerò foramen, 2 indicatum, illud eſt, quo pituita ex tertio cerebri uentriculo ad peluim ducitur, quæ pituitam excipit.*

QVOT NERVORVM PARIA À CEREBRO ET dorſalis medullæ parte adhuc in caluaria conſiſtente, originem ſumant. Caput II.

S i quando in totius Operis contextu, in margine interiori ſcripſimus, fig. cap. 2. lib. 4. duas, aut illarum alteram indicauimus, quas præſenti Capiti ad primi Capitis finem præpoſitas cernis.

Quì cerebri ſedes & partes in ſeptimo libro diſtinguentur.

LIBRO ſeptimo, quum cerebri pertractabitur conſtructio, duplex id eſſe docebimus: [a] unum anterius ſuperiuſq;, quod cerebrum dicitur, uniuerſam propemodũ implens caluariam: [b] alterum poſterius ac humilius, & cerebellum nobis appellatum, ipſoque cerebro etiam decuplo minus. Deinde anterius cerebrum tota ſuperiori ſua ſede [c] geminum eſſe, dextrum uidelicet & ſiniſtrum, aſſeremus. [d] inferiori autem parte, quà caluariæ baſis innititur medio, unicũ indiuiſumq; eſſe, & [e] dorſalem medullam ab hac, non autem (ut Anatomicorum præcipui ſcribunt) à cerebello enaſci, & cerebellum potius dorſali medullę inniti, & tenuis membranæ, parum uerò ſuæ ſubſtantiæ interuentu, medullæ cõmitti, quàm illius principium eſſe, oſtendemus. Ad hæc, addetur præter alios quoſdam cerebri ſinus, meatuſq;, duos cerebri exiſtere uẽtriculos: [f] unum quidẽ dextrum, [g] alterum

Quì uentriculi ſeu ſinus cerebri.

a 1, 2 fi. A, A. aut quicquid cerebri in 7 libri figuris occurrit, præter cerebellum 7 fig. inſignitum X, X. 8 fig. R, R, R. 9 fig. B, C, D. & tota 11 fig.
b 1, 2 fi. B.
c 3 fig. lib. 7 A, A, & B, B.
d ut in 1 fi. ſpectatur.
e 1, 2 fig. D, E.
f 4, 5 fi. lib. 7 L, L.

g 4,5 fig. lib. 7 M, M. h 6 fig. lib. 7 sin con- spicit H, I. i ... fig. 7 fig. H. i 7,5 fig. lib. 7 K. k 11 fi. lib. 7 E. l 9 fig. lib. 7 l. 10 fi. L, M, N, O. m Specta sedulò 1 fi. cap. 2. n 1 fig. à D ad E.

Vnde neruorum cerebri initium. *Dorsalis initium.*

[g] alterum uerò sinistrum: qui ambo in [h] unam communem coeunt cauitatem, sinum'ue, qui tertius in cerebro uentriculus recęsebitur, qui [i] meatu quodam ad sinum, inter [k] cerebellum & [l] dorsalem medullam, ubi inuicem cõmittuntur, conspicuum, & tam cerebello quàm dorsali medullæ communem, pertingit. Cæterùm nerueæ propagines ex caluaria procidentes, aut ab ipso anterioris cerebri [m] enascuntur basi, aut à dorsali medulla, priusquam uertebrarum sinus ingrediatur, non autem à cerebello. Vt uerò eam dorsalis medullæ partem, quæ à cerebri basi sub cerebello, ad foramen usq;, quo è caluaria labitur, procidit, dorsalis medullæ [n] principium nuncupare liceat, mihi concessum uelim: cum quid illo intelligam principio, satis iam explicuerim, ac item in septimo libro diffusiùs id sim enarraturus. Per me enim licebit, illi principio, seu parti cerebri, quoduis nomen indere: modò non ignoretur, quî illa à cerebello iure distinguenda ueniat. Porrò nerui omnes à cerebro, illoq; dorsalis medullę initio pronati, quia geniculatim in caluariæ cauitate, qua cerebrum cõtinetur, originem ducunt, Latinis neruorum paria, seu coniugia, Gręcis autem συζυγίαι nuncupantur: quæ Marini, ac demum Galeni etiam suffragijs septena enumerantur. quamuis, si accuratè singula expẽderimus, plura etiam censeri possint. Olfactus enim [o] organa, huiusmodi enumeratione nerui non appellãtur, quòd dictam nuper caluariæ cauitatem non excidant. Item par, quod nobis ex aliorum Anatomicorũ sententia tertium constituetur, ueriùs [p] duplex, quàm unicum enumeraretur. Dein iuxta quinti paris radicem [q] aliud omnibus incognitum dissectionum studiosis par enasci, diligens sectio me docuit. Verùm à ueteri neruorum cerebri enumeratione haudquaquã recessurus, ordine septem paria septenis Capitibus explicare contendam: prius tamen quædam de olfactus organis subnexurus, quum non uulgares etiam medici illis primum neruorum coniugium ascribant, illa'ue ita nuncupent.

o 1,2 fi. F. p 1,2 fig. L, M. q 1,2 fig. d iuxta a.

Quot cerebri neruorũ paria.

DE OLFACTVS ORGANO nonnulla. Caput III.

a 3,4 fig. cap. 12 lib. 1 K. b 8 fi. cap. 6 lib. 1 C, D.

Multiplices de olfactus organo sententiæ.

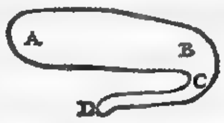
VARIA profectò de odoratus organo, nostræ tempestatis medicis pariter ac philosophis est sententia: magnaq; inter ipsos, ob Anatomes imperitiam, oboritur dissensio. Quosdam namq; reperias odoratus organum in illa [a] cauitate constituere, quam in frontis osse ad superciliorum regionem inter duas eius ossis squamas conspici, in primo libro recensuimus. qui si [b] duos etiam insignes sinus, quos in ossis cuneum imitantis medio, tanquam antra inter ipsius squamas subinde comperimus, adinuenissent, ac substantiam illam quodãmodo medullarem, in illis cauernis repositam, summoq; studio hic expendendam, obseruassent, proculdubio & inibi quoq; in osse cuneum referẽte olfactus organum collocassent. Alij uerò quosdam cerebri anfractuum reuolutionumq; [c] apices, ac ad frontis ossis sedem uersus superciliorum medium protuberantia cerebri tubercula, olfactus organa statuunt: & tubercula illa, quòd promineant, carnisq; quasi modo rubeant, mamillares cerebri processus uocant, utrinq; unum (uti etiam est) enumerantes. Alij rursus ex aliquot Galeni locis, præcipuè autem octauo de Partium usu, simpliciter [d] anteriores cerebri uẽtriculos, olfactus organa esse astruunt, perinde ac si anteriores uentriculi, præsentis duntaxat sensus essent principia. Alij quidem duos anteriores cerebri enumerant uentriculos: uerùm deinde alios totidem cõfingunt, quos olfactus organa esse asserunt.

c 1,2 fig C. 12 fig. lib. 7 I, L. 13 fig. G, C. d 4,5 fig. lib. 7 L, L. M, M.

Cæterùm

Cæterùm quàm probè hi ſentiant, ex diſſectione diſcas licebit, dextri ſiniſtriq; cerebri uentriculorum conſtructionem formam'ue inſpiciens: quam meher cule multo aliã eſſe, in ſeptimo libro intelliges, quàm hactenus diſſectionum periti tradiderunt. Quandoquidem uentriculi in poſteriori ipſorum ſede neu tiquam lati conſpiciuntur: & in priora procedentes, paulatim in anguſtum co guntur, inibiq; olfactus organa educunt. neq; etiam ad olfactus organorum[e] ſe dem pituitam excernũt, multoq; minus ipſa olfactus[f] organa inſtar canalium cerebri pituitam, uel quantumuis maximè abundantem, eódem deducunt. [g] Præſentes namq; cerebri uentriculi, ſecundùm cerebri longitudinem, ſuperiùs ampli exiſtunt, anteriori ſede nequaquam anguſtiores redditi, imò potius magis quàm in ipſo medio lateſcentes. In poſteriori autem parte ampli quoq; uiſuntur: at hinc cornu modo per cerebri ſubſtantiam deorſum deſcendẽtes, atq; antrorſum porrecti, tantiſper anguſtantur, donec ad eam uſq; cerebri pertingant[h] ſedem, quæ[i] glandulæ pituitam cerebri excipientis regioni incumbit, ac ſub qua grandiores ſoporalium arteriarum[k] rami duram cerebri membranam perforant, in cerebriq; uentriculos conſcendere[l] incipiunt. Illi namq; in hos uentriculorum anguſtos ſubeunt terminos, quos modò ad cerebri baſim deſinere dicebam. Eiuſmodi itaq; dextri & ſiniſtri uentriculorum cerebri ductus uiſuntur. A' ſede uerò, ubi uentriculorum anguſtos terminos deſinere dicebam,[m] olfactus organa, aut ſaltem cerebri proceſſus, animalem ſpiritum præcipuo olfactus inſtrumento deferentes, ac[n] ipſi etiam uiſorij nerui enaſcũtur. Hinc enim utrinq; à cerebro alba molliſq; prodit ſubſtantia, quæ in progreſſu etiam cerebro, tenuis membranæ interuentu colligatur, quouſq; ad[o] ſinus[p] octaui capitis oſsis pertingat, qui his proceſsibus excipiendis priuatim parantur. Ad poſteriorem enim horum ſinuũ ſedem albicãtes cerebri proceſſus, à cerebro abſcedunt: neq; amplius tenui membranæ connati, in ſuum ſinguli porriguntur ſinum: & adhuc antrorſum magis protenſi, ad ſinuum finem, ſeu anteriorem illorum ſedem deſinunt, ſinibus ſuffulti, ac cerebro interim proximè accumbentes. Nam etſi cerebro in ſinuum regione non amplius adnaſcantur, nihilominus ipſi perpetuò attenduntur, illiq; ſunt contermini. Hi cerebri proceſſus ductu, colore, formaq; neruis correſpondent: quamuis interim longè neruis ipſis molliores ſint, pauloq; (quod ad teretem ſpectat formam) latiores, quàm profundiores. Verùm quia illi reliquorum neruorum ritu, extra caluariæ, ut neq; etiam extra duræ membranæ cauitatem, non procidunt, nerui nomine eos Herophilus haud dignatus eſt: ut neq; etiam Marinus, neq; Galenus. licet Anatomicorum nonnulli hos interim in neruorum habuerint numero, ipſos primum neruorum par receſentes. Porrò in horum proceſſuum, qui canibus & ouibus multo grandiores quàm homini obtigerunt, natura non negligenter conſiderandum eſt, quo'nam pacto illi duræ membranæ ſuis finibus adnaſcantur, & quæ foramina hinc à dura membrana, & oſsiũ finibus, quibus proceſſus innituntur, ad nuper commemoratas frontis oſsis & cuneiformis oſsis cauitates pertingant. Ac demum expendendũ quoq; uenit, quod'nam uerum ſit olfactus organum, ſimilitudine quadam ſumpta ab auditus inſtrumento, diſſectionum quoq; ac philoſophiæ profeſſoribus nimis perfunctoriè cognito. Verùm de auditus inſtrumento, & olfactus quoq;, & aliorum ſenſuum inſtrumentis,

HVIVSMODI ferè dextri ſiniſtriq; uentriculorum ductus uiſitur. ac A & B ſuperiorem ſiniſtri uentriculi indicant ſedem, A quidem anteriorem eius ſedis partem, B uerò poſteriorem. C regionem notat, quæ decliuis antrorſum ducitur ad D, quod uẽtriculi extremum terminumq; hac in parte indicat. At hæc in cerebrum expri mentibus ſeptimi libri tabulis ſunt longè euidentiora, potiſſimùm autẽ in quarta, & quatuor illã ſeriatim ſubſequẽtibus.

Anteriorũ cerebri uentriculorum ductus.

Proceſſuũ qui aut olfactus organũ ſunt, aut ipſi præcipuè ſubminiſtrant, ortus.

[e] 13 fi. lib. 7 D, D, G, G.
[f] 1, 2 fig. F.
[g] Hic ſectionis ſerie ſpectabis 5, 6, 7, 8 fig. lib. 7.
[h] 1 fig. duarum tab. 1, 2, 3. aut 13 fig. lib. 7. uaria M, P, Q.
[i] 16 fi. lib. 7 A.
[k] 13 fi. lib. 7 P. & 15 fig. C, D.
[l] 13 fig. lib. 7 Q.
[m] 1, 2 fi. F. 12 fig. lib. 7 C, D. 13 fi. L, L.
[n] 1, 2 fig. G. 13 fig. lib. 7 M.
[o] 13 fi. lib. 7 D, D.
[p] 8 fi. cap. 6 lib. 1 A, B, A.

ſtrumentis, in ſeptimo libro abundè pertractabimus. Modò autem ſat fuiſſe uidetur, proceſſus illos cerebri commemoraſſe, quos aliqui etiam mamillares & papillares nuncuparunt: qui ſectionẽ paulo diligentiùs aggreſsi, dicta prius cerebri[q] tubera, mamillarum imagine prominentia, nihil ad olfactus organi conſtructionem auxiliari cognouerunt.

q 13 fi. lib. 7 G, C.

DE PRIMO NERVORVM A' CEREBRO originem ducentium pari. Caput IIII.

INIBI unde[a] proceſſus albos, & neruorum inſtar progredientes, à cerebri baſis medio initium ſumere ſcripſimus, utrinq;[b] unus exoritur neruus, omnium corporis neruorum facilè molliſsimus, & circumferentia cæteris (dummodo illi ex uarijs non permiſceantur neruis) craſsior. In crure namq;, & item in brachio[c] neruos quidem hoc primo pari craſsiores reperias, ſed qui ex pluribus conflentur neruis, inuicem coeuntibus. Vterq; primi paris neruus ſub cerebri baſi, quà[d] ſinui innititur, cui[e] glandula inſidet, cerebri pituitam excipiẽs, antrorſum nonnihil obliquè fertur, dextro quidẽ neruo ſiniſtrorſum, ſiniſtro autem dextrorſum protenſo. In progreſſu, moxq; ab ipſo ortu, ambo inuicem[f] coeunt, atq; in eum permiſcentur modum, ut dextrum à ſiniſtro nulla prorſus ratione queas diſcernere. adeò ſanè, ut uana penitus ſit quæſtio, num dexter neruus in hoc congreſſu dextram obtineat ſedem, an uerò ſiniſtrorſum continuo ductu feratur. Quandoquidem ille neruorum coalitus non aliud eſt, quàm commune corpus, à quo utriq; nerui dicerẽtur pronaſci, modò iſtius corporis ex cerebri ſubſtantia origo non indagaretur, atq; illic initia neruorum ſeiuncta non apparerent.[g] Nerui à congreſſu è caluaria ducendi, inuicem mox dirimũtur: & per[h] foramina, ipſorum nomine inſculpta, in oculorum[i] ſedes extra caluariæ cauitatem procidunt, &[k] integri in oculos abſumuntur, non quidem accuratè in poſterioris oculi ſedis centrum implantati: ſed neruus dextrũ petens oculum, ad dextrũ magis latus poſterioris eius ſedis implantatur: qui uerò ſiniſtro oculo proprius eſt, ad latus ſiniſtrum centri poſterioris ſedis oculi ingreditur, ac (quemadmodũ & dextri oculi neruus) quando oculum ſubijt, in latam degenerat expanditur'ue[l] tunicam, uitreo humori proximam, & mediam oculi ſedem duntaxat ambientem, & dilatatæ cerebri ſubſtantię admodum ſimilem, ac proinde mollem, nihilq; minus quàm membraneã. unde etiam Anatomicorum nonnulli hanc tunicam, quę à retis quadam imagine ἀμφιβληστροειδὴς dicitur, Tunicam appellare haudquaquam dignati ſunt. Quòd uerò hæc tunica (aut quomodocunq; ipſam appellare uiſum ſit) præcipuum uiſus organum à multis habeatur, in oculi conſtructionis enarratione perſequar. In præſentia enim neruos hos, aut oculos prolixiùs aggredi, omnino præter inſtitutũ foret: quum hîc ſuffecerit dixiſſe, uiſorios neruos illum quem recenſuimus ductum citra omnẽ ramorum propagationẽ obſeruare: hoc enim (perinde ac dextri nerui cum ſiniſtro mox ab exortu coitum) peculiare rarumq; uiſorij nerui ſibi uendicant. Quinetiam inter reliquos corporis neruos, hi duntaxat meatu, qui ſenſu dijudicari poſsit, perforati dicuntur, hincq; Græcis πόροι ὀπτικοὶ nuncupantur. Cæterùm ego huiuſmodi meatum mihi aliquando occurriſſe, neutiquam queo aſſerere: quantumuis etiam canum adhuc uiuentium, & aliorum grandium animalium uiſorios neruos, uel hac ſolùm occaſione aggreſſus ſim: & hominis, cuius caput adhuc à decollatione calebat, uixq; quarta horæ parte, quum iam

Marginal notes (left): a 1, 3 fi. F. — b 1, 2 fi. G. — c 2 fi. cap. 11 Φ, & char. 71. — d 3 fi. cap. 12 lib. 1 M. — e 16 fi. lib. 7 A. — f 1 fig. H. 13 fig. lib. 7 M. — g 13 fi. lib. 7 N, O. — h 1, 3 fig. cap. 12 lib. 1 E. — i Conſpiciuntur facilè in 1 fi. cap. 12 lib. 1. — k 13 fi. cap. 14 lib. 7 k. aut ſimul cum membranis in 18 ε, in 17 α, β, γ. — l 1, 2 fig. I. aut 1 fi. ca. 14 lib. 7 E circum C.

Marginal notes (right): Primi paris ortus. — Primi paris neruorum inceſſus. — In oculum ingreſſus, & in tunicam quam reti comparamus, dilatatio. — Num uiſorij ſint perforati.

quum iam cerebrum pateret, abtruncatum fuerat, neruos non oſcitanter ſpectauerim, ac calente aqua ſedulò fouerim. Atq; ut eiuſmodi meatus toto neruorum progreſſu me penitus latuit, ita ſanè in mutuo neruorum coitu is neutiquam ſe obtulit. utcunq; tamen hunc inibi oportebat eſſe inſignem, ſi modò nerui ob hoc ex Galeni ſententia congrederentur, quo minus ſimplicia, nobis gemina eſſe perperàm uiderentur. Porrò ijs qui de cõgreſſu hoc meatuq; acriter citra partium inſpectionem indies altercantur, non grauabor duo, quæ in congreſſu animaduerti, hîc adijcere, quò & hinc ſuarum nugarum habeant argumenta. Patauij itaq; adoleſcens ſuſpẽdio necatus, publicæ ſectioni adhibitus fuit, cui ante annum dexter oculus à carnifice erutus fuerat: deinde mulier, eodem ſupplicio affecta, nobis obtigit, cui dexter quoq; oculus ab ineunte ætate emarcuerat, ſiniſtro interim integerrimo. Mulieri dexter neruus toto progreſſu longè tenuior ſiniſtro uiſebatur, non ſolùm extra caluariæ cauitatem, uerùm in exortu quoq;, & in dextra congreſſus neruorũ ſede. ac præterquàm quòd dexter tenuis erat, durior quoq; & rubicundior cernebatur, uti ſanè & in adoleſcente: ſed dexter non admodum neq; craſsitie, neq; mollitie adhuc ſiniſtro cedebat. His ille acceſsit, cuius neruos uiſorios illo de quo hîc ſermo eſt congreſſu inuicẽ non connaſci, neq; ſeſe contingere uidimus: ſed dexter nonnihil ea ſede, qua caluariam egreſſurus fuerat, ſiniſtrorſum, & ſiniſter nõnihil dextrorſum reflectebatur. quaſi non coalitus occaſione nerui cõgrederentur, uerùm ut commodè per ſuum foramen è caluaria prociderent: potiſsimùm quum etiam hoc ductu progredientes, in oculi poſterioris ſedis medium non inſerãtur. Quàm ſedulò autem ac ſolicitè eius uiri, cui in eum modum nerui dehiſcebant, familiares, num illi omnia gemina perpetuò oculis obuerſarentur, interrogauerimus, neminem Naturæ operum cognitione flagrantem ambigere ſat ſcio: at nihil aliud reſciſcere licuit, quàm ipſum de uiſu nunquam conqueſtum fuiſſe, uiſuq; præſtanti ſemper ualuiſſe, familiareſq; de uiſorum duplicatione nihil unquam intellexiſſe. Quòd uerò Caſsius, & alij nõnulli, quum cauſam rimantur, quamobrẽ dextra cerebri ſede uulnerata, aut alioquin læſa, corporis ſiniſtra pars neruorum reſolutione infeſtetur, integra parte dextra, aſſerant, neruos omnes in ortu decuſſatim ferri, ſeu neruos à dextra cerebri & dorſalis medullæ ſede pronatos, in ſiniſtram corporis regionem diſtribui, & econtrà neruos è ſiniſtra ſede ortos, in dextrũ latus ferri, apud me elegantiſsimum, & inter ſomniandum ab illis problematum interrogatoribus excogitatum figmentum habetur. quum[m] ſecundi paris neruorum, ac dein[n] tertij &[o] quarti parium, dextri exortus à ſiniſtris aliquot digitorum amplitudine inuicem diſtent: ut modò de alijs neruis nihil dicam, idq; pariter ſileam, quî uiſorios porcorum neruos ſubinde non continuos, ſed perinde ac crurum neruos, quaſi è multis funiculis conflatos ſpectarim: ne in aliam quampiam prolixiorem diſceptationem ſermo deflectat, præcipuè cum illis diſſectionum profeſſoribus, qui dextrum cerebrum penitus à ſiniſtro diremptum, poſteris falſo tradiderunt.

Neruorum congreſſus ratio.

PRAESENTI figura, neruorum quos hic deſcribimus ductus exprimitur. ac A cerebri portiunculam indicat.

m 1 fig. K.
n 1 fig. M, L.
o 1 fig. Z.

DE SE-

DE SECVNDO PARI NERVORVM cerebri. Caput V.

CONIVGII [a] secundi exortus, nequaquam ex infima mediaq́; [b] quodammodo (quod ad latera ſpectat) baſis cerebri ſede, ut [c] uiſoriorum pendet. Dein præſentis coniugij nerui plurimùm uiſorijs craſsitie cedūt: quamuis interim duritia eos ſuperent; uſuq́; ab illis multum uarient. Paulo poſteriùs enim quàm uiſorij, ex cerebri baſis laterib. principium ducunt, quòd hæc cerebri regio nonnihil durior illa ſit, à qua uiſoriorum origo ſumitur. Atq; id meritò accidit: ſiquidem ſecundi paris neruos muſculis inſerendos, ipſis uiſorijs duriores eſſe oportuit. Defertur enim neruus dexter (quod & de ſiniſtro, niſi peculiariter ſermoni quid addatur, in neruorum ſerie ſemper ſubaudiendum eſt) ſub cerebri baſis latere ad [d] foramen in oculi ſedis radice ſibi cum alijs aliquot [e] uaſis commune. Quamprimùm autem è caluariæ excidit cauitate, in ramos diſſectus, ſeptem [f] muſculis oculo proprijs offertur, illorum motibus ſubminiſtrans.

a 1,2 fi.K. 14,15 fig. lib.7 G.
b 1 fig.G. atque ad characteres 1, 2,3.
c 1 fig.G.
d 1,3 fig. cap.12 lib. 1 G.
e fig.cap. 12 lib.3 G, deinde x. &
1,2 fi.cap. 2 lib.3 L.
f figurae ca.11 lib.2.

DE TERTIO PARI NERVORVM cerebri. Caput VI.

TERTIVM par duplici radice in utroque latere principium ſumit: [a] una quidem craſsiore, cui opportunè tertij paris nomen accōmodaueris: [b] altera autem longè tenuiore & duriore, & neq; in ipſo exortu, neq; etiā in progreſſu, craſsiori radici commiſſa. Huius enim initium non modico in poſteriora interuallo, ab illius exortu diſtat: adeò ſanè, ut ueriùs graciliorē hanc radicem peculiare par, quàm tertij paris portionem, quis eſſe aſſereret. At quum omnes Anatomicorū proceres hanc tertio pari aſcripſerint, nihil ſanè obſtiterit, manifeſtioris doctrinæ ſtudio, & me etiam cum tertio pari tenuem illam poſterioremq́; radicem aggredi: priùs tamen ſtudioſos admonentē, in libro de Neruorū ſectione (quem Galeni libri uix fragmentū cenſuerim) parum rectè tertium par ſecundo mollius eſſe tradi: & in nono de Partium uſu libro Galenū parum uerè aſtruxiſſe, tertiū par in duos truncos, aut in eas quas hîc enarrare ſtatuimus radices, tum primùm diſtribui, quum duram cerebri perforauit membranam, perinde ac ſi utriſq; radicibus unicus tantùm eſſet caudex, unicumq́; principium. Exoritur itaque gracilior hæc tertij paris radix à latere baſis cerebri, ubi dorſalis medulla ab ipſa [c] initium ducere auſpicatur. Hinc recto tramite ſub cerebri baſi antrorſum progrediens, duram cerebri membranam perforat: & [d] ſecundo dein neruorum pari attenſa, cum ipſo per [e] commune foramen in oculi ſedem procidit, ilico in quatuor diſſecta propagines: quarū [f] prima ſurſum in adipe oculi muſculis obducto excurrens, per [g] peculiare foramen ad frontis cutem & [h] muſculoſam huius ſedis ſubſtantiam digeritur, frontis cutis & palpebræ ſuperioris motibus præfectam. [i] Secunda propago deorſum ducta, mox in [k] foramen ſibi priuatim exculptum fertur, quouſq; in anteriorem ſuperioris maxillæ ſedem prolabatur, ac multiplici ſerie diſpenſetur in [l] muſculos ſuperius labrum & naſi alam extrorſum in ſuo latere mouētes, ac demum in ipſum labrum, & inciſoriorum dentium gingiuas. [m] Tertia propago, [n] foramine etiam priuato utens, poſt [o] carunculam in interiori angulo oculi conſpicuam, narium adit cauitatem, inibi in narium degenerans [p] tunicam, & ramulū exporrigens [q] tenui

Duplex utrinque tertij paris radix.

Tenuioris radicis ortus & series.

a 1,2 fi.M. 14 fig.lib. 7 I.
b 1,2 fi.L. 14 fig.lib. 7 H.
c 1 fig.D.
d 1,2 fi.K.
e 1,3 fi.ca. 12 lib.1 G.
f 2 fig.N. 4 muſc. tab.H.
g 1 fi.cap. 12 lib.1 A.
h 3 muſc. tab.A, dein C.
i 2 fig.O. 4 muſ.ta.I.
k 1 fi.cap. 12 lib.1 B.
l 3 muſcul. tab.H,F.
m 2 fig.P.
n 1 fi.cap. 12 lib.1 C.
o 19 fi.ca. 14 lib.7 λ.
p 2 fig.inferius P.
q 3 muſcul. tab.K.

&membraneo musculo, introrsum nasi alam contrahenti.[r] Quarta propago, iam dictis crassitie non inferior, per[s] foramen, seu scissuram potius, quæ inter primum maxillæ superioris os, & cuneum imitans os, in extimo latere sedis oculi conspicitur, ad internam sedem[t] temporalis musculi contendit, tota in eum musculum absumenda. [u]Crassior tertij paris radix, à latere basis cerebri, anteriùs tamen, & penitiùs, seu iuxta dextri & sinistri medium magis, quàm enarrata modò radix, principium sumẽs, rectà deorsum tendit,[x] foramẽ, quod ipsi &[y] quarto neruorum pari cælatur, perlabens. Hæc statim ab egressu[z] propaginem diffundit, quæ uitis aut cucurbitæ capreoli pampini'ue instar inuoluitur, duriorq; paulatim efficitur, ac[a] binos tandem quinti paris neruorum cerebri ramulos (quorũ seriem postea recensebo) in consortiũ admittens, ipsisq; unitus, in temporalem musculum inseritur: ac in[b] illum quoq;, qui à iugali osse enatus, priuatim mansorius nobis dicitur, ramulos porrigit: deinde &[c] musculis buccas mouẽtibus, ipsiq; demum faciei in buccis cuti etiam surculos offert. Postquàm uerò crassior tertij paris radix propaginẽ hanc capreoli modo intortam exprompsit, nonnihil deorsum magis descendens,[d] surculum deriuat, qui antrorsum repens, gingiuę molarium dentium, ipsisq; adeò dentibus sobòles seriatim distribuit. Dein priusquàm maior hęc tertij paris radix decliuis ducta, linguam cõtingat,[e] ramum posteriori ex parte germinat utcũq; insignem, qui[f] musculo in ore delitescenti, & maxillam inferiorẽ attollenti insertus, inferioris maxillæ[g] foramen adit, hîc ubi is musculus ipsi inseritur cõspicuum. Ramus ille in foramẽ delapsus, antrorsum fertur, suiq; lateris dentium inferioris maxillę radicibus[h] singulas ferè soboles offert, quorum beneficio dentes inter cætera hominis ossa euidentiùs tristantium occursum sentire credimus. Neq; uerò ramus hic uniuersus in dẽtes absumitur: imò non minima ipsius[i] portio per[k] foramen in anteriori maxillę sede insculptum excidit, dextræ sedi inferioris labri cõplures surculos deriuans. At[l] maior portio crassioris tertij paris neruorum radicis, quando linguæ basi cõmittitur, cum alterius lateris neruo linguæ tunicam efformat, aptum saporibus dignoscẽdis instrumentum. Deinde & exiguos quoque surculos penitiùs in linguæ substantiam dispensat. Horum enim & tunicæ linguæ producendorum gratia, tertium par potissimùm à rerum Opifice creatum arbitramur: atq; ut[m] primum par uisui,[n] quintum uerò auditui subseruit, sic hoc tertium gustui famulari annuimus.

Crassioris radicis origo, & distributionis series.

r 2 fig. Q. s 1,2 fi. cap. 12 lib. 1 D. t 4 musc. tab. I. u 1,2 fi. H. x 2,3 fig. cap. 12 lib. 1 Q. y 1,2 fi. Z. z 2 fig. R. a 1,2 fig. b,c. b 4 musc. tab. Δ. c 3 musc. tab. I,4 tab. H. d 2 fig. S. e 2 fig. T. f 6 musc. tab. D. g 2 fi. cap. 10 lib. 1 F. h 2 fig. X,X. i 2 fig. V. k 1 fi. cap. 10 lib. 1. & 5 muscul. tab. G. l 2 fi. Y,Y. m 1,2 fi. G. n 1,2 fig. a.

DE QVARTO PARI NERVORVM cerebri. Caput VII.

HOC[a] par crassiore tertij paris radice nonnihil gracilius duriusq; est. exoritur autem à dorsalis medullę[b] principio, posteriùs paulo quàm tertium par: sed antrorsum modicè tensum, posteriori tertij paris sedi committitur, atq; unà cum illo per[c] commune ipsis foramen ex capitis cauitate, seu cerebri sede, ad palatum elabitur: quò simulatq; peruenit, in surculos quosdam partitum, in palati degenerat[d] tunicam: quæ quum linguæ tunica aliquantulo sit durior, iure etiam quartum par posteriùs tertio pari originem ducere, ac proinde etiam palati tunicam sensu hebetiore quàm linguæ[e] tunicam donari credimus.

a 1,2 fig. Z gracilius quàm M. 14 fig. lib. 7 K. b 1 fig. inter D,E. c 2,3 fig. cap. 12 lib. 1 Q. d 2 fig. inferius Z. e 2 fig. Y.

QVINTI NERVORVM CEREBRI paris series. Caput VIII.

QVINTVM[a] par nonnihil quarto crassius, ac ueluti pluribus enatum surculis, inuicem mox ab ortu cõnexis, principium ducit, ex media propemodũ dorsalis medullæ sede,[b] eius partis, quæ à medullæ exortu usq; ad eam regionem pertinet, quà hæc è caluaria in uertebras labitur, ac dorsalis spinalis'ue medulla uerè nuncupatur. Hoc quintum par uniuersum per[c] foramen fertur impense tortuosum, & priuatim ipsi incisum, quousq; in cauitatem pertingat, auditus organo præparatam, in qua quintũ par uariè discinditur, & propagines quasdã membranę modo[d] dilatatas, eius cauitatis sedibus offert, auditus organi nõ infimam partem cõstituens. Prȩter has uerò propagines, duos educit neruulos, seorsum singuli per propriũ foramen elabentes.[e] Vnus quidem per[f] transuersum ducitur foramen, quod etiam admittit[g] uenulam in auditus organũ excurrentem: atq; hic neruulus non procul ab egressu tertij paris[h] ramo commiscetur, instar uitis capreoli inuoluto.[i] Alter uerò neruulus per[k] foramen repit impense arctum, & insigniter quoq; tortuosum, & immissam ipsi setam aut plumbeum filum non admittens, ob idq; etiam Anatomicis cæcum appellatũ. Neruulus iste transuersim supra[l] musculũ ducitur, qui à iugali osse pronatus, inferiorem maxillam mouet: ubi uerò ad anterius usq; eius musculi latus antrorsum prorepsit,[m] dicto iam & capreoli forma implexo tertij paris ramo cõmiscetur, in genarum cutem & musculos buccæ motuum autores digerẽdus. Atq; illi demum duo sunt neruuli, quos illi tertij paris ramo commisceri, superiùs dicebam. Porrò quemadmodũ[n] iuxta præcipuam tertij paris radicem, alia quædam radix enascitur, tertio pari ascripta: simili etiam ratione iuxta quintũ neruorum par, interiùs paululũ[o] alia exoritur radix, quinti paris radice multo gracilior, ac quodammodo durior. Hæc sursum uersus priora sub cerebri basi aliquandiu protensa, duram cerebri membranam perforat: ac per[p] proprium foramen, sub secundi paris foramine exculptũ, è caluaria procidẽs, in[q] temporalem musculum, illumq; digeritur, qui in ore delitescens, inferioris maxillæ ad superiora motus unà cum alijs autor censetur. Hanc radicem cum sua cõiuge liceret peculiaris cõiugij loco censere. quo minus tamen aliorum Anatomicorum (qui eas radices prorsus ignorarũt) numerũ perturbem, ipsas quinto pari ascribam: ad eum uidelicet modum, quo minorẽ tenuiorem'ue tertij paris radicem tertio pari superiùs adnumeratã reliqui. Ad temporalẽ itaq; musculum[r] quinq; neruorum pertingunt propagines: prima quidem à graciliori tertij paris radice, secunda à maiori radice, tertia autem & quarta à quinti paris primario educuntur neruo: quinta autem is demum neruus est, quem iam quinto pari connumerabam. Neq; sanè frustra, atq; ut sors fert, tot neruorum soboles temporali musculo Natura uidetur porrexisse: sciebat enim, hunc musculum pro sua mole omnium corporis musculorum ualidissimam functionem obiturum. Item quum haud ignoraret, quàm molles illi essent nerui, quos à cerebro eduxit, summa mehercule prouidẽtia illos, quantum licuit ex ossium contactu, itinerisq; longitudine, uoluit indurescere. Nulli enim non obuium est, quàm callidè surculum instar capreoli inuolutum, duriorem effecit, quòd is solus ossi minimo spacio contiguus sit: alios autem non inuoluit, quòd longo interuallo ossibus attendantur, ipsorumq; nonnulli per tortuosos & inuolutos ossium meatus etiam porrigantur.

Neruus iuxta quinti paris radicem principium ducens.

Quot neruorũ propagines temporali musculo offerãtur.

a 1, 2, fig. 4 ... Z. 2 1, 2 fig. ... M. ... fig. cap. 8 lib. 1 D.
b 1 fi. D, E.
c 2 fig. cap. 12 lib. 1 a.
d 1, 2 fi. φ. sed potius ... fig. cap. 5 lib. 1.
e 1, 2 fig. b.
f 2 fi. cap. 12 lib. 1 V.
g fig. cap. 14 lib. 3 n.
h 2 fig. R.
i 1, 2 fig. c.
k 2 fi. cap. 12 lib. 1 b.
l 4 musculi tab. Δ.
m 2 fig. R.
n 1 fi. iuxta M enascitur L.
o 1, 2 fi. iuxta a oritur d. 14 fi. lib. 7 L.
p 3 fi. cap. 12 lib. 1 H sub G.
q 6 musc. ta. unus A, alter D.
r 2 fig. Q. R. b. c. d.

DE SEXTO PARI NERVORVM cerebri. Caput IX.

INTER cætera neruorũ paria, in caluariæ cauitate principium ducentia, nullum æquè ſparſam ramorum edit ſobolem, neq; in tam multas eaſdemq; uarias inſeritur partes, atq;[a] ſextum cerebri neruorum coniugium, quod paulo inferius quàm quintum par, aliquot diſtinctis & à ſe inuicem diremptis ſurculis initium ſumit, qui mutuò mox ab initio commiſsi, unum efformant neruum, qui per[b] foramen caluariã egreditur, quod[c] minorem arteriæ ſoporalis ramum, & grandiorem internæ iugularis uenæ ramum, ſimul admittit. Neruus hic non procul ab egreſſu in muſculos poſteriorem ceruicis ſedem occupantes[d] propaginem diffundit, numeroſa utcunq; ſerie in ſoboles digeſtam: quarum pręcipuę[e] muſculo exporriguntur ſcapulam mouentium ſecundo. Ipſe autem ſexti paris truncus,[f] ſoporariæ arteriæ, & internæ iugulari, ac[g] ſeptimo pari cohęrens, & ſimul cum ipſis membranæ interuentu connexus, ad laryngis uſque latera protenditur, inibi portionem à ſeptimo pari[h] aſſumens, illaq; ſe adaugens. Deinde ſextum par, quum hanc aſciuit portionem, laryngis muſculis[i] ramulos tranſuerſim exhibet. Sunt autem illi muſculi,[k] duo primæ laryngis cartilagini duntaxat proprij, qui ex ſtomacho, gulæ´ue poſteriori ſede pronati, eius cartilaginis lateribus inſeruntur. deinde[l] duo, tertiæ cartilaginis baſim occupantes, &[m] duo primam cartilaginem ſecundæ cõmittentium. Hinc uerò ſextum par, ſoporali arteria & interna iugulari[n] concomitatum, ad thoracis uſque elatiorem deſcendit ſedem, ac mox[o] inſignem utcunque propaginem ad primæ thoracis uertebræ latus deriuat, quæ ſub membrana coſtas ſuccingente, ſecundùm coſtarum radices prorepens, à[p] neruis in coſtarum interualla ex dorſali medulla porrectis,[q] ſurculos quoſdam aſſumit. Quum uerò hęc propago, eiuſmodi adaucta ſurculis, ſeptum tranſuerſum prætergreſſa[r] eſt, in organa nutritioni ſubſeruientia, uti mox audies, diſpenſatur. Pręter hanc propaginem, ſexti paris neruus iuxta ſuperiorem thoracis ſedem[s] ramulos[t] muſculo offert, à pectoris oſſe & clauicula ad mamillarem capitis proceſſum deducto, & capitis motibus ſubſeruienti. deinde &[u] muſculo, qui hinc à pectore os *v* referens accedit. præterea &[x] illi, qui hinc ad infimam cartilaginis primæ laryngis ſedem perfertur. Huiuſmodi ſanè utrorumq; ſexti paris neruorum, priuſquam thoracis cauitatem penitiùs ſubeant, occurrit ſeries. Quæ autem adhuc enarranda ſupereſt, mox atq; hîc figuram contextui interiecero, deſcribetur.

a 1,2 fig. e. 9 fig. lib. 7 N. 14 fi. X.
b 2,3 fig. cap. 12 lib. 1 C.
c fig. cap. 14 lib. 3. I & C.
d 2 fig. f.
e 9 muſc. tab. r.
f ult. fig. lib. 3 k & d.
g 2 fig. r.
h 2 fig. o.
i 2 fig. g.
k 2,3 fig. cap. 21 lib. 2 L.
l 7,8 fig. cap. 21 lib. 2 V.
m 4 fi. eiuſdẽ cap N.
n ut in ult. fig. lib. 3 i, k, d.
o 2 fig h.
p Spectantur 2 figur. cap. 12. ubi ſurculi z, n notantur.
q 2 fig. i, i.
r ad q ſub
Δ 7 muſc. tab.
s 2 fi. k, k.
t 4 muſc. tab. Θ.
u 4 tab. S.
x 5 tab. P.

QVAMVIS nuda ſeptem neruorum cerebri parium delineatio, ad finem primi Capitis poſita, omnem ſexti paris ſeriem oſtendat, atq; ita pariter neruos recurrentes exprimat, non abs re me facturum arbitror, ſi peculiarem eorum tabulam unà cum arteriæ magnæ & aſperæ partibus, quantum ſcilicet ad ipſorum ſeriei oſtenſionem attinet, hîc contextui Capitis interiecero, quum horum neruorum adeò frequens medicis ſit mentio, & intuitus pariter ob ſummum Naturæ miraculum nulli non ſit longè iucundiſsimus.

A *Arteriæ magnæ ex ſiniſtro cordis uentriculo exortus, ubi hæc duas coronales promit arterias.*
B *Arteriæ magnæ truncus, deorſum ad ſpinam reflexus.*
C *Arteriæ magnæ ramus, obliquè ſurſum ad primam ſiniſtri lateris coſtam tendens, ac in ſiniſtrum poſtea brachium excurrens.*
D *Arteriæ magnæ portio, iugulum petens.*
E *Arteria tranſuerſim in dextrum brachium procedens. Quas uerò hæc, & illa quam D inſigniuimus, ſoboles diffundant, ex nuda arteriæ magnæ figura, decimo Capiti tertij libri ſubiuncta, petas licebit.*
F, F *Soporalis dextri lateris arteria.*
G, G *Siniſtra ſoporalis arteria.*

H *Asperæ arteriæ caudex.*

I,K *Duo asperæ arteriæ trunci, in quos hæc primùm ad pulmones finditur.*

L *Larynx, asperæ'ue arteriæ caput.*

M *Glandula, laryngis radici ad latus utrinq; connata.*

N *Dexter sexti neruorum cerebri paris caudex.*

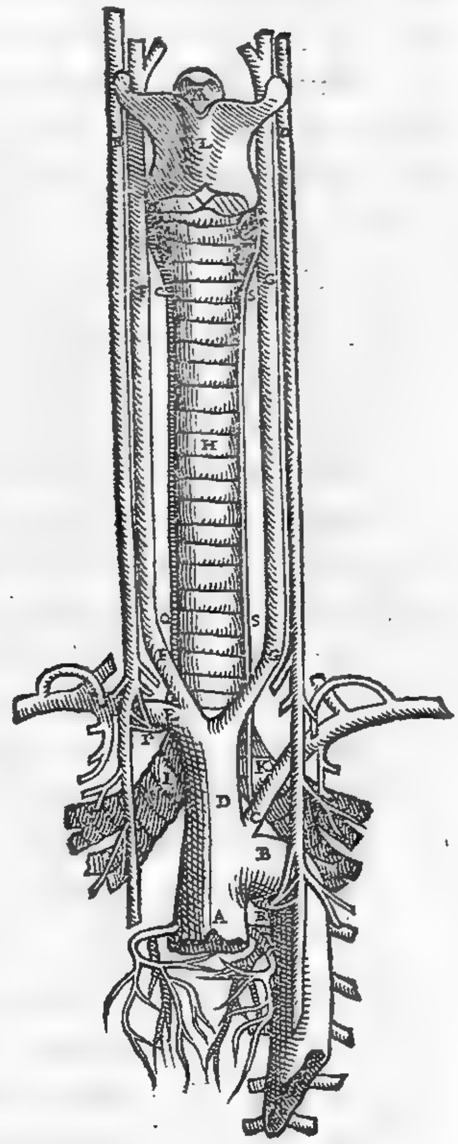
O *Sinister sexti paris caudex.*

P *Dextri nerui ramuli, ad arteriam quæ dextræ exporrigitur axillæ, reuoluti; & in unum coeuntes neruum, qui interdum unico constat ramulo.*

Q,Q *Dexter neruus recurrens.*

R *Sinistri sexti paris caudicis surculi, qui ad arteriæ magnæ truncum uersus inferiora corporis deductum, reflectuntur.*

S,S *Sinister neruus recurrens. Reliquæ uerò sexti paris neruorum propagines, hîc passim detruncatæ, in nuda cerebri neruorum tabula spectandæ sunt.*

Dexter neruus recurrens.

Quum itaq; dexter sexti paris neruus, thoracis cauitatem ingreditur, ac inter arterias & uenas in iugulo repit, ab interiori ipsius latere[a] modò tres,[b] modò duos inuicem succedentes diffundit ramulos,[c] reuersiuum dextri lateris neruum constituentes. Ramuli enim isti ad[d] arteriam, quæ in dextram alam exporrigitur, ueluti ad trochlei rotulam reuoluti, simul coeunt, neruumq; unum efformant, ad dextrum asperæ arteriæ latus sursum excurrentẽ. mox namque ex illis ramulis (quorum loco interdum simplex uisitur) unus conflatur neruus, qui dextrum asperæ arteriæ latus petit: & membranę interuentu ipsi adnexus, ad dextrum usq; laryngis latus properat,[e] glandulæ incumbens, quæ alijs glandulis neq; colore, neq; substantia respondens, laryngis radici hîc in dextro latere (uti in sinistro altera) connascitur. Ilico autem atq; neruus laryngem contingit, in plures partitur soboles, in sui lateris musculos digerendas. Qui uerò illi sint, posteaquàm sinistrum recurrentem neruum sermone ad laryngem deduxero, subiungam.[f] Sinister itaque sexti paris neruus, iam thoracis cauitatem ingressus,[g] arteriæ in sinistrum brachium propagandæ ramulos, qui sursum reflecterentur, exporrigere nequit: quòd ea obliquè sursum, non autem dextræ arterię modo, trãsuersim, in alam contendat. Haudquaquam enim æquè tuta ad obliquum atq; ad transuersum, chordæ alicuius reflexus perficitur: imò hæc, si ad obliquum baculum reuoluitur, sensim sursum conscendit, eandem reflexus sedem nunquam seruans. ac proinde sinister neruus tantisper uersus cordis basim descendit, quousque extra cordis inuolucrum arteriæ magnæ contingat[h] truncum, ad spinam deorsum explicatum. Atq; hîc mox[i] tres, aut etiam[k] pauciores à neruo educuntur surculi, qui ad arteriæ truncum, quà is ad spinam deflectitur, reuoluti, inuicem uniuntur,[l] sinistrumq; recurrentẽ neruum constituunt: qui sursum properans, membranæ beneficio asperæ arteriæ sinistro lateri adnectitur: ac cum primùm laryngem contingit, non minus quàm dexter neruus in ramos deriuatur, qui omnes in sui lateris musculos, deorsum capita habẽtes, cessant. Sunt autem hi, si utriusque lateris musculos iunxeris,[m] quatuor, secundæ cartilagini tertiam nectentes, quorum beneficio tertia cartilago retrorsum atq; in latera

Sinister recurrens.

a P. & 2 fig. L.
b 6 fig. lib. 6 b.
c Q,Q. 2 fig. m.
d E. fi. cap. 12 lib. 3 Y.
e M. & 6 musc. ta. L.
f O. fig. 6 lib. 6 d.
g C. fi. cap. 12 lib. 3 D.
h B. fi. cap. 12 lib. 3 i.
i R. 2 fi. o.
k 6 fig. lib. 6 c.
l S,S 2 fig. p. 6 fig. lib. 6 g,g.
m fi. 7 cap. 21 lib. 2 P,R.

ducitur, & laryngis[n] lingula adaperitur. Præterea[o] duo tertiam cartilaginem primæ iungentes, qui laryngis rimulam seu lingulam claudunt, ac soli propemodum tunc expirationi obstant, quum egerentes, ui spiritũ retinemus, ac interim quantum possumus, cæteris musculis expirationẽ molimur. His præter alios nonnullos accedunt linguæ[p] musculi, ab ossis *υ* referentis medio, ut linguam moueant, pronati. Quum itaq; pręsentes musculi inferiùs sua sortiũtur capita, atq; mouendum corpus deorsum attracturi erant, necessum esse credimus, animalẽ spiritum ab inferioribus partibus sursum quodãmodo ipsis deduci. Quod quanta industria immensus corporis nostri Opifex in horum neruorum (qui Græcis ἀλινδρομοῦντες uocantur) cõuolutione molitus fuerit, etsi ex ipsa dissectione, & succincta hac neruorũ distributionis narratione dignoscere posis: nihilominus Galenum, qui hos neruorũ inflexus omniũ primùm à se inuẽtos asserit, adeundũ hortor, ubi in septimo de Partium usu, ueros Deo celebrat hymnos, magisq; attentam requirit mentem, quàm si Eleusinia & Samothracia, uel aliam quamcunq; celebrationẽ diuinam, æquis auribus astans, intentusq; ijs quæ fiunt dicunturq; à sacerdotibus, audias. Iure enim Galenus sibi persuadet, celebrationẽ inibi traditam his nulla parte inferiorem esse, neq; minus ostendere incredibilẽ sapientiam uirtutemq; omnium conditoris Dei.

Reuersiui nerui cur facti credantur.

n in 2 fig. 12, 15 cap. 21 lib. 2.
o 8, 9 fig. eiusdẽ cap. a, b.
p 1, 2 fig. cap. 19 lib. 2 D, D.

Porrò sexti paris nerui, postquàm reuersiuos exprompsere, ac iam cordis basim spectãt, ramulos notatu dignę crassitudinis[q] in pulmonis tunicã[r] & membraneum cordis inuolucrũ dispergunt. Item à ramulis sinistrã cordis inuolucri sedem implicãtibus, atq; à sinistro sexti paris neruo depromptis,[s] surculus quidam cordis inuolucrũ inibi permeat, ubi id sinistro lateri[t] arterialis uenæ unitur. Atq; hîc surculus oppidò quàm tenuis, & non nisi accuratissimè sectionem administrãti obuius, ipsi arteriali uenæ adnascitur: & ad sinistrũ ipsius latus, uersus posteriora tamen magis, exporrectus, in cordis basim fertur, inibi mox in soboles capillorũ modo gracillimas cõsumptus, ac cordis basis superficiei uix proprius. Quod nunc ex neruis sexti paris[u] reliquũ est, deorsum ad stomachum defertur: ac dexter quidem dextro ipsius attẽditur lateri, sinister autem sinistro. Mox uerò atq; nerui stomacho, membranæ interuẽtu laxè adnectuntur, singuli in binos partiũtur ramos, adeò obliquè secũdùm stomachum conuolutos, ut dextri nerui rami sinistrã ipsius sedem in progressu obtineant, sinistri autem rami dextram sedem amplexentur. Atq; ita quatuor præsentes rami septũ transuersum unà cum[x] stomacho permeãt, nullos prorsus in transgressu septo surculos offerẽtes. uerùm sparsa admodũ serie superius uentriculi os[y] ambiunt, ramos in priora & posteriora corporis uentriculi spargentes. Ab ijs ramis, qui dextrum huius orificij latus implicant,[z] propago utcunq; insignis depromitur, quæ per uentriculi superiora secundùm ipsius latitudinẽ inferius uentriculi orificium accedens, in progressu anteriori posterioriq; uentriculi sedibus soboles quasdam diffundit. Quum uerò illa propago inferius orificium superauit, uenæ portæ instrata, in iecoris cauum[a] properat, ibidẽ in iecoris tunicam absumẽda. Dextri nerui sexti paris[b] ramus, quem ante recurrentium neruorum principia, costarũ radicibus sub tunica costas succingẽte exporrigi, aliorumq; neruorum per earundem interualla excurrentiũ[c] congressu augeri docuimus, simulatque septum transuersum unà cum[d] grandi arteria prætergressus est, propagines diffundere incipit: ac[e] primam quidem inferiori membranæ omẽti offert, transuersim iecoris cauum adeuntẽ. Hæc in ipso ductu inferiori membranæ omẽti[f] ramum exhibet, qui deorsum tensus, & in surculos dissectus, tum ipsi membranæ omenti in dextra parte implicatur, tum etiam colo

Reliqua sexti paris in thoracis amplitudine series.

Sexti paris series in nutritionis organa

q 2 fig. q.
r 2 fig. r.
s 6 fig. lib. 6 b.
t eiusdem fig. I.
u 2 fig. s. & 14, 15 fig. lib. 5 T, V.
x 7 musc. tab. r.
y 2 fig. t.
z 2 fig. u. & 15 fig. lib. 5 X.
a 2 fi. x. & 12 fig. lib. 5 T. & 15 fig. Y.
b 2 fig. h.
c 2 fig. i, i.
d 7 musc. tab. q.
e 2 fig. y. Dein spectã seriatim 3 & 4 fi. lib. 5. ubi cum uena & arteria horũ neruorũ occurrit series.
f 2 fig. z.

colo intestino, ubi id huic membranæ tanquam ad mesenterium cõmittitur. Deinde[g] alius ramus ab illa propagine duodeno intestino, & ieiuni initio deducitur, adeò gracilis, ut interdum conspici nequeat. Post hunc alius longè[h] crassior superiori membranæ omenti depromitur, qui dextram sedem fundi uentriculi perreptans, multas soboles uẽtriculo & ipsi omento cõmunicat. Quod autem primę illius propaginis adhuc[i] superest, iecoris cauo & bilis uesiculę surculos præbet. Secundam uerò[k] propaginẽ sexti paris ramus, dextri lateris costarum radicibus attensus, in dextrum renem &[l] pinguem membranam ipsi obductam digerit.[m] Tertiam porrò dictis iam grandiorẽ diffundit ad dextram mesenterij sedem, & in intestina mesenterio hîc connata spargendã. Quod autem eius rami[n] reliquum est, subinde in uesicam, & in mulieribus in uteri fundum dextra ex parte nonnihil cessat: uesica enim & uterus suos quoq; neruos à dorsali medulla in sacro osse deducta mutuãtur. Ad eundem ferè modum sinistri sexti paris nerui ramus, costarũ exporrectus radicibus, digeritur.[o] Propaginem enim inferiori membranæ omenti largitur, transuersim in lienis cauum porrectã: quæ in progressu, anteaquàm lienem cõtingit,[p] duos diffundit surculos, in humiliorẽ omenti membranam, & colum intestinũ, quà uentriculo hîc attẽditur, dispersos. Deinde[q] aliam sobolẽ emittit, illis surculis crassiorem, quæ sinistram fundi uentriculi sedem perreptans, uentriculo ipsiq; superiori membranę omenti (qua etiam soboles ipsa suffulcitur) per multa germina deriuat. Mox quoq; à[r] propaginibus, lienis cauo se inserentibus,[s] exiles ramuli sinistrum uentriculi latus accedunt, illis concomitati uenis ac arterijs, quas à lienem petentibus uasis huc reflecti, antea diximus.[t] Secundam propaginem ramus ille sinistris exporrectus costis, sui lateris mesenterio, ipsiq; commissis intestinis offert, & post hanc[u] tertiam sinistro reni exhibet, ac demum ipsius[x] reliquo sinistram uesicæ ac fundi uteri sedem interdum amplectitur. A propaginibus in mesenterium sparsis, interdum cum[y] seminalibus uenis & arterijs surculos ad testes usque deductos me animaduertisse arbitror. Huiusmodi itaque sexti paris neruorum cerebri est series.

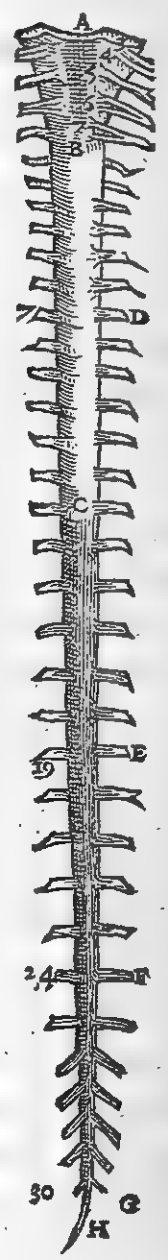
g 2 fig. λ. h 2 fig. λ. i 2 fig. ν. & f fig. 13 lib. 5. k 2 fig. γ. l 20 fi. lib. 5 T. m 2 fig. δ. n 2 fig. ε. o 2 fi. ζ & huius propaginis seriem petes ex 3, 4 & 14, 15 fig. lib. 5. p 2 fig. θ, ι. q 2 fig. τ. r 1 fig. κ. s 15 fig. lib. 5 g. g. t 2 fig. κ. u λ. x μ. y 22, 23 fi. lib. 5 x, t, a, y.

DE SEPTIMO PARI NERVORVM cerebri. Caput X.

NERVORVM cerebri[a] septimum ac ultimum par, uti cæteris paribus durius est, sic quoque ex duriori enascitur principio: incipit enim aliquot inuicem distantibus surculis à dorsali medulla,[b] ubi modò caluariam est egressura. Hinc in anteriora modicè tensum, & ipsius surculis in unum coeũtibus, per[c] foramen procidit, sibi priuatim exculptum. Simulatq; uerò septimum id par è caluaria lapsum est,[d] sexto cohæret pari, &[e] propagines aliquot dispensat[f] musculis, qui à processibus stylum imitantibus principium ducunt: ex quorum numero est alter tertij paris musculorum ossi *v* referenti peculiarium, isq; qui inferiorem maxillam deorsum trahit, & alius linguę proprius. Septimum par hinc ad linguæ usq; radicem descendens, in plures diducitur[g] soboles, quæ in linguæ musculos, & ossis *v* referentis, & in omnes laryngis musculos, superiori Capite non enumeratos, implicantur, eorumq; musculorum motibus præsunt. Verùm præter illas soboles, septimum par non minimam ipsius portionem sexto pari neruorum cerebri iuxta linguæ radicem inibi[h] offert, sextum par illa portione adaugens.

a 1, 2 fig. ν. & 9, 14 fi. lib. 7 O. b 1, 2 fi. E. c 3 fi. cap. 12 lib. 1 d. d 1, 2 fig. ε. e 2 fig. ξ. f 4 muscul. tab. Q. & 5 tab. H, I. & 1, 2 fig. cap. 19 lib. 2 F. g 2 fig. π. h 2 fig. o.

PRIMA TRIVM FIGVRARVM, QVAE SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS communes habentur.

PRAESENS figura duabus modò consequentibus figuris, quæ neruorum à dorsali medulla prodeuntium nudam seriem ostendunt, potissimùm subseruit. Hac namq; sola dorsalis medulla, ab ea sede, qua è cerebri basi principium sumit, ad extremum ipsius usq; finem, ex humiliori sacri ossis sede procidentem, delineatur.

A *Dorsalis medullæ initium, è cerebri basi pronatum.*

B *Hac regione dorsalis medulla, caluariæ amplitudinē egrediens, primam ceruicis subit uertebrā: adeò, ut ipsius pars, adhuc in caluaria consistens, ac quinq; quodammodo neruorum cerebri posteriora educens paria, ab A ad B metiatur.*

C *Hac sede dorsalis medulla non amplius simplex, ac uelut solida, deorsum ducitur: uerùm imaginem refert multorum funiculorū, qui simul commissi, rectà tenduntur.*

3, 4, 5, 6, 7 *His characteribus neruorum radices notantur, à dorsali medulla, priusquam è caluaria labatur, prodeuntium. Sunt autem radices hæ eorum cerebri parium, quæ singulis characteribus indicantur. Numeri autem in dextro figuræ latere repositi, triginta neruorum indicant paria, quæ à dorsali medulla, in dorsi ossibus iam consistente, producuntur, uti in characterum adhuc reliquorum indice modò explicabimus.*

D, 7 *Inibi ubi dorsalis medulla, iam dorsi ossa subiens, primum ipsius neruorum par educit, B conspicitur, quod cum D in sinistro latere, & charactere 7 in dextro, interuallum dorsalis medullæ denotat, ceruicis uertebris comprehensum, septemq; ex illis proferens paria.*

E, 19 *Duodecimo pari neruorum, quos dorsalis medulla in thoracis uertebris contenta profert, E & 19 adhibetur. atq; ita etiam media inter D & E, aut 7 & 19 consistentia undecim paria, citra characterum operam sunt obuia.*

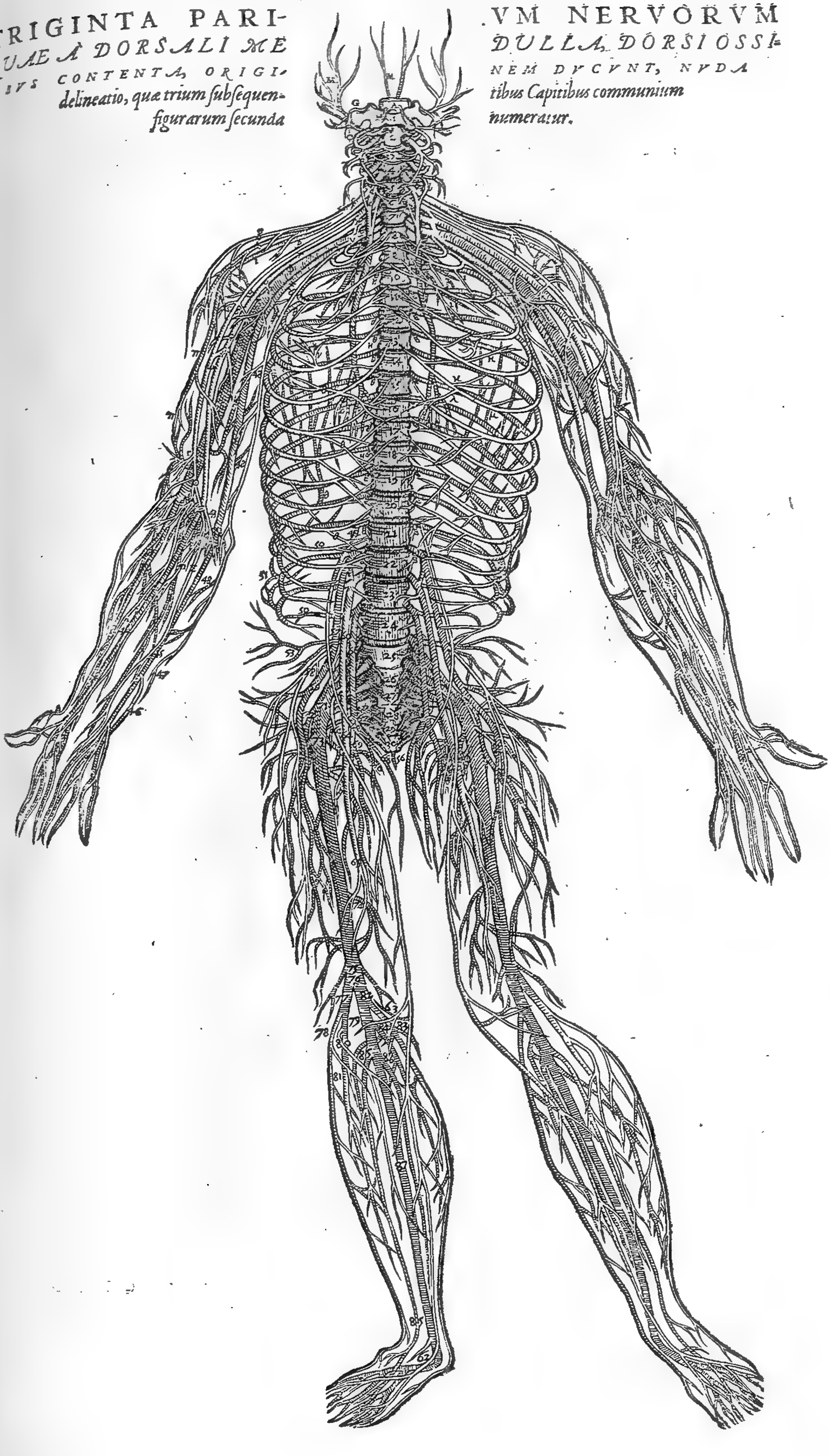
F, 24 *Quinto pari eorum neruorum, quos dorsalis medulla, lumborum uertebris complexa, emittit, F & 24 accommodauimus. adeò, ut inter E & F, aut inter 19 & 24, etiam reliqua quatuor occurrant paria, lumborum uertebris asscripta.*

G, 30 *Sexto pari neruorū, à dorsali medulla in osse sacro reposita prodeuntium, G & 30 accōmodauimus, ita ostensuri sex neruorum paria, & dorsalis medullæ partem, ad sacrum os relatam.*

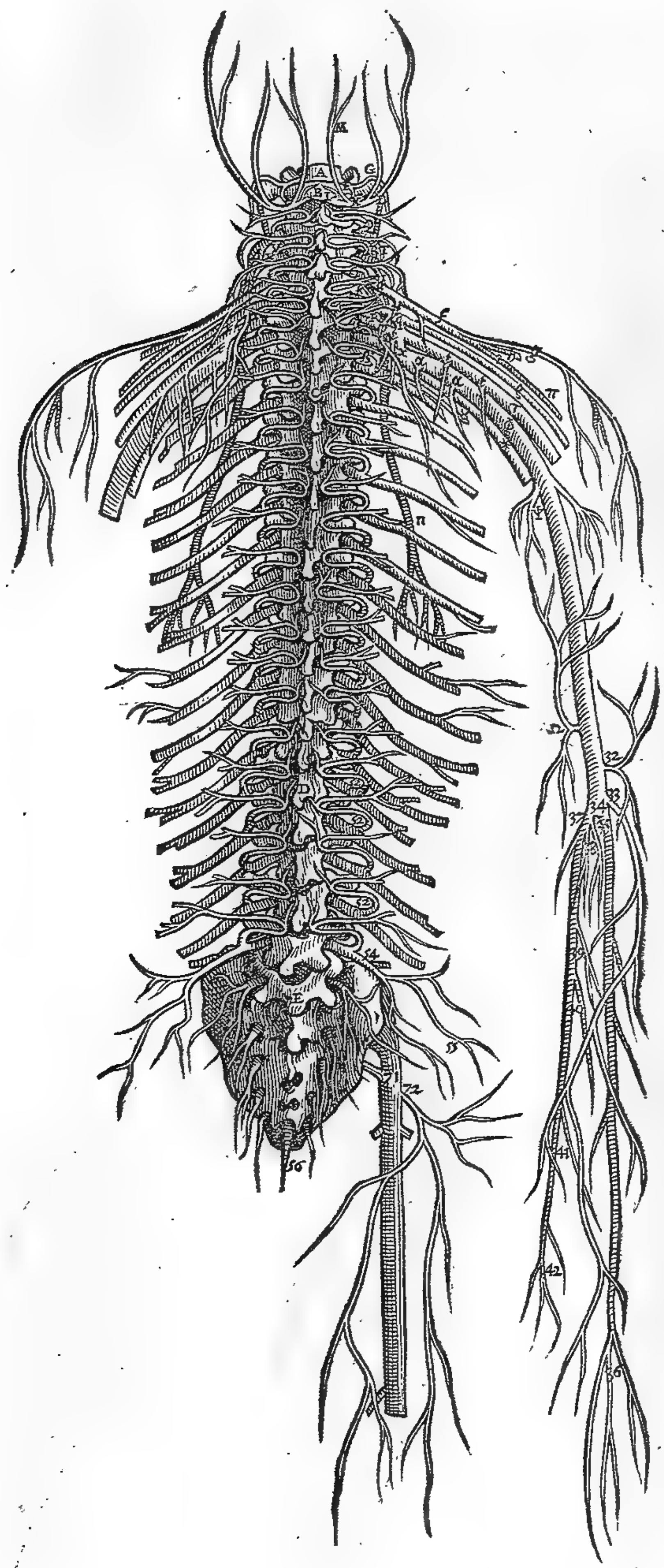
H *Dorsalis medullæ extremum, quod inconiugatum ab ossis sacri fine procidit.*

TRIGINTA

TRIGINTA PARIVM NERVORVM QVAE A DORSALI MEDVLLA DORSI OSSIBVS CONTENTA, ORIGINEM DVCVNT, NVDA delineatio, quæ trium subsequentibus Capitibus communium figurarum secunda numeratur.

TERTIA TRIVM FIGVRARVM SVBSEQVENTIBVS CAPITIBVS COMMVNIVM, QVAE OSSIVM DORSI CONTEXTVM POSTERIORI FACIE ITA COMMONSTRAT, *atq; modò præcedens eundem anteriori facie oculis subijcit. Dein uniuersa dorsalis medullæ neruorũ series hac figura depingitur, quæ superiori figura minus aptè spectari potest, & cui characteres non satis cõmodè illic ascribere licuit. Cæterùm in utrisq; figuris dorsalem medullam adhuc in dorsi ossibus repositam finximus, ut neruorum parium numerus & egressus in procinctu ocyus esset, quodq; iam antè in prima figura, dorsalis medullæ ossibus liberæ effigiem proposuimus.*

CHARACTERVM SECVNDAE ET TERTIAE FIGVRARVM, QVIBVS DORSALIS MEDVLlæ neruorum series exprimitur, Index.

QVANDOQVIDEM hic characterum Index ad duas nunc præcedētes pertinet figuras, quæ multos characteres unà habent communes, & dein plerosq; seorsim proprios, non inopportunè has notas 2,3 characteribus pro ipsorum ratione subscribam. & licet numeri characteres in figuris paßim quoq; sint obuij, notis tamen illis modò subiungendis parum obscuritatis accessurum arbitror.

A 2,3 *Dorsalis medullæ sedes, qua primùm ea uertebras ingreditur.*

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7.2 *Septem ceruicis uertebræ.*

8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19.2 *Duodecim thoracis uertebræ.*

20, 21, 22, 23, 24.2 *Quinq; lumborum uertebræ.*

25, 26, 27, 28, 29, 30.2 *Sex sacri oßis ossa. Os autē quod coccyx nobis in homine dicitur, hic non appinximus, quia dorsalem medullam non continet, nullusq; neruus ab ipso elabitur. Cæterùm numeri characteribus, quibus iam dorsi ossa insigniuimus, etiam dorsalis medullæ neruorum paria indicabimus, quæ ad elatiorem sedem eius spectant oßis, cui numerus inscribitur. Priusquam tamen neruorum seriem nunc explicabimus, dorsi ossa in tertia figura notabimus.*

B 2 *Prima ceruicis uertebra.*

C 3 *Prima thoracis uertebra. atq; ita à B ad C septem ceruicis notantur uertebræ.*

D 3 *Prima lumborum uertebra. à C itaq; ad D duodecim thoracis uertebræ indicantur.*

E 3 *Principium oßis sacri. unde etiam à D ad E quinq; lumborum uertebræ in conspectum ueniunt, & sub F totius sacri oßis posterior sedes.*

F 3 *Primi paris neruorum dorsalis medullæ iam in uertebris positæ posterior propago.*

G 2,3 *Posterioris primi paris propaginis series. notatur autem præcipuè ramus ipsius, transuersum primæ uertebræ processum accedens, & imbi in musculos aliquot digestus.*

H 2 *Anterior primi paris propago.*

I 3 *Secundi paris posterior propago. atq; hoc etiam charactere eius propaginis minor ramus insignitur.*

K 3 *Posterioris secundi paris propaginis craßior ramus.*

L 3 *Coitus tertij paris rami, in secunda figura S notandi, cum secundi paris ramo, K iam indicato.*

M, M 2,3 *Craßioris secundi paris rami series, ad uerticis & occipitij cutem.*

N 2 *Anterior secundi paris propago.*

3.2 *Tertium par.*

O 2,3 *Posterior tertij paris ramus, retrorsum ad spinam secundæ ceruicis uertebræ reflexus, ac inter musculos uertebris hac sede adnatos latitans. Quando uerò spinam cōtingit, extrorsum fertur per mutuum congressum dextri lateris musculorum ceruicis posteriora occupantium, cum musculis sinistri lateris: atq; hinc rursus obliquè in latera ducitur. Hunc sanè ductū omnium pariū à tertio hoc, ad uigesimumquartū usq;, posteriores rami imitatur.*

P 2 *Anterior tertij paris ramus, qui in quatuor dirimitur propagines. ac Q in secunda figura primam indicat, musculis ceruicem flectentibus insertam. R in secunda & tertia indicat propaginem, quæ cum quarti paris propagine Y notanda congreditur. S in secunda figura tertiam notat, quæ posterioris secundi paris propaginis grandiori ramo K notato inibi cōmiscetur, ubi L in tertia figura scripsimus. T in secunda & tertia quartam anterioris tertij paris rami insinuat propaginem, musculis insertam, qui transuersis uertebrarum committuntur proceßibus.*

Q, R. S. T. (marginal)

4.2 *Quartum par. Ueritus ne characterum copia præsentes neruorum tabulas, neutiquam profectò casu ludoq; à me partas, obliteraret, quarti paris characteres in sinistrum latus reieci: ut dextrum latus, alioquin pluribus oneratum characteribus, hac saltem sede liberum esset, ipsæq; quinti paris & subsequentium parium notæ opportuniùs accommodarentur.*

V 2,3 *Posterior quarti paris ramus.*

X 2,3 *Anterior quarti paris ramus, in ternas diremptus propagines. Y in secunda figura indicatur prima propago, tertij paris propaginem R insignitam admittens. a in eadem figura insignitur secunda propago, in musculos dispensata, transuersos uertebrarum processus occupantes. b similiter in secunda figura notatur tertia propago, quinti paris portionem e indicandam, ad septi transuersi nerui constitutionem accedens.*

Y. a.b. (marginal)

5.2 *Quintum par.*

c 2,3 *Quinti paris posterior ramus.*

d 2,3 *Quinti paris anterior ramus, ab ipsius interno latere ramulum musculis ceruicem flectentibus exporrigens, qui inter d & characterem 6 in secunda figura est conspicuus.*

e 2 *Propago anterioris quinti paris rami, maximam constituens septi transuersi nerui portionem.*

f 2,3 *Anterioris quinti paris rami propago, quæ inter muſculos occultata, ad ſummum perreptat humerum. Cha-*
7,7. *racteres in tertia figura hoc modo 7, 7 conſpicui, huius propaginis ſoboles notant, muſculis ſcapulam attollentibus oblatas.*

g 2,3 *Propaginis f notatæ ramus, in cutem exporrectus, quæ ſummum integit humerum, & muſculum quo brachium attollitur.*

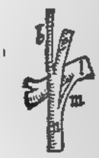
h 2,3 *Propaginis f notatæ ramus, muſculi brachium attollentis parti inſertus, quæ à clauicula & ſummo humero, quà is clauiculæ articulatur, principium ducit.*

i 2,3 *Propaginis quam f inſigniuimus ramus, brachium attollentis muſculi parti inſertus, quæ à ſcapulæ ſpina exorditur: ſoboles autem rami i notati, quæ in brachij cutem exporrigitur, cum brachij neruorum notis π in ſecunda & tertia figura indicabitur.*

6.2 *Sextum par.*

k 3 *Poſterior ſexti paris ramus.*

l,m *Neſcio qua incuria l & m in ſecunda figura omiſerim: num ſcilicet in apponendis characteribus eos præterierim, quum in ſiniſtro latere fortaßis illos adhibitos arbitrarer: an uerò appoſitos ſculptor non expenderit. Utcunq; ſit, ad ſiniſtrum latus e, tuo marte adſcribes l, ut ſexti paris anteriorem indices ramum. m uerò accommodabitur illi ſurculo, quem à ſexto pari uerſus n, hoc eſt, ſepti neruum, deduci conſpicis. Atq; id figura hîc inſerta monitus, multo præſtiteris faciliùs, quàm ego, delineationem fortè uitiaturus, & nihil interim promoturus, iam ſculpta ac prælo ſubijcienda tabula, l & m cæteris characteribus adijcere poſſem.*

n,n 2,3 *Septi tranſuerſi neruus, ex tribus ſurculis b, e & m conflatus. Quod uerò utriuſq; lateris neruus & in ſecunda figura & in tertia obliquo ductu incedat, hinc fit, quòd interſepientes thoracem membranæ, propter cordis inuolucrum, quod inibi amplexantur, hac ſede extuberant.*

o,o 2 *Septi tranſuerſi nerui in ſeptum ſeries.*

p 3 *Sexti paris ramus, cauam ſcapulæ ſedem petens, & uarijs oblatus muſculis.*

q 2,3 *Anterioris ſexti paris rami cum proximorum parium ramis implexus, portioq; brachium accedens.*

7.2 *Septimum par.*

r 3 *Poſterior ſeptimi paris ramus, ſimiliter atq; alij huius ſedis rami ſparſus.*

ſ 2 *Congreſſus ſeptimi paris cum proximis paribus, qui neruos in brachium deducit.*

t,t,t 3 *Propagines ſunt ſeptimi paris, ſeu potius nerui brachium petentis tertij, ac τ notandi, quæ in huius ſedis muſculos ſcapulam & brachium mouentes accedunt.*

8.2 *Octauum par, ſeu parium dorſalis medullæ in thoracis uertebris repoſitæ primum.*

u 3 *Poſterior octaui paris ramus.*

x 2,3 *Octaui paris congreſſus cum ſeptimo pari, à quo in brachium aliqui exporriguntur nerui.*

y 2 *Octaui paris propago, per ſuperiorem primæ coſtæ ſedem ad pectoris uſq; ſummum prorepens.*

α,α 3 *Surculi octaui paris, ſeu potius quarti brachium adeuntis nerui, in huius ſedis muſculos diffuſi.*

9.2 *Nonum par.*

β 3 *Poſterior noni paris ramus.*

δ 2 *Ne γ uicinum ipſi γ offenderet, anteriorem noni paris ramum δ inſigniuimus, hic quoq; notantes eius rami propaginem, primæ coſtæ exporrectam.*

ζ 2 *Propaginis δ inſignitæ ſurculi, in muſculos thoraci hic inſtratos protenſi. Uerùm huiuſmodi ſurculi in ſubſequentibus paribus exprimentur dilucidiùs.*

10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19.2 *Paria neruorum à nono pari ad uigeſimum uſque notantur, quibus eadem penè propaginum, & potißimùm ad coſtarum interualla eſt ſeries.*

η,η 2 *Surculi intercoſtalium neruorum, ſexti paris neruorum cerebri ramum augentes, qui ſub tunica coſtas ſuccingente harum radicibus exporrigitur.*

θ,θ,θ 2 *In dextro ſecundæ figuræ latere rami notantur, ab intercoſtalibus neruis in muſculos uaria ſerie excurrētes, qui*
ι,ι. *thoraci inſternūtur. Uerùm in ſiniſtro latere paulo expreßiùs eiuſmodi ramos inſigniui. Nam ι & ι ramos indicant in elatiorem partem exporrectos muſculi brachium pectori adducētis, cuius fibræ deorſum obliquè, ut &*
κ,κ. *præſentes rami, porriguntur. κ uerò & κ rami indicantur in humiliorē eius muſculi ſedem excurrētes, ac obli-*
λ,λ. *què ſurſum reflexi. Porrò λ & λ rami oſtendūtur, obliquè deſcendenti abdominis muſculo exporrecti. μ &*
μ,μ. *μ rami inſinuantur, in muſculum propagati, cuius ope brachium uerſus dorſi humiliora ducitur.*

ν 2 *In dextro latere ν ponitur, indicaturum nerui ſobolem, papillæ quodammodo elargitam.*

o,o 2 *Ramuli à decimooctauo pari & decimonono, accedentes principium muſculi femur mouentium ſexti.*

π,π 2,3 *Primus neruus brachium accedens, qui in externæ brachij ſedis cutem digeritur. Uerùm in ſecunda & tertia figuris, ϱ ſecundus brachium ſubingrediens neruus erit, τ tertius, Φ quartus, * quintus, ϑ ſextus.*

ϱ 2,3 *Se-*

ς 2,3 *Secundus brachium petens neruus, quem Galeni autoritati nimium addictus, graciliorem quàm oportuit expressi, secus ac in figura huius libri calci insuta, quam tunc delineaui, quum meis oculis plus fidei, quàm Galeni libris tribuere cœpi.*

ς,ς 2 *Secundi nerui propagines, quæ capitibus anterioris cubitum flectentium musculi digeruntur.*

τ 2,3 *Tertius brachium accedens neruus. Quòd uerò secũdus & tertius neruus paulo magis quàm natura se habent, in brachij exteriora delineati sint, in hoc factum putato, ut nerui inuicem in pictura magis quàm natura distantes, omnia adamussim oculis subijciant.*

υ 2 *Tertij nerui propago, in brachij cutem aliquousq; excidens, inter musculum pectori brachium adducentem, & eum qui brachium sursum ducit.*

φ 2 *Tertij nerui ramulus, capiti oblatus musculi cubitum flectentium posterioris.*

χ 2 *Tertij nerui propago, in cutem anterioris brachij sedis diffusa.*

ψ 2 *Hic congressus tertij nerui portionis cum secundo notatur. uerùm iam sæpius obseruauimus tertium neruum à secundo augeri: uti in figura etiam pinxi, huius libri calci adhibita.*

ω 2 *Secundus neruus post congressum suæ portionis cum tertio neruo, deorsum prorepens.*

Γ 2 *Secundi nerui surculus, capiti exporrectus longi, & radium in pronum ducentis musculi.*

Δ,Δ 2 *Nerui secundi ramus, secundùm radium ad brachiale usq; properans, ac externam primi pollicis internodij sedem sub cute inibi ascendens, ubi humilius Δ reponitur.*

Θ 2 *Nerui secundi ramus, iam dicto crassior, qui mox in duas propagines diuiditur.*

Λ 2 *Rami quem Θ insigniui elatior propago, sub cute secundùm internũ latus repens longi, & radium in pronum ducentis musculi.*

Ξ 2 *Rami Θ insigniti inferior propago, iam Π & Σ notanda.*

Π,Σ 2 *Inferioris illius propaginis Ξ notatæ duo præcipui rami, secundùm internam cubiti sedem ad uolam usq; frequenter exporrecti, quemadmodum & in dextra delineatum est manu.*

Φ 2,3 *Quartus brachium subiens neruus. Huius nerui propagines, etiamsi accuratè in secunda & tertia delineatæ sint figura, tertiæ tamen duntaxat characteres adhibiturus sum, ne secunda plus satis hic obfuscetur.*

Ψ 3 *Quarti nerui propagines, musculis cubitum extendentibus diffusæ.*

Ω 3 *Quarti nerui ramus, in cutem posterioris brachij & cubiti articuli sedis exporrectus.*

32.3 *Quarti nerui propago, cutem accedens humiliori sedi externi lateris brachij obductam.*

33.3 *Quarti nerui soboles, in exterioris cubiti regionis cutem ad brachiale usq; protensa.*

34.3 *Diuisio quarti nerui, quà iam externo humeri tuberi insidet.*

35.3 *Elatior dictæ modò diuisionis ramus.*

36.3 *Elatioris rami 35 notati, in exteriorem pollicis, indicis & medij sedem propaginum series.*

37.3 *Demissior ramus diuisionis 34 indicatæ, qui ulnæ ad brachiale usq; exporrigitur.*

38.3 *Propagines demissioris rami 27 insigniti, quæ musculis inseruntur, ab externo humeri tubere initium ducentibus.*

39, 40, 41.3 *His notis propagines notantur demissioris illius rami, qui ulnæ exporrigitur, quas offert trium musculorum initijs, ab externa ulnæ regione secundùm ipsius longitudinem pronatis.*

42.3 *Rami 37 insigniti finis, ac surculi, quos is articulo brachialis cum cubito præbet.*

* 2,3 *Quintus brachium ingrediens neruus.*

43.2 *Tertij & quinti brachium accedentium neruorum series, in musculos internam cubiti sedem occupantes.*

44.2 *Tertij nerui ramus, radio exporrectus, ac in internam sedem pollicis, indicis & medij digestus.*

45.2 *Quinti nerui ramus, ulnæ attensus, & propagines deriuans internæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij.*

46.2 *Rami 45 insigniti propago, externæ sedi minimi digiti, & anularis, & medij oblata.*

☿ 2,3 *Sextus in brachium pertinens neruus.*

47.2 *Sexti nerui finis, non procul à brachialis cum cubito connexu desinens.*

48, 48. 2 *Surculi passim à sexto neruo in cutem, cui is exporrigitur, excurrentes.*

20, 21, 22, 23, 24.2 *Quinq; paria neruorum è lumborum uertebris egredientium.*

49, 49. 2 *Ramus à uigesimo pari principium ducens, & cum seminali arteria ad testem plerunq; exporrectus.*

50, 50. 2 *Series neruorum per abdominis musculos.*

51.2 *Rami à neruis qui abdominis musculis offeruntur, in musculum excurrentes, quo brachium uersus dorsi humiliora ducitur.*

52, 52. 3 *Posteriores rami neruorum è lumborum uertebris procedentium. Porrò ramuli qui in secunda figura hos characteres 20, 21, 22 spectant, illi sunt, qui ramum augent sexti paris neruorum cerebri costarum radicibus exporrectum, ac etiam ramuli sunt in principium sexti femur mouentium musculi excurrentes. Ramuli*

autem 23 & 24 spectantes, illi sunt, qui musculis hanc dorsi partem flectentibus offeruntur.

25, 26, 27, 28, 29, 30.2 Sex sacri ossis neruorum paria. Ramuli illi qui numero proximi sunt, illi censentur, qui uesicæ & uteri quoque ceruicibus implicantur, aniq́ue musculos pariter accedunt.

53.2 Primi paris ossis sacri, seu uigesimiquinti paris propago, internæ ilium ossis sedi, ipsisq́ue adèo abdominis musculis hinc ab ilium osse prodeuntibus exporrecta.

54.3 Uigesimiquinti paris propago, gibbum ossis ilium accedens, & musculis eam sedem occupantibus, cluniumq́ue cuti ramos offerens. Huc & à subsequentibus quoque paribus ramuli pertinent.

55.3 Ramus est propaginis 54 insignitæ, qui hic musculis exporrigitur.

56.2,3 Dorsalis medullæ terminus absque coniuge, indiuisusq́ue procidens.

57.2 Primus femur crus' ue subiens neruus.

58.2 Primi cruris nerui ramus cutem accedens.

59.2 Primi cruris nerui portio, musculis exteriorem femoris sedem occupantibus implicita.

60.2 Secundus in crûs prorepens neruus.

61.2 Secundi nerui ramus, per internam femoris & tibiæ sedem ad summum usque pedem sub cute repens.

62.2 Rami 61 insigniti, in pedis summum distributio.

63.2 Rami 61 insigniti, notatu dignæ soboles, cuti anteriorem genu sedem, & interiorem quoque uersus poplitem ambienti digestæ.

64.2 Secundi crus petentis nerui portio, femoris profundiora subintrans.

65.2 Portionis, quam 64 notauimus, ramus facile primarius, ac quinto femur mouentium musculo insertus.

66.2 Tertius in femur pertinens neruus.

67.2 Tertij femur petentis nerui soboles, in musculos digestæ, pubis ossis foramen occupantes.

68.2 Tertij femoris nerui ramus, in cutem exporrectus.

69.2 Tertij femoris nerui portio, in alto permanens, & musculis implicita.

70.2 Præcipua modò dictæ portionis soboles, musculo distributa tibiam mouentium secundo.

71.2,3 Quartus, idemq́ue crassissimus in femur procedentium neruus.

72.2,3 Quarti nerui propago, in posterioris sedis femoris cutem magna ex parte diffusa.

73.2 Quarti nerui soboles, in musculorum capita digestæ, à coxendicis ossis appendice exorta.

74.2 Quarti nerui ramus, primùm quarti tibiam mouentium musculi portioni à femoris osse principium ducenti oblatus, ac mox in cutem excurrens, quæ inferiori sedi obducitur posterioris regionis femoris & genu articuli.

75.2 Quarti nerui rami, initijs musculorum ab inferioribus femoris capitibus pronascentium oblati.

76.2 Quarti nerui in duos crassitie impares truncos diuisio, inter humiliora femoris occurrens capita.

77.2 Gracilior exteriorq́ue dictæ modò diuisionis truncus.

78.1 Trunci 77 insigniti ramus, cuti subtensus externam tibiæ sedem & externum pedis latus inuestienti.

79.1 Præcipua exterioris trunci portio, fibulæ cum tibiæ osse connexum petens.

80.1 Ramus præcipuæ illius portionis 79 indicatæ, qui anteriorem tibiæ sedem sub cute implicat.

81.1 Pars præcipuæ portionis 79 insignitæ, secundum fibulam inter septimum & octauum pedem mouentium musculos exporrecta.

82.1 Interior crassiorq́ue truncus diuisionis, quam quartus femur adeuntium neruus in poplite molitur.

83.1 Ramus internam tibiæ sedem uersus suram & internum pedis latus sub cute perambulans.

84.1 Ramus in cutem sparsus suræ potissimùm obductam.

85,85.1 Propago, quam crassior quarti nerui truncus in anteriora tibiæ mittit, per ligamentum fibulam tibiæ ossi tota sede committens, qua hæc ossa inuicem debiscunt. Propago ista per transuersum in anteriori tibiæ regione occurrens ligamentum fertur, in superiori pedis sede absumpta.

86.1 Propago inter quartum pedem mouentium musculum, & duos primos pedem quoque mouentium musculos excurrens.

87.1 Reliquum interioris trunci quarti femur adeuntis nerui, quod tandem secundùm interiorem malleolum pedis humiliora petens, singulorum digitorum inferiori sedi binos surculos exporrigit.

Præter figuras, quarum modò indicem absoluimus, quædam ad præsentis libri reponetur finem, neruorum imaginem grandiori quàm superiores forma non ineleganter exprimens, & ad horum librorum Epitomen præcipuè apparata: adeò ut ad illam quoque ex interiori iam subsequentium Capitum margine uenias nonnunquam remittendus.

DE DORSALI MEDVLLA, ET NERVOrum ab ipsa prodeuntium numero. Caput XI.

SI quando alicubi in interiori margine toto hoc Opere occurrit, fig. 1, aut 2, aut 3 cap. 11 lib. 4, illæ consulendæ sunt, quas huic Capiti præposuimus.

a 1 figuræ eius quæ ad hoc & sequentia Capita spectant.

Dorsalis medullæ ab ossiũ medullis differentia.

DORSALIS[a] medulla, neruorum modo substantiæ cerebri, à qua originem sumit, correspondens, quanto magis à cerebro recedit, protēditurq́;, tanto (neruorũ etiam ritu) cõpactior duriorq́; efficitur. Variat enim plurimùm ab aliorum ossium medulla impensè humida, propemodumq́; fluxili: siquidem hanc, & pręcipuè molliorē ipsius substantiam pinguedini, uel adipi assimiles licet, in ossium sinibus cauernulisq́; nutriendi humectādiq́; gratia asseruato. Quinetiam hæc ossium medulla nec cerebri, aut dorsalis medullæ inuolucris obtegitur, nec præterea ipsi adeò dignæ notatu arteriæ ac uenæ obtenduntur: nec perinde ac dorsalis medullæ, aut cerebri substantia, candicans alba'ue existit. Quapropter etiā nulla ratione cerebro & dorsali medullæ similis est, neq; ulla illi cum sensus organis aut musculis existit communio. quum interim dorsalis medulla non paruam cum musculis communionem sibi uendicet. Quippe si rerum Opifex hanc, quam alijs longum cerebrum appellare libuit, non produxisset, duorum alterum subsequeretur. aut enim omnes corporis partes capite inferiores, ac à[b] neruis sexti paris neruorum cerebri propagines nullas admittentes, motu destituerentur arbitrario, tristantiumq́; sensu priuarentur: aut neruum in singulas partes à cerebro deriuari necessum esset. Verùm si motu carerent, tunc homo non amplius animal, sed lapideæ luteæ'ue corresponderet statuæ. A cerebro autem in singulas partes exiguum neruum porrigere, artificis esset neruorum securitatē nihili pendentis. Nam non solùm gracilem neruum, ut qui rumpi cõfringiq́; posit, longo progressu deduci non erat tutum: uerùm ne aliud quoddam ualidorum etiam organorum, & minus adhuc uenam aut arteriam.[c] Hæ enim ut dorsalis medulla à propria origine grādes amplæq́; enascentes, instar arborum caudicis in progressu uariè discinduntur: & quum corporis partibus appropinquāt, surculos ipsis offerunt, qui materiam sibi à principio oblatam communicent. Vnde etiam satius fuit dorsalem medullam uelut fluuium aliquem, ex fonte nimirum cerebro effluentē, per eam sedem qua transit, geniculatim neruos tanquam animalis facultatis aut spiritus uectores germinare, uti modò rerum Opifex probè est molitus. Cęterùm quando dorsalis medulla instar alterius cerebri omnibus propemodum partibus sub capite positis censetur, hanc quoq; oportebat, similiter ac cerebrum, [d] duro & ferendis iniurijs pertinaci munimento, ac uelut propugnaculo cingi. Cuiusmodi uerò id sit, in primo libro, dum dorsi uertebrarũ structuram prosequerer, abundè dictum est. Præterea duæ etiam membranæ dorsalem medullam amplexantur,[e] ijs omnino specie respondentes, quibus cerebrum obuoluitur, etiamsi distantia inuicem non cõgruant. Duram enim cerebri membranam à tenui in caluaria dehiscere, gratia distentionis contractionisq́; uasorum tenuis membranæ, & ipsius adeò cerebri, in septimo libro declarabitur. In uertebrarũ autem sinibus, ubi membranæ dorsalem medullam ambiunt, dura tenuem cõtingit. Atq; hoc uno inuicem membranæ pugnant: ac eo pręterea, quod tertium quoddam inuolucrũ egregiè ualidum membraneumq́;, duabus illis quæ dorsali obducuntur membranis, extrinsecus circunducatur:

b 1 fig. cap. 2 c.

Dorsalem medullam procreandi necessitas.

c fig. cap. 3 lib. 3 b. fi. cap. 6 B, D, 1. fig. cap. 12 A.

Dorsalis quũ munienda.

d fig. cap. 14 lib. 1.

Ossibus.

Membraneis inuolucris.

e in prioribus fig. lib. 7.

quòd dorſalis medulla uertebris quas uariè moueri neceſſum fuit, ſecus quàm cerebrum continetur, non mouendis ferè oſsibus amplexum. Dorſalem medullam unicam (uti & cerebri ſedes, à qua [f] principium ducit, unica ſimplexq; eſt) iuſtè à Natura factam eſſe, neminem latêre arbitror: quum homini duo dorſa procreari fuiſſet planè ridiculum, atque ad plurimas actiones ineptum, quodq; dorſalis medulla ualidior per uertebras, ceu unicũ iter, ſimplex, quàm gemina prorepat. Quàm uerò uana ſit Galeni ratio, qua [g] cerebellum ſimplex eſſe docet, ut unica fieret dorſalis medulla, in ſeptimo libro explicabimus. Quanquam ſanè & hoc loco hominis medulla dorſalis adhuc inſuper ueniat expendenda. per [h] totam namq; ceruicẽ, & ad thoracis uſq; medium, aliquando & inferiùs nonnihil, ſimplex, ac indiuiſa, mollisq; adhuc deorſum fertur, neruos duntaxat geniculatim à ſe diffundens. [i] quum uerò thoracis medium perrepſit, ut duris duntaxat, ac motui potiſsimùm ſeruientibus neruis propagandis idonea redderetur, non ſimplex amplius, ſed in innumeras ſecta ſoboles deſcendit, non aliter profectò, quàm ſi frequentes multasque tenuiſsimas chordulas ſimul rectà tenſas membranæ cuipiam illigares: ac deinde per ſingula uertebrarum dorſi ue oſsium [k] foramina, per quę nerui proſiliunt, unam atq; alteram chordulam ex mutuo illo cõnexu tantiſper diſtribueres, quouſq; unica tantum ſupereſſet chordula, dorſalis medullæ fini reſpondens. Cæterùm nerui, quos dorſalis medulla per uertebras ducta, ac paulatim in progreſſu gracileſcens diſtribuit, reſectionis profeſſoribus ſexaginta, & interdũ quinquagintaocto enumerantur, modò triginta, modò uigintinouem complexi paribus. À dorſalis enim medullæ [l] ſede ſeptem ceruicis contenta uertebris, ſeptena exiliunt paria. À medullæ autem [m] ſede per thoracis uecta uertebras, duodena dependent paria: [n] à quinis autem lumborum uertebris, quina: ab oſſe ſacro ſena. quamuis interim quinq; inferiora oſsis ſacri neruorum paria, ſi quando id ſex efformetur oſsibus, [o] gemina (uti ferè duobus prioribus è ceruice eductis paribus uſuuenit) quodammodo dici poſsint, quum nerui utrinque antrorſum & retrorſum [p] ducantur, ab una radice uix enati. Dorſalis uerò medullæ [q] terminus ex oſſe ſacro procidens, neruus non cenſetur: neq; in ramulos, qui neruorum nomen merentur, ceſſat. quanquam aliquando illum iam ex ſacro oſſe decidentem, in tres impenſe breues ſurculos diffundi uiderim, tunc ſacro oſſe quinque ſolum oſsibus conformato. In canibus autem & alijs animalibus, pro dorſi oſsium numero, neruorum dorſalis medullæ parium copia differt.

Dorſalis cur unica.

Lib. 8 de uſu partium.

Vbi dorſalis ueluti è multis funiculis compingantur.

Quot neruorũ paria à dorſali deſcendantur.

f 1 fi. cap. 2 D uerſus E.

g 11 fig. lib. 7.

h 1 fig. à B ad C.

i 1 fig. ſub C ad H.

k fi. cap. 14 lib. 1 Q.

l 1 fig. à B ad D. aut charact. 7.

m 1 fig. à D ad E. aut à charact. 7 ad 19.

n 1 fig. ab E ad F, aut à char. 19 ad 24.

o 1 fig. ab F ad G. aut char. 24 ad 30.

p Pete id ex 2 & 3 fig.

q 1 fig. H. 2, 3 fig. charact. 56.

SEPTEM NERVORVM PARIVM È CERVICIS uertebris proſilientium ſeries. Caput XII.

MODO hactenus memoriæ non exciderint primæ ceruicis uertebræ cum occipitis oſſe, & ſecundæ item uertebræ cum prima ſuperius traditæ articulationum ſpecies, meritò in præſentia Naturæ prouidentiam admiraberis, quæ primo ceruicis pari, & ſecundo, non cæterorum ceruicis aut thoracis neruorum ritu, ſed peculiari quodam, duarum primarum uertebrarum articulationibus impedita, uiam inſculpſerit, ac duos utriuſq; paris, quemadmodum & in ſacro oſſe, utrinq; machinata ſit exortus: unum quidem anteriori corporis ſedi, alterum uerò poſteriori exporrigens. Quippe ut [a] poſteriori primi paris propagini concinnè uia præpararetur, Natura in primæ uertebræ eminentiori ſede ad radicem

Hãc memoriã, ſi opus erit, ex figuris cap. 15 lib. 1 reparabis.

Quam uiã Natura primo parauerit pari.

a 3 fig. F.

dicem, posterioremq; regionem ipsius cum capite articulationis[b] sinum cælauit: atq; hîc etiam occipitis ossi[c] sinum insculpēs, foramen effecit, primæ ceruicis uertebræ, ipsiq; occipitis ossi commune. ne si fortasse integrum foramen tenui illi uertebræ (uti in canibus, quibus grandior est uertebra, euenit) insculpsisset, ipsa, quum alioqui magno indigeat robore, multis perforationibus inualida redderetur. Quinetiam quo foramen id arctius esse posit, Natura posteriorem primi paris exortum gracilem effecit, eumq; in musculos duntaxat distribuit,[d] qui à prima ceruicis uertebra in occipitis os inseruntur, &[e] eos qui ab occipitij osse in transuersos illius uertebræ processus implantantur. ac dextra quidem propago in dextri lateris deperditur musculos, sinistra autem in sinistri: quod etiam semper tota neruorum serie subaudiri uelim. Ab hac præterea posteriori primi paris propagine,[f] surculus etiam deducitur in principium[g] musculi à primæ ceruicis uertebræ, & aliquot subditarum uertebrarum transuersis processibus principium sumentis, ac scapulam sursum attrahentis.[h] Altera primi paris propago non semper conspicua, ab anteriori dorsalis medullæ regione enata, excidit inter primam ceruicis uertebram, & occipitis os, iuxta latus[i] teretis ligamenti secundæ uertebræ processum (quem denti assimilamus) occipitio colligantis. Hæc propago uti gracillima est, ita etiam mox in[k] musculos absumitur, qui anteriori uertebrarum sedi obnati, dorsum mouentium primum par recensentur. Secundum neruorum par, quando prorsus ex lateribus subsequētium parium modo pronasci nequiuit, utpote ab articulatione primæ uertebræ cum secunda offendendum, & articulationis robore foramen inibi non admittēte, Natura uertebrarum noxam fugiens, id ut frequentiùs, binis propaginibus exoriri operæprecium putauit. ac[l] posteriorem propaginem, quæ[m] anteriori longè est crassior (quanquam & ipsa gracilis uisitur) per latus posterioris secundæ uertebræ processus, quem spinam uocamus, eduxit, ibidem opportunissimum tutissimumq;[n] iter (uti in primo docuimus libro) machinata. Præsens propago simulatq; prodijt, in duos crassitie impares[o] discinditur ramos: ac[p] crassior à prioribus quodammodo ad posteriora sursum transuersim tendit, ex spinæ nimirum secundæ uertebræ lateribus, uersus spinæ medium, ubi mutuus est utriusq; lateris musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantium congressus. Ramus iste, tertij paris[q] sobole huc exporrecta[r] coauctus, ac ex dictorū iam musculorum medio in exteriora prolapsus, cōtrario penitus ductu ex posterioribus sursum in priora ad caput contendit, atq; inibi in uniuersam capitis cutem, tam quæ circa aures, quàm quæ post aures in occipite ad uerticis usq; summū habetur,[s] surculos spargit. Huius rami progressus accuratè propter subsequentium parium seriem uenit perpendendus.[t] Ab illis enim paribus rami à uertebrarum lateribus ad ipsarum spinas pertingunt, & hinc rectà extrorsum per mutuum musculorum utriusq; lateris congressum, & rursus hinc à spinarum seu posteriorum processuum apicibus, dorsiq; medio, antrorsum seu uersus corporis latera ascendunt, & in musculos digerūtur à spinarum apicibus principium ducentes, uti subsequēs neruorum series edocebit. Cæterùm posterioris secundi paris propaginis minor[u] ramus in proximorum musculorum principia diuaricatur. sunt autem illi, tertij & sexti parium[x] musculi, eorum quos capitis motibus præesse diximus.[y] Anterior secundi paris propago admodum gracilis, ab anteriori dorsalis medullæ sede originem mutuatur, atque[z] inter secundam & primam elabitur uertebram ad latus radicis, eius secundæ uertebræ

Secundi paris egressus & series.

b 3 fig. cap. 5 lib. 1 V. | c 1 fig. ex sexta H. | d 14 musc. tab. G, F. | e 14 tab. lit H, L. | f 13 fig. G. | g 15 musc. tab. Q. | h 1 fig. H. | i fig. cap. 9 lib. 2 L. | k 8 musc. tab. A, B. | l 3 fig. I. | m 3 fig. N. | n 10, 11 fig. cap. 15 lib. 1 r. s, autem 4 fig. q. et 6 fig. p. | o ad 13 fig. | p 3 fig. K. | q 2 fig. S. | r 3 fig. L. | s 1, 3 fig. M, M. | t Petes hæc ex 3 figure medio. | u 3 fig. supra B, & ad sinistram L. | x 14 musc. tabu. A, B, K, L. | y 2 fig. N. | z 11 fig. cap. 15 lib. 1 ad latus r.

processus, quem denti comparamus. Digeritur autem hæc propago mox in [a] musculos anteriori ceruicis uertebrarum sedi adnatos, primumq; musculorum dorsum mouentium par constituentes.[b] Tertium par, ex[c] communi foramine secundæ ceruicis uertebræ & tertiæ procidit, mox ab egressu in duos discissum ramos.[d] posterior retrorsum flectitur, ac inter musculos ceruicem [e] extendentes, qui dorsum mouentium septimus & octauus enumerantur: ac deinde inter caput mouentium [f] secundum par occultatus, ad secundæ uertebræ spinam contendit: atq; hinc ex mutuo musculorum posteriorem ceruicis sedem occupantium concursu excidens, ad ceruicis properat latera,[g] musculo suffultus, qui ex carnea constitutus membrana, buccarum motibus præest.[h] Anterior autem tertij paris ramus, in quatuor spargitur propagines, ac[i] prima musculorum dorsum mouentium primum par implicat.[k] Secunda propago decliuis ducta, quartum adit neruorum par, cuidam ipsius surculo commiscenda, in dictos nuper musculos absumpto.[l] Tertia autem sursum contendit, ac posterioris secundi paris propaginis ramo in uerticis cutem excurrenti congreditur, unà cum illo (uti prius dictum est) dispergenda.[m] Quarta autem tertij paris anterioris rami propago in[n] musculos digeritur, qui trãsuersis uertebrarum processibus connati, ceruicem in latera mouent: &[o] eum pariter, qui à transuersis uertebrarum ceruicis processibus principium ducens, scapulam sursum uellit.[p] Quartum ceruicis neruorum par è cõmuni tertiæ & quartæ uertebrarũ foramine excidẽs, tertio pari similiter, in duos partitur ramos. [q] Posterior, aliorum qui retrorsum ad spinam inter musculos occultati reflectuntur modo, uersus tertiæ ceruicis uertebræ spinam contendit, in progressu illis quibus intertexitur musculis, surculos diffundens. Quando autem spinam contingit, per mutuum elabitur congressum musculorum posteriorem ceruicis regionem occupantiũ, atq; hinc in latum membraneumq; digeritur musculum, buccarum motus autorem præcipuũ.[r] Anterior autem quarti paris ramus, ternas educit propagines. ac[s] unam promit, cui tertij paris[t] propago cõmiscetur, quæq; in musculos deperditur stomacho substratos, ac ceruicem flectentes.[u] Secundam uerò propaginem in musculos distribuit uertebrarum lateribus adnatos: cuiusmodi sunt, quorum beneficio ceruix in latera ducitur, ac is qui à transuersis colli uertebrarum processibus principium ducens, scapulam sursum allicit.[x] Tertia propago duabus nuper dictis gracilior, decliuis fertur, cum quinti paris[y] sobole congressura, ac simul cum illa & sexti paris[z] propagine, septi transuersi[a] neruum cõstitutura.[b] Quinto pari quinta ceruicis uertebra cum quarta uiam præbet: ipsum uerò similiter atq; quartum in duos discinditur ramos, ac[c] posteriorem ad spinarum apices retorquet, eodem prorsus modo digerendum, quo posteriorem quarti paris ramum digeri diximus. At[d] prior anterior ue quinti paris ramus, primùm[e] sobolem spargit musculis ceruicem flectentibus. dein[f] grandiorem depromit, qui deorsum repens, ramulos utriusque uicini paris, quarti nimirum & sexti excipit: & illis adauctus, [g] neruum [h] septi transuersi efformat, qui præcipua quinti paris constat propagine, & exigua sobole quarti paris, & item exigua sobole sexti. Interdum uerò & septimi paris surculus septi transuersi neruo accedit, at tunc quarti paris soboles ipsi nulla offertur. Atq; hæc sanè regio admodum industriè septo transuerso neruos elargitur. Variat enim id à cæteris musculis non figura solùm, uerùm & functione. Orbicularis enim formę (uti in secundo recẽsuimus libro) uisitur, & situ obliquo donatur. Mox caput ipsius, à quo fibræ dependent, non ut quispiam

Tertij paris series. *Quarti paris series.* *Quinti paris series.* *Septi transuersi neruorũ constitutio.*

a 1 & 2 tab. — b 2 fig. cha. 3. — c 7 fi. cap. 15 lib. 1. cũ 8 & 9 figure. — d 2, 3 fi. O. — e 14 ta. O. — f 13 tab. A. B. C. etc. — g 3 tab. r. — h 2 fig. P. — i 2 fig. Q. — k 2, 3 fig. R cõmisce tur cum Y. — l 2 fig. S. cum 3 figu re K ad L. — m 2, 3 fi. T. — n 14 ta. C. 13 tab. H. — o 13 ta. Q. — p 2 fig. cha. 4. — q 2, 3 fig. V. — r 2, 3 fi. X. — s 2 fig. Y. — t 2 fig. R. — u 2 fig. 4. — x 2 fig. b. — y 2 fig. c. — z 2 fig. m. — a 2, 3 fig. n. — b 2 fi. cha. 5. — c 3 fig. c. — d 2, 3 fig. d. — e 2 fig. dd dd cha. 6. — f 2 fig. e — g 2 fig. n ex b, e, m. dein 1. fig. lib. 6 P. 3 fig. I. — h 7 musc. tab. 4.

ut quispiam arbitraretur, ex pectoris osse, aut costarum cartilaginibus, aut uertebrarum corporibus educitur: sed in media totius septi regione, quæ neruosa est, id consistere nobis persuasum habemus. Ac proinde neruos fibris illis motum largituros, eò prorepere ab alto operæprecium fuit, ut in uniuersam ipsius sedem suam uim ex æquo diffunderent. Si uerò Natura neruos septi partibus, quæ pectoris osi, costis & uertebris connascuntur, inseruisset, septi finis in ipsius medio haberetur: quum neruos in musculorum initia potius quàm fines exporrigi, Anatomes professoribus axioma sit. Atq; hac ratione septum duntaxat neruos à ceruicis uertebris mutuatur. longo enim progressu eos ducere, quum possent ex proximis sedibus emitti, opificis esset ignorantis, quid magis in fabrica conduceret. Hac itaque ratione, septo ex altis partibus neruos exhiberi oportuit: quos Natura, ne toto progressu, quem per uniuersum thoracem moliuntur, parum concinnè ducerentur, intersepientibus thoracem membranis adnexuit, unum neruum singulis membranis exterius firmans.

Reliquum anterioris rami quinti paris.

Neq; profectò minorem conditoris industriã arguit[i] id quod adhuc anterioris quinti paris neruorum ceruicis est reliquum, atq; in[k] musculum præcipuè inseritur, cuius auxilio brachium attollimus. Natura enim ab hac portione[l] ramulos quosdam porrigens[m] musculis scapulã attollentibus, primùm ab externo huius portionis latere[n] neruum deriuat, qui foràs emergens, atq; in multas scissus soboles cutem implicat, qua attollẽs brachium musculus integitur. Deinde reliqua portio in profundo recõdita, simulatq; scapulæ ceruici appropinquat, in duos magnitudine impares partitur ramos.[o] Anterior, qui & gracilior est, sub summi humeri cũ clauicula[p] cõnexu porrigitur, & musculi brachium attollentis parti soboles spargit, quæ à summo humero & clauicula inibi principium ducit. Atq; hic ramus cuti nullum exporrigit surculum, nisi interdum extremè gracilem, aliquousq;[q] humeraria uena concomitatum.[r] Posterior uerò eius quinti paris portionis, quam in profundo reconditam, decliuem ferri diximus, ramus qui anteriori crasior est, postquam gracilem exprompsit ramulum[s] musculo hinc à scapula sursum ad os *v* referens proficiscenti, insidet[t] foramini instar semicirculi in scapulæ elatiori costa exsculpto. In hoc foramine posterior hic ramus uena quoq; & tenui arteria concomitatus, mox propaginem diffundit[u] musculo sinum occupãti, quem inter scapulæ spinam & elatiorem ipsius costam haberi scripsimus. Insuper in musculi brachium attollentis sedem digeritur, à scapulæ spina & summo humero pronatam. Verùm hic ramus in præsentem musculũ non totus dissoluitur, sed[x] surculo quopiam cutem externæ brachij sedi obductã adit, quem secundùm exterius latus[y] insertionis ramus ille ab alto transmittit, quam musculus is brachiũ attollens in humerum molitur. Eadẽ sanè industria & à succedẽtibus neruorum paribus, seu neruis in brachiũ progrediẽtibus ad musculos scapulã mouentes,[z] nerui transmittuntur, qui omnes intimis musculorũ sedibus potisimùm inserũtur. Cæterùm nunc tempestiuum est, sexti & septimi pariũ seriem sermoni subijcere.

Sexti paris series.

[a] Sextum par sub quinta uertebra excidens, eadem cum cęteris paribus serie ad ceruicis musculos[b] posteriorẽ ramum dispẽsat, tum eos qui ceruicis & capitis prę sunt motibus, tum illorũ capita[c] qui respirationis opifices ex ceruice thoracem accedũt. quanquam & hi ipsorũ neruos à septimo pari, & octauo quoq; seu primo thoracis pari potisimũ mutuentur.[d] Anterior autẽ sexti paris portio, postquam[e] neruum exprompsit, qui quinti paris portioni ad neruum septi transuersi constituendũ permiscetur, cũ contiguis paribus, septimo nimirum

i 2,3 fig. f. k 1 musc. tab. M. l 3 fi. T, T. m 9 tab. T. & 13 tab. Q. n 2,3 fig. g. o 2,3 fig. h. p ult. fi. li. 1 Q ad λ. q fig. cap. 6 lib. 3 a, d r 2,3 fi. i. s 5 musc. tab. R, S. t 1,3 fig. cap. 21 lib. 1. u 11 tab. H, H. x 2,3 fi. π. y 10 musc. tabul. inter P & d. z 3 fig. t, t, κ, α. a 2 fig. cha. 6. b 3 fig. k. c 11 tab. F. d 2 fig. l. e 2 figur. m ad e, ad cõstitutionẽ n.

& octauo[f] coit, & uariè rursus discinditur, neruos unà cum proximis paribus efformatura, qui in brachium contendunt. Priuatim uerò præter cætera ceruicis paria, sextum par[g] portionẽ notatu dignam deorsùm ad scapulæ cauum transmittit, & rami quoq; tum ab hoc, tum & à cæteris coniugijs ad musculos digeruntur, qui scapulam sursùm ducunt. Validis enim, & magnam molem attollentibus musculis, uarias quoq; ac frequentes neruorum propagines inseri, quàm maximè rationi est consonum. [h] Septimi etiam paris ex communi sextæ & septimæ ceruicis uertebrarum foramine prolabẽtis, magnus cum duabus proximis coniugationibus, sexta uidelicet & octaua,[i] congressus perficitur, atq; huius potissima portio in brachiũ fertur. Ab hoc enim pari, & quinto & sexto ceruicis, & primo & secundo thoracis neruorum paribus, omnes brachij nerui propagantur. Qua autem serie illi digerantur, peculiari Capite persequar: modò interim adhuc addens, septimum par (uti & prius monui) interdum ramulum septi transuersi neruo offerre, & perpetuò[k] ramum in posteriora ad spinam ducere, qui præter cæteras propagines in musculos posteriori ceruicis sedi instratos digestas, aliquot etiam offert[l] lato membraneoq; musculo, qui buccas mouentium, ex carnea membrana constituitur. In hunc enim musculum à quinti paris neruorum cerebri[m] propagine per[n] cæcum foramen excidente, ac dein ab omnibus ferè paribus uertebrarum ceruicis (si primum excipias) soboles pertingunt, uniuersę secundum musculi fibrarum ductum exporrectæ, ac proinde etiam ad uenas & ligamenta multifariam (ut ductum illum seruent) reflexæ, ac cuti etiam communicatæ.

Septimi paris series.

f 2,3 fig. 4. — g 3 fig. 7. — h 2 figu. cha. 7. — i 2 fig. 5. aut potius specta fig. cap. 14. aut ult. fig. — k 3 fig. 7. — l 3 musc. tab. 5. — m 1,2 fig. cap. 2 c. — n 2 figu. cap. 12 lib. 1, b.

SERIES DVODECIM PARIVM NERVORVM dorsalis medullæ, thoracis complexæ uertebris. Caput XIII.

Dorsalis medullæ neruorũ octaui paris, seu thoracis parium primi series

PRIMVM thoracis neruorum[a] par, inter septimam ceruicis uertebrarum, & thoracis primam, quinq; humiliorum ceruicis pariũ modo exiliens, si superioribus dorsalis medullæ neruorum paribus cõparetur, opportunè octauum nuncupabitur. Hoc itaq; simulatque excidit, in duos impares diductum ramos,[b] posteriorem, qui & gracilior est, retrorsum ad spinam inter musculos uertebris hîc adnatos reconditum detorquet, à quo in progressu surculos accipit radix[c] musculi à prima thoracis costa in transuersos ceruicis uertebrarum processus inserti, ac ceruicem in latus (uersus anteriora tamen) inclinãtis. Dein & qui ceruicis capitisq; in posteriora motibus hîc præficiuntur musculi, ab hoc octaui paris ramo surculos adipiscũtur. Quod autem eius rami, septimę ceruicis uertebræ spinam contingit, extrorsum ducitur: & rursus transuersim à spina abscedens, propagines offert humiliori sedi eius[d] musculi, qui scapulam mouentium secundus ac maior enumeratur. insuper &[e] musculo scapulæ basi inserto, scapulamq; ad dorsum trahenti, ac demum[f] illi quem hominis thoracẽ mouentium tertiũ recensuimus. At anterior octaui paris ramus, posteriori longè insignior, septimi, sed magis adhuc interdũ noni paris non minimam portionem cum ipso congredientẽ[g] suscipit: totusq; uariè uicinis paribus cõmixtus, si[h] unicam ipsius dempseris propaginẽ, in brachiũ fertur. Ex demissiori namq; ipsius sede, ubi iam proximis paribus se commiscuit, propaginem antrorsum emittit, quæ secundùm primæ thoracis costæ ductum ad pectoris ossis usque summũ perlata, in progressu surculos dispẽsat thoracis[i] musculo à clauicula in primam

a 2 figu. cha. 8. — b 3 fig. 11. — c 8 musc. tab. C. 14. tab. N. — d 9 musc. tab. Γ, Δ. — e 10. ta. Γ. — f 11 ta. F. — g 2,3 fig. X, aut specta fig. ca. 14. — h 2 fig. 7. — i 4 musc. tab. d.

primam inſerto coſtam. Præterea huius propaginis terminus in illos digeritur muſculos, qui à pectoris oſsis ſummo principium ducentes, ſurſum exporriguntur,[k] tum ad mamillarem capitis proceſſum,[l] tum ad os υ imagini comparatum, &[m] ad laryngis cartilaginem ſcuto non abſimilem. quanquam interim & his muſculis à ſexto pari neruorum cerebri[n] ſoboles offerantur, ut & à primo intercoſtali neruo, quem mox noni paris[o] propaginē eſſe dicam. Quæ autem octaui paris in brachium ſit ſeries, cum reliqua brachij neruorum explicatione perſequar: id etiam hoc loco ſubiungens, ab octauo pari, ſeu potius quarto brachium petente neruo, quum is alam accedit, ex poſteriori ipſius regione etiam[p] ramos pullulare, in cauam ſcapulæ regionem digeſtos.[q] Nonum par inter primam & ſecundam thoracis uertebras originem ducens, octaui quoq; paris ritu[r] ramum in poſteriora ablegat, ſimili quodammodo ratione atq; poſterior octaui paris ramus digerendum. Deinde non minimam ſui partem octauo porrigens, uti ſuo dicam loco, in brachium fertur.[s] reliquam uerò ipſius portionem primo coſtarum interuallo offert, quæ ſecundùm primæ coſtæ ductum ad pectus uſq; fertur in progreſſu, ut & reliqui coſtarum interuallis exporrecti nerui, ſoboles diffundens in muſculos thoraci incumbentes.

Noni paris ſeries.

Porrò[t] decimum, undecimum, duodecimũ, & reliqua ad primum uſq; lumborum, ſeu uniuerſæ dorſalis medullæ uigeſimum par, ſubſequentia, eadem quodammodo ſerie digeruntur. Quippe omnia mox atq; è uertebrarum lateribus exiliere, bipartitò ſcinduntur, ac minor graciliorq; ramus retrorſum ad uertebrarum ſpinas detorquetur, inter muſculos uertebris adnatos latitās. Sunt uerò illi, quos dorſi & thoracis motibus hic præeſſe retulimus. Videlicet humani thoracis motorum[u] quartus, in canibus uerò & ſimijs ſextus: deinde dorſum mouentium ſexti paris[x] alter, mox &[y] alter octaui dorſum mouentium paris, & circa ſuperiores thoracis uertebras[z] alter primi, &[a] alter ſecundi paris caput mouentium, &[b] alter tertij paris, &[c] alter quoque quarti paris muſculorum dorſum priuatim mouentium. In hos enim muſculos thoracis neruorum poſteriores rami ſparguntur: ueruntamen in illos toti non abſumuntur. at ubi iam ſpinarum attigere apices, extrorſum properant, inter mutuum dextri ſiniſtriq; lateris muſculorum congreſſum excidentes, atq; in muſculos poſtmodum digeſti, qui ab illarum quas cótingunt ſpinarum apicibus principium mutuantur: è quorum claſſe (præter aliquot nuper commemoratos, præcipuè autem alterum primi paris muſculorum caput mouentium) ſunt,[d] muſculus ſcapulam ad dorſum trahens, totiq; ſcapulæ baſi inſertus: &[e] humilior pars eius muſculi, quem ſecundum ſcapulam mouentium enumeramus, ac monachorum cucullis conferimus, quiq; hac parte ſcapulam deorſum uellit, mox humani thoracis motus opificum[f] quintus, &[g] is etiam qui brachium deorſum dorſo adducit. Et præterquàm quòd à poſterioribus horum parium ramis ſurculi in muſculos digerantur, etiam aliquot in cutem dorſo inſtratam contendunt, at minus frequentes quàm nerui in brachij, aut pectoris, aut colli cutem exporrecti. Cæterùm anteriores præſentiũ parium rami[h] ſurculos offerunt ſexti paris neruorum cerebri[i] ramo ſub tunica coſtas ſuccingente coſtarum radicibus exporrecto, illiſq; ſurculis adaucto. Dein præſentes rami coſtarum oblati interuallis,[k] uena itemq;[l] arteria concomitantur, & proprio[m] ſinu coſtarum interiori inferiorią; ſedi inſculpto uecti, ſecundùm coſtarum ductum in anteriora properāt. Rami enim ueris exporrecti coſtis, ad pectoris uſque os pertingunt: rami autem ſecundùm ſpurias delati coſtas,

Reliquorũ parium è thoracis uertebris proſilientium ſeries.

haud

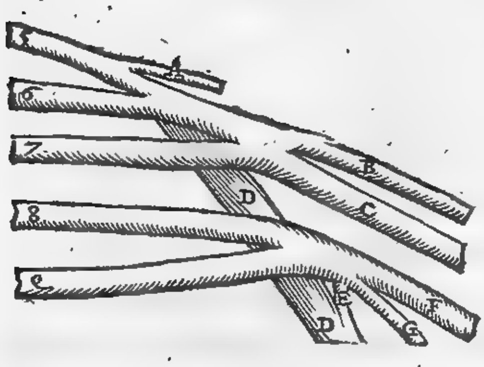
p 3 fi.4,x. q 2 fi.cha-racti.9. r 3 fig.6. s 3 fig.A. t 2 fi.cha-racti.10, & cuſq; ad charact.20. u 12 muſc. tab.Δ. x 13 ta.Γ. y 14 ta.Υ. z 12 ta.Γ. a 13 ta.A, B, c, c, ad F. b 13 ta.H. c 14 ta.O. d 10 ta.Γ. e 9 tab.Δ. f 11 tab.Δ. g 10 ta.Θ. h 2 fi.u,x. i 2 fi.cap. 2 b. k fi.cap.6 lib 3 G,G. l fi.cap.12 lib.3 k,k. m 1,4 fig. cap.19 lib. 1 K.

haud unà cum illis cessant, uerùm in abdominis usque anteriora super peritonæum repunt. Ab his ramis in progressu[a] sparsa admodum propaginum series in musculos thoraci adstratos diffunditur, è quorum numero[o] secundus est thoracem mouentium, &[p] qui brachium pectori admouet, &[q] qui scapulam pectori adducit, &[r] qui brachium deorsum uellit, &[s] obliquè descendens abdominis musculus. In hos enim musculos propagines ab intercostalibus neruis offeruntur, singulæ tanta industria ad costas, & uenas, & arterias, & ligamenta reflexæ, ut musculorum quibus porriguntur, fibrarum incessus adamussim quodammodo retineat. Atq; ut his musculis thoraci instratis ab intercostalibus neruis propagines exhibêtur, sic à neruis spurias costas superantibus, soboles quoq; abdominis musculis cõmunicantur, fibrarũ etiam illorum quibus attenduntur musculorũ ingressum utcunq; obseruãtes. A propaginibus musculos implicantibus, neruuli etiam thoracis cuti offeruntur, non quidem certa, neque nunquam aberrante serie: sed sparsim, eoq; prorsus modo, quo errantes uasorum rami, σποράδες Græcis nuncupati, digeruntur. Vtcunque tamen uaria, neq; sibi constans sit eiusmodi neruorum cutem petentium series, Natura nihilominus subuerita, ne tenero adhuc infanti lac familiare ipsius alimentum, à matre exigenti, papilla nõnunquam atrocius denegaretur, exactum papillæ sensum impartiri uoluit, quo tenerorum infantuli labrorum, mollisq; linguæ contactus illam uoluptate afficeret, qua homines illecti, hanc promptius sugendam contrectandamq; offerant. Ac proinde à neruis ferè, qui quartum costarum perreptant interuallum,[t] propagines diffunduntur in musculum, cuius beneficio brachium pectori adducimus: atq; ab illis propaginibus surculi in papillam pertingunt, simili[u] qua penis efformatur substantia constantem. Cæterùm ut præsentes surculi duodecimo neruorum pari quodammodo peculiares censendi sunt, ita sanè decimooctauo & decimonono paribus id priuatim asscribendum uenit, quòd[x] surculos offerant principio[y] sexti femur mouentium musculi, quod hinc è uertebrarum lateribus pronasci, iam multo antè commemorauimus.

Nerui papillam petentes.

a 2 fig. 1. dext. characteris lateris sinistri fig.
o 7 tab. 1.
p 3 tab. 2.
q 5 tab. 1.
r 10 tab. 3.
s 3 tab. 3.
t 2 fig. 1.
u 3 fig. tabule cap. 49 lib. 1 E, E.
x ad latus characterum 18, 19.
y 8 musc. tab. Θ.

NERVORVM PER BRACHIVM, CVBItum & manum series. Caput XIIII.

PRAESENTI figura neruorum brachium accedentium plexum, de quo in huius Capitis contextu mox agetur, & qui supra primam thoracis costam in colli latere consistit, nudum exprimere ita conatus sum, quemadmodum in postrema dissectione is mihi Patauij occurrit. Ut uerò delineatio esset apertior, omnes ramos qui à quinto, sexto, septimo, octauo & nono paribus aliò quàm in brachiũ deducũtur, resectos finxi: uti contrà omnes sunt conspicui in figura huius libri calci adhibita, & huius plexus imaginem ita exprimente, ut neutiquam pigere debeat & illam quoq; istius plexus occasione intueri. Characteres autem, quibus hæc figura insignitur, ita se habent.

5, 6, 7, 8, 9 *Radices parium neruos qui brachium subeunt constituentiũ, illic resectæ, quà à uertebris iam procidere. Nerui uerò brachij illic sunt abtruncati, ubi iam in brachium prolabuntur.*

A *Portio quinti paris, à qua tandem neruus deducitur, qui brachium subeuntium primus numeratur.*

B *Secundus neruus.*

C *Tertius neruus.*

D, D *Quartus neruus, qui hic ex posteriori sede prodit congressus quinti paris & sexti, portionemq; assumit ex po-*
E. *steriori sede congressus septimi paris: ac deinde sub octaui paris noniq; congressu prorepens, etiam ramum E insignitum ab illo ita atq; hic expreßimus assumit.*

F Quintus

F Quintus brachium petens neruus.
G Sextus brachium petens neruus.

A quibus paribus nerui in brachium ducantur.

a 1 fig. chartæ 5,6,7. b 1 fig. chartæ 8,9. c 2,3 fig. 2,5,7,8, 2,4.

AD brachium à quinto, sexto, septimo ceruicis neruorum [a] paribus, ac dein à primo secundoq; thoracis, seu totius dorsalis medullæ uertebris cõtentæ octauo & nono [b] paribus, [c] sex nerui digerũtur: quorũ seriem prosequar mox atq; addidero, neruos brachium adituros, statim ab ortu ad uertebrarum latera ita inuicem permisceri coireq;, & rursus inuicem dirimi, ac denuò cõgredi, & postremò separari, ut neutiquam dicere queas, quis'nam brachij neruus ab hoc illo'ue pendeat pari. at ueriùs quodãmodo sex præcipuos neruos à quadam commixtione, neruorumq; congerie, ac contextu reticulari, principium ducere astrues. Atq; hic implexus tam elegans est, ut ab illius effigie chordulas, Cardinalium galeris appensas, artifices primùm miscere committereq; forsitan didicerint. Quòd autem Natura artificio hoc peculiari, spectatuq; iucundissimo utatur, quo neruos longissimo progressũ deducendos, duriores, & ad iniurias pellendas pertinaciores reddat, neminem ambigere existimo, potissimùm si [d] implexum neruorum crus petentium unà quoq; spectauerit, ac non nimium interim Galeno in primo affectorum locorum libro acquieuerit. Cæterùm [e] primus brachium subiens neruus, eius quinti paris neruorum ceruicis [f] rami, qui in [g] musculi brachium attollentis sedem à scapulæ spina pronatam digeritur, soboles est, quæ tantum in externæ brachij regionis cutem paulò sub medio longitudinis brachij diffunditur, inibiq; cessat. Quippe inferiorẽ huius regionis cutem [h] alia exilis propago implicat, quæ nunc dictæ sobolis modo ex alto emergens, ab eo editur neruo, qui neruorum brachij [i] quartus erit. Atque hæc propago non isti solum cuti surculos offert, sed & illi etiam, quæ externam posterioremq; cubiti ad humerum articuli sedem amplexatur. Præsentes nerui, ut & omnes quoq; cutem accedẽtes, membrana, quam cum multis carnosam uocare libuit, pulchrè suffulciuntur, & inter hanc & cutem prorepunt, in homine multo adipe etiam immersi, mẽbranamq; illam cuti pertinaciter committentes, at pilorum interim modo graciles. Deinde non eandem perpetuò in situ, numero & crassitie retinent seriem: sicut in minoribus uasis, neq; parem numerum, neq; situm, neq; magnitudinẽ accuratè obseruari, iam antea relatum est. Porrò cæteri quinq; nerui per axillam brachium subeunt, atq; in plures ramos quàm primus sparguntur, singuliq; maiores crassiores'ue spectantur. [k] Secundus itaque brachium petens neruus, ab implexu quem neruos brachium ingressuros ad uertebrarũ latera efformare dixi, principium ducit. unde etiam nemo hunc neruum alicui pari uerè ascribet: quum non uno, sed pluribus neruorum paribus textus ille constituatur. Cæterùm neruus iste sub [l] musculo cubitum flectẽtium anteriori brachium ingreditur. Vbi enim duo illius musculi capita inuicem sunt coitura, neruus ille primùm in brachiũ fertur: quo etiam loco [m] musculus brachium pectori adducens, insertionẽ secundùm humeri lõgitudinem molitur. uti etiam [n] musculus brachium attollens, transuersim inibi humero implantatur: præter insertionem, quam hac propemodum regione [o] musculus tẽtat, qui ab humiliori scapulæ costa pronatus, brachium in posteriora allicit. ac demum eius quoq; [p] musculi insertio secantibus inibi occurrit, cuius beneficio deorsum uersus dorsi humiliora brachium agitur. Secundus igitur brachium petens neruus, priori cubitum flectentium subditur

Implexus neruorum brachium adeuntium.

Primus neruus.

d circa offis sacri regionem, in 2 fig. & huius lib. ult. e 2,3 fi. π, 2 ult. fi. R. f 2,3 fig. i. g 10 musc. tab. Δ. h 3 fig. chartæ 3 ult. fig. g. i 2,3 fi. Φ. ult. fig. e.

Neruos cutem subeuntes non eandẽ semper proponere seriem.

Secundi nerui ingressus.

k 2,3 fig. 9 ult. fig. S. l 6 musc. tab. Θ. m 3 tab. Δ. n 4 tab. Ξ. o 13 tab. S. p 10 ta. Θ.

subditur musculo: & sub[q] interiori eius capite, quod à scapulę processu anchoræ speciem referente originem ducit, occultatus, utrisq; eius musculi capitibus[r] surculum offert: ac decliuis prorepens, sub posteriori nuper commemorati musculi sede reconditur. Quas uerò propagines dein diffundat, ubi &[s] tertium neruum huc sermone deduxero, subijciam: qui secundo humilior, ex illo quoq; cōplexu, reti'ue, quod iam prius à neruorum brachium adeuntium radicibus confici diximus, prodit: & quum alam perreptat,[t] ramum promit [u] inter musculum brachium pectori adducentem, & illum quo brachium attollitur, cuti exporrectum, quæ illorum musculorū obducitur lateribus, quà illi se mutuò contingunt. Simulatq; uerò tertius neruus humero, seu brachij ossi appropinquat, mox etiam cubitum flectentiū anteriori musculo cooperitur: atq; simul cum secundo neruo deorsum properans,[x] ramulū capiti præbet[y] musculi cubitum flectentium posterioris, quod etiam interdum & à secundo neruo propagine quadam donatur. Cæterùm Galenus asserit, à tertio nostri numeri neruo, postquam is ramulum hunc in caput musculi cubitum flectentium posterioris deprompsit,[z] tantam propaginem diffundi, illamq; secundo neruo commisceri, quanta secundi nerui est portio, hàc sub anteriori cubitum flectentium musculo prorepens. Deinde subdit, se semel obseruasse, à tertio neruo ad secundum nullam cōmunicari propaginē. Nos sanè utrunq; quodammodo animaduertimus: sed multo sæpius, & perpetuò ferè in homine, à secundo neruo[a] propaginem notatu dignæ crassitudinis ad tertium neruum deductam spectauimus, qua tertius neruus crassior ualidiorq; reddebatur. Vtcunq; uerò sit, siue tertius secundo propaginem impertiatur, siue à secundo (quod uerius duco) ad tertium propago pertineat, siue etiam nullus secundi cum tertio congressus fiat,[b] secundus neruus perpetuò deorsum ad anteriorem articuli cubiti sedem contendit, musculo cubitum flectentium anteriore tectus, & in progressu ab externo ipsius latere[c] ramulum spargens in caput[d] musculi ab humero principium ducētis, & radio ad brachialis radicem inserti, radiumq; in pronum mouentis. Quum primùm uerò secūdus neruus ad anteriorē usq; cubiti articuli sedem, cubiti'ue flexum pertingit, secundum externum latus[e] tendinis musculi cubitum flectentiū anterioris, ad carneam [f] ducitur membranam, in cutem dissipandus. mox enim atq; ab alto emersit, in duos crassitie impares secatur ramos: quorum[g] unus, qui gracilior ac superior est, aliquousq; cum humeralis uenæ[h] ramo, secundū radium, ad mediam usq; cubiti longitudinē exporrecto, ac dein uersus ulnæ appendicem tendenti deducitur, uniuersam cutem radio incumbentem prętenuibus surculis intertexens: quorum[i] præcipuus, inferiorem radij appendicem superans, ad secundum usq; pollicis pertingit internodium hîc, uti & toto progressu, inter carneam membranam & cutem repens, sobolesq; tenuissimas diffundens. Huic surculo pollici exporrecto, interdum ramuli accedunt, permiscenturq;, ab ijs secundi nerui propaginibus, quas modò internā manus cutem adire scribam. [k] Humilior enim crassiorq; ramus eius secūdi nerui diuisionis, quę iuxta cubiti flexum perficitur, statim in duas quoq; dirimitur propagines, sub[l] media prorepentes uena, ab humerali ad communis uenæ cōstitutionem proficiscente. [m] Vna harum propaginū, quam elatiorem appellare nihil prohibet, postquam dictæ iam uenæ succumbens, ad[n] uenæ communis usq; originem obliquo ductu accessit, relicta uena cuti subtenditur: & in descensu elatiùs ad radij sedem nonnihil obliquè conscendens, secundùm internum latus[o] musculi longi, & radio

Tertij ingressus.

Secundi cum tertio congressus.

Lib. 3 de Administ. dissect.

Reliqua secundi series.

q 5 tab. 9 musc. ab l.
r 2 fig. ...
s 2, 3 fig. r. ult. fig. T.
t 2 fig. ...
u 3 musc. tab. per lineam ab l ad Q.
x 2 fig. ...
y 8 musc. tab. r.
z 2 fig. Y.
a ult. fi. X.
b 2 fig. u.
c 2 fig. r. ult. fig. Y.
d 11 ta. e.
e 6 tab. q musculi e.
f ult. fi. Z.
g 2 fig. Δ. ult. a.
h fi. cap. 6 lib. 3 i.
i 2 fig. inferius Δ.
k 2 fig. θ. ult. b.
l fig. cap. 6 li. 3 b, ad a.
m 2 fig. Λ.
n fig. cap. 6 lib. 3 a.
o 1 musc. tab. a.

radio proprij, ad brachialis usq; radicē perfertur.[p] Altera propago, quam memoriæ doctrinæq; gratia in scholis humiliorē nuncupo, magis obliquè quàm medium cubiti flexus, aut uenæ communis origo consistat, deorsum fertur, ac tandem uenæ interioris cubiti sedis cuti potissimum oblatæ attensa, ad brachiale usque[q] prorepit, in multos exiles surculos in progressu absumpta. Nam priusquam longo ductu in cubiti regionem feratur, in duos præcipuos partitur ramos: quorum[r] unus quodammodo radij regioni exporrigitur,[s] alter uerò ulnæ: ac uterq; crebrò brachiale superat, ramulos in cutem internę manus sedis dispargens. Dein ab illis ramulis, qui Veneris monticulum conscendunt, interdum soboles in externam manus sedem excurrūt, neruulis[t] commiscendæ cutem primi pollicis internodij externæ regioni obductam implicātibus. atq; in hunc modum secūdus absumitur neruus. Quî uerò Galenus huius nerui propaginem quandam diffundi scribat * arteriæ illi quoq; adhærescentem, cuius ante brachiale pulsum tangimus, non satis assequor: quum ea arteria in corporis ducatur alto, profundeq́; incedat: non autem, ut descriptæ nobis secundi nerui propagines, in cubiti quodāmodo superficie. præterquàm quòd illa arteria simul cum attensa ipsi uena, toto ipsius incessu alium insignem sibi in profundo corporis exporrectum, ac coniugem adhærescentemq́; uendicet † neruum, quem præcipuam tertij nerui brachium accedentium portionem esse, paulo pòst audies. Tertius namque neruus, simulatque in brachij regione secundi nerui[u] propagine adaugetur, frequenter[x] ramulum in cutem dispensat, anteriori brachij sedi hic obnatam. Hinc in alto uti ab initio repositus, cubiti flexum accedit, æquali propemodum interuallo in progressu à secundo distans, ac interiorem sedem sibi uendicans. Tertius enim neruus non adamussim per mediam cubiti flexus sedem in cubitum delabitur: uerùm anteriori sedi insidet[y] tuberis interioris humeri, ac super internum latus quodāmodo uehitur insertionis[z] musculi cubitum flectentiū posterioris. Quum uerò hanc transcendit insertionem, in multas[a] dirimitur propagines, seriatim tunc recensendas, ubi[b] quintum neruum ad cubitum usque sermonis serie deduxero, qui unà cum tertio in musculos digeritur, sedem cubiti interiorem occupantes.[c] Quartus itaq; neruus à reticulari illo neruorum iuxta uertebrarum latera implexu principium quoque ducens, omnium neruorum qui in brachium porriguntur longè crassissimus est, & similiter atque tertius occultatus cum ipso in brachium properat,[d] axillari uenæ & magnæ brachij arteriæ attensus, moxq́;[e] insignes utcunq; soboles[f] musculis distribuens, quorum ministerio cubitum extendimus. Priusquam uerò pręsens neruus ad medium usque longitudinis brachij pertingat, obliquè retrorsum[g] ad humerum brachij'ue os contorquetur, hoc & musculos cubitum extendentes intercedens. Verùm anteaquam penitiùs reflectatur, ab interno ipsius latere[h] propaginem emittit, quæ[i] inter musculos cubitum extendentes, & posteriorem cubitum flectentium in internam brachij sedem procidit, uniuersa in illius sedis cutem absumenda, surculosq́; partim sursum, partim deorsum multiplici serie sparsura. Porrò ipse quarti nerui truncus, ad eum modum secundùm humeri posteriora reflexus, sensim ad externam brachij sedem properat, ac ab externo latere[k] propaginem edit, quæ[l] inter exteriorem cubitum extendentium musculum, & caput longi musculi radium in pronum ducentis ex alto emergens, in cutem dispensatur externæ brachij & cubiti articuli sedi obductam. Quum primùm autem quartus neruus in alto semper latitās,[m] exterius

In 3 lib. de Admin. sect.

Tertij nerui ad cubiti usq; flexum progressus.

Quarti nerui in brachiū ingressus, ipsiusq; series.

p 2 fig. Σ. q Quod se conferat m & q ult. fi. lib. 3. r 2 fig. Γ. s 2 fig. Σ. t Quēadmodum ue ead cha. 5 fig. cap. 6 lib. 3. * fig. cap. ult. lib. 3 Q & ultima fig. lib. 3 arteria cū attensa illi uena g notatur. † 2 fi. cha. 4 & ult. fig. l, l. u ult. fig. X. x 2 fig. X. y 1 fig. ca. 23 lib. 1 S. z 8 musc. tabul. Γ. a 2 figuræ cha. 4 & ult. fig. c. b ult. fig. m ad n. c 2 3 fig. Φ. ult. fig. e. d ult. figu. lib. 3. Z uersus b. e 3 fig. Ψ. f 11 musc. tab. Θ, a & f. g Ad Y fi. 2 cap. 23. lib. 1. h 3 fig. Ω. ult. fig f. i Inter P & N 7 muscu. tab. k 3 fi. cha. 3 & ult. fi. g. l Inter S et X 9 musc. tab. m 2 fig. ca. 23 lib. 1 P.

humeri contingit tuber, posteriori illius sedi innititur, in qua huius nerui nomine[n] sinum à Natura priuatim exculptum diximus, quò neruus musculis occultatus, atque hîc in frequentem sobolem spargendus, tutò ueheretur. Mox enim atque neruus ille in cubitum ducitur,[o] ramum promit, qui ex alto emergens, errabundo ductu sub cute ad brachiale usque prorepit, frequentes surculos in progressu educens, à quibus cutis externam cubiti sedem obtegens intertexitur. Deinde quartus neruus in duos[p] discinditur truncos, in profundo, ut & ipsorum radix, recõditos. Horum[q] alter altero elatior est, ac radio exporrigitur:[r] alter autem qui humiliùs cõsistit, secundùm ulnam deorsum fertur. Elatior penitiùs[s] inter superius latus musculi bifido tendine brachiale extendentis, & exterius inferius'ue latus musculi longi radium in pronum ducentis, ad brachiale contendit, in progressu graciles ramulos utrisq; quibus attenditur occultaturq; musculis cõmunicans. Vbi uerò elatior hic ramus brachiale accedit, per[t] transuersum repit ligamentũ, in externa radij sede bifido * tendini brachiale extendenti obductum. Mox autem atque præsens quarti nerui ramus externam brachialis sedem[u] contingit, in duas dirimitur propagines: quarum altera duplici surculo externæ pollicis regioni offertur: altera uerò in duas secta soboles, unam indici porrigit, in ipsius externã sedem duplici quoq; surculo absumendam. alteram autem medio largitur digito, eam simplicem indiuisamq; interno lateri exterioris eius digiti sedis applicans.[x] Demissior ulnæq; exporrectus ramus quarti nerui iam cubitum ingredientis[y] bipartitionis, ilico[z] frequentes educit soboles: ac primã donat capiti[a] musculi indicem, medium & anularem extendẽtis: secundam capiti[b] musculi, cuius auxilio minimus extenditur digitus: tertiam autem offert[c] musculo, brachiale simplici tendine extendenti. In ipso autem secundùm ulnam processu,[d] tribus musculorum principijs ab hac originẽ ducentibus[e] propagines exhibet. Horum musculorum primus est, qui radium in pronum ducentium breuior uisitur: mox ille qui triplicem diffundit tendinẽ, ac unum brachialis ossi primum pollicis os sustinenti innectit, secundum primo pollicis ossi, tertium secundo pollicis ossi & tertio. Dein musculus, qui tribus pollicis ossibus insertus, pollicem extendendo uersus indicem ducit. Mox musculus, cuius beneficio index, ac interdum quoque medius à pollice in latus abducuntur. Quod uerò huius rami[f] reliquum est, brachiale non conscendit, multoq; minus in minores absumitur digitos: sed uniuersum hîc ad brachialis radicẽ cessat, aliquot surculis brachialis cum cubito articulum implicans. ad hunc sanè modum quartus neruus in ramos spargitur.[g]

Quinti nerui in brachiũ ingressus, ipsiusq; series cum tertio.

Quintus autem à commemorato iam sæpius nobis plexu inferius quàm quatuor hactenus descripti, principium obtinens, quartoq; attensus, per axillam in brachium fertur, nullas omnino soboles cuiquam brachij parti distribuens. Nam indiuisus[h] inter musculos cubitum extendentium interiorem, & cubitum flectentium posteriorem, secundùm internam brachij sedem occultatus, tantisper porrigitur, dum[i] internum humeri contingat tuber, ad cuius posteriorem reflectitur sedem, hîc priuatim habens[k] sinum, quo aptè in cubitum uehitur. Quemadmodum enim tertius neruus anteriorem interioris humeri tuberis sedem occupare dictus est, ita sanè & quintus hîc neruus in posteriori sede eius tuberis consistit, pariq; quodammodo serie cum tertio digeritur. A' duobus namque præsentibus neruis[l] propagines omnibus offeruntur musculis internam cubiti sedem occupantibus, qui & ab interiori tubere humeri, & ab ipsa ulna radioq; principium mutuantur. Ac à tertio

n eius. fig. V.
o 3 figur. cha. 33. ult. fig. b.
p 3 fi. cha. 34. ult. fi. i.
q 3 fi. cha. 35. ult. fig. k, k.
r 3 fi. cha. 37. ult. fig. l, l.
s Inter Y et X 9 ta. muscul.
t 1, 2 musc. tab. cha. 3.
* 11 musc. ta. k musc. Λ.
u 3 fi. cha. 36.
x 3 fi. cha. 37.
y 3 fi. cha. 34.
z 3 fi. cha. 38.
a 9 musc. tab. Z.
b 9 tab. Θ.
c 9 tab. Λ.
d 10 tab. Λ, Ξ, Γ.
e 3 fi. cha. 39, 40, 41.
f 3 fig. cha. 42.
g 2, 3 fi. *. ult. fi. m.
h 7 musc. tab. P, N.
i 2 fig. ca. 23 lib. 1. S.
k eius. fig. V.
l 2 figu. iuxta char. 43 ult. fig. c, n.

tertio quidem neruo potissimùm soboles sparguntur in[m] musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, &[n] illum qui tertios eorundem digitorum flectit articulos, mox[o] illum qui tertij pollicis ossis flexus est autor. deinde propago quoq; à tertio neruo[p] illi porrigitur musculo, qui ab interno humeri prodiens tubere, ac postbrachialis ossi indicem sustinenti insertus, brachialis flexus opifex habetur. Verùm is musculus etiam à quinto neruo surculum subinde ascifcit, ut & omnes ab interno humeri tubere pronati. ex quorum classe, præter nuper commemoratum[q] is censetur, qui tendine lato internę manus cuti subnascitur: dein[r] qui quarto brachialis ossi insertus brachiale flectit, mox[s] qui radium in supinum ducentium superior longiorq; describitur. Porrò quintus & tertius nerui, etiamsi sparsam hanc propaginum deriuent seriem, penitus hic non absumuntur: uerùm utrorumq; singuli adhuc supersunt rami, insignes sanè, & in plures surculos diffundédi. Ac tertij quidem nerui[t] ramus inter musculum quatuor digitorum secundos flectentem articulos, & illum qui tertium pollicis os flectit, radio exporrigitur, unà cum[u] uena ac arteria hàc deductis ad brachiale properans, &[x] transuersum permeans ligamentum in brachialis interna sede tendinibus obductum. Iste tertij nerui ramus surculos, sed nimis quàm obscuros, quibusdam musculis exhibere dicitur: qui in manu repositi, digitorum motibus quoq; præsunt. cuiusmodi[y] is est, quo pollex ab indice maximè abducitur: dein[z] quo pollex indici proximè adigitur, &[a] duo pollicis primum flectentes internodiũ, &[b] tres secundi ipsius internodij flexus opifices, mox[c] qui indicem ac medium pollici adducunt, ac [d] duo qui indicis primum flectunt articulum, ac interior deniq; primum medij digiti os flectentiũ. Verùm his musculis, ut &[e] illi qui radium in supinum ducentium inferior est, nerui potius attenduntur, quàm inserũtur, aut etiam superficietenus adnascuntur. Ipse tamen tertij nerui ramus in uola tres notatu dignas emittit propagines, quarum prima pollicis internam accedit sedem, in duos prius dissecta surculos: secunda etiam binis surculis internæ indicis sedi implicatur: tertia uerò simplex, interno tantum lateri interioris medij digiti sedis exporrigitur. Porrò quinti nerui[f] ramus, ulnæ attensus, inter musculum secundos quatuor digitorum articulos flectentem, & illum qui eorundem digitorum tertios articulos flectit, ad brachiale ducitur,[g] uena etiam & arteria concomitatus, quæ ulnæ exporriguntur, atq; ad uolam per transuersum brachialis ligamentum tendunt. Hic ramus simulatq; ligamentum id superauit, unam propaginem in duos diuisam surculos, minimi digiti internę sedi communicat: ac unam similiter in duos surculos diremptam, internæ sedi anularis digiti offert: mox unam quoq; medio digito communicat, quę indiuisa externo applãtatur lateri internæ medij digiti sedis. Pręter has quinti nerui propagines, nullas in manus musculos spargi animaduerto, in[h] illos dico, qui anularem & minimum ad pollicem ducunt, qui primum os minimi & anularis flectunt, cum externo musculo primum medij digiti os flectentium, &[i] illo qui minimũ à cæteris digitis in latus remouet. Nam, uti prius monui, his musculis nerui potius attenduntur, quàm adnascuntur. Porrò præsens quinti nerui ramus, ulnæ exporrectus, ad hunc modum non totus absumitur. nam non persunctoriè expendendam promit[k] propaginem, paulo inferiùs quàm medium ulnę longitudinis consistit. quum enim ramus hic ulnę medium emensus est, ab externo ipsius latere propaginem illam educit[l] inter musculum brachiale flectentium inferiorem, & inferiorem brachiale extendentiũ. Propago

m 3 musc. tab. a.
n 6 tab. Z.
o 6 tab. n.
p 1 tab. Z.
q 1 tab. Y.
r 1 tab. Z.
s 1 tab. V.
t 7 tabul. Q.
t 5 fi. cha. 44 ult. figu. d.
u ult. figu. lib. 3 g.
x 4 musc. tab. 6.
y 3 muscu. tab. p.
z 11 tab. f.
a 6 ta. π, λ.
b 7 ta. cha. 1, 2, 3.
c 6 ta. ſ, ſ.
d Ad alterum latus Δ 8 tabul.
e 7 tab. X.
f 2 fi. cha. 45 ultima fig. o, o.
g ult. figu. lib. 3 i.
h Ex nuper scriptis petuntur tabul.
i 3 tabu. r.
k 2 fi. cha. 46 ult. figu. p.
l 9 musc. tabu. inter Ξ & Λ.

hinc ex profundo elabens, secundùm ulnam in externam sedem cubiti porrigitur: & quum externam brachialis sedem contingit, in externam regionem illorum digitorum ramulos spargit, in quam[m] quartus neruus nullas soboles prompsit. Diuiditur itaque ea quinti nerui propago in tres ramos, quorum primus duplici surculo externam minimi digiti sedem adit, secundus duplici quoque surculo externæ anularis sedi exporrigitur: tertius autem indiuisus, externo implicatur lateri exterioris medij digiti regionis. Quoniam uerò quintus neruus hanc externæ manus sedi exporrectã diffundit propaginem, subinde uidimus quintum neruum tot atq; dixi surculos in internam manus sedem non digerere. Haud semel enim obseruaui, à tertio neruo etiam externum latus interioris sedis medij digiti, & internum latus anularis surculos assumere, quinto tunc duas tantum propagines internæ minimi digiti sedi, & unam anularis interiori sedi porrigente. Dictam nunc neruorum in manum seriem non iniucundè in teipso obseruabis, modò adamussim neruos alterius manus pollice aut cubiti innixu, ad os ita cõpresseris, ut animalis spiritus transitum compresione cohibeas, ac pars cui nerui inseruntur stupescat. Fit uerò id iuxta cubiti articulum non multis intectum uestibus, aut non multa adipe (ut in obesis mulieribus) inuestitum commodissimè. nam si pollice quartum neruum aliquandiu compresseris, senties externam pollicis & indicis sedem, & internum quoq; latus exterioris sedis medij stupescere. Quod autem quartum neruum compressuro, pollicem inter posteriorem ulnæ processum, & externum humeri tuber ui impingere oporteat, neminẽ latet, qui modò surda aure quarti nerui seriem non obaudiuerit. Iam si quintum neruum compressurus, pollicem ad posteriorẽ interioris tuberis sedem ui admoueris, mox interna externaq; sedes minimi digiti & anularis, & inferior medij, stuporem experientur. At si maiori conatu anteriorem interioris humeri tuberis sedem compresseris, atq; ita tertium neruum obstruxeris, ilico interna sedes pollicis & indicis, & pars medij, stupore laborabunt. Quum uerò hæc exploras, perpende pariter, quàm leue sit, nonnunquam motum integro adhuc sensu perire, & sensum quoque motu adhuc integro aboleri. Nam ut cæteros taceam neruos (& ne à reconditis magis exempla petam) à uulnere aut alio affectu quartum neruum, quà is secundùm humeri posteriora reflectitur, aut etiam quà à reticulari plexu ad uertebrarum latera consistenti exorditur, præscindi, aut aliàs ex humoris affluxu, eiusq; generis malo quopiam ita uitiari, ut animalis spiritus cum ipso non deducatur, & quintus neruus interim illæsus (uti factu est facillimũ) ac integer sit, non'ne minimi digiti & anularis extensio perdetur, illorum sensu haud uitiato? Nam quintus neruus sensum suppeditans, illæsus est: at propter quarti uitium, musculorum digitos extendentium munus intercidit. Quid si casu quintus neruus, integro interim quarto, contusus, aut alioqui oblæsus fuerit: non'ne paruus digitus & anularis stupescent, ipsorum interim motu haud corrupto? Atq; ut hæc de quarto neruo & quinto, exempli gratia proposui: ita sanè illi, quem neruorum series, & musculorum natura non fugiunt, expendere confingereq; promptissimum est, quî sensus illæso motu aliquando aboleatur: aliquando autem seruato sensu, motus corrumpatur. Neq; necessum est eò deflecti, quòd maior uis animalis ad motum, quàm ad sensum requiratur: & multo minus admittẽda est Anatomicorum quorundam ratio, qua illi confingunt quosdam neruorum surculos motui tantum, alios autem sensui præesse. quasi uerò quis neruorum surculus sensu tactus

[m] [illegible]

Quî citra sectionem neruorũ in brachiũ series experiri posit.

Sensum seruato motu perire, & contrà.

Lib. 1. de Affectorum locorũ cognitione.

tactus destitueretur, & non quæuis tandem corporis pars sua essentia consti-tutione'ue sensui haud repugnans, à quolibet neruorum surculo ipsam perre-ptante, tangendi uim obtineret. Quia uerò hæc aliò spectant, sexti nerui (qui adhuc enarrandus superest) seriem quoq; perstringemus.[n] Istius principium ab infima retis iam sæpius dicti sede enascitur, & inconiugatus per axillam in brachium properat, nullibi in alto reconditus, sed cuti internæ brachij sedis substratus, ad internum humeri accedit tuber, in progressu conterminis eius quam perreptat cutis partibus[o] frequentem depromens sobolem. Ad internum uerò humeri tuber, in plures partitur ramos, uenæ axillaris[p] propaginibus sub cute exporrectis partim incumbentes, partim quoque substratos. Hi deorsum numerosa propaginum serie secundùm ulnam digeruntur, inter cutem & carneam membranam deducti, & priusquam brachiale contingant cessantes, perpetuoq; secundùm inferiore cubiti regionem seu ulnam exporrecti.[q] Præsens neruus crassitie secundo respondet, ubi is cubitũ accedit. Quintus autem neruus iuxta cubitum tertio in crassitie cõuenit. in axilla autem tertius quinto gracilior uisitur, ipsiq; similis tunc propemodum est secũdus, priusquam scilicet sui portionem tertio commiscuit. Atq; ita quintus, tertius & secundus ipsorum in axillam ingressu sexto numeris aliquot sunt crassiores. omnium autem plenissimus est, quem quartum enumeraui: quẽadmodum summè etiam gracilis occurrit, qui primus recensebatur.

n 23 fi. 2. 2 fig. 9, 9.
o fi. 2 cha. 48, 48.
p fig. cap. 6. li. 3 u, x.
q Confer inter se neruos in 2, 3 fig. sed magis in ulti.
Sexti nerui in brachium ingressus ac series.
Neruorum crassities.

QVINQVE PARIVM NERVORVM E LVMBORVM uertebris prodeuntium series. Caput XV.

DORSALIS medullæ lumborum uertebris complexæ[a] nerui, in hoc thoracis uertebrarum neruis magna ex parte conueniunt, quòd à singulis[b] rami retrorsum ducantur in musculos uertebris adnatos. Committitur autem hic uertebris[c] musculus humani thoracis motorum quartus, dein dorsum mouentium * undecimus, ac demum[d] qui huic substernitur decimustertius. Atq; his musculis propagines à posterioribus ramis offeruntur, quum illi adhuc reconditi ad uertebrarum spinas ducuntur. Quando autem rami ex mutuo utriusq; lateris musculorum connexu, atq; ab ipsis spinarum apicibus procidunt, ad latera denuò excurrunt, cuti &[e] musculo pręcipuè intexti, cuius ope brachium uersus dorsi humiliora agimus.[f] Anteriores autem horum parium rami in abdominis musculos, ac illum qui brachium uersus dorsi humiliora detrahit, ipsamq; adeò cutem disseminantur, ut & in[g] musculorum dorsum mouentium nonum, & eum qui femur mouentium[h] sextus mihi numeratur. Dein à uigesimoprimo pari, seu secundo lumborum, unà cum seminaria sui lateris arteria perquàm[i] exiguus surculus ad testem ducitur, si modò à sexti paris neruorũ cerebri[k] ramis costarum radicibus exporrectis, atq; in intestina propagatis, nullæ soboles ad testes pertingant. nam & ab illis ramis interdum surculos testibus exporrigi animaduertimus. Quinetiam ab anterioribus ramis trium primorum parium ex lumborum uertebris prosilientium,[l] surculi etiam diffunduntur, qui nuper dictos sexti paris ramos costarũ radicibus exporrectos accedunt, illosq; adaugent. A' tribus uerò humilioribus è lumborum uertebris elabentium paribus, non minimi sanè nerui crus accedunt: qua autem serie in illo digerantur, secundo ab hoc Capite exequar.

a 2 fig. et ult. fi. cha. 20, 21, 22, 23, 24.
b 3 fi. cha. 52, 52.
c 11. tabu. muscul. Δ.
** 13 tab. Γ.*
d 14 ta. T.
e 10 tab. Θ.
f 2 fig cha. 50, 50. dein 51.
g 8 mus. ta.
h 12 musc. tab. Θ, Ξ.
i 2 fig. cha. 49, 49.
k 2 figu. cap. 2 b.
l Ad latus cha. 20, 21, 22 fi. 2.

NERVORVM E' SACRO OSSE PROSILIENTIUM SERIES. Caput XVI.

QVA'M cōcinnè Galeni ossis sacri descriptiones inuicem, ac demum[a] hominis ossi congruant, primo explicuimus libro, addentes quoq; inter sex hominis sacri ossis ossa anteriori & posteriori sede foramina exculpi: adeò sanè, ut hominis neruorum series à canum & caudatarum simiarum serie plurimum discrepet. Ac[b] primum quidem par tam in hominibus quàm quadrupedibus inter os sacri ossis primum, & infimam lumborum uertebram ea prorsus ratione, qua neruorum paria è lumborum uertebris egrediuntur, procidit, moxq; ab egressu ramum in posteriora non secus ac superiora paria diffundit, qui etiam similiter atq; posteriores illorum parium rami, digeritur. Priuatim uerò à posteriori illo primi paris sacri ossis ramo,[c] propago utcunq; insignis in musculos spargitur, ab ilium osse principium ducētes, potissimùm autem in[d] primum femur mouentium. Dein eius propaginis soboles non pœnitendę in cutem clunibus obductam deriuantur. Anterioris uerò præsentis paris rami præcipua portio neruis in crus deducendis permiscetur. Is enim totus in crus non absumitur, quum ab illo[e] propago secundùm internam ilium ossis sedem exporrigatur, surculos offerēs abdominis musculis, & illi pariter[f] musculo, quem ab interna ilium ossis sede pronatum, femur mouentiū septimum recensui.[g] Cæterùm quinq; humiliora sacri ossis neruorum paria peculiari procidunt ratione. nam priusquam ex ipso osse elabantur, gemina ab utroq; latere sunt, & unus neruus utrobiq; à singulis paribus in anteriora procidit, & unus item utrobiq; retrorsum: atq; hæc series in hominibus uisitur. In simijs uerò & canibus alia occurrit. uti enim tria tantum in illis sacri ossis neruorū sunt paria, sic etiam duo solùm inferiora anteriùs posteriusq; excidunt. Dein reliqua paria (quæ in canibus & caudatis simijs cernuntur numerosa) ab ossis coccygis (ut sic etiam de illis animalibus loquar) lateribus (uersus posteriora tamē magis) in eum modum prodeunt, quo ex thoracis & lumborum uertebris nerui egrediuntur, quum interim ab hominis osse nobis coccyge uocato, ne unus quidem exiliat neruus. Adeò sanè, ut minimè mirandum sit, si ego in horum neruorum paribus recēsendis, à Galeni sententia in libro de Ossibus procul declinem. Quinq; igitur sacri ossis inferiora paria neruos in posteriora excidentes ad musculos potissimùm digerunt, qui ilium ossis & sacri ossis posteriorē occupant sedem: ex quorum classe in dextro latere est musculus dorsum mouentium[h] undecimus, ac dein[i] decimustertius, pręter membraneū initium[k] musculi brachium ad dorsi humiliora agentis, & * quartum humani thoracis motorū. Item[l] quatuor primi femur mouentium, ac cutis deniq; clunibus obducta, quę ipsa quoque propaginibus aliquot ab illis neruis donatur. Anteriores uerò nerui uariè magis digerūtur. siquidem tres superiores, primi paris modo in crus (uti subsequenti narrabo Capite) properant. Duo autem humiliores nerui, qui sexti septimiq; parium propagines sunt, in ani musculos digeruntur. ad hæc, in uteri ceruicem frequenti sobole, uti etiam in uirorū uesicæ ceruicem penem'ue, pertinent. Nam uesicæ ac uteri item fundus plerunque[m] neruulos ab illis mutuantur ramis, qui à sexto pari neruorum cerebri costarum radicibus sub tunica costas succingēte exporrigūtur.[n] Terminus uerò dorsalis medullæ ex sexto sacri ossis osse procidēs, nerui ritu mihi haudquaquam digeri uisus est, etiamsi hunc à

a Spectatur hæc 5. cap. 18 li. 1.
b 2 figu. & ult. cha. 25.
c 3 figu. chara. 54.
d 9 musc. tab. Γ.
e 2 figur. char. 53.
f 8 tab. Λ.
g Cōfer secundam figu. tertię.
h 13 musc. tab. Γ.
i 14 ta. T.
k 9 ta. Θ.
* 12 musc. tab. Δ.
l 9 tab. Ψ. 10 Σ. 11 Ξ & Φ.
m 2 figu. cap. 2 l. 4.
n 2 3 figu. char. 56.

hunc à quibusdam neruum coniuge carentem uocari non ignorem. In homine tamen, cuius sacrum os quinq; tantum efformari uidebatur ossibus, medullæ dorsalis terminus ab osse procidens, unum utrinq; diffundebat surculum, hac ratione sexti paris sacri ossis uices supplens.

NERVORVM FEMVR, TIBIAM ET PEDEM adeuntium distributionis ratio. Caput XVII.

Quatuor neruos crus petere.

CRVRI iuxta femoris initium à dorsi medullæ lumborum uertebris, & osse sacro cōplexæ neruorum paribus, [a] quatuor nerui offerūtur, à reticulari quodāmodo plexu perinde procedentes, atq; præcipuos brachium petentes neruos pronasci, iam antea relatum est: quanquam magis uarius in ceruice, quàm hîc ad lumbos sacrumq; os neruorum implexus occurrat. His neruis non eadē obtigit crassities, multoq; minus par series & ductus. qui enim primus ac tertius recensebuntur, graciles sunt. Secundus autem duobus illis crassior subinde reperitur, licet interea tenuis quoq; sit. quartus uerò illorum trium unà complexorum crassitiem longè uincit. [b] Primus à suprema parte implexus neruorum in crus pertinentium originem ducit, ubi scilicet tertij lumborum paris (quod ordine in uniuerso dorso uigesimumsecundum est) anterior ramus quarto lumborum pari commiscetur. Neruus hic lumborum incumbens [c] carnibus, ac peritonæo substratus, in femur procidit secundùm exterius latus tendinis [d] sexti femur mouentium musculi, qui unà cum septimo femoris motuum autore musculo hàc supra coxendicis os ad [e] minorem femoris processum cōtendit. Simulatq; uerò neruus ille femur contingit, [f] ramum depromit cuti paulo minus quàm ad genu usq; exporrectum, quæ anteriori femoris sedi uersus externum ipsius latus obducitur. Porrò [g] maior præsentis nerui portio in alto latitans, aliquot propagines deriuat [h] primo tibiam mouenti musculo, qui ab antica sede appendicis ilium ossis principium ducit: dein & [i] septimo tibiam mouenti musculo, qui à maioris processus femoris radice enascitur: mox quoque [k] nono tibiæ motuum autori, atq; cum illis musculis primi huius nerui grandior portio decliuis ducta, elatiùs quàm genu consistat articulus, terminatur.

Primi nerui series.

[l] Secundus neruus suum principium inferiùs quàm primus adipiscitur, eregionè uidelicet uigesimisecundi paris neruorum dorsalis medullę, seu eregionè articulationis tertiæ lumborum uertebræ cum quarta. Hic neruus peritonæi etiam posteriori regioni subtensus, simul cum [m] uena & arteria per inguina femur petētibus in crus porrigitur, ac mox ab interno ipsius latere [n] ramum deriuat, † uenæ ad pedis usq; pollicē [o] attensum, quam ab inguine per internam femoris sedem, ac per genu articulum, internamq; tibię regionem sub cute ad summum usq; pedem protendi cōmemorauimus. Atq; ut illa uena uarias soboles in progressu ad cutem illi cōterminam diffundit, ita sanè & hîc secundi crus petentis nerui ramus anteriori uenæ illius sedi toto ductu cōtiguus, soboles passim in cutem spargit: quarum [p] illæ sunt præcipuæ, quas anteriori & interiori uersus poplitem, genu regionibus offert. Neq; sanè oscitāter obaudiendum est, pręsentem ramum anteriori uenæ parti exporrigi, ut in eius uenæ sectione, quam mox sub genu aut iuxta interiorē malleolum molimur, scalpellus retrorsum atq; in posteriora impingatur, ne is casu antrorsum actus, neruū pręsecet. Cęterùm [q] grādior secūdi nerui portio simul cū uena ac arteria ipsum

Secundi nerui series.

a: fi. cha. 57, 60, 66, 71. ult. fig. G, h, i, l.
b: fi. cha. 57. ult. fig. G.
c 1 muscu. tab. θ, Ξ.
d 8 tab. Θ cum Λ.
e 1, 2 figu. cap. 30 lib. 1 d.
f: fig. cha. 58. ult. fi. α.
g: fi. cha. 59. ult. fig. β.
h 3 muscu. tab. Σ.
i 5 tabul. Λ ab ν.
k 4 ta. Φ.
l: fi. cha. 60. ultim. figur. γ.
m ult. figu. lib. 3 d.
n: figur. cha. 61. ult. fig. Δ, Δ.
† ult. fig. lib. 3. m, m.
o: fi. cha. 62.
p: figur. cha. 63.
q: figur. char. 64. ult. fig. ε.

concomitantibus, reconditur, & in musculos anteriorem femoris sedem occupantes quoq; digeritur: praecipuè autem in[r] quintum femur mouentium, & in[s] octauum tibiam mouentium, cum quo etiam secundùm internum latus[t] noni tibiam mouentiũ musculi deorsum fertur, & supra genu articulum non minus quàm primus neruus cessat, in progressu membranulis uasa colligantibus exiguas porrigens soboles.[u]

Tertij nerui series.

Tertius neruus secundo succedit, illic potissimùm enatus, ubi quarta lumborum uertebra quintae articulatur. unde peritonaeo quoq; succumbens, &[x] musculo femur mouentium septimo uectus, ad pubis ossis[y] foramen contendit. quod quum permeat,[z] nono &[a] decimo femur mouentibus musculis ramulos porrigit: mox uerò &[b] illis musculis, qui à pubis osse pronati, peni peculiares censentur. At ubi paulo demissius prorepsit, duorum neruorum, quos iam descripsimus, ritu,[c] ramum emittit cuti internam femoris sedem iuxta inguina occupanti. Dein eius nerui[d] reliquum, sobolem offert[e] secundo tibiã mouenti musculo, ac dein[f] quinti etiam femur mouentis musculi portioni à pubis osse pronatae ramum deriuat, supraq; medium lõgitudinis femoris terminatur.[g]

Quarti nerui series.

Quartus cruris neruus tertio quidem ortu subsequitur, at sextuplo etiã crassior est, atque ex uigesimiquinti ac trium succedentium parium anterioribus ramis potissimùm conflatur: non solùm omnium corporis neruorũ crassissimus, uerùm etiam quum hinc à dorsalis medullę quasi termino principiũ obtineat, durissimus, pariterq; ualidissimus. Hic neruus peritonaeo quoq; subditus, inter sacri ossis latus, & iliũ os, quà haec ossa inuicem dehiscunt, tanquam per[h] sinum ipsi peculiariter paratum ducitur, & mox[i] ramũ ex posteriori ipsius sede pullulat, qui aliquousq; sub[k] primo femoris motorum latitans musculo, tandem ad cutem procidit, soboles distributurus cuti, inferiori clunium sedi obtensae, & illi pariter cuti, quae posteriorem femoris sedem nonnihil ultra mediũ longitudinis femoris integit. Cutis enim supra genu in posteriori femoris sede reposita, ab[l] alia quarti nerui propagine ramulos obtinere mox docebitur. Posteaquam igitur quartus neruus hunc ad cutẽ deprompsit ramũ,[m] alias utcũq; grandes distribuit soboles in musculorũ[n] capita digerendas, quae à coxendicis ossis appẽdice principiũ ducunt, quorum tria tibiae motibus famulãtur, ac tertium, quartũ & quintum tibiam mouentes cõstituunt musculos. quartũ uerò caput, quintũ femur mouẽtium efformat musculũ. Quartus neruus hinc inter musculos posteriorẽ femoris sedem sibi uendicantes reconditus, deorsum fertur, ac paulo sub medio longitudinis femoris[o] ramum educit in quarti tibiam mouentis musculi[p] partem à femoris osse, ac si peculiaris esset musculus, enatam. Ab hoc ramo propagines in cutem excurrunt humiliori sedi posterioris femoris regionis iuxta genu obductam. Simulatq; quartus neruus inferiorum femoris capitum radicem spectat,[q] utrinque unam edit propaginem, in[r] capita musculorum disseminandam, qui tres primi pedis motores enumerantur. Quando autem quartus neruus in[s] sinu[t] consistit, quem duo inferiora femoris capita mutuò dirempta efficiunt, in[u] duos crassitie inaequales truncos partitur, à quibus uniuersae propemodum tibiae & pedi item nerui offeruntur. Nullus enim in tibiam neruus procidit, à quarto non diductus, praeter[x] ramum secundi crus petẽtis nerui interiori femoris & tibiae & pedis sedi exporrectũ. cuius etiã uices is quarti nerui[y] ramus non semel subire uisus est, quem paulo pòst secundùm internam tibiae sedem (uersus suram tamen magis) sub cute ad internum usq; pedis latus diffundi scribam. Caeterùm neminem mirari uelim, quòd quartum neruum

non secus

r 2 musc. tabul. 9. x. s 6 tab. F. t 4 tab. 9. u 2 fig. cha. 66 ult. fi. ? x 8 tab. A. y 1, 2, 3 fig. cap. 23 lib. 1r. z 8 tab. Y. a 16 tab. F. G, H. b 1, 2 figu. cap. 49. li. 2 K, L. c 2 fi. cha. 68. ult. fi. x. d 2 fig. 69. ult. fig. 8. e 16 muscu. tabul. Δ. f 8 ta. Φ, c. g 2, 3 figu. cha. 71 ult. fig. 1. ac e. tiã 10 mus. tab. ?. h 2, 3 figu. cap. 29. lib. 1. c. i 2, 3 figur. chara ?. 72 ult. fig. r. k 9 tab. r. l 2 fig. cha. 74. m 2 fi. cha. 73. ult. fi. u. n 10 musc. tab. r, ς. & 11 tabul. λ, μ, ν, σ. o 2 fig cha. 74 ult. fi. ξ. p 11 tab ς. q 2 fig. cha. 75. ult. figu r ε ς, ο. r 12 tab. π, ρ, σ. s 1 fig. cap. 30 lib. 1. t 2 fig. cha. 76. u 10 musc. tab. θ, κ. x 2 figur. char. 61. y 2 figur. char. 83.

non secus quàm si unicus esset, non autem (ut Galenus docet) geminus, secundùm totam femoris longitudinem sermone deduxerim: quum uniuersus in homine unicam obtineat circumscriptionem. & si quis ipsius qua inuestitur membrana unguibus dirempta, hunc uelut in duos neruos dirimere proposuerit (quod leui etiam fit negocio, si manum ab ea sede, qua neruus propè femoris inferiora capita bipartitò scinditur, sursum ad mediam usq; femoris longitudinem duxeris) etiam licebit in quàmplurimos neruos ipsum hac ratione diuidere: quum is aliud nihil sit, quàm plures nerui instar plurium rectorum funiculorum protensi, & membranis circundati. Ac proinde ea ratione, qua quis quartum neruum geminum esse cõtendet, ego illum decem & octo neruis conflari astruam, quum aliquando tot ipsius portiunculæ seu funiculi illos studiose numeranti occurrerint. Quotcunque uerò quartus neruus constet partibus, in poplite, uti prius dicebam, uniuersus in duos impares dirimitur truncos.[a] Exterior, qui & gracilior est, uersus fibulæ cum tibia connexum prorepens, mox[b] ramum à se profert, qui secundùm externum tibiæ latus, exterioremq; malleolũ, ad pedis usq; externam sedem, minimumq; digitum, sub cute exporrigitur, surculos utcunq; graciles ipsi conterminæ cuti toto incessu offerens.[c] Præcipua uerò exterioris trunci portio,[d] septimi pedem mouentis musculi caput subiens,[e] ramum ex alto quoque dispargit sub cute, ultra medium longitudinis tibiæ excurrentem, quæ anteriori tibiæ sedi obducitur.[f] Ipsum autem[g] præcipuæ portionis reliquum, iuxta fibulæ externum latus descẽdit, inter septimum eum musculum, &[h] octauum pedem agentium occultata, & illuc usque prorepens, ubi in exactos tendines illi musculi desinunt, uersusq; exteriorem malleolum reuolui incipiunt.[i] Interior idemque crassior diuisionis, quam quartus neruus in poplite molitur, truncus, rectà deorsum incedit, & ab interno latere[k] ramum depromit, secundùm internam tibiæ sedem, modicè uersus posteriora ad internum malleolum, & hinc ad internum pedis latus ad pollicem usque sub cute exporrectum, & utrinq; soboles in progressu perinde à se edentem, ac reliqui assueuerunt rami, inter [l] cutem carneamq; nobis uocatam membranam excurrentes. Huius generis alius adhuc ramus, etsi non adeò insignis, ab interiore quarti nerui trunco, humilius paulo quàm nuper dictus emittitur, in cutem quæ suram integit, uariè disseminatus. Verùm ipse truncus in tibiam nunc plenè delapsus, ac sub musculis latitans posteriorem tibiæ sedem occupantibus, notatu dignam inibi edit[m] propaginem, ubi fibula primùm à tibia hîc iuxta genu dehiscit,[n] membraneiq; ossa ea ipsorum tota longitudine nectentis ligamenti superior sedes occurrit. Propago enim illa ligamentum hoc permeat, & in anteriorem tibiæ sedem ducta, secundum illud ligamentum deorsum repit, inter[o] musculum pollicem extendentem, &[p] eum qui reliquos pedis digitos extendit, recondita, illisq; quibus attenditur musculis soboles quoque dispensans.[q] Quod autem ipsius est reliquum, unà cum dictorum musculorum tendinibus per [r] transuersum incedit ligamentum, in anteriori tibiæ regione iuxta pedem occurrens. Atque quum propago hæc in superiora usq; pedis contendit,[s] musculis potissimùm distribuitur pollicem, & tres ipsi proximos digitos in externum latus abducentibus. Quemadmodum uerò[t] propago hæc antrorsum ab interno quarti nerui trunco educitur, ita quoque[u] alia (sed multo gracilior) in posteriora ab illo distribuitur, inter posteriorem[x] quarti pedem mouentium musculi sedem, & anteriorem[y] duorum primorum musculorum eidem

Qui quartus neruus ueluti pluribus funiculis constare uideatur.

Lib. 3 de Administ. dissectionibus.

a 2 figur. char. 77. ult. fig. 2. b 2 figur. char. 78 ult. fig. 5. c 2 figur. char. 79 ult. fig. 7. d 6 musc. tab. 9. 11. 14. e 2 fi. char. 80 ult. figur. 8. f 2 figur. char. 81. g 2 figur. char. 77. h 2 musc. tab. 7. i 2 figur. char. 82. ult. fig. 9. k 2 figur. char. 83. ult. fig. 9. l 2 figur. char. 84. ult. fig. 2. m 2 figur. char. 85 ult. fig. 7. n 15 musc. tab. 7 inter R et S. o 5 musc. tab. 6. p 4 musc. tab. 7. q 2 figur. char. inferior 85. r 1 musc. tab. 6. s 5 musc. tab. 7. t 2 fi. char. 85. u 2 figur. char. 86. x 13 musc. tab. 7. y ead. tab. 7, 8.

eidem muneri præfectorum regionem eousq; descendens, sparsáq; ac trium horum musculorum tendines inuicem plenè non uniuntur. Porrò[a] quod ex quarti crus petentis nerui trunco interiore adhuc superest, secundùm posteriorem tibiæ sedem, cum[b] quinto pedem mouentium musculo, &[c] secundo &[d] tertio pedis digitos mouentibus, deorsum fertur: & illorum musculorum tendinibus concomitatum, ad posteriorem malleoli interioris sedem reuoluitur, pedisq; inferiora subit, musculis inibi repositis attensum, & ita in surculos dissectum, ut duo ferè humiliori cuiusque digiti communicentur sedi, totusq; quartus crus adeuntium neruus eum in modum absumatur. In cuius serie (potissimùm uerò per tibiam) commemoranda, si haud leuiter à Galeni placitis me declinasse animaduerteris, non sit obsecro molestum, ipsius descriptionem cum uera humani corporis sectione expendere: ut unà mecum discas, quàm timidè quantumuis etiam probatissimis autoribus ueniat acquiescendum. Quibus autem modis neruorum omnium sectio opportunè sit administranda, sub finem trium sequentium librorum suo loco utcunq; enarrabo: nunc grandiore neruorum imagine quarto huic libro colophonem adiecturus.

a 2 figuræ. 17 ult. figu.
b 15 musc. tab. D, E.
c 14 musc. tab. A.
d 14 musc. tab. Z.

NERVORVM

NERVORVM DELINEATIO, QVAE SEPTEM PARIVM NERVORVM QVI A CEREBRO ET DORSALIS MEDULLAE INITIO PRONASCUNTUR ORTUS PROPONIT, ET DISTRIBUtionem seriemq; omnium parium quæ à dorsali medulla in dorsi oßibus complexa originem ducunt, pulcherrimè refert.

CHARACTERVM INDEX.

PRAESENTI figura cerebrum unà cum cerebello cerebriq; exortibus eum in modum delineauimus, quasi à caluaria enudatum in ipsius basi ita conspiceretur, ut appareret, si quis erectus caput in posteriora quàm maximè flecteret, sursum retrorsumq; oculos acturus. Vt uerò characterum Index huic chartæ pulchrè adhiberi posset, figuram ac si altero careret brachio ac crure delineauimus, præcipuè quum eadem utrinq; sit ratio.

A,B,C Cerebri ex altero latere basis notatur, ac A indicat partem ipsius ad narium summum prominulam, nõnullisq; mamillarem processum nuncupatam. B uerò cerebri partem insinuat, amplum caluariæ sinum subeuntem, qui ad latus sinus consistit, quo glans cerebri pituitam excipiens reponitur. C autem maximè posticam cerebri sedem notat.

D,D Cerebellum.

E Sinister cerebri processus, organo olfactus præcipuè subministrans.

F Nerui uisorij sinistri ortus.

G Neruorum uisoriorum coitus.

H Tunica, in quam uisorius neruus exoluitur, degeneratúe.

I Secundum neruorum cerebri par.

K,K Minor radix tertij paris.

L Crassior radix tertij paris.

M Quartum par.

N Quinti paris gracilior radix.

O Quinti paris insignior radix.

P Membrana, in quam quintum par in auditus organo præcipuè exoluitur.

Q,R Maioris quinti paris radicis propagines, quorum hæc per cæcum elabitur foramen, illa uerò per aliud sibi proprium.

S Sextum neruorum par.

T Septimum neruorum cerebri par. Atq; horum neruorum progressus hic non delineari potuere, uti elegantissimè proponuntur secunda figura, huius libri secundo Capiti præposita.

V Dorsalis medullæ ex cerebri basis medio initium.

X Dorsalis medullæ sedes, qua caluariam egreditur.

1,2,&c. Numeri characteres septem ceruicis, duodecim thoracis, quinq; lumborum, & sex sacri ossis indicant uertebras, atq; adeò triginta neruorum à dorsali medulla iam in illis uertebris contenta prosilientium paria, quorum seriem quàm potui accuratissimè & simplicissimè in hac tabula meo marte expressi. Verùm quia hic locus exiguam characterum declarationem admittit, non omnes neruorũ soboles literis insigniturus sum.

P Septi transuersi sinister neruus, quem citra aliam characterũ operam ex quarti, quinti & sexti parium propaginibus efformari conspicis.

Q Neruus à quinto pari, cuti summum humerum inuestienti, & dein musculo brachium attollenti præcipuè distributus.

R Primus brachij neruus, ipsiusq; propagines hic in cutem excurrentes.

S Secundus brachij neruus, ipsiusq; in anteriorem cubitum flectentium musculum soboles.

T Tertius brachij neruus, ipsiusq; propago, cuti anteriorem brachij sedem induenti oblata.

V Tertij nerui propago ad posteriorem musculum cubitum flectentium.

X Secundi nerui portio, tertium accedens neruum.

Y Ramus secundi nerui caput adiens longioris radium in pronum mouentium musculi.

Z Secundi nerui distributio in duos impares ramos.

a Minor ramus secundùm radium cuti ad pollicem usq; exporrectus.

b Crassior ramus, mox in duas propagines diuisus, quarum series in conspicuo est.

c Tertij nerui soboles, in musculos internam cubiti sedem occupantes digestæ.

d Tertij ramus radio exporrectus, ac dein pollici & indici & medio surculos offerens.

e,e Quartus brachij neruus. atq; inferius e ramos notat musculis cubitum extendentibus depromptos.

f Quarti ramus, internam brachij cutem adiens.

g Quarti ramus, externam & posteriorem brachij accedens cutem.

h,h Quarti ramus, cuti externæ cubiti digestus.

i Quarti præcipua distributio ad ingressum cubiti.

k,k Quarti ramus radio exporrectus, & externæ sedi pollicis, indicis, & medij soboles offerens.

l,l Quarti ramus, ulnæ exporrectus, & musculis ab externa ipsius sede initium ducentibus ramulos exhibens, ac ante brachiale cessans.

m Quintus brachij neruus.

n Quinti nerui series in musculos ab interno brachij ossis tubere pronatos.

o,o Quinti nerui ramus, ulnæ exporrectus, & internæ sedi parui digiti, & anularis, aliquando & medij ramusculos dispergens.

p Dicti modò rami soboles, in externam manus sedem reflexa, & externæ parui digiti sedi & anularis & medij surculos dispensans.

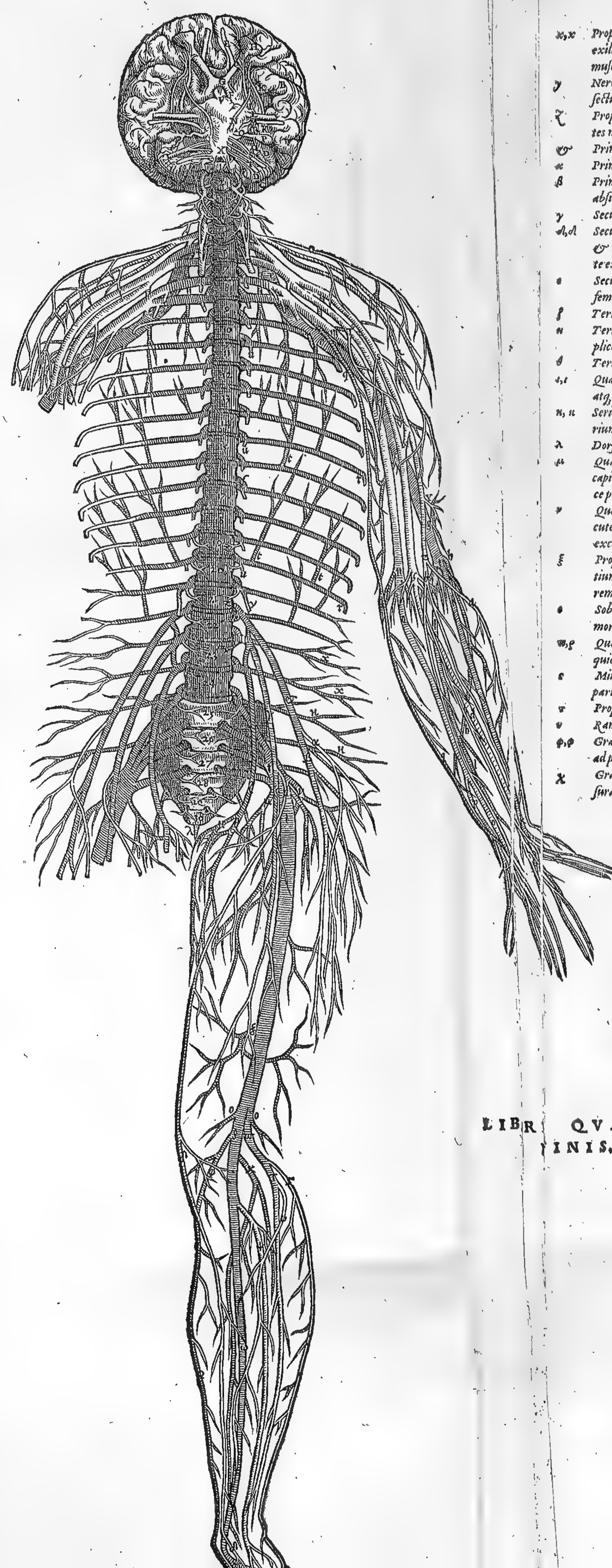
q,q Sextus brachij neruus, ipsiusq; sub cute tantum ducta series. Quis uerò brachij neruorum sit exortus, eorundemq; principiorum plexus, absque notis promptè dignoscitur.

r,r,r Nerui sunt intercostales, illic præcisi, quà cum costis antrorsum reflectuntur.

s,s Rami in posteriora deducti, hic etiam undiq; obuij.

t,t Huiusmodi serie nerui musculos adeunt thoracis ossibus instratos.

u,u Propagines indicantur, sexti paris neruorum cerebri ramum costarum radicibus exporrectum augentes.

x,x Propagines neruorum ex lumborũ uertebris exilientium, quæ abdominis & huius sedis musculis & cuti dispensantur.

y Neruulus testem frequenter petens, hîcq; resectus.

z Propagines sextum femur mouentium adeuntes musculum.

& Primus femur petens neruus.

α Primi nerui propago, cuti oblata.

β Primi nerui propago, altius inter musculos absumpta.

γ Secundus femur petens neruus.

δ,δ Secundi nerui soboles, per internam femoris & tibiæ sedem ad pedis usq; superiora sub cute excurrens.

ε Secundi nerui propago, musculis anteriorem femoris sedem occupantibus deprompta.

ζ Tertius femoris neruus.

η Tertij propago, internam femoris cutem implicans.

θ Tertij propago musculos adiens.

ι,ι Quartus femoris neruus, cuius exortus æquè atq; trium superiorum est conspicuus.

κ,κ Series anteriorum propaginum inferiorum parium è sacro osse prodeuntium.

λ Dorsalis medullæ extremum.

μ Quarti femur petentis nerui propagines, ad capita musculorum à coxendicis ossis appendice prodeuntium sparsæ.

ν Quarti nerui soboles, in posteriorem femoris cutem ad medium usque longitudinis femoris excurrens.

ξ Propago præcipuè in quartum tibiam mouentium musculum, ac dein in reliquam posteriorem femoris cutem iuxta genu digesta.

ο Soboles in musculos sparsæ ab inferioribus femoris capitibus pronatos.

π,ρ Quarti nerui in duos truncos distributio. ac π quidem minorem, ρ uerò insigniorem notat.

σ Minoris trunci propago, externæ tibiæ cuti ad parui digiti usq; extremum diffusa.

τ Propago fibulæ inter musculos exporrecta.

υ Ramulus anteriorem tibiæ cutem implicans.

φ,φ Grandioris trunci ramus, internæ cuti tibiæ ad pollicem usq; digestus.

χ Grandioris trunci ramus, posteriori tibiæ seu suræ cuti exporrectus.

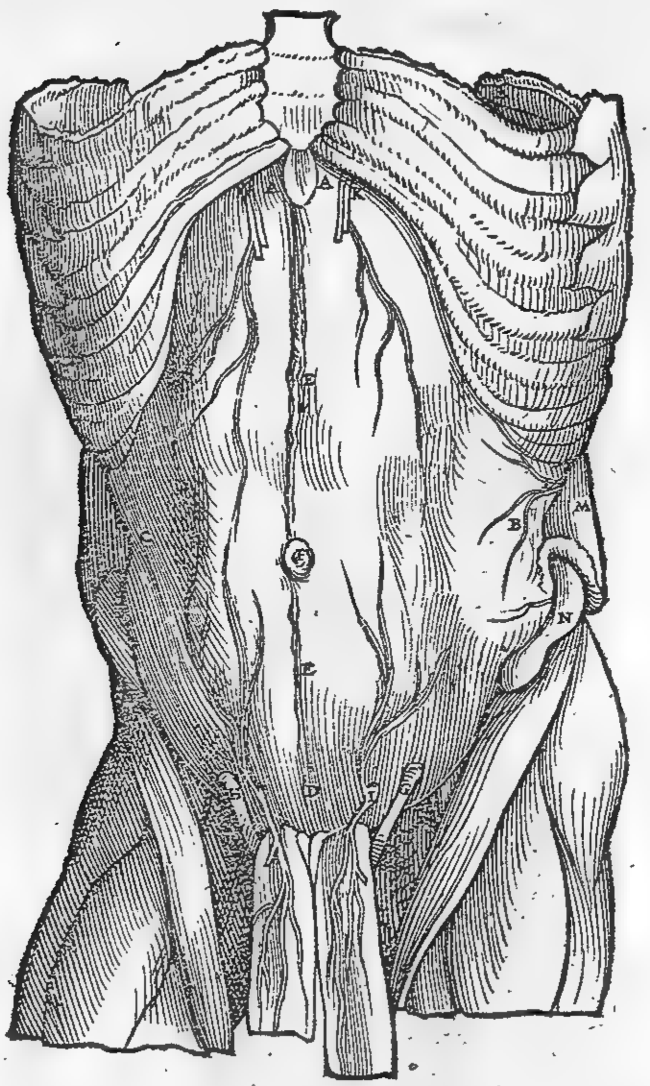
ψ Grandioris trunci ramus, qui ligamentũ fibulam tibiæ, quà hæc ossa inuicem dehiscunt, committẽs permeat, ac dein ad digitorum usq; superiora excurrit.

ω Præcipua grãdioris trũci portio, inter tibiæ os & calcem pedis inferiora petens, singulisq; digitis surculos offerens.

LIBRI QVARTI FINIS.

ANDREAE VESALII DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER QVINTVS, ORGANIS NVTRITIONI QVAE CIbo potuq́; fit, & dein propter partium connexum ac uiciniam instrumentis generationi famulantibus dedicatus, & omnes sibi peculiares figuras seriatim simulq́; mox in initio ostendens, quo minus eædem figuræ plerisq; Capitibus passim præponendæ ueniant.

PRIMA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENTI figura tanta humani corporis portio delineatur, quanta ad peritonæum ostendendum sufficit: exprimitur enim hic anterior peritonæi sedes, sectionis serie ab octo abdominis musculis libera, nullaq́ ex parte dissecta.

A, A, B, C, D *His characteribus peritonæum insignitur.*

E, E *Linea à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubis usq; ossium commissuram procedens, cui obliquè descendentium & obliquè ascendentium, & transuersim procedentium abdominis musculorum neruosæ tenuitates pertinacissimè connascuntur.*

F Umbi-

F *Umbilicus, quem inter dissecandum etiam ademptis abdominis musculis, gratia opportunæ umbilici uasorum demonstrationis, reseruare solemus.*

G *Seminaria sinistri lateris uasa, suis membranis, quas à peritonæo mutuantur, adhuc obuoluta.*

H *Seminaria dextri lateris uasa.*

I *Uena ac arteria, quæ potissimùm inferiori sedi rectorum abdominis musculorum exporriguntur, quorum & hic quoq; propendet portio, pubis ossibus adhuc connexa.*

K *Uena & arteria, quæ sub osse pectoris exporrectæ, in anteriorem abdominis sedem prolabuntur, præcipuè rectis abdominis oblatæ musculis, ac superiorem abdominis sedem uniuersam quoq; implicãtes: quemadmodum illæ quas I insigniuimus, per humiliorem; & pubis ossibus uiciniorem abdominis regionem expaciantur.*

L *Soboles uenarum in peritonæi latera excurrentium, ac ab illis uenis deductarum, quæ aut à coniuge carente uena, aut à caua geniculatim pronascuntur, quà ipsius caudex lumborum uertebris colligatur.*

M *Transuersi abdominis musculi portio, à peritonæo diuulsa, retrorsumq; flexa.*

N *Ilium ossis sedes hic nuda conspicitur, cui obliqui transuersiq; abdominis cõmittebantur musculi. Uerùm quum præsenti figura, uti etiam subsequentibus omnibus, ea duntaxat organa explicare uisum sit, quæ hoc pertractabuntur libro, non est quòd illas quoq; indicem partes, quæ figuris ob hoc adduntur, ut describendæ partis sedes in conspectu promptior esset: cuiusmodi in hac figura est thoracis inferior sedes, abdominis musculis, & ijs qui brachia & scapulas agunt, libera: ut & femorum initia, cute duntaxat denudata.*

SECVNDA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura primam sectionis seriē subsequitur. hic namq; peritonæum recta linea à pectoris ossis mucronata cartilagine ad pubis usq; os ita diuisum est, ut umbilici uasorum nullum uitiauerim: dein transuersa sectione à sinistro ilio ad dextrum ducta, quatuor peritonæi anguli ab anteriori corporis sede in posteriora reflexi conspiciuntur. Præterea umbilici quoq; pars, unà cum ipsius uasis, quæ peritonæo prius connectebantur, oculis subiacet. Ad hæc, præsens figura iecoris portionem, & uentriculi sedem, ac omenti intestinis obducti situm indicat, quem omentum obtinet, quum manibus ipsum uersus pubis os inter dissecandum trahitur, si quando sursum uersus sinistrum latus (uti plerunq; accidit) retractum adinuenitur.

A, B, C, D *Quatuor peritonæi partes dissectæ, ac in posteriora reflexæ, adeò ut interna anterioris peritonæi sedis regio hic ex sectionis serie in conspectum uenerit.*
E *Umbilicus à peritonæo liberatus.*
F *Uena ab umbilico in iecur porrecta.*
G *Uenæ umbilici in iecoris rimam ingressus.*
H, H *Portio iecoris, ex gibba ipsius sede apparens.*
I *Præcipuum ligamentum iecur septo transuerso connectentium, quod uersus dextrum latus mucronatæ cartilaginis consistit. Scutum enim id ad sinistrum latus I conspicuum, mucronata est pectoris ossis cartilago.*
K *Dextra arteria ab umbilico secundùm dextrum uesicæ fundi latus ad ramum quendam magnæ arteriæ prorepens.*
L *Sinistri lateris arteria, ab umbilico secundùm uesicæ sinistram sedem, ad sui lateris quendam arteriæ magnæ ramum exporrecta.*
M *Meatus, quo à uesicæ fundo fœtus urina inter duas illum inuoluentes tunicas expurgatur.*
N *Uesicæ fundus.*
O *Peritonæi ad uesicæ fundum nexus.*
P *Uentriculi anterior pars, quæ neq; iecore, neq; omento obtegitur. Cæterùm hæc uentriculi sedes ob hoc amplior apparet, quòd uentriculus quem hic depinximus, impensè inflatus fuerat: quemadmodum & huius cadaueris uesica paulo quoq; elatiùs solito, supra pubis ossa superiori sua parte efferebatur.*
Q, Q, Q, Q *Omentum.*
R *Uena & arteria simul cum neruo dextræ sedi inferioris partis uentriculi exporrectæ.*
S *Sinistri lateris uasa, quæ sinistram fundi uentriculi sedem amplexantur.*
T *Hac sede dextri lateris uasa sinistris committuntur: ac proinde etiam R, T & S suturam indicant, cuius Aristoteles tertio Historiæ de animalibus libro, ut & quarto de Animaliū partibus, meminit, quum à medio uentre omentum oriri dependereq; asserit.*
U, U *Uasorum uentriculi fundum perreptantium soboles, huc geniculatim in uentriculum sparsæ.*
X, X *Uenarum arteriarumq; propagines, superiori omenti membranæ exporrectæ, & multo adipe undiq; cinctæ.*

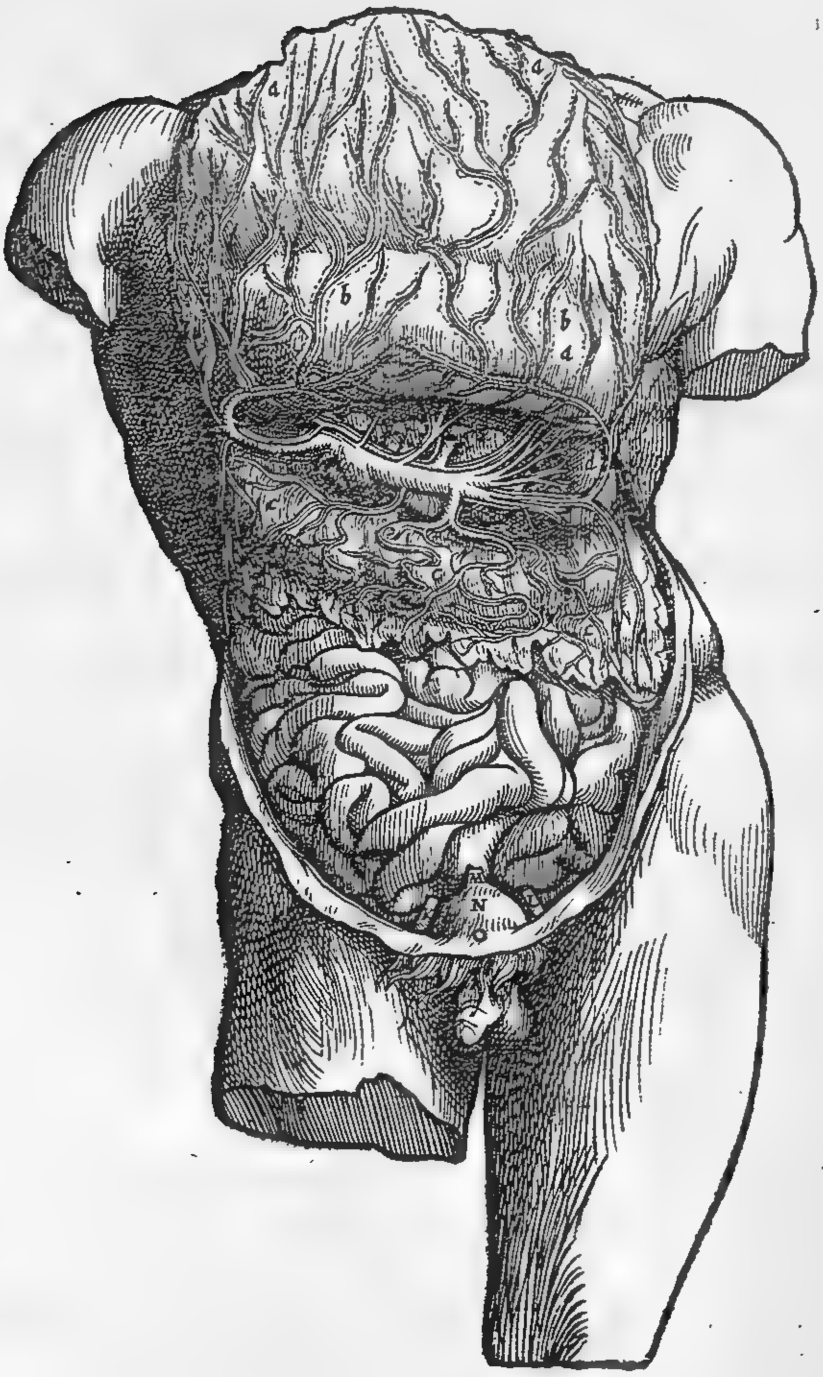
TERTIAE FIGVRAE, QVAM SEQVENS proponet pagina, eiusdemq; characterum Index.

TERTIA figura secundam administrationis ordine subsequitur, ac humiliorem omenti membranam à superiori diuulsam laceratamq; gerit. Superior enim omenti membrana anteriori thoracis sedi hic est exporrecta, & ui sursum simul cum uentriculo ex peritonæi amplitudine euulsa, ut uasorum series in conspectū foret, quæ ad posteriorem uentriculi sedem in inferioris membranæ omenti superiori parte admodum numerosa consistit; utq; etiam inferioris membranæ omenti ortus ac natura promptius spectaretur, quæ hic ita in sinistrum latus, sursumq; collecta cernitur, atq; uniuersa omenti pars intestinis alioquin obducta, sursum conuulsa inter dissecandum plerunq; occurrit. Intestina autem nusquam perturbata, suo loco hic iacent: uti & lien quoq;, cuius etiam pars oculis hac figura subijcitur.

K. L. *M. N & O eadem hic atq; in secunda figura notantur. nam K indicat umbilici arteriam dextram, L uerò sinistram. M meatum, quo fœtus urina in exterius ipsius inuolucrum excernitur, quiq; hic, ut & arteriæ, abtruncatus conspicitur. Cæterùm N uesicam notat: O autem peritonæi cum anteriori uesicæ sede conexum. In hac figura peritonæi angulos, qui secunda figura A, B, C & D insigniti erant, resecuimus.*
a, a *Superioris membranæ omenti posterior sedes, qua inferiorem membranam integro adhuc omento spectat.*
b, b *Extuberans hæc sedes, uentriculus est, superiori membrana omenti tectus.*
c, c *Inferior omenti membrana. Cæterùm extuberans pars, cui duo superiora c & c inscribuntur, colum est inte-*

 stinum,

TERTIA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

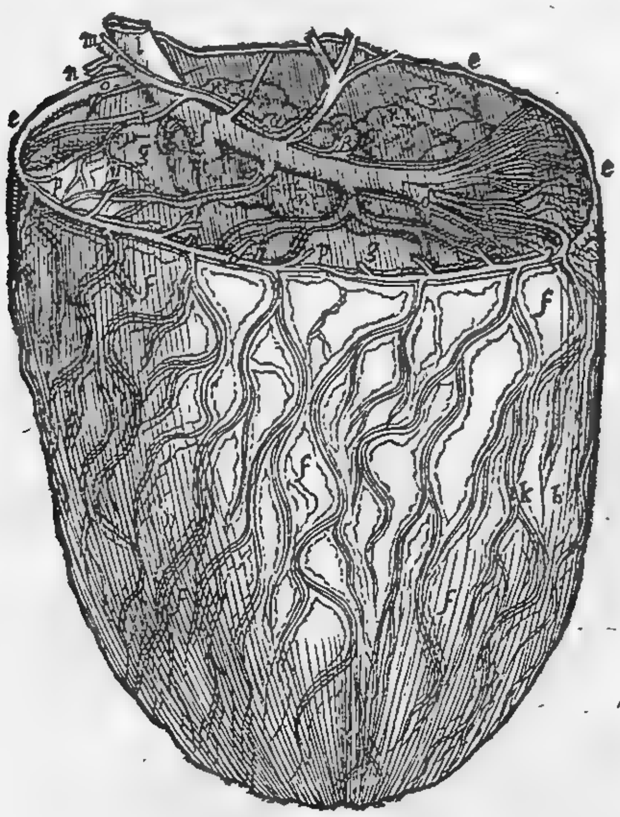
ſtinum, quà uentriculi exporrigitur fundo, ac inferiori membrana omenti, uice meſenterij utitur.

d *Hic lien quoque, etſi omento obducitur, protuberans ſeſe oſtendit, ad quod etiam pellucida omenti iuuat ſubſtantia.*

Inferior omenti membrana hic modò, qua uentriculo ſubijcitur, quàmpluribus notanda erat characteribus: uerùm quo minus illam characterum copia obliterarem, eos in ſubſequenti figura ponendos duxi. præcipuè quum leui opera lector eoſdem characteres utriſq; figuris inibi adhibitos fingere poßit, ubi ambæ figuræ idem exprimunt.

QVARTA

QVARTA QVINTI LIBRI FIGVRA.

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura omentum suis quibus adnascitur, aut potius à quibus initium ducit, partibus liberū, & nulla interim alia sede diuulsum delineatur, integráq; sua constructio, & præcipuè uenarum, arteriarum & neruorum per ipsum series, & glandulosa corpora ipsi innata commonstrantur. Insuper quàm concinnè omentum sacculo, aut peræ, aut minoribus piscatorum retibus assimiletur, hac quoq; figura discitur.

e,e,e *Omenti circulus, seu orificium, quo id initium ducit.*

f,f,f *Omenti superioris membranæ anterior facies.*

g,g,g *Inferioris omenti membranæ anterior facies. at hæc nòn integra, ut superioris membranæ anterior facies, hic conspicitur: quum ea tantùm inferioris membranæ sedes obuia sit, quæ uentriculo substernitur, atq; ad colon usq; intestinum, quà id uentriculo exporrigitur, pertinet, reliqua interim inferioris membranæ parte adhuc à superiori membrana obtecta, & sequenti figura utcunq; proponenda.*

h,i,k *Tribus his characteribus ad sinistrum latus superioris membranæ omenti positis, omenti constructio insignitur. Nam h omenti partem notat membraneam, uenis arteriisq; & adipe quoq; carentem. i uerò uasa indicantur, k autem adeps uasis attensus adnatus'ue exprimitur. Atq; ut istos characteres hac omenti parte reposui, ita etiam quauis ipsius sede eos potuisse collocari, nemo ambigit.*

l *Venæ portæ caudex, quà ex iecore prodiens, inferiori membrana omenti continetur ac suffulcitur.*

m *Arteria, iecoris cauum & bilis uesiculam petens, neruoq; concomitata, qui à dextri lateris sexti neruorum cerebri paris nerui ramo, dextri lateris costarum radicibus exporrecto depromitur, ac iecoris cauum, bilisq; uesiculam adit.*

n *Principium uenæ posteriorem inferioris uentriculi orificij sedem potissimùm accedentis, & arteriam habentis coniugem.*

o,o *Arteria & uena & neruus, secundùm superioris omenti membranæ principium, dextræ fundi uentriculi sedi exporrecti.*

p,p *Illorum uasorum quæ dextræ fundi uentriculi sedi exporriguntur surculi, corpus uentriculi implicantes.*

q,q *Dictorum iam uasorum, quæ fundi uentriculi dextræ sedi exporriguntur propagines, in superiorem omenti membranam sparsæ.*

r *Vena arteriaq; duodeno intestino et ieiuni intestini principio exporrectæ, neruulūq; sociū frequēter admittētes.*

ſ *Portæ uenæ in duos truncos bipartitio. quòd uerò uenas r & o indicatas hic elatius quàm in nuda portæ uenæ figura delineauerimus, in hoc factum putato, quòd earum uenarum ortus in hunc modum subinde uariet.*

t *Dexter seu grandior uenæ portæ truncus, in mesenterium, adeoq; in ipsa intestina excurrens.*

u *Vena in posteriorem uentriculi sedem citra arteriæ consortium distributa.*

x Vena cum arteria & neruo in dextram inferioris membranæ omenti sedem sparsa, ac colon quoq; intestinum hac parte accedens.

y Vena simul cum arteria in uentriculi posteriora excurrens, & tandem coronæ instar superius uentriculi orificium amplectens. uerùm huius uenæ arteriæq; tanta duntaxat delineatur portio, quanta inferiori membrana omenti sustinetur.

α Hic gradior mesenterij arteria nonnihil se offert, etiamsi minimo interuallo inferiori membrana omenti suffulciatur.

β Truncus arteriæ, qui inferiori omenti membranæ intertextus, uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, colo, quà id uentriculo exporrigitur, ac dein lieni ramos depromit, neruosq; has partes adeuntes concomitatur.

γ Vena simul cum arteria & neruo, mediam potissimùm sedem subiens inferioris membranæ omenti, & ramos quoq; offerens colo intestino, quà ad uentriculi prorepit fundum.

δ Vena coniugis arteriæ expers, quæ sinistræ sedi inferioris omenti membranæ pauculas soboles (ut & ipsa gracilis est) diffundit.

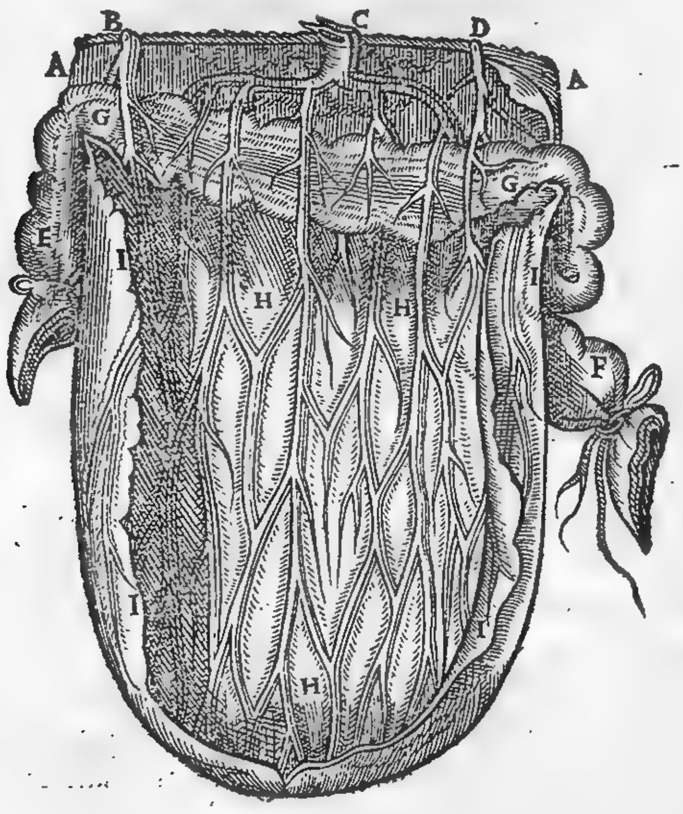
ε Venarum, arteriarum & neruorum in lienem series.

ζ Vena pariter cum arteria neruoq; uentriculi fundi sinistræ sedi exporrecta.

η, η Glandulosum corpus, inferiori membranæ omenti innatum, uasorumq; robori præfectum.

θ Glandulosi corporis, quod duodeno intestino subnascitur, portio.

QVINTA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

QVINTA figura omentum aliter prorsus quàm quarta figura expressimus. totam namq; coli intestini partem è corpore resectam huc reposuimus, quæ à iecoris regione secundum uentriculi fundum ad lienem usq; pertinet, atq; in hominibus uocata nobis inferiori omenti membrana ad dorsum continetur. Dein cum ea coli parte, inferior omenti membrana oculis quoq; subijcitur, magna iam superioris membranæ omenti portione distracta & abscissa, ut omenti ad colum intestinum connexus coalitusq; quouis tandem modo demonstraretur, inferiori interim membrana non ita atq; in tertia figura in sese conuoluta, & supra colum quasi contracta.

A, A, B, C, D His characteribus eius omenti partis portio insignitur, quæ à dorso pronata, uentriculi posteriori regioni subijcitur, ac mesenterij quasi modo duabus sibi instratis membranis efformatur, coli partem secundùm uentriculi fundũ exporrectã continentibus. Cæterùm B, C, D priuatim quædã, uti modò subiungã, insinuãtur.

B Prima uena à sinistro portæ uenæ trunco in humiliorem omenti membranam sparsa, cum comite sibi arteria, & attenso ipsi plerunq; neruulo.

C Secunda uena, eaq; insignis, à sinistro etiam portæ uenæ trunco in inferiorem omenti membranam diffusa, & præ cæteris huc pertinentibus uenis, colo intestino oblata cum coniuge ipsi arteria, cui quibusdam sedibus neruulus attenditur.

D Hæc uena ſimiliter à porta tum omento offertur, quum uena nuper C inſignita, hanc omenti & coli inteſtini ſedem non ſatis implicat.

E Hic uinculo coli inteſtini pars eſt intercepta, & poſtmodum præſecta, quæ iecoris cauo ſubſternitur, aut dextræ iecoris ſedi maximè eſt contermina.

F Coli inteſtini portio hic quoq; uinculo eſt intercepta, quæ lieni incumbit. atq; ita totam coli regionem aſſeruaui-

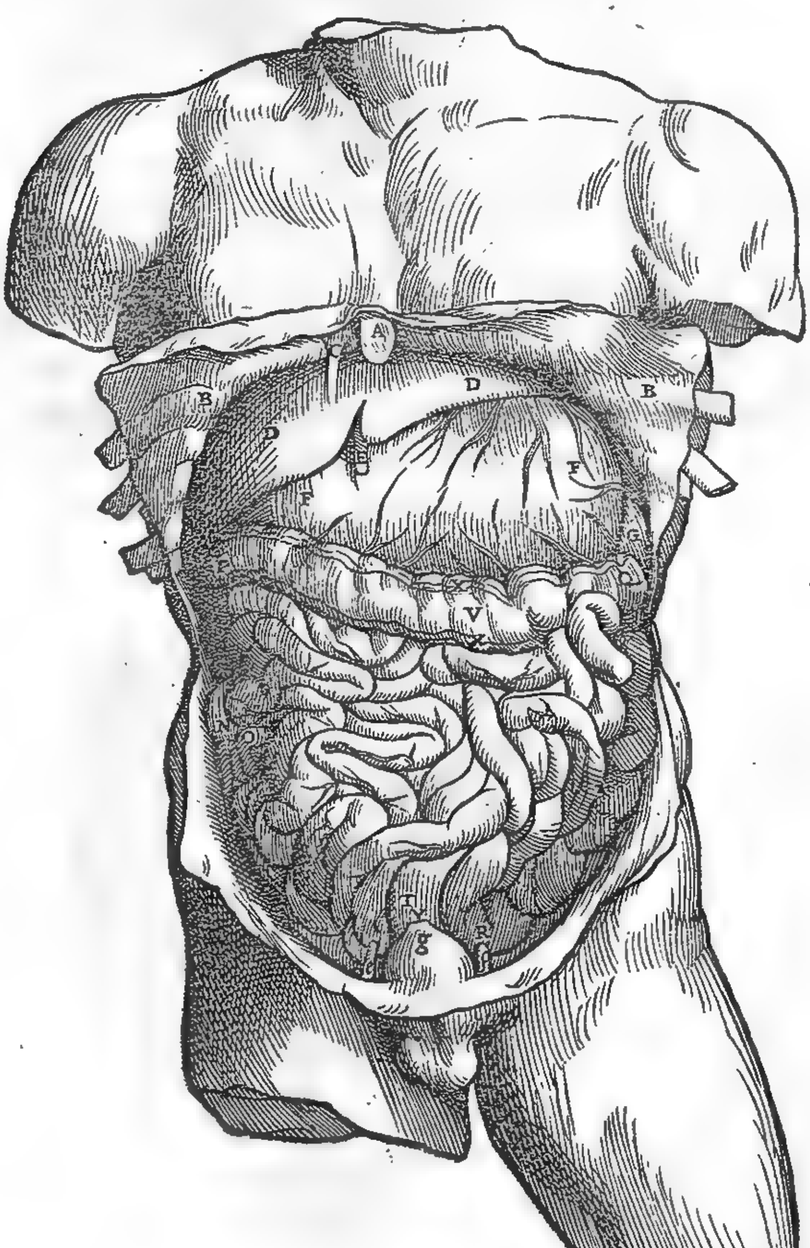
G,G. mus, quæ uentriculi fundo exporrigitur, ac G & G inſignitur.

H,H,H His characteribus inferioris membranæ omenti pars indicatur, quæ ſub dicta nunc coli ſede G & G notata, cæteris incumbit inteſtinis, unicaq; eſt membrana à colo inteſtino quodãmodo pronata, ubi ſuperiora H,H conſpicis. Uaſa autem hanc partem paſsim intertexentia ab illis pendent, quæ colo inteſtino alioquin quà ſecundùm uentriculi fundum incedit, offeruntur.

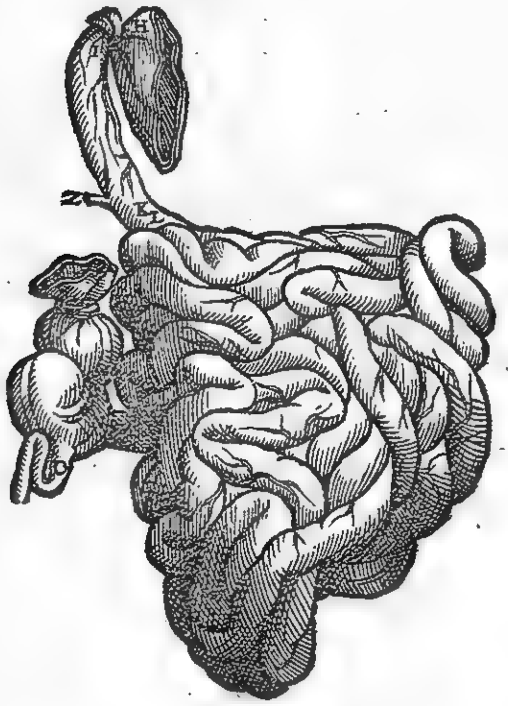
I,I,I,I Portio in hunc modum hic relicta eſt eius omenti partis, quam ſuperiorem membranam uocamus: quæ quum magna ex parte eſt diuulſa, promptè etiam oſtendit, qui omentum ſacculo aut peræ conferri queat.

SEXTA QVINTI LIBRI FIGVRA, TERTIAM SECTIONIS SERIE SUBSEQUENS, IECUR,

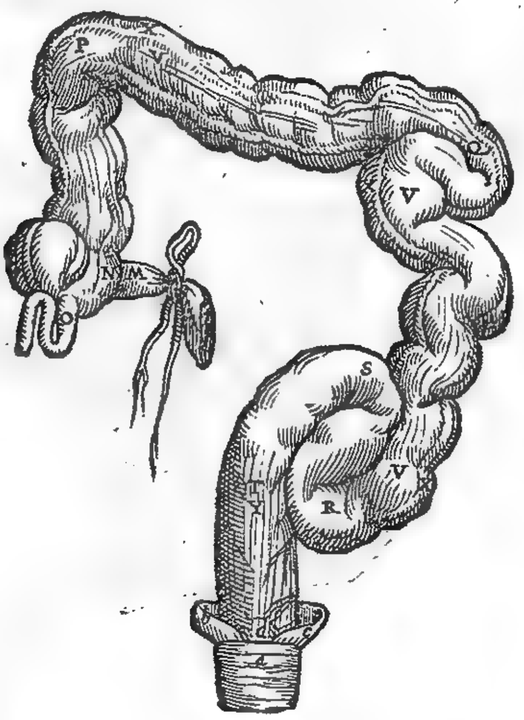
uentriculum & inteſtina in proprijs oſtendit ſedibus: omento interim, quà à uentriculo enaſcebatur, coloq; inteſtino continuũ erat, prorſus reſecto, ne fortè id relictum, alicuius organi ſedem obliteraret. Præterea ut ſingula opportuniùs oculis ſubijcerentur, coſtarum aliquot fines (uti inter pingendum factum eſt) effregimus, ipſas unà cum peritonæo ſeptoq; tranſuerſo illis connato in poſteriora reflectentes. Ueſica autem hic reſpondet tertiæ ac ſecundæ figurarũ ueſicæ. Cæterùm quia præſentis figuræ characteres magna ex parte cum duabus nunc ſuccedẽtibus communẽs ſunt, non abs re erit, ante illarum indicum explicationem eas figuras proponere, ac dein communem characterum indicem ſubijcere.

SEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVA TENVIVM DVNTAXAT INtestinorum ductum delineauimus, aliqua etiam uentriculi & coli intestini simul cum cæco asseruata portione, ut præsens figura iam subsequenti facilius conferatur. Quòd autem coli intestini initium paulo magis quàm par sit, ab ipsis tenuibus intestinis abductum uideatur, in hoc factum arbitrator, ut sola gracilia in conspectum accuratè uenirent: potissimùm quum coli intestini circum tenuia situm ingressumq́ sexta figura pulchrè proponat.

OCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVA CAECI INTESTINI ET COLI & recti imago ductusq́ commonstratur, unà cum ilei intestini extremo, & musculis recto intestino proprijs.

CHARACTERVM SEXTAE, SEPTIMAE & octauæ Figurarum Index.

SVBSEQVENS modò characterum Index, sextæ, septimæ & octauæ figuris communis est. Si quis uerò interim character harum alicui peculiaris sit, illi pro figuræ numero aut 6 aut 7 aut 8 adijciam: characteres uerò, quibus huiusmodi nulla subiungetur notula, tribus figuris communes censebis.

A 6 *Mucronata pectoris oßis cartilago.*

B,B 6 *Peritonæum unà cum disruptis costis, illisq; adnato septo transuerso retrorsum atq; in latera flexum.*

C 6 *Primarium ligamentum, quo iecur humanum septo transuerso colligatur.*

D,D 6 *Gibbi iecoris magna sedes.*

E 6 *Portiuncula uenæ ab umbilico iecori insertæ.*

F,F 6 *Ventriculi anterior sedes, quæ hic ampla occurrit, quòd uiri huius uentriculus cibis admodum erat turgidus.*

G 6 *Lienis sinistrum latus, seu ipsius pars in corporis anteriora uergens.*

H 7 *Ventriculi portio, quæ inferius uentriculi constituit orificium, seu intestinorum principium, quod hic chordula ligatum finximus.*

I,K 7 *Pars intestinorum ab I ad K protensa, uulgato nomine nunc duodenum intestinum, nunc intestinum duodenûm digitorum longitudine, nobis uocatur.*

L 7 *Ieiuni intestini initium, graciliumq; intestinorum sedes, qua hæc primùm in anfractus conuolui, antrorsumq; assurgere incipiunt.*

M 7,8 *Ilei intestini terminus, atq; adeò gracilium intestinorum finis. Verùm qua'nam sede ieiuni intestini terminus, aut ilei intestini principium sit ponendum, augurari nequeo: quum toto ductu, qui ab L in septima figura ad M usq; pertinet, nullibi insigne discrimen occurrat, quo ieiunum ab ileo liceret intersting uere.*

N *Extuberans crassorum intestinorum initium.*

O *Appendiculus iste admodum tenuis, & uermis in modum conuolutus, cæcum intestinum nobis appellatur.*

N, P, Q, R, S, T 6,8 *Colum intestinum his characteribus insignitur: uerùm singuli priuatim aliquid notant. N enim ad P usq; coli intestini ductum notat, à dextri renis sede ad iecoris usq; cauum pertinentem. A P uerò ad Q coli ductus insinuatur, secundùm uentriculi fundũ à iecoris cauo ad lienis usq; regionem profesus. A Q autem ad R ductus coli occurrit, à lienis regione ad pubis os, secundùm sinistrum ile procedens. Cæterùm ab R ad S (quod in octaua figura priuatim uisitur) coli indicatur ascensus anfractusq;, quem sursum ad umbilici usq; regionem molitur. At S ad T usq; progressum notat, dicti nunc ascensus ad recti usq; intestini initium.*

V,V 6,8 *Depressa coli intestini secundùm ipsius longitudinem sedes.*

X,X 6,8 *Coli intestini utrinq; ad depressam eam sedem V & V insignitam extuberantes semiglobuli, quos cellulas uulgus uocat.*

Y 6,8 *Recti intestini initium. Quicquid uerò sub Y consistit, rectum est intestinum.*

Z 7 *Portio meatus bilem in intestina perferentis.*

a 8 *Musculus recti intestini finem orbiculatim amplectens, & intempestiuæ fæcium excretioni præfectus.*

b,c 8 *Duo musculi rectum intestinum post fæcium excretionem sursum contrahentes.*

d 8 *Hac sede rectum intestinũ uirorũ peni, & mulierum uteri ceruici, musculosæ substãtiæ interuentu cõnascitur.*

e,f 6 *Duæ arteriæ fœtui peculiares.*

g 6 *Hoc charactere uesicæ fundus indicatur: uti & meatus, quo fœtus urina è corpore ipsius educitur, quemq; hic, ut & nuper commemoratas arterias, abtruncatum finximus.*

NONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAC figura recti intestini, & coli quoq;, quà id recto continuatur, partem expressimus, intestinorum tunicas aliquo tandem pacto commonstraturam.

h *Prima intestinorum tunica, quæ & intima est, ac solis transuersis circularibusúe conformatur fibris.*

i,i *Secunda intestinorum tunica, quæ transuersis quoq; constat fibris. attamen rectis etiam eo donatur pluribus, quo recto intestino uicinior est.*

k,k *Mesenterij portio, quæ rectum intestinum ossi sacro committit, ac tertiam ipsi exporrigit tunicam.*

L,L *Tertia intestinorum tunica, à mesenterij pronata membranis.*

DECIMA QVINTI LIBRI *FIGVRA.*

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

VT decima figura, quæ sectionis serie sextam subsequitur, mesenterij situm quàm appositissimè oculis subijceret, gracilia intestina undecunq; ad latera sursum deorsumq; inuicem manibus diducta continet: ac proinde

meſenterij commonſtrat centrum, & rationem qua meſenterium inteſtinis uaſa porrigit, inteſtináq; dorſo connectit. Ad hæc, meſenterij etiam partem oſtendit, quæ coli finem, & rectum quoq; inteſtinum dorſo alligat.

A, B, C, D Portiones peritonæi, aperto iam abdomine in latera extrorſum flexæ.
E, E, E Tenuia inteſtina.
F Cæcum inteſtinum.
G, G, G Colon inteſtinum.
H Recti inteſtini initium.
I Veſica, cui peritonæum ea potiſsimùm ſede connaſcitur, ubi alteram ipſi offert tunicam.
K Meſenterij centrum, eáq; dorſi pars, qua id à peritonæi membranis initium ducit, quæ magnam arteriam & cauam uenam hic uertebrarum corporibus adnectunt.
L, L Corpus glanduloſum, mox in ipſa uaſorum diſtributione poſitum, quæ meſenterij centro inſeruntur.
M, M Glandulæ uaſorum diſtributionibus interiectæ, quas uaſa in ipſo per meſenterium moliuntur progreſſu.

VNDECIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

VNDECIMA figura ipſum duntaxat delineatur meſenterium, è corpore exemptum, omnibusq; partibus ipſi connatis liberum, præterquàm ab inferioris membranæ omenti portione, qua colon dorſo inibi colligatur, ubi ſecundum inferiorem uentriculi ſedem procedit.

K Character K, ut & in decima figura, meſenterij indicat centrum.
L, L Hi quoq; characteres, ſimiliter atq; in decima, glanduloſum corpus notant, totius meſenterij maximum.
M, M Glandulæ illis interpoſitæ uaſorum diſſectionibus, quæ iam inteſtinis appropinquant.
N, O His characteribus meſenterij circunſcribitur pars, tenuia inteſtina dorſo alligans.
P P ad Q uſq; meſenterij indicat portionem, colon inteſtinum dorſo affirmantem, qua id à dextri renis ſede ad cauum uſq; iecoris protenditur.
Q Q ad R uſq; inferioris omenti membranæ partem notat, quæ colon tota illa ſede dorſo committit, qua id ſecundùm uentriculi fundum exporrigitur.
R R ad S uſq; meſenterij inſinuat portionem colo inteſtino tota ea ſede propriam, qua id à lienis regione ad rectum uſq; inteſtinum pertinet.

S, T Quod

S,T Quod S & T intercluditur, mesenterij pars est, rectum intestinum dorso nectens.

U Hac sede mesenterij naturam exprimere conati sumus, quandoquidem unam mesenterij membranam ab al-

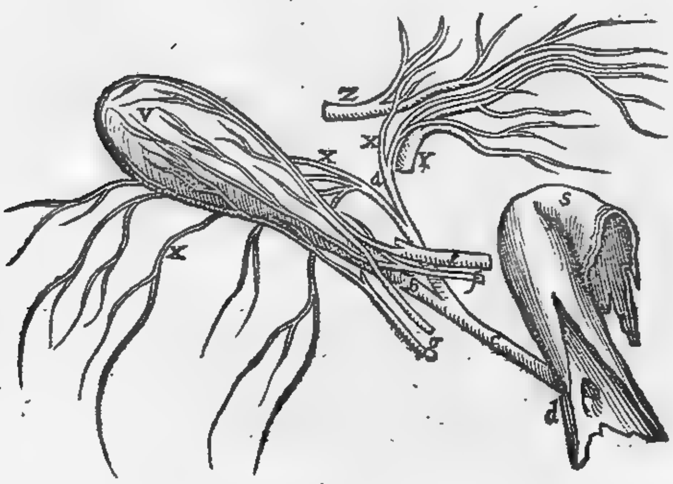
X,Y. tera unguibus diuulsam pinximus: uni quidem X, alteri uerò Y adhibentes. In harum membranarum medio, mesenterij uasa excurrunt, & ipsius adeps, ut & glandulæ, etiam continentur, quemadmodum in uigesimaquarta huius libri figura quoque est cernere, ad characteres F,F & G,G.

DVODECIMA QVINTI LIBRI FIGURA, QUAE IAM PRAECEDENTIBUS INtegris figuris sectionis serie succedit.

Habet enim dissectum peritonæum, & omentum quoque in hac ablatum est, & costas aliquot etiam hic effregimus, quo uniuersum iecoris cauum opportunius delineari posset. Dein uentriculi quoque apparent orificia, quem perinde ac intestina in sinistrum latus depreßimus, ut in conspectu esset mesenterij pars, ac uenæ portæ in ipsum series, & insuper bilis meatus in intestinum insertio, uti characterum index huic figuræ & subsequenti modo communis insinuabit.

DECIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGVRA, NVDAM BILIS VESICULAE, EIUSDEMQ; MEATUUM DELINEATIONEM EXPRIMENS.

CHARACTERVM DVODECIMAE ET decimætertiæ figurarum Index.

PRAESENS characterum Index, duodecimæ & decimætertiæ figuris habetur communis. ac proinde quum character occurret duodecimæ figuræ peculiaris, illi 1 subiungemus, illis qui decimætertiæ priuatim inscribuntur, 2 adiecturi. Si uero quis utrisq; figuris simul communis erit, illi 1 & 2 addetur.

H,H 1 *Peritonæi unà cum costis euersi portio.*

I,K 1 *Cauum iecoris.*

L 1 *Portiuncula gibbi sedis iecoris.*

M 1 *Iecoris sectio, cui fœtum alens uena primùm inseritur.*

N,N 1 *Rimæ ac impreßiones & tubercula in iecoris cauo iuxta uenæ portæ exortum conspicua. N uerò superius, seu sinistrum, seu ipso T uicinius, sedem indicat, qua ab umbilico procedens uena, iecoris cauo, ubi portæ caudex prodit, inseritur. Ab M enim ad sinistrum N usq; foramen pertinet, quod liberè quodammodo per iecoris corpus umbilici transmittit uenam, ad sedem illo N insignitam.*

O 1 *Ligamentum sinistram iecoris partem (quæ in angulum quodammodo acutum desinit) septo transuerso hic colligans.*

Φ 1 *Sinus iecori hic incisus, ac stomacho cedens, ubi is superiori uentriculi orificio continuatur.*

P,Q 1 *Ventriculus sinistrorsum ueluti ex peritonæi cauitate pressus.*

R 1 *Ventriculi superius orificium, seu stomachi finis, unà cum uenis, arterijs, & neruis id orificium amplexãtibus.*

S 1,2 *Humilius uentriculi orificium, ipsiusq; duodeni intestini initium, quod in duodecima figura secus quàm secundùm naturam se habet, antrorsum refleximus, ut in conspectum ueniret bilis uesiculæ meatus in ipsum insertus, ac mox c notandus.*

T 1 *Neruus iecoris cauo insertus, & à neruis diductus uentriculi superius orificium implicantibus.*

V 2 *Bilis uesicula. Hæc in utrisq; figuris est conspicua: uerùm priuatim illam duntaxat in decimatertia figura charactere notaui. ac proinde primùm decimætertiæ, ac dein duodecimæ mentem hic & in subsequentibus aliquot characteribus accommoda, quòd duodecimam characteribus haud obscurandam duximus.*

X,X 2 *Bilis uesiculæ meatus per iecoris corpus inter portæ uenæ & cauæ item uenæ ramos exporrecti.*

Y 2 *Venæ portæ propago in iecoris substantiam diffusa.*

Z 2 *Venæ cauæ propago in iecoris substantiam digesta. Volui enim hic utcunq; exprimere uasorum in iecoris substantia situm, quî scilicet portæ uenæ rami propaginibus cauæ subijciantur, & quo'nam pacto in horum medio bilis uesiculæ meatus excurrant. Quamuis interim modò secantibus, portæ uenæ propagines, cauæ uenæ propaginibus continuæ esse uideantur.*

a 2 *Concursus coitus' ue meatuum bilis uesiculæ, qui per iecoris corpus digeruntur.*

b 2 *Vesiculæ bilis ceruix, cui meatus ex iecore ductus, ac a notatus inseritur, communisq; efficitur.*

c 1,2 *Bilis uesiculæ meatus, in duodenum insertus intestinum. In decimatertia figura duodenum intestinum humi-*
d. *liori sede apertum finximus, ne meatus illius insertio d notata lateret.*

e 2 *Arteria*

e 2 Arteria in iecoris cauum & bilis uesiculam digesta.

f 2 Neruulus iecori & bilis uesiculæ communis, & à sexti paris neruorum cerebri propagine depromptus, qua dextri lateris costarum exporrigitur radicibus.

g 2 Tenues portæ uenæ propagines, in bilis uesiculam excurrentes.

h 1 Portæ uenæ caudex.

i,i 1 Glandulosum corpus, quod duodeno intestino adnascitur, uasaq; ipsi exporrecta opportunè sustinet.

k,l,m 1 Mesenterium. Uerùm singuli characteres priuatim quid indicant. k enim uenæ portæ dextri seu grandioris trunci distributionem in mesenterium notat. l uerò, glandulosum corpus in mesenterio primis uasorum distributionibus præfectum. m autem, mesenterij insinuat partem, cui colon intestinum tota illa sede committitur, qua à dextri renis sede ad iecoris usq; cauum pertinet. Hic namq; colum intestinum à mesenterio diuulsum est, quo mesenterij centrum aptius delinearetur.

n 1 Uena quæ sub posteriori recti intestini sede deorsum protenditur, ipsiq; recto intestino soboles porrigit.

o 1 Uesicæ fundi superior pars etiam hic est conspicua.

p 1 Quod hic extuberat, dexter est ren, sua pingui membrana adhuc obtectus.

q 1 Meatus urinarius, à dextro rene urinam in uesicam deducens.

r 1 Uena & arteria seminales dextri lateris.

ſ 1 Uas semen à dextro teste uersus ceruicis uesicæ initium perferens.

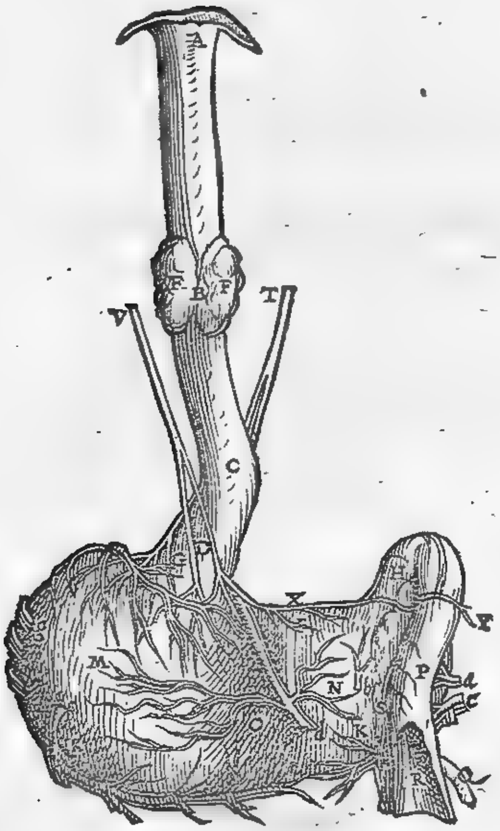
DECIMAQVARTA QVINTI LIBRI FIGURA, ANTERIOREM

integri uentriculi & stomachi faciem exprimens, unà cum uenis, arterijs & neruis uentriculo insertis.

DECIMA-

DECIMAQVINTA QVINTI LIBRI FIGVRA, INTEGRI VENtriculi & stomachi posteriorem exhibens faciem.

CHARACTERVM DECIMAEQVARTAE ET decimæquintæ figurarum Index.

CHARACTERES hoc Indice explicandi, partim utriq; figuræ communes sunt, partim nunc huic nunc illi peculiares: ac proinde communes, his notis 1 & 2 indicabimus: peculiaribus uerò decimæquintæ figuræ characteribus, istam 1 subijciemus, decimæsextæ autem figuræ proprijs characteribus hanc 2 notam addemus.

A 1,2 Stomachi pars, in oris amplitudinem pertinens, hic à faucibus præsecta cernitur.

A, B 1,2 Ab A ad B usq; ductus stomachi notatur, rectà super mediam uertebrarum ceruicis & quatuor superiorum thoracis sedem descendens.

B, C 1,2 A B ad C usq; ductus stomachi pertinet in dextrum latus super quintam & aliquot sequentes thoracis uertebras modicè declinans.

C, D 1,2 A C ad D usq; stomachi ductus insignitur, ex dextra sede sinistrorsum supra magnā conscendens arteriam, & per septum transuersum in uentriculi superius orificium pertinens.

E, E 1 Duæ tonsillæ, quæ non procul à stomachi sede in oris cauitatem pertingente distant.

F, F 1,2 Glandulosum corpus stomacho frequenter adnatum, qua quintæ thoracis uertebræ corpori insidet.

G 1,2 Superius uentriculi orificium.

H 1,2 Inferius uentriculi orificium.

I 1,2 Superior uentriculi pars.

K, K 1, 2 Ventriculi demißior pars, seu fundus.

L, L 1 Anterior uentriculi sedes.

M, N, O 2 Posterior uentriculi sedes.

P 1,2 Duodenum intestinum, quod hic ad ieiuni intestini principium resectum finximus.

Q 2 Bilis uesiculæ meatus, in duodenum intestinum insertus.

R 2 Hic character in interna dicti nuper intestini sede uisitur, insertionem meatus illius notans, quem modò Q insigniui.

S 2 Glandulosum corpus duodeno intestino subnatum, uasáq; illi intestino exporrecta suffulciens.

T 1,2 Dextri nerui sexti paris neruorum cerebri propago, ad stomachum exporrecta, multipliciq; serie in elatius uentriculi orificium distributa.

V 1,2 *Propago sinistri nerui paris sexti neruorum cerebri stomachum amplectens.*
X 2 *Sinistræ propaginis ramus, secundùm elatiorem uentriculi sedem ad iecur usq; excurrens, hicq; quà iecori pro-*
Y. *ximus est, Y insignitus.*
a 2 *Prima (uti doctrinæ studio nuncupare eam solemus) uentriculi uena & arteria.*
b 2 *Secunda uentriculum accedens uena, quæ coniuge caret arteria.*
c 1,2 *Tertia uentriculi uena, cum coniuge arteria, & neruo quoq;, secundùm dextram uentriculi fundi regionem exporrecta.*
d 1,2 *Quarta uentriculi uena, coniugem obtinens arteriam, & elatius uentriculi orificium coronæ ritu amplectens.*
e 1 *Rami iam dictæ uenæ & arteriæ, qui secundùm uentriculi elatiorem sedem ad inferius usq; ipsius orificium contendunt.*
f 1,2 *Quinta uena, simul cum coniuge arteria & neruo, sinistram sedem fundi uentriculi perreptans.*
g,g 1,2 *Aliæ uenæ ac arteriæ, ab illis pronatæ uasis, quæ lieni inseruntur.*

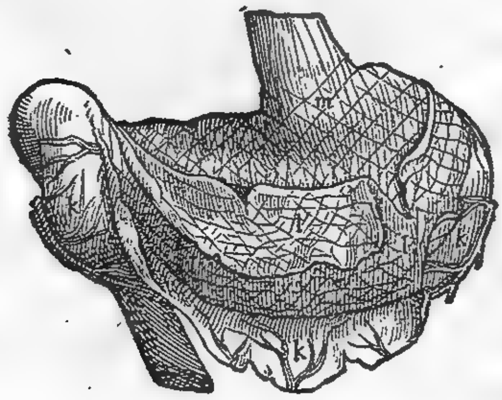
DECIMASEXTA QVINTI *LIBRI FIGVRA.*

DECIMAESEXTAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

HAC figura uentriculum à stomacho ac intestinis liberauimus, ac dein inuertimus, ut interior uentriculi sedes, seu superficies cibos & potus amplectens, in conspectum ueniret. Occurrit uerò hîc posterior uentriculi pars: non autem, ut in subsequenti, aut decimaquarta figura, anterior.
h *Circulare uentriculi tuber, ea sede conspicuum, ubi stomachus uentriculo continuatur, aut ubi elatius ipsius consistit orificium.*
k *Tuber orbiculatum, in humiliori orificio uentriculi apparens.*

DECIMASEPTIMA QVINTI *LIBRI FIGVRA.*

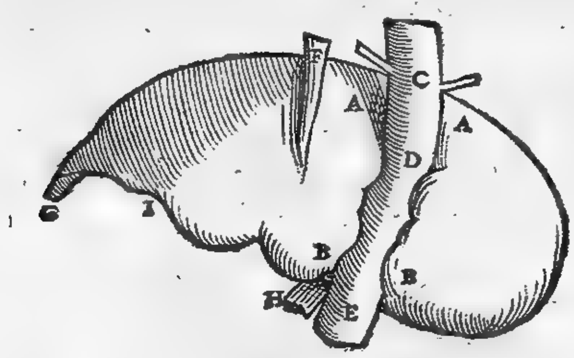

DECIMAE SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

PRAESENS figura uentriculi tunicarum seriem, numerumq́ & naturam, quantum pictura assequi potuimus, docet.

k *Tertia uentriculi tunica, à peritonæo pronata, atq; hic à uentriculo magna ex parte diuulsa.*
l *Secunda uentriculi tunica, minus quàm tertia à uentriculo diuulsa.*
m *Prima intimaq́ uentriculi tunica, hac in parte à duabus exterioribus tunicis libera.*

DECIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

DECIMAEOCTAVAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

DECIMAOCTAVA figura, iecoris gibbam posterioremq́ sedem unà cum cauæ uenæ caudicis portione exprimit.

A,A *Iecoris gibbi superior pars.*
B,B *Iecoris gibbi posteriorisq́ sedis infima regio.*
C *Cauæ uenæ sedes, qua septum permeat, ipsiq́ soboles exporrigit.*
D,E *Hoc interuallo sedes notatur, qua cauæ caudex posteriori iecoris sedi innascitur.*
F *Portio præcipui iecur septo alligantis uinculi.*
G *Ligamentum, iecoris partem in sinistra maximè exporrectam septo transuerso alligans.*
H *Uenæ portæ portio.*
I *Sinus, quo iecur stomacho cedit, quà is sinistro uentriculi orificio continuatur.*

DECIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVAE QVATVOR COMPLEXA TAbellis, seu imaginibus, lienem omni ex facie commonstrat: ipsius autem situm, & ex proportione magnitudinem, uigesima quæ mox subycietur figura, literis O, O, P explicabit.

PRIMA. SECVNDA. TERTIA. QVARTA.

QVATVOR DECIMAENONAE FIGVRAE tabellarum, earundemq́ꝫ characterum Index.

PRIMA effigies, seu tabella, lienem anteriori facie exprimit, unà cum omenti portione, seu inferioris su-

A. perioris'q́ꝫ omenti membranarum partibus. A namq́ꝫ lienis sinistrum indicat latus, dextra interim ac media

B.B. ipsius sedibus omento intectis. B, B enim & B inferioris omenti membranæ portionem indicant, lienis ua-

C.C. sa deducentem. C uerò & C superioris omenti membranæ portionem significant, qua ad uentriculum uasa perferuntur, ab illis uasis pronata, quæ in lienem iamiam inserenda ueniunt.

SECVNDA tabella, lienis caua regio exprimitur, ab omnibus quæ illi committuntur partibus libera.

D.E. ac hîc D notat superiorem lienis sedem, E inferiorem, F sinistram, G dextram. H uerò & H lineam in-

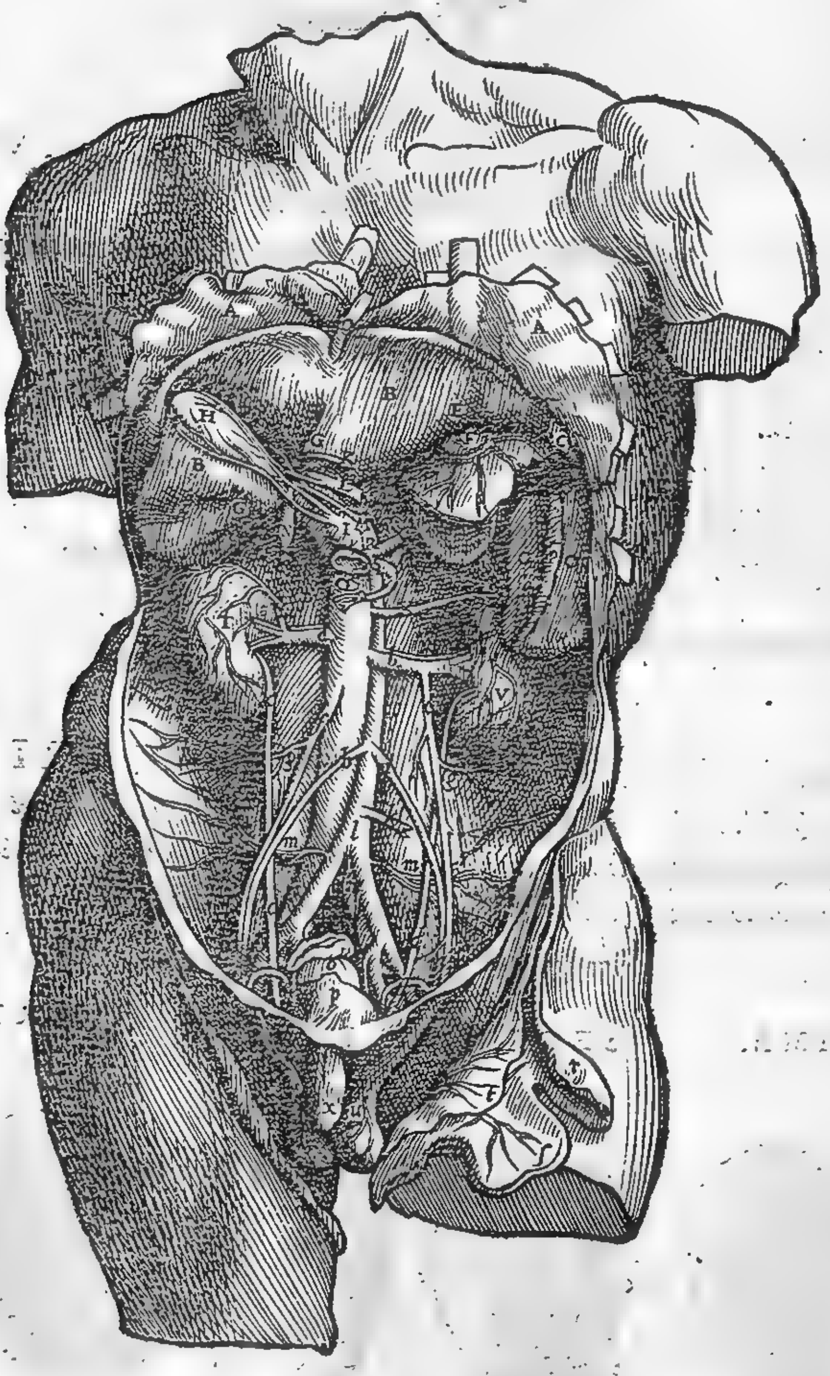
F.G.H. dicant in caua lienis regione conspicuam, cui lienis uasa inseruntur, & omenti membranæ innascuntur.

TERTIA tabella, lienis gibbum commonstrat.

QVARTA, lienis quoq́ꝫ cauam sedem delineatam continet. At huic priuatim duas indidi sectiones, ut

I, K. lienis substantia conformatioq́ꝫ oculis subijceretur. Atq́ꝫ hic I & K dictas modò sectiones indicant.

VIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAE FIGURAE, EIUSDEMQUE characterum Index.

PRAESENS figura sectionis serie duodecimæ succedit: ab hac enim omnia intestina execuimus, relicta duntaxat uentriculi portione, superioris orificij uentriculi sedem commonstrante. atque ita hæc figura pleraque indicat, quæ nunc opportunè cum characterum indicibus seriatim insinuabuntur.

A,A *Portio septi transuersi, peritonæo succincta, atque unà cum costis aliquot sursum reflexa.*
B,B *Caua iecoris sedes.*
C *Iecoris ligamentum, quo ipsius sinistra pars septo alligatur.*
D *Venæ per umbilicum iecori exporrectæ portio, ubi & sinus ille indicatur primùm hanc admittens uenam, quæ per priuatum ipsi in iecore humano incisum foramen ad iecoris usque sedem perreptat, ubi hic G non procul à K adhibitum conspicis.*
E *Hac sede iecur sinum obtinet, quo cedit stomacho, per septum transuersum ad elatius uentriculi orificium contendenti.*
F *Superius uentriculi orificium, uentriculique portio.*
G,G *Lineæ, impressiones'ue, tuberaque, in iecoris cauo, ubi portæ uenam educit, conspicua.*
H *Bilis uesicula.*
I *Portæ uenæ caudex hìc abscissus. Verùm I quoque radices exortus'ue indicat duarum uenularum bilis uesicam adeuntium.*
K *Iecoris neruus, ab illis propagatus, qui elatiori uentriculi implicantur orificio.*
L *Arteria iecori & bilis uesiculæ communis.*
M *Neruus à sexti neruorum cerebri paris propagine initium ducens, qua dextri lateris costarum exporrigitur radicibus. atque hic neruus iecori pariter & bilis uesiculæ communis censetur.*
N *Bilis uesiculæ meatus hic abtruncatus uisitur, qui ad intestina pertinet.*
O,O *Lienis anterior cauaque regio.*
P *Lienis linea, cui uasa ipsius implantantur.*
Q *Vena caua.*
R *Magna arteria.*
S *Radices arteriarum in uentriculum, iecur, lienem, omentum, mesenterium, ipsaque demum intestina excurrentium.*
T *Dexter ren, pingui sua adhuc obductus tunica.*
V *Sinister ren, pingui ipsius adhuc inuolutus tunica.*
X *Vena in sinistri renis pinguem diffusa tunicam.*
Y *Vena pinguem dextri renis accedens tunicam.*
a *Vena arteriaque dextro reni serosum sanguinem deducentes.*
b *Vena arteriaque in sinistrum renem protensæ.*
c,c *Meatus, ex dextro rene urinam in uesicam deferens.*
d,d *Meatus, quo sinistri renis urina in uesicam ducitur.*
e *Seminalis uena, sinistrum accedens testem.*
f *Seminalis uena dextri testis.*
g,g *Surculi à seminalibus uenis, quà peritonæo committuntur, in ipsoque adeò uersus testes progressu, ad peritonæum deriuati.*
h *Seminalis arteria, dextrum testem petens.*
i *Arteria seminalis, quæ sinistro testi est propria.*
k *Arteriæ in humiliorem mesenterij sedem ad colon intestinum & rectum excurrentis radix.*
l *Arteriæ magnæ super cauam uenam ascensus, ac ipsius magnæ arteriæ & cauæ supra ossis sacri initium in duos truncos diuisio.*
m,m *Præcipuæ uenæ ac arteriæ earum quæ geniculatim à magnis uasis lumborum carnibus, ipsique peritonæo offeruntur.*
n *Arteriæ magnæ soboles, sacri ossis foramina accedentes.*
o *Recti intestini pars, à colo liberata, &, ut inter secandum fit, uinculo intercepta.*
p *Vesica, urinæ receptaculum.*
q *Vasis semen à teste ad penem deferentis portio, quà secundùm pubis os deorsum ad uesicæ ceruicis initium retorquetur.*
r *Cutis, quæ penem inuestiebat.*

s Scortum, à tunicis testes inuoluentibus resectum, hucq; reflexum.

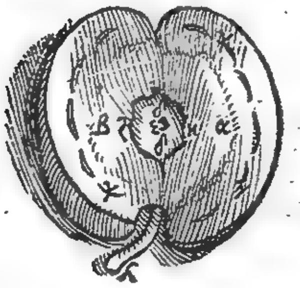
t Carnosæ membranæ pars, quæ haud secus atq; scortum, utrunq; ambiebat testem.

u Tunica, à peritonæo inibi pronata, ubi id seminarijs uasis iter præbet. estq; hæc testis tunica, earum quas testibus singulis proprias peculiaresq; ascribimus exterior.

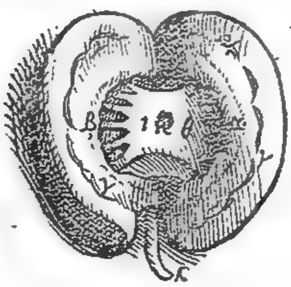
x Denudati penis portio.

VIGESIMAPRIMA QVINTI LIBRI FIGURA, QUAE TRES PROPRIAS CONTINET tabellas, sectionis serie inuicem subsequentes, ac appositissime renum sinus, meatuumq; urinariorum principia ostendentes.

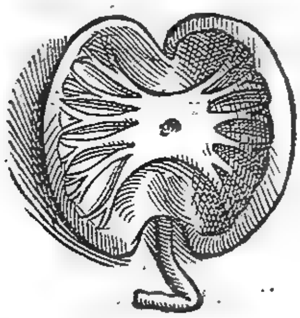
PRIMA.

SECVNDA.

TERTIA.

TRIVM VIGESIMAEPRIMAE FIGVRAE tabellarum, earundemq; characterum Index.

PRIMA tabella sectionem secundùm renis longitudinem per gibbum ipsius inductam habet adeò profundam, ut in secundum renis pertingat sinum, interim nulla renis substantiæ ablata portione. Significetur igi-

α, β. tur α dextri renis anterior pars, β uerò posterior.

γ, γ Orificia ramorum primi sinus renis, seu ipsius membranei corporis, quibus inuicem illi rami coeunt. Hic enim rami necessariò per sectionem in mutuo coitu diuiduntur.

δ, δ Primi sinus renis corpus, seu membraneum corpus, in quod uena & arteria renis terminantur.

ε Foraminulum hoc, urinarij meatus est initium.

λ Urinarij meatus pars.

ζ, η Super membraneum corpus δ & δ insignitum, secundus renis consistit sinus: cuius interius, & corpori illi membraneo proximum latus, in hac sectione tantùm apparet. Eius enim partes, quæ in exteriora ad utrunq; septi ex renis substantia conformati latus producuntur, ipsumq; sinum uelut bipartitum efficiunt, nisi specillo in circuitu sub ζ hic & η deducto intueri nequis. Septum namq; illud præsenti sectione in duas partes, anteriorem scilicet & posteriorem, diuisum cernitur: ac η quidem partem ipsius notat anteriorem, ζ uerò posteriorem.

SECVNDAE tabellæ omnia cùm nuper commemorata sunt communia: nisi quòd uniuersa propemodum renis substantia, septum illud (cuius in primæ tabellæ indice memini) constituens, cultello orbiculatim adempta sit. neq; aliter sanè septi illius figuram ob oculos ponere licuit. Conspicitur hic itaq; secundus renis sinus uniuersus, at non quemadmodum externo suo latere est bipartitus, eo quòd septum abstulerim, sinum hunc in exteriori ipsius latere dirimentem. α igitur, & β, & γ, & λ, eadem hic quæ in prima tabella notant. Circu-

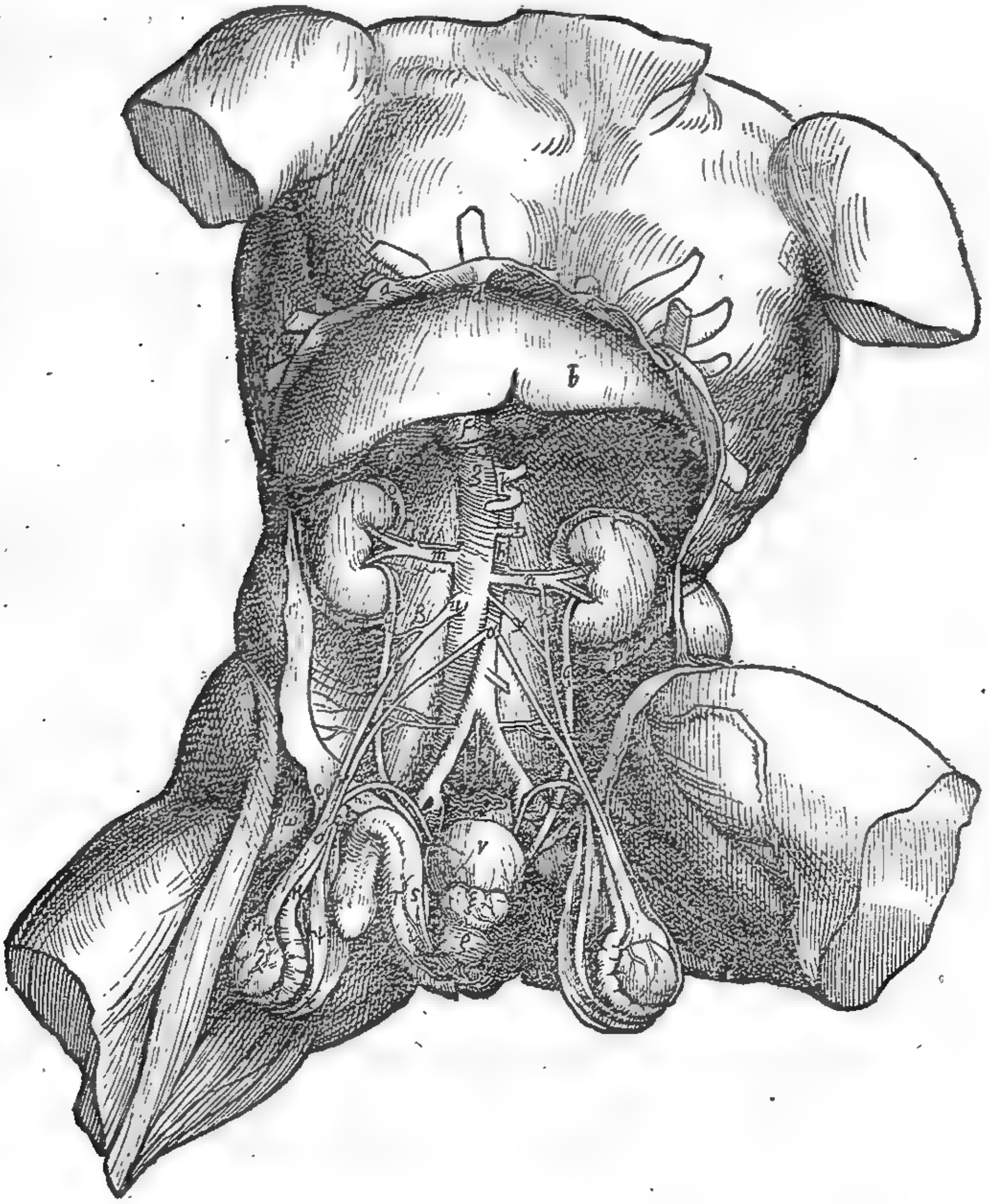
θ. lus autem in hac tabella inter α & β ductus, secundum renis indicat sinum. θ uerò anteriorem partem pri-

ι. mi sinus, seu membranei corporis, qua hæc in ramos discinditur. ι corporis membranei posteriorem partem in-

κ. dicat. adeò ut θ & ι simul membraneum notent corpus, seu primum renis sinum. κ autem urinarij meatus insignitur regio.

TERTIA tabella primi sinus seu membranei corporis ramos omnes insinuat: renis enim substãtia, quæ summis eius sinus ramis adnascitur, penitus derasa est. Atq; hæc citra characterum operam sunt obuia.

VIGESIMASECVNDA QVINTI LIBRI FIGURA.

VIGESIMAESECVNDAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

PRAESENS figura sectionis serie uigesimæ succedit. in hac namq; costarum aliquot fines effracti, & extrorsum sursumq; retorti occurrunt, ut iecoris gibbum ita hic spectaretur, ut ipsius cauum in uigesima figura erat in conspicuo. Renes etiam pingui ipsorum tunica denudati, sese hic offerunt, & uenarum arteriarumq; seminalium exortus ductusq; etiam ostenduntur. Verùm in hac figura priuatim à cauæ uenæ caudice ramulum pronasci effinximus, sinistræ seminali commixtum uenæ. Præterea peritonæum, quà uasis seminarijs iter præbet, unà cum tunica ab ipso pronata, testemq; & sui lateris uasa seminaria amplectente, dissectum est, unde etiam seminaria uasa & testes cum suis musculis obuia sunt. Insuper pubis ossa inuicem ita dirempta, atq; adeò reflexa uidetur, ut inuicem insigniter dehiscant, & uesica, & glandosum corpus uesicæ ceruici proprium, unà cum ipsius musculo, & penis corporibus, eorundemq; progressu, oculis subijciantur. Quòd autem præsenti figura, à dextro femore cutem prorsus, & à sinistro aliqua ex parte ademimus, neminem ambigere reor.

a,a *Peritonæi pars, cum septi transuersi portione, & effractis costis sursum extrorsumq; reflexa.*

b,b *Iecoris gibbum.*

c,c *Caua iecoris sedes, aliqua ex parte hic conspicua.*

d *Præcipuum iecoris ligamentum, ad dextrum latus mucronatæ cartilaginis consistens, & hic à iecoris anteriori sede, magna ex parte diuulsum.*

e *Ligamentum, quod iecoris partem in sinistro protensam septo committit.*

f Venæ portæ caudex, unà cum arteria & neruis iecur petentibus, & bilis uesiculæ meatu intestina petente, hic uinculo est interceptus, & dein præsectus.

g Venæ cauæ caudex.

h Arteriæ magnæ truncus, deorsum ad uertebrarum corpora exporrectus.

i Principium uenæ pinguem sinistri renis tunicam adeuntis.

k Radices arteriarum in intestina excurrentium, & uentriculo, iecori, bilis uesiculæ, lieni, & ipsi demum omento ramos offerentium.

l Initium uenæ dextri renis pingue inuolucrum petentis.

m Vena ac arteria dextrum accedentes renem.

n Vena ac item arteria sinistro reni serosum sanguinem deducentes.

o,o Dextri renis pingue inuolucrum, ab anteriori sede renis liberatum.

p,p Sinistri renis pingue inuolucrum, ab anteriori etiam sede sui renis diuulsum, & peritonæo, unde principium ducit, adhuc connexum.

q,q Et dexter & sinister meatus, quo urina è renibus in uesicam fertur, q insignitus est.

t Seminalis uena, dextrum accedens testem.

u Principium seminalis uenæ dextrum testem adeuntis, quod instar rotundi tuberis prominet.

x Seminalis uena, sinistro testi exporrecta.

y Venula à uenæ cauæ caudice pronata, ac uenæ seminali sinistræ commixta, unitáque. Quamuis enim hæc uenula rariùs occurrat, tamen quũ in alijs figuris sinistra uena absque hac delineatur, illaque hic nihil obscuret, ipsam exprimere uisum est.

α Seminalium arteriarum origo.

β Surculi, quos uenæ seminariæ peritonæo inibi depromunt, quà ipsi connexæ, deorsum ad pubis ossa contendunt.

γ Dextræ seminalis uenæ, & item arteriæ, per peritonæum supra pubis oßis, coxendicisque regionem descensus, & ascensus pariter uasis semen à teste deferentis, quod η, ι & κ mox notabitur.

δ Venæ seminalis & arteriæ commixtio, & corpus quod uaricum imagini conferam, initium.

ε Varicosi corporis in testem insertio.

ζ Testis intimo ipsius inuolucro adhuc obtectus.

η Principium uasis semen à teste deferentis.

ι Sedes, qua deferens semen uas sursum secundùm testis humillimam sedem reflectitur, & à teste ipsi non amplius connatum, abscedere incipit.

κ Hic semen deferens uas nullam amplius conuolutionum ostendit speciem, at sursum instar nerui teres porrigitur.

ν Vesica, urinæ receptaculum.

ξ Glandulosum corpus, uesicæ ceruicis initio adnatum, & semen deferentium uasorum insertionem excipiens.

ϱ Circularis uesicæ ceruicem ambiens musculus.

σ,τ Duo penem constituentia corpora, quorum sinistrum à suo principio, quod à sinistro pubis osse ducitur, liberatum est: dextrum autem corpus suo principio adhuc pubis dextro oßi firmatur. Præterea hic S nostri figura in conspicuo est, quam penis flaccidus languidusque cum uesica effingit.

υ Venarum & arteriarum neruorumque penem adeuntium series, tam aptè ac in huiusmodi figuris id moliri datur, expressa.

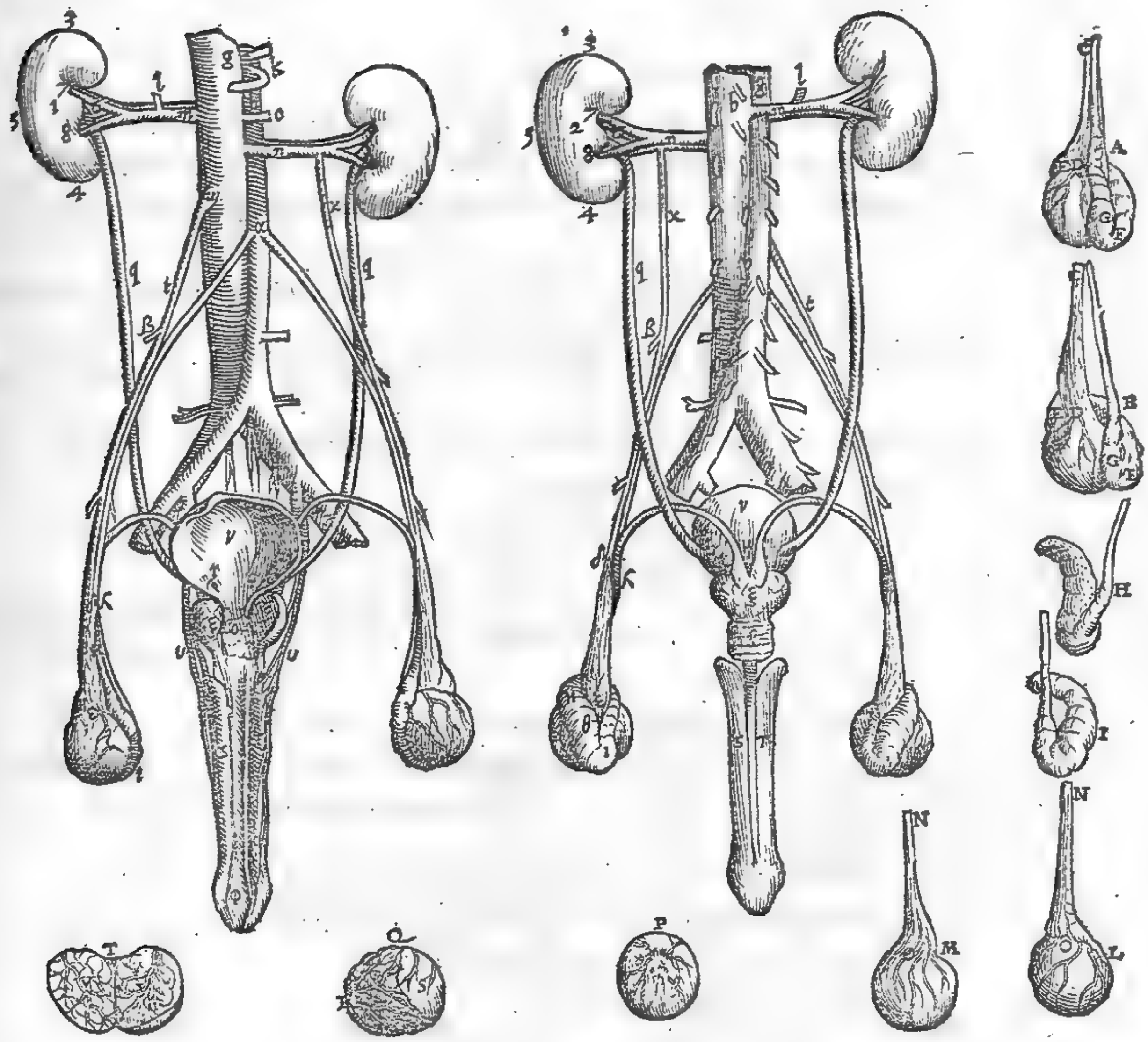
φ,χ Peculiarium testis inuolucrorum exterius, inibi à peritonæo pronatum, ubi φ ascripsimus: ubi uerò χ locatur, ea huius inuolucri sedes notatur, qua id infimæ testis parti connascitur.

ψ Testis musculus, iam dicto inuolucro innatus.

ω Musculus femur mouentium septimus hic se spectandum offert, quà super coxendicis os deorsum ducitur.

* Recti intestini portio, quæ in corpore, dum intestina aliqua auferuntur, relinqui consueuit. Supra hanc recti intestini portionem, uenæ cauæ & arteriæ magnæ circa oßis sacri regionem distributio eleganter quoque uisitur.

VIGESIMATERTIA QVINTI LIBRI FIGURA.

VIGESIMAETERTIAE FIGVRAE, IPSIVSQVE partium & characterum Index.

VIGESIMATERTIA figura, multas peculiares obtinens effigies, tabellas'ue, simul cum illa quæ mox præcesßit, ac ordine uigesimasecunda fuit, potißimùm ad uirilium organorum generationi subseruientium inspectionem facit: & ambas, quum primùm characteribus insignirentur, decimotertio huius libri Capiti præponendas ducebam. unde etiam in utrisq; eadem prorsus est characterum ratio. Uerùm quòd iam satius fore arbitrer, omnes præsentis libri figuras hic seriatim collocari, priuatum indicem huic uigesimætertiæ figuræ dedicabo, characteres qui huic & uigesimæsecundæ communes sunt, denuò non grauatè explicaturus. Porrò in hac uigesimatertia figura duæ sunt præcipuæ tabulæ, quarum unam non inopportunè dextram, alteram uerò sinistram appellabimus. ac in utrisq; quidem tabulis renes, uesicam, & seminaria organa, cum uenæ cauæ & arteriæ portionibus execta è corpore finximus. Atq; hæc quidem in dextra, anteriore facie: in sinistra autem, posteriore delineantur. & in dextra adhuc priuatim uesicam, & ipsius ceruicem, seu meatum semini urinæq; communem, aperuimus, quum hæc in sinistra adhuc sint integra: quemadmodum in characterum explicatione dicturus sum diffusiùs, simulatq; tabellas expressero, quæ sinistrum latus, & inferiorem præsentis uigesimætertiæ figuræ sedem occupant, ac maiusculis Latinorum literis in hunc modum notantur.

A,B *Duabus his tabellis dextrum testem anteriori facie, at magis secundùm sinistrum latus ostendentibus, idem exprimitur. Uerùm superior tabella A insignita, ab inferiori B indicata in hoc differt, quòd ipsa semen deferentis uasis situm inturbatum ostendat: quum interim inferior deferentis semen uasis partem, quæ secundùm testis anteriora sursum fertur, neq; amplius testi adnascitur, ex sua sede sinistrorsum habeat reflexam, detrusam'ue, ut insertio applicatioq; uenæ & arteriæ seminalium ad testem in conspectum ueniret. At hæc characterum utrisq; tabellis communium opera, iam reddentur dilucidiora.*

C Uena & arteria seminales, illic abtruncatæ, ubi iam ex magna peritonæi cauitate excidentes, inuicem implicantur, commiscenturq́ ac corpus quod uaricosum mihi appellabitur, efformare incipiunt. Atq; ita huius uaricosi corporis, quod pyramidi aßimilabitur, conus, C insignitur.

D Basis uaricosi corporis, seu sedes qua uena & arteria seminales testi inseruntur, & ramulos in testis intimum inuolucrum & testis substantiam spargunt.

E Uasis semen à teste deferentis initium.

F Reflexus uasis semen deferentis secundùm humiliorem testis sedem.

G Sursum conscendens deferentis semen uasis portio, & ipsius regio, in qua testi connasci desinit.

H Præsens tabella, deferentis semen uasis portionem ostendit, quæ testis intimo connata erat inuolucro: & foraminula illa asperitatesq́ cernuntur, quæ post sectionem in eius uasis sede conspiciuntur, quæ inuolucro illi connascebatur.

I Hac tabella, eadem uasis semen deferentis portio, quæ & mox præcedente, delineatur. uerùm hæc sedem eius portionis ostendit, quæ gibba est, testisq́ inuolucro non connascitur.

L Testis, à quo semen deferens uas absectum est, ipseq́ adhuc testis cum intimo ipsius inuolucro & uaricoso corpore remansit.

M Hæc tabella, eadem cum tabella L notata indicat. uerùm ut illa anteriorem testis faciem exprimebat, ita hæc posteriorem: & duæ subsequentes notæ utriq; sunt communes.

N Prima uenæ & arteriæ seminalium commixtio, seu uaricosi corporis conus.

O Uaricosi corporis basis, & in testis substantiam, ipsiusq́ intimum inuolucrum insertio.

P Testis suo intimo adhuc obductus inuolucro, sed à uaricoso liberatus corpore, & superiorē ipsius regionem ostendens, in qua uaricosum illud corpus inseritur. Apparent namq; hic foramina ramulorum uaricosi corporis, qui (uti dicebam) testi implantantur.

Q In hac tabella intimam testis tunicam inuolucrum'ue nouacula dissecui, & ex altero latere à testis substantia

R. eius inuolucri partem R notatam diremi, in posterioraq́ reflexi, ut ductus in conspectum uenirent, qui à ramis

S. inuolucrum intertexentibus in testis substantiam pertinent. Alteram uerò huius inuolucri partem S insignitam, testi adhuc connatam reliqui.

T Hic testis per medium dissectus iacet, uasorum per ipsius substantiam diffusorum, ac U & U insignitorum

U, U. naturam, distributionisq́ seriem commonstrans. Qui uerò modò subsequuntur characteres, duabus grandioribus & magis præcipuis uigesimætertiæ figuræ tabulis proprij habentur.

1 Hac numeri nota indicatur anterior renis regio.

2 Posterior renis regio.

3 Superior renis regio.

4 Inferior renis regio.

5 Externum renis latus.

6 Internum renis latus: in quo 6, 7 & 8 sinum eius lateris indicant. uerùm 6 priuatim notat eius sinus tu-

7, 8. ber: 7 autem & 8, sinus eius angulos, impreßionesq́.

g Uena caua caudex, inibi abscissus, ubi primùm sub iecore consistit, dorsiq́ medium spectat.

h Arteriæ magnæ truncus, inibi resectus, ubi primùm sub septo transuerso in peritonæi cauitatem fertur.

k Radices arteriarum, quæ mesenterio & inferiori membranæ omenti digeruntur.

l Uenæ pinguem dextri renis tunicam petentis principium.

m Uena & arteria dextro reni serosum sanguinem deducentes.

n Uena & arteria sinistro reni in serosi sanguinis ductu famulantes.

o Uenæ in pinguem sinistri renis tunicam excurrentis origo.

q, q Meatus urinam è renibus in uesicæ amplitudinem deportantes.

r Meatuum urinam è renibus deducentium, in uesicam insertio. ac in dextra quidem tabula orificia, quibus hi meatus in uesicam pertinent, & membranei processus his orificijs præfecti, indicantur. in sinistra autem tabula sedes spectatur, qua illi meatus primùm uesicæ applantantur.

t Seminalis uena dextra.

u Tuberculum, seu protuberans seminalis uenæ dextri lateris principium.

x Uena seminalis, sinistrum petens testem.

α Seminalium arteriarum ex magnæ arteriæ caudice initia.

β Radices surculorū, quos uenæ seminales peritonæo offerūt, quà ipsi secundùm lumborū regionem cōmituntur.

δ Uenæ arteriæq́ seminalium coitus, commixtió ue, & uaricosi corporis initium.

ε Uenæ & arteriæ seminalium ad testem insertio, seu uaricosi corporis basis.

ζ Testis, intimo ipsius inuolucro adhuc obtectus.

η *Principium uasis semen à teste deferentis.*

θ *Descensus uasis semen deferentis secundùm posteriorem testis regionem.*

ι *Locus, quo deferens semen uas, rursus secundùm testis humiliora sursum fertur, neq; amplius testi connascitur, uti ab η per θ ad ι connatum cernitur.*

κ *Sedes deferentis semen uasis, ubi primùm nerui modo citra omnem reuolutionem spiram'ue sursum properat.*

λ *Hac sede semen deferens uas ad posteriorem regionem uenæ ac arteriæ seminalium reflexum, in peritonæi cauitatem contendit.*

μ *Dextri semen deferentis uasis cum sinistro coitus, propter uesicæ ceruicis initium.*

ν *Vesica. Hæc in dextra tabula priuatim adaperta est, suam commonstrans cauitatem.*

ξ *Glandulosum corpus, uasorum semen deferentium insertionem excipiens, ac in dextra tabula longa sectione ad meatus usq; urinarij cauitatem dissectum.*

ο *Amplitudo cauitasq; ceruicis uesicæ, in quam uasa semen à testibus deferentia insertionem moliuntur.*

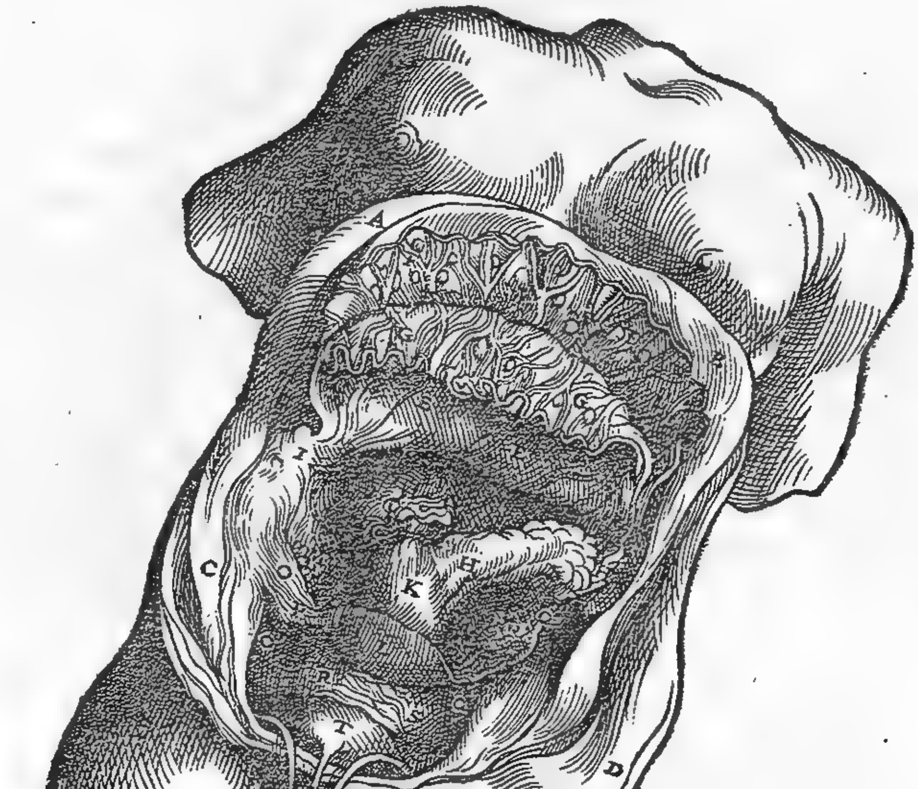
ρ *Musculus uesicæ ceruicem ambiens, ac urinæ excretioni præfectus.*

σ,τ *Duo penem potissimùm constituentia organa.*

υ *Venæ ac item arteriæ penem ceruicemq; uesicæ accedentes.*

φ *Sedes notatur meatus urinæ seminiq; communis, quæ reliquo ipsius ductu amplior in penis glande uisitur.*

VIGESIMAQVARTA QVINTI *LIBRI FIGVRA.*

VIGESIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

HAC figura muliebris corporis truncus humi stratus exprimitur, cuius peritonæum unà cum abdominis musculis adapertũ est, ac in latera (uti inter secandum fit) reflexum. Deinde intestina omnia à mesenterio præsecuimus,

præsecuimus, recto intestino adhuc in corpore relicto, simul cum integro mesenterio, cuius membranas hic aliqua ex parte inuicem diremimus, ut mesenterij natura oculis subijceretur. Verùm præsens figura in hoc potissimùm delineata est, ut uteri & uesicæ positum ita ostenderet, quemadmodum in hac muliere, utero nobis nulla ex parte moto, is occurrit. Nulla enim hic ab utero diuulsa est membrana: sed omnia integra ita hic uisuntur, quemadmodum in mediocriter obesis mulieribus, iam amotis intestinis, secanti obuiam ueniunt. Mulieres namq; adeò pingues sunt, ut longo etiam morbo enecatæ, & macilentissimæ, nullam uasorum seriem (nisi membranis mutuò diremptis) ostendant.

A,B,C,D Anterioris peritonæi sedis interior superficies.

E,E Mesenterij pars, tenuia intestina dorso connectens.

F,F Altera mesenterij membrana notatur, ab altera quam G & G insigniui diuulsa. Utraq; autem membrana

G,G. uasorum per mesenterium seriem, & glandularum uasorum distributionis interpositarum naturam indicat.

H,H Hac mesenterij parte colon intestinum, quà recto erat proximum, committebatur.

I Hac mesenterij parte, coli intestini initium, dein cæcum quoq; intestinum consistebant.

K Rectum intestinũ inibi præsectum, ubi colon desinit, quæ sedes est e regione connexus sacri ossis cum infima lumborum uertebra.

L Anterior uteri fundi sedes, à qua nihil prorsus auulsum cernitur.

M Dexter mulieris testis.

N Mulieris sinister testis, cuius anterior pars hic tota oculis subijcitur, quum interim dextri testis modica uideatur portio: idq; ideo accidit, quòd dextrum testem ita delineauerimus, quemadmodum uterq; testis membrana tegitur, seminaria mulieris uasa deducente, atq; à peritonæo nata: sinistrum uerò testem illa membrana solius manus beneficio deteximus. Hæc namq; membrana anteriori testis sedi nulla ex parte adnascitur, sed incumbit solùm.

O,O Membrana à peritonæi dextra sede pronata, & testem dextrum unà cum huius lateris seminalibus uasis, ac illis quæ elatiorem uteri sedem implicant, uenis & arterijs dorso committens, uterumq; pariter continens, & deniq; cum alterius lateris membrana secundam uteri tunicam constituens.

P Hàc in nuper dicta membrana carneæ excurrunt fibræ, dextrum uteri constituentes musculum.

Q,Q His characteribus sinistræ lateris membrana notatur, quæ illi correspondet, quam nuper O,O indicarunt.

R,S Uteri ceruicis anterior pars, inter R & S ea adhuc obducta tunica, quam peritonæi partes illi offerunt, quæ ipsi uasa exporrigunt, deducuntq;, ac illum peritonæo adnectunt. Cæterùm interuallum inter R & S consistens, uteri ceruicis amplitudinem quodammodo significat. Rugæ uerò hic conspicuæ, illæ sunt, quas uteri ceruix in se collapsa, neq; aliàs distenta, inter secandum commonstrat.

T Uesica, cuius posterior facies hîc potissimùm spectatur. Ita enim in figuræ huius delineatione oculum direximus, ac si in prostrato corpore, posteriorem uesicæ sedem, quæ uterum spectat, potissimùm cernere uoluissemus. Si enim præsens muliebre corpus, similiter ac id quod modò subsequetur, erectum arbitrareris, etiam secus atq; res se habet, uteri fundum multo elatiùs ipsa uesica delineatum esse, tibi persuaderes.

V Umbilici portio, à peritonæo inter secandum liberata, & unà cum uasis fœtui peculiaribus hic deorsum reflexa.

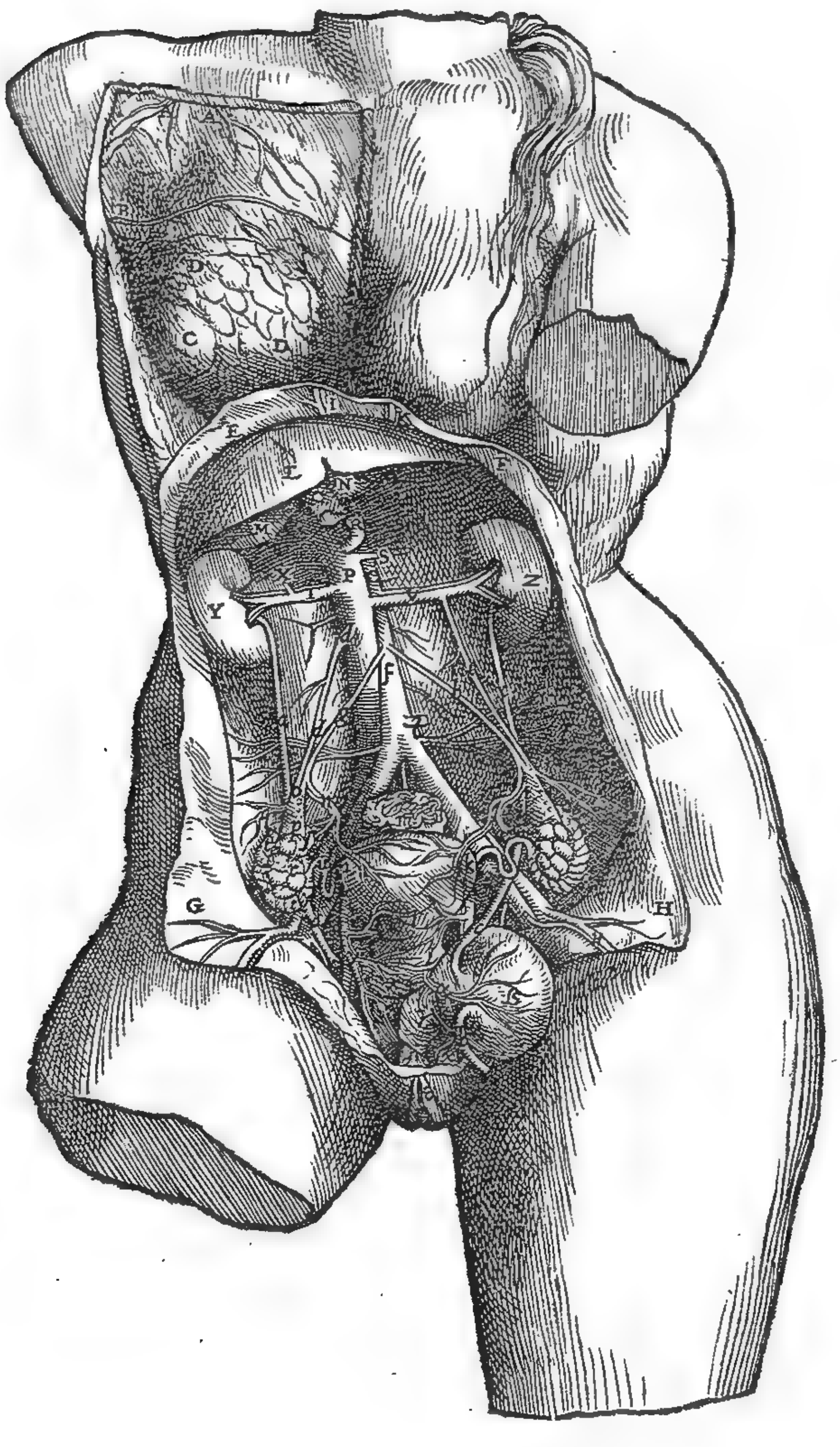
X Portio uenæ ab umbilico iecur petentis.

Y Meatus à uesicæ fundi elatissima sede ad umbilicum pertinens, ac fœtus urinam inter duo ipsius inuolucra deducens.

Z, et & Huc unà cum cæteris umbilici uasis reflexæ sunt duæ arteriæ secundùm uesicæ latera prorepentes, ac magnæ arteriæ ramis, pubis ossium foramina potissimùm adeuntibus, insertæ, seu continuæ.

VIGESIMA

VIGESIMAQVINTA QVINTI *LIBRI FIGURA.*

VIGESIMAEQVINTAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

A dextra præsentis figuræ mamilla cutem abstulimus, ut quàm fieri posset proximè mamillarum natura hic oculis subijceretur. Deinde uentriculum, & cum intestinis mesenterium & lienem resecuimus, recto interim intestino non secus quàm in mox præcedēte figura adhuc relicto. Ad hæc, uterum suo exteriore quod peritonæū ipsi porrigit inuolucro quodāmodo spoliauimus, omnes mēbranas quàm licuit accuratißimè paßim, ideò amputantes, ut uasa seminis materiam testibus deferentia, & alia semen à testibus utero deducētia, in con-

spectum uenirent. Vesicam uerò deorsum in sinistrum latus reflleximus, unà meatum qui uesicæ à dextro rene urinam defert, abrumpentes, ut urinariorum meatuum insertio appareret, ipsaq; uesica, uteri inspectionem non occuparet. Postremò, pubis oßium portionem ab hac figura exsecuimus, quo uteri ceruix ac uesicæ etiam collum apposite uiderentur.

A, A Venæ ad mamillas subinde excurrentes, ab illis quæ cuti summo humero obducta offeruntur.
B Venæ ab illis pronatæ, quæ per axillam in manum porriguntur.
C Præcipuum mamillæ corpus.
D, D Glandulæ ac adeps undecunq; corpori illi glandoso ac C insignito adstratæ.
E, F, G, H Peritonæi anterioris sedis interior superficies. est enim hic anterior peritonæi regio, ad latus, & sursum deorsumq; flexa.
I, K Venarum ac item arteriarum sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora, à iugulo repentium portiones.
L Gibba iecoris sedes.
M Iecoris cauum hic quoq; aliqua ex parte conspicuum.
N Venæ ab umbilico iecur petentis portiuncula, & cauæ sedis iecoris pars.
O Venæ portæ caudex, hic simul cum uasis ipsi attensis præsectus.
P Vena caua.
Q Arteria magna.
R Arteriarum uentriculum, iecur, lienem, omentum, ac intestina petentium radices.
S Principium uenæ pinguem sinistri renis tunicam implicantis.
T Vena ac arteria, dextro reni serosum humorem deducentes.
V Vena ac arteria, sinistro reni serosum humorem deferentes.
X Principium uenæ pinguem dextri renis tunicam adeuntis.
Y Dextri renis anterior sedes.
Z Anterior sinistri renis facies.
a, a Meatus à dextro rene urinam in uesicam deducens, & ad humilius a effractus. portio autem huius meatus
b. reliqua, ac uesicæ adhuc continua, b insignitur.
c, c Meatus urinam à sinistro rene in uesicam deferens.
d, d Dextra seminalis uena, cuius initium elatius d indicat.
e Seminalis uena, sinistrum petens testem.
f Seminalium arteriarum ortus.
g Seminalis arteria dextra.
h Seminalis arteria sinistra.
i, k, l Anterior uteri fundi pars. ac i priuatim dextrum fundi obtusum indicat angulum. k autem notat angulum sinistrum. l uerò insinuat regionem uteri, ubi ipsius fundi consistit orificium, ipsiusq; ceruix inchoatur.
m Rectum intestinum, hic à colo cæterisue intestinis absectum. Quo minus autem utrunq; figuræ latus inibi ubi par utrinq; est ratio, characteribus onerem, uni duntaxat lateri eas iam opportunè adhibebo.
n Venæ ac arteriæ seminalis portio, superiorem uteri fundi accedens sedem.
o Venæ ac item arteriæ seminalium portiones, testem adeuntes, & inuicem coeuntes, corpusq; instar pyramidis
p. constituentes: cuius conum o indicat, p uerò ipsius basim insinuat, testi commissam.
q A nuper dicto corpore, pyramidis formam exprimente, eiusmodi uascula in membranas excurrunt, testem peritonæo committentes.
r Testis anterior facies.
s Vasis semen à teste in uterum deferentis initium.
t, t Vasis semen à teste in uterum deferentis reflexus, quos id uermis imaginem pulchrè referens, circum testis latera conficit.
u Vasis semen deferentis ad uterum progressus.
x, x Uteri ceruix.
y Vasa inferiorem uteri fundi sedem ac uteri ceruicem implicantia.
α Vena uesicam ab illis uasis accedens, quæ uteri ceruicem intertexunt. atq; hic etiam character urinariorum meatuum insertionem notat.
β Vesicæ fundi posterior sedes, cui etiam α inscriptum est.
γ Vesicæ ceruicis musculus.

Hæc

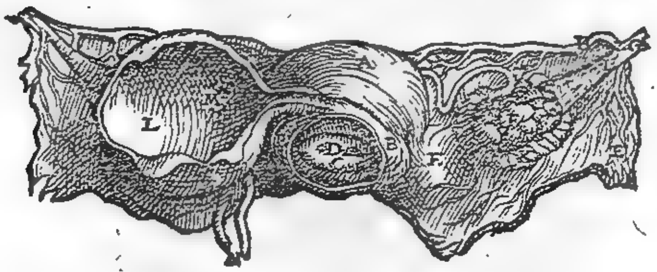
δ Hac sede uesicæ ceruix uteri ceruici implantatur.

ε Cuticulares ceruicis uteri orificij carunculæ. Atq; hîc uteri colles, & ceruicis ipsius orificium, citra characterum operam neminem latent.

ζ Arteriæ humillimam mesenterij partem accedentis radix.

η Vasa ab illis quæ crus adeunt uenis ac arterijs sursum ad abdominis musculos, ad umbilici usq; regionem ascendentia.

VIGESIMASEXTA QVINTI LIBRI FIGURA.

VIGESIMAESEXTAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

PRAESENS figura uterum unà cum illum peritonæo alligantibus membranis à corpore exsectũ commonstrat. ipsiusq; ceruix adeò hic sursum est conuoluta & euersa, ut fundi uteri orificium in conspectu sit. Vesicæ uerò fundum & ceruicem pariter sectione aperuimus, ut uesicæ cauitas, meatuumq; urinariorum insertio in propatulo essent.

A Uteri fundi anterior facies, nulla membrana prorsus detecta.

B,B Uteri ceruix, uti iam diximus, extrorsum inuoluta.

C Fundi uteri pars, glandis in pene modo ad superiorem uteri ceruicis sedem protuberans.

D Orificium fundi uteri.

E,E Membrana uterum peritonæo connectens, ipsiusq; uasa continens.

F Sinister uteri testis.

G Uena & arteria seminales.

H Portio uenæ ac arteriæ seminalium, superiorem uteri fundi sedem accedens.

I Portio arteriæ & uenæ seminalium, testem accedens.

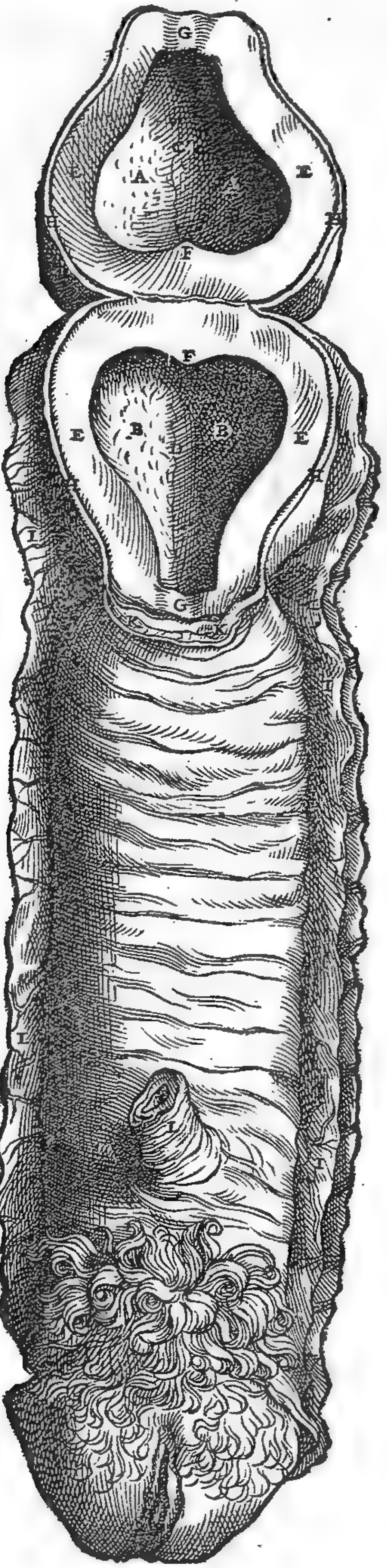
K Uas semen à teste in uterum deducens.

L Uesicæ cauitas.

M Urinariorum meatuum insertio.

N Urinariorum meatuum frustula hic propendent.

VIGESIMASEPTIMA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAESEPTIMAE FIGVRAE, EIVSdemq́ꝫ characterum Index.

P R AE S E N S *figura uterum à corpore exemptum ea magnitudine refert, qua postremò Patauij dissecta, &*

ctæ, & quæ sæpius pepererat, proceræq; admodum staturæ fuit, mulieris uterus nobis occurrit, uulgarem uterorum molem utcunq; excedens. Atq; ut uteri circunscriptionem hic expreßimus, ita etiam ipsius fundum per medium dissecuimus, ut illius sinus in conspectum ueniret, unà cum ambarum uteri tunicarum substantiæ in non prægnantibus craßitie.

A, A B, B Uteri fundi sinus.

C, D Linea quodammodo instar suturæ, qua uirile scortum donatur, in uteri fundi sinum leuiter protuberans.

E, E Interioris ac propriæ fundi uteri tunicæ craßities.

F, F Interioris fundi uteri tunicæ portio, ex elatiori uteri sede deorsum in fundi sinum protuberans.

G, G Fundi uteri orificium.

H, H Secunda exteriorq; fundi uteri tunica, à peritonæo pronata.

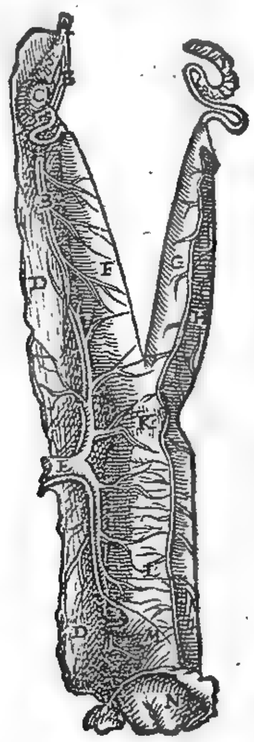
I, I, I Membranarum à peritonæo pronatarum, & uterum continentium portionem, utrinq; hic asseruauimus.

K Uteri ceruicis substantia hic quoq; conspicitur, quòd sectionem, qua uteri fundus diuisus est, inibi incœpimus.

L Uesicæ ceruicis pars, uteri ceruici inserta, ac urinam in illam proijciens.

Uteri colles, & si quid hic spectandum sit reliqui, etiam non appositis characteribus, neminem Naturæ operum studiosum latent.

VIGESIMAOCTAVA QVINTI LIBRI FIGVRA.

VIGESIMAEOCTAVAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

Hæc figura canum, non prægnantem exprimit uterum, quem propter Ueterum descriptiones hic humano utero adijcere uisum est: uti magis adhuc uaccinum, quem modò subiungemus.

A Uena & arteria seminales.

B, B Uenæ & arteriæ seminalium portiones, uteri superiori sedi uasa porrigentes.

C Testis, ac uas semen à teste deferens.

D, D Membranæ uterum peritonæo committentes, & secundum exteriusue ipsius inuolucrum efformantes.

E Uena ac arteria, uteri ceruicem & humiliorem fundi partem implicantes.

F Dextra fundi uteri pars, exteriori ipsius tunica adhuc uniuersim obducta.

G Sinistra fundi uteri pars, quam media ex parte, exteriore ipsius liberauimus inuolucro. G enim exterius inuo-

H. lucrum, H uerò interius notant.

I Sinistri lateris uas, semen deferens, hic à teste liberatum, ac in ipsius sede seruatum.

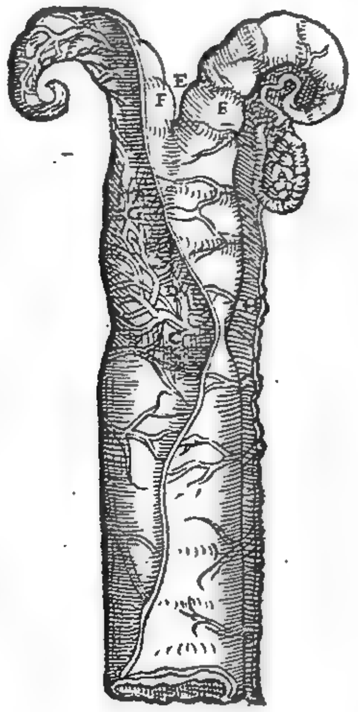
K Regio, qua fundi uteri orificium consistit.

L Uteri ceruix, etiam sinistra ex parte exteriori inuolucro detecta.

M Portio ceruicis uesicæ.

N Cutis ad pudendum adhuc reliqua.

VIGESIMANONA QVINTI LIBRI FIGVRA.

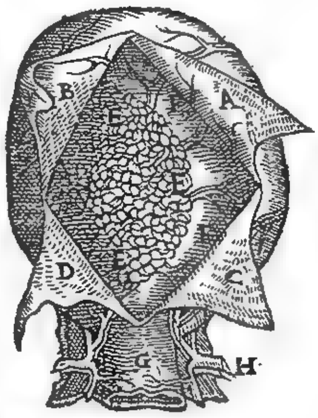
VIGESIMAENONAE FIGVRAE, EIVSdemq́; characterum Index.

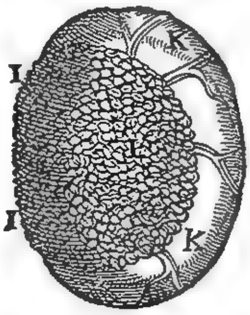
PRAESENTI figura uaccini uteri fundum, & ipsius ceruicis portionem ita delineaui, ut magna fundi ceruicisq́; sedes exteriore uteri tunica sit detecta, interiorq́; tunica ob id oculis subijciatur.

- A *Testis sinister.*
- B *Uas semen deferens à teste in uterum.*
- C *Sedes orificij fundi uteri.*
- D *Sedes, qua uterus primùm sua interiore tunica geminus fit, ac ueluti duæ uteri partes constituuntur, quæ simul unaq́; longo adhuc interuallo, exteriore uteri tunica obteguntur.*
- E *Hac sede prorsus duæ uteri partes, etiam cum exteriore uteri tunica inuicē, arietum cornuū modo dirimūtur.*
- F, F *Exterior uteri tunica, his sedibus adhuc seruata.*
- G *Interior uteri tunica, innumeris ac uermium implexu non absimilibus uasis intexta, quæq́; hic etiam C & D indicari possent.*
- H *Hic adhuc uisitur membranæ portio, uterum sinistra in sede peritonæo committentis.*

TRIGESIMA QVINTI LIBRI FIGVRA, QVATVOR PECVLIARIBVS COMPLEXA TABVLIS.

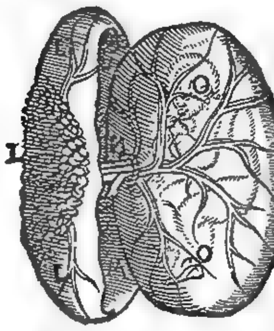
PRIMA TRIGESIMAE FIGURAE tabella.

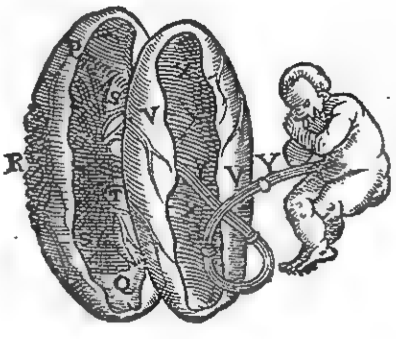

SECUNDA TABELLA.

TERTIA TABELLA.

QUARTA TABELLA.

TRIGE-

TRIGESIMAE QVINTI LIBRI FIGVRAE tabellarum, earundemq́ue characterum Index.

TRIGESIMA figura quatuor tabellis, seu peculiaribus effigiebus constante, fœtus humani tunicas seu inuolucra exprimere conatus sum, quæ de nouo cum fœtu in uteri fundi cauitate ac sinu generantur.

PRIMA itaq; tabella, uterum dextro suo apice magis extuberante, ac ueluti masculino fœtu turgidũ effinximus, quem in anteriore parte una sectione longa, & altera trãsuersa dissecuimus: ut dein uteri tunica in latera extrorsumq́ reflexa, & à fœtus exteriori inuolucro diuulsa, id in conspectum ueniat, simul cum carnea illi obnata substantia, quemadmodum iam subsequens characterum Index proponet.

A, B, C, D *Interna superficies uteri, quæ ante sectionem, ac ipsius in exteriora euersionem ac inflexum, fœtus inuolucris obducebatur.*

E, E, E *Sedes, qua uteri uenæ ac arteriæ sese aperiunt, ac noua ueluti uasa illis adgenerantur, quæ in uaria multipliciq́ eorundem collectione attextam habent carneam substantiam, quam præcipuæ lienis substantiæ conferimus, quæq́ firmandis continendisq́ uasis hic etiam præficitur.*

F, F *Exterius fœtus inuolucrum, hic quoq; magna ex parte uisitur, ubi membraneum prorsus est, neq; dicta iam carnea substantia illi obnascitur: adeò ut E, E, E simul cum F, F exterius inuolucrum fœtus designent.*

G *Uteri ceruicis pars, adhuc ex sectione reliqua.*

H *Uena & arteria membranis utrinq; uterum & ipsius ceruicem continentibus nectentibusq́ suffultæ, & à magnis uasis post illorum supra sacri ossis summum diuisionem enatæ, uterumq́ uariè implicantes.*

SECUNDA tabula fœtus inuolucra ita refert, atq; se habent, quum carnea quæ exteriori inuolucro obnascitur, uasaq́ continet, substantia, ab utero est diuulsa, ac fœtus cum suis inuolucris aliàs non laceratis, inter dissecandum ex utero liberatus, exemptusq́, mensæ alicui aut pelui imponitur.

I, I, I *Carnea, lienisq́ carni similis substantia, exteriori fœtus inuolucro obnata: & in prima tabella E, E & E insignita.*

K, K *Exterius fœtus inuolucrum illis sedibus hic notatur, quibus carnea ea quam I, I & I indicauimus, substantia non obnascitur. Quia autem inuolucrum his regionibus membraneum prorsus est, & exiguis tantum uenulis & arteriolis proprij ipsius usus gratia ornatum: haud mirum quoq; est, id pellucidum esse, interiorisq́ ueluti inuolucri effigiem nonnihil modò transparere.*

TERTIA tabella, sectionis quodammodo serie exterius inuolucrum aperuimus, & ab interiori inuolucro abstractum, in latus reposuimus, ut modò interius inuolucrum adhuc integrum, cum fœtu illi incluso facilè occurrat.

L, L, L, M *Exterius fœtus inuolucrum. ac L, L, L exteriorem ipsius notant superficiem: M uerò interiorem, quæ aliàs interiori fœtus inuolucro est proxima.*

N *Corpus, & ueluti funis aut corda quæpiam, in quam uenæ & arteriæ ab utero in exterius fœtus inuolucrum pertinentes, ac per carneam lienisq́ substantiæ similem substantiam sparsæ, ad umbilici tandem uasorum constitutionem colliguntur, & ab exteriori inuolucro interius hic petunt, ubi meatus desinit, fœtus urinam inter exterius inuolucrum & interius mediam diffundens.*

O, O *Interius fœtum ambiens inuolucrum, omnino membraneum, præter uenulas quasdam, & arteriolas, sparsim per ipsum excurrentes. Quandoquidem uerò istud inuolucrum exactius pellucidum est, fœtum quoq; in suo ferè, quo in utero consistit, situ proponit.*

QUARTA tabella exterius quoq; inuolucrum ab interiori reflexum habet. Uerùm id interioris suæ superficiei ampliorem exhibet sedem, quàm in tertia tabella: ut scilicet carneæ ipsius, & lienis carni non absimilis substantiæ effigies sese hic offerret, quam in interiori inuolucri superficie per pellucidam membranæ partem ea substantia exprimit, alioquin in externa tantum inuolucri superficie consistens. Deinde hac tabella interius etiam inuolucrum longa sectione diuisum est, & à fœtu abstractum, utranq; suam proponit superficiem. Atq; ita hîc præter umbilici uasorum ductum, inter fœtum & ipsius inuolucra occurrentem, etiam fœtus spectatur, ea propemodum figura, qua plurimùm in utero recumbit, & quæ omnibus partibus pulchrè uidetur media, lassitudiniq́ ob id minus obnoxia.

P, Q *Exterius fœtum ambiens inuolucrum. ac P quidem externam ipsius notat superficiem: Q uerò internam, quæ etiam S & S insignitur, etiamsi illis characteribus aliud quid priuatim indicetur.*

R *Carneæ substantiæ exteriori fœtus inuolucro obnatæ portio hic externa sua sede cõspicitur, qua illam utero aliàs connatam reperimus.*

S S, T *In internam exterioris inuolucri superficiẽ, quæ læuis & lubrica, membraneaq́ existit, hunc in modum transparet uasorum collectio & series, quæ ab uteri uasis pronata, per carneam digeruntur substantiam, exteriori inuolucro obnatam, quæ unà quoq; per pellucidam alioquin membranam hic spectatur. Ac S & S uasorum ferè orbem indicant, T autem extremam collectionem.*

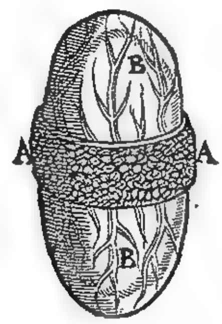
V, V *Exterior superficies interioris inuolucri.*

X, X *Interior superficies interioris inuolucri.*

Y, Y *Vasorum umbilici progressus, qui ab interna superficie interioris inuolucri hic in fœtum pertinet, quem aliàs satis conspicuum, characteribus non insigniuimus.*

Nihil obstaret, his trigesimæ figuræ tabellis illam adijcere, ac ueluti cum tertia tabella enumerare, quæ decimiseptimi Capitis contextui inseretur, membraneam, impenseq́ mollem & amplam ostensura uesicam, quæ non rarò inter duo fœtum uniuersum amplectentia inuolucra consistens, quodammodo à meatu fœtus urinam ex umbilico deferente producitur, tertiaeq́ fœtus membranæ loco non paucis dissectionum professoribus recensetur, illam farciminis speciei aliquo tandem pacto conferentibus.

TRIGESIMAPRIMA QVINTI *LIBRI FIGURA.*

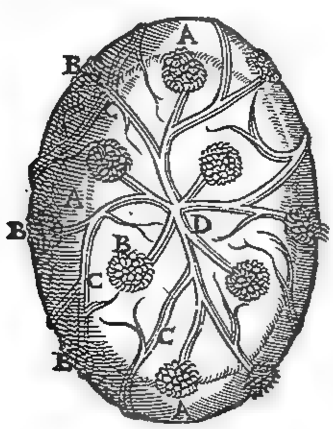
TRIGESIMAEPRIMAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

PRAESENTI figura, Galeni descriptionum occasione, exterius canini fœtus inuolucrum delineatur: ut discrimen in conspectu esset, quo id ab hominis inuolucro differt. Hæc namq́ figura sectionis serie secundæ respondet tabellæ, trigesimæ figuræ, qua fœtus humani inuolucra, perinde ác si integra, neq́ ullibi dissecta, ab utero euulsa essent, exprimuntur. Præterquàm igitur quòd hæc figura secundùm proportionem ea tabella oblongior est, etiam prorsus aliam ostendit imaginem eius carnosæ substantiæ, quæ exteriori inuolucro obnata, lienis substantiæ à me assimilatur, hic A & A insignienda.

A, A *Carnea substantia exteriori superficiei exterioris canini aut suilli fœtus inuolucri obnata, quæ transuersim orbiculatimúe totum inuolucrum, secus quàm in homine, ambit & complectitur.*

B, B *Exterioris canini fœtus inuolucri sedes, carnea ea substantia, quam A & A indicauimus, non obtecta: sed membranea, & uenulis quibusdam & arteriolis interstincta apparens.*

TRIGESIMASECVNDA QVINTI *LIBRI FIGURA.*

TRIGESIMAESECVNDAE QVINTI LIBRI figuræ, & eiusdem characterum Index.

HAC figura bubali fœtus inuolucra in eum modum delineauimus, quo canini fœtus inuolucra in trigesimaprima figura, & humani fœtus inuolucra in secunda trigesimæ figuræ tabella exprimũtur: perinde scilicet, ac si

ac si aperto per sectionem utero, fœtus inuolucra nullibi læsa, ab ipso essent distracta, ac huc ab utero seposita: Adhibemus uerò hanc quoq; figuram ijs quæ hominis partibus ostendendis faciunt, ut discrimen appareret, quo uaccæ, bubalæ, capræ, ceruæ, cornutorumq; adeò & acetabula in uteris post conceptum uerè demonstrantium animalium fœtus inuolucra, ab hominis fœtus, ac rursus à canis, aut suis, aut alicuius plures fœtus simul educentis, ac à me interim dissecti animalis fœtus inuolucris differunt. Mirum namq; est, quàm eiusmodi discrimen autorum scripta perturbet, intellectuq; ardua reddat, quum in uteris & inuolucris animalium nullam statuunt differentiam: quumq; omnia inuicem respondere autumantes, quod animal ipsi potissimum dissecuerint, descripserint' ue, non exprimunt. Quandoquidem uerò nostræ orationis in partium historia contextus, quantopere eiusmodi figuræ etiam utiles sint, abundè testabitur, præsentis effigiei characterum indicem nunc tantum subijciam.

A, A, A *Exterius bubalæ fœtus inuolucrum, hic quibusdam sedibus insignitur, quibus membraneum conspicitur, & illam substantiam non habet obnatam, quæ nunc B, B & B uenit indicanda.*

B, B, B *Sedes, quibus exterius bubalæ fœtus inuolucrum utero cōnectitur, uasaq; admittit, & carnea ea substantia consistit, quæ lienis substantiæ comparatur: hicq; ita sparsim occurrit, ut nigræ leopardorum pellis maculæ.*

C, C, C *Series concursusq; uenarum & arteriarum per exterius fœtus inuolucrum ad umbilici uasorum productionem digestarum.*

D *Sedes, ad quam uenæ arteriæq; per exterius inuolucrum sparsæ magis colliguntur, ipsisq; umbilici uasis constituendis sunt proximæ.*

QVINTI LIBRI FIGVRARVM, ET IPSARVM characterum Indicum finis.

HOMINEM, VT AVGERETVR, DIVTIVS'QVE uiueret, instrumentis eguisse uariæ nutritioni famulantibus, ac demum quæ instrumenta nutritioni circa cibos potus'q; uersanti, priuatim sint extructa. Caput I.

VTCVNQVE uarias instituendæ nutritionis causas commemorare liceat, tamen ea haudquaquam infima est, quæ augendi corporis gratia hanc utilē necessariamq; esse commonstrat: quemadmodum & illa quoq; existit præcipua, quæ continuum substantiæ fluorem, ab insito calore excitatū proponit. Quum itaq; tota hominis moles, etiam post iustum ipsius incrementum, in perpetuo sit fluore, quumq; nisi altera similis substātia in defluxæ locum accederet, uniuersa ilico euaporata dissiparetur, summus rerum Opifex homini insitas quasdam uires, deficiens ac desideratum semper appetentes, ab initio statim indidit. Non enim sugere, uesci, bibere, aut respirare à quoquam discimus usquam: sed statim à principio facultates in nobis habemus, quę hæc omnia citra docentē perficiant. & cibo, quicquid siccioris substantiæ effluxit, restituimus: potione, quicquid humidioris: atq; ita ad pristinam commēsurationem ambas reducimus. Sic uerò & aereæ igneæq; substantiæ modum, respiratu arteriarumq; pulsu tuemur. Cæterùm quum id quod singulis partibus defluit, tale natura esse credimus, qualis ipsa est particula: nihil autem eorum quæ bibuntur, eduntur'ue, aut inspirantur, eiusmodi prorsus occurrit: necessum fuit animāti, ea primùm assumere, dein emutare & concoquere, ac quàm maximè licet, corpori alendo restituendoq; similia efficere: ac demum recrementa, quæ necessariò has emutationes subsequuntur,

Præcipuæ instituendæ nutritionis causæ.

Instrumentorū triplicium nutritioni subseruientium necessitas.

ſequuntur, expellere. Atq; hac potiſsimùm occaſione Natura nutritionis inſtrumenta in corpore triplicia inſtituit: quædam prima ratione ad id quod aſſumitur cõcipiendum elaborandumq́;, & in totum corpus deferendum: alia ſecunda, quæ excrementorum ſunt receptacula. Reliquas partes ratione tertia, quæ horum excretionibus mittendis, & ne intempeſtiuè profluant cohibendis, ſuoq; tempore expellendis ſubſeruiunt. Porrò partes aeri aſſumendo, conficiendo, deferendo, ipſiusq; recrementis ex concoctione alteratione'ue ſuccedentibus expellendis, à Natura conditas, ſequens liber perſequetur, cordi omnibusq; reſpirationis organis dedicandus. Præſens uerò cibi ac potus inſtrumentis, & demum propter ſedis uiciniam nexumq́; generationi ſubminiſtrantibus organis conſecrabitur. Ex ore itaque per ſtomachum cibus & potus in[a] uentriculum, uelut in communem quandam officinam ſeu promptuarium aſſumitur, quod omnia quæ amplectitur cogit, confundit, & concoquit, concoctum in[b] inteſtina protrudit: ex quibus quod cocti illius ſucci melius eſt, ſanguiniq; efficiendo conueniens, unà cum humidiore huius concoctionis recremento,[c] uenæ portæ rami exugunt, id iecoris cauo deferentes. Recrementum uerò ſiccius, ac ſuctioni ineptum, inteſtina depellunt: & hominis arbitratu, laxante ſe[d] orbiculari podicis muſculo, &[e] abdominis muſculis, ſimul accedente etiam[f] ſepti tranſuerſi opera, compreſsis, excernunt. Iecur autem, poſtquam eum ſuccum cremorem'ue admiſit, illi ornamentum adijcit, ad ſanguinis perfecti generationem neceſſarium, duplici recremento ipſum expurgans: flaua ſcilicet bile, ceu recremento tenuiore & leuiore: deinde atro silioſo ſucco, ceu lutoſo, terreſtri & craſsiori. Ac illud quidem in bilis ueſiculæ[g] meatus tranſmiſſum, in ipſam ueſiculam defluit: à qua rurſus in inteſtina excretum, cum durioribus fæcibus egeritur. Hoc autem, uti uulgò arbitramur, per portæ uenæ[h] ramos ad[i] lienis nutritionem tranſmittitur: & quicquid is conficere, ac in familiare nutrimentum ſibi adaptare nequit, id in uentriculum eructat, poſtmodum cum inteſtinorum excrementis ſubducendum. Ergo qui in iecore ad hominis nutritionem præparatur ſanguis, illa duo recrementa deponens, portionemq́; ſui in portæ uena ad partium quibus illa digeritur, enutritionem aſſeruans, ruber iam ac purus ex[k] arctiſsimis, maximeq; frequentibus eius uenę ramis per iecoris ſubſtantiam diffuſis, ad gibbam iecoris partem in cauę uenę[l] propagines ſimiliter innumeras anguſtiſsimasq́; conſcendit, tenui adhuc aquoſoque recremento, quod ex inteſtinis cum optima ſucci in uentriculo confecti portione exugebatur, concomitatus: eiuſque aquoſi recrementi, tanquam uehiculi cuiuſdam auxilio, arctiſsimas uias minori opera perreptans. Quum uerò ſanguis eos ſuperauit angiportus,[m] renes recrementum hoc ad ſe ſedulò alliciunt, illoq́; ſanguinem purgant, id per[n] urinarios meatus in ueſicam huius conceptaculum depellentes: à qua rurſus opportuno tempore, relaxato ſuæ ceruicis[o] muſculo, excrementum illud ſeu urina è corpore redditur. Sanguis autem per[p] uenam cauam copioſiſsima ramorum ſerie propagatam, ad corporis partes deducitur: & quod in ipſo ſingulis partibus familiare ac idoneum eſt, illæ ſibi attrahunt, aſsimilant, & apponunt: duplexq́;, quod & in hac concoctione conſurgit recrementum, à ſe per proprios ductus excludunt. Iſta quidem de cibi potusq; inſtrumentis in uniuerſum dicta ſufficiant. Quanta uerò ſapientia hæc rerum Opifex creauerit, eo ordine perſequar, quo ipſa nutritioni famulari commemoratum eſt. A peritonæo autem ſermonis opportunè ſtatuetur initium, quòd id horum organorum commune ſit inuolucrum.

Quid præſenti libro docendũ, ac partium nutritioni ex cibo potuq́; factæ famulãtiũ breuis enumeratio.

a 14 fi. per A, B, C in L, L. aut 12 fi. in P, Q.
b 12 figu. à P, Q in S, ac ita deinceps, aut in 7 & 8 fig.
c fig. cap. 5 li. 3. aut 12 figur. I, k,
b in I, K.
d 1, 2 figu. cap. 49 li. 2 M.
e 3 muſcul. tabul. e, 4 r, 5 Δ, 6 Δ.
f 7 tab. Δ.
g In X. X. & inde in V. & rurſus per c in S ad d 13. figur.
h fig. cap. 5 lib. 3 T, T ad 4, 4.
i 3 fig. d. 20 figu. O, O.
k fig. ca. 5 lib. 3 A, A.
l fig. cap. 6 li. 3 A, A, 4.
m 25 figur. Y, Z.
n 22 fig. q, q in 7. 25 fi. d, et c in B.
o 22 fig. g. 25 figu. γ.
p fig. ca. 6 lib. 3.

DE

DE PERITONAEO. CAPUT II.

PERITONAEO ostendendo pleraq; quinti huius libri conducunt figuræ, & potisſimùm prima, id integrum anteriore externaq; facie proponens. Secunda autem anteriorem ipſius partem interiori ſede oſtendit. Poſteriorem uerò peritonæi ſedem, illæ figuræ in primis intus referunt, quæ ex ipſo plura organa habent diſſecta, ut uigeſimaſecunda & uigeſimaquinta.

LATINI nomen peritonæi (quod abdominis membranam aliqui nuncupant) à Græcis mutuantur. illis namq; id quod nullis organis circuntendatur, περιτόναιον, περιτόναιος, & περιτόνιον appellatur. Neque ita abſolutè tantùm, uerùm à nonnullis hæc tota appellatio ipſi inditur, περιτόναιος ὑμὴν, nomine uidelicet à ſubſtantia ipſius, quæ membranea potiſsimùm eſt, deducto. à nonnullis hæc περιτόναιος χιτὼν, à nonnullis περιτόναιον σκέπασμα, ab uſu ſcilicet, quo inuolucri ac tunicæ cuiuſdam modo omnibus propemodum quæ quinto hoc libro proſequemur, organis obducitur. Arabes communi membranarum nomine ziphac & zimphac & chamel peculiariter id nominant. Peritonæum itaque ex ſimplicium & primorum corporum, quæ ſimilaria nuncupare ſolemus, numero cenſetur. Membrana enim eſt, nullis omnino fibris: ſecus ac uenarum arteriarumq; [a] tunicæ, aut tenues membraneæq; [b] muſculorum eneruationes intertexta. eſtq; inter cæteras corporis ſimplices membranas ampliſsima & maxima. Carnoſa namque nobis uocata membrana, etſi amplior ipſo peritonæo ſit, ac uniuerſo corpori cutis modo obducatur, tamen ſimplex non eſt, quum quibuſdam carneis donetur fibris, & muſculoſa in ipſo [c] collo & [d] fronte efficiatur. Porrò peritonæum uniuerſam [e] cauitatem, quæ ſub ſepto tranſuerſo, ad os uſq; coccygis, totius corporis cauitatum facilè capaciſsima habetur, ſuccingit, ac omnibus quæ illa continentur organis obtenditur, ea conceptaculi ritu amplectẽs: uentriculũ ſcilicet, inteſtina, omentum, meſenteriũ, iecur, lienẽ, renes, utranq; ueſicã, uterum, & uaſa demum quæcũq; inter ſeptum tranſuerſum & crura ſitũ habent. Atq; hæc quidem peritonæũ interna ipſius ſede cõtinet, externa uerò undecunq; muſculis cõnaſcitur. Ex ligamẽtis enim, quæ lumborũ uertebras cõnectunt, & quæ ſacrũ os ilium oſsibus cõmittunt, peritonæũ utrinq; principiũ ducit, mẽbranę latæ modo ab illis enaſcens. Mox ab utroq; latere aſcendens, lumborũ [f] muſculis, & ijs qui internam oſsis iliũ & coxendicis ac pubis ſedẽ occupãtes, femorũ præſunt motibus, obducitur: & fibris talibus, qualibus inuicẽ muſculos cõmitti uidemus, illis adhęreſcit. At ubi hos muſculos, qui quaternario numero utrinq; cõplectuntur, peritonæum ſuperauit, internę [g] tranſuerſorũ abdominis muſculorũ, & uniuerſæ [h] inferiori ſepti trãſuerſi ſedi ſubtẽditur, pertinaciſsimè ipſis, potiſsimũ uerò neruoſis illorũ tenuitatibus connatũ, & quodãmodo proprię muſculorũ mẽbranę uicem gerens.

Peritonæi nomina.

Peritonæum in ſimilariũ partium eſſe numero.

Peritonæi magnitudo & ſitus.

Connexus.

Ortus.

a 1 fig. cap. 1 lib. 3 inſerta, & fig. cap. 2. b In abdomine 3, 4, 5, 5, muſc. tab.
c 3 muſcul. tab. Γ.
d 3 tab. A.
e 7 tabu. à Δ multo ſub 7, aut peſsim in integriori bus 5 li. fi.
f 7 ta. t, u. dein x, & 16 tab. F, G.
g 6 tab. Δ.
h quæ 7 ta. ſpectatur, ac Δ inſignitur.

Refert itaq; peritonęũ oblongũ oui inſtar utrẽ, ſeu ſphęram aliquã, cuius lõgitudo pertinet à ſepto trãſuerſo ad humilimã amplitudinis cauitatis uentris ſedẽ, quam [i] ſacrũ os cum oſsibus ipſius lateribus cõmiſsis efformat. & quemadmodũ utres ex tergoribus parati, exteriùs hirti aſperiq;, intus plani ac læues quodãmodo eſſe ſolẽt: ita quoq; peritonęum externa parte, ut aptiùs muſculis undiquaq; hæreat, aſperũ fibroſumq; ad eum prorſus modũ uiſitur, quo membranas mutuò cõnatas, inæquales eſſe dicimus. Interna autem peritonęi ſedes, uiſcera quæ cõplectitur ſpectans, impẽſe lęuis & terſa, ac ueluti aqueo humore oblita, ſecãtibus occurrit, adipis copiã ſibi interdũ (ut in ſuibus quaſi perpetuò) adnatã obtinẽs. Verùm hunc nõ omni ex parte æquè copioſum reperies.

Forma.

Ipſius ſuperficies cuiuſmodi.

i 1 fig. ultimarum li. 1 M cũ Θ.

Anterior

Anterior namq; superior'ue internæ huius peritonæi sedis[k] regio, qua uentriculum contingit, ac dein posterior quoq;[l] regio ad lumbos & sacrum os pertinens, copiosiori abundant adipe, quàm sedis eius internæ[m] latera,[n] parsq; umbilico contermina. Præterea hæc interna peritonæi sedes quasdam portiones seu processus ijs quę continet organis porrigit, illisq; processibus ea organa inuicem colligat, & sibi quoq; adnectit, ac singulis præter peculiares ipsorum tunicas (si modò quas habeant) aliud etiam inuolucrũ tunicam'ue obducit. Atque hinc etiam fit, ut ijs organis quę duas peculiares sortiuntur tunicas, quemadmodum uentriculus & intestina,[o] ternæ attribuantur: quæ autem unicam duntaxat peculiarem tunicam obtinent, è quorum numero sunt uterus, & utraque uesica,[p] binas nanciscantur. Verùm organa, nulla peculiari donata tunica, ut iecur & lien,[q] eam quæ ipsis obducitur, à peritonæo adipiscũtur. Quónam pacto autem, quibusq; ex locis hosce processus in eiusmodi tunicas dilatatos degenerantes'ue, peritonæum educat, & quo modo illi inuicem crassitie differant, in cuiusq; organi enarratione opportuniùs quàm hîc recensebitur. Quemadmodum uerò interna peritonæi sedes ab externa uariat, sic neq; omni ex parte peritonæum sibi crassitie & robore correspondet. Quà enim ex uertebrarum ligamentis pronascitur, crassissimum est: deinde quà lumborum incumbit musculis, crassum quoq; cernitur. Anteriore uerò parte, quæ à mucronata pectoris ossis cartilagine ad pubem usque pertinet, tenuius graciliusq; & inualidius occurrit. Ad hæc, uiris peritonæum crassius ualidiusq; est iuxta mucronatam cartilaginẽ, quàm iuxta pubis sedem. in mulieribus uerò ad pubem crassius ualidiusq; conspicitur: neq; his, uti uiris, peritonęum hîc ad inguina utrobiq; seminarijs uasis[r] uiam præbet. Est enim peritonæum peculiariter in uiris inibi foraminibus, ut ita dicam, peruium: & tunicam utriq; testi priuatim offert, quo is & ipsius seminaria uasa tutò obuoluuntur. Dein in uiris pariter atq; in mulieribus, peritonæũ quà septo subducitur,[s] tria cum septo quoq; communia ostendit foramina: primum quo uenam cauam, secundum quo stomachum cum ipsi cohærentibus neruis, tertium quo magnam arteriam uena coniuge experti, & aliquot sexti paris neruorum cerebri ramis concomitatam deducit. Præterea[t] umbilici quoq; uasorum gratia, & in muliere quidem finis uteri[u] ceruicis, in uiro autem[x] ceruicis uesicæ, in utrisq; uerò[y] podicis nomine, peritonæum perforatur: ac demum[z] multis uenis, arterijs & neruis crus petentibus, deinde[a] illis quæ maxima portione in rectos abdominis musculos sursum tendunt, &[b] alijs nónullis, quæ dorsi & abdominis musculis, & cuti à uasis lumborum uertebris incumbentibus offeruntur, peritonæum iter præbet, ab ijsdem uasis surculos sibi assumens. Quà enim septo subductum est, septi uasis ad nutritionẽ utitur: in lateribus autem ab ijs ramis, qui in lumborum regione geniculatim à magna uena & arteria porriguntur,[c] plurimas soboles quoq; mutuatur. In anteriori uerò regione, peritonæum supra quidem, quà mucronatam spectat cartilaginem, à[d] uasis sub pectoris osse ad rectos abdominis musculos excurrentibus soboles exigit: infrà autem, propagines asciscit ab[e] illis uasis, quæ sursum sub rectis exporriguntur musculis. Cæterùm quòd peritonæo medici tactus sensum adimant, ridendum potius quàm refellendum est: quum unà cum illis quæ transmittit organis, frequentibus quoq; neruis uiam offerat, à quibus surculos etiam adipiscitur, idq; ab ijs potissimùm[f] qui abdominis distribuuntur musculis. & insuper peritonæum sua essentia cõstitutioneq; à tactus sensu admittendo neutiquam est alienum. Peritonęi usus complures enumerari solent. primus quidem, ut omnia ea quę diximus

Processus à peritonæo enati.

Peritonæũ nõ undiq; pariter crassum.

Quibus partibus peritonæũ peruium sit.

Vasa & nerui quibus peritonæum implicatur.

k 2 fig. A, B, & à parte sectæ continebatur F, G, supra P.
l ad latera g, h. 22. fig. & P, Q figuræ 25.
m 24 fig. C, D.
n 2 figuræ C, D.
o Vide 9 fig. & 17.
p Specta E, E, H, H 27 fig.
q Educitur ab F, G 18 figu. dein B, B, C, C. 1 tab. fig. 19.
r 1 fig. G, H. & 22 figur. e, e, transmittit γ, & educit χ. & 20 fig. u.
s 7 musc. tab. s, r, q.
t 2 fig. E. 4 tab. 30 fig. X.
u 25 fig. x.
x 1, 2, 3 fi. cap. 49 libri 2. G.
y 1, 2 fig. eius. cap. M.
z In ult. fi. lib. 3, & ult. fi. li. 4.
a 1 fig. I. 25 fi. & aut 6 muscul. tabul. e.
b fig. cap. 6 lib. 3. & n. & figu. cap. 12 lib. 3 μ, u.
c 1 fig. L.
d 1 figu. K.
e 1 figu. I.
f In 2 fig. cap. 12. lib. 4 ad abdominis regionem.

diximus cõtegat: ex quibus quum pleraq; tendi remittiq́; debeat, peritonæum (quo aptiùs fieri id posit) nerueum & membraneum meritò factum cernitur. ualidum quidem, ut opportunè contineret: sed tenue, quo minùs pondere molestum esset. Secundus, quo omnia quæ amplectitur ab extrinsecus ambientibus musculis interstinguit, ne quãdo intestinorum aliqua in media musculorum spacia incidant: & dum ipsos premunt, aut ab illis premuntur, intestina motui musculorum obstent, ac ne recrementa intestinis complexa difficiliùs deorsum transmittantur. Tertium peritonæi usum Galenus cum cæteris Anatomes professoribus recenset, quo id sicci alimẽti superflua septi transuersi accedente opera propellit: quasi uerò idem officium, quod abdominis musculos unà cum septo in fæcium excretionibus obire commemorauimus, peritonæum præstet, & arbitrario motu, quo se contrahat distendatq́;, præditum sit, ac non transuersorum abdominis musculorum, & septi, quibus connascitur, motum necessariò sequatur. adeò, ut peritonæum non magis quàm cutis, aut abdominis adeps, ipsum'ue omentũ, illi usui subseruiat. Miror membranam costas succingentem, quæ peritonæo substantia, usu & conformatione penitus correspõdet, in thoracem arctantium organorum numero ab illis habitam non fuisse: quum illa non minus thoraci cõprimendo, quàm hoc fæcibus eijciẽdis auxiliari deberet. His quartus peritonæi usus succedit, omnibus quæ peritonæum ambiunt, & potissimùm abdominis musculis communis, quo is ceu inuolucrum exactè circundatum, omnia stringit, ne leui occasione laxior uentriculus, aut intestina etiam flatibus infestentur. Præcipuus autem peritonæi usus est, quo omnia quibus circundatum est, ab eo continentur, & ueluti à pelle quadam singula seorsum tecta, tutò colligantur, suisque sedibus fixa hærent.

Lib. 4. de usu partium

DE STOMACHO ET VENTRICVLO.

Caput III.

STOMACHVM & uentriculum præcipuè ostendunt decimaquarta & decimaquinta figuræ: quibus in uentriculo commonstrando succedit decimasexta, quæ hunc inuersum refert: dein decimaseptima, quæ illius tunicas, uti commodissimè eas effingere potuimus, exprimit. Insuper uentriculum sua sede repositum proponit secunda figura, simul cum sexta: sua sede autem nonnihil motum refert duodecima.

VENTRICVLVS, qui promptuarij modo esculenta poculentaq́; suscipere, eaq́; primo labore concoquere ac mutare debuit, non statim post os collocatus est, quanquã is situs ad cibi dentibus attriti assumptionẽ fuisset accommodus. Thoracem namq;, & contenta illo uiscera, rerum Opifex uentriculo prælocauit, ut is in demissioribus sedibus excrementorum haberet effluxus, illaq́; procul à sensibus, qui in capite sedem obtinent, deducerentur. Thoracem uerò aerem per os & narium foramina attractur ũ, ac rursus eundem necessariò emissurum, ut uocis respirationisq́; autor efficeretur, elatiùs collocari decuit. Porrò ne nimium uentriculus ab ore remoueretur, quumq́; longus ab ipso ad recrementorum expulsionis locum, uel intestinorum occasione, ductus esse potuit, Natura illũ quàm licuit proximè ori subiunxit. Sub thorace enim &[a] septo transuerso inter iecur & lienem statim[b] ponitur,[c] uiamq́; ab ore cibos ad se deferentem obtinet, quæ ab usu οἰσοφάγος Grecis nuncupatur, & communi nomine quo omnem angustum ductum, isthmi seu colli modo alicui ampliori uentri præpositum uocitant, στόμαχος illis quoque dicitur: qua uoce nos Celsum &

Ventriculus sub thorace locatus.

a 7 muscu. tab. Δ. b 6 figu. F. F inter D, D & G. c 14, 15 fi. A, B, C, D.

Via cibum potumq́ uentriculo deferentis nomina.

Initium.

Ciceronem imitati, potius utemur, quàm gula alijs (uti & meri & uescet) non infrequenti dictione. Hæc itaq; uia linguam ad radicem eius hęrens excipit, & utraq; parte[d] tonsillas attingens, à palati extremo principium sortitur: ac agitatione motibusq; linguæ depulsum, & quasi detrusum cibũ suscipiens, illum deorsum pellit, partibus ipsius quę sunt infra id quod deuoratur dilatatis: quæ uerò suprà, cõtractis. Neruosa enim, membranea'ue, ut facilè dilatetur, prompteq; rursus concidat, effecta est: & fibris suo muneri famulantibus concinnè intertexitur: ac reliquorum deniq; ductuum ritu teres, & intus accuratè lęuis lubricaq; cernitur.* Duabus etenim proprijs constat tunicis, substantia, duritie, crassitie, & fibrarum specie uariantibus. Harum namq; interior, & totius oris palatiq; tunicæ continua, neruosior quidem & durior, & paulo tenuior est, & rectis fibris manuum instar ciborum attractioni subseruientibus donatur. Exterior uerò crassior, mollior, propemodumq; musculorum natura participans, carnosior uisitur: & transuersis tantũ circularibus'ue abundat fibris, quæ ciborum interioris tunicæ fibrarum beneficio attractorum fœliciorem, magisq; subitam in uentriculum propulsionẽ efficiunt: & si quando uomentibus uentriculus quippiam protrudit, ad eius quoq; eductionem summopere auxiliantur. Duabus his solùm fibrarum differentijs stomachus indiguit, ut rectæ quidem attraherent, transuersæ autem pellerent. Nam si obliquæ accessissent, cibus in stomacho longiori mora hæreret: quod non solùm homini inutile, sed & importunum molestumque esset: quando nimirum stomachus cibo plenus, ita diutius distenderetur, asperæque arteriæ, ac pulmoni, & magnæ item arteriæ, dum ea dilatantur, longiori mora obstaculo esset. Natura enim stomachum tutò, & ea quæ modò innuebam organa minùs molestaturum, per ceruicem thoracemq; ad uentriculum porrigens, illum[e] exactè supra mediam ceruicis uertebrarum, & quatuor primarum thoracis sedem, in neutram partem inclinantem, asperæque arteriæ subtensum[f] deducit. Ad principium uerò quintæ thoracis uertebræ[g] stomachus, ut ampliori magnæ arteriæ trunco secundùm dorsi uertebras inferiora corporis petenti cedat, nonnihil in dextrum latus à media uertebrarum regione abscedit, arteriæ illi proximus, ad nonam usque thoracis uertebram repens:[h] quò simulatque pertingit, ab eius uertebræ eleuatus corpore, arteriam elatiùs (ne illa fortè à deuorato cibo comprimatur) ascendit, neruosam septi transuersi partem uersus sinistrum latus[i] penetrans. Non equidem, ut cum Hippocrate Galenus censuit, arteriæ hîc ad inferiora corporis prolabentis utens[k] foramine: uerùm peculiari, quod ipsi neruisq; cum illo descendentibus (dum septum describeretur) præparatum esse diximus. Ad nonæ igitur thoracis uertebræ usque initium, stomachus uertebrarum corporibus interuentu membranularum ex dorsi ligamentis originem ducentium cõmittitur, atq; ab illis membranulis tertiam tunicam nullis omnino fibris interstinctã, & uelut secundæ ipsius tunicæ inuolucrum possidet. Quòd uerò iuxta quintam thoracis uertebrã ad dextra potius arteriæ, quàm ad sinistra stomachus explicetur, in causa ipsa est arteria, nó adeò tyranni ritu (quamuis multo sit dignior) mediã dorsi sedem occupans: sed quum à[q] sinistro cordis sinu ortum ducat, & per reliquum ipsius ductum uersus sinistrum cauæ uenæ[r] subijciatur, sinistrorsum maiore sui parte necessariò uergens, ac proinde aliquantulum stomacho cedens, cõmunicatorem ac uelut socium sedis uertebrarũ admittit: adeò ut stomachus & minus obliquetur, & firmiorẽ adhuc sedem quàm in sinistro latere reperire posset, obtineat. Dein stomachus non dextram septi perforat sedem, rectaq; in uẽtriculum ex

dextro

Left margin notes: *Substantia & forma ac tunica.* — *Incessus.* — *Lib. 5 de Administ. sectio. Stomachũ non eodem cum arteria magna uti foramine septi.*

Right margin notes: *d 6 fi. musc. tabul. E, 14 fig. E, E.* — ** Harũ delineationẽ pete ex similitudine 9 aut 17 figurarum.* — *e 7 muscu. tabu. E supper B ac sub F.* — *f 15, 14 fi. ab A ad B.* — *g eius. fig. B uersus C, ut cederet 1 fig. ca. 12 li. 3.* — *h 15, 14 fi. C uersus D, G.* — *i 7 muscu. tabul. r.* — *k 7 muscu. tab. q.* — *q Spectato tam 10 fig. li. 6. ac O, P, 6 fig. huius lib. 6.* — *r 22 figu. b ad g. & 20 fi. R ad Q.*

dextro dorsi latere porrigitur: sed arteriæ, uti diximus, superuectus,[r] obtusoque obliquatus angulo, sinistram petit, ne is uentriculum adeundo, iecur uniuersam dextram sedem inferioris regionis septi occupans, perforare cogatur: uerùm illam septi partem adinueniat, qua minor iecoris pars ipsi facilem aditum præbitura, consistit.[t] Talis sanè est tenuior totius iecoris portio, sinistræ septi sedi hîc subtensa: cui in posteriori regione, quà stomachus septum permeat,[u] sinus instar semicirculi insculpitur, stomacho (cuius anteriorem sedem inibi amplectitur) proportione congruens. Neque est quòd quispiam ijs credat dissectionum professoribus, qui septum, & ipsius in primis quod stomachum transmittit foramen, ne cibus è uentriculo superiora repetat, obstaculo esse arbitrantur: quum idem quoque tunc pari opera in uentriculum cibi descensum potius prohiberet. Quemadmodum & mera quoque est fabula, qua alij angustiorem stomachum hîc, quà uentriculo continuatur, quàm in ceruice esse contendunt: atra bile in uentriculi superius os à liene eructata, eum colligi constringiq; falso existimantes. Cæterùm obliquus ille ductus, quo stomachus arteriam conscendens in sinistrum fertur,[x] neruis etiam (ne scilicet plus æquo extendantur) commodus est, quos paulo pòst uentriculo inseri audies. Neque profectò sufficit Naturæ, stomacho in eum modum obliquato, ad uelocem ciborum transitum commemoratas tribuisse fibras: uerùm ut ipsius concauitas semper humecta ac uelut obuncta esset, glandulas illi adiunxit, in faucibus quidem[y] quasdam stomacho & laryngi communes, quæ saliuam humoremq; illis organis, ne exiccentur, præparantes, Latinis tonsillæ appellantur.[z] In medio autem propemodum stomachi ductu, quà is asperæ arteriæ in * duos truncos ad pulmonem diuisæ subijcitur, binas alias sæpe stomacho non apponit modo, sed & in posteriore ipsius sede & ad latera adnectit,[a] illis planè respondentes, quas uesicæ ceruicis initio in uiris Natura circumdedit. & quemadmodum has urinæ seminisque genitalis in pene meatum irrigare suo loco commemorabimus: sic etiam glandulæ stomacho adnatæ, illius cauitatem irrorant, ac ne ob siccitatem cibus in uentriculum difficilius prolabatur, saliuali quodam humore imbuunt. Cæterùm si quid de stomacho adhuc dicendum supersit, in uentriculi descriptione id iam persequemur.[b] Ventriculum igitur (qui inter reliquos corporis uentres sinus'ue non minimam cauitatem obtinet, hincque etiam γαστὴρ & κοιλία Græcis, ut nobis uenter & uentriculus potissimum appellatur) mox sub thorace collocari, iam obiter diximus: nunc exactè ipsius situm, reliquamque historiam pertractaturi. Galenus itaque uentriculum in corporis medio repositum asserit: quod plerique dissectionum professores ab ipso mutuati, non simpliciter enunciant, uerùm hunc secundum omnes positionis differentias ad amussim mediam sedem, instar communis omnium partium officinæ, & regis alicuius, adeptum contendunt: perfunctoriè admodum in hominis erecti, aut etiam diductis maximè cruribus & brachijs, ueluti in circulo positi proportione metienda uersati. Neque etiam æqualis uentriculi portio dextrum & sinistrum occupat, neque uentriculus in posteriora adeò atque in priora corporis exporrigitur, quamuis fortè[c] elatius ipsius orificium id sibi non immeritò uendicare posset. Statim enim ac stomachus septum in sinistra neruosæ ipsius partis sede penetrat, continuum cum uentriculo corpus[d] efficitur, quod in sinistro latere amplam septi sedem contingens, totam regionem inter iecur & lienem uacuam complectitur. In dextro autem latere uentriculus nusquam septum attingit, sed

Marginal notes (left): r 14,15 fig. L, G. — t Pars illa et 11 fig. 10, 11, 20 fi. ad E, F. — u 15 fig. L — x 14,15 fig. T, V. — y 14 figura 4 E, E. — z 14,15 fig. F, F. — a fig. capiti 6 lib. 4 inserte K, I. 11, 23 figur. f. — b 2 fig. P, P. 6 fig. F, F. deinde specta 14,15,16 et 17 figuras. — c 12 fig. R. 20 fig. F. — d ad G 14 et 15 fi. atque ita eas figuras, & insuper 6, 11, et 20 ex pendito.

Marginal notes (right): Glandulæ stomacho crebrò adnatæ. — VENTRICVLI historia. — Lib. 4 de vsu part. Ventriculi situs.

iecoris duntaxat concauo ſubtenſus, tota ipſius parte ſuperiore,& dextro item latere à iecore occultatur: tantumq́ue à dextra ſepti ſede paſsim abſcedit,quanta iecoris eſt craſsities, quum interim magnam ſepti ſedem (uti modò dicebam) ſiniſtro ſuo latere contingat. Neque id ſanè admodum lien impedit, qui non ita uentriculi ſiniſtro lateri attenditur, adeóque in corporis anteriora, ut medicorum uulgus arbitratur, pertingit, ſed potius in poſteriora humilioraq́ue (tamen & ad latus nonnihil) ſubſternitur. Dein,non ſolùm in ſiniſtrum (ad ſeptum uſque ſcilicet) magis quàm in dextrum (utpote ad iecoris tantum cauum) uentriculus protenditur: uerùm ipſius forma in homine (nulla enim nunc mihi cum Galeno, neque canum, neque ſimiarum eſt conſideratio) talis cernitur, ut maxima ipſius quoque portio in ſiniſtro collocetur, haud ſecus quàm ſi inibi maiorem quà aptè contineri poſsit ſedem adinueniſſet, idq́ue illius functionibus uideretur accommodum. Ventriculus enim formā perquàm uarius eſt: at ſi quis illum obiter examinet, rotundus,& à dextro in ſiniſtrum oblongus, aut ſecundum latitudinem quodammodo teres, primùm occurrit: rotundus quidem, quòd rotunda omnia ſint capaciſsima, & interim minimum noxijs expoſita: oblongus uerò, quòd id ſedes qua continetur, & deinde bina ipſius[e] orificia, alterum quo cibos admittit, alterum quo iam confectós in inteſtina protrudit, exigere uideantur. Cæterùm ſi deinceps uentriculi forma accuratius expendatur, in ſiniſtro latere multo amplior rotundiorq́ue, & ad inferiora quoque prominulus cernitur: ac dein hinc uerſus dextra uergens, paulatim in anguſtum cogi, & ſuperiore quidem ſua regione deſcendere, inferiore autem aſcendere conſpicitur, adeò ut in dextro latere multo quàm in ſiniſtro euadat gracilior. Sic quoque ſuperiore quidem ſede, quæ ab uno orificio ad alterum pertinet, ſtrictior anguſtiorque eſt, inferiore autem latior ampliorq́;.[f] Anteriore parte æqualiter undique gibbus occurrit, nulla ex parte deformatus. Poſteriore ſede duos quodammodo gibbos commonſtrat,[g] unum ſiniſtrum, eundemq́ue magnum, proceriusq́ue extuberantem:[h] alterum dextrum, minorem, ac depreſſum magis. Atque hos gibbos[i] ſinus quidam impreſsio'ue parat, ſecundum corporis longitudinem poſteriori uentriculi ſedi impreſſa. Quà enim uentriculus dorſi uertebras, ipſiſque exporrectos uenæ cauæ & arteriæ magnæ deſcendentes[k] truncos reſpicit, ac ſedi quam ſortitur ſeſe utcunque adaptat, poſterior ipſius regio introrſum quaſi ad ſuam cauitatem nonnihil imprimitur: quamuis interim uentriculus è corpore auulſus inflatusq́ue, eiuſmodi ſinum non oſtendat, & perinde totus inibi ac anteriori regione gibbus conſpiciatur.Porrò ad uentriculi quoque formā duo ipſius pertinent orificia, è quib.[l] unum quo cibus & potus aſſumi dicebatur, in elatiſsima ſiniſtræ uentriculi partis ſede ob hoc conſiſtit, quòd ſtomachus inibi ſeptum commodè perforans, illic primùm uentriculo connaſci, commune'ue cum ipſo corpus fieri potuit. Et quanquam ſuperius uentriculi os in ſiniſtra eius parte haberi dicimus, propinquius tamen mediæ ipſius ſedi quàm ſiniſtro lateri accedit: quod tanto apparet manifeſtius, quanto uentriculus occurrit turgidior. Alterum uentriculi orificium cibos in cremorem emutatos ad inteſtina tranſmittens, & πύλωρος inde Græcis, nobis autem ianitor & inferius ſeu dextrum os appellatum,[m] in dextra uentriculi ſede conſiſtit:non quidem,ut reliqui diſſectionum profeſſores tradunt,illiq; exiſtimant, qui tam pertinaciter de ciborum aſſumendorum ordine altercantur, huicq́ue orificio nomen à ſitu non admodum aptè impoſuerūt, & nunquam auium ingluuiem & ſtomachum, ruminan-

Ventriculi forma.

Duo uentriculi orificia.

e 14,15 fig. G,H.

f 14 figura L,L.

g 15 figura M.

h 15 fig. N.

i 15 fig. O.

k 22 fi. g,h. 25 fi. P,Q.

l 14,15 figura G.

m 14,15 fi. H. 22. fi. S.

ruminantiumq; animalium uentres expenderunt, in eius sedis inferiori regione, sed in elatissima, dextroque uentriculi lateri proxima. Non enim sat erat mutuo, è directoq; hæc orificia inuicem (ne ocyus cibus adhuc immutatus è uentriculo laberetur) non opponi: uerùm inferius ex elatiori quoque uentriculi sede explantari oportuit, quo minus sua grauitate cibus uentriculum præterfugeret: sed tunc primùm, quando confectus, & in cremorē exquisitè mutatus est, uentriculi potius excernendi robore, quàm suo pondere, in intestina propelleretur. quorum principiū, istud uentriculi orificium cōstituit, explantatq;: quare etiam[n] primum intestinorum, quod duodecim digitorum est longitudine, Exortum pleriq; nominarunt. Neque profectò iniuria alterum hoc orificium dextram uentriculi sedem occupat, quum hæc medio cauæ iecoris sedi contermina sit, in quam iecur suarum uenarum beneficio, ex intestinis, ipsoq; adeò uentriculo, quicquid succulentum ab illo confectum est, arripit ac depascitur. quod eo iecur præstat facilius, quo partes elaboratum à uentriculo cremorem primùm excipiētes, illi uicinius collocantur. Præterea uentriculi orificia non situ duntaxat inuicem uariāt, sed inferius quoq; superiore arctius est: quòd rudes, non tritas, duras, magnasq; moles homo subinde deuoret, ad quarum ingressum amplam uentriculi uiam esse oportuit. Per inferius ècontrà, rariùs magnū, durum, non conuersum in succum crudumq; transit: quanquam sanè non adeò angustum sit, ut solum cremorem transmittere queat. quandoquidem non pauci quamplurima fructuum ossa impensè etiam magna, crebrò deuorata innoxiè excernunt, & Galenus à quodā anulum aureum qui ore tenebatur, imprudenter deglutitum, eundemq; promptè excretum narrat. Neq; orificij huius amplitudinem se ignorasse callidus ille Hispanus docuit, qui superiori anno Clinianæ cuipiam Bacchidi quadraginta uniones, ex illis quas hîc nobiles matronæ collo gestant, unà cum aurea cruce quinq; gemmis instructissima, & fide pariter qua hęc cōtinebantur, suffuratus est. Illa nanque quum huic noctem se daturam, nisi prius numeratis quinquaginta aureis, negaret, atque is lætè annuisset: ipsa à patricio Veneto pathico suo, ut comptior ornatiorque, & magis placida esset, elegantissimum uxoris suæ monile obtinuit. cui Hispanus, quo meretriculæ uices reponeret, inhians, eam quàm potuit salacissimè, ut suauiùs tandem obdormiret, exercuit: ac postmodum soluto monili singulos uniones, & crucem, ac postmodum fidem (ne quid suo furto obstaret) deuorauit. Cęterùm Galenus & omnes eius asseclæ[n] glandosam carnem inferiori orificio priuatim tribuunt, hanc ad eius orificij constrictionem auxiliari, ac in quibusdam animalibus manifestiorem esse affirmantes. Istam sanè in canibus primùm, qui illa donantur maxima, & carnis colore insigniter prædita, deinde in homine examines uelim. Eam siquidē hanc esse arbitror, quę duodeno intestino adnascitur, qua portæ uenæ[o] ramus cum coniuge arteria, illi subtenditur. Verùm hæc non in hoc ut intestinum illud, aut inferius uentriculi orificium claudat, arctet'ue, procreata est: sed ut uasa intestino exporrecta suffulciat, ac parem cum glandio[p] iuguli &[q] mesenterij, &[r] humilioris membranæ omenti usum præstet. Deinde si quæ constringendi uis huic glandoso corpori præter cōmunem glandularum, quæ conterminas sibi partes lubricas humectasque reddunt, usum, indita esset, ipsum orificium aut intestinum necessariò ambiret, fibrarumq; natura participaret, aut transuersarum, musculi uesicæ ceruicis instar, aut obliquarum uesicæ & uteri corporis modo: quum interim id fibris omnibus destitutum, ad intestini longitudinem recta duntaxat linea illi adnascatur. Quanquam non desint, qui so-

n 4, 15 fig. 5 fig. ab I ad K.

Orificiorum non par amplitudo.

Lib. de Naturalibus facultatibus.

n 1 fig. i, i. 15 fig. S.

Lib. 4 & 5 de Par. usu.

Glandulosa caro non procul ab inferiori orificio distans.

o 12 fig. h.

p 2 fig. lib. 6 F.

q 10, 11 fig. L, L, M, M.

r 3, 4 fi. x, x.

lis libris edocti, suoq; arbitratu Naturæ opera comminiscentes, glandosum id corpus musculum esse scribãt, eo inferius uentriculi orificiũ orbiculatim amplecti nugaciter affirmãtes, atq; hinc etiam corpus id perinde ferè ac Galenus octauo de Partium usu πύλωρον ianitoremq; appellantes. Porrò (quod illis animaduertendum erat hominibus)[s] non solum in inferiore uentriculi orificio, sed & in superiore, substantia uẽtriculi crassior spissiorq; est, ac orificia uelut in interiora extuberantiorem instar circuli partem obtinẽt, uentriculi membraneæ neruosæq; prorsus substãtiæ, nõ uerò uti hoc in loco Galeni nomine quis sibi falso persuadere posit, glandulosæ cuipiã, penitus respondentẽ: quæ quidem inter dissecandum integro adhuc uentriculo tactu percipitur, aperto autem inuersoq; in cõspectum uenit, manifestè uentriculi initium stomachi'ue finem & duodeni intestini originem proponens. Videtur enim tunc stomachus, idq; intestinum ex ipso uentriculo quodammodo enasci, aliæq; omnino quàm uentriculus ipse, partes esse: quum tamen exteriùs nihil tale appareat, neque ulla uentriculi portio præter reliquam superficiem emineat. Hæc crassior adauctaque uentriculi substantia ac sedes in internam ipsius regionem educta, ad hoc potissimum procreatur, ut ora uẽtriculi robustiora densioraq;, quàm reliquum eius corpus, euadant, ne fortè à transeuntium impetu diuellantur, rumpanturq;, & dein fortassis, ut quum ora constringuntur huius extuberantioris particulæ introrsum cõniuentis occasione, citius arctentur occludanturq;. Et sanè quemadmodum[t] exterior uentriculi superficies læuis & plana est, sic &[u] inferior quoque ipsius amplitudo, si modò duo, quæ iam diximus, tubera circulatim prominentia exceperis. Ventriculus enim inibi nihil præter rugas quasdam, si uehementer constrictus reperiatur, ostendit, intestinorum &[x] uesicæ cauitati respondens, quamuis interim obfuscum & quasi nubeculis intense rubentibus interstinctum colorem exprimat, quum tamen exteriùs omnino penè albicet. Verùm interim nonnunquam in admodum obesorum hominum uentriculis, utcunque copiosus, sed læuis & lubricus, adeps circa fundi in sinistro latere regionem internæ superficiei adnatus reperitur: quam nonnulli, ruminantium omasis tot ueluti alueolis faui quasi in modum interiori amplitudine obsitis ornatisque delusi, cellulis quibusdam & continuis sinibus abundare, falso scripserunt. Ventriculi quantitas, uaria est admodum. nam si è corpore exemptus, uesicæ modo infletur, haudquaquam miraberis tantam ciborum uim, uinique copiam uno tempore posse absumi. Neque in homine æquè semper est turgidus, sed quum pro sua natura se habet, constrictoriaque ui utitur, quamlibet exiguum multum'ue sit quod continet, totum id undique complectitur, nullam uacuam sedem relinquens. ac proinde pro assumptorum se habet ratione, ut & multa (ne perpetuò edere cogatur homo) assumere amplectique posit: & rursus si modica offerantur, ea undique amplexetur ac concoquat. Huic actioni ipsius congruit substantia nimirum maxima ex parte membranea, quæ commodè usu exigente ampliari dilatarique queat: & rursus quum opus est, colligi ac constringi.[y] Constat enim uentriculus duabus latis tenuibusque tunicis sibi inuicem iunctis, perinde ac stomachus, sed nonnihil dissimilibus. Quandoquidem interior uentriculi similiter, atque interior stomachi, neruosa membraneaq; est, & totius stomachi, oris & labrorum, uti sanè & intestinorum interiori tunicæ continua: duritie tamen ab oris stomachiq; tunica modicè differt. quòd duriores asperioresque cibos, priusquam in uentriculum decidant, ore conficiamus: à quibus id cõtunderetur & raderetur,

Protuberans uentriculi in orificijs substantia.

Ventriculi superficies.

Ventriculi quantitas.

Vẽtriculi substantia quibus formetur tunicis.

s Intuere 16 fig. ad b, k.

t 14 fig.

u 16 fig.

x 13 fig. in dextra fig.

y Quoad fieri licuit, uẽtriculi tunicas 17 figura expressimus.

retur, niſi dura denſaq; eiuſmodi tunica euaſiſſet. Vnde etiam tunica ori, & ſtomacho, & uentriculo communis, ſenſim ad uentriculi fundum accedens, mollior efficitur. Fibris hæc duplicibus intertexitur, quo etiam ab interna ſtomachi uariat. Interior enim tunicæ pars, uentriculi cauitatem reſpiciens, rectis iiſdem'que plurimis donatur fibris. Attrahat namque uentriculus cibos & potus per ſtomachum oportet, huiuſmodi fibris ceu manibus alliciens: quæ quum contrahuntur, ſtomachum uentriculumq́ue breuiant: adeò ut inter deglutiendum [z] larynx, deſcendente ſtomachi initio, ſurſum conſcendat, quòd mutuus ſtomachi & laryngis ſit connexus: & interior laryngis tunica, cum interiori tunica ſtomachi, adeoq́ue uentriculi, cernatur eſſe continua. Secundum uerò fibrarum interioris uentriculi tunicæ genus, obliquarum eſt, in externa tunicæ ſede, qua ſecunda illam amplectitur, ſitum. Quemadmodum enim cibi potusq́ue attractio, eorundem neceſſariò præcedit retentionem, ita rectas fibras interiùs obliquis Natura coordinauit. Deinde ut retentionem, ciborum iam confectorum ſuccedit expulſio, ita quoque ſecunda exterior'ue uentriculi tunica tranſuerſas fibras obliquis exteriores meritò nanciſcitur. Hæc enim interiore craſsior & mollior, minusq́ue compacta, tranſuerſis abundat fibris, ſecundæ ſtomachi tunicæ reſpondens, niſi quòd illa paulo minus quàm hæc carnoſa eſt, & aliquot etiam obliquis implicatur fibris. Cur autem uentriculum, aut hanc exteriorem ipſius tunicam adeò impenſe carnoſam ſecundùm uentriculi fundum, humiliorémue ipſius ſedem, eſſe plerique ſcribant, non ſatis aſſequor. Videntur enim ſuis ſomnijs confiſi, [a] fundum uentriculi, quo melius concoquat (uti & ſtomacho, propter exteriorem ipſius tunicam utcunque muſculoſam, conficiendorum ciborum uim tribuunt) inſigniter carneum ſtatuere: quum interim uentriculus illic neque carnoſior, neque craſsior ſit, quàm ad elatiorem ipſius ſedem. Imò ſi uerùm fateri licet, [b] ſuperior uentriculi pars carnoſior eſt inferiore: ut nunc taceam neruorum ſuperioris ſedis frequentiam, tunicarum eius ſedis craſsitiem inſigniter adaugentem. Cæterùm duabus his uentriculi tunicis [c] tertia accedit, inſtar operimenti & propugnaculi cuiuſdam, tunicæ exteriori circundata, & à peritonæo, [d] qua id ſepti partem ſtomacho iter præbentem integit, pronata. Hîc enim peritonæi portio primùm elatiori uentriculi orificio, deinde uniuerſo ipſius corpori ad duodeni uſque inteſtini originem obducitur. Atque hæc à peritonæo procedens tunica, omnium quas id reliquis ſecundùm uterum organis exporrigit, facilè craſsiſsima cernitur: ac, ut poſtea dicturus ſum, [e] ſuperiori membranæ omenti principium præbet, omnes uentriculum petentes uenas, arterias & neruos primùm excipiens, firmansq́ue. Venæ omnes à ſola portæ [f] uena originem ducunt. Nulla enim quantumuis exilis à [g] caua uena uentriculo ſecundùm corporis longitudinem ſubſtrata, ac peritonæi hac in ſede initio proxima, uentriculum accedit. Quanquam fortè quiſpiam, perinde ac ego aliquando feci, ſecus arbitraretur, qui Galenum in ſexto de Adminiſtrandis ſectionibus libro, & quarto item de Partium uſu, de caua, atq; adeò magna uena, non autem de uniuerſa portę uena, aut * ſiniſtro ipſius trũco loqui exiſtimaret: quum peritonæi uarios enarrans proceſſus, & omenti exortum cum meſenterij principio edocẽs, in uentriculum uenas uariè propagari ſcribit, à magna uena ſub uentriculo, ſecundùm ipſius longitudinem delata. Cæterùm arteriæ in uentriculum digeſtæ, omnes ab illis ortum habent, [h] quæ à magna arteria in

Margin notes (left):

z Larynx ſimul cũ ſtomacho aſcendant. 2, 3, 5 figu. cap. 21 lib. 3 ubi ſtomachus H notatur.

a Secundũ K, K 14, 15 fig.

b 14, 15 figur. iuxta G.

c 17 fi. h, h.

d 7 muſcu. tab. r.

e 2 fig. Q, Q, Q. 3 fi. a, a, a.

f fig. cap. 5 lib. 3.

g 22 fig. g.

* fig. 5 ca. lib. 3 F. & 4 fig. f. h fi. indici fig. cap. 12 lib. 3 inſertem. hic uerò 4 fi. β.

Margin notes (right):

Exteriorem uẽtriculi tunicã in fundo impenſe non eſſe carnoſam.

Ventriculũ petentes uenæ ac arteriæ.

humiliorem omenti membranam primùm digeruntur, ac in id & iecur, & bilis uesiculam, & lienem, & in uentriculum deniq; ipsum deriuatur. Ac[i] prima quidem uentriculi uena, à portæ uena, priusquam in duos grandes ipsius truncos discinditur, principium obtinet, ad inferius uentriculi orificium, contermináq; ipsi ad posteriorem eius sedem loca excurrens.[k] Arteria autem huic uenæ coniunx, propago eius arteriæ censetur, quæ secundùm portæ ductum, iecoris cauum adit.[l] Secunda uena coniugem undecunq; habens arteriam, toti dimidiæ inferiori uentriculi parti subtẽditur, superiore membrana omenti suffulta, à qua & anterior & posterior fundi uentriculi dextra sedes surculos mutuatur. Præsens uena frequenter ortum ducit ex dextra uenæ portę regione, quà in duos grandiores ipsius truncos finditur.[m] Arteria uerò ab illa pronascitur, quam in iecur deriuari diximus.[n] Tertia uentriculi uena impensè gracilis est, comite carens arteria: & à uenæ portæ graciliori sinistro'ue enata trunco, in posteriorem uẽtriculi sedem (qua dextrum ipsius gibbum inibi prominet) pauca ramulorum serie dispergitur.[o] Quarta uena ab eodem quo nuper dicta trunco prodiens, toto incessu[p] arteriam, ab ea quæ per inferiorẽ omenti membranam lienem petit, enatam, sibi coniugem asciscit, omniumq; uentriculum accedentium uenarum (ut & arteria arteriarum) facilè est præcipua, ac in numerosiores ramos diuisa. Procedit enim sursum ad medium posterioris sedis uẽtriculi, ac primùm utrinq; ramum spargit in plures surculos per posteriorem uentriculi sedem diuaricatũ. Dehinc sursum ad dextrum superioris uentriculi oris latus sensim cõscendit, illudq; coronæ modo amplectẽs, ramulos complures deorsum in uẽtriculi corpus digerit: paucos, eosdemq; graciles in stomachi finem, quo is uentriculo cõmittitur, sursum offerens. Ab hac uena, quum dextrum oris uentriculi latus ambit,[q] propago editur, secundùm elatiorem uentriculi sedem ad ipsius usq; humilius orificium pertingẽs, ac in progressu deorsum quoq; geniculatim soboles aliquousq; diffundens.[r] Quinta uena comite arteria non priuata, sinistram uẽtriculi fundi sedem implicat: & superiori membrana omenti suffulta, ramos elatiore sua sede in uentriculi anteriora posterioraq; emittit. Huius principium dependet ab ampliore uenę portæ ramo, lienis infimæ sedi inserẽdo: &[s] arteria, uenam eam cõcomitans, ab arteriæ ramo pullulat, lienẽ hic accedente. Sexta uẽtriculi uena, ea demum esset, quæ sola Anatomicis in ore uersatur, quamq; à liene in superius uentriculi orificium perferri omnes astruũt. Ego sanè, ut uerum fatear, non unicam, sed[t] plures, easq; non semper pari numero ab illis quæ lieni exporriguntur uenas pronasci, præter quintam antè enumeratam, obseruo, sinistri lateris uentriculi sedem lieni proximam accedẽtes: inter quas ferè ea solet esse præcipua, quæ à maiori uenæ portę ramo, altiori lienis parti inserto, principium ducit à qua raro surculi, pilorum instar graciles, quasi ad superius uẽtriculi orificium pertingunt. His uenis sinistrum uẽtriculi latus adeuntibus, comites perpetuò iunguntur arteriæ, ab illis quoq; quæ lienem subeunt propagatæ.

Venarum uẽtriculi munus. Commune omnium uentriculi uenarum officium est, ut & alimentũ ipsi adferant, & succulentioris ab illo confecti cremoris ad iecoris cauum, non aliter ac intestinorum uenę deducant. Proprium uerò earum quas sexto loco enumeraui uenarum, & potissimùm quintę munus, cum alijs dissectionum professoribus esse (at timidè interim, & præter animi propemodum sententiam) fatebor, ut si quid in uẽtriculum lien eructet, illæ eius sint uehiculum, idq; in uentriculum fundant.

Arteriarum. Cæterùm frequentes uẽtriculi arteriæ innatũ ipsius calorẽ recreant, & succulẽti etiam aliquid (si ausim modò proloqui) ex uentriculo sugere uidentur.

[i] fig. cap. 5 lib. 3 D. fi. 15 à uersus H.
[k] fig. ca. 12 lib. 3 p.
[l] fig. cap. 5 li. 3 H. 2 fi. R. 14, 15 fig. c.
[m] fig. ca. 12 lib. 3 r.
[n] fig. cap. 5 lib. 3 K. 15 fig. b.
[o] fig. cap. 5 li. 3 N. 14, 15 fig. d.
[p] fig. ca. 12 lib. 3 x natum ab u.
[q] 14 fig. e uersus H.
[r] fig. cap. 5 li. 3 Z. 14, 15 figu. f. 2 figu. S.
[s] fig. ca. 12 li. 3 s.
[t] fig. cap. 5 lib. 3 X, Y. 14, 15 fi. g. g.

dentur. Præter has uenas & arterias, uentriculo nullum aliud uas implantatur: & si fortè meatuum bilem deducentium aliquis in uentriculi fundum pertineat, id sanè fit quàm rarissimè: & mihi semel hactenus duntaxat eius generis tenuissimus meatulus occurrit in biliosissimo homine, quem ex longis pontificijs nauibus sectioni adhibuimus. Nerui uentriculi in hunc habent modum.[u] Præcipuæ sexti neruorum cerebri paris portiones, postquam[x] recurrentes diffuderunt neruos, ramulosq; cordis inuolucro & pulmoni communicarunt, deorsum ad stomachum properant, dextra quidem ad dextrum latus, sinistra autem ad læuum. Simulatque uerò aliquantisper nerui cum stomacho descenderunt, fibrarum duntaxat interuentu illi commissi, uterque neruus bipartitò scinditur: & dexter quidem suis ramis obliquè sinistrorsum fertur, sinister autem dextrorsum: atque ita ambo nerui stomachum concomitati, septum transuersum permeant, nulla interim (ut dissectionum rudibus uisum fuit) septo sobolem offerentes. Vbi autem quatuor duorum neruorum rami[y] elatius uentriculi orificium contingunt, multiplici propaginum serie id amplexantur, surculos notatu digno interuallo rectà deorsum promentes. A` sinistro sexti paris neruo dextram eius orificij uentriculi regionem implicante,[z] insignis utcunque ramus secundùm elatiorem uentriculi sedem, ad ipsius usque inferius orificium diducitur: qui etsi in progressu aliquot diffundat propagines, uentriculiq; inferius orificium surculis quibusdam implicet, non tamen inibi totus absumitur, sed in iecoris quoque cauum [a] prorepit. Cæterùm humiliorem uentriculi partem[b] alij duo accedunt nerui, à sexti neruorum cerebri paris[c] propaginibus, secundùm costarum radices deorsum deductis principium obtinentes, ac illarum[d] arteriarum coniuges, quæ superiore membrana omenti suffultæ, in uentriculi fundum digeruntur. Quinetiam interdum sinistro uentriculi lateri[e] quædam neruorum offeruntur soboles, à[f] neruis pronatæ, qui cum arterijs lienem accedunt. Inter hos tam uarios neruorum, quos uentriculus obtinet, surculos, nulli profectò tantam Naturæ ostendunt prouidentiam, atque superiori ipsius orificio[g] inserti. Non enim duntaxat id, ut noxam à bilioso, eius'ue generis humore aliquo inductam sentiat, adeò frequentibus neruis scatere credimus: sed ut per illos ueluti riuos & ductus, animalis uis ipsi in primis dispensaretur, ac cibi potusq; indigentiam uentriculus sentiret, ad sumendaq; cibaria excitaretur. Atque hi demum illi sunt nerui, quibus[h] obliquum stomachi ductum conferre, prius retuli. Molles enim quum sint, & graciles, si longa uia recto tramite tenderentur, & uentriculum cibis recipiendis destinatum, à se suspensum haberent, ab eius mole perpetuò tensi, leui occasione rumperentur, nisi eiusmodi implexibus & tortuosis ductibus Natura illis sedulò prospexisset. Ventriculus (ut iam ipsius munus aggrediar) octo habet facultates: ac quatuor quidem omnibus uniuersi corporis partibus, quæ nutriuntur, communes: quatuor autem sibi peculiares, quibus uniuerso corpori famulatur. Verùm hæc nimium obiter perpendunt, integros libros hac quæstione, An uentriculus suo quem iecori conficit succo, aut sanguine seorsum, an simul ambobus enutriatur? commaculantes. Quandoquidem beneficio illarum facultatum, quas uentriculus cum reliquis partibus communes adipiscitur, proprium sibi nutrimentum ex uenis allicit, retinet, elaborat: & si quid superfluum ipsi fuerit, à se abigit. Munijs uerò, quibus toti seruit corpori, esculenta quidem poculentaque rectis fibris per stomachum ex ore assumit, mox obliquis fibris assumptum retinet: totumq; tantisper amplectitur, donec id ingenita sibi uel essen-

Vesiculæ bilis meatus in uentriculum.

Ventriculi nerui.

Neruorum uētriculi usus.

Totius uentriculi munus.

u 1 fig. ca. 1 lib. 4 f. 14. fig. T, V.
x 2 fig. ca. 1 lib. 4 m. p.
y 14, 15 figur. G.
z 1 fig. ca. 1 lib. 4. u & x. 15 figur. X.
a 15 fig. Y. 20 figu. K.
b 2 fig. cap. 1 li. 4 & t.
c 2 fig. ca. 1 lib. 4. b.
d 14, 15 figur. c, f.
e 15 fi. g, g.
f 2 fig. cap. 1 lib. 4 x.
g 14, 15 figur. T, V.
h 14 figur. B, C, D.

uel essen-

uel essentiali forma, facultate, in succum cremoremq; colore substantiæ suæ similem reddat: ac demum quod confecit intestinis exhibiturus, inferius orificium suum laxet, transuersisq; fibris quod amplexabatur, deorsum protrudat. Cæterùm uim ipsius alteratricem, undequaque eum circundantia organa, ac uelut lebetem ingentes foci solent, excalefacientia, non parum adiuuare credimus. totam enim superiorē eius sedem uersus anteriora, & dextrum ipsius latus, iecur complectitur. elatior uerò ipsius pars, ad superioris sui orificij posteriorem sedem consistens, & sinistrum eius latus uniuersum, septo ambitur: excepta solùm ea regione, quam lien ad sinistrum uentriculi latus humiliori posterioriq; parte occupat. In posteriore autem sede, uentriculus inferiorem omenti membranam, & quæ in illam excurrunt uasa proximè subtensa obtinet. Dein sub hac septi transuersi pars, & uena caua, & magnæ arteriæ truncus, præter dorsum, ipsiusque musculos, consistunt. & uniuersæ inferiori uentriculi sedi omentum partim attenditur, partimq; connascitur. præterea & huic sedi sub omento colum intestinum elatiùs, tenuia uerò intestina demissiùs attenduntur. At alij anteriorem uentriculi sedem omento integi somniant: quum tamen elatior omenti membrana, recta duntaxat linea, inferiori ipsius parti secundùm anteriora adnascatur, nulla interim omenti parte uentriculi anteriori sedi obducta.[i] Vacat itaq; magna anterioris uentriculi (si quando impense turget ac distenditur) sedis regio, neq; iecore, neque septo transuerso, neque omento, neque liene obducta: quanquam omenti uice aliud uentriculus hîc obtineat subsidium, in calefaciendo iam dictis auxilijs non absimile. Præter peritonæum enim, & octo abdominis musculos, [k] uena ab umbilico iecori deducitur, qua fœtus nutrimentum accipit, quæque post partum exanguis inutilisq; efficitur. Huic uenæ, quà peritonæo nexa uentriculo insternitur, in circuitu adeps multus, non tamen omnibus æquè copiosus, adnascitur: qui ut & uentriculus suo in concoquendo munere alacrius laboret, aliquid auxilij præbet. Impensius enim conducit iecur, lien, & quæ posteriori uentriculi sedi subtenduntur uenæ ac arteriæ, ut & ipsum quoque septum indefesso suo motu uentriculum minimè negligit. Quinetiam cordis septo incumbentis calor, ad perfectiorem uentriculi functionem non censetur inutilis.

Quî uentriculi munijs subseruiant partes ipsi accumbentes, atq; ita illius ad alias partes contactus.

Hæc petes è 2, 3, 6, 12, 20 figuris: uti quũ uentriculi situm enarraremus, colligere promptum fuit.

Nullam omenti partem anterior uentriculi sedi obduci.

i Istud 2 f. potißimũ exhibet.

k 2 figu. F, dein G.

DE OMENTO. CAPVT IIII.

OMENTI delineationem in primis proponunt quarta & quinta figuræ, ac dein secunda & tertia: uti ex illarum figurarum indicibus est colligere.

PROXIMVM fortè nunc erat, intestinorũ, ut quæ confectum à uentriculo succum excipiant, enarrationē subiungi: sed quia illis omentum incumbit, & uelut innatat (unde & à Græcis ἐπίπλουν & ἐπίπλοον, uulgoq; uētris mappa dicitur) & quia dissecantibus prius quàm intestina occurrit, ac demum non minus quàm intestina uentriculo continuum magna ex parte est, non admodum inopportunè id hoc loco aggrediemur.[a] Omentum itaque, Arabibus Zirbus nuncupatum, in peritonæi amplitudine positum, mox anteriori illius sedi subijcitur: & super[b] intestina extensum, ad lienē quoq;, & iecoris cauum, ac posteriorem uentriculi sedem propemodũ uniuersam, eiusq; fundũ exporrigitur. Verùm etsi omentũ iecori, uentriculo, lieni, ijsq; demũ sedibus, à quibus originē ipsius pendêre audies, proximũ attēsumq; in dissectionib. perpetuò reperitur, non sem-

Omenti sermonem nunc instituendum.

Omenti situs.

a In 2 figu. Q, Q, Q mox in 4 & 5 A, B, C, D.

b Confer 2 figurã sextæ, & sedes lò speciẽ 5 figur. & 4 & 5.

non semper tamen ad pubis usq; os, intestinis obductum uisitur. Huius enim portio, quæ in homine alioquin intestinis, perinde ac in canibus, porcis & simijs,[c] insterni debebat, rarò ultra umbilici regionem dimissa,[d] sed maxima sui parte sinistrorsum lienem uersus retracta conuolutaq; secantibus sese offert. quamuis interim omentum humiliori sua sede manibus apprehensum, ac ueluti deorsum & in latera distentum, promptè ad pubis ossis usq; regionem, posterioremq; uesicæ[e] sedem, ac ilia procedat, intestinaq; penitus obtegat. Neque hunc omenti ad superiora retractum, in suspendio necatis tantùm obseruamus, ne quis forsan id corporis cócussu, motu'ue uehementiori in sese conuolui existimet: at in ijs quoq; non infrequenter idem occurrit, qui aqua suffocantur, & qui morbo laterali, aut cerebri inflammatione, aut consimili aliquo affectu placidè, & citra corporis agitationem pereunt, & quibus thorax abdomenq; uiuentibus in publicis supplicijs aperitur. Quinimò in sanis, quod ad omentum attinet, hominibus, id tam rarò ad pubis usq; ossis sedem descendere inter secandũ animaduertitur, ut nõnulli dubitauerint, num ramices ex omẽti in scortum, aut[f] exteriorem potius testis uasorumq; seminaliũ tunicam descensu produci queant: & num omento uteri[g] os ita secundùm Hippocratis sententiam in admodum obesis comprimi possit, ut cóceptum impediat. Verùm ego non semel sanè omentũ in eam quam dixi testis seminaliumq; ipsius uasorum tunicam (cui peritonæum[h] originem præbet) deuolutum, ac miris modis extra mediocrem omenti aliàs cõstitutionem, adauctum deprehendi. Nam quum tota omenti[i] pars alioquin intestinis incumbens, in mediocriter pingui homine, uix libræ aut sesquilibrę pondus excederet: uidi tamen omentum ita præter naturam in ea testis tunica auctum, ut quatuor aut quinq; librarum pondus penderet, & uentriculum ex sua sede ita deorsum distraheret, ut uentriculi deficiente munere, uarijsq; obortis singultibus, id pondus mortis occasionem fuisse, inter secandum collegerim: quum in morbo quodam laterali, qui alioquin bene expurgatus fuerat, scrotum ex more ab ægro astantibusq; subligari neglectum fuisset. Quinetiam quo exactiùs ramicum herniarum'ue, uti uocamus, rationem perquiro, eo etiam magis omnes illos molles ramices, quos carnosos uulgus appellitat, ac meritò à uaricosis affectibus distinguit, ex omenti prolapsu, incrementoq; progigni, mihi persuadeo. Atq; ut omentum in scorto ita nonnunquam augeri decumbereq; sæpius conspeximus, ita quoque indubiè Hippocrates quibusdam mulieribus id ita increscere arbitratus est, ut eius incremẽti moles[k] inter uterum uesicamq; collecta asseruataq;, fundi uteri os ita cõprimere arctareq; posset, ut ad seminis conceptum sese recludere aperire'ue nequiret, & ceruicis uteri iuxta fundum amplitudo à pene, eoq; potissimùm languidiore, minusq; procero, ita distendi haud posset, ut semini in uteri fundum aditus patêret. Præterea ab hac forsan omenti mole augmento'ue, nonnulli primùm ἐπιπλοκομισοὶ, quasi dicas, omenti gestatores, fuerunt nuncupati. uix enim arbitror omnes homines ita appellatos, quasi inter cætera animantia maximum, uti Galenus tradidit, nanciscerentur omentum: quum quadrupeda ferè omnia maiori, & perpetuò supra intestina undiq; distento, explicatoq; omento, quàm bene habiti homines, donari mihi uideantur. Omenti * figura proximè marsupij, aut sacculi, aut peræ imagini conuenit: ac in primis aucupum peræ, quæ orbiculatum habet orificium, posteriori sua parte elatiùs quàm anteriori ascendens. Huiusmodi namque pera omenti figuræ adamussim congrueret, si uno constaret corio, aut ex lana texeretur, ac undequaque inconsutilis, & unum duntaxat, uti sic dicam,

Omenti figura.

corpus

Omenti substãtiæ breuis enumeratio.

corpus esset. cuiusmodi profectò est omentum, quod substantia est membrana nullis fibris implicita, sed multis abundans uenis, arterijs, neruis, & aliqua sui regione glandosum sibi innatum habens corpus, & multum quoque adipem. Vnde uerò hæc omnia ortum ducant, intelliges promptissimè, si talem peram, qualem antea proposui, animo conceperis. in qua unam partem, anteriorem superioremque: alteram, posteriorem inferioremque appelles. Ad eum namque modum unam omenti partem,[h] superiorem anterioremue membranam, & alteram rursus,[i] inferiorem seu posteriorem membranam dicimus. etiamsi omentum re uera duntaxat[k] unica (idq; potissimùm in canibus) sit membrana, anteriorq; pars posteriori, ut in dicta nuper pera, incumbat, continuaq; sit, & omentum quoq; sacculi modo, quæ repleri posset, cauitatem cõstituat.

h 4 fig. f, f. 3 fi. a, a, 5 fig. I, I. i 4 fig. c, c. 5 fig. H, H. 3 fig. c, c, c. k Qualis est tota 4 fig.

Omenti ortus, ac dein nexus.

Inferioris itaq; membranæ omenti origo à peritonæo pẽdet ea sede, qua[l] primùm sub septo magna arteria descẽdit, ac primùm uenam cauam ibidem cõtingit. Peritonęum enim, quà à uertebrarũ ligamentis principium ducit, ac utrinq; tanquam à uertebrarum corporibus abscedit, membranulas magnæ arterię & uenæ cauæ offert, quibus illæ dorso affirmantur. dein ab his membranis iuxta eam septi[m] partem, quæ undecimæ thoracis uertebræ corpus respicit, aliæ propagines mẽbraneæ exurgũt, inferiori omenti membranæ originẽ præbentes, illudq; dorso hîc alligãtes. Hæc omẽti membrana hinc dextrorsum ad iecoris cauum, unde portæ uena prodit, perfertur: ac iecoris portioni aliàs alij nonnunquã adnascitur, ut & alicui septi transuersi sedi spurijs costis inibi obductę: at id rarius accidit, neq; ex eiusdem costæ semper regione. Præsens omenti mẽbrana à iecoris cauo ad dextrum uentriculi latus, cui etiam cõnascitur, procedit: & ad duodeni intestini exortũ, cui propemodum ad ieiunũ usq; intestinũ etiam subnascitur, hincq;[n] orbiculatim ad infimã uentriculi partem cõtinuò ascendit: quam simulatq; attigit, ac ex dextro uentriculi latere uersus anteriora repit, ea omenti pars, quam superiorẽ ipsius membranam dicimus, à uentriculo exoritur.[o] Tertia enim uentriculi tunica, à peritonæo pronata, secundùm totius uentriculi latitudinẽ[p] recta linea, & ut Aristoteles dicebat, suturæ modo ex humili sede uẽtriculi uersus anteriora, superiorem omenti membranã ex se deducit. Quæ ex dextris uersus sinistra secundùm uentriculi fundũ procedẽs, cauæ lienis sedi recta linea[q] implantatur, quò etiam inferioris omenti mẽbranę sinistra pars cõtendit: ambęq;, superior uidelicet & inferior mẽbranæ, lienis cauo simul cõmissæ innascũtur. ita sanè, ut cõmemoratus iam omenti ductus orbicularẽ efficiat circulũ à dorsi medio ad iecoris portas, & hinc secundùm uentriculi fundum ad lienis cauũ, & inde ad dorsi medium procedentẽ. Totum igitur semicirculũ inferiorem à lienis cauo per dorsum ad uentriculi usq; dextrum latus pertinentẽ, inferiori omenti membranæ attribuimus. superiori uerò mẽbranæ eam circuli partem ascribimus, quæ à uẽtriculi dextro latere per ipsius fundum ad cauam lienis sedem ducitur. Inferior membrana toti posteriori uentriculi sedi[r] subtensa, decliuis, ac uersus anteriora fertur, atque ad humillimam uentriculi sedem secundùm corporis latitudinem omenti membranam superiorem contingit. hincq; ambæ mutuò sibi incumbentes, deorsum super intestina, subq; peritonæo ducuntur: & si in hoc super intestina ductu membranæ fortè non implicentur, illa anteriore parte, ac in lateribus obtegunt, & ad pubis usq; os humiliori suo extremo pertingunt. Si uerò membranæ, intestinorũ sedem duntaxat operiant, quæ supra umbilicum consistit, ac, quod frequenter euenit, in sinistrum latus contractæ iaceant, illæ sese uisui offerunt reuolutæ admodũ, & uelut in spiras collectæ.

l 22 fig. ad g, k, h.

m Ad 9 7 musc. tabu.

n Hunc ductum potissimum petes ex 3 figura, dein ex quarta e, r, e, n, m, s, p, p, o, qui characteres circulum quodammodo circunscribunt.

o 17 fig k, k, k.

p secũdùm R, T, S. 3 figur.

q Intuere 1 tab. 19. fig.

r Vt cernere est in 3 figur.

Lib. 3. Historiæ de animal. & lib. 4. de partibus animaliũ.

collectæ. Membranæ hæ nullis nexibus inteſtinis connaſcuntur, præter inferiorem membranam, quæ in hominibus colo inteſtino pertinaciſsimè * continuatur per totam eius inteſtini ſedem, quæ ſecundùm uentriculi fundum prorepit. Neq; id ſegniter obſeruandũ uenit, quum inferior omenti membrana meſenterij loco ipſi colo inteſtino ſit, qua id uentriculo exporrigitur. Colum enim toto illo ductu nullã obtinet meſenterij partẽ, ſecus multo quàm in canibus & ſimijs, quibus omentum uix colo connaſcitur. quum tamen homini inferior omenti membrana, quà uẽtriculo ſubſternitur, non ſolùm meſenterij, quemadmodum nunc diximus, uicem gerat: imò ſi accuratè ſingula examinaueris, membranæ inferioris omenti portionem inteſtinis exporrectam quodammodo ex tertia coli inteſtini tunica pronaſci fateberis. Atq; id eo expendi uelim diligentius, quo minus à Galeno, qui ſimijs nimium tribuit, animaduerſum eſt: uti ſanè Herophilo & Ariſtoteli uidetur fuiſſe perſpectiſsimum, qui omenti partem colon dorſo colligantem, omenti loco non habuere: ſed eam tantum partem, quæ à uentriculi fundo & colo inteſtino enata, inteſtinis obducitur. Quanquam ſatius fore arbitror, eam quoq; omẽti partem, quæ uentriculo ſubtenditur, columq; continet, omento attribuere, quum ea omenti reliquæ portioni ferè cõtinuetur, & eoſdẽ uſus cum inferiori canum omenti membrana ſuppeditet: quamuis interim ex abundanti hominis colo, meſenterij uice ſit: ac quum duplici propemodum membrana inibi ſub uentriculo extruitur, meſenterij constructioni ac fabricæ plurimum reſpondeat. Dein ſuperior quoq; omenti membrana in homine inferiori membranæ ad coli regionem, qua id uentriculo exporrigitur, adeò connata occurrit, ut quiſpiam nonnullis nexibus ſuperiorem omenti membranam colo quoq; inteſtino ſecundùm uentriculi fundum cõnecti, haud abſurdè dixerit. Quod autem Galenus omẽtum modicis, & ijſdem laxis nexibus, idq; ad dextrum duntaxat latus colo inteſtino committi prodiderit, in cauſa fuere ſimiæ, mediam inter canes & homines naturam ſortitæ. Omentum namq; canibus nulla ex parte colo, alicui'ue alteri inteſtino adnaſcitur. Simijs autem medio ſe habet modo: licet illæ adhuc ad canis cõſtructionem potius, quàm hominis accedant. Venæ omento implicitæ, ſolius uenæ portæ ſunt ſoboles. nullæ enim à caua in omentum, uel ubi id principium ſub uentriculo ducit (etſi aliter Galenus ſenſerit) pertinent. Venas namq; inferiori membranæ omenti diſpenſatas, ſi ad amuſsim ſingulas examinaueris, ab eo portæ[s] trunco diſpergi inuenies, cuius præcipua portio in lienem exhauritur, quemq; doctrinæ ſtudio graciliorem & ſiniſtrum portę truncum appellamus. Primùm itaq; omentum portæ[t] caudicem ex iecore proficiſcẽtem excipit, ſibi iam cõmemorandas in ipſo ductu propagines aſſumens. Ac inferior quidem omenti membrana[u] tres uenarum radices admittit, ex humiliori ſede eius portæ trunci, qui ad lienem fertur, depromptas. Vna notatu ſatis dignæ magnitudinis in dextram potiſsimùm eius membranæ partem multiplici ſerie diſpergitur, quibuſdam ſurculis in colon quoq; pertingens. Secunda iam cõmemorata amplior, aliquantulum poſt originem in duos mutuò multũ abſcedentes ramos diducitur, à quibus poſtmodum in mediam inferioris membranæ omenti ſedem, uerſus ſiniſtrũ tamen magis, frequentes admodum ſoboles diffunduntur, quæ homini in colum inteſtinum ea[x] ſerie pertinent, qua uenas meſenterio intertextas, alijs inteſtinis exporrigi nouimus. Tertia radix exigua, & non ſemper apparens, in ſiniſtram humilioris membranæ partem aliquouſq;, perinde ac in ipſum quoq; colum, deducitur. Porrò ſuperior omenti membrana uenas mutuatur à[z] duabus ſe-

Omenti cum colo nexus.

* Expende hic sextô omenti fig.

Venæ omentũ implicantes.

Lib. 6. de Admin. diſſect.

Lib. 4 de uſu part.

s fig. cap. 5 lib. 3 F. 4 fig. ad ſiniſtrum latus ſ.

t fig. cap. 5 lib. 3 B. 4 fig. l.

u fig. cap. 5 li. 3 L. S. V. fig. 4 x. y. d. fig. 5 B. C, D.

x 10, 11 fi. in meſẽterij imagine.

z fig. cap. 5 lib. 3 H, Z. 2 fig. R, S. dein X, X. 4 fig. o, o, l, dein q, q.

cundùm inferiorem uentriculi ſedem in ipſa membrana exporrectis. Ab his enim innumeræ ſoboles deorſum in eam omenti membranã excurrunt, non quidem recto prorſus tramite, ſed obliquo quodammodo, & errabundo, ac ita ut retium funiculos implicari cernimus, in ſe nunc coeunte, ac nunc rurſus abſcedente. Ac proinde etiam omentum Græcis γαγγαμὼν & σαγήνη, ut & uulgò rete & reticulum dicitur. Quanquam fortè non à uario uaſorum ductu omentum ita fuerit appellatum: ſed quòd ab ijs quibus committitur partibus[a] liberatum, & deinde diſtentum, rete piſcatorium uni accommodatum orbi referat.[b] Arteriæ omenti ab illis pendent, quæ uentriculo, lieni, iecori, & bilis ueſiculæ diſtribuuntur. has namq; omnes non ſecus ac uenas omentum tutò deducit, ac ab illis ſuarum peculiariũ uenarum cõiuges adeò numeroſas adipiſcitur, ut quàm paucisſimi uenarũ ſurculi, citra arteriæ cõſortium, ipſum perreptent. Item præter cõmemoratas modò arterias, inferior omenti membrana aliquouſq;[c] grandioré in inteſtina porrectam defert arteriam. Sic[d] neruis quoq; illis omentum intertexitur, qui à ſexti paris cerebri neruorum portionibus ſecundùm coſtarũ radices exporrectis, iecori, lieni & uentriculo implantantur. Cæterùm[e] adeps, quo omentũ abundat, in obeſis præpinguibusq; hominibus plurimus, in macilentis modicus, in extremè ſiccatis & maraſmo mortuis, etiam aliquis reperitur: isq; perpetuò uenis & arterijs omenti attenſus, ad uaſorũ quidem latera duntaxat quibus mediocris eſt: ſuperius uerò, ac inferius quoq;, quibus multus, accidit: adeò ut illis etiam uaſa alioquin gracilia pinguedine prorſus occultentur. In[f] intermedijs autem uaſorum ſpacijs, nullus adeps aſſeruatur: ut nec in alijs membranis, quibus adeps innaſci cõſueuit. unde etiam promptius colligitur, hunc ab exudante è uenis ſanguine, & membranarum frigore incraſſato, mutantisq; corporis colorem mutuante progigni. Præter adipem, qui ambabus omenti membranis communis eſt, inferior ipſius membrana poſteriori uentriculi ſedi ſubſtrata, priuatim[g] glandoſum quoddam corpus impenſe magnũ nanciſcitur: quod quia ſimplicis carnis ſpeciem quodammodo exprimit, Græcis καλλίκρεας & πάγκρεας appellatur, in canibus magis quàm hominibus rubens. Hoc pręcipuis uenæ portę, arteriarum & neruorũ ramis attenditur, ut illorũ diuaricatio inferiore membrana omenti duntaxat hîc ſuffulta, reddatur ſecurior, utq; uentriculo inſtar ſubſterniculi ac puluinaris etiam ſubijciatur. Huiuſmodi planè[h] corpus ſubſtãtia ue eſt, quę duodeno inteſtino ſubtenditur, quæq; hactenus falſo uentriculi humilius orificium (ne quid incoctũ efflueret) occludere credita eſt. Atq; is profectò præcipuus maximusq; ométi uſus mihi cẽſetur, ut ſecurè ramos portæ in lienem, uentriculum, & duodenum inteſtinum, ac coli non infimam partem exporrectos ſuffulciat, ac ipſi implexos deducat: ac dein ut arterias quoq; & neruos illis quas modò dicebam partibus inſerendos ſuſtentet ac tueatur: & demum uſui potisſimum reſpondeat, in utero quidem[i] exteriori fœtus inuolucro, in capitis autem cauitate[k] tenuis qua cerebrum inuoluitur membranæ. Deinde, quod haudquaquam minimum eſt, omentum dorſo uentriculum colligat, & rurſus iecur lienemq; uentriculo unà cum uaſorum neruorumq; interuentu connectit: ut iam taceam, quantum homini firmando colo officium ſeparatim ſubminiſtret. ex accidente uerò uelut quoddam inteſtinorum inuolucrum tegumentumq; efficitur, ipſorum calorem inſtar penicilli cuiuſdam fouens ac continens. His ſanè uſibus omenti fabrica reſpondet. membraneum namque eſt, ut fortius uenas, arterias, neruosq; ipſi implexos colliget, meliusq; inteſtinorum calorem reflectat, ac promptè cum inteſtinis ſubſidere extẽdiq; queat,

Omẽti arteriæ. *Nerui omenti.* *Adeps.* *Glandulofum omenti corpus.* *Omenti uſus.* *Omenti fabricam ſuis uſibus reſpõdere.*

a Quemadmodũ 4 fig.
b In 2, 3, 4. fig. uenis attẽduntur, & fig. cap. 12 lib. 3 m, ac ferè tota ulius trũci ſeries.
c 4 fig. a, & fig. cap. 12 lib. 3 ſ.
d Venis quoque & arterijs in 2, 3, 4 fig. adtenduntur. & 2 fig. cap. 2 li. 4 y, z, α, β, δ, ε, ς, †.
e 4 fig. k adi.
f 4 fig. b.
g 4 fig. 2, 3.
h 4 fig. l, 12 fig. i, l.
i fig. 30 tabulæ 1 E, E, F, F, 2 tab. I, I, K, K.
k conſpicitur pulchrè 2 fig. lib. 7.

queat. Tenue autem, & potissimùm quà intestinis innititur, ne pondere grauet. Vnde etiam Bruxellensi nostro idiomate plumæ nomen meretur. Quòd uerò omentum sanguine & spiritu frequentibus illis uenis arterijsq; asseruato, intestinorum & uentriculi, qua parte ipsi attēditur, fouendo calori accommodum sit, etiamsi non dicatur, manifestū esse arbitror. Cęterùm num ad eps insita ac peculiari natura calefaciendo prosit, an tantum penicilli carnis´ue aut membranæ potius ritu iuuet, non æquè ab omnibus conceditur, alijs quidem frigidum adipem, alijs uerò calidum pronunciantibus.

DE INTESTINIS. CAPVT V.

INTESTINORVM imaginem potißimùm sexta figura, & septima, & octaua, & nona exprimere conati sumus. quanquam huc etiam faciat tertia figura, simul cum decima & duodecima.

INTESTINORVM cōstructionem, ipsorum officio & usui cōuenire, tum demum opportunè narrabo, simulatq; eorum situm, formam, substantiam, cōnexum, quæq; ipsis implantātur uenas, arterias & neruos, ac si quid aliud ad eorum fabricæ enarrationem reliquum erit, explicuero. Intestinorum igitur, quæ Græcis ἔντερα dicuntur, nomine, non omnia in præsenti complectimur uiscera, uel quæ costas succingente membrana & peritonæo amplectuntur[a] organa: neq; etiam uel stomachum & uentriculū, ijs quæ nunc intestina uocabuntur, ascribemus: quum[b] ductus ab inferiori orificio uentriculi ad podicem usq; pertinens, ac ulnas Italicas utplurimùm quatuordecim & dimidiam longitudine æquans, peculiariter nunc intestinorum uoce ueniat comprehendendus. Et quamuis ille, ipsa´ue adeò intestina cōtinuum idemq; sint corpus, quum tamē in uarios & multiplices & figura differētes anfractus spirasq; circunducātur, neq; omni ex parte eandem situs, substantię & formæ naturā obtineant, ac deniq; alia alij sedi cōtigua efficiantur, neq; pręcipuus omniū eorum usus par esse uideatur, ac si plura intestina forent, dissectionū peritis ipsa enumerantur, primùm in[c] crassiora &[d] graciliora hæc diuidentibus, atq; ex illis rursus singulis ternarium numerū, ut sex sint uniuersa cōstituentibus, ad eum quasi modum, quo idem cōtinuumq; perpetuò iter plura uarijs occasionibus nomina sortiri constat. Quemadmodum Lutetiæ à diui Iacobi porta, ad eam usq; quæ sancti Martini dicitur, iter, etiamsi penè rectū sit, neq; per uarios gyros procedat, nihilominus tamen sexies (si rectè memini) nomen euariat: primùm à diuo Iacobo, inde à paruo ponte, mox à tēplo beatissimæ Virginis, & non multo pòst ab eiusdem ponte, inde ab œnopolio quodā, & postremùm ab æde sancti Martini appellationē mutuans. Idem multo magis in fluminibus nō regijs, & continuis quæ per multos gyros procedūt uijs, fieri cernimus. Cæterùm utcunq; intestina inuicē uarient, omnia tamen inter uentriculū, & qua excremēta egerimus sedem collocātur, forma tereti donata, sed non omni ex parte æquè capaci & orbiculata. Substantiam habent membraneā, uerùm undiq; nō pariter aut crassam, aut tenuem: deinde duas peculiares tunicas orbicularibus, & alicubi etiam rectis fibris intertextas sortiuntur, tertiam ad has tunicam à peritonæo obtinentia. Venarum præterea, & arteriarū, & neruorum surculos suscipiunt, sed non ubiq; similiter numerosos: quemadmodum nunc persequi enitar, ab ipso intestinorū exortu sumpto sermonis initio. Ex[e] humiliori itaq; orificio uentriculi, quod in sua elatiori, & dextro ipsius lateri proxima cōsistit sede,[f] principium intestinorū exoritur, illi´ue orificio, ubi id crassiori sua † sub-

Quæ hìc intestinorum nomine complectantur.

a Huius & 6 lib. figuris sunt obuia.
b 7 fig. I ab H. ad 8 fig. a.

Intestina continuum quidem esse corpus, sed pluralitatis numero, uarijsq́ nominibus, diuersas ob causas donari.

c 8 fig.
d 7 fig.

Breuis intestinorum historiæ enumeratio.

Intestinorum à uentriculo exortus, & gracilis ductus seu situs.

e 14, 15 fi. H. 16 fi. k.
f 7 figur. I ex H.
† 16 fig. k.

stantia introrsum protuberat, cõtinuatur, & simulatq; è uentriculo prodit, in posteriora retortũ, sub sede uẽtriculi posteriore secundùm dorsi dextrũ latus rectà deorsum [g] proficiscit, in nullos omnino anfractus reuolutũ. Quũ primũ uerò ad inferiorẽ usq; uẽtriculi sedem intestinũ istud sic occultatũ, [h] pertingit, sub colo intestino (quod paulo pòst, hàc [i] porrigi audies) latitãs, mox sinistrorsum retorquet, ac uelut ex alto antrorsum assurgẽs, in frequẽtes innumerosq́; gyros & anfractus [k] reuoluitur, ac nullis omnino intestinis obtectũ, sedẽ uniuersam quæ sub uentriculo ad pubis usq; ossa, & ad ilia utrinq; habetur, implet: ea demũ excepta, qua huic intestino colũ instar orbis ad latera [l] circũduci, postea dicam. Horum sanè anfractuũ seu reuolutionũ nullus omnino neq; numerus, neq; idẽ penitus ordo habetur, neq; illę magis dextrã quàm sinistrã uẽtris sedẽ occupant, præterquàm quòd in dextro latere supra ilium os ad pubẽ usq;, ampliorem sedẽ, quam in sinistro infarciant, coli nimirũ, [m] anfractu quopiã eum in sinistro latere locum sibi priuatim uendicãte. Vtcunq; uerò multiplices, uarijsq́; huius gracilis intestini cõspiciantur anfractus, perpetuò tamẽ [n] è directo mediæ sedis dextri ilij ipsius formã amplitudinẽq;, & pleraq; alia (uti pòst subiungam) euariat, eandem nihilominus crassitiem amplitudinemq́; ab orificio uentriculi inferiori, ad illam usq; sedẽ obseruans, nisi aliquando huius intestini [o] pars sub uentriculi fundo ad dorsum proximè affirmata, inter dissecandũ capacior, ampliorq́; reliquo intestini ductu (quemadmodum subinde fit) occurrat. Huiusmodi itaq; pręsentis intestini ductus uisitur, quod ter nomẽ, ac si tria esset intestina, uariat. [p] Primũ quidem cõstituitur tota ea intestini pars, quę uentriculo substrata, ab inferiore ipsius orificio rectà quodãmodo eousq; descendit, ubi intestinũ in anfractus orbesq́; primùm cõuolui incipit. ac de huius intestini nomine aniles admodũ cõtentiones apud illos reperies, qui resectione neglecta, futiliter de uoce altercantur. Sunt qui totã hanc partẽ quæ duodenum digitorum longitudinẽ in uiro ut plurimũ æquat, non intestinũ, sed ἔκφυσιν & exortum, seu processum, uocandũ cõtendant. Alij, etiam si ipsius principium è uentriculo nascatur, intestinũ tamen esse, ipsiusq́; orificiũ ἔκφυσιν, reliquum uerò ipsius ductum, intestinũ uocari affirmant, integros cõmentarios nugaci disceptatione implentens. Vocetur itaq; nobis uulgato nomine tanquã succinctiore, duodenũ, aut intestinum longitudinẽ duodecim digitorum ęquans: siquidem id Gręcis, δωδεκαδάκτυλον appellabatur. Secundũ intestinum [q] illic incipit, ubi iam cõmemoratum in anfractus gyros´ue primũ conuoluitur: & νῆστιν, seu ieiunum uocant, quòd inter dissecandum reliquis intestinis inanius & magis uacuũ reperiatur. Huius nomen alij explicare conantes, tanquam nihil unquam in se cõtineat, ac per ipsum à uentriculo confectus cremor nunquã transeat, aut momento tantùm in eo hæreat, scribere uidentur. Tertiũ intestinum uulgo nobis inter dissecandũ, uti & Gręcis ἴλεον, à frequẽtibus fortassis quibus inuoluitur gyris anfractibusq́; nuncupatur: & morbo nomen dedit, qui ex huius intestini inflãmatione obstructioneq́;, & interdũ implexu quopiam obueniens, ægrosq́; miris cruciatibus torquẽs, ἰλεὸς Gręcis, & uoluulus Latinis passim dicitur. etiamsi nonnulli tam ἴλεον quàm ἰλεὸς, non intestini cuiusdam, sed dicti nunc morbi, nomen esse contendant, gracilis tenuis´ue intestini partem, quam nũc enarrare statuimus, cõmuni uoce, tenue intestinũ ad eum modum appellantes, quo colon intestinũ subinde crassi pleni´ue intestini nomine priuatim donari nouimus. Vtcunq; uerò præsentẽ intestinorum portionẽ interuallum´ne, tenue intestinũ, aut manifestioris sermonis gratia, ueluti peculiari quapiam uoce uoluulũ, aut ileon nuncupare lubeat, [r] id in crassi intestini principium

Gracilis intestini in tria diuisio.

Primum.

Secundum.

Lib. 5 de vsu part.

Tertium.

g 7 fig. ab I ad K. 14, 15 fig. P.

h 7 fi. K. L.

i 6, 8 fig. P uersus Q.

k 7 fi. ab L ad M conti nuo ductu.

l 6, 8 fi. N, P, Q, R, S, T.

m ab R, 8 ad T.

n ad 7, 8 figure M.

o Esset inter ta L et K, 7 figure.

p 7 figu. ab I ad K.

q 7 fig. K.

r 7, 8 fig. N committitur M.

cipium desinit. Vbi autem ipsius statuendum ueniat initium, non satis conijcere ualeo. Equidem me latet, quantam totius gracilis intestini portionem ieiuni nomine, grauiter de nominibus litigantes, comprehendi uelint: neque sanè[s] à ieiuni intestini initio, ad ilei usq; finem, manifestũ aliquod indiciũ obseruo, quo ieiuni finem ileiq; initium internoscere queam. Vbi enim duodenum intestinum in ieiunũ finire, ieiunumq; intestinũ incipere dicimus, copiosiores uenæ ac arteriæ, quàm propter ilei ad crassiora intestina terminũ, occurrũt: uerùm media medio sese habent modo. Deinde ieiuni initium rubicundius est, ilei finis magis albicans. Ad hæc, inter secandum ieiuni initium fortè magis inane ilei termino offenditur: at in medio ductu, uti & antea dixi, omnia sunt media. Quapropter quis ieiuni habendus sit finis, aut quod ilei principium, non statuo: id intrepidè affirmans, nihil minus ieiunum ab ileo quàm inanitione, quæ à plerisque Anatomicis proponitur, dirimi posse. neque profectò minus duodenum, quàm id quod ieiunum uocant, inane reperitur: idque maiores (ut dicam postea) ob causas. Huiusmodi igitur gracilis intestini ter nomen emutantis, ductus situsq; sunt. Forma autem undecunq; cõstat simili, ad amussim uidelicet tereti, & omni ex parte æquè ampla, nisi interdũ (ut prius quoque innuebam) quà dorso proximè committitur, ieiunumque incipit, ad [t] uasis nimirum bilem ad intestina deferentis insertionem, amplius obseruetur. Substantia quoque toti intestino gracili eadem est, mẽbranea scilicet, modiceque admodum carnea. Constat enim[u] tunicis duabus, quarum interna durior magisq; membranea est, uerùm interiore uentriculi tunica mollior: externa tenuior, magisq; carnea: utraq; tamen tenuis est, & trãsuersis orbicularibús ue fibris tantũ intertexitur: nisi fortassis externa, idq; potissimũ ad ilei in crassiora intestina[x] terminum, rectas quoq;, sed illas quàm rarissimas nanciscatur fibras.[a] Tertia præter duas peculiares tunica, à peritonæi membranis uasa ad intestina securè deferentibus originem ducit. Hæ namque unà cum uasis ad [b] cauam intestinorum sedem pertingentes dilatantur, tertioq; inuolucro intestina induunt. Caua autem intestinorum pars in externo ipsorum orbe, externa'ue superficie, Anatomicis nuncupatur, quam uasa primùm attingunt, seu quæ mesenterium respicit: gibba uerò, huic contraria. Ac duodeno quidem intestino tertiam tunicam ea omenti[c] pars exporrigit, cuius beneficio intestinum id dorso colligatur. Ieiunum uerò ac ileum tertiam tunicam à mesenterio, quod ea dorso firmat, accipiunt. Sic duodenum quoque & ieiuni initium[d] uenam[e] arteriamque habent peculiares, secundum ipsorum longitudinem rectà deorsum ductas, multosque surculos in progressu illis diffundentes. Ac uena quidem à portæ uena priusquam mesenterio inseratur, principium obtinet: arteria autem, ab ea quæ iecori offertur. Ieiunum ac ileum frequentes uenas arteriasque suas nanciscuntur ab[f] illis quæ mesenterio à portæ uena, & ab arteriæ radice supra renum arterias à magna originẽ ducente exporrigũtur. pauci enim rami in graciliora intestina ab arteriæ[g] propagine diffunduntur, quæ à magna arteria post seminalium arteriarum principia originem sumit. Neq; etiam uasa, quemadmodũ in duodeno, secundũ ieiuni & ilei longitudinem deducuntur, sed[h] uelut ex mesenterij cẽtro ex alto sursum tendunt, rectaq; antrorsum in intestina pertingunt, in quæ numerosa sobole arboris radicum modo implantantur, osculis suis in internam intestinorum sedem hiantia. Ileum & ieiunũ[i] neruos quoq; obtinẽt, deriuatos à ramis sexti neruorum cerebri paris, qui costarũ radicib. exporriguntur. duæ enim ab illis propagines utrinq; singulę, ad mesenteriũ, & dehinc ad intestina, frequẽti utcunq;

Marginal notes:

s 17 fi. ab L ad M.

Gracilis intestini forma.

t 13 figur. c in d.

Substantia.

u Petebarũ cõstructionẽ ex 9 fig.

x 7, 8 fi. M.

a 9 fi. k, k fi titur in L, ambiens i.

b Vide intestinorũ nexum ad mesenteriũ 10 figura.

Caua intestinorum pars, quæ Anatomicis dicatur.

c Ad δ 4 fi.

Gracilium intestinorum uena & arteria.

d fi. ca. 5 li. 3 I.

e fig. cap. 12 lib. 3 q, aut simul 4 figuræ r.

f fi. ca. 5 li. 3 G. 12 fi. k. dein fi. cap. 12 lib. 3 ζ.

g fi. cap. 12 lib. 3 λ.

h Vt cernere est in 10, 12 fig.

i 2 fi. cap. 2 lib. 4 a, λ.

Nerui.

cunq; sobole discinduntur. Duodenũ uerò[k] neruos, si quos habet, ab illis asciscit, qui inferius uẽtriculi orificiũ, & dextrã fundi sedem adeunt. Dein duodenum priuatim id sibi uẽdicat, quòd[l] meatus bilẽ flauã ad intestina deferens, illi implãtetur. Idẽ quoq; intestinũ in hominibus, & adhuc magis in canib.[m] glandosum illud corpus, cuius antea uentriculum describẽs memini, peculiariter substratum possidet, ad uasa illi intestino propria suffulcienda, & cauitatẽ eius intestini lento humore irrigandã. Quanquam non duodenũ solùm, sed & reliqua intestina omnia lento quodam & lubrico humore interna sede imbuantur, atq; ut Rhazes non ineptè dicebat, fictiliũ uasorum more inuitrentur, instanneantur'ue. At quũ huiusmodi pleraque crassis etiam intestinis sint communia, illa quoq; nunc ueniunt recensenda. Ileum itaq; intestinum sub dextri renis regione à quodã crasso intestino multis modis ipso gracili intestino ampliore[n] excipitur, non quidem ac si quis diceret exactè in crassi eius intestini initium, sed in illius iuxta originem latus sinistrum. Hoc enim instar globi cuiusdam præmagni extuberat, in sinistro suo latere duo obtinens orificia.[o] unum quidem ileo intestino continuum, & magis ab origine distans:[p] alterum uerò humilius, & ipsi origini propinquius. cui continuum est in hominibus intestinum, quod τυφλὸν, seu cæcum ueteribus dissectionum professoribus uocatum esse nihil dubito. haud ignarus interim, quid hodie plerique de cæco intestino commententur: decepti profectò, quòd inter crassiora intestina id à Galeno alicubi recenseatur, neque aliter quàm si amplus quispiam saccus, ac ueluti alter quidam esset uentriculus, ab ipso cæterisque qui illum subsequuti sunt Anatomicis describatur. quum tamen in homine[q] id quod cæcum appellandum duco, cęteris omnib. intestinis sit breuius, atq; arctissima omnium intestinorum parte multo angustius strictiusq;, & crassiori lumbrico in orbes conuoluto potiùs quàm intestino simile: adeò ut cæcum uix intestinorum appendicis loco, ac proinde minus longè in crassorum intestinorũ numero habendum esse uideatur. Atq; hinc fit, saccosos nostros cæcosque Rabinos, quando hanc gracilem portiunculam in homine cæci intestini loco me commonstrare uident, Galeni descriptione mihi obstrepere, ac[r] amplum illud coli intestini initium saccũ, aut ut ipsi loquuntur, Orbum & Monoculum neutiquam esse, turpiter contendere. Imò nonnullos reperias, qui de cæco intestino se paradoxa conscribere glorientur, quòd non unum cum Græcis in cæco orificium, sed duo sibi proxima esse, in medium adferant. Quæ si uiderint, aut imaginati rectè fuerint, ea demum sunt[s] quæ in extuberantiore coli initio occurrunt: ac unũ quidẽ foramẽ ilei intestini terminus est, alterũ uerò eius quod cæcum esse dico, initiũ. Neque est profectò cur minus credamus, gracilẽ illam intestini portiunculã mesenterio non annexã, sed sibijpsi in orbes cõuolutam, & fibrarũ beneficio hærentẽ, in homine cæcũ esse intestinũ: quantumuis eam amplitudinem usumq; Galenus ipsi tribuat, quę huic minimè adesse uisuntur: quandoquidem is, suas potius caudatas simias hac appendice destitutas, quàm homines descripserit, ueteres aũt qui homines aggrediebãtur appendicẽ hunc intestini cæci nomine proculdubio donauerint. Deinde Galeni descriptio cani fortassis accõmodari hîc posset, cui cæcum intestinũ multo quàm homini contigit amplius: neq; in illo, ut in homine, inane propemodũ reperitur. Quin etiam ueras glires & sciuros cæcũ hoc intestinũ adeò amplũ nactos scimus, ut amplitudini ipsorum uentriculi facilè respondeat, fęcibusq; turgidũ in sectione obseruetur: atq; hinc cõstat, gracilem hunc appendicem in homine cęcum esse, quum uidelicet ductu ac situ & forma pariter (licet non amplitudine) illorum

Margin notes (left):
Intestinorum glandes.
Crassorum intestinorum historia.
Cæcum intestinum cuiusmodi.

Margin notes (right):
k 12 fi. 4.
l 13 figu. 4.
m 12 fi. 13.
n 7, 8 fi. M. in N.
o 7, 8 fi. M.
p 7, 8 fi. O.
q 6, 7, 8 figu. O. 10 fig. F.
r 6, 7, 8 figur. N.
s Sunt O et M ad N fi. 7, & 8.

illorum animalium cæco intestino congruat, unumq; (unde etiam cæcum primò dictum est) nanciscatur orificium. Insuper summus profectò Naturæ admirator Galenus, si hominis intestina unquam intuitus fuisset, hunc appendicem, & extuberãs illud coli initiũ, ileiq; cum ipso unitatem, & coli formam, longè secus descripsisset. quippe si aliud homo cęcũ nancisceretur, eum appẽdicem minimè præterijsset Galenus, quanquã ortu nõnihil in homine à cane uariet. nam etiamsi utrisq; in dextro ileo collocetur, hominis tamen cæcũ ex sinistra magis coli initij sede, quàm dextra principiũ ducit: secus ac in canibus, & quàm Galenus attestatur. Porrò si cum nõnullis, qui secãti mihi astiterũt, in homine quidẽ ad eum usum, quem Galenus cęco intestino tribuit, appendicẽ hunc à Natura primùm formari dicerẽ, & ob nimiam hominũ ingluuiem ex ileo intestino à uẽtriculo confectum succũ, absq; eo ut is totus cæcũ subintret, protrudi: atq; hinc appendicẽ in nobis, tanquã inutilẽ & marcidũ, aliter fortè quàm in tẽperatis Galeni hominibus, pendere affirmarẽ, ad nugacẽ illã tergiuersationẽ deueniendũ foret, qua alios quandoq; quàm modò homines fuisse fateremur, pręcipuè quũ amplũ hoc coli intestini initiũ in homine cęci intestini usum abundè suppleat, & notæ duntaxat gratia cæcũ in homine haberi uideatur. In dextro itaq; ileo ad humiliorẽ[t] renis dextri sedẽ, extuberans[u] illud, & amplum rotundumq́; coli principiũ habetur, quod hinc sensim rectà ad iecur sursum[x] cõtendit, iecorisq; cauę parti nõnihil substernitur, ac[y] bilis uesiculam in homine contingit: cuius etiam contactu, intestinum hic quandoq; flauo colore tingitur.[z] inde ex dextro latere secundùm inferiorẽ uentriculi sedem in sinistrũ fertur, uentriculi fundo attensum: haud tamen, ut alijs uisum est, eum conscendens: aut, ut uulgò dicitur, uentriculi fundo superequitans. Quum primùm uerò ad sinistrum uẽtriculi latus pertingit, super demissiorem anterioremq́ue[a] lienis partem anfractus quosdã leuiter inflexos obtinet, ac paulatim supra[b] sinistrum renem per ilium sinistrũ decliue fertur, secundùm peritonęi latus ad pubis usq; ossis regionem[c] descendẽs.[d] Hinc rursus sinistrorsum, quasi ad umbilici usq; sedem ascendit, ac anfractum (quem à medicis clysterum colicorumq; cruciatuum occasione perpendi optarim) hîc constituens, ad ossis sacri initium denuò fertur,[e] rectà deorsum ad podicem usq; descendens: ac in[f] uiris quidem sub uesica, in[g] mulieribus uerò sub utero ossi sacro & coccygis ossi instratum. Huic intestino, ab ilei intestini fine ad podicem usq; pertinenti: & si par undiq; propemodum, præterquàm in initio, ubi multo capacius apparet, sit amplitudo, ipsum tamen figura ductuque uariat: ideoq; tanquam in duo intestina subdiuiditur, ut[h] quicquid à dextro ilio super dextrum renem sub iecoris cauo, deinde secundùm uentriculi fundum ad lienem properat, & hinc rursus super sinistrum renem uersus pubem fertur: ac alium anfractum supra internam ossis ilium sedem faciens, ad sacri usque ossis initium prorepit, Latinis pariter ac Græcis colon appelletur.[i] quod uerò ab ossis sacri initio ad anum usq; pertinet, Græcis ἀπευθυσμένον & ἀρχὸν dicatur, Latinis longaon, rectum, & princeps. Colon enim in hominibus, non ad amussim, ut in canibus, teres est: uerùm per uniuersum ipsius ductum superius inferiusq́ue[k] depressum, æqualeq́ue ac leue uisitur, ad latera utrinq; quadam serie, uelut in[l] medios globos cellulasq́ue extuberans. Atque hæc figura eo minus conspicua fit, quo colon recto intestino uicinius accedit: quod exactè teres, non autem coli modo depressum extuberansq́ue cernitur. Ambo itidem, ut & cæcum quoque, tunica extruuntur[m] duplici: quarum, ut in gracilibus intestinis, interna exteriore neruosior, membraneaq́ue magis, & durior est. uerùm

t 20 fig. T. u 6, 7, 8 figu. N. x 6, 8 fig. à N ad P. y 20 fi. H. z 6, 8 fig. à P ad Q. in sexta secundùm F, F.

Crassi intestini ductus, situsq́;.

*a 6 fig. G. b 20 fig. V. c 6, 8 fig. à Q ad R. d 8 figu. ab R ad S. & inde ad T ac Y. e 8 figu. ab Y ad a. f 22 figu. * sub v. g 24 K sub L.*

h 8 figu. ab N per P, Q, R, S ad T.

Crassum intestinum in colõ & rectum diuidi.

i 8 figu. ab Y ad a.

Coli à recto differentia.

k 6, 8 figu. V, V.

l 6, 8 figu. X, X.

m Has petes ex 9 fi.

Crassorum intestinorum tunicæ.

colon interim utramq; tenuioré graciliorémq; quàm rectū obtinet: & quanto colon recto magis conterminū est, tāto quoq; ipsius tunicæ crassiores, meliusq́; enutritæ cōspiciuntur. Interna utriusq; intestini tunica transuersis duntaxat circularibusq́; fibris, iisdemq́; frequētissimis abundat: externa uerò in colo intestino transuersas quidē nanciscitur, sed & rectas quoq; quamplurimas obtinet, non quidem secundùm uniuersam intestini superficiē protensas, sed inferiùs dūtaxat & superiùs, ubi colon [n] depressum esse diximus. Secundùm enim eas coli impressiones rectę fibræ protenduntur, & coli tunicæ ibidē sunt robustissimæ, admodumq́; spissæ: & ut Galenus de pluribus animalibus innuebat, colon fortibus ligamentis utrinq; singulis inibi constringitur, secundùm longitudinem desuper ad inferna porrectis: quod mehercule & homini asscripsisset, nisi illius intestina canum intestinis eiusmodi ligamentorum specie carentibus, respondere putasset. Porrò exterior intestini recti tunica per totum intestini ambitum rectis fibris admodum frequentibus passim abundat, adeò ut hæc plures rectas quàm orbiculares sortiatur. Cæterùm [o] tertia crassorum intestinorum tunica, quemadmodum & tertia gracilium tunica, à mesenterio ipsis uasa porrigente pendet. quanquam coli intestini pars, uentriculi fundo attensa, priuatim in hominibus ab [p] inferiore membrana omenti tertiam asciscat tunicā, quòd hæc coli sedes eius membranæ beneficio ita dorso affirmetur, atq; reliqua intestina mesenterij interuentu dorso colligari nouimus. Coli itidem & recti intestinorū uenæ & arterię, quas pauciores hęc quàm intestina gracilia adipiscuntur, à portæ & magnæ arteriæ ramis pendent. Colo quidem intestino toto progressu, qui à dextro ilio ad sinistrum ferè renem pertinet, arteriæ uenæq;, non secus quàm ieiuno & ilio, implantantur, ex alto scilicet sursum seriatim conscendentes. at parti ipsius inferiori à sinistro rene ad rectum usque intestinum ductæ, & ipsi pariter recto, uenæ arteriæque, perinde ac [q] duodeno [r] porriguntur. [s] Vna enim insignis uena à portę ramis in mesenterium excurrentibus enata, & arteria etiam ab [t] illa principium ducens, quæ ab arteria magna ad mesenterium sub uasorum seminalium exortu depromitur, secundùm dictam coli partem & rectum intestinum mesenterio suffultæ, rectà protenduntur, ac in progressu surculos seriatim unoque ordine intestinis offerunt. Verùm de intestinorum uenis ac arterijs in mesenterij descriptione rursus pertractabitur. Neruos autem crassiora hæc intestina cum gracilibus communes habent, & utraq; lento uiscidoque humore intus oblinuntur. Exteriori autem coli intestini superficiei, quà id recto proximum est, & ipsi quoque recto, pingues quidam appendices magno numero passim subinde ac peculiariter adnascūtur. Dein rectum intestinum [u] musculos uoluntariæ fæcium excretioni præfectos sibi priuatim uendicat: quos quum in secundo libro sim persequutus, non est necesse hîc quoque recensere. Sed admirabilis potius Naturæ industria nunc consideranda uenit, quæ intestina primùm potissimumq́; extruxit, ut horum beneficio quicquid in cibo uētriculi opera elaborato esset succulenti, ad iecur sanguinis officinam duceretur: dein ut fæces, & quæ suctui inepta essent, debitè excernerentur. præterquam quòd intestina coquendi alterandiq́; ui modica etiam prodesse credimus, ut à uentriculo scilicet prius confecta, absolutius paulùm in ipso per intestina ductu emutarentur. Atque ad hos sanè scopos Natura respiciēs, intestina artificiosissimè fabrefecit. quod enim præcipuè neq; gratia eductionis excrementorum, neque concoctionis, sed ut id quod in cremorē uersum est, per uenas assumptū in iecur totum deferatur, intestina ad eum quem diximus

modum,

Lib. 4 de Vsu partium.

Coli & recti uenæ ac arteriæ.

Nerui.

Adeps intestinis obnatus.

Recti intestini musculi.

Intestinorum munus.

n 6, 8 figu. V, V.

o 9 fig. k, k educit superi & b.

p 4 figure c, c, c, & 5 figu. A, A.

q 12 figu. b.

r secundum H fig. 10 et 12 fig. x.

s fi. ca. 5 li. 3 c ad d, d, e, e.

t fig. cap. 12 lib. 3 λ.

u 8 fig. a. b, c, d. et fi. ca. 5 li. 2. E, B, C, D.

modum, fabricata ſint, collectu eſt promptiſsimum. Primò quidem, quòd in nullo animali conſtructus ſit uentriculus illis organis cōtiguus, quibus egerendo idem expurgatur. quamuis non impoſsibile eſſet, uentriculū ad anum uſq; extendi. Deinde, quòd plurimis animalibus inteſtina in multos frequenteſq; gyros & anfractus inuoluuntur. Poſtremò, quòd conſtet uentriculum cibum non antea demittere, quàm probè illum confecerit. Ventriculum igitur ſedi non eſſe contiguum, aut illi recto ſaltem meatu ductu'ue iunctum, liquidò commonſtrat, aliud concoctionis eſculentorum, aliud uerò redditionis digeſtioniſq;, organum fieri oportuiſſe. Quippe ſi idem omnino exiſteret, metuendum eſſet, ne frequenter uenæ crudum inconcoctumq; aſſumerēt cibum: qui poſtmodum à iecore malè cōfectus, homini inutilis noxiuſq; foret. Sed & redditionis inſtrumentum, quod non rectà à uentriculo ad anum extenditur, at quamplurimis orbibus & anfractibus ſpiriſq; (ne ocyus hominis nutrimentum non exuctum elabatur) inuolutū uiſitur, nunc dicta confirmat. Si enim alius uenter uētriculo ſuccederet, eſſetq; ille redditionis, ſicut hic cōcoctionis, promptuarium, nequaquam exiguo tempore, plurimum alimenti per uenas frequentes in iecur ſuſciperetur. Nunc autem per innumeras uenarum ſoboles, ex uarijs illis copioſiſq; inteſtinorū anfractibus, quicquid ſucculenti à uentriculo confectum eſt, in iecur promptè tranſſumitur. Aliàs uerò ſi raris uenarum orificijs parum cibi in cremorem uerſi, continuò incideret, tarda & diuturna ſuccederet digeſtio: quum neceſſarium ſit, ora uaſorum elaboratum ſuccum tangere. Si uerò alter magnus uēter priori ſubtenderetur, cibus omnino modicam eius uentris ſedem tangeret, ſolam nimirum eam cui proximus attiguuſq; ſuis parietib. eſſet. atq; ita pręcipua cibi portio, quantacunq; ſcilicet eſſet in profundo, ſeu medio eius uentris ſpacio, uenarum apprehenſiones ſuctuſq; effugeret. Sed nūc demum trāſitus anguſtia cibum in exiguas cōminuens particulas, cogit, ut is propemodum totus tangat inteſtinorū tunicam, ad quam uenæ ſuis oſculis conniuent. Etſi enim quid in tranſitu primi anfractus, uaſorum ora effugerit, per ſecundum quidem tangit: & ſi hūc præterlabatur, tum omnino per tertium, aut quartum, uel alium eorum anfractuum qui frequentes numeroſiq; ſubſequuntur, ut tandem nullus effugiat, aut lateat, aut excidat cibus ad nutritionem utilis, quando lege Naturę & morbo liberum corpus diſpenſatur. Inteſtinorum itaq; anfractus, ut quicquid ſucculenti humidique in confecto à uentriculo cremore eſſet, uniuerſum diſtribuatur, comparati ſunt. Et id præcipuè tenuium inteſtinorum munus eſt. Craſſa enim, & ſi ipſa quoq; ad ſuccorum diſtributionem conducant, priuatim tamen in hoc conferunt, ne continuò, ſed per longa interualla egeramus. Hæc enim tanquā uenter aliquis ſiccis excrementis, uti ueſica urinæ, ſubijciuntur, excrementaque ita in illis colliguntur, ut repentè uniuerſa ſimul educi queant: ſic tamen, ut & hinc aliquis homini uſus accedat. quippe ſi gracilium inteſtinorum ſuctum aliquid præterfugerit, quum longiori mora excrementa in craſsis inteſtinis reſideant, ipſorum uaſa id exugunt. Quod autem commemoratis iam uſibus, quæ de inteſtinorum conſtructione ſuprà ſcripſi, omnia competant, obiter quoque nunc ſubnectam. Hæc itaque ad uentriculum ſtatim, à quo cibum accipiant, opportunè locantur:[x] Duodenū dein, etiamſi id fuiſſet utile, in nullos tamen anfractus ducitur, quòd ſub uentriculo, quà fertur, nullam omnino uacuam ſedem obtineat, in qua aptè in gyros flecti queat: præterquam quòd [y] portæ etiā uenæ à iecoris cauo prodeunti cedere oportuerit.[z] Ieiunū uerò & ilium mediā uentris ſedē iuſtiſsimè occupāt, quòd inibi meſenterij[a] cētro ſint proxima,

Inteſtinorum conſtructionis ratio.

Situs ratio.

[x] 7 fig. ab I ad K.

[y] 12 figu. h.

[z] 7 fig. à K per uarios anfractus, tādē ad M.

[a] 10, 11 fig. L. L.

proxima, breuissimoq́; ductu & uenæ portæ rami, & arteriæ magnæ propagines illis hîc diffundi possint. Porrò de [b] coli situ nimis quàm miserè se torquent dissectionum professores, quòd id quum excrementorum uelut quoddam sit promptuarium, ad uentriculi tamen fundũ iecorisq́; cauũ porrigi cõspiciunt. Vnde etiam alius quidem colon, quia fæces continet, innatoq́; calore destituitur, ad uentriculum ferri uult, ut illius uicinarumq́; partium cõtactu, id maiorem concoquendi uim assumat. Alius autẽ sub iecoris cauo colon deduci contendit, ut ex bilis uesicula in illud rẽsudans bilis, incitando, excrementorum egerendi uim feliciorem reddat. Alius uerò aliud cõminiscitur: & interea nemo animaduertit, colon mesenterij centro non admodum debere uicinum esse, neque id uenæ portæ ramos cauo iecoris proximos oportuisse assumere, quum parum quod exugi deceat amplexetur. Vt itaq; [c] grandior dexter'ue uenæ portæ truncus breuiori ductu gracilibus intestinis insereret, ac succinctiori uia cibum in uentriculo confectũ ad iecur transferret, colon intestinum gracilibus cedit, ac ueluti per distantia maximè à mesenterij cẽtro loca procedit: atq; hac etiam occasione, id pręcipua sua portione sinistrã corporis sedem occupat. Rectum autem intestinum illic cõmodissimè reponitur, quà opportunè paulatim asseruata egerere tandem queat.

b 6, 8 fig. X, P, Q, R, S, T.

c fig. cap. 3 lib. 3 G.

Intestinorum formæ ratio. Forma autem tereti in hoc intestina creantur, ut sint capaciora, minusq́; iniurijs occursantib. exposita. At angusta sunt gracilia intestina, ut minima quæq; cibi portio ab ipsorum tunicis, adeòq́; ipsorum uasis tangatur. Crassorum intestinorum magna est amplitudo, ut multa colligere possint, ac ne frequentiùs egeramus opitulentur.

Substantiæ. Substantia constant, facilè quæ continet amplectente, & rursus à contentis distendi apta.

Tunicarum. [d] Duplicem uerò habent tunicam, ut iniurijs innoxiè ferendis magis sint idonea. nam interior aliquãdo in intestinorum difficultatibus, alijsq́; diuturnis affectibus putrescit, exteriore salua: unde & ægri nonnulli euadunt. Porrò interior graciliũ intestinorũ tunica [e] interiori uentriculi tunica mollior est, quòd nulla aspera intrita'ue illa, sicut hic, recipiãt. Exterior uerò intestinorum tunica exteriore uentriculi minus fortè carnosa est, quoniam digestionis potius quàm concoctionis organa sunt. Cæterùm exterior crassorum intestinorum tunica, tanto gracilium interiore tunica durior est, quanto illa materiam continent duriorem, & à succo magis liberam. Quandoquidem quæ gracilibus continentur intestinis, liquida, fluida, aqueaq́; adhuc sunt: quæ autem crassis, dura.

d 9 fig. b et i, quibus obducitur posteà L à k, k.

e 17 fig. m.

Fibrarum ratio. Vtraque intestinorum tunica transuersas sortitur fibras, ut ocyus quod in illa defluit propellant, itaq; citò uniuersus succus ad iecur exugatur. At externa recti intestini & coli tunica, præcipuè quoque rectas fibras obtinuit, ut hæ uelut uinculum circularium fibrarum efficerentur, ne fortè quum illæ dura excrementa crebrius protrudunt, inuicem abscedant, diuellantur'que. atque hac potissimùm occasione recto intestino, ut quod ficciora excrementa amplectitur, eius generis tribuuntur quamplurimæ. Quanquam fortassis non ob id solùm ut transuersas colligent, rectæ fibræ huic offerantur, sed etiam ut recrementa alioquin non admodum sequacia, illæ attrahant. Tertia intestinorum tunica secundæ uelut propugnaculum est, & copula, cuius beneficio intestina [f] mesenterij interuentu dorso colligentur.

f Spectatur id fig. 10.

Venarum arteriarumq́; ratio. Cæterùm uenæ arteriæq́; (nã & hæ mihi ex intestinis aliquid elicere creduntur) nõ omnibus pari numero ac frequentia distributæ sunt, quod non in omnibus intestinis eadem exugenda succorum sit copia. Quo enim intestina uentriculo in cõtinuitate uiciniora sunt, eo plus optimi cremoris cõtinent: ac proinde frequẽtiora uasa gracilib. intestinis deferũtur, pauciora crassis. & pari hac

ratione

ratione pauciores uenę uentriculo, quàm tenuibus intestinis inseruntur: quoniam qui in ipso continetur cibus, non semper plenè confectus mutatusq; est. Quemadmodum uerò uenas, uentriculum, ut sanguinem illi ad nutritionem offerant, etiam implicare nihil dubito: ita quoq; easdem uenas, quæ cremori ex intestinis assumendo, & eodem in iecur traijciendo, famulantur, ad præcipuam illorum pariter enutritionem subseruire, sanguinemq; ipsis cōmodum adferre existimo, cremorem intestinis alioquin cōtentum, ad ipsa alenda nihil accommodare (quicquid alij sentiant) arbitratus. Cæterùm intestina neruis donantur, ut infestantes humores dignoscant: quandoquidem si sensus penitus essent expertia, nihil obstaret, quin ex flaua bile, aut alio mordaci succo intestinum penitus subinde corroderetur, priusquam homo sentiret. iam uerò bilis[g] meatus in duodenum insertus, intestina bilis influxu stimulans, eorum actionem uehementer adiuuat, ac pituitam ipsis insedentem expellit. Atque hæc præcipua, præter succi tenuitatē, causa est, cur ieiunum intestinum suum quem continet cremorem ocyus quàm reliqua transmittat. nam dum bilis adhuc cremori non mixta, intestini lateribus adfluit, sua acrimonia id magis stimulans, ad ea quæ continentur uelocius propellenda inuitat. Reliquę enim inanitatis ieiuni causæ, ut succorum optimorum copia, frequentes uenæ, proximus iecori situs, & ante hęc omnia deorsum rectà tendens intestini ductus, & liquidissimus adhuc succus, duodenum magis ieiunum debere esse, documento sunt. Quanquam bilis in ipsum influens, & illud quoq; ad subitam excretionem irritat, impellitq;. Sed de bilis natura, ipsiusq; meatibus, suo postea loco accuratiùs pertractabitur.

Neruorum ratio.

g 13 fig. eadē d.

Vesiculæ bilis meatus insertionis ratio.

Quamobrem ieiunum intestinum cremorem ocyus trāsmittat.

DE MESENTERIO. CAPVT VI.

MESENTERIVM inter cæteras figuras ostendit undecima, mox decima & duodecima, & non perfunctoriè uigesimaquarta.

CORPVS μεσεντέριον & μεσάραιον Græcis nuncupatum, Gaza in Aristotelis historia de Animalibus lactes appellauit: Cicero autem in tertio de Natura deorum libro, intestinum aliquod ijs Græcorum uocibus dici non admodum rectè arbitratus, illas uertit interpretatur'ue medium intestinum. Quia uerò hîc describendum corpus, in intestinorum numero neutiquam uenit comprehendendum, & quia lactes non idem omnibus significant, & medianum uox parum adhuc recepta uidetur, non inopportunè à Græcis nomen mutuabimur. Mesenterium itaque (quod etiam pinguis membrana, quum etiam reliquis omnibus membraneis uniuersi corporis partibus obesior pinguior'ue existat, priuatim nuncupatur) ad posteriorem intestinorum sedem[a] locatum est, uinculum, cuius beneficio intestina inuicem & ad dorsum colligarentur, futurum. Vt uerò id adeò insignem usum commodè præstet, dura membraneaq; constat substantia. Ex[b] duabus enim mutuò attensis accumbentibusq; membranis, à peritonæo originem ducentibus, præcipuè extruitur, ipsiusq; formam intestina ab illo colligata, propemodum effingunt, & uariant. Vt namque intestinorum omnium non par anfractuum ductus est, ita quoque non eadem undecunque mesenterij effigies. Quam Galenus fortè animaduertens, etiamsi mesenterium omnino continuum sit, nihilominus tria mesenteria quodammodo in libro de Venarum arteriarumque sectione recensuit.

Mesenterij nomina.

a Vt uidere est in 10 fig. & 12.

Ipsius situs.

b 24 fig. F. Funa, altera G, G. sic & 11 fig. X, Y.

Substantia.

Forma ac ortus.

recensuit:[c] unum medium,[d] aliud dextrum,[e] tertium sinistrum esse insinuans. Ac ipsum quidem medium appellare arbitror mesenterij partem, ieiunum iliumq; intestina dorso colligantẽ: quæ angusto orta principio, in miram amplitudinem latitudinemq; ducitur, ut omnibus ieiuni ilijq; intestini connasceretur anfractibus. Dextrum uerò & sinistrum appellare potuit, quod colon intestinum, & rectum dorso alligat, dextrum quidem in dextri ilij regione, sinistrum uerò in sinistro ilio collocans. Mesenterij itaq; pars gracilibus intestinis peculiaris, similem omnino cum[f] inferiore, & colon quà secundùm uentriculi fundum exporrigitur continente omenti membrana sortitur exortum. Ex[g] magnæ enim arteriæ & uenæ cauæ tunicis, quas ea uasa secundùm uniuersum per lumborum uertebras ductum à peritonæo obtinent, membraneæ fibræ admodum frequentes exurgunt, statim in duas degenerantes membranas, quibus mutuò adnexis, mesenterij pars gracilia intestina dorso colligans efformatur: partes autem colon & rectum dorso connectentes, ab illis peritonæi regionibus principium ducunt, secundùm quas hæc intestina exporriguntur, peritonæo fibras quasdam, quæ in mesenterij membranas degenerent, illic continuò emittente.

Substantiæ mesenterij ratio ac usus.

Verùm mesenterij substãtia non in hoc solùm, quo ualidius intestina dorso adnecteret, membranea est: at alterius etiam magni cuiusdam usus gratia, quo[h] uenas omnes ex iecoris porta, &[i] propagines à magna arteria ad intestina excurrentes tutò continet: ac ne illæ, dum homo salit, aut cadit, disrumpantur, tutò secureq; admodum suffulcit. Grandior enim uenæ portæ truncus, qua mesenterium iuxta renum regionem à dorso pronascitur, inter duas mesenterij membranas ducitur, arteriam habens comitem, quæ à magna arteria, priusquam hæc ad renes ramos dispergat, in hoc ut in intestina diffundatur, originem ducit.

Venæ, arteriæ & nerui.

Huc quoq; pertingunt[k] duo nerui, utrinq; nimirum singuli, ab illis pronati ramis, qui à sexto neruorũ cerebri pari costarum radicibus exporriguntur. Adeò ut ingens is uenæ portæ truncus, & dicta nuper arteria cum duobus illis neruis simul mesenterij[l] centrum subeant, atq; inter duas ipsius mutuò cohærentes membranas ingrediãtur, tutoq́; postmodum per uniuersam mesenterij sedem numerosa sobole ad intestina procurrant. Præter cõmemoratam nuper arteriam, alia quædam magnæ arteriæ[m] propago, sub seminalium arteriarum initijs exorta, eam mesenterij partem ingreditur, quę sub renum regione à dorso principium obtinet. Venas autem nullas, præter dictum nuper uenæ portæ truncum, mesenteriũ admittit.

Lib. 4. de Vsu part.

Neq; satis assequor, quid Galenus sibi uelit, quãdo intestinis, ipsiq; adeò mesenterio uenas offerri testatur, in iecur non terminatas, aut (ut alij uertunt) ad iecur non traijcientes. nisi fortè aliquas cauæ uenæ propagines in intestina disseminari indicauerit: quanquam & illæ in iecur tandem uel ipsius sententia terminarentur, etiamsi forsan cremorem ex intestinis iecori non offerrent: at potius intestinis mesenterioq; enutriendis, priuatim conducerent. Verùm hactenus nullam uel tenuissimã sobolem à caua uena in intestina mesenterium'ue pertinere, quantumuis diligenti resectione deprehendi. Et quum Galenus in sexto de Administrandis sectionibus, quemadmodum & quarto de Partium usu, peritonæi processus, ac omenti mesenterijq; ex illis initia & ductum, perquàm diffuse commemorat, & cum illis processibus uenas distribui deferriq́; docet à magna uena secundùm uentriculi longitudinẽ descendente, arbitror Galenum[n] portæ uenam subaudire: non uerò[o] cauam, adeoq; magnam, quæ dorso insidens, cum magna arteria ipsi comite sub uentriculo decliuis fertur, inceditq;, ubi peritonæũ pręcipuè oritur, & omẽto mesenterioq; potissimum originem

c 12 fig. N, N, O, O.
d 11 fig. P. 22 fig. Q. 12 fig. m.
e 11 fig. R, S, T.
f 4 fig. c, c, c & 5 fig. A, A.
g 25 P, Q.
h fig. cap. 5 lib. 3. G, b, b, b. & 12 fig. k.
i fig. cap. 12 li. 3 β, λ.
k 2 fig. ca. 2 li. 4 d, λ.
l 10, 11 fi. L, L. 12 fig. l.
m 25 fig. 3 sub f.
n tota fig. cap. 5 lib. 3. & hic 4 fig. l.
o 20 fig. Q & 22, 23 fig. g, non b.

originem præbet. Et si fortè quis (uti ego nonnunquam feci, atque à me inter dissecandum in scholis aliquando cauę propagines in uentriculum & mesenterium excurrentes, ab astantibus frustra sunt expetitę) astruet, Galenum ibidem de magna aliàs, caua'ue, non uerò portę uena, sermonem instituisse: ego lubens cõcessero, eiusmodi propagines quantumuis modicas & graciles, me adhuc latêre. Dein Herophili sententiā à Galeno in quarto de Vsu partium adductam, de uniuersa portæ uena eum in modum intelligendam arbitror, quo nos de eius usu egimus, quū proponeretur, non totam portę distributionem in hoc tantum fieri, ut à uentriculo cõfectus succus in iecur traijceretur, ac ex uulgi etiam opinione melancholicus succus lieni offerretur: uerumetiam ut plerisq; insuper partibus alimentū suppeditaretur, quemadmodum uel illi portę uenæ ostendunt[p] ramuli, qui uariè per omenti membranas intestinis instratæ excurrunt, &[q] qui in omenti & mesenterij[r] glandulas terminantur, neq; ultrà incedunt, soliq; ita nutritioni famulātur. Portæ uerò propagines in intestina insertę, simul ad cremoris in iecur traiectum, & sanguinis enutriendis intestinis idonei deductum, subseruire mihi uidentur, mutuā materierum transsumptionem necessariò multisq; argumentis (uti aliàs docebitur latius) concedenti. adeò, ut pręter cõmemoratas uenas, nullę aliæ in intestina & mesenterium pertinentes, hactenus mihi fuerint obuię. Cęterùm, ut in canibus (ne hîc fortè præter sententiam in nugaces scholarum disceptationes incidam) uasorum per mesenteriū incessum adinuenire promptum est: ita cõtrà, ambę mesenterij membranę in ijsdem difficulter expenduntur. quòd illis macilentius quàm homini obtigerit mesenteriū: quodq; ideo ipsorum mesenterij membranę inuicem omni ex parte (nisi quà uasa admittūt) perinde ac si simplici unaq; membrana id constaret, connatæ uisuntur. At in homine binæ mesenterij membranæ inuentu sunt perquàm faciles, quū multa intercedente pinguedine, inuicē distant. Vt enim homo copiosa undecunque abundat pinguedine, sic mesenterium quoque prępingue adipiscitur, sanguine hîc ex uasis resudante, membranarumq; ui in adipē mutato. Præter adipem aliud quoq; mesenterio accedit. non enim sagaci Naturę sat esse uisum est frequentem illam uasorum sobolem mesenterij membranis contineri, quin glandosum corpus, singulis uasorum scissionibus, ita undequaq; substruxit simul & circumposuit, ut nulla ipsarum inualida fieri, aut per motum quassari posset: non ignorans, quiduis suscipiendis noxis opportunissimum esse, ubi in ramos diducitur. Ac proinde ad mesenterij quidem[s] centrum, ubi prima uasorum fit distributio, grande corpus glandosum extruitur, insigniores ac primas uasorum dissectiones securè admodum suffulciens. Per reliquam uerò mesenterij sedem, singulis propè uasorum diductibus Natura[t] glandulam quoque aliquam interiecit, diuisionis robur simul ac firmamentum futuram. Adeò ut simul quoque glandulis illis accedentibus, mesenterij membranæ uasa uersus intestina tutissimè deferant, intestinaque omnia dorso quàm aptissimè colligent, ac demum[u] tertiam intestinorum tunicam efforment. Quum enim mesenterij membranæ, uasa ad appellatam nobis cauam intestinorum partem deducunt, ipsis intestinis simul cum uasis adnascuntur: atque hîc inuicem abscedentes, singulæ per suum intestinorum latus contendunt, in tertiamque intestini tunicam degenerant: hac occasione fortius intestina ligantes, & ualidius uasorum propugnaculum constitutæ.

Marginalia: p 14 fig. q, q, i. — q 5 fig. cap. 5 lib. 3 M. — r 14 fig. 1 & 2. & 11 fi. L, L, M, M. — *Mesenterij adeps.* — *Glandes.* — s 10, 11 fig. L, L. 11 fi. L. — t 10, 11 fig. M, sed maximè in 14 fig. ad F, F, G, G. — u 9 fig. k, k cõstituit L.

DE IECORE. CAPVT VII.

IECVR pleraeq; ostendunt figurae: uerùm inter caeteras duodecima & uigesima cauam ipsius sedem in primis spectandam offerunt. Gibbam uerò proponit decimaoctaua, & aliqua etiam ex parte secunda, sexta, ac uigesimasecunda, & uigesimaquinta, quae & cauae regionis nonnihil exprimunt.

Iecoris situs.

IECVR, nutritionis organorum facilè praecipuum, & sanguinis crassioris officina, animaeq; cibos ac potus, quaeq; corporis naturae necessaria sunt, appetentis fomes, elatissimam ministrantium ipsi partium regionem sibi uendicat. Mox enim sub[a] septo transuerso[b] collocatur, maximam inferioris illius sedis regionem occupans. Totam namq; dextram septi partem cõtingit, parum admodum eius partis in tactum inibi relinquẽs, quà septum undecimae duodecimaeq; costis adnascitur,[c] suaq; ligamenta, quibus uertebris colligatur, porrigit. Mediae autem septi parti uniuersae iecur subtenditur, sinistrae uerò parti non itidem: quanquam huius magnam quoq; sedem teneat, totam uidelicet anteriorem, ad eam usq; sedem, qua sinistrum septi latus costarũ medio (quod ab ipsarum radicibus ad finem usque eorundem metior) incumbere incipit. adeò sanè, ut longè magis quàm nostris uisum est medicis, in sinistrum latus iecur[d] pertingat. Neq; uerò septi transuersi latitudinem ullibi excedit: nisi quòd paulo demissiùs, quàm[e] mucronata consistit cartilago nonnunquam, & potissimùm arctato thorace depẽdeat. quod etiam tanto fit manifestius, quo maius homini iecur (quemadmodum pueris ferè) accidit.

a 7 muscul. tab. Δ.
b Videtur id 2, 6, 12, 20. 22, 25 figuris, & ultima quoq; fig. lib. 3.
c 7 muscul. tab. O, P.
d Ad O fig. 12, & ad C fig. 20.
e 6 fig. sub A habetur D, D.

Situs ratio.

Porrò humanum iecur maiorem sui portionem in dextro latere extensam habet, propter[f] lienem, qui ipso dignitate multo inferior, sinistram sedem erat occupaturus. Vt igitur corpus redderetur aequilibre, sagax Natura minorem iecoris partem in sinistra deduxit: uti aues manifestò attestãtur, quibus iecur aequaliter in utrunq; latus, ut & canibus propemodum, cõsistit. His enim quia gracilis, neq; ualde ponderosus contigit lien, magna iecoris portio in sinistrã fertur. Quócunq; tamẽ deducatur iecur, etiamsi sub septo, ipsoq; in peritonaeo locetur, eam sedem perpetuò obtinet, quae costis succingitur: adeò ut cibi organorum situs magnam rursus Naturae ostendat prouidentiã.

f 20 fig. O, O, P.

Iecur maxima ex parte costis succingi, muniriq;.

Quum enim abdomen propter ea quae extendi subsidereq; crebrò debent organa, ossibus destituatur, Natura eas partes, quarum gratia illud ossibus carere uoluit, ab iniurijs minus texit: reliquas uerò hac extensione non indigẽtes, tutissimè cõdidit.[g] Atq; ita peritoneo inter dissecandum aperto, primùm occurrũt, uẽtriculus, intestina, uesica, & uterus. Verùm iecur, lien, renes, uena caua, & arteria magna, tutiùs recõduntur.

g confer 2 & 6 fig. cũ 20, 22, & 25.

Iecoris forma.

Forma iecoris uaria est, & suis quibus accumbit organis respondens, non aliter quàm si id nullam peculiarẽ exigeret formam, & sibi à uicinis partibus, instar fictilis terrae, quamuis effigiem indi sineret. Nam & suprà, & retrò omni ex parte qua septum[h] spectat, gibbum laeueq; admodũ uisitur, nullis omnino extuberans processibus: & cauitati septi, quae in inferiore ipsius sede necessariò[i] constituitur, ad amussim congruens. Videtur enim iecur uelut gleba illi inferiori septi sedi impressum fuisse, ac ab ipsa hîc formatum.[k] Ne uerò uenae cauae caudex secundùm posteriorem iecoris sedem protensus, aut huius grauitate, aut septi transuersi motu cõprimeretur, tantus sinus in posteriori iecoris sede exsculptus est, quantus amplectendo innascendoq; cauae caudici sufficiat. Caeterùm[l] inferiori sede, iecur admodũ amicè uẽtriculo cedit, ac ab illo (quem rotundum, secundumq; corporis latitudinẽ oblongum necessariò procreatum esse diximus) cauum efficitur: & laeue quidẽ hîc etiã existit, sed non undecũq; processibus

h fig. 18 & 22 praecipuè.
i 7 muscul. tab. Δ.
k Id totum pete ex 18 figura.
l 12 figur. b K cedit P, Q.

m 2 fi. N, n 20 fi. G, G. o 15 fig. P. p 22 fig. b. q 22 fi. inter N, N. r 20 fig. H. s 22 fi. & 20 fi. E ſpectat F.

proceſsibus[m] tuberibuſue & ſinibus liberum. Quemadmodum enim orgaña quibus iecur caua ſui parte incumbit, ſimplici quadã ſuperficie neutiquam gibba ſunt: ita quoq; iecur unica ſuperficie haud ſinuatum eſt, ſed rupis præcipitio aliqua ex parte accedit. Quà nanq;[n] duodenũ exporrigitur inteſtinum, & uena[o] portæ à iecore prodit, iecur quodam[p] tubere prominet, ſedẽ quam hîc uacuam reperit adimpleturum. Præterea ubi bilis[q] ueſicula cauæ iecoris regioni innaſcitur, ſinus in illa exculpitur, medium eius ueſiculæ corpus eleganter excipiens. Ad hæc, iecur quoque ea parte[r] ſinum adipiſcitur, qua ſtomachum tangit, illique ſeptum tranſeunti, & ſuperiori orificio uentriculi continuando, locum præbet. Adeò ſanè, ut iecur nullam peculiarem formam obtineat, ſed eam quæ à conterminis partibus ipſi imprimitur. Velut canũ caprarumq; ſectio pulchrè atteſtatur, in quibus iecur priuato ſinu ſuperiorẽ dextri renis ſedem concinnè admittere cernitur. Atque hoc rectè à Natura factũ eſt, quum iecoris munus nullam ſeparatam propriamue expetat figuram: uti cõtra uentriculus, inteſtina, ueſicæ, & eius generis permulta, quæ amplã cauitatem eamq; unicã neceſſariò obtinentia, opportuniſsimè quoad licuit rotunda aut interdũ teretia effinguntur, & ſeptum quoq; trãſuerſum ob ſuam functionem dilatando thoraci in primis præfectã, neceſſariò quam nunc ſortitur formam obtinuit. Iecoris aũt ſubſtantia & uenarũ per ipſum reptantiũ ſeries, facilè tibi documento erunt, ad ipſius uſum quo ſanguificationis eſt officina, magnum id & craſſum oportuiſſe fieri organũ: ac nihil intereſſe, utrũ rotundum an oblongum, gibbũue an cauum extrueretur. Iecur itaq; ſuperiùs poſteriuſq; quà ſeptũ ſpectat, præter ſinum uenæ cauæ caudici paratũ, exactè gibbum & leue eſt, & quà uentriculũ amplectitur, omni propemodũ ex parte cauũ cernitur. Rurſus ubi poſteriori uẽtriculi ſedi & dextro ipſius lateri attenditur, craſſiſsimũ eſt: quà uerò ſuperiori orificio uẽtriculi eiuſq; ſedi ſuperiori uerſus ſiniſtrum incũbit, tenue apparet, & ſenſim hominib. illic in acutũ fertur[s] angulũ. In dextra uerò parte rotundum quodammodo & orbiculare obſeruatur: & nuſquam tenuius eſt, quàm in ambitu, & præcipuè in anteriori ipſius ſede. ubi interdum impreſsiones quaſdam proponit, ſed omnes exiguas, præter[t] unam patulæ ſectionis modo anteriori ipſius parti inductam, ac à mucronata pectoris oſsis cartilagine parum in dextrum iecoris latus uergentem, & ueluti[u] foramine quodam ad eam iecoris ſedem penitius pertinentem, à qua portæ uenæ[x] caudex principium ducit. Atque hæc ſectio inſtar foraminis eſt, quo umbilici[y] uena hominis iecori implantatur: cuius iam, non autem canis aut porci iecoris formam enarramus. Quæ enim diſſectionum profeſſores de iecoris forma ac penulis ſeu fibris (quas λόβους Græci uocant) commentantur, è canum potius & ſimiarum ſectionibus, quàm hominum didicerunt. Humanum enim iecur in fibras, porcini, & multo adhuc minus canini iecoris modo, non diſcinditur. Nam unicum continuumque præcipua ipſius ſubſtantia corpus hominis (quemadmodum ferè & bouis) iecur eſt: canis uerò iecur in quinque, nonnunquam in ſex aut quatuor tantum partes ſeu fibras, ſolarum uenarum interuentu inuicem continuatas diſiunctum occurrit. Porcis autem iecur in pauciores fibras uenis duntaxat hærentes, dirimitur: aut etiam in plures quatuor uel quinque, ſi ſectiones quoque impenſe altas fibrarum uice numerare lubeat. Atque hinc natum eſt illud medicorum commentum, quo uentriculum à iecore quinque fibris manus apprehendentis modo, amplecti aſſerunt. Quin Græcorũ nonnulli, neſcio à quibus ut teſtantur mathematicis medicis nomina mutuantes, illis fibris priuata (uti apud

Iecur nulla peculiari eguiſſe forma.

s 20 figura iuxta C. t Inter H, H 2 figuræ. & ad E 6 fi. & ad D 20 fig. u 20 fi. quaſi à D ad G. x 20 fig. I. y 2 figur. F ad G.

Humani iecoris formã à canum & porcorum iecoribus uariare.

Theophilum illum, parum ſanè Anatomicum, uidere eſt) imponũt nomina. Quatuor enim quum ſint, inquiunt, iecoris fibræ, prima focus dicitur: maximè nanq; ad ſucci concoctionẽ facit, quemadmodũ concoquendis cibarijs focus. Secũda menſę nomẽ ſortitur, quòd menſę uices gerat: nam membrorum alimenta in ipſa apponũtur. Tertia culter nũcupatur: diuidit enim, ſegregatq; inter ſe humores: aut ſi quid craſsius diſtribuendũ ſit, id ſecat atq; commutat. Quarta aurigæ nomine appellatur: nam naturales uires iam excoctos humores bene regunt, atq; in melius rectà ducunt. Huiuſmodi profectò eorum qui humanam fabricã imaginationibus, non ſectionibus, aut è brutorum potius quàm hominũ corporib. diſcere conantur, nugæ figmentaq; ſunt. Quantumuis interim haud ignorẽ, iecori in libro de Natura oſsium ab Hippocrate quinque fibras, aut, ut interpres habet, extremitates dari. quod ſanè nõ leuiter mirarer, niſi uel perfunctoriè in Anatome uerſato, & autorum gratia ſuis oculis fidem non deroganti, plus ſatis conſtaret, quàm multa in eo libro, ipſiq; præſentis argumenti conterminis libris occurrant, ab hominis fabrica, omniq; prorſus ueritate aliena, & indigna pariter quæ ad Hippocratem referantur, quem nunquam in Anatomicis lapſum fuiſſe Galenus audacter (at neſcio quàm uerè interim) atteſtatur. Nimio itaque erga autores affectu nonnihil remiſſo, omnes qui mihi unquam ſecãti aſtitere teſtor, me iecur in fibras aliquo pacto diuiſum, nunquam inſpexiſſe. Neq; eſt cur quiſpiam iecur duplici fibra conſtare aſtruat, propter[z] ſciſsionem ſeu foramen potius, quo uena ex umbilico proficiſcens excipitur: aut ob eius iecoris[a] portiunculam, ſub ortu uenę portæ extuberantem, id fibris aliquot conſtare affirmet: ſi modò unquam uel per ſomnium animalia, quibus iecur in fibras, ut cani, diuiſum eſt, cõtemplatus fuerit. non autem hæc ſolùm leui negocio obſeruabit, ſed & animaduertet etiam, quotquot hactenus uenæ cauæ exortũ, & ad iecoris gibbum in duos truncos diſtributionem literis prodiderũt, ridiculè nugaciterq; admodũ deliraſſe. De magnitudine uerò iecoris, quòd ſcilicet timidis guloſiſq; maius obtigerit, & quòd iuxta proportionẽ homini, ut & cerebrũ, inter reliqua animantia, grandius iecur datum ſit, nõ præter rationẽ à quibuſdã diſſectionũ profeſſorib. dictum eſt: quanquã nonnulli noſtratiũ medicorum ijſdẽ crapula abſumi iecur, ſeriò adeoq; cõtentioſe affirmẽt: ut rerũ omniũ imperiti, & uulgo & ſibi ipſis perſuadeant, inſignibus illis uini gurgitib. iecur ad nucis duntaxat molẽ reduci conſueuiſſe. Porrò de iecoris ſubſtãtia, uenis, arterijs, tunica, & ligamẽtis, nunc dicendum eſt. Per uniuerſum itaq; iecoris corpus, ad humiliorem eius ſedem, uenæ portæ[b] propagines innumeræ diffunduntur, in ſuperiorem uerò ipſius ſedem uenæ cauæ[c] ſoboles numeroſè ſpargũtur: quas aut ab earum extremis ſurculis, aut ab ea parte, qua caudices uenarũ conſtituũt, deſcribere integrum eſt. Orbiculatim nanq; (uti in tertio libro complexus ſum diligentiùs) ex omnibus extremis iecoris partibus infiniti uenarũ ſurculi prodeunt, quorum alij in elatiore uiſceris parte, alij in demiſsiore habentur, inuicẽ propemodum continui, & mutuis oſculis quodãmodo cõmiſsi. Inferiores ſurculi paulatim inter ſe in alios paulò craſsiores colliguntur, & hi rurſus in alios. Atq; ita deinceps tantiſper coeunt, donec tandem omnes in iecoris cauo in[d] unam uenam congrediantur: non equidem (ut quiſpiam alijs diſſectionũ fidens profeſſoribus putauerit) in cauæ ſedis centro, ſed in humiliori eius parte, qua dextro dorſi lateri iecur proximũ eſt. Hinc prodiens uena, eos quos ſæpe recenſui ramos, in bilis ueſiculam, uentriculũ, omentum, lienem, & inteſtina digerit. Sic ramorum qui ſuperiorẽ iecoris ſedem occupant, tenuiſsimæ ſoboles in grandiores

Primo lib. de Vſu partium.

z 2 fi. inter H, H quà ingreditur G.

a 20 fig. inter G, G.

Iecoris ſubſtantia.

b fi. ca. 5 li. 3 A, A, A.

c fig. cap. 6 li. 3 A, A, A.

Venarum ſeries.

d fi. ca. 5 li. 3 B. et 20 figu. I.

diores paulatim, & hæ rursus in maiores, ampliores'ue tantisper coaceruantur, quousq; omnes in[e] duos maximos coeant ramos, in anteriorem uenæ cauæ sedem, quà hæc iecori innascitur, pertinentes. præter aliquot etiam[f] graciles surculos eidem uenæ cauæ sedi insertos. Neq; rursus hoc in gibbæ iecoris sedis fit medio, sed[g] in posteriore ipsius sede, quà septo incumbit potius quàm adhæret, dum resupinatum hominem intelligimus.[h] In dictorum ramorum medio aliquibus in locis tenues gracilesq; admodum deducuntur surculi, qui caui sunt, & uenarum corpore donati, in unum quoq; caudicē mutuò collecti desinunt, in bilis uesiculam (uti pòst dicemus) deducendū. Quin & in humiliore iecoris sede, ubi portæ rami in suum caudicē coeunt,[i] exiles arteriæ in iecoris corpus exporriguntur, ab ea diffusæ, quæ dextræ sedi inferioris membranæ omenti à magna arteria offertur. His omnibus uasis rubra mollisq; adnascitur substantia, nuper concreto sanguini quàm simillima, nisi quòd durior, & potissimum in iecoris gibbo cernatur, ab Erasistrato, quod uasis his & propaginibus circunfunditur, παρέγχυμα nuncupata. Hæc substantia iecoris uasa continet, & amplectendo suffulcit, totam propemodū iecoris molem cōstituens. quæ perquàm tenui obuoluitur tunica, à ligamentis pronata, quibus iecur peritonæo, quà id septo subditum est, affirmatur. Sunt autē hæc duo præcipua:[k] unum quidem densum & insigniter ualidum, sed membranæ modo tenue quod peritonæi pars inferiorē septi sedem succingens, paululum à latere dextro mucronatæ cartilaginis educit, rectà ex anterioribus in posteriora protensum, paucisq; omnino quadrupedibus ut quæ perinde ac homo neutiquā eriguntur cōmune.[l] Alterum uerò, quà iecoris sinistra pars in acutū desinit angulum, à peritonæo nascitur. hîc enim fortissimo & quodammodo tereti ligamento iecur peritonæo alligatur. Dein[m] qua cauæ uenæ caudex septum permeat, & dein secundùm cauæ per iecori posteriora deductum, peritonæum iocori adnascitur, sibiq; hac in parte iecur connectit. Quinetiam cauæ iecoris sedi, ubi portę est principiū, omēti quoq; portio adnascitur. Pręterea iecur anteriori peritonæi sedi (quod & alijs animaduertendū etiā fuerat Anatomicis) cōnectitur, beneficio[n] uenæ ab umbilico in ipsum iecur pertinētis. Hæc enim fœtu è matre excluso arescit, ac instar ualidi efficit uinculi, ipsum iecur, uti iam dixi, peritonæo colligantis. Ex his omnibus uinculis quibus iecur peritonæo adnectitur, tenuem suam & sibi peculiarē sortitur tunicā, in quam duo quoque inseruntur nerui:[o] unus quidem à sexti paris cerebri neruorum ramis, elatiori orificio uētriculi implantatis:[p] alter uerò ab alijs Anatomicis ignoratus, à sexti eius coniugij discinditur propagine costarū dextri lateris radicibus exporrecta. Neruus iste in iecoris tunicam raris modicisq; surculis dispergitur, priore neruo in iecoris quoq; substantiam pertinente. Et talis quidem uisceris huius est fabrica. quòd autem ad ipsius partiū usum attinet, sic sese ordine habent singula. Iecori quicquid humidū succulentumq; à uentriculo conficitur,[q] uenæ portę rami ex ipso uentriculo & intestinis potissimum id depascentes, adferunt. Quod uerò ijdem rami priusquā iecori succulentū id porrigant, rudem aliquam sanguinis formam illi cōferant, & ut Galenus attestatur, modo iecori simillimo ipsum præparent, non facile concessero. Nam si uenis, non his solum, sed & omnibus cauæ uenæ propaginibus præter proprij nutrimenti alteratione, alia quæ toti subseruiret corpori alteratrix uis, quemadmodum uentriculo, inesset, ea sanè non in rubrū, at in album quod à uenis amplecteretur, emutaret. siquidem alteratū in nutritione, alterantis colorem ut assumat, necessum sit. Iecur itaq; in omnes portæ ramos per substantiā ipsius digestos,

Marginalia (left): [e] [illegible] fig. [illegible] 6 lib. 3. [f] fig. cap. 6 lib. 3. [g] [illegible] inter D & D. [h] [illegible] 13 fig. Σ, X, habetur inter Z & Y. [i] [illegible] fi. L. et [illegible] cap. 12 lib. 3. [k] [illegible] 18 fi. F. 2 fi. 16 fi. C [illegible] A. 22 fig. d. [l] 18 fi. G. 12 O. 20 C. 22 e. [m] [illegible] A, A, B, B 18 fig. [n] 23 fi. F ne-[illegible] A [illegible] B. atq; i-[illegible] H. Had A, B. [o] 0 2 fi. cap. 2 lib. 4 X. 12 fig. T. [p] 2 fi. cap. 2 lib. 4 *. 20 fig. M. [q] fig. cap. 5 lib. 3.

Marginalia (right): *Bilis uesiculæ meatus in iecore.* — *Substantia uasis circumfusa.* — *Iecoris ligamenta ac ex illis pronascens tunica.* — *Nerui.* — *Iecoris officiū, ipsiusq; structuræ ratio. Lib. 4. de Vsu partium.*

quicquid humidum ſucculentumq́; uentriculus cõfecit, in ſe admittit, & ſubſtantiæ ſuæ ingenita ui alteratrice id emutans, ſibiq́; quàm ſimilimũ reddens, ſanguinẽ generat. Verùm ut in omni concoctione, ita quoq; in hac iecoris ſanguificatione, duplex fit recrementũ. Alterum quidem tenuius, alterum uerò craſsius. At ſatius fuerit cum Galeno ad ſimilitudinẽ actionis, humido liquori iam quidem præcocto, & prius elaborato, indigenti tamen abſolutiore adhuc cõcoctione ſuccum aſsimilare, quem uenæ in iecoris cauũ deducunt. Sit itaq; uinum nuper ex uuis preſſum, ac in dolia infuſum, & quod ab inſito innatoq́; calore adhuc elaboretur, ſecernatur, cõcoquatur & ferueat, eiusq́; excrementorum quod quidẽ eſt graue & terreſtre (fęcem uocant) in fundum uaſorum ſubſidat, alterum uerò quod eſt leue & aereum ſupernatet, hoc aũt flos nuncupatur tenuiorib. uinis innatãs copioſum, ſicut craſsiorib. fęx reſidet plurima. Ergo iuxta exempli huius ſimilitudinẽ, ſuccus à uẽtriculo & inteſtinis in iecoris uenas allatus, ab alteratrice iecoris ui cõcoquitur, ac inſtar muſti feruens ad ſanguinis benigni generationẽ alteratur. In hac aũt ebulitione, recrementum quantumcunq; lutoſum craſſumq́; eſt, ſubſidet, & in lienem (uti uulgò credimus) depellitur. Quod leue ac tenue eſt, ſpumę modo ſanguini innatat, & à bilis ueſiculę meatib. ſupra uenæ portę ramos in iecoris ſubſtantia ſtratis aſſugitur. At humidum illud, quod uelut uẽtriculi elaborationis aqueum exiſtit recrementum in iecur per uenas cum benigno ad ſanguinis generationẽ ſucco aſſumptum, à ſanguine nondũ in iecoris cauo repurgatᷓ, ſed ſui iam maximum pręſtans uſum, nutrimenti uehiculũ, ut Hippocrates ipſum uocabat, ſe eſſe eleganter oſtendit. Sãguis enim in iecoris cauo cõfectus, exilibus è portę uenę ſurculis ad cauę uenæ ramulos uerſus iecoris gibbum procedit, ad cuius per anguſtiſsimos ductus tranſitum aquoſus ille liquor uehiculi ritu plurimum auxiliatur. Caro igitur iecoris, quę proprium ipſius eſt corpus, primarium ſanguificationis eſt organum. Venæ autem per uniuerſum eius corpus diſperſæ ſinus loco cẽſentur, in quib. quod ab illa cõfici debebat appoſitè cõtinetur, & hi poſtmodum ſanguinẽ præparatum, alijs partib. tanquã proprij iecoris riuuli perferunt. Eſt autẽ uenarum, quæ in iecoris ſubſtantiã digeruntur, tunica longè tenuior, quàm earum quæ per uniuerſum corpus diſtribuuntur, ne ſcilicet uim ſubſtantiæ iecoris, cuius beneficio contentus in uenis ſuccus elaboratur, ſua craſsitie retundant: quo fit, ut iecur etiam craſsiori ſanguine enutriatur, quem tenuis uenarum tunica à iecoris facultate allectum tranſmittit. Porrò ut ſanguis diutius in iecore moram traheret, ac perfectam elaborationem experiretur, utq́; totus iecoris ſubſtantiæ appropinquaret, non unum uentrem illi uelut lagenam quandam rerum Opifex indit, uerùm uenas illas omnes infinita ramorum ſerie, & in arctiſsimos ductus digeſsit. Meatus autem bilis inter utraſq; uenas locum obtinent, ut commodo ipſorum ſitu prius expurgatus ſanguis in uenæ cauæ ramos aſſumeretur. Arteriam autem cauæ duntaxat iecoris ſedi arbitramur exporrigi, ut huius tantummodo calorem euentilaret, temperaretq́;, ſuperiore iecoris parte, quæ ſeptum contingit, ab eodem motum adipiſcente continuum. Ne uerò iecur ſenſus plantæ modo expers eſſet, & à ui rationali concupiſcibilis animæ pars minus moueri cohiberiq́;, ut ſic dicam, poſsit, Natura iecori neruos exprompſit, quibus ceu freno illa pro imperio uteretur. Tunica iecoris inuolucrum quoddam & tegumentum eſt: uincula uerò, ne iecur quum graue ſit, aliquando decidat, plura, eademq́; ualida illi committuntur.

Quî iecoris perficiatur ſanguificatio.

Iecoris carnis propriæ'ue ſubſtantiæ ratio.

Venarum ſeriei ratio.

Bilis meatuum ſitus ratio.

Arteriæ.

Neruorum.

Tunicæ.

DE

DE BILIS FLAVAE VESICVLA. Caput VIII.

HANC pulchrè liberam oſtendit decimatertia figura: iecoris uerò cauo adhuc innexam referunt duodecima & uigeſima.

a 13 fig. V. 20 figu. H.

Bilis ueſiculæ ſitus.

VESICA, bilis flauæ[a] conceptaculum, in caua iecoris parte ſedem obtinet: iecori enim, quà dextrum uentriculi latus amplectitur, ſinum inſculpi, antea diximus, mediæ bilis ueſiculæ portioni exquiſitè congruentem. Illi namque ſinui ſuperior eius ueſiculæ media portio ſecūdùm ipſius latitudinem innaſcitur: inferior autem extra iecoris ſubſtantiam deorſum prominet, à nullo cui innititur corpore grauiùs preſſa. Nam uacuo penè interſtitio, ad dextrum uentriculi latus coloną; huc[b] prorepens inteſtinum cōſpicuò incumbit: & ſedem, qua commodè flauum tenueq; iecoris recrementum ſuſcipere, idemq; ad inteſtina depellere poſſet, opportunam adipiſcitur. Forma huius ueſiculæ oblōga rotundaq; eſt, ſenſim ad ipſius fundi uſq; apicem longioris cuiuſdam pyri modo dilateſcens. Quo enim à caua iecoris ſede, ubi portæ[c] caudex educitur, ipſiusq; ueſiculæ ceruix conſiſtit, hæc antrorſum magis fertur, eo ſenſim magis magisq; ampliatur. Cum enim, ut reliqua corporis receptacula, capax eſſe debuerit, neque interim globi modo adamuſsim rotunda fieri potuerit, ipſius cauitas ſua longitudine adaucta fuit, ita nullo à preſſuro uentriculo affecta incommodo, ipſoq; iecore non nimis inſinuato. Vt autē inanita bilis ueſicula, appoſitè ſubſidere, ac impleta uiciſsim extendi queat, membranea nerueaq; cōſtituitur ſubſtantia: quippe ſimplici & unica peculiari cōſtat tunica, tenui quidē, ſed denſa & forti, ac triplici, ut uulgò credimus, fibrarū genere intertexta. & rectas quidem fibras intimas habet, quibus ſuccedunt obliquæ, rectis multo pauciores: extimæ uerò orbiculares ſunt, tranſuerſæ'ue. Huic tunicæ alia à iecoris tunica obtēditur, non toti ueſiculę, ſed illius duntaxat parti, quæ extra iecoris corpus depēdet, ſolaq; propugnaculo & inuolucro indiguit. Veſicula, etiāſi iecori ſanguificationis officinę innaſcatur, à portæ uenæ tamē caudice[d] duas admodum graciles aſſumit uenulas, ea ſerie in ipſius tunicā diffuſas, qua in adhærentē[e] albam'ue oculi tunicā uenulas digeri cōſpicimus. Ab arteria quoq; cauo iecoris exporrecta,[f] ramus perquàm gracilis ueſiculæ offertur, ad ipſius uſque fundi extremum excurrēs. Dein[g] neruulis non deſtituitur, ne ſenſus ſit expers. nam iecoris neruus per humiliorē omenti membranam à dextra ſexti neruorum cerebri paris propagine coſtarum radicibus exporrecta, diductus, etiam huic ueſiculæ ſurculum depromit, in macilentis uix minus quàm illius arteria conſpicuum. At meatus, quibus ueſicula bilem allicit, rurſusq; aliò depellit, ita ſe habent. Veſiculæ[h] ceruix fundo ipſius multo durior, paulatim in anguſtum deſinit meatum, ad eam iecoris partem protenſum, unde[i] uena portæ egreditur. quò quum meatus peruenit, in duos diducitur proceſſus,[k] hunc quidem ſurſum,[l] illum autem deorſum porrigens. Qui ſurſum fertur, anteriori uenæ portæ ſedi innitens, in iecur conſcendit: & in duas primùm diſſectus propagines, unam dextrorſum, alteram ſiniſtrorſum in iecur porrigit. Hæ propagines, ſingulæ in ipſo iecore rurſus in[m] alios ſurculos, & hi in alios rurſus tātiſper digeruntur, donec innumeram ramorum conſtituant ſeriem, per iecoris corpus inter portæ uenæ ramos & cauæ propagines diffuſam. Atque hi ſurculi, ij ſunt, quorum ope bilis in ueſiculam defertur. At[n] proceſſus nuper dicti ueſiculæ meatus, qui deorſum porrigitur, inferiore membrana omenti

b 16 figu. P. — *c 20 fi. ab L.* — *Forma.* — *Subſtantia.* — *d 11 fi. g. et figur. cap. 5 lib. 3 C.* — *e 13 fig. ca. 14 libri 7 x, x.* — *f 13 figu. ab e fi. cap. 12 lib. 3 f.* — *g 13 fi. ab f. & 2 fi. ca. 11 li. 4 ab ** — *Vena, arteria & nerui.* — *Meatus expiendæ & emittendæ bili parati.* — *h 12 fig. b.* — *i 20 fig. I.* — *k 13 figu. a.* — *l 13 figu. c.* — *m 13 figu. a diſcinditur in X, X inter Z & Y.* — *n 13 figu. c.*

suffultus, parumper obliquè deorsum properat, ac duodeno intestino non procul à ieiuni principio[o] implantatur. Hic processus depulsam ex uesicula bilem in intestina defert, interim nihil ab illis neq; cremoris, neq; flatus, neque ipsius denique, quam deduxit, bilis regurgitatis, admittens. Quod non solùm tortuosi in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit, quæ utrinq; ad orificij latus laxè propendent, influentis bilis ponderi facilè cedentes, & ne quid in meatum regurgitare posit, iter præpedientes: quòd scilicet collectæ, ac meatus os primùm subeuntes, id occludant. Non autem una aliqua est membrana ori huic præfecta, uti unus in follibus asser, aut simplex in pilis, quas inflamus, lingula uisitur. Meatus huius in intestina implantatio,[p] longiùs ab inferiore uētriculi orificio, quàm Anatomicorum uulgus existimat, remouetur. An uerò is intestino insertus, simplex omnino sit, aut in progressu bipartitò scindatur, unam partem intestino, alteram uentriculi fundo exhibens, hoc loco me dicturum expectas opinor, cùm hac de re in scholis indies, & in libris medicorū plenisimè contendatur. alijs affirmantibus, hunc bilis uesiculæ meatum interdum intestinis, frequentiùs tamen uentriculi fundo inseri: alijs afferentibus, eum quandoq; bipartiri, atque altera portione in uentriculum, altera in intestina tendere: alijs uerò semper hunc bifurcātibus, ac perpetuò alterum ramorum, nunc tamen ampliorem, nunc angustiorem in uentriculum distribuentibus. Interea omnes quotquot sunt, autoritatum congerie tantùm, non rerum ipsarū inspectione, sese tuentur. Equidem ut semel dicam, quid hîc mihi inter secandum contingere soleat, uerè affirmare possum, in uniuerso corpore neq; molestiorē, neq; difficiliorē, mihiq; grauiorem sectionem obuenire, quàm dum inferior omenti membrana, & caua iecoris regio, organaq; contermina sunt[q] aggredienda, maximè uerò in homine, aut animali quopiam præpingui. adeò sanè, ut quemuis artificem, licet industrium, facilè hîc hallucinari existimem. Nullam igitur (ut quod mihi occurrit, in medium adferam) uel minimam bilis uesiculæ meatus portionem in uentriculū porrigi animaduerti, præterquàm in uno pontificis triremium remige. Hic enim, ut alijs quibusdam organis, & præcipuè circa thoracis costas & musculos, ab aliorum hominum fabrica uariabat: ita & meatum hunc in duas dissectum propagines obtinuit, quarum minor graciliorue uentriculi fundo,[r] quà primùm uena dextram inferioris ipsius sedis regionē ambiens, uentriculo committitur, inserebatur. Vir iste calidi quidem, siccique temperamenti fuisse uidebatur. Vt autem resciscerem, num uomitu bilioso, quem huiusmodi hominibus frequentem Galenus esse testatur, uexari consueuisset, ab eius familiaribus diligentisimè quæsiui, ecquid eiusmodi in illo obseruassent. Asserebant itaq;, se nunquam illum uomentem, aut in maximis etiam procellis nauseabundū uidisse: uerùm ut erat robustisimus, ab omnibus eum prædicari affirmabant, quòd longisimo spiritu subinde cornu inflaret, omnesq; commilitones graui uoce, & uno spiritu recensendis numeris longè superaret. Verùm non semper meatus huius, de quo in præsenti agimus, portionem in uentriculum deduci, hinc mihi abundè persuadeo, quòd inter dissecandum, hoc à conterminis uasis membranisq; liberato, nullum foramen appareat, ex quo ad uētriculum propago eius meatus deducatur. quod sese offerret, si modò uel minima quæpiam propago à pręcipuo meatu diducta, per incuriam præscinderetur. Nam si uel acu meatum pertundas, ac bilis uesiculam digitis cōprimas, bilis ex meatu defluit, quæ citius ex propaginis eius (si quam Natura condidisset) orificio promanaret. Adstipulatur itidem ratio. nam si diligenter

Bilis uesiculæ meatus duodeno insertus an propaginē uentriculo offerat.

Ex bilis uesiculæ meatum in uentriculū nō semper pertinere.

Quò bilem expurgare conduxerit.

o 13 figu. & 15 fig. Q, R & 7 figur. Z

p 15 fig. Q distat ab H.

q quasi 3 & 11 figuras paraturus.

r circa 1. fi. 14 & 15.

diligenter expenderis, eum meatum bilem intestinis offerentẽ, non in quamcunq; siue uentriculi, siue intestinorum sedem decenter inseri potuisse: sed in quam & meatus ipse tutò implantandus, uentriculoq; & intestinis minus incommodaturus, biliosum istud recrementũ expurgare posset, nõ debuisse ad uẽtriculum ne meatulũ quidem inseri, uel citra sectionẽ fatebere. Tutò enim ducuntur, quæ neq; procul, neq; alijs organis incõcomitata procedunt: quod huic meatui usuuenit, qui nulla succinctiori uia, aut in uentriculũ, aut in aliam intestinorum partem inseri potuit, quàm ea qua nunc implãtatur: & interim tutò portę uenæ caudice, & inferiori mẽbrana omenti deorsum modicè prorepens suffulcitur. Quòd si uentriculo inserẽdus fuisset, non adeò commodè atq; nunc omenti membranis sustineretur: & obliquos anfractus faciẽs, etiam longiùs abduceretur. Eodem modo, si biliosam hanc superfluitatem oblongo meatu ad sedem usq; (ut in intestina primùm illic defluẽs, unà cum fecibus excerneretur) Natura perduxisset, metuendũ erat, ne tenuis meatus quauis occasione ocyus rumperetur. Quòd autem materia hæc nutritioni inepta, duodeno autem intestino aptissima, haudquaquam uentriculi fundo innoxiè immitti potuerit, primùm ex bilis natura, dein ex uentriculi & intestinorũ muneribus, postremùm pituitæ, quæ ab utrisq; necessariò in illorũ obeundis functionibus asseruatur, examine, & è curatione quam huic exuberanti pituitæ adhibemus, discere licebit. Nam bilis flauæ naturã tenuem fluxilemq; esse, & dein pituitæ incidentẽ, detergentemq;, ac expurgantẽ, si quando nimiũ abundat, curationem adhiberi, medicorũ præcipuis concessum est. Deinde cibum, quousq; concoctus sit, retinendum, ocyssimè uerò cremorem confectũ per gracilia intestina deducendũ, nemo ambigit. Ventriculo itaq; pituitę istius incidendæ expurgandæq; gratia bilem deferẽs meatus utilis fuisset: uerùm quia ui retentrice uentriculo utendum maximè fuit, summo malo Natura nonnihil boni nequaquam prætulit. Nam si uentriculo bilis influeret, tum ille (uti Galenus rectè affirmat) huius mordacitate perpetuò ad excernendum irritaretur: neq; tantisper, dum cibus probè cõfectus esset, retentrice sua facultate fungeretur: & bilem illã respuens, eiusq; occasione nauseabũdus, quod sibi offerretur, minus quàm decet, ambiret, amplecteretur q;. At quo minus in intestina bilis influeret, nihil omnino obstitit. Hæc namque pituitam, quæ in gracilibus illis ductibus ex intestinorum munere coaceruatur plurima, incîdit, detergit, atq; expurgat. deinde intestina irritans & mordens, ad fæces excernendas inuitat & stimulat: & ipsa quoque unà cum excrementis nullam (quum lege Naturæ omnia in homine dispensantur) noxam, sed, uti liquet, summum usum præstans, è corpore tandem propellitur. Meritò igitur intestinis, non autem uentriculo, meatus ille bilem deferens implãtatur, neq; obiter cuiuis intestinorum sedi, sed ferè duodeni termino: quòd id primum intestinorum sit, quodque in eo bilis suum, quem intestinis præstat, usum citius conferre potest. Et interim duodeni ad ieiunum terminus tantùm à uentriculo remouetur, ut rariùs bilem in uentriculum ex intestinis sursum conscendere contingat. Quanquam & id biliosis naturis familiare sit, quoties his ieiunus uenter paulo diutius (ut ipse quoque nonnunquam experior) torquetur. At homines qui bilis uesicula carerent, quos Aristoteles enarrat, & post hunc cum alijs permultis Plinius, hos uita firmissimos esse affirmãs, hactenus nondum comperi. Quanquam facilè fieri posse arbitrer, ut ex iecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut ea in uesiculam quampiam prius non colligatur. Imò haud mediocriter inter dissecandum mirari solitus sum, cur minus

Bilis in intestina fluxus utilitas.

minus bilis recto ductu ex iecore in intestina pellatur. non ignarus interim subtilis eius Anatomicorum cōmenti, qui bilem in suam uesiculam asseruari docent, ut iecur à putredine uindicet: haud expendentes, quàm innumeros bilis folliculos cerebro, lieni, pulmoni, & plerisq; alijs corporis partibus, ne ipsæ quoq; putredinem contraherent, Naturam adhibere oportuisset.

DE LIENE. CAPVT IX.

LIEN potißimùm quatuor tabellis decimænonæ figuræ exprimitur. earum namq; prima lienis cauum cum omenti portione illi connata exprimit, secunda lienis cauum omento liberum, tertia lienis gibbum, quarta eiusdem substantiam utcunq; proponit. Quanquam etiam lien in corpore adhuc seruatus, in secunda figura ad characterem d, & in sexta ad G, & in uigesima ad O, O, P occurrat.

Lienis situs. LIENEM ad sinistram uentriculi sedem, secundùm inferiora tamen magis, ac posteriora,[a] locari, iam antea recensuimus. Non enim is, ut uulgò arbitratur, sano alioquin homini, ad abdominis quasi medium, anterioraq; prominet, neque etiam tactu admodum deprehendi potest: quamuis interim medicorum plerique illum an mollis, an durus sit, in omnibus sese æquè cōtingere, persuasum habeant. *Forma.* Lien itaq; sinistræ parti[b] septi transuersi, medius ferè inter sinistram uertebrarum corporum sedem, & spuriarum costarum eius lateris cartilagines innititur, costis adamussim ceu tutissimis uallis septus,[c] formamq; obtinens sedis suę effigiei congruentem, ac perinde ut iecori à uicinis partibus ipsi impressam. Quà enim septum cōtingit, ut id leuiter inibi cauum est, ita etiam lien leuiter gibbus cernitur. Quà uentriculus lieni quodāmodo innititur, ut amplus ille, & instar grādioris globi hîc extuberat: sic quoq; lien humanus modicè, ac in superficie duntaxat, cauus occurrit. Nam porcis, canibus ac bobus, quum longior, sed arctior interim lien obtigerit, ac uentriculi gibbo in ijs longiori interuallo obtendatur, magis quoq; cauus, magisq; tertiæ circuli partis modo uentriculum complectitur, iureq; Galeno in illorum potius animalium sectione, quàm hominum uersato, longus nuncupatur. *Lib. 4 de vsu part.* Homo enim crassum & magnum & latum, sed multo breuiorem quàm illius generis animalia, lienem habet: non tamen exactè, ut quispiam fortè à spleniorum forma monitus arbitraretur, quadratum. Longitudo namque latitudinem ipsius utcunque superat, deinde superior pars inferiore paulo latior uisitur, ut linguæ ad incisorios dentes tantùm protensæ imagini proximè accedat. unde etiam lien, linguosum uiscus nonnullis appellatur.[d] Humilior enim ipsius pars, ad corporis anteriora magis protensa, in obtusum desinit angulum:[e] superior autem in obtusiorem adhuc angulum, ac ueluti latus quoddam adeò comprimitur, ut hæc pars utrinque unum obtusum exprimat angulum.[f] Sinistrum latus leuiter gibbum est,[g] dextrum uerò duabus quodammodo leuibus impresionibus modicè simum. Lienis magna, omniq; ex parte propemodum æqualis crassities, ab ipsius latitudine, ac multo adhuc magis à longitudine uincitur. Cauum lienis profundiore[h] linea secundùm eius longitudinem rectà incedente abundat: quæ inæqualiter extuberans, sinuataq;, lienis uasa (ut mox audies) admittit. At reliqua lienis superficies non ita exactè ut iecoris, aut renum, læuis est: sed obscuris quibusdam, leuiterq; prominentibus tuberibus, ad eam ferè formam, qua elephantiasi morbo insigniter laborantium cutis, uariè extumescere consueuit. *Lienis superficies ac color.* Neq; illi solùm inæquali cutis superficiei, lien tuberibus respōdet: uerùm etiam colore quoq; illius

a 6 fig. G. 20 fig. O, O, P.
b 7 muscu. tab. Δ.
c Specta figuram 19.
d 19 fig. E.
e 19 fi. D.
f 19 fig. F.
g 19 fig. G.
h 19 figur. H, H.

illius affatim exprimit. Parisijs enim in diui Lazari monasterio, & in plerisq; superioris Germaniæ agris, & alibi quoque, elephantiasi morbo affectos uidi, nigricantem lienis humani colorem superficiemq; ita exquisitè referentes, ac si quis ex liene eos confinxisset. In homine namq; hoc uiscus atro quodam, & perquàm obscuro colore nigricat, in cane autem splendidius plerunque ipso iecore rubet. Sues uerò & boues albicantem magis lienem ostēdunt. Deinde eiusmodi colorum discrimen, non in lienum tantum superficie, uerùm & in ipsorum quoq; corpore utcunque occurrit, siue crudi, siue cocti lienes examini adhibeantur. Hominis namque uiscera non inutiliter in aqua interdum leuiter elixantur, aut saltem, quo sanguis impensius increscat, in calidam aliquandiu submergūtur: quum fluxilis scilicet adhuc sanguis, nonnunquam obstare soleat, quo minus iecoris, lienis & pulmonis fabrica adamussim examinari posit. Cæterùm lienem præcipuè ita nonnunquam condensandum duxi, quòd de ipsius usu uehementer ambigerem, uenasq; & arterias longè aliter in illo, quàm in iecore, pulmone & renibus dispersas intuerer. Lienis namq; substantia crasso nigroq; admodum, sed solidioris spongiæ, aut leuioris pumicis instar, raro tamen cōcretoq; sanguine constare mihi uidetur, frequentibus fibris filamentisq; non insigniter ualidis duntaxat implicita. Vtcunq; enim multas uenas & arterias lieni inseri certò cognoscimus, nullæ tamen perinde ac in iecoris & pulmonis corpore, per substantiam ipsius dispersæ animaduertuntur, nisi perquàm raræ, eædemq; admodum graciles: non aliter quàm si, simulatq; rectam lienis lineā uasa ingrediūtur, in innumeram ramorum sobolem diffunderētur, adeò tenuium, ut cauitate quodammodo carentes, fibræ potius quàm uasa nuncupandi essent. Hisce ramis seu fibris undecunq; in se conuolutis, crassus admodū sanguis obducitur, quem Erasistratus hîc quoq;, quòd uasis circunfunditur, παρέγχυμα, uti & in iecore, appellauit. Neq; profectò tenuis sanguis, quo lienem uulgò propter arteriarum frequentiam enutriri damus, sola raritatis substātiæ lienis causa esse uidetur, sed innumerus ille fibrarum (uix ausim enim arteriarum dicere, & uenarum) implexus. Talis igitur mihi lienis in sanis hominibus apparuit substantia. In quodam uerò elephantiasi laborante, quæ nondū penitiùs radices egerat, turgidiorem maioremq; lienem reperimus: in reliquis autem, sano similem. In ciue Patauino, qui annis tribus carcere detentus, & tandem nigro arquato in maximis mœroribus defunctus, publicæ sectioni adhibitus fuit, lienem præter cætera minus crassum latumq;, & exiguum omnino reperimus, & gibbæ eius parti adipem adnatum, instar candidisimi durisimiq; lapidis concretum. Substantia uisceris huic erat arida, & impense dura. Qui Montissilis suspensus, ad Patauinas scholas in corporum penuria aduectus fuit, adeò grandem exhibuit lienem, ut modicè admodum iecoris moli cederet, & anteriori iecoris parti adnatus, anteriori quoque uentriculi sedi exporrigeretur. Lienis eius substantia, sanorum uisceris substantiæ penitus respondebat. Adolescens hic erat candidisima & glabra cute, minimeq; natura melancholicus, aut alioquin ualetudinarius. Galli sacerdotis Bononiæ in xenodochio, aqua subter cutem mortui, lienem albidum, sed exiguum adinueni: perinde ac Augustæ in muliere textrice, in cuius utero serosæ aquæ supra sexaginta Augustanas mēsuras, quæ singulæ tres pendent libras, post mortem, unà cum multis medicis reperi, nullibi interim circum intestina præsente aqua, aut laxo in manibus aut pedibus tumore, aut etiam uiscerum, aut alterius cuiusdā organi sese alioquin offerente uitio: præterquàm quòd magnus ille uterus, cuius fundi

Hominis uiscera ad ipsorum fabricā discendā haud inutiliter coqui.

Vasorum per lienis corpus series.

Lienis substantia.

fundi os miris modis occalluerat, tota anteriori sua sede peritonæo erat connatus. & dextri testis glandulæ miris modis non secus excreuerant, quàm si nouem decem'ue anserum, aut struthiocamelorum potius oua uni inessent membranæ, singula humore ouorum albo non absimili, aut paulo crassiore oppleta. Belloarmatus insignis Iurisconsultus, posteaquam annis multis palluit, & ueluti lienosus à medicis iudicatus fuit, ex paruo uenæ portæ caudicis erupto & sanguinẽ uniuersam corporis in peritonęi cauitatẽ trãsmittente abscessu derepẽtè mortuus, cõtractissimũ, & magna ex parte in caua ipsius regione consumptũ, & agnini pulmonis modo rubens iecur, nobis eius uiscera Pisis, ut Senas transportaretur, eximẽtibus ostendit, cum molli magnoq; admodum liene, sanissimi iecoris instar colorato. Prosper Martellus, quum multis annis regio morbo laborasset, & subitò ex bilis in uentriculum miro confluxu Florentię expirasset, iecur habuit magnum & durum & uiride, cum molli ingentiq; liene. quorum historias plenius recenserem, nisi hîc ægrorum (quos à me dissectos, non pœnitendo ad morborum cognitionem opere, diffuse aliquando persequar) nullam mihi uellem esse rationẽ: qui uel horum nunc obiter memini, ut lienis substantia, de qua non mediocres controuersias in scholis iam proponimus, à studiosis sedulò expenderetur. Cæterùm[i] uenæ, arteriæq; & nerui lienis in hunc habent modum.[k] Minor seu sinister uenæ portæ truncus, inferiore membrana omenti suffultus, transuersim ad lienem tendit, posteriori primùm uentriculi sedi, eiusq; elatiori orificio, & humiliori membranæ omenti, adeoq; ipsi colo, quà uentriculo exporrigitur, ramos offerens: quos ubi deprompsit, reliqua ipsius portio in duos primùm ramos, deinde hi rursus in alios disseminãtur: ut tandem multiplici serie per humiliorẽ omenti membranam ducta, cauæ lienis sedis medio secundùm[l] rectam lineam implantentur. Priusquam uerò in lienis substantiam deperdantur, ab insigniori ramo uisceris humiliora petente,[m] uena pronascitur, sinistram fundi uẽtriculi sedem amplectens. Ab alijs uerò lienem adeuntibus ramis modò[n] tres, modò etiam plures rami enascuntur, in sinistrum uentriculi latus, uti sæpe priùs relatum est, excurrentes, nequaquam autem ad superius usque uentriculi[o] orificium (si quid saltem sectione assequor) conscendentes. Quemadmodũ uerò lienem petentes uenæ inferiore omenti membrana suffulciuntur, sic quoque rami ab illis uentriculum accedentes, superiore membrana omenti[p] sustinentur, cuius ut & uasorũ quoq; interuentu lien uentriculo connascitur.[q] Arterię frequenti itidem serie lieni implicitæ, ortum ab illa ducunt arteria, quæ à magna arteria, supra renum regionem pronata, inferiori membranæ omenti innascitur, ac sinistrorsum lieni potissimùm offertur, pari prorsus cum uenis serie in ipsum pertinens.[r] Nerui lienis à sexti neruorum cerebri paris sobole pendent, quæ sinistri lateris costarum exporrigitur radicibus, & surculum humiliori membranæ omenti mittit in lienis potius tunicam, quàm ipsius substantiam spargendum. Lien enim non minus quàm iecur tenui quadam & simplici obducitur tunica, ab omenti[s] membranis, quæ lienis rectæ lineæ innascuntur, orta. Hæ namque membranæ, lienis cauo insertæ, in ipsius degenerant tunicam. Et quia à peritonæo originem ducunt, earundem beneficio interuentuq; peritonæũ ipsum lieni tunicam offerre, meritò dicimus. Sed præter lienis ad dorsum & ad uentriculum, omenti auxilio nexum, à peritonæo, qua septum succingit, tenues interdum fibræ impari numero lienis gibbo adnectuntur, ipsi quoque septo lienem colligantes. Verùm ut in hominibus huiusmodi fibræ rariùs reperiuntur, ita in canibus nunquam. Aliquando etiam lienis

Vnde lienis uenæ, arteriæ & nerui ducantur.

Lienis tunica.

Ipsius nexus.

i Ostendit harum seriem 4 fig. ut & 3, ac insuper 1 tab. fig. 19.
k fig. cap. 5 lib. 3 F. diffundẽs primum K, L, M, N, S, diuiditur in T, T. et hic 4 fig. p.
l 2 ta. fi. 19 H, H.
m fig. ca. 5 lib. 3 Z.
n fig. cap. 5 li. 3 X, X, Y. & 15 fi. g, g.
o 14, 15 figur. G
p Ostendit id 3 fi. & 1 tab. fig. 19.
q fig. ca. 12 lib. 3 d, d, ab m. aut 4 fig. β.
r 2 fig. ca. 2 lib. 4 κ.
s 19 fig. B, B, C, C.

lienis gibbum exteriori renis ſiniſtri inuolucro, quod multa abundat adipe, fibrarum quarundam medio firmatur, potiſsimùm ſi ren lieni (ut non infrequenter fit) magna ex parte ſuccumbat. Atque hæc eſt lienis ſitus, formæ, & partium hiſtoria, quàm iuſtè uerò corporis noſtri architectus omnia diſpenſauerit, lienis edocebit uſus, & functio: de qua non medicorum modò proceres, uerùm & philoſophorum pręcipui diſſenſerunt. Eraſiſtratus namq; uulgi opinione (quod curſoribus lienem ponderis & dein punctilis doloris uitandorum gratia, eximi ſtultè credit) perſuaſus, lienem fruſtra factum eſſe quodammodo atteſtatur, dum ait, Naturam timentem necubi artis ſuæ obliuiſceretur, quum fœtui uix dum concepto iecur in dextris conformaret, in ſiniſtro quoq; latere aliquid molitam eſſe, & conſiſtentem in eo lienem iecori oppoſuiſſe: perinde, ac ſi ipſa uentriculo paululum in ſiniſtram producto, creationem ſuperuacuã uitare nõ ualuiſſet. Ariſtoteles communem uſum, quem omnibus tribuit uiſceribus, lieni quoq; primùm aſſcribit, uidelicet quo uenæ, utpote penſiles, copia uiſcerum ſuſtineri & ſtabiliri ad corpus poſsint: Quaſi enim (inquit) anchoræ partibus appenſæ, uiſcera ad corpus iaciuntur. Deinde iecoris lienisq; uſum priuatim docens, ſubiungit: Iecur & lienem ad ciborum concoctionem auxiliari, & lienem uapores uagantes diuertere, & ex uentriculo attrahere, eosq; poſſe cõcoquere, ut qui ſanguineus ſit. atq; ut ſemel dicam, Ariſtoteles lienem adulterati iecoris loco recenſet. Eodem modo autor libri de Reſpirationis uſu, quem Galeno falſò tribuunt, præter quędam de uenis, quæ gibbo lienis inſeri arbitratur, nugamenta, lienem ex uentriculo & inteſtinis confectum cremorem per uenas uentriculi & inteſtinorum aſſumere, ac ſanguificationis organum eſſe contendit. Huic ſententiæ nõnulli etiam medicorum, perinde ac in quarto de Morbis libro Hippocrates propemodũ, ſubſcribunt, lienem iecore malè affecto, nomine iecoris ſanguinem elaborare affirmantes. At qui cæteris diſſectionũ profeſſoribus probabilior eſſe uidetur lienis uſus, in hoc illum à Natura fabricatum docet, ut lutoſi fæculentiq; in iecore cõfecti ſanguinis ſit receptaculũ, utq; quemadmodũ tenuiori leuiorìq; recremento bilis ueſicula præficitur, ita lien craſsiore & grauiore ſuſcipiendo extruatur. quod lien ad ſe per portæ uenæ truncum, tanquam familiare allice ret exugeretq;: attractum aũt conficeret, elaboraret, ac ſuæ nutritioni aptum redderet, ſanguinem illum, & ſi craſſus fæculentusq; ſit, rarum ſpongioſumq; efficiens. Ad quod pręcipuè opitulari aiunt frequẽtes in lienẽ inſertas arterias, ſuo calore ad exactã ſanguinis illius elaborationẽ ſtrenuè auxiliãtes. Sed quòd primarius præcipuusq; huius actionis opifex, lienis habeatur caro, etiam ſi id non dicam, manifeſtum eſſe, haud ambigo. Atq; ita etiam his autoribus cõceſſum eſt, lienem nõ uniuerſum ſanguinem quem à iecore admittit, conficere, ac in ſui nutrimentum reponere: uerùm quicquid nutritioni ineptum continet, ſuæq; ſubſtantiæ adaptari nequit, in uentriculũ magni cuiuſdam uſus gratia reuomi, ipſis creditur. Primùm enim omnes affirmãt, ſuccum melancholicum à liene in uentriculũ eructari, alij quidem per uenã à liene in uentriculum pertinentẽ, alij per propriũ quendam meatũ, atq; inde à uentriculo in inteſtina, & hinc unà cum fæcibus è corpore expurgari. Porrò uenam illam, aut meatum, nõnulli ſimpliciter in uentriculũ à liene duci ſcribũt: alij inſertionis locum intrepidè exprimẽtes, illum in ſuperius uentriculi orificiũ implantari adijciunt. Par etiã in eius excrementi uſu aſsignando, inter diſſectionis proceres occurrit diſſenſio: nam alij per quàm utile & amicũ uentriculi functionibus hoc eſſe, ſicut bilem flauam inimicũ & hoſtem pernicioſiſsimũ aſtruunt.

12 fig. V [illegible] O, P, O.

Lienis uſus ac functio.

Quid lien in uẽtriculum eructet, & quo meatu.

ſed alij quidem contenti ſunt, ſi doceant, atram hanc bilem ſua ſaporis qualitate, quam acerbam & acidã eſſe fatentur, omnes uentriculi functiones, quæ in amplexu quodam conſiſtunt, aſtringendo & colligendo corroborare, ac proinde, ne incõfectus à uentriculo cibus elabatur, prohibere. Alij autem hoc tantùm uſu non cõtenti, iam dictis addunt, uim uentriculi appetitricem iſto excremento adeò incitari, ut eius præcipuè uſus gratia uenam meatum'ue à liene in ſuperius uẽtriculi orificium inſeri ſtatuant: imaginatione ſolùm, non ſectionibus ita edocti. Ego ſanè de hac recrementi lienis in uentriculum eructatione, & eius uſu, nihil affirmare audeo: neq; etiam ſectio, hęc, quæ tamen citra ullam cõtrouerſiam Anatomes profeſſores audaciſsimè aſſerunt, mihi luculenter commonſtrat. Primùm enim nullum meatum illi, quo bilis in inteſtina repurgatur, ſimilem eſſe haud ambigo: uenæ autem, quæ ſiniſtro uentriculi lateri implantãtur, non à lienis[u] prodeunt corpore, ſed ab illis quæ iam lieni inſeruntur. Neq; alia penitus harum uenarum per uentriculum ſeries uiſitur, quàm reliquarum omnium, corpus uẽtriculi petentium. dein nulla hîc prorſus eſt uena, cõiuge carens arteria. Poſtremò, ſi quid in uentriculũ à liene defertur, id potius uentriculi fundum petit, quàm ſuperius illius orificiũ.[x] Vena namq; ſiniſtrã fundi uentriculi ſedem perreptans, omnium uenarum uentriculo ab illis quæ lieni exporriguntur oblatarum facilè maxima occurrit. Quanquam neq; hæc uena, uti nec alia quæuis, ſiniſtrum uentriculi adiens latus, ullo alio turgeat ſanguine, quàm reliquę uentriculum implicantes uenæ. adeò ſanè, ut niſi multorũ modò metuerem calumnias, quas hactenus non mediocri meo malo expertus ſum nimium graues, hîc mihi argumenta non deficerent, quibus uulgatã, omnibusq; nunc perſuaſiſsimã de lienis munere ſententiam interturbarẽ. Verùm interim nemini non cõceſſum eſt, lienẽ ſuo calore innato, ac frequentibus qui illum intertexunt arterijs, uentriculi concoctionẽ fouere. Quòd autem uulgo lien riſus autor habetur, hinc ſumptum eſſe conijcio, quòd craſſum, fęculentum & lutoſum ſanguinem ad ſe allicere, reliquumq; ſanguinem agiliorem, ac, ut ita dicam, hilariorem reddere creditur. Porrò lienis beneficio, cor præcipuo quodã uſu (uti ferè de cerebro cẽſuit Ariſtoteles) refrigerari (quod Arabum præcipuis affirmatur) non autumo: quum is cor non contingat, & ſi quod illi innatum eſſet frigus, lienis arteriæ id ad cor haud deducerent.

u Videre id eſt in figu. ca. 5. li. 3. & 3 fi. & 14. figu. 19.

x fig. cap. 5 lib. 3 Z.

DE RENIBVS. CAPVT X.

RENES pingui ipſorum membrana adhuc indutos, uigeſima commonſtrat figura: uigeſima autem ſecunda, & uigeſimatertia, ac uigeſimaquinta figuræ, renes ea membrana liberos proponunt. Uigeſima uerò prima figura, tribus tabellis internam renum fabricam harmoniamq́; concinnè ſpectandam offert.

ORGANA bili flauæ, & fæculento lutoſoq; ſanguini expurgandis ſacrata, ſermo pręcedens iam pertractauit. Hic uerò illis dedicabitur, quę ſanguinem in cauam uenam ex iecore miſſum, ſeroſo aqueoq; humore colant, quem cremoris ex inteſtinis in uenæ portæ ſurculos ſumẽdi, & elaborati ſanguinis ex iecoris cauo in gibbum eiuſdẽ ducendi, uehiculum eſſe dicebamus. Hunc enim, poſtquam proprium opus expleuit, neq; ſanguis per plures ita anguſtos meatus ducẽdus eſt, nõ decet amplius in corpore omnẽ aſſeruari, uenis alienis onus futurũ. Huius igitur muneris occaſione[z] renes, quòd recrementũ iſtud aqueũ, & bilẽ ipſam, & fęculentum ſanguinẽ copia ſuperat, bini ſunt facti, ſitum, formam, totamq́; conſtructio-

Renum numerus & ſitus.

z 20 fig. T, V. 25 Y, Z.

constructionem illi muneri idoneam obtinentes. Quo ocyus enim renes humorem serosum, quem urinam & lotium uocamus, sanguini adimãt, quàm fieri potuit proximè ambo iecori allocãtur. Dexter enim[b] superiore sua parte humillimam iecoris portionem[c] contingit, in canibus ac capris sinum etiam in iecore sibi, ut altius collocaretur, insculptũ, appositè subiens. Sinister uerò adeò altam sedem occupat,[d] ut & lieni aliqua ex parte substernatur. Vterque uerò iuxta uertebrarum corporũ latera, humiliori[e] septi sedi incumbit, qua id tribus humilioribus costis obducitur, ea potissimùm parte, qua illæ in posteriora impensius obliquantur. Is enim costarum in posteriora flexus, ita opportunam renibus sedem offert, ut & tutò uallẽtur, & antrorsum prominentes, cæterorum nutritionis organorum sedem haud occupent. Quæ nisi respexisset Natura, unum forsan semper, eundemq; maximum (ut interdum in habentibus uentrem impense prominulum, & uitiatum costarum ductum, illam moliri uidimus)[f] super uenæ cauæ & arteriæ magnæ corpora renem collocasset, breuiori succinctioriq; compendio serosum sanguinem attracturum. Non enim renes, ut alijs scribitur Anatomicis, lumborum[g] musculis, qui dorsi & famoris hîc famulantur motibus, prorsus insternuntur. imò non multo humilius quàm costę sunt, uel[h] infima sui parte uersus ilia descendunt, etiamsi alter altero semper sit elatior, neq; ad amussim è directo mutuò opponantur. Quum enim lien demissiùs quàm iecur descendat, uterq; autem ren uenæ cauę, quà sub iecoris corpore ducitur, uicinus esse cõtendat, meritò dextrum sinistro elatiorem esse plerunq; cernimus. quippe nõ rarò etiam sinister dextro elatior obseruatur, in ijs præcipuè quib. minor lien & maius iecur obtigit: perinde ac si id dextrũ renem deorsum deprimeret, ille autem sinistrum altius ascendere, sibiq; subijci sineret. Porrò contrarium hunc situm renibus non tam loci, quo aptè locari possent, occasione, quàm ne è directo utriq; serosum sanguinẽ attrahant, ac unus in contrariũ reuellens, alterius munus prohibeat, accidisse constat. Neq; etiam in renũ situ Galeni ratio probãda est, qua dextrum sinistro editiorẽ esse docet, ut secundũ rectitudinem magis trahat, quum ea quę dextxo uenę lateri asscribit, nõ magis illi quàm sinistro lateri sint propria. Nemo enim sanæ mentis ex iecore in dextrum uenæ cauæ latus plures uenas, quàm in sinistrũ pertinere fatebitur, si ad amussim eius uenæ secundum iecoris posteriora[i] ductum contemplatus fuerit. Cæterùm utcunq; renes situ inter se discrepent, neuter tamen alterius altitudinẽ, quanta media est illorum longitudo, superat unquam. Sũt enim humani renes[k] oblongi, & minus[l] lati, omniq; ex parte æqualiter propemodum crassi.[m] Anteriùs nanq; &[n] posteriùs comprimuntur, & in[o] latere quidem exteriore ad amussim orbiculares & gibbi, pauloq; crassiores apparent. in[p] interiore autem (quod exteriore breuius est) partim gibbi, partim caui. In media enim interioris lateris sede[q] sinum profundius sibi impressum ostendunt, superius inferiusq; uelut in acutum angulum desinentem, in medio autem extuberantem.[r] Superiore etiam parte renes paulo quàm[s] inferiore latiores sunt, ea donati magnitudine, qua probè quantũ sanguini ex usu est, seroso humore illum emundãt. Superficiem iecoris gibbo similiter impense lęuẽ & lubricam sortiũtur, ut & colorẽ intense rubrum & resplendentẽ. Substantia nanq; cõstant carnea, densa, admodũq; solida & dura, parumque à cordis substantia uariante, præterquam quòd nullis omnino fibris intertexitur. Renum enim substantia fibrarum, ut & iecoris pulmonumque substantia, expers est: uasorum per ipsam diffusorum fibris ad attractionẽ, retentionem & expulsionẽ pulchrè famulantibus. Quum

Lib. 5. de vsu part.

Renum forma.

Magnitudo.

Substantia.

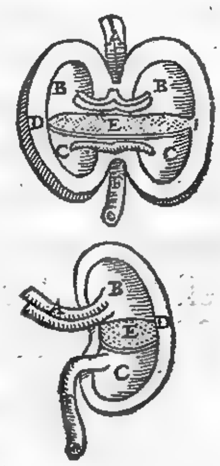
b 23 figura cha. 3.
c 23 figu. Y [illegible] est
[illegible] 23 fi. 0 ad c.
[illegible] fig. V [illegible] 0, 0.
e [illegible] muscul. tab. Δ.
f super P, Q 23 fig.
g 7 muscul. tab. t, u.
h 23 fi. cha. 4.
i figuræ in fine ca. 6 lib. 3.
k 23 figu. à cha. 3 ad 4.
l 23 figura à charactere 5 ad 6.
m 23 figura cha. 1.
n 23 figura cha. 2.
o 23 figura cha. 5.
p 23 fi. cha. 6.
q 23 fi. cha. 6, 7, 8. et 7, 8 angulos sinus, et 6 ipsius gibbũ notant.
r 23 fi. charact. 3.
s 23 fig. charact. 4.

Vena ac arteria renibus oblata.

enim renes ſanguinis ſerum excolare oporteret, neq; commodè uenæ cauæ, magnæq; arteriæ[t] corporibus (ut[u] iecur ad uenam cauam) adnaſci potuerint, [x] inſignes rami à uena ac arteria in ipſos deducuntur. Ac à caua quidem duo grandes rami, utrinq; nimirum ſinguli, ad ſingulos renes enaſcuntur, qui nòn è directo inuicem prodeunt: ſed pro renum ſitu, origine uariant, dexterq; ramus elatius ſiniſtro principium poſsidet, ſiquidẽ ren dexter altiùs collocetur: ſi uerò ſiniſter ſuperiorẽ dextro ſedem ſibi uendicet, ſiniſter quoq; ramus elatiùs dextro à caua pronaſcitur. Ac par ſanè arteriarum eſt ratio, quæ ſub uenis protenſæ, unà cum illis trãſuerſim ad renum[z] ſinus, quos in internis ipſorum lateribus gerunt, perferuntur. Quum primùm uerò in hominibus ad illum alterius renis ſinum uena ac arteria peruenerint, in duos ramos, priuſquam renẽm ſubeant, ambæ diuiduntur, unum ramum ſuperiori eius ſinus angulo, alterum inferiori offerentes. In ipſo autem uaſorum ad renes progreſſu, arteriæ admodum raro à ſe ramulos diffundunt, ſed totę in renes abſumuntur. quum interim à ſiniſtri renis uena,[a] ſeminalis uena ſiniſtrũ petens teſtem depromatur: ab ea autem quæ dextrum renem adit,[b] ramus in pinguem mẽbraneamq; renis tunicam numeroſa ſobole ſpargatur: quod & ſiniſtra uena interdũ imitatur, dum ren ſiniſter elatiorem dextro ſedem obtinet. Cuiuſmodi uerò hęc pinguis renum ſit tunica, paulo pòſt exequar:[c] nunc enim uaſorum per renis corpus ductum ac diſtributionem, unà cum ipſius ſinibus, & meatus urinam è rene in ueſicam deducentis ortu, propter continuum de uaſis ſermonem, perſcribere aggrediar. Atq; utinam hęc ita ob oculos ponere poſſem, ac ſi pręſens eſſem, leui admodum opera in renis ſectione commonſtrarem: maximè quum tot fabulæ de renum officijs, ſinibus, membranis, & quæ in renibus diſtribuuntur uaſis, hactenus cæteris diſſectionũ profeſſoribus efficte ſint. Galenus ſimpliciter ait, uenas ac arterias per renis corpus diffundi: & per ſpiſsã duramq; renum ſubſtantiã, retento ſanguine, urinã cum bilis quæ ſanguini adeſt portione tranſmitti, inq; urinarium meatum, à rene in ueſicam pertinentem, effluere. Noſtrorum medicorum, & qui Galenum ſequuti ſunt omnium, hęc exprimere ſtudentium, alij perperam oſcitanterq; renis fabricam aggredientes, & quæ hæc uaſorum ſit diſtributio & ſitus non obſeruantes, neſcio quas colatorias membranas ementiuntur. Alij ſectionem auerſati, & in altis cathedris ſedentes, ſibique ipſis mirificè placentes Promethei, abundè ſuo munere ſe perfunctos eſſe arbitrantur, ſi diſcipulis imaginatione hominem confingant. Atq; hinc illud eſt, quod præcipuos noſtræ ætatis medicos & docuiſſe & ſcripſiſſe ſcio, nobis triplicem, quo urina à ſanguine in renibus diſcernitur modum excogitari poſſe: non addentes interim, quid in ipſa hominis ſectione appareat, ſed ſibi ſinus & ductus ſuo arbitratu effingunt. Adeò ſanè, ut nunc omnibus recepta probataq; ſit opinio, duos in renibus eſſe ſinus, ſecundùm uiſceris longitudinẽ ſitos, elatiorem ſcilicet unum,

[t] 22 fig. g, h.
[u] Spectãs 22 figuram.
[x] 20 fig. c, b, & 22, 23 fig. m, n.
[z] 22 figur. cha. 7, 8.
[a] 20 figu. e.
[b] 20 fig. Y, ad T.
[c] Hic ne in notãdo nimius ſim, ſeriatim ſpectabis tabulas 21 figu.

Renũ in internus ſedibus conformatio.

DVABVS his figuris medicorum de urinæ excolatione commentum exprimere conatus ſum. ac ſuperiore quidem figura renem ab ipſius gibbo uerſus ſinum cauum'ue diſſectum finxi, inferiore autem renis duntaxat media ſpectatur portio. Cæterùm quid ſingulis indicetur figuris, ipſe characterũ Index in hunc modum edocebit.

- A *Vena & arteria, ſeroſum ſanguinem reni offerentes.*
- B, B *Sinus, in quem medici uenam & arteriam nuper dictas ſeroſum ſanguinem profundere docent.*
- C, C *Sinus, in quem urina ex iam dicto ſinu colaretur.*
- D *Renis ſubſtantia, orbiculatim ſinus hos amplectens.*
- E *Beatum & nugaciſsimum renis colatorium, ſeu membrana cribri modo peruia, & urinam ex ſinu B indicato in ſinum C inſignitum, unà cum bile promanare ſinens.*
- F *Vrinam è rene ad ueſicam deferens meatus.*

demiſsiorem alterum, qui tranſuerſa quadam membrana interdiuidantur, ſuperior dico ab inferiore. Deinde annuunt, in ſuperiorem ſinum, renis uenam arteriamq;

arteriamq́; finire, easq́; serosum sanguinem in illum fundere: insuper membranam duos sinus intercipientē, tam arctis angustisq́; foraminulis peruiam esse, ut aqueum illud ac tenue recrementum & bilem quoq́; transmittat, sanguine interim propter sui crassitiem non penetrante. Addunt pręterea stupidi illi humanæ fabricæ architecti, ut tanto scilicet elegãtius falsum opus confingant, ex inferiori sinu meatum urinarium explantari, illumq́; urinam iam colatam excipere. Profectò sagacissimus rerum Opifex tantum munus uni membranulæ cribri modo perforatę non tribuit, neq́; in renibus eandem extruxit. quin renum substantia facultate sibi innata, ac propria ad iustitiã temperie, formaq́; essentiali, ex uenis ac arterijs per ipsius corpus deductis, serosum illud recrementũ excolat, ac in sinũ qui urinario meatu excipitur, diffundit. Vt uerò insigne istud artificium uideas, caninum, aut etiam caprinum renem, utpote macilentũ, & nulla, quemadmodũ humanus, aut etiam ouinus est, pinguedine oppletũ, ad manum tibi esse uelim: illumq́;, uti renis administrationem ad pręsentis libri calcem subiungam, te primùm aggredi. Post aliquot enim obitas sectiones (dummodo prima nõ suffecerit) duos in renibus sinus adinuenies, secus multo ac nostri arbitrantur medici, formatos.[d] Vena enim & arteria in renem subeuntes, in unum degenerant corpus, quod arteriarum tunicis duritia crassitieq́; respondens, cauũ, & uenæ arteriæ ue cuiusdam modo per renis corpus distributũ cernitur. Primum enim paulatim latescens, in duas quodãmodo partes diducitur: quarũ unam quidem anteriorem, alteram uerò posteriorē (renum figuræ, quam suprà descripsimus, perpetuò memores) doctrinæ studio uocabimus. Anterior una serie, unoq́; ductu, modò sex, modò septem, modò plures etiã æquè crassos producit ramos, qui per anteriorē renis partem æqualiter à se inuicē secundùm renis formam abscedentes, uersus exterius renis latus properant, non quidem ad externam usq́; lateris eius superficiem, sed interius multo in renis corpore permanẽt: & hîc in aliquot propagines rursus dissecti, corporis membranei posterioribus ramis, quos nunc prosequar, commiscētur. Posterior enim corporis eius pars eodem modo quo & anterior, in ramos digeritur, ad externũ renis latus contendentes. Quum uerò posteriores rami eò usq́; quò anteriores deuenerunt, mutuò cum anterioribus coeunt: ac singuli singulis, ac si unum idemq́; corpus essent, uniũtur, & mutuam cauitatē constituunt. elegansq́; iste ramorum coitus instar semicirculi, ad exterioris scilicet renum lateris formã, perficitur. Membraneum cauumq́; istud cum suis ramis corpus, non undecunq́; renum adnatam habet substantiã. corpori enim ipsi, priusquã in ramos digeratur, anteriùs posteriusq́;, & ad internũ latus suum, non autem ad externũ, renis substantia adnascitur. Ramis uerò anterioribus duntaxat anteriùs, posterioribus uerò tantum posteriùs renis substãtia adnascitur, quousq́; ad mutuũ coitum rami ducantur. Hîc enim, ubi in plures ramos singuli diuidũtur, anterioresq́; cum posterioribus coeunt, renis substantiã adnatã undiq́; habent. quanquam inter ramos ipsos, quà nihil adnascitur ad renis interiora, uelut septum quoddam procedit, ramis non connatũ, & ab illa renis substantia prodiens, quæ ramis, dum coeunt, cõnascitur. Adeò, ut hic inter anteriores posterioresq́; corporis illius mēbranei ramos, alter quidam renis sinus exurgat, quodãmodo bipartitus. Qua enim is exterius mēbranei corporis latus, ubi id primùm ramos germinat, respicit, unicus esse apparet: quum autem secundùm septũ ex renis substantia pronatũ, uelut ad exteriora fertur, geminus conspicitur. Vna enim eius pars inter septũ & ramos anteriores, altera inter idē septũ & posteriores

[d] Vti superius monui sedulò hic inspicies tabulas 21 figuræ.

ramos porrigitur. Sinus hic inter dissecandum subhumidus exanguisq; omnino occurrit, corpus autem illud membraneum cum suis ramis omnibus, aut primus renis sinus (si ita corpus id appellare uisum sit) sanguine plenus semper inuenitur. Homines ut passim pinguetudine, quemadmodum & porci, scatent, secundum sinum quoq; adipe duriusculo, & quasi seroso humore enutrito oppletum habent: qui non solùm humanorum renum speculationem dissecantibus obscurauit, sed quibusdam accuratius sectionẽ aggredientibus ita imposuit, ut hunc adipem[e] urinarij meatus operculum quoddã esse, & urinæ in renibus excretioni seu colationi præfici, & quoddam uelut colatorium esse, scriptũ reliquerint. Qui enim suis imaginationibus & somnijs non contenti, plenam operã unà cum ratione sectioni quoq; impenderunt, si nihil aliud, saltem meatus urinarij[f] initiũ uiderunt, quod sanè ex secundo renis sinu pendet, non quidem ex humiliori sua sede, sed ex interni lateris ipsius medio: Incipit enim meatus ille ab externo latere membranei corporis, ubi primùm in ramos scinditur. deinde per eius corporis medium procedens, ex renũ medio per internum renis latus, uenæ cuiusdam instar procidit. Hæc mehercule renum est conformatio, quæ in membraneum illud corpus ipsiusque ramos serosum sanguinem renis substantiæ ui, & fibrarum eius corporis rectarum beneficio attrahi commonstrat: nimirum ut sanguis seroso illo humore ita liberetur, ut sanguinem à portæ uenæ surculis in cauæ soboles maxima ex parte assumi transmittique credimus. Cæterùm renes non uniuersum alliciunt serum, imò ut sanguis ad fluxũ per uenarũ cauitates aptior sit, seri portio unà cum eo per reliquum adhuc corpus ducitur, quã extracto iamq; concreto sanguini innatare conspicimus. Quinetiam manifestũ quoq; euadit, renum substantiam à sanguine non solùm in uena caua, sed & in arteria magna contento, aqueum illum humorem, & si quid biliosi excremẽti adhuc ipsi sit admixtum, colare, atq; in alterũ illum sinum protrudere, eumq; inde per[g] urinarium meatũ ad uesicã huic humori admittẽdo instar lagenæ pręparatã sensim defluere. Quę uerò horum meatuũ sit structura, ubi renum tunicarũ explicationem pręcedẽtibus addidero, statim audies. Renibus enim binę sunt tunicæ, ortu substantiaq; uariãtes.[h] Prima, quę exterior est, renis corpori pertinaciter nõ adnascitur, nihilominus ipsi instar inuolucri circumquaq; obducitur, & hinc etiam renis fascia uulgò nuncupatur, à peritonæo humiliorem septi transuersi sedem succingente principium ducens. Quà enim ipsi renes incumbunt, membraneas quasdam fibras producit, in membraneã tunicam, quæ renes ipsi colliget, degenerantes. Pręsens tunica frequentibus uenis instar omenti intertexitur, multa pinguedine (ut & illud) abundans, renumq; fortè actionem penicilli cuiusdã ritu fouens. Dextri quidẽ renis tunica à uena ad ipsum renem pertingente[i] propaginẽ obtinet, in membranam frequenti ramorum serie excurrentem. Sinistri autem renis tunica[k] uenã adipiscitur à sinistro uenæ cauę latere, elatius quàm renis[l] uena enatã: aliquando etiam contraria est eiusmodi tunicas implicantiũ uenarum exortus ratio. Altera renũ tunica tenuior est, & nullis uenis, neq; etiã adipe obsita, & ualidissimè, ut iecoris & lienis tunica, renum substantiæ connata. Hanc procreat tertia renem petentis arteriæ tunica, & uenæ item altera. nam dum hæc uasa reni implantantur, hę tunicæ ab eis abscedentes, in hanc renis tunicam dilatantur. Cęterùm renis[m] neruus, quem quasi prætericeram, gracilis est, neq; uenæ, neque arteriæ renis, proportione respondens. Illæ enim alterius usus, quàm nutriendi calorisq; insiti recreandi gratia, reni offeruntur. neruum autem sensum duntaxat obtusum

præstare

Marginalia: e 22, 23 fig. q.q. — f 21 fig. x. — Renum munus. — g per q.q. in v figuræ 22, 23. — Renum tunicæ. — h 20 fig. T, V. 22 o, p. — i 20 fig. Y. — k 20 fig. X. — l 20 fig. b. — Renum nerui. — m 2 fi. ca. 2 lib. 4 γ, λ.

præstare oportuit: ac proinde à sexti paris neruorum cerebri ramis, qui costarum exporriguntur radicibus, Natura singulos ad utrunq; renem diffudit, in internam ipsorum tunicam potius quàm in corpus illos dispergens.

DE VESICA, VRINAE RECEPTACVLO, & meatibus illam è renibus in uesicam deducentibus. Caput XI.

VIRILEM uesicam in primis ostendunt uigesimasecunda & uigesimatertia figuræ, hanc simul cum urinarijs meatibus detectam prorsus exprimentes, uti & quarta figura Capitis quadragesiminoni, libri secundi. Superiorem uerò uesicæ fundi partem adhuc peritonæo nexam, proponit secunda figura, tertia, sexta, decima, duodecima, uigesima. Cæterùm muliebrem uesicam pulchrè delineatam continent uigesimaquarta, uigesimaquinta, uigesimasexta, uti ex illarum figurarum Indicibus petere licet.

PERINDE sanè ac renes suis functionibus opportunam sedem sibi uendicant, tutoq; locantur: ita quoq; & uesica, & urinarij meatus.[a] Vesica enim, quum urinæ existat receptaculum, in quo hæc sensim à renibus colata (ne frequenter & perpetuò, sed rarò & simul nobis reddēda sit) coaceruatur, eam sedem meritò obtinet, qua commodè, dum urinæ copia aut qualitate molestatur, illā excernere posit: quem locum non decuit ab[b] eo quo sicca excremēta emittuntur, procul abesse. Deinde elatiorem sedem alia nutritionis organa, hac uesica longè nobiliora, altumq; situm necessariò expetentia, sibi occuparunt: adeò, ut iure quodam uesica non minus quàm rectum intestinū, humiliùs collocetur. Ad posteriorem enim[c] pubis osis sedem consistit, elatiore sua parte superiorem eius sedem modò plus, modò minus, prout urina distenditur, excedens. Est namq; oblongæ sphæræ instar aliquantulū rotunda, & superiore parte, quàm inferiore, in[d] ceruicem, angustumq; meatum desinēte, spectatur amplior, idq; situs propemodum occasione. Quanquam enim, ut uesica capacior, iniurijsq; minus exposita redderetur, figura adamussim globi modo rotūda, ipsi potius conuenisset: attamen oblongiorē, suaq; eminentiore parte ampliorem rerum Opifex hanc extruxit: ne si fortè uesicæ cauitatem, quam ex sua sortitur longitudine, latitudini adiecisset, hæc nimiū à pubis osse, &[e] recto intestino, & mulierum insuper[f] utero premeretur, eaque organa uesicæ distentioni plus æquo obstarent: quum interim superior ipsius pars, pubis os excedens, propter cedentes abdominis musculos, opportunè distendi dilatariq; posit. Vesicam enim amplam, & extendi promptam fieri oportuit, quo rariùs, ut dictum est, urina nobis reddenda ueniat. Vnde etiam mēbraneo nerueo'ue con stat corpore, quod dilatari posit commodè: & rursus, quum nihil continet, subsidere. Etenim[h] uesica læui, dura, ualida, membraneaq; constat tunica, quæ modò crasior, modò tenuior uisitur, prout nimirum aut impensiùs distenditur, aut arctatur: peculiariter hoc sibi uendicans, quòd in elatisima sui fundi parte, & qua in ceruicem desinit, ob meatuum quorundam insertiones & exortus durior crasiorq; occurrit. Hanc triplici fibrarū genere intertextam, uel pueri nouere, unguibus, dum uesicam inflant, ut promptiùs distendatur, illam fricantes, ac eiusmodi fibras, additis interdum carminibus, diuellentes. adeò, ut è uesicis, quas puer, uti nostratibus moris est, inflare, contundere, & unguibus ac digitis terere solebam, quid tunicarum fibræ apud Anatomicos essent, ilico intellexerim. Vesicam implicantes fibræ, eadem qua fibræ uentriculi, & bilis uesiculæ collocantur serie. Rectæ enim intimæ sunt,

Marginalia:

a 20 fig. p. 22, 23 r. & 24 T. 25 β. — *Vesicæ situs.*

b 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 M.

c ult. figurarū li. 1, g. — *Vesicæ forma.*

d 23 fig. o, e 25 figu. γ, d.

e 20 fig. o. 24 figu. K. f 24 fig. L. 25 figur. i, k, l.

— *Vesicæ substantia.*

h Vesicam dissectam proponit dextera figura figuræ 23, & figur. 26.

extimæ transuersæ, mediæ uerò obliquæ, pro functionum ordine situs ordinem adipiscentes. Expulsionẽ namq; præit retentio, & hanc rursus attractio. Duram uerò & crassam uesicæ tunicam fieri oportuisse, præter cætera argumento sunt, quòd in magnam molem sæpe distendi eam oporteat, quodq; urinę acrimonia & ulceribus ac calculis, idq; generis malis alijs frequenter uexetur: quæ, nisi dura esset, eam facilè lacerarent, eroderent, ac perforarent. Vt autem tunica hæc adhuc efficiatur ualidior, peritonæũ illi densum robustumq; inuolucrum peculiariter circundedit, quod secunda uesicæ censetur tunica, illic à peritonęo procedẽs,[i] quà suprà pubis os uesicæ fundus anteriorq; ipsius sedes uniuersa illi in hominibus utpote erectis, secus multo quàm in canibus ac Galeni ferè est sententia, adnascitur. In canibus enim & alijs quadrupedibus processus tantum à peritonæo uesicæ offertur, neq; tota ipsius sedes anterior peritonæo ne laxè quidem adnascitur, sed ut & posterior uesicæ sedes lęuis & lubrica cernitur. quanquã in hominibus quoq;[k] posterior uesicę sedes rectum intestinum & uterum respiciens, læuis & lubrica & aqueo humore oblita occurrat. Cæterùm cum urina uesicæ (ut & bilosum recrementum suæ uesiculæ) ad nutritionem inepta sit, Natura uesicæ[l] uenas quibus alatur, & arterias quibus calor ipsius recreetur, peropportunè distribuit, ac primùm utrinq; in ceruicis uesicę latera unam uenam, & arteriam item unam, à cauæ uenæ & arteriæ magnæ[m] ramis per pubis ossis foramen crus accedentibus deriuauit, quę hinc sursum per corporis uesicæ longitudinem cõscendentes, in tenuissimos piliq; modo graciles surculos dissipantur. Neque neruis itidem, quibus ob tristantium sensationem maximè indiguit, uesica destituitur. Quantũuis enim urina uesicæ, ut bilis minori uesiculæ, tanquam familiare quippiam influat, neq; quum naturalis est, ullam ab illa noxam patiatur: ea tamen interdũ tantum biliosi excrementi admixtum habet, mordaxq; & acris redditur adeò, ut nisi urinæ qualitatem uesica perciperet, illam diutius continens, grauiter plerunque afficeretur. Ac proinde inter cæteras corporis partes, uesica[n] neruos non minimos sensus tactus solum gratia obtinuit, eos à sexti paris ramis costarum radicibus exporrectis, & ab[o] infimis spinalis medullæ paribus asciscens. Quemadmodum uerò hęc uasa neruiq; uesicam petunt, ita quoque ex elatiore mediaq; corporis sui seu fundi regione[p] meatus quidam exoritur, qui uenæ tunica utcunque efformatus, per umbilicum incedit: cæterisq; umbilici uasis commissus,[q] inter duo fœtus inuolucra cessat, huius urinam, quæ dum utero gerimur, continuò aceruatur, illuc deferẽs: ne fortè hæc per fœtus pudendum reddita, ipsiusq; corpori circunfusa, tenellã fœtus cutem sua acrimonia exulceraret. Atq; ut huius meatus in natis hominibus nullus amplius est in hac functione usus, ita quoq; is exarescit, & uinculũ duntaxat uesicæ ad peritonæum efficitur: perinde ac binæ fœtus umbilicum subeuntes[r] arteriæ, fundo uesicæ utrinq; attensę, ac ita adnatæ, ut uesicam tunc quoq; peritonæo pulchrè committant, quum hominibus in lucem editis funiculorum instar resiccantur, & natiuo fœtus calore refocillando, aut aliàs arteriarum munere obeundo, penitus sunt inutiles. Porrò in humiliorem uesicæ sedem, præter suos neruos & uenas & arterias in cauitatem usq; ipsius, alij[s] duo inseruntur meatus ad urinam ex renibus deducendam formati. Quum enim renes quàm proximè iecori necessariò allocentur, uesica autem humilem sibi sedem uendicet, meatus quosdam effingi oportuit, urinam ex renibus in uesicam delaturos. Atq; hos uenarum corpori quàm simillimos Natura construxit. quippe simplici constant tunica, uenarum tunica paulo duriore, paucioribus tamen quàm illa

Venæ & arteria ac nerui uesicæ.

Meatus fœtus urinam educens, & fœtus peculiares arteriæ uesicæ commissæ.

Meatuum urinã è renibus in uesicam deducentium historia.

i 5 fi. O. 10 fig. P.
k 24 fig. T. 25 fig. L.
l 22, 23 fig. V. 25 fig. a.
m ulti. fig. lib. 3. L.
n 2 fig. ca. 3 lib. 4 5, u.
o 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 27, 28.
p 2 fi. M ab N ad E. 24 fig. Y.
q 3 tabellæ fig. 30 inter M, N & O. O.
r 2 fi. K, L 24 Z, &.
s 22, 23 fi. q. q. 25 fi. 4, 6.

aptiores,& tendi subsidereq; facilè possūt,& obliquæ fibræ quo minus in uesicam urina ocyus delabatur,nihil interim præpediūt. Verùm quòd his meatibus,quos Græci ab officio οὐρητῆρας,& οὐρανὰς,& πόρους οὐρητικοὺς appellant, tanta cum uenis sit similitudo,quodq; illi secus quàm uenę sanguine turgentes, can dicent,Celso albæ uenæ nuncupantur. [t] Horum principium ex secundo mihi appellato in renum corpore pendet sinu: & per primum eorundem sinum exporrecti,è caua mediaq; renum efferūtur sede,hincq; peritonæo super lumborum [u] musculos supertensi,securissimè deorsum ad uesicam prorepūt. Adnascuntur enim in progressu peritonæo,& ab illo fibras quasdam adepti, alteram assumūt tunicam,uenulis & arterijs ut peritonęum ipsum intertextam. Porrò incessus ipsorum,quum itineris longitudo nihil commodi adferre hîc possit,quàm minimè anfractuosus est.ex renum enim sinu deorsum modicè uersus interiora,ut ad uesicam pertingant, porrigūtur. Ne uerò parum firmati,& omnino pensiles uesicę insererentur,aut obliquum nimis ductum efficerent,non elatissimæ parti uesicæ,ex qua [x] meatus,urinam fœtus extra umbilicum deferens pendet, [y] implantantur: sed illi uesicæ sedi, quæ posteriori peritonæi regioni,ad quam meatus toto ductu securè firmatur, uicinior est. Consistit itaq; insertionis regio in posteriore humilioreq; uesicæ sede paulo antea quàm in ceruicem desinat:& meatus primùm uesicæ adnascūtur, & obliquo anfractu ipsius tunicam à peritonæo pronatam penetrantes, tandem in uesicæ cauitatem (alteram quoq; permeantes ipsius tunicam) aperiuntur,ingrediuntur'ue, modo sanè quàm simillimo, [z] quo bilis meatum in duodenum inseri relatum est:laxis nimirum membranulis utrinq; ad meatus foramen non aliter appendentibus,quàm si uesicæ internæ tunicæ inibi membranulæ adnascerentur. Quarum usus, membraneorum processuum bilem deducenti meatui adnatorum usui respondet, ut scilicet urinæ quidem ex meatibus in uesicam defluenti cedant: & dum uesica distenta urinam rursus in eosdem meatus regurgitare uolet,collectæ meatūq; opplentes, urinæ transitum impediant. Id quod præsentes membranulæ adeò præstant commodè, ut uesica uel flatu plurimo repleta, nihil planè spiritus per hos meatus reddere queat:pari ferè cum follibus ratione.Per foramen namq; quod à tergo illis adhiberi solet,aer quidem attrahitur:sed quū follis rursus cōprimitur, propter asserculum impetu aeris foramini appressum, nihil uenti per illud expiratur. Idem quoq; in pilis quas flatu distendimus, & organorum quæ follibus inflantur fistulis, & multis aquæductibus eleganter obseruamus. quanquā interim rerum Opifex non ita pendulis latisq; ac manifestis operculis in urinariorum meatuum insertione utatur,atq; nos ipsius industriam imitantes follibus adhibemus & organis & pilis,ac columbariorum denique fenestris,quibus admissas furtoq; ingredientes colūbas denuò egredi prohibemus. Cæterùm, & obliquum insuper meatuum urinariorum in insertione ductū, etiam urinæ per eosdem regressum cohibere, in illis quas inflamus uesicis experimur, quoties relictas meatuum portiones sursum nonnihil attrahimus,meatusq; quodammodo dirigentes,aeri in uesicam per ipsius ceruicem inflato, iter damus. Incipit autē uesicæ,uti & paulo antè monuimus, [a] ceruix aliquanto inferius quàm meatuum urinariorum consistit insertio. Humillima enim uesicæ corporis fundi'ue sedes,sui medio in arctum finitur meatum, quem uesicæ ceruicem seu collum nuncupamus: aliter in uiro quàm in muliere protensum, & alijs quoq; in illo quàm in hac adnatum coagmentatumq; partibus, & usum denique ambobus diuersum prębentem. Commune est enim utrisq;,huic ceruici uel

Marginal notes (left): t 22 fig. E, & λ. — u 17 muscul. tab. L, M. — x 22 fig. M. — y 23 fi. r. 25 fi. non procul ab α. 26 fig. M. — z 19 figur. c ad d. & 15 fi. Q ad R. — a 23 fig. à v per ο ad φ. 25 fig. γ, δ.

Marginal notes (right): Artificiosa meatuum urinam deducentium insertio. — Vesicæ ceruix.

uel meatui urinam ex uesica deferenti[b] musculum orbiculatim circumduci; quo cauetur, ne urina præter uoluntatem nostram effluat: cuius usum, situm & formam in secundo libro diffuse persequuti sumus. Deinde uiris & mulieribus per illum meatum urina excernitur: sed uiris ad seminis quoq; eiaculationem subseruit. Vnde etiam hi peculiariter[c] glandosum illud corpus adnatum habent, semen deferentium uasorum[d] insertionem suscipiens, quo corpore meatum urinæ humectante & irrigante mulieres interim destituũtur. Quinetiam mulieribus super uteri[e] ceruicem meatus hic fibris membraneis illi adnatus extẽditur, ac ubi primùm sub humillima[f] connexus pubis ossium sede cum uteri ceruice consistit, citra ullum ad superiora (quicquid Galenus interim in quinto de Partium usu libro doceat) reflexum, in illius cauitatem sinumq;[g] cessat. Viris autem ultrà[h] porrigitur, ac prominet. quamprimùm enim humillimam pubis ossium commissuræ regionem superauit, penis corporibus subnatus, ad elatiorem usq; pubis ossium commissuræ sedem ascendit: & hinc rursus, prout rigidus flaccidus'ue est penis, aut sursum spectat, aut propendet, nunc σ Græcorum, nunc S Latinorum elementum exprimens. At hæc unà cum generationis organis (quorum iam ob partium connexum uiciniamq; instituendus est sermo) opportuniùs pertractabuntur.

b 22, 23 fi. g. 25 fig. γ.
c 22, 23 figur. ξ.
d 23 fig. ρ.
e 25 figur. x, x.
f 1 fig. ultimarum figur. 15.
g 25 fig. A. 27 fig. L.
h Pete hæc ex 1, 2 fig. cap. 49 li. 2 ad G, A, B.

NATVRAM PROPAGANDAE SPECIEI prouidisse. Caput XII.

INITIO librorum de Sanitate tuenda, Galenus ex corporis humani primordijs hominem necessariò morti obnoxium esse, pulchrè colligit. Imò præterquàm quòd corpus humanum mixtum genitumq; esse constat, idipsum immortale incorruptibileq; nequaquam potuisse fieri, arteriæ, uenæ, nerui, caro, & id genus partes reliquæ, è quibus conformatur, abundè commonstrant. Quando itaq; uel materiæ occasione, hominem producere immortalem non licuit, rerum Opifex ipsi ad immortalitatem quod potuit auxilium machinatus est: instar boni ciuitatum cõditoris, cui non præsens duntaxat cohabitatio cordi est, sed modum quoq; prouidet, quo uel in æternum, uel ad quàmplurimos annos ea duret. Sed ciuitas quidem, quantumuis bene fortunata, quæ non unà cum seculis ætatibusq; quandoq; intercidat, nulla uidetur unquam instituta. Prouidi uerò solertisq; rerum Opificis opera, quæ multis annorum millibus iam suffecerunt & perdurarunt, adhuc permanent, rara quadam arte ab ipso inuenta, qua semper pro hominibus qui corrumpũtur noui succedant, perpetuaq; speciei conseruatio fiat. Homines namque initiò ita extruxit, ut unus quidem potissimùm fœtus principij rationem exporrigeret: alter autem id suscipiens, fœtum enutriret, foueretq;. Sic uiro organa, ipsos scilicet[a] testes addidit, qui semen, præcipuum noui constituendi hominis principium, efformarent, uasa illis adiungens duplicia:[b] alia quidem materiam, ex qua hi aptè illud cõficerent, apportantia:[c] alia uerò confectum iam semen in unum[d] meatum, qui opportunè id in[e] uterum proijciat, deducentia. Is enim mulieri datur, ut principium hoc concipiat: deinde is quoq;[f] uasis conseritur, quorum beneficio genitura temporis successu enutriatur, ac singulari miraculo in nouum hominẽ prodeat. Interim &[g] testes,[h] uasaq; illorum functionibus seruiẽtia, uterus sibi uendicat, ut & mulier aliquam primarij principij rationem fœtui adijciat. Quinetiam his omnibus non hominum duntaxat, sed & cæterorũ animalium generationi

Partium generationi subseruientium breuis enumeratio.

d 22, 23 figur. ζ.
b 22, 23 fi. u, x, α, dein γ, δ, ε.
c 22, 23 fig. u, θ, ι. etc.
d 23 fi. o, φ.
e 24 fig. L. 25 fi. i, k, l.
f 25 fi. n, y.
g 25 fig. r.
h 25 fi. primum d, g, o, p. dein t, t, u.

nerationi famulantibus organis meras commiſcendorum corporum libidines, & peculiarem quandam delectationis uim ad procreationem, rerum Opifex copulauit: ipſi uerò animæ ea uſuræ, mirabilem quendam & indicibilem utendi appetitum quoque elargiens: à quo animalia incitata, etiamſi ſtulta, aut iuuenilia, aut ratione prorſus priuata fuerint, prouident tamen ſucceſsioni ſpeciei, haud ſecus quàm ſi omnino eſſent prudentia. Quum enim Opifex haud ignoraret, ſubſtantiam, ex qua inſtrumenta hæc creauit, perfectam ſapientiam neutiquam admittere, illecebrem, & uelut ineſcationem, quam ſolam accipere poterant, ad ſalutem conſeruationemq; ſpeciei ijs indidit, delectationem uehementiſsimam illarum partium uſui adijciens. Atque hinc illa in Timæo Platonis, de generationis amore à Deo nobis ingenito diſſerentis, eſt ſententia: Quocirca pudendorum naturæ in uiris inſita uis inobediens ac imperioſa, & quaſi animal non exaudiens rationem, furioſarum libidinum uiolentia, ſubijcere ſibi cuncta conatur. Vulua quoque & uterus in fœminis pari ratione animal auidum generandi, ſi intempeſtiuè diuq; à generando abſtineat, ægrè fert moram, plurimumq; indignatur. Vt amorem nunc præteream, quo animalia ſuos proſequuntur fœtus: & temperiem à Natura mulieri priuatim conceſſam, ut non ſolùm utero adhuc contento fœtui alimentum ſubminiſtret, uerùm natum quoque ſuis mamillis ſedulò & ſolicitè enutriat. Quàm uerò hæc, reliquaq; generationi ſubminiſtrantia organa affabrè extructa ſint, iam paulatim enarrare aggrediar, à uirorũ organis ſumpto ſermonis initio.

Vtendi appetitus generationis organis adiectus.

DE VIRORVM ORGANIS GENERATIONI ſubſeruientibus. Caput XIII.

PRAESENTIA organa primùm uigeſima figura, mox uigeſimaſecunda & uigeſimatertia abſolutiſsimè exprimuntur.

TESTIVM in uiris[a] ſitus nulli non eſt conſpicuus, ut & binarius ipſorũ numerus, unde etiam δίδυμοι & gemini appellantur: quamuis interdũ unus tantum, & interdum tres ſimul reperiantur: at id rariùs quàm nonnulli exiſtimant, tertium teſtem tuberculũ aliquod pręter naturam in ſcorto reconditum enumerantes. Teſtes rotundi ſunt, ſed paulo admodum oblongiores, quàm aut lati, aut profundi: dein humiliori parte obtuſiores, amplioresq;, quàm ſuperiori ſede uiſuntur. uerùm & id ipſis accidit admodũ obſcurè: etiãſi teſtes, ouorũ nomen à pleriſq;, & præcipuè Arabib. inuenerint. In externa ſuperficie nullũ penitus ſinum, impreſsionem'ue, aut inæqualitatem obtinent: ſubſtantiaq; conſtant alba, lactea, molli, & ſibi undecunq; ſimili ac continua, niſi quòd[b] uenulis frequentibus, ijſdemq; exiguis tenuiſsimisq; oppletur, ob idq; rara cauernoſaq;, perinde ac lienis[c] ſubſtantia, apparet. Virorum enim teſtes nullum omnino ſinum cauitatem'ue ſortiuntur, præter eam quæ ſecundariò ipſis eiuſmodi uenularum gratia accedit. Vnde autem uenę, uaſcula'ue, quæ teſtium ſubſtantiæ implicantur, ortum ducant, ſimulatq; teſtium inuolucra expreſſero, ſubiungam. Teſtes itaq; pluribus tunicis ſeu inuolucris integuntur, alijs quidem utriq; teſti communibus, alijs autem priuatim ſingulos teſtes inuoluentibus. [d] Cutis enim & carnoſa[e] membrana ambos teſtes non ſecus quàm uniuerſum corpus, amplexantur, & duo illis communia ſtatuunt inuolucra: cutis quidem unum, quod reliqua corporis cute tenuius eſt, & uelut ſutura quadam & rugis interſtinguitur: ac quibuſdam ſcrotum, quibuſdam uerò (qui ſe Latinius

a 22 & 23 fi. ſ. *Teſtium ſitus ac numerus.* *Teſtium forma.* *Subſtantia.* *b 23 fig. T & V.V.* *c 19 fig. I, K.* *Teſtium inuolucra, utriſq; teſtibus communia.* *d 20 fi. r, ſ.* *e 20 figu. t.*

Latiniùs loqui existimant) scortum, Græcis uerò ὄσχεον dicitur. Alterum autem carnosa efformat membrana, hîc perinde ac cutis, longè quàm in reliquo corpore tenuior, sed uenis frequentioribus intertexta. Præter hanc uerò tenuitatem, cutis & membrana aliud quoq; peculiariter hîc, ut & in fronte ac pene, sibi uendicant, quandoquidē nullus inter ipsas interuenit adeps: non aliter profectò, quàm si Natura uirorū testibus laxius tenuiusq; uoluisset à cute & ea membrana obduci inuolucrū, à uirorumq́; testibus nō minus quàm à cerebro omnē abesse pinguedinē. Nam etsi membranarum, quę uenis arterijsq; frequētibus intertexuntur, circa testes adsit copia: nullus tamen, ut ferè in reliquo corpore esse solet, hîc conspicitur adeps. Tunicæ singulos testes priuatim inuoluētes, amplitudine, structura & tenuitate inuicē admodum uariāt.[f] Vna enim, quæ & exterior est, testē cum suis uasis ad eam usq; sedē, qua magnæ peritonęi cauitati cōmittuntur, induit, ualida quidē, sed tenuis, uenisq; abundās. [g] Quà enim uenā arteriamq; seminales, ac dein uas semē à teste sursum ducens, ex peritonæi magna cauitate in inguinum regionē, ipsumq́; scortum duci audies, illic peritonæum hanc educit tunicā, quæ peritonęi pars processusq; meritò censetur, itaq; ab ipso peritonæo prodit, ut scortum à cute deduci pronasciq; cernimus. Hæc tunica[h] exteriori superficie, qua ipsam carnosa contingit membrana, fibris quibusdam membraneis illi connascitur, adeò sanè frequentibus, ut interdum has aliam quandam testium tunicam cōstituere arbitratus fuerim. Atq; ita etiam, ubi dextri testis tunica sinistri testis spectat tunicā, ambæ fibris mutuò committuntur: ob idq; etiam externam superficiem non admodum leuem habere uidentur, sed membranarū inuicem connatarum modo asperā ac fibrosam.[i] Interior huius tunicæ superficies, quà testem ipsiusq; uasa respicit, læuis, & aqueo quodā humore obducta est: neq; ulli penitus corpori connascitur, præterquàm quod elatiore sua[k] parte peritonæo illic continuatur, adnasciturq;, ubi ab ipso principium sumit: quin & inferiori testis parti ualidè[l] applantatur, non quidem testis corpori, sed humillimæ uasis semen à teste deferentis parti, quà id sursum secundùm testis humiliora reuoluitur. Ad hæc, ipsa tenuissimæ membranæ interuentu, interna sua superficie membranæ adnascitur, quæ à peritonæo enata,[m] uenæ quidem seminali alteram constituit tunicam,[n] arteriæ autem tertiam. Atq; is connexus non orbiculatim ad uasa perficitur: sed secundùm rectam duntaxat lineam, quæ ad posteriorem uasorum sedem consisteret. Huic tunicæ aliquid cum carnosa corporis membrana commune obtigit: ut enim hanc carnosis quibusdam fibris[o] aliqua sui parte augeri, intertexiq;, ac in musculi naturam degenerare dictum est, sic ista quoque testis tunica secundùm totam ipsius[p] longitudinem posteriori in sede, à peritonæo usque ad humillimam testis partem,[q] carnosas nanciscitur fibras, & longi strictiq; cuiusdam musculi refert naturam, quem tunicę innatum cernimus, nusquam ab illa abscedentem, sed unà cum ipsa à peritonæo incipientem, & etiam inferiori parti uasis à teste semen deferētis, simul cum tunica[r] adnatū: quæ præterquàm quòd testem cōmodissimè integit, illumq; suspensum continet, musculi etiam illius beneficio, quasi uoluntario motu testem, idque potissimùm coitus tempore, sursum allicere sentitur. Porrò musculi huius occasione, quòd scilicet ruber, ut reliqua caro, sit, hanc tunicam ἐρυθροειδῆ priuatim appellatam à Gręcis arbitror. aut etiam ob[s] uenarum gracilium illam implicantium copiam, quæ ruborem quoque aliquem conciliat. Non desunt interim, qui ipsum ab ἐλύτρου (quod uelamen uaginamq;, quam inuolucrum pulchrè refert, Græcis significat) specie, ita

nominari

Priuata singulorum testium inuolucra.

Testis musculus exteriori ipsius inuolucro innatus.

f 20 fi. x. integra est. uigesima autē secunda ad φ, φ, ψ, χ dissecta.

g 22 fig. φ, φ transmittit γ, δ, & α.

h 20 fig. α cui adnascebatur t.

i 22 fig. φ, φ, ψ, χ.

k 22 fi. φ, φ

l 22 fi. χ applātatur ι.

m 22, 23 fi. u, t.

n earundē fi. α uersus d, & ι.

o 3 muscu. tabu. A, Γ.

p 22 figu. à φ ad χ. aut ι.

q 22 fi. ψ.

r 22 fi. χ adnascitur ι.

s 20 fig. α.

nominari astruunt, λ in ρ Atticorum more conuersum esse conijcientes.[t] Alterum uerò priuatũ testis inuolucrũ, nihil præter testis corpus substantiamq; cum implexis huic uasis amplectitur, testis figuræ ad amussim respondens, aut potius illam efformans. Quippe dura & crassa ualidaq; admodũ est membrana, testis substantiam utcunq; mollem ac sequacem inuoluens. Atque is sanè præsentis tunicæ præcipuus censendus est usus. dein in hoc conducit, ut ipsius interuentu & medio, uasa testi committenda ipsi adnascantur. Tunica enim hæc laxior, tenuior, molliorque inibi cernitur, ubi uasa illi committuntur, quàm per reliquam circunferentiam. Et elatiori quidem tunicæ parti uena ac arteria testi sanguinem spiritumque deferentes[u] adnascuntur, ac quamplurimi ramuli eam tunicam hîc[x] perforantes, in testis substantiam[y] exporriguntur. Præter hos uerò, alij quoque deorsum in tunicæ illius corpus frequentes, sed perquàm graciles[z] surculi à uena arteriaq; seminalibus deriuantur, in tauris & arietibus instar uitis capreolorum eleganter deducti. In posteriori uerò sede, tunica hæc per uniuersam ipsius longitudinem ualidissimè adnatos habet omnes deferentis semen uasis[a] anfractus testi obductos, inibi etiam undecunque tenuibus ac uisum fugientibus foraminibus pertusa. Cæterùm per reliquam exteriorem ipsius superficiem, læuis & aqueo humore perfusa, nulliq; penitus parti connexa cernitur. Interna uerò superficie, qua hæc tunica testis substantiam continet, undecunque illi substantiæ[b] connascitur. Porrò hanc à primis Anatomes professoribus, qui testem δίδυμον uocauere, ἐπιδιδύμιδα, quasi supergeminalem dixeris, appellatam sat scio: quicquid alij de testis nugentur capite, qui quum tunicam hanc ignorarent, & apud ueteres Græcos ἐπιδιδύμιδα legerent, præter[c] elatiorem testis partem, Galeno testis caput procul dubio nuncupatam, aliam effinxerunt particulam, quæ parui testis instar, testi imposita, ipsius caput & ἐπιδίδυμις uocaretur. Alij horum errore (quem & alij Græcorum interpretes, ἐπιδιδύμιδα testicularem uenam uertentes, mirificè auxerunt) elusi, sed sectionem interim aggredientes, quum huiusmodi caput non reperirent, Arabes quosdam imitati, uas aliquod hoc nomine appellandum finxerunt, quod inter testem & uenam ac arteriam seminales, quæ præsenti tunicæ primùm adnascuntur, medium posuere,[d] eam fortasse semen deferentis uasis particulam ita appellantes, quæ ipsius est principium, & in posteriori testis sede elatiorem huius regionem orbiculatim aliqua ex parte complectitur. Sed quum ex resectione horũ nugæ etiam leui opera obseruentur, postposita nominũ contentione, hanc ex proprijs cuiq; testi tunicis alterã habeto, & δαρτὸν etiã ueteribus Græcis appellatã scito, nũc uasorum historię mentẽ alacriter accõmodans. Ad singulos itaq; testes singulę pertingũt uenę, ac item arterię, ortu differẽtes.[e] Vena nanq; dextrũ accedẽs testẽ, à uenę cauę caudice demissiùs quàm uenarũ ad renes exporrectarũ origines pendent, principiũ ducit: non quidẽ à dextro caudicis latere, sed ex superiori anterioríue ipsius sede ad dextrum modicè declinans, idque oblongo quasi & crassiusculo[g] tubere. Sinistri uerò testis[h] uena, ex[i] uenæ sinistro reni exporrectę humiliori sede originẽ habet. Huiusmodi uenarum ortus plerunq; cernitur, nõnunquã uerò, sed rarius, à sinistro cauę caudicis latere[k] ramulum exporrigi cõspicies, qui deorsum ad sinistra repens, sinistræ seminali uenæ commiscetur. Galenus idem & dextræ seminali uenæ aliquando contigisse testatur, quod scilicet à dextri renis[l] uena egrediens[m] surculus, deorsum protenderetur, & cum uena coiret à cauæ caudice principium obtinenti. At nescio quid Prometheis in mentẽ uenerit, qui suis somnijs

u 22 figur. N,O.
x 22 fig. P.
y 22 fig. R & V, V.
z 22 figur. sub O.
a 22 fi. z, 6, 1, & E, F, G.
b 22 figur. Q, R.
c 22 figur. ad O.
d 22, 23 fi. 1, et 23 fig. E.
e 22, 23 fig. u, t.
f 22, 23 fig. m, n.
g 22, 23 fi. u.
h 20 fi. e. 23 fig. x.
i 22, 23 fi. n.
k 22 fig. y fertur ad x.
l Spectatur id fig. capiti 9 li. tertij inserta, ad C, quod miscetur u.
m 22, 23 figuram.

Vasorũ testibus sanguinem ac spiritũ deferentium numerus, mox & ortus.

hominem in cathedra fingẽtes, dextram ſeminalem uenam à dextri renis uena, ſiniſtram autem ex cauæ caudice toties enaſci docent, quoties ſiniſter ren elatiorem dextro ſedem occupat: quaſi uerò dextra uena nõ demiſsius multò, quàm renum uenæ, initium duceret: & quia plerunq; dextri renis uena nimis elata eſſet, teſtis dextri uena à cauæ caudice deriuaretur. Nos crebrò eum renum obſeruauimus ſitum; ſed dextri teſtis uenę aliud principiũ ſemel duntaxat, quamuis tunc ambæ ſeminales uenæ à renũ uenis originem mutuabant. Venæ ab ipſorum initijs deorſum in latus protenſæ, peritonæo fibroſis nexibus qui in alteram earum degenerant tunicam committuntur, coniuges arterias ſortitæ. Vtræq; enim arteriæ humilius quàm, dextrum teſtem petentis uenæ principium conſiſtit, è directo & ſibi proximę ex anterioris magnæ arteriæ ſedis medio [n] promuntur: ac dextra quidem cauæ uenæ [o] caudicem (quod hactenus parum à diſſectionum profeſſoribus animaduerſum miror) conſcendens, deorſum obliquè ad dextri teſtis uenam properat. Siniſtra uerò, ſui lateris uenam accedens, non ſemel mihi defuiſſe uiſa eſt, ſiniſtri teſtis uena ſolito tunc longè ampliore. Ab arteria uerò ſiniſtro reni communicata illam enaſci, uix unquam uidi: quanquam id interdum accidere poſſe, non eo inficias. quòd tamen crebriùs par uenarum & arteriarum teſtes petentium (ut paſsim Galenus docet) obſeruetur exortus, nequaquam conceſſero. Dextra uena & arteria (idem de lateris ſiniſtri uaſis ſubaudito) ſeſe inuicem contingentes, peritonęo (uti dicebã) fibroſis mẽbraneis'ue nexibus alligãtur, decliuesq; deorſum protenſæ, ſuper [p] urinariũ meatũ ex dextro rene urinam ueſicę deferentẽ ducũtur, peritonęo in progreſſu [q] tenues ac perquàm graciles ſurculos diffundentes. Quum primum uerò uaſa hæc ad coxendicis oſsis uſq; [r] ſedem perueuerint, qua [s] ſeptimus femur mouentiũ muſculos deorſum uerſus minorem femoris [t] proceſſum fertur, illa peritonæum iuxta internum eius muſculi latus [u] permeant: & ex magna peritonæi amplitudine procidentia, in [x] exterius teſti peculiarium inuolucrum quòd hîc à peritonæo principium ducit, pertingunt, unà cum neruulo nimis quàm gracili & obſcuro ad teſtem contendente, qui interdum à ſexti paris neruorum cerebri [y] propagine coſtarum radicibus exporrecta, [z] interdum uerò à uigeſimo primo ſpinalis medullæ neruorum pari diducitur. Porrò peritonæi [a] foramen uaſa tranſmittens non ita patet, ac ſi quis ori pennam inderet, aut illa chartam hanc pertunderet: ſed peritonæum exactiſsimè [b] uaſorum lateribus connaſcitur, tutò ipſa non ſecus tranſmittens, quàm ſeptum tranſuerſum, & quibus id ſuccingitur membranæ, ſtomacho & uenæ cauæ [c] uiam offerunt. Simulatque uerò uaſa illud peritonæi foramen ſuperarunt, obliquè deorſum ad elatiorem dextri teſtis ſedem [d] ducuntur, & arteria non amplius, ut in reliquo proceſſu, uenæ duntaxat accumbit, fibriſq; membraneis tantum [e] connectitur, ſed uaria quadam peculiariq; ratione uena cum arteria [f] coit, & ambæ inuicem commiſcentur, [g] corpuſq; unum pyramidis anteriùs poſteriuſq; depreſſæ inſtar efformant: cuius quidem conus inibi conſiſtit, ubi uaſa primùm inuicem permiſcentur: uaſis uerò, ubi eadem elatiori teſtis parti committuntur. Per uniuerſum hoc corpus ramorũ myriades inuicem cõplexi obſeruantur, non quidem omnes rectà deorſum procedentes, ſed alij partim rectà, partim orbiculatim, partim tranſuerſim, alij alio modo inuicem implicari apparent: impoſsibileq; eſt, unã ductus ſeriem, unum'ue ordinẽ hîc animaduertere. Neq; etiam, quod alijs traditum eſt reſectionis profeſſoribus, ibidẽ expendere ualeo, quo'nã pacto maiorẽ uaſorum dextrũ teſtem petentiũ, quàm quę ſiniſtrum

Vaſorũ iſtorũ ad teſtem ductus.

Teſtis neruulus.

Venæ cum arteria cõmixtio & implexus.

n 22, 23 fig. α educitur ſub u & b.
o 22, 23 fi. g.
p 22, 23 fig. ſuper q.
q 22, 23 fi. β.
r 1, 2, 3 fig. cap. 29 lib. 2 I.
s 8 muſcul. tab. Λ.
t 1, 2 fi. cap. 30 lib. 1 a.
u 23 fi. φ, φ.
x in u 20 figure.
y 2 fi. cap. 2 libri 4 ab i iuxta ε.
z 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 49.
a 22 fi. φ, φ.
b 22 fi. γ, δ.
c 7 muſcul. tab. r, ſ.
d Ductum huc pete ex 20 fig. que teſtes ſuo loco oſtẽdit.
e 22 fig. γ.
f 22, 23 figu. δ.
g 22, 23 fi. à δ ad ε, aut 23 fi. à C ad D, aut N ad O.

sinistrum adeunt, implexum fieri nugētur: quùm mihi hac ex parte uasorum nullum conspiciatur discrimen: & aliunde profectò, quàm à maiori illo, minori'ue implexu, masculorū fœminarumq́; pendet procreatio. Porrò quum tot ramorum in[h] membrana illa, quam peritonæum uasis inibi offert, quà illi fibrosis nexibus in ipsius magna cauitate, toto incessu hærēt, implexus fiant, corpus id nidum erucis aut lumbricis oppletum referre uidetur, aut etiam senioris rustici aut baiuli suræ, temporum'ue cutem uaricibus turgidam. Vt enim multifariam in illa uenæ uarices'ue inæqualiter extuberantes, errabundo ductu feruntur: ita quoque in hoc quod narramus corpore, uenæ seminalis ac arteriæ innumeræ soboles oberrant. Perquàm rarò enim accidit, uarices capreolorum pampinorum'ue uitis imaginem exprimere: sed ipsæ, uti dicebam, hîc rectà, illic transuersim & obliquè, urieq́; admodum prominēt. Ab hac igitur similitudine reor parentes illos, qui pueros in cadauerum consectionibus exercebant, corpus hoc κιρσοειδῆ παραστάτην, quasi uaricosum assistentem, aut adstitem diceres, appellasse. non secus quàm in nono de Partium usu libro fecit Galenus, quum inibi in caluaria reticularem quendam comminiscitur implexum. Cæterùm in reliquis de Partium usu libris, unà cum Herophilo, nomen id[i] alij ferè parti, neque illi semper (ut paulo posteriùs explicabo) eidem attribuit. & in libris de Semine, à uitis pampinorum figura[k] corpus hoc, cuius modò historiam instituimus, pampinoforme frequenter uocitat, ipsum à uaricosa specie, cui alioquin proximè accedit, distinguens. Vtcunque uerò illud nuncupes,[l] basi sua, elatiori sedi intimæ testis tunicæ adnascitur:[m] ac multos ramulos rectà hanc tunicam perforantes, elatiori testis parti distribuit, multipliciter per testis substantiam, perinde ac iecoris uenæ in ipsius substantiam, disseminatos, & perquàm tenui constantes tunica. Præter ramos, quos rectà uaricosum hoc corpus testis substantiæ offert, alias per ambitum dictæ nunc tunicæ frequentes, & uenis in adhærente oculi[n] tunica sparsis, quàm simillimas soboles diffundit, à quibus denuò germina in testis substantiam pertingunt. Hæc uenæ ac arteriæ seminalium est series, quas siue ita, siue uasa testi sanguinem spiritumque deferentia, aut præparantia uoces, nihil moror, modò ipsas à iam recensendo[o] uase prorsus distinguas. Ad externum enim uaricosi illius corporis latus, quà testi implantatur,[p] aliud corpus album, & durioris nerui modo durum, intimæ testis tunicæ adnascitur, hincq́; incipit: & exteriùs, quà testi non committitur, gibbum, quodammodoq́; teres est, latius nonnihil quàm crassum se offerens: quà uerò tunicæ illi connatum est, secundùm conuexum testis, cauum[q] existit. Hoc itaque corpus ab externo uaricosi corporis latere incipiens, secundùm illius posteriorem fertur sedem: & deorsum modicè uersus interiora prorepens, secundùm posteriorem sedem intimæ testis tunicæ ualidissimè tantisper adnascitur, donec ad humiliorem testis[r] descenderit sedem: à qua denuò sursum[s] reflectitur, intimæ testis tunicæ attensum, incumbensq́; quidem, at non amplius illi connatum, neque eandem ut hactenus formam retinens. Per totum enim ductum, quo testis tunicæ corpus id nectitur, propemodum æqualiter crassum, eiusdemq́; figuræ est, quam compacto uitis aut cucurbitæ capreolo & pampino assimilare queas. quanquam tamen non in orbem, sed uelut in latera, huius corporis reuolutiones fiant, ad eum ferè modum, quo angues & anguillas ocyus repere cernimus. Huius namque corporis anfractus & gyri admodum inuicem continuæ & connatæ conspiciuntur, ut & lignorum uermibus eas assimilare integrum sit. Respondent enim illis, & deinde etiam

Venæ ac arteriæ in testis substantiam, ipsiusq́ proximū inuolucrum insertio.

Vasis semen à teste ad uesicæ ceruicem deferentis historia.

multum referunt cerebelli[t] processus, quos in septimo libro à uermium imagine nomen inuenisse dicam. Atq; hinc etiam fortassis in Arabum interpretibus lumbrium nomen legitur: ita enim presens corpus, quà testi connascitur, Arabum nonnulli uocauisse uidentur. nam eorum aliqui, etiam[u] implexum uenæ arteriæq; supra sedem testis elatiorem conspicuum, ita nuncupauere. Porrò corpus hoc, quod uermi assimilabam, nihil prorsus imagine uaricibus inæqualiter, neq; eadem serie extuberantibus, accedit. Quanquam si bene Galeni sententiam in libris de Semine percipiam, is alibi has[x] reuolutiones ex Herophili suffragio κιρσοειδῆ παραστάτην appellari uelit: alibi autem eo nomine appellitet, aliam huius quod iam tractamus corporis[y] sedem, qua id peni inseritur. quæ uerò ea sit, ubi corpus istud sermone ad ipsius usq;[z] insertionem, & illius cum corpore alterius lateris coitum deduxero, audies. Ad hunc itaq; modum corpus id intimæ testis tunicæ connascitur: &[a] exterius, demptis reuolutionum impresionibus, læue est:[b] intus uerò, quum ab intima testis tunica acutiori cultello adimitur, asperum, sed nullis quæ oculis subijciuntur meatibus peruium est. Neq; etiam aliter uenæ aut arteriæ modo cauum esse uisitur, non hîc solùm quà testis tunicæ cõnascitur, uerùm neq; quà ab illa abscedens, sursum fertur. Quum primùm namq; ad inferiorem testis partem descendit, rectà[c] sursum reflexum, sensim angustius efficitur: & non amplius inuolutum, in teretem quasi neruum desinit. atque id ipsi maximè euenit, ubi elatiorem testis partem sursum scandens superat. Quò quum pertigerit, anteriori illius[d] corporis, quod nos uaricosum esse diximus, parti uersus interiora innititur: & ipsi tenuis membranulæ interuentu connexum, tantisper ascendit, donec per peritonæi[e] foramen, quo uena & arteria seminales ducuntur, in peritonæi cauitatem pertingat. In hoc transitu teres istud corpus non amplius anteriori uenæ arteriæq; parti[f] attenditur: sed in posteriora reflexum, sub illis in peritonæum transcendit.[g] Hinc ex dextro latere (dextri enim testis enarrationem prosequor) ad posteriorem pubis ossis sedem reflectitur: & posteriori peritonæi parti connexum, super[h] urinarium dextri lateris meatum sub[i] uesica deducitur. Eódem pari omnino ratione, à sinistro teste corpus simile perfertur: & ambo sub posteriori uesicæ sede super[k] rectum intestinum ad uesicæ ceruicis initium protensa, sensim mutuò[l] appropinquant: & latiora crassioraq; facta, inter se tandem coeunt: unumq; corpus sub uesicæ ceruicis initio constituentia, in[m] glandosum, quod paulo pòst explicabimus, organum absumuntur. Hoc[n] corpus à teste ad uesicæ ceruicẽ procurrens, id sanè est, quod Herophilus σπερματικὸν πόρον appellauit: quodq; nos uas semen deferens, ad illius imitationem, aliquando & iactatorem, uibratoremq; dicimus. nam re uera corpus hoc à testis substantia semen assumens, ad penem id defert. Porrò ut cauitas ipsius uniuerso suo ductu perquàm obscura est, raroq; admodum sectione deprehenditur: ita quoq; obscuriores[o] meatus foraminaq; sunt, quæ à teste per intimam ipsius tunicam in eius corporis aut uasis semen deferentis reuolutiones pertinent. Præterea uasis huius in penem[p] insertio conspectum quodammodo fugit, & coitus, aut aliàs excretionis seminis tantùm tempore aperitur. quod quidam Patauij dissectus, facilè edocuit, qui ante suspendium inuoluntario seminis fluxu laborãs, hos meatus omnes apertos laxosq; habuit, eos potissimùm, qui ex testibus in deferẽtis semen uasis reuolutiones gyros'ue pertingunt, & quibus dextrum & sinistrum deferentia semen uasa in uesicæ ceruicem terminãtur. Herophilus, & ex ipsius suffragio Galenus,[q] hîc ubi dextrum uas sinistro permiscetur, amboq; paulo antea quàm coeant, latiora crassioraq;

t 11 fig. E 7 G, ζ, & H. I.
u 23 fig. à C ad D. & ab N ad O.
x 23 fig. κ, θ, ι, & L
y sinistra fi. figuræ 23 iuxta ξ.
z eiusdẽ figur. ξ.
a 23 figu. I.
b 23 fig. H.
c 22, 23 fi. ab ι ad κ.
d 22, 23 fi. d, ε. aut 23 fi. C, D.
e 22 fi. φ, φ trãsmittẽtia d.
f ad λ 23 figuræ id spectatur.
g 23 figura à λ ad ξ.
h 22, 23 fig. supra dextrum q.
i 22, 23 fig. sub r.
k 22 fig. ✱.
l in sinistra figura 23 fig. ad ξ.
m 22, 33 fi. ξ.
n 23 fig. κ, θ, ι, κ, λ, ξ.
o 23 fig. H.
p 23 figu. c.
q in sinistra figura 23 figu. ad ξ.

sioraq́; reddi diximus, alijs quibusdã reuolutionibus hæc uasa circũagi inuolui q́; uidentur innuere, quũ & in hac sede præsentia uasa subinde παραστάτην κιρσοειδῆ nominãt. Vasa hęc inibi nunquã nisi perquàm * obscurè mihi in hominibus inuolui uisa sunt: & si quæ sit reuolutio, ea penitus illi similis apparet, quã hæc uasa obtinẽt,[r] quà primùm ab intima testis tunica nõ amplius illi tunicæ connata sursumq́; cõscendentia abscedũt. tale enim quid canes, & magis adhuc caudati simij & tauri indicant, modicè conspicuis reuolutionibus ea sede frequenter donati. Cęterũ corpus[s] glandosum, in quod deferẽtia semen uasa, postquam coiere inseruntur, quodq́; Herophilus ἀδενοειδῆ παραστάτην appellat, ad humillimam uesicæ partem ipsiusq́; ceruicis initium reponitur, estq́; unicum & subinde utrisq; simul testibus grandius: at nõ ad amussim rotundum. anterius enim & posteriùs nonnihil depressum, à lateribus autem rotundum instar globi cernitur. per ipsius uerò medium, uesicę[t] canalis procedit, qui hic paulo quàm in reliquo progressu latior, amplior'ue existit: non tamen, quod manifestè conspici possit, à semen deferentibus uasis foratus, sed asper duntaxat, ac inæqualis & rugosus: idq́; potissimũ in posteriori ipsius sede, ubi interdum deferentium uasorum ingressum accurato studio secantes, cõspicuè deprehendimus. Deinde uesicę ceruix, qua per glandosum hoc corpus fertur, distincta ab illo neutiquã membrana est. nam solus glandosi corporis sinus communem hic urinæ seminiq́; meatum cõficit, per reliquum autem processum canalis ille priuatum est corpus,[u] orbiculari musculo statim à glandoso corpore circundatum, &[x] dein duobus quæ penem præcipuè constituunt corporibus adnatũ. Quæ uerò hæc penis sint corpora, quæq́; uniuersa ipsius habeatur constructio, simulatq; singulorum quæ iam complexus sum usus, succinctè ascripsero, peculiari Capite recensebo. Quum primùm itaque hactenus commemorata diligenti sectione eris aggressus, ex iecoris, pulmonis, & renum fabrica, multorum autorum sibi pugnantium neglectis dogmatibus, pulchrè doceberis, testium substantiam ingenita sibi facultate, ex materia quam uenæ ac arteriæ illi deferunt, ac per totum testem diffundunt, semen efficere: & quemadmodum iecoris caro sanguificationis opifex censetur, ita & hanc testium substantiam seminis procreatricem, paremque hic organorum constructionem, ac in iecore esse. Perinde enim ac cibos nutritioni aptos ore assumimus, eosq́; uentriculo conficimus, & quod cõfectum elaboratumq́; est, ex intestinorum anfractibus longo ductu in iecoris cauũ fertur: ita quoq; optimam sanguinis spirituumq́; portionẽ testium uenę ac arteriæ ipsis perferunt. non quidem breui aliquo, aut non anfractuoso progressu, uerùm longissimo, & innumeris reuolutionibus spirisq́; tortuoso & oberrante: ut materiã testi præparatam, seminiq́; efficiendo magis opportunam communicent. neq; id in unam amplam testibus incisam cauitatem, sed in tenuissima, eademq́; tunica subtili admodum formata uascula, per testis substantiã frequentissima serie distributa. Nimirum ut testis substantia (quemadmodum de iecoris carne dictum est) facultate sibi insita sanguini & spiritui perfectam seminis naturam impertiat. Atque hæc facultas in masculis roboris & uirilitatis, in feminis muliebritatis causa existit: corpusque uniuersum ita alterat, ut id quod neq; mas, neque femina per se esset, mas uel femina euadat. Rursus ut in iecore uenæ cauæ surculi ex portæ ramis sanguinem assumebant, atq; in illis quoq; is perfectius elaborabatur: sic etiam pori meatusq́; innumeri, sed gracillimi, paratum à testib. semen in deferentis uasis anfractus testi cõnatos exporrigunt: ut hinc rursum ex utroque teste semen in eam sedem in uiris deducatur, qua

In margine: * In tab. 4 fig. cap. 49 lib. 2 T. — r 22 fig. 4 G sursum. — s 22, 23 fi. 5 ca. 49 lib. 2 R. — t in dextra figura 23 fi. asper o ad φ. — u 22, 23 fig. 21, 2 fi. ca. 49 lib. 2 G — x adnascitur A, B.

Glandosum corpus uasorũ semẽ deferentium insertionem excipiẽs.

Partium quæ hoc Capite describuntur constructionis ratio.

Vasorum testi materiã deducentium ortus ratio.

commodè in uterum proijci & eiaculari queat. Ad hanc functionem conducit, dextri testis uenam à cauę caudice sub renum uenis enasci, quò puriorẽ syncerioremq; sanguinem testi offerat. Sic & utrasq; arterias à magna pariter oriri magnopere expedit, ut tenuioris, impetuq; ruentis sanguinis & diuinã quæ semini inest animam, spiritum'ue magis in fæcatum deducerent. Quippe neminem iam esse opinor, qui in arterijs sanguinem cum Erasistrato non contineri, & seminales arterias nihil præter spiritũ testibus adferre autumet. quanquam etiam & hoc Aristotelis fuerit dogma, seminales arterias sanguine uacuas esse falsò docentis. Cæterùm à sinistri renis uena, eius lateris testem, suam uenam in hoc obtinere Galenus cum alijs Anatomicis omnibus attestatur, ut hæc serosum sanguinem semini communicaret, cuius acrimoniæ & mordicationis ui in seminis emisione pruritus, titillatioq; in organo multis neruis implicito, concitaretur. Eiusmodi enim hic delectationẽ Galenus fieri scribit, qualem ex salsis mordacibusq; succis in his qui scabie laborant, esse cognouimus, quando illi igne, aut lecti stragulis excalefacti pruriunt, scalpendoq; succis illis cutem stimulantibus locum dant. Hoc Galeni decretum, non admodum probabile duco, quum mingentes ex tanta serosi humoris copia pruritu non afficiantur, etiamsi rigido excalefactoq; pene crebrò & præcipuè ijs qui calculo uexantur, urinã reddi nouerimus. Quinetiã putridi seminis inuoluntario fluxu laborãtes, primis diebus lãguido & flaccido pene pruritũ etiam sentiunt, nulla præcedente penem excalefaciente causa. Ad hæc, qui ex ramicum uitio, aut alia occasione sinistro teste castrãtur, coeuntes, neq; pruritu, neque uoluptate afficerẽtur: quod falsum esse, indies ab his quibus ramex manu curatur, audimus. Quod uerò alij halituosum seminis spiritum ad delectationis causam etiam cõcurrere testantur, nõ mihi satis arridet, quũ ea pungendi stimulandiq; uis spiritui inesse nequeat. adeò ut ad specificam essentialemque seminis formam materiamque, ac dein ad corporis quod sensu afficitur rationem hæc delectatio sit referenda. quum tota uesicæ ceruice hanc non percipiamus. neq; profectò semen pari sensu alias corporis partes, ac uterum afficit. Cæterùm uasis à teste semen deferentis ad testẽ applantatio, nisi tenuissimis & angustis foraminulis, idq; intimæ testis tunicæ interuentu fit, quòd uas id durum, ualidum, densumq; iniurijsq; ferẽdis pertinax fieri oportuerit, substantiam uerò testis laxã, molleq;: adeò ut prudens Natura hîc, quẽadmodum etiam nusquam, nulla essentijs contraria in unũ coegerit, nisi copula aliqua amicitiæ societatisq; conciliatrice in medium cõiecta. Quantũ enim à uase semen deferente, intima testis tunica densitate duritiaq; uincitur, tantum ipsa testes superat, non quidem per uniuersam circumferentiam qua testi obducitur, sed eo duntaxat loco, quo uasa seminaria habet adnata. hic enim quàm per reliquum corpus mollior existit, &, ut dixi, tenuibus foraminibus perforata. in hoc nanque potissimùm creatur, ut testis substantiæ exquisitissimum sit inuolucrum. Vas uerò semen deferens tot anfractibus spirisq; super testem obuoluitur, ut citius & copiosius à teste semen assumat, & aliquam forsan elaborationem in ipso semen obtineat. Posteriori uerò testis sedi, non autẽ anteriori uas illud connascitur, ut quum iam semen confectum porrigat, contineat'ue, testis autem solum conficiat, tutiori loco uas reponatur, teste propugnaculi loco utens: atque eadem ratione quum uas peritonæum[y] ingreditur, sub uena & arteria meritò occultatur, quòd semen sanguine spirituq;, ex quibus semen paratur, perfectius contineat. Dextrum uas cum sinistro coit, atque in uesicæ ceruicem ambo insinuantur, ut utriusque testis semen simul, eodemq;

Vasis semẽ deferentis structuræ ratio.

y 23 fig. ad λ sub A.

eodemq; tẽpore in uterum eiaculetur. Glandulosum uerò corpus (quod cau dati simij obtinent maximum, & instar nubium exterius reuolutum) urinæ, seminisque in uesicæ ceruice meatum humectare certum est. Et deinde uelut meatuum qui per ipsum à deferentibus uasis digeruntur, sicut & uenarum, & arteriarum, & neruorum uesicæ corpori & ceruici distributorum, fulcrum esse, & fortasis etiam semini quandam perfectionem indere, ad seminisq; generationem conferre uidetur. Etenim in inuoluntario seminis fluxu laborante, quem Patauij dissecuimus, corpus hoc glandosum quũ diuideretur, non minus quàm testes ipsos, semine oppletũ conspeximus: & si uerum fatendum est, inter dissecandũ in nulla penitus corporis parte, tanta seminis uis usquam, atq; in hoc glandoso corpore adinuenitur, quantũuis id à testiũ substantia mollitie æqualitateq; multũ uariet. Cæterùm Galeni de glandoso hoc corpore demonstrationem ad calcem secundi de Semine positã admiror plurimum: qui quum hoc dissectionis imperitos ne prorsus quidem cognoscere, peritos uerò uno ore omnes asserere semen illo contineri, dixisset, illorũ sententiam improbaturus, hanc sæpius inculcatam ueramq; & irrefutabilem ab ipso habitã demonstrationem subiecit. Si in glandulosis astitibus (ut interpretis uoce, παραστάτας ἀδενοειδεῖς ita uertentis, utar) semen gigneretur (periti tamen, quibus glandulosum corpus cognitum fuit, contineri tantum dixerant) excretionem eius castrata animalia appeterent. at hanc nõ uidentur appetere: nullum igitur semen in his gigni perspicuũ est. Profectò si Galeni libri de Demonstratione, eiusmodi crebris scatent demonstrationibus, quę ipsi (si modò ausim proloqui) non infrequentes, ac potisimùm in qua plurimum excelluit Anatome sunt, non est quod tantopere eos libros expetamus, illisq; ipsis inuideamus, apud quos à tineis & blattis nullum sui usum præbentes, deuorandi asseruantur. Præter hoc enim quòd eiusmodi animalia subinde ut pueri spadonesq; in cassum uenerem appetunt, quo nam pacto quæso, etiamsi tota seminis generandi uis glãdoso huic corpori inesset, testibus ademptis semẽ ea producent, quãdo resecti testes uasi ad glãdosum corpus semen deferẽti nihil exporrigent? Id enim ex sectione certo certius est, nullã omnino deferẽti semen uasi cum uenis ac arterijs testium cõmunionem esse, qua semen citra testium opus assumerent. etsi quid tale esset, quod aliquando mihi cum plerisq; Anatomes professoribus persuasisimum fuit, ut scilicet uena & arteria in deferentis semen uasis naturã degenerarent, exq; uena & arteria illud cõformaretur, Galeni demonstratio duntaxat in illis animalibus locum haberet, in quibus industrius castrator testẽ illęsis seminarijs uasis (quod factu est imposibile) ademisset. Quantũuis enim studueris deferentis semen uasis super testẽ circumactus, & spiras, gyrosq; ab intima testis tunica rescindere, id non pręstabis, quin uasis pars quæ testi adnascitur, aspera inæqualisq; & rasa uideatur. Etsi fortè huius experientiæ studiosus, in castrando animali intimam testis tunicam aliqua ex parte diuideres, & tunicam ad seminaria uasa adhuc connatam relinquens, solam testis substantiam ex tunica liberares, necessariò adhuc pori meatusq; seminalium uasorũ disrumperẽtur, quæ certò per testis substantiã digeri nouimus. Huius namque administrationis, & expendendæ Aristotelis sententiæ, quæ testibus nullam seminis generandi uim tribuit gratia, in cane periculum feci: qui bellè quidem conualuit, sed generationi, ut reliqui quibus testes eruti sunt, ineptus esse uidetur. nam hic, ut & illi quoque, obesus admodum & ingenerosior redditus est. Verùm ut reliqua taceam, mirum est Galenum non animaduertisse, quum huiusmodi texeret demonstrationẽ, ab Aristotelis

Glandosi corporis uesicæ collo adnati usus.

Galeni Anatomica demonstratio, qua glãdosum corpus semini parando non præesse conficitur.

ſectatoribus illam, ut teſtes ad ſeminis generationem nihil conducere perſuaderent, in hunc modum retorquere poſſe: Si ſemẽ in teſtibus gigneretur, animalia quibus uena & arteria ſeminales, quà ex peritonæo elabuntur, uinculo ita eſſent interceptæ, aut præſectæ, ut teſtes in ſcorto adhuc relinquerentur, ſeminis excretionem appeterent. at hanc non uidentur appetere: nullum igitur ſemẽ in teſtibus gigni, eſt perſpicuum: Sed ut glandoſum corpus, ſi ſemen generaret, abſectis teſtibus ſuo munere, utpote deficiente materia, fungi nequiret: ita etiam teſtes ſuum non obirent munus, quum nullus ſanguis & ſpiritus, iam præſectis uaſis, ad illos deduci poſſet.

DE VIRILIS MEMBRI, PENIS'VE ſtructura. Caput XIIII.

PENIS fabricam in primis oſtendunt figuræ Capitis quadrageſiminoni, libri ſecundi: ut & uigeſima figura huius libri, & uigeſimaſecunda, & uigeſimatertia.

AFFABRE admodum Naturam penem extruxiſſe, illius functiones pulchrè atteſtantur. Hæc namque, quum ſatius fore duxiſſet, duos qui commodè generationi ſubſeruirent homines procreare, uni quidem præcipuè ad ſeminis ſuſceptionem, alteri autem ad eius excretionem idoneas partes adaptauit. Viro igitur membrum ſemini in uterum fundendo aptiſsimum eſt largita, quod concubitus tempore uarios ob uſus tumidũ, rigidum & erectum prorſus eſſe oportuit. At ſi perpetuò ita tenſum prælõgumq; ſeruaretur, tota uita, præterquàm congreſſus tempore, moleſtum foret, prompteq; iniurijs non ſecus afficeretur, quàm ſi quis ſemper manum circumferret protenſam. Quum itaque modò laxum, gracile & breue, modò uiciſsim tenſum tumidumque fieri debuit, laudanda eſt Natura, quæ membrum his uſibus idoneum confinxit. Penis enim potiſsimum[a] duobus corporibus, nullam partem (niſi fortè papillam) ſibi ſimilem nanciſcentibus, conſtruitur: quæ ſpiritu ſanguineq; repleta, erigi, produciq;, & inſigniter turgere poſſunt: & rurſus eodẽ ſpiritu ſanguineq; diſſolutis, arctari, concidere, flacceſcere, breuioraq; effici. Quòd uerò Galenus hæc corpora nunquam reſecuerit, neq; illorum naturam perſpectam habuerit, ipſius in decimoquinto de Partium uſu orationis ſeries plus ſatis tibi argumento erit, ubi uirilis membri fabricam abſoluero: cuius ſitum Galenus prolixiſsimè & eleganter recenſet, quòd nimirũ citra ſectionẽ is illum non magis latuerit, quàm hominis digiti, & ad inguina & in poplite flexus, quibus duntaxat locis hominem à ſimia differre, Galenus propemodũ arbitratus eſt. Atq; ut ſitus in cõſpectu citra longiorem enarrationem uenit, ita quoq; leui opera colligitur, quàm is penis muneribus obeũdis examuſsim quadret, neq; aptiùs aliquò reponi poſsit: ita ſanè, ut moles ipſius & forma nulli non pateant. Conſtructionem uerò ipſius ſubintrant duo illum præcipuè efformantia corpora, meatus ſemini urinæq; communis, quatuor muſculi ad penis radicem repoſiti: ac demum uenæ, arteriæ, nerui, cutis, & quæ huic ſubſternitur carnoſa membrana, & uinculum cutem hanc cum carnea membrana peni connectẽs. Ex dextro itaq; pubis oſſe,[d] ubi id craſsius & quaſi teres ad inferiorẽ[e] commiſſuræ pubis oſſa cõmittentis ſedem uiſitur,[f] teres quoddam corpus ualidiſſimè principium ducit, ligamẽti naturam prorſus referens, quod ab oſſe nonnihil ſurſum recedẽs, interno latere[g] aliud cõtingit corpus, ſimiliter à ſiniſtro pubis oſſe pronatum. Hæc corpora in eum modum inuicem committuntur, ac ſi

Penis ſtructuræ ratio.

Potiſsima penis ſubſtantia.

Galenũ humani penis fabricam nunquam ſpectaſſe.

Penis ſitus.

Penis conſtructionem ſubeũtia.

Duo præcipua ipſius corpora.

a 1, 2, 3, 4 fig. ca. 49 lib. 2 A, B. & huius libri 22, 23 fig. 5, 7.

d 1, 2, 3 fig. ca. 29 lib. 1.

e 1 fig. ultimarũ lib. 5.

f 2 fig. ca. 49 lib. 2 B et dein illi ſubditũ C.

g eiuſ. fig. A & illi ſubditũ C.

ac si utrarumq; manuum indices internis partibus mutuò iungeres, unitosq; fingeres. Vt enim interna indicum sedes plana, non autem gibba & teres, exterioris sedis modo est, ita etiam hęc corpora quà inuicem connascuntur plana sunt, externis autem lateribus & superiori sede teretia inuicem iunctorum digitorum instar, qui simul commissi latius quàm profundius corpus ad penis modum efficiunt. Deinde ut inferior indicum, ita commissorum sedes modicè dehiscit, planaq; uisitur: sic & penis corporũ inferior sedes patens dehiscit, ac [h] urinarium uesicæ meatum sub se ita porrectum obtinet, ac si calamum quo scribitur, inferiori indicum sedi exporrigeres, & indices tibi penis corporum loco, calamus autem urinarij meatus uice essent. Mox enim à corporum exortu ipsis urinarius meatus, seu uesicæ ceruix subtenditur, ac cum illis ad [i] glandes usque initium in eum modum porrigitur, ut corporum substantiam nusquam ingrediatur: perinde ac in glandis sede, ubi meatum in corporum substantiam duci paulo pòst audies. Corpora hæc in hunc modum enata, simulq́ue commissa, seorsum singulũ oblonga referunt corpus, ex neruea contextum substantia, instar coriaceæ fistulæ, cuius interior [k] substantia rubra prorsus, & nigricans, & fungosa, & atro sanguine oppleta cernitur, ad eum ferè modũ, ac si ex innumeris arteriarum uenarumq; surculis quàm tenuissimis, simulq; proximè implicatis, retia quędam efformarentur, orbiculatim à neruea illa membraneaq; substantia tanquam in corio comprehensa. Atque hæc duo penis corpora ad glandem usque priuatim singula nerueum retinent inuolucrum, & fungosam hanc substantiam, summa diligentia à Naturæ operum studioso expendendam. Quum autem ad eam usque penis regionem perrepsere, in qua iam glandẽ [l] efformatura sunt, in acutum ferũtur, & carnosa glandis substantia ipsis obnascitur, quæ meatum urinæ seminiq́ue communem non subnatũ duntaxat ut corpora illa obtinet, uerùm eum in se complectitur, meatũq; ambit, qui hic reliquo ipsius ductu [m] amplior efficitur: & rursus suo fine extremo ue arctatur: nõ secus quàm si Natura in concubitu seminis morã, ac proinde intensiorẽ delectationem in glande (quã affrictus potissimũ occasione adauxit) esse cupiuisset. Vnde etiã inuoluntario seminis fluxu laborãtes, hac sede plurimũ ulcerib. infestantur, propter putridi seminis in hac amplitudine asseruati acrimoniã, urinariũ meatum impẽse exulcerantem: qui profluentis urinę mordacitate, dum urina redditur, in glãde insigniter infestatur, non minus sanè, quàm rigido pene eiusdẽ meatus sedes inter anum & testes, ubi perinęũ nobis uocatũ habetur, consistens, grauiter eo malo affectis cruciat: quod in primis meatus obliquitatis ac reflexus, & insuper decliuis etiã sedis ratione accidit. Quũ enim meatus [n] hàc primũ sub penis corporibus sursum reflectitur, hęcq; sedes humillima est, seminis copia à quo meatus exulceratur, nõ minus hic quàm in glãde cõsistit, ac proinde magis quàm in reliqua meatus sede erodit: & deinde erosus meatus, quãdo unà cum pene tenditur, solutionẽ unitatis uehemẽtiùs inibi percipit. Porrò [o] uenę ac arteriæ ad horũ penis corporũ radicem accedentes, ab illis deriuãtur uenis ac arterijs, quæ humilioris illius diuisionis rami sunt, quã uasa os sacrũ prætergressa tentare, in tertio libro prodidimus: & quanquam hæc uasa ad penis corpora pertingant, uix tamen sectione assequor, quo itinere in [p] corporũ illorum cauitatem inserantur, sanguinem eum nigricantem & crassum, quem fungosa corporum substantia plurimum possidet, deductura. Rami tamen [q] cuti hæc corpora induenti, etiam ante sectionẽ conspicui offerũtur, illamq; intercurrunt. Nerui quoque huc plures ab infimis sacri ossis paribus pertingunt, secundum

corporum

Meatus urinæ seminisq́; communis.

Glans.

Venæ, arteriæ & nerui.

corporum longitudinem diffusi: ac[r] duo tenues in humillima penis sede exporriguntur, unus utrinq; ad meatus urinæ seminiq; communis latera. Quinetiam & alius subinde conspicuus est, superiori corporum sedi qua hæc inuicem connascuntur,[s] expansus. His neruis accedunt membranea uincula, superiorem corporum sedem, qua primùm sursum ducuntur pubis osium commissuræ ad eam usq; partem nectentia, qua primùm penis orbiculatim cute carnosaq; membrana obtegitur.[t] Musculi quatuor penem adeuntes, in secundo libro descripti sunt: dum duos urinæ, seminisq; meatui, & singulos singulis penis corporibus aliquò usq; exporrigi recensuimus. Adeò ut nihil de penis fabrica modò dicendum supersit: nisi quis Naturam laudare uelit, quòd nullum adipem[u] inter carneam membranã & cutem peni obductas interiecerit, quo tenuius, & conuolui implicariq; & extendi aptius inuolucrum peni statueretur, quod preputium uulgò nuncupamus: in hoc in primis formatũ, ut penem tegendo asseruet læuem, modiceq; mollem & lubricum, egregieq; sensu præditum, non uerò callosum, cutisq; instar aridum & stupidum. Si itaq; humanum penem resecueris, non unum concauum reperies neruum, aut ligamentum à pubis osse enatum, quemadmodum Galenus docuit, sed duo quę descripsi corpora: quæ nõ uacua & omni humiditate indiga, ut Galenus scribit, existunt, sed fungosa illa & ueluti carnea, uti Aristoteles rectè innuit, materia, & plurimo nigricante sanguine instar farciminum implentur. Deinde ad seminis urinæq; meatum non alij exporrigũtur musculi, quàm[x] duo illi quos à recti intestini orbiculari musculo pronasci ostẽdimus: quantumuis interim Galenus per totam penis longitudinẽ duos exporrigi recenseat musculos, secundum urinæ seminisq; meatũ protensos. Cæterùm haud mirum est, Galenum penis musculos non probè assecutum, quandoquidem neruosi illius cauique quod in pene statuit corporis exortum non debitè expendens, asserat, id ex superioribus pubis osium sedib.[y] pronasci: haud secus sanè, quàm quis dissectionum rudis iudicaret penem illic primùm oriri, ubi is ab osse pubis supra scortum teres ac cute obductus propendet, aut erigitur: non uerò (quemadmodum nos scripsimus) animaduerteret,[z] neruosa penis corpora inferiùs etiam [a] educi, quàm infima pubis osium[b] commissurę cõsistit regio, & penem mox ad anum inuocato nobis perinæo, uniuersoq; ipsius per scortũ incessu, & longo ad anteriorem pubis osium sedem nexu, æquè crassum corpulentumque existere, ac in tereti illa & ueluti sua ex corporis trunco eminente sede, quam uulgus penem uirgamq; appellitat. Neque istud solis obtigit hominibus, at uniuersis quoq; quadrupedibus præcipua penis portio molesq; infra pubis osium commissuram, anum uersus, auspicatur: etiamsi hæc animalia in penis constructione, non rara alioquin uulgariaq; proponant discrimina. Cæterùm Arabes quoq; admiror, qui tres in pene enumerarunt meatus: unum quidem urinæ dicatum, secundum semini, tertium autem illi uiscido humori, quem à glanduloso[c] corpore ceruici uesicæ circumnato parari arbitramur, quiq; humectum penem subinde reddit uiro impensius cõcubitum appetente, quum interim his omnibus unus extruatur meatus. Verùm facilè existimo hanc sententiam primùm ab Arabe quopiam fuisse inuectam, qui penis sectionem aggressus, eiusq; fabricam Galeni placitis non conuenire animaduertens,[d] tres arbitratus sit esse penis meatus: duo quæ dixi corpora, & meatũ semini urinæq;, & dicto etiam nuper humori communem. Quandoquidem si transuersim penem[e] resecas, neq; nigricantem qui inter secandum promanat sanguinem abstergis, profectò singula corpora singuli meatus tibi apparẽt: quibus tertius accedit,

Margin notes:

Cutis. Carnea membrana Musculi.

Lib. 15. de Vsu part.

Lib. 1. de Histor. cap. 13.

r Ea sede, ubi r spectatur 22 figu.

s Inter s & r figu. 22.

t 1, 2 fi. ca. 49 lib. 2 H, I, K, L.

u 20 fi. inter t & r.

x 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 I & H ab M.

y Vbiq cõsistit 4 musc. tab. in qua penis pars in 3 tab. cõspicua est abscißa.

z 1, 2 fi. ca. 49 li. 2 A, B.

a 2 fi. ca. 49 li. 2 C, C iuxta M.

b 1 fig. ultimarũ li. 15.

c 22, 23 fig.

d 3 fig. cap. 49. libri 2 E, E, G.

e ut in dicta figu. & 4 musc. tab. ad q.

accedit, qui uerè meatus est. At expresso abstersoq; sanguine, corporum fungosa se offert substantia, leui negocio commonstrans, corpora illa meatus non esse censendos. Vtcunque tamen sit, hîc Patauij adolescens iuris studiosus, ac è nobili Symionum apud Foroiulienses familia natus, mihi familiaris est, qui in glandis apice duos obtinet meatus, unum semini, alterum urinæ paratum. Verùm quum ea quæ non nisi rarissimè accidunt, hîc nequaquam commemoranda duxerim, quæ præter naturam se habere comperi, non lubens scribo. Quare etiam hermaphrodytorũ species, quas aliquot hactenus uidi, nũc non recẽseo: generationis, non mõstruosæ mulieris organa, modò persequuturus.

DE VTERO, RELIQVISQVE MVLIEBRIbus generationi famulantibus organis. Caput XV.

PRAESENTIBVS organis ostendendis seriatim faciunt uigesimaquarta figura, & uigesimaquinta, duæq; illas subsequentes.

QVVM uteri erarramus fabricã, illum opportunè in[a] fundum, &[b] ceruicem, seu collum, non secus ac uesicã, distinguimus. quandoquidem, etsi uterus illis ambobus conformetur, unumq; ex illis cõsurgat corpus: ea tamen situ, forma, magnitudine, substantia, uasorum insertione, & id genus alijs, in uteri historia diligẽter spectandis, admodum differunt. Ceruix itaq; uteri à mulieris pudendo sursum rectà per posteriorem pubis[c] ossium &[d] uesicę regionem, ac secundùm[e] recti intestini anteriora, in peritonæi[f] cauitatem tantisper ascendit, donec ferè è directo sedis pertingat, qua è pubis ossibus rectorum abdominis musculorum exoriuntur[g] initia. illic namque uteri ceruix in fundum, aut fundus ipse in ceruicem[h] desinit, adeò ut & hîc humilior quoq; fundi pars plurimùm consistat. Cæterùm superioris fundi partis, & eiusdem laterum sedes, pro magnitudine ipsius & mole uariant. Quanto enim fundus cum fœtu magis increscit, tanto etiam elatiùs, uel supra umbilici regionẽ, superiore sua parte protẽditur: suisq; lateribus ad ilia sic accedit, ut nullum peculiarem ipsi situm circunscribere queam. In nullis tamen omnino mulieribus utero non gerentibus, fundus, sacri ossis[i] initium infimæ lumborum uertebræ coarticulatum superat, neq; in illis fundus & ceruix posteriori parte aliud præter rectum intestinũ tangunt, uixq; ipsius etiam uincunt amplitudinem, & elatissima fundi pars non tam altè ac recti intestini[k] sedes in colon cessans prorepit. imò hanc nunquã adeò altè atq; uesicam uel prorsus inanitam, cõscendisse animaduerti, nisi uterum manu apprehensum, ipsius producta ceruice, sursum traxerim. Prout namq; hanc in se laxatam & conuolutam sinis, aut utero sursum attracto protendis, uteri situm plurimùm uarias. Is namq; tam liberè connexus iacet, ipsiusq; ceruix, uti suo audies loco, ea extruitur substantia, ut fundus leui opera deorsum ac sursum agi posit. unde etiam (ne quid de uteri adferam procidentia) non admodum magna occasione in quibusdã mulieribus, præcipuè autem ætate prouectioribus, & quibus uteri[l] ligamenta iam laxiora euasere, fundi[m] os ad ceruicis uteri[n] os ita deuoluitur, ut mox in ceruicis ore, ipso'ue pudendo occurrat, sicque suprema fundi pars multo humiliùs quàm elatior uesicæ regio descendat. Quanquã interim (uti iam prius monui) puellis etiam, & illis mulieribus quæ nondum pepererunt, & quibus fundi os altiùs adhuc recõditur, uterusq; suis ligamentis detinetur, suprema fundi pars, inter dissecandum, uesicam

Vterũ in fundum & ceruicem diuidi.

Vteri situs, & cum accumbẽtibus ipsi partibus contactus.

a 22 fig. i, k, l.
b 25 fig. x, x. aut quicquid sub G, K, K consp[i]citur fi. 27.
c ultimarũ figu. 1 g, h.
d 24 fi. T. 25 figur. 6.
e 24 fig. K. 25 figur. m.
f 24 fig. C, D. 25 figu. G. H.
g 5 musc. ta. 2, 3 musc. Δ.
h 24 figu. R, S in L desinunt.
i ult. fig. li. 1 M. & fi. cap. 14. li. 1 G ad F.
k 5 fig. iu. 22 T et Y.
l 24 fi. O, P, Q. 26 figu. E, E.
m 26 fi. D.
n 25 fig. r.

ſicam minimè excedere uideatur: adeò, ut uniuerſę anteriori fundi parti ueſica præponatur. Hîc tamen[o] humillima omenti ſede in illis mulieribus interueniente, quibus id ſurſum uerſus lienem non cōuolutum, omnibus inteſtinis obducitur. Omenti enim moles longitudoque tanta eſt, ut inter uterum ueſicamque aliquando implicari, ac ut Hippocrates de obeſis dicebat mulieribus, uteri fundi os, quo etiam minus aptè concipiat, leuiter comprimere poſsit. Cæterùm[p] anteriori ceruicis uteri parti, ueſicæ quoque fundus illic incumbit, aut præiacet, ubi uteri ceruix fundo ſuo eſt contermina. per reliquam uerò ſedem, quaſi ad pudendum uſque, collum ueſicæ ipſi duntaxat exporrigitur. Verùm quia uteri ceruix, ueſicæ collum latitudine plurimùm ſuperat, tota anterior ceruicis uteri pars, ueſica ipſiuſque collo non operta, eam peritonæi ſedem contingit, qua interna poſterior ue pubis oſsium regio ſuccingitur. Porrò latera ceruicis fundique uteri,[q] uaſa quæ ipſum adeunt, & [r] membranæ illum proximis partibus nectentes, ſpectant. Atq; ita uterus ferè non prægnãtibus ſituatur. in utero autem gerentibus, ſuper[s] gracilia inteſtina ſub omẽto (niſi id ſurſum uerſus lienem ſit reuolutũ) & anteriore peritonæi parte ducitur, ilia quoq;, quum partui uicinior eſt, impenſiusq; turget, inſigniter opplens. Quinetiã uterus his nõ adamuſsim (ut aliàs ferè) mediã, quod ad dextrum & ſiniſtrũ attinet, ſedẽ occupat: ſed quaſi elatiore apice in[t] dextrum magis, aut ſiniſtrũ uergit. Quod etſi ſubinde fœtuum ſexus ratione fiat, non tamen perpetuum eſt. Mulieres enim dextrã abdominis partem magis prominulam grauemq; habẽtes, & fœtus impetũ inibi magis ſentientes, fœminas peperiſſe cognoui: & etiã in ſiniſtro latere facta tenſione ac motu, maſculos aliquando progenitos eſſe cõſtat. *Vteri forma.* Muliebris uteri formã, ueſicæ plerunq;[u] aſsimilamus, & potiſsimũ[x] uteri prægnantiũ, quibus adamuſsim propemodũ ueſicę reſpõdet: quippe illis uteri fundus, ut & ueſicę, amplus egregiè, magnusq; eſt: & ceruix, ſi hanc ad fundi cõtuleris amplitudinẽ, anguſta. In non prægnantibus autẽ, ceruicis latitudinẽ, fundi latitudo uix ſuperat: & ſi ceruicẽ uel leuiſſimo conatu diduxeris, iam ipſius latitudinẽ plurimùm fundi latitudinẽ uincere ſpectabis, quum fundi ſubſtãtia, utcũq; manibus protendẽti, haud ſequax ſit. unde etiã tunc iniqua quodãmodo uteri ad ueſicã eſt cõparatio. Deinde ueſica, quod ad latum profundumq; attinet, exactè orbicularis eſt: uteri autem fundus non prægnantibus, anteriori poſterioríque partibus (ut latior quàm profundior euadat) comprimitur. Veſicæ etiam ſuperior pars exquiſiti globi inſtar rotunda eſſet, niſi quà[y] meatus urinam è fœtu per umbilicum deducens, ab ipſa pronaſcitur, uelut in acutum aſſurgeret: quum uterus interim hîc[z] obtuſus ſit, quartamque circuli partem, etiam nonnihil erectam, aut nouilunij imaginem referat, non aliter quàm ſi ſuperior fundi pars[a] utrinque obtuſum conſtitueret angulum: perinde ac frontem uituli iam primùm cornua producentis, anguloſam extuberantẽmq; eſſe cernimus. adeò, ut ab eiuſmodi frontis imagine, cornuumque exortibus, arbitrer ambos uteri angulos, ac ueluti papillas, à ueteribus cornuum nomen obtinuiſſe, & à nobis quoque cornua nuncupari.[b] Ab his angulis, ſeu cornibus, uteri fundus ſenſim arctior redditus, deorſum ad ipſius ceruicis originem fertur: ita tamen, ut totus fundus non multo fiat longior, quàm eſt latus, ceruice interim inſtar meatus cuiuſdam longa & tereti.[c] Fundus uteri, omni ex parte, præterquàm in lateribus, ubi exigua amplitudine uaſorum membranarúmque admittit applantationes, externa ſuperficie læui & æquali, & madente ueluti linteo abſterſa, ſubrubicanteque conſtat. Ceruicis quoque exterior ſuperficies

Vteri cornua. *Externa uteri ſuperficies.*

o 2 fi. inferiora Q, Q.
p 25 fig. ß, γ, & δ. monſtrantur λ, λ.
q 25 fig. π, υ, γ.
r 24 fi. O, P, Q. et 27 fig. L, L.
s tota ferè 7 fig.
t Vt 1 tab. fig. 30.
u 25 fig. cõfer ß, γ, δ, cum i, k, l.
x, x. aut 24 fig. T cũ L.
x 1 ta. fi. 30
y 2 figu. M educitur ab N. aut 24 fi. Y à T.
z 25 ab i et k ad l.
a 25 figur. i & k.
b 25 fig. ab i ad k ad l.
c 26 fi. fundus leuis eſt ad A. aſper ad E, quod eſt proximum A.

superficies in posteriori ipsius parte ab uteri fundo nōnihil ultra medium suæ longitudinis, & anteriori etiam parte fundo propinquiori, læuis ac humecta (magis tamen quàm fundi superficies candicans) conspicitur. Per reliquam uerò externam sedem, propter quarundam partium adnexum aspera existit, earum membranarum modo, quæ inuicē adnascuntur.[d] Interna fundi superficies, non prægnantibus æqualis quoq; ac læuis, ut & inanitarum uesicarum apparet. Sed harum[e] sinus maioribus profundioribusq; rugis oppletur, illius uerò pluribus quidem, at uisum quodammodo propter continuitatem densitatemq; fugientibus, nō aliter quàm si exactisimè læuis foret. Attamen fundi uteri sinus, perinde ac inuersum uirile scortū, leuiter & perquàm modicè extuberantem[f] suturam, seu tenuissimæ lineæ instar prominens taberculum obtinet, secundum uniuersæ sinus superficiei longitudinē anteriùs & posteriùs exporrectum, quasi quoddam totius superficiei in dextram superficiem & sinistram interstitiū, aut obscurisima potius quæpiam censeri posset notula. Neq; etiam aliud, præter hanc uix eminentē lineam, occurrit septum, aut signum, quo internam fundi superficiem, in duas subdiuidere liceat, adeò ut tota superficies unica duntaxat sit cauitas aut sinus, quo genitale semen excipitur, fœtusq; in utero continetur. Sinus iste, formam fundi uteri magna ex parte referens, latior est & albior, quàm profundior, humilimaq;[g] sede iuxta fundi foramen angustus cernitur: superiore autem sede latus, qua ueluti in duos cessat[h] angulos ad elatioris fundi partis[i] latera cornuaq; cōscendentes. Media enim[k] sedes superioris partis sinus non tam altè ac latera ipsius conscendunt, ob uteri substantiam deorsum hîc quasi septū aliquod & tuber in cauitatem sinus spectantē. Hunc sinum in non prægnantibus, ut plurimùm uiscido quodam & subalbo muco illitum, & colore inter pallidū & rubrum medio perfusum, & in suis angulis superioribus ue ipsius apicibus, quàm reliqua amplitudine rugosiorem, ac omnino illi[l] cauitati similem comperi, in quam deferentia semen[m] uasa uiro ad penis initium inseruntur. Nullus enim inibi in mulieribus inuoluntario seminis fluxu, seu albis, ut uocamus, menstruis non laborantibus, manifestus (quemadmodum neq; in uiro) se offert meatus, nisi ex[n] uase semen deferente stylum acutiorem secundùm uasis insertionem ui intrudamus, ac secus quàm secundùm naturam habet, meatum dilatemus. Cæterùm interna ceruicis uteri[o] superficies, quum conniuet, nec alioquin distenditur, undecunq; rugosa implicitaq; est, ac in se concidit: si uerò admodum diducitur, exactè læuis & lubrica per uniuersam ipsius longitudinem, apparet, præterquam ad eam partem, qua in pudendum terminatur. Hîc namq; perpetuò præter laxos implexus, illas cuticulares[p] carunculas non æqualiter omnibus mulieribus instar geminæ linguæ propendulas adipiscitur, quæ Græcis νυμφὴ, μύρτον, ὑποδερὶς & κλειτορὶς uocantur. qui earum præcisionem plus quàm quis facile arbitraretur cruentam, & cicatricem perinde ac reliqua huius sedis ulcera difficulter suscipientem, docuerunt: quòd illæ carunculæ nonnullis mulieribus ad tantam augeantur molem, ut pudorem deformitatemq; inducant, & multis nationibus insignis quoque impudicitiæ argumento sint: imò à uestimentis iugiter attritæ, ad libidinem irritant. Vnde etiam Aegyptijs uisum est, ut anteaquam illæ longiùs exerantur & propendeant, tunc potisimùm amputentur, quum proximè uirgines nupturæ sunt. Ad hæc, uteri ceruix in anteriori sua sede, paulo supra pudendum, ubi uesicæ[q] excipit collum, non adamusim æqualis cernitur. Nam præter scrobiculos quosdam transuersim ductos, quibus uteri ceruix hîc contra pubis osis renixum,

Fundi uteri sinus.

Interna ceruicis uteri superficies.

Prominulæ in ceruicis orificio carunculæ.

Ipsius scrobes & uesicæ colli in illā insertio.

d 27 fi. notatur A, A. B, B. C, D.
e 25 fig. L.
f 27 fi. C, D.
g iuxta G 27 fi. quo foramen notatur.
h utrinq; ad latus F 27 fig.
i 25 fig. i, k.
k 27 fig. F, F.
l 23 fig. O.
m 23 fi. n, θ, ι, λ, ξ.
n 25 fig. u.
o 26 fig. B, B.
p 25 fig. ε.
q 25 fig. Δ. 26 fi. uesica etiam cum ipsius ceruice aperta spectatur. dein 27 fi. L.

palati cuiusdam instar, exasperatus, utrinque ad insertionis colli uesicæ latera, tenuis uteri ceruicis portiuncula excrescit, in ipsius cauitatem propendens, ac illis membraneis [r] processibus forma perquàm similis, quos regressum urinæ ad urinarios meatus è uesica, & bilis confecti'ue in uentriculo cremoris ex duodeno intestino in deferentem bilem meatum, prępedire innuimus. Haud secus, quàm si uteri ceruix urinam promptè admitteret, penduli uerò illi processus hanc aliam'ue potius materiam in uesicæ collum regurgitare prohiberent. A tergo etiam huius colli uesicæ insertionis, paulo'ue interiùs, carnea occurrit membrana, quæ hymen & eugion appellata, uirginibus est peculiaris. In cæteris namque mulieribus coitu, aut alioquin petulanti quopiam attritu diuulsa, lacerata'ue aboletur, neque inter secandum alias'ue liquidò sese offert: quum interim uel citra dissectionem in puellulis, diductis nimirum illarum, perinde ac si emicturæ essent, cruribus, persæpe uisitur. Perinde enim ut [s] septum transuersum in homine reponitur, aut potius, ut uasis alicuius fundus transuersim ipsi innexus commissus'ue est: ita quoque membrana hæc transuersim in ceruice uteri ea qua diximus sede consistit, & ceruicis substantiæ eum in modum continuatur, ac si ex ipsa non aliter enasceretur, quàm cuticulares nuper dictæ carunculæ ex illa prodeunt. Carnea hæc membrana, tota sede qua è ceruicis uteri lateribus enascitur, modicè crassior est, quàm reliqua ipsius amplitudine: quæ alioquin insigniter tenuis, & non secus quàm carnea quæpiam membrana mollis existit, longa sectione instar rimæ cuiusdam peruia. adeò, ut huius sectionis occasione, hymen sanguinis menstrui purgationem in uirginibus neutiquam impediat, & albi illius crudiq; humoris fluxum quoque promptè transmittat: quem etiam admodum puellis nonnunquam accidere, Aristoteles rectè prodidit. Quòd uerò Arabes alicubi quinque uenulas in ceruicis uteri medium pertinere, ac dextrarum uenularum ora, sinistri lateris uenularum oris committi, ex hisq; Centonem ipsorum interpretibus uocatum, adeoq; hymenem efformari scripserint, coniectura magis, quàm sedula resectione factũ mihi persuadeo: quũ scilicet mẽbranæ huius nostræ Arabes haudquaquam meminerint, sed commissas inuicem suis osculis quasdam in uteri ceruice reperiri uenulas, ex sanguinis fluxu imaginati fuerint, qui sanè in prima coitione, quam Terentius acerrimam duxit, copiosissimè profluit, modò tunc puella integrũ aliàs, & prius quauis tandem causa non uitiatum hymenem habeat. Quanquam enim nullæ uenulæ ab Arabibus traditæ, suis finibus conniueant, connatæ'ue sint: nihilominus tamen rationibus assequi est promptissimũ, quî mẽbrana hęc, impetu rupta uel lacerata, & dein cõtinuo affrictu diuulsa excalefactaq;, sanguinẽ promanare sinat: nõ aliter quàm in coitu ruptum præputij uinculũ, quod plus æquo excedens, glandis apicem deorsum præter modum intorquet. Cęterùm, ut uulgò (quamuis falsò interim) ferunt, modò apud has, modò apud illas nationes, nuper natis puellis, quo facilius aliquando pariant, pubis ossa, nescio quibus modis seiungi: ita quoque ab obstetricibus matronisque quibusdam interdum audiui, nõnullis morem esse, ut puellulis membranulam quandã, seu pelliculam, perinde ac frustra mulieribus datam, ita effringãt, ut Iudęos uirilem glandem detegere, præputiumq; resecare adhuc hodie cernimus: utque etiam sedulas obstetrices puerorum iamiam in lucem editorum ori indicem indere, ac linguæ uinculum, si fortè plus iusto in anteriora pertingat, contrãctiusque sit, dilacerare nouimus. quod si fit, hymenem tunc disrumpi, uitiariq;, & quibusdam nupturis non leue rarumque commendandæ uirginitatis argumen-

Hymen.

[r] 23 figuræ decimæ 15 fi. R. ac 13 d.

[s] 7 musc. tab. 4.

argumentum præberi, arbitror. adeò, ut hac quoque occasione puellas absque hymene non secus nasci contingeret, quàm Iudęorum pueros interdum recutitos in lucem prodire certissimum est: utq; raras quasdam capitis figuras, citra omnem quę ab obstetricibus matribusq; adhibetur compressionem, nonnullis nationibus, ueluti proprias iam esse factas, non ambigimus, multáq; peculiaria in equorum pullis tempore euenire constat. Vtcunq; sit, nullus in uirginibus internæ ceruicis uteri superficiei laterum ad inuicem est connexus, ab eo quem quis fortè hymenis aliàs etiam perforati beneficio, fieri diceret. Præterea uteri ceruicis cauitas, ipsius uniuerso ductu, nullibi neq; uirginibus, neque iam coitu exercitatis mulieribus angustior, quod ad compositionem attinet, redditur: imò æquè capax est[t] quà fundo continuatur (si modò inibi amplior distendiq; aptior non sit) ac[u] quà in pudendum cessat. In elatiorem huius cauitatis sedem, ex humillima fundi uteri regione insignis suæ substantiæ exporrigitur[x] portio, quæ penis glandem quasi referens, obtuso suoq; mucrone ceruicis uteri latera nusquam contingens, foramine quodam peruia est: quod uteri aut fundi ipsius os nō secus uocari solet, ac muliebre[y] pudendum ceruicis os nuncupamus. Verùm, ut hoc alioquin nō diductum aut dehiscens, sectionis secundùm corporis longitudinem ductæ modo, aut instar I conniuet: ita quoque illud scissura trāsuersa & ueluti literæ Θ centro simili, (at non perpetuò æquali) donatur. Prægnantibus enim rugosa admodū & perquàm angusta esse, specillumq; uix admittere putatur. Quæ nuper pepererunt, scissuram hanc ampliorem, minusq; contractam rugosam'ue possident: non prægnantes, medio se habent modo. Quod tamē fundi orificiū, quoties dehiscit, orbiculare (ut & ceruicis orificiū) reddatur, manifestū esse arbitror. Aperitur autem in partu, quū fœtū illiusq; inuolucra emittit, & quū mēstruis purgationibus uiam dat, dein in coitu: nō semper quidē, sed quū uirile semen appetens, id naturali motu sugendo allicit: & quando uterus non concepturus, uirile semen unà cum muliebri semine iterū eructat: aut quum in pollutione, uel affrictu, muliebre semen excernit. Nequaquā enim uteri ceruice uiri semē admittēte, aut alioquin distēta, simul quoq; fundi orificiū perpetuò recluditur. quippe haud decuisset insatiatæ mulieris arbitrio, etiā post conceptū, uenerē procaciter nimiū desideraturę, orificiū illud subijci. Vt interim pręteream, quāta conseruationis speciei noxa, mulieres subinde geniturā pręter sententiā non reseruarent: quātaq; licētia, nullo cōceptionis habito metu, maritis parētibusq; imponerent, si modo fundi orificiū ita ac ceruicis orificiū ex mulieris arbitratu aperiri potuisset. Vteri magnitudinem, quum ipsius explicaretur situs, aliquo etiam pacto recensuimus: neq; hæc sanè promptius, quàm uentriculi moles, describi potest. Fundi enim magnitudo pro contentæ in illo geniture aut fœtus quantitate uariat, & ceruix quoque modò complexa rugosaq; conniuet, modò in coitu ad penis, in partu uerò ad fœtus formam diducitur. Et quemadmodum distentionis ratione, non eadem ceruici adest latitudo, ita quoque neque par longitudo. nam nobis uterum inter dissecandum attollentibus, in miram longitudinem ceruix porrigitur. adeò ut non minus ridiculum sit, uteri ceruicis quàm penis (cui illa instar uaginæ censetur) longitudinē latitudinem'ue describere. Quinetiam uteri ceruix pro mulieris libidine turgidior, angustiorq; & directior (præterquam quòd alijs natura sit strictior) efficitur. ac proinde etiam haud miror, omnes quodam digitorum numero eius longitudinem describere aggressos, inter se discrepare: & hunc à pudendo ad fundi sinum undecim, illum duodecim, istum plures, alium pauciores digitos enumerare:

Margin notes: t 27 figur. K,K. u 27 fi. ad ceruiciā sedem. x 26 fi. C. dein D. et 27 fi. G,G. y 35 fig. 4. — *Fundi uteri orificium.* — *Muliebris uteri magnitudo.*

merare: & quod omnium absurdissimum est, parem in non prægnantibus fundi ceruicisque statuere longitudinem. Præterea uterus in eum modum à peritonæo ligatus pendet, ut ipsius fundus sursum & deorsum plus minus in coitu, quum generationem expetit, sese ducere, ac ad penis summum tanquam animal quoddam (ut & Plato dicebat) hiare possit. Insuper uetulis & ijs quæ sæpius pepererunt, aut rudius ab obstetricibus in secundarum euulsione fuerunt tractatæ, fundi os in pudendum quasi dependet, ac proinde breuissima implexaq; in illis ceruix uidetur: quæ tamen inter secandum sursum tracta, aut aliàs in uiuentibus intrò protesa, longè educitur. Quòd autem puellis uteri fundus minor sit, quàm illis quæ iam diu coiere, aut aliquando uterum gessere, etiam alijs proditum est Anatomicis: quanquam in his omnibus testium ferè ritu, sic fundus uariet, ut nullam ipsius molem (quemadmodum neq; uesicæ) priuatim circumscribere queam. Vtcunque sit, nõ prægnantis uteri[z] fundus multo minor est, quàm dissectionum rudis facile sibi persuaderet. quum latitudine duos digitos parum excedat, & lõgitudine uix unquam trium digitorum latitudinem æquet. Porrò dissectionũ professoribus, etiam menstruæ purgationis occasione, fundi uteri magnitudinis poni differentiã, legi quidem, quando uterum sanguine turgentem, & paulo pòst eum repurgaturum, illo grandiorem esse docent, qui nuper uniuersum sanguinem profudit. Verùm hac ex parte nunquam mihi se obtulit uteri discrimen: & de sanguinis illius collectione, & purgatione, infrà quædam subijciam, nunc uteri substantiam pertractaturus. Non prægnantium itaque fundi[a] substantia conspicitur neruea, membranea'ue, sed interim admodum crassa, & nõ adamussim, ut cætera quę generatim neruosa dicuntur, candicans, sed carneum quid colore & substantia præ se ferens, & passim denique continua, & duritie sibi æqualis, nisi fortè ad fundi[b] os paulo durior collectiorque aut densior euadat. In exteriore huius substantiæ (quæ utero, ut semel dicam, quodãmodo propria & peculiaris est) superficie, obscuræ gracilesque uenæ integro adhuc utero excurrere uidentur, inter[c] interiorem[d] exterioremque ipsius tunicas, incedentes. Sunt enim duæ uteri tunicæ, quarum exterior principium ducit à[e] membranis, quæ[f] uasa uterum accedentia continent, uterumque peritonęo alligant. A' peritonæo namque, quà uasa ipsi adnascuntur, quæ à magna uasorum[g] distributione supra sacrum os facta, uersus crura tendunt, partes quędam processus'ue exoriuntur,[h] membranis mesenterium efformantibus substantia formaq; similimi. Sunt enim hi processus instar duarum tenuiũ membranarum in ipsarũ medio uenas & arterias & neruos aliquot deducentium, & multo adipe oppletarum, quæ à peritonæo utrinque procedentes, totis ceruicis & fundi uteri lateribus ad eum modum committuntur, quo intestinis mesenterium[i] applantari docuimus: & quemadmodũ mesenterium illis tertiam obducit[k] tunicam: ita etiam hæ peritonæi membranæ in secundam exteriorem'ue uteri degenerant, longè ea crassiorem, quæ à mesenterio intestinis offertur, quòd scilicet quatuor peritonæi portiones, utrinq; nimirũ duæ, uteri efforment tunicam, tertia interim intestinorum à duabus tantum constituta membranis. Verùm uteri tunicæ crassities ob hoc duntaxat non tanta est, quòd ex tot peritonæi exurgit partibus: sed quia hæc in contracto, & non grauido utero, impense collecta compressaq; dissecantibus occurrit.[l] Interior fundi uteri tunica, ipsi peculiaris & propria est, ab eaq; compingitur substãtia, qua fundum præcipuè constare diximus. Hæc itaq; tunica in non prægnanti utero crassitie omnes reliquorũ corporis organorũ tunicas, uel tres etiã[m] uentriculi

In Timæo.

z Moles uteri ut maxima, exprimitur 27 fig.

Vteri fundi substantia.

a Conspicitur ad E, E, E. 27 fi.

b iuxta G 27 figu. & iuxta C, D 26 figu.

Duarum uteri tunicarum exterior.

c 27 figur. E, E.

d 27 figu. H, H.

e 24 figu. O, P, Q. & 26 fig. E, E. 27 I, I.

f 25 fig. u, u, y.

g ult. figu. lib. 3 b.

h 24 fig. F, G.

i spectatur in 10 figu.

k 9 fig. k, k educũt L.

Interior tunica.

l 27 figu. E, E.

m 17 figu.

triculi &[n] intestinorum simul implexas, uincit. Ipsa tamen omni ex parte non pariter crassa uisitur.[o] Vbi enim fundi efformat orificium, crassissima est, deinde in media[p] sede superioris fundi partis crassa quoq; est admodum, & (ut in fundi sinus enarratione dicebam) in ipsum quasi sinum extuberat. Cæterùm quà uterus in obtusos[q] angulos sua'ue cornua desinit, hæc tunica tenuior, minusq; spissa uel densa dissecantibus quàm in reliqua parte occurrit. In lateribus autem, & anteriori & posteriori sede pariter crassa existit, adeoq; compacta, ut nihil præter ipsius substantiam citra fibrarum quibus abundat distinctionem, & notatu dignum uenarum arteriarumq; incessum, utcunque tunicam illam disseces, intueri liceat. Verùm in illis quæ iam aliquandiu utero gerunt, interior hæc tunica, triplex fibrarum genus, etiam multo manifestius, quàm nuper ex animante resecta, & quæ modò inflatur uesica, proponit. ac rectas quidem habet intimas, easq; nō admodum numerosas: extimas autem orbiculares transuersas'ue, rectarum copiam nonnihil superantes: medias uerò nanciscitur obliquas, easdemque plurimas & ualidissimas. Dein in prægnante utero uenarum arteriarumq; hanc tunicam perreptantium magna conspicitur copia, quæ suis osculis tunicam ingredientia, in[r] secundinas (uti in fœtus inuolucrorum dicemus historia) pertinent: & ipsa denique tunica tanto est rarior tenuiorque & magis neruea membranea'ue, ac minus carnea, quanto magis uterus ipse in magnitudinem promouit. Cæterùm ceruicis uteri[s] substantiæ aliquid commune cum uirili pene accidit. quemadmodum enim duo huius[t] corpora, &[u] glans præcipuè, crasso inuolucro inter neruum carnemque substantia medio, & fungosa spongiosaque quadam substantia infarto:[x] constant: sic quoque ceruix uteri carnea nerueaque, sed non impense crassa, constituitur tunica, substantiæ etiam illius fungosę nonnihil posidente. Huius substantiæ beneficio, quum mulier uenerem auidè expetit, uteri ceruix penis modo extuberat, pudendique ipsius colliculi ac cuticulares illius carunculæ extrà prominent, ceruicisque cauitas penem amplexura arctatur, & quod ad rectam uirilis seminis euibrationem sat est, dirigitur. At istud parum illi expenderunt, qui ceruicem uteri multis & orbicularibus musculis, non aliter quàm uesicæ[y] ceruicem, & recti intestini[z] terminum intertexi finxerunt. Quod, etsi plerisque mulieribus concubitus uoluptatem forsan augeret, & pariter in causa esset, cur illæ constringentium arctantiumque medicaminum copiam nostris officinis relinquerent: nimis tamen uoluntariam uim Natura genitalibus indidisset, & nescio quónam pacto penem plus iusto uteri ceruicis arbitrio subiecisset. Porrò Anatomici uerius scripserunt, ceruicem in puellari ætate delicatiorem molliorem que esse: contrà in prouectioribus, & ijs quæ frequentius pepererunt, callosiorem temporis successu reddi, ut etiam cartilagini asperæque arteriæ illam in uetulis subinde comparauerint. crebro enim congredientium attritu, partiumque exeuntium collisione ceruix occallescit: & frequenti astringentium lotione, asiduoque mensium fluxu, haud secus induratur, quàm ob acrem humorē continuò defluentem ulcera ad fistulas permutari nouimus. Venæ & arteriæ ceruici insertæ, non prægnantibus manifestiores propemodum mihi semper uisæ sunt, quàm fundi: diuersum tamen utero gerentibus accidere certum est. At uenarum arteriarumque uteri seriem, iam unà cum seminalium uasorum fabrica, & uteri neruis, opportunè aggrediar. Mulierum itaque[a] testes, uteri accumbunt lateribus, non prægnantibus quidem paulo elatiùs quàm fundi superior consistit pars. utero autem

Marginalia (left): n 19 fig. — o 22 fi. G. — p 27 fig. F. — q 23 figu. i, k. — r tabulę fi. 30. — s 17 figur. K, K. — t fig. ca. 49 lib. 2 A. B. — u eiusdē fig. D. — x Constitutionem hāc ostendit 3 fig. ca. 49 lib. 2 ad E, E, F. — y 25 fig. 7. — z 28 figu. 4. — a 24 fi. M, L. & 25 fi. F. & 26 figur. F.

Marginalia (right): *Ceruicis uteri substantia.* — *Mulierum testes.*

gerentibus eandem ferè sedem occupant: at quo magis uterus extenditur, eo inferiùs quàm ipsius summum habetur, ad latera illius siti apparent. Innituntur autem peritonæo ea sede, qua ilium ossa sacro committuntur, omnino laxi, neque aliter quàm [b] seminalium uasorum beneficio [c] laxisq; membranis, peritonæo connexi. Hi uirorum testibus multo minores sunt, forma uerò oblongiores, & secundùm latitudinem minus rotundi, & perinde ac si latiores quàm profundiores effici deberent, anteriùs posteriusque depresi. Externa ipsorum superficies inæqualis, & haud secus quàm si plures eædemq; exiguæ unà colligarentur glandulæ, multis inæqualibus tuberculis oppleta uidetur. Substantia quippe non constant, ut uirorum testes, molli, ac innato sibi humido læui, continua & æquali: uerùm duriori, mesenterijque ac inferioris omenti membranæ [d] glandosis corporibus non absimili, & præter exiguos uenarum & arteriarum in ipsa consistentes plexus, sinuosa cauaq;. Habent enim mulierum testes intus præter uasa, sinus quosdam tenui aqueoq; humore plenos, qui prius non læso teste, sed ui compresso, ac inflatæ uesicæ modo crepante, in miram altitudinem inter dissecandum, non secus quàm ex scaturigine quapiam exilire solet. Vt uerò is humor uelut crassiusculum lactis serum in sanis mulieribus albus est, ita quoque illum mirè luteum croceumque & paulo crassiorem deprehendi, in duabus non uulgariter nobilibus puellis, quæ ante mortem, uteri strangulatu uexabantur, quibusque alterius testis sinuum unus duntaxat, instar maiusculæ pisæ protuberabat croceo humore illo infartus, & conterminas sedes non secus tingens, quàm in hominibus colon intestinum, quà sub iecore fertur, à bilis uesicula luteum reddi cernimus. Vtque huius humoris liquoris'ue rarus occurrit color, ita quoq; grauissimè olebat, uenenosumque quid & tetrum præ se ferebat: illorum cerebri symptomatum indubiè autor, quæ in uteri strangulatu indies oboriuntur. Vna uirgo annos nondum nata quatuordecim, ex pulmonum, ut uidebatur, inflammatione, & frequenti in eo morbo uteri stangulatu perijt, qui non ita pridem molestus esse cęperat. Altera annos iam attingẽs duos de uiginti, posteaquam uno aut altero anno insigniter palluerat, illisq; symptomatibus subinde oppressa fuerat, quibus puellas modò ferè teneri constat, quæ perditè amantes, menstruas purgationes diu suppressas habent, aut quibus albus ille & crudus humor longo interuallo profluit: ex uteri inquam suffocatione ita interijt, ut quum porrecti ueneni parentibus incideret suspicio, ea mihi medicisque aliquot ad expetitam sectionem obtigerit. qua præter ingentem pulmonum albedinem, mollitiemque, ac totius corporis exanguem habitum, nihil uitiosum, uel circa uterum ipsum, deprehendi, præter luteum illud miris modis olens alterius testis tuberculum. Muliebrium itaque testium (ne fortè ad mulierem, cuius in Capite de liene obiter mentio incidit, & monstruosa alioquin & ęgra prolixius excurrat oratio) sinib. nulla peculiaris est forma: inęquales enim, ut exterior ipsorũ testium superficies, sunt: & nõ unus, sed plures, neq; illi semper ijdem cernuntur. Testiũ substantia membraneo inuolucro undiquaque circumdatur, quod ipsi ualidissimè adnascitur. Atque hoc quidem, etsi durum sit, longè illi tamen [e] inuolucro quod uirorum testes proximè ambit, duritia & crassitie cedit: neque adeò promptè à testium substantia inter secandum diuellitur, non secus quàm si commune continuumque cum testis substantia esset corpus: quam ea quoq; ratione quis etiam membraneam esse, meritò diceret. quanquam interim præsens mulierum inuolucrum, eundem usum suo testi præbeat, quem uirorũ testis intimum inuolucrum suo testi pręstare

Testium sinus, & in illis contentus humor.

Testiũ inuolucra.

b 25 fig. O, P, t, t, u.
c 26 figur. E, E.
d 10, 11. fi. L, L. & 4 fig. x, x,
e 23 figur R, S.

ſtare cõſtat.[f] Vaſorum namq; ſeminaliũ applantationẽ excipit, gãdoloſamq; teſtis ſubſtantiam ueluti in forma quapiam continet. Præter hoc autem inuolucrum, muliebris teſtis nullum aliud obtinet, niſi[g] quòd peritonæi proceſſus uaſa ſeminaria uteriq; uenas & arterias in teſtis ambitu cõtinentes, & ueſpertilionum alis forma longè ſimilimi, & ab Eudemo retia non ineleganter nuncupati, teſtis mediam duntaxat partem integunt: non uerò (ut[h] exterior uirilis teſtis tunica ſuum teſtem, illiusq; ſeminaria uaſa) prorſus induunt. Cæterùm uaſa muliebribus teſtibus materiam ad ſeminis generationem adferentia, ſimiliter ac in[i] uiris, duæ ſunt[k] arteriæ, & totidem[l] uenæ, utrinque nimirum una uena, & una arteria, quæ exortu quidem uirorum uaſis prorſus correſpondent: in diſtributionis aũt ſerie & progreſſu, ab illis differũt. Dextra enim muliebris[m] uena à cauæ uenæ pronata caudice, ſimul cum coniuge ſua[n] arteria, cui magnæ arteriæ truncus initiũ præbet, priuſquã ſui lateris[o] teſtem contingit, ſimul quidem cum arteria ita implicari permiſceriq;[p] incipit: ac uirorum uaſa poſteaquã è magna peritonęi cauitate prociderunt,[q] inuolui uidemus. uerùm mulieris uaſa non uniuerſum ipſorũ corpus (perinde ac uiris euenit) in implicationẽ eam abſumunt, ſed[r] mediã ſui partem in ſuperiorem fundi uteri ſedem ſic digerendam porrigunt, ut[s] cæteras uterum petentes uenas ac arterias multis propaginibus diſcindi diſtribuiq; audies. Porrò ea[t] implicatio, quæ à reliqua media uaſorũ portione cõſtat, paulatim magis magiſq;, ut in[u] uiris, inuoluitur, uaricoſumq; corpus efformat, ſua[x] baſi, elatiori teſtis parti adnatum, & ramos in teſtis ſubſtantiã, & illum proximè ambiẽs inuolucrum diffundens. Hac quoque ratione[y] ſiniſtra ſeminalis uena à cauæ propagine ſiniſtro reni oblata, initium ſumens, cum[z] ſiniſtra arteria à magnę arteriæ pronata caudice diſtribuitur. dein utriuſque teſtis[a] uas ſemen ab ipſo in uterum deferens, teſtis corpori, perinde ac in[b] uiris connaſcitur: quanquam interim teſti magis orbiculatim, quàm in poſteriori ſolum ſede, aduoluatur. Ab interna enim ſede baſis[c] uaricoſi corporis[d] incipiens, externo teſtis lateri, & deinde inferiori illius parti, ac nonnihil interno quoque lateri[e] adnaſcitur, haudquaquam tot reuolutionibus inſtar uermis ęqualiter procedentibus, qua teſti adnaſcitur, ac uirile[f] uas donatum. Porrò à teſte nonnihil ſurſum aſcendens, & teſti non amplius adnatum, reuolutiones eas amittit, ac[g] teres planumque inſtar nerui in uterum errabundo ductu (quem ueterum quidam laxè contorto uitis pampino capreolo'ue aſsimilarunt) fertur, in mediam ſui lateris cornu ſedem inſertum.[h] His organis, quæ peritonæi proceſsibus membraníſue admodũ pinguibus intertexuntur, tutoq; ſuffulciuntur, per me quidem licebit quæuis nomina imponere: ego autem, quoniam uirorũ organis forma ſubſtantiaq; correſpondent, eadem nomina illis, quæ his, inter docendum indere ſoleo. Cæterùm præter nuper[i] commemoratas uteri uenas & arterias, quæ à media uaſorum teſti materiam adferentium portione conſtituuntur,[k] aliæ multo craſsiores uterum à caua & arteria magna poſt illarum ſupra ſacri oſsis initium factam[l] diuiſionem, accedunt. Poſtquam enim ea uaſa primùm in duos inſignes truncos diuiſa ſunt, & hi rurſus ſinguli in[m] duos grandes, ſed amplitudine impares ramos diſſecti: unum quidem craſsiorem, ac per inguina crus adeuntem, alterum uerò humiliorem gracilioremq;, cuius[n] finis per pubis oſsis[o] foramen elabitur, uteri inquam uenæ ac arteriæ oriuntur, à graciliori humilioriq́ue ſecundæ illius diuiſionis ramo utrinque pronatæ. Ramus enim in dextro conſiſtens latere (quod & de ſiniſtri lateris ramo ſubaudies) inſignem educit propaginem: uena quidem uenam, arteria autem arte-

Seminaria uaſa mulieribus cuiuſmodi.

Vteri arteriæ & uenæ.

f 25 fi. o, p. [f] 23. [g] 25 & 26 fig. [illegible] E, E. [h] 20 fig. [illegible]. [i] 25 fig. f, e, b, l. [k] 25 fig. b. [l] 25 fi. d, e. [m] 25 fig. d, d à P. [n] 25 fig. g, d Q. & uerxta f. [o] 25 figu. r. [p] d 25 figure. [q] 21, 25 fig. d. [r] 25 fig. n. [s] 26 figu. H. [t] 25 figu. y. [u] [illegible] 25 fig. [x] 23, 25 fi. à d ad s. [y] 25 fig. p. [z] 25 figu. c ab V. [a] 25 fig. b à Q uxta f. [b] 25 fi. f, t, u. [b] 25 fig. z, 6, c. [c] 25 fi. o, p. [d] 25 figu. ſ. [e] 25 fig. t, t. [f] 25 fi. H, I. [g] 25 fig. u uerſus i. [h] 25 fi. o, p. & ſ, t, t, u. [i] 25 fi. n ab o. & 26 fi. H à G. [k] 25 fig. y. [l] ultimæ fi. lib. 3 b. [m] eiuſ. fi. d. [n] eiuſ. fig. i. [o] 1, 2, 3 fig. [illegible] 29 li. 1 r.

tem arteriam:[p] quę simul accumbentes, dextrum uteri latus propter fundi orificium accedunt, inibique in multas scissæ soboles, quasdam sursum in humiliorem fundi sedem exporrigunt, quasdam per uteri ceruicem deorsum digerunt,[q] nonnullas etiam uesicæ impartientes. Ab his uterum accedentibus uasis (uti quis fortè arbitraretur)[r] uenæ & arteriæ neutiquã originẽ ducunt, quæ secundùm rectos abdominis musculos sursum feruntur, &[s] uasis per posteriorem pectoris ossis sedem descendentibus conterminę fiunt. Hę enim ortum sumunt à præcipuis uasis per inguina in crus deductis: à quibus etiam[t] surculi pronascuntur, muliebre pudendũ colliculosque ipsius petentes, unà cum præsentibus uteri uenis ac arterijs. ab ossis sacri neruorũ[u] paribus utrinque etiam nerui propagãtur, tenuibus surculis in uteri potissimùm ceruicem, & circa humiliorem fundi sedem excurrentes. Ad elatiorem porrò fundi regionem, subinde[x] neruuli perquàm graciles diffunduntur, à sexti neruorum cerebri paris ramis dissecti, qui costarum exporriguntur radicibus. Verùm, ut hi neruuli prætenues albicantesque sunt, &[y] pinguibus membranis, uti & prius commemorati, suffulciuntur: ita quoque inter secandum difficulter occurrunt. Nunc itaque propemodùm euadit manifestum, quas partes uterus tangat solum, ac quibus insuper alligetur & adnascatur. Anterior enim, posteriorque & superior fundi uteri regiones, nullis quas contingunt partibus adnascuntur, latera uerò connascuntur membranis uasa utero deducentibus, ac demum[z] carneis illis fibris intertextis: quæ duos efformant musculos, quorum beneficio uterus uoluntario motu nonnihil obscureque sursum, dum mulieres ilia contrahunt & quasi colligunt, allicitur, quique adeò obliquè prorepunt: & quà uterum accedunt, adeò interdum crassescunt, ut perperam illos musculos uteri cornua esse aliquando arbitratus fuerim, quòd scilicet[a] obtusos muliebris uteri angulos papillas'ue cornuũ imagini non admodum accedere uidebam. Ceruix porrò uteri ex lateribus[b] mẽbranis quoq; & uasis ipsi porrectis adnascitur, & illorum interuentu peritonęo (sed, quemadmodum & uterus, laxè) connectitur. Posteriore aũt parte, suę longitudinis medio, quod fundo propinquius est,[c] recto intestino ita innititur, ut accumbentes inuicem intestinorũ * gyros mutuò allocari cernimus. Verùm ad ceruicis in pudenda finem, illa podici proinde connascitur, ac si recto intestino & ipsi communis quędam esset tunica, uti stomacho & asperæ arteriæ communem esse tunicam non ambigimus. Rursus ceruix anteriori sede, elatiùs quidem ac iuxta fundi orificium, innitentem duntaxat habet uesicam: sed paulo inferiùs fibris quibusdam humillimam uesicæ partem & ipsius ceruicem adnatam possidet.[d] Vbi autem hæc illi inseritur, uelut commune quoddam utriusq; corpus, & tunica efficitur. Sic quoq;, quà uteri ceruix in pudendũ desinit, commune utriusq;, ceruicis scilicet & cutis, quemadmodũ in labris & palpebris, corpus constituitur. Hæc cutis, præterquam quòd pilosa euadit, ipsi duriuscula, similiter ac in mento, substernitur pinguedo: in uetulis (etiamsi illis uteri ceruix occalluerit) unà cum mamillis flaccescens, neque ita bellè pudendi colliculos alas'ue, ut in iunioribus, ac magis consistente duraque adipe obesis, sustinens. At quum hæc citra mortuorum sectionem sint obuia, quis omnium hoc Capite hactenus enarratorum sit usus, explicare modò conabimur. Vterus itaque concipiendo semini idoneus, & fœtum tantisper complexurus, dum perficeretur, ac alijs quàm sanguine nutriri queat, in humillima trunci corporis sede locatus est, qua ad concubitum seminisque susceptionem, & adhuc ad concepti fœtus augmentum, perfectique partum,

Marginal notes (left): Vteri nerui. — Quibus partibus uterus adnascatur, & solum quas tangat. — Vteri officium ipsiusq́ conformationis ratio. — Situs ratio.

Marginal notes (right): p 2 tabellæ fig. 30 E. — q 25 fig. 2. — r 25 figu. 1 & 6 musc. tab. c in f. — s 6 musc. ta. a. aut figu. cap. 6 lib. 3 L ad M. — t fig. ca. 6. lib. 3 Δ. — u fig. 2 cap. 11 lib. 4 iuxta cha. 25, 26. & c. — x ab : & μ fig. 2. cap. 2 lib. 4. — y 24 fig. O, O. & 26 E, E. — z 24 fig. P. — a 25 fi. i, k. — b 27 fig. I, I. & 24 fi. R, S. — c 24 fi. K. — * Spectantur in 6, 7, 8 fig. — d 25 fig. d. 27 fig. L.

partum, nulla aptior excogitari posset. Hæc siquidem longe à facie & nobilissima rationis arce situatur: deinde ossa nulla, quo minus insigniter uterus distendi queat, inibi præpediunt: atque etiam ipsi parituro hinc ad inferiora, & uersus crura exitus facilis est. Forma autem uteri fundo conuenit rotundæ proxima, quo is reddatur capacior, iniurijsque minus obnoxius. Dein fundus unicus simplexque est, quod unicum fœtum amplecti debeat: attamen latior uisitur, quàm profundior, quòd interdum & gemellos concipiat. Paruus autem, ac magis quàm facilè crederetur contractus in non prægnantibus uidetur, ut quàm minimum alia tunc comprimeret organa, sinumq; suum adeò angustum redderet, ut quàm uicinissimè uniuersam genituram amplecti queat, nulla ex parte eam à se intactam relinquens. Ac proinde commoda quoque ipsius functioni constat substantia, quæ affatim scilicet contrahi colligiq;, quum nihil complectitur, possit: & rursus secundùm contenti augmentum, sensim in egregiam amplitudinem explicari. Atque hæc non imbecillis, distendi'ue citra diuulsionem inepta uisitur: at ualida, & iniurijs ferendis pertinax, fibrisque non infirmis, neque ijs, ut sors fert, intertexta. Verùm rectas habet intimas, quòd ante omnia semen allicere debeat: & easdē possidet paucas, quòd semē ipsi ex tēperamento ad iustitiā, adeoq; tota essentia placens, ac fluidū, aptoq; mēbro porrectū, in illum ocyus labatur. Obliquas autem plurimas, easdēq; rectis ordine succedentes sibi uendicat, quòd ab ipso conceptū, diutissimè retinendū sit. Trāsuersas uerò extimas nācis citur, quòd illas uterus tum primū maximè requirit, quādo fœtum diu satis amplexum, in lucem est editurus. Quòd unica, eademq; crassa cōtentus fuerit peculiari tunica, neq; duas cum uentriculo, carnosiorē uidelicet unam, & neruosiorem alteram obtinuerit, hinc factum credimus, quòd uterus tantum cōtinere amplectiq; debeat, non aūt uentriculi modo aliud quippiā à proprio nutrimēto concoquere & elaborare. Peritonęū illi ualidam exporrigit tunicā, propriæ ipsius tunicę inuolucrū, & tutissimum propugnaculū futuram. Hęc externa superficie lęuis aqueoq; humore óblita est, aliarū partium ritu, quæ se inuicē tangere quidem, non aūt mutuò connasci satius fuit. Si enim uteri fundus nō pręgnantibus incumbēti ipsi uesicę, & quod ipsi subiacet recto intestino cōnasceretur, & non laxis ipsius, sed duris uinculis, ijs quibus accumbit partibus alligaretur: quis inficias ibit, uterum commodè tunc unà cum fœtu non posse distendi, aut etiam in congressu, uel partu, deorsum uelut animal quoddam repere? Rursus, si uterus fœtu turgidus, omnibus quas tunc contingit partibus connatus hæreret, quo'nam pacto obsecro, semen denuò amplexurus in se concideret, debitamque angustiam efformaret? & quum minimè sua distentione amplitudineq; opus est, intestinorū functioni non semper obesset? Orificium fundi tale est, quod semper conniuet, nisi quum naturali instinctu semen admittere, aut fœtui mensibus'ue iter præbere debet. meritò enim ex mulieris arbitrio, uti & antea dicebam, ipsius apertio occlusioq; haudquaquā pendet. Crassiore uerò & densiore, ac idcirco penis glādis modo in uteri ceruicis amplitudinem protuberante substantia, quàm reliquum fundi corpus, constituitur, ut in partu satis distendatur: utque in mira illa apertione, lacerari diuellíue non periclitetur. Insuper insigni prouidentia in uteri ceruicis substantia extruenda Naturam uti, quis ignorat? qui eam ut dirigi distendique ad seminis susceptionem facile possit, & rursus ne uterus refrigeraretur, locusque seu amplitudo frustra inanis seruaretur, colligi & conuolutim occludi queat, efformatam conspicit. præterquam quòd ceruicem substantia ad uene-

ris pru-

Forma.

Magnitudinis.

127 fig. A, A, B, B.

Substantia.

Fibrarum.

Superficiei & nexus ratio.

Orificij fundi ratio.

Vteri ceruicis ratio.

ris pruritum apta cōstare, & propter affrictum scrobes quasdam obtinere, diximus. Vt uerò ipsius conuolutio & inflexus, ne uterus frigore afficiatur, pluri mum auxilij pręstat: ita quoq; cōniuentes pudendi colles, & cuticulares ipsius carunculæ, ceruicis opplentes initium, eidem usui, perinde sanè ac titillationi & pruritui, accommodę censentur. Vasorum seminaliū in mulieribus ortus & ductus, ipsaq; testium substantia & cōformatio, mulieres semen habere mi hi utcunq; persuadent: uerùm id humidius frigidiusq; uirili semine existere ar bitramur, quòd testes ipsi & minores sint, & mediā duntaxat arteriæ uenæq; seminalium portionem asciscant: quodq; mulierem uiro frigidiorem esse cre dimus. Neq; etiam frequens scortorū concubitus argumento est, mulieri plus seminis, aut illius humoris quem libidinis nomine Aristoteles mulieri datum scribit, quiq; secantibus copiosus in testiū sinibus occurrit, quàm uiro adesse: quum id nō ex cōcubitus, sed ex seminis humoris'ue illius eiectionis frequentia & copia (quibus illa à uiris longè superantur) metiendum sit. Muliebrium itaq; uasorum & testium functionem ac usum, ea quæ de uiri seminalibus organis prodidimus, satis commonstrant. Sic quoq;, ut uterus, & potissimum ipsius ceruix, exacto sensu donarentur, neruos illis frequentes insertos fuisse, is quem nunc obtinēt sensus, liquidò attestatur. Cęterùm uenas & arterias uterum implicantes, huic & quū concepit mulier fœtui etiā, cōmune uenarū arteriarumq; munus in alendo natiuoq; calore recreādo pręstare, indubitatum est. Vti & mēstruas lunares'ue purgationes, ex uterū petentib. uenis quoq; euacuari cōstat. sed quî id fiat, & per quas'nā potissimū uenas, fundi scilicet, an ceruicis: perpetuò, an nunc ex his, nunc ex illis, forsan si diligēs Naturę operū fueris admirator, neque in alicuius iuraueris uerba magistri, & tu quoq; non mecum modò, uerùm etiam cum eruditissimo uiro Ioachimo Roelants primario apud Mechlinienses medico, Belgarumq; singulari ornamento, ambigis: qui hac de re non semel, tum propter alias occasiones, tum maximè propter Hippocratis Aphorismū sexagesimum libri quinti, & Galeni in eundē commentarium, ad me scripsit. Non quòd quis menstruus sit sanguis, & quę ipsius natura, & quantus, & qua ratione in muliere abundet, & quî fœtum enutriat, quamq; falsa de ipsius prauitate & tetro odore Plinius cum alijs plerisque tradiderit, nos lateat: aut quòd ignoremus, sanguinem illum in fundi sinum toto mensis interuallo sensim minimè coaceruari, ac mensis periodo, turgente iam utero (licet quibusdam secus uisum fuerit) promanare. Hoc enim si accideret, sanguis menstruus neutiquam tenuis, fluidus, ac illi perquàm similis esset, qui è naribus aut ano guttatim distillat: à quo menstruus neq; manādi forma, neq; alijs omnib. differt, nisi fortassis plerunq; tenuior & aquosior, aliáue eiusmodi qualitate prǽditus occurrat. Qui si in utero seruaretur, quis dubi tare posset, illum ferè concretū & frustulatim educendum? ut taceā, fundi ori ficium tum nisi purgatis mensib. nō posse in congressu recludi. alioquin quan do mulier iniretur, ac fundi ore semen exciperet, aut id os semē emitteret, etiā sanguini mēstruo uia pręberetur, isq; proflueret. Quin & magnā huius rei cōiecturam mulieres quædam dant, nuper à partu neq; fluidum neq; tenuem emittentes sanguinem: uerùm magna cōcreti sanguinis cum seroso quopiam humore frusta, perinde ac si sanguinem in uenæ sectione extractum, atq; in uitro horis aliquot asseruatum, in partes cultro diuideres, ac illum tunc in ter ram abijceres. Eius namq; formę illis mulieribus sanguinē profluere aliquando conspexi, haud aliter sanè, quàm si uenę, quę secūdinis innascebātur, adhuc apertè in uteri sinum (qui tum adhuc laxus est, & patet, prompteq; aliquādiu in se

Testiū & uasorum seminalium.

Neruorum ac uenarum & arteriarum ratio.

Menstruæ purgationes quî eo arceruentur, et unde fluant.

in ſe coaceruat) ſanguinem effunderent: & is ita concretus, non autem ſtillatim, ut aliàs ſolet, ex pudendo manaret. adeò, ut facilè in fundi cauitatem ſanis mulieribus ſanguinem menſtruum nequaquã ſenſim colligi, certò poſsimus conijcere, & arbitrari (ut in fœtuum diſſectione intuemur) uenas ad fundum ceruicemq; pertinentes, qua ſuis ſuffulciuntur membranis, ſanguinem hunc maxima ſui portione paulatim in ſe reponere: ac tandem turgentes, illum ſingulis menſibus, apertis ipſarum oſculis emittere. Inſuper id quod in quodam, hæmorrhoidum uitio laborante, non illubenter expendi, mihi certiſsimo, in uenis illum ſanguinem, non autem in fundi cauitatem accumulari, argumento eſt. Hic namque ordinatis uicibus, ut mulieres ſuis menſibus, ſanguinis fluxu ex uenis in anum pertinentibus uexari conſueuerat: & quum ex nigro arquato, iecoriſque mira duricie perijſſet, num portæ rami, an cauæ hunc ſanguinem euacuarent, indagaturus, illum diſſecui: atque uenæ portæ[f] ramum ſub coli inteſtini fine, & tota recti longitudine in meſenterio ductum, pollicis ferè craſsitiem æquare, & ſanguine turgere animaduerti, conterminis cauæ uenæ[g] ramis nihil prorſus immutatis. Cæterùm etſi perinde in mulieribus fieri colligo, id tamen ſectione nunquam obſeruaui: quum hactenus mulierem non prægnantem, quæ uenarum craſsitie ab alijs non prægnantibus magnopere differret, haud inuenerim. quanquam tamen pleræque diuerſo modo affectæ, mihi inter ſecandum occurrerint, quæ eiuſmodi quid oſtendere potuiſſent: niſi etiam ſanguis in toto uenoſo uniuerſi corporis genere, anteaquam purgetur maxima ex parte, conſiſtat. Lutetiæ enim in publica ſectione, præſtanti forma & floridæ ætatis meretricem, ſuſpendio necatam, primùm ſecui. Patauij quoque altera obtigit, quæ ſibi laqueo mortem intulerat. Deinde monachi cuiuſdam, diuo Antonio hîc ſacri, elegans ſcortum, repentè uelut ex attonito morbo mortuum, Patauini ſtudioſi ex monumento ereptum, ad publicam ſectionem attulere: mira induſtria cadauer uniuerſa cute liberantes, ne à monacho dignoſceretur, qui id ereptum cum ſcorti matre apud urbis præfectum conquerebatur. Præterea ſuperiori anno mulierculam utcunq; ſenem, & fame (uti conijcio) in ea annonæ penuria enecatam, pari ratione ſubductam, in ſcholis adepti ſumus. Quæ autem poſtremò nobis obtigit, raræ magnitudinis, mediæque ætatis mulier, ſuſpendij metu ſe grauidam falſo finxerat. Verùm prætoris iuſſu ab obſtetricibus (quæ illam minimè grauidam eſſe affirmabant) interrogata, nunquam, quantum à menſtruis purgationibus abeſſet, utcunque id ſedulò nos reſciſcendum ab ea curauimus, indicare uoluit. Cæterùm huic, perinde ac puellis, cæteriſque, quas non prægnantes hactenus uidi, omnibus, uenæ pari ſe habebant modo, reliquiſque totius corporis uenis ex proportione reſpondebant, nullo ſcilicet redundante copioſiore ue turgentes ſanguine: ita ſanè, ut ex diſſectis corporibus (quemadmodum iam prius quoq; dixi) nullas rationes adferre queam. Verùm interim (ut ad id de quo potiſsimùm ambigebam, redeat oratio) non adeò de lunaris ac menſtrui ſanguinis collectione aut coaceruatione fui ſolicitus, atq; lubens inſpexiſſem, quî utero non gerẽtibus per craſſam uteri fundi ſubſtantiam uenæ ſeſe aperiãt, ac menſtruum ſanguinẽ ſtatis interuallis emittant, potiſsimùm quũ & hanc duritia & cõpactione denſitate ue uix magnopere differentẽ perpetuò in omnibus repererim, quas non pręgnãtes diſſecui: nullo quoq; inſigni uenarũ uteri fundo oblatarũ occurrente unquã diſcrimine, cum uenis & arterijs uteri ceruicẽ implicãtibus. adeò, ut uteri fundi[h] craſsitiem cum ceruicis[i] ſubſtãtia conferẽs, nonnunquã mihi ferè perſuaſerim, non

f fig. cap. 5 lib. 3 5, c. et i, d. dein 5, c. & 12 fig. n.

g fig. ca. 6 lib. 3 Y.

h 27 fig. E, E, F.

i 27 fig. K, K.

prægnan-

prægnantibus mulieribus per uenas in ceruicem uteri pertinētes, menſtruas purgationes plerunq; fieri. maximè quum uulgò confirmari ſcirem, uirginibus ex uenis ceruicem ſub hymene, qualiſcūq; is tandem eſſet, adeuntibus, eas purgationes duci: quumq; in nuper dicti Aphoriſmi commentario apud Galenum legerem, utero gerentium ſanguinem, qui ipſis interdum inſtar lunaris purgationis defluit, nō ex uteri uenis, ſed ceruicis, promanare. Quia tamen mulieres uteri procidentia laborantes, ex ore fundi uteri ſanguinem hunc excernere, indubitatū eſt, idq; non ſemel ipſe pręſentis diſputationis gratia uidi, ac quia ad genituram fundi uteri ſubſtantiam extenuari, ipſiusq; uenas recludi neceſſum eſt: nunc nō ambigo, ex fundi uenis, non uerò ceruicis, mēſtruas purgationes ſanis alioquin prouenire, etiamſi id ſectione nondum deprehenderim. Quod autē de uirginibus adfertur, ex ignorata hymenis euenit fabrica: quem quum pleriq; neutiquā peruium arbitrarentur, & neſcio quem ceruicis laterum mutuum connexum, ipſum eſſe putarent, neceſſum quoq; eſſe finxerunt, ſanguinem menſtruum ex uenis humiliùs quàm hymen conſiſtit, in ceruicē uteri deductis purgari. Grauidis autem, quibus fortè ſanguis profluit, Galenus eum non per fundi uenas manare putauit, quòd illarum ora ſecundinæ continuentur. Verùm hæc (uti in fœtus inuolucrorum hiſtoria dicturi ſumus apertiùs) toti fundi ſinui non eſt cōtinua, multæq; uenæ in illum pertinent, quibus ipſa non connaſcitur. adeò, ut grauidis per fundi uenas ſanguinē defluere, non ſit impoſsibile, uteri quoq; tum craſsitie, quæ in non prægnantium purgatione aliquoties me hærere ambigereq; coegit, nihil prorſus obſtante. Neq; etiam utero gerētibus tanta oris fundi uteri eſt commiſsio, ut eius occaſione, illis ſanguinem ex uenis uteri ceruicem intertexentibus deferri, contendendum ſit, quum multi id orificium nonnunquā ſemen tum quoque admittere aſtruant. Quanquam interim ſanguinem per ceruicis uteri uenas quibuſuis tandem mulieribus emanare interdum poſſe, collectu promptiſsimū ſit uel ex ſanguinis è naribus, & ano, & faucibus, & uentriculo etiam ſubinde defluxu: quodq; uterum quibuſdam mulieribus & uirginibus, annis aliquot mira fuſcæ craſſæq; aquæ copia turgidū fuiſſe, iam ſectione nō ſemel deprehendimus: quibus alioquin menſtruus ſanguis ſæpius, etſi non ordinatis omnino uicibus, certiſq; interuallis, eiuſdemq; perpetuò quantitatis, profluxit, non aliunde ſanè, quàm ex uenis uteri ceruicem implicātibus. Quid uerò interim de hymene Galenus cēſerit, ignoro, quum illius nullibi, quod ſciā, meminerit: fortè quòd in illis animalibus, è quibus uteri hiſtoria ipſi potiſsimùm traditur, hymenem non reperit. Haudquaquam enim mihi perſuadere poſſum, Galenum uel ſemel ſaltem humanum uterum inſpexiſſe: at[k] uaccinum, & dein[l] caninum, inter ſe uarios, & miris modis à muliebri utero diſcrepantes. Vt uerò diſcrimē id ſtudioſis conſtet, ipſiq; Galeni placita promptiùs aſſequantur, & me non immeritò ab illis in humani corporis hiſtoria paſsim declinare expendāt, obiter illos quoq; uteros deſcribam. Vaccæ igitur, capræ, ouis & bubalæ, aliquotq; cornutorum, quæ ſecui, animalium uterus, ſua ceruice à pudendo ad ſacri oſsis uſq;[m] ſedem pertingit, cui infima lumborum coarctatur uertebra: hicq; primùm uteri fundus[n] incipit, qui dein in lumborum regionem expanſus, externa ſuperficie teretis corporis anteriùs & poſteriùs compreſsi ſpeciem[o] longo interuallo refert, & dein[p] parte ſuperiori in[q] duos mucrones diducitur, arietis cornuum modo in latus incuruatos, perinde ac ſi medium digitum & indicem faſcia quapiam mutuò alligatos, ſimulq; circundatos ſpectares, qui ante unguium radicem à ſe inuicem dirimerentur, & in mucronem

Galenum muliebrē uterum neq; diſſecuiſſe, neq; deſcripſiſſe.

Vaccini aut caprini uteri hiſtoria.

k tota 29 fig.
l tota 28 fig.
m fig. cap. 14 lib. 1 F cum G.
n illic ubi C occurrit in 29 fig. & quicquid ſupra id cōſiſtit, fundus eſt.
o à C ad E ferè uſq; 29 fig.
p 29 fi. E.
q 29 fig. F, F.

mucronem singuli cessarent, instar arietis cornu conuolutum. imò potius hîc confinge duo arietis cornua longam habere basim, ac ueluti longum & rectum corpus, aliquidque hac in parte cum hirci aut capreoli cornibus, utcunque rectis, nancisci commune: & dein bases has, seu oblonga corpora, internis lateribus committe, fasciamque illis ad eam usque cornuum sedem obducito, qua in latera abscedunt, & in mucronē coarctantur. Huiusmodi namque cornua inuicem (uti de duobus diximus digitis) commissa, tota sede, qua simul fascia obducerentur, seseque mutuò contingerent, fundi uteri portionem imagine exprimerent, quam instar teretis corporis esse dixi: quod ob compressionem anteriùs & posteriùs ipsi per longitudinem inditam, quodammodo latum existit. & abscedentes dein à se inuicem cornuum partes, superioris fundi sedis formam referrent, qua is in duos mucrones à se inuicem diductos cessat. Externa fundi superficies, membraneorum corporum sibi mutuò tantùm accumbentium modo, prorsus læuis & lubrica est: & suis lateribus, tota ipsius lõgitudine, perinde ac ceruix quoq;,[r] membranis connascitur, quæ uterum peritonæo committunt, uasáq; illum petentia cõtinent. Ipsi autem fundi apices, quà inuicem dirimuntur, internis suis lateribus etiam læues sunt, neq; ullis connascuntur partibus: externa autem ipsorum latera iam dictis membranis cõtinuantur. Interna fundi superficies, penitus figura dictorum arietis cornuum cauis sedibus respõdet, duasq; ita cauitates obtinet, quæ ad unum fundi orificiũ, in uteri ceruicem pertinens, coeunt, illudq; orificium sibi cõmune uendicant, non longam interim mutuam[s] cauitatem ante orificium id ostendentes. adeò, ut duos omnino sinus huic fundo tribuere oporteat: qui sanè non læues sunt, & plani: uerùm subflauis, ijsq; plurimis tuberculis ita ornantur, ac si planæ alicui cæræ multas pisas ex dimidio ferè impressas, & in cæra hærentes spectaremus: aut perinde ac si ea tubercula illis uenarum exortibus eminentijsque conferenda forent, quæ in ano protuberantes, sanguinem nonnunquam profundunt. Tubercula hæc in utero, qui non ita pridem concepit, sese aperiunt, & sinus efformant, quales in cera consurgerent, si quis dimidiatas pisas ipsi pasim impressisset, eosque illis similes constituisset, quos in polypodũ & loliorum cernimus promuscidibus, & acetabula quoq; uocamus. Si quando his animalibus unicus tantùm fœtus in utero cõtinetur, una tantùm uteri pars seu cauitas dilatatur & diducitur: quum autem gemellos conceperunt, ambæ partes increscunt, singulæq; unum fœtum cõtinent. Fundi huius substantia,[t] duabus extruitur tunicis: una quidem interiori, ac ueluti propria: altera autem, quæ à peritonæi membranis, uterum illi colligantibus, & uasa uterum accedentia deferentibus, interiori tunicæ obducitur. Cæterùm quia totus fundus instar uesicæ non est rotundus, & non unica tantum constat cauitate, interior tunica duarum loco recensetur, singulisq; digitis cornibusque, quibus fundum uteri constare diximus, una tribuitur, non tantùm[u] ubi fundi partes à se inuicem abscedunt, & in mucronem exacuuntur: uerùm tota illa etiam[x] sede, qua secundùm longitudinem tanquam fascia quapiam ipsas simul contineri scripsimus. Quandoquidem uerò exterior tunica, per eam longitudinem inter fundi partes non intercedit, sed anteriùs duntaxat & posteriùs, & secundùm latera ipsis obnascitur, exterior hæc tunica, tanquam una simplexque habetur: quanquam tamen singulis uteri apicibus, cornuum arietis modo obliquatis, ab inuicemq; abscedentibus, peritonæum priuatim circundetur. Inter has uteri tunicas,

r 29 fi. H.

s C ad D 29 fig.

t quia exterior tunica ex dimidia ferè parte in 29 fig. ablata est, utraq; apparet. exteriorq; notatur F, F. interior autem C, D, G.

u supra E 29 fig.

x à D ad E 29 figu.

quum inuicem diuelluntur, etiam in non prægnantibus uaccis & capris mira uenarum arteriarumque occurrit[y] series & implexus, longè quàm in mulieribus manifestior, & sanè eiusmodi, ut interior fundi uteri tunica non immeritò uenosæ tunicæ nomen à quibusdam obtinuisse uideatur. [z] Testes his animalibus consistunt ad uteri latera, mox sub apicibus illis, instar cornu arietis intortis. Venarum arteriarumque testes & uterum adeuntium ortus ac ductus, cum muliebri fabrica ferè respondet, &[a] uasorum à testibus semen deferentium par quoque est ratio: nisi quòd in uaccis & capris ipsorum insertio in uteri cauitate sit manifestior, faciliusque specillum quàm in mulieribus admittat. Canes porrò, & sues, uteri[b] ceruicem ad ossis sacri usque cum lumborum uertebris connexum, etiam habent porrectam: ipsius autem fundus, non duorum digitorum, simul aliquandiu commissorum, refert imaginẽ: uerùm mox à suo[c] initio in[d] duas partes ita bipartitur, ac si duo extensi essent digiti, ab inuicem diducti, & sensim in mucronem acti. Verùm interim aliàs nusquam in non prægnantibus ueluti in gyrum conuoluti, ac proinde rectioris quodammodo cornu imaginem exprimentes: quum tamen fœtus multi in singulis partibus seriatim continentur, partes istæ primùm sursum, & dein deorsum, intestinorum quasi modo, implicantur, obliquantur'ue. Duæ hæ fundi partes, unum commune obtinent[e] orificium, in elatiorem ceruicis sedem pertinens: singulæq; duobus constant[f] inuolucris, seu tunicis:[g] interiore scilicet una ac peculiari, dein una[h] exteriore, à peritonæo pronata, quod suos[i] processus exteriori partium lateri offert, & dein eos tanquam ad intestinum singulis partibus obuoluit. adeò, ut duæ fundi partes, nullo ferè interuallo communem habeant tunicam exteriorem. His animalibus[k] testes ad elatiorem sedem, mucronemq; duarum fundi partium collocantur, &[l] uasorum par quodammodo est undiq; cum uaccis series. quanquam interim caninus uterus ea in suis cauitatibus non proponat tubercula, quæ uenarum eminentijs comparãtur, quibus sanguis ex ano nonnunquam defluit. Quum itaq; caninum uterum, & uaccinum, & muliebrẽ (ne quid de asinino, aut equino, quorum Galenus nõ meminit, dicam) simul inspectioni, quemadmodũ ego in scholis facere cõsueui, adhibebis, cuperem sanè diligenter expedi, num Galenus muliebrẽ uterum unquã secuerit, siue libros de Vsu partium, præcipuè autem decimumquartũ & decimumquintũ, siue librum de Vteri dissect. euolues. & quia longum esset, à me omnes cõiecturas, quibus id auguror, persequi, aliquot duntaxat adijciã. Galenus itaq; uteri situm sic tradit, ut suo fundo uesicã prorsus excedat, & ueluti in lumbis cõtineatur, tenuibusq; intestinis cõterminus sit. quod ut de muliebri utero parũ uerè est assertum, utpote qui ad sacri ossis cum lumborũ uertebris cõtextum nõ pertingit: ita de uaccino rectè profertur, eò usq; in peritonęi cauitatẽ, atq; diximus, conscendẽte. Dein etsi muliebris uteri fundus unico tantũ donetur sinu, Galenus duos tamen suo utero tribuit, tum sępius quãdo uterum describit, tum etiam quum in libris de Part. usu rationes texere conatur, quãobrem in dextris sedibus mares, in sinistris fœminę, ex Hippocratis placito, magis cõcipiantur. Tũc enim asserit uterũ esse geminũ, & duos sinus duosq; ueluti uteros in unã ceruicem cessare. Ac proinde si Galeni mentẽ in hoc sinuum numero pulchrè assequemur, & caprini muliebrisq; uteri hac in parte discrimẽ nos nõ lateat, facilè cõstabit, quî is uera de caprino utero, nõ autẽ muliebri, tradiderit. Verùm interim hîc ignoro, unde'nam natũ sit egregiũ illud cõmentum, quo in iuriscõsultorum,

Canini & suilli uteri historia.

Vnde constet, Galenum muliebrẽ uterum non secuisse.

Ex situ.

Ex fundi sinu.

y Spectatur in dextra tunicæ sede 25 fig.
z 29 fi. A.
a 29 fi. B.
b 28 fi. L.
c 28 fi. K.
d 28 fig. F, G.
e ubi K consistit fi. 28.
f confer G cum H 28 fig.
g 28 fi. H.
h G, F, K 28 fig.
i 28 fig. D, D.
k 28 fi. C.
l 28 fi. A. B, B, E.

ſultorum, & dein ſcholaſticorum theologorum libris, & Alberti illius magni indoctiſsimo de Virorum mulierumq; ſecretis libro, & apud ineptiſsimum quendam Michaelem Scotum, & Gentilem noſtrum, & Nicolum, & Mundinum, atq; adeò apud innumeros etiam Anatomicos legitur, muliebrẽ uterum ſeptem cellulas ſeu loculos obtinere: tres quidẽ in dextra uteri ſede, maſculis ſuſcipiendis aptos: tres autem in ſiniſtra, fœminis dicatos: ſeptimum uerò in horum medio exiſtere, hermaphrodytisq; conſecratum eſſe. quum tamen muliebris uteri cauitas, perinde ac ego illam deſcripſi, habeat, nihilq; minus quàm huiuſmodi loculos ſeu ſinus oſtendat. Verùm hos eum in modum effingere, quibuſdam non ſat uiſum eſt: imò inſuper ſeptem illos ſinus (quos & ſcrobes uocant) decẽ rugoſos obtinere inflexus affirmant: & ſeptenas quidem ſcrobes, rugas autem ſeptuaginta enumerantes, totidem ſimul concipi poſſe fœtus contendunt: parum per Iouem in hominũ, multoq; etiam minus in brutorum, quæ plures ſimul fœtus utero plerunq; gerunt, ſectionibus uerſati. At quia Galenum harum nugarum autorem neutiquam fuiſſe, mihi perſuadeo, deinceps ipſius expendamus de uteri tunicis enarrationem, quæ uaccinum etiam uterum ab illo potius quàm muliebrem deſcriptum atteſtatur. Interiorem namq; tunicam, geminam eſſe ſcribit: exteriorẽ uerò unicam, & ſimplicem: id non ſolùm numero proponens, uerùm diffuſiſsimè ita explicans, ut exteriorem tunicam, quæ à peritonæo pendet, ideo ſimplicem eſſe dicat, quòd ſimul utriuſque fundi uteri partibus obducitur, easq; perinde continet, ac ſi ambæ una tantum eſſent pars: quæ tum primùm gemina occurrit, quum exterior hæc tunica ab interiori[m] diuellitur, quæ ſingulis partibus eſt propria & peculiaris. adeò, ut hac occaſione maxima & notatu digna ſeſe offerat inter caprinum uterum & muliebrem differentia: quum interim Galenus in libro de Vteri ſectione, uaccas & capras mulieri ſecundùm uterum ſimiles exiſtere affirmet: itaq; plus ſatis in tanto, tamq; uario uterorum diſcrimine comprobet, ſe muliebrẽ uterum nunquam inſpexiſſe. Cæterùm quum hæc obſeruabis, pluresq; coniecturas, quibus iſtud meum placitum corroborare queas, in Galeni deſcriptionibus paſsim inuenies: haud prætereundum eſt, quàm Galenus anceps & ambiguus ſit, quum Herophili ſcripta ſuo uaccino utero non conuenire animaduertit, & quum Praxagoram & alios quoſdam ab Herophilo diſſentire expendit, quumq; omnes non eiuſdem animalis narrant hiſtoriam, & Galenus deniq; Herophilo (quem humana corpora ſecuiſſe cognouit) multis locis præter ſententiam ferè aſſentitur, non lubens ſanè annuens, à ſe muliebrem uterum, etſi illum nunquam uiderat, haud deſcribi. Atq; id profectò pulcherrimè (ne quid de uteri dicam forma, quam Galenus primùm rotundam, & dein aliam proponit, & peculiaribus uteri muſculis, quos uarios & ſibi non uiſos ſæpius inculcat) obſeruare licet, quum Galenus cornuum uteri ita perplexè meminit, ut ipſius enarratio, & obtuſos muliebris uteri[n] angulos exprimat, & uaccarum abſcedentes à ſe inuicem[o] apices, cornuum arietum mucronibus ſimillimos, & dein totius canini uteri fundi[p] partes, in quibus ſeriatim fœtus reponuntur. Idem in acetabulorum explicatione Galeno accidere, ſequens Caput oſtendet: uti & uenæ illæ & arteriæ quoq; id inſinuant, quas præter hactenus[q] commemoratas, Galenus utero tribuit. Simulatq; enim in libro de Vteri diſſectione[r] uenas &[s] arterias, quæ una quidem portione teſtes, alia uerò uteri fundum adeunt, deſcripſit, mox alia quatuor cõmemorat uaſa, quibus ex[t] uenis & arterijs ad renes procedentibus

Ex uteri tunicarum numero, adeoq; totius uteri formatione.

m utiſactiũ ſit m 29 fi.

Galenũ in quarundam uteri partium deſcriptione eſſe admodum ancipitem, ſibiq; parũ fidere.

In uteri formæ explicatione.

Muſculorum.

Cornuum.

n 25 fig. i, k.
o 29 fi. F, F.
p 28 figu. F, G.
q 25 fig. n, ? & 28 fi. B, B, E.
r 25 fig. d, d, e.
s 25 fi. g, b.
t 25 fig. T, V.

Acetabulorũ.

Venarũ & arteriarum.

originem præbet, quæq; uterum non omnibus quidem mulieribus, at quibusdam tantùm, ingredi tradit. Atque id sanè Galeno ex Herophili sententia sic astruitur, ut non dubitet, hæc uasa in mulieribus ita se habere: quas tamen mortuas, ab ipso nunquam aggressas esse, inibi satis (etsi interim inuitus) fatetur. additq;, ea uasa in alijs animalibus, pręterquàm rarissimè in simijs, à se neutiquam inuenta. Verùm ego duas has Galeni uenas, & totidem arterias, neq; in mulieribus, neq; alijs animalibus unquam reperi. Neque etiam scio, quamobrem Natura tam procul uasa uterum, nutritionis duntaxat nomine petentia, exoriri uoluisset: quum ambas seminales arterias, & uenam seminalem dextram, humiliùs à cauæ uenæ & magnæ arteriæ caudicibus, quàm renum uenas & arterias eduxerit: sinistra tantùm seminali[u] uena, ab ea quę in renem sinistrum fertur uena, initium mutuante. etiamsi Galenus in libro de Vteri sectione, hanc quoq; à cauæ caudice sub renibus enasci, parum uerè prodiderit: alijs uasis, quorum iam mentio est, quæq; me adhuc latent, altiora, magisque remota, quàm illi etiam uenæ, tribuens principia. quum tamen uasis, testibus materiam adferentibus, longum ductum ex usu esse,[x] uaricosus illorum ante testem implexus satis arguat: uti contrà, prolixior incessus alijs illis uasis esset noxius, & periculis plenus. Ad hæc, Galenus præter[y] uasa, quæ à testibus in uteri apices seu cornua semen deducunt, quorumq; insertionem Aristoteli, Herophilo, ac omnibus denique, qui sectionem ante ipsum aggressi fuerunt, incognitam scribit, ex Herophili inquam sententia, quædam in libro de Vteri sectione insuper commemorat uasa, à testibus perinde ac in[z] uiris, uesicæ muliebris[a] ceruicem accedentia, & præsente glanduloso corpore in illam inserta: haud secus sanè, quàm si semen in uesicæ etiam ceruicem mulieribus similiter ac uiris deferretur. Galenus namque mulieri, & in uteri cornua, & in ceruicem uesicæ semen excerni, hac ratione docuit: at quàm uerè interim, penes alios esto iudicium. Quantum uerò ad me attinet, nulla uasa à testibus in uesicæ ceruicem inserta, uti neq; glandulosum aliquod corpus ipsi ceruici in mulieribus, quemadmodũ nec in omnibus quæ sectioni adhibitæ mihi sunt quadrupedibus fœminis, adnatum reperi. ac proinde etiam semen mulieribus in uesicæ ceruicem neutiquam deduci putauerim: uti etiam illæ coeuntes, neque seminis excretionem, neque pruritum ex semine suo aliquem in ipsa percipiunt. Velim itaque, ut hæc Galeni uasa diligenti resectione exquiras, tum in mulieribus, tum cæteris quoque animalibus: inter quæ lepus haud est negligendus, quum generationis organis à catulæ suis'ue fabrica, ipsi aliàs proximè simili, pereleganter uariet. Quòd si uerò uasa Galeno commemorata, tandem tibi non occurrerint, expendas quęso, num fortè Galenus hæc etiam sibi nunquam uisa, ideo descripserit, quòd Herophilus parem uasorum seminalium in mulieribus & uiris insertionem, ac ueluti seriem esse, obiter tradiderit: quem nihilominus hac ex parte Galenus in secundo de Semine libro, non longam præfatus ueniam, mentiri affirmat. Cæterùm ne hîc in Galenum annotationes potius, quàm humani corporis fabricam, præter institutum describere uidear, præsenti de utero Capiti finem imponam: præcipuè quum Galeni placitis in acetabulorum & fœtus inuolucrorum sermone, subsequentibus iam Capitibus, parum quoq; mihi ueniat acquiescendum.

Vasorum semẽ deferentium.

[u] 25 fig. e ad V.

[x] 25 fi. o, p.

[y] 25 fig. s, t, u.

[z] 23 fig. α, β, γ, ξ.

[a] 25 fi. γ, δ.

DE

DE UTERI ACETABULIS. CAPUT XVI.

VETERUM dissectionis professorum de uteri acetabulis dissensio ad nos quoq; manauit. Grauiter enim in scholis contenditur, quid'nam uteri sint acetabula: qua etiam de re tantisper dubitaui, donec in oue, quę non ita diu utero gesserat, quid uerè uteri acetabula appellare oporteat, inspexissem. Hęc enim altero uteri sinu semen receperat: qui dissectus, asperam inæqualemq́; ostēdit superficiem, multis[a] sinibus oppletam: qui tales prorsus erant, ac si mediā pisæ partem singulis sinibus quis non secus impressisset, quàm si in ceram eiusmodi sinus pisa quapiam moliretur. Quum itaq; sinus illos intuerer, ac Galeni loci ad finem libri de Vteri resectione non immemor essem, quo acetabula sinui foliorū herbæ assimilat, quam Græci ab acetabuli, seu potius heminæ forma, κοτυληδῶνα, & à cymbali imagine κυμβαλύπδια & κύμβαλον uocant: nos autem acetabulum, & Veneris hortum, seu umbilicū nuncupamus: promptè collegi, hos uteri sinus κοτυληδῶνας Græcis, acetabula uerò Latinis primùm fuisse ad eū modum appellatos, quo altiùs incisis osium sinibus acetabuli nomen accōmodamus. Si enim coxendicis[b] acetabulum spectans, illud ad hos uteri sinus contuleris, nullas reperies corporis partes æquè ex merito ab imagine idem nomen obtinuisse, atq; acetabulum id coxendicis osis, à quo iam paulo antè femur resectum sit, & hos uteri sinus. Vt enim coxendicis sinus, ita ac si medius globus ipsi impressus fuisset, cauus cernitur: sic etiam & hi uteri sinus insinuātur. deinde ut coxendicis acetabuli[c] supercilia extra reliquam osis superficiem prominent, ita etiam in uteri amplitudinē, suorum sinuum supercilia proceriùs quàm reliqua uteri superficies extuberāt. Ad hæc, ut coxendicis osis acetabulum mucoso humore oppletur, ita sanè & uteri sinus mucoso sanguine mihi conspiciebātur infarti: à quo iam in nōnullis sinibus teres & insigniter mucosum uasculū uidebatur pronatū, ad eum prorsus modum, quo[d] teres ligamentum ex coxēdicis acetabulo in femoris caput inseritur. Quum itaq; hos ouilli uteri sinus, etiam uocatis in polypodū & loliorum promuscidibus acetabulis perquàm similes, inspexissem, unde uteri acetabulorū nomen primùm esset institutum, nequaquā hæsi. Vt autem, quo'nam pacto sinus procrearētur, cognoscerem, non prægnātis ouis uterum mox aperui, & uteri cauitatē multo aliter quàm muliebris uteri, asperā inæqualēq́; adinueni. Per uniuersam enim illius superficiē[e] subflaua occurrebāt tubercula, & semiglobuli, tales omnino, ac si dimidiatas pisas planę alioquin superficiei passim quis agglutinasset. Atq; hîc primùm discere cœpi, quid Anatomes professores sibi uellent, uteri acetabula extumescētibus in ano uenarū capitibus cōparantes, ex quibus iam paulo pòst sanguis est profluxurus. Si enim non prægnantē uaccæ, aut caprę, aut ceruæ uterū secuerit, illo quauis ratione aperto, nihil eiusmodi prominētibus capitulis erit manifestius: nihilq́; addubitabis, illa acetabulorū loco plerisq; Anatomicis habita fuisse. nō fortassis, quòd illa ueris acetabulis assimilarēt, ueraq; acetabula uteri esse arbitrarētur: sed quòd ex uteri sectione didicissent, uenas ac arterias inter internā externāq; uteri tunicas admodū[f] multiplici & implexa prorsus serie in illis cornutis animalibus distributas, suis finibus in hæc capitula per uniuersam uteri cauitatē extuberātia pertinere, ac demum concepto iam semine illa aperiri, semēq; amplecti, & uasa quędā educere, quę à uenis & arterijs in capitula pertinentib. pronata, ad seminis usq; superficiē insererētur:

Quid uerè uteri sint acetabula, & quæ primùm ita fuerint nuncupata.

Quæ secundò acetabula à ueteribus fuerint appellata.

a Hos sinus spectabis in oue, aut capra, aut uacca, quæ non ita pridem cōcœpit.

b 1, 2 figu. ca. 29 lib. 2 g, e, f.

c 1, 2 fi. ca. 29 li. 1 i, i.

d 2 fig. ca. 49 li. 2 P.

e Et hæc quoque ex uaccino utero petēda ueniūt.

f Specta D, G figu. 29.

Ad quæ tertiò acetabili nomen fuerit deductum.

illiq; implicita, ac uariè per[g] secundinam digesta, tandem umbilici uenam & arterias constituerent. Præterea, ubi sedulò in non prægnante uacca hæc tubercula expenderis, & rursus in alia, quæ nuper concepit, illos sinus, quos tubercula sese aperientia efformant, didiceris: ac pariter obseruaueris in uacca quæ paulo diutiùs concepit, quî sinus illi obliterentur, & distento iam utero prorsus uisum fugiant, ac quî uasa tantùm appareāt ex sinuum loco, atq; adeò ab uteri tunica ad secundinam porrecta: etiam facilè ratiocinaberis, quid medici indicauerint, qui acetabula uocauere non quidem sinus illos, neq; tubera, uerùm uasa ex utero in secundinā pertinētia. Ea enim Hippocrates tum aliàs, tum maximè in quinto Aphorismorum libro, acetabuli nomine intellexisse uidetur: appellationem hinc fortaſsis sumens, quòd hæc uasa ab illis uteri sinibus, quæ primùm acetabula uocari innuimus, porrigantur. Atq; hinc liquet, unde in Naturæ operum historia tot exurgant contrariæ prorsus autorum sententiæ: quòd scilicet Galeno, dissectionis studiosorum facilè præcipuo, nimium in humani corporis fabricæ cognitione credamus, & ipsi nostris manibus dissectionem non aggrediamur: aut si hanc tentemus, ab illis casu abstineamus animalibus, ex quibus Galeni dogmata expendere liceret. Frustra enim in muliebris uteri[h] cauitate tubercula illa, quæ subflaua & dimidiatæ pisæ simillima esse diximus, indagabis: quum illa his penitus non donetur, uti neq; asinæ uterus. Si tamen uaccinum uterum ex macello tibi curaueris adferri, nihil his tuberibus (quocunq; etiam pacto uterū aperias) promptiùs occurret. Insuper in muliere quæ non ita pridem concepit, incassum sinus illos, quos coxendicis acetabulo cōferebam, inquires. quod non solùm hinc conijcio, quia non prægnantium mulierum uteri illis tuberibus prorsus expertes sunt: sed quòd resectione in muliere fuste à marito interfecta, & quæ nō multo antè conceperat, id etiam didicerim: cuius uteri interior superficies, & uasorum iam in semen pronascentiū ratio, nullam eiusmodi sparsim occurrentium sinuum imaginem præ se ferebat. uerùm continua tantùm in interna eius uteri superficie spectabatur asperitas, amplitudine cōtinuo illi[i] connexu respondens, quo exterius humani fœtus[k] inuolucrum utero hærere committiq; docebimus: & ubi uasa illa, serie cōtinua sibiq; commissa occurrunt, quæ ex utero in illud fœtus pertinent inuolucrum. Adeò, ut nihil in muliebri utero sese exhibeat, cui Hippocratis occasione (si modò illi corporis humani fabricam perspectam fuisse, uelimus asserere) acetabuli nomen accommodare poteris, nisi uasa hæc ab ipso subaudita coniecerimus. In primo tamen de Semine libro Galenus uidetur innuere, quosdā extitisse, qui[l] carnem quandā ab Hippocrate acetabula nuncupatā fuisse contenderent, quam uasis inter uterū & exterius fœtus inuolucrū, de nouo cum fœtu progenitis, circumnasci astabiliriq; cernimus. Verùm isti nomen acetabuli ad eam carnem, ut Hippocratem interpretarentur, perinde deduxerunt, atq; ego paulo antè ad uasa id distorsi: quòd nimirum in mulieribus caro hæc, nō secus quàm in cornutis animalibus (quæ sinus, adeoq; ipsa uera acetabula, & tubera illa, ex quibus sinus producuntur, tantùm obtinent) inueniretur. quanquam sanè hæc in mulieribus sit continua, unumq; ueluti corpus existat: in illis uerò animalibus[m] ita sparsa est, atq; sinus illos, quibus acetabuli nomen meritò est attributum, sparsos, ac à se inuicem disſitos, occurrere prodidimus. Cæterùm quum hæc prorsus ad inuolucrorum fœtus sermonem pertinere constet, eorum quoq; tractationem ad subsequens modò Caput opportunè asseruabimus: nunc pulchrè memores, quàm sibi undique consona Galenus (qui solis ceruis & capris carnem

Aphoris. 45.

g Spectā 23 figuram.

h 27 fig. A, A, B, B.

i 1 ta. 30 fi. E, E. 2 tab. I, I, I.

k 1 ta. 30 fi. E, E, F, F. 2 ta. I, I, K, K.

l 1 ta. figu. 30 E, E. 2 tab. I, I.

m 32 fig. B, B, B.

1 tab. fig. 2 & 4 L, L & 5 L, L, A & 5 L, B, B, B.

carnem illam, cuius modò memini, ascribit) de acetabulis passim tradiderit: quamq; in solis ferè anatomicis, illius scripta interpretē magnopere desiderēt.

Lib. 15 de partium usu.

DE INVOLVCRIS FOETVM IN VTERO tegentibus. Caput XVII.

FOETVS humani inuolucra, utcunq; quatuor tabellis trigesimæ figuræ exprimere conatus sum. Dein trigesimaprima figura discrimen ostēdit, quo canini aut suilli fœtus inuolucra ab humani fœtus inuolucris differunt. Et insuper trigesimasecunda figura discrimen spectatur, quo bubalæ, aut uaccæ, aut alicuius alterius animalis cornib. donati, ac à me hactenus dissecti, fœtus inuolucra ab hominis, & itē canis fœtus inuolucris uariat.

QVANDOQVIDEM hoc libro, qui nutritionis ex cibo potuq; factæ organorum cōstructionem docuit, propter sedis uiciniam ea quoq; instrumenta persequi uisum fuit, quæ immensus rerum Opifex ad generationem extruxit: proximum sanè erit, post acetabulorum sermonem, hîc quædam de fœtum inuoluentibus tunicis inuolucris'ue subijcere, quæ de nouo unà cum fœtu in utero generantur, & cum eodem in partu prodeunt, ipsumq; mox ferè subsequuntur. Vnde etiam [a] totam horum inuolucrorum molem Latinis secundam, seu secundinam nuncupari arbitror: perinde ac si secundus ueluti esset partus, fœtui'ue in lucem egredięti succederet. Græcis uerò χωρίον, & interdum χώρημα (uti & Latinis quoq; loculos) hanc inuolucrorum cōpagem appellatam duco, quòd instar loculi, spacij'q;, ac aluei sit, quo fœtus in utero cōtinetur ac amplectitur. adeò sanè, ut neq; secundinæ, nèq; χωρία, seu loculorum nomen alicui priuatim inuolucro ab illius institutore attributum existimem: uerùm toti illi inuolucrorum substantiæ, aut compagi, quæ, posteaquā ex ea fœtus prorupit, ac ueluti eductus est, illi in partu succedit. Quum uerò dein Veteres illi, qui pueris domi Anatomen proponebant, non unum aliquod, sed plura fœtum ambiētia obseruarent inuolucra, communi eo χωρία nomine haud contenti, singulis inuolucris priuata nomina putarunt indenda. Atq; hinc fit, nobis adhuc duo hæc asseruata esse nomina, ἀλλαντοειδὴς, & ἄμνιον, seu ἀμνειὸς: quorum priore, ob quandam farciminis speciem, [b] exterius fœtus inuolucrum: & posteriore, ob mollicię, candoremq; ab agno sumptam, [c] interius inuolucrum Veteres illi appellarunt. Vtcunq; tandem permulti post hos Anatomen libris cōmendantes, illis nominibus fuerint abusi, facileq; specimē dederint, quàm Veteres multo fœlicius diligentiusq; illis, dissectiones aggrediebātur. Fœtum itaq; humanum, & caninum, & bubalum, duæ complectuntur membranæ, seu inuolucra, in omnibus his fœtibus substantia, & ferè conformatione sibi respondentia. Si enim quandam exterioris superficiei in exteriori inuolucro [d] differentiam in quodam uasorum per inuolucrum ductu, & [e] substantia quadam carnea, exteriorîq; illi superficiei adnata, consistentem subaudiueris, eadem inuolucrorum in dictis iam fœtibus est ratio. Cæterùm differentia hæc ex uterorum ferè discrimine, exteriorisq; inuolucri ad uterum connexu, oboritur. Duæ enim membranæ inuicem obductæ, uniuersum fœtum ita amplectuntur, ac bombicem duobus inuolucris, posteaquam sese aliquandiu inuoluit, contineri cernimus: uno quidem, quod in serica fila ab eius rei peritis, ex calida aqua dissoluitur: altero autem, quod membranę instar bombicem proximiùs obtegit. Insuper, ut exterius inuolucrum in nexibus, quos bombix primùm ad ramulos quosdam, aut quempiam domus angulū, aut quoduis tandem antrum cōmittit, pro loci in quo texit discrimine, quandā ueluti ostēdit

a Id uniuersum, quod præter puerum 4 tabella figuræ 30 continet.

Quid secūdina & χωρίον.

b 1 tabellæ 30 fig. E, E, F, F. 2 ta. I, I, K, K. 3 ta. L, L, M. 4 ta. P, Q, R, S, S.

c 3 tab. fig. 30 O, O. 4 tab. V, V. X, X.

Fœtum duobus ambiri inuolucris. ac dein, quis exterioris inuolucri ad uterum sit nexus usus, &c.

d Spectā qui inuicē differant 2 tabella 30 fig. cum 31 figur. & 32 figur.

e 2 tab. 30 fig. I, I, I. 31 fig. A, A. 32 fig. B, B, B.

differentiam: ita quoq; exterioris fœtus inuolucri ad uterum nexus, in muliere alius quàm in cane, & alius adhuc in bubala aut uacca quàm muliere ac cane, spectatur. Exterius namq; fœtus humani inuolucrũ, etiamsi utero undecunq; ambiatur, [f] unica tamen duntaxat utero hæret continuatur'ue amplitudine, quæ quodammodo orbicularis est, & neq; transuersim, neq; secundùm longitudinem inuolucrum omnino complectitur. Ea enim tantùm amplitudine utero id continuatur, qua bombix unicæ tantùm ac planæ quasi superficiei attexeretur, aut qua nonnihil oblongior ceræ globus leuiter concauatæ manus uolæ hæreret, firmareturq;. Dein amplitudo hæc, seu exterioris inuolucri ad uterum nexus, non semper in eadem uteri occurrit sede: uerùm modò in dextro, modò in sinistro latere, sed posteriùs ferè quàm anteriùs magis. Exterius autem canini fœtus inuolucrum, [g] amplitudine quadam utero committitur, quę instar latioris cinguli transuersum [h] inuolucrum ambit: perinde ac si bombix sese in latiori quopiam circulo texuisset. Vaccæ uerò fœtus [i] inuolucrum, unica non continetur amplitudine, sed [k] plures exiguæ sparsim ita occurrunt, ut leopardorũ pelles maculis distinctas cernimus: non secus atque si singulæ nexuum inuolucri amplitudines, singulis maculis essent comparandæ. talisq; ferè huius inuolucri est nexus (ut & illum ad similitudinẽ aliquam referamus) qualem bombix molitur, quum tenuibus ramulis ipsum sparsim ambientibus, sese primùm adnectit. Sunt itaq; hæ quas describere conor amplitudines, aliud nihil quàm sedes locaq;, quibus exterius fœtus inuolucrum utero colligatur. Quum enim semen in utero conceptum est, illiq; ueluti in pulte, alijsq; crassioribus iusculis iam refrigescentibus membranula undique obducitur, uenæ ac arterię uterum implicantes, permulta ipsarum ora in uteri sinum aperiunt, membranamque eam, ipsum'ue semen amplectuntur: & perinde ac si uenæ & arteriæ uteri augerentur, his oris noua uasa accrescunt, mutuam cauitatem continuitatemq; cum illis seruantia. Ex his nouis uasis, uenas ac arterias cõstitui oportuit: quibus fœtus iam formandus, enutriendusq;, non aliter toto tempore, quo in utero cõsistit, uteretur, ac matris crus aut brachium suis uenis ad enutritionem, & arterijs præcipuè ad natiui caloris temperiem moderandã frui nouimus. Quum itaq; inartificiosum, prorsusq; incommodum fuisset, fœtus corpori tot uasa inseri, implantariq;, quot ipsius occasione in uteri sinum fuerunt aperiẽda: necessum sanè fuit, uasa hæc frequentia, & aliàs gracilia, sensim in se colligi, ac crassiora pauciora q; mutuo cõgressu ita effici, ut [l] tandem ex omnibus sese aperientibus uenis, [m] una ferè constituatur, & ex arterijs omnibus [n] duæ exurgant: ac uena quidem per umbilicum ducta, iecoris potissimùm cauo [o] inseratur, ipsiusq; uenis communis fiat: arteriæ autem secundùm uesicæ latera prorepẽtes, magnæ arterię propaginibus continuentur, quæ per pubis ossa in femora mox sunt prolapsuræ. Ad hæc, quum gracilium uasorum in crassiora amplioraq; mutuus ille congressus, ac uaria illa uasorum series de nouo fœtus gratia inter uteri superficiem, fœtusq; umbilicum formanda, corpore quodam non secus suffulciri, implicariq;, & intexi debuerit, ac multas uasorum distributiones in reliquo animante (siue hæc in [p] mesenterio, siue [q] tenui cerebrum inuoluente membrana, siue [r] alibi spectentur) contineri scimus, ilico sanè exterioris quoq; fœtus inuolucri præcipuus usus, ipsiusq; ad uterum nexus ratio, nobis occurrunt. Necesse enim fuit, illud inuolucrum uteri uasorum ora excipere, nouaq; ueluti uasa in ipso procreari: hæcq;, uti diximus, per id inuolucrum, ut tandem umbilici cõstituant uasa, in se colligi. Quia uerò uteri uasorum cum inuolucri uasis connexus infirmi inualidiq;

f 2 tab. 30 figu. E, E, E. 2 tab. 33 fig. L, L.
g 31 fig. A, A.
h 31 fig. B, B.
i 32 fig. A, A, A.
k 32 fig. B, B, B.
l ad N; tabulæ fi. 30. & S, S ad T tab. 4.
m 2 fig. F, G.
n 2 fig. K, L. & fig. 12 ca. lib. 3 g inter g & r.
o 12 fi. M, N. 20 fig. D.
p 22 figu.
q 2 fig. lib. 7 E, E.
r 4 fi. per omentum.

ualidiq; extitissent, si nouis illis ac tenellis uasis Natura nihil, quo aptiùs contine rentur, firmarenturq;, adiecisset, carnea quædam substantia connexibus illis accessit, quam nulli in uniuerso corpore substantiæ proximiùs quàm peculiari lienis[s] carni conferre possum. Atq; ut ea caro, lienis uasis undiq; attexitur ac circumfunditur: ita hæc quoq; substãtia, uteri uasa in inuolucrum sese aperientia circũplectitur ac continet, tanto semper copiosior crassiorq; apparẽs, quo fœtus partui est uicinior. Adnascitur autẽ hæc substantia ualidissimè utero, & externæ inuolucri superficiei. in partu uerò, aut quum aliàs in dissectionibus inuolucrum ab utero diuellitur, ipsa inuolucro cum uasis ipsi intextis adnata manet. Atq; huius sanè substantiæ amplitudo, quæ semper exterioris fœtus inuolucri ad uterum nexibus in latitudine ac situ respondet, ea demum est, quam hactenus describere conatus sum, quæq; in una tantum inuolucri sede in humano fœtu orbicularis ferè & unica occurrit: in canino autem unica quoq; spectatur, sed quæ trãsuersim instar latioris cinguli aut fasciȩ totum inuolucrum in sui medio, ac ubi amplissimum est, cõprehendit. In uaccis uerò, & bubalis, alijsq; cornutis animalibus (uti & prius scripsi) exiguæ amplitudines sparsim per totam inuolucri superficiẽ sese offerunt, inuicem non connatæ. Cæterùm etsi eiusmodi amplitudinum nexuumq; occurrat discrimen, omnibus tamen animalibus uasa per hanc substantiam & exterius fœtus inuolucrum, uariè etiam distributa, ita tandem coeunt, ut ex interiore exterioris inuolucri superficie, ueluti ex puncto,[t] unum teres longumq; instar cordæ corpus prodeat, simul in se complexum, continens umbilici duas arterias, & hîc adhuc totidem uenas. Vt uerò[u] exterior huius inuolucri superficies, ob uasorum connexum, substantiæque illius seriem, inæqualis, ac quodammodo locis quibusdam aspera existit: ita contrà[x] interior superficies est prorsus læuis & lubrica, quodammodoque madens. Si itaque inuolucrum hoc, cum fœtu ab utero exemptum, ac dein, posteaquam à fœtu amotum erit, inuersum finxeris, ut iam carneam eam substantiam, & crassum subuiridemque, qui tum ex uasis subinde profluit, sanguinem, in se amplexetur, facilè auguraberis, quî à farciminis specie Veteribus ἀλλαντοειδὴς fuerit nuncupatum. Vt enim farcimen exterius, propter internam intestini, priusquam id inuerteretur, superficiem, exactè lubricum & læue, ac ueluti membraneum est: intus uerò, propter externam intestini superficiem, à qua ipsum accedentia uasa cum mesenterij membranis resecta sunt, asperum, ac tandem carne, aut concreto sanguine, aut alia quauis materia infartum est: ita quoque exterius fœtus inuolucrum, intestini modo ad farciminis constitutionem inuersum, externa tunc superficie prorsus membraneum & lubricum læueq; existit, interna autem carneam illam, ac lienis substantiæ similem obtinet compagem. Cæterùm[y] interius fœtum ambiens inuolucrum, undecunque ab exteriori laxè circundatum exquisita est membrana, longè quàm exterius inuolucrum mollior, & prorsus alba, & pauculis uenulis & arterijs, quæ illam non secus quàm[z] adhærentis albæ'ue oculi tunicæ uasa, ad ipsius tantum enutritionem, calorisq; temperiem perreptãt, intertexta. adeò, ut à candore & mollicie ἀμνιὸς, ac ueluti agnina, uel ut quibusdã placet, amiculũ Veteribus sit nuncupata. Exterior huius inuolucri superficies exactè læuis & lubrica est, exteriori inuolucro nullibi quàm umbilici uasorum[b] interuentũ connata. Vbi enim hæc ab interna exterioris inuolucri sede, tanquã ex pũcto, instar cordæ, aut alterius teretis corporis simul implexa, mẽbranisq; cõtenta prodeũt, succinctissimo & neutiquã errabũdo ductu interiori inuolucro adnascũtur: & exiguas

uenulas

Carnosæ cuiusdã substãtiæ exteriori fœtus inuolucro obnatæ necessitas.

Quî exterius inuolucrum à farciminis specie nomen obtinuerit.

Interius fœtus inuolucrum.

[s] [illegible] 4 ta. [illegible] figura.

[t] 13 ta. fi. 30 N. & 4 ta. figu. 30 S, S colligũtur ad T.

[u] totã 2 ta. fig. 30. & figu. 31. &

[x] 32 fig. 23 ta. figu. 30 M. & 4 ta. Q, S, S, T.

[y] 3 ta. fig. 30 O, O. 4 tab. V, V, X, X.

[z] 15 fig. ca. 14 lib. 7 x, x.

[b] 3 tab. fig. 30 N. 4 ta. T.

uenulas arteriolasq; illi exporrigentia, in internam dein inuolucri interioris sedem transeunt, ac cordæ in modum ad fœtus usq; umbilicum deducuntur: quæ sanè oblonga hîc est, ac locis nonnullis, ueluti tuberculis, nodisq; quibusdam inæqualibus ornata: ex quorũ numero obstetrices ridiculæ, futurorum adhuc puerorum numerum parturientibus prædicere solent. Cæterùm hæc corda, nunc in interioris inuolucri interna superficie nõ tantùm umbilici uenam (quæ hîc modò unica & simplex est) & duas ipsius arterias in se complectitur: uerùm &[d] meatum quendam continet, assumitq;: qui ab elatiori sede fundi uesicæ enatus, & substantia cõformationeq;[e] meatibus, quibus urina ex renibus in uesicã delabitur, respondens, per umbilicum excidit: ac per dictam nobis cordam ad externam usq; interioris inuolucri superficiem procedẽs, in eam sese[f] aperit: ac inter hanc & internam exterioris inuolucri superficiem, fœtus urinam (unde etiam οὐραχὸς & οὐρανὸς appellatur) defert, illic toto tempore, quo fœtus in utero geritur, sensim mira profectò Naturæ industria coaceruandam. Si fœtus enim adhuc utero detentus, urinam, perinde ac ubi in lucem prodijt, per uesicæ ceruicem redderet, hæc ipsi fœtui proximè obnatans, sua acrimonia & mordẽdi facultate tenellam fœtus cutem exulceraret: haud secus profectò, quàm si interius fœtum ambiens inuolucrum hac potissimùm ratione efformatũ uideretur, uti exterius inuolucrũ, uasorum nexus collectionisq; gratia in primis extructũ colligimus. Verùm fœtus urina non semper undiquaq; uaga, passim inter duo fœtus inuolucra diffluere manaréue conspicitur: at meatus urinam huc per umbilicũ deferens, ueluti in membraneam, impenseq; mollem & tenuem, amplamq; uesicam cessat: quæ inter ambo uniuersum fœtum uerè amplectentia inuolucra consistens, urinã sibi tantisper dum utero infans continetur, asseruat & colligit, non paucis dissectionum professoribus quodammodo ad farciminis speciem (undecunq; eam tandem assumant) relata: & in membranarum fœtus occasione procreatarum numero ita habita, ut illam tertij (sed medij interim) inuolucri fœtus nomine donauerint, exterius duntaxat inuolucrum ueluti propria & peculiari uoce secundas & loculos nuncupantes. Fœtus porrò sudor, quum priuato aliquo meatu inter fœtus inuolucra, aut in peculiarem aliquam uesicam educi nequeat, inter internam interioris inuolucri superficiem & fœtum ipsum coaceruatur: & ne sua forsitan acrimonia (quam nonnihil quoq; sibi uendicat) fœtui noxius sit, crassum, quod per insensibiles cutis meatus alioquin educitur, & aliàs cuti nostræ & indusijs quasi hæret, excrementum præstat: quod glutinis luti ue modo, fœtus cuti oblitum, sudoris uim arcere cernimus. Videtur itaq; sanguis, qui ab uteri uenis per umbilicum in fœtus potissimùm iecur defertur, ad cõmodam fœtus enutritionem magna adhuc, & alia sanè quàm reliquus matris membra accedens & enutriens sanguis, indigere elaboratione: non secus ferè, quàm si purissimus tantum esset succus, ex uentriculo & intestinis fœtui oblatus. Præter urinam namq;, & sudorem, idq; cuius modò memini lutosum excremẽtum, quæ extra fœtum adhuc in utero consistentem ducuntur, in ipsius intestinis, si non stercus, saltem crassam & uariam bilem unà colligi, inter dissecandum, & aliàs

Meatus urinã fœtus inter duo ipsius inuolucra perferens.

d 2 fig. M procedens ab N.

e 22 fi. q. q.

f iuxta N 3 tabulę figur. 30.

Peculiare inter duo inuolucra fœtus urinæ receptaculum.

HAC figura utcunq; membraneam uesicã expreßimus, quæ, quum fœtus urina inter illius inuolucra uagans non defluit, ex meatu urinam per umbilicũ deferente expãditur. Significet itaq; A, exterius fœtus inuolucrum, secundùm longitudinem dissectum, & ab interiori inuolucro B notato, & adhuc hîc integro, diuulsum. C autem insignitur mollis admodumq; tenuis membrana, uesica'ue, fœtus urinam sibi in utero asseruans.

Sudor fœtus, et reliqua dein excremẽta ubi coaceruentur.

&aliàs mox à partu,quum illam fœtus excernit,liquidò ſpectamus.Atq; hæc excrementa,pro matrũ ferè temperie ac ualetudine, potiſsimùm quantitate, & nõnihil colore & cõſiſtentia uariare experimur, prout nimirũ illis ſanguis aliàs accidit ſeroſior, aut craſsior, alia'ue qualitate ab optimo & laudato alienior. Quòd uerò ſudor & urina, in eum quẽ diximus modũ aſſeruata,quum mox ante partum profluunt, ac uteri fundi os, uteriq; ceruicẽ humectant, & emolliendo diſtendi aptiorẽ efficiunt, ad faciliorẽ partum magnopere adiuuant,uel me tacẽte,ijs notũ arbitror,qui mulieribus,alijsq; animalibus, expendendorum Naturę myſteriorum gratia,nonnunquã aſtitere. Quum enim in partu fundi uteri os quaſi in pudendũ delabitur,ac miro Naturæ beneficio dilatatur, uaſaq; ab utero in exterius fœtus inuolucrũ inſerta,ab illo,ſuiſq; unde pronata fuerũt uaſis, eum in modũ abſcedunt,quo maturos fructus,aut in autumno folia ſuis pedunculis ab arboribus abſcedere abrũpiq; cernimus: tunc fœtus ipſe interdum,ſępius autem bruta animalia ſuis dẽtibus, mulieres uerò nonnunquã ipſæ,aut obſtetrices,ambiẽtia fœtum inuolucra diſrumpunt, dictiq; liquores profluunt, fœtusq; in lucem egreditur, umbilico adhuc nexus, quem mulieres forpicula aut cultello,bruta uerò dẽtibus ferè diſcindũt,ipſeq; iam fœtus ſpiritũ ducere,aereq; ipſum ambiẽte uti incipit:quum prius in utero umbilici arteriæ,cordis pulmoniſq;,fœtus fungerentur muneribus.Ipſa autem inuolucra, fœtum mox cum ſanguinis quodã,ob abſcedentia uaſa, defluxu ſubſequuntur: quæ mulieres quidẽ aſperſo ſale ferè exurunt,aut aliquò defodiunt: bruta autẽ permulta, niſi ipſis ab aſtãtibus præripiãtur,illa deuorant. In hoc pueri egreſſu,nonnunquã interius inuolucrũ,adhuc in utero aliquãdiu manẽte exteriore,prius egreditur,fœtui aliqua ex parte obuolutũ.adeò ut mulieres priuatim illi puero,ſi maſculus ſit,galeã aut thoracẽ:ſi fœmina,uittã aut induſium (prout nimirũ huic illi'ue fœtus parti potiſsimũ in partu hæſerit) à Deo datum geſtiãt,mira illi puero tunc promittẽtes.quũ interim omnib.pueris ea mẽbrana ſit cõmunis,modò quis interius inuolucrũ aſſumat,ac perinde atq; illę mulieres ſuã galeã & uittã,à fœtu & externo inuolucro reſecet,& ueſicę alicuius inſtar aſsiccatũ aſſeruet,quò iam adoleſcẽtib.in quẽuis tandẽ uſum eiuſmodi mẽbranula exhiberi queat. Equidẽ mirũ eſt, quàm religioſè mulieres,nõ minus ſanè quàm uerè occultę philoſophię ſectatores,de illa ſentiãt. In hunc igitur modũ fœtus habent inuolucra,quę in canibus,ſingulis fœtib.ſunt peculiaria, & nulla ex parte fœtus unius inuolucra alterius fœtus inuolucris cõmittuntur.Seriatim nãq;,ueluti in longo quopiã inteſtino,fœtus in cane & ſue,in utriſq; uteri partibus collocantur,non eam ſeruantes rationẽ: etſi fortè quis Hippocratis & Galeni occaſione ſecus arbitraretur,ut in dextra uteri parte omnes fœtus ſint maſculi,in ſiniſtra uerò fœminę.In uaccis autẽ,& bubalis, & capris,quum unicus eſt fœtus, in altera tantùm parte,altero'ue uteri ſinu is reponitur: ſin geminus,utraq; uteri cauitas (ut ſic dicam) unum fœtum cum ſuis membranis complectitur. Mulieres uerò, quum aliàs ſibi non connatos, aut monſtruoſos gemellos habent, eos quoq; ſingulos in proprijs membranis inuolucriſq; continent, & par eſt ad uterum amborum fœtuum exterioris inuolucri & carnoſæ illius ſubſtantiæ nexus: unius nimirum fœtus colligatione in unum uteri latus, alterius uerò ad alterum latus facta. adeò ut magnum uterorum occaſione in exterioris fœtus inuolucri nexu in hominibus, canibus & uaccis ſit diſcrimen. Quod quum obſeruabis, hancq; noſtram deſcriptionem cum Galeno in libris de Semine, libris de Partium uſu, libro de Fœtus formatione, libro de Vteri diſſectione, ubi fœtus inuolucra perſequitur,con-

Cuiuſmodi in partu urinæ ſudoriſq; ac inuolucrorũ egreſſus.

Qui fœtus ſe habeãt inuolucra,pluribus ſimul exiſtentibus fœtibus.

Veram inuolucrorum hiſtoriam à Galeni placitis multũ eſſe remotam.

tur, conferes, obuium profectò fiet, quàm Galenus ſibi undecunq; conſentiat, & quàm ueritati cõſona nobis de fœtus inuolucris tradiderit: ne quid dicã de fœtus formatione, multisq; huc pertinẽtibus diſputationibus, quas ille potiſsimùm cum Ariſtotele inſtituit. Nam etſi fœtus inuolucrorũ hiſtoriam mihi proponere, & in hac procul à Galeni, aliorumq; diſſectionis profeſſorum placitis diſſentire integrum fuerit: quum tamẽ innumera circa fœtus formationem me dubium & ancipitem habeant, quumq; mihi ipſi magna ex parte in illis altercationibus neutiquã ſatisfaciam, pleraq; me prorſus ignorare lubens fateor, utcunq; etiã non oſcitanter diſſectionibus incubuerim: etſi brutorum interim præcipuè, quum ſcilicet hactenus, potiſsimumq; quãdo in Anatome paulo factus ſum exercitatior, atq; non modica, de quibus meritò ambigam, mihi obuerſantur, in paucas mulieres utero gerẽtes inciderim. adeò, ut ſatius multo fore duxerim, uniuerſum de fœtus formatione, & quæ huic proximæ ſunt diſceptationibus, ſermonem (qui non niſi prolixiſsimus eſſe poſſet) penitus hîc omittere, illumq; in alium locum, ac argumentum aliud reſeruare, ſi quid fortè mihi in poſterum ex conſectionibus, accuratioriq; ratiocinatione, tradi dignum occurrerit.

DE MAMILLIS. CAPVT XVIII.

MAMILLARVM fabricam non aliter delineare licuit, quàm in dextro latere uigeſimæquintæ figuræ eam exprimere conati ſumus.

Mamillarum ſitus.

MAMILLAE, etiamſi peritonęo nulla ex parte[a] cõtineantur, quum tamẽ fœtum, ubi in lucem prodijt, alunt, & in organorũ generationi ſubſeruiẽtiũ numerum recẽſentur, hoc quoq; loco ipſarum fabricã opportunè proſequemur. Mamillarũ itaq; ſitus nulli non cõſpicuus eſt: ſuper pectus enim ad oſsis pectoris latera locãtur, parti inferiori brachium pectori admouẽtis[b] muſculi ſuperſtratæ. Verùm ut figura admodũ uariant, ſic quoq; parẽ non ſemper ſedẽ occupant. ampliores enim mamillæ latiori firmãtur baſi: propẽdulæ uerò ac flaccidæ, à naturali loco declinãt: & quibuſdã mulieribus uiciniùs ad pectoris mediũ inuicem accedunt, quibuſdã autẽm (quod & pulcherrimũ ducitur) inuicem recedunt, thoracisq; lateribus magis appropinquãt. Forma illis penè propria ſemiglobũ refert: quippe exteriùs rotundæ gibbæq; ſunt, papillã (quæ Græcis θύλη appellatur) inſtar proceſſus obtinẽtes: intus uerò, ſeu poſteriùs, quà pectus ſpectant, leuiter ſecundũ huius gibbum inſinuãtur, illi ampla baſi cõmiſſæ. Cęterùm quãdo mamillarũ moles à brachiũ pectori adducẽte muſculo abſcedit, illæ quà potiſsimùm dependẽt, ampliores quàm in medio ductu euadũt, ut pleriſq; fœminis ſimul in baſi, & in ipſarũ extremitate ampliores ob cõcidentem earundẽ ſubſtantiã uiſantur. Porrò ſubſtãtia qua cõſtant, glãdulosa eſt, multo adipe abundãs, & uenis utcunq; frequẽtibus, & arterijs perquàm paucis, prorſùsq; gracilibus, ac aliquot deniq; neruis intertexta. Nerui quidẽ ſemper ijdem in mamillas pertingũt, ac ſibi perpetuò ſimiles ſunt: uenę autẽ craſsitie & contento humore admodum, pro mamillarum mole, & quo tunc fungũtur munere, differunt. Inſuper in glandulosæ mamillarum ſubſtantiæ forma, conſiſtentia, multitudine & ſitu, longè maior ſingulis tẽporibus eſt differentia. Viris namq; multis nulla, aut ualde modica, eademq; arida, eiuſmodi glandulosa obtigit ſubſtantia, uti etiam admodũ puellis. Iuuenculæ uerò, quibus mamillæ in molem iam cum pruritu attolluntur, auideq; maritum expetunt, huius nanciſcun-

Forma.

Subſtantia.

a Non continetur inter A, B, C, D & 24 fig.

b 3 muſc. tab. 4.

nanciſcuntur copiam plerunque compactam & duriuſculam, nulloq́; lacteo humore (ſecus ſcilicet quàm in lactantibus, aut propediem parituris euenit) oppletam, neq; etiam ſubſtantiæ in anicularũ mamillis cõtentæ modo, flaccidam, aut defluentem. Ad papillæ igitur centrum mulieribus [c] una magna, & mamillæ inſtar effigiata habetur glans, cæterorum animalium peculiari proprioq́; glanduloſo uberum corpori, ſubſtantia reſpondens: cui [d] aliquot aliæ ferè, ſed paruæ & amygdalis à cortice liberatis ſimiles, in circuitu accumbunt glandulæ, pro mulieris temperie nunc duriori adipe, nunc molliori, & uenarum & fibrarum ex carnea mẽbrana in cutem pertinentium interuentu, mutuò commiſſæ connatæq́;. Vniuerſa enim mamillarum ſubſtantia adipis modo, inter cutem & membranam illam continetur: neq; coſtis incumbentibus muſculis mamillæ alio nexu cõmittuntur, quàm per reliquũ corpus ea membrana ſubditis ſibi hæret muſculis. niſi fortè hic paulo plures interueniant uenæ, à muſculis in mamillas digeſtæ. Vtcunq; tamen mamillæ aliquando molles ac flaccidę propendeant, carnea idcirco mẽbrana à muſculis nunquam abſcedit: at glanduloſa illa mamillarum ſubſtantia ſimul cum adipe non amplius conſtricta, ſed defluens & laxata, à carnea membrana diſſoluitur. Mulieres enim lactantes, & ultimis menſibus uterum gerentes, mamillarum uenas lacteo humore aut lacte oppletas habent, & ipſa etiam glanduloſa ſubſtantia eo abundat, & ob id mollior & fungoſa admodum, neq; ita denſa & cõtinua redditur, ac tonum illum non amplius ſeruans, & duriuſculo adipe haud magis illam ſuffulciente, ſenſim flacceſcit propendetq́;. Quanquam interim eò nunquam perueniat raritatis, ut deuoratum à muliere pilum in ſe (uti Ariſtotelis eſt ſententia) reciperet, & pilari morbo, Græcis τριχίασις nuncupato, uexaretur: quandoquidem nulli dubiũ eſt, per tot angiportus, tenuesq́; anfractus ab ore ad mamillas, pilum nequaquam duci poſſe: etiamſi mamillæ illum fortè, quum in ipſarum conſiſteret uenis, amplexuræ eſſent. Non eſt tamen omni interim ex parte abſonum, quid pili ſimile in mamillis, quemadmodũ in [e] renibus, [f] urinarijsque meatibus, progigni poſſe. Cutis mamillę obducta, reliquę thoracis cuti congruit: mamillæ enim ſubſtantiæ, ut reliquo per corpus adipi connaſcitur, pariterq́; inibi craſſa eſt. At ubi orbiculatim ad papillã quodammodo nigricat, circulumq́; conſtituit, qui φῶς Gręcis nuncupatur, pertinacius præcipuo mamillæ glanduloſo corpori connaſcitur, plurium neruorum & tenuium uenarum inſtar fibrarum albicantium interuentu. Quinetiam cutis interdum hîc tenuior quàm alibi euadit, fungoſum quidpiam, ut & papilla, adipiſcens. Huius namq; conſtitutio præcipuæ penis [g] ſubſtantiæ accedit, hoc eſt nerueæ quodammodo cuti ſpongioſa intus ſubſtantia oppletæ, quæ dirigi ac uiciſsim laxari non minus quàm penis ualet, & pori ſenſu prædita eſt. Obſcuri illi tenuesq́; in papilla conſpicui meatus, fibræ prorſus ac nerui modo albicantes, uenarum ſurculi ſunt, multiplici ſerie per glãduloſam mamillarum ſubſtantiam excurrentium. Atque harum mamillas implicantium uenarum nonnullæ ab axillaris uenæ iam thoracis amplitudinem egreſſæ [h] ramo dependent, qui in [i] muſculos pectori ſuperſtratos & pectoris cutem, ipſamque demum mamillam ſeſe diſtribuit. Item uenæ elatiorem ſcapulę ſedẽ & ſummum humerum perreptãtes, deorſum in pleriſq; mulieribus cõſpicuos ante ſectionem [k] ſurculos in mamillæ cutẽ, ipſamq; unà mamillã deriuant. Apparent namq; crebrò mamillarum cutis uenæ in multis mulieribus, & potiſsimùm quę aliquãdo lactarũt, inſignes & ſubuirides, errabundoq; ductu, perinde ac in ſura & temporibus internaq; cubiti ſede progredientes. Præter commemoratas

Marginal notes: c 25 fig. G. — d 25 figur. D, D. — Lib. 7 Hiſtoriæ de Animalibus. — e tabulæ figuræ 21. — f 22, 23 fig. q, q. — g 3 fig. cap. 49 lib. 2 E, E, F. — Papillæ ſubſtãtia. — Venarum mamillam petentium ſeries. — h fig. cap. 6 lib. 3 parũ ſupram educitur p. & dein 25 fig. lib. 5 B. — i 3 muſ. ta. Δ, 5 ta. Γ, 7 tab. L. — k 25 figu. A, A.

memoratas mihi modò uenas, dissectionũ professores, alias magis præcipuas ac solas propemodum enumerant, quæ arterijs cõcomitatę, ab illis[l] uenis initium ducerent, quæ à caua uena in iugulo prodeunt, & sub pectoris osse uersus abdomem ad umbilicum usq;, propemodum simul cum attensis ipsis[m] arterijs[n] excurrunt, ac per costarum cartilaginũ interualla surculos in anteriora pectoris dispensant, internam potissimùm[o] musculi partem implicantes, cuius beneficio brachium pectori adducimus. Num uerò pręsentes surculi eum permeent penetrentq; musculum, unaq; cum suis comitibus arterijs tandem in mamillas disseminẽtur, sedulò inter secandũ obseruari uelim. mihi namq; eiusmodi mamillas adeuntes surculi aut uenæ repertu non sunt faciles, uti minus quoq; huc pertinentes artetias adinuenire queo, ita sanè ut mamillis arterias uix asscribere ausim. Cæterùm brutis quib. alius mamillarũ uberum'ue, quàm homini situs accidit, ab illis[p] uenis propagines in mamillas diffunduntur, quæ humiliorem abdominis partem suis ramis intertexunt, ac quarũ utrinq; una inibi à caua uena initium obtinet, ubi hæc præcipua sua portione, supra pubis os in inguina fertur, ac in crus extra peritonęi cauitatem primùm procidit, longè nimirum à[q] uenarum uterum adeuntium exortu. Atq; in harum quidem uenarum quæ ad abdomen tum à iugulo sub pectoris osse, tum ab inguinibus sursum deducuntur serie, bruta ab hominibus uix quicquã differunt. illaq; in omnib. ferè uasorũ spectatur distributio, quam in tertio libro expressimus, quamq; non obiter examinari uelim, quũ hoc Capite, aut unquã aliàs, de uteri cum mamillis ages consortio. Mamillarũ nerui ab illis pendent, qui subditis illis exporriguntur musculis, neq; aliter hi in mamillas quàm reliquam thoracis cutem deriuãtur, præter[r] unicum, qui cęteris crassior ex quinto ferè costarum interuallo papillã adit, multosq; surculos ipsi offert. Quàm uerò singula primario mamillarum muneri idonea, rerũ Opifex accuratè fabrefecerit, intelliges, si seorsum unumquodq; suo usui adhibueris. Pręcipuum enim mamillarum officium in omnibus uiuiparis censendũ est, tenero adhuc ac iam nuper nato fœtui alimentũ præparare. Nõ enim in hoc pręcipuè (quanquam in quarto de Animaliũ partib. libro Aristoteles id attestetur) ubera fuerunt creata, ut cordis sedẽ operiãt, & deinde, ut in mulierib. ueluti secundario, aut Natura illis quodãmodo abutente, ad lactis generationẽ, & ad illud continendum subseruirẽt. Quippe quum neq; pueris, neq; alicui animali ad generationem nõdum apto, mamillę exurgãt, sed ueluti notę cuiusdã gratia absq; peculiari aliquo in illis corpore, quo à reliqua inter cutẽ & carneã membranam pinguedine insigniter discerni possint, duntaxat in illis habẽdæ sint, certũ est, eas primò nõ propugnaculi uice fieri, quum scilicet pręter tenerã papillam nihil habeant, quo propugnacula illis quib. incumbunt organis, meritò dicerentur. Ad hęc, si quod incrementum in uiris mamillę recipere appareãt, & quasi alterius cõmodi causa, quàm notę cuiusdam habẽdæ sint, id illis magna ex parte prouenit peracto anno bis septimo, quũ primũ genitale semẽ ferre ac pubescere incipiũt. adeò sanè, ut lactis gratia potius, quàm munimẽti ac propugnaculi intumescere, effœminatioresq; ipsas mamillas fieri cõstet. Nã & lac nonnullis uiris post pubẽ exprimi, & per suctũ frequentiorẽ crebrãq; ac multam contrectationẽ prodijsse, Aristoteles ipse asserit, & nos quoq; nõ semel id conspeximus. Cęterùm mamillas homini ac simiæ, in pectore, non ita aũt cęteris ferè animalibus, percommodè collocari, præter hoc quòd ipsæ brachiorum ac manuum munia nõ impediunt, homoq; & simia latum pectus, neq; ut reliqua ferè animalia in acutum prominens sibi uendicent, mulier puerũ lactans abundè

Marginal notes:

l fig. cap. 6 lib. 3 L. & 2 fig. lib. 6 B, C.

m fig. cap. 12 lib. 3 G.

n fig. cap. 6 lib. 3 M. & 6 musc. ta. f.

o 3 musc. tab. Δ.

p fig. cap. 6 li. 3 r. quod oritur sub s.

q fig. ca. 6 lib. 3 v. aut confer fig. 25 lib. 5 x cum y.

Mamillarum nerui unde ducantur.

r 2 fig. cap. 11 lib. 4 r.

Mamillarum munus & cõstructionis ratio.

Situs ratio.

abundè indicat, nobisq; in illo officio uarijs coniecturis colligere promptissimum est, mamillis cōmodiorem regionem sessili animali & manibus usuro (ut ueneris modos taceam) thoracis anteriore regione nullā excogitari posse. Nam hîc situs lactis generationi propter cordis calorem nō est ineptus, & ex abundanti mamillę cordis propugnaculū & uallum quoddā censeri possunt, homini in primis pectus exporrecturo, neq; illo cęterorum ferè animaliū modo humi reclinaturo. Deinde pręsens quoq; situs, reciprocum quendam calorem (qui tamē magis fortè uētriculo & intestinis necessarius fuisset) cordi retribuit. Mamillę enim lanei penicilli, aut uestis, aut ipsius in corpore adipis, aut carnis ritu, à corde caloris officina prius excalfactę, calorē illū, reprimendo tegendoq; reuerberāt. Itē, cordis thoracisq; continuū motū, cordisq; inexpugnabilem calorē ad lactis generationem plurimū cōferre, qui concoctionis alterationisq; naturā ꝑspectā habet, absq; negocio concipit. Porrò mamillas homini elatius, cęteris uerò animātib. humilius, ex Aristotelis & Galeni aliorūq; philosophorū & medicorū suffragio reponi, propter alimēti, aut, ut ipsi dicunt, excrementi quod in lac cōuertendum erat penuriā, nō omni ex parte uerū esse arbitror. Primùm enim huc scopū dirigūt, quòd fœtus in utero inferioris corporis partis excrementitiū sanguinē in nutrimentū assumit, mamillę uerò ad lactis generationē superioris partis sanguinē pręcipuè admittāt alliciātq;. Dein adijciūt, homini in elatiori parte mamillas reponi, reliquis aūt animalib. nō itē, quòd his eius partis excrementū in cornua & iubas, secus multò quàm mulieri, ex ipsorū sententia, cōsumatur. Quasi uerò ceruę, uaccę, equę, eiusq; generis animātia, uenis quę à iugulo deorsum sub pectore ferunt, aut ijs pariter quę ab axillā petente uena pectori instratis musculis, eiusdemq; cuti dispensantur, magis quàm homines carerēt: & in illis ex superiorib. corporis partibus ad uterum sanguis minus quàm mulieri possit trāssumi: & non multo plus mulieri, depili aliàs omnino, excremēti in lōgissimos capitis crines, quàm alijs animalib. in cornua & iubas, idq; pro portione, deperiret. Sed profectò hæc Aristotelis ratio illi correspōdet, qua pleraq; de menstruis lunaribus'ue purgationib. problemata, nescio an tam uerè quàm audacter, medici & philosophi soluūt. Quandoquidem uerò hæc aliò spectant, nunc reliquā cōstructionis mamillarum rationē aggrediemur. His igitur forma exterius rotunda, quo minus iniurijs essent obnoxię, perquā idonea fuit: intus uerò ea parte qua pectori cōmittuntur, planas latasq; meritò illas effinxit Natura, ut firma inniterent basi. Teneram quoq; & prominentem adipiscuntur papillā, ut hāc angusto teneroq; infantis osculo inditā, is confestim labijs molliusculis constringat, & inferiorem deducens maxillā & buccas contrahens, lac sugat, & linguā dein instar canalis inflectens ad stomachum id à nemine edoctus propellat. Vt uerò in illo suctu papilla turgidior procceriorq; quàm aliàs (dum id scilicet minimè opus est) redderetur, similem cum pene possidet substantiā, quæ & laxari concidereq;, & rursus à suaui contactu intumescere erigiq; idonea existit. Papilla autem sensu exactiore, & neruorum surculis abundat, quo mamillis hac etiā ex parte cum genitalib. foret affinitas. Vt enim illis ad uenereum cōgressum generisq; propagationem, illecebrā ac uoluptatem indidit Natura: sic quoq; & uberibus, potissimumq; papillis, ut mater in lucē iam editi fœtus tenerulo & nondum dentato ori papillam lubentius titillandā pruriendamq; inderet, ac sugendam offerret. Mamillarum uerò glandulosa substantia eius est ad iustitiam temperiei ac formæ, ut sanguinē per uenas ipsi magna Naturæ industria adductum, in lac familiare pueri alimentum conuertere cōcoquereq; possit.

Formæ mamillarum ratio.

Papillæ constructionis, & totius substantiæ eiusdem ratio.

Venarum seriei ratio, & uteri cum mamillis consortium.

Cæterùm in uasorum mamillas petentiũ distributionis usu explicando, Galenus admodum est diffusus, quũ hanc ex remotioribus & dissitis partibus deductam anfractuosamq; & gyris multis præditam esse affirmat, quò sanguis ad lactis generationẽ in longis illis ductibus ac gyris commodè præpararetur: quum ego interim ignorẽ, qua tandẽ peculiari priuata'ue sanguis, priusquam mamillis offerendus sit, egeat præparatione, uasorum nihilominus seminalium incessuum ductuumq; haud immemor. Neq; etiam succinctior uia erat qua mamillis, aut homini aut cæteris brutis uasa tutò distribui potuisset, quũ cauæ uenæ caudicem meritò dorsum occupare constet, & Naturæ adeò artificium simul quoque euidens sit, quo anterioribus corporis trunci sedibus, pectori nimirum & abdomini uasa exporriguntur, siue id ad iugulum, siue inguina, siue ad illos etiam ramos spectemus, qui à cauæ caudice & uena pari carente secundùm corporis latera diffunduntur. At non ita uasorum seriem oblongi ductus gratia, quem uenæ mamillis oblatæ sibi uendicant, expendendam putauerim, atque disceptationum occasione indies occurrentium, de uteri cum mamillis consortio, de lactis cum menstruis purgationibus affinitate, de earundem & lactis copia, de abortibus, potissimũq; de sanguinis mutuo nunc ad uterum, nunc ad mamillas deductu. Mirum namq; est, quàm eiusmodi speculationum gratia, Galenus sese interdum torqueat, modò uenas abdominis inferiora petentes, ab illis quæ uterum adeunt oriri (& si rursus alibi secus testetur) scribens, modò prolixè tradẽs quî per easdem uenas sanguis circa uterum in prægnantibus abundans in mamillas sursum repat. perinde sanè, ac si [s] uenæ à iugulo sub pectoris osse abdomen petentes, & illę quibus inferior abdominis sedes intertexitur, solæ essent uiæ ac meatus ductus'ue, per quos uteri cum mamillis fieret consortium, siue id per uenas sub rectis abdominis musculis progredientes, siue per eorundem ramos per abdominis cutem expensos existeret: quum ego interim eiusmodi consortium, qualecunque tandem sit, ad uniuersum cauæ uenæ caudicem potius referendum putauerim. Imò quum Galenus studiose sanguinis ad superiora ductum explicare contendit, non mihi uidetur expẽdere, quî suis rationibus, sanguis potius in crura, quàm sursum per abdominis regionem in mamillas deflueret, accedente etiam abdominis à grauido utero compresione, & nullo etiam præsente orificio, quo humiliores abdominis uenas cum superioribus conniuere continuariq; constat. Verùm ne hunc in modum sermo de mamillarũ usu institutus, nimium excrescat, omnium quæ hoc libro descripsimus organorum dissectionem, nunc percommodè aggrediemur.

Intuere hic figurã cap. 6 lib. 3.

*s Specta 6 musc. ta. a, e, f. & fig. ca. 6 li. 3. L, M, r. & fi. ca. 12 lib. 3 G, r. & ultime fig. li. 3 *, q, t.*

OMNIVM ORGANORVM QVINTO HOC LIBRO descriptorum administrandi ratio, ac nonnulla generatim de Anatomen discendi, docendi'ue ordine. Caput XIX.

Quibus huius operis locis partiũ secandi traditur ratio.

IN PRIMI quidem libri calce discendorum asseruandorumq; ossium rationem diffuse expresi: & in secundo libro musculorum & ligamentorum secandi modum, ut res inibi exigebat, persecutus sum: in tertio autem libro, qui uenarum arteriarumq; per uniuersum corpus distributionem complectebatur, ac in quarto etiam, qui neruis erat proprius, nullus administrandæ sectionis incidit sermo, quòd scilicet illum ad præsens usque Caput, ac postremum sexti libri, & penultimum septimi differendum putauerim. Quum enim singulis illis

Capitibus,

Capitibus, earum quas sui libri descriptas habent partium Anatomen proponere uisum fuit: meritò etiam eisdem Capitibus uenarum & arteriarum & neruorum eiusmodi partibus dedicatorum sectio, ita hîc tractanda est, ut nullo pacto in superioribus absolutior integriorque institui potuisset. Et si fortè quarundam uenarum & arteriarũ neruorumq; sectio, simul cum dictis modò organis, seriatim ac necessariò non comprehendetur, eam ad finem penultimi Capitis libri septimi, unà subijciemus. Erit autem hæc brachij potissimùm & cruris uenarum, arteriarum & neruorum dissectio. ita sanè, ut si pariter, cutis quoque adipis, carnosæ membranæ, musculorum, ligamentorum ac ossium denique mentio suis locis obiter incidet, uniuersa dissecandi corporis ratio his tribus Capitibus utcunque enarrabitur. Imò ipsa (quòd id scilicet, ei quam prorsus complecti debet tractationi, pauculis adiectis uerbis fieri queat) sic describã, ut quum simul unaq; quis capita hæc cõnexa finget, instar libri ac canonis sint, quo humani corporis fabricæ studiosi, eã suo marte in priuatis uarijsq; domi cum sodalibus tentandis sectionibus aggredientur, aut in scholis secandarũ ostendendarumq; partiũ seriem à præceptoribus expetent, aut quem illi obseruaturi sint ordinẽ iam multo ante cernãt. qui sanè alius in corporum frequentia, quàm cum unum aliquod tantum ad publicam anotomen obtingit, est instituendus. Ego itaq; sępius, haud denegata profectò corporum copia, hoc quẽ modo subijciã ordine anatomẽ docui. Parato industrij alicuius fabri lignarij opera eleganti [a] theatro, quod nõnunquã supra quingentos cõmodè spectantes reciperet, in illiusq; medio mensa quadam exstructa, quam negotio accõmodissimam fore ducebã, sedulò effeci, ut uariorũ hominum ossa mihi ad manũ essent, quædam inuicẽ attexta, quędam seiuncta ac in arculis posita: puerorum dico, iuuenũ, senum mulierũ & uirorũ ossa, quę tum mea, tum aliorum medicinę candidatorũ diligentia in Italiæ scholis mihi magno numero & copia adfuere, simul cũ canis, & nonnunquã simiæ aliquotq; aliorum animalium ossibus. Ea igitur serie ossium doctrinam, priusquam integrum aliquod hominis cadauer in scholas adduci curarem, studiosis proponebam, qua primum huius nostri Operis librum contexui. Cęterùm propter Anatomes adhuc imperitos, ante ossium tractationem, simulatq; quædam de humanæ fabricæ cognitionis dignitate & usu, prout occasio ferebat, ac dein ordine quo hanc discendam putarem, eiusmodiq; alijs quibusdam præfatus eram, ac uarias unà, quibus dissectionum doctores humanũ corpus diuidere solent, rationes ac differentias proposueram, quî id similaribus partibus, ac dein instrumentarijs efformaretur, adnisus fui ostendere. adhibito operi cane aut agno quopiam, quem magna ex parte primùm cute liberauerã, ac aperto thorace & peritonæo, ac insuper caluaria, in eum modũ dissecueram, ut ferè omnes corporis partes sese obiter spectandas offerrẽt: ac facile quancunq; tandem inter docendum uellem partẽ, manu cõplecterer. Quum itaq; de similaris partis ex primis Naturę principijs constitutione, ac potissimũ essentiali forma (propter nouam quæ modò non indoctè proponi cœpit, morborum qui similaribus partibus accidunt diuisionem ac numerum) egissem, os tanquam primam similarẽ corporis partem proposui, quî id sensu similare esset ostendens, ac ipsius usum in sustinendo firmandoq; exprimẽs. Huic cartilaginẽ subieci, ipsius creandæ necessitatem addens: ac obiter docens, quæ de cartilaginis natura à me suo loco pertractantur. His ligamẽti historia succedebat, & uarijs differentibusq; ostẽsis ligamẽtis, ipsorũ usus & procreandorũ ratio proferebatur. Mox cum ipsis ligamẽtis, quid membrana esset, quidq; corpori præstaret

Quis ordo in docenda ostendendaq; Anatome seruandus.

[a] Eiusmodi ferè nobis parari solet, cuius partẽ tabula exprimit huius operis fronti adhibita.

Similares & instrumentaria corporis partes cuiusmodi.

sermoni addebatur, cum aliquot membranarum in cane iam dicto aut agno demonstratione. Quum itaq; simpliciũ, dein membranarũ ad organorũ tunicas ex fibris cõstantes discrimen docebatur, fibrarum quoq; tractationem membranis adhibui, aliquot diuellẽs intestinorũ tunicas, & fibras in ipsis indicans, ut quî ex fibris quibusdã tunicæ nõnullæ à simplicis mẽbranę cõstructione differẽtes confingant, in propatulo esset. atq; ita deinceps cũ fibris quę inuicem nectendę erãt, carnis in uniuersum historia addebatur, quam simplicẽ in iecore, pulmone ac renibus ostenderã: uisceribus illis, quemadmodũ eiusdem quoq; usus gratia, & crebrò nõnihil dissectis. Sed quib. modis caro fibras contineat, ipsisq; cõmittat, in laceratis discerptisq; quibusdã musculis, ac in cordis dissecta substantia, obuiã reddebatur. Vbi aũt glandulosi corporis, ac dein adipis quoq;, quã membranis ferè obnasci cernimus, ac medullæ in ossib. asseruatæ, & humorũ qui in oculis uel negligenter adapertis spectantur, tanquã partium similariũ habita erat ratio, incœpi quoq; recensere, quo'nã pacto instrumentariæ partes ex similarib. illis cõsurgant: uenæ scilicet ac arteriæ & nerui, ac postmodum cum suis tendonibus musculi, ac totius deniq; digiti ac manus cum cute efformationẽ proponens, simulq; ea quæ in magnis corporis cauitatibus obuia in cane illo erant, cõmonstrans. Posteaquã igitur tyronum gratia hæc docuissem, abiecto cane, integram ossiũ cartilaginumq; disciplinã scientiãq; aggrediebar. qua absoluta, humanũ cadauer in scholas ferri curauimus, quod musculorũ ac ligamẽtorũ speculationi subseruiret. quàm sedulò enim, atq; adeò ex nostro arbitratu in Italicis academijs præfectorũ diligentia, & erga doctrinarũ studia singulari amore, ad publicam anatomen cadauera nunc suppeditentur, nõ mediocri usu discimus: etsi fortasse illa nõ ita quadrata, ętatisq; mediæ, ac nonnunquã optaremus, existãt. Post ossiũ itaq; & cartilaginum tractationem, ea serie musculorum, ligamentorumq;, ac omniũ deniq; quę secundo libro prosequimur, doctrinã in cadauere illo absolui. Ad uenarũ autẽ & arteriarũ neruorumq; anatomen, aliud assumpsimus cadauer, quod etiam illis partibus, quorũ historia tribus posterioribus libris traditur, ostendendis accommodabatur. In cadaueris istius sectione, eo utebar ordine, quẽ hoc Capite, & ultimo Capite libri sexti, & penultimo septimi, in uasorũ dictarũq; iam partium sectione cõmemoranda, potissimũ enitar persequi. Quandoquidem uerò, unum subinde tantũ cadauer ad publicã anatomen nãcisci potest, in his Capitibus unà quoq; ossiũ & cartilaginũ & musculorum, ac cutis, cuticulę, adipis, & carnosæ deniq; mẽbranæ, ita ut prius monui, mentionẽ faciam, ut præter exquisitã eorum quorũ dissecandi modũ hactenus non tradidimus organorum administrationẽ, series simul pateat, qua in uno cadauere quis uniuersam anatomen utcunq; queat absoluere. Illam itaq; aggressurus, studiorum sodalibus potius quàm ministris, qui secantẽ adiuuẽt, adhibitis, acutiori nouacula orbicularẽ sectionem secundũ umbilicũ adeò profundã duces, ut cutẽ penetret. dein à media pectoris ossis lõgitudine rectã sectionẽ ad umbilicũ usq; molieris, & ab infima umbilici sede perges ad pubis usq; mediũ, uirilis membri (si modò uiri cadauer ad manũ sit) radicẽ cõtingens: aut, si mulieris corpus secas, quousq; pubis ossis sedẽ ad pudendi colliculos superaueris, ut scilicet à pectore ad pubẽ usq;, una quasi sectio (integro interim umbilico) pertingat. Post hanc, utrinq; ab umbilici latere sectionẽ transuersim ad lũbos usq; duces: id interim studens, ut solã cutẽ pertundas, quod in homine, & potissimũ obesiore, factu non adeò est arduũ, quũ adipis crassities, ne carnosam uities membranã, promptè remoretur. Factis hunc in modũ sectionibus, cutis angulũ, qui ex quatuor rectis

Pro cadauerũ opportunitate, sectionis ordinẽ esse uariandũ.

Cutis, cuticulæ, adipis, & carnosæ membranæ in abdomine administratio.

rectis angulis umbilicũ ſpectantib. ſuperior dexterq; eſt, hamulo, aut ſiniſtræ manus unguibus attollito, acutiſsimaq; nouacula cutẽ ab adipe ſecernere ſtudeto. Vbi cutis portiunculã liberaueris, hac ſiniſtra manu eleuata, depoſitoq; hamulo, paulatim cutẽ ad mamillas uſq; uerſus dorſum trãſuerſis ſectionibus proximè ad cutẽ factis, ab adipe diuides. Hac abdominis thoracisq; parte à cute nudata, reliquæ tres pari modo ſunt detegendæ, ac cutis & cuticulę natura uenit inquirenda, quæ in cute quidẽ nunc abſq; alio negocio ſeſe offert: cuticulę uerò naturã non cõmodè obſeruabis, niſi illã ardentis candelæ, quã cuti adhibeas, ui, ueſiculę modo à cute abſcedere cogas. Cum cute deinceps &[c] uenis ſub ipſa ſecundũ abdominis regionẽ, & ab imo ſurſum & à pectore deorſum excurrentibus adipe quoq; examinata, ſi hac homo (uti ferè ſolẽt omnes diuturniore morbo nõ enecati) abundet, illam quemadmodũ iam cutẽ ab adipe liberaſti, à carnoſa mẽbrana ſeiunges. quod ſanè niſi acutiſsima nouacula nunquam aptè confeceris. Si uerò macilentius obtigerit corpus, adipem carnoſæ membranæ adhærere ſines. adeps enim tũc, quòd exiguã obtineat craſsitiem, quo minus carnoſioris mẽbranæ natura in cõſpectum ueniat, nihil impedit. Vtcunq; feceris, ſiue adipẽ abraſeris, ſiue adnatã membranæ reliqueris, iiſdem per membranã ductis ſectionibus, quas à pectore ad pubis os, & ab umbilico ad ilia in cute faciendas retuli, ipſa membrana retuſiori ſi lubeat nouacula, aut digitorum ferè beneficio à ſubditis corporib. eſt ſeparanda, ut iam ſimul cum magna thoracis parte uniuerſum abdomẽ cute, adipe & carnoſa membrana detectum occurrat. Ad hũc ſanè modum adminiſtrationẽ in ſcholis ſubinde ſum aggreſſus: quanquã ſi quis uelit, integrũ etiam ſit in una tantũ abdominis parte cutẽ, adipem, & carnoſam membranã examinare, & à reliqua abdominis ſede cutem ſimul cum adipe & mẽbrana abſque ullo artificio laniorũ ritu auellere. Verùm de harũ partium natura, adeoq; adminiſtratione, in ſecundo libro egi prolixius: in eodẽq; libro rationẽ qua optimè[d] abdominis muſculos, qui utrinq; quatuor ſunt, aggrediaris, &[e] peritonæũ nudes, docui. Ac proinde ſi ſeriatim ſingula in uno corpore oſtendere animus eſt, ex ſecũdo libro abdominis muſculorũ adminiſtratio petenda uenit, in qua etiam priuatim[f] uenarum &[g] arteriarũ &[h] neruorum ſeries eſt examinanda. uenarum quidem ac arteriarum, quæ à pubis regione ſurſum ſecundùm rectorũ muſculorum poſteriorem regionẽ uerſus umbilici ſedẽ contingũt, & earũ quæ à pectore huc quoq; pertinent, & in proximas ſedes quemadmodũ illę ſurculos utrobiq; deriuant: neruorum autẽ ab illis productorũ, qui coſtarũ ſpuriarum interuallis offerũtur, & à lumborũ uertebris ad abdominis muſculos (ut ſuo loco cõprehenſum eſt) uariè diſpenſantur. Cæterùm trãſuerſis muſculis undecunq; iam à peritonæo liberatis,[i] tota illius exterior propemodũ ſuperficies oculis ſubiicitur. omni enim ex parte euadit cõſpicua, præterquàm qua[k] ſepto trãſuerſo obnaſcitur, & quà ex uertebris & oſſe ſacro originẽ ducit. Cæterùm hominis peritonæũ cõſiſtentia craſsitieq; infirmius exiſtit, quàm ut leui negocio id undecunq; à ſepto dirimi queat: quamuis interim ſolius manus beneficio peritonæum, dum adhuc integrũ eſt, ad ſpinã uſq; à[l] ſubditis illi muſculis, & nõnihil quoq; à carnoſa ſepti ſede liberetur, & ſphærã planè oblongã tũc referat. Porrò ſi minori negocio peritonæum penitus à ſepto auellere lubeat, in porcellis hoc pręſtiteris cõmodiſsimè, ſi poſtquã (ut in homine) à peritonæo tranſuerſum abdominis muſculũ ſeiũxeris, id ab inferna ſepti ſede tuis digitis, cultri uice ſenſim ſeparare ſtudeas. ita nanq; à neruoſa etiã ſepti trãſuerſi parte peritonęũ abſcedet: & ſi deinde in opere perrexeris, ab uniuerſo uẽtriculi corpore ad

[Left margin notes:]
c fig. cap. 6 lib. 3 à radi cib. uenarũ L & Γ. dein aliqua ex parte etiam P, R.

d 3 muſ. ta. Θ. 4 ta. Γ. 5 ta. Δ. 6 ta. Δ.
e ut in 1 fi.
f fi. ca. 6 li. 3 ab L et Γ.
g fig. ca. 12 li. 3 à G & r. aut in 6 muſcu. tab. a, e, f.
h 2 fi. ca. 12 li. 4 θ, λ, characte. 50, 51 &c.
i Quemadmodũ 1 fig.
k 7 muſcu. tab. Δ.
l 7 muſ. ta. t, u, x.

[Right margin notes:]
Venarum per abdominis regionem intercutem & carneam membranam excurrentium.

Octo abdominis muſculorũ.

Venarum, arteriarum, neruorum per abdominis muſculos repentium.

Peritonæi à partibus extrinſecus ipſi commiſſis liberatio.

omenti[m] usq; mēbranas, ac insuper à iecoris gibbo peritonęū auelles, discesq; quônam pacto id illis organis tunicas inuolucraq; offerat. Postquā diligenter peritonæum cum suis foraminibus, uenis, arterijs, neruisq; exterius perpenderis,[n] nouacula aut cultello à sinistro mucronatę cartilaginis latere deorsum ad sinistram usq; umbilici sedē sectio in peritonæo ducenda est: mente adhibita, ne cultello altiùs impacto quicquā subditorū uulneres. Hinc ab umbilico eandem sectionem modicè sinistrorsum inclinantē ad pubis usq; regionē (ut aliquo interuallo ab illius medio in sinistrū latus deuiet) tentanda est. Insuper in hac sinistra peritonæi sede è directo umbilici transuersam sectionē uersus sinistrum ilium molieris, & superiorem eius peritonæi sedis partē ad costas, inferiorem uerò uersus coxam reflectes. Leuatā aūt nunc, sursumq; nōnihil reuoluta, seu dextrorsum inuersa peritonæi dextra sede,[o] uenę ex umbilico in iecur pertingenti animum adhibebis, hancq; quà iecori proxima est, & ubi duntaxat à peritonæo abscedit, sinistra manu apprehendes, & acutiori cultello inter ipsam & peritonæum iniecto, transuersis sectionibus eam ad umbilicum sensim accedens à peritonæo diuides. Quò quum perueneris, non dissecta uena, ab umbilici dextro latere ad ilia usq; sectionem in peritonæo duces,[p] eam peritonæi partem, quæ nunc libera est, super dextri lateris costas reflectens. Cæterùm iam adhuc una peritonæi pars, quæ in dextro latere inferior est, umbilico connata manet, nondum'ue libera pendet. quare ut & hanc liberes, neque aliquid interim uities, umbilico sinistra manu comprehenso, ab ipsius dextro latere, sectio in hanc peritonæi partem ad pubis usque regionem facienda est, quæ digitorum aliquot latitudine à pubis osium[q] commissura in dextrum declinet. Inuersa modò peritonæi particula, quæ triangularis adhuc ab umbilico ad pubem ac uesicæ[r] fundum pertinet,[s] tres quasi funiculi inuicem appositi, atque illi peritonæi parti interius adnati uisuntur, qui studiose cultello acutiori ab ea sunt diuidendi, ab inuicemq; postea attentè dirimendi, ne in homine uersus pubis ossa nimium liberè sectionem producens, uesicæ fundum uulneres. Hominis nanque uesica, eo quòd tota anteriori sede peritonæo connascitur, multaque pinguedine obducitur, dissectionum rudibus ita imponit, ut hîc uesicam collocari ignorent: uesicam quærentes, quæ ipsis in hominibus perinde atque in bobus & canibus libera occurrat. Quum itaque hæc non oscitanter expenderis, medium funiculum uesicæ fundi medio innasci, & nusquam à peritonæo abscedere obseruabis: reliquos autem duos secundum uesicæ latera deorsum, penitiusq; ad[t] arterias per pubis osium foramina in crus delapsuras porrigi conspicies, modò eos à peritonæo acutiori cultello ad illorum usque cōtinuationem liberare non pigeat. Medius funiculus, meatus est, quo è uesica, quum utero gerimur, urina inter duas fœtum inuoluentes tunicas excernitur. Reliqui autē duo, arteriæ sunt, quibus præcipuè naturalis fœtus calor recreatur. Verùm neque hęc tria[u] corpora, neque[x] id quod iecori inseritur, ullam nunc cauitatem habere uidebuntur, sed planè emortua aridaq; & multo adipe enutrita ac ueluti funiculi apparebunt. Vnde etiam alios Anatomes latuerunt proceres, ea omnino penitusq; aboleri in natis hominibus, quemadmodū in canibus ferè accidit, asserentes. Cęterùm posteaquam uenæ ab umbilico iecori insertę implantionē sedulò inspexeris, integrū est, eā cum umbilico, quē hactenus seruasti, deinde & tres alios funiculos resecare, animaduersoq; peritonęi ad uesicę fundū[y] cōnexu sectionē ad omentū conferre. Reliqua enim quæ in peritonæo adhuc uidenda supersunt, nisi paulatim organa hoc obcincta abstuleris, uidere nequis. Porrò priusquam aliquid loco dimoueas,

Apertio peritonæi, & unà uasorum umbilici administratio.

Vmbilici uasorum præsectio. Omenti situs obseruatio.

m Quomodo uero 27 fig. k & l ē uisum est.
n tanquam ex præsenti figura pateat secandum.
o 2 fi. F, G.
p 2 figu. A.
q ultimarū fig. lib. 1 s.
r 2 fig. N.
s 2 figu. M, K, L.
t fig. cal. 12 li. 3 s, fertur inter f et s.
u 2 fig. M, K, L.
x 2 fi. F, G.
y 2, 3 fi. O. & 24 fi. T.

dimoueas, omenti situs uenit obseruandus, num scilicet ut in canib. & porcis, atq; adhuc multo magis in simijs, ad pubem usq; id sub uesicæ posteriori sede exporrigatur:[a] an uerò (uti non infrequenter obseruatur) uersus sinistrũ latus reuolutũ,[b] sursumq; etiam supra mediam intestinorũ sedem contractũ occurrat. Si postremũ illud inueneris, utraq; manu humilius omẽti extremũ modicè eleuabis, ac sensim æqualiter deorsum detrahens, id omnib. intestinis ad pubis usq; os obtendes. ita enim quantũ sit, quodq; interdum[c] ad inguina & scortum, ac[d] inter uesicã & uteri ceruicẽ deuolui possit, condisces. Vt uerò omẽti ad colum intestinũ, quà uentriculo id exporrigitur,[e] connexũ cernas, duabus rursus manib. humiliorẽ omenti finẽ sursum ad pectoris os attolles: & priusquam inferioris omenti membranæ partẽ, quæ ueluti ex tertia coli intestini tunica enascitur, à colo liberabis, omentũ quàm possis maximè pectori obtendes, ac intestinorũ situm summa qua poteris industria solis utens manib. inuestigabis: & primùm anteaquã alicuius intestini locum perturbes, ipsa ut se eleuato iam omento spectanda[f] offerũt, ad amussim contemplaberis. Simulatq; igitur id accuratè ac non obiter profectò obseruaueris, dextrã manũ recto intestino,[g] quà id ossis sacri incũbit initio, accõmodabis, & sinistra manu tenuia intestina leuiter in dextrũ deprimes, non quidẽ omnia, sed eorũ partem quæ dextræ manui quũ à recto conscendes, in progressu erit uicinior. Ad hunc itaque modum sinistra dextrę famulãti, à recto intestino sensim dextrã colo admouebis, &[h] secundùm ipsius ductũ reuolutionesq; ad sinistri renis sedem, ac hinc ad lienem & fundum uẽtriculi pertinges. quò quum perueneris, mutato manuum ministerio, sinistra colũ est apprehendendũ, dextra uerò tenuia intestina in sinistrum modicè depellenda, quousq; omnẽ fundi uentriculi sedẽ, iecurq; superaueris, & colum sub dextri renis regionẽ (ubi finit) deduxeris. huc quum pertigeris, sinistra manu coli termino modicè subleuato, ac[i] cæci intestini situ, formaq; similiter obseruatis, dextrã quoq; manũ huic coli termino accommodabis: & utrisq; manib. sibi proximis, ijsdẽq; ab intestinis nunquam remotis,[k] à colo mox ductũ ilei intestini, & dein ieiuni sequêris, quod factu lõgè est facillimũ, usq; dum perueneris ad ieiuni principium, quà sub colo retorquetur, ac dorso quodãmodo alligatũ,[l] duodeno continuatur. Quapropter ut uniuersus intestinorũ ductus tibi occurrat, dextra adhuc ieiunum cõplectêris, sinistram uerò inter iecur & dextrã uentriculi sedẽ intrudes, duodeni intestini inquirens principiũ: quod ubi inueneris, deorsumq; secundùm ipsius incessum sinistra descenderis, ieiuni intestini principiũ, & quę illi proxima est pars, quamq; dextra adhuc amplectêris, etiam innotescet. Si modò lubet (quod & faciendum maximè consulo) poteris à ieiuno ad ileum, & hinc ad cæcum ac colum, & à colo ad rectum contrario ductu, intestinorum situm secundò examinare, nulla interim (ne quid uulneres) facta auulsione. Perpenso intestinorum situ, ac ijs utcunque in suum locum repositis, omentum rursus intestinis est obuoluendum, uentriculique & iecoris & lienis situs uenit examinandus. Primùm itaque inter septum transuersum & iecoris gibbum, manum inseres, ut illius gibbum[m] ligamentaque in conspectum ueniant: ac quónam pacto ex præcipuo iecoris ligamento tenue ipsius inuolucrum nascatur intuearis, manum transuersim hinc inde ducens. Deinceps inter iecoris cauum & dextrum uẽtriculi latus sinistrã manum, dextrã uerò inter septum & latus uẽtriculi sinistrum impones: paulatimq; inuicem adductis manibus, ad uẽtriculi[n] superius orificiũ accedes. quod in cõspectũ ueniet, si modò iecur sinistra sursum nõnihil protruseris, & dextra corpus uẽtriculi deorsum compresseris,

Marginal notes (left): a VT Q Q in 2 fig. — b VT inferior membrana ε, c notatis in 3 fig. — c per φ φ 22 figuræ. — d Inter T & L 24 fi. refert hũc s figura. — f ut in 6 fi. — g A d T & Y 6 et 8 fi. — h Secundũ 8 fig T, S, R, Q, P ad N. aut 6 fi. R, Q, P, N. — i 6, 7, 8 figur. O. — k A b N per M ad L, K usq; 7 fi. — l 7 fig. ab I ad K 12 fig. sub. S. — m 6 fig. C. 11 fig. O. — n 11 fig. R.

Marginal notes (right): Intestinorum situs examen. — Ventriculi, iecoris & lienis situs examen.

presseris, atq; una eademq; opera iecoris cauum ac uniuersum ipsius sitũ obiter examinaueris. Pręter hęc, ea quoq; operatio uẽtriculi sedem etiã accuratè cõmonstrabit, dummodo hinc inde nunc iecur sursum trudens, nunc uentriculum deprimẽs, manus ducere non detrectes. Lienis porrò sedẽ adinuenies, si inter sinistrũ uentriculi latus & septũ transuersum, sinistram manum immiseris, uentriculumq; cum colo intestino hàc excurrente, in dextrum latus attraxeris. siquidem tunc superiùs lienis latio & dimidium ipsius caui sese uisui[o] offerunt: dein si dextram manum inter lienem & septum transuersum mediam immiseris, lienẽq; modicè eleuatum uersus uentriculũ protruseris, ipsius quoq;[p] gibbum apparebit. Quo tamen hæc omnia leuiori negocio conficias, nõ erit inutile, interdum aliquod costarum interuallũ arcto uulnere ad thoracis usq; cauitatẽ pertundere. Simulatq; enim thoracem uulneraueris, septum transuersum deorsum cõcidens, insigniter flaccescet: quantũuis etiam uehementer antea tensum, sursumq; attractũ, iecur & uentriculum in thoracis amplitudinem sursum duxerit, difficilemq; horum inspectionẽ ob id parauerit. Cæterùm omenti membranæ iam inuicem sunt[q] dirimẽdæ. quod fiet, si dextrã manum omento subieceris, hacq; inferiorem membranam, sinistra uerò superiorem apprehendere, trahereq; studueris. hæ enim ocyus inuicem dirimuntur, marsupij, seu sacculi speciẽ cõmonstrantes: qua uisa, inuicẽ membranas adeò diuelles, ut alicubi lacerentur, cõmodeq; manum in illarũ cauitatem inseras, & utrinq; in lateribus, & humiliore omẽti fine superiorem membranam ab inferiore discerpas. Nunc inferiorem membranã intestinis exporrectam sinere cõuenit, & superiorẽ adeò pectori supertendere, ut elatiùs uentriculum è sua sede eleuet. quòd si non successerit, sodalis manu id facias oportet, ut commodè inferioris omẽti mẽbranę exortus, quęq; per ipsum ferũtur organa, in conspectũ[r] ueniant: ac discas pariter, quó nam pacto hæc in hominib. colo intestino mesenterij uice sit, tota ea sede[s] quà colum uẽtriculi fundo attenditur. In hac enim membrana ubi uentriculo substernitur, minor portæ uenæ truncus ferri, suosq; in quos digeritur ramos educere,[t] apparebit. Deinde præter portæ truncum conspicietur arteria quę lieni, uentriculo, iecori, bilis uesiculę, & ipsi demum omento surculos deriuat. sic quoq; hîc occurret arteriæ radix, quæ superiori sedi mesenterij disseminat: & dein nerui duo, quorum dexter iecori, bilis foliculo, & dextrę fundi uentriculi sedi, & hac quoque parte omẽto spargitur: sinister uerò lieni & sinistræ fundi uẽtriculi sedi, ipsiq; sinistrę omenti parti distribuitur. ante hæc, omnia in humiliori omenti membrana, quà uentriculo subiacet, corpus glandosum cernitur, uasorũ & neruorum seriem in illa muniens. Hęc obiter, neq; ullo adhibito cultro, in præsentia sunt intuenda, & solis manibus summisq; digitis superior omẽti pars ipsiús ue[u] circulus diligenter est inquirendus: quẽ obseruabis, si uẽtriculo, sodalis opera semper eleuato, ac uelut ad superiora truso, ab ipsius fundo deorsum uersus iecoris cauum, ubi omentũ simul multa colligat corpora, & hinc per dorsum quà arteria magna septum permeat, ac insuper secundùm lienis cauũ ad uentriculi fundum usq; deueneris. Hoc enim ductu superior omenti describitur circulus: aut si illud sacco marsupio úe assimulauerimus, eius orificium. Quónam pacto autem ipsius ortum adinuenias, paulo pòst dicam. In præsentia enim uentriculo in suum locum reposito, illum in sinistrum latus cum intestinis trahi[x] curabis: iecur uerò, ut ipsius cauum adamussim uideas, in dextrum & uelut sursum protrudes. deinde postquam obiter bilis uesiculam contemplatus fueris, sectionem omnium totius corporis mihi molestissimam

Quî iecur, uentriculus, lien, prius ueluti in thoracis cauitatem tracta, deorsum decũbere possint.

Omentum quî diuellẽdũ, ipsiusq; ortus inuestigãdus, unà cum uasis illo suffultis.

Quî organa in caua iecoris sede posita sint spectanda.

o ut 1 tab. fig. 19 spectatur A.

p tota 3 ta. fig. 19.

q Corpus ad imaginem 3 fig. paraturus.

r fi. e, e, e. 5 fig. A, A.

s A P ad Q 6 figu.

t spectabũtur omnia quæ 3 & 4 & 5 figuris, characterib. insigniuimus.

u 4 fig. e, e, e, o, o, p, ξ.

x Quodãmodo 12 figurã paraturus. atq; ita hîc spectabis, quæ illa figura et 13 charãcteribus notaui, unde etiã ex illis figuris sequentium notas seriãtim petes.

mam maximeq; operosam aggredieris. Bilis namq; meatus, & neruorum & arteriarum uenarumq; rami (qui omnes simul inferiori mẽbrana omenti ad cauum iecoris colligantur) nunc ueniunt retusiori cultello examinandi, ne acutioris cultelli mucrone uenam quampiã pertundas, sicq; omnia cruore obliteres. Offertur itaq; primùm neruulus ab humiliori uẽtriculi orificio iecoris cauo insertus, qui à sexti neruorũ cerebri paris propaginib. superius uentriculi orificium adeuntib. pẽdet. Vbi hunc à uicinis organis diremeris, à mẽbranarum cõnexu diuidendus est alter neruus, qui uno ramo iecoris cauum, altero autem bilis uesiculã accedit. Huic neruo arteria attenditur parem cum illo efficiens distributionẽ, ac mox post neruũ liberanda. Huius uerò, ut & nerui initium, paulo pòst inuenies. nunc enim sat est, hęc inuicẽ iuxta iecoris cauum separare, inibiq; eorum seriẽ discere. Sub arteria, bilis uesiculę meatus cõsistunt, à portę uena iam liberandi: primùm duo illi, qui ex iecoris cauo ex multis surculis colliguntur, & ilico in unum coeunt meatũ, qui una parte in bilis uesiculam, altera in duodenum intestinũ fertur. Vbi hos à portę uena ad intestinum usq; & bilis uesiculã diuulseris, illam pollice adeò comprimes, ut meatus bile turgentes cõmodius appareãt, & num quis meatus ab hac uesicula in uẽtriculum pertingat, animaduertas: quem si non inueneris, acu meatum in intestina properantem leuiter pertundes, ut profluens bilis argumẽto sit, nullum processum ab illo meatu tibi incuria præfectum. Postremò [l] uena portę hîc est examinanda, ac illico atq; ipsius circũscriptionẽ quà ex iecore prodit animaduerteris, propagines illius obtusiori cultello sunt inquirendæ, semper arteriæ & nerui, qui uenę per uniuersam illius seriẽ attenduntur, diligẽti habita ratione. Primùm itaq; surculos portę aggredieris, qui bilis uesiculę exporrigunt: deinde eum qui ferè citra arteriæ cõsortium in dextrã uentriculi sedẽ, iuxta ipsius inferioris orificij posteriorẽ regionem modica ramorũ serie digeritur. Hunc subsequitur, qui dextrã fundi uentriculi partem & medium superioris omenti mẽbranę perreptat. Post hunc, qui duodeno nobis uocato intestino deriuatur, quem secundum intestini longitudinẽ in [m] corpus quoddã glandulosum carneumq; descendere obseruabis, si modò (uti iam monuimus) retusiori cultello uenã, illiq; accumbentẽ neruum, arteriamq; nudare studueris. Modò magnam portę [n] distributionem deteges, truncum, qui mesenterium adit, obiter tantum expendẽs. Atq; hoc in præsentia relicto, ad truncum qui lieni potissimùm exporrigitur, te conferes. Vtq; ipsum cõmodè uideas, uentriculus & intestina tibi ueniunt ad eum [o] modũ aptanda, quo situabãtur dum inferiorem omenti membranã spectaturus, uẽtriculũ sodalis manu sursum attolli, & intestina deorsum premi curares. Patẽte itaq; nunc tibi superiore sede humilioris omenti membranę, accurata cura ramos omnes minoris portę trunci examinabis, quos omnes aut uentriculo, aut lieni, aut ipsi omẽto, coloq; intestino in homine exporrigi adinuenies. Interea uerò quũ ramos hos inquires, ipsosq; à glãdoso corpore illos suffulciente liberabis, omnib. ferè arteriam, multis aũt neruum attẽdi obseruabis. [p] Arteriarũ radix sese offeret in elatissima inferioris omenti membranæ sede, ubi etiã occurret magnę arterię in mesenteriũ deducendę origo: deinde utrinq; unus sese offeret neruus, ad magnę hàc descendentis arteriæ latera exiliẽs, ac sexti neruorũ cerebri paris propaginum, quę costarum radicib. exporrigũtur, soboles. cuius ramuli unà cum arterijs dum uenas detegis, in cõspectum semper ueniunt. Iam & grandioris portę trunci & paulo antè dictæ arteriæ & nerui per mesenterium seriẽ, & quæ inibi diuisionib. pręsunt glandulas [q] inuestigare tempestiuum est. Primùm itaq; solis manibus intestina

Portæ rami unà cum arterijs & neruis illis attẽsis quò examinandi.

Mesenterij natura quî indaganda.

[l] *Et hanc quoq; petes ex 12 figu. dein ex 3 simul cum 4. at integrã seriẽ ex fig. cap. 5. lib. 3.*

[m] *12 fig. i, i.*

[n] *4 fig. ſ*

[o] *Prorsus ut in 3 figu.*

[p] *4 fi. β. uerum si hic notas requiris, illas omnes ex 3 & 4 fi. sumes. aut ex 3 & 4 librorum figuris uenas, arterias, neruos exprimentibus.*

[q] *Partim ut in 10 figur. partim ut in 12 fig.*

intestina hinc inde inuicē diduces, & nunc in dextrū, nunc in sinistrum latus reuolues, ut citra sectionem mesenterij naturam perfunctoriè contempleris. Deinde obtusiori cultellulo maiorem uenę portę truncum, & dictā nuper arteriam & neruum inuicē liberabis, & dein ut uniuersum ipsorum incessum, & glandulas diuaricationibus interiectas intuearis, unguibus unā mesenterij membranam ab alia diuelles. Quanquam id per uniuersum mesenteriū haud uenit tentandum. suffecerit enim in præsenti à centro ipsius aliquot uasorum surculos ad tenuia usq; intestina deduxisse, ac mox [r] alterā mesenterij arteriam aggredi, à magna arteria ipsi post seminalium arteriarum ortum distributam. Atque hanc promptè reperies, si cum intestinis mesenterium in dextrum latus reuolueris, unguibusq;, aut obtusiori cultello mesenterij mēbranas, [s] quà id colo sub sinistri renis sede adnascitur, inuicē dirimere conaberis. Hîc enim ilico eius arteriæ rami uenis cōmisi sese offerent, rursus suæ arteriæ radicem commonstrantes. quam ubi inueneris, ipsius diuaricationem prosequere, ut discas, quî ipsa cū uena mesenterio suffulta, recto intestino ramos exporrigat: parum modò solicitus, etiamsi uenæ huius extrema in rectum intestinum inseri nunc non intuearis: id enim paulo pòst fiet facilius. Eiusmodi itaq; administratione omenti, intestinorum, uētriculi, iecoris, lienis & mesenterij situs, pręterea quæ his omnibus exporriguntur uenarum & arteriarum & neruorum surculi sunt examinandi. Porrò administrationi, qua commodè quæ adhuc in illis organis uidenda supersunt, cernas, alijsq; monstres, nunc me accingam.

r 20 fig. k aut fi. ca. 12 li. 3 λ sub ι & z cnatū.

s 10 fi. circa H, & illi proximum G. ac 12 fi. n. aut 11 fi. ab R ad S, dein ad T.

Quî intestina à mesenterio resecanda, & à corpore auferenda.

[t] Maiusculæ itaq; instar semicirculi obliquatæ acui filum, quo literarum fasciculi colligantur, traijcies, & hanc per mesenteriū sub [u] recto intestino, ubi sacro osi incumbit duces, & eius intestini fæcibus sursum ad coli amplitudinem compresis, recto intestino uinculum inijcies. abſecto iam quod superest filo, fæces uinculo proximas ex recto intestino sursum denuò comprimes, & interuallo trium digitorū plus minus interposito, acum rursus sub recto intestino supra prius uinculum traijcies, secūdò rectum intestinum ita ligaturus, ut inter duo [x] uincula nihil excremēti sit reliquū. Deinceps nouacula rectum intestinum inter duo uincula diuides, & superiorem ipsius partem sensim à mesenterio obtusiore nouacula (ne fortasis negligentior intestina uulneres) resecabis: & dehinc colum, ileum, ieiunū continuò à mesenterio ad ieiuni usq; [y] principium liberabis, intestinaq; in peluim repones. In hac functione coli intestini supra renum [z] pingues tunicas connexus sedulò est animaduertendus, unà cum uasorum frequenti serie sese in intestina implicante. Vbi uerò ad ieiuni usque principium pertigeris, id perinde atq; rectum, duobus uinculis intercipies, ita ut elatius uinculum * insertioni meatus uesiculę bilis proximum sit, non autem elatiùs conscendat. Intestina à uentre libera, alicui ægrorum in xenodochijs ministro, quales hîc sectioni adhibemus, abluenda offeres: ut si ui sum fuerit, ablutorum iam [a] tunicas & longitudinem examinare queas. Patauij & Bononiæ intestina postquā abluta, scholarumq; scamnis exporrecta essent, aliquando instar uesicæ inflari curauimus: ita enim non solum longitudinem, quæ omnibus uix eadem est (quanquā quatuordecim ulnas ferè ęquet) uerùm formam ac amplitudinem facile didicimus. Intestinorum quoq; tunicas, illis ad hunc modum exporrectis, inquirere est longè facillimum. apparet enim mesenterij pars intestinis proxima, quæ ex duabus constat membranis, una superiori, altera inferiori: quas si unguib. ab intestinis dirimes, quî tertiam intestinorum efficiant tunicā intueberis: ac qua ratione hæc à peritonæo pendeat, ex mesenterij ortu disces. Hac tunica ab intestinis distracta, obtusiori nouacula

t fi. ca. 7 li. 2 N, N.

u Ad Y et T 6 figur. aut H 11 fi.

x Vti factū est 20 fi. ad O. aut 24 fi. ad K. ubi etiā intestina reliqua à mesenterio resecuimus.

y usq; ad L fig. 7.

z 20 figura T, V.

** 7 fig. Z. 13 & 15 Q, R.*

Intestinorum tunicæ quî examinandæ.

a Vt in 9 fig.

uacula sectionem secundùm intestini longitudinē duces, studiosè præcauens, ne id prorsus in ipsius usque cauitatem pertundas. Huius insuper sectionis labra unguibus diuelles, & absq; negocio secundam intestinorum tunicam ab intima liberabis, præcipuè si id iuxta rectum moliaris. in tenuibus enim intestinis, tunicæ non ita facile in conspectum ueniunt, quas etiam illic, ubi propè uincula intestina transuersim[b] dissecuisti, nonnunquam examinare, nihil prohibet: quum illorum, ac in primis recti intestini, tunicæ in ea sectione mutuò soleant abscedere. Imò nunc integrum est, quouis tandem pacto, ac ubicunq; uisum erit, intestina diuidere: illisq; inuersis, unicum eius[c] intestini, quod nos cæcum à ueteribus nuncupatum arbitramur, foramen, orificium'ue expendere. Porrò interdum, priusquam uasa in iecoris concauo occurrentia, & humiliori membrana omenti suffulta, aggredieris, necessum erit intestina è corpore ad eum quem dixi modum à mesenterio derasa, eximere: idq; tunc potissimùm, quando publicam obibis sectionem, in qua diutius quàm tibi ex usu esset, intestina fortè asseruarentur. Vtcunque uerò feceris, iam uentriculus sectionis serie est adeundus: quem tunc quoq;, dum in sectione diutius propter spectantium commoda est morandum, unà cum liene auferre cogor,[d] neruis tamen elatiori ipsius orificio insertis, diligenter prius examinatis. Aliàs enim uentriculum tantisper relinquere consueui, quousque omnia ferè in thorace contenta organa absoluissem, quo uentriculi orificium, ipsiusq; nerui opportuniùs commodiusq; unà cum stomacho tunc expenderentur. Meritò igitur in præsentia, quo'nam pacto uentriculum nunc ritè eximas, docebo. quum uerò stomachum in thorace aggrediar, quî'nam uentriculum adhuc in corpore asseruatum, debitè administres, subijciam. Vnguibus itaq;, quantum fieri licet in homine, peritonæum à septo transuerso ad uentriculi usq; superius orificium[e] auellere conaberis, ut tertiæ uentriculi tunicæ uideas principium. Quod ubi paululum ab illo uentriculi orificio liberaueris, studebis eam tunicam, utcunq; etiam diuulsam, ad uentriculi usq; fundum[f] deducere, ut ab ipsa superiorem omenti membranam cōstitui oririq; discas. Deinde acu sub superiori orificio uentriculi traiecto, uinculum sedulò nexum ipsi inijcies, paulo supra uinculum stomachum à uentriculo transuersim liberans. Nunc uentriculo sodalis manu è uentre eleuato, non tamē penitus (ne uenas rūpat) exempto, inferioris omenti membranæ & mesenterij ex peritonæo originem disces, solis unguibus hanc à dorso sensim distrahendo utens, uinculis uerò pleraq; intercipiens.[g] Ac primùm simul omnibus quæ in cauo iecoris occurrunt, portæ scilicet uenæ, arteriæ, & bilis meatui: aut si lubet, singulis seorsum funiculos accommodabis: post hæc arteriarum radicibus, quæ mesenterio & inferiori omenti membranæ primùm digeruntur, illa sanè arteria non omissa, quæ sub seminalibus arterijs orta in mesenterium fertur. Atque his omnibus unum duntaxat uinculum addi sat est: quanquam duo (ut in intestinis faciendum monuimus) inijcere, nihil prohibeat. Inductis in hunc modum uinculis, uena portæ, & reliqua quæ intersepta sunt, ita ut uincula in corpore maneant, diuidentur: & ocyus solarum manuum munere uentriculus cum mesenterio, liene & omento, ex uentre exempta, mensæ imponentur. ac statim[h] omenti pars lieni obnata, unguibus ab illo discerpetur: ut expendas, quî lienis tunica ab omento initiū ducat. Quod uerò attētissimè, summaq; diligētia modò, uti & prius, quum lienis uentriculiq; situm obseruares, inspiciendū sit, num meatus aliquis à liene in elatius uētriculi orificium pertingat, quæq; uasorum hîc

Marginal notes (left):

b 7 fig. sub Z & 8 fi. ad M. et 20 fig. O. & 24. K.

c 6, 7, 8 fig. O.

d 14. 15 fig. T, V.

e ut k diuulsum est ab l, fig. 17.

f 2 fig. Q. Q.

g Quodammodo ita factutus, ut 20 figuram parauimus, aut magis adhuc ut 22, aut 25.

h quasi B, B & C discerperes ab A in ita bula 19 fig.

Marginal notes (right):

Vētriculus & lien & omentum ac mesenterium quî simul eximeda, ac quæ in eo opere obseruanda.

Lienis tunica quî obseruanda, simul cum ipsius ad uentriculum nexu & substantia.

habeatur[i] ſeries, etiamſi taceam, neminem ambigere reor. Cęterùm ut lienis ſubſtantiam obſerues, aliquot[k] ſectiones ipſi induces: & illo inter duos aſſeres compreſſo, ipſius ſubſtantiam ab illi inſertis uaſis, quibuſdam ſedibus ſeparabis, hac ratione uaſa aliquot ſola & lienis carne denudata ſpectaturus. Ventriculum uerò lauandum, & dein ueſicæ inſtar inflandum dabis, ut ipſius capacitatem, quæ ſanè eſt quàm maxima, intuearis: & tunicas ipſius, ut in inteſtinis faciendum præcepimus,[l] examines. illumq́; poſtmodū[m] inuertas, ac bilis meatus[n] inſertionem in inteſtinum, quod adhuc uentriculo appendet, uideas. Porrò ubi hæc omnia exemeris, ſi quis ſanguis alibi effluxerit, & quæ in uētre adhuc reliqua ſunt, obliterauerit, ſpongia copioſiori aqua potius quàm aceto imbuta, ſemel atq; iterum eluendus eſt. nam ſi lino abſterſeris, plus tingendo oberis. Solent enim plerunq; exigui uaſorum ductus, multa adipe & membranulis obſiti, difficulter admodum in homine reperiri, idq́; magis, ſi ſanguine obliterentur. Eluto itaq; ſanguine, ac obiter ijs quæ adhuc in uentre reliqua ſunt, abſq; ſectione inſpectis, iecur nō aggredieris: uerùm illud, uenæ cauæ exortus obſeruandi gratia, tantiſper integrum aſſeruabis, dum cordis ſectionem unà es pertractaturus. Modò autem circa uertebrarū in lumbis regionem, membranulas primùm, quæ uelut ſecundam uenæ cauæ hàc exporrectæ tunicam conſtituunt, ad ſacrum uſque os auellere conaberis: diligenter præcauens, ne[o] dextram ſeminalē arteriam, quæ cauæ corpus tranſcendit, ſimul cum membranis adimas. Eſt enim hæc tenuis, & membranæ modo albicās, multaq́; pinguedine in homine obducta. Quapropter cōmodè admodū feceris, ſi priuſquam aliquid eorum quæ in uentre adhuc reliqua ſunt, aggrediaris,[p] arterias ſeminales inquiras: ac deinde, ne lædantur, in reliquarū partium adminiſtratione caueas. Vt uerò id præſtes accuratiùs, animum adhibebis[q] dextræ ſeminali uenæ, quà ex caua oritur: deinde &[r] arteriæ exortui, quæ inferiorem meſenterij ſedem adit. Inter hęc duo organa partim aſcendēs, partim deſcendēs, niteris obtuſo cultello cauam uenā ex ſiniſtro ipſius latere ab arteria magna dirimere, membranoſis fibris, quorum interuentu hæc uaſa committuntur, diſſectis. In hoc itaq; opere duarum ſeminalium arteriarum radices in conſpectum uenient, quæ quò arteriæ porrigantur, cōmonſtrabunt, ſi modò ab exortu eas ex membranulis, quibus inuoluūtur, ad ſeminales uſq; uenas ſedulò, nullaq; in trahēdo facta ui liberaueris. Hæc ubi præſtiteris, uenaq; caua, & magna arteria, ut cōmodiùs in conſpectum ueniāt, membranulis, quibus paſsim integūtur, fuerint detectæ, ramos quos in ipſo per uentrem ductu emittunt, examinabis,[s] eos primùm expendens, qui pinguibus renum tunicis membranis'ue offeruntur: ac dein cauæ uenæ propaginum, ſanguinem ſeroſum renibus deferentium[t] initia. quæ ubi inueneris, uenæ cauæ propaginē dextro reni propriam ſuis membranulis deteges: & deinde eius renis pinguem membranam unguibus lacerans, quo pacto ren illi[u] inuoluatur, diligēter examinabis. Denudato rene,[x] urinarius meatus, quà ex rene prodit, cultello eſt inquirendus: deinde & arteriæ magnæ propago, dextrum renem accedēs: quò ſimul integer ren, & uena, & arteria, & urinarij meatus principiū conſpiciantur. Licebit autem modò totam renis naturā examinare, aut quouſq; alia quædam diſſecueris, renem relinquere.[y] Vtcunq; uerò id nunc, aut poſtea feceris, uenæ cauæ, arteriæq; magnæ propagines uinculis iuxta dextri renis cauum intercipi debent: & deinde nouacula acutiore ſectio recta ſecundùm renis longitudinem in ipſius gibbo uerſus cauum eſt ducēda: renq́; ita bipartitus, uenit aperiendus:

Ventriculi capacitatis & tunicarum examen.

Seminales arteriæ quî in ortu obſeruandæ.

Caua uenæ & arteriæ magnæ ſeries, in peritonæi amplitudine facta, quî obſeruanda.

Renum tunicarum, totiusq́ adeò eorūdem fabricæ examē.

i circa G 14, 15 fig.
k ut in 4 tab. 19 fig.
l ut in 17 figura.
m ut in 16 figura.
n 15 fi. R.
o 20 fig. b ſuper Q. 25 fig. g ſuper P.
p 20 fi. b. i. 25 fig. g. h.
q 20 fig. f. 25 fig. d.
r 20 fig. k.
s 20 figuræ X, Y.
t 20 fig. a, b. 22, 23 fig. m, n. 25 fig. T, V.
u Confer renes 20 figuræ cū renibus 22 fi.
x 20 fig. c, d. 22, 23 fi. q, q. 25 a, c.
y Hic ſectionis ſerie diligenter obſeruabis tabellas figuræ 21.

riendus: sanguisq;, si quis occurrat, spongia madente eluendus. Ita enim ilico renis sinuum natura, deinde & urinarij meatus in rene principiũ sese offerẽt, nisi cadauer nactus fueris obesius. Solet enim pinguedo in secundo humani renis sinu collecta, impedimento esse, cur minus sinuum natura integrè secanti spectetur. Quapropter operæprecium fuerit, canis aut capræ renem diligenter prius examinare, & ex illo dein humanum cognoscere. Diuiso igitur secundùm gibbum seu exterius latus rene, primùm sinus secũdi, in quem urina colatur, latera digito inquires: & foramini quod in medio ipsius, seu in primi sinus, membranei'ue renum corporis externo latere apparet, stylum immittes, qui in urinarium meatum uersus uesicam facilè protrudetur. Deinde ubi membranei huius corporis, primi'ue renis sinus anteriorum ramorum cum posterioribus ramis coitum, qui non procul ab externo renis perficitur latere, obseruaueris, ut illorum ramorum ductus, & primi sinus reliquum corpus, & secundi sinus formam naturamq; adinuenias, dicta sectione diuisum & adapertum renem uicissim claudes & recludes, quo mutuus nuper dictorum ramorum coitus manifestiùs appareat. dein stylum secundo sinui indes: & ubi ipsius formam expenderis, ab anterioribus primi sinus ramis eam renis abscindes substantiam, quæ posteriori illarum sedi obnascitur: à posterioribus autem ramis eam adimes, quæ illarum anteriori sedi continuatur, ut modò primus sinus integer appareat, cui nunc stylos, quo illum adhuc exactiùs cognoscas, indere possis: & admirari, quàm ridicula ab Anatomes professoribus de renum officio fuerint hactenus prodita. Cæterùm tunica præter pinguem membranam, renem inuestiens, facilè tibi occurret, si sectionis in renis gibbo ductæ labris animum adhibueris. Solet enim ea tunica ibidem tunc nonnihil à renis substantia abscedere, & dein promptè ad renis usque cauum unguibus diuelli, ac qualiter hæc è renis uenæ & arteriæ ascititijs membranis pronascatur, conspici. Hæc ubi in dextro rene intuitus fueris, sinistrum quoque sua pingui membrana liberabis, & uenæ cauæ & arteriæ magnæ ramum uersus ipsius cauum excurrentem inuestigabis: animum, priusquam aliquid diuellas,[z] sinistræ seminali uenæ adhibens, quam ex medio uenæ cauæ rami sinistrum renem adeuntis ductu enasci, citra sectionem conspicies. Vt uerò ritè intuearis, num à renis sinistri quoque[a] arteria, seminale uas originem ducat, obtuso admodum cultello (nisi fortè secandi peritior fueris) membranulas à renis uena detrahes, & accuratè aliquousque uenæ seminalis principium quoque à membranulis liberabis: dein renis uenam ab arteria nonnihil deorsum reflectes: numque ex toto arteriæ ductu ramus, qui cum sinistra seminali uena exporrigatur, principium obtineat, inquires. Vbi uerò hunc non inueneris, sinistro rene pari ratione cum dextro (si modò illum secuisse non suffecerit) aggresso, reliquæ seminalium uasorum constructioni attendito.[b] Arteriarum itaque, &[c] sinistræ uenæ originem iam prius indagasti, ac[d] dextræ etiam uenæ principium citra sectionem à caua oriri conspicis. Vbi igitur uasorum ortum didiceris, & uenas ad arterias usque sensim, ex membranis ipsas liberans, deduxeris, si masculi obtigerit corpus, penis cutem & scortum à testibus adimes. Primùm itaque à pubis osse rectam sectionem per penem in cute duces: & deinde eius sectionis labris hamulo aut unguibus eleuatis, cutem cum carnosa membrana à pene[e] auferes, adamussim considerans in cutis extremo, ipsius cum carnosa membrana coalitum, & carnosæ membranæ sub glande à penis corporibus abscessum. ad

Vasorum seminaliũ sinistrum testẽ petentium ortus examen.

z 20, 25 fig. e.

a 22, 23 fi. uena notatur m, cui attenditur arteria.

b 20 fig. b, i.

c 20 fig. c.

d 20 fig. f.

Testium & penis à suis inuolucris detectio.

e ut factũ est in 20 fi.

hæc, perpendes ipsius ad glandis radicem ligamentum: deinde & uenas, cutem eam adeuntes: postremò, nullam pinguedinem adipem'ue inter cutem & carnosam membranam, ut neque in palpebris, hic reperiri. Pene detecto, & diductis cruribus, à pubis osse inter inguina & sinistrum testem sectio ad podicem usque ducenda est: & deinde cum penis cute scortum à testibus & interfeminio liberandum, sectionibus semper uersus dextrum latus deductis. Quum uerò testes cute carnosaq; membrana nudas, ne illos suo loco moueas, inuertas'ue, accuratè obseruandum est. Quum primùm enim cute nudati sunt, ipsorum situm, & qua'nam potissimùm parte uasa seminalia illis applantentur, indagare oportet: ut Naturæ discas prouidentiam, quæ testes ita collocauit, ut ipsius uasa sint tutissima, illisque ipsi testes uelut propugnacula præponantur. [f] Iam dextrum testem cum ipsius uasis & tunicis à sinistro digitis aut cultello dirimes: & iunctis, quæ iam diducta sunt, cadaueris cruribus, dextrum testem femori impones: ac mox cultello[g] uenam & arteriam seminales dextri lateris, uicinis membranulis ad peritonæi usque sedem, qua illæ[h] procidunt, deteges: hîc primùm in interiori sede peritonæi, postmodum in exteriori, qualiter transeant, solis manibus considerans. Dein stylum foramini, quà egrediuntur, ui ad testis usque infimam sedem protrudes, & peritonæum usque ad foramen illud diuides. Insuper secundùm styli longitudinem cultello foramini quoque indito, ad humillimam usque testis sedem, exteriorem ipsius peculiarem tunicam secabis: hacq; distenta, explicata'ue, illius à peritonæo[i] ortum, & ualidum ad humillimã testis partem[k] adnexum, & præterea testis[l] musculum examinabis. Eius namq; musculi natura, ductus & forma in conspectum iam pulchrè ueniunt, unà cum gracilibus ramulis, à seminali uena & arteria in exteriorem hanc testis tunicam numerosa serie[m] excurrentibus. Nunc itaque testem & uasa rursus hinc inde diligentiùs subleuans, reuoluensq;, uenam & arteriam ab ipsis contermino semen deferente uase ad testis usque elatiora[n] discernes. Vt uerò uenæ arteriæque insertionem adamussim examines, uas semen deferens ab intimo testis inuolucro seu tunica est[o] liberandum: non quidem uniuersum, sed ad eam duntaxat usque partem, quæ uenæ arteriæque finibus est proxima. Liberabitur autem uas ipsum facilè, si transuersas sectiones inter testem & uas illud ad suum usque principium acutiori nouacula duxeris. qua administratione, uasis etiam illius anfractus, & ad testis tunicam connexum, ipsiusque ueluti poros manifestè animaduertes: & uenæ ac arteriæ surculos, intimæ testis tunicæ oblatos, melius conspicies. Vt uerò prorsus in conspectum ueniant, sanguinem ex uaricosis uenæ arteriæque anfractibus ad testem comprimes: & insuper anfractibus uinculo, ne sanguis refluat, interceptis, testem secundùm ipsius longitudinem diuides: & dein, qui à surculis per intimam testis tunicam excurrentibus, & ex uaricosorum anfractuum basi complures rami ad testis substantiam pertingant, qualiterque testi ea tunica committatur, quæque demum ipsius & testis sit substantia, obseruabis. Atque hæc primùm in uno quidem teste, dein in altero sunt examinanda. Vix enim prima fronte omnibus erunt obuia, quæ hactenus tam oscitanter ab alijs sunt pertractata. Atq; hinc etiam pari perpetuò administratione non est utendum: sed quum commemoratam in dextro teste tentaueris, integrum tibi erit, sinistrum tuo arbitratu aggredi. Expensis igitur ad hunc modum testibus, ipsorumque nihil reiecto, penis musculi, & ipsius corpora, deinde uesica, & urinarij meatus, & reliquus semen

Testium situs examen.

Exterioris testis tunicæ apertio, uasorumq; seminalium detectio.

Vasorum seminalium circa testem, ac ipsius adeò testis examen.

f sectura id, in quo 20 fig. hic à 22 uariare cernis.
g 22 fig. χ.
h 20 fig. e
& i in u. aut per φ, φ 22 fig.
i 22 fi. φ, φ.
k 22 fi. iuxta ı nectitur χ.
l 22 fig. ψ.
m uti uidere est in u 20 fig.
n 22 fig. discernes à ab ε usq; ad x.
o Hic sectionem aptabis, uti 23 figura uidere est. primùm ad A & B, dein H, I, &c.

semen deferentium uasorum ductus, insertioque cum glanduloso asistente, & omnium uenis, arterijs & neruis, secanda ueniunt. Diductis itaque rursus cadaueris cruribus, primùm[p] duos musculos ab orbiculari recti intestini musculo in penis radicem, & potisimùm in meatum urinæ seminiq; communem pertinentes, aggredieris. dein[q] alios duos, qui ab humiliori pubis ossium sede originem ducentes, penis corporibus inseruntur, adimes: ac ilico penis corporum[r] originem examinabis, acuto cultello dextrum corpus ab osse, unde pronascitur, quàm poteris proximè diuidens. Deinceps uerò in penem excurrentibus uenis, arterijs & neruis perfunctoriè hic perpensis, ossa pubis inuicem sunt[s] seiungenda: quod fiet ocyus, si uesicæ corpus à peritonæi parte, pubis os succingente, cultello diremeris, & deinde cultro quàm minimè crasso pubis osium[t] cartilaginem recta sectione penitus diuiseris. Nouacula enim, quum iusto crasior sit, illi officio non æquè est accommoda. Mox uno cadaueris crure in mensa relicto, & alio ab illa propendente, ita cadauer in mensa reclinabis, ut ipsius os sacrum mensæ lateri incumbat: & ui diductis cruribus, ad trium quatuor'ue digitorum latitudinem pubis ossa inuicem seiungas. parum enim aptè feceris, si pubis osium portionem exemeris: quòd id & fiat molestè, & præter alia multos uitiet musculos, neque ullus postmodum osium usus ad sceleti præparationem futurus sit. Quapropter pubis osium cartilagine dissecta, & dein ipsis osibus ui diremptis, primùm à renibus[u] urinarij meatus à suis membranis, quibus obuoluuntur, sunt liberandi, & ad uesicæ usque corpus perducendi: deinde[x] uasa semen deferentia, quà ad pubis ossa deorsum in peritonæi amplitudinem reflectuntur, pari modo ad glandosum asistentem usque, ex pinguioribus, quibus integuntur, membranis sunt denudanda. in quo opere, sodalis manu uesicam modò in dextrum, modò in sinistrum comprimere est necessum: idque maximè, quum uenæ cauæ & magnæ arteriæ[y] seriem hac in sede inquires. Ea namque iam uenit expendenda: ac primùm rami, quos uena & arteria lumborum musculis, & spinæ, abdominisq; musculis, & peritonæo exporrigunt: qui omnes sunt repertu faciles, si uenam & arteriam nunc in hoc, nunc in illud latus ualidiùs reflectas, &[z] neruos qui sub illis feruntur, obtuso cultello quoque inquiras, ac demum ad ipsorum quibus inseruntur organa deducas: illos dico, qui testibus & uesicæ fundo potisimùm exporriguntur. Porrò rami, uenæ ac arteriæ, post ipsarum super os sacrum bipartitionem excurrentes, in conspectum uenient, si radicibus semper animum adhibueris, & cultello retusiore, ne scilicet ramorum aliquem uities, ipsorum sequaris processum ductumque: & id eo leuiori præstiteris negocio, quo nostras uasorum delineationes diligentiùs operi accommodaueris. Verùm ubi hæc accuratè eris intuitus, sinistrum penis corpus à pubis osse etiam dirimito: & quàm poteris commodisimè uesicam, ipsiusque ceruicem, à recti intestini termino, cui fortium fibrarum interuentu hæret, diuidito, abscectis interim uenis & arterijs in uesicam penemque excurrentibus: quas si prius uinculis fortè interciperes, parum profectò sectioni obesses. Vesicam modò simul cum pene exemptam, alteri cruri aut asserculo impones: & denuò seminalis uenæ ac arteriæ ductum uersus testem, & à teste dein semen deferentis uasis ad glandulosum asistenté, progressum obseruabis, quo denuò exactiùs seminalium uasorum harmoniam simul scruteris. Post hæc[a] musculum uesicæ meatui præfectũ examinabis: & oblongiori stylo penis glandi ad uesicæ usq; fundum

 imposito,

p 1,2 fig. cap. 49 lib. 2 H, I ad K ad G.
q 1,2 fig. cap. 49 lib. 2 L, K in A, B.
r 2 fi. cap. 49 lib. 2 C, C.
s mi fictũ cernis 22 fig.
t ultimarum fi. lib. 2 5.
u 22 fig. q, q ad r.
x 22, 23 fi. u, t, n uersus 5.
y Pete hæc ex fig. cap. 6, & fig. cap. 12, & ultima li. 3.
z infimi surculi fig. 2 cap. 2 lib. 4.
a 22, 23 fig. 8.

Penis musculorum examen.

Penis corporũ ortus, & uenarum, arteriarũ & neruorum huc pertinentium examen.

Pubis ossa quî dirimenda.

Vrinariorum meatuũ ad uesicam, & uasorum semen deferentium ad glandosum uesicæ corpus usq; examen.

Cauæ & arteriæ magnæ distributionum sub osse sacro.

Musculi ceruicis uesicæ, ipsiusq; uesicæ fundi & ceruicis examen.

imposito, uesicæ meatum à glande ad ipsius usque fundum cultello secundùm stylum porrecto[b] diuides, ut simul uesicæ cauitatem, & ipsius tunicam, & urinam deferentium meatuum insertionem, & meatum semini urinæq; communem intuearis. Alicubi igitur urinarium meatum ex renibus in uesicam pertinentem forato, stylumque ad uesicæ fundum usque ipsi indito, ut[c] membranulas, meatus illius ori in uesicæ fundo connatas, spectes. quanquam etiam integrum sit, ex uesicę fundo stylum ipsis meatibus indere. Corpus uerò glandosum, quod semen deferentium uasorum suscipit implantationem, ut lubet, poteris discindere, & quo'nam pacto ea uesicæ meatui immittantur, perquirere. Postremò uesicæ ceruicem, meatum'ue urinæ seminique communem, à duobus penis corporibus ad glandem usque cultello secernes: ac deinde duo corpora, quoad poteris, inuicem dirimes: quamq; habeant formam, quaque natura ad glandem usque sint prædita, conspicies. Vt uerò adamussim ipsorum excutias substantiam, peni nunc transuersas, nunc longas, rectas'ue sectiones induces. Reiecta modò cum suis appendicibus uesica,[d] tres recti intestini musculos, &[e] uenas exquires, quæ partim à portæ uena huc deducuntur, & partim cauæ hac in sede sunt soboles. Vbi id quoque præstiteris, recti intestini finem è corpore exsectum abijcies. Deinde[g] cauam uenam, quà primùm sub iecore conspicitur, &[h] magnam arteriam,[i] quà septum transit, deinde ipsarum præcipuos ramos crus adeuntes, uinculo intercipies: ut simul cum renibus, si adhuc eos in corpore reliqueris, uenas omnes, arteriasque, ex uentre auferre liceat. ita enim peritonæi disces ortum, & huius sedis musculos, & neruos quoque crus petentes (si fortassis illos postmodum aggredi statueris) incorruptiores longè habebis. Iecur autem, ut & antea dixi, tantisper illæsum seruandum est, quousque cor, respirationisque organa administraueris. Interea uerò quum cauæ uenæ & arteriæ magnæ portionem in peritonæi amplitudine consistentem aufers, & nihil sanguinis fluxu obliterandum amplius metuis, licebit uasa secundùm ipsorum ductum longa sectione aperire, ut proprij illorum corporis crassities (potissimùm uerò, ubi ramos ad renes & crura educunt) sese offerat: & expendas pariter, num ea ad sanguinis refluxum impediendum potius, quàm ad uasorum robur, uti ego sentio, conferant. Atque hæc quidem organorum nutritionis generationisque in uiro est administrandi ratio: in muliere uerò erit huiusmodi. Primùm mamillarum uisuro naturam,[k] in cute ab ipso iugulo deorsum ad umbilicum usque ducenda est sectio: deinde à iugulo secundùm clauiculam alia ad summum usque humerum: cutisque à mamillis, non aliter ac si in alia corporis sede, ea ab adipe diuideretur, uenit liberanda. Mamillis cute detectis, & uenarum[l] ramis, qui à uenis brachium petentibus, illis porriguntur, perpensis, dextram mamillam à[m] musculo brachium pectori adducente auferto, uenarum arteriarumque (si modò aliquæ occurrant) examinans propagines, ab illis quæ musculis thoraci incumbentibus deriuantur, in mamillam assurgentes. Vbi mamillarum corpus à thorace fuerit liberum, & adeps undiquaque studiosissimè ademptus, uarijs per mamillarum corpus ductis sectionibus, ipsarum substantiam condiscere licebit. Quanquam hæc quoque in uiro inquiri poterunt. is namque, si colore fusco, & habitu sit obesiore, hîc magna ex parte eandem cum muliere ostendet fabricam. Dein[n] uenæ & arteriæ sub rectis latitantes musculis, pari modo in muliere, ac iam prius in uiro factum est, expendentur: reliquaque administratio, ad ua-

Penis corporis.

Recti intestini musculorum.

Peritonæi ortus examen.

Cuiusmodi dictarũ partium administratio sit in muliere.

Mamillarum examen.

b ut factũ est in dextra figura 25 fig.

c 25 fig. r.

d 8 fi. a, b, c. dein d.

e fi. cap. 3 lib. 3 c, e.

g 20 fi. Q.

h 22 fig. b.

i 7 musc. tab. q.

k ut factũ est in 25 fi.

l 25 fi. A, A, B.

m 3 musc. tab. Δ.

n 6 musc. tab. a, e, f.

[o 25 fig. d, e, f, g, h.] ad uasorum usque seminalium[o] ortum, mulieri perinde ac uiro communis erit. Simulatq; igitur mulieris seminalium uasorum originem didiceris, solis manibus adinueniendus est[p] uterus &[q] uesica, insuper testes, & musculi, & uenæ quoque cum arterijs uteri fundo & ceruici exporrectæ: priusquam scilicet horum aliquid disseces, suis'ue quibus committuntur membranis detegas. quippe prius diductis cruribus, à pubis osse utrinque secundùm pudendi colliculos sectio in cute ad podicem usque ducenda est, ut deinceps inguina aliquousque opportunè cute denudentur: & quæ sectionibus intercipitur cutis, uersus pudendum à pubis ossibus etiam separetur, uuluæque adhuc appensa maneat. Pubis uerò osium cartilaginem, ut in uiris faciendum præcepi,[r] diuides: ac illis inuicem quàm poteris maximè ui diremptis, mox cultello[s] uenam ac arteriam seminales dextri lateris ad testem usque ex pingui, cui obducuntur, membrana nudabis, obseruans, ne[t] ramos ab illis, priusquam anfractus suos constituant, ad elatiorem fundi uteri sedem exporrectos uulneres. Postquam uerò[u] anfractus ad testem deduxeris, perinde ac in uiris, ipsorum insertionem, &[x] deferentis semen uasis processum, ipsiusque in uterum insertionem, & testis substantiam formamque examinato, uas illud ex pingui, cui inhæret,[y] membrana liberans, quæ uespertilionum alis imagine multum accedit. Quando hæc in altero quoque latere obseruaueris, animum adhibebis[z] uenis ac arterijs, inferiorem uteri fundi sedem, & ceruicem, uesicamque adeuntibus, quæ in grauidis animalibus accuratissimè, ut &[a] illæ quæ à seminarijs uasis in uterum porriguntur, utque etiam omnia uteri reliqua, in conspectum ueniunt, quandoquidem his supra modum uenæ arteriæque turgeant. [b] Vrinarij meatus, à renibus in uesicam pertinentes, similiter ac in uiris, ad uesicam usque à suis membranulis sunt emundandi, & deinceps uterus cum uesica ex corpore uenit eximendus, dissectis in ipsum & uesicam procedentibus uenarum, arteriarum & neruorum ramis, & membranulis uterum uasaque illa continentibus, & fibris etiam, ipsoque adeò peritonæo, quorum interuentu uteri collum intestino recto ualidè continuatur, unà amputatis. Exempti iam uteri formam contemplaturus, ipsius ceruicem[c] inuolues: quo unà uesicæ ceruicis in illum pertinentis foramen, & uteri fundi orificium uideas: &, modò opportunè uesicam, & ipsius ceruicem, musculumque uesicæ ceruici præfectum, longa sectione diuidas, uesicæ cauitatem, & urinariorum meatuum insertionem, uesicæque ceruicis cum uteri ceruice coalitum inspecturus. Quo opere si puellam, aut alioquin opinione tibi uirginem secas, hymenis haudquaquam eris immemor. Insuper uteri quoque ceruici eodem modo ad illius usque os longam sectionem inferes, ac acutiori nouacula uniuersum uterum secundùm latera ab ipsius orificio ad cornua usque[d] diuides: ita enim illius sinum, substantiam, formamq; exactissimè contemplaberis. Porrò si interdum tibi grauidæ mulieris cadauer nacto, uterum duntaxat cum fœtu, ipsiusque inuolucris intueri animus fuerit, ilico à mucronata pectoris osis cartilagine, ad pubis usque os, acutiori nouacula sectionem molieris, quæ peritonæum quoque penetret: deinde aliam utrinque ab umbilico ad ilia duces. Hac namque ratione ilico se uterus offeret: & si in alterum latus illum detruseris, uenæ & arteriæ ipsi insertæ, supra modum apparebunt turgidæ: adeò, ut ipsarum neque series, neque ortus latêre posint. His itaque uenis & arterijs diligenter obseruatis, ac[e] uenis per humiliora abdominis conscendentibus (ut scilicet,

Left margin notes: o 25 fig. d, e, f, g, h. — p 24 fi. L. — q 24 fi. T. & cætera, quemadmodum ex reliquis 24 & 25 figurarũ indicib. petere licet. — r ut in 25 figura. — s 25 fig. d, dein g. — t 25 fig. n. 26 fig. H. — u 25 fig. o & p ad r. at 26 fig. I ad F. — x 25 fig. s, t, t, u. & 26 K. — y 24 fi. O, P. 26 E, E. — z 25 fig. y. & 1 tab. fi. 30 H. — a 25 fig. n. — b 25 fig. a, b, & c, c. — c ut in 26 figura. — d ut in 27 figura. — e 1 fig. I. 25 fi. n. fi. cap. 6 lib. 3 r.

Right margin notes: Vteri ac uesicæ situs quò obseruandus. — Seminaliũ uasorum examẽ. — Venarum uteri fundi humiliorem sedẽ & ceruicem petentium. — Vrinariorum meatuum. — Fœtus, ipsiusq; inuolucrorum examen.

num unà quoque turgeant, exquiras) neutiquam neglectis, leuem sectionem nouacula secundùm uteri lõgitudinem [f] tentabis, cauens, ne altiùs quàm uteri est crassities, illam dimittas. Post hanc alias duas, utrinque nimirum unam molieris, cum longa illa rectos angulos constituturas. Sectionum labra unguibus apprehensa, inuicem modicè dirimes: & cui nam potissimùm uteri parti fœtus hæreat, expendes: ut scilicet à crassa ea, quam lienis fabricæ comparauimus, substantia, uteri tunicam dilaceres, oris nimirum uenarum arteriarumque disruptis, quæ ex utero in eam substantiam pertinent. Quum primùm itaque substantiæ huius amplitudinem connexumque ad uterum in ipsa diuulsione didiceris, eam cum fœtu suisque inuolucris utero eximes, simul omnia pelui imponens: ut affusa dein aqua, subuiridis & ater sanguis & liquor diffluere abluiq; possit: qui plurimus ex ea substantia, disruptis iam laceratisque uasis emanat: potissimùm quando illam comprimes, ac ueluti rursus à fœtus exteriori inuolucro abrumpere studebis. Non leuiter enim substantia ea uenit exquirenda, uasorumque per illam series animaduertenda. quod quum feceris, ac cultellis ab exteriori fœtus inuolucro eam substantiam utcunque abraseris, fœtum cum suis inuolucris mensæ imponito: & quæ exterioris huius inuolucri sit forma substantiaque, expendito, urina, quæ illi innatat, per foramen aliquod, aut sectionem, qua inuolucrum pertundes, emissa, & dein ipso inuolucro diuulso & inuerso: ut interior ipsius superficies in conspectum ueniat, ipsiusque cum interiori & molliori fœtus inuolucro nexus pateat, qui per umbilici uasa tanquam ex puncto duntaxat perficitur. Cæterùm dum exterius fœtus inuolucrum ab interiori aufers, lotijque, quod tantisper dum fœtus utero geritur, inter duo ipsius inuolucra colligitur, locum examinas, diligenter expende, num id uagum inter inuolucra passim diffluat: an uerò meatus, urinam fœtus per umbilicum deducens, uti plerunque à sagaci Natura factum fuisse comperimus, ueluti in prælongam quandam uesicam dilatetur: quæ impensè molli tenuique constans membrana, exiguis uenulis obsita, inter duo uera fœtus inuolucra complectitur, & farcimini non uulgaribus dissectionum professoribus fuit comparata, & in fœtus inuolucrorum classe, etsi parum admodum tegat, commemorata. His non obiter expensis, interius fœtus inuolucrum perforabis. id namque totum iam sese offert: atque quum impensè pellucidum sit, promptè contentum in ipso fœtum, & innatantem ipsi sudorem, spectandum præbet. Longa igitur sectione est diuidendum: ac extracto fœtu, emissoque sudore, inuertendum: quò omni tandem ex parte eius intuearis fabricam, umbilicique uasa peritè aggrediaris. Venam dico, & arterias, & meatum, quo fœtus urina expurgatur: quæ mutuò sunt accuratè seiungenda, ac rursus ad inuolucra fœtus referenda. Abscissis modò umbilici uasis, unà cum fœtus inuolucris, & fœtu in mensam extenso, à clauiculis per molles costarum cartilagines ad pubis usque os sectionem, sed in sinistro magis latere, molieris, quæ in thoracem, & peritonæi usque cauitatem pertingat. [g] Deinde ab umbilico uenam in iecur, & arterias ad suos, quibus continuantur, magnæ arteriæ ramos, & meatum urinam fœtus educentem ad uesicæ fundum, paruo admodum negocio, quum scilicet nullo impedieris adipe, perduces, omnémque fœtus administrationem absolues. Nisi etiam uisum esset hic unà inquirere, num in fœtu peculiaris aliquis processus [h] à uena caua ad uenalem arteriam, & [i] ab arteria magna in uenam arterialem pertineat. Quandoquidem uerò

Vmbilici uasorum examen.

f uti facta est in 1 tab. fig. 30. & hæc omnia seriatim ostendũt reliquæ tabellæ eius figuræ.

g seriei 2 figuræ F, G, M, K, L.

h à C figuræ 5 lib. 6 in G fig. 6.

i ab O in I figuræ 6 libri 6.

uerò prægnantes mulieres uix unquam ad publicam anatomen obtinemus, hanc quæ ad fœtum priuatim spectat sectionem, in brutis animalibus experituri, ea subinde in scholis proponimus: quemadmodum Galeni etiam occasione, toti alioquin sectioni illa quoque adhibemus animalia, quibus scripta ipsius in primis conuenire arbitramur. Atque ita ad acetabulorum examen, quum uterum muliebrem qualemcunque tandem tractabis, capra aut ouis, quæ non ita pridem concepisse colligetur, operi est accommodanda: ut dissecto huius utero, sinus illi appareant, quibus acetabulorum nomen ex merito, primoque à Veteribus fuit inditum. Tubercula uerò illa, ex quibus sinus isti consurgunt, in uaccæ aut capræ non prægnantis utero, quauis tandem ratione adaperto, sunt inquirenda. Vasorum autem ab utero in secundinam pertinentium, & carnis illius quæ ipsis circumnascitur, inuestigatio, in brutis quæ partui iam sunt proxima, rectè tentabitur, & in mulieribus, & illis, quod ego hac in parte proposui, discrimen perquiretur, pari omnino aggressu, quo mulierem utero gerentem administrari uoluimus. Hactenus itaque partium hoc libro descriptarum dissecandi rationem absoluimus, & corpus nobis præcipuè propositum, in ea sectionis serie reliquimus: ut ad cæterarum partium, quas simul modò non plenè inspeximus, demonstrationem, neutiquam futurum sit inutile, quam ultimo sexti libri Capite, & penultimo septimi, nos pertractaturos promisimus.

Acetabulorum examen.

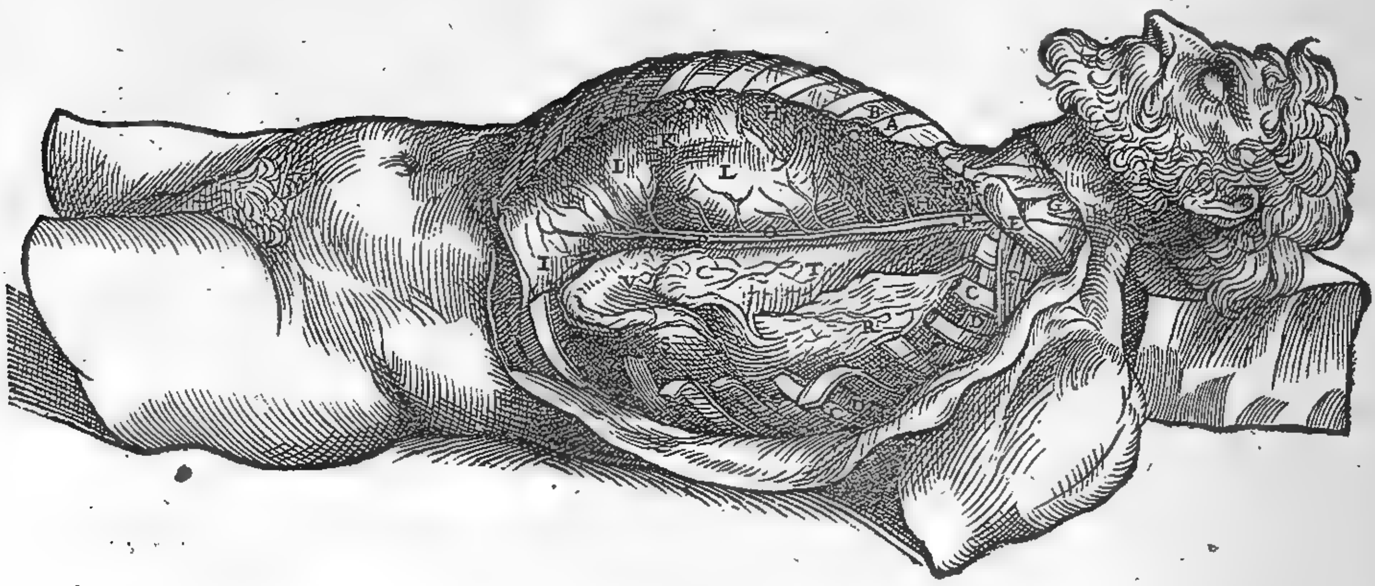
LIBRI QVINTI FINIS.

ANDREAE

ANDREAE VESALII

DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER SEXTVS, CORDI IPSIQVE FAMVLANTIBVS organis dedicatus, ac mox in fronte figuras sibi proprias offerens, quo minus & hîc quoq; eædem figuræ uarijs Capitibus passim præfigantur.

PRIMA SEXTI LIBRI *FIGVRA.*

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENS figura tantam hominis in dorso cubantis partem ex sinistro latere commonstrat, quantam ostendendæ thoracis sedi sufficere arbitrati sumus. Ab interiori itaq; thoracis sede, & lateribus, ac dein ab aliqua colli regione cutem primùm hic ademimus: ac dein musculis, qui costis obducuntur, resectis, costarum ossa à suis cartilaginibus unà cum pectoris osse liberauimus: & costarum ossibus (ut inter secandum fit) effractis, costarum cartilagines sursum uersus dextrum latus attraximus: ut thoracis cauitas, hancq; intersepientes membranæ, & pulmo, reliquaq; in conspectum uenirent, quæ modò in characterum Indice significabuntur.

A, A *Sinistri lateris costarum indicantur cartilagines, unà cum pectoris osse, dextrorsum sursumq; tractæ.*

B, B *Intercostales musculi, interualla cartilaginum occupantes.*

C, C *Costarum à cartilaginibus seiunctarum ossa.*

D, D *Intercostales musculi, interualla ossium adimplentes.*

E *Clauicula hic nuda, atq; in sua sede adhuc asseruata, cernitur.*

F *Venarum, arteriarum, neruorumq; in axillam perreptantium series.*

G *Exterior iugularis uena hic, mox auulsa cute, secantibus occurrens.*

H, H *Sinistra thoracis cauitatem interdiuidens membrana, superficie ipsius sinistra hic conspicua: quam etiam L, M, N & O indicant.*

I, I *Septum transuersum, ea superficie hic apparens, qua sinistram cauitatis thoracis sedem respicit.*

K *Sedes, ubi sinistra interdiuidentium thoracem membranarum, septo connascitur.*

L *Hæc protuberans sedes, cordis gratia hic in sinistrū adeò prominet. id namq; unà cum suo inuolucro inter membranas thoracem interdiuidentes comprehensum, in sinistrum longè magis quàm in dextrum porrigitur. atq; huius potissimùm tuberis occasione, præsentem figuram ex sinistro potius quàm dextro latere expressimus.*

M Vena

M Uena sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & tandem in superiora abdominis distributa.

N Arteria sinistro pectoris ossis lateri exporrecta, & similiter ac uena M insignita, abdominis petens superiora.

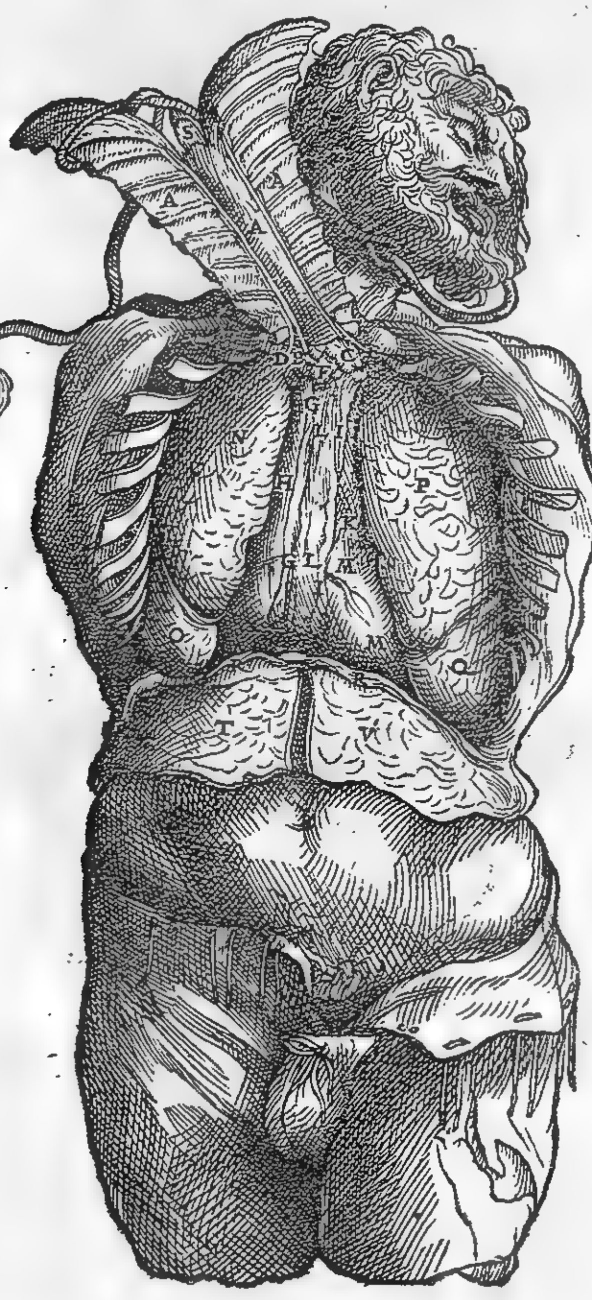
O,O Ramuli hic notantur, quos uena M insignita, & arteria N notata, in sinistram porrigunt membranam, thoracem interdiuidentem.

P,P Neruus septi transuersi sinister, hic conspicuæ thoracem intersepientis membranæ superficiei in progressu adnatus.

Q Uena in hominibus potissimùm à iugulo unà cum septi transuersi neruo deorsum excurrens, & membranæ thoracem intersepienti ramulos deriuans.

R, S, T, U Pulmonis pars, sinistram thoracis cauitatem occupans. ac R & S huius partis sedem notant, quæ costis, seu ipsas succingenti membranæ proxima est, gibbá ue cernitur. T uerò & U eius partis sedem indicant, quæ priusquam collaberetur, exteriori superficiei sinistræ membranæ thoracem interdiuidentis committebatur. Rursus R & T partis huius pulmonis superiorẽ insinuant fibram, seu lobum. S autẽ & U inferiorem.

SECVNDA SEXTI LIBRI FIGVRA.

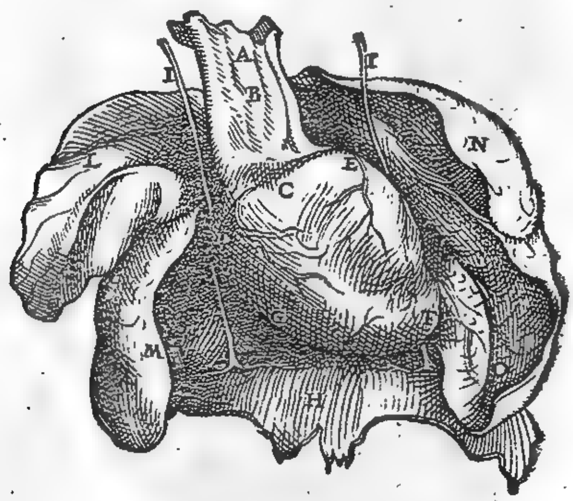
SECVNDAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENS figura, qua erectum, non autem humi prostratum uirum finximus, primam sectionis seriem subsequitur. etenim anteriori thoracis sede, & lateribus cute & musculis, qui illis adnascebantur, denudatis, ac costarum cartilaginibus ab ossibus liberatis, ipsisq; ossibus extrorsum effractis, tandem pectoris os unà cum ipsi

ipsi coarctatis cartilaginibus, ab utrisq; thoracem intersepientibus membranis liberauimus, sursumq; deduximus, ut illius interior superficies obuia esset, & membranarum earum fabrica accuratiùs adhuc quàm in prima figura exprimeretur.

A, A Pectoris os, unà cum costarum ipsi commissis cartilaginibus interior, seu thoracis cauitatem spectans superficies.
B, C Duæ uenæ, à iugulo pectoris os petentes, & ad elatiorem abdominis usq; sedem excurrentes.
D, E Duæ arteriæ, uenas nuper commemoratas ad umbilici usq; regionem concomitantes.
F Glandulæ sub elatissima pectoris ossis sede in iugulo repositæ, uasorumq; distributioni præfectæ.
G, G Dextræ mēbranæ thoracē interdiuidentiū membranarū sedes, quæ dextro pectoris ossis lateri adnascebatur.
H Dictæ modò membranæ dextra, seu pulmonem spectans superficies.
I, I Sinistræ membranæ thoracis cauitatem interdiuidentium membranarum pars, quæ sinistro pectoris ossis lateri ante sectionem connata fuerat.
K Dictæ modò membranæ sinistra, seu pulmonem respiciens superficies.
L, L Interuallum indicatur inter duas thoracem interdiuidentes membranas inibi conspicuum, ubi humano pectoris ossi continuantur.
M, M Hæc protuberans regio, cordis indicat situm. cor enim unà cum ipsius inuolucro immotum, inter membranas thoracem intersepientes hic collocatur.
N, O, P, Q Pulmonis gibbum, sedesúe costis contermina indicatur. neutra namq; ex parte pulmonis partes in latera refleximus. Uerùm N & O duas fibras dextræ partis pulmonis insinuant: N quidem elatiorem, O uerò humiliorem atq; ita etiam in sinistro latere P quidem elatiorem, Q autem humiliorem proponit.
R, R / S. Septi transuersi sedes, quam à mucronata pectoris ossis cartilagine hic S. insignita, & dein à cartilaginum quæ pectoris ossi non coarticulantur, mucronibus, liberaui.
T, U Cutis deorsum ab anteriori thoracis sede euersa, eáq; superficie conspicua, qua musculis obducebatur.

TERTIA SEXTI LIBRI
FIGURA.

TERTIAE FIGURAE, EIUSDEMQUE
characterum Index.

QUONIAM duæ præcedentes figuræ, cordis ac pulmonis situm abundè indicant, præsentem figuram (uti & subsequentes uniuersas) tanquam è thoracis cauitate euulsam delineauimus: ne si singulis figuris truncum corporis appinxissemus, negocium frustra operosius redderetur. Tertia itaq; figura, ademptis modò membranis thoracem interdiuidentibus, cor suo uestitum inuolucro continet, unà cum pulmone, & septi transuersi portione, cui in hominibus magna amplitudine cordis inuolucrum connascitur.

A / B. Hic uenæ cauæ portionem sursum conscendentem, & magnam arteriam præscidimus, tanta duntaxat uasorum cordis asseruata portione, quanta ipsius inuolucri origine ostendenda sufficit. ubi enim hic B ascripsi, illic inuolucrum pertinacissimè cauæ uenæ & magnæ arteriæ & uenæ arteriali adnascitur, ab illis uasis non secus
C. quàm à corde, toto illo interuallo abscedes, quod à B ad C pertinet. C enim cordis basis sedē regionē ue indicat.
D, E, F Cordis inuolucri anterior sedes, cordis figuram nuci pineæ non admodum absimilem referens. D enim & E basim notant, F uerò mucronem.

G Ab F

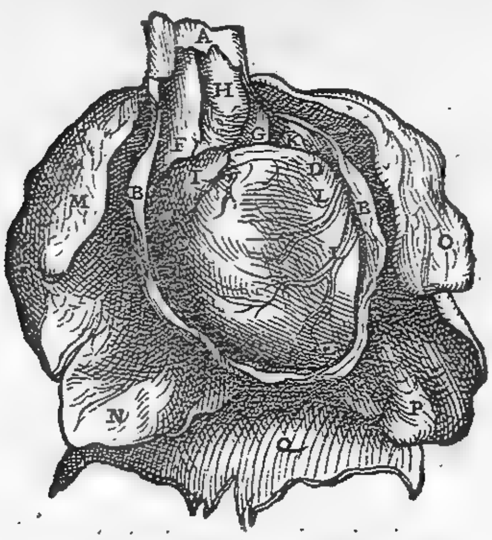
G Ab F ad G sedes insignitur, qua cordis inuolucrum septo transuerso in hominibus, secus multo quàm in canibus adnascitur. Cæterùm uenulæ hic in cordis inuolucro conspicuæ, non cordis, at ipsius inuolucri sunt. id namq; in hominibus tam crassum ualidumq; uisitur, ut cordis color per illud uix transpareat.

H Septi transuersi pars.

I,I Septi transuersi nerui.

L, M, N, O Pulmo. at singuli characteres singulas humani pulmonis fibras lobós ue insinuant.

QVARTA SEXTI LIBRI FIGVRA.

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAC figura cordis inuolucrum longa sectione diuisimus: idq; in latera deflectentes, cor & cordis uasa anteriori ipsorum sede deteximus, corde interim immoto.

A Sedes, qua cordis inuolucrum, cordis uasis supra illius basim continuatur, adnascitur ue.

B,B Cordis inuolucrum, ab anteriori cordis sede in latera reflexum.

C,D,E Cordis anterior sedes. ac C quidem & D ipsius indicant basim, E uerò mucronem.

F Vena caua.

G Arterialis uena.

H Magna arteria. Venalis autem arteria, nisi corde in dextrum latus (uti sexta ostendit figura) reflexo, nulla ex parte conspici potest.

I Dextra cordis auricula.

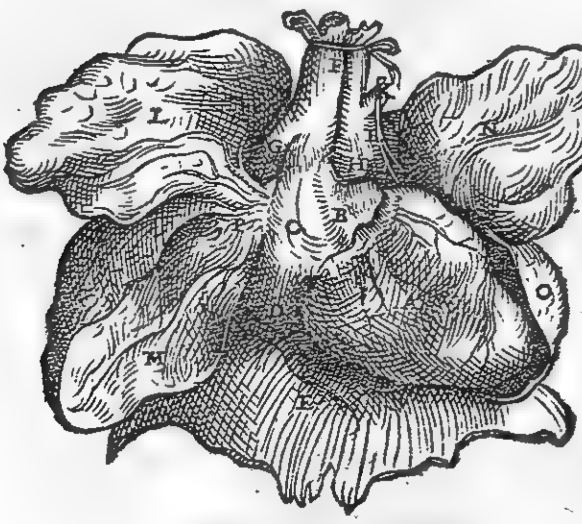
K Sinistræ cordis auriculæ apex.

L,L Venæ ac arteriæ, à uasis basim cordis cingētibus pronatæ, atq; huc ex posteriori cordis sede, adeoq; sinistro ipsius latere antrorsum reductæ.

M, N, O, P Pulmonis indicantur fibræ, lobi ue.

Q Septi transuersi pars.

QVINTA SEXTI LIBRI *FIGURA.*

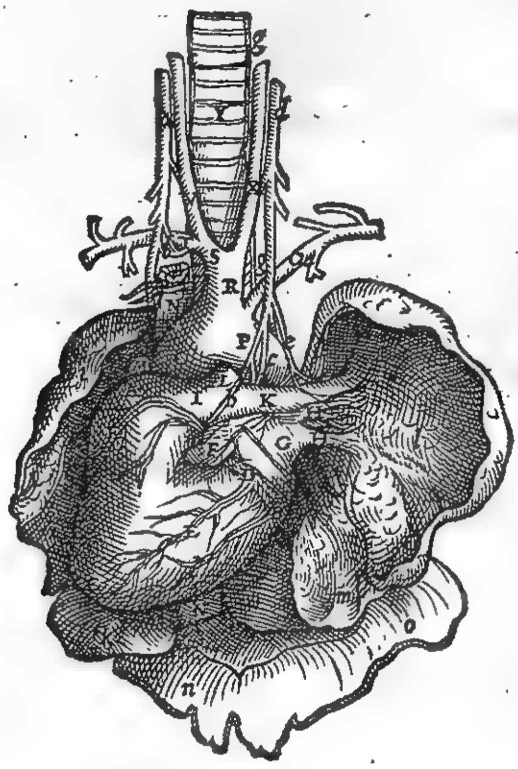

QVINTAE FIGVRAE, ET IPSIVS characterum Index.

PRAESENS figura, unà cum pulmone cor exprimit, ab ipsius inuolucro iam sectionis serie penitus liberum: ac in sinistrum latus in hoc reflexum, ut uenæ cauæ ad cordis basim continuitas oculis subijceretur.

A *Cordis dextrum latus, magnaq; ipsius posterioris sedis regio.*
B *Dextra cordis auricula.*
C *Uena caua, quà in dextrum cordis uentriculum dehiscit, aut ab illo pronascitur.*
D *Uenæ cauæ portio, septum transuersum permeans.*
E *Septi transuersi pars.*
F *Uenæ cauæ portio, iugulū petens, quam hic uinculo cum comite ipsius arteria excepimus, ac dein præsecuimus.*
G *Uenæ pari carentis initium.*
H *Arteriæ magnæ radix.*
I *Arteriæ magnæ truncus, qui deorsum ad spinam explicatur.*
K *Portio nerui sinistri, sexti paris neruorum cerebri, à quo subsequens figura, cordis neruulum depromi ostendet.*
L, M, N, O *Quatuor pulmonis fibræ.*
P *Hic aliqua uasorum pulmonem adeuntium series conspicitur.*

SEXTA LIBRI SEXTI *FIGURA.*

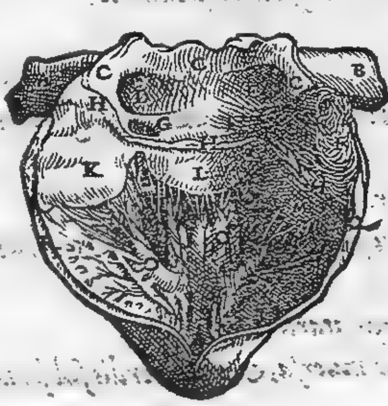

SEXTAE FIGVRAE, ET IPSIVS characterum Index.

PRAESENS figura cor in dextrum latus ita deuolutum proponit, ut mox præcedens figura id ad sinistrum latus ostendebat reflexum. Atq; ut illa uenæ cauæ ad cordis basim continuitatem indicabat, sic præsens uenalem exprimit arteriam, & sinistram cordis aurem, & cordis deniq; neruulum. Ut uerò huius ductus esset manifestior, arteriæ magnæ aliquot propagines, & quasdam asperæ arteriæ & neruorum sexti paris cerebri portiones huic figuræ adnexas reliquimus.

A,B,C *Cordis sinistrum latus, & posterioris ipsius sedis magna regio.*
D *Uenæ & arteriæ, cordis basim cingentes.*
E,E *Uenæ & arteriæ, à uasis cordis basim ambientibus deorsum per cordis longitudinem exporrectæ.*
F *Sinistra cordis auricula.*
G *Arteria uenalis.*
H,H *Arteriæ uenalis soboles, in sinistram pulmonis partem excurrentes. quæ uerò in dextram feruntur, oculis non patent: quòd illarum radix sub corde mox in arteriæ uenalis ortu ad dextram pulmonis sedem prorepat.*
I *Uenæ arterialis principium.*
K *Arterialis uenæ pars, sinistram pulmonis partem petens.*
L *Arterialis uenæ pars, dextræ pulmonis parti distributa, ac secundùm posteriorem caudicis magnæ arteriæ sedem reflexa.*
M *Apex dextræ cordis auriculæ.*
N,N *Uena caua.*
O *Magnæ arteriæ caudex.*
P *Magnæ arteriæ portio, deorsum ad dorsi uertebras detorta.*
Q *Magnæ arteriæ portio, sinistram axillam obliquo ductu accedens.*
R *Arteriæ magnæ portio, iugulum petens.*
S *Arteriæ magnæ portionis iugulum petentis dextra pars.*
T *Dextræ eius partis S insignitæ ramus, præcipua sua portione dextrum petens brachium.*
U,X *Soporariæ arteriæ, secundùm asperæ arteriæ latera ascendentes.*
Y *Asperæ arteriæ caudex.*
a *Dexter neruus sexti paris neruorum cerebri.*
b *Ramuli, quos neruus a insignitus ad dextri recurrentis nerui constitutionem digerit.*
c *Dexter recurrens seu reuersiuus neruus.*
d *Sinister neruus sexti paris neruorum cerebri.*
e *Sinistri nuper commemorati nerui surculus, sinistræ pulmonis parti oblatus.*
f *Ramuli sinistri nerui d insigniti, à quibus sinister recurrens neruus constituitur.*
g,g *Sinister recurrens neruus.*
h *Neruulus secundùm uenam arterialem exporrectus, ac cordis basis centrum adiens.*
i,k,l,m *Pulmonis indicantur fibræ.*
n,o *Septum transuersum.*

SEPTIMA SEXTI LIBRI *FIGURA.*

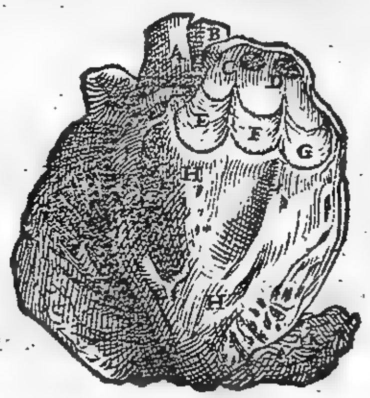

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

Haec figura cor à pulmone & septo transuerso liberum ostendit, cuius dextrum uentriculum unica sectione, ab anteriori sede orificij uenæ cauæ ad cordis usque mucronem ducta, aperuimus, & quoad fieri potuit, eundem distendimus: ut id uenæ cauæ in hunc uentriculum pertinens orificium, & ipsi præfectæ membranæ, in conspectum uenirent. Dein ut interior quoque dextræ cordis auriculæ superficies oculis subijceretur, eam intrò euersam finximus.

- A *Venæ cauæ pars, septum transuersum permeans.*
- B *Venæ cauæ pars, iugulum petens.*
- C, C, C *Orificium uenæ cauæ, in dextrum cordis sinum pertinens.*
- D, E *Orificia ascendentis & descendentis uenæ cauæ partium.*
- F *Dextra cordis auricula inuersa, & inæqualem fibrosamque ipsius internam notans superficiem.*
- G *Coronalis uenæ principium.*
- H, H, H *Protuberans in uenæ cauæ orificio circulus.*
- K, L, M *Tres membranulæ, uenæ cauæ orificio præfectæ.*
- N, N *Fibræ ab inferiori sede membranularum uenæ cauæ orificij, deorsum ad uentriculi dextri latera mucronemque ductæ.*
- O, O *Carneæ partes, quæ fibras nuper dictas amplexantur, teretemque formam exprimunt.*
- P *Hæc uentriculi dextri cauitas uersus uenæ arterialis orificium spectat.*
- Q, R *Crassities substantiæ dextrum cordis uentriculum constituentis.*

OCTAVA SEXTI LIBRI *FIGVRA.*

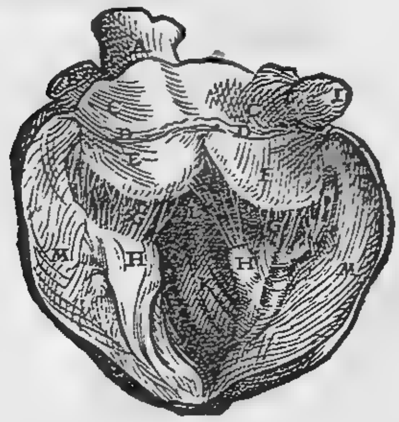

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

Octava figura in hoc à septima differt, quòd insuper in hac ex dextri cordis uentriculi sede, quam P in septima figura notabat, sectionem duxerim in uenæ arterialis usque cauitatem: quodque eius uenæ orificium ita distenderim, ut membranæ ipsius aptè in conspectum ueniant.

- A *Venæ cauæ portio, iugulum petens.*
- B *Arteriæ magnæ caudex.*
- C, D *Venæ arterialis orificium. Verùm singuli characteres indicant singula foramina ramorum, in quos arterialis uenæ caudex primùm discinditur.*
- E, F, G *Tres membranæ, arterialis uenæ orificio præfectæ.*
- H, H *Cordis uentriculorum notatur septum, seu sinistrum latus dextri cordis uentriculi. atque ita hic uniuersa dextri uentriculi cordis cauitas in conspectu est.*
- I *Vna membranarum uenæ cauæ orificio adnatarum.*
- K *Dextra hic pendet cordis auricula, adhuc inuersa, & cum cordis substantia, cui proxima est, reflexa.*

NONA SEXTI LIBRI FIGURA.

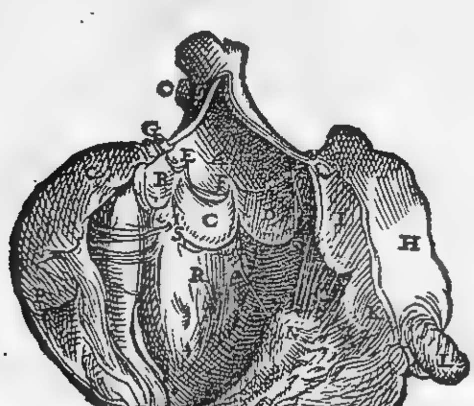

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENS figura cor refert, cui una sectio ex arteriæ uenalis orificio ad cordis usq; mucrònem ita inducta est, ut uenalis arteriæ orificium simul cum sinistro cordis uentriculo distendatur, apparentibus unà membranis illi orificio præfectis, & inuersa cordis sinistra auricula, ut & hæc internam ipsius superficiem ostenderet.

A *Magnæ arteriæ caudex.*
B *Venæ arterialis portio.*
C,C *Venalis arteriæ orificium.*
D,D *Protuberans in uenalis arteriæ orificio circulus.*
E,F *Duæ uenalis arteriæ orificio præfectæ membranæ.*
G,G *Fibræ ab humiliori dictarum membranarum sede deorsum ad sinistri cordis uentriculi latera protensæ.*
H,H *Carnea cordis substantia, eas quas modò G & G insigniui fibras amplectens.*
I *Sinistra cordis auricula, introrsum inuersa.*
K *Septum cordis uentriculorum, aut sinistri cordis uentriculi dextrum latus.*
L *Hac sinistri uentriculi amplitudo ad magnæ arteriæ orificium conscendit.*
M,M *Substantiæ cordis, quà sinistrum ipsius uentriculum constituit, crassities.*

DECIMA SEXTI LIBRI FIGURA.

DECIMAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum Index.

DECIMA figura, idem cor, quod in mox præcedente, proponitur. uerùm hic amplius ex sinistri cordis uentriculi dextra elatioriq; sede sectionem ad arteriæ magnæ cauitatem usq; duximus, ut distento quoq; eius orificio, tres membranæ illi præfectæ unà conspicerentur.

A Arteriæ magnæ orificium.

B, C, D Tres membranæ, in arteria magnæ orificio obuiæ. uerùm harum trium (uti inter dissecandũ crebrò fit) una, cui B inscripsimus, per medium dissecta est, & utrinq; altera ipsius pars conspicitur.

E, F Principia duarum coronalium arteriarum.

G Coronalis uenæ & coronalis arteriæ hic apparet portio per transuersum discissa.

H Arteriæ uenalis orificium.

I, K Duæ membranæ, uenalis arteriæ orificio appositæ.

L Sinistra cordis auricula introrsum inuersa.

M Fibræ ab humiliori membranarum ad uenalis arteriæ orificium occurrentium sede, ad sinistri cordis uentriculi latera pertinentes.

N Carnea cordis substantia, dictas nuper fibras adaugens, amplectensq;.

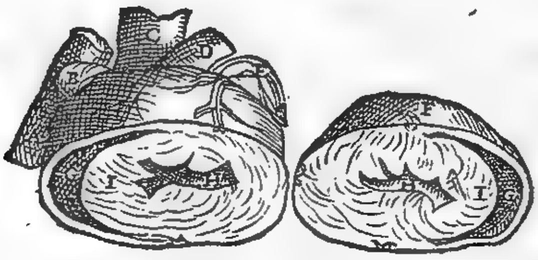
O Portio uenæ arteriosæ.

P, Q Cordis substantiæ crassities, ubi hæc sinistrum cordis efformat uentriculum.

R Cordis uentriculorum septum, aut potius sinistri uentriculi dextrum latus.

S, S Hic ad arteriæ magnæ radicem dura & ueluti cartilaginosa cordis uisitur substantia, quæ quibusdam animalibus euadit ossea.

VNDECIMA SEXTI LIBRI FIGVRA.

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEM'QVE characterum Index.

HAEC figura integrum aliàs cor per transuersum dissectum ostendit, ut cordis substãtiæ secundùm ipsius uentriculos crassities in conspectum ueniret, unàq; uentriculorum quasi effigies & præstantia proponerentur.

A Cauæ uenæ pars.

B Dextra cordis auricula.

C Arteriæ magnæ caudex.

D Vena arterialis.

E Sinistra cordis auricula, cui portio appendet uenalis arteriæ. Atq; hi charactéres, cordis basim insinuant.

F Cordis mucro.

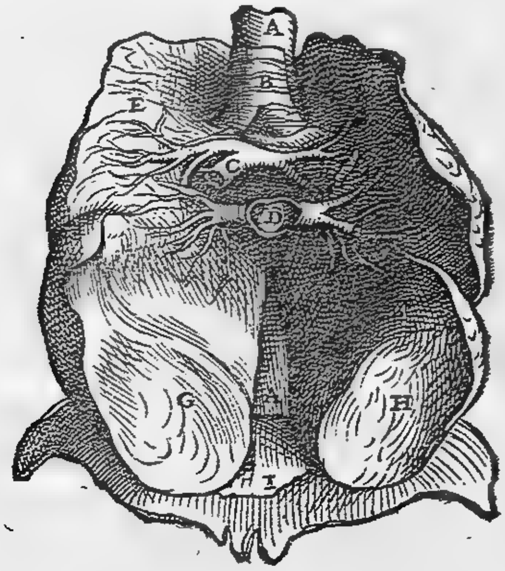
G, G Dexter cordis uentriculus.

H, H Sinister cordis uentriculus.

I, I Septum cordis uentriculorũ: aut ea cordis pars, quæ dextrum latus sinistri uentriculi constituit, ac in dextrum uentriculum protuberat, illius sinistrum latus efformans.

DVODE-

DVODECIMA SEXTI *LIBRI FIGVRA.*

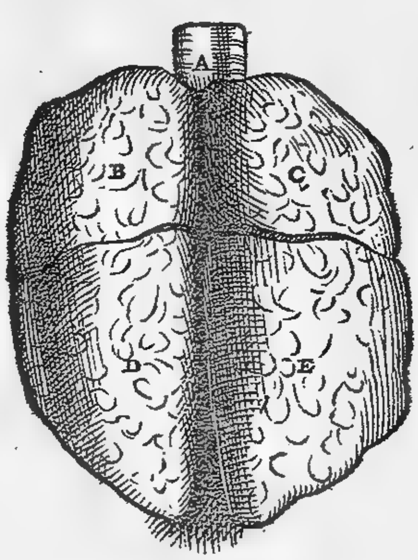

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

PRAESENTI figura, anterior pulmonis sedes, à qua cor cum ipsi conterminis membranis præsectum fuit, delineatur: quæ inferiori, terramq́ spectanti bubuli pedis sedi non admodum imagine absimilis uisitur.

A, A *Stomachi, quo cibus in uentriculum fertur, pars.*
B *Asperæ arteriæ trunci portio.*
C *Vena arterialis.*
D *Venalis arteria.*
E, F, G, H *Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi. Verùm G & H priuatim pulmonis sedem indicant, quæ septi transuersi gibbo, thoracis cauitatem spectanti, congruit.*
I *Septi transuersi portio, hic flaccidè propendens.*

DECIMATERTIA SEXTI *LIBRI FIGVRA.*

DECIMAETERTIAE FIGVRAE, EIVSdemq́ characterum Index.

HAEC figura, pulmonis ex thorace euulsi posteriorem notat sedem, quæ superiorem bubuli pedis regionem forma utcunq́ exprimit.

A *Asperæ arteriæ portio, posteriori ex sede hic conspicua.*
B, C, D, E *Quatuor pulmonis fibræ, seu lobi.*

SEXTI LIBRI FIGVRARVM, ET earundem Indicum finis.

QVAS PARTES RERVM OPIFEX AEREAE ſubſtantiæ reficiendæ fabrefecerit, & quæ priuatim uitali ſpiritui ſubminiſtrent. Caput I.

QVAM affabrè corporis noſtri architectus, cibi potusq́; organa extruxerit, quemque ipſorum uſus & actionis gratia numerum, ſitum, formam, cōnexum & ſubſtantiam denique ſingulis largitus ſit, quintus liber nō perfunctoriè explicuit. ac proinde præſens inſtrumēta aeream, quæ continuò defluit, ſubſtantiam reſtituentia, & calorem innatum recreātia, opportunè complectetur. Quòd autem omnes reſpirationi pulſuiq́; famulantes particulæ, in horum claſſem collocādæ ueniant, cuiuis perſpicuum eſſe arbitror: & minus quoq; reſpirationis ac pulſus uſum (quoad nobis animæ ſubſtantiam ignorātibus, hunc noſſe datur) quenquam modò latêre exiſtimo. unde etiam nunc in illorum uſu explicando, non eſt diu hærendū: præcipuè, quum in ſecundo libro, ubi reſpirationi ſubſeruientes proponebantur muſculi, & in tertio, dum arteriarum munus recēſebatur, de reſpirationis & pulſus natura uſuq́; nonnulla pertractauerim. Abſolutam namq; horum tractationem neq; illic, neq; hic aggrediendā duxi: quòd hanc priuatos, eoſdemq́; complurimos libros exigere, Galenus nobis abundè oſtenderit. Quando inſpiramus itaq;, omnibus corporis partibus ſecundùm naturam ſeſe habentibus, & caloris ingeniti (quem Galenus animam, aut primarium ſaltem ipſius inſtrumentum eſſe tradidit) qualitate, nulla occaſione adaucta, tunc aerem per nares diſtenti thoracis beneficio attrahimus: cuius portio ad cerebrum, quum per [a] octaui capitis oſsis foramina, quibus præcipuæ olfactus organorum [b] partes incumbunt: tum etiam, atq; id magis, per [c] meatus pituitam ex cerebro ad fauces deducentes, aſſumitur, ſpiritum animalem nonnihil enutritura. Verùm copioſior per nares attracti aeris portio, ex amplis narium [d] foraminibus in fauces ſecundùm poſteriorem [e] gargarij ſedem ducitur, nonnihil ab illo temperata. Hinc [f] in laryngem, & dein per totam aſperam arteriam in frequentes ipſius per pulmonis ſubſtantiam propagatas ſoboles fertur. Poſtquam uerò aer ab hac ſubſtantia cordi quodammodo præparatus eſt, à [g] uenalis arteriæ ſurculis, pulmoni etiam intextis, ex aſperæ arteriæ ramis elicitur: & in [h] ſiniſtrum cordis uētriculum delatus, tenui admodumq́; feruido, quem cor inibi continet, ſanguini cōmiſcetur. Huius aeris qualitate, contenti in hoc uentriculo caloris qualitas euentilatur, ſubſtantia autem caloris (quæ aere & ſpirituoſi ſanguinis exhalatione conſtat) iſtius aeris ſubſtātia enutritur. Quod uerò uelut fuliginoſum ex hac peculiari cordis functione congeritur, rurſus per uenalem arteriam in pulmonem ablegatur: & ab aſperæ arteriæ propaginibus exceptum, unà cum reliquo aere, quem ex illis arterię uenalis germina, tanquam cordi ineptum, non attraxerant, denuò per aſperam arteriam, & laryngem, faucesq́;, & nares, concidentis contractiq́; thoracis opera, educitur. Huiuſmodi ſanè in naturali reſpiratione, aeris ductus perficitur: in non naturali uerò, aer potiſsimùm per os attrahitur, effertur q́;. Vocamus autem uulgò non naturalem reſpirationem, qua alterius quàm temperatæ caloris innati qualitatis nomine utimur: ut quū ea qualitas aliqua ex cauſa in eum modum increuit,

Libri ſexti argumentum.

Quì aer in reſpiratione digeratur, cordisq́ & ipſi ſubminiſtrantiū partiū functionis enumeratio.

Lib. 2. de Arte curat. ad Glauconem.

a 8 fi. cap. 6 lib. 1 A, A, B.
b 12 fi. lib. 7 C, D. & 13 fig. L, L.
c 3 fi. cap. 12 lib. 1 characteres ad latera M poſiti.
d 2 fi. cap. 12 li. 1 B, O.
e 6 muſc. tab. E.
f in figura aſperam arteriā exprimentē cap. 38 lib. 1. & hic 6 fig. Y.
g 2 fi. cap. 15 lib. 3. & hic 6 fi. G, & 12 fi. D.
h Apertus eſt in 9 fig. & in 10.

increuit, ut per nares allatus aer homini non sufficiat: aut quoties exufflationem, uocem, eiusq; generis reliqua, ad quæ secundariò respiratio famulatur, tentamus. Ab aeris substantia in sinistro cordis uentriculo sanguini ibidẽ contento permixta, uitalis spiritus conficitur: qui ex hoc uentriculo in[i] magnam arteriam unà cum sanguine impetu ruẽte ac feruido diffusus, per uniuersum corpus secundùm arteriæ seriẽ digeritur, et calorẽ singulis membris priuatim innatũ reficit, temperatq;, quod ipsius diffusum est instaurãs, haud secus sanè atq; membrorũ substãtia à sanguine per uenas adducto restituitur. Et quemadmodum respiratio, & sanguinis ex[k] dextro cordis uentriculo in sinistrum assumptio (quantumuis interim hæc nobis sit obscurissima) cordi ad uitalis spiritus, calorisq; natiui repositionem faciunt: sic pari ratione materia à sinistro cordis uentriculo per arterias reliquo deducta corpori, aliarum partium spiritum & natiuum calorẽ recreat. Atq; huius etiam occasionis gratia idem pulsus & respirationis usus cẽsetur. quod enim inspiratio materiei in sinistro cordis uentriculo repositæ præstat, id reliquis partibus in pulsu arteriarum dilatatio largitur: expiratio autem, arteriarum contractioni correspondet. At quibus organis, incredibili diuinaq; artificis ui fabricatis, hæc omnia perficiantur, quaq; ratione hæc admiranda Naturæ opera compleantur, iam ordine enitar persequi: ea interim non repetiturus, quæ in primo libro de thoracis ossibus, & asperæ arteriæ cartilaginibus, ac in secundo de eorundem musculis, & in tertio de arteriarum constructione necessariò persecutus sum. Quapropter ut in libro hunc præcedente, à peritonæo sermonis cibi ac potus organorum initium opportunè instituimus: ita quoque & hîc à tunica costas succingente, non immeritò instrumenta aereæ substantiæ nutriendæ dedicata, auspicabimur.

i 10 fig. A. 6 fig. O. & tota 5. cap. 12 lib. 3.

k Patet in 7 fig. & 8.

Respirationis & pulsus idem usus.

DE MEMBRANA COSTAS SVCCINgente. Caput II.

QVANDOQVIDEM costas succingens tunica, aliud nihil quàm membrana est, neq; ita integrè à costis, ac peritonæum ab ipsi commissis musculis, liberari potest: eius imaginem aliunde sumere non licet, quàm ex figuris internam thoracis amplitudinem superficiemq; exprimentibus: cuiusmodi in primis occurrit octaua musculorum tabula, ac in ossium figuris illæ, quibus omnia thoracis ossa simul proponuntur, ut duæ priores Capitis deciminoni libri primi, & tres ultimæ eiusdem libri figuræ.

TVNICAE membranæ ue costas succingẽtis, ac ὑποζωκὼς Græcis, uulgò autem pleuræ dictæ, situm, ipsius nomen indicat. hæc namq; omnibus costis (præterquàm duodecimæ, à[a] septi trãsuersi implantatione prorsus occupatæ) præterea & toti pectoris ossi subtensa: thoracis uerò uertebrarũ corporibus, & superiori septi parti, thoracis amplitudinem respicienti, obducta, figurã magnitudinemq; totius thoracis cauitati correspondent adipiscitur. Pertinet enim parte ipsius posteriore, à prima thoracis uertebra deorsum ad undecimam usq;, è cuius regione septi pars arteriam[b] magnam transmittens, consistit. anteriore autem ipsius parte, à iugulo ad humillimam usq; pectoris ossis sedem, cui septum innascitur, descendit. In lateribus uerò, à prima costa ad superiorem septi superficiem, quam thoracis cauitatem respicere diximus, fertur, hanc quoque uniuersam, ut & reliquam thoracis cauitatem, sublinens. Hæc itaq; membrana, perinde atq; thoracis cauitas, figura admodum uariat. Superiore enim parte, ut & thorax, angusta est, ac uelut in acutũ desinit: inferiore uerò parte latior quàm su-

Nomen & situs membranæ costas succingentis.

a 7 musc. tab. Δ.

Magnitudo.

b 7 musc. tab. q.

Figura.

quàm superiore existit. at in lateribus, thoracis quoq; modo, latior quàm inferiore sede uisitur. Dein anteriore parte breuior est: posteriore autem multo longior, ad obliqui situs septi rationem, existit. nam à pectoris osśis mucrone, ad undecimam thoracis uertebram obliquo admodũ incessu pertingit. Rursus anteriore parte, ut & in lateribus, membrana hæc exteriùs, quemadmodum & thorax ipse, gibba uisitur: at posteriore secundùm uniuersam thoracis longitudinem, uelut ad internam ipsius amplitudinẽ, impreśsionem, thoracis ritu, obtinet, idq́; uertebrarum & radicum costarum ratione. Vertebrarum enim corpora in thoracis prominent cauitatem: ut & costarum radices, quæ à uertebrarum corporibus retrorsum tantisper reflectuntur, donec denuò uersus anteriora deorsum procedentes obliquentur.

Membranæ huius superficies quales, quisq́; earum ad alias partes nexus.

Interiùs omni ex parte læuis, & ueluti aqueo humore perfusa est: præterquàm ubi processus quosdam membraneos exporrigit, ex quibus aut alias educit membranas, aut corpus aliquod sibi colligat. Fit autem id præcipuè secundùm uniuersam posterioris suæ partis longitudinem, ad uertebrarum nimirum progressum, ubi [c] intersepientes thoracem producit membranas, & [d] asperam arteriam, [e] stomachum, [f] magnam arteriam, & [g] sine coniuge uenam firmat, & sibiipsi uinculis connectit, illisq́; ascititias tunicas offert. Pariter se habet secundùm osśis pectoris, & septi quoq; à pectore ad dorsum usq; ductum, ubi intersepientes thoracem membranæ illi cõtinuantur. Nonnunquam, haud secus quàm peritonæo, internæ huius membranæ sedi adeps durior adnascitur: idq́; præcipuè, ubi uertebris est propinquior, quaq́; ipsius insigniores uenę porriguntur. Quinetiam modò in uno, modò in altero latere membraneas fibras pulmoni applantat, quibus illum sibi admodũ ualidè in hominibus, aliter ferè quàm in canibus, suibus & simijs, adnectit. Hoc enim non semel obseruauimus, idq́; potiśsimùm in læuo latere, non quidem ad costas duntaxat, uerùm & ad septi quoq; [h] partem pulmoni uicinam. Præterea in hominibus priuatim, quà hæc membrana thoracis cauitatem succingens, septo obnascitur, cordis inuolucrum [i] magna amplitudine ipsi coalescit, cõtinuaturq́;, haud secus quàm si id hinc non minimam sui initij partem duceret. Porrò hæc membrana superficie externa, quòd undique adiacentibus partibus adnascatur, aspera, inæqualisq́;, inuicem cõnexarum membranarum imagine uisitur, uix aliqua tamen pinguedine inibi obducta. Quanquam interim non omnibus partibus æquè pertinaciter connata hæreat. ualidiùs namq; costarum osśibus ac cartilaginibus, membranæ peculiariter unamquamq; costam inuestientis (cuius mox meminero) interuentu adnascitur, quàm * internæ intercostalium musculorum sedi. Sic quoq; septi carnosæ parti longè remiśsiùs quàm neruosæ committitur.

Membranæ costas succingentis foramina.

Quà septo membrana hæc obducitur, [k] ternis foraminibus est peruia. uno quidem uenæ cauæ caudici parato: secundo autem, stomacho, ipsiq́; attensis sexti paris neruorum cerebri ramis: tertio uerò magnæ arterię, & uenæ pari carentis fini. In iugulo, non unico amplo continuoq; pertunditur foramine: uerùm quæ eam inibi perreptant uasa, pluribus foraminibus complectitur, ipsisq́; adnascitur. Transmittit uerò hîc uenæ cauæ & arteriæ magnæ [l] ramos, ad hæc [m] stomachum, [n] asperam arteriam, & præcipuas sexti paris neruorum cerebri [o] propagines, cum septi trãsuersi [p] neruis. Postremò, secundùm posterioris suæ sedis longitudinem utrinque ordinata serie perforatur, [q] uenis ac [r] arterijs costarum interualla petentibus uiam prębens.

Substantia.

Substantia constat membranea, dura scilicet, & tenui, alba, æquali, & robore nonnihil peritonæum superante: uerùm similiter ac ipsius quoq; peritonæi, huius substantia

ad dorsum

c 1 fig. H, K, L, O. 2 fi. G, G, H, & I, I K.
d 1 fi. cap. 38 lib. 1.
e 14, 15 fi. lib. 5 A, B, C.
f fig. cap. 12 lib. 3 i.
g fig. cap. 6 lib. 3 F, F.
h 1 fig. I, I ad V.
i 3 fig. 4 G ad F.
* 8 musc. tab. E, E, quæ discernuntur facilè à costarũ osśibus.
k 7 musc. tab. primũ f, secundum r, tertiũ q.
l Pete hos ex ult. fig. lib. 3.
m 7 musc. tab. E.
n 7 tab. F.
o 6 fi. 4, d.
p 3 fig. I, I.
q fi. cap. 6 lib. 3 G, G.
r fi. cap. 12 lib. 3 k, k.

Principium.

ad dorsum durior quàm iuxta pectus sentitur: quum scilicet ipsius origo à uertebrarum ligamentis, illarum corpora connectentibus, potissimùm pendeat. Porrò uenis ac arterijs & neruis quoq; abundat. ac primùm quidem in posteriore parte ipsi uena cõiugis expers adnascitur: deinde & magna arteria. in lateribus uerò subtensas habet longas, neq; eas ualde graciles uenas & arterias, quæ singulis costis exporriguntur. Priore autem parte,[s] uasa ipsi incumbunt, sub pectoris osse deorsum ad abdominis superiora prorepẽtia, & ramos in costarum cartilaginum interualla digerentia. Neruos quoq; cõtingit quàm plurimos: quippe in iugulo transmittit maximas sexti paris neruorũ cerebri portiones, quæ in pulmonem, uentriculum & iecur distribuuntur,[t] neruosq; recurrentes germinãt. Deinde etiam ibidem iter, uti diximus, præbet septi[u] neruis, à quibus innumeras soboles membrana hæc mutuatur, quà septum succingit. Atq; hos quidem neruos intus complectitur: exteriùs autem[x] magni, ijdemq; una serie ad singula costarum interualla deducti, simul cum uenis arterijsq; ipsi attenduntur. Præterea in posteriori sede utrinq; illi subtenduntur sexti paris neruorum[y] propagines, costarũ radicibus exporrectæ, ac tandem in nutritionis organa diffusæ. Cæterùm præter hanc membranam, costas thoracem'ue succingentem, singulis costis[z] alia peculiaris obtigit, quam Græcos alteram succingentem costas membranam uocasse reor. Tale enim quid in libro de Constitutione artis medicæ Galenus, morbi lateralis species subdiuidens, indicare uidetur. Est autem altera hæc succingens costas membrana, inuolucrum, quod omnibus propemodum ossibus cõmune censetur: ea nimirum mẽbrana, quam, quòd os ambit, circumossalem nũcupamus. Quemadmodum enim ossa huiusmodi membrana obcinguntur, ita quoq; & singulæ costæ orbiculatim ipsas ambientem membranam obtinent, peculiare nihil ab eiusmodi cæterorum ossium membranis sibi uendicantem: etsi Galenus interim externæ tantùm costarum sedi illam uideatur ascribere, eamq; non unicuiq; costæ peculiarem. Cæterùm thoracis cauitatem succingens oblinensq; membrana, omnibus quæ thorax continet, inuolucrum quoddam euasit. unde etiam ab usu tunica (uti à substantia, membrana) dissectionum peritis uocitatur. Ad hæc, ipsa quoq;, ut &[a] peritonæum, ijs omnibus quæ amplectitur organis tunicas exporrigit, eademq; firmata colligat. Quòd autem cum thorace distendatur, arcteturque, neminem ambigere arbitror. thoraci enim undiq; adnata, tali constat substantia, qualis & inuolucri loco habetur commoda, ac simul leuis sequaxq; est. His accedit, quòd præsens membrana septo transuerso tenui, sed robusto interim, opportunè facto, non inefficax robur adiungat: & in ipso, ut & in[b] intercostalibus musculis, membranę musculorum uentrem ambientis uicem abundè gerat: quanquam & propriã membranam intercostales musculi aliorum musculorum modo obscurè sortiri uideantur. Cæterùm uenæ & arteriæ & nerui, quibus hæc membrana committitur, etiamsi ad ipsius nutritionem & sensum usui sint: non tamen eius præcipuè gratia, sed uicinarum partium, illi adeò frequentes attenduntur. unde etiam ipsi crebrior cum magna tensione, punctiliq; cruciatu, ut & cerebri membranis, inflammatio oboritur.

Singulis costis peculiaris membrana.

Membranæ costas succingentis usus, & ipsius constructionis ratio.

s 2 fig. B, C, D, E.

t fig. capiti 9 lib. 4 inserte Q, Q. & S, S.

u 3 fig. I, L.

x Spectantur 2 fi. ca. 11 lib. 4 secundùm costarum ductum.

y 2 fi. cap. 2 lib. 4 altera b insignitur.

z Hãc priuatum nullibi delineauimus, quũ membrana sit ossi obducta, ex ossiũq; circumscriptione petenda sit.

a 1 fig. lib. 5. & 2 fig. lib. 5 A, B, C, D.

b 8 musc. tab. B, E.

DE MEMBRANIS CAVITATEM THOracis intersepientibus. Caput III.

MEMBRANAS thoracis cauitatem interdiuidentes, non aliter oculis subijcere potuimus, quàm id prima & secunda figura præstare conati sumus.

MEMBRA-

Interſepiētium mēbranarum nomenclatura.

MEMBRANA, quam ſuperiore deſcripſimus Capite, uniuerſam thoracis cauitatem ſuccingit, ſublinitque. at [a] membranę, quas Gręci διαφράττοντας, nos uerò thoracem interſepiētes, aut uulgò mediaſtinum nuncupamus, eandem cauitatem interdiuidunt, in duas præcipuas amplitudines eam diſtinguētes, unde & nomen ſuum meritò obtinent. *Numerus.* Habentur autem in thoracis medio utrinq; ſingulæ, *Situs.* ſecundùm ipſius longitudinē procedentes. à iugulo enim ad totam [b] ſepti tranſuerſi longitudinem pertingūt, & à tota pectoris oſsis longitudine ad *Forma.* thoracis uſq; uertebrarum corpora exporriguntur. Atq; his etiam terminis *Magnitudo.* membranarum amplitudo circunſcribitur, quæ triangulum quodammodo ex inæqualibus & obliquis lateribus coſtis'ue cōformatum refert. una enim coſta, quæ & breuior eſt, à iugulo ſecundùm pectoris oſsis longitudinem ad eius uſq; mucronem, & ſepti hîc cōnexum fertur: ſecunda uerò hac longior, à iugulo ſecundùm dorſi ductum ad undecimam uſq; thoracis uertebram procedit: tertia, longitudine inter illas media, ab oſſe pectoris ſecundùm ſepti longitudinem decliuis ad dorſum deſcendens, duas priores coſtas cōmittit.

HAC figura triangulus ille, quē hîc deſcribimus, proponitur, ſuas lineas ſeriatim numeri characteribus notatas exhibens.

Quo pacto interſepientes mēbranæ inuicem diſtent. Membranæ iſtæ in mutua diſtātia & coitu plurimum uariant. ſecundùm dorſi enim longitudinem, quà uertebris committuntur, inuicem contiguæ ſunt, & anguſtam ualde inter ſe cauitatem fibris membraneis oppletam efformant. Quà uerò pectoris oſsi committuntur, in homine quidem inuicem neutiquam contiguæ ſunt, ſed pro [c] oſsis pectoris latitudine mutuò [d] diſtant. Superiori enim parte, ubi id amplißimū eſt, ac clauiculas primamq; utriuſq; lateris coſtam ſuſtinet, membranæ etiam inuicem admodum abſcedunt: cauitatem nihilominus uniuerſam, quam inter ſe continent, fibroſis membraneiſque nexibus adimplentes. Vbi uerò pectoris oſsi ſecūdæ coſtę cartilago [e] inarticulatur, quemadmodum pectoris os illic arctius euaſit, ita quoque dextra membrana minus inibi à ſiniſtra remouetur. Hæc membranarum diſiunctio ſenſim ſecundùm oſsis pectoris longitudinem deſcendēs, capacior redditur, & perinde ac os ipſum dilateſcit: adeò, ut tanta in homine hîc membranarum conſurgat diſtantia, quanta undiq; pectoris oſsis cernitur latitudo. Cæterùm quà membranæ ſepto tranſuerſo [f] cōmittuntur, omnium maximè inuicem abſcedunt, inibi tantam efformātes cauitatem, quanta ſepti tranſuerſi membranei circuli undiq; eſt [g] latitudo. Cauitas hæc in hominibus nihil prorſus complectitur, præter cordis [h] inuolucrum, ipſumq; cor, & uenam cauam ſeptum penetrantem: & *Quid inter mē branas interſepientes reponatur.* dein in poſteriore inferioreque ſede [i] ſtomachum, ſeſe hîc à dextra corporum uertebrarum regione ſubleuantem, ac cum attenſis ipſi neruis [k] per ſeptum tranſuerſum ad elatius uentriculi orificium contendentem. In canibus uerò, & reliquis animalibus, longius pectoris os, longioremque thoracem poſsidentibus, cauitas hæc multo capacior uiſitur, nullis membraneis fibris obducta. Dein eius baſis à cordis inuolucri mucrone multum, ſecus quàm in hominibus, diſtat. & illa quoque in dictis animalibus pulmonis lobum continet, qui ſubſterniculi & manus cuiuſdam inſtar cauam uenam hàc progredientem ſuffulcit. Hoc enim homines, quum breuiori ductu ipſis uena quàm illis animalibus ducatur, carent. quanquam Galenus, ex ſimijs & canibus coniecturam faciens, hunc lobum etiam hominibus tribuerit. Præter diſtantias, à membranis, quà dorſo, pectori & ſepto committuntur, efforma-

a 2 fi. dextra G, G, H. ſiniſtra I, I & K inſignitur.
b 7 muſc. tab. Δ & 1 fig. I, I.
c 6, 7 fig. ca. 19 lib. 1.
d 2 fig. G, G diſtant ab I, I.
e 1 fi. cap. 19 lib. 1 D ad h.
f 1 fig. K.
g ab n ad l 7 muſ. tab.
h 3 fig. C, D, E, F, G. dein quæ habētur in B, B 4 fig.
i 14, 15 fi. lib. 5 A, B, C, D. dein T, V. & huius lib. 12 fig. A, A.
k 7 muſc. tab. r.

efformatas, alia occurrit illi quæ septo cōtinua est, quodammodo cōmunis, & ad cordis effigiem extructa. Præsentes enim membranæ in ipsarum medio cordis inuolucrum, & in ipso cor, uti diximus, complectuntur, & pro huius mole formaq; dextra membrana à sinistra in thoracis cauitatis latera[l] abscedit. His in[m] medio nulla, nisi perquàm rarò, adnascitur pinguedo.[n] exterius uerò quà quæq; suam thoracis respicit cauitatem, multò sępe, ac præcipuè in hominibus, adipe abundant, adeò ut[o] omento quibusdā partibus similes, & pinguiores interdum uideantur. Pręter adipem, ipsis adnascitur[p] glandosum corpus, uasorum distributionibus in iugulo prefectū.[q] Venis quoq; ac arterijs abundant, sed tenuibus, ac illis quæ per omenti mēbranas digeruntur perquàm similibus. Venæ quidem non à caua,[r] ubi septum permeat (quanquam ita Galenus docuit) initium ducunt, sed potissimùm ab[s] illis quæ deorsum à iugulo pectoris ossi exporriguntur. Illæ enim uenæ ac arteriæ secundùm harū membranarum ad pectus connexū descendentes, in progressu surculos dispergunt ex anteriorib. in posteriora pertinentes. Deinde aliquot soboles his membranis à[t] uena cōiugis experte offeruntur. At pręter has plerunq;, & potissimùm in hominibus,[u] alia notatu dignæ crassitudinis à iugulo secundùm utriusque membranæ longitudinem deorsum ad septum usq; deducitur uena, septi neruo concomitata. Septi enim transuersi nerui externæ membranarū sedi adnati, deorsum protendūtur, ęquali ferè interuallo à pectore & dorso in progressu distantes. Atq; hi solùm nerui cum uasis & adipe[x] externæ membranarum regioni, quæ pulmonem respicit, adnascuntur, eaq́; læuis quodammodo, & aqueo quasi humore oblita uisitur: interdū etiam aliqua ex parte pulmonem adnatum possidens.[y] Interna uerò membranarū sedes undiq; aspera est, tum propter fibras membraneas, quibus inuicem membranæ cōmittuntur, tum eas quibus ualidissimè cordis inuolucro adnascuntur. Mēbranæ istæ ea membrana qua costæ succinguntur aliquantulo tenuiores existūt, ab hac omnibus illis sedibus quibus ipsi committuntur exortæ, primarioq́; usu in hoc creatæ, ut cordis inuolucrum, ac proinde ipsum quoque cor, ne deorsum ac retrorsum concidat, in sua sede contineant. id enim (& si ab alijs minimè animaduersum fuerit) uiuorum & mortuorum sectio luculentissimè (si animū modò adhibueris) ostendet, quacunque ratione has membranas aggressus fueris. Deinde ad uasorum securiorem ductum auxiliantur: & postremò ex uniuersa thoracis amplitudine duas efficiunt cauitates, qui usus haudquaquam minimus censeri debet: quandoquidem huius beneficio altera thoracis cauitate ex uulnere pertusa, & pulmone hac sede propter aerem per foramen ingredientem à motu cessante, altera cauitas adhuc illæsa animali famulatur, quemadmodum in uulneratis hominibus, & è uiuis brutorum sectionibus frequenter discimus. Num autem ab his membranis, an uerò à membrana costas succingente organa in thoracis cauitate reposita, ascititias tunicas inuolucraq; mutuentur, hîc contentiose haudquaquam disceptandum duxerim: quum planè idem usus, quod ad eiusmodi tunicas uasorumq́; connexus spectat, intersepientium membranarum & membranæ costas succingentis censendus ueniat. Præterea neutiquam inuestigandum est, num præter membranas singulis costis perinde ac reliquis ossibus orbiculatim circūdatas, una tantum in uniuerso thorace costas intus succingens sit membrana, quemadmodum eam descripsimus: num uerò duæ sint statuendæ: ut una quidē dextra esset, ea scilicet quæ dextram thoracis cauitatē succingeret, unà cum dextra intersepiente membrana: alia autem sinistra, quæ ibidem thoracis cauitati

l: fig. L: 2 fig. M, M.
m: fig. L, L.
n: fig. H, K.
o: fig. li. 5 Q, Q, Q. & tota 4 fig. eius. li.
p: figu. F.
q: fig. O, O, & Q.
r iuxta B fig. ca. 6 li. 3. aut hic 5 figura D.
s: fig. M, N: fig. B, C, D E.
t fig. cap. 6 lib. 3 F, F.
u: fi. Q. et lesum P, P.
x: fi. H, K.
y: fi. L, L.

Quæ intersepientium mēbranarum cō stitutionem subeant.

Tum alibi sæpius, tū falsa in Aristotele argumenta confingens, in 6 de Placitis Hip. & Plat.

Intersepientiū memb. superficies & connexus.

Ortus.

Vsus.

obduceretur, & eius ſedis interdiuidentem membranam ſimul efformaret. quod prorſus non eſſet abſurdum, eſſetq; peculiaris differẽtia, qua ſuccingens coſtas membrana à peritonæo diſtingueretur, quum id unicum reuera ſit: illa autem tunc duplex haberetur, quemadmodum etiam Galenus libro ſeptimo de Adminiſtrandis ſectionibus utcunq; manifeſtè cenſuit.

DE ASPERA ARTERIA.
Caput. IIII.

AD ſpectandam aſperæ arteriæ harmoniam inprimis conducunt figuræ trigeſimioctaui Capitis libri primi, dein eæ quæ uigeſimoprimo Capiti libri ſecundi præponuntur.

IN TERTIO libro, ubi[a] arteriarum è corde initium petentium complectebar ſeriem, traditum eſt, quî[b] arterias cuius hiſtoriam modò aggredior, ſimpliciter quòd aerem continet, arteria ueteribus primùm fuerit appellata, & quî temporis ſucceſſu, quũ & uaſa uitalẽ ſpiritũ ſanguinẽq; impetu ruentẽ ex corde deducentia, & in uenarũ numero nõ amplius habita, arteriæ etiam nomine donarentur, hæc quidem uaſa læues arteriæ, illa uerò aſpera, ab inęquali qua cõſtat ſubſtantia, ſint nuncupata. Atq; ita eo nomine ad hunc uſque diem aſpera arteria nobis eſt obuia. quam nõ homines modò, uerùm & animalia quę pulmonem nanciſcuntur omnia, unicam habent longo ductu, inſtar caudicis cuiuſdam, ex faucibus deorſum protenſam, & dein frequenti ſobole per pulmonis ſubſtantiam excurrentem. In faucibus enim[c] duobus narium foraminibus in oris amplitudinem pertinentibus,[d] alia duo in humiliori faucium ſede correſpondent: quæ quidem non ſecundùm latus, ut illa, mutuò contermina, ſed unum altero prius cernuntur. Ac horum quidem poſterius ſtomachi ſeu uiæ cibum potumq; ex ore in uentriculum deducentis initium exiſtit: anterius uerò, aſperæ arteriæ principium eſt, quę hinc deorſum rectà nuſquã in latus declinans, ſecundùm colli longitudinem ad quartam uſq; thoracis uertebram ducitur, tota poſteriori ſede[e] ſubſtratum habens ſtomachum, uertebrarũ corporibus, primoq; dorſum mouentium muſculorum pari abſq; alterius organi medio innitentem. unde etiam aſpera arteria à uertebris tantum remouetur, quanta ſtomachi eſt craſsities. Porrò anteriori aſperæ arterię ſedi non eadem toto ductu prætenduntur. in elatiſsima nanq; ſede, ubi oris ſpectat amplitudinem,[f] os *υ* imaginem referens cum ſuis muſculis & cute, ipſi prælocatur. Hinc uerò ad iugulum ac pectoris oſsis elatiorem uſque ſedem, præter cutem & illi[g] ſubditum ex carnoſa membrana muſculum, arteriæ aſperæ obtenditur * bifidus muſculus, qui à pectoris oſſe enatus, oſsis *υ* referentis anteriori parti inſeritur, & deinde[h] alij duo à pectoris quoque oſse in humiliorem ſcutiformis cartilaginis partem pertingentes, proximè arteriæ hîc incumbunt. Vbi uerò thoracem ingreditur, principia quoque[i] muſculorum ex clauiculis & pectoris oſſe ad[k] mamillares in capite proceſſus deductorum, tanquam propugnacula ipſi quoque præfiguntur. In iugulo[l] glandium inibi uaſorum diſtributioni ſubſeruiens, & uaſa ipſa præter pectoris os illam obtegunt. Quod tamen ipſius corpori proximum eſt, in iugulo quidem eſt glandium, & paulo demiſsius in thoracis cauitate[m] ramus arteriæ magnæ in[n] ſoporales arterias præcipuè diſtributus, quæ unà cum ſexti paris cerebri[o] neruis, &[p] internis iugularibus, aſperæ arteriæ lateribus uicinè attenduntur. dein ad laryngis radicem utrinque[q] glanduloſum, ſed rubicans corpus (quod poſtea expreſsiùs deſcribemus) ipſi adna-

Aſperæ arteriæ numerus. Situs.

Ipſi commiſſa corpora.

a 5 fi. cap. 12 lib. 3. & 2 fig. cap. 13 lib. 3.
b 1, 2 fi. ca. 38 lib. 1.
c 2 fi. ca. 12 li. 1. n, o. & 6 muſc. ta. utrinque ad E.
d Poßes illa ſirè petere ex 3 fig. ca. 21 lib. 2, ut unum eſſet inter L & l, alterũ uero ipſum ſuperius H.
e 7 muſ. ta. E ſubijcitur F. quod priuſquã præſcinderetur incũbebat ſuper B & C, D.
f 1 fi. ca. 21 lib. 2 A. aut 4 muſ. tab. P cũ R, Q, S, T, V.
g 3 muſcul. tab. Γ.
* 4 muſcu. tab. S, T.
h 5 muſ. ta. alter P notatur, aut 1 fi. ca. 21 li. 2 G in g primæ fig. aut 4 aut 5.
i 4 tab. Θ.
k 3, 4, 5 fig. ca. 6 li. 1 k.
l 2 fig. F.
m 6 fi. R ſuper Y.
n fig. capiti 9 li. 4 inſertæ F, F, G, G.
o Eiuſdem fig. N et O. dein Q, Q, S, S.
p fi. ca. 6 li. 3 S. aut ſpectã hic ultimã fig. li. 3.
q 2, 3, 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 M.

r 12 figu. B. et spectâs 1 fig. ca. 38 lib. 1
s 12 fi. E, G.
t 12 fi. F, H.
u Hic sedu-li spectâs fi-guras, 8 ca. li. 1 & cap. 21 lib. 2.

ipsi adnascitur. Quũ primum uere aspera arteria ad quartæ thoracis uertebræ corpus usq;[r] descendit, in duos pares bipartita truncos, unum[s] dextris pulmonis lobis, alterũ[t] sinistris exporrigit, qui pulmonis substãtia undique amplexi, parem cum pulmone sedem occupant. Vnde etiã asperæ arteriæ[u] imaginem uix ulli rectius quàm arbori à radicũ propaginib. liberatæ assimilaueris, cuius caudex in duos primùm discissus sit ramos, & hi rursus in innumeras soboles diffusi. Huius nanque caudicis initium, laryngi respondebit: totus autem caudex reliquæ asperæ arteriæ parti à larynge ad quartam usque thoracis uertebram protensæ conueniet: rami uerò, eorundemq́ue innumera soboles, arteriæ in pulmonem diductibus conferentur. Vt enim caudicis initium radices educens, uarium, neque pari undique constans forma uisitur, sic & larynx undique pugnantem dissimilemq́ue figuram obtinet. Superiore enim parte prout aut depressum aut erectum finxeris laryngis[x] operculum, acuta aut depressa obtusaq́ue est. Anterior autem laryngis pars, & latera quoque, anteriorem[y] primæ ipsius cartilaginis superficiem commonstrant, quæ secundùm ipsius longitudinem in medio extuberat, illinc lateribus obliquè in posteriora extrorsum procedens. Ad hæc, ut huius cartilaginis superior pars longè amplior inferiore existit, ita etiã laryngis superior sedes hîc latior inferiore cernitur. imò[z] humillima laryngis sedes, quæ secũda ipsius cõstituitur cartilagine, amplitudinem latitudinem'ue reliqui asperę arterię caudicis ductus adęquat. [a] Posterior laryngis regio, præcipua sua sede quodammodo plana est, propter insignem primæ cartilaginis ad posteriora suis lateribus progressum. aliàs enim hæc regio secundæ ac[b] tertiæ cartilaginum laryngis gratia, paulo minus toto teres esset: uti sanè est[c] humillima posterioris regionis sedes, occasione secundæ cartilaginis humiliùs prima[d] procedentis. In posteriori insuper sede, prout tertia cartilago in laryngis cauitatem cõtrahitur, aut retrorsum porrigitur, ita quoq; elatiores ipsius apices in interiora exteriora'ue magis prominẽt, laryngis figurã emutãtes. Cæterùm reliquus asperę arterię caudex (ut & arborum caudices ferè solẽt) ad ramorũ usq; distributionẽ sibi similis est, nõ tamẽ absolutè. Nã quum cõcidit arteria, neq; aere distẽditur, anteriore quidẽ parte teres est: uerùm paulo uidetur latior ac depressior, hinc ad latera sic orbiculatim ducta, ut in posteriora procedẽs, reddatur angustior. Atq; ita posterior sedes anteriore angustior est & plana, uersusq; internã ipsius amplitudinẽ nõnihil orbiculatim impressa. Quum aũt arteria distenditur, ipsius posterior pars æquè ac prior, & magis quodammodo latescit, & in posteriora tumens, orbicularis teresq;, ut illa, efficitur. Eandẽ formã seruant omnes asperæ arteriæ in pulmonem sparsæ soboles, quæ arborũ ramis assimilãtur, & in omnes pulmonis partes frequẽtissimis germinibus, ut iam dictũ fuit, excurrẽtes, uniuersam seriem illius[e] imagini respondentẽ conficiũt. Externa asperæ arteriæ superficies præter dictã laryngis superficiẽ inæqualis, sed interim ordinata serie procedens uisitur: ac quũ arteria aere distẽditur, à tergo quidẽ lęuis instar cõtinuę cuiusdam mẽbranæ est, à laterib. uerò & anteriore regione inæqualis: mẽbrana scilicet, quæ cartilagines mediat, tunc ipsis cartilaginib. magis extuberante. contrà uerò, quũ laxa cõcidit: nã tunc cartilagines mẽbranea substãtia eminentiores protuberant. Ad hęc, instar membranarũ quæ alijs connascuntur partibus, externa arteriæ superficies aspera est. Posteriore etenim sede fibrosis aliquot nexibus stomacho cõmittitur, & superior laryngis regio, quũ communem cum stomacho tunicam sortiatur, ualidissimè illius tunicæ beneficio ipsi connascitur: quemadmodũ & larynx stomacho firmissimè[f] musculorum

Asperæ arteriæ forma.

x 2, 3, 4 fi. cap. 21 lib. 2 L.
y 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 g.
z 4, 5, 10 fig. cap. 21 lib. 2 i.
a 2 fig. cap. 38 lib. 1 & 6 fig. ca. 21 lib. 2.
b 6, 7, 9 fi. ca. 22 li. 2 l.
c 12, 13 fig. cap. 21 lib. 2 k.
d 4, 5 fig. ca. 21 lib. 2 i humilius consistit quàm g.

e Confer 1 figurã cap. 38 li. 1 cum 12 & 13 fi. lib. 6.

Qualis asperæ arteriæ exterior superficies.

Connexus asperæ arteriæ.

f 2, 3, 5 fig. cap. 21 lib. 2 L.

opera cõnectitur, qui stomachũ amplectentes, primæ cartilaginis laterib. implantantur. Anterior asperæ arteriæ pars & latera attẽsis musculis & uasis, ac præcipuè[g] recurrentib. neruis cõnascuntur. Quinetiã ubi asperæ arteriæ rami in pulmonẽ excurrunt, propter ipsis adnatã pulmonis substantiã minus læues existunt. Ceterùm interior superficies etiãsi inæqualis pro cartilaginũ extuberantia semper sit, læuis tamen, ac uelut unctuoso humore perfusa, neque ullis fibrosis explantationib. aspera existit. & talis quoq;, quod ad læuitatẽ spectat, [h] interna laryngis est superficies: quamuis interim neq; orbicularis, teres'ue sit, neq; tuberib. occurrat libera. In humillima enim parte, utcunq; aut arctetur, aut diducatur, orbicularis ad amussim patensq; eodem semper modo, ob perfectum quẽ secunda cartilago efformat circulũ, euadit. in medio uerò quum arctatur, penitus conniuet, nõ orbicularis quidẽ orificij ritu, uerùm rectæ instar lineæ seu rimæ ab anterioribus in posteriora protensæ: quæ si dirimitur, aperiturq;, ab anteriore parte sensim in posteriora tantisper latior efficitur, donec laryngis interior superficies tota quodãmodo orbicularis teresq; intus spectetur. Quando hęc rima arctatur, & cõniuet, ipsaq; inferior laryngis pars necessariò teres permanet, utrinq; ad rimæ illius latera una conspicitur fouea, altiùs quodammodo quàm rimæ superficies cõscendens, unde etiam hîc cornuta superficies sub rima cõsurgit. Superficies uerò laryngis supra rimã consistens, prout hæc aut recluditur, aut cõprimitur, etiam differt, nunquã tamen penitus est orbicularis, sed pro rimæ compressu ex posterioribus in priora magis minusq; arctatur. Inferior laryngis operculi superficies cõcaua, superior autem conuexa cernitur. Verùm ne longius in asperæ arteriæ forma explicanda morer, ipsius aggredienda est substantia, quæ magna ex parte occurrit membranea & cartilaginea. [i] Larynx nàmque (uti primo libro explicatũ est non perfunctoriè) tribus constat cartilaginibus. prima nimirum, quam dissectionum periti scuto assimilarunt: secunda, quam quòd nomine destituitur, quasi sine nomine uocauerunt: tertia, quæ gemina est, quamque uasorum orificijs, quibus aquam manus lauaturis affundimus, respondere arbitrati sunt. Deinde laryngis operculum ipsius quoque conformationem ingreditur, ex cartilaginea membraneaque & pingui substantia (quemadmodum & tertiæ cartilaginis superior pars) constitutum. Reliquum asperæ arteriæ corpus innumeris conformatur cartilaginibus, quæ singulæ circulo correspondent, cui quarta pars sit execta. Propius enim ad anuli circuli'ue perfecti figuram, quam nõnullis uisum est, accedunt, circumferentiam corporũ uertebrarum thoracis & lumborũ[k] referentes. Cartilagines hæ à C specie σιγμοειδεῖς Grecis appellatæ, & βρόγχια ab illis insuper dictæ, quibus uniuersa aspera arteria βρόγχος nuncupabatur, in orbiculo, arteriæ figurã imitantur: corpus tamen ipsorum teres non est, sed quodammodo quadrangulare, multo interim latius quàm crassius. Dein non eandem toto corpore seruant crassitiem: in medio enim crassiores sunt quàm in extremis, quibus paulatim attenuantur, ac uelut in membranam degenerant. Neque arbitretur quispiam, illorum sententia delusus, qui à perfecti circuli figura cartilagines solum desinere prodiderunt, ne arteria stomachum plus æquo comprimeret, eas hanc formam speciemque in caudice ipsius arteriæ duntaxat seruare, in pulmonis uerò substantia completos effici circulos. quum in pulmonis substantia perinde ac in caudice sese habeant, continua serie æqualiterque mutuò distantes in arteria[l] collocatæ, & hac denique ex parte quandam dorsi ossium suis corporibus contextus[m] speciem proponentes: in qua cartilagines quidem ossibus ueniunt

Interna asperæ arteriæ superficies qualis.

Asperæ arteriæ substantia, quibus cartilaginibus constituatur.

g fig. capitis 9 li. 4 inserte Q, Q, S, S.

h 11, 12, 13 fi. ca. 21 li. 2. quarum indices spectabis.

i Si uisum fuerit, seriatim specta figuras ca. 38. lib. 1.

k confer 14 & 15 fi. ca. 38 li. 1 cum humiliori bus L, L fig. cap. 14 lib. 1.

l Spectatur id 1, 2 fi. ca. 38 lib. 1.

m confer dictas fig. cũ R, R & L, L fig. ca. 14 lib. 1.

niunt comparandæ, membranæ autem inter illas occurrentes, cartilagineis ligamentis uertebrarum corpora colligantibus. Committuntur uerò hę cartilagines, primùm propriæ cuiusq; cartilaginis membranæ interuentu. Quemadmodum enim omnibus ferè oſsibus, ut & laryngis etiam cartilaginib. membrana quædã, eo quòd oſsiũ ſit inuolucrũ, circumoſſalis nuncupata[n] obducitur, pari quoq; ratione circulares aſperæ arteriæ cartilagines ſimili mẽbrana integuntur, quæ ex demiſsioribus elatioribusq; ſui partibus proceſſus exporrigens, illorũ interuentu cartilagines inuicẽ connectit, uelut mẽbraneum inter duas cartilagines ſeſe reſpicientes uinculum efformans. Neq; ſolùm inter cartilagines, ubi ab inuicem æqualiter diſtant, eiuſmodi conſurgit uinculum: uerùm etiã ab extremis tenuiſsimisq; cartilaginũ partib. mẽbranei proceſſus educuntur, partes eas ita colligantes, ut cartilagines unà cum ligamẽto à proceſsib. illis cõflato cõtinuum ueluti efforment circulũ. His cartilaginib. membranisq; aliæ duæ accedunt mẽbranæ, ab uſu tunicæ nõ immeritò appellatæ. Atq; una quidẽ externam arteriæ ſuperficiẽ undecunq; amplexatur, mẽbraneis illis cartilaginũ uinculis pertinaciſsimè cõnata. Hæc tenuis eſt, illisq; tunicis par, quas peritonæũ & ſuccingens coſtas mẽbrana quæ ipſis affirmãtur uaſis præbent. Iſtius tunicę interuẽtu arteria cõterminis partib. colligatur, ipſaq; in primis recurrẽtes neruos arteriæ quodãmodo proprios ſecuriſsimè defert, uenulasq; laryngem & arteriæ caudicẽ implicãtes aſſumit. Altera arteriæ tunica, internam totius arteriæ ſedem ſuccingit, & ad cartilaginum inter ſe colligationis robur plurimùm auxiliatur, exteriore tunica multo craſsior & ualidior, multisq; numeris dignior, & interna ſuperficie læuis, pinguiq; quodammodo humore oblita. quamuis interim, non undecunq; eandem ſeruet craſsitiem. quum enim linguæ, labrisq; & palato, & ipſi demũ ſtomacho communis ſit, in laryngis cauitate craſsior euaſit, & pinguedine inter cartilagines & externam ipſius ſuperficiẽ obducitur. Vbi uerò rima lingula'ue laryngis[o] conniuet, hæc tunica utrinq; ad latera dura calloſaque efficitur, ac cum ſubſtantia colorem quoque immutat: ut enim hic tanquam à frequenti, dum ſpiritum retinemus, compreſſu calloſior euadit, ita quoque magis ibidem candicat, albeſcitque. Ea parte qua interior tunica ramos arteriæ per pulmonis ſubſtantiam diffuſos ſuccingit, tenuior longè quàm in larynge uiſitur: in caudice uerò arteriæ, medio ſe habet modo. Per uniuerſæ tamẽ arteriæ cauitatem, hanc tunicam rectis fibris quodammodo intertextam eſſe, ex ſectione didicimus. Quæ etiam oſtendit[p] glandulas alterutra parte ſingulas ad laryngis radicem adnatas, quæ magnæ ſunt, & fungoſæ admodum, carnisq; propemodum coloris, ſed magis nigricantes, & uenis ſatis conſpicuis obductæ: quarum in ſecundo etiam libro meminimus, quum laryngis proſequeremur[q] muſculos, hîc rurſus neutiquam, ne prolixior ſim, repetendos. Aſpera itaq; arteria omni prorſus ſanguine uacãs, primariò ad aeris in reſpiratione tranſitũ ductum'ue animanti confert: deinde & uocis organum facile eſt præcipuum. quibus etiam uſibus uniuerſa ipſius congruit fabrica. Aerem enim per nares aut os attractum, ex faucibus recta in pulmonem ducit, hunc per uniuerſum pulmonis corpus ita numeroſa ipſius ſerie diſtribuens, ut pulmonis ſubſtantia illum promptè alteret, ac cordis muneribus aptum efficiat. dein aſpera arteria rurſus omnem aerem cordi inutilem unà cum fuliginoſis ipſius recrementis inter expirandum per os aut nares commodè, ita ut modò eſt locata, reddit. Ad quam ſanè functionem, hanc inſtar membranei meatus, qui facilè inanitus concidere, atque rurſus oppletus diſtendi poſſet, extrui conducebat. Quod

Quò aſperæ arteriæ cartilagines inuicem colligentur.

n Quis eiuſmodi mẽbranarũ ac aliarũ tenuium tunicarum ratio ex totius organi circũſcriptione, petitur, illeq; membranæ tantum ſunt, eas nuſquam deligauimus.

Duarum aſperæ arteriæ tunicarũ exterior.

Interior tunica.

o 12 fi. cap. 21 lib. 2 f.

p 6 muſculi. L. & 2. 3, 4, 5 fi. ca. 21 lib. 2 M.

q intuere fi. ca. 21 lib. 2.

Glandes laryngis radici adnatæ.

Muſculi laryngis.

Aſperæ arteriæ uſus, ipſiusq; cõſtructionis ratio.

Situs ratio.

Asperam arteriam membranea substantia oportuisse extrui.

enim nisi fuga uacui magnopere replendum est, ac rursus compreſsionis duntaxat ui inaniendum, distendi comprimiq; aptum esse oportet. Quum itaque inspirationem aeris'ue attractionem dilatati pulmonis beneficio fieri omnibus concessum sit, pulmonisq; dilatatio aliud nihil censeatur, quàm suorum uasorum distentio, non quidem simpliciter omnium, sed in primis asperæ arteriæ propaginum: quumq; expirationem fieri constet, quoties pulmo in se colligitur, concidit & arctatur, eaque ratione aerem in sua cauitate (uidelicet in asperæ arteriæ ramis) contentum exprimit, propellitq;, cuiuis ratiocinari promptum est, asperam arteriam, ut & distendi in inspiratione & denuò comprimi in expiratione posset, debuisse fabrefieri. Verùm horum munium occasione sat erat hanc ex membranea quapiam nerueaq; substantia, ut uentriculum, stomachum, aut arterias ipsas & uenas construi, neque eam illis quibus abundat cartilaginibus donari erat necesse. adeò sanè ut nunc frustra, quòd ad aeris ratione uacui attractionem, & asperę arteriæ ex illo distentionẽ, & quòd ad aeris ob arctatam compressamque asperam arteriam, expirationem attinet, uel aliquam cartilaginem rerum Opifex ipsi largitus uideatur. tantũ abest, quòd illi Opificis industriam ostenderent, qui omnes asperæ arteriæ ramos in pulmonis substantia distributos ex cartilaginibus perfectos circulos constituentibus fabricatos finxerunt, & aliam inibi asperæ arteriæ quàm quà stomacho prætenditur constructionem enarrarunt: haud perpendentes, si aspera arteria ita extrueretur, pulmonem neque distendi, neq; laxari ita opportunè posse: aut saltem in longitudinem, uel breuitatem duntaxat, non autẽ in amplitudinem asperæ arteriæ ramos proficere educi'ue posse. Neque minus illi hallucinantur, qui arteriam hanc apertã patentemq;, & nõ stomachi modo concidentem efformatam asserunt, quo aeris liberior esset ingressus & egressus: quandoquidẽ hi pręterquàm quòd laryngis arctationẽ dilatationẽq; ignorant, eò uenere ruditatis, ut ipsos lateat, si aspera arteria cum omnib. suis propaginibus semper æquè tensa apertaq; esset, pulmonẽ neq; unquam constringendum aut dilatandum, nihilq; uacui fuga in asperam arteriam (ut quæ prius non concidisset) attrahendũ. Nã hoc uel ex follibus animaduertere debuerunt, quibus longè aliud artificium ad eam partem quę aerẽ reddit, quàm reliquæ follium amplitudini adhibetur. Hanc enim artifices distendi comprimiq; promptam reddunt, ut oppleri inaniriq; posit: non autem ita canalem, quem rigidum faciunt, & uicissim distendi comprimiq; ineptum. cuius naturæ si totus follis esset, quis omnẽ ipsius usum nos perdituros, ac instar lagenæ uitreæ follem futurũ ignorat? Atq; huiusmodi membraneæ substantiæ arteriam constituentis est ratio, quæ hanc membraneã debuisse fieri cõmonstrat.

Cur cartilago asperæ arteriæ constitutionem subeat.

At cartilaginibus abundauit quoque, ut nõ modò respirationis, uerùm & uocis quoq;, uti diximus, organum fieret. Quemadmodum enim asperam arteriam læuium arteriarum modò, respirationis nomine membraneam confici idoneũ fuisset: ita quoq; ad uocẽ ampla, rigida, duraq; prorsus fistularũ, tibiarum & cornuum ritu effingi debuerat. Quandoquidem ut uox fiat, symmetriam quandã & robur esse oportet, aeris & substantiæ ab ipso percussæ. Huiusmodi sanè substantia est cartilago, ex qua uniuersam arteriã solius soni gratia, tibiæ modò extrui sine ligamentis & mẽbranis oportuisset. Verùm quum absq; inspiratione ac expiratione uox fieri nullo oportuerit modo, illęq; compreſsione ac distentione necessariò indigeant, meritò laudabimus summi rerum Opificis solertiã, qui asperam arteriam simul cõmodum respirationis & uocis organum molitus est. Imò tantam industriã in laryngis constructione ostendit,

ostendit, ut illa nunc magis, nunc minus claudi posſit, & ſpiritum ex noſtro arbitratu ad magnos ſæpe uſus retinere ualeamus, & uocem nũc grauem, nunc leuem, prout rimam illam (quæ profectò uocis primarium eſt inſtrumentum) arctamus uel laxamus. Hæc nanque illa eſt, quam tibicinarũ coniunctis arundinum fruſtulis comparauimus: ac illi etiam rimæ reſpondet, quæ fiſtulis illis ineſt, quas labris amplectimur. Congruit etiam uſu, quamuis non forma, cornuum & tubarum orificijs, quæ ori illa inflantes accommodamus. Deinde & organorum quoque fiſtularum rimis, & illarum etiam fiſtularum foramini, quas tranſuerſim inflamus, laryngis rima comparatur. At hæc interim longè omnium eiuſmodi foraminum aut rimarum in quibus ſonus efficitur, artificium uincit. ut quæ ita extructa ſit, ut modò minus, modò magis (uti paulo antè dicebatur, eam laxare, & uarias uoces, non autem unicam duntaxat edere ualeamus: & tanta demum thoraci uis inditur, ut ex noſtro arbitratu nunc multum, nunc parum aeris ad ſolam reſpirationem, aut ut etiam ſimul uoci, quam effingere lubet, aer inter expirandum ſufficiat, emittere queamus. Quàm uerò fuerit neceſſum ſecundam laryngis cartilaginem perfectum efformare circulum, & arteriam aſperam hic ad laryngis radicem haud poſſe comprimi, animaduertes, ſi diligenter uocis generationem ex aere ab ampla uia in ſtrictam, & hinc rurſus in latam impetu deducto, fieri didiceris: atque ſimul [q] gargareonem uocis plectrum & palatum inſtar rotundi amplique ſpacij conſtructum, & cauitatem ſuper id in narium [r] foraminibus apparentem, & utriuſque lateris [s] quarti maxillæ ſuperioris oſsis cauernas, ac dentes pariter & linguam, & labra rimatus fueris: ac demum muſica artificum inſtrumenta, illarumque partium uſum his Naturæ operibus diligenter contuleris. Neque hic in nominum diſceptationem incidere uiſum eſt, rixoſè certando de rimæ huius & laryngis operculi nomine, quod falſo uocis proprium, præcipuúmque organum plerique recenſent: quandoquidem hoc nihil uoci, niſi fortaſsis ad illius aliquam modulationem accommodat, cibi interim & potus tranſglutientibus, in laryngem caſum (uti primo explicuimus libro) prohibens. Imò præterquam quòd ſenſu id ad uocem nihil facere ex uera ſectione perſpectum habemus, ratione id alijs cognitum eſſe oportuerat. Nullus enim unquam, quo operculum id ageretur, muſculus, ab alijs deſcriptus eſt: neque etiam ullis mouetur, quàm ijs [t] quos ab oſſe υ referente in ipſum inſeri commemorauimus, quum interim reliqui laryngis muſculi ad unum omnes rimæ illi dilatandæ uel arctandæ ſubſeruiant. Vti etiam eius gratia omnem laryngis cartilaginum fabricam extructam eſſe, non ſine maxima uoluptate cognoſces, ſi aliquo ſaltem Naturæ operũ cognoſcendi ſtudio ardens, uel bruti alicuius laryngẽ in manus ſumpſeris, artificumq; in muſicis inſtrumentis expenderis induſtriam, Naturæ opera proximè ſectantem. Reliquarum etiam aſperæ arteriæ cartilaginum in ipſius caudice ſitum nõ eſſe uulgarẽ, hinc ſanè conſtat, quòd craſsior mediaq; ipſarum pars in anteriore ſede iniurijs magis, quàm poſterior, occurrente ſpectetur: quodq; cartilagines ubi à perfecti circuli figura in caudice arteriæ neceſſariò propter inſpirationẽ deficiunt, opportunè ſtomachũ reſpiciunt, quò minus illũ cõprimant, minusq; ipſius in ciborũ aſſumptione diſtentionẽ præpediãt. Tunicas etiã aſperę arteriæ Natura nõ oſcitãter extruxit. externa enim cartilagines inſtar inuolucri munit, ipſiusq; interuẽtu arteria uicinis partibus colligata firmataq; ſecuriùs deorſum prorepit. Interna uerò non ſolum cartilagines firmius connexura, ſed eaſdem quoque ſuccinctura, & à grauioribus

Laryngis rimæ uſus.

Vocis generatio.

q 6 muſcul. tab. E.

r 5 fi. ca. 12 lib. 1 n, o.

s 1, 2 fig. ca. 9 li. 1, r.

Laryngis operculi uſus.

t 1, 3, 4 fig. ca 21 lib. 1 K.

Cartilaginum coordinationis ratio.

Aſperæ arteriæ tunicas aptè extructas eſſe.

iniurijs munitura, crassior externa euasit. Sæpe enim aliquid pituitæ inutilis à capite per arteriã defluit, necnon potus aliquid & cibi inter deglutiendũ in illam illabitur. Præterea acris quędã qualitas, uel fumi, uel cineris, uel carbonũ, uel alterius cuiusdã facultatis medicamentosæ, etiam inter respirandũ attrahitur. Adde, pus tussi expectorandũ quandoq; esse malignũ & erodẽs: dein alius quis humor, utpote flaua bilis, ac atra, aut pituita salsa intus putredinẽ experta, per asperã arteriam interdũ efferri debet: à quibus omnibus obducta cartilaginibus tunica, ne illæ radantur, & rosionem alterationẽq; ab his non sine graui ipsarum uitio sentiãt, præcauet. Atq; ut larynx eiusmodi noxijs (nimirũ ori uicinior) magis subijcitur: ita quoq; & tunicã hãc paulo crassiorẽ obtinet, quàm extremi arteriæ surculi, in quib. tunica tenuior euasit, ne plus ęquo pulmonis substantiæ aerem cordi tẽperantis uim obtunderet, & aeris in [u] uenalis arterię germina assumptionẽ, & rursus cordis fuliginosorũ in asperę ramos attractionem prohiberet. Cęterùm pinguedo inter tunicã hãc & cartilagines in laryngge potissimùm reposita, ipsaq; etiã tunica hîc pinguior simul cum uiscido, quo undiq; oblinitur, humore, ad facilẽ aeris ductum cõferre uidentur: atq; etiã ne in magnis clamoribus, multisq; motib. exiccetur, uoxq; deficiat, plurimũ accommodare. Huc quoq; faciũt asperæ arteriæ ad laryngis radicẽ utrinq; appositæ glandes. humore siquidem meatum imbuunt, nõ fluido quidem, sed uiscido & pingui, quemadmodum & ipsæ crassiores spissioresq; cæteris humorem procreantibus glãdulis sunt. Quantus uerò eiusce humoris ad uocẽ usus sit, indies fistulas humectante oleo inungi uidentes docemur. Neq; profectò eiusmodi humore procreando illæ tantũ quas diximus glandes sufficiunt, uerùm & alię laryngi accumbunt, quarũ historiam priuato Capite subijciemus: simulatq; hic insuper admonuerimus, humorem illum à glandulis continuò paratum, ad mutuam quoque illam laryngis & stomachi eleuationem & detractionem, quæ in deglutientibus & respirantibus accidit, haud mediocriter ex usu esse: perinde ac miris modis illi etiam opitulatur interioris asperæ arteriæ, cum interiori tunica stomachi nexus & continuitas. Eius enim propemodum beneficio, quum stomachus cibum aut potum transglutit, ac trahendo seipsum quasi deorsum uellit, larynx pulchrè assurgit, & ueluti in oris cauitatem ducta, posteriori sua sede solida, & non ut reliqua posterior asperæ arteriæ pars membranea, accedens, illud stomachi munus haud impedit. quemadmodum etiam inspirantibus, arteriaq; aspera ueluti attractionem moliente, larynx deorsum fertur, fauciumq; angustia, quo minus ipsius rima commodè aperiri queat, non obsistit. Vnde etiam larynx (quæ expirantibus uocemque modulantibus sursum fertur) tanto magis ex faucibus uersus iugulum descendit, quo maiorem ipsius rimæ dilatationem molimur: huc sanè opem ferentibus [x] musculis, qui à pectoris osse pronati primam laryngis cartilaginem in ea functione deorsum protrahunt.

Pinguedinis et glandularũ laryngis ratio.

Laryngis & stomachi mutui ascensus et descensus ratio.

u 2 fig. ca. 15 lib. 3.

x 5 musc. ta. P. & 12 fi. cap. 21 lib. 2 G.

DE FAVCIVM GLANDVLIS.
Caput V.

TRIPLEX glandium genus in faucibus repositum, uarijs spectatur figuris. Ac primum quidem genus sexta musculorum tabula L insignitur: & in secunda figura, tertia, quarta, quinta Capitis uigesimiprimi, libri secundi M. Secundum uerò genus sexta quoque musculorum tabula F indicatur, & decimaquarta quinti libri figura E, E. Tertium autem in prima musculorum tabula A notatur: & in quarta, inter G, Q, Z consistit.

QVONIAM

QVONIAM nonnullarũ[a] glandium asperã arteriã humectantium paulo antè mẽtio incidit,[b] aliæq; eiusdẽ functionis gratia creatæ illis accumbunt, non inopportunè eas quoq; hîc simul, de nominib. interim haudquaquã anxiè disceptaturi, prosequemur. Nõ minus enim modò, quàm aliàs, ingenti nominũ pelago fluctuamus: ex quo ut emergamus, fauces nobis citra omnẽ contentionẽ uocari liceat uelim, uniuersum spaciũ ab[c] inferiori maxilla intus circumscriptũ: illud dico, quod in profunditate ab interna mẽti sede ad ceruicis usq; uertebrarũ corpora pertingit: in latitudine uerò, quicquid inter dextrã inferioris maxillæ partẽ & sinistram habetur. Hoc enim φάρυγγα ueteribus Grecis uocatũ arbitror: quo nomine & laryngẽ, tanquã huius spacij dignissimã partẽ, aliquando donarũt: Suidę distinctionẽ parum obseruãtes, qua masculini generis uocẽ laryngi accommodat, fœminini uerò faucibus. Eundẽ locũ & ἰσθμὸν ab angustia nuncupasse uidẽtur, quòd nulla in uniuerso corpore sit regio ęquè angusta, & tot interim organis infarta. Hac enim sede nariũ[d] foramina in os descendũt,[e] & hic reponuntur larynx uniuersa,[f] stomachi initium, linguæ[g] radix cum osse υ imaginem exprimẽte, ac numerosis illarum partiũ musculis: pręterea & musculi maxillam mouẽtes, tum[h] qui ab ossis cuneũ imitãtis[i] processib. instar alarum efformatis originẽ sumunt, tum[k] qui nõnihil huius etiã angustię causa in medio excarnes facti inferiorẽ maxillã deorsum uellũt. Adde præter tertij, sexti, septimi pariũ cerebri neruorũ[l] propagines,[m] uenas iugulares, &[n] arterias soporales, & quas nũc lubẽs enarrarẽ glandulas hîc cõtineri. Est aũt harũ genus triplex: ac[o] unũ quidẽ, quod iuxta laryngis radicẽ asperę arterię laterib. adnatũ, in præcedẽti Capite recẽsuimus.[p] Secundũ uerò elatius laryngi apponit: quippe in spacio quod nobis hiantib. mediũ inter nariũ foramina & laryngẽ apparet, utrinq; in laterib. una reponitur glãdula utcunq; insignis, & glãdi forma perquàm similis. Oblõga enim est hæc glãdula, ac secundùm longitudinẽ sursum ac deorsum exporrigitur, cõmuni oris tunica, sed ea hic quàm alibi tenuiore fungosioreq; uestita. Substantia cõstat alijs ferè glandib. simili, at impensius rariore, in hocq; propria, ut saliuã procreet, ac asperã arteriã & stomachũ quoq; cum tota oris amplitudine humectet. unde etiã apud Hippocratẽ quarto de Morbis uulgarib. libro, glãdulæ istæ spongiarũ nomen obtinuerũt. Vocantur autẽ insuper Græcis παρίσθμια, fortassis nõ tam quòd his angustijs cõtineantur, ac quòd[q] gargareonis latera respiciant. Si enim hiantis oris cauitatem intuearis, atque foramina narium & gargareonẽ obserues, quid aliud hîc foramina quàm duo uelut maria, ipse autem gargareo instar angustæ terræ inter illa deductæ apparebunt: adeò ut nihil obstiterit, gargareonem ἰσθμὸν aliquando à Veteribus, qui pueros in cadauerum sectionibus exercebant, nuncupatũ fuisse arbitrari. Aliàs enim si ad loci angustiam, instrumentorumque hac in sede frequentiam, animum duntaxat adhibuerimus, glandes asperæ arteriæ adnatæ, quum in maioribus angustijs, quàm secundùm hoc glandium genus reponantur, παρίσθμια uocitandæ forent. uerùm quum illas ab Anatomes professoribus descriptas fuisse, hactenus non obseruauerim, magis secundum genus (quod etiam nimis quàm oscitanter alij enarrarunt) ita appellandum duxerim. Cæterùm secundum hoc glandularum genus amygdalis quoque assimilatum, Græci etiã ἀντιάδας, ab opposito sibi inuicẽ forsan situ nuncupauerunt, quam uocẽ interpretes tonsillas & amygdalas uertunt. Quamuis hæc posteriora nomina[r] tertio glandoso huius sedis generi quidam attribuisse

uideantur,

Marginal notes (left):

a 6 muscul. tab. L.
b 6 muscu. tab. F. &
1 musc. ta. A
c 1 fig. ultimarum li. 1 G ad I. aut quod complectitur in effracta maxilla sexta tabu. muscul.
d Post E 6 muscu. tab.
e figurae ca. 21 lib 2.
f 2, 3, 5 fig. ca. 21 libri 2 H.
g 5 musc. ta. L, M.
h 6 tab. D.
i 3, 4, 5 fig. ca. 6 li. 1 P.
k 5 ta. H, I.
l 2 fig. ca. 2 li. 4 T, Y, e, g, n, v, w.
m fig. ca. 6 lib. 3 S.
n fig. ca. 12 li. 3 X ad a. aut spectaculamam fi. lib. 3.
o 6 muscu. tab. L.
p 6 musc. ca. tab. F.
q 6 muscul. tab. E.
r 1 musc. ta. A. 4 ta. inter G, Z, Q.

Marginal notes (right):

Fauces.
ἰσθμοί.
Triplex in faucibus glandiũ genus.
Primum.
Secundum.
παρίσθμια.
ἀντιάδες.

uideantur, ignorãtes interim cum primo genere secundũ. Nõ tamen hic prætereundum est, Græcos, quũ tumores prēter naturã enarrant, glandularũ quę in fauciũ initio sibi opponũtur, ac secundũ glandularum genus cõstituunt, inflammationes ἀντιάδας nuncupasse, & παρίσθμια inflammationẽ glandularum, quæ in faucib. sunt: nõ adijcientes, quæ'nã illę censeantur. Porrò tertiũ genus, inguinum & axillarũ glandibus respondet. numerosum enim sub auriũ radicibus & uniuerso spacio inferiori maxilla circumscripto continetur, ac cauitates omnes exactè implet, uasorumq; diductib. distributionibus'ue prēficitur, has partes quoq; sua humectãdi ui imbuens. Hoc glandularũ genus nullo peculiari donatũ est nomine: uulgus tamen hîc in ijs quib. uescimur animalibus, & potissimùm in syluestrib. porcis, ut & reliquas glãdulas, in delicijs has quoque habet, ac Animellas seu Lacticinia (perinde ac glandiũ in iugulo repositum) nuncupat. Nũ uerò & istas quoq; Græci παρίσθμια appellauerint, sciremus sanè, nisi temporũ iniuria Marini uiginti de Cõsectionibus libri, cum Grēcorũ omnium qui quicquã in Anatome dignũ præstiterũt operibus, maxima ex parte intercidissent. quartus enim Marini liber inter cætera glãdulas tractabat. Vtcunq; uerò sit, hoc tertiũ in faucibus glandularũ genus nõ minus quàm cętera duo ob uarios quib. implicatur affectus, & scrophulas præcipuè, perpendendum uenit: hocq; in primis tempore, quando non id solũ genus, uerùm & alia duo simul cum palato & gargareone Gallicus morbus miserè exercet.

Tertium in faucibus positarũ glandium genus.

5 2 muscul. tab. 1

t 2 fig. F.

DE GARGAREONE. CAPVT VI.

In hiante ore gargareonem citra dissectionem uidere est, quanquam in sexta musculorum tabula E insigniatur, in septima uerò A.

Gargareonis nomina.

ISTA quoq; corporis particula pluribus donatur nominibus. gargar enim, gurgulio, gargareon, sibilus ac tintinabulum à uoce ac sonitu nũcupatur. Quia uerò instar uuæ superiùs angusta, inferiùs uerò globi instar rotũda aliquando, dũ inflãmatione corripitur, propẽdet, Vua, seu σταφυλὴ appellatur. Deinde quòd caudę muris, aut colũnæ modo extensa interdũ ex humorũ affluxu particula hæc producatur, ut & affectus ille, κίων ac colũnella dicitur. Porrò quoniã secundùm naturam se habens, superiùs latior, inferiùs aũt strictior uisitur, fundibulũ aliqui eam uocauerũt. at nomina sonitus occasione ipsi indita, à multis toti laryngi, ab aliquib. uerò laryngis[a] tantũ operculo, etiam accõmodantur. Cęterùm gargareonis (ita enim particula ista in nostris scholis frequentib. appellatur) situs, forma, color, ac omnia ferè huc pertinẽtia, nõ minus quàm externa unguiũ superficies euadẽt cõspicua, si alicuius hiantis os inspicere nõ piguerit. Vnde etiã horũ enarrationi prolixiùs quoq; haud immorandũ est. Oblõga enim tũc spectantib. occurrit particula fungosa & carnea à palati fine, ubi nariũ foramina fauces spectãt, in oris amplitudinẽ propendẽs, superiùs ubi palato cõtinuatur latior, inferiùs pyramidis inuersę instar acutior. Venulas quasdã ex uasis palati tunicã adeuntib. in ipsius medio assumit: neruis aũt non admodũ participat. Porrò gargareõis primariũ usum uocis modulationẽ esse, ac illũ homini ad sermonẽ plurimũ opitulari, argumẽto sunt, qui hunc prēfectũ alias'ue derosum habẽt: dein quòd soli homines, auiũq; quędã tantũ genera hoc donari uidentũ. adeò sanè, ut nõ immeritò uelut quoddã uocis plectrũ, ita ad cauũ palatũ pendẽs cẽseatũ. Secũdariò aũt ad aeris attractionẽ, ne scilicet nimiũ frigidus in pulmonẽ feratũ, aliquid & homini accõmodare creditur, quũ his quib. gargareo præse-

a 2,3,4,5,6 fi. ca. 21 lib. 2 L.

Gargareonis situs, forma, substantia.

Vsus.

præfectus est, frigidus aer impensius quàm cæteris noxius esse obseruetur. Sic quoq; & ad aeris expurgationem nonnihil conducit. nam puluerem sibi applicat, qui alioquin in laryngẽ simul cum aere erat assumẽdus. At hic usus, quum cętera animalia ad terram magis quàm homo spirantia gargareone destituantur, parui pendendus uidetur. Quamobrem uerò nonnulli gargareonem excrementorum à cerebro in os descendentium quoddam receptaculũ esse tradiderint, non satis assequor, quum gargareon nullam, qua aptè aliquid suscipiat, cauitatem nanciscatur: imò quoties humore imbuitur, laxatus muris caudæ forma propendet, aut alio quopiam sibi grauissimo uitio, dum fluxionem suscipit, conflictatur. At nunc tempestiuum erit, pulmonis in quem aer per asperam arteriam ducitur, constructionem aggredi.

DE PVLMONE. CAPVT VII.

PVLMONEM ostendit maior præsentis libri figurarum pars, prima uidelicet ad characteres R, S, T, V. Secunda ad N, O, P, Q. Tertia ad L, M, N, O. Quarta ad M, N, O, P. Quinta ad i, k, l, m. Duodecima ad E, F, G, H. Decimatertia ad B, C, D, E. Vasa autem pulmonem implicantia partim exprimuntur prima figura Capitis trigesimi octaui libri primi, partim duabus figuris Capitis decimi quinti libri tertij.

a Vna ad dextrũ latus G, G. altera ad sinistrum latus I, I 2 fig. b eadẽ fig. et ijdẽ characteres.

Situs pulmonis.

SITVM pulmonis[a] duæ insigniores thoracis indicant cauitates: in utraq; enim cauitate, inter costas & alterã thoracẽ intersepientiũ[b] membranarũ cõspicua, pulmo locatur, perinde ac cauitates illæ, geminus. Huius nanq; pars dextrã cauitatẽ occupans, illi quę in sinistra spectatur, proprię pulmonis substantię interuẽtu neq; cõtinua, neq; etiã contigua est: quũ scilicet ambę intersepientiũ membranarum medio inuicem dirimantur, & [c] uasorũ ex uno caudice in dextrã ac sinistram pulmonis partes digestorũ duntaxat beneficio, inuicẽ sint cõmissę. Ac dextra quidem pulmonis pars dextrã thoracis cauitatẽ, sinistra aũt læuam ita implet, ut nihil prorsus in uniuersa thoracis amplitudine, pulmonis substantia nõ oppletum se offerat, præter uniuersam regionẽ quam intersepientes mẽbranas [d] in se cõplecti, ac in ipsorũ medio cõstituere diximus. Verùm ut mediæ huius regionis sedẽ, quæ supra [e] neruosam septi transuersi partẽ consistit, lõgè aliam in hominibus, [f] quàm simijs & canib. occurrere nouimus: ita quoq; hîc uaria pulmonis obseruatur ratio. Homini namq; in tota ea regione nulla reponitur pulmonis portio, in canibus uerò & simijs cęterisq; quadrupedib. longiorem homine thoracem sibi uendicantibus, ob idq; etiã inter septũ & inuolucri cordis mucronem notatu dignam amplitudinem cauitatemque in membranarum thoracem intersepientium medio demonstrantibus, pulmonis pars in ea amplitudine sese offert, quæ cauam uenã hàc procedẽte peropportunè suffulcit & cõplectitur. Hæc enim pulmonis pars, præcipua sua portione uenæ illi substernitur, & sinum insuper uenæ conuexo admodum cõtinuè respondentem, sibi insculptum gerit, quo manus ferè modo, uenam continet, ac ueluti tutò deducit: suæ alioquin qua collocatur libreæ amplitudinis formam perinde exprimens, ac dextra & sinistra pulmonis partes, suas quibus continentur sedes examussim referunt. Pulmo nanque nulla peculiari indigebat forma, sed pro accumbentium corporum effigie, ut & iecur ipsum, efformatur, prorsus suarũ quibus continetur cauitatum imaginem haud secus assumens, quàm si quis argilla his cauitatib. impressa, pulmonẽ cõstruxisset. Vbicunq; enim cauitatũ sedes cõcauę sunt, inibi pulmo gibbosus euasit: ubi autem gibbæ extuberan-

Numerus.

c 12 fig. B, C, D.

d Inter G, G & I, I figu. 2.

e 7 musc. ta. k, l, m, n.

f Quæ cani sunt peculiaria, ex ipsius petes dissectione.

Pulmonis forma.

extuberantesq́; uisuntur, pulmo etiam cauus redditur. Quapropter etiam fit, dextram pulmonis partem sinistra iunctam, bubuli, aut ceruini, aut alterius bisulci animalis calcibus, unguibus ue simul commissis, rara quadam similitudine correspondere, aut alteram pulmonis partem unius unguis speciem referre. Tota enim[g] posterior pulmonis sedes, lateraq́;, anteriori unguium regioni, ac lateribus adamussim conueniunt. Quemadmodũ enim ungues anteriori parte linea impressioneq́; inuicem dirimuntur: ita quoq; & posterior pulmonis sedes huic lineæ similem omnino impressionem, prominentium in thoracis cauitatem uertebrarũ corporum occasione, obtinet. Et ut impressio hæc, secundùm unguium longitudinem gibbumq́; modicè obliquatur: ita quoq; & pulmonis hac sede impressio secundùm dorsi in exteriora incuruationem ducitur. Rursus ut ungues anteriore parte magis quàm posteriore, contigui uidentur: ita & pulmo ipse, eo quòd intersepientes membranæ ab inuicẽ multo minus ubi dorso committuntur distant, quàm ubi pectoris ossi proximæ sunt. Deinde reliqua pulmonis posterior pars & latera, propter thoracis costarum inflexus, ut & ungues ipsi, gibba cernũtur. Porrò unguium parti quę terræ innititur, pulmonis[h] regio septum transuersum spectans, exactissimè congruit. Hæc enim, quemadmodum & illa, subcaua uisitur, propter[i] gibbosam septi hac in sede imaginem. Cæterùm pulmonis[k] regio pectoris os respiciens, ipsius ue anterior pars, adamussim refert posteriorem unguiũ sedem uniuersam, quæ terram non contingit. Vt enim illa utrinq; orbicularis est, & amplo interstitio dehiscit, ita etiam hæc pulmonis regio: quæ tanto posteriore etiam sede breuior est, quanto posterior unguiũ regio terram nõ contingens, longitudine ab anteriore uincitur. Cæterùm alia adhuc impressio hactenus non commemorata pulmoni illic accidit,[m] quà is lateribus intersepientium membranarum accumbit. Harum nanq; latera quum cor inibi contineatur, utrinq; extuberant,[n] gibbumq́; efficiunt, cui proportionatum sinũ pulmo sibi uendicat, illi correspondentem, quem inter ungues illic cernimus, ubi duriores pili in ipsarum medio occurrunt. Atque hæc de humano pulmone subaudita uelim, eoq́; non flaccido, sed ut secundùm naturam thoracem implet, distento.[o] Aliàs enim quum concidit, atque in lobos seu fibras insigniter distinctus uisitur, elegans hęc propriaq́; pulmonis forma deperditur.[p] Vtræq; enim pulmonis partes in duos distinguuntur lobos, mẽbraneis fibris in hominibus inuicem hærentes, neq; ita inter resecandum separatu, ac in cane, promptos. Hoc loborum interstitium obliqua perficitur linea, eregionè propemodum quartæ thoracis uertebræ incipiente, & obliquè deorsum in priora, quasi ad pectoris ossis mucronem protensa: sic ut humilior lobus superiore existat longior. Neque etiam perpetuò in duos solum lobos pulmonis partes secantur, uerùm aliquando in tres, interdum in nullos, aut duos ita inuicem nexos, ut sectionis potius nota, quàm reuera distinctio in quibusdam hominibus uideatur.[q] Lobum autem qui in canibus simijsq́; cauæ uenæ caudicem suffulcit, uti iam antea dixi, nunquam in homine obseruaui, & hunc illo destitui certo certius scio. Quamuis interim Galeni locus in septimo de Administrandis dissectionibus, mihi memoria non exciderit, quo inquit: quintum hunc pulmonis lobum eos non latêre, qui rectè sectionem administrant: innuens, Herophilo & Marino eiusmodi lobum fuisse incognitum, uti sanè fuit, quum illi hominum cadauera, non autem cum ipso simiarum ac canum duntaxat aggrederentur, in quibus præsenti lobo nihil est manifestiùs: quemadmodum hominem secanti pulchrè etiam constat illum deesse, tum quòd id sensus indicet, tum

In quot lobos fibrasúe pulmo diuidatur.

In homine nullum pulmonis lobũ cauæ caudicem suffulcire.

g 13 fi. quã immissã singes 1 muscul. tabulæ thoraci.

h 11 fig. G, H.

i 1 fig. I, L.

k 2 fig. N, O, P, Q.

m 1 fig. T, V.

n 1 fig. L. 2 fig. M, M.

o Vtin 3 et 5 figuris.

p Singulis lobis singulos adhibui characteres, in ijs figuris quibus pulmo se offert.

q Pete hũc ex alicuius quadrupedis pulmone.

tum

15 fig. D. 6 fig. N. 14 fi. B, B.

tum quòd[r] uena septum permeans simul cordis penetret[s] inuolucrum, neq; aliquod prorsus sit interuallum ductus cauæ inter septum & inuolucrũ, quale in canibus longissimum uisitur: unde etiam in illo, uena caua meritò hoc quinto lobo tanquam à manu quapiã suffulciri amplectiq; debuit. Pulmo externa superficie læuis undiq; est, & ueluti humore lento madidus. attamen in plerisq; hominibus non infrequenter hæc superficies aspera earum membranarum modò conspicitur, quæ inuicem cõnascuntur: quandoquidem in illis iam dextra pulmonis pars, iam sinistra, iam utraq; etiam pertinacissimè thoracis lateribus fibrosarum nexuum interuentu colligatur, adeò ut id hominibus quodammodo peculiare esse uideatur, ut & fuscus quidam, non autem candente rubore rubeus color, & quędam instar nubium oblineatio, ac in colore inæqualitas, in hominum pulmonibus conspiciuntur: non quidem in laqueo suffocatis solũ, aut aliquandiu mortuis, uerùm & in illis quibus adhuc uiuentibus cor execatur: quamuis tamen sensim mortuis pulmones intensius nigricent, concidantq;. In alijs itaq; animalib. non nisi perquàm raro, pulmo ulli thoracis parti membranearum fibrarum medio hæret: connexus autem qui uasorum fit beneficio, illis perinde ac hominibus censetur communis.[t] Aspera enim arteria dorso colligata, & in pulmonem profecta, omnibus animalibus eum æquè dorso alligat, &[u] uena quoq; arterialis &[x] arteria uenalis similiter illum cordi connectunt. Pulmonis substantia, caro est mollis, fungosa, rara, leuis, aerea, ac uelut ex spumoso sanguine spuma'ue sanguinea cõcreta, multisq; uasorum germinibus scatens. Vasa sunt tria. ac primum quidem est[y] aspera arteria, quam iuxta quartæ thoracis uertebræ corpus in duos truncos diduci innuimus, quorum dexter in dextram pulmonis partem, ut sinister in sinistram, exporrigitur, & primùm in duos ramos sectus, ac his rursus in plures, hisq; rursus in alios diuisis, multiplici sobole pulmonẽ intertexit. Secundum uas uenalis est[z] arteria, tertium autem[a] uena arterialis, quarum in tertio libro cum reliquis uenis ac arterijs necessariò meminimus. Adeò ut de illis hîc nihil planè amplius, donec ad cordis constructionem deuenerimus, repetendum sit. Hæc uasa similiter ac aspera arteria in pulmonem ea digeruntur serie, ut arterialis uenę rami, asperæ arterię propaginum posteriori sedi attendantur, uenalis uerò arteriæ soboles anteriori. Atque hæc uasorum digestio undecunque ad externam usq; pulmonis superficiem adamussim seruatur, nõ situ modò semper sibi similis, uerùm & magnitudine etiam. Vt enim multo maior est arteriæ asperæ truncus pulmoni insertus, uenæ arterialis & uenalis arterię primis in pulmonem implantationibus: ita quoque uniuerso per pulmonem progressu, totaq; ramorum serie, soboles asperæ arteriæ ampliores, patentioresq; uenarum & arteriarum surculis existunt. Huic innumero uasorum implexui, ea quam diximus pulmonis caro intertexitur, atque omnes uasorũ amplectens surculos pulmonem efformat: quemadmodum propria iecoris substantia, cum frequenti uenarum sobole iecur constituit. Insuper uniuersum pulmonis corpus non aliter ac iecoris, tenui quadam membraneaq; obducitur tunica, principium ab illis uasorum inuolucris ducens, quæ asperæ arterię alijsq; duobus pulmonis uasis ab intersepientibus thoracem membranis, seu ea quæ costas succingit, offeruntur. Quũ primùm enim hæc uasa in pulmonis ducuntur substantiã, ea tunicula à proprijs uasorũ tunicis abscedẽs, in pulmonis tegmentum degenerat: cui[b] neruuli à sexti paris neruis recurrẽtes neruos constituentibus, & postmodum in uentriculi superius orificium diffusis communicantur. Nulli autem, aut perquàm graciles in pulmonis substantiã sensu-

Qualis pulmonis superficies.

Pulmonis connexus.

16 fi. Y. 12 fig. A.
16 fig. I. 12 fig. C.
16 fi. G. 12 fig. D.

Pulmonis substantia.

Vasa.

31 fi. ca. 38 li. 1. 12 fi. B.

21 fi. ca. 15 li. 3. 12 figura D.
21 fi. ca. 15 li. 3. 12 fi. C.

Pulmonis tunica.

b 2 fig. ca. 2 li. 4. q. et hic figu. 6 e.

Nerui.

Pulmonis usus, & cõstructionis ipsius ratio.

non admodum indigentem disseminantur. Pulmo enim in hoc præcipuè factus est, ut aerem cordi (quo potissimùm ad naturalis caloris non qualitatem solùm, sed sanè & substantiam indiguit) pararet, ac demum cor, uiscus aliquod sibi appositum haberet, ex quo aerem suis functionibus aptum semper allicere posset: & ne quemuis statim nos ambientem, eundemque aliter non immutatum assumere cogeretur, præcipuè quum Natura non solùm cordis occasione quãplurima animalia respirare uoluerit, uerùm & uocis quoq; gratia, ad commodam animalis uitam haud mediocriter necessarię. Quod enim à pulmone inter expirandum redditur, uocis optima cẽsetur materia. Vnde etiam maximè rerũ Opifex uniuersa respirationis organa in eum modum exstruxit, ut nostro arbitratu aerem attrahamus, eumq; rursus nunc ualidè, nunc remissè uariaq; copia expellamus, quũ interim continuus indefessusq; cordis motus ex nostra uoluntate neutiquam pendeat. Quandoquidem uerò hæc quoque alibi, ac potissimùm in thoracis musculorum historia, necessariò latius persecuti sumus, ad pulmonis cõstructionis rationem nunc sermo accommodandus uenit. Pulmo itaq; instar promptuarij cuiusdam in asperæ arteriæ ramos aerem assumit, ut deinde cor per arteriæ uenalis propagines ex asperę ramis, adeoq; peculiari pulmonis substantia, illum sibi alliciat: & rursus quod cordi inutile est, per expirationem à pulmone reddatur. Quis igitur asperæ arteriæ sit usus, neminem latet, quemadmodum neq; uenalis etiam arteriæ officium multis est incognitum: si quidem id præcipuum sit, ut aerem cordi aptum in se pelliceat, huiusq; interuentu cor eundẽ in sinistrum ipsius uentriculum attrahat. Arterialis uena in hoc maximè facta creditur, ut pulmoni aptum suæ substantiæ alimentum ex dextro cordis uẽtriculo exporrigat, quod leue, aereum, spumosumq; esse oportuit, si modò pulmo facile cõprimi colligiq;, & rursus distendi, sequaxq; esse debuit. Ad quam functionem, uenalis quoque arteria pulmoni putatur esse utilis. nam & hæc illi sanguinem suo nutrimẽto aptissimum defert: quo pulmo tum propter ipsius mollitiem, tum propter continuum motum, tum propter caloris copiam, quã ex cordis uicinia adipiscitur, plurimo præ cæteris corporis partibus indiguit. Quòd autem pulmonis tunica ipsius substãtiæ, quę forsitan non uulgarẽ, & quã modis omnibus à medicis grauiter expendi inquiriq; optauerim, alterandi aeris uim possidet, ramorumq; implexus firmat, inuolucri uice sit, cuiuis perspectum reor. Sic quoq; hanc iustissimè tenuem mollemq;, ut promptè cum pulmone concideret, facileq; dilataretur, factam esse, neminem decet ambigere.

DE CORDIS INVOLVCRO.
Caput VIII.

Hoc inuolucrum membranis thoracis amplitudinem interſepientibus liberum, nullaq; ex parte dissectum, tertia ostenditur figura, ad characteres B, C, D, E, F, G: uti apertum spectatur in quarta figura ad A, B, B. Dein ipsius quoque portio in ultima tertij libri figura ad B occurrit.

Forma inuolucri cordis.

MEMBRANAM uniuersum cor cum suis auriculis & uasorum initijs instar arculę cuiusdã aut thecę[a] inuoluentem, in medio thoracem[b] interseptientiũ membranarum collocari antea diximus. Verùm in præsentia huius inuolucri situm paulo altiùs repetituri, eius effigiem pineæ nucis formæ quàm simillimam esse dicemus. Quemadmodum enim ex orbiculari & nõ penitus depressa basi, pinea nux in obtusum, neque impense prominentẽ conum mucronem'ue desinit, omniq;

a Vt occurrit in 4 figu. ad A, B, B.
b 2 figu. G, G, I, I.

omniq; ex parte orbicularis quodammodo secundum latitudinem uisitur: sic quoq; & cordis inuolucrum orbicularem basim, & obtusum mucronē obtinet, pineaq; nucē proximè refert. Cæterùm inuolucri basis haud cōtinua est, sed ut minimum quinq; foraminibus peruia: ac primum quidem[c] cauę uenæ iter prębet. quà hæc septū[d] perforat. secundum autem illud est, quo eadē uena[e] sursum à cordis basi iugulū petit. tertiū porrò foramen[f] uenā arterialē transmittit. quartum uerò[g] magnæ paratur arterię, & quintū[h] arterię uenali uiam offert. Atq; id quodāmodo duplex est, quòd arteria uenalis priusquā ex inuolucro labitur, in duos truncos discinditur, bina in inuolucro foramina perpetuò ferè adeptos: quanquā & uenæ etiā arteriali duob. quodāmodo locis iter præbeatur. His uasis pręsens inuolucrū ualidissimè[i] obnascit, quodāmodo ab ipsis principium ducēs. uidetur nāq; tertia arterię magnæ & uenę arterialis tunica, & secunda uenæ cauæ & uenalis arteriæ, cordis inuolucri principiū statuere. Vasa etenim medio inter cor & ubi inuolucrū ipsis cōmittitur spacio, eiusmodi asciticijs suis tunicis penitus destituuntur, notatuq; dignum interuallum inter cordis basim & inuolucri ad illa uasa coalitum existit: & inuolucrum non magis cordis basim, quàm mucronem aut latera illius contingit. quod Galenus in septimo de Administrandis sectionib. libro longè rectiùs, quàm in sexto de Partiū usu, expēdit. Cęterùm hęc quę modò enumerauimus foramina, inuolucri potissimùm basis necessariò propter ipsam transeuntium uasorum seriē obtinuit, sese hîc quàm maximè licuit rotundā efformās. Reliquum autem inuolucri corpus nihil trāsmittens, continuū est, & sibi undecunq;, prę terquàm in forma, quę turbinis quodāmodo ritu ex basi, uti diximus, in obtusum mucronē tendit, respondēs. Basis hæc summo apice paulo altius quintę thoracis uertebrę corpore locatur, huic nō penitus, sed duntaxat e regionè incumbens. Basis enim media est inter pectoris os, & quartā quintāq; thoracis uertebras, æqualiter ab utrisq;, pectoris dico osse & uertebris, distās. Item basis quoq; à dextris sinistrisq; costis pariter remota pēdet. In progressu uerò, descēsuq;, inuolucri situs uariat. ac alijs quidē animalib. longiore pectoris osse quàm homines donatis, inuolucrū id à dextris ac sinistris pariter ferè seiunctū descēdit, sensim in anteriora porrectū: adeò ut iā basis posterior, aut si animal resupinum intellexeris, humilior ipso mucrone cōspiciatur. In homine aūt, cui anteriorem thoracis partē rerū Opifex breuiorē cōdidit, inuolucrū adeò antrorsum sinistrorsumq; protēditur, ut mucro magis deorsum quodāmodo pertingat, quàm pectoris ossis[k] pars, cui superior maximeque antica septi transuersi pars adnascit: dein in sinistrū adeò pertinet, ut dextrū mucronis latus uix thoracis mediū attingat. In anteriora quoq; adeò mucro procedit, ut sinistrū pectoris ossis latus, quæq; huic coarticulātur cartilagines, cōtingat. Inuolucrum hoc substātia constat mēbranea, inq; similariū partium numerū cum reliquis membranis reponēda. nullis enim fibris intertexta, sed simplex est mēbrana, utcunq; crassa, & admodū dura, cauitatēq; cōstituens, in qua cor facile dilatari constringiq; queat. Cauitas hęc lęuis omnino est, tenui quodā humore oblita, ac adipe penitus omni destituta. Exterior quoq; inuolucri superficies adipe uacat. Quanquā secus arbitratus sit Aristoteles, cordis inuolucrū pingue esse asserens: intersepientib. thoracē mēbranis fortè delusus, quę huic inuolucro obnatę, prępingues, idq; potissimùm in hominibus, uisunt. Cæterùm exterior hæc inuolucri superficies propter fibrosos nexus, perinde ac mēbranę inuicē cōnatę, aspera cernitur. Inuolucri enim laterib. intersepiētes mēbranę quodāmodo orbiculatim[l] obnascūtur. Anteriore parte, cui illę mēbranæ nō adnectuntur,

Quibus uasis inuolucrū cordis uiam prębeat.

Cordis inuolucri initium.

Inuolucri cordis situs.

Inuolucri cordis substantia.

Superficies & nexus.

c 5 fig. D, F.
d 7 muscu. tab. r.
e 4 fig. F.
f 6 fig. I.
g 6 fig. O.
h 6 fig. G.
i 5 figu. B.
k 1 fig. pa- rū sub S.
l vti fit in 1 fig. & 2.

fibræ mēbraneæ earum membranarū cauitatē implentes, cordis inuolucro adnascuntur. Posterior ipsius pars uniuersa intersepiētes quoq; mēbranas habet cōnatas. Cæterùm inuolucri mucro, & dextri ipsius lateris egregia portio septi trāuersi[m] nerueo circulo ualidissimè, amploq; admodū spacio[n] cōnascit, quod hominib. est peculiare. Simijs quippe & canib. & porcis inuolucrū à septo multū distat: tantū abest, ut ipsi magna sui portione cōnecteretur. adeò sanè, ut & hinc luce clarius cōstet, Galenū hominis uiscera aut oscitāter, aut neutiquā spectasse, simiasq; & canes nobis describentē, immeritò ueteres arguisse. Preterea homini priuatim anterior mucronis pars mēbranæ costas succingēti fibrosis nexib. heret, ea sede qua sinistri lateris sextę & septimę costarū cartilagines pectoris osi coarctant. sed & is inuolucri nexus[o] inter thoracē interdiuidētes mēbranas perficitur: nullibi enim ex illarū medio inuolucrū cordis excedit, neq; pulmonē ulla ex parte nisi illarū interuentu cōtingit. Hoc nullas ferè arterias in se dispersas obtinet, neq; etiā uenas, nisi perquàm[p] tenuissimas, ab illis ferè exortas,[q] quæ intersepientib. mēbranis tanquā in omentū digeruntur. quū enim cordis inuolucrū cauā transmittit, ab illa uix aliquid mutuatur: quà aūt septo in hominibus cōnascitur, cōmunia cum septo uasa sibi uēdicat. [r]Neruos quoq; adipiscitur nimis quàm obscuros, ac ab illis dissectos, à quib.[s] recurrentes nerui iam pullularūt. Quod uerò cordi id sit quod dicitur, omnibus conspicuum esse arbitror: quū instar domus & arculę cuiusdā ac thecę cor luculentissimè amplecti, idq; intersepientiū membranarū beneficio sustinere uideatur. Preterea ut leuius esset, & unà durius, ex ualida ipsum extrui mēbrana, neminē quoq; ambigere putauerim. Cęterū an hominib. secundū naturam se habentib. inuolucrū id aquam cōtineat, quā serosi humoris modo in ipsius cauitate inter dissecandū repositā obseruamus, mihi nō admodū perspectū est. Quamuis nullā sanè humani cordis sectionē unquā aggressus sim, in qua non multā eiusmodi aquę quantitatē repererim: quocunq; etiā mortis genere, siue paulo, siue multo antè homo interijsset. etiā si adhuc maiorē copiam in mulieribus, quàm uiris animaduerterim: nisi illi natura admodū fuissent humida, aut aliàs serosis abundasset succis. Quinetiā minus ferè aquę in nuper mortuis adinueni, quàm in his à quorū sectione diutius tēperassem. Is cui Bononię cor uiuo eximi spectauimus, aquā etiam in inuolucro cōtinere uidebatur: uerùm id nō admodum cōmodè, utcunq; etiā nos tragœdiæ adiūgeremus, expēdere licuit. Patauij huius aquę intuendæ cupidi, pulsans adhuc cor cū pulmone reliquisq; uiscerib. ilico atq; ex his quos uiuos in quatuor partes dissecāt, exēptum erat, in proximā pharmacopolę officinā interdū deferri curauimus, ac in inuolucro aquam nonnullā reperimus. Viui canes, inuolucri cauitatē & cordis superficiem humectas habēt, in hisq; nulla diffluētis aquæ obseruatur quantitas: quum tamē notatu digna (etiāsi ferè semper mediocris) in aliquādiu mortuis canibus occurrat. In porcis uerò uiuentib. plus aquę quàm in canib. spectatur: uti etiam porci iam diutius mortui, illā utcunq; copiosam proponūt. Adeò ut de uiuorū aqua nihil asserere uelim: uerùm nullā penitus in illis cōtineri (ut hodie omnes ex spiritu in aquā post mortem cōuerso, hāc in mortuis reperiri cōtendentes affirmant) falsum esse noui. Quandoquidē (ut sæpe antea monuimus) mēbranæ nullis partib. cōnatæ, neq; inuicē hærentes, perpetuò madidæ ac lubricæ apparēt, ut oculi palpebrarumq; interior superficies. Ad hūc quoq; modum mēbranę cerebrū inuestientes, ubi mutuò insternūtur, & interna costas succingentis mēbranæ, & peritonæi superficies, ac iecoris quoq; & intestinorum, reliquarumq; partiū inuicem tantum accumbentiū, non uerò conna-

tarum

Quibus uasis ac neruis inuolucrum implicetur.

Inuolucri usus & constructionis ratio.

Cuiusmodi aqua in inuolucro obseruetur.

m 7 mus. ca. k, l, m, n. n 5 fig. à G ad F.
o Inferius L inter G & L.
p 3 fi. D, E. q 1 fig. O, O, Q.
r 3 fig. ca. 2 lib. 4 r. s eiusdem fig. m, p.

tarum superficies madorem lubrici contactus gratia semper commonstrant. Nunc aũt quum cor in cõtinuo uersans motu, neq; dũ uiuit animal unquã uel momento in ipsius, quod alioquin nõ mouetur, inuolucro quiescens, calidissimũ uiscus meritò cẽsetur, cur minus nõ madorẽ duntaxat, ut reliqua omnia, sed & aquam à Natura ipsi priuatim eiusdẽ usus gratia largitã nanciscetur?

DE CORDIS SITV ET FORMA.

Caput IX.

SITVM cordis in sua proportione ostendit ultima figura tertij libri: dein prima & secunda præsentis libri figuræ idem quoq; ostendunt, quamuis in illis cor suo inuolucro adhuc obtectum sit, ac inter membranas thoracis cauitatem intersepientes contineatur. In prima itaq; figura id ad L spectatur, in secunda autem ad inferius L & M, M. Porrò cordis formam ex quarta, quinta, & sexta figuris petere licet.

a 3 fi. C, D, E, F, G. b 4 fi. C, D. 6 fig. A, B. c 4 fig. E. 6 fig. C.

Cordis figura.

CORDIS situm formãq;, ipsius proximè enarratũ commonstrat[a] inuolucrum. Cor namq; pyramidalis etiã turbinatæ'ue quodãmodo figuræ uisitur, nuci pineæ utcunque responderis, quum scilicet ex latiore[b] basi in[c] mucronẽ (at paulo quàm nucis pineæ acutiorẽ, ac sinistrorsum ueluti detortum) sensim desinat, multoq; longius quàm crassum spectantib. sese offerat. Verùm interim humanũ cor, quod ad externam superficiem totam'ue ipsius molem attinet, nõ undiq; secundùm orbem æqualiter crassum occurrit. Sua enim latitudo profunditatem non secus excedit, quàm si quis cor in anteriore, posterioreq; sedibus egregiè comprimi, ac in latera prominere astrueret: instar mediæ, seu quæ utrinque aliam nucem commissam habuit, castaneæ quodammodo nucis. Hæc compresio in dextra potisimùm sede ita accidit insigniter, ut cor secundùm totam ipsius longitudinem inibi acutam potius, quàm semiteretem superficiem uideatur constituere. quum tamen auium & quadrupedum corda, non multo latiora quàm profunda spectentur, nucisq; pineæ aut turbinis imagini longè exactius, quàm humanum cor, accedant. Quod sanè discrimẽ Galenus scribere neutiquam præterijsset, si modò hominis cor perinde, ac simiarum canumq;, aggressus fuisset: hîc non segniter Naturæ expendens industriam, qua, quum homini breuis, sed latus, thorax necessariò obtigit, tot differentias molitur, quibus hominẽ in pectoris osis breuitate & amplitudine, & in pulmonis lobis, & uenæ cauæ ductu, & inuolucri cordis ad septum transuersum nexu & situ à quadrupedum fabrica differre ostendimus: & qua hîc rursus humanum cor secundùm proportionem multo simul latius & breuius, quàm in illis animalibus, peropportunè euasit. & quã denique præter cætera non uulgaria paucaque discrimina, alium cordis situm in homine, quàm quadrupedibus longo arctoque thorace donatis, reperiri docebimus: simulatque ea adhuc sermoni addiderimus, quæ de cordis forma insuper commemoranda ueniunt. Tota itaque exterior cordis superficies à basi ad mucronis usque extremum, impense læuis cernitur, nulli prorsus parti connata.[d] Coronalis tamen uenæ[e] propagines à cordis basi ad mucronem usque cum coniugibus suis arterijs excurrentes, paulo magis reliqua cordis superficie extuberant, inæqualitatemque modicam efformant: quum scilicet non tota sui corporis portione in cordis substantiam imprimantur. deinde & adeps, quo humanum cor plerunque abundat, aliquid etiam inæqualitatis adfert. Basis, propter uasorum egressum inæqualis utcunque cernitur. dextræ enim ipsius sedi dextra auricula simul cum[g] uena caua, &[h] arteriali uena committitur: in si-

d 6 fig. D. e 6 figu. E.

Cordis superficies qualis.

f 4 figu. L. 5 fig. B. g 4 fig. F. 5 fig. C. h 4 fi. G. 6 fig. L

nistra autem sede [i] læuam habet auriculam, & præter [k] arteriam uenalem, [l] magnæ quoq; arteriæ initium. Porrò cordis auriculas, uasa, ut & ipsorum orificia & mēbranulas, cordisque uentriculos seorsim ordine persequemur, cordis iam situm subnexuri, de quo dissectionum professores prolixè contendunt: his quidem id in sinistrum thoracis latus collocatum innuentibus, illis autem in medio, quòd ad dextrum ac sinistrum attinet. alijs uerò non ad hanc tantum positionis differentiam cor in medio esse placuit, uerùm & secundum thoracis anteriora & posteriora, deinde & superiora ac inferiora. alijs rursus hæc quidem omnia toti cordis moli, alijs autem duntaxat basi asscribentibus. Quòd autem in præsentia thoracem omnes appellent [m] quicquid costis & pectoris osse, & duodecim thoracis uertebris intercluditur, manifestum esse arbitror: quum alioquin si uniuersus corporis truncus cum Aristotele ipsis thorax hîc appellaretur, plurimum in cordis situ explicando aberrarent, quamuis alioquin ad ueram situs descriptionem non ualde accedant. Quandoquidem quadrupedibus, nō basis solùm, sed & cordis propemodum mucro in medio, quod ad dextrum & sinistrum spectat, continetur. Dein secundùm dorsi longitudinem basis uicinior longè est primæ thoracis uertebræ, quàm mucro ipsi duodecimæ. Insuper magis ab elatiore pectoris osis sede cordis basis remouetur, quàm mucro à pectoris osis [n] cartilagine gladij imagini comparata. adeò ut hac dimensione, quam in longitudine metimur, uniuersum cor mediam sedem nullis animalibus exactè occupet. Quod ad anteriora posterioraque attinet, omnibus animantibus cordis basis in medio ferè eius thoracis sedis, quam sibi uendicat, collocatur. Mucro autem in anteriora magis exporrigitur, non tamen pariter omnibus. Cęterùm hominis cor sua basi exactè, ut in reliquis animantibus, dextrę sinistræq; sedis medium obtinet, atq; quod ad anteriora posterioraque spectat, pariter sese habet. tantum enim à pectoris distat osse, quantum à uertebrarum corporibus abscedit. In thoracis autem longitudine, quæ posteriori sede duodecim constituitur uertebris, quintæ uertebræ corpus respicit. In anteriori uerò thoracis sede, quæ pectoris osis longitudine terminatur, elatior basis pars ad amusim mediam sedem sibi uēdicat, tantundem à iugulo remota, quantum ab ea osis pectoris sede, cui septum inseritur. A' basi, reliquum cordis corpus sensim in anteriora, & in sinistrum latus eousq; obliquè exporrigitur, ut mucronis posterior pars magis ad pectus antrorsumque quam ipsum basis centrum uergat, utque dextra etiam mucronis pars in sinistrum magis ipso basis centro protensa, medium pectoris osis in sinistrum excedat, ipsumque mucronis centrum sextæ & septimę costarum sinistri lateris cartilagines respiciat, quà pectoris osi coarctantur. Præsentibus terminis quibus cordis situs comprehenditur, illius quoque magnitudo innotescit: quę sanè homini, ut & cerebrū ac iecur, quàm cæteris animantibus ex proportione obtigit grandior. Neque id solùm homini peculiare est, uerùm & illi quoque cor septi transuersi neruosę parti in lęuo latere, cui cordis inuolucrum magno spacio [o] adnascitur, quàm proximè accedit: secus longè quàm canibus & simijs, quibus cor magno interuallo à septo remouetur: adeò ut Galeni de cordis situ sententiæ canibus ac simijs, non uerò hominibus, conueniant: præcipuè quum cor in thoracis medio, contrà Veterum placita, repositum contendit. neque eius omnino memor est, quod in septimo de Administrandis sectionibus, de cordis uertice prodidit.

Cordis situs.

Cordis magnitudo.

[i] 16 figu. P. [k] 16 figu. G. [l] 16 figu. O. [m] 1 & 2 li. ca. 19 li. 1. [n] 2 figu. S. [o] à G ad F 3 fig.

DE COR-

DE CORDIS SVBSTANTIA.

Caput X.

Cordis ſubſtantia quoad fieri licuit, illis potiſsimùm figuris delineatur, quæ id quouis pacto diſſectum referunt: ut ſeptima, & quatuor illi proximè ſequentes.

PRAECIPVA cordis ſubſtantia carne conſtat, muſculorum carne paulo minus rubra, & duritia ac denſitate fibrarumq; quo intertexitur genere ab illa plurimũ diuerſa. Cordis enim caro lõgè durior exiſtit, & dẽſior, ac ueluti iniurijs ferendis pertinacior, & uario deniq; robuſtiſsimarum fibrarũ genere donata. quum interim unius muſculorum ſedis caro unicã tantum fibrarũ ferè ſpeciem, eamq; ſparſim ſatis diſſeminatam obtineat. Porrò ſpecies fibrarum, quæ cordis carne cõtinentur (non enim de membranarum uenæ cauæ & uenalis arteriæ orificiorum[a] fibris modò agimus) haud æquè ac muſculorũ conſpicua eſt: quandoquidẽ nullum prorſus inuenias muſculum, qui uel citra multam diſſectionem ilico atq; detectus eſt, fibrarum ſuarũ differentiam nõ aliquo ſaltem pacto demonſtret, eam inſuper accuratius proponens, ſi fortè coctus uel crudus unguibus aut cultro diſcerpitur: quum interim compactiſsimarum cordis fibrarũ ſitum & ſeriem coniectura potius quàm ſectione aſſequamur. Quouis enim modo cordis carnem aut elixam aut crudã rectis uel obliquis uel tranſuerſis ſectionibus aggrediaris, uel utcunque lubet eandem unguibus dilaceres, uix unquam cordis notatu dignam portionem ſecundùm unum duntaxat fibrarum genus diuelli poſſe obſeruabis, at omnẽ carnis partem diuerſis multiplicibusq; (ſed tranſuerſis potiſsimùm) fibris abundare aſtrues: non enim in corde, ut ſanè in ſtomacho, uentriculo, inteſtinis, & ipſo etiam diſtento ad fœtum utero, ſectionis beneficio fibrarum ſitum adinuenire integrum eſt. Quanquam interim triplex fibrarũ genus à Natura cordi largitum eſſe, nobis perſuadeamus, quum ob uarium & rarum quem in illo uidemus fibrarum implexum, & nullum ſimplicem earundem ductum: tum etiã propter manifeſtam cordis functionem, quam fibrarum in primis, ut mox dicturi ſumus, auxilio perfici opinamur. Cæterùm etſi ratio fortaſsis ſuaderet rectas fibras, quibus attrahendi facultas tribuitur, intimas, & deinde his obliquas, quæ in alijs organis naturali motu agentibus retentioni præeſſe creduntur, poſitas eſſe, & extimam ſedem tranſuerſas ac orbiculares, quæ expellunt, obtinere: non tamen cordis fibris eum ſitum aſſcribere poſsimus, quum ſectio ipſa triplex hoc fibrarum genus inuicem commiſceri oſtendat, & nunc rectas, nunc obliquas, nunc tranſuerſas, & rurſus rectas & obliquas & tranſuerſas perinde ferè commonſtret, ac ſi tres priores differentiæ ſingulis uentriculis peculiares eſſent, poſteriores uerò toti cordi ambobusque uentriculis ſimul dedicarentur. Appello autem in corde rectas fibras, quas in eo perquàm elixato, ex ipſius baſi ad mucronis ipſius uſque centrum deduci, tam per cordis uentriculorum ſeptum, quàm reliquam ſedem cõſpicimus. tranſuerſas autem, quæ orbiculatim & unà tranſuerſum cor uentriculoſque ambiunt: obliquas uerò, quæ quidem orbiculatim cor uentriculoſque amplectuntur, at obliquè ſecundùm cordis longitudinem procedunt. Suntq; hæ in duplici differentia. Aliquę etenim in dextro cordis latere baſi ſunt uiciniores, in ſiniſtro ipſi mucroni: aliæ aũt in dextro latere mucronẽ magis reſpiciũt, in læuo baſim. Atq; his ſanè fibris pro cordis mole, ſi eã ſcilicet ad muſculũ conferas, perquã numeroſis, & carne has cõtinente amplexãteq;, potiſsima cordis

Cordis caro.

Cordis fibræ.

[a] *17 figu. N. membranarũ K, L, M. & 9 fig. G, G. membranarũ E, F.*

ſubſtantia conſtituitur, cui eadẽ ferè cum muſculorũ uentrium ſubſtantia accidit cõpoſitio. Vt enim fibræ in muſculis carnẽ undiq; habent circũpoſitam: ſic & cordis fibræ peculiari ipſis carne continentur, fulciunturq́;. Quæ porrò per uniuerſum cor fibrarũ & carnis ſimul ſit craſsities, ab alijs ſanè parum animaduerſa, tunc demũ opportunè explicabitur, ubi cordis uentriculos oratione complexi fuerimus. In præſentia aũt ſuffecerit, carnis fibrarumq; cordis uſum, quęq; inſuper adhuc ad cordis ſubſtantiã ſpectant, adijcere: ac pariter innuere, cordis carnem in mucrone quàm in baſi ſpiſsiorẽ ſolidioremq; apparere. Nõ ob hoc ſanè (ut Galenus arbitratur) ne hîc cor in ſuis cõtractionibus pectoris os accedens, facilius læderetur: uerùm quòd ea cordis pars tenuis ſit, & quòd ad eam fibrarũ rectarum concurſus perficitur, qui carnẽ mucronis, & ſi aliàs à reliqua nõ differat, cõpactiorem cõmonſtrat, ad eũ prorſus modum quo plerunq; ſolidiorẽ carnem in muſculi capite, aut tendinis principio uidemus, quàm in muſculi uẽtris medio, ubi fibræ nõ adeò atq; in illis locis compactę, ab inuicẽ magis dirimuntur. Carnis itaq; cordis nõ poſtremus uſus, cum muſculorũ carnis uſu in fibrarũ firmatione correſpõdet. Quòd uerò propria peculiariq́; ipſius ſecundùm iuſtitiam temperie, ac eſſentiali pariter forma, ad præcipuas cordis functiones, quæ in ſanguinis emutatione, & uitalis ſpiritus apparatu, potiſsimũ conſiſtunt, opituletur, imò primarius harũ functionum autor ſit, ex aliorum uiſcerũ ſubſtantia ratiocinamur. Cæterùm cordis fibræ alteri ſubſeruiũt muneri, quo cor ſcilicet tantiſper dum uiuit animal, & dilatatur & contrahitur, & aliquandiu inter contractionẽ dilatationemq́; quieſcit. Quemadmodum igitur cordis fibræ cum muſculorũ fibris nõnulla in cõpoſitione ſortiuntur cõmunia, ſic etiã ut & illæ motui famulãtur, ſed prorſus diuerſo. Muſculorũ enim motus arbitrarius eſt: cordis uerò naturalis, ac abſque laſsitudine, inſcrutabili rerũ Opificis induſtria penè indefeſſus, arbitrioq; noſtro minimè ſubditus, neq; ex cerebri neruis, ut muſculorũ motus, ulla ex parte dependens. Porrò cordis dilatationẽ, quę mucronis ipſius ad baſis centrum eſt attractio, & omnium laterum cordis diſtentio, rectæ efficiunt fibræ, mucronem uerſus baſim cõtrahentes. Quod ſanè ita perficitur, ac ſi uimineo circulo orbiculatim eademq́ue ſerie cõplurimas iuncorũ ſcirporum'ue radices connecteres, & mucronib. illorum ſimul collectis, uelut pyramidẽ quandam efformares, ac demũ funiculum ex illius uerticis medio per circuli centrũ dimitteres, quo deorſum tracto, pyramis breuior, intusq; multo capacior (iuncis nimirum in exteriora, ac in latera ab inuicẽ diremptis ac ſecedẽtibus) redderetur. Hinc ſiquidem cordis dilatationem cõdiſcere quàm optimè liceret: quippe uimen quodãmodo cordis baſi reſponderet, iuncorum autem collectio cordis mucroni: deinde iunci ipſi & funiculus ille rectis fibris congruerent. iunci quidẽ illis reſponderent fibris, quę in cordis lateribus & anteriùs & poſteriùs conſiſtunt: funiculus autem illis conferretur fibris, quę in cordis carneo[b] ſepto inter duos ſinus poſito frequentiſsimæ habentur. quanquã quod omnimodam cum rectarũ fibrarum motu ſimilitudinẽ obtineret, nihil confingere poſsimus. Tranſuerſarum aũt ſeu circularium fibrarum actionem ad aliquid referre, facilius uidetur. hæ enim cordis contractioni in primis præſunt, quę mucronis ipſius à baſi eſt diſceſſus, & quędã cordis productio, quam illæ moliuntur fibrę, quoties laxatis rectis impenſiùs arctantur colliguntúrq́;, haud ſecus quàm ſi prius cõtractum in pyramide illa funiculum iam laxes, ac manibus aut alio circulo in medio pyramidis iuncos introrſum comprimas, itaq; illius cauitatẽ minuas, & interim tamen proceriorem reddas. Nunc uerò quî

Carnis cordis uſus.

Fibrarũ uſus.

b 8 fig. H, H. 9 fig. K. 11 fig. I, literæ H & G.

rò quî

rò quî obliquæ fibræ quieti pręsint, hoc est aliquātisper, prout cordis functionibus ex usu cēsetur, simul cū aliis fibris ad cōtentas materias undiquaq; se cōtrahant, imaginari nō est arduū: præcipuè si diuersos cordis pulsus in uiuo ani mali examinaueris. Quod sanè facturus es iucundissimè ea administratione, qua septimo libro totiq; adeò operi finis imponetur. Cæterùm cordis fibras interim non motuū cordis dūtaxat opifices esse uulgo arbitramur, uerùm rectas ad attractionē, ad expulsionē transuersas, & ad retensionē obliquas cōducere, etiā nobis persuademus. Pręter cordis carnē & fibras,[g] uenę substantiam ipsius enutriētes, &[h] arteriæ innatū suę substātiæ calorē fouentes, hîc etiā enumerandæ ueniūt: ipsa uidelicet coronalis uena, & duæ coronales arteriæ per cordis substantiam quasi musculorū uasa distributæ. Quis uerò uenæ arteriarumq; coronaliū sit ortus ac series, in tertio libro abundè cōplexi sumus. Quare cordis[i] neruulo sermoni quoq; addito, ad cordis tunicā est accedendum: ac eum quidē neruulū in quarto libro à sinistro sexti paris cerebri[k] neruo depromi retulimus, quādo ab illo, ubi sinistri lateris recurrentē neruum cōstituit, sobolem deriuari diximus, quæ cordis inuolucri basim penetrās, & sinistro[l] uenæ arterialis lateri posterioriq; sedi exporrecta, in cordis basim (oppidò quàm obscurè) pertinet. Verùm cordis, de qua hîc agimus, tunica illi mēbranæ prorsus correspōdet, quæ musculorū uentrib. pertinaciter obnascit, tenuissima nimirū mēbranula, quę à musculorū substātia plenè diuelli neqt. Eiusmodi nāq; mēbranula cordis extimæ superficiei circūnascitur: & in hominibus, idq; præcipuè ad cordis basim, durioris adipis copia huic adnutritur. aliquādo etiā per reliquam cordis superficiē ad mucronē usq; secundū uenarum & arteriarum per cordis superficiē[m] progressum ipsi mēbranulæ adeps perinde adnascitur, ac[n] omentū & mēbranas thoracē intersepientes secundū suorum uasorū potius ductum, quàm reliqua sede, copiosiorē adipem proponere nouimus. Integrū modò esset & ad cordis substantiā referre[o] tres mēbranas uenæ cauæ orificio, &[p] duas arterię uenalis orificio pręfectas, deinde & cordis[q] auriculas, &[r] quatuor sua, pręter ipsum circunuoluētes uenas arteriasq;, uasa: nisi nūc tēpestiuiùs foret, singula seorsum priuatis Capitib. recēsere. Pari quoq; ratione, & cordis[s] os cartilaginosa'ue ipsius substātia hîc esset recensenda, nisi & hāc primo libro in reliqua ossium cartilaginumq; historia essemus persequuti.

Cordis substantiæ peculiares uenæ & arteriæ.

Neruulus cordis.

Tunica cordis substantiæ obnata.

Cordis adeps.

Quæ insuper ad cordis substantiam referuntur.

g 6 fi. D. 7 fi. G. & fi. ca. 6 li. 3 E. h 6 fi. D. 10 fig. E, E. et fi. ca. 12 li. 3 B, B. i 6 fig. b. k 6 fi. d, cōstituens f et g. g. l 6 figu. I.

m 4 fig. L. 6 fig. E. n In 2, 3, & 4 fig. li. 5. o 7 fig. K, L. M. p 9 fi. E, F. q 4 figu. I. & K. r 5 fi. C. dein 6 fi. N, I, G, O. s 7 fi. ad D, D. 10 fi. ad S, S.

DE CORDIS SINIBVS, SEV VENtriculis. Caput XI.

SEPTIMA figura & octaua dextrum cordis uentriculum apertum proponunt, nona autem & decima sinistrum: undecima, quæ cor transuersim dissectum oculis subycit, fabricæ uentriculorum etiam ostendendæ plurimùm iuuat.

QVO'NAM pacto cordis uentriculi hominibus, ac proinde & reliquis animalib. pulmonē habentibus cōformentur, quoq; constent numero, nūc subiungam, sermonem à Galeni cum Aristotele de illorū copia disceptatione omnino cohibens. Humanum itaque cor intus duas insigniter amplas obtinet cauitates, secundùm cordis latera sitas: unde etiā[a] unam uentriculū sinum'ue dextrū,[b] alteram sinistrum meritò nuncupamus. Horū dexter sinistrū amplitudine uincit, amboq; inuicē forma plurimùm uariant. Dexter nanq; magis deorsum ad cordis[c] mucronem ipso sinistro descendēs,[d] cauitatē instar crescentis lunæ paratam adipiscitur: quàndoquidem dextro ipsius latere, anterioriq; & posteriori sede instar

Ventriculorū numerus & situs.

Forma dextri.

a Patet in 7 et 8. et G, G in 11 fig. b Patet in 9 et 10 & H, H in 11 fig. c 4 fig. E. 6 fig. C. d Hanc maximè ostendit 11 fi. ad G, G.

inſtar exterioris ſemicirculi, aut ita extructi camerati ſedis cõuexa eſt, exteriori cordis in his regionib. ſuperficiei, quę gibba eſt, reſpondens: in ſiniſtro aũt latere huius dextri ſinus cauitas internæ fornicis aut ſemicirculi ſedis ritu, caua cernitur, propter cordis uentriculorũ[e] ſeptum ſemiorbis modo dextra ipſius ſuperficie in dextri uentriculi amplitudinem protuberans. Perinde ac ſi creſcentis lunæ corpus ipſa eſſet cauitas, ac exterior quidẽ lunæ pars à dextro circumſcriberetur conſtitueretur'ue cordis latere. interior aũt eius lunæ pars ex cordis uentriculorũ ſepto huc, uti diximus, protuberante, cõſtaret. Atq; hanc formam dexter cordis uẽtriculus à baſi ad mucronẽ uſq; ſeruat, ſimul cũ cordis effigie ex latiori baſi anguſtior redditus. Siniſter uẽtriculus ampla incipit baſi, ſenſimq; in arctũ uerſus cordis mucronem deſinit, cauitatẽ inſtar coni, quod ad totam ſuperficiẽ ſpectat, orbicularẽ obtinens. Cordis nanq; uẽtriculorum[f] ſeptũ[g] ſiniſtro ipſius latere, quo ſiniſtri uẽtriculi dextrũ latus efformat, concauum, nõ uerò ut[h] dextro latere gibbũ extuberanſq; uiſitur, & parẽ craſſitiem naturãq; cũ cordis[i] ſubſtantia ſiniſtrũ latus & anteriorẽ poſterioremq; ſiniſtri uẽtriculi ſedes cõſtituente obtinet: itaq; prorſus ſe habet, quaſi ſiniſtri uentriculi potiſsimùm gratia cor cõſtitueretur, ac ut dexter uẽtriculus fieret,[k] tenuis quædam cordis ſubſtantia dextro ſepti lateri adnaſceretur.[l] Vniuerſa namq; cordis ſubſtãtia, præter uentriculorũ ſeptum, dextri uẽtriculi amplitudinem cõſtituens, tenuis admodum eſt: quę aũt ſiniſtrum uentriculũ orbiculatim ambit efformatq;, dextri uẽtriculi ſubſtantiã multis numeris craſsitie ſuperat, & undiq; ęquè craſſa uiſitur, pręterquã in ipſa baſi: ubi uaſorũ illinc prodeuntium dehiſcentiũq; gratia, cordis carnea ſubſtãtia tanta amplitudine deficit, quãta orificiorũ eſt amplitudo. Vtriuſq; uẽtriculi[m] ſuperficies perquàm inęqualis eſt, & multis quaſi foueis in carneã ſubſtantiam penitius impreſsis obſita. Neq; iſtæ ad latera tantũ cõſiſtunt, quibus dexter uẽtriculus ſiniſtrũ reſpicit, uerùm (etſi interim ſecus cęteris omnib. Anatomen profitentibus uiſum ſit) per uniuerſam prorſus uentriculorũ ſuperficiem, nõ ſolùm in nuper occiſis animantibus, ſed perpetuò, tãtiſper dum cor ipſum ſeruare uolueris, apparentes, neq; unquã uel in exiccato corde cõniuentes. Vtcũq; interim hæ foueę ſint cõſpicuę, nullę tamen, quod ſenſu cõprehendi poteſt, ex dextro uentriculo in ſiniſtrũ per eorundẽ uentriculorũ ſeptũ permeãt: neq; etiã mihi meatus uel obſcuriſsimi occurrũt, quibus uentriculorũ ſeptum ſit peruiũ, quãuis illi à diſſectionum profeſſorib. enarrẽtur, quũ ſanguinẽ ex dextro uẽtriculo in ſiniſtrum aſſumi perſuaſiſsimũ habẽt. Vnde etiã fit, (quemadmodũ quoq; alicubi monebo apertius) de cordis hac in parte officio, me haud mediocriter ambigere. Cęterùm præter inęqualitatẽ quã foueę in uentriculorũ ſuperficieb. efformãt, quæq; in ſiniſtro uẽtriculo nõnihil inſignior eſt, ambo[n] carneas quaſdã explãtationes proceſſus'ue intus nanciſcuntur, qui teretes ſunt, & graciles, & in[o] fibras mẽbraneas ceſsãt, humiliori ſedi[p] membranarũ in ipſis uẽtriculis poſitarum cõtinuas. Cernuntur aũt carnei hi proceſſus potiſsimùm ad uẽtriculorum mucronẽ, humiliorem'ue ſedẽ: eoſq; ad fibrarũ quas cõtinent robur facere oſtendã, quũ ſecundo ab hoc Capite membranarũ cordis orificiorũ naturam perſequar. In utriſq; enim uẽtriculis[q] duo habẽtur orificia, & totidẽ uaſa in eminentiori uentriculorũ ſede, atq; adeò in cordis baſi occurrẽtia: & ſubſtantia, quum unum quidẽ uenoſum, alterum aũt arterioſum ſit, differentia. Deinde ambobus uentriculis[r] mẽbranæ quędam inſunt, quas uaſorũ orificijs paulo pòſt pręfici commemorabimus. ac in dextro quidẽ uentriculo tres habentur, uenæ cauę os ſpectantes: in ſiniſtro autem duæ, uenalis arterię origini connatæ,

Forma ſiniſtri. — *Ventriculorũ ſuperficies.*

e 11 fi. I, I, 8 fig. H, H.
f 11 fig. I, I.
g 10 fig. R,
h 8 fi. H, H.
i 9 fi. M, M 10 fi. Q, Q
k 7 fig. Q, R.
l Hoc è nulla fig. ſpectabis melius, quàm ex undecima.
m Hæc illis figuris obuia eſt, quibus uentriculi ſpectantur.
n 7 fig. O, O. 9 fi. H, H. 10 fi. N.
o 7 fi. N. 9 fi. G, G. 10 fig. M.
p 7 fi. K, L, M. 9 fi. E, F.
q 7 fi. C, C, C. 8 fig. C, D in dextro uentriculo. In ſiniſtro aũt 9 fi. C, C. & 10 fig. A.
r 7 fi. K, L, M, in dextro. In ſiniſtro E, F figu. 9.

connatæ, adeò ut & hinc uētriculis quædam exurgat differentia, quemadmodum etiam & ipso usu, & quam continēt materia inter se differunt. Porrò usum uentriculorum unà cum cordis uasorum & orificiorum & membranarum &[a] auriū usu, priuato Capite meritò pertractabimus, quòd hæc simul omnia cordis functionibus famulentur: quas, nisi harū partium constructione plenius descripta, recensere absurdum foret.

a 4 fi. I, K.

DE CORDIS VASIS, ET EORVNdem orificijs. Caput XII.

CORDIS uasis eorundemq; orificijs spectandis pleraq; conducunt figuræ: ac quinta quidem præcipuè uenam cauam proponit ad characteres C, D, F. Sexta autem uenam arterialem I insignitam, & arteriam uenalem G notatam, & magnam arteriam O indicatam ostendit. Cæterùm septima cauæ uenæ commonstrat orificium ad C, C, C. Octaua arterialis uenæ orificium ad C, D. Nona uenalis arteriæ orificium ad C, C. Decima magnæ arteriæ orificium ad A.

Cordis uasa quot, & quæ.

SVPERIORI Capite, quatuor cordis esse uasa, & totidē orificia, obiter innuimus. Ac in uasorū quidē numero sunt, uena caua, uena arterialis, arteria uenalis, & magna arteria: quæ omnia singulis ad cordis uentriculos spectantibus donantur orificijs.[a] Vena igitur caua ad dextrū cordis latus dextrumq; uentriculum refertur: num uerò ab illo in hominibus originem ducat, non admodum contentiose friuolis quibusdā propositis autorū suffragijs, aggrediendū duxi, quum sectione (ut rationes subticeā) in natis hominib. nihil aliud quàm cauę ortum à corde pendere (non secus ac reliquorum trium uasorum) queam colligere. Atq; idem de fœtibus, quoad hactenus illorum sectioni incubui, fateri cogor: non interim Galeni sententiæ passim mihi reclamantis ignarus. Quæ enim is de uenæ cauæ principio in sexto de Hippocratis & Platonis dogmatibus contra Aristotelis placitum adducit, omnia in illū (si modò id quis proposuisset) retorquere esset quàm facillimū. Nisi fortè illi cum Galeno conueniret, quod iecur sanguificationis officinam esse, haud falso enunciauerit. quanquā etiam Achillem hūc, pręter quędā alia, arterię uenosæ principiū deturbaret. Ex dextro itaq; latere dextri cordis uētriculi ad humiliorē ipsius basis sedē, uena caua[b] amplo patētiq; admodū orificio exoritur, ac ilico ab exortu (qui totius uenæ capacitatem amplitudine multū superat, ac uelut extuberās ad cordis substantiæ terminos,[c] circulus uisit) sursum ad iugulū, & deorsum uersus septū[d] contendit: non aūt, ut quispiā fortè arbitraretur,* uno caudice ab ipsius exortu aliquousq; dextrorsum incedēs, in duos trūcos magnę arterię[e] modo dirimitur, quum dextro basis cordis lateri instar recti pali attēdatur, ac suo ueluti sinistro duntaxat latere uena ex dextro uētriculo enascatur, ac facilè citra aliā diuisionem (quod interim arteriæ magnæ ex cordis basis cētro quodāmodo prodeunti negatū est) cordis inuolucrum permeet, sursumq; & deorsum prorepat. Neq; profectò alia cauæ exortus, aut si mauis cū Galeno dicere, insertionis est species, quàm originis trium reliquorū uasorū cordis uentriculos spectantiū. Cæterùm quónā pacto toti anteriori cauę exortus sedi secundùm illius longitudinē[f] dextra cordis auris adnascatur, in eo quod de cordis aurib. subnexuri sumus Capite, audies.[g] Vena arterialis dextro etiā cordis uētriculo asscribitur, estq; ea uena, quam quidem quòd sanguinem in pulmonē defert, uenæq; prorsus uicem gerit, Venam: quòd uerò arterię corpus nanciscitur, Arterialē appellari antea diximus. Hæc multo minori quàm caua[h] orificio ex dextri uētriculi basis ele-

Vena caua.

a Tota fig. cap. 6 lib. 3 hic autem 5 fig. C, D, F.

b fi. ca. 6 li. 3 D. 7 figu. C, C, C.
c 7 fi. H, H, H.
d 7 fi. A, B. aut D, E.
** ut in 1 figura earū que 6 cap. lib. 3 inseruntur.*
e ut 6 fig. O in P & R.

f 5 fig. B. 7 figura F.
g 1 fi. ca. 15 li. 3. 6 fig. I. 12 figu. C.
h 8 fig. sub E, F, G.

Vena arterialis.

basis elatissima parte iuxta dextrum latus uentriculorum[i] septi enascitur, & magnae[k] innitens arteriae, sinistrorsumq; nonnihil suo caudice inclinans, tandem in[l] duos truncos disscinditur: quorum dexter ad sinistrum latus caudicis magnae arteriae, posterioremque eius caudicis sedem dextrorsum reflexus, in[m] dextros pulmonis lobos digeritur, sinister uerò in[n] sinistros. Porrò[o] uenalis arteria, quam in tertio libro pariter cum arteriali uena persequuti fuimus, atque etiam ab usu, quòd aerem continet deducti'ue, Arteriam: à substantia autem, quòd uenarum corpori respondet, uenalem nuncupari retulimus: inter sinistri cordis uentriculi uasa connumeratur: ac ut uenarum corpus adipiscitur, ita quoq; ex molliori eius uentriculi sede principium ducit. Ex sinistro enim sinistri uentriculi latere ad eiusdem uẽtriculi basis demisiorem partem, simili penitus modo quo caua ex dextro uentriculo, uenalis arteria[p] patenti admodum orbiculariq; orificio enascitur, ac statim etiam ab ortu, aut in ipso potius ortu, in[q] duos truncos deriuatur: quorum dexter sub cordis basi productus, in dextram pulmonis sedem dispergitur, sinistro interim in sinistrã pulmonis partem exporrecto. Quínam uerò anteriori quoq; exortus uenalis arteriae sedi[r] sinistra cordis auricula committatur, secundo ab hoc Capite, diligenter commemorabimus.[s] Quartũ uas, quod adhuc enarrationi deest, quartumq; cordis constituit[t] orificium, magna censetur arteria, pari ratione ex sinistro uentriculo, qua arterialis uena ex dextro, principium ducẽs. Ex dextro enim elatissimae sinistri uentriculi sedis latere, & ex cordis basis ueluti centro, arteria magna enascitur, aliquousq; rectà[x] sursum sub uenae arterialis caudice tantisper prorepens, donec cordis inuolucrum permeans, in duos disscindatur truncos: quorum unus corporis superiora, alter inferiora petit. Atque ita profectò durorum crassorumq; uasorum, ipsius nimirum arterialis uenae, ac arteriae magnae principia adeò inuicem correspondent, ut sinistrum arterialis uenae latus dextro arteriae magnae lateri in ipsa origine adnatũ sit, amboq; uasa hîc ex eminentissima cordis uentriculorum septi sede commune principium radicemq; possideant: quod eousq; quibusdam animalibus, quanquam non homini, indurescit, ut id Galenus reuera os esse affirmet. Caeterùm[y] iste in sinistro cordis uentriculo ad septi eminentissimã sedem, adeoq; ad magnae arteriae orificium ascensus post dextram orificij uenalis arteriae membranam inter dissecandum latens conscendensq;, Aristoteli imposuit, ut inibi tertium cordis uentriculum constituerit, illum arteriae magnae principium esse recensens. quod sanè multo minus incusandum uenit, quàm quod uentriculorum cordis numerum pro animalium mole uariari scripserit. Quanquam nõ mediocriter quoq; pendendum ueniat, Galenum in sexto de Partium usu libro, arteriae magnae orificiũ amplius esse uenalis arteriae orificio, asseruisse: quum scilicet hoc illo longè amplius cernatur. Neq; simpliciter Galenus magnae arteriae orificium, uenalis arteriȩ contulit orificio: sed id cȩteris etiam omnibus cordis orificijs latius ampliusq; esse cõtendit, adeò in Aristotelis dogmata incitatus, ut non animaduerterit uenae cauae orificium uel triplo amplius arteriae magnae orificio inueniri. Quandoquidẽ uerò[z] uenalis arteria mox in ipso ortu bipartitur, ac nullo ferè ductu indiuisa prodit, nonnulli dissectionum professores ipsius orificium tanquam geminum aliquod explicuisse, itaque plura quàm quatuor cordis orificia enumerasse uidentur. Vti etiam fortè orificiorum numerum illi insuper auxerunt, quibus uera uenae cauae[a] orificij uenaeq; cauae mox in ortu diuisionis constitit ratio. Eiusmodi namq; aliquid ex septimo de Administrandis sectionibus libro colligendũ existimo, quum Galenus Herophy-

Venalis arteria.

Magna arteria.

Lib. 7 de Administ. section.

Lib. 3. de Partibus animal. cap. 4.

In orificiorum numero recensendo Anatomicos uariare.

i 6 fi. E, E.
k 10 fi. L
l 6 fig. supra O.
l 6 fi. L, K.
m 3 fi. L, H. 6 fig. i, k.
n 6 fig. l, m.
o 2 fig. cap. 15 lib. 3. 6 fig. G.
p 9 fig. D, D. & 12 figu. D.
q 2 fi. ca. 15 lib. 3 K, L.
r 6 fig. F.
s figura ca. 11 li. 3. 6 fi. O.
t 10 fi. A.
u 10 fi. S, S.
x 6 fig. O. sub I.
y 9 figu. L sub E.
z 2 fig. cap. 15 lib. 3 H ut K, L.
a 7 fig. C, C.

Herophilum quidpiam illius Erasistratiq; sententiæ repugnans, censuisse indicat. Nisi etiam forsan nonnulli ampliorem orificiorũ numerum proponentes, non illi proximo orificijs diductui, aut uicinissimæ illi uasorũ bipartitioni animum adhibuerunt: uerùm ipsis cordis[b] auriculis, quarum una uenæ cauæ orificio,[c] & altera arteriæ uenalis orificio adnascitur: ita singulis auriculis singula ascribentes foramina, seu orificia. utcunq; interim[e] auriculæ extra orificij uasorum circulum, atq; adeò extra cordis uentriculorũ cauitatem & amplitudinem consistere, ipsisque etiam auriculis sinus cauitatesq; potius quàm orificia ascribi oportere, non multo pòst docebitur.

b 5 fig. B. c 6 fig. F. e 7 fi. F cõsistit extra H, H, H. Et in 9 fi. I cõsistit extra D, D.

DE VNDECIM MEMBRANVLIS QVAtuor orificiorum cordis. Caput XIII.

HAE membranæ seriatim in septima, octaua, nona & decima figuris occurrunt. Septima namq; tres proponit, uenæ cauæ orificio præfectas, ac K, L, M insignitas. Octaua tres, in uenæ arterialis orificio positas, & E, F, G notatas. Nona duas uenalis arteriæ orificij, E & F indicatas. Magnæ autem arteriæ tres membranæ, in decima B, C, D insignitæ proponuntur.

EA CORPORA cordis mẽbranas nuncupamus, quæ cordis uasorum radicibus, ipsorum'ue exortibus adnata, colore, substantia, crassitie, prorsus membranæ existunt, materierum regurgitationibus (quantum cõiectura assequimur) præfectæ. Sunt porrò hæ omnes undecim numero: ac tres quidem singulis trium uasorũ orificijs, duæ autem duntaxat uni quarto'ue orificio adnascuntur. Vena caua[a] suas membranas, ut modò subiungam, locatas obtinet. Ipsius initio, quod uelut extuberans in cordis substantia, ex qua prodit,[b] circulus est.[c] alius membraneus circulus proximè adnascitur, qui pari prorsus modo ac cauæ initium, ex cordis substantia principium ducit: & quemadmodum illa ab ortu extrorsum è cordis uentriculo fertur, ita quoq; membraneus hic circulus introrsum, inq; dextri uentriculi amplitudinem procedit. Insuper ut uena caua ilico à cordis substantia abscedit, solo exortu (qui breuissimus est) illi adnata: sic etiam membraneus iste circulus minima amplitudine cordis substantiæ hìc adnascitur, ilico ab illa abscedens & exacta, & solida, citraq; insignem crassitiem ualida apparens membrana. Hæc in uentriculi cordis amplitudinem deorsum ducta, non procul à principio in[d] tres ueluti processus membranulas'ue scinditur, quæ ex ampla basi in obtusum mucronem desinunt, à semicirculi conuexo uix differentes. Mucro autem harum membranularum paulo supra mediam uentriculi dextri longitudinem cessat: & ipsæ nulla ex parte, quàm circulari totius membranæ exortu, cordis substantiæ adnascuntur. Verùm ex tota inferiori tamen trium membranularum sede (quæ reliquo ipsarum corpore nonnihil crassior ualidiorq; efficitur)[e] fibræ quædam frequenti serie prodeunt: quæ deorsum per uentriculi amplitudinem ductæ, uentriculi lateribus iuxta ipsius mucronem adnascuntur: non quidem duntaxat, ut Galenus innuit, ad uentriculorum cordis[f] septum, at etiam ad reliquam uentriculi mucronis (uti iam diximus) circũferentiam. Omnis namq; inferior membranularum pars illi uentriculi mucronis sedi fibras exporrigit, quæ ipsi è directo constituitur. Hæ fibræ, quà membranulis committuntur, excarnes sunt, & cordis substantiæ suis lateribus minimè adnascuntur: uerùm deorsum ad uentriculi mucronem uerticem'ue perductæ, suis tantum finibus illi implantantur, prius aliquousq;[g] carnosa substantia adauctæ, suffultæq;

Mẽbranarum numerus.

Caua membrana.

a 7 fig. K, L, M. b 7 fig. H, H, H. c Erit totum corpus K, L, M insignitum in 7 figura. d 7 fig. K, L, M. e 7 fig. N. f 8 fig. H, H, H. 11 fig. I. g 7 fig. O, O.

tæq; : ac non aliter profectò apparentes, quàm si carneæ in cordis uentriculo essent uirgulæ. Hæc itaque membrana, propter tres membraneos ab ipsa eductos processus, trium uenæ cauæ orificij membranularum loco enumeratur. Quia autem processus illi, quum clauduntur, & inuicem conniuent, spiculorum sulcis structura similes existunt, Græci τριγλώχινας, quasi trisulcas diceres, eos appellauere. Quum enim tres membranei illius circuli processus inuicem eregionè sui centri coeunt, formam effingunt triangulari cuspidi non absimilem, illique potissimùm, quo in telis Turcæ utuntur, qui triangularem quidem efformant cuspidem : sed quo minus oblongum illud ferrum grauaret, utque anguli acutiores redderentur, ipsi inter duos angulos sulcum elimant : adeò ut cuspis ex basi in mucronem desinens, simul tres angulos, & totidem sulcos ostendat. uti etiam hîc in corde fieri animaduertes, dum inter dissecandum, tres membraneos processus inuicem suis mucronibus committes. Cæterùm si totius membranei corporis cum ipsius processibus & fibris adaperti similitudinẽ petis, eam ex coronæ forma quodãmodo sumes, quam regum capitibus antiquitatẽ insculpsisse, in illis quæ Romæ effodiuntur imaginibus uidemus. Porrò quemadmodũ [h] uenalis arteria, uenæ cauæ tum corpore, tum intromittendis ad cor materijs, & ortu propemodum accedit : ita quoq; uenalis arteriæ membranę cum cauæ orificij membranis pleraq; ostendunt communia. Ad [i] radicem enim exortus uenalis arteriæ, [k] membraneus circulus ex cordis substantia enascitur, qui in sinistri cordis uentriculi amplitudinem introrsum (ut [l] uenalis arteria extrorsum) ducitur, statimq; ab exortu à cordis substantia abscedit, uenæ cauæ orificij membraneo corpore hucusq; quàm simillimus. Verùm quum aliquãtisper membraneus hic circulus, seu membrana potius, in uentriculi amplitudinem descẽdit, in [m] duos tantùm membraneos processus partitur: forma quidem [n] illis qui ad uenæ cauæ orificium pertinent, respondentes, sed mole & robore superiores. Ex ampla enim basi in obtusum mucronem finiunt, longiùs in sinistri uentriculi cauitatem, quàm cauæ orificij membranulæ in dextri, cõtingentes. Horum processuum unus dextrum uentriculi sinistri latus, alter sinistrum respicit. Anteriùs enim & posteriùs inuicem dehiscunt. Secundùm uniuersam eorundem humiliorem sedem (quæ etiam ut cauæ orificij membranularum, crassior duriorq; existit) [o] fibræ seriatim ex illis enascuntur, quæ deorsum porrectæ, tandem cordis substantiæ ad mucronis sinistri uentriculi amplitudinem passim continuantur : & quemadmodũ in dextro uentriculo fieri diximus, [p] carnea cordis substantia adaugentur, stabiliunturq;. Cæterùm quia membraneus uenalis arteriæ circulus in duos tantùm processus dirimitur, dissectionũ proceres duas tantùm membranulas ipsius orificio præfici asserũt: quas mitræ episcopali non admodum ineptè contuleris, si modò partem caput amplectentem ipsi membraneo circulo, & huius processus anteriori posterioriq; mitræ cacumini assimilaueris. quum enim duo tãtùm hîc cernãtur processus, utcunq; eos inuicem conniuere fingas, τριγλώχινας cum Galeno ipsas appellare non poteris, quòd scilicet triangularis cuspidis imaginem nunquam referant. Venę arterialis [q] membranæ, dictorum modò orificiorũ membranis neq; situ, neq; forma, neq; etiam robore respondent. A [r] uenæ enim arterialis exortu, hæ introrsum in cordis dextrum uentriculũ haud pertingunt: sed totę in eius uasis caudice consistunt, ita ab orificio extrorsum ductæ, ut commemoratæ prius membranulæ à suorum uasorũ orificijs introrsum pertinebant. Neq; etiam his unus communisque est circulus : uerùm tres distinctæ, & non admodum ualidæ

Venalis arteria mẽbrana.

Arterialis uenæ membrana.

h 6 fig. G.
i 9 fig. D, D.
k Est is E, F proxima D, D. 9 fig.
l 9 fi. C, C.
m 9 fig. E, F. 10 fig. I, K.
n 7 fig. K, L, M.
o 9 fig. G, G. 10 fig. M sub I, K.
p 9 fig. H, H. 10 fi. N.
q 8 fig. E, F, G. & 1 fig. cap. 15 lib. 3 charact. 1, 2, 3.

ualidæ sunt membranæ, singulæ semicirculi modo principium ducentes. Venæ enim arterialis orificium introrsum, atq; in suam ipsius amplitudinẽ nonnihil in origine extuberans, suæ amplitudinis superficiem in tres semicirculos extrorsum à corde latescentes distinctam obtinet: qui crassiores redditi, in ipsam uasis amplitudinem protuberant, ac suis tuberibus ueluti tres triangulos ita efformant, ut in puncto se cõtingentes circuli extra suam superficiem, suprà infraq; contactus terminum, angulos constituunt. Ab his semicircularibus tuberibus membranę tota ipsarum amplitudine, quasi semiplenę lunæ imaginem referentes, pronascuntur: nusquam uasi ipsi, præterquàm ad hæc tubera, adnatæ. Harum membranarũ latissima sedes, quæ extrorsum à corde magis reliquis membranarum partibus remouetur, & sola membranarum latus est, uasi ipsi haud connatum, non ita instar circuli diametri recta cernitur, ut singulæ membranę dimidij circuli amplitudinem prorsus exprimant: uerùm ea sedes, aut latus, modicè introrsum obliquatur, & non adeò altè extrorsum'ue in medio conscendit, atq; terminis, quibus utrinq; uasi continuatur. Quum itaque id membranularum latus instar dimidiatæ parenthesis ad hunc modum (inflectitur, & ipsarum membranularum exortus, & ad uasa connexus, semicirculum adamussim circunscribit, Græci has membranulas σιγμοειδεῖς, ab illorum C imagine, nuncuparũt. His tribus uenæ arterialis membranulis,[r] tres in arteriæ magnæ ostiolo à Natura creatæ respondent, in nullo prorsus ab illis, quàm in magnitudine & robore differentes. Magnæ enim arteriæ membranulæ tanto grandiores ualidioresq; arterialis uenæ membranulis occurrunt, quanto eius uenæ corpus ab arteriæ corpore duritia amplitudineque uincitur.

Arteriæ magnæ mẽbranæ.

r 10 fi. B, C, D. & fi. cap. 2 inserte lib. 3 characteres 1, 2, 3.

DE CORDIS AVRICVLIS. CAPVT XIIII.

Cordis auriculas quarta figura proponit, I & K insignitas, ut & sexta M & F notatas. Verùm dextram auriculam inuersam ostendit septimæ figuræ F, & octauæ K. Sinistram autem auriculam inuersam offert nonæ figuræ I, & decimæ L.

AVRICVLAE cordis, dissectionum professoribus uocantur, appendices duo, basi ipsius adnati. à similitudinę enim, quam illi in situ, non autem in usu, cum propriè dictis auribus obtinent, aurium nomine donantur.[a] Dextra itaq; auricula, dextrò cordis basis lateri attenditur,[b] toti anteriori exortus uenæ cauę regioni secundùm illius longitudinem ita obducta, ut huius exortus ferè longitudini, dextræ cordis auriculę basis longitudo respondeat. Auriculæ enim effigies pyramidem quodammodo refert: exq; oblonga basi in mucronem non ualde acutum, neq; admodum supra cordis basim protẽsum desinit. Basis enim longitudo, ipsius auriculæ etiam insigniter distentæ latitudinem ferè triplo excedit: & basis quoq; auriculæ longior multo est, quàm progressus à basi ad ipsius mucronem pertinens. Porrigitur autem auricula à basi sursum antrorsumq; : adeò, ut nulli auriculam forma, quod ad basim mucronemq;, & deinde ad cauitatem ac compressionem distentionemq; attinet, exquisitiùs contuleris, quàm coriaceis tuberibus utrinque Turcarum sellis assutis, quæ equis fluuium transnataturi, uesicarum pilarum'ue instar magno usu inflant. Exterior namq; auriculæ superficies pro illius repletione uariat: quum enim auricula in cordis constrictione turget, oppletaq; est, gibba undiq; & æqualis cernitur. At inanita concidenteq; auricula, superficies hæc rugosa, ac ueluti plicis

Duæ cordis auriculæ.

Dextra auriculæ situs. Forma.

a 4 fig. I. 5 fig. B.
b 5 fig. B ad C, aut potius F septimæ fig. ad H proximum Q.

 obsita,

obsita, spectantibus occurrit: interim tamen auricula exteriùs aqueo humore, ut & cordis superficies, obducitur. Verùm quandoque, licet id rariùs, exterior distentæ etiam auriculæ superficies inæqualis, propter adipem illi tunc obnatum, uisitur. [c] Interior autem superficies, quæ cauitatem auriculæ circunscribit, uentriculorum cordis superficiei quodammodo respondet. Vt enim hæc, ubi uasa educit, læuis, tota uerò reliqua sede aspera, & foueis plena cernitur: ita quoque illa, ubi uenæ cauæ exortui adnascitur, læuis quidem est: reliqua autem amplitudine foueis ac fibrosis implexibus adeò scatet, ut cordis superficiem propemodum inæqualitate uincat. Atque hæc cauitas in amplitudine, prout auriculæ corpus aut concidit, aut distenditur, uariat: foueæ autem nunquam penitus explicantur. Auriculæ huius substantia, triplici fibrarum genere, & modica, eaq; admodum dura, & quasi cuticulari carne eas fibras amplectente constat: adeò ut auricula fibris cum cordis substantia respondeat, at carne (quæ, ut diximus, neruea magis, cuticularisq;, & subnigricans est) à corde differat. Neque ab hac fibrarum cum carne ea commixtione, quæ uix cutis crassitiem superat, aliud peculiare auricula in sui constitutionem asciscit: non enim uenas arteriasque & neruos priuatim ipsi insertos comprehendimus. Cæterùm auriculæ connexus propemodum ita se habet. sinistrum sui basis latus extremo cordis substantiæ, ubi anterior uenæ cauæ in dextro cordis sinu orificij regio consistit, adnascitur, aut ueriùs ab illo extremo auricula prodit. Dextrum autem basis latus, uenæ cauæ corpori secundùm ipsius exortus à corde longitudinem, & in anteriori illius sede connascitur, ac ueluti cum uena commune corpus efficitur. tota reliqua parte auricula ab omni prorsus connexu libera est, & perinde ac cordis corpus, in inuolucro quoque cordis continetur, nullis fibrosis nexibus illi commissa. [d] Sinistra cordis auricula, pleraque cum dextra possidet communia: hæc namque in anteriori sede [e] exortus uenalis arteriæ secundùm ipsius longitudinem consistit. Deinde ex basi in mucronem quoque cessat. uerùm is mucro (qui acutior dextræ auriculæ mucrone habetur) non adeò atque ille sursum, sed in sinistrum magis, ac in latus exporrigitur. Insuper sinistra in prouectioribus ætate hominibus, dextræ auriculæ dimidiatæ etiam magnitudini cedit: ut & ipsum quoque uenalis arteriæ ostiolum longè minus uenæ cauæ orificio uisitur. Quod ad externam internamq; attinet superficies, auriculæ utcunq; mutuò respondent: quanquam exterior sinistræ superficies rugosior magis, multoq; inæqualior semper occurrat. Interior autem ipsius superficies similiter ac dextræ auriculæ, inæqualis, & foueis obsita cernitur. Substantia etiam similes sunt: uerùm sinistra multo durior, ac minus in constrictione distentioneq; sequax uisitur. Quinetiam si illam dextræ conferas, uelut marcida exiccataque spectabitur, adipe semper magis quàm dextra, exteriùs abundans. In connexu prorsus conueniunt. nam uti dextra uenæ cauæ, & dextro cordis lateri secundùm cauæ ortum adnascitur: ita quoq; sinistra dextro suæ basis lateri, cordis substantiæ, ubi uenalis prodit arteria, connascitur: sinistro autem latere, ipsi uenalis arteriæ corpori. Vsu, ut suo ordine paulo pòst dicturi sumus, parum admodum inter se differunt. Nunc enim omnium cordis particularum usum & functionem seriatim subijcere enitemur: hic adhuc admonentes, in fœtibus & nuper natis animalibus auricularum molem longè maiorem ex proportione occurrere, quàm in ætate prouectioribus: ac insuper in uiuorum sectionibus auriculas deficiente cordis motu, etiam aliquandiu palpitare, moueriq;.

Dextræ auriculæ substantia.

Nexus auriculæ.

Sinistra cordis auricula.

c 7 fig. P. 8 fig. K. ubi etiam cordis uentriculorũ spectatur superficies.

d 6 fig. P. 4 fig. K. 9 fig. I. 10 fig. L.

e 6 fig. G. 9 fig. C, C.

CORDIS, IPSIUSQUE HACTENUS COMmemoratarum partium functio & usus, ipsarumq; adeò constructionis ratio. Caput XV.

Cor cuius animæ sedes.

COR irascibilis, seu uindictę honorisq; appetitricis animæ sedem esse, Hippocrati, Platoni, Galeno, & Stoicis ac Peripateticis pariter omnibus concessum fuit. Verùm ad hæc Zeno, ipsiusque corroboraturus dogmata Chrysippus, Posidonius, cæteraq; Stoicorum familia, & Aristoteles cum Theophrasto, reliquisq; ipsius asseclis, cor principiũ fontemq; esse uoluere, non nunc dictæ tantùm irascibilis facultatis, sed etiam eius quæ ciborum, potuum, & uenereorũ est concupiscibilis: quam altricem Aristoteles, alij uerò naturalẽ, alij autem simpliciter concupiscibilem appellare consueuerunt. Deinde etiam Stoici unà cum Peripateticis, rationis uim, &, ut semel dicam, animæ principatum in corde collocarunt, omnium id in animali functionũ atq; officiorum initium esse arbitrati. Quanquam interim ijdem inter se decretis pugnent. Aristoteles enim, Theophrastus, ac reliquus Peripateticorum chorus, & ex Stoicis Posidonius, irascibilem uim, ac concupiscibilem, & rationalem unius quidem substantię è corde proficiscentis facultates esse asserunt: animæ autem species partes'ue esse inficiantur, neq; eas distinguũt. Chrysippus uerò, Stoicorum non postremus, sicut in unam substantiam, ita quoq; in unam facultatem & iram & cupiditatem cum ratione coegit. At his omnibus refragatur, ex diuini atq; inter medicos facilè primarij Hippocratis, & inter philosophos eminentissimi Platonis sententia, Galenus, quum in alijs plerisq; locis, tum potissimùm in nouẽ libris, quos de Hippocratis & Platonis dogmatibus inscripsit. Illis namq; libris tres animæ species partes'ue natura admodũ inter se discrepantes docens, firmissimis, & scientiam suo ipsius suffragio facientibus demõstrationibus comprobat, iecur ciborum potuumq; & uenereorũ concupiscibilis animę, cerebrum autem rationalis ac principis locum esse, cor duntaxat irascibilis animæ ergastulum esse, cõcedens. Porrò ne hîc forsitan in aliquem hæresis censorem impingam, ab hac de animæ speciebus, earundemq; sedibus disceptatione, prorsus abstinebo: quum tot hodie, ac potissimùm apud nostrates, uerissimæ nostræ religionis iudices reperias: qui si quempiam, uel quum corporum resectiones aggredimur, eiusmodiq; in primis scrutari oporteret, aut de Platonis, aut Aristotelis, suorum'ue interpretum, aut Galeni de anima sententijs, mussitare audiuerint, ilico illum de fide ambigere, ac nescio quid de animarum immortalitate hæsitare astruunt: non perpendentes, necesse esse medicis (si modò non temerè ad artem accedere, neq; inopportunè ægrotanti membro remedia inuenire, eademq; applicare uoluerint) de ijs quæ nos gubernant facultatibus considerare, & quot numero sint generatim, & qualis quæq; sigillatim habeatur, quo'ue in animalis membro singulæ constitutæ sint, fomentumq; recipiãt: & præter hæc maximè (si modò id adipisci mente possemus) quæ animæ substantia essentia'ue sit. Quasi uerò non citra impietatem, nullamque prorsus fidei labem, quis de grauium illorum autorum decretis nihil proponere, aut etiam illorũ rationes alijs nouis corroborare, aut friuola quorundam argumenta refellere posset: ac quasi non multo aliter de sanctissima, quaq; accedentibus pijs operibus fide saluamur, felicemq; æternitatem hominum animæ adipiscuntur, quàm de his autorum dogmatibus, ac quas imbecillis & humana ratio suppetit hoc in negocio opinionibus, loquendũ interro

Medico de animæ facultatibus ac sede considerandum.

 gandumq;

gandumq; foret. Nihilominus interim omni de animæ facultatibus, functionibus, substantia, natura, speciebus, & earum sedibus, inuestigatione remissa, liberè asseremus, cor facultatis, atq; adeò spiritus uitalis fontem, & caloris natiui sedem fomitemq; existere, ac pulsuum autorem esse, singulasq; cordis partes illi ad calorem spiritumque spectanti usui subseruire commonstrabimus.

Cui functioni omnes cordis partes famulentur.

Quis itaq; cordis [a] inuolucri (ut singula ea serie, qua earundem prius constructionem enarrauimus, persequamur) sit usus, peculiare de inuolucro Caput utcunq; pertractauit. Deinde & cordis situs, antea cõmemoratus, in ipso thorace est tutissimus, & ab omnibus quę thoraci extrinsecus noxam inferre possunt, remotissimus. Præterea cor in pulmonis, id suis lobis ueluti digitis quibusdam amplexantis, medio ita [b] cõsistit, ut æqualem prorsus ex omnibus pulmonis partibus, aeris per [c] uenalem arteriam moliatur attractionẽ, & rursus fuliginosorum recrementorũ egestionem in pulmonẽ tentet, & iusta etiam portione per uenalem arteriam & [d] uenam arterialẽ pulmoni sanguinem porrigat. Ad hęc, cor non admodum procul ab ore, per quod respirationẽ perfici necessum erat, locatũ, eam corporis sedem nihilominus obtinet, ex qua commodè per [e] arteriæ magnæ ramos toti corpori natiuum calorem, spiritumq; uitalem offerre queat. Quamuis etiã, quod ad totum corpus attinet, à medijs partibus tantum superiùs recedat, quantum à pubis osiũ [g] coalitus superiori sede distat. hæc enim erecti adultorum corporis exquisitum ferè habetur medium: non autem umbilicus, quem Galenus, cordis sitũ enarrans, adamussim esse medium cẽsebat. Quòd porrò propter basim, quam latam amplamq; ob [h] quatuor grandium ab illa prodeuntiũ uasorum initia esse oportuit, cor non exactè rotundum effectum sit, etiamsi non dicatur, omnibus manifestum esse conijcio. Quanquam Natura interim cor sphæricæ figuræ, iniurijs innoxiè ferendis omnium pertinacissimæ, & cæteris omnibus capaciori, adeò accedere uoluit, ut cor in maximis ipsius dilatationibus prorsus sphæricum appareat: quemadmodum in ipsius contractionibus oblongum, & pineæ nucis modo productum cernitur. Neque etiam alia ratione cor oblongum esse dicimus, quàm quòd id in mortuis concidens, productumq; semper offenditur. Si enim id in mortuis ita distentum obseruaretur, quemadmodum in uiuis sectionibus id, quoties intensè dilatatur, breuius quidem, sed latius & profundius fieri spectamus: tunc meritò non oblongum, sed rotundum, ac paulo minus toto sphæricũ esse censeremus. Quis autem cordis substantiæ sit usus, in decimo Capite, quãdo cordis cum musculo cõmunitatem, & rursus differentiam prosequebamur, necessariò cõplexi sumus: præcipuè tum explicantes, cui potissimùm muneri triplex fibrarum genus, cordis substantiam intertexens, dein & caro has amplectẽs & suffulciens, præficerẽtur. Cæterùm [i] uena, cordis basim coronę instar cingens, & ramos per externam cordis superficiem deorsum à basi exporrigens, cordi nutrimentum suppeditat: & [k] coronales arteriæ, eius quam perreptant cordis substantiæ natiuum calorem contemperant, magnamq; Naturæ suorum ramorum distributione attestantur industriam, quum horum plures amplioresq; secundùm anteriora & posteriora & sinistrum latus cordis porrigantur, quàm ad dextrum, ubi dexter cordis consistit uentriculus, cordisque substantia multo quàm alibi occurrit [l] tenuior, minusq; ob id uenis & arterijs indigens. Cæterùm [m] neruulus basi cordis oblatus, tristantium duntaxat sensus gratia, non autem motus, cordi largitur. Cordis cartilagineam, aut si uoles dicere osseam substantiam, uenæ arterialis & magnæ arteriæ [n] origini additã, aut ex qua potius illa uasa originem ducunt,

Inuolucri usus. — *Situs cordis ratio.* — *Lib. 2. de Decretis Hippocr. & Platonis.* — *Formæ cordis ratio.* — *Cordis substantiæ usus.* — *Coronalis uenæ & concomitantiũ illam arteriarum usus.* — *Cordis neruuli usus.* — *Durioris cordis substantiæ.*

a 3 fig. B, C, D, E, F, G & 4 fi. B, B.
b Spectatur id 3, 4, 5, 6 figuris.
c 6 fig. G, & 1 fi. cap. 15 lib. 3.
d 6 fig. I, & 1 fi. cap. 15 lib. 3.
e fig. cap. 12 lib. 3.
g 1 fig. ultimarũ lib. 1 5.
h 5 fi. C, dein 6 fig. I, N, G, O.
i 6 fi. D.
k 6 fi. D. 10 fi. E, F, & fig. cap. 12 lib. 3 B, B.
l Specta fig. 11.
m 6 fig. b.
n circa S, S 10 fig.

ducunt, ad cordis fulcimentum facere, dissectionis professores arbitrantur. quamuis etiam ea ipsa substantia, nullum prorsus, cui insistat, firmamentum habeat, nisi forsitan quatuor cordis uasa, cordis inuolucrum penetrantia: quę non magis tamen huic cartilagineæ substantiæ, quàm reliquæ cordis basi (si quid modò ad stabilitatem conducerent) firmamento essent. Porrò cordis uentriculorum officium eiusmodi ferè esse creditur.[o] Dexter, eo quòd sanguinem præcipuè continet, sanguinisq; elaborationi potissimùm dedicatur, sanguineus nũcupatur. is namq; pulmonis duntaxat gratia, à summo rerũ Opifice, insigni iustitia cordi insculptus putatur. Pulmo enim, qui instar prõptuarij cordi circũponitur, ut id ab illo aerē perpetuò allicere queat, rarus, fungosus, leuis, ac ad thoracis motus sequacissimus fieri debuit. neque eiusmodi profectò functionibus idoneo nutrimẽto ali potuit, nisi priuatim illi sanguis ex eo quem caua continet, leuis, aereus, spumosus, expurgatus, nihilq; minus quàm fæculẽtus, ab alio organo pręparetur, atq; ita ipsi pulmoni ad opportunam nutritionem deduceretur. At nullum organũ corde ipso calidissimo, & pulmoni proximo uiscere, ad id munus erat aptius: neq; etiam aliud omnino iustius pulmoni hac in re famulari poterat. quandoquidem nimis quàm ingratum cor habendum foret, si pulmoni tam amicè aerem (quo, nisi ilico concidere emoriq; uelit, perpetuò indiget) ipsius nomine attrahẽti, ac obsequẽtissimi famuli ritu pręparanti, & illius potissimùm gratia fabricato, nullas uices referẽdas putaret: ac non modis omnibus cor, ut gratiam reponeret, pulmoni opportunum alimentum (quum id citra incommodum posit) conficere præparareq; studeret. Dexter itaq; uentriculus, in animalibus quæ illo simul cum pulmone donantur, à[q] caua uena, quoties cor dilatatur ac distenditur, magnam sanguinis uim attrahit, quem adiuuantibus fortè ad hoc uentriculi foueis excoquit: ac suo calore attenuans, leuioremque, & qui aptiùs impetu postmodum per arterias ferri posit, reddens, maxima portione per uentriculorum cordis septi poros in sinistrum uentriculum desudare sinit: reliquam autem eius sanguinis partem, dum cor contrahitur arctaturque, per[r] uenam arterialem in pulmonem delegat. Cur uerò hæc inter reliquas corporis uenas, arteriæ[s] tunicas adipiscatur, alibi obiter expressimus, quum eam crassam ualidamq; factam esse diceremus, tum propter continuos pulmonis & cordis motus: tum etiam, ne pulmo tenuis illius quem continet sanguinis, plus quàm ad nutritionem sufficere posit (etiamsi quàm plurimo indigeat) sibi alliceret: dein ut pulmo, continuo ipsius motu & calore sanguinem in arteriali uena deductum sibi magis excoqueret, spumosioremq; redderet. qualis is iam profectò est, qui per arteriam uenalem ex sinistro cordis sinu pulmoni offertur, quum is iam in utroq; cordis sinu elaboratus fuerit. Accedit huc, arterialem uenam, organũ soli nutritioni opportunissimè subseruiens, quodq; secundùm pulmonis cõpresionem & dilatationẽ quiescere, atq; quàm minimùm moueri oportuit, magna Naturæ prouidentia alijs corporis uenis impensiùs rigidum, crassumq;, & cõpressu dilatatuq; difficilius factũ esse. Hac siquidem ratione uenæ arterialis propagines, arteriæ uenalis & asperæ distentionẽ & dilatationẽ minus impediũt: quum interim, si illæ propagines sequaces essent, atq; leui occasione distenderẽtur, magnã pulmonis amplitudinẽ illo dilatato implerent: & rursus cõpresso pulmone, promptè subsiderent, magnamq; uim in asperæ arterię propagines ex pulmonis cõpressu fieri prohiberent. Atq; hinc sanè, dum de uasorũ robore loquimur,[t] dextrę cordis auriculę usum forsitan petere poterimus. Quum enim cor ualido impetu distentum,

Dextri cordis uẽtriculi usus.

[o] Patet in 7 & 8 fig.

Vena cauæ orificij in cor pertinentis usus.

[q] 7 fig. C, C, C.

[r] 8 fig. C, D.

Arterialis uenæ usus, & ipsius constructionis ratio.

[s] 1 fi. cap. 15 lib. 3 B, C.

[t] 5 fig. B. 7 fig. F.

Dextræ cordis auriculæ usus, & ipsius constructionis ratio.

sanguinem in dextrum ipsius sinum ex caua allicit, & quodammodo rapiens, eum absorbet: quumque ipsa uena caua, ut ex illa in alias corporis partes sanguis, non ita ac ille pulmonis tenuis, gratia nutritionis resudaret, nō adeò crasso ualidoq;, atq; arteriæ, constat corpore: periclitaretur profectò uena in ualida illa cordis attractione, rumpi, nisi sagax Natura dextram cordis auriculam creasset, quæ ad cordis motus sequax, & sanguine plena, quum cor dilatatur, sanguinē eum quem cōtinet, in dextrum uentriculū diffundere posset: ipsaq; quodammodo in uentriculū, attractionis impetum solutura, cōuolueretur, cordiq; instar promptuarij esset. Atq; huic usui auriculæ correspondet cuticularis cōstructio, quæ leuis, & iniurijs interim perferēdis contumax, & ad cordis motus sequax est. caua autem uisitur, ut continere materiā posit: & fibris constituitur, ut attractioni, retētioni & expulsioni subseruiat. Neq; etiam carne, quæ fibras illas amplectitur, destituta est: uerùm quod cordis substantiæ, ipsius auriculę substantia adeò cōuenit, uidetur ostendere, & innata sibi facultate ad sanguinis leuem quandam cordis uētriculo præparationē conducere. Cęterùm ne irrita cordis, dum dilatatur, in dextrum uentriculū sanguinis ex caua uena fiat attractio, eodē scilicet rursus, dum cor cōprimeretur, per idem orificium Euripi ritu propulso,[u] tres mēbranulas cauæ uenæ orificio Natura præposuit, quæ quidē sanguinem dilatato corde in uentriculū ex caua influere admittūt: at cōpresso corde, ne idē in cauā refluat, prohibent. Quum enim dexter cordis uētriculus distēditur (quod fit, quoties breuior redditus, in latitudinē profunditatemq; insigniter proficit) tunc mēbranę illæ laxiores factę, ad eius uētriculi latera cōcidunt: ac sanguini, recluso cauæ uenę orificio, aditū præbēt. At uētriculo rursus cōstricto, seu (ut in cōstrictione fit) lōgiore facto, & interim arctato, membranarū fibræ, ipsæq; mēbranæ propter cordis mucronē ab ipsius basi magis abscedentē tendūtur. & quum uētriculi mucro in eum modū angustior efficiatur, membranularū quoq; fibrę mucroni uētriculi potissimū adnatæ, inuicē colligūtur: ac proinde etiā e regionè cētri uenæ cauæ orificij, suis extremis inuicē accedentes, orificiū id occludūt: & quo minus sanguis rursus in cauā profluat, obstaculo sunt. Verùm & ad hanc actionē, sanguis ipse à uētriculi lateribus cōpressus, auxiliatur. is namq;, quum uenæ cauæ orificium petit, ad posteriorē membranularū sedem impetu ruit: easq; uersus orificij centrū tunc cōprimens, ut illę magis inuicē conniueant, autor est: ac sibijpsi, ne hàc illi aditus detur, obstat: uenæq; tunc arterialis orificium accedit, quod in cordis cōtractionibus patens, sanguinē uersus pulmonē transmittit. at quo minus sanguis rursus, dilatato corde, in dextrū uentriculū regurgitet,[x] tres mēbranæ arterialis uenæ orificio præfectæ cauēt. Illæ etenim, quia principiū cum uenæ arterialis origine ducūt, ac sursum tensæ, in uenæ cauitatem cessant, atq; ad uenæ latera cōcidunt, sanguinē in cordis cōtractionibus promptè in uenā fluere sinūt. at quum is rursus ob cordis dilatationē ad uentriculū uacui fuga retractus, aut etiā in pulmonis cōpresione uersus uenæ arterialis caudicē protrusus, ad cor impetu uergit, per uenę latera descendēs, inter uenę corpus, & posteriorem membranularū sedem cōcidit, spaciū quod inter corpus uenæ ac mēbranas est, implens. Vnde etiā sanguis necessariò membranas deorsum protrudēs ipsis, ut ad orificij uenæ arterialis centrū inuicē conniueant, orificiūq; claudant, occasio est: adeò, ut quanto uehemētiùs cor sua dilatatione sanguinē retrahit, ipseq; pulmo inter expirandū cōprimitur, tanto exactiùs mēbranæ arterialis uenę orificiū obturātes, sanguinē in cor refluere prohibēt. quanquā nō ita accuratè id pręstēt, ut nihilo prorsus sanguinis in primo retractio-

Membranularum cauæ orificio præfectarum usus.

Membranarū arterialis uenæ orificij ratio.

u 7 fig. K, L, M.

x 8 fig. E, F, G.

y Pattern 5 & 10 figuris.

retractionis impetu in cor rursus defluat.[y] Sinister cordis uentriculus, quòd spiritum uitalem præcipuè contineat & conficiat, aeremq; amplectatur, dissectionis professoribus spirituosus aereus'ue nuncupatus est: ac queadmodum dexter ex caua sanguinem trahit, ita quoque iste aerem ex pulmone in[a] arteriam uenalem attractum, ad se dilatato corde allicit, illoq; ad caloris innati refrigerationem, & substantiæ ipsius enutritionem, spiritumq; uitalem utitur, hunc aerem excoquēs & præparās: ut is unà cum sanguine, qui ex dextro uentriculo in sinistrum per uentriculorum septum copiosus resudare putatur, in magnam arteriam, totumque adeò corpus delegari posit. Quòd autem eiusmodi alterationibus, cordis caro præficiatur, quoad diuinam hominis fabricam cognoscere posimus, fatemur. Cæterùm si quæ fuliginosa recrementa ex hac aeris in sinistrum uentriculum attracti emutatione, ipsoq; innato calore producuntur, ea rursus per arteriam uenalē, constricto corde, in pulmonem excerni arbitramur. Atq; hæc potisima arteriæ uenalis in tunicæ ipsius tenuitate constructionis est ratio. nam continuò indefesseq; aerem ex[b] asperę arteriæ ramis, ipsoq; adeò pulmone, in se assumere debebat: & rursus suis motibus cordis rhythmis correspondentibus, fuliginosas cordis reliquias in asperæ arteriæ ramos propellere. quod sanè difficulter admodum fecisset, nisi corpus tenuius rariusque alijs arterijs nacta fuisset. Nam etsi hæ eum reliquis partibus corporis usum præstent, in quo hæc cordi accōmoda censetur, non tamen arteriæ pro ipsarū mole tantum aeris (qui illis non per occultos meatus, sed per patentes in ipsis cauitates à corde unà cum sanguine offertur) assumere, rursusq; propellere, ac arteria uenalis, debebāt. adeò sanè, ut hęc necessariò tenui & uenarum corpore tunica'ue conformetur. Quanquam Natura interim adeò suæ securitati, ac posibile fuit, prouiderit: quippe longum ex sinistro uentriculo ad pulmonem ductum (qui arteriæ uenali nocuus fuisset) præcauens, statim in ipso ortu eam[c] diuisit, atq; breuisimo prorsus incessū illam in pulmonem digesit: ut hæc ilico pulmonis substantia undiq; suffulta, implicitaq;, à ruptionis periculo redderetur securior. Deinde & ex uenalis arteriæ corporis tenuitate (quam Natura, nisi illa maximè indiguisset, facilè uitasset) alius accedit usus, pulmonis nutritioni accommodus. nam hæc arteria sanguine tenui ac spirituoso oppleta, etiam pulmoni idoneum suppeditat sanguinem, id pulmoni supplens, quod nimium seuera rigidaque arterialis uena ob corporis sui crasitiem, & sanguinem minus quàm arteriæ uenalis sanguis leuem aereumq;, pulmoni denegabat. Porrò[d] sinistra cordis auricula, uenali arteriæ adnata, idem officium huic & sinistro cordis sinui præstat, quo cauæ uenæ & dextro cordis uētriculo dextram auriculam usui esse diximus. & sinistra auricula tanto minori donatur cauitate, quanto etiam arteriæ uenalis orificiū, cauæ orificio angustius uisitur. Dein & aer ipso sanguine sequacior est: adeò, ut & hac quoque occasione sinistra auricula iurè minor dextra creetur. Nam quum aer ita promptè attrahatur, non tantum periculū erat ex attractionis impetu (qui potisimùm uacui fuga aerē trahit) uenosæ arteriæ corpus, ita atq; cauæ, cōuelli. Quòd autē sinistra auricula pro ipsius mole paulo carnosior, ac etiā crasior & pinguior, & ad motū minus prompta, quàm dextra auricula occurrit, argumēto quoq; est, ad quandam materierū præparationem auriculas cordi famulari, & auriculas ipsas proportionē quandam cum cordis sinibus sortiri. Porrò ut auricularū par usus est, ita etiā sinistri uentriculi membranulæ usu penitus cum dextri uentriculi membranulis conueniunt.[e] Duæ enim uenalis arteriæ orificio commissæ, ac introrsum in cordis uentri-

Marginal notes:

Sinistri cordis uentriculi usus & constructionis ratio.

a 6 fig. G. 5 fig. C, C.

Venalis arteriæ corporis ratio.

b 1 fi. cap. 38 lib. 1.

c 2 fi. cap. 15 lib. 3 H in K, L.

d 6 fig. F. 9 fig. I.

Sinistræ cordis auriculæ usus.

Membranularū uenalis arteriæ & magnæ arteriæ usus.

e 6 fi. E, F.

uentriculum deductæ, corde quidem dilatato, aerem ex uenali arteria in uentriculum ferri admittunt, ipsarum fibris propter cordis mucronem uersus basim magis adductum laxatis, ipsisq; membranulis ad uentriculi latera concidentibus. Quum autem cor constringitur, obstaculo sunt, ne aer rursus in uenalem arteriam ruat, irritusq; cordis labor efficiatur. quanquam interim credamus, has membranulas, quum duæ duntaxat sint, suum orificium, cui præficiuntur, non ita adamussim obturare, ut fuliginosis excrementis per uenalem arteriam exitum in cordis cõstrictione præpediant. Quinetiam magnæ arteriæ orificium occupantes [f] membranæ, ijs omnino functione correspondent, quas in uenæ arterialis orificio haberi retulimus. Hæ siquidem in cordis contractione spiritũ uitalem unà cum sanguine, qui impetu ruit, in magnam arteriam profluere sinũt. at corde rursus dilatato, spirituq; ac sanguine denuò ad uentriculum tracto, illius regurgitationem in uentriculum prohibent, sanguine nimirum eas uersus magnæ arteriæ orificij centrum (ut in arteriali uena fieri nouimus) cõprimente. In cordis itaq; cõstructionis ratione, ipsiusq; partium usu recensendis, magna ex parte Galeni dogmatibus sermonem accommodaui: non sanè, quòd undiq; hæc ueritati consona existimem, uerùm quòd in nouo passim partium usu officioq; referendo, adhuc mihi diffidam, neq; ita pridem de medicorum principis Galeni sẽtẽtia uel latum unguem hîc declinare ausus fuerim. Haud enim leuiter studiosis expendendũ est uentriculorum cordis [g] interstitium, aut septum, ipsum´ue sinistri uentriculi dextrum latus, quod æquè crassum cõpactumq; ac densum est, atq; [h] reliqua cordis pars, sinistrum uentriculũ complectẽs. adeò ut ignorem (quicquid etiam de foueis hac in sede cõmenter, & uenæ portæ ex uentriculo & intestinis suctionis non sim immemor) quî per septi illius substantiam ex dextro uentriculo in sinistrum uel minimũ quid sanguinis assumi possit: præcipuè quum tam patẽtibus orificijs uasa cordis in suorum uentriculorum amplitudinem dehiscant: ut modò taceam uerum uenæ cauæ ex corde progressum. Atque quum hæc animo obuersantur, simul sese multa in arteriarum serie offerunt, de quibus non immeritò uenit ambigendum: nimirum nullam ferè uenam absq; comite arteria uentriculum ac intestina, lienemq; adeò ipsum petere, & ferè totam portę uenam sua serie comitem sibi arteriam asciscere. Deinde renibus arteriæ tam grandes communicantur, ut neutiquam ad illorum calorem duntaxat temperandum, eas productas esse queamus affirmare: uti minus adhuc solius caloris natiui gratia tantas arterias uentriculo, intestinis, lieniq; insertas esse, possimus asserere. His accedit, quòd per uenas arteriasq; mutuos materierũ fluxus & refluxus esse, ac nihil prorsus grauitatem & pondus materierũ in uenis arterijsq; agere, plurimis argumentis oporteat fateri. Cordis insuper membranulæ, etsi dicto iam prius usui ferè subseruiãt, non tamen omnem materierũ regressum occupant. Quòd uerò aures, corde in uiuorum sectionibus per transuersum dissecto, & cordis motu prorsus quiescente, adhuc moueãtur ac palpitent, quodq; in fœtibus & nuper natis tam grandes occurrunt, cui non cõstare debet maioris alicuius beneficij occasione, quàm uasorum roboris gratia, eas efformari? Atq; ita quoq; longè alia (ne quid de orificij uenalis arterię ad magnæ arteriæ orificiũ collati amplitudine insinuem) partium dextrum uentriculum & sinistrum constituentium [i] discriminis in crassitie est ratio, quàm materierum in uentriculis asseruatarũ. Quinimò alia haud pauca undiq; hîc sese proponunt, quæ uulgata Anatomicorum placita in dubium uocant. quę quia omnia referre longius esset, ipseq; nihil priuatim innouare

Vulgatis Anatomicorum placitis nõ leuiter acquiescẽdum.

f 10 fig. B, C, D.

g 8 fig. H, H. 10 fi. R. 11 fig. I, I.

h 9 fi. M, M. 10 fig. P, Q.

i Confer Q, R fig. 7 cum M, M figure 9.

innouare (quum simul in omnibus mihi haudquaquam satisfaciam) modò statuerim, partium aereæ substantiæ reficiendæ fabricatarum historiæ nunc finem imponam: ipsarum administrandi rationem ea serie iam pertractaturus, qua proximè præcedente libro cibi potusq; & generationis organorum sectionem absolui.

CORDIS, PVLMONVM, RELIQVORVMQVE respirationi seruientium organorum administrandi ratio. Caput XVI.

PRAESENS Caput, quo potissimùm earum quæ hoc libro traditæ sunt partium resectionem complecti statuimus, in orationis serie, ultimo quinti libri Capiti nunc est subijciendum. quandoquidem hæc Capita cum penultimo septimi libri Capite, eum in modũ digerentur, ut singula partium quæ suis libris explicantur administrãdi rationem proponant: & interim eum ordinem (quum scilicet paucis insuper additis necessario alioquin sermoni uerbis, id commodè præstari posit) unà exhibeant, quo quis in corporum penuria, integram anatomen studiosis demonstrare queat, aut quo hi illam opportunè suo Marte aggrediantur. In eodem itaq; corpore, quo superiori libro usus es, administrationem cõtinuaturus, illius ceruici fulcrum aliquod subijcies, cuius ope ea exporrigatur, caputque in posteriora reclinatum, & fulcro non innitens, uersus mensam dependeat. Mox, ut in secundo libro docui, faciem & uniuersam anteriorem colli sedem cute nudabis. ac primùm faciei[a] musculos, qui frontis cutem & palpebras, & buccas & labra, & narium alas mouent, aggredieris: in quorum etiam numero[b] ille est, quem labra & buccas mouentium primum recensui. Quum igitur & illum quoq; administraueris,[c] musculum à pectoris osse & clauicula resecabis, qui septimi caput agentium paris alter habetur, ac in[d] mamillarem capitis processum inseritur, à quo illum nunc dependêre sines, & ad omnes ferè[e] musculos osi *υ* imaginẽ referenti proprios, sectionem conferes: unaq; à pectoris osse[f] eos liberabis, qui ab illo pronati, primæ laryngis cartilagini inserũtur. Deinde à pectoris osse, & clauicula, & costis, ad suam usq; insertionem,[g] musculum separabis, brachium pectori adducentem. insuper[h] illum à clauicula auferes, qui thoracem mouẽtium primus numeratur. &[i] eum à costis etiam dissecabis, qui scapulam pectori admouet. hac interim obseruata ratione, ut singulos musculos ab insertione hærere permittas, quò postmodum cum ceteris musculis in examen uenire posint, qui adhuc secandi in illis ad quas ipsi referuntur partibus, sunt reliqui. Atq; hanc musculorum administrationem in uno latere moliri suffecerit: altero latere uenis, arterijs & neruis, qui sub cute & secundùm musculos repunt, inspiciendis ostendendis'ue accommodato. quorum[k] series, si forsan memoria exciderit, ex tertio libro & quarto est petenda. Hic enim sermo in immẽsum excresceret, si illam quoq; nunc totam recenserem. Modò igitur à pectoris osse[l] clauiculas acutiori cultello liberare contendes, robusta, quibus illæ pectoris osi colligantur, ligamenta diuidens: at interim accuratissimè cauens, ne cultello altiùs iniecto, quæ huic articulo subsunt, uasa uulneres. Atq; hic[m] cartilaginem examinabis, quæ clauiculam, pectorisq; osis sinum, præter alias articulorum cartilagines intercedit: & aliquò reponenda est, ut illa postmodum in sceleti connexu (si uisum fuerit) uti queas. Liberatas autem clauiculas niteris ui à pectoris osse attollere,

Musculorum quorundam & uasorum administratio.

Clauicularum à pectoris osse liberatio.

a 3 musc. ta. A, C, D, E. F. G. Γ. & 4 tab. K. M. N.
b 3 musc. tab. Γ.
c 4 musc. tab. Θ.
d 3, 4 fig. cap. 6 lib. 1 k.
e 4 musc. tab. R. Q. S. T. V, V.
f 5 musc. tab. P in N.
g 3 musc. tab. Δ.
h 4 musc. tab. d.
i 5 musc. tab. Γ.
k Petenda est ex figuris 3 & 4 lib.
l 4 musc. tab. a ab I, ut in dextro latere 5 tabulæ factum est.
m Maior pars 4 fig. ca. 22 lib. 1.

Costarum cartilaginum cum pectoris osse, ab ipsarum ossibus liberatio.

Membranarũ thoracis amplitudinem intersepientium examen.

attollere, ac ab illo primaq; costa in exteriora reflectere. ita enim primæ thoracis costæ cartilago, quà costæ osi continuatur, in conspectum ueniet: quæ cultro non admodum crasso à suo osse est[n] liberanda: hîc quoq; mente adhibita, ne culter profundiùs demersus, quicquam in iugulo uitiet. Vbi primæ costæ dissecueris cartilaginem, deinceps ordine reliquas omnes à costarum ossibus cultro dirimes, cõtinuaq; linea intercostales hîc musculos ad thoracis usq; capacitatẽ[o] diuides. Separatas nunc cartilagines simul cum pectoris osse nonnihil attolles, eas modò in dextrum, modò in sinistrũ latus[p] deflectens, & thoracem intersepientes membranas, quà pectoris osi proximæ sunt, unà cum cordis situ examinans.[q] Deinceps transuersa sectione[r] septum transuersum à pectoris osse, & commissis huic adhuc cartilaginibus, uenit adimendum: & pectoris osse sua mucronata cartilagine sursum eleuato, membranæ thoracem intersepientes ab illo sensim sunt diuellendæ. quod quum feceris, uersus cadaueris caput pectoris os reflectes: moxq; iuxta[s] glandium, uenam & arteriam utrinq; sub ipso prorepentes, retusiore cultello inter membranulas inquires. quas ubi singulas uinculis interceperis, os pectoris cum ipsius simul uasis à thorace auferes: ac membranæ costas succingentis speciem,[t] intercostaliumq; musculorum, qui inter cartilagines habentur, naturam perpẽdes. Aut musculis illis non aliter examinatis, os pectoris aliquantisper repones, dum thoracem mouentes musculos simul omnes post cordis administrationem ostendere uisum erit. Quò autem ea quæ in thorace aggredienda supersunt, commodiùs commonstrarẽtur, consueui primùm hamulo hinc inde costas succingentem membranã auellere: & manibus pulmonẽ, si alicubi illi fibris cohæreret, ab ipsa dirimere: ac insuper perforato costarũ quopiã interuallo, cui pulmo adnexus est, demõstrare, quo'nam pacto hominis thorax subinde pertundatur: nõ abolita interim respiratione, neq; motu pulmonis quiescẽte. [u]Mox diuisis intercostalibus musculis, costas ad medium ferè lõgitudinis ipsarum frangere solitus sum. quod paruo fit negocio, si singulæ seorsum manu fortiter apprehensæ, ui euertantur, inflectantur'ue. Verùm posteaquàm facilem illam parandi sceleti rationem adinueni, ut ossa cadaueris illi compingendo subseruiant, costas reseruari malim integras, & manibus simul omnes costas, quantum licet, extrorsum retorqueri: & dein aliquousq; diuisis intercostalibus musculis, inuicem costas sensim dirimi. ita enim satis patens thoracis efficitur amplitudo, potissimùm si secundùm dorsi longitudinem, ac ad thoracis ferè medium, lapidem aut globum aliquem subieceris, cuius ui dorsi gibbus extra thoracis cauitatem prominẽs, intrò in thoracis cauitatem ducatur, grandiusq; inter dextri sinistriq; lateris costas fiat interstitiũ. Costis itaq; hoc modo diductis, aut illo modo disruptis, pari semper ratione thoracis organa sunt aggredienda. ac primùm à glandio ad septi transuersi nerueam usque sedem,[x] dextrum ipsius neruum à dextra thoracem intersepiente membrana cultello liberabis: deinde, si uoles, sinistrum quoq;. quem ubi simul cum[y] uena à iugulo pronata exporrigi uideris, illum iuxta septum rumpes: ac uersus ceruicem, ut postea ipsius uideas[z] originem, reijcies. Mox membranas intersepientes, cultello secundùm thoracis longitudinem inuicem seiunges: atque à cordis[a] inuolucro liberatas, ipsarumq; ad septum transuersum cõnexu, & uenarum arteriarumq; in ipsis serie perpẽsis, illas è thorace auferes: id duntaxat præcauens, ne uas aliquod insignius lædatur. rami enim membranas interreptantes, & cordis inuolucro intertexti, etiamsi diuidãtur, uix notatu dignum aliquod sanguinis profluuium concitant. Iam tempestiuum est, solis manibus

Neruorum septi transuersi examen.

Cordis inuolucri.

n inter clarißimum B & A 1 fig. ca. 19 lib. 1.

o ut factũ est in 8 musculorum tab.

p ut fit in 1 fig.

q ut ex 1 fig. facias secundam.

r 1 fig. L, L. 2 fig. R, R. & 7 musc. tab. Δ.

s iuxta F 2 fig. requires B, C, D, E.

t ut spectãtur in 8 muscul. tab.

u fre[illegible]ut factum est in 1 & 2 fig.

x Sinister in 1 fig. P, P insignitur, in 3 autem fig. uterq; I.

y 1 fig. Q, Q.

z 2 fi. cap. 11 lib. 4 à b, c, m.

a 3 fig. B, C, D, E, F, G.

cor cum suo inuolucro hinc inde mouere, quisq; ipsius situs formaq; inuolucri sint, examinare. quanquam & ad id summopere cōducit inspectio, quam prius, eleuato modice pectoris osse, cordeq; adhuc immoto, membranarum intersepientium causa fieri uolui. Pulmonis quoq; lobi manibus iam sunt contrectandi, ut & ipsorū numerus, situs formaq; indagentur: ac tandem cognoscas, nullam pulmonis partem uenæ cauæ, quà [b] inter septum transuersum & cor consistit, in hominibus substerni: imò uenam simul, citraq; interuallū aliquod, septum & cordis inuolucrū penetrare: & quà uena hàc ducitur, inuolucrum [c] magna amplitudine hominū septo priuatim connasci. Quod ut spectes accuratiùs, inuolucrū cordis lōga sectione [d] diuidetur, & liquor ipsi innatans spongia extergebitur: ac demum à cordis uasis inuolucrum resecabitur, adhibito studio, ne [e] sinistri recurrentis nerui principiū uitietur. Vt uerò cauæ uenę per septum transuersum transitum, ac ipsius per thoracem ductum examines, sectionem septo ad uenæ usq; caudicem induces: præcauens, ne duorum cauæ uenæ [f] propaginum in illud excurrentium radices simul uulneres: dein sursum paulatim cōscendens, quî [g] caua dextræ cordis auriculæ committatur, citra ullam sectionem obseruabis. Sic quoq; supra cordis basim, à cauæ dextro latere [h] uenam sine cōiuge enasci inuenies: cuius ramos ductumq; melius disces, si primùm dextram pulmonis partem uersus sinistrū latus eleuaueris, & postmodū sinistram in dextrum latus reuolueris. hæc namq; citra alicuius sectionem, modò reddūtur obuia: quanquā exempto corde & pulmone, illa licebit adhuc exactiùs intueri. Neq; sanè hæc obiter sunt spectanda. at gnauiter Naturæ artificium in uenæ coniuge carentis ductu principioq; indagandum est: diligenterq; obseruandū, num, ut in agnis & porcis aliquando occurrit, uena quæpiam in sinistrum quoq; latus porrigatur, iuxta cauæ ad cor connexum pronata. Porrò cauæ in iugulo [i] distributio, retusiore cultello, quo incumbens illi [k] glandium adimetur, inquirenda est. neq; sanè alio tibi utendum est artificio, quàm ut nostras ad manum habeas uenarum delineationes: mentemq; summa cura accommodes, ne uenam aliquam pertundas. Vbi uerò cauæ seriem adinueneris, utraq; iugularis, & brachium accedens uenæ truncus, & deinde caua uena, ubi sine pari promit uenā, uinculis intercipiētur: ac quicquid uenarum inter uincula cōsistet, è corpore adimetur: & deinceps abluto sanguine, ilico ad arterię magnæ propagines, neruosq; recurrētes adinueniendos, sectio cōuertetur. Corde itaq; in manu assumpto, [l] uenæ arterialis, & [m] arteriæ uenalis, ipsiusq; [n] magnæ arteriæ radices, quà cordis basi proximæ sunt, intueris: quod factu est facillimum, si cùm ipsarum coloribus, tum situi mentem adhibueris. Dextræ enim auriculæ uicina est arterialis uena: & albicans, ac quodāmodo sinistrorsum proficiscens uisitur, & inter cordis uasa eminet. Arteria autem uenalis, uenæ modo nigricat: & cæteris uasis demissior, propter sinistram auriculam latitat, ipsiusq; progressus minimo interuallo se offert. Magna uerò arteria, in cordis basis medio, sub arteriali uena quodammodo occultata, occurrit. Hanc ubi primùm intuitus fueris, omnes ipsius ramos inquirito: quorum [o] superiores, ac iugulo proximi, citra aliud opus iam sunt conspicui, nisi fortassis glandij aliquot reliquiæ adhuc resecandæ supersint. [p] Truncus autem, qui ad dorsum retorquetur, nō nisi sinistra pulmonis parte in dextrum latus eleuata, cōmodè apparebit. Cæterùm ut recurrentes uideas neruos, postquam laryngis musculos, [q] qui à pectoris osis elatiori sede procedentes, infimę scutum imitantis cartilaginis sedi implantātur, ad insertionem usq; ab aspera arteria diuulseris, dextrū sexti paris [r] neruum à soporali arteria

Marginal notes (left): b 5 fig. inter D. — c 5 fi. G, F. — d ut factū est in 4 fig. — e 6 fig. g. g eductum à c. — f fig. cap. 6 lib. 3 C. — g 5 fig. C ad B. — h 5 fig. G. & fig. cap. 6 lib. 3 F. — i Hic sedulò circa H specta figuram cap. 6 lib. 3. aut potius ultimā figurā lib. 3 iuxta p. — k 2 fig. F. — l 6 fig. I. — m 6 fig. G. — n 6 fig. O. — o 6 fig. R, Q, S, T, V, X. — p 6 fig. P. & fig cap. 12 lib. 3 i. — q 5 musc. tab. P in N. — r 6 fig. a secundum V.

Marginal notes (right): Caua uenæ distributionis per thoracē & iugulum examē. — Arteriæ magnæ per thoracem & iugulum & collum distributionis examen. — Neruorum recurrentium.

cultello sensim liberabis: ac ubi thoraci appropinquaueris, huius nerui [s] ramulum, qui costarũ radicibus exporrigitur, & quos hîc musculis ex pectoris ossis summo enatis deriuabat surculos, perpendes. Simulatq; uerò neruum ad [t] arteriam dextræ axillæ porrigendam deduxeris, [u] tres quos ad illam reflectit surculos (nisi [x] duo, aut unus tantùm sit) quàm poteris studiosè uicinis membranulis acutiore cultello dirimes: ne fortè retusiore, mẽbranulas inter scindendum trahẽs, surculos uioles: quanquam denuò, ne acuto surculos simul cum membranis incautè reseces, cauendum sit. Inuentis surculorũ principijs, [y] neruum asperæ arteriæ, lateri exporrectum, à sua cui nectitur membrana, ipsaq; aspera arteria, liberabis, lõga sectione inter neruum & asperã arteriam acuto quoq; cultello facta. Liberatũ hoc pacto neruum, summis sinistræ manus digitis apprehendes, illum modicè ab aspera arteria attollens: sexti uerò paris truncum, quà soporariæ arteriæ exporrigitur, dextra manu eleuabis: ac manibus deinde mutuò nunc sursum, nunc deorsum ductis, nerui recurrẽtis reflexum naturamq; perquires. Ad eundem sanè modum, posteaquam [z] surculos quosdã pulmoni cordisq; inuolucro à dextro sexti paris neruo dein distributos examinaueris, [a] sinistrum sexti paris neruorũ cerebri truncum à sinistri lateris soporaria diuellere conuenit: & ipsius surculos, quos musculis à pectoris ossis elatiori sede enatis, & costarũ radicibus exporrigit, indagare: ac postmodum [b] obseruatis, quas pulmonis tunicę deriuat, propaginibus, & eo [c] surculo, quem secundùm uenæ arterialis trunci sinistrũ latus, cordis basi offert, etiam accuratè perquisito, ad magnæ usq; arterię [d] truncum, qui ad dorsum reflectitur, sexti paris huius lateris neruus est deducendus, & acuto similiter cultello [e] soboles [f] recurrentem neruum hic efformantes sunt adinueniendæ. Has ubi uideris, obtusiorem stylum sub eo arteriæ trunco uersus sinistrum asperæ arteriæ latus protrudes: & leuato nonnihil stylo, truncum arteriæ à dorso, cui firmissimè cõmittitur, modicè dirimes. Deinde ab aspera arteria, recurrẽtem neruum ad arteriæ magnæ usq; truncum liberabis: & utraq; manu, mutuoq; tractu, ipsius reflexum, ut in dextro latere, ostendes. [g] Reliqua uerò sexti paris neruorũ ad stomachũ series, non nisi exempto pulmone aggredietur: ac proinde, si uisum fuerit, foramine nũc inter asperę arterię cartilagines facto, illiq; fistula quapiam indita, & aspera arteria super foramen cõpressa, pulmonem inflari curabis: inflatus siquidẽ suam formam manifestiùs cõmonstrat, corq; ex toto amplexatur. Demisso dein pulmone, cordi à dextræ auriculæ radice ad ipsius usq; mucronẽ, nouacula sectionem [h] induces, in dextrum ipsius uentriculum usq; penetrantem. Mox uentriculo digitis distento, spongia sanguinem semel atq; iterum elues. Vena enim caua, & arterialis uena, ut sanguis in uentriculum fluat, isq; postmodum spongia exugatur, cõprimendæ sunt. Exterso sanguine, dextri uentriculi amplitudo est indaganda: deinde stylo [i] tres membranæ ori uenæ cauæ præfectæ, obiter ueniunt spectãdæ. Vt uerò prorsus in conspectũ ueniant, cultello ex dextro uẽtriculo in cauam uenam intruso, sectionem à uentriculo per auris corpus in uenam usq; duces: qua distenta, membranæ omnino uidebuntur: & auris cauitas, naturaq;, si ipsam [k] inuerteris, facilè hac administratione cognoscẽtur. Deinde quum uenæ cauæ expendes orificium, coronalis uenæ [l] origo etiam apparebit: cui si stylum ex molli plumbo indideris, quo nam pacto cordis basim cingat, ramosq; in illius corporis superficiem deriuet, obseruabis. Hîc uelim quoq; ex uenæ cauę amplitudine stylum in [m] uenam coniuge destitutam inderes, ipsius à caua originem, ridiculamq; nostrorum Aesculapiorum rationem consideraturus, qui in octo utriusq;

Pulmonis inflatio.

Dextri cordis uentriculi, & ipsius orificiorum membranarumq; examen.

s 2 fi. cap. 2 lib. 4 h. dein k,k.
t 6 fig. T.
u fig. cap. 9 lib. 4 insertæ P ad E.
x 6 fig. b.
y fig. capiti 9 lib. 4 insertæ Q, Q. & 6 fig. c.
z 2 fi. cap. 2 lib. 4 q & r.
a 6 fig. d ab X.
b 6 fig. e.
c 6 fig. h.
d 6 fig. P.
e 6 fig. f.
f 6 fi. g, g.
g 14, 15 fi. lib. 5 T, V.
h ut factũ est in 7 fig.
i 7 fig. K, L, M.
k ut F in 7 fig.
l 7 fig. G.
m 5 fig. G & fig. cap. 6 lib. 3 E.

utriusq; lateris inferiorum costarum inflammatione, Hippocratem, non mittendum esse sanguinem, asseruisse contendunt: quòd cor ex uena sine pari sanguiné adeò rapiat, ut nihil sanguinis missione ex uena hac educi possit. Quasi uerò nunc tibi secanti non longè esset clarissimum, cor in sanguinis missione, inflammatis octo inferioribus costarum interuallis, nihil obstare, ac proinde sanguinem tunc quoq; mittendũ: & Hippocratem non adeò fuisse stupidum, ut octo humiliores costas sub septo transuerso esse arbitratus fuerit, & inflammationem huius sedis ad clauiculã usq; tensionem etiam producere ignorauerit. Verùm hic sermo, ne præter institutũ, ad meum de uena in laterali morbo secanda placitũ longiùs expacietur, refrenandus uenit. quanquam mehercùle nunquam magis hac de re ueritatem, quàm præsentibus uenis, indagandam arbitrer: non autem citra uenarum cognitioné, solis autorum distortis suffragijs eruendam. Porrò simulatq; cõiuge carenti uenæ stylum immiseris, oblongus crassusq; baculus cauæ uenæ est[n] imponendus: quem quum absq; negocio rectà per cauam ad imum usq; uentrem protruseris, quàm bellè Galenus & cæteri dissectionum doctores hucusq; hallucinati sint, disces, qui cauam ex iecoris gibbo, uno caudice enatam,[o] similiter ac magnam arteriam in duos truncos, quorũ hic inferiora, ille uerò superiora petit, diuidi censuerunt. Verùm hæc, quum paulo pòst iecur aggredieris, uisurus es explicatiùs: quanquam nihil prohibet modò, septum trãsuersum è corpore, quantum poteris, resecare: iecurq; in sinistrum latus adeò reflectere, ut posterior ipsius sedes in conspectum ueniat. Quum itaq; baculum à uenæ cauæ sede, quà cor spectat, ad eam usq; regionem qua renibus uenæ offeruntur, detrusum, aliquandiu in uena seruaueris, animaduerterisq; iecoris substantiã toti cauæ posteriori sedi non[p] obduci, cultello secundùm baculi longitudinem ducto cauam diuides, ac uenarum à caua iecori exporrectarũ[q] ora inuestigabis. Dein ijs qui nimium pertinaciter in Galeni Anatomes professorum primarij uerba iurauerunt appellatis, singula ipsius argumẽta de uenarum ortu resumes: atq; studiosos, ne ex cõmentarijs nauigare discant, hortaberis, unicam ueritatem, non uerò autoritatem cõmendans. Porrò sectione rursus ad cor conuersa, digito aut stylo in elatiore dextri uentriculi sede, arterialis uenæ orificiũ[r] inquires: & cultello illi intruso, ex dextro uentriculo aliquousq; in arterialẽ uenam sectionem duces. Qua facta, sanguineq;, si quis inibi occurret, eluto, uisui sese arterialis uenæ orificium simul cum suis[s] membranis offert: quas, ut exactiùs contempleris, stylo attolles, eodemq; arterialis uenæ ductum in pulmoné examinabis.[t] Tunicæ etiam ipsius, ex quibus arteriæ instar conformatur, facilè expenduntur, modò quis ductæ iam sectionis lateribus labris ue animum adhibuerit. Sinistrum cordis uentriculũ similiter longa sectione à sinistræ auris radice ad cordis usq; mucronem facta aperies, & sanguiné perinde atq; in dextro exterges. Huius primùm intuebere amplitudinem, deinde cordis substãtiæ in hac sede[u] crassitiem: postmodum stylo[x] duas arteriæ uenalis orificio præpositas membranas facilè adinuenies, ac quî inuicẽ in cordis constrictione conniueant, obseruabis. Vt uerò exactiùs se offerant, cultello uenalis arteriæ ori immisso, sectionem in ipsius usq; cauitatem[y] molieris: & adaperto distentoq; ore, membranas denuò cõtemplabere, plumbeo stylo primas uenalis arteriæ in pulmonem distributiones inquirens. Magnæ autem arteriæ[z] orificiũ, & membranæ ipsi præfectæ inuenientur, si post[a] alteram arterialis uenæ membranam, quæ cordis uentriculorũ septo uicinior est, digitum in elatissimã sinistri uentriculi regionem protruseris: is namque magnam subibit arteriam. & dein cultello

Caua uenæ ortus examen.

Arterialis uenæ orificij ac membranarum examen.

Sinistri cordis sinus, ipsiusq; uasorum & membranarum examen.

n in D 7 fig. & figure cap. 6 lib. 3.
o ut O in P & R figuræ 6.
p uti spectatur in 15 fig.
q ut uidere est in fi. 6 capiti libri 3 inserta ad A, B.
r ex 7 figura facturus octauã.
s 8 fig. E, F, G.
t 1 fi. cap. 15 lib. 3 B, C.
u 9 figura M, M.
x 9 fi. E, F.
y 9 figurã paraturus.
z 10 fi. A.
a ubi in 9 figura L latitat sub E.

secundùm digitum in arteriæ orificium intruso, ex cordis uentriculo sectionem in arteriæ amplitudinẽ duces. Quando enim hanc tentaueris, & arteriæ magnæ[b] membranas in ipsarum sede, quà uasis corpori incumbunt, inspexeris, coronaliũ arteriarum[c] ortus tibi occurret. adeò ut nunc nihil in corde spectandum sit reliqui: nisi fortè illo uariè dissecto, ipsius substantiam, & arteriæ magnæ, arterialisq; uenę dissectis radicibus, os inquirere statueris, quod cordi priuatim ab Anatomes professoribus ascribitur. Si igitur nullũ os, præter cartilagineas dictorum modò uasorum radices, in homine adinueneris, illas à reliqua cordis substantia resecabis: ut simul cum cartilaginibus, clauicularũ articulationibus, & alijs quibusdam articulis peculiaribus, ad osium cõpositionem reseruari recondiq; ualeant. Corde nunc abiecto, asperam arteriam (seruata interim larynge) examinabis: primùm quidẽ ipsius cartilagines, C imaginem exprimentes, & membranas, quibus illæ inuicem colligantur: & dein ipsius primam in pulmonem seriem. qua inuenta, aliquam pulmonis fibram seu lobum integrè à reliquo pulmone abscecabis: ac in uenæ arterialis ramum, & arteriæ uenalis & asperæ ramos, stylos intrudes: horumq; ramorum propagines, distributionisq; naturã inuestigabis. ad quod mirificè conduxerit undecunq; rupta diuulsáue lobi illius membrana, ipsum inter duos asseres adeò comprimere, ut pulmonis caro, ipsiusúe peculiaris substãtia, à suis quibus obnascitur uasis abscedat. Licebit modò, aspera arteria ab ipsius capite diuisa, eáque deorsum à stomacho tracta, pulmonẽ omnino è thorace auferre, & stomachi[d] progressum adinuenire: qui citra aliam sectionem, pulmone reiecto, unà cum neruis sexti paris illum amplexãtibus, cõspectui sese offeret. Tamen ut neruorum in uentriculi orificium seriem intuearis, septum transuersum à stomacho liberandum est: ipsaq; insertio, si fortè uẽtriculus adhuc in corpore asseruatus sit, indaganda. Insuper foramine alicubi in stomacho, quà collum perreptat, facto, fistulaq; illi indita, uentriculum quàm poterit maximè inflari curabis: & deinde stomacho iuxta laryngis radicem diuiso, illum cum uentriculo, aut solum, si prius scilicet uentriculum ademeris, è corpore trahes,[e] glandulis illis qui in medio ipsius ferè ductu plurimùm cõsistunt, similiter examinatis. Iam quoq; tempestiuum esset (si modò id antea non præstiteris) iecur à septo transuerso secernere, ac tandem ex corpore auferre. Quod ubi feceris, ipsiusq; formam diligenter cõtemplatus fueris, cultello uenæ cauæ iam flaccidæ indito, hanc lõga sectione aperies, ut exactè pateat ipsius per iecoris substantiam transitus, deinde ramorũ à caua in iecur ingressus. Vbi itaq; duo præcipua illorũ uideris orificia, alteri stylum quàm poteris penitißimè indes: & ablato uenæ portę, quo iam antea eam intercepisti, uinculo, illius quoq; ramo secundùm uenæ cauæ rami, cui iam stylus inest, ductum in iecur procedenti, alterum stylum immittes: & postmodum obtuso cultro iecoris substantiam ab illis ramis, qui stylos continent, nitêris abradere:[f] ut uenarũ per iecoris corpus seriem, ipsiusq; substantiam discas, ac demum inter duos qui stylis distenduntur ramos, bilis uesiculæ meatulos obserues, & bilis uesiculã à iecoris corpore erasam inuertas, solamq; sedulò, si adhuc fuerit asseruata, contempleris. Postremò,[g] uenæ ab umbilico in iecur deductæ ingressum insertionemq; expendes, mente dein thoracis uertebrarũ corporibus adhibita, ut cultello grandem arteriam secundùm longitudinẽ aperias,[h] ramorum quos utrinq; in costas spargit, uisurus orificia. Ramis his dissectis, arteriam ex corpore adimito, & uenæ coniuge carentis[i] propagines expendito, ut & hanc quoq; à uertebrarum corporibus liberes. Quo in opere non parum conduxerit, expendere internam

Cartilagineæ cordis substantiæ examen.

Aspera arteria.

Pulmonis.

Stomachi.

Iecoris.

Bilis uesiculæ.

b 10 fig. B, C, D.

c 10 fig. E, E.

d ut spectatur 14 & 15 fig. lib. 5.

e 14, 15 fi. lib. 5 F, F.

f id uelutì uisurus, quod 13 fi. lib. 5 exprimitur ad X, Y, Z.

g 2 fig. lib. 5 F, G. 12 fi. M ad N.

h fig. cap. 12 li. 3 k, k.

i fig. cap. 6 lib. 3 G, G ab F.

ternam uenæ pari carentis in suo exortu superficiẽ: uti & illorum ramorum, qui è caua uelut in iecur exporriguntur: quò proprij uenæ corporis membranea illic occurrat crassities, roboris in uasorum diductibus gratia efformata. Quanquam interim hîc negligi nolim, studiosorum nonnullos, quum de sanguinis missione inter dissecandũ agere solemus, aliquando contendisse, membranea illa uasorum eminentia, sanguinis in cauæ caudicem truncum´ue regressum penitus prępediri. Resectis modò in thorace occurrentibus uenis & arterijs, in propatulo est utriusq; lateris sexti paris neruorum cerebri[k] ramus, qui radicibus costarum exporrectus, sub tunica costas succingẽte ad organa à peritonæo circumplexa cõtendit. Vt uerò [l]neruulos cernas, quibus ramus ille adaugetur, à thoracis uertebris tunicam costas succingẽtem detrahes: quam ubi & à costis quoq; diuelles, dictas uenarum arteriarumq; propagines, & neruos costis exporrectos, promptè obseruabis: & cultelli mucrone ad costæ alicuius os proximè adacto, tunicam expendes, quæ priuatim singulis costis obuoluitur: eam dico, quam secundam costas succingentem tunicam nonnulli dissectionũ periti nuncuparunt: quæq; membrana est, illis respondens, quas, quòd ossa ambiunt, uulgò circumossales dicimus. Quanquã interim hîc circa dorsi uertebrarum contextum, præcipuè obseruandum sit, num duæ costas succingentes tunicæ ita ueniant constituendę, ut una in dextro recenseatur latere, cum dextra thoracem interdiuidente membrana: & altera in sinistro latere, cum interdiuidẽte eius lateris membrana: quum & ita nonnulli (uti suo diximus loco) duas tunicas, costas succingẽtes enumerauerint. Absolutis hũc in modum omnibus quæ peritonæo & tunica costas succingente inuoluuntur, si uisum fuerit, quàm poteris aptissimè costas in suas sedes reponere conaberis: &[m] osse pectoris quoq; cum cartilaginibus ipsi coarctatis assumpto, & clauiculis etiã in suam sedem repositis, quàm licebit studiosissimè musculos eos, quos iam antea ab insertione pendêre sinebas, suis locis situabis:[n] primum dico thoracem mouentiũ,[o] primum brachij motuum opificem, scapulæ motorum[p] primum,[q] eum qui à pectoris osse & clauicula in mamillarem capitis processum fertur. Quod ubi præstiteris, ea prorsus serie, quam in secũdo libro docuimus, omnes brachium & scapulam mouentes musculos ex altero latere aggredieris: mox omnes qui thoracis motibus pręsunt, & qui capitis, ac dein dorsi motibus famulantur: postremò[r] temporalem, &[s] masseterem. cubiti enim & brachialis, digitorumque motibus subministrantes musculos, licebit etiam post cerebri anatomen dissecare. Neq; est quòd hîc prolixè commemoratos musculos, seriatim ac sigillatim recenseam, quum id diffuse in secundo libro factum esse, minimè ignores. Cæterùm in altero cadaueris latere, uasorum neruorumque seriem licebit sedulò exquirere: quum id factu sit facillimum, si illorũ descriptio te non lateat, in musculorumq; sectione probè uersatus sis. quanquam & ego manus uasorum neruorumq; administrationem, utputa paulò difficiliorẽ, etiam postea persequar. In pręsenti autem os adeundum est: & quandoquidem iam faciei omnia extrinsecus persecutus es, ut id aperias necessum est. quod nulla ratione perfeceris melius,[t] quàm robusto cultro infimæ maxillæ inferioris sedi apposito: & postmodum huius, malleique opera, maxillę inferioris osse diuiso. Verùm ad eum modum ossa, quæ sceleto præparando alioquin apta essent, propter fractam inferiorẽ maxillam, uitias: & si illæsa maxilla, illam in altero latere in suo ad temporis os articulo dissoluere conatus fueris, atq; ita maxilla in alterũ latus reflexa, quæ in ore sunt administrare proposueris, sectionis claritati utcunq; oberis. Quapropter diuiso

Examẽ eorum quæ uertebrarum corporib. exporrigũtur.

Musculorũ brachium, scapulam, thoracẽ, caput, dorsumq́ mouentiũ examen.

Temporalis & masseteris.

Oris apertio, organorumq́ in faucibus positorum examen.

k 2 fi. cap. 2 lib. 4 b.

l eiusdem fig. i, i, i.

m Eà parte, quæ dextræ manui subijcitur 8 musc. tab.

n 4 tab. d.

o 3 tab. Δ.

p 5 tab. Γ.

q 4 tab. Θ.

r 4 tab. Γ.

s 4 tab. Δ.

t Vt factũ est in 6 muscul. tab.

ad eum quem dixi modum, maxillæ osse, ipsius partes manibus extrorsum deorsumq; ui torquebis, osq; aperies. Insuper è narium foraminibus obliquatum instar syphonis stylum in oris usq; amplitudinem protrudes,[u] gargareonis naturam examinans. Mox cultello à gargareonis radice ad incisorios usq; dentes in oris tunica sectionem duces, eam cutis alicuius modo nonnihil ab incumbētibus organis liberans. In hoc opere tertium[x] neruorum cerebri par sese offeret, quà linguæ & inferiori maxillæ deriuatur: dein[y] septimum cerebri neruorum par[z] sexto commissum, unà cum[a] soporali arteria,[b] interioriq; iugulari uena. & si aliquantulum ascenderis,[c] quartum quoq; neruorum cerebri par, &[d] ramos quosdam tertij paris & quinti paris, temporali exporrectos musculo uidebis, si modò unum organum ab alio sensim separare non pigue rit. Ad hæc linguæ[e] musculi, uti in secundo docuimus libro, adinuenientur: in quorum administratione, neruorum in linguam excurrentium propagines, ac uenæ simul & arteriæ sese offerēt. Musculi etiam inferioris maxillæ reconditi, hic paruo negocio occurrūt:[f] is uidelicet, qui in ore delitescens, cum temporali & massetere maxillam sursum ducit: &[g] is qui à processu stylum referente enatus, ad summum mentum inferiori maxillæ implantatur. Præterea[h] tonsillæ,[i] aliæq; glandes, uasorum distributionibus in faucibus præfectæ, tibi hanc administrationem molienti pulchrè occurrent. Laryngis autem[k] musculi, ita prorsus atq; in secundo monuimus libro, sunt aggrediēdi: ipsorumq; nerui, dum dissecantur, non perfunctoriè ueniunt animaduertendi. Ablato itaq; nunc unà cum lingua, osse *υ* imaginem referente, laryngeq;, ac stomachi initio, inferiorē maxillam à superiori prorsus liberabis, non neglectis interim peculiaribus hic repositis[l] cartilaginibus: quas perinde ac cartilagines clauicularum cum pectoris osse articulos intercedentes, ad sceleti constructionem asseruare nihil prohibet. Atq; ita etiam pari ratione os *υ* imaginem referens, & laryngis, nasiq;[m] alarum cartilagines, cum auris & palpebrarum cartilaginibus, ad eundem usum aliquò repones. Nunc palati tunicam, & eam quæ nares succingit, ab osse sedulò in hoc abrades, ut mutuum earum tunicarum discas nexum. Si uerò, quum caput dorsumq; mouentes musculos aggredieris,[n] primum dorsum agentium par ex sententia non spectaueris, id modò, ablatis his quæ fauces occupabant, factu est facillimum: adeò ut & capitis dorsiq; motibus præfectos musculos, tātisper integros asseruare nihil prohibeat, quousq; inferiorem maxillam, eaq; quæ faucibus continentur, sectionis serie ademeris. Quanquam hæc omnia ex secundo libro cuiuis obuia esse debeant: quemadmodum quoq; ex primi libri calce discitur, quî costæ à uertebris ad sceleti præparationem sint auferendæ, pectorisq; os, & cartilagines ipsi commissæ, seruandæ. Adeò ut nihil obstet, in proposito cadauere caput à prima uertebra nunc liberare, in illoq;, quæ sequens liber enarrabit, cōdiscere: in cuius penultimo Capite, omnia quæ in nobis proposito cadauere adhuc uidenda sunt reliqua, commemorabo.

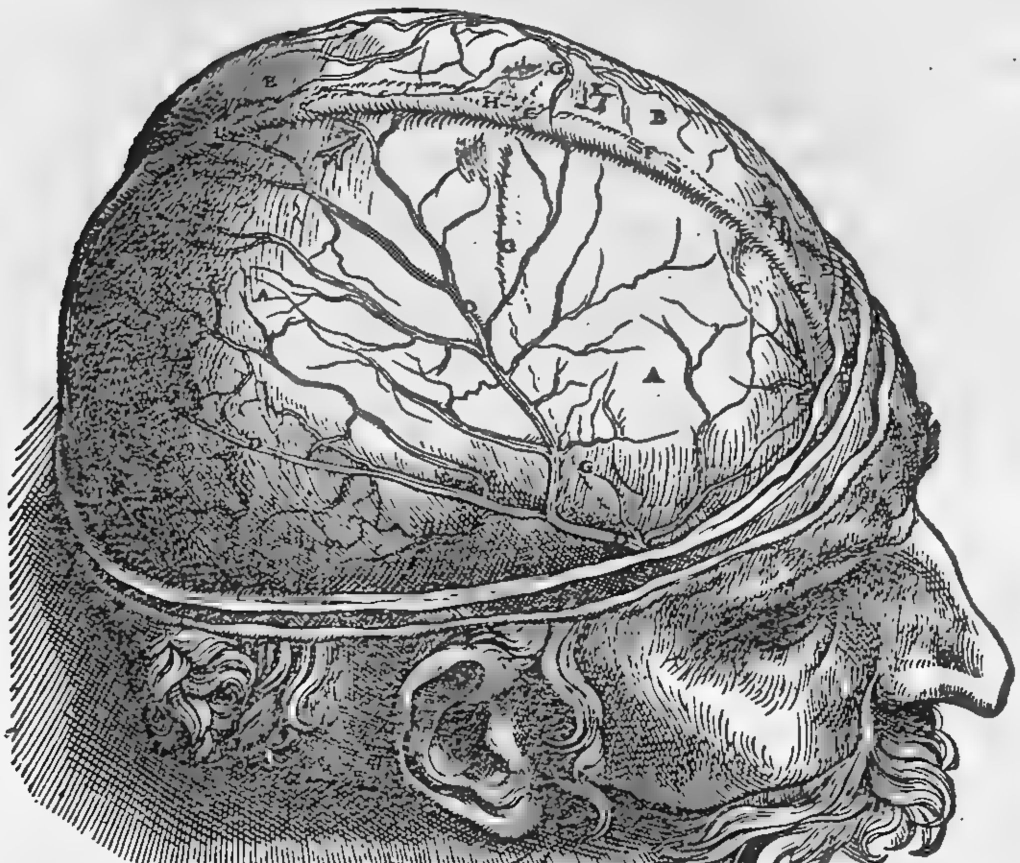
u 6 musc. tab. E.
x 2 fi. cap. 2 lib. 4 S, T, Y.
y 2 fi. cap. 2 lib. 4 r, z.
z eiusdem fig. c.
a fi. cap. 12 lib. 3 X, a.
b fig. cap. 6 lib. 3 S.
c 2 fi. cap. 2 lib. 4 Z.
d eiusdem fig. Q, R, b, c.
e figure cap. 19 li. 2.
f 6 musc. tab. D.
g 5 ta. H, I.
h 6 tab. F.
i 1 tab. A. 6 tab. L.
k figure ca. 21 lib. 2.
l figura inserta capiti 10 lib. 1.
m 4 musc tab. L.
n 8 musc. tab. A, B.

LIBRI SEXTI FINIS.

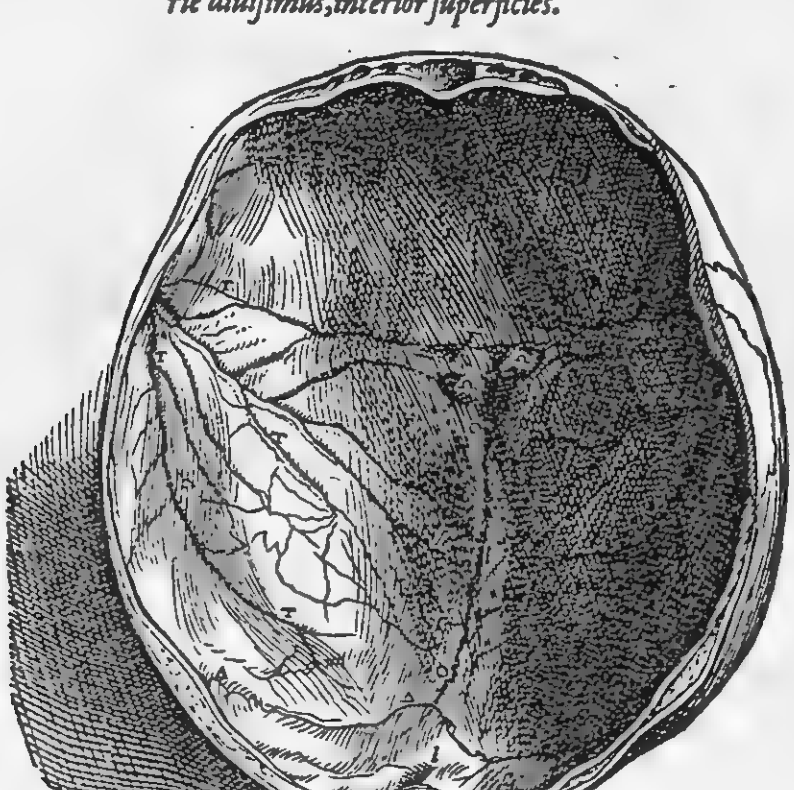
ANDREAE VESALII
DE CORPORIS HVMANI FABRICA LIBER SEPTIMVS, CEREBRO PRINCIPIS ANIMALIS'QVE

facultatum ſedi, & ſenſuum organis dedicatus: moxq́; in initio omnes propemodum ipſius figuras, uti & duo proximè præcedentes libri, commonſtrans.

PRIMA SEPTIMI LIBRI *FIGVRA.*

SVPERIORIS CALVARIAE PARTIS, QVAM À PRIMA FIGVRA SECTIONIS SErie diuiſimus, interior ſuperficies.

PRIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRIMA septimi libri figura, humanum caput ita adaptatum exprimit, quemadmodū id cerebro ostendendo, concinnè à collo inferioriq; maxilla dissecantibus liberatur. Praeterea tantam caluariae partem orbiculatim serra abstulimus, quanta quoq; omnium quae in caluariae continentur cauitate uidendorum gratia, auferri solet. Ut uerò eius ablatae partis imago hic quoq; occurreret, septimam sexti Capitis libri primi figuram praesenti figurae subiecimus, quòd hac interior illius caluariae partis superficies adamussim exprimatur: quae uniuersum id ante sectionem integebat, amplectebaturq;, quod prima figura potissimùm proponit. Haec namq; duram cerebri membranam adhuc illaesam, neq; aliqua ex parte pertusam, uulneratam'ue, oculis subijcit: quamuis interim istius membranae uincula diuulsimus; quae per caluariae suturas, membranae illam exteriùs cingentis gratia efformandae, porrigūtur. Dein cum his fibris pariter uascula sunt effracta, quae per caluariae foraminula & suturas deducta, ipsi durae membranae, ac illi quae caluariam obcingit, communes censentur. Caeterùm duorum qui figuram ambire conspiciuntur orbium humiliorem, cutis & membranae ipsi subditae cōstituunt, elatior autem ipsa est caluaria. Uniuersum uerò hoc orbe complexum, multisq; characteribus insignitum, duram cerebri membranam refert.

A,A Dextrum durae cerebri membranae latus, seu eius membranae pars, dextram cerebri regionem ambiens.

B,B Sinistrum durae cerebri membranae latus.

C,C,C Tertius durae membranae sinus, secundùm capitis longitudinem exporrectus, & hic nulla ex parte per sectionem adapertus.

D,D,D Duo inuicem appositi ductus, uenarum modo in duram cerebri membranam secundùm ipsius uniuersum latus excurrentes.

E Uenam referens durae cerebri membranae ductus, in quem sexta caluariam ingrediens exhauritur uena.

F,F,F His characteribus uenulae indicantur, à dura cerebri membrana per caluariae foraminula ad capitis cutē, membranamq; caluariam obcingentem, transmissae, quarum frequentiores & crassiores iuxta F maximè latitantis sedem plerunq; obseruantur.

G,G,G Portiunculae fibrarum, à dura cerebri membrana per coronalem suturam ad caluariam obcingentis membranae constitutionem prosilientium.

H,H Portiunculae fibrarum, quibus sagittalis sutura uiam offert.

I,I Sedes, à qua fibrae porriguntur per suturam Λ Graecorum similem.

K Unum durae membranae tuberculum eorum quae inaequalibus caluariae sinibus, plerunq; iuxta sagittalis suturae cum coronali coitum obuijs, adnasci solent. Caput, ex quo hanc primam depinximus figuram, tribus eius generis donabatur tuberibus, quorum unum K insigniuimus, & utrinq; ad anterius H unum quoq; se offert.

L Cauitas frontis ossi iuxta superciliorum sedem propria, quae inter secandum subinde aperitur, si quando frontis os non procul à supercilijs serra diuiditur.

SECVNDAE FIGVRAE (QVAM SEQVENS proponet pagina) eiusdem'q; characterum Index.

SECVNDA figura, sectionis serie primam subsequens, tertium durae membranae sinum longa sectione secundùm capitis longitudinem ducta, adapertum commonstrat. Insuper ad huius tertij sinus latera, per capitis quoq; longitudinem duas deduxi sectiones, utrinq; nimirum ad sinum singulas, quae duram membranam duntaxat penetrarunt, & durae membranae latera ab eo membranae separarunt processu, qui dextram cerebri partem à sinistra dirimit. Praeter tres iam commemoratas sectiones, in utroq; latere aliam molitus sum, quae ab auris regione ad uerticem pertingens, solam quoq; duram diuisit membranā, ut illa postmodum aptè à tenui membrana posset diduci, deorsumq; (ut hic factum cernis) reflecti. Occurrit itaq; hic tenuis cerebri membrana prorsus illaesa, cerebroq; proximè obducta, & uasorum ipsius seriem in hactenus denudata regione eleganter commonstrans.

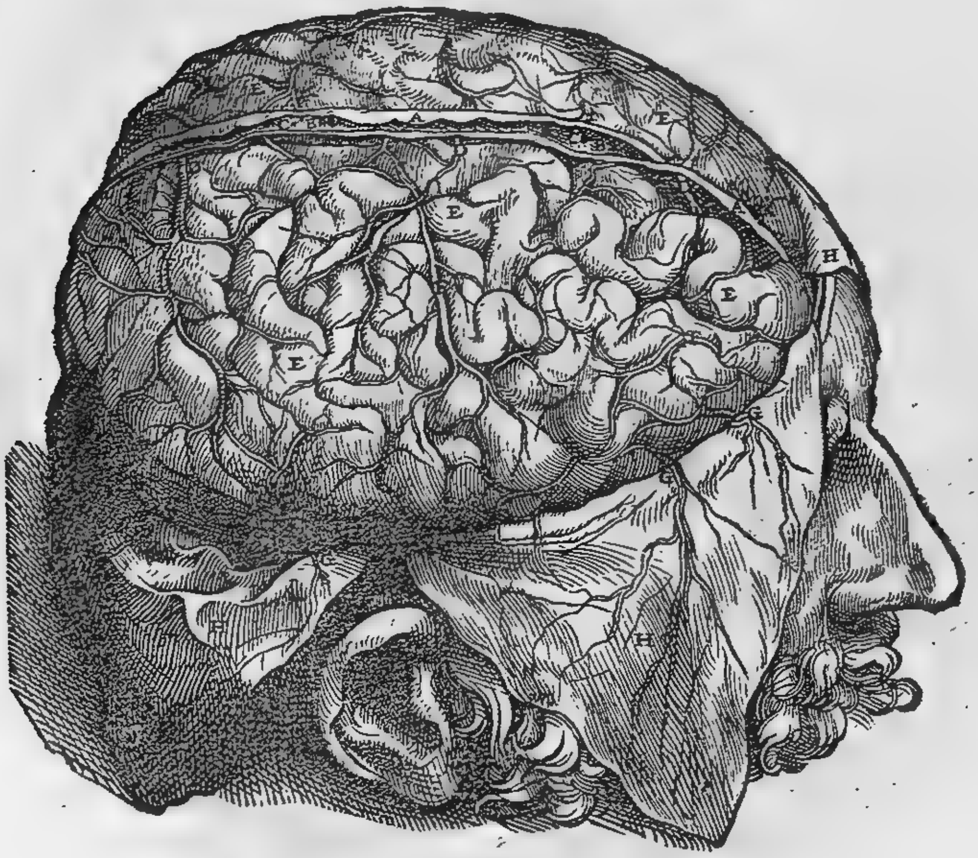
A,A,A Elatior sedes durae membranae processus, dextram & sinistram cerebri partes intercedentis. atq; haec sedes A & A notata, tertij durae membranae sinus costa est, caluariam contingens, & hic per medium dissecta.

B,B Hic tertij durae membranae sinus cauitas est in propatulo.

C,C Orificia, uasorumq; initia, ex tertio durae membranae sinu in tenuem membranam pertinentia. Atq; hic quidem uasorum orificia in conspicuo sunt, à laeuo huius sinus latere in tenuis membranae partem pertinentium, quae sinistrae cerebri sedi obuoluitur. Orificia autem à dextro latere pronata, hic non cōspiciuntur: uerùm initia

occurrunt

SECVNDA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

D,D. *occurrunt uaſorum in tenuem membranam, quà dextræ cerebri ſedi obuoluitur, propagatorum, ac D,D & D inſignitorum.*

E, E, *&c.* *Tenuis membrana, cerebrum inueſtiens.*

F,F,F *Ductus, uaſáue in tenui membrana ſecundùm cerebri inuolutionum ſeriem excurrentia.*

G,G,G *Propagines notantur à ductibus ſecundùm duræ membranæ latera excurrentibus, in tenuem membranam pertinentes.*

H,H,H *Duræ membranæ portiones, à tenui membrana diuulſæ, & deorſum reflexæ.*

TERTIAE FIGVRAE (QVAM SEQVENS proponet pagina) eiuſdemq́ characterum Index.

IN tertia figura, à tota cerebri parte ſupra ſectionem conſiſtente (quam, id oſtenſuri, orbiculatim ſerra in caluaria molimur) utranq; cerebri membranam, tenuem nimirum & duram, auulſimus: ac duræ membranæ proceſſum, dextram cerebri partem à ſiniſtra dirimentem, & in ſecunda figura adhuc in ſua ſede ſeruatum, ab oſſeo diuiſimus ſepto, quo odoratus organorum ſinus diſtinguuntur. Dein proceſſum hunc, ut ipſius ſpectaretur effigies, ſuper ſiniſtram cerebri ſedem explicatum reliquimus, dextra & ſiniſtra cerebri partibus adeò ab inuicem manuum opera diductis, ut calloſi corporis ſuperior ſedes ſe hic ſpectandam offerat.

A, A, A *Dextra cerebri pars.*

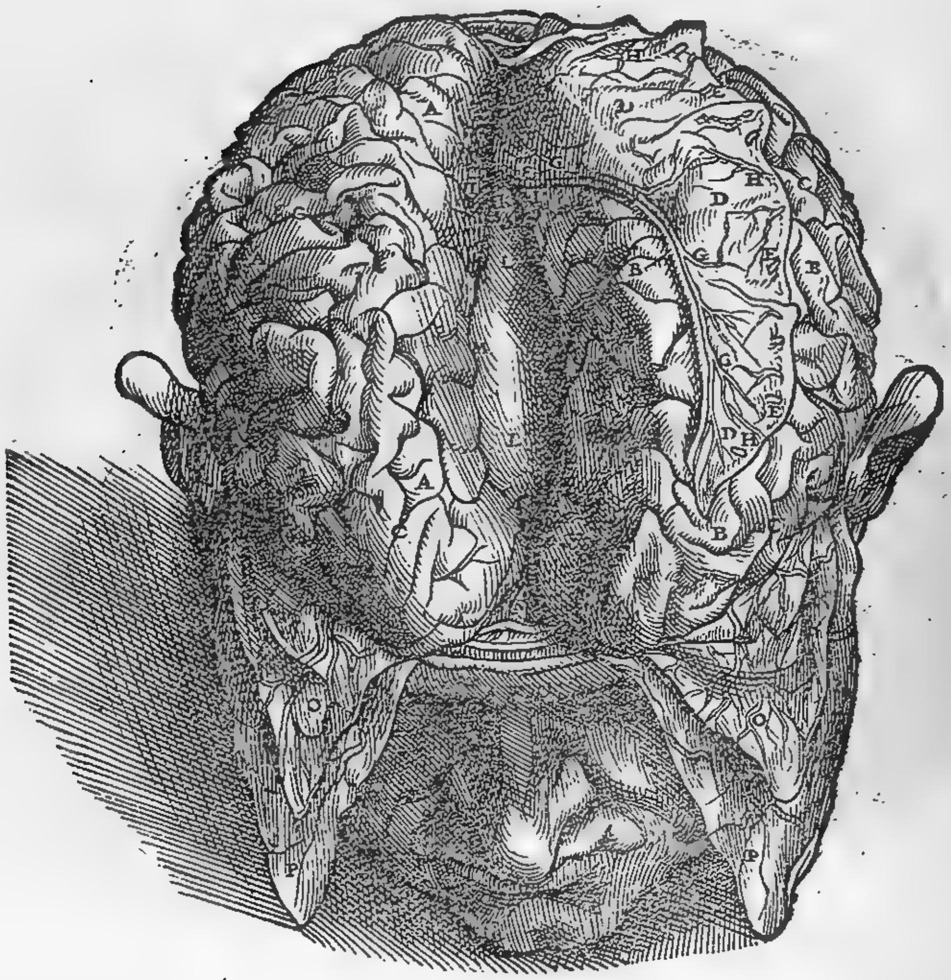
B,B,B *Siniſtra cerebri pars.*

C,C,C *Hic paſſim cerebri conuolutiones, gyri & anfractus indicantur.*

D,D,D *Duræ cerebri membranæ proceſſus, dextram cerebri partem & ſiniſtram intercedens, hicq; ex ſua ſede ſuper ſiniſtram cerebri partem productus.*

E,E,E *Quum primùm diſſecantes, dextram cerebri partem à ſiniſtra diducere cõtendimus, tunc manu ea uaſa effringuntur, quæ ex tertio duræ membranæ ſinu in tenuem membranam utrobiq; pertinent. ac proinde quum in huius*

TERTIA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

huius figuræ administratione id quoq; nobis faciendum fuerit, effracta eorum uasorum initia hic oculis subijciuntur.

F Ductus, uenæ modo in humiliorem sedem duræ membranæ processus excurrens, qui dextram cerebri partem à sinistra disterminat: atq; hic ductus à quarto duræ membranæ sinus anteriori sede enascitur.

G, G, G Ductus iam antè F insigniti propagines, in eundem duræ mēbranæ processum aliquousq; sursum excurrentes.

H, H, H Surculi ab humiliori angulo tertij duræ membranæ sinus propagati in duræ membranæ processum, quo dextra cerebri pars à sinistra dirimitur.

I, I Principia sunt ductuum, qui à quarto duræ membranæ sinu, uenarum prorsus modo in tenuem cerebri membranam secundùm superiorem callosi corporis regionem perferuntur, hicq; unà cum tenui membrana sunt auulsi.

K Initium uasis à quarti duræ membranæ sinus termino pronati, & sub eo cerebri corpore, quod testudini seu cameræ instar arcus constructæ assimilamus, in tertium cerebri uentriculum, & dehinc ad plexus cōstitutionem excurrentis, quem secundæ seu fœtus inuolucris comparamus.

L, L Cerebri callosum corpus.

M, M Sinus utrinq; ad callosi corporis latera in cerebro conspicui: quos hic aliter quàm modo præstitimus, exprimere nequeas, quum angusti sint, & angustiores rimas plurimùm referant.

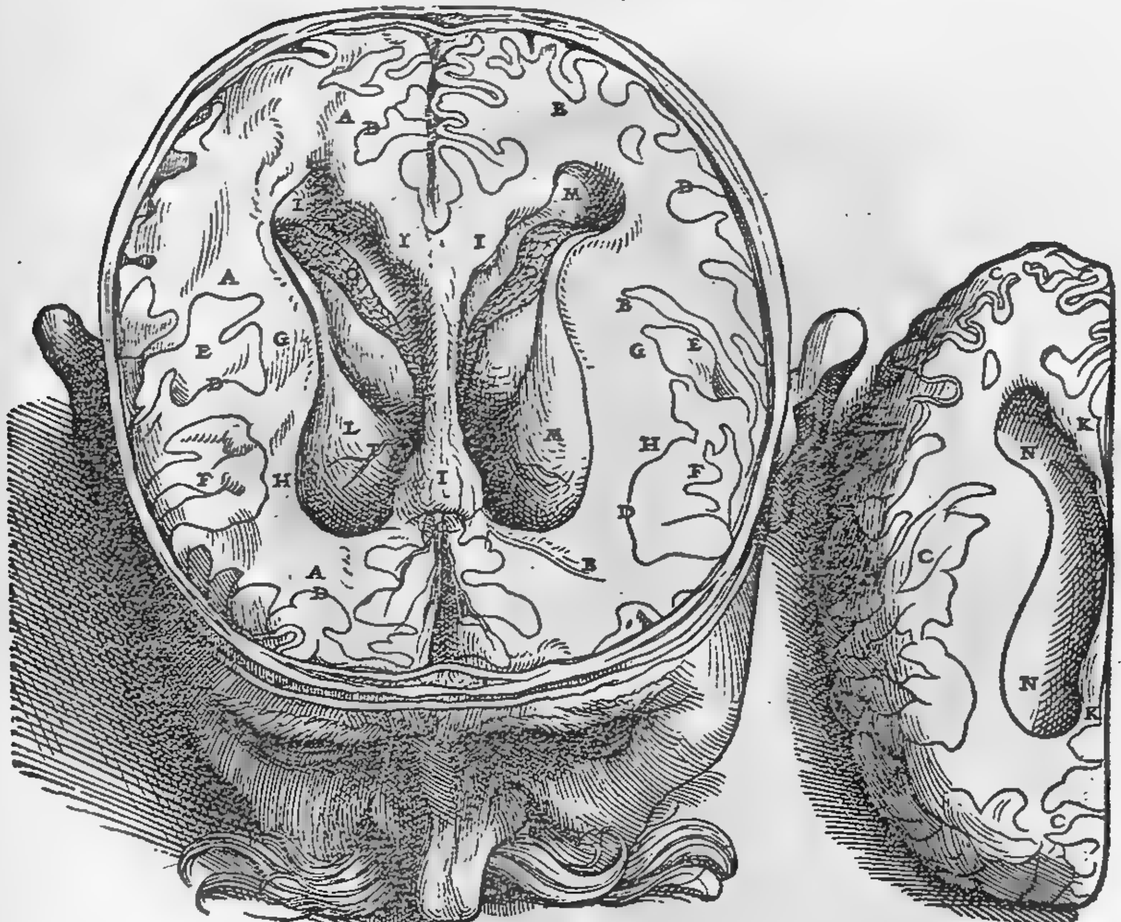
N Duræ cerebri membranæ processus, dextram cerebri partem à sinistra interdiuidentis, portio, quæ septo seu octaui capitis ossis processui connascebatur, olfactus organorum sinus dirimenti.

O, O Tenuis membranæ portiones, à cerebro diuulsæ.

P, P Duræ cerebri membranæ portiones, huc deorsum ex sectionis serie deflexæ.

QVARTA

QVARTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

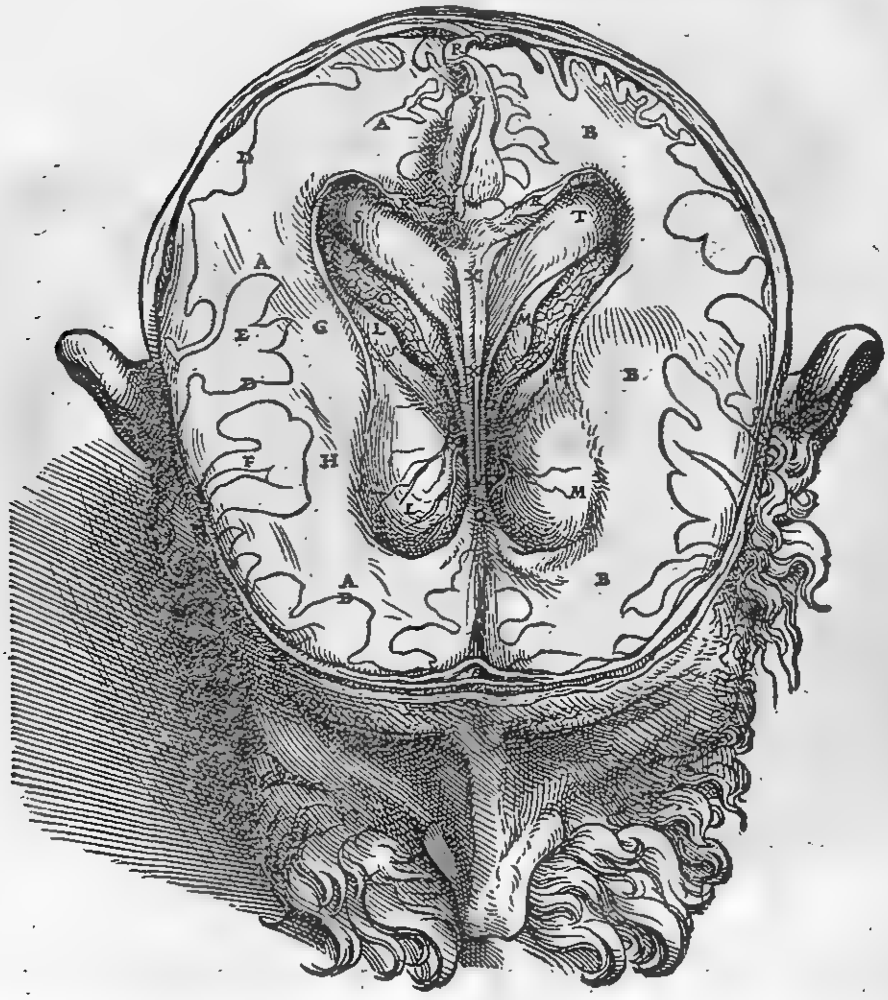

QVARTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

In quarta figura omnes duræ tenuisq; membranarum partes, quæ in prioribus figuris occurrerunt, resecuimus: ac dein dextram sinistramq; cerebri portionem sectionis serie ita ademimus, ut iam cerebri uentriculi in conspectum uenire incipiant. Primùm namq; secundùm dextrum callosi corporis latus, ubi sinus altero M in tertia figura notatus consistit, longam moliti sumus sectionem, quæ per dextrum cerebri uentriculum ducta, dextræ cerebri partis eam portionem abstulit, quæ supra sectionem habebatur, qua orbiculatim caluariam serra diuisimus. Atq; quum idem quoq; in sinistro latere absoluimus, sinistrā cerebri partem ita hic reposuimus, ut superiorē sinistri uentriculi sedem aliqua ex parte cōmonstret, calloso interim corpore in capite adhuc seruato.

A, A, A Cerebri adhuc in caluaria relicti pars dextra.
B, B, B Pars sinistra cerebri adhuc in caluaria relicti.
C, C, C Portio cerebri sinistra, quæ sectionis serie à reliquo cerebro ablata, hic resupina iacet.
D, D, D Lineæ partim cerebri anfractus, & partim narium cerebri substantiæ colorem commonstrantes. quicquid enim extra lineas consistit, quasi luteum & subcinericium magis est: quicquid intra lineas habetur, ada-
E, F. musßim album uisitur. Hac itaq; ratione sedes E & F insignitæ, apparent luteæ. quibus uerò G & H inscri
G, H. buntur, prorsus albæ sunt, & nonnunquam rubris maculis interstinctæ.
I, I, I Callosum corpus, utrinq; à cerebri substantia, cui alioqui continuatur, ex sectione liberum.
K, K Callosi corporis portiuncula, adhuc sinistræ cerebri parti, quæ adempta est, continua.
L, L Dexter cerebri uentriculus.
M, M Sinister cerebri uentriculus.
N, N Sinistri uentriculi superioris sedis portio.
O, O Plexus cerebri, ab imagine quam cum secundina seu fœtus inuolucris similem obtinet, χοροειδὴς nuncupatus.
P, P Aranearum modo graciles uenæ, dextri & sinistri uentriculorum substantiæ hoc in loco connatæ, ac ab illis di ductæ uasis, quæ nuper commemoratum plexum extruunt.
Q Venulæ à iam commemoratis uasis plexum efformantibus, in tenuem cerebri membranam sub callosi corporis anteriori sede huc excurrentes, & incerta serie (quemadmodum & uenulæ P notatæ) inter resecandum se offerentes.

QVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

QVINTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

QVINTA figura, quod ad relictam in caluaria cerebri portionem attinet, nulla ex parte cum praecedente figura uariat: atque id solum habet propriũ, quòd callosum corpus hîc anteriori sua sede à cerebro primùm liberauimus: ac dein eleuatum, in posteriora reflexímus, septum dextri ac sinistri uentriculorum diuellentes, & corporis instar testudinis extructi superiorem superficiem ob oculos ponentes.

Ab A ad Q usque. *A, A, A itaque & B, B, B, ac dein D, D, D, & E & F, & G & H, eadem hic indicant, quae in quarta figura. Sic quoque & L, L, & M, M, & O & P & Q eadem insinuant.*

R, R, R *Notatur inferior callosi corporis superficies. est enim id sua sede motum, atque in posteriora reflexum.*

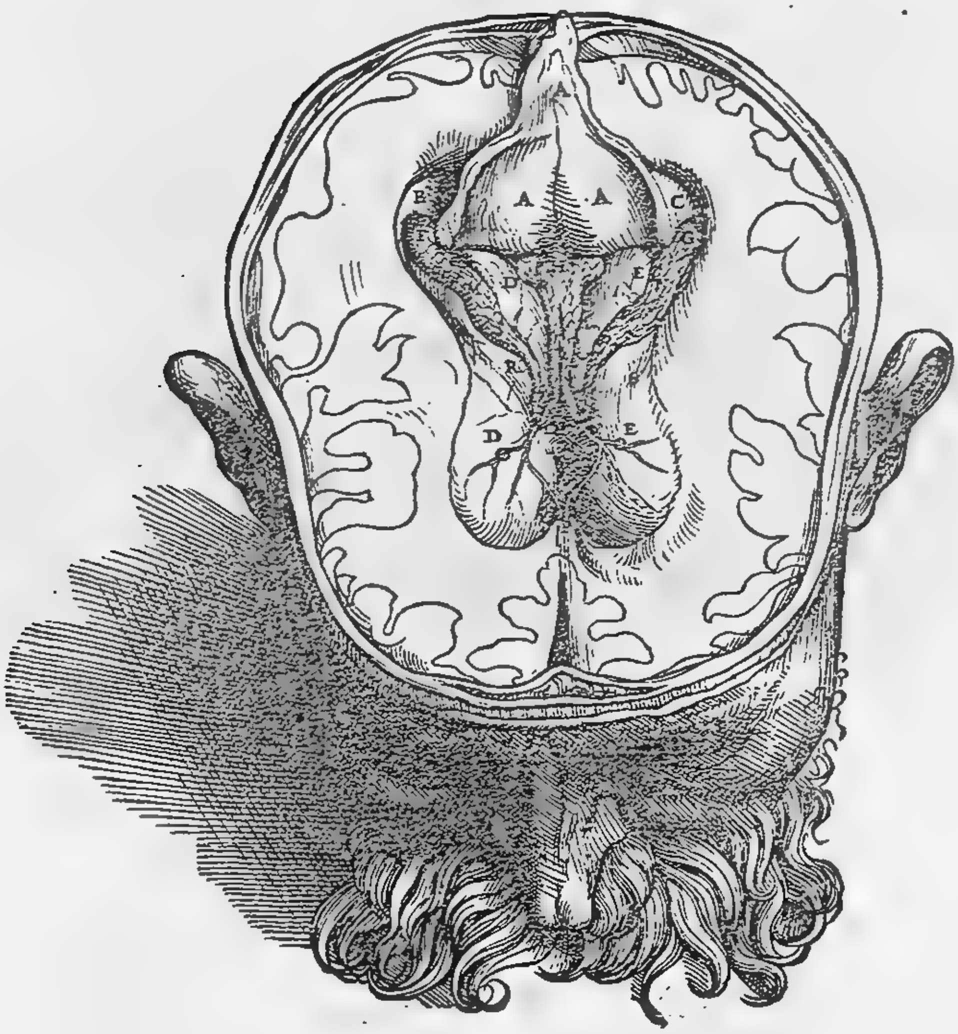
S, T, V *Superior corporis instar fornicis seu testudinis extructi superficies, & ueluti ipsius triangularis circunscriptio, quam ab S ad T, & à T ad V, & ab V ad S metimur.*

X, X *Dextrum uentriculum & sinistrum intercedentis septi inferior pars, corpori testudinem referenti continua.*

Y, Y *Septi iam commemorati superior pars, calloso corpori continua. Hôc namque septum non aliter quàm modò disruptum est, depingi licuit. Et alia quoque parata fuit figura, in qua duae manus (uti inter secandum facere consueui) callosum corpus nondum in anteriori ipsius sede liberatum, modicè attollebant, quo speculum seu septum adhuc integrum oculis subijceretur. Verùm quum non adeò concinnè negotium in pictura, atque in ipsa sectione, successerit, eam figuram, ne frustra paginam obliteraret, reieci.*

SEXTA

SEXTA SEPTIMI LIBRI *FIGURA.*

SEXTAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAEC figura, quod ad cerebri portionem in caluaria relictam spectat, etiam quartæ correspõdet: à quinta in hoc differens, quòd corpus testudinis modo fabricatum, anteriori sua sede à cerebri substantia liberauerimus, id sursum in posteriora reflectentes, ut inferior ipsius superficies in conspectum ueniret, & uas illud etiam cerneretur, quod à quarto duræ membranæ sinu pronatum, sub corpore testudinis modo extructo fertur, & plexuum tandem non minimam partem constituit, quos secundarum imagini ueteres assimilarunt.

A, A, A *Corpus testudinis modo extructum, hic inferiori ipsius superficie, qua tertij uentriculi superiorem constituit sedem, conspicuum.*

B, B *Portio corporis instar testudinis efformati in dextro uentriculo, à cerebri substantia hic principium ducens.*

C *Portio corporis testudinem forma & usu referentis, quæ ex sinistro cerebri uentriculo pronascitur.*

D, D *Dexter cerebri uentriculus.*

E, E *Cerebri sinister uentriculus.*

F *Arteria per inferiorem posterioremq́ dextri uentriculi sedem à dextræ soporalis arteriæ ramo, duram cerebri membranam perforante, huc in dextrum uentriculum conscendens.*

G *Arteria in sinistrum cerebri conscendens uentriculum.*

H *Vas à quarto duræ cerebri membranæ sinu principium ducens, ac sub corpore instar testudinis efformato, in communem dextri & sinistri uentriculorum cauitatem, seu tertium uentriculum properans, totoq́ incessu miris modis implexum.*

I *Vasis H insigniti in duas portiones diuisio.*

K *Vasis H insigniti diuisionis altera portio, dextrum cerebri petens uentriculum.*

L Portio nuper commemorati uasis, sinistrum accedens cerebri uentriculum.

M Plexus dextri uentriculi, secundinarum imagini comparatus, atq; ab arteria F insignita, & uasis H indicati portione, quam K notauimus, constitutus.

N Plexus sinistrum cerebri uentriculum occupans, ac ex uasis G & L insignitis conflatus.

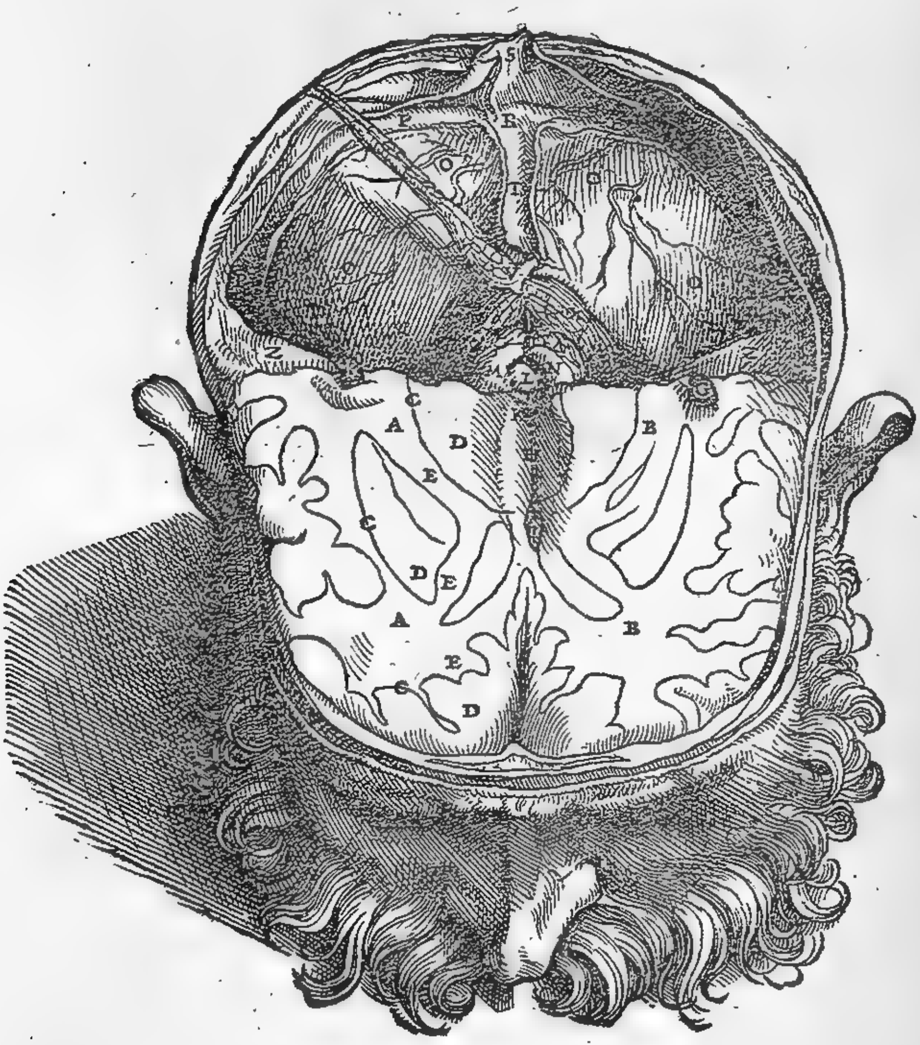
O,O Huiusmodi uenulæ cerebri substantiæ hic obnascuntur, ab illis productæ uasis, quæ K & L notauimus.

P A uenis quæ cerebri substantiæ hic offeruntur, ramusculi extra uentriculorũ amplitudinem hàc ad tenuem cerebri membranam pertinent.

Q Meatus ex communi cauitate dextri ac sinistri uentriculorum, seu à tertio cerebri uentriculo rectà decliuis pertinens uersus peluim, quæ cerebri pituitam excipiens, eam infundibuli modo defert.

R,S Canales sinus'ue leuiter in uentriculorum substantia exculpti, & pituitam ad meatus nuper Q insigniti orificium deducentes.

SEPTIMA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

SEPTIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

PRAESENS figura à tribus proximè præcedentibus plurimum uariat. in hac namq; ea cerebri substantiæ, quam in illis adhuc ex sectionis serie reliqueramus, pars ablata cernitur, quæ dextri sinistriq; uentriculorum sedem in illis figuris conspicuam efformabat. dein tota quoq; cerebri portio, quæ cerebello adhuc innitebatur, hic quoq; resecta est: ut duræ membranæ occurreret processus, cerebellum ac cerebrum intercedens. Insuper duræ membranæ hic consistentes sinus, etiam hac figura aperuimus: & uas à quarto duræ membranæ sinu in cerebri uentriculos pertinens, ex tertio cerebri uentriculo subleuatum, & à plexibus secundinæ similibus

libus auulsum, in posteriora reflexímus: ut tertij cerebri uentriculi, seu communis dextri sinistriq; uentriculorum concauitatis sedes in conspectum melius ueniret, unà cum eius cauitatis meatibus.

A, A Cerebri substantiæ adhuc in caluaria reliquæ dextra pars.

B, B Cerebri substantiæ adhuc in caluaria asseruatæ sinistra pars.

C, C, C Lineæ hic passim obuiæ, illis correspondent, quas tres modò præcedentes figuræ similiter commonstrarunt. Verùm quia huiusmodi lineæ substantiæ ue cerebri diuersitas inibi duntaxat consistit, ubi cerebrum tenui membranæ uicinius est, præcedentes figuræ eam solùm in lateribus ostenderunt: hæc autem, quum tantam cerebri portionem ablatam habeat, ut iam apparens superficies in basi non procul à tenui membrana distet, etiam hoc cerebri substantiæ in colore discrimen, & dictæ nunc lineæ in basi spectantur. Quod itaq; lineis hic intercipitur,

D, D. ac D, D, D insignitur, subluteum est, & subpallidum: quod uerò extra lineas consistit, cuiq; E, E, E inscri-

E, E, E. buntur, album est, prorsusq; candicans.

F Portio soporalis arteriæ, secundùm humiliorem angustioremq; dextri uentriculi sedem sursum ad plexus secundinas imitantis cōstitutionem prorepens. Cæterùm si perpenderis, quá nam sede hic F reponatur, & quá nam in sexta figura occurrat, promptè obseruabis, quì dexter cerebri uentriculus (quemadmodum & sinister) ex posteriori sua sede instar cornu arctatus, deorsùm in anteriora per cerebri substantiam ducatur. Hic namq;, ubi plus substantiæ cerebri, quàm in sexta figura abstulimus, præsens arteriæ portio F notata, antrorsùm magis uergit, quàm F in sexta, eandem quoq; insinuans arteriæ portionem, ubi iam posteriorem uentriculi sedem conscendit. Atq; id F & G subsequentis figuræ magis liquidò ostendunt, in qua huius uentriculi ductus nomine, adhuc plus cerebri substantiæ, quàm in hac quæ ordine septima est, abstuli.

G Arteriæ soporalis portio, secundùm humiliorem posterioremq; sinistri uentriculi sedem sursum prorepens.

H Humillima sedes tertij uentriculi: quam, ut aptiùs cerneretur, nonnihil distentam finximus.

I Meatus rectà decliuis ex tertio cerebri uentriculo pertinens, cerebriq; pituitam ad peluim huic excipiendæ paratam deferens.

K Meatus ex tertio cerebri uentriculo inter cerebri testes natesq;, in cauitatem cerebello & dorsali medullæ communem pertinens.

L Glandula nuci pineæ non absimilis, & uasorum ex quarto duræ membranæ sinu cerebrum petentiū fulcrum.

M, N Hanc cerebri partem, tenui adhuc membrana cerebri obductam, testes & nates cerebri appellamus.

O, O, O Duræ cerebri membranæ processus, portió ue, inter cerebellum & cerebrum reposita. Qui hanc accedūt, aut per ipsam excurrunt instar uenarum ductus, partim à primo secundoq; duræ membranæ sinibus, partim uerò à quarto pronascuntur.

P, P Duræ cerebri membranæ dexter seu primus sinus.

Q, Q Duræ cerebri membranæ sinister seu secundus sinus.

R Primi & secundi duræ membranæ sinuum congressus, quem Græcorum nonnulli ληνὸν, quod est torcular, appellarunt.

S Principium tertij duræ membranæ sinus.

T Quartus duræ membranæ sinus, similiter atq; alij hic per sectionem adapertus.

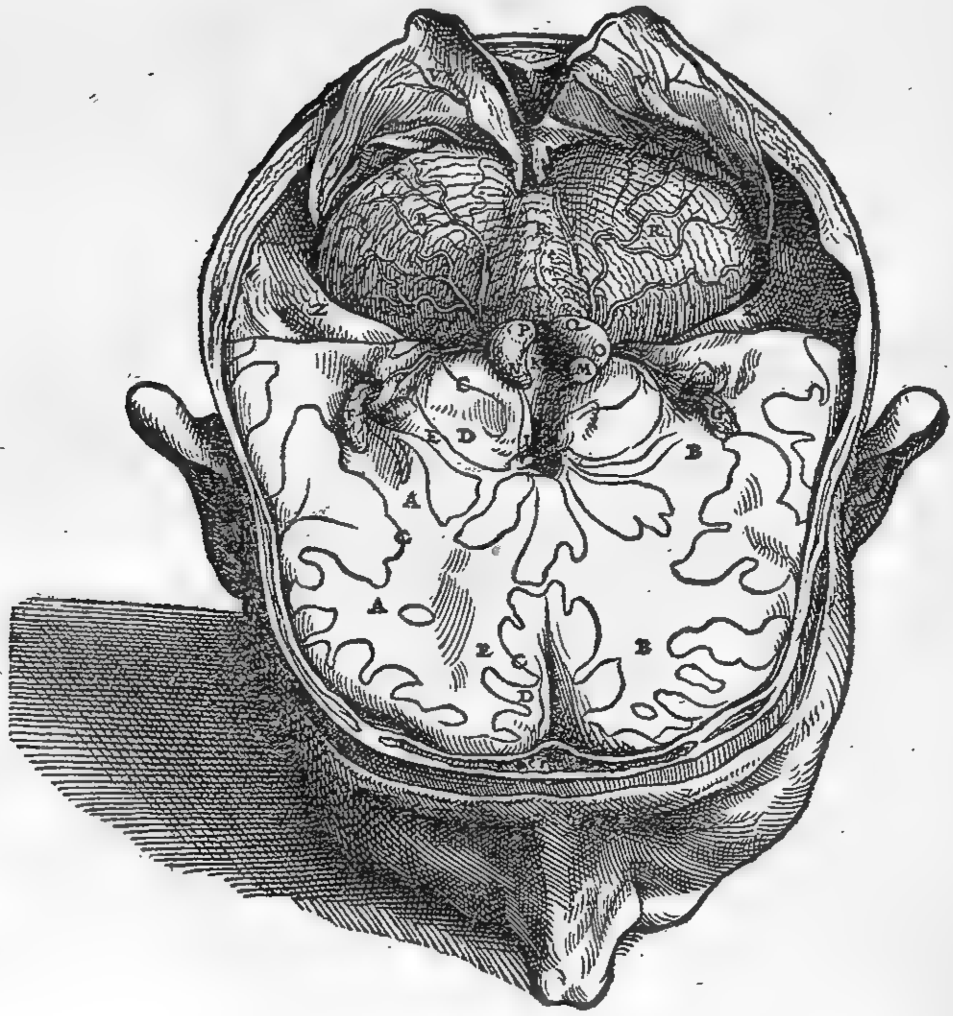
V Vas à quarto sinu duræ membranæ in cerebri uentriculos porrectum, hic autem in posteriora ex sua sede reflexum.

X, X Hac sede cerebellum dura cerebri membrana non obtectum, sese offert.

Y Ductus, uenarum modo à quarto duræ cerebri membranæ sinu in tenuem membranam pertinentes, quà cerebellum ipsiq; cerebri testes induuntur.

Z, Z Duræ membranæ sedes, qua ossi omnium totius corporis ossium durissimo, & auditus organum intus continenti, adnascitur. hanc namq; caluariæ regionem incumbente ipsi cerebro deteximus.

OCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

OCTAVAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

OCTAVA figura à septima in hoc uariat, quòd hic adhuc cerebri plus resecuerimus, & cerebri testes longa sectione in hoc diuiserimus, ut meatus occurreret ex tertio uentriculo in quartum pertinens. Ad hæc, duræ membranæ portio cerebello obducta, hic dissecta, atq; in posteriora reflexa cernitur. Quum itaq; præsens figura pleraq; cum septima habeat communia, in hac A A, & B B, & C C, & D D, & E E, & F & G & H, idem quod in septima, indicant. Verùm arteriæ F & G insignitæ, tanto magis hic quàm in septima antrorsum uergunt, quanto magis cerebrum uersus basim in septima quàm in sexta ablatum est.

A usq; ad H.

I *Meatus rectà decliuis descendens, cerebriq; pituitam ad peluim deferens.*

K *Meatus pituitæ deducendæ paratus, qui interdum ab illo deducitur meatu, qui ex tertio uentriculo inter testes in quartum uentriculum pertinet.*

L *Ne L in umbra prorsus latitaret, aut si suo poneretur loco, & eius nomine, quo in conspectu esset, umbra ueniret exsculpenda, itaq; delineatio hic omnino uitianda, id L ad anteriorem cerebelli partem reposui, foramen meatumq; notaturus, qui ex tertio cerebri uentriculo in quartum fertur.*

M *Glandulam hic adhuc reliquimus, quæ pineæ nucis formam ostendens, uasorum ex quarto duræ membranæ sinu in cerebri uentriculos pertinentium fulcrum efficitur.*

N, O, P, Q *Quatuor his characteribus corpus id indicatur, quod ante sectionem unicum est, atq; in septima figura M & N insignitur: hic uerò ex sectionis serie diuisum diductumq; occurrit. ac N & O eius corporis sedes indicant, quibus testium nomen accommodatur. P uerò & Q, illas insinuant sedes, quas nates ferè nuncupamus.*

R, R, R *Cerebellum, tenui adhuc obductum membrana.*

S, S, S *Vasa, uenarum modo tenuem cerebelli membranam implicantia.*

T, T Pro-

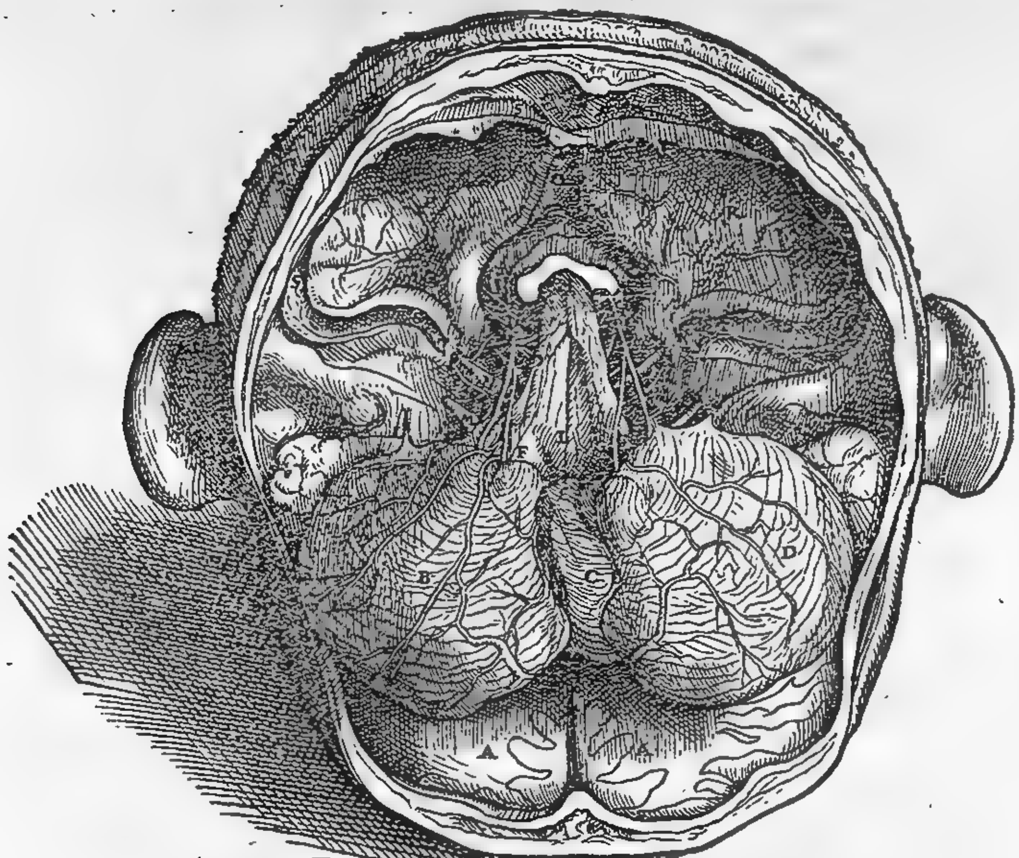
T,T *Propagines uasorum tenuem cerebelli membranam implicantium, ad eas producta arterias, quæ secundùm dextri & sinistri uentriculorum cerebri posteriora sursum conscendunt, plexus efformaturæ, quos secundinæ dissectionum proceres contulerunt.*

V,V *Duræ membranæ processus, qui superiorem cerebelli sedem à cerebro dirimebat.*

X,X *Propagines notantur à uasis, dictum nuper duræ membranæ processum implicantibus, in tenuem membranam, qua cerebellum uestitur, excurrentes.*

Z,Z *Idem hic Z & Z notant, quod in septima figura: duram uidelicet cerebri membranam, ossi adnatam, in quod auditus organum reponitur.*

NONA SEPTIMI LIBRI *FIGURA.*

NONAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

In hac figura, eadem cerebri portio, quæ in octaua, seruatur. uerùm præsens figura in faciem prorsus reposita; eum duræ membranæ processum abscissum habet, qui cerebrum à cerebello dirimit. deinde cerebellum hic deorsum è sua caluariæ sede manibus protractum, ac deorsum modicè inuersum propendet: ut ipsius regio, caluariæ aliàs contigua, oculis subijceretur, & dorsalis medullæ cauitas uideretur, alteram quarti uentriculi partem constituens. Ad hac, præter uenarum quarundam & neruorum progressus, etiam primus & secundus duræ membranæ sinus hic aperti adamussim exprimuntur.

A,A *Cerebri portio adhuc in caluariæ amplitudine reliqua, & hic in sua sede adhuc asseruata.*

B,C,D *Tribus his characteribus cerebellum deorsum ex sua sede reflexum indicatur, tenui membrana adhuc inuolutum, ac dorsali medullæ cōnatum. Verùm B priuatim cerebelli dextram indicat sedem, caluariæ sinui P notando correspondentē. D uerò sinistram, quæ illi caluariæ sedi insidet, cui R inscribam. C autem cerebelli media pars insignitur, uermi nō absimilis, & suis finibus eos constituēs processus, quos uermiū imagini cōparamus.*

E *Posterior terminus mediæ partis cerebelli, qui uermiformium processuum posterior recensebitur.*

F,G,H *Dorsalis medullæ pars, adhuc in caluaria cōsistens. ac F & G huius partis seu dorsalis medullæ sedes indicant, quibus cerebellum connascitur. H uerò sedem dorsalis medullæ significat, è caluariæ amplitudine procidentem.*

I Dorſalis medullæ ſinus, calami quo ſcribimus mucroni non abſimilis, ac mediam cauitatem conſtituens uentriculi medullæ dorſali & cerebello communis.

K Vaſa ſeu ductus uenis quàm ſimillimi, & hàc in cerebellum ab illis uaſis pertinentes, quæ in primum & ſecundum duræ membranæ ſinus exhauriuntur. atq; ut hi ductus frequentes admodum ſunt, ita etiam non ſemper pari propagantur ſerie.

L Et hàc quoq; ductus uenæ ſimilis in tenuem cerebelli membranam porrigitur, ab illis uaſis quæ hac in parte duram cerebri membranam intertexunt.

M Quintum cerebri neruorum par.

N Sextum cerebri neruorum par.

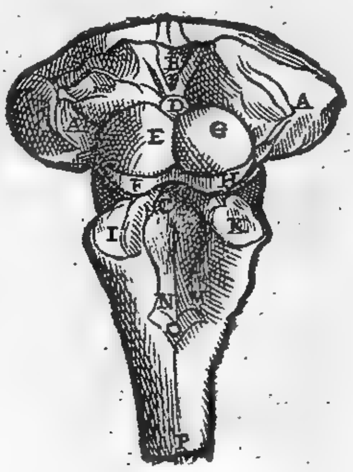
O Septimum par neruorum cerebri. atq; hic uidere eſt, quot ſurculis duo poſtrema cerebri neruorum paria principium à dorſalis medullæ initio, nequaquam uerò à cerebello, ducant.

P, Q, R Sinus occipitis oſsis, quibus correſpõdet cerebelli figura. nam B cerebello inſcriptum, P congruit. C autem, Q. D uerò, R.

S, S, S Dexter ſeu primus duræ membranæ ſinus, hic cultelli mucrone adapertus.

T, T, T Siniſter, ſeu ſecundus duræ membranæ ſinus. In nulla autem cerebri delineationum, horum ſinuum inceſſus ita conſpicuè, ac in præſenti, oculis ſubijcitur.

DECIMA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

DECIMAE FIGURAE, EIUSDEMQUE characterum Index.

HAC figura eam cerebri portionem expreſſimus, quæ dorſalis medullæ educit initium: dein cerebellum à dorſalis medullæ hic conſpicua parte ademptum eſt: & cerebri teſtes, & nates, & glans, pineæ nucis imaginem referens. ac poſtremò cauitas ea dorſalis medullæ, quæ cum cerebelli cauitate quartũ cerebri efformat uentriculum, hic pariter exprimuntur.

A, A Cerebri pars, dorſalem producens medullam, hicq; ex reliquo cerebro reſecta.

B Meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartum ſub cerebri natibus tendens: cuius terminum, in quartum

C pertinentem uentriculum, C inſigniui.

D Cerebri glans, nucis pineæ imagini à diſſectionis profeſſoribus aſsimilata.

E, F, G, H His characteribus, cerebri teſtes ac nates indicantur. uidentur namq; diſſectionis proceres gratia lineæ inter E ac F, & inter G & H conſpicuæ, ſuperiora tubera E & G inſignita, ab inferioribus F & H notatis diſtinxiſſe: ac ſuperiora teſtes uocauiſſe, quòd illis glans, penis quaſi modo incumbit: inferiora autẽ, nates, quòd meatus ex tertio uentriculo in quartum pertinentis terminus, podici conferri poſsit.

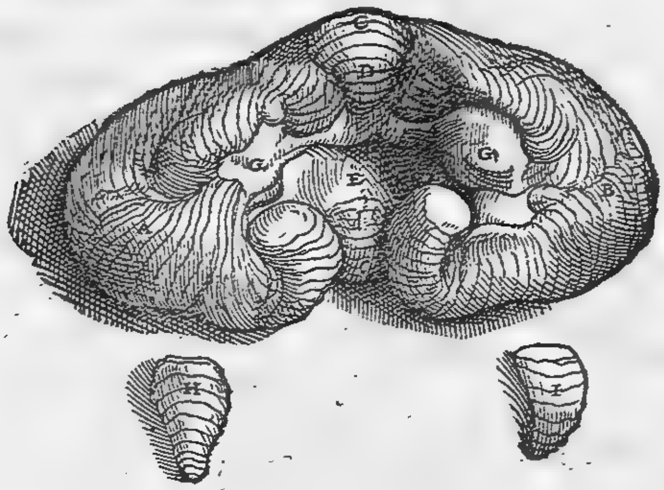
I, K Sedes duæ, quibus dorſalis medullæ initium cerebello adnaſcitur.

L, M, N, O Cauitas dorſalis medullæ initij, alteram partem quarti uentriculi conſtituens, calamiq; cauitati aſsimilata, quam ſcribentes atramento intingimus. Sedes enim L inſignita, eius calami cauitatis parti reſpondet, quæ indici ſcribentis proxima eſt. M autem & N angulis illis aſsimilari poſſunt, quæ in cauitatis calami lateribus conſiſtunt. O uerò mucronem, quo characteres formamus, exprimit.

P Dorſalis medulla hic præſecta eſt, quà in uertebras procidens, caluariam egreditur.

VNDE-

VNDECIMA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

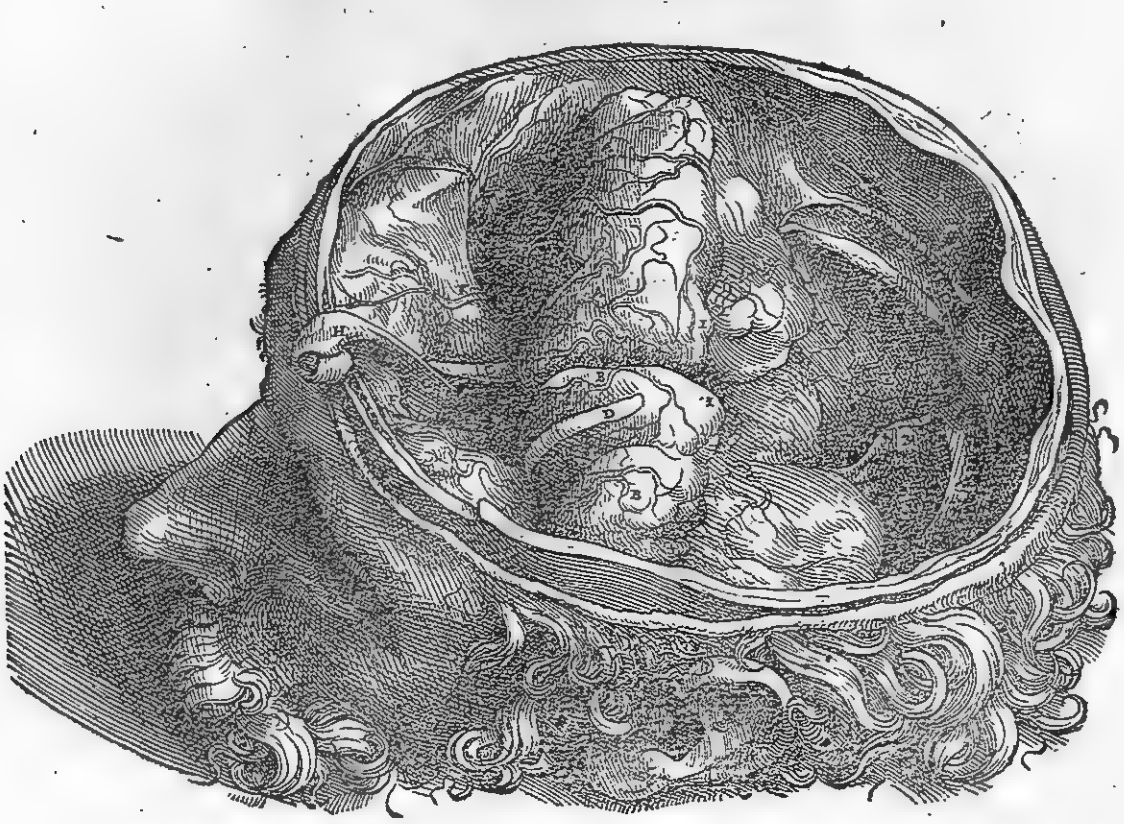

VNDECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

HAC figura cerebellum à caluaria, ipsáq; adeò dorsali medulla auulsum & supinum iacet, humiliorem suam sedem, qua dorsalem spectat medullam, commonstrans. Ac proinde regiones ipsius, quibus dorsali medullæ continuatur, ac sinum insuper ostendit, qui alteram portionem efformat quarti uentriculi, cerebello & dorsali medullæ cõmunis. Porrò ad humiliorem præsentis figuræ sedem, tanquam ex alio quouis cerebello exsectos pinximus fines mediæ partis cerebelli, ut exactius processuũ uermis imaginem referentiũ natura cõspiceretur.

- A *Dextra cerebelli pars, tenui membrana cerebellum inuestienti liberum, uti etiam totum cerebellũ hic ea membrana denudatum apparet.*
- B *Sinistra cerebelli pars.*
- C, c *Media cerebelli pars. ac C notat huius partis anteriorem regionem, c uerò posteriorem.*
- D, d *Fines terminiq; mediæ partis cerebelli: quorum anteriorem D indicat, posteriorem uerò d.*
- E *Cerebelli sinus, qui cum dorsalis medullæ sinu quartum uentriculum constituit.*
- G, G *His sedibus cerebellum dorsali medullæ adnascitur.*
- H *Anterior finis mediæ partis cerebelli hic, ac si ab alio cerebello is resectus esset, expressus.*
- I *Posterior finis mediæ partis cerebelli, à quopiam cerebello exectus.*

DVODECIMA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

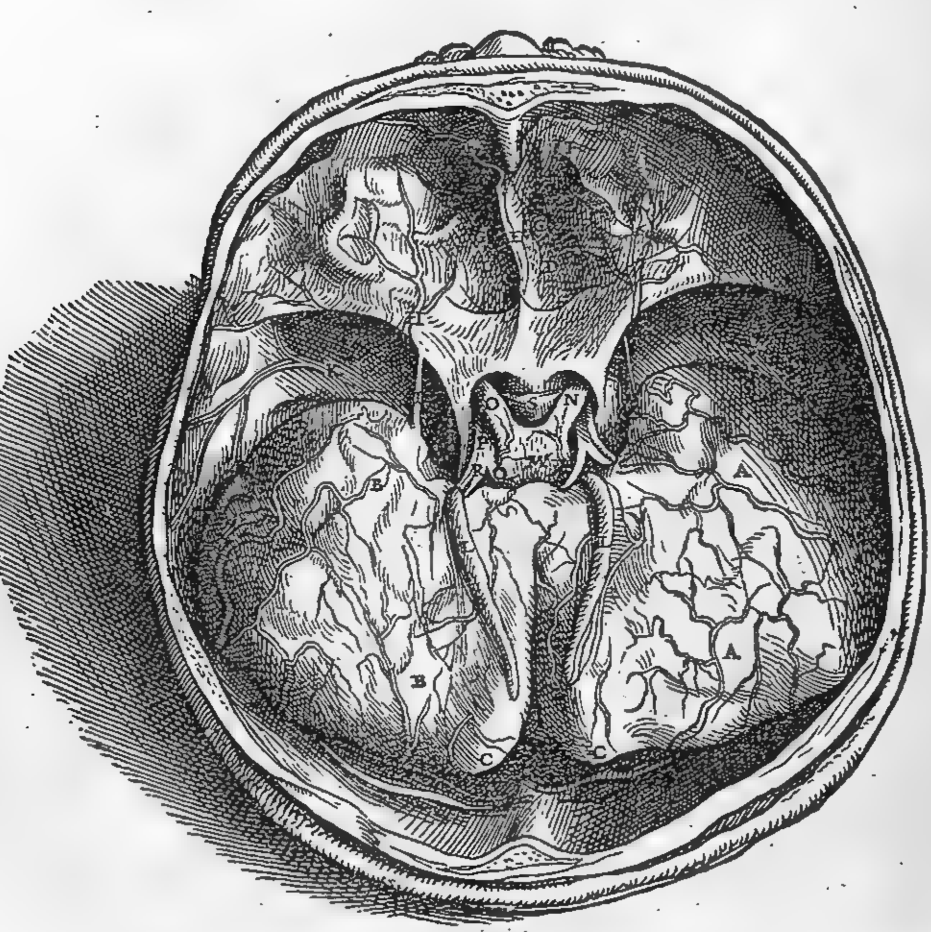

DVODECIMAE FIGVRAE, EIVSDEMQVE characterum Index.

Hac figura caput à sinistro latere exprimitur, dextro nonnihil subleuato. Ex caluariæ autem cauitate cerebellum hic euulsimus, ea tantùm cerebri relicta portione, quæ in octaua & nona figuris adhuc seruabatur. Verùm illa cerebri portio hic in sua non consistit sede: sed eleuata est, & in posteriora ab ipsa caluariæ basi aliquousq; reflexa: ut tandem in conspectum uenirent cerebri processus, forma neruis non absimiles, & olfactui subministrantes: quorum sinister è sua sede cum ipso cerebro eleuatus est: dextro adhuc duræ cerebri membranæ, quà octauo capitis ossi obducitur, connexo.

A,A *Cerebri pars dextra.*
B,B *Sinistra cerebri pars, tenui membrana adhuc, quemadmodum & dextra pars, obuoluta.*
C *Dextrum olfactus organum, in sua sede adhuc seruatum.*
D *Sinistrum olfactus organum, unà cum cerebro in posteriora reflexum.*
E *Sedes, cui sinistrum olfactus incumbit organum. eaq; regio duræ membranæ hic indicatur, quæ odoratus nomine hac in sede multis, sed exiguis foraminibus peruia cernitur.*
F *Vena caluariam petentium sexta, hic in duram cerebri membranam aliquot surculis excurrens.*
G *Septum, sedes olfactus organis incisas interdiuidens.*
H *Duræ cerebri membranæ processus portio, qui dextram cerebri partem à sinistra dirimit.*
I,I *Cerebrum, quod passim excauatæ sibi in caluaria cauitati respondet, hic quoq; ad frontis ossis regionem sibi insculptis cauernis congruit, & leuibus tuberibus prominet, quæ alij mamillares cerebri uocarunt processus.*
K *Vena caluariam petentium quinta, cui iter præbet foramen secundo neruorum pari exsculptum.*
L *L, ut & subsequentes characteres, in umbra occipitij cauitatis latitat, & parui etiam est momenti: quando-*
M. *quidem caluariæ tantùm indicat sinum, cui dextra cerebelli pars congruit. M sedem, quæ mediam cerebelli*
N.O. *partem respicit. N sinum, in quem sinistra cerebelli pars reponitur. O uerò dextrum seu primum sinum in-*
P.Q. *dicat duræ membranæ. P autem tertium. Q secundum, seu sinistrum.*

DECIMATERTIA SEPTIMI *LIBRI FIGVRA.*

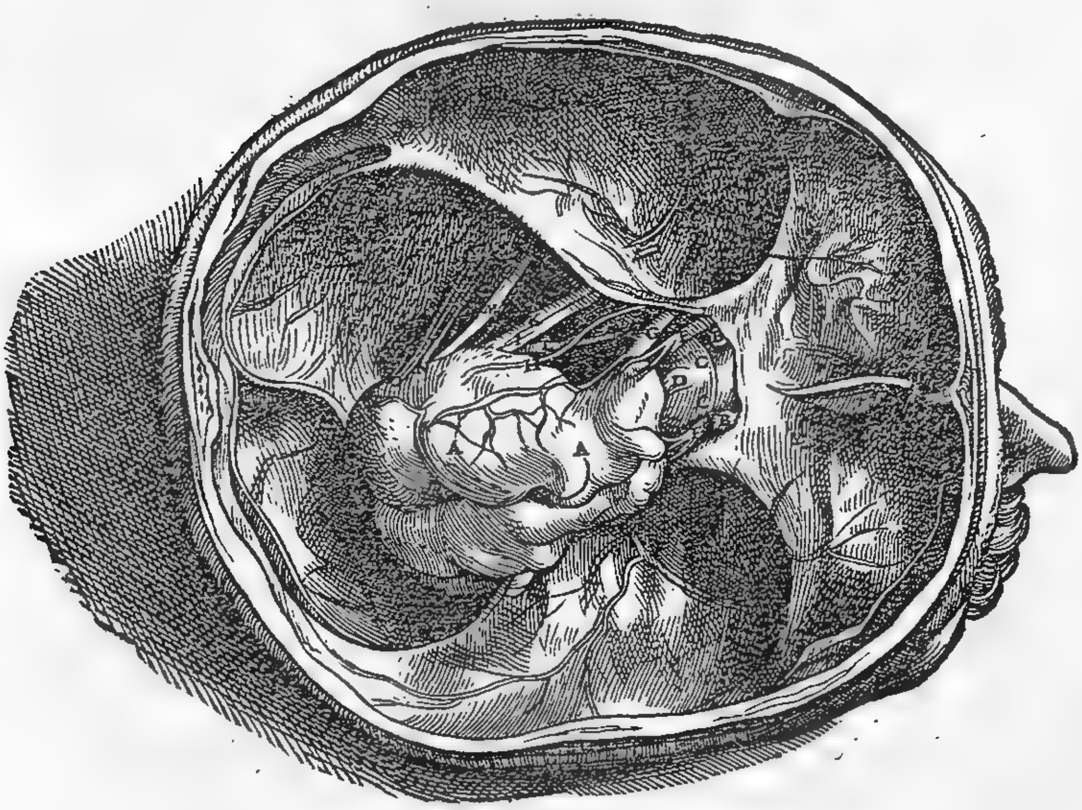

DECIMAE TERTIAE FIGVRAE, EIVSdemq́; characterum Index.

HAEC figura occipitio prorsus innititur: uniuersaq́; cerebri substantia, quæ adhuc reliqua erat, in posteriora deorsum deflexa pendet: ut olfactus organa, & coitus uisoriorum neruorum, & maximi soporalis arteriæ rami, in conspectum uenirent.

A,A *Dextra cerebri pars, quam adhuc tenuis cerebri obtegit membrana.*
B,B *Sinistra cerebri pars.*
C,C *Cerebri tubera, à papillarum similitudine mamillares processus nuncupata.*
D,D *Sinus seu sedes olfactus organis paratæ.*
E *Septum, olfactus organis paratas sedes interdiuidens.*
F,F *Sinus caluariæ, quibus mamillares cerebri processus C & C insigniti congruunt.*
G,G *Utrinq; notatur uena caluariam ingredientium sexta.*
H *Uena caluariam ingredientium quinta.*
I *Uas uenæ correspondens, quod in tenuem cerebri membranam à nasis excurrit in dura membrana consistentibus.*
K *Principium eorum ductuum, qui per duræ membranæ latus excurrunt, perinde ac si uenæ essent arterijs commissæ.*
L,L *Olfactus organa, hic unà cum cerebro à dura membrana deorsum diuulsa.*
M *Neruorum uisoriorum coitus.*
N *Uisorius neruus, dextrum petens oculum.*
O *Uisorius neruus, sinistrum petens oculum.*
P *Soporalis arteriæ ramus, duram cerebri membranam perforans, ad latus glandis cerebri pituitam excipientis.*
Q *Arteriæ P notatæ propago, dextrum accedens cerebri uentriculum.*
R *Arteriæ P notatæ propago, hic in tenuem cerebri membranam sparsa.*
S *Portio peluis, cerebri pituitam excipientis.*

DECIMAQVARTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

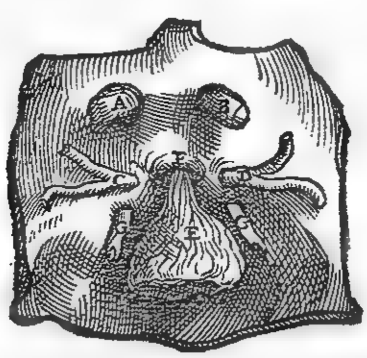
DECIMAE QVARTAE FIGVRAE, EIVSdemq́; characterum Index.

CAPVT hic in sinistram aurem reclinatum iacet, caluariæ cauitatis basim exprimens, dura cerebri membrana

membrana adhuc succinctam. Atq; tanta nunc duntaxat cerebri dorsalisq; medullæ asseruatur portio, quanta cerebri neruorum paribus uidendis sufficit. Visoriorum porrò neruorum exortum coitumq; resecui, ne peluis nimium lateret, quo cerebri pituita excipitur.

A,A Modica cerebri portio, unà cum dorsalis medullæ initio.
B,B Nerui uisorij, ea parte hic tantum conspicui, qua caluariæ cauitatem egrediuntur.
C,C Peluis, cerebri pituitam excipiens.
D Hic in peluim pertinet meatus, cerebri pituitam ex tertio uentriculo deducens.
E Dextræ soporalis arteriæ ramus, duram membranam ad latus dextrum glandis perforans, qua cerebri pituita excipitur.
F Sinistræ soporalis arteriæ ramus, duram cerebri membranam perforans.
G Secundum cerebri neruorum par.
H Tertij paris neruorum cerebri gracilior radix.
I Tertij paris neruorum cerebri crassior radix.
K Quartum neruorum cerebri par, tertij paris crassiori radici conterminum.
L Minor radix quinti paris neruorum cerebri.
M Quintum neruorum cerebri par, seu maior quinti paris radix.
N Sexti paris neruorum cerebri principia ac surculi.
O Septimi paris neruorum cerebri principia ac surculi. Si quid in hac figura spectandum sit reliquum, id absq; characterum opera promptè, uel ex proximè præcedentibus figuris percipitur.

DECIMAQVINTA SEPTIMI LIBRI FIGVRA.

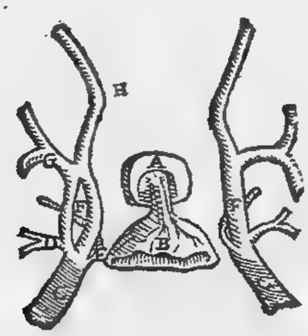
DECIMAEQVINTAE FIGVRAE, EIVSdemq; characterum Index.

PRAESENTI figura portionem eam cauitatis caluariæ dura cerebri membrana adhuc succinctam depinximus, quæ supra ossis cuneum imitantis medium habetur, unà cum modò indicandis organis. Abs re namq; fuisset, integrum caput harum particularum gratia delineare.

A,B Neruorum uisoriorum portiones.
C Sinistri lateris arteria, quæ duram membranam hic perforans, partim in tenuem cerebri membranam, partim uerò in dextrum cerebri uentriculum digeritur.
D Dextri lateris arteria.
E Hic peluis collecta, & à tenui membrana cerebri omninò diuulsa, propendet, qua cerebri pituita ex tertio illius defluens uentriculo excipitur.
F Foramen, quo peluis infundibuli modo extructæ finis glandem petit, cerebri pituitam excipientem.
G,G Secundi paris neruorum cerebri portiones.

DECIMA-

DECIMASEXTA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

DECIMAESEXTAE FIGURAE, EIUSdemq́ue characterum Index.

HAC figura nudam depinximus glandem, qua cerebri pituita excipitur, unà cum pelui, ſeu infundibulo, quo pituita huc deſeretur, quodq́ue hic flaccidum propendet. A lateribus uerò, arteriarum ſoporalium portiones, quæ reticularem plexum efformare dicuntur, ita hic expreſſimus, uti nobis inter ſecandum occurrere. Atque ut eæ arteriarum portiones ſeſe uariè ſecantibus offerunt, ita quoque uariè eas delineauimus.

A *Glans, cerebri pituitam excipiens.*

B *Peluis, ſeu infundibulum, cerebri pituitam ſuper modò dictam glandem deferens.*

C, C *Arteriarum portio, quæ ſecundùm foraminis ipſius gratia in caluaria exculpti ductum obliquè fertur.*

D *Siniſtræ arteriæ ramus in duræ cerebri membranæ ſiniſtrum latus excurrens.*

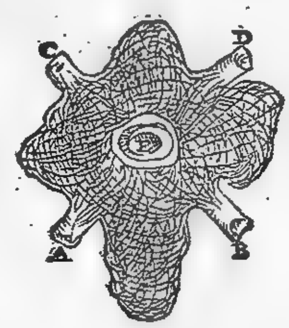
E *Arteriæ ſiniſtræ portio, per proprium foramen ad narium uſque amplitudinem pertingens.*

F, F *His ſedibus diuerſam arteriarum ſedem delineauimus. ac dextrum quidem F arteriam notat ea ſerie ductam, ut hic in ramos non dirimatur. ſiniſtrum autem F arteriam hanc in duos ramos, qui mox in unum rurſus coeunt, diſſectam inſinuat.*

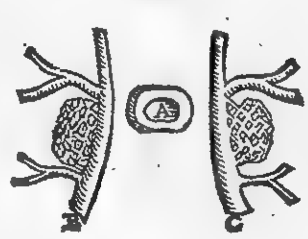
G *Arteriæ ſiniſtræ portio, duram cerebri perreptans membranam, ac partim in ſiniſtrum cerebri uentriculum, partim in tenuem membranam hic cerebri baſi obductam digeſta.*

H *Propago ſiniſtræ arteriæ, per foramen ſecundi paris neruorum cerebri caluariam egrediens, ac neruum dein uiſorium oculumq́ue petens.*

DECIMASEPTIMA LIBRI SEPTIMI FIGURA.

HAC figura reticularem plexum finximus, cuiuſmodi is eſſe A, B. *deberet, qui Galeni deſcriptionibus conueniret. Significat itaque A & B, arterias caluariam ſubeuntes, moxq́ue in mirabilem illum ple*C, D. *xum diffuſas. C uerò & D ramos, in quos plexus illius propagines colliguntur, quiq́ue illis prorſus arterijs magnitudine reſpondent, quas A & B indicauimus. Cæterùm E glandem notat, pituitam cerebri excipientem.*

PRAESENTI figura, arteriarum ad glandis cerebri pituitam admittentis latus reptantium ſeriem depinximus, quam in ouium ac boum capitibus ferè obſeruamus. Hanc autem proponere libuit, ne quis nos latêre arbitraretur, quæ illorum animalium hic A. *cum homine ſit differentia. Significat autem in hac figura A di*B, C. *ctam iam ſæpius glandem: B & C arteriarū ſedem, qua primùm caluariam ingrediuntur.*

DECIMAOCTAVA SEPTIMI LIBRI FIGURA.

PARVA hac figura erectam finximus peluim, seu cyathum, quo cerebri pituita in glandem ipsi subditam distillat. ac dein hic finximus quatuor ductus, à glande pituitam per proxima glandi foramina deferentes. Indicet igitur A glandem, cui pituita instillatur. B peluim, qua hæc ducitur. C uerò & D, E, F meatus ad faciliorem pituitæ huc decumbentis egressum paratos. Porrò præter has septimi libri figuras, ad earum potißimùm cognitionem spectantes, quæ in caluariæ habetur cauitate, etiam huc faciunt duæ figuræ mox ad finem primi Capitis libri quarti additæ, & septem parium neruorum cerebri delineationem exprimentes. quum uerò illic earum indicem non admodum succinctum necessariò complexi simus, abs re prorsus esset, easdem hic quoq; reponere. Præterea figuræ, oculi constructionem exprimentes, etiamsi ad septimum referantur librum: tamen Capiti decimoquarto, quod oculorum fabricæ dedicabitur, illas præponam, quum nulli alteri quàm illi famulentur Capiti.

A, B, C. D, E, F.

SEPTIMI LIBRI FIGVRARVM, ET earundem Indicum finis.

CEREBRVM GRATIA PRINCIPIS ANIMAE, quemadmodum & sensus quoq;, ac motus ex nostro arbitratu pendentis, extructum esse. Caput I.

Quid quintus liber & sextus pertractarint.

INSTRVMENTA nutritioni famulantia, duobus proximè præcedentibus libris utcunq; aggreßi sumus. Prior namq; cibi & potus organa (in quorum pręcipuo uiscere cõcupiscibilem animam residere diximus) enarrauit. Posterior autem eas partes recensuit, quibus aereæ substantiæ reficiendæ, ac innati caloris augendi recreandiq; munus concreditur: in quorum primario uiscere uim irascibilis animæ insitã esse innuimus, inibi Stoicorum & Peripateticorum suffragijs non adeò acquiescẽtes, ut & animę principatum in corde collocari, neruosque ab illo originem ducere, donaremus.

Septimi libri argumentum.

Quapropter quum sensus motusq; arbitrarij, & principis animę (cuius beneficio imaginamur, ratiocinamur & memoramus) fomes adhuc recensenda supersit, præsens liber illi opportunè consecrabitur, cerebrum ipsiusq; partes uniuersas unà cum sensuum organis pertractaturus.

Cerebri functionũ & partium breuis enumeratio.

Quemadmodum itaq; cordis substantiæ, uitalis animæ uis, propriæq; iecoris carni, naturalis animæ facultas induntur: ac ut iecur crassiorem sanguinem, naturalemq; spiritum, & cor sanguinem impetu per corpus ruentem, unà cum uitali spiritu conficiunt, & perinde atq; hæc uiscera per dedicatos sibi canales omnibus corporis partibus suas exhibent materias: sic quoque cerebrum in proprijs sedibus, suoq; muneri appositè subministrantibus organis, animalem spiritum longè clarißimum tenuißimumque, & qualitatem ferè potius quàm corpus parat: quo ad diuinas principis animæ operationes partim utitur, partim autem ad sensuum motusq; instrumenta, per neruos, tanquam per funiculos, continuò distribuit, ea nunquam spiritu, qui præcipuus eorum instrumentorũ functionis autor cẽsetur, destituens: nõ minus sanè quàm iecur & cor nullas corporis

partes

partes ſuis quas illis impertiunt materijs (tantiſper dum ualet homo) indigas relinquunt, etiamſi non ſemper cùm qualitate, tum copia eaſdem diffundat. [a] Nerui igitur cerebro id præſtant, quod [b] magna arteria cordi, & [c] caua iecori, ut qui paratum à cerebro ſpiritum illis quibus hunc mandari oportet inſtrumentis deducant, diligentesq; cerebri ſatellites & nuncij cẽſeantur. Cæterùm animali ſpiritui materiã ſuppetit uitalis ſpiritus, in arterijs numeroſa ſerie [d] duram membranam & [e] tenuem, quibus cerebrum inuoluitur accedentibus abundans: & dein aer quem uerſus cerebrum tum per foraminula priuatim odorum occaſione in [f] octauo capitis oſſe exſculpta, tum cõprimis per ea caluariæ [g] foramina quæ palatum & fauces ſpectant, inter ſpirandũ attrahi multo antè diximus. Ac aer quidẽ undequaq; ubi aditum reperit, in cerebri [h] dextrum & [i] ſiniſtrum, & horum [k] medium uentriculos ſeſe inſinuat. Vitalis autem ſpiritus etſi copioſiſsimus in [l] omnibus cerebri membranarum uaſis ſinibus´ue habeatur, attamen in dextrum & ſiniſtrum cerebri uentriculos plurimus à præcipuis arteriarum [m] ramis fertur, quæ ad [n] glandis cerebri pituitam excipientis latera porriguntur. Ab his namque non minimæ [o] ſoboles tenuis membranæ proceſsibus ſuffultæ, per humillimas dextri ſiniſtriq; uentriculi ſedes ingrediuntur, tandem per totum uentriculorũ progreſſum in illorum amplitudinem incedentes. Verùm præter has arterias, à [p] quarto duræ membranæ ſinu [q] uas quoddam ſub [r] corpore teſtudinis cameræ´ue inſtar arcus extructæ imaginem referente, in anteriora cerebri per communem dextri ſiniſtriq; uentriculi cauitatem contendit. quod poſt uarios implexus, in [s] duas tandem portiones bipartitum, una ad dextrum, altera ad ſiniſtrum uentriculum diffunditur, & eius loci arterijs commixtum, [t] rete efformat, quod fœtus inuolucrorum ſubſtantiæ potiſsimùm comparatur. Ab aere itaq; in cerebrum ingreſſo, ac uitali illo ſpiritu ob frequentes ſanè anfractus ad cerebri uſus magis magisq; adaptato, in cerebri dextro ſiniſtroq; uẽtriculis, & ipſorũ cõmuni cauitate tertio´ue uẽtriculo animalis ſpiritus à cerebri uirtute elaboratur. Huiusq; portio ab eo cerebri [u] uẽtriculo per oblongũ meatũ inter [x] cerebri corpora quæ clunibus & teſtib. aſsimilãtur porrectũ, in cerebelli uentriculũ fertur, quem partim cerebelli ſinus, partim dorſalis medullę initij cauitas efformãt. Ab hoc uentriculo in [y] dorſalem medullã, atq; ita in neruos ab illa propagatos, animalis ſpiritus nõ mediocris portio digeritur. A` reliquis autem cerebri uentriculis, ſpiritus in neruos ab illis proximè principiũ ducẽtes, ac ſic in ſenſuum motusq; arbitrarij organa diſpenſatur. Verùm interim non admodum anxiè diſceptamus, num ſpiritus ille per aliquos neruorum meatus (ut uitalis per arterias) an ſecundùm nerui corporis latera luminis modo ad columnam dirigatur: an uerò neruorum dũtaxat cõtinuitate cerebri uis ad partes pertingat. Atq; hactenus ſanè cerebri functiones in uiuorum animaliũ ſectionibus admodum probabiliter & uerè quodammodo poſſum aſſequi. Sed quî in imaginatione, ratiocinatione, cogitatiõe, memoria (aut quomodocũq; aliter, neſcio quorũ dogmatib. acquieſcẽs, principis animæ uires ſubdiuidere, aut enumerare uelis) cerebrũ ſuo fungatur munere, haudquaquã ex ſentẽtia apprehendo. neq; quicquam inſuper ab Anatomico, uel theologorũ omnem rationis uim ac totam ferè principis nobis uocatæ animæ facultatẽ brutis animalibus adimentium occaſione, indagandum puto: quũ cerebri nimirum constructione ſimia, canis, equus, felis, & quadrupeda quæ hactenus uidi omnia, & aues etiam uniuerſæ, plurimaq; piſcium genera, omni propemodum ex parte homini correſpondeant: neq; ullum ſecanti occurrat diſcrimen, quod ſecus de

Brutorum cerebri constructionem ab hominis non differre.

a 1 fi. ca. 2. & 2.3 fig. ca. 11 lib. 4.
b fi. cap. 12 lib. 3.
c fig. ca. 6 lib. 3.
d Quicquid detectũ eſt in 1 fig. & 2 fig. H, H.
e 2 fig. E, E, E.
f 5 fig. ca. 6 lib. 1. A, B, A.
g paßim circa M fi- 3 cap. 12 lib. 1.
h 4, 5 fig. L, L.
i 4, 5 figu. M, M.
k 7 fig. H.
l Tota fig. ca. 14 li. 3.
m 16 fi. C, C. aut fig. cap. 14 lib. 3 L.
n 16, 18 figura A.
o 14 fi. E. F. aut 6, 7. 8 fig. F, G.
p 7 fig. T.
q 7 fig. V, aut 6 figu. H, I.
r 6 fig. A, A, A.
s 6 figu. in K, L.
t 6 fi. M, N.
u 7, 8 fi. ab H per K in I fig. nonæ. & E figu. undecimæ.
x 10 fig. E, F, G, H.
y 9 fig. H.

hominis, quàm illorum animaliũ functionibus ſtatuendum eſſe præſcribat: niſi fortè quis meritò dicat cerebri molem homini, perfectiſsimo ſanè quod nouimus animali, obtigiſſe maximam, eiusq; cerebrum etiam tribus boum cerebris grandius reperiri: & dein ſecundùm corporis proportionẽ mox ſimiæ, dein cani magnũ quoq; nõ ſecus obtingere cerebrũ, quàm ſi animalia cerebri tantum præſtarẽt mole, quãto principis animæ uirib. apertius uicinius'ue donata uidẽtur. Verùm quo magis cordis, iecoris, teſtiũ, hisq; ſubminiſtrantiũ organorum, quorũ functiones (ne quid de generatione & corruptione dicam) nos cum multis animalib. certè cõmunes obtinere nõ ambigimus, naturã examino, quantoq; minus de principis animę munijs aliter quàm ſanctiſsima ueriſsimaq; noſtra docet religio, ſtatuendũ mihi perſuadeo: tanto ſanè magis admiror, apud ſcholaſticos theologos perinde ac apud plebeios philoſophos legi, hominis cerebrũ tribus donari uẽtriculis: ac horum primũ frontiq; conterminum, ſenſus cõmunis uocari uentriculũ: quòd ab hoc quinq; ſenſuũ nerui ſuis inſtrumẽtis deferãtur: quodq; dein horũ neruorũ beneficio, odores, colores, ſapores, ſoni & tactiles qualitates in ipſum pertingãt. Ac proinde, illi homines præcipuũ primi uentriculi munus eſſe cenſent, ut obiecta quinq; ſenſuũ is recipiat, illaq; meatu quodã in ſecundum uentriculũ, in capitis medio repoſitum tranſmittat, ut iſte de obiectis imaginari, ratiocinari & cogitare poſsit. Secundo enim uentriculo cogitationẽ, ſeu rationem tribuunt: tertiũ (qui occipitium ſibi uẽdicat) memorię cõſecrantes. In hunc namq;, ſecundũ uentriculum omnia quæ ex obiectis illis, de quibus abundè ratiocinatus eſt, memoriæ mandari ſtatuit, cõmodè deponere aſtruũt. ſubijciẽtes dein, tertium uentriculum iſta, prout humidior ſiccior'ue eſt, aut ocyus, aut tardius ſibi, uelut in ceram, uel cõtrà tanquã in lapidem duriorẽ, inſculpere: & pro ſculpturæ leuitate, aut difficultate, quæ ipſi delegantur, aut breuiori, aut lõgiori tẽporis interuallo aſſeruare. Cęterùm hunc tertium uentriculũ illa nõ ſibi aut retinere aut inſculpere docent, ſed ſecundi uentriculi gratia: nimirũ ut quoties hic de aliquo memoriæ ſinui cõcredito, ratiocionari inſtituit, ille ocyus hoc quicquid eſt, in ſecundum uentriculum mandet, ac ueluti in rationis officinam uerſandum exporrigat. Huiuſmodi ſanè opificis rerum Dei in corporum fabrica artificium nunquam inſpicientium, ſibiq; liberas undique ſententias arrogantium ſunt figmenta, non abſque graui profectò impietate excogitata. quàm enim illi in cerebri conſtructione enarranda aberrent, ſequens ſermo oſtendet, eadẽ methodo qua in quinto & ſexto libris uſus ſum, poſt perfunctoriam hanc cerebri deſcriptionẽ, ipſius partes ſeorſum ſingulas unà cum omnibus ſenſuum inſtrumentis explicaturus.

Thomæ, Scoti, Alberti & eius cohortis ſcriptorum de cerebri uentriculis opinio.

DE DVRA MEMBRANA CEREBRVM AMbiẽte, & membranula ſub cute caluariam obcingente. Caput II.

DVRA cerebri membrana in multis occurrit figuris. in prima enim, externa ipſius exhibetur ſedes uniuerſa, ſupra ſciſſuram cõſiſtens, qua cerebrũ oſtenſuri, caluariã diuidere ſolemus. Secunda uerò, eam membranæ partem interna commonſtrat ſede. uti etiam nona, duodecima, decimatertia, & magis adhuc decimaquarta internam duræ mẽbranæ ſedem illis regionibus proponunt, à quibus cerebrum aut cerebellum in illis figuris iam ſectionis ſerie euulſum eſt. Cæterùm membranæ proceſſum inter dextram & ſiniſtram cerebri partes deductum, refert tertia figura ad D, D. Illum autem qui cerebello inſternitur, ſeptima figura O, O, O. Atque in illis etiam figuris duræ membranæ occurrunt ſinus, uti etiam optimè figura Capitis decimiquarti libri tertij. Porrò membranam caluariæ exteriùs obductam nullibi priuatim delineauimus, quum tenuis ſit, ac oſſi undiq; circundetur, totaq; ex oſſis circumſcriptione petenda ueniat.

QVEMAD-

QVEMADMODVM sanè uniuersam corporis trunci cauitatem sub[a] septo transuerso conspicuã,[b] peritonęo contineri, idq; instar sacci cuiusdã ipsi impositã amplecti recensuimus, ac pariter, ut costas succingentẽ mẽbranam omnia quę in thorace collocãtur, ambire commemorauimus: ita etiã uniuersa caluarię[c] cauitas cerebro excipiẽdo adaptata, quadã subducitur[d] mẽbrana, quã propter crassitiem, qua cæteris, nõ cerebri modò, uerùm totius etiã corporis pręstat membranis, crassam, & ab insigni duritie durã, uti & cuticularẽ, nuncupamus. Hęc nõ minus quàm peritonęũ, & costas succingẽs membrana, unica cõtinuáq; uisitur, adeò ut ipsius sitũ, & externę suę superficiei formã magnitudinẽq;, ossiũ cognitio elegãter edoceat. Nullũ enim caluarię os priuati alicuius usus gratia, in caluariæ cauitatẽ[e] extuberare scripsimus, cui hęc mẽbrana nõ cedat, seq; ab illo introrsum premi sinat. Rursus nullũ in ea cauitate narrauimus[f] sinũ, quẽ hæc quoq; mẽbrana non impleat, præter cuneiformis ossis[g] sinũ, cui[h] glãs pituitam cerebri excipiens incũbit, & eos[i] sinus, qui præcipuis soporarię arterię[k] propaginib. ad glãdis illius latera excurrentib. cedunt, ad pituitęq; defluxum censentur accõmodi. In horũ namq; sinuũ regione, dura mẽbrana à caluaria abscedit, & inter mẽbranam & caluariã glans ea, dictęq; arteriarũ propagines consistunt. quũ interim per reliquã caluariæ cauitatẽ, membrana ossib. proximè, & citra alicuius corporis mediũ sit attigua, eumq; in modum illi ferè primùm cõmittatur, quo inuicẽ accumbẽtes musculi mutuò hęrere cõnectiq; solent. quanquã eo cõnexionis genere in capitis basi mẽbrana firmius, quàm in lateribus, & uertice, & fronte, & occipitio, ossib. affirmetur. Deinde uniuersis acutiorib. in caluarię cauitate descriptis[l] ossiũ processibus, uti & caluarię[m] foraminũ in hãc cauitatẽ spectantiũ orbibus, pertinacissimè nõ secus cõnascitur, quàm si ab ipsis originẽ duceret. Adhęc caluariæ etiã adnectit suturis, at cõnexu nõ ęquè ualido, atq; is est, quẽ ad ossiũ processus molitur: quòd nimirũ ille instar simplicis tantũ lineę, non autẽ notatu digna amplitudine, huius modo, accidat. Verùm interim dura mẽbrana, non solũ suturis cõnascitur, sed tenues membraneasq; fibras, etiã per illas uersus capitis exteriora trãsmittit, quę superiori caluariæ parte à dissecantib. abstracta, in dura mẽbrana simplicis instar lineę[n] extuberant, ipsiusq; superficiẽ asperam ostendũt, suturarum situm in illa quoq; referẽtes. Cæterùm præter fibras, externã duræ mẽbranæ superficiem minus etiã æqualem reddunt[o] tubercula quędã in uertice iuxta sagittalis suturæ cum coronali[p] coitum, subinde inæqualiter prominẽtia, paresq; sibi in caluaria[q] sinus obtinẽtia, quib. ualidè innascuntur. Vnde etiã hęc non obiter, neq; per transennã expendenda ueniunt, ne minus cauti in cauteriorũ administratione & capitis cõtusionibus caluariã perforemus. etenim nulla horum tuberum habita ratione, membranã unà cum osse haud leui malo pertũderemus: quòd in his locis, uti in suturarũ quoq; regionibus, illa ab osse difficulter abscedat, & nõ insigniter ab externa caluarię superficie remoueatur. Præterea mẽbranæ ad caluariã connexum, & exterioris ipsius superficiei asperitatẽ,[r] uenulæ quædã adaugent, per caluariæ suturas & quędam foraminula partim ex dura mẽbrana ad caluariæ inuolucra, partim ab ipsis inuolucris ad duram membranam pertinẽtes. Porrò hæc nõ toto suo corpore, ad hunc quẽ diximus modum, caluariæ ossibus est attigua, sed[s] magnã sui portionem inter cerebrũ ac cerebellum insinuat, quæ uniuersam cerebelli superiorẽ sedem integẽs, cerebri regionem cerebello incumbentem ab illo interdiuidit, ac ueluti subleuat.

Duræ membranæ situs, numerus, magnitudo, & forma.

Duræ membranæ ad caluariã nexus, & externæ ipsius superficiei species.

a 17 musculorum tab. A.
b 1, 2, 3 fi. li. 5 A, B, C, D.
c Hec occurrũ simul in 6 & 7 figuris cap. 6 lib. 1.
d 1 fi. A, A, B, B, 2 fig. H, H. deinde in tota caluarie basi in 14 figu.
e Quæ in cauitatẽ caluarie extuberãt sedes, in 6 & 7 figuris ca. 6 li. 1 spectãtur.
f Sinus quoque in iisdẽ occurrũt figuris.
g 6 fi. ca. 6 lib. 1 M.
h 16 fig. A. 16 fi. cap. 6 lib. 1 O, P.
k 16 fi. E, F.
l Et hi quoq; ex 6 fi. ca. 6 li. 1 sunt petendi.
m In eadem potißimum figura.
n 1 fi. G, G. H, H, I, I.
o 1 fi. K, & sub H proximum G.
p 1 fi. ubi H, H coincidit in G, G. aut 3 fi. ca. 6 li. 1 B.
q 4 fi. ca. 12 li. 1 Ω, Ω.
r 1 fig. F, F. & fi. ca. 14 li. 1 X, X.
s 7 fi. O, O, O, O. 8 figura V, V.

Quinetiam à media ſede huius durę membranę portionis, ubi dextra cerebri pars ſiniſtrã reſpicit, & ſecundũ totam [t] tertij duræ mẽbranæ ſinus (quẽ cum cæteris illius [u] uaſis in tertio libro recenſuimus) longitudinẽ, alia quoq; duræ membranæ [x] portio proceſſus'ue educitur, dextrã cerebri partẽ à ſiniſtra dirimens. Hic proceſſus falcis meſſoriæ imagini aliqua ex parte accedit: nã poſterior ipſius ſedes illi duræ mẽbranæ portioni continua, quæ cerebellũ integit, falcis baſi correſpõdet. [y] anterior uerò, quę [z] ſepto ſinuũ olfactus [a] organorum connaſcitur, falcis mucroni aſsimilari poteſt: is nanq; mẽbranæ duræ proceſſus à poſteriori capitis ſede antrorſum ductus, ſenſim falcis ritu arctatur. Deinde proceſſus huius pars tertio duræ membranæ ſinui continua, falcis dorſo non abſimilis ſecantibus occurrit. ſiquidẽ extrorſum curuatur, & tertij duræ membranæ ſinus occaſione craſsior uiſitur. Proceſſus aũt pars [b] calloſum cerebri reſpiciẽs corpus intrò obliquatur, falcis aciei formã referens. Hi durioris mẽbranæ proceſſus, nihil omnino à reliquo ipſius corpore, niſi una duntaxat ſede in craſsitie duritiaq; uariãt. Vbi enim proceſſus cerebellũ integens [c] natibus cerebri [d] proximus eſt, triplo ferè quàm in reliqua ſede craſsior duriorq; & propemodũ cartilaginea euadit, adeò ſanè, ut canes hoc loco os poſsideant ſuperiorem cerebelli regionẽ integens, cerebrũq;, ne id cerebellũ premat, ſuffulciens. Verùm interim neuter horum proceſſuũ (etſi Galenus rem parũ expendens ſecus docuit) duplicatur, ſed uterq; ſimplex eſt, quemadmodũ & ipſa membrana, quà cerebri laterib. aut caluariæ attenditur. Nã etſi tertius duræ membranæ ſinus cultello per lõgitudinem [e] diſſectus, primo intuitu membranæ [f] proceſſum inter utraſq; cerebri partes intercedentẽ geminũ eſſe, ac ueluti duplicata mẽbrana conſtare oſtendit, id tamẽ ſinus duntaxat occaſione uiſitur. Quantũuis namq; inferiorẽ tertij ſinus angulũ dirimere ſtudueris, mẽbranam tamẽ extra ſinus amplitudinẽ nunquam in duas ſubdiuides. Cęterùm, ut tertius ſinus in hoc duræ mẽbranæ proceſſu, nõ adamuſsim ſecanti imponit, ita quoq; in [g] proceſſu cerebellũ à cerebro dirimẽte, [h] primus, & [i] ſecundus, & [k] quartus durę mẽbranæ ſinus falſam duplicationis proponũt imaginem. Horum duræ mẽbranæ proceſſuũ ſuperficies ſpecie cum reliqua interiori totius membranę ſuperficie cõgruit, qua uix inter omnes corporis ſuperficies aliam magis ſplendidã læuẽ'ue, & (quod nõ obiter expendendũ uenit) omni adipe, quemadmodũ & omnia quę in caluarię cõſiſtunt cauitate, deſtitutã reperias. Quinetiam interior hęc ſuperficies aqueo humore lõgè magis quàm exterior perfunditur, & multo candidior apparet: & quũ fibris omnibus quibus alteri parti adnaſceretur, uacet, impenſius lubrica terſaq; quàm exterior ſuperficies conſpicitur. Porrò quemadmodũ exterior ſuperficies oſſa caluariæ reſpicit, ita & interior tenuẽ cerebri ſpectat [l] membranã, cui nullius corporis interuẽtu, quàm [m] ductuũ inſtar uenarum ab ipſa in tenuem membranã pronatorum ope cõmittitur. Quandoquidẽ ſi dura membrana pari modo tenui membranæ, ipſiq; adeò cerebro, ut caluariæ cõnaſceretur, ipſa quo minus tenuis membranæ uaſa diſtendi contrahiq; poſsint impedimento foret. quod præcàuens Natura, duræ membranæ cauitatẽ, nonnihil ampliorem ipſa cerebri cum tenui membrana mole, produxit, nõ ſecus ac cordis [n] inuolucrũ, ipſo corde inſigniter amplius uiſitur. Quanquã interim Natura duram membranã à tenui non adeò, atq; cordis inuolucrum à corde, liberauerit, quum innumeros uenarum inſtar ductus dura membrana tenui membranę exporrigat, mirabili induſtria horum beneficio illam ſibi ita affirmans, ut ductus illi ſimul uenæ arteriæq;, & uinculi etiã uices gerant. Cęterùm præſens ſermo nũc ſanè exigeret, ut [o] ſinuum

Lib. 9. de Admin. diſſect.

Duræ mẽbranæ interior ſuperficies qualis.

Duræ mẽbranæ cum tenui connexus.

Ipſius uaſa.

t 1 fi. C, C, C. 2 fig. B, B.
u tota figura 1 cap. 14 lib. 3.
x 3 fig. D, D, D.
y 11 fig. G, H.
z 6 fig. ca. 6 li. 1 x.
a 12 fig. C, D.
b 3 fi. L, L.
c 7 figura M, N.
d 7 fi. ad ſemicirculũ inter O, O. & X, X cõſiſtentẽ.
e Vt in 2 fi. B, B.
f 3 figura D, D.
g 7 fig. O, O, O.
h 7 fi. P, P.
i 7 fig. Q, Q.
k 7 fig. T.
l 2 fi. E, E, E. 8 fig. R, R, R.
m 2 fig. D, D. G, G 8 fig. X, X.
n 4 fi. li. 6 B, B circũ C, D, E.

ut [o] sinuum uasorumq; duræ membranę numerum, situm & naturã explicarem: sed quũ id in tertio libro unà cũ reliquis totius corporis uenis ac arterijs haud obiter attẽtauerim, nõ abs re hîc chartis pepercero, ac in durę etiã membranæ foraminũ, quæ modò subiungenda est, enarratione, foramina illa, seu uias potius & ductus præteribo, quibus dura mẽbrana uenas arteriasq; in suas cauitates & sinus, uenarum & arteriarum usum præbentes, assumit, & ex illis sinibus uasa non pauca hinc inde profert. Cæterùm uerorum foraminũ, quibus dura cerebri mẽbrana est peruia, inibi nõ [p] modica occurrunt, ubi hęc [q] octauo capitis cõnasciturо ssi. Quemadmodũ enim id odorũ gratia exiguis multisq; foraminib. donatur, ita pariter & dura quę ipsi insternitur mẽbrana, cribri in modũ est peruia. Dein septem neruorũ cerebri paribus ita uiam prębet, ut horum gratia in utroq; latere octo exhibeat foramina. horumq; [r] primum, primi paris alterum transmittit neruũ [s] secundum foramẽ, alterũ secundi paris emittit neruũ: [t] tertiũ uerò minorẽ deducit radicẽ tertij paris, quæ in dura membrana (etsi secus in caluaria [u] accidat) cum secũdo pari nõ procidit. [x] quarto foramine præcipua tertij paris radix cum quarto pari ducitur. [y] quintũ neruulo paratur, qui iuxta quinti paris radicẽ enascitur, & quinto pari à nobis adnumeratur. [z] Sextum foramen præcipuæ quinti paris portioni cedit. [a] septimum sexti paris, & [b] octauũ septimi paris gratia exculpũtur. Adhęc, dura mẽbrana [c] uno incõiugato & orbiculari ueroq; foramine pertunditur, quod [d] infundibulo cerebri pituitam excipienti uiam præbet. Insuper iuxta huius foraminis latera [e] aliud utrinq; spectatur foramen, maximũ arteriarum cerebrum petentium ramum transmittens. Adhæc, dura mẽbrana [f] maximo, eodemq; pari carente foramine dorsalẽ dimittit medullam: cui perinde ac neruis ipsam transeuntibus processum, ac uelut inuolucrũ quoddam obducit, adeò ut dura membrana neruos dorsalemq; medullã non secus ferè ac cerebrum cõtineat, & instar tegminis & tunicę illis euadat. Verùm dura mẽbrana etiam pręcipuè extruitur, ut aptis quibusdã sinibus omnes caluariã petentes uenas, omnesq; (si [g] duos modò ramos dempseris) arterias excipiat, ipsarumq; materiã in suos sinus assumat, eam ita deducentes, ut hæc propaginibus instar uenarũ ab illis sinibus depromptis in tenuem membranã commodissimè deferatur, & dura membrana lagenam imitetur, ex qua tenuis mẽbrana, & dein cerebrũ materiam sibi alliciat, in uenis & arterijs uersus caput trãsmissam. Ad hæc, propagines à tertio durę mẽbranę sinu utrinq; innumera serie in tenuem mẽbranam deriuatæ, cerebrũ ne deorsum cõcidat, uentriculiq; ipsius cõprimantur, sic suspensum sustinent, ut dura mẽbrana pariter cerebri inuolucrũ & fulcrũ euadat. Ad quod rursus summopere conducunt fibræ per suturas à dura mẽbrana prorepentes, quæ illam (quod alioquin, durissimo ossi non satis cõnasci poterat) caluariæ firmant, & quo minus cerebri grauitate tracta, deorsum labatur, autores sunt. Neque id sanè præstitissent, nisi Natura peculiare artificium extra caluariã moliretur: quod indies fabri imitantur, quoties clauorũ acies, quando duos simul compingunt asseres, reflectunt, ne uno assere tracto, ex altero clauus promptè uellatur. Ipsa namque fibras has, nõ solùm per reflexos, & obliquitatis etiam nomine firmantes ductus transmisit: uerùm trãsmissas rursus dilatauit, auxit, atq; in unum omnes adeò commiscuit, ut in membranam quandam tenuem degenerent, quę quòd caluarię obducitur, περικράνιος Græcis nuncupatur. Quamuis interim hæc omnino non citra alterius corporis mediũ caluariæ adnascatur: sub ipsa enim alia adhuc tenuis consistit membrana, alijs quoq; omnibus propemodum ossibus communis, ac ab amplexu

Foramina.

Duræ membranæ usus, & cõstructionis ratio.

Membranæ exterius caluariã obcingẽtis creatio & usus.

o potissimũ occurrunt 14 fig. ca. 14 lib. 3.

p Ad E 12 figu. & 13 fig. D, D.

q 8 fi. ca. 6 lib. 1 A, B, A.

r 13 fi. quo excidit O, aut P.

s 14 fi. quo excidit G.

t 14 fi. quo excidit H.

u 3 fi. ca. 12 per unicum foramẽ G notatum.

x 14 fi. quo simul procidunt I & K.

y 14 fi. quo excidit L.

z 9. 14 fig. M.

a 9, 14 fig. N.

b 9. 14 fig. O.

c 15 fig. F.

d 15 fig. E.

e 15 fig. C aut D.

f 9 fig. quo procidit H.

g fi. 14 ca. li. 3 in altero latere u, u. alioquin absorbentur C, D, E, K, F, r, G, H.

quo ossa ambit, περιόστεον appellata. Inter reliquas aũt osium sedes membrana hac priuatas, caluarię interna est cauitas, cerebro excipiendo adaptata: cui nusquam, ubi duram membranã contingit, eiusmodi mẽbranula obnascitur, adeò ut tanta etiam huius cauitatis sedes, quantæ dura mẽbrana non connascitur, hac quoq; membranula alijs osibus communi sit obcincta. Visitur autem illa sedes[k] ubi duræ membranæ glandula cerebri pituitam excipiens, & maximi arteriarum cerebrum petentium rami substernuntur.

k Vbi sub 15 figure F C, D, cõsistis tota 16 figura.

DE TENVI CEREBRVM INVOLVENTE membrana. Caput III.

TENVIS membrana cerebro obducta in secunda quidem ocurrit figura, auulsa autem in tertia. Atq; ita etiam cerebello obuoluta spectatur in octaua.

Tenuis membranæ numerus.

TENVIS cerebri mẽbrana, similiter ac dura, unica duntaxat & sibijpsi cõtinua est: nullam siquidem prorsus suæ naturæ portionem aut ad cerebellũ, aut ad utramq; cerebri partem, aut in ipsis cerebri uẽtriculis anfractibusq;, ac ut semel dicam, tota cauitate, quam dura membrana constituit, inuenias, quæ non unius tenuis mẽbranæ ad eum modũ sit portio, quo in animalis cute iam à corpore detracta, partes quibus aures, pedes & cauda induebãtur, reliquæ cuti continuas esse dicimus. Tenuis membranę situs ex cerebri ac cerebelli cognitione desumendus est. Nulla etenim[a] exterioris superficiei cerebri & cerebelli & dorsalis medullæ & neruorum portiuncula cõspicitur, quam tenuis membrana uicinisimè, & citra alterius substantię interuentũ non integat, si modò[b] superiorem callosi corporis superficiem exceperis, quæ sola eiusmodi membrana, quum dura utcunq; sit, haud continetur. Præterea omnes cerebri ac cerebelli[c] anfractus, in quos tenuis mẽbrana undicunq; sui partes processus'ue ingerit, eius situm ostendunt, uti sanè & ipsius quoq; figuram & magnitudinem. Hęc membrana exteriori[d] superficie uelut aqueo humore oblinitur, secundum partium quas ambit eminentias extuberans. ipsa namq; uix alibi crasitiẽ uariat, tenuisimæ semper membranæ innumeris uasorum ductibus obsitæ imaginem cõmonstrans. Quippe uasorũ potisimùm gratia illam rerum Opifex condidit, nimirũ ut instar[e] mesenterij ferè &[f] humilioris membranæ omenti, ea uasa tutò deduceret, suffulciretq;. Quinetiã cerebri & cerebelli est inuolucrũ quod ipsorũ substantiã proximè continet & firmat, nõ secus quàm caseorum formæ lac paulo antè coagulatum sustinent, & fingunt. His usibus rerum Opifex hãc apprimè idoneam produxit. tam mollis enim tenuisq; & sequax est, ut aptisimè omnib. anfractibus sinibusq; sese ad profundisima usq; ingerat: & quæcunq; uasa cerebrum expetebat, ea tutò deducere posit. Quinetiam adeò leuis cernitur, ut sua grauitate neutiquam uim cerebro inferat: & tam ualida interim duraq; existit, ut à dura cerebri membrana sursum tracta non diuellatur: imò illũ suspensionis impetum à frequenti numerosaq; & continua[g] uasorum serie inductum eleganter sustinet, à plerisq; eo quòd uasa cerebri instar[h] inuolucrorum fœtus complectitur, χοροειδὴς nuncupata. Quamuis interim[i] plexus quidẽ in dextro & sinistro cerebri uẽtriculis, & magna quoq; ex parte in media ipsorum cauitate repositus, eo etiam nomine donetur, non tam, quòd is ueluti in membranula quapiam uarias uenarum arteriarumq́ue contineat propagines, ac quòd carneam insuper quandam commonstret substantiam uasis circumnatam, illiq́ue[k] carni similem quam exteriori fœtus inuolucro

Situs.

Exterior superficies.

Vsus & constructionis ratio.

Vnde tenuis membrana etiã χοροειδὴς dicatur.

a Hãc ex figuris petere debes sectionis serie sese consequentibus, ut 2, 3, 8, 9, 11, 12, 13.
b 2 fi. L, L.
c 3 fi. C, C, C. et paßim in superficie 11 figu.
d In 2 fi. & in 8 & 9.
e Potißima pars 10 fig. lib. 5 et tota 11 fig.
f 2 fig. lib. 5 e, e, e.

g fi. cap. 14 li. 3 S, S. T, T, T. & 2 fi. huius li. D, D. G, G. 8 fi. X, X.
h Exprimũtur fig. 30 li. 5.
i 6 fi. H, M, N.
k 2 ta. fi. 30 lib. 5 L, L, L

inuolucro obnasci, uasisq; suffulciendis & amplectendis idoneam esse scripsimus. adeò ut eius substantiæ gratia, plexus ille potius, quàm tenuis membrana secundinis fuerit ab illis comparatus, quos Galenus propemodum arguit, quum se mirari inquit, quamobrem nonnulli, omnes tenuis membranæ partes nolint χοροειδῆς uocari: sic sanè, ut si tenuis membranæ & plexus illius substantiæ discrimen accuratè expenderimus, ac dein fœtus inuolucrorum uera compositio nos non lateat, haud leuiter illorum autorū diligentiam exosculabimur, quorum rationem Galenus sibi scribit fuisse incognitam.

Lib. 8 de usu partium.

DE CEREBRI AC CEREBELLI NVMERO, situ, forma, inuolutionibus & substantia. Caput IIII.

His quæ præsenti Capite pertractantur ostendendis, potissimùm seruit tertia figura, ac dein omnes ferè ad decimamquartam usq; sed potissimùm prima figura Capitis secundi, libri quarti, basim cerebri ac cerebelli cum dorsalis medullæ initio proponens.

DISSECTIONVM professores, uniuersum * cerebrū in [a] anterius, quod cerebrū, & in [b] posterius, quod cerebellum uocant: deinde anterius in [d] dextrū & [e] sinistrū diuidere solent. nō quòd uniuersum cerebrū omnino diuisum, & non aliqua saltem ex parte sibi continuū sit: at quòd, ut unica manus in digitos, ita quoq; id in diuersas partes discretum uideatur. Quemadmodū enim priùs de tenui cerebri membrana retulimus, sic [f] etiam dextra cerebri pars, & sinistra, & cum his cerebellū, & dorsalis medulla, neruiq; ad unū omnes, insuper & [g] nates testesq; cerebri, deinde [h] callosum corpus, & [i] id quod instar testudinis effigiatū est: præterea dextri sinistriq; uentriculorum [k] septum, & [l] uermiformes cerebelli processus, & si quid est eiusmodi, inuicē continuę partes existūt, eademq; substantia cōstituuntur, in duritia solū coloreq; aliquantulū uariante. Insuper omnia quæ modò recensebā, situ, usu, conformatione, magnitudine, & alijs quibusdam in partiū constructione expendēdis, ita mutuò differunt, ut nō aliter quàm si uariæ disiunctæq; essent partes, plerisq; Veterum scripta euoluentibus turpiter imposuerint. Cerebrū igitur quantumuis tota sede, [m] quà cerebello incumbit, & [n] quà frontē spectat, penitus in duas partes dissectū sit, & eadem sectio per totā cerebri longitudinē in ipsius elatiori regione admodum profundè ducatur, nō tamen ob id in medio ipsius iuxta [o] basim prorsus diuisum cernitur. Quāta enim callosi corporis est [p] lōgitudo, tanta quoq; sedes secundum cerebri longitudinē cōsistit, qua dextra eius pars sinistræ cōtinuatur: atq; ita uel huius corporis interuentu, & eius [q] quod instar testudinis extructū est, & [r] septi dextri sinistriq; uentriculorū, supra cōmunem illorum uentriculorum [s] cauitatē, tertiumúe uentriculū duæ cerebri partes inuicē sunt continuæ. Præterea in basi eas quoq; esse continuas ostendit, cum magna & secundùm longitudinē & profunditatē qua cōtinuantur regio, tum cerebri testes & nates, omniūq; maximè ex cerebri basis medio pronascens dorsalis medullæ [t] initiū, quod amplum crassumq; est, & perinde ac illæ duæ cerebri partes hoc in loco continuū unumq;. Deinceps, etiā si dextra sinistraq; cerebri partes quà cerebellū integunt, nihil minus quàm cerebello cōtinuæ sint, tamen inferior cerebelli sedes iam dicto dorsalis medullæ initio duob. locis [u] cōtinuatur, quos pinde ac omnes paulo antè enumeratas partes, seorsum enarrabo. Quæ enim nūc pręcessere, hactenus cōplecti libuit, ne in cerebri numero quis illud modò dissecturus, me unà cū alijs plerisq; hallucinatū arbitretur. Ab proinde

Cerebri numerus.

Quibus sedib. dextra cerebri pars sinistræ cōtinuetur.

Cerebellū quà cerebro sit continuum.

* Tota 1 et 2 fi. ca. 2 li. 4, præter neruos.
a 3 fi. A, A. et B, B. 1 fi. cap. 2 li. 4 A, A.
b 8 fi. R, R, R. tota 11 fi. et 1 fi. ca. 2 lib. 4 B.
d 3 fi. A, A.
e 3 fi. B, B.
f Quicquid præter ossa ult. fi. delineatur lib. 4.
g 7 fig. M, N.
h 3 fi. L, L.
i 6 fi. A, A, A.
k 5 fi. X, X, Y, Y.
l 11 fig. C, D. c, d.
m 3 fi. ab elatiori L uers. K sursum.
n 3 fi. ab inferiori L ad N deorsum.
o 11 spectatur in 1 fig. ca. 2 li. 4 et hic in 7, 8 & 13 figu.
p 3 fi. L, L. 4 fig. I, I, I.
q 5 fi. S, T, V.
r 5 fi. X, X, Y, Y.
s 7, 8 fi. H.
t 1 fi. cap. 2 lib. 4 D.
u 11 figuræ G, G cōmittuntur I, K figuræ 10.

Cerebelli situs & magnitudo.

nunc cerebri cerebelliq; situ͂ opportunè aggrediar, quem ipsorum membranæ, &[x] interna caluariæ amplitudo cauitas'ue docent. Quicquid enim eius cauitatis duabus cerebri mẽbranis &[y] glande pituitã cerebri excipiente, & ramis quibusdam maximarũ caluariam ingredientium arteriarum nõ occupatur, id uniuersum cerebro ac cerebello adimpletur.[z] Cerebellũ decuplo aut undecuplo minus cerebro est, atq; unà cum dorsalis medullæ principio eam caluariæ cauitatis sedem sibi uendicat, quæ posteriori parte[a] tuberũ in caluariæ cauitatem, auditus organorum causa prominentium, & deinde duobus occipitij ossis[b] sinibus circunscribitur, qui ut dextro & sinistro duræ membranæ[c] sinibus, os cedat, caluariæ cauitati insculpuntur. Hanc enim instar circuli ductam circunscriptionem, cerebellum nulla ipsius parte excedit: idq; hominibus in occipitium non adeò porrigitur, ut postrema cerebri pars in posteriora non magis quàm ipsum cerebellum uergat, nobisq; uocatũ occipitium impleat. Quippe postrema & elatissima humani cerebelli pars uix eò usque ascendit, ubi infima occipitij partis musculorum exortibus insertionibusque liberæ[d] sedes consistit: adeò ut nullam excarnem occipitij ossis regionem digitis complecti liceat, quam cerebellũ infarciat: etiamsi Anatomici illius situm ita recenseant, ac si totam in occipitio prominulã regionem (ex cuius gibbo uulgus memoriæ ingenijq; uim metitur) cerebellũ occuparet: imò elatissima ipsius portio ad mediam duntaxat[e] regionem eius interualli pertingit, quod à posteriori sede[f] foraminis dorsalem medullã transmittentis, ad superiorem usq; suturæ Λ literam referẽtis[g] sedem exporrigitur: quum interim permulti ad illam usq; sedem, cerebellum conscendere, suis bobus & asinis & ouibus delusi, tradiderint. quòd illis scilicet animalibus cerebellum superiori regione rotundum acuminatũq; spectetur, non autẽ humani cerebelli instar planum quodammodo & depressum, minimumq; in sui medio prominens. Caluariæ igitur sedes cerebello dedicata, ipsius situm, circunscriptionem, formã ac magnitudinem edocet. Cerebellum etenim, quemadmodũ & sua sedes, latius est quàm lõgius aut profundius: & humiliori ipsius regione, idq; potissimùm iuxta ipsius posteriora, latioris globi imaginẽ exprimit: in cuius medio acuta, neq; admodum lata habetur[h] impresio, quã illi inducit[i] tuber instar crassissimæ lineæ in occipitij osse prominens, eiusq; ossis robur insigniter adaugens. Porrò in anteriori parte,[k] qua cerebellum ad cerebri nates exporrigitur, id quasi in acutum fertur, undique suæ sedis formam accuratè referens. Cæterùm cerebri formam ac magnitudinẽ, ostendit reliqua caluariæ cauitas cerebello non oppleta. Vnde etiã cerebrum in sua[l] basi admodũ est inæquale & uariũ.[m] Vbi enim oculorũ sedibus & olfactus organorũ sinibus innititur, ad sinus illos antrorsum[n] extuberat: utrinq; aũt ad sinuum latera, propter ossiũ in caluariæ cauitatem oculorũ gratia extuberantiũ prominentiã, plana quasi superficie[o] cõprimitur. Deinde opplet duos grandes[p] cauitates, quæ ad ossis cuneum referentis[q] sinus latera spectãtur, quo glans cerebri pituitam excipiens sustinetur. Vnde etiã cerebrum hic ossis quo cõtinetur formã, glebæ ritu, sibi uendicans, utrinque in ipsius basi[r] tuber instar medij globi prominens, constituit. In horum tuberum medio cerebrum[s] impressum cernitur, cuneiformis ossis processuum occasione hîc circum sinus glandem eam continentis latera productorum. Quinetiam simili prorsus modo, basis cerebri reliqua ipsius sede, ossium tuberibus auditus organa continentibus, & superiori cerebelli regioni figura correspondet, omnibus sinibus sese inserens, & amicè admodũ tubera admittens. Atque ita quoque in lateribus, & anteriore & posteriore & superiore

Cerebelli forma.

Cerebri magnitudo & forma.

x Hæc proponit 6 & 7 figuræ ca. 6 lib. 1.
y tota 16 fig.
z Hoc ostẽdũt 8, 9, 11 figuræ.
a 7, 8 figu. Z, Z.
b 3 fi. ca. 12 li. 1 b, b & i, i.
c 9 fig. S, S & T, T.
d 9 musc. ta. E, F.
e 3 fi. ca. 12 lib. 1 k.
f eiusd. fi. e.
g 3, 4 fi. ca. 6 lib. 1 D.
h Suprà mediũ R 8 fi. aut ad c 11 fig.
i 9 fig. Q.
k 7 fi. X, X. prope M, N. & ad C 11 fi.
l Spectatur optimè 1 fi. ca. 2 lib. 4.
m 1 fi. ca. 2 li. 4 A iuxta I positũ, & cerebri pars in 13 fig.
n 13 fig. C, C.
o 13 fi. A, A, B, B.
p ubi consistit H, Q, S, Σ, R, T fi. 3 cap. 12.
q Eiusdem M.
r Suprà elatius A & B fi. 13. & tuber inter A & A cõsistens fig. 1 ca. 2 lib. 4.
s Circa regionem H & G eius. fig.

superiore sedibus caluariæ cauitatis effigiem concinnè exprimit, inibi instar oblongæ sphæræ utrobiq; uersus anteriora propter temporũ cauitatem depressæ, rotundũ euadens, & in posteriore parte multo quàm in anteriori latius redditum, sicq; ut semel dicam formatũ, ac si id & cerebellũ nullam peculiarem exigerent formã: ac abundè ipsis esset, si propria illorũ substantia magna mole, & simul quouis modo, ut in se sinus uentriculos'ue cerebri cerebelliq; functionib. aptos habere posset, collecta, in capite reponeret. Eiusmodi enim quid caluariæ basis sinus tuberaq; ostendũt, & impressiones in tẽporibus[t] temporalium musculorũ gratia (ne quicquã interim de tã uarijs capitũ adferam formis) cõspicuæ. Caluariæ igitur cauitas externæ cerebri superficiei imaginẽ commonstrat, ad quã[u] sectio cerebrũ diuidens, & innumeri quidã[x] gyri ac circumactus quoq; referũtur. Vniuersa enim cerebri sedes illa sectione diuisa, atque ut bisulcorũ pedes in duos quasi ungues illius beneficio disiuncta, extimæ cerebri superficiei magna habetur pars, quãuis interim dictã cerebri formã parum interturbet, quũ scilicet dextra cerebri pars sinistræ accũbat: neq; recta illa linea diuisæ partes inuicẽ magis dehiscãt, quàm quanta duræ cerebri membranæ, & tenuis duplicatæ est crassities. In homine etenim (secus quàm in oue) sectionem hãc occupat duræ mẽbranæ[y] portio processus'ue, duas cerebri partes septi ritu interstinguẽs. dein utramq; cerebri partem tenuis mẽbrana seorsum ambit, & implicat. Cæterùm gyri ac inuolutiones cerebri, quas[z] tenuium intestinorum anfractibus Veteres pulchrè cõpararunt, per uniuersam cerebri superficiem undiq; eadẽ frequentia habentur. Sunt uerò inuolutiones illæ, sinus permulti penitius in cerebri substantiã penetrantes, & profectò imagine intestinorum tenuiũ inuolutionibus simillimi. Neq; opinor illas alicui aptiùs quàm his, aut etiã nubibus quas rudes pictorum discipuli, aut in scholis pueri delineare solent, cõferri posse: quanquã in similitudine indaganda non admodum sit laborandum, quandoquidẽ homo hos in cerebri substãtia apparentes circumactus cum asinis, bobus, & alijs quæ hactenus uidi animantibus cõmunes obtineat. Nisi forsitan aliquis hinc differentiã assumere statuisset, quod tãto profundiores homini illos gyros Natura insinuauerit, quãto ipsius cerebri substantia copiosior uisitur. Porrò in illorũ usu recensendo nõ medici modò, uerùm & philosophi se excruciant, cõtendentes, num ipsorũ beneficio homines intelligant: quemadmodum Galenus contra Erasistrati placitũ pugnans, in hunc modum illos ad intelligendum nihil conducere censuit. Quum asini etiam admodum multipliciter cerebrum habent complexum, quos deceret, quantum ad morum ruditatem attinet, omnifariam simplex, & minimè uarium nancisci cerebrum. Melius autem arbitraretur bonam substantiæ temperiem corporis intelligentis (quodcunq; hoc fuerit) prudentiã sequi, & non uarietatem compositionis. Verùm Galenus hîc sibi dum maximè ipsius operam requirimus similis, orationem uelut freno cohibens, aliò, quum inuolutionum usum exprimere debuisset, illam reflectit: satis esse arbitratus, si eas intelligentiæ non præesse indicauerit. quòd sanè non inficiamur, sed interim ipsas non ob aliud quàm ad cerebri substantiæ enutritionem procreatas esse, à Galeno additum oportuit. Cerebri nanque substantia citra omnem membranosarum fibrarum plexum continua, neutiquam adeò firma fuerat, ut per illam arteriæ uenæque, ut in reliquis corporis partibus, digeri possent: & tam multa crassaque est, ut uenæ & arteriæ in superficie ipsius tantum excurrentes ipsi nutriendæ, illiusque insito calore refocillando neutiquam sufficerent. Quòd præuidens Natura, sinuosos illos implexus passim cerebri

Cerebrum ac cerebellum uix propria eguisse forma.

t 4 muscul. tab. I.

u Spectatur integra in 3 fig.

x 3 figu. C, C, C.

Sectio dextrã nobis uocatam cerebri partem à sinistra dirimens, & cerebri anfractus.

y 3 figu. D, D, D.

z 7 fig. li. 5.

Cerebri anfractuum usus.

Lib. 8. de Vsu part.

cerebri substantiæ impressit, ut in hos[f] tenuis membrana frequentibus uasis oppleta sese insinuaret, ita cerebri substantię alimentũ appositissimè subministratura. Atq; huius etiam nutrimẽti potissimùm occasione cerebrũ in[g] duas partes dissectũ fuit, ut scilicet tenuis mẽbrana sese in ipsius mediũ implicaret: ac inibi in reflexus deducta, cerebri substantiã contenta in suis uasis materia enutriret. Haud enim citra eiusmodi cerebri dissectionem, & profundissimas inuolutiones, illa cerebri sedes, qua dextra sinistrã respicit, enutriri potuisset. Huic etiã sententiæ suffragantur cerebelli[h] inuolutiones, quæ neutiquã æquè ac cerebri inuolutiones altè penetrant, sed paulo minùs quàm superficiarię, at frequentes interim admodũq; continua serie deductę uisuntur. superficiariæ quidẽ, quòd exigua pars alẽda sit, quodq; facile cerebellũ à profundiorib. anfractibus ad[i] uentriculũ usq; ipsius perforaretur. freqũetes aũt, ut copia aliquantulum leuẽ illam penetrationẽ suppleat. Porrò harũ series quodammodo[k] triplex est, effigie cum cerebri inuolutionib. neutiquã conueniens. apparet nanq; cerebellum ob suas inuolutiones & impressum illũ, quem ab occipitis ossis tubere in posteriori sede obtinet, tribus partib. efformari, dextra una, & alia sinistra, & tertia media. ac dextra quidẽ sinistraq́; cerebelli partes duos quodãmodo globos inuicẽ appositos referunt, in quorum inani spacio, ubi scilicet globi sese non contingerent,[l] tertia cerebelli pars reponitur, quæ ligni casei ue uermem imagine exprimit, ob suas inuolutiones, quę transuersim secundùm cerebelli longitudinẽ mutuò æquè distantes ducuntur. Partis huius apices uersus inferiorem cerebelli sedem reflexi, uermiformes cerebri[m] processus suo loco efformare docebimus. Dextra porrò sinistraq; cerebelli pars in superiore cerebelli sede parallelas quoq;, & secundùm cerebelli latitudinẽ ductas inuolutiones obtinẽt, quæ deorsum[n] protensæ, quasi in centrũ colliguntur, ad cerebelli[o] sedem, dorsalis medullæ initio adnatã contendentes. Tres igitur hę cerebelli partes nequaquã inuicẽ discretæ sunt, sed inuicem cõtinuæ unicũ corpus, ipsum scilicet cerebellũ constituunt. quod unicum, nõ autem cerebri modò geminum, Galenus à Natura extructum esse docet, quòd duo dorsa, neque totidem dorsales medullas, hominem habere minimè decuisset: quasi ex cerebro (quod necessariò ueluti in duas partes diuisum, & substantia nõ esse continuum asserit)[p] unica dorsalis medulla produci nequiuisset, ac proinde cerebellum ut corpus unicũ necessariò procreatũ fuisset, quo unicæ dorsali medullæ aptum redderetur principiũ. Verùm mehercule cerebrum in suę basis medio unicum, & non ut in superiori parte diuisum, cernitur, & unicam dorsalem[q] producit medullam, in cuius superiori sede mox ab ipsius exortu, Natura[r] sinum insculpsit, qua mediam quarti cerebri uentriculi amplitudinẽ constitui dicemus.[s] reliquam enim eius uentriculi amplitudinem, cerebellum supplet, quod utrinque duntaxat ad dorsalis medullæ sinus latera quasi duabus circularibus applantationibus dorsali[t] adnascitur, continuum cum ipsa corpus effectum. media nanque[u] posterioris cerebelli sedis pars, ut neq; etiã[x] anterioris, dorsali medullę cõtinua, cõnata ue est, sed tantũ tenuis mẽbranę interuẽtu posterior cerebelli pars dorsali medullę cõmittitur, & anterioris sedis media pars dorsalẽ medullã ne cõtingit quidẽ. Nõ aliter, mihi crede, quàm si Natura cerebellũ cõdidisset, ut dorsali medullę trãsmissũ à cerebri sinib. spiritũ magis adaptaret, tuereťq;. A' cerebello etenim, quantũuis in differẽtia ipsius duritiei à cerebro assignãda, & ratione cur id à cerebro diuisum sit expẽdenda solicitus fueris, nullius omnino uel minimi neruuli propaginẽ[y] oriri reperies. & profectò nulla est cerebri, quà frontẽ spectat, & qua in occipitiũ fert, in duritie differentia:

Cerebri sectionis ratio.

Cerebelli implexuum ratio et species.

Galenum rationẽ unitatis cerebelli parum aptè assignasse.

Dorsalis medullæ initium.

In lib. 8. de usu part.

Cerebri ac cerebelli durities neruorumq́; ortus.

f 2 figu. E, E, E.
g 3 fi. A, A, & B, B.
h Spectantur in 11 fi.
i 11 fig. E.
k 8 fig. R, R, 9 fi. A, B, C. & 11 fig. A, B & C, D, c, d.
l 9 fi. C. aut 11 fig. C, D, c, d.
m 11 fig. C, D & c, d. dein H, I.
n Ad A, B 11 fig.
o 11 fig. G, G.
p 1 fig. cap. 11 lib. 4.
q 1 fig. cd. 2 lib. 4 D.
r 10 fig. L, M, N, O.
s 11 figu. E.
t G, G figuræ 11 cõmittuntur I & K 10 fig.
u Patet id in 9 fig. E.
x Patet id ad L 8 fig.
y Spectatur id in 1 fi. ca. 2 li. 4.

rentia:neq; etiam adeò notatu dignum cerebelli, quum tenui membrana id liberatum cernitur, cum cerebro in duritia est discrimẽ. At ut cerebri basis, unde dorsalis medulla ortũ ducit, cæteris omnib. cerebri partibus, & ipso quoq; cerebello durior uisitur: ita quoque dorsalis suo principio sensim durior euadit, neq; colore, neq; duritia supernato ipsi cerebello correspondens. Cerebellum enim magis flauum, cinericium'ue est, perquàm paucis albescentibus lineis interstinctum, & duntaxat in sui [a] sinus superficie candicans. uniuersum uerò dorsalis medullæ initium cerebello adhuc in capite subnatũ albissimum est, ut & cerebri basis ipsi orignem præbens: quæ omni prorsus inuolutione ac anfractu, quibus cerebellum scatet, destituitur. Porrò quę horum omnium sit substantia, uel in mensa etiam ex uitulorum, aut leporum, aut auis alicuius cerebris discere integrum erit. est autem substantia quædam cum sua essentia li forma peculiaris & propria, qualem in uniuerso corpore similem nullã reperias, ad ingenitas cerebro functiones idonea: non minus sanè quàm cordis substantia, & pulmonis, & iecoris, & lienis, & renũ, & testiũ, ipsorumq; adeò musculorum, suis quibus præsunt munijs aptissima cẽsentur. Cerebri substantia, quam alij capitis, alij albam medullam appellarunt, ab ossium medulla differt, tum alijs plerisque accidentibus, tum quòd liquefieri nequeat: neque inediæ tẽpore, aut alijs occasionibus, ut reliqua corporis pinguedo, absumatur, minuatur'ue. [a] Hæc non uniuersa candicat, uerùm quicquid [b] reuolutionibus proximum est, subflauum aut subcinericium est, æquali semper ab inuolutionis superficie distantia. quanta nanque inuolutionis profunditas est, tãto quoque intima inuolutionis parte interuallo, in cerebri substantia, is quẽ diximus color obseruatur: quasi rursus color ille in substantia, quòd ad colorẽ attinet, inuolutiones duplicaret. Quicquid autem cerebri non ita coloratum est, id albissimum & candidũ prorsus uisitur. Verùm ut permultæ cerebelli sunt inuolutiones, ita quoq; uniuersum propemodum, uti paulo antè admonui, flauum occurrit. Quacunq; igitur ex parte cerebri cerebellíue substantiam tenui qua proximè continetur membrana detexeris, hanc subflauam ac uelut aqueo humore oblitam, & nunquam uenis implicitam adinuenies: etiamsi interdum rubra & ueluti sanguinea puncta in illorũ cerebri substantia potissimùm obseruaturus sis, qui phrenitide ante mortem laborarunt, & qui suspendio perierunt. Verùm eiusmodi puncta nullam uenæ exprimũt imaginem. Cerebrum nanq; ex nullo uase alimentũ assumit, quàm ex his quæ tenui mẽbrana suffulta ipsi circundantur. ut aũt illi frequẽtia uasa undiq; obducerentur, cerebrum in tot quot diximus partes præcipuè diuisum fuit: quanquã etiam diuisiones illę, ut & anfractus, ad mollẽ cerebri substantiã ne concidat sustinendã, æqualiterq; suffulciendã, nõ mediocriter auxilientur. Parũ enim Galeni rationi, cur cerebrum diuisum, aut, ut ipse loquitur, geminũ sit, tribuo. inquit nanq;, cerebrum hac occasione geminũ esse, ut quemadmodũ uno oculo uitiato, aut uno teste execto, alterũ seruamus: ita etiam dextro cerebri uentriculo læso, sinister adhuc suo munere fungeretur. Hęc siquidẽ Galeni ratio aliquem in copia uentriculorum recensenda locum fortassis haberet, non autẽ in enarranda cerebri diuisione, quum id nisi supra uentriculos geminum diuisum'ue sit. callosum enim nobis uocandum corpus, quod cerebri partium continuitatem commonstrat, ad elatissimam dextri & sinistri uentriculorum sedem consistit. Cæterùm nunc tempestiuum erit, callosi eius corporis, ac uentriculorum cerebri historiam aggredi: atq; ita internam cerebri superficiem, quæq; ipsius partes adhuc absolutius enarrandæ supersunt, persequi.

Cerebri, cerebelli, & dorsalis medullæ color & substantia.

a 2 fig. E.

Cerebri substãtia cum ossium medulla discrimen.

a Istud petes ex differentia cerebri substãtiæ in 4, 5, 6, 7, 8 figuris.
b 3 fig. C, C, C.

Cerebri substãtia nutritioni qualiter prospectum.

Lib. 8. de usu part.

DE CAL-

DE CALLOSO CEREBRI CORPORE, ET dextri ſiniſtriq́ꝫ cerebri uentriculorum ſepto. Caput V.

SVPERIOREM calloſi corporis ſedem nulla ex parte diuulſam, eleganter proponit tertia figura characteribus L, L. Inſuper hanc ſedem, ſed à cerebri ſubſtantia in lateribus liberam, oſtendit quarta ad l, l, l. Humiliorem uerò calloſi corporis ſedem ſpectandam offert quinta, ad R, R, R. ubi etiam ad X, X, dein Y, Y ſeptum ſpectatur hoc Capite pertractandum.

Calloſi corporis ſedes & nomen.

PAVLO antè, omnem cerebri cerebelliq; ſubſtantiã exteriùs tenui membrana circundatam, ea parte qua membranam reſpicit, ſubflauã & quaſi cinericiam eſſe retuli. At quædam cerebri[a] pars in externa ipſius ſuperficie ſeſe offert, tenui membrana non obuoluta. uerùm intimæ cerebri ſubſtãtiæ modò, externa ſuperficie candicãs, albaq́;, & reliqua cerebri ſubſtantia ad ſuperficiem conſiſtente durior. unde etiam uetuſtiſsimi Græcorum partem hanc τυλοειδῆ appellarũt: quos imitatus in orationis ſerie, eam partem calloſum corpus ſemper nuncupaui. Deinde Græcorum nonnullis id etiam à forma, quòd[b] inferiori ſede duorum arcuum modò ſinuatum ſit, & ab uſu quòd ſuſtineat, ψαλλοειδὴ uocatur: quanquam in cerebro aliud[c] corpus receſſebo, hoc nomine à pluribus magisq́; ex merito donatum. Cæterùm calloſum corpus in medio cerebri conſiſtit, ſi cerebri dextrũ ſiniſtrumq́; & baſis cerebri medium in humiliori ipſius ſede, & elatiſsimam cerebri in uertice regionem ſpectes, & quodammodo etiam ad priora poſterioraq́; attendas. Calloſi enim corporis poſtrema pars anteriori cerebri ſedi paulo uicinior eſt, quàm antica poſteriori. In cõſpectum autem ſecantibus uenit, dextra cerebri parte à ſiniſtra manibus[d] leuiter dirempta. quicquid enim ita diducto cerebro, partes ipſius unire cõmittereq́; apparet, album & candicans uiſitur, ipſumq́; adeò calloſum eſt corpus, longum quidem, ſed arctum. Præſens corpus illa ſuperficie, quę primùm diducto cerebro in conſpectum uenit, gibboſum cernitur: eo quaſi pacto, quo capitis uertex ſupra elatiſsimam frontis & occipitij ſedẽ, & capitis latera protuberat. Quemadmodum uerò cerebrum ita ut dicebã diremptum, ſuperiorem calloſi corporis ſuperficiem egregiè læuem æqualemq́; oſtendit: ſic quoq; indicat, corpus id communem cum cerebro partem eſſe, & non ex cerebri ſubſtantiæ ſuperficie quæ mollior & ſubflaua eſt, ſed ex intimiori ſubſtantia quæ durior & alba uiſitur, enaſci. Obſeruantur enim utrinq; ad calloſi corporis latera ſecundùm ipſius longitudinem ſinguli[e] ſinus in cerebri ſubſtãtia, inſtar profundioris lineæ inſculpti, ac cum ſuperiore calloſi corporis ſuperficie eo magis pateſcentes, quo cerebrum uehementius, quaſi id ſurſum in latera etiam acturus, ſeiunxeris.[f] Interior autem inferior'ue ipſius ſuperficies non niſi dextro ſiniſtroq́; cerebri uentriculo adaperto ſecantib. occurrit: quæ etſi per calloſi corporis longitudinem quodammodo ſinuetur, neq; ut ſuperior gibba ſit, haud tamen ſimplex ſpectatur. nam ſecundum ipſius longitudinẽ[g] duæ inſtar quartæ circuli partis excauatæ ſuperficies ducuntur, & in illarum medio tuberculum quoddam inſtar lineæ exporrectum uiſitur, perinde ac ſi altero quidem extremo duas quartas circuli partes in calloſi corporis medio iunctas, reliquo autem extremo ad latera ſurſum protenſas, intelligeres. Tuberculũ hoc deorſum prominens, ſenſimq́; extenuatũ, tandem dextri ſiniſtriq́; uentriculorum cerebri[h] ſeptum efficitur: & tota interna calloſi corporis ſuperficies, tanta dextri ſiniſtriq́; uentriculorum eſt portio, quanta uniuerſa eſt ſuperficies. ac dextra quidem ſuperficiei portio dextrũ uentriculum, ſiniſtra autem ſiniſtrum reſpicit.

Calloſi corporis initium, ſeu cũ reliqua cerebri ſubſtantia continuitas.

Sinus ad calloſi corporis latera obuij.

a 3 fi. L, L.

b 5 figuræ R, R, R.

c 5 fi. S, T, V. 6 figuræ A, A, A.

d Vti factũ eſt in 3 fig.

e Ad M 3 fi.

f 5 fi. id corpus ſurſum et in poſteriora reſiexũ eſt. atq; ita hic cernitur ad R, R, R.

g Vtrinque unà ad Y, Y 5 fi. quibus characteribus tuberculum inſignitur.

h In 5 fi. diuulſum eſt, et una pars X, X inſignitur, altera Y, Y.

respicit. Porrò dextri & sinistri uentriculorũ septum eadem cum cerebro cõstat substantia, sed in medio quod ad superiora & inferiora attinet, adeò est tenue, ut quum clara luce dissectionem administramus, aut in altero tantũ latere candelam admouemus, splendor ipsius tanquã per uitrum aut specularem lapidem pelluceat. Commodius tamen hanc septi regionem madidæ hostiæ, qualem sacerdotes Missę adhibere solent, quàm duris illis lapidibus comparaueris. In superiore parte qua septum toti corporis callosi continuatur longitudini, & inferiore qua superiori regioni eius cerebri corporis, quod fornici camerę'ue simillimum esse dicemus, unitur, ipsum crassius quàm in media sede existit. humiliorem namq; septi partem corpus testudinis modò effigiatũ ex superiori sua regione educit: quemadmodum superior septi pars ab inferiori callosi corporis regione enascitur, producitur'q;. Callosum corpus unà cum septo nullis uenis, ut neq; etiam tenui membrana, uel aliqua etiam ex parte attextum est, sed è uicinis sedibus nutrimentum assumit. Non enim adeò grandis, crassáq; cerebri est portio, ut priuatis uasis indigeat, quamuis interim magnum animanti usum præstet. Huius siquidem interuẽtu, dextra cerebri pars sinistræ continuatur: deinde dextri & sinistri uentriculorum cerebri septum producit, idq; etiam [i] subleuat, ac demum illius medio & auxilio corpus testudinis imagini potissimũ cõparatum attollit, quo minus id magna omnium cerebri functionum noxa, communẽ duorum cerebri uentriculorum [i] cauitatem compressurum delabatur. Cæterùm duo [k] sinus in cerebri substantia instar profundioris lineæ ad superiorem corporis callosi superficiem incisi, præter hoc quòd extima superficiariaq; cerebri pars calloso corpori producendo inepta sit, idq; ex penitiori adeoq; duriori substantia enasci debeat, ad pituitæ defluxum ex superioribus cerebri partibus facere creduntur, quam excipientes per gibbam callosi corporis superficiem in anteriora profluere sinunt. Verùm de pituitam expurgantibus meatibus suo loco agendum erit: nunc autem uentriculi opportunè pertractabuntur.

Dextri sinistriq; uentriculorum septi historia.

Callosi corporis ac septi usus.

i 3 fi. L, L & 5 fig. R, R, R subleuant Y, Y, X, X. eiusd. fi. & Y, X attollũt S, T, V eiusd. figuræ, ne A, A, A 6 fig. premat H, I. 6 fig. aut H 7 et 8 figuræ. k 3 fig. M, M.

DE CEREBRI VENTRICVLIS. Caput VI.

DEXTRVM cerebri uentriculum ostendunt quarta & quinta figura L, L, & sexta D, D. Sinistrum autem quarta & quinta figura M, M, & priuatim quarta N, N. dein sexta E, E. Communem uerò horum concauitatem seu tertium uentriculũ exhibet septima & octaua figura H, cuius meatus ad quartum tendens uentriculum K insignitur: ipseq; quartus uentriculus partim undecima figura E notatur, & partim nona I, & decima L, M, N, O.

VENTRICVLORVM cerebri numero is ascribitur, qui cerebello dorsaliq; medullę communis est, ac quartus etiam uentriculus dicitur. tres namq; præter illum in cerebro, Herophilum imitati, enumeramus: unum quidem in dextra cerebri parte, alterum in sinistra, & tertiũ in cerebri, seu duorum primorum uentriculorum medio recensentes. [a] Dexter [b] sinistro, prorsus situ, forma, magnitudine, alijsq; omnibus quæ in partium constructione examinari solita sunt, correspondet: quare etiam singula quæ de dextro scribentur, de sinistro quoq; nos dixisse arbitrari conduxerit. In dextra itaq; cerebri [c] parte secundùm ipsius longitudinem dexter consistit uentriculus, tantum anteriori sede à fronte, quantum maximè posteriori ab occipitio, remotus: tantumq; illis sedibus ab externa cerebri superficie seiunctus, quantum ipsius uentriculi dextrũ, exterius'ue

Ventriculorũ numerus.

Dextri & sinistri historia.

a 4, 5 fi. L, L. 6 figu. D, D. b 4, 5 fig. M, M. 6 fi. E, E. c 3 fi. A, A.

latus à superficie cerebri distat, suo caluariæ lateri contermina. Internũ uerò
dextri uentriculi latus secundùm [d] callosi corporis longitudinem sinistri uen-
triculi interno lateri proximũ est:neq; aliud interstitiũ ambos separat, quàm
[e] tenuis quædam,& uelut, quod ad subtilitatem attinet, membranea cerebri
portiuncula,quam septũ uocauimus. Verùm ubi uẽtriculi in ea cerebri parte
consistunt,quæ prorsus diuiditur, ut illa quæ cerebello incũbit, & quæ fronti
proxima est,ibi ipsorũ latera maximè dirimũtur inuicẽ:nã prẽter cerebri mẽ-
branas hanc sectionẽ subintrantes,etiam plurima cerebri substãtia uentricu-
los seiungit,hacq; ratione uentriculorum incessus [f] obliquitas quædam in la-
teribus sese offert. Cæterùm [g] anterior uentriculi pars obtusa est & rotunda,
non uerò,etsi omnes mihi secus scribere uideãtur, in acutum uersus olfactus
[h] organa,aut [i] uisorios neruos desinens. Neq; etiam hac parte aliquẽ ductum
meatum'ue à se porrigit,nisi quod interno latere,ut mox dicã diffusius,decli-
uis ad [k] tertium uentriculũ pertingat. [l] Posterior autẽ uentriculi regio occipi-
tium respiciens,obtusa quidẽ est & rotũda, ac deorsum sensim in cerebri sub-
stantiam uersus priora paulatim cornu in modũ arctata tantisper [m] descendit,
donec illuc perueniat,ubi olfactus organorũ & uisoriorũ neruorum consistit
principium,& quà maximi soporalium arteriarum [n] rami in cerebrũ ferun-
tur.Cæterùm hic [o] ductus suo mucrone in sui lateris olfactus organũ & uiso-
rium neruũ neutiquã cessat.multoq; minus quadã continuitate illud olfactus
organum perforat,uerùm in unã cerebri inuolutionũ ibidẽ ad cerebri basim
[p] terminatur,& in se maximã cerebrum petentiũ [q] arteriã cum tenuis cerebri
membranæ processu illã suffulciente admittit, pituitæq; portionẽ in ipso col
lectam ad [r] infundibulũ & cyathum defert,quẽ hac in sede pituitam excipere
transfundereq; audies.Hæc quũ dico, innumera Galeni dogmata mihi recla-
mare haud ambigo,quæ olfactus organa cerebri anteriores esse uẽtriculos ua
riè docent, & eosdẽ uentriculos tenues sensim factos in uisorios neruos suo
mucrone finire:& quod longè alienissimũ est,anteriores hos cerebri uẽtricu-
los uersus [s] os cribri aut spongiæ modo in nariũ summo perforatũ, pituitã per
caua olfactus organa,tanquã per canalẽ,deducere attestatur: eiusmodiq; non
pauca, quæ potius ex resectione,quàm prolixa quapiã disceptatione disci cõsu
luerim.Vniuersa uẽtriculi superficies lubrica & aqueo humore oblita,& inter
dissecandũ subinde eodẽ oppleta cõspicitur.Deinde uniuersi [t] ductus uẽtricu-
li secundùm cerebri longitudinẽ incedẽtis superior [u] pars, omnis inæqualita-
tis est expers.Inferiorẽ uerò eius [x] partẽ efficit inæqualẽ [y] sinus quidã,ex poste-
rioris uẽtriculi sedis externo latere antrorsum obliquè ad cõmunem uentri-
culorum cauitatem prorepens,& ad leuiorẽ pituitæ defluxũ paratus.Dein ad
inæqualitatem facit ea uẽtriculi [z] pars,quæ deorsum è posteriore uẽtriculi se-
de prorepit.Ille nanq; uẽtriculi reflexus unà cum sinu illo in causa est,ut [a] mon
ticulus quodãmodo in anteriori posterioriq; inferioris sedis uẽtriculi regioni-
bus extuberet:qui à dextro latere decliuis ad sinistrũ latus,uersusq; cõmunem
uentriculorum cauitatẽ fertur.Inferiores enim uẽtriculi dextri & sinistri par-
tes,quæ tota callosi corporis lõgitudine continuę [b] uisuntur, uersus utriusque
medium cõmunemq; illam cauitatẽ deorsum inclinant,& non ut superiores
uentriculorũ partes & latera,orbiculatæ,& ab inuicẽ septo aliquo dirẽpta spe
ctantur.Neq; profectò aliud est [c] cõmunis uentriculorũ cauitas, quàm inferio
rũ dextri & sinistri uentriculorũ partiũ sub [d] corpore testudinis imagini cõpa-
rato descensus cõcursusq; , qui inferiori parte oblongã uallem duorũ uicino-
rum montiũ exprimit,acutum'ue per suam longitudinẽ angulum efformat.

Superiori

Permulta Galeni parũ uera dogmata hîc non describi.

Communis uẽtriculorũ dextri & sinistri cõcauitatis, seu tertij uentriculi historia.

d 5 fi. L, L. 4 fig. L, L, L.
e 5 fi. X, X & Y, Y.
f Obliquitatem hanc ostendit 4 fig. ab L ad L & ab M ad M, et ab N ad N.
g 4 fi. inferius L & N.
h 13 fig. L, L.
i 13 fig. N, O.
k 5 fig. sub S, T, V. & 6 figu. Vbi cõsistũt H, I. et 7 fi. H.
l superius L et N 4 fi.
m Confer F, G, 6, 7, 8 figurarũ.
n 13 fig. P.
o Specta figuram 3 capiti insertã lib. 4.
p 1 fig. ca. 1 li. 4 char. 1 aut 3.
q 13 fig. Q. 6, 7, 8 P.
r 14 fig. C, C. 15 fi. E.
s 8 fig. ca. 6 lib. 1 A, B, A.
t 4 fi. ab L ad L, et ab N, ad N.
u 4 fi. N, N.
x 5 fi. L, L.
y 6 fig. R aut S. & inter L & L fig. 4, 5.
z fi. ca. 3 li. 4 insertæ B, C, D.
a 5 fi. L, L.
b Quasi ab H ad F fi. 6.
c 6 fig. sub H, I. 7, 8 figura H.
d 5 fi. S, T, V. 6 fig. A, A, A.

Superiori uerò ſede ad teſtudinem imitantis corporis effigiẽ cauitas illa ſecũ dùm concauum orbiculata, teres´ue uiſitur. Cuiuſmodi uerò corpus illud ſit, ſequenti Capite explicabitur: nunc interim uentriculorũ ſermone tantũ inſtituto, quorũ iam duos dextrum uidelicet & ſiniſtrũ recenſuimus, & propemodum etiam tertiũ, qui communis amborũ eſt cauitas, binos à ſe educens meatus, quorũ[e] unus ex humiliori ipſius ſede, ubi acutũ angulũ per totam ſui longitudinem uallis cuiuſdã ritu exprimit, rectà deorſum uerſus cyathũ cerebri pituitam excipientẽ porrigitur.[f] Alter aũt meatus qui poſterior eſt, tertij uentriculi nõ minima pars cenſendus uenit, & inter cerebri[g] teſtes & nates, ac ſuper dorſalis medullę initium decliuis, ad quartũ uentriculum retrorſum pertinet. Meatus huius initium non adamuſsim orbiculare uiſitur, ſed quodammodo triangulare. ſeruat enim in inferiori ſede acutũ ſuæ cauitatis, unde prodit, angulum: in ſuperiore uerò meatus parte, quæ[h] glandi uaſorum tertiũ cerebri uentriculum petentium diuiſioni præfectæ, proxima cõſpicitur, tranſuerſa linea anguli illius latera connectit, ipſaq; cum illis alios duos angulos cõſtituit. Atque huiuſmodi etiam meatus huius[i] orificium eſt, quo is quartum uentriculum ſub cerebri natibus reſpicit. Ex inferiori meatus iſtius angulo, quà primùm inter cerebri teſtes ferri incipit,[k] meatus alius rarò educitur, qui per cerebri ſubſtantiam deorſum in priora protenſus, ad[l] finẽ eius meatus tandem ceſſat, quẽ ex humiliori tertij uentriculi ſede rectà deorſum duci, atq; in cyathum terminare diximus, in quẽ ambos iſtos meatus, cerebri pituitã deferre audies. Cęterùm[m] quartus uẽtriculus, ex dorſalis medullæ & cerebelli finibus cõponitur, nõ ſecus quàm ſi utraq; manu unã fingeres cauitatẽ. Dorſalis itaq; medulla ex cerebro[n] prodit, ubi tertius uentriculus[o] meatũ uerſus quartũ uentriculum primùm porrigit, teſteſq; cerebri & nates dorſalis medullę principio cõtinuantur, ac meatũ illum tertij uentriculi cum dorſalis medullæ initio æqualiter ſic deducunt, ut meatus ſuperior ſedes illis, inferior autem dorſali medullæ inciſa ſit. Poſtquam uerò meatus ille nates ſuperauit, eius portio quæ dorſali inciſa uidetur, dilatari incipit, ac[p] ſinum efformat uſque ad eum ferè dorſalis medullæ[q] locum, quà caluariam hęc egreſſura eſt, pertinentem. Sinum hunc Herophilus cauitati rectiſsimè aſsimilauit calami quo ſcribimus. nam ſi huic ſinui eam calami partem, quam atramẽto intingimus, comparaueris, animaduertes profectò calami orificium, ubi adhuc calamus teres eſt, & ſectioni uicinus, tertij uentriculi meatus[r] fini reſpondere, ſub natibus prominenti: deinde cuſpidem quo literas fingimus, ſimilem obſeruabis infimæ ſinus parti, quà is in dorſalem medullã iam ex caluaria exciſuram, ueluti porum anguſtumq; meatum producit. duos autẽ calami angulos, quos inter mucronem & elatiſsimæ ſectionis initium fingimus, ipſiuſq; calami cauitatis latera, ſinus lateribus ſimilima offendes. Ad huius dorſalis medullę ſinus cauitatis´ue latera, ubi anguli illi cõſiſtunt, unus[s] utrobiq; dorſalis medullæ orbicularis proceſſus habetur, cui dũtaxat cerebellũ adnaſcitur, & ad quem id continuum cum dorſali medulla corpus efficitur. Huiuſmodi igitur dorſalis medullæ cauitas eſt, alterã quarti uentriculi partẽ conſtituens. Quæ autem in cerebello ſpectatur[t] cauitas, inter[u] duas orbiculares cerebelli ſedes, quibus dorſali medullę continuatur, & inter eius cerebelli[x] partis quam ueluti tertiã ipſius portionem recenſuimus, & uermis imagini cõparauimus[y] extrema, exculpitur, latior quàm lõgior, non tamen admodũ profunda. Hęc alterã quarti uentriculi partẽ conſtituit, qui in anteriori & poſteriori ſede, quantũ ad cerebri cerebelliq; ſubſtantiæ continuitatẽ ſpectat, dehiſcit, quũ ſcilicet neq; anterior, neq; po-

Meatus à tertio uentriculo educti.

Quarti uentriculi hiſtoria.

e 7, 8 fig. L.
f 7, 8 fi. K. & octaue cum L. 10 fig. B, C.
g 7 fig. M, N. 8 fi. N, O, P, Q. 10 E, G, F, H.
h 7 fi. L. 10 fig. D.
i 10 figur. C. reſpondent autem hæc orificia ſuperiori triangulo fig. cap. 14 li. 3 inſertæ.
k Vbi K cõſiſtit in 8 fig.
l 1 fi. ca. 2 li. 4 cha. 2 et fig. 14 D.
m 9 fi. L. 10 L, M, N, O cum 11 fi. E cõſtituũt quartũ uentriculum.
n 1 fi. ca. 2 lib. 4 D.
o 7, 8 fi. K. 10 fi. B.
p 10 fi. L, M, N, O.
q 9 fig. H.
r 10 fig. C.
s 10 fi. I, K.
t 11 fig. E.
u 11 fig. G, G.
x 8 fig. medium R. 9 fig. C.
y 11 fig. C, D. c, d.

neq; posterior cerebelli pars dorsali medullæ adnascatur. quãuis interim uẽtriculus iste tenui cerebri mẽbrana, & anteriori & posteriori parte quodãmodo occludatur. In[z] anteriori enim parte tenuis mẽbrana, qua cerebellũ cerebro & cerebri natibus cõmittit, uentriculum obuoluit,[a] posteriorẽ uerò illius sedem obstruit, tenuis membranæ portio cerebellum dorsali medullæ ibidem colligans. Quartus uentriculus nihil in se præter aqueũ humorem, qui in alijs uentriculis cõmunis est, inter dissecandũ continere animaduertitur, quemadmodum neq; meatus ex tertio cerebri uentriculo in quartũ pertinens. At dexter & sinister uẽtriculi, præter huiusmodi humorẽ, etiam[b] plexum quendã in se continent, quem dissectionum periti[c] secundinis fœtus'ue inuolucris comparant. Tertius aũt uẽtriculus[d] uenosum illud uas deducit, quod multifariam complicatũ plexus illius cõstituendi gratia à quarto duræ mẽbranæ sinu propagari, in tertio libro docuimus. Deinde anterior quoq; horũ uentriculorum pars ab illo uase[e] uenulas impẽse graciles interdũ assumit, illis quàm similimas quibus[f] adhærentẽ oculi tunicam exornari cõspicimus. atq; huiusmodi uenulæ uentriculorũ superficiei adnascũtur facilius, quòd durior & quasi callosior cerebri substantia in uentriculorũ superficie, quàm alibi, occurrat. Cæterùm Galenum, cæterosq; omnes qui post illum in Anatome nobis quicquã prodiderunt, miror scribere, trium primorũ cerebri uentriculorũ superficiẽ tenui membrana, uti ipsum cerebrum, cingi obduciq;, quartum aũt non ita: quum nulla prorsus alicuius uẽtriculi meatus'ue superficies tenui membrana obuoluatur. Quis enim, obsecro, diligenter humanæ fabricæ partes examinans, neque alicuius scriptis solùm addictus, non uel hinc conspiciet, Galenum pleraque, & prçcipuè in libris de Vsu partium, imaginatũ fuisse? Arbitrabatur namque tam mollem cerebri esse substantiam, ut incisi ipsi uentriculi in se colligi debuissent, si tenui membrana intus non succingerentur. dein duriorem cerebello tribuẽs substantiam, sibi persuadebat, eius uentriculũ citra membranæ, quæ ipsi fulcri loco esset, beneficium, posse contineri. Ego sanè arbitror Galenum, quũ illos libros scriberet, apud Herophilũ, aut Andream, aut Marinũ, aut alium quempiã legisse, in tres cerebri uẽtriculos tenuis membranę processus partes'ue porrigi, nõ item uerò in quartum uentriculũ. qua oratione illi uẽtriculos membrana quapiã ueluti peritonęo, aut tunica costis subducta succingi non indicabant: uerùm tenuis mẽbranę[g] partes intelligebãt, uasa in uẽtriculos deduceñtes, à quibus secundarũ modo efformati plexus fabricantur, cuiusmodi pars in quartũ uentriculum nulla exporrigitur. Quinetiam præter id quod uentriculi mẽbranis neutiquã succinguntur, illæ obstaculo essent, quo minus cerebri substantia interstitio quodam prępedita, materiã suis uentriculis oblatam, in animales spiritus emutaret. Cæterùm præsens Caput, ut uniuersum uentriculorum usum iam recensere, expeteret quidẽ: at quicquid propemodum adducere scriptisq; mãdare ausus essem, in huius libri initio, ubi cerebri usus obiter enarrãdus erat, recesui. Nihil enim in præsentia uẽtriculis aliud tribuere statui, quàm illos cauitates sinusq; esse, in quib. attractus per inspirationem aer, uitalisq; spiritus à corde ipsis trãsmissus, priuatę cerebri materiei formęq; ui in animalem spiritũ emutatur. qui postmodũ per neruos ad sensuum motusq; organa distribuitur, ut illa huius spiritus beneficio, & apta suis munijs cõstructione, peculiari fungãtur officio, quo musculi mouẽt, oculus uidet, olfactus organa olfaciũt, auditus organa sonos percipiũt, & lingua sapores dignoscit, & demũ omnis ferè pars cui neruus exporrigitur, tactiles qualitates dijudicat.

Quid singulis insit uentriculis.

Tres primos cerebri uentriculos tenui membrana non succingi.

Ventriculorũ usus.

z 7 fi. X, X iuxta M N.
a 9 fi. quæ fi E ad H cõmitteret.
b 4.5 fi. O, O. 6 figura M, N.
c fig. 30. li. 5.
d 6 fi. H, L & 7 fi. V eductum à T.
e 4 fig. P. 6 fi. O, O.
f 18 fi. cap. 14 li. 4.
g 6 fig. M, N, H, L.

dijudicat. Hunc itaq; in gignendo animali spiritu usum uentriculis asscribere neutiquam uereor: at de principis animæ facultatum in cerebro sedibus nihil enarrandum duco. Quandoquidē omnes quibuscū uiuimus, præcipuas principis animæ uires simijs, canibus, equis, eiusq; generis animātibus, ut & auibus & piscibus omnino adimunt: & ut cæteras taceā, soli homini ratiocinandi facultatem, eamq; omnibus, quantū ab ipsis capere possum, parē tribuūt: quamuis interim homines nullo sinu permulta animalia superare inter dissecandū conspicimus: neq; solū numerus idem est, at cætera omnia (si modò molē & temperamenti fortè ad iustitiā integritatē excipias) inter se sunt simillima. Liceat itaq; uel illorum hominū gratia me ab alio uentriculorū usu inquirendo abstinere: neq; uel hic Galeni placiti meminisse, quod in tertio de Hippocratis & Platonis dogmatibus libro, medium uentriculū: in libris aūt de Partiū usu postremum, principalissimū esse docet. Ac proinde Deo rerum omniū opifici hymnos canentes, gratias agamus, quòd nobis rationalem animā, quam cum angelis (ut Plato etiam malè tractatorum philosophorū haud immemor innuebat) cōmunem habemus, largitus fuerit: cuius beneficio, si modò fides adsit, æterna illa fœlicitate fruemur, quādo animæ sedem ac substantiā non corporum resectione, aut nostra corporeo adhuc uinculo obruta, & ex bona corporis sanitate constitutioneq; pendente ratione inquirere necessum erit. nam is qui uera est sapientia, nos nō hoc generabili & putrescibili corpore amplius, sed spirituali suóq; quàm simillimo constantes, edocebit.

DE CEREBRI CORPORE, TESTVDINIS fornicis'ue imagini comparato. Caput VII.

SVPERIOREM huius corporis sedem ostendit quintæ figuræ S, T, V. quanquam & eius sedis modicam partem etiam proponat quartæ figuræ L, M, & sextæ figuræ B, C. ubi etiam inferior sedes spectatur ad A, A, A.

Testudinis in modum formati corporis situs.

Substantia.

FORNICIS seu testudinis modò extructū corpus, in illarum cerebri partiū numero reponitur, uel quarū etiam interuentu dextrā cerebri partē sinistræ esse continuā nequimus inficiari. Est itaq; id unicū, & in cerebri medio repositum, ac pariter utrisq; cerebri partibus commune. Ex posteriori enim dextri & sinistri uentriculorū sede, qua hæc deorsum in priora reflectitur, statim in ipso reflexu corpus hoc[a] enascitur, similē prorsus substantiā cum cerebri uentriculorum substantia sortitum, nisi quòd paulo quàm uentriculorū substantia candidior, &[b] callosi corporis modo durior existit, nullibi etiam tenui mēbrana cerebri obducta. Huius corporis[c] pars, quam dexter uentriculus educit, ei cōtinua est, cuius principium ex sinistro pendet: ac simul ambæ partes latum quoddā corpus efficiunt, quod statim ab ortu à reliqua uentriculorum cerebri substantia abscedit, sensimq; in acutum[d] desinens, antrorsum perfertur, ad eum usq; cerebri locum pertingens, quo anterior tertij uentriculi pars[e] cessat. Ibidē nanq; acuto quodam angulo corpus hoc substātiæ cerebri rursus unitur, totoq; suo ductu triangularē figuram inęqualibus lateribus constantē refert. cuius[f] primum latus, quod & breuissimū est, à posteriori sede dextri uentriculi ad posteriorem sinistri protenditur.[g] Alterū in dextro cōsistit uentriculo, à posteriori ipsius sede uersus interiora usq; ad priorē tertij uentriculi partē protensum. [h]Tertium in sinistro positū uentriculo, secundo lateri longitudine correspondet. Atq; ita corpus istud inferiore ipsius sede unica donatur[i] superficie, triangulari testudini fornicíue quàm simillima. unde etiam corpus hoc ab imagine,

Nexus.

Inferior sedes.

a 4 fig. L, M. superiora. 5 fig. S, T. 6 fig. B, C.
b 5 fi. L, L. 5 fig. R, R.
c 5 fi. S, continuum est cum T. et 6 figu. B, A, cum A, C.
d 5 fig. S, T ad V. & 6 fig. B, C ad supremū A.
e Iuxta P 6 figuræ.
f 5 fig. ab S ad T. aut 6 fi. à B ad C.
g 5 fi. ab S ad V. aut 6 fi. à B ad supremum A.
h 5 fi. à T ad V. aut 6 fi. à C ad supremum A.
i 6 figura A, A, A.

quemadmodum & ab usu Græcis χελωνοειδὲς & καμάριον nuncupatur. Cæterùm[k] superior huius corporis sedes, gibba, ac pro inferioris sedis seu superficiei cauitatis ratione conuexa uisitur, non tamen ut illa simplex & cõtinua. Superior nãq; secundùm corporis huius longitudinẽ in sui medio latioris instar lineę[l] extuberat, cõtinuaq; cum dextri & sinistri uentriculorũ septo efficitur, adeò ut in utroq; superioris sedis latere una haberi uideatur superficies, quę in ipso corporis ex posteriori uentriculorũ sede exortu impense orbicularis, ac oblongæ sphæræ superficiei tam similis cõspicitur, ut nõnullis hi[m] exortus eò usq; imposuerint, ut illos cerebri nates à Veteribus appellatos esse existimauerint. Tres itaq; corporis testudinis modo cõformati superficies, quę leues omnino sunt, & aqueo humore perfusę, cerebri undiq; spectãt uentriculos. tota enim inferior ipsius superficies tertij uẽtriculi superiorem sedẽ conficit, & sub ipsa dextri ac sinistri uentriculorũ fit cõmunio. dextra autẽ superioris sedis superficies dextrũ respicit uentriculũ, sinistra uerò sinistrũ. Natura igitur corpus istud eum in modũ creauit, ut instar testudinis, superiorũ corporũ impetum, quo minus illa corruant, sustinentis, tertium cerebri uentriculũ amplum seruet, seseq; ipsum haud concidere sinat. ad quem usum, præter aptam constructionem, tres eius anguli quibus se tripodis modo sustinet, auxiliantur. quinetiam septum uentriculorum, callosi corporis beneficio sursum tractum, hoc corpus quoq; subleuat, & attollit. Quod insuper[n] uas quoddã uariè implexũ, & à quarto duræ membranæ sinu pronatũ, ac tandem in dextrũ & sinistrum cerebri uentriculos bipartitum, sub se deduci sinit, & quo minus id à cerebri illi incumbenti substantia prematur, continuè prohibet.

Superior sedes

Vsus.

k in 5 fi. tota occurrit.

l 5 fi. X, X qui characteres in integro adhuc cerebro continui sunt cũ Y, Y eiusdẽ figuræ.

m 5 fi. S, T.

n 6 fig. H, L aut 7 fig. V à T natum.

DE CEREBRI GLANDE NVCIS PINEAE imaginem exprimente. Caput VIII.

OSTENDITVR hæc septimæ figuræ L, & octaua M, & decimæ D.

IVXTA posteriorẽ testudinis modò formati[a] corporis sedem, qua[b] uas uenosum ex[c] quarto durę mẽbranæ sinu in tertiũ cerebri uentriculũ, primùm porrigi incipit,[d] glandulam Natura cõdidit nuci pineæ aut turbinatæ ad eas figurę similẽ, ac proinde κωνοειδὲς & κωνάριον à Gręcis appellatam. Reponitur autẽ sub uasis illius initio, mucrone suo sursum spectãs: basi uerò incũbit cerebri substãtiæ, paulo posteriùs quàm[e] meatus uisitur initiũ, qui ex tertio cerebri uentriculo in quartum procedit. Neq; profectò aliter huius glandis sitũ exprimere possim, nisi etiam eminẽtissimæ & anteriori[f] testiũ cerebri parti illã inniti adijcerẽ. Huic enim parti in homine, glans potius innititur, quàm substãtię quadã communitate unitur: perinde ac si glans cõtinua quępiã cerebri substantiæ portiuncula haud esset censenda. In hominib. nanq; cerebro uix hęret: frequẽtissimeq;, nisi quis mentẽ operi accõmodet, in resectione unà cũ uenoso cui substernitũ uase auelli cõsueuit. In agno aũt, aut prouectioris ætatis oue, nõ tantum cerebro hęret, uerùm etiã cerebri substantiæ quodãmodo cõtinua cernitur. Insuper homo iam natu grandior, eam glandẽ minorem, quàm uel agnus, sortitur. unde tum hanc ipsam, tum quæ sequẽti Capite describentur organa uisurus, cõmodissimè agninũ quoq; cerebrũ aggredieris. habebit enim id omnia proceriora, & ut opportunè alicui rei eadẽ assimiles, accuratius cõficta. Galenus glandem hanc (quę cerebri substantia durior, magisq; ad glãdis quàm ad cerebri naturã accedit) meatui à tertio cerebri uẽtriculo in quartũ porrecto preesse, & (quod aliquib. dissectionis uisum erat professorib.) glandẽ hãc meatũ illum occludere, aperi-

Glandis pineæ nuci similis situs, & constructio.

Præsentis glandis usus.

a 5 fi. S, T, V. 6 figuræ A, A, A.

b 6 fi. H, I.

c 7. figu. T.

d 7 fig. L. 8 fig. M. 10 figura D.

e 7 fi. K. 10 fig. B.

f 7 fig. M, N. 10 fi. E, G.

re, aperireq́; prorſus negat: nō eundē huic glandi cum[g] glādoſo corpore uſum tribuens, quod ſub dextro uentriculi orificio, duodeno inteſtino connaſcitur, quodq́; cōſtructioni eius uētriculi orificij præeſſe arbitratus eſt. Verùm ut id illius muneris gratia haud fabricatū eſſe, ſuo loco oſtēdimus: ſic etiā hîc cū Galeno teſtamur, præſentē cerebri glandē eum quē diximus meatū nequaquam obturare, uel ob hoc præcipuè, quòd haudquaquā meatū adeò cōtingat, ut antè ipſius orificiū cōniuere poſſet. Verùm ob id factū opinor, ut quēadmodum aliæ corporis glādulæ permultæ, firmamentū eſſet[h] uaſi quod tertiū cerebri uentriculum accedit, & ab ortu ſtatim in frequētes ramos tenui mēbrana cōtextos diuiditur, à præſentiq́; glādula ſuffulcitur: ne dicti meatus principiò ſtatim ſuo in cerebri cauitatē ingreſſu, proximè incumbens, eum obſtrueret, animalemq́; ſpiritum ex tertio cerebri uentriculo in quartum ferri prohiberet.

g 11 fig. li. 5 & 15 fi. S.
h 6 fig. H.

DE TESTIBVS ET NATIBVS CEREBRI. Caput IX.

CEREBRI teſtes & nates hæc primùm in ſeptima proponuntur figura ad M, N. dein in octaua ad N, O & P, Q. poſtremò in decima ad E, G & F, H.

HANC quoq; cerebri portionē ſedem'ue illarū partium claſsi annumeramus, quæ[a] dextrā cerebri partē[b] ſiniſtræ continuam eſſe arguūt. Sunt aūt teſtes hi nateſq́; aliud nihil prorſus, quàm quædā cerebri portio in hoc fabricata, ut[c] meatus ex tertio cerebri uentriculo quartū accedens, tutò citra aliquē à ſuperiorib. cerebri partibus cōpreſſum deferretur: neq; etiam, etſi multitudinis nomine pars hæc donetur, ob id in plures diſiunctaſq́; partes diuiſa eſt. nam unica cernitur, eleganter à quadam ſimilitudine, uti mox dicā, hæc nomina ſibi uendicans.[d] Reponitur enim inter anteriorem cerebelli ſedem, & poſteriorem tertij uentriculi regionem: deinde inferiori ſede ſpectat dorſalis medullæ[e] initium, ſuperiori eam cerebri partem quæ cerebello iam inniti incipit. Continuatur autem cerebro, aut (ut rectiùs dicam) à cerebro enaſcitur totā anteriore ſua ſede & inferiore. in lateribus uerò, & ſuperiore & poſteriore ipſius ſedibus, nulli particulæ cerebri continua eſt, ſed tantum tenui membrana ut reliqua cerebri ſuperficies obducitur. Subſtantia ipſius ſubflaua eſt, illiq́;[f] ſubſtantiæ cerebri correſpondet, quæ proximè tenui membranæ accedit. In ſuperiori parte iuxta anteriora, ipſi[g] glādula incumbit, quā paulo antè[h] uaſis mirū in modum implexi deductui præfectā oſtendimus. Pars hæc, effigiem quandā exprimit, duabus ſibi commiſsis natibus quàm ſimilimam. Verùm quoniam[i] ſuperior ipſius regio teſtes magis, propter glandem illam quæ peni aſsimilatur, refert, ueteres qui pueros iure hæreditario domi in confectionibus exercebant, διδύμους eam appellauere. Nos itaq; illos imitati, teſtes ipſam & gemellos nuncupamus. Cæterùm quia in[k] poſteriori inferioriq́; huius partis regione[l] orificium prominet[m] meatus, qui ex tertio uentriculo quartū petit, quodq́; id orificium ſpeciem ani referre uideatur, & in poſteriori huius cerebri partis regione[n] impreſsio quædam inſtar lineæ tranſuerſim feratur, ſuperiora quodammodo ab inferioribus diſtinguens, huic poſteriori inferioriq́; regioni γλουτίων nomen ueteres indidiſſe arbitror: nos autem natulas, aut clunes dicere poterimus. Cæterùm temporis ſucceſſu uidentur Græci hæc nomina confudiſſe, & partem hanc, quæ (uti diximus) meatū ex tertio uentriculo in quartum deducit, continetq́;, modò διδύμους, modò γλουτία appellauiſſe.

Teſtiū & natiū cerebri numerus.
Situs.
Subſtantia.
Forma.
Vſus.

a 3 fi. A, A.
b 3 fi. B, B.
c 7, 8 fi. K. 10 fi. B, C.
d 7 fig. M, N ponuntur in H, K & X, X.
e 1 fi. cap. 2 li. 4 D. aut hic quod in 10 fi. habetur ſub A, A. F, H.
f 7 fi. D, D.
g 7 fi. L. 10 fig. D.
h 6 fi. H, I. & 7 fi. V.
i 10 fig. E, G. quibus proximum eſt D.
k 10 figura F, H.
l 10 fig. C.
m 8 fig. K.
n 10 fig. inter E, G & F, H.

DE CEREBELLI PROCESSIBUS VERmis imaginem exprimentibus, ac demum tendinibus illos continentibus. Caput X.

PROCESSUUM horum fabrica potißimum petitur ex undecimæ figuræ C, D, & c, d. ac dein ex H, I. Octaua uerò figura huc quoque confert, ad medium R uersus L, & nonæ figuræ C, E.

Cuiusmodi sint uermiformes processus.

SUPERIUS, quum cerebelli forma explicaretur, cuiusmodi uermiformes cerebelli sint processus, innuimus. Dicebamus namq;[a] unam quodammodo cerebelli partem à prioribus in posteriora, ueluti in orbem duci, eamque talibus implexã inuolutionibus, ut uermis in ligno nascentis effigiem appositisimè commonstret. Duo itaque huius partis apices, processus'ue, quorum[b] hic anteriorem uentriculi cerebello & dorsali medullæ communis sedem respicit,[c] ille uerò posteriorem, à dicta nuper similitudine Græcis σκωληκοειδεῖς nuncupabantur. At non satis scio, cur Galenus uermiformem processum inferiori[d] meatus ex tertiò uentriculo in quartum pertinentis[e] orificio præfectum esse tradiderit, ac uelut alterius tantum processus apicis'ue munus explicuerit. Quamuis etiam mihi haud constet, utrum ipsorum, anteriorem uidelicet an posteriorem, indicauerit. Nam si priorem intelligit, is suo mucrone, si quando educeretur, ad meatus orificium nequaquam sese posset producere: quum tunc retrorsum magis dirigeretur,[f] communem cerebelli & dorsalis medullæ uentriculum potiùs quàm illud meatus tertij uentriculi orificium occupaturus. Posterior aũt processus seu apex, qui antrorsum ex posterioribus protenditur, præterquàm quòd suo mucrone in cerebelli sinus substantiam magis quàm prior cõfundi uideatur, neq; ut ille promineat, neutiquam ad posterius tertij uentriculi meatus orificiũ usq; produci posset. Sed quorsum hæc cõmemoro? quum neminẽ ambigere existimem, meatũ illum nunquam debere occludi, quandoquidem nullũ obstructionis usum (quicquid nobis cõfinxerimus) indagare ualeamus: quũ interim, ut animalis spiritus cõtinuò in dorsalẽ medullam cõfluat, illum meatum perpetuò patêre cõducat. Neq; quenquã, nisi fortè ab Alberto, Thoma, Scoto, illiusq; classis theologis edoctũ, esse opinor, qui alterum uermium (nã utriusq; par usus in unius orificij clausione esse nequit) meatui huic præfectũ esse sibi persuaderet, ut phãtasmata in memoriȩ sedem (quam illi in cerebello esse confingunt) ingredi sineret: & rursus fures, ut sic dicam, in memoriȩ carcere colligatos, in medium uentriculũ (quem rationis sedem esse aiũt) transmitteret. Siquidẽ frustra tunc rerũ opifex Deus eiusmodi uermiformes processus cani, ouibus, & id genus animantibus, quib. illi nullam ratiocinandi uim asscribũt, elargiretur. Sed unde, obsecro, huic (quisquis tandem ille est) processui iste ex uoluntate sua pendẽs motus obtingeret? Dein si aliquis fortè motus, peculiaris alicuius essentialis formæ, aut tẽperiei ratione illi asignandus esset, nõ tamen uermis modo processus is educi contrahiq; posset, quum inuolutiones, quarum gratia processus isti uermibus comparantur, non orbiculatim ipsos ut uermium gyri ambiunt: quumque quo sese processus illi rependo firmarent, nihil aliud occurrat, quàm qua secundùm ipsorum etiam ductum, cerebelli substantiæ continui sunt. Vtcunque sit, mihi in præsentia sat est, locum constructionemque horum processuum indicauisse: illis interim nullum motum aut officium aliud tribuenti, quàm reliquæ cerebelli substantiæ. imò si quid confingere liberet, non unius tantum processus, quem Galenus aliquando duntaxat cognouisse uidetur, sed duorum,

Vermiformiũ process. usus quì à Galeno in 8. lib. de Vsu par. traditus.

[a] 8 fi. medium R. 9 figuræ C.
[b] 11 fig. C, D & H.
[c] 11 fig. c, d & I.
[d] 8 figu. K.
[e] 10 fig. C.
[f] 10 fig. L, M, N, O cũ E 11 figur.

duorum, quos rursus solo multitudinis nomine nonnunquã indicauit, usum nugacissimè ementirer, asserens anteriorẽ quum elongatur, atq; in posteriora magis ducitur, sese extenuare, principiumq; quarti uentriculi, cuius superiorem sedem constituit, amplius apertiusq; reddere. Posteriorem uerò processum similiter in anteriora aliquando produci, & attenuari, ob idq;[g] uiam aperire confingerẽ, quæ ex quarti uentriculi in dorsalis medullæ regionem, quæ modò ex caluaria procidit, instar meatus cuiusdam terminatur. Atque ut processus quoties extenuarentur, apertioni præesse dicerem: ita rursus eosdem collectos, ob idq; incrassatos, meatus illos, quibus præsunt, angustiores reddere affirmarem. At mihi non libet paruam aliquam, eamq; falsam Creatoris industriam recensere, & interim reliquum cerebri artificium propemodum uniuersum destruere. Vnde etiam multo maximè Galenum miror, qui tenuis membranæ partes cerebellum cerebri testibus[h] colligantes, uincula & ueluti tendines appellauerit, qui utrinq; latera uermiformis processus complecterentur, ne fortè dum is mouetur, in obliquũ declinet. Nihil enim aliud sunt illi Galeni tendines, quàm nunc dictæ tenuis membranæ portiones. Mirum quoq; est, eam tenuis membranæ[i] sedem, quæ dorsali medullę posteriorem cerebelli partem, quà uermiforme cerebelli corpus intrò ac ad anteriora uersus quartum uentriculum reflectitur, colligat, in tendinum numero Galenum non reposuisse: quum illa membranæ portio posteriorem eius corporis processum exactiùs, quàm priorem suæ sedis membranę pars, dirigeret.

g 10 fig. O.

h Inter M, N, & X, X 7 fig.

i Quæ cessat ab E ad H 9 fig.

Tendines quibus uermiformes processus continentur.

DE INFVNDIBVLO, ET GLANDVLA IN CALuarię cauitate ad cerebri pituitæ expurgationem paratis, & reliquis dein ductibus pituitæ excretioni famulantibus. Caput XI.

HVC primùm spectant tertiæ figuræ M, M, sinus notantia ad callosi corporis latera superiori in sede positos. dein septimæ & octauæ figuræ I, meatum indicans, qui ex tertio cerebri uentriculo pituitam rectà deorsum ducit. Præterea K octauæ figuræ, ad cuius internum latus meatus occurrit ex meatu è tertio uentriculo ad quartum producto initium sumens, & obliquè ad eius meatus finem per cerebri substantiam ductus, qui rectà ex tertio uentriculo descendit, ac I insignitur, inibiq; cessat, ubi in prima figura Capitis secundi libri quarti character 2 spectatur. in qua etiam characteres, 2, 3, terminos notant reflexuum quos dexter & sinister uentriculi à posterioribus ipsorum sedibus moliuntur, quiq; huc pituitam quoq; mandant ad cyathum seu infundibulum, quod exprimitur S decimætertiæ figuræ, & C, C decimæquartæ, & E decimæquintæ, & B decimæsextæ ac decimæoctauæ. Glans uerò in quam hæc dein defluit, notatur A decimæsextæ, & E decimæseptimæ, & A etiam decimæoctauæ: ubi C, D, E, F obiter & quodammodo ductus notant, pituitam à glande deferentes. Foraminum autem & sinuum per ossa pituitam deducentium notæ, ex secunda & tertia figuris Cap. 12. lib. primi ueniunt petendæ.

CALVARIAE[a] futuras ad fuliginosorum cerebri excrementorum transitũ summoperè opitulari, primus liber, ubi illarũ usus recensebatur, ostẽdit. Pręsens aũt locus exigit, ut partes singulas pituitosę (qua cerebrum propter ipsius molem, & substantię suæ à sanguine discrimẽ, abundat) excretioni famulantes explicemus. Sunt uerò hæ potissimùm, duo in cerebri substãtia insculpti meatus, dein tenuis membranę portio infundibuli instar efformata, postmodum glandula infundibuli huius mucronem excipiens, & meatus ac foramina à glandula hac ad palatum nariumque cauitatem pituitam deducentia. Duos equidem cerebri meatus, quum tertiũ cerebri uentriculum prosequerer, antea recensui. ac[b] unum quidem insigni satis amplitudine ex media ipsius sede rectà deorsum in cerebri substantia exculptum descendere dixi, ita sanè, ut præsentis meatus

a Spectantur figuris ca. 6. lib. 1.

b 7, 8 fig. I.

Breuis enumeratio partium ad pituitæ defluxum præcipuè famulantium.

Meatus ex tertio cerebri uentriculo educti.

Meatus ex tertio cerebri uentriculo educti.

meatus finis e regionè eius caluariæ[c] partis cõsistat, quę sinũ[d] glandulæ qua cerebri pituita excipitur reponendæ aptũ, constituit.[e] Alter meatus, quẽ rarissimè obseruaui, quẽq; Galenus etiã in nono de Administrãdis sectionibus libro præterijsse uidetur, iam dicto lõgè arctior secantib. occurrit, ac ex[f] meatu illo progreditur, qui à tertio uentriculo in quartũ per cerebri testes natesq; pertingit. quamprimum enim meatus is cerebri testes subire incipit, ex anteriori inferioríue ipsius sede, alter is pituitæ expurgandæ subseruiẽs meatus educitur, sensim deorsum in anteriora tantisper in cerebri substãtia protensus, dum in finem primi meatus terminetur, idemq; ex ambobus meatibus[g] orificiũ consurgat. Ad huius orificij latera, tenuis membrana etiam hic cerebri basim succingens, orbiculatim à se educit sui[h] portionẽ processum'ue, substãtia prorsus cum reliqua tenui membrana similẽ: nisi quòd gracilibus prorsus uenis, quanquam interim frequentibus, intertexitur. Præsentis processus initium accuratè refert elatissimam regionẽ infundibuli, quo uinũ in angustioris orificij lagenas infunditur. est enim amplũ, & orbiculare: ac dein ab exortu sensim in arctum, infundibuli quoq; modo cogitur, donec tandẽ ueluti in angustã oblongamq; fistulã similiter atq; infundibula finiat, quæ deorsum protensa, per peculiare sibi in dura cerebri membrana excisum[i] foramen descendit, suo mucrone ad glandẽ qua cerebri pituita excipitur, desinens. Adeò ut uniuersum hoc membraneũ corpus infundibulo, & imagine & usu quàm similimũ censeri debeat, unde etiam Græcis χοάνη nuncupatur. quanquam etiam à scyphi, seu in qua in balneis lauamur cõchæ forma (quã superior huius corporis pars concinnè exprimit) πύελος appelletur. Nihilominus alibi à nominũ impositoribus, humilior corporis huius pars infundibuli fistulæ non absimilis, χοάνη dicta uidetur. reliqua aũt pars superior, quę sensim uersus inferiora in arctũ desinit, magnaq; ex parte uisorijs neruis, quà illi inuicẽ coeũt,[k] subtẽditur, πύελος. Rursus integrũ hoc membraneũ corpus, πύελον nõnullis uocatum uideo: glandem autem in quam pituita distillat, χοάνην: quasi forma quæpiã esset, in quam aliquid infunditur. Verùm si ueteres, qui suos pueros Anatomen docebant, id nomen glandi illi nõ attribuerint, eam inter omnes in caluariæ cauitate repositas partes solã priuato nomine indigã reliquisse uidebũtur. Locatur aũt hæc glandula sub dura cerebri mẽbrana, in proprio ipsi in osse cuneum imitante exsculpto[l] sinu, cuius etiã effigiem quodãmodo exprimit. depressa nanq; est, & in humiliori parte gibbosa, in superiori autem concaua, & sinu quodam insinuata. deinde secundũ orbem non prorsus circularis cõspicitur, uerùm paulo minùs tota quadrata. Substãtia constat glandulosa, sed cæterarũ glandium corporis substantia longè duriore ac compactiore. Omni ex parte tenui membrana obducitur, quæ aut ab infundibuli termino glandulæ sinui innato exoritur, aut etiã à membrana caluariæ os tota illa sede succingẽte, qua in hac regione dura cerebri mẽbrana à caluariæ ossib. abscedit, distatq;. Huius caluarię inibi obductæ mẽbranę interuentu, glandula ossi firmatur, & etiã duabus insignioribus soporaliũ arteriarum propaginib. adhęret, quæ ad ipsius latera[m] prorepunt. Nõ secus profectò, quàm si & illarũ propaginum gratia, hęc glandula effingeretur, ipsisq; eum præberet usum, quo reliquæ glandulæ uasorum distributionibus diductibusq; firmãdis & suffulciendis præsunt. Ad huius glandis latera deorsum utrinque[n] canales duo in osse cauati descendunt, ac unus quidem uersus anteriora prorepit in[o] foramen desinens, quod[p] secundum cerebri neruorum par deducit, quodque contra Galeni placitum[q] foramine uisorium neruum transmittente multo maius esse innuimus. Altero

Peluis ac cyathus, in quam cerebri pituita defluit.

Glandis pituitam excipientis historia.

Canales à glãde deducti.

c 3 fi. ca. 12 li. 1. M. et hic ad D 14 fig.
d 16, 18 figura A.
e iuxta K 8 figuræ.
f 7, 8 fi. K 10 fi. B, C. incedẽs per E, G, F, H.
g 14 fi. D & 1 fi. ca. 2 li. 4 cha. 2.
h 14 fi. C. C. 15 fi. E. 16, 18 fi. B.
i 15 fig. F.
k 13 figuræ S est sub M, N, O.
l 3 fi. ca. 12 li. 1. M.
m Id petes ex 16 figu.
n 18 fig. C, D & E, F. & 3 fi. cap. 12 li. 1 O, P.
o 1, 3 fig. ca. 12 li. 1 G.
p 14 fi. G
q 3 fig. ca. 12 lib. 1 E.

uerò in

uerò in posteriora magis descẽdit,& per inæquale asperũq; foramen seu rimã ducitur, quæ ad anteriorẽ sedẽ lateraq; [r] foraminis quod soporalis arteriæ insigniorem [s] ramum in caluariæ cauitatẽ transmittit, habetur. Atq; hæc omnia pituitæ cerebri euacuandæ ministrant. quippe duo meatus, quos in cerebri substantia incisos diximus, ex cerebri uentriculis humorem illum deferũt,ad infundibulumq; defluere sinunt. Ipsum autem infundibulum superiùs amplum latumq; extruitur, non horum duntaxat meatuũ, qui in unum tandem orificium desinunt, occasione, uerùm etiam ut [t] fines illos dextri sinistriq; uentriculorum cerebri contineret, quos ex posteriori uentriculorum sede deorsum in anteriora reflexos, inter cerebri reuolutiones hîc desinere commemorauimus: quandoquidẽ & hi suæ sedis pituitã deducunt,& in infundibulũ exporrigunt. Præterea infundibulũ ea cõstat amplitudine, ut si quid pituitæ super [u] callosum corpus & [x] sinus illos colligeretur, quos ad callosi corporis latera superiori sua in sede, conspici retulimus, idipsum in infundibulũ tenuis mẽbranæ beneficio procũberet. Siue enim eiusmodi humor ab anteriori callosi ac instar arcus protuberãtis corporis sede, siue à posteriori descendat, ad tenuẽ membranã, cerebri basim inuestientẽ defluere, & hinc paulatim in infundibuli amplitudinẽ prolabi potest. Infundibulũ uerò ab omnib. his ductibus pituitam excipiens, in angustum cogitur, ut tandem hanc per unicum & priuatim sibi in dura membrana patens foramẽ ducat, innoxieq; in illius glandulæ centrum promanare sinat. Glandula aũt quadam substantiæ familiaritate defluxus impetum sustinens, & quantũ conijcere possum, os forsitan ab iniuria uindicans, pituitã hanc admittit, sensimq; citra stillicidiũ à laterib. suis eam undiquaq; defluere sinit, per omnia foramina hîc in caluariæ basi tum uenis tum arterijs tum neruis ipsis exculpta. Nõ enim hîc cum Galeno in nono de Vsu partium libro, in quo de cerebri excrementorũ purgatione potissimũ & seriò agit, fateri queo capitis basim cauernosam, & pumicis in modũ extructam, nullaq; cõtinua squama obductã esse: hacq; ratione à frontis uerticis, occipitij & temporum cõpositione multũ differre, ut per illam, ueluti per spongiã pituita longiori mora, & nescio quo tandẽ raro & peculiari Naturæ artificio, trãscolaretur: neq; per patẽtia alioquin hîc necessariò foramina, nõ amplius coasseruanda, rectà deflueret, uti in primo libro, quũ ossis cuneũ referẽtis fabricã persequerer: diffuse propter quosdã scripsi, qui me cauernosam illã & multis foraminib. spõgiæ in modũ obsitam ossis struẽ, etiã nolle cõtueri fingunt: & propter alios quosdã, qui uoce cribri aut coli in cunei uocẽ unico in loco transposita, aut immutata, Galenũ non secus atq; ego sentio, de pituitæ per ossa ductu, totaq; adeò ossium cõpositione iudicasse colligunt. Decũbit itaq; pituita & in palatũ per ea quæ palatũ spectant foramina, & nõ minima profectò portione per foramen secundi paris neruorũ ad oculorum sedis radicẽ, hincq; per [y] amplum foramẽ cum alijs quãplurimis foraminibus, cæteris ignotũ Anatomicis in narium amplitudinẽ fertur. Verùm nõ ambigo, aliquẽ & hîc admiraturũ, quamobrẽ nullus hactenus meatus pituitã ad olfactus [z] organorũ [a] sinus deducentes, cum Galeno in octauo potissimũ & nono de Vsu partiũ, enarrauerim: quod sanè nõ ob aliud accidit, quàm quòd nullã prorsus pituitã per hos sinus octauumúe capitis os expurgari autumẽ: mirerq; plurimũ, Galenũ per tenues illos ac neruis non absimiles cerebri processus, quos olfactus organo tribuimus, ab anterioribus cerebri [b] uentriculis pituitam qualitercunque tandem excedentem ad nares deduci, scripsisse: quum nullus omnino in ipsis meatus sit, neq; etiam in hominibus ea constent crassitie, ut uel meatum quo pituita deducere-

Margin notes:

r 2,3 fi. ca. 12 lib. 1 X. s ultime fi. lib. 3.

t 1 fi. ca. 2. lib. 4. char. 2,3.

u 3 fi. L, L. x 3 fig. M, M.

y Queritur sub charactere ✧ in 12 ca. li. 1.

z 13 fig. L, L.

a 13 fig. D, G & D, G.

b 6 fig. D, D, & E, E.

Earum partiũ quas pituitæ expurgandæ subseruire hactenus diximus, usus, & constructionis ratio.

Pituitam per cuneiforme os longa mora & exiguis foraminibus non colari.

Pituitam nullã secundum naturam excretione per olfactus organorũ sedem octauũue capitis os expurgari.

deduceretur, continere poſſent. Adde nullum prorſus pituitæ ductum ad olfactus organorum ſinus imaginari poſſe, niſi fortaſsis[c] anteriorẽ calloſi corporis regionem, quæ pituitam ſibi influentem in illam ſinuum olfactus organorum amplitudinem dimittere queat: uti fortaſsis accidit, ſi quando cerebrum nimia omnino pituita uexatur. unde etiam prorſus non naturalis per nares pituitæ fluxus tunc perficitur, & pruritus, calor, dolor & odorandi uirtutis noxa, eiusq; generis ſymptomata oboriuntur quàm plurima: quemadmodũ indies in deſtillationibus quę ad nariũ ſumma pertinẽt, ac grauedines nuncupamus, accidere experimur. adeò ſanè, ut ſi adamuſsim ſingula perpenderimus, neceſſariò per olfactus organorũ ſinus foraminula'ue aut cribri aut ſpongiæ modò forata, quum lege naturæ homo diſpenſatur, nihil pituitæ defluere fatendum erit: & ſi fortè caſu defluit, longè magis præter naturam fluxũ illum eſſe donabimus, quàm quum foramina quæ ad glandis cerebri pituitam excipientis ſculpuntur latera, totam pituitã non plenè deducunt, hæcq; deorſum uerſus[d] foramen dorſali medullæ tranſmittendæ paratum decumbit: ac cum dorſali prolabens, in dorſum, & dein ſecundùm neruorum ductum modò in brachia, modò in crura, modò in lumborũ muſculos, modò aliò quouis promanat. ut nunc taceam, quàm grauiter Natura ueniret incuſanda, quę tam patentes amploſq; expurgandę pituitæ in cerebro & eiuſdem membranis, dum ſcilicet adhuc tenuis aqueaq; eſt, ductus feciſſet. adeò autẽ retortos anguſtoſq; & inflexos in[e] octauo capitis oſſe, aut etiam in cuneiformi oſſe produxiſſet.

c inferiore L 3 fig.

d Quo deducitur H 9 figuræ.

e 8 fi. ca. 6 lib. 1 A, B, A.

DE QVIBVSDAM VASORVM PLEXIBVS cerebro aſſcriptis. Caput XII.

Hvc facit tota ferè decimiquarti Capitis libri tertij figura, & huius libri figura quarta & quinta ad O, O: ſexta ad H, I, K, L, M, N: & dein uniuerſa propemodum decimaſexta, & decimaſeptima.

Nullum reticularem plexum ſub cerebro, uti Galenus illum deſcribit, exiſtere.

QVANTVM Galeno diſſectionis profeſſorũ facile principi à medicis illum ſecutis nonnunquã præter rationem attributum ſit, uel beatus ille & mirabilis plexus reticularis atteſtatur, quẽ is nullibi nõ in ſuis libris inculcat, quoq; nihil frequentius medici in ore habent: hunc, etiãſi illum nunquam uiderint, ex Galeni ſententia enarrantes. Nihil enim minus à ſoporalibus arterijs, quàm eiuſmodi reticularis plexus, quẽ Galenus recenſet, perficitur. multoq; minus arteriæ, foramen caluariæ, quod ipſe tradit, ingrediuntur, aut totæ etiam in plexum aliquem abſumuntur. Primùm enim[a] tota ſoporalis arteria dextra (eſt autẽ par utriuſque ratio) caluariam petens, per unum foramẽ indiuiſa, uti Galenus commemorat, nõ ingreditur, uerùm ubi ad caluariæ uſq; baſim cõſcendit, inſignem ſui propaginem ad[b] foramẽ neruo[c] ſexti neruorum cerebri paris exculptum, tranſmittit, quæ unà cum grandi[d] uena ſibi coniuge in dextrum, primum'ue duræ cerebri membranę ſinum exhauritur. Secundò, ſoporalis arteria nequaquam commune[e] foramẽ cum[f] tertio neruorum pari obtinet: uerùm longè maiori induſtria, quàm Galenus arbitrabatur, rerũ Opifex uſus eſt. præcipuo namq; ſoporalis arteriæ ramo obliquũ & in oſſe diu procedens[g] foramen machinatus eſt: in cuius ductu id forſitã fieri uoluit, ob quod Galenus plexũ efformatum contendit. ut enim uitalis ſpiritus in multis gyris anfractibusq; arterię excoqueretur, aptaq; animali ſpiritu efficiendo materia redderetur, Galenus arteriam ilico atque in caluariæ cauitatem ingreſſa eſt,[h] in innumeros ramos diffundi dicebat, qui inuicem ita imponuntur commiſcentur'ue, ut plexum efformare

Hic ſpectabis 16 et 17 & ipſi proximã figuras.

a fi. cap. 12 li. 3 Z. et fi. ca. 14 lib. 3 B, quod diuiditur in F, G.

b 2, 3 fi. ca. 12 lib. 1 c.

c 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 c.

d fi. cap. 14 lib. 3 C.

e 2, 3 fi. ca. 12 li. 1 Q.

f 1, 2 fi. ca. 2 lib. 4 M.

g 2, 3 fi. ca. 12 li. 1 X.

h Vt ſpectatur 17 fig.

efformare uideantur illi similem, qualem in collecto piscatorio reti fieri cernimus: aut illi plexui, qui ex pluribus inuicem incumbentibus retibus consurgeret. Atque hunc implexum inter os & duram cerebri membranam fieri asserit: interim tamen duræ membranæ portiuncula, quæ os succingeret, plexui substrata. Deinde ut plexus ille ex uno uase, aut si Galenus dextrum sinistro coniunctum fingit, ex duobus complicari incipit: ita quoque plexus huius surculos post multam sibique succedentem in ramulos seriem, sensim colligi, ac tandem in duo rursus uasa desinere attestatur, cerebri uentriculos petentia, & mole illis uasis respondentia, quæ initio plexum efformare dicebantur. Quàm uerò hæc ab omni prorsus ueritate sint aliena, quantamque Naturæ oscitantiam arguant, is demum percipit, qui ueram eius arteriæ soporalis rami seriem didicit, quem per oblongum illud ossis foramen in caluariam penetrare diximus: & ut pleraque taceam, expendit pariter, quàm impossibile sit uasa æquè grandia cerebrum petere, atque in caluariam primùm pertingunt: quum tam insignes[i] rami duræ membranæ latera, & per foramina secundi paris neruorum cerebri ad oculos, ac ad narium amplitudinem ab illis uasis, priusquam tenuem accedant cerebri membranam, dispergantur. Cæterùm quæ horum uasorum, soporalium'ue arteriarum uera sit series, in tertio libro, dum cerebri uasa non minus quàm reliquas totius corporis uenas & arterias persequerer, adeò uerè & adamussim describere conatus fui, ut hic locus neutiquam eius seriei enarrationem expetat. Ac proinde etiam[k] plexus illius explicationi hîc non est immorandum, quem aliorum animalium cerebra cum hominis cerebro prorsus communem, ac ueluti eundem, in prioribus cerebri uentriculis ostendunt, ab illis efformatum [l] arterijs, quæ infimas dextri & sinistri uentriculorum[m] sedes subeunt, quà illæ deorsum uersus priora, atque adeò ad cerebri basis ferè medium[n] pertingunt. dein ab illo[o] uase, quod à quarto duræ membranæ[p] sinu in tertium cerebri uentriculum exporrigitur, admodum profectò uariè, uti & uniuersus plexus, implicatum, membranæq; proponens speciem, innumeris uasis mutuò nunc coeuntibus, & nunc rursus diremptis, intertextam, & carnea quadam substantia ita obsitam, ut Veteres raram hanc membranæ, uasorum & carnis compositionem, fœtuum[q] inuolucris comparantes, hunc plexum ob id meritò χοροειδῆ, quemadmodum & antea monuimus, appellauerint. Num uerò ipsi eundem plexum, retibus simul complicatis, inuolutisq;, ac, uti magna piscatorum retia iam sæpius quercus corticum decocto lota, apparere solent, rubentibus, etiam assimilauerint, & δικτυοειδὲς πλέγμα nuncupauerint, ex plexus colligendum est imagine, quæ dicto modo rubet, complicatique retis effigiem proponit: quum plexus nulla ex parte motus, in cerebri uentriculis inter secandum occurrit. Si quando uerò tunc expãditur, & ueluti explicatur, nihil æquè diducto reti conferre poteris, ac dictam uasorum plexus seriem. quanquam interim nullam mihi de nominibus uelim esse contentionem, qui modò plexuum quoq; obiter memini, ne quid fortè in cerebri constructione hoc libro præterijsse uiderer. Atque quo minus id etiam fiat, singula sensuum organa seriatim nunc aggrediar.

i fig. cap. 14 lib. 3 r, x, s.

k fig. cap. 14 lib. 3 d, & hic 4, 5 fig. O. 6 fi. M, N.

l fi. cap. 14 lib. 3 y. hic autẽ 14 fig. Q. 7, 8 fig. F, G.

m fig. cap. 3 lib. 4 insertæ C ad D.

n 1 fi. cap. 2 lib. 4 charact. 1, 3.

o fig. cap. 14 lib. 3 i. hic autẽ 6 fig. H, L & 7 fig. V.

p 7 fig. T.

q Pete horum rationem ex tabulis figuræ 30 lib. 5.

Plexus in prioribus cerebri uentriculis occurrens.

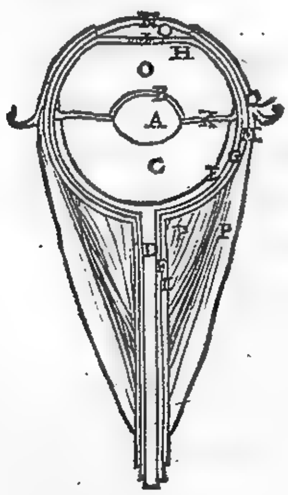
DE OLFACTVS ORGANO.
Caput XIII.

TERTIVM libri quarti Caput describens, ac necessariò propter neruorum seriem, olfactus organi constructionem prosequens, arbitrabar me in præsentia prolixius ue riusq; de olfactus instrumento præcepturum, quàm illo Capite nudam ipsius constructionẽ enarrans, faciendum duxeram. Verùm quum aliud nihil certius mihi, studiose admodum odoratus organi naturam inquirenti, hactenus occurrerit, præsens Caput cum illo commune esse uelim. Præter[a] duos enim illos neruis non absimiles cerebri processus, qui in[b] octaui capitis ossis sinus pertingunt, & frontis ossis[c] sinus, & substantiam illis contentam, & duræ cerebri membranæ ac ossium[d] foramina, hîc penitus nihil recensere possem. Nolo namque hoc loco de odoribus, & huius sensus medio, & dein temperie, aliquid pertractare: ne meus iste conatus, qui præter opinionem iam excreuit, impensiùs, atque adeò in immensum crescat.

a 12 fig. C, D. 13 fig. L, L.
b 8 fi. cap. 6 lib. 1 A, B, A.
c 3, 4 fig. cap. 12 lib. 1 K.
d 13 fi. D, D & G, G.

DE OCVLO, VISVS INSTRVMENTO.
Caput XIIII.

PRIMA DECIMIQVARTI *CAPITIS FIGVRA.*

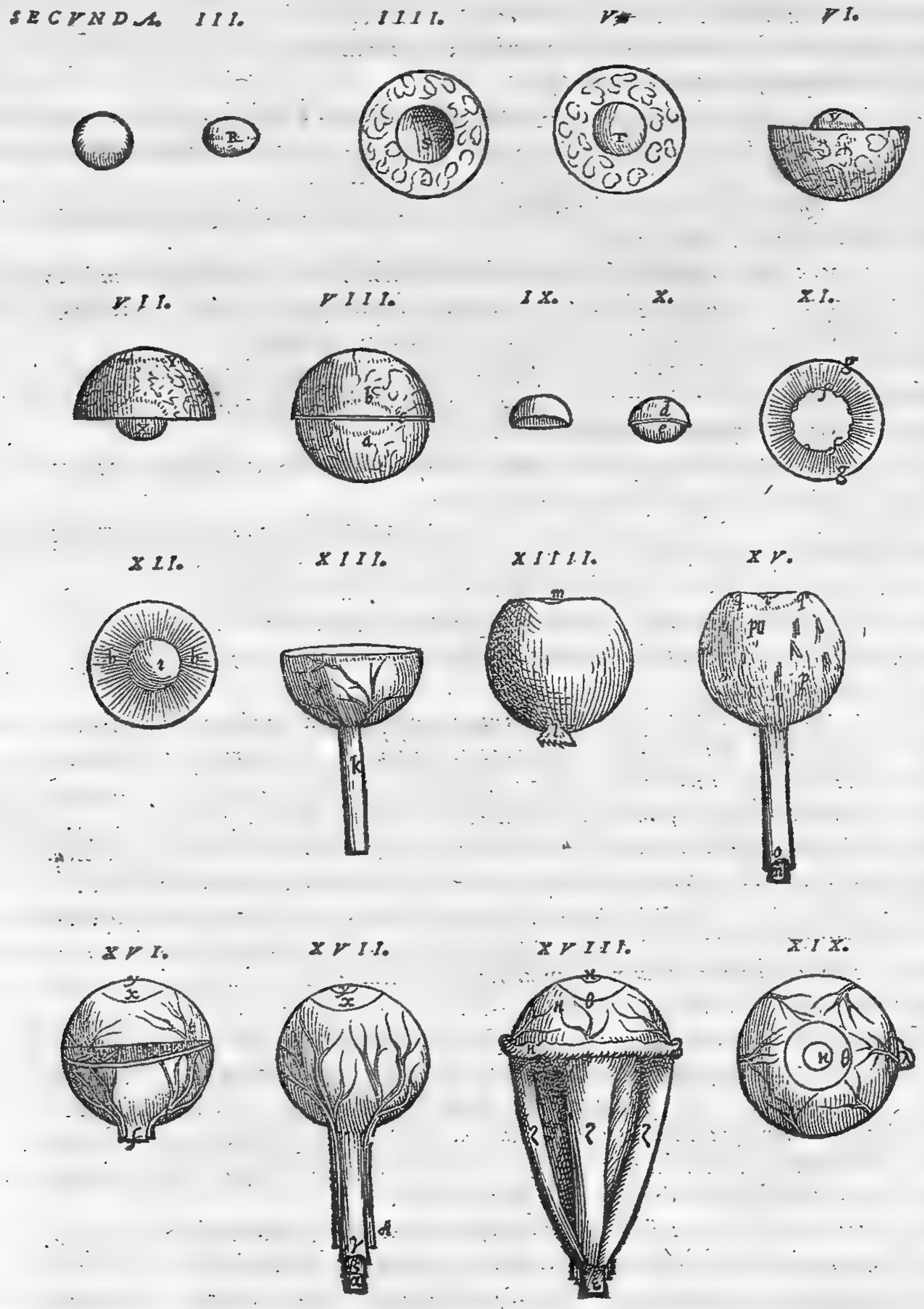

HAEC figura, earum quæ præsenti Capiti præponuntur prima, alteram oculi partem exprimit, una sectione ab anteriori sede per posteriorem, atq; ita per neruum uisorium diuisi: perinde scilicet, ac si quis diuisæ secundùm longitudinem cepæ alteram partem ea superficie delinearet, qua alteri parti connata continuaq; fuerat. Atq; hoc etiam modo cœlos, & quatuor elementa, in plano depingere solemus.

A *Humor crystallinus.*
B *Tunica anteriori humoris crystallini sedi obducta, tenuissimaq; ceparum pelliculæ instar pellucida.*
C *Humor uitreus.*
D *Nerui uisorij substantia.*
E *Tunica, quam reti assimilamus, quamq; resoluta dilatata'ue uisorij nerui efficit substantia.*
F *Tenuis cerebri membranæ portio, quæ neruo obducitur uisorio.*
G *Uuea tunica, in quam tenuis uisorium neruum induens membrana degenerat, ac expanditur.*
H *Hac sede uuea tunica in posteriora comprimitur, & corneam illi obductam non contingit tunicam.*
I *Pupilla, seu foramen, quo uuea est peruia.*
K *Tunica ab uuea initium ducens, & cilijs seu palpebrarum pilis imagine correspondens, ac interstitium pariter uitrei humoris ab aqueo.*

Duræ

L *Dura cerebri membranæ portio, neruum uisorium obuoluens.*
M *Dura oculi tunica, quam dura cerebri membrana constituit.*
N *Duræ oculi tunicæ pars, quæ cornu instar pellucida uisitur.*
O,O *Humor aqueus.*
P,P *Musculi oculum mouentes.*
Q *Adhærens, albá ue oculi tunica.*

DECEM ET OCTO FIGVRARVM HIC SERIATIM
primam subsequentium, & earundem characterum Index.

SECVNDA *figura crystallinum duntaxat humorem anteriori sede ita exprimit, atq; is omnibus illum ambientibus partibus liberatus, è directo intuenti occurreret.*

TERTIA *figura nudum prorsus crystallinum humorem commonstrat, ea sede se ostendentem, qua ex latere ab aliquo spectaretur. Verùm R asperitatem sedemq; notat, cui oculi tunica, palpebrarum pilos referēs, humori crystallino connascitur.* R.

QVARTA figura humorem uitreum ita effictum commonstrat, quemadmodum is, si suam, quam in oculo obtinet, formam reseruaret, in anteriori ipsius sede conspicuus esset, quum crystallinus humor ex illo euul
S. sus esset. S enim cauitatem ipsius indicat, in quam media crystallini humoris pars reponebatur.

QVINTA figura uitreum humorem eadem facie, qua quarta, exprimit: uerùm adhuc ipsi crystallinus
T. humor T notatus innatat.

V. SEXTA uitreum humorem ex latere exprimit, unà cum crystallino, qui ipsi innatans, V notatur.

SEPTIMA figura aqueum humorem (etsi aliàs fluidus sit) ex latere ita exprimit, quemadmodum in
X. oculo consistit, & adhuc anteriorem crystallini humoris sedem integit. X namque crystallinũ humorem in prae-
Y. senti figura notat. ac Y eam humoris aquei sedem indicat, qua uueae tunicae pars in ipso (dum integer est oculus) continetur, quae à cornea abscedit, distatque.

a,b. OCTAVA figura uitreum humorem a notatum, & aqueum b insignitum, simul commonstrat, ita inuicem dissitos, quemadmodum ea dirimuntur tunica, quam palpebrarum pilis non perperàm in effigie assi-
c. milamus. Huius tuniculae sedes inter hos humores consistens, c indicatur.

NONA figura tunicam anteriori crystallini humoris sedi obnatam, & insigniter pellucidam, hícque ab ipso humore liberatam, à latere exprimit.

DECIMA figura crystallinum humorem à latere ostendit, adhuc ea tunicula intectum, quam nona fi-
d,e. gura expressit: atque hic d tuniculam indicat. e uerò crystallini humoris partem insinuat posteriorem, & illa tunicula non obductam, sed in uitreo humore, quum integer est oculus, natitantem.

VNDECIMA figura anteriorem seu posteriorem partem indicat tunicae, quam uuea producit, quaéque
g,g. palpebrarum pilis assimilatur. Caeterùm haec circulo g & g notato ab uuea pronascitur: circulo autem f & f
f,f. insignito, humori crystallino inseritur, adnascitur'ue.

h,h. DVODECIMA figura tunicam, quam undecima ostendit, adhuc crystallino adnatam continet. h
i. enim & h tunicam notant: i uerò, humorem crystallinum.

DECIMATERTIA figura tunicam ostendit, quam reti dissectionum periti comparant, quaéque hic
k. à latere exprimitur, unà cum nerui uisorij substantia k insignita, & cerebri membranis libera.

DECIMAQVARTA figura uueae tunicae internam ostendit superficiem. hic enim ipsam euer-
l. sam, uti inter secandum nonnunquam inuoluitur, euertitur'ue, delineauimus. l itaque portiunculam notat tu-
m. nicae, in quam uisorij nerui substantia dissoluitur. m sedem, in qua anterior uueae regio introrsum seu in posteriora comprimitur.

DECIMAQVINTA figura externam uueae tunicae superficiem ex latere delineatam cõtinet, unà
n. cum nerui uisorij substantia, tenui adhuc membrana cerebri obducta. n enim nerui uisorij substantiam notat,
o. hic à tenui qua inuoluitur membrana liberam. o tenuis notatur membrana, nerui uisorij substantiam integẽs,
p,p. & hic à dura membrana, quae ipsam quoque ante sectionem obuoluit, denudata. p,p uenarum arteriarumque à
q,q. dura oculi tunica in uueam pertinentium sunt portiunculae, iam ex sectionis serie effractae. q,q sedes, qua uuea
r. tunica anteriori in parte comprimitur, & à cornea abscedit. r foramen, uueae pupillam constituens.

DECIMASEXTA figura duram oculi tunicam ex latere commonstrat, transuersa sectione in hoc
s. diuisam, ut series in conspectum ueniret uasorum ab ipsa in uueam pertinentium. Significet igitur s neruum ui-
t,t. sorium, unà cum duabus illum inuoluentibus membranis abtruncatum, & uenis arterijsque concomitatũ. t ue-
u,u. rò & t uenas arteriasque per duram oculi tunicam excurrẽtes. u autem & u uueam tunicam, hic propter du-
x. rae scissionem, cõspicuam, & ramulos durae tunicae uasorum excipientem. Caeterùm x sedem indicat, ubi dura
y. oculi tunica instar cornu laeuigatur, pellucidáque cernitur. Sedi autem y notatae, pupillae respondet foramen.

DECIMASEPTIMA figura integram nudamque durae oculi tunicae externam superficiem ex la-
α,β. tere exhibet, unà cum magna uisorij nerui portione: in qua α notat ipsius substantiam, β uerò tenuem qua ob-
γ,δ. ducitur membranam, γ autem duram cerebri membranam, δ uenas arteriasque neruum uisorium concomi-
x,y. tantes. Porrò x, & dein y, idem hic atque in decimasexta indicant.

DECIMAOCTAVA figura oculum à palpebris liberatũ, atque ex sua in caluaria sede erutum, unà
ε,ζ,ζ. cum ipsius musculis nondum disiunctis, à latere exprimit. atque ε neruum indicat uisorium. ζ & ζ musculos ocu-
η,η,θ. lum mouentes. η & η adhaerentem oculi tunicam. θ maiorem oculi circulum, seu iridem, ubi adhaerens mem-
κ. brana desinit, corneaéque tunicae pertinacissimè adnascitur. κ autem sedem notabit, e regione pupillae seu minoris circuli consistentem.

DECIMANONA figura anteriorẽ oculi integri, & à palpebris tantùm liberi, sedem exprimit. atque
λ. hic λ carunculam insinuat, in maiori oculi sedis angulo repositam. η uerò, & θ, & dein κ, idem hic ac in prae-
η,θ,κ. cedente figura indicant. Caeterùm si alicui oculi enarrationem ab extimis ipsius partibus primùm persequi uisum sit, is inuerso oculi figurarum ordine, decimamnonam secundae loco habebit, & decimamoctauam tertiae, atque ita deinceps.

Oculorũ ſitus.

RATIONEM ſtructuræ capitis primo libro perquirentes, oculorũ ſitum deſcripſimus. in ſecundo autem libro, eorundem numerum, & ipſos mouẽtes muſculos, uti & palpebrarum quoque naturam, neceſſariò tradidimus. In præſentia uerò, oculi ſphæræ modo rotundi fabricam enarraturis, eam à centro, aut ab ultima extima'ue ipſius circumferẽtia auſpicari integrum erit: perinde ac ſi quis oui conſtructionẽ, ab ipſius luteo ad album, & dein ad tenuem mẽbranulam albo obductã, & poſtea ad putamen cruſtam'ue, aggrederetur: aut illam à cruſta ad tenuem membranulã, ac dein ad album, & hinc ad luteũ enarraret: pari prorſus nimirũ modo, quo mũdi partes, uel à terra ad aquam, aerem, ignem, lunæ cœlum, ac ſic deinceps ad extimum uſq; cœlum, uel ab hoc cœlo uerſus mundi centrum, recenſeremus. Mundo namq; & ouo, oculi fabrica, quod ad conſtructionẽ ſpectat, conferri poteſt. Quam, ut exactiùs tradatur, ac poſtmodum memorię firmiùs hæreat, à centro primùm ad extimam ſuperficiem, & poſtmodũ ab hac ad illud opportunè pertractabimus. Eſt itaq; oculi centrum[a] humor, quem Gręci κρυσταλλοειδῆ uocãt: uti & nos quoq;, qui & glacialẽ illum nuncupamus, à ſimilitudine nimirũ, quam cum lucidiſsima glacie & exactiſsimo cryſtallo obtinet, non quidem in cõſiſtentia aut duritie, uerùm in colore, ſeu luce potius. Eſt enim is humor, optimi cryſtalli inſtar pellucidiſsimus, & omnia quibus iam exemptus, uitri alicuius modo imponitur, impẽſe quorundam utrinq; extuberantiũ ſpecillorum ritu adauget. Ea autem eſt cõſiſtentia, ut à cæteris oculi partibus per ſectionẽ liberatus, humoris liquoris'ue cuiuſdam modo non diffluat: ſed molliuſculæ inſtar ceræ, ſuam aſſeruet formam. quæ etſi rotunda appareat, non tamen globum adamuſsim rotundũ refert: ſed globi ſpeciem exprimit, qui anteriori & poſteriori parte non ſecus cõprimeretur, quàm ſi ex lignei globi penitus exacteq; rotundi medio, ſecundùm æquidiſtãtes lineas orbem craſsiuſculũ ſerra exemiſſes, & dein duas globi partes denuò cõglutinaſſes: adeò ut pręſens humor in anteriora & poſteriora minus protuberet, quàm ſecundùm latera, & ſuperiùs & inferiùs, quodãmodo ſcilicet ad lentis ſimilitudinẽ. unde etiam hunc humorẽ φακοειδῆ Gręcis nuncupatum fuiſſe arbitror. Superficie conſtat læui, & inſigniter lubrica: uniuerſæq; ipſius anteriori ſedi[b] tunicula obnaſcitur, inſtar tenuiſsimæ ceparũ pelliculæ (quam inter craſsiores ceparum orbes reperimus) tenuis, exacteq; pellucida, & tranſparẽs. Verùm hæc tunicula, eius generis ceparũ pelliculis durior eſt, nulla parte[c] poſteriorẽ humoris cryſtallini ſedem cõtingens: ſed inibi ceſſans, ubi ille[d] ampliſsimus cernitur, ac ubi ipſius capaciſsimus cõſiſteret circulus, ſi eum multis æquidiſtantib. circulis orbiculatim obuolutũ fingeres. Huic tuniculæ nullum priuatim nomen inditum eſſe uidetur: niſi fortè à cõtinuarum araneæ telarum imagine ipſam ἀραχνοειδῆ Græci uocauerint. reſpondet enim tenuitate, quamuis neutiquã robore & duritia, illis aranearũ telis. Ego illam inter diſſecandũ, uti iam dixi, ceparum tenuiſsimis membranulis cõfero: cornu etiam illam collaturus, ſi modò id in laminas diuiſum, & lucernis adhiberi ſolitũ, tam tenue ac tranſparẽs & læue, atq; hæc eſt tunicula, reddi poſſet. Huius enim ſubſtantia, à cornu ſubſtãtia nihil differt. Sit igitur ipſa ſecundũ in oculi cõſtructione nobis enarratũ corpus: quod quum anteriori tantum centri, ſeu cryſtallini humoris ſedi obducitur, uelut ſemiglobus tantùm in oculi fabrica cenſendũ uenit. Cæterùm poſterior humoris cryſtallini ſedes, in alio continetur[e] humore, qui uulgari quidẽ albo uitro iam refrigerato, colore ſeu

Oculi conſtructio quî enarranda.

Humor cryſtallinus.

Tunicula cepis pelliculæ modo pellucida, anteriori q; humoris cryſtallini ſedi obnata.

Vitreus humor.

a 1 fig. A. & tota 2, 3 fig.

b 1 fig. B. tota 9 fig. & 10 fig. d.

c 10. fig. e.

d 3 fig. R.

e 1 fig. C. & dein 4, 5, 6 fig. & 8 fig. a.

luciditate correſpondet: ac non adeò lucidus eſt, atq; cryſtallinus humor, aut exactiſsimũ cryſtallum. Conſiſtentia autẽ, humore cryſtallino longè mollior uiſitur: & ab oculo exemptus, ſuum terminum formam'ue neutiquã retinet. quamuis interim aquæ modo non diffluat: ſed ita cõſiſtat, quemadmodũ uitrum in fornacibus fuſum, quodq́ue ferreis canalibus, quibus id ab artificibus inflandum formandumq; à fornace eximitur, obuolui cernimus. Huiuſmodi uitro hic humor cõſiſtentia congruit: at non colore, quum humor, uti priùs dixi, refrigerato uitro luciditate ſimilis ſit: fuſum autem, liquefactũq; uitrum, candenti ferro quàm ſimillimũ occurrat. Quando itaq; præſens humor conſiſtentia fuſo uitro, luciditate autem refrigerato formatoq; iam uitro reſpondet, ὑαλοειδὴς Gręcis, nobis uerò uitreus meritò nũcupatur. Hic humor multis numeris molẽ cryſtallini humoris ſuperans, quum adhuc in oculo reponitur, ſemiglobũ imagine refert: cuius plana ſuperficies, oculi anteriora ſpectat: rotunda autem, ſeu cõuexa, in poſteriora protẽdit. Anterioris ſedis, ſeu planæ ſuperficiei medio [f] ſinus imprimitur tantus, quãta poſterior eſt humoris cryſtallini pars. Is namq; humori uitreo ita immittitur, ac ſi globũ in aqua natantem ſpectares, cuius media pars in aquam prorſus mergitur, altera ſupra aquã conſpicua. utq; inter eiuſmodi globum & aquam nihil mediat, ita quoq; inter cryſtallinum & uitreum nihil omnino intercedit: neq; illi humores inuicẽ ſecus committuntur, quàm globum aliquẽ in duriuſcula pulte cõplexum fingeres. Porrò reliquæ regioni ſedis anterioris uitrei humoris cryſtallino non occupatæ [g] tunicã quandam obduci, ſuo loco audies, quæ cilijs palpebrarum'ue pilis aſsimilabitur, quæq; orbiculatim lineę tantum craſsitie (ut ſic dicam) cryſtallino humori, ubi is ampliſsimus eſt, [h] adnaſci docebitur. Nunc autem [i] inuolucrum mihi uenit enarrandum, quo poſterior uitrei humoris ſedes proximè continetur. [k] Neruus itaq; uiſorius, tenui duraq; cerebri mẽbranis, & aliquot uenis arterijsq; cõcomitatus, ad poſteriorẽ oculi ſedem fertur: ac illi nonnihil uerſus externum oculi latus inſertus, ſua ſubſtantia in enarrandũ iam inuolucrum diſſoluitur. tenuis autẽ membrana, nerui ſubſtantiã obuoluẽs, in [l] aliam degenerat oculi tunicã, quę uuea uocabitur: & dura quoq; mẽbrana in [m] aliam ceſſat, quæ dura dicetur, & uenæ pariter & arterię (uti ſeriatim enarrabo) oculi conſtructionẽ ſubintrant. Quum primùm igitur nerui uiſorij ſubſtantia in oculũ mergitur, mollior reddita, dilatatur in latum quoddã inuolucrum, poſteriori uitrei humoris ſedi obductũ, & non multum ultra mediam oculi ſedẽ in anteriora pertinens, & extremè gracilibus & obſcuris uenulis, ac item arterijs intertexta: quæ à tunicæ huius radice, ac ſede qua neruus primùm expanditur, ipſi exporrigũtur. Galenus in decimo de Partiũ uſu innuit, hoc inuolucrum à pleriſq; tunicę nomine non dignari: forſitan quòd cæterarũ tunicarum modo membranea non ſit, ſed mollis, & ueluti mucor aliquis ex naribus procidens. quum enim hoc inuolucrũ ſecantibus in unum colligitur, & à ſua radice propendet, mucorẽ, aut cerebri ſubſtantiã aqua quapiã dilutam refert: non enim ita ſolidum craſſumq;, ac cerebri ſubſtãtia uiſitur. Vtcunq; uerò ſit, ſiue tunica nuncupandũ ueniat, ſiue minus, cõſtat Galenum quoq; in libris de Hippocratis & Platonis decretis, & item in octauo de Partium uſu, hoc inuolucrum tunicã appellaſſe. Neq; ego ſcio, quod nomen illi aptius quàm inuolucri, aut tunicæ, indi poſsit: quum, uti diximus, toti poſteriori ſedi humoris uitrei proximè obducatur, illumq; integat: perinde atque tenuem oui pelliculã, oui album tunc cõtinere diceremus, quum dimidiã oui partem ab alia effractam, & adhuc oppletã, manibus ſeruaremus. Eſt enim hoc inuolucrũ forma dimidiato

Oculi inuolucrum ex nerui uiſorij ſubſtantia ſolutũ, & reti comparatum.

f 4 fig. s.

g 1 fig. K. & 11 & 12 fig.

h 12 fig. h, h adnaſcuntur i.

i 2 fig. E. & tota 13 fig. dein 1, 2 fig. cap. 2 lib. 4 I eductum ex G.

k 17 fig. a cum β, γ, δ, aut 1 fig. D cũ F & L.

l 1 fig. G. & tota 14, 15 fig.

m 1 fig. M. & tota ferè 16 & 17 fig.

dimidiato tantum oui putamini comparādum: aut minori piſcatorum reti, quod uni accōmodatur baculo,& ex ampla baſi, dimidiati globi modo in obtuſum mucronem fertur. Ab huiuſmodi enim retis imagine arbitror inuolucrum iſtud Græcis ἀμφιβληστροειδὲς nuncupatum fuiſſe. nam retis formam, non autem plexum refert, quum undiq; ſibi ſit continuum. niſi etiam fortè uenulas & arterias ipſi uariè intertextas, quis reti aſsimilandas contenderet. Hactenus igitur quatuor oculi partes recenſui: duos nimirum humores,& totidem tunicas. ac proinde iam meritò[n] eam aggrediar, quę à tenui membrana, nerui uiſorij ſubſtantiam concomitante, producitur. Mox enim atq; hæc membrana ſimul cum neruo oculum ſubit, in tunicam degenerat, non tantùm poſteriorem oculi ſedem, tunicæ quæ à nerui conſurgit ſubſtantia modo, occupantem, uerùm & anteriori etiam ſedi obductam. Hæc tota poſteriori oculi ſede tunicam proximè inueſtit, à nerui ſubſtātia pronatam: & in harum contactu nihil prorſus mediat, neq; ambæ etiam inuicem aliquo nexu, pręterquàm accubitu, cōmittuntur. quà autem tunica à tenui enaſcens membrana, anteriori oculi ſedi obtenditur, interna ſua ſuperficie undiq;[o] humorem contingit & complectitur, quem aqueum & albugineum paulo pòſt uocabimus. Externa uerò huius tunicæ ſuperficies[p] ea tunica obducitur, quam à dura membrana uiſorium induente pronaſci dicam. Verùm interim huic tunicę, quam tenuis profert membrana, priuatim accidit, quòd exacti globi modo nō ſit prorſus rotunda: quum ſcilicet[q] anteriori regione nōnihil introrſum comprimatur, aliqua ſui parte planam ſuperficiem pro conuexa & rotunda commōſtrans. Quando enim hæc tunica ad eam uſq; anterioris oculi ſedis regionem pertingit, ſecundùm quam[r] maior oculi ducitur circulus, quem iridē uocamus, aut quo album oculi (ut ita loquar) à nigro diſtinguitur,&[s] ea tunicæ à dura cerebri membrana pronatæ pars conſiſtit, quam cornu in luciditate & ſubſtantia quoq; cōparabimus, ipſa inquam ab hac abſcedit, quam dura procreat membrana: neq; amplius illam contingens, inibi in poſteriora comprimitur, quà illius parti, quam cornu aſsimilamus, fuerat ſubducenda: ſi modò undiq; à tunica, quam dura producit mēbrana, æquè proximè obuolui cingiq; debuiſſet. Neq; hac duntaxat compreſsione tunica à tenui membrana cerebri generata donatur: uerùm etiam in huius cōpreſsionis medio,[t] foramine quodam peruia eſt, quod[u] minorem in oculo apparentē efformat circulum,& pupilla nobis appellatur. adeò ut hæc tunica, uuæ folliculo, à quo pedūculus, quo is affirmatur, euulſus eſt, quàm ſimillima ſit: præſertim ſi uuam illic parum concidiſſe,& (uti etiā fit) uacuari intelligas, ubi pedunculū extraxeris. Totus enim uuæ folliculus tunicæ huic reſpondebit: ea autem concidentia illi aſsimilabitur compreſsioni, quam in anteriori parte hæc tunica ſibi uendicat: foramen uerò, quo pedunculus firmabatur, ipſi pupillæ cōparabitur. Atq; ab hac ſimilitudine Græci præſentē tunicam ῥαγοειδῆ & ῥῶγα, nos autem uueam appellamus. Quoniam uerò ipſa à tenui cerebri membrana, χοροειδὴς etiam dicta, conſtituitur, Græci illam quoq; χοροειδῆ nuncuparunt. Quandoquidem uerò paſſim quà uuea tunica, illa obducitur, quam dura cerebri progenerat membrana,[x] uenarum arteriarumq; ſurculi ab hac in uueam pertingunt, illi ita uueam exaſperāt, ut hac quoq; externa ipſius ſuperficie, internæ folliculi uuæ ſuperficiei accedat, quæ fibras illas continet, quibus uuæ caro & acini ſuſtinentur. Præterea quum ab ea tunica, quam dura cerebri membrana procreat, complures, uti iam diximus, uaſorū ſurculi ſparſim in uueam producātur, eorum quoque ſurculorum interuentu uuea illi tunicæ connaſcitur. Quà uerò uuea

n 1 fig. G ad F educta, & tota ferè 14, 15 fig.

Tunica uuea, à tenui cerebri membrana parata.

o 1 fig. O, O. & 7 fi. Y. & 8 fi. b.

p 1 fig. M enatum ab L. aut 16 et 17 figuræ.

q 1 fig. H. 14 fig. m. 15 fig. q, q.

r 16, 17 fi. x. 18, 19 fig. δ.

s 1 fig. N.

t 1 fig. L. 14 fig. m. 15 fig. r.

u 16, 17 fi. y. 18, 19 fig. κ.

Pupilla.

x 15 fig. p, p. 16 fig. u, u.

Vuea tunicæ colores.

tunica ab illa secundùm iridis circulum abscedit, introrsumq; premitur, uuea per totum circuli ductũ ualidè ipsi adnascitur, & colorẽ euariat. Vuea namq; tota superficie, qua dura tunica proximè succingitur, perpetuò nigra est, & modicè humecta: in anteriori autem suæ compressionis sede uariè tingitur, eumq; semper exprimit colorẽ, qui in oculi iride, seu maiori circulo, sanis hominibus occurrit, cuiusque gratia oculos nigros, aut cæsios, aut glaucos dicimus. Neutiquã enim is color ex oculi humorum copia, aut defectu, aut tenuitate, aut pupillę etiã collectione uel dilatatione, aut oculi ueluti profunditate, aut tenuitate consurgit, alicui'ue consimili causæ acceptus ferri debet. Quod etsi magnum illis fortè uidebitur paradoxũ, qui integros libros de oculorum coloribus consarciunt: non aliter tamen id probatum uelim, quàm eum qui singulis hominibus (quantumuis is uarius sit, & sibi in utrisq; oculis, & in uno etiam oculo interdũ dissimilis) obtingit colorem, perpetuò eundem in uuea apparere, siue integro oculo, siue effluxis ex dimidio, aut in uniuersum humoribus, siue ipsa uuea tunica per resectionem à conterminis liberata, diuulsaq;, hunc examinaueris. adeò ut de oculorum coloribus haud secus disputãdum arbitrer, quàm de nigra, fusca & alba, in ipso etiã utero, hominibus data cute, ac rufis flauisq; & nigris capillis: uti etiam parem ferè cutis & oculorũ coloris in uarijs nationibus rationem obseruari cernimus. Cæterùm interna uueæ superficies diuersis, sed omnibus interim hominibus ijsdem, interstinguitur coloribus. In posteriori enim oculi sede, qua hæc tunica primùm pronascitur, subalba est: mox uiridis, & dein cærulea iridis in modum efficitur. atq; hos colores adhuc in posteriori oculi sede interna hęc superficies possidet, in anteriori autem oculi sede uniuersa impense nigricat. & non adeò lęuis hic atq; in posteriori sede uisitur: quod illi potissimùm accidit propter processus, quos à se hac in parte educit,[y] tunicam constituturos, quę anteriori uitrei humoris sedi obducitur: & ueluti[z] interstitiũ est uitrei, eiusq; quem aqueũ nominabimus.

Ex humorum aut spirituum copia oculorum colorem non euariari.

y 1 fig. K. & 11, 12 figuræ.
z 1 fig. K inter C & O. & 8 fi. c inter a & b.

Tunica cilijs et palpebrarũ pilis comparata.

Hæc itaq; tunica planis duntaxat donatur superficiebus, non autem concauis aut conuexis. Eam siquidem cõstitueres, si ex tenuissima araneæ tela tantum orbẽ excinderes, quanta est anterior sedes uitrei humoris: ac dein in hoc orbe alium orbiculũ excinderes, foramen facturus tam amplum, ac crystallini humoris est amplitudo. Huiusmodi namq; orbi pręsentẽ tunicam conferre posses, si illũ circulatim ab uuea tunica pronasci, & suo foramine crystallino connasci fingeres. Verùm hæc tunica tenuitate araneæ telas ferè superat: & processulis ab uuea pronatis talibus constat, ut nigra cilia, seu palpebrarũ pilos forma insigniter exprimat. Num autem tunica, aut aliter nuncupãda sit, non admodum moror: modò qua'nam sede reponatur, & quibus cõmittatur, quáq; sit imagine & substantia, explicẽ. Neq; mihi ullum occurrit nomen, quod ipsi aptiùs indam, quàm tunicæ: aut, si uoles, interstitij uel septi, inter uitreum humorem, & eum quem albugineum aqueum'ue nuncupabimus, repositi. Iam tempestiuũ fuerit,[a] duram quoq; oculi tunicam sermone cõplecti, quam à dura cerebri membrana, uisoriũ neruum inuestiente, pronasci ac dissolui credimus. Quum primùm enim hæc membrana posteriori oculi sedi[b] applãtatur, dilatescit: & crassior ac durior ipsa cerebri dura membrana euadẽs, orbiculatim undiq; oculo obducitur, tam in anteriora quàm in posteriora pertingens. quanquam interim non passim sibi similis sit, neq; simplici donetur nomine. Quà enim posteriorẽ oculi sedem cõstituit, & in anteriori sede ad[c] maiorem oculi usq; circulũ pertingit, crassa & dura est (unde & σκληρότης nuncupatur) & dein duræ cerebri membranę modo opaca, & minimè pellucida.[d] Ea uerò sede,

Dura oculi tunica; à dura cerebri membrana educta.

a 1 fig. M eductũ ab L. & tota ferè 16, 17.
b 16 fig. f.
c 18, 19 figur. f.
d 1 fig. N. 16, 17 fix simul, & 7.

ſede, qua oculi nigrum conſiſtit, hæc tunica in cornu imaginem degenerat, quod exactè leuigatũ, uitri alicuius loco lucernę accõmodatur. Neq; hæc pręſentis tunicæ pars, cornu in luciditate, qua id etiã ſuperat, ſolùm reſpõdet, uerùm & ſubſtãtia quoq;: eſt enim hæc tunicæ pars cornu modo dura, & cornu inſtar in laminas diuidi radiq́; poteſt, perinde ac ſi ex laminis aliquot ſeu ſquamis inuicem cõpactis conſtitueretur. Atq; hinc eſt ea oculariorũ medicorum cura, quæ ſenibus hanc tunicæ partem attenuari præcipit: quam à tanta cum cornu ſimilitudine κερατοειδῆ Græci, nos uerò corneam nominamus. Quanquam uideantur Græcorũ pleriq; non hanc tantùm duræ tunicæ partẽ ita appellaſſe, uerùm uniuerſam quoq; (quum ipſa inſigniter cornu in modũ dura ſit) tunicã. Interna huius ſuperficies, tota ea ſede, qua cornu modo non pellucet, uueam tunicã abſq; alicuius ſubſtãtię interuẽtu ſuccingit, ipſiq́;[e] uenarum arteriarumq́; beneficio, uti prius diximus, adnaſcitur: quemadmodũ etiam illi pertinaciſsimè ac orbiculatim adnectitur, ſecundùm maiorẽ oculi circulũ, ſeu iridem. Porrò ea ſede, qua hæc tunica cornu inſtar pellucida cernitur, ipſa uueã non cõtingit: & tãtiſper atq; oculus ſanus eſt, ab uuea notabili interuallo inibi diſtat, quà uuea anteriori in ſede cõprimitur. Hoc interuallũ, & uniuerſum[f] ſpacium inter anteriorẽ cryſtallini humoris ſedem & pupillã conſiſtẽs,[g] humore illo adimpletur, qui adhuc enarrãdus ſupereſt, ac uerus humor cẽſetur. nam aquę modo tenuis fluidusq́; quodãmodo ſecãtibus & ſuffuſiones curantibus occurrit, & inſigniter aquæ modo pellucidus cernitur: unde etiam ὑδατοειδὴς Gręcis, nobis uerò aqueus nominatur. quanquam pleriq; hunc albo oui humori cõparantes, illum albugineũ nuncupent: etiamſi arbitrer Gręcos hunc humorẽ oui albo non cõtuliſſe, quum neutiquã æquè craſſus ſit, & multum illi accedat humori, quem ex recẽtibus integriſq; ouis igni appoſitis reſudare cernimus. Humor iſte, uueæ tunicæ partẽ cornee in ſano oculo non contiguam ſuſtinet, & (uti dixi) in priore ac in poſteriore eius partibus cõtinetur: & quum in oculo conſiſtit, terminoq; inibi alieno cõcluditur, uitrei humoris modo dimidium exprimit globum, cuius poſterior pars, quæ plana conſtat ſuperficie, tantum habet ſinum, quanta antrorſum protuberans cryſtallini humoris eſt pars. Anterior autẽ eius aquei humoris ſedes, gibba, dimidiatiq́; globi inſtar ſecundùm oculi formam rotunda eſt. Cæterùm externa duræ tunicæ ſuperficies, tota ſede qua pellucida, ac reuera cornea exiſtit, admodũ læuis eſt, & lubrica: uerùm cætera ſede ita aſpera inæqualiſq; uiſitur, quemadmodum inuicem connatæ membranæ ad mutuum contactũ exaſperantur. Poſteriori enim duræ tunicę ſedi, pręter[h] uenas & arterias ipſi implicitas,[i] muſculus inſeritur, quem muſculorum oculum mouẽtium ſeptimum numerauimus: deinde lateribus, ſuperioriq́; ac inferiori externę huius ſuperficiei ſedibus, neruoſæ tenuitates muſculorũ inſeruntur, quos ſex primos oculum mouentes recenſuimus. & deinde anteriori quoq; duræ tunicæ parti ad iridem uſq;[k] tunica obnaſcitur, quæ adhuc cõmemoranda ſupereſt, ac Græcis ἐπιπεφυκὼς, Latinis autem adhærẽs, quòd oculo obnata, adnata'ue, illum cõtineat, uiciniſq; partibus committat, alba etiam à colore quem poſſedit, nuncupata. Hæc membrana anteriori tantùm oculi ſedi ad iridẽ uſq; obducta, tenuis eſt, illiq́; continua, quæ internam palpebrarũ ſedem inueſtit, oculiq́; partium numero aſcribitur: quemadmodum & ipſæ palpebræ, ſi modò cui id uiſum ſit, his quoq; partibus adijci poſſunt. Fuit itaq; hæc oculi partium ſeries:[l] humor cryſtallinus:[m] tunicula, cepis pelliculæ tenuiſsimæ modo pellucida, anterioriq́; cryſtallini humoris ſedi obnata:[n] humor uitreus, in poſteriori oculi ſede tantùm

e 16 fig. n, n.

f in 1 fig. à B ad I.

g 1 fig. O, O. tota ferè 7 fig. & 8 fig. b.

Humor aqueus.

h 16 fig. t.

i 1 fig. P, P. aut potius muſculorũ imaginẽ petex figuris capitis 11 lib. 2.

k 1 fig. Q. 18 fig. x, x.

Adhærens albáue oculi tunica.

l 1 fig. A.

m 1 fig. B.

n 1 fig. C.

tantùm positus:[o] tunica, in quam uisorij nerui substantia resoluitur, & quæ posteriorem humoris uitrei sedem tantùm amplectitur:[p] tunica uuea, à tenui cerebri membrana principium ducens:[q] tunica seu orbis, araneæ telæ modo tenuis & nigricans, & interstitiũ uitrei humoris ab aqueo:[r] tunica dura, quæ in anteriori oculi sede cornu modo pellucida redditur:[s] aqueus humor:[t] septem oculum mouentes musculi:[u] tunica adhærẽs, seu alba, anteriori tantùm oculi sedi ad iridem usq; obnata: palpebræ, & demum uenæ ac arteriæ. Cæterùm si quis modò oculi constructionem ab extimis ad intima aggredi uelit, iam promptissimũ est retrograda illum serie eas persequi: & dein separatim humores & tunicas cõmemorare. Ego autem nunc ea oculum enarratione persecutus sum, qua in scholis uti soleo. Verùm ut oculi fabricã adeò studiose demonstrare cõsueui, ut spectantium nemo in ipsa quicquam desideraret: ita in ipsius partium usu explicãdo hîc prorsus obmutesco, quòd mihi ipsi de primario uisus instrumento non satisfaciã, atq; hac in parte aliquid quod sanum undiq; sit, à me nõ adferri posse, mihi persuadeã. Non sanè quasi crystallinum humorem, præcipuum uisus instrumẽtum esse, & ut hic alatur, uitreum produci, & huius gratia oculi reliquas partes efformatas esse, quemadmodũ Galenus in decimo de Partium usu diffuse persequitur, cõmemorare, aut hîc prolixè etiam scribere nequirem: sed quòd mihi certò, quî uisus fiat, non constet, hincq; reliqua oculi cõstructionis ratio dependeat, quodq; potissimùm de huiusmodi philosophorum & medicorum controuersijs priuatim quędam aliquando mihi scribenda duxerim, hoc labore ad iustã nunc molem perducto.

o 1 fig. E.
p 1 fig. G, H.
q 1 fig. K.
r 1 fig. M, N.
s 1 fig. O, O.
t 1 fig. P, P.
u 1 fi. Q.

Oculi partium usus.

DE AVDITVS INSTRVMENTO. Caput XV.

QVAE de auditus organi fabrica modò enarranda essent, superiùs in primo libro ita explicui, ut in pręsentia, si inibi nihil cõmemoratum fuisset, ea pertractarem. In octauo enim eius libri Capite,[a] cauitatem auditus organi gratia in temporis osse exsculptam, paratamq;, & deinde cauitatis illius foramina, membranas & ossicula recensui. In trigesimosexto autem Capite, auris cartilaginis, & reliquarum ipsius partium constructionem, uti tunc occurrit, modoq; animo obuersatur, persecutus sum. Nihil enim certius de auditu, sonituq; percipiendo hîc, quàm inibi, attexere possum: nisi etiam modò plus, quàm dum illa enarrabã, ambigem, mihiq; longè minus satisfaciam: & non satis mirari queam, omnes de auditu, ipsiusq; obiectis, tam prolixè citra organi ipsius uel maximè superficiariam cognitionem scribere: ex quo tamen præcipuæ ad hanc disceptationem demonstrationes petendæ fuerant.

a Hæc omnia ostẽdit fig. cap. 8 lib. 1.

DE GVSTVS INSTRVMENTO. Caput XVI.

LINGVAM gustus esse instrumentum, medicis iuxtà & philosophis concessum est omnibus. Quandoquidem uerò uniuersam linguæ fabricam, cæterarum corporis partium constructione mihi minus, ut uerum fatear, cognitam, superioribus libris necessariò, ac ueluti quadam serie complexi sumus, hæc modò prolixè haud est repetenda. In decimonono enim secundi libri Capite,[a] nouem linguæ musculos, & uariam illam fibrarum & raræ substantiæ compositionisq; in ipsius

a Hi obuij sunt in figuris cap. 19 lib. 2.

in ipſius parte, quam hiante ore citra ſectionem conſpicimus, ſpeciem, unà cum illius inuolucris, ſeu tunicis, recenſuimus. & in tertio libro[b] uenarum[c] arteriarumque linguam petentium frequentiam deſcripſimus: in quarto libro ipſius neruos minimè negligentes, quorum[d] alter pręcipua maioris tertij neruorum coniugij radicis numerabatur portio, guſtus potiſsimùm occaſione linguæ oblata:[e] alter uerò ſeptimi neruorum cerebri paris non minima propago, muſculorum cauſa linguam multis ſurculis implicãs. adeò ut nihil exactiùs hîc modò, quàm dictis nunc locis pręſtitum eſt, commemorare queam: qui non magis hîc de ſaporum differentijs & qualitatibus, quàm prius de odoratus, uiſus & auditus obiectis, ſermonem duxerim inſtituendum.

b fig. cap. 6 lib. 3 ramuli ab X. c fig. cap. 12 lib. 3 c. d 2 fi. cap. 2 lib. 4 Y, Y. e 2 fi. cap. 2 lib. 4 ramuli à æ.

DE TACTVS INSTRVMENTO. Caput XVII.

ET tactus quoq; inſtrumentum in quarti libri initio me perſecutum arbitror, quum nullum neruum tactus ſenſu non præditum, per corpus digeri aſſererẽ, & Naturæ ſcopos in neruorum diſtributione, quantum is locus exigebat, enarrarem: illorum ſubridens ſententiam, qui unam eiuſdem nerui portiunculã ſenſui, aliam motui abſq; ſenſu præeſſe docuerunt. Ac proinde totius humanæ fabricæ partium enarratione pro mea uirili abſoluta, nunc ſupereſt, omnium partium quæ præſenti libro aggreſsi ſumus, ſectionis rationem perſcribere: & ſi alicuius partis in alijs libris traditæ ſecandi ratio non ſit expreſſa, etiam illam ad huius libri calcem ſeriatim ſubijcere, poſtremoque de uiuorum ſectione nonnulla proponere.

Quid abſoluta nunc partium corporis deſcriptione, in ſequẽtibus Capitib. ſit præſtãdum.

CEREBRI, AC OMNIVM QVAE PRAESENTI libro traduntur organorum adminiſtrandi ratio, unà cum uenarum & arteriarum ac neruorum deniq; brachia & crura perreptantium examine. Caput XVIII.

DVMMODO muſculos ceruicem occupãtes, & neruos à ceruicis dorſali medulla proſiliẽtes, in corpore quod nutritionis uitalisq; facultatis organis inſpiciendis hactenus ſubſeruiuit, aggreſſus fueris, ſuadeo nunc caput ita ut ad præcedentis libri finẽ recenſui, à reliquo corpore auferri. Ablatum enim longè commodiùs, minoriq; moleſtia attrectabis. unde etiam capita detruncatorũ hominum ad hunc uſum ſunt accõmodatiſsima: præcipuè quòd illa uix bene mortua, ſed interim (quod ad uaſorum in primis inſpectionem eſt incõmodum) magna ex parte exanguia, ſtatim à ſumpto ſupplicio, minus moroſorum iudicum ac præfectorum opera, obtineri poſſunt. Qualecunq; igitur caput obtigerit, nouacula aut cultro in capitis cute ad os uſq; orbicularem[a] molieris ſectionem, quæ pollicis latitudine elatiùs quàm ſupercilia ſunt, non inopportunẽ auſpicabitur: & hinc per tempora ad eminentiſsimã maximeq; poſticam occipitij ſedem, & illinc rurſus per tẽpora ad frontẽ perducetur. Dein ſerra, qua membris in gangrena auferendis uti cõſueuimus, aut alia ab eburneorũ pectinum artificibus petita, caluariam ſecundùm illam lineam diuides: ſtudioſe præcauens, ne altiùs quàm os ſit, ſerra deſcendat. In hoc opere conduxerit capitis crines nondũ abraſos, neq; etiam aures præſectas eſſe: quo leuiori negocio altera tua manu,

Quà caput ad cerebri inſpectionem parandum.

Caluaria ad cerebri anatomen qualiter aperienda.

a quemadmodum figura 7 cap. 6 lib. 1 ablata eſt à 6 figura eiuſ. cap. ac ut 1 fig. huius libri eſt parata.

tua manu, & sodalis utraq; caput, ne serræ cedat, contineatur. Vbi caluariam
orbiculatim diuiseris, obtuso cultelli mucrone secundùm sectionem ducto,
num aliqua osis pars adhuc diuidenda supersit, examinabis, ut & eam quoq;
serra diuidas. Porrò ne sectionis finẽ ipsius principio elatiorẽ demisiorem'ue
reddas, nihil obstiterit, funiculum colore aliquo intinctum, caluariæ fortiter,
illorum qui trabes in asseres diuidunt modo, circundare: ut color is orbicula-
rem lineam, qua serram dirigas, caluariæ intingat. Funiculum hunc osi obuol
uere conuenit, postquam iam cutem orbiculatim dissecuisti: quippe cutis se-
ctio te manu ducere nequit, quum ipsius latera, dum caput ualidè cõtinetur,
hinc inde, abscedente nimirum cute, diuellantur. Diuisa ad hunc modum cal
uaria, si à ceruice inferioriq; maxilla caput habueris liberũ, illud sua basi men-
sæ impones: utrinq;, si uisum fuerit, ne in latera concidat, lapidem, aliud'ue si-
mile collocãs. Si uerò caput reliquo corpori quauis tandem sectionis ratione
adhuc hæreat, tot ceruici occipitioq; quadratos lapides, aut truncũ aliquem
subijcies, ut caput in anteriora reflexum eleuatumq;, ac si basi inniteretur, tibi
assurgat. Insuper sectioni per caluariam factæ, ualidioris cultri dorsum trans-
uersim ad frontẽ primùm impones: & illo modicè sursum deorsumq; acto,
sectionem aliquousq; dirimes. Idem quoq; in occipitio tẽporibusq; tantisper
faciendum est, quousq; superiorẽ caluariæ partem à dura cerebri membrana
liberam esse conieceris: tunc enim uerticis crinibus apprehẽsis, attrahentem
manum os subsequetur. Adempto osse, cutẽ simul cum adipe & carnea mem
brana solis manibus facilè diuelles: & deinde cultelli mucrone Græcis uoca-
tum περικράνιον, ipsumq; hac in sede περιόστιον indagabis: ut &[b] uenulas ex uerti
cis cute in caluariã uersus duram cerebri membranã, aut ab hac in illam pro-
fectas. Iam dura cerebri membrana, aliqua ex parte cultello est perforanda: &
calamo, fistula'ue, aut quo in eliciẽda urina utimur syphone, foramini indito,
sectionis latera ad illum digitis sunt comprimenda: ut postmodum inflato sy
phone, quanto dura membrana cerebri mole amplior sit, cõdiscas. Suffecerit
autem in altero tantum latere eiusmodi foramẽ fieri. nam copiosus qui infla-
tur spiritus, undiquaq; duram cerebri membranam distẽdit, inflatq;. Verùm
si quum caluariam serra diuideres, duram membranã alicubi oscitanter disse-
cueris, illa quoq; sectio, dum membrana inflatur, ne aerem trãsmittat, oppor-
tunè cõprimetur.[c] Dimissa modò, concidenteq;, ubi iam syphonem extraxe-
ris, membrana, acutioris cultelli mucronem tertio ipsius sinui, per totam ca-
pitis longitudinẽ in elatisima eius membranæ sede procedenti intrudes, lon-
gaq; sectione uniuersum, quoad poteris, diuides: & distẽto sinu, ipsius formã,
&[d] ramorum qui utrinq; à suis lateribus, & ex inferiori eius sede pullulãt, ori-
ficia inspicies. Porrò ut cerebrum dura ipsius membrana nudes, iuxta frontis
os eam ad dextrum tertij illius sinus latus perforabis: & deinde stylo in fora-
men indito, secundùm hunc cultello ad occipitis usq; os cõtinuò ad dextrum
sinus eius latus sectionem deduces: ac dein rursus duram membranã cultelli
mucrone propter aurẽ, quà osi proxima est, perforabis: hincq; rectà sursum
usq; in sectionem, secundùm capitis longitudinẽ ductam, secando perges. Po-
stremò in capitis uertice duos mutuò sibi incidentiũ sectionum angulos un-
guibus attolles, & deorsum tractos à cerebro reflectes, habita ramorũ ratio-
ne, qui ex tertio duræ mẽbranæ sinu, &[e] ijs uasis, quibus dextrum duræ mem
branæ latus implicatur, in tenuem cerebri membranã pertinẽt. Posteaquam
uerò & in sinistro duræ membranæ latere hæc præstiteris, ac dextram cere-
bri partem à sinistra modicè manuum beneficio diduxeris,[f] septum à dura
membrana

Cutis, adipis, membranæ carnosæ, ac dein caluariæ inuolucri, illiq; subditæ adhuc mẽbranæ examẽ.

Duræ membranæ amplitudo quî examinanda.

Tenuis mẽbranæ detectio.

b 2 fi. F, F.

c Ex prima figura facies secundam.

d 2 fig. C, C. & D, D.

e 2 fig. G, G.

f 3 fig. D, D inter A, A & B. B.

membrana inter utranq; cerebri partem exporrectũ,& ſoboles à tertio duræ membranæ ſinu utrinq; in tenuem membranã diffuſę,quantũ fieri poterit attollentur,ut quî illarũ interuentu cerebrũ erigatur, utcunq; intuearis.ac dein acutiori cultello illis propaginib. à ſuo ſinu liberatis, ſeptum illud ab octaui capitis oſsis[g] proceſſu in caluariæ cauitatem eminente diſcindas,ac ueluti ex cerebro eleuatum in poſteriora reflectas,ſuo[h] ſinu qui uenæ inſtar toti inferiori ipſius ſedi exporrigitur inſpecto,[i] longisq; in tenui mẽbrana obſeruatis uaſorum ductibus,qui per capitis longitudinẽ in illam ex quarti duræ membranæ ſinus termino hîc inter duas cerebri partes incedunt.Horum ortus in præſentia curioſius nõ uenit inquirendus, ne fortaſsis quum cerebrũ nimium ſtudes diſiungere,aliquid incuria rumpas.Aliàs enim hortarer, ut utraq; cerebri parte quàm maximè in poſteriori ſede diſiuncta, duram membranã quà cerebri partes in occipitio intercedere incipit,quàm poſſes proximè ab[k] illa durę mẽbranæ parte,quæ cerebellũ ac cerebrum interuenit,acutioris cultelli mucrone diuideres.tũc enim[l] quartus tibi appareret ſinus,& quas ille educit[m] propagines. Verùm hæc cerebri portione ablata inſpicere longè erit ſatius.ac proinde illis ductib. qui ſecundùm capitis longitudinẽ in tenui mẽbrana ſupra[n] calloſum corpus feruntur expenſis,cultello aut unguibus alicubi tenuẽ membranam diuelles,ac deinde ſenſim à cerebro ipſiusq;[o] anfractib. eam digitis detrahes.Cerebrũ hac liberatum mẽbrana ſuos oſtendit anfractus:argumẽtoq; eſt, quî à tenui membrana cõtineatur:quum ſcilicet hac detracta, impenſe dilateſcat,& cõcidens prorſus,quodãmodo diffluat.Porrò cerebri anfractuũ altitudo ac profunditas digitis aut ſtylo uenit indagãda.atq; ita etiã ſolo digitorum munere[p] elatior calloſi corporis ſedes,& qui utrinq; hîc cõſiſtunt ſinus,inquirentur.Simulatq; uerò hos inueneris, utrinq; magnã cerebri[q] auferes portionem,primùm magna & acutiori nouacula ſectionem per dextrũ,qui ad calloſum corpus cõſiſtit,ſinũ deducens, quæ totam cerebri partẽ ſinu illo ſuperiorem,à fronte ad occipitiũ uſq; ſimul in dextro latere adimat. plurib. enim reiteratis ſectionibus,operatio turpiter uitiatur.Ademptã cerebri partẽ in menſam ita repones,ut elatior dextri uẽtriculi ſedes in cõſpectu ſit. ea enim quam fieri pręcepimus ſectio,dextrum uentriculũ diuidit,ſi modò rectè ſecundùm ſinum qui ad dextrum calloſi corporis latus uiſitur,adminiſtrata fuerit. Dextra cerebri parte ad eum modũ ablata,in ſiniſtra idem quoq; (ut & ſiniſter pateat uentriculus) moliendũ eſt, per ſiniſtrũ iuxta calloſum corpus conſiſtentẽm ſinum facta ſectione,calloſoq; corpore quàm fieri licebit maximè immoto, diuulſoq;. Id enim poſtquam ſiniſtrum quoq; cerebri uentriculum inſpexeris,uidendo uentriculorum[r] ſepto ſeu ſpeculo,ſenſim,& quàm accuratiſsimè ſummis utriuſque manus digitis modicè æqualiterq; attollendum uenit. Septum namque,ſi ad eum modum calloſum corpus erexeris,& dein candelam contrario eius quod inſpicis lateri (niſi illi clarior dies oblucẽat) adhibendam curaueris, euadet conſpicuum.[s] Iam calloſum corpus[t] anteriori parte à cerebro liberabis, & ſurſum digitis attractum diuulſumq; in poſteriora reflectes.ita namq;[u] elatiorem ſepti uentriculorum ſedem calloſo corpori,[x] inferiorem uerò illi cerebri parti quam teſtudini ac camerato aſsimilamus,connatam cernes.[y] Cameratum aũt(cuius nunc ſuperior ſedes undiq; obuia eſt)obtuſiori ſtylo uenit examinandũ.ac primùm quidẽ ſtylus ad ſyphonis formam obliquatus, ſub camerato ex dextro uentriculo in ſiniſtrũ mittetur:& camerati perpenſis lateribus,anterior ipſius pars cerebri ſubſtantiæ connata, cultello[z] diuidetur, & digitis deinde eleuata in poſteriora reflectetur, ut & ipſius

Aa inferior

g 3 fi.N.aut 6 fig.cap.6 lib.1.z.
h 3 fig. F & ſecundùm G,G.
i fig.cap.14 lib.4 d,e.
k 7 figura O,O,O.
l 7 fig.T.
m fig.ca.14 lib.3 Y,Y, a,2.b, d,e, f,i.
n 3 fi L,L.
o 3 fig. C, C,C.
p 3 fig.L,L & dein M,M.
q Paratu- rus 4 figuram, quam hic ſedulò inſpicies.
r 5 fi.X,X & Y,Y.
s Ex quarta fig. nunc parabis quintam.
t Vbi infimum I conſiſtit in 4 figura.
u 5 fi.Y,Y.
x 5 fig. X,X.
y 5 fi. S,T, V.& 6 fig. A,A,A.
z Ex quinta figura parabis ſextã.

Tenuis membranæ à cerebri reuolutionibus auulſio.

Superioris calloſi corporis ſuperficiei examen.

Dextri & ſiniſtri uẽtriculorum apertio.

Dextri ſiniſtriq; uentriculorũ ſepti examen.

Corporis teſtudinis modo efformati examen.

inferior ſuperficies, quæ teſtudinis modo caua eſt, occurrat. Reflexo itaque camerato, quî id poſteriori ſua parte uelut ex dextro ſiniſtroq; cerebri uentriculo enaſcatur, immiſsis ſtylis perueſtigabis, & deinde id in priſtinam ipſius ſedem repoſitū longa ſectione diuides, aut potiùs cultello uniuerſum radicitùs præſcindes. Conduxerit tamen priuſquā præſecetur, ſub ipſo ſtylum ad[a] eam uſq; partem, qua ex quarto durę membranæ ſinu[b] uaſa ductus ue, ad anteriores cerebri uentriculos ſub camerato pertinent ſubijcere, ac adamuſsim ipſius uſum conſtructionisq; rationem longè elegantiſsimam examinare. Statim uerò atq; ademptum, longa ue ſectione diuiſum, ac poſtea utrinq; diductū erit, attendes[c] plexui à ſecundarum imagine aut ſubſtantia potius χοροειδὴς Græcis dicto, & ductibus pariter à quarti duræ membranæ ſinus fine exporrectis. Ac proinde ſpectabis, quî per poſteriores dextri & ſiniſtri uentriculorum ſedes ex poſterioribus deorſum in priora deſcendentes,[d] arteriæ aſcendant, quæ antrorſum prorepentes, unà cum ductibus à quarto duræ membranæ ſinu proficiſcentibus eos plexus efformant: quos num retibus quoque comparare liceat, modò diſces. Cæterùm quum his ductibus animum accommodas,[f] illi quoque ſpectandi ſunt, qui tenui membranæ & humiliori duræ membranæ proceſſui dextram cerebri partem à ſiniſtra interdiuidenti, à quarto ſinu offeruntur. Vbi enim hos expenderis, ductus qui à quarto ſinu in cerebri uentriculos pertinent, ea ſede cultello ſunt diuidendi, qua in uentriculos bipartiuntur. Hinc eleuati, in poſteriora leuiter reflectentur, ne[g] glandula nuci pineæ comparata ſimul auellatur. hæc ſiquidem illis ductibus ſua ſede remotis, in conſpectu iacet. Verùm hæc tentanti, ouillum cerebrum ad manum eſſe uelim, quòd id glandulam illam & cerebri[h] teſtes, nateſque apertiùs nonnihil quàm humanum caput commonſtret. Glandula hac in ſuum locum repoſita, digitis[i] communem dextri ſiniſtrique cerebri uentriculorum cauitatem, quæ modò inſtar rimæ ſpectanti occurrit, diſtendes, ac mox[k] meatum quo pituita uerſus[l] peluim ex tenui membrana extructam defertur, unà cum[m] meatus principio intueberis, qui ex tertio uentriculo communíue hac concauitate in quartum uentriculum pertinet. quibus inſpectis,[p] totam cerebri portionem cerebello incumbentem tranſuerſa in cerebro ducta ſectione adimes, id duntaxat hîc præcauens, ne[q] arterias per poſteriorem dextri ſiniſtriq; cerebri uentriculorū regionem aſcendentes, unà diſſeces. Apparet modò duræ mēbranæ[r] proceſſus, cerebellū ab ipſi incumbente cerebri portione diuidens: &[s] ille pariter proceſſus, qui inter dextram cerebri partem & ſiniſtram ducitur. quapropter tempeſtiuum eſt, ut quatuor duræ membranæ ſinus ſimul examines. Tertio itaq; duræ membranæ ſinui quē dudum per longitudiuem[t] diſſecuiſti, plumbeum inſeres ſtylum,[u] quem facile in tres reliquos eius mēbranæ ſinus hinc protrudes: ſi modò utrinq; ad latera primùm, ubi cerebelli elatior pars oſsi proxima eſt, illū impuleris. ita enim dextrū & ſiniſtrum, ſeu primū ac ſecundum inuenies. Deinde ſi ſub radice durę mēbranę proceſſus dextram ac ſiniſtram cerebri partem interuenientis ſtylum detruſeris, quartum ſinum comperies. Quo tamen eos uideas exactius, acutioris cultelli mucrone longis ſectionibus omnes ſunt aperiendi: & deinde cultello totus duræ membranæ proceſſus cerebello inſtratus, orbiculari ſectione ſecundum os ducta, uenit præſecandus,[x] aut ſectione ſecundùm longitudinem ducta diuidendus, retrorſumque reflectendus, ut cerebello obiter inſpecto, cerebrum denuò aggrediaris, communem dextri ſiniſtriq; uentriculi cauitatem diſtendens, exactiusque pituitæ ductum immiſſo ſtylo examinans.

Dextri & ſiniſtri uentriculorum, & uaſorum in ipſis conſiſtentium examen.

Glandulæ teſtibus incumbentis.

Tertij uentriculi, ipſiusq; meatuum.

Duræ mēbranæ ſinuum.

Cerebelli detectio.

a 7 fi. V et T.
b 6 fi. H, I.
c 4, 5 fi. O, O. 6 fi. M, N.
d 6, 7, 8 fi. F, G.
e 6 fi. H et I ſecantur in K. L.
f fig. ca. 14 li. 3 Y, Y. et b, d, e.
g 7 fi. L. 10 fig. D.
h 10 fig. E, G & F, H.
i 7 fig. H.
k 7, 8 fi. I.
l 14 fig. C, C. aut 15 figu. E.
m 7 fi. K. 8 fig. L.
p Parabis modò 7 fi.
q 6, 7, 8 fig. F, G.
r 7 fi. O, O.
s 3 fi. D. D.
t 2 fi. B, B.
u In 7 fi. ab S ac R ponis ſtylū modò in P, P. modò in Q. Q. & modò in T.
x Vti factū eſt in 8 fi.

examinans. Vt uerò tertij cerebri uentriculi meatũ in cerebelli cauitatem porrectum obserues, obliquatum stylum meatui indes, leuiterq; in cerebellũ concidere sines. Stylus enim grauior, syphonisq; modo incuruatus, etiam non impulsus secundùm meatus ductum, in cerebellum deuoluitur. Manente adhuc in meatu stylo, digitis cerebellum nonnihil à cerebri testibus dirimes, quoad scilicet stylum inter cerebellum & testes ipsos intuearis. tunc enim (idq; præcipuè in ouis cerebro) quæ pars[y] testibus, & quæ[z] natibus similior sit, disces. Quod quum obseruaueris, cultello testes ipsos natesq; secundùm stylum[a] diuides, ut meatus ille ex tertio uentriculo ad cerebellum porrectus, euadat conspicuus: pauloq; accuratiùs meatus obseruetur à cerebro ad peluim hinc nonnunquam pertinens, pituitamq; eò deducens. Poteris modò tenuem cerebelli membranam hamulo discerpere, &[b] uenam quæ ab illius ductibus in posteriorem humilioremque anteriorum uentriculorum sedem pertinet, examinare. Quippe hanc reperies facilimè, modò illam iuxta anticæ cerebelli partis cum cerebro connexum inquisiueris, qui præsentis uenæ potissimùm fit interuentu. Vt autem[c] coalitum cerebelli cum dorsali medulla cognoscas, caput quasi in faciem[d] reclinandum est, & manu inter cerebellum & durã cerebri membranã occipitis ossi commissam, imposita, cerebellum in priora, deorsumq; detrahi debet, quousq; uniuersum à dorsali medulla liberatũ decidat. in ea enim administratione nihil obstabit, quo minus[e] uenulas ductus'ue ex primi secundiq; duræ mẽbranę sinuum principijs: aut[f] uenis arterijsq; per transuersos ceruicis uertebrarum processus repentibus, in cerebellum porrigi uideas, ac dorsalis ex ipso cerebro ortum, formam, & sinum cum cerebelli sinu [g] quartum efformantem uentriculũ cernas. Deindè cerebello in[h] pronũ conuerso, ipsius intueberis sinum, & partes sedesq; quibus dorsali medullæ connascebatur, & præcipuè ipsius inuolutionum anfractuum'ue pulchram imaginem. à quibus ilico uelut manu ducêris ad duos inuolutionum[i] apices uermibus assimilatos, & ueluti reuolutionum per cerebelli medium secundùm ipsius longitudinem deductarum terminos. Atq; id apparebit clarissimè, si per eam longitudinem utrinque longa sectione ad earum reuolutionum latera ducta, eas à reliqua cerebelli substantia liberaueris, exectasque in mensam exporrexeris. ita nanq; unus tibi apparebit uermis, illis quàm simillimus, qui ueris tempore è salicibus decidere solent, aut bombicibus priusquam sese folliculo includunt: & adhuc multo magis, quum iam aliquandiu inclusi fuerunt, folliculum tamen nondum corrosere. At si uniuersas illas cerebelli medias reuolutiones simul non abstuleris, sed duntaxat extrema execueris, duos poteris cõmonstrare uermiformes cerebelli processus: unum quidẽ priorem, posteriorem uerò alterum. Porrò non solùm exectis ad hunc modum uermiformibus processibus, ipsorum imago examinanda uenit: uerùm etiam quando cerebellũ à dorsalis medullæ initio auellitur, ipsorũ usum præcipuo studio expendere conduxerit. Inspectis itaq; cerebelli partibus, neruorũ paria coniugiaq; inuestigabuntur. quod ut fiat ocyus,[k] manu inter cerebrũ & frõtis os inserta, cerebrũ sensim attolletur, ut primùm à plerisq; uocatos cerebri[l] mamillares processus, & dein olfactus[m] organa quæ è suis sinibus stylo quopiã aut digito ueniunt euellenda, & unà cum cerebro sursum in posteriora flectenda: in quo opere caput non inutiliter in occiput[n] reclinabitur. ita enim reuolutum, eorum organorũ initia pulchrè ostẽdet. Atq; hic pariter in conspectum ueniet[o] uisoriorum neruorũ exortus, & eorundem cõgressus, & sub illis[p] peluis pituitæ cerebri expurgandæ parata. Mox[q] & arteriarum in duræ mem-

y 10 fi. E,G. z 10 fig. F, H. a Vti factũ est in 8 fig. b 8 fi. T,T. c 10 figuræ I,K. ad 11 figuræ G,G. d Vti factũ est in 9 fig. e 9 figu. K. f Vltimæ 3 libri figuræ s,s. g 10 figuræ L,M,N,O. cũ 11 fi. E. h Vti factũ in 11 figura. i 11 fi. C,D, & c,d. k Vti factũ est in 12 fi. l 12 fig. I,I. aut 13 figuræ C,C. m 12 fig. C. D. 13 fi. L, L. n Vti factũ in 13 fig. o 13 fi. M, N,O. p 13 fig. S. aut 14 fig. C,C. q 13 fig. B. 14 fig. E,F.

Testium et natium examen.

Dorsalis medullæ cum cerebello coalitus.

Quarti uentriculi examen.

Vermiformiũ processuum.

Neruorum parium examen.

branæ amplitudinem ingreſſus occurret, quæ partim in tenuem abſumun-tur membranam, & partim in dextrum & ſiniſtrum cerebri uẽtriculos properant. Vt uerò exactam earũ ſpectes ſeriem, & hic quoq; tenuẽ membranam à cerebro diuelles, & uentriculorũ terminos inibi in reuolutiones, nõ autem in olfactus organa uiſorios´ue neruos finire, nihilq; minus quàm à uentriculis in ea organa pituitam excerni, ac per illa uerſus[r] octauũ capitis os deduci animaduertes.[s] Nunc uiſorios neruos à cerebro diuides, & totam ipſorũ portionem in caluariæ cauitate tibi conſpicuã, ſtudioſe reſecabis, ne nuper dictã pelluim ſimul auferas. ea nanq; hac adminiſtratione tota occurrit, pulchreq; cernitur, quî[t] meatus ex tertio uentriculo ad hanc pertinet, & qualiter illa in[u] glandem ceſſet, quæ duræ membranæ ſubijcitur, facileq; iam proprio duræ membranę dilatato[x] foramine ſpectabitur. Cõduxerit tamen membranã inibi tantiſper illæſam ſeruare, dum reliquos cerebri neruos examinaueris. Capite igitur in ſiniſtrũ latus[y] reclinato, & cerebri parte quæ adhuc reliqua eſt, in ſuum locum utcunq; repoſita, cerebrũ poſtea in ſiniſtrũ latus deorſumq; reflectes, &[z] ſecundi paris originem contemplaberis, perinde ac[a] minorem tertij paris radicem: qua diuulſa, cerebrum adhuc magis in ſiniſtrũ deflectes, & mox[b] tertij & quarti paris exortũ intueberis. inſuper &[c] quinti paris origo ſeſe offeret, quam ſimiliter diuidere cõpetit, ut[d] neruulus occurrat, qui iuxta quinti paris radicem principium obtinens[e] temporali muſculo, & in ore[f] deliteſcẽti, maxillamq; attollenti diſtribuitur.[g] Sextum quoq; par & ſeptimum euadent conſpicua, ſi uarijs ipſorum quibus ortum ducunt propaginibus animũ adhibueris. Cæterùm quum paria hęc perquiris,[h] ductus quoq; uenarum modo ex duræ membranæ ſinibus in tenuẽ excurrentes obſeruandi ueniũt, & neruorum exortibus in ſiniſtro ſi uiſum erit latere, ſimiliter adinuẽtis, quicquid dorſalis medullæ, aut cerebri in capite reliquum eſt auferes, ut duram membranã quà cerebri baſi ſubiacet, adhuc integram uideas, & olfactus organorum ſinus foraminulis peruios, & undiq; egrediẽtes neruos intuearis: quibus inſpectis, primi ac ſecundi duræ mẽbranæ ſinuum originem, & in illos ſubeuntia uaſa[i] examinabis, acutiori cultelli mucrone ipſos aperiẽs.[k] Ductus aũt ſecundùm duræ membranæ latera, & in ipſius iuxta frontẽ baſi uenarum modo excurrentes, uel citra aliam ſectionẽ ſunt obuij. ut uerò glandulã, & quem diſſectionis profeſſores ementiuntur reticularem plexum uideas, animum adhibebis duræ membranæ[l] foramini peluis infundibiliue mediũ excipienti, & adhuc peluis portionem adnatam habenti: nõ negligens interim[m] arteriam, quę ad foraminis illius latera utrinq; durã membranam penetrat. Vbi hęc obiter intuitus fueris,[n] acutioris cultelli mucrone ſectionẽ ex illo foramine utrinq; ad arteriarum uſq; tranſitum duces: & diſtentis ſectionum labris, glandula ſeſe offeret, unà cum arterijs ad ipſius latus ſtratis. Verùm hæ magis reddentur cõſpicuæ, ſi hamulis & acutioris cultelli mucrone, quàm poteris maximè durã mẽbranam hîc liberaueris, aperueris´ue, ac ab arteria durã penetrante membranam plumbeum ſtylũ ad ſoporariã uſq; arteriam in ceruice adhuc conſiſtentẽ, impellas. Id nanq; in homine factu promptũ eſt, ſi modò tuis oculis Galeni nomine fidem derogare nolueris. Hîc enim, quàm pulchra de reticulari plexu in hominibus cõmenti ſint hactenus omnes, obſeruabis: potiſsimùm ſi ouillũ aut bubulum cerebrũ hîc quoq; ſectioni adhibueris. Pręterea glandulã ſua ſede dimouens, ac ut duritiẽ ipſius experiaris eandem comprimens, perpendes quid Galeno in mentẽ uenerit, quòd per craſsiſsimã oſsis cuneũ referentis ſedem, (quam ſpongiæ modò peruiam & citra ſquamæ obductionẽ cauernoſam, & à uerticis

Eorum quæ in duræ membranæ baſi ſunt examen.

Glandis pituitam excipientis, ipſiq; accũbentium arteriarum.

Lib. 9. de vſu part.

r 8 fig. ca. 6 li. 1 A, B, A.
s Vt factũ eſt in 14 fi.
t 14 fig. D.
u 16 fig. A.
x 15 fig. F.
y Vt in 14 figura.
z 14 fi. G.
a 14 fi. H.
b 14 fi. I, K.
c 14 fig. M.
d 14 fig. L.
e 4 muſcu. tab. F.
f 6 muſ. ta. D.
g 14 fig. N. dein O, aut potius ſeriatim ſpecta 1 figu. cap. 2. lib. 4.
h Apparet in 9 fi. ad t, in 13 ad I.
i Vt factum eſt in 9 fig.
k 13 fig. H, K.
l 15 fig. F.
m 15 fig. C, D.
n Inſpecturus 16 figuram.

à uerticis osſium fabrica diuerſam eſſe ſcribit) pituitã ad palatum longa mora colari cẽſuerit. Relicta modò interiori caluariæ ſede oculũ aggredi conuenit, ad cuius ſectionẽ humanus, ſi recẽtius adhuc fuerit cadauer, ſuffecerit: alioqui enim bubulus quàm nãciſci poterit recẽtiſsimus, ſimul quoq; operi adhibebitur. Primùm itaq; [o] palpebrarũ, & deinde [p] oculi muſculos, quemadmodũ in ſecundo docuimus libro, inquires: in quo opere neruorũ quoq; & uenarũ arteriarumq; per oculorũ ſedem ductuũ habenda eſt ratio, [q] ſecundi dico neruorum cerebri paris, & [r] minoris radicis tertij paris. quorũ ramulos facilè adinuenies, ſi eos in pinguedine oculi muſculis obducta perquiſiueris, & præcipuè ſi oſſa ad ſceleti conſtructionẽ integra reſeruare nolẽs, ſerra frontis os ſuperiorem oculi ſedẽ conſtituens, inſtar triãguli priùs execueris: & deinde primùm neruos illos, & poſtea extracto oculo ipſius muſculos indagaueris. aliàs enim oculus cum muſculis illæſo oſſe eſſet eruẽdus, acutiori cultro in oculi circuitu proximè ad os ductis ſectionibus, uſq; ad nerui uiſorij è caluariæ cauitate qua cerebrum continetur egreſſum. Vtcunq; uerò oculum euulſeris, conduxerit ſemper [s] adhæreſcentem membranã quàm licebit uiciniſsimè ab oſſe dirimere, imò etiam eius portionem qua internam palpebrarum efformat ſedem, oculo appenſam ſeruare. ut interdum adhuc intactis oculi muſculis, cultello acutiore ad [t] iridem uſque ab oculo, ac ſi cutem à corpore auferres, illam excoriare, & deinde unde ortum duxit rimari poſsis. Aliquando uerò ipſam membranam nõ niſi ablatis oculi muſculis aggredieris, perpendẽs ſemper hac totã anteriorem oculi ſedem, præter corneã tunicam ſeu pellucentẽ duræ tunicæ partem amplecti: illis uerò, totam poſteriorẽ. Cæterùm oculo & muſculis & adhæreſcente mẽbrana [u] libero, [x] uiſoriũ contemplaberis neruũ, unà cum [y] uenis arterijsq; ſecundùm ipſum ex cerebro in durã uſq; tunicã exporrectis: dein de portionẽ uiſorij nerui lõga ſectione diuides, & cultelli mucrone duræ cerebri mẽbranæ, & tenuis mẽbranæ portiones neruũ inueſtiẽtes, & poſtmodum nerui ſubſtantiã [z] inquires, ut uelut trium præcipuarũ oculi tunicarũ initia oſtendas, & inſuper uiſoriũ neruum ab oculo [a] diuidas, ut nihil præter durã, ceu exactiſsima quæpiã ſphæra, appareat. Sphæram hanc ſummis digitis ſiniſtræ manus ita apprehendes, ut pollex quidem pupillã, reliqui autem eam ſedem in quam uiſorius neruus implantatur comprehendãt, dein dextra manu acutiori nouacula ſectionem quàm poteris longiſsimã in dura oculi tunica tranſuerſim duces, ut citra cõpreſsionem omnes oculi humores excidere poſsint. Hi enim hac ducta ſectione, oculoq; in dextram manum aſſumpto, in manus ſiniſtræ uolã ita ſunt demittendi, ut cryſtallinus uitreo elatiorẽ locum habeat: negocium enim confuderis, ſi uitreus ſuper cryſtallinum reuoluatur. Atque id ne fiat uitabis, ſi quum in uolam ex oculo humores prolabi ſinis, oculũ non admodum à uola eleuatũ teneas, & poſterior oculi pars, qua uiſorius neruus inſeritur, uolam magis reſpiciat. Suſceptis ad hũc modum humoribus, & repoſita aliquandiu illa oculi parte ex qua humores prolapſi ſunt, manũ leuiter modicè ue inuertes, ut aqueus è uola ſiniſtræ manus profluat, ſolusq; uitreus cum cryſtallino [b] reſeruetur. Mox conſiderabis [c] tunicã palpebrarũ pilis quàm ſimilimam, quæ orbiculatim cryſtallino humori connata, anteriorem uitrei humoris ſedem inueſtit, integitq;. Tunicã hanc cultelli mucrone à cryſtallino humore primùm diuelles, & deinde à uitreo ſubleuatam, ſupra chartam aliquam, cui & reliquas oculi partes ſeriatim adhibebis, extendes. Cryſtallinum humorem digitis ex uitreo quàm minimè compreſſum eximes: & uitreo in ſuum locum in charta repoſito, illæſum humorem cryſtallinum ſcri-

Oculi adminiſtratio.

o fi. cap. 10 lib. 2.
p figuræ ca. 11 lib. 2.
q 2 fi. cap. 2 lib. 4 K.
r eaſ. fi. L.
s 18 fi. cap. 14 ×, ×.
t 18, 19 fig. cap. 14 θ.
u Vt in 16 & 14 fig. cap. 14.
x 16 fi. ca. 14 ſ.
y 17 fig. ca. 14 ꝟ.
z 17 fi. ca. 14 α, β, γ.
a Vt in 16 fi. cap. 14.
b Vt figura 12 cap. 14.
c 12 fig. ca. 14 b, b ad i. aut tota 12 figura.

pturę alicui primùm impones, & deinde cultelli mucrone ipsius lateri modicè indito, scripturę nunc altiùs nũc demißius accõmodabis, quî omnia specilli nõ excauati instar lõgè quàm sint maiora reddat, consideraturus. Porrò ipsius [d] tunicã, quã tenuißimę in cepis pelliculę modò tenuẽ ac pellucidã, sed duriorẽ esse diximus, ex ipsius primùm lateribus cultelli mucrone dirimere conuenit: & deinde unguibus ab humore auulsam, ad suum in charta locum reponere. Vt uerò crystallini humoris discas duritiem, poteris illum inter digitos premendo confringere, & postmodũ chartæ adhibere. Cæterùm ut tres adhuc reliquas contempleris tunicas, oculi partem ex qua humores deciderunt, super sinistrum pollicem euertes: & ilico [e] quæ ex uisorij nerui substantia dissoluitur tunica sese offeret, aut extensa adhuc, aut uti plerunq; solet, instar muci collecta. quapropter tunc stylo rursus uenit extendenda, & quantam habeat amplitudinem, cuiusq; coloris & substantiæ sit, inquirendum. Deinde rursus erit colligenda, ac denique à suo [f] principio ubi duntaxat firmatur absecta, in chartam reponenda. Iam interna uueæ tunicæ [g] sedes undiquaque est conspicua, in qua primùm ipsius intueberis colores, deinde hamulo uueam à dura diuellens, [h] uenarum ex dura in illam transitum, & nigricantẽ ipsius colorem perpendes. quum uerò ad [i] iridem diuellendo pertigeris, ipsius hîc contemplaberis ad corneam firmißimum connexum, & [k] pupillam: cuiusque coloris uuea sit. quà à cornea [l] abscedit, atque è corneæ regione consistit. Vueam hoc modo diuulsam, & à suo exortu ubi firmißimè durę tunicæ committitur, dissectam, in chartã repones, & solam iam duram tunicam cum pellucida ipsius instar cornu parte contemplaberis, ipsius examinans crassitiem, & eam partem pellucidam. Vbi & hanc in suum ordinem in charta: locaueris, memoriæ omnia commendaturus, uelut ab oculi centro ad extimam usque superficiem, & hinc rursus ad centrum singula enumerabis: & postea, nisi molestum fuerit, sinistrum aggredieris, à quo * adhærentem membranam, & [m] musculos, ut in dextro administrabis. uerùm in duram quæ uueam simul penetret, sectionem, nullam duces, sed quam minimè compresso oculo nouaculæ mucrone sensim [n] sectionem in dura molieris, non quæ primo iniectu eam diuidat, sed quæ sæpius iterata, ad uueam usq; pertingat. sectioni deinceps tenuem, sed retusum stylum inseres, ac sensim uueam à dura dirimes, ut iam commodè forpicula duræ tunicæ sectionem, quæ orbiculatim oculum ambiat, illæsa interim uuea perficere queas, ut uenarum ex dura in uueam transitum, & uuea postmodum dissecta, humorum situm paulo melius contempleris. Absoluta oculi anatome, auditus [o] organum, si ossa reseruanda minus duxeris, erit aggrediendum. & primùm auris natura euadit conspicua, si à cartilaginea qua conformatur substantia, cutis utrinque separetur. At auditorii nerui processus difficilius adinuenitur, serra tamen maxima osis portione, quæ supra meatum habetur, & deinde cultro fortiori reliquo osse ad meatum usque execto, membrana in quam neruus degenerat, & huius organi osicula euadunt conspicua. Si enim serra meatum tetigeris, omnia uiciabis, & cultro etiam subinde nihil promouebis, quòd in angusto & anfractuoso meatu, mollis tenuisque neruus facile cum osibus diuellatur, contundaturque. Omnia tamen mihi percommodè succedunt, si serra totam osis partem, quæ auditus organum continet, à reliqua caluaria libero, & deinde transuersim ualidiori cultro os uniuersum impetu disseco. Cõuenit autem ita sectionem moliri, ut ea osis sedes quæ neruum à cerebro procedentem primùm excipit, ab illa separetur, cui auris connascitur. Imò, si in uno latere negotium parum ex sententia

Alia oculi administratio.

Auditus organi examen.

d 10 fig. ca. 14 d & to ta 9 fig.
e 15 fig. ca. 14.
f 14 fi. ca. 14 l.
g tota ferè 14 fig. cap. 14
h 15 fi. cap. 14 p. p. & 16 fig. u, u.
i 15 fig. ca. 14 q. q. & 18 fig. &.
k 15 fi. cap. 14 r.
l 15 fi. cap. 14 à q ad q.
* 18, 19 fig. cap. 14 n.
m 18 fi. ca. 14 s. s.
n Vsi tentatũ est in 16 fi. cap. 14.
o Exprimitur fig. ca. 8 lib. 1.

ſententia ceſſerit,nihil ſanè prohibet alterum quoq; aggredi,& brutorum cal uarias,ut bouis & ouis,operi adhibere,quum illis animalibus organum auditus non multum ab hominis fabrica diſcrepet. Rurſus ſi oſſa haud reſeruanda putas, ſuaſerim ut frontis os quà ſupercilia ſpectat, paſsim effringas,[p] ſinum illum quem continet accuratè examinaturus.idem quoq; in oſſe cuneum imitante moliendum eſt,ut ipſius quoque[q] antra crebro apparentia, & quæ illis continetur materia in conſpicuo ſint,nihilque ſeptimo hoc libro deſcriptum lateat.

Muſculorũ in propoſito hactenus corpore nõ diſſectorum examen.

Cæterùm nunc aliquot muſculorum adminiſtratio (dummodo in uno corpore uniuerſam abſoluturus es anatomen) adhuc ſupereſt, quibus uidendis alterum latus ſuffecerit. Aggredieris itaq; muſculos cubitum mouentes,& qui radium,& brachiale, & digitos mouent: mox tibiam mouentes, & qui femoris motuum autores cenſentur: deinde pedis & digitorũ motuum opifices ita ſimul cum ligamentis reſecabis,quemadmodum in ſecundo libro iam multò antè commemoraui.Prorſus enim abs re ducerem,ſi illos muſculos,eorundemq; adminiſtrandi rationem, uel obiter etiam hîc pertractarem.

VENARVM, arteriarum & neruorum brachij examen.

Quod uerò ad brachij & cruris uenas,arteriasque & neruos attinet,quum horum duntaxat adminiſtratio nondũ expreſſa ſit,eam nũc aggrediar. Primùm itaq; à ſummo humero ad pollicis uſque unguem in cute ſectionem adeò leuiter duces,ut carnoſam membranã non uulneres: deinde ſectionis labris inuicem diremptis,omni ſtudio laboriſq; patientia cutẽ à carnea mẽbrana ita auferes,ut adipẽ omnem mẽbranæ adhærere ſinas. ſtudioſeq; obſerues, ne uenã quampiam,aut neruulũ cuti connexũ ſinas. & ſi fortè aliquẽ ramum cuti exporrectum negligentia diuiſeris,& cum cute aliquouſq; à carnea mẽbrana ſeiunxeris,illum à cute ſedulò reſeca, & carneæ membranæ ita ut prorepebat, obtẽdito,ac dein cutem quemadmodũ cœpiſti adimito, nullibi cutis aliquid, neq; in brachio,neq; in cubito,neq; in manu relinquens. Iam[r] uenulas &[s] neruulos obſeruabis,carnoſæ mẽbranæ quà brachium attollẽtẽ integit muſculum oblatos: dein[t] primum brachij neruũ , qui carnoſæ mẽbranæ aliquouſq; in externa brachij ſede exporrigitur,inſuper[u] ramulum tertij nerui[x] inter muſculum brachiũ attollentem,& eum qui brachium pectori adducit,in carnoſam membranã hîc in anteriori brachij ſede diſſeminatũ.In poſteriori autem brachij ſede & inferiori regione externi lateris brachij[y] neruorũ ſurculos expendes,carnoſæ mẽbranæ à quarto neruo brachium ingrediẽte deriuatos,ſimul cum[z] ramo quem is externæ cubiti ſedi obliquè offert. Mox * ſexti brachium petentis nerui ſeriẽ uniuerſam expendes.ea enim tota carnoſę mẽbranæ duntaxat exporrigitur.Iam humerariæ ſecundùm internum latus muſculi brachium attollentis[a] egreſſum ſpectabis,& ramulos quos hinc inde,donec cubiti attingat articulum,diſpenſat. Ad cubiti aũt articulum,[b] ramũ obſeruabis obliquè deorſum ad communis uenæ cõſtitutionem, ab humeraria diffuſum: dein[c] eum qui ſecundùm radium in poſteriora cubiti ad paruum uſq; fertur digitum,axillaris uenæ ramũ ſibi aſſciſcens.[d] Ramum uerò quem humeraria rarius ad articuli cubiti profundiora mittit,ſi modò adfuerit,etiam citra ſectionem expendes, axillaris uenæ[e] portioni animum accommodans,quæ ſub media lõgitudine brachij carnoſam membranã ſubit. Hãc enim[f] ramum ad communis uenæ conſtitutionem promere cernes: dein[g] alios ipſius ramos ſecundùm ulnam , ſeu inferiorem cubiti regionem, ad brachiale ferri ſpectabis: & etiam animaduertes huius portionis ſoboles per interiorem cubiti ſedem uariè admodumq; implicitè ad brachiale uſq; & manus uolam excurrentes. Dein[h] communis uenæ ſeriem uniuerſam quoque intueberis, ad ſecundi

p 3,4 fi. ca. 12 lib. 1 K.
q 5 fi. ca. 6 lib. 1 C, D, G.
r fi. ca. 6 li. 3 d.
s 2 fi. ca. 12 lib. 4, g, h.
t eiuſ. fi. π.
u eiuſ. fi. υ.
x 3 muſ. ta. inter P & Δ.
y 3 fi. ca. 12 li. 4 Ω. & char. 32. deriuati à Φ.
z eiuſ. fig. char. 33.
** 2 fi. ca. 12 lib. 4 ς.*
a fi. ca. 6 li. 3 inferius a, dein e, e.
b eiuſ. fig. b ad a.
c eiuſ. fig. i. uerſus l, ubi ſuſcipit x, x.
d eiuſ. fi. g.
e eiuſ. fig. r.
f eiuſ. fig. t. ad α.
g eiuſ. fi. u, x, y, z.
h eiuſ. fi. α, β, γ, δ, q.

brachium petentis nerui[i] propagines animũ dirigens, quæ ab illo producuntur, simulatq; in cubiti articulo carneam membranam ex alto adit. adhæc[k] ramum quarti nerui etiam spectabis, qui per externã cubiti sedem ad brachiale usq; spargitur. Neruos digitos implicantes, aliquo pacto etiam modò cernis. uerùm magis conduxerit, eos tum primùm expendere, quũ radices ipsorum ad digitos usq; perduxeris. Postquã itaque hæc omnia non resecta adhuc carnea membrana diligenter non sine magno usu spectaueris, illam unà cum ipsis annexis uenis & neruis à succumbentibus musculis auferes: ac mox[l] musculum, cuius beneficio brachium pectori adducitur, ad ipsius usque insertionem ab illis quibus adnascitur partibus liberabis. idem & in[m] illo molieris, qui brachium attollit, & ijs quoque qui scapulam mouentium primus & secundus habentur: dein clauiculam à summo humero[q] resecabis, &[r] musculum auferes à pectoris osse & clauicula mamillari capitis processui insertum, &[s] eum qui à scapula ossi *v* referenti implantatur, &[t] eum quoque qui à prima pronatus costa, transuersis processibus ceruicis uertebrarum inseritur. Cæterùm quum hos adimis musculos, parum curandum est, num illos auferas illæsos, nonnihilque uulneratos. hîc enim non musculorum, sed uasorum natura uenit discenda: & perpetuò cauendum est, ne uas, non autem musculus uitietur. Si itaq; ad hunc modũ accuratè hos musculos ademeris, in ceruicis uertebrarũ latere neruorũ[u] radices seriesq; elegãter occurrẽt, qui ab illis prosiliunt uertebris: atque ita etiam plexum neruorum in brachium excurrentium obseruabis, à quo seriatim cuiusque nerui digestionem persequêris. Ac[x] primus occurrit, qui musculo brachium attollenti præcipuè offertur: deinde[y] secundus, &[z] tertius. quorum seriem cõmodius spectabis, si capita[a] musculi cubitum flectentium anterioris illinc unde prodeunt liberaueris, & musculum à subdito illi[b] musculo ad insertionem usque ipsius detraxeris. Mox enim ita præter secundi & tertij nerui ad brachium ingressum, etiam[c] quarti & quinti & sexti nerui, & dein[d] arteriæ &[e] axillaris, &[f] humerariæ uenarũ ingressum adinuenies, sensimq; singulorũ distributionem sequêris, quæ in secundo neruo obseruatu est prompta: & tertij quoque nerui series ad cubiti usque articulum in propatulo est, uti etiã & quinti nerui & sexti. Quartus autem neruus, quà secundum brachij os uersus externum illius tuber retorquetur, non occurrit, nisi obliquè secundùm nerui ductum[g] musculos cubiti extensionis autores dissecueris, neruiq; progressum ita uitiatis musculis persequutus fueris. Vbi autem hunc ad externum cubiti articuli latus usque deduxeris,[h] ramosq; quos hactenus in progressu edidit examinaueris,[i] musculis ab externo humeri tubere principium ducentibus, à sua origine liberatis, ramos quarti nerui expendes, qui illis musculis offeruntur: & eam sequêris[k] propaginem, quę tandem externæ pollicis regioni, ut & indicis quoque & medij surculos exhibet. hanc enim leui negocio reperies, si[l] musculo attenderis bifido tendine brachiale extendenti. Iam quarti nerui[m] propago similiter inquirenda est, quæ ulnæ exporrecta, ad brachiale usq; excurrit, &[n] musculis ab externa ulnæ sede initium ducentibus surculos depromit. Vt uerò reliquum[o] tertij quintiq; nerui, & dein[p] reconditæ axillaris uenæ portionis, &[q] manus arteriæ in cubito & manu progressum uideas,[r] musculorum ab interno humeri tubere originem sumentium capita ueniunt liberanda: ita enim in anteriori cubiti articuli sede uenæ & arteriæ, & tertij nerui in cubitum ingressus occurret: &[s] eleuato secundos quatuor digitorum articulos flectente musculo, ipsorũ ad brachiale usque progressum etiam obseruabis, unà cum quinti nerui (qui secundùm po-

i 2 fi. cap. 11 lib. 4 Δ, Θ, Λ, Ξ, Γ, Ξ.
k eius. figu. cha. 49.
l 3 muscul. tab. Δ.
m 4 muscu. ta. Ξ.
o 5 tab. Γ.
p 9 ta. Γ, Δ.
q Vt in 5 musc. ta.
r 4 tab. Θ.
s 5 ta. R, S.
t 9 tab. C.
u Vt in 2 fi. cap. 11 li. 4 & ultima figu. lib. 4.
x 2 fi. ca. 11 lib. 4. f.
y eius. fig. g. & ult. fi. li. 4 S.
z eius. fi. τ. et ult. fi. T.
a 6 tab. Θ.
b 7 tab. P.
c 2 fi. cap. 11 li. 4 Φ, dein ×, dein ϑ.
d fig. ca. 12 lib. 3 N.
e fi. ca. 6 li. 3 m.
f eius. fig. a.
g 9 muscu. tab. S, T.
h 8 fi. ca. 11 lib. 4 Ψ, Ω, & cha. 32.
i 9 tab. Z, Θ, Λ.
k 3 fi. ca. 11 li. 4 cha. 35.
l 11 tab. Λ.
m 3 fi. ca. 11 lib. 4 char. 37. diffundens char. 38, 39, 41.
n 10 musc. ta. Λ, Ξ, Γ.
o 2 fi. ca. 11 li. 4 cha. 43.
p fi. ca. 6. li. 3 q. q.
q fi. cap. 12 li. 3 N.
r 1 musc. ta. V, X, Y, Z.
s 5 musc. ta. Θ.

dùm posteriora interioris humeri tuberis in cubitum fertur) portione ulnæ exporrecta, & sub medio longitudinis ulnæ[t] ramum spargente. qui in cubiti exteriora reflexus, externæ sedi parui digiti & anularis & medij surculos offert: quē leui negocio, quum in superficie propemodum ducatur, adinuenies. reliquum uerò quinti nerui & tertij progressum reperies, si[u] transuersum in interna brachialis sede repositum ligamentum diuiseris, ac dein exiguo cultello uenæ, arteriæ, & illorum neruorum seriem ad extremos usque digitos perduxeris. Cæterùm priusquam cruris neruos & uasa inquires, etiam diligenter obseruabis neruorū ex thoracis uertebrarum lateribus prosilientiū[x] distributionem. quam tunc demum opportunè inuenies, quum sedulò illorum distributione uel in his nostris commentarijs perlecta, musculorū dissectionem perspectißimam habes, qua hîc non minus indiges, quàm ante musculorū administrationem absolutissima osium cognitione. Quū itaq; ad lumborū usque uertebras deuentū erit, ab inguine ad pedis usque pollicem, similiter atq; in brachio, sectionē duces, cutem ad carneãusq; membranā diuidens: ut dein uniuersam femoris, tibiæ & pedis cutē illæsa carnea mēbrana, & uenis & arterijs & neruis, inter hāc & cutē excurrētibus ad ipsam relictis, quoad licebit cōmodè, auferas: moxq;[y] quatuor neruorum crus petentium radicis exortusq; inquiras neruos è lumborum uertebris & sacro osse prosilientes, secundùm ipsorum seriem subsequendo. Deductis uerò hunc in modū sectionis ordine ad crus quatuor ipsius neruis, primi nerui[z] sobolē expendes carneæ membranæ in externa femoris sede exporrectam. dein secundi nerui[a] sobolem in anteriori femoris sede ad carneā membranā plerunq; diffusam. Hic[b] uenā quoq; obseruabis per femoris & tibiæ interiora ad pedis usq; summū, simul cū secundi nerui sobole exporrectā. Tertij nerui[c] sobolē carneæ membranæ oblatam inuenies, si inguini animum adhibueris. Vt autem quarti nerui[d] ramus in carneam membranam diffusus occurrat,[e] primum femur mouentiū musculum ab ilium osse & sacro, coccygeq; ad insertionem usq; liberabis, moxq; quarti nerui truncum eumq; ramum spectabis. Quo inuento, etiam[f] ramum quarti nerui in carneam membranā iuxta poplitem, femorisq; humiliora diffusum inquires, & dein quarti nerui ramos tibiæ cuti multifariam simul cum uenis depromptos, in carnea membrana peruestigabis. & mox ad inguina reuersus, primi nerui seriem in musculis occultatā, cultello per musculos quæres, quod & in secundo & tertio facies: quanquam cum tertio etiam arteriæ & uenæ[g] propagines inueniendæ sint, quæ per pubis osis foramen in femur delabuntur. Venam autem & arteriam insigniores femur petentes, dissectis uitiatisq; musculis sensim adinuenies: & obseruatis ipsarum ramis, progressum eorundem sequêris, quà secundùm femoris os retorquentur, ac poplitem unà cum quarto neruo adeunt. Vbi tria hæc, uenam scilicet, arteriam & neruū repereris, quî in poplite diuidantur peruestigabis, & musculis ligamentisq; uariè dissectis, uniuersam ipsorum seriem disces. Quo in opere quantum diligenti, & non semel tantum repetita nostrarum descriptionum lectione, & prompta imaginum ipsi resectioni adhibitione iuuaberis, ipso usu facile experieris. Cæterùm si ex osibus, quæ iam ex presenti corpore tibi sunt reliqua, sceletum efformare, aut aliàs illa ad osium doctrinam inspectionemque asseruare uisum fuerit, nostra parandorum osium cartilaginumque uteris ratione, quam ad calcem primi libri tradidimus, itaq; uniuersę mortuorum dissectioni colophonem adhibebis.

t 12 fig. ca. 11 lib. 4 char. 46.
u 4 muscul. tab. 6.
x conspicitur 2 et 3 fi. ca. 11 li. 4.
y 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 57, 60, 66, 71.
z eiusd. fig. cha. 58.
a eiusd. fig. cha. 61.
b fi. ca. 6 li. 3 Θ.
c 2 fi. ca. 11 lib. 4 char. 68.
d eiusd. fig. cha. 72.
e 9 muscul. tab. F.
f 2 fi. cap. 11 lib. 4 char. 74. atque ita totā reliquā quarti nerui seriem inde pete.
g ulti. figu. lib. 3 i.

VENARVM, arteriarum & neruorum cruris examen.

DE VIVORVM SECTIONE NONNVLla. Caput XIX.

Quid mortuorum sectione, & quid uiuorum discatur.

PERINDE sanè ac mortuorum sectio cuiusque partis numerum, situm, figuram, substantiæ proprietatem & compositionem accuratissimè docet: ita quoque uiui animantis sectio interim functionem ipsam manifestò ostendit, interim ad huius inuentionem ratiocinationes percommodè exhibet. quare etiam meritò in mortuis animantibus primùm studiosi ueniunt exercitandi, ut postmodum actionem usumque partium inquisituri, promptè uiuum animal aggrediantur. Cæterùm quum corporis permultæ sint particulæ, differentibus actionibus usibusque dicatæ: multiplices quoque uiuorum sectiones esse, neminem decet ambigere. In ossibus quippe, ut seriatim singula pertractemus, à uiuorum Anatome petimus, num corporis hæc optimum fulcrum ac firmamentum sint, numq; omnia his adnascantur, adstabilianturq;. quum enim uiui animantis os aliquod ruptum cernimus, uniuersum membrum fracturę subiectum collabi, neque amplius firmari intuemur: quod quia crebrius casu obuenit, in ossium usu indagando, uiuorum sectionem nõ magnopere requirimus. Cartilagines quoque simili ratione quædam firmare, quum franguntur, discimus: in articuli uerò alicuius dissectione, uidemus quid cartilago præstet, etiam si hanc in uiuo animante non obeamus. atque ita etiam ligamenti ossa colligantis usus in mortuis quoq; uisitur, ut & ligamentorũ etiam trãsuersim tendinibus obductorum. dum enim [a] trãsuersum in brachialis interna sede positum ligamentũ diuidimus, [b] musculumq; digitorum secundos aut tertios articulos flectentem ad suum principiũ trahimus, id uidemus in hoc potissimùm factum, ut tendines, quo minus è sua sede exurgant, contineat. quanquam id in cane uiuo etiam licebit cernere, si obiter cutem à cubito & manu liberaueris, & cultello transuersum in brachiale ligamentum, & [c] alia quæ in externa ulnæ & radij sede ad brachiale habentur, diuiseris. mox enim quum canis suo impetu digitos flectet, & extendet, tendines è suis finibus subleuari cernes. In hac etiam administratione musculorum actionem speculabere, quum illos in se, ubi maximè sunt carnei, colligi, crassescereque, & rursus produci gracilesque fieri uidebis, prout collecti partem attrahunt, aut remissi eductiq; eam ab alio musculo in cõtrarium uelli sinunt, aut etiã alioquin suam collectionem non exercent. Neq; id hîc in cubito duntaxat est obseruandum, uerùm altiùs ab eodem cane cutis est adimenda, ut brachium uniuersum axillaq; denudetur, & nerui per axillam in id prorepentes appareant: ex illisq; aliquem laqueo intercipias, cuius seriem in musculos quosdam pertinere cognoueris. Verùm quum canis neruorum numerus distributioq; non admodum cum homine conueniat, suaserim, ut quum hanc sectionem in uiuo cane obiturus es, mortuum quoq; ad manum habeas, in quo neruorum per brachium & cubitum excurrentium seriem didiceris, atque ita neruum aliquem inueneris, qui in musculos quosdam digeritur: uti ferè illi erunt, quorum alter in homine [d] tertius est, ac secundùm anteriorem cubiti articuli sedem in cubitum fertur: alter uerò [e] quintus, secundùm posteriorem interioris humeri tuberis regionem in cubitum properans. Huiusmodi enim nerui in cane etiam obseruantur, & illis alicubi priusquam ad cubiti articulum pertingant ligatis, motus aboletur musculorum digitos & brachiale flectentium. unde si & illum neruum etiam uinculo interceperis, qui in homine mihi

Ossium ac cartilaginũ usus in uiuo animãte quî uidendus.

Ligamentorum usus.

Musculorum usus & functio quî spectentur.

Nerui in musculis usus.

a 4 muscu. tab. 6.

b 4 musc. tab. 6. 5 ta. Θ.

c 2 mus. ta. characteres 1, 2, 3, 4, 5, 6.

d 2, 3 fi. ca. 11 li. 4 τ et eius lib. ult. figuræ T.

e 2, 3 fi. ca. 11 li. 4 ×. et ult. fig. m.

[f 2,3 fi. ca. 11 li. 4. & ult. fig. c.]

mihi [f] quartus numeratur, & secundùm humerum ad externum ipsius tuber porrigitur, etiam motus abolebitur musculorum brachiale & digitos extendentium. Conduxerit autem huiusmodi neruos laqueis intercipere, quo illis modò in hoc, modò in illo neruo solutis, musculorum motum restitui obserues. Iam musculo alicui muris forma donato (quales hîc in cubito occurrunt plurimi) longam sectionem induces, quæ uentrem totum penetret, ut musculi illius motum, huius sectionis gratia non perdi expendas. Dum aũt transuersam sectionem uentri induces, tantum musculi motum aboleri uidebis, quanta erit sectionis profunditas. Quum uerò uentrem prorsus diuides, musculum ad insertionem ipsius una parte, alia uerò ad exortum colligi retrahiq; obseruabis. Quòd si alterius alicuius musculi tendinẽ præscindes, musculum uersus exortum cõuelli cernes. Item si caput diuiseris, is ad insertionẽ contrahetur. Si uerò insertionẽ & caput unà abtruncaueris, musculus ad suum uentrem sedemq; quà maximè carneus est cõglobabitur: itaq; musculorũ functio tibi hæc molienti erit obuia. Si aũt priuatim nerui alicuius, aut peculiaris musculi functionẽ inquirendam duxeris, eum neruum & musculũ, ut iam in brachio & cubito faciendum pręcepi, aggredieris. Neq; est quod hîc prolixè commemorem, qualiter in his administrationibus canes aut eius generis animalia ligare cõueniat, quum quisq; pro sua industria, si modò in mortuorũ sectione adamussim uersatus fuerit, hęc omnia rectissimè sit obiturus. Adeò ut de uiua neruorũ musculorũq; sectione, nihil dicendũ supersit, quanquã & de neruis recurrentibus paulo pòst quędã noua sese offerente occasione subijciã. Vt aũt uideas num [g] nerui substantia, aut mẽbranę illam induentes, animalẽ uim pręcipuè porrigant, opportunè feceris, si cutem femoris tibiæ & pedis auferas, ac [h] primo femur mouentiũ musculo à suis exortib. liberato, [i] quartũ femur petentem neruũ inquiras: & huius mẽbranis à nerui substãtia detractis, expẽdas quî pedis digiti ipseq; pes adhuc moueantur, ipseq; neruus concreditũ sibi munus adhuc utcunq; exerceat. Verùm si quis medullę dorsalis munus rimari statuisset, uisurus quî ea læsa, partes læsioni subditæ sensum motumq; perdant, huic licebit canem ita asseri cuipiã aut trunco alligare, ut dorsum ceruicemq; porrigat, quo dein grandiori cultro uertebrarum aliquot spinæ præscindi queant, tandemq; dorsalis medulla ea sede nudari posit, qua illam quis secandam arbitrabitur. nihil enim facilius est, quàm tunc uidere motum sensumq; subditarum sectioni partiũ aboleri. Cæterùm in uenarum usu inquirendo, uix quoq; uiuorum sectione opus est: quum in mortuis affatim discamus, eas sanguinem per uniuersum corpus deferre, & partem aliquam non nutriri, in qua insignis uena in uulneribus pręscinditur. Item in arterijs, uiuorum sectionem uix requirimus, quanquam licebit alicui [k] arteriam in inguina procedentem nudare, uinculoq; intercipere, ac intueri, partem arteriæ uinculo subtensam non amplius pulsare. Atque ita leui negotio obseruatur in arterijs sanguinem natura cõtineri, si quando arteriam in uiuis aperimus. Vt autem certiores fiamus, pulsandi uim non arteriæ inesse, aut contentam in arterijs materiam pulsuum opificem existere, uerùm à corde eam uirtutẽ pendere, pręterquàm quòd arteriã uinculo interceptã non amplius sub uinculo pulsare cernimus, licebit inguinis femoris'ue arteriæ longam sectionem inducere, & canaliculum ex arundine tam crassum assumere, quanta arteriæ est capacitas: & ita illum sectioni indere, ut superior canalis pars altius in arteriæ cauitatẽ pertingat, quàm sectionis superior sedes: & ita inferior quoque canalis pars, deorsum magis ipsa inferiori sectionis parte protrudatur: ac dein uinculum arteriæ

Margin notes:

Neruorum usus examen.

Dorsalis medulla.

Venarum.

Arteriarum.

[g] Intimam nerui substãtiã, et duas illi obductas mẽbranas ostẽdit 17 fi. ca. 24 huius libri α, β, γ.

[h] Vt in 10 musc. ta. liberatũ est n. et uidetur f.

[i] 2,3 fi. ca. 11 li. 4 cha. 72 & ult. figura c, c.

[k] fi. cap. 12 lib. 3. φ.

arteriæ circundetur, quod ipsius corpus super canalem stringat. Quū enim id fit, sanguis quidem & spiritus per arteriā ad pedem usq; excurrit, uerùm tota arteriæ pars canali subdita non amplius pulsat. Soluto autem uinculo arteriæ pars canali succedens, nō minus quàm superior pulsum ostendit. Quātā uerò uis à corde per arterias cerebro deducatur, postea uidebimus: nunc Galeni uiuam in hac demonstratione consectionem summopere mirantes, quā omnia præscindi suadet quæ cerebro & cordi sunt cōmunia: semper omittens [l] arterias, quę per trāsuersos uertebrarū ceruicis processus caput petūt, & etiā non mediocrem portionē uitalis spiritus in [m] primos durę membranę sinus, atque ita etiam in cerebrum deferunt: adeò ut nō mirum sit, cerebrum diutius in illa administratione suo munere fungi, quàm cōmodè Galenus fieri arbitrabatur. respirat enim in hac sectione diutissimè animal, & aliàs mouetur. si uerò currit, itaq; multo spiritu indiget, nō multo pòst concidit: quanquā adhuc postea cerebrū animalis spiritus substantiā recipiat, ab illis arterijs quas per transuersos ceruicis uertebrarum processus caluariā petere recensui. Cęterùm hoc loco, ubi de uiuorum sectione obiter tantum pertractandum duxi, haud proposui Galeni aut rectè, aut minus rectè celebratas uiuorū sectiones cōmemorare: quum hîc abundè fecero, si perfunctoriè aliquot sectiones proferam singulis libris dicatas. Atque quum iam ad quintum usq; sit deuentum, modò de nutritionis organis sermonem instituemus, quorum munus ferè in mortuorum sectione etiam discimus. Videmus enim peritonęum omnium ipso complexorum organorum esse inuolucrum: omentum, ut & mesenterium, uasorum deductioni & distributioni optimè subseruire: uentriculum cibos & potum conficere, hosq; per stomachum huc deferri. Quanquam & uiuos canes, qui modò paulo aut multo antè cibum sumpserūt, uiuos aggredi, atque ita etiam intestinorum munus rimari, nihil prohibeat. Iecoris autem officium, ut etiam lienis, aut renum, aut uesicæ, in uiuorum sectione uix melius quàm in mortuorum intueri possumus. nisi quis uiuo cani lienem execare uoluerit, uti & ego aliquando feci, diebusq; aliquot canem asseruaui. Atque ita etiā renem aliquando execui: uerùm uulneris curatio molestior est, quàm quæ hinc sumitur cognitio iucunda. nisi quis non tam organorum cognitionis ratione has sectiones aggrederetur, quàm ut manū exerceat, ac abdominis uulnera aptè suere discat: quod & in intestinis studiose experiendum est, quo quis uulnerata consuere, atque in abdomen quum exciderint, imponere assuescat. Verùm hæc, perinde ac ossium luxationes & fracturæ, quas in brutis aliquando molimur, exercendis potius manibus, & rectæ curationi instituendæ, quàm organorum officijs indagandis conducunt. Porrò uiuas sectiones instrumentorum generationi subseruientium, indies ferè in ramicum curationibus, & in animalibus quæ castrantur obseruamus. atque illæ propemodū uasis seminarijs & testibus spectandis sufficiunt: nisi quis illam quoq; addere uelit, qua cani testis substantiam ex tunica ipsi proximè obducta eximimus, aut etiam à seminarijs uasis testis substantiā unà cum illa tunica rescindimus. Verùm in fœtuum uiua administratione iucundum est spectare, qualiter simulatque fœtus aerem ambientem contingit, respirare nititur. Atque hæc sectio opportunè in cane aut sue obitur, quum non multo pòst sus est paritura. Si enim ipsius abdomen ad peritonæi usque cauitatem diuiseris, atque dein uterum quoque in unius fœtus sede aperueris, ac [n] secundina ab utero liberata fœtum mensæ imposueris, cernes per pellucidas membraneasq; ipsius tunicas, qualiter is frustra respirare conatur, & ueluti suffocatus moritur. si uerò fœtus inuolucra pertuderis,

l fig. cap. 11 lib. 3 F.

m 7 fi. P, P & Q, Q. 9 fi. S, S & T, T.

Eorum quæ peritonæo continentur functionum examen.

Generationis organorum.

Fœtuum.

n 1 ta. fi. 30 li. 5 F. et 2 ta. K. & 3 & 4 ta. Q, R.

pertuderis, ipsiusq; caput illis liberaueris, mox illum ueluti reuiuiscere, & eleganter respirare cernes. Atq; quũ id in uno fœtu indagaueris, aliũ aggredieris: quem ab utero nõ liberabis, uerùm apertũ ex dicta iam fœtus administratione, uterũ tantisper inuertes, & prius factæ sectionis labra extrorsum reflectes, dum alterius proximiq; fœtus infima inuolucrorũ pars sedes'ue appareat, & hanc ad eam usq; regionem ab utero detegas, qua is exteriori fœtus inuolucro connascitur: & qua ampla ea lienis substãtiæ similis caro habetur, quę uasa ex utero in exterius fœtus inuolucrum pertinẽtia intertexit. Est enim hac administratione uasorũ ille nexus integer asseruandus, & reliquũ exterioris inuolucri ab utero detegendum, ut per pellucida fœtus inuolucra arterias per ipsa distributas & umbilicũ subeuntes, ad uteri arteriarũ rhythmũ pulsare, & fœtũ respirationem nudũ conari moliriq; cernas: ac dein effractis pertusisq; inuolucris fœtum tunc respirare, & inuolucrorũ umbiliciq; arteriarũ pulsum perire spectes, uteri arterijs adhuc cũ reliquis extra ipsum arterijs pulsantibus. In cordis & pulmonis functionib. pleraq; expendimus, motũ uidelicet pulmonis, & num aspera arteria eorũ quę bibũtur portionẽ assumat: dein cordis dilatationẽ & constrictionẽ, ac num idẽ rhythmus sit pulsus cordis & arteriarũ, item qualiter uenalis arteria distẽdatur ac cõprimatur, & quî execto corde animal adhuc uiuat. In quibus obseruandis, magnoperè animali indigeremus lato pectoris osse donato, &[o] mẽbranas thoracẽ intersepientes tam distãtes obtinente, ut diuiso secundùm longitudinẽ pectoris osse, sectionẽ inter eas mẽbranas ad cor usq; ducere posśimus, citra thoracis cauitatũ (quib. pulmones cõtinentur) pertusionẽ. Verùm quum nullũ eiusmodi animal pręter hominẽ, & non caudatam simiã occurrat, in canibus ac porcis, illisq; animalibus quorũ nobis datur copia, sectiones ita sunt aggrediẽdæ, ut prędicta omnia intuearis. Quod itaq; pulmo thoracis motũ sequatur, hinc patet, quòd sectione in aliquo costarum interuallo ad thoracis usq; cauitatẽ ducta, læsi lateris pulmonis pars cõcidat, neq; amplius cum thorace distẽdatur, reliqua adhuc pulmonis parte thoracis motũ sequente: quę etiã mox concidet, si & in altero latere sectionem in thoracis usq; cauitatem molieris. atq; ita animal, etiamsi thoracẽ aliquandiu moueat, non minus morietur, quàm si suffocatum esset. Verùm in hac administratione obseruandum uenit, ut sectionem quàm proximè ad superiorem alicuius costę ducas sedẽ, ne ad inferiorẽ fortè, sectionẽ dirigẽs, uasa hàc exporrecta pertundas. tum enim sanguis illinc proflueret, qui aëris per uulnus immissi & emissi gratia, spumosus redditus, pulmonis loco tibi imponeret. Incautè enim secantib. eiusmodi spuma pulmo esse uidetur, ipsiq; pulmonẽ aliquandiu etiã sua insita ui distẽdi opinãtur. Vt uerò naturalẽ pulmonis cũ thorace sequelã uideas, ex altero latere duarũ aut trium mediarũ costarum cartilagines dissecabis: & sectionibus per illarum costarũ interualla ductis, singulas costas extrorsum reflectes, ipsasq; franges, quo opportunã constituas sedẽ, per quam lateris illæsi pulmonẽ uidere queas. quum enim thoracẽ intercipientes membranæ in canibus admodum pellucidæ sint, perfacile est, per eas pulmonis partẽ thoracis motum adhuc sequentẽ intueri, ac illis etiam membranis leuiter pertusis considerare, qualiter & ea pulmonis pars intercidat. Priusquàm tamen eas pertundas, conduxerit[p] arteriæ uenalis propagines in eam pulmonis partem, quæ iam concidit, manibus apprehendere, & aliquousq; ab ipsis substantiam pulmonis liberare: ut discas, num illæ perinde atque cor moueantur. Cordis enim motus etiam hîc tibi est conspicuus, præcipuè si cordis[q] inuolucrum diuiseris, & ab illo cor in eo latere detexeris, ubi hanc administratio-

Cordis, ipsiq; subministrantium partium usus examen.

o 2 fi. lib. 6. G, G, & I, I.

p 6 fig. lib. 6 G.

q 3 fi. lib. 6 D, E, F.

adminiſtrationem moliris. Conduxerit uerò hanc in ſiniſtro latere tentari, ut ſcilicet dextra pulmonis pars adhuc moueatur, & una uniuerſum arteriæ uenalis truncum manu cōmodè apprehendas. In huiuſmodi quoq; adminiſtratione non inutiliter cordis baſim amplectêris, unoq́; uinculo uaſa ab ipſa prodeuntia ſimul & ocyus intercipies, ac dein ſub uinculo cor execabis, ſolutisq́; quibus animal colligatum eſt laqueis, currere ſines. Vidimus enim aliquouſq; etiam ita affectos canes, ſed præcipuè feles, cucurriſſe. Cęterùm cordis motus, ut & arteriarũ, rectiùs ſpectabis, [r] ſi mox atq; canẽ aſſeri alligaueris, ſectionem à iugulo per coſtarum cartilagines, quà illæ oſsibus continuantur, in utroq; latere acuto admodũ cultro duces, ac mox ab unius ſectionis fine tranſuerſim ad finem alterius ſectionis, tertiam ſectionem in peritonæi uſq; cauitatẽ molieris, & leuato pectoris oſſe cum ipſi coarctatis cartilaginibus, & ſepto tranſuerſo ab ijs liberato, pectoris os ad animalis caput ſurſum reflectes: ac mox diuiſo cordis inuolucro, una manu cor apprehendes, & alia arteriam magnam dorſo exporrectam continebis. Quanquã & hæc omnia melius obibis in ea uiua ſectione, quam inter alias utpote uberiorem in ſcholis exhibere cõſueui. atq; hanc ideo, ſimulatq; nõnulla de cerebro ſubiunxero, perſcribã prolixiùs, ut ab alijs leuiori negocio quoq; aggrediatur. In cerebri igitur ipſiusq́; partiũ examine, parum omnino in uiua ſectione uidendum eſt, quũ hîc uelimus nolimus, uel theologorum noſtratium cauſa, memoriã, rationem & cogitationem brutis animalibus adimere debeamus, utcunq; illis cum homine eadem ſit conſtructio: atq; ita Anatomes ſtudioſus, & in mortuorum ſectione uerſatus, nullaq; hæreſi infectus, probè intelligit, quàm malè mihi conſultũ uelim, ſi quòd aliàs longè lubentiſsimè facerem, de cerebri uiua ſectione aliquid inſtituerem. Quòd tamen ad ſenſum & motum attinet, uidere eſt, cerebro ablato utrunq; perire. Atq; hîc eadem indagandi eſt ratio, quam in neruorum adminiſtratione præcepimus. Num uerò cerebrum ſentiat, in homine uenit inueſtigandum: qui quũ id ſcinditur, aut premitur, indicet num dolore afficiatur, numúe quo cerebrum alteratur, ſentiat: uti in capitis uulneribus indies experiri integrũ eſt. Rurſus caluariam canis poſſe frangi, & cerebri uentriculũ aut dextrum aut ſiniſtrum aperiri, ac quî animal motũ perdat, illumq́; denuò occluſo uentriculo recipiat, neminem ambigere arbitror. Porrò ſectionẽ quam me deſcripturum paulo antè pollicebar, in prægnante cane, aut ſue aggredieris: quanquam uocis occaſione ſuem accipere magis conueniat. canis enim aliquandiu ligatus, utcunq; illum afficias, ſubinde neq; latrat, neq; ululat: itaq́; uocis ablationem aut reſolutionẽ interdum expẽdere nequis. Primùm igitur animal ut ſupinũ iaceat, anterioréq; colli ſedem, & liberũ corporis truncũ porrigat, aſſeri ita quàm poteris ualidiſsimè pro tua induſtria rerũq; copia, alligabis. Nõ enim arduũ eſt, aſſerẽ quempiã ſumere, cui foramina inſint ligãdis cruribus apta: aut ſi nulla adſint foramina, promptè aſſeri duo baculi ſubijciũtur, illisq́; crura aduinciuntur. Inter cętera autem, ſuperioris maxillæ præcipua habẽda eſt ratio, ut illa ualidè aſſeri firmetur. quod feceris catenula, aut corda quapiam robuſtiore ante dentes caninos ligata, ac dein cuipiam aſſeris anulo, aut foramini, aut ut commodius duxeris com-

[r] Vti parata eſt 2 fig. lib. 6.

Cerebri functionum examen.

Viua ſectio, qua Anatomes ſpeculationi in ſcholis colophon adhiberi ſolet.

HAC figura ſuem aſſeri, quem uiuis ſectionibus adminiſtrandis parare ſolemus, ac ultimo primi libri capite cũ reliquis anatomicis inſtrumẽtis propoſuimus, alligatã cõſpicis, ut modus quo in noſtris ſcholis utimur, aliqua ex parte foret obuius.

xeris commissa, ut scilicet collum exporrectum, caputq; immotum sit, & interim animal liberè respiret clametq;. Priusquã uerò animal ita uincitur, spectatoribus iam in mortuorũ Anatome uersatis recensere soleo, quænam potissimùm præsenti sectione sint uidenda, ne prolixa inter secandum dein enarratio operi obsit, idq; forsitan dicendo interturbetur. Mox itaq; longam in collo sectionem acutiori nouacula duco, quę cutem & subiectos illi musculos ad asperam usq; arteriam diuidat: id cauens, ne sectio in latus aberret, uenamque notatu dignam uulneret. dein manibus arteriam asperam comprehendo, & illam ab incumbentibus musculis digitorum duntaxat opera detegens, ad huius latera soporales arterias, illiq; attensos sexti paris neruorum cerebri neruos perquiro. dein recurrentes neruos lateribus asperæ arteriæ adnatos etiam obseruo, quos interdum laqueis intercipio, interdum præscindo: idq; primùm ex altero latere, ut neruo hic intercepto præsecto'ue dilucidè obseruetur, quî media uox pereat, totaq; ambobus neruis læsis intercidat: & si laqueos soluo, rursus redeat. id enim citò & citra insignem sanguinis fluxum expenditur, ac pulchrè auditur, quàm ualidam efflationem animal citra uocem moliatur, recurrentibus neruis cultello diuisis. Hinc ad abdomẽ uenio, & acuta ualidaq; nouacula sub spuriarum costarum cartilaginibus, mucronataq; pectoris ossis sede sectionem instar semicirculi uno ductu ad peritonæi usq; cauitatem molior: ex cuius sectionis medio ad pubem usq; aliam tento, quæ promptè succedit, si cultrum aut nouaculam peritonæi cauitati indem, itaq; intestina & uterum fœtibus distentũ duabus illis sectionibus detegẽ, id sedulò studens, ut astantium quidã pollicẽ [a] uasis obdat, quæ sub pectoris osse descendentia abdomen petunt. illa enim sola hactenus multum sanguinis fundunt. Hîc modò sectioni uiciniores hortor, ut manu [b] septo transuerso adhibita, ipsius motũ experiantur: dissitos aũt, ut uẽtriculi & iecoris ueluti in thoracis cauitatẽ assumptionem & dimissionem spectent. Interea in altero thoracis latere longam sectionem ad costarum usq; ossa duco, ad eam ferè regionem, qua costæ in cartilaginem [c] degenerant. & dein secundùm costarum ossa trãsuersas sectiones molior, ut ossa incumbentibus musculis aliqua ex parte liberem: & insuper si operosiorem administrationem sequi uisum sit, intercostales musculos in duobus costarum interuallis à tunica costas succingente auferam, ut dein mediam inter illa interualla costam solarum manuum auxilio à tunica costas succingente auellam: illaq; à sua cartilagine fracta, & deorsum in latus inflexa, magna tunicæ costas succingentis appareat amplitudo, quæ pellucida pulmonis motum utcunq; commonstret. Hac postmodum pertusa, uidetur quî huius lateris pulmo cõcidat, thorace interim æquè ut priùs moto. Vt uerò id magis reddatur conspicuum, plura costarum ossa à suis cartilaginibus libero, quàm possum maximè hoc thoracis latus [d] aperiens, ut commodè per membranas thoracem intersepientes, altera pulmonis pars, quæ in thoracis cauitate nondum læsa, pulchrè cum thorace mouetur, sese offerat: ac deinceps illis membranis pertusis, hæc quoq; mox à perforatione concidere & collabi uideatur. [e] Nunc in altero etiam latere acutiori cultro, una sectione costarum ossa à cartilaginib. libero, & à cartilaginibus pectorisq; osse septũ trãsuersum reseco, ut cum cartilaginibus, os illud diuulsis thoracẽ intersepiẽtibus mẽbranis, sursum ad collum reflecti queat, cordisq; inuolucrum in conspectu sit. quod ilico cultello aperiendum est, obseruandumque, quantum aquæ contineat, & quî cor agatur. Verùm cordis motui non diu animum adhibebis, quin potius animali iam ferè propter concidentem undique pulmonem suffocato succurres: ut dein

Spectes si ui sam fuerit figuram capiti 9 li. 4 impositã.

Neruorum recurrentium examen, uocisq; eorum sectione abolitio.

a 6 muscu. tab. 4.

b 7 muscu. tab. Δ.

Septi transuersi functionis examen.

c Inter T et S 6 mus. ta.

Pulmonis motuum.

d Quasi pararetur 1 fig. li. 6.

e Quasi 2 fi. li. 6. pararetur.

Aquæ in cordis inuolucrõ repositæ, & cordis motuũ examen.

ut dein adamussim rursus cor arteriasq;,& fœtus in utero cõtentos,quamdiu uisum erit,examines. Hactenus enim sanguinis fluxus parum incõmodi animali intulit,si modò illa quæ sub pectoris osse repunt [f] uasa astans aliquis obturauerit,ac pectoris os iam sursum ad collum reflexum iaciat, itaq; ob uasorum obliquitatem illa nihil amplius fundant. quod & in uasis costis singulis exporrectis fit,quum costæ effractæ deorsum euertuntur: ipseq;,dum sectionem administras,uasa tantisper dum obliquentur occludere adnisus fueris. Vt uerò uita animali quodammodo restituatur, foramen in asperæ arteriæ caudice tentandũ est,cui canalis ex calamo aut arundine indetur, isq; inflabitur, ut pulmo assurgat,ipsumq; animal quodammodo aerem ducat.leui enim inflatu in uiuo hoc animali pulmo tantum quãta thoracis erat cauitas intumet, corq; uires denuò assumit,& motus ipsius differentia pulchrè euariat. Inflato igitur semel atq; iterum pulmone,cordis motum uisu tactuq; quantum lubet examinas,& arteriæ magnæ caudicem dorso explicatam,aut in thoracis cauitate,aut ad lumborum uertebras comprehendis,& spectas pariter:nihilq; tibi manifestiùs occurrit,quàm cordis & arteriarum pulsuum rhythmus.quo aliquandiu obseruato,pulmo rursus inflandus est:hocq; artificio, quo mihi gratius in Anatome nullum comperi,magna pulsuum differentiarum cognitio paranda uenit.Quum enim pulmo diu flaccidus concidit,undosus,formicãs, & uermicularis cordis arteriarũq; pulsus motus'ue spectatur. inflato aũt pulmone,magnus rursus & uelox efficitur,mirasq; inæqualitates proponit:&,ut semel dicam,hæc administratio eiusmodi est, qua omnium optimè pulsuum naturam medicinæ candidatis proponere soleo. Verùm in horum examine fœtuum gratia nunc nõ diu hæreo, sed in aliqua bicorni canis suis'ue uteri sede,sectionem super fœtum aliquem duco ad [g] exterius ipsius usq; inuolucrum penetrantem:quo deinceps ab utero diuulso,fœtum cum suis inuolucris eximo,& exteriori effracto inuolucro,per interius ualde pellucidũ ostendo, quî fœtus respirare conetur,quamq; pulchrè interiori quoque inuolucro fracto aerem ducat.Mox proximum fœtum,quantum possum detego,uterum nulla ex parte ab exteriori inuolucro diuellens, ut hic ita fœtus uasorum natura examinetur,uti prius uiuam fœtuum dissectionem faciendã præcepi. Quum hæc molior,per interuallaq; pulmonem inflari curo, nondum cordis & arteriarum motus latet,uerùm longo admodum tempore animalis uitæ succurritur,& cordis [h] auricularum motus etiam promptè expenditur, perinde ac [i] arteriæ uenalis,& [k] uenæ arterialis:quas si non sat sit proximè ad cor tetigisse, in aliqua pulmonis fibra ipsius substantiã à uasis unguibus discerpo, & quod hîc animaduertendum est,obseruari sino, [l] dextrum postea cordis aperiens uentriculum,quo constet,quî cor illo etiam patente,nihilominus moueatur. [m] Sinistro insuper uentriculo unà adaperto,aut media cordis parte transuersa sectione [n] ablata, spectatores moneo,ut auricularũ cordis motũ nondũ quiescere intueantur.Dein si animali ante sectionẽ potum colore aliquo infectũ porreximus,idq; cibos uarios seriatim ingesserit, cuiusmodi humor in pulmonis asperæ arteriæ ramis occurrat, quæque ciborum in uentriculo sit series,perquiro: hac dissectione,toti Anatomicæ speculationi colophonem in nostris scholis perinde addens,atq; huic meæ de Humani corporis fabrica historiæ nunc illa finem impono.

SEPTIMI ET VLTIMI LIBRI FINIS.

Num cordis et arteriarũ par pulsus sit,examen.

Fœtuũ examẽ.

Arteriæ uenalis,& uenæ arterialis motuũ examen.

f 2 fi.lib.6. B,C,D,E.

g Specta simul tabellas 30. figuræ lib.5.

h 4 fi.li.6. I,K.

i 6.fig.lib. 6 G.

k 6.fig.lib. 6.I.

l patet in 7 fig.lib.6.

m patet in 9.fi.lib.6.

n uti factũ est in 11.fi. lib.6.

ERRATA POST LIBRI IMPRESSIONEM
AB IPSO AVTORE ANIMADVERSA,
sic emendabis.

In secundæ paginæ Præfationis uersu 20. Asclepiadum familia, tra. Paginæ secundę figura ad tertiam est referenda, iuxta 16 lineam. 9.1. quarta ad sup. 11. in margine huc attollendum est, Gal. lib. de Ossibus. 32. pars, cubiti ar. 17. in figuræ indicis uersu 12. quod 20.32 libro 23.20 accommodam 24.42 duæ 32.14 membraneæ fibræ, quæ 33.47 effigiem inibi 34.22 ipsarum 35.23 sursum per caua 37.4 cauitatis & formæ cuiusdam qua oculos munire debet ergò 44.33 illud retrorsum 52.36 terminatur 62.48 neruis his 63.37 cauitas ad frontis ossis leuitatem in necessaria ipsius hic oculorum gratia crassitie & forma, plurimùm conferens, capax sit, & qui osseis ueluti fibris squammulisq; interstinguitur, promptè 64.48 formosissimi 65.32 de Neruorum dis. 66.14 antea V 20 mamillarem 72.58 quàm affabrè Na. 76.27 quiq; etiam 28 conspicuus 81.18 est, quo 86.13 mucrones insinuans 90.47 proximis ipsi uertebris 97.20 in margine, canibus plures quinq; 101.48 simum 104.56 medullæ 105.28 quamq; ego 45 mucronem cessantem con. 106.4 effodiatur. aut quod Galenus id perinde 6 quatuor eius ossa 114.4 uertebrarũ quam corporibus suis proponunt compage 119.48 proximæ 123.14 quando in libro de Articulis 16 pertractat, libroq; de Ossium natura eundem è scapula (uti sanè est uerissimum) enasci docet. Quan. 125.31 primi 127.1 processu 129.18 in margine, ossium maximum 37 huius 124.41 ostenditur 129.16 uoce (quam Celsus interim appellato nobis cubito tribuit) dari. 142.29 indice 142.29 hoc 147.39 longitudinem, quoniam ossa inibi multo quàm suprà infraq; tenuiora sunt, ipsa ab inuicem dirimuntur, & 45 uix postbrachialis ossibus 149.8 quòd ossa, si illum 10 qua manu ueluti unico tantum composita ossè 151.1 quatuor digitorum ossis 23 inarticulatione 29 exiguis uncis 153.19 digitorum articulis occurrit; situ cum pollicis ossiculo respon. 21 obtinet. Cæterùm ossiculis ad mediam articulorum sedem occurrentibus adhuc minora spectantur, quæ in duris extremeq; senescentibus uiris ad externam digitorum sedem nonnunquam reperimus, tendinibus digitos extendentibus ad omnes ferè articulos calli in modum innata, aut tendinibus ibidem longo attractu ita indurescentibus, ut ossei euasisse uideantur. In 160.44 eas 169.7 contactu non exci. 176.14 dirimuntur, & dein solipedum ferè: non autem bisulcorum talo 186.44 lateris processum 190.10 ratio, ossiculorumq; sesamo comparatorum, quum hæc adhuc prorsus sunt cartilaginea, & induratę quodammodo callosæq; tendinum sedes, haud exiguus acerius referri huc queat, non 192.22 ut uenæ 193.26 sit, puerulorũ ossa coquuntur, quum scilicet in 194.25 subintrant 45 reijciendas 197.37 adaptentur 199.12 iugalibus ossibus traiectus, & 44 ossibus, ex 200.23 quo 206.5 illorum alicui tantum figuræ peculiaris sit 207.23 ὀῤῥοπύγιον, ἐρῶον 207.54 cubitus nobis, Celso autem brachium nuncu. 208.41 quorundam 213.24 digitorum tertium os 231.3 fune 242.37 adhuc relicta. superius λ est insignita 250.19 pendet, quæ lati 251.6 integrioris 7 cum pede sese 255.18 ègredi 31 insuper tibiæ sede 259.28 humerum 29 externam 262.44 implantationem (quando 263.8 capiti mollicie 26 tendinis naturæ exactius indagandæ gratia sic legito: edoceat. Vti etiam in auium excarne in cruribus sede, nostro calci simul cum talo tarsoq; & pedio in motus specie quodammodo respondente, ac ueluti tibię loco ab alijs habita, tendinum cum neruis discrimen expendere promptum est, quòd scilicet tendines inibi (perinde ac in ossiculis sesamo comparatorum alioquin regione etiam ferè euenit) prorsus ossei reddantur, stylosq; illos constituunt, quibus repurgandis dentibus nonnulli utuntur. Deinde id, quo dissectionum professorum pleriq; tendinem 33 inseritur. & perinde 271.13 intercostalibus 14 nectentibus, & musculis orbicularibus 274.44 quem sca. 277.25 pudendo, quam ferè per 283.36 quod 288.4 poteris cul. 295.32 motus 43 agitur: sinistri 318.24 quo 331.1 dextrorsum 2 sinistrorsum 34 nimis 333.39 ligamentis 337.1 prio thora. 340.23 musculus (qui nonnullis gemino constare principio uisus est) illis 342.11 fuerint suppeditatæ 348 Neq; me 349.1 fieri adhuc conten. 351.23 primam 362.37 obductam 364.13 referre. Na. 370.31 ri 42 ut & 375.5 ne brach. 379.28 quum 383.6 rectissimæ 384.8 qui à 385.30 Cæterùm in 386.7 singulos 38 ambientibus inuicem alligantur 393.20 ab origine sua pen. 396.32 quæ 406.18 patellæ illo ten. 407.14 in margine adde, Secundi 30 capiti 408.19 tibiam 410.41 connata 45 futuræ 415.18 uerè 418.44 femoris iuxta genu 430.14 appellatum 431.3 tibiæ eam col. 432.2 connexui 435.29 quod hîc fibulam tibiæ 443.11 arterialis 451.44 axillæ 452.30 ascribe quæ etiam præter sententiam, nimium profectò in fibrarum historia ad ipsius censa, non semel me produxit 51 deest in margine h 462.20 sextus in manu digitus 30 septũ transuersum & 467.21 tutius 34 mamillarum 469.29 in margine, Humerariæ per brachium incessus 481.16 quod 17 dum utero geritur 484.39 ileum 491.17 ileum 493.36 colligans 499.47 retis texturæ instar 500.41 ptas In penultima linea chartæ X 2 insignitæ, legendũ in hac editione: quæ ueluti sub sinistra magnæ figuræ manu reposita, uterum 518.38 exortu 521.14 singulos 534.4 in marg. gatur 538.20 uniuersæ 548.39 obducta, propaginibus quoq; aliquot ab illis neruis donantur 553.31 quarum 567.12 gibbæ 573.3 relicta 580.11 distributionibus 12 proximum, continebatur 591.8 quod multis 592.49 in marg. adde, Peritonęi usus. 598.22 interior 601.13 nullam 602.16 in marg. anteriori 613.32 dispensatur 617.13 instratas 621.26 iecoris 622.37 indidit 627.10 impensius cõcrescat 628.7 & uniuersum corporis sanguinem 631.17 femoris 632.3 linea contextus figuræ, adiecti simum 636.16 biliosum 49 Tota hic deest linea: quàm illa obliquis fibris intertexta. ita namq; meatus illi iniurijs ferendis redduntur aptio- 637.17 firmantur 639.8 illecebram 642.25 musculus 42 basis 647.24 ipsos 648.2 retorqueri 653.11 tuberculum 660.32 perinde 662.49 apertæ 667.15 in marg. uteri 669.40 secueris 672.13 transuersim 673.22 complexas continens 675.19 pulmonisq; fœtus 677.38 pari 678.4 abdomen 682.2 Quum itaq; simplicium dein membranarum, ad 9 cerebro 686.7 superius lienis latus 689.35 hæc omnia, in 709.40 correspondentes 715.1 uerò 719.12 gis, uti 722.35 frequentius 723.32 liberæ 744.49 nihil 752.30 quæ 753.7 marginis adnotationem repone in finem præcedentis paginæ. 759.15 uarium 771.6 defertur 14 seriem 772.8 eorum 775.3 cuiusdam omnia ipsi imposita 778.44 quidam 779.48 Ac 790.30 turbinatæ fig. 791.7 factam 15 nates primùm 799. penultima linea, sedemq; crystallini humoris notat, cui oculi tunica, palpebrarum pilos referens, connascitur. Reliqua diligens lector facilè obseruabit.

RERVM ET VERBORVM IN PRAECEDENTIBVS DE HVMANI CORPORIS FABRICA LIBRIS MEMORABILIVM INDEX,

in quo literæ a & b numeris adiectæ, superiorem & inferiorem paginæ partem significant.

arterię

B

χοροειδὴς

D

E

F

fibræ

G

H

inuo-

linguæ

neruorum

P

παρέγχυ-

postbra-

Q

R

radium

S

T

alligantibus

FINIS.

SERIES CHARTARVM.

a b c d e f g h i k l m n o p q r s t u x y z A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z. aa bb cc dd ee ff gg hh ii kk ll mm nn oo pp qq rr ss tt uu xx yy zz Aa Bb Cc Dd Ee

Omnes terniones: præter X, semiternionem: & bb, Aa, quaterniones. Cæterum in X, uenarum & arteriarum typo, obseruabis ideo semifolium iniectum, ut ex imaginibus ipsi impressis, uariæ portiunculæ, ipsi typo suis quæq; locis committi queant. Sic & bb, propter insuendam ante initium Libri V. Neruorum figuram, quaternio efficitur.

BASILEAE, EX OFFICINA IOANNIS OPORINI, ANno Salutis per CHRISTVM partæ M D L V.
Mense Augusto.

INVIA VIRTVTI NVLLA EST VIA.